

MAGYAR SZÓTÁR

GYÖKÉRRENDDDEL ÉS DEÁKOZATTAL.

KÉSZÍTETTE

KRESZNERICS FERENCZ

SZOMBATHELYI MEGYEBÉLI PAP, BÖLCSELKEDÉS' DOCTORA, SÁGI PLÉBÁNOS,
KEMENESALI ESPEREST, SZENT SZÉKI BIRÓ, ÉS A' MAGYAR TUDÓS
TÁRSASÁG' TISZTELETBELI TAGJA.

KIADTÁK

A' MAGYAR NYELV' ÉS A' SZERZŐ' NÉHÁNY BARÁTJAI.

ELSŐ RÉSZ

A — K.

Posteaquam Tyrannis mihi Libros disposuit, MENS addita videtur meis aedibus. Cicero ad Atticum. Lib. IV. Epla. 8.

B U D Á N ,

A' MAGYAR KIRÁLYI TUDOM. EGYETEM' BETŰJIVEL.
MDCCCXXXI.

TEKINTETES NEMES

VAS VÁRMEGYE'

FÉNYES

KARAINAK ÉS RENDEINEK

MÉLY TISZTELETTEL

A' KIADÓK.

B É - V E Z E T É S .

Végre el készült az én Magyar Szó-tárom is, melyet akár Oktatónak is el nevezhettem volna, mivel természeti renddel vagy on elő adva, és, mivel ez a' rend leg alkalmas az oktatásra, mert, a' kik eddig Magyar Szó-tárokat írtak, csupa bötü-rendet követtek, alkalmatlant magoknak az írásra, olly alkalmatlant, hogy Scaligernek hajborzasztó ítélete szerint, ezen illyen csupa bötü-rendbe vett Szó-tárnak írás a' kinzásoknak minden gyötrelmeit föl érné 1), alkalmatlant másoknak az olvasásra, úgy hogy semmi gyönyörűség nem volna ez illyen Szó-tárok' olvasásában, haszon kevés, és csak szükségből üttetnének föl.

Ideje volt már egyszer ezen alkalmatlanságokat ki kerülni, a' természeti rendet elő venni; ki keresni, mi való előbb, mi miből, és hogyan ered, mint nevedik, mint szaporodik, mint ágozik el, szóval előbb kellett meg ismertetni a' gyökér-szavakat, és a' mik ugyan azon egy gyökérből származnak, azon egy gyökér alatt elő adni, nem szanaszét, nem el szórva.

Első gondom volt tehát a' szó' gyökerét ki nyomozni, mit a' Magyar nyelvben tellyesíteni igen könnyű, mert a' gyökér-szavak nálunk egy taguak, és, a' mi különös szerencse, jobbára jelentők, és mivel a' Magyar nyelvben elő-ragok (praefixa) nincsenek, akár melly szónak elején is könnyen föl találhatók. Alább erről bővebben.

A' gyökér-szónak nevedése, el szaporodása, el ágozása bizonyos apró szócskáknak hozzá adásával történik meg. Ezen szócskákat, mivel a' gyökér-szóhoz RAG-adnak, és véle egyetemben egy egészszet tesznek, RAG-szóknak 2) neveztem, és íme az egész Magyar nyelvnek tudománya ezen gyökér-, és rag-szóknak isméréteben fekszik, és azon igen rövid, és egyszerű Törvényekben, mellyeket a' Nyelv' Geniusza a' szó-ragasztásban követ, és mellyeket már a' véle való élés, és szokás meg állapított, föl szentöltt.

Második gondom volt tehát a' Rag-szókat kikeresni, de csak azokat, mellyeket egy Szó-tár-írónak használni kell, azokat t. i. leg inkább, mellyek az anya-szót nem hagyják meg a' maga nemében, hanem által változtatják p.

o. a' fő-névből más fő-nevet, vagy társ-nevet, vagy ígét, vagy határozót tesznek, hasonló képpen szólván a' társ-nevekről, az ígékről, a' határozókról. Ezeket itt rendre rövideden meg említeni kötelességemnek tartom, olly rövideden, a' mint csak lehet. Bővebb ki fejtések a' Nyelv-írókhoz tartozik. SUMMA PAPAVERA CARPAM.

1. §.

Fő-nevek.

1. A' Fő-nevekből más fő-neveket tesznek e' következő Ragok:

1) Scaligernek ezen ismérétes verseit:

Si quem dura manet sententia iudicis olim,
Damnatum aerumnis, suppliciisque caput,
Lexica conscribat, nam cetera quid moror, omnes
Poenarum facies hic labor unus habet.

Így magyarázza Fábcsicsunk Kengyel-futójában p. 5.
Hajdan ha kit birságra ítélsz, Szó-tárokat írjon,

Barkó úgy se! Pokol' kinnya szömébe forog.

2) Mások rag a s z t é k o k n a k híják. Nem ellenzem, de nekem a' rövidebb szó jobban tetszik.

II

A. E.

Dad — Dada. Vén dada.
Gomb — Gomba.
Kup — Kupa.

Bék — Béke.
Pill — Pille.

ACS. OCS. ECS. ÖCS.

Kor — Koracs.
Mak — Makacs.
Pip — Pipacs.
Rip — Ripacs.

Kő — Kövecs.

AD. OD. ED. ÖD.

Had — Hadad.
Vár — Várad.

Bok — Bokod.
Bors — Borsod.
Magyar — Magyarod.

Szer — Szered.
Vég — Véged.

Ez egy régi, de már ki avultt Kicsinyező rag, egyedül némelly helységek' nevin van még fönn, ott is jobbára a' magán hangzója' kihagyásával, mint Káld, Sárd, Belvárd, Kisfalud, Tököld, Tömörd, Udvard 's a' t. Erről más alkalmatossággal bővebben, mert a' föl világosítást, a' régiség' tekintetéből is, meg érdemli.

AG. EG.

Csill — Csillag.
Gomboly — Gombolyag.
Ló — Lovag.

Rét — Réteg.
Űr — Üreg.

AK. OK. EK. ÖK.

Far — Farok, Fark.
Súly — Sulyok.

Fész — Fészek.
Tel — Telek.

Köly — Kölyök.

AL. EL.

Fagy — Fagyal.
Hivat — Hivatal.
It (potus) — Ital.

Ét (cibus) — Étel.
Jövet — Jövetel.
Tét — Tétel.

ALY. OLY. ELY. ÖLY.

Gomb — Gomboly.

Hömp — Hömpöly.
Rög — Rögöly.

ANY. ONY. ENY. ÖNY.

Só — Savany.
Maga — Magány.

Bak — Bakony.

Sutt — Suttony.

Szak — Szakony.

Bek — Bekeny.

Tek — Tekeny.

AP. EP.

Csill — Csillap.
Gyar — Gyarap.

Köz — Közep.

Tel — Telep, és innen Telepedik, telepít.

AR. OR. ER. ÖR.

Agy — Agyar

Bok — Bokor.

Bot — Botor.

ASZ. ESZ.

Szak — Szakasz.

Rek — Rekesz.

ÁCS. ÉCS.

Szak — Szakács.

Kó — Kovács.

ÁG. ÉG.

Vil — Világ.

ÁLY. ÉLY.

Dag — Dagály.
Lap — Lapály.
*

Sereg — Seregély.
Szem — Személy.

ÁM. ÉM.

Csill — Csillám.
Vill — Villám.

ÁNY. ÉNY.

Lap — Lapány.
*

Lep — Lepény.

ÁR. ÉR.

Kád — Kádár.
Tím — Timár.
*

Vez — Vezér.

ÁSZ. ÉSZ.

Bánya — Bányász.
Hal — Halász.
Juh — Juhász.
Vad — Vadász.
*

Kert — Kertész.
Méh — Méhész.
Rév — Révész.

CZA. CZE.

Kan — Kancza.
*

Kelep — Kelepcze.

CSA. CSE.

Tó — Tócsa.
*

Szem — Szemcse.

ÉK.

Ágy — Ágyék.
Árny — Árnyék.
Táj — Tájék.
Vid — Vidék.

KA. KE.

Madár — Madárka.
Magyar — Magyarka.
Bőr — Börke, Bürke.
Ember — Emberke.
Tő — Tőke.

MÁNY. MÉNY.

Tok — Tokmány.
Zsák — Zsákmány.

NÉ.

Király — Királyné.
Szabó — Szabóné.
Szakács — Szakácsné.

NOK. NEK.

Baj — Bajnok.
Pohár — Pohárnok.
Tár — Tárnok.
Titok — Titoknok.
Udvar — Udvarnok.
*
— — Eretnek.
Fegyver — Fegyvernek.
Szövet — Szövetnek.

NYA. NYE.

Szok — Szoknya.
*
Berek — Berkenye.

Ó. Ő.

Any — Anyó.
Kuty — Kutyó.
*
Tekeny — Tekenyő.
Vizeny — Vizenyő.

SÁG. SÉG.

Atyafi — Atyafiság.
Király — Királyság.
Koma — Komáság.
Magyar — Magyarság.
*

Ember — Emberség.
Mező — Mezőség.
Őr — Őrség.
Vitéz — Vitézség.

SZÁG. SZÉG.

Or — Ország.

Ezen egynél nincs is több, és a' társ-névből:

Jószág.

*) (

IV

TYÚ. TYŰ.

Sark — Sarkantyú.

*
Kéz — Keztyű.

U. Ű.

Fal — Falu.

Gyal — Gyalu.

Lap — Lapu.

Tan — Tanu.

*
Guz — Güzü.

Gyep — Gyepü.

Gyür — Gyürü.

Űr — Űrü.

VÁNY. VÉNY.

Bál — Bálvány.

*
Ör — Örvény.

2. A' fő-nevekből társ-neveket tesznek e' következő Ragok:

AS. OS. ES. ÖS.

Fog — Fogas.

Haj — Hajas.

Has — Hasas.

Vas — Vasas.
*

Dob — Dobos.

Foglalat — Foglalatos.

Forint — Forintos.

Harag — Haragos.

Kard — Kardos.
*

Bér — Béres.

Kény — Kényes.

Pénz — Pénzes.

Vér — Véres.
*

Böcs — Böcsös.

Bűn — Bűnös.

Erkölc — Erkölcös.

Örök — Örökös.

Vör — Vörös.

I.

Haza — Hazai.

Kéz — Kézi.

Mód — Módi.

Nádasd — Nádasdi.

Nyár — Nyári.

Ősz — Őszi.

Tél — Téli.

NYI. Mennyiző rag. Suffixum quantitativum.

Arasz — Arasznyi.

Ember — Embernyi.

Láb — Lábnyi.

Para — Parányi.

Mekkoraságot, mennyiséget, nagyságot jelent ez a' Ragzat, azért a' mihez méretik, vagy képzelgetik, hozzá kell adni: p. o. Tíz annyi, három ölnyi, embernyi ember, annyi mennyi, ezernyi ezer.

ONY. ENY.

Hajlék — Hajlékony.

*
Düledék — Düledékeny.

Feledék — Feledékeny.

Termék — Termékeny.

Töredék — Töredékeny.

Ez a' rag csak az ÉK végezetű fő-nevek után nemz társ-nevet. 2. Annak jelentését oltja bé a' ragzatban, hogy az könnyen, vagy hamar megtörténik p. o. Feledékeny, a' ki könnyen felejt. Félékeny, a' ki hamar fél, mindjárt meg ijed. Töredékeny, a' mi könnyen török. 3. A' Deák ilyen jelentésben ILIS, LENTUS, BUNDUS, OSUS, végezettel él. Töredékeny: fragilis. Aluszékony: somnolentus.

Kérkedékeny: gloriabundus. Feledékeny: obliviosus.

SÓ. SŐ.

Al — Alsó.

Hátul — Hátulsó.

Tul — Tulsó.

Utól — Utólsó.
*

Bel — Belső.

El — Első.

Föl — Fölső.

Innent — Innentső.

Közép — Középső.

Kül — Külső.

Szél — Szélső.

Vég — Végső.

Ezen ragnak termése talán mind itt van, mert egy uttal ide kevertem a' határozókból valókat is.

TALAN. TELEN. Fosztó rag. Suffixum privativum.

Csín — Csíntalan.
 Dolog — Dologtalan.
 Faj — Fajtalan.
 Haszon — Haszontalan.
 Ok — Oktalan.
 Só — Sótalan.
 Világ — Világtalan.
 Ember — Embertelen.
 Hely — Helytelen.
 Sű — Sűtelen.
 Szem — Szemtelen.
 Szeplő — Szeplőtelen.
 Szín — Színtelen.
 Szükség — Szükségtelen.

Ha a' szó magán hangzón végződik, akkor a' ragnak első magán hangzóját ki lehet hagyni, minthogy a' ki mondás igen lágy lenne. Így „erőtlen, fölhótelen“ helyett mondhatjuk „erőtlen, fölhótlen.“ Illyenek: példátlan, hibátlan, szerencsétlen, elmétlen. 2. Ezen szerint mennek némelly fő-nevek is, ha bár magán hangzón nem végeződnek is, mint: Fejetlen, életlen, tejetlen, gondatlan, tollatlan, 's több usu discenda Magistro. 3. Sőt minden ígék, ha azokat fosztani kell, mint: tudatlan, véletlen; lásd alább az ígékről..

Ú. Ű. Minéműző Rag. Suffixum qualitativum.

Méltóság — Méltóságú.
 Érdem — Érdemű.

Ez illyen Ragzatok magán igen ritkán, hanem a' minéműséget jelentő szónak társaságában szoktak meg jelenni p. o.

Arany-szájú.

Boldog emlékezetű

Csik-szemű.

Dohos szagú.

Egygy ügyű.

Eleven eszű.

Édes szabású.

Fa-talpu.

Gesztenye-színű.

Hosszsu levelű. Jó ízű.

Közép szerű.

Ló-bélű.

Mi némű.

Nagy lelkű.

Nyúl-szívű.

Ó hitű.

Ökör-nyelvű.

Pokol-kedvű.

Róka-farkú.

Síma ajakú.

De vannak magán meg állók is mint: Hoszszú, domború, gömbölyű, gyönyörű, savanyú.

3. A' Fő-nevekből ígéket tesznek e' következendő Ragok:

AD. ED.

Ár — Árad.

Borz — Borzad.

Rag — Ragad.

Szak — Szakad.

ÉR — Ered.

Fél — Feled.

Melly — Mellyed.

Szél — Széled.

AG. OG. EG. ÖG. Gyakorló Rag. Suffixum frequentativum.

Far — Farag.

Durr — Durrog.

Ín — Inog.

Kop — Kopog.

Locs — Locsog.

Top — Topog.

Émely — Émelyeg.

Mek — Mekeg.

Csöp — Csöpög.

Köh — Köhög.

Röh — Röhög.

Zör — Zörög.

Leg több ered a' Hang-nevekből, lásd alább a Hang-ígékben.

AL. OL. EL. ÖL.

Piszka — Pizskál.

Talp — Talpal.

Tréfa — (Tréfa al) Tréfál.

Vas — Vasal.

Lovag — Lovagol.

Nap — Napol.

Ország — Országol.

VI

Rab — Rabol.
Szag — Szagol.

Csere — Cserél.
Here — (Here el) Herél. Szél
— Szelel.
Tűz — Tüzel.
Ügy — Ügyel.
Vendég — Vendégel.

Füst — Füstöl.
Kürt — Kürtöl.
Pöczök — Pöczköl.

AR. OR. ER. ÖR.

Hab — Habar.
Tak — Takar.

Sod — Sodor.
Tip — Tipor.

He — Hever.
Ige — (Ige er) Igér.
Tek — Teker.

Pöd — Pödör.

ASZik. ESZik.

Vigaszik R

Tenye — Tenyészik.

ASZT. ESZT. ÖSZT.

Kop — Kopaszt.
Szak — Szakaszt.
Szár — Száraszt.

Ep — Epeszt.
ÉR — Ereszt.

För — Föröszt.

AD. ED ragú igék jobbára így lesznek művelő igékké, p. o. Ragad, árad, borzad, dagad, forrad, szalad, széled, mellyed 's a' t. ezen szerint lesznek művelő igékké: Ragaszt, áraszt, borzaszt, dagaszt, forraszt, szalaszt, széleszt, mellyeszt.

AT. ET.

Hird — Hirdet.
Szer — Szeret.
Vez — Vezet.

Ez igen ritka Ragzat a' fő-nevekből, de an- nál termékenyebb az igékből.

AZ. OZ. EZ. ÖZ.

Csata — (Csata az) Csatáz.

Oltalom — Oltalmaz.

Példa — Példáz.

Út — Útaz.

Bolt — Boltoz.

Falat — Falatoz.

Folt — Foltoz.

Fél — Felez.

Hegy — Hegyez.

Föl — Fölöz.

Köröm — Körmöz.

Ör — Öröz.

Vannak IK-végezettel is mint: Magzik, Vér- zik, Börzik, Szemzik, Rajzik, Fajzik, Virágzik, Bimbózik, Habzik, Bucsuzik, Lángozik, Ágazik, Csirázik, Lakozik, Éhezik, Vétkezik, Származik.

ÁSZ. ÉSZ.

Hal — Halász. (Piscatur.)

Madár — Madarász. (Aucupatur.)

Nyúl — Nyulász. (Lepores venatur.)

Vad — Vadász. (Venatur.)

Egér — Egerész.

Fű — Fűész.

Sütkör — Sütkörész.

Ha az anya-szóban hoszsú a van, a' szebb hangzat kedvéért ÉSZ-ragot kíván, mint: Ágész, Rákész, Fáész.

IK.

Húgy — Húgyik.

Lak — Lakik.

ÍT.

Gyan — Gyanít.

Gyarap — Gyarapít.

Harag — Haragít.

Hód — Hódít.

Lap — Lapít.

Pir — Pirít.

Tan — Tanít.

INT.

Köh — Köhint.
Légy — Legyint.
Nyom — Nyomint.
Tap — Tapint.
Tek — Tekint.

KODik. KEDik. KÖDik.

Agyar — Agyarkodik.
Hála — Hálakodik.
Király — Királykodik.
Ragasz — Ragaszkodik.
Szakasz — Szakaszkodik.
Tanács — Tanácskodik.
Támasz — Támaszkodik.
Eresz — Ereszkedik.
Fejedelem — Fejedelemkedik.
Isten — Istenkedik.
Mester — Mesterkedik.
Remény — Reménykedik.
Törvény — Törvénykedik.
Erő — Erőkodik.
Gyönyör — Gyönyörködik.

KOZik. KEZik. KÖZik.

Barát — Barátkozik.
Had — Hadakozik.
Tanács — Tanácskozik.
Meny — Menyekezik.
Szövet — Szövetkezik.
Úgy — Ügyekezik.

LAL. LEL.

Fagy — Fagylal.
Fog — Foglal.
Bél — Béllal.
Bér — Bérlel.
Hír — Hirlel.
Kém — Kémlal.

LÁL. LÉL.

Gyom — Gyomlál.
Szám — Számlál.
Táp — Táplál.
Szem — Szemlél.

LIK.

Bot — Botlik.
Dög — Döglük.

Dísz — Díszlik.
Fény — Fénylik.
Hajnal — Hajnallik.
Hám — Hámlük.
Him — Himlik.
Íz — Ízlik.
Villám — Villámlük.

Ezek jobbára személyetlen ígék, és a' följebb leírtt AL Ragnak IKES-sei.

ODik. EDik. ÖDik.

Folyam — Folyamodik.
Futam — Futamodik.
Savany — Savanyodik.
Sompoly — Sompolyodik.

Élem — Élemedik.
Émely — Émelyedik.
Kerek — Kerekedik.
Telep — Telepedik.

För — Fördik, Fördik.
Gömböly — Gömbölyödik.

Némellyeknél H-bötü vettetik a' rag elejbe, talán hogy hangosb legyen a' szó, így: Bűn, Bűnhödik. Bűsz, Bűszhödik. Hír, Hírhedik. Vén, Vénhedik.

OSZik. ESZik. USZik. ÜSZik.

Harag — Haragoszik, Haragszik.
Nyug — Nyugoszik, Nyugszik.

Al — Aluszik, Alszik.

Fek — Feküszik, Fekszik.

Ezek rend-hagyó ígék, a' Rag' magánhangzóját jobbára ki ugratják. Illyenek ezek is: Dicsekszik, cselekszik, elégszik, tetszik, látszik.

TAT. TET.

Far — Fartat.
Kín — Kíntat.
Ok — Oktat.

Bűn — Büntet.

VIII

UL. ÜL.

Bur — Burul.
Faj — Fajul.
Lap — Lapul.
Szor — Szorul.

Ker — Kerül.
Ör — Örül.
Űr — Űrül.

VAN. VEN. Egyszerező Ige-rag.

Ez a' rag csak a' pusztá Hang-nevekből szerez
ígéket, és annak jelentését oltja beléjük, hogy a'
hangzat EGYSZER történt. V-bötüje a' könnyebb ki
mondás' kedvéért által változik olyan mással
hangzóra, millyennel a' hang' neve végeződik p. o.
Csur — Csurvan, Csurran. Lob — Lobvan, Lobban.
Csöp — Csöpven, Csöppen. Ezen szerint a' többi is

Bugy — Bugygyan.
Kocz — Koczczan.
Nyik — Nyikkan.
Poty — Potytyan.
Puf — Puffan.
Rop — R.oppán.
Suh — Suhhan.
Top — Toppan.

*
Bicz — Biczzen.
Döb — Döbben.
Dör — Dörren.
Föcs — Föcscsen.
Leb — Lebben.
Lök — Lökken.
Röf — Röffen.
Zök — Zökken.
Zör — Zörren.

VANT. VENT.

Az előbbeninek művelője, mellyhez csak T-bötüt
kell tenni.

Csattan — Csattant, Csattantja.
Lobban — Lobbant, Lobbantja.
Pattan — Pattant, Pattantja.
Toppan — Toppant, Toppantja.

*
Billen — Billent, Billenti.

Csetten — Csettent, Csettenti.
Hörpen — Hörpent, Hörpenti.
Zökken — Zökkent, Zökkenti.

4. A' Fő-nevekből Határozókat tesznek e' kö-
vetkezendő Ragok.

ANKÉNT. ENKÉNT.

Ház — Házanként. (Domatim.)

*
Fej — Fejenként. (Per capita.)

ANTAN. ENTEN.

Iffiu — Iffjantan.

Uj — Ujantan.

Eleje — Elejénten.

Fű — Fűenten.

Rég — Régénten.

AST. EST.

Öröm — Örömet. (Lubenter.)

Kép — Képest.

ÁNT. ÉNT.

Gyan — Gyanánt.

Kor — Koránt.

*

Rész — Részént. (Partim.)

Szer — Szerént. (Juxta, secundum).

ÚL. ŰL.

Zálog — Zálogúl. (Pro pignore, instar
pignoris.)

*

Eb — Ebúl. (More canino.)

Ember — Emberúl. (Honeste ut
hominem decet.)

Mester — Mesterúl. (Artificiose.)

Remek — Remekúl. (Instar speciminis.)

Többit a' Nyelv-tudomány fejtegesse, annak a'
dolga.

2. §.

Társ-nevek.

1. A' Társ-nevekből más Társ-neveket nem-
zenek e' következendő ragok.

AD. OD. ED. ÖD.

Három — Harmad.

Nyolcz — Nyolczad.

Száz — Század.
*

Hat — Hatod.
Más — Másod.
*

Ezer — Ezered.
Hét — Heted.
Négy — Negyed.
Öt — Ötöd.

Ez tehát a' Szám-nevek' ragja. Leg inkább szokásban van FÉL és MAGA szókkal. Harmad fél, negyed fél, heted fél 's a' t. Ismét Másod magával, harmad magával, negyed magával 's a' t. IK-ragot mind el fogadják, mint második, harmadik, tizedik, századik, ezeredik 's a' t. SZOR-ragot is mint harmadszor, negyedszer, ötödször 's a' t.

AS. OS. ES. ÖS.

Olly — Ollyas.
Sárga — (Sárga as) Sárgás.
*

Beteg — Beteges.
Vörös — Vöröses.
*

Ezüst — Ezüstös.

Ez ilyen kettős társ-nevek a' szó' értelmét alább szállítják, a' mit a' Deák Sub elő-raggal mond ki. Vörös, ruber; vöröses, subruber, az az nem tellyes vörös, csak kevéssé vörös, a' mit vörhenyegesnek is mondunk. Sárga, flavus; sárgás, subflavus. Kék, caeruleus; kékes, subcaeruleus. Nyers, crudus; nyerses, subcrudus. Fejér, albus; fejéres, subalbidus. Ez ilyen Sub-értelmet (kevesítőt) a' Régiék „szabásu“ szóval segítették ki mondani; így édeses (Subdulcis) helyett, édes szabásut, mondtak. Ez ilyen szabású toldalékokkal Calepinus' magyarázója igen bővelkedik p. o. Subrusticus, paraszt szabású. Subturpe, rút szabásu. Subnego, meg tagadom szabású, noha másképpen is segít magán p. o. Subagrestis, majd paraszt. Sub- contumeliosus, egy kevesé boszszuság-szerző. Subgravis, nehezecke. Subinsulsus, valamennyire izetlen.

DAD. DED.

Édes — Édesded.
Gyöngé — Gyöngéded. (Molliculus).
Kis — Kisdéd. (Parvulus. Infanciulo.)

Ez kettős kicsinyező Rag, de van egyes is mint rövid, rövided; apró, apród.

DI.

Gyűrüs — Gyűrüsdi.
Hunyós — Hunyósdi.

Katonás — Katonásdi.
Királyos — Királyosdi.
Tolvajos — Tolvajosdi.

Ezek mind Játék-nevek. Lásd Gyarmathi' Okoskodva Tanító Mesterét 1. D. p. 344. Illyen félék ezen csúf-nevek is: Oktondi, orrondi, kortyáandi, csapdi.

I.

Előbb — Előbbi.
Később — Későbbi.
Több — Többi.
Utóbb — Utóbbi.

IK.

Harmad — Harmadik.
Hányad — Hányadik.
Jobb — Jobbik.
Más — Másik.
Melly — Mellyik.
Nagyobb — Nagyobbik.

KA. KE.

Tar — Tarka.

*

Szegény — Szegényke.

TALAN. TELEN.

Bátor — Bátortalan.
Boldog — Boldogtalan.
Szapora — Szaporátalan, Szaporátlan.
*

Érzékeny — Érzékenytelen.

VAN. VEN.

Ez is a' Szám-nevek' ragja.

Hat — Hatvan.
Nyolcz — Nyolczvan.
*

Négy — Negyven.

Öt — Ötven.

Ez a' ragzás' módja nagy Régiségre mutat, olly régiségre, midőn még az egy ügyű népek VONásokkal számláltak, VONásokkal számadoztak, egy egy Vonás mind a' két kéznek újjait,

**

az az, tizet tévén. Ezen észrevétel világosságot hoz több nyelvekre is. Így a' Németeknél „zig“ (ziehen, Zug) Görögöknél bököm, szúrom) és az ebből származott „ginta“ a' Deákoknál, nem egyebek, mint a' VONásoknak jelentései, és így a' régibb számlálásnak bizonyosági. A' Magyar után írjuk le a' többit is.

Negyven. Vierzig. *τεσσαράκοντα*. Quadraginta.
Ötven. Fünfzig. *πεντηκ* Quinquaginta.

Hatvan. Sechzig. *εξήκοντα*. Sexaginta.

Hetven. Siebenzig. *εβδομή* Septuaginta.

Nyolczvan. Achtzig. *ογδοήκοντα*. Octoaginta.

Kilenczven. Neunzig. *εννεήκοντα*. Nonaginta.

Magyar negyvenen kezdi a' VONásait, Görög harminczon: *τριακοντα*, Német, és Deák már a' huszon: Zwanzig, viginti.

„Olly buta az én népem, — így szólla egykor hozzám egy Papi társom, — olly buta az én népem, hogy a' százat nem is ösméri, és Huszon túl számlálni sem tud, hanem azon túl azt mondja; egyszer hús, kétszer hús, 's a' t.“ El nevetém magamat; ez nem butaság, sőt inkább köszönettel tartozunk azon egy ügyű népnek, hogy nálok még a' régibb számlálásnak módja van fönn. A' régi németek sem ismérték a' Hundert nevet, hanem a' helyett azt mondták „Zehenzig“ bizonyítja ezt Adelung Szó-tárának második Részében p. 1320, a' hol így ír „In den altesten oberdeutschen Denkmählern findet man daher auch für hundert „Zehenzig“ in dem Isidor „Zehanzo“ in dem alten Fragmente auf Carln den Grossen „Zehenzig“ Sőt a' Francziák mái napig se tudják tulajdon névvel nevezni se hetvent, se nyolczvant, se kilenczvent. Hetven helyett azt mondják „Soixante et dix“ (Hatvan és tíz) Nyolczvan helyett „Quatre vingts“ (négy hús) Kilenczven helyett „Quatre vingt-dix“ (négy hús tíz). Ezekért a' Francziákat butáknak nem lehet mondani, tehát azon egy ügyű népet se, mert egy ügyű lehet valaki a' nélkül, hogy buta legyen.

2. A' Társ-nevekből fő-neveket nemzenek e' következő Ragok:

KA. KE,

Csaló — Csalóka.

Sós — Sóska.

LÉK.

Esó — Esólék.

Kötő — Kötőlék.

OG. EG.

Bal — Balog. (Sinistra).

Jó — Jog. R. (Dextra).

SÁG. SÉG.

Hazug — Hazugság.

Igaz — Igazság.

Jó — Jóság.

Okos — Okosság.

Ó — Óság.

Romlott — Romlottság.

Rút — Rútság.

Tiszta — Tisztaság.

Beteg — Betegség.

Bő — Bőség.

Eszes — Eszesség.

Emberi — Emberiség.

Izetlen — Izetlenség.

Nagy lelkű — Nagy lelkűség.

Szép — Szépség.

Szűz — Szűzeség.

Töredékeny — Töredékenység.

Ez a' ragzás leg szaporább.

SZÁG. SZÉG.

Jó — Jóság. Ennél nincs is több.

3. A' Társ-nevekből Igéket nemzenek e' következő Ragok:

ALLja. ELLi.

Drága — Drágállja.

Jó — Jovallja.

Nagy — Nagyollja.

Sok — Sokallja.

Kevés — Keveselli.

Rövid — Rövidelli.

Röst — Röstelli.

Különös ezen ragzat' értelme, és kevéssel sokat mondó p. o. Sokallja, annyi mint soknak tartja, állítja, véli, gondolja. Meg vette volna, de drágállotta.

ALLik. ELLik.

Kék — Kékellik. (Caerulescit.)
 Vörös — Vörösellik. (Rubescit.)
 Zöld — Zöldellik. (Viridescit.)

AR. OR. ER. ÖR.

Vak — Vakar.

DIK.

Aggó — Aggódik.
 Élő — Élődik.
 Mérgelő — Mérgelődik.
 Morgoló — Morgolódik.
 Tengő — Tengődik.
 Tünő — Tünődik.
 Zörgölő — Zörgölődik.
 Zugoló — Zugolódik.

GAT. GET. Gyakorlatos művelő Rag.

Igaz — Igazgat.

Édes — Édesget.

ÍT.

Boldog — Boldogít.
 Ép — Épít.
 Fejér — Fejérit.
 Gazdag — Gazdagít.
 Gyöngé — Gyöngít.
 Jobb — Jobbít.
 Kevés — Kevesít.
 Lány — Lányít.
 Meleg — Melegít.
 Sokas — Sokasít.
 Szép — Szépít.
 Tudós — Tudósít.

Iratik ÉT-tel is mint Szépét, Épét. Némelyek a' T-bötüt is kettőztetik „Szépétt, Szépítt“ de ez haszontalan, mert a' hoszszu hangot a' Vonás is ki jelenti.

KODik. KEDik. KÖDik.

Ágas — Ágaskodik.
 Bolondos — Bolondoskodik.
 Dévaj — Dévajkodik.
 Diadalmas — Diadalmaskodik.
 Gondos — Gondoskodik.
 Katonás — Katonáskodik.
 Kapczás — Kapczáskodik.
 Vias — Viaskodik.

Beteges — Betegeskodik.

Heves — Heveskedik.

Jeles — Jeleskedik.

Részeges — Részegeskedik.

Szeles — Szeleskedik.

Szemfüles — Szemfüleskedik.

Tündér — Tündérkedik.

*

Kérdezős — Kérdezőskodik.

ODik. EDik. ÖDik.

Bátor — Bátorodik.
 Halavány — Halaványodik.
 Józan — Józanodik.
 Káros — Károsodik.
 Piros — Pirosodik.
 Sanyar — Sanyarodik.

*

Beteg — Betegedik.

Eleven — Elevenedik.

Fejér — Fejéredik.

Kevés — Kevesedik.

Kövér — Kövéredik.

*

Örök — Öröködik.

OL. ÖL.

Más — Másol.

Rút — Rutol.

ONG.

Bús — Búsong.

SZik.

Beteg — Betegszik.

Hideg — Hidegszik.

Meleg — Melegszik.

Öreg — Öregszik.

Részeg — Részegszik.

Ezek is Rend-hagyó ígék, és a' magán hangzójok ki vagy on ugratva. Melegszik, Betegszik,

TAL. TEL.

Nehéz — Neheztel.

UL. ÜL.

Jobb — Jobbul.

Lány — Lányul.

Mohos — Mohosul.

**) (

XII

Tág — Tágul.
Tollas — Tollasul.
Új — Ujul.
Vad — Vadul.
*

Ép — Épül.
Görhes — Görhesül.
Nehéz — Nehezül.
Ősz — Őszül.
Szép — Szépül.
Terhes — Terhesül.

4. A' Társ-nevekből Határozókat nemzenek e' következő Ragok.

AN. EN. ON. ÖN.

Gyakor — Gyakran.
Hamis — Hamisan.
Igaza — (Igaza an) Igazán.
Ronda — Rondán.
Tiszta — (Tiszta an) Tisztán.
*

Bölcs — Bölcsen.
Édesded — Édesdeden.
Helyes — Helyesen.
Hív — Híven.
Nehéz — Nehezen.
Szűz — Szűzen.
*

Gazdag — Gazdagon.
Szabad — Szabadon.
*

Szűk — Szükön.

Ez a' rag a' szám-nevekből társos számokat csinál: ketten, hárman, négyen, öten, tizen, százan, ezeren. Bini, terni, quaterni, quini, deni, centeni, milleni. Illyenek ezek is: Többen, kevesen, elegen, mennyen, hányan, sokan.

DON. DEN.

Új — Ujdon.

INT.

Alkalmas — Alkalmasint.
Képes — Képésint.

KOR.

Az — Azkor, Akkor.
Ez — Ezkor, Ekkor.
Jó — Jókor.
Mi — Mikor.
Némelly — Némellykor.

LAG. LEG.

Futó — Futólag.

Oldalas — Oldalaslag.
Új — Újlag.
*

Elegyes — Elegyesleg.
Feles — Felesleg.
Fölös — Fölösleg.
Közös — Közösleg.
Menő — Menőleg.

LAN. LEN.

Muló — Mulólan.
Vágó — Vágólan.
*

Egész — Egészlen.
Le - esőlen.

SZOR. SZER. SZÖR.

Három — Háromszor.
Más — Másszor.
Sok — Sokszor.
Száz — Százszer.
Számatalan — Számatalanszor.
*

Egy — Egyszer.
Ezer — Ezerszer.
Ötven — Ötvenszer.
*

Elő — Először.
Öt — Ötször.

TA. TE.

Gyakor — Gyakorta.

TÓL. TUL. TŐL. TŰL.

Fias — Fiastól. (Una cum filiis.)

Ágas bogas — Ágastul bogastul.
Pereputtyos — Pereputtyostul.
*

Gyökeres — Gyökerestől. (Radicitus.)
Mindenes — Mindenestől. (Funditus.)
*

Töves — Tövestül.

ÚL. ŰL.

Alkalmatlan — Alkalmatlanúl.
Gonosz — Gonoszúl.

Hatalmas — Hatalmasúl.

Jó — Jóúl, Jól.

Roszs — Roszszúl.

*

Embortelen — Embortelenül.

Esztelen — Esztelenül.

Kegyetlen — Kegyetlenül.

Véletlen — Véletlenül.

3. §.

Ígék.

1. Az igékből más ígét szülnek e' következendő Ragok.

AD. ED.

Fog — Fogad.

Fúl — Fúlád, Fullad.

Gyull — Gyullad.

Hall — Hallad.

Ezen Ragnak itt is, mint a' fő-neveknél kicsinyező értelme van, ki rugja a' magán hangzóját is, ha más rövid hangzón kezdődő ige-raggal szaporodik, mint: Vag-d-al, Tör- d-el, Fog-d-os, Mar-d-os, Mos-d-ik, Búj-d-osik, Kap-d-oz, Kér-d-ez, Jár-d-og-ál, Jő-d-ög-el.

AL. EL.

Forr — Forral.

Fú — Fuval.

Vigaszt — Vigasztal.

*

Engeszt — Engesztel.

Jövend — Jövendel.

Lő — Lövel.

ASZT. ESZT.

Fogy — Fogyaszt.

Forr — Forraszt.

Mulik — Mulaszt.

*

Függ — Függeszt.

Terem — Termeszt.

Vesz — Veszeszt.

AT. ET. Müveltető Rag.

Ád — Adat.

Hoz — Hozat.

Hull — Hullat.

Rak — Rakat.

Vág — Váгат.

*

Öl — Ölet.

Őröl — Őrlet.

Szed — Szedet.

Ver — Veret.

AZ. OZ. EZ. ÖZ.

Ragad — Ragadoz.

*

Görbed — Görbedez.

*

Föd — Födöz.

Vannak IKES-ek is, mint: Változik, áldozik, öltözik, röjtözik, lakozik, ugrándozik, osztózik.

ÁL. ÉL.

Ugrik — Ugrál.

ÉSZ.

Böng — Böngész.

Túr — Túrész.

— — Fürkész.

GAT. GET. Gyakorlatos művelő Rag.

Arat — Aratgat.

Ád — Adogat.

Csal — Csalogat.

Hall — Hallgat.

Kapál — Kapálgat.

*

Beszél — Beszélget.

Int — Integet.

Küldöz — Küldözget.

Öntöz — Öntözget.

Üt — Ütöget.

GÁL. GÉL. Ez is gyakorló Rag.

Haj — Hajgál.

*

Keres — Keresgél.

HAT. HET. Ható rag. Suffixum potentiale.

Ád — Adhat.

Lát — Láthat.

Mond — Mondhat.

*

Felel — Felelhet.

XIV

Jő — Jöhet.
Ül — Ülhet.

Az IKES igéknél közbe vettetik mint: Bízhatik,
nyúghatik, alhatik, ehetik, ihatik. 's a' t.

INT.

Emel — Emelint.
Ér — Érint.
Nyal — Nyalint.
Nyom — Nyomint.
Tát — Tátint.

ÍT.

Száll — Szállít.
Szóll — Szóllít.

KÁL. KÉL.

Ás — Áskál.
Csusz — Csuszkál.
Ír — Irkál.
Jár — Járkál.
Szúr — Szurkál.
Túr — Túrkál.
Úsz — Uszkál.
*

Vés — Vésfél.

KOD. KED. KÖD.

Kap — Kapkod.
*

Csíp — Csipked.
*

Bök — Bökköd.

KODik. KEDik. KÖDik.

Bízik — Bizakodik.
Gondol — Gondolkodik.
Gyónik — Gyónkodik.
Nyal — Nyalakodik.
Panaszol — Panaszolkodik.
Sajnál — Sajnálkodik.
*

Kér — Kérkedik.
Nevel — Nevelkedik.
Tör — Törekedik.
Vél — Vélekedik.
*

Költözik — Költözködik.

KOZ. KEZ. KÖZ.

Fut — Futkoz.

KOZik. KEZik. KÖZik.

Bont — Bontakozik.
Csodál — Csodálkozik.

Imád — Imádkozik.
Szorít — Szorítkozik.
Unat — Unatkozik.
Vagdal — Vagdalkozik.
*

Fér — Férkezik.
Ölel — Ölelkezik.
Vét — Vétkezik.
*

Üt — Ütközik.

LAL. LEL.

Fagy — Fagylal.
Fog — Foglal.
Hízik — Hízlal.
*

Érik — Érlel.
Kér — Kérlel.

ODik. EDik.

Rak — Rakodik.
Zavar — Zavarodik.
*

Kever — Keveredik.

OG. EG. ÖG. Gyakorlatos Rag.

Búzöl — Búzölög.
Füstöl — Füstölög.
Jód — Jódög.
Kever — Kevereg.

A' Hang-nevekből leg több ered mint: morog,
zörög, pörög, durrog, pattog, csattog 's a' t.

ONG. ENG. ÖNG. Gyakorlatos Rag ez is.

Száll — Szállong.
Szor — Szorong.
Tóly — Tólyong.
Illyenek. Fötröng. Vörsöng.

OS. ES. ÖS.

Fut — Futos.
*

Verd — Verdes.
*

Röp — Röpös.

SZik.

Lát — Látszik.
Tet — Tetszik.

T.

Fél — Félt, Félti.

Illyenek: Tart, ont, ront, bont, dönt, önt, mellyekben kétség kívül bötü-ugratás van. Illyenek ezek is, csattant, durrant, pattant, lobbant, billent 's a' t. Ismét ezek is: fogyaszt, szárazst, ereszt. 's a' t.

TAT. TET.

Ázik — Áztat.
Bízik — Bízta.
Fut — Futtat.
Gyónik — Gyóntat.
Jár — Jártat.
Jut — Juttat.
Kopik — Koptat.
Szokik — Szoktat.
Szopik — Szoptat.
Úsz — Usztat.

Fekszik — Fektet.
Köt — Köttet.
Lépi — Léptet.
Süt — Süttet.
Szökik — Szöktet.
Üt — Üttet.

2. Az Igékből Fő-neveket szülnek e' következendő Ragok.

AG. EG.

Avat — Avatag.

Förget — Förgeteg.
Renget — Rengeteg.
Völgyel — Völgyeleg. (Cavatura.)

ALOM. ELEM.

Árt — Ártalom.
Hat — Hatalom.
Jut — Jutalom.
Tud — Tudalom.
Un — Unalom.

Enged — Engedelem

Él — Élelem.

Ért — Értelem

Fél — Félelem.

Kér — Kérelem.

AM. EM. OM.

Foly — Folyam.

Kell — Kellem.

Vagy — Vagyom.

AP. EP.

Áll — Állap; innen Állapít, Állapodik.

Ül — Ülep; és innen Ülepedik.

Iszik — Iszap.

ASZ. ESZ.

Dug — Dugasz.
Válik — Válasz.

Rek — Rekesz.

AT. ET.

Áldoz — Áldozat.

Fal — Falat.

Foganik — Foganat.

Gondol — Gondolat.

Indul — Indulat.

Épül — Épület.

Felel — Felelet.

Késért — Késértet.

Készül — Készület.

Ütközik — Ütközet.

ÁNY. ÉNY.

Foszlik — Foszlány.

Vág — Vágány.

Köt — Kötény.

ÁM. ÉM.

Hull — Hullám.

ÁL. ÉL.

Fon — Fonál.

Hal — Halál.

Föd — Födél.

Köt — Kötél.

ÁLY. ÉLY.

Akad — Akadály.

Asz — Aszály.

Oszt — Oszály.

*
Szeg — Szegély.
Vesz — Veszély.

ÁR.ÉR.

Buvik — Buvár.

*
Vez — Vezér.

ÁS.ÉS.

Arat — Aratás.
Ás — Ásás.
Avat — Avatás.
Folytat — Folytatás.
Gondolkodik — Gondolkodás.
*
Engesztel — Engesztelés.
Kér — Kérés.

CS.

Habar — Habarcs. S. K.
Kap — Kapcs.
Kíván — Kíváncs, és innen Kíváncsi.
Szó — Szócs.
Szűr — Szűrcs, és innen Szűrcsöl.
Teker — Tekercs.

CSÓ. CSŐ.

Hág — Hágcsó.
*
Emel — Emelcső.
Lépik — Lépcső.

DALOM DELEM.

Bír — Birodalom.
Fáj — Fájdalom.
Lakik — Lakodalom.
*
Gyöz — Győzelem.
Jó — Jövedelem.
Késik — Késedelem.
Vesz — Veszedelem.

ÉK.

Akad — Akadék.
Burít — Buríték.
Ért — Érték.
Fen — Fenék.
Fogyat — Fogyatéék.
Föst — Fösték.
Nyomtat — Nyomtaték.

Süpped — Süppedék.
Szakad — Szakadék.
Töred — Töredék.

LÉK.

Ázik — Ázalék. Obsonium.
Föz — Főzelék.
Függ — Függelék.
Mos — Moslék.
Tart — Tartalék.
Told — Toldalék.
Tölt — Töltelék.

MÁNY. MÉNY.

Csinál — Csinálmány.
Hágy — Hagyomány.
Talál — Találmány.
Tart — Tartomány.
*
Keres — Keresmény.
Költ — Költemény.
Lel — Lelemény.
Szül — Szülemény.

OK. EK.

Át — Átok.
Birt — Birtok.
*

Eszik — Étek.
Lél — Lélek.
Tör — Törek.
Vét — Vétek.

SÁG. SÉG.

Agg — Aggság.
Fárad — Fáradság.
Imád — Imádság.
Kíván — Kivánság.
Mulat — Mulatság.

*
Nevet — Nevetség.
Nyer — Nyereség.
Segít — Segítség.
Veszt — Veszteség.

VÁNY. VÉNY.

Ás — Ásvány.
Inog, Ing — Ingovány.
Irt — Irtovány.
Olt — Oltovány.

Szállít — Szállítvány.
Tanít — Tanítvány.*

Jő — Jövevény.
Kél — Kelevény.
Szökik — Szökevény.
Tör — Törvény.

3. Az Igékből Társ-neveket szülnék e' kö-
vetkezendő Ragok:

ANDÓ. ENDŐ.

Áll — Állandó.
Romlik — Romlandó.
Vár — Várandó.*

Eszt — Esztendő.
Jő — Jövendő,
Kél — Kelendő.

ATLAN. ETLÉN. Fosztó rag.

Állhat — Állhatatlan.
Farag — Faragatlan.
Halhat — Halhatatlan.
Mosdik — Mosdatlan.
Szokik — Szokatlan.
Tud — Tudatlan.
Vár — Váratlan.*

Enged — Engedetlen.
Győzhet — Győzhetetlen.
Szeret — Szeretetlen.
Szünik — Születlen.
Természik — Természetlen.
Tökéll — Tökéletlen.
Vél — Véletlen.*

ÁNK. ÉNK.

Nyal — Nyalánk.
Nyúlik. — Nyulánk.*

Fél — Félenk.

ÁR. ÉR.

Bujt — Bujtár.
Csal — Csalár.
Csapol — Csapolár, Csaplár.
Csapod — Csapodár.
Foly — Folyár.

OR.

Bojt — Bojtor.
Foszt — Fosztor.

OTT. ETT. OTT.

Ád — Adott.
Farag — Faragott.
Hágy — Hagyott.
Romlik — Romlott.*

Vesz — Veszett.
Vet — Vetett.*

Föd — Födött.
Küld — Küldött.
Üt — Ütött.

Ó. Ő.

Gondolk

odik — Gondolkodó. Lát —
Látó.
Magasztal — Magasztaló.
Szoktat — Szoktató.*

Büntet — Büntető.
Engesztel — Engesztelő.
Főz — Főző.
Süt — Sütő.
Szeret — Szerető.
Szökik — Szökő.

4. Az Igékből Határozókat szülnék e' kö-
vetkezendő Ragok.

TON. TEN.

Fut — Futton.*

Mén — Menten.

VA. VE.

Akadoz — Akadozva.
Vágtat — Vágtatva.
Válik — Válva. Attól meg válva. (Eo
excepto.)*

Enyeleg — Enyelegve.
Üget — Ügetve.

VÁST. VÉST.

Bízik — Bízvást.
Fog — Fogvást.
Foly — Folyvást.
Nyargal — Nyargalvást. S. K.

***

XVIII

5. Ige-határozók:

ALÁ, alatt.

Alá néz, alá száll, alá áll, alatt jár elméje,
alattunk van.

ÁLTAL.

Által esik, által hull, által adja, által engedi.

BÉ.

Bé bizonyítja, bé nyillik.

BELÉ.

Belé vesz, belé akad, belé olt, belé kerül, belénk
kapcázskodott.

BENN.

Benn sül, benn ül.

EGYBE.

Egybe szövődik.

EGYRE.

Egyre megy, egyre morog.

EGYGYÜ.

Egygyü vesz.

EGYGYÜTT.

Egygyütt van, egygyütt jár, egygyütt élnek.

EL.

El nézi, el veri, el tépi.

ELLEN.

Ellen vet, ellene mond, ellenünk támad, ellent
áll.

ELŐ.

Elő jó, elő veszi, elő rántja, elődet veszi.
(praevertit Te.) Telegdi él ezen mondással.

ELŐL.

Elől jár, elől röpül, előlem el ragadta.

ELÓTT.

Előtte megy, előttünk világol, előtted van.

FÉLRE.

Félre beszél, félre fordul, félre veti, félre verik
a' harangot, félre nyomja.

FÖL, fölött, fölé.

Föl adja, föl írja, fölöttünk lebeg, föl kívánja,
föl ugrik, föl emeli.

* FÖL és nem FEL kell írni. Így írta Calepinus'
magyarozója, így Molnár Albert, így

több régiek, így ejtik most is Dunán túl, de így is kell
ejteni, mert másként az értelem- zavarodást el nem
kerülhetjük, mert más „Föle, fölé, fölibe, fölönként,

fölös, fölöz“ és más „Fele, felé, felibe, felenként,
feles, felez.“

FÖLE. Summitas ejus. FELE. Medietas ejus.
Ház' föle kezdett égni. Summitas (tectum,
fastigium) domus coepit ardere, és nem ház' fele.
Téjnek fölét le szedte. Summitatem (florem) lactis
decerpsit, és nem téjnek felét. Medietatem lactis.
„A' téjnek sincs fenéig föle“ így írja ezen
közmondást Dugonics I. R. p. 295. A' mondás szép,
nyomos, és nagy értelmet fődöz, de nem leszz e
nevetség belőle, ha itt is felezel, és azt írod: „A'
téjnek sincs fenéig fele.“

FÖLÉ. Supra. FELÉ. Versus. Ajtó fölé. Supra
portam. Ajtó felé. Versus portam. Föl felé. Sursum
versus.

FÖLIBE (fölibe). In summum ejus. FELIBE
(felébe). In dimidium, pro media parte. Fölibe teszi.
Super ponit. Felibe harmadába: imígy amúgy. Nem
értelem-zavarodás ez midőn Gróf Kaczaifalvi
Lászlóban p. 9 ez íratik: „A' ház ajtajának felébe
azonnal fel írta nagy betűkkel e' két szót „Igazság,
és szabadság“ F e l é b e nem kétséges e, ad medium
portae domus, vel supra portam domus, írd „fölibe“
és a' kétség meg szünik.

FÖLÖNKÉNT. Acervatim. Rakásonként, így
írta ezt Calapinus' magyarozója, és jól, mert
„FELENKÉNT“ annyit tesz mint dimidiatim, per
partes dimidias.

FÖLÖS. Superfluous, numerosus, multus.
FELES. Dimidius, dimidiatus v. dimidium habens.
Téj-fölös: habens florem lactis, flore lactis conditus.
Fölösödik: augetur, multiplicatur. Felesedik:
dimidiatur. Fölösleg: superflue.

FÖLÖZI summitatem decerpit. Felezi.
Medietatem decerpit. Meg fölözi a' tejet, és nem meg
felezi. Fölöző lapát, fölöző kalán, és nem felező
lapát, sem felező kalán. FÖLÖZET. Hártyázat.
Stymma. M. A. és nem felezet, se nem felezés. —
Hasonlóképpen más „azon felül“ ex illo latere, és
más, „azon fölül“ superne.

Térítsük tehát vissza az értelmességet, a' mit
az utóbbi üdőkben el harapozott Tótos ki

mondás tévelyedésbe hozott, annyival is inkább, hogy nyelvünkben fölötte is sok az „e.“

FÖNN.

Fönn kezdi, fönn akad, fönn hordozza.

HAZA.

Haza ér, haza megy, haza tart.

HÁTRA.

Hátra viszi, hátra hajtja, hátra huzza magát.

HELYRE.

Helyre állítja, helyre hozza.

HOZZÁ.

Hozzá illik, hozzá fér, hozzá ér.

KI.

Ki neveti, ki tér, ki szopja, ki kürtöli, ki menti, ki méri.

KÖR, körbe, környül, körül.

Körbe veszi, körbe fogja, környül metéli, körül keríti.

KÖZ, közben, közé, között.

Közben jár, közé vág, közötté találtatik, közöttünk ül.

LE.

Le vágja, le nyalja, le nyeli, le ülteti, le önti, le köti.

MEG.

Meg csalja, meg látja, meg nyeri, meg kapja, meg várja, meg győzi, meg szólja, meg rágja.

NEKI.

Neki megy (Allez vous en), neki készül, neki indul.

ODA.

Oda van, oda adja, oda teszi.

ÖSZVE.

Öszve fogószik, öszve szidja, öszve jön.

* Igen hajlandó vagyok arra, hogy így írjuk „ÖSZSZE“ és nem „ÖSZVE“. Meg vallom, első tett engem erre figyelmetessé Mlgos Zsolnai Dávid, Veszprémi volt Prépost, ki 1806. Apr. 16-án Bécsben engem is meg látogatván, beszéd közben elő hozta ezt is, és hogy Ő ugyan ezt javasolta volna Veszprémben is azoknak, kik akkor a' Tiszti Szótár' kidolgozásábanalkodtak. 2. Ugyan ezt ajánlja a' hasonlók' egyezése is (analógia), így mondjuk „VISZSZA“ és nem „VISZVA.“ „Meszsze“ és nem „meszve.“ 3. A' hasonlítóban sokkal szebb „Öszszébb“ mint „öszvébb“ könnyebb is ki mondani,

így írta ezt Kis Bálint Szentesi Ref. Predik. Tud. Gyűjt X. Kötet 1820 p. 73. „Mennél öszszébb viheti az ember a' kemence' száját annál jobb.“ 4. Ha a' reá következő szó VE-n kezdődik, a' monotonia' ki kerülése is ezt kívánná, így nem olly monoton „Öszsze veri, öszsze veti, öszsze vissza“ mint „öszve veri, öszve veti, öszve vissza.“ Azonban ezt az újítást még én nem kezdem el, ha a' nagyobb rész akarja, engém is, mint akarót, föl hozhatnak.

RAJT, rajta.

Rajta hajt, rajta esik, rajtunk áll.

REÁ.

Reá ereszkedik, reá hinti, reá veszi, reá ereszti, reánk virrad.

SZÉLJEL.

Széljel fut, széljel veri.

SZÉT.

Szét szórja, szét oszlik, szana szét legel a' nyáj.

VISZSZA.

Viszsa váltja, vissza szóll, vissza szökik, vissza kéri, vissza vezeti, vissza küldi.

* Az eddig elő számlált Ige-határozók csak az ígének értelmét kötik le bizonyos tárgyra, egyébaránt se magokban változást az ige miatt nem szenvednek, sem az ígékben nem okoznak, következésképpen öszve sem kell azokat írni egy szó gyanánt, annál inkább nem, mivel nem mindenkor maradnak meg az ige előtt, sőt gyakrabban vagy az ige után tétetnek, vagy jóval is az ige előtt. Illyen esetek e' következők:

1. Ha valamit parancsolunk: Tedd le, menj el, mondd meg, hozd vissza.

2. Ha tiltunk: El ne menj, meg ne mondd senkinek.

3. Ha akarást, kellést, vagy merést jelentünk: El akartam a' vásárra menni, meg kell mondanom, meg merem néki mindenkor bátran az igazat mondani.

***)(

4. Ha kérdezzük: Meg akard e az adósságot fizetni? mikor indulsz le Budára? mikor hozod meg? mit felelsz reá? hányszor irtad le?

5. Ha ki rekesztőleg szóllunk: Csak kettőt fizettem ki, egyedül ő menekedhetett meg, csupán egy szaladhatott el.

6. Ha mennyiségről van a' szó: Sok katonát vágta le, ritka róka kerülheti el a' csávat, kevés ember éri el a' száz esztendő, mennyen hálnak meg mindennap a' világon, alig böffentette ki.

7. Ha az íge a' határozatlan módban van, de valami bizonyítatik: Le van irva, ki van fizetve.

8. Ha tagadóképpen szóllunk: Nem esküszöm meg, nem hagyom helybe, nem megyek oda, nem teszem addig a' fegyvert le, nem eresztelek el, nem viszed el.

9. Midőn meg választólag szóllunk: Ha te mennél el, nem pedig a' bátyád 's a' t.

Ez a' deákban nincs így, hanem az íge-határozó minden esetben az íge előtt maradván előraggá válik, sőt véle öszve is olvad, sőt gyakorta az ígében, sőt magában is változást okoz p. o. eximo, perdo, aufero, sustineo 's a' t. A' magyar azt mondja: menj ki, deák nem mondhatja „i ex“ hanem exi, azért a' deák méltán egy szónak öszve írja, a' magyar, ha ezt tenné, vak majmozást, rab-szolgaságot követne el. Így Sándor István is roszzúl írta öszve p. 201. Kiki tekénget. Foras frequenter prospectat, hanem el választva kell írni: „Ki ki tekéntget“ és ekkor lesz meg a' mondott jelentése.

A' határozott ígéből származott fő- vagy társnevekkel másként van a' dolog, mert ezeknél a' határozó minden esetben mindenkor a' szó előtt marad, azért ezeknél, mint mindenkor egygyütt maradó szóknál, a' kötő jegyet közbe lehet tenni p. o. Le-tétel, ki-vetés, el-ett, a' mi tanácsosabb is. A' ki pedig éppen öszve írná, azt sem ellenzeném tellyességgel, mint hogy ezen rövid szók: ki, le, meg, el, föl, a' szót sem igen hoszszabbítják el, de a' nyelv-tanulóknál is ösméretesbek, mintsem hogy nehézséget szerezhetnének.

Meg jegyzésre méltó az is, hogy az íge-határozók gyakran kettőztetve is elő fordulnak p. o. el el megy, föl föl veszi, ki ki teként 's a' t. szokás két különbözöt is öszve tenni p. o. föl alá járkál, föl 's alá sétál, más egyéb öszve foglalások is elő kerülnek, kivált a' régiéknél p. o. el bé jutának, el ki megy 's a' t.

A' Határozók', és a' beszéd többi részeinek Ragjai.

Elő adom ezeket mind egy csomóban, bötü renddel minden más ki különböztetés nélkül.

ABB. OBB. EBB. ÖBB. Hasonlító Rag.
Suffixum comparativum.

Alá — Alább.

Amoda — Amodább.

Oda — (Oda abb) Odább.

Távul — Távulabb.

Tova — Tovább.

Fölötte — Fölöttébb.

Ide — (Ide ebb) Idébb.

Közel — Közelebb.

Öszsze — Öszszébb.

Elő — Előbb.

Külön — Különöb, Különb, Külömb.

AD. OD. ED. ÖD. Kicsinyező Rag.

Távul — Távulad.

AL. EL.

Hátra — (Hátra al) Hátrál.

ALL. ELL.

Kora — (Kora all) Koráll, Korállja.

Meszsz — Meszszelli.

AN. ON. EN. ÖN.

Hogy — Hogyan.

Majd — Majdan.

Most — Mostan.

Ott — Ottan.

Úgy — Ugyan.

*

Távulad — Távuladon.

Ig — Igen.

Itt — Itten.

Rég — Régen.

*

Kül — Külön.

ANDÓ. ENDŐ.

Elég — Elegendő.

AS. OS. ÉS. ÖS.

Jaj — Jajos.

*

Leg — Leges.

*

Föl — Fölös.

Külön — Különös.

ATT. OTT. ETT. ÖTT.

Al — Alatt.

*

Ám — Amott.

Hol — Holott.

*

Föl — Fölött.

AZ. OZ. EZ. ÖZ.

Tétova — (Tétova az) Tétováz.

*

Sokszor — Sokszoroz.

*

Ellen — Ellenez.

*

Többször — Többszöröz.

Vagyon IK-végezettel is, mint Távozik.

Á. É.

Al — Alá.

Ho — Hová.

Hozz — Hozzá.

*

Bel — Belé.

Föl — Fölé.

Köz — Közé.

Mög — Mögé.

ÁNT. ÉNT.

Gyan — Gyanánt.

Kor — Koránt.

*

Ime — Imént.

Tüst — Tüstént.

Ugyan — Ugyangat.

*

Közel — Közelget.

I.

Egykor — Egykori.

Egyszer — Egyszeri.

Éjjel — Éjjeli.

Hajdan — Hajdani.

Nappal — Nappali.

Néha — Néhai.

Reggel — Reggeli.

Taval — Tavali.

IG.

Al — Alig.

El — Elig.

Ma — Maig.

Oda — Odáig.

Ped — Pedig.

ÍT.

Áha — Áhít, áhítja, nem áhítja, áhíthatos.

Ám — Ámít.

Á, 's — Ásít.

Elég — Elégít.

Közel — Közelít.

Oha — (O! si) Ohaít, ohajt, (optat, desiderat).

Soha — Sohajt.

KODik. KEDik. KÖDik.

Hamar — Hamarkodik.

*

Ellen — Ellenkedik.

KOZik. KEZik. KÖZik.

Ellen — Ellenkezik.

LAN. LEN.

Alig — Aliglan.

*

El — Ellen.

Megint — Megintlen.

Míg — Míglen.

NYA. NYE.

Ej — Ejnye.

GAT. GET.

Jaj — Jajgat.

No — (Noogat). Nógat.

XXII

Ó. Ő

El — Elő.

SÁG. SÉG.

Hamar — Hamarság.

Elég — Elégség.

Egyedül — Egyedülség.

SÓ. SŐ.

Hátul — Hátulsó.

Tul — Tulsó.

Utól — Utólsó.

El — Első.

Kül — Külső.

SZA. SZE.

Haj — Hajsza.

No — Nosza.

Ne — Nesze.

Elő kerül az ígékben is, mint adsza, láthadsza, nézhedsze.

TA. TE.

Százszor — Százszorta.

Ezerszer — Ezerszerte.

TAG. TEG.

Viszon — Vizontag.

Ezen — Ezenteg.

TALAN. TELEN.

Elég — Elégtelen.

TÁN. TÉN.

Talán — Talántán.

Régen — Régentén.

UL. ÜL.

Ám — Ámul.

Bám — Bámul.

Rém — Rémül.

ÚL. ŰL.

Táv — Távúl.

Által tekintvén ezen eddig elő számlált (§. 1. 2. 3. 4.) sok féle szó-nemző ragokat, lehetetlen nem örvidenünk nyelvünk' bősége'nek, és hajlékonyságának, de egyszer'smind észre vehetjük

azt is, hogy ezen Ragok magokban is bizonyos változást szenvednek, a' szóban is, mellyhez ragasztatnak, okoznak. Ezen változások' csinnyát ki kémleni, és bizonyos törvényekre szedni, volt a' harmadik fő gondom.

5. §.

A' Szó-ragasztás' Törvényei.

Minek előtte a' Szó-ragasztás' Törvényeit elő adjam, szükség meg említenem e' következőket:

1. A' magán hangzók e' tekintetből három felekezetre oszlanak: Vastag, vékony, és visető magán hangzókra:

Vastag magán hangzók: a, á, o, ó, u, ú.

Vékonyak: e, ö, ő, ü, ú.

Visétók: é, i, í.

Ezt a' különbséget szükség jól meg jegyezni, mert ez a' kulcsa minden Szó-ragasztó Törvényeknek.

2. A' Változást, melly a' Ragban esik meg, az anya-szónak utolsó magán hangzója kormányozza, olly formán, hogy mindenkor a' maga felekezetéből tesz magán hangzót a' több változást meg szenvedő Ragban. Ezt a' kormányozó magán hangzót én rövidségnek okáért RAG- VEZÉRnek nevezem. Ugyan azért

3. A' vastag hangú Rag-vezér a' ragban is vastag magán hangzót, a' vékony vékonyat kíván. A' visétók közül az é vékonyat, az i hol vékonyat, hol vastagot vesz föl, mellyből következik, hogy minden magán hangzó lehet Rag-vezér, egyedül az i nem viselheti a' Rag- vezérséget.

4. Hány változásokat szenvedjen a' Rag-följebb minden Ragnál elő adtam, és példákkal is meg világosítottam, ollyan példákkal, mellyek kétséget nem szenvedhetnek, mellyekből ki tetszik, hogy a' visető Ragok egyszerűek és semmi változást magokban nem szenvednek. A' mással hangzón, vagy a' hoszszu magán hangzón kezdődő Ragok két változatuak, igen kevés ki vétellel. A' rövid magán hangzón kezdődő

Ragok, ki kettő, ki három, ki négy változatu. Mind ezeknek csinyait e' következő Törvényekben ki fejtem.

1. Törvény.

Az Egyszerű Ragok.

Az Egyszerű Ragok magokban semmi változást nem szenvednek. Ezeknek magán hangzójuk visető, az az vagy hosszú é, vagy i (ez akár rövid, akár hosszú legyen) és e' következők:

É. Tulajdonító Rag.

Azé, ezé, Péteré, Pálé, kié, mié, senkié, úré, Istené.

ÉK.

Ágyék, vidék, fogyaté, füsték, fakadék, vezeték, mosadék, mérték, nyomorék, keverék.

ÉRT. Ok-rag.

Azért, ezért, kiért, miért, sokért, Istenért, Isten' kedvéért, példának okáért, borért, pénzért.

KÉNT.

Önként, másként, hetenként, naponként, egygyenként, darabonként.

LÉK.

Tartalék, főzelék, moslák, esőlék, aprólék, kankalék.

NÉ.

Vargáné, varróné, királyné.

I.

Világi, nemzeti, házi, kerti, nappali, éjjeli, hajnali, reggeli, anyai, apai, hazai, Őri, böjti, ünnepi, Sági, Budai, Pesti, Nádasdi.

IG. Határ-mutató Rag.

Halálig, addig, meddig, ideig, óráig, váltig, félig, csurdultig, diófaig.

IK. (Név-rag.)

Másik, jobbik, ötödik, ezeredik, hányadik, mellyik.

INT.

Tapint, érint, tekint, nyomint, részint, szerint, alkalmasint.

Ezen Ragot némellyek hosszú É-vel ejtik, mint részént, szerént, teként, nyomént, és ezt a' szabadságot meg lehet engedni, mert mind a' kettő visető, és azon egy törvény alá tartozik.

ÍT.

Haragít, szépít, bátorít, készít, tanít, taszít, ámít, közelít.

Ezt a' ragot is némellyek hosszú É-vel ejtik: szépét, készét, tanét, melly szabadságot hasonlóképpen meg lehet engedni, noha helyes észre vétele ez VIRÁG Benedek Urnak, hogy ezt az igékben való É-t azért változtatták I-re, hogy annyiszor elő ne jöjjön az e, mellyel nyelvünk bővelkedik L. M. Prosodia, és M. Irás p. 12.

NI.

Adni, verni, veszni, örülni, jövendőlni.

NYI.

Lábnyi, ölnyi, ezernyi, hüvelknyi.

Ezen egyszerű Ragok, a' mint mondám, magokban semmi változást nem szenvednek, mindazonáltal az anya-szóban, mellyhez ragasztatnak, némelly változásokat okoznak.

1. Ha az anya-szó rövid magán hangzón végeződik azt meg élesítik, mint: Anyaé, apáé, óráig, odáig, vargáné, anyányi, okáért, kedvéért.

Kivételnek a' rövid i, u, ü, magán hangzók, mert ezek a' ragzatban is röviden maradnak, és meg nem élesednek, így röviden mondatnak: Kié, mié, senkiért, semmiért, falué, üszüért.

2. Meg szenvedik a' közben vetést is, mellyről alább bővebben; így mondjuk: toldani, szólni, eresztani, veszteni, metszeni, ezen nehezebb ki-mondásuak helyett: toldni, szólni, veszteni, metszeni.

3. Az I-raggal leg könnyebb a' dolog, mert ez se nem élesít, se élesedést el nem fogad, és ez a' leg nagyobbik Liber Bátor a' Ragok között, és leg toleránsabb; mindazonáltal egy kevés rontó erő még is van benne, mert ezen négy szovakat „erdő, mező, idő, esztendő“ így ejti „erdei, mezei, idei, esztendei“ (ezen két utolsó az IG-raggal is röviden marad: ideig,

esztendeig). Bötüt is ugrat, mint Berki, Egri, Lelki; Hézagot is tölt, mint Havi „Hói“ helyett.

4. Az ÍT-rag nem élesíti meg ugyan a' mellé kerülő rövid magán hangzót, hanem maga változik Jottává által, így mondjuk: Ohajt, sohajt, gyujt, fujt, sujt.

2. Törvény.

A' két változatu Ragok.

Ezek három rendbéliek: Mással hangzón, hoszszú magán hangzón, és rövid magán hangzón kezdődők.

1. Mással hangzón kezdődők, ide foglalván nagyobb világosság kedvéért az esetek' ragjait is, e' következők:

BA. BE.

Várba, erdőbe, faluba.

BAN. BEN.

Házban, kertben, szőlőben.

BÓL. BŐL.

Abból, ebből, kiből, miből, fából, kőből,
Pozsonyból.

CZA. CZE.

Kapcza, kancza, Répcze, Rábcza, apácza,
anyácza, kelepcze, szelencze.

CSA. CSE.

Tócsa, szerencse.

CSÓ. CSŐ.

Hágcsó, emelcső.

DAD. DED. Kettős kicsinyező. (Diminutivum duplicatum.)

Távuľdad, kiseded, gyöngéded, kerékdéd,
gyermekded.

HAT. HÉT.

Járhat, kelhet, adhat, költhet, törhet, türhet. Az
IKES ígéknel IKES-en: Ehetik, ihatik,
alhatik, bízhatik, feketik,
hatalmaskodhatik.

KA. KE.

Tarka barka, szegényke, büszke, hegyke,
duska, sóska, legényke, tőke, szóke,
szürke.

KÁL. KÉL.

Áskál, véskél, irkál firkál, túrkál, járkál.

LAG. LEG.

Futólag, fölösleg, egyesleg.

LAL. LEL.

Fagylal, hízlal, érlel, kémlél, hírlél.

LÁL. LÉL.

Számlál, szemlél.

LAN. LEN.

Aliglan, végiglen, egészlen.

MÁNY. MÉNY.

Tokmány, kormány, találmány, lelemény. NAK.

NEK.

Utnak, szónak, szájnak, fülnek, fünek, fának.

NÁL. NÉL.

Háznál, ebédnél, vacsoránál.

NOK. NEK.

Titoknok, fegyvernek, szövétnek.

NYA. NYE.

Szoknya, berkenye, ejnye.

RA. RE.

Nyakra, főre, szóra, szemre, annyira, mennyire,
hátra, előre, tavaszra, őszre, örökre.

RÓL. RŐL.

Balról, jobbról, Budáról, Pestről, Ságról,
Szombathelyről, tövéről, hegyéről.

SÁG. SÉG.

Barátság, emberség, jámborság, ördögség, imádság,
sietség, jóság, tisztaság.

SÓ. SŐ.

Alsó, első, tulsó, szélső, utolsó, középső.

SZA. SZE.

Nosza, nesze.

TA. TE.

Gyakorta, szerte, tizszerte, százszorta.

TAG. TEG.

Viszontag, ezenteg.

TALAN. TELEN.

Szótalán, szemtelen, világtalan, helytelen,
bizonytalan, szeplőtelen.

TAT. TET.

Szoktat, szöktet, biztat, büntet, koptat.

TÓL. TŐL.

Attól, ettől, Istentől, embertől, fűtől, fától.

Ezen Ragot így is írják: TÚL, TŰL, valamint ezeket is BŰL, BŪL, RŰL, RŪL; és ezen szabadságot is helyben lehet hagyni.

TYÚ. TYŰ.

Sarkantyú, keztyű.

VA. VE.

Rakva, verve, tömve, sütvé.

VAL. VEL. Eszközölő Rag.

Kézzel, lábbal, bottal, fegyverrel, okkal, móddal, baltával, söprüvel.

VAN. VEN. Szám-rag.

Hatvan, hetven.

VAN. VEN. Egyszerező Íge-rag.

Csurran, csöppen, lobban, lebben.

VÁ. VÉ.

Fává, kővé.

VÁNY. VÉNY.

Bálvány, törvény, járvány, szökevény, jövevény, örvény.

Mind ezek két változatuk (de vannak valami kevesen három változatuk is a' mással hangzón kezdődő Ragok közül; ezekről a' harmadik Törvényben). A' Ragasztások az elől számláltknak könnyű, mellyet még e' kevés jegyzésekkel föl világosítok.

1. Ha az anya-szó rövid a, e, o, magán hangzón végeződik, az, ezen ragoknak hozzá adásával, meg élesül p. o. Vára, háza, öröme, kedve, az elő számláltt akármelly hozzá illő ragnak hozzá adásával meg élesül, az az meg hosszabbul, éles vonást kap: Várába, házába, örömébe, kedvébe, várában, házában, örömében, kedvében, várának, házának, örömének, kedvének, és így tovább.

VIRÁG azt írja (Jegyzetek a' M. Beszéd' részeire p. 6.) „Rövid O-ra, ha jól emlékezem, egy szónk sem megy ki, hanem hosszúra.“ Ellenben RÁJNIS kettőt említ „O, no“ és ezen idegent „Apollo“ (M. Virgilius. 2. Darab p. XLIV). Említhetek én is kettőt CZO, czoföl, czoki és HO, Ho ho legény nagy fát mozgatsz Te! de ezen kevés is e' törvény alá tartozik, így mondjuk: nógat, nódít, Apollóé, Plátóé (mert ilyen idegen több is van), Strábóé, Apollónak, Plátónak, Strábónak 's a' t.

Mondám az a, e, o, rövid magán hangzókat, mert a' többi rövid magán hangzó, mint i, u, ü, a' ragzatban sem élesül meg; így röviden maradnak: kibe, mibe, minek, senkinek, semmirül, falurul, falura, hamuvá, váluból.

2. SÁG. SÉG. (valamint szinte SZA. SZE. rag is)

semmi némü rövid magán hangzót meg nem élesít, így mondjuk: Tisztaság, sárgaság, tunyaság, feketeség; és nem: tisztáság, tunyáság, feketéség, a' mint is nosza, nesze, és nem nősza, nésze.

3. Ha az anya-szó több mással hangzón végeződik, mivel a' Rag is mással hangzón kezdődik, ha talán a' ki mondás el nehezülne, könnyítünk rajta egy rövid magán hangzónak közbe vetésével, mellyet hasonlóképpen a' Rag- vezér határoz meg, így mondjuk: Tartomány, költemény, bölcseség 's a' t. ezek helyett: Tartmány, költmény, bölcsség 's a' t.

4. Ezen V-bötün kezdődő Ragok: VAL. VEL. VAN. VEN. (midőn íge-rag.) VÁ. VÉ. az anya-szónak végső mással hangzójára változtatják által V-bötűjüket, a' könnyebb ki mondás kedvéért, így mondjuk: Késsel, kézzel, lábbal, okkal, móddal, csurran, csöppen, borrá, vízzé; ezek helyett: késvel, kézvel, lábval, okval, módval, csurvan, csöpven, borvá, vízvé 's a' t.

2. A' hosszú magán hangzón kezdődő, és két változatú Ragok e' következők:

Á. É.

Alá, fölé, belé, felé.

ÁCS. ÉCS.

Tanács, kalács, korbács, bogrács, forgács, kovács.

ÁG. ÉG.

Világ, virág, vendég

ÁL. ÉL.

Halál, kötél, földél.

ÁLY. ÉLY.

Akadály, veszély, osztály, szegély, homály, személy, fekély, seregély, csekély.

****

XXVI

ÁM. ÉM.

Hullám, villám, csillám.

ÁNK. ÉNK.

Nyalánk, nyulánk, félénk.

ÁNT. ÉNT.

Gyanánt, imént, tüstént.

ÁNY. ÉNY.

Vágány, kötény, dohány, lepény, sovány, szegény, buzogány, legény, arány, fővény, bárány, gerény, ártány, néhány.

ÁR.ÉR.

Kádár, timár, csaplár, csapodár, buvár, bujtár, folyár, tündér, vezér.

ÁS.ÉS.

Adás, vevés, látás, kérés.

ÁSZ.ÉSZ. Név-nemző.

Kanász, lovász, juhász, bányász, kertész, révész, méhész.

ÁSZ.ÉSZ. Íge-nemző.

Nyulász, horgász, egerész, sütkörész.

Ó.Ő.

Csapó, kalló, örlő, sütő, főző, erdő, mező, való, velő, erő, szőlő, üdő, tüdő, esztendő, hímlő, kellő, szellő, apró, kóro, turó, küllő.

Ú.Ű.

Méltóságú, érdemű, szabású.

ÚL. ŰL. Határozó rag.

Hátul, hatalmasul, tartalékul, hazugul, ebül, remekül, rosszszul, esztelenül, anyául, apául.

3. Rövid magán hangzón kezdődő, és két változatu Ragok:

A. E.

Gomba, bugyoga, csutora, mente, rege, czinege.

AD. ED.

Horgad, heged, árad, ered, ragad, ernyed, feled.

AL. EL. Név-nemző.

Hivatal, jövetel, étel, ital, létel, lepel.

AL. EL. Íge-nemző.

Fuval, lövel, forral, felel, vigasztal, engesztel, vagdal, tördel, szabdal.

ALL. ELL.

Sokall, kevesell.

ALOM. ELEM.

Fájdalom, engedelem, birodalom, félelem.

AND. END.

Látand, jövend, adand, kelend.

AP. EP.

Kalap, iszap, ülep.

AT. ET. Név-nemző.

Áldozat, felelet, gondolat, böcsület, készület, épület.

AT. ET. Íge-nemző.

Mulat, szeret, vágat, ölet, forgat, kerget, örlet, zörget.

ATLAN. ETLEN. Ige-fosztó rag.

Járatlan, töretlen, földetlen.

OK. EK. Név-nemző az Igékből.

Átok, vétek, birtok, lélek, törek, marok.

ONY. ENY.

Hajlékony, félékeny, aluszékony, termékeny, engedékeny.

U. Ű.

Falu, gyepü, szapu, köpü, tilu, ösztörü, kapu, gyanu, alku, hegedü, lapu, bötü, saru, fésü, koszoru, köszörü, böcsü.

UL. ŰL.

Fordul, készül, indul, járul, örül, kerül. Nagyobb része tehát a' Ragjainknak, két változatu. A' változást, a' mint mondtam, a' Rag-vezér kormányozza, mivel a' ragban a' maga felekezetéből tesz mindenkor magán hangzót; millyent? azt minden ragnál külön külön elő adtam.

Egyedül, a' mint följebb is meg jegyzém, az i nem lehet rag-vezér, mivel a' ragba hol vastag, hol vékony magán hangzót vesz föl. Ezt a' különbséget itt el kell határozni, hogy ezen mező se maradjon parlagon.

Vastag hangú magán hangzót vesznek föl a' ragba e' következő i-bötös gyökér-szavak:

Bír, bit, bizik, czincz, csih, csill, csin, csiv, csík, díj, fi, fir, fit, gyik, gyilk, hí, hid, híg, ip, iszik, íj, ín, ír, kín, lik, nyif, nyik, nyil, nyit, pír, rí, sík, síp, sír, zsib, zshiv, zsír, zsid, szit, szíj, til, tiszta, ví, víg, vil, vir. 46.

Ellenben a' többi vékony hangút mint: Bib, bicz, bigy, bilincs, bill, binczk, czin, csíp, dísz, dirib, dics, frígy, fris, gim, hisz, hím, hír, illy, ingy, itt, irígy, igy, ím, ív, íz, ki, kincs, kis, kiszt, liszt, lity, mi, nyír, piczin, pif, pih, pint, pip, zsiszik, szisz, szín, tiszt. 42.

Majd csak nem egyenlő felezettel. Szárma-zékaikat lásd bővebben a' Szótáróban.

A' rövid magán hangzón kezdődő Ragok gyakran az anya-szóval öszve is olvadnak, mellyről bővebben az ötödik Törvényben.

3. Törvény.

A' Három változatu Ragok.

1. Mással hangzón kezdődnek.

HOZ. HEZ. HÖZ.

Falhoz, fához, kerthez, kézhez, földhöz, kőhöz, tűzhöz.

KOD. KED. KÖD.

Kapkod, csípked, bökköd, pökköd.

KODik. KEDik. KÖDik.

Nyalakodik, alkalmatlankodik, fohászkodik, törekedik, kertészkedik, gyönyörködik.

KOZik. KEZik. KÖZik.

Hadakozik, mérkezik, ügyekezik, vétkezik, ütközik.

SZOR. SZER. SZÖR.

Hatszor, háromszor, kétszer, tízszer, ötször, ötödször.

2. Magán hangzón kezdődök.

AN. EN. ON. Határozót nemző.

Bátran, bizton, ottan, itten szabadon, távuladon, hogyan, honnan, nagyon, helyesen, szüzen, bőven, öregen, igen, jobban.

ASZT. ESZT. ÖSZT.

Fogyaszt, horgaszt, ereszt, ragaszt, föröszt.

ODik. EDik. ÖDik.

Takarodik, tekeredik, öröködik.

OG. EG. ÖG. Ige-nemző az igékből.

Kavarog, kevereg, csavarog, füstölög, gőzölög.

ON. EN. ÖN. Eseti rag (in, supra).

Falon, szárazon, tűzön, vízen, asztalon, körmön, bőrön, külön, fülön, hegyen, völgyön.

ONG. ENG. ÖNG.

Búsong, kereng, fötröng.

OS. ES. ÖS.

Futos, verdes, röpös.

OTT. ETT. ÖTT.

Hozott, hagyott, veszett, faragott, földött, küldött.

4. Törvény.

A' négy változatu Ragok.

ABB. OBB. EBB. ÖBB.

Bátrabb, alacsonyabb, kevesebb, jobb, több.

AD. OD. ED. ÖD.

Harmad, hatod, negyed, ötöd.

AG. OG. EG. ÖG. Ige-nemző a' nevekből.

Farag, topog, émeleg, köhög, röhög.

AG. OG. EG. ÖG. Név-nemző.

Harag, hézag, lovag, csillag, fuvatag, balog, gyalog, dolog, förgeteg, kéreg, féreg, méreg, ördög.

AL. OL. EL. ÖL.

Vasal, gombol, rabol, ölel, felel, füstöl, kürtöl.

ALY. OLY. ELY. ÖLY.

Émely, gomboly, hömpöly.

AM. OM. EM. ÖM.

Folyam, kellem, érdem, barom, öröm, köröm, korom.

****

ANY. ONY. ENY. ÖNY. Név-nemző nevekből.

Savany, suttony, tekeny, szöröny (szörny).

AR. OR. ER. ÖR. Név-nemző.

Agyar, bokor, ostor, ember, tenger, ökör.

AR. OR. ER. ÖR. Ige-nemző.

Takar, vakar, tipor, hever, teker, sodor, pödör.

AS. OS. ES. ÖS.

Hatalmas, dolgos, fejes, tejes, széles, béles,
bünös, örökös.

* Némellyek ezen Ragból öt változatút, vagy, a' mint ők nevezik, öt ágút csinálnak. Az igaz, hogy valami különbség van a' kimondásban „Tejes, fejes, és széles, béles“ között, mellyet ők egy két böketü jellel tesznek ki: szélés, bélés, de egy az, hogy ezen különbségre semmi nyomost építeni nem lehet, más az, hogy a' két böketü (••) jel se kapott még polgári just, ne üzzük fűzzük a' különbséget, minthogy mind a' kettő úgy is e-vel íratik.

OSZik. ESZik. USZik, ÜSZik.

Nyugoszik, betegszik, cselekeszik, di-
csekeszik, elégeszik, aluszik, vajuszik,
feküszik, esküszik.

AZ. OZ. EZ. ÖZ. Ige-nemző közös.

Oltalmaz, ragadoz, szerez, szegez, görbedez,
födöz, körmöz.

AZik. OZik. EZik. ÖZik.

Alétozik, ágazik, változik, áldozik, dolgozik,
származik, éhezik, tartozik, távozik,
öltözik, röjtözik, szomjuhozik, ugrándozik,
esedezik.

5. Törvény.

Ragzati Hézag.

.Gyakran Hézag is (Hiatus) esik a' ragzatban. Ez akkor történik, midőn az Anya-szó is magán hangzón végeződik, a' hozzá járuló rag is magán hangzón kezdődik. Ez a' két magán hangzónak öszve ütközése azon egy szóban tátogató Hézagot okoz, melly a' szép nyelvet is el rútítja 1). De tett erről is

1 Tisztelt Kazinczink e' hibát még a' nyelvek' leg szebbikének is föl panaszolja, 's boszankodva említi ezen utálatos görög szót „*onmxog*“ mellyben azon egy vocális, háromszor, egy más mellett, a' szó' elején, köz-vetetlen áll, 's kételkedik, ha lehet e illy utálatos szót nyelvünkben találni. (M. Régiségek, és Ritkaságok p. 186.) De ha éppen párját akarja, olvassa meg Biró Mártonnak „Angyali Társaságnak szövetsége“ könyvét, ott fogja p. 61. olvasni „ááá meg némulván ááágat Jeremiás.“ Biró Mártonnak ezen „ááágatása“ nem utálatos-e a' görög áááFTOI-nál ?

a' nyelv' geniusa és há-

De szabad legyen nékem egy kis ki térés, minthogy éppen kedvem van, et dulce est desipere in loco.

Ha most egy Otrokóczi, vagy Pázmándi élne, nem győznének elegendő hálát adni Kazinczink, hogy ezen szót eszékbe juttatta, mellyet ők koránt sem utálatosnak, hanem inkább csodálatosnak néznének; azt mondaná akár mellyik is: Ezt a' szót „«aros“ senki nem értheti, sőt ki merítő értelemben még a' görög sem, ha csak magyarul nem tud, mert ennek valóságos gyökere ezen Scythico-Hunnico-Mogoricus szó „ÁT“ melly annyit tett, mint „noxa, damnum, clades és ezen gyökérből származik most is a' magyaroknál „ÁTok“ noxa, imprecatio, maledictum, dirae „ÁTKoz, ÁTKozza“ diris devovet „ÁTKozott“ diris devotus, maledictus. A' görögöknél pedig *Axfj*, melly szinte annyi mint „noxa, damnum, clades“ sőt Homerus ezt meg is személyesíti, és kár-tévő Isten-aszszonnyá teszi Iliászszának IX. könyvében. *Ann*: laedo, noceo, noxam, vel damnum infero. Innen van a' zsidóknál is ezen átkozódó szó „ÁTha“ mellyel Szent Pál is él „anathema sit, Maran Átha“

Ha már ÁT szóból társ-nevet csinálunk, ki kerekedik „ÁTOS“ valamint kár-ból káros. ÁTOS tehát annyi, mint noxius, noxam, vel damnum inferens. Köszönettel tartozunk Erdélynek, melly ezen szót most is fönn tartja ÁTOS' falva nevezetü helységben Maros Székében. Trácia, és Macedonia között van egy ÁTHOS nevü Hegy, melly, hihető, azért neveztetett ÁTHOS-nak, az az ártalmasnak, kár-tévőnek, mivel olly magas volt, hogy a' Lemnus' szigetében lévő bálvány-ökörré árnyékot vetne, innen lett ez a' görög köz-mondás: *AOWg KÜIVTXXM nUvqa XjiftvMxg.floog*. ÁTHOS el födi oldalait a' Lemnusi ökörrnek. Ez a' közmondás arról, és akkor mondatott mint Erasmus in proverbiis edit. Lips. anni 1759. p. 469. föl jegyzi „ubi quis officit, aut molestus est, aut gloriam cujus- piam obscurat, aut alioquin obsistit.“ Illy értelemmel magyarázza ezt Calepinus is in Onomastico edit. Basil, anni 1627. p. 49.

ÁTOS tehát tovább is annyi, mint ártalmas, káros, kárt okozó, kár-tévő. — Görög a' hoszszú é-t két e-vel, a' hoszszú ó-t két o-val írta, míg végre Simonides az *V, és. M* bötüket föl hozta. Föl lehet tenni, hogy

rom módot követett el a' Hézag' el törlésében t. i. vagy a' két magán hangzót öszve olvasztotta, vagy az egygyiket kiugratta, vagy egy hézag-töltő mással hangzót vetett közbe. Lássuk mind a' háromnak nyomait.

1. Ha mind a' két magán hangzó rövid, és egygyező, mint aa, ee, oo, öö, a' mi leg inkább a' négy változatu Ragoknál történik meg, akkor a' Ragzatban a' két rövid egy hosszú lesz, és a' hézag ezen egybeolvadással el enyészik. Bővebb példákkal föl világosítom.

ABB. OBB. EBB. ÖBB. Hasonlító Rag.

Gyáva — (Gyáva abb) Gyávább.
Tova — (Tova abb) Tovább.
Büszke — (Büszke ebb) Büszkébb.
Fölötte — (Fölötte ebb) Fölöttébb.

AK. OK. EK. ÖK. Többes számú nevező Rag. Suffixum nominativi pluralis.

Alma — (Alma ak) Almák.
Marha — (Marha ak) Marhák.
Eke — (Eke ek) Ekék.
Fekete — (Fekete ek) Feketék.

AL. OL. EL. ÖL.

Csuszka — (Csuszka al) Csuszkál.
Szolga — (Szolga al) Szolgál.
Csere — (Csere el) Cserél.
Mese — (Mese el) Mesél.

Már többen is észre vették, hogy a' Deák megmagyarosított ígék ÁL-végezetűek, mint Dictál, assignál, referál, predikál, protestál, mellynek íme itt fekszik az oka t. i. anya-szó-nak gondolták a' Régiek, dicta, assigna, refera, predika, annyival is inkább, mivel a' rövid o a' magyar szájban könnyen rövid a-ra változik által, minthogy rövid o a' magyar szók' végén igen kevés van,

a' többi hosszú magán hangzókat is a' régiek Görögök kettőzve írták, valamint szinte a' régi Magyarok a' magokét „aa, ee, oo“ 's így lett ezen régiek írás szerint az ÁTOS-ból, ÁTOK-ból: aatos, aatok.

A' Görög, midőn szót fosztani, az az, a' szó' értelmét ellenkezőre akarja csavarni, a' szó' elejbe egy a-t tesz, mellyet ezen okból «*αζητιχον-η&i*» (fosztó a-nak) nevez, így lett az «azog-ból (ártalmasból) ellenkező értelmű szó „*οαος*“ ártalmatlan, kárt nem okozó, kárt nem szenvedő, sérthetetlen, innoxius, innocens, inviolabilis, és íme itt van a' csodálatos szó, Otrókózi szerint, ki fejte.

Él Homerus ezen szóval Odyszszeának XXII. Könyvében hol az ötödik vers így hangzik „*ουτογ . δη α ε θ λ ο ς α α τ ο ς εχπειλεσαι*“ (Ez az ártalmatlan küszdés ugyan véget ért) és Iliászának XIV. Könyvében, hol a' 271-dik vers így szól: *οίηπει* νυν μων αμον<χον ααατων ζυγός νόωq* (Most tehát nékem esküdjél meg a' sérthetetlen Stiks' vizére.)

Tudom, mit felel erre a' szép érzésű Literatorunk, kétség kívül azt, a' mit az egykori Török követ „Tréfának sok, valóságnak kevés.“ Eh bien. De a' mellett azt is tudom, hogy Kazinczi engem ért, és ezen örülök. — El feledém főlebb meg említeni, hogy egy valaki valami szépet akarván mondani ilyen áágatással kezdé beszédét: „Amoena amoenitate amoenior est iste dies.“

és innen lett Dicta al, dictál, assigna al, assignál, és így

referál, predikál, protestál 's a' t a' mi a' próba szóból még világosabban ki tetszik.

AM. OM. EM. ÖM. Birtoki Rag.
Haza, Haza am, Hazám, és így
Hazád, Hazánk, Hazátok.
Fejsze, Fejsze em, Fejszém, és így
Fejszéd, Fejszénk, Fejszéték.

AN. ON. EN. Határozó Rag.
Igaza — (Igaza an) Igazán.
Tiszta — (Tiszta an) Tisztán.
Pösze — (Pösze en) Pöszen.

AS. OS. ES. ÖS.
Fára — (Fára as) Fárás.
Sárga — (Sárga as) Sárgás.
Elme — (Elme es) Elmés.

AT. OT. ET. ÖT. Művelet' Ragja. Suffixum accusativi.

Fa — (Fa at) Fát.
Szalma — (Szalma at) Szalmát.
Epe — (Epe et) Epét.
Tőke — (Tőke et) Tőkét.

AZ. OZ. EZ. ÖZ.

Csata — (Csata az) Csatáz.
Pipa — (Pipa az) Pipáz.
Tétova — (Tétova az) Tétováz.
Teke — (Teke ez) Tekéz.

Fontos észre vételek ezek, és sok haszontalan ki vételeknek elejét veszik, a' Ragzatoknak pedig természetes származásokat ki mutatják, minden sérelme nélkül az anya- és rag- szónak; mert azt állítani, hogy bb, k, l, m, n, s, t, z, Ragok, 's mellette azt vátatni, hogy a' Ragok jelentők, merő képtelenség.

2. Ha az említett magán hangzók közül az első már magában is hoszsú, minthogy ekkor az öszve olvadásnak helye nem lehet, mert már helyben van a' hoszsú, akkor közönségesen a' következő rövid magán hangzó ugrik ki p. o.

Alá — (Alá abb) Alább.

Gyarló — (Gyarló obb) Gyarlóbb.

Elő — (Elő öbb) Előbb.

Apró — (Apró ok) Aprók.

Eszkendő — (Eszkendő ök) Eszkendők.

Szó — (Szó ol) Szól.

Nyő — (Nyő öl) Nyől.

Szerető — (Szerető öm) Szeretöm.

Forró — (Forró on) Forrón.

Késő — (Késő ön) Későn.

Adó — (Adó os) Adós.

Só — (Só os) Sós.

Szó — (Szó os) Szós.

Eszkendő — (Eszkendő ös) Eszkendős.

Nő — (Nő ös) Nős.

Üdő — (Üdő ös) Üdős.

Só — (Só ot) Sót.

Szó — (Szó ot) Szót.

Turó — (Turó ot) Turót.

Erdő — (Erdő öt) Erdőt.

Alá — (Alá az) Aláz.

Elő — (Elő öz) Előz.

Közönségesen mondám, mert vannak némely példák is hol a' hoszsú ugrik ki p. o.

Jó — (Jó obb) Jobb.

Jó — (Jó og) Jog. R.

Jő — (Jő ön) Jön.

Tő — (Tő öbb) Több.

3. Ha az öszve ütköző magán hangzók nem egyezők, akkor a' hézag' meg orvoslásában sem egy a' mód, mert

Ha az anya-szó hoszsú é, í, ó, ő, ú, ű, magán

hangzóval végeződik, és egy tagú, akkor hézag-töltő V-bötü vettetik közbe, de ellenben az anya-szó meg rövidül így

É, Eved, Eves.

Hé, Heve, Heves, Hevít, Hevül.

Lé, Leve, Leves.

*

Hí, Hivás, Hivat, Hivatal, Hivó.

Rí, Rivad, Rivás, Rivó.

Sí, Sivás, Sivó.

Szí, Szivat, Szivó, Szivós.

Ví, Vivás, Vivó.

*

Ó, Ovas, Ovul.

Hó, Hova, Hovas, Hovi.

Jó, Jova, Jovít, Jovul, Jovasol, Jovall.

Kó, Kova, Kovács.

Ló, Lova, Lovag, Lovas, Lovász.

Ró, Rovom, Rovás, Rovó.

Só, Sova, Sovány.

Szó, Szova, Szovú.

Tó, Tova.

A' szokás már föl kapta, hogy ezen szókban: Ó, Hó, Jó, Só, Szó, Tó, a' neki rövidült o-t rövid a-val is mondassuk, mint Avas, Avul, Hava, Havas, Havi, Java, Sava, Savany, Savanyú, Szava, Tava.

Ő, Övé.

Jő, Jövedelem, Jövet, Jövés, Jövő,

Jövendő.

Kő, Köve, Köves, Kövez, Kövecs.

Lő, Lövet, Lövés, Lövő.

Nő, Növeszt, Növet, Növés, Növedék.

Nyő, Nyövi, Nyövés, Nyövő.

Szó, Szövés, Szövet, Szövő.

Tő, Töve, Töves.

*

Bú (fő-név). Buvall, Buvallja.

Bú (íge). Buvik, Buvár.

Fú, Fuvall, Fuvás, Fuvó, Fuvatag,

Fuvalom.

Szú (caries), Szuvas. (cariosus, carie, exesus.

Fű, Fűve, Fűves, Fűvész.

Hű, Hüves.

Mű, Müve, Müvel, Müves, Művész.

Szű, Szüve, Szüvel, Szüves, Szüvü.

E' három utólsót némelyek I-vel is ejtik, de nékem jobban tetszik ü-vel, örömebb is hallom: szüvem, röviden ejtve, mint el nyújtva, és tótosan, szívem.

Ezekben: Aluvás, Aluvó, Esküvés, Nyugovás, Tevés, Vevés, Levő 's a' t a' V-bötü. hogy csak hézag-töltő légyen, azt említenem sem szükség. Pázmán Esküvést Hézag töltő nélkül is írja, Esküés. Pred. p. 45.

Némelly szókban Hézag-töltőnek nem V hanem J vétetik föl, így mondjuk: Fáju, formájú, elméjű, Buvik helyett mondjuk ezt is: Bujik, és innen Bujdosik, Bujkál.

Ezen szóban: Szomjuhozik a' H-bötü Hézag-töltő légyen e, vagy az anya-szóhoz tartozzék, és így kelljen mondani „szomjuh“ azt határozzák el mások. Egyéb aránt igen könnyü ki ösmérni a' Hézag-töltő V-bötüt mert az előtte való magán hangzót meg rövidíti, ha tehát az előtte való magán hangzó a' ragzatban is hosszan ejtetik, akkor a' V-bötü nem Hézag-töltő, hanem a' gyökér-szóhoz tartozandó, így mivel ezeket: Böven, bővít, bővül, révés, hosszan mondjuk: V itt nem Hézag-töltő, hanem gyökér-bötü, és így ezek a' gyökerek: Böv, rév.

Következik innen, hogy nekünk nincs semmi szükségünk a' nyugovó bötükre, hanem a' Hézag-töltőkre.

Továbbá. Ha az anya-szó több tagú volna, és két különböző magán hangzó jönne öszve a' ragzatban, akkor a' Hézag-töltő is el marad, hanem az anya-szónak hangzója ha rövid volna, meg hosszabbul, ha a' rag is hosszú.

Alma, Almác.

Goromba, Gorombául.

Jele, Jeléül. Barátság' jeléül.

De ha rövid a' rag, akkor az anya-szó is, ha hosszu meg rövidül, így

Két lábú, Két lábuak.

Lágy szüvü, Lágy szüvüek.

Szomorú, Szomoruan.

Találni mindazonáltal példákra a' régiéknél, hogy némellykor itt is Hézag-töltőt vetettek közbe, így

Árulójuul. Pázmán, Kalauz p. 817.

Láthatójuul — — p. 867.

Lejendő — — p. 836.

Ezt a' szót Eszterházi Tamás így írja: Levendő. M. Hunnius p. 201. Hiendő, Hivendő, egyaránt ugyan ott p. 309. 329.

A' rövid u, és ü némelly szavainkban a' rövid magán

hangzós ragok előtt V-re változik, es így enyészeti el a' Hézagot p. o.

Adu, Adua, Adva, Aduas, Advas.

Falu, Falua, Falva.

Hamu, Hamua, Hamva, Hamuas,

Hamvas, Hamuaz, Hamvaz.

Hiú, Hiualkodik, Hivalkodik.

Ötü, R. Ötüös, Ötvös.

Szaru, Szarua, Szarva, Szaruas, Szarvas.

A' visető Ragokat az első törvényben magyaráztam ki, azért ezekről itt egy szót sem szóllottam; csak ezt az egygyet teszem még hozzá, hogy az ÍT raguak Í bötüje a' rövid magán hangzók után jottává válik a' nélkül, hogy az előtte álló magán hangzót megélesítene p. o.

Le-ít. Facit deorsum. Lejt. Descendit.

Oha-ít. Facit oha. Ohajt. Optat.

Soha-ít. Sohajt. Suspirat.

Gyú-ít. Gyujt. Accendit.

Gyú-ít. Gyüjt. Colligit, congregat.

Illyenek: Bujt, sujt, ejt, fejt 's a' t.

És íme ezek azon egyszerű öt Törvények, mellyekre nem csak az által változtatot Ragok' építményét, hanem az egész nyelvnek alkotmányát is bizton bátran reá lehet építeni, ki vévén némelly Törvény-szegő szókat, mellyek minden nyelvben (bár melly műveltt legyen is az) találatnak. Ha ezeken kívül pör támad, azt a' nyelvtudománynak ítélő székei el fogják végezni. Illyen ítélő székeket Révaink négyet állított, úgymint: A' szokást, a' hasonlók'

egyezését (Analogia); a' szó' eredetét (Etymologia), és a' szebb hangzatot (Euphonia). Szabad légyen nékem még kettőt hozzá tenni, a' ki mondás' könnyebbségét t. i. és az értelmességet; mind a' kettő fontos, nagy hasznú, és mivel

mind eddig senki föl nem hozta, ki fejtem bő-
vebben. Légyen azért

VI. Törvény.

A' könnyebb kimondás.

1. Ha az anya-szó mással hangzon vé-
geződik, 's a' rag is mással hangzón kezdődik, ha
ilyenkor az öszve ütköző több mással hangzók el
nehezítenék a' ki mondást, könnyítünk rajta egy
közbe vetett rövid a, e, o magán hangzóval, mellyet
hasonló képpen a Rag-vezér határoz meg; ennek
nyomait már láttuk, de itt se lesz szükségtelen egy
két példával föl világosítani.

MÁNY. MÉNY.

Tart, Tartmány, Tartomány.
Szül, Szülmény, Szülemény.
Vél, Vélmény, Vélemény.

KODik. KEDik. KÖDik.

Nyal, Nyalkodik, Nyalakodik.
Vél, Vélkedik, Vélekedik.

KOZik. KEZik. KÖZik.

Bont, Bontkozik, Bontakozik.
Had, Hadkozik, Hadakozik.

NA. NE.

Lágyít, Lágyítna, Lágyítana.
Szaporít, Szaporítna, Szaporítana.

NAK, NEK. Ige-rag.

Mond, Mondnak, Mondanak.
Küld, Küldnek, Küldenek.

NI.

Fedd, Feddni, Feddeni.
Szóll, Szóllni, Szóllani.

SÁG. SÉG.

Sok, Sokság, Sokaság.
Szűz, Szűzség, Szűzeség.

VÁNY. VÉNY.

Irt, Irtvány, Irtovány.
Szel, Szelvény, Szelevény.

2. A' szó-származtatás reá visz, hogy ezeket:
Bont, ont, önt, ront, ronda, rongy, hint, így kellene
írni: Bomt, omt, ömt, romt,
romda, romgy, himt, mert a' fő gyökér Bom, om, öm,
rom, him, és innen jön: Bomlik, omlík, omladék,
omolva, ömlík, ömlés, romlik, romolva, himlik; de mi
nehéz volna így ki mondani, Bomt, omt, ömt, romt,
romda, romgy, 's a' t. könnyített a' nyelv' geniusa, és

az ezen esetben nehéz ki mondatu m-helyett n-et tett.
Ezt újra vissza állítani annyi volna, mint az el
hárított akadályt vissza iktatni.

3. Ellenben b-előtt könnyebben mondjuk az m-
bötüt p. o. azonban, különben, különbség, ha bár
így írjuk is a' szó-származtatás szerint: azonban,
különben, különbség.

4. Sz és z, az s előtt nehéz kimondatuak,
könnyítünk rajtok, mind a' kettőt s-sé változtatván,
így ezek: Igazság, egészség, gazság, gonoszság,
község, ravasság, vitéség, ha bár így íratnak is, de
akár kinek szájában is a' ki mondatkor így
hangzanak: Igasság, egészség, gasság, gonosság,
kösség, ravasság, vitesség, nehésség, üdvösség.

5. Két mással hangzón kezdődő, 's ugyan azért
idegen nehezebb ki mondatú szokon könnyítünk i
vagy o bötünek elő tételével, így mondjuk: Iskola,
oskola, ispán, István, istáp, istráng, Istóczi.

Ezen módot az olasz is követi, így ezen
mondásokat: Son venuto per studiare — Non sono in
stato di servirvi — E piu parla meglio, che non
scrive, így gyöngítik i-bötünek elő- tételével: Son
venuto per istudiare, tanulni jöttem. Non sono in
istato di servirvi, nem szolgálhatok. E parla meglio,
che non iscrive, jobban beszéll, mint ír.

6. Ezen szókkal: AZ, EZ, amAZ, emEZ, mivel
gyakran élünk, Z pedig némelly mással hangzók előtt
nehezítené a' kimondást, könnyítünk rajta, Z-ét az
utánna következő mással hangzóra által változtatván,
melly által változtatást a' ragzatokban egészen ki
teszünk p. o. abból, abban, ahhoz, annak, arról, attól,
avval; de a' nevek előtt a' ki hagyás' jelével je-
lentjük p. o. a' barát, a' farkas, a' galamb, a' harang,
a' ló, a' por 's a' t.

7. Ilyen könnyítő által változtatás történik
VAL. VEL. eszközlő raggal is, ha a' mással hangzók
után tételik. p. o.

Az, Azval, Azzal.
 Bot, Botval, Bottal.
 Ez, Ezvel, Ezzel.
 Kalán, Kalánval, Kalánnal.
 Kés, Késvel, Késsel.
 Méreg, Méregvel, Méreggel.
 Tőr, Tőrvel, Tőrrel.

És íme itt ölelkezik össze e' két jegyzet, mert a' 6-dik jegyzet szerint jól van: AVVAL, EVVEL, amAVVAL, emEVVEL, de jól van a' 7-dik jegyzet szerint így is: AZZAL, EZZEL, amAZZAL, emEZZEL. E' két jegyzetnek e' négy szóban való össze ölelkezése ki mutatja a' jegyzetek' helyességét, 's mint egy emlékeztet a' 84-dik Zsoltárnak 11-dik versére.

8. Ez történik az egyszerűző Raggal is VAN, VEN, a' mi főlebb példákkal bé van bizonyítva §. 1. n. 3. és alább a' hang-igéknél.

9. Ugyan ezen a' húron pöndül VÁ. VÉ. által változtató Rag is.

Por, Porvá, Porrá.
 Gaz, Gazvá, Gazzá.
 Bor, Borvá, Borrá.
 Ember, Embervé, Emberré.
 Víz, Vízvé, Vizzé.
 Az, Azvá, Azzá.
 Ez, Ezvé, Ezzé.
 Amaz, Amazvá, Amazzá.
 Emez, Emezzé, Emezzé.

Íme itt is ezen négy utolsó szóban az előbbeni össze ölelkezés; mert a' 6-dik jegyzet szerint így is jól van: Avvá, Evvé, Amavvá, Emevvé.

* VA. VE. Az igékben nem változik által: adva, irva, félve, füzetve, de a' határozóknál igen is, mint VISZSA, MESZSZE, e' helyett VISZVA, MESZVE. Ezen okból sokkal jobb, szebb is volna: ÖSZSZE, mint ÖSZVE.

10. Különösen a' Jotta meg érdemlené itten a' bővebb ki fejtést; mert tagadhatatlan, hogy némelly mással hangzók után igen el nehezíti a' ki mondást p. o. mos-ja, mos-jon, ráz- ja, ráz-jon, szerez-je, szerez-jen, melly nehéz ki mondáson hasonló által változással segítünk: mossa, mosson, rázza, rázzon, szerezzé, szerezzen; de ennek bővebb ki fejtését a' Nyelv-irokra bízom. A' Szótár-író annyira nem ereszkedhetik.

11. Vannak némelly két tagú szók, mellyeknek az utolsó tagját úgy látszik, hogy azért

hosszabbították meg, hogy a' szó, az első tagjára rövid lévén, az utolsóban annál hangosb legyen. Ilyenek: Szekér, kerék, cserép, kenyér, levél, veréb, egyéb, kevés, nehéz 's. a' t. (Ezt onnan is gyanítani lehet, mivel Szala Vármegyében, Lenti' táján, mái napig is így ejtik: Szeker, kerek, cserep, kenyér, level, vereb, egyeb, keves, nehez 's a' t.) Ezt a' hosszab- bítást ezen szók el is vesztik az olyan ragzatokban, hol a' rag magán hangzón kezdődik (ki vévén: é, i, és an-ragokat), és ezen el vesztéssel a' ki mondás is könnyebbül.

Kerék, Kereke, Kerekes, Kereketlen,
 Kerekü.

Veréb, Verebe, Verebély.

Levél, Levele, Levelek, Leveles, Levelez.

Ezen szerint a' többi is, úgy mint: Agár, bogár, cserép, derék, egér, egyéb, fenék, fonál, földél, fővény, kanál, kalán, kenyér, geréb, kevés, kosár, kötél, kövér, közép, madár, mozsár, nehéz, pohár, seléb, süker, sugár, számár, szekér, téhen.

Ezen Törvényt követik némelly egy taguak is, úgy mint: Ad, dér, düh, ér, ész, év, fél, hágy, ín, kél, kéz, jég, légy, lúd, mész, név, ó, ő, réz, rúd, rüh, szél, szén, tél, tűz, úgy, út, úr, úgy, úr, víz.

12. Melly nehéz ki mondatú szók: ptrüszszen, ptrücsök. Köz-nép segít magán, és így mondja ki: tüsszszent, pücsök, és innen pücskörész, pücsköli, ki pücskölte.

13. K a' G előtt által változik, és könnyebb a' ki mondás mint: Aggat, faggat, szaggat, ezek helyett: Akgat, fakgat, szakgat.

14. A' Régi „ALM. ELM“ végezetű ragzatokat a' könnyebb ki mondás' kedvéért egy köz- be vetett magán hangzóval lágyítjuk; így mondjuk a' régi „Hatalm, fejedelm“ helyett: Hatalom, fejedelem.

15. Úgy tetszik, a' könnyebb ki mondás szülte azt is, hogy a' hosszú Ó, és Ő magán hang-

*****

XXXIV

zókat, a' mással hangzók előtt, egy L-bötünek hozzáadásával, meg fosztották a' vonástól; így lett ezen régi nevekből, „Bódog, bót, fót, vót, tót, ót, kóduš” Boldog, bolt, folt, volt, tölt, olt, koldus.

16. Némelly szókkal ellenkező képpen történt. A' régi Bulcsu, keszölcze, ma: bucsu, keszöcze.

17. Néha a' meg vonás el marad a' két mással hangzó előtt.

Lélek, Lelki.
Szép, Szepb, Szebb.
Ész, Esztelen.
Hét, Hetfő.
Két, Kettő.
Vág, Vagdal.

A' mit hasonlóképpen a' könnyebb ki mondásnak köszönünk, noha itt a' szebb hangzatnak is része van.

7. Törvény.

Bötü-ugratás.

De valamint a' keményebb ki mondást kerüli a' nyelvünk: úgy az olasz lágyságot sem akarja „Medium tenuere beati.” Ha tehát a' sok magán hangzó nagyon lágyítaná a' ki mondást, lehet rajta ki ugratással segíteni, melynek ezen esetekben van leg inkább helye.

1. Minden „ALOM, ELEM” ragzatban az utolsó magán hangzó (O, E) ki ugrik, ha a' hozzá járuló rag rövid magán hangzón kezdődik p. o.

Hatalom, Hatalma, Hatalmas.
Tilalom, Tilalma, Tilalmas, Tilalmaz.
Védelem, Védelme, Védelméz.
Gyalom, Gyalma, Gyalmos.
Halom, Halma.

Ide tartozandó „ALOM” is Álma, Álmos.

*A' Régiek ugyan nem voltak olly kényesek, és a' nevezőben is így szóllottak „Hatalm, fejedelm, halm, álm”; sőt a' többi ragzatokban is, bár mással hangzó rag járult is hozzá „Hatalmnak, fejedelmnek, fejedelmkednének” (így írta ezt Ruth' könyvének régi magyarázója), és nem gondolták azt, hogy ki török nyelvek a' ki mondásban, ha a' szón nem lágyítanak.

2. A' gyakorlatos ígéknel (OG, EG, ÖG raggal), leg inkább pedig ha azok Hang-nevekből erednek, ki ugrik az utolsó magán hangzó, ha magán hangzón kezdődő rag járul hozzá, ez akár rövid, akár hosszú legyen. p. o.

Csavarog, Csavargó, Csavargás.
Forog, Forgat, Forgás, Forgács, Forgó.

Kevereg, Keverget, Kevergés.

Könyörög, Könyörgés, Könyörgő.

Zörög, Zörget, Zörgés, Zörgő.

Dörög, Dörgés, Dörget, Dörgöl, Dörgő

A' többi illyes Hang-igéket lásd alább a'.

Hang-neveknél.

3. Ha az anya-szó két tagú, leg inkább pedig ha mind a' kettő rövid, ki ugratja az utolsó magán hangzóját, ha a' hozzá járuló rag magán hangzón kezdődik (ide nem értvén a' visető ragokat), ha egyéb eránt a' kimondás könnyü.

Kapocs, Kapcsa, Kapcsol.

Dolog, Dolga, Dolgos, Dolgozik.

Horog, Horga, Horgas, Horgász.

Nyereg, Nyerge, Nyergel, Nyerges.

Méreg, Mérge, Mérgelődik, Mérges.

Kéreg, Kérge, Kérges.

Féreg, Féрге, Férges.

Átok, Átka, Átkoz.

Marok, Marka, Markol, Markos, Markász.

Illyenek: Titok, szurok, gyilok, mocsok, pizok, torok, sulyok, murok, szitok, tulok, berek, retek, bürök, kölyök, pöczök, fészek, lélek, étek, vétek.

Akol, Akla.

Pokol, Pokla, Poklos.

Szelel, Szellet, Szellő.

Öböl, Öble, Öblös.

Köböl, Köble, Köblös.

Ököl, Ökle, Öklöz.

Bagoly, Baglya, Baglyas.

Fogoly, Foglya, Foglyász.

Üröm, Ürmös.

Köröm, Körme, Körmöl, Körmös,

Körmöz, Körmű.

Barom, Barma.

És így: Czimbalom, malom, majom, orom,
szirom, sulyom, járom, verem, selyem.

Haszon, Haszna, Hasznos.
Vászon, Vászna.

Torony, Tornya, Tornyos, Tornyot.
Szöröny, Szörnyű.

Czukor, Czukros, Czukroz.
Bokor, Bokra, Bokros, Bokroz.
Gödör, Gödre, Gödrös, Gödröz.

Illyenek: Bodor, fodor, gyomor, kapor,
eper, szeder, csöbör, ökör, tükör, vödör,
gyakor, lator, sodor, pödör.

Szerez, Szerzet, Szerzés, Szerző.
Tegez, Tegze, Tegzes.
Koboz, Kobza, Kobzos.

4. A' hasonlító Ragokban, kivált S, SZ, Z
bötük után ki lehet ugratni a' rag' magán hangzóját,
sőt a' végső b-bötüt is mint: okosb, kedvesb, gonoszb,
mérészb, igazb, nehezb, melly ki ugratással kivált a'
régiek szerettek élni. Lásd Révai, Elab. Gram. P. 1.p.
257.

5. Illyen ki ugratás a' művelet' Ragjánál is
gyakran történik p. o. fegyvert, vért, kést, sást, lent,
kárt, mellyről a' Nyelv-íróknál kell bővebb utasítást
venni.

6. Az Ősz-nevekben is, ha két egyenlő magán
hangzó jön őszve, az első ki ugrik.

Gazda-aszszony. Gazd' aszszony.

Hála-adás. Hál' adás.

Kamara-ajtó. Kamar' ajtó.

Konyha-ajtó. Konyh' ajtó.

Kurva anyja. Kurv' anyja, meg kurv'
anyázta.

Mi időn. Midőn.

Pogácsa-alma. Pogács' alma.

Szoba-ajtó. Szob' ajtó.

Tudni illik. Tudn' illik.

De ha különbözők a' magán hangzók, ez illyen
ki ugratásnak nincs helye, így nem lehet mondani „mi
okra“ helyett „m'okra“ noha a' köznép azt is mondja:
m'ördög, pincz' ajtó; ezek helyett: mi ördög, pincze-
ajtó.

* Vagyon a' Francziáknál is helye ezen tör-
vénynek, mert náluk is a' rövid e, ha bár ki iratik is,
de igen gyakran el némul, az az ki hagyatik a' ki
mondásban, és innen néma E-nek (E muëtte)
neveztetik.

8. T ö r v é n y .

Az Értelmesség.

Jövök az értelmességre, melly minden nyelvnek
valamint fő tulajdona, úgy azt meg szerezni fő
kötelessége. Én itt csak egy oldalról tekétem.

Semmi az értelmességet jobban meg nem
zavarja, mint az, ha azon egy szónak több értelme
vagyon. Ez a' rideg szóokban mint egy el
kerülhetetlen, de a' származékaikban elejét lehet
venni, vette is a' Nyelv' geniusa. Lássuk egynéhány
nyomait.

1.

ÁR. (Pretium.)

Ára. Ejus pretium.

ÁR. (Eluvio.)

Árja. Ejus eluvio. Sárgás Tiberisnek árja.

Rájnis.

Ime azon egy Ragzatban az egygyikben ki
hagyta a' j-t, a' másikba bele tette. Így LAKa. Ejus
habitatio. LAKja. Incolit. Ezen szerint FOGA. Dens
ejus. FOGJA. Capiat.

2.

NAP. (Dies.)

Napom. Dies meus.

Napod. Dies tuus.

Napja. Dies ejus.

Napok. Dies in pl.

Napjaink. Dies nostri.

Napos. Habens dies plures.

NAP. (Socrus.)

Napam. Socrus mea.

Napad. Socrus tua.

Napa. Socrus ejus.

Napak. Socrus in pl.

Napaik. Socrus nostrae.

Napas. Habens socrus plures.

Hasonlóképpen

MAG. (Semen.)

Magom. Semen meum.

*****)(

Magod. Semen tuum.
 Magja. Semen ejus.
 Magjaink. Semina nostra.
 Magjaitok. Semina vestra.
 Magjaik. Semina illorum.
 Magos. Semine praeditus.

MAG. (Ipse.)

Magam. Ego ipse.
 Magad. Tu ipse.
 Maga. Ille ipse.
 Magunk. Nos ipsi.
 Magatok. Vos ipsi.
 Magok. Illi ipsi.
 Magas. Altus, excelsus.

Illyen mit a' Deákban is lehet észre venni, így:
 Frons, FronTis. Homlok. Frons, Fron- Dis. Leveles
 ág. Os, OSSis. Csont. Os, ORis. Száj.

3.

Szemet. (Quisquiliae.) Szēmēt. (Oculum.) ë
 helyett, melly a' leg rövidebb e, némellyek rövid ö-t
 irnak: szömöt.

4.

Hoz. (Fert.)

Hozá. Ferebat.
 Hozád. Ferebas.
 Hozám. Ferebam.
 Hozánk. Ferebamus.
 Hozátok. Ferebatis.
 Hozák. Ferebant.
 Hozzák. Ferunt, v. Ferant.

HOZ. (Ad.)

Hozzá. Ad illum.
 Hozzád. Ad te.
 Hozzám. Ad me.
 Hozzánk. Ad nos.
 Hozzátok. Ad vos.
 Hozzájok, Ad illos.

Ime „Ad illos“ se úgy nem lehet mondani
 „Hozák“ mert ez annyi mint Ferebant, se úgy
 „Hozzák“ mert ez annyi mint Ferunt, vel Ferant,
 a' harmadik külömbséget veszi elő a' nyelv' geniusa,
 és azt mondja „Hozzájok“ Ad illos.

A' mit a' nyelv' geniusa, Z kettőztetésével,
 kéntelenségből tesz, hogy a' több értelműséget
 (Polysemia) el kerülje, nem kell azt oda is bé vinni,
 hol nincs kétes értelem. Hiba tehát így írni
 „Péterhez, Pálhoz“ e' helyett, „Péterhez, Pálhoz.“

5.

Be ne. (Be ne ereszd.)
 Be ne menj.
 Be nem eresztem.
 *
 Benne. Intus in eo.
 Benne menj.
 Bennem. Intus in me.

Igy támadott Benn, mellyet hasonlóképpen
 más esetekben követni nem kell; így házban,
 kertben, és nem házbann, kertbenn.

6 ■

Épen. Integre.
 Képen. In imagine.
 Mi képen. In qua imagine.
 Azon képen. In illa imagine.

*
 Éppen. Plane.
 Képpen. Admodum.
 Miképpen. Sicut, quemadmodum.
 Azon képpen. Ad eum modum.

7.

Ebbül. (Ex hoc.) Ébbül. (Ex cane.)

A' külömbséget itt a' ki mondás igen is ki ejti,
 ki lehet az írásban is két ponttal tenni „Akár mint
 porzsöljék, nem lészen az ébbül szalonna“ köz
 mondás, és így:

Ebbéli. Hujusmodi.
 Eredj. Exoriare.
 Vesz. Perit.
 Mentt. Liber.

*
 Ébbéli. Caninus.
 Erédj. Pergas.
 Vész. Emit.

Méntt. Abiit. Ki méntt erejü bor. Vinum
 fugiens. PP.

8.

JA. JE. harmadik személybéli raggal élünk
 mind a' jelenvaló mind a' parancsoló módban. Ime
 a' külömbség:

Látja. Videt.
Szaggatja. Lacerat.
Szereti. Amat.
Emeli. Levat.
*

Lássa. Videat.
Szaggassa. Laceret.
Szeresse. Amet.
Emelje. Levet.

Sőt ha más különbséget nem tehet, a'
határozót teszi által.

Meg tudja. Rescit.
Meg írja. Perscribit.
Ki szórja. Ejicit.
*

Tudja meg. Resciat.
Írja meg. Perscribat.
Szórja ki. Ejiciat.

9.

Tudva vagy az is, hogy sok rideg szovaink
egyszer'smind nevek is, ígék is. Ezen különbség
nagyobb részént IK-kel jelentetik.

Villám. Fulgur.
Folyam. Fluentum.
Nyúl. Lepus.
Kés. culter.
Húgy. Urina.
Lak. Habitatio.
Lép. Lien.
*

Villámik. Fulgurat.
Folyamik. Fluit.
Nyúlik. Extenditur.
Késik. Tardat.
Húgyik, Húgyik. Urinam mittit.
Lakik. Habitat.
Lépik. Graditur.

10.

Jó. Bonus moraliter.
Jóság. Bonum morale.
ORSág. Rapina.
*

Jó. Bonum.
Jóság. Bonum physicum.
ORSág. Regnum.

11 ■

Tagadhatatlan, hogy „Christianus“ Keresztyén,
és nem Keresztény. Nem kell itt semmi hitbéli
különböztetést keresni; így irták a' régiek, valamint
„Tristianus“ Terestyén, és „Sebastianus“ Sebestyén.
De már ma jobbára így iratik „Keresztény.“ Mi
ennek az oka? Bizonyosan nem a' hitbéli el
különödés, hanem a' kettős értelem' eltávoztatása:

Keresztyén. In cruce ejus.
Keresztény. Christianus.

* Tót Váradi Kászonyi András, Királyi Ta-
nácsos és Udvarnok, így ír Velencei Utazásában p.
70. „A' második osztálybéli vitézek' Keresztyén
a' Szent György vitéznek képe, a' harmadik
osztálybéliek Keresztyén pedig mind ez, mind
pedig a liliom-levelek, 's ezekhez csatolt ékességek
hibáznak.“

12.

RÉSZ. (Pars.)
Részes. Partem habens.
RÉZ. (Cuprum.)
Rezes. Cuprum habens.
SZÉL. (Extremitas.)
Széle. Ejus extremitas.
Széles. Latus.
SZÉL. (Ventus.)
Szele. Ejus ventus.
Szeles. Ventosus.

13.

ÉK. (Cuneus.)
Ékes. Cuneatus.
Éketlen. A' mi nincs ékezeve.
ÉK. (Decor.)
Ékés. Decorus.
Éktelen. Abnormis.

Hasonlóképpen

Képes. Imagines habens.
Képetlen. A' miben nincs kép.
Szemetlen. Oculo carens.
Képés. Modum, proportionem habens.
Képtelen. Absurdus.
Szemetlen. Impudicus, effrons.

14.

SZÉLED. (R. parva latitudo.)
SZÉLLED. (Dilatatur.)

Igy a' bötü-kettőztetéssel kívánt értelmességet szerezni; így lett a' két L ezen szóban is „ÉLLED.“

15.

Némellykor a' több értelmet a' gyökér' magán hangzójának el változtatásával különbözteti meg. Példa lehet KER (ebből származnak: Kereng, kerít, kert, kerül, kerep, keres) mert az E-t, ha több az értelem, Ö-re változtatja:

KERÜL. Circuit.
KERES. Quaerit.

KÖRÜL. Circum.
KÖRÖS. Circularis.
Körös körül. Circa circum.

16.

HAMOS. R. ma Hamvas v. Hammas.
HAMOS. R. ma Hamis. Tectus, dolosus.

Mind a' kettőnek HAM volt a' gyökere. Horatiusnál is mondatik „cineri doloso.“

17.

Ő KÖT. (Ipse ligat.) ŐKET. (Ipsos.)

Ime a' különbség' jelentése. Helytelen állítás tehát az, hogy „ipsos“ így kellene mondani „ŐKÖT“ és nem őket. Holott ennek az Analogia is ellene mond, mert nem mondjuk: Kötőköt, őrlőköt, üldözőköt, le ölköt, gyönyörködőköt, sütőköt, főzőköt; hanem: Kötöket, őrlöket, üldözőket 's a' t.

18.

TISZT. (Officium.)-*

Tiszte. Ejus officium.
Tisztét le tette. Resignavit officium.

TISZT. (Officialis.)

Tisztje. Ejus officialis.
Tisztjét le tette. Deposuit suum officialem.

19.

„Addig élek, a' meddig a' karom“ az Irás- ban ki tetszik igaz értelme, a' ki mondásban két értelmű.

20.

Hozzá értt. Attigit.
Tud hozzá. Intelligit.

Ért hozzá. Scit.
Hozzá tud, Hozzá tudja. Appendit.

Ime az által tétellel mint enyészik a' kétes értelem el. Egyéb aránt a' jelenvaló módban a' határozó közönségesen elő tétetik, mint hozzá fér, hozzá jut, hozzá nyul, hozzá folyamodik, hozzá készül, kezd - lát - ragasztja - szokik.

21.

Széllyel. Passim.
Széllyel szórja. Dispergit.

Szélel. Cum vento.
Szélel bélett ember amaz, tele vele dudaként.

22.

Szövetnek. Curant texi.

Szövetnek. Funalia.

23.

Menny. Coelum. És még is az oda valót jelentő társ-név, nem Mennyi, mert ez: quantus, hanem közbe csusztatással Mennyei: coelestis, coelicola.

Szóval nincs a' Magyar nyelvben olyan kis különbség, mellynek a' több értelműség' ki kerülésére hasznát nem venné a' nyelv' geniusa. De egy úttal bé bizonyodik az is, hogy a' Szószármaztatást nem lehet úgy tekinteni, mint a' M. Nyelvnek egyedül való Biráját, hanem az Értelmesség' Törvény-székét is, a' többivel egygyütt, illendő tekintetre, és figyelemre kell méltatni.

Még ezt az egygyet függesztem ide, hogy egy szabad nemzetnek élő nyelvét nem lehet, de nem is illik, olly szoros korlátok közé rekeszteni, hogy, mintegy másod Prometheus, le bilincselve lévén, bővebb ki fejtését, 's virágzóbb állapotját ne is remélhesse. Kell illendő szabadságot engedni a' nyelv' járásának. Lehet

okkal móddal újítani is. A' Francia szüntelen szépít a' nyelvén. Sok idélen buzgó el hiteti magával, hogy ha úgy nem beszélünk, mint ő Kegyelmei akarják, elvész a' nyelv. Ezek mellől mosolygással múllyunk el.

6. §.

A' Szó-tárom' elrendelése.

Által esvén a' főlebb említett három rendbéli gondokon, már most közelebb a' Szó-táromhoz, mellynek külső belső mivoltát, és el rendelését e' következő számok alatt terjesztem elő.

1 ■

Bötü-rend.

Elsőben is a' Bötü-rendet határoztam meg. E' következőt találtam leg alkalmasbnak.

A. Á. Be. CZe. CSe. De. E. É. eF. Ge. GYe. Há. I. Í. Je. Ká. eL. eLY. eM. eN. eNY. O. Ó. Ö. Ő. Pe. eR. eS. ZSe. SZe. Te. TYe. U. Ú. Ü. Ű. Ve. Ze.

2 ■

Gyökér-szovak.

Meg lévén a' Bötü-rend határozva, a' gyökér-szavakat kerestem ki, melly nehéz munkámba nem került, minthogy akár mellyik szó is, ha minden hozzá járultt ragjaitól le fosztatik, a' gyökerét tünteti elő p. o. „Foglalatoskodik“ ha le fosztom egygyenként a' hozzá járultt ragjait: kodik, os, at, lal, hátra marad „FOG“ a' mondott szónak fő gyökere.

Minthogy pedig a' Magyar nyelvben elő- ragok nincsenek, és minden szó hátulrul nevedik, természetes dolog az, hogy a' szónak első, és kezdő tagja egyszer'smind gyökér-szó.

Következik innen, hogy minden igaz Magyar gyökér-szó egy tagú, mint: fog, hall, lát, kép, tud, ma, jó 's a' t.

Ha a' gyökér-szó már egy nevedést föl vett: Törzsök-szónak nevezem azt, azon hasonlatosságból, minthogy a' Törzsök a' gyökérből nevedik ki.

Ezen Törzsök-szavak közönségesen már két taguak, p. o. Vámos, város, falu, válú, fagy- gyu, árnyék, tajték, gyanu, gyürü 's a' t. De lehetnek egy taguak is azon esetekben, a' mellyekben bötü-ugratás, vagy egybe olvadás történt p. o. Kert, félt, jobb, holt, jön 's a' t.

Mind a' kettőt (t. i. a' gyökér- és törzsök-szókat) nagy bötükkal különböztettem ki a' Szó-táromban, minthogy, a' többiek ezekből nevednek, ezekből ágoznak el.

De hogy közönséges nevezetem is legyen, és ne kelljen mindaha, hol gyökér-szót, hol törzsök-szót említenem, ezen szóval is élek ANYA-szó, melly alatt nem csak mind a' kettőt jelentem, hanem minden más szavat is, akár hány tagu légyen az, ha ahhoz valamelly ragot akarok függeszteni p. o. ha ezen szóhoz „mértékletes“ SÁG, SÉG ragot akarok függeszteni, ezen hozzá függesztendő ragra nézve ez a' szó „mértékletes“ anya-szó, minthogy: mértékletesség, köz-vetetlen ebből származik. Illy módon a' sok szó-szaporítást el kerülöm, ezen el nevezésnek leg nagyobb hasznát vettem a' szó- ragasztás' Törvényeiben.

Azon állapot, mellybe az anya-szó jő, ha egyszer a' rag hozzá járultt, nevezetik: RAGZAT-nak, a' MAGZAT-szó' hasonlatosságából, így tehát az egy gyökér-szótól meg válva, lehet minden szó anya-szó is, ragzat is, de különb tekintet alatt. Anya-szó, ha úgy tekintem, mint a' mellyhez más ragot akarok még függeszteni; Ragzat, ha úgy tekintem, mint a' mellyhez már a' ragot hozzá függesztettem.

A' gyökér-szó, ha magán véve is jelentő, és értelme van, nevezetik élő gyökérnek p. o. él, fél, kő, már, bár, fül, köz, hír, ok, fog 's a' t.

De ha a' gyökér-szónak magán véve már most értelme nincs, és véle, mint jelentővel, magán nem élünk, hanem csak a' származékaiban, néma gyökérnek mondatik p. o. pír, vir, vör; az elsőből származik: pirja, piros, pirít, pirul, a' másodikból virág, virít, virul, virgoncz, a' harmadikból vörös, vörhenyeges 's a' t. Ez illyen gyökereket nem akartam holt gyökereknek nevezni, mert, hiszem, élnek a' származékaikban, sőt meg lehet az is, hogy ez illyen néma gyökerek még valaha meg szólamlanak „multa renascentur“ valamint a' nyelv' kezdetén is bizonyosan éltek, mert ha akkor se vol-

tak magán véve jelentők, a' ragok is, a' mint némelyek állítják, magán véve nem jelentők, a' két semmi jelentőből, hogyan lehetett valami jelentő? ezt Oedipus se fejtí meg.

De hogyan némultak el? azt feszegetni nem ide való. Hogyan mulnak el sok nemzeti szokások? Hogyan vesztí el keletit a' keletben forgott pénz? és pénzhez hasonló a' szó is, ez a' nyelven, az kézen forog, el vész ez is, az is üdővel, más jön helyébe „mortalia facta peribunt, nedum verborum stet honos.“ A' nemzetnek viszontagságai, más nemzetek közé jutása, hadakozásai, új találmányai, a' kereskedés, valamint idegen portékákat, úgy új szókat is hoz a' nemzet' kebelébe, felejteti a' régieket, kivált azokat, melyekre kevesebb szüksége van, és így ritkábban fordulnak elő, mert a' mellyekre mindennapi szükségünk vagyon, bátran el mondhatjuk, hogy azokat még első fészkeből hozta nemzetünk, minthogy a' mindennapi vele élés miatt nem lehetett oka az el felejtésre. Vegyük csak az emberi test' részeinek neveit. Egy taguak ezek, élnek most is, és deli rövidségekkel akár melly nyelvnek is azont jelentő szavait meg halladják. Elő számlálom bötü- renddel, 's ide teszem a' Deákját is, hogy a' külömbiség szembe tünőbb legyen.

Agy: cranium. Aj: labium (Ajak: labia). Innen Ajt: nyit, és ebből meg van még a' részvevő: Ajtó: nyitó. Porta; Áll: maxilla, mentum. Arcz: facies.

Bajsz (Bajusz): mystaces. Bél: intestinum, viscera. Bőr: pellis.

Czomb: femur. Csont: os, ossis. Csöcs: mamma.

ÉR: vena.

Fan: pubes. Far: nates, clunis. Fej: caput. Fog: dens. Fül: auris.

Haj: capillus. Has: venter. Háj: adeps. Hát: dorsum. Hón (Hón-al, Hón'alja): axilla, ala. Hus: caro.

In: nervus. Iny: gingiva, palatum. Íz: articulus. Jog. R. dextera. Jogja felől. ad dexteram. Abbatia de Szent Jog.

Kar: brachium. Kéz: manus. Köny: lacrymae.

Körm (Körme, Körmöl): unquis.

Láb: pes. Lép: lien.

Máj: hepar. Melly: pectus.

Nyak: collum. Nyál: saliva. Nyelv: lingua.

Orr: nasus. Öl: sinus.

Pof (Pofoz): gena.

Sark: calcaneum.

Száj: os, oris. Szár: crus, tibia. Szem: oculus.

Ször: pilus. Szű: cor.

Tag: membrum. Talp: talus. Test: corpus. Térd: genu. Tork (Torka, Torkol): guttur.

Újj: digitus.

Váll: humerus. Vér: sangvis.

Ezeket, és a' többi egy tagu, élő, vagy néma gyökereket, bővebben ki fejtí a' Szó- tárom.

De vannak veszett gyökerek is, mert vagyon minden nyelvben rendhagyó szó, és pedig annál több, mennél a' nyelv távulabb eredetű, és ki miveltebb. Ezeket meg határozni nálunk se lehet egy könnyen, és illendőbb is ezt mondani, mint sem tudatlan göggel azt állítani, hogy p. o. ezen szónak „Vagyon“ V-bötü a' gyökere, holott V-t magán hangzó nélkül ki sem lehet mondani, az ilyen esetekben nem vesződtem én is a' veszett gyökerekkel, hanem a' leg közelebbi törzsök-gyökereit állítottam elő, 's tettem ki czégérül mint: Vagy, megy, tesz, vesz, lesz 's a't.

3.

Szó-nemzés.

A' főlebb elő számláltt Ragok, ha az anyaszóhoz járulnak és véle a' ragasztás' törvényei szerint egyesülnek, új szókat, noha rokon értelemmel, nemzenek. A' szó-nemző ragokat elő számláltam azon renddel, a' mint azt a' Szó- tár-írónak használni kell, a' ragasztás' törvényeit is szinte azon szerint, mind a' kettőt olly rövidséggel, a' mint lehetett.

4.

Rag-táblák.

Hogy jobban szemeim előtt forogjanak a' Szó-nemző ragok, és könnyebbséget érezzek a' Szó-tár-írásomban, négy Rag-táblát készítettem, mellyeket ím közlök is a' Bé-vezetés' végén.

- 1-ső a' Fő-neveket,
- 2-dik a' Társ-neveket,
- 3-dik az Igéket,

4-dik a' Határozókat, és a' Beszédnek egyéb részeit mutogatja ki, micsoda ragokkal szaporodhatnak, és micsoda szokat nemzhetnek. Én leg alább nagy hasznokat vettem, mert midőn ezeken a' Rag-táblákon körül hordoznám az anya-szót, gyakran olly származatait leltem föl, mellyek semmi Szó-tárokban nincsenek még föl jegyezve, p. o. Fáész, Fáészás, Fáészat, noha a' köz-élésben igen is fönn vannak „szabadon fáészhat, van szabad fáészása“ 's a' t. Ajálom is ezen Rag-táblákat haszon-vételül mind azoknak, kiknek az én utamon meg indulni kedvek leszsz.

Mindazonáltal vígyáznunk kell itt is, és midőn a' Rag-táblák' segedelmeivel a' gyöker- szónak minden lehetséges származatait halomra gyűjtjük, rántsuk meg a' szabadon eresztett kantárt, és a' józan ítéletnek mérő serpenyőjében fontolgassuk meg előbb a' föl hozott szót, nem csak arra figyelmeztvén, ha meg üti-e a' mértéket? igaz garatos-e? nincs-e a' nyelv' járása ellen? nem sérti-e a' magyar füleket? van-e jó pöngése a' ki mondásban? hanem arra is kivált- képpen figyelmeztvén, ha élő-e azon föl hozott szó? és mennyire? van-e mindenütt keletben? nem simult-e ki a' köz-életből? hol tartózkodik még? és melly részén a' két Magyar hazának? vagy leg alább volt-e valaha szokásban? ki jegyette föl? kinél, hol, és micsoda értelemmel fordul elő? Akarom mondani, minden föl hozott szónál, kivált ha az kétséget szenvedhetne, szükséges bé bizonyítani, hogy nem csak eredetére, és származására törvényes igaz Magyar szó, hanem élő is, vagy leg alább valaha az volt. Erről a' bé bizonyításról bővebben lészen szó alább a' 9-dik szám alatt.

5.

Ösz-nevek.

(Nomina composita.)

Gyakran két különböző szó, öszve foglalva, valamelly módosított dolognak jelentésére fordítatik, és egy szó gyanánt vétetik p. o. Hab-pipa, hír-harang, ár-víz, jég-eső, kar- fa, szava-hihető, csuda-tévő, szó-fogadó 's a' t.

Ez illyen nevet öszve tett névnek, vagy még rövidebben ösz-névnek nevezhetjük, az ösz-vér szónak hasonlatosságából, de lehet jármás névnek is nevezni azon okból, hogy öszve lévén foglalva, 's mint egy járomba bé fogva, azon egy módosított dolognak jelentésére fordítatik.

Az Ösz-nevet, vagy más szóval, a' jármás nevet

nem lehet úgy tekinteni, mint ragzatot. Egygyik név a' másikkal nem ragad, nem olvad öszve. Az öszve olvadásnak semmi jeleit, a' szó-ragasztásnak semmi nyomait benne nem tapasztalni. Ugyan is a' ragasztás' törvényei szerént a' Ragzatnak ezek a' tulajdoni:

1. A' Rag-vezérséget a' Ragzatnak első magán hangzója viseli. Ha tehát a' jármás név ragzat volna, így kellene mondani: karszékok, árvizok, balkezak, minthogy a' vastag hang a' ragzatban vastag hangot kíván; úgy de így senki nem beszél, hanem így: karszékek, ár-vizek, bal-kezek 's a' t. Így el választva a' nyelv-tanuló is jobban el igazul, és nem töri fejét annyi sok ki vételekben, mellyekkel tömve vannak Grammaticájink.

2. Ha a' jármás név ragzat volna, a' ragasztás' második törvénye szerint így kellene mondani: Fákép, fájankó, így se beszél senki is, hanem: Fa-kép, fajankó.

3. A' két öszve ütköző magán hangzót a' ragasztás' törvénye a' ragzatban vagy öszve olvasztja, vagy Hézag-töltővel el választja; ha tehát a' jármás név ragzat volna, így kellene mondani: Fágy, háladás, levevés, füvevő, úgy de így se beszél senki, hanem: Fa-ágy, hála- adás, lé-evés, fű-evő.

4. A' ragzatban, ha nehéz a' ki mondás, lágyító rövid magán hangzót vetünk közbe; a' jármás nevekkal semmi illyes nem történik, így mondjuk: nyak-szirt, meny-kő, és nem: nyakaszirt, menyekő, valamint a' ragzatban mondjuk: menyekező, és nem menyköző.

5. Minden ragzatban valamelly változást veszünk észre, vagy a' ragban, (ki vévén a' visető ragokat) vagy az anya-szóban, vagy mind a' kettőben; a' jármás neveknél semmi illyest nem, ki vévén ezen szót: dölög-tévő (dolog- tévő helyett), de ezt is csak a' parasztok mondják, azok sem mindnyájan, azonban mi ez il-

*****

lyen paraszt ki ejtést Canon gyanánt nem tiszteljük.

A' jármás neveket tehát semmi módon nem lehet úgy tekénten, mint ragzatot, mellyből következik továbbá az, hogy nem kell a' jármás neveket öszve írni köz-vetetlen, mint a' ragzatot szokás, annál is inkább nem, mivel az öszve írás által a' szó' értelme is el nehezedik, kivált a' nyelv-tanulókra nézve, és a' hosszú rőfös szók is (sesquipedalia verba) innen támadnának, hanem kötő jeggyel kell az egybe foglalást ki jelenteni. Egy két példával föl világosítom.

Ha én így írom: „van e pisztoltok“ mit értesz? azt e? Habetisne pistoletam, vagy azt? Habetur ne theca pistoletae; és íme ez a' kétség az öszve írásból származik; el enyészik azonnal, ha midőn jármás név, kötő jeggyel foglalod öszve. Így:

Pisztoltok: Pistoleta vestra.
Pisztol-tok: Theca pistoletae.

Helye lesz az értelmesség' törvényének is, mert így mondjuk:

Pisztol-tokot: Thecam pistoletae.
Pisztoltokat: Pistoletam vestram.

Mi ez? „Sajtáros“ Venditor casei, vagy, habens scapham. A' kötő jegy meg hozza a' világosságot, a' mit az öszve írás homályba burított.

Sajt-áros: Venditor casei, mint Vas-áros.
Sajtáros: Habens scapham.

Mi ez „talpal, talpalja“ Pars ima tali, vagy: pellem subducit. Szükség tehát az el választó jel, így lesz:

Talp-al, Talp' alja. Pars ima tali.
Talpal, Talpalja. Subducit pellem imae
parti tali.

Mi ez „elet“ ezt így írva talán még a' tudós Magyar is sok fej-törés után találhatja ki.

Vesd közbe a' kötő jegyet, és a' tanuló gyermek is érti „el-ett“ abesus.

Dugonics a' részeg emberről ezt a közmondást hozza föl (2. R. p. 183): Bor-sóval tele a' torka; így írva értjük azonnal, de öszve írva. „Borsóval tele a' torka“ nehéz értelmű.

A' kötő jegy' szükségét mutatja az is, hogy azonnal szembe tünteti, ha jármás név-e, vagy egygyes szó, és a' szó' értelmét is könnyebb ki nyomozni p. o. így írva: far-dagály 2), far-mat- ring, akár ki is könnyebben reá megy a' szó' eredetére, és nem látja szükségét, hogy a' far- dagályt verdigálból származtassa a' mint ezt Gyarmathi tette (1 D. p. 347).

A' mit az írásban a' kötő jegy tesz, azt a' ki mondásban a' meg állapotás viszi véghez, próbálja akár ki is, különbséget fog tapasztalni a' jármás, és a' ragzatos szók' ki mondásában, amazoknál egy kevesé meg állapotodik, a' mint a' kötő jegy szokott tétetni, ezeket egy huzomban (eodem tenore) mondja. Vegyük az előbbi példákat elő:

Jármás nevek.

Sajt-áros.
Pisztol-tok.
Bor-sóval.
Talp-al.
Talp' alja.
El-ett. Abesus.

Ragzatos szók.

Sajtáros.
Pisztoltok.
Borsóval.
Talpal.
Talpalja.
Ellett. Ovis peperit.

Úgy de a' sok kötő jegyek miatt nagyon el tarkul az írás? A' ki ezt nem akarja, egy bötüt se írjon, tisztán marad a' papirosa.

Úgy de a' Németek ki adtak a' kötő jegyeken, pedig az előtt a' jármás nevekben ki tették ők is. Lássák ők, miért cselekedték, nekünk van okunk ezt nem tenni.

Úgy de se Deákban, se görögben kötő jegyek, pedig mind a' két nyelvben szinte hömpölyög a' sok jármás név.. De különbséget kell tenni, mert a' Deák és görög ösz-nevek egyszer'smind ragzatos nevek, az az, a' ragzatok' törvényeit tartják, mert midőn öszve tétetnek,

2 Vajda Sámuelnek ide tartozó ékes sorait el nem halgathatom, így ír ő Kristus' életében 1. Könyv. p. 345. „Türhető volna, ha csak a' királyi udvarokban viselnének az emberek lágy és drága ruhákat, de mikor a' kapta-büzű házokból is selyem far-dagályban lépnek ki, és le folyó atlacczal söprik az utszák' porait, jele, hogy akkor igen meg vesztegetődött a' keresztyéni mértékletességnek, és takarékoságnak törvénye.“

mind a' két név változást szenved p. o. Moriger, sacrificium, ambidexter, foedifragus, solivagus, postliminium, velivolus 's a' t. Hasonló képpen a' görögben: φιλολογία, ανθρωποφαγος, αλεκτροφωνια 's a' t. A' magyarban minden változás nélkül foglaltatnak öszve, attúl az egytől meg válva, hogy ha két azon egy magán hangzó kerül öszve, az elsőt ki lehet ugratni p. o. hála-adás, hál'-adás, de ez sem történik szükségből, mert így is maradhat „hála-adás.“

Mindazonáltal a' szokás némelly jármás neveket már úgy öszve foglaltt, hogy minden különbség nélkül egy szó gyanánt iratnak; ilyenek: Beli, kor, féle, fi, szókbul eredett jármás nevek.

BELI. mint: Várbeli, lábbeli, ágybeli.

FÉLE. mint: Afféle, miféle, másféle, különbféle.

FI. mint: Férjfi, hazafi, Pálfi, Péterfi.

KOR. mint: Mikor, akkor, ekkor, jókor.

Ezek tovább is így maradhatnak, ne háborgassuk.

2. Ha a' ragasztás' nyomait láthatni a' jármás nevekben, úgy azokat, mint egyszer'smind ragzatos neveket, egybe lehet írni p. o. Innep (illő nap), Jámbor (jó ember), Némber R. (nő ember: mulier), Némberi R. (nő emberi: muliebris).

6.

Hang-igék.

A' pusztá hangokat is föl fogta a' nyelv' geniusa, 's fülre vette, és talán ez volt az első föl találása, mert érzékenységeit, ha figyelmezett, ez érdekelhette leg inkább.

Illyen pusztá hangok: bicz, bill, böf, bön, bugy, csacs, csatt, csett, csisz, csön, csöp, csur, dad, ded, did, dob, don, dób, döcz, dör, durr, fesz, for, föcs, fú, fütty, gág, hars, hor, hör, husz, kocz, kon, kop, koty, köh, kurutty, leb, lob, locs, loty, mocz, mok, moz, nyaf, nyif, nyik, or, patt, pof, poty, pöf, pön, pör, puf, recz, rek, rez, rop, roty, röf, röh, saj, suh, szesz, szih, szor, ször, tap, tasz, top, zaj, zök, zön, zör, zuh.

Ezen pusztá hangok közül, magán véve, kevés van szokásban, de ige-ragokkal meg toldva, igen is sok és nagyon tenyésző, lássuk tenyésző erejét.

1. Ha azt akarjuk jelenteni, hogy a' hangzat csak egyszer történt, VAN, VEN egyszerező ragot toldunk hozzá a' főlebb említett ragasztás' törvényei szerint, így támadnak: biczzen, billen, csattan, csetten, csöppen, csurran, dobban, döbben, durran,

hörren, kotytyan, lebben, lobban, loccsan, moczczan, nyikkan, pattan, retten, rezzen, toppan, zökken, zörren, zuhhan.

2. Ha ezekből művelő ígéket akarunk tenni, a' művelő ige-ragnak (at, ot, et, öt) csak az ulólsó bötűjét (t) teszszük hozzá, ki hagyván a' magán hangzót, így támadnak ezen művelő ígék: billent, billenti, böffenti, és ezen szerint, csattant, csettent, csöppent, döbrent, döczzent, föcscsent, füttyent, koczcant, koppant, lobbant, pattant, potytyant, rettent, rezzent, toppant, zökkent, zuhhant.

A' magán hangzónak ki hagyását pedig az értelmesség' törvénye kívánja, hogy különbség legyen a' név, és ige között, csattanat: crepitus, és „csattant“ crepitum edit.

3. Ha azt akarjuk jelenteni, hogy a' hangzat többször történt, gyakorlatos ige-ragot (og, eg, ög) toldunk a' pusztá hangokhoz, így támadnak: biczeg, billeg, böfög, bugyog, csacsog, csattog, csetteg, csönög, csöpög, csurog, dadog, dobog, donog, döbög, döczög, dörög, durrog, forog, föcsög, gágog, harsog, hortyog, hörög, koczog, konog, kopog, kotyog, köhög, lebeg, lobog, lotyog, mekeg, mokog, mozog, nyafog, nyifog, pattog, porczog, potyog, pönög, pörög, pufog, reczeg, rekeg, ropog, rotyog, röfög, röhög, sajog, suhog, szeszeg, topog, zajog, zökög, zönög, zörög, zuhog.

Ezeknél gyakran bötü ugratás is történik, mint: bög, búg, dong, kong, pöng, zöng, kivált a' származékaikban, mint: dongás, dongó, pöngés, pöngő, pörgő, forgó, hörgő 's a' t.

4. Ezekből művelő ige leszsz szokás szerint (at, ot, et, öt) művelő ragnak hozzá adásával, így: beget, biczeget, billeget, csattogat, csönget, csöpöget, csörget, dongat, dörget, durrogat, forgat, hörpöget, koczogat, kongat, mozgat, pattogat, porczogat, pönget, pörget, pufogat, ropogat, tapogat, zörget.

*****)

5. Ha műveltető igét akarunk csinálni, tat, tet, raggal élünk, így támadnak: csattogtat, csöpögtet, durrogtat, harsogtat, lobogtat.

6. Föl veszik az ÍT-ragot is, mint: feszít, huszít, taszít, szorít.

7. Föl az INT-ragot is, mint: koczint, köhint.

8. Meg szenvedik a' kicsinyező ragot is (ad, ed, öd), ezt pedig igen természetesen, mert a' hang lehet erősb, lehet gyöngébb; innen támadnak: dagad, heged (bé heged), peshed, puffad, rivad.

De mivel a' hang' scálája nem annyira a' természet', mint a' mesterség' műve, a' kicsinyítő rag inkább szeret a' művelő hang-igéknél lenni, innen támadnak: csöndít, dördít, fordít, jaidít, kondít, mozdít, nódít, ordít, pöndít, pördít, sajdít, zöndít, zördít, zúdít; és innen a' fél-szenvedő ígék (neutro passiva): bődül, csöndül, fordul, jaidul, kondul, mozdul, pöndül, pördül, zöndül, zördül, zúdul.

9. A' kicsinyező hang-igékhez tartoznak ezek is: köhécsel, nyikácsol.

10. Tenyésznek a' hang-nevek az ol, el, öl, ige-ragokkal is. Illyenek: bugyborékol, csahol, csiripel, csiszol, dobol, füttyöl, hahol, hörpöl, locsol, szörpöl, szöröcsöl, kuruttyol.

11. De vannak más ragu hang-igék is mint: bugyorog, föcskendik, kalapál, rivaszt, puffaszt, füttyörész 's a' t.

Igy a' pusztá hang-nevek a' sok féle íge-ragok által új életre jutván, több rendű fő- és társ-neveket 's határozókat szülnek, a' mint ezt a' Szótáromban bővebben olvashatni.

És midőn a' nyelv' geniusa a' szó-nemzésben illy válogatva tenyésző, eszembe jut ama paraszt példa-beszéd: Ki a' nád között ül, olyan sípot csinál magának, a' millyen néki tetszik; de eszembe jut Herdernek is eme' szép mondása, melly egy átaljában ugyan minden gyökér' alját, de leg inkább a' hang-igéket illeti: „Jede Familie von Wörtern ist ein verwachsenes Gebüsch rings um eine sinnliche Hauptidee, wie um eine heilige Eiche, auf der noch Spuren sind, welchen Eindruck der Erfinder von ihrer Dryade hatte. Die Gefühle sind ihm zusammen gewebt, was sich beweget, lebt: was da tönet, spricht — und da es für oder wider dich tönt, so ist's Freund, oder Feind: Gott, oder Göttin: es handelt aus Leidenschaften, wie du.“ Lásd Herder's Abhandlung über den Ursprung der Sprache p. 90.

7.

Szó-kettőztetés.

A' szó-kettőztetés kétféle 1. mikor ugyan azon egy szó kétszer említettik, minden változás nélkül p. o. néha néha, közbe közbe, helyel helyel, el el indúl, be be teként, megy megy. Ezeket itt csak említenem kellett, mert bővebben ki fejteni a' Nyelv-írók' dolga.

2. Mikor a' szó változtatva, és mintegy cadenciáson kettőztetik. Ez illyenek gyakran elő gördülnek, kivált a' nyájas beszédben, a' Szótár-írónak figyelmét is, annyira mennyire, meg érdemlik, azért nagyobb részént itt egy csomóban elő adom, az ítéletet tegye meg az olvasó, és azt is, hogy mire valók, és mikor lehessen velek élni.

Ág bog, ága boga, ágas bogas. A' rákrul mondatik mese képpen: iros piros porczogós, ágas bogas likba csúsz.

Bű bá. Se bűt se bāt nem tudott mondani, úgy meg ijedett.

Csaté paté. Csere bere (Csere berél). Csiga biga minden dolga. Csinnya binnya. Csiri biri. Csonka bonka. Csóré móré. Csippel csoppal.

Dib dáb. Dinom dánom, hej dinom dánom míg élek is bánom. Dirib darab, diribre darabra vagdalták, diribeli darabolja. Dúl fül.

Elegy belegy. Emez amaz. Éllel féllel veszéllyel.

Giz gaz.

Hejje hujja, hejje hujjáz. Hébe hóba. Himez hámoz. Hip hop, hippet hoppot emleget. Horgas borgas.

Iczeg biczeg. Ihog vihog. Illyen ollyan. Illő fillő. Iminnen amonnan. Imígy amúgy. Ingó bingó. Ireg forog. Izeg mozog.

Kákom bákóm. Kele kóla. Keni feni. Kesze kusza (öszve kesze kuszálta). Kézen közön. Kipez kapoz.

Lirom lárom. Locs pocs.

Mende monda.

Ringy rongy. Rip rop, ripeg ropog.

Sí rí.

Szedi vedi. Szokomot szökömmé változtatják.

Tara fara, tarát farát ékesíti, vitorláját kiteríti.
Faludi. Tarka barka. Telle tulla. Teng leng. Té tó. Tip top, tipeg topog.

Ut fut.

Úzi füzi.

Elő fordulnak más nyelvekben is. A' zsidóban mindjárt a' Teremtés Könyv' elején olvastatik „TOHU BOHU“ és talán ezen szók: tohu, tohonya (iners) bohu, bohó (vacuus mentis), azon egy eredetre mutatnak. Ugyan a' zsidóban Peloni Almoni, annyi mint: emez amaz, egy bizonyos NN.

A' görögben: „Εἰς κορακας κολακας“. Illy jó szerencsét kíván a' görög a' hizelkedőnek.

Németnél: Dach und Fach, Gut und Blut, Handel und Wandel — többit lásd DENIS Lese-früchte P. 2. p. 152 — 166.

Lappoknál: Kitto kato: egyszer is másszor is. Pako lako: mende monda, többit lásd Gyarmathi Samuelis Affinitas L. Hung. cum Linqvis Fennicae originis p. 13.

De vannak olyan iker-nevek is, mellyek azon módon, vagy kevés változtatva, több nyelvekben is elő fordulnak, mint Lári fári, hocus pocus, csuri muri, huj pfuj 's a' t.

Ugyan is: Huj, pfuj, nem csak a' németeknél, de a' magyaroknál is van szokásban. Pfuj szóval él Pázmán is. Huj szóval pedig már a' pogán magyarok is éltek, mert a' Merseburgi ütközet előtt sűrűn hallatott táborokban ez a' „Huj, Huj“ szó melly szóval kétség kívül lovaikat ösztönözték, azonban Muratoriusnál (Scriptores. T. 11. p. 435.) ördögi szóra magyaráztatik. „Ex Hungarorum parte, ante proelium, turpem, et Diabolicam vocem: Huj, Huj, auditam fuisse.“ Bohó! ösztönözö szó ez a' Németeknél is. P. Ábrahám a S. Clara, ama' híres Polyhistor, egy könyvet adott ki 1707, Würzburgban, illy titulus alatt: Huy, und Pfuy der Welt. Huy, oder Auffrischung zu allen schön- nen Tugenden. Pfuy, oder Abschreckung von allen schändlichen Lastern.“

Ez illyen *ὁμοιοτέλευτα*-k, vagy a' mint a' deák nevezi similitur desinentiá-k, ha valami moralis értelmet is foglalnak magokban, sokkal böcsösbek, mert könnyebben föl foghatók, mivel rövidek, és

mivel változtatva kellemetes ugrást téznek, szépek is. Epictetus minden erkölcsi tanításait e' két rövid szóba zárta „Ανεχου, Απεχου“ a' mit a' Deák is „Sustine, Abstine“ Német is „Leide, und meide“ könnyen ki mond, könnyebben, mint sem meg tart. Illyen a' Francziánál „Faire, et Taire.“ Illyen a' deákban: Ora, labora, és eme' szép mondás: QVAE. NOCENT. DOCENT. Pázmán is meg illetődvén ezen mondásnak szépségén, próbálgatta ezt illy röviden, és ékesen által tenni, mi szerencsével? ítélje meg az olvasó: Quae nocent, docent. Tanít, a' mi sanyarít — oktat, a' mi szorongat — használ, a' mi rongál — gyámolít, a' mi szomorít. — Lásd Pázm. Pred. p. 691. Próbálgassa más is, és ha még velősb rövidséggel ki tudja magyarázni, örüljön mert ez a' leg jobb crisis „melius facere.“

8.

Gyökér' alja, és annak rende.

Gyökér' aljának nevezem mind azon szószármazatokat, mellyek azon egy gyökér-szóbul akár mi módon erednek, ugyan azért azon egy gyökér alatt irtam is le, nem szanaszét, nem el szórva „tamquam disjecti membra Poëtae“ mint eddig szokás volt. Nálom az egész familia egygyütt van, így sokkal érthetőbb, mind a' gyökér-szónak értelme, 's ki terjedése, mert egy tekintettel látjuk, mint ágazik, mint terjed rokon értelmekre el, mind a' származatok, mert látjuk honnan, és miképpen erednek, és bizonyára, a' ki egy illyen familiát körül teként, és gondos szemmel ki vizsgál, örömmel vissza emlékezik Herdernek főlebb említett mondására, és könnyen meg hiszi ezen arany észre vételét is (ugyan ott p. 89.):

„In einem philosophischen Wörterbuch der Morgenländer, wäre jedes Stammwort mit seiner Familie, recht gestellet, und gesund entwickelt, eine Charte vom Gange des menschi-

chen Geistes, eine Geschichte seiner Entwicklung, und ein ganzes solches Wörterbuch die vortrefflichste Probe von der Erfindungskunst der menschlichen Seele.“

Rendet, ezt tartottam. Ki függesztvén a' gyökeret, mint a' czégért, és szemeim előtt tartván a' Rag-táblákat, minden származásokon által vittem, a' törzsök-szókat is nagy bötükkel írtam, a' többi származatokat kis bötükkel.

Ha fő-név jött a' tollam alá, azon kívül' hogy az első Rag-táblán meg hordoztam, föl jegyezgettem az Ösz-neveit is. Ezek két félek, mert a' kérdésben lévő név vagy első helyen áll a'jármas névben, vagy az utolsó, amazt „elő-ösz-névnek“ ezt: vég-ösz-névnek neveztem. p. o. Vegyük elő ezen szót FA. Ennek

ELŐ-ÖSZ-NEVEI.

Fa-gyöngy.
Fa-jankó.
Fa-kép.
Fa-láb.
Fa-olaj.
Fa-pénz.
Fa-vágó 's a' t.

VÉG-ÖSZ-NEVEI.

Akasztó fa.
Hanga-fa.
Határ-fa.
Kereszt-fa.
Olaj-fa.
Rakás-fa 's a' t.

Mind a' két féle ösz-neveket föl jegyezgettem, de az első félüket bővebben, mint a' második félüket. Ezeket csillaggal is meg különböztettem az elsőktől.

Ha társ-név került a' tollam alá, körül hordoztam a' második Rag-táblán, föl jegyezgettem azt is, micsoda fő-nevek mellé szereti magát társul adni, mert kényes a' nyelvünk, és válogató, mindenkor az illendő társneveket szokta a' fő-nevek mellé ki keresni. Egy példát hozok föl. Három ember áll a' magyar előtt, t. i. magyar, német, és tót, ezek közül mindenik csak a' maga nemzete' nyelvét tudja, és más nyelvet nem tud. Ime a' magyar mint különbözteti meg ezt a' három monoglottát. Az elsőről azt mondja: „TISZTA MAGYAR“ a' másodikról „MERŐ NÉMET“ a' harmadikról „CSUPA TÓT“ nem figyelemre méltó meg vá-

logatás-e ez? Nem látszik-e itt is ki a' magyar Patriotismus? mert a' leg szebb társ-nevet magának tulajdonítja „TISZTA MAGYAR.“

Már többen észre vették, hogy a' Magyar nem egy könnyen nevezi Attyát, Annyát, Nyelvét, Hazáját, Istenét, jó barátját, és mindent, a' mi leg szentebb előtte, ha csak az ÉDES szót elejbe nem teszi. Édes Istenem, édes hazánk, édes anyai nyelvünk, édes nemzetünk, édes mienk, édes barátom; a' mi a' deákban nem megy, mert a' deák nem mondja: dulcis pater, dulcis mater, dulcis deus.

Faludink már kezdette ezen illendő társneveket ki keresni, a' mint ezt az ő Maradvány munkájában láthatni bővebben, 's föl jegyezgette, ennek nyomdokin indulni valamint dicsőségnek, úgy kötelességnek is tartottam.

Ha ige jött a' tollam alá, meg hordoztam a' harmadik Rag-táblán, különösen pedig a' határozójit is föl jegyezgettem, mert ezekkel az ige' értelme nem csak meg határoztatik, és bizonyos tárgyra le köttetik, hanem módosítottat is, például föl hozom ezen ígét.

BESZÉL. Narrat, loquitur. Lássuk a' határozójival.

Be beszél. Obloquitur, et quidem satis categorice. Ugyan be beszélt neki.

Ellene beszél. Contradicit.

Félre beszél. Loquitur ut mente motus.

Ki beszél. Effutit, prodit secretum.

Le beszél. Permovet, persvadet, ut alter desistat a suo coepto.

Meg beszél. Refert, enarrat.

Reá beszél. Persvadet.

Tudni való, hogy az ige nálunk három formában jelenik meg: RIDEG, RAGOS, és IKes formában, ezeket illik, sőt kell is a' Szótár-írónak meg különböztetni, ha értelem-zavarodást nem akar okozni. A' különbség ki tetszik a' jelentő módban, és pedig a' jelenvaló üdőnek harmadik egygyes személyében, mint: Tud, tudja, tudatik. Poroz, porozza, porzik. Vérez, vérezi, vérzik 's a' t. Nagy gondatlanság volt a' Szótár-íróktul a' magyar ígéket Deák kaptára

ütni, és azokat vagy az első személyben, vagy a' határozatlan módban föl jegyezgetni; így nevedett a' homályos értelem kivált a' magyar nyelv-tanulókra nézve. Egy két példát föl hozok.

Molnár Albert, és utánna Párispapai így írják:
ÉREM. Tango, contingo. M. A. p. 75. PP. p. 73.

ÉREM. Maturesco.

Melly homályos! nem világosb e így elő adni:

ÉR, éri. Tangit, contingit.

ÉRik. Maturescit.

Másutt ugyan azok azt írják:

MEG INTETÖM. Commonefio.

EL TARTANI. Perdurare.

EL TARTOM. Sustineo, conservo, enutrio.

BÉ ÖVEDZENI. Cingere, et cingi.

Melly értelem-zavarodás! melly homályosság! el enyészik minden a' harmadik személybeli elő-adással.

MEG INTETi. Curat admoneri.

MEG INTETik. Commonefit.

EL TART. Perdurat.

EL TARTja. Sustentat, conservat, enutrit.

BÉ ÖVEDZi. Cingit.

BÉ ÖVEDZik. Cingitur.

Az első személyben azért sem jó elő adni az ígéket, mivel a' ki első személy' nevében beszél, ír, vagy olvas, mintegy magára veszi, és sokszor szégyenli. A' harmadik személyről el mond mindent, minden tartózkodás nélkül ama' köz-mondás szerént: „Éljünk mi ketten. Kurvannya a' harmadiknak.“ Illyen illetlenség Molnár Albertnél ezt olvasni p. 163.

KI KÖLTÖM a' monyat. Excludo ova. Proh absurdum! fi donc! nem illendőbb-e így elő adni.

KI KÖLTI a' monyát (p. o. a' tyúk). Excludit ova.

Végre észre vette Molnár Albert is ezen illetlenséget. és azért ezen szót „gallulasco“ így magyarázza p. 421. „Fanod kél.“

Az Ígékről még ezt az egygyet jegyzem meg, hogy a' származtatásban mindenkor a' rideg formát kell elő venni, és pedig a' rideg formának harmadik egygyes személyét, és ahhoz toldani a' ragot. p. o. TUD. TUDatlan. TUDás. TUDalom. TUDhat. TUDakozik. TUDni illik. TUDomány. TUDós.

Az IKES ígéknel is IK-el-vetve lesznek a' származatok p. o. BÍZik. BÍZodalom. BÍZakodik.

BIZhatik. BIZtat. BIZony. Mert tudni való, hogy az IK már igebéli rag, és nem a' gyökér- szó' bötüji, gyökeret pedig úgy nyerünk, ha a' szót minden ragjaitól le fosztva tekintjük.

De lehetnek még is esetek, hol az első, vagy második személybeli ígéket is ragozzuk. p. o. ÁLDOMás. LÁTOMás. VALLOMás. TOLDOMás. KÉREMés. TE-MONDÁDság; a' mit a' nyelvünk' hajlékonyságának kell tulajdonítani, és azon különös eseteknek, mellyekben ez illyen szóllás' formájira vezetettünk, egyébaránt a' törvényes ragzatok ezek: ÁLDás. LÁTás. VALLás. TOLDás. KÉRés. MONDás.

Végre ha Határozó, vagy a' beszédnek egyéb részei jöttek a' tollam alá, ezeket a' negyedik Rag-táblán hordoztam körül, szorgalmasan föl jegyezgetvén, a' mik a' Szó-táromba illettek.

9.

Bé Bizonyítások.

Által tekintvén a' Rag-táblákat, és gondolóra vévén azt, hogy ugyan azon egy szó hányszor válhatik hol fő-névvé, hol társ-névvé, hol ígévé, hol határozóvá, és hogy mind annyiszor, meg újra, az illető Rag-táblákon körül lehet hordozni, nem lehet nem álmélnodni azon, hogy melly hajlékony, melly tenyésző, és melly mindent ki mondani tudó légyen a' nyelvünk. Ezt a' nyelvünk' tenyésző hajlékonyságát, a', több kellemeivel egygyütt, tekintetbe vévén némelylek, sok dicséretre, de meg kell vallani, sok szer fölött való, sőt néha nevetséges dicséretre is fakadtak. Ereszsük ezeket útnak.3)

3 Gyarmathi azt írja Okoskodva tanító Nyelv-mesterében 1. Dar. p. 305. hogy az ő módja szerint igen könnyen lehet egy magyar szóból 3076-ot csinálni.

A' Philosophiai Nyelvnek egygyik hajhászója Kalmár György vitatja. „Le nombre des mots Hongrois peut être augmenté tellement en poesie, qu' il soit porté à plus d' un million.“ Mind a' kettő sokat mond.

XLVIII

Vannak mások, kik minden szót, a' mit anyai téjjel nem szoptak, vagy a' mit gyermek- korokban dajkájoktól nem hallottak, meg vetnek, 's azt mondják, hogy szokatlan, új szó, most koholták, és a' ki így beszél, nem igaz Magyar, újító, korcsos. Ezeket tartóztassuk hátra, mert a' panasz igen közönséges, szájokat jobban bé nem dughatjuk, mint, ha meg mutatjuk, hogy azon szókkal már régi ŐS-elejink is éltek.

Ezen tekintetből minden szó mellé hozzá tettem a' bé bizonyítását, ki élt már azon szóval, és, a' mennyire utánna nyomozni lehetett, leg először. Ezen kötelességgel irgalmatlan nagy munkát vállaltam ugyan föl, de szükségest, mert mind addig csak tapogatni fogunk a sötétségben, és a' bizonytalanság' szelétől hányattatni, vagy a' képzelődés' tágas mezein nyargalódnunk, míg így meg erősítve elő nem terjeszszük szavainkat, leg alább azokat, mellyek kétséget szenvedhetnének. Ugy de szükséges-e a' bé bizonyítás egygy élő nyelvben? Igen is. Mikor volt élőbb, mikor virágzóbb a' deák nyelv, mint Cicero' idejében? és még is Cicero mit ír, melly vígyázást, melly válogatást kíván a' szókbán, és melly tekintetet a' jól beszéllett Régiekre. Cicero azt írja L. 3. de Oratore: „Sed

omnis loquendi elegantia, quamquam expolitur scientia literarum, tamen augetur legendis Oratoribus, et Poëtis; sunt enim illi veteres, qui ornare nondum poterant, quae dicebant, omnes prope praeclare locuti, quorum sermone assuefacti, qui erunt, ne cupientes quidem poterunt loqui, nisi Latine“ továbbá dicséri LAELIÁ-t, mint kellemetes beszédű aszszonyságot, és azt veti utánna: „ex quo sic locutum esse ejus Patrem judico, sic Majores, non aspere, non vaste, non rustice, non hiulce, sed presse, et aequaliter, et leniter.“ Feddi Antoniust, hogy szokatlan beszéddel élt. Philip. 3. „At in rebus tristissimis quantos excitat risus, sententias edicti cujusdam memoriae mandavi, quas videtur ille peracutas putare, ego autem, qui intelligeret, quid dicere vellet, adhuc neminem inveni: „nulla contumelia est, quam facit dignus.“ Primum quid est „dignus“ nam etiam malo digni multi, sicut Ipse. An, quam facit is, qui cum dignitate est? quae autem potest esse major? Quid est porro facere contumeliam? quis sic loquitur?“ Azt mondja a' Régiekről Brutus-sában: „Omnes fere., qui nec extra Urbem hanc vixerant, nec eos aliqua barbaries domestica infuscaverat, recte loquebantur.“ Sajnálja a' Régi Dalok kivesztét „Uti-

nam exstarent illa carmina, quae multis seculis, ante suam aetatem, in epulis esse cantitata, a singulis convivis, de clarorum virorum laudibus, in originibus, scriptum reliquit Cato.“ Panaszolkodik az idejébéli korcsosodásról „sed hánc certe deteriore[m] vetustas fecit, et Romae, et in Graecia. Confluxerunt enim et Athenas, et in hanc Urbem, multi inquinate loquentes, ex diversissimis locis (nincs-e így nálunk is, kivált a' fő-várasainkban?), quo magis expurgandus est sermo, et adhibenda, tamquam obrussa, ratio, quae mutari non potest.“ Erre nézve tanácsolja „magni interest, quos quisque audiat quotidie domi, quibuscum loquatur a puero, quemadmodum Patres, Paedagogi, Matres etiam loquantur. Legimus epistolas Corneliae, Matris Gracchorum, apparet filios non tam in gremio educatos, quam in sermone Matris.“

Ezt a'jól beszéllett Régiekre való vissza tekintést a' magyar annál örömöstebb teszi, és veszi, mennél szentebb nála mind az, a' mi régi — et quae Libitina sacra vit — Régi vitézsége, régi szabadsága, régi hazája, régi törvénye, régi ősei, régi szokásai, régi szovai. Nem büszke-e nyelvén forgatni azon szókat, mellyekkel Pázmán menydörgött, Zrinyi enyelgett, Eszterházi Tamás vetélkedett, Prágai oktatott, Faludi bájló munkájiban föl hordott? Nem érzi e azt tellyes erejében, a' mit Quintilianus írva hagyott L. 1. c. 6. „Verba a vetustate repetita non solum magnos assertores habent, sed et afferunt orationi majestatem non sine delectatione, nam auctoritatem antiquitatis habent, et quia intermissa sunt, gratiam novitatis similem parant.“

Ezt a' bé bizonyítást én illy módon intéztem el. Elő vettem Molnár Albert' Szó-tárát (ez írtt első tellyesebb magyar Szótárt), ki irtam minden magyar szavait, és azt is hogyan deákozta meg, és melly értelemben vette, utánna vetettem M. A. az az hogy ezen szó Molnár Albert' Szótárában illy értelemmel fordul elő.

Föl ütöttem azután az utóbbi Szótár-írójinkat, nevezetesen Párispápaít, és miket ez Molnár' Szótárához hozzá toldott, ki jegyezgettem, utánna vetvén PP. az az Páris Pápai. Ezen mesterséggel meg van az én munkámban Molnár Albertnek egész Magyar Szótára, Párispápaínak is egész magyar Szótára, mert a' mellyeket Molnár föl jegyzett Szótárában, azokat Pápai hiven ki irta, csak azon keveset adván hozzá, mellyet én PP-vel meg billyegeltem. Egy uttal szembe tűnőleg ki látszik minden érdeme Pápaínak, mennyire szaporította ő Molnár' Szótárát.

Ezeken kívül akár melly könyv kerültt kezeim közé, kivált a' Régiek közül, szorgalmatosan ki böngéztem belőlök a' még föl nem jegyzett magyar szavainkat, és — „apis matinae more, modoque“ — e' jelen lévő Szótáromba gyűjtögettem, szorgalmatosan hozzá tévén, mit, kiből és honnan vettem; mert nem elég azt mondanod: ezen szóval p. o. Pázmán éltt. Édes barátom, én el hiszem, de semmi kedvem nincs egy szóért, hogy azt föl találjam, Pázmánnak minden munkájit el olvasni, ellenben ha azt mondod: Pázmánnak p. o. Kalauzában, és pedig ezen ezen a' levél-lapon (paginán) találatik azon szó: köszönettel veszem az utasítást, föl ütöm a' helyet, el olvasom elejét, utólját, ki veszem az egész öszve függését, és meg erősödöm a' szó' értelmében, mert a' szó' értelmét a' beszédbéli öszve függése (contextus orationis) világosítja ki leg inkább. Ezen okból föl jegyeztem én nem csak a' munkát, hanem a' paginát is (levél-lapot) a' hol azon szó elő fordul, de az egész contextus-át nem tehettem oda, mert így a' munkám két akkora is lett volna. Értelmét föl tettem, a' ki talán kételkednék, üsse föl a' helyet, és lássa, és még nagyobb világossága támad.

Kút-forrásaimat bővebben, és egygyenként ki fogom fejteni a' VÉG-SZÓ-ban, mellyet Szótáromnak utolsó Részéhez toldani van szándékom. Rövideden, és csomónként említve ezek voltak a' kút-forrásaim:

A' régi Királyaink' Levelei.

A' régibb Történet-írójink.

A' régi Kéz-íratok.

A' fönn forgó Köz-mondásaink.

A' nyomtatott régibb Könyveink.

De az újabb könyveket sem vettem meg, ha bizonyos nyomára mehettem, hogy azon szó nem a' könyv-szerzőtől koholt, hanem a' régiség' maradványaiból szedett szó. Illyenek azok, mellyeket Szabó Dávid Kisded Szótárában, Sán-

*****

L

dor István toldalékos Szó-könyvében, Simai Kristóf, és más egyebek gyűjtögettek össze.

Sokat a' nép' szájából is hallottam, ezeket is, ha az igaz magyar mértéket meg ütötték, föl jegyezgettem, hozzá tévén, hol, mikor, és melly értelemmel hallottam.

Kezdettem az annyira ajánlott szür-monopoliumra is le tekénten, megszereztem e' végből a' népi énekeket, és azon apróbb munkákat, mellyeket a' köz-nép annyira kedvell, és egyedül olvas. De, meg vallom, minden haszon nélkül, mert ez ilyen többnyire névtelen munkák, mint annyi fattyu gyermekek, minden gond nélkül, és durván neveltetnek föl, ezerszer meg ezerszer nyereség' kedvéért újra nyomtattnak ki, minden vigyázat, minden szorgalom nélkül, tele hibákkal, és így reájok valami nyomost építeni tellyességgel nem lehetett.

Föl jegyezgettem az igen régi, de már el avultt szavainkat is, rész szerént azon jó reménységgel, ha talán még valaha föl éllednének „multa renascentur, quae jam cecidere vocabula, si volet usus“ rész szerint, hogy a' kik a' nyelvnek régibb történeteivel még össze nem barátkoztak, ha valahol olvasnák, könnyebben érthessék. Közönségesen az is igaz, hogy ez ilyen régi el avultt szók származékjaikban mái napig is élnek, és így azoknak értelmekre 's származtatásokra kölcsönös világosságul is szolgálnak.

Közbe vettem a' hová illettek mind a' két Magyar Hazának Helység neveit is (sőt a' csárdákét is *). Magyar nevezetek ezek is, és a' hová tartozandók, föl világosítják a' gyöker szónak értelmét, 's ki terjedését, LIPSZKI' meg böcsülhetetlen Repertoriuma volt a' segedelmem.

Kút-forrásaimat mindenütt hiven hozzá függesztettem. A' melly érdemes íróinkat gyakrabban kellett említenem, kurtítva adtam elő. Ezen Kurtításokat itt meg kell említenem, hogy az olvasásban akadékot ne szerezzenek.

Kurtítások' és Rövidítések' Magyarázatja.

CM. annyit tesz mint: Calepinus' magyarázója.

E.	—	—	Erdéli.
F.	—	—	Falu.
FF.	—	—	Faluk.
Km.	—	—	Köz-mondás.
Kmm.	—	—	Köz-mondások.
KV.	—	—	Kis-Viczai.
M. A.	—	—	Molnár Albert.
MV.	—	—	Mező-Város.
NC. vagy NR.	—	—	Nomenclatura Rerum. edit. Vienn. 1641.
PP.	—	—	Párispapai.
R.	—	—	Régi.
S. I.	—	—	Sándor István.
S. K.	—	—	Simai Kristóf.
Sz. D.	—	—	Szabó Dávid.
Sz.KV.	—	—	Szabad Királyi Város.
Sz. P.	—	—	Szabad Pusztá.
Sz.PP.	—	—	Szabad Puszták.
t. n.	—	—	Tulajdon név.
t. h. n.	—	—	Több helység' neve.
Vben.	—	—	Vármegyében.
VM.	—	—	Vörösmarti Mihály. 1639.
VV.L.	—	—	Vas Vármegyei Limitatio. (Ár-szabás.)

A' többi föl hozásoknak (citációknak) magyarázat nem kell, minthogy tellyesebben említetnek, és kiki könnyen el találhatja.

11 •

Végezet.

És íme a' munkámnak minden csinnya binnya, nem üzöm füzöm tovább. Olvasása bővebb bizonyosság lesz arra, a' mit mondtam, sőt arra is, a' mit nem mondtam.

Hazánk' Tudósai! útat törtem, kövessetek.

Végezém Ságón (Vas V-ben).

1827. Apr. 6-dikán.

A' Szerző.

1 A' Csárda-neveknél különös a' jó kedvű, és mintegy becsalógató el nevezés, p. o. Alig vár, Bé csaló, Bé tekénts, Bele vár, Emausz, Foglár, Kudorgó, Kurta hegy, Kutya kaparó, Lasnak, Les-vár, Lyukas halom, Néma, Parrag-vár, Péter' háza, Pityer, Ragyogó, Rastag, Remete, Rongyos lámpás, Só-vető, Strázsa, Zsidó-szakály, Ugró, Vég-hely, Zabola. Az rendes, hogy Erdélyben ilyen magános csárdák vagy nincsenek, vagy különös névvel, mint Magyarországban el keresztelni szokás, nem neveztetnek.

ELSŐ RAG-TÁBLA.

FŐ-NEVEK.

1. <i>a. e.</i> Gomba. Pille.	2. <i>ocs. ocs. ecs. öcs.</i> Makacs. Kövecss.	3. <i>ad. od. ed. öd.</i> Hadad. Yégcd.	4. ag. eg. Gombolyag. Üreg.	5. ak. ok. ek. ök. Sulyok. Telek.
6. <i>al. el.</i> Hivatal. Jövetel	7. aly. oly. <i>ely. öly.</i> Gomboly. Rögöly.	8. <i>ap. ep.</i> Csillap, Közep.	9. <i>ar. or. er, ör.</i> Agyar. Bokor.	10. <i>asz. esz.</i> Szakasz. Rekesz.
12. <i>ág. ég.</i> Világ.	13. ály. <i>ély.</i> Dagály. Személy.	14. <i>ám. ém.</i> Villám.	15. <i>ány. ény.</i> Lapány. Lepény.	17. <i>ász. ész.</i> Halász. Kertész.
18. cza. cze. Kancza. Kelepcze.	19. csa. <i>cse.</i> Tócsa. Szemcse.	20. <i>ék.</i> Ágyék.	21. <i>ka. ke.</i> Madarka. Tőke.	22. ■ <i>mány. mény.</i> Tokmány. Remény.
24. <i>nok. nek</i> Bajnok. Fegyvernek.	25. <i>nya. nye.</i> Szoknya. Berkenye.	26. ó. ő. Anyó. Tekenyő.	27. <i>ság. ség.</i> Magyarság. Emberség.	28. <i>szág. szég.</i> Ország.
29. tyú. tyú. Sarkantyú. Keztyú.	30. <i>u. ü.</i> Lapu. Ürü.	31. <i>vány. vény.</i> Bálvány. Örvény.		

A' Fő-nevekből más Fő-nevet

Társ-nevet tesznek.

1. <i>as. os. es. őš.</i> Hasas. Pénzes.	2. . <i>ány. ény-</i> Sovány. Kemény.	3. i. Világi.	4. <i>nyí.</i> Arasznyi.	5. ony. eny. Hajlékony. Termékeny.	6. só. ső. Alsó. Végső.
7. <i>talán. telen.</i> Dologtalan. Helytelen.	8. ú. ü. Méltóságú. Érdemű.				

Ígét tesznek.

1. ad. ed. Borzad. Ered.	2. <i>ag. og. eg. ög.</i> Inog. Csöpög.	3. <i>al. ol. el. öl.</i> Vasal. Ügyel.	4. <i>ar. or. er. ör.</i> Habar. Hever.	5. <i>aszik. eszik.</i> Vigaszik. Tenyészik.	6. ■ aszt. eszt. Szakaszt. Épít.
7. at. et. Szeret.	8. <i>ász. ész.</i> Nyulász. Egerész.	9. <i>ik.</i> Lakik.	10. <i>ít.</i> Haragít.	11. int. Nyomint.	kodik. kedik. ködik Ragaszkodik. Reménykedik.
13. <i>kozik. kezik. közik.</i> Barátkozik. Szövetkezik.	14. lal. lel. Foglal. Hírlél.	15. lál. lél. Számlál. Szemlél.	16. lik. Hámlík.	17. odik. edik. ödik Folyamodik. Telepedik.	
^{10.} oszik. eszik. uszik. uszik. Haragoszik. Feküszik.	19. tat. tet. Oktat. Büntet.	20. ul. ül. Fajul. Ürül.	21. ■ van. ven. Buggyán. Döbben.	22. vant. vent. Lobbant. Csöppent.	

Határozót tesznek.

1. <i>anként. enként.</i> Házanként. Fcjenként.	2. antan. enten. Iffiantan. Fünten.	3. ast. <i>est.</i> Örömost.	4. ánt. ént. Koráat. Részént.	5. ül. ül. Zalogúl. Emberül.
---	---	------------------------------------	-------------------------------------	---

*****X

TÁRS-NEVEK.

A Társ-nevekből tesznek	Fő-neveket. Más Társ-neveket.	1. ad. od. ed. öd. Harmad. Negyed.	2. as. os. es. ös. Ollyas. Beteges.	3. dad. ded. Kisded.	4. di. Hunyósdí.	5. i. Többi.	6. ik. Másik.	7. ka. ke. Tarka. Szegényke.	
	8. talan. telen. Bátortalan. Erzékenytelen.	9. van. ven. Hatvan. Negyven.							
A Társ-nevekből tesznek	Fő-neveket. Más Társ-neveket.	1. ka. ke. Csalóka. Sóska.	2. lék. Aprólék.	3. og. eg. Balog.	4. ság. ség. Tisztaság. Szépség.	5. szág. szég. Jószág.			
	Ígékét.	all. ell. Jovall. Kevesell.	2. allik. ellik. Zöldellik.	3. ar. or. er. ör. Vakar.	4. dík. Aggódik.	5. gat. get. Igazgat. Édesget.	6. ít. Lágyít.		
	7. kodik. kedik. ködik. Katonáskodik. Heveskedik.	8. odik. edik. ödik. Bátorodik. Elevenedik.	9. ol. öl. Másol.	10. ong. Búsong.	11. szik. Melegszik.	12. tal. tel. Neheztel.			
Határozókat.	Ígékét.	13. ul. ül. Jobbul. Öszül.							
	Határozókat.	1. an. en. Hamisan. Bölcsen.	2. don. den. Ujdon.	3. int. Képesint.	4. kor. Jókor.	5. lag. leg. Futólag. Fölösleg.	6. lan. len. Múlólan. Egészlen.		
	Határozókat.	7. szor. szer. ször. Sokszor. Egyszer.	8. ta. te. Gyakorta.	9. tól. től. Fiaától. Mindenestől.	10. ül. ül. Gonoszúl. Véletlenül.				

H A 11 M A I) I K H A G -
T Á B L A .

Í G É K .

Más ígék.	1. <i>ad. ed.</i> Fogad. Engedel.	2. <i>al. el.</i> Forral. Engesztel.	3. <i>aszt. eszt.</i> Fogyaszt. Termeszt.	4. <i>at. et.</i> Váгат. Vcret.	5. <i>az. oz. ez. öz.</i> Ragadoz. Kötöz.	6. <i>ál. él.</i> Ugrál.	
	7. <i>ész.</i> Türész.	8. <i>gat. get.</i> Hallgat. Integtet.	9. <i>gál. géł.</i> Rongál. Keresgél.	10. <i>hat. het.</i> Mondhat, Felelhct.	11. <i>int.</i> Nyalint.	12. <i>ít.</i> Szállít.	
	13. <i>kál. kél.</i> Áskál. Véskéł.	14. <i>kod. ked. köd.</i> Kapkod. Csipked.	15. <i>kodik. kedik. ködik.</i> Nyalakodik. Vélekedik.	16. <i>koz. kez. köz.</i> Futkoz.	17. <i>kozik. kezik. közik.</i> Unatkozik. Vétkezik.		
	18. <i>lal. lel.</i> Foglal. Érleł.	19. <i>odik. edik.</i> Zavarodik. Keveredik.	20. <i>og. eg. ög.</i> Morog. Kevereg.	21. <i>ong. eng. öng.</i> Tolyong. Kereng.	22. os. es. <i>ös.</i> Futos. Röpös.	23. <i>tat. tet.</i> Szoktat. Szöktet.	
Az ígék ből szószók.	1. <i>ag. eg.</i> Avatag. Förgeteg.	2. <i>alom. elem.</i> Hatalom. Félelem.	3. <i>am. om. em.</i> Folyam. Kellem.	4. <i>ap. ep.</i> Állap. Ülep.	5. <i>asz. esz.</i> Dugasz. Rekesz.		
	6. <i>at. et.</i> Gondolat. Készület.	7. <i>ány. ény.</i> Vágány. Kötény.	8. <i>ám. ém.</i> Hullám.	9. <i>ál. él.</i> Halál. Födél.	10. <i>ály. ély.</i> Aszály. Veszeły.	11. <i>ár. ér.</i> Buvár.	
	12. <i>ás. és.</i> Adás. Kérés.	13. <i>csó. cső.</i> Hágcsó. Lépcső.	14. <i>dalom. delem.</i> Fájdalom. Veszedelem.	15. <i>ék.</i> Fogyatéł.	16. <i>lék.</i> Mosléł.	17. <i>mány. mény.</i> Tartomány. Keresmény.	
	18. <i>ók. ek.</i> Átok. Vétéł.	19. <i>ság. ség.</i> Imádság. Segétséł.	20. <i>vány. vény.</i> Tanítvány. Törvény.				
Tars-neveket.	1. <i>andó. endő.</i> Állandó. Kelendó.	2. <i>atlan. etlen.</i> Váratlan. Véletlen.	3. <i>áml. énk.</i> Nyulánk. Félénk.	4. <i>ár. ér.</i> Folyár.	5. <i>or.</i> Fosztor.	6. <i>Ott. ett. ott.</i> Romlott. Veszett.	
	7. <i>ó. ő.</i> Szoktató. Büntető.						
Határozókat.	1. <i>ton. ten.</i> Futton. Menten.	2. <i>va. ve.</i> Vágtatva. Ügetve.	3. <i>vást. vést.</i> Folyvást.				
	Íge- ha- tá- ró- zó- k.						
Alá. Által. Bé. Belé. Benn. Egybe. Egyre. Egygyű. Egygyütt. El. Ellen. Ellene. Ellent. Elő. Elől. Előtte. Félre. Föl. Haza. Hátra. Helyre. Hozzá. Ki. Körbe. Környűl. Körűl. Közben. Közé. Között. Le. Meg. Neki. Oda. Öszve. Rajta. Reá. Széłlyel. Szét. Viszsa.							

HATÁROZÓK, ÉS A' BESZÉDNEK EGYÉB RÉSZEI.

A' Határozók' és a' Beszéd' egyéb Részeinek
RAGJAI.

	1. <i>abb. obb. ebb. öbb.</i> Távolabb. Közelebb.	2. <i>ad. od. ed. öd.</i> Távolad.	3. <i>al. el.</i> Hátrál.	4. <i>all. ell.</i> Koráll. Meszszell.	5. <i>an. on. en. ön.</i> Hogyan. Itten.	6. <i>andó. endő.</i> Elegendő. 12. <i>gat. get.</i> Jajgat. Közelget.
	7. <i>as. os. es. ös.</i> Jajos. Különös.	8. <i>att. ott. ett. ött.</i> Alatt. Fölött.	9. <i>az. oz. ez. öz.</i> Sokszoroz. Ellenez.	10. <i>á. é.</i> Alá. Fölé.	11. <i>ánt. ént.</i> Gyanánt. Ímént.	
	13. <i>i.</i> Néhai.	14. <i>ig.</i> Alig.	15. <i>it.</i> Ámit.	16. <i>kodik. kedik. ködik.</i> Hamarkodik. Ellenkedik.	17. <i>kozik. kezik. közik.</i> Ellenkezik.	18. <i>lan. len.</i> Aliglan. Megíntlen.
	20. <i>ó. ő.</i> Elő.	21. <i>ság. ség.</i> Hamarság. Elégség.	22. <i>só. só.</i> Tulsó. Első.	23. <i>sza. sze.</i> Nosza. Nesze.	24. <i>ta. te.</i> Százszorta. Ezerszerte.	25. <i>tag. teg.</i> Viszontag. Ezenteg.
	26. <i>talán. telen.</i> Elégtelen.	27. <i>tan. ten.</i> Talántán.	28. <i>ul. ül.</i> Ámul. Rémul.	28. <i>úl. úl.</i> Távul.		

MAGYAR
SZÓTÁR.

A.

A'

AB, aba, abaj, abár, abod, abony, abos, abód.
ABLAK, ablakatlan, ablaki, ablakja, ablakos.
ABRAK, abrakatlan, abraiki, abraikja, abrakol,
abrakos, abrakoz.
ABRONCS, abroncsos, abroncsol.
ABROSZ, abroszsza.
ABRUD.
ACZÉL, aczélja, aczélos, aczéloz.
AD, ada, adacs, adalin, adány, adony, adu.
ADORJÁN.
AFIOM.
AFONYA.
AFONNYA.
AGA.
AGÁR, agara, agarász, agárd, agáros.
AGÁT.
AGG (név), aggastyán, aggaszt, aggság, aggúl.
AGG (ige), aggja, aggodalm, aggott, aggó.
AGY, agya, agyas, agyon.
AGYAG, agyagos.
AGYAR, agyara, agyaras, agyargat,
agyarkodik.
AHA, ahá.
AJ, aja, ajak, ajaz, aján, ajka, ajnad, ajt.
AK, aka, akad, akal, akar, akár, akasz, akgat,
akna, akol, akó.
AKÁCS.
AKÁ CZ.
AKOS.

Á.

ÁBÉCZE, ábéczés.
ÁBEL.
ÁBRA, ábrány, ábráz.
ÁBRAHAM, ábrahámi.
Á CZ.
ÁCS, ácsol, ácsorog.
ÁD, ada, adakozik, adalom, adat, adatlan, adás,
addogál, adogat, adomány, adott, adó,
adász.
ÁDÁM, adámos.
ÁG, ága, ágas, ágatlan, ágaz, ágész.
ÁGNÉS.
ÁGOSTON.
ÁGOTA.
ÁGY, ágya, ágyal, ágyas, ágyaz, ágyék.
ÁGYU, ágyus, ágyuz.
ÁH, áhít, áhá.
ÁJ, ájul.
ÁKAVITA.

M u t a t ó

(A- és Á-ból).

AL, alacs, alag, ajak, alamuszi, alap, alásony,
alatt, alá, alél, alig, alk, alm, alpár, alság,
alszik, ally.

ALABOR.
ALABARD.
ALABÁSZTROM.
ALADÁR.
ALÁFA.
ALAGYA.
ALAKOR.
ALAMISNA.
ALM.
ALMA, almád, almágy, almája, almás.
ALMÁRIOM.
AMBRUS.
AMADE.
AN, anarcs, ancs.
AND, anda, andacs.
ANDRÁS.
ANGYAL, angyala, angyali, angyalkodik,
angyalos, angyaloz.
ANNA.
ANTAL, antalkó, antalócz.
ANY, anya, anyag, anyala, anyja, anyó, anyúl.
AP, apa, apágy, apái, apcz, apja, apony, apó,

ÁKUS.
ÁL, álnok, álság.
ÁLD, áldás, áldomás, áldott. áldozik, áldó.
ÁLL (név).
ÁLL (ige), állandó, állapik, állat, állás,
álldogál, állhat, állít, állodalom,
állomány, állong, állott, álló, állvány,
állý.
ÁLM, álma, álmatlan, álmélkodik, álmod,
álmos, álomtalan, álmúl.
ÁLTAL, általabb, általl, általság.
ÁM, amaz, ámit, ámolyog, ámúl.
ÁMBRA.
ÁMPOLNA, ámpolnás.
ÁNGOLNA.
ÁNGY, ángya.
ÁNIS.
ÁNSLOG, ánslogos.
ANT, ántsorog.
ÁP, apad, apaszt, apály, aprít, apró, áporodik.

apúl, apus.
APÁT, apáti, apátja, apátság.
APÁCZA.
APOSTOL, apostola, apostoli, apostolkodik,
apostolság.
AR, aracs, arad, arak, arasz, arat, ard, arló,
arma.
ARANY, aranyad, aranyász, aranyi, aranyja,
aranyka, aranyos, aranyoz.
ARÁNY, arányatlan, arányja, arányít, arányos,
arányoz, aránytalan, aránysó, arányú.
ARCZ, arcza, arczúl, arczulat.
ARKANGYAL.
ARNÓLD.
ARNÓT.
ASPA.
AZSAG, azsagol, azsagos.
ASZ, aszag, aszal, aszat, aszály, ászár, aszás,
aszomány, aszott, aszó, aszszu, asztéj.
ASZSZONY, aszszonya, aszszonyálkodik,
aszszonyi, aszszonyka, aszszonykodik,
aszszonyos, aszszonyoz, aszszonyság,
aszszonytalan, aszszonyúl.
ASZTAG, asztagol.
ASZTAL, asztala, asztali, asztalnok, asztalos.
AT, ata, atala, atka.
ATLACZ.
ATLAN.
ATRACZÉL.
ATYA, atyai, atyaság, atyálkodik, atyás,
atyátlan, atyja.
AVik, avad, avar, avas, avat, avatag, avít,
avott, avúl.
AZ, abba, abban, abbeli, abbúl, addig, ahhoz,
akként, akkor, annak, annál, annyi, azé,
azért, azok, azon, azóta, arra, arrúl,
avval, azza, azzal.
AZAR.

Summa 73.

ÁPOLONIA.
ÁR, ára, árenda, áros, árú.
ÁR, árad, áraszt, árja, ármány, árnyék, árok,
árt.
ÁRBOCZ.
ÁRISTOM.
ÁRMÁDA.
ÁRMÁLIS.
ÁRPA, árpád, árpás.
ÁRR.
ÁRVA, árvai, árvaság, árvád.
ÁS, ásadék, ásat, ásás, áskál, ásoogat, ásott, ásó,
ásvány.
ÁSIT, ásitás, ásitozik.
ÁSPIS.
ÁSZOK.
ÁT, áta, átalag, átka, átok, átos.
ÁZik, ázalék, ázás, ázott, áztat, áztogat.

Summa 49.

A.

A'
 ille, pro az, ita ante consonas, ut a' por, a' hamu, loco az por, az hamu.

AB.
 Ab-láncz. Egy völgynek neve a' Kőszögi határban Csepreg felé. Van felőle emlékezet IV. Béla királynak levelében 1233. melyben Sidán helységnek határait írja le „Inde, — úgymond a' többi között, — ascendit montem, et vadit ad vineam Borotey, et de eadem vinea descendit in vallem quendam Ablancz nomine, ubi iterum sunt tres metae capitales: Prima meta Tiván, secunda Tumurd (Tömörd) de castro ferreo, tertia Sidán“ vide Collectionem meam diplom. MSS. Abláncz egygyik mulató helye a' Kőszögi deákságnak.

ABA. Régi szó. Pater, most Apa. 2. nemzetségi név. 3. alább való fejez posztónak neme. Azon leczke alá fogják bársonyt az abával. Faludi N. U. p. 102.

Aba. Falu, Fejér Vármegyében. Szabad Puszták Komárom, és Szabolcs Vkben.

Aba' falva. F. Gömör Vben.

Aba' fája. Erdélyi F. Torda Vben.

Aba-fi. Fámília-név.

Aba' háza. Sz. P. Zemplin Vben.

Aba-köntös. Csuzi Tromb. p. 324.

Aba-köponyeg. Pallium e panno albo viliore. Csuzi p. 572.

Aba-liget. F. Baranya Vben.

Aba-nadrág. Caligae e panno albo viliore. Dug. Km. 1. R. p. 159. it. MSS. Szegediana.

Aba-posztó. Pannus albus vilior, tela lanæa alba. Szabolcs Dávid, Sándor István. Dug. km. 2. R. p. 329.

Aba-új Vármegye. Comitatus Abaujváriensis.

Abács.
 Abács' falva. E. F. Udvarhely Székében.

Abád. F. Heves Vben.

ABAJ.

Abaj-homok. Sz. P. Zemplin Vben.

Abajdocz. Promiscuum, farrago. M. A.

Abajdocz-búza. Triticum mixtum, frumentum promiscuum. M. A.

Abajdocz-káposzta. Crambe. M. A. CM.

Abajdoczosodik.
 Meg nem abajdoczosodott régi elejink. Csuzi Tromb. p. 418.

Abajgat, abajgatja. Pellit, abigit, verberat, vexat. Sz. D.
 Meg abajgatja. Sz. D.

ABÁR.
 Abárol, abárolja. Rudicula agitat. M. A. Fel abárolni. —
 Meg abárlja. Rudicula agitat. Elixat. M. A.

Abárlás. Agitatio, commixtio, contusib, concussio, juris in olla rudicula agitatio, condensatio, elixae carnis ablutio. M. A.
 Egy tál abárlás. Pázm. Pred. p. 1125.
 Étek-abárlás. Pázm. Pred. p. 1127.
 Abárló veszszo. Rudicula. M. A.

Abara F. Zemplin Vben.

ABOD (Diminutivum antiquum ex AB.) E. F. Maros Székében.
 Abda, (aboda) F. Győr Vben.
 Abdalócz, (abodalócz) F. Vas Vben.
ABONY. MV. Pest Vben.
 Abony. Sz. P. Zemplin Vben.
 Abony (Kis, nagy) FF. Posony Vben.
ABOS. F. Sáros Vben.
 Abos' falva. E. F. Küküllő Vben.
ABÓD. F. és Sz. P. Borsod Vben.

ABLAK.

ABLAK. Fenestra. M. A.
 Ablak-csináló. Fenestrarius. PP. NC. p. 283.
 Ablak-elő: ablak-lepel. Velum fenestrale. S. I.
 Ablak-fal. Murus fenestralis, lorica.
 Ablak' fia. Fenestra minor in majorem illata.
 Illyenek: asztal' fia, búcsú' fia, tükör' fia, vásár' fia. 's a' t.
 Ablak' fiókjai. Fenestrae foriculi. PP.
 Ablak' kereszt. Fenestrales scapi. PP.
 Ablak' kövei. idem. PP.
 Ablak' levelei. Valvulae fenestrales. PP.
 Ablak-ráma. Fenestrale, crates fenestralis. PP.
 Ablak' rostélyi. Cancelli. PP.
 * Belől terjedő ablak. Fenestra intus explicata. Fenêtre en embrasure.
 Boltos ablak. Fenestra arcuata. Fenêtre cintrée.
 Derék ablak. Fenestra quadrata. Fenêtre carrée.
 Deszkás ablak. Fenestra tabulata. NC. p. 395.
 Egyenes ablak. Fenestra recta. Fenêtre droite.
 Fél ablak. Fenestra media. Fenêtre mezanine.
 Fél kerék-ablak. Fenestra semicircularis.
 Folyosós ablak. Fenestra podio septa.
 Fenêtre en balcon.
 Görög ablak. Fenestra Attica.

Hárántékos ablak. Fenestra obliqua. Fenêtre braise. Káldi 3. Reg. c. VI. v. 4. it. Ezech. 40. 16.
 Ház-födél-ablak. Fenestra tecti.
 Kerék-ablak. Fenestra circularis.
 Kerekded ablak. Margit' Élete Prájnál. p. 322.
 Kis ablak. Fenestra parva. Himfán, palotán, kis ablakon kukucsál. km.
 Meneteles ablak. Fenestra declivis. Fenêtre rampante.
 Oszlopos ablak. Fenestra cum ordine.
 Öblös ablak. Fenêtre en tour ronde.
 Öveg-ablak. Fenestra vitrea. NC. p. 395.
 Papiros-ablak. Fenestra chartacea.
 Paraszt-ablak. Fenestra rustica.
 Pincze-ablak. Fenestra cellarii.
 Rostélyos ablak. Fenestra craterata. NC. p. 395.
 Szeglet-ablak. Fenestra angularis. Fenêtre dans l' angle.
 Vak ablak. Pseudofenestra. Fenêtre feinte.
 Vas-rostélyos ablak. Fenestra craticula ferrea septa.
ABLAKATLAN. Fenestra destitutus. S. I.
ABLAKI. Fenestralis. PP.
ABLAKJA. Ejus fenestra.
ABLAKOS. Fenestrarius. M. A.
ABLAKOT nyit, csinál valamin. Fenestrat. M. A.

ABRAK.

ABRAK. Pabulum, demensum. M. A. A' vén ló is meg röhögi az abrakot. km.
 Abrak-czipó. Autopyrum. PP.
 Abrak-gyújtás. Pabulatio militaris. S. I.
 Abrak-péncz. Aes hordearium. PP.
ABRAKATLAN. Impabulatus. S. I.
ABRAKI. Pabularis, pabulatorius. M. A.
 Abraki kevertt. Farrago, farraginaria. M. A.
ABRAKJA. Ejus pabulum. Abraját hordozó lónak nem török föl a' háta — mert mindég fogy. km.
ABRAKOL, abrakolja. Pabulatur. PP. Meg röstül a' jó ló is, ha nem abrakolják. km.
 Meg abrakolja. Jól meg abrakolták. Valet etiam pro co, ac: bene dedolatus est.
 Abrakolás. Pabulatio equorum. S. I.
 Abrakoló, abrakló. Pabulator. Abrakló válu.
 Alveus pabulatorius. PP.
ABRAKOS. Pabularis, pabulatus. M. A.

- Abrakos tarisznya. Corbula, corbis pabulatoria. PP.
- ABRAKOZ, abrakozza. Pabulatur. M. A. Abrakozás. Pabulatio. M. A. Abrakozó. Pabulator. M. A.
- ABRONCS.**
- ABRONCS (abrinca S. I.). Circulus, circulus viatorum, doliaris. M. A. PP.
- * Állatos abroncs. Zodiacus.
- Déli abroncs. Circulus meridianus.
- Fa-abroncs. Circulus ligneus.
- Középső abroncs. Aequator.
- Sarki abroncs. Circulus polaris.
- Vas-abroncs. Circulus ferreus.
- ABRONCSON ugró, által buvó, tánczoló. Petauristes, cubisticus saltator. PP.
- ABRONCSOS, abrinca. Habens circulos, circulis munitus.
- Fa-abrinca hordó. Vas cum circulis ligneis.
- Vas-abrinca hordó. Vas cum circulis ferreis.
- ABRONCSOZ, abrinca. Viet, circumum adhibet, circulat, dolium munit, stringit. M. A.
- Meg abrinca.
- Abrinca. Munitio circulis facta.
- Abrinca. Faludi N. A. p. 68.
- ABROSZ.**
- ABROSZ. Mappa, mensale. M. A. A' melly abroszt sokan viselnek, szőszszé válik. km. Ösmerem az abroszt, szőszszűl fonták. Dug. km. I. R. p. 244.
- * Asztali abrosz. Mappa mensalis.
- Sáhos abrosz. Mappa virgulata, floribus, striaturis ornata. A' sáhos abrosznak szebb a' színe, mint a' vizája. km.
- Sávos abrosz. idem.
- ABROSZSA. Ejus mappa.
- Föld' abroszsa. Mappa geographica.
- ABRUD.**
- ABRUD. E. Folyó víz alsó Fejér Vben.
- Abrud-bánya. Auraria. PP. Erdélyi Bányaváros.
- Abrud' falva. E. F. Hunyad Vben.
- ACZÉL.**
- ACZÉL. Chalybs. M. A. item Cos chalybea. PP.
- Aczél. E. F. Medgyes Székében.
- Aczél-bástya. Pázm. Pred. p. 595.
- Aczél-edzés. Dug. km. I. R. p. 254.
- Aczél-fal. Pázm. Kal. p. 601.
- Aczél-karika. Faludi N. U. p. 208.
- Aczél-mű. Opus chalybeum. S. I.
- Aczél-műves. Artifex chalybarius. S. I.
- Aczél-pöröly. Pázm. Kal. p. 767.
- Aczél-zár. Beniczki. p. 299.
- ACZÉLJA. Ejus chalybs.
- ACZÉLOS. Chalybeus. M. A.
- Aczél paizs. Faludi U. E. I. R. p. 194.
- Aczél patkó. Faludi N. U. p. 79.
- Aczél zabola. Faludi N. E. p. 175.
- ACZÉLOZ, aczélozza. Chalybeat, ferrum indurat. S. I.
- Meg aczélozza. Chalybe admisto ferrum indurat. PP. Lippai Vet. K. p. 157.
- Aczélozás. Induratio ferri. VV. L.
- Aczélozott. Beniczki p. 168.
- ACS.**
- ACS (ecs, ocs) suffixum diminutivum.
- ACSA. Libellula. Szita-kötő. Wasser-jungfer. S. I. Földi p. 338.
- Acsa. FF. Fejér, Pest es Somogy Vben. Sz. P. Csanád Vben.
- Acsád. FF. Bihar, Vas és Veszprém Vben.
- ACSALAG. F. Sóprony Vben.
- AD.**
- AD. AD A. F. Bács Vben.
- ADACS. F. Heves Vben. Sz. P. és Telek Pest Vben.
- ADALIN. E. F. Doboka Vben.
- ADÁNY. Sz. P. Bihar Vben.
- Adányd, Adánd. F. Somogy Vben.
- ADONY. MV. Fejér Vben. FF. Bereg, Bihar és Szabolcs Vben.
- ADU. Cavedo exesae per cariem arboris, dentis, saxi etc. Beniczki p. 33. Consonat ei graecum αδω.
- Adva (aduja, adua, adva). Ejus cavedo. Ajándékmárhanak nincs adva fogának. km. Beniczki p. 240.
- Advas (aduas). Caverosus, carie exesus.
- Advas fog. Dens cariosus.
- Advas kő. Lapis cariosus.
- Advas kő' hegye. Veszprém Vármegye- béli hegy, Bakony-útvár mellett; tövében egy tágos barlang vagyon, szomszéd-lakóknak, hajdani háborukban menedék-helye.
- Advasúl. Fit cariosus.
- El advasúl. Successive fit cariosus.
- Meg advasúl. Carie pereditur.
- Advasulás. Exesio a carie.
- ADORJÁN.**
- ADORJÁN, tulajdon férjfi-név. Hadrianus.
- Adorján. E. F. Torda Vben. F. Szathmár Vben.
- Sz. PP. Bács, Bihar és Somogy Vben.
- Adorján' háza. F. Veszprém Vben. Adorján' kutyája. Reá tartja magát mint az Adorján' kutyája.
- Adorján' vára. Hadrianopolis.
- * Kis Adorján E. FF. Maros Székében.
- Nagy Adorján F. Szala Vben.
- AFIOM.**
- AFIOM. Opium. Török maszlag. S. I. Faludi N. U. p. 130.
- AFONYA.**
- AFONYA. Vaccinia nigra. PP.
- AFONNYA. Myrtilus, bacca myrtilli. PP.
- AGA.**
- AGA-rév. F. Somogy Vben.
- AGÁR.**
- AGÁR. Molossus, vertagus. M. A. Canis graius, agitator. S. I. Hátrább az agarakkal. km.
- Agár-fű. Orchis satyria. M. A. PP.
- Agár-kölyök. Pázm. Pred. p. 1125.
- Agár-kutyó. Vertagus junior. PP.
- Agár-mony. idem quod Agár-fű. M. A.
- AGÁRA. Ejus vertagus.
- AGARÁSZ (név). Venator cum graiis canibus. S. I.
- AGARÁSZ (ige). Venatur cum graiis canibus. S. I.
- Agarászat. Venatio cum graiis canibus. S. I.
- AGÁRD. FF. Nógrád, Tolna és Zemplin Vben.
- Sz. P. Fejér Vben. E. F. Maros Székében.
- AGÁROS. Abundans vertagis. Sz. P. Somogy Vben.
- AGÁT.**
- AGÁT. Agát-kő. Achatas. S. I.
- AGG (társ név).**
- AGG. Vetus, veter, veteranus, vetustus, senex, cascus, antiquus, M. A.
- Agg álnokság. Faludi T. E. p. 145.
- Agg dada. Anus, vetula. M. A.
- Agg eb. Canis vetulus. M. A. Késő az agg ebet tánczra tanítani. km.
- Agg ellenség. Margit' Él. p. 39.
- Agg fa. Nehéz agg fából gúzt tekerni. km.
- Agg fának héjja. Margit' Élete Prájnál. p. 568.
- Agg fű: széna.
- Agg kofa. Anus. M. A.
- Agg kofaság. Anilitas. M. A.
- Agg komondor. Két felé tekénts, mikor az agg komondor ugat. km.
- Agg kor. Senectus, senium. S. I.
- Agg lamos. Öröm-apa a' menyegzőben.
- Agg lant. Lyra inveterata, vetus deliramentum, silicernium. M. A.
- Agg legény. Agg nőtelen. Senex coelebs. Hagestolz. S. I.
- Agg ló. Gyakorta agg lovon verik agyon a' farkast. km.
- Agg nő. Vetula, anus. M. A.
- Agg nő-rege. Anilis cantilena, anicularum deliramenta. M. A.
- Agg-nős. Beniczki. p. 232.
- Agg öregség. Faludi T. E. p. 149.
- Agg-ravasz. Veterator, veteratorius. M. A. Versutus. CM.
- Agg-ravasz nő. Ravasz-agg nő. Veteratrix. M. A.
- Agg-ravaszúl. Veteratorie. CM.
- Agg rege. Antiqua fabula.
- Agg róka. Vulpes anus. Nehéz az agg rókát törbe ejteni. Vulpes anus difficulter capitur laquo.

- Agg széna. Foenum.
 Agg szó, de igaz. Veriverbium, vetus sed verax verbum. M. A.
 Agg tigris. Faludi N. E. p. 214.
 Agg tőke. Pázm. Kal. p. 565.
 Agg vitéz. Miles veteranus. S. I.
 AGGASTYÁN. Pallidus, aetate, morbo fractus. PP.
 AGGASZT, aggasztja. enem facit, v. angit, macerat, molestat. infestat. Faludi N. A. p. 33.
 Aggasztó: vénítő, fogyasztó, epező, fonnyasztó. p. o. bú, gond. Sz. D.
 Aggasztal, aggasztalja: Aggodalmat szerez. Pázm. Pred. p. 250.
 Meg aggasztalja. Prágai p. 826.
 AGGOS: Gondos.
 Aggoskodik. Gondoskodik.
 AGGIT. aggitja. facit vetustum.
 Meg aggitja. hallottam Sághon Aug. 20-án 1824.
 AGGSÁG. Senectus, senium, vetustas. M.A. it. cura, sollicitudo. Sok az aggsága.
 Aggságos. plenus sollicitudine, curis.
 Aggságoskodik. sollicitus est nimium. Vajda. K. É. I.K. p. 606.
 AGGÜL. Veterascit, veterat, vetustescit. M. A.
 El aggúl. Successive vetustescit.
 Meg aggúl. Inveterascit. M. A.
 Meg aggulás. Inveteratio. M. A.
- AGG (ige)
- AGG. Senescit, veterascit, vetustescit, it. angitur. S. I.
 Bele agg. Insenscit. M. A.
 El agg. Obsordet CM. Még a' fold is el agg, hibáz vetemény-mag, egek is fogyatkoznak. Beniczki p. 108.
 Ki agg. Exolescit. Obsolescit. M. A. CM. Ki aggot belőle. km.
 Meg agg. Consenscit. M. A. Semmi nem agg meg olly könnyen mint a' jó tetemény. km.
 Reá agg. Habet ejus rei curam. Nem agg reá. non curat.
 AGGJA. curam habet.
 Eb aggja. Non ego hoc curaverim. canis curet.
 AGGODALM, aggodalom. Anxietas, sollicitudo, conflictatio. Faludi N. A. p. 170. U. E. 3. R. p. 94. T. É. p. 98.
 Aggodalma. ejus sollicitudo.
 Aggodalmas. sollicitus, anxius. Faludi N. A. p. 82.
 AGGOTT. Vetulus.
 El aggot öregség. Marasmus senilis.
 Ki aggot. Obsoletus, Emeritus. M. A.
 Meg aggot. Faludi N. E. p. 89. Senio confectus.
 Viszsza aggot. Pázm. Magyarai ellen p. 109. it. X. Bizonyos. p. 92. Kal. p. 629. Káldi. Daniel. 13. 52.
 Aggotan. Mit ember Iffjantan tanul, azt aggotan is nehezen felejt. Kis Viczai p. 508.
 Aggottság: aggság. Sz. D.
 Meg aggottság. Biró Márton. Micae, p. 52.
 AGGO.
 Aggó-fű. Senecio, Erigerion. Csapó.
 Aggódik. Angitur, anxie sollicitus est, se se macerat, conflictatur. M. A. Aggódik, mint a' törbe szorult madár. km.
- Aggódó. Faludi E. M. p. 80.
 Aggódtat, aggódtatja. Facit anxium sollicitum. Sz. D.
- AGY.
- AGY. Caput. M. A. cranium. PP.
 Agy-alkotmány. Machina, instrumentum artificiosum. S. I.
 Agy-haj. Coma, Caesaries, crinis. S. I.
 Agy-karika a' székérben.
 Agy-karika-szakasztás. VV. L.
 Agy-kér. Menynx. PP.
 Agy-koholmány. Hirngespinst. S. I.
 Agy-koponya. Cranium. Calvaria. M. A. PP.
 Agy-szülemény. Partus ingenii. S. I. Sz. D.
 Agy-velő. Cerebrum. M. A.
 Agy-velő' gyulladása. Phrenitis. S. I.
 Agy-velő-hártya. Pericranium. Menynx. S. I.
 AGYA. ejus cranium. Vertt viszen veretlent, agya-, feje-tőretlent. km.
 Agya. F. Arad Vben.
 Agya bugya.
 Agya bugyál, agya bugyálja.
 Meg agya bugyálták. Dug. km. 1 R. p. 19.
 Agya fúrtt. Cerebrosus, Pervicax. MA.
 Agya fúrttság. Pervicacia, cerebrositas
 Perversitas. M. A.
 Kerék' agya. V. V. L.
 Puska' agya. Lignum scolopeti.
 Tök agya. Pázm. Kal. p. 352.
 Agyáz, agyázza a' puskát. Scolopetum ligno munit. S. I.
 AGYAS. Capitosus, cerebrosus. M. A.
 Agyas-vakmerő. Capitosus pertinax.
 Agyaskodik. Argutatur, cavillator. M. A.
 Agyaskodás. Argutatio, contumacia, cerebrositas, scrupulositas. M. A.
 Agyaskodó. Argutus, scrupulosus, cavillator. M. A.
 Agyasság. Faludi. U. E. 1. R. p. 80.
 AGYATLAN. carens cerebro.
 Agyatlanúl. Inepte, sine ratione Faludi N. A. p. 119.
 AGYBA. in cranium.
 Agyba fejbe verte.
 Agyba csapja, üti. Caput percudit. S. I.
 AGYON üti. Caput tundit. M. A. a' jó ebet nem ütik agyon egy turóért. km.
 Agyon lövi. Caput plumbo trajicit. S. I.
 AGYU. — Kócsagos agyú. Pázm. Kal. p. 132.
- AGYAG.
- AGYAG. Argilla, Limus. M.A.
 Agyag' falva. E. F. Udvarhely Székében.
 Agyag-fészek. Beniczki p. 135.
 Agyag-lik. Sz. P. Veszprém Vben, Balaton mellett.
 Agyag-mű. Fictile, Figlinum. S. I.
 Agyag-műhely. Figulina, Figlina. S. I.
 Agyag-műves. Figulus, Plastes. S. I.
 Fejér agyag. Argilla NC. p. 15.
 Pöcsétes agyag. Bolus. Siegelerde.
 Ruha tisztító agyag. Terra fullonum.
 Walkererde.
 Szappan agyag. Pithomarga. Seifenthon.
 Vörös agyag. Minium. NC. p. 17.
 AGYAGOS. Argillosus, Limosus, Viscosus, M. A.
- Agyagos. FF. Soprony, és Zemplin Vkben.
- AGYAR.
- AGYAR. Rostrum, dens apri, Elephanti. M. A.
 AGYARA. Ejus dens prominens.
 Agyara a' Disznónak. Sz. D.
 AGYARAS. Dentatus, Rostratus. M. A.
 Agyaros fog. Csuzi. Tromb. p. 481.
 AGYARGAT, agyargatja. Dentes exerit.
 Fogait agyargatja. Dentibus infremit Pázm. Pred. p. 1077.
 AGYARKODIK. Fremi, infremi. M. A.
 Reá agyarkodik. Adfremi. M. A.
 Agyarkodás. Fremitus. M. A.
 Agyarkodó. Fremebundus. M. A.
 Agyarkodva. Fremebunde, cum fremitu. M. A.
 AGYARL, agyarol, agyarolja. Faludi N. E. p. 191.
 Agyarló ebek. Faludi N. E. p. 124.
 AGYARU.
 Mérges agyaru fogak. Csuzi p. 241.
- AHA.
- AHA. F. Bars Vben.
 Ahád. F. Heves Vben.
 AHA. Vox deprehendentis. S. I.
 AHÍT, ahítja. Desiderat optat. Pázm. Kal. p. 234.
- AJ.
- AJ. R. Orificium v. crena, stria, sulcus v. scissura, Fissura, Ruptura, Apertura, Hiatus. S. I.
 Aj. F. Torna Vben.
 AJA. ejus crena, fissura.
 Aja az nyilnak. Crena sagittae. M. A.
 túl lötték, 's ide áll az ajával: de calcaria in carbonarium, km.
 AJAK. Labium. M. A. Ajakon termett, és nem szüübül gyökeredett szó. km.
 Ajak. F. Szabolcs Vben.
 Ajak' cserepezés. S. I.
 Ajak-hal. Labius. Lipp-fisch. S. I.
 Ajaka. ejus Labium.
 Ajakas, nagy ajakú. Labeo. M. A.
 Sima ajakú, hízkelkedő. Káldi. Okt. p. 4.
 Ajak-mozgás. Faludi N. A. p. 107.
 AJAL, ajalja.
 Föl ajalja. Faludi N. U. p. 37.
 AJAZ, ajazza. Crenam incidit, striat sulcat, v. scindit, findit, aperit, v. frenat, frenum injicit. S. I.
 Föl-ajazza a' ló' száját. Sz. D.
 Föl-ajazzák száját az Ersébet Királyné Asszonynak, és el vivék azt. Heltai Kron. 1. R. p. 289.
 Ajazó, aj-vas, száj-vas. Postomis, Bremse. S. I.
 AJÁN. in ejus crena, fissura, orificio.
 Ajándék (aján-adék) Donum, munus, donarium. M. A. Antiquitus Ajándok. Pesti p. 82. M. Verböczi p. 192. 447. Monoszlai de Cult. Imag. p. 77. Heltai Kron. 1. R. p. 95.
 Ajándékkal minent meg lehet hajtani. km.
 Ajándék-gyűrű. Pázm. Pred. p. 1027.
 * 1

- Ajándék-marha. Ajándék marhának nem kell borju-fogát nézni. km.
 Ajándék-mássa. Antidorum. M. A.
 Ajándék-vétel. Pázm. Pred. p. 360. 639.
 * Vendég-ajándék. Xenium. M. A.
 Vékony ajándék. Levidense munus. M. A.
 Viszszont-ajándék. Antidorum.
 Víz-ajándék. Donativum. M. A.
 Ajándéka. ejus donum. A' szegénynek ajándéka drágába kerül. km.
 Ajándéki. Muneralis. M. A.
 Ajándékoz, ajándékozza. donat, muneratur. M. A.
 El-ajándékozza. absdonat, Muneri dat. S. I.
 Meg-ajándékozza. Condonat, Donat, Muneratur. M. A.
 Viszontag ajándékoz. Redonat, remuneratur. M. A.
 Ajándékozás. Donatio, muneratio. M. A.
 Meg-ajándékozás.
 Ajándékozó. Donativus, munerarius. M. A.
 Ajándékozódás. Csuzi p. 20.
 Ajándok, R. pro ajándék.
 Ajánl (ajánol) ajánlja, ajálja. Commendat, offert, defert, dedicat, dicat. M. A.
 Bé-ajánlja. Dedicat, Faludi T. E. p. 64.
 it. offert, commendat, introducit. M. A.
 Föl-ajánlja. Intentionem facit.
 Ki-ajánlja szolgálatját. Faludi U. E. 1. R. p. 87.
 Ki-ajánlotta lelkét. Faludi Sz. E. p. 109.
 T. E. p. 253.
 Lelkét ki ajánló. Beniczki p. 171.
 Meg-ajánlja. Adpromittit.
 Ajánlatlan. Incommendatus. M. A.
 Ajánlat: ígéret, fogadás. Sz. D.
 Ajánlás. Commendatio, oblatio. M. A.
 Föl-ajánlás. Intentio.
 Reá ajánlás. Faludi U. E. 1 R. p. 162.
 Ajánlható. Commendabilis. S. I.
 Ajánló. Commendator, commendatitius. M. A.
 Ajánló levél. Literae commendatitiae. M. A.
 Orczáján hordozza az ajánló levelet. Dug. km. 2 R. p. 264.
 AJGAL. Jubilat. CM.
 AJKA. F. Veszprém Vben.
 AJNAD. E. F. Csik Székében.
 AJT, ajtja. R. Aperit, patefacit, hiatus facit (aj-
 it).
 Ajta. E. Folyó víz.
 Közép v. Föl Ajta E. FF. Háromszék Székében.
 Nagy Ajta
 Száraz Ajta
 Ajton. E. F. Kolos Vben.
 Ajtó. Janua, Ostium, Fores. M. A. Nyitva az ajtó, akár föl, akár alá. km.
 Ajtó-fél-fa. Antae. M. A.
 Ajtó-köz. Ajtó-közé nem teszem a' kezemet. km.
 Ajtó' küszöbe. Pázm. Pred. p. 215. Limen portae.
 Ajtó' megí. Posticum. Postica. NC. p. 371.
 Ajtó' mellyéki. Postes. M. A.
 Ajtó-oldal. Parastatae. NC. p. 371.
 Ajtó-ragasz, ragaszték. Postis. S. I.
 Ajtó-ragasztó. Postis. M. A. CM.
 Ajtó-sark. Cardo. M. A.
 Ajtó-szár-fa. Postis.
 Ajtó-szemöldök., ajtó-szemöldöke. Limen Superum. Sz. D.
 Ajtó-szeg. Repagulum. S. I.
 Ajtó' színe. Antae. M. A. C M.
 Ajtó-támasz. Obex. M. A.
 Ajtó-tartó. Janitor, ostiarius. M. A.
 Ajtó-tornác. Propylaeum.
 Ajtó-závar. Ajtó-kilincs, Ajtó-retez, ajtó-zár. Pessulus. NC. p. 373.
 Ajtó-zár, szegező. Repagulum.
 Ál-ajtó. Pseudothyrum. NC. p. 371. M. A. L.
 Bélett ajtó. Impago. NC. p. 371.
 * Csapó ajtó. Porta jacens, porta horizontalis.
 Fél ajtó. Porta media.
 Hél-ajtó. Porta tecti.
 Istálló-ajtó. Porta stabuli.
 Kamara-ajtó. Porta Camerac.
 Kert-ajtó. Porta horti.
 Két felé nyíló ajtó. Valvae. NC. p. 371.
 Ki nyíló ajtó. Ostium, Fores. NC. p. 371.
 Konyha-ajtó. Konyh' ajtó. Porta culinae.
 Ól-ajtó. Porta Harae.
 Pincze-ajtó. Porta Cellarii.
 Rab-ajtó. — Könyörgéssel engesztelődik az ég, de nem nyílik a' rabajtó. km.
 Réz-ajtó. Porta aenea.
 Szoba-ajtó, Szob' ajtó. Janua.
 Utsza-ajtó, Utsz' ajtó. Porta platealis.
 Vas-ajtó. Porta ferrea. Faludi T. E. p. 222.
 Ajtaja. ejus Porta. Janua. Nem sokat vásítom ajtaját. km.
 Ajtón. In Porta, in janua. Ha egy ajtón ki verik, a' másikon bé megy. km.
 Ajtón-álló. Ostiarius. Pázm. Pred. p. 498. CM.
 Ajtónkint. ostiatim. M. A.
 Ajtóról ajtóra. idem. M. A.
 Ajtóstúl dül a' tanyába bé. km. Dug. 1 R. p. 123.
 AK.
 AK.
 AKA. F. Veszprém Vben. Sz. P. Bihar Vben.
 AKAD. Haeret. M. A. Minden fejszének akad nyele. km.
 Belé akad. Inhaerescit, intricatur. M. A.
 Benn-akad. Implicatur.
 Föl akad. Adhaeret. S. I.
 Fön akad. Pázm. Pred. p. 779.
 Meg akad. Haeret, haerescit. M. A.
 Meg akad a' székér. Implicatur, impeditur currus, rheda. PP.
 Reá akad. Incidit, offendit. M. A.
 Reája akad. Inhaeret. Adhaeret. Incidit. M. A.
 Öszve akad. Obviat, occurrit, obviam venit. S. I.
 Akadály. Obex, objectaculum, obstaculum, Remora, impedimentum. M. A.
 Nagy akadály a' szegénység. km.
 Akadályos. Impeditus. M. A.
 Akadályoskodik.
 Akadályoskodás. Tordai' kéz iratiban.
 Akadályoz, akadályozza. Impedit, remoliatur. S. I.
 Akadályoztatja. Idem. S. I.
 Akadályt vet. Remoratur. M. A.
 Akadás. Haesio. Adhaesio.
 Föl akadása a' húgynak. Stranguria. S. I.
 Akadé. Impedimentum, Remora, Obex. M. A.
 Akadéka. ejus obex. Pázm. Pred. p. 431.
 Akadékos. Intricatus, Impeditus. Faludi N. A. p. 2. 242.
 Akadékos kérdés. Faludi E. M. p. 237.
 Pázm. Pred. p. 23.
 Akadékos nyűg. Pázm. Pred. p. 242.
 Akadékoskodik. Faludi. N. U. p. 87. 115. Sz. E. p. 25. N. A. p. 97.
 Akadoz. Haesitat. M. A. Pázm. Pred. p. 235.
 Akadozás. Haesitantia M. A.
 Akadozó. Haesitabundus.
 Akadozó szavú. Tardiloquus. S. I.
 Akadozta, Akadoztatja. Zvonárics. Post. 1 R. p. 438.
 AKAL. F. Szala Vben.
 Akalacs. (fölső, alsó) Sz. P. Tolna Vben.
 AKAR, akarja. Vult. M. A. sokat akar a' szarka, de nem bírja a' farka. km.
 Akaratlan. Inventus, involuntarius. S. I.
 Akarat. Voluntas, item Arrogantia. M. A.
 Az akarathoz erő is kívántatik. km.
 Akarat ellen. Invite. M. A.
 Akarat ellen-való. Inventus. M. A.
 * Jó akarat. Benevolentia. Ki nem veheti hasznodat, értse jó akaratodat. km.
 Nagy akarat. Nagy benne az akarat, mint a' vén leányban. km.
 Szabad akarat. Liberum arbitrium. S. K.
 Akarati. Voluntarius. M. A.
 Akarati ítélet. Arbitrium, Arbitratus. M. A.
 Akaratos. Volens, Voluntarius it. Protervus, Autognomon, Arrogans. M. A.
 Akaratos élet. Faludi E. M. p. 237.
 Akaratos kényesség. Faludi N. E. p. 70.
 Akaratos maga meg kötés. Faludi E. M. p. 237.
 Akaratoskodik. Rei alicui pertinaciter inhaeret, obfirmat se se. Faludi. N. E. p. 142. E. M. p. 163. Csuzi p. 102.
 Akaratosság. Morositas, Pertinacia, obstinacia. Faludi U. E. 3. R. p. 42. T. E. p. 271.
 Akaratja. Ejus voluntas.
 Akaratja. Sz. P. Veszprém Vben.
 Akaratja szerint. Voluntarie. M. A.
 Akarató.
 Szabad akarató: Ultroneus. CM.
 Akarás. Volitio. A' nem akarásnak nyögés a' helye. km.
 Akaró. Volens.
 Jó akaró. Benevolus.
 Roszsz akaró. Malevolus.
 Akartt.
 Akarttommal. Sponte mea. M. A.
 Akarttoddal. Sponte tua, Te ita volente. M. A.
 Akarttva. Sponte.
 AKÁR. sive, aut. M. A. cunque.
 Akár-csak. Saltem. M. A.
 Akár ide , akár oda.
 Akár-hogy, akár-hogyan. Ut Ut. M. A. quomodocunque.
 Akár-hol. Ubi ubi, ubivis. M. A.
 Akár-honnan. Undecunque, undelibet, undevis. M. A.
 Akár-honnat, akár-honnét. idem. M. A.
 Akár-hová. quocunque, quolibet, quovis. M. A.

- Akár-ki. Quilibet, quivis. M. A. quiscunqve.
Akár-melly. quicunqve M. A.
Akár-melly nagy. quantuscunqve. S. I.
Akár-mellyik. Uterlibet, utervis. M. A.
Akár-melly felé. quoquoversum. M. A.
Akár-melly-felől. Utro, Altrinsecus M. A. undecunqve.
Akár-mellyre. Quocunqve. M. A.
Akár-merre. idem. S. I.
Akár-mennyi. quodcunqve, quodvis. M. A.
Akár-mi. Quidcunqve.
Akár-mi-féle. qualiscunqve, qualecunqve. S. I.
Akár-miképpen. Qualitercunqve M. A.
Akár-miként. idem. S. I.
Akár-mikor. quandocunqve. M. A.
Akár-millyen. Qualiscunqve. S. I.
Akár-mi-nemű. Qualiscunqve, qualequale M. A.
Akár-mint. Ut ut, quomodocunqve. M. A.
AKASZ (mint Szakasz) Appensum, Appendix. S. I.
Akaszkodik p. o. a' szekér' farkára. Sz. D.
Akaszt, akasztja. Appendit, Applicat suspendit. M. A.
Belé akasztja. Infigit. Affigit. M. A.
Föl akasztja. Suspendit. M. A.
Ki akasztja. Foris appendit. Exponit conspectui.
Meg akasztja. Obicem ponit. facit adhaerere. compedit. M. A.
Reá akasztja. Appendit.
Akasztás. Suspendio.
Föl akasztás. Suspendium. Suspendio. M. A.
Akaszték. Appendix. S. I.
Akasztó. F. Pest Vben.
Akasztó-fa. Patibulum. M. A.
Akasztó-hát. Telek Bihar Vben.
Akasztó Bíró R. Judex Nobilium. Belius Not. Hung. Tom. I. p. 50.
Akasztó-fára-való. Furcifer. Homo trium literarum. M. A.
Akasztó-fa halállal. Faludi N. A. p. 247.
Akasztó-fa' czimere, virágja, bimbója. Patibulatus. Patibulandus. S. I.
Akasztó Ispán. Heltai Kron. 1 R. p. 126.
Akasztal, akasztalja. Nectit, plectit, subnectit. M. A. Pázm. Pred. p. 396. Faludi N. U. p. 32. B. E. p. 84.
Föl akasztalja. Subnectit. M. A.
Őzve akasztalja. Complicat. M. A.
Bele akasztalja. Implicat. M. A.
Bele akasztalás. Implicatio. M. A.
AKGAT. AGGAT, aggatja. Subnectit. M. A. Appendit. S. I.
Föl aggatja. Subnectit. M. A.
Ki aggatja. Exterius adpendit.
Reá aggatja. Adnectit.
AKNA. Salina, Salis fodina. M. A. it. orificium, hiatus, apertura, fenestra. S. I.
Dés-akna. E. F. belső Szolnok Vben.
Kis akna. E. F. alsó Fejér Vben.
Kolos akna. E. MV. Kolos Vben.
Só-akna. Salis fodina.
Szász akna. E. F. Kolos Vben.
Szék-akna. E. MV. Doboka Vben.
Víz-akna. Salisburgum. E. MV. alsó Fejér Vben.
Aknája, akonája az hordónak. Orificium doliorum. M. A.
Aknász. Salis fossor, sector. S. I.
- AKOL. Caula, Bestar, bovine, ovile. M. A. Farkasnak akolt mutatsz. km.
Akol. Sz. P. Baranya Vben.
Akol-hát. Telek Heves Vben.
Birka-akol. Ovile.
Disznó-akol. Pázm. Pred. p. 237.
Juh-akol. Ovile. NC. p. 417.
Kecske akol. Caprile. NC. p. 417.
Ménés akol. Mandra.
Akoli. Caularis, ovilinus, pertinens ad ovile, bovine. M. A.
Akli (akoli). F. Ugocsa Vben. Sz. P. Veszprém Vben.
Ménés akli. Sz. P. Veszprém Vben.
Akla. ejus Caula. Pázm. Kal. p. 698.
AKÓ. Urna v. virga arithmetica, doliaris. S. I. PP.
Akó-számra. Urnatim. S. I.
Akó-fa. VM. Intő Levél. p. 106.
Akól, akólja. Explorat, quot urnarum sit dolium. Meg akólja. Idem.
Akólás.
Akóló.
Akóló pálcza. Virga doliaris.
Akós. habens urnam.
Egy akós hordó. Vas unius urnae.
Fél akós hordó. Vas mediae urnae 's a' t.
Akós'fa. Sz. P. Szala Vben.
- AKACS.
AKACS. t. f. n. Achatus.
AKÁ CZ.
AKÁ CZ. Korona fa. Sz. D.
Aká czi fa. Idem.
AKOS.
AKOS. t. f. n. Acusius.
Akos. E. F. közép Szolnok Vben.
Akos'falva. E. F. Maros Székében.
- AL.
AL: Imus.
Al-bár. F. Posony Vben.
Al-csut. F. Fejér Vben.
Al-Debrő. F. Heves Vben.
Al-falu. E. F. Csik Székében.
Al-fél. Podex, cunis, nates. M. A.
Al-felnek föl törése. Intertrigo. PP.
Al-föld. Pars inferior Regni. S. I.
Al-gyógy. E. F. Hunyad Vben.
Al-győ. F. Csongrád Vben.
Al-hadnagy. Subcenturio inferior. Unterlicutenant. S. I. Sz. D.
Al-hang. Vox ima, sonus gravissimus. S. I.
Al-ház. Domus in contignationem non assurgens.
Al-Ispán. Vice Comes substitutus. S. I.
Al-Kapitány. Second Capitaine. S. I.
Al-kenyér. E. F. Szászváros Székében.
Al-kő. Quadra.
Al-magyar. Sz. P. Borsod Vben.
Al-nem. genus imum.
Al-nemből való. Plebejus.
Al-nép. Plebs, vulgus. S. I.
- Al-pörös. Reus, in caussam attractus. M. A.
Al-rend. Infimates. Plebs vulgus. S. I.
Al-ruha, belső v. alsó ruha. Tunica. S. I.
Al-szeg. E. F. Csik székében.
Al-szél. Auster. M. A.
Al-tiszt. Subofficialis. Unteroffizier. S. I.
Al-utsza. Platéa inferior, cui respondet Föl-útsza.
Al-vincz. E. MV. alsó Fejér Vben.
ALACS.
Alacska. F. Borsod Vben.
Alacsony. Humilis, submissus, inprocerus. M. A.
Az alacsony kunyhóból is néha nagy ember támad. km.
Alacsony-szűvű. Illiberalis, abjectus. S. I.
Alacsony-lelkű. Sz. D.
Alacsony rend Faludi N. U. p. S8.
Alacsonyít, alacsonyítja. Humiliat, Deprimit. M. A.
Le-alacsonyítja. Deprimit.
Meg-alacsonyítja. Humiliat. M. A.
Alacsonykodik. Agit illiberaliter, indigna facit. Sz. D. S. I.
Alacsonyon. Humiliter, demisse M. A.
Alacsonyon ítélt valaki felől. Sz. D.
Alacsonyág. Humilitas. M. A.
Alacsonyúl. Abjecte.
Alacsonyúl gondolkodik. Sz. D.
ALAG. Sz. P. Pest Vben.
ALAK. Larva. it. Larvatus. Ludio. M. A. Pupa.
Alak-gyermek, szép gyermek. Sz. D.
Alak-játék. Praestigiae, Histrionica. M. A.
Alak-játékos. Praestigiator, Praestigiosus. M. A.
* Gyöngy-alak. Sz. D. Speciosa forma.
Alakok. Oscilla, Neurospasta, Marionetten. S. I.
Alakom. Mihi dilecte v. dilecta! S. I.
Alakos. Histrion, Ludio. M. A. Vranh.
Alakos szem-fény-vesztés. Faludi E. M. p. 237.
Alakos Szeszonyok. VM. Hit-tartás p. 27.
Alakoskodik. Praestigiatorum agit. Histrion est. M. A.
Alakoskodás. Pázm. Pred. p. 476. 1058.
Alakosság. Histrionia, Histrionica. M. A.
Alakozik, tündérkedik. Sz. D. Monoszlai. Hit oltalma p. 89. 258.
Alakozás. Monoszlai Hit' olt. p: 500: Faludi U. E. 1. R. p. 79.
Alakoztat, csúfság alakoztat. Sz. D.
ALAMUSZI, Tectus, tacitus, clancularius. S. I.
Alamunta. Anal. Phil. T. IX. p. 71.
Alamusta teremtés. Dug. km. 2. R. p. 221.
Alamuszta. idem. sublestus. PP.
Alamusztán viseli magát. Sz. D.
Alamusztaság. Sz. D.
Alamusztálkodik. Sz. D.
ALAP. Basis, Fundamentum. Sz. D. S. I.
- Alsó Alap (Sz. P. Fejér Vben.
Felső Alap (Sz. P. Győr Vben.
Közép Alap (Sz. P. Győr Vben.
Püspök-Alap (Rét-Alap. F. Győr Vben.
Alapja. ejus Basis. Sz. D.
Alapít, fundál, szerez. Sz. D.
Alapos. Fundamentalis. Sz. D. S. I.
Alapsa (alapsa) Sz. P. Tolna Vben.

ALÁSONY.

Kis Alásony. Sz. P. Veszprém. Vben.
Nagy Alásony. F. Veszprém Vben.
ALATT. Sub, subttus, infra. M. A.
Alatt jár elméje. Circa terram natat. M. A.
Alatt-szól, lassan v. sugva beszél S. I.
Alatt-való. Inferus, vilis, ignobilis. M. A. it.
subditus.
Alatta. Infra illum.
Alatta fekszik. Subjacet. M. A.
Alatta van. Subest. M. A.
Alattka. Sz. PP. Arad és Heves Vbken.
Alatton.
Alattomba. (alatonba) Tacite, occulte,
clanculum, tecte. M. A.
Alattomban czirkáló. Corycaeus. M. A.
Alattomban-maró-eb. Canis clanculum
mordens. M. A.
Alattomban-való. Clancularius S. I.
Röjtek alattonában. Erdélyi, Zichi fölött. p.
29.
Alattomi. idem. S. I.
Alattonkodik, hamiskodik, csalárdkodik. Sz.
D. S. I.
Alattonos. Clancularius. Sz. D.
Alattonos álnokság. Sz. D.
Alattomoskodik. Clancularie agit.
Alattság. 1. infimitas. 2. funis nauticus per quem
trahitur navis ab hominibus vel equis in
littore euntibus. M. A. Rudens. Hajó-kötél.
CM. 3. Hypothenusa. Dugonics.
Alattyán. F. Heves Vben.
ALÁ, Infra. M. A. ki föl, 's ki alá. km.
Alá-bocsátja. Demittit. M. A.
Alá-csuszamodik. Delabitur.
Alá-esik. Decidit.
Alá felé. Deorsum. PP.
Alá-függ. Dependet. M. A.
Alá-hajlik Devergit. inclinat. M. A.
Alá-írja. Subscribit.
Alá-írás. subscriptio. S. I.
Alá-megy. Descendit, devenit. M. A.
Alá-nő, mint az ökör' farka. km.
Alá-pökik. Despuit. M. A.
Alá-száll. Descendit. M. A.
Alá-való. Vilis, abjectus. M. A.
Alá-valók. Infimates. M. A.
Alá-valónak tartja. Post habet. M. A.
Alá-valóság. Vilitas. M. A.
Alá-valóvá leszsz. Vilescit, exsordescit. M. A.
Alá-valóvá teszi. Vilitat. M. A.
Alább. Inferius. M. A.
Alább hágy. Alább hagyott benne. Leo prius,
jam lepus. M. A.
Alább száll. Descendit, minuitur. S. I. alább
száll az árra. Pretio minuitur. PP.
Alább szállás a' dologban. Deterioratio. PP.
Alább-való. Deterior.
Alája. Infra se.
Alája hugygyozik. Sub se mingit, lectum
permingit.
Alája teszi. Ei supponit. M. A.
Alának tart. Deorsum versus tendit.
Alára. Deorsum. S. I.
Aláz, alázza. Humiliat, vilipendit. M. A.
Le alázza. Dehonestat.
Meg alázza. Exinanit, Humiliat. M. A.
Alázat. Humilitas, Humiliatio, submitio. S. I.
Alázatos. Humilis, demissus. M. A. alázatos
Könyörgés. Supplicatio. M. A.
Alázatosan. Humiliter, submisso demisse,
suppliciter. M. A.
Alázatosan-könyörgő. Supplex. M. A.
Alázatost R. (mint örömost) Margit' Élete

Prájnál p. 257.

Alázatoság. Humilitas, submitio. M. A.
Alázás. Humiliatio, vilipensio. Pázm. Pred. p.
62.
Meg alázás. Exinanitio, humiliatio. M. A.
Alázó. Humilians.
Alázódik. Humiliatur.
Meg alázódik.
ALDI. al-fel. Jól hozzá láttak az aldihoz: jól meg
verték az alfelét. Dug. Km. 1. R. 14.
ALÉL. (alig-él? —) Animo linquitur exanimatur.
Pázm. Pred. p. 168.
Elalél. Deliquium patitur.
Alélás. Deliquium.
Alélkodik. Deficit animo.
Alélködés. Defectio animi. M. A.
Aléltt, alétt, (alítt. Sz. D.) Lanquidus
Alélttozik, alétttozik, alétttozik. Lanquet. viribus
deficit.
Alétttozik. Zvon. 1. R. p. 756.
Alélttság. Lanquor.
ALIG. (alég. M. A.) Vix, aegre, csak a' gallérja is
alig maradt. km.
Alig áll. Vix consistit. M. A.
Aligha. Vix, fortassis, equidem vix. M. A.
Alig lát. Caccutit. S. I.
Alig-szóló. Mogilalus, impeditae lingue. M.
A.
Alig-Úr. cui curta supellex. Hallottam 1810.
Jun. 29.
Alig van. Male valet, Aegrotat. M. A.
Aliglan. Vix. Faludi U. E. 2. R. p. 206.
T. É. p. 21.
ALK. (contractum ex alak.)
Alkalm, alkalom. Pactum, conventio. PP.
Accommodatio, conciliatio, compositio. S. I.
alkalomba ereszkedik. ad pactum venit. PP.
Alkalmas. idoneus, qualis qualis. M. A.
Alkalmas tavaliban. M. A. Inter senes puer,
idem at in pueris senex.
Alkalmasént. Probabiliter. S. I.
Alkalmason. Beniczki. p. 152.
Alkalmasít, alkalmasít a. qualificat. S. I.
Alkalmasság. Aptitudo, Decentia, v.
Dexteritas, habilitas. Sz. D. S. I. Geidler Hadi
oktatás. p. 9.
Alkalmat.
Alkalmatlan. Ineptus, importunus.
Alkalmatlan vendég a' Vénység. km.
Alkalmatlanság. Inconvenientia,
incommoditas, ineptia, importunitas. M. A.
Alkalmatlanul. Importune, inepte. M. A.
Alkalmatlanitja. Ineptum reddit,
inconvenientem facit. Pázm. Pred. p. 842.
Alkalmatlankodik. Incommodat, importunus
est, Epist Széch. p. 194. Sz. D. S. I. Faludi
Sz. E. p. 99. N. E. p. 85.
U. E. 3. R. p. 53. T. É. p. 199.
Alkalmatlankodás. Faludi N. A. p. 55.
Alkalmatlankodik. ineptus fit. Sz. D.
Alkalmatos. Aptus, habilis, commodus.
M. A.
Alkalmatos üdőben. Tempori M. A.
Alkalmatosan. Opportune, idonee, commode.
M. A.
Alkalmatosság. Occasio, oportunitas,
Tempestivitas, Habilitas. M. A.
Alkalmaz, alkalmazza. Aptat, accommodat v.
paciscitur, convenit, componit. S. I.
Alkalmaztat, alkalmaztatja. Idem. M. A.
Hozzá alkalmaztatja magát. Accomodat se.
Őszve alkalmaztatja. Componit.
Alkony. R. Vesper, vespereus, vespera.
Alkonyodik. Advesperascit. M. A.

El-alkonyodik. Faludi U. E. 1, R. p. 15.
E. M. p. 66.Le alkonyodott a' nap. Dug. km.
2. R. p. 332.

Alkonyodás, nap-hanyatlás. Sz. D.
Alkonyodó. Advesperascens. Az alkonyodó
napot kevesen imádják. km.
Alkonyodtatja. Facit advesperare.
Bé alkonyodtatja. idem. Vajda 2. K. p.
169.
Alkú. Competens, Aequum, Accomodum. M. A.
Az Istennek szavát nem alku meg-vetni. km.
Alku-level. Contractus, Literae com-
positionales. S. I.
Hosszú alku Házasság. km.
Ősztvér alku. Jobb az ősztvér alku,
hogy sem a' Bírónak kövér végzése.
km.
Alkuszik, alkudik, alkudja. Paciscitur,
convenit. M. A. Nehezen alkuszik meg két
eb egy csonton. km.
Ki alkudja. Pacto pretium determinat.
Meg alkuszik, meg alkudik. convenit,
paciscitur. M. A. Sok Sasnak egy fészken
nehéz meg alkudni. km.
Alkudás, alkuvás. Pactio, conventio,
concordia. M. A.
Megalkuvás. Conventio, Pactio. M. A.
Alkudhatatlan. Inconciliabilis, incon-
cordabilis. De quo conveniri non possit. M.
A.
Alkudozik. Paciscitur.
Alkudozás.
Alkudó — alkudó félben van.
Alkudtat. Facit pacisci.
Alkudtató. Factor. M. A.
Alkura lép. Paciscitur, transigit. Sz. D.
Alkhatik. Potest convenire.
Meg nem alkhatnak egymás között. Sz. D.
Alkhatatlan. Faludi N. U. p. 26.
Alkhatatlankodik. Sz. D.
Alkttat, alkttatja. Accomodat, conciliat,
Pacificat. Sz. D. S. I.
Őszve alkttatja. Sz. D.
Alkot, alkotja. Aptat, struit. M. A. aedificat,
architectatur, v. creat. S. I. effigiat,
efformat.
Alkotás. efformatio, creatio.
Hozzá alkotás. Applicatio. M. A.
Hozzá alkotja. Applicat. M. A.
Őszve alkotja. Coaptat. M. A.
Alkotmány. Structura, Aedificium. M. A.
Alkotvány. idem. M. A.
Alkotó. Opifex. M. A. Structor, Architectus,
Mechanicus, Plasmator. S. I.
Alkotó tudomány. Mechanica. S. I.
Világ alkotója. Opifex mundi, creator.
Alkothat Isten más világot is. Sz. D.

Alkottyú. Machina, Instrumentum Artificiosum. S. I.	Alutt éték. Cibus gelatus, gelatina, coagulatum. S. I.	ALAFÁ. Demensum, victus. it. Dignitas. Autoritas. PP. Heltai. Kron. 2. R. p. 64.
ALM, ALOM. Substramentum porcorum. M. A. Disznó-alom. Még a' Disznó almot is el akarja adni: igen fősvény.	Alutt kéz. Manus spastica. S. I. El alutt tag, zsibbadt, v. széltől ütött tag. S. I. Alutt téj. Lac coagulatum, concretum. M. A. Alutt tenger. Asphaltos. NC. p. 443. Alutt tűz. Ignis sopitus, exstinctus. S. I. Alutt vér. Cruor, sanguis concretus. M. A. Alutt véres. Cruentus. M. A. Meg alutt. Coagulatus, exstinctus. M. A. Aludttában. In suo somnio. Pázm. Pred. p. 307.	ALAGYA. ALAGYA. Elegia. PP. CM. ALAGYÁS. Elegiacus. PP. CM. Alagyás vers. Carmen Elegiacum.
Almoz: almot csinál. Almoz, mikor malacozzni akar a' Disznó.	Aluvás, alvás. Sopor, dormitio. M. A. El aluvás, el alvás. Obdormitio. M. A. El alvás ismétlen. Redormitio. M. A. Aluvó, alvó. Dormiens, dormitor. M. A. Aluvó-hely. Dormitorium. M. A. Aluvó szoba. idem.	ALAKOR. ALAKOR. Spelta, tönköly. Sz. D. Faludi N. E. p. 75.
ALÓL. Inferne. M. A. Alól fölül. Inferne superne. Alól meg ássa. Suffodit. M. A. Alól föl feszíti. Suffringit. PP. Alól-hajtó. purgans per alvum. S. I.	Alutlan. Insomnis, vigilans. Pázm. Pred. p. 1248. Alutlanság. Insomnium. Pázm. Pred. p. 556. Telegdi. Pred. 3 R. p. 709. Alutlanúl. Vigilanter. S. I.	ALAMISNA. ALAMISNA, alamosna. Eleemosyna. M. A. Monoszlai Hit' oltalma. p. 44. Alamisna-szedés. Pázm. Kal. p. 388. Alamisna-péNZ. Vajda K. É. 1. K. p. 522.
Alóla. Alólról. Ab infra. S. I.	ALLY. imum. Ally-bor. Vinum faeculentum. Sz. D. Ally-pálínka. Sz. D. Ally-sör: utól sör. Sz. D.	ALAMISNÁLKODIK. Eleemosynam erogát, elargitur. M. A. Alamisnálkodás. Eleemosynae erogatio, elargitio. M. A.
ALPÁR. FF. Abauj, Bihar és Pest Vkben. Sz. P. Bács Vben. Fölső Alpár. Sz. P. Pest Vben.	Ally-sír. Vigilanter. S. I.	ALAMISNYÁS. Eleemosynarius.
ALSÁG. Vilitas. Infinitas. S. I. Sz. D.	Allyá. ejus imum. Baglás' allya. F. Nógrád Vben. Buza' allya. Retrimtum tritici. Hegy' allya. Plaga submontana. Kert' allya. Plaga subhortensis. Nád' allya. F. Vas Vben. Nép' allya. Faex populi, infima plebs. Rosta' allya. Excretum, Száz' allya. Centuria. CM. Tized' allya. Decuria. CM. Azon tized' allyai. Commanipulo. CM. Vaj' allya. Feces butyri excociti. Vár' allya. Plaga subarcensis. Zászló' allya. Banderium.	ALM. ALM. elm, alom, elem, suffixa ut hatalom, félelem etc.
ALSÓ. Inferior, imus. M. A. Alsó ég. Aer vitalis. S. I. Alsó ing. Perisoma, Interula. M. A. Alsó Iskolák. Scholae Inferiores. Alsó malom-kő. Lapis inferior in mola. Alsó falu. F. Gömör Vben. Alsó világ. Faludi U. E. 3. R. p. 44. Antipodes.	Allyadék. Pars infima, et immunda rei alicujus. Sz. D. S. I. Rosta' allyadéka: hulladéka. Sz. D. Allyas. Faeculentus. Allyas sőpredék. Prágai p. 37. Allyásít, allyásítja. Deprimat, humiliat. Sz. D. S. I. Le allyásítja. Faludi U. E. 2 R. p. 109. T. É. p. 121. Allyasodik. Deprimatur, humiliatur, ad ima redigitur. Sz. D. El allyasodik. Sz. D. Le allyasodik (aljasodik) Faludi B. E. p. 87. U. E. 3. R. p. 80. Le allyasodott állapot. Faludi E. M. p. 242.	ALMA. ALMA (orna, olma, alma.) Pomum, Malum. M. A. Mind addig uszkál az alma, míg el merül, km. Alma nem esik meszsze fájától. VM. Hit tartás. p. 3. Alma-bor. Vinum pomaceum. S. I. Alma-csutka. Petiolus. M. A. Alma-fa. Malus, Pomus. M. A. Alma-héj. Cortex pomi. Alma-kerék. E. F. Fölső Fejér Vben. Alma-lé. Succus pomi. Alma-mag. Granum pomi, semen pomi. Alma-meltyék. F. Somogy Vben. Alma-mező. FF. Bereg, és Bihar Vkben. Alma-örizet. Pomorum custodia. Káldi Psalm. 78. 1. Alma-szeg. F. Bihar Vben. Alma-szedő horog. Uncinus pomorum Káldi. Amos. 8. 1. Alma-víz. Vinum pomatum, pomaceum. * Apró piros alma. Malum tericum. M. A. Apró Birs alma. Malum struthium. M. A.
Alsóbb. Inferior, inferius. M. A. Alsók. Sz. P. Heves Vben. Alsók. F. Somogy Vben. Alsó Alsók (	Allyadéka. Pars infima, et immunda rei alicujus. Sz. D. S. I. Rosta' allyadéka: hulladéka. Sz. D. Allyas. Faeculentus. Allyas sőpredék. Prágai p. 37. Allyásít, allyásítja. Deprimat, humiliat. Sz. D. S. I. Le allyásítja. Faludi U. E. 2 R. p. 109. T. É. p. 121. Allyasodik. Deprimatur, humiliatur, ad ima redigitur. Sz. D. El allyasodik. Sz. D. Le allyasodik (aljasodik) Faludi B. E. p. 87. U. E. 3. R. p. 80. Le allyasodott állapot. Faludi E. M. p. 242.	
Fölső Alsók (F. Hont Vben.	Allyat vet. Substruit, fundamentum ponit. Sz. D. Allyaz, allyazza. idem. Sz. D. Allyazat. Fundamentum, Basis. Sz. D. Fösték' allyazatja. Sz. D.	
ALSZIK, aluszik. Dormit. A' szegény ember étele helyett is aluszik. Vulpi esurienti somnus obrepit. M. A. El aluszik. Obdormit, condormiscit. M. A. 2. exstinguitur. El aluszik a' tűz, az égő gyertya. El aluszik rajta. Indormit. M. A. Ki aluszik. Edormit, edormiscit. M. A. Ki aluszik a' tűz. Exstinguitur ignis. Ki aluszsza magát. Megaluszik. Coagulatur, coalescit. M. A. Meg aluszik a' téj, a' vér.	ALYBÁR. Kerék-talp alá való válú-szabású fa a' nagy ereszkedőn, lejtőn. Sz. D.	
Altat, altatja. Facit dormire, soporat. El altatja. Idem. Altatás. Soporatio. Altató. Soporans, soporifer. Altató ének. Tudják a' Dajkák; vagyon ilyen a' Szűz Anyáról is a' Karácsoni énekek között. Altató ital. Narcoticum. Altató mák. Soporiferum papaver.	ALABÁR. Bipennis. PP. ALABÁR. Bipennis. PP.	
Aluddogál. Dormitat. M. A. Aluddogálás. Dormitatio. M. A.	ALABÁR. Bipennis. PP.	
Alunni megy. Alunni kezd. Dormiscit. PP. Alunni jár. Csak alunni jár a' lélek belé. Aluszekony. Somniculosus, somnolentus. v. Dormitor, Dormitor, veterinosus. M. A. Aluszekonykodik. Otiatur, stertit. S. I. Faludi N. E. p. 43. N. A. p. 175. U. E. 1 R. p. 50. Aluszekonyság. Pázm. Pred. p. 833.	ALABÁR. Bipennis. PP.	
Alutja. Sopit. M. A. El alutja. Pázm. Pred. p. 296. Sopit, soporat, consopit. M. A. Alutó. Somnum concilians v. coagulum. S. I. Alutó dal. Canticum infantem somno tradens. S. I. Alutó ital. Potio narcotica, Schlaf- trunk. S. I. Alutó kórság. Lethargus. PP. Alutó szer. Anodynum, Narcoticum. Sz. D. S. I.	ALABÁR. Bipennis. PP.	
Alutt, aludtt. Soporatus, coagulatus.	ALADÁR. t. f. n. Aladarius.	

- Arany alma. Malum aureum. Az Iffjuság arany alma, nehéz meg őrizni. km.
- Báling alma. Lippai Gy. K. p. 144.
- Birs alma. Malum Cotonacum, Cidonium. M. A.
- Bonaburuttya alma, Lippai, Gyümölcsös kert p. 75. 143.
- Bor-izű alma. Malum vinaceum. M. A.
- Boros alma. S. I.
- Bőr alma.
- Boszniai alma. Lippai.
- Búzás alma. S. I.
- Czérnás alma. Pomum striatum.
- Czigány alma. S. I.
- Czitrom alma.
- Csörgő alma.
- Csucsos alma, leány-csöcsű alma.
- Darázs alma. Lippai Gy. K. p. 143.
- Eleve-érő alma. Malum praecox. M. A.
- Eper alma.
- Édes alma. Melmela CM.
- Igen édes alma. Malum melampium. M. A.
- Farkas alma. Aristolochia. S. K.
- Funtos alma. Lippai.
- Fűz fa alma, mellyet t. i. fűzfába szoktak oltani.
- Galamb alma.
- Gránat alma. Malum punicum. S. K.
- Hamvas alma. S. I.
- Hegyes alma. Malum turbinatum. M. A.
- Jeges alma. S. I.
- Kemény alma. Pomum lapidosum NC. p. 85.
- Kerékded alma. Malum orbiculatum. M. A.
- Későn érő alma. Későn érő alma szokott soká tartani. km.
- Kormos alma. Lippai Gyüm. k. p. 143.
- Koszorú alma.
- Koszos alma. Bőr-alma. Ranetapfel.
- Leány-csöcsű alma. Malum orchomasticum M. A. csucsos alma, Macz-alma.
- Leves alma. S. I.
- Macz alma, leány csöcsű alma.
- Mag nélkül való alma. Malum Spadonium. Nomenclator. R. p. 85.
- Mételt alma, czérnás alma. Lippai.
- Méz alma.
- Mohos alma. Malum muscosum. M. A.
- Mosánczker alma. Mesinkí alma. Májner alma.
- Malum Misniacum. Lippai.
- Muskotály alma. Malum apianum. M. A.
- Ordas alma. Malum coloris flavo nigri.
- Paradicsom alma. Mala mustea, melimela. S. K.
- Páris alma. Lippai p. 143.
- Paszomán alma. Lippai.
- Piros alma. A' piros alma is gyakran férges. km.
- Pogács alma. Pomum orbiculatum. SK.
- Posonyi Perlinger alma. Lippai.
- Puha alma. Pomum mite. M. A.
- Puruttya alma.
- Savanyú alma. Pomum acidum, arbutum. NC. p. 85. A' szép alma is gyakorta savanyú. km.
- Sávós alma. S. I. Pomum striatum, virgultatum.
- Sávolyos alma. S. I.
- Selymes alma. Lippai. Selyem alma,
- Sóvári alma. S. I.
- Szeges alma.
- Szelid alma. Szelid almának van böcsülete. km.
- Szent Iván alma. Lippai. p. 143.
- Szép alma. Az almának is a' szépét szokták föl kötni. km.
- Szent Benedeki alma. Lippai.
- Tafota alma. Malum tafetum. S. K.
- Telelő alma. Pomum serotinum. M. A.
- Tiltott alma. A' meg tiltott alma jobb a' többinél. km.
- Tót alma.
- Tót piros alma. Lippai.
- Tök alma.
- Török hagyomány alma. Species pomi inde a dominatu Turcarum in Hungaria.
- Vad alma. Pomum agreste. M. A. Unedo. CM.
- Vaj alma.
- Vas alma.
- Vér alma.
- Vörös alma. Lippai.
- ALMÁD. E. F. Medgyes Székében.
- Almádi. Sz. P. Veszprém Vben.
- ALMAGY. F. Gömör Vben.
- ALMÁJA. ejus Pomum. Ötet is meg csalta a' kígyó' almája. km.
- Ádám' almája. Pázm. Kal. p. 243.
- Boldog Aszszony' almája. Lippai.
- ALMAS. Pomosus, pomifer.
- Almás thn. M. és E. Országban.
- Almás kék ló. Equus pomulatus, scutulatus. M. A.
- Almás kert. Pomarium, hortus pomorum. M. A.
- ALMANAK.
- ALMANAK. Calendarium.
- ALMANAKJA. ejus Calendarium. Pázm. Kal. p. 809.
- ALMÁRIOM.
- ALMÁRIOM. Armarium, repositorium, Fiscus. M. A. — Abacus vestiarius. PP.
- AMBRUS.
- AMBRUS. t. f. n. Ambrosius. Telegdi. Agend. p. 44. scribit Amburus.
- Ambrus' dombja. Szala Vben. Lenti határában.
- Ambrus' háza. Sz. P. Abauj Vben.
- AMADE.
- AMADE, Amadé t. f. n. Homodeus.
- Amadé' falva. E. F. Csik Székében.
- Amadé-karcsa. F. Posony Vben.
- AN.
- AN, en, on, ön, suffixum, ut: hogyan. mélyen, nagyon, körmön.
- ANARCS. F. Szabolcs Vben.
- ANCS. Telek Pest Vben.
- AND.
- AND, end. Suffixum futuri tertiae personae.
- ANDA.
- Anda' háza. Sz. P. Bihar Vben.
- AND ACS. FF. Somogy és Nyitra Vben. Sz. P. Bihar Vben.
- ANDALODIK.
- El andalodik. Hallottam 1826. Apr. 21.
- ANDALOG. Mínta feje se volna, ugy andalog. Dug. km. 1 R. p. 21.
- ANDRÁS.
- ANDRÁS, Andris, Andor, Endre. t. f. n. Andreas. Andrásfa. F. Vas Vben.
- András' falva. thn. M. és E. Orsz.
- András' háza. Sz. P. Abauj Vben és E. Kolos Vben.
- András' hida. F. Szala Vben.
- András-vágás. F. Sáros Vben.
- Szent András. thn. M. és E. Orsz.
- ANGYAL.
- ANGYAL. Angelus. M. A.
- Angyal-bőr, Pantellér, Lóding v. tarkán föstött fényes papiros. S. I.
- Angyal, édes gyökér. Polypodium. PP.
- Angyal-fű. Angelica. PP.
- Angyal' háza. Sz. P. Szabolcs Vben.
- Angyal-rugta-fű. Numularia. CS.
- * Fő Angyal. Archangelus.
- Órzó Angyal. Angelus custos.
- ANGYALA. ejus Angelus.
- Mélység' Angyala. Angelus Abyssi.
- Sötétség' Angyala. Angelus tenebrarum.
- Úr' Angyala. Angelus Domini.
- Világosság' Angyala. Angelus lucis.
- ANGYALI. Angelicus. M. A.
- Angyali Iffju. Angelicus Juvenis.
- Angyali élet. Vita Angelica.
- Angyali Karok. Chori Angelorum.
- Angyali követség. Zvonárics. Post. 1. R. p. 154.
- Angyali látás. Zvonárics Post. 1. R. p. 160. 675.
- Angyali szépség. Angelica venustas.
- Angyali üdvözllet. Salutatio Angelica, Ave Maria. S. I.
- ANGYALKODIK. Angelum agit.
- ANGYALOM. Mi Angele.
- ANGYALOS. F. Szathmár Vben, és E. F. Háromszék Székében.
- ANGYALOZ, angyalozza. Compellat eum nomine angeli, Angelum vocat.
- ANNA.
- ANNA, nani, nanicza. t. asszonyi név Anna. Szent Anna. t. h. n. M. és E. Orsz.
- ANTAL.
- ANTAL, Anti, Tani. t. f. n. Antonius. Meg jött Antal Budáról. Hic venit a sexaginta viris. M. A.
- Antal a' fejed. Cescon habitas. M. A.
- Antal' falva. F. Gömör Vben.
- Antal' harasztjára bocsátani. — Eszterházi Tamás. Hunnius p. 249.
- Remete Sz. Antal. Antonius Eremita.
- Szent Antal. MV. Hont Vben.
- Szent Antal-Úr. Sz. P. Posony Vben.

Szent Antal' fa. F. Szala Vben. Szent Antal' tüze. Ignis Sacer. NC. p. 353. Pustula. CM.	Anyám' nényre. Matertera. M. A. Anyánkról való atyafiak. Agnati. M. A. Anyányi: annya magasságú, nagyságú. p. o. galamb, csirke. Sz. D.	APALIN. t. a. n. Apollonia. PP. Apalin-szűvű. Timidus, effoeminatus. S. I. M. A. L. Szent Apalin. Pázm. Kal. p. 55. Magyar ellen. p. 241.
ANTALKÓ. ANTALÓCZ. F. Ung Vben.	Anyás. Matrimus, delicatus. M. A. Anyás. Sz. P. Csongrád Vben. Anyás gyermek. Apud matrem manet. M. A. Anyáskodik. Materne sollicita est. Sz. D.	APÁT. APÁT. Abbas. V r a n c s i c s . Apát' fa. F. Szala Vben. Apát' falva. MV. Borsod Vben. FF. Csanád, Trencsén és Nógrád Vkben. E. F. Szeben Székében. Apát-úr. Dominus Abbas. Apát-urság. Abbatiale Dominium, Abbatia. Meg holtt a' barát, él a' Szent, változik az Apát-urság. km.
ANY. ANYA. Mater. M. A. A' hol nyájas az Anya, kényes leszsz a' leánya. km. Anyaföld. Patria v. Marga. S. I. Anyafű. Dracunculus major. M. A. Anyagyermek. Deliciae Matris, Matri charissimus. S. I. Anyahagyott. Faludi N. A. p. 162. Anyaház. Ecclesia haereticorum. Monoszlai Hit' oltalma. p. 19. Anyajel. Naevus. Muttermahl. S. I. Anyajuh. Ovis. S. I. Anyaló, emeló. Equa. S. I. Anyaméh. Uterus. S. I. Anyaméh-fordulás. Pázm. Pred. p. 321. Anyaméh-fű. Matricaria. Csapó. Anyaméhe. Regina apum. Anyanyelv. Linqua vernacula. S. I. Anyanoló. Matricida. M. A. L. Anyanolás. Matricidium. M. A. L. Anyaszent egyház. Ecclesia. M. A. Anyaszült. Faludi B. E. p. 36. Anyaszült süket. Faludi T. É. p. 280. Anyaszült meztelen. Totus nudus. S. I. Anyatyúk. Gallina incubans, Matrix. S. I. Anyaváros. Metropolis. Biró Márton Micae p. 376. * Édes Anya. Mater. Fösvény Anya. Nem gyűjthet annyit a' fösvény anyja, a' mennyit a' tékozló Ifjú el nem pazarolhat. km. Jobb anya. Avia. Szép anya, nagy anya. Avia. NC. p. 241. Só-anya. Sal gemmae. S. K. Kereszt-anya. Matrina. S. K. Nagy anya. Avia. S. K. Űk-anya. Abavia. S. K. Öröm-anya. Pronuba. Mater Sponsi vel Sponsae. S. K. Szűz Anya. Virgo Mater. Magyar Anya szülte. km. Mostoha Anya. Noverca. Nyájas Anya. Roszsz Anya. Még a' roszzs anya is jámbor magzatot szeret. km.	ANYÁSKODÁS. Biró Márton Angy. Társ. Anyátlan. <i>ἄμητρος</i> . Sine matre. M. A. Anyátlanodik. — Meg anyátlanodott a' méh. Lásd méh-tartás. Vác. 1821. p. 18. p. 665. ANYÁZ, meg anyázza. Matrem appellat. Kurv'anyázza. Matrem meretricem appellat. Meg kurv'anyázta. Őszve kurv'anyázta. ANYAG. Materia. Sz. D. ANYALA (kis, öreg). Sz. P. Komárom Vben. ANYJA, anynya, annya. Mater ejus. Az annya' hasában sem volt jobb dolga. km. Annya' leánya. Catonis Marcia. Annya' öle. Melly gyermek meg ijed, annya' ölebe siet. km. * Bor' annya. Viniferax. Jóbb-annya. Ejus avia. Kurv'annya. Örül mint a' Tót a' kurv'- annyának. km. Szél'annya. Penniculum. Vitorla. M. A. L. ANYÓ. Matercula, anicula. S. I. Anyóka. idem. S. I. Anyós. idem. S. I. ANYUL. Pro matre, loco matris. Pázm. Pred. p. 562. Anyúl testvér. Frater uterinus. S. I. Tiszti Szótár. p. 45.	APÁTI. Abbatialis. 2. Több helységek' neve. APÁTJA. ejus Abbas. Margit' Élete. p. 134. APÁTSÁG. Abbatia. APÁCZA. APÁCZA. Monialis, Nonna. M. A. Apácza. Eszterházi Tamás. p. 455. Apácza. Sz. P. Csanád Vben. Apácza-falu. F. Szatmár Vben. Apácza' fara. Vörös berényi Hegy' neve Veszprém felé. Apácza-fing. Tortulae Monialium. S. I. Apácza-ir. Ungventum de Tutia, Ungventum nihili. PP. Apácza-Rekesz. Faludi N. A. p. 161. Apácza-szökötő. Pázm. Kal. p. 395. Fejedelem Apácza. Priorissa NC. p. 257. Fő Apácza. Abbatissa CM. APÁCZAI. Apácza szerzet. Zvonárics M. Postilla 1. R. p. 285. APÁCZAK' Fejedelme. Abbatissa. M. A. APÁCZAT anyáczaságra szabadit. Monachae, et Nonnae nubendi libertatem facit. M. A. APÁCZASÁG. Pázm. Kal. p. 169. 420. APOSTOL. APOSTOL. Apostolus. M. A. APOSTOLA. ejus Apostolus. APOSTOLI. Apostolicus M. A. Apostoli Király. Rex Apostolicus, Magyar király. Apostoli részegség. Pázm. Pred. p. 389. Apostoliság. Apostolicitas. Guzmics. A' Vall. Egyesülés Ideája p. 103. APOSTOLKODIK. Apostolum agit. Vajda K. E. 1. K. p. 280. APOSTOLSÁG. Apostolatus. M. A. 2
ANYÁCSKA. Matercula, Anicula. Vajda. K. É. 1. K. p. 508. „Egy meg aggott öreg Anyácska.” Anyáskodik, anyai gondviseléssel van. Sz. D. Anyám. Mater mea. Anyám' bátya. Avunculus. M. A. Anyám' bátya' fia. Matrueus. M. A. Anyám' főztte. Coctura matris meae.	AP. APA. Tata. Pater. M. A. Eb-apának kutya fia. km. Apa. F. Szathmár Vben. Apa' hida. E. FF. alsó Fejér, és Kolos Vkben. Apa-nagy-falu. E. F. belső Szolnok Vben. Apa-telek. F. Arad Vben. Szép Apa. Avus. NC. p. 241. Apai. Paternus. Apai jus. Jus paternum. Apai, anyai jus. Jus paternum et maternum. Apaj. F. Posony Vben. Sz. P. Pest Vben. Apád' fia. Tu ipse. S. I. Apátlan. Sine patre. APÁGY. Sz. P. Szabolcs Vben. APÁR. F. Tolna Vben. APCZ. MV. Heves Vben. APJA. ejus pater. Volt az apjának, de nincs a' fiának. km. Apja fia. Patrissat. PP. Apja' fia. Patris est filius. M. A. Apja tűz, anya puska-por, fia csupa láng. km. Dug. 1. R. p. 184. APONY (kis, nagy). F. Nyitra Vben. Apony' vára. Vár omladék. Nyitra Vben. APÓ, Apóka, Após. Paterculus v. seniculus, vetulus, Pappus. APOL, apolja. Basiat, osculatur. M. A. Meg apolja. idem. M. A. CM. Apolgat, apolgatja. Exosculatur. M. A. Apolás. Basium, osculum. M. A. Meg apolgatja. Dissvaviatur. CM. APÚL. Apúl testvér Frater carnalis. S. I. APUS, idem ac Após. Öreg Apus.	APÁTSÁG. Abbatia. APÁCZA. APÁCZA. Monialis, Nonna. M. A. Apácza. Eszterházi Tamás. p. 455. Apácza. Sz. P. Csanád Vben. Apácza-falu. F. Szatmár Vben. Apácza' fara. Vörös berényi Hegy' neve Veszprém felé. Apácza-fing. Tortulae Monialium. S. I. Apácza-ir. Ungventum de Tutia, Ungventum nihili. PP. Apácza-Rekesz. Faludi N. A. p. 161. Apácza-szökötő. Pázm. Kal. p. 395. Fejedelem Apácza. Priorissa NC. p. 257. Fő Apácza. Abbatissa CM. APÁCZAI. Apácza szerzet. Zvonárics M. Postilla 1. R. p. 285. APÁCZAK' Fejedelme. Abbatissa. M. A. APÁCZAT anyáczaságra szabadit. Monachae, et Nonnae nubendi libertatem facit. M. A. APÁCZASÁG. Pázm. Kal. p. 169. 420. APOSTOL. APOSTOL. Apostolus. M. A. APOSTOLA. ejus Apostolus. APOSTOLI. Apostolicus M. A. Apostoli Király. Rex Apostolicus, Magyar király. Apostoli részegség. Pázm. Pred. p. 389. Apostoliság. Apostolicitas. Guzmics. A' Vall. Egyesülés Ideája p. 103. APOSTOLKODIK. Apostolum agit. Vajda K. E. 1. K. p. 280. APOSTOLSÁG. Apostolatus. M. A. 2
	APALIN.	

- AR.
- Kis Ar. (
- Nagy Ar. (F. Sztalmár Vben.
- ARA. R. Meny, nurus. PP.
- ARACS. FF. Somogy és Szala Vbken. Sz. P. Torontál Vben.
- Aracsa. Sz. P. Szala Vben.
- ARAD. Erősség. Arad Vben.
- Arad Vármegye. Comitatus Aradiensis. Ó Arad. MV. Arad Vben.
- Új Arad. MV. Tömös Vben.
- Aradác F. Torontál Vben.
- Aradi. Aradiensis.
- Aradi Puszt. Sz. P. Somogy Vben.
- Aradvány (kis, nagy) Sz. P. Szabolcs Vben.
- ARAK. F. Moson Vben.
- ARASZ. Spithama, Palmus. M. A. PP. elő-arasz. Spithama minor.
- Bak-arasz. idem. Nagyváthi G. Aszszony p. 154.
- Nagy arasz. Spithama major.
- Arasznyi. Spithamális, Palmaris, dodrantalis. S. I. Egy arasznyi. Unius Spithamae.
- ARAT. aratja. Metit. M. A. A' ki mint vet, ugy arat. km.
- Be aratja. Demetit, Demessum colligit, Recondit. M. A.
- El aratja. Emetit. Demetit. M. A.
- Föl aratja. Pázm. Pred. p. 263.
- Ki aratja. Emetit.
- Le aratja. Demetit. M. A.
- Meg aratja. idem. M. A.
- Aratás. Messis, Messio. M. A.
- Ei aratás. Demessio. M. A.
- Aratása. Ejus Messis. Ritka vetésnek szegény az aratása. km.
- Aratáskor. Tempore messis.
- Aratatlan. Non demessus. Aratatlan maradt a' jószág.
- Aratott. Messus.
- Le aratott. Demessus. M. A.
- Meg aratott. idem. M. A.
- Arató. Messor. M. A.
- Arató gombócz.
- Arató rész. Rata messorum.
- Kepés Arató. Messor, qui pro labore certam partem demessae frugis percipit.
- Pénzes Arató. Messor pecunia conductus. ARD.
- Arda. Sz. P. Veszprém Vben.
- Ardány. E. F. Doboka Vben.
- Ardány' háza F. Bereg Vben.
- Ardányócz. F. Nyitra Vben.
- Ardó. FF. Zemplin, Bereg, Ugocsa, Torna, Sáros Vbken E. F. közép Szolnok Vben. Sz. P. Gömör Vben.
- Ardócska. Sz. P. Torna Vben.
- ARLÓ. F. Borsod Vben.
- Arlócz. Sz. P. Trencsin Vben.
- ARMA. Sz. P. Bars Vben.
- Armás. Latro. PP.
- ARANY.
- ARANY. Aurum, Aureus. Nem fog aranyon rosda. Frustra Herculi calumniam struxeris. M. A.
- Arany. E. F. Hunyad Vben.
- Arany alma. Malum aureum: Pázm. Pred. p. 1217.
- Arány-ág. P. Arad Vben.
- Arány-bánya. Aurifodina, Auraria. M. A.
- Arany békó. Ravasz a' szerelem, arany békóval jár. Dug. km. 2. R. p. 172.
- Arany bogár. Chrysis. Goldkáfer. S. I.
- Arany bögyü. Aureola v. oriolus. S. I.
- Arany csésze. Phiala aurea.
- Arany-csináló. Alchimista. S. I. A' ki azt igéri, hogy aranyat csinál, ezüstöt akar csinálni. km.
- Arany edény. Vas aureum. Nem kell az arany edényt a' pad alatt hevertetni. km.
- Arany elmének gyöngy a' gondolatja, Dug. km. 2 R. p. 119.
- Arany enyv. Chrysocolla, Chrysitis. S. I.
- Arany eső. Pluvia aurea.
- Arany esőlék. Ramentum auri. S. I.
- Arany ér. Haemorrhöis. S. I.
- Arany ércz. Auraria. PP.
- Arany fonál. Auri filum, aurum textile. PP.
- Arany forint. Florenus aureus. M. A. Florenus auri, aureus numus florentinus. S. I. Pesti Fáb. p. 72. Pázm. Kal. p. 26. 841, 875. 1022. Pred. p. 1165. Vajda. 2. K. p. 165. — p. 389. 3. K. p. 79.
- Arany fonás. Deductio auri in fila. S. I.
- Arany fonó. Margit' É1. p. 144.
- Arany füstök. Aurum musivum. S. I.
- Arany függő. Inauris, Monile. M. A.
- Arany fűrt. Villus aureus.
- Arany-fűrtözi. Kár a' kutya' szőrét meg arany-fűrtözni. km.
- Arany füst. Fucus aureus. Sík. S. I.
- Arany füstös köté. Sík paszomány. S. I.
- Arany gondolat.
- Arany glét. Auripigmentum, Chrysocolla. M. A.
- Arany gyapjú. Vellus aureum. S. I.
- Arany gyűrű. Annulus aureus.
- Arany-hajú. Auricomus. M. A.
- Arany hal. Auratula. S. I.
- Arany hártja. Dug. km. 1. R. p. 259.
- Arany hid. Pons aureus. Arany hidat csinálj a' futó ellenségnek. km.
- Arany hím. Textile auro distinctum, Textum Babylonicum, olim imago aurata. S. I.
- Arany-himezés. Ars Phrygionica, olim pictura auraria. S. I.
- Arany horog. Hamus aureus. Arany horoggal horgász. M. A.
- Arany Idk. F. Abauj Vben.
- Arany idő. Aetas aurea. Faludi U. E. 3. R. p. 46.
- Arany kapu. Porta aurea.
- Arany kapufa. Árva az árva ha kapúfája arany is. km.
- Arany korona. Corona aurea.
- Arany-kő Csárda Szepes Vben.
- Arany kulcsos. Camerarius Aulicus. S. I.
- Arany kupa. Patera, crater. NC. p. 397.
- Arany-kút. E. F. Kolos Vben.
- Arany-lábú. Auripes.
- Arany-lábú Bányácska. F. Zemplin Vben.
- Arany-lábú Tuszony. E. F. Kolos Vben.
- Arany láncz. Torques. M. A.
- Arany-lánczos. Torquatus. M. A.
- Arany-levél. Bractea, bracteola aurea. S. I.
- Arany-lopó. Aurifur, aurilegus. M. A.
- Arany-marha. R. Aurum caelatum, factum, vasa aurea. S. I.
- Arany málu. Emberiza citrinella. Goldaramer. S. I. aliis Arany-málinkó.
- Arany-mező. E. F. Kővár Vidékében.
- Arany-mérfü. Trutina auraria. S. I. numaria trutina. PP.
- Arany mony. Ovum aureum, „Egy lud vala, ki arany monyat tojik vala.“ Pesti Fab, p. 55.
- Arany morzsalék. Palacra, Balux. PP.
- Arany - mű. Aurum caelatum, Cimelium. S. I.
- Arany műhely. Aurificina. S. I.
- Arany-mű-szék. Cimeliarchium. S. I. Faludi N. A. p. 31.
- Arany műves. Aurarius. PP. Aurifex, aurifaber. S. I.
- Arany-műves láda. Cimeliarchium, armarium sanctius. PP.
- Arany-művesség. Aurificium. S. I.
- Arany-olvasztás. Liquatio auri.
- Arany óra. Aureum horologium.
- Arany' pataka. F. Sáros Vben.
- Arany perecz. Armilla. M. A.
- Arany-pereczes. Armillatus. M. A.
- Arany pénz. Numus aureus, olim pensa auri, Bizantius. S. I.
- Arany pohár. Poculum aureum. Bátorabb fakkánából inni, mint arany pohárból. km.
- Arany por. Aurum pulveratum. PP.
- Arany pöngés. Nincs szebb szó az arany pöngésnél. km.
- Arany-ráma. Faludi N. A. p. 32.
- Arany rojt. Illik mint az arany rojt a' Szobránzi gubához. km.
- Arany ruha. Vestis aurea.
- Arany szám. Numerus aureus.
- Arany sárga füstök. Auripigmentum. PP.
- Arany szájú. Chrysostomus.
- Arany szem. Balux, baluca. M. A.
- Arany-szerető. Chrysophilos. Pázm. Pred. p. 1237.
- Arany-szín. Arsenicum, it. aureus color. M. A.
- Arany-színü. Fulvus, aurei coloris. M. A.
- Arany-színü hal. Aurata. M. A.
- Arany-szövés. Textura auraria. S. I.
- Arany-szövet. Pannus intertextus auro, Textum aureum. S. I.
- Arany toll. Nem jó minden aprólékot arany tollal irni. km. Dug. 1 R. p. 38.
- Arany-tajték. Chrysitis. S. I.
- Arany-tábla. Pázm. Pred. p. 157.
- Arany-választás. Auri secretio, seunctio, excretio. PP.
- Arany vessző. Faludi E. M. p. 81.
- Arany-verő. Auricursor. S. I.
- Arany-viselő. Auriger. M. A.
- Eresztett arany. Aurum potabile. Faluludi T. É. p. 292.
- Arany-virág, arany-fű. Stoechas citrina. Csapó.
- Finom arany. Aurum ignitum. Pázm. Pred. p. 192.
- * Császári arany. Aureus Caesarus.
- Füstő arany. Aurum musivum. S. I.
- Fövény arany. Balax Plinii. Ammochrysus. S. I.
- Dupla arany. Aureus binio. S. K.
- Fejér arany. Platina. Mitterpacher.

- Farkas fogas arany. Lupini aurei in Documento anni 1649. Erant aurei Principis Báthori, qui insignia Familiae tres dentes lupinos monetae incudi fecit.
- Körmöczi arany. Aureus Cremnicensis. Termés-arany. Aurum nativum.
- Tiszta arany. Aurum obryzum.
- Vertt arany. Cusum aurum. S. K.
- Vont arany. Ductile, textile aurum. S. K.
- ARANYAD (alsó, fölso). FF. Szala Vben.
- ARANYÁSZ (név). Aurilegus, Aurilotor. Heltai. Kron. 1. R. p. 231. 2. R. p. 163.
- ARANYÁSZ (ige). Aurum legit, lavat. Sz. D. S. I.
- Aranyászat. Aurilegium, aurilectio, aurilotura. S. I.
- Aranyászó. Chrysoplites, Aurilegus. PP.
- ARANYI (Kis, nagy). Sz. PP. Nógrád Vben.
- ARANYJA, aranyja, arannya. Ejus aurum, ejus Aureus. Kinek nincs arannya, szolgálatját ajánlja. km.
- Lajos' arannya. Louis d'or.
- ARANYKA. F. Torontál Vben.
- Aranyka alma. Goldranette.
- ARANYNYAL futtatja. Inaurat. S. I.
- Aranynyal futtatás. Inauratio. S. I.
- Aranynyal szöv. Aureo stamine intexit. PP.
- Aranynyal versengő. Chelidonium minus, Ranunculus ficaria. S. I.
- ARANYOS, aranyas. Auratus, aureus, auro abundans. M. A. Nic. Oláhi Hung. p. 64.
- Aranyos. FF. Baranya, Borsod, Komárom, Heves és Szathmár Vben. Sz. PP. Bács és Somogy Vben. E. Folyó víz Torda és alsó Fejér Vben.
- Aranyos bánya. E. F. alsó Fejér Vben.
- Aranyos gyéres. MV. Torda Vben.
- Aranyos hal. Orata, aurata. M. A. Vr.
- Aranyos istáp fű. Virga aurea. M. A.
- Aranyos kéz. A' Mester-embernek aranyos a' keze. km.
- Aranyos lóna. E. F. Torda Vben.
- Aranyos Marót. MV. Bars Vben.
- Aranyos Medgyes. MV. Szathmár Vben.
- Aranyos Mise, aranyas Mise: hajnali mise. Telegdi Homil. Mut. tábl. Biró Márton. Micae p. 3.
- Aranyos Móricz. E. F. Doboka Vben.
- Aranyos paprúd. Trichomanes. M. A.
- Aranyos Rákos. E. F. Aranyos Székében.
- Aranyos széke. Erdélyben.
- Aranyos szélű könyv. Auratae secturae liber, auratus margine. PP.
- Aranyos üstök. Adiantum aureum, v. Polytrichum. S. I.
- * Bács-Aranyos. F. Szabolcs Vben.
- Fél-Aranyos. Sz. P. Komárom Vben.
- Kis Aranyos. (E. FF. alsó Fejér Vben.
- Nagy Aranyos. (Vben.
- ARANYOZ, aranyozza. Aurat, deaurat. M. A.
- Meg aranyozza. Deaurat, inaurat. M. A. A' bot, ha meg aranyozzák is, súlyot üt. km.
- Aranyozás. Inauratio.
- Meg aranyozás. Auratura. Auri inductio. PP.
- Aranyozat. Inauratura.
- Aranyozott. Auratus. M. A.
- Aranyozó. Aurarius, Inaurans, Aurator. PP.
- ARANYÚL. In auro, instar auri. Pázm. Pred. p. 1165.

ARÁNY.

- ARÁNY, erány. Scopus, meta v. objectum, v. propositum. S. I.
- ARÁNYATLAN. Non habens scopum.
- Egy arányatlan. Inaequalis, Dissimilis Discors. S. I.
- Egy-arányatlanság. Inaequalitas Dissimilitudo. S. I.
- ARÁNYJA. Ejus scopus, ejus meta.
- Arányjában. E regione, ex adverso, e contraria parte. S. I.
- Torony' arányjában. Juxta directionem Turris.
- ARÁNYÍT, arányítja.
- Egy-arányít. Aequat. S. I.
- Egy-arányító. Aequator. S. I.
- ARÁNYOS. Scopo congruus, consonus, conveniens v. Proportionatus. S. I.
- Arányos ember. Vir accuratus, diligens. S. I.
- * Egy-arányos. Aequipollens, Aequivalens, Ejusdem pretii, v. valoris. S. I.
- Két egy-arányos füle van: igazságos. km.
- Arányosan. Scopo convenienter.
- Egy arányosan. Aequaliter. S. I.
- Arányosság. Conventientia, Proportio, Symmetria. S. I.
- Egy-arányosság. Aequalitas, Paritas. S. I.
- ARÁNYOZ, arányozza. Collineat, Collimat. PP.
- Káldi Gen. 41. 15. Ha el akarod találni a' czélt, följobb arányozz. km.
- Meg arányozza. Collimat, Conjicit. M. A. a' tárgyat, czélt, vadat. Sz. D.
- Arányozás. Collineatio, collimatio. M. A.
- Arányozó. Collineans, Collimans. PP.
- Arányzóba veszi. Faludi Sz. E. p. 53. T. É. p. 22.
- ARÁNYTALAN. Scopo carens, inconveniens. S. I.
- ARÁNYTT, Arányt, Aránt. Quoad, circa, De. S. I.
- Egy-aránt. Aequaliter. Az ujjunk sem ér egy aránt.
- Aránta. E regione illius. M. A.
- Arántad. E regione Tui. M. A.
- Arántam. E directo Mei.
- ARÁNYSÓ. S. I.
- Egy-aránysó. Aequalis. S. I.
- Egy-aránysó képpen. Aequaliter. S. I.
- ARÁNYÚ.
- Agy arányú. Aequivalens. Pázm. Kal p. 949.
- Egy arányúság. Aequalitas, Similitudo, Paritas. S. I.
- ARÁNYÚL.
- Egy arányúl. Aequaliter. Faludi T. É. p. 79.

ARCZ.

- ARCZ, orcz. Facies, Mala, Vultus. S. I.
- Arcz-Kép. Portrait.
- ARCZA. Facies, Mala, Vultus. M. A. Szűnek tolmácsa az arcza.
- Arcza-pirulás. Szegénység nagy arczapirulás. km.
- Arcza-pirító szegyen. Faludi N. U. p. 19.
- Arcza-törülő. Sudarium.
- Ál-arcza. Larva.
- * Vendég-arcza. Larva. Minden vétek talál magának vendég-arczát. km.
- Fris arcza. Faludi Sz. E. p. 35.
- Víg-arcza. Vultus boni. Nagy bánatban nehéz víg arczát mutatni. km.
- Arczája. Ejus vultus. Bocskor-bőr az arczája. km.
- Os impudens. Korán későn arczájára kerül. km.
- Arczátlan. Impudens, impudicus. M. A.
- Arczátlanokodik. Impudens est. Faludi N. E. p. 55.
- Arczátlanság. Impudentia, impudicitia. M. A.
- Arczátlanúl. Impudenter, impudice. M. A.
- Arczáz, arczázza. Probro afficit, confundit. M. A.
- Meg arczázza.
- Arczázás. Confusio.
- ARCZCZAL. Cum vultu.
- Arczczal fordul. Facie obvertitur.
- Arczczal föl. Superius.
- Arczczal le. Pronus.
- Arczczal le-borúlt. Cernuus.
- ARCZÚL. In faciem.
- Arczúl csapja. Alapam impingit.
- Arczúl csapás. Colafisatio. Pázm. Pred. p. 794.
- Arczúl támad reá. Pázm. Pred. p. 735.
- Arczúl vágás. Pázm. Pred. p. 810.
- Arczúl el terült. Faludi. T. E. p. 20.
- Arczúl veri. In faciem caedit. Sz. D.
- Arczúl viaskodik. In faciem reluctatur. Sz. D.
- Arczúl üti. Alapam impingit. S. I.
- ARCZULAT. Facies, Vultus.

ARK ANGYAL.

ARKANGYAL. Archangelus. Fő Angyal. M. A.

ARNÓLD.

ARNÓLD. t. f. n. Arnaldus.

Arnyöld'falva. F. Szepes Vben.

ARNÓT.

ARNÓT. Albanus, ein Arnaut. PP.

ASPA.

ASPA. Alabrum. PP. M. A. CM.

AZSAG.

AZSAG. Rutabulum. M. A. Contus furnarius. PP.

Peniculus clibanarius. S. I. Szén vonó. CM.

Azsag-pemet. Herba Rutabularia, frutex, ex quo fit rutabulum. M. A.

AZSAGGAL el üti a' tüzet. Conto versat furnaria ligna. PP.

AZSAGOLJA. Expellit v. verberat. S. I.

Meg aszabolja. idem. Sámbar ellen. p. 396

AZSAGOS. Volatica. Aszagon-járó. Boszorkány. S. I.

ASZ.

ASZ. Arescit, arefit. M. A.

El asz. Contabescit, contabet. M. A.

Hozzá asz. Faludi N. U. p. 6. N. E. p. 93.

Ki asz. Pázm. Pred. p. 646. Exaret, exarescit. M. A.

Meg asz. Pázm. Kal. p. 657. Arescit, Exarescit, Inarescit. M. A.

ASZAG. Szemet, trágya. Sz. D. Bűdös, mint az aszag. km. Dug. I. R. p. 214.

ASZAL, aszalja. Siccacit, Arefacit, Torret, Torrefacit. M. A.

Meg aszalja. Arefacit. M. A. Siccacit. CM.

Aszalás. Siccacitio.

Aszaló. Siccatorium. PP.

Aszaló. MV. Borsod Vben. F. Somogy Vben.

Aszaló-ház. Testum torrendorum fructuum, Siccatorium.

Aszaltt. Siccatus, arefactus. M. A.

Aszaltt gyümölcs. Fructus siccati.

Aszaltt körtvély.

Aszaltt szilva. Pruna siccata.

Meg aszaltt. Arefactus. M. A.

Aszaltvány. Siccacitum, vel quod siccari solet.

ASZAT, gyom, hasztalan fű. Sz. D.

ASZÁLY. Siccitas, aridum. M. A.

Aszályos. Siccus, aridus. M. A.

Aszályosság. Siccitas, ariditas. M. A.

ASZAR. F. Komárom Vben.

ASZÁS. Siccacitio, arefactio.

El aszás. Contabecit. M. A.

ASZOMÁNY. Bizonyos fű. Sz. D.

ASZOTT. Arefactus, aridus. A' lélekre aszott vétket nehéz le vakarni. km. Dug. 2 R. p. 112.

Aszott-száraz. Tabidus, siccus. M. A.

Aszott tüske (al-földön mácsonya), gabonákban terem.

El aszott. Arefactus, v. Tabefactus, Tabidus. S. I.

ASZÓ. Arescens.

Aszó. FF. Bihar, és Szathmár Vben.

Aszó-fő. F. Szala Vben.

Aszód. MV. Pest Vben.

ASZSZU. Siccus, Aridus, Toridus. M. A.

Aszszu ágok. Ramalia. PP.

Aszszu fa. Lignum aridum. Az aszszu fa mellett a' nyers is meg ég. Pázm. Pred. p. 301.

Aszszu fű. Beniczki p. 47.

Aszszu fűgék. Caricae. PP.

Aszszu gyümölcs. Fructus siccati. S. I.

Aszszu kenyér. Pázm. Kal. p. 150.

Aszszu kór. R. Pulmonarius, Peripneumonicus, Phthisicus. S. I.

Aszszu kórság. Phthisis. M. A.

Aszszu kórságos. Phthisicus. M. A.

Aszszu széna. Foenum siccaneum. PP.

Aszszu szilva. Prunum pressum, siccacitum. PP.

Aszszu szőlő. Uva passa. Káldi. Num. 6. 3.

Aszszu-szőlő-bor. Vinum ex uvis passis. Auspruch. S. I.

Aszszu természetű. Siccacitum, siccaneus. M. A.

Aszszu'völgye, aszu'völgye. Sz. P. Szala Vben.

Aszszun. Sicce, aride. M. A.

Aszszuság. Siccitas, Ariditas. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 511.

ASZTÉJ (asz-téj? —). F. Bereg Vben.

ASZSZONY.

ASZSZONY. Mulier, Foemina, Domina. M. A. Köszönnyetek ludak, én is Aszszony vagyok. km.

Aszszony-Barát. Gyöngyösi I R. p. 32.

Aszszony ember. Foemina, Mulier. M. A.

Halgatással szép az Aszszony-ember. km.

Aszszony emberes. Mulierarius. Mulierosus. M. A.

Aszszony-emberi. Foemineus, Foemininus, Foeminalis. M. A.

Aszszony-emberke. Pázm. Pred. p. 757.

Aszszony'fa. t. h. n. Aszszonyfán is elkél a' bor. km.

Aszszony'falva. t. h. n.

Aszszony-feleség. Pesti, p. 89.

Aszszony-férjfi. Androgynos. CM.

Aszszony-ház. Aszszony-lak. Gynaecium.

Aszszony'háza. Sz. PP. Szala Vben.

Aszszony-hölgy. Pázm. Kal. p. 308. 449.

Aszszony-mester. Praeceptrix. CM.

Aszszony'népe. E. F. első Fejér Vben.

Aszszony-népek. Tordai' Kéz irati.

Aszszony-Pápa. Papissa. Pázm. Kal.

p. 777.

Aszszony-Pajtás. Faludi N. A. p. 42. 131.

Aszszony-Pap. Sacerdotissa. CM.

Aszszony-sírás. Aszszony' sírásnak, beszomorúságnak ritkán lehet hinni. km.

Aszszony-süveg. Calidrum, Mitella. PP.

Aszszony-szag. De jó Káposzta, nincsen Aszszony'szaga. km.

Aszszony'szája. Sok só ételben, sok szó Aszszony szájában nem jó. km.

Aszszony-szállás. Sz. P. Nagy Kunságban.

Aszszony-szerető. Mulierosus. M. A. L.

Aszszony-szüvü. Effoeminatus. M. A.

Aszszony-társ. Amica, Socia. Freundinn. S. I.

Aszszony'telke. Sz. P. Bihar Vben.

Aszszony-vári. Sz. P. Somogy Vben.

Aszszony'vására. F. Bihar Vben.

Aszszony-verés. Nem sok böcsületet nyer az ember az aszszony-verésből. km.

* Bajcsi Aszszony. Tud hozzá, mint a' Bajcsi Aszszony a' kávé-főzéshez. km.

Boldog Aszszony. Beata Domina.

Boldog Aszszony. t. h. n.

Czigány Aszszony. Zingara Mulier.

Egy aszszony. Una Foemina. Két lud, egy aszszony, egész Vásár. km.

Fejedelem aszszony. Principissa. vel Abbatissa Monialium.

Fonó Aszszony. Netrix. S. K.

Fő Aszszony. Faludi N. A. p. 17.

Földes Aszszony. Terrestris Domina. S. K.

Főlséges Aszszony. Augustissima Domina. S. K.

Gazdag Aszszony. Dives Mulier. Jaj az olly szegénynek sorsa, ki gazdag aszszonyt vesz. km.

Gazda Aszszony. Oeconoma. Mater familias. CM.

Haragos aszszony, sűrű füst, lyukas tál ártalmas a' háznál. km.

Három aszszony. Három aszszony egy vásár. km.

Házasszony. Matrona. CM.

Házi Aszszony. Domina domus. Hera. S. K.

Herczeg Aszszony. Faludi T. É. p. 12.

Hörsökös aszszony. Ha a' hörsökös aszszonyt

meg akarod szelidíteni, járd meg véle a' tánczot a' mogorósban. km.

Ifjú Aszszony. Juvenis Domina. S. K.

Isten aszszony. Dea. S. K.

Jámbor Aszszony. örökség, 's majorság, ház, minden gazdagság nem ér jámbor aszszonynyal. Sat dotata venit, quae bene casta venit. K. V. p. 467.

Jó aszszony. Mulier frugi. Ritka madár a' jó aszszony. km.

Két aszszony. Nem titok, a' mit két aszszony tud. km.

Két aszszony közben. Intervallo temporis inter Festum assumtae, et natae Virginis. Két aszszony közben leg jobb a' tojást téltre el rakni.

Királyné Aszszony. Domina Regina.

Kis aszszony. Domicella. Sok a' kis aszszony, kevés az Úrfi. km.

Kis aszszony' napja. Festum nativitatis B. V. M.

Koldus aszszony. Mendica.

Követ-Aszszony. Deputata, ablegata. Faludi N. A. p. 19.

Koma-aszszony. Commater. S. K.

Leány-aszszony. Virgo Civis. S. K.

Meny-aszszony. Sponsa. Büszke, mint a' Kompódi Meny-aszszony. km.

Mérges aszszony. Mérges aszszonynak haragos a' leánya. km.

Mosolygós Aszszonynak, görhes lónak, világos fölhőnek nem kell hinni. km.

Nagy aszszony. Magna Domina.

Nagy aszszony' napja. Festum assumtae B. V. M.

Nyoszó aszszony. Pronuba. Paranympa. S. K.

Özvegy Aszszony. Vidua. S. K.

Rác Aszszony. Thressa. S. K.

Roszz aszszony. Mala mulier. Nagy szomorúság a' roszz aszszony. km.

Sógor Aszszony. Affinissa. S. K.

Szakállas aszszony. Ojjad magadat a' szakállas aszszonytól. km.

Szemérmes Aszszony. Ha szemérmes is az aszszony, ne bizd idegen kézre. km.

Szép aszszony. Pulchra mulier. A' szép aszszony is, ha meg venül, csunya üdöt ér. km.

Szóbéli aszszony. Suspecta mulier. A'ki szóbéli aszszonynyal társalkodik, hamar Kurafi név ragad reá. km.

Terhes aszszony. Foemina gravida. Kivánatos, mint a' terhes aszszony. km.

Úri aszszony. Domina. S. K.

Vajkai aszszony. Szeleld meg, ha dohos, mint a' Vajkai aszszony a' lisztet. km.

Venéki aszszony. Érti, mint a' venéki aszszony a' spárga-főzést. km.	Asztal' fia. Riscus, capsula mensae, cista mensaria. M. A.	ATYA. Pater.
Vén aszszony. Vetula, Anus. S. K.	Asztal-gyártó. Arcarius, Mensarius, Abietarius, Scrinarius. M. A. Pázm. Pred. p. 413.	Atya. F. Szatmár Vben. Sz. PP. Fejér és Veszprém Vkben. E. F. Udvarhely Székében.
ASZSZONYA. ejus Domina.	Asztal-hulladék. Pázm. Pred. p. 30.	Atya-fi. Cognatus, consanguineus M. A.
Föld' aszszonya. Roma.	Asztal-láb. Trapezophoron. M. A.	Atya-fias. Consanguineus, Habens cognationes. M. A.
Népek' aszszonya. Domina gentium.	Asztal-terítés. Structio mensae.	Atyafiaszkodik. Csuzi. Tromb. p. 492.
Tenger' aszszonya. Domina maris.	Asztal-terítő. Mensae structor, Strator. S. I.	Atyafisodik. Cognationem init.
ASZSZONYÁLKODIK. Effoeminatur. „Mátyás Király is aszszonyálkodni kezdte.“ Heltai M. Kronika. 2. R. p. 151.	Asztal-vető. idem. NC. p. 265.	Atya-fiu. Frater, cognatus. M. A.
ASZSZONYI. Muliebris. M. A.	* Alacson asztal. Victus tenuis. Alacson asztalon bátorságosb enni km.	Atya-fiui. Fraternalis. M. A.
Aszszonyi állat. Mulier, foemina. M. A.	Fenyő-asztal. Mensa abiegna. NC. p. 399.	Atya-fiuság. Cognatio, Fraternalitas. M. A.
Aszszonyi czifra. Faludi N. A. p. 15.	Játszó asztal. Vajda. 2. K. p. 251.	Atyafiuságos szeretet. Faludi. N. E. p. 166.
Aszszonyi ékesség. Mundus muliebris. M. A.	Magas asztal. Victus parvus. Sovány, mert magas az asztala.	Atya-fiu képpen. Fraternalis. M. A.
Aszszonyi finnyaság. Faludi N. E. p. 53. T. É. p. 12.	Nagy asztal.	Atya' huga. Matertera. M. A.
Aszszonyi kény.	Öltöző asztal. Toilette Faludi N. A. p. 140.	Atya Isten. Deus Pater.
Aszszonyi kényesség.	Rakott asztal. Mensa segmentata. NC. p. 399.	Atya Mester. Magister Tyrorum. PP.
Aszszonyi kórság. Menses, menstruum. S. I.	Szabad asztal. Mensa gratuita. PP.	Atya-ölés. Parricidium. S. I.
Aszszonyi nem. Sexus sequior, muliebris, genus foemininum. Faludi U. E. 3. R. p. 11.	Szakács asztal. Abacus. CM.	Atya-öldöklő. Pázm. Pred. p. 214.
Aszszonyi nép. Mulieres. Foeminae. S. I.	Számartó asztal. idem. CM.	Édes atya. Pater genuinus. S. K.
Aszszonyi nyavalya. Menses. Menstrua. M. A.	Teli asztal. Faludi N. E. p. 13.	Gyám-Atya. Tutor. Szigvárt. 1 szakasz. Hütös atya. Pater adoptivus. S. K.
A.	Terhelt asztal. Faludi N. U. p. 116.	* Kereszt Atya. Patrinus. S. K.
Aszszonyi rend. Faludi. T. É. p. 74.	Úri asztal. Faludi T. É. p. 216.	Lelki Atya. Pater Spirituality. S. K.
Aszszonyi szeretet. Muliebris amor.	ASZTALA. Ejus mensa. Más asztalához törüli a' kését. km.	Nagy Atya. Avus. S. K.
ASZSZONYKA. Muliercula. Pázm. Pred. p. 746.	ASZTALI. Mensarius. M. A.	Öreg Atya. Avus. S. K.
ASZSZONYKODIK. Dominam se gerit.	Asztali áldás. Benedictio mensae.	Öröm-nya. Pater Sponsi.
Báb' aszszonykodik. Obstetricem agit.	Asztali bolondozás. Vajda K. É. 1. K. p. 598.	Szent Atyák. Sancti Patres.
Aszszonykodás.	Asztali edények. Vasa mensalia.	Szentséges Atya: Pontifex.
Gazda-aszszonykodás. Csuzi. p. 337.	Asztali jó lakások. Faludi N. U. p. 115.	Vámos Atya. F. Bereg Vben.
Aszszonykodó. Dominatrix. M. A.	Asztali kendő. Mantile. Mappula. S. I.	ATYAI. Paternus, Patrius. M. A.
ASZSZONYODIK.	Asztali készület, asztali szer. Vasa convivalia. S. I.	Atyai Intés. Paterna monitio.
El aszszonyodik. Faludi U. E. 3. R. p. 141.	Asztali lepel. Mappa. Mensale. S. I.	Atyai keresmény. Pázm. Pred. p. 424.
ASZSZONYOS. Mulierosus. M. A.	Asztali lepke. Parasitus, Assecla mensarum. S. I.	Atyai képpen. Patrie, Paternae. M. A.
Aszszonyosodik. Effoeminatur.	Asztali ruha. Vestes coenatoriae, Linthea mensalia. Tischzeug. S. I.	Atyai örökség. Patrimonium.
El aszszonyosodik. Faludi. N. U. p. 5.	Asztali szolgálók. Dietarii. M. A.	Atyai szeretet. Amor Paternus.
it. U. E. 3. R. p. 141.	Asztali társ. Commensalis, convictor. S. I.	ATYASÁG. Paternitas. Káldi. Ephes 3. 15.
ASZSZONYOZ, aszszonyozza. Eam nomine Dominae compellat. Ne aszszonyozzon engemet. Non me vocet Dominam.	ASZTALNOK. Structor, Strator. NC. p. 265.	Atyaságod. Paternitas Vestra.
ASZSZONYÁSÁG. Matróna. Domina. Faludi. T. É. p. 81. it. Zvonárics Postilla. 1. R. p. 173.	Fő-Asztalnok.	ATYÁD. Pater Tuus.
ASZSZONYTALAN. Coelebs, v. continens, abstinens a foeminis. S. I.	ASZTALOS. Mensarius. M. A.	Atyád' atya. Avus Tuus. M. A.
ASZSZONYÚL. Muliebriter. M. A.	Asztalos-enyv. Fabrile gluten. S. I.	Atyád' atya' fia. Patruus. M. A.
	Asztalos-munka.	ATYÁLKODIK. Patrem agit. S. I.
	Asztalos társ. Convictor. M. A. CM.	Atyálkodó. Erdélyi, Zichi fölött p. 7.
	ASZTALT terít. Mensam sternit.	ATYÁM. Pater meus.
		Atyám' fia. Frater meus.
		Atyám' fia. Fratres mei.
		Atyám' nényne. Amita. M. A.
		Atyámat követem. Patrisso, Patrizo. M. A.
		ATYÁNK. Pater noster.
		Atyánkról való Rokonink. Cognati nostri. M. A.
		Mi atyánk. Pater noster. Oratio Dominica.
		Sok mi atyánk, kevés vakarcs. km.
		ATYÁS. Patrimus. M. A.
ASZTAG.	AT.	
ASZTAG. Congeries, strues, cumulus, Acervus. M. A. Nem lehet a' számárra asztagot rakni. km.	ATA.	
Asztag. E. Hegy, Háromszék Székében.	Atád. MV. Somogy Vben.	
Asztag-búza. Sz. D.	Atány. F. Heves Vben.	
Asztag-fa. Prágai p. 813.	ATALA. F. Somogy Vben.	
Asztag-rakás. Structura cumuli.	ATKA. Kövecses homok, porond. Sz. D.	
Asztag-rakó. Structor cumuli.	Acarus. Milbe. S. I.	
* Árpa-asztag. Cumulus hordei.	Atkár. F. Heves Vben.	
Búza-asztag. Meta tritici Zvonárics. 1. R. p. 778.	ATLACZ.	
Rozs-asztag. Meta Siliginis.	ATLACZ. Attalicum. M. A. Pannus Attalicus, Bombycinus, Bombycinum attalicum. PP.	
Zab-asztag. Meta Avenae.	ATLAN.	
ASZTAGA. Ejus acervus. Pázm. Kal. p. 939.	ATLAN, etlen. Suffixa nominibus privationem significant. S. I.	
ASZTAGOL. Acervum struit, ponit, erigit. S. I.	ATRACZÉL.	
ASZTAGOT rak. idem.	ATRACZÉL. Borrigo, Borago, Buglossum. M. A. Ökör-nyelví fű.	
ASZTAL.	ATYA.	
ASZTAL. Mensa. M. A. Nem asztalhoz való a' veszekedés. km.		
Asztal-adás. Victus. S. I.		
Asztal-adó. Coquus tabernarius. Traiteur. S. I.		

Atyás gyermek.
Atyáskodik. Patrem agit. S. I.
ATYÁTLAN. ἀπατρω. Sine Patre. M. A.
ATYUL. Kivel atyúl egy volt. Pázm. Pred. p. 1131.
ATYJA, atytya, attya. Pater ejus.
Attya' szájából pökött pofa. km.
Atya-tagadó. Faludi T. É. p. 246.

AVAD.
El avad. Degenerat, Deficit, Evertitur. N. A.

AVik.
AVik. Minuitur, contrahitur, densalur. PP. veterascit, ex radice Ó, quam vide Pázm. Pred. p. 338.
Belé avik. Inolescit. „A' mit szüléink magasztalnak, azoknak böcsülete beléik avik. Pázm. Pred. p. 201.
El avik. Vetustate corrumpitur.
Meg avik. Sz. D. Veterascit, Obsolescit.
AVAR, aszott-fű, meg vénhedett fű, rét, mező.
Sz. D. „Haszontalan avarba tüzet vet, hogy meg tisztítsa földét.“
Pázm. Pred. p. 6. item p. 704.
„A' száraz avarban a' harap sebes égéssel mindent meg emészt.“ Pázm. Kal. p. 143.
Avaros.
Avarosodik.
Meg avarosodik. Prágai. p. 1012.
AVAS. Cariusus, vetustus. M. A.
Avas háj. Sz. D. Adeps rancida.
Avas szalonna. Sz. D. Laridum rancidum.
Avas uj falu. F. Szatmár Vben.
* Új-avas. Telek Szala Vben.
Avas vaj. Sz. D. Butyrum vetustate corruptum.
Avasodik. Inveterascit, tabescit, vetustate putrescit. M. A.
Meg avasodik. Pázm. Kal. p. 172.
Avasodott. Inveteratum, corruptum vetustate. M. A. Pázm. Pred. p. 1267.
Avasít, avasítja. Facit vetustum, rancidum S. I.
Avasság. Vetustas. M. A.
AVAT, avatja. Immiscet, ingerit.
Bé avatja. Initiat. Bé avatja a' czéhbe. Sz. D. Introducit, incorporat. M. A.
Belé avatja magát. Immiscet se. Faludi N. E. p. 157.
Avatás. Introductio puerperae in Ecclesiam. Pázm. Kal. p. 587.
Avatkozik. Immiscetur, intricatur, involvitur. Sz. D. S. I.
Belé avatkozik. Se immiscet.
Avatatlan. Non initiatus. Kazinczi. Tövis p. 13.
Avató. Initiatus, introducens.
Avató pénz. Auctoramentum, Arrha. S. I. PP. L.
Avatvány (mint Tanítvány). Initiatus.
AVATAG (mint szivatag). Vetustus, Antiquus, Rancidus. Sz. D. S. I.
AVÍT, avítja. Facit antiquum, vetustum, deterit.
Be avítja, be avétja. Introducit, Incorporat. M. A.
El avítja. Sz. D.
Meg avítja. Inveterat. M. A.

Meg avétás. Inveteratio. M. A.
Avitt, avított. Detritus.
AVOTT. Vetustus.
Be-avott vélekedés. Pázm. Pred. p. 357.
Meg avott. Obsoletus.
AVÚL. Veterascit, vetustescit. M. A. A' jó avúl is ugyan, de javúl is. km. Dug. 2. R. p. 125.
El avúl.
Ki avúl. Exolescit, Absolet, inveterascit, obsolescit. M. A.
Meg avúl. Káldi Hebr. 8. 13.
Avúlt. Inveteratus, vetustus. M. A.
Ki avúlt. Obsoletus, Inveteratus. M. A.
Avúlttság. Vetustas. M. A.

AZ.
AZ. Ille, is. M. A.
„Si radici huic accedant suffixa a consona incipientia, tunc Z ob Euphoniám mutatur in eandem consonam ut: abban, akkor, anyyi, annak, attul, loco azban, akkor, anyyi, aznak, aztul.“
Az a' híre. Dicitur, fertur, dicunt, ferunt. S. I.
Az alatt. Interim, interea. S. I.
Az az. Id est. hoc est, ut, Ille ipse, ille est. M. A.
Az előtt. Prius, Antea.
Az eránt. Propterea, respectu illius.
A' felé. Istorsum, Illac, Istac. M. A.
A' féle. Ejus generis. M. A.
A' felől. Eatenus, ex ea parte, ejus respectu. M. A.
A' hol. Ubi is, ecce, ibi. M. A.
A' honnét. Unde, illinc. M. A.
A' hová. Eo, quo, quocunque. M. A.
Az idő tájban. Zvonárics. M. Post. 1. R. p. 18.
A' képpen. Sic, ita. M. A.
A' ki. Qui.
A' mellyik.
A' mi. Quod ipsum.
A' miért. Quapropter, Eapropter. M. A.
A' miért nem. Quominus. M. A.
A' míg. Quoad, donec. M. A.
A' mikor. Quando.
A' mint. Quemadmodum, uti, sicut. M. A.
Az okaért. Idcirco. M. A.
Az ollyan. Talis.
Az ólta. Ex eo tempore. M. A.
Az óltától fogva. idem. M. A.
Az tévők legyünk. Pázm. Kal. p. 585.
Az után. Dein, deinceps, deinde. Postea. M. A.
Azután hogy. Postquam. M. A.
Az üdőben. illo tempore.
A' vagy. Aut, sive, an, vel. M. A.
A' vagy csak. Saltem, certe, minimum. S. I.
* Amaz. Ille, ipse. M. A.
Amakkor. Tandem, Tum. M. A.
Amarra. Illuc, Illac. M. A.
Egy az. Faludi. T. É. p. 43.
Ez-az. Hic ille, ille est.
Más az. Faludi. T. É. p. 43.
ABBA pro azba. In illud, in eum, in id. M. A.
Abba hagyja. Interrumpit, relinquit, Deserit. S. I.
Abba marad. Interrumpitur, relinquitur.
ABBAN pro azban. In eo, In illo. M. A.

Abban állapotodik meg.
Abban dolgozik.
Abban iparkodik.
Abban múltt-el.
ABBELI, abbéli. Idem, eadem. S. I.
ABBUL, pro azbul. Ex eo.
Abbul-való. Est ex eadem Specie.
ADDIG. Eo usque, adusque, tandem tantisper, tenus. M. A. Addig viszik a' korsót kutra, míg ben vész. km.
Addiglan. idem. M. A.
Amaddig. Illucusque. Káldi Gen. XXII. 5.
AZÉ. Illius. Nem azé a' nyúl, a' ki meg lövi, hanem a' ki meg fogja. km.
AZÉRT. Propter, Propterea, ideo, ergo. M. A.
Azért-is. Vel ideo.
Azért sem. Et vel ideo non.
Azérton. M. Verböczi p. 208. 242.
AHHOZ. Ad illum.
Ahhoz jár. Eum accedit.
Ahhoz mentt férjhez. Ei nupsit.
AHON. Ibi ecce. Pázm. Kal. p. 221.
Ahon van. Ibi est.
AKKÉNT. Sic, ita. Taliter. S. I.
AKKOR. Tunc. M. A.
Akkor-izben. Faludi Sz. E. p. 90.
Akkor időbén. Faludi T. É. p. 34.
Akkora. Tantus. S. I. Akkora volt, mint egy lopó-tök. km.
Akkoráig.
Akkorára nyöltt. In tantum excrevit.
Akkorban. Tunc temporis.
Akkorbéli. Ejus temporis. M. A.
Akkori. idem. M. A.
Akkoriban. Eotum, eo tempore. S. I.
Akkorig, akkoriglan. Eousque. Faludi. U. E. I. R. p. 99.
Akkoron. Eo tum.
ANNAK. Illi, Ei.
Annak előtte. Praeprius, Antehac. S. I.
Annak fölötté. Insuper, Praeterea. M. A.
Annak idejében. Suo tempore. S. I.
Annak okaért. Idcirco, Ideo, ergo quocirca, proinde. M. A.
Annak utánna. Exinde, Deinceps. M. A.
ANNAL. Apud eum, Prae illo.
Annál inkább. Tanto magis.
ANNYI. Tantus, Tot.
Annyi féle. Tot Speciei. S. I.
Annyi féle képpen. Tot modis. S. I.
Annyi képpen. idem.
Annyi mint. Tantum, quantum. S. I.
Annyi mint az. Sic ita, Per me licet. Faludi. T. É. p. 9.
Annyian, Annyan. Tot, Tanti.
Annyan vannak utánna.
Annyiba. Eatenus. M. A.
Annyiba tartom. Tanti reputo.
Annyiba veszem.
Annyin, olly drágán. Tanti, Tantidem. M. A.
Annyira. Tam, adeo. M. A.
Annyira mennyire. Aliquantum. S. I.
Annyiszor. Toties. M. A.
Annyival. Tanto. M. A.
AZOK féle. Ex illis, ex Societate illorum.
Ipsis similis. S. I.
AZON. Idem, ille ipse. M. A. it. In eo.
Azon bak-nyúzás. Tautologia. M. A.
Azon egy nyesés. idem. S. I.
Azon egy. Idem. S. I.
Azon egy izben. Faludi N. A. p. 11.

Azon-féle. Similis, ejus generis. S. I.
 Azon fölül. Insuper. S. I.
 Azon helyt. Actutum, continuo, Protinus. M. A.
 A.
 Azon hevenyjében. Faludi. T. É. p. 26.
 Azon izben. Faludi N. E. p. 80. T. É. p. 198.
 Azon-jelentő. Synonymus. S. I.
 Azon kívül. Praeterea. S. I.
 Azon-kori. Coaevus. S. I.
 Azon nemű. Homogeneous. S. I.
 Azon nevű. Homonymus. S. I.
 Azon képpen. Perinde, similiter, itidem. M. A.
 Azon közben. Interea, Interim. M. A.
 Azon szent órában. Prágai. p. 388.
 Azon töprenkedik, azon töri az eszét.
 Azon-való. Káldi. Math. 13. 44.
 Azon van a' sor. Ille sequitur.
 Azonba. Interim, interea. M. A.
 Azonban. Interim, Protinus, continuo. M. A.
 Azonnal. Confestim, e vestigio. M. A.
 Azonság. Identitas. S. I.
 Azontan. Illico. Geidler. H. Okt. p. 129.
 Azontúl. Statim, Illico, subito. S. I.
 AZÓTA, azöte, pro azólta. Ab hinc, ex eo tempore. S. I.
 ARRA (Ad id, eo.). Isthac, illac. M. A.
 Arra fordúl. Eo te vertas.
 Arra menny. Eo pergas.
 Arra nézz. Eo aspicias.
 Arra való. Nihil ad carmen. M. A. Aptus, idoneus, Habilis.
 Arra való képest. Ejus respectu, Ea ratione. M. A.
 A.
 * Nem arra való. Ineptus.
 ARRÚL. De eo.
 Arrul volt a' szó.
 Nem tehetek arrúl.
 AVVAL. Cum illo.
 AZZA (az ja). Ejus suum. A' kinek pedig nincs, még azza is, a' mie vagon, el vétetik tőle.
 AZZA' teheti. Faludi Faludi Sz. E. p. 88.
 B. E. p. 81.
 AZZAL. Cum illo.

AZAR.

AZAR (Kis, nagy). FF. Zemplin Vben.

Á

ÁBÉCZE.

ÁÁÁGAT. Él ezen szóval Biró Márton Angyali társaság' szövetsége Könyvében. p. 61.
 ÁÁÁ meg némulván ááágat Jeremiás.
 ÁBÉCZE. Alphabetum. A' szamarat A. B. Czére tanítja. km. Dug. 1. R. p. 251. Ábécze' közepe.
 A-b-c tanuló gyermek. Pázm. Pred. p. 793.
 Ábéczéje. Pázm. Pred. p. 393.
 Ábéczés. Alphabetarius.
 Ábéczés könyv. Liber alphabetarius.
 Abecedarium. M. A.
 Ábéczés tábla. Tabella Abecedaria. S. K.

Ábéczét tanul. Discit alphabetum.

ÁBEL.

ÁBEL. t. f. n. Abel.

Ábel' vére. Sanguis Draconis. S. I.

ÁBRA.

ÁBRA. R. Forma. A' régi Zsidóknál annyit tett, mint Szoba-leány. Judit.
 C. X. v. 3. 5. Cfer. Dict. Biblicum edit. Venetae 1769. p. 58.
 ÁBRÁL, ábrálja. Format.
 Ki ábrálja. Efformat.
 ÁBRÁNY (alsó, felső, vödörös) FF. Bihar és Borsod Vben.
 Ábrányka, ábránka (Kis, nagy). FF. Bereg Vben.
 Ábrándoz. S. I.
 ÁBRÁZ, ábrázza. Imaginat, effigiat, adumbrat, figurat. M. A. Pázm. Pred. p. 737. 1079. Kal. 536. 1023. 1037.
 Ki ábrázza. Effigiat. Pázm. Pred. p. 552. 940. 1126. Kal. p. 386. 588. 861. 1016. 1022. 1023. 1027. M. A.
 Le ábrázza. Csuzi Tromb. p. 239.
 Ábrázat. Imago, figura, effigies, Typus, simulacrum, facies, species. M. A.
 Az emberi ábrázat sincs rajta. km.
 Ábrázatból jövendőelő. Physiognomon. PP.
 Ábrázatlan. Ineffigiat, informis. M. A.
 Ábrázatos. Imaginosus, Effigiat. M. A.
 Ábrázás. Effigiatio. Pázm. Pred. p. 321. 91. 980.
 Ábrázó. Pázm. Kal. p. 806.
 Ábrázol, ábrázolja. Figurat, fingit, imaginat, imaginatur, format, effigiat, effingit. M. A.
 Elöl meg ábrázolja. Praefigurat. M. A.
 Ki ábrázolja. Effigiat, effingit. M. A.
 Le ábrázolja.
 Meg ábrázolja. Configurat. M. A.
 Ábrázolás. Formatio, formatura, figuratio, imaginatio. M. A.
 Ki ábrázolás. Effictio. M. A.
 Meg ábrázolás. Configuratio. M. A.
 Ábrázolat. Formatura.
 Ábrázoló. Formator, effigiator.
 Ábrázolt. Efformatus, Adumbratus, effigiat. M. A.
 Ábrázolva. Figurate, Typice. M. A.
 Ábráztat, ábráztatja. Curat effingi, efformari. Pázm. Pred. p. 335. Monoszlai Andr. de cultu imag. p. 198.
 Ábráztatás. Monoszlai de cult. im. p. 250.
 Ki ábráztatás. Zvonárics 1. R. p. 741.
 Ki ábráztatott. Efformatus. M. A.

ÁBRAHÁM.

ÁBRAHÁM. t. f. n. Abrahamus.
 Ábrahám. F. Szabolcs Vben.
 Ábrahám'falva. FF. Szepes és Thuróc Vben.
 Ábrahám' fája. Vitex, agnus castus. Szűzfa. S. I.
 Ábrahám' háza. Sz. P. Bihar Vben.
 Ábrahám-szeg. Telek. Szala Vben.
 ÁBRAHÁMI Hegy. Elő hegy Szala Vben.
 ÁCZ.

ÁCZ. Sz. P. Veszprém Vben.

ÁCS.

ÁCS. Faber lignarius, abietarius. M. A.
 Ács. F. Komárom Vben. Sz. P. Heves Vben.
 Ács-fa. Materia, Tigna. S. I.
 Ács-inas. Tyro in arte fabrilis.
 Ács-inasság. Tyrocinium in arte fabrilis.
 Ács-kő. Rubrica fabrilis. S. I.
 Ács-legény. Sodalis in arte fabrilis.
 Ács-mester. Princeps fabrorum lignariorum. M. A.

Ács-mesterség. Ars fabrilis. M. A.

Ács-munka. Opus fabrilis, opus affabre factum.

Ács-sinor, csapó sinor. Libella, amussis. S. I.

Ács-szeg, öreg szeg. Clavus trabalis. S. I.

ÁCSI. Fabrilis.

Ácsi dolog. Fabrilis. M. A.

Ácsi dologhoz való. idem. PP.

ÁCSOL. ácsolja. Fabricatur, fabricat.

M. A.

Ácsolás. Fabricatio. M. A.

ÁCSOROG. Otiatur, tempus vagando terit. Sz.

D. Ácsorog, mint a' botos legény. km.

Dug, 1. R. p. 204.

Ácsorgás.

Ácsorgó. Otiabundus, huc illuc ititans.

ÁCSÚL. Fabre. M. A.

ÁD.

ÁD, adja. Dat, tribuit, praebet. M. A.

Ád, vesz. Mercatur.

Alá adja. Demittit.

Által adja. Tradit, Transdat. M. A.

Be adja. Defert 2. porrigit ad sumendum.

Introdat, Defert. M. A.

Belé adja. (imputat in pretium) Indit.

M. A.

Egybe adja. Jungit in unum.

El adja. Vendit, venumdat, dividendit. M. A.

Elé adja. Promit, Profert. M. A.

Elő adja. Depromit, exhibet. M. A. A' mit a'

ház ellop, elő is adja. km.

Férjnek adja. Elocat, Nuptum dat. M. A.

Föl adja. Defert, Denunciat. S. I.

Föl adja az étket. Apponit cibum. PP.

Föl ad valamin. Relinquit. Deserit. S. I.

Föl adja. Proponit, apponit, Jól föl adá a' levelet.

km.

Hozzá adja. Adpingit. Addit. Adjicit. M. A.

Ki ad rajta. M. A. De possessione dejicit.

Ki adja. edit. M. A. ki adta lelkét.

Közé adja. Katonák közé adta.

Le adja. Le adta tehén a' tejét.

Meg adja. Reddit restituit. M. A. Várj meg

adod az árát. Dabis improbe poenas.

Meg adja magát. Se subdit, submitit, dedit. S.

I.

Neki adja. Tribuit.

Oda adja. Porrigit.

Öszve adja. Addit, computat. it. Conjungit.

Copulat, Sociat. S. I.

- Reá adja. Induit. (se applicat, resolvit se) Indit. M. A.
- Viszsa adja. Reddit. Restituit. M. A.
- ADA. F. Bács Vben.
- Adacs. F. Heves. Sz. P. Pest, Vkben.
- ADAKOZIK. Largitur M. A. Könnyű a' másébból adakozni. km.
- Adakozás. Liberalitas, Largitas. M. A.
- Adakozó. Liberalis, Dapsilis. M. A.
- Adakozóság. Liberalitas, Largitas. M. A.
- ADALOM. magán véve nincs szokásban.
- Sokadalom. Nundinae. L. SOK alatt.
- ADAT, adatja. curat darij
- ADAT (név) Datum.
- ADATLAN.
- Adatos.
- Hál' adatlan. Ingratus. Pázm. Pred. p. 967.
- Hál' adatos. Gratus.
- Hál' adatosság. Gratitudo.
- Ki adatlan. Ineditus. M. A.
- Szám-adatlan. Non redditus rationibus. Pázm. Pred. p. 856.
- Szám-adathatatlantul pokolra ne taszítottassál. Csuzi. Tromb. p. 502.
- ADÁS. Datio, tributio.
- Adás, vevés. Mercatio, commercium, negotiatio.
- Alá adás. Demissio.
- Által-adás. Traditio, Deditio, Resignatio. S. I.
- Be adás. Dosis. (it. Delatio, delator. M. A.)
- Egybe-adás. Additio arithmetica. S. I.
- El adás. Venditio Venumdatio. M. A.
- Elő adás. Propositio.
- Föl adás. Problema. it. Traditio, Delatio.
- Föl adást dobol. Signum dat deditiois. S. I.
- Hála-adás. Gratiarum actio. Pázm. Pred. p. 967.
- Hozzá-adás. Additio. M. A.
- Jel-adás. Tessera, Symbolum. S. K.
- Ki adás. Erogatio, Éditio, Promulgatio. M. A.
- Meg adás. Redditio, exsolutio, Restitutio. M. A.
- Öszve adás. Conjunctio, Copulatio, sociatio, S. I.
- Reá adás. Meg szerzés. Pázm. Pred. p. 975.
- Tanács-adás. Svasio, svadela. S. K.
- Viszsa adás. Redditio, restitutio. M. A.
- ADHSZA. Cede, Da mihi.
- ADHATÓ.
- El adható. Vendibilis M. A. CM.
- Nem adhatóját adta el. Venditid, quod jure vendere non potuit Ez az eset a' Magyar törvény szerint gyakran meg történhetik.
- ADJ. Da.
- Adj' Isten, pro adja Isten. Utinam eveniat. S. I.
- ADDOGÁL, addogálja. Successive addit. S. I.
- El addogálja. Venditid, Divenditid paullatim. M. A. CM.
- Öszve addogálja. Computizat.
- ADNI való.
- El adni való. Venalis, venalitus, vendibilis. S. I.
- ADOGAT, adogatja. Dat, suppeditat. M. A.
- Föl adogatja.
- Adogatás. Datatio.
- Adogatva. Datatim. M. A.
- El adogató. Vendax. CM.
- ADOGÁL. Idem ac: adogat. S. I.
- ADOMÁNY. Datum, Dosis. M. A. Az ígéret adományt vár. km.
- Adomány-levél. Literae Donationales.
- Királyi Adomány. Donatio Regia.
- ADONY. MV. Fejér Vben. FF. Bereg, Bihar, és Szabolcs Vkben.
- ADÓ. Dator, dans, praebens. 2. Vectigal, census, tributum. Pensio. M. A. PP.
- Adó-fizetés. Pázm. Pred. p. 100.
- Adó-fizető. Vectigalis, Tributarius. M. A.
- Adó-fizetetlen. Káldi I. Reg. 17. 26.
- Adó-pénz. Tributum. PP. Numisma census. Káldi. Mach. 17. 23.
- Adó-rovó. Dicator, Censor. S. I.
- Adó-szedés. Exactio census. M. A.
- Adó-szedő. Exactor, coactor, Magister scripturae. PP. Pázm. Pred. p. 876.
- Adó-vevő. Mercator, negotiator, nundinator. S. I.
- Adó-vevő hely. Emporium. S. I.
- Adó-vevő társ. Proxenetia. S. I.
- Adó-vetés. Ejectatio tributii.
- Adó-vető. Ejectator tributii. Censor. M. A.
- Kegyetlen adó-vető. Cybiotates. M. A.
- Által adó. Traditor. Resignator.
- Be adó. Delator. M. A.
- El adó. Venalis. Venditor. Vendibilis. Promercalis M. A.
- El adó leány. Puella nubilis. elocabilis. M. A.
- Mindég készül, mint az el adó leány. km. Dug. I. R. p. 196.
- El adó szándék. Propositum vendendi. nehéz attól venni, kinek el adó szándéka nincs. km.
- El adó leánynak kéregetése. Nubilis puellae prensatio. PP.
- El adó marhát ki kiáltja. Per Praeconem vendit. PP.
- El el-adóban hagyta. km.
- Föl adó. Traditor, Delator.
- Hál' adó.
- Hál' adóság. Pázm. Pred. p. 964. 1255.
- Ki adó. Edens, editor, Elargitor. M. A.
- Ki adó Gazda.
- Ostor-adó. Summa exactio, vectigal enorme.
- Adaja. ejus debitum. Pázm. Pred. p. 478.
- Adódik. Tributur, praebetur. S. I.
- Adós. Debitor. M. A.
- Adós a' Balásnak.
- Adós keresztek. Faludi N. E. p. 42.
- Adós Levél. Literae obligatoriales. Faludi U. E. 3 R. p. 149. Pázm. Pred. p. 571.
- Adósít, adósítja. Aere alieno intricat, Debitorem facit, obstringit, debitat. M. A.
- Adósított. Obaeratus. M. A.
- Adóssá teszi. Facit debitorem.
- Adósság. Debitum. M. A. Bizontalan adósságnak szalma a' kamatja. km.
- Adósság-kérés. Exactio nominum. PP.
- Adósság fölött való cselekedetek. Opera Superogatoria. Pázm. Kal. p. 582.
- Adótúl mentt. Immunis a tributo, liber a vectigalibus. S. I.
- Adózik. Tributum pendit, contribuit v. reddit rationes, v. luit poenam.
- Meg adózik. Luit poenam. S. I.
- Meg adózott érte.
- Adózás. Tributaria exactio. M. A.
- Adózó jobbágy. Pázm. Pred. p. 477.
- Adózó nép. Plebs contribuens.
- Adóztat, adóztatja. Contributioni subjicit.
- ADOTT. Datus.
- Föl adott vár. Arx dedititia. PP.
- Hozzá adott. Additus, Adjectus. M. A.
- Viszsa adott. Redditus, Restitutus. M. A.
- Ki adott parancsolat. Edictum. PP.
- Adott szó. Promissum v. suffragium v. fides data, Parola.
- ADTA.
- Isten-adta.
- Adtáz. A' Tömlöczben is adtáz. Dug. km. I. R. p. 186.
- ADTÓN adja. Datatim dat. M. A.
- ADÁSZ (név.) Rabidus, furiosus. M. A.
- Adász gyermek. Sz. D.
- Adász halál.
- Ádázik.
- Meg ádázik. Rabidus fit. M. A. L. p. 570.
- Meg ádáztatja. VM. Intó levél. p. 152.
- Ádászság. Rabies.
- ADÁSZ (ige) Rabie corripitur. furit. S. I.
- Ádászás. Rabies, impetus. PP.
- Ádászat. Rabies. M. A.
- ÁDÁM.
- ÁDÁM, ÁDÁNY. t. f. n. Adamus.
- Ádám' almája. Frumen. M. A.
- Ádám' földje. F. Sáros Vben.
- Ádám' maradéki. Homines mortales.
- ÁDÁNY, Sz. P. Bihar Vben.
- Ádányd, Adánd F. Somogy Vben.
- ÁDÁMOS. E. F. Küküllő Vben.
- ÁG.
- ÁG, Ramus. A' szegény árvát az ág is huzza. km.
- Ág-bog. Rami, frondes, fruticosae frondes. M. A.
- Ág-csap.
- Ág-csernő. F. Zemplin Vben.
- Ág-erdő. Sz. P. Somogy Vben.
- Ág-erdőlés. Frondatio. M. A.
- Ág-erdőlő. Frondator. M. A.
- Ág-ér. Patak Heves Vben.
- Ág-irtó, ág-irtogató. Frondator. Sz. D.
- Ág-nyesés. Frondatio. S. I.
- Ág-nyeső. Frondator. S. I.
- Ág-nyesőlék. Sarmentum. S. I.
- Ág-Szent-Péter. Telek Fejér Vben.
- Ág-telek. FF. Gömör, és Szabolcs Vkben.
- Fattý-ág. Pázm. Pred. p. 287. „A' fattý-ágok mély gyökeret nem vernek. Spuria vitulina non agunt altas radices.“
- * Harmadik ág. Tertia generatio, tertius haeres.
- Hamis keresmény nem száll harmadik ágra. km.
- Más ág. Altera linea. Más ágból való.
- Leány-ág. Linea foeminea. Leány ágra szállott Jóságnak veszni kell. km.
- Nagy ág. F. Baranya Vben. folyó viz Marmaros Vben.
- Nyír-ág. Nyirfa-ág.
- Öreg ág. Senior linea.
- Pálma-ág. Bajae. S. K.
- Száraz ág. Nyers fának száraz ágát nehéz várni. km.

Zöld ág. Vagyódik, mint a' fecske a' zöld ágra.

ÁGA. Ejuş ramus. Ezek is azon fának ágai. km.
Ága boga a' fának. Frondosi rami. M. A.
Eszem' ágába sem ötlött. km.
Esze' ágából is verje ki. Faludi N. A. p. 159.

ÁGAS. Ramosus, ramulosus. it. columna lignea. M. A.
Ágas bogas. Fruticosus, surculosus. M. A.
Ágas' egyháza. Sz. PP. Kis Kunságban és Pest Vben.
Ágas karó. Cervus. S. I.
Ágas moh. Hypnum. Astmoos. S. I.
Ágas' pócza. Epistylon. S. I.

Ágaskodik. Sursum tollitur, in altum erigitur, assurgit. M. A. Pázm. Pred. p. 711.
Föl ágaskodik.
Ágaskodás.
Ágaskodó. Faludi N. A. p. 121.
Ágaskodó ló. Pázm. Pred. p. 161.

Ágasodik. Frondescit, diffunditur ramis. S. I.
El-ágasodik.
Őszve-ágasodik.
Ágasúl. Idem.

ÁGATLAN. Infrondis. M. A.
ÁGAZ, ágazza. Frondat. Faludi Sz. E. p. 7.
ÁGAZIK. Frondet, frondescit. M. A. it. descendit in genealogia. S. I.
El-ágazik. In ramos diffunditur, v. Propagatur, Dilatatur. S. I.
Ki-ágazik. Egerminat, Ramos emittit. M. A.
Meg-ágozza a' borsót. Pisa ramalibus frequentat. Sursulosis ramis palat. PP.
Ágazat. Articulat, ramus v. ramorum multiplicatio. Pázm. Kal. p. 169. 528.
Hit-ágazat. Hitünk' ágazatja. Articulus fidei.

Ágazás.
Ki-ágazás. Egerminatio. Effrondescentia. M. A.
Ágozó. Ramosus, in ramos assurgens.
Ágozó bogozó. V. M. p. 219.
Ágozó borsó, föl futó borsó.
Ágozódik. Ramescit, in ramos abit. Faludi. N. E. p. 165. N. A. p. 75. U. E. 1. R. p. 125. T. É. p. 112.

ÁGÉSZ. Frondes, ramos carpit. Télen ha hó van is, ki lehet hajtani a' juhokat; leg alább ágésznek.

ÁGI. Rameus, frondeus. M. A.
Ági. F. Somogy Vben.
Jobb ági. Melioris stirpis, progeniei, inde latinizatum: Jobbági-o tardius gi in molle gy mutato Jobbágy.

ÁGON mutat madarat. In ramo arboris ostendit avem, Ursi pellem, rem incertam promittit. M. A.

ÁGOT (ágot) nyes. Frondat. M. A.
ÁGRUL ágra, firúl fira szállott jószág.
ÁGÚ.
Három ágú villa. Tridens. CM.
Két ágú. Bifurcus. Vrancsics.
Két ágú kapa. Bidens. NC. p. 99.

ÁGNES.

ÁGNES. t. a. n. Agnes.
ÁGNESKA. Vajda. 3. K. p. 90.
ÁGOSTON.

ÁGOSTON. t. f. n. Augustinus.
Ágoston' falva. E. F. Fölső Fejér Vben.
Ágostyán. F. Kis Kunságban.

ÁGOSTONIGLAN. Usque ad tempora S. Augustini. Thelegdi Hom. 1. R. p. 757.

ÁGOTA.

ÁGOTA, Ágata. t. a. n. Agatha.
Kún-ágata. Sz. P. Csanád Vben.
Szent Ágata. Sz. P. Fejér Vben. Telek Szabolcs Vben. E. MV. Nagy Sink székében.

ÁGY.

ÁGY (olim ÁLGY). Lectus, grabatus, torus, cubile. M. A. Ha jól veted ágyadat, jól nyugszol. km.
Ágy a' kertben. Area. Pulvinus.
Ágy-bér. Lecticalis. Proventus a quovis pari conjugum Parochis praestari solitus.
Ágy-fa. Sponda. PP.
Ágy-fal. Spanische Wand. S. I.
Ágy-fej. Cervical, Pluteus, lecti colophon. PP.
Ágy' feneké. Csuzi Tromb. p. 603.
Ágy' fenekén heverő kór-beteg. Pázm. Pred. p. 239.
Ágy-féreg. Cimex. S. I.
Ágy-láb. Clinopodium, fulcrum lecti. M. A.
Ágy-lepel. Linteamen. Torale. Nagyobb az ágy a' lepelnél. km.
Ágy-melegítő. Batillus cubicularius, Ignitabulum. PP.
Ágy-menyezet. Conopaeum. S. I.
Ágy-oldal. Sponda. M. A. CM.
Ágy-superlát. Accubitalia, Siparium ad columnas lecti, Velum lecticarium, tentorialium. PP.
Ágy-szék. Anacliterium, Grabatus. S. I.
Ágy-tartó. Cubicularius. M. A.
Ágy-terítő. Coopertorium lecti.
Ágy-vetés. Lectisternium. M. A.
Ágy-vető. Lectistrator, cubicularius. M. A.
Eczet-ágy. Crassamentum aceti. S. K.
* Fa-ágy. Lectus e lignis.
Fék-ágy. Aureae. S. K.
Fődeles ágy. Lectus superne tectus. S. K.
Gyermek-ágy. Puerperium. Pázm. Kal. p. 587.
Halálos ágy. Feralis, lethalis lectus. S. K.
Háló-ágy. Pázm. Pred. p. 610. 774.
Meleg ágy a' kertekben. Pulvinus stercorarius. S. K.
Puska ágy. Sclopeti scapus. S. K.
Ró'sa-ágy. A' ró'sa ágyban is félhetni a' tövistül. km. Dug. 1. R. p. 146.
Szalma-ágy. Lectus stramineus.
Száz párnás szalma-ágy. Biró Márton Micae. p. 67.
Tábori ágy. Castrensis compactilis lectus. S. K.
Toló ágy. Trusatilis lectus. S. K.
Vas-ágy, alias Katona ágy. Lectus e perticis ferreis combinatus.
Vetett ágy. A' ki a' pad alatt hever is, vetett ágyra ásítózik. km.
Veteményes ágyok. Areae hortenses. S. K.

ÁGYA. Ejuş lectus. Könnyű végbe vinni azt, a' minek más vetette meg az ágyát. km.
Ágya' szalmája. Az Isten könnyebbitse meg az ágya' szalmáját.
Eb ágyából esett.
Eczet' ágya.

ÁGYBA hugyó, v. hugyozó. Submejulul. S. I.
ÁGYBÉLI. Torale, linteum lecti. S. I.
Ágybéliek. Lectisternia. pulvinaria. S. I.

ÁGYAL, ágyalja. Ágyat vet, ágyba rakja a' veteményt. Sz. D.
Bé ágyalja. Sz. D.

El ágyalja. Sz. D.
ÁGYAS. Concubina. M. A.
Ágyas ház. Cubile. M. A. Thalamus. CM.
Ágyas-tartás. Concubinatus. PP.
Ágyas-tartó. Concubinarium. PP.
Ágyast tart. Pellicem sibi alit. PP.

ÁGYATLAN. Söprelek nélkül, való. Acoetus. M. A.
Ágyasság. Concubinatus. S. I.
Gyermek-ágyasság. Puerperium. M. A. I.

ÁGYAZ, ágyazza. Lectum sternit, componit. v. Plantat, seminat v. fundum struit. S. I. Sz. D.

Ágyazat, fenék-tétel. Sz. D.
Ágyazni a' puskát. Sclopetum ligno munire. S. I.
Puska ágyazása. VV. L.
Puska ágyazó. VV. L.

ÁGYÉK. Femen, femur, lumbus. M. A.
Ágyék-bél. Intestinum ileum. S. I.
Ágyék-dob. Bubo inguinalis. S. I.
Ágyék-fájás. Lumbago. M. A.
Ágyék-fájó. Iliosus. M. A.
Ágyék-hajlás. S. I.
Ágyék-hajléka. Ingvina. CM.
Ágyék-hártya. Diaphragma. M. A.
Ágyék-mirigy. Bubo ingvinarius.
Ágyék-szakadás. Lumbifragium. M. A.

Ágyéka. Ejuş lumbus.
Ágyéka fáj.
Ágyéka-fájó. Iliosus. M. A.

ÁGYI. Lecticalis.
Ágyi ruha. Lodix, Torale, Lecti linteum. S. I.
Ágyi társ. Concubina v. consors tori. S. I.

ÁGYÚ.

ÁGYÚ (hajdan ÁLGYÚ). Bombarda, Tormentum. M. A. Tormentum bellicum, Machina vibrandis glandibus ferreis. S. I.
Ágyú-fa. Lectus tormenti bellici, ligneum tormenti pedamentum. Lavette. S. I.
Ágyú-golyóbis. Globus tormentarius.
Ágyú-köszöntés. Salutatio per bombardas, Salve. S. I.
Ágyú-lövés. Displasio tormenti. Faludi N. U. p. 106.
Ágyú lövésnyire. Ad distantiam Jactus tormenti.
Ágyú-pattanás. Bombus. M. A.
Ágyú-por. Pulvis tormentarius. Faludi N. E. p. 38.
Ágyú-rofogás. Faludi T. É. p. 330. Beniczki p. 118.
Ágyú-sütés, Sütögetés. Explosio tormentorum.
3

Ágyú-szó. Bombus tormenti. S. I.
Farkas ágyú. Zrinyi, Parte VII. v. 21.
Föl vető ágyú. Mortarium pyrobolum.
Lásd Ulászló' kincstartójánál.
* Mozsár-ágyú. Mortarium. PP.
Réz-ágyú. Tormentum aeneum. S. K.
Súgár-ágyú. Colubrina. PP.
Tábori ágyú. Geidler H. Okt. p. 19.
Vas-ágyú. Tormentum ferreum. S. K.
ÁGYÚS. Vibrator tormentarius, glandium
ferreum vibrator. S. I.
Ágyús sáncz. Suggestus, agger tormentarius.
Batterie. S. I.
ÁGYUZ. Ágyuzza. Tormenta explodit, tormentis
petit.
Ágyuzás. Tormentorum explosio.
Ágyuzó.
Ágyuztat. ágyuztatja. Curat jaculari tormentis,
curat impeti tormentis.

ÁH.

ÁH. Vox cum desiderio precantis.
ÁHÍT, áhítja. Suspirat, desiderat.
Nem áhítja. Non anhelat. Göcsei mondás.
Áhítás. Desideratio.
Újság-áhitás. Novi desiderium. Sz. D.
Áhítat. Desiderium.
Áhítatos. Devotus. M. A.
Áhítatoskodik. Devotizat. Faludi. N. E.
p. 137. Ájtatoskodik. T. É. p. 293.
Áhítatoskodás. Devotizatio.
Áhítatoskodó. Devotulus.
Áhítatosság. Devotio. M. A.
Áhítózik. Aspirat. M. A.
Áhítózás. Aspiratio.
Áhítózó. Aspirabundus.
Áhító. Prágai p. 762.
ÁHÁ. Vox devoventis. Ohe. Vah. M. A.
Áhá. F. Bars Vben.
Áhá Te gyalázatos. Vajda. 3. K. p. 187.
Áhá veszsen oda.

ÁJ.

ÁJ.
ÁJUL. Stupet, stupescit. M. A. Animo linquitur.
El ájul. Pázm. Pred. pag. 552. 993. M. A.
Meg ájul. Obstupescit. M. A.
Ájulás. Animi deliquium. Stupor. Lipothymia. M.
A. PP.
El ájulás. idem. M. A.
Ájultt.
El ájultt. Externatus. M. A.

ÁKAVITA.

ÁKAVITA. Aqua vitae.
Tiszta mint az Ákovita. km. Dug. 1. R. p. 234.

ÁKLÁL.

ÁKLÁL. Áklálja. Filat, confilat.
Őszve áklálta, őszve öltögette.
Őszve áklálta, bóklálta.

ÁKUS.

ÁKUS, ÁKOS. t. f. n.
Ákos' falva. Achsdorf. E. F. Maros Székében.
ÁL.

ÁL. Falsus, clancularius. PP.

Ál-ablak. Cavum muri. Sz. D. rectius
Vak ablak.
Ál-ajtó. Porta clancularia. Csuzi. Tromb. p.
485. Káldi. Daniel. 14. 12.
Ál-arcza. Larva. Persona. M. A.

Ál-arczás. Porsonatus, larvatus. M. A.
Ál-arczás táncz. Saltatio personata.
Maskenball. S. I.
Ál-arczaskodik. Simulat, Personam induit. S. I.
Ál-arczázza. Larva, sive persona induit. S. I.
A' szent Irással ál-arczázza bé magát. Káldi
Oktató Intés. p. 3.
Bé ál-arczázza. Pázm. Kal. p. 833.
Ál-bölc. Pseudophilosophus. Pseudo-
sophista, Philosophaster. S. I.
Ál-érez. Fattyú ércz. Marcasita. S. I.
Ál-fösték. Fucus. M. A. L.
Ál-fog. Sz. D. Dens factitius.
Ál-gyüz. Tormentum.
Ál-gyöngy. Pseudogemma, fictus unio.
S. I.
Ál-haj. Capillamentum, comaementua.
Fortunátus' historiája. p. 149.
Ál-hely. Locus occultus. S. I.
Ál-hit. Fides larvata, falsa.
Ál-kacsongatás. Sz. D.
Ál-kamara. Csuzi Tromb. p. 123.
Ál-kermes, fösték-szőlő. Phytolacca decandra.
Falsche Kermesbeer. S. I.
Ál-kövek. Cseh kövek. Gemmae Spuriae,
Lapides pretium mentientes.
Ál-kulcs. Beniczki p. 259.
Ál-level. Liferae suppositae. S. I. M. Verbóczi
p. 306.
Ál-level-költés. Crimen falsi. S. I.
Ál-level-költő. Falsarius. S. I.
Ál-lyuk, ál-lik. Cuniculus subterraneus. M. A.
Ál-név. Nomen subpositum, fictum,
commentitium. S. I.
Ál-névű. Pseudonymus. S. I.
Ál-orvos. Medicaster. S. I.
Ál-pénz. Moneta improba, rejectanea,
adulterina. S. I. Sz. D. Magyar Verbóczi. p.
28.
Ál-pénz-költés. Monetae falsificatio,
adulteratio. S. I.
Ál-pénz-költő. Monetae adulterator. S. I.
Ál-pillogatás. Sz. D.
Ál-pöcsét. Sigillum v. signum adulterinum.
Ál-ruha. Vestis non propria, bacchiferialis. S.
I.
Ál-személy. Persona larvata. M. Verbóczi in
indjce.
Ál-szeretet. Sz. D. Amor subdulus.
Ál-szín. Fucus, color factitius. S. I.
Ál-verem. Faludi E. M. p. 237.
ÁLNOK. Astutus, versutus, versipellis, impostor.
M. A.
Álnokoskodik. Contechatur. CM.
Álnokság. Astutia, fallacia, impostura, Techna.
M. A. A' ki álnokságot vet, bút arat. km.
Álnokságos. Dolosus. Káldi Eccl. 22. 27.
Álnokság' gyámola. Faludi E. M. p. 249.
Álnoktalan. Incallidus. M. A. L.
Álnokül. Astute, fallaciter, false, subdole,
versute, insidiose. M. A.
ÁLSÁG. R. Falsitas, fallacia.
ÁLTAT, áltatja.
El áltatja. Seducit, decipit, persvadet,
dementat. M. A.
El áltatás. Seductio, deceptio. M. A.
El áltató. Seducitor, impostor. M. A.

ÁLD.

ÁLD, áldja. Benedicit, laudat. M. A.
Meg áldja. Benedicit, consecrat. M. A.
Meg áldja. Benedictionem ei impertitur.
ÁLDÁS. Benedictio. Emberé a' munka, Istené az

áldás. km.

Meg áldás. Benedictio, Consecratio. M. A.
ÁLDOMÁS. R. Benedictio, gratiarum actio v.
Polluctum, epulae sacrificiales. In Jure
Hung. Merci potus. Áldomás áldomással jó.
km.
Isten' áldomása. Faludi N. A. p. 122.
Áldomásra szolgált. Deduxit rem ad
colophonem.
Áldomást iszik.
ÁLDOTT. Benedictus. Áldott a' sok kéz, átkozott
a' sok száj. km.
Áldott ember. Homo benignus, benevolus,
liberalis v. beatus.
Áldott fű. Carduus benedictus. Cs.
ÁLDOZIK, áldozza. Sacrificat, immolat. M. A. Ki
az utazókkal iszik, áldozik. km.
Föl áldozza. Offert in sacrificium, immolat.
M. A.
Le áldozik. Le áldozott a' nap. Dug. km. 2. R.
p. 331.
Meg áldozik. Communicatur, communionem
accipit, reficitur corpore Christi.
Meg áldozza. Immolat, offert. M. A.
Áldozat. Sacrificium. M. A. A' hol tömjény
nincsen, lisztel is végbe mehet az áldozat.
km.
Engesztelő áldozat. Pázm. Kal. p. 906.
Itali áldozat. Zvonarics. 1. R. p. 333.
Áldozati. Sacrificialis. M. A.
Áldozatlan. Sine Sacrificio.
Áldozás. Sacrificatio, immolatio. M. A.
Föl áldozás. Immolatio, Sacrificatio. M. A.
Áldozó. Immolator, sacrificans. M. A.
Áldozó csőtörtők. Festum Ascensionis Christi
Domini.
Áldozó nap. idem. M. A.
Áldozó Pap. Sacerdos. Sacrificus.
Áldoztat, áldoztatja. Communicat, reficit
communionem corporis Christi.
< Meg áldoztatja.
Áldoztatás.
Áldoztató.
Áldoztató Oltár. Mellyék oltár, a' hol
áldoztatni szoktak.
ÁLDÓ. Benedicens.

ÁLL.

ÁLL (név.) Mentum, maxilla. M. A.
Áll-csont. Maxilla. CM.
Áll-kapcza. Maxilla, mandibula. CM.
Szak-áll. Barba. I. SZAK-alatt.
ÁLLAZ, állazza.
Állazó-szj a' ló számban.

- ÁLL.
- ÁLL (ige.) Stat. constat, subsistit. M. A.
- Alá áll.
- Bajt áll. Pázm. Kal. p. 689.
- Be áll. Be állott a' Duna — be állott a' tél — be állott a' szolgálatba. — Be állott a' Katonák közé.
- Bele áll.
- Boszszút-áll. Ulciscitur, vindictam sumit.
- Egybe-áll. Consistit. Úgy áll egybe, mint a' fővény. km.
- El áll. Absistit. M. A. El állott a' szava, — el állott az ígértétől, — sokáig el áll. Perdurat. — El állották az útját.
- El állja, el állotta az útját.
- El állja az ebekkel a' leseket. Stativa canum collocat. M. A.
- Előbb áll. Abit, discedit, abscedit, profugit, v. prodit. S. I.
- Ellene áll. Obsistit.
- Ellent áll. Resistit.
- Elő áll. Prodit, prostat, comparet, adstat. M. A.
- Elő áll. Antestat. M. A.
- Föl áll. Prostat, surrigitur, astat, assurgit. M. A.
- Fönn áll. Existit.
- Hátra áll. Recedit.
- Helyre áll. Confert se ad locum.
- Hozzá áll. Adstat, accedit. M. A. A' görbe fához a' héjja leg egyenesebben hozzá áll. km.
- Ki áll. Prostat, exstat. M. A. Ki áll a' szeg a' zsákból. km.
- Ki állja. Perfert. Ki állotta a' büntetést.
- Körbe áll. Stat in circum. Körbe állottak.
- Környül áll. Circumstat, circumsisit. M. A.
- Közé áll. Katonák közé állott.
- Le áll.
- Meg áll. Subsistit, perstat, consistit, persistit. M. A.
- Meg állja. Perfert, sustinet. M. A. Meg állja a' sárt. — Gradum figit. M. A.
- Neki áll. Accingit se.
- Oda áll. Eo se locat.
- Öszve áll. Coit.
- Rajta áll. Nem rajtam áll.
- Reá áll. Assentitur, consentit, adsistit. PP.
- Széllyel áll.
- Vesztteg áll.
- Viszsa áll. Redit ad locum priorem.
- ÁLLANDÓ. Stabilis, staturus. M. A.
- Állandóul. Constanter.
- Állandós. Perdurans.
- Állandósan. Stabiliter, perduranter.
- Állandóság. Stabilitas, duratio. M. A.
- Állandóságosan. Zvonárics. 1. R. p. 901.
- ÁLLAPIK. Subsistit. M. A.
- Meg állapik. Zvonárics 1. R. p. 652. Káldi. Luc. 2. 9.
- Állapat. Status, statura, conditio, habitudo, habitus. M. A. Ritkán jut embernek előbbeni állapatja eszébe. km.
- Állapatbéli változás. Zvon. Post. 1. R. p. 121.
- Állapás. Sz. D.
- Állapít, állapítja. Stabilit, collocat, introductit. M. A.
- Meg állapítja.
- Állapodik. Subsistit. M. A.
- Föl állapodik. Pázm. Kal. p. 680.
- Meg állapodik. Consistit, subsistit. M. A.
- Állapodás. Subsistentia. M. A.
- Állapodott. Subsistens.
- Meg állapodott. Adultus. M. A.
- Állapodottság. Sz. D.
- ÁLLAT. Animal, res, ens, essentia, substantia. M. A.
- Állat-e, vagy szerzet. km. Quid est hoc. S. I.
- Aszszonyi állat. Foemina.
- Élő állat. Animal, animans. M. A.
- Majoros állatok. Faludi B. E. p. 5.
- Oktalan állat. Bestia, irrationale animal. S. K.
- Szárnyas állatok. Altilia. NC. p. 151.
- Tengeri állat. Maris animal. S. K.
- Teremtett állat. Creatura, res creata. S. K.
- Tollas állat. Aves. S. K.
- Vad állat. Fera bestia.
- Állatok-országa. Piegnum animale.
- Állatok története. Historia Animalium. S. I.
- Állati. Animalis.
- Állatka. Animalculum. S. I.
- Állatos. Habens animalia v. substantiam. Pázm. Pred. p. 171.
- Állatos kör. Zodiacus. S. I.
- Állatos mivolta. Pázm. Pred. p. 358.
- Állatozik. Substantiatui.
- Által állatozik. Transsubstantiatui.
- Által-állatozás. R. Transsubstantiatio. S. I.
- ÁLLAT (ige), állatja. Sistit, statuit, stabilit. M. A.
- Josue meg állatá a' napot. Pázm. Pred. p. 649.
- Elé állatja. Repraesentat, producit. M. A.
- Elő állatja. Astituit, sistit. M. A.
- Föl állatja. Erigit. M. A.
- Állatás. Assertio.
- Elé állatás. Repraesentatio. M. A.
- Föl állatás. Erectio. M. A.
- Föl állat. Pázm. Kal. p. 400.
- Állatmány. Systema, institutum, fundatum, erectum. S. I.
- Állatott. Statutus, constitutus. M. A.
- Föl állatott. Erectus. M. A.
- ÁLLATLAN.
- Állatlanság.
- Részből állatlanság. Pázm. Kal. p. 868.
- ÁLLÁS. Statio. M. A.
- Állás-fa. Pegma.
- Barom-állás. Statio pecuaria. S. K.
- Boszszú-állás. Vindicta. S. K.
- El állás. Defectio, abstinentia. M. A.
- Ellent-állás. Resistentia, renisus. S. K.
- Fa-állás. Faludi T. É. p. 44.
- Ki állás. Existentia. M. A.
- Környül-állás. Circumstantiae. S. K.
- Ló-állás. Stabulatio. S. K.
- Meg állás. Praestatio, institio. M. A.
- Nap-állás. Solstitium. Molnár Ján M. Könyvház 3. Szakasz.
- Őr-állás. Zvon. 1. R. p. 732.
- Reá-állás. Adsensus.
- Szék-állás. Justitium. S. K. M. A. L.
- Szekér-állás. Plaustrarium. S. K.
- Szerzetbe-állás. Professio monastica. Pázm. Kal. p. 426.
- Test-állás. Statura. S. K.
- Tó-állás. Stagnum, stagnatio. S. K.
- Vásár-állás. Forum pecuarium.
- Víz-állás. Stagnum. M. A.
- ÁLLDOGÁL, áldogál. Restitat. M. A.
- Áldogálás. Restitatio.
- Áldogáló. Restitator. M. A.
- ÁLLHAT, állhatja. Potest stare, sustinere.
- Állhatatlan. Inconstans, instabilis. M. A.
- Állhatatlankodik. Inconstanter agit, vacillat, titubat. M. A.
- Állhatatlanság. Inconstantia, instabilitas. M. A.
- Állhatatlanul. Inconstanter. M. A.
- Állhatatos. Constans, stabilis. M. A.
- Állhatatos vallás. Asseveratio. M. A.
- Állhatatosan. Constanter. M. A.
- Állhatatosság. Constantia, stabilitas. M. A.
- Meg állható. VM. p. 269
- ÁLLÍT, állítja. Sistit, statuit v. putat, existimat.
- Farkast birkásnak állítani. km.
- Bé állítja. Illocat. Vajda 3. K. p. 249.
- Bele állítja. Illocat.
- El állítja. El állította vérét.
- Elő állítja. Sistit, statuit. S. I.
- Föl állítja. Exstruit, facit assurgere.
- Hátra állítja. A tergo stare jubet.
- Ki állítja. Statuit.
- Meg állítja. Facit subsistere. Meg állítom malmodat. km.
- Oda állítja. Adlocat.
- Viszsa állítja. Restituit.
- Állítás. Statutio v. assertio.
- Bé állítás. Investitura. S. I.
- Katona állítás. Statutio militum.
- Állítgat. Collocat, disponit, ordinat. S. I.
- Állítmány. Institutum, fundatum, erectum. S. I.
- Állító. Quid subsistere facit.
- Vér-állító.
- ÁLLODALOM. Status. Dugonics. it. Barczafalvi Szabó Dávid Szigvárt. 1. Szakasz.
- Tekéntetes Állodalmak, és Rendek. Inclyti Status, et Ordines. idem Dugonics.
- ÁLLOMÁNY. Substantia. it. Hypothesis.
- ÁLLONG. Restat, restitat. Mit állongsz? Sz. D.
- ÁLLOTT. Quod stetit.
- Állott szag. Állott szaga van.
- ÁLLÓ. Staturus, stabilis, stans. M. A.
- Álló csillagok. Stellae fixae. .
- Álló fa. Pázm. Pred. p. 1101.
- Álló gyümölcs. Fructus conditivi. S. I.
- Álló hely. Egy álló helyben. Stans pede in uno. M. A.
- Álló ítélet. Judicium staturium.
- Álló kép. Statua.
- Álló nap-óra. Solarium verticale fixum. S. I.
- Álló sereg. Pázm. Kal. p. 601.
- Álló tó. Stagnum.
- Álló víz. Aqua restagnans. Pázm. Pred. p. 700.
- Boszú-álló. Vindex. CM.
- El álló posta-ló. Remissus veredus. PP.

* Jégen álló. Ugy vagy mint a' jégen álló.
 Ki álló. Prominens. Faludi T. É. p. 297.
 Kinn álló fogú. Cynodon. S. I.
 Kinn álló. Faludi N. E. p. 120.
 Környül álló holmi. Faludi U. E. 2. R. p. 23.
 Körül álló dolgok. Pázm. Pred. p. 15.
 Strázsa-álló. Vigil. CM.
 Szék-álló Legény a' Mészárosoknál.
 Veszteg álló. Veszteg-álló víznek, hallgató embernek nem kell hinni. km.
 Állóság. Stabilitas, duratio. Nem leszsz állósága. Sz. D.
 ÁLLVA. Stando.
 Fönn állva. Erecte stando.
 Talpon állva. Csuzi Tromb. p. 176.
 Térden állva. Pázm. Kal. p. 587. Genuflexe.
 ÁLLVANY. R. Columna, pila. S. I.
 Állvány-kép. R. Statua, simulacrum, Idolum. S. I.
 ÁLLY. Köz-föld. Ezen szó szokásban vagy az Őr' táján (Vas Vármegyében), a' hol a' szántó földeket nem Hóld- számra, hanem ÁLLY- számra nevezik. Így egy álly, két álly, annyi mint egy köz, két köz.

ÁLM.

ÁLM, ÁLOM. Somnus, sopor it. somnium. M. A. Anonym. Cap. 3.
 Álom-fejtés. Explicatio somnii.
 Álom-fejtő. Interpret somniorum.
 Álom-fű. Mandragora. S. I.
 Álom-hozó. Somnifer, soporifer, somnificus. M. A. CM.
 Álom-hozó-fű. Mandragora. Csapó.
 Álom-hüvelyezés ez. km. Pázm. Kal. p. 499.
 Álom-hüvelyező. Pázm. Kal. p. 389.
 Álom-idétt. Tempore somnii. A' mit az elme ébren forgat, avval játszik álom-idétt is. km.
 Álom-járás. Somnambulismus. Tud. Gyűjt. 1817. X. K. Lenhossék Mihály az állati Magnetismusról.
 Álom-járók.
 Álom-játék. Faludi E. M. p. 120.
 Álom-jelenés. Phantasma, visum in somnio.
 Álom-kép. Faludi B. E. p. 77.
 Álom-képek. Per somnium visa. S. I.
 Álom-kincs. Faludi E. M. p. 17.
 Álom-kór. Veternus, lethargicus. S. I.
 Álom-kórság. Lethargus, lethargia. S. I.
 Álom-költő. Fictor somniorum. Káldi Deut. 13. 5.
 Álom-látás. Somnium. M. A. CM.
 Álom-látó. Somnians, somniator. M. A.
 Álom-magyarítás. Conjectatio somniorum.
 Álom-magyarító. Interpret somniorum.
 Álom-mulatás. Faludi U. E. 2. R. p. 160.
 Álom-mutató. Pázm. Kal. p. 219.
 Álom-néző. Csuzi Tromb. p. 571.
 Álom-nyommasztás. Incubi pressio. M. A.
 Álom 's essős üdő: Udvari reménység.
 Álom-szakasztás. Vigilatio, abstinentia a somno. Faludi Sz. E. p. 50. Beniczki p. 122. 226.
 Álom-szerző. Soporifer. Faludi N. E. p. 3.

Álom-szesz.

Álom-szeszszel. Somnolente, dormitabunde.
 Álom-szj, melly a' kocsist aludni enged.
 Álom-szűszék. Csuzi Tromb. p. 4.
 Álom-táska. km. Somnolentus. Biró Márton. Micae p. 109.

Dellesti álom. Faludi T. É. p. 132.
 Elő-álom. Praesomnium.
 Elő-álomkor.
 Jó álom. Egy jó álom minden fáradságot helyre hoz. km.
 Jó ízű álom. Faludi T. É. p. 134.
 Malacz-álom. Vajda. 2. K. p. 390.
 Poetai álom. Enthusiasmus. Faludi T. É. p. 107.
 ÁLMA. Ejus somnus, somnium.
 ÁLMATLAN. Insomnis. Faludi N. E. p. 49.
 Álmatlan vigyázás. Faludi N. A. p. 176. U. E. 2. R. p. 16.
 Álmatlanít, álmatlanítja. Sopore privat.
 Álmatlanítás.
 Álmatlanító.
 Álmatlanító ital. p. o. a' Kávét.
 Álmatlanság. Insomnium.
 ÁLMÉL, álmélja. Szokatlan.
 Álmélkodik. Stupet, stupescit, stupefit. M. A.
 Álmélkodik rajta. Demiratur. M. A.
 El álmélkodik. Obstupet, miratur valde. M. A.
 Álmélkodás. Stupor, admiratio. M. A.
 Álmélkodandó. Eszterházi Tamás. Hunn. p. 445. 468.
 Álmélkodó. Stupens. M. A.
 Álmélkodtat, álmélkodtatja. Stupefacit. M. A.
 ÁLMÍT, álmitja.
 El álmitja. Obstupefacit, externat. M. A.
 ÁLMOD, álmodja. Somniat. M. A.
 Meg álmodja.
 Álmodás. Faludi N. E. p. 138.
 Álmodoz. Consomniat. M. A. Káldi 4. Esdrae 10. 36. Nyul agárral, macska egérrel álmodoz. km.
 Álmodozás. Somnium, somniatio. M. A. CM.
 Álmodozó. Somniosus, insomniosus. M. A.
 Álmodott semmi. Pázm. Pred. p. 308.
 ÁLMOS. Somnolentus, somniculosus. M. A. Anonym. C. 3.
 Álmos szemmel. Pázm. Kal. p. 509.
 Álmosan. Somniculose. M. A.
 Álmosd. F. Bihar Vben.
 Álmosodik. Dormitatur. S. I.
 El álmosodik.
 Meg álmosodik.
 Álmosít, álmosítja. Somnum conciliat. S. I.
 Álmososság. Somnolentia v. veterinus, veterinositas. Pázm. Pred. p. 458.
 Álmosúl. Somnolescit.
 El álmosúl.
 Meg álmosúl.
 ÁLOMI.
 Álomi nyommasztás. Incubi pressio. M. A. S. I.
 Mély álomi beteg. Veternus. M. A.
 ÁLOMTALAN. Insomnis. M. A.
 ÁLMŰ.
 Mély álmú betegség. Veternus. M. A.
 ÁLMŰL, el álmúl. Thelegdi Pred. 1. R. p. 32. 121.
 El álmult. Attonitus. M. A.

ÁLTAL.

ÁLTAL (ált', át') loco el túl, el tovul. S. I. Per, trans, ultra.
 Által állatozás. R. Transsubstantiatio. S. I.
 Által-beszéddel. Obiter, per transennam. Thelegdi Pred. 1 R. p. 51.
 Által-ellenben. E regione, ex adverso.
 Által-ember. Homo sincerus. Simplex. S. I.
 Által-deszka. Partról hajóba szolgáló pad.
 Által-fa. Transtrum.
 Által-gerenda. Transtrum. M. A.
 Által hágó. Transgressor, transcensens. M. A.
 Által ható. Penetrabilis. M. A.
 Által járatlan. Impervius. M. A.
 Által járható. Permeabilis. M. A.
 Által látás. Perspicentia, Transpectus. M. A.
 Által látható. Perspicuus. M. A.
 Által látó. Vates. S. I.
 Által látszó. Translucens, perspicuus. S. I.
 Által menés. Transitio, transitus. M. A.
 Által menetel. Idem. M. A.
 Által mérő. Diameter.
 Által osztó. Diameter. CM.
 Ált' osztó. Dimetiens. CM.
 Által-padok. Transtra. S. I.
 Által szegő. Diagonalis.
 Által-szó. Pázm. a' Sz. Irásról p. 65. Pesti p. 39.
 Által-út. Trames, semita, via compendiosa. M. A.
 Által-uttal. Breviter, summarie. S. I. Pesti. p. 39.
 Által-uttal jár. Viam rectam ingreditur. M. A.
 Által-válasz. Responsum categoricum. Zvonárics M. Postilla. 1. R. p. 25.
 Által vető. Trajector, portitor. S. I. item canisterium. Egy falat kenyerelem sincs, üres az által vetőm. Biró Márton. Micae. p. 203.
 Által vető hajó. Navis Trajectitia, Ponto. S. L.
 Által vető hely. Trajectus, portus. S. I. M. A. L.
 ÁLTALA, általad, általam. Per se, per te, per me. v. Medio sui, tui, mei.
 S. I. M. A.
 Általában (általjában, általlyában.) Directe recta. M. A.
 Általában adta. Eggyüt, egészen, öszve-séggel, mind öszve. Sz. D.
 Általában szöll. Camarine loquitur. M. A.
 Általjában való. Absolutus, non conditiosatus. Pázm. Kal. p. 674.
 Általán fogva. Certo, certius, profecto, omnino. M. A.
 Általán-véggel. Certo eventu, certo, pro certo. M. A.
 Általános. Absolutus, merus. S. I.
 ÁLTALABB. Compendiosior. Pázm. Kal. p. 90.
 Általabb út. Compendiosior via. Nincs a' bolondságra általabb út, mint a' harag. Pázm. Pred. p. 803. 819.

- ÁLTALL, általlja, (átalja.) Non vult, detrectat, renuit. Nem általja cselekedni. Pázm. Pred. p. 1070.
- Általlkodik, (általkodik, átkodik, átolkodik). Se obfirmat, Pervicax, contumax est. Általkodás. Contumacia. M. A.
- Általkodó. Contumax, pervicax. M. A.
- Általkodott. Obstinatus, contumaciter, pervicax. M. A.
- Általkodva. Contumaciter. M. A.
- El általkodik. Pázm. Kal. p. 387. 758.
- Meg általkodik. Obfirmatur. M. A.
- Meg általkodás. Obstinatio. Pertinacia. M. A.
- Meg általkodott. Obstinatus, pertinax. M. A.
- Meg általkodólan. Obstinata. VM. p. 114.
- Meg általkodva. Obstinata. M. A.
- ÁLTALSÁG. Indecorum, absonum, pudendum, verendum. M. A.
- Általság csak hallani is. Pázm. Kal. p. 307.
- Általságnak sem tartotta. Vajda. 3. K. p. 63.
- ÁM.
- ÁM. En, sane. M. A. v. Esto, etsi, etiamsi, v. certe, sane, profecto.
- Ám-bár. Esto. M. A.
- Ám-bátor. Esto, sane. M. A.
- Ám de. Verum, sed, ast. S. I.
- Ám de még is. Verum tamen, sedenim, attamen. S. I.
- Ám-hol. Ecce illic. M. A.
- Ám járjon. Esto, eat. M. A.
- Ám lássa. Viderit, videat. S. I.
- Am-oda. Illuc, eo. M. A.
- Am-ollyan. Ejusmodi, illiusmodi. M. A.
- Am-onnan. Illinc, istinc. M. A.
- Am-onnat. Idem. M. A.
- Am-onnét. Idem. M. A.
- Am-ott. Illic. M. A.
- Am-ottan. Illic. S. I.
- Ám-rád. Dug. km. 2 R. p. 331.
- Ám úgy légyen. Esto, fiat, sit ita. S. I.
- Ám-úgy. Aliter, alio modo, illo modo.
- Ám veszzen, hadd veszzen. Pereat, pessumeat. S. I.
- AMAZ (ám-az) ama'. Ille. Ipse. M. A.
- Amakkor. Tunc temporis.
- Amarra. Illac.
- ÁMÉ. Pázm. Kal. p. 207.
- ÁMÍT, ámitja. Seducit, decipit, pellicit, in errorem rapit, v. stupefacit. S. I. Gyujtott lámpással is ámitják a' verebeket. Dug. km. 2. R. p. 171.
- El ámitja. Faludi N. A. p. 54. U. E. 3. R. p. 60.
- El álmítja. Káldi Isaiæ. 21. 4.
- Ámitás. Seductio.
- Ámitó. Seductor, Dementator, Deceptor, Impostor. Faludi N. E. p. 131. Tasi Gáspár. p. 19.
- Álmító csoda. Káldi Isaiæ. 29. 4.
- ÁMMAL.
- Immel ámmal. Superficialiter, obiter. Vajda. 2. K. p. 255.
- ÁMOLYOG. Stupet, admiratur v. otiatur, v. cunctatur, moras trahit. S. I. PP.
- ÁMÚL. Admiratur, stupet, v. Rapitur in errorem. S. I.
- Ámúl bámúl. Faludi T. É. p. 113.
- El ámúl. Obstupescit. M. A.
- El ámulás. Obstupescencia, obstupefactio. M. A. CM.
- El ámúlt. Obstupidus obstupefactus. M. A.
- Reá ámúl. Adstupet. M. A.
- ÁMBRA.
- ÁMBRA. Succinum leucophaeum. PP.
- ÁMPOLNA.
- ÁMPOLNA. Ampulla. M. A.
- ÁMPOLNÁS. Ampullarius. M. A.
- ÁNGOLNA.
- ÁNGOLNA. Angvilla. M. A.
- ÁNGY.
- ÁNGY. Glos. Fratria. M. A.
- ÁNGYA. Ejus Glos.
- ÁNGYÁD. Sz. P. Veszprém Vben.
- ÁNGYOS. A' kinek ánya van.
- ÁNIS.
- ÁNIS. Anisum. PP.
- Ánis-mag. Semen Anisi.
- ÁNSLOG.
- ÁNSLOG. Sulphuratum. PP.
- ÁNSLOGOS.
- Ánslogos bor. Vinum elutriatum. PP.
- ÁNSLOGRA veszi. Elutriat. PP.
- ÁNT.
- ÁNT. F. Bihar Vben.
- Ánt' fa. Sz. P. Veszprém Vben.
- ÁNTSOROG: Lebsel, mulatoz, hivalkodik, helébel. Sz. D.
- ÁNTI.
- Ánti-kamara. Protooecon. PP. elő-szoba
- Ánti-Kristus. Antichristus. PP.
- ÁP.
- APACS.
- Apacsú: az öreg háló' végérc kötött dorong. Sz. D.
- Kis Apacsú, mely a' száraz felé, a' víz szélé felé jár, melyet a' laptáros viszen. Sz. D.
- Öreg apacsó, mely a' hajó mellett jár a' halászoknál. Sz. D.
- APAD. Decrescit, Detumet, deminuitur. M. A.
- El apad.
- Ki apad. Exsiccatur, Deficit. M. A.
- Le apad. Deturget, Detumet. M. A. CM.
- Meg apad. Deturget. CM.
- Apadás. Decrementum liquoris, diminutio tumoris. M. A.
- Apadék. idem. Sz. D.
- Apadhatatlan. Inexhauribilis, inexcicabilis. S. I.
- El apadhatatlanság. Vajda 2. K. p. 96.
- Apadoz. Sensim decrescit, detumet, minuitur. S. I.
- Apadtt, apadott. Exhaustus, exaridus, exsiccus. M. A.
- Apadtttság. Detumescentia. Sz. D.
- APASZT, apaszta. Exsiccat, decrescere facit, minuit.
- Ki apaszta. Exsiccat. M. A.
- El-ki-le-meg apaszta.
- Apasztás.
- Apasztó.
- APÁLY. Detumescentia Sz. D.
- Víz' apályja. Sz. D.
- APRÍT, aprítja. Scindit, comminuit. M. A. Ha aprítottad, meg is egyed. K.V. p. 518.
- Bele aprítja. Interit. M. A.
- El aprítja Comminuit, conecat, concidit in minuta. M. A.
- Elő aprét. Faludi N. A. p. 130.
- Föl aprítja. Faludi N. U. p. 200.
- Le aprítja.
- Meg aprítja. Comminuit, conerit, concidit in frustula. M. A.
- Őszve aprítja.
- Aprítás. Conscissio, comminutio. Faludi N. E. p. 155.
- El aprítás. Comminutio, dissectio in minutias. M. A.
- Aprított. Comminutus.
- Aprított dohány.
- APRÓ. Minutus, minutulus. M. A. it. Morbilli, varioli. PP.
- Apró barom. Volatilia domestica, aves cohortales. S. I. Apró barom a' kecske. Cyprius bos.
- Apró bélek. Gyöngve v. Tyúk-bélek. Lactes. S. I.
- Apró bimbók. A' terepes rózsák is apró bimbókbul eredttek. km.
- Apró bojtortján. Agrimonia, Eupatorium. M. A.
- Apró csöpü. Minutiae, quisquiliae, res villiculae. M. A.
- Apró darabok. Minuta segmenta.
- Apró darabonként. Frustulatim, concise. PP.
- Apró fejer hólyagok a' fejen. Psydracium.
- Apró füllér ajándék. Zvon. 1. R. p. 298.
- Apró gombóc.
- Apró harc. Velitatio. Praelium minutum. S. I.
- Apró kása. Árpa kása.
- Apró katang. Endivia, Intybus. Cs.
- Apró kezdet. Minden nagynak apró a' kezdete. Révai.
- Apró köte v. költe. Himlő-helyes. Sz. D. Variolis infectus. PP.
- Apró-lépve. Faludi N. E. p. 63.
- Apró mássa valaminek. Modulus, Proplasma. S. I.
- Apró mezei saláta. Valerianella. Cs.
- Apró paradicsom-mag. Amomum, Cardamomum. S. I.
- Apró sár-mag. Lathyrus major. Cs.
- Apró szemű olvasó. Rosarium cum exiguis granulis.
- Apró szemű szőlő. Uvae Corinthiacae.
- Apró Szentek. Pázm. Pred. p. 187. Innocentes Martyres.
- Apró Szentek' napja. Paedoctonia. PP.
- Apró szőlő. Uvae Corinthiacae. PP.

Apraja. Ejus minutum, ejus minutia. Az Apraja után a' nagyja is el hal. km. Örege apraja.
 Apród. Apparitor, Pedissequus, Tyrunculus it. Armiger. M. A. Faludi N. U. p. 139. Valamelly tudományak új tanolója. CM.
 Apród leány. Pedissequa. M. A. L.
 Apród esztendő. Rudimentum, Tyrocinium artis. M. A. PP. Pázm. Kal. p. 363. Prágai p. 79.
 Apród esztendősek. Pázm. Pred. p. 195.
 Apród esztendősek. Rudimentum. CM.
 Tanuló apródja. Faludi U. E. 3. R. p. 20.
 Apródok. (Aprodiani) Laterones, Principium ministri, circumpedes. M. A.
 Apródonként. Minutatim, Particulatim. M. A.
 Apróka. Minutulus. Pázm. Pred. p. 24.
 Aprólek. Minutiae. M. A.
 Aprólek-dolog. Pázm. Pred. p. 247. 806.
 Aprólek-harcz. Velitatio. Csatázás. CM.
 Aprólekja. Ejus Minutiae.
 Kenyér-aprólek. Sz. D.
 Lud' aprólekja. Partes minutulae anseris.
 Aprólekos. Minutus. S. I. Sz. D. Faludi N. A. p. 139.
 Aprólekos idegenségek. Pázm. Pred. p. 245.
 Aprólekos dolog. Sz. D.
 Aprólekos szorgoskodás. Faludi N. A. p. 139.
 Aprólekoság. Minutiae. Sz. D.
 Aprólekság. idem. M. A. CM.
 Aprón. Minutum.
 Aprón beszél. Lente, submisso loquitur.
 Aprón vagdaltt hús. Minutal. PP.
 Aprónként. Minutum, Minutatim, scrupulatim, Particulatim. M. A.
 Apróra vagdalja. Minutum concidit. PP.
 Ne mindent apróra, néha hasábra is. km. Dug. 2. R. p. 148.
 Aprós. Minutus, in partes minutas divisus. M. A.
 Aprósodik. Imminuitur, in minutas partes abit. M. A.
 El aprósodik.
 Meg aprósodik. Faludi N. U. p. 144. Pázm. Pred. p. 100.
 Aprósodás. Deminutio, in minutias reductio. M. A.
 Aprósul.
 Apróstyl csöpüstül. Ne sanione quidem domi relicto. M. A.
 Apróság. Parvitas, Minutiae. Sz. D. S. I. it. Kisdedség. Pázm. Pred. p. 673.
 Apróz, aprózza. In partes minutas redigit.
 Meg aprózza. Pázm. Kal. p. 414.
 Aprózás. Conscissio in partes minutas. Sz. D.
 Aprózik. Imminuitur, in partes minutas abit. M. A.
 Aprózat. Decrementum. Sz. D.
 ÁPOL, ápolja. Basiatur, osculatur. M. A.
 Ápolás. Basium, Osculum. M. A.
 Ápolgat, ápolgatja. Dissvaviatur, exosculatur. M. A. Peculiarem ejus curam habet.
 Ápolgatás.
 ÁPOR.
 *Áporodik. Arescit, veterascit. Monozslai. Hit' oltalma. p. 150.
 Meg áporodik. idem.
 Áporodott. Vetustate defectuosum. Putidum.
 Áporodott tojás. Ovum vetustate deminutum, et putidum.
 ÁPÚL.
 El ápul a' tojás. Hallottam Ságthon 1826. Ápr.

29.

ÁPOLLONIA.

ÁPOLLONIA t. a. n. Apollonia. Apalin.

ÁR.

ÁR. Pretium.
 Ár-szabás. Pretii defixio, limitatio. Tiszti szótár. p. 52.
 Tim-ár. Cerdo.
 Vas-ár. Venditio ferri.
 Vas-ár-nap. Dies, quo ferrum venditur.
 ÁRA. Pretium ejus. Most adjuk ám meg az árát a' többinek. Quae peccamus. Juvenes, ea luimus Senes. M. A. p. 228.
 Ára' pataka. E. F. fölső Fejér Vben.
 Bak' ára. Meg adták a' bak' árát. km.
 Bor' ára. Pretium vini. Mást beszél, mint a' kitől a' bor' árát kérik. km.
 Lőcs' ára. Lassabban a' lőcs' árával. km.
 Méreg-ára van most mindennek. Carissimo pretio nunc venduntur omnia.
 Réf' ára. Tudja a' réfének az árát. km.
 Árából ki vette. Pretio exaltato servat.
 Árán kéri. Licitatur. M. A.
 Árát szabta. Pretium ejus defixit.
 ÁRENDA (fors rectius ÁRONDA, quasi ÁRON ada). Elocatio, pretium elocationis. PP.
 Árendába adja. Mancipat, alicui quidquam mancipio dat. M. A. Conductor locat. PP.
 Árendál, árendálja. Conducit, assumit, redimit. S. I.
 Föl árendálja. In arendam sumit.
 Ki árendálja. Exarendat.
 Meg árendálja a' vámokat. Redemta habet vectigalia. Redimit. PP.
 Árendás. Conductor, manceps, redemtor. S. I.
 Árendás jószág. Bonum exarendatum.
 ÁROS. Venditor. it. Venalis. M. A. A' Mesterség addig áros, meddig titkos. km.
 Áros aszszony. Foemina mercatrix. S. I.
 Áros bolt. Taberna mercatoria. Faludi U. E. 3. P. p. 145. T. É. p. 284.
 Áros csür. Horreum mercium. S. I.
 Áros ember. Institor. Mercator. M. A.
 Áros hajó. Navis mercatoria. S. I.
 Áros hely. Forum v. Emporium. S. I.
 Áros inas. Tyro mercatoris, Discipulus Institoris. S. I.
 Áros könyv. Liber mercatilis. Faludi N. U. p. 62.
 Áros levél. Conto, Auszügl. S. I.
 Áros mives. Faludi N. E. p. 62.
 Áros müves kereskedő ember. Faludi N. A. p. 78.
 Áros piac. Forum nundinale. Belius Not. Hung. Tom. 3. p. 523.
 Áros szer. Merx, Res promercalis. S. I.
 Áros szolgál. Institor. M. A. L.
 * Bor-áros. Caupo, oenopola.
 Ember-áros. Venalitiarius. CM.
 Gyöngy-áros. Margaritarius. NC. p. 287.
 Hal-áros. NC. p. 279. Piscarius. NC. p. 291.
 Hus-áros. Lanio. Carnarius. CM.
 Könyv-áros. Bibliopola. NC. p. 277.
 Mész-áros. idem, quod Lanio. NC. p. 287.
 Ola -áros. Olearius. Olaj-verő. NC. p. 289.
 Sör-áros. Cerevisiarius. NC. p. 279.
 Szél-áros. Institor. NC. p. 285.
 Vas-áros. Ferropola.

Vászon-áros. Lintearius. NC. p. 287.

Árosít, árosítja. Pretium rei auget. S. I.
 Ároskodik. Mercatur, mercatorem agit. S. I.
 Árossá teszi. Licet, venum exponit. M. A.
 Árosság. Venalitas, v. Mercatura, negotiatio. S. I.
 ÁRÚ. Merx, quidquid venale est. Pázm. Pred. p. 759. Faludi B. E. p. 31. T. É. p. 177. CM. Prágai p. 949. Telegdi felelet. p. 205.
 Árú-csere. Mercium permutatio. S. I.
 Árú-hely. Taberna mercatoria. S. I.
 Árú-hordó. Propola, circuitor, Mercium circumlator. S. I.
 * Hitván árú. Nem sokat hajtának a' hitván árúra. Rubo neglecto vitis ampelitur. K. V. p. 461.
 Kalmár-árú. Tordai. MSS.
 Meg tiltott árú. Merx interdita. PP.
 Áruba bocsátja. Venumdat, venum exponit. M. A.
 Áruba ereszti. idem.
 Áruba bocsátott. Venalis. M. A.
 Árúji. Ejus merces.
 Árúl, árúlja. Venumdat, vendit, venum exponit. it. Prodit. M. A.
 Be árúlja, be árolja. Prodit, defert, producit. M. A.
 El árúlja. Prodit. M. A.
 Ki árúlja. Divendit.
 Árulás, áruba bocsátás. Venumdatio, Venditio. M. A.
 El árulás. Proditio. M. A.
 Haza-árulás. Proditio Patriae.
 Házasság-árulás. Proditio tori maritalis. Faludi N. E. p. 161.
 Hit-áruló. Pázm. Kal. p. 297.
 Vér-árulás. Sz. D.
 Árúlgat, árúlgatja. Vendit. S. I.
 Árúlkodik. Prodit, defert, denunciat. S. I. Sz. D.
 Árúlkodás. Proditio. Hitván kereset. az árúlkodás. Mala proditio. Proditionem laudo, Proditorem non laudo. M. A.
 Árúlkodó. Proditor.
 Árúlmány. Merx, Mercimonium, Res promercalis. S. I. Sz. D.
 Áruló. Proditor.
 Áruló Levél. Faludi T. É. p. 15.
 Bé áruló. Proditor, accusator. S. K.
 El áruló. Proditor. M. A.
 Haza-áruló. Proditor Patriae. S. K.
 Isten-áruló. Pázm. Pred. p. 271.
 Vér-áruló. Proditor sanguinis. M. A.
 Árúltat, árúltalja. Curat vendi.
 Árúltatás. Sz. D.
 Árúra böcsüli. Aestimat. M. A.
 Árúra böcsülés. Aestimatio, Taxatio. M. A.

- Árús. R. Mercator, Institor, Negotiator. S. I.
Árús bolt. 1703.
- ÁR.
ÁR. R. Incrementum, copia, abundantia. S. I.
Ár-bor. (mint ár-víz) Mikes Kelemen Levcl. p. 173.
Ár-víz. Inundatio, Aquae exundantes. M. A.
Ár-vízi, ár-víz hajtotta ember, Sohonyai. S. I.
- ÁRAD. Exundat. M. A.
El árad. Exundat. M. A.
Ki árad. Exundat. Inundat. Restagnat. M. A.
Meg árad. Exundat. Restagnat. M. A.
Áradat. R. Torrens. Bát.
- ÁRADÁS. Exundatio, inundatio, abundantia. M. A.
El áradás. Redundatio. Abundantia. M. A.
Ki áradás. Exundatio, alluvies, inundatio, restagnatio. M. A.
Meg áradás. Exundatio, restagnatio. M. A.
- ÁRASZT, árasztja. Exundare facit. M. A.
Árasztás. Exuberatio, abundantia, confectio. M. A. PP.
- ÁRJA a' víznek. Exundatio aquarum, inundatio. Víz' árja. Pázm. Pred. p. 632.
- ÁRMÁNY
Ármányos. Latro. Praedo, nequam. PP. S. I.
Ármányos gyermek. Sz. D.
Ejnye ármányos! Sz. D.
Ármányos eretnység. Csuzi. p. 74.
Ármányosan. Csuzi p. 108. Tromb. p. 94.
Ármányos szaggatás. Csuzi Tromb. p. 171.
- ÁRNYÉK. Umbra. M. A.
Árnyék-adó. Umbrifer v. umbraculum. Parasol. S. I.
Árnyék-élet. Vita umbratilis. Faludi N. U. p. 123.
Árnyék-játék. Lusus umbrarum. Schattenspiel. S. I.
Árnyék-kép. Repercussa imaginis umbra, v. adumbratio. Schattenbild. Pázm. Kal. p. 1028.
Árnyék-óra. Solarium, sciatherion. M. A.
Árnyék-óra-mutató. Sciatheras. Gnomon. M. A.
Árnyék-semmiség. Faludi N. A. p. 36.
Árnyék-süveg. Umbrella. M. A. L.
Árnyék-szerető fű. Alsine. Csapó.
Árnyék-szék. Cloaca, forica, latrina. M. A. CM.
- Árnyék-szék-tisztító. Foricarius. M. A.
Árnyék-szín. Umbraculum. M. A. L.
Árnyék-szolga. Faludi N. U. p. 70.
Árnyék-szolgára szorított. km.
Árnyék-tartó. Pázm. Pred. p. 536.
Árnyék-tartó-szín. Umbraculum, scena umbrosa. M. A.
Árnyék-vetés. Sciagraphia.
Árnyék-vető. Umbrella, umbraculum. M. A.
Árnyék-világ. Faludi E. M. p. 237. Pázm. Pred. p. 1269.
- Árnyéka. Ejus umbra. A' haj-szálnak is árnyéka van. km.
Árnyéki. Umbraticus, umbratilis. M. A.
Árnyékol, árnyékolja. Umbrat.
Árnyékolás. Adumbratio.
- Árnyékoló. Umbrator.
Árnyékos. Umbrosus. M. A. Umbraticus. CM.
Árnyékosság. Opacitas. M. A. L.
Árnyékoz, árnyékozza. Umbrat, adumbrat, inumbrat. M. A.
Be árnyékozza. Inumbrat, obumbrat. M. A. Praeumbrat. CM.
Árnyékozás. Adumbratio. M. A.
Meg árnyékozza. Adumbrat, inumbrat, obumbrat. M. A.
Árnyékozó hasonlatosság. Pázm. Pred. p. 644.
Árnyékozó viadal. Sciamachia. M. A. L.
Délnek árnyékozója. Umbraculum meridiani. Káldi 34. 19.
Árnyékú. Ligetes árnyékú berkek. Prágai. p. 122.
- ÁROK. Fossa, fovea. M. A.
Árok F. Ung Vben.
Árok' alja. E. F. Doboka Vben.
Árok-béllés: Árok' oldalainak föl hányása, párkányoztatása. Sz. D.
Árok-fő. Sz. P. Szala Vben.
Árok-szállás. MV. Jászságban.
Árok-tó. F. Borsod Vben.
- ÁRKA. Ejus fossa.
Árka. F. Aba-új Vben.
Ördög' árka.
Árki. Fovealis.
Árki. Sz. P. Fejér Vben. E. F. Hunyad Vben.
Árkol, árkolja. Vallat, convallat.
Bé árkolja. Pázm. Kal. p. 108. 734. Pred. p. 344. Fossam obducit, fossa secludit. M. A.
Föl árkolja.
Körül árkolja. Circumvallat, fossa circumdat.
Környül árkolja. Circumvallat. M. A.
Meg árkolja. Obvallat. M. A.
Árkolat. Fossatum, scrobs.
Árkolás. Vallatio.
Árkoló. Vallator, fossor foveae.
Árkon kívül Hegymester. km.
Árkos. Fossis plenus, scrobes continens v. plagula. S. I.
Árkos. F. Arad Vben. E. F. Három szék Székiben.
Árkos' háza. Sz. P. Szala Vben.
Árkos-tó. F. Arad Vben.
- ÁRT, ártja. Officit, nocet, se immiscet. M. A.
Bé ártja magát. Faludi N. U. p. 205.
Bele ártja magát. Se immiscet, Immittit. S. I.
Meg árt. A' méreg kostolással is meg árt. km.
Meg árt az te néked. Tibi id male vertet. PP.
Sokba ártja magát. Faludi N. U. p. 164.
- Ártalom. Nocumentum. M. A.
Ártalma. Ejus nocumentum.
Ártalmas. Nocens, nocivus, sons, nocuus, noxius, noxiosus. M. A.
Ártalmasan. Nocenter. M. A.
Ártalmaskodik. Faludi N. U. p. 74.
Ártalmasság. Noxia, noxa, nocumentum. M. A.
- Ártatlan. Innocens, innocuus, insons. M. A.
Ártatlan bárány. Innocentior Metello.
Ártatlanka. Innocentulus. Pázm. Pred. p. 372.
- Ártatlankodik. Innocentem agit.
Ártatlankodó. Innocentiae affectator.
Ártatlanság. Innocentia. Az ártatlanságnak csak egy a' szava. km.
Ártatlanul. Innocenter. M. A.
Ártány. Verres, Majalis. M. A. Kan disznó. CM.
Ártányd, ártánd. F. Bihar Vben.
Ártányi. Verrinus. M. A.
Ártás. Pázm. Pred. p. 535. „Nem lészen ártásunk a' bünök' fulákától.”
Á tó. Nocens, nocivus.
Ártólag. Offeusive. Sz. D.
ÁRBOCZ.
ÁRBOCZ.
Árbocz-fa. Malus navis. M. A.
Árbocz-fa' töve. Pterna. M. A.
ÁRISTOM.
ÁRISTOM, áréstom. Arestum, custodia. PP.
ÁRISTÁL, árístálja. Sub custodiam accipit. Le árístálja.
Meg árístálja. Vajda K. É. 1. K. p. 500. „A' napot az ő sebes futásában meg árístálta Josue.”
ÁRMÁDA.
ÁRMÁDA, armádia. Exercitus, S. I. Militia armata.
ÁRMÁLIS.
ÁRMÁLIS. Literae armales.
ÁRMÁLISOS nemes ember. Nobilis scutatus. PP.
ÁRON.
ÁRON. t. f. n. Aaron.
Áron' Papjai. Pázm. Kal. p. 904.
Áron' szakálla. Arum vulgare majus. Cs.
ÁRPA.
ÁRPA. Hordeum. Porba búzát, sárba árpát kell vetni. km.
Árpa-dara. Ptisana.
Árpa-éő körtvély. Species Pyri, quae tunc maturescit, quando Hordeum. Similia: Búza-éő körtvély, Rozs- éő körtvély, Zab-éő körtvély.
Árpa-fő. Spica hordeacea. M. A.
Árpa-gyöngy, v. gyöngy-árpa. Ptisana margaritarum speciem referens. S. I.
Árpa-kalász. Ather, Spica hordei. M. A.
Árpa-kása. Hordeum fixum, Polenta ptisana. M. A.
Árpa-kenyér. Panis hordeacius.
Árpa-lé. Cremor hordei. S. I.
Árpa-lepény. Polenta. M. A. L.
Árpa-liszt. Polenta. M. A.
Árpa-mag. Granum hordei. M. A.
Árpa-mag' tokja. Glumae. M. A.
Árpa-szem. Granum hordei. S. I.
Árpa-szem-nyomó. Granum. S. I.
Árpa-szem-nyomónyi. Unius grani gravitatem habens. S. I.
Árpa-szilva. Árpával éő szilva. S. I.
Árpa-sőr. Bryton, Cerevisia hordeo cocta. M. A.
ÁRPÁD. R. Parvum hordeum. 2. Magyar Fejedelem' neve. Arpadus. 3. FF. Baranya és Bihar Vben.
Árpád' nemzetsége. Progenies Arpadi.
Árpád' vére. Sanguis Arpadi, e Progenie Arpadi.
ÁRPÁS. Hordearius. M. A.

Árpás. E. Patak Fogaras Vidékében.
 Árpás. F. Soprony Vben. Sz. P. Somogy Vben.
 Árpás (fölső, alsó). E. FF. Fogaras Vidékében.
 Árpás tó. E. F. belső Szolnok Vben.
 ÁRR.
 ÁRR. Subula. M. A.
 ÁRTIFIOLA.
 ÁRTIFIOLA. Scorzonera Hispanica. Scorzoner Wurzel, Vipergras. Mitterpacher Rei R. P. I. p. 503.
 ÁRVA.
 ÁRVA. Orphanus, Pupillus. Árva az árva, ha kapufája arany is. km.
 Árva-borjú. Égett tőke fekete, árva borju nincs annya. km.
 Árva-csalány. Urtica minor. M. A.
 Árva-gerlicze.
 Árva-ház. Orphanotrophium.
 Árva-hús. Caro exos. S. I.
 Árva-káka. Scirpus palustris. S. I.
 Árva-leány. Pupilla. M. A.
 Árva-leány' haja. Capillus veneris. Polytrichon, Adianton magnum. M. A. CM.
 Árva-pinty. Fringilla coelebs. Mitterpacher Primae Lineae Hist. Nat.
 Árva' vára. Vár, Árva Vármegyében.
 Árva-vár' alja. ugyanott.
 Árva-Vármegye. Comitatus Arvensis.
 Árva (fejér, fekete, kis). Folyó víz Árva Vben.
 Árva-veréb. Passer solitarius. S. I.
 Árva-viola. Faludi N. A. p. 218. E. M. p. 237.
 ÁRVAI. Pupillaris. M. A.
 ÁRVASÁG. Orbitas, solitudo. M. A.
 ÁRVÁD. R.
 Árvad' falva. E. F. Udvarhely székében.
 ÁRVÁK' gondviselője. Tutor. M. A.
 Árvák' ispitálja. Orphanodochium. M. A.
 ÁS.
 ÁS, ássa. Fodit. A' ki másnak vermet ás, maga esik bele, 's nem más. km.
 Ássa vési. VM. p. 277.
 Alá ássa. Suffodit.
 Által ássa. Transfodit. M. A.
 Be Ássa. Infodit. M. A.
 Bele ássa. Infodit.
 El ássa. Defodit. M. A.
 Föl ássa. Effodit, pastinat. S. I. Perfodit.
 Ki ássa. idem. M. A.
 Környül ássa. Circumfodit. M. A.
 Le ássa. Defodit. M. A.
 Meg ássa. Perfodit. M. A.
 Meg ássa a' házat. Suffodit domum. PP.
 ÁSADEK. Fossile. Sz. D.
 ÁSAT (név). Fossus, fossatum v. Fodina v. cuniculus. S. I.
 ÁSAT (ige), ásatja. Curat fodi.
 ÁSÁS. Fossio, fossura. M. A.
 Ki ásás. Effossio. M. A.
 ÁSHATÓ. Fossilis. M. A.
 ÁSKÁL. Fodicat. S. I. Faludi N. A. p. 159.
 Áskál véskél. Faludi U. E. I. R. p. 117. Pázm. Pred. p. 603.
 Áskálás. Fodicatio.
 Áskálódik. Alterius destructionem quaerit. S. I.
 Áskálódás. Subfodicatio.
 Áskálódó. Subfodicator.
 ÁSOGAT, ásogatja. Fodicat. M. A.
 Ásogató. Fodicatio.
 ÁSOTT. Fossilis, Fossitius, Fossus. M. A.

Ásott halom. Telek Csongrád Vben.
 Be ásott. Infossus. M. A.
 El ásott. Defossus. M. A.
 Ki ásott. Effossus, Erutus. M. A.
 ÁSÓ. Rutrum, it. Fossor, fodiens. M. A.
 El ásó. Defodiens, Defossor. M. A.
 Ásó lapát. Pala, Bipalium, Ama. PP.
 Ásó kapa.
 Kut-ásó. Putearius. NC. p. 293.
 * Sír-ásó. Vespillo. NC. 295. ÁSOVÁNY.
 Patak. ex metalibus anni 1379.
 Schwartner Dipl. Tab. 3. Nro. 1.
 ÁSVÁNY. Fossile, Metallum, Minera. S. I. Sz. D.
 Ásvány. FF. Győr és Ung Vben.
 Ásvány-hegyck. Montes metalliferi, Tractus montanus. S. I.
 Ásvány-kő. Lapis fossilis. Sz. D.
 Ásvány-szén. Carbo fossilis. Sz. D.
 Ásványos. Fossilis, Mineralis. S. I.
 ÁSÍT.
 ÁSÍT (á's-ít). Oscitat, oscitatur. Ásítznak az agarak, jó nyúlászat lészen. km.
 Reá ásít. Inhiat. M. A.
 ÁSÍTÁS. Oscitatio. M. A.
 Ásításra kénszerítő nyavalya. Oscedo. M. A.
 ÁSÍTÓZIK. Oscitat.
 Ásítózik valamire. Ambit, concupit, Aspirat. S. I.
 Ásítózás. Oscitatio.
 Ásítózó. Oscitans.
 ÁSÍTÓ. Oscitans. Pázm. Pred. p. 458.
 Ásító unalom. Faludi T. É. p. 153.
 ÁSÍTVÁ. Oscitanter. M. A.
 ÁSPIS.
 ÁSPIS Kigyó. Aspis. M. A.
 ÁSZOK.
 ÁSZOK. Temo, Pertica, sublica, Palus. M. A.
 Kántár-fa, láb-fa, hordó alá való fa. Sz. D.
 Ászok-talp. Anconiscus. CM. M. A.
 ÁT.
 ÁT. L. ált' által, által.
 ÁTA. F. Raranya Vben.
 Áta-botába. Huc illuc.
 ÁTALAG. Batus, Doliolum. M. A. Tinia. CM.
 ÁTAL, általja. L. ÁLTAL, általja.
 ÁTKA. Sz. PP. Békes és Bihar Vben.
 ÁTOK. Maledictum, Maledictio, Anathema. M. A.
 A. Lé tartja a' szolgát, szítok, átok a' gazdát. km.
 Átok alá vetette. Interdictio subjecit.
 Átok' háza. Sz. P. Kis Kunságban.
 Átok-bozó. Zvonárics. I. R. p. 412.
 Átok-víz. Num. 5. v. 13. 27. Puzm. Pred. p. 246.
 * Atyai átok. Maledictio paterna. Pázm. Pred. p. 216.
 Egyházi átok. Anathema.
 Paradicsomi átok. Faludi N. E. p. 163.
 Átka: Ejus maledictum. Szüléidnek átka ostort fonyhat nyakadra. km.
 Átkos. Junctum cum maledicto.
 Átkos mondás. Biró Márton. Micae p. 64.
 Átkoz, átkozza. Maledicit, anathematizat, execratur, detestatur. M. A.
 Átkozton átkozza. Zvon. I R. 861.
 El átkozza. Diris devovet.
 Ki átkozza. Excommunicat. S. I.
 Meg átkozza. Anathematizat. M. A.
 Átkozat. Faludi T. É. 152. „Az égnek átkozatja.”
 Harag' átkozatja. Faludi E. M. p. 249.
 Átkozás. Detestatio, execratio, improbatio,

maledictio. M. A.
 Átkozott. Execrabilis, execratus, maledictus. M. A.
 Átkozott a' hal a' harmadik vízben. km.
 Átkozott szem volna, ki rajta nem kapna. km.
 Isten átkozta túske. Spina, Tribulus.
 Átkozó. Maledicens, execrans.
 Átkozódik. Execratur, conviciatur, maledictis incessat. M. A.
 Átkozódik mint a' kereké törött Kocsis. km.
 Átkozódás. Maledicentia, execratio. M. A.
 Átkozódó. Maledicus. M. A.
 Átokra méltó. Detestabilis. M. A.
 ÁTOS.
 Átos' falva. E. F. Maros Székében.
 ÁZIK.
 ÁZIK. Humescit, madescit, humefit, madefit. S. I.
 Által ázik. Permadet.
 Be ázik. Perluit, humore transmissio madefit.
 El ázik. Faludi N. E. p. 222.
 Föl ázik.
 Ki ázik.
 Meg ázik. Commadet, macerescit. M. A.
 El jön az az üdő, melyben meg ázik a' tődő. km.
 Öszve ázik. Permadet.
 ÁZALÉK. Obsonium. PP. Leves eledel, valamit az ember kenyérral eszik. Egy kevés ázalékot enni. Sz. D. Ázalékot sem kap. Hallottam Bobán 1823. 9ber 24.
 Ázalékos. Jurulentus. M. A. L.
 Ázalékos éték. Sz. D.
 ÁZÁS. Madefactio.
 ÁZOTT. Humigatus, humidus, macidatus. M. A.
 A.
 Ázott vendég. Bene epulatus. S. I.
 El ázott étel.
 ÁZTAT, áztatja. Humectat. M. A.
 Be áztatja. Macerat.
 El áztatja.
 Meg áztatja. Humectat. M. A.
 Áztatás. Humectatio, maceratio.
 Áztatott. Humectatus, maceratus.
 Áztató. Locus, ubi aliquid maceratur.
 Kender-áztató. Lustos, mint a' Kender-áztató. Dug. km. I R. p. 226.
 Len-áztató.
 ZTOGAT, áztogatja. Saepius humectat. Föl áztogatja.
 Á Áztogatás. Iterata humectatio, maceratio.

M u t a t ó

(B-ből.)

B A.

BAB. Baba, Babba, Babi, Babirkál, Babja, Batka, Babkó, Babocs, Babócs, Babod, Babona, Babonya, Babos, Baboz, Babót, Babrál, Babsa, Babug, Babus.
 BABÉR.
 BABUK. Babukkol.
 BACZ. Bacza, Baczka. Baczon, Baczónak.
 BACS. Bacska, Bacskó, Baczó.
 BAD. Bada, Badacs, Badon.
 BAG. Bagd, Bagod, Bagoly, Baglya, Bagonya, Bagos, Bagota, Bagzik, Bagó.
 BAGARIA.
 BAGÁZSIA. Bagáziás.
 BAGY, Bagyk, Bagyon.
 BAH, Bahony.
 BAJ, Baja, Bajcz, Bajcs, Bajka, Bajló, Bajm, Bajna, Bajnok, Bajod, Bajonta, Bajos, Bajót, Bajsa, Bajta.
 BAJOR.
 BAJUSZ, Bajuszos.
 BAK, Baka, Bakalló, Bakancs, Bakács, Bakdácsló, Baki, Bakik, Bakja, Bakod, Bakog, Bakol, Bakony, Bakos, Baks, Baktá, Baktat, Bakti, Bakúl, Bakzik.
 BAL, Bala, Balajt, Balaton, Balfasz, Balita, Balka, Ball, Balog, Balota, Balsa, Balság, Balta, Balúl, Balyokás.
 BALÁS.
 BALIN.
 BALON.
 BALSAM, Balsami, Balsamos, Balsamoz.
 BAMBA, Bambázkodik.
 BAN.
 BANDA.
 BANDSA.
 BANGÓ.
 BANKÓ.
 BANYA.
 BAR. Baracs, Barcsa, Barka, Barót.
 BARABÁS.
 BARABOLY.
 BARABORA, Baraborás.
 BARACZ, Baraczk.
 BARANYA.
 BARÁT, Barátkozik, Barátság.
 BARÁT, Baráti, Barátka, Barátos.
 BARAZDA, Barázdál, Barázdás.
 BARB, Barba, Barbacs.
 BARBÉLY, Barbélyság.
 BARCZ, Barcza, Barczag.
 BARLANG, Barlangos.
 BAROM, Barmod, Barmos, Baromság, Barmúl.
 BARN, Barna, Barnag, Barnít, Barnót, Barnúl.
 BART, Barta, Bartos.
 BASA, Basaság.
 BAZSA.
 BAZSALIKOM.
 BAT, Bata, Batonya, Batos.

B Á.

BÁB, Bába, Bábozka, Bábolna, Bábony, Bábos, Bábo.
 BÁCZ, Bácsa.
 BÁCS, Bácsa, Bácska.
 BÁDGYIK, Bádgyad, Bádgyaszt, Bádgyúl.
 BADIÁN.
 BÁDOG, Bádogos.
 B ÁG.
 B ÁGY, B ágyog, B ágyon.
 B ÁJ, B ájol, B ájos.
 B ÁK, B áka, B ákor.
 B ÁL, B áloz, B álvány.
 B ÁLINT.
 B ÁLIS.
 B ÁLM, B álmos.
 B ÁLY, B ályog.
 B ÁM, B ámász, B ámít, B ámúl.
 B ÁN, B ána, B ánát, B ánd, B ánk, B ánok, B ános, B ánság.
 B ÁNik, B ánadalom, B ánat, B ánás, B ánkodik, B ánó, B ánt.
 B ÁNYA, B ányász, B ányol.
 B ÁR, B áran, B árgyu.
 B ÁR, B árcs, B árd, B árka, B árod.
 B ÁRANY, B árányd, B árányos, B árányozik.
 B ÁRSONY, B ársonyos.
 B ÁRZING.
 B ÁST, B ástya.
 B ÁT, B áta, B átka, B átony, B átor.
 B ÁTY, B átya, B átyok, B átyú.

B E.

B E.
 BEB, Bebeg.
 BECZ, Becze, Beczkó, Beczü.
 BECS, Becse, Becske, Becsó.
 BED, Bede, Bedecs, Bedeg, Bedelő, Bedő.
 BEG, Bege, Begecs.
 BEJ, Bejcz, Beje.
 BEK, Beke, Bececs, Bekekó, Bekeny, Bekölcze, Bekes, Beket.
 BEL, Bele, Beled, Belencs, Beles. Belesz, Belje, Beljebb, Belől, Belső.
 BELECZK.
 BELEZNA.
 BELÉND, Beléndes.
 BEN, Bendó, Benge, Benk, Benn, Benta.
 BENEDEK.
 BENGY, Bengyel, Bengyele.
 BER, Bere, Bereg, Berek, Berke, Bermend, Berve.
 BERBE, Berbécs, Berbétél.
 BERDÓ.
 BERET, Beretke, Berettyó.
 BERHE.
 BERGÁMOT.
 BERNÁT.
 BERNYÁK, Bernyákol.
 BERTALAN.
 BERTÓLT.
 BERVÉNG.

BERZEN, Berzencze, Berzenget, Berzenkedik, Berzent.
 BES, Bese, Beseny, Besnyó.
 BESTYE.
 BESZ, Beszdéd, Besze, Beszke.
 BESZTER, Besztercze.
 BETEG, Betegedik, Betegen, Beteges. Betegít, Betegség, Betegszik, Betegül.
 BETYÁR, Betyárkodik, Betyáros.
 BETLEN.
 BEZZEG.

B É.

B É, Béget.
 B ÉB, Béba, Bébes, Bébicz.
 B ÉCZ.
 B ÉCS, Bécsi.
 B ÉD.
 B ÉG, Béga.
 B ÉK, Béke, Békes, Békít, Béketlen, Békség, Békül.
 B ÉKA, Békás.
 B ÉKÓ, Béköl, Békoz.
 B ÉL, Béle, Béles, Béll, Béltek, Bélú, Bélye, Bélyeg.
 B ÉLA.
 B ÉNN, Béna, Bénit, Bénkül.
 B ÉNY, Bénye.
 B ÉR, Bére, Bérel, Béres.
 B ÉRCZ, Bérczes.
 B ÉRÉTRA.
 B ÉRMÁL, Bérmatatlan, Bérmatás, Bérmatóló.
 B ÉT, Béta.

B I.

B IA.
 B IAL.
 B IB, Bibe, Bibelődik, Bibircsó, Bibirkél.
 B IBASZ.
 B IBLIA.
 B IBORCZ.
 B ICZ, Biczeg, Biczzen.
 B ICS, Bicse, Bicske, Bicskia.
 B ICSAK, Bicsaklik.
 B IGY, Bigver, Biggyved, Biggyeszt.
 B IHAR, Biharcz, Biharó.
 B IKA, Bikács, Bikád, Bikál.
 B IKCZIS.
 B IKLA.
 B IKÓ.
 B ILA.
 B ILINCS, Bilincsel, Bilincses, Bilincsez.
 B ILING.
 B ILL, Bille, Billeg, Billen, Billke.
 B ILLIKOM.
 B IMBÓ.
 B INDÁSZ.
 B INCZK, Binczel, Binczes.
 B INCS.
 B INGYÓ.
 B IRBITÉL.
 B IRKA, Birkás.
 B IRKE.

- BIRS.
BIZS, Bizseg, Bizsereg.
BISZKE.
BISZMUT.
BIT, Bi a, Bitang, Bitol, Bitó, Bitva.
BIZONY, Bizonygol, Bizonyít, Bizonyja,
Bizonykodik, Bizonyodik, Bizonyol, Bizonyos,
Bizonyoz, Bizonytság, Bizonytalan, Bizonyúl.
BIZZ, Bizzu.
- BÍ.
BÍBOR, Bíboros.
BÍR, Bira, Birakozik, Birás, Birdogal, Bírkozik,
Bírodalom, Bíró, Bírág, Birtok.
BÍZIK, Bizakodik, Bizás, Bízgat, Bizodalom,
Bízó, Biztat, Bizton, Biztos, Bizvást.
- BO.
BOB, Boboresó, Bobos, Bobostya.
BOCZ, Boczor.
BOCS, Bocsa, Bocsat, Bocska.
BOCSKOR, Bocskoros.
BOD, Boda, Bodak, Bodocs, Bodog, Bodolló,
Bodólya, Bodony, Bodor, Bodos, Bodó.
BODZA, Bodzás.
BOÉR.
BOG, Boga, Bogas, Bogoz.
BOGÁR, Bogárd, Bogaras, Bogarász, Bogáros,
Bogározik.
BOGLÁR, Bogláros, Boglároz.
BOGNÁR.
BOGRÁCS.
BOGY, Bogyá, Bogyol, Bogyó.
BOH, Boha, Bohold, Bohó.
BOGYISZLÓ.
BOGYOSZLÓ.
BOJT, Bojtor, Bojtos, Bojtozik.
BOK, Boka, Bokancs, Bokod, Bokolyó, Bokor,
Bokréta.
BOKÁL.
BOL, Bold, Bolmány, Bolog, Bolond.
BOLDIZSAR.
BOLGÁR.
BOLHA, Bolhás, Bolhász, Bolház.
BOLHÓ.
BOLY, Bolya, Bolyog, Bolyk, Bolyok, Bolyom,
Bolyong, Bolyos, Bolyó.
BOM, Bomlik.
BOMBA.
BON, Bona, Boncz, Boncs, Bong, Bont.
BONY, Bonya, Bonyha, Bonyolódik.
BOR, Bora, Boros, Boroz.
BORBÁLA.
BOBBAT.
BORBÉLY.
BORBOLA.
BORD, Borda, Bordély, Bordicza, Bordos,
Bordó.
BORGONYA.
BORJU, Borjus, Borjuzik.
BORNÓT.
BORONA, Boronál.
BOROSTA, Borostál.
- BOROSTYÁN. Borostyános.
BOROSZLÓ.
BOROTVA, Borotvál, Borotvás.
BORS, Borsa, Borsad, Borsod, Borsol, Borsos,
Borsoz.
BORSÉTA.
BORSÓ, Borsós, Borsózik.
BORZ, Borzad, Borzas, Borzaszt, Borzogat,
Borzongat.
BORZA.
BOSNYA, Bosnyák, Bosnyaság.
BOZS, Bozsod, Bozsok, Bozsva.
BOSZ, Boszon, Boszorkány, Boszú.
BOT, Bota, Botk, Botlik, Botol, Botor, Botos,
Botoz.
BOZ, Boza, Bozog, Bozok, Bozolnok, Bozont,
Bozos, Bozót, Bozul.
- BÓ.
BÓB, Bóbiskol, Bóbita, Bóbos.
BÓCZ, Bócza.
BÓCS, Bócsa.
BÓD, Bóda, Bódít, Bódog, Bódor, Bódúl.
BÓK, Bóka, Bóklál, Bókol, Bókony.
BÓL, Bólint, Bólog.
BÓNÉ.
BÓR.
BÓT, Bótos, Bótoz.
- BŐ.
BŐCS, Bőcse, Bőcsedelem, Bőcsmér, Bőcsös,
Bőcstelen, Bőcsü.
BŐD, Bőde, Bődés, Bődöge, Bődöny.
BŐF, Bőffen, Bőfög.
BŐG, Bőgellő, Bőgöd, Bőgöly, Bőgöz, Bőgre.
BŐGY, Bőgye, Bőgyös, Bőgyü.
BŐH, Bőhöny.
BŐJT, Bőjti, Bőjtől, Bőjtős.
BŐK, Bőkdős, Bőkdöz, Bőke, Bőket, Bőkés,
Bőkken, Bőköny, Bőkó.
BŐL, Bőlgén, Bőlkény, Bőliny, Bőlömből,
Bőlön, Bőlöny, Bőlse.
BŐLCS, Bőlcses, Bőlcselkedik, Bőlcseség,
Bőlcske.
BŐMB, Bőmből.
BÖND, Bőndő.
BÖNG, Bőngész, Bőnget.
BÖR, Bőrcs, Bördöcze, Bőrgönd, Bőrös,
Bőrmény, Bőröllő, Bőrsza, Bőrsöny,
Bőrvély, Bőrzöncze.
BÖRBÖNCZE.
BÖRHE.
BÖRTÖN, Börtönös.
BÖS, Bősövény, Böstörködik.
BÖZSE.
BÖSZ, Bőszény, Bőszörmény, Bősztör.
BÖT, Bőte, Bőtke, Bőtke, Bőtködik, Bőtyök.
BÖTŰ, Rőtüz.
BÖZ, Bözöd, Böznye.
- BŰ.
BŰ, Bűd, Bűny, Bűs, Bűség, Bűve, Bűvebb,
Bűvelkedik, Bűven, Bűves, Bűvít, Bűvség,
Bűvül.
BŰCSŐ, Bűcsőbeli, Bűcsős, Bűcsőztet.
- BŐG, Bőget, Bőgés, Bőgöly, Bőgő.
BŐR, Bőre, Bőrke, Bőröd, Bőröl, Bőrös, Börtelen,
Bőrzik.
BŐSZ, Bőszül.
- BR.
BRASLÓ.
BRASSÓ.
BRASZLÓ.
BREKEKE, Brekekél.
BRENZA.
BREVIÁR.
BRŰSA.
BRŰG, Brugatyó, Brúgó.
- BU.
BUCZ, Bucza, Buczkó, Buczló, Buczó.
BUCS, Bucsa, Bucska, Bucsony, Bucsota, Bucsu.
BUDA, Budai.
BUF, Bufa, Bufti.
BUGY, Bugygyan, Bugyka, Bugykos, Bugyog,
Bugyola, Bugyorog.
BUJIK, Buja, Bujás, Bujdoklik, Bujdosik, Bujkál,
Bujna, Bujó, Bujt, Buvák, Buvár, Buvo.
BUK, Bukik, Bukás, Bukáz, Bukdogál, Bukdol,
Bukdoklik, Bukdosik, Bukkan, Bukla, Bukorvány,
Bukó, Buktat.
BULI, Bulikol.
BULY, Bulya.
BUNDA, Bundás, Bundáz.
BUNKÓ, Bunkóc, Bunkós.
BUR, Bura, Burdó, Burgonya, Burít, Burján,
Burogat, Burok, Burong, Burúl.
BURI, Burikol.
BURKUS.
BURNÓT.
BUSA.
BUT, Buta, Butít, Butúl.
BUZ, Buzad, Buzd, Buzg, Buzma, Buzogány,
Buzong.
- BÚ.
BÚ, Búja, Bús, Búttalan, Buvall.
BÚB, Búbor, Búbos, Buboz.
BÚG, Buga, Bugacz, Buglya, Bugolya.
BÚG, Bugás.
BÚTYOR.
BÚZA, Búzás, Búzáttan.
- BŰ.
BŰD, Bűdös.
BŰK, Bűke, Bűkk, Bűkös, Bűks.
BŰS, Bűsü.
BŰSZ, Bűszhödik, Bűszít, Bűszke, Bűszödik,
Bűszös.
BŰT, Bűtös, Bűtű.
- BŰ.
BŰ, Bűvöl, Bűvös.
BŰN, Bűne, Bűnhődik, Bűnös, Bűntelen, Bűntet,
Bűnül.
BŰZ, Bűze, Bűzel, Bűzhít, Bűzlel, Bűzöl, Bűzös,
Bűzü.

B.

BA.	BABKÓ. F. Trencsén Vben.	BABUKKOL. Baubat, Baubatur. M. A. CM.
BA, BE. Sunt suffixa indicantia motum in locum, ut: Városba indultt, kutba esett. kertbe mentt.	BABOCS.	BABUTA. idem.
BAB.	Babocsa. E. F. közép Szolnok Vben.	BACZ.
BAB. Faba. Babot sem levéért főzik. Papyri fructus non postulat magnam spicam. M. A.	BABÓCS. Bab-nagyságú bogár' neme, melly a' lovakat meleg nyáron igen csípi.	BACZ.
Bab-arcz. F. Baranya Vben.	Babócsa, Babolcsa. MV. Somogy Vben.	Bacz' ala. (Bacz' alja) Völgy, Marmaros Vben.
Bab-bőr. Siliqua. M. A. L.	BABOD. Sz. P. Somogy Vben.	BACZA. Ostoba, bászli. Hallottam 1816. Jun. 28.
Bab' feketéje. Hilum. M. A.	BABONA. Superstitio, Fascinum. M. A.	BACZKA.
Bab-feketényi. Valde exiguus. Eszterházi Tamás. Hunn. ford. p. 402.	Babona-gonoszság. Faludi N. E. p. 142.	Baczka-madaras. E. F. Maros Székében.
Bab-féreg. Mida, midas, midamiops. M. A.	Babonál, babonálja. Fascinat. M. A.	BACZON. t. h. n. Erdélyben.
Bab-karó.	Meg babonálja.	BACZÓNAK, Sz. P. Szala Vben.
Bab-korpa. Fabaginum acus. NC. p. 35.	Babonálás. Incantatio, Fascinatio. M. A.	BACS.
Bab-levelű fű. Fabaria, telephium. M. A.	Babonaság. Superstitio, Incantatio.	BACS.
Bab-leves. Jus fabarum.	Babonás. Superstitiosus. M. A.	BACSKA.
Bab-liszt. Lomentum. PP.	Babonás Aszszony. Pharmaceutria, Saga, Venefica. M. A.	Bacska' falva. F. Nyitra Vben.
Bab-lyuk. F. Bereg Vben.	Babonás Borbitélés. Zoroastri Susurri. M. A.	BACSKÓ. F. Zemplin Vben.
Bab-pogácsa. Fabacia. M. A.	Babonásan. Superstitiose. M. A.	BACSO.
Bab' segge. Hilum. S. I.	Babonásság. Pázm. Kal. p. 487.	Bacsó-lam. F. Hont Vben.
Bab-szalma. Fabaginum acus.	Babonáskodik. Csuzi Tromb. p. 65.	BAD.
Bab-szár. Fabale. M. A.	Babonáskodás. Zvonárics I. R. p. 537.	BADA.
Bab-szedés. Collectio fabarum.	Babonáz, Babonázza. Fascinat. M. A.	Bada' falva. F. Vas Vben.
Bab' tokja. Bucea. M. A. Bab toka. CM.	Meg babonázza. Pázm. Pred. p. 881.	BADACS.
Bab-ültetés. Satio fabarum.	Babonázás. Fascinatio. Pázm. Pred. p. 760.	Badacson. Nevezetes Hegy Szala Vben.
Disznó-bab. Faba major recentiorum.	Meg babonázás. Incantatio. M. A.	Badacson. E. F. Kraszna Vben.
Saubohnen.	Babonázat. Fascinum.	BADON.
Fejér bab. Faba alba.	Babonázott. Fascinatius, superstitionibus infectus, irretitus. M. A.	Badon' fa. F. Vas Vben.
Fekete bab. Faba nigra.	Babonázó. Faludi T. É. p. 287.	BAG.
* Görög-bab. Foenum Graecum.	BABONYA. Sz. P. Bihar Vben.	Bag. F Pest Vben.
Kakas-monyú bab.	BABOS. Fabius, fabis abundans, it. maculosus, variegatus.	BAGD.
Lőcsei bab. Faba Leutsoviensis.	Babos bürök. Conium maculatum, Cicuta major. S. I.	Bagd. F. Bihar Vben.
Sárga bab. F. flava.	Babos földél. Caliendrum. M. A.	Bagdács.
Tarka bab. F. variegata.	Babos ló. Equus maculosus.	Bagdácsol a' nyúl, midőn lassan lassan ugrándozik.
Török-bab. Pisum graecum. NC. p. 47.	BABÓT. FF. Soprony, és Győr Vben.	BAGOD. (alsó, felső) FF. Szala Vben.
Isopyron. CM. Smilax. CM.	BABOZ, babozza. Maculis notat, adspergit. S. I.	BAGOLY. Bubo, noctua, ulula. M. A. Bagoly is bíró barlangjában. km.
BABA. Infantulus.	BABRÁL, idem ac babirkál. Sz. D.	Bagoly-borsó. Cicer. M. A.
Édes babám.	BABSA. F. Temes Vben.	Bagoly-eb, fürtös eb. Canis villosus. S. I.
Babád. Sz. P. Pest Vben.	BABUG. Papilla. M. A. Csöcs' bimbója. CM.	Bagoly' falva. E. F. Kraszna Vben.
Babáz: gyermeket szül.	Babugos. Papillatus. M. A.	Bagoly-hús. Így nevezik a' szegény Le-gények, azt a' zsiros dohányt, melly a' pipázás után a' pipa' fenekén marad.
BABBA. Szép, csecse, így szólnak a' kisdedeknek. Sz. D.	BABUS, babós, bubus. Gyermekek vár, Manducus. Sz. D. S. I.	Bagoly-söveg. Pescium, pileus pellitus. S. I.
BABI. Fabaginus, Fabalis, Fabarius. M. A.	BABÉR.	Bagoly-vár. Bagó-vár, Major Győr Vben.
Babi. E. Hegy belső Szolnok, és Doboka Vben.	BABÉR. Laurus fának gyümölcse. Lippai Calend. Oeconom. p. 15.	* Éjjeli bagoly. Bubo nocturnus.
BABIRKÁL: bibirkél, valamin p. o. fején motoz, marizsgál. Sz. D.	BABUK.	4 *
BABJA. Ejus Faba.	BABUK. Upupa, Elops. M. A.	
Szent Ignác' babja. Faba S. Ignatii.	Szar-babuk. idem. Aut rectius Szarba- Buk. NC. p. 163:	
BABKA. Obulus, Scmidenarius hungaricus. S. I. Moneta haec externa invaluit sub Ludovico II. teste Art. 37. Anni 1526.		

- Füles bagoly. *Asio, Noctua aurita* NC. p. 153. it. Igy nevezték József Császár' idejében az úgy nevezett auscultans-t.
- Bagolyúl huhogat. *Cucubat. M. A. A' Baglyokkal huhogass, a' verebekkel csiripelj. km.*
- Bagolya. F. Somogy Vben.
- Baglyacs. Törpe bagoly. *Noctua minima, Strix funerea, Passerina. S. I.*
- Baglyos. *Noctuis abundans. it. Impexus hispidus. CM.*
- Baglyos fő. *Caput impexum, crines incompositi. S. I.*
- Baglyoson ne hagyja fejét. Pázm. Pred. p. 1133.
- Baglyász. *Noctuas capit.*
- BAGLYA (Bagoly a'?) *Acervus, cumulus foeni. M. A.*
- Baglya-széna. *Meta foeni, cumulus, et acervus foeni. M. A.*
- Baglyád. F. Szala Vben.
- Baglyás. *Incompositus, incomtus. M. A. it. Acervatus, cumulis abundans.*
- Baglyás. Sz. P. Somogy Vben.
- Baglyás' alja. F. Nógrád Vben.
- Baglyáson. *Incomposita. M. A.*
- Baglyáz. Baglyázza. Baglyába-rakja. Baglázó. VV. L.
- BAGONYA. FF. Hont és Szala Vkben.
- BAGOS. FF. Bihar, és Szabolcs Vkben. E. F. Kraszna Vben.
- BAGOTA. FF. Baranya és Komárom Vkben.
- BAGZik, Bagozza. *Subat, catulit. M. A.*
- A' tűz is bőjtön bagzik. km. Őszve bagozza (gyömözi) az ágyat.
- Bagzás. *Catulitio, subatio. M. A. Initus. CM.*
- Bagzó. *Catuliens. A' bagzó ebnek sok lyukja vagy. km.*
- Bagzódik. *Catulit, subat. M. A.*
- Bagzódás. *Catulitio. M. A.*
- BAGÓ. idem ac Bagoly.
- Bagó-vár. Major Győr Vben.
- BAGARIA.
- BAGARIA. *Lorum, Loramentum. M. A. Corium Russicum, bulgaricum. S. I.*
- Bagaria-bőr. *Corium bulgaricum.*
- Bagaria-szűj. *Loramentum russicum.*
- BAGÁZSIA.
- BAGÁZSIA. *Impedimenta, vasa, sarcinae. Bagage. S. I.*
- BAGÁZSIÁS székér.
- BAGY.
- BAGY. Tó Szabolcs Vben.
- BAGYK. (Batyk) F. Szala Vben.
- BAGYON. F. Nógrád Vben.
- BAH.
- BAH. F. Posony Vben.
- BAJ.
- BAJ. *Certamen, lucta. v. Molestia. Afflictio. Kis bajt került, nagyobbba esett. Fumum fugiens incidit in flammam.*
- Baj. FF. Bihar, Komárom, és Szabolcs Vkben.
- Baj-fű. *Laurus alexandrina. NC. p. 41.*
- Baj-fű. *Botrys. Cs.*
- Baj-hely. *Palaestra. Arena. S. I.*
- Baj-játék. *Ludus gladiatorius. S. I.*
- Baj-kincs. *Brabeum. S. I.*
- Baj-koszorú. *Laurea. S. I.*
- Baj-szerző. *Molestiam facessens. S. I.*
- Baj-társ. *Commilito, socius aerumnae.*
- Baj-viadal. *Lucta, Agon, Decertatio. Duellum, pugna, certamen. M. A. Pázm. Kal. p. 219.*
- Baj-vias. R. *Athleta, Pugil. S. I.*
- Baj-vivás. *Dimicatio, Decertatio, Duellum. V r a n c s i c s . Káldi 2. Tim. 2. 5.*
- Baj-vívó. *Pugnator, Pugil, Athleta. M. A.*
- Baj-vívó hely.
- * Haj baj.
- BAJA. *Molestia ejus. Nincs semmi baja. Baja. MV. Bács Vben.*
- Baján.
- Baján' háza. FF. Vas, Szatmár, és Ung Vkben
- BAJATLAN. *Non afflictus, non molestus. Sz. D.*
- BAJ CZ.
- Bajcza. E. F. Hunyad Vben.
- BAJCS (Kis, nagy) FF. Győr Vben.
- Bajcsa. F. Szala Vben.
- BAJJAL. *Cum difficultate.*
- Bajjal-járó. *Difficilis, molestus. S. I.*
- Bajjal lesz valami belőle.
- Nagy ajjal bajjal. Vajda K. E. 1. k. p. 602.
- Nem kevés ajjal bajjal Vajda 3. k. p. 421.
- BAJKA. F. Bars Vben.
- BAJLÓ.
- Bajlódik. *Luctatur, Luctatur, conflictatur. M. A.*
- Bajlódás. *Conflictatio, Luctatio. M. A.*
- BAJM, bajom.
- Bajom. t. h. n. Bihar, és Somogy Vkben.
- Bajmolódik. *Conflictatur, molestatur. S. I.*
- Bajmolódás.
- Bajmócz. MV. Nyitra Vben.
- BAJNA. F. Esztergom Vben. MV. Nyitra Vben.
- BAJNOK. *Athleta Palaestricus, Palaestrites, Agonita. M. A.*
- Bajnok-mester. Heroldus. Faludi T. É. p. 18.
- Bajnok-társ. *Collector, Commilito. S. I.*
- * Ököllet küszködő Bajnok. *Pugil. M. A.*
- Bajnoki. *Palaestricus, Athleticus. M. A.*
- Bajnoki bátorság. Faludi T. É. p. 19.
- Bajnoki gyakorlás.
- Bajnoki gyakorló hely. *Palaestra. M. A.*
- Bajnokos.
- Bajnokoskodik. *Dug. Köz. 1. R. p. 105.*
- Bajnokoskodás. *Pugilatio. M. A.*
- Bajnokság. *Athletica, Pugillatus. M. A.*
- Bajnokül. *Athletice, Pugilice. M. A.*
- BAJÁR (Bojár) Bajnok. Nic. Oláhi Hung. p. 58.
- BAJOD: Ló-tető fereg. Sz. D.
- BAJONTA. Csárda Bihar Vben.
- BAJOS, *Difficilis, molestus. M. A.*
- Bajos akadék. Faludi E. M. p. 237.
- Bajos dolog.
- Bajos ember. *Morosus. PP.*
- Bajos nehéz. *Scrupulosus, operosus. PP.*
- Bajoskodik. *Afflictatur. Vajda. K. É. 1. K. p. 49. 2 k. p. 91.*
- BAJÓT. F. Esztergom Vben.
- BAJRA hija. *Provocat. M. A.*
- Bajra hívás. *Provocatio, Expostulatio. M. A. CM.*
- Bajra hívó. *Provocator. M. A. CM.*
- BAJSA. F. Bács Vben.
- BAJT áll. *Persistit in certamine, depugnat. M. A.*
- Bajt vi. *Decertat, depugnat. M. A.*
- BAJTA. F. Hont Vben.
- BAJOR.
- BAJOR. *Bavarus.*
- Bajor. F. Sáros Vben.
- Bajor Ország. *Bavaria.*
- Bajor szőlő. *Lageos. M. A. Elő erő szőlő. Uva Bavarica, uva praecox.*
- Bajor-vágás. F. Sáros Vben.
- BAJUSZ.
- BAJUSZ, bajucz. *Tittex, Mystax, Mustax. M. A. PP.*
- Félre bajusz, jön a' szakály. km.
- BAJUSZOS. *Mystacatus. Pázm. Pred. p. 218.*
- BAJSZÚ.
- Kese bajszú. *Varii coloris mystaces habens.*
- Vörös bajszú.
- BAK.
- BAK. *Hircus, Capricornus. M. A.*
- Bak. Bizonyos hely a' kocsi' elején, és utólján. Sz. D.
- Bak. F. Szala Vben. Sz. P. Tolna Vben.
- Bak-aras: elő-aras. Nagyváthi G. Aszszony p. 154.
- Bak' ára. Meg itták a' bak' arát. km.
- Bak-búz. *Foetor hircinus. M. A.*
- Bak-búz az emberen. *Foetor subalaris. PP.*
- Bak-búzű. *Hircosus. M. A. CM.*
- Bak-ér. É. Pest Vben.
- Bak' falva. E. F. Három szék Székében.
- Bak-fitty: Buk fencz, hengeri bucz. Sz. D.
- Bak-fű. *Betonica. Cs.*
- Bak-gedő. *Dugonics Köz. mondási. p. 1. 213.*
- Bak-gyomor-fű. *Epar Hirci. M. A.*
- Bak' háza. Sz. P. Somogy Vben.
- Bak-lovas. Csuzi. Tromb. p. 280.
- Bak-páva: Hím-Páva. Sz. D.
- Bak-szakállú fű. *Barba hirci, Tragopogon. PP.*
- Bak-szarvú fű. *Foenum graecum. PP.*
- Bak-szán. Sz. D.
- Bak-szekér: mellyet játékra csinálnak magoknak a' gyermekek veszzőből. Nehezen lesz abból bak-szekér. km.
- * Azon egy bakot nyuzza. *Obganit. CM.*
- Kecske-bak. Ugrál, mint a' Kecske-bak. km.
- BAKA (alsó, fölső, kis, nagy) FF. Hont és Szabolcs Vkben. Kurta, mint a'
- Baj-fa. *Bajnok-fa, Borostyán-fa. Laurus nobilis. S. I. Sz. D.*
- Baj-fa-bogyó. *Bacca lauri. S. I.*
- Baj-falu. F. Szatmár Vben.

Baka köpönyeg. Dug. km. 1. R. p. 226.	Bal felé. Sinistra. M. A.	BALIN.
Baka. Typha. Clava palustris. Cs.	Bal felől. A sinistris.	BALIN. Balena. M. A. Ballerus v. Corvus Aquaticus. S. I.
Baka-bánya. Sz. K. V. Hont Vben.	Bal itélet. Faludi E. M. p. 237.	BALON.
Baka-csín. Bizonyos szövet.	Bal kéz. Sinistra, laeva manus. M. A.	BALON. Az Balon paráználkodik. Magyarai István Orsz. Roml. p. 177.
Baka-mező. F. Krassó Vben.	Bal kéz felé. Sinistrorsum, Laevorsum. M. A.	Balon-kocsi. VV. L.
Baka-szállás. Telek Tolna Vben.	Bal kézi. Sinister. M. A.	BALSAM.
Bakán. Sz. P. Vas Vben.	BALA.	BALSAM. M. A. BALZSAM. (BALZSOM. S. I.) Balsamum.
Bakáz. Vertitur, volvitur, volutatur. S. I. Buk fenczez. Sz. D.	Bala-lény. F. Bihar Vben.	Balzsom-fa. Balsamus. S. I.
BAKALLÓ. A' csizma' száráról hosszan le fityegő gomb-kötő munka, melly egykor módi volt viselni.	Bala-vár.	Balzsom-fü. Balsamina. S. I.
BAKANCS. (Bakkancs PP.) Calceus Peditum.	Bala' vására. E. F. Küküllő Vben.	BALSAMI. Balsaminus. M. A.
Bakancsa. Ejus calceus.	BALAJT. Nemes ülés Abaúj Vben. F. Borsod Vben.	BALSAMOS. Balsaminus. M. A.
Bakancsos. Miles pedestris Hungaricus. S. I. Nem rúg patkót a' bakancsos' lova. Dug. 1. R. p. 297.	BALATON (Bala-tó?) Tó Szala, Somogy, és Veszprém Vkben.	BALZSAMOZ, balzsamozza. Inungit, Pollincit, condit. Pázm. Pred. p. 1230.
BAKÁCS. Rhedarius, Carpentarius v. opifex strepitosus. S. I.	BALATONY. F. Borsod Vben.	Bé balzsamozza, a' holttest. Cadaver aromatibus condit. PP.
BAKCSÓ. Vízi bika, bölöm-bika. Dug. Köz. 1. R. p. 135.	BALFASZ. Stupidus, ineptus, hebes, stipes. S. I.	BAMBA.
BAKDÁCSOL. It, itat. L. Bagdácso.	BALGATAG. Delirus, Absurdus. M. A.	BAMBA. Stupidus, stupefactus, stuporatus, stupore correptus. Sz. D.
BAKI. Hircinus. M. A.	Balgatagság. Deliramentum. M. A.	BAMBÁSZKODIK' Stupet, admiratur bá-mászkodik. Sz. D.
Baki. F. Zágráb Vben.	BALITA. Tesserula, symbolum, signum. M. A. CM.	BAN.
BAKIK. Subat.	BALKÁ. CM.	BAN. BEN. Suffixa. In. Intus. M. A.
Bakás.	BALKÁNY. F. Szabolcs Vben. Sz. P. Békes Vben. Tó Sztatmár Vben.	BANA.
Bakó. Subator. item Carnifex, Tortor. M. A. Oldal-tarisznya. v. Dob-verő pálca. Sz. D.	BALL.	BANA. R. t. f. n. Barnabas.
Bakó. Sz. P. Nógrád Vben.	Ballag. Deambulat, inambulat, lento gradu incedit, procedit pedetentim. M. A.	BANDA.
Bakó' fa. Sz. P. Vas Vben.	El ballag a' juh maga, de ritkán tér maga vissza. K. V. p. 218.	BANDA. Coetus musicorum v. Praedonum. S. I.
Bakó' háza. Sz. P. Gömör Vben.	Ki ballag. Exspatiatur. M. A.	BANDSA.
Bakóczy. F. Baranya Vben.	Ballagás. Pázm. Pred. p. 823.	BANDSA. Strabo, luscus. Sz. D.
BAKJA a' Kocsinak.	Ballagdogál. Lente incedit. S. I. Himfi. 2. R. p. 89.	BANGÓ.
BAKOD. Telek Pest Vben.	Ballangó. Salsola Tragus. S. I.	BANGÓ. Stupidus. Sz. D.
BAKOG, bekeg, akadémikosan szöll. Sz. D.	Ballony. F. Győr Vben.	BANKÁ.
BAKOL.	BALOG. Sinister, Laevus. M. A. Scaevus. PP.	BANKA. Büdös, mint a' Banka. km. Dug. 1. R. p. 214.
Meg bakolta magát. Se obfirmavit. Föl tette fejét, meg kötötte magát. Faludi T. É. p. 270.	Balog. FF. Zólyom, Gömör, és Hont Vkben.	Büdös banka. Csuzi. Tromb. p. 221.
BAKONY. Erdő Szala, és Veszprém Vkben.	Balog' fa. F. Vas Vben.	
Bakony-bél. F. Veszprém Vben.	Balog' falva. F. Gömör Vben.	
Bakony-folyás. Folyó-víz Győr Vben.	Balogd. Sz. P. Somogy Vben.	
Bakony-folyás. Patak Győr, és Komárom Vkben.	BALOTA. Sz. P. Kis Kunságban.	
Bakony-szeg. F. Bihar Vben.	Balota-falu. F. Sztatmár Vben.	
Bakonya. F. Baranya Vben.	BALRA. Sinistrorsum. M. A.	
BAKOS. Hircosus.	Balra kanyarúlj. Kommándo-szó.	
Bakos-Törék. MV. Gömör Vben.	Balra magyarázza. Sinistre interpretatur, delorquet in sensum alienum.	
BAKOT fej. Inutiliter laborat.	BALRÚL. A laeva, a sinistris.	
Bakot lőtt: hibát ejtett.	BALSA. F. Szabolcs Vben. E. F. Hunyad Vben.	
BAKS (videtur esse contractum ex Bakos) Telek Csongrád Vben.	BALSÁG: bal eset. Gyöngyösi' Munk. 1. Darab. p. 242.	
Baksa. t. h. n. Abaúj, Baranya és Szala Vkben. item Equuleus, csigázás. M. A. CM.	Szerencse' balsága. Sz. D.	
Baksa' falva. F. Vas Vben. Bocksdorf.	BALTA. Securicula, securis militaris. M. A.	
Baksa' háza. F. Szala. Sz. P. Nógrád Vkben.	Balta-vár. F. Vas Vben.	
BAKTA. MV. Szabolcs Vben. FF. Abaúj Heves, és Bereg Vkben.	BALUL. Sinistre.	
BAKTAT. It, Ititat. PP. Kecske só után baktat. km.	BALYÓKÁS. Blax, gurdus, stultus, stolidus. M. A.	
El baktat.	BALÁS.	
Ki baktat. Faludi E. M. p. 27.	BALÁS. t. f. n. Blasius.	
BAKTI. Telek Gömör Vben.	Balás' adóssai. Semistulti. Vajda 3.K. p. 30.	
BAKÚL. Instar hirci, more hircino. M. A.	Balás' fa. F. Posony Vben.	
BAKZik. Snbat M. A. L. Bagzik. A' tűz böjtön baktat. km.	Balás' falva. FF. Bereg és Turócz Vkben. E. M. V. alsó Fejér Vben.	
BAL.	Balás' földje. Sz. P. Gömör Vben.	
BAL. Laevus, sinister, Delirus. M. A.	Balás' háza. E. FF. Doboka, Kraszna, és közép Szolnok Vkben.	
Bal eset. Casus adversus, infortunium, calamitas. Sz. D.	Balás Pap. El találta mint Balás Pap a' vecsernyét. km.	
Bal értelem. Sensus alienus, interpretatio prava. S. I.	Balás-patak. E. Patak Udvarhely Székében.	
	Balás' telke. E. F. Küküllő Vben.	
	Balás-vágás. F. Sáros Vben.	
	* Kis Balás Sz. P. Kis Kunságban.	
	Hü, bele Balás, lovat ad az Isten. km. Szirmai Parab. p. 78.	
	Szent Balás. FF. Somogy és Szala Vkben.	

BANKÓ.

BANKÓ. Fejes bot, bunkó. Sz. D. Fustis, Scipio. S. I.
Bankó-czédula. Schedae bancales. Papiros pénz.

BANYA.

BANYA. Anus. Vetula.
Banya-fa. Arbor vetula.
Banya-kuplerség. Csuzi p. 629.
Banya-tapló. Dug. km. 2. R. p. 224.
Banya-virág: Fodor ménta. Dug. km. 2 R. p. 330.
Vén banya.

BAR.

BAR. Sz. P. Somogy Vben.
BARACS. Sz. PP. Fejér és Pest Vkben.
BARACSKA. FF. Bars és Bács Vkben. Sz. P. Fejér Vben.
BARAK. Sz. P. Bars. Vben.
Barakony. FF. Bihar, Posony, és Torna Vkben.
BARANCS. F. Zemplin Vben.
BARASZLÓ. E. F. Csik Székében.
BARCSA. (Kis, nagy) E. F. Hunyad Vben.
BARK.
Barka. F. Torna Vben.
Tarka, barka. Variegatus.
Barkács.
Barkácsol, föl alá járkál, eselleg. Az erdőben barkácsolnak a' marhák. Sz. D.
Barkáz, barkázza. Variegat, vario ductu exornat.
Barkó. F. Zemplin Vben.
Barkó ügy segít. Pol. M. A. L.
Barkó ügy segít. Pol. PP. L.
Barkó ügy se. idem Fábchich.
Barkócz (kis, nagy) F. Vas Vben.
Barkócza. Sorbum torminale. Arlesbeere. PP.
Barkócza-fa. Sorbus torminalis. PP.
Barkóczás. Variegatus.
Barkóczás bot.
BAROK. (Ó, új) F. és Sz. P. Fejér Vben.
BARCS (Baros ?) (ó, új) FF. Bars Vben.
Bars. Lengyel-szó. Deákül Ursi branca.
Magyarül Medve-talp. Lippai Veteményes Kert. p. 219.
Bars Vármegye. Comitatus Barsiensis.
BARÓT E. F. Három szék Székében, Hegy és Folyó Csik és Udvarhely Székeiben.

BARABÁS.

BARABÁS. t. f. n. Barabbas.
Barabás. FF. Bereg és Szala Vkben.
Barabás-szeg. Telek Szala Vben.

BARABOLY.

BARABOLY. Myrhis, idis (Sz. D. Bösövény). PP.

BARABORA.

BARABORA. Bögő, hegedű, Brugó. Sz. D.
BARABORÁS. Brugós. Sz. D.

BARACZ.

BARACZ.
Baracz-ház. F. Tömös Vben.
BARACZA. F. Gömör Vben.
BARACZK. (Barasz M. A.) Malum Persicum.
Baraczk-fa. Malus Persica. M. A.
Duránczi baraczk. Malum Duranticum. M. A.

Kajszi baraczk. M. Persicum aestivum. Briccocoli.
Magva-váló baraczk.
Őszi baraczk. M. Persicum autumnale.
Sima baraczk.
Szőrös baraczk.
Tengeri baraczk. Malum Armeniacum. M. A.
Tengeri baraczk-fa. Prunus Armeniaca.
Baraczkos. Quod malis Persicis abundat.
Baraczkos. E. Hegy Csik Székében.

BARANYA.

BARANYA (Bor-anya?) Patak és Sz. P. Marmaros Vben. F. Ung Vben.
Baranya-vár. F. Baranya Vben.
Baranya Vármegye. Comitatus Baranyiensis. Nem egész világ Baranya, laknak Somogyban is. km. Dug. 1. R. p. 296.

BARÁT.

BARÁT. Amicus. Eb a' ki nem barát. km.
Fele-barát. Proximus.
Jó barát. Carus Amicus. Nem minden bokorban fekszik a' jó barát. km.
Leány-barát. Pázm. Pred. p. 1129.
BARÁTJA. Ejus amicus. Szegénynek szegény a' barátja. km.
BARÁTKOZIK. Amicitiam contrahit. M. A. Kapás kapással, Úr ural barátkozék. km.
Hozzá barátkozik. Faludi N. E. p. 147.
Meg barátkozik. Faludi N. E. p. 71. 128. N. A. p. 134. U. E. 2. R. p. 203. T. É. p. 63. Amicitiam contrahit. M. A.
Őszve barátkozik. Init amicitiam, familiaritatem. Bíró Márton Micae p.305.
Barátkozás. Pázm. Pred. p. 869. 891. 954.
Barátkoztat, barátkoztatja. Amicat. M. A.
Barátkoztató. Socians. M. A. L.
BARÁTOS. Amicus, Socius, Familiaris. Pázm. Pred. 481. 1034. Káldi Eccl. 40. 23.
BARÁTSÁG. Amicitia, familiaritas. M. A. Ritka madár az igaz barátság. km. Fele-barátság. Pázm. Pred. p. 918. Kura barátság, marha szaporaság, hamar oda van. km.
Barátságos. Officiosus, obsequiosus, familiaris, am.cabilis. M. A.
Barátságos alku. Faludi T. É. p. 267.
Barátságos szolgálat. Officium. M. A.
Barátságosan. Amice, officiose, familiariter. M. A.
Barátságosság. Popularitas. M. A. L.
Barátságatlan. Inofficiosus. M. A.
Barátságatlanság. Csuzi p. 33. 662. Prágai p. 34.
BARÁTUL. Pro amico. Senki nem fogadja Barátul a' szerencsétlen embert. km.

BARÁT.

BARÁT. Monachus. M. A. Beszél a' barát beszéll, de alaminát vár. km.
Barát-bőtük. Character Gothicus, monasticus.
Barát-czinege.
Barát-csuha. Habitus Monachalis.
Barát-csuklya. Cuculla Monachalis. M. A.
Barát-fa. Monostor-fa. Sabina. Sáben- baum. S. I.
Barát-falu. F. Mosony Vben.
Barát' falva. F. Vas Vben. E. F. Kolos Vben.
Barát-föld. Sz. PP. Mosony és Posony Vkben.
Barát-fő-fű. Caput Monachi. M. A.
Barát-fül. Bizonyos téisztás éték. S. I.
Barát-garas. Deo gratias.
Barát-gatya. Kurta mint a' Barát-gatya. km.

Dug. 1. R. p. 226.

Barát' háza. Sz. P. Fejér Vben.
Barát-kalastrom. Monasterium, Coenobium. M. A.
Barát-kereskedés. Quaesita eleemosyna Monachorum. Kvesta.
Barát-korában. Dum Monachus fuisset. Pázm. Kal. p. 210.
Barát-major. F. Vas Vben.
Barát-paréj. Spinacia oleracea. S. I.
Barát-ruha. Vestis Monachalis. Pázm. Pred. p. 883.
Barát' zsákja, Kocsis' torka nehezen telnek. km.
Barát-szerzet. Institutum Monasticum. Pázm. Kal. p. 755.
Barát-sziget. F. Szala Vben.
Barát-szín. Color fuscus.
Barát-színű. Lippai. Gyüm. K. p. 143.
Barát-táncz. Patientia. Faludi N. A. p. 220.
Barát-Úr. F. Baranya Vben.
Barát-világ. Aetas media. S. I.
* Cseri Barát.
Csuklás Barát. Cucullatus. NC. p. 255.
Fa-talpú Barát. Franciscanus. Pázm. Kal. p. 143. 437.
Fejér Barát. Dominicanus.
Fekete Barát. Monachi nigri, Monachi nigri Ordinis. L. lit. Pontif. anni 1198. apud Katona Hist. Crit. T. IV. p. 517. Bíró Márton Angyali Társ. p. 761.
Irgalmas Barát. Misericordianus.
Kapu-Barát. Capucinus.
Könyörületes Barát.
Kolduló Barát. Ex Ordine Mendicantium.
Néma Barát. Camaldulensis. Vajda 3. K. p. 304.
Patyolatos Barát. Dominicanus.
Remete-Barát. Paulinus. Heltai. Kron. 2. D. p. 333.
Szarka-Barát.
Szesztra-Barát. R. Cistercita.
Szesztrák' Szerzete. Ordo Cisterciensium. Margit' Élete.
Szökött Barát. Pázm. Kal. p. 318.
Szőke Barát.
Szürke Barát. Franciscanus.
Tarka Barát. Cistercita.
Vörös Barát. Templarius.
BARÁTI. t. h. n. Hont, Somogy, Szala, és Győr Vkben.
Baráti gyülekezet. Monachium. M. A. L.

Baráti szerzet. Pázm. Kal. p. 1084. Institutum Monasticum.
 BARÁTKA. Atricapilla. Klosterwenzel, Mönch. S. I.
 BARÁTOK. Sz. P. Somogy Vben.
 BARÁTOS. Monachicum morem redolens. item Egymást szerető Atyafi. Monoszlai Hit' oltalma. p. 250. item idem de Cult. Imag. p. 177.
 Barátos. E. F. Háromszék Székében.
 Nagy jó barátosok. Tasi Gáspár. p. 11.

BARÁZDA.

BARÁZDA (BRÁZDA). Sulcus, Lyra. M. A.
 Barázda-billegető. Motacilla. M. A. Cinclus. CM.
 Barázda-köz. Porca. M. A.
 BARÁZDÁL, barázdálja. Snicat, imporcat, Striat. M. A.
 Barázdáló. Sulcator. M. A.
 Barázdáltatott. Sulcatus. M. A.
 BARÁZDÁNKINT. Sulcatim, Liratim. M. A.
 BARÁZDÁS. Striatus. M. A.
 Barázadás Rovátolat az oszlopon. Stria, Striatura. M. A.
 BÁRÁZDÁT tisztít, csinál. Lirat. M. A.

BARB.

BARB.
 BARBA.
 Barba' háza. Sz. P. Soprony Vben.
 BARBACS. F. Soprony Vben.
 Barbacsi tó. Tó Soprony Vben.

BARBÉLY.

BARBÉLY (BORBÉLY) Tonsor, Chirurgus. M. A. E gallico Barbier.
 Barbély-inas. Tyro tonsoris.
 Barbély-legény. Sodalis tonsoris.
 Barbély-medencze. Pelvis tonsoria. PP.
 Barbély-műhely. Tonstrina. M. A. CM.
 Barbély-olló. Forpex. M. A.
 Barbély-ruha. Involucrum. PP.
 BARBÉLYI. Chirurgicus. M. A.
 BARBÉLYKODIK. Tonsorem agit. Dug. km. 2 R. p. 133.
 BARBÉLYSÁG. Chirurgia. M. A.

BARCZ.

BARCZ. Sz. P. Bars Vben.
 BARCZA: Jegy, millyent a' birka nyíróknek adnak, v. millyent a' Föstök adnak.
 BARCZA. FF. Abauj, és Borsod Vkben.
 Barcza' fa. Csárda Szala Vben.
 BARCZAG. Barrit PP.
 Barczagás. Barritus. PP. Csere János M. Encycl. p. 264.
 BARCZI.
 Barczi' háza. Sz. P. Gömör Vben.
 Barczika. F. Borsod Vben.

BARLANG.

BARLANG. Antrum, Lustrum, Latebra, Latibulum, Specus, Spelunca, Caverna. M. A.

Barlang-kóró, Póczér, Ördög' lova, nyúl-árnyék, boszorkány-kóró. Sz. D.
 BARLANGOS. Latebrosus. M. A.

BARM.

Barom-munka. Labor herculeus S. I. Barom-
 BARM. BAROM. Pecus, Jumentum. M. A.
 Szőre menttében simogasd a' barmot. km.
 Barom' alja: fekvő helye. Substramen. M. A.
 Barom-állás. Statio Pecuarum. M. A.
 Barom-álló hely. Pázm. Pred. p. 105. 107.
 Barom-bogár. Tabanus. S. I.
 Barom-csipő bogár. idem. M. A.
 Barom-csorda. Pecuarum, Armentum, Grex. PP.
 Barom-eledel. Pabulum. M. A.
 Barom-ember. Homo brutalis, bruto similis.
 Barom-erkölcs. Káldi 4. Esd. 8. 29.
 Barom-élő föld. Pascua. M. A.
 Barom el-hajtó tolvaj. Abigens. M. A.
 Barom-fi. Pecus. M. A. Pullus, Hinnulus, Vitulus. S. I.
 Barom-fiak. Aves cohortales. S. I.
 Barom-hajtó. Pecorum actor, agitator, De loco in locum pulsor. S. I.
 Barom-ház. Sz. P. Mosony Vben.
 Barom-izék. Residua a morsu animalium stramenta. Zvon. I. R. p. 140.
 Barom-lak. FF. Bihar, és Komárom Vkben.
 Barom' laka. E. F. Medgyes Székében.
 Barom-lopás, tolvajul el hajtás. Abigeatus. M. A.
 nBarom-nyájak. Zvon. I. R. p. 146.
 Barom-orvos. Veterinarius. M. A. L.
 Barom-orvoslás. Veterinaria.
 Barom-ostobán. Brutali stupiditate. Faludi N. E. p. 214.
 Barom-örzés. Pázm. Pred. p. 1192.
 Barom-örző. Pecuarium. M. A. L.
 Barom-Pásztor. Pecorarius, Pecuarium, Bubseque. M. A.
 Barom-tartás. Res pecuarum. Pázm. Pred. p. 268.
 Barom-vásár. Boarium forum. PP.
 Barom-vonta-szekér. Faludi E. M. p. 237.
 Apró barom a' kecske. km.
 Kis Barom. (FF. Soprony Vben.
 Nagy Barom. (Két lábú Barom. Faludi T. É. p. 281.
 BARMA. Ejus pecus.
 BARMOD. Sz. P. Bihar Vben.
 BARMOK' apróléki. Minutalia. S. I.
 BARMOS. Pecorosus, Armentosus. M. A.
 EL BARMÚL. Ferus fit, brutalis redditur.

El barmúl. Brutescit. M. A.
 BARMUL. (mellyék-ige.) Brutaliter. Monoszlai Kép. Tiszt. p. 90.

BAROMI. Pecorcus, Pecorinus, Pecuarium, Pecuinus. M. A.
 Baromi csontos erő. Faludi E. M. p. 237.
 Baromi indulatok. Faludi N. E. p. 34.
 BAROMKODIK. Brutaliter se gerit.
 Baromkodás. Brutalitas.
 BAROMNAK való. Pecori conveniens, non homini. S. I.
 BAROMSÁG. Pecuna stupiditas, belluina stoliditas M. A. Pázm. Pred. p. 863. Kal. p. 33.

BARN.

BARN.
 BARNA. Fuscus, ravidus. M. A. Boeticus, subniger, Hispanus color. PP.
 Barna. F. Nógrád Vben.
 Barna mező. F. Kraszna Vben.
 Barna-piros. Puniceus, spadiceus, spadix, Badius. S. I.
 Barna-szeg. Telek Abauj Vben.
 Barnás. Subfuscus.
 Barnaság. Fuscado.
 BARNÁG. (Magyar, Német) FF. Veszprém Vben.
 BARNÍT, barnítja Infuscat. M. A.
 BARNÓT. Sz. P. Arad. Vben.
 BARNÚL. Fuscatur, nigrescit.
 Meg barnúl. A' ki a' verő-fényen jár, észre sem veszi, mikor barnúl meg. km.

BARÓKA.

BARÓKA. Capillamentum, coma adscilitia. S. I. Baróka-csináló.
 BARÓKÁS. Textor capillamentorum, crispator capillorum. S. I.

BART.

BART. F. Esztergom Vben.
 Bart' fa. Sz. KV. Sáros Vben.
 Bart' háza. F. Bereg Vben.
 BARTA. Nemes ülés Veszprém Vben.
 BARTOS.
 Bartos' falva. F. Sáros Vben.
 Bartoska. Csárda Turócz Vben.

BASA.

BASA.
 Basa-dohány.
 Fő Basa. Faludi T. É. p. 176.
 Herélt Basa. Bocatii Epla apud Belium p. 328. in Appar.
 BASASÁG. Bassaság. Epist. Pázm. T. I. p. 247.
 Szu-basaság. Duumviratus. Amandárság. CM.

BAZSA.

BAZSA. (Bazsal S. I.)
 Bazsa-rózsa. Paeonia. M. A.

BAZSALIKOM.

BAZSALIKOM. Basilicon, Ocimum odoratum. M. A. PP.

BAT.

BAT.
 BATA.
 BATA. F. Fejér Vben. alias Száz-halom.
 Bata' háza. Sz. P. Gömör Vben.
 Balár, F. és Patak Ugocsa Vben.
 BATÉ. F. Somogy Vben.
 BATIDA (Bat' hida?) Sz. P. Csongrád Vben.
 BATIK' csillaga. Astrum felicitatis. S. I.
 BATKA. (alsó' fölső) FF. Gömör Vben.
 BATONYA-Madár' neme. Sz. D.
 BATOS. E. MV. Kolos Vben.

BÁ.**BÁB.**

- BÁB.** Puppa, oscilla. M. A. Pázm. Pred. p. 762.
 Báb. FF. Heves, és Nyitra Vkben.
 Báb-czérna. Egy báb-czérna, egy kötet-czérna. Sz. D.
 Báb-sütő. Ceroplasta, Pistor dulciarius.
BABA. Obstetrix. M. A. A' sok bába között a' gyermek is el vész. km.
 Bába. Egy bába 10 láb mérték a' játékban. Sz. D.
 Bába. t. FF. és Hegyek' neve.
 Bába' halma. E. F. Küküllő Vben.
 Bába' falva. FF. Bereg és Sáros Vkben.
 Bába-hengergető hegy. Ex Inquisitione anni 1703. L. Kereszturi Descr. Epp.
 M. Várad. T. 2. p. 292.
 Bába-kakas, fattyú kakas, fél kakas. Sz. D.
 Bába-kalács-fű. Chamaeleon, carlina. PP.
 Bába-kereszttség. Baptismus ab obstetrice in necessitate collatus. Alig ért bába-keresztséget.
 Bába-szék. MV. Zólyom Vben.
 Bába-szilva. Prunum uredine vitiatum.
 Bábáság. Ars obstetricia.
 Bábalkodik. Obstetricatur. M. A. CM.
 Bábalkodás. Obstetricatio, scientia obstetricandi. Káldi Exod. 1. 19.
BÁBI. Sz. P. Nógrád Vben.
BÁBOCZKA. Sz. P. Békes Vben.
BÁBOLNA. F. Borsod Vben. Sz. P. Komárom Vben. E. F. Hunyad Vben.
BÁBONY. FF. Borsod, Somogy, Ugocsa Vkben, és Kis Kunságban.
 Bábonya. E. F. Kolos Vben.
 BÁBOS. Ceroplasta, pistor dulciarius.
 Báboskodik, bábbal játszik. Sz. D.
BÁBÓ. Pes parvulus. Valamint kacsó. Manus parvula. Sz. D.

BÁCZ.

- BÁCZ.**
BÁCZA. E. F. belső Szolnok Vben.

BÁCS.

- BÁCS.** Számadó Juhász, Juhász gazda. Sz. D.
 Bács. MV. Bács Vben. Sz. PP. Szala és Fejér Vkben. E. F. Kolos Vben.
 Bács-aranyos. F. Szabolcs Vben.
 Bács' fa. F. Posony Vben.
 Bács-falu. F. Hont Vben. E. F. Brassó Vidékében.
 Bács' falva. E. F. Hunyad Vben.
 Bács-monostor. F. Bács Vben.
 Bács-újfalva. F. Bács Vben.
 Bács-Vármegye. Comitatus Bácsiensis.
BÁCSA. F. Győr Vben.
BÁCSI. Bácsiensis. it. Fraterculus, Fratellus natu senior.
BÁCSKA. F. Zemplin Vben.
 Bácskaság. Regio Bacsiensis.

BÁDGYIK.

- BÁDGYIK.** Languet.
 El bádgyik.
 Bádgyott. Langvidus.
 Bádgyottan. Languide.
BÁDGYAD. Defetiscitur. M. A.
 El bádgyad. Elanquescit. M. A.
 Meg bádgyad. Lanquescit. M. A.
 Bádgyadás. Langvor, debilitas, defatigatio. M. A.

- BÁDGYADT.** Defessus, defatigatus, delassatus. M. A.
 El bádgyadt. Languifactus. M. A.
 Meg bádgyadt. Elanguidus. M. A.
BÁDGYADTSÁG. Debilitas, languedo.
 Bádgyadozik. Lassatur, defatigatur. Faludi B. E. p. 95.
BÁDGYASZT. bádgyasztja. Delassat.
 El bádgyasztja.
 Meg bádgyasztja.
BÁDGYASZTÁS. Delassatio.
BÁDGYASZTÓ. Delassans, debilitans.
BÁDGYÚL. Delassatur, languescit.

BÁDIÁN.

- BÁDIÁN-fű.** Valeriana. PP.

BÁDOG.

- BÁDOG.** Lamina stanno obducta. PP.
 Bádóg, bádók. E. F. Doboka Vben.
BÁDOGOS. Laminarius, Aliis Bágyogos. VV. L.
BÁG.

- BÁG.** Sz. P. Bereg Vben.

BÁGY.

- BÁGY.** F. Udvarhely Székében.
BÁGYOG. F. Soprony Vben.
BÁGYON (bágyony). Sz. P. Fejér Vben. E. F. Aranyos Székében.

BÁJ.

- BÁJ.** Magia, incantatio, veneficium. M. A.
 Illecebrae, fascinum.
 Báj-Aszszony. Saga, incantatrix, venefica. S. I.
 Báj-fű. Laurus Alexandrina. M. A.
 Báj-fű-mag. Baccae lauri. PP.
 * Bű-báj. Veneficium. M. A. Se bűt, se bát (bájt) nem tudott mondani, úgy meg ijedett.
BÁJOL, bájolja. Incantat, incantatione utitur. M. A. PP. Fascinat. Pázm. Pred. p. 864.
 Meg bájolja. Pázm. Pred. p. 131. Incantat, fascinat. M. A.
 Bájolás. Incantatio. M. A. Fascinatio.
 Bájoló. Magicus, veneficus v. sirenicus, illecebrosus. S. I.
BÁJOS. Incantator. M. A. Veneficus. PP.
 Bájos czedula. Pázm. Pred. p. 953. Egyiptomi bájosok. Pázm. Pred. p. 559.
 Bű-bájos.
 Bájosság. Magia, incantatio. M. A. Vr.
 Bű-bájosság. idem. PP.

BÁK.

- BÁK.**
BÁKA.
 Bákány. Káka-bot, nád-buzogány, buzogány-fű. Typha. S. I. Sz. D.
BÁKOR.
 Fekete Bákör (szőlő nemei. Sz. D.
 Vörös Bákör (

BÁL.

- BÁL.** Sagma. PP. it. Saltus publicus, S. I. it.
 Belus v. Bálahám.
 Bál-dohány. Dóhány-csomó fák közé szorítva. Sz. D. S. I.
 Bál-marhák. Aeginaea. PP.
 Bál' pataka. F. Sáros Vben.
 Bál-püspöki. Sz. P. Heves Vben.
BÁLBA megy. Pergit ad saltum publicum.
 Bálba köti. Ligat, alligat in fascies. Sz. D.

- BÁLOZ.** Frequentat, v. celebrat saltus publicos.
BÁLVÁNY. Sculptile, colossus, idolum. M. A.
 A' képet nem arany, hanem az imádás teszi bálvannyá. km.

- BÁLVÁNY-faragó.** Hermoglyphus, sculptor statuarius. M. A.
 Bálvány-felelet. Oraculum. Faludi N. U. p. 142.
 Bálvány-imádás. Idololatria. M. A.
 Bálvány-imádó. Idololatra. M. A.
 Bálvány-kép. Idolum, statua. M. A.
 Bálvány-kép-faragó. Statuarius. M. A.
 Bálvány-kép-öntő. Statuarum fusor.
 Bálvány-szakállós. Sz. P. Komárom Vben.
BÁLVÁNYI csúfság. Faludi U. E. 3. R. p. 145.
BÁLVÁNYOS. Habens idola.
 Bálványos. F. Somogy Vben. Sz. P. Pest Vben. E. Hegy Hunyad Vben.
 Bálványos szolgálat. Idolorum servitus Csuzi Tromb. p. 181.
 Bálványos vár. E. F. főlső Fejér Vben.
BÁLVÁNYOS vár' alja. E. F. belső Szolnok Vben.
 Bálványoskodik. Csuzi Tromb. p. 171.
BÁLVÁNYOZ. Idola colit, idolis inseruit, idololatram agit. M. A.
 Bálványozás. Idolomania, idololatria. M. A.
 Bálványozó. Idololatra. M. A.
 Bálványság: Bálványi tulajdonság. Himfi. 1. R. p. 294.
BÁLVÁNYÚL imádja. Pro idolo colit. Faludi N. E. p. 163.

BÁLINT.

- BÁLINT** t. f. n. Valentinus. Félti, mint beteg Bálint a' haját. km. Dug. 1. R. p. 142.
 Bálint' falva. F. Thurócz Vben. E. F. Maros Székében.
 Bálint-fi. Filius Valentini.
 * Hatvan Bálint. Telek Fejér Vben.
 Török Bálint. F. Pest Vben.

BÁLIS.

- BÁLIS.** Olasz kereskedő. Wálich.
 Bális-bólt. Officina Materialistae.
 Bális-dió. Olasz dió.

BÁLMA.

- BÁLMA.**
BÁLMOSS. Casearium. PP. Fris sajttal készült tészta éték. Sz. D.

- BÁLY.
BÁLYOG. F. Bihar Vben.
- BÁM.
BÁMÁSZ. Stupens, stupefactus, stupore correptus. S. I.
Bámáskodik. Stupet, admiratur. Biró Márton. Micae in praef.
El bámáskodik. idem. Micae. p. 143.
Reá bámáskodik. Adstupet.
- BÁMÍT, bámítja. Stupefacit. M. A. Pázm. Kal. p. 748.
El bámítja. Obstupefacit. CM.
Meg bámítja. Dementat, stupefacit. M. A.
Bámítás. Stupefactio. M. A.
Szem-fény-vesztő Bámítások. Pázm. Kal. p. 47.
Bámító. Stupefaciens.
- BÁMÚL. Stupet, stupescit. M. A.
Ámúl, bámúl.
El bámúl. Obstupefit, obstupescit. M. A.
El bámultt. Obstupidus. CM.
Reá bámúl. Adstupet. M. A. Reá bámúl, mint a' borju az új ajtóra. km.
Bámulás. Stupor, stupiditas. M. A.
- BÁN (név.)
BÁN. Dominus, Banus, Regni Praeses. M. A.
Bán. MV. Trencsén Vben. F. Baranya Vben.
Bán (alsó, felső) E. FF. Kraszna Vben.
Bán' egyháza. Sz. P. Pest Vben.
Bán' fa. F. Baranya, Sz. P. Szala Vben.
Bán' falva. FF. Mosony és Trencsin Vben.
Bán-fi. Filius Bani.
Bánfi-Hunyad. MV. Kolos Vben.
Bánfi-hajnal. Jól ki huzza a' Bánfi vagy Zsuki hajnal. Endymionis somnum capit.
Bán' halma. Sz. P. Heves Vben.
Bán' háza. Sz. P. Szatmár Vben. Telek Bihar Vben.
Bán-hegyes Sz. P. Csanád Vben.
Bán' hida F. Komárom Vben. Sz. P. Békes Vben.
Bán-horvát. F. Borsod Vben.
Bán-keszi. F. Nyitra Vben.
Bán' kuta. Sz. P. Arad Vben.
Bán' laka. F. Bihar Vben.
Bán-patak. E. F. Hunyad Vben.
Bán' réve. F. Gömör Vben. Sz. P. Békes Vben.
Bán-szeg. Telek, Szala Vben.
Bán-szék. Tabula Banalis. S. I.
Bán' uta. F. Szala Vben.
- BÁNA. F. Komárom Vben.
BÁNÁT. Banatus.
BÁND. F. Veszprém Vben.
Belső Bánd (Kúlsó Bánd (Sz. PP. Veszprém Vben.
Mező-Bánd. E. F. Maros Székében.
BÁNK. FF. Nógrád, és Veszprém Vben.
Bánk' falva. E. F. Csik Székében.
Bánk-ház. Csárda Bács Vben.
Bánk' háza. Sz. P. Pest Vben.
Bánk-hegy. Sz. P. Soprony Vben.
BÁNOK-Sz. György. F. Szala Vben.
BÁNOS. F. Baranya Vben.
BÁNSÁG. Banatus v. Banalis dignitas. M. A.
BÁNIK.
- BÁNIK, bánja. Aegre fert, dolet. poenitet.
Bánja béka a' deret. km.
Vele bánik. Curam ejus habet, molestias ejus
- causa perfert. Káldi Okt. Int. p. 40.
Meg bánja. Poenitebit. M. A. Hogy dolgod' meg ne bánd, a' nyomorúltat szánd. km.
Szánja bánja.
- BÁNADALOM. Poenitudo. Mikes Török Orsz. Levelek. p. 303.
BÁNANDÓ. Poenitendus. M. A.
BÁNAT. Tristitia, dolor. M. A.
Bánatos. Tristis, moestus. M. A. Pázm. Pred. p. 596. Moerens. CM.
Bánatos Arcza. Nehéz szomorúnak, bánatos arczának, víg kedvet mutatni. Difficile est tristi fingere mente jocum.
Bánatos szív. A' bánatos szívét akármí szó' szele is meg keseritheti. Ad calamitatem quilibet rumor valet.
- BÁNÁS. Poenitentia, poenitudo. M. A.
Meg bánás. Poenitentia. M. A.
Szánás bánás.
Vele bánás.
- BÁNKODIK. Moeret. M. A. Káros bánkodjék. km.
Bánkodatlan. R. Quem non poenitet facti. K o m j á t h i .
Bánkodás. Pázm. Pred. p. 443.
Bánkodató. Dolorificus. M. A.
Bánkodva. Dolenter. M. A.
Bánkodva sopánkodva.
- BÁNOM-szabású. Supponit. M. A. Három napi dinom dánom, holtigvaló szánom bánom. km.
BÁNÓ. Poenitens, dolens. M. A.
BÁNT, bántja. Impedit, offendit, turbat. M. A.
Köröm-méreg bántja.
Meg bántja. Impedit, laedit, offendit, violat. M. A.
Röstség bántja. Pigritia impeditur.
Ne bántsd a' Magyar.
Ne bántsd az aluvó oroszlyánt.
Ne bántsnak híják a' másét.
- Bánta. Sz. P. Veszprém Vben.
Bántalom. R. Offensio, laesio. L. Margit' Élete p. 125.
Bántatlan. Inoffensus, illaesus. M. A.
Bántalma. Ejus laesio. Margit' Élete p. 47.
Bántatott. Impeditus, offensus. M. A.
Meg bántatott. Offensus. M. A.
Bántás. Offensa, offensio, offensum, impedimentum, laesio, gravamen. M. A.
Bántás nélkül. Illacessitus, sine impedimento. M. A.
Kő-bántás. Calculus, Iythisis NC. p. 343.
Meg bántás. Impeditio, offensio. M. A.
- Bánthatatlan. Inoffendibilis.
Meg bánthatatlan.
- Bántogat, bántogatja. Offensat, offendit frequenter. M. A. Pázm. Pred. p. 927.
Meg bántogatja. Afflicta, impedit, offendit. M. A.
Bántogatás. Offensatio. M. A.
Bántogató. Offensator. M. A.
- Bántó. Offensor, laedens, impeditor, per-turbans.
Bántódik. Impeditur, turbatur, offenditur. M. A.
Meg bántódik.
- BÁNIA.
BÁNIA. Fodina. it. Balneum, thermae.
Bánya-bük E. F. Torda Vben.
Bánya-hegy. Hegy Bihar Vben.
- Bánya-jövedelem. Urbura, reditus fodinarum metallicarum. M. A.
Bánya-kő. Lapis metallicus, v. caedus. Bruchstein. S. I.
Bánya-mivelés. Cultura fodinarum. Bergbau. S. I.
Bánya-szer. Metallum, fossile, minera. S. I.
Bánya-szerek. Fossilia, mineralia. S. I.
Bánya-vám. Urbura. S. I.
Bánya-város. Civitas montana.
Bánya-virág. Quarzum. Mitterpacher.
* Abrud-bánya. E. MV. alsó Fejér Vben.
Arany-bánya. Aurifodina. Pázm. Pred. p. 447.
Aranyos Bánya. E. F. alsó Fejér Vben.
Baka-bánya. Sz. KV. Hont Vben.
Béla-bánya. Sz. KV. Hont Vben.
Besztercze-bánya. Neosolium.
Bócza-bánya. MV. Liptó Vben.
Czinó-bánya. F. Nógrád Vben.
Ezüst-bánya. Argentifodina.
Ércz-bánya. Metallifodina. Pázm. Pred. p. 286.
Fölső Bánya. MV. Szatmár Vben.
Fövény-bánya. Arenariae. CM.
Kéncő-bánya. Sulphuraria. CM.
Kicz-bánya. F. Szatmár Vben.
Király-bánya. E. F. Hunyad Vben.
Kis Bánya. E. F. Torda Vben.
Kő-bánya. Lapidicina. Steingruben.
Kő-bánya. Sz. P. Gömör Vben.
Körmöcz-bánya. Cremnicium. Sz. KV. Bars Vben.
Körös-bánya. E. MV. Zaránd Vben.
Lapos Bánya. F. Szatmár Vben. E. F. belső Szolnok Vben.
Libet-bánya. Sz. KV. Zólyom Vben.
Lónya-bánya. F. Nógrád Vben.
Mosó Bánya. E. F. közép Szolnok Vben.
Nagy Bánya. Sz. KV. Szatmár Vben.
Ó Bánya F. Baranya Vben.
Ólom-bánya. Plumbifodina.
Réz-bánya. Cuprifodina.
Réz-bánya F. Bihar Vben.
Rima-bánya. F. Gömör Vben.
Rudo-bánya. F. Borsod Vben.
Selmecz-bánya. Schemnicium. Sz. KV. Hont Vben.
Telki-bánya F. Abauj Vben.
Új Bánya. Sz. KV. és F. Bars Vben.
Üveg-bánya. F. Vas Vben. Sz. PP. Veszprém Vben.
Vas-bánya. Ferrifodina.
Vas-bánya. Üveg-bánya, Veszprém Vben.
- BÁNYAI. Balnearis. M. A.
Bányai törpe. Cobalus, sylphus. PP.
BÁNYÁSZ. Metallicus. M. A. Metallii fossor. A' mi leg drágább a' Bányászoknál, leg későbbben érik. km.
Bányász-tiszt. praefectura rei metallica. S. I.

Bányász-tiszttség. Montana officia. Tiszti Szótár. p. 56.
 Bányász-tisztartó. Officialis metallicus. S. I. Bányászna. Metallum, lamina. CM. M. A. Faludi N. U. p. 28. 192.
 Ezüst-bányászna. Bractea CM.
 Bányászság. Metallifodina.
 BÁNYASZ (ige) Metallum e fodina eruit, mineras fodit.
 Bányászat. Sz. D.
 Bányázkodik. Impendit se mineris fodiendis. Sz. D.
 BÁNYOL. Pénzt ver. Sz. D.

BÁR (mellyék-ige).

BÁR. Esto, sane, facito. M. A. Utinam, o si, v. etsi, etiamsi. S. I.

Bár-csak. Saltem. M. A. Modo, si modo, dummodo. S. I.

Bár hidd. Perpol, crede sane. M. A.
 Bár mint. Quantumcunque.
 Ámbár. Quamvis.
 Ügye-bár. Itane, siccine.
 BÁRAN. idem: ac Bár. M. A. PP.
 BÁRGYÚ. Eggyügyű, szelid, jámbor. Sz. D.
 Bárgyú ember. Sz. D.

BÁR (név).

BÁR. t. h. n. Zágráb, Baranya, és Somogy Vekben.
 Bár-hely. F. Szala Vben.
 Al-bár
 Föl-bár FF. Posony Vben.
 Kis bár
 Kis bár. Klein Elefant E. F. Hunyad
 Nagy bár. Gross Elefant Vben.
 Nagy bár. Sz. P. Somogy Vben.
 BÁRCS. MV. Somogy Vben.
 BÁRD. Ascia. M. A.
 Bárd. F. Somogy Vben.
 Ala-bárd. Bipennis. S. K.
 Színló bárd. Ascia. Gyalu. CM.
 Símító bárd. idem. S. K.
 Új bárd. F. Marmaros Vben.
 Bárd. F. Arad Vben.
 Bárdol, bárdolja. Ascias. M. A. CM. Ha vastag a' fa, meg kell bárdolni. km. Dug. 1. R. p. 289.
 Bárdolatlan. Indotatus, impolitus, incultus.
 Csuzi Tromb. p. 18. 393.
 Bárdolatlanság. Cruditas morum, mores barbari, inculti, indolati. Sz. D.
 Bárdolatja. Beniczki. p. 129.
 Bárdoló mesterség. Csuzi p. 315.
 Bárdos. Dolabrosus. In Jure Hung. asciasus. M. A. Erat etiam species monetae.
 Bárdos. E. F. Maros Székében.
 Bárdumentum: ostoba argumentum. Sámbar ellen. p. 128.
 BÁRKA. Arca, ichtyotrophium. M. A.
 Bárka. F. Tolna Vben.
 Noé' bárkája. Arca Noe. Pázm. Pred. p. 518.
 Bárkány (kis, nagy). FF. Nógrád Vben.
 Bárkáz: hajókáz. Faludi T. É. p. 196.
 BÁROD. (kis, nagy). FF. Bihar Vben.

BÁRÁNY.

BÁRÁNY. Agnus. Nehéz a' bárányt a' farkassal öszve békeltetni. M. A.
 Bárány-bél. Viscera ovina.
 Bárány-bél-hürok. Pázm. Pred. p. 854.
 Bárány-bőgető. Hosszú orru madár, melly bárány módra szöll. Sz. D.
 Bárány-czimer. Armus ovillus. M. A.
 Bárán-csöcs-fű. Sedum minus. M. A.
 Bárány' eleje, első czimere. Armus agninus. PP.
 Bárány-fi. Agnellus. A' farkasnak soha sem leszsz bárány-fia. km.
 Bárány-fölhő. Tarka, mint a' Bárány- fölhő. km. Dug. 1. R. p. 233.
 Bárány-gyapju. Lana ovina. M. A.
 Bárány' hátulsó czimere. Coxa agnina. PP.

Bárány-kút. E. F. Nagy Sink Székében.
 Bárány-láb. Farkasnak mondják: Pater noster, azt feleli: bárány-láb. km.
 Bárány-nyelv. Úti-fű. Cs.

Bárány-üröm. Absynthium ponticum, santonicum. M. A.
 Bárány-vendég-fogadó. Diversorium ad agnum.
 Husvétü Bárány. Agnus Paschalis. Sok Husvétü bárányt meg evett: igen öreg.
 Idétlen bárány. Chordus agnus. S. K.
 Jerke-bárány. Agna. NC. p. 131.
 Kocza-bárány, mellynek anyja el döglük, és úgy nevelik föl.
 Kos-bárány. Pázm. Pred. p. 466. Agnus.
 Nyöstény bárány. Agna.
 Rugott bárány. Abramus agnus. S. K.
 Szopó bárány. Agnus subrumus. NC. p. 131.
 BÁRÁNYD, báránd. F. Bihar Vben. Sz. P. Fejér Vben.
 Alsó Báránd (Fölső Báránd (FF. Szala Vben
 BÁRÁNYI. Agninus. M. A.
 BÁRÁNYKA. Agnellus. M. A.
 BÁRÁNYOS. Quod agnis abundat. Ha bárányos az ég, harmad napra eső leszsz. Paraszti tapasztalás, és mondás: Az az: ha az égen sok apró bárány forma felhők látszanak, eső leszsz.
 BÁRÁNYÓZIK. Bárányt ellik. S. I.

BÁRSONY.

BÁRSONY. Purpura. M. A. Holosericum. PP.
 Bársony-csigá. Purpura, murex. S. I.
 Bársony-főstő. Purpurarius, tinctor purpurarius. M. A.
 Bársony-köntös. Pázm. Pred. p. 509.
 Bársony-nyereg. Sok számár visel bársony-nyerget. km.
 Bársony-perém. Purpureus limbus. M. A.
 Bársony-ruha. Holosericum, vestis sericea. M. A.
 Bársony-szín. Color purpureus. S. I.
 Bársony-színű. Porphyriacus. M. A.
 Bársony-virág. Amaranthus, caryophyllum minus. M. A. CM.
 Fekete bársony.
 BÁRSONYI. Purpureus. M. A.
 BÁRSONYOS. Purpuratus.
 Bársonyos. F. Veszprém Vben. Patak, és Sziget Abaúj Vben.

BÁRZING.

BÁRZING. Mentha. Ménta., fodor ménta. Lippai Veteményes Kert. p. 46.

BÁST.

BÁST.
 Egyházas Bást. F. Gömör Vben.
 Ó Bást. F. Nógrád Vben.
 BÁSTYA. Propugnaculum, munitio. M. A.
 Bástya. E. F. Hunyad Vben.
 Ellen-bástya. Contra scarpa. Faludi N. A. p. 198. U. E. 3. R. p. 22.
 Tűz-bástya. Pázm. Kal. p. 677.
 Bástyás. Propugnaculo munitus.
 Bástyás erősség. Faludi N. A. p. 184.
 Bástyáz, bástyázza. Munit.
 Bástyázás. Munitio. M. A. L.

BÁT.

BÁT. MV. Hont Vben.
 Bát' fa. F. Ung Vben.
 Bát-monostor. F. Bács Vben.
 BÁTA. MV. Tolna Vben. F. Arad Vben.
 Bata-szék. MV. Tolna Vben.
 BÁTKA. Sz. P. Nógrád Vben.
 BÁTONY (alsó, nagy). FF. Heves Vben.
 BaTonya. F. Csanád Vben.
 BÁTÓR. R. Vir fortis, magnanimus, herus. S. I. Animosus. M. A. it. Sane, esto. M. A. Bátor a' kemencze mögött. km.
 Bátor. F. Heves Vben.
 Bátor-bizony: éppen bizony. Sámbar ellen. p. 195.
 Bátor-falu. F. Hont Vben.
 Bátor-keszi. MV. Esztergom Vben.
 Bátor szív. Magnanimitas. M. A.
 Bátor szívű. Cordatus, magnanimus. M. A.
 * Fekete Bátor. F. Bihar Vben.
 Gagy-Bátor. F. Abaúj Vben.
 Kis Bátor. Sz. P. Heves Vben.
 Nyír-Bátor. MV. Szabolcs Vben.
 Bátorgat, bátorgatja. Animat. Sz. D.
 Bátori nemzetségből való. km. Dug. 1. R. p. 99.
 Bátorit, bátorítja. idem. M. A.
 Föl bátorítja. Animos illi dat.
 Meg bátorítja. Pázm. Pred. p. 457.
 Neki bátorítja.
 Bátorítás.
 Bátorító. Animans, animum addens. Pázm. Pred. p. 75.
 Bátorodik. Animosus est, confidentem agit. M. A. Nem bátorodik. Non audent, non sumit tantum fiduciae.
 Neki bátorodik. Faludi U. E. 1. R. p. 47.
 Bátorodó. Faludi N. A. p. 232.
 Bátorodás. Pázm. Pred. p. 892.
 Bátorodik. Confidit, fiduciam sumit. M. A.
 Meg bátorodik. Szükség' üdején a' gyáva is meg bátorodik. km.
 Bátoron. Animose. M. A.
 Bátorság. Animositas, securitas. M. A.
 Bátorságos. Tutus, securus, animosus. M. A. Falu' fejében kardot kötni nem mindenkor bátorságos. km.
 Bátorságosan. Tute, tuto, confidenter. M. A.
 Bátorságosít, bátorságosítja. Assecurat.

Bátorságosítás. Assecuratio.
 Bátorságosító. Assecurans, assecuratorius.
 Bátorságtalan. Intutus. M. A.
 Bátoratlan. Intutus, periculosus, non securus,
 timidus. M. A.
 Bátoralanítja. Vajda K. É. 1. K. p. 233.
 Meg batoralanítja. Prágai p. 139.
 Bátoralankodik. Timidulus est.
 Bátoralanság. Periculositas, meticulositas.
 M. A.
 Bátran. Tute, tuto, animose, confidenter, cordate.
 M. A.

BÁTY.

BÁTY.
 BÁTJA. Frater natu major. M. A. Nincs a'
 hadban semmi Péter Bática. Certamen non
 accipit exosculationes. M. A. p. 112.
 Bática. F. Pest Vben.
 Bátjám. Frater meus natu major. M. A.
 Bátjám' felesége. Fratria, glos. M. A.
 Báticai. Fraternalis. M. A.
 BÁTJYA. Frater ejus natu major. Éles mert
 Bécsben beretva a' bática. km.
 BÁTJOK F. Abaúj Vben.
 BÁTJÚ F. Bereg Vben.

BÁVA.

BÁVA. Stupidus. S. I.
 BÁVÁSZKODIK. Stupet. S. I.
 BÁVUL: Obstupescit. M. A. L.
 El bávul. Obstupescit, obstupescit. M. A.
 El bávultt. Obstupidus. M. A.

BE.

BE.

BE. Quam.
 Be boldog voltam! Quam fueram felix.
 Be gyönyörű hely! Quam amoenus locus.
 Be le termett lélek birja testedet. Faludi E. M.
 p. 118.
 Be nagy feneket kerít beszédjének. Be
 meszsze farszt. Faludi T. É. p. 73.
 Be szeretnék pofon csapni.
 O Be meleg vala!

BEB.

BEB.
 BEBEG, höbög, akadozva szóll. Sz. D.

BECZ.

BECZ.
 Becz' alja. F. Sáros Vben.
 BECZE. Vox vitulum v. vaccam vocantis.
 Becze. E. F. alsó Fejér Vben.
 Becze' fa. F. Baranya Vben,
 BECZKÓ. MV. Trencsin Vben.
 Beczkó-vár. Pusztá vár Trencsin Vben.
 BECZÚ, v. becző. Legumen. PP. Becsű.
 Vrancsics. Telegdi felelet p. 107 „böchiu" Böcsű.
 Káldi. Daniel. 1. 12.

BECS.

BECS.
 Becs-kerek. MV. Torontál Vben.
 Becs' völgye. F. Szala Vben.
 Kis Becs-kerek. F. Tömös Vben.
 BECSE. F. Pest Vben. Sz. P. Veszprém Vben.

Becse-hely. F. Szala Vben.
 Ráciz Becse. MV. Bács Vben.
 Csecse becse. Crepundia.
 Török Becse. MV. Torontál Vben.
 BECSKE. F. Nógrád Vben.
 Becske' háza. F. Torna Vben.
 BECSÓ. F. Zólyom Vben.

BED.

BED.
 BEDE. E. F. Maros Székében.
 BEDECS. E. F. Kolos Vben.
 BEDEG. F. Tolna Vben.
 BEDELŐ (nisi malis Bed-elő) E. F. Torda Vben.
 BEDŐ. FF. Bihar, és Marmaros Vben. Ki
 vágta Bedőn az erdőt. km. Dug. I. R. p.
 127.

Bedő' háza. E. Sz. P. Három szék Székében.

BEG.

BEG.
 BEGE.
 Begécs. Sz. P. Bihar Vben.
 BEGECS. F. Bács Vben.

BEJ.

BEJ.
 BEJ CZ. F. Vas Vben.
 BEJE. F. Gömör Vben.

BEK.

BEK.
 BEKE. F. Posony Vben.
 Beke' háza. F. Szala Vben.
 Bekény. E. Patak Csik Székében.
 BEKECS. F. Bács Vben.
 BEKEG. Melly juh sokat bekeg, kevés gyapjat
 ad. km. Dug. I. R. p. 132.
 BEKEKŐ. Így nevezetik Vas Vben Kám körül
 egy Körtvély' neme, melly a' Makaria
 Körtvélyhez nagyon hasonlít.
 Bekekő-körtvély.
 BEKENY. MV. Arad Vben.
 Bekenyi erdő. Vas Vben Hetye' táján.
 BEKÖLCZE F. Borsód és Heves Vben.
 BEKES. Téli hosszú mente forma ruha.
 BEKET.

Beket' falva. v. Beket' fa. F. Posony Vben.

BEL.

BEL.
 Bel-dolmány.
 Bel-erő. Virtus. Sz. D.
 Bel-föld. Patria, Innland. S. I.
 Bel-földi (mint Kül-földi) Patrius,
 domesticus. S. I.
 Bel-várd. F. Baranya Vben.
 Bel-volta valaminek. Interna rei constitutio.
 Sz. D.
 BELE. In, intro. Húh bele Balás, lovat ad az
 Isten. km.
 Bele-bele. F. Bereg Vben.
 Bele' háza. Sz. P. Posony Vben.
 Bele-vár. F. Somogy Vben.
 Bele. Qua praeposito. Quaedam pro speci-
 mine adferam, ex singula litera.
 Bele akad. Inhaerescit, intricatur. M. A.
 Bele ártja magát. Se immiscet.

Bele bolondúl. Ob amorem rei alicujus
 insanit, furit. S. I.
 Bele czéloz. Eo collineat.
 Bele csöpögteti. Instillat. M. A.
 Bele dönti. Injicit cum impetu.
 Bele esik. Incidit.
 Bele ér. Eo pertingit, attingit.
 Bele fér. Habet spatium in aliquo loco.
 Bele gördíti. Irrotulat.
 Bele gyömözi. Intorquet, Infarcit.
 Bele hal. Immoritur. M. A.
 Bele írja. Inscrit.
 Bele jár. Frequentat.
 Bele kezd. Incipit., inchoat.
 Bele lövi. Jaculatur intro.
 Bele mártja. Intingit.
 Bele nyúl. Involat, arripit, attrahat.
 Bele okúl. Addiscit, condiscit.
 Bele pökik. Inspuit. M. A.
 Bele rögzik. Inolescit.
 Bele sülyed. Immergitur. M. A.
 Bele zsurmolja. Interit, infriat.
 Bele szeret. Inamoratur.
 Bele tömi. Ingerit.
 Bele ún. Toedio capitur.
 Bele való. Bele valót válogat. Faludi
 E. M. p. 38.
 Bele vesz. Jurgium inquit, litem incipit.
 Bele zárja. Includit.
 Belé, beléd, belém. In se, in te, in me. In plur.
 Beléjek, belétek, belénk. M. A.
 Bélye. F. Baranya Vben.
 Belény. F. Gömör Vben.
 Belényes. MV. Bihar Vben.
 BELED. F. Soprony Vben.
 Alsó Beled
 Felső Beled^{FF.} Vas Vben.
 BELENC. S. I. (Belincs PP. Bélincs M. A.)
 Manica.
 BELES. F. Nyitra Vben.
 Belesleg belé. Versus fundum, nimium profunde.
 Faludi U. E. 2. R. p. 123.
 Belesény. F. Bihar Vben.
 BELESZ. Sz. P. Somogy Vben.
 BELÉDES bele bujt, mint kullánc a' bőrbe.
 Dug. km. 2. R. p. 253.
 BELJE, bellye. Pars interna rei alicujus, v. interna
 constitutio, qualitas. S. I.
 BBELLYEBB. Interius. M. A.
 Bellyebb hat. Magis interiora penetrat.
 Bellyebb való. Proximior.
 BELŐL. Intrinsicus, intus. M. A.
 Belőle. Ex illo. Azt hallottam felőle, semmi sem
 leszsz belőle. km.
 Belőled. Ex te. Belőlem. Ex me. In plur.
 Belőlök, belőletek, belőlünk.
 Belőlről. Ab intus.
 BELSŐ. Internus. M. A.
 Belső deszkázat. Opus intestinum, tabulatum.
 PP.
 Belső háború. Bellum intestinum. Faludi T.
 É. p. 108.
 Belső Iró-Deák. A Secretis, Secretarius. PP.
 Belső ösztön. Instinctus. S. I.
 Belső Tanács. Sanctus Consilium. PP.
 Belső Tanácsos. Consiliarius Intimus.
 Belseje. Pars alicujus rei interna.
 Belsőképpen. Interne, Intrinsicus.
 BELÜL. L. Belől.

BELECZK.	valamivel. Sz. D.	BERBÉCS. Vervex. PP. Veluti diminutivum ex berbe. Borbécs' hátulsó czimere. Costa vervecina. PP.
BELECZK. szőlő-fürt. Noha kicsinyek voltak a' beleczek, még is sok bor termett. Sz. D.		BERBÉTÉL, berbítél. Blaterat, murmurat. M. A. Birbitél. Pázm. Kal. p. 136. Borbítélés. Blateratio. M. A. Börbötülés. Faludi T. É. p. 118. Borbítélő. Pázm. Pred. p. 911.
BELEZNA.	BER.	BERDÓ. Berdót kiáltanak. Gyöngyösi' Munk. 2. Dar. p. 99.
BELEZNA. Gáncs a' vászonban a' bél-fonál' rendetlen esete miatt. Sz. D. Vitium telae. PP. Belezna. F. Somogy Vben.	BER. Ber' hida. F. Veszprém Vben. * Em-ber. BERCSE, E. F. Kolos Vben. BERE. F. Szatmár Vben. Sz. P. Veszprém Vben. E. F. Maros Székében. Berény. FF. Soprony, Tömös, és Tolna Vben. és E. F. Szászváros Székében. Balaton-Berény. F. Somogy Vben. Csák-Berény. F. Fejér Vben. Jász-Berény. MV. Jászságban. Iharos Berény. MV. Somogy Vben. Karancs-Berény. F. Nógrád Vben. Kis Berény. F. Somogy Vben. Sz. P. Veszprém Vben. Lovas Berény. MV. Fejér Vben. Mező-Berény. F. Békés Vben. Nagy Berény. F. Somogy Vben. Vörös Berény (olím Zár Berény) F. Veszprém Vben.	BERET. BERET. F. Abauj Vben. Beret-halom. E. MV. Medgyes Székében. Beret-tó. FF. Sáros és Zemplin Vben. BERETKE. F. Gömör Vben. BERETTYÓ. Folyó víz Békés, Bihar és Heves Vben.
BELÉND.		BERETVA. BERETVA. Novacula. M. A. L. BOROTVA.
BELÉND. Hyosciamus. M. A. Belénd-fű. idem. CM. BELÉNDES. R. Lascivus, salax. Komj. Beléndeskedik. R. Lascivit, scortatur, moechatur. Komj. Beléndesség. R. Lascivia, libido. Komj.	BEN.	BERHE. BERHE. Subligaculum, succinctorium. Perizoma. CM. Vrancsics. Schurzfleck. „Elsőben füge-levelelől Berhét csinálának, hogy szemérem-testeket bé fődöznék.” Pázm. Pred. p. 934. Kal. p. 377. Berhéje. Ejus Succinctorium. Volt ő néki is foltos berhéje. Fuit et Mandroni ficulnea navis. K. V. p. 191. Nem volt még nekem ilyen foltos berhém. M. A. p. 97.
BEN.	BEN. In. Suffixum post vocales acutas, ut: vízben, kertben, ölben, időben 's a' t.	BERHELI. Le berheli. Dejcit, Devolvit. S. I.
BENDÓ. Bél, gyomor. Meg töltt a' bendője, ki szakadt, omlott a' bendője; nem tartok a' nagy bendő, terepes hasu emberekkel. Sz. D.	BENDÓ. Bél, gyomor. Meg töltt a' bendője, ki szakadt, omlott a' bendője; nem tartok a' nagy bendő, terepes hasu emberekkel. Sz. D.	BERGÁMOT. BERGÁMOT. Körtvély' neme. Pázm. Pred. p. 701.
BENGE. Fa-szem v. rúgy. Bimbót nyitó fák' bengéji, Sz. D.	BENGE. Fa-szem v. rúgy. Bimbót nyitó fák' bengéji, Sz. D.	BERNÁT. BERNÁT, (Bernárd, Bernáld, Margit' Élete p. 134.) t. f. n. Bernardus, Kapkod hozzáz, mint Bernárd a' meny-kőhöz. km. Bernárd. E. F. Küküllő Vben. Bernát' falva. F. Abauj Vben.
BENK. F. Szabolcs Vben. Benke. Sz. P. Bihar Vben. Benke' háza. F. Vas Vben.	BENK. F. Szabolcs Vben. Benke. Sz. P. Bihar Vben. Benke' háza. F. Vas Vben.	
BENN. Intus in. (contractum ex Ben-en) Benn hál. Intus cubat, pernoctat intus. M. A. Benn lakik. Inhabitat. Benn marad. Immanet, inhaeret. Benn reked. Includitur. Benn sül. Inhaeret, M. A. Benn szorúl. Intus concluditur. Benn való, nincs semmi benn valója. * Itt benn. Hic intus. Ott benn. Ibi intus.	BENN. Intus in. (contractum ex Ben-en) Benn hál. Intus cubat, pernoctat intus. M. A. Benn lakik. Inhabitat. Benn marad. Immanet, inhaeret. Benn reked. Includitur. Benn sül. Inhaeret, M. A. Benn szorúl. Intus concluditur. Benn való, nincs semmi benn valója. * Itt benn. Hic intus. Ott benn. Ibi intus.	
BENNE. Intus in eo. Benned, bennem. In plur. benne, bennetek, bennünk. Benne sül. Haeret, Spe labitur. M. A. Benne usz. Innat, Innatat, M. A. Benne van. Inest. M. A. Benneteket. Vos ipsos. M. A. Bennünket. Nos ipsos. M. A. BENTA. Sz. P. Fejér Vben.	BENNE. Intus in eo. Benned, bennem. In plur. benne, bennetek, bennünk. Benne sül. Haeret, Spe labitur. M. A. Benne usz. Innat, Innatat, M. A. Benne van. Inest. M. A. Benneteket. Vos ipsos. M. A. Bennünket. Nos ipsos. M. A. BENTA. Sz. P. Fejér Vben.	
BENEDEK.	BENEDEK.	
BENEDEK. (Bencze, Benkő) t. f. n. Benedictus. Benedek' falva. F. Liptó Vben. E. F. közép Szolnok Vben. Szent Benedek. MV. Bars Vben, és E. alsó Fejér Vben. it. több faluk' neve. Szent Benedek' füve. Caryophyllata. NC. p. 37.	BENEDEK. (Bencze, Benkő) t. f. n. Benedictus. Benedek' falva. F. Liptó Vben. E. F. közép Szolnok Vben. Szent Benedek. MV. Bars Vben, és E. alsó Fejér Vben. it. több faluk' neve. Szent Benedek' füve. Caryophyllata. NC. p. 37.	
BENCZE. Föl tette a' Bencze' sapkáját, km. Benczéd. (alsó, közép, és felső) E. F. Udvarhely Székében.	BENCZE. Föl tette a' Bencze' sapkáját, km. Benczéd. (alsó, közép, és felső) E. F. Udvarhely Székében.	
BENGY.	BENGY.	
BENGY.	BENGY.	
BENGYELE. Podgyász, czuczolék, nyaláb. Sz. D. Dugonics. Jolánka. p. 318. BENGYEL, bengyeli. Tegit, operit. Bengyelni. Kötni, takargatni p. o. a' fejt	BENGYELE. Podgyász, czuczolék, nyaláb. Sz. D. Dugonics. Jolánka. p. 318. BENGYEL, bengyeli. Tegit, operit. Bengyelni. Kötni, takargatni p. o. a' fejt	
	BERBE.	
	BERBE. Ürü, heréltt Kos. Vervex. Talán (IQE π ie-ből származott.	

Fábcsics József, Párispápai' Szótárának Szebeni kiadásában, mindenestül 30,032 szót számlált. Lásd Kengyel-futóját in MSS. Perzsa nyelvben,. a' Császári Szó-könyv szerint, mely 1824-ben nyomtatott, hat folio Kötetben, van 22,862 szó. Lásd Kulcsár' Hasznos Mulat. 1826. 2. R. p., 148.

Tovább megy Kalmár György Prodrómusában, és minden szépet, a' mit egyenként más nyelvekben talált, a' Magyar nyelvre halmozza össze, így írván: „Hoc in Idiome, elegantium omnium elegantissimo, uersa, ligata cumprimis oratione, prompturus, certato. Experieris in eo Linguarum orientalium figuras, alta sensa, significandi uim, adinventiones et omnem spiritum, ac indolem; turcicae flores; profunditatem anglica; gallica fluiditatem; suauiatem italyica; germanicae grauitatem; copiam slauonicae, praesertim antiquae; graecae focunditatem, elegantiam et suadam; ornatum ac decorem latinae; atque modum Laconum: et, quidquid demum Orbis cultior desiderauerit.“

Jó hogy még Kalmár hozzá nem tette „fertilitatem Arabicae“ mert ez a' nyelv tartatik leg bővebbnek, ugyan is van az Árabsz nyelvben az Oroszlány' meg nevezésére 50 szó, Kígyóéra 200, Mézre 80, Kardra több mint ezer, Kőre 70, Nyomorúság' jelentésére 400. Ezen sok Synonymumjait a' nyomorúságnak midőn egygy árabsz Szó- tár-író össze szedné, csak 399 szót talált reá, neki boszorkodván, hogy a' kerék-szám ki jöjjön, a' 400-dik nyomorúság' jelentésének tette azt, hogy ő ennyit fáradozott a' nyomorúság' ennyi sok nevezeteinek össze szedésében. L. Herder' főlebb citáltt könyvét p. 124.

Mennél kémélőbb Voltaire' ítélete a' maga nyelve felől. Meg isméri ő, hogy a' francia nyelv nem igen alkalmas a' beszéllő költeményekre. Meg vallja, hogy a' francia nyelvben nincs az a' hathatós erő, mely az Anglusban, sem az az édesség, mely az Olaszban. De halljuk Voltaire-t a' maga nyelvén „Vous sentez dans les meilleurs Ecrivains modernes, le caractère de leurs pays, à travers l' imitation de l' antique. Leurs fleurs, et leurs fruits sont échauffés, et meuris par le meme soleil; mais ils reçoivent du terrain, qui les nourrit des goûts, des couleurs, et des formes differents. Vous reconnaitrez un Italien, un François, un Anglois, un Espagnol à son stile, comme aux traits de son visage, à sa prononciation, à ses manières. La douceur, et la mollesse de la langue Italienne, s' est insinuée dans le génie des Auteurs Italiens. La pompe des paroles, les metaphores, un stile majestueux, sont, ce me semble, generalement parlant, le caractère des Ecrivains Espagnols. La force, l' énergie, la hardiesse, sont plus particulieres aux Anglois. Ils sont surtout amoureux des allegories, et des comparaisons. Les François ont pour eux la clarté, l' exactitude, l' elegance, ils hazardent peu, ils n' ont ni la force Angloise, ni la douceur Italienne“ és alább „Il faut avouer, qu' il est plus difficile à un François, qu' à un autre, de faire un Poeme epique - - Despreaux a voulu s' élever dans une ode, il n' a plus été Despreaux.“ Ez az igazi „SUUM CUIQUE.“ L. Essay sur la Poesie epique pag. 266. 267. és p. 338.

- BERNYÁK.
BERNYÁK.
BERNYÁKOL. A' macskáról mondatik
Bernyákolnak a' macskák. Sz. D.
BERTA.
BERTA. Vitézek, mint Berta' kutyáji. km. Dug. 1
R. p. 147.
BERTALAN.
BERTALAN. t. f. n. Bartholomaeus. Bertalam.
Margit Élete p. 105.
Bertalan' falva. F. Liptó Vben.
BERTÓLT.
BERTÓLT, Bertót. t f n. Bertholdus. Bertót. F.
Sáros Vben.
BERVÉNG.
BERVÉNG. Clematis, vinca pervinca. M. A.
BERZEN.
BERZEN. Ira corripitur, indignatione
accenditur, excandescit. S. I.
Föl berzen. S. I.
BERZENCZE. MV. Somogy Vben. FF. Bars,
Nógrád, Szala, és Zólyom Vben.
BERZENGET, Berzengeti: haragra ingerli,
mérgești. Sz. D.
BERZENKEDIK. Fremit, frendet. M. A.
murmurat, indignatur. S. I.
Berzenkedés. VM. Intő Ievél. p. 182.
Berzenkedés. Fremitus.
Börzönkődve. Csuzi p. 395,
BERZENT, berzenti. Ad iram concitat.
BES.
BES. Bessus.
Bes' fa. F. Vas Vben.
BESE F. Bars Vben. E. F. felső Fejér Vben.
BESENY. Byssenus.
Beseny-szeg. Sz. P. Heves Vben.
Besenyce, Besencze. F. Baranya Vben.
Besenye. F. Vas Vben.
Besenyő. FF. Bihar, Bars, Heves, Somogy, Szala
és Szerem Vben. it. E. F. alsó Fejér Vben
és Besztercze vidékében.
Besenyő' falva. F. Liptó Vben.
* Búzás Besenyő. E. F. Kükküllő Vben.
Lád-Besenyő. F. Borsod Vben.
Ó Besenyő. MV. Torontál Vben.
Szirma-Besenyő. F. Borsod Vben.
Új Besenyő. F. Tömös Vben.
Besenyőd. F. Szabolcs Vben.
BESNYŐ. Sz. PP. Pest és Fejér Vben.
- BESZ.
BESZ.
BESZDÉD. F. Szabolcs Vben.
BESZE.
Beszéd. Sermo, verbum, eloquium. M. A.
Te rólad foly a' beszéd. km.
Beszéd' elei. Proloquium, prologium. M. A.
Beszéd-hintő. Spermologus. M. A.
Beszéd-kérdés. Faludi N. E. p. 151.
Beszéd-közben. Intra discursum.
Bolond beszéd. Stultus sermo. S. K.
*Elő-beszéd. Praefatio, prologus. S. I.
Édes beszéd. Svaviloquentia. S. K.
Folyó beszéd. Solutus sermo. S. K.
Kordé-beszéd. Nugae. S. K.
Köz-beszéd. Dialogus, fabula. Vrancsics.
Példa-beszéd. Proverbium.
Szó-beszéd. Sermo, sermocinatio. S. K.
Szó' fia-beszéd. Fabula. S. K.
Tréfa-beszéd. Facetiae. V r a n c s i c s .
Vég-beszéd. Epilogus. S. K.
Beszédes. Disertus, eloquens v. orator.
Faludi U. E. 3. R. p. 13.
Beszédes szék. Cathedra, suggestus oratoris.
S. I.
Beszédje. Ejus sermo. Nagy feneket kerít
beszédjének. km.
Beszédű.
Bó beszédű. Multiloquus.
Édes beszédű. Dulciloquus.
Kevés beszédű. Taciturnus. CM.
Moslék-beszédű. VM. p. 260.
Sok beszédű. Faludi N. A. p. 131.
Beszéli, Beszéli. Narrat, sermocinatur. M. A.
Inkább beszéllek a' fejével, mint sem a' lábával.
km.
Be beszél. Obloquitur. Ugyan be beszéllett
neki. Világon be beszélt neki.
Bele beszél. Faludi T. É. p. 141. E. M. p.
144.
Bé beszél. Persvadet ut intret. Epis.
Pázm. T. 1. p. 249.
El beszél. Enarrat, memorat. S. I.
Elő beszél. Narrat, memorat, commemorat,
recenset, exponit. S. I.
Elöl beszél. Praefatur. M. A.
Elöl meg beszél. Praenarrat. M. A.
Ki beszél. Enarrat, effatur. M. A.
Le beszél. Dehortatur. S. I.
Meg beszél. Narrat, refert, denarrat. M. A.
Őszve beszél. Colloquitur, conspirat. M. A.
Reá beszél. Adhortatur, persvadet, permovet,
inducit. S. I.
Viszsa beszél. Dorice concinit. M. A.
Beszélés. Narratio. M. A.
Ki beszélés. Enarratio, pronuntiatio. M. A.
Meg beszélés. Relatio. M. A.
Beszélő. Narrator, fans. M. A.
Ki beszélő. Enarrator. M. A.
- Beszéllget. Sermocinatur, fabulatur,
confabulatur. M. A.
Beszéldegel.
Ki beszéldegei. Pronunciat. CM.
Beszéllgetés. Sermo, colloquium, confabulatio v.
Dialogus. Ocsmány beszélgetés, erkölcs-
vesztegetés. km.
Őszve beszélgetés. Conferentia. Faludi T. É.
p. 267.
Beszéllgető. Sermocinator. M. A.
Beszéllhető. Narrabilis. M. A.
Ki beszélhető. Enarrabilis. M. A.
- BESTYE.
BESTYE. Bestia, bellua, fera. M. A. CM.
Bestye-lélek, Kura-fi. Antiqua, sed nondum
obsoleta blasphemia Hunga-
rorum.
Fene bestye: fene vad. CM.

Meg beszélhető. idem. M. A.
Beszélhetetlen.
Ki beszélhetetlen. Inenarrabilis. Pázm. Pred.
p. 2. 372. M. A.

BESZKE.

Beszked.

Beszkedí Hegyek. Montium Carpatiorum
juga in CC. Arvensi, Sárosiensi etc.

BESZTER.

BESZTER. F. Abauj Vben.

BESZTERCZ. F. Szabolcs Vben.

Besztercze. F. Posony Vben. E. Sz. KV.

Besztercze' vidékiben.

Besztercze-bánya. Neosolium.

Besztercze' vidéke. Districtus Bisztriciensis

in Transylvania.

Aszú-Besztercze. E. F. Besztercze' vidékiben.

Kis Besztercze. E. folyó víz Csík Székében.

Ó Besztercze. F. Trencsin Vben.

Új Besztercze. F. Trencsin Vben.

Vág-Besztercze. MV. Nyitra Vben.

Beszterczei szilva. Prunum Damascenum. M. A.

BETEG.

BETEG. Aeger, aegrotus. M. A. Két be-
teget nem szeret az ágy: részeg-beteget,
haragjában beteget. km.

Beteg-ágy. Puerperium. PP. Rectius:

Gyermek-ágy.

Beteg-ágyas aszszony. Sz. D.

Beteg-ember' böjti. Aegri somnia. M. A.

Beteg-ház. Nosocomium, hospitale infirmorum.

Margit' Él. p. 22. 23.

Beteg vagyok. Aegrotó. M. A.

BETEGE. Ejus aeger. Zvon. 1. R. p. 324.

BETEGEDik. Aegrotat, in morbum incidit. M.

A.

Le betegedik, betegen lefekszik. S. I.

Meg betegedik.

BETEGETEK' háza. Valetudinarium. M. A.

Betegek' Ispitálja. Nosocomium. M. A.

BETEGEN. Morbide, aegrotanter. A' ki betegen

él, sokáig vonaglik. km.

Betegen fekszik. Aegrotat.

BETEGES. Valetudinarius, morbidus,

morbosus. M. A.

Beteges állapot. Status morbidus. Sz. D.

Betegesen. Morbide, aegrotanter.

Betegeskedik. Aegrotat, minus valet. Pázm.

Pred. p. 39.

El betegeskedik tudja meddig.

Betegeskedés.

Betegesül. Morbidus fit, aegrotare incipit. M. A.

El betegesül.

Meg betegesül. Morbidus fit, aegrotare

incipit. M. A.

BETEGÍT, betegíti. Aegrotum facit, morbum

adfert.

Meg betegíti. Aegrotare facit. M. A.

Betegítő. Morbificus. M. A.

BETEGJE. Ejus aegrotus.

Sok betegjei vannak. Multos habet

curandos.

BETEGSÉG. Morbus, aegritudo. M. A.

Hosszú betegségnek halál a' vége. km.

BETEGSZik. Infirmitatur.

Le betegszik.

Meg betegszik. Pázm. Pred. p. 835.

BETEGŰL. Infirmatur.

El betegül. Aegrotat. M. A.
Le betegül.
Meg betegül. Aegrescit. M. A.
Betegülés.

Meg betegülés. Aegrotatio. M. A.

BETYÁR.

BETYÁR. Nőtelen, rá tartós paraszt legény. Sz.
D. Nyalka legény. Trossulus. Stutzer. S. I.
BETYÁRKODIK. Hegykén, büszkén, nyalkán
magát viseli, ruhazza, szóll. S. I.
BETYÁROS.
Betyárosan viseli magát. Sz. D.

BETHLEN.

BETHLEN. E. FF. Küküllő, 's belső Szolnok
Vtkben. it. Fogaras Vidékében.

Bethlen' falva. E. F. Udvarhely Székében.

BEZZEG.

BEZZEG. Sane, Hem, Papae. M. A.

Bezzeg ügy. Scilicet, quasi vero. M. A.

Bezzeg az. Káldi Okt. Intés p. 38.

BÉ.

BÉ.

BÉ. In, intro. Ige-béli elő-rag. Dicitur etiam
sine accentu, quaedam juvat pro
specimine adferre.

Bé adás. Delatio. M. A. it. Dosis.
Bé adó. Delator. M. A.
Bé avatás. Introductio.
Bé állítás. Investitura. S. I.
Bé borúltt. Obductus, obnubilatus.
Bé boronálás. Innocatio.
Bé csalás. Inductio in casses:
Bé dugulás. Obstructio.
Bé eresztés. Immissio. M. A.
Bé égetés. Inustio.
Bé fejezés. Conclusio, epilogus.
Bé gátolás. Circumseptio, clausura aggere
facta.
Bé gypülés. Clausura sepibus et maceria
facta.
Bé himezés. Coloratio.
Bé iktatás. Statutio, installatio.
Bé illik. Quadrat.
Bé írás. Inscriptio.
Bé járó. Familiaris. Landovics Halotti
Beszéd. Nagy István Márt. Coron. — Rákoczi
György' Rendelése.
Bé járos. Familiaris domus.
Bé jövelt. In ingressu.
Bé köszöntés. Prima salutatio.
Bé kötés. Obligatio. M. A.
Bé lépés. Ingressus.
Bé menett. In introitu.
Bé mondás. Indictio, indictatio.
Bé növés.
Bé nyomás. Impressio.
Bé óltás. Insitio.
Bé pecsételés. Obsignatio. M. A.
Bé rohanás. Irruptio.
Bé sötétülés. Obtenebratio, obscuratio. M. A.
Bé szedő. Collector. M. A.
Bé téve. Memoriter. Par coeur.

Bé ütés. Incussio.

Bé ültetés. Implantatio.

Bé vett. Receptus. M. A.

Bé zárva.

BÉGET. (Beeget) Béget a' borju — a'
júh., Bărăny módon kezd szájával
bégetni. Nagy István Márt. Coron. p. 78.

BÉB.

BÉB. F. Veszprém Vben.

BÉBA (Kis, ó) FF. Torontál Vben.

BÉBES. Sz. P. Szala Vben.

BÉBICZ. Halász-madár' neme. Bibicz. Capra,
capella, vanellus. NC. p. 153.
Bébicz-lábú. Vékony, gyöngö, pipa-
szár-lábú. S. I.

BÉCZ.

BÉCZ. FF. Somogv és Szala Vtkben.
Kis Bécz. Sz. P. Somogy Vben.

BÉCS.

BÉCS. Vindobona, Vienna Pannoniae. De
vannak Hazánkban is több ilyen nevű
helységek, a' mint alább ki tetszik.

Bécs-Ország. Austria, Pannonia superior. M.
A. item Heltai passim. NC. p. 463.

Bécs-Országbeliek. Austriaci. Heltai. NC. p.
463.

Bécs-Országgi. Austriacus.

Bécs' tartománya. Austria. Magyar István
Orsz. Roml. p. 82.

Bécs' tartományja. Austria. L. Kalend.
1701.

* Kis Bécs. Sz. P. Szala Vben.

Szamos-Bécs. (

FF. Szatmár Vben.

Tisza-Bécs. (

BÉCSBEN: A' kinek lova nincs, Bécsben is
gyalog jár. km. Dug. 1. R. p. 289.

BÉCSI. Viennensis. M. A.

Bécsi aczél. Faludi. E. M. p. 37.

Bécsi bólt. Tele van, mint a' Bécsi bólt. km.

Bécsi böcs. Wiener Währung.

Bécsi Király. Török Atname, mely Bátor
Zsigmondnak adatott 1601. és több Török
Hűt-levelek. Lásd Tordai'
Kéziratit.

Bécsi kapu. Nagy a' szája, mint a' Bécsi kapu.
km. Dug. 1. R. p. 129.

Bécsi korom. Föstő-korom. Atramentum e
fuligine tedae. Kienruss. S. I.

Bécsi Kos. — Okos, mint a' Bécsi kos. km.

Bécsi kömény. Anisum. S. I. Pimpinella
anisum. Pankl.

Bécsi semmi. Nihilum album. S. I.

Bécsi szerencse. Ita olim vocabatur
Dislocatio Jesuitarum Hungarorum, facta
Viennae per eorumdem Provinciale,
ibidem residentem. Rajnis.

Bécsi torony. Ollyan az orra, mint a' Bécsi
torony. Dug. km. 1. R. p. 205. Ollyat
hazudott, mint a' Bécsi torony. Dug. 1. R.
p. 262.

Bécsi Tyukász. Ne Kurjongass, mint a' Bécsi
Tyukász az utzákon. km.

BÉD.

BÉD. F. Nyitra Vben.

BÉG.

BÉG.

BÉGA. Folyó-víz, Torontál Vben.

Béga' csatornája.

Bégány (Kis, nagy) FF. Bereg Vben.

BÉGSÉG. Epis. Pázm. p. 1 p. 247.

BÉK.

BÉK. R. Pax. Sz. D. S. I. Dugonics Közmond. 1.
R. p. 1—12.

BÉKE. Pax. M. A.

Béke-angyal. Angelus pacis.

Béke-bot. Caduceus. S. I.

Béke-csók. Osculum pacis.

Béke-gyülés. Congressus de pace. S. I.

Béke-hozó. Caduceator, tabellarius, caduceo
instructus. S. I.

Béke-kötés. Pacificatio. S. I.

Béke-követ. Caduceator.

Béke-pohár. Poculum pacis.

Béke-törés. Violatio pacis, ruptio pacis. S. I.

Béke-törő. Turbator pacis.

Békes.

Békes türelemesség. Faludi T. É. p. 149.

Békeség. Pax. M. A.

Békeséges. Pacificus. M. A.

Békeségesen. Pacate, pacifice. M. A.

Békeséges szenvedés. Patientia. Pázm. Pred. p.
681.

Békeséges tűrés. Patientia. M. A.

Békességgel szenvedni, türi. Patienter tolerat.

Békesség-szerzés. Pacificatio. M. A.

Békesség-szerző. Pacificator. M. A.

Békességtelen. Expers pacis, intranquillus. M. A.

Békéséget szerez. Pacificat. M. A.

Békéllik. Reconciliatur, pacem init. M. A.

Meg békéllik. Káldi 2. Machab. 1. 5.

Öszve békéllik. Init pacem, conciliatur. S. I.

Békellés. Faludi. T. É. p. 68.

Békéllés. Pacificatio, conciliatio. M. A.

Meg békéllés. Reconciliatio. M. A.

Békélt. Pacatus. M. A. Meg békélt

baráttal ójjan bánjál. km.

Békéltetetlen. Pázm. Kal. p. 822. 881.

Békéltet, békélteti. Pacificat, pacat.

Egybe békélteti. Pázm. Ka l. p. 615.

Meg békélteti. Conciliat. M. A. A' szép szó

meg békélteti az embereket. km.

Öszve békélteti. Conciliat. M. A. Nehéz a'

farkast báránnyal öszve békéltetni. km.

Meg békéltetett. Reconciliatus. M. A.

Békéltetés. Pacificatio, reconciliatio. M. A.

Békéltető. Pacator, conciliator. M. A.

Békén aluszom. Faludi E. M. p. 65.

Békény. E. Patak Csik Székében.

Békés. Pacatus, pacificus. M. A.

Békés. MV. Békés Vben.

Békés Vármegye. Comitatus Békésiensis.
Leg jobb Békés Vármegyében lakni.
Dugonics közm. 1. R. p. 4.
Békét hágy. In pace relinquit.
Békét jár. Agit de pace, Pacem negotiatur. S. I.
Hagyj békét. Noli inquietare, turbare.
Békételen. Inquietus, non pacificus. M. A.
Békételenkedik. Inquietus est.
Békételenség. Implacitas, discordia. M. A.
Békételenséges. Margit' Élete Prájnál.
p. 371.
Békével. In pace.
BÉKES. Pacem habens, pacatus. Sz. D.
Békesség. Pax.
Farkas-békesség.
Békésztelen. Inpacatus, intranquillus.
BÉKETLEN.
Békétlenség. Faludi U. E. 2. R. p. 40.
BÉKÍT, békíti. Pacificat, pacat. S. I.
Meg békíti.
Őszve békíti. Conciliat.
BÉKSÉG. Pax. Sz. D.
BÉKÜL. Pacatur, pacem init, reconciliatur. S. I.
Meg békül.
Őszve békül. Init pacem, invicem coalescit, conciliatur. S. I.
Békülés. Pacificatio, reconciliatio. S. I.

BÉKA.
BÉKA. Rana, Batrachus. M. A. Kígyót békát kiáltott ellene. km.
Béka. Telek, Csanád Vben.
Béka-bojtorján. Myositis lappula. S. I.
Béka-egér-harcz. Batrachomyomachia.
Scribunt etiam cum elisione: Bék' egér-harcz.
CM. M. A. PP.
Béka' fa. Krottendorf. F. Vas Vben.
Béka-fi. Pullus ranae, juvenis rana. S. I.
Béka-fű. Ranunculus. S. I.
Béka-hal. Gobius capitatus, capito minimus
v. Lophius. Froschfisch. S. I.
Béka-kalán. Concha.
Béka-kölyök. Gyrinus. Drehkäfer. S. I.
Béka-kő. Bufonites. PP. Beniczki p. 210.
Béka-len. Linaria. M. A.
Béka-lencse. Lens palustris. M. A.
Béka-liliom. Lilium agreste, crinon. M. A.
Béka-nép. Ranae. Pesthi Meséji. p. 16.
Béka-nyál. Sperma ranarum. PP. Zrinyi 3. Énekében.
Béka-rokka. Fű neme.
Béka-selyem, nyers selyem. Metaxa. S. I.
Béka-só. Örül néki, mint tót gyerek a' Béka-sónak. Dug. km. 2. R. p. 164.
Béka-szem-fű. Myositis scorpioides. S. I.
Béka-szó. Coaxatio ranarum. S. I.
Béka-tarsoly. Bursa pastoris. M. A.
Béka-tekenő. Chelonium. CM. M. A.
Tegumen testudineum. PP.
Béka-tó. Sz. P. Tolna Vben.
Béka-var.
Béka-virág. Hieracium. PP.
* Kuruttyoló Béka.
Nyelv-béka. Batrachus, ranula linquae. S. K.
Poczkos béka. Neki fujja magát, mint a' poczkos béka. km.
Tekenyős béka. Testudo. NC. p. 143.
Tollas varas béka. Bufo. NC. p. 143.
Tüzes béka. Rubeta. S. K.
Varaszkos béka.
Zöld béka. Rana viridis. NC. p. 143.
BÉKÁS. Ranosus, ranis abundans.

Békás. Sz. P. Veszprém Vben. E. FF.
alsó Fejér Vben és Csik Székében.
Békás patak. E. Patak Csik Székében.
Békás tó. Ranarum lacuna. PP.
BÉKÓ.
BÉKÓ. Compes, compedes, pedica. M. A.
Arany-békók. Aureae compedes. Pázm. Pred. p. 468.
BÉKÓBAN dolgozó rab. Ergastulus. PP.
BÉKÓL, békólja. Compedibus vincit.
Békóló, Békóló (Béklyó M. A. PP.). Compedes.
BÉKÓZ, békózza. Compedit. M. A.
Meg békózza. Compedit. M. A.

BÉL.
BÉL. Viscera, intestina, ilia. M. A.
Bél-bontó. Eviscerator. Faludi N. A. p. 217.
Bél-deszka. Dentale. NC. p. 117.
Bél-fájás. Intestini plenioris morbus, Kólika. S. I. Csapó. p. 43.
Bél-fájó. Torminosus, cui laxius intestinum dolet. S. I. Dysentericus. NC. p. 345.
Ilosus. NC. p. 349.
Bél-fenyér. F. Bihar Vben.
Bél-féreg. Lumbricus, vermis intestinalis. S. I. Ascaris. Spulwurm. Mitter. Hist. Nat.
Bél-fonál. Trama, subtegmen. M. A. CM.
Bél-görcs. Ileus coli dolor. Darmgicht. S. I.
Bél-kerék a' malomban. Rota molaris. PP.
Bél-kerék' fogai. Dentes rotae molaris. PP.
Bél-kórság. Morbus iliaca, passio iliaca. S. I.
Bél' le járása. Hernia. Tökösség. S. I.
Bél-lantorna. Omentum. CM.
Bél-megyer. Sz. P. Békes Vben.
Bél-mező. Sz. P. Bihar Vben.
Bél-nézés.
Bél-nézők. Aruspices. Molnár Könyvház 2-dik szakasz.
Bél-örvényes. F. Bihar Vben.
Bél-pecsenye. Hát-szű-pecsenye. Lumbuli, lumbus assatus. S. I.
Bél-poklos. Leprosus. M. A.
Bél-poklosság. Lepra. M. A.
Bél-rágás. Ireos. NC. p. 349.
Bél-rogoz. F. Bihar Vben.
Bél-sólyom. F. Bihar Vben.
Bél-zsír.
Bél-vata. F. Posony Vben.
Bél-virág. Omentum. Takaró — Reczés — Cseplesz-háj. S. I.
Bél-zerénd. F. Arad Vben.
* Bakony-bél. F. Veszprém Vben.
Bárány-bél. Viscera agnina.
Bodza-bél.
Dió-bél. Nucleus. CM.
Fa-bél. Medulla arboris.
Farkas-bél. Viscera lupina.
Gyertya-bél. Pázm. Pred. p. 716.
Gyöngye bél. Lactes. NC. p. 183.
Kenyér-bél. Panis medulla. S. K.
Magyar-Bél. F. Posony Vben.
Monos-Bél. F. Borsod Vben.
Német-Bél. F. Posony Vben.
Öreg bél. Omasum. CM.
BÉLD. E. F. alsó Fejér Vben.
BÉLE. Ejus intestinum. Pokol a' béle. km.
Béle búszótt.
Bélet ki veszi. Enuclat. M. A.
Bélet ki veti. Eviscerat, exenterat. M. A.

BÉLES. Placenta, artolaganus, laganum. M. A.
Béles-sütő. Placentarius. M. A.
Béles-sütés. A' Béles-sütéshez, úri névhez sok eszköz kívántatik. km. Beniczki. p. 213.
Béles' szaga. Föl éldredt a' béles' szagára. km.
* Gombás béles. Bolemia. NC. p. 307.
Husos béles. Artocreas. S. K.
Kátona-béles. Artolaganum. S. K.
Káposztás béles.
Mandolás béles. Beniczki p. 239.
Mézes béles. Melliceus. NC. p. 309.
Répás béles.
Rétes béles. Foliata placenta. S. K.
Turós béles. Tyrolaganum. S. K.
BÉLEZ, Bélezi.
Ki bélezi. Exenterat. S. I.
BÉLI. Visceralis, iliacus.
Béli fájdalom. Morbus intestinorum. M. A.
BÉLL, Bélli, (Bélel, béleli.) Pannum, v. pellem vesti subducit. S. I.
Ki bélli.
Meg bélli, Meg béleli. Obducit. M. A.
Béllés. Pannum v. Pellis subditia, subtilis.
S. I. Adjuk meg a' béllését a' posztónak. km.
Béllés-vászón. Lintum subditorium. S. I.
Bélett. Bilix, obductus. M. A.
Bélett kesztyűk. Chirothecae pelle munitae. PP.
Bélett palást. Pallium duplicatum. PP.
Bélett ruha. Vestis pellita, pellibus munita. PP.
Bélett süveg. Pileus suffultus. PP.
Bélett szájú. Labeo.
* Széllel bélett. km.
Széllel bélett a' mentéje. km.
Bélettlen: a' mi meg nincs béllelve. VVL.
Béletten. Pázm. Pred. p. 616.
Bélettül hazugság. Pázm. Kal. p. 360.
Bélet, Béletti. Curat subduci.
Bélettet, Béletteti. idem.
BÉLTEK. MV. Szatmár Vben.
Nyír-Bélték. F. Szabolcs Vben.
BÉLŰ.
Ló-bélű. Nimium vorax.
Meg veszett bélű. Káldi Eccl. 11. 32.
Nagy bélű. Vorax.
BÉLLYE. F. Baranya Vben.
BÉLLYEG. (Billyeg) Stigma.
Béllveg-vas. Cauterium. S. I.
Béllveg-sütő vas. Tudicula, cauterium. M. A.
A.
Béllyege. Ejus stigma.
Béllyege. Cauteriatius, stigmaticus, stigmaticus it. Naevosus. M. A. A' béllyege lóra is föl ül a' Czigány. km.

Béllyegez, Bélyegezi, bélyegzi. Tudiculat, signat, cauterio notat. M. A.
El bélyegezi. Obsignat, cauterio notat. M. A.
Meg bélyegezi. Obsignat, cauterio notat. M. A.
Billegezés. Zvonarics 1. R. p. 598.
Meg bélyegeztetett. Stigmaticus, cauterio notatus. M. A.
Meg bélyegezi a' házi eszközöket. Domestica tessera insignit utensilia. PP.
Bélyegző vas. Cauterium. M. A.
Bélyegtelen. Sine stigmat, non notatus, non signatus stigmat.

BÉLA.

BÉLA. Bela. t. f. n. Adalbertus.
Béla. t. h. n.
Béla-bánya. Sz. KV. Hont Vben.
Béla' falva. E. F. Három szék Székében.
Béla' vára. Vár Bihar Vben.
BÉLÁD. F. Bars Vben.
Béládi: nyomorultt vakoskodó.

BÉNN.

BÉNN.
BÉNNÁ. Mutilus, mancus, debilis. M. A. A' ki a' bennát neveti, maga ne sántikáljon. km.
Béna Rajkó. A' béna Rajkó is kedves az Anyjának. km.
Bénnaság. Defectus, naevus, mutilationis vitium. M. A.
Bénnává teszi. Debilitat, mutilat. M. A.
BÉNNÍT, Bénnítja. Mutilat. M. A. Pázm. Pred. p. 339.
Meg bénnítja.
Bénnítás. Mutilatio. M. A.
BÉNNÜL. Mutilatur, mutilus fit. Pázm. Pred. p. 239.
Meg bénnül. A' vén mén-ló vagy meg bénnül, vagy meg vakúl. km.
Bénnulás. Mutilatio. M. A.
Bénnültt. Mutilatus, mutilus. Pázm. Pred. p. 1253.

BÉNY.

BÉNY (kis, nagy) FF. Esztergom Vben.

BÉNYE. F. Pest Vben.

Erdő-Bénye (FF. Zemplin Vben).

Legyes-Bénvef

Magyar-Bénye. E. F. Küküllő Vben.

Szurdok-Bénye. Sz. P.
Abaúj Vben.

BÉR

BÉR Merces, salarium, pensio, praemium. M. A.

Bér. F. és Patak Nógrád Vben.

Bér-lak. Hospitium conductum. S. I.

Bér-pénz. Locarium, arrha, arrhabo. S. I.

* Ágv-bér Lecticale.

Bika-bér.

Csata-bér' falva.

Egyház-Bér. F. Baranya Vben.

Elő-bér. Anticipata merces. S. K.

Föld-bér. Solarium. CM.

Förödő-bér. Balneare. S. K.

Fuvar-bér. Taxa vehicularis. S. K.

Fű-bér. Census pasculi.

Hajó-bér. Naulum. S. K.

Ház-bér. Census domus, locarium. S. K.

Kis Bér. MV. Komárom Vben. F. Vas Vben.

Makk-bér. Census glandinationis.

Mén-bér. A' mén-lóval való hágtatásért.

Munka-bér. Manupretium. M. A. L.

Nagy Bér. Sz. P. Komárom Vben.

Napi bér. Merces diurna. Pázm. Pred.

p. 779.

Rév-bér. Sz. P. Pest Vben.

Rév-bér. Portorium. S. K.

Szala-Bér. F. Szala Vben.

Tala-bér. R. Praemium inventionis.

Tanító-bér. Minerval. M. A. L.

Úr-Bér. Sz. P. Szala Vben.

BÉRBE adja. Locat, elocat. M. A. CM.

Bérbe adás. Locatio, elocatio. M. A.

Bérbe adó. Locator. M. A.

Bérbe fogadó. Pensionarius. M. A.

Conductor. PP.

Bérbe fogadott ház. Domus locaria. PP.

Bérbe fogadott szekér. Vehiculum meritorium,

rheda meritoria. PP.

Bérbe veszi. Conducit. Sz. D.

Bérbe vétel. Bérbe-vevés. Conductio. S. I.

Bérbe vevő. Conductor, publicanus. S. I.

Bérért el sirató. Praefica. CM.

BÉRE. Ejus merces, praemium. Szökött szolgának nincsen bére. km. — Ette haszna, alutta bére. km.

BÉREL, Bérel, Bérl. Conducit, pretio conducit. M. A.

Föl bérl.

Ki bérl. Conducit, redemit. S. I.

Meg bérl. Conducit pretio. M. A.

Reá bérl. Subornat, conducit. M. A.

Bérledelem. Feudum. Sz. D. it. Szigvárt. 1.

Szakasz.

Bérlemény. Praedium conductum. Pachtgut. S. I.

Bérlés. Conductio, redemptio. Pachtung. S. I.

Bérlő. Conductor, redemptor, manceps. Pachter.

S. I.

Reá bérlő. Subornator. Les-vető. M. A.

Bérlétt. Conductus.

BÉRES. Mercenarius. M. A. Servus boarius. PP.

BÉRES házban lakik. Conductitiis aedibus

utitur. PP.

Béres, ökör-hajtó. Agitator boum,

mercenarius. PP. Ostoros.

Béres szolgáló. Ambactus. PP.

Béreskedik. Mercenarium agit.

Béreskedés. Zvonarics 1. R. p. 740.

* Kis Béres, Ostoros.

Öreg Béres.

Napi Béres. Diurnalista. Pám. Pred. p. 831.

BÉRCZ.

BÉRCZ. Clivus, jugum montis.

BÉRCZES. Clivosus.

Világ' bérceze. Pázm. Pred. p. 192.

Hegyek' bércezei. Faludi T. É. p. 94.

BÉRÉTRA.

BÉRÉTRA. Capitium, Mitra, Cidaris. M. A.

BÉRÉTRÁS. Mitratus. M. A.

BÉRMÁL.

BÉRMÁL, bérálja. Confirmat, inungit consecrato oleo. M. A.

Meg bérálja. Pázm. Kal. p. 520.

BÉRMÁLANDÓK. Confirmandi.

BÉRMÁLATLAN. Nondum confirmatus.

BÉRMÁLÁS. Confirmatio Sacramentaria.

Bérmálás' Szentsége. Sacramentum

Confirmationis.

BÉRMÁLÓ. Confirmans.

Bérmáló Püspök. Episcopus conferens

confirmationem.

BÉT.

BÉT.

Bét' falva. E. F. Udvarhely Székében.

BÉTA. E. F. Udvarhely Székében.

BI.

BIA.

BIA. F. Pest Vben.

BIAL.

BIAL. Bubalus. M. A. A' Bial, ha csak sohajt is, meszse fű. km. Tordai Sámuel' Kéziratiból. 1704.

Bial-borjú. Vitulus bubalinus.

Bial-bőr. Vastag mint a' Bial-bőr. km. Dug.

1. R. p. 235.

Bial-téj. Lac bubalinum.

Bial-vaj. Butyrum e lacte bubalino.

BIALI. Bubalinus. M. A.

BIB.

BIB.

BIBE. Ulcusculum, vulnus parvulum. Jobb lett volna ezt a' bibét nem is illetni. Satius erat hoc vulnus non attingere. K. V. p. 468.

Bibéje. Ejus ulcusculum. Kinek kinek az ő bibéje fáj. km. Minden napnak tulajdon bibéje van. Nulla dies moerore caret. KV. p. 375.

Bibés. Ulcerosus.

BIBELŐDik, bajlódik. Moratur, factitat. PP.

Bibelődés. Mikes Török Orsz. Level. p. 78.

BIBIRCSÓ. Papula. PP.

BIBIRKÉL: újjával motoz, tapogat, vakargat. Vajda 2. K. p. 448.

BIBASZ.

BIBASZ. Stupidus, hebes v. vilis. S. I. Dicitur et:

Bibaszt. Graecum /itJafij; notat

Admissarium.

Nagy bibasz ember. Dug. km. 1. R.

p. 240.

BIBLIA.

BIBLIA. Szent Irás. Biblia is csak hat

bötüből áll. km.

BIBLIÁJA. A' Paraszt ember Bibliája

a' Hiszek egy Isten. VM. p. 43

BIBORCZ
BIBORCZ. t. f. n. Tiburcius.
Szent Biborc. F. Vas Vben.
BICZ.
BICZ.
BICZEG. Motitatur, vacillat. Himfi 2.
R. p. 9.
Biczegés. Motitatio.
Biczegő. Vacillans.
Biczegő fejű.
Biczegő szék. A' Zsidók zsinagógájában.
Biczeget. Caput motitat velut obdormiturus.
Biczegtet, biczegtet. Facit motitari.
BICZCZEN. Flectitur, movetur, offensat.
Meg biczczent a' kocsi. Sz. D.
Biczczent, biczczeni. Facit flecti, moveri.
BICZER.
Biczereg. Motitatur.
Biczeri.
Iczeri Biczeri.
BICS.
BICS.
BICSE. t. h. n. Trencsén Vben.
Bicsérd. F. Baranya Vben.
BICSKE: varga-kés, v. csizmadia-kés. Sz. D.
Bicske. MV. Fejér Vben.
Tápio-Bicske. F. Pest Vben.
BICSKIA. Scalprum calcearium, sutorium. PP.
Bicskiás, Bicskás. Scalpro provisus. it. Fur,
praedo, latro. S. I.
BICSAK.
BICSAK. Culter plicatilis. PP. Úri bicsak, fa
nyele. km. Dug. 1. R. p. 86. 275.
Fa-nyelű Bicsak.
Légrádi Bicsak. Faludi.
BICSAKJA. Ejus culter plicatilis. Igen feni a'
bicsakját. km.
BICSAKLik. Plicatur, flectitur, labitur.
Ki bicsaklik.
Meg bicsaklik. Meg bicsaklott a' nyelve: meg
botlott.
BICSKÁS. Zseb-tolvaj. Dug. km. 2. R.
p. 312.
BIGY.
BIGY.
BIGYER.
Bigyerész.
Bigverít. bigveríti. Appendit.
Oda bigyeríti.
BIGYGYEG. Pendet, propendet. S. I.
BIGYGYESZT. Bigygyeszi. Appendit, suspendit.
S. I. Föl bigygyesztette az ajakát.
BIHAR.
BIHAR. F. és Hegy Bihar Vben.
Bihar' falva. F. Liptó Vben.
Bihar Vármegye. Comitatus Bihariensis.
BIHARCZ.
Biharcz' falva. E. F. Udvarhely Székében.
BIHARÓ. F. Sáros Vben.
BIK.
BIK. Fagus. L. Bük.
BIKA.
BIKA. Taurus. M. A. Öklelős bikának széna a'
szarván. km.
Bika-bér. Equipmentum. M. A. L.
Bika-borju. Vitulus mas.
Bika-csék. Nervus bovinus, taurea. S. I. Bika'
falva. E. F. Udvarhely Székében.
Bika-formájú. Tauriformis. M. A.

Bika-kép. Faludi E. M. p. 82.
Bika-képű. Idem. S. I.
Bika-pénz. Siphnius arrhabo. M. A.
Magyar István Orsz. Roml. p. 54.
Bölöm-bika. Ardea stellaris. S. K.
Erdei bika. Urus. CM.
Nádi bika. Butio. S. K.
Vad bika. Bos sylvestris, Urus. S. K.
Vizi bika. Onocrotalus. S. K.
BIKACS. FF. Bihar és Tolna Vben.
BIKÁD. Sz. P. Tolna Vben.
BIKÁL (Magyar, Oláh). E. FF. Kolos Vben.
BIKASÁG. Vajda 2. K. p. 116.
BIKZIS.
BIKZIS. Buttubata, titivillitium, tata-
patata. M. A.
Bikzis kosta Predikátorka. Pázm. Kal. p.
990.
Ikezis bikzis. M. A.
BIKLA.
BIKLA. Cyclas, toga muliebris. S. I.
BIKÓ.
BIKÓ. FF. Szathmár Vben. E. F. Hunyad Vben.
BILAK.
BILAK (Vallyon nem Bilochus e?).
Bilak. E. F. Doboka Vben.
BILINCS.
BILINCS. Manica. M. A.
BILINCSEL, Bilincseli. Compedit, pedicas
injcit. Csuzi p. 87.
Le bilincseli.
BILINCSES. Manicam habens, compeditus.
BILINCSEZ, bilincsezi. Compedit. S. I.
BILING.
BILING: Fürt.
Egy biling szőlő: egy fürt szőlő.
BILL.
BILL.
BILLE. Sz. P. Pest Vben.
BILLEG (név). Sz. P. Komárom Vben.
Billege. Sz. P. Szala és Veszprém Vben.
BILLEG (ige). Movetur, agitur v. nutat,
oscillat, propendet in utramque partem.
Sz. D.
Billegés.
Billegő. Oscillans, nutans.
Billeget, billegeti. Motat, vibrissat, modulamen
notitat. M. A. Róka farkát billegeti, dudás
akar lenni. km.
Billegetés. Motitatio.
Billegető. Motitator, modulator. Faludi N. A.
p. 215.
Billegető síp. Tibia. M. A.
Brázda-billegető. Motacilla.
Billegetet, billegeti. Facit ut motitetur. Sz. D.
BILLEN. Vertitur, invertitur, cadit v. movetur.
Sz. D. S. I.
Alá billen.
Föl billen.
Le billen.
Meg billen. Meg billent a' kocsi. Sz. D.
Billent, billenti. Vertit, invertit, dejcitur, v. trudit,

movet v. tangit, contrectat. S. I.
El billenti.
Föl billenti.
Meg billenti.
Le billenti. Faludi N. U. p. 203.
BILIKE, Bilke. F. Bereg Vben.
BILLEG.
BILLEG, BILLYEG. Stigma. L. BÉLLYEG,
Meg billegezi. Zvonárics. Post. 1. R. p. 90.
BILLIKOM.
BILLIKOM. Nagy ivó pohár a' régi Ma-
gyaroknál. Sz. D. Zrinyi, Parte VII.
Stropha 24. Csuzi. Tromb. p. 205. talán
ezen Német szóból „Willkommen“ ered.
BIMBÓ.
BIMBÓ Germen, gemma, bacca. M. A. Kisded
bimbóbúl ered a' fontos körtvély. km.
Bimbó-fakadás. Eruptio gemmae.
Bimbó-hozó. Baccifer. M. A.
Gyümölcs-bimbó. Gemma fructifera.
Levél-bimbó. Gemma foliifera.
BIMBALLik.
Bimballós gyökér. Bulbus. CM.
BIMBÓS. Baccatus. M. A.
BIMBÓZik. Gemmat, gemmascit, germinat. M.
A.
Ki bimbózik. Egerminat, progemmat. M. A.
Ki bimbózik ismét. Repullulat, repul-
lulascit. M. A.
Meg bimbózik.
Bimbózás. Germinatio. M. A.
Ki bimbozás. Egerminatio. M. A.
Bimbozó. Germinans.
BINDÁSZ.
BINDÁSZ. Hoszszú keskeny ács-balta. Sz. D.
BINCZK.
BINCZK. Játék' neme. Sz. D.
BINCZKEL. Sz. D.
BINCZKES.
Binczkest játszik.
BINCS.
BINCS. Pinty, pintyőke, pincz. Sz. D.

BINGYÓ.

BINGYÓ. Bogyó, apró gyümölcs. Sz. D.

BIRBITÉL.

BIRBITÉL. Susurra, murmurat, submurmurat.
M. A. L. Berbitél.
Suttogva Birbitél. Pázm. Kal. p. 989.

BIRKA.

BIRKA. Ovis. A' vén birka el éli a' téli takarmányt, kikeletkor döglök el. Dug. km. 2. R. p. 334.
Birka-akol. Ovíle.
Birka-ganék. Fimus ovillus.
Birka-legelő.
BIRKÁS. Opilio. Farkast Birkásnak állítani. km.
Birkás ház. Ovíle in C. Jaurinensi.

BIRKE.

BIRKE. Julus, virgultum. M. A.

BIRS.

BIRS.

Birs-alma. Cotoneum, Cydoneum, chrysomela. Apró Birs-alma. Malum Struthium. M. A.
Birs-alma-fa.
Birs-iz. Diacydonium, marmelada. S. I.
Birs-körtvély.
Birs-körtvély-fa.
Birs-sajt. Gelatina cydoniorum.

BIZS.

BIZS. Confertae multitudinis sonus.
BIZSEG. Cum quodam sonitu tumultuatur, coacervatur, strepit. Himfi. 2. R. p. 44.
BIZSEREG: sajog. Sz. D.
Biszereg (saiog) a' kezem, tenyerem, az ütéstől. Sz. D.

BISZKE.

BISZKE. Uva spinae, grossularia. Piszke. Sz. D.

BISZMUT.

BISZMÚT. Vismutum. S. I.

BIT.

BIT.

BITA. E. F. Három-szék Székében.
BITANG. Vulgivagus. it. Praeda. M. A. Leány ágra szállott jószág, egy a' bitanggal. km. Dug. 1. R. p. 283.
Bitang-marha. Res praedacea, inique parta. M. A.
Rossz bitangnak másod 's harmad ízig helye sem fog látszani. K. V. p. 111.
Sohonna bitang. Terrae filius. K. V. p. 509.
Bitangjában. Vajda. 3. K. p. 512.
Bitangol, bitangolja. Depraedatur, dilapidat. M. A.
El bitangolja. Prodigit, dilapidat, pessumdat. S. I.
El bitangolja, el bitangolta mindenét. Sz. D.
Bitangoló bagzdós. Vagae libidines. Pázm. Kal. p. 425.

BITOL, bitolja. Prodigit, perdit, pessumdat. S.

I.

BITÓ. R. Carnifex, v. lanio.
Bitó-fa. Cippus ligneus vel trabs, cui pecus mactandum alligatur. S. I. Sz. D.
BITVA. Patak Veszprém Vben.

BIZONY.

BIZONY. Vere, profecto. it. Verus, certus. M. A.
Bizony, bizony mondom. Verissime, certissime.
Bizony dolog. Res certa, vera. Sz. D.
Bizony gyanánt veszi. VM. Hit tartás p. 43.
Bizony Isten. Verus Deus.
Bizony-mondó. R. Veridicus. S. I.
Isten-bizony. Aedepol.
No bizony. Certe. S. K.
O már bizony. Iam certe. S. K.
Ugy e bizony. Nonne ita se res habet.
Ugy bizony. Ita certe.
BIZONYGOL, gyakran bizonyt mond.
BIZONYÍT, bizonyítja. Probat, affirmat. M. A.
Bé bizonyítja Evincit. Nincs még bé bizonyítva. Nondum est haec res evicta.
Meg bizonyítja. Comprobat, confirmat. M. A.
Vissza bizonyít, mondatik a' biczegő fejü öregről, hogy a' mit szóval mond, azt fejével vissza bizonyítja.
Bizonyítás. Probatio, affirmatio. M. A.
Meg bizonyítás. Confirmatio, comprobatio. M. A.
Bizonyítható. Probabilis. M. A.
Bizonyítható képpen. Probabiliter. M. A.
Bizonyító. Probator. M. A.
Meg bizonyító. Confirmator. M. A.
Bizonyító írás. Faludi T. É. p. 218.
Bizonyító ok. Faludi T. É. p. 228.
BIZONYJA. Veritas rei.
Bizonyjai. Certus, genuinus, serius, sincerus, germanus. M. A.
Bizonyjába. (In rei veritate) Vere, serio. M. A.
Bizonyjába való. Serius. M. A.
Bizonyjára. Revera, sane, aedepol, equidem. M. A.
BIZONYKODIK, bizonygol. Vajda. K. É. 1. K. p. 183.
BIZONYNÁL bizonyosb. Certo certius. Pázm. Pred. p. 228. VM. Hit tartás p. 87.
BIZONYNYAL. Certo.
Minden bizonynyal. Cum omni certitudine, certissime.
Oly bizonynyal beszéli. Ita certum asserit.
BIZONYODIK. Certificatur, certum fit. M. A.
Ki bizonyodik. Faludi T. É. p. 227.
Meg bizonyodik. Pázm. Kal. p. 560.
Reá bizonyodik. Ha reád bizonyodik a' dolog, ebül jársz.
BIZONYOL, bizonyolja. Bizonynyal erősíti. Sz. D.
BIZONYOS. Certus. M. A. Jobb kevés bizonyos, mint sok bizonytalan. km.
Bizonyos dolog. Res certa.
Bizonyos képpen. Affirmate. M. A.
Bizonyos vagyok benne. De eo sum convictus.
Bizonyosít, bizonyosítja. Assecurat. Pázm. Pred. p. 1046.
Bizonyosodik. Verificatur. Sz. D.
El bizonyosodik. Faludi E. M. p. 154.
Bizonyosan. Certe. M. A.
Bizonyossá teszi. Certiorat. M. A.
Bizonyosság. Certitudo. M. A.
BIZONYOZ, bizonyozza: bizonyt el mondja,

bizonytal mondja. Sz. D.

BIZONYSÁG. Testis. M. A. Nem kell ott bizonyság, a' hol maga szól a' dolog. km.
Bizonyosság-level. Literae Testimoniales.
Bizonyosság-tétel. Testatio, testimonium. M. A.
Bizonyosság-téves. Testificatio. M. A.
Bizonyosság-tévé. Testator, testis, item Confessor. M. A.
Bizonyosága. Ejus testis v. ejus testimonium.
Bizonyoságú fogja. Attestatur. M. A.
BIZONYT fűj.
Bizonyt mond.
BIZONYTALAN. Incertus. M. A. El ne hadd, a' mit birsz, bizonytalanokért. km.
Bizonytalan adósságnak szalma a' kamatja. km.
Bizonytalan dolog.
Bizonytalan a' pörnek ki menetele. Incertus litis exitus.
Bizonytalanít, bizonytalanítja. Incertat. M. A.
Bizonytalanokodik. Jactatur incertus, dubius fluctuat.
Bizonytalanóság. Incertitudo. M. A.
Bizonytalanul. Incerto, dubie.
BIZONYÚL. Verificatur.
Meg bizonyúl. Monozslai. Hit' oltalma. p. 51. Eszterházi Tamás Hunn. ford. p. 450.
Telegdi Felelet p. 106. Káldi Hebr. 11. 4.

BIZZ.

BIZZ. Marhákot kergető bogarak' hangja.
BIZZU. Nyáron a' melegben ezen szó-szoritással indítják futásra a' marhákot a' csintalankodó gyermekek.

BI.

BÍBOR.

BÍBOR (Bébor). Byssus. M. A. it. Purpura, coccus, v. coccinum. S. I.
Bíbor-bogár. Coccus. Cochenille. S. I.
Bíbor-csiga. Murex, purpura. S. I.
Bíbor-köntös. Coccinum. S. I.
Bíbor-ruha. idem. M. A.
Bíbor-szín. Color coccineus, coccinus. S. I.
Bíbor-színű. Cocceus, coccinus. M. A.
BÍBORBELI. Byssinus. M. A.
BÍBOROS. Purpuratus.
BÍBOROZ, bíborozza. Csuzi p. 537.

BÍR.

BÍR, bírja. Possidet, habet, tenet. M. A. Sokat székér sem bír. km.
 Bírja magát. Valet, viget. M. A.
 El bírja. Par est ferendo, perfert, suffert, supportat. S. I.
 Fönn bír a' jég. Glacies jam tam crassa est, ut hominem sustineat.
 Meg bírja. Devincit. M. A. Par ferendo.
 Reá bírja. Persvadet, permovet, inducit. S. I.
 BIRA. R. Judex. Most Bíró.
 Birája. Ejus Judex.
 Falu' bírja. Judex pagi.
 Uraság' bírja. Judex dominalis.
 Város' bírja. Judex civitatis.
 Birák. Judices.
 Birák' fizetése. Sportulae judiciariae. PP.
 Falu-birák. Judices pagorum.
 Szolga-birák. Judices Nobilium.
 Birál, bírálja. Judicat cum autoritate judiciaria. it. Judicem profitetur, agnoscit. M. A.
 Meg bírálja. Pázm. Kal. p. 274.
 Meg bírálja. Autoritatem confert. PP.
 Meg bíráltt személyek. Csuzi Tromb. p. 642.
 Biráskodik. Judicem agit.
 Biráskodás. Guzmics. A' Vall. Egy. Ideája. p. 112.
 Birálgat, bírálga. Censurat, critizat.
 BIRAKOZIK. Luctatur. PP.
 Meg birakozik.
 Birakozás. Luctatio.
 Birakozó. Luctator.
 BÍRÁS. Possessio.
 Birásában van. Possidet.
 BÍRDOGÁL. Continue possidet. M. A.
 BÍRHAT, bírhatja. Potest tenere, portare, possidere.
 Bírható. Portabilis.
 Birhatatlan.
 El bírhatatlan. Insupportabilis.
 BÍRJÁN. F. Baranya Vben.
 BÍRKOZIK. Luctatur. Contractum ex „Birakozik“ Meg birkozik. Faludi N. E. p. 205. h. etiam cum accentu „Meg bírkózik.“ U. E. 3. R. p. 55.
 Birkozás. Luctatio, luctatus. S. I.
 BIROD. Sz. P. Tolna Vben.
 BIRODALM, Birodalom. Imperium, ditio. M. A.
 Birodalom-tartó. Pázm. Pred. p. 576.
 Romai Birodalom. Romanum Imperium.
 Birodalma. Ejus imperium.
 Birodalmi. Imperialis.
 Birodalmú.
 Nagy hatalmú 's birodalmú.
 BÍRÓ. Judex, praetor. it. Possessor. M. A.
 Bíró' elejbe megy. Defert rem Judici.
 Bíró' elejbe került. Res Judici delata est.
 Bíró-járás. Processus. Más bíró'járása. km.
 Bíró' képe. Propraetor. M. A.
 Bíró' pálczája. Faludi T. É. p. 297.
 Bíró' széke. Tribunal. M. A.
 Bíró-szó. Prov. Corvum misimus. M. A.
 Bíró' tyukja. Azt is tudja, hányat tojtott a' bíró' tyukja. km.
 Bíró-választás. Electio Judicis.
 * Észszel bíró. Mente praeditus. S. K.

Fő Bíró. Supremus Judex.
 Hadi bíró. Auditor. S. K.
 Itélő bíró. Judex. CM. A' jó lelki isméretnek nem kell itélő bíró. km.
 Kegyes bíró. Kiki kegyes bíró magának. km.
 Kis bíró. Kiki magával hordozza a' kis bírót. km.
 Koldus-bíró. Mendicorum observator. S. K.
 Köz bíró. Sequester. CM. Arbitr.
 Maga-bíró. Dynastes it. validus. S. K.
 Maga-bíró támadás. VM. p. 181.
 Magával nem bíró. Impotens animi. S. K.
 Ostorozó Bíró. Pázm. Pred. p. 2.
 Óreg bíró.
 Paksi bíró. Meg fekszik a' kocsiban, mint a' Paksi bíró. km.
 Pápai bíró. El vette Isten az ízét, mint a' Pápai bírónak. km.
 Simon bíró hajtja a' lovat. km.
 Sokkal bíró, semmihez látó. km.
 Szék-bíró. Macelli praefectus. S. K.
 Szolga-bíró. Judex Nobilium.
 Tábla-bíró. Assessor tabulae Judiciariae. S. K.
 Udvar-bíró. Provisor. NC. p. 267.
 Vásár-bíró. Agaronomus. NC. p. 269.
 Vesztető bíró. Isostrates. CM.
 Világ-bíró Nagy Sándor.
 Birói. Judicialis, judiciarius.
 Birói hivatal.
 Birói intés. Admonitio judiciaria.
 Birói ítélet. Sententia judiciaria.
 Birói tudósítás. Certificatio. Tiszti Szótár. p. 43.
 Birói zár. Sequestrum judicarium.
 Biróll, bírólly.
 Meg bírólly. Pázm. Kal. p. 646.
 Biróság. Judicatus, praetura. M. A.
 Biróság alatt való Város. Judiciariae potestatis Oppidum, civitas. PP.
 Biróságát le leszi. Magistratu abit. PP.
 BIRSÁG. Mulcta judiciaria. M. A. CM.
 Birság-pöcsét. Beniczki. p. 122.
 Pénz-birság. Káldi. 3. Esdrae. 8. 27.
 Vér-birság. Mulcta sanguinis. Vajda 3. K. p. 546.
 Birsági. Mulctatitius. M. A.
 Birságol, birságolja. Mulctat, multat. M. A.
 Mulctam facit, irrogat. PP.
 Meg birságolja. Multat. M. A. CM.
 Birságolás, birságlás. Censio, mulctatio. M. A.
 Birságoló, Birságló. Censitor, censor. M. A.
 BIRTOK. Jus, possessio, potestas. M. A.
 Birtoka. Ejus possessio.
 Birtokos. Pollens viribus, et opibus, facultatibusque. M. A.
 Fő birtokos.
 Birtokú.
 Nagy birtokú.

BIRTÓKA. Prunum uredine vitiatum. PP.

BÍZIK.

BÍZIK. Fidit, confidit. M. A. Bizzál Istenben, elő gyámolt. km.
 Bizza. Committit.
 El bizza magát. Superbia effertur, Confidit. M. A. Bíz el magadat, ha szégyent akarsz vallani. km.

Meg bízza magát.
 Nem bízik hozzá. Non habet spem de ejus rei successu.
 Reá bízza. Committit, concredit. M. A.
 Nem ebre bízták a' hájat km.
 BIZAKODIK. Confidit. M. A.
 El bizakodik. M. A.
 Bizakodás. Fiducia, confidentia. M. A. Bizakodó.
 Confidens. M. A.
 BIZÁS. Commissio.
 Meg bizás.
 Reá bizás.
 BÍZGAT, bizgatja. Irritat, infestat, turbat v. incitat, stimulat. S. I. Sz. D.
 Föl bizgatja. Excitat, incitat. S. I.
 Ne bizgasd.
 Bizgatás. Infestatio, v. stimulat. BÍZHATIK.
 Nem bízhatik hozzá. Non potest spem in eo locare.
 BIZODALM, BIZODALOM. Fidentia, fiducia, confisio. M. A.
 Bizodalma. Ejus fiducia, confidentia.
 Nincs hozzá bizodalma.
 Bizodalmas. Fiducialis. PP.
 Bizodalmas nagy jó Uram!
 Bizodalmasan. fiducialiter. PP.
 Bizodalmasság. Confidentia. Sz. D.
 Bizodalmatlan. Diffidens. Sz. D.
 Bizodalmatlanság. Diffidentia. Kászonyi.
 Velencei utazás. p. 69.
 Bizodalmatlanul. Diffidenter. S. I.
 Bizodalalmú.
 Telles bizodalalmú.
 BÍZÓ. Committens, concredens.
 Meg bizó Levél. Literae credentiales.
 BÍZOTT.
 El bizott. Temerarius, nimium sibi confidens. S. I.
 El bizottság. Temeritas, mimia fiducia, praefidentia. S. I.
 BIZTÁBAN. In sua fiducia. S. I.
 Maga meg biztában. In sui praefidentia.
 BÍZTAT, biztatja. Animat, sperare jubet, fiduciam addit. M. A. Csak biztatja, mint Katona a' szolgáját. km.
 Föl biztatja. animat, Animum dat v. Spe impletum deserit. S. I.
 Biztatás. Animatio, consolatio. M. A.
 Föl biztatás. Faludi N. E. p. 167.
 Biztató. Animans, animator.
 Biztató reménység.
 BÍZTON. Confidenter.
 Bizton bátran. Confidenter secure.
 BÍZTOS. Tutus, securus, confisus v. Commissarius, commissionatus. S. I.
 Biztos beszéd. Faludi E. M. p. 237.
 Biztos fegyver. Faludi N. E. p. 189.
 Biztos őrizet. Secura custodia. Faludi T. É. p. 222.
 Királyi Biztos. Commissarius Regius.
 Biztosan. Fidenter, confidenter, secure. S. I.
 Biztosság. Commissio, commissariatatus.
 BÍZVÁN. Fretus, confidendo, fidenter. M. A.
 BÍZVÁST. Confidenter, fidenter. M. A.

BO.

BOB.

BOB.
 BOBORCSÓ. Pustula, papula, (Bibircsó) M. A. CM.

Boborcsós. Pustulosus. M. A.
Boborcsózás. (orczán való) Jonthi. CM. M. A.
BOBOS.
Bobostya. Sz. P. Bihar Vben.

BOCZ.

BOCZ.
Bocz' földje. F. Szala Vben.
BOCZOR. Sz. P. Vas Vben.

BOCS.

BOCS. Medve-kölyök. Sz. D.
Bocs. F. Heves Vben.
BOCSA.
Bocsár. FF. Nógrád, és Torontál Vkben.
Bocsárd. F. Abatúj Vben.
BOCSÁT, bocsátja. Mittit. M. A. Antal' harasztjára bocsátott. km.
Alá bocsátja. Demittit. M. A.
Által bocsátja. Transmittit. M. A.
Be bocsátja. Immittit. Pázm. Pred. p. 615. M. A.
Belé bocsátja. Indit, abindit. M. A.
El bocsátja. Dimittit, demittit, amittit, ablegat. M. A.
Elő bocsátja. Praemittit. M. A.
Elől bocsátja. Praemittit. M. A.
Haza bocsátja. Dimittit domum.
Hozzá bocsátja. Admittit.
Ki bocsátja. Exmittit. Sovány helyen bocsátál ki. km. it. Edit. M. A.
Környül bocsátja. Circummittit. M. A.
Le bocsátja. Demittit. M. A.
Meg bocsátja. Remittit, condonat, ignoscit. M. A.
Meg bocsáss. Salva venia, pace tua. PP. Excusez Monsieur.
Neki bocsátja. Dimittit.
Oda bocsátja. Dat facultatem eo eundi.
Őszve bocsátja. Committit, admittit. S. I.
Reá bocsátja. Admittit.
Viszsa bocsátja. Remittit. S. I.
Bocsánandó. Venialis. M. A.
Bocsánandó bün. Peccatum veniale. Pázm. Kal. p. 930.
Bocsánat. Venia, ignoscentia M. A. Az első vétek bocsánatot érdemel. km.
Bocsánat-kérés. Petitio veniae. Faludi N. E. p. 181.
Bocsánatos. Venialis. M. A.
Bocsátatlan. Non missus. M. A.
Bocsátás. Missio, dimissio.
Áruba bocsátás. Venditio. Venum expositio. S. K.
Be bocsátás. Immissio. M. A.
Bün bocsátás. Absolutio. S. K.
El bocsátás. Dimissio, ablegatio. M. A.
Elő bocsátás. Praemissio. M. A.
Ki bocsátás. Emissio, editio. M. A.
Le bocsátás. Demissio. M. A.
Meg bocsátás. Remissio, remissa, ignoscentia, condonatio. M. A.
Őszve bocsátás. Commissio, Commissura. M. A.
Bocsátgat, bocsátgatja. Identidem mittit, missitat. S. I.
Bocsáthatlan. Quod mitti non potest. M. A.
Bocsáthatatlan. Irremissibilis Pázm. Kal. p. 930.
Meg bocsáthatatlan. idem. M. A.
Bocsáthatatlanság. Irremissibilitas. Pázm. Pred. p. 424.
Bocsátkozik. Demittitur, se se demittit aliquo, descendit.

Le bocsátkozik. Se demittit, humiliat. S. I.

Bocsátó. Mittens.
Ki bocsátó. Emittens, editor. M. A.
Bocsátott.
Ki bocsátott. Emissus, editus. M. A.
Bocska. Cadus. M. A. Bucska.
Bocska. F. Szala Vben. Telek Pest Vben.
Bocsú. Indulgentia. L. BUCSÚ.

BOCSKOR.

BOCSKOR. Pero, carbatinae. M. A. Kinek csizmája nincs, bocskort kössön. km.
Bocskor-bőr. Corium peronis, rudis, et crassa cutis. M. A.
Bocskor-bőr az orczája. Os impudens, Atticus aspectus. M. A.
Bocskor-szój.
Bocskor-ták. Ligulae e corio, quibus Pero pedibus alligatur. Én Bocskorának tákja nem leszek: az az bolondja nem leszek.
Jártott (gyártott) bocskor. Carbas, carbatina. CM. M. A.
Telekes bocskor. Faludi. E. M. Szijas mint a' telekes bocskor. km. Dug. 1. R. p. 229.
Tót bocskor. Hegyes mint a' harmat-hasító Tót bocskor. km. Dug. 1. R. p. 220.
BOCSKORA. Ejus pero.
BOCSKOROS. Peronatus. M. A. CM.
Bocskoros Nemes ember. Infimae sortis Nobilis.

BOD.

BOD. F. Heves Vben.
Bod-mér. Sz. F. Fejér Vben.
Bod-vicza. F. Somogy Vben.
Bod-vár. Romlott vár. Sáros Vben
BODA. FF. Baranya Vben.
Boda' falva. F. Liptó Vben.
Boda' háza. Sz. P. Posony Vben.
Bodajk. MV. Fejér Vben.
Bodák (Kis, nagy) FF. Posony Vben.
Bodáz: ide oda, áta-bodába megy.
Bodázó szelek: melyek ellenkezőleg fujnak, és a' búza-szemeket igen ki verik.
Hallottam Ságbon 1823. Jul. 18.
BODAK: vakarcs, vakarék. Sz. D.
BODOCS: bingyó, bogyó, apró gyümölcs. Sz. D.
BODOGLÁR. Sz. P. Kis Kúnságban.
BODOK (Kis, nagy, Pusztá) FF. Nyitra Vben.
Bodok. E. F. Három-szék' Székében.
Bodoka. Vas-hámor Torna Vben.
BODOLLÓ. Sz. P. Gömör Vben.
Bodolló. (Kis, nagy) FF. Abauj Vben.
BODOLYA. FF. Baranya Vben.
Bodola. E. F. főlő Fejér Vben.
BODONY. Vasculum ligneum pro caseo servando. Sz. D. S. I. it. Advas fábul készült Kut-káva. S. I.
Bodony. FF. Baranya, Heves, és Nógrád Vkben.
Bodony. Tó Csongrád Vben.
Bodony-hely, Bodon-hely. F. Soprony Vben.
Bodony' laka, Bodon' laka. F. Sáros Vben.
Bodonycz, Bodoncz. F. Vas Vben.
BODOR. Crispus.
Bodor' fa. F. Szala Vben. Sz. P. Baranya Vben.
Bodor' falva. F. Thurócz Vben.

Bodor-vesz. E. Hegy Csik Székében.
Bodorka. Sz. P. Nyitra Vben.
Bodorít, bodorítja. Crispat. Sz. D.
Bodorító. Crispator. Sz. D.
Bodorló. E. F. Kolos Vben.
Bodra. Ejus crispum.
Haj' bodra. Sz. D.
Bodrog. FF. Arad, Somogy, Tömös Vkben.
Bodrog, folyó víz Zemplin Vben.
Bodrog-köz. Insula formata per fluvium Bodrog.
Bodros. Subcrispus, crispulus.
Bodroz, bodrozta. Crispat. Sz. D.
Bodrozat. Crispatura.
BODOS. E. F. Három-szék Székében.
BODÓ.
Bodó' falva. F. Thurócz Vben.
Bodó' háza. Sz. P. Bihar Vben.

BODZA.

BODZA. (Bozza.) Acte, sambucus, ebulus. M. A. Borza. Csuzi p. 140.
Bodza-bél. Medulla sambuci. S. I.
Bodza-bogyó. Baccae sambuci. S. I.
Bodza-cső. Siphon e sambuco factus.
Bodza-fa. Sambucus. M. A. Még a' bodza-fának is jó napot mond. Dug. km. 2. R. p. 323.
Bodza-fa-puska. Az én puskám sem bodza-fa. km.
Bodza' fordulása. E. Sz. P. Három szék Székében.
Bodza-fű. Ebulus. Cyalog bodza.
Bodza-gomba. Tremella, auricula judae. S. I.
Bodza-íz. Succus sambucinum acinorum densatus. S. I.
Bodza-kása. Sapa sambucea. S. I.
Bodza-virág. Flores Sambuci.
BODZÁS. Sambuceus.
Bodzás. F. Zemplin Vben. Sz. P. Arad Vben.
Bodzás lábú. Podagricus.
Bodzás újlak. F. Zemplin Vben.
Bodzásúl. Fit podagricus.
Meg bodzásúlt a' lába. Habet podagram. Mivel bodzával szokták burogatni.

BOÉR.

BOÉR, Bojér. Bojarus. Nobilis Valachus. S. I.
Boér' falva. E. F. belső Szolnok Vben.

BOG.

BOG. Nodus, tuber. S. I. Csomo, csombók. Sz. D.

- Bog-szeg. F. Arad Vben.
 Ág-bog.
 BOGA. Ejus nodus.
 Ága-boga a' fának. Frondes, frutices,
 arboris frondosi rami. M. A.
 Bogács. Prágai p. 221.
 Bogács-kóró. Carduus, cinara, atractylis M.
 A. Dipsacus, carduus fullonum. PP.
 Bogács. E. FF. Doboka Vben és Medgyes
 Székében.
 Bogád. FF. Baranya Vben.
 Bogát. Sz. P. Vas Vben. E. FF. felső és alsó Fejér
 Vben, és Torda Vben.
 Bogáta. E. FF. belső Szolnok Vben.
 BOGAS. Nodosus, tuberosus.
 Ágas bogas.
 Bogasodik. Csomósodik. S. I.
 BOGOZ, bogot köt. Sz. D.
 BOGÚ.
 Ág-bogú. Pázm. Kal. p. 627.
- BOGÁR.**
- BOGÁR. Vermis, insectum. M. A. PP. Sok bogár
 gyül ott öszve, a' hol sok a' téj. km.
 Bogár-csipés.
 Bogár' falva. E. F. Udvarhely Székében.
 Bogár-fogó.
 Bogár-hátú, ház-héj. S. I.
 Bogár-méreg.
 Bogár-szín. Color ater, perniger.
 Bogár-színű. Perniger.
 Bogár' telke. E. F. Kolos Vben.
 * Bor-bogár. Bibio. S. K.
 Csere-bogár (cserebók). Scarabaeus. S. K.
 Egy szarvu bogár. Scarabaeus hercules. S.
 K.
 Fa-rágó bogár. Trips NC. p. 149.
 Fénylő bogár. Fulgora laternaria. S. K.
 Körös-bogár. Cantharides. S. K.
 Őszi bogár. Gryllus pratensis. NC. p. 147.
 Selyem-bogár. Bombyx.
 Szar-túró bogár. Pillularis scarabaeus.
 S. K.
 Szarvas bogár. Scarabaeus. NC. p. 149.
 Száz lábú bogár. Centipeda. S. K.
 Tekerő bogár a' szőlő-levéiben.
 Convolvulus. NC. p. 147.
 Vizi bogár. Dyxiscus. Lin. S. K.
 Zöld bogár. Scarabaeus viridis. NC. p. 149.
- BOGÁRD. Sz. PP. Fejér, és Veszprém
 Vben.
 BOGARA. Ejus insectum. Öreg embernek bor
 bogara, kása pecsenyéje. km.
 Boldog Aszszony' bogara, teknyős bogár.
 Coccinella. S. I.
 Sok bogarai vannak. km.
 Szent Iván' bogara. Nitedula, lampyris.
 BOGARAS. Habens insecta.
 BOGARÁSZ (név). Insectorum venator,
 captor, exstirpator. S. I.
 BOGARÁSZ (ige). Insecta venatur, capit,
 exstirpat. S. I.
 BOGÁROS. F. Torontál Vben.
 BOGÁROZIK. A muscis infestatus fugit.
 Faludi E. M. p. 204.
 El bogározott a' marha.
- BOGLÁR.**
- BOGLÁR. Funda, umbilicus, lunula.
 M. A. PP.
 Boglár. FF. Fejér, és Somogy Vben.
 Boglár-fa. Platanus. Kazinczi.
 Boglár-gyártó. Fibularius. Gürtler. S. I.
 Boglár-munka. Sz. D.
 Boglár-perém. Fimbrina. M. A.
 Boglár-virág. Ranunculus hortensis,
 coronarius. PP.
 Boglár a' féken. Equini lupati umbo. PP.
 BOGLÁRJA a' Könyvnek. Umbilicus libri. M. A.
 BOGLÁRKA. F. Sáros Vben.
 BOGLÁROS. Umbilicatus. M. A.
 Bogláros hám. Faludi N. U. p. 79.
 Bogláros öv. Balteus. M. A.
 BOGLÁROZ, boglározza. A' szerszámokat
 boglárokkal ki rakja, ki czifrázza. Sz. D.
 S. I. Nagy István Már. Coron. p. 195.
- BOGNÁR.**
- BOGNÁR. Carpentarius. Wagner. S. I.
- BOGRÁCS.**
- BOGRÁCS. Cacabus ferreus, olla, urceus. S. I.
 Vas-fazék, vas-üst. Sz. D. Igaz barátságot
 bográcsban nem főzik. km. Dug. 1. R. p.
 269.
 Bogrács-hús. Gulyás-hús, hagymás tehén-hús.
 S. I.
- BOGLYA.**
- BOGLYA. Acervus, v. Cumulus foeni. M. A. Lásd
 BAGLYA.
- BOGY.**
- BOGY. F. Bihar Vben.
 BOGYA.
 Nemes Bogya. (FF. Komárom Vben.
 Vár-Bogya. ( )
 BOGYOL, bogyolja. Tegit, operit. Sz. D. S. I.
 Bé bogyolta a' fejét. Sz. D.
 Egybe bogyolja. Sz. D.
 Bogyolat. Velum, velamen, peplum v. calantica. S.
 I.
 Bogyolál, idem ac Bogyol. Sz. D.
 BOGYÓ. Bacca.
 Bogyó-fürt. Corymbus. S. I.
 * Bodza-bogyó. Baccae sambuci.
 Kecske-bogyó. Capri excrementum.
 Bogyós. Baccifer v. Baccis refertus. S. I.
 Bogyós növény. Planta baccifera. S. I.
- BOH.**
- BOH.
 BOHA.
 Bohány. F. Arad Vben.
 BOHOLD. E. F. Hunyad Vben.
 BOHÓ. Fatuus, stolidus v. lepidus, facetus,
 simplex, natus. S. I. Pázm. Pred. p. 200.
 Te Bohó. Tu stolide.
 Bohóka. Stolidulus.
 Bohókás.
 Bohókodik. Stolidum agit.
- Bohóság. Stoliditas.
- BOGYISZLÓ.**
- BOGYISZLÓ. t. f. n. Begyslaus. L. Katona Hist.
 Crit. p. 173. Tom. V.
 Bogyiszló. F. Pest Vben.
- BOGYOSZLÓ.**
- BOGYOSZLÓ. t. f. n. Boleslaus. Kat. Hist. Crit.
 Tom. V. p. 194.
 Bogyoszló. FF. Bihar és Soprony Vben.
 Rába-Bogyoszló. F. Vas Vben.
- BOJT.**
- BOJT (név). Surculus, coma. M. A. it. Villus,
 cirrus, germen. S. I.
 Bojt. F. Bihar Vben.
 BOJT, Bojtja (ige). Per surculos propagat.
 Bojtás. Inoculatio palmitis. M. A. Propagatio per
 surculos.
 Föl bojtja. Instigat, concitat.
 Bojtó. Concitator, instigator.
 Bojtogat, bojtogatja. Identidem instigat.
 BOJTOR.
 Bojtorkodik. Irruit. PP. Rixas quaerit.
 Belé bojtorkodott: veszett, kötelődött.
 Bojtorkodás. Instigatio.
 Bojtorkodó. Rixarum seminator,
 instigator.
 Bojtorján, Bojtorvány. Tribulus, acanthus,
 carduus PP. Tökre hány Bojtorját. km.
 Bojtorjános. Tribulis repletus. Néha a' ló is
 jános — mikor bojtorjános. Dug. közm. 1.
 R. p. 173.
 Bojtorjános csikóból válik a' jó paripa. km.
 BOJTOS. Hirtus, hirsutus, hispidus, comosus,
 surculosus. M. A.
 Bojtos bársony. Sericum villosum. PP.
 Bojtos fa. Frutex. NC. p. 127.
 Bojtos gyökér. Bulbus. CM.
 Bo tos posztó. Pannus villosus. PP.
 Bojtos selyem. Sericum villosum. NC. p. 449.
 BOJTOZIK. Villos acquirat. S. I.
 BOJTOZZA. Surculum mittit. S. I.
- BOK.**
- BOKA. Talus. M. A.
 Boka-csont. idem. M. A. CM.
 Bokáig. Usque talos.
 Bokáig érő. Usque talos defluus. Talaris. M.
 A. L.
 Bokáig való. Talaris. M. A. CM.
 BOKANCS. Sandalia. M. A. L. Bakancs.
 BOKOD. F. Komárom Vben. Sz. P. Vas Vben.
 BOKOLYÓ. Oppa. M. A.
 BOKOR. Rubus, rubetum, saltus, dumus it.
 Fasciculus, manipulus, compar. M. A. Estve
 van a' faluban, farkas lakik a' bokorban. km.
 Bokor. F. Nógrád Vben.
 Bokor-fenyő. Juniperus. S. I. Gyalog-fenyő.
 Bokor-galamb. Par columbarum.

Bokor-küls, kötés-küls, egy csomó- küls.
 Sz. D. Fascis clavium. PP.
 Bokor-pár. Faludi N. A. p. 168.
 Bokor-szeder. Mora dumii. S. I.
 Bokor-vers. Dystichon. R á j n i s .
 * Csipke-bokor. Rubus. S. K.
 Félre bokor. km.
 Nagy bokor. Jobb néked a' nagy bokor
 mellett. km.
 Ördög-bokor. F. Gömör Vben.
 Száz bokor (pár) Kegyesek. Sz. D.
 Szép egy bokor (pár) ember. Sz. D.
 Tövis-bokor. Vepres. S. K.
 Tüske-bokor. Dumus. S. K.
 Véletlen bokorban gyakorta nyúl fekszik.
 km.
 Bokorban lappang. In Vepreto latitat. M. A.
 Bokorból ugrott. Ex vepreto prosiliens, Homo
 novus. M. A.
 Bokra. Frutex ejus, dumus ejus. Ki tudja
 ugrasztani bokrából a' nyulat. km.
 Bokron.
 Tüskén bokron keresztül.
 Bokros. Villosus, ramosus. M. A. Minden
 nyaváljának bokros az örvényne. km.
 Bokros. Major Soprony Vben.
 Bokros bánat.
 Bokros csillag. Sidus. M. A.
 Bokros foglalatosságok. Faludi. E. M.
 p. 237.
 Bokros gomba. Clavaria, coralloides. S. I.
 Bokros gondok. Faludi B. E. p. 12. Curae
 concumalatae.
 Bokros hely. Sz. D. Dumetum.
 Bokros ló. Equus suspiciosus, meticolosus.
 PP.
 Bokros pántlika. Faludi T. É. p. 167.
 Bokros, tövises. Dumosus. M. A.
 Bokros, tövises hely. Dumetum.
 Bokrosodik. Fruticescit, ramescit. Faludi E.
 M. p. 78.
 Be bokrosodik. Infruticescit.
 Meg bokrosodik. Confruticescit.
 Bokrosodás. Pázm. Pred. p. 293.
 Fruticescentia.
 Bokrosúl. idem ac: bokrosodik.
 Bokrostúl. Una cum fruticibus. A' nyulat
 bokrostúl szokták lőni. km.
 Bokrozik. Fruticescit. Sz. D.
 BOKRÉTA. Servia, sertum, corolla. M. A.
 Bokrétás. Floribus ornatus. Faludi E. M. p. 74.
 Bokrétás kalap. Pileus floribus ornatus.
 Bokrétáz, bokrétázza. Floribus exornat.
 Föl bokrétázza. Adcumulat flores.
 Meg bokrétázza. Coronat floribus.
 Öszve bokrétázza. Fasciculis florum
 undique exornat.

BOKÁL.

BOKÁL. Batiocus. CM. M. A. Baucalium. PP.

BOL.

BOL.
 BOLD.
 Bolda.
 Boldád (alsó, fölső) FF. Szatmár Vben.
 Boldóc. E. F. Torda Vben.
 Boldur. F. Krassó Vben.
 Boldva. F. Borsod Vben.
 BOLMÁNY. F. Baranya Vben.
 BOLOG.

Bologd. F. Abauj Vben.

BOLOND. Stultus, insipiens, demens, fatuus,
 stolidus, vesanus, vecors. M. A.
 Bolondnak bú járása. km.
 Bolond beszéd. Stultiloquentia,
 stultiloquium. M. A.
 Bolond búza. Frumentum fatuum. Biró
 Márton Micae in praef.
 Bolond dolog. A' Bolondok bolond do-
 logban főzik fejeket. km.
 Bolond gombát evett. km.
 Bolond hagymáz. Phrenesis. PP.
 Bolond ház. Hospitium vesanorum. S. I.
 Bolond Istók Debreczenben. km.
 Bolond Lomba, ördög' lova. Paraszt
 gyermekek' játéka. Le ütnek egy czöveket
 a' földbe, keresztül egy durungot,
 mindenik végére egy gyermek
 csingaszokdik, és forgatják.
 * Fél bolond. Semistultus, stultizans.
 Gazdag bolond. A' gazdag, ha bolond is
 szerencsés. km.
 Játékos bolond. Pázm. Pred. p. 349.
 Kész bolond. Pázm. Pred. p. 1193.
 Okos bolond. Perargutus. S. K.
 Sültt bolond.
 Udvari bolond. Morio, sannio. S. K.
 Bolondd' teszi. Facit stultum. Ha eszes vagy, ne
 tedd magadat bolondd'. km.
 Bolondít, bolondítja. Infatuat.
 Bele bolondítja. idem.
 El bolondítja. Facit alterum delirare.
 Meg bolondítja. Dementat, infatuat. M. A.
 Bolondítás. Infatuatio.
 Bolondító fű. Hyosciamus. M. A. Pázm.
 Pred. p. 612.
 Bolondja. Ejus stultus. A' ki mindennek barátja,
 mindennek bolondja. km.
 Bolondja valaminek. Rei alicujus nimium
 amans, excessivus aestimator. S. I.
 Bolondjában. Per ludum, jocumque. S. I.
 Bolondjává teszi. Facit ludicum. PP.
 Bolondok' had-nagyja. Praestultus, summus
 stultorum. S. I.
 Bolondos. Substultus.
 Bolondosodik. Delirat, insanit, fatuatur.
 M. A. CM.
 Bolondoskodás. Deliratio, deliramentum.
 M. A.
 Bolondoskodó. Delirus, insaniens. M. A.
 Bolondozik. Insanit, delirat, fatuatur. M. A. A'
 ki ezzel bolondozik, fa legyen a' kezében.
 km.
 Bolondozás. Deliratio, insania. M. A.
 Bolondoztat, bolondoztatja. Pázm. Pred.
 p. 345.
 Bolondság. Stultitia, insipientia, dementia,
 vecordia, vesania, deliramentum,
 stupiditas. M. A. Nem bolondság az
 Uraság. km.
 Sültt bolondság. Pázm. Kal. p. 50.
 Bolondságtul meg szűnik. Resipiscit.

Bolondúl. Stulte, dementer, stolide. M. A.
 Bolondúl cselekedtél. Stulte fecisti.
 Bolondúl. (ige) Stultescit, delirat, insanus fit.
 M. A.
 Bele bolondúl. Ob amorem rei alicujus
 insanit, furit. S. I.
 El bolondúl. Deviat, viam perdit.
 Meg bolondúl. Insania corripitur.

BOLDISÁR.

BOLDISÁR. (Boldizsár, Bódi) t. f. n. Balthasar.

BOLDOG.

BOLDOG. Beatus. Vide sub radice BÓD.

BOLGÁR.

BOLGÁR. Bulgarus. Faludi T. É. p. 104. NC. p.
 463.
 Bolgár-hony. F. Nógrád Vben.
 Bolgár-ország. Bulgaria. Faludi T. É. p. 87.
 NC. p. 463.

BOLHA.

BOLHA. Pulex. M. A. Csoda féreg a' bolha,
 addig szökdecse, hogy vagy vízbe esik,
 vagy tűzbe. km. Pázm. Kal. p. 166.
 Bolha-csipés. Punctura pulicis. Pázm. Pred.
 p. 729. 690.
 Bolha-fű. Hydropiper. PP. M. A. Conyza.
 CM.
 Bolha-halál. Conyza. CS.
 Bolha-magu fű. Pulicaria. CS.
 Bolha-pohár. Esti utolsó pohár. S. I.
 Bolha-szín. Pucefarbe. S. I.
 Földi bolha. Chrysomela oleracea. S. K.
 Kovács-bolha. Strictrurae. S. K.
 Czigány-bolha. idem. S. K.
 BOLHÁS. Pulicosus. M. A. CM.
 Bolhás. F. Somogy Vben.
 Bolhás (alsó, fölső, közép) FF. Veszprém
 Vben.
 Bolhásodik: bolhakkal meg telik.
 Bolhásan. A' ki ezzel fekszik, bolhásan két föl.
 km.
 BOLHÁSZ. Puliceps. S. I.
 BOLHÁZ, bolházza. Pulices venatur. Eb ebet
 bolház. Dug. Köz. 1. R. p. 53.
 Ki bolházta. Excussit a pulicibus.

BOLHÓ.

BOLHÓ. F. Somogy Vben.

BOLISZLÓ.

BOLISZLÓ t. f. n. Boleslaus. Vajda 2. K. p. 293.

BOLY.

BOLY. Cumulus, acervus. Sz. D. S. I. Pesthi
 Fábulái. p. 43.
 Boly. F. Zemplin Vben.
 Hangya-boly, hangya-fészek. Sz. D. Fer-
 micetum. Faludi T. É. p. 316. Pesthi loco
 prius citato.
 Magyar-boly. F. Baranya Vben.
 Német-boly. M. V. Baranya Vben.
 BOLYÁ. Sz. P. Heves Vben. E. F. fölső Fejér
 Vben.
 Bolyár. Patak Sáros Vben.
 BOLYG, bolyog. Oberrat, vagatuc, peregrinatur.
 M. A.

Környül bolyg. Circum errat, circum vagatur. M. A.	El bomlott óra. Horologium turbatum. PP.	Bontakozás. Disturbatio, corruptio. M. A.
Bolygat, bolygatja. Vexat, turbat, impedit. PP. M. A.	Meg bomlott. Corruptus, labefactus. M. A.	Bontakozott. Corruptus, disturbatus. M. A.
Meg bolygatja. Pázm. Pred. p. 1163.	Őszve bomlott fonál. Sz. D.	Meg bontakozott. idem. M. A.
Meg bolgatja. Perturbat. M. A.	Őszve bomlott haj. Sz. D.	Bontás. Disturbatio, dirutio. M. A. it.
Bolygatás. Pázm. Pred. p. 926.	Bomlottság. Ész-vesztés. Sz. D.	Analysis.
Bolygatag. Absurdus, erraticus, vide Balgatag. M. A.	Bomló. Ruinosus, fragilis. M. A.	El bontás. Corruptio, disruptio. M. A.
Bolygás. Erratio, oberratio. M. A.	Bomló félben van. Ruinam minatur.	Föl bontás. Abrogatio, effractio, convulsio. M. A.
Bolygó. Erraticus, vagus. M. A.	Bomló épület. Sz. D.	Meg bontás. Corruptio. M. A.
Bolygó világ. Incertus, fluctuans rerum status.	Bomolhatatlan.	Bonthatatlan. Inviolabilis, illabefactus. M. A.
Bolygó lelkek. Lemures, spectra. S. I.	Föl bomolhatatlan. Insolubilis, indissolubilis. M. A.	Föl bonthatatlan. Pázm. Pred. p. 710.
Bolygó csillag. Planeta, erro, sidus errans. S. I.		Bontogat, bontogatja. Labefactat. M. A.
BOLYK. F. Nógrád Vben.	BOMBA.	Bontogatás.
BOLYOK. (kis, nagy) FF. Borsód Vben.	BOMBA. (Bombi) Sulphurata bolis. PP.	Bontott. Corruptus, dissolutus.
BOLYOM. E. F. Kraszna Vben.	Bomba-hányás.	Bontó. Labefactans, destruens.
BOLYONG. Errat, vagatur. M. A.	Bomba-hányó.	Bontó fésű. Sz. D.
Bolyongás. Erratio. M. A.	BOMHÉCZ.	Eke-bontó Borbála. Belius.
Bolyongó. Errans, errabundus, erro. M. A.	BOMHÉCZ, csúf név. Vajda 2. K. p. 126.	Bontva.
BOLYOS. Acervatus, cumulatius.	„Te Bomhécz, Te Sokecz, Vajkai Vaksj,	Meg bontva. Corrupte. M. A.
Bolyos farkú. S. I.	Lampértos etc. E' féle csúfólódó szókat	BONY.
BOLYÓ. Fatuus, vecors, delirus. S. I.	feleletre se tartsanak érdemeseknek.“	BONY. E. Hegy Háromszék Székében.
Bolyóka.	BON.	BONYA. F. Somogy Vben.
Bolyókás, bohókás, tréfás, nevetséges, v. eszelős. Sz. D. Fatuus, vecors, delirus, demens, stultus, Blax, gurdus. M. A. CM.	BON.	BONYGYOR. Habens capillos crispus, cincinnatos. Hallottam Ságbon 1829. Ján. 26.
Bolyókáság. Fatuitas. M. A. L.	BONA. F. Vas Vben. Pilgersdorf.	BONYHA. E. F. Küiküllő Vben.
Bolyókázás. Delirium. CM.	BONCZ. Monile. M. A. PP.	Bonyhád. MV. Tolna Vben.
Bolyókáskodik. Delirat. CM.	Boncz' hida. E. F. Doboka Vben.	BONYOLÓDik. Tegit se v. involvitur, immisecetur. Sz. D. S. I.
BOM.	Boncz-nyíres. E. F. Doboka Vben.	Bé bonyolódik, bé takarózzik. Sz. D.
BOM.	Napkeleti Bonczok. Faludi E. M. p. 244.	BOR.
BOM.	Bonczod.	BOR. Vinum, Temetum. M. A. Sokat tud a' bor. km.
Bom-fordí. Ineptus, impolitus, incultus. S. I.	Bonczod' földé. F. Szala Vben.	Bor' alja. Faeces vini, v. Vinum taeculentum.
Bomlott eszű. Vajda. ht. etiam „bonfordi“ K. É. 1. K. p. 161.	Bonczol, bonczolja. Dissecat, dissolvit, diribit. S. I.	Bor-anya. Baranya.
Udvari bomfordí. Vajda p. 497.	Bonczolás. Anatomia.	Bor' ára. Pretium vini. Mást beszél, mint a' kitől a' bor' árát kéri. km.
Bom-hécz. L. alább „BOMHÉCZ.“	Test-bonczolás. Anatomia corporis. Bonczoló	Bor-áros. Vinarius, oenopola. M. A. CM.
BOMLIK. Buit, dilabatur, collabatur. M. A.	Anatomus v. Anatomicus.	Bor-áruló. Oenopola. NC. p. 281.
El bomlik. Corruptitur, confringitur. M. A.	Bonczoló mesterség. Anatomia.	Bor-bajnok. Faludi N. A. p. 217. A' bor lator bajnok, legelőször is lábáról ejti az embert. KV. p. 532.
Föl bomlik. Pázm. Pred. p. 237. Dissolvitur, disrumpitur. M. A.	Bonczolódik. Diribitur.	Bor-bánd. E. MV. alsó Fejér Vben. Weindorf.
Ki bomlik. Geidler. Hadi oktát. p. 5.	BONCS: Fürt, czafrang, rojt. Sz. D. Faludi T. É. p. 22.	Bor-berek. E. MV. alsó Fejér Vben.
Meg bomlik. Corruptitur, disturbatur, labefactatur. M. A.	Boncs-virág. Téli zöld.	Nic. Oláhi Hung. p. 64.
Őszve bomlik. Collabatur, corrui.	Boncsok: Ló-fark, Török zászló. S. I.	Bor-betegség. Vinaria angina. M. A.
Széljel bomlik. Dilabatur.	Mikes Török Országi Levelek. p. 378.	Bor-bogár. Bibio. M. A.
Bomladék. Ruina, rudus. S. I.	Boncsokos: Ló-farkas. Mikes p. 439.	Bor, búza, békesség. km.
Bomladozik. Labescit v. conturbatur, confunditur. Sz. D. S. I.	Három Boncsokos Basaság. Mikes p. 264.	Bor-czégér. Faludi N. A. p. 5.
Bomladozás.	Három Boncsokos Vezér. Mikes p. 398.	Bor-csap. Magnus vinipotor. Bibio. S. I.
Bomladozott.	BONG. Bombilat. M. A.	Bor-csaplár. Vinarius. M. A. L.
Bomlaszt, bomlasztja. Facit labi, caussat ruinam. Sz. D.	Bong, dong.	Bor-csiszár. Philoenus, vinipotor. M. A.
Bomlatlan. Illabefactus, M. A.	Bongás. Bombus. M. A. CM.	Bor-cső. Bor-szívó. Siphonarius. S. I.
Bomlás. Luxatio, dissolutio. M. A.	BONKA.	Bor-csuda. Faludi N. U. p. 111.
El bomlás. Corruptio, disruptio. M. A.	Csonka-bonka. Pázm. Kal. p. 559. 571.	Bor' doha. Ember' szájának a' sok bor-ivástól való dohossága. S. I.
Föl bomlás. Dissolutio, corruptio, cohulsio, deturbatio, ruina. M. A.	BONT, bontja (Bom-t). Turbat, corrumpit.	Bor-edény. Oenophorum, vas vinarium. NC. p. 317.
Meg bomlás. Corruptio. M. A.	Bont ront. Faludi B. E. p. 64.	Bor-emelő. Siphonarius. S. I.
Bomlott. Ruinosus, labefactatus v. conturbatus, confusus. S. I.	El bontja. Diffringit, diruit, denormat. M. A.	
Bomlott eszű. Delirus, mente captus. S. I.	Föl bontja. Convellit, abrogat, dissolvit. M. A.	
Bomlott forint: 35 poltúrás forint. Fata Tarcz. p. 131.	A.	
Bomlott óra. Annyit hazud, mint a bomlott óra. km.	Ki bontja. Evolvit, enodat, extricat.	
	Le bontja. Diruit.	
	Meg bontja. Corruptitur, collabefactat. M. A.	
	Széljel bontja. Dissolvit.	
	Bonta. Bicolor. M. A.	
	Bontakozik. Corruptitur, conturbatur, effringitur. M. A. Faludi N. U. p. 159.	
	Ki bontakozik a' várból. Sz. D. Honnyából.	
	Pázm. Pred. p. 133. 1158. Országából.	
	Faludi T. É. p. 155.	
	Meg bontakozik. Corruptitur,	
	disturbatur. M. A.	

- Bor-égető. Cremator vini, confector cremati. S. I.
- Bor-ének. Canticum potatorum. S. I.
- Bor-festő. Alkermes. Phitolacca. S. I.
- Bor-féreg. Culex vinarius. NC. p. 147.
- Bor-föld. Regio vitifera, viniferax. S. I.
- Bor-föld-mives. Viticola, vinicola. S. I.
- Bor-fő (Kálna-Tegzes-). FF. Hont. Vben.
- Bor-ház. Oenopolium, taberna vinaria. M. A.
- Bor-hely. Bor-áros hely. Oenopolium. S. I.
- Bor-hidegítő edény. Frigidarium. M. A.
- Bor-hid. F. Szatmár Vben.
- Bor' hida. F. Vas Vben.
- Bor-himlő. Gutta cuprosa. S. I. rectius
- Bor-szeplő.
- Bor-himlős. Cuprosus. S. I.
- Bor-hordó. Vas vinarium.
- Bor-hűtő. Vas pro refrigeratione vini.
- Bor' illatja. Aroma vini.
- Bor-illatú virág. Hyacinthus. S. I.
- Bor-Isten. Bacchus. Pázm. Pred. p. 230. CM.
- Bor-isza, Bor-meg-isza. Vinipotor. S. I.
- Bor-iszák. Vini potor, merobibus, calicum remiges. M. A. CM.
- Bor-ital. Vinipotatio. M. A.
- Bor-itlan. Invinus.
- Bor-itlanság. Sallyai István Orvoslás. p. 90. Abstinencia a vino.
- Bor-ivás. Vinipotatio. M. A.
- Bor-ivó. Vinipotor. M. A.
- Bor-íz, Vinositas. S. I.
- Bor-ízű. Vinosus, vini saporem habens, dulcacidus. CM.
- Bor-ízű alma.
- Bor-kereskedést üz. Mercimonium cum vino exercet.
- Bor-kereskedő. Qui cum vino mercatur.
- Bor-koresolya. Ferculum haustum procurans, Bolus guttur titillans. S. I.
- Bor-koresoma. Oenopolium. M. A.
- Bor-koresmáros. Vinarius, oenopola. M. A.
- Bor-köles. Panicum. M. A.
- Bor-kő. Tartarus. PP.
- Bor-kút. Fons aquae acidae, acidulae. S. I.
- Bor-kút. F. Marmaros Vben. E. F. belső Szolnok Vben.
- Bor-leves. Oenogarum, Jus vinarium. S. I.
- Bor-légy. Vinula, culex vinarius, Bibio, muscio. S. I.
- Bor-mérő. Oenopola, caupo vinarius. S. I. Híttelen mint a' bor-mérő. km. Dug. 1. R. p. 220.
- Bor-nem-isza. Abstemius. M. A. Invinus. CM.
- Bor-nem-iszaság. Pázm. Kal. p. 581. Non bibitio vini.
- Bor nélkül szegény a' vendégség. km.
- Bor-nyomó. Vini pressor, calcator vini. M. A.
- Bor-nyomó kád. Calcatorium. PP.
- Bor-nyomó zsák. Saccus calcatorius vinaceus, faecinaceus. M. A. PP.
- Bor-nyomtatás. Pressura, calcatio botrorum. S. I.
- Bor-nyúlás. Vini pendulitas. S. I.
- Bor-özön. Csuzi p. 739. Tromb. 5. 205. 208.
- Bor-patak. E. Patak Csík Székében.
- Bor-rév. E. F. Torda Vben.
- Bor-só. Bor-sóval tele a' toroka. Dug. km. 2. R. p. 183.
- Bor-söprű. Faex vini, Faeces. M. A.
- Bor-söprűből lett kő. Lapis vinaceus, e faece vini concretus. M. A.
- Bor-söprű-pálinka: égett bor.
- Bor-söprűs. Faeculentus.
- Bor-zsák. Potator. Bibio. S. I.
- Bor-zsufa. Jus vinaceum. S. I.
- Bor-szag. Vini anhelitus. PP. Pázm. Kal. p. 898.
- Bor' szamatja. Odor vini.
- Bor-szeg. Acidulae Sedis Csikiensis.
- Bor-szeplő, Ki verte a' bor-szeplő. Hallottam 1792-ben.
- Bor-szeplős. Cuprosus.
- Bor-szerető. Pázm. Pred. p. 955. Oenophilus.
- Bor-szesz. Vapor, et odor Vini. M. A. Spiritus vini. Pázm. Kal. p. 264. Pred. p. 227. 1112.
- Bor-szika. Szemeiből bor-szikkákat hány. Dug. km. 2. R. p. 185.
- Bor-szín. Species vini. Pázm. Kal. p. 898.
- Bor-szó. E. F. belső Szolnok Vben.
- Bor-szőrcsök. F. Veszprém Vben.
- Bor-szüret. R. Vindemia. S. I.
- Bor-töltő kosár. Colum, qualus. M. A. CM.
- Bor-termés. Procreatio vini.
- Bor-termő. Vini ferax.
- Bor-termesztés. Cultura vini.
- Bor-töltő désa. Solium. M. A.
- Bor-tömlő. Uter vinarius v. Potator. S. I.
- Bor-vevő edény a' csap alatt. Excipulus, Excipulum PP. Kár-mentő.
- Bor' vékonya. Spiritus vini. Molnár János.
- Bor-virág. Hyacinthus. S. I.
- Bor-víz. Aquae acidae, acidulae.
- * Alá való bor. Villum. S. K.
- Aszszú-szőlő-bor. Ausbruch.
- Áldozó bor. Sacrificale vinum. S. K.
- Büdös bor. Mali odoris vinum. S. K.
- Csipős bor. Vinum acre. NR. p. 111.
- Dézma-bor, Decumanum vinum. S. K.
- Dohos bor. Vinum mucidum. M. A.
- Eczetes bor. Vinum acescens. NR. p. 111.
- Erős bor. Vinum forte.
- Erőtlen bor. Vinum debile, villum. CM.
- Édes bor. Vinum dulce. (Konty alá való bor.) S. K.
- Égett bor. Crematum, crematura.
- Fejér bor. Vinum album. S. K.
- Fejtett bor. Vinum a faecibus detractum. S. K.
- Fogyaték-bor „qui bibit ex fogyaték, ex frissibus incipit ille.“ Csergics Simeon' tréfás verse.
- Fordúlt bor. Kardot köt a' bor. km. Az az: meg fordúlt.
- Forrott bor. Vinum tenerum defaecatum. NR. p. 105.
- Fő-bor. Vinum excellens, principale. Zvonárics Postilla. 1. R. p. 296.
- Fő-bántó bor. Vinum vehemens. M. A.
- Fő-fájós bor. Idem.
- Főtt bor. Defrutum. Vrancsics.
- Fujtott bor. Sapa. S. K.
- Fű-szerszám bor. Aromatites. S. K.
- Gyöngé bor. Leve vinum. S. K.
- Harmad évi bor. Vinum trimum. M. A.
- Harmadlás. Tertiaria lora. NR. p. 109.
- Háltt bor. A' háltt bor izetlen. km.
- Hítván bor. Vile vinum. S. K.
- Hon töltött bor. Vinum vernaculum. M. A.
- Hordó-bor. Pázm. Kal. p. 662.
- Idegen országi bor. Vinum exoticum. M. A.
- Idei bor. Vinum hornum. NR. p. 107.
- Jó bor. Vinum excellens. Jó bort, és a' kincset meg hitt emberre kell bízni. km.
- Jó illatú bor. Vinum fragrans. M. A.
- Kástélyos bor. Vinum rubellum. M. A. Kemény bor. Forte, asperum vinum. S. K.
- Kerti bor. Vinum hortense.
- Konty alá való bor: édes bor.
- Korsó-bor. Igen jól illik a' szomju emberhez a' korsó-bor.
- Külföldi bor. Adventitium vinum. S. K.
- Lágy bor. Vinum molle, leve. NR. p. 107.
- Magyar-bor. Vinum Hungaricum.
- Máslás. Vinum secundarium. NR. p. 109.
- Megygyes bor. Vinum merasis conditum. S. K.
- Meszes bor. Vinum tophosum. S. K.
- Mező-földi bor. Vinum campestre.
- Mézes bor. Mulsum. NR. p. 109. CM.
- Mise-bor. Vinum Sacrificii. S. K.
- Mosadék-bor. Margit' Élete Prájnál p. 373.
- Nyárlott bor. Vappa. M. A. Prágai p. 829.
- Nyel-ízű bor.
- Nyulós bor. Vinum pendulum. S. K.
- Ó bor. Vinum Inveteratum. M. A.
- Örvényes bor. Helenites. NR. p. 111.
- Palaczk-bor. Hirnea meri. S. K.
- Penészes bor. Vinum mucidum. S. K.
- Pint-bor. Két pénzes szatyornak egy pint-bor az ára. km.
- Pohár-bor. Poculum vini. Egy két pohár-borban sok jó barát lakik. km.
- Roszs bor. Malum vinum. S. K.
- Savanyu bor. Vinum acidum. S. K.
- Sötét vörös bor. Vinum atrum. S. K.
- Spanyol-bor. Vinum Hispanicum.
- Sűrű bor. Vinum crassum. M. A.
- Szaos bor. Vinum odoratum. M. A.
- Szegény bor. Caricum vinum. M. A.
- Szeg-füves bor. Caryophyllites. NR. p. 111.
- Szeremi bor. Vinum Sirmiense.
- Szesztelen bor. Vappa. S. K.
- Szín-bor. Pázm. Pred. p. 390. Merum. CM.
- Színetlen bor. Vinum excolor.
- Szösz-bor. Hallottam Ságbon 1822. Maj. 9. töltelék-bor.
- Szüzeket nemző bor. Vinum generans Virgines.
- Tavali (termés) bor. Vinum bimum.
- Tiszta bor. Vinum merum. NC. p. 403.

Tokai bor. Et sic a promontoriis: Baccasonyi, Ménesi, Neszmélyi, Somlyai 's a' t.	El boroztak. Potando vino dederunt operam. Föl borozta magát.	Bordó-sípos. Utricularius. M. A. CM.
Töltelék-bor. Vinum infusorium.	Borozás. Compotatio. Vajda K. É. 1. K. p. 454.	BORGONYA.
Törköly-bor. Vinum fecatum. NR. p. 105.	BORRA való. Bibale, congiarium. Trinkgeld.	BORGONYA.
Új bor. Vinum novellum. NR. p. 107.	Borra valót kapott.	BORGONYAI Herczeg Aszszony. Faludi N. A. p. 14.
Ürmös bor. Vinum Absynthiacum. NR. p. 111. Thymites CM.	Borra valóra szolgált.	BORJÚ.
Vad bor. Vinum asperum. NR. p. 107.	Borral mosdik, süttel törlődzik. km.	BORJU (quibusdam BORNÝÚ) Vitulus, vitula.
Valló bor. Szőlő be valláskor szokták hozatni, és meg inni.	Borral kinálta. Vinum ei propinavit.	Borju-bőr. Pellis vitulina. Szinte annyi borjú-bőrt visznek a' vásárra, mint ökörbőrt. km.
Vékony bor. Vinum tenue. NR. p. 107.	BORT ide.	Borju-czimer. Lumbus vitulinus. PP.
Virágos bor. Vinum mucidum. NR. p. 109.	Bort sem ivott, 's már is részeg. km. A' ki a' bort meg iszsza, Ura legyen. km. BORTALAN.	Borjú-fog. Ajándék-marhának nem kell borju-fogát nézni. km.
Vizes bor. Vinum dilutum. M. A.	Vino carens, vinum non procreans.	Borjú-hús. Caro vitulina.
Vörös bor. Vinum rubrum. S. K.	Bortalan Ország. Hallottam Káldon 1825. Febr. 14.	Borjú-kötél.
Zagyvalék-bor. Keverett bor.	BORBÁLA.	Borjú-láb. Pes vitulinus.
Zavaros bor. Vinum turbidum. NR. p. 109.	BORBÁLA. t. a. n. Barbara.	Borjú-láb-fű. Aron, aros. M. A.
Zeverliczás bor. Vappa. Él ezen szóval Csuzi Tromb. p. 73. 437. 482. Zevrelicza. Horvát szó, és Jámbresics szerint, ki mentt szeszű bort jelent.	Borbála. Sz. P. Fejér Vben.	Borju-nyiró Péntekre. Ad calendae graecas. VM. Intő Levél. p. 22.
BORA. Ejus vinum. Minő a' tőkéje, olyan a' bora. km.	Eke-bontó Borbála. Belius Not. Hung. T. IV. p. 115.	Borju-pásztor.
Úr' bora. Reám szokott, mint az Úr' borára. km.	BORBAT.	Borju-pázsit. Antoxatum odoratum. Pankl Comp. Oecon.
BORBAN lakik az igazság. km.	BORBAT. Solers. PP.	* Árva-borju. Égett tőke fekete, árva borjú, nincs anyja. km.
Többen hálnak borban, hogy sem a' tengerben. km.	BORBÉLY.	Bika-borju. Vitulus. S. K.
BORBÚL ezetet csinálni könnyű. km.	BORBÉLY. Tonsor. vide BARBÉLY. M. A.	Bival-borju. Vitulus bubalinus.
BORI. Vinarius. M. A.	BORBOLA.	Hizlaltt borju. Vitulus saginatus.
Bori. FF. Hont, és Nyitra Vben, és mocsáros hely Árva Vben.	BORBOLA. F. Soprony Vben. Walpersdorf.	Nyóstény borju. Vitula. Vrancsics.
Zsobraák-bori-fű. Coriandrum. Csapó p. 146.	BORD.	Rugott borjú. Abrumus vitulus. S. I.
'Sobra-bori-fű. idem. Csapó.	BORDOS. E. F. Udvarhely székében.	Szalmán hizott borjú. Nem sokat finczál a' szalmán hizott borjú. km.
BORKA. Meg metszik a' torkát, ha el veszik a' borkát. Dug. km. 2. R. p. 183.	BORDÓ.	Tehén-borjú. Vitula. S. K.
BORNAK nincsen rakonczája. km.	Bordó-síp. Fistula rauca, uter. M. A.	Tengeri borjú. Phoca. S. K.
BOROS. Temulentus, vinolentus, vinosus, vinarius. M. A.	Monoszlai, Hit oltalm. p. 333.	Ünő-borjú. Vitula. S. K.
Boros Bocsárd (Magyar, Oláh). E. FF. alsó Fejér Vben.	BORD. E. F. Küiküllő Vben.	Üszű-borjú. idem.
Boros búcsú. Faludi N. U. p. 114.	BORD A. Pecten filiarium, tibicen liciatorium. M. A. CM.	Vízi borju. Ratus (vox nova) NC. p. 141.
Boros edény. Vas vinarium. M. A.	Borda. Sz. P. Abauj Vben.	BORJA. Vitulus ejus. Kinek nem borja, nem nyalja. km.
Boros észszel. Csuzi p. 55.	Borda-nád. Sz. D.	Máté' tehén-borja. Mosolyog, mint a' Máté' tehén-borja. km.
Boros garázdság. Pázm. Pred. p. 230.	Egy bordában szótt. Ejusdem farinae. Ab uno digrammate eodem in ludo docti. M. A.	BORJÚS. Vitulinus, vitulum habens. M. A.
Boros gazda.	Gonosz bordában szótt ember. Sz. D.	Borjús tehén. Horda, forda. M. A.
Boros gödör. F. Vas Vben.	Ördög-borda. Filix. PP.	BORJUZIK. Vitulum parit.
Boros gyán. Telek Békes Vben.	Ördög-borda. Sz. D.	Meg borjuzik.
Boros hordó. Vas vinarium.	Bordája. Vörös hagymának bordája: göm- bölyű szára. Sz. D.	BORNÓT.
Boros Jenő. MV. Arad Vben. F. Pest Vben.	Hát' gerince' bordája. Spina dorsi. NC. p. 185.	BORNÓT' Pulvis Nicotianae. Faludi N. E. p. 38.
Boros korsó. Ha titkot akarsz ki tanulni, jártasd a' boros korsót. km.	BORDÉLY. Lustrum, lupanar. M. A.	BORNÓTOL. Sumit pulverem herbae nicotianae.
Boros kulcsár. Roszsz boros kulcsár az, a' ki szomjan meg hal. km.	Prostibulum. CM.	Bornótolás. Vajda 3. K. p. 22.
Boros mező. E. F. alsó Fejér Vben.	Bordély-ház. Lupanar, lupanarium, ganea, ganeum. M. A.	BORONA.
Boros pincze. Cella vinaria. Pázm. Pred. p. 389.	Bordély-házi. Lupanaris. M. A.	BORONA. Occa, sarculum. M. A. CM.
Boros rigó. Szőlős rigó. Turdus iliacus. Weindrossel. S. I.	Bordély-tartó. Leno. M. A.	Borona-fal. Paries cratitius.
Boros Sebes. MV. Arad Vben.	Bordélyba járó. Ganeo. M. A.	Borona' fogái. Sz. D. Occae dentes.
Boros Telek. F. Bihar Vben.	Bordélyoz. Lupanaria frequentat.	Borona-hajó. Talp-hajó. Ratis. S. I.
Borosnyó (kis, nagy). E. FF. Háromszék Székében. Gross - Klein - Weindorf.	Bordélyozó. Vajda 2. K. p. 368.	Eke-borona. Sz. D.
Borosodik. Inebriatur. M. A.	Bordélyos. Leno, lenonius. M. A.	Fogas borona. Crates dentatae.
Le borosodik.	Bordélyoskodik. Prostat. CM.	BORONÁL. Occat. Baronálja. Pázm. Pred. p. 688.
Meg borosodik. Káldi. Daniel 5. 2.	Bordélyoskodás. Káldi. Ezech. 16. 25.	
Borosság. Vinolentia, temulentia. M. A.	Bordélyosság. Lenocinium. M. A.	
Borosúl. Inebriatur.	BORDICZA. A' Járom' közepének első részéből ki álló fa. Sz. D.	
Meg borosúl.		
BOROZ. Vinum bibit. S. I. Egygyütt boroznak. km. Dug. 1. R. p. 66.		

Be boronálja. Inoccat, deoccat. M. A. CM. Bé baronálja. Pázm. Kal. p. 428. 495. Pred. p. 1122.
Meg boronálja.
Boronálás. Occatio. CM.
Boronáló. Occator. CM.
Boronáltt. Occatus. Sok hazugságokkal bé boronáltt ember. Sz. D.
Boronálva.

Bé boronálva. Pázm. Kal. p. 27.

BOROSTA.

BOROSTA. Setaceum, pecten setaceus. M. A. PP.
Bor-borosta.
Gyalog-borosta: nyeletlen borosta.
Meszelő borosta. Setaceum pro inal-batione.
BOROSTÁL, borostálja. Sctaceo purgat, pectit.
Meg borostálta fejét.

BOROSTYÁN.

BOROSTYÁN. Hedera, daphnis. M. A.
Borostyán-fa. Laurus. M. A.
Borostyán-koszorú. Laurea. M. A.
Borostyán-kő. MV. Vas Vben. Vár, és F. Posony Vben.
Borostyán' magva. Corymbi. M. A.
Borostyán-olaj. Laurinum. M. A.
Fái borostyán. Hedera. NC. p. 39.
Földi borostyán. Chamaedaphne. NC. p. 31.
BOROSTYÁNOS. Hederosus, laureus. M. A.
Borostyános hely. Lauretum. M. A.

BOROSZLÓ.

BOROSZLÓ. Vratislaus, v. Vratislavia. Boroszló. F. Sáros Vben.
Boroszló' tornyos falai. Faludi E. M. p. 12.

BOROTVA.

BOROTVA (Beretva). Novacula. M. A. Nem minden botból válik borotva. Non e quovis trunco fit Mercurius. M. A. p. 25.
Borotva-fok. Éles mint a' beretva-fok. km. Dug. 1. R. p. 86.
Borotva-köszörűs. Novacularius. M. A.
Borotva-kő. Cos olearis.
Borotva-szj. Cos coriacea. Prágai p. 839.
Borotva-tartó.
Borotva-tok. Xyrotheca.
Éles beretva. Pázm. Pred. p. 815.
Két élű borotva. Faludi N. E. p. 174.
BOROTVÁL, borotválja. Detondet. Könnyű a' kopaszt borotválni. km.
El beretválja. Attondet, detondet. M. A.
Le beretválja. Detondet. M. A.
Le borotválja. idem. M. A.
Meg beretválja. idem. M. A.
Meg borotválja. idem. M. A.
Környül beretválja. Circumtondet. M. A.
Borotválás. Tonsura, rasura.
Borotválkozik. Seipsum tondet.
Meg borotválkozik.
BOROTVÁS. Tonsor. Vajda K. É. 1. K. p. 354.

BORS.

BORS. Piper. M. A. Kicsiny a' bors, de erős. km.
Bors. F. Bihar Vben.
Bors' fa. F. Szala Vben.

Bors-fenyő-fa. Juniperus communis. S. I.
Bors-fű. Saturea. PP. Coriander. S. I.
Bors' monostra. Monasterium Borsii, seu a Bors conditum. F. Soprony Vben.
Bors-por. Piper contusum, pulvis piperis. S. I.
Bors-por-lé. Maradék peccsenye Bors-por-lében más étek. km.
Bors-poros étek. Piperatum. S. I.
Bors-szemnyi. Egy bors-szemet nyomó, v. egy bors-szem-nagyságú. S. I.
*Fejér bors. Piper album, leuco piper. S. K.
Fekete bors. Piper nigrum. S. K.
Szélid bors. idem. S. K.
Szerecsen-bors. Piper Aethiopicum. M. A.
Sok szerecsen-borsot törtek az órróm alá. Rájnis.
Török-bors. Piper Indicum. M. A.
Víz bors. Persicaria. M. A. L.
BORSA (Bors az, alsó, fölső). FF. Posony Vben.
BORSAD (alsó, fölső). Sz. PP. Veszprém Vben.
BORSI. F. Zemplin Vben.
BORSOD. R. Parvum piper. Anonym. Cap. XVIII.
Borsod. F. Borsod Vben. Sz. P. Bács Vben.
Borsod Vármegye. Comitatus Borsodiensis.
BORSOL, borsolja. Pipere inspergit, condit.
Meg borsolja.

BORSOS. Piperatus. M. A. it. Pretiosus, carus. S. I.
Borsos a' szolgáltaja.
Borsos ára valaminek. Faludi N. U. p. 16.
Borsos Berénke. F. Nógrád Vben.
Borsos Győr. F. Veszprém Vben.
Borsos perecz.
Borsos rét. (Kis, nagy) Tavak Szabolcs Vben.
Borsoska. Fű' neme, v. borsos mézes pogácsa. Sz. D.
BORSOZ, borsozza. Pipere conspergit. Csoszsz elő szilva-lé, téged is meg borsoznak. km.
Meg borsozza.

BORSÉTA.

BORSÉTA. Subsericum. it. Verriculum. PP.

BORSÓ.

BORSÓ. Pisum. M. A. Akár mint hányd a' Borsót a' falra, de nem ragad rajta. Uter tingeris, sed mergere nemo valebit.
Borsó-eső.
Borsó-mező. E. F. alsó Fejér Vben.
Borsó' tokja. Valvuli. PP.
* Ágozó borsó.
Bagoly-borsó. Cicer. PP. NC. p. 31.
Csicsér-borsó. Cicer. S. K.
Czukor-borsó. Pisum dulcius, saccharaceum. S. K.

Föl futó borsó. Pisum innitens perticae. S. K.
Gyalog borsó. Pisum nanum, pumilio. S. K.
Kakuk-borsó. Orobus vernus. S. K.
Ló-borsó. Vicia sativa. S. K.
Szegecs borsó. v. Vad borsó. Orobus. PP. NC. p. 63.
Törött borsó. Étél' neme. Tritum pisum. S. K.
Vad borsó. Pisum sylvestre. S. K.
Varjú-borsó. Hedysarum onobrychis.
Mitterpacher Rei R. P. 1. p. 349.
Zöld borsó. Pisum viride. S. K.
BORSÓS. Pisis abundans, pisis confectus, it. villosus, crispus. M. A.
Borsós hó.
Borsós husa a' Disznónak. Suillae glandulae, glandulosa caro porci. PP.
BORSÓZIK. Glandulescit.
Borsózik a' fa. Arbor gemmare incipit S. I.
Borsózik a' teste.

BORZ.

BORZ. Melis, taxus. M. A. Öszve akadt Hőrcsök a' Borzzal. km. Dug. 1. R. p. 69.
Borz. F. Bihar Vben.
Borz-bőr. Pellis melina.
* Ebi borz. Taxus, melis. S. I.
Torzon borz. Pronunciacione vulgi Torzom-borz.
BORZAD. Pili eriguntur, horret. M. A.
Föl borzad. Faludi N. E. p. 33.
Meg borzad. Inhorrescit. PP.
Borzadoz. Idem. M. A.
Borzadtt. Horridus, hirsutus. M. A.
Borzadtság. Sz. D.
BORZAS. Hirsutus, hirtus, hispidus, sentus. M. A. Incomptus. CM.
Borzás. E. FF. Doboka, Kraszna, Küküllő Vben.
Borzás haj. Capilli turgentis, erecti, incompti. S. I.
Borzás haju. Impexus. S. I.
Borzás hideg. Kalend. 1716. p. 6.
Torzas Borzas. Sz. D.
Borzasan. Horride, hispide, hirsute. M. A.
Borzasodik. Terretur, terrefit, horripilatur. S. I. Sz. D.
BORZASZT, borzasztja. Terret, terrefacit, pilos erigit. Faludi N. A. p. 129.
Föl borzasztja. Arrigit, horrificat. M. A.
Borzasztás. Horripilatio.
Borzasztó. Horrifer, horrificus. M. A. CM.
Hajunk' szálát föl borzasztó káromkodások. Pázm. Kal. p. 520.
BORZOGAT, borzogatja, (Börzöget, börzögeti). Horrificat, horrefacit, horripilat. Vajda. 2. K. p. 295.
Föl borzogatja a' szénát.
BORZONGAT, borzogatja. idem, ac Borzogat. Sz. D.

BORZA.

BORZA. (Bozza, bodza) Sambucus. PP.
Borza-fa. Sambucus. PP.
Borza-fa-puska. Tubus jacularis, puerorum. PP.
Borza-túró. Pázm. Kal. p. 836.
Borza-vár. F. Veszprém Vben.

<p>BOSNYA.</p> <p>BOSNYA. Bosnia. Bosnya-ország. Bosnia.</p> <p>BOSNYÁK. Bosniacus, Bosnensis. Rá-rá kezd, mint Bosnyák a' tánczot. km. Dug. 1. R. p. 211.</p> <p>BOSNYASÁG. Heltai M. Kron. 1. Dar. p. 314. Moesia. M. A. L.</p> <p>BOZS.</p> <p>BOZS. Confertae multitudinis strepitus sonus.</p> <p>BOZSOD. Sz. P. Bihar Vben.</p> <p>BOZSOG. Prae multitudine strepit. Bizseg-Bozsog.</p> <p>BOZSOK. FF. Baranya, Szala, Vas, Veszprém Vkben.</p> <p>BOZSONG. Zsibong. Sz. D. Bozsongás a' nagy sokadalomban. Sz. D.</p> <p>BOZSVA. (Kis, nagy) FF. Abauj Vben.</p> <p>BOSZ.</p> <p>BOSZ.</p> <p>BOSZON.</p> <p>Boszonkodik. Stomachatur, indignatur. M. A. El boszonkodik. Föl boszonkodik. Exacerbat. Meg boszonkodik. Irritatur.</p> <p>Boszonkodás. Indignatio. M. A.</p> <p>Boszonkódó. Stomachans, stomachosus, indignans, indignabundus. M. A.</p> <p>Boszont, boszontja. Incessit, insultat, lacessat, exacerbat, injuriat. M. A. Föl boszontja. Irritat, exacerbat. M. A. Meg boszontja. Idem. M. A.</p> <p>Boszontás. Irritatio, insultatio, exacerbatio. M. A. A boszontás minden embertől ki telik. km.</p> <p>Boszontva mutogatása valaminek. Procax ostentatio. PP.</p> <p>Boszontó. Irritator.</p> <p>BOSZORKÁNY. Strix, incubus, lemur, lamia, venefica. M. A. Boszorkány-kása. Festuca fluitans, gramen mannae. S. I. Boszorkány-pille. Méz-evő nagy pille. * Böjti boszorkány. Úgy néz, mint a' böjti boszorkány. km. Vén boszorkány. Venefica vetula. Tüskére való Boszorkány.</p> <p>Boszorkányoz, boszorkányozza. Meg boszorkányozza. Infascinat, fascino obligat, veneficio obstringit. PP.</p> <p>Boszorkányság. Pázm. Pred. p. 911.</p> <p>BOSZÚ (quibusdam Boszú, quod tamen contra Etymologiam est) Contumelia, indignatio, ultio. M. A. Boszu-állatlan. Inultus. M. A. L. Boszú-állás. Vindicatio, vindicta, ultio. M. A. Boszú-álló. Ultor, vindex. M. A. Boszú-beszéd. Pázm. Kal. p. 407. Margit' Él. p. 61. Boszú' el nyelése. Injuriae dissimulatio. S. I. Boszú-illető. Injuriusus. Vrancsics. Boszú' ki töltése. Ultio, vindicatio. S. I. Boszú-kivánás. Pázm. Pred. p. 54. Boszú-tétel. Pázm. Pred. p. 897. Boszú-téví. Injuriam faciens. M. A. Boszú-törődés. Pázm. Pred. p. 800. Boszú-üzés. Vindictae studium, aemulatio. M. A. Pázm. Kal. p. 70. Boszú-üző. Vindictae studiosus. Vajda 2. K. p. 111. Boszúl, boszúlja. Indignatur, aegre fert. M. A.</p>	<p>Vindicat. Meg boszúlja. Vindicat, ulciscitur. S. I. Boszúlat. Vindicta. Boszúlatlan. Non vindicatus, inultus. Csuzi. Tromb. p. 684. Boszúlatlanúl. Inulte, impune. S. I. Boszúlás. Vindicatio. Boszús. Indignabundus, contumeliosus, injuriosus. Nagyon boszús. Est valde irritatus. Boszúsítja. Geidler H. okt. p. 83. Boszúsom. Faludi E. M. p. 249. Boszúság. Contumelia, injuria. A' boszúság nagyra viszi az embert. Injuria tollit amores. M. A. Boszúság-tétel. Beniczki. p. 209. Boszúság-téví. Contumeliosus M. A. it. Injuriator. Boszúságos. Injuriusus, contumeliosus. M. A. Boszúságosan. Contumeliose, injuriose. M. A.</p> <p>BOT.</p> <p>BOT. Baculus, fustis. M. A. A' ki verekedni akar, könnyen botot talál. km.</p> <p>Bot. Sz. P. Fejér Vben. Bot alá fogták. Sub ferulam acceptus. M. A. Bot' fa. F. Szala Vben. Bot' falva. FF. Ungvár, és Nyitra Vkben. E. F. Brassó' vidékében. Bot-fej. F. Bihar Vben. Bot' háza. E. F. Kolos Vben. Bot-kalács. Kürtös kalács. Sz. D. Bot-kérő. E. Hegy Csik' Székében. Bot-palád. F. Szatmár Vben. Bot-szeg. Major Posony Vben. * Barkóczás bot. Baculus striatus. Békebot. Caduceus. Czúczás bot. Scipio ferro acuminatus. S. K. Csomós bot. Faludi T. E. p. 149. Dákos bot. Sicam recondens baculus. S. K. Furkós bot. Fustis nodosus. S. K. Horgos bot. Pázm. Kal. p. 839. Kallangos bot. Faludi T. E. p. 157. Koldus-bot. Mendici baculus, incitae. S. K. Koldus-botra szorúlt. Ad mendicitem reductus. Kürtös bot. Sz. D. Lánczos bot. Caestus. NC. p. 323. Pásztori bot. Pedum pastorale. Ró-bot. (Contractum ex Rovó-bot) Bacillus, cui praestationes colonorum inciduntur. it. Ipsae praestationes colonorum. Somfa-bot. Tollas bot: tollas buzogány. Sz. D. BOTA. F. Borsod Vben. BOTJA. Baculus ejus. Minden koldus a' maga botját dicseri. km. Vas-bota. Zvonárics 1. R. p. 225.</p> <p>BOTK.</p> <p>Botkos. Nodosus, bullosus. M. A. Botkos lábú. Scaurus. M. A.</p> <p>BOTLIK. Caespitator, talipedat, offensat. M. A. A' ki hamarkodik, hamar botlik. km. Dug. 1. R. p. 177. Bele botlik. Impingit. El botlik. Meg botlik. M. A. A' ló is meg botlik, noha négy lába van. Csötlik botlik. Ötlik botlik. Ötlés botlás. Vajda K. É. 1. K. p. 565. Botladozik. Offensat, caespitator. Sz. D.</p>	<p>Botlakozik. idem. Faludi N. U. p. 202. Botlasztja. Facit, ut impingat. Meg botlasztja. idem.</p> <p>Botlás. Offensio, caespitatio, offenciculum. M. A. A' botlásban leg jobb a' tanács-változtatás. km.</p> <p>Botlékony. Caespitator. Csötöló botló. Sz. D. Botlékony elme. Faludi E. M. p. 238. Botlékony láb. idem ibidem. Botlékony szájú. Dug. km. 1. R. p. 265.</p> <p>Botlott. A' meg botlott nyelv is néha igazat mond. km. Botlottság. Sz. D.</p> <p>Botló. Offensator, caespitator. M. A.</p> <p>BOTOL, botolja. Batuit, verberat, fustigat. M. A. Le botolja. Le botolták a' füz-fákat. Sz. D. Meg botolja.</p> <p>Botolás. Fustuarium, fustigatio. M. A.</p> <p>BOTOR. Hebes, stolidus, stupidus, bardus. M. A. Botor kábaság. Faludi E. M. p. 238.</p> <p>Botorkál. Caespitando incedit. Biró Márt. Micae p. 176. El-föl-ki-le botorkál.</p> <p>Botorkáz. Pázm. Kal. p. 319. 515. 625. Bé botorkáz valahová. Sz. D. Meg botorkáz. Caespitator, titubat, talipedat. M. A.</p> <p>Botorkodik. Sz. D.</p> <p>Botorság. Sz. D.</p> <p>Botorúl. Stolidus, barbare. M. A.</p> <p>Botránkozik (botránkozik). Offendit, offensat. M. A. it. Scandalizatur. Meg botránkozik.</p> <p>Botránkoztatlan. Inoffensus. M. A.</p> <p>Botránkozás. Scandalum, offenciculum. M. A.</p> <p>Botránkozó. Offensator. M. A.</p> <p>Botránkoztat, botránkoztatja. Scandalizat. M. A. Meg botránkoztatja. Scandalizat. M. A. Botránkoztatás. Scandalizatio, scandalum, offensio. M. A.</p> <p>Botránkoztató. Scandalosus, scandalum praebens, offendens. M. A.</p> <p>BOTOS. Capitulator. M. A. it. Udo, genus calceamenti. CM.</p> <p>Botos kapcza. Sculponea, udo. M. A. Calcei ex lana confecti. CM. Pedocucullus, laneus pero. PP.</p> <p>Botosban járó. Sculponeatus. M. A. CM.</p> <p>BOTO? ^otozza. Verberat, fustigat. Vajda 2. K. p. 369. Meg botozza. Batuit, fustigat, baculo verberat. S. I.</p> <p>Botozás. Fustigatio.</p> <p>BOTRA. Sz. P. Bács Vben. 7*</p>
--	---	---

Botra tekeres: kürtös kalács, bot-kalács.
Sz. D.

BOZ.

BOZ. F. Soprony Vben. g. Holling. E. F.
Hunyad Vben.

Boz, Boz-fa, Bozza. R. Sambucus. S. I.

BOZA. E. F. Hunyad Vben. Patak, fölső
Fejér Vben. Folyó víz. Három-szék
Székében.

BOZA. Parabia. PP. M. A. Kölesből
készített Kún-ital. S. I. Erről Oláh
Miklós így irtt. „In campis Cumanicis
praeter vina advectitia, usum habent
Cumani cujusdam liquoris, ex MILIO
et AQUA, suo more expressi, quem
BOZAm vocant.“ L. Ejus Hung. cap.
XVIII. p. 81. edit. Vien „Hi- szem, föl
éledt, mint a' Boza-czibere.“ Kún köz-
mondás. Mondatik a' jó kedvű, 's
csintalankodó emberről. — Valamint
a' szőke, fejér haju gyermekről ugyan
ott mondják csúf-képpen „Szőke
Boza.“ Parabiáról Calepinus ezt jegyzi
„Parabia, Parabiae, rtaga(ha. Genus
potionis ex millio et conyza. Coel. Ant.
Lect. L. 4. C. 26.

Boza-sör. Alica. M. A. L.

Bozai, Bozaj. F. Vas Vben.

BOZOG.

Bozog' háza, Sz. P. Gömör Vben.

BOZOK. MV. Hont Vben.

BOZOLNOK.

Bozolnok' pataka. E. Sz. P. Kolos Vben.

BOZONT. Villus.

Bozonta (Kis, Oláh). E. FF. Kővár' Vi-
dékében.

Bozontos. Villosus, hirsutus, hispidus. Faludi
E. M. p. 34.

BOZOS. F. Ungvár Vben.

BOZÓT. Carectum, juncetum. Sz. D. S. I.

Bozótos.

Bozótos hely.

BOZUL. Telek Bihar Vben.

BÓ.

BÓB.

BÓB. Crista v. vitta turrta. Bub. Sz. D.

BÓBISKOL. Álom-szeszszel hajtogatja fejét,
szundikál.

BÓBITA. Avium crista, cirrus. item Vitta
turrta. PP.

Bóbitás. Cirratus. PP.

BÓBOS. idem. Sz. D. Bubos.

BÓCZ.

BÓCZ.

Henger-bócz. Henger-bóczot vetett.

BÓCZA. Patak Liptó Vben.

Bócza-bánya. MV. Liptó Vben.

Bócza-Szent Ivány. F. Liptó Vben.

BÓCS.

BÓCS. Sz. P. Bihar Vben. E. F. Kolos Vben.

BÓCSA. Sz. P. Nagy Kunságban.

Kis Bócsa. (

Nagy Bócsa. (Sz. PP. Pest Vben.

BÓD

BÓD. R. Beatus, felix.

BÓDA. Capulus, manubrium. M. A. CM.

Evező bóda. Enchiridion. CM.

Szablya-bóda. Capulus. CM.

BÓDÉ. Deszkából épült ház, v. hajlék. Sz. D.

Bódé. Sz. P. Veszprém Vben. (Praedium
Beati.)

BÓDÍT, bódítja. Sub specie felicitatis seducit,
infatuat, confusum reddit.

El bódítja.

Meg bódítja. Dementat.

Bódítás. Dementatio.

Bódító. Dementans, it. temulentum reddens.

Bódító ereje van.

BÓDOG, BOLDOG. Beatus, felix, faustus, prosper,
fortunatus. M. A. Halála előtt ne mondj
senkit boldognak.

Boldog. F. Pest Vben.

Boldog Anya. Beata Mater.

Boldog Aszszony. Beata Domina.

Boldog Aszszony. t. h. n.

Boldog Aszszony' bogara. Coccinella. S. I.

Boldog Aszszony' csipkéje. Rubus Idaeus. M.

A.

BBoldog Aszszony' fa. FF. Vas, Somogy és
Szala Vben.

Boldog Aszszony' falva. F. Posony Vben. E.
FF. Udvarhely Székében.

Boldog Aszszony' haja. Cassutha, cuscutha.
M. A.

Boldog Aszszony' hava. Januarius. M. A.

Boldog Aszszony' háza. Sz. PP. Szala Vben.

Boldog Aszszony' katonája. Prov. Ollaris

Deus. M. A.

Boldog Aszszony' méntája. Mentha Mariae,

riae. M. A.

Boldog Aszszony' tövisse. idem. S. I.

Boldog' fa. F. Szala Vben.

Boldog' falva. F. Posony Vben. Sz. P. Bihar
Vben. E. FF. Küküllő, és Hunyad Vben.

Boldog halál. Minden bűnnek vége boldog
halál' szekere. km.

Boldog' háza. Sz. P. Jászságban.

Boldog Isten, mire jutánk!

Boldog kő-vár. Omlott vár Abaúj Vben.

Boldog kő-vár' alja. MV. Abaúj Vben.

Boldog Szűz. Beata Virgo.

Boldog Szűz Anyánk. Beata Virgo, Mater
nostra.

Bódogit, bódogítja. Beat, felicitat. M. A.
mentha graeca. M. A.

Boldogítás. Felicitatio.

Boldogító. Felicitans.

Boldogodik. Beniczki. p. 4.

Mariae.

Boldog Aszszony' rózsája. S. I.

Boldog Aszszony' teje. Carduus lactens. M. A.

Boldog Aszszony' telke. Sz. P. Bihar Vben.

Boldog Aszszony' tenyere. Carduus Ma-

Boldog
Aszszony'
napja.
Assumptio

Bódogtság. Beatitudo, beatitas, felicitas, faustitas. M. A. A' boldogság csak akkor kezdődik, mikor a' többre vágyás meg szűnik. km.

Boldogságos. Fortunatus, felix, faustus. M. A.

Boldogságos Szűz Mária. Beatissima Virgo Maria.

Bódogtalan. Infelix, infortunatus. M. A.

Bódogtalan fa. Lignum infelix. Keresztfa. Pázm. Pred. p. 1211.

Bódogtalan óra. Malheur.

Bódogtalanít, boldogtalanítja. Infelicitat. M. A.

Bódogtalanlás. Infelicitas. M. A.

Bódogútl (ige). Beatus fit, scopum assequitur.

Bódogútl. Beatus effectus v. defunctus. Istenben boldogútl.

Meg boldogútl. Pázm. Kal. p. 528.

Bódogútl (mellyék-íge.) Beate, feliciter,

prosperare. M. A.

BÓDOR

Bódorog. Errat deceptus imagine boni.

Bódogró. Vagus. PP.

BÓDÚL. Errat, insanit. Bódlúl. Beniczki p. 33.

Bódlúl idem. p. 42.

El bódlúl. Aberrat. Biró M. Micae p. 153.

Meg bódlúl. Káldi 4. Reg. 7. 15.

Bódlúlás. Aberrat, insania. M. A. Pázm. Kal. p. 646.

Bódlútl. Stupidus, insanus. M. A.

Bódlútltság. Insania. Sz. D.

BÓDIZSÁR.

BÓDIZSÁR, BOLDIZSÁR, BÓDI. t. f. n.

Balthasar.

BÓK.

BÓK. F. Zágráb Vben. Sz. P. Kunságban.

BÓKA. Astragalus. M. A. PP.

Bóka. F. Torontál Vben.

Bóka' háza. F. Szala Vben.

BÓKLÁL: fejebb alább járkál.

BÓKOL: bólogat, szundikálva le-le üti fejét. Sz. D.

BÓKONY. A' hajó' oldalait belől tartó löcsforma fa. Sz. D.

BÓL.

BÓL (név.)

BÓLINT. Sopore victus caput semel flectit.

El bólintott.

BÓLOG. Sedens, sopore obrepente, capite adnutat.

Bólogat: szundikál. Sz. D. Incipit sopore vinci, et caput saepius inclinat.

Bólogatás. Nictitatio soporans, somnoluscentia.

Bólogató. Prae sopore caput agitans.

BÓL.

BÓL, BŐL. De, Ex. Sunt affixa. M. A. aliis

BŰL, BŰL.

BÓNÉ.

BÓNÉ. Póné, bizonyos halász háló. Sz. D. S. I.

BÓR.

BÓR. Török-bór. Sz. P. Nagy Kunságban.

BÓT.

BÓT, BOLT. Fornix, testudo, camera. M. A.
 Bót. Sz. P. Szabolcs Vben.
 Bót-hajtás. Laquearium, concameratum, fornix. M. A. Bolt-hajtás. CM.
 Bót-hajtásos. Arcuatus. M. A.
 Kalmár-bót. Taberna. M. A.
 BÓTI. Camerarius. M. A.
 BÓTOS. Habens fornicem. Nevet, mint a' Bótos' kutyája. km.
 Bótos inas. Tyro mercatoris.
 Bótos kalmár. Fornicarius. M. A.
 Tabernarius mercator. PP.
 Bótos legény.
 Bótos népek: Kalmárok, kereskedők.
 Gyöngyösi' Munk. 1. Darab. p. 220.
 Bótos zsidó. Judaeus fornicem habens.
 BÓTOZ, bótozza. Fornicat, camerat, concamerat. M. A.
 Bé bótozza. Bé bóltozza. Arcuat. PP.
 Meg bótozza. Meg bóltozza. Confornicat, concamerat. M. A.
 Bótozás. Arcuatio.
 Bótozás' közepe, köldöke. Tholus, concamerationis umbilicus. PP.
 Bótozat. Fornix, concameratio. M. A. Boltozat. CM.
 Áros bóltozat. Faludi T. É. p. 305.
 Bótozva. Arcuatim. PP.

BŐ.

BŐCS.

BŐCS. Pretium, existimatio, honor, aestimatio, dignitas, valor. M. A.
 Bécsi böcs. Wiener Währung.
 BŐCSE. Ejus valor, pretium. A' pénznek leg kevesebb böcse van ott, a' hol verik. km. K. V. p. 400.
 BŐCSEDELM. Böcsedelem.
 Böcsedelmes. Böcsülni méltó. Sz. D.
 BŐCSMÉR.
 Böcsmérel, böcsmérel, böcsmérel. Vituperat, vilipendit. Sz. D.
 Böcsmérlés. Vituperatio, vilipensio.
 Böcsmérlő. Vituperator.
 Böcsmerez, böcsmerez. Idem. Faludi U. E. 2. R. p. 89.
 BŐCSŐS. Praestans, dignus, pretiosus. M. A.
 Böcsösít, böcsösíti. Böcsre emeli. Sz. D.
 BŐCSTELEN. Vilis, nullius pretii, proletarius v. inhonorus, inhonestus. Pázm. Pred. p. 590.
 Böcstelenedik. Vilescit. Faludi N. A. p. 130.
 Böcstelent, böcstelenti. Inhonorat. Faludi N. E. p. 169.

Böcstelenedik. Agit indigne, inhonore.

Csuzi Tromb. p. 175.

Böcstelenség. Infamia.

Böcstelentül. Infamiter, inhonore.

BŐCSÜ. Aestimatio.

Böcsü-áron. Pretio aestimationali.

Böcsü-eledel. Legumen. M. A.

Böcsü-kár. Nem tettem böcsü-kárt.

Böcsü-péNZ. Quod titulo aestimationis solvitur.

Böcsü szerint. Juxta aestimationem.

Böcsül, böcsüli. Aestimat, honestat,

honorat, cohonestat, reveretur, veneratur. M. A.

A. A' ki mást böcsül, magát böcsüli. km.

El böcsüli. Abaestimat.

Meg böcsüli. Aestimat, taxat. M. A.

Az ebet uráért meg kell böcsülni. km.

Meg böcsüli magát. Szépen viseli magát.

S. I.

Böcsület. Honor, honos, veneratio,

reverentia, aestimatio, existimatio. M. A.

A' böcsületet minden ember szereti. km.

Böcsület' illatja. Csuzi p. 247.

Böcsület-keverés. Calumnia, detractio

famae. Faludi U. E. 2. R. p. 44.

Böcsület-tétel. Zvonárics 1. R. p. 240.

Böcsülete. Honor ejus. Mind jó ott lakni, hol

böcsülete vagyon az embernek. km.

Böcsülete-vesztett. Infamis. Tiszti Szó-

tár p. 50.

Böcsületében jár. Agitur de nomine ipsius.

S. I.

Böcsületes. Honorabilis, honorandus. M. A.

Böcsületesen. Honorate, honorifice,

reverenter. M. A.

Böcsületesség. Honorificentia. M. A.

Böcsületlen. Inhonorus. Pázm. Kal. p.

187. 221. Pred. p. 1213.

Böcsületlenség. Pázm. Kal. p. 297. Mo-

noszlai Hit olt. p. 116.

Böcsületlenül. Pázm. Kal. p. 300.

Böcsületre való. Aestimatorius.

Böcsülés. Aestimatio, honoratio. M. A.

Meg böcsülés. Taxatio, aestimatio. M. A.

Böcsülhető. Aestimatorius. M. A.

Böcsülhetetlen méltóságú. Pázm. Pred. p.

863.

Meg böcsülhetetlen. Inaestimabilis. Pázm.

Pred. p. 41. M. A.

Böcsülő. Venerator, aestimator. M. A. it.

Taxator.

Ember-böcsülő.

Böcsültet, böcsülteti. Curat aestimari.

El böcsülteti. Curat abaeimari.

Böcsültt. Aestimatus. M. A.

BÖD.

BÖD.

Böd be, böd. Ludakat be hajtó szó.

BÖDE. F. Szala Vben.

Böde' háza. F. Szala Vben.

BÖDES. E. F. Csík Székében.

BÖDÖGE. F. Győr Vben.

Egyházas Bödöge. Sz. P. Veszprém Vben.

Homok-Bödöge. F. Veszprém Vben.

BÖDÖNY. Kut-káva. kut-köpü. Sz. D.

Bödöny. E. F. Doboka Vben.

Bödön-turó (Bödöny-turó). Zólyomi Dávid' Levelében 1630. L. Tót Ferencz Protest. Hist. p. 106.

BÖF.

BÖF. Ructus. S. I.

BÖFFEN. Eructatur.

Föl böffen. Cum ructu erumpit.

Böffent, böffenti. Ructat.

Ki böffenti. Eructat.

Böffentés. Ructus, eructatio. M. A.

Böffentő. Ructans. M. A.

BÖFÖG, böfögi. Ructat. Pázm. Kal. p. 1088.

Belé böfög. Irructat. M. A.

Ki böfögi. Eructat.

Reá böfög. Irructat. M. A.

Böfögés. Ructus, ructatus, eructatio. M. A.

Böfögő. Ructator, ructuosus. M. A.

Böfögőgel. Ructitat. M. A.

BÖG.

BÖG. Nodus, tuber, geniculum. Sz. D. S. I.

Bög. Sz. P. Pest Vben.

BÖGELLŐ alis Bögölő. F. Posony Vben.

BÖGÖD. Sz. P. Fejér Vben.

BÖGÖLY. Tabanus, asilus. M. A.

Bögöly-Patony. F. Posony Vben.

BÖGÖT. F. Vas Vben.

Bögöte. F. Vas Vben.

BÖGÖZ, bögözi. Nodat, geniculat. Sz. D.

Bögöz. E. F. Udvarhely Székében.

BÖGRE. Urceus. M. A.

BÖGY.

BÖGY. Ingluvies, rumen volatiliium. S.

I. Ventriculus volatiliium. M. A.

BÖGYE. Ejus rumen. Meg tellett már a'

bögye. km.

BÖGYKE.

Hegyke bögyke. Csuzi Tromb. p. 280.

BÖGYÖK.

Bögyökös. Protuberans, turgidus.

Bögyökös korszó. Amphora in medio

protuberans.

BÖGYÖS. Pectorosus, v. elatus. S. I.

Bögyös aszszony. Sz. D. Pectorosa mulier.

Bögyös galamb. Columba gutturosa.

Bögvös kontyos madár. Faludi N. E.

p. 196.

Bögvös korszó. Gutturium.

Tele bögyös. Csuzi p. 632. Plennm habens

ventriculum.

Bögvösül. Pectorosus fit.

BÖGYÖSZKEDIK. Reá tartja magát. Sz. D.

BÖGYÜ.

Nagy bögyü.

Szép bögyü.

BÖH.

BÖH.

BÖHÖNY.

Böhönye. MV. Somogy Vben.

BÖJT.

BÖJT. Jejunium, quadragesima, carnis, privium. M. A. Teli hassal könnyű a' a' bőjtöt dicsérni. km.

Bőjt' dereka. Faludi E. M. p. 249.

Böjt' eleje. Initium quadragesimae.
 Böjt-elő-hó. Februarius. M. A.
 Böjt' elő-hava. Idem.
 Böjt-fő-szerda. Primus quadragesimae dies Mercurii, s. dies cinerum. Eszterházi Tamás Hunn. ford. p. 478.
 Böjt-köz.
 Böjt-közben. Intra jejunium.
 Böjt-középig. Pázm. Pred. p. 407.
 Böjt-más-hó. Martius. M. A.
 Böjt' más hava. Idem.
 Böjt-szegés. Pázm. Pred. p. 558.
 Böjt' utólja.
 Hoszszú böjt. Tasi Gáspár. p. 65. A' ki sok zabálló csőtörtököt tart, hoszszú böjtre szorúl. km.
 Köteles böjt. Jejunium de praecepto. Negyvennapos böjt. Quadragesima. Szabott böjt. Pázm. Kal. p. 297.
 Száraz böjt. Csuzi Tromb. p. 49.
 BÖJTI. Quadragesimalis. M. A.
 Böjti boszorkány. Úgy néz, mint a' böjti boszorkány. km.
 Böjti eledel. Cibus esurialis.
 Böjti eleség. Victus sine carne.
 Böjti étel. Idem.
 Böjti nap. Dies esurialis.
 BÖJTJE. Ejus jejunium. Beteg ember' böjtje, részeg ember' imádsága. km.
 BÖJTÖL, böjtöli. Jejunatio, jejunando sacrat. Ki böjtöli. Ki böjtölte a' nagy böjtöt. Integram quadragesimam jejunando extrahit. Meg böjtöli. Jejunando sacrat.
 Böjtölés. Jejunatio, jejunitas. M. A.
 Böjtölő. Jejunator.
 BÖJTÖS. Böjtöt tartó.
 Böjtös Szent János. Joannes jejunator.

BÖK.

BÖK. Pungit, figit.
 Által böki. Transfigit.
 Belé böki. Infigit.
 Föl böki. Suffigit.
 Ki böki. Expungit.
 Le böki. Defigit.
 Meg böki. Pungit, figit. S. I. Meg bökte a' Sz. Tamást.
 BÖKCSE. Stomoxis. S. I.
 BÖKDÖS, bökdösi. Punctit. Sz. D. Szúrkál.
 BÖKDÖZ, bökdözi. Idem.
 BÖKE. Curvus, tortus, reflexus, nodosus. M. A.
 Bökény. Sz. P. Csongrád Vben. F. Ugocsa Vben.
 Bökény. E. F. Kolos Vben. g. Krumendorf.
 BÖKET. Punctura, punctum, fixura.
 BÖKÉS. Punctio, fixa.
 BÖKKEN. Titubat, vacillat. M. A.
 Bé bökken valakihez. Sz. D.
 Belé bökken, belé botlik. Sz. D.
 Reá bökken (Reá ütközik.) Incaute supervenit. PP.
 Bökkenés. Titubatio, vacillatio, haesitatio, talipedatio, offensio. M. A.
 Bökkenő. Offensator, it. locus salebrosus, salebra. M. A. Ez ám a' bökkenője. Hinc illae lacrimae. M. A. Ne kerengsd annyit, mondd ki a' bökkenőjét. km.
 Bökkenős. Faludi N. A. p. 240.
 Bökkent, bökkenti. Botlatja. Facit vacillare.
 BÖKÖD böködi. Punctit. Sz. D.
 Böködés. Iterata punctio. Sz. D.
 BÖKÖNY F. Szabolcs Vben. E. Sz. P.

Kolos Vben.
 BÖKÖ. Pungens.
 Bökö légy. Stomoxis. Stechfliege. S. I.
 Bökö szó. Dipterium aculeatum, asperae facetae. S. I.
 Bököcse: bökö veszszoecske Sz. D.
 Tüske-bököcse. Sz. D.
 Bökök. Puncturosus. A' rózsa szép, és jó illatu, de bökök a' tuskéje. km.
 Bökök ökör. Bos cornupeta.

BÖL.

BÖL.
 BÖLGYÉN. (alsó, fölső.) FF. Nyitra Vben.
 BÖLKÉNY. (Magyar, oláh.) E. FF. Torda Vben.
 BÖLÍNÝ. Bison, vison. M. A. PP.
 BÖLÖMBÖL. Clamat more Ardeae stellaris.
 Bölömbölő Bölöm-bika. Zrinyi 2. Ének Stroph. 4.
 BÖLÖN. (Kis, közép és nagy.) E. FF. Három szék Székében.
 BÖLÖNY. Erdei bika, jáhor, jávor. Urus. Auerochs. S. I.
 Bölöny-bika, bölön-bika, bölöm-bika: nádi v. vízi bika. Ardea stellaris. Rohrdommel. S. I. Sz. D.
 BÖLSE. (Kánya — Kápolna — Sándor — Sziget —) FF. Abauj Vben.

BÖLCS.

BÖLCS. Sapiens, doctus, eruditus, philosophus. M. A.
 Bölcs ember. Nincs olly bölcs ember, kit a' bor meg nem bolondít. km.
 Bölcs' háza. Major Liptó Vben.
 Bölcs-név. A' tudatlanok között könnyű bölcs-nevet szerezni. km.
 Világi bölcs. Philosophus. S. I.
 BÖLCSSELKEDik. Philosophatur, sapit. M. A. CM.
 El bölcselkedik.
 Bölcselkedés. Philosophatio, philosophia.
 Bölcselkedő. Philosophator, philosophus.
 BÖLCSÉN. Sapienter, erudite. M. A.
 BÖLCSÉS. Sapientulus, eruditulus.
 Bölcseskedik. Faludi N. A. p. 130.
 BÖLCSÉSÉG. Sapien ia, doctrina. M. A. A' bölcsesség leg jobb úti költség. km.
 Bölcsesség-szerető. Philosophus. CM.
 Bölcsesség' titka. Faludi E. M. p. 249.
 BÖLCSI. Sz. P. Bihar Vben.
 BÖLCSKE. F. Tolna Vben.

BÖMB.

BÖMB. Sonus boum.
 BÖMBÖL, bömböli. Boat, mugit. M. A. Mód nélkül bömböl. Suilla harmonia. Meg bömböli. Demugit.
 Bömbölés. Boatus. M. A. Pázm. Kal. p. 74. Pred. p. 7.
 Bömbölő. Boans.
 Bömbölve. Boando. Faludi N. A. p. 165.

BÖMM.

BÖMM. Vox ursi.
 BÖMMÖG. Ursinum sonum edit. Bömmög mint a' medve. Dug. km. 1. R. p. 198.
 Bömmögő. Idem in nota.

BÖND.

BÖND.
 BÖNDÖ. Epigastrion. M. A. CM.
 Nagy böndő. Tanagraeus cetus. M. A.

BÖNG.

BÖNG. Böngeni a' méhek szoktak. Sz. D.
 Böngés: dongás. Sz. D.
 BÖNGÉSZ, böngészi. Sonitum edendo circumit, quaerit instar Apis.
 Ki böngészem Homert. Molnár János.
 BÖNGET. Mugit. M. A.
 Böngetés. Mugitus. M. A.

BÖR.

BÖR.
 Bör-hegy, nevezetes hegy, Veszprém Vben.
 BÖRC. F. Győr Vben.
 Börcs' háza. Sz. P. Veszprém Vben.
 BÖRDÖCZE. F. Szala Vben.
 BÖRDÖN. Torok nem bördön. km. Dug. 1. R. p. 79.
 BÖRGÖLIN. F. Vas Vben.
 BÖRGÖND. Sz. P. Fejér Vben.
 BÖRKÖS. Sz. P. Borsod Vben.
 BÖRMÉNY. (Nagy, kis.) E. Sz. P. Kolos Vben.
 BÖRÖLLŐ. Sz. P. Veszprém Vben.
 BÖRÖNY.
 Böröny-szilva. Lippai Gy. K. p. 175.
 Börönyd, börend. F. Szala Vben.
 BÖRZSA. Sz. P. Veszprém Vben.
 BÖRZSÖNY. Bresillum. M. A.
 Börzsönybe teszi a' toját.
 Börzsöny. MV. Hont Vben. Sz. P. Tolna Vben.
 BÖRVÉLY. F. Szatmár Vben.
 BÖRZÖNCZE. MV. Somogy Vben. F. Szala Vben.

BÖRBITÉL.

BÖRBITÉL. Demurmurat, blaterat. M. A.
 L. Berbitél.
 El börbitéli. Zvonárics. Post. 1. R. p. 84.

BÖRBÖNCZE.

BÖRBÖNCZE. Pixis. M. A.
 Dohányos börböncze. Pixis tabaccaria.
 Faludi E. M. p. 67.

BÖRHE.

BÖRHE. Subligaculum, subligar, perizoma. M. A. L. BERHE.

BÖRTÖN.

BÖRTÖN. Praeco, carnifex, stentor. M. A. Fogház, tömlöcz. Sz. D.
 BÖRTÖNÖS: tömlöcz-tartó, rabokra vigyázó. Sz. D. Custos carcerum. Szirmai Parab. p. 92.

BÖS.

BÖS. MV. Posony Vben.
Bös' háza. E. F. közép Szolnok Vben.
Bös-törő. Pistillum. S. I.
BÖSÖVÉNY. Cicutaria. PP. Baraboly. Sz. D.
BÖSTÖRKÖDik. Jurgia serit, rixas excitat.
Vajda 3. K. p. 398.

BÖZSE.

BÖZSE. Elisabetha juvenula.

BÖSZ.

BÖSZ.
Bösz-ér. Sz. P. Pest Vben.
BÖSZÉNY.
Böszény' fa, Böszén' fa. F. Somogy Vben.
BÖSZME. Együgyü-ostoba, és mindennek
vakmerőn neki menő. Illy értelemben
hallottam 1826. Ján. 8.
BÖSZÖRMÉNY. MV. Bihar Vben.
Hajdu-böszörmény. Hajdu-város.
BÖSZTÖR. Sz. P. Kis Kunságban.

BÖT.

BÖT.
BÖTE.
Böte' fa. F. Szala Vben.
BÖTKÉ. Bruscum, bulbos. M. A. Tölgyfa'
csomója, taplója, v. csomós fejes fű, mint a'
hagyma. Sz. D. A' tölgyfának fodros csomója,
bötke. CM.
Bötkés. Bulbosus. M. A.
BÖTKÖDik: túvel mivel által lyuggatja. Sz. D.
Bötködés a' vásznon, papiroson. Sz. D.
BÖTKŐ. Nodus, geniculum, tuber. M. A.
Bötkőjít el irtja. Enodat. M. A.
Bötkőnkint. Geniculatim. M. A.
Bötkős. Geniculatus, nodosus. M. A. CM.
Bötkősödik. Tuberat. M. A.
BÖTÖK. Nodus. Csomó. CM.
Bötkős. Nodosus. Csomós. CM.
Bötköt köt. Nodat. CM.
BÖTYÖK, bötykő. Nodus, tuber, protuberantia.
S. I.
BÖTKÜ.
Három bötkü. Trinodis. CM.

BÖTÜ

BÖTÜ, BETÜ. Litera, **gramma.**
Böti' értelme.
Sensus literae.
Böti-rand
Alphabetum. S.
Böti-szedés.
literarum.
Böti-szedő. Collector literarum, typhotheta.
Böti szerint. Ad literam.
Böti-vetés. Algebra. Dugonics.
Böti-vető. Algebra. Sz.
Böti-vetés. Algebra. Sz.
Böti-vetés. Algebra. Sz.
Böti-vetés. Algebra. Sz.

* Arány-bötük. Faludi T. É. p. 79.
Arasznyi bötük. Literae trabales. Vajda 3. K. p.
520.

Barát-bötük. Literae Monasticae.
Gottus-bötük. Literae Gothicae. Faludi N. U.
p. 178.

Jóta-bötü. Faludi U. É. p. 8. R. p. 101.
Köve-bötük. Faludi U. É. p. 62.

Idem, ibidem.
Nulla-bötük. Faludi N. E. p. 159.

Szegletes bötük. Faludi T. É. p. 9.

BÖTÜI. Literalis.

Böttüi értelem. Sensus literalis.

BÖTÜNKÉNT. Per literas, de litera ad literam.

BÖTÜZ, böttüzi. Syllabisat.

Ki böttüzi. Exsyllabisat.

Böttüzés. Syllabisatio.

Böttüző. Syllabisans, syllabisator.

BÖZ.

BÖZ.

BÖZÖD. E. F. Udvarhely Székében.

BÖZNYE. F. Bihar Vben.

BŐ.

BŐ.

BŐ, BŐV. Copiosus, amplus, prolixus. M. A.

Bő. MV. Soprony Vben. Sz. P. Somogy

Vben. E. F. Maros Székében.

Bő beszédű. Multiloquus. M. A.

Bő bugyogó.

Bő kezű. Munificus, liberalis, dapsilis. M. A.

Bő kezűen. Liberaliter. M. A.

Bő kezűség. Liberalitas, munificentia. M. A.

Bő nadrág.

Bő népü. Frequens, copiosus, populosus. S.

I.

Bő Sárkány. F. Soprony Vben.

Bő szavü. Disertus, eloquens.

Bő tollú. Stylum amplum habens.

Bő vérü. Sangvinosus, sanguine abundans.

S. I.

Bő vérűség. Plethoria, abundantia san-

gvinis. S. I.

* Olly bő. Hodierna pronunciatione: Öl bő

(sicut dölog tévő nap, loco: dolog tévő.) F.

Vas Vben.

Száraz Bő. Sz. P. Heves Vben.

Tisza Bő. F. Heves Vben.

BŐBEN bűdös, szűkben édes.

BŐD. R. Subfertilis.

Bőd. FF. Abauj és Vas Vben. Sz. PP.

Csongrád és Pest Vben. E. F. belső

Szolnok Vben.

BŐNY. (Bő hony?) F. Győr Vben.

BŐS. Abundans, copiosus, amplus.

BŐSÉG. Abundantia, copia.

Bőség' szarva. Cornucopiae.

Bőséges. Superfluous. CM.

Bőségesen. Abundantissime. CM.

Bőségesség. Superfluitas. CM.

BŐVE valaminek. Copia, abundantia ali-

cujus rei.

BŐVEBB. Amplior, copiosior.

Bővebbed. R. Subcopiosus, plusculus.

Bővebben. Plenius, largius, amplius, co-

piosus, fusius.

BŐVELKEDik. Abundat, redundat, exuberat.

M. A.

Bővelkedés. Affluentia, redundatio. M. A.

Bővelkedő. Copiosus, redundans. M. A.

BŐVFN Abunde affatim affluenter copiose
cumulate, large, largiter, laxe,
liberaliter, opime, opipar*, profuse,
prolixo, obertim. M. A.

Bőven adakozik. Largitur.

Bőven adakozás. Largitio. M. A.

Bőven adó. Largitor, munificus. M. A.

Bőven folyó. Largifluus. M. A.

Bőven költ. Prodigit sumtus, profundit,
dilapidat. M. A.

Bőven költés. Profusio. M. A.

Bőven költő. Profusus. M. A.

BŐVES. Faludi Sz. E. p. 96. N. E. p. 189. Pázm.
Pred. p. 192.

Bőves tárház. Faludi. E. M. p. 237.

Bőveskedik. Abundat.

Bőveskedő. Abundans. M. A.

BŐVÍT, bővíti. Auget, ampliatur, amplificat. S. I.

El bővíti. Abundare facit. M. A.

Meg bővíti. Ampliat, locupletat, foetat,
abundare facit. M. A.

Bővítés. Ampliatio.

Bővítő. Ampliator.

BŐVSÉG. Abundantia, copia, redundantia,

ubertas. M. A.

Bővséges. Copiosus. M. A.

Bővségesen. Abundanter, copiose. M. A.

BŐVÜL. Angetur, ampliatur. S. I.

El bővül. Augescit, augetur, multiplicatur.
S. I.

Meg bővül. Augescit, multiplicatur,
abundare incipit. M. A.

BŐCSÓ.

BŐCSÓ, BŐLCSÓ. Cunae, cunabula. M. A.

Bőcső-rengetés. Cunarum agitatio,

motitatio.

Bőcső-rengető.

Bőcső-rengető madzag. Vajda 2. K. p.

374.

Fa-bőcső. Ezt sem fa-bőcsőben ringatták.
km.

BŐCSŐBELI gyermek. Faludi E. M. p. 238.

BŐCSŐLI. Ad cunas pertinens. M. A.

BŐCSŐJE. Ejus cunae. A' mely bőcsőjéből
nagy hamar sírba hág. km.

BŐCSÓS. Habens cunas.

Bőcsős gyermek. Infans cunis incubans.

M. A.

BŐCSÓZTETI, bölcsőzteti. Pázm. Pred. p. 1273.

In cunis detinet.

BŐG.

BŐG. Mugit, boat. Idegen ökor haza felé bög.
km.

Bele bög. Immugit. M. A.

Ki bögi. Emugit. M. A.

Reá bög. Admugit. M. A.

Viszsa bög. Remugit. M. A.

BŐGET. Balat, boat, mugit. M. A.

Meg bögeti. Demugit. M. A.

Bőgetés. Balatus, boatatus, mugitus. M. A.

Bőgető. Mugiens, boans, balans. M. A.

Bőgető madár. Ulula. M. A.

BŐGÉS. Mugitus, boatatus. M. A.

BŐGÖLY. Tabanus, asilus. M. A.

BŐGŐ. Mugiens, boans.

Bőgő hegedü. Pandura, barbitos gravis. A'
részeg ember még az eget is bögőnek
nézi. km.

Bőgő síp. Tibia utricularis. S. I.

Bőgős. A' bögő hegedüt vonó.

	BŐR.		503.
BŐR. Corium, pellis, cutis, tergus, byrsa. M. A.	Szattyány-bőr. Corium ovillum. S. K.		BRIA.
Bőr alatt való. Subcutaneus, subtercutaneus, intercus, intercutaneus. M. A.	Tehén-bőr. Corium vaccinum. S. K.		BRIA.
Bőr alatt viszkettető serke. Acarus. M. A.	Tinó-bőr.		Gaz-bria.
Bőr' alja. Caro sub cutem. S. I.	Ürü-bőr.		
Bőr' aljai. Subcus, subcutaneus. S. I.	Vidra-bőr. VVL.		BROSA.
Bőr' aljai víz. Aqua subcus, intercus. S. I.	BŐRBÜL való. Coriaceus, tergínus. M. A.		BROSA.
Bőr' aljai tetü. S. I.	BŐRE. Ejus pellis. Ha nincs szőre, vagyon bőre. Si non potest aere, luat pelle.		Brosál. Prosas decantat.
Bőr-csáváló, bőr-érlelő. Sz. D.	Bőrében jár a' dolog. km.		Brosálás. Prosarum decantatio. M. A. PP.
Bőr-csont. Sceletum vivum. S. I.	Bőrével fizeti meg. km.		BROSMITÁL. Prosas decantat. L. Prosal. M. A.
Bőr-egér, bőr-madár. Vespertilio. S. I.	Erőtlen, mint a' BŐRÉBŐL KI vetkőző kigyó. km.		BRÚG.
Bőr érlelő. Sz. D.	Kiki a' maga bőrét viszi a' vásárra. km.		BRÚG.
Bőr-foszlás a' köröm' tövéen. Reduvia. S. I.	Meg nem fér a' bőrében. km.		BRÚGATYÓ. Bizonyos játék-eszköz. S. I.
Bőr' föl törése, járás miatt hévi időben, az al-felen. Intertrigo. M. A.	Nem lennék a' bőrében. km.		Keresztül fúrta, és ki üresített diobul csináltt játszó eszköz. Sz. D.
Bőr-fű. Conferva. S. I.	BŐRKE. Pellicula nunc detor e: Bürke; úgy terjed a' böcsülete, mint a' szalonna bőrke (bürke) a' tűzön. km.		BRÚGÓ. Barbitos gravis. Bassgeige. S. I.
Bőr-gyártó. Alutarius. M. A.	BŐRÖD. R. Pellicula.		Bögő hegedü, bordó hegedü, morgó hegedü. S. I.
Bőr-harang. Valaki meg szakad az Uraság' dolgán, ollyat bőr-haranggal fizetnek ki Budán. Dug. km. 1. R. p. 279.	Bőrödzik. Pellicula obducitur.		
Bőr-hámlás, korpázás. Porrigo. PP.	Bé bőrödzik. Pellicula inducitur.		BU.
Bőr-hártya. Epidermis v. charta pergamena. S. I.	BŐRÖL, bőröli. Verberat.		
Bőr-hid. Midőn az ellenség a' folyó vízhez szorítatik, hogy a' vízbe vész, és a' győzedelmese a' bele vezett ellenségnek testein gázolnak által, akkor mondatik „hogy bőr-hidon mentek által.“ it. Traductio militum per utres. Kis Koss Mihály Halotti Beszéd 1757. Gróf Festetics József fölött. p. 10.	Meg bőröllek: korbácsollak. Sz. D.		BU CZ.
Bőr-mives, bőrbül mivelő, u. m. keztyüs, szíj-gyártó 's a' t. S. I.	BŐRÖS. Pellitus, pelle obductus.		
Bőr-nadrág. Caligae pelliceae.	Bőrös láda. Riscus. PP.		BUCZ. R. Coxa. Czomb. PP.
Bőr-ostor. Terginus. CM.	Bőrös pecsenye. Costula porcina. PP.		BUCZA. Ejus coxa. Fáj a' bucza. Sz. D.
Bőr-pais. Caetra. M. A.	Bőrösödik. Pelliculatur.		BUCZKÓ. Köpczös, czombos, zomok. Sz. D. it. Csomó.
Bőr-poklos. Elephantiacus. M. A.	Bé bőrösödik. idem. S. I.		Buczkóztatik, bulczkóztatik. Margit' Élete Prájinál. p. 296.
Bőr-poklosság. Elephantia, elephantiasis. M. A.	Bőrösül. idem.		Buczkós: csomós.
Bőr-ruha: ködmen. Pellicium. S. I.	BŐRT gyárt, bőrt készít. Fordítsd a' bőrt, csizma lessz belőle. km.		BUCZLÓ. F. Sáros Vben.
Bőr-sisak. Cudo. M. A.	BŐRTELEN. Excoriatus, cute privatus. S. I.		BUCZÓ. Asper. S. I.
Bőr-zsák. Culeus, culeum. M. A. Vr.	BŐRZIK. Pelle obducitur.		
Bőr-szék. Sella pellicea. Pázm. Pred. p. 696.	Bé bőrzik. Sz. D.		
Bőr' színe. Superficies cutis. S. I.	BŐRÖZ, bőrözi. Pelle inducit.		
Bőr-tarisznya.	Bőrözés. VVL.		
Bőr-tok. Scortum. M. A.	Bőrözet. Superficies pelliculata rei alicujus. S. I.		
Bőr-ülep. Salavári. S. I.		BÖSZ.	
Bőr-viszketeg. Formicatio. S. I.		BŐSZ.	
* Bagaria-bőr. Corium bovinum russicum. S. K.		BŐSZÜL. Vadúl, bolondúl, a' marháról mondatik. Sz. D. S. I.	
Bárány-bőr. Agnina pellis. S. K.		Bele böszül: bele bolondúl, bele dühödik. S. I.	
Birka-bőr. VVL.		Meg böszül.	
Bocskor-bőr az orczája. km.			
Borjú-bőr. Szinte annyi borjú-bőrt visznek a' vásárra, mint ökö- bőrt.		BR.	
Csikó-bőr. Pellis pulli equini.		BRASLÓ.	
Elő-bőr. Praeputium. S. I.		BRASLÓ. Telek a' Hajdu-városokban.	
Elő-bőr' gyulladása. Phymosis. S. I.			
Elő-bőr a' kocsiban.		BRASSÓ.	
Elő-bőr (a' kovácsoknál). Ventrale. S. K.		BRASSÓ. Corona, Urbs Transyl. M. A.	
Far-bőr (a' bányászoknál). Subligaculum tegens nates. S. K.		Brassó' vidéke. Districtus Coronensis.	
Hasi bőr. VVL.		BRASZLÓ.	
Juh-bőr. Pellis ovina.		BRASZLÓ. Vratislaus. L. Boroszló.	
Kigyó-bőr. Serpentes exuvia. S. K.		Braszló' várasa. Vratislavia. PP.	
Kos-bőr.		BREKEKE.	
Ló-bőr. Corium equinum.		BREKEKE. Béka-szó.	
Medve-bőr. Ursina pellis. S. K.		BREKEKÉL. Béka-módon szöll. Anal. Phil. T. IX. p. 63.	
Ökör-bőr. Corium bovinum.			
Róka-bőr. Egy rókának nem lehet két bőrért húzni. km.		BRENZA.	
		BRENZA, Brondza, Bronza. Caseus Brenensis, Burenda. Brinsenkäs. S. I. Lippai ht. Berenza. Cal. Oec. p. 46.	
		BREVIÁR.	
		BREVIÁR. Breviarium. Monoszlai Hit oltalm. p.	

- Bucus-járás. Pia processio, religiosa peregrinatio. S. I. Pázm. Kal. p. 764. Könnyen veszik föl, mint a' bucsú-jarást km. Dug. 2. R. p. 98.
- Bucus-járó. Peregrinator religiosus, peregrinus ex devotione. S. I.
- Bucus-lakzi. Coena viatica, v. epulae encoeniorum. S. I.
- Bucus-levél. Ablass-brief. Zvonárics Postilla 1. R. p. 85. Tasi Gáspár p. 175.
- Bucus-nap. Dies encoeniorum, dedicationis templi. S. I.
- Bucus-szó. Faludi E. M. p. 62.
- Bucus-vétel. Valedictio. M. A.
- Bucus-vétlen. Discedens sine scitu aliorum. Prágai p. 166. „Az élet gyakorta búcsú-vétlen el szakad tőlünk“ it. p. 266.
- Bucus-vétlenül. Absque valedictione. S. I. Teljes Bucus. Indulgentia plenaria. Vég-bucus. Faludi E. M. p. 22.
- Bucus. (Habens indulgentiam) Indulgentiarius. M. A.
- Bucus levél. Zvonárics 1. R. p. 748. Tasi Gáspár p. 176.
- Bucus nép. Peregrinatores ex devotione.
- Bucus át. Indulgentias largitur, dimittit. M. A.
- Bucus jár. Loca sacra devotionis causa adit. Egygyütt járnak a' bucsut. km. Dug. 1. R. p. 66.
- Bucus vesz. Valedicit. M. A. Bucus vett esztől. Dug. km. 1. R. p. 107.
- Bucuszik, bulcsuzik. Valedicit. Faludi U. E. 1. R. p. 142.
- El bucsuzik. Pázm. Pred. p. 397. Valedicit. M. A.
- Ki bucsuzik. Faludi N. E. p. 162. T. É. p. 27.
- Bucsuzás. Valedictio.
- Bucsuzó. Valedicens.
- Bucsuzó ének. Faludi E. M. p. 61.
- Bucsuzó félben van. Est in procinetu valedictionis, discessus. Faludi N. A. p. 57.
- Bucsuzó szépségek. Faludi U. E. 2. R. p. 29.
- Bucsuzatlan: bucsú-vétlen. Bucsuzatlan el mentt. Abiit, quin valedixisset.
- Bucsuztat, bucsuztatja. Facit loco alterius valedictionem.
- El bucsuztatja.
- Bucsuztatás. Facta in persona mortui valedictio.
- Bucsuztató. Valedicens in persona mortui.
- Bucsuztató ének. Cantilena valedictoria in persona mortui decantari solita.
- Bucsuztató versek. Versus valedictorii.
- BUDA.**
- BUDA. Buda, Metropolis Ungariae. M. A. Meszsze Buda sánta ebnek. km. Buda alatt. Ad Budam. Több veszett Buda alatt. km. Buda' fa. FF. Baranya és Szala Vben. Buda' háza. F. Ung Vben. Buda-keszi. F. Pest Vben. Buda-Örs. F. Pest Vben. Buda' telke. E. F. Kolos Vben. Buda-vár. F. Szala Vben. Buda' vára. Arx Budensis. * Kis Buda. F. Szala Vben. Sz. P. Heves Vben. Mike-Buda. Sz. P. Pest Vben. Oláh-Buda. E. F. Kolos Vben. Ó Buda. Vetro Buda, Buda vetus. Szász-Buda. E. F. Segesvár Székében. Új Buda. Sz. P. Kolos Vben. BUDAI. Budensis, Budaes. M. A. Budai bor. A' Budai piros bor nyelvű. km. Budai csonka torony. Pázm. Pred. p. 1076. Budai fürdő. Balneum Budense. Budai mérték. Budai mértékkel fizet. km. Budai vékával fizet. Dug. km. 1. R. p. 262. BUDÁBAN. Mi hír Budában? — BUDÁN. Csak egyszer volt Budán kutya-vásár. km. Lásd Magyar Hirmondó 1792. 2-dik Szakasz. p. 162. Kinek lova nincs, Budán is gyalog jár. km. BUDÁRA. Sokáig ér a' sánta kutya Budára. km. BUDÁRÚL. Ha Budárúl jött volna, sem hinném. km. Szirmai Parab. p. 7. Meg jött Antal Budárúl, zöld ágot hozott orrában. Profectus ad Apaturia rediit Majo. K. V. p. 424. BUDÁTÚL. Oly meszsze jár tőle, mint Bécs Budátúl. km. BUFA. BUFA. Buccosus. M. A. PP. Bufál, bufálja. Buccas verberat. M. A. Meg bufálja. BUFTI. Nagy pófájú, nagy fejű. BUGY. BUGY. Sonus aquae ferventis, bullientis, scaturientis, v. aëris ex aqua erumpentis. Bugy, bugy. Bugy-borék. Bulla. S. I. Bugy-borékos. Bullosus. Biró Márton Micae. p. 346. Bugy-borékol. Bullat, bullit. Sz. D. Paraszt Kalandárium. Bugy-fa, vizet ütő, és zavaró halász-fa. S. I. BUGYA. Egye-bugya. BUGYGYAN. Bullat, ebullit. M. A. Föl bugygyan. Ebullit. Ki bugygyan. Ebullat. M. A. L. Bugygyanás. Bullatio. Bugygyanó. Bullans. Bugygyant, bugygyantja. Facit, ut erumpat, prosiliat. S. I. BUGYI. F. Pest Vben. BUGYKA: szűk száju bugyogós korszó. Sz. D. Bugykáz: vizet veréssel zavarja 's a' part alját bolygatja a' halászatkor. S. I. BUGYKOS. idem ac Bugyka. S. I. BUGYOG. Scaturit, strepit. M. A. Bullat, bullit, fervet, tumet, turget, protuberat. S. I. Föl bugyog. Protuberat, prosiliat. Ki bugyog. Extuberat, effervet. Bugyoga: szűk száju korszó. VV. L. Bugyogatlan hordó. Orca. CM. Bugyogó. Braccae turgidae, follicantes, prout Germani olim gestabant. S. I. Bugyogós. Turbinatus, protuberatus, capitatus, bulbosus, bulbineus. M. A. Bugyogós korszó. Brocchus. M. A. Bugyogtat, bugyogtatja. Mergit, submergit. M. A.
- A. BUGYOLA. Bulga, sarcina. S. I. Bugyoláz, bugyolázza. Tegit, operit. S. I. BUGYOROG. Bullat, bullit v. scaturit. Sz. D. BUJIK. BUJIK, buvik. Latitat, delitescit, se abscondit, recondit, occultat. A' ki ebért, gyermekéért veszekedik, pad alá bujjék. km. Által bujjik. Transreplit. Bé bujjik. Ad aliquem locum angustum contracto corpore se infert. Pázm. Pred. p. 990. Bele bujjik. Irreplit. M. A. El bujjik. Takács József Költeményei. p. 54. El buik, el buvik. Delitet, delitescit, abscondit se. M. A. Ki bujjik. Nem bujjik ki, mint a' kigyó, a' bőrből. km. BUJA. Lascivus, petulcus. M. A. Buja dög. Lues Venerea. S. I. Buja kívánatos. Procax. M. A. Buja kórság. Lues Venerea. S. I. Buja mirigy. Bubo venereus. S. I. Buja szerelem. Venus vulgivaga. Sz. D. Buja tűz. Urigo. S. I. Bujaság. Luxus, lascivia, libido. M. A. Szorgos munka felejteti a' bujaságot. km. Bujaságos. Csuzi, Tromb. p. 504. Bujálkodik. Lascivit, luxuriatur, libidinatur. M. A. Bujálkodás. Lascivia. Faludi N. U. p. 43. Bujálkodó. Libidinosus, luxuriosus. M. A. Bujálkodva. Libidinose. M. A. Buján. Lascive, petulanter, v. fertiliter. Pázm. Pred. p. 26. Buján terem a' rozszz fű. Sz. D. BUJÁS, buvás. Absconsio, occultatio, latitatio, secreti captatio. S. I. BUJDOG. Pázm. Pred. p. 206. BUJDOKLIK. Errat, latitat, mergitur. M. A. Bujdoklás. Pázm. Pred. p. 1192. Bujdokló. Pázm. Pred. p. 874. BUJDOSIK. Errat, vagatur. M. A. Heverő testben bujdosik az elme. km. it. Peregrinatur. Bujdosik. Bujdosik szegény árva Deák. Bé bujdosik. Immigrat. Zvonárics. 1. R. p. 262. El bujdosik. Pázm. Pred. p. 654. El budosik. Pererrat, aberrat, abscedit. M. A. Demigrat. Ki bujdosik. Emigrat.

Bujdosás. Erratio, vagatio. M. A. it. Peregrinatio. PP.
 Bujdosás ember' élete. Sz. D. Peregrinatio est vita hominis.
 Bujdosó. Errabundus, vagabundus, migratorius.
 Bujdosó csallán. Marrubium nigrum.
 Cs. Bujdosó csillag. Planeta, stella erratica. Pázm. Kal. p. 700.
 Bujdosó gondolatok. Faludi E. M. p. 238.
 Bujdosó köszvény. Arthritis vaga, morbus articularis. PP.
 Bujdosó kurva. Circulatrix. S. I.
 Bujdosó levél. Sz. D. Literae commeatus.
 Bujdosó madarak. Aves commeantes. S. I.
 Bujdosó pohár, kerengő duska. Ez a' pohár bujdosik, éljen a' barátság.
 Bujdosó társ. Faludi T. É. p. 90. Socius peregrinationis.
 Bujdosóba jut. Pázm. Pred. p. 775.
 Bujdosóba megy: el utaz. S. I.
 Bujdosva. Vage, erratice,
 Bujdostomkor. Sz. D. Quando ego peregrinabar.
 BUJHATIK. Potest se abscondere, occultare. Erővel nem bujhatom a' földbe. km.
 El bujhatik előle. Non potest se cum eo conferre, aequiparare.
 BUJKÁL. Se identidem abscondit, occultat. Pázm. Pred. p. 467.
 Bujkálás. Iterata occultatio.
 Bujkáló. Identidem se abdens.
 Bujkáló félelem. Sz. D.
 Bujkáló nap.
 Bujkáló nyáj. Pázm. Kal. p. 1081.
 Bujkálós.
 Bujkálóst játszik.
 BUJNA.
 Bujnán szaporoszik. Lippai Virágos Kert.
 p. 53.
 Bujnaság. Lippai Virág. K. p. 48.
 BUJÓ, buvó. Se abdens, occultans.
 Bujó hely. Latibulum.
 Bujós, bujósdi, bujóska. Bizonyos játék. S. I.
 Bujóskáz. Bujóskát játszik. Sz. D.
 BÚJT, bujtja. Facit ut abdat, occultat, submergit infra terram. it. Concitat. L. bővebben BOJT.
 Föl bújtja. Concitat. S. I.
 Bujtár. Subopilio.
 Bujtárkodik. Agit subopilionem. Biró Márton. Micae. p. 276.
 Bujtás. Concitatio v. propagatio palmitis. S. I.
 Bujtogat, bujtogatja. Concitat, incitat. S. I.
 Bujtat, bujtatja. Facit ut alter se abscondat.
 Belé butatja. Ördögöt bujtatta belé.
 El bujtatja.
 Pad alá bujtatja. Sub scamnum cogit. M. A.
 BUVÁK. Mindent föl buvó v. bujó. Sz. D. BUVÁR. Mergus, homo marinus. PP. Buvár-kutya. Canis ponticus. PP.
 Buvár-lud. Merganser. Tauchergans. S. I. Buvárkodik. Agit urinatore. S. I.
 BUVÓ. Se abdens.
 Buvó hely. Latebra. S. I.

Által buvó fű. Perfoliata. PP.

BUK.

BUK. Casus, lapsus. S. I.
 Buk-fencz. Volutatio in gryum. Buk-fenczet hányt. Czigány-kereket hányt. S. I.
 Buk-fity. Idem. S. I.
 Kecse-buk. Idem.
 Kecse-bukot hány. In caput prolabitur. PP.
 BUKIK. Cedit, prolabitur v. inclinatur v. caput submittit.
 Alá bukik. Caput submittit.
 Bele bukik. Immergitur.
 El bukik. Demergitur.
 Elő bukik. Prosilit.
 Föl bukik. Subsilit, caput ex aquis attollit.
 Ki bukik. Exsilit, emergit.
 Le bukik. Cernuit, incurvat se, inclinat se. S. I.
 Meg bukik. Cedit v. mergitur v. lusum perdit, successu destituitur. S. I. Meg bukott a' nyúl. Sz. D.
 Meg bukott a' játékban.
 BUKÁS. Lapsio, prolapsio. S. I.
 BUKÁZ. Vízet zavar halászáskor.
 Bukázás. Turbatio aquae fine piscationis.
 Bukázó.
 Bukázó háló. Rete, quo pisces turbata studio aqua capiuntur.
 BUKDOGÁL. Urinat v. caespitat. S. I.
 BUKDOKLIK, (mint haldoklik) víz alá ereszkedik. Sz. D.
 BUKDOL a' vízben. Urinat. PP.
 BUKDOSIK a' vízben. Urinat. M. A.
 BUKKAN. Caespitat.
 Be bukkan, bé bukkant a' házba: bé botlott. Sz. D.
 Elő bukkan. Se repente profert.
 Föl bukkan. Vajda 3. K. p. 110.
 Ki bukkan, ki bukkant az ablakon. Sz. D.
 Le bukkan. Se demittendo occultat.
 Reá bukkan: hirtelen reá talál. Impingit, incidit, offendit. S. I.
 Bukkanás.
 BUKLA. E. Hegy Szeben Székében.
 BUKORVÁNY. F. Bihar Vben.
 BUKÓ.
 BUKRA. Ad lapsum, inclinate.
 Bukra van a' bordó alás. Holottom Ságbon a' Bor-fejőmtől 1825. Maj. 11. It. 1818 Jul. 6-án midőn a' Pajtám' födelét raknák, és a' homloklát némelyek igen alá eresztetni akarnák, egy ellenkező azt mondá „De így igen Bukra leszsz.“
 BUKTAT, buktatja. Mergit, v. dejicit, sternit, detrudit, praecipitat. S. I.
 Belé buktatja. Immergit.
 Le buktatja. Demergit.
 Meg buktatja. Demergit v. facit, ut alter lusum perdat.

BULI.

BULI.
 BULIKOL: galamb-módra nyög. Sz. D.
 Bulikló. Cyöngyösi Munk. 2. Darab p. 435.

BULY.

BULY. F. Szabolcs Vben.

BULYA. R. most Buja. Lascivus, salax,
venereus. S. I. Török-aszszony. Sz.
D. Mulier v. uxor turcica. PP.
Bulya szövet. R. Byssus, tela luxuriae. S. I.
Bulya-vászon. Tela coa, coa vestis, byssus.
PP.
Bulyább a' verébnél. Hedera lascivior. S. I.

BUNDA.

BUNDA. Vestis hyemalis, pelle subducta. PP.
Szür: hozz fát, Pallást: rakj tüzet, Bunda:
nyugodjál. km.
Farkas-bunda.
Juhász-bunda. Dug. km. 1. R. p. 237.
BUNDÁS. Habens talem vestem hyemalem.
Bundás Geczí.
BUNDÁZ, bundázza. Tali se veste byemali
instruit.
Föl bundázta magát.

BUNKÓ.

BUNKÓ. Tuber, nodus. S. I.
BUNKÓCZ. F. Ung Vben.
BUNKÓS. Nodosus, tuberosus.
Bunkós bot. Fustis nodosus. S. I. Sz. D.
Bunkós buzogány. Clava capitata. S. I.

BUR.

BUR. Erdő Nyitra és Posony Vkben.
BURA. F. Heves Vben.
BURDÓ. Gyalogok' háti turbája. Ascopera,
saccus coriaceus, culeus sarcinarius. PP.
BURGONYA. Solanum tuberosum. S. I. Sz. D.
BURÍT, burítja. Borít, borítja. Contegit.
M. A.
Bé burítja. Obruit, adoperit, contegit,
obtegit. M. A.
El burítja. Submergit, demergit, obtegit,
operit, obruit. M. A.
Föl burítja. Retegit, invertit.
Ki burítja. Retegit.
Környül burítja. Circum obruit. M. A.
Le burítja. Obtegit, obvolvit.
Meg burítja. Obducit. M. A.
Reá burítja. Adoperit, obvelat.
Burítás.
El burítás. Zvonárics M. Post. 1. R. p. 29.
Buríték. Velamen, operimentum. M. A.
Burító. Tegulum. M. A.
BURJÁN: giz gaz, haszontalan fű, gyom a'
kertben. Sz. D. Nagy István Márt. Coron.
p. 121. Csuzi p. 498.
Burján' fatva. E. F. Hunyad Vben.
Burjános. E. F. Kolos Vben.
BUROGAT, burogatja.
Be burogatja.
Le burogatja.
BUROK. Frons, dis. PP. 2. Cyermek-tartó
lantorna. Secundae. M. A. Galea
infantum. PP.
Burokban született. Infans galeatus. PP.
Burokja. Ejus secundae. Természet' bu-
rokja. Biró M. Micae p. 153.
Burkol, burkolja. Csomóba kötözi, bé takarja,
födözi. Sz. D.
Burkolat: csomólék, kötőlék. Sz. D.
Burkos. Frondosus, nemorosus. PP.

- Burkosodik: gallyasodik, sűrű ágokat ver, hajt. Sz. D.
 Meg burkosodik. Vajda K. É. 1. K. p. 8.
 Burkozik. Se involvit. S. I.
 Be burkozik.
 Ki burkozik. Ki burkozott. (fölhóbül, homályból ki jött) a' nap. Sz. D.
 BURONG. Involutur, tegitur.
 Burongó.
 Burongó fű. Caltha, calendula. PP.
 BURÚL. Procidit pronus, it. mergitur, tegitur. M. A. Borúl.
 Bé burúl. Contegitur, obtegitur, obvolvitur. S. I.
 El burul. Submergitur, obtegitur, obruitur. M. A.
 Elejbe burúl. Accedit, provolvitur. S. I.
 Ki burúl. Evolvitur.
 Le burúl. Procidit, procumbit. M. A.
 Reá burúl. Incumbit. S. I.
 Burulás. Prolapsus, proidentia, demersio, submersio. M. A.
 El burulás. Submersio, demersio. M. A.
 Le burulás. Proidentia. M. A.
 Burúltt.
 Burúltt idő. Tempus nubilum, nebulosum, turbidum. S. I. Faludi E. M. p. 237.
 Burúltt nap. Dies nubilus, obscurus. S. I.
 BURI.
 BURI. Ludakat hívó szó.
 Buri, buri.
 BURIKOL, burukol, burukkol. Gemit instar columbarum. S. I.
 BURKUS.
 BURKUS. Burgus. Borussus.
 Burkus ország. Borussia.
 BURNÓT.
 BURNÓT. Pulvis nicotianae. L. Bornót.
 BUSA.
 BUSA.
 Busa. F. Nográd Vben.
 Busa fejtű: nagy fejtű.
 Busa képtű. Bucco, bucculentus. S. I.
 BUT.
 BUT.
 BUTA. Stupidus, hebes, obtusus. Sz. D. S. I.
 Buta elme. Ingenium hebes. Sz. D.
 Buta tőr. Verutum gladiatorium. S. I.
 Butaság. Hebetudo.
 BUTÍT, butítja. Facit hebetem, hebetat, v. stupefacit. S. I.
 BUTÚL. Hebetatur v. stupet, stupescit. S. I.
 BUZ.
 BUZ.
 BUZAD. F. Tömös Vben.
 Buzad' földje, Sz. P. Veszprém Vben.
 BUZD. E. F. alsó Fejér Vben.
 Szász-Buzd. E. F. Medgyes Székében. Buzdít, buzdítja. Concitat, stimulat v. facit, ut ferveat, bullet, bulliat. S. I. Sz. D.
 addit. S. I.
 Meg buzdítja. Ebullare facit. M. A.
 Buzdítás. Incitatio.
 Buzdító. Incitans, concitans.
 Buzdító beszéd.
 Buzdító ének, buzdító versek. Protrepticon.
 Buzdúl. Refervescit. M. A.
 Föl buzdúl a' vére, kivánsága. Sz. D.
 Meg buzdúl. Ebullat, infremat, inflammatur, incenditur. M. A.
 Buzdulat. Fervor, bullitus, effervescentia. S. I.
 BUZG. Buzog. Bullit, bullat, fervet. M. A.
 Ki buzog. Effervescit, ebullit. M. A.
 Buzgalm. Buzgalom.
 Vak buzgalmú. Guzmics A' Vall. Egy. ideája. p. 27.
 Buzgány. Clava, vulgo cambuca. M. A.
 Buzgányos. Clavator, claviger. M. A.
 Buzgás.
 Ki buzgás. Ebullatio. M. A.
 Buzgó. Fervidus. M. A. Zelosus.
 Buzgó heveskedések. Faludi E. M. p. 238.
 Vak buzgó. Coece zelosus.
 Buzgólkodik, Buzgódik, Buzgódozik.
 Fervet, zelat. S. I. Sz. D.
 Buzgón. Fervide, zelose.
 Buzgóság. Fervor, ardor. M. A.
 Buzgóságos. Fervidus, ardentissimus, vehemens. M. A.
 Buzgóságosan. Ardenter, fervide. M. A.
 Buzgótalan.
 Buzgótalanság. Martonfalvi György Tanító Theol. p. 590.
 BUZMA. Elatus, arrogans, insolens. Sz. D. S. I.
 BUZOGÁNY. Clava, cambuca. M. A.
 Buzogány-fű. Typha latifolia. S. I.
 Buzogányos. Clavator.
 Buzogányoz, buzogányozza.
 Meg buzogányozták. Dug. km. 1. R. p. 26.
 BUZONG: buzog. Sz. D.
 BÚ.
 BÚ.
 BÚ. Moeror, tristitia, dolor. M. A. Az egygyes élet bú nélkül nem lehet. km.
 Bú-bánat. Moeror dolori mixtus.
 Bú-berek. F. Szala Vben.
 Bú-bér. Himfi 2. R. p. 46. Poenitere tanti non emo.
 Bú-felejtés. Oblivio moeroris.
 Bú-felejtés' fejében.
 Bú-felejtő. Bú-oszlató. S. I. Föl kötötték a' bú-felejtőre. Dug. km. 1. R. p. 24.
 Bú-felejtető vígadozás. Vajda 2. K. p. 129.
 Bú-járás. Bolondnak bú járása. km.
 Bú-látott. Aerumnosus. PP.
 Bú-látó. Moestus, moerore correptus v. afflictus, miser, calamitosus. S. I.
 Bú-telek. Sz. P. Heves Vben.
 Bú-vallás — Három rozs sz. vallás vagy on a' világon: kár-vallás, szégyen-vallás, bú-vallás. km.
 BÚBAN van. Cum moerore conflictatur.
 BÚGDOGAL.
 Búgdogáló. Egy tavaszi Gerliczének szerelmesen búgdogáló szavára el - meg szűnik. Csuzi p. 404.
 BÚJA. Ejus moeror.
 Nem tud hová lenni bujában. M. A. p. 234.
 Őli magát bujában. km.
 BÚS. Tristis, moestus. M. A.
 Bús aggodalom. Beniczki. p. 138.
 Bús Gerlicze.
 Bús gond. Beniczki. p. 111.
 Bús, mint a' kotló tyúk. km.
 Bús telek. F. Posony Vben.
 Bús tenger. Mare fluctibus jactatum, commotum, agitatum. Faludi. T. É. p. 110.
 Búsít, búsítja. Contristat, exacerbat. M. A.
 Meg búsítja. Exasperat, irritat. M. A.
 Búskodik. Tristatur, moeret, luget. Faludi N. U. p. 19. U. E. 1. R. p. 176.
 Búskodás. Sz. D.
 Búslakodik. idem. Búslakodik, mint a' kerek-törött paraszt. km.
 Búslakodás. Pázm. Pred. p. 626.
 Búslakodó. Faludi N. U. p. 63. Pázm. Pred. p. 11.
 Busodalom. „Akarván az bánatot szivekből ki vetni, vagy ha az nem lehetne is, csak meg könnyebbíteni busodalmokat.“ Zvonárics. 1. R. p. 674.
 Búsolog. Gemit, moeret, tristatur. M. A. Pesti' Meséji. p. 63.
 Búsulgas. Moeror, gemitus. M. A.
 Búsolgó. Moerens, gemebundus.
 Búson. Moeste. S. I.
 Búsong. Gemit, moeret, tristatur. M. A.
 Búsongás. Gemitus, moeror. M. A.
 Búsongó.
 Búsúl. Exacerbatur. M. A. Tristatur, moeret.
 Búsúljon a' ló, elég nagy a' feje. km.
 El búsúl.
 Meg búsúl. Commovetur, exacerbatur v. dolori cordis succumbit. S. I.
 Búsulás. Furor, moeror. M. A. Késő a' kár után a' búsulás. km. K. V. p. 477.
 Búsúlkodik. Moerori indulget.
 Búsúlkodó. Faludi N. A. p. 163.
 Búsúlva. Moeste. S. I.
 BÚTALAN. Vacuus moerore, expers tristitiae. S. I.
 Bútalanság. Sz. D.
 BÚVA. Ejus moeror. Pázm. Kal. p. 749. „búvát látja hazútságának.“
 BUVALL, buvallja. Bút szerez.
 Buvallják az uraságot. Hallottam Ságghon 1820. Mart. 15.
 Buvallkodik. Moerore se torquet. Hallottam 1825. Máj. 3. item egy alsó Lendvai Aszszonytól September 11- dikén 1825.
 BÚB.
 BÚB. Gibbus, tuber. M. A. it. Cirrus avium, crista v. vitta turrita mulierum. S. I.
 BÚBI. Ad vittam vel cristam pertinens. Búbi készültek. Faludi N. A. p. 14.
 BUBJA. Ejus crista v. vitta.
 8*

Föl buzdítja. Inflammat, animum alicui

BUBOR.

Buborék. Bulla. M. A.
Szappan-buborék. Bulla saponacea.
Víz-buborék. Bulla aqua.
Buborékol. Bullas excitat, facit.
Buborékos. Bullatus, bullosus. M. A. Buborka.
Cucumis. Föl hágott a' Buborka- fára. km.
Buborkás.
Buborkás hordó. Vasculum pro cucumeribus condendis.
BUBOS. Turbineus, turbinatus. M. A. it.
Avis v. mulier cirrata, cristata, in altum vittata. S. I.
Bubos galamb. Columba cristata.
Bubos harkály. Picus pileatus. S. I.
Bubos pirók. Loxia cardinalis. S. I.
Bubos rend. Faludi N. E. p. 33.
Bubos rigó. Ampelis garrulus. S. I.
Bubos tyúk. Gallina cristata.
Bubosan. Cristate, vittate.
BUBOZ, bubozza. Facit alteri cristas.
Meg bubozta.

BÚG.

BÚG (név.) Loculamentum. M. A.
Galamb-búg. Columbarium. CM.
BUGA. Ejus loculamentum.
Fenyő' buga. Strobilus. S. K.
Len' buga: Len' tokja. Sz. D.
Mag' buga. Siliqua. S. I.
Bugáz, bugázza: tokjából ki veri. Sz. D,
BUGACZ. Sz. P. Pest Vben.
BUGLYA, baglya, boglya. Sz. D.
Buglya-széna. Sz. D.
Buglyál: baglyát rak. Sz. D.
BUGOLYA: búb, bóbíta, bób. Sz. D.
Bugolyás tyúk: bubos tyúk. Sz. D.
Bugolyáz, bugolyázza. Sz. D.

BÚG.

BÚG, (ige) galamb módra nyög. it. Subat. Sz.
D. A' galamb csak búg, és nyögődik.
Vajda K. É. 1. k. p. 70.
Süg búg. Sz. D.
Búgnak a' disznók. Subant porci. Sz. D.
Búgnak a' galambok, gerliczék Sz. D. A'
galamb' búgása. Csuzi Tromb. p. 321.
BUGÁS.
Sugás bugás.

BÚTYOR.

BÚTYOR. Bulga, sarcina. M. A. Butyor,
butter, bugyor, butor Sz. D.

BUTYORA, bugyora. Ejus sarcina.

BÚZA.

BÚZA, Buza. Triticum, frumentum. M. A.
Sokszor ki vész a' buza, meg marad a'
konkoly. km.
Búza. E. F. Doboka Vben.
Búza-alj, búza' alja. Excretum. PP.
Búza-asztag. Zvonárics 1. R. p. 778.
Búza-cséplés. Excussio granorum tritici e
stramine, perticis facta.
Búza-dara. Polenta. M. A.
Búza-drágítók. Dardanarii. M. A.
Búza' falva. F. Abauj Vben.

Búza-fő, buza-fej. Spica. M. A. Könnyű a' kepe
mellett búza-fejet szedni. km.
Búza-főből való. Spiceus. M. A.
Búza-fejes. Spicatus. M. A.
Búza-féreg. Curculio. PP. Nagy búza- féreg a'
henye ember. km.
Búza-föld. Ager frumentarius. S. I.
Búza-gaz. Palea, acus, gluma. S. I.
Búza-gyűjtés: búza-takarítás. Frumentatio. S.
I.
Búza-haj. Furfur. S. I.
Búza-ház. Granarium. S. I.
Búza' háza. E. F. Maros székében.
Búza-kalász. Spica triticea. Pázm. Pred. p. 62.
Búza-kalász-koszorú. Corolla e Spicis tritici
contexta.
Búza-kazal. Meta frumenti.
Búza-kása. Alica, pulicula triticea. PP.
Búza-kenyér. Panis triticeus.
Búza-kéve. Manipulus frugum, merges. M. A.
Búza-korpa. Furfur triticeus.
Búza-koszorú. Corona spicea. PP.
Búza-liszt. Far, aleuron. M. A. A' Disznó is
néha búza-lisztet eszik. km.
Búza-mag. Semen tritici, granum tritici.
Beniczki p. 89.
Búza-mag-tok. Gluma. M. A.
Búza-major. Sz. P. Vas Vben.
Búza-marok. Merges, manipulus. M. A.
Búza-mező. E. F. Belső Szolnok Vben.
Búza-mérő. Sitometra. PP.
Búza-nyomtatás. Tritura frumenti per equos.
S. I.
Búza-nyomtató. Triturator. M. A.
Búza-órlés. Pistura, molitura. M. A.
Búza-piacz. Forum frumentarium. PP.
Búza-polyva. Palea triticea.
Búza' sükere. Mucilago tritici. S. I.
Búza-zsidó. Dardanarius. S. I.
Búza-szalma. Stramen tritici.
Búza-szár. Culmus, stipula. Káldi Oseae. 8. 7.
Búza-szem. Granum tritici.
Búza-szem-tok. Gluma. M. A.
Búza-szemelés: szedés, tisztítás, válogatás. S.
I.
Búza-sziget. R. Nunc Szécsi sziget. Nic. Oláhi
Hung. p. 34.
Búza' szüke. Penuria rei frumentariae, inopia
annonae. S. I.
Búza-tartó. Cumeria. S. I.
Búza-tartó ház. Pázm. Pred. p. 871.
Búza-tok. Gluma. M. A.
Búza-varjú. Mag-varju. Corvus frugilegus. S.
I.
Búza-verem. Sirus, siri, sirrus. M. A. CM.
Búza-vetés. Seminatio tritici. Nincs
szerencséje hozzá, mint a' Czigánynak a'
búza-vetéshez. km.
Búza-viasz.
Búza-virág. Liszt-láng. Pollis. nollen. M. A.
Búza-virág. Kék virág. Cyanus. M. A.
Búza-virág-szín. VV. L.
* Jó búza. Fekete földben terem a' jó búza.
km.
Kalászos búza. Triticum arisum. S. K.

Kétszeres búza. Frumentum mixtum. S. K.
Régi búza. Régi búzából is válik jó kenyér.
km. Dug. 1. R. p. 95.
Szóratlan búza. Frumentum acerosum.
NC. p. 411.
Tar búza. Triticum muticum. S. K.
Tiszta búza. Nem mind tiszta búza, a' mi
az ő földén terem. km.
Török-búza. Fagopyrum, zea mays. S. K.
Üszögös búza. Kevés jó válik az üszögös
búzából. km.
BÚZAI. Triticeus. M. A.
BÚZÁS. Habens triticum, abundans tritico.
Búzás Besenyő. E. F. Küüllő Vben.
Búzás ház. Granarium. NC. p. 411.
Búzás kas. Cumeria. M. A.
Búzás Bocárd. E. F. alsó Fejér Vben.
Búzásd. Sz. P. Bihar Vben.
BÚZÁTLAN. Sine tritico.
Búzátlanság: szüke, fogyatkozása a' búzának.
Sz. D.

BÜ.

BÜD.

BÜD. F. Abauj Vben.
Mező-büd. F. Szabolcs Vben.
BÜDÖS. Foetidus, putidus, olidus, olens. M.
A. Ne bizgasd, nem leszsz büdös. km.
Büdös babuk. Upupa, Epops. M. A. CM.
Büdös bak. Hircus foetens. Büdös mint a'
Bak. km.
Büdös bogár. Pimelia. Stinker. S. I.
Büdös bor. Hogy büdös bora czégér nélkül
ne maradna.
Büdös daduk. Upupa, epops. M. A. PP.
Büdös fa. Rhamnus frangula, alnus nigra.
S. I. it. Anagyris foetida. Stink-
baum. S. I.
Büdös' fa. F. Baranya Vben.
Büdös féreg. Cimex. PP.
Büdös fű. Iris foetidissima, spatula
foetida. S. I.
Büdös gomba. Phallus impudicus. S. I.
Büdös hegy. E. Hegy.
Büdös kéneső. Sulphur.
Büdös kő. Lapis suillus. Stinkstein. S.
I. Büdös követ tűzbe ne hints: meg
fulladsz. Dug. km. 2. R. p. 162.
Büdös kút. F. Soprony Vben. Stinken-
brunn.
Büdös mesterség. Pázm. Pred. p. 1263.
Büdös patak. E. Patak Torda Vben.
Büdös' pataka. E. F. Kóvár Vidékében.
Büdös szeg-fű. Tagetes patula, flos tu-
netanus. S. I.
Büdös szer. Laser, assa foetida. S. I.
Büdös tó. Csárdák Baranya és Gömör
Vben.
Büdösen. Putide, foetide. M. A.
Büdösít, büdösíti. Oletat, foetidum facit. S. I.
Büdösítő. Pázm. Pred. p. 817.
Büdöske. Virág' neme, v. a' laptá ki verésben
a' futóknak meg álló helyek. Sz. D.
Büdösödik. Incipit foetere. Faludi U. E.
2. R. p. 56.

Meg büdösödik. Putrescit, corrumpitur. PP.
Meg büdösödött hús. Putrida caro. PP.
Büdösödni kezdett hús. Caro subrancida. PP.
Büdösség. Foetiditas, foetor. M. A.
Büdösül. Sordescit, putescit. M. A.
El büdösül.

Meg büdösül. Putescit, foetet. M. A.

BÜK.

BÜK (BÜKK). Fagina, v. fagea glans.
Bük. F. Szala Vben.
Bük. Hegy Szatmár Vben, és E. közép Szolnok Vben.
Bük' alja. F. Vas Vben.
Bük-fa. Fagus. M. A.
Bük-fai. Fageus, faginus. M. A.
Bük-fa-gomba. Fungus fageus.
Bük-fa-láng. Csöndes, mint a' bük-fa- láng. km. Dug. 1. R. p. 215.
Bük-havas. E. Folyó víz Csík Székében.
Bük-havas patak. Idem.
Bük-makk. Glans fagina. M. A.
Bük-tapló. Fomes fagineus. S. I.
* Alsó Bük. F. Soprony Vben.
Bánya-Bük. E. F. Torda Vben.
Csiki Bük. E. Hegy Csík Székében.
Egyházas Bük. F. Szala Vben.
Fejér Bük. E. Hegy Csík Székében.
Fölső Bük. F. Soprony Vben.
Gvalú-Bük. E. Hegy Háromszék Székében.
Hét Bük. E. F. Torda Vben.
Kis falussa Bük. E. Hegy Csík Székében.
Közép Bük. F. Soprony Vben.
Márkus-Bük. Telek Szala Vben.
Ozmán-Bük. F. Szala Vben.
BÜKE. Bizonyos hal. S. I.
BÜKI. F. Sáros Vben.
BÜKK. Idem ac bük. Glans fagea, fagina.
Bükköl, bükköli: bükk-makkal tartja, hizlalja.
Bükkölés. Sagina fagea, pastus glandis fageae, Glandinatio fagea. S. I.
Bükkölteti. Curat glande faginea saginari.
Bükköny. Spelta. Tönköly. Sz. D.
Bükkös. Faginetum, sylva faginea. S. I.
BÜKÖS.
Magyar-bükkös. F. alsó Fejér Vben.
Oláh-bükkös. F. Küküllő Vben.
Bükköd. MV. Somogy Vben. F. Baranya Vben.
BÜKS. F. Vas Vben.

BÜR.

BÜR. F. Szabolcs Vben.
BÜRKE. L. bőrke. Pellis suilla larde spoliata, panicula, nucamentum. M. A.
Bürkés.
Bürkés szalonna. Laridum cum pelle.
BÜRÖK. Cicuta PP. A' büörök is nagyobbra nő, mint a' ló-her. km.
Bürkös. Cicutis abundans.
Bürkös. E. F. fölső Fejér Vben.
BÜRÜ. Ponticulus e trabe per rivulum transposita. Gyalog-hid, palló-bid. Sz. D. Trabs trajectualis.
Tengeri Bürü. Isthmus. Molnár János M. könyv-ház. 2-dik szakasz.
Bürüs. Habens trabem trajectualem. Bürüs. F. Somogy Vben.

BÜS.

BÜS, BÜSS.
Büsü v. Büssü. F. Somogy Vben.

BÜSZ.

BÜSZ.
BÜSZHÖDik. Putescit. Pázm. Pred. p. 517.
El büszhődik. Káldi Exod. 8. 14.
Meg büszhődik. Idem.
Büszhödés. Pázm. Pred. p. 186. 686.
Büszhödtt. Putidus.
Büszhödtt dög. Faludi U. E. 2. R. p. 57.
Büszhödtt test. Pázm. Pred. p. 430.
BÜSZÍT, büszíti. Foetidum facit. Sz. D.
BÜSZKE. Superbus PP. Quasi qui foeteat prae superbia. Büszke mint a' Kompódi menyaszszony. km.
Büszkeség. Superbia, fastus, arrogantia. Stolz. S. I.
Büszkélkedik. Arroganter se gerit. Sz. D.
Büszkéz, büszkézi. Facit arrogantem, elatum. Sz. D.
Büszkül. Fit arrogans. Sz. D.
BÜSZÖDik. Putescit. M. A. idem ac Büszhődik.
Meg büszödik. Putescit. M. A.
BÜSZÖS. Putidus, foetidus, olidus. Faludi N. E. p. 38. 198.
Büszös majorság. Faludi N. A. p. 139.

BÜT.

BÜT, BÜTT.
BÜTÖS, Büttös. F. Abauj Vben.
BÜTÜ. Finis. PP. Vége v. hegye valaminek. Sz. D.
Büttüz, büttüzi: egyengeti, egyenessé teszi. Sz. D.

BŰ.

BŰ.

BŰ. Magia, incantamentum, veneficium. Se büt, se bät nem tudott mondani, úgy meg ijedett. km.
Bű-báj. Cantamen, incantatio. M. A.
Bű-bájós. Incantator, veneficus, magus. M. A.
A.
Bű-bájós ördögösség. Faludi N. E. p. 146.
Hü, Bű, Bá. „Szajunk tátva ezt mondjuk, ha valakit alá valónak akarunk jelenteni” Pázm. Pred. p. 815.
BÜVÖL, büvöli. Incantat. Sz. D. M. A.
Bű-bájolja. Idem. Sz. D.
Büvöli bájolja. Incantat. M. A.
Meg büvöli, bájolja. Incantat. M. A.
Büvölés. Incantatio, incantamentum. Sz. D.
Büvölés bájolás. idem. M. A.
Meg büvölés bájolás. idem. M. A.
Büvölő. Incantator.
BÜVÖS. Veneficus.
Büvös aszszony. Saga, venefica. M. A.
Büvös bájolás. Cantatio, incantatio. M. A.
Büvös bájós. Incantator, veneficus. M. A.
Büvös ének. Cantus magicus. Rájnis.

BŰN.

BŰN. Peccatum, erratum, delictum. M. A. Ez még nagy Pénteken sem bűn. km.
Bűn-alma. Beniczki p. 24.
Bűn-bánat. Poenitudo.
Bűn-bánás. Poenitentia M. A.

Bűn-bocsánat. Venia peccati, indulgentia. Pázm. Kal. p. 906. Pred. p. 175.
Bűn-bocsátás. Pázm. Pred. p. 429.
Bűn-bocsátó hatalom. Potestas remittendi peccata.
Bűn-ember. Homo peccati, Antichristus. S. I.
Bűn-ölés. Zvonárics. 1. R. p. 476.
Bűn-tevő. Káldi 4. Esd. 16. 51.
Bűn-tétel. Delictum, peccatum. M. A.
Bűn-vallás. R. Peccati omissio, perpetratio. S. I.
* Bocsánandó bűn. Peccatum veniale.
Cselekedendő bűn. Tasi G. p. 78.
Eredendő bűn. Peccatum originale. Tasi G. p. 78.
Égbe kiáltó bűn. Peccatum is coelum clamans.
Fő-bűn. Peccatum capitale.
Halálos bűn. Peccatum mortale. Tasi G. p. 78.
Idegen bűn. Peccatum alienum.
Néma bünök. Csuzi p. 596.
Sz. Lélek ellen való bűn. Peccatum contra Spiritum Sanctum.
BŰNBE keveri. Insimulat. M. A.
Bűnbe keverődzik. Peccato involvitur.
BŰNE. Ejus delictum.
Ki büne? Cur cessatum est. M. A. p. 160.
BŰNHÖDik. Peccat, delinquit, it. poenam luit, peccati reus fit. M. A.
Bűnhődik, a' ki ebül cselekedik. km.
BŰNÖL, bűnöli. Faludi E. M. p. 250.
BŰNÖS. Peccator, sons, sonticus. M. A.
Bűnös ember.
Bűnös lélek.
Bűnösít, bűnösíti. Reum facit. Kapitár János Halotti beszéd 1775. Talián János fölött. p. 20.
Bűnösnek vallja magát. Fatetur se reum.
BŰNRE vivó. Pázm. Pred. p. 725.
BŰNT tesz. Peccat. M. A.
Bűnt vall. Peccat, delinquit, peccatum committit it. conficit. M. A.
BŰNTELEN. Insons, inculpatus, innocens. M. A.
Bűntelen szenved. Innocens luit.
Bűntelenül. Innocenter.
BŰNTET, bünteti. Punit, plectit. M. A.
Meg bünteti. Idem. M. A.
Bűntetdegel, büntetdegeli. Culpitat. M. A.
Bűntetés. Punio, poena. M. A. A' bünt nyomában éri a' büntetés. km.

<p>Meg büntetés. Punitio, multa. M. A. Büntetlen. Káldi Prov. 17. 5. Büntetési. Poenalis. M. A. Büntetget, büntetgeti. Plectitat. Büntetlen. Inultus, impunitus. M. A. Büntetlenség. Impunitas. M. A. Büntetlenül. Impune. M. A. Büntethető. Culpabilis. M. A. Büntető. Punitor, puniens, castigans. M. A. Büntető hely. Locus supplicii. S. I. Büntetődik. Punitur, peccati poenam luit. M. A. BÜNŰL tulajdonítja. Imputat alteri in peccatum. M. A.</p> <p style="text-align: center;">BŰZ.</p> <p>Bűz. Foetor, putor. M. A. Olim odor tam gratus, quam ingratus. S. I. Bak-bűz. Foetor caprinus. Pázm. Kal. p. 509. Dög-bűz. Foetor cadaverosus.</p>	<p>Kapta-bűz. Ló-bűz. Foetor equinus. Rút bűz. Rút bűzzel vagyon a' Jámbor. Spondyla fugiens pessime pedit. M. A. BŰZBE keveri. Sordidat, defoedat, foetore, pedore afficit. M. A. BŰZE. Ejus foetor. Föl találod bűzén a' ganéjt. km. Se íze, se bűze. km. Régen érzik a' bűze: régen foly híre gonoszságának. BŰZEL, bűzeli: szagolja. Pesthi' Meséji. p. 47. BŰZHÍT, bűzhíti. A' bűdös férgek akármelley szép virágot is ha meg mász- szák, meg bűzhítik. Nagy István Márt. Coron. in praef. BŰZLEL, bűzleli: szagolja. A' marháról mondatik. Sz. D. Odorat, olfacit. S. I.</p>	<p>BŰZÖL, bűzőli. Foetorem excitat. Ne bűzőlj: ne csinálj bűzt. Bűzőlg, bűzőlög. Foetorem emittit. mint füstölög. Bűzőlgés. Bűzőlgő. BŰZÖS. Olidus, putidus, foetidus. S. I. BŰZŰ. Bak-bűzű. Hircum olens, caprini foetoris, hircosus. CM. Dög-bűzű. Pázm. Pred. p. 353. Kapta-bűzű.</p>
--	--	---

M u t a t ó

(CZ-ból)

<p>CZA.</p> <p>CZA. CZAF, czafat, czafog, czafra, czafrang, czafri. CZAK, czakó. CZAMM, czammag. CZANGA. CZANKÓ, czankózik. CZAP, czapa, czaprag. CZAVIRA.</p> <p>CZÁ.</p> <p>CZÁF, czáfol. CZÁK, czákó. CZÁP. CZÁR.</p> <p>CZE.</p> <p>CZEBE. CZEDELE. CZEDROS. CZEG, czege, czegő. CZEKLYE. CZEL, czeli, czelna. CZELE, czelekezik. CZEMETE. CZENK. CZEP, czepel. CZEREMONIA. CZET. CZEVERE.</p> <p>CZÉ.</p> <p>CZÉCZ, czéczc, czéczke. CZÉDA, czédaság, czédálkodik, czédás. CZÉDULA. CZÉG, czégény, czégléd. CZÉGÉR, czégéres, czégérez. CZÉH, czéhel, czéhes. CZÉKLYA.</p>	<p>CZÉL, czéloz. CZÉLLA. CZÉMP. CZÉRNA, czérnás. CZÉT, czétény.</p> <p>CZI.</p> <p>CZIB, cziba, czibak. CZIB, czibere, czibek. CZIBET, czibetes. CZICZ, czicza, cziczi, cziczog, cziczány. CZICZELLE. CZIFRA, czifraság, czifrállkodik, czifrás, czifráz. CZIGÁNY, czigányd, czigányi, czigánykodik, czigányos, czigányság. CZIGÁR. CZIGERE. CZIH, cziha, czihog, czihol. CZIK, czika, czikk, czikola, czikornya, czikó. CZIKORIA. CZIL, cziloz. CZILIFÁNT. CZIM, czima, czimel, czimer, czimes, czimez. CZIMBALOM, czimbalmás, czimbalmaz. CZIMBORA, czimborál, czimborás. CZIMPA. CZIN, czines, czinez, czingető, czinkota. CZINADOF. CZINAMOM. CZINCZ, czincza, czinczog, czinczorog. CZINEDONIA. CZINEGE, CZINKE. CZINK, czinkos. CZINOBER. CZINTEREM. CZIP, czipe, czipeg, czipell, czipő. CZIPÓ. CZIPROS. CZIR, czira, czirka, czirkalom, czirok, czirom, cziró.</p>	<p>CZITÁL, czitálás. CZITERA. CZITROM, czitromos, czitromoz. CZITVAR. CZIV, czivakodik, czivódik. CZIZI, czizicz, czizike.</p> <p>CZO.</p> <p>CZO. CZOBÓK, czobókos. CZOMB. CZOMPÓ. CZONCZÓ. CZONDOR, czondora, czondorlik.</p> <p>CZÓ.</p> <p>CZÓK, czókos, czókó.</p> <p>CZÖ.</p> <p>CZÖLÖNK, czölönköl, czölönkös. CZÖLÖP. CZÖVEK, czövekel.</p> <p>CZŐ.</p> <p>CZŐDÖR. CZŐK, czőkös.</p> <p>CZU.</p> <p>CZUBOR. CZUCZ, czucza, czuczaly, czuczolék. CZUDAR. CZUHA. CZUKOR, czukros, czukroz. CZULA, czuladár, czulák. CZUN. CZUP, czupog, czuppan.</p> <p>CZÜ.</p> <p>CZÜ, czühej, czühölődik, czühődik.</p>
---	--	--

Summa 95.

CZ.

CZA.		
CZA.	CZANGA.	Czáfoló. Refutator, oppressor, confutator. PP. M. A. Czáfoló irás.
CZA. CZE. Suffixum quorundam nominum ut: kapcza, kelepcze, Rábcza, Répcze.	CZANGA. Olly jűh-nyáj, mellynek bárányi el vesztek. Sz. D.	Czáfolhatatlan. Quod refutari non potest.
CZAF.	CZANKÓ.	CZÁK.
CZAF.	CZANKÓ. Utólja a' sőrnek, pálinkának, égett bornak. Sz. D.	CZÁK. F. Vas Vben.
CZAFAT.	CZANKÓZik: lassan lassan ólálkodva megy. Oda czankózott.	CZÁKÓ. F. Gömör Vben.
Czafatol. Locsban, sárban megy. Őszve czafatolta ruháját.	CZAP.	CZÁP.
Czafatos: locsos, sáros.	CZAP.	CZÁP. Hircus. PP. Kecske-bak. Csere Encycl. p. 349.
CZAFOG. Locsban, sárban jön.	Czap-hal. Squallus, lamia. Seewolf. S. I.	Czáp-bőr. Hircina pellis. PP.
Czafoskodik. Locsban, sárban járkál.	CZAPA. Corium punctis asperatum. PP.	CZÁPA. Squallus maximus. Kulcsár Haszn. Mulat. 1828. 1. R. p. 125. Földi p. 275.
CZAFRA. Lotyó, kikapó leány, szajha. Sz. D.	Czapa-bőr. Sz. D.	
CZAFRANG. (aliis CZAFRAG. Pázmánno CZAPRAG) Capitium, taenia, fibrae. M. A. Lemniscus. PP. Cirrus, fimbria, ornatus pendulus. S. I.	Czapa-dinnye. Lippai Vet. p. 177.	
Lóra való czafrang. Dorsuale, phalerae, ephippii stragulum. PP.	Czapa' falva. E. F. Kűküllő Vben.	
Czafrangos. Phaleratus. PP.	Czapa-pohár. Poculum asperum, asperatum. PP. Faludi N. U. p. 108. Csuzi p. 741. Szirmai Parab. p. 80.	CZÁR.
Czafrangos czipellős. Crepida. M. A.	CZAPRAG. Fimbria. Pázm. Pred. p. 413.	CZÁR. Czarus Russorum.
Czafrangos czipellős-csináló. Crepidarius. M. A.	Phalera. M. A.	Muszka-Czár. Imperator Russorum.
Czafrangos czipellősű. Crepidatus. M. A.	Czapragja. Ejus fimbria. Pázm. Pred. p. 475. Czapruga. Pred. p. 413.	CZÁRNÉ. Czarissa.
Czafrangos czipellőske. Crepidula. M. A.	Czapragos. Phaleratus. M. A.	Muszka-Czárné. Czarissa Russorum, Imperatrix Russorum.
Czafrangos ló. Equus phaleratus. Sz. D.	Czapragoz, czapragozza. Fimbriis, lemniscis ornat.	
Czafrangos, villangos. Faludi N. E. p. 204.	Fől czapragozták versekkel. Pázm. Kal. p. 517.	CZE.
Czafrangoz, czafrangozza. Lemniscis ornat. Fől czafrangozza.		CZEBE.
Ki czafrangozza.		CZEBE. Sz. P. Pest Vben.
Meg czafrangozza.	CZAVIRA.	CZEDELE.
CZAFRI. idem ac CZAFRA.	CZAVIRA. CZEVERE. Fialat vérű kancza, v. ki kapó eleven leányka. Sz. D. S. I.	CZEDELE. Gausape. Szűr. S. I. CZEDRUS.
Czafrinka. idem.		CZEDRUS. (Czedros, czédros.) Cedrus.
CZAK.		Czedrus-fa. Cedrus. M. A.
CZAK.		CZEG.
CZAKÓ. Ciconia. Gólya. S. I.	CZÁ.	CZEG.
Czakó' háza. F. Győr Vben.		CZEGE. E. F. Doboka Vben.
		Czegény E. F. Közép Szolnok Vben.
		CZEGÓ. E. F. Doboka Vben.
		CZEKLYE.
CZAMM.	CZÁF.	CZEKLYE. Tőr, kelepcze. Sz. D. Pendicula. M. A.
CZAMM.	CZÁFOL, czáfolja. Refutat, confutat. PP. M. A.	CZEKLYÉBE keríti. Inducit in casses. Sz. D.
CZAMMOG. Lassan megy, medve-módra ballag. Sz. D. Otiose procedit. PP. Czammag. Monoszlai Cult. Imag. p. 314. El czammag. Monoszlai Hit' oltalm. p. 322.	Meg czáfolja. Refutat, confutat refellit. M. A.	
Ki czammag. Vajda 2. K. p. 116.	Vissza czáfolja. Refutat Csuzi Tromb. p. 47.	
Tehén-úton czammog. Sz. D.	Czáfolás. Confutatio. PP. M. A.	
	Meg czáfolás. Refutatio, confutatio. M. A.	
	Viszsza czáfolás. Refutatio. Faludi N. E. p. 184.	

- CZEL.
CZEL. Cella.
Kis Czel. MV. Vas Vben.
Mária-Czel. Cellae Marianae in Styria.
CZELI. Cellensis.
Czeli vezér.
Czeli bucsusok. Qui devotionis causa Cellas Marianas petunt.
CZELIA. F. Kračó Vben.
CZELNA. SZ. P. Baranya Vben.
- CZELE.
CZELE.
Czele-czula. Sarcina, bulga. S. I.
CZELLEKEZik: czankózik. Heltai 1. D. p. 265.
- CZEMETE.
CZEMETE. Sz. P. Sáros Vben.
- CZENK.
CZENK. Caniculus, catellus, catulus. M. A.
Katona-czenk: katona-inas. Sz. D.
Kis czenk. F. Soprony Vben.
Nagy czenk. MV. Soprony Vben.
CZENKE. Ejus catellus.
Árrius' czenkei. Pázm. Kal. p. 153.
- CZEP.
CZEP.
CZEPÉL, czepeli. Portat, gestat, bajulat. S. I.
Himfi. 1. R. p. 158.
Czepelődik.
- CZEREMONIA.
CZEREMONIA. Ceremonia. M. A.
Czeremonia-Mester. Magister Ceremoniarum.
Nagy czeremoniával mentt végbe.
CZEREMONIÁS.
Czeremoniáskodik. Csuzi p. 576.
- CZERKÓ.
CZERKÓ: igy híják Szeged körül a' halászmadarakat, azon CZER-szórúl, mellyel élnek, midőn meg ijednek.
Czerkó-éneklés. km. Dug. 1. R. p. 259.
- CZET.
CZET.
Czet-bogár. Wallfishhaas. S. I.
Czet-hal. Cetus, balaena, balena. M. A.
Czet-hal-áros. Cetarius. NC. p. 167.
Czet-halász. Cetarius, captor balaenarum. S. I.
Czet-halászat. Cetaria, captura balaenarum. S. I.
Czet-hal' gyomra. Pázm. Pred. p. 553.
Czet-ló. Rosmarus. Wallross. S. I.
- CZEVERE.
CZEVERE. Nyolcz, kilencz esztendő
Leánvka. Sz. D.
Már akkor jó czevere volt. Sz. D. Lásd Czavira.
- CZÉ.
CZÉCZ.
CZÉCZ.
CZÉCZE. F. Fejér Vben.
Alsó Czécze. (Fölső
Czécze(CZÉCZKE. FF. Abaúj Vben.
F. Bihar Vben.
- CZÉDA.
CZÉDA. Dévaj, csintalan, pajkos. Sz. D.
Nequam, petulans, dissolutus. S. I.
CZÉDASÁG. Petulantia.
CZÉDÁLKODik. Petulantem se exhibet.
CZÉDÁS. Petulciens.
Czédáskodik. Dévajkodik. Sz. D.
- CZÉDULA.
CZÉDULA. Scheda. M. A.
Czédula-mutató. Pázm. Pred. p. 926.
Bankó czédula. Scheda Bancalis.
Gyónó czédula. Testimonium peractae confessionis.
Váltó czédula. Scheda Reluitionalis.
CZÉDULÁZ, czédulázza.
Meg czédulázza. Epigraphen rei alicui indit. PP.
- CZÉG.
CZÉG (kis, nagy) E. FF. Kolos Vben.
CZÉGÉNY. F. Szatmár Vben.
CZÉGLÉD. MV. Pest Vben. F. Somogy Vben.
- CZÉGÉR.
CZÉGÉR. Index, signum. M. A. Nem kell czégér a' jó bornak. km.
CZÉGÉRES. Notorius, insignis, infamis, manifestus. PP. M. A.
Czégéres bűnök. Pázm. Pred. p. 723
Czégéres hazugság. Pázm. Kal. p. 969.
Czégéres kurva. Csuzi. p. 107.
Czégéres lotyó; híres lotyó. Sz. D.
Czégéres vétek. Scelus, facinus, crimen notorium. S. I.
Czégéresen. Notorio, insigniter. S. I.
CZÉGÉREZ, czégérez. Signis erectis notat, designat. Csuzi p. 558.
Ki czégérez.
Meg czégérez. Insignit, manifestat, publicat, propalat. M. A.
Czégérezhet, czégérezheti. Pázm. Pred. p. 1156.
Czégéreztet, czégéreztet. Curat designari, facit notorium. Sz. D. Pázm. Pred. p. 144.
CZÉGÉRT köt ki. Virágos czégért köt ki, mérget árúl. km.
- CZÉH.
CZÉH. Tribus opificum, it. symposium. M. A.
Czéh-korsó. Amphora compotationis czehalistarum.
Czéh-láda.
Czéh-mester. Tribunus collegii. S. I. it. aedituus.
- Czéh-tartás. Biró Márton. Micae. p. 188.
CZÉHBÉLI társok. Contubernales. PP.
CZÉHHEZ való. Tribulis. PP.
CZÉHEL. Compotat. M. A.
Czéhelés. Compotatio. M. A.
CZÉHES társ. Compotor, compotator. M. A.
Czéhesen. Faludi T. É. p. 298.
CZÉKLA.
CZÉKLA. Beta. M. A. Az izetlen czéklához is hozzá szokhatni. km. Dug. 1. R. p. 44.
- CZÉL.
CZÉL. Meta, scopus. M. A. A' cél mellett lőtt el. km.
CZÉLJA. Ejus meta, ejus scopus. Ez a' czélja a' beszédemnek.
CZÉLNA. E. F. alsó Fejér Vben.
CZÉLOS. Metalis, scopum praefixum habens.
Czélós tárja. Csuzi Tromb. p. 134.
CZÉLOZ, czélozza. Collimat, collineat.
Alá czéloz.
Félre czéloz. Biró M. Micae. p. 168.
Föl czéloz. Csuzi. Tromb. p. 150.
Meg czélozza.
Reá czéloz.
Czélozás, czélzás. Collineatio.
Czélzó. Collimator.
Czélzott. Collimatus, pro scopo habitus.
El czélzott gonosz szándék Faludi N. E. p. 104. Propositum deliberatae malitiei.
Czélozgat. Identidem collineat.
CZÉLRA lövöldöz. Ad metam expositam jaculatur.
Czélra veszi. Ad metam applicat.
- CZÉLLA.
CZÉLLA. Cella. M. A.
Barát-czélla. Cella Monastica.
- CZÉMP.
CZÉMP. Femur.
Lud-czemp. Femur anserinum.
- CZÉRNA.
CZÉRNA. Filum. M. A. Nem győzi cérnával. km.
Czérna-szál. Csak egy czérna-szálon függ.
De filo, atque pilo pendet. M. A. p. 324.
Czérna-szálon csügg. Beniczki p. 28.
CZÉRNÁRA veszi. Amussim applicat, lignum linea describit. PP.
CZÉRNÁS. Filosus.
Czérnás fű: hajas fű. Caulis fibrosus. M. A.
Czérnás alma. Pomum striatum.
CZÉRNÁT viaszszal meg vonja. Cera linit filum. PP.
CZÉRNÁZ, czérnázza. Effilat. M. A. L.
- CZÉT.
CZÉT.
CZÉTÉNY (Kis, nagy) FF. Nyitra Vben.

<p>CZI.</p> <p>CZIB.</p> <p>CZIB. CZIBA. Czibál, czibálja. Crinibus trahit, capillos vellicat. M. A. Meg czibálja. Meg czibálta a' haját. Sz. D. Őszve czibálja. Vajda. 3. k. p. 440. Czibálás. Pázm. Pred. p. 239. CZIBABÓ. Scirus. Evet, mókus. S. I. CZIBAK. Claudus, claudicans, v. luxatus. S. I. Czibak. Sz. P. Pest Vben. Czibak' háza. F. Heves Vben. Czibakol, czibakolja. Crinibus trahit. Meg czibakolja. Czibaklik: ficzomodik. Sz. D.</p> <p>CZIB.</p> <p>CZIBER. Czibere. Jus acetosum. M. A. Korpa-czibere: Keszőcze. Sámbar Mátyás. p. 13. Czibert. Czibertes. Claudicans. M. A. CZIBEK. Czibekel. Claudicat. Czibekelő. Claudicans. Sz. D.</p> <p>CZIBET.</p> <p>CZIBET. Zibethum. S. I. CZIBETES. Felis Zibethina. Zibet-Thier. S. I.</p> <p>CZICZ.</p> <p>CZICZ. Cattus, felis. Czicz' farka. Cauda catti. Czicz-farkú fű. Millefolium. Egér-farkú fű. Csapó. Czicz-karton. CZICZA. Macska' neve, it. Leányi játék' neme. Sz. D. Czicza-macza. Fructus rami palmarum. Cziczáz: föl alá futkos, cziczát játszik. Sz. D. CZICZEG: czinczeg. S. I. rectius cziczog. CZICZI, mellyel a' macskát hívják. Cziczike. Felis catulus. S. K. CZICZKÁNY. Sorex. Spitzmaus. S. I. CZICZOMA. Ornamentum. Cziczomáz, cziczomázza. Exornat. Föl cziczomázza. Czicsomázott. Prágai p. 794.</p> <p>CZICZELLE.</p> <p>CZICZELLE. t. a. n. Caecilia.</p> <p>CZIFRA.</p> <p>CZIFRA. Numeri nota. PP. Pázm. Pred. p. 210. it. ornatus, ornamentum v. comtus, elegans, exornatus. Nem mind szép az, a' ki czifra. km. Czifrákkal ne ékesgesse magát. Pázm. Pred. p. 1133. Czifra hazugság. Pénzen vett dicséret, czifra hazugság. km. Czifra lakodalom, ritka jutalom. km. Czifra nyomorúság. Splendida miseria. Czifra ruha. Meg eszi a' czifra ruhát, mint a' tehén a' poklát. km. Módi czifra. Faludi T. É. p. 282. CZIFRASÁG. Ornamentum. S. I.</p>	<p>CZIFRÁJA.</p> <p>Szóllás' czifrája. Pázm. Pred. p. 1020. CZIFRÁLKODIK. Se comit, exornat. Csuzi Tromb. p. 350. CZIFRÁN. Ornate. Mintha Csicsóba készülne, czifrán öltözik. km. CZIFRÁS. Vermiculatus, picturatus. M. A. CM. CZIFRÁZ, czifrázza. Exornat. M. A. Föl czifrázza. Ki czifrázza. Czifrázás. Exornatio. M. A. Czifrázat. Ornatura. Czifrázott. Exornatus. M. A.</p> <p>CZIGÁNY.</p> <p>CZIGÁNY, czigán. Ciganus, tiganus, fallax. M. A. A. Czigány. Hegy Gömör Vben. Czigány-abrak. Verbera. S. I. Czigány-bolha. Strictura ferri candentis. PP. Czigány' falva. F. Bihar Vben. Czigán-garas. Vajda 3. K. p. 341. Czigány-gyermek. Hozzá szoktak a' czigány-gyermekek a' szikrához. km. Czigány-hal. Tinca. Czompó, varga-hal. S. I. Ócsó, mint a' Czigány- hal. km. Dug. 1. R. p. 228. Czigány-kereset. km. Dug. 2. R. p. 319. Czigány-kerék. Circumactio sui circa longitudinem corporis. S. I. Hányja a' czigány-kereket. In rotam se versat. PP. Czigány-kéz. A' ki a' serény lovat sarkantyúzza, czigány-kézre szánta. km. Czigány-ló. Kéntelen vagyok vele, mint a' czigány-ló az ügetéssel. Czigány-méz: vízes nád-méz. Fortunátus historiája. p. 24. Czigány-petrezselem. Coriandrum. Csapó Fű. p. 241. Czigány-rajkó. A' czigány-rajkó is kedves az anyának. km. Dug. 1. R. p. 45. Czigány-Szent György. E. F. Maros Székében. Czigány-utzára talált. km. Dug. 1. R. p. 264. Czigány Vajda. Praepositus Zingarorum. S. I. Czigány-zab. Bromus secalinus. Rockentresp. Pánkl. zab-fű. M. A. * Bari Czigány. Tűz az esze, mint a' Bari czigány' lovának. km. Kár-vallott Czigány. Fohászokodik, mint a' kár-vallott Czigány. km. Nagy Idai Czigány. El fogyott a' puska-pora, mint a' Nagy Idai Czigányoknak. km. Nyalkai Czigány. Meg kívánja a' verést, mint a' Nyalkai Czigány' teste a' csigázást. km. Oláh-Czigány. Sátorbeli Czigány. Hamis, mint a' sátorbeli Czigány. km.</p> <p>CZIGÁNYD (Kis, Nagy). FF. Zemplin Vben. CZIGÁNYI. E. F. közép Szolnok Vben. CZIGÁNYKODIK. Manticulatur. M. A. CM. Ki czigánykodja: ki csalja. Sz. D. CZIGÁNYOK' lova. Jól tud szántani a' czigányok' lován. km. CZIGÁNYOS. Morem Zingaricum redolens. Czigánykodás. Manticulatio. M. A. L. CZIGÁNYÓCZ. F. Ung Vben. CZIGÁNYSÁG. Fraus, fallacia. M. A. Mestertelen czigányság. Pázm. Kal. p. 372. CZIGÁNYÚL. Zingarice, it. fallaciter.</p>	<p>CZIGÁR.</p> <p>CZIGÁR, czingár. Macer, macilentus. Szigár, szikár. S. I.</p> <p>CZIGERE.</p> <p>CZIGERE. Játék. Cindalimus. PP.</p> <p>CZIH.</p> <p>CZIH.</p> <p>CZIH.</p> <p>Vánkos' czih: vánkos' héjja. CZIHHER. Erdőske' vége, apró csere, csalit. Sz. D. Czihérész. Kialtozva játszik, czihog. Sz. D. CZIHOG. Sz. D.</p> <p>CZIHOL a' kopó, midőn a' nyúlát űzi. Sz. D.</p> <p>CZIK.</p> <p>CZIK.</p> <p>CZIK.</p> <p>CZIK. Csira, új növés, hajtás. Sz. D. v. A' magnak azon helye, honnan a' csira támad. S. I. item lusus puellaris, qui fugitando exercetur. S. K. Czikába indul. Sz. D. Czikája a' hagymának. Sz. D. Czikákol: kinek a' torkán valami fönn akad, 's erőlködik. Csak alig czikákol. Czikázik: csirázik, ki hajt. Ki czikázik: czikába indul. Sz. D. Czikázó (el ágozó) villámok. Himfi 2. R. p. 199. CZIKK. Czikkel. Articulus, particula. M. A. Czikkelnyként. Intercise, articulatim, membratim, particulatim. M. A. Czikeles. Csuzi p. 384. Articulatus. CZIKOLA. Sz. P. Fejér Vben. CZIKORNYA. Elegantia, ornamentum. Sz. D. Sárga virágú czikornya. Condryllon, s. condrylle v. condrylla, cichorea lutea. NC. p. 33. Czikornyás. Elegantulus. PP Czikornyás beszéd. Sz. D. Czikornyáz, czikornyázza. Exornat. Czikornyázza szavát az éneklésben. Vi-brissat. M. A. Czikornyázza a' beszédet. Sz. D. CZIKÓ. F. Tolna Vben. Czikó' háza. Sz. P. Gömör Vben.</p>
--	--	---

V CZIKORIA.

CZIKORIA. Intubus. M. A.
Czikoria-saláta.

CZIL.

CZIL. Sz. P. Tolna Vben. it. Scopus, meta. M.
A. L. czél.

CZILIFÁNT.

CZILIFÁNT. Szőlő' neme, találtatik Somlyó'
hegyén. L. Fábrián József M. Chaptaljánban
Gombás úr' jegyzéseit.

CZIM.

CZIM. Titulus, inscriptio, signum. Sz. D.
S. I.
Könyv' czimje. Titulus libri. Sz. D.
Levél' czimje. Titulus literarum. Sz. D.
CZIMA. Cyma. M. A. PP.
CZIMEL, czimeli. Nominat, appellat, titulo,
vocabulo, v. inscriptione donat. S. I.
CZIMER. Armus, it. insignia, stemma, crista.
M. A. item ligatura. Kincs- tartó'
számadása anni 1496. p. 84.
Bárány-czimer. Bárány' eleje. Armus
agninus. Sz. D.
Czimer-levél. Pázmán Magyar ellen. p. 151.
Gém-czimer. Cirrus ardearum NC. p. 155.
Czimer. Ejus insignia.
Czimeres. Cristatus. M. A. Insignis v. signatus,
insignitus. S. I.
Czimeres marha: szép, szálós, szűgyös, testes
marha. Sz. D.
Czimeres madár. Avis cristata. M. A.
Czimeres hazugság. Insigne mendacium. PP.
Czimeres, czimeresi. Depingit, caracterizat. S.
I.
CZIMES. Inscriptus, nominatus, appellatus. S.
I.
CZIMEZ. czimezi. Titulat. Sz. D.
Czimezés. Sz. D.

CZIMBALOM.

CZIMBALOM. Cymbalum, tinnibulum, tympanum.
M. A.
Czimbalom-verő. Cymbalista. M. A. CM.
CZIMBALMA. Ejus cymbalum.
CZIMBALMAS, czimbalmos. Cymbalistas.
M. A. Néha a' czimbalmosnak is el szakad az öreg
húrja. km. Dug. 1. R. p. 170.
CZIMBALMAT ver. Cymbalissat. M. A.
CZIMBALMAZ. Idem. CM.

CZIMBORA.

CZIMBORA. Consortium, pactio. M. A.
L. ZIMBORA.
CZIMBORÁL. Paciscitur, contrahit, init
consortium M. A. A' ki ellenségével
czimborál, forrót öntenek alája, ha eszén
nem jár. km.
Egybe czimborál. Pázm. Pred. p. 809.

CZIMBORÁS. Consors, socius, sodalis.
Czimboráskodik, czimborálkodik. S. I.
CZIMBORASÁG. Consortium. Biró Márton in
praef. Micae.
CZIMBORÁT köt. Consortium init. Faludi B. E.
p. 89.
CZIMBORÁZ. Idem ac czimborál. Faludi
E. M. p. 161.
Czimborázás. Faludi T. É. p. 15.

CZIMPA.

CZIMPA. Cartilago nasi.
Orra' czimpája, porcogója. Meg ütötte az
orra' czimpáját. Sz. D.

CZIN.

CZIN. Stannum. Fejér ón. S. I.
Czin-edény. Vas stanneum.
Czin' falva. F. Soprony Vben.
Czin Szent Kereszt. F. Liptó Vben.
CZINES. Stannearius v. stanno obductus.
CZINEZ, czinezi. Stanno obduct.
Czinezés.
Czinező.
CZINGETŐ. Sz. P. Somogy Vben.
CZINKOTA. F. Pest Vben.
CZINADOF.

CZINADOF. Syndon, tela pretiosa. M. A.

CZINAMOM.

CZINAMOM. Cinamomum. M. A.
CZINCZ.

CZINCZA.
Czinczál, czinczálja: czibálja, üstököli.
Schopfbeiteln. S. I.
CZINCZIN-bogár. Cerambyx. Holzbock. S. I.
CZINCZI finci. Naucci flocci. Szirmai Parab. p.
61.
CZINCZOG. Mintrat. M. A. Czinczognak az
egerek, nem érzik a' macskát. km.
Czinczogó. Mintrans. S. K.
CZINCZOROG. idem. S. I.
CZINCZÚR. Bombylius. Schweber. S. I.
CZINGOLÓDik. Faludi E. M. p. 21.
CZINI fini, Péter bátya néked hegedülnek. Dug.
km. 2. R. p. 79.

CZINEDONIA.

CZINEDONIA. Föcske-fű. Chelidonium majus.
PP.

CZINEGE.

CZINEGE. Meancha, saix. M. A. A'czinege is
örül a' tök-magnak. Dug. km. 2. R. p. 168.
Czinege czinege kis madár.
Cinege-dió. Apró könnyű törettű dió.
Czinege-fogó.
Barát-czinege.
CZINKE contractum ex Czinege, czinge, czinke
(sicut ex föcske, fit föcsöge hinc föcsge, ac
tandem föcske), él ezen szóval Kelemen
Borbála „csak a' kékes czinke szökdécseli
magánosan

keresztül a' ligetet, egy szomorú elő-
követe a' télnek. Kelemen Borbála, Pichler
Károlina, Hasonlatosságai p. 84.

CZINK.

CZINK. A' czink-játékban leg nagyobb
mesterség a' vetés. Dug. km. 2. R.
p. 120.
CZINKOS. Histrio, ludio, collusor, ganeo,
consors in latrocinio. M. A.
Czinkos játszó. Faludi N. E. p. 191.
Czinkos társ. Ismérem czinkos társaidat. Sz. D.
Fő czinkos. Pázm. Kal. p. 203.
Illő fillő czinkos. km. Dug. 1. R. p. 243.
Czinkoskodik. Histrionem, ludionem agit. M. A.
Czinkoskodás. Faludi T. É. p. 197.
Czinkoskodó.
Czinkosság. Faludi N. E. p. 207. U. E. 2. R. p.
178. 3. R. p. 145.
Majmos czinkosság. Faludi U. E. 3. R.
p. 20.

CZINOBER.

CZINOBER. Synopsis, minium. M. A.
CZINOBRÍOM. idem. M. A.

CZINTEREM.

CZINTEREM. Coemeterium. M. A.
Czinterem-virág veri a' fejét: ősz, nem
sokáig él.

CZIP.

CZIP.
CZIPE. Crepida, solea. Sz. D.
Czipe-csináló. Crepidarius. Sz. D.
CZIPEG.
Czipeg czopog: kipeg kopog.
CZIPELL. Nehezen, erőlködve visz valamit.
Sz. D.
El czipelli. Sz. D.
Czipellés. Crepida, solea. Pázm. Kal. p. 290.
CM.
Czipellés-csináló varga. Solearius. CM.
Czipelléses. Soleatus. CM.
Czipellő. idem.
Czipellős. idem. M. A.
Czipellős-csináló. Crepidarius. M. A.
Czipellőske. Calceolus. M. A.
Czipellősös. Soleatus, calceatus. M. A.
CZIPÓ, idem ac czipellő.
Czipó-gyártó. Crepidarius. S. I.
Fa-czipó. Calapodium. Fa-talp. S. I. Czipőke.
Calceolus. Csuzi Tromb. p. 504.

CZIPÓ.

CZIPÓ. Libum, panis albus. M. A. Mennél
roszszabb a' sütő, annál több czipót ígér. km.
Czipó-sütő.
Árpa-czipó. Hetvenkedik, mint az árpa-
czipó a' kemenczében. km.
Czókös czipó. Nastus. PP.
Darab-czipó. Pázm. Pred. p. 741.
Fejér czipó sós túróval használ éhes
gyomornak. km.
Szép czipó. Csúnya a' ganéj, de szép czipó
terem utánna. km.

- Vásári cipó. Libum forense. Vajda K. É. 1. K. p. 690.
- CZIPROS.**
CZIPROS. Cupressus. M. A.
 Cipros-dió. Galbalus. M. A.
 Cipros-fa. Cupressus. M. A.
 Cipros-fás hely. Cupressetum. M. A.
 Cipros-fenyő. Kerti cipros-fa. Juniperus sabina. S. I.
 Cipros' szigete. Insula Cypri.
- CZIR.**
 Czir-köles. Holcus sergum. Panicum italicum. Czirok, olasz köles. S. I.
 CZIRÁ. Macska.
 Czirák. F. Soprony Vben.
CZIRKA.
 Czirkál, czirkálja. Inquirít, investigat, disquirít, lustrat, perlustrat. M. A. Prágai p. 625.
 Meg czirkálja. Pázm. Pred. p. 213. Lustrat, visítat, perlustrat. M. A.
 Czirkálás.
 Czirkáló. Prágai p. 624.
CZIRKALOM. Circinus. M. A.
 Meg czirkalmolja. Circino obducit, determinat. M. A.
 Czirkalmas. Csuzi Tromb. p. 2.
 Czirkalmosan. Circinate. M. A.
 Czirkalmaz, czirkalmazza. Circinat. M. A.
 Ki czirkalmazza. Decircinat.
 Czirkalmazás.
 Czirkalmazó. Pázm. Pred. p. 911.
CZIROK. Zea, spelta. M. A.
CZIROM. Mocsok, szeny. Sz. D.
 Czirmól, czirmolja: rutítja, szennyesíti. Sz. D.
 Bé czirmolja az arcáját. Sz. D.
 Czirmos. Szennyes, mocskos. Sz. D.
 Czirmosít, czirmosítja: szennyesíti. Sz. D.
 Czirmosság. Szennyesség.
CZIRÓ.
 Czirógat, czirógatja: simogatja. Sz. D.
 Cziróka.
 Czirókál, czirókálja. Mulcet, delinit, cicurat. Sz. D. S. I.
 Meg czirókálta.
 Czirókálás. Czirókálással is lehet ártani. km. Dug. 2. R. p. 14.
- CZITÁL.**
CZITÁL, czitálja. In jus vocat. PP.
CZITÁLÁS. Denunciatae provocationis libellus. PP.
CZITERA.
CZITERA. Cithara. M. A. Czitara. Káldi.
CZITARÁS. Citharoedus. Káldi Apoc. 14. 2.
 Czitaráz. Káldi Apoc. 14. 2.
 Czitarázás. Káldi 1. Cor. 14. 7.
CZITROM.
CZITROM. Malum medicum, citrium. M. A.
- Czitrom-fa.** Malus medica, citrus. M. A. PP.
Czitrom-lé. Jus citreum v. succus citri. S. I.
Czitrom-körtvély.
Czitrom-olaj. Citrium. M. A.
Czitrom-szín. Color citreus, citrinus.
 S. I.
Czitrom-víz. Aqua citrea. Limonade.
- S. I.**
 Ló-czitrom. Rájnis.
CZITROMI. Citreus. M. A.
CZITROMA. Gyümölcsös melyjének két mozgó czitroma. Gyöngyösi 2. D. p. 364.
CZITROMOS. Succo citri conditus.
 Czitromos leveles.
CZITROMOZ, citromozza. Succo citri condit. Meg czitromozza.
- CZITVAR.**
CZITVAR. Zedoaria. PP.
- CZIV.**
CZIV.
CZIVAKODIK. Rixatur, jurgatur. Sz. D.
CZIVÓDIK. idem. Sz. D. Vajda K. É. 1. K. p. 595. „A' Királyok czivódnak.“
CZIZI.
CZIZI. F. Nyitra Vben.
CZIZIKE. Madár' neme.
- czo.**
CZO.
Czo Dora. Progredere Dorothea. S. K.
Czo-föl. Surge. Kelj föl. S. I.
 Czo-ki. Kutyának szokás mondani, hogy ki mennyen.
 Czoki félre. Apage hinc. Biró Márton.
 Micae in praef.
 Czo-ki-név. Harmad napi vendégnek czoki a' neve. km.
 Czoki-pohár. Poculum valedictorium.
 Igjuk meg a' czoki-poharat.
 Czokigat, czokigatja.
 El czokigatja. Instar canis repellit. Vajda 2. K. p. 353. 3. K. p. 464.
 Czo tovább. Eredi beljebb. S. I.
CZOBÓK.
CZOBÓK. Czomb. Sz. D.
CZOBÓKJA. Czombja. A' tyuknak, ludnak czobókját szereti. Sz. D.
CZOBÓKOS. Czombos. Sz. D.
- CZOCZ.**
CZOCZ. Kis malacz.
CZOCZI.
 Czoczi ne. Porcelli sic vocantur ad pastum.
- CZOMB.**
CZOMB. Antiqu. Búcz. Femur, inquen. femem. PP.
 Lud-czomb. Anserinum femur. S. K.
CZOMBJA. Ejus femur.
CZOMBOS. Femorosus.
CZOMPÓ.
CZOMPÓ. Tinca. CM.
 Czompó-hal. Tinca, tencha. PP. M. A.
CZONCZÓ.
CZONCZÓ. Sz. P. és folyó víz Komárom Vben.
CZONDOR.
CZONDOR. Czudar. Sz. D. Lacer, pannosus. S. I.
CZONDORA. CZONDRA. Sacconia, panniculus. M. A.
 Czondorás. Lacinosus.
 Czondorás köntös. Thelegdi Homil p. 555.
CZONDORODIK: rongyollik. Sz. D.
 El czondorlik: el rongyollik.
 Meg czondorlik. Heltai M. Kron. 2. D. p. 334.
 Czondorlott: rongyollott, szakadozott. p. o. ruha, háló, ország. Sz. D.
 Czondorlott Herczegség. Heltai 2. D. p. 125.
- CZÓ.**
CZÓK.
CZÓK.
CZÓKOSTul, mókostul. Cum omnibus apertinentiis.
CZÓKÓ. Calapodium. Fa-talp. fa-czipő S. I.
- CZÖ.**
CZÖK.
CZÖK. Mulcta — Alsó Örs, és Lovas között való határ-levél de Anno 1611. 2-da Mart. többi között így szól „Valamellyik fél pedig a' megkötött dolgot föl bontja, száz forént a' Czöki, mellyel meg tartozzék.“
CZÖLÖNK
CZÖLÖNK. Stipes, trunculus. M. A. Elég egy ebre egy czölönk. km.
 Te czölönk. Sz. D.
CZÖLÖNKÖL. Trunculo ad collum ligato sonitum edit, excitat.
CZÖLÖNKÖS. Habens trunculum ad collum ligatum.
CZÖLÖP.
CZÖLÖP. Stipes, truncus. S. I.

CZÖVEK. CZÖVEK. Bacillus, paxillus, clavus ligneus. M. A. Czövek-verés. Incussio paxilli. Czövek-verő kos. Fistuca PP. Czövek-rágó ló. Sz. D. CZÖVEKEL, czövekeli. Paxillis in terram adactis firmat. Le czövekeli.	CZUCZOLÉK. idem. Sz. D.	Darab-czula. Pázm. Kal. p. 72. CZULADÁR. Sarcinatus. PP. CZULÁJA. Ejus sarcina. Világ' czulája. Pázm. Pred. p. 512. CZULÁK. Karó.
CZŐ. CZÖDÖR. CZÖDÖR (csődör) Equus integer. Mén-ló. Tudja két kézre ugratni a' cződört. km. Cződör-indulat. Lascivus affectus. Vajda K. É. p. 598.	CZUDAR. CZUDAR. Turpis, deformis, sordidus. S. I.	CZUN. CZUN. F. Baranya Vben.
CZŐK. CZÖK. Savanyító, oltó, kovász. Sz. D. Vajda 2. K. p. 339. CZÖKKEL süítő. Nastocopus. PP. CZÖKÖS. Czökös czipó. Nastus. PP.	CZUHA. CZUHA. Patak Veszprém Vben. CZUKOR. CZUKOR. Saccharum candidum, et pellucidum. PP. Süvegben is meg böcsülük a' czukrot. Dug. 1. R. p. 297. Czukur-falat. Faludi E. M. p. 24. Czukur-kánna. Pyxis saccharacea. Czukur-répa. Napus. Czukur-sütő. Vajda 2. K. p. 251. Pistor dulciarius. Égetett czukor. Saccharum ustum. S. K. Fejér czukor. Saccharum candidum. S. K. Kándiai czukor. Faludi N. A. p. 57. Konyha-czukor. Cibarium saccharum. S. K. Medve-czukor. Sárga czukor. Saccharum candum. S. K. Tűz-kő-czukor. Saccharum Candiae. Halottam 1826. Dec. CZUKROS. Saccharatus, saccharo conditus. Czukkoros ht. Nagy István Márt. Coron. p. 196. CZUKROZ, czukrozza. Saccharo condit, inspergit. Meg czukrozza.	CZUP. CZUP. F. Szala Vben. it. Sonus compressis labiis editus. CZUPOG. Sonum edit compressis labiis. Czupogat, czupogatja. Szája' gyürejét czupogatja. CZUPPAN. Meg czuppan. Szinte meg czuppan a' csók rajta. Czuppan.
CZU. CZUBOR. CZUBOR. Licitorium, jugum textorium. M. A. Czubor-fa. idem. M. A.	CZUKOR. CZUKOR. Saccharum candidum, et pellucidum. PP. Süvegben is meg böcsülük a' czukrot. Dug. 1. R. p. 297. Czukur-falat. Faludi E. M. p. 24. Czukur-kánna. Pyxis saccharacea. Czukur-répa. Napus. Czukur-sütő. Vajda 2. K. p. 251. Pistor dulciarius. Égetett czukor. Saccharum ustum. S. K. Fejér czukor. Saccharum candidum. S. K. Kándiai czukor. Faludi N. A. p. 57. Konyha-czukor. Cibarium saccharum. S. K. Medve-czukor. Sárga czukor. Saccharum candum. S. K. Tűz-kő-czukor. Saccharum Candiae. Halottam 1826. Dec. CZUKROS. Saccharatus, saccharo conditus. Czukkoros ht. Nagy István Márt. Coron. p. 196. CZUKROZ, czukrozza. Saccharo condit, inspergit. Meg czukrozza.	CZÜ. CZÜH. CZÜH. CZÜHEJ. CZÜHÖLŐDik. In re perficienda superfiue distinctur. Tempus in exequendo perdit. S. I. Sz. D. Föl czühölődik. Az ágyból nagy nehezen ki vergődik, föl öltözik. CZÜHŐDik. idem Beniczki. p. 188. Ki czühődik. Faludi N. U. p. 14
CZUCZ. CZUCZA. Amasia. Sz. D. Czuczája: kedvese. Sz. D. Gyöngyösi 2. D. p. 275. Czuczám: tubám, kedvesem. Sz. D. CZUCZALY: czula. Sz. D. Bulga, sarcina. S. I.	CZUKOR. CZUKOR. Saccharum candidum, et pellucidum. PP. Süvegben is meg böcsülük a' czukrot. Dug. 1. R. p. 297. Czukur-falat. Faludi E. M. p. 24. Czukur-kánna. Pyxis saccharacea. Czukur-répa. Napus. Czukur-sütő. Vajda 2. K. p. 251. Pistor dulciarius. Égetett czukor. Saccharum ustum. S. K. Fejér czukor. Saccharum candidum. S. K. Kándiai czukor. Faludi N. A. p. 57. Konyha-czukor. Cibarium saccharum. S. K. Medve-czukor. Sárga czukor. Saccharum candum. S. K. Tűz-kő-czukor. Saccharum Candiae. Halottam 1826. Dec. CZUKROS. Saccharatus, saccharo conditus. Czukkoros ht. Nagy István Márt. Coron. p. 196. CZUKROZ, czukrozza. Saccharo condit, inspergit. Meg czukrozza.	CZÜ. CZÜH. CZÜH. CZÜHEJ. CZÜHÖLŐDik. In re perficienda superfiue distinctur. Tempus in exequendo perdit. S. I. Sz. D. Föl czühölődik. Az ágyból nagy nehezen ki vergődik, föl öltözik. CZÜHŐDik. idem Beniczki. p. 188. Ki czühődik. Faludi N. U. p. 14
	CZULA. CZULA. Sarcina. M. A. Pázm. Pred. p. 412. Czele-czula.	

M u t a t ó

(CS-ból)

- CSA.
- cSA**
- CSAB, csaba, csabda, csabdi.
 CSACS, csacsi, csacska, csacsog.
 CSADAJ.
 CSAH, csahol, csaholy, csahos.
 CSAJ, csajag, csajka, csajkó, csajt, csajva, csajvalék.
 CSAK.
 CSAL (név) csala, csalár, csalfa.
 CSAL (ige) csalakozik, csalat, csalás, csalhat, csalogat, csalogány, csalomány, csaló.
 CSALÁN, csalánka, csalános.
 CSALIT, csalitos.
 CSALMA, csalmás.
 CSAMP, csampa.
 CSAN, csana, csanak, csanász, csang, csantavér.
 CSAP (név) csapa, csapi, csapia, csaplár, csapod, csapol, csapor, csapos.
 CSAP (ige) csapat, csapás, csapdoz, csapinós, csapint, csapkod, csapong, csapott, csapó, csappan, csaptat.
 CSAR, csarad, csari, csarit, csarna, csarnok, csarnota, csarnó.
 CSASZLÓ.
 CSAT, csatak, csatangol, csatka, csatol, csató, csatrang.
 CSATA, csatai, csatád, csatány, csatár, csatáz.
 CSATT, csattan, csattig, csattog.
 CSATORNA, csatornás.
 CSAVAR, csavarás, csavarek, csavarog, csavarit, csavarodik, csavarúl.
- CSÁ.
- CSÁB, csába, csábít, csábor, csábúl.
- CSÁ CZ, csácz.
 CSÁCS, csácsog, csácsó.
 CSÁDÉ, csádés.
 CSÁF, csáford.
 CSÁGATYÓ.
 CSÁK, csákány, csáki, csáklya, csákó.
 CSÁLI.
 CSÁMM, csámmog.
 CSÁMP, csámpa, csámpor.
 CSÁN, csánig, csánk, csántér.
 CSÁNY.
 CSÁP, csápok, csáprág.
 CSÁR, csárda, csári, csárma.
 CSÁSZ, császló, császta.
 CSÁSZÁR, császári, császárkodik, császárné, császárság.
 CSÁT, csátó.
 CSÁV, csáva, csávoly, csávós.
- CSE.
- CSEB, csebe, csebsa.
 CSECS, csecse, csecseget.
 CSEDREG.
- CSEG, csege, csegely, csegez, csegőd, csegő.
 CSEH, csehel, csehérd, csehi.
 CSEJ, csejd, csejt.
 CSEK, cseke, csekenye, csekély, csekle.
 CSEL, csele, cselekedik, cselekszik, cseléd, cselleg, cselleng, cselő.
 CSEM, csemege, csemelet, csemete.
 CSEMCS, csemcseg.
 CSEMP, csempe, csempes, csempesz.
 CSEN, csencs, csenevész, csenk, csent.
 CSEP, csepe, csepel, cseper, csepő, csepszik.
 CSER, cserel, cserény, cseres, cseri, cserőcze, cserz.
 CSER, cserke.
 CSERCS, csercse, csercselye.
 CSERE, cserebéli, cserél.
 CSEREKLYE.
 CSERESZNYE, cseresznyés.
 CSERESZNEG.
 CSERÉP, cserepellik, cserepes, cserepez.
 CSERGE.
 CSERJE.
 CSERKESZ.
 CSERM, csermely, csermő.
 CSERPA.
 CSERSZ.
 CSERT, csertel, csertész
 CSESZ, cseszel, csesznek, cseszt.
 CSET, csete, csetellik, csetnek, csető.
 CSETT, csetteg, csetten.
 CSEV, cseveg, csevetől.
 CSEVICZE.
- CSÉ.
- CSÉ.
 CSÉB.
 CSÉCS, csecse, csécses, csécsезik.
 CSÉK, cséke, cséklye.
 CSÉL, csеле, cselleg.
 CSEM.
 CSÉNY, csénye.
 CSÉP, csépel.
 CSÉR, cséri.
 CSÉSZE.
 CSÉSZTÓ.
 CSÉV, cséve, cséves.
 CSÉZA.
- CSI.
- CSI, csiatag, csíapol, csigat.
 CSIB, csibe, csibor.
 CSICS, csicser, csicsó, csicsörke.
 CSIGA, csigás, csigász, csigáz.
 CSIGOLYA.
 CSIH, csihol.
 CSIK, csiklándik, csikló, csikoltu, csikor, csikó, csikvánd.
 CSILL, csilla, csillag, csillang, csillap, csillám, csillog,
 CSILL, csilleng, csillent, csillye.
 CSIM, csima, csimota.
- CSIMAZ.
 CSIMB, csimbe, csimbelkedik, csimbeszkedik, csimbók.
 CSIN, csinatlan, csinál, csinár, csinkó, csinog, csinos, csinód, csintalan.
 CSINCSÉR.
 CSING, csinga, csingasz, csingolódik.
 CSINNY, csinnyan, csinnyos.
 CSIP, csipdel, csipdez, csipe, csipedelem, csipeget, csipelléresz, csiperész, csipeszkedik, csipet, csipés, csipke, csipked, csipő, csiptet.
 CSIP, csipeg.
 CSIPA, csipás, csipalag.
 CSIR, csira, csires, csiri, csirib, csiriz, csirke.
 CSISZ, csiszamik, csiszamlik, csiszamodik, csiszár, csiszlik, csiszol.
 CSIT, csitár, csiti, csitit, csitke, csitkó, csitri, csitt, csitürke.
 CSIV, csives.
 CSIV, csivog.
 CSIZ, csizike.
 CSIZMA, csizmadia, csizmás.
- CSÍ.
- CSÍGER.
 CSÍK, csikász, csikkan, csikos.
- CSO.
- CSOB, csoba, csobod, csoboka, csobolló.
 CSODA. L. csuda.
 CSOH, csoha, csoholy.
 CSOK, csokma, csokony, csokva.
 CSOL, csold, csolnak, csolnok, csollos, csolt.
 CSOM, csoma, csomb, csomony, csomor, csomosz, csomota, csomó.
 CSONG, csongva.
 CSONGRÁD.
 CSONK, csonka, csonkít, csonkúl.
 CSONT, csonta, csontalan, csontos.
 CSOP, csopa, csopor, csoport, csoppal.
 CSOR, csorda, csorgó, csormán, csormoly, csoron, csorva.
 CSORB, csorba, csorbaka, csorbít, csorbúl.
 CSOROSZLYA.
 CSOSZ, csoszog, csosztat.
- CSÓ.
- CSÓ, csór, csóva.
 CSÓCS, csócsa, csócsi.
 CSÓF.
 CSÓK, csókol, csókos.
 CSÓKA, csókás.
 CSÓNAK, csónakos.
 CSÓR, csóri, csóré.
 CSÓT, csóta, csótolog.

CSÖ.	K CSŐREGE. CSÓSZ, csőszí.	CSÚCS, csucsor, csucsos. CSÚF, csúfit, csúfol, csúfondár, csúfos, csúfság. CSÚNY, csúnya, csúnyít, csúnyúl. CSÚSZ, csúszos.
CSÖB, csöbör. CSÖCS, csöcsetlen, csöcske, csöcsörész, csöcsös, csöcsöz, csöcsü.	CSU.	
CSÖD, csöde. CSÖG, csögle, csökmő, csögös. CSÖK, csökken, csököly, csököny, csökös. CSÖL, csölestő, csölle, csölönk. CSÖM, csömbölyék, csömény, csömöd, csömög, csömör. CSÖMÖGE. CSÖMÖLET, csömölyét. CSÖMÖTE. CSÖN, csönd, csöng, csönke. CSÖP, csöpincz, csöpög, csöpöny, csöpör, csöpped, csöppen. CSÖPÜ, csöpül, csöpüs. CSÖR, csörös, csörd, csörg, csörnökz, csöröl, csörömpöl, csörötnek, csörtet, csörtöl, csörtöz. CSÖT, csötlik, csötöny, csötör.	CSUB, subokol, subor. CSUDA, csudatékony, csudál, csudás. CSUHA, csuhadár, csuhás. CSUHÚ. CSUK, csukaszkozik, csukás, csuklik, csuklász, csukor, csukó, csukva. CSUKA, csukár, csukás. CSUKLYA, csuklyás. CSUKOLÁDÉ. CSULA. CSUNY, csunya. CSUP, csupa, csupasz, csupor, csuport. CSUR, csurás, csurd, csurg, csurka, csurog, csurran. CSUSZ, csuszam, csuszás, csuszdogal, csuszka, csuszkora, csuszkó, csuszó, csuszsza, csusztat, csusztog, csuszva. CSUT, csuta, csutak, csutka, csutor. CSÚ.	CSÜ. CSÜCS, csücske, csücsör, csücsül. CSÜGG, csügged, csüggelődik, csükken, csüggeszt, csüggés, csüggő, csüggve. CSÜH, csühő. CSÜNIK, csüng. CSÜRKE, csürkész.
CSŐ.		CSÚ.
CSŐ, csőd, csős CSŐCSELE		CSŰD. CSŰR, csüre, csürke, csürök, csüröl, csürös, csürüllye, csürve. CSŰV.

CSA.

CSA.

CSA, Hajsz. Voces ad stimulos boves.
Csa szőke, hajsz tarcsa. Beniczki p. 145.
CSA, cse. Suffixum diminutivum quorundam
nominum, ut:
Darabcsa. Frustillum. Pázm. Pred. p. 712.
Szárca. Querquedula, fulica. M. A.
Szerencse. Fortuna.
Tarcsa. Calvulus.
Tőcsa. Lacuna.

CSAB.

CSAB. FF. Hont, és Nyitra Vkben.
CSABA. FF. Békes, Baranya és Pest Vkben.
E. F. belső Szolnok Vben.
Csaba' ire. Pimpinella. M. A. PP.
Csabány. Sz. P. Pest Vben.
CSABDA. Sz. P. Fejér Vben.
CSABDI. Sz. P. Fejér Vben.

CSACS.

CSACS.
CSACSI. Asinus. A' ki itten tulok, talán Bécsben
sem lesz csacsi. km. Ha nagy file volna,
éppen csacsi lenne. km. Dug. 1. R. p. 123.
CSACSKA. Garrulus. Csuzi p. 32.
Csacsakáság. Garrulitas, loquacitas. Vajda 2. K.
p. 316.
Csacsalkodik. Garrulum agit, blaterat.
CSACSOG, csacsogja. Garrit, garriendo effutit.
El csacsog.
Ki csacsogja. Eblaterat, garriendo effutit.
Csacsogás. Garrulitas, loquacitas, dicacitas. M.
A. Nem talál partot nyelve'
csacsogása. km.
Csacsogó. Garrulus, loquax, dicax, blatero,
verbosus. M. A. Csacsogó, mint a' szajkó.
km.
Csacsogva. Loquaciter. M. A.

CSADAJ.

CSADAJ. Herbetum, dumus, dumetum, vepres.
M. A. PP.

CSAH.

CSAH. Vox canis feram investigantis.
CSAHOG.
CSAHOL. Nictat. M. A.
Csaholás. Latratus canis feram persequentis.
Vajda K. E. 1. K. p. 631.

Csaholó.
CSAHOLY. Sz. P. Szathmár Vben. E. F. közép
Szolnok Vben.
CSAHOS. Garrulus, dicaculus.
Elő-csahos. Os communitatis. Minden
Faluban szokott lenni egy ilyen elő-
csahos.
CSAHÓCZ. F. Szathmár Vben.

CSAJ.

CSAJ. Sciurus. Evet, mókus, czibabó. S. I.
Csaj (alsó, felső). F. Abaúj Vben.
Csaj' torja. Sz. P. Veszprém Vben.
CSAJÁG. F. Veszprém Vben.
CSAJKA.
CSAJKÓ. Ollós bogár. Scarabaeus frondator. S.
I.
CSAJT.
Csajta. F. Vas Vben.
Csajtos. Sordidus, infectus. S. I.
Csajtos köpönyeg. Sárral föl vertt kö- pönyeg.
Sz. D.
CSAJVA. Scarabaeus melolontha. S. I.
CSAJVALÉK. Zagyvalék, keverék.

CSAK.

CSAK. Tantum, duntaxat. M. A.
Csak addig. Tantisper. M. A. Csak addig
nyújtózzál, míg a' lepedőd ér. km.
Csak az. Tantumdem, nihil restat aliud. M. A.
Csak azért. Tantum ideo.
Csak az hogy. Nisi quod.
Csak az előtt. Proxime, paullo ante. M. A.
Csak a' hija. Id unum deest. S. I.
Csak az kár. Hoc dolendum.
Csak ennyicskén. Tantulum. M. A. L.
Csak hogy. Dummodo. M. A.
Csak imént. Paulo ante, non ita pridem. S. I.
Csak imígy amúgy. Defunctorie, perfunctorie.
M. A.
Csak egyszer volt Budán kutya-vásár. km.
Csak egy hajszálon lóggott. km.
Csak a' poczikban hever. Foco, et cineri
incumbit. PP.
Csak köz-köpülködik. Arietem emittit. M. A.
Csak maga' hasznát keresi. Sibi prodest. PP.
Csak most. Recenter.
Csak most az egyszer. Hac duntaxat vice.
Csak nem. Pene, prope modum, fere, ferme.
M. A.
Csak nem kiki. Plerique. S. I.

Csak nem mindenkor. Plerumque, S. I.
* De csak. Tantum, dummodo.
Ha csak. Nisi.
Még is csak. Tamen adhuc.

CSAL.

CSAL (név.) Deceptio, dolus.
Csal. F. Hont Vben.
Csal-ember. Impostor, deceptor. S. I.
Csal-éték. Illecebrae. S. I.
Csal-faj, csal-fajú. R. Impostor, deceptor. S.
I. Csalfa.
Csal-fajúság. R. Impostura. S. I. Csalfaság.
Csal-fajuskodik. R. Imponit, fallit.
Csalfáskodik. S. I.
Csal-kert. Labyrinthus. S. I.
Csal-síp. Fistula illex, aucupatoria. S. I.
Csal-szó. Vox alliciens. S. I.
Csal-vetés. Technae, insidiae.
Csal-vető. Deceptor.
Hadi csal. Stratagemata. Hadi csallal vette
meg a' várt. Sz. D.
CSALA. Telek Pest, és Tolna Vkben.
Csala-finta. Charlatan.
Pusztá Csala. Sz. P. Fejér Vben.
Család. Familia. M. A. PP. loco cseléd.
Család. F. Nyitra Vben.
Pusztá Család. F. Soprony Vben.
* Vámos Család. F. Vas Vben.
Családka. F. Nyitra Vben.
CSALÁR. F. Nógrád Vben.
Csalárd. Falsus, dolosus, fraudator,
fraudentus, impostor, versipellis,
subdolos. M. A.
Csalárd beszédű. Falsidicus, falsiloquus. M.
A.
Csalárd mester. Impostor. PP.
Csalárdkodik. Praevaricatur, fraudulen-
ter agit. M. A. Sycophantatur. CM.
Csalárdos. Fraudulentus. M. A.
Csalárdság. Fallacia, fraudatio, fraus,
dolus, impostura, techna. M. A.
Csalárdsággal rakva. Fallaciosus. M. A.
Csalárdúl. Fraudulente, dolose, subdole,
fallaciter, false, falso. M. A.
Csalárkodik. Contechnatur. CM.
CSALFA. Halophanta. M. A. olim Csalfaj.
Csalfa bíró. Bomolochus. M. A.
Csalfaság. Dolositas, fraudulentia.
Csalfáskodik. Bíró Márton Angyali Társ. p. 755.
Csalfáskodik. Technas neccit.
CSALT vet. Insidias ponit, decipit.

- CSAL.
- CSAL (ige) csalja. Fraudat, fallit. M. A. A' ki csal, csalatik.
Alá csalja.
Bele csalja. Allicit, inducit. S. I.
Be csalja. Illicit.
Elő csalja. Prolicit.
El csalja. Seducit, it. decipit, defraudat, intervertit. M. A.
Ki csalja. Elicit v. adulando adipiscitur, dolose assequitur. S. I.
Le csalja. Inducit, ut descendat.
Meg csalja. Decipit. A' ki senkit meg nem csal, könnyen másra bizza dolgát. km.
CSALAKOZIK. Decipitur, fallitur. Faludi U. E. 2. R. p. 24.
CSALAT, csalatja. Curat decipi.
Csalatás. Deceptio.
Meg csalatás. Frustratio, deceptio. M. A. Meg csalatik. Frustratur, hallucinatur. M. A.
Csalatkozik. Decipitur, fraudatur, allucinatur. M. A.
Meg csalatkozik. idem. M. A.
Csalatkozás. Allucinatio. M. A.
Csalatkozhatatlan. Infallibilis. M. A.
Meg csalatkozhatatlanság. VM. p. 96.
Csalatkozó. Faludi B. E. p. 87.
Csaltság. Deceptio, dolus, fraus, impostura, casus, allucinatio. M. A. Pesti' Fáb. p. 8. Káldi. Sap. 14. 21.
CSALÁS. Deceptio, captio, impostura, circumductio. S. I.
El csalás. Seductio, deceptio. M. A.
Meg csalás. Deceptio, defraudatio. M. A.
CSALHAT. Decipere, fallere potest.
Csalhatatlan. Infallibilis. PP.
Csalhatatlanság. Infallibilitas. S. I.
CSALOGAT, csalogatja. Pellicit. M. A.
Csalogatás. Illectatio, deceptio. M. A. Csalogató.
Alliciens, allector, leno. S. I. Csalogató eledel. Cibus allectivus.
Csalogató síp. Fistula allectiva.
Csalogató szer. Illecebra. S. I.
CSALOGÁNY. Illex, allex, pellex v. motacilla modularis. Braunelle. S. I.
CSALOMÁNY. Fraus, dolus, impostura. S. I.
CSALÓ. Deceptor.
Csaló köz. Insula Cituorum.
Csaló tör. Decipula. CM.
Eb-csaló.
Ember-csaló. Reductor. Pázm. Pred. p. 531.
Lélek-csaló. Pázm. Kal. p. 387.
Meg csaló. Deceptor, defraudator. M. A.
Péncs-csaló.
Csalóka. Circulator, holophanta. M. A.
Csalóka beszéd. Faludi U. E. 3. R. p. 37.
Csalóka deszka. Lippai Veteményes Kert. p. 228.
CSALTTON csalja. Faludi N. E. p. 43. U. E. 3. R. p. 150. T. É. p. 277.
- CSALÁN.
- Csalán-csípés. Uredo. S. I.
Csalán- himlő. Urticae. S. I.
Csalán' falva. F. Bereg Vben.
Árva csalán. Urtica minor.
CSALÁNKÁ. Urticaria. Nösselkőnig. S. I.
CSALÁNOS. Urticetum, urticis abundans.
Csalános bokrok. Pázm. Pred. p. 352.
- CSALIT.
- CSALIT. Saltus, nemus v. dumetum, vepretum. Sz. D. S. I. Takács József Költeményei p. 81.
CSALITOS. Dumetosus.
- CSALMA.
- CSALMA. Cidaris turcica. S. I. Turbán.
Csalma. F. Szathmár Vben.
CSALMÁS. Cidarim turcicam habens.
- CSAMP.
- CSAMP. Sz. P. Tolna Vben.
- CSAN.
- CSAN.
CSANA.
Csanál. Urtica. M. A.
Csanáros. FF. Pest, Csanád, és Torontál Vben. E. F. Torda Vben.
Csanád Vármegye. Comitatus Csanadiensis.
Csanál. FF. Bihar, Szathmár, és Zemplin Vben. E. F. közép Szolnok Vben.
CSANAK. L. Csónak, csónak. M. A.
Csanak. FF. Győr, Komárom, és Soprony Vben.
CSANÁSZ. Sz. P. Bars Vben.
CSANG.
Csangó. Nem szép hangú. S. I.
Csangó harang. Campana malum fundens sonum. S. K.
Csangó Magyarok Moldvában.
CSANTAVÉR. F. Bács Vben.
- CSAP.
- CSAP (név). Epistomium, obturamentum, spina. M. A. it. Medica balanus, suppositorium. PP.
Csap. F. Ung Vben.
Csap alá való kád. Excipulum. PP.
Kármentő.
Csap' berke. Sz. P. Veszprém Vben.
Csap' dugaszsa. Epistomium. M. A.
Csap-fúrás. Fistula, foramen dolii. M. A.
Csap-fű. Hyppoglossum. S. I.
Csap-ház. Oenopolium. M. A.
Csap' szabadsága. Jus educilli. S. I.
Csap-szék. Taberna vinaria. Sz. D.
Csél-csap. Scurra. Fél bolond, nevetség-szerző. CM.
Jég-csap Stiria. NC. p. 13.
Nyelv-csap. Tonsillae. CM.
Réz-csap. Aeneum epistomium. S. K.
Vak-csap. Fa-dugasz az igazi csap helyett.
CSAPA. Animalis cuntis vestigium praesertim in nive relictum.
Farkas' csapa.
Nyúl' csapa.
- Csapáz, csapázza. Vestigio reperto perquirat feram. Pázm. Kal. p. 847.
El csapázza.
CSAPI. F. Szala Vben.
CSAPJA. Ejus epistomium. A' nyelv a' szűnek csapja. Pázm. Pred. p. 808.
CSAPLÁR. Tabernarius, vinarius, oenopola. M. A.
Szó-csaplár. Hir-hordó, föcsögő. Sz. D.
Csaplárkodik. Oenopolam agit. Sz. D.
Csapláros. Oenopola, educillator. S. I.
Csaplároskodik. Oenopolam agit. Sz. D.
Csaplárosné. Educillatrix, cauponissa. Sz. D.
CSAPOD. R. Parvum epistomium.
Csapod. F. Soprony Vben.
Csapodár. Scurra v. parasitus, assecla mensarum. Sz. D. S. I. Sámbar scribit: csapodár. p. 487.
Csapodár-ember. Sz. D.
Csapodár-szív. Sz. D.
Csapodárkodik. Agit scurram. Sz. D.
Csapodárkodás. Scurrilitas.
Csapodárság. Scurrilis assentatio. Sz. D. S. I.
Csapodi, csapdi. Idem ac csapodár.
Csapdi ember. Magát mindenhez csapó, adó, kenő fenő, állhatatlan ember. Sz. D.
CSAPOL, csapolja. Epistomiat, terebrat, aperit dolium. S. I.
Meg csapolja a' víz-kórságost. Sz. D.
Le csapolja a' vizet, tavat Sz. D. Facto canali derivat aquam, lacum.
Csalolás. Epistomiatio, v. derivatio.
Csaloló. Epistomiatior, v. derivator, v. derivatorius.
CSAPON van a' hordó.
Csalpon adta. Dedit vinum de epistomio.
Csalpon veszi. Epistomio emittit. PP.
Csalpon veszi a' lisztet. El adja borért a' lisztet. Csúzi. p. 16.
Csalpon-vett bor. Vinum de epistomio sumtum.
Csalpon-vétel. Sumtio vini de epistomio.
CSAPOR. F. Nyitra Vben.
CSAPOS. Habens epistomium.
Csalpos fele a' hordónak. Ex qua parte epistomium habet.
CSAPOT fúr. Terebro foramen facit pro epistomio.
Csal-fúrás. Terebratio pro epistomio.
CSAPRA veri a' hordót. Epistomio instruit dolium.
Csalpra-verés. Epistomiatio.
Csalpra titi a' hordót.
- CSAP.
- CSAP (ige), csapja. Infigit, petit, icit, ferit, caedit. M. A. Ág csap, Uram, ág csap.
Alá csap a' prédára, mint az ölyv. Ex alto in praedam ruit. PP.
Által csap. Transcutit.
Bé csap, bé csapja. Invadit, claudit.
Bé csaptak a' marhák a' tilosba. Bé csapta az ajtót. Clausit cum impetu januam.
Belé csap. Incutit.
El csapja. Abigit, pellit v. abjicit. S. I.
- CSALÁN (csalány, csalyán, csanál. M. A. csilyán, csolyán Sz. D.) Urtica. M. A. Nyilván csalánra vizellett, hogy olly komor. km.

El csap, el csapja. El csapott mellettem. — El csapta kezemről. — A' zsiros borsó el csapta a' gátot.
Föl csapja. Föl csapták az al-felét.
Hozzá csap. Adjungit se ei. it. Ictu petit.
Hozzá csapja. Allidit. M. A.
Ki csapja. Ki csapták az oskolából. — Ki csap az útból. Faludi T. É. p. 191.
Le csap. Le csapott a' menykő.
Meg csapja. Caedit, ferit, verberat. M. A.
Őszve csapta a' kezét. Complosit manus.
Reá csap. Percutit.
Viszsa csapja. Repercutit.
CSAPAT (név). Cohors, manipulus, agmen. S. I.
Csapatonként. Catervatim.
Csapatos. Catervatus.
Csapatosan járnak. Manipulatim incedunt.
CSAPAT, csapatja (ige). Curat feriri.
Meg csapatta. Curavit caedi.
CSAPÁS. Plaga, ictus, flictus. M. A.
Arczul csapás. Alapa, colaphus. S. K.
Be csapás. Invasio v. januae cum impetu clausio. S. K.
Csél-csapás. Scurrilitas. CM.
El csapás. Abactus. S. K.
Egy csapással kettőt üt. km.
A' szerencse ritkán elégszik meg egy csapással. km.
Has-csapás. Lienteria. S. K.
Hozzá csapás. Allisio. S. K.
Karika-csapás. Az előtte csak egy karika csapás.
Ki csapás. Excessus. Faludi U. E. 2. R. p. 26.
Nyakon csapás. Faludi N. A. p. 101.
Pofon csapás. Ha a' pofon csapást el szenveded, máskor durungot hoz reád. km.
Csapásos. Plagosus. M. A. CM.
CSAPDOZ, csapdozza. Caedit, ferit. M. A. Szél az ajtót csapdozza.
Meg csapdossa. Caedit, ferit, verberat. M. A.
Csapdozás. Percussio, casus. M. A.
Csapdosgatja. Pázm. Pred. p. 1113.
CSAPINÓS. Obliquus. S. I.
Csapinósan, csapinólag. Oblique. S. I.
CSAPÍNT, csapintja. Gyöngédeden illeti, legyinti. Sz. D.
CSAPKOD, csapkodja. Identidem ferit. Pázm. Pred. p. 13. 781.
Csapkodd meg a' lovakat. Sz. D.
CSAPONG. Vagatur, errat, discurrit, circulator. S. I. Sz. D. Fluctuat. PP.
Csapongó. Inconstans. PP.
CSAPOTT. Ad mensuram exactus, non superfluus, non superabundans.
Csapott mente. Clamys curta.
Csapott mérték. Mensura non redundans.
Csapott paróka.
Csapott ruha. Vestis brevis.
Csapott öltözet. Faludi N. U. p. 163.
Csapott szolgál: üzött szolgál.
Ki csapott kurva. Meretrix prostituta.
CSAPÓ. Nacca, lanarius. it. Fullo. M. A. Carminarius, carminator. PP. Sugár az ostonon. Sz. D.
Csapó. F. Szala Vben.
Csapó ajtó. Porta jacens. Fall thiere.
Csapó csiga. Turbo. S. I.
Csapó czérna. Amussis. CM.
Csapó fa. Hostorium. M. A.
Csapó ház. Lanaria. M. A.
Csapó háza, olim Csapó' földje. F. Zemplin Vben.

Csapó-ideg. Fidelia. NC. p. 285.
Csapó-köz. Sz. P. Heves Vben.
Csapó-legény. Sodalis fullonis.
Csapó-mester-ember. Fullo.
Csapó-sár. Sz. D.
Csapó sinor. Cynosura. PP. Eszterházi Tamás. M. Hunnius. p. 190.
* Félre csapó. Exorbitator, scortator. S. K.
Ki csapó. Evagator it. evirgator. S. K.
Légycsapó. Muscarium. S. K.
Csapódik. Clauditur.
Be csapódott az ajtó — a' lakat —
Csapólag. Oldalaslág, görbén, kajszán. Sz. D. Geidler H. Okt. p. 93.
CSAPPAN. Macescit, macrescit, deficit. Sz. D.
Meg csappantt. Emacruit.
CSAPTAT, csaptatja. Subdito adminiculo reponit ad locum.
Föl csaptatja. Erigit subdito adminiculo, suffulcit, surrigit.
Meg csaptatja. Munit adminiculo addito.
Csaptató. Adminiculum.
Csaptató fa. Lignum oneri ferendo suppositum.
Csaptató kalitka. Tendicula, decipula. Sz. D.
CSAPVA. Ad mensuram erigendo. Nem föl eregetve.

CSAR.

CSAR.
CSARAD. F. Bars Vben.
Csarada, csaroda. F. és Patak Bereg Vben.
CSARI. F. Nyitra Vben.
CSARIT. Vepretum. I. Csalit.
CSARNA.
Csarna-tó. F. Ugocsa Vben.
CSARNOK. Porticus, theatrum, atrium. M. A.
CSARNOTA. F. Baranya Vben.
CSARNÓ. F. Sáros Vben.
Csarnó' háza. F. Bihar Vben.

CSASZLÓ.

CSASZLÓ. t. f. n.
Csaszló. Csalavia. L. Geidler Hadi oktatások. p. 134. 45.
Csaszló. F. Szathmár Vben.

CSAT.

CSAT. Hamus, fibula. M. A.
Csat-gyártó. Fibularius. S. I.
Csat-pöczök. Ansula hami. PP. Clavicus fibulae. S. I.
Ezüst-csat. Fibula argentea.
Réz-csat. Fibula aenea.
CSATAK. Sordes.
Csatakos. Sordidus, infectus. Sz. D.
Csatakosság. Mocsokosság. Sz. D.
CSATANGOL. Vagatur, errat, circulator. Vajda 2. k. p. 206.
Csatangoló. Vagabundus.
CSATKA. F. Veszprém Vben.
CSATOL. csatolia. Connectit, confibulat. M. A.
Le csatolia. Csattal le köti.
Meg csatolia. Confibulat.
Őszve csatolia. Connectit, constringit, compaginat. M. A.
Csatolat. Faludi N. U. p. 18. T. É. p. 23.
Csatolás. csatlás. Suffrenatio. M. A.
Csatoló, csatló. Subscus, lorum ligneum M. A.
Csatló fa. Sz. D.
Csatló pálcza a' szekérben. VV. L.

Csatló szíj. Sz. D. Lorum suffrenatorium.
Csatlós inas. Ductor equitum. PP.
Csaťolódik, csatlódik. Nectitur.
Őszve csatlódik. Connectitur.
Csatlott. Junctus, nexus.
Le csatlott. A' Lucifer' lánczáról le csatlott késértő ördögök. Faludi N. E. p. 105.
CSATÓ.
Csató' háza. Sz. P. Ugocsa Vben.
Csató-szeg. E. F. Csik Székében.
CSATRANG. Csúnya szavú kolomp. Sz. D.
Csatrangol. Idem ac Csatangol. Sz. D.

CSATA.

CSATA. Classicum, praelium, pugna. M. A.
Csata. F. Bars Vben. E. Hegy Hunyad Vben.
Csata-bér. Merces pugnae, praemium conflictus.
Csata-bér' falva. Hajdani helység Rába mellett. Ezt 1091-ben ajándékozták el CHÁKok (Móricz, és Chák Mester). — Bárdosi Körmendnek tartja, én inkább Csákánynak vélném, hogy így az ajándékozó CSÁK-nak neve örök hálául fön maradna. Lásd Bárdosi Supplem. Analect. Scepus. Parte 1-a p. 1.
Csata-dal. Kulcsár Hazai Tud. 1825. 2. R. p. 346.
Csata-hely. Locus pugnae. Sz. D.
Csata-játék. Ludus latrunculorum. Sák-játék. S. I.
Csata p ta, csaté paté. Tumultus, strepitus. M. A. CM.
Csaté patés. Tumultuosus. M. A. CM.
Csaté patét szerez. Tumultuatur. M. A.
Csaté paté-szerző. Tumultuosissimus. CM.
Nagy csaté patéval. Pertumultuose. CM.
Csata-piacz. Sz. D.
Csata-rend. L' ordre de bataille.
Csata-rendü ütközet.
Csata után okos a' Magyar. km.
Szó-csata. Logomachia.
Tréfa-csata. Faludi U. E. 3. R. p. 84.
CSATAL. Praeliaris. M. A.
Csataj. F. Posony Vben.
CSATALIA. F. Bács Vben. (mint Bátalia).
CSATÁD. F. Torontál Vben.
CSATÁJA. Ejus pugna. Pázm. Pred. p. 568.
CSATÁN (fors Csatány) E. F. belső Szolnok Vben.
CSATÁR t. h. n. Békes, Bihar, Szala, Tolna, Veszprém és Vas Vben.
Csatár' megye. Csárda Veszprém Vben.

- Csatarász: hadarász. Sz. D.
 CSATÁRA ki megy. Velitatur. M. A.
 Csátára való. Velitaris, praeliaris. M. A.
 CSATÁZ. Praeliatur, pugnat, belligerat. M. A.
 Csátázás. Velitatio. CM.
 Csátázó. Praeliorator, puginator. M. A.
 Csátázó levél. Pázm. Kal. p. 360. Epistola polemica.
 Csátázó martalékok. Pázm. Kal. p. 456.
 Csátázó piac, csata-piac. Sz. D.
 CSATORA.
 Szönyítő nagy csatorával. VM. p. 111.
- CSATT.
 CSATT. Sonus, quem res aliqua rupta, vel cadens, vel displosa edit.
 CSATTAN. Disploditur, fragorem edit.
 Föl csattan. Cum fragore erumpit. Házi orvosságok. Vác 1821. p. 107.
 Meg csattan. Intonat, fragorem edit. M. A.
 Csattanás. Plangor. M. A. fragor CM.
 Csattant. Plodit. M. A.
 Ki csattantja. Explodit. M. A.
 Öszve csattantja. Complodit. M. A.
 Csattantó, csattantyú. Datura stramonium. S. I.
 Ki csattantás. Explosio. M. A.
 CSATTIG. „Ej Bátya, csak a' csattig vonnyad, és eddig nyújtózzál, míg a' lepeled ér” Pázm. Kal. p. 163.
 CSATTOG. Percrepi. PP.
 Csattog pattog.
 Csitteg csattog.
 Csattogás. Fragor, strepitus. M. A.
 Csattogó. Strepens, crepitans. Faludi T. É. p. 82.
 Csattogó eperj. Fraga alba. M. A.
 Csattogó tél. Rigida hyems. Csikorgó tél. S. I.
 Csattogó vissza vonás. Faludi N. E. p. 104.
 Csattogat, csattogatja. Crepitat, strepitat.
 Csattogatta az ajtót – az ostort.
 Csattogatás. Strepitus, fragor. M. A.
- CSATORNA.
 CSATORNA. Cisterna, canalis. M. A.
 Csatorna a' házon. Imbrex. PP.
 Csatorna, melyben a' víz a' föld alatt foly.
 Tubulus, tubus.
 Csatorna-kút. Cisterna. Káldi Pred. 12. 6.
 Víz-véő csatorna. Colliciae. PP.
 Víz-vezető csatorna. Tubus.
 CSATORNÁJA. Ejus canalis.
 Ferencz' csatornája. Canalis Francisci in C. Bácsiensi.
 CSATORNÁS. Canalitius. M. A.
 Csatornás cserép. Tegula imbricata. PP.
 Kupás cserép.
 Csatornás cseréppel héjaztatott. Imbricibus tectus. PP.
 Csatornás mester. Imbricarius.
- CSAUZ.
 CSAUZ.
 Csauz-mente. Faludi E. M. p. 238.
 Vén csauz. Dug. km. 2. R. p. 324.
- CSAVAR.
 CSAVAR (radix primaria est CSÓ, inde csóar, csovar, csavar), csavarja. Vertit, versat. M. A.
 El csavarja. Detorquet.
 Ki csavarja. Extorquet.
 CSAVARÁS. Torsio, flexio.
 CSAVARÉK. Flexura. Sz. D.
 CSAVARG, csavarog. Vagatur, divagatur. M. A.
 Csavargás. Vagatio, erratio. M. A.
 Elme-csavargás. Pázm. Pred. p. 458. 725.
 Csavargó. Vagus, vagabundus. M. A.
 Csavargó vad. Faludi T. É. p. 139. Csavargóra tér. Faludi U. E. 2. R. p. 95. Csavargat, csavargatja. Regyrat. M. A. CSAVARINT, csavarintja. Unam flexuram facit. Egygyet csavarintott rajta.
 CSAVARÍT, csavarítja. Contorquet, gyrat, rotat, versat. M. A.
 El csavarítja. Faludi U. E. 1. R. p. 169.
 Meg csavarítja. Contorquet. M. A.
 Csavarítás. Gyration, contorsio.
 Csavarítva. Contorte. M. A.
 CSAVARODIK. Inclinat, reclinat, reflectitur. M. A.
 Félre csavarodik. Deflectit, declinat.
 Faludi N. E. p. 126.
 Vissza csavarodik. Reflectitur.
 CSAVART. Tortus, flexus.
 Csavartt értelem. Sensus detortus.
 CSAVARÚL. Torquetur, flectitur.
 Csavarulat. Tortura.
- CSÁ.
 CSÁB.
 CSÁB. Elő-hegy Szala Vben.
 CSÁBA. Stupidus, delirus. M. A.
 CSÁBÍT, csábítja. Dementat, seducit, corrumpit, percellit, stupefacit. M. A.
 El csábítja. Abstupefacit, percellit, attonitum reddit. M. A.
 El csábítja. Addig szopta, nyalta, míg el csábította. km.
 Csábító. Seducitor, dementator.
 CSÁBOR. Sz. P. Pest Vben.
 Csábrág (csáborág). Dorsuale. Nyeregally. S. I.
 CSÁBÚL. Dementatur, seducitur. Sz. D.
- CSÁCSZ.
 CSÁCSZ.
 CSÁCSZA. MV. Trencsén Vben.
 CSÁCS.
 CSÁCS. F. Szala Vben.
 CSÁCSOG. Blaterat. L. Csacsog. Káldi 3. Joan. 1. 10.
 Csácsogás. Pázm. Pred. p. 499.
 CSÁCSÓ. F. Nyitra Vben.
 CSÁDÉ.
 CSÁDÉ. Bozót.
 Csádé bádé.
 Csádé. Patak Posony Vben.
 CSÁDÉS. Bozótos.
- CSÁF.
 CSÁF.
 CSÁFORD. F. Soprony Vben.
 Alsó Csáford. (F. Szala Vben.
 Fölső Csáford. (FF. Szala Vben.
 CSÁFORTA. Az a' fa, mellyel a' présben körül tekerik a' cylindert.
- CSÁGATYÓ.
 CSÁGATYÓ az ekében. Fél kerék szabású deszka. Sz. D.
- CSÁK.
 CSÁK. Clavus, cuneus v. cuspis alicujus rei. S. I.
 Csák-néma. Sz. P. Győr Vben.
 Csák' tornya. MV. Szala Vben.
 Csák-vár. MV. Fejér Vben.
 CSÁKÁNY. Clava cruciata, runcina. PP. Ulászló' Kincstartója. p. 63. Bicellus. Szirmai Parab. p. 47. 51.
 Csákány. MV. Vas Vben. FF. Abauj, Posony, Somogy Vben. Sz. P. Gömör Vben.
 Csákány' háza. F. Nógrád Vben.
 Csákányos. Habens clavum. Csuzi p. 563.
 Csákányosan balúl függ a' kobzok. Csuzi p. 16.
 CSÁKI. Nemzetségi név.
 Csáki-sziget. Sz. P. Bihar Vben.
 Nem Csáki' szalmája. km. Belius Notitiae Hung. Tom. IV. p. 260.
 CSÁKJA. Dependencia v. extremitas ejus. Dolmány', süveg', csótár', v. zászló' csákja. S. I.
 CSÁKLYA. Harpago, hama, contus. M. A.
 Csáklya. E. F. Alsó Fejér Vben.
 Csáklyáz. In lubrico fertur, super glaciem discurrit. Sz. D. S. I.
 CSÁKÓ. Prominentia, dependencia. Faludi E. M. p. 71.
 Csákó. E. F. Aranyos Székében.
 Kis Csákó. (Nagy Csákó. (Csákója. Ejus prominentia. dependencia. Csákós. Habens dependentiam. PP. Békes Vben. Csákós süveg. Pileus Hungaricus, olim Cumanicus. S. I.
- CSÁLI.
 CSÁLI. Ökör-név.
- CSÁMM.
 CSÁMM.
 CSÁMMOG. Dentibus strepitum edendo manducat.
- CSÁMP.
 CSÁMP.
 CSÁMPA. Csámpás. Scambus, valgus, varus, curvipes. Sz. D. S. I.
 Csámpás lábú. Curvipes. Sz. D.
 Csámpásodik.
 El csámpásodik. Sz. D.
 CSÁMPOR.
 Csámporodik. Acescit. PP.
 Meg csámporodott a' bor, sör. Sz. D.
 Csámporú. Acetosus, acidus. Sz. D.

- CSÁN.
CSÁN. E. P. Közép Szolnok Vben.
Mező-Csán. (E. F. Torda Vben.
Pusztá-Csán(
CSÁNIG. F. Vas Vben.
CSÁNK. F. Hont Vben.
- CSÁNTÉR.
CSÁNTÉR. Cantherius. S. I. Gántár-fa.
- CSÁNY.
CSÁNY. t. h. n. Abauj, Csongrád, Heves, Szala,
és Baranya Vbken.
- CSÁP.
CSÁP.
CSÁPOK. Antennae. S. I.
CSÁPRÁG, Csábrág. Nyereg alá való szőnyeg.
Sz. D. Faludi T. É. p. 22.
- CSÁR.
CSÁR.
CSÁRDA. Óenopolium extra villam v. in loco
deserto. Sz. D. S. I. Egy csárdában két
dudás meg nem fér. km.
CSÁRI. F. Nyitra Vben.
CSÁRMA. Lármás. Hallottam 1823. Septemb.
22.
Csármáz. Lármáz.
- CSÁSZ.
CSÁSZ. F. Heves Vben.
CSÁSZKÁL. Mászkal. Himfi. 2. R. p. 221.
CSÁSZKIRÁL. Hallottam Ságbon 1825.
Máj. 9.
CSÁSZLÓ. F. Szathmár Vben.
CSÁSZTA. F. Baranya Vben. Sz. P. Borsod Vben.
Mocsár, Komárom Vben.
Császa. Bozótos, sásas, nádas hely. Sz. D.
- CSÁSZÁR.
CSÁSZÁR. Caesar. M. A.
Császár. F. Komárom Vben.
Császár-birtok. Imperium. S. I.
Császár-falu. F. Soprony Vben.
Császár-fi. Porphyrogenitus. S. I.
Császár' könyve. Pázm. Pred. p. 100.
Császár-körtvély.
Császár' kenyere. Hijában eszi ez is a'
Császár' kenyérét. Telluris inutile pondus.
K. V. p. 505.
Császár-madár. Attagen, attagena, bonosa.
M. A.
Császár-metszés. Sectio caesarea apud
medicos. S. I.
Császár' szakállja. Török szeg-fű.
Császár' szállása. Sz. P. Szabolcs Vben.
Császár' töltése. F. Pest Vben.
Császár-vár. Omlott vár, Varasd Vben.
Császár-virág. Viola tricolor. S. I.
Fölséges Császár! Augustissime Imperator.
Római Császár. Imperator Romanorum.
Török Császár. Imperator Turcarum.
- CSÁSZÁRI. Caesareus. M. A.
Császári. F. Szathmár Vben. E. F. Doboka
Vben.
Császári ág. Faludi E. M. p. 132.
Császári Herczeg. Princeps Caesareus.
Császári szék. Faludi E. M. p. 195.
CSÁSZÁRKODIK. Imperatorem agit.
CSÁSZÁRNÉ. Imperatrix. PP.
CSÁSZÁRSÁG. Dignitas Caesarea,
Imperatoria. S. I.
CSÁSZÁRÚL. Pro Caesare, loco Caesaris. Faludi
E. M. p. 128.
- CSÁT.
CSÁT. Csáth. MV. Borsod Vben.
CSÁTÓ. Sz. P. Bihar Vben.
- CSÁV.
CSÁVA. Lixivium coriariorum, quo corium
macerant, et elaborant. M. A. Nékem is
volt egy bölcs macskám, a' csávéba holt.
K. V. p. 453.
Csáva. F. és Patak Soprony Vben.
Csávál, csáválja. Lixivio calcato foedat. it.
Corium elaborat. M. A.
Ki csáválja. Nehéz a' molyos bőrt ki csáválni.
km.
Meg csáválja. Pázm. Kal. p. 741. Alu-
tariorum lixivio corium elaborat. it. Conspurcat,
foedat. M. A.
Csáválatlan bőr. Corium non elaboratum.
Nyers bőr. S. I.
Csáváltt. Opere alutario elaboratus. it.
Depravatus, defoedatus. M. A.
Csáváltt moslék. Pázm. Pred. p. 255.
Csáváltt bőr.
Csávás.
Mező-Csávás. E. F. Maros Székében.
Szász-Csávás. E. F. Kükküllő Vben. CSÁVOLY.
F. Bács Vben.
CSÁVOS. F. Torontál Vben.
- CSE.
CSEB.
CSEB. Sz. PP. Abauj és Borsod Vbken.
Cseb, aliis Csób. E. F. Udvarhely Székében.
Kis Cseb
Nagy Cseb { FF. Zemplin Vben.
CSEBE. E. F. Zaránd Vben.
Csebény. F. Baranya Vben.
CSEBSA. F. Torontál Vben.
- CSECS.
CSECSE. Crepundia. M. A. it. In ore infantum
pulcher, venustus. S. I. Sz. D.
Csecse báb. Venusta pupa.
Csecse becse. Vajda K. É. 1. K. p. 152.
Csecses. Elegantulus. S. I.
Csecsesgeti. Szépitgeti. Sz. D.
Csecseségét mutogatja, fitogatja. Sz. D.
Csecsézi. Csuzi Tromb. p. 591.
CSECSEGET, csecsegeti. Kecsegeti, ké-
nyezteteti. Sz. D.
CSECSKE.
Csecskéje (csöcskéje). Prágai p. 47.
- CSEDREG.
CSEDREG. F. Ugocsa Vben.
CSEG.
CSEG, aliis Csög. E. F. közép Szolnok Vben.
CSEGE. F. Szabolcs Vben. Sz. P. Nógrád Vben.
E. F. Doboka Vben.
CSEGE. R. Víz-rekesztés. IV. Béla' levele 1261.
Apud Kat. H. Crit. T. VI. p. 338. Item villa
Fürem per beatissimum Regem
Stephanum donata in tributa ... et duabus
clausuris Titiae „Csege“ vocatis — Tisza
Püspöki cum Clausura Titiae „Csege“
vocata.
CSEGEY. Ék, v. ék-formára keskenyedés,
vékonyodás. Sz. D.
Csegey van ezen a' földnek végén. Sz. D.
Csegeyes, cseglyes. Cuneatus, cuneiformis. Sz.
D.
Cseglyes szántó föld. Sz. D.
CSEGEZ. E. F. Aranyos Székében.
CSEGŐD. F. Szathmár Vben. Sz. P. Bihar Vben.
CSEGŐ. E. F. Doboka Vben.
- CSEH.
CSEH. Bohemus. M. A.
Cseh-kő. Gemma spuria, adulterina. Faludi
N. A. p. 99. 201. Ha a' cseh kőre leg szebb
pöcsétet metszenek is, még se válik
gyémánt belőle. km. Dug. 1. R. p. 298.
Cseh-ország. Bohemia. M. A. CM.
Cseh-posztó. Pannus bohemicus. Ulászló'
kincs-tartója. p. 178.
Cseh-tapló. Fungus igniarius. Fűzfa- tapló. S.
I.
Cseh-telek. F. Bihar Vben.
Cseh' telke. E. F. Kolos Vben.
Cseh-tótok. Prágai. p. 7.
Cseh-üveg. Vitrum bohemicum.
CSEHEL. Gannit. M. A. Csehöl. Franciscus.
Csehelés. Gannitus. M. A.
CSEHÉRD' falva. E. F. Udvarhely Székében.
CSEHL. t. h. n. Baranya, Bihar, Borsod, Vas,
Komárom, Heves, Nyitra, Szala, Honth,
Somogy, és Veszprém Vbken. it. E. F.
Kraszna Vben
- CSEJ.
CSEJ.
Csej-kő. F. Bars Vben.
CSEJD. E. F. Maros Székében.
CSEJT. Sz. P. Békés Vben.
Csejte. MV. Nyitra Vben.
- CSEK.
CSEK. R. Exiguus, exilis, minutus, parvus, v.
paucus, modicus. S. I.
CSEKÉ. FF. Bars és Szathmár Vbken. Sz. P.
Szala Vben.
Cseke' fa. F. Vas Vben.
Cseke' falva. E. FF. Udvarhely és Csik
Székekben.
Cseke' laka. E. F. alsó Fejér Vben.
Cseke' hida. Sz. P. Bihar Vben.
CSEKENYE. E. F. közép Szolnok Vben.

- CSEKÉLY. Exiguus, modicus. A' nagy késületnek gyakran csekély szokott lenni a vége. km.
Csekély-víz. Vadosa aqua NC. p. 367.
Csekélyedik. Decrescit, deficit, diminuitur, minuitur. Sz. D.
Csekélyít, csekélyíti. Diminuit, minuit. Sz. D.
Csekélyli. Parvi facit. Csekélynek tartja, nézi. S. I.
- Csekélység. Minutiae, parvitas, paucitas. Sz. D.
CSEKLE. R. Laqueus, tendicula, decipula.
Tör, kelepceze, hurok. S. I.
Cseklész. R. Captator, insidiator, venator cum plagio. Nachsteller. S. I.
Cseklész. MV. Posony Vben.
- CSEL.
- CSEL. Insidiae, dolus, astutia. Faludi N. U. p. 31. B. E. p. 33.
Csel' falva. F. Sáros Vben.
Csel-hányás. Pázm. Kal. p. 835.
Csel-vetés. Insidiae, insidiatio. S. I.
Palotás csel. Tudja a' palotás csel: udvari fortélyokat.
CSELE. Ejus astutiae. Csuzi Tromb. p. 212.
Csele fende ember. Ballio. M. A.
Cselej. F. Zemplin Vben.
Cselény. Erdő Gömör Vben.
CSELEKEDik. Agit, operatur, facit. M. A.
Bühödik, a' ki ebül cselekedik. km.
Meg cselekedik. Peragit, efficit. M. A.
Cselekeddegel. Factitat. M. A.
Cselekeddegelés. Factitatio. M. A.
Cselekedet. Actus, actio, actum opus, operatio, facinus, factum. M. A.
Jóságos cselekedet. Bonum opus, actus virtuosus.
Cselekedés. Effectio, operatio. M. A.
Cselekedő. Factor, effector. M. A.
Meg cselekedő. Effector. M. A.
Cselekedőség. Martonfalvi Tanit. és Czafólo Theol. p. 23.
CSELEKSZik, cselekszi. Agit, facit, efficit. M. A.
Mit mással cselekszel, azt várjad fejedre. km.
El cselekeszi. Peragit, perpetrat. M. A.
Meg cselekszi. Expatrat, patrat, perpetrat, efficit. M. A. Meg cselekszi, ha szépen kérjük.
CSELÉD. Familia. M. A.
Cseléd' atyja. Pater familias. Pázm. Pred. p. 269.
Cseléd-ház. Cella familiae. PP.
Cseléd-szerető. Pázm. Pred. p. 619.
Cseléd-szoba. Idem.
Cseléd-tartás. Intertentio famulitii.
Cseléd-tartó. VV. L. Qui famulitium servat, herus.
Cselédes. Habens familiam.
Cselédes ember. Pater familias. M. A. CM.
Cselédes gazd' aszszony. Mater familias. M. A.
Cselédes gazda. Pater familias. Faludi N. E. p. 218.
Cselédes Úr. idem. Faludi N. E. p. 133.
Cselédestől. Una cum familia tota. M. A.
Cselédenként Per familias. M. A.
Cselédi. Familiaris. M. A.
Cselédség. Famulitium. Tasi Gáspár. p. 46.
CSELLEG, lézzeg. Ott csellegnek a' tolvajok, bolyonganak, szédelegnek. Sz. D.
Csellegve. Noha csak csellegve, és halkán menének. Gyöngyösi I. D. p. 7.
Csellegő bellegő. Tekergő. Dug. km. 2.
- R. p. 173.
CSELLENG. idem. Sz. D.
CSELŐ.
Cselő' háza. Sz. P. Heves Vben.
Cselőte. Sz. PP. Nógrád és Pest Vben.
CSELT vet. Insidiatur, struit insidias. Sz. D.
- CSEM.
- CSEM. Cyma, germen, surculus, ramus novellus. S. I.
Csem' fa. Sz. P. Szala Vben.
CSEMEGE. Cupediae, bellaria. M. A.
Csemege-áros. Cupediarius. M. A.
Csemege-étek. Lautitiae exquisitae.
Csemege-készítő. Sz. D.
Csemege-piacz. Cupediarium. M. A.
Csemegés. Cupes, cupediarius, cupediis addictus, deliciarium amans. PP.
Csemegéskedik. Cupediis fruitur, vescitur, oblectatur. Faludi T. É. p. 285.
Csemegéz. idem. Sz. D.
Csemegézés. Faludi N. A. p. 82.
CSEMELET. Cymatilis. M. A. Undulatus pannus. PP.
CSEMETE. Surculus, frutex. M. A. Pullulus. CM. Cum accentu ht. M. A. Cseméte, csemétés, csemétézik.
Csemétés. Surculosus, frutetosus, fruticosus. M. A.
Csemétés hely. Frutetum, fruticetum. M. A.
Csemétézik. Fruticescit, fruticatur, pullescit, pululascit, pululat, germinat. M. A. CM.
Csemétézett Jesse' gyöke. L. B. Aszszony' szolosmaja. p. 180.
Csemétézés. Fruticatio, germinatio. M. A.
Ki csemétézik. Sz. D. Egerminat.
- CSEMCS.
- CSEMCS. Sonus mandendo editus.
CSEMCSÉG. Csámcsogva eszik. Sz. D.
Ne csemcsej. Sz. D.
Csemcsejés. Porcorum mandentium sonus. S. K.
Csemcsegheti.
Meg csemcsegheti. Mikes Török O. L. p. 427.
- CSEMP.
- CSEMP. Fraus, dolus, astus. S. I.
CSEMPE. R. Kálha. Testa fornacea, fidelia fornacea. PP.
CSEMPELŐDik.
Öszve csempelődik. Conglobatur, conjurat, conspirat. PP. Sed M. A. scribit öszve csömpölődik.
CSEMPES. Fraudulentus, dolosus, astutus, fallax, versutus. Sz. D. S. I.
Csempekedik. Agit dolos, ludit dolis, imponit. Sz. D. S. I.
Csempeesség. Astutia, dolositas, fallacia, versutia, impostura. Sz. D. S. I.
CSEMPESZ. F. Vas Vben.
Csempez. Csuzi p. 402. 744.
- CSEN.
- CSEN, cseni. Suffuratur. Aprólék holmit lop. Sz. D.
El cseni. Prágai p. 974.
El csente a' pipáját. Sz. D.
CSENS.
- Horvát-Csencs
Német-Csencs FF. Vas Vben.
Taród-Csencs
- CSENE. Sz. P. Bács Vben.
Csenej. F. Torontál Vben.
Csene. F. Abaúj Vben.
CSENEVÉSZ. Gyöngye, erőtlen, gyarló, hitván, nyomorútt, v. el fajúltt.
CSENGER. MV. Szathmár Vben.
Csenger' háza. Sz. P. Nógrád Vben.
CSENK.
Csenke. F. Posony Vben. Sz. P. Esztergom Vben.
Csenke' fa. F. Posony Vben.
Csenkesz. Bromus secalinus arvensis. Rockentrespe. S. I.
CSENT.
Csente. F. Szala Vben. E. F. Doboka Vben.
Csentő. Sz. P. Posony Vben.
Csentő' fa. F. Posony Vben.
- CSEP.
- CSEP. Sz. P. Komárom Vben.
CSEPE. F. Ugozca Vben.
CSEPEL. FF. Pest, Somogy, és Veszprém Vben.
Csepel' szigete. Pest Vben. Anonym. C. XLIV.
CSEPELY. FF. Baranya, és Ung Vben.
Cseplye. Gramen. Perje. M. A.
Cseplyes, cseplyes. Germinans, pululans, succrescens. S. I.
Cseplyes erdő. Quercetum, dumetum. S. I.
Cseplyes háj. Omentum. S. I. (cseplez- háj. M. A. cseplesz-háj. Sz. D.)
Cseplyesedik. Germinat, pululat, succrescit. S. I.
El cseplyesedik. Sz. D.
Cseplyeteg. Sz. D.
Aszott cseplyeteg. Sz. D.
CSEPLÉSZ. Alá való, apró cseprő. Hallottam Ságbon 1823.
CSEPER.
Cseperedik. Crescit, adolescit. Sz. D.
Cseperít, cseperíti.
Föl cseperíti: föl állítja. Sz. D.
Cseperke. Agaricus campestris. Champignon. S. I. Sz. D.
Csepredék. Apróság. S. I. Sz. D.
Csepreg. MV. Soprony Vben.
Cseprente. Frutex, dumus. S. I. Sz. D.
Cseprő. Apróság, aprólék.
Apró cseprő. Sz. D.
CSEPŐ.
Csepőcze, csepőlcze. Frutex, dumus. S. I. Sz. D.
Csepőte. idem. S. I.
CSEPZIK. Bomlik, szövődik, fonódik. Sz. D.
Egbe csepzett a' haia. Sz. D.
Csepzés. Sz. D. Concretio.

Csepzett. Concretus. convolutus.
Csepzettség. Sz. D. Convolutio.

CSER.

CSER. Quercus M. A. it. Cerdonum nautea. PP.
Cser a' vargáknál. Lixivium cerdonum,
coriarium. PP.
Cser-bel. E. F. Hunyad Vben.
Cser-bogyó. Galla. Guba, gubacs. S. I.
Cser-buga. idem. S. I.
Cser-fa. Quercus, robur. M. A. Pattog, mint
a' cser-fa a' tűzőn. km.
Cser-fa-gyöngy. Loranthus europaeus. S. I.
Cser-fa-pipa. Faica quercina.
Cser-fa-tapló. Fomes quercinus. S. I.
Cser-fai. Robureus, roburnus, querceus. M.
A.
Cser-fás hely. Quercetum. M. A.
Cser-haj. Cser-héj. Cortex quercinus.
Cser-hajú dinnye. Pepo rugosus. S. I.
Cser-hát. Sz. P. Somogy Vben.
Cser-hát. Hegy Nógrád Vben.
Cser-hátiak. Incolae huius montis.
Cser-hegy. Elő-hegy, Vas Vben. Csárda Szala
Vben.
Cser-kabala. Girgillum. PP. Szél-hintó. Sz.
D. Lásd ördög' lova. v. Bolond lomba.
Cser-kigyó. Druinus, drvinus. S. I.
Cser-köz. Sz. P. Heves Vben.
Cser-kő. Basaltes, productum vulcanicum.
Illyen köbül áll Ság' hegye.
Cser-kút. F. Baranya Vben.
Cser-level. Folium quercinum.
Cser-levelű fű. Chamaedrys, quercula. PP.
Cser-makk. Glans quercina. M. A.
Cser-tölgy. Carpinus. M. A.
Cser-tölgyes. Carpinetum. M. A.
Cser-víz. Cser-hej-víz. Lixivium cerdonum.
Cser, csáva. S. I.
Cser-szeg. Elő-hegy, Szala. Vben.
Cser-tő. F. Somogy Vben. Telek Pest Vben.
CSERBE hagyja. Spe frustratur aliquem, in luto
haerentem fraudulenter deserit. M. A.
CSERBEN marad. Haeret, frustratur. M. A.
CSERD. R. Parva quercus.
Cserdi. F. Baranya Vben.
CSEREN. In querceto.
Cseren öröz.
CSERÉNY. Scirpea. CM. M. A. Crates viminea.
PP.
Cserény. F. Zólyom Vben.
Cserény' fa. F. Somogy Vben.
Cserenye, csernye. F. Bars Vben.
Cserenyő, csernyő. F. Zemplin Vben.
Csernye. F. Veszprém Vben.
Csernye' földje. F. Szala Vben.
CSERES. Quercubus abundans, quercetum,
quernus, querceus. M. A.
Cseres erdő. Quercetum. NC. p. 73.
Cseres hely. Quercetum, virgultum. M. A.
CSERI. Quercinus.
Cseri. Telek Bihar Vben. F. Hont Vben. Sz. P.
Somogy Vben.
CSERÓCZE. Cseres hely. Sz. D.
CSERZ, cserez, cserezi, cserzi. Corium
praeparat, elaborat. Sz. D. S. I. Egy talpat
cserzenek. km. Dug. 1. R. p. 65.
Ki cserzi a' bőrt, ki dolgozza. Sz. D. Hogy a'
Varga cserezze ki bőrét. Dug. km. 2. R. p.
35.
Cserzés. Maceratio corii in lixivio.
Cserzett. Maceratus in lixivio.
Cserzett bőr. Pellis lixivio macerata. PP.

CSER.

CSER. Sonus, quem cucullus indicator edit in
perquirendo melle. Lásd Unterhaltungen
aus der Naturgeschichte von Gottlieb
Tobias Wilhelm. Der Vogel. Zweiter Theil.
Wien 1810. p. 215.
CSERKE. Cucullus indicator. Ita videtur olim
ab Hungaris adhuc Asiaticis designatus ob
repetitum ejus sonum
CSER, CSER, sicut ex Föcs quem sonum
hirundo edit, provenit Föcske (föcsög, föcsöge,
föcsge, Föcske).
Cserkél, cserkéli. Duce cucullo indicatore
perquirat, pervestigat, indagat, astute in
notitiam rei penetrat.
Meg cserkéli.
Cserkész (ige). Quaerit, scrutatur, investigat. S.
I.
Cserkész (név). Qui utitur ope cuculli
indicatoris ad investigandum. (Valamint:
halász, madarász, vadász).

CSERC.

CSERC.

CSERCSE. Fül-függő, fülön-függő, függelék. Sz.
D.

CSERCSELYE. Inauris. S. I.

CSERE.

CSERE. Permutatio, commutatio. M. A. Csere
csal. km.
Csere bere. Concambium. M. A.
Csere berél, csere beréli. Pázm. Kal. p. 775.
Csere berelés. Concambiatio.
Csere berélt. Commutatitius. M. A.
Csere berét indít. Sz. D.
Csere-bogár. Bruchus. M. A. CM.
Csere büi. Idem. M. A.
Csere' falva. E. F. Maros Székében.
Csere-level. Literae cambiales, colly-
bisticae. Wechselbrief. S. I. Sz. D.
Csere-törvény. Jus cambiale. Wechselrecht.
S. I.
CSEREBÉLI. Cambialis, permutatorius.
Cserebéli dohány.
Cserebéli törvény. Lex cambialis.
CSERÉL, cseréli. Commutat, permutat. M. A.
Sapkát cserél süvegen. km.
Bé cseréli. Cambiat. Vajda 3. K. p. 144.
El cseréli. Commutat.
Föl cseréli. Permutat.
Ki cseréli. Cambio redimit.
Meg cseréli. Pázm. Pred. p. 847.
Cserelés. Permutatio, commutatio. M. A.
Cserélget, cserélgeti. Frequenter mutat,
commutat. S. I.
Cserélt. Permutatus, commutatus.
Cserélt fajzat. Proles supposita, infans
supposititius. S. I. Váltott gyermek.
Cserélt ló. Meg cserélt ló könnyen ismét
cserbe megyen. km.

CSEREKLYE.

CSEREKLYE. Fenyő-fa-level. Sz. D.

CSERESZNYE.

CSERESZNYE (cseresnye). Cerasum. M. A.
Nem jó a' nagy urakkal cseresnyét enni.
km.
Cseresznye-fa. Cerasus. M. A.
Cseresznye-mag. Nucleus cerasinus, os

cerasinum. S. I. Cseresnyét az Urának,
magvát a' tányérnak. km.

Cseresnye-pálinka.

Cseresznye-szem. Pázm. Pred. p. 766.

* Bor-ízű cseresnye.

Fejér cseresnye.

Fekete cseresnye. Cerasum ascium. NC.

p. 83.

Havasi cseresnye. Myrtilus. S. K.

Hólyagos cseresznye. Cerasum Julianum.
PP.

Oltott cseresnye. Cerasum insitivum.

Öreg szemű cseresznye. Cerasa duratia. M.
A.

Piros szemű cseresznye. Cerasum Cili-
cianum. M. A.

Zsidó-cseresnye. Alkekengi baccae. S. K.

Vad cseresnye. Cerasum cornetum. NC. p.
83.

CSERESZNYÉS. Cerasis abundans.

Czeresznyés kert. Cerasetum. PP.

CSERESZNYEG.

CSERESZNYEG. Kemencze' szája fölött való
lyuk, kemencze-lyuk. Lásd Nagyváti M.
házi gazd' aszszony. p. 74.

CSERÉP.

CSERÉP. Testa, ostratium. M. A.

Cserép-csév. Imbricium. M. A.

Cserép-edény. Vas testaceum. Faludi N. A. p.
139.

Cserép-falu. v. Cserép' falva. F. Borsod
Vben.

Cserép-fazék. Olla testacea.

Cserép-födél. Tectum imbricatum. Reá illik,
mint a' disznó-ólrá a' cserép- födél. km.

Cserép-gyártó. Confector imbricum. S. I.

Cserép-kálha. Fornax testacea.

Cserép-kő. Lapis foliatus, fissilis, scissilis,
schistus. Schiefer. S. I.

Cserép-palaczk. Pázm. Pred. p. 111.

Cserép-pohár. Culullus. M. A.

Cserép-tál. Patina futilis. PP. Cserép- tálhoz
fa-kanál. km. Dug. 1. R. p. 292.

Cserép-sindöl. Imbrices.

Cserép-vár. Omlott vár Borsod Vben.

Cserép-vár' alja v. Cserép' alja F. Borsod
Vben.

Csatornás cserép. Sz. D. Imbrices imbricati.

Csiga-cserép. Sz. D.

Ház-födő cserép. Sz. D.

Mécses cserép. Ellychnium testaceum. Reá tartja magát, mint a' mécses cserép. km.	Vben.	I. Dugonics scribit Bika-csik. km. 1. R. p. 25.
CSEREPE. Ejus testa. Cserepén ismériem, minémű fazék volt. km.	CSET.	Marha-csék. Vajda 3. K. p. 494.
CSEREPELLik.	CSET.	CSÉKE. FF. Vas, Zemplin és Bihar Vbken.
Cserepellés.	Cset' falva. F. Bereg Vben.	CSÉKLYE. F. Bihar Vben.
Cserepellése a' száznak, ajakaknak. Aphthae. M. A.	CSETE.	CSÉL.
CSEREPES. Testaceus. M. A.	Csetény. F. Veszprém Vben. Sz. P. Tolna Vben.	CSÉL. Nugae, gerrae, tricae, ineptiae, vanus sermo. S. I.
Cserepes ajak. Labium ab aura asperatum. Sz. D. S. I.	Csetenyé. Sz. P. Szepes Vben.	Csél-csap (név). Nugator, scurra. M. A.
Cserepes állat. Animal testaceum, ostreum. S. I.	CSETELLik, csetlik. Lapsat, offensat, caespitat. Sz. D. S. I.	Csél-csap beszéd. Beniczki p. 14. 224.
Cserepes csigák. Sz. D.	Hátra csetellik a' kocsik.	Csél-csap (íge). Scurratur. M. A.
Cserepes ház. Domus laterculis tecta, imbricata. PP.	Csetlik, botlik a' rozsasz lábú ló. Sz. D.	Csél-csapás. Scurrilitas. M. A.
Cserepes út. Sz. D. Via aspera.	D. Lelki vakságban tapogatnak, csetlenek, botlanak. Csuzi Tromb. p. 396.	Csél-csapó. Ardelio, scurra, garrulus. M. A. CM.
Cserepesedik: darabosodik. Sz. D. S. I.	CSETNEK. MV. Gömör Vben. és Patak ugyan ott.	Csél-csapás. Scurrilitas. S. I.
Föl cserepesedik: föl darabosodik.	CSETŐ. Telek Szala Vben.	Csél-csapkodik. Nugatur.
Meg cserepesedik. Asperatur.	CSETT.	CSELES. Vanus, ridiculus, ludicrus. S. I.
CSEREPEZ, cserepezi. Cseréppel földi.	CSETT. Hang, mellyet puskán a' meg eresztett sárkány ejt.	CSELET csap. Nugas vendit. Sz. D.
Cserepező. VV. L.	CSETTEG. Saepe talem sonum edit.	CSELLEG. Scurratur, nugatur, ineptit, jocatur. S. I.
CSEREPEZik. Hasadoz, repedez.	Csetteget, csettegeti. idem.	CSÉM.
Cserepezése a' száznak v. ajaknak. Aphtha. PP.	CSETTEN.	CSÉM. F. Vas Vben. Sz. P. Komárom Vben.
Cserepezik. In tenuis scissuras abít, leniter asperatur.	Csetten a' puska.	CSÉNY.
CSERÉPI. Testaceus. M. A.	Csettent. Causat talem sonum.	CSÉNYE. F. Vas Vben.
CSERGE.	CSEV.	CSÉP.
CSERGE. Gausape, gausapina, stragulum. M. A.	CSEV.	CSÉP. Tribula, tribulum, clava pendula, flagellum frugum. M. A. Csép, kapa, nyavalya, ki nem hiszi, próbálja. km.
CSERJE.	CSEVEG. Argutatur, obloquitur, garrit. M. A.	Csép. F. Pest Vben. Sz. P. Veszprém Vben.
CSERJE. Frutex. Strauch. S. I.	Csevegés. Argutatio. M. A. Garritus.	Csép-hadaró. Clava pendula flagelli frugum. S. I. Csép' ütője, ostora, melly a' nyeléről függ. Sz. D. Csuzi p. 627.
CSERKESZ.	Csevegő. Dicax, loquax, garrulus, locutulejus. Vajda K. É. 1. K. p. 444.	CSÉPEL, csépli, csépli. Triturat, deterit. M. A. Szalmát csépel. km.
CSERKESZ. Circassius. M. A.	CSEVETŐL. Garritat.	El csépli. Pertriturat,
CSERM.	Csevetölés. Garritatio.	Föl csépli. Triturando absolvit, consummat.
CSERMELY. Patak Abauj Vben.	CSEVICZE.	Ki csépli, ki csépli. Triturat, excutit. M. A.
Csermelye. Fluentum, fluviolus, rivulus. M. A.	CSEVICZE. Savanyú víz, bor-víz. Sz. D.	Le csépli. Detriturat, deverband.
CSERMŐ. F. Arad Vben.	CSÉ.	Meg csépli.
CSERPA.	CSÉ.	Cséplet. Trituratura, tritura.
CSERPA. Ficsór v. forrásból merítő edény. Sz. D.	Csé' fa. MV. Bihar Vben.	Cséplés. Trituratio. M. A.
CSERSZ.	Csé' falva. Csé' fa. F. Posony Vben.	Ki cséplés. Excussio, tritura. M. A.
CSERSZ.	Csé-kút. F. Veszprém Vben.	Próba-cséplés. Trituratura probac causa instituta.
CSERSZEG a' puska. S. I.	CSÉB.	Csépletlen. Nondum triturratus.
CSERT.	CSÉB. FF. Bács és Szala Vbken.	
CSERT.	Cséb-lak. Sz. P. Szala Vben.	
CSERTEL. Fegyvert fegyverrel, botot bottal öszve üt 's próbálja, mellyik erősebb. Sz. D. L. Csörtölöz.	CSÉCS.	
CSERTÉSZ. FF. Bereg és Ung Vbken.	CSÉCS. Varioli. Himlő. Sz. D. S. I.	
CSESZ.	Csécés. FF. Abauj, Borsód, és Zemplin Vbken.	
CSESZ. cseszi. R. Ferit, fricat v. pectit, strigillat. S. I.	Csécés-helyes. Himlő-helyes.	
CSESZEL, cseszeli. idem.	CSÉCSÉ. FF. Nógrád és Szatmár Vbken.	
Cseszelődik. Teritur, fricatur. Hallottam Ságbon 1824. Novemb. 28.	Csécésény. F. Győr Vben.	
CSESZNEK. F. Veszprém Vben.	CSÉCSÉSES. Variolis correptus v. notatus. Sz. D. S. I.	
CSESZT.	CSÉCSÉSZik. Variolis corripitur.	
Cseszte. MV. Posony Vben.	Ki csécsezik.	
Csesztreg. MV. Szala Vben.	Meg csécsezik.	
Csesztve. F. Nógrád Vben. E. FF. alsó Fejér	CSÉK.	
	CSÉK. Crepundia. M. A.	
	Bika-csék. Nervus bovinus, taurea. S.	

- Csépelt. Excussus, triturator. M. A.
Cséplő. Triturator. M. A.
Cséplő paja. Area trituratoria v. Horreum area trituratoria instructum.
CSÉPPEL csapott. Pázm. Kal. p. 171.
CSÉPRE, kapára termett ember. Ad clitellas natus. M. A.
- CSÉR.
CSÉR. F. és Sz. P. Soprony Vben.
CSÉRI.
Cséri barát. Franciscanus. Szürke barát. S. I. Heltai scribit sine accentu: „Cseri barát.“ M. Kron. 1. D. p. 249. 2. D. p. 300.
Cséri szerzet. Ordo S. Francisci. S. I.
- CSÉSZE.
CSÉSZE. Scyphus, patera, poculum, calix, phiala, sympulum. M. A.
Egy csésze kávé.
Kávés csésze. Phiala cafeacea.
- CSÉSZTŐ.
CSÉSZTŐ. Sz. P. Bács Vben.
CSÉV.
CSÉV. Situla, tubus. M. A.
Csév. F. Esztergom Vben. Sz. P. Pest Vben.
CSÉVE. idem. M. A.
Cserép-cséve. Tubus testaceus.
Főcskendő cséve. Faludi T. É. p. 95.
Vas-cséve. Tubus ferreus.
CSÉVES. Tubulatus. M. A.
Cséves kút. Fons fistularius. M. A.
CSÉVÉLŐ kosár. Csapóknál, a' kallóban, van kelete.
- CSÉZA.
CSÉZA. Rheda, essedum. S. I. Hintó. Chaise.
- CSI.
CSI.
CSI. Bat. M. A. item Sonus, quo porci ad pastum vocantur. „CSI ne.“
CSIATAG. Ramosus, dumosus, virgulis refertus. S. I.
Csiatag hely. Dumetum, vepretum, virgultum. S. I.
CSIÁPOL: cseveg. Ne csiápolj a' fülembé.
Sz. D.
CSIGET, csigeti. Exstimulat. Pázm. Pred. p. 459.
CSIGAT. idem. Pázm. Pred. p. 961. Vajda. 2. K. p. 51. 412.
- CSIB.
CSIB.
CSIBE. Pullus gallinaceus, pipio. S. I.
Csibe-becsináltt.
Csibe-hús. Caro pulli gallinacei.
CSIBOR. Dytiscus. Wasserkäfer. S. I.
- CSICS.
CSICS.
Csics-al. Sz. P. Somogy Vben.
Csics-ér. FF. Arad, és Ung Vkben.
CSICSE. Mamilla. Vrancsics.
CSICSER. Borsó' neme. Csicsér-borsó. Cicer. Bagoly-borsó.
Csicsereg. Sonus pullorum.
Csicsérgés.
Csicsérgő.
Csicserke.
Kóro-csicserke. Madár, olyan mint a' pityer, csak hogy nem búbos, a' kórokon csicsereg.
CSICSÓ. Ornamentum v. coma cirrata, cincinnata. S. I.
Csicsó. FF. Komárom, Somogy, és Szala Vkben. Sz. P. Tolna Vben.
E. F. Csik Székében.
Csicsóka. Pityóka, földi édes alma. Sz. D. Helianthus tuberosus. Mitterpacher. P. 1. p. 331.
Csicsóka F. és Patak Zemplin Vben.
Csicsós. Ornatus, exornatus. S. I.
Csicsóz, csicsózza. Ornat, exornat, concinnat, cincinnat. S. I.
CSICSÖRKE, csitürke. Linaria, ligurinus. S. I.
- CSIGA.
CSIGA. Trochus, concha, turbo, cochlea, ostreum, domiporta, purpura. M. A.
Csiga. Sz. P. Csanád Vben.
Csiga biga. Cochlea. M. A. Csiga biga töljd töljd szarvadat, én is tölom talyicskádát. km.
Csiga biga az ő dolga. Polypi caput, labyrinthus. M. A.
Csiga biga: Haszontalan, hiába való. Pesti' Fáb. p. 6.
Csiga-csapás. Turbinis rotatio.
Csiga-csapó. Rotator turbinis.
Csiga-grádiacs. Cochlidium.
Csiga-ház. Testa limacis. S. I.
Csiga-héj. Idem.
Csiga-háziak. Conchilia, testacea. Schalthiere. S. I.
Csiga-járás. Gradus testudineus. Igen lassu ballagás. S. I.
Csiga' karikája. Trochleae orbiculus.
Csiga-képi, csiga szabású. Cochleatus.
Csiga-kin-szer. Trochlea cruciaria, pensilis trochleae cruciatus. S. I.
Csiga' kötele. Funis ductarius.
Csiga-postán indul. km.
Csiga-riga. Vad fű, mezőkön terem, mély gyökeret ver, gyökere' vége olyan, mint a' vörös hagyma.
Csiga-termő. Ostrifer. CM.
Csiga-vér. Res nihili.
Álló csiga. Trochlea fixa.
Föl futó csiga. Trochlea mobilis.
Földi csiga. Limax. NC. p. 149.
Gyöngyös csiga. B. Apor Péter' kézirati. Dug. km. 2. R. p. 262.
Kerti csiga. Helix pomatia. Landschnecke. Mitterpacher. Hist. Nat.
Kút-csiga. Trochlea. M. A.
Téli csiga. Meg vonja magát, mint a' téli csiga. km.
- CSIGÁN járó kötél. Funis ductorius. M. A.
Csigán sem mondhatnék egyebet. km.
CSIGÁRA vonja. Fiducialis destringit. PP. Csigára fogják vonni. In nervum ibit.
K. V. p. 239.
Csigára föl tekerő kinzás. Pensilis trochleae cruciatus. PP.
Csigára vonatott. In cruciariam trochleam sublatum. PP.
CSIGÁS. Ostreatus. M. A. it. Cochleatus, sinuosus, tortuosus S. I.
Csigás kantár. B. Apor Péter' kézirati. L. Dug. km. 2. R. p. 262.
Csigás kő. Lapis e conchis concretus. S. I.
Csigás kut. VV. L.
Csigás márvány. Marmor conchylaceum. Muschelmarmor. S. I.
Csigás oszlop. Columna cochleata. S. I.
CSIGÁSZ (név.) Collector limacum. S. I.
CSIGÁSZ (ige.) Limaces colligit.
CSIGÁT csap. Turbinem versat, flagellat. PP.
CSIGÁZ, csigázza. Torquet, cochlea torquet. M. A.
Föl csigázza. Vi elevat, attollit.
Csigázás. Torsio, tortura, tormentum.
M. A. it. Fiduculae. PP. Meg kívánja, mint a' Nyalkai Czigány' teste a' csigázást.
Csigázó. Tortor. M. A.
Csigázó eszköz. Equuleus. PP.
Csigázott. Tortus.
Föl csigázott értelem. Sensus nimium exaltatus, violentatus.
- CSIGGENYE.
CSIGGENYE. Bacca cynosbati. (Az Isten-átkozta tüskén termő bogvó.) Van szokásban Vas Vben, Perenyé' táján.
- CSIGOLYA.
CSIGOLYA. Disznónak bizonyos tagja.
Csigolya-fűz-fa. Salix purpurea. Apró fűz-fa, melly fűző veszzőt ad. S. I.
- CSIH.
CSIH.
CSIHOL aczéllal a' kován. S. I.
Csiholt a' puskám: az az el nem sültt. S. I.
- CSIK.
CSIK.
Csik-bük. E. Hegy Csik Székében.
Csik' falva. E. F. Maros Székében.
Csik' széke. Sedes Csikiensis in Transsylvania.
Csik-völgy. Sz. P. Komárom Vben.
Csik-vár. Vár Fejér Vben.
Far-csik. Uropigium. CM.
CSIKA.
Far' csika. Coxa, coxendix.
CSIKLAND. Titillat „Ha csikland a' bujaság“ Vajda K. É. 1. K. p. 316.
CSIKLANDik. Titillatur. CM.
Csiklandás. Titillatio, titillatus. M. A. CM.
Csiklandékos. A' ki a' csiklandást nem igen türheti.

- Csiklandó. Idem. Titillationis impatiens. PP.
Csiklandós. Idem. Titillabundus.
Csiklandoz, csiklandozza. Titillat. Sz. D.
Meg csiklandozza.
Őszve csiklandozza.
Csiklándoztató. Csúzi.
CSIKLÓ. Junctura, suffrago.
Csiklója a' lónak. Suffrago. PP.
Csiklós. Titillosus, titilicus, suffragineus. PP. it.
In-pókos, ina-ütött. Sz. D.
CSIKOLTU. Vinculum ligneum in conjunctione
jugorum bovinorum. M. A.
Csikoltó-szeg. Clavus ligneus vinculi jugalis.
M. A.
CSIKOR. Telek Nógrád Vben.
Csikorg, csikorog, Stridet, stridit. M. A.
Csikorog a' malom-kerék, essőt kiált.
km.
Alig csikorog. Aegre se sustentat.
Csikorgás. Stridor, strepitus. M. A.
Csikorgó. Stridulus, stridens. M. A.
Csikorgó: szél' anyja a' ház' tetején. Velum.
M. A.
Csikorgó ajtó. Sz. D.
Csikorgó fű. Gratiola. S. I.
Csikorgó hideg. Saevum frigus. S. I.
Csikorgó szekér. Stridulum plaustrum. PP.
Csikorgó tél. Csuzi. Tromb. p. 322.
Csikorgat, csikorgatja. Stridere facit. M. A.
Csikorgatja fogait. Frenet. M. A.
Csikorgatás. Stridor. M. A.
Fog-csikorgatás. Stridor dentium.
Csikorít, csikorítja. Facit stridere, torquet.
Meg csikorítja.
Csikorító. Torquens.
Csikorja. Torquet, premit.
Ki csikorja. Extorquet. Minden pénzét ki
csikorta a' szegénységnek. Sz. D.
Csikorodás. Stridor NC. p. 233.
CSIKÓ. Equuleus, pullus equinus. M. A.
Csikó-fogak. Dentis pullini.
Csikó-herélés. Adjuk meg a' módját, mint a'
Páliak a' csikó-herélésnek. km.
Délceg csikóból válik a' jó paripa. km.
Kis csikó. Reszkeď érte, mint a' farkas a' kis
csikóért. km.
Csikaja. Ejus pullus equinus. Élődik, mint a'
Toldi Miklós' csikaja. km.
Csikós. Pastor equatii. S. I.
Csikós-tanya. Hospitium pastorum equatii.
S. I.
Csikózik. Parit hinnulum, equulum. S. I.
Meg csikózik. A' heréltt ló is meg csikózik
néha. km. mikor t. i. le veti a' Málé Petit.
CSIKVÁND. F. Győr Vben.
CSILL.
Csill (alsó, felső) FF. Arad Vben.
CSILLA. Tésztás éték' neme. Sz. D. Dugonics,
Jólánka. 1. R. p. 318.
CSILLAG. Stella, aster. M. A. Sok a' csillag, de
föl nem ér egy nappal. Dug. km. 2. R. p.
235.
Csillag' föl tetszése. Stellae v. astri apparitio.
S. I.
Csillag-fű. Herba paris. M. A.
Csillag' hozása. Influxus astrorum. S. I.
Csillag-járás. Motus siderum, corporum
coelestium cursus. S. I.
Csillag-levelű fű. Stellaria. M. A.
Csillag-lövellés. Trajectio stellae. S. I.
Csillag-özve jövés. Constellatio. S. I.
Csillag-röpülés. Trajectio stellae. S. I.
Csillag-rúgás. Bizonyos pásztori tréfa. S. I.
Csillag' taknya. Fungus stellaris. S. I.
Csillag-vár, csillag-sáncz. Munimentum
stellare. S. I.
Csillag-vetés. Astrologia. S. I.
Csillag-vető. Astrologus.
Csillag-virág. Aster, lychnis coronaria. PP.
Csillag-viselő. Stellifer, stelliger. M. A.
Csillag-vizsgáló. Astronomus.
Csillag-vizsgáló torony. Specula astro-
nomica.
* Arany csillag. Stella aurea, insigne
Principis, vel tabernae. S. K.
Álló csillag. Stella fixa. S. K.
Bújdós csillag. Planeta. CM.
Éjszaki csillag. Pázm. Pred. p. 1045.
Futó csillag. Stella volans. Vajda K. É. 1. K. p.
606.
Hajnal-emelő csillag. Phosphorus. Csuzi p.
494.
Hajnali csillag. Stella matutina, lucifer.
Levegő csillag. Sidus volans. NC. p. 5.
Roszsz csillag alatt lett. Quarta luna nati.
Sarki csillag. Stella polaris. Molnár Fizika.
Üstökös csillag. Cometa. S. K.
Csillagatlan. Anaster.
Csillagatlan ég. Coelum anastrum. M. A.
Csillagi. Sidereus. M. A.
Csillaglik: tündöklik, fénylik. Effulget. CM.
Csillagos. Stellatus, stellis interstinctus. PP.
Csillagos ég. Firmamentum. M. A.
Csillagos gé. Ardea stellaris. S. I.
Csillagos gyék. Stellio. S. I.
Csillagos kereszt. Crux stellata.
Csillagos kő. Astrites. Sternstein. S. I.
Csillagos moh. Mniun. Sternmoos. S. I.
Csillagzik. Stelat. Faludi T. É. p. 50.186.
Csillagzat. Csillagból álló jegy. Sidus,
astrum. M. A.
Csillagzás. Constellatio. M. A.
Csillagozó. Astrifer, stellifer. M. A.
Ki csillagzott ég. Sz. D.
CSILLANG. Rutilat.
Csillangó (mint pillangó). Rutilans. Csuzi p. 38.
CSILLAP. „A' sötétes estvéknek idején, nagy
csillapjában sátorunk körül titkos istrázsát
is állitsón, és tartson.“ Rákóczi György'
Rendelése, Rumi Károlnál. Monum.
Hung. p. 186.
Csillapít, csillapítja. Placat, sedat, mitigat. S. I.
Le csillapítja. Demitigat.
Csillapodik. Conquiescit, tranquillatur. Vajda K.
É. 1. K. p. 670.
Le csillapodik. Sedatur.
Meg csillapodik.
CSILLAM. Splendor, fulgor, micamen,
coruscamen. S. I. (mint villám).
Csillámik. Micat.
Csillámó. Coruscus, micans. M. A.
Csillámít, csillámítja. Lippai, Virágos Kert p. 65-
6. „Anemóné . . az ő világos vörös színével
még az embernek szemévilágát is
csillámítja.“
Csillámlik. Stelat, coruscant, micat. M. A.
Pellucet. CM.
Csillámlás. Emicatio. M. A.
Csillámló. Stellans, coruscans. M. A.
Csillámló kő. Mica. Glimmer. S. I.
Csillámodik, csillámozik, csillámpozik, idem
ac csillámlik. S. I.
Csillámpozik. idem. Tordai MSS. „A' reá
nézőknek szemek csillámpozik vala.“
Csillámpozó kő. Mitterpacher Hist. Nat.
CSILLOG. Stelat, micat, coruscant. Sz. D. Csillog,
villog.
Csillogvány. Corpus splendidum, fulgidum. S. I.
CSILL.
CSILL.
Csill-ér. Sz. P. Fejér Vben.
CSILLEN. Filleng, fűrtöcske. Sz. D.
Csilleng-szóló. Sz. D.
CSILLENT. csillenti. Suffuratur.
El csillentette: el lopta.
CSILLYE.
Csillye-hajó. Ratis. Talphajó. CM.
Csillye-hajós. Ratiarius. CM.
Csillye-szekér. Csekély terhű szekér. S. I.
CSIM.
CSIM. Cyma, cymatis. S. I.
CSIMA. idem. S. I. Káposzta-torzsa. Sz. D.
Csima. Sz. P. Esztergom Vben.
Diófa' csimája. Lippai, Gyümölcsös Kert. p.
210.
CSIMOTA. Ramus tenellus. Novella. M. A.
Csemete.
CSIMAZ.
CSIMAZ. Cymex, cimex. M. A.
Gyökér-rágó csimaz. Sz. D. Ló-tető.
CSIMMAZ. idem. M. A.
CSIMB.
CSIMB.
CSIMBE. Hippobosca. Ló-légy. S. I.
CSIMBELKEDik: függeszkedik p. o. a' szekér'
farkára. Sz. D.
CSIMBESZKEDik. idem. Sz. D. S. I.
CSIMBÓK. Nodus. Csomó, csombók. Sz. D.
Csimbókot köt. Sz. D.
CSIN.
CSIN. Ordo, modus, v. cultus, decor, elegantia,
concinnitas v. factum, facinus. S. I.
CSINATLAN. Inordinatus, inconcinnus,
incultus, impolitus. S. I.
Csinatlanság. Disordo, inconcinnitas. S. I.
Csinatlanul. Inconcinne, inconcinniter. S. I.
CSINÁL, csinálja. Parat, facit, fabricatur,
fabricat. M. A. Hoszszú köntös port csinál. km.
Által csinálja. Permunit.
Be csinálja. Condit v. involvit. S. I.
Bele csinálja. Instruit, illocat.
El csinálja. Disponit, dislocat.
Föl csinálja. Erigit, aedificat. M. A.
Föl csinálta a' sátorát.

Ki csinálja. Elaborat. Le csinálja. Construit. Meg csinálja. Reparatus. M. A. Őszve csinálja. Componit. Reá csinálja. Adstruit. Csinálatlan. Infectus. M. A. Csinálás. Fabricatio. Be csinálás. Conditura. S. I. Ház-csinálás. Más is télben csinál házat. Meg csinálás. Reparatio. M. A. Csinálgat, csinálgatja. Fabricat, conficit, pedetentim. Csinálgatott. Confectus, confabricatus. Csinálható. Parabilis. M. A. km. M. A. Meg csinálható. Reparabilis. M. A. Csinálmány. Opificium CM. Opificium, fabrica, factum. M. A. Manufactura. Pázm. Pred. p. 1088. Csináló. Opifex, factor. M. A. Kard-csináló. Machaeropoëus. S. K. Kés-csináló. Cultrarius. S. K. Orgona-csináló. Organifex. S. K. Óra-csináló. Horopoëus. S. K. Papiros-csináló. Chartopoëus. S. K. Szőnyeg-csináló. Textor tapetorum. Tű-csináló. Acuarius. S. K. S. I. Be csináltt szerek. Salagma, conditanea. S. I. Csináltt. Factitius, factus. M. A. Csinálvány. Opus, fabrica. M. A. CSINÁR. Csináros. Mocsáros hely Torontál Vben. CSINJA. Ejus modus, ejus qualitas. Helység' csinja. Faludi T. É. p. 141. Nyelv' csinja. Genius linquae. Csinján. Parce, modice, aliquantum. S. I. Sz. D. Csinján borotválj, mert meg akadsz. km. Csinnyán beretvély. Nequid nimis. CM. Csinját föl veszi. Föl vettem, ki tanultam a' dolognak, háznak, konyhának minden csinját. Sz. D. CSINKÓ. E. Sz. P. Kolos Vben. Be csináltt. Eingemacht. Be csináltt gyümölcs. Fructus conditi.	Csinosodás. Cultura, politura. S. I. Csinosság. Mundities, elegantia, concinnitas. Pázm. Pred. p. 739. 1165. Csinosúl. Mundatur, politur. Sz. D. Csinosulás. Sz. D. CSINÓD. E. kis falu, Három szék Székében. CSINT tesz. Facinus admittit. Sz. D. CSINTALAN. Tumultuosus, inquietus, turbulentus, intranquillus, inordinatus. M. A. Csintalankodik. Tumultuatur, euribatizat. M. A. A. Petulcit, curiose agit. Káldi 2. Thess. 3. 11. Csintalanság. Petulantia. M. A. Csintalanul. Petulanter, turbulente. M. A. CSINCSÉR. CSINCSÉR. Manica, bojae. M. A. Nyak-kaloda, nyak-vas. Sz. D. Bojae. CM. CSINCSERE. Ejus manica. Prágai p. 267. 1008. CSING. CSING. CSINGA. Csingál. Lapta-játékban mondatik: ne csingálj. CSINGASZ. Csingaszokdik. Akaszokdik. Belé csingaszokdik. Inhaerescit. Reá csingaszokdik. Adhaerescit. CSINGOLÓDik. idem. Zrinyi C. XI. Strop. 51. CSINNY. CSINNY. Silentium, tranquillitas. M. A. Csinny-csere. Czinege' hangja. CSINNYAN. Tranquille, sedate. M. A. Csinnyan borotválj, mert meg akadsz. Sub omni lapide scorpius latet. M. A. CSINNYOS. Tranquillus, sedatus, pacatus. M. A. CSIP. CSIP, csipi. Pungit, vellicat, mordet, carpit. M. A. A. Az éh szunyog jobban csip. km. Csip-kerek. F. Vas Vben. Csip-szar. Res nihili. Be csipi. Immordet, morsu intercipit. El csipi. Decerpiť, avellit, tollit. S. I. Föl csipi. Nem a' két nap csiped föl. km. Ki csipi. Excerptit. Ki csipte a' részét. Le csipi. Faludi N. A. p. 124. Demordet. Meg csip, meg csipi. Pungit. A' kit egyszer a' kigyó meg csip, a' gyiktul is fél. km. Oda csipi. Admordet. CSIPDEL, csipdeli. Punctitat, vellicat. CSIPDEZ, csipdezi. Vellicat, vellit, pervellit. M. A. Csipdesi. CM. El csipdezi. Minutim avellit. Meg csipdezi. Compungit. Őszve csipdezi. Convellicat. Csipdezés. Vellicatio, punctitatio. Csipdező. Avellens, it. furunculus. CSIPE. Coxendix. M. A. Csipe-fájás. Ischias. M. A.	CSIPEDELEM. Fragmentum. Csipedelem. Mácsik, csipdesett tészta. CSIPEGET, csipegeti. Morsicat, punctitat, minutim aufert. El csipegeti. Abmorsicat. CSIPELLÉRESZ. „A' marha itt el nem élhet, de a' birka el csipelléresz.“ (t. i. nagyon ki égett, és kopár volt a' mező). Hallottam 1822. Aug. 27. CSIPERÉSZ. Morsicat. Hallottam 1828. Ján. 13. Izsákfán. CSIPESZKEDik. Adhaeret. PP. Bele csipeszkedik. Hallottam 1825. Jun. 17. CSIPET. Fragmentum. Annyi a' mennyit egyszerre csiphetni. S. I. CSIPÉS. Vellicatus, vellicatio, punctio. M. A. CM. Bolha-csipés. Pulicis punctura. Méh-csipés. Apis punctura. CSIPKE. Rubus, fructus rubi. M. A. Bacca cynosbati. S. I. it. Fimbria claviculata, limbus denticulatus. PP. Csipke a' köntösön. Patagium. PP. Csipke-béka. Rubeta, buffo. Varas béka. S. I. Csipke-bokor. Rubus. M. A. Cynosbatus, cynorrhodon, rubus caninus. S. I. Csipke-bokros hely. Rubetum. M. A. Csipke-gomba. Spongia cynosbati. S. I. Csipke gubó. idem. S. I. Csipke-madár. Rubetula, ruticella. M. A. Csipke-mű. Faludi N. A. p. 45. Opus fimbriatum, denticulatum. Csipke-rózsa. Rosa sylvestris, cynorrhodon, coroneola. M. A. Csipkés. Fimbriatus, clavatus. M. A. CM. Csipkés. F. Sáros Vben. Csipkés káposzta. Brassica crispa. S. I. Csipkésen, lánczosan szitkozódnak. Csuzi Tromb. p. 231. Csipkéz, csipkézi. Dentat. Meg csipkézi a' fát. Crenis incidit. PP. Meg csipkézi a' ruhát. Lembos adsuit. PP. Csipkézet. Crena. M. A. Fimbriatio. Faludi N. A. p. 43. Csipkézett. Pinnatus, dentatus, serratus. PP. Csipkézett köntös. Vestis patagiata. PP. CSIPKED, csipkedi. Carpit, vellicat. M. A. Csipkedés. Vellicatus, vellicatio, punctio. M. A. CSIPÓ. Femur. M. A. it. Pungens. CM. Csipó-csont. Coxa, coxendix. M. A. Csipó-fájás. Ischias. PP. at NC. p. 349. scribit „Csipke-fájás, csipke-fájó.“ Csipeje. Ejus femur. Csipejére tette két kezét. Sz. D. Csipős. Mordax, acerbus. M. A. Csipős ízű. Acidulus. PP. Csipősit, csipősíti. Acrefacit, acidum facit, fermentat. S. I. Csipősödik. Acrescit, acescit. S. I. Csipősül. Idem. S. I. Csipösség. Acrimonia, acritas, acritudo mordacitas. M. A. CSIPPEL csoppal. Minutim, per exiguas quantitates. CSIPTET, csipteti. Facit adhaerere, adstringit. Két fa közé csiptették. Sz. D. Csiptető. Pertica aucuparia. S. I. Csiptető vas. Harpago. M. A.
--	--	--

Csiptetődik. Pázm. Kal. p. 664. CSIPVE. Punctim. M. A. CM.	
CSIP.	
CSIP. Sonus avicularum.	
CSIPÉG. Pipit. M. A.	
CSIPA.	
CSIPA. Gramiae. M. A. CSIPÁS. Lippus, lipposus, gramiosus. M. A. Csipás és vakos ernber. Tithymallus laconicus. M. A. Csipás szemű. Pázm. Kal. p. 1087. Csipásít, csipásítja. Lippum facit, lippitudinem caussat. Csipásítás. Pázm. Pred. p. 1080. Csipáskodik. Lippitur. M. A. L. Csipásság. Lippitudo. M. A. Csipázik. Lippit. S. I. CSIPALAG. Csipa. Sz. D. Csipalagos. Csipás. Csipalagosság. Csipásság. Sz. D. Gyöngyösi 1. D. p. 140.	
CSIR.	
CSIR. R. Pullus animalium. S. I. CSIRA. Germen. M. A. surculus, cauliculus. PP. Csira-bogár. Chrysomela oleracea. Erdflöhe. S. I. Csira-káposzta. Broccolo. S. I. Répa-csira. Csirág. Asparagus. S. I. Thalli, aspargi. M. A. Csirája. Ejus germen. Csirájában el ölte a' dér. km. Csirás. Germinosus. M. A. Csirás veszzó. Csiráz, csirázza. Germen escindit. Csirát ki veti. Csirázás. Répa-csirázás. Csirázó. Répa-csirázó. Csirázik. Germinat, germinascit, pullescit, pullulat. M. A. Ki csirázik. Egerminat, expullulat, progemmat. M. A. Ismét ki csirázik. Repullulat, repullescit. M. A. Csirázás. Germinatio, germinatus. M. A. Ki csirázás. Egerminatio. M. A. Csiráztat, csiráztatja. Facit germinare. Csiráztatás. Procuratio germinationis. Csiráztható. Germinatorium. CSIRCS. F. Sáros Vben. CSIRI. Csiri biri. Exilis, minutus, vilis, parvi pretii. S. I. Csiri biri roszsz emberek. Mátyás király' mondása a' Mádiakról. L. Belii Not. Hung. Tom. 2. p. 245. CSIRIB, csirip, csiripp. Sonus passerum. Csiribel. Fritinnit. Ki csiribelték a' verebek. Csirippel. Pipit, passeris instar strepit, fritinnit. M. A. Pázm. Kal. p. 1067. CSIRIZ. Colla farinacca. PP. Csirizel. Pappat, colla farinacea glutinat. S. I. Sz. D. CSIRKE. Pullaster, pullus gallinaceus. M. A. Régen mindenféle baromfit jelentett. Sz. D. Főtt tojásból nem sok csirke kél. km. Csirke-béka: varas béka.	
	CSISZ. CSISZ. Csisz-ér. E. F. Kraszna Vben. CSISZAMik. Prolabitur in lubrico loco. M. A. Csiszamó. Pázm. Pred. p. 626. Csiszamós. Lubricus. S. I. Csiszamós az út. Sz. D. Via lubrica. Csiszamóság. Lubricitas. Pázm. Pred. p. 88. CSISZAMLik. idem ac csiszamik. M. A. El csiszamlík. Prolabitur, lubricat. Csiszamlás. Prolapsus in loco lubrico. Csiszamló. CSISZAMODik. idem ac csiszamlík. El csiszamodik. Vestigio fallitur. PP. Meg csiszamodik. Prolabitur in lubrico. CSISZAR. Machaeropoëus. M. A. Armorum faber, politor, samiator, samarius. PP. Csiszár-ház. Machaeropolium. NC. p. 299. Bor-csiszár. Gyöngyösi. 2. D. p. 649. Ló-csiszár. Hippocomus. S. I. Sz. D. Csiszárolja. Arma polit. „Éles pallosok nem csiszároltatnak.“ Vajda 2. K. p. 22. CSISZALIK. Csisza-sark-bőr, mellyel a' kéreg bé borítottatik belőlről. Sz. D. CSISZOL, csiszolja. Tritat, atterit. M. A. it. Pollit, pumicat. Tisztítja. M. A. El csiszolja. Deterit, defricat. Föl csiszolja. Atterit, perfricat. Csiszolás. Attrimentum, attritio. M. A. Csiszoló. Tritor. M. A. Csiszolódik. Atteritur, deteritur, confricatur. M. A. Hozzá csiszolódik. Affricat se alicui.
	CSIT. CSIT. Vox silentium indicentis. CSITÁR. FF. Nógrád, és Nyitra Vben. CSITI paté. Tumultuarium velitatio. CSITÍT, csitítja. Placat, ad silentium componit. Sz. D. CSITKE. Sz. P. Borsod Vben. CSITKÓ. Equuleus, equulus, mannulus, pullus equinus. M. A. L. Csikó. CSITRI. Brevis, scissus, truncatus. S. I. Sz. D. Csitri haj. Sz. D. Kurta haj. CSITT patt. Tace, sile. Halgass. Sz. D. CSITÜRKE. Linaria, ligurinus. S. I. Lásd Csicserke, csicsörke.
	CSIV. CSIV. Siphon, tubus, calamus. M. A. CSIVES. Tubulatus. M. A. CSIV. CSIV. Sonus avicularum. CSIVOG. Pipit, pipilat. M. A. L. Csibeg. CSIZ. CSIZ. Fringilla spinus, acanthis. Zeisig. S. I. Csiz. FF. Gömör, és Zemplin Vben. Csiz-ér. Sz. P. Ung Vben. Csiz-kút. Füz-kút. E. F. Kolos Vben. Csiz-madár. Acredula. PP. Csiz-víz. F. Nyitra Vben. CSIZIK. Örül mint a' kalitkában a' csizik. km. Dug. 1. R. p. 86. CSIZIKE. idem ac Csiz. Sz. D. S. I.
	CSIZMA. CSIZMA. Cothurnus. M. A. Calceus turcicus. PP.

Ha csizmad nincs, bocskort köss. km. Csizma-béllés. Fulmenta. PP. Csizma-huzó. Detractor cothurnorum v. Machinula pro detrahendis cothurnis. Csizma' sarka. Calcei talus. Csizma' sarkát el nyomja. Calcei talum atterit. PP. Csizma-szár. Caulis ocreae. PP. Csizma-szár a' toroka. Dug. km. 2. R. p. 179. 308. Csizma-talp. Solea. PP. Fejellés-csizma. Cothurni subducti. Himes csizma: ki varrott csizma. Kordován csizma. Cothurni e corio Cordubensi. Piros csizma. Cothurni rubri. Sarkantus csizma. Cothurni calcaribus instructi. Sárga csizma. Flavi cothurni. Új csizma. Ifjú úr, új csizma, kedvesebb az ónál. km. CSIZMADIA. Calcearius, cothurnarius. PP. Akkor örül a' csizmadia, mikor fáradt Musikust lát. km. CSIZMAZIA. idem. PP. CSIZMÁBA esett kő. Scrupulus. PP. CSIZMÁS. Cothurnatus. M. A.	
	CSÍ. CSÍGÉR. CSÍGÉR. Vinacium, lora, lorca, deuteria, secundarium vinum CM. M. A. Alább való csígért isznak barátságért. K. V. p. 530. Vilis amicorum annona est.
	CSÍK. CSÍK. Lampetra, poecilias, lacertus, lumbricus aquaticus. M. A. Csapja csikot a' lencsével. km. Csik-bogár. (fölte nagy bogár, télen. mikor csikot fognak, közöttök elég találtatik) Hydrocantharus, dytiscus. S. I. Csik-ér. Mocsár Bács Vben, Árok Bihar Vben. Csik-mák. Cocetum. M. A. Csik-sás. Sás' neme, mellytől az ökör, ha meg eszi, meg döglök.

- Csík-szemű: apró szemű. Sz. D. Lucinus. M. A.
Csík-tó. Sz. P. Abaúj Vben.
CSÍKÁSZ (név). Captor flutarum. S. I. CSÍKÁSZ (ige). Flutas capit. S. I.
CSIKKAN: Ficzamodik, ficzamlík. Sz. D.
CSIKOS. Flutas habens. it. striatus, virgatus, lineatus. Sz. D. S. I.
Csíkos káposzta. Caules cum flutis.
Csíkos körtvély Sz. D. Pyrum striatum.
Csíkos ruha. Vestis striata, Sz. D.
- CSO.
- CSOB.
- CSOB.
Nagy csobbal a' koporsóba hullanak. Prágai p. 796.
CSOBA.
Csobád (belső, külső) FF. Abaúj Vben.
Csobád' falva. E. F. Csik Székében.
Csobány. Culigna. M. A.
Csobányka, csobánka. F. Pest Vben. Sz. PP.
Gömör Vben. E. FF. belső Szolnok Vben.
Csobáncz: Két fülű víz-merítő vödör.
Csobáncz. F. Szala Vben.
Csobai. Csohaj. F. Bihar Vben.
CSOBOD.
Csobod' háza. Sz. P. Veszprém Vben.
CSOBOKA. Sz. P. Baranya Vben.
CSOBOLYÓ, Obba. M. A. In vicinia Sághe-
nsi dicitur. CSOBOLLÓ.
- CSODA.
- CSODA. Mirus, mirabilis it. miraculum. Lásd bővebben CSUDA.
Ki-csoda. Quis.
Mi-csoda. Quid.
Mi-csodás. Qualis.
- CSOH.
- CSOH.
CSOHA.
Csohai. Csohaj. F. Bihar Vben.
CSOHOLY. E. F. Közép Szolnok Vben. Lásd Csoholy.
- CSOK.
- CSOK.
Csok-aly. F. Bihar Vben.
CSOKMA. Sz. PP. Baranya, és Szala Vben.
Csokmány. E. F. Kő vár Vidékében.
CSOKONY.
Csokonya. MV. Somogy Vben.
Csoknya. F. Somogy Vben.
CSOKVA. F. Borsod Vben.
- CSOL.
- CSOL.
CSOLD. E. F. Kolos Vben.
CSOLNAK. Cymba M. A. L. Csónak.
CSOLNOK. F. Esztergom Vben.
CSOLLYOS. Sz. P. Kis Kunságban.
CSOLT. E. F. Kő-vár vidékében.
- Csolta. Sz. P. Somogy Vben.
Csoltó. F. Gömör Vben.
- CSOM.
- CSOM.
CSOMA. Cyma, cymatis. Tavasszal a' torzsából ki növé csira. Sz. D. S. I.
Csoma. FF. Gömör, Somogy, és Ugocsa Vben. E. Hegy felső Fejér Vben, és Csik Székében.
Csoma' falva. E. F. Csik Székében.
Csoma' fája. E. F. Doboka Vben.
Csoma' háza (rectius Czoma' háza). F. Vas Vben.
Csoma-köz. F. Szatmár Vben.
Csomád. F. Pest Vben.
Csomány.
Csomány' falva, Csomán' falva F. Marmaros Vben.
CSOMB.
Csohbár.
Csohbárd. F. Somogy Vben.
Csohbol, csobolja (mint gombol, gombolja).
Nodat.
Csohbolék. Sarcina, bulga, fascis, fasciculus. Sz. D. S. I.
Csohbolgat: kötözget, takargat. Sz. D.
Csohbolít, csobolítja. idem.
Csohboldy.
Csohboldodik (mint gomboldik). Nodatur, in nodos contrahitur.
Öszve csoboldyodnak a' hernyók a' hi-
degben. Sz. D.
Csohbor. Pulegium. M. A.
Csohbord. E. F. alsó Fejér Vben.
Csohbók. Nodus. Sz. D.
Csohbókot köt. Sz. D.
Csohbókol, csobókolja. Nodat. Sz. D.
Csohbóklík. Nodatur. Sz. D.
Öszve csobóklík: öszve csoboldyodik. Sz. D.
- CSOMONY.
- Csomonya. F. Bereg Vben.
CSOMOR. Ranunculus sceleratus. S. I.
Csomorika. idem. Sz. D.
Csomorka.
Csomorkány. Sz. P. Csongrád Vben.
Csomorta.
Csomortány. E. FF. Csik és Háromszék Székeiben.
CSOMOSZ.
Csohoszol, csomoszolja. Frangit, quassat. Sz. D. Czomoszolja a' szőlőt a' kádban.
Csohoszló fa. Törő fa, zúzó fa, mint a' szőlős kádban. Sz. D. S. I.
CSOMOTA. Corymbus. M. A.
CSOMÓ. Nodus, tuber, it. fasciculus. Kákán csomót keres. Nodum in scirpo quaerit. M. A. CM.
Csomó-dohány. Fasciculus foliorum nicotianae herbae. Sz. D.
Csomó-levél. Fasciculus literarum. PP.
Csoho-veszszó. Fasciculus virgarum. PP.
Csoho-virág. Fasciculus florum. S. I.
* Egy csomó. Fasciculus. S. K.
Fa-csomó. Tuber. S. K.
Takács-csomó. Textorius nodus. S. K.
Csomóban. In fasciculo.
Egy csomóban. Junctim, in uno fasciculo.
Csohója. Ejus nodus. Meg kötötte a' csomóját. km. Okosan, eszesen cselekedett.
- Csohójit meg oldja. Enodat. M. A. Gordiusz' csomója. Nodus Gordius.
Csohódzik. In tuberculos abiiit. Sz. D.
Csohólék, csobólék. S. I.
Csohós. Nodosus. M. A.
Csohós bot. Faludi T. É. p. 149.
Csohós gyökér. Radix bulbosa. M. A.
Csohós hát. Gibbus, gibber. S. I.
Csohós hátú. Gibbosus, gibberosus. S. I.
Pupos hátú.
Csohósít, csomósítja. Nodat. Vrancsics.
Csohósodik. Tuberat. Föl pöffed. M. A.
Csohósság. Nodositas. M. A.
Csohótalan. Enodis. M. A. L. Görcestelen. S. I. Nem mind káka, a' mi cso- mótlan. km. Dug. 1. R. p. 84.
Csohózik. Nodatur, tuberat.
Meg csomózik. Extuberat, extumet. M. A.
Csohózat. Tuberamentum.
Csohóz, csomózza. Nodat, connodat. M. A.
Csohózás. Nodatio, extuberatio. M. A.
- CSONG.
- CSONG.
CSONGVA. E. F. alsó Fejér Vben.
Csongova (kis, nagy). FF. Ugocsa Vben.
- CSONGRÁD.
- CSONGRÁD. M. V. Csongrád Vben.
Csongrád Vármegye. Comitatus Csongrádiensis.
- CSONK.
- CSONK.
CSONKA. Mancus, mutilus. M. A.
Csonka bonka. Mutilatus. M. A.
Csonka bonkán. Mutilate. Pázm. Kal. p. 791.
Csonka csőtörtők. Prima dies Jovis in Quadragesima.
Csonka fog, csontorka. Dens mutilatus. PP.
Csonka hegy. Kis falu Szala Vben.
Csonka hét. Septimana, cujus postremi dies in Quadragesimam incidunt.
Csonka kéz. Manus truncata. Sz. D.
Csonka makkra hészült gomb-kötő- munka VVL.
Csonka Mind-szent. F. Baranya Vben.
Csonka nyomorék. Faludi N. A. p. 216.
Csonka Papi. F. Bereg Vben.
Csonka Tebe. Sz. P. Pest Vben.
Csonka torony. Szirmai Parab. p. 79.
Csonka vár. E. omlott vár Három szék székében.
Csonkaság.
Csonkán. Mance. S. I.
Csonkás. Submancus, submutilus.
Csonkás. Sz. P. Vas Vben.
Csonkásít, csomósítja. Mutilat. M. A.
Csonkásítás. Mutilatio. M. A.
Csonkásított. Mutilatus, truncatus. M. A.
Csonkáz, csomózza. Pampinat, truncat.
Csonkázza a' szőlőt. Sz. D.
Le csomózták a' fát. Sz. D.
CSONKÍT, csomóítja. Mutilat, truncat. M. A.
El csomóítja.

- Meg csonkítja. Demutilat, emancat, distruncat, decacuminat. M. A. Truncat. CM. Meg csonkították a' kereskedést. Sz. D.
- Csonkítás. Mutilatio. M. A.
Meg csonkítás. Detruncatio, mutilatio. M. A.
- Csonkított. Truncus, truncatus, mutilatus. M. A.
- CSONKÚL. Mutilatur, truncatur. M. A.
Meg csonkúl. Faludi N. E. p. 82. U. E. 1. R. p. 41.
Csonkultt.
- El csonkultt. El nyomorodott. Sz. D.
- CSONT.
- CSONT. Os, ossis. M. A. Csont van a' hasában. km.
Csont-állvány. Sceletum. Sz. D. S. I.
Csont-daganat. Tophus. S. I.
Csont-esztergáros. Csutorás. Cornuarius, cornarius. PP.
Csont-fa. Virga sanguinea. Hartriegel. S. I.
Csont' falva. Sz. P. Nógrád Vben.
Csont-fene. Caries ossis. Beinfrass. S. I.
Csont-forrasztó fű. Chamaecistus. S. I.
Csont-forrasztó kő. Osteocolla. Molnár János.
Csont-hártya. Periosteum. S. I.
Csont-ház. Ossuaria, ossuarium, ossarium. S. I.
Csont-kalamáris. Corneum atramentarium. PP.
Csont-müves. Tornator. S. I.
Csont-növés. Exostosis. S. I.
Csont-por. Os pulverizatum.
Csont-rágás. Fogas ebnek való a' csont-rágás. km.
Csont-rontó. Ossifragus. M. A. L.
Csont-szedés. Ossitegium. M. A. L.
Csont-szedő. Ossilegus. M. A.
Csont-szedő vas. Sz. D.
Csont-tetem. Sz. D.
Csont-törés. Catagma. Beinbruch. S. I.
Csont-törő. Ossifragus. S. I.
Csont-váz. Sceletum. Sz. D.
Csont-velő. Medulla ossis.
Csont-veszés. Caries ossis, spina ventosa. S. I.
- * Boka-csont. Talus. S. K.
Csipő-csont. Coxa, coxendix. M. A.
Eb-csont bé heged. km.
Elefánt-csont. Ebur. S. K.
Forgó csont. Coxa, coxendix. NC. p. 189.
Hal-csont. Testus, os sepiae. S. K.
Kar-csont. Szeredai B. 1. R. p. 29.
Mezítelen csont. Mezítelen csonton veszekednek. km.
Oldal-csont Costa. S. K. Oldal-borda.
Szár-csont. Fibula, fibia cruris. S. K.
Velős csont. Os habens medullam.
CSONT A.
Csonta' háza. F. Bihar Vben.
CSONTALAN. Exos. M. A.
CSONTI. Osseus. M. A.
CSONTJA. Ejus os. Csak a' csontja's bőre vagyon. Vix ossibus haeret. M. A.
CSONTON. Nehezen alkuszik meg két eb egy csonton. km.
Csontonként. Ossiculatim. M. A.
CSONTOS. Ossatus, ossosus, osseus. S. I.
- Csontos' falva. F. Abauj, Sz. P. Zemplin Vben,
Csontos velős. Sz. D.
Csontosodik. Roboratur, fortescit. Sz. D. S. I.
Csontosúl. Idem.
- CSOP.
- CSOP.
- Csop' telke. E. F. belső Szolnok Vben. CSOPA. E. F. Küküllő Vben.
Csopa Szent György. E. F. Torda Vben.
Csopak. F. Szala Vben.
Csopákás kenyér. Sűrű béli, tömött szalonnás kenyér. L. A' kenyérsütésről Tud. Gyűjt. VI. kötet 1817.
CSOPOR. Urceus. M. A. L. Csupor.
CSOPORT. Gleba. M. A.
Csoport-gyülekezet. Manipulus, congregatio. M. A.
Egy csoport katona. Sz. D. Turma militum.
Ércz-csoport. Stiffa. Sz. D.
Csoportonként. Catervatim, gregatim, turmatim. S. I.
Csoportos. Scaber, glebosus. M. A. it. cumulat, copiosus. S. I.
Csoportos tagadás. Faludi T. É. p. 261. Repetita negatio.
Csoportos út. Via scabra, salebrosa. Ha útnak indultál, törd a' hol csoportos. km.
Csoportosan. Catervatim, turmatim. Sz. D. S. I.
Csoportositja. Geidler. H. Oktat. p. 29.
Csoportosodik. Congregatur, convenit, coit in manipulum, it. Cumulatur, coacervatur. S. I.
Csoportosság. Scabredo. M. A.
Csoportosúl. idem. S. I.
Csoportozik. idem. Pázm. Pred. p. 294.
Főlcsoportozik a' föld. Sz. D.
Őszve csoportoztak. Sz. D. Őszve csoportozott a' sok nép. Faludi T. É. p. 18.
Őszve csoportozott ítéletek. Faludi E. M. p. 244.
Csoportozás. Cumulatio, coacervatio.
Csoportozva járnak, jönnek. Sz. D. Turmatim incedunt.
- CSOPPAL.
- Csippel csoppal. Minutim.
- CSOR.
- CSOR.
- CSORDA. Grex, armentum. M. A. Derék dolog: három tehén, egy csorda. km.
Csorda. F. Krassó Vben.
Csorda-pásztor. Armentarius. M. A.
Csordabeli. Congrex. M. A.
Csordai. Gregarius, gregalis, armentalis. M. A.
Csordánként. Gregatim. M. A.
Csordás. Armentarius, pastor gregis. Belius Not. Hung. Tom. 3. p. 20.
Csordás-körtvély. Pignoli.
Ökör-csordás. Boarius.
Tehén-csordás. Pastor vaccarum.
CSORGÓ. Hegy Sáros Vben.
- CSORMÁN.
- Csormán-fa. S. I.
Csormán-fű. Tormentilla. S. I.
CSORMOLY, csormolya. Gaz-fű a' gabonában, mellynek a' magva a' kenyeret igen feketíti. Csörmölye Sz. D. S. I.
Melandryum, melampyron, myagros. PP.
Csormolyás búza: üszögös búza.
Csormolyás kenyér. Sz. D.
- CSORON.
- Csoron' föld. F. Szala Vben.
Csorna (csorona?) MV. Soprony Vben. Telek Pest Vben.
Csornok. Porticus, theatrum. M. A. Scribit etiam „Csarnok, ex csarnak.“ Csornok. F. Nyitra Vben.
CSORVA. Homok. Sz. D. Saburra. S. I.
Csorvás. Sz. P. Békés Vben.
- CSORB.
- CSORB.
- CSORBA. Edentulus it. Lacuna. M. A. it. Crena, hiatus. S. I.
Csorba. Turcice significat Jusculum garo, et visco simile. Vide Bocatii Epistol. de sua Legatione ad Steph. Bocskai anno 1605. suscepta apud Belium Appar. p. 326.
Csorba. F. Liptó Vben. Sz. PP. Nagy Kunságban, és Csongrád Vben.
Csorba fog. Dens mutilatus. PP.
Csorba fogu. Dentes mutilatos habens.
Csorbaság. Hiatus, defectuositas.
Csorbája. Faludi Sz. E. p. 113.
Csorbás. Mutilatus.
Csorbásítja. Sz. D. Mutilat.
Csorbát ejtett, hagyott rajta. Sz. D.
CSORBAKA. Lactuca leporina. M. A.
CSORBÍT, csorbítja. Hebetat, hiantem, defectuosum reddit. Sz. D.
Meg csorbítja. Sz. D.
CSORBUL. Defectuosus fit, mutilatur, parte quapiam truncatur.
Ki csorbult az éle. Sz. D.
Meg csorbultt reménysége. Sz. D. Spe frustratus.
- CSOROSZLYA.
- CSOROSZLYA. Lemez-vas. Culter praecisorius in aratro. PP. Vargához viszi a' csoroszlyát élesíteni. km.
Vén csoroszlya. Vén szatyor, vén aszszony. Sz. D.
- CSOSZ.
- CSOSZ. (név) Sonus leni cum strepitu gradientis.
CSOSZ (ige) csoszja, csoszsa. Faludi N. A. p. 69. Csoszsz elé szilva-lé, téged is meg borsolnak. km.
CSOSZOG. Leniter strependo ambulat. Himfi 2. R. p. 91.
Csoszogás. Ambulatio cum leni strepitu.
Csoszogó.
Csoszogva.
CSOSZTAT. Facit, ut leniter strepat, lenem strepitum edit.

CSÓ.	Csókolkozik. idem. S. I.	
CSÓ.	Csókoló. Osculans. Csókolódik. Identidem osculatur. CSÓKOS. Osculo junctus. Csókos üdvözlés. Salutatio osculo juncta.	CSÖBÖR. Medimnus, amphora, tina. M. A. A' csöbörbül vödörbe szállott. km. Csöbör-hordó. Amphorarius. M. A. Csöbör-rúd. Phalanga, baculus
CSÓ. Csó' falva. E. F. Háromszék	Székében.	CSÖB. gestatorius. M. A. Csöbörrel szunyognak vérét nem vehetni. km. Csöbrös. Csöbör-hordó.
Nemes Csó Puszta Csó CSÓDDik. Ki csódik. Excidit, elabatur. CSÓR, csórja. Torquet, agitat. Vess az ebnek, csórja a' farkát. km. L. csavar. Csórál, csórálja. idem. Ne csóráld mórárd, mondd ki igazán. km. Csórás, csavarás. Csóri móri.	CSÓKA. CSÓKA. Monedula, gracus. M. A. Hiában fördik a' csóka, nem leszsz hatyu belőle. km. Csóka. MV. Torontál Vben. E. F. Maros Székében. Csóka' falva, aliis: Csók' falva. E. F. Maros Székében. Csóka-fiak. Pulli monedularum Csóka-fő. Sz. P. Tolna Vben. Csóka-hegy. Hegy Fejér Vben. Csóka-kő. F. Fejér Vben. Major Vas Vben. Sz. P. Somogy Vben. Csóka-szemű. Caesius. Kék szemű, macska- szemű. S. I. Csóka-toll. Pluma monedulae. CSÓKÁS. Monedulis abundans. Csókás. Sz. PP. Csanád Vben. és N. Kunságban.	CSÖCS. CSÖCS. Uber, mamma, ruma. M. A. Csöcs-bimbó. Papilla. M. A. Csöcs-bimbós. Papillatus. M. A. Csöcs-emő gyermek. Infans, lactens. M. A. CM. Csöcs-emő gyermekség. Infantia. M. A. Csöcs-emősség. idem. Biró Márton Micae p. 94. Csöcs' fájdalom. Trichiasis. M. A. Csöcs-födél. Mammillare. M. A. CM. Csöcs-has. Ruma, rumen, rumis, sumen, sugimen. S. I. Csöcs-képu. Mammiformis. S. I. Csöcs-körtvély. Hosszú szárú körtvély. Pyrum pomponianum, mammosum. S. I. Szalában is bőven terem. Vettem illyent 1825. Aug. 13. Csöcs-zopó. Lactens. M. A. Subrumus. CM. Csöcs-zoptató. Lactans. M. A. Csöcs-takaró. Mammillare, pectorale. S. I. Csöcs-téj. Lac muliebre. S. I. CSÖCSE. Ejus mamma. CSÖCSETLEN. Arumnus. S. I. Csöcsetlen aszszonyok. Amazonas. M. A. CSÖCSKE. Sz. P. Tolna Vben. CSÖCSÖGET, csöcsögeti. Lactat. Káldi Ecel. 30. 9. CSÖCSÖRÉSZ. CSÖCSÖS. Mammatum, mammosus. M. A. Csöcsös hasa a' disznónak. Sumen. M. A. CSÖCSÖT ad. Lactat, ubera praebet. PP. CSÖCSÖZ, csöcsözi. Mammam contrectat. S. I. Csöcsözés. Mammamum contrectatio. M. A. CSÖCSTÜL el választja. Ablactat. M. A. Csöcsstül el választott. Ablactatus. PP. Csöcsstül el vált. Infans ablactatus. S. I. CSÖCSÜ. Kecske-csöcsü szőlő. Uva bumastos. M. A. Leány-csöcsü alma. Malum orchomasticum. M. A. Sok csöcsü. Multimammea, polymastos.
FF. Vas Vben.		
Csóró. Agitans. torquens. Csavaró. CSÓSZT, csósztia. Sinit labi, cadere, lubricare. Ki csósztia. Sinit elabi, excidere.	CSÓNAK. CSÓNAK, csólnak, csolnak. Cymba. M. A. Scapha. CM. Csólnok. F. Esztergom Vben. Csónak' orra. Pázm. Pred. p. 989. CSÓNAKOS, csólnakos. E.F. Hunyad Vben.	
CSÓVA. Signum. PP. Lengő, inogó pózna, tilalom-jel p. o. a' réten, v. ijesztő víz a' kertekben. Ki tenni, föl ütni a' csóvat. Sz. D. A' hol a' csóva, ott a' tilalmas. km. Dug. 1. R. p. 298.	CSÓNOK. CSÓNOK, csólnok, csolnak. Cymba. M. A. Scapha. CM. Csólnok. F. Esztergom Vben. Csónak' orra. Pázm. Pred. p. 989. CSÓNAKOS, csólnakos. E.F. Hunyad Vben.	
CSÓVÁL, csóválja. Agitat, movet, motat, quatit, vibrat. M. A. A' ki csóválja róka' farkát, nem kerül el a' csóvat. km. Csóválás. Agitatio, commotio. M. A. Fej-csóválás. Agitatio capitis. Sz. D. CSÓVÁZ, csóvázza. Designat. Sz. D. Ki csóvázza. Ki csóvázza a' rétet. Sz. D. Meg csóvázza. Sz. D.	CSÓR. CSÓR. FF. Fejér és Nógrád Vben. CSÓRI. Csóriensis. „Csóri csuka, nincsen májja“ azt mondá egykor Mátyás Király' szakácsa, mikor a' csuka' máját föl nem adta a' Palotai udvarban, erre Mátyás meg boszorkodván azt felel viszza: „Palotai pálca, nincsen száma.“	
CSÓCS.	CSÓRÉ. Nudus v. calvus, depilis v. certus cibus. Sz. D. S. I. Csóré árpa. Hordeum glabrum. Meztelen árpa. S. I. Csóri. Savó-leves. Sz. D. Ordas leves. Jusculum ex casco cocto, sive secundario; aliis Tyrosis dicitur. L. Benkó Transylvania P. 1. p. 402.	
CSÓCS. Dajka-szó. CSÓCSA. Csócsál. Pappat. Pépet eszik. S. I. CSÓCSI fiam anyádat, apádat. Sz. D.	CSÓR. CSÓR. FF. Fejér és Nógrád Vben. CSÓRI. Csóriensis. „Csóri csuka, nincsen májja“ azt mondá egykor Mátyás Király' szakácsa, mikor a' csuka' máját föl nem adta a' Palotai udvarban, erre Mátyás meg boszorkodván azt felel viszza: „Palotai pálca, nincsen száma.“	
CSÓF.	CSÓRÉ. Nudus v. calvus, depilis v. certus cibus. Sz. D. S. I. Csóré árpa. Hordeum glabrum. Meztelen árpa. S. I. Csóri. Savó-leves. Sz. D. Ordas leves. Jusculum ex casco cocto, sive secundario; aliis Tyrosis dicitur. L. Benkó Transylvania P. 1. p. 402.	
CSÓF. Hegy Bihar Vben.	CSÓRÉ. Nudus v. calvus, depilis v. certus cibus. Sz. D. S. I. Csóré árpa. Hordeum glabrum. Meztelen árpa. S. I. Csóri. Savó-leves. Sz. D. Ordas leves. Jusculum ex casco cocto, sive secundario; aliis Tyrosis dicitur. L. Benkó Transylvania P. 1. p. 402.	
CSÓK.	CSÓRÉ. Nudus v. calvus, depilis v. certus cibus. Sz. D. S. I. Csóré árpa. Hordeum glabrum. Meztelen árpa. S. I. Csóri. Savó-leves. Sz. D. Ordas leves. Jusculum ex casco cocto, sive secundario; aliis Tyrosis dicitur. L. Benkó Transylvania P. 1. p. 402.	
CSÓK. Osculum, svavium, basium. M. A. Karsu ruha a' csók. km. Galamb-csók. Osculum columbinum. Judás-csók. Lethale mulsum. K. V. p. 271. CSÓKJA. Ejus osculum. Jobb a' szeretőnek sebe, mint gvüölőnek a' csókja. km. CSÓKOL, csókolja. Svaviatur, osculatur, exosculatur, basiat. M. A. Meg csókolja. Exosculatur, deosculatur. M. A. Öszve csókolja. Viszza csókolja. Reosculatur. Csókolás. Osculatio, exosculatio, svaviatio. M. A. Kéz-csókolás. Osculum manuum. Láb-csókolás. Osculum pedum. Meg csókolás. Exosculatio. M. A. Csókolgat, csókolgatja. Dissvaviatur. M. A. Meg csókolgatja. Desvaviat, basiat. M. A. CM. Csókolgatás. Pázm. Pred. p. 1126. Csókolkodik. Dissvaviatur. S. I.	CSÖT. CSÖT. F. Veszprém Vben. Csót' fa. Sz. P. Posony Vben. CSÓTA. Csótán. Blatta. Schabe. Tarokan. S. I. Fekete bogár, olyan mint a' tücsök, de laposabb és hosszabb farú. Sz. D. Konyhán szokott tartózkodni. Csótár. Dorsuale. S. I. Czafrang, gazdag, ékes csótárt visel a' lova. Sz. D. Csótár. idem. Pázm. Pred. p. 413. Csótáros: czafrangos. Csótáros ló. Sz. D. CSÓTOLOG. Circumit. „Mind addig csó- toltam, még bé mentem.“ Hallot- tam 1816. Aug. 16. CSÖ. CSÖB.	
	CSÖT. CSÖT. F. Veszprém Vben. Csót' fa. Sz. P. Posony Vben. CSÓTA. Csótán. Blatta. Schabe. Tarokan. S. I. Fekete bogár, olyan mint a' tücsök, de laposabb és hosszabb farú. Sz. D. Konyhán szokott tartózkodni. Csótár. Dorsuale. S. I. Czafrang, gazdag, ékes csótárt visel a' lova. Sz. D. Csótár. idem. Pázm. Pred. p. 413. Csótáros: czafrangos. Csótáros ló. Sz. D. CSÓTOLOG. Circumit. „Mind addig csó- toltam, még bé mentem.“ Hallot- tam 1816. Aug. 16. CSÖ. CSÖB.	

CSÖGLE. F. Veszprém Vben.

CSÖGMŐ. F. Bihar Vben.

CSÖGŐS. Nodus. Bogos. Sz. D. S. I.

Csögös bögös. Sz. D.

CSÖK.

CSÖK. Kovász, savanyító, élesztő. Sz. D.

CSÖKKEN. Impingit, labescit, haesitat, titubat. M. A. L. CSÜKKEN.

Meg csökken. Labascit, corruit, impingit. M. A.

Csökkenés. Haesitantia, lapsio, titubatio. M. A.

CSÖKÖLY. F. Somogy Vben.

CSÖKÖNY.

Csökönyös.

Csökönyös ló. Equus protervus, pertinax, refractarius v. qui cito terrefit. S. I.

CSÖKÖS. Habens fermentum, cum fermento factus.

Csökös czipó: czökös czipó. Sz. D.

CSÖL.

CSÖL.

CSÖLESZTŐ. F. Posony Vben. g. Kledern.

CSÖLLE (alsó, fölső). FF. Posony Vben.

CSÖLÖNK. Crepitaculum. Vajda K. É. 1.

K. p. 571.

Csölönköz. Crepitat, strepitat.

Ne csölönközz.

Csölönközés. Crepitatio.

CSÖM.

CSÖM.

CSÖMBÖLYÉK: csombolyék. Sz. D.

Csömbolyékesedik. L. Fejér a' fa-nevelésről. p. 60.

CSÖMÉNY. E. F. belső Szolnok Vben.

Csöményd, csöménd. F. Somogy Vben.

CSÖMÖD.

Csömöd-ér. Sz. P. Szala Vben.

CSÖMÖG. Sz. P. Bihar Vben.

CSÖMÖR. Nausea. M. A. Fastidium cibi. PP.

Csömör-hozó. Nauseosus. CM.

Csömör-üző fű. Helleborus. S. I.

Csömör. F. Pest Vben.

Csömörlik. Nauseat. M. A. CM.

Meg csömörlik. Pázm. Pred. p. 315. Nauseat, nausea laborat. PP.

Csömörlés. Nauseatio, nauseatus. M. A.

Csömörlő. Nauseator. M. A.

Csömörlő. E. F. Doboka Vben.

Csömörlős. Nauseosus. M. A.

CSÖMPÖLY.

Csömpölyödik.

Öszve csömpölyödik. Conglobatur, conjurat, colligitur, conspirat. M. A.

Öszve csömpölyödött. Catervarius. CM.

CSÖMÖGE.

CSÖMÖGE. Cupediae, bellaria. M. A. L.

Csemege.

CSÖMÖLET.

CSÖMÖLET. Cymatilis. M. A. L. Csemelet.

Habos csömölet. Undulata. M. A.

Csömöllyet ruha. Vestis cymatilis. NC. p. 445.

CSÖMÖLYÉT. Pannus camelinus, cilicius. PP.

CSÖMÖTE.

CSÖMÖTE. Germen. M. A. L. Csemete.

Csömöte. (Kis, nagy) FF. Vas Vben.

CSÖN.

CSÖN.

CSÖND. Tranquillitas, silentium. S. I.

Csönd-szerető. Amans tranquillitatis.

Csönddel. Pacifice, tranquille. Faludi E. M. p. 133.

Csönderít: csapint, legyint. Sz. D. Leniter ferit, leviter percudit. S. I.

Csöndes, csöndesz. Tranquillus, pacatus, requietus, sedatus, placidus, securus. M. A.

Csöndes elme. Sz. D. Mens placida, sedata.

Csöndes eső. Lenis pluvia.

Csöndes háború. Bellum amicum. Te se bánts, én se bánvlak.

Csöndes idő. Tranquilla tempestas.

Könnyű csöndes üdön kormányt tartani. In tranquillo quilibet gubernator est. M. A.

Csöndes szelidség. Faludi E. M. p. 238.

Csöndes szívű. Aequanimus, aequanimis. M. A.

CSÖNDESEDIK. Tranquillatur, silescit, conquiescit. M. A.

El csöndesedik, el csendeszedik. Tranquillatur, pacatur. M. A.

Le csöndesedik. Sedatur, considet, complacatur. M. A.

Meg csöndesedik. Pázm. Pred. p. 989.

Requiescit. M. A.

Csöndesedés. Tranquillitas, tranquillatio. M. A.

Csöndesedett. Placatus, sedatus.

Csöndesen. Tranquillate, placate, sedate, pacate. M. A.

Csöndesít, csöndesíti. Sedat, tranquillat, placat, commulcet, compescit. M. A. El csöndesíti, el csendeszíti. Consopit, sedat, tranquillat. M. A.

Le csöndesíti, le csendeszíti. Sedat, complacat. M. A.

Meg csöndesíti, meg csendeszíti. Tranquillat, pacat, sedat. M. A.

Csöndesítés. Sedatio, tranquillatio. M. A.

El csendesztés. Idem. M. A.

Le csendesztés. Sedatio, complacatio. M. A.

Csöndesítetlen. Insedatus. M. A.

Csöndesíthetetlen. Insedabilis. M. A.

Csöndesíthető. Placabilis, sedabilis. M. A.

Le csöndesíthető. Placabilis. CM. Csöndesítő.

Pacator, tranquillans. M. A.

Le csendesztő. Complanator, tranquillans, sedans, complacator. M. A.

Csöndesítő szerek. Paregorica.

Csöndesség. Tranquillitas, silentium, requies. M. A.

A. Nagy a' csöndesség mint Nagy pénteken a' mézszárszékben. km.

Csöndesül. Sedatur, placatur.

El csendeszül. Tranquillatur, pacatur. M. A.

Csöndetlen. Inquietus. S. I.

Csöndetlen erkölcs. Faludi E. M. p. 238.

Csöndetlen idő. Kalend. 1742. p. 6.

Csöndít, csöndíti. Tinnire facit. M. A.

Ki csöndíti. Ki kell csöndíteni a' halottat.

Meg csöndíti. Intonat, pulsat. M. A.

Csöndítés. Tinnitus. M. A.

Csöndül. Tinnit. M. A.

Meg csöndül. Tinnit. M. A. Meg csöndültt a' füle. Káldi 1. Reg. 3. 11.

Csöndülés. Tinnitus. M. A.

CSÖNG, csönög. Tinnit, tintinnit, resonat. M. A.

A.

Csönög pönög.

Csönge. F. Vas Vben.

Csönget, csöngeti. Tintinnabulum pulsat. M. A.

A.

Bé csöngeti. Campanula dat signum ut intret.

Csöngetés. Pulsatio tintinnabuli.

Csöngető. Tintinnans. it. Tintinnabulum

Csöngetyű. Tintinnabulum. CM. M. A.

Pázm. Pred. p. 1238.

Csöngetyű a' malomban, mikor ki fogy a' garatból. Molarium crepitaculum lingula infundibuli, bractea molaris. PP.

Csöngés. Tinnitus, tinnimentum. M. A.

Csöngés böngés. Clangor, tinnitus. S. I.

Csöngő. Resonabilis, resonos, tinniculus. M. A.

A.

Csöngő. Taréj a' sarkantyún, v. vas karika a' tengelyen. Sz. D.

Csöngő fű. Hypericum, perforata. M. A.

Csöngő pöngő. Faludi T. É. p. 262.

Csöngő virág. Faludi E. M. p. 20.

Csöngőd. Sz. P. Pest Vben.

CSÖNKE. F. Posony Vben.

CSÖP.

CSÖP. Stilla, gutta. M. A. Sok csöpbül nagy eső válik. km.

Csöp-gyöngy. Stalagmium. Csöp-forma gyöngy. S. I.

Csöp-hely. Stillicidium. Csöpögés' helye. S. I.

Csöp-kő. Stalactites. Tropfstein. S. I.

Csöp-rend. Telek Somogy Vben.

Csöp' telke. E. F. belső Szolnok Vben.

Csöp-víz. Gutta aquae. Ollyan hasonló hozzá, mint egy csöp-víz a' másikhöz. km.

* Egy csöp. Una gutta. Egy csöpöt sem Ne guttam quidem. M. A.

Köny-csöp. Lacryma.

Vér-csöp. Gutta sangvinis.

CSÖPINCZ. F. Vas Vben.

CSÖPJE. Ejus gutta.

CSÖPNYI. In quantitate guttae.

Csöpnyi gyönyörűség. Faludi Sz. E. p. 42.

Csöpnyire.

Egy csöpnyire. Tasi Gáspár.

CSÖPÖG. Stillat. M. A. Ha nem csurog,

csöpög. km.

Bé csöpög. Transtillat.

Ki csöpög. Exstillat. M. A.

Le csöpög. Destillat, distillat. M. A.

Reá csöpög.

Csöpögögel. Paullatim stillat.

Csöpöget, csöpögeti. Stillat, destillat. M. A.
 Ki csöpögeti. Exstillare facit. M. A.
 Csöpögetett. Stillatus, destillatus. M. A.
 Csöpögetett színű. Guttatus, stillatus. M. A.
 Csöpögetés. Destillatio. M. A.
 Bele csöpögetés. Instillatio. M. A. Csöpögető.
 Stillans. M. A.
 Csöpögés. Stillatio, stillicidium, distillatio. M.
 A.
 Ki csöpögés. Exstillatio. M. A.
 Le csöpögés. Distillatio. M. A.
 Csöpögéses. Stillatitius. M. A.
 Csöpögő. Guttans, stillans. M. A.
 Csöpögő eszterha' allya. Stillicidium. M. A.
 Csöpögő szemü. Lippus, lipposus. M. A.
 Csöpögött. Stillatus. M. A.
 Csöpögtet, csöpögteni. Guttatim fundit.
 Által csöpögteni. Guttatim transfundit.
 Belé csöpögteni. Instillat. M. A.
 Csöpögtetés. Destillatio. Molnár Fizika.
 CSÖPÖNKÉNT. Guttatim. M. A.
 CSÖPÖNY (alsó, felső, közép). FF. Posony
 Vben.
 CSÖPÖR.
 Csöpörödik. Corrugatur, rugas contrahit. M. A.
 Őszve csöpörödik. Corrugatur.
 Csöpörödött. Corrugatus, decrepatus. M. A.
 Prágai p. 815.
 Csöpörödés.
 Ágyék-föl-csöpörödés. Intertrigo. CM.
 Csöpörög (mint szemereg). Guttatim cadit.
 Csöpörgés.
 Csöpörgő eső: szemergő eső.
 Csöpördék: apróság. Sz. D.
 Csöpörny. Sz. P. Somogy Vben.
 Csöpörő: apró, apróság. Sz. D. S. I.
 Apró csöpörű. Vajda 3. K. p. 511.
 CSÖPPED.
 Csöppedék. Guttula. M. A.
 Csöppedékes. Guttulosus, maculosus.
 CSÖPPEN. Stillat, cadit guttatim. Ha nem
 curran, csöppen. km.
 El csöppen. Az aranyból is el csöppen. km.
 Ki csöppen. Olly irigy szemmel nézte, majd
 ki csöppent a' vér a' szeméből. km.
 Csöppenés. Casus guttae.
 Csöppenet. Stillicidium. S. I.
 Csöppent, csöppenti. Facit, ut gutta cadat.
 El csöppenti. Faludi N. E. p. 34.
 Ki csöppenti. Facit, ut gutta excidat, exstillet.
 Reá csöppenti. Reá csöppentette a' téntát.
 Csöppentés. Pázm. Pred. p. 730.
 Csöppentett vér. Ollyan piros, mint a'
 csöppentett vér. km.

CSÖPÜ.

CSÖPÜ, csöpő. Stupa, linum. M. A. A' lennek
 alá való része. C. M.
 Csöpü-túz. Pázm. Pred. p. 1145.
 CSÖPÜBÜL való. Stupens.
 Csöpübül tekertt fonál. Tomex, tomix,
 tomíce. M. A.
 CSÖPÜL, csöpüli. Deprimit, decutit, prosternit,
 conculcat. Pázm. Pred. p. 678.
 Le csöpüli. Pázm. Kal. p. 683. Pred. p.
 222. Deprimit, deculcat, prosternit. M.
 A.
 CSÖPÜS. Stuparius. M. A.
 CSÖR.
 CSÖR. Sonus rei strepentis.
 CSÖRCS.
 Csörcese. R. Inauris. S. I.
 Csörcső. R. idem. S. I.
 CSÖRD.

Csördít, csördíti. Facit strepere. Biró Márton
 Micae p. 188.
 Meg csördíti.
 Csördül. Constrepit. M. A.
 Meg csördül. Pázm. Pred. in praef. p. XX.
 Csördül a' koczka. Faludi N. E. p. 49.
 Csördülés. Strepitus. M. A.
 Fa-level' csördülése. Pázm. Kal. p. 5. Pred. p.
 590.
 CSÖRG. csörög. Strepit. Csörög a' szarka,
 vendég jön. km.
 Csörge. Cremium lardi. M. A.
 Csörgés. Cremium lardi habens.
 Csörgés gombóc.
 Csörgés szalonna. Faludi E. M. p. 72.
 Csörgedez. Faludi E. M. p. 77. Susurra. CM.
 Csörgedezet. Murmur. CM.
 Csörget, csörgeti. Pázm. Kal. p. 433.
 Csörgeteg. Flumentum, rivulus streperus. M. A.
 Csörgetés. Strepitatio.
 Csörgető. Strepens, it. Crotalum,
 crepitaculum.
 Csörgettyű, csörgettyű. idem. S. I.
 Csörgés. Strepitus.
 Csörgés börgés. Gyöngyösi 2. D. p. 92.
 Fegyver-csörgés. Sz. D. Strepitus armorum.
 Csörgő. Streperus.
 Csörgő. R. Szarka. Pica.
 Csörgő. Sz. P. Zemplin Vben.
 Csörgő csattogó hintó. Faludi N. E. p.
 160. T. É. p. 279.
 Csörgő kígyó. Crotalus. S. K.
 Csörgő korszó.
 Csörgő pálca. Játék' neme.
 Csörgő pálczást játszik.
 Csörgő réce. Anas strepera. Faludi E. M. p.
 238.
 Csörgő réz. Rauschgold. S. I.
 Csörgő szerek. Crepundia.
 Csörgős. Crepitans.
 Csörgős korszó. Amphora crepitaculis
 provisa.
 Csörgős szán. Traha crepitaculis provisa.
 CSÖRNÖCZ. Arok Vas Vben.
 CSÖRÖL, csöröli, csörli: fonalat a' tekerőrül
 csökre veszi. Sz. D.
 Föl csörli a' fonalat. Sz. D.
 Csörlés.
 Csörliő. Girgillus. PP.
 CSÖRÖMPÖL. Strepit, strepitum facit.
 S. I.
 CSÖRÖTNEK. F. Vas Vben.
 CSÖRREN. Repentinum strepitum facit.
 Meg csörrent.
 CSÖRTET, csörteti. Facit, ut strepat.
 Csörögteti.
 Kardját csörteti. Gladio strepitum excitat.
 CSÖRTÖL, csörtölöz: fegyvert egybe veri. Sz. D.
 Concutit arma.
 Csörtölözés. Sz. D. Armorum strepitosa
 concussio.
 CSÖRTÖZ: zörget. CSÖT.

CSÖT.
 CSÖTLik. L. Csetlik,
 Csötlik botlik. Dug. km. 2. R. p. 327.
 Csötöló botló. Tordai MSS.
 CSÖTÖNY.
 Csötönyöz: csoszog. Sz. D.
 Csötönyözve jár. Sz. D.
 CSÖTÖR. Modius. M. A.
 Csötörtök. Dies Jovis. FERIA quinta. M. A.
 Csötörtököt vetett puskája. km. Dug.
 2. R. p. 279. Nem sültt el a' puskája.
 Csötörtök. MV. Posony Vben. FF. Posony és

Trencsin Vkben.
 Csötörtök-hely. MV. Szepes Vben. Sz. P.
 Szala Vben.
 Áldozó csötörtök. FERIA quinta post.
 Dominicam 5-tam Paschatis.
 Csonka csötörtök. Prima dies Jovis in
 quadragesima.
 Nagy csötörtök. FERIA quinta hebdomadae
 Sanctae.
 Zabálló csötörtök. Ultima dies Jovis in
 quadragesima.

CSŐ.

CSŐ.

CSŐ (csév, cséve.) Csöv. Situla, tubulus. M. A.
 Syringa, syrinx. PP. Canalis, tubus,
 fistula, siphon. S. I.
 Cső-fekély, cső-seb. Ulcus fistulosum.
 Rohrgeschwür. S. I.
 Cső-gyártó. Tubularius. Rohrmacher. S. I.
 Cső-sárkány. Draco ignivomus, pyrites
 sclopeti. S. I.
 Cső-vár. F. Pest Vben.
 Cső-víz. Aqua canalibus immissa. S. I.
 * Bor-cső. Szívárvány, melybe bort vesznek.
 Doliaris fistula. PP.
 Puska-cső. Tubus catapultarius. PP.
 CSŐD. Astragalus. M. A. PP. it. Tubulus.
 Csődít, csődíti. Conglobat, concitat, commovet.
 S. I.
 Őszve-csődíti.
 Csődör. Equus integer. Mén-ló, monyas.
 S. I.
 Csődül. Confluit, concurrat. S. I.
 Őszve csődül. Concurrat.
 Őszve csődülés. Concurrus multitudinis. S.
 I.
 Csője. Eius tubulus. M. A. L. d. 618.
 CSÓS (csévés.) Habens tubum. Sz. D.

CSŐCSELEK.

CSŐCSELEK: szecskevész, hiába való, giz-gaz.
 Pázm. Kal. p. 145. 454. Csuzi p. 629.
 Csőcselék-ember. Sz. D. Homo nauci, flocci.
 Csőcselék-beszéd. Sz. D. Inanis sermo.
 CSŐLÉK. Analecta. Morzsalék, söpre-
 lék. CM.

- CSŐREGE.
 CSŐREGE. Pollenta, pastillus. M. A. Herőcze, fársángi sütemény, valamint Pánkó: fánk. Sz. D.
- CSŐSZ.
 CSŐSZ. Custos campi, sylvae, vineae.
 Csősz. F. Veszprém Vben. Sz. PP. Fejér, és Veszprém Vkben.
 Csősz' árka, aliis Csőrsz' árka. Régi Árok Pest, Heves Vkben, és Jászságban.
 Csősz-kéve. Unus e quavis cruce frugum manipulus custodi campi solet dari. Köszönje meg, ha csősz-kéve jut neki. km.
 Csősz-ökör. Meg nyomta a' csősz-ökör a' lábát. km.
 Csősz-telek, aliis Cseszterek. F. Torontál Vben.
 CSŐSZI. Ad custodem campi pertinens.
 Csősz heggy. Sz. P. Szala Vben.
- CSU.
 CSUB.
 CSUB.
 CSUBOKOL. S. I.
 CSUBOR. Liciatorium. M. A.
- CSUDA.
 CSUDA, CSODA. Mirus, mirabilis. M. A. it. Miraculum, prodigium, portentum, 1. 1. 1.
 Csuda. Sz. P. Bars Vben.
 Csuda-állat. Monstrum. S. I.
 Csuda-dolog. Res mira.
 Csuda-fa. Ricinus. Lippai, Veteményes kert. p. 223.
 Csuda faj, csuda fajzat. Partus monstrosus, monstrum. Missgeburt. S. I.
 Csuda-fű. Palma christi, ricinus. M. A.
 Csuda-képpen. Mire, mirifice, admirabiliter. M. A.
 Csuda-látás. Spectrum. M. A.
 Csuda nagy. Nimirum magnus. S. I.
 Csuda-nevű. Pázm. Kal. p. 1086. 1092.
 Csuda-só. Sal Glauberi. S. I.
 Csuda-szer. Sz. D.
 Csuda-tétel. Miraculum, prodigium.
 Csuda-tétel. Zvonárics 1. R. p. 296. Margit' Élete Prájnál. p. 314.
 Csuda-tévő. Miraculosus, thaumaturgus.
 Csuda-tévő hatalom. Potestas miracula patrandi.
 Csuda-történet. Casus mirificus. S. I.
 * Kicsoda. Quis.
 Micsoda. Quid.
 Micsodás. Qualis.
 CSUDATÉKONY (mint kártékony). Mirificus, prodigiosus. S. I.
 CSUDÁJA. Ejus miraculum.
 Világ' csudája. Miraculum mundi v. portentum.
 CSUDÁL, csudálja. Miratur, admiratur. M. A.
 Csudálja erősen. Demiratur. M. A.
 Meg csudálja. Demiratur. M. A.
 Csudálat. Admiratio. M. A.
 Csudálatos. Mirabilis, mirandus, mirificus, mirus, admirabilis. M. A.
- Csudálatos. E. Hegy, Csik, és Udvarhely Székekben.
 Csudálatosképpen. Mirifice, mirabiliter, mirum in modum. M. A.
 Csudálatosan. Idem. M. A.
 Csudálatosúl. Idem. Pázm. Pred. p. 254.
 Csudálatosság. Mirabilitas. M. A.
 Csudálás. Miratio, admiratio. M. A.
 Csudálás. Játék-nézés. Spectaculum, spectamen. M. A.
 Csudálkodik. Admiratur. M. A.
 Csudálkodás. Admiratio. M. A.
 Csudálkozik. Miratur, admiratur. M. A.
 Csudálkozás. Admiratio.
 Csudálkozásra méltó. Res admiratione digna.
 Csudálkozó. Admirator, mirabundus. M. A.
 El csudálkozik.
 Csudáló. Mirator, miratrix, admirator, spectator. M. A.
 Csudáltat, csudáltatja. Rapit in admirationem, stupefacit. M. A.
 CSUDÁS. Mírus, prodigiosus, monstificus, monstrosus, portentosus. M. A. CM.
 Csudás cselekedet. Pázm. Kal. p. 851.
 Csudáson. Prodigiose, monstifice, monstrose. M. A.
 Csudásít, csudásítja. Mirificat. M. A.
 CSUDÁT tesz. Miraculum patrat.
 Csudát mondok. Rem mirandam profero.
- CSUHA.
 CSUHA. Tunica, vestis. M. A. Közelebb az ing a' csuhánál. km. Ulászló' Kincstartója írja: „Eadem die (29. Septemb. 1495.) pro subduccione unius vestis Ch u h a de commissione Re Mtis sarcita de Tafatis emte sunt ulne 5 pro 2½ fl. Et pro sericis emendis pro praefata Ch u h a, caligis, Joppa, et Capucio Den. 25.
 CSUHADÁR. Ruha-tartó. Vox a Turcis petita. C. Desőffi voluit usurpare pro Secretario. L. Tud. Gyűjt. 1818. 2. Köt. p. 73. Item Dugonics, Jólánka 2. R. p. 126.
 CSUHÁS. Tunicatus. M. A.
- CSUHÚ.
 CSUHÚ. Juncus, scirpus. S. I.
- CSUK.
 CSUK, csukja. Claudit. Késő akkor csukni az istállót, mikor már a' tehenet el vitték. km.
 Bé csukja. Includit. Be csukta a' ládát, az ajtót. Sz. D.
 El csukja. Occludit. El csukta előle.
 Ki csukja. Excludit.
 CSUKASZKODIK (mint ragaszkodik).
 Be csukaszkodik. Includitur v. includit se se. „Be csukaszkodtak a' szobába.“ Hallottam 1820. Aug. 23.
 CSUKÁS. Clausura.
 CSUKLIK. Singultit. M. A.
 Csuklodozik. Faludi N. A. p. 90.
 Csuklás. Singultus. M. A.
 Csukló. Singultans. M. A. it. A' forgó csontnak helye. Ki mentt a' csuklójából. Sz. D.
 Csukolva. Singultim. M. A.
 CSUKLÁSZ. F. Trencsén Vben.
 CSUKOR. Egy marok, fűrt v. fodor. Hozz egy csukor-virágot. Sz. D.
 Csukros: fodros, bokros.
- Csukros saláta: fodor saláta. Sz. D.
 Csukrosan: fodrosan, bokrosan. Sz. D.
 Csukroz, csukrozza: fodrozza, fűrtözi. Sz. D.
 CSUKÓ. Claudens, occludens.
 Csukódik. Clauditur ex se.
 Be csukódik. Includitur, includit se.
 CSUKVA. Clausus, reclusus. Pénzes ládát, pinczét jó csukva tartani. km.
- CSUKA.
 CSUKA. Lucius, lupus piscis. M. A.
 Csuka-fog tanította fűrészelni az embert. Dug. km. 2. R. p. 217.
 Csuka-hegedű. Species fidium.
 Csuka-színű. Lividus, ferrugineus. Hechtengrau. S. I.
 CSUKÁJA. Ejus lucius. Háló előtt halász nem fogja csukáját. km.
 CSUKÁR.
 Csukár-Páka. F. Posony Vben.
 Csukád. F. Posony Vben.
 CSUKÁS. Lucius habens.
 Csukás tó. Piscina, in qua lucii aluntur.
- CSUKLYA.
 CSUKLYA. Cucullus, capucium. it. Capsula chartacea, toga aromatum. M. A.
 S. I. Mész, bors, csuklya sok rozsztat el fődöz. km. Telegdi felelet p. 113. „Kuklya.“
 CSUKLYÁS. Cucullatus. M. A.
 Csuklyás barát. Capucinus. S. I.
 Csuklyás galamb. Columba cucullata.
 Kontyos galamb. S. I.
 Csuklyás ruha v. zeke. Sagum cucullatum, cucutum. S. I.
 CSUKLYÁZ, csuklyázza. Cucullo investit. Ki csuklyázza. Excucullat. Csuzi Tromb. p. 71. 208.
- CSUKOLÁDÉ.
 CSUKOLÁDÉ. Chocolate.
- CSULA.
 CSULA.
 CSULA. Csula' falva, Csulya' falva. F. Bihar Vben.
- CSUNY.
 CSUNY. F. Mosony Vben. g. Sandorf.
 CSUNYA. R. Balbocastanum, apios. Földi mogyoró. PP.
 Csunya-virág. Földi mogyoró' virágja. Sz. D.

CSUP.

CSUP. Apex, vertex, fastigium. Csúcs, tető. S. I.
 CSUPA. Merus. M. A. Nem sokat ér a' csupa hallom, mondom. km.
 Csupa hazugság. Merum mendacium. Sz. D.
 Csupa Tót. Qui solam Slavicam callet.
 Csupa víz. Mera aqua. Sz. D.
 Csupád.
 Csupádon csupa. Purissimus. Sz. D. S. I.
 Csupán. Mere. M. A.
 Csupán csak: egyedül csak.
 CSUPASZ. Nudus, intectus v. calvus, depilis. Kopasz. Sz. D. S. I.
 Csupaszodik: kopaszodik.
 El csupaszodik. Sz. D.
 CSUPOR. Ollula, urceus. CM. M. A. Az első étéknek ízét majd végig meg szokta tartani a' csupor. km.
 Föld-csupor. Ollula testacea. Föld-csuporhoz fa-kalán. Dignum patella operculum.
 CSUPPORT. vide Csoport. M. A.

CSUR.

CSUR (név.) Sonus prolabensis aquae. Csur. Sz. PP. Szabolcs, és Veszprém Vkben.
 Csur-víz. Csur-víz vagyok. Permado. M. A.
 A. CSUR, csurja, csavarja. Torquet.
 Csur csavar. Sz. D. Sokat csurtt csavartt. Sz. D.
 Csur-csavari ki fogás. Posaházi p. 164. Distorta exceptio.
 Csurja csavarja. Torquet, contorquet.
 CSURÁS.
 Csur-csavarás. Eszterházi Tamás. M. Hunnius. p. 367.
 Csurás-csavarás. Sz. D. Contorsio, distortio.
 CSURD.
 Csordogal. Fluitat. Vajda. 3. K. p. 11.
 Csurdogál. Vajda. 3. k. p. 498.
 Csurdul. Effluit. PP. M. A.
 Ki csurdul. Ki csurdultak a' könnyei.
 Le csurdul. Defluit. M. A.
 Csurdultig. Usque ad effluxum.
 Csurdultig tölti borral. Pázm. Pred. p. 255.
 CSURG, CSUROG. Perfluit. M. A.
 El csurog, el csorog. Diffluit, perfluit. M. A.
 Ki csurog. Effluit.
 Le csurog. Defluit.
 Csurgás. Decursus aquae strepentis.
 El csurgás. Effluxio, defluxus. M. A.
 Csurgó. Fluens, fluor, fluentum. M. A.
 Scribunt aliqui etiam Csurgó.
 Csurgó. Folyó víz Fejér Vben. MV. Somogy Vben. F. Fejér Vben. Sz. PP. Szala, és Tolna Vkben.
 Le csurgó. Pázm. Pred. p. 499.
 Csorgóra bocsátja szép vérét. Mátyr. Cor. P. 176.
 Csurogdogál. Leniter defluit.
 Csurogvány. Fluentum, rivulus. S. I.
 CSURKA. Hurka. S. I.
 CSUROG. F. Csaikások' vidékében.
 CSURRAN. Profluit. Ha nem csurran, csöppen. km.
 Csurran. Facit ut profluat, prorumpat.

CSUSZ.

CSUSZ (név.) Török búza' torzsája. S. I.
 CSUSZ (ige.) Serpit, repit, labitur, elabitur, labat. M. A. Sikámlik a' titok, hol csusznak a' poharak. km.
 Bé csusz. Irrepit, illabitur. M. A.
 Le csusz. Delabitur, derepit. M. A.
 Cusz mász. Pázm. Pred. p. 173.
 Bé csusz mász, mint a' tó után a' czérna. Pázm. Kal. p. 106.
 El csusz. Labitur, labat.
 Ki csusz. Faludi U. E. 1. R. p. 191.
 T. É. p. 68. Elabitur.
 Meg csusz. Prolabitur.
 CSUSZAM.
 Cszuzamék. Lubricum. Sz. D. S. I.
 Cszuzamékos. Lubricus. Sz. D. S. I.
 Cszuzamékosság. Lubricitas. Sz. D. S. I.
 Cszuzamik. Collabitur, prolabatur in lubrico. M. A.
 El csuzamik. Káldi. Deut. 32. 35.
 Meg csuzamik. Pázm. Pred. p. 1117.
 Cszuzamás. Lapsio, lapsus. Pázm. Pred. p. 850. 900.
 Cszuzamó. Pázm. Pred. p. 706.
 Cszuzamós: sikos. Vajda K. É. 1. K. p. 222.
 Cszuzamósság. Lubricitas. Sz. D.
 Cszuzamít, csuzamítja. Facit, ut prolabatur in lubrico. Faludi N. A. p. 144.
 El csuzamítja. Faludi N. U. p. 24.
 Cszuzamlik. Lapsat, collabitur, prolabatur in lubrico. M. A.
 El csuzamlik.
 Meg csuzamlik. Prolabatur.
 Cszuzamodik. Idem. Pázm. Kal. p. 989.
 Alá csuzamodik. Delabitur. M. A.
 El csuzamodik.
 Félre csuzamodik.
 Le csuzamodik. Delabitur, derepit. M. A.
 Meg csuzamodik.
 CSUSZAS. Lapsus, reptatio per lubrica. M. A.
 Cszuzás mászás. Reptatus. M. A.
 CSUSZDOGAL. Reptat. M. A. CM.
 CSUSZKA.
 Cszuzkál a' jégen. Decurrit in glacie.
 Cszuzkálás. Cursus in glacie.
 Cszuzkáló. Decurrens in glacie.
 Cszuzkáló hely. Locus decursus.
 CSUSZKORA: csuzkáló hely. Sz. D.
 Cszuzkorál. Saepe in glacie decurrit. Sz. D.
 CSUSZKÓ. Pastillus. Tésztás étel' neme.
 CSUSZÓ. Repens, labens. M. A. it. Lubricus. M. A.
 Cszuzó mászó. Serpens, repens. M. A.
 Cszuzó mászó állatok. Reptilia.
 Cszuzós. Lubricus. M. A.
 CSUSZSZAN. Meg csuzamodik. S. I.
 CSUSZTAT, csuztatja. Facit, ut lubricet, protrudit, promovet ope vectis Pázm. Pred. p. 729.
 Cszuztató fa. Scala cellaria, promotoria. Koresolya. S. I.
 CSUSZTOG. Strepitum edit vestigiis pedum calceatorum. M. A.
 Cszuztogás. Strepitus. M. A.
 CSUSZVA. Rependo, serpendo.
 Cszuzva mászva. Pázm. Pred. p. 823.

CSUT.

CSUT. Petiolus. S. I.
 Al-csut. F. Fejér Vben.

Föl-csut. Sz. P. Fejér Vben.
 CSUTA. Tusa, csutka. Sz. D.
 Csutaj. Csere, bokros hely. Sz. D.
 Csutajos: bokros. Sz. D.
 Csutajosodik: bokrosodik. Sz. D.
 El csutajosodott a' heverő föld. Sz. D.
 CSUTAK. Caudex. M. A.
 Egy csutak virágot adott. Sz. D.
 Író tollam jó csutakkal vagyon. Sz. D.
 Csutakokra köti a' le vagdaltt ágokat. Sz. D.
 Csutakol, csutakolja. Obturat. Sz. D.
 Bé csutakolta a' hordó' száját. Sz. D.
 Csutakos.
 Szalma-csutakos ágy. Csuzi p. 661.
 Szalma-csutakos kaliba. Csuzi Tromb. p. 90.
 CSUTKA. Petiolus. M. A.
 Csutkája a' gyümölcsnek. Pediculus. M. A.
 Csutkás. Pediculatus. M. A.
 Csutkason szedi a' cseresnyét, medgyet.
 Csutkástol. Una cum pediculis.
 Csutkó. Idem ac Csutka. Sz. D.
 CSUTOR.
 Csutora. Obba lignea, culigna; v. extremitas cornea sugibuli tabaccarii. S. I.
 Csutorás. Habens obbam ligneam v. Tornator.
 Csutorás Vármegye.
 Csutorodik. Dülled, ki áll. S. I.

CSÚ.

CSÚCS.

CSÚCS. Tuber, acroterium, pinnaculum. M. A.
 Csúcs. E. FF. alsó Fejér, és Zaránd Vkben.
 CSUCSJA. Ejus apex. A' tyukmoy is meg áll az asztalon, ha be töröd a' csucsját (csucscsát) km. Mójával sokat lehet végbe vinni.
 CSUCSOGAT.
 Csucsogató. Poppysmata. CM.
 CSUCSOR.
 Csucsorodik. Tuberat, protuberat.
 Ki csucsorodott (dőlledtt) a' szeme. Sz. D.
 CSUCSOS. Turbineus, turbinatus, pyramidatus. M. A. CM.
 Csucsos állvány. Pyramis. S. I.
 Csucsos kö. idem. S. I.
 Csucsosan csinálja. Turbinat. M. A.
 Csucsosít, csucsosítja. Acuminat, cuspidat. Sz. D. S. I.
 Csucsosodik. Cuspidatur. Sz. D. S. I.
 Ki csucsosodik. Extenuatur.
 Meg csucsosodik. Adtenuatur, abit in cuspidem.
 Csucsos, csucsosza. Acuminat, cuspidat. Sz. D. S. I.

CSÚF.

CSÚF. R. Jocus v. jocular, nugator, sannio, scurra, mimus v. ludibrium, deridiculum, v. illusor, irrisor, cavillator, ludificator, it. turpis, deformis. M. A. S. I.
 Csúf-beszéd. Facetiae v. irrisio, illusio, cavillatio. Mérges csúf-beszéd. Sarcasmus. S. I.

12 *

Csúf-ember. Monstrum hominis. Csúf-írás. Satyra. S. I. Csúf-játék. Faludi E. M. p. 16. Csúf-képpen. Per jocum v. per ironiam, v. per contentum, contentim. S. I. Csúf-név. Nomen ridiculum. Spotname. S. I. Csúf-pénz. Spottgeld. Csúf-pompa. Faludi N. E. p. 56. Csúf-ruha. Pázm. Pred. p. 531. Csúf-szó. Scomma, convicium. S. I. Csúf-üzés. Jociatio, jociatio v. derisio. S. I. CSÚFÍT, csúfítja. Turpat, deturpat, deformat. S. I. El csúfítja. Sz. D. CSÚFJA. Ejus ludibrium Pázm. Pred. p. 505. Világ' csúfja. Ludibrium mundi. CSUFOL, csufolja. Subsannat, irridet. M. A. Ki csufolja. Risui exponit. Meg csufolja. Deludit, deludificatur, illudit. M. A. Könnyű a' szegényt meg csúfolni, de nehéz föl ruházni. km. Csufolás. Subsannatio, irrisio. M. A. Meg csufolás. Illusio, delusio. M. A. Csúfolkodik. Jocatur, jociatur. M. A. it. Deridet, irridet. S. I. Csúfolkodás. Jociatio, jociatio. M. A. Csúfolkodó. Jocularis, jocabundus. M. A. Csúfoló. Irrisor. M. A. Csúfolódik. Jocatur, jociatur. M. A. Csúfolódás. Jociatio. M. A. A' csúfolódást hevenyjében leg jobb félbe szakasztani. km. CSÚFONDÁR. Csúfondáros. Él ezen szóval Sámbar p. 453. és másutt is. Heltai M. Kron. 2. D. p. 270. írja. „Csuffondáros.“ S. I. Csufondáros pro csuf-monda-áros. Terminatio turcica prodit vocem esse semi barbaram. CSÚFOS. Jocosus, iocularis, facetosus, facetus. it. Scurra, histrio. M. A. CSÚFOT űz. Jocatur v. deridet, irridet, illudit, ludibrio habet. Sz. D. S. I. CSÚFRA űti, veszi. Sz. D. Ludibrio habet. CSÚFSÁG. Jocus, facetiae. M. A. Csúfságba. Joco, joculariter. M. A. Csúfságból. Ex contemtu, joculariter, scurriliter. PP. Csúfságos. Jocularior, jocularis. M. A. Csúfságos tréfa. Pázm. Pred. p. 500. Csúfságosan. Jocese, joculariter. M. A. CSÚFŰL. Per ludibrium. Faludi. T. É. p. 56.	CSÚSZ. CSÚSZ. Erysipelas, ignis sacer. Orbáncz, Szent Antal' tüze. S. I. CSÚSZOS. Obnoxius erysipelati. CSŰ. CSŰCS. CSŰCS. Valami dombnak, partnak vékonyan ki nyúlt vége. Sz. D. Cuspis protuberantiae, extremitas colliculi. S. I. CSŰCSKE. Idem sed diminutivum. Sz. D. CSŰCSÖR. Csücsörke. Szántóka, pacsirta, pipis, pipiske. Sz. D. CSŰCSŰL. Sedet. Le csücsül, csücsülj le. Gyermekeknek szokták mondani. Sz. D. Domborodjál le. CSŰGG. CSŰGG. Pendet. M. A. Csügg lögg. Propendet. Le csügg. Dependet. CSŰGGED. Pendet, propendet, dependet, proclinat. M. A. El csügged. Reflectitur, dependet, dejicitur. M. A. Meg csügged. Sz. D. Elangvet. Csüggedelem. Clinamen v. langvor v. animi desponsio, abjectio. Sz. D. S. I. Csüggedez: kételkedik, akadoz, kétségeskedik. Sz. D. Haeret, haesitat, pendet animo. PP. Csüggedezés. Haesitatio. Csüggedés. Proclinator. Csüggedtten. Sz. D. Proclinanter. Csüggedve. Sz. D. idem. CSŰGGELŐDik. Heltai M. Kron. 2. D. p. 122. CSŰGGEN, CSŰKKEN. Labascit, supprimitur, delabitur, subruit, corruit. Meg csükken. Meg csükken elméjében. Faludi T. É. p. 16. Meg csükkentt a' kedve. Faludi U. E. 2. R. p. 210. CSŰGGÉSZT, csüggeszti. Appendit, suspendit, facit, ut propendeat. Föl csüggeszti: föl függeszti. Sz. D. Ki csüggeszti: ki függeszti. CSŰGGÉS. Pendentia, dependentia. M. A. CSŰGGŐ. Pendens, pendulus, pensilis. M. A. CM. Csüggőben tartja. Tenet in suspensio. Pázm. Kal. p. 33. Csüggőleg. Perpendiculariter. Sz. D. CSŰGGVE: függve. CSŰH. CSŰHÓ. Csühődik. Extricat se. Faludi. N. A. p. 177. Zrini. P. VII. St. 88. „Lám vártalak addig, míg csühődöl a' ló alól.“ CSŰNIK. CSŰNIK. Languescit, tabescit, languet, aegrotat. M. A. Labescit, delabitur, ruit. S. I. Lankad Sz. D. El csünik. Oblanguescit, contabescit. M. A. El csüntt erejében. Sz. D. Meg csünik. Meg csüntt reménysége. CSŰNG: csügg, fityeg. Sz. D.	CSŰRHE. CSŰRHE. Csiribiri, aprólék v. malacz. Sz. D. Sok csürhe gyermek. Sz. D. CSŰRHÉSZ. Malacz-kondás. S. I. CSŰ. CSŰD. CSŰD. Sz. P. Békes Vben, CSŰR. CSŰR. Horreum. M. A. Jobb a' teli ól, mint az üres csűr. km. Dug. 2. R. p. 23. Csűr (Kis, nagy). E. FF. Szeben Székében. Csűr' adva. Capacitas horrei. Csűr-bíró. Horrearius. PP. M. A. L. Csűrhez látó. idem. M. A. Csűr-nagy. idem S. I. Csűr' falva. E. F. belső Szolnok Vben. Rozs-csűr. E. F. Szeben Székében. Üveg-csűr. E. apró FF. fölső Fejér, és Kolos Vkben, és Három szék Székében. Csüre. Ejus horreum. Az egerek nem sok fészket vernek az ő csürében. km. Szegény. Horrea formicae veniunt ad inania nunquam. CSŰRHE. Egy malacz nem csürhe. km. Dug. 1. R. p. 77. CSŰRKE. Horreolum. it. Pullus gallinaceus. M. A. L. Csirke. CSŰRÖK. Conus. Kegel. S. I. Czigere, játék' neme. Pilinczk. Sz. D. Csűrök-csapás. Csűrökkel való játék. S. I. CSŰRÖL, csűröli, csűrli. Congerat, congerit, confilat. Csűrlés. Confilatio. Csűröl, csűröl. Stamimeus rhombus. PP. Csűröl aszszony. Rhombi versatrix. PP. Csűröl. Sz. P. Borsod Vben. CSŰRÖS. Horrearius. Sz. D. CSŰRÜLLYE. E. F. Torda Vben. CSŰRVE csavarva. S. I. CSŰV. CSŰV. Siphon, tubus. M. A. L. CSŐ.
--	--	--

M u t a t ó

(D-böl)

DA.

ab, dabar, dabas, dablyon, dabócz.
 DACZ, daczos.
 DACS, dacsó.
 DAD, dada, dadog.
 DAG, dağad, daganag, daganat, dagaszt.
 DAJ, daja, dajka, dajna.
 DAL, dali, dalja, dall, dalol, dalom, dalos.
 DAM, damak, damasz, damálos, damásd,
 damonya, damos.
 DAN, dana, dancs, dandár, danol.
 DANCZIA.
 DARA, darál, darány, darás.
 DARAB, darabcsa, darabja, darabka, darabol,
 darabos.
 DARABANT.
 DARAGÁNT.
 DARÁZS, darázs.
 DARMA.
 DARNÓ.
 DARNYA.
 DARÓCZ.

DARU, darva, darvadoz, darvas, darvul.

DÁ.

DÁD, dáde.
 DÁG, dágvány.
 DÁK, dáka, dákos.
 DÁL, dállya, dálnok, dályok.
 DÁM, dáma, dámos, dámócz.
 DÁN, dánom, dános.
 DÁNIEL.
 DÁNY, dánya.
 DÁRDA, dárdás, dárdáz.
 DÁT, dátos.
 DÁV, dávarikol.
 DÁVID.

DE.

DE, dea.
 DEÁK, deáki, deákja, deákné, deákos,
 deákoz, deákság, deáktalan, deákúl.
 DEB, debella, deberke, debreczen, debrek,
 debren, debréte, debró.
 DED, dedereg, dedény, dedes.
 DEGET, degenet.
 DEJ, deite.
 DELÉTHE.
 DELFIN.
 DELI, delia, deliség.
 DELNE.
 DEMETER, demeteri.
 DEMIÉN, deményd.
 DEN, dencs, denevér, dengel, denk, denna,
 dennek, denta.
 DER, dercsika, derecske, dereducsál,
 deregnvő, deres, derit, derna, dernő,
 dernye, derül.
 DERCZE, derczés.

DEREGLYE, dereglyéz.
 DERELLYE.
 DERESZLE.
 DERÉB.
 DERÉCZE.
 DERÉK, dereka, derekas.
 DERM, dermed.
 DERS, derseny, dersi.
 DESÓ.
 DESPOT.
 DESZKA, deszkáz.
 DEV, devecs, devernál.
 DEZM.

DÉ.

DÉCZ.
 DÉCS, décse.
 DÉD, déda, dédes.
 DÉG.
 DÉKÁN, dékánság.
 DÉL, délel, déli, déll, dellest, dellez.
 DÉLCZEG, délczegség.
 DÉM.
 DÉN, dénfereg.
 DÉNES, dénesd.
 DÉR, deres, dérlel.
 DÉR-DUR, dérrrel-durral.
 DÉS.
 DÉZSA, dézsán.
 DÉZSMA, dézsmál, dézsmás.
 DÉVA, dévai, dévaj.
 DÉVÉN, dévény.
 DÉVÉR.

DI.

DIB.
 DICZ.
 DICS, dicsekedik, dicsekszik, dicselkedik,
 dicsér, dicske, dicső, dicstelen.
 DIKIS.
 DILK, dilkos.
 DINOM.
 DINNYE, dinnyés.
 DIÓ, diód, diós.
 DIPSE.
 DIRIB, diribel.
 DISPUTÁL.
 DISZNÓ, disznód, disznókodik, disznós,
 disznóság, disznóul, disznóz.
 DITAMOS.
 DIVÁN.
 DIVÉK.

DÍ.

DÍ, diadal, diadalm, dias, diat, díja, div, divat.
 DÍSZ, diszes, diszke, diszlik, disztelen.

DO.

DOB (név) doba, dobancs, dobasz, dobban,
 dobi, dobog, dobol, doboly, dobor, dobos,
 dobosz, dobzik.
 DOB (ige), dobál, dobás, dobó.
 DOH, doha, dohány, dohlik, dohollik, dohos,
 dohot.
 DOKTOR, doktorság.
 DOL, dolmány, dolog, dolos.
 DOM, doma, domola, domony, domoszló,
 domó.
 DOMB, dombéroz, dombi, dombor, dombos,
 dombó.
 DOMIKA.
 DOMOKOS.
 DON, dong.
 DONYHA.
 DOR, dorbézol, dorgál, dormány, dorna, dorog,
 doromb, dorong, dorosma, dorosz.
 DOROTTYA.
 DOZMAT.

DÓ.

DÓCZ.
 DÓNÁT.
 DÓZSA.

DÖ.

DÖB, döbben, döbög, döböny, döböllő, döbör.
 DÖCZ, döczeigen, döczög.
 DÖCS, döcse.
 DÖD, dödölle, dödör.
 DÖF, döfés, döföd, döfdöz, döföl, döfött, döfő.
 DÖG, döge, döglük, dögyöny, dögös.
 DÖLF, dölfős.
 DÖM, döme, dömöczk, dömöcsköl, dömölk,
 dömör, dömös.
 DÖMM, dömmög.
 DÖNG, dönget, döngés, döngöl, döngö.
 DÖNT, döntés, döntöget, döntő.
 DÖR, dördül, dörg, dörmög, dörocs, döromb,
 döror, döros, dörrén, dörsöl.
 DÖT, dötk.
 DÖVÉNY.

DŐ.

DŐ, dőit, dől.
 DŐR, dőre.
 DŐZS, dőzsöl.

DR.

DRABANT.
 DRAGONYS.

DRÁG, drága, drágalátos, drágít, drágodik, drágúl.	DUH, duhog.	
DRASSÓ.	DUK, duka, dukó.	
DRÁVA.	DUL.	DŰ.
DRÉGELY.	DUNA, dunai.	DŰH, dűhe, dűheszt, dűhít, dűhödik, dűhös, dűhül.
DRIDA, dridáz.	DUNYHA, dunyhás.	DŰL, dűled, dűleszkedik, dűlés, dűlő, dűllöz, dűllett.
DRINÁPOLY.	DUNN, dunnog.	
DRINCS.	DUPLA, dupláz.	
DRÓT, drótos, drótoz.	DUR, durál, duránczi, duránd, durboncza, durcza, durda, durung, durva, durz.	
DRUSZA.	DURR, durral, durran, durrog.	
	DÚ.	
DSIDA, dsidáz.	DŰ, dűd, dűl, dűs, duvad.	
DSINDSA.	DŰCZ, dűcza, dűczos, dűczó.	
	DŰS, dűsa, dűska, dűsna, dűsnok, dűsodik, dűsság.	Summa 161.
DU.		
DUBA.	DŰZ, dűzm, dűzzad, dűzzan, dűzzasz.	
DUD, dűda, dűdar, dűdog, dűdol, dűdor, dűdva.		
DUFLA.		
DUG, dűga, dűgasz, dűgan, dűgás, dűgdal, dűgdos, dűggat, dűgogat, dűgó, dűgúl, dűgva.		

D.

DA.	238.	Dajkás.
DAB.	Föl dagadott. Extumidus. M. A.	Dajkáskodik. Faludi N. A. p. 115. Nutricem agít.
DAB. F. Pest Vben.	Ki dagadott. Extumidus, extuberatus. M. A.	Dajkaság. Nutricatio, officium nutricis. Bíró Márton Micae p. 258. Dajkasággal keresi kenyerét. Nutricando, nutricem agendo se se sustentat.
DABAR. Határ-falu.	Meg dagadott. Extumidus. M. A.	DAJNA. Testes, tenyeres, talpas aszszony, v. menyecske. Sz. D.
Dabrony. (Dabar-ony.) F. Veszprém Vben.	Dagadék. R. idem ac: Dagadat. S. I.	
Dabronycz, Dabroncz. F. Szala Vben.	Dagadékös. Ulcerosus, tumoribus obnoxius.	
Dabróka. Sz. P. Veszprém Vben.	Dagadoz. Extuberat, intumet. M. A.	
DABAS (alsó, fölső.) FF. Pest Vben.	El-föl-ki-meg-özsze dagadoz.	
DABLYON. E. F. Közép Szolnok Vben.	Meg dagadozik. Extumat, protuberat. M. A.	
DABÓCZ, Dabolcz. F. Ugocsa Vben.	Dagadozat. Tumor.	
DACZ.	Dagadozás. Extuberatio, tumor. M. A.	DAL.
DACZ.	Meg dagadozás. Extuberantia. M. A.	DAL. Cantus, modulamen. M. A. A' bor meg hajtja a' dallót. km.
DACZOS. Kényes, pajkos (a' lórúl mondatik.)	Dagadozott. Tumor. M. A.	Dal-evező. Tonsae. M. A.
Sz. D. Pervicax, protervus, obstinatus, v. facile irritabilis. S. I.	Dagadoztat, dagadoztatja. Facit protuberare, tumere.	Dal-ének. Faludi E. M. p. 238.
Daczos urak. Heltai M. Kron. 2. Dar. p. 46.	Föl dagadoztatja. Pázm. Pred. p. 1004.	Dal-gúzs. Scalmus. M. A.
Daczosan felel: pajkosan felel. Heltai M. Kron. 2. Dar. p. 135.	DAGANAG. Margit' Élete p. 126. Prájnál p. 331.	Dal-láb. Tactus. Muzsikái mérték. Sz. D.
DACS.	DAGANAT. Vomica, tumor, apostema. M. A.	Dal-madarak. Oscines, aves canorae. S. I.
DACSÓ.	Minden kis daganatért nem kell el vágni a' kezét. km.	* Pásztori dal. Carmen pastoritium, Ecloga.
Dacsó-lam. (alsó, felső.) FF. Hont Vben.	DAGASZT, dagasztja. Subigit, depsat, tumefacit. M. A.	DALI. Insignis, celebris. M. A.
DAD.	Meg dagasztja. Condepsat. M. A.	Dalia, delia. R. Heros, miles decantatus. S. I.
DAD. F. Komárom Vben. it. Suffixum duplicatam diminutionem indicans, ut: kisded, édesded, gyöngéded, távuldad.	Öszve dagasztja. Condepsat. M. A.	Daliás. Sarissarius, miles hastatus. PP.
DADA. Anus, vetula. M. A.	Dagasztás. Depsatio.	Daliáson öltözködik. Sz. D.
Agg dada. idem. M. A.	Dagasztott. Depsiticus. M. A.	DALJA. Ejus cantus. Majd föl fújja az ebek' dalját. km.
Kapos-dada. F. Somogy Vben.	Dagasztó. Depsans, subigens.	DALL (contractum ex Dalol). Canit, modulatur. S. I. Egy regét dallanak. km. Dug. 1. R. p. 64.
Tisza-dada. F. Szabolcs Vben.	Dagasztó szék. Fulcrum mactrae.	Dallás. Cantio, modulatio.
DADOG. Blaterat, obstrepat. M. A.	Dagasztó tekenő. Mactra, magis. M. A. CM.	Dalló. Cantor, modulator. A' bor' meg hajtja a' dallót. km.
El dadog. Perstrepit.	DAGÁLY. Ira, furor. M. A. Tumor, incrementum v. superbia, ambitio. S. I.	
Dadogás. Blateratio, obmurmuratio, strepitus. M. A.	Far-dagály. Postilena, phalerae. M. A.	
Dadogó. Blatero. M. A.	Dagályja. Ejus tumor.	
DAG.	Viz' dagályja. Intumescentia aquae. Sz. D.	
DAGAD. Tumor, tumescit, tuberat, extuberat, extumet, extumescit. M. A.	Dagályos. Iracundus, stomachosus. M. A.	
Föl dagad. Tumor, tumescit, extumet, extuberat, intumet, intumescit. M. A.	inflatum, tumidus.	
Ki dagad. Extuberat, extumet, extumescit. M. A.	Dagályoskodik. Káldi Judic. 8. 3. Tumet.	
Meg dagad. idem. M. A.	Dagályosság. Pázm. Kal. p. 4. Tumiditas.	
Öszve dagad. Tumoribus repletur.	DAJ.	
Dagadat. R. Tumor, ulcus, bubo, apostema, v. Gibbus, protuberantia. S. I.	DAJ.	
Dagadás. Tumor, apostema. M. A. Inflatio, protuberatio. S. I.	DAJA. Sz. P. Fejér Vben.	
Dagadástól meg szünik. Detumet. M. A.	DAJKA. Nutrix. M. A. A' leg jobb falatot gyermeknek dajka nem adja. km.	
Dagadás-lágyító. Emolliens. PP.	Dajka-bér. Nutritia. M. A.	
Dagadás-oszlató. Discutiens. PP.	Dajka-regék. Dajka-regékhez való. Sz. D.	
Föl dagadás. Protuberatio, tumor. M. A.	Dajka-szavak a' kisdedhez:	
Ki dagadás. Extuberatio. M. A.	Edi (csócsi) fiam anyádat.	
Meg dagadás. idem. M. A.	Ne p a p a v. p e p e: kenyér.	
Dagadtt. Tumidus. M. A.	Ne p trütü: víz v. ital.	
Dagadott búsuült tenger. Faludi E. M. p.	Ne c s u c s u: hús.	
	Kacsi: ne nyúlj hozzá.	
	Zsizsi: tűz, meg éget. Sz. D.	
	* Gyermek-dajka. Nutrix infantis.	
	Száraz dajka. Educatrix.	
	Szoptató dajka. Nutrix. S. K.	
	Dajkál, dajkálja. Enutrit.	
	Dajkálás. Enutritio.	
	Dajkálkodik. Nutricatur. Pázm. Pred. p. 945. M. A.	
	Dajkálkodás. Nutricatio. Pázm. Kal. p. 605. M. A.	
	Dajkáló. Sz. D. Enutriens.	
	Dajkálódik. Sz. D. M. A. Nutricatur.	

- Dalló (kis, nagy). Sz. PP. Nógrád Vben.
DALOL (idem ac Dall). Modulatur, canit. M. A.
El dalolja. Decantat. S. I.
Dalolás. Hangosb dalolásra fakadjunk.
Rájnis.
DALOM (kis, nagy). Sz. P. Bihar Vben Dalma (daloma).
Dalmád. F. Hont Vben.
Dalmánd. Sz. P. Tolna Vben.
Dalmár. E. F. belső Szolnok Vben.
DALOS (Dallos). Cantor, versifex. Barde. S. I.
- DAM.
- DAM.
DAMAK. F. Borsod Vben.
DAMASEK. Pogány Magyarok' Istene. Heltai szerint. M. Kron. 1. Dar. p. 92.
DAMASZ. Magnus porcus. Lippai Vetemény. Kert. p. 137. Nagy kamasz disznó. Sz. D.
Damasz-ér. F. Posony Vben.
DAMÁLOS. Sz. P. Somogy Vben.
DAMÁSD. FF. Bars és Hont Vkben. DAMONYA. F. Soprony Vben.
DAMOS. E. F. Kolos Vben.
- DAN.
- DAN.
DANA. Malus genius. Dana verje meg. Szalában igen hallani. Dana, Havas- elvi nemzetség volt. L. Nic. Oláhi Hung. p. 55.
Danál. Patak Tolna Vben.
DANCS: csúnyaság. Sz. D.
Dancsos: csúnyás. Turpis, foedus, immundus. S. I.
Dancsoság. Nem türheti a' galamb a' rüt dancsoságot. Sz. D.
DANDÁR. Phalanx, cohors, caterva, exercitus v. sacer manipulus. M. A. Pázm. Kal. p. 456.
Faludi N. A. p. 175.
DANOL. Canit. Faludi. N. A. p. 38.
Danolás. Vajda. K. É. 1. K. p. 495.
- DANCZIA.
- DANCZIA gyökér. Gentiana. PP.
- DARA.
- DARA. Ptisana, polenta, athara, granula, item pruina. M. A. Glarea farinacea.
Dara. F. Szathmár Vben.
Dara-gombóc. Pastillus e farina granulata.
Dara-kása. Ptisana. M. A.
Dara-moslék. Vajda K. É. 1. K. p. 658, Siliqua.
Apró dara. Crinum. Griessmehl. Pánkl. Hó-dara. Kalend. 1717. p. 9. Pruina.
DARÁL, darálja. Pultes facit v. blaterat, garrit Sz. D. Szopora malom sokat darál. km.
Daráló. Mola miliaria. M. A.
Répa-daráló. Machinula pro conscindenda rapa.
Daráltt. Contusus, comminutus.
- Daráltt árpa. Hordeum contusum, molitum. M. A.
DARÁNY. F. Somogy Vben.
DARÁS. Cum ptisana conditus. v. ptisanam habens.
Darás. F. Baranya Vben.
Darás rétes.
- DARAB.
- DARAB. Frustum, portio, pars, fragmen, fragmentum. M. A.
Darab-fa. Sok darab fa kivántatik egy szekér csináláshoz. km.
Darab esőlék, metélék. Segmentum. PP.
Darab-fonál. Convoluti filii spira. PP.
Darab-hús, vagy hal. Carnis vel piscis segmentum. PP.
Darab-kenyér. Panis segmentum. Buccella. NC. p. 401. Sok darab-kenyeret kíván egy esztendő. km.
* Dirib darab. Laciniae.
DARABCSA. Frustillum. „Egy darabcsa tömjény ha tűzre tétetik, az egész házat bé tölti füstivel.,, Pázm. Kal. p. 861. Pred. p. 712.
DARABJA. Ejus Frustum.
DARABKA. Frustulum, particula, portiuncula. S. I.
DARABOCSKA. Idem. M. A.
Darabocskánként. Frustillatim.
DARABOKBAN veszi. Emit per singula. PP.
DARABOL, darabolja. Partitur, in frusta dividit. M. A.
El darabolja. Concidit, conscindit, dissecat, discerpit. PP.
Föl darabolja. Dissecat. S. I.
Meg darabolja. Concidit in frusta, comminuit. M. A.
Öszve darabolja. Consecat.
Darabolás. Pázm. Pred. p. 1089.
Darabolhatatlan. Quod non potest in frusta dividi.
Föl darabolhatatlan. Pázm. Kal. p. 860.
Daraboló. In frusta secans.
Daraboltt. In frusta consectus.
Darabolva. Frustatim, in frusta secando. M. A.
DARABONKÉNT. Frustatim, minutim, particulatim. M. A.
DARABOS. Asper, scaber, squallidus, horridus, fragosus, confragosus. M. A.
Darabos erkölcsű. Pázm. Pred. p. 144.
Moribus asper.
Darabos hegy. Elő-hegy Vas Vben.
Darabos hely. Aspretum. M. A.
Darabos zabola. Lupatum. PP.
Darabosítja. Asperat.
Meg darabosítja. Exasperat. M. A. L.
Daraboskodik: makacskodik. Sz. D.
Darabosan. Squalide. M. A.
Daraboson szállott. Durius loquebatur. Pázm. Pred. p. 1276.
Darabossá teszi. Asperat. M. A.
Darabosság. Asperitas, aspredo. M. A.
DARABRA. In frusta.
Diribre darabra tördelte. Biró Márton. Micae p. 101.
- DARABANT.
- DARABANT. Satelles. M. A.
Darabant-sereg. Satellitium. M. A.
- DARAGÁNT.
- DARAGÁNT. Tragacantha. S. I.
- DARÁZS.
- DARÁZS. Vespa. A' Darázst ne szúrkáljd. Ignem gladio ne fodito. km. M. A.
Darázs-fészek. Nidus vesparum. Darázs- fészket pizskál. km.
Darázs-kő. Tophus. Tufstein. S. I.
* Gyilkos darázs. Ichneumon. Schlupf-wespe.
Kecske-darás. Species minor vesparum. Házi orvos. Vác. 1821. Méh-tartás. p. 7.
Ló-darázs. Asilus. NC. p. 145.
DARÁZSI. FF. Hont, és Nyitra Vkben.
- DARMA.
- DARMA. F. Ung Vben.
- DARNÓ.
- DARNÓ. FF. Posony, és Szathmár Vkben.
- DARNYA.
- DARNYA. F. Gömör Vben.
- DARÓCZ.
- DARÓCZ. Stragulum. M. A. Tela cannabina rudissima.
Darócz. t. h. n. Baranya, Bereg, Nógrád, Sáros, Ung, Szathmár, és Borsod Vkben. E. Kolos, és közép Szolnok Vben.
Darócz-fok. Árok, Baranya Vben.
Darócz-szukmány. Symballota. M. A.
- DARU.
- DARU. Grus. Láss Darvat. Psaphonis aves. M. A.
Daru-fiaccskák. Vipiones. M. A.
Daru' hoszszában kapálják a' kukoriczát, midön t. i. nem egymás mellett, hanem egymás után kapálnak, mint a' daruk szoktak röpülni.
Daru-orrú fű. Geranium. M. A.
Daru-vár. MV. Posega Vben. FF. Tömös és Posega Vkben.
DARVA. F. Marmaros Vben.
DARVADOZ. Valaki előtt forog, jár, gomolyog, hentereg. Sz. D.
DARVAS. Quod grues habet, aut iis abundat.
Darvas. F. Bihar Vben.
DARVUL kiált. Gruit. M. A.
- DÁ.
- DÁD.
- DÁD. Sz. P. Fejér Vben.
DÁD' fa. Sz. P. Somogy Vben.

- DADÉ. Senex, vetulus, decrepitus. S. I. Vén dáde. Idem.
- DÁG.
- DÁG. F. Esztergom Vben.
DÁGVÁNY. Sikeres, ragadós sár. Sz. D.
- DÁK.
- DÁK. E. F. felső Fejér Vben.
DÁKA. F. Veszprém Vben.
Alsó Dáka. Csárdák Veszprém Vben.
Felső Dáka.
DÁKOS. Sica, pugio. M. A. CM.
Két élű dákos. Lippai Virág. Kert. p. 52.
Dákoska. Sicala. M. A.
- DÁL.
- DÁL. Sz. P. Csanád Vben. E. F. Doboka Vben. és Segesvár Székében.
DÁLLYA. MV. Verőcze Vben. E. FF. alsó Fejér Vben és Udvarhely, meg Segesvár Székeiben.
DÁLNOK. E. F. Három szék Székében.
DÁLYOK. F. Baranya Vben.
- DÁM.
- DÁM. Dama. Animal.
Dám-vad. Platyceros, sterpsiceros. PP.
- DÁMA. Foemina praenobilis. S. I.
Dáma-módon. Faludi T. É. p. 85. ut praenobilem decet foeminam.
DÁMOS. F. Bihar Vben.
DÁMÓCZ. F. Zemplin Vben.
- DÁN.
- DÁN.
- Dán' falva. E. F. Csik Székében, és Kő-vár' Vidékében.
Dán-fok. Sz. P. Békes Vben.
Dán' pataka. E. F. Belső Szolnok Vben.
Dán-Szent-Miklós. Sz. P. Pest Vben.
- DÁNOM.
- Hej dinom dánom.
DÁNOS. E. F. Segesvár Székében.
- DÁNIEL.
- DÁNIEL. (Dani) t. f. n. Daniel.
Dániel. F. Szala Vben.
- DÁNY.
- DÁNY. F. Pest Vben.
DÁNYA.
Dányád. F. Szathmár Vben.
Dányány. E. F. Küüllő Vben.
- DÁRDA.
- DÁRDA. Hasta, lancea, verutum, verutum, bolis. M. A. Hotsza Aszszony a' gyermeket, ne neked a' dárdá km. Kis Viczai. p. 485
Dárda (Nagy, kis.) MV. és F. Baranya Vben.
Dárda-játék, dárdá-törés. Hastiludium. S. I.
- Dárdás tizedes. Nagy István Mártirok' Koronája. p. 321.
- DÁRDÁZ. Hasta se exercet.
- DÁT.
- DÁT.
- DÁTOS. E. F. Torda Vben.
- DÁV.
- DÁV.
- DÁVARIKOL. Kurjogát, beszél, szót szaporít, lármáz.
DÁVOD. Sz. P. Somogy Vben.
- DÁVID.
- DÁVID. t. f. n. David. Hegedültre arról szent Dávid, el is magyarázta. km. Dug. 1. R. P. 87.
Dávid' háza. FF. Bereg, és Vas Vben.
Dávid-vágás. F. Zemplin Vben.
- DE
- DE.
- DE. Sed, verum, ast. M. A.
De az. Utique ille.
De azért. Verum tamen. M. A.
De azért sem. Eo ipso non.
De csak. Tantum, dummodo.
De ha. Sed si, sin, quodsi. S. I.
De ha nem. Sin minus. S. I.
De hiába. Sed inutiliter.
De hogy. Minime, nequaquam. S. I.
De igen. Utique, ita, sane. S. I.
De kicsoda. Equis. M. A.
De lám. Verum tamen, sed tamen. M. A.
De maga, de mindazáltal. Attamen, verum tamen, sed enim. M. A.
De még. Adhuc.
De még is. Attamen, nihilominus. S. I.
De nem. Utique non.
De úgy. Papae. M. A.
De úgy e. Obscuro, ita ne vero. M. A.
De úgy hogy. Eatenus. M. A.
- DEA.
- Dea' falva. E. F. Udvarhely Székében.
- DEÁK.
- DEÁK. Literatus, latinus, scholasticus. M. A.
A' Pap is csak egy deák volt. km.
Deák-falu. F. Turócz Vben.
Deák' falva. FF. Arad és Ugocsa Vben.
Deák-ír. Ungventum diachilon. S. I.
Deák-konyha: patika.
Deák-korában. Dum scholasticus fuisset.
Faludi T. É. p. 204.
Deák-nyelv. Lingua latina.
- Deák-oskola. Schola latina.
Deák-Óvár. MV. Verőcze Vben.
Deák-sör. Hydrodes. S. I.
Deák-szertartású. Latini ritus.
Deák-szó. Latinitas. M. A.
Deák-társ. Condiscipulus, commilito. M. A.
* Föl-deák. F. Csanád Vben.
Fül-deák. Telek kis Kunságban.
Fűz-fa-deák. km. Dug. 1. R. p. 245. Garabonczás deák.
Író deák. Scriba.
Török-deák. Literatus turcicus.
DEÁKI. Literarius, latinus, latius. M. A.
Deáki F. Posony Vben. Sz. P. Szala Vben.
Deáki nyelv. Margit' Élete p. 157. Prágai in praef.
DEÁKJA. Ejus scriba v. ejus literatus.
DEÁKNÉ. Uxor literati viri. Nem jobb az Deákné' vásznánál. km. Qualis vervex, talis offa. M. A.
DEÁKOS. Literator. M. A.
Deákos ember. Vir literatus. Faludi T. É. p. 202.
Deákosság. Literatura. VM. Intő levél. p. 58.
DEÁKOZ, deákozza. In latinum traducit, latine interpretatur.
DEÁKSÁG. Latinitas, CM. Latium, v. scholastica juvenus. S. I. it. literatura. Magyar deákság. Literatura hungarica. Révai.
DEÁKTALAN. Illiteratus, amusus. M. A. Nem deáktalannak való a' könyv. km. Quid coeco cum speculo.
Deáktalan szó. Barbara lexis. M. A.
Deáktalanság. Pázm. Kal. p. 366. Káldi Okt. Int. p. 21.
Deáktalanul. Barbare. M. A.
DEÁKÚL. Latine. M. A. A' ki deákul tud, a' Pappal is szállhat. km.
- DEB.
- DEB.
- DEBELLA. Nagy magas leányról mondatik. Sz. D.
DEBERKE. Scaphium, orca. PP.
DEBRECZEN. Debrecinum. M. A. Sz. KV. Bihar Vben. Debreczenbe pipáért, Szegedre dohányért. km. Dug. 1. R. p. 294.
Kis Debreczen. E. FF. belső Szolnok Vben.
Debreczeni szappan.
DEBREC (Kis, lapos, nagy). E. FF. belső Szolnok Vben.
DEBREN. E. F. közép Szolnok Vben.
DEBRÉTE. F. Borsod Vben.
DEBRÓ (Al, föl). FF. Heves Vben.
Debrőd. F. Abauj Vben.
- DED.
- DEDEREG (didereg, dödörög). Prae frigore tremit. „Ha hidegekben született, és dedergét, olvadjon a' mi szívünk' jeges hidegsége az ő szerelmének tűzével.“ Pázm. Pred. p. 107.
- DEDÉNY.
- Dedény-szeg. F. Torontál Vben.
DEDES. F. Szala Vben.

Dárda-hegy. Acies hastae, cuspis lanceae.
Dárda-nyel. Manubrium hastae.
Két élű dárdá. Bipennis. S. K.
Szeges dárdá. Spiculum. S. K.
Vadász-dárdá. Venabulum. M. A.
DÁRDÁN ugró hajdu. Petaurista. M. A.
DÁRDÁS. Hastatus. M. A.
Dárdás darabant. Lancearius, lanceatus. M. A.

- DEGET.
DEGET. Axungia, terra pinquis. PP.
DEGENET. idem. Sz. D.
- DEJ.
DEJ. Dejtár. F. Nógrád Vben.
DEJTE. F. Nyitra és Posony Vkben.
- DELÉTHE.
DELÉTHE. F. Sáros Vben.
- DELFIN.
DELFIN. Delphinus.
Delfin-hal. idem. M. A.
- DELI.
DELI. Celebris, insignis, strenuus. M. A.
Meddig hordod teli, addig lészesz Deli,
de ha egyszer üres, meg vet minden rühes.
km.
Deli bába. Aér elasticus sole splendente
super sata. S. I.
Deli csizma. Bakancs, topánka. Sz. D.
Deli erkölcs. Faludi N. E. p. 60.
Deli legény. Strenuus et egregius juvenis,
insignis, celebris. M. A.
Deli módra. Strenue, egregie. M. A.
Deli saru: bakancs. L. Vas Vármegyei
Limitatio.
Deli termet. Faludi E. M. p. 238.
Deli vitéz. Miles strenuus, insignis.
DELIA. Vir strenuus, conspicuus juvenis.
M. A.
DELISÉG. Pázm. Pred. p. 1176. Faludi
N. E. p. 62. T. É. p. 35.
- DELNE.
DELNE. E. F. Csík Székében.
- DEMETER.
DEMETER (Dömötör). t. f. n. Demetrius. M. A.
Demeter. Sz. P. Pest Vben. E. FF. Udvarhely
Székében, és Besztercze Vidékében.
Demeter' falva. E. F. Maros Székében.
Demeter' pataka. E. F. alsó Fejér Vben.
DEMETERI (Dömötöri). F. Vas Vben.
- DEMIEN.
DEMIEN (Demjén, Dömjén, Demény).
t. f. n. Damianus. M. A.
Demény' falva. F. Liptó Vben.
Demény' háza. E. F. Maros Székében.
DEMÉNYD. F. Hont Vben.
- DEN.
DENS. Sz. P. Vas Vben.
Dencs' háza. F. Baranya Vben.
Fazokas Dencs (Szőke Dencs (FF. Somogy Vben).
DENEVÉR. Vespertilio. M. A.
- DENGEL.
Dengeleg. E. F. belső Szolnok Vben. FF. Nógrád
és Szatmár Vkben.
Dengláz (Dengeláz). F. Ung Vben.
DENK (Kis, nagy). E. FF. Hunyad Vben.
DENNA. Sz. P. Somogy Vben.
DENNEK. Sz. P. Nógrád Vben.
DENTA. MV. Tömös Vben.
- DER.
DER. DERCSIKA. F. Posony Vben.
DERECSEKE. MVV. Bihar és Soprony Vkben. F.
Veszprém Vben.
DEREDUCSÁL. Futiliter argumentatur, vel
blaterat. Posaházi' védelme. p. 167.
DEREGNYŐ. F. Zemplin Vben.
DERES. Murinus. it. Lignum, super quod
verberandus decumbit. S. I. Huzd le a'
derese.
Deres csere. Sz. D.
Deres ló. Margit aszszony, deres ló, ritkán
vállik abból jó. km.
Deres szőrű. Murinus. PP.
Deresk. F. Gömör Vben.
DERÍT, deríti. Illuminat, illustrat, serenat,
clarificat, v. exhilarat. Sz. D. S. I.
Föl deríti. Kedvét föl deríti. Sz. D.
Ki deríti. Serenat.
Derítés. Illuminatio, illustratio, clarificatio. S. I.
Derítte. E. F. Kolos Vben.
DERNA (Alsó, fölső). FF. Bihar Vben.
DERNŐ. F. Torna Vben.
DERNYE. Határ-falu.
DERÜL. Illuminatur, illustratur, clarescit,
serenatur, mundatur. S. I.
Föl derül. Tél után tavasz lesz, főlhős után föl
derül. km.
Ki derül. Serenatur. Ki derült nap.
Sz. D.
Derülés. Clarescentia, serenatio, v. exhilaratio
animi, v. cultura mentis, intelligentiae
perfectio. S. I.
Derültt. Serenatus, serenus.
Derültt kedv. Animus serenatus.
Derültt öröm.
- DERCZE.
DERCZE. Tribusculum. M. A. Appluda. PP.
Korpa, darabos liszt. Sz. D.
Kukoricza-dercze.
DERCZÉS. Rigidus, morosus, stomachosus. M.
A.
Derczés aszszony. Pázm. Kal. p. 308.
Derczés feleség. Pázm. Kal. p. 1054.
Derczésekedik: durczáskodik, makacsodik,
daraboskodik. Sz. D.
Derczésség. Sz. D.
- DEREGLYE.
DEREGLYE. Hajó' neme. Roszsz hajó az,
mellynek dereglyéje nincsen. km. DEREGLYÉZ:
hajókáz. Sz. D.
- DERELLYE.
DERELLYE. Barát-fül. Étek'neme. Sz.
- DERESZLE.
DERESZLE. Selinum. S. I.
- DERÉB.
DERÉB. Dorsum. M. A.
DERÉBBE üti. Sz. D.
- DERÉCZE.
DERÉCZE. Beccabunga. Isten' korsókája fű.
Kutassi MSS. p. 100 in Flora Francica. it.
Csapó p. 71.
- DERÉK.
DERÉK (olim DARÉK). Corpus, systema,
summa, membrum. M. A. it. Insignis,
inclitus, praeclarus. S. I. it. Truncus,
quadrum.
Derek-aly. Culcitra. PP.
Derek állapot. Ugyan derek állapot, be ittam
a' kalapot. km.
Derek dolog, hátom téhen, egy csorda. km.
Derek' egyháza. Sz. P. és Kastély Csongrád
Vben.
Derek ember. Vir insignis.
Derek-fájás. Lumbago.
Derek fogás. Media convivii fercula. PP.
Derek had. Robur exercitus. Pázm. Epist. T.
1. p. 248.
Derek képpen. In solidum, ad summam. M.
A.
Derek-szeg. Clavus compactorius. Ki esett a'
derek-szeg. km. Dug. 2. R.
p. 286.
Derek székér. Carrus, plastrum. M. A.
Derek-vas. Thorax, lorica, cataphracta. S. I.
Mely-vas. Sz. D.
DEREKA. Ejus truncus. Dereka fáj.
Fa' dereka. Truncus arboris.
Ház' dereka.
Víz' dereka. Sz. D.
DEREKAS. Membrosus, corpulentus, solidus.
M. A.
Derekasint. Insigniter, probe, solide, potenter.
S. I.
Derekason. Solide, nervose. M. A.
DEREKON fogja. Sz. D.
DERÉKSŐ (mint középső.) Hallottam Ságbon.
1818. Jul. 10.
- DERM.
DERM. Emoritur, obrigescit, exanimatur. M.
A.
Meg dermed. Pázm. Kal. p. 214.
- DERS.
DERS. t. f. n. Desiderius.
Ders. FF. Heves, és Szatmár Vkben.
Sz. PP. Borsod, és Heves Vkben.
Ders' hida. (Kis, nagy.) E. FF. közép
Szolnok Vben.
Ders' falva. E. F. Udvarhely Székében.
DERSENYE. F. Hont Vben.
DERSI.
Dersi gát. Sz. P. Heves Vben.

Szatmár
és Heves Vben.
Ders' hida.
Ders' falva.
Ders' gát.
km.

<p>DERZA.</p> <p>DERZA. DERZÁL, derzálja. In partes minutiores conscindit. Derzálás. Contusio in partes minutiores. Derzáló. Répa-derzáló: répa-daráló.</p> <p>DESŐ.</p> <p>DESŐ. t. f. n. Deső' falva. E. Sz. P. Kolos Vben.</p> <p>DESPOT.</p> <p>DESPOT. Princeps Serviae, v. tyrannus. S. I. Despot. Határ-őr Bánátban. Despot-Szent Iván. F. Bács Vben. Rác-Despot. Pázm. Kal. p. 1048.</p> <p>DESZKA.</p> <p>DESZKA. Asser. M. A. Földvárát mentt deszkát árulni. km. Deszka-enyv. Gluten asseritium. Deszka-metsző. Mola asserum sectoria. Deszka. F. Torontál Vben. * Által-deszka a' hajóban, kin a' révészek ülnek. Transtrum. CM. Bél-deszka. Dentale. NC. p. 117. Fenyő-deszka. Talp-deszka. Asser crassior. DESZKÁZ, deszkázza. Deszkával be burítja, padolja, béllí. Tabulat. M. A. Assat. CM. Be deszkázza. Contabulat. Ki deszkázza. Asseribus exponit. Meg deszkázza. Contabulat. M. A. Tabulat. CM. Deszkázat. Tabulat. Faludi T. É. p. 297. Káldi Exod. 35. 11. Deszkázás. Tabulatio. M. A. Meg deszkázás. Contabulatio. M. A. Deszkázott. Tabulat. Deszkázott fal. Paries contabulatus. PP. Meg deszkázott. Contabulatus. M. A.</p> <p>DEV.</p> <p>DEV. DEVECS. Devecs-ér. E. F. Doboka Vben. Devecser. MV. Veszprém Vben. FF. Aba-új, Bács, és Baranya Vkben. DEVERNÁL. Mulatoz. Ejtszakát tánczban, ivásban tölti. Nap-estig v. egész éjjel devernáltak. Sz. D.</p> <p>DEZM.</p> <p>DEZM. Dezm-ér. E. F. és Sz. P. Kolos Vben.</p> <p>DÉ.</p> <p>DÉCZ.</p> <p>DÉCZ. t. f. n. forte Decius. Décz' háza. Sz. P. Abauj Vben. DÉCS. DÉCS, DECS. F. Tolna Vben. Sz. PP. Nyitra és Békes Vkben. Décs-ér. Sz. P. Békes Vben. Décs' falva. E. F. Udvarhely Székében. DÉCSE. E. FF. Belső Szolnok, és Torda Vkben.</p>	<p>DÉD.</p> <p>DÉD. Avus. S. I. Déd-ös. Atavus, tritavus. M. A. Déd-ük. Atavia. M. A. Nemes Déd. F. Somogy Vben. DÉDA. FF. Bereg, és Bihar Vkben. Telek Esztergom Vben. E. F. Torda Vben. Dédács. E. F. Hunyad Vben. DÉDES. F. Borsod Vben.</p> <p>DÉG.</p> <p>DÉG. F. Veszprém Vben. E. F. Küküllő Vben.</p> <p>DÉKÁN.</p> <p>DÉKÁN. Decanus. M. A. DÉKÁNSÁG. Decanatus.</p> <p>DÉL.</p> <p>DÉL. Meridies. M. A. Dél' egyháza. Sz. P. Pest Vben. Dél előtt. Ante meridiem. Dél előtti. Antemeridianus. S. I. Dél előtt való. Idem. M. A. Dél-est. L. Dellest. Dél felé. In meridiem, ad meridiem, versus meridiem. S. I. Dél-szak (mint éj-szak) R. Meridies, pars mundi meridionalis. Sz. D. S. I. Dél-szaki. Meridionalis, australis, antarcticus. S. I. Dél-szaki szél. Sz. D. Dél-szeg. R. Locus meridiationis. S. I. Dél-szín. Lux meridiana. Dél-színig. Pázm. Pred. p. 321. Dél-szinre hozza. Profert in apricum Pázm. Kal. p. 90. Dél-táj. Dél-tájban. Circa meridiem. Dél-tájra mutat az üdő. Faludi. N. E. p. 110. Dél után. Post meridiem. Gyakorta dél után vagon. km. Homo pomeridianus. Dél utáni. Pomeridianus. Sztán látott sok aranynak, dél utáni kéz-fogásnak rovás a' dija. km. * Disznó-dél. Telek Gömör Vben. Dob-dél. F. Torna Vben. Fél dél. Fél délig el végezük. Fél dél-közben. Circa nonam matutinam. Fényes dél, fényes délben. Fényes dél-színben. Pázm. Kal. 619. Közép-dél. Vajda. 3. K. p. 533. DÉLBEN. Meridie. Délben gyújtasz gertyát. Lucernam adhibes in meridie; lumen soli mutuas. M. A. Délben vakoskodik. km. DÉLEL. Meridiatur. PP. M. A. Delelés. Meridiatio. CM. DELETSZAKA. (mint nyaratszaka, teletszaka) Per meridiem, durante meridie. DÉLI. Meridianus, australis, austrius. M. A. Déli maradék. Cibi residui a prandio. Déli nap. Sol adultus, meridianus. S. I. Déli sark. Polus antarcticus. australis. S. I. Déli szél. Auster, notus. M. A. DÉLIG. Usque meridiem. Reggeli vendég, nem marad délig. km. Közép-délig. Vajda K. É. 1. K. p. 464. DÉLL. (contractum ex Délel). Meridiatur. M. A. Déllő. Meridians. Déllő. E. FF. Torda Vben. Déllő hely. Locus meridiationis. M. A. DELLEST (dél-est). A meridie. M. A. Dellesti. Pomeridianus, post meridianus. M. A.</p>	<p>Dellesti órák. Faludi. N. E. p. 151. Horae pomeridianae. Dellestkor. Pomeridiano tempore. DELLEZ. Ebédet eszik. Sz. D.</p> <p>DÉLCZEG.</p> <p>DÉLCZEG. Armentum, it. refractarius. M. A. Délczeg akarat. Rebellis voluntas. Pázm. Pred. p. 757. Délczeg iffiú. Pázm. Pred. p. 120. Refractarius juvenis. Délczeg keménység. Faludi E. M. p. 238. Délczeg ló. Equus armentalis. M. A. DÉLCZEGI. Armentalis. M. A. DÉLCZEKSÉG. Pázm. Pred. p. 690. DÉLCZESKEDIK. Csuzi. p. 114.</p> <p>DÉM.</p> <p>DÉM (Kis, nagy) Sz. P. és F. Veszprém Vben.</p> <p>DÉN.</p> <p>DÉN. DÉNFEREG. Fentereg, dőlöncsel, dőlöngözik. Sz. D.</p> <p>DÉNES.</p> <p>DÉNES. t. f. n. Dionysius. Aliis: Diénes. Dénes' fa. FF. Vas és Soprony Vkben. Dénes' falva. Sz. P. Gömör Vben. Szent Dénes. FF. Vas, Baranya és Bihar Vkben. DÉNESD, Diénesd. F. Vas Vben.</p> <p>DÉR.</p> <p>DÉR. Gelu, algor. M. A. Bányá béka a' deret. km. Dér (Kis). F. Baranya Vben. Dér-vette. Pruina adustus. DERES. Gelidus, congelatus (Deres PP.). Deresedik. Sz. D. Alget, congelat, pruinosis fit. DÉRLEL: fagyfal, merevít. Sz. D.</p> <p>DÉR-DUR.</p> <p>DÉR-DUR. Tumultus, strepitus, v. ira, iracundia, impetus, violentia. S. I. A' vén aszszony dér-dur. 13*</p>
---	---	---

- DÉRREL-DURRAL. Fragose, rigide. M. A. Cum strepitu, ira v. impetu. S. I.
Dérrel-durral, keménységgel felele. Durius loquebatur. Pázm. Pred. p. 656.
- DÉS.
- DÉS, DÉÉS. E. MV. belső Szolnok Vben. Comidava. PP.
Dés-akna. F. ugyan ott.
Dés-ér. F. Bihar Vben.
Dés' falva. E. F. Kükküllő Vben.
Dés' háza. E. F. közép Szolnok Vben. Sz. P. Veszprém Vben.
- DÉSÖL. L. Dózsöl.
El désöl. Vajda 2. K. p. 236.
Désölés. Vajda K. É. 1. K. p. 368.
Désölő. Vajda 2. K. p. 65.
- DÉZSA.
- DÉZSA. Scaphium. M. A. Orca. PP.
- DÉZSÁN' falva. F. Tömös Vben.
- DÉZSMA.
- DÉZSMA, désma, dézma. Decimae. M. A. Ki adta a' dézsmát. km.
Dézma-adó föld. Ager decumanus. PP.
Dézma-bor. Decimale vinum.
Dézma-kéve. Manipulus decimalis.
DÉZSMÁL, dézsmálja. Decimat. M. A.
Dézsmálni kell a' szavát. km. Caute ei fides adhibenda.
Meg dézsmálja. Decimat, addecimat. M. A.
Dézsmálás. Decimatio.
Dézsmáló. Decimator.
Meg dézsmálja. Desumit decimam.
DÉZSMÁN szedett gabona. Hányják vetik, mint a' dézsmán szedett gabonát. km.
DÉZSMÁS. Decimator. M. A.
- DÉVA.
- DÉVA. E. MV. Hunyad Vben. Dacidava PP.
Déva-ványa. MV. Heves Vben.
DÉVAL. A' ki Dévára való.
DÉVAJ. Petulans, nequam, dissolutus, devius. S. I.
Dévaj mesterség. Faludi E. M. p. 80.
Dévajkodik, csintalankodik. Sz. D. Petulcit.
Dévajság. Petulantia. nequitia. S. I.
Dévajságból tette.
- DÉVÉN.
- DÉVÉN. MV. Posony Vben.
Dévén-Ujfalu. F. Posony Vben.
DÉVÉNY. MV. Nógrád Vben.
- DÉVÉR.
- DÉVÉR: keszeg. Cyprinus. PP. Leuciscus. S. I. Dévér nem ponty, hanem annál fejérb, és nem olly hasas, jó ízű és böcsös hal. Találtatik a' Marczalban is.
- DI.
- DIB.
- DIB-dáb. Buttubata. M. A. Vilis, nauci, floeci. S. I.
Dib-dáb agyaskodások. Pázm. Kal. p. 511.
Dib-dáb írásockák. Pázm. Kal. p. 1068.
Holmi dib-dáb. Gyöngyösi 1. Dar. p. 274.
Dib-dábság. Quisquilliae.
- DICZ.
- DICZ.
Dicz' háza. Sz. P. Borsod Vben.
- DICS.
- DICS (DÜCS). R. Gloria, laus. S. I. item: laudat. Nam superest adhuc participium „DICSÓ” et MSS. anni 1592. habet „Kyrnt DICHtessék az u szent neve.”
Dics-kapu. Porta triumphalis, arcus gloriae. S. I.
Dics-vadász. R. Avidus gloriae, cupidus honoris. S. I.
Dics-vadászat. Honorum coeca libido, aviditas gloriae, ambitio. S. I.
DICSEKEDik. Gloriat. M. A. Más tollával dicsekedik. km.
Meg dicsekedik.
Dicsekedés. Gloriat. M. A.
Dicsekedő. Gloriabundus.
DICSEKESZik. Idem ac: dicsekedik. S. I.
DICSELKEDik. R. Gloriat. se jactat. S. I.
DICSÉR, dicséri. Laudat. M. A. Ő maga dicséri magát. Ipse sibi tibicen est. M. A.
El dicséri. Dilaudat.
Meg dicséri. Allaudat, collaudat, dilaudat. M. A.
Meg dicséri maga magát. A' jó portékáról mondatik, melly dicséret nélkül is ki mutatja jóságát.
Dicséret. Laus, collaudatio, hymnus. M. A.
Roszsz ember' dicsérete nem nagy böcsületedre válik. km.
Dicséretes. Laudabilis. M. A.
Dicséretesen. Laudabiliter. M. A.
Dicséretlen. Illaudatus v. illaudabilis. S. I.
Dicsérés. Laudatio. M. A.
Meg dicsérés. Collaudatio. M. A.
Dicsérő. Laudans, collaudans.
Dicsérő beszéd. Panegyris. Faludi E. M. p. 238.
Dicsért. Laudatus, famigeratus.
DICSKE. F. Nyitra Vben.
DICSÓ. Gloriosus, glorificatus. M. A.
Dicsó fű, dics-fű. Verona. Ehrenpreiss. S. I.
Dicsó kapu, dics-kapu. S. I.
Dicsó képpen. Gloriose. S. I.
Dicsó Szent Márton. E. F. Kükküllő Vben.
Dicsóit, dicsóiti. Glorificat. M. A.
Meg dicsóiti. Glorificat. M. A.
Dicsóítás. Glorificatio. M. A.
- Dicsős. Gloriosus. M. A.
Dücsösködik. Pázm. Pred. p. 1067.
Dücsösködő. Pázm. Pred. p. 1240.
Dicsőség. Gloria, laus.
Dicsőség-kivánás. Gloriam cupido.
Dicsőséges. Gloriosus.
Dicsőséges emlékezet. Faludi E. M. p. 238.
- Dicsőséges Szűz. Virgo gloriosa.
Dicsőségesen. Gloriose.
Dicsőségeskedik. Faludi N. A. p. 93.
Dicsőségtelen. Káldi Job. 12. 17.
Dicsóül. Glorificatur. M. A.
Dicsóülés. Zvonárics. Post. 1. R. p. 123.
Dicsóült. Glorificatus. M. A.
Meg dücsóült. Idem. M. A.
Dicsóultság. Glorificatio, status gloriae.
Meg dicsóultság. Zvonárics. Post. 1. R. p. 99.
Dicsóül. (mellyék-ige) Gloriose.
DICSTELEN. R. Inglorius. S. I.
- DIÉNES.
- DIÉNES t. f. n. Dionysius. M. A. L. DÉNES.
- DIKIS.
- DIKIS. Linea sutoria. PP. A' csizmadiáknál símító vas. Sz. D.
- DILK.
- DILK. Sica. Consonat ei germanicum, „Dolch.”
DILKOS. Sicarius L. Gyilkos.
Dilkosság. Homicidium. Telegdi. Pred. 3. R. p. 67.
- DINOM.
- DINOM.
DINOM-dánom.
- DINNYE.
- DINNYE. Pepo. M. A.
Dinnye-fű. Teucrium camaeptytis. S. I.
Dinnye-berki. F. Baranya Vben.
Dinnye-mag. Semen peponum.
* Görög dinnye. Melo, melopepo. M. A.
Őszi dinnye, a' melly Decemberben is eltart. Mikes Török országi Levelek. p. 445.
Sárga dinnye. Pepo.
Téli dinnye. (tomleg)
Tök-dinnye: tök-nagyságú dinnye.
Vas-dinnye (Alsó, fölső) Sz. PP. Komárom Vben.
DINNYÉS. Peponibus abundans.
Dinnyés kert. Cucumerarium. M. A.
- DIÓ.
- DIÓ. Nux. M. A.
Dió-bél. Nucleus M. A. CM.
Dió-bélnek hártvája. Nauci. M. A.
Dió-fa. Nux. M. A. Dió-fának, aszszonynak, szárnak, verve veszik hasznát. km.
Dió-fás hely. Nucleum. M. A.
Dió-fa' virága. Nucamentum. PP.

<p>Dió-fenyő-fa. Pinus cembra v. pinus pinea. S. I. Dió' héja. Calix nucis. M. A. Dió-hártya. Nauci. M. A. Dió-kopács. Dió' kopácsca. Culeolum. Dió kopácslékja. idem. M. A. Dió' kopácsolékja. idem. PP. Dió-mal. E. F. alsó Fejér Vben. Dió-olaj. Carynion. M. A. Dió-pohár. Orosyphium. PP. Dió-szány. E. F. Hunyad Vben. Dió-szeg. MVV. Bihar és Posony Vkben. Sz. P. Torontál Vben. Diószegi vásár. Meg esett neki a' Diószegi vásár. km. Dió-törő. Nucifrangibulum. M. A. L. * Czinege-dió. Apró, és könnyű töretű dió. Egyiptomi dió. Pistacium. CM. Fás dió: nehéz töretű. Duratea nux. Fenyő-dió. Pinea nux. M. A. L. Férges dió. Egy férges diót sem adnék érte. Cassa nuce non emerim. Koválatlan dió. Nux nondum a viridi putamine separata. Kókos-dió. Cocus, nux indica. S. K. Olasz-dió. Juglans. S. K. Szerecsen-dió. Nux myristica. Torok-dió. Epiglossis. S. K. DIÓD. R. Parva nux, nucula. Diócska. Diód. E. F. alsó Fejér Vben. Diód vár' alja. E. F. alsó Fejér Vben. DIÓI. Nuceus. M. A. DIÓS (quod nuce habet, v. iis abundat, aut nucibus conditum est, v.) Nucetum. M. A. Diós. Nussdorf. E. F. Kolos Vben. Elő-hegy Szala Vben. Sz. PP. Fejér és Somogy Vkben. FF. Posony és Nyitra Vkben. Diós Győr. MV. Borsod Vben. Diós Jenő. F. Nógrád Vben. Diós Kál. F. Szala Vben. Diós kert. Hortus nucum. Káldi Cant. 6. 10. Diós mácsik, metéltt, rétes. Diós' pataka. E. F. Kóvár Vidékében. Diós Patony. F. Posony Vben. Diósod. E. F. közép Szolnok Vben. Dióst játszik. Nem játszik már dióst. km. DIÓT kopácsol. Nuce putamine, cortice nudat. PP.</p>	<p>DISZNÓ. Sus, porcus. M. A. A' Disznó is néha búza-lisztet eszik. km. Disznó. A' játék-kártyában: Vörös, tők, zöld, makk-disznó. Disznó a' papiroson. Gutta atramenti e calamo in chartam decidui. Disznó-akol. Hara. Disznó-ól. Disznó-alom. Substramentum porcorum. M. A. Még a' disznó-almot is el akarja adni. km. Disznó-bab. Altercum. M. A. Hyosciamus, faba suilla. Csapó p. 33. Disznó-bél. Margit' Élete. p. 22. Intestina porci. Disznó-dély. Telek Gömör Vben. Disznó' farcsikája. Perna. M. A. Disznó-fark-pecsenye. Sült disznó- fark. Offa penita. S. I. Disznó-féreg. Porcellio. S. I. Disznó-förtő. Volutabrum. S. I. Disznó-hal. Delphinus. V r a n c s i c s . Disznó-halál. Disznó-halállal agyon veretessék. Pázm. Pred. p. 214. Disznó-háj. Arvina. PP. Disznó-hús. Caro suilla, porcina cara. M. A. Disznó-hús-áros. Porcinarius. M. A. CM. Disznó-kenyér. Cyclaminus. M. A. Disznó-kék. Endivia, dens leonis, sonchus. M. A. Disznó-kömény. Peucedanum, foeniculum porcinum, agriophylon. M. A. Disznó-láb. Perna. S. I. Disznó-mogoró. Xanthium. PP. Disznó' nyúlja. Spina suilla. S. I. Disznó-oldal. Petaso. M. A. Disznó-ól. Hara, suile. M. A. CM. Disznó' orja. Unctum. M. A. it. Portulaca domestica. Csapó. p. 225. Disznó-ölés. Suicidium. Disznó-ölő. Suicida, mactator suis. Disznó-ölő Tamás. Disznó-paréj. Mercurialis. Has-lágyító fű, szél-fű. Csapó p. 113. Disznó-patak. F. Marmaros Vben. Disznó' pataka. E. F. belső Szolnok Vben. Disznó-pázsit. Centumnodia, sangvinaria. Csapó p. 226. Disznó-pásztor. Subulcus, porcarius. M. A. CM. Disznó-pörkölés. Adustio porci, combustio setarum. S. I. Disznó-rivás. Grunnitus. S. I. Disznó-rőfögés. idem. M. A. Disznó sajt. Csinálják meg főzött, és apróra vágott bürkéből, disznó-fülből, szalonnából, egy kalán disznó- vért hozzá töltvén, gömböczebe teszik, meg nyomtatják mint a' sajtot, olyan lesz, mint az Olasz Szálámi. Disznó-serte. Seta. M. A. Disznó-zsir. Pinquedo suilla. Disznó-szaka. Angina. PP. Disznó-szar. Succerda. M. A. Disznó-szögy. Erinaceus suillus. S. I. Disznó-tartás. Porculatio, res suaria. S. I. Disznó-tartó. Porculator. CM. Disznó-téj. Pázm. Pred. p. 1126. Disznó-tor. Disznó-ölés kori lakozás. Disznó-tök. Cucurbita. S. I. Disznó-tővis. Carlina, chamaeleon alb. Csapó p. 17. Disznó-válu. Alveus porcorum. S. I. * Kan-disznó. Verres. S. K. Eme-disznó. Scrofa, porca. NC. p. 129. CM. Mag-disznó. Scrofa. Eme-disznó. CM.</p>	<p>Magló disznó. Scrofa. Makkos disznó makkal álmad. km. Malaczos disznó. Scrofa lactans. Rác-disznó. Porcus rascianicus. Sül-disznó. Erinaceus. Margit' Élete Prájnál. p. 369. Szarvas disznó. Babyrussa. Hirscheber. Mitt. Tengeri disznó. Delphinus. S. K. Vad disznó. Aper. DISZNAJA. Ejus Porcus. Föl tartja az orrát, mint az Érsek' disznaja. km. DISZNÓBUL való. Suinus, suillus. M. A. DISZNÓCSKA. Porcus, porcellus. M. A. DISZNÓD R. idem. Disznód. (Kis, nagy.) E. FF. Szeben Székében. DISZNÓI. Porcinus, suarius. M. A. DISZNÓKODIK. Spurge agit, spurcitas exercet. DISZNÓRA ne vesztegess gyömbért. Cibum in matellam non immittas. M. A. DISZNÓS. Suarius, porcarius. M. A. Disznós. F. Hont Vben. E. Patak Szeben Székében. Disznós Horváth. F. Borsod Vben. Disznósd. F. Borsod Vben. DISZNÓSÁG. Porcismus, sordities, spurcitia, obscoenitas. S. I. DISZNÓT mellyeszt. Glabrat suem aqua candente. PP. Disznót pörzsol. Glabrat suem. PP. DISZNÓUL. Suatim. M. A. DISZNÓZ, disznózza. Maculis inficit chartam.</p> <p style="text-align: center;">DITAMOS.</p> <p>DITAMOS. Dictamnus, dictamus. M. A.</p> <p style="text-align: center;">DIVÁN.</p> <p>DIVÁN (Déván, dévány.) Török nagy Tanács v. ágy-szék, párna-szék, könyöklő. Beniczki p. 183. Dévány-szőnyeg. Faludi E. M. p. 238. Déván Török fő-tanács. Faludi T. É. p. 177. Dévány-vánkos. Faludi E. M. p. 238.</p> <p style="text-align: center;">DIVÉK.</p> <p>DIVÉK. Nemzetség-név. Divék. F. Nyitra Vben. Divék-új falu. F. Ugyan ott.</p>
--	--	--

- DÍ.
DÍ.
DÍ. (Díj, diu, div.) Valor, pretium v. potentia, potestas v. homagium, sacramentum submissionis. S. I.
DIADAL: győzelem. Sz. D.
Diadali: győzedelmi. Sz. D.
DIADALM, diadalom. Victoria, praevalentia. M. A.
Diadalma. Ejus victoria, ejus triumphus.
Diadalmas. Victoriosus, devictor. M. A.
Diadalmaskodik. Vincit, praevalet, triumphat. Csuzi p. 132.
Diadalmat vesz. Vincit, triumphat. M. A.
Diadalmasság. Biró Márton. Micae p. 143.
Diadalmi. Victoralis, triumphalis.
Diadalmi jelek. Trophaea.
Diadalmi kapu. Porta triumphalis.
Diadalmi koszorú. Laurea.
Diadalmi szeker. Currus triumphalis. Sz. D.
Diadalmi vers. Epinicion. M. A.
DIAS, DIJAS. R. Validus, valens, pollens, potens, firmus v. pretiosus. S. I.
DIAT.
Diat-tartás. Gyűlés, gyülekezet, köztanácskozás. Sz. D.
Diatlan. R. Invalidus, inpotens, infirmus, v. vilis. S. I.
Diatlanság. Impotentia, invaliditas.
DÍJA. Ejus valor. v. homagium. Páz. Kal. p. 916.
Ember' díja. Homagium. Sz. D.
DIV. Aestimatio, lytrum, homagium. M. A.
DIVJA, dija. Ejus valor, ejus homagium.
DIVAT. Valor, pretium. M. A.
Divatja. Divatjában vagyon a' munka. Fervet opus.
Divatlan. Vilis, impotens.
Divatlan ember: tehetetlen ember. Sz. D.

DÍSZ.
DÍSZ. Decus, decorum, ornamentum, elegantia. S. I.
Disz-hely. F. Szala Vben.
DÍSZE. Ejus decus.
Van dísze: van kelete.
Nincs dísze. Non aestimatur v. non provenit.
DISZES. Decorus. M. A. Venustus, elegans.
Diszes erkölcsök. Mores elegantes. S. I.
Diszes öltözet. Vestitus elegans, cultus.
Diszesedik. Decoratur, ornatur. S. I.
Diszesen. Decenter, decore, festive, venuste. M. A.
Diszesít, diszesíti. Decorat, ornat. S. I.
Diszeskedik. Eminent, excellit, decoratur, ornatur. Pázm. Pred. p. 1269.
Diszesség. Pázm. Pred. p. 366.
DÍSZKE. Agnus annotinus. PP.
DÍSZLIK. Laete provenit, prorescit.
Nagyon diszlik. Luxurianter prorescit.
Nem diszlik: soványon terem.
Diszlet. Prepon. M. A. L. Decorum.
DÍSZTELEN. Indecens, inconditus, insulsus, immodestus. M. A.
Disztelen erkölcs. Mores inculti. Faludi E. M. p. 238.

Disztelenít, diszteleníti. Turpat, maculat. S. I.

Dísztelenkedik. Indecore se gerit, indecenter agit. S. I.
Disztelenség. Immodestia, insulsitas. M. A.
Dedecus, turpitude, probrum. S. I.
Disztelenül. Incondite, insulse, immodeste. M. A.

DO.

DOB.
DOB. (név) Tympanum. M. A. El laktam mint a' dob. km.
Dob. F. Szatmár Vben.
Dob-dél. F. Torna Vben.
Dob-fenek. F. Gömör Vben.
Dob-pálcza: dob-verő pálcza. Sz. D.
Dob' rostya. Sz. P. Gömör Vben.
Dob-szó. Sonitus tympani. M. A.
* Réz-dob. Tympanum aereum.
Tisza-dob. F. Szabolcs Vben.
DOBA. F. Veszprém Vben.
Doba-alszeg
Doba-főlszeg {E. FF. középs Szolnok Vben.
Doba-Pinkócz. Telek Veszprém Vben.
DOBANCS. Dobula. Dóbel. S. I.
DOBASZ. Plenus, v. satur v. turgidus, tumidus. S. I.
DOBBAN. Terretur, terrefit. S. I.
El dobban szívében. Faludi N. A. p. 205.
Dobbant, dobbantja. Terret, terrefacit it. allidit.
Káldi Ezech. 6. 11. it. supplodit. Ha láboddal dobbantasz mellette, meg rezzen a' jó ló.
DOBI. Sz. P. Heves Vben.
DOBJA. Ejus tympanum.
Dobja fakadva. Re infecta. VM. p. 218.
DOBOG. Palpitat. M. A.
Dobogás. Plangor, sonitus, strepitus, palpitatio. M. A.
Szű-dobogás. Palpitatio cordis.
Dobogó. Palpitans, tremens.
Dobogtat, dobogtatja. Facit palpitare, tremere.
DOBOL. Pulsat, tundit, tympanizat. M. A.
Föl dobolja. Gravidat, impraegnat. S. I.
Ki dobolja. Evulgat.
Reá dobolja: reá veszi. Pázm. Kal. p. 436.
Dobolás. Tympanisatio, pulsatio. M. A.
Doboló. Tympanista, tympanistria. M. A.
Doboltat, doboltatja. Curat tympanizari.
Ki doboltatja. Curat extympanizari, curat ad sonum tympani promulgari.
Reá doboltatja. Edito tympani sono in collum alterius rejicit.
Viszsa doboltatja. Revocat. Faludi N. E. p. 179.
DOBOLY. E. F. Csik Székében.
Dobolv (A1, fel.) E. FF. Három szék Székében.
DOBOR.
Dobor-gaz. F. Posony Vben.
Doborka alius Doborló. E. Major Három szék Székében.
Doborka. E. F. Szerdahely Székében.
Dobrony. (Doborony.) F. Veszprém Vben.
Dobrony. (Kis, nagy.) FF. Bereg Vben.

DOBOS. Tympanista, tympanistes. M. A.
Dobos. F. Bereg Vben. Sz. P. Fejér Vben.
Dobos gé. Ardea stellaris. S. I.
Város-dobos. Sz. P. Szabolcs Vben.
DOBOSZ. Coriarius. S. I.
Dobosz. Sz. P. Fejér Vben.
Doboszka, döböske. Fa-iskátulya. Sz. D.
DOBOT ver. Tympanizat. M. A.
Dobot üttet. Pázm. Pred. p. 482.
DOBRA üti. Evulgat, famigerat. S. I.
Dobra veri. Idem.
Dobra vonták a' bőrét. km.
DOBZIK. Tumet, tumescit, turget, protuberat. S. I.
Dobzás. Az alkő, és korong - vas között lévő fa, a' malomban.
Dobzó. Turgidus, tumidus it. Species pruni.
Nárai dobzó.
Dobzódik. Comessatur, epulatur, lurcatur, helluatur. Pázm. Pred. p. 548.

DOB.
DOB. (ige) dobja. Jacit, projicit. Dobb le Barát a' vakarót. Fur ablatum restitue.
Alá dobja. Jacit deorsum.
Által dobja. Transcutit.
Be dobja. Injicit.
Bele dobja. Injicit.
El dobja. Abjicit.
Föl dobja. Projicit sursum.
Ki dobja. Ejicit.
Le dobja. Dejicit.
Meg dobja. Percutit.
Reá dobja. Projicit ad alterum.
Viszsa dobja. Reprojjicit.
DOBÁL, dobálja. Jactat, jactitat. S. I.
Dobálás. Projectio iterata.
Dobálgat, dobálgatja. Saepius jactitat.
Dobáló.
Dobálódik. Saepius projicit.
DOBÁS. Jactus, projectio.
DOBÓ. Jactor, projector.
Dobó. F. Sáros Vben.
Dobó' falva. E. F. Udvarhely Székében.
Dobócza. F. Gömör Vben.
Dobóka, doboka. F. Baranya Vben.
Doboka. E. FF. Doboka, és belső Szolnok Vben.
Doboka Vármegye. Comitatus Dobokensis.

DOH.
DOH. Putor. M. A.
Doh. E. F. Kraszna Vben.
DOHA. Ejus putor. Beniczki p. 102. Káldi. Joël. 2. 20.
Régi búza' doha.
DOHÁNY. Tabacum, nicotiana. PP.
Dohány-ág. Area, cui semina nicotianae inseminantur.
Dohány-czérna, melyre a' dohányt föl fűzik levelenként, midőn szárogatják.
Dohány-füst. Fumus tabacae. S. I.
Dohány-füst-szivó. Nicotianae fumator. S. I.
Dohány-fűzés. Confilatio h. nicotianae.

- Dohány-gáiczolás. Dohány' fattyazása.
 Dohány-kapálás. *Pastinatio nicotianae*.
 Dohány-mag. *Semina nicotianae*.
 Dohány-palánta. *Planta nicotiana*.
 Dohány-por. *Pulvis nicotianae*. S. I.
 Dohány-termesztés. *Cultura nicotianae*.
 Dohány-termesztés' tilalma.
 Dohány-tű. Hoszszú tű, mellyel a' dohányt
 czérnára fűzik.
 Dohány-zacsó. *Sacculus ad nicotianam*
reponendam. S. I.
 * Bassa-dohány, Török dohány. *Turcica*
tabaca. S. K.
 Cserebéli dohány. VV. L.
 Csomó-dohány. *Fasciculus tabacae*. S. K.
 Döbrei dohány.
 Egy pipa dohány. *Nicotiana, quantum faica*
capere potest. S. K.
 Fűzes Gyarmati dohány.
 Hoszszú levelű dohány.
 Jánosházi dohány. VV. L.
 Kospalagi dohány.
 Leveles dohány. *Foliacea tabaca*. S. K.
 Metéltt dohány (aprított). *Scissa tabaca*. S.
 K.
 Viitnyédi dohány. VV. L.
 Dohányos. *Nicotianam habens v. ejus fumo*
utens.
 Dohányos. Soprony Vben. Fekszik Sebesnek
 szomszédságában. Váivi.
 Dohányos bőrböncze. Faludi E. M. p. 67.
 Faica.
 Dohányozik. *Tabaci fumum e fistula haurit*.
 PP.
 Dohányozás. *Fumatio nicotianae*.
 Dohányozgat. *Fumigat*.
 Dohányozó, dohányzó. *Fumator*.
 Dohányzó szoba. *Fumatorium*.
 DOHLik. *Putescit, putidus fit*. Sz. D.
 Meg dohlik. Sz. D.
 DOHOLLik. *idem*. Sz. D.
 DOHOS. *Putidus*. M. A.
 Dohos fa, dögös fa. *Anagryis foetida*. S. I.
 Dohos kérődés.
 Dohos liszt. Szeleld meg, ha dohos, mint a'
 Vajkai aszszony a' lisztet. km.
 Dohos pára. *Mephitis*. M. A. CM.
 Dohos szájú. *Oripudus*. Pázm. Pred.
 p. 1011.
 Dohosít, dohosítja. *Putidum facit*.
 Meg dohosítja. Pázm. Pred. p. 1134.
 Dohosodik. *Putet, putescit*. S. I. Sz. D.
 Meg dohosodik.
 Dohosság. Margit' É. p. 26. *Putor*. M. A. L.
 Dohosúl. *idem*. Sz. D.
 Meg dohosúl.
 DOHOT. *Deget. Axungia ex oleo subterraneo*.
 S. I.
- DOKTOR.
- DOKTOR. *Doctor*.
 Doktor-koszorú. *Laurea doctoralis*. Vajda
 2. K. p. 157.
 Doktor-sapka. Négy szegű Doktor-sapka.
 Faludi T. É. p. 295.
 Orvos-Doktor. Faludi T. É. p. 297.
 DOKTORSÁG. *Doctoratus*.
- DOL.
- DOL. F. Zágráb Vben.
 Dol' honya, v. Dolg' honya. F. Sáros Vben.
- DOLMÁNY. *Tunica, subucula, poderis*.
 M. A. CM. (talán Dalmatica). Sok-
 szor a' rongyos dolmányban is van
 okos legény. km.
 Dolmán. E. F. Szeben Székében.
 Dolmány' galléra. *Tunicae collare*. PP.
 Dolmány-szűr. *Tunica gausapea*.
 Posztó dolmány. VV. L.
 Szakolczai dolmány.
 Szűr-dolmány. *idem ac Dolmány- szűr*.
 Fakó kocsi, kender-hám, nemes ember,
 szűr-dolmány. km.
 Dolmányka. Faludi N. E. p. 54.
 Dolmányos. *Subuculatus, tunicatus*. M.
 A. CM.
 DOLOG. *Res, opus, negotium, labor*. M. A.
 Dolog' ideje. Itt a' dolog' ideje.
 Dolog-kerülő. *Laborem devitans, amans*
otii, desidiae. S. I.
 Dolog-nap. *Dies profestus*. S. I.
 Dolog' székében. In merito rei. Pázm. Kal.
 p. 960.
 Dolog' szünte. *Cessatio a labore*. S. I.
 Dolog-tétel. *Operatio, labor, laboratio*. M. A.
 Dolog-tévő nap (vulgo dölgög -tévő nap). *Dies*
profestus, operosus. M. A.
 Dolog után édes a' nyugodalom. km.
 Dolog' veleje. *Rei summa, medulla*. S. I.
 Dolog-véghez-vitlen (re infecta) vissza jött.
 Dolog-üzés. *Operatio, laboratio*. S. I.
 * Derék dolog. *Magna res scilicet*.
 Kutya-dolog. Elég kutya-dolog. km.
 Meg esett dolognak felejtés a' vége. km.
 Mi dolog? *Quid rei, quid novi?*
 Szorgos dolog. *Res urgens*.
 Dolga. *Ejus labor*. Mi közöm hozzá, ő dolga,
 maga lássa. km.
 Jól foly dolga. *Prosperatur*.
 Dolgatlan. *anovus*. M. A.
 Dolgatlanság. «*orsa. Laboris carentia*. M.
 A.
 Dolgolódik. *Laborat, operatur, occupatur*. M. A.
 scribit etiam sine accentu.
 Dolgolódik.
 Dolgolódás. *Laboratio, operatio, occupatio*.
 M. A.
 Dolgolódó. *Laborator, operarius*. M. A.
 Dolog' onya. F. Sáros Vben.
 Dolgos. *Negotiosus, actor, it. provisor,*
administrator. M. A.
 Mi dolgosok? mit csinálnak, miben fog-
 lalatoskodnak. *V ö r ö s m a r t i*. p. 249.
 Dolgot ad. *Hoc opus, hic labor est*.
 Dolgot kerüli. *Vitat laborem*.
 Dolgot nem talál. *Roszsza gazd' aszszony az,*
ki a' ház körül dolgot nem talál. km.
 Dolgozik. *Operatur, laborat*. M. A. Ki nem
 dolgozik, ne egyék. km.
 Be dolgozott neki: jól meg verte.
 Föl dolgozza. *Laborando absumit*.
 Ki dolgozza. *Elaborat, effingit, exasciat*. S. I.
 Le dolgozza. *Labore solvit*.
 Dolgozás. *Operatio, commercium*. M. A.
 Dolgozgat. *Sensim laborat*. Sz. D.
 Dolgozó. *Laborans, operarius*.
 Dolgozó szoba. *Laboratorium*.
 Dolgoztat, dolgoztatja. *Curat laborari,*
labore exercet.
 Dologtalan. *Deses, otiosus*. Sz. D.
 Dologtalanokodik. *Otiatur*. Vajda. K. É.
 1. K. p. 506.
 Dologtalanság. *Otium, desidia*. Sz. D.
 DOLOS.
 Dolosd. Sz. P. Veszprém Vben.
- DOM.
- DOM.
 DOMA. Telek Posony Vben.
 Doma' földje. F. Vas Vben.
 Doma' háza F. Borsod Vben. Sz. P. Heves
 Vben.
 Doma' hida. F. Szatmár Vben.
 Domál.
 Domáld. E. F. Küküllő Vben. Maldorf.
 Domány. F. Krassó Vben.
 Domány' falva. F. Szepes Vben.
 DOMOLA.
 Domola' háza. Sz. P. Torna Vben.
 DOMONY. F. Pest Vben.
 Domonya. (Alsó, fölő) FF. Ung Vben.
 DOMOSZLÓ. F. Heves Vben. E. F. közép
 Szolnok Vben. Pressdorf.
 DOMÓ. Tuber, tumor, gibbus, tumentia,
 protuberantia. S. I.
 Kenyér' domója: kenyér' pupja. Sz. D.
- DOMB.
- DOMB. *Tumulus, tuber terrae, tuber*. M. A.
 Domb. E. F. Kolos Vben.
 Domb-oldal. *Latus colliculi*.
 Domb' egyháza. F. Csanád Vben.
 Domb' teteje, *Summitas colliculi*.
 * Ganéj-domb. *Fimetum*. S. K.
 Határ-domb. *Terminus*. S. K.
 Nyír-domb. Sz. P. Vas Vben.
 Szemét-domb. *Sterquilinum*. S. K.
 Vár-domb. F. Tolna Vben.
 DOMBÉROZ. *Helluatur, lurcatur,*
crapulatur, bacchatur. S. I.
 DOMBI.
 Dombi föld. Sz. P. Győr Vben.
 DOMBJA. *Ejus collis*.
 Kozma' dombja. F. Szala Vben.
 DOMBOR.
 Domborít, domborítja. *Tumefacit,*
turgidum facit. S. I.
 Domborodik. *Turget, turgescit*. M. A.
 Föl domborodik. *Adturget, adtument,*
protuberat.
 Domborodás. *Protuberantia*. Domboru
 dom- bodnak dob-domborodása
 dobodnak.
 Domboru. *Turgidus, tumidus, subvexus*.
 M. A.
 Domboruan. *Turgide, convexe*. Sz. D.
 Domborúl. *Tumescit, turgescit*.
 Domborúl a' kenyér. Sz. D.
 Domboruság. *Protuberantia, convexitas*.
 CM.
 Dombró. E. F. Aranyos Székében.
 DOMBOS. *Tumulosus, grumosus*. M. A.
 Dombos hát. *Gibbus*. S. I.
 Dombos hátú. *Gibbosus*. S. I.
 Dombosság. *Porculetum*. M. A. L.
 Dombosúl. *Fit tumulosus*.
 DOMBOVÁR. MV. Tolna Vben.
 DOMBÓ. FF. Marmaros, Posony, Somogy
 és Bihar Vben. E. F. Küküllő Vben.

- DOMIKA.
DOMIKA. Pulmentum. Turós étek. M. A. CM. A' turóra vizet öntnek, domikának mondják: a' vén leányt is férjnek adják, 's menyecskének híjják. km.
- DOMOKOS.
DOMOKOS, DOMONKOS. t. f. n. Dominicus. M. A. Domokos. F. Heves Vben. E. F. belső Szolnok Vben. Domokos' fa. F. Vas Vben. Domonkos. Telek Esztergom Vben. Domonkos' szerzete. Ordo S. Dominici.
- DON.
DON.
DONG. Donog. Bombilat, resonat. M. A. Donog mint a' darázs a' ptrücsök között. km. Azt donogják szüntelen. Tasi p. 158. Meg dongja. Jó meg érett gyümölcs, mellyet a' darázsok meg dongnak. km. Dug. 1..R. p. 299. Dong-ér. Ér Csongrád Vben. Donga. Asserculus, assiculus. M. A. Vékony dongájú ember: nem igen egészséges. Sz. D. Dongat, dongatja. Az ő házát sürüen dongatták a' látogatók, a' vendégek. Sz. D. Dongás. Bombus. M. A. Dongó. Bombilans, resonans. M. A. Dongó. E. Sz. P. Kolos Vben. Dongó bogár. Bombylius. M. A. Dongó légy. Donogó légy. Tinulus, tinnunculus. PP. Musca carnaria. S. I. Crabro. NC. p. 147.
- DONYHA.
DONYHA. Matta. M. A. Nagy párna. L. DUNYHA.
- DOR.
DOR.
DORBÉZOL. Helluatur. PP. Dorbézolás. Nagy István. Márt. Koron. p. 55. Dorbézlás. Prágai p. 764. Dorbézló. Helluo. PP. DORGÁL, dorgálja. Reprehendit, objurgat, corripit, castigat. M. A. A' ki másd dorgálni akar, maga feddhetetlen legyen. km. Quae culpae soles, ea tu ne feceris ipse. Meg dorgálja. Coarguit. M. A. Dorgálás. Objurgatio, correptio, castigatio, reprehensio. M. A. Meg dorgálás. Reprehensio, correptio, redarguitio, increpatio. M. A. Dorgáló. Reprehensor, objurgator, castigator. M. A. Dorgálódik. Reprehensat, saepius redarguit. DORMÁNY. Dormányd. Dormánd. F. Heves Vben. DORNA. E. Patak Csík Székében.
- DOROG. Hajdú-város. FF. Tolna és Esztergom Vkben. Patak Esztergom Vben. Sz. P. Heves Vben. Dorog' háza. F. Heves Vben. Dorgos (Dorogos.) F. Tömös Vben. Dorogma. F. Borsod Vben. DOROMB. Crepitaculum, sistrum, crusma. M. A. Doromb' nyele. Dorombol. Dorombot pönget. S. I. Dorombolás. Doromb-pöngetés. Dorombos. Doromb-pöngető. Doromboz. idem ac Dorombol. DOROMLÁS. Telek Pest Vben. DORONG. Phalanga, palanga, fustis, pertica, palus. M. A. L. DURUNG. Dorongos. Fustibus instructus. Vajda 3. K. p. 375. DOROSMA. F. Kis Kunságban. DOROSZ. Doroszol, doroszolja. Leviter subigit, pastino. PP. Gyomot a' föld' színéről éles kapával el irtja. Sz. D. Doroszlás. Gyom-írtás, sarabolás. Doroszló. Gyom-írtó, saraboló. Doroszló. F. Vas Vben. Deissdorf. Doroszló. F. Bács Vben. Rába-doroszló. F. Vas Vben. Frauendorf.
- DOROTTYA.
DOROTTYA. (DORA, DORKA, DORKÓ.) Dorothea. M. A. DORÁNY. Dorányka, doránka. Kis Patak Nyitra Vben.
- DOZMAT.
DOZMAT. F. Vas Vben.
- DÓ.
DÓCZ. DÓCZ. Sz. P. Csongrád Vben. DÓNÁT. DÓNÁT. t. f. n. Donatus. Dónát. Sz. P. Csongrád Vben. DÓZSA. DÓZSA. F. Jászságban. DÖ. DÖB. Döb' réte. F. Szala Vben. DÖBBEN. Terretur, terrefit. Sz. D. Meg döbben. Faludi T. É. p. 14. Döbbent, döbbenti. Terret, terrefacit. S. I. Meg döbbenti. Perterret. DÖBÖG. Tremit, palpitat, agitatur. Sz. D. Döbögés. Palpitiatio.
- Döbögő. Palpitans, tremens. DÖBÖNY. Vas lignum pro caseo. Sz. D. S. I. DÖBÖLLŐ. E. Major Három szék Székében. DÖBÖR. F. Vas Vben. Döbör-hegy. F. Vas Vben. Döbörke. Orca, labrum, vannus. S. K. Döböny. Döbörög. Tonat. Döbörög az ég. Sz. D. Döbres. Sz. P. Veszprém Vben. Döbrő. F. Heves Vben. Döbrő-köz. MV. Tolna Vben. Döbröcze. F. Szala Vben. Döbrög. Sz. P. Somogy Vben. Döbrönte. Sz. PP. Tolna és Veszprém Vkben.
- DÖCZ.
DÖCZ.
DÖCZCZEN. Impingit, offendit, succutitur. S. I. Meg döczczen. Döczczent, döczczeni. Succutit. Meg döczczeni. DÖCZÖG. Succutitur, concutitur, jactatur. Biró Márton Micae p. 352. Döczőgés. Succussio. Döczőgő. Succutiens. Döczőgő ló v. koci. Sz. D. Succussor equus, currus. S. I. Döczőgős út, szerencse. Sz. D. Döczőgtet, döczőgteti. Succutit. Döczőgtető kövek. Pázm. Pred. p. 86. Döczőgtető, zökögő. Faludi E. M. p. 238.
- DÖCS.
DÖCS. Határ-falu. DÖCSE. F. Szala Vben. Vályi.
- DÖD.
DÖDÖG. Viszsa dödögtem. Durczáson vissza feleltem. Hallottam 1828. Ján. 1. DÖDÖR. Dödörög (didereg, dedereg). Frigutit. M. A. CM. Dödörgés. Faludi N. A. p. 71. Dödörgő. DÖDÖLLE. Lisztel föl eresztett kásagombóc. Sz. D.
- DÖF.
DÖF, döfi. Arietat, quatit. M. A. Által döfi. Transfigit. Föl döfi. Conffigit. Meg döfi. Pungit. Viszsa döfi. Recutit. DÖFÉS. Arietatio, punctura. DÖFÖD, döfödi. Saepius arietat, quatit, figit, pungit. Meg döfödi. Döfődös. idem. S. I. Döfődöz. idem. Döföld, döföldi. Saepius pungit. Pázm. Pred. p. 510. Kal. 137. Döfölés. Pázm. Pred. p. 509. 1060. DÖFÖTT. Punctus, ictus, ictu petitus.

Döföttví. Tésztás étel' neme. A' Székely aszszony meg nem sütte még a' mézes mákos döföttvíút.	Dögösödik: mirigyersedik. Sz. D. Meg dögösödik.	DÖR.
DÖFŐ. Pungens, arietans, quatiens.	DÖGÖT ránccigál. Cadaver vellicat.	DÖRDÍT, dördíti.
DÖG.	DÖLF.	Szélllyel dördíti. Kónyi, Ábel' halála. p. 24.
DÖG. Cadaver, lues, pestis. M. A.	DÖLF. Superbia, elatio, arrogantia. S. I. Kisfaludi' Regéji. p. 144.	DÖRDÜL. Intonat. M. A.
Dög-halál. Pestis, pestilentia. M. A.	DÖLFŐS. Sciolus, elatus. M. A. Vajda K. É. 1. K. p. 376. ht. „Dölfölös“ uti et p. 584.	Meg dördül. Intonat. M. A.
Dög-hely. Locus morticiniorum. S. I.	Föl fuvalkodott dölfösök. Pázm. Kal. p. 25.	Meg dördül az ég. Sz. D. Intonuit coelum.
Dög-hús. Caro morticina, cadaver. S. I.	Dölfösködik. Superbit, arroganter se gerit. Csuzi p. 257. Tromb. p. 75.	Dördület. Tonitru. Sz. D.
Dög-kórság. Lues, morbus contagiosus. S. I.	Dölfösség. Superbia, elatio, arrogantia. M. A.	Dördülés. Meny-dördülés. Tonitru. M. A. L.
Dög-légy. Musca caesar. S. I.	DÖM.	Meg dördülés. Intonatio. M. A.
Dög-ló. Equus macie corruptus. Schindmaehre. S. I.	DÖM.	DÖRG, dörög. Tonat, intonat, murmurat. M. A.
Dög-mező. E. F. belső Szolnok Vben.	DÖM.	Hadd dörögjön, csak ne üssön. km.
Dög-mirigy. Bubo pestilentus, carbunculus. S. I.	DÖM.	Környül dörög. Circumtonat. M. A.
Dög-nyúzó. Excoriator morticiniorum. S. I.	DÖM.	Meny-dörög. Coelum tonat.
Dög-rovás. Ha a' jüh szomorúan legel, dögrováson van. Dug. km. 2. R. p. 305.	DÖM.	Dörget, dörgeti. Facit tonare.
Dög-szag. Putor, foetor cadaverosus. S. I.	DÖM.	Dörgés. Tonitru, crepitus. M. A.
Dög-test. Cadaver.	DÖM.	Ég-dörgés. Annyit tanultam a' beszédjéből, mint az ég-dörgésből. km.
Dög-verem. Fossa morticiniorum. Schindgrube. S. I.	DÖM.	Meny-dörgés.
* Buja dög. Lues venerea. Rác Sámuel.	DÖM.	Dörgése (Alsó, folsó, kis.) FF. Szala Vben.
Marha-dög. Lues pecorum.	DÖM.	Dörgöcze. Apró hal' neme, mely Fertő' tavában fogattatik. L. Rumi Emlék-írás. I. Köt. p. 422.
DÖGE. Ejus lues.	DÖM.	Dörgöl, dörgöli. Conterit, deterit. M. A.
Döge, Döghe. F. Szabolcs Vben.	DÖM.	Hozzá dörgöli. Adfricat, adfriat. S. I.
Döge van: sok van.	DÖM.	Le dörgöli. Delet, detergit, defricat. S. I.
DÖGGEL holt. Morticinus. M. A. CM.	DÖM.	Meg dörgöli. Confricat.
DÖGLik. Putescit, putrescit. M. A. Perit, mortem luit, cadaver fit. S. I. Szépen döglik a' marha, olcsó leszsz a' bőr. km.	DÖM.	Dörgölés. Attritus, contusio. M. A.
Bele döglik. Immoritur, interit.	DÖM.	Föl dörgölés. Intertrigo. S. I.
El döglik. Interit, perit.	DÖM.	Ruha-dörgölés. Laevigatio vestium.
Meg döglik. Putescit, putrescit. M. A. A' kecske is akkor rúgldoz leg inkább, mikor meg akar dögleni. km.	DÖM.	Dörgölő. Conterens.
Döglet, dögleti. Facit perire, lue inficit. Pázm. Pred. p. 1077.	DÖM.	Dörgölődik. Increpita, murmurat. M. A. it.
Döglet. Pestilitas. M. A.	DÖM.	Affricatur, ateritur. Pázm. Pred. p. 29.
Dögletes. Pestiferus. M. A.	DÖM.	Bele dörgölődik. Interitur.
Dögletesség. Pestilitas. M. A.	DÖM.	Föl dörgölődik. Perfricat.
Döglett. Pázm. Kal. p. 201.	DÖM.	Hozzá dörgölődik. Affricatur.
Döglettet, dögletteti. Facit, ut lue inficiatur, et contagione. Pázm. Pred. p. 1011.	DÖM.	Meg dörgölődik.
Döglettető. Pestiferus. Pázm. Kal. p. 248.	DÖM.	Dörgölődés. Murmur, murmuratio. M. A.
Dögleszt, dögleszti. Facit perire, pessumire.	DÖM.	it. Affricatus, affricatio.
Ki dögleszti.	DÖM.	Dörgő. Tonans.
Meg dögleszti.	DÖM.	Meny-dörgő. Coelitonans.
Döglet (név). Pestilitas. M. A.	DÖM.	Meny-dörgős adta.
Dögletes. Pestilens. M. A.	DÖM.	DÖRMÖG. Murmurat. Sz. D.
Döglet (ige), dögleti (idem ac Dögleszt) Faludi N. U. p. 90.	DÖM.	Ki dörmögte magát.
Meg dögleti. Corruptit, inficit, pestem inducit. M. A.	DÖM.	Dörmögés. Vajda. 2 K. p. 357.
Döglött. Putidus, putridus, tabidus. M. A.	DÖM.	Meg dörmögtek várj.
Meg döglött. Putrefactus, tabefactus. putidus. M. A.	DÖM.	DÖRÖCS.
DÖGÖN száll. Nem méh az, ki meg száll a' dögön. km.	DÖM.	Döröcske. F. Somogy Vben.
DÖGÖNY.	DÖM.	Döröcsköl, döröcsköli: öszve zuzza, zöcsköli v. tömi. Zsákba döröcsköli, gyúrja. Sz. D. 14
Dögönveg. Dolon. M. A. Ollvan pálcza, mellyben belől handzsár vagy on el rejtve.	DÖM.	
Dögönyöz, dögönyözi. Verberat, fustigat. Faludi N. E. p. 118. Prágai. p. 803.	DÖM.	
Meg dögönyözi.	DÖM.	
DÖGÖS. Pestilens, pestifer. M. A. CM.	DÖM.	
Dögös. Sz. P. Nyitra Vben.	DÖM.	
Dögös egű föld. Faludi E. M. p. 238.	DÖM.	
Dögös kelevény. Carbunculus, bubo. S. I.	DÖM.	
Dögösít, dögösíti. Lue inficit. S. I.	DÖM.	
Dögösködik: betegeskedik. Vajda. 2. K. p. 436.	DÖM.	

- DÖRÖMB: doromb. Crepitaculum, sistrum. S. I.
Dörömböl: zörget. Sz. D.
Dörömböz. Strepit, pulsat, intonat. M. A.
DÖRÖG. Sz. P. Győr Vben.
Dörög. F. és Sz. P. Szala Vben.
DÖRÖS.
Döröske. F. Vas Vben.
Dörösök, Dörsök. E. Sz. P. Kraszna Vben.
DÖRREN. Intonat.
Meg dörrent az ég. Intonuit coelum.
DÖRZSÖL, dörszöli: csiszolja, morzsolja. Sz. D.
Terit, conterit, friat, fricat. S. I. Kukoriczát dörszölnék.
El dörszöli. Deterit., defricat.
Meg dörszöli.
Őszve dörszöli. Conterit, confricat. Búzáat dörszöl. Pázm. Kal. p. 650.
- DÖT.
DÖT.
DÖTK. F. Szala Vben.
DÖVÉNY.
DÖVÉNY (mint sövény.) F. Borsod Vben.
- DŐ.
DŐ.
DŐ.
DŐIT, döjt, döjti. Deturbat, defundit. M. A.
El döjti. Profundit, deturbat. M. A.
Föl döjti. Resupinat, evertit. M. A.
Föl döjti a' kocsit. Sz. D. Invertit currum.
Le döjti. Defundit, deturbat, demolitur. M. A.
Őszve döjti. Diruit, demolitur, deturbat, destruit. S. I.
Döjtés. Deturbatio, defusio. M. A.
El döjtés. Profusio, eversio, deturbatio. M. A.
Föl döjtés. Deturbatio, eversio. M. A.
DŐL (Dő-ül, alterutra vocali elisa fit
DŐL, v. DÜL, nam utroque modo dicitur.) Ruit, labitur. M. A.
Bé dől. Bé dőltt a' kut.
Bele dől. Bele dőltt az árokba.
El dől. Delabitur, corrui. M. A. El dőltt a' zsák.
Föl dől. Föl dőltt a' szekér.
Ki dől. Excidit, elabitur. M. A.
Le dől. Procidit, decidit, delabitur, corrui. M. A. Le dőltt az ágyra.
Meg dől. Meg dőltt a' búza.
Reá dől. Acclinat se.
Őszve dől. Corruit.
Széllyel dől. idem.
Szét dől. idem.
DŐLED. Protuberat. M. A. Proruit, labascit.
Ki dőled. Extumet, protuberat. M. A.
Dőledék. Rudus, ruina.
Dőledékeny. Prociduus, labascens, ruinae proximus. S. I.
Dőledékes. Ruinosus, ruderous.
- Dőledez. Sensim ruit, collabitur. Pázm. Pred. p. 1205.
Ki dőledez.
Le dőledez.
Dőledezés. Collapsus.
Dőledezett. Ruinosus.
Dőledező. Ruinam minitans.
Dőledés, dőlledés, dülledés.
Ki dülledés. Extuberatio. M. A.
Dőledtt. Turgidus. M. A.
Dőledtt pofájú. Buccosus, genas habens turgentes. S. I.
Dőledtt szemek. Oculi eminuli. PP.
Dőledtt szemű. Oculos habens protuberantes. S. I.
Ki dülledtt. Extumidus. M. A.
DŐLENDŐ. Ruiturus. Pázm. Kal. p. 656.
DŐLESZ.
Dőlesz-szék. R. Hodie zsöllesz-szék. Sella reclinatoria.
Dőleszkedik. Acclinat se. Neki dőleszkedik, mint az egész helyes paraszt. km.
Ki dőleszkedik az ablakra. Fenestrae pectore tenus innititur.
Meg dőleszkedik. Acclinat se.
Reá dőleszkedik. idem.
Dőleszt, dőleszti. Acclinat se.
Neki dőleszti magát.
DŐLÉKENY. A' mi könnyen dől. Caducus.
Dőlékenység. Caducitas.
DŐLÉS. Prolapsio.
El dőlés. Eversio, delapsus. M. A.
Föl dőlés. Inversio.
Ki dőlés. Prolapsio, elapsio. M. A.
DŐLNI indúltt. Proclinatus, prociudus. M. A.
DŐLÖNCSEÁL: dőledez. Sz. D.
DŐLÖNG. Ruit, proruit. Káldi 1. Reg. 23. 13. Pred. 12. 13.
Dőlöngő. Nutans, vacillans, titubans. S. I.
Dőlöngöz. Nutat v. labascit. Dőlengez.
DŐLŐ. Ruens.
Dőlő bötük. Literae cursivae. Sz. D.
Dőlő félbeli. Ruinam minans.
Dőlő félben van. Nutat. M. A.
Dőlő félben való. Prociudus. M. A.
Dőlő föld. Jugerum. M. A.
Dőlő földnyi. Spatium jugeri, stadium. M. A.
Dőlöz, dőlözi. L. DÜLLŐZI.
DŐLTT. Prolapsus, decidiuus.
Dőltt fa. A' le dőltt fának fejét a' gyermek is ránczigálja. km. Dug. 2. R. P. 7.
Dőltt gabona. Fruges ob fertilitatem prociuduae.
El dőltt. Collapsus. M. A.
Le dőltt. idem. M. A.
- DÖR.
DÖR. F. Soprony Vben.
DÖRE. Insipiens, stultus. M. A.
Dőreség. Insipientia, stultitia. Sz. D.
Dőrélkedik. Insipit, stultum agit. Sz. D.
- DŐZS.
DŐZSÖL. Perpotat. M. A. Tempus potando, confabulando consumit.
Föl dözsöli. Ligurit. M. A.
Dözsölés. Pázm. Kal. p. 396.
- Éjjeli dözsölés. Compotatio nocturna.
Föl dözsölés. Faludi N. U. p. 44.
Dözsölő. Pázm. Pred. p. 192.
- DR.
DRABANT.
DRABANT. Stipator, satelles. M. A.
DRAGONYOS.
DRAGONYOS. Dimacha. PP.
Dragonos. idem. Faludi T. É. p. 264.
DRÁG.
DRÁG. E. F. Doboka Vben.
Drág-fi.
DRÁGA. Pretiosus, carus. M. A.
Drága dolog. Jó bor, szép feleség, csöndes lelki ismeret, drága dolog a' világon. km.
Drága étel. Uraknak való a' drága étel. km.
Drága gyöngy. Margarita. PP.
Drága kincs a' jó hír, valaki avval bír. km.
Drága kő. Gemma, unio. M. A.
Drága kő-áros. Gemmarius. M. A.
Drága kő-hozó. Gemmifer. M. A.
Drága köves. Gemmatus, gemmosus. M. A.
Drágaság. Caritas. M. A. it. Annonae penuria, caristia. A' sok pénz is tehet drágaságot. Dug. km. 2. R. p. 236.
Drágaságot szerez. Caristiam causat.
Drágaságok. Pretiosa.
Drágább. Nincs drágább az üdönél. km.
Leg drágább az, a' mit könnyöggel kell meg nyerni. km.
Drágábbodik. Carior fit, crescit in pretio. S. I.
Drágáll, drágállja. Carum putat. M. A.
Meg drágállotta. Quia caro pretio servatum est, noluit emere.
Drágán. Pretiose, care. M. A.
Drágán tartja. Justo carius vendit.
Drágás. Care omnia vendens, care aestimans. M. A.
Drágáskodik. Care omnia servat, vendit.
DRÁGALÁTOS. Pretiosus. M. A.
Drágalátosan. Pretiose, sumtuose. M. A.
DRÁGÍT, drágítja. Árát föl veri, szökteti, ugratja. Sz. D.
El drágítja. Pretium rei nimis auget.
Meg drágítja. Procurat rei majus pretium.
DRÁGODIK. Pretium rei augetur.
Meg drágodott búza. Auctum est frumenti pretium. Sz. D.
DRÁGUL. Idem.
El drágúl.
Meg drágúl.
- DRASSÓ.
DRASSÓ. E. F. alsó Fejér Vben.
DRÁVA.
DRÁVA. Dravus.
Dráva' vize. idem. M. A.
Dráva-fok. F. Somogy Vben.

DRÉGELY. DRÉGELY. Vár-omladék Hont Vben. Drégely-palánk. F. Hont Vben.	Dudás. Tömlő-sipos. Utricularius, pythaulus, ascaules. S. I. Egy csárdában két Dudás meg nem fér. km.	DUGGAT, duggatja. idem.
DRIDA. DRIDA. Missile. PP. DRIDÁZ. Missile torquet. PP.	DUDAR. F. Veszprém Vben. DUDOG. Orrából beszéll, v. magában dörmög. Sz. D. Dudognak a' vén aszszonyok. Sz. D.	DUGOGAT, dugogatja. Occultat, abscondit frequenter. M. A. Pázm. Kal. p. 304, 1007. DUGÓ: dugni való. Stiparius. M. A. Eczetes Korsó meg találta dugóját. km.
DRINÁPOLY. DRINÁPOLY. Hadrianopolis. M. A.	DUDOL. Minurizat, modulatur. M. A. CM. Dudolja. Faludi N. E. p. 209. Dudolás. Minurizatio. M. A. Dudolgat. Biró Márton Micae p. 49. Dudoló. Jó dudoló: jó köppentő.	DUGTIG. Teliden teli, torkig. S. I. DUGÚL. Obstruitur, obturatur. S. I. Dugulás. Obstructio. S. I. Bé dugulás. Obstructio. S. I. Dugúltt. Obstructus. Dugúlttság. Obstructio. S. I. DUGVA. Confertim. M. A.
DRINCS. DRINCS. Permutatio, commutatio. M. A. DRINECS. Idem. M. A.	DUDOR. Dudorodik. Turgescit, protuberat. Ki dudorodik. Extuberat. Ki dudorodott a' szeme. Sz. D. Dudorog: reszketve, sziszegve fázik. Sz. D.	DUH. DUH. DUHO. Magában morog, dömmög. Sz. D. Mit duhogsz. Sz. D. Viszsa duhog: vissza felel. Sz. D.
DRÓT. DRÓT v. DARÓT. Filum ferreum v. aeneum. S. I. DRÓTOS. Venditor fili ferrei v. aenei. Drótos Tót. DRÓTOZ, drótozza. Filis ferreis munit, v. obducit. v. instruit.	DUDVA. Vepres, vepretum, sentes, senticetum, carectum. M. A. Dudvás. Dudváskodik. Csuzi p. 245.	DUK. DUKA. FF. Vas, és Pest Vkben. DUKÓ' falva. F. Sáros Vben.
DRUSZA. DRUSZA. Homonymus, similis nominis. S. I.	DUDI. DUDI. Juditha junior.	DUL. Dul' falva. F. Marmaros Vben. Dul' háza. F. Gömör Vben.
DS. DSIDA. DSIDA. Missile v. hasta, sarissa, verutum. S. I. DSIDÁZ. Missile torquet v. hasta petit, hastis concurrat. S. I.	DUFFAT. DUFFAT. Rosz bor' neme, mely föl puffasztja az embert — Szala Vár- megyei roszsz Duffat-bor. Hallottam. 1806.	DUNA. DUNA. Danubius. Sok víz el foly addig a' Dunán. km.
DSINDSA. DSINDSA. Sáros, iszapos, ingoványos hely.	DUFLA. Dupla. Dufla tafota. Tafetum duplicatum. PP. Dufla viola.	Duna elvi. Transdanubianus. Fábsics, Kengyel-futó. MSS. Duna elvő fölső Magyar ország. Heltai M. Kron. 1. Dar. 409. Duna' pontya, Tisza' kecségeje, Ipoly' csukája leg jobb böjt, ha Szeremi borban főtt. Bél Mátyás Not. Hung. Tom. IV. p. 12. Duna-szeg. F. Győr Vben. Duna' vize. A' Duna' vize sem mossa le emberről a' gyalázatot. km. Nagy Duna. Alveus Danubii principalis. Vág-Duna.
DU. DUBA. DUBA. Sz. P. Szala Vben.	DUG. DUG, dugja. Stipat. M. A. Occultat, abscondit. PP. Bele dugja. Ingerit. M. A. Bé dugja. Obstruit, obturat. M. A. Nehéz minden szájt bé dugni. km. El dugja. Occulit, celat, obstrudit. M. A. Ki dugja. Protrudit. Ki dugta a' fejét.	DUNAI. Danubianus. Tul-dunai. Transdanubianus. DUNÁBA. In Danubium. Kipez kapoz mint a' Dunába haló ember. km. Dunába hal. Mind egygy, akár a' tengerbe haljon az ember, akár a' Dunába. km. Dunába hordani vizet. Ligna in sylvam ferre. DUNÁBAN. In Danubio. Nagy dolog volna, ha a' Dunában nem volna víz. Fontes ipsi sitiunt (ironice). Dunában keres vizet. In mari aquam quaerit. K. V. p. 238.
DUD. Dud-vág. Folyó víz Nyitra és Posony Vkben. Mocsár Komárom Vben. Dud-vág' berke. Beniczki. p. 66. DUDA. Fistula rauca, uter. PP. Lyripi- pium. Tele vagy szóval, mint a' duda széllel. km. Oláh-duda. Föl fujták, mint az oláh- dudát. km. Dudál. Fistula rauca ludit, Tibia utriculari canit. S. I. Dudálás. A' dudálás szerint kell táncolni. Ut calami resonant, sic est ducenda chorea. K. V. p. 544.	DUGA, donga. Sz. D. Dugába dől: öszve dültt, öszve om- lott. Sz. D. S. I. DUGACS. Obturaculum, obturamentum, embolus. Sz. D. Dugacsol, dugacsolja. Obturat. Sz. D. Bé dugacsolja. Sz. D. DUGASZ. Obturamentum. M. A. Segg-dugasz. km. Dugaszol, dugaszolja. Obturat, obstruit. S. I. Be dugaszolja. El dugaszolja. Vajda. K. É. 1. K. p. 585. DUGÁS. Occultatio, absconsio. Bé dugás. Obstructio. M. A. El dugás. Occultatio, absconsio. M. A. DUGDAL, dugdalja. Identidem occultat. Sz. D. DUGDOS, dugdossa. idem, Sz. D. Bé dugdossa. Obstipat. CM.	DUNÁBAN. In Danubio. Nagy dolog volna, ha a' Dunában nem volna víz. Fontes ipsi sitiunt (ironice). Dunában keres vizet. In mari aquam quaerit. K. V. p. 238. DUNÁN. In Danubio, per Danubium. Dunán innen. Cis Danubium. Dunán túl. Trans Danubium. Dunán mentt le. Danubio vectus. DUNÁT által uszsa. A' kutya csak kutya, ha tízszert által uszsa is a' Dunát. km.

- DUNYHA.
DUNYHA. Matta, pulvinar. M. A.
Dunyha-lepedő.
Dunyha-töltés. Tomentum. M. A.
DUNYHÁS. Habens mattam.
Dunyhás ág. Lectus matta instructus.
- DUNN.
DUNNOG. Orrából szől. Sz. D. Muginatur. PP.
Mít dunnogsz. Sz. D.
Dunnogó. Muginator. PP.
Dunnogó orrú: orrából szőlő. Sz. D.
- DUPLA.
DUPLA. Duplex. Kettős, kétféle, kétszeres. S. I.
Dupla arany. Aureus duplus.
Dupla kereszt. Crux duplicata.
Dupla szeg-fű.
Dupla tafota. Tafetum duplicatum.
Dupla viola.
DUPLÁN. Duplicato, dupliciter. A' fősvény
duplán költ, a' röst duplán jár. km.
DUPLÁZ. duplázza. Duplicat. S. I.
Meg duplázza. Conduplicat.
Dupláztatja. Curat duplicari.
- DUR.
DURÁL, durálja. Firmat, obfirmat.
Meg durálta magát. Obfirmavit se.
DURÁNCZI.
Duránczi barack. Malum durantium,
persicum duracinum. PP. M. A.
Duránczi szilva. Prunum durantium,
duracinum. PP. M. A.
DURÁND. Durandi villa. MV. Szepes Vben.
DURBONCZA.
Durbonczás.
Durbonczáskodik: makacsokodik,
makranczosokodik. Sz. D.
DURCZA. Inobedientia. PP. Contumacia,
pervicacia, renisus. S. I.
Durczáskodik. Molnár Ferencz Lelki Tárház. p.
10.
Durczás. Asper, inobediens. PP. Contumax,
pervicax. Trotzig. S. I.
Durczáskodik. Obsistit, renititur, non obedit.
Sz. D. S. I.
DURDA. Drama, abramis. Brachsen. S. I.
Durda: széles, vastag, tömött testű, p. o.
gyermek. Sz. D.
DURUNG. (Pázmány „Dorong“ pred. p. 496)
Vectis, solidior fustis
Emelő durung. Vectis.
Durungol, durungolja.
Ki durungolta. Fuste expulit.
Durungot vetettek elejbe. km. Meg aka-
dályoztatták szándékát.
DURVA. Rudis, indigestus, impexus PP.
Crassus, impolitus, incultus, barbarus. S. I.
Durvad. Parasztosodik.
El durvad: el parasztosodik, el
otrombásodik. Sz. D.
Durvaság. Asperitas, ruditas, mores inculti,
morum inhumanitas. S. I.
Durváskodik. Aspere, impolite, inculte loquitur
v. agit S. I.
Durvás. Subrudis.
Durváskodik. Faludi N. A. p. 191.
Durvít, durvítja. Asperat. Sz. D. S. I.
Durvul. Horrescit. S. I.
El durvul. Fit horridus, crudus.
- DURZ.
Durzad: borzad. Sz. D.
Durzadt. Hispidus, horridus. M. A.
Durzaszt, durzasztja.
Meg durzasztja az orrát. Tollit supercilium.
K. V. p. 512. M. A.
- DURR.
DURR. Sonus explosionis.
Dér-durr. A' vén aszszony dér-durr.
DURRAL.
Dérrel durral beszél. Pázm.
Dérrel durral adják ki a' választ. Mikes
Török Orsz. Levelek p. 424.
DURRAN. Tonat, crepat. S. I.
El durran. Detonat.
Durranás. Tonitru, bombus, sclopus, crepitus.
S. I.
Durrant, durrantja. Explodit.
El durrantja.
Ki durrantja. Explodit.
DURROG. Tonat, crepat. S. I.
Durrogat, durrogatja. Facit tonare, crepare.
Durrogatás. Crepitatio.
Durrogatós.
- DUTKA.
DUTKA. Epops. Szar-babuk, bűdös babuk.
Szara-kakota. M. A. L.
- DÚ.
DÚ.
DÚ. R. Rapina, praeda.
Dú-méh. Tolvaj méh. Hallottam 1822. Febr.
3. Egy méh-kas-kötő Kocsi embertől.
DÚD, Dúud. F. Arad Vben.
DÚL, dúlja. Depopulatur, depraedatur. M. A. it.
Fremít, vincit, superat. S.
I. Veszett Ország az, kit számaron
dúlnak. km.
Dúl-foszt. idem. M. A.
Dulnak fosztnak. km. Agunt et ferunt. M. A.
Dúl-fül. Fremít, infremít. M. A. Spirat
minas, frendet. Dúl-ful magában, mint a'
vad kan. km.
El dúlja. Depraedatur. M. A.
Föl dúlja. idem. M. A. Faludi N. A. p. 39.
Meg dúlja. idem. M. A.
Dulakodik. Luctatur, concertat. S. I.
Dulás. Depopulatio, depraeditio. M. A.
Dulás fosztás. idem.
Dulás fulás. Fremitus. M. A.
El dúlás. Depraeditio, depopulatio. M. A.
Meg dúlás. idem. M. A.
Dúló, dúlló. Depopulator, vastator, praedator.
M. A. item Adó-bé hajtó. Dúllót küldöttek
a' nyakára. Dúlló van a' házában. it.
Mintegy Szolga- bíróságot viselő Tiszt a'
Székelyeknél. Sz. D.
Dúlló. F. Trencsin Vben.
Dúlló-új falu. F. Ugyan ott.
Dúlság: rablás. Heltai M. Kron. 1. Dar. p. 314.
413.
Dulva fulva. Pázm. Pred. p. 1244.
DÚS (Dú-us.) Rapinam habens. L. alább.
Dús gazdag. Rapto partis ditatus.
DUVAD (Dú-ad.) Szoros ürege, v. hézagon ki
nyomódik, ki tolyódik. Sz.
D. Protruditur.
Ki duvad a' füst a' kéményen. Sz. D.
- Extruditur.
Ki duvad a' bodza-fának béle. Sz. D.
Duvaszt, duvasztja.
Ki duvasztja. Extrudit, extundit. Sz. D.
Duvadás. Sz. D.
- DÚCZ.
DÚCZ. Tuber. PP. Kenyér' pupja. it. Fulcrum,
fulcimentum. Duczot vetett a' gerenda
alá. Somogyi mondás.
DÚCZA. Ejus tuber.
Kenyér' dúcza. Tuber panis. PP.
DUCZOS. Pupos.
Duczos kenyér. Sz. D.
DUCZÓ. F. Nyitra Vben.
- DÚS.
DÚS. Opulentus, dives, locuples. M. A. A' dusok
nem soká uralkodnak. km.
Dús. F. Tolna Vben.
Dús aszszony. Faludi E. M. p. 238.
Dús gazdag. Epulo. Faludi N. A. p. 229.
Dús kincs. Thesaurus rapto partus.
Dús menyecske. Faludi N. A. p. 109.
DÚSA. F. Gömör Vben.
Dusány. F. Liptó Vben.
DUSKA. Poculum religiosum, haustus votivus,
hospitii cyathus. M. A. Poculum
charitatis.
Duska-ital. Magyar Orsz. Roml. p. 74.
Duskál: iddogál. Sz. D.
Duskálkodik: fennyen költ, veszteget,
részegekedik. Sz. D.
Duskálkodás. Vajda 2. K. p. 252.
Duskálkodó. Bíró Márton Micae p. 234.
Duskás. Dug. km. 2. R. p. 67. Csuzi p. 55.
Duskás élet. Vajda 2. K. p. 253.
Duskás társ. Faludi N. E. p. 9.
Duskáskodik. Compotat. Csuzi Tromb. p.
110.
Duskásság. Csuzi p. 661.
Duskát iszik. Bibit poculum charitatis. Prágai p.
793.
Duskáz: iddogál. „Vitézi, mint szokás
duskáznak egymással.” Gyöngyösi Munk.
1. Dar. p. 283.
DUSNA. Folyóka Zemplin Vben.
DUSNOK. F. Pest Vben. Sz. P. Borsod Vben.
Víz-árok Szabolcs Vben.
DÚSODIK: gazdagodik. Sz. D.
DUSSÁG. Opulentia. M. A.

DÚZ.

DÚZ. R. Tumor, tuber, protuberantia. S. I.
 DÚZ (ige), duzza.
 Föl dúzta az orrát. Sz. D.
 DUZM.
 Duzma. Flatus, spuma. M. A.
 Duzmad. Turget.
 Föl duzmad. Extumescit. M. A.
 Duzmadtt. Inflatus, tumidus. M. A.
 Föl duzmadtt. Elatus, inflatus. M. A.
 Duzmadttság. Tumiditas.
 Duzmadoz. Sz. D.
 DUZZAD. Inflatur, intumescit, ira turget, stomachatur. M. A.
 Föl duzzad. Faludi E. M. p. 78. Contumescit, effervet, effertur, excandescit. M. A.
 DUZZAN: támad, emelkedik. Kedve duzzantt.
 Föl duzzan, föl duzzant.
 Duzzant, duzzantja. Facit tumere, inflat, concitat M. A. S. I.
 DUZZASZ.
 Duzzaszkodik. idem ac: duzzad. M. A.
 Föl duzzaszkodik.
 Duzzaszt, duzzasztja. Tumefacit, inflat v. gravidat. S. I.
 Föl duzzasztja az orrat. Pázm. Kal. p. 523.

DŰ.

DŰH.

DŰH. Rabies, furor, mania. S. I.
 DŰHE. Ejus furor.
 DŰHESZT, dűheszti. Furore, rabie inficit, imbuit. S. I.
 DŰHÍT, dűhíti. idem. S. I.
 DŰHÖDik. Insanit, furore corripitur. M. A.
 Ne dűhődjél.
 Belé dűhődik, bele bősűl S. I.
 Föl dűhődik.
 Meg dűhődik. Insanit, furit, insanus fit,

furore corripitur. M. A.
 Reá dűhődik. Pázm. Pred. p. 46.
 Dűhődés. Cynanthropia, rabie correptio. S.
 I. Dűhődt. Furiosus. M. A.
 Dűhődt eb. Canis rabidus. Pázm. Kal. p. 23.
 DŰHÖS. Rabidus, rabiosus, furiosus, furibundus, vesanus. M. A.
 Dűhös forgó szél. Typhon. S. I.
 Dűhös kutya. Canis rabidus.
 Dűhös merő. Temerarius. S. I.
 Dűhös szél. Turbo. Orkan. S. I.
 Dűhösen. Rabide, furiose, furenter. M. A.
 Dűhőst, dűhősi. Furiosum facit. S. I. In furiam agit.
 Meg dűhősi. Furiat. M. A.
 Dűhősködik. Vesanit, furit. M. A.
 Dűhősködés. Káldi 2. Machab. 4. 4.
 Dűhősködő.
 Dűhősödik.
 Meg dűhősödik: meg dűhődik. M. A.
 Dűhőség. Furor, rabies. M. A.
 Dűhősül. In furiam agit.
 Meg dűhősül. Pázm. Pred. p. 52. M. A.
 DŰHÖSZik. Furit.
 Meg dűhőszi. Zvonárics 1. R. p. 579. In rabiem agit.
 DŰHŰL. Idem.
 Meg dűhül. Pázm. Kal. p. 500.
 Dűhült. Furiosus. M. A.
 Meg dűhültt harag. Pázm. X. Bizonyos. p. 1.

DŰL.

DŰL. Ruit, cadit, labitur. Hoszszú zsák könnyen dűl, kurta föl fordúl. km.
 L. bővebben Dől.
 Alá dűl. Delabitur, decidit.
 Bé dűl. Csuzi. Tromb. p. 279.
 Dugába dűl. Dugába dűltt, mint az Iványi ember' kutyája. km.
 El dűl. A' nagy fák soká nyólnek, de hamar el dűlnek. km.
 Föl dűl. Invertitur.

Ki dűl. Excidit.
 Le dűl. Decidit. A' le dűltt fát még a' gyermek is kopácsolja. km.
 Meg dűl. Procidit.
 Meg dűli. Incumbit. Meg dűlik a' tengert a' kemény szelek. " Faludi. E. M. p. 202.
 Reá dűl. Adlabitur.
 Őszve dűl. Corruit, collabitur. S. I.
 Viszsa dűl. Relabitur, residet. S. I.
 DŰLED, DŰLLED. Extumescit, protuberat. M. A. Ruit, collabitur. S. I.
 Dűledez. Incipit hinc et inde ruere. Pázm. Pred. p. 1205.
 Dűledék. Rudus, ruina.
 Dűlledtt. Turgidus. M. A.
 Ki dűlledtt homlokú. Cilo. S. I.
 DŰLESZKEDik, DŰLLESZKEDik. Se acclinat.
 Dűleszt, dűleszt. Facit acclinare.
 Meg dűleszt. Protendit, inflat, protuberare facit. M. A.
 DŰLÉS. Prolapsio.
 Föl dűlés. Inversio.
 DŰLŐ, DŰLLŐ. Ruens v. jugerum.
 Dűllő föld. Jugerum.
 Dűllöz, dűllőzi. A' szántó föld' végeit föl szántja, hogy bizonyosabb határa legyen, és a' le tiprás akadályoztassék.
 Föl dűllőzi a' földet.
 DŰLTT. Deciduus, prociduus.
 Dűltt gabona. Segetes prociduae. Rohadtt szőlő, dűltt gabona, tavali asztag, nem szerez szükségét. km.

M u t a t ó

(E-ésÉ-ből)

E.

Eb, ebe, ebeczk, ebed, ebell, ebes, ebész, ebhendi, ebség, ebül.	ELLIK, ellet, ellés, ellő.	ERSZÉNY.
EBÉD, ebédezik, ebédlik, ebédött.	ELME, elmebéli, elméjű, elmél, elmés, elmétlen.	ERTÉNY.
ECZET, eczetes.	EM, eme, emel, emes, emészt, eming, emle, emleget, emlékezik, emlél, emlét, emli, emő, emse.	ESik, esdik, esedezik, esedék, esendő, esemény, esenkedik, eset, esés, eskél, eslétes, eső, est, estődön, esve.
ECS, ecsed, ecseg, ecsell, ecset, ecsér, ecsény, ecsk.	EM, emez, emint, emigy, emillyen, eminnen, emitt, emütt.	ESK, esküdik, esküetlen, esküszik, esküvés, esküvő.
ED, edde, edeles, edelény, ederic, edény, edve, edzik.	EMBER, embere, emberi, emberkedik, emberli, embernyi, emberség, embertelen, emberül.	ESKÜLLŐ.
EG, ege, egecs, egen, eger.	EN, encz, enes, end, enes, eng.	ESME, esmég, esmér, esmét.
EGÉR, egércse, egeres, egerész, egérke, egérlő.	ENDRE, endréd, endrőcz, endrőd.	ESPERES, esperest.
EGÉSZ, egészedik, egészen, egészít, egészség.	ENY, enye, enyeget, enykes, enyel, nyett, nyez, nyezd, nyészik, nyhes, nyhít, nyhódik, nyhül, nyi, nyiczke.	ESPÉLY.
EGY, egybe, egved, egvel, egyen, egyetem, egyéb, egygyes, egygyez, egygyik, egyre, egység, egyszer, egygyü, egyvel.	ENYV, envves, envvez.	ESTRÁNG.
EGYED.	EP, epe, eped, epekedik, epeszt, eplény, epöly.	ESZik, eddegel, ehetik, etet, evés, evő.
EGYEM.	EPER, eperjes, epres, eprez.	ESZÉK.
EGYHÁZ, egyháza, egyházas, egyházi.	ERADONY.	ESZKÁBA, eszkábáz.
EGYIPTOM.	ERCSÉNY.	ESZKÖZ, eszköze, eszközi, eszközöl.
EH, ehe.	ERDŐ, erdei, erdély, erdő, erdő, erdő, erdő, erdőség.	ESZTENA.
EH, eha.	ERE.	ESZT, esztendő, esztelnek, eszten, esztény.
EJ, ejnye.	EREK, erkély.	ESZTER.
EJT, ejteget, ejtel, ejtemény, ejtés, ejtett, ejthet, ejtő.	EREKLYE.	ESZTERGÁR, esztergárol, esztergáros.
EK, eke, ekecs, ekel.	ERETNEK, eretnekez, eretnekség.	ESZTERGOM, esztergomi.
EL, eldődí, elecske, elegy, elenk, elep, eles, eleszteb, eleve, elé, elég, elig, ellen, elő, első, elve, elvegy.	ERKÖLCS, erkölcsi, erkölcsös, erkölcstelen, erkölcsű.	ESZTERHA, eszterház.
ELEDEL, eledele.	ERNY, ernyed, ernyő.	ESZTREGNYE.
ELEFÁNT, elefánti.	ERŐ, ereje, erőlködik, erőltet, erős, erőtlen.	ESZTRENY.
ELEK, elekes.	ERR, erreg.	ESZTRENGA.
ELEVEN, elevend, elevenedik, elevenen, eleveneszik, elevenít, elevenkedik, elevenység, elevenül.	ERSÉBET.	ET, eted, etel, etes.

Summa 77.

É.

Ébán.	ÉJ, éjeledik, éjell, éjellik, éji, éjig, éjjel, éjt, éjten.	ÉR (ige), érd, érez, érént, érés, érkezik, érlel, ért, értet.
ÉBER, ébred, ébreget, ébren, ébreszt, ébrékeny, ébrül.	ÉK, éke, ékes, ékez, ékít, ékség, éktelen.	ÉRik, érett, érés, érlel, érő, értt.
Écs, écsi.	ÉL (név), éle, éles, életlen, éllel, élű.	ÉRCZ, érczes, érczi.
ÉD, édeleg, édelkedik, éden, édes.	ÉL (ige), éldegel, éled, élelem, élem, élemény, eleség, éleszt, élet, élés, eleven, élő, élten, éltes, éltig.	ÉRCZE.
ÉG (név), égbe, ege, égi, egű.	ÉMik, émely, émett.	ÉRSEK, érseki, érsekség.
ÉG (ige), égdegel, éget, égett, égemény, égévény, égés, égő, égten.	ÉN, énes, engem, énként, ennen, enyim,	ÉRT (rag-szó), érte, érette.
ÉH, éhen, éhes, éhezik, éhhel, éhom, éhség, éhül.	ÉNEK, éneke, énekel, énekes, éneki, éneket.	ÉS.
	ÉP, épen, épít, éppen, éppé, épség, éptelen, épül.	ÉSZ, eszbéli, esze, eszel, eszes, eszény, észí, eszméll, észre, esztelen, eszű.
	ÉR (név), érd, ere, ered, eregel, ereget, erény, eres, eresz, érk, erő.	ÉT, étek, étel, étít, étlen, étő.

Summa 29.

E. Eb-harapás. Morsus canis.

E.

E.

E. Kérdő szó. An, anne, nec ne, num, utrum. S. I.
Akarsz e? Visne.
Ki jut e? Obtingetne cuivis.
Tudsz e magyarul? Scisne Hungarice.
Van e? Habeturne.
Úgy e? Siccine.

E'.

E' loco: EZ. S. I.

EB.

EB. Canis. M. A. Eb, a' ki nem barát. km.
Eb adta, eb adtáz. Blasphemata, maledicit. S. I.
I. Őszve eb adtázta.
Eb' agja. Kis gyermekek' nyavalyájok.
Comedones. PP. Nagy ehetőség. Sz.
D. Ezen nyavalyát okozza a' bőr alatt termő szőr-féreg. Lásd. Házi Orvosságok. Vácson 1821. p. 45.
Eb' anyja. Eb' anyja' terhe. km.
Eb-apa. Eb-apának kutya fia. km.
Eb' ágyából esett. km.
Eb-bőrben öltözni. Leonis exuvium induere. K. V. p. 169.
Eb -csillag. Syrius, canicula, canis erigoneius. S. I. Sz. D.
Eb-csont bé heged. km.
Eb-dal. Majd föl fujja az ebek' dalját. km.
Eb-ebéd. Prandium caninum. A' hol bor nincs. Pázm. Pred. p. 389.
Eb-el-adóban hagyta. km.
Eb-ellette. Catulus. Vajda 2. K. p. 255.
Eb-erkölcsű. Cynicus, cynaedus. S. I.
Eb-élet. Katonának szép a' neve, eb az élete. km.
Eb-fa. Rhamnus frangula. S. I. alii
Eb-se-fa.
Eb-fajt. Genus caninum, ortus de scorto.
Eb-fejü. Cynocephalus v. simia inuus. S. I.

Eb-fogak. Dentes canini. S. I.
Eb-fű. Triticum repens. Hundsgas. Kutya-pörje. S. I.
Eb-gallér. Collare caninum. Örv. S. I.
Eb-gondolat. — Késő bánat, eb-gondolat. km.
Eb-hal. Piscis capitosus, mugil. M. A. PP.
Squallus. Hayfisch. S. I.
Eb-halállal veszszen el. km.

Eb-harmicxad. Sors adversa. Az ebek' harmicxadjára huzzák. km.
Eb-hájjal kenték az al-felét: hamis, csintalan.
Eb' hátán meg fordúlt. km.
Eb-helye, mi nem én dolgom. Multum valeat, non est meum negotium. M. A.
Eb hiszi, eb hidje. Credat judaeus apella. S. I.
Eb-ijesztő péntek. Feria sexta proxima post Dominicam Paschatis.
Eb-kapor. Parthenium, cauta, cotula foetida, accipitrina. M. A. CM. Szapora, mint az eb-kapor. km.
Eb-káposzta. Cynocrambe, mercurialis. S. I.
Eb-kenyér, korpa-kenyér. Canicae. S. I.
Eb-kérdi. Dug. km. 1. R. p. 62.
Eb-kígyó. Boa canina. Hundskopf. S. I.
Eb-konyhára szorított. km.
Eb-kölyök. Canicula. M. A. Ez is a' mi ebünk' kölyke. km.
Eb-lábon jár. km.
Eb-lánczot kötöttek egymás között. Dug. km. 1. R. p. 70.
Eb-légy. Cynips, cyniphis, cynomya. M. A.
Eb-majom. Simia inuus. S. I.
Eb-marásra kutya-szór. km. Sz. D.
Eb-nyelv. Cynoglossa, cynoglossum. M. A.
Eb-nyelvű fű. Idem. PP.
Eb-orcza. Os impudens. Meg nem pirúlt eb-orczája. Pázm. Kal. p. 397.
Eb-orczával. Impudenter. Pázm. Kal. p. 255.
Eb-peszér. Canarius famulus. Vajda 2. K. p. 248.
Eb-rózsa, vad rózsa. Cynosbaton, rosa canina sylvestris. Csipke-bokor. S. I.
Eb-rudon vetni ki. Expellere furcillis. M. A.
Eb' segge. Csavarog, mint a' savó az eb' seggében. km.
Eb-szar. Fogadatlan prókátornak eb-szar a' fizetése. km.
Eb-szokás. Mos caninus.
Eb-szívü. Nebulo, homo nequam. S. I.
Eb-szolga. — Kutya-gazda, eb-szolga. km.
Eb-szomorúság — Aszszony-sírásnak, eb-szomorúságnak ritkán lehet hinni. km.
Eb-szóló. Solanum, solatrum. M. A.
Eb-szőny. Sz. P. Esztergom Vben.
Eb-tartó pajta. Cynodochium. PP.

Eb-téj. Esula. M. A. Herba lactaria. PP. Tithymalus. CM.

Eb-tövis. Rhamnus, rhamnus solutivus. M. A.
Eb-tulok. Elő-hegy Vas Vben.
Eb-ugatás. Latratus. M. A. Eb ugatás nem hallik menybe. km. Bruta fulmina.

Eb' ura kurta. km. Dictatorem non agnosco.

Eb-vám. Sors adversa. S. I.

Eb-vár. Telek Fejér Vben.

Eb vigye. km. Nem bánom, nem gondolok véle, bizvást. S. I.

Eb-ütés. Vagyon módja benne, mint Antalnak az eb-ütésben. km.

* Agg eb. Canis vetulus. Agg ebnek, öreg szolgának egy a' fizetése. km.

Bagzó ebnek sok lyukja vagyon. km.

Beledi eb. Ollyan nagy a' feje, mint a' Beledi ebnek. km.

Fanos ebnek gubás eb a' társa. km.

Félénk eb. Többet ugat a' félénk eb. km.

Fogas ebnek való a' csont-rágás. km.

Gyévér-eb. Species canum venaticorum. S. I.
Idegen eb. A' ki idegen ebnek hány kenyeret, nem veszi jutalmát. km.

Jó eb. A' jó ebet nem ütik agyon egy turóért. km.

Juhász ebek' nevei:

Bodri.
Borzas.
Bundás.
Dervet.
Duna.
Fari.
Farkas.
Kormos.
Maros.
Medve.
Mocskos.
Ordas.
Piszkos.
Sajó.
Szamos.
Tisza.
Torzas.
Vidra.
Vigyáz.

L. Sándor, Sokféle 12 Darab. p. 250.

Maró eb. Alattomban maró eb. km.

Nyalakodó eb. km.

Sánta eb. Meszsze Buda sánta ebnek. km.

Vak eb, a' ki a' rostán által nem lát. km.

- Vadász-ebek' nevei:
 Betyár.
 Csonka.
 Dobos.
 Dudás.
 Gyöngyös.
 Kurta.
 Kürtös.
 Lantos.
 Sipos.
 Szálkás.
 Tisza.
 Tüske.
 Vitéz.
 L. Sándor, Sokféle 12 Darab. p. 249.
 Vén eb. A' vén eb-ugatásra méltó ki tekénteni. km.
 EBDEL. Cum cane. Tégy jót ebbel, végtére rád mordul. km.
 EBBÜL. Ex cane. Nem leszsz az ebbül szalonna. km.
 EBDE. Sz. P. Somogy Vben.
 EBECZK. F. Nógrád Vben.
 EBE. Ejus canis. Esopus' ebe, két ház' ebe, kalmár' ebe, kunok' ebe. kmm.
 EBED. F. Esztergom Vben.
 Ebedecz. F. Bars Vben.
 EBELL, ebelli. Propudiose facit, se gerit. Meg ebellette magát.
 Ebelkedik: kutyáldokik. Sz. D.
 EBEN heába. km.
 Eben gubát cserélt. km.
 EBER.
 Ebergény. F. Szala Vben.
 Ebergócz. F. Soprony Vben.
 EBES. Canifer, canibus abundans.
 Ebes. Sz. P. Tolna Vben.
 Ebes csárda. Telek Tolna Vben.
 Ebes' falva. E. Sz. KV. Küküllő Vben.
 Ebestől macskástól oda lett. Dug. km. 1. R. p. 57.
 EBESZ. Peczer. Canarius famulus. PP.
 Gyöngyösi 2. D. p. 369.
 Ebészkedik. Curandis canibus occupatur. Sz. D.
 EBHENDI: semmire való. Dug. km. 1. R. p. 49.
 EBI. Caninus. M. A.
 Ebi borz. Taxus, melis. S. I.
 Ebi hal. Ranula larvata.
 Ebi napok. Caniculares dies. Sz. D.
 Ebi török. Exosa aliqua species turcarum.
 EBNEK mondják, eb a' farkának, farka azt mondja, eb mennyen. Dug. km. 2. R. p. 222.
 EBSÉG. Canem esse, mos caninus. M. A.
 EBÜL. Canine, instar canis. M. A.
 Ebül gyúltt, ebül költt. Male parta, male dilapsa. S. I.
 Ebül gyűjtött marhának ebül kell el vészni. Idem. M. A.
 EBÉD.
 EBÉD. Prandium. M. A. Hol az ebéd, ott a' vacsora. km.
 Ebéd alatt. Sub prandio.
 Ebéd' ára. Pretium prandii, symbola. PP.
 Ebéd előtt. Ante prandium.
 Ebéd előtti. Quod ante prandium est.
 Ebéd fölött. Tempore prandii.
 Ebéd fölötti beszéd. Sermo tempore prandii.
 Ebéd-hordó.
 Ebéd-hordó kosár. S. I.
 Ebéd-kor. Sub prandio, tempore prandii.
 Ebéd-látó hegy. Hegy Fejér Vben, Czece mellett.
 Ebéd-leső. Parasitus. S. I.
 Ebéd-szoba. Triclinium, refectorium. S. I.
 Ebéd-tájban. Circa prandium.
 Ebéd után. A prandio, post prandium, pomeridie. M. A.
 Ebéd utáni. Pomeridianus. M. A.
 Ebéd-véka. Prandium missile, portatile. S. I.
 Ebéd-vékát fején vivő. Canephora. PP.
 * Barátságos ebéd. Prandium familiare.
 Eb-ebéd. Prandium sine vino.
 Katonás ebéd. Prandium militare.
 Kenyér-ebéd-tájban: kenyerezéskor.
 Méh tartás. Vác. 1821. p. 41.
 Korán való ebéd. Maturius prandium.
 Nagy ebédet adott.
 Szántó-ebéd. Prandium circa 9-nam matutinam. Mert a' szántók kilencz óra tájban szoktak ki eresztetni, és etetni. Consonat huic. Ihász-dél. Quod vide.
 Szántó-ebédkor. Margit' élete. p. 336.
 EBÉDEN van. Prandet.
 EBÉDET eszik. Prandet.
 EBÉDEZik. idem.
 EBÉDI. Pransorius. M. A.
 Ebédi beszélgetések. Colloquia mensalia.
 Ebédi jó lakás. Pázm. Pred. p. 437.
 EBÉDJE. Ejus Prandium.
 EBÉDLik. Prandet. M. A. VM. p. 175.
 Ebédletlen. Impransus. M. A.
 Ebédlő. Pransor. M. A.
 Ebédlő ház. Pázm. Pred. p. 248.
 Ebédlő hely. Triclinium. CM.
 Ebédlő palota. Triclinium. M. A.
 Ebédlő szoba. Idem.
 Ebédlő társ. Compransor. M. A.
 Ebédlett. Pransus. M. A.
 EBÉDNÉL találta. Invenit eum prandentem.
 EBÉDÖTT. Tempore prandii. Ebédkor. Marg. Élete. p. 60.
 EBÉDRE hivatalos. Ad prandium invitatus.
 Ebédre mentt. Pransum ivit.
 Ebédre várta. Exspectavit cum ad prandium.
 EBÉDRŐL jött. Venit a prandio.
 Ebédről hivatta ki. Prandentem eum curavit evocari.
 ECZET.
 ECZET. Acetum. M. A. Jó borból jó eczet léssen. km.
 Eczet' ágya. Nidus aceti. S. I.
 Eczet-áros. Acetarius. M. A.
 Eczet-csinálás. A' borból eczetet csinálni könnyű. km.
 Eczet-kóro. Baculus pastoris. M. A.
 Eczet-örlés. Tokoracson eczetet örlenek. km.
 Eczet-víz. Oxycratum. S. I.
 * Bodza-virág-eczet. Sambuci acetum. S. K.
 Bor-eczet. Acetum e vino. S. K.
 Gyümölcs-eczet. Acetum e fructibus.
 Levendula-eczet. Lavandulae acetum. S. K.
 Málna-eczet. Rubi idaei acetum. S. K.
 Oláh-eczet. Erős mint az oláh eczet. km.
 Pipacs-eczet. Papaveris erratici acetum. S. K.
 Rózsa-eczet. Acetum rosarum.
 Sör-eczet. Acetum e cerevisia. S. K.
 Tárkony-eczet. Pyrethri acetum. S. K.
 ECZETES. Acetosus. M. A.
 Eczetes általag. Buticula acetaria. PP.
 Eczetes bor. Vinum acetosum.
 Eczetes hordó. Vas aceti.
 Eczetes korsó meg találta dugóját. km.
 Eczetes lé. Acetarium, jus acetosum. PP.
 Eczetes lőre. Posca. M. A.
 Eczetes üveg. Lagena vitrea acetaria.
 Eczetesedik. Acescit. S. I.
 El eczetesedik.
 Meg eczetesedik. Acescit. PP. Meg eczetesedik a' bor. Vinum acescit. PP.
 Eczetez, eczetezi. Aceto perfundit. S. I.
 Meg eczetezi. idem.
 Eczetesít, eczetesíti. Facit acetosum.
 Meg eczetesíti. Pázm. Pred. p. 839.
 Eczetesül. Vertitur in acetum.
 Meg eczetesül. Acescit. M. A.
 ECS.
 ECS.
 Ecs-ér. Major Borsod Vben. Elő-hegy Szala Vben.
 ECSED. MV. Szatmár Vben. FF. Heves és Nógrád Vben.
 ECSEG. F. Nógrád Vben. Sz. P. Heves Vben.
 ECSELL, ecseili. Pectit. M. A.
 Meg ecseili. Vajda K. É. 1. K. p. 567.
 Ecselletlen. Impexus. M. A. CM.
 Ecsellet. Pexus. M. A.
 Ecsellet haj. Coma. CM.
 Ecsellő. Pectens. Sz. D.
 Ecsellő. E. F. alsó Fejér Vben.
 Ecselteti.
 Meg ecseletet mind fejét, mind szakállát.
 Heltai Kron. 2. D. p. 248.
 ECSEK. F. Pest Vben. Sz. P. Csongrád Vben.
 ECSET. Setaceum, pecten. M. A.
 Füstő ecset. Penicillus. Pázm. Pred. p. 712.
 Meszelő ecset. Sz. D. Setaceum inal-batorium.
 Serte-ecset. Setaceum. M. A. p. 868. in Lat.
 Ecsettel ecseili. Scopula pectit. PP.
 ECSÉNY. F. Somogy Vben.
 Ecska. F. **Torontál Vben.**
 Ecskend. Sz. P. Pest Vben.
 ED.
 ED.
 EDDE aliis Ebde. Sz. P. Somogy Vben.
 EDELES. Sz. P. Békés Vben.
 EDELÉNY. MV. Borsod Vben.

- EDERICUS.
Balaton-Ederics. FF. Szala Vben.
Pusztá-Ederics.
- EDÉNY. Vas. M. A.
Edény-csináló. Vascularius. M. A.
Edény-foltozó Tót.
Edény' füle. Ansa. S. I.
Edény' szája. Orificium. S. I.
Edény-vásár. Nundinae vasorum fictilium.
* Arany-edény. Vas aureum. Nem kell az arany-edényt a' pad alá vetni. km.
- Czin-edény. Vas stanneum.
Cserép-edény. Vas fictile.
Ezüst-edény. Vas argenteum. S. K.
Éjjeli edény. Matula. S. K.
Fejő edény. Multra. NC. p. 315.
Húgyzó edény. Matula. NC. p. 315.
Kő-edény. Vas lapideum.
Mázos edény. Vas fictile lutatum.
Olajos edény. Olearia lagena. S. K.
Őn-edény. Vas plumbeum. S. K.
Porcellán-edény. Vas fictile sinicum. S. K.
Réz-edény. Vas cupreum.
Szűrő edény. Colum. colatorium. S. K.
Üveg-edény. Vas vitreum. S. K.
Vas-edény. Vas ferreum. S. K.
Vizellő edény. Matula. S. K.
- Edényke. Vasculum.
EDVE. F. Soprony Vben.
EDZI. Ferrum indurat. PP. Aczélozza. Sz. D.
Meg edzi (meg aczélozza). Chalybem solidat, indurat. PP.
Edzett. Induratus.
Meg edzett lelki isméréti. Sz. D.
Conscientiae induratae.
- Edző. Indurans.
Edző víz. Aqua ferraria.
Edződik. Chalybescit, durescit, induratur. S. I. Himfi 1. R. p. 130.
- EDDIG.
EDDIG. Hactenus, adhuc. M. A. L. EZ
- EG.
EG. Eg-bél. MV. Nyitra Vben.
EGE. Sz. P. Békes Vben.
EGECS.
Egecse. Sz. P. Pest Vben.
EGEG. F. Hont Vben.
EGEH. aliis EGEK. E. F. Udvarhely Székében.
EGEN.
Egen' földje. F. Szala Vben.
EGER. Alnus.
Eger. Agria, urbs Hungariae. M. A.
Eger. FF. Nyitra és Szala Vben.
Eger' alja. F. Veszprém Vben.
Eger-ág. F. Baranya Vben.
Eger-bögy. E. MV. Torda Vben. FF.
Kolos Vben. és Medgyes Székében.
Eger-fa. Alnus. M. A.
Eger-ház. E. F. közép Szolnok Vben.
Eger-hegy. E. F. ugyan ott.
Eger-patak. E. FF. Háromszék Székében.
Eger-szeg. MV. Szala Vben. FF. Baranya, Nyitra, Torna és Vas Vben. és E. F. Maros Székében.
Eger-vár. MV. Vas Vben.
- Eger' víze. Patak Heves és Borsod Vben.
Eger' völgye. F. Vas Vben.
Egregy. FF. Baranya és Szala Vben. E. FF.
Doboka Vben. E. folyó víz Hunyad Vben.
Egres. Alnetum. it. Baccae grossulariae. Stachelbeere. S. I. Szőlőt várt, egrest szedett. Isai. 5. v. 4. Pázm. Pred. p. 557.
Egres. t. h. n. Arad, Baranya, Borsod, Fejér, Torontál, Zemplin, Somogy és Tolna Vben. E. FF. belső Szolnok és Torda Vben.
Egres-lé. Omphacion. NC. p. 307. M. A. L.
Egres-lével való főzés. Omphacismos. NC. p. 307.
Egres-patak. E. F. közép Szolnok Vben.
Egres-tő. E. F. Küküllő Vben.
Egresd. F. Trencsin Vben.
Egreske. F. Bereg Vben.
Egri. Agriensis. it. F. Szathmár Vben.
Egri bor. Vinum Agriense.
Egri név. Nomen illustre, celebratum a fortitudine. Föl ütötte az Egri nevet. km. L. Szirmai Parab. p. 38.
- EGÉR.
EGÉR. Mus. M. A. Item morbus certus equorum. S. I.
Egér-csöcs. Sedum minus. S. I.
Egér-fark. Cauda muris. M. A.
Egér-farkú fű. Millefolium.
Egér-fogó. Muscipula, decipula. M. A. CM.
Egér-fogó kelepce. Pázm. Kal. p. 9.
Egér-fül. Auricula muris. M. A.
Egér-lyuk. Egér nem fér lyukjába, 's tökököt kőt farkára. km.
Egér-kő. egér-etető, egér-maszlag. Arsenicum. S. I.
Egér-méreg. Idem.
Egér-pinty. Fringilla spinus. Csizige. S. I.
Egér-rágtá szuszék. Prágai p. 829.
Egér-szar. Muscerda. M. A.
Egér-szórú. Murinus. S. I.
Egér-tövis. Acaron. M. A.
* Erdei egér. Mus sylvestris. NC. p. 139.
Fejér egér. Mus ponticus. NC. p. 139.
Házi egér. Mus domesticus. S. K.
Kis egér kis csapással is oda van. Dug. km. 2. R. p. 94.
Mezei egér. Mus rusticus, agrestis. S. K.
Szárnyas egér. Vespertilio. S. K.
Városi egér. Mus urbanus.
EGÉRCSE. Musculus. S. I.
Egércsél. Egércsél a' marha, midőn ágak után jár, kapdos. Sz. D.
EGERE. Mus ejus. Meg mozdult az egere, EGERES. Muribus abundans.
Egeresedik.
Meg egeresedett a' lovam. S. I. Meg in-pókosodott.
EGERÉSZ (név) Muriceps, mures captans. M. A. it. Falco buteo. Mausefalk. S. I.
EGERÉSZ (íge). Mures capit. v. alattom- ban keresgél. Sz. D. Más erszénnye körül egerész. Faludi N. E. p. 45. T. É. p. 298.
El egerész. Mures capiendo tempus terit.
Egerészget. Capiendis muribus vacat.
Egerésző. Captor murium. Faludi N. E. p. 195.
Egerésző szemek. Sz. D.
- EGÉRI. Murinus. M. A.
EGÉRKE. Musculus. S. I.
EGÉRLŐ.
Egérő szemek. Csuzi Zsigmond. p. 6. 64.
- EGÉSZ.
EGÉSZ. Integer, totus. M. A. R. Sanus, valens, incolumis. S. I.
Egész áldozat. Holocaustum. M. A.
Egész éjjel. Tota nocte.
Egész fegyveres. Clibanarius, cataphractus. S. I.
Egész helyes. Integrae sessionis colonus.
Egész nap. Tota die.
Egész napi. Perdius. S. I.
Egész ördög. Alter Hercules.
Egész selyem. Holosericum. S. I.
Egész selymes. Holosericus. S. I.
EGÉSZEDIK. Integratur. Sz. D. Integrascit. M. A. L.
EGÉSZEN. Integre. M. A. Totaliter, plene, funditus. S. I.
Egészen oda van. Ex integro male valet.
Egészen semmire mentt. Totaliter ad nihilum redactus est.
Egészen el égett. Funditus exarsit.
EGÉSZÍT, egészíti. Integrat. M. A.
EGÉSZLEN. Integre. M. A.
EGÉSZSÉG. Sanitas, incolumitas, salus, salubritas, integritas. M. A. Kelletlen ott a' kincs, a' hol egészség nincs. km.
Egészség' fenn-tartása. Conservatio sanitatis.
Egészsége. Ejus sanitas. Kinek elesége, szűkőn bora, 's söre, annak van egészsége. Mater sanitatis indigentia.
Egészséges. Sanus, salubris, salvus, salutaris, sospes, vegetus, incolumis, columis. M. A.
Egészséges, mint a' makk. km.
Három dolog egészséges: eleget nem enni, munkátul nem futni, és nem bujálkodni.
Tria saluberrima: vesci citra saturitatem, non refugere laborem, naturae semen conservare. M. A.
Egészségesen. Salubriter. M. A.
Egészségesül. Convalescit.
Meg egészségesül. Reddatur valetudini.
Egészséggel. Ave, salve. M. A.
Egészségre válják. Sit saluti.
Egészségtelen. Insalubris. M. A.
Egészségtelenkedik. Aegrotat, minus valet. S. I.
Egészségtelenség. Invaletudo, invalentia. M. A.
Egészségtelenül. Insalubris fit, redditur. EGY.
- EGY, EGYGY. Unus. M. A. Egygy, meg érett a' megygy. km.
Egygy akarat. Communis consensus, unanimitas. PP.
Egygy akaratul azt végezték. Communi consensus, unanimiter hoc decreverunt.
Egygy akaratú. Unanimis. M. A.
Egygy arány. Aequilibrium, scopus, meta. L. bővebben ARÁNY.
Egygy az. Hoc unum, idem. Akár eb, akár kutya, egygy az. km.
Egygy álló esztendeig. Uno integro anno.
Egygy álló helyben. Stans pede in uno. PP.

- Egygy átaljában. Directe. PP.
 Egygy árkos papiros. Philyra, scapus. PP.
 Egygy bakot nyúz. km. Eandem crambem recoquit.
 Egy bokor. Par, compar, manipulus. M. A.
 Egy bordában szótt. km.
 Egy csárdában két dudás meg nem fér. km.
 Egy edényből másba tölni. Tvensvasare.
 Egy egy.
 Egy egy pénzt vet minden főre. Numum in capita indicit. PP.
 Egygy eleint, egygy eleinten. Statim initio. S. I.
 Egygy előbe. Prima vice, primario. M. A.
 Egygy előre, egygy először, egygy elsőben.
 Primum, primo, initio. S. I.
 Egygy először. Statim initio. Thelegdi Hom. 1. R. p. 418.
 Egygy elsőben. Tasi Gáspár. p. 75.
 Egygy esztendő. Anniculus. M. A.
 Egygy értelem. Unanimitas, consensus. PP.
 Egygy értelmű. Unanimis, consentiens. S. I.
 Egy fa nem erdő. km.
 Egy fára üttetett. km.
 Egy fajból való. Congener. M. A.
 Egy faj. idem. S. I.
 Egy falat. Buccella. PP.
 Egy felé. Ad unam partem. S. I.
 Egy felől. Ab una parte.
 Egy féle. Par, similis, consimilis, aequalis, v. simplex, v. unius generis, unius modi. S. I.
 Egy féle képpen, egy képpen. Simili ter, aequaliter. S. I.
 Egy főcske nem szerez nyárt. km.
 Egy forma. Uniformis. S. I.
 Egy formán. Uniformiter, similiter. S. I.
 Egy forradás. Una ebullitio. PP.
 Egy futamatnyi. S. I.
 Egy futással. Contento cursu. PP.
 Egy gyékényen évről. km.
 Egy hajóban eveznek. km.
 Egy hajszálig. Penitus, funditus, totaliter.
 Egy hajszálon lógg. km.
 Egy hamis pénz százat emészt. km.
 Egy hangú. Monotonus. S. I.
 Egy hangúság. Monotonia. S. I.
 Egy hasiak. Uterini. S. I.
 Egy ház. L. alább EGYHÁZ.
 Egy híján. Uno minus.
 Egy hitű. Eadem sacra sequens. S. I.
 Egy hörpöt sem ittam. km.
 Egy húron pendül. km.
 Egy húzomban. Uno tractu, non interrupte, sine cessatione. S. I. Sz. D.
 Egy ideig, egy ideiglen. Aliquamdiu, diutile. M. A.
 Egygy idejű, egygy idő. Coetaneus, coaevus, aequaevus. M. A.
 Egy Istenem, egy lelkem. Formula graviter asseverandi.
 Egy ízben. Semel, una vice. S. I.
 Egy kerekű talyiga. Unirotum. S. I.
 Egy kezű. Unimanus. S. I.
 Egy kevéssé. Aliquantisper. M. A.
 Egy kérget rág. km.
 Egy kézre dolgozik.
 Egy ki. Aliquis, quidam. S. I.
 Egykor. Quondam, quandoque, aliquando. M. A.
 Egykorba. idem. M. A.
 Egykoron. idem. M. A.
 Egy korácsú. R. Coaevus, coetaneus. Komj.
 Egykori. Certus, quidam, aliquis. S. I.
 Egykor immár. Jam tandem, tandem aliquando. S. I.
 Egy korú. Coaevus, coetaneus. S. I.
 Egy könyv papiros. Chartae scapus minor. PP.
 Egy követ fujnak. km.
 Egy köz-arányú. Parallela. Molnár Fizika.
 Egy lantot penget. km.
 Egy lábíg el vesztek. km.
 Egy lábú. Unipedius. S. I.
 Egy levél papiros. Scheda, folium. PP.
 Egy lélekzés hevet, 's hideget nem vehet. km.
 Egy lépés. Passus, gradus, gressus. M. A.
 Egy lövésnyi. Jactum sclopeti non superans. S. I.
 Egy malomban őrlenek. km.
 Egy maroknyi. Manipularis. S. I.
 Egy más. Alter et alter. M. A. it. Supellex, vasa, reculae domesticae. S. I. Recula mixta, utensilium congeries. M. A.
 Egy másért kezesek. Consponsi, fide mutua obligati. PP.
 Egy másért szakadó szivek. Faludi E. M. p. 239.
 Egy más' gubáját vonják. km.
 Egy más-gyűlölés. Odium mutuum, reciprocum. S. I.
 Egy más' kezére adják. km.
 Egy más között. Inter se.
 Egy másra nézni. Inter se aspicere. PP.
 Egy másra törés. Mutua aemulatio, v. reciproca malitia. S. I.
 Egy mással. Mutuo, invicem, secum; inter se. S. I.
 Egy más-szeretet. Dilectio mutua. M. A.
 Egy mást. Se invicem. M. A.
 Egy mást éri. Se mutuo contingunt. PP.
 Egy mást éri. Contiguus. S. I.
 Egy mást értés. Mutua cointelligentia, v. commercium v. collusio. S. I.
 Egy mást köszöntés. Consalutatio. M. A.
 Egy más után. Alternate, alternatim. M. A. it. Continuatum, ordine v. incessanter, non interrupto ordine. S. I.
 Egy más után folyva. Cohaerenter, incessanter, sine intermissione. S. I.
 Egy más után való. Alternus. M. A.
 Egy mást üldözés. Mutua persecutio. S. I.
 Egy mást üző könyörgés. Faludi E. M. p. 239.
 Egy mázsányi. Centenarium ponderans. S. I.
 Egy monyú. Monocolos. S. I.
 Egy módú. Unius modi. M. A.
 Egy nap nem a' világ. km.
 *Egy nap élő. Ephemera. Uferas. S. I.
 Egy napi. Ephemerus, unius diei. S. I.
 Egy napi hideg. Febres epheme: ae. S. I.
 Egy napi járás. Iter diurnum, unius diei. PP.
 Egy napi járó föld. Distantia unius diei. S. I.
 Egy napi szántó föld. Jugerum.
 Egy nemű. Congener. M. A.
 Egy nevű. Homonymus, ejusdem nominis. S. I.
 Egy néhány. Aliquot, aliquam multi. M. A.
 Egy néhányszor. Aliquot fariam, aliquoties. M. A.
 Egy néhányan. Aliquot, nonnulli. M. A.
 Egy némelly. Quidam, aliquis. S. I.
 Egy némű némű. Quidam. M. A.
 Egy nótát fúj. km.
 Egy nyájbéli. Congrex. S. I.
 Egy nyommá sem. Ne latum quidem pedem. M. A.
 Egy nyomon járnak. Sibi similes. S. I.
 Egy olykor. Aliquando, cum tempore. M. A.
 Egy órányi. Distans v. durans una hora. S. I.
 Egy öl. Ulna, orgyia. M. A.
 Egy ölnyi. Unius orgyiae.
 Egy pár. Duo, unus et alter. S. I.
 Egy pillantás. Momentum. M. A.
 Egy pórázon futnak. km.
 Egy regét dudol. km.
 Egy részént, egy részről. Partim, ex parte. S. I.
 Egy részű. Partialis, parti alterutri favens. S. I.
 Egy rét, egy rétüleg. Egyszeresen. S. I. Sz. D.
 Egy rétü. Unius plicaturae.
 Egy rófnyi. Cubitalis. S. I.
 Egy rókának nem lehet két bőrét húzni. km.
 Egy sem. Nullus. M. A.
 Egy són, egy kenyéren vannak. km.
 Egy sütet kenyér. Una coctura fornacea. PP.
 Egy süveg alá nem fér két fő. km.
 Egy szarvú. Unicornis. M. A.
 Egy szálíg, egy csóppig. Usque unum, v. omnes. Totum v. prorsus, penitus, totaliter. S. I.
 Egy szálnyi. Unicus v. unius styli, fili. M. A.
 Egy szálnyira sem. Ne hilum quidem. M. A.
 Egy szempillantás. Temporis punctum, ictus oculi, momentum. M. A.
 Egy szempillantási. Momentaneus. M. A.
 Egy szemű. Unoculus, monoculus. S. I.
 Egy szerű. Simplex. Csuzi Tromb. p. 676.
 Egy színű. Concolor, unicolor. M. A.
 Egy szívű. Unanimis. S. I.
 Egy szívvel, lélekkel. Unanimitate, uno ánimo. S. I.
 Egy szó, mint száz. km.
 Egy szóval. Diserte, breviter. S. I.
 Egy szóval, így akarom. Diserte postulo, sic volo, sic jubeo. S. I.
 Egy szülőtt. Unigenitus. M. A.
 Egy tapodást sem. Ne gressum quidem.
 Egy táncz. Unus gyrus. PP.
 Egy távozású. Parallelus, aequidistans. S. I.
 Egy távozatú. idem.
 Egy terhű. Aequilibris. S. I.
 Egy terhűség. Aequilibrium. S. I.
 Egy természetűek. Természetben meg egygyezők. S. I.
 Egy testvér. Germanus, uterinus. S. I.
 Egy tű-hegyre szedi beszédjét. km.
 Egygy újni. Digitalis. M. A.

Egygy úttal. Simul, una, una fidelia. S. I.	Egyeledik. Miscetur, commiscetur. M. A. Bele	Egyenlő képpen. Aequaliter. M. A.
Egygy ügyű. Simplex. M. A.	egyeledik. Immiscetur. S. I.	Egyenlő osztál nem támaszt hadat. km.
Egygy ügyűen. Simpliciter. M. A.	Egybe egyeledik. Káldi 3. Esdrae. 9. 18. Özve	Aequa divisio non conturbat fratres.
Egygy ügyűség. Simplicitas. M. A.	egyeledik. Commiscetur.	Egyenlőség. Aequalitas, aequabilitas. M. A.
Egy valaki. Ullus, nonnemo, nonnullus, quidam. S. I.	Egyeledés. Mixtio. M. A.	Egyenlőz, egyenlőzi. Aequat, aequalisat. Pázm. Kal. p. 707.
Egy vallásbeliek, egy vallásuak, egy hitűek. S. I.	Egyeleg: tévelyeg.	Egyenlít, egyenlíti. Aequat.
Egy végben. In uno continuo.	Egyelgés: tévelygés. Zvonárics. 1. R. p. 572. 573.	Egyenlítő. Aequator, linea aequinoctialis. S. I.
Egy vég posztó. Pecia panni.	Egyeles. Mixtus, promiscuus. Csuzi p. 163. 244.	EGYETEM.
Egy vég vászon. Pecia telae.	Egyeles nemzetség. Káldi 2. Mach. 8. 9.	Egyetemben. Simul, una. M. A.
Egy virág nem hozza meg a' tavaszt. km.	Egyeles sokaság. Káldi 2. Mach. 12. 13.	EGYÉB. Alius, ceteri, cetera. M. A.
Azon egygy. Idem unum, id ipsum.	Egyelesleg. Mixtim, promiscue. Káldi 2. Paral. 35. 8.	Egyéb aránt. Alioquin secus. S. I. Sz. D.
Mind egygy. Idem.	Egyeszik: egyeledik. Zvonárics. M.	Egyéb ha. Alias, quandoque. M. A.
Mint egygy. Circiter.	Postilla p. 24. 761.	Egyéb hogy. Praeterquam quod.
EGYBE. 1-o pro egy végbe. Statim, illico, confestim. 2-o. Verbis praepositum, simul, una, junctim. Özve. S. I.	Egyeletlenül. Faludi B. E. p. 80.	Egyébképpen. Alias, secus, sequius. M. A.
Egybe elegytés. Commixtio, commixtura. M. A.	Egyelít, egyelíti. Miscet, commiscet. M. A.	Egyebe. Ejus aliud. Nem maradt egyebe.
Egybe foglalás. Conjugatio, conjunctio, connexio. M. A.	Béle egyelíti. Immiscet. M. A.	Nihil supermansit ei aliud.
Egybe fonás. Contextio, connexio. M. A.	El egyelíti. Permiscet.	Egyebek. Alii, ceteri.
Egybe forradás. Coalitio. S. I.	Meg egyelíti. Zvonárics. 1. R. p. 360.	Egyébhai. Pristinus, antiquus. M. Verbóczi Prol. tit. 10.
Egybe forradott. Coalitio. M. A.	Özve-egyelíti. Commiscet.	Egyébként. Alias, aliter. S. I. Sz. D.
Egybe forrasztás. Ferruminatio. S. I.	Egyelítés. Mixtio, mixtura. M. A.	Egyébkor. Alias. M. A.
Egybe füzi. Connectit, complicat. S. I.	Egyelített. Mixtus. M. A.	Egyébkori, máskori. Non ejusdem temporis, S. I.
Egybe gyűjtés. Collectio, congregatio, concumulatio. M. A.	EGYEN.	Egyébünnen, másunnan. Aliunde. S. I.
Egybe gyűlés. Congregatio, conventus. M. A.	Egyenél, egyeneli, egyenli: hasonlítja.	Egyébünnet. Alicunde, aliunde. M. A.
Egybe gyűltek a' jó sülttek. km.	Aequat. Monoszlai Cult. Imag. p. 131.	Egyébütt. Alibi. M. A.
Egybe hívás. Convocatio. M. A.	Egyenes. Aequus, rectus, planus, concors L.	EGYGYE. Ejus unum, ejus unum.
Egybe hordás. Congestio, comportatus, congeries. M. A.	EGYENES. M. A. A' szerencsétlennek az egyenesen is el török a' lába. km.	Egygye mássa. Variae ejus reculae.
Egybe kel. Conjungitur, copulatur, matrimonium init. S. I.	Egyenes fal. Murus rectus.	Egygyem. Mí unice.
Egybe kelő bokor pár. Faludi E. M. p. 238.	Egyenes ellenében. Directe e regione Faludi E. M. p. 121.	EGYGYEK: egy testvérek. Sz. D.
Egybe omlik. Corruit, collabatur. S. I.	Egyenes szív. Sz. D.	EGYGYEN. Singulatum, singillatim. S. I.
Egybe ott termett. Sz. D.	Egyenes szívű. Sincerus, simplex, ingenuus, candidus. S. I.	Egygyen kívül. Praeter unum, excepto uno.
Egybe rontja. Comminuit. M. A.	Egyenes út. Via recta. Az egyenes uton is lehet örvényes. km.	Egygyenként. idem. M. A.
Egybe zsákolja. Convasat. M. A.	Egyenesedik. Planatur, aequatur.	EGYGYES. Singularis, simplex, simplusit.
Egybe szerkeszteti. Componit, copulat. M. A.	Föl egyenesedik. Káldi Luc. 13. 13.	Unicus, et solitarius. M. A.
Egybe szúrta a' levet vele. km.	Meg egyenesedik. Pázm. Kal. p. 823.	Egygyes egved. Unicus, solitarius. S. I.
Egybe tekeri. Convolvit. S. I.	Egyenesen. Directe. M. A.	Egygyes egvedül. Unice, solitarie prorsus, solus omnino. M. A.
Egybe takarja. Convolvit, complicat, corradit, colligit. M. A.	Egyenesít, egyenesíti. Complanat, aequat. M. A.	Egygyes ember. Homo solitarius. Sz. D.
Egybe verődik. Concutitur, colliditur. M. A.	A. Addig kell a' fát egyenesíteni, míg fiatal. km.	Monachus. CM.
Egybe veszés. Contentio, rixa.	Egyenesítés. Complanatio. M. A.	Egygyes élet nem lehet bú nélkül. km.
Egybe veti. Confert, comparat, congerit. M. A.	El egyenesíti. Complanat.	Egygyes gerlicze. Csuzi p. 91.
Egybe vetés. Comparatio, collatio. M. A.	Föl egyenesíti. Erigit, surrigit. M. A.	Egygyes ital. Pázm. Pred. p. 348.
Egybe vethető. Comparabilis. S. I.	Ki egyenesíti. Exaequat.	Egygyes tanács. Faludi E. M. p. 238.
Egybe zöndül. Conclamat, concurrat, confluit ad tumultum. M. A.	Meg egyenesíti. Complanat, exaequat. M. A.	Egygyes veréb. Passer solitarius. Csuzi p. 32.
Egybe zúdúl. Colliditur, concutitur. M. A.	Egyeneség. Planities v. aequitas, rectitas, rectitudo. Pázm. Kal. p. 445.	Egygyesedik. Unitur, adunatur. Pázm. Kal. p. 834.
EGYE-bugya: kicsiny, apró, hitván, nem szemre való.	Egyenest. Recte. M. A. A' kí soha nem botlik, soha egyenest nem jár. km.	Meg egygyesedik. Pázm. Pred. p. 264.
EGYED. R. Unicus, solus, solitarius. S. I.	Egyenetlen. Discors, inaequalis. M. A.	Egygyesen. Unice, solitarie. M. A.
Egyed. MV. Soprony Vben. Sz. P. Bihar Vben.	Egyenetlenkedik. Discordias fovet. Biró Márton Micae. p. 297.	Egygyesít, egygyesíti. Unit, conjungit, v. pacificat. S. I.
Egyedül. R. Unice, solum. S. I. Solitarie.	Egyenetlenség. Discordia, inaequalitas. M. A.	Egygyesség. Unitas, unio, concordantia, concordia. M. A.
Egyedül-való. Solitarius. PP.	A.	Egygyest. Nem eszik egygyest a' hasával. km.
Egyes egvedül van othon. Unice solitarie.	Egyenget, egyengeti. Complanat. M. A.	Egygyesül. Unitur, convenit, coalescit. M. A.
Egyedültség. Faludi T. É. p. 125. 143.	El egyengeti. Paulatim complanat.	Meg egygyesül. Concordiam init.
EGYEK. F. Szabolcs Vben.	Ki egyengeti. Paulatim exaequat.	Özve egygyesül. Coalescit.
EGYEL.	Meg egyengeti. Complanat, extendit, adaequat. M. A.	Egygyesülés. Unio, adunatio. M. A.
	Özve egyengeti. Adjustat.	Személyes egygyesülés. Hypostatica unio.
	Egyengetés. Complanatio, aequatio. M. A.	Egygyesültt. Unitus, conjunctus. M. A.
	Meg egyengetés. Complanatio. M. A.	EGYGYET. Unum, idem. Egygyet mondok, kettő leszsz belőle. km.
	Egyenlik. Aequatur. (mint hasonlik).	
	Egyenlés. Aequatio.	
	Egyenlet. idem.	
	Egyenlő. Aequalis. M. A.	
	Egyenlő eleget nem tehetünk. Pázm. Pred. p. 631.	

- Egygyet ér. Aequipollet, aequivalet. S. I.
 Egygyet érés. Aequipollentia, aequivalentia. S. I.
 Egygyet érő. Aequipollens, aequivalens. S. I.
 Egygyet ért. Consentit, concordat. M. A.
 Egygyet értés. Collusio, v. consensus, consensio voluntatum, concordantia. S. I.
 Egygyet értő. Unanimis, consentiens. M. A.
 Egygyet értőleg. Unanimiter, uno animo. S. I.
 Egygyet kettőt. Unum et alterum. M. A.
 Egygyet kettőt ugrik. Proludit, prosilit. M. A.
 Egygyet mást. Varia, diversa.
 Egygyet nyomó. Aequipondium. M. A.
 Egygyetlen. Nec unus, nullus. S. I.
 Nékem egygyetlenem. Unicus, mihi est. Káldi Luc. 9. 38.
 Egygyetlen egygy. Unicus. M. A. Unus sine socio. S. I.
 Egygyetlen egygyig. Usque ad unum.
 Egygyetlen egygyül. Unice. M. A.
 EGYGYÉZ. Convenit, concordat, consentit. M. A.
 Meg egygyez. Concordat, convenit, consentit, v. paciscitur, contrahit. Sz. D. S. I.
 Meg nem egygyez. Dissentit, discordat. S. I.
 Öszve egygyez. Concordat.
 Egygyezés. Conventio, consensio. M. A.
 Meg egygyezés. Conventio, concordatio, consensio v. harmonia. S. I.
 Egygyező. Concors, consentiens. M. A.
 Egygyező éneklés. Concentus. M. A.
 Egygyezőleg. Concorditer, unanimiter. S. I.
 Egygyezőlen. idem. VM. p. 155.
 Egygyezett, egygyezetteti. Unit, conciliat. Sz. D.
 Meg egygyezetteti. Sz. D. Conciliat, reconciliat, invicem componit. S. I.
 Öszve egygyezetteti. idem.
 EGYGYÉ. Unius v. in unum.
 Egygyé létel. Zvonárics Post. 1. R. p. 98.
 Egygyé teszi. Unit, adunat. M. A.
 EGYGYÉRT.
 Egygyért azért. Primum ideo.
 EGYGYIG. Ad unum.
 Egygyül egygyig. Usque ad unum omnes. M. A.
 EGYGYIK. Unus ex duobus aut pluribus. M. A.
 Egygyik kökény. a' másik galagonva. km.
 Egygyik nap a' másikkal tanítványa. km.
 Egygyik sem. Neuter. M. A.
 Egygyik szavát a' másikkal öli. km.
 Egygyike. Alter uter.
 Egygyiktek. Unus vestrum. M. A.
 Egygyikünk. Unus nostrum. M. A.
 EGYNEK. Uni. Egynek el esése, másnak fölkelése. km.
 Egynek tartja. Pro eodem reputat.
 EGYRE. Ad unum. it. Identidem, continuo, incessanter. S. I.
 Egyre másra. Ad varia, ad diversa.
 Egyre megy. Redit ad idem.
 Egyre százat tesz föl.
 Egyre veri. Incessanter verberat.
 Egyről egyre. Semper perpetuo, incessanter. S. I.
 EGYRŐL.
 Egyről egygyig. Omnes universim. S. I.
 Egyről másról értekeztek.
 EGYSEG. Unitas, unio. M. A.
 EGYSZER. Semel. M. A.
 Egyszer házasultt. Univira. CM.
 Egyszer is, másszor is. Semel atque iterum. M. A.
 Egyszer-kétszer. Subinde.
 Egyszer 's mind. Simul una. M. A.
 Egyszer sem. Nunquam, nullo tempore. S. I.
 Egyszer valahára. Tandem aliquando. S. I.
 Egyszer valamikor. idem.
 Egyszeres. Simplex, non compositus. S. I.
 Egyszeres adó. Simplum. S. I.
 Egyszeri, egykor éltt. Quidam, quispiam, certus. S. I. Mint az egyszeri ember.
 Egyszeribe. Ad semel, repente, inopinat. S. I.
 Egyszerre. Ad semel.
 Egyszerre. Una vice.
 Egyszerű. Simplex. M. A.
 EGYGYÜ. Simul. Öszve
 Egygyü adja: öszve adja.
 Egygyü áll: öszve áll.
 Egygyü beszél: öszve beszél.
 Egygyü eszik: öszve eszik. Mindent egygyü eszik.
 Egygyü fut. Öszve fut. Confluit.
 Egygyü fér: öszve fér. Patiuntur se invicem.
 Egygyü jár: öszve-jár. Coeunt.
 Egygyü megy. Coit.
 Egygyü nyomja. Comprimit.
 Egygyü szokik: öszve szokik.
 Egygyü tart: öszve tart.
 Egygyü tesz. Componit.
 Egygyü ül. Considet. Egygyü ültek a' jó sültek. km.
 Egygyü vásárol. Commercat.
 Egygyü veri: öszve veri.
 Egygyü vesz: öszve vesz. Coemit.
 Egygyül egygyig. Usque ad unum omnes. M. A.
 A.
 Egygyüld. Ne forte, forsan. M. A. Passim
 Egyöld, alius Igyöld, Együld. Thelegdi Hom. 3. R. p. 47. 731.
 Egygyünnen. Alicunde, ex uno loco. M. A.
 Egygyünnen is, más unnan is. Tordai' Kézirati.
 Egygyünnett. idem. Sz. D.
 Egygyüs. Junctus, conjunctus.
 Egygyüs egygyig. Junctim omnes usque ad unum.
 Egygyütt. Una simul, conjunctim. M. A.
 Egygyütt aluszik. Condormit. M. A.
 Egygyütt adás. Contributio. M. A.
 Egygyütt beszélés. Collocutio, colloquium. M. A.
 A,
 Egygyütt dösöl. Congraecatur, compositat. M. A.
 Egygyütt ebédlő. Compransor. M. A.
 Egygyütt esküvők. Conjuratores. Pázm. Pred. p. 665.
 Egygyütt eszik. Comessatur, simul comedit. M. A.
 Egygyütt élnek, 's halnak ők. Nunc duo concordēs anima moriemur in una. M. A.
 Egygyütt énekel. Concinat, admodulatur. M. A.
 Egygyütt fekszik. Concubat, concumbit. M. A.
 Egygyütt hál. idem. M. A.
 Egygyütt haló. Commoriens, commoriturus. M. A.
 Egygyütt is, másutt is. Passim, hic et illic. Zvonárics. Postilla 1. R. p. 881.
 Egygyütt iszik. Combibit, compotat. M. A.
 Egygyütt járó. Faludi. U. E. 3. R. p. 165.
 Egygyütt játszó. Collusor. S. I.
 Egygyütt kéri. Competit. M. A.
 Egygyütt lakás. Cohabitatio. M. A.
 Egygyütt legeltet. Compascit. M. A.
 Egygyütt lovagol. Coequitat. M. A.
 Egygyütt nyög. Congemit, congemiscit. M. A.
 Egygyütt örül. Congaudet. M. A.
 Egygyütt örvendez. Congratulatur. M. A.
 Egygyütt röpi. Convolat. M. A.
 Egygyütt sir. Adplorat, adflet, collacrymatur. S. I.
 Egygyütt szenved. In afflictionis societatem venit. S. I.
 Egygyütt szökik. Consilit, simul saltat. M. A.
 Egygyütt tart. Est conjunctus, consentiens, est socius. S. I.
 Egygyütt tették a' tűzhöz, egygyütt emészszék. km.
 Egygyütt tobzódik. Congraecatur. M. A.
 Egygyütt uszik. Connat. M. A.
 Egygyütt ül. Considet. M. A.
 Egygyütt üvölt. Conclamat. M. A.
 Egygyütt vacsorál. Concoenat. M. A.
 Egygyütt vásárol. Commercat. M. A.
 Egygyütt vész. Comperit. M. A.
 Egygyütt ví. Compugnat. M. A.
 Egygyütt zöng. Consonat. M. A.
 Egygyütt zöngő. Consonans.
 Egygyüvé. Simul, una, in unum locum. M. A.
 Egygyüvé röhögnek mint a' disznók. km.
 EGYVEL. R. pro egygyel.
 Egyveledik. Miscetur, immiscetur, adunatur. Faludi T. É. p. 19.
 Egyveleg. Mixtim, una, promiscue. S. I.
 Egyveles. Mixtus, promiscuus, confusus. S. I.
 Egyvelesleg. Mixtim, promiscue. Faludi U. E. 2. R. p. 49. T. É. p. 69.
 Egyvelest. Promiscue, indiscriminatim. S. I.
 Egyvelez, egyvelezi. Miscet, permiscet, commiscet. S. I. Sz. D.
 Egyvelezés. Sz. D.
 Egyvelit, egyveliti. idem. Faludi B. E. p. 97.
 EGYED.
 EGYED. t. f. n. Aegidius. M. A.
 Egyed' földje. Sz. P. Veszprém Vben.
 Egyed' úta. F. Szala Vben.
 Szent Egyed. E. F. Doboka Vben. Sz. P. Somogy Vben.

- EGYEM.
EGYEM. Inquam, nempe, scilicet. M. A. Sámbar Mátyás Posaházi ellen. p. 32. 69.
- EGYHÁZ.
EGYHÁZ. Templum, aedes, fanum. M. A. Ecclesia. S. I.
Egyház-anya. Curator templi. S. I.
Egyház' átka. Excommunicatio. S. I.
Egyház-bér. F. Baranya Vben.
Egyház' fa, Egyház' falva. F. Posony Vben.
Egyház-fi. Aedituus, aeditimus. M. A.
Egyház' fia, egyház-örz. Tutelarius. CM.
Egyház-fosztás. Sacrilegium. S. I.
Egyház-fosztó. Sacrilegus, spoliator templi. S. I.
Egyház-kelés. Introductio. Vajda K. É. 1. K. p. 67.
Egyház-kelő. Introductio. Avatás. S. I.
Egyház-kelőbe megy: be avattatja magát. Vajda K. É. 1. K. p. 32.
Egyház-megye. Parochia. S. I. Fára.
Egyház-nagy. Cardinalis. S. I.
Egyház' napja. Encoenia, dies dedicationis, consecrationis templi. M. A.
Egyház-örz. Aedituus. M. A.
Egyház-szeg. FF. Vas, Nyitra, és Szala Vkben.
Egyház' szokása. Ritus Ecclesiae. S. I.
Egyház-tolvajlás. Sacrilegium. M. A.
Egyház-tolvajló. Sacrilegus. M. A.
* Anya-egyház. Ecclesia Mater.
Anyá-szent-egyház. Sancta Mater Ecclesia.
Fiók-egyház. Ecclesia filialis.
Szent egyház. Sancta Ecclesia.
Új egyház. E. MV.
EGYHÁZA. Ejus Ecclesia. it. t. h. n.
Egyháza. F. Pest Vben.
* Ágas egyháza. Sz. PP. Pest Vben és Kis Kunságban.
Bán' egyháza. F. Pest Vben.
Derék' egyháza. Sz. P. Csongrád Vben.
Dél' egyháza. Sz. P. Pest Vben.
Dum' egyháza. F. Csanád Vben.
Fejér' egyháza. MV. Soprony Vben. FF. Mármaros, Posony, Somogy Vkben. Sz. PP. Békes, Borsod és Pest Vkben. E. FF. Alsó Fejér Vben. és Besztercze' Vidékében.
Fél' egyháza. MV. Kis Kunságban. F. Bihar Vben. Sz. P. Szabolcs Vben. Telek Pest Vben.
Fülöp' egyháza. Sz. P. Bihar Vben.
Halom' egyháza. Sz. P. Pest Vben.
Kerek' egyháza. Sz. PP. Békes, Bihar Vkben. és Kis Kunságban. Telek Pest Vben.
Két' egyháza. F. Békes Vben.
Köves' egyháza. F. Bihar Vben.
Német' egyháza. Sz. P. Fejér Vben.
Nyár' egyháza. Sz. P. Pest Vben.
Nyír' egyháza. MV. Szabolcs Vben. Sz. P. Pest Vben.
Sár' egyháza. Telek Csongrád Vben.
Szeg' egyháza. Sz. P. Borsod Vben.
Szék' egyháza. Sz. P. Csanád Vben.
Szent László' egyháza. F. Szala Vben.
Szer' egyháza. Telek Békes Vben.
Szolga' egyháza. Sz. P. Fejér Vben.
Tövis' egyháza. Sz. P. Arad Vben.
Vörös' egyháza. F. Pest Vben. Sz. PP. Békes
- és Csongrád Vkben. E. FF. alsó Fejér, és Doboka Vkben.
EGYHÁZAS. Habens ecclesiam.
Egyházas Bást. F. Gömör Vben.
Egyházas Bődöge. Sz. P. Veszprém Vben.
Egyházas Bük. F. Szala Vben.
Egyházas Falu. F. Soprony Vben.
Egyházas Füzes. F. Vas Vben.
Egyházas Gélle. F. Posony Vben.
Egyházas Hollós. F. Vas Vben.
Egyházas Karcsa. F. Posony Vben.
Egyházas Karmacs. Sz. P. Szala Vben.
Egyházas Keszó. F. Vas Vben.
Egyházas Marót. F. Hont Vben.
Egyházas Rádócz. F. Vas Vben.
Egyházas Szecsőd. F. Vas Vben.
EGYHÁZI. Ecclesiasticus, v. ecclesiastes. S. I.
Egyházi állapot. Res ecclesiastica.
Egyházi beszéd. Oratio sacra, concio. S. I.
Egyházi beszédes. Orator sacer, concionator. S. I.
Egyházi birtok. Patrimonium ecclesiae. S. I.
Egyházi dolog. Res ecclesiastica.
Egyházi ember. Sacerdos, clericus, ecclesiasticus. M. A.
Egyházi fenyték. Disciplina ecclesiastica.
Egyházi gyűlés. Concilium, synodus. S. I.
Egyházi hatalom. Hierarchia. S. I.
Egyházi könyv. Ecclesiae matrica. v. rituale, liber liturgicus. S. I.
Egyházi rend. Status ecclesiasticus, ordo sacerdotalis. S. I.
Egyházi személy. Persona ecclesiastica.
Egyházi szertartások. Ritus ecclesiastici.
Egyházi szék. Consistorium, senatus sacer. S. I. Szent Szék.
Egyházi szokás. Consuetudo ecclesiastica.
Egyházi szolga. Diaconus, minister. M. A.
Egyházi szolgálat. Diaconia, ministerium. M. A.
Egyházi tanács. Senatus sacer.
Egyházi tanácsos. Membrum senatus sacri. Szent Széki Tanácsos.
Egyházi tár. Supellex sacra, vasa ecclesiae. S. I.
Egyházi tolvaj. Sacrilegus. M. A.
Egyházi történetek. Historia ecclesiastica, annales ecclesiae. S. I.
Egyházi törvény. Jus canonicum. Faludi. T. É. p. 31.
Egyházi törvény-hatóság. Potestas legislativa ecclesiae. Virág.
- EGYIPTOM.
EGYIPTOM. Aegyptus.
EGYIPTOMI. Aegyptiacus. Pázm. Pred. p. 169, 762.
Egyiptomi dió. Pistacium. CM. Pimpernuss.
- EH.
EH. Exclamatio disgustati. Faludi N. E. p. 6.
EHE. Vah. M. A.
EHÉ. Káldi Psalm. 39. 16.
Ehéd. E. F. Maros Székében.
- E H.
EH (név) Epar, hepar, jecur. S. I.
EHA embernek. Epar hominis. M. A.
Eha-fájós. Cui hepar dolet. Sz. D.
EJ.
EJ, ej. Exclamatio admirantis v. suspirantis. Faludi E. M. p. 149.
Ejha.
EJNYE. Exclamatio admirantis.
EJT.
EJT, ejti. Facit cadere, sinit labi. M. A.
Bele ejti, bele ejtette kutba.
El ejti. Dejicit, sinit labi, facit ut cadat, decidere sinit. M. A.
Kétségbe ejti. In desperationem inducit.
Ki ejti, ki ejtette a' kezéből. E manibus dimisit. PP.
Le ejti. Sinit delabi, demittit. S. I.
Meg ejti. Inducit ad lapsum, cadere facit. M. A.
Reá ejti. Super incidere facit. M. A.
Sebet ejt. Vulnus infligit. Könnyű sebet ejteni, de nehéz meg gyógyítani. km.
Szerét ejti. Procurat.
Törbe ejti. Inducit in casses. Nehéz az agg rókát törbe ejteni. km.
EJTEGET, ejtegeti. Frequenter dejicit, labi sinit v. declinat per casus. S. I.
Ejtegetés. Frequens dejectio v. declinatio per casus. S. I.
EJTEL. Justa, media, cotula. M. A.
Egygy ejtel bor, pálinka 's a' t. Sz. D.
EJTEMÉNY. Dejectum aliquid. Sz. D.
EJTÉS. Inductio in lapsum, delapsio. M. A.
Elejtés. Prolapsio, delapsus, dejectio. M. A.
Kétségbe ejtés. Inductio in desperationem.
Meg ejtés. Inductio in lapsum, dejectio, proturbatio. M. A.
Szó-ejtés. Vocum pronunciatio, elocutio, enunciatio. S. I. Sz. D.
Törbe ejtés. Inductio in casses. Illaqueatio.
EJTETT. Dejectus.
Meg ejtett személy. Sz. D.
EJTHET, ejtheti. Potest in lapsum inducere. Kit meg nem ejthetett a' csalárd világ.
Ejthetetlen. Qui dejici v. corrumpi non potest. S. I.
Meg ejthetetlen. idem. S. I.
EJTŐ. Dejiciens, v. inducens in lapsum.
Kétségbe ejtő. Inducens in desperationem.
Ejtődik. Cedit, labitur v. projicitur, dejicitur. S. I.
Ejtődés. Sz. D.
- EK.
EK. Aratrum. M. A. Könnyű hat ökör után tolni az ekét. km.
Eke' alja. Egy királyi eke' alja. Aratrum regalis mensurae. M. Verbóczy p. 245. 246.
Eke-bontó Borbála. Belius Not. H. Tom. IV. D. 115.
Eke-gát. Gramen ononis. Pörje. S. I.

Eke-gerendely. Buris, bura, elyma. M. A.
Eke-kabala. Feretrum aratri. PP.
Eke-ló, eke' lova. idem. Sz. D.
Eke-mező (Kis, nagy). E. FF. Szeben Székében.
Eke-nád. Vas, melly az eke' fejét az eke' szárával öszve foglalja, hogy erősen álljon.
Eke' szarva. Stiva, buris. M. A. Sok érdemes legény, hogy értéke szegény, fogja az eke' szarvát. Beniczki.
Eke-szarva' fogatója. Chirolabes. NC. p. 117.
Eke-talp. Dentale. M. A.
Eke-vas. Vomer. M. A.
Ekés. Aratrum habens, aratrum faciens. M. A.
EKECS. F. Komárom Vben.
EKEL. F. Komárom Vben.

EL.

EL. A, ab, praefixum verbale. M. A.
El addig. Adusque. M. A.
El annyira. Usque adeo. M. A.
El későre. Zvonárics 1. R. p. 455.
El lehet nélküle. Potest eo carere. M. A.
El messze. Faludi U. E. 1. R. p. 78.
El ottan. Faludi U. E. 1. R. p. 178.
El tova. Procul, longe. Faludi B. E. p. 85. U. E. 1. R. p. 211.
El végre. Pázm. Kal. p. 211. Tandem.
El-vegy. Mixtus. M. A. L. alább ELVEGY.
El-vegyesen. Mixtim. Zvonárics. 1. R. p. 500.
El vélte. Raro. El vélte mond igazat. Sz. D.
ELDŐDI: első időbeli, régi, hajdani. Sámbar Mátvás Posaházi ellen. p. 452.
Eldődi Ekklesia. Primitiva Ecclesia. Sámbar.
Az eldődi szent Atyák v. Keresztények. Sz. D.
Eldődink: eleink. Sz. D.
ELECSKF. F. Nyitra Vben.
ELEGY. Promiscuus, mixtus, it. promiscue, mixtim. M. A.
Elegy-belegy. Hitvány, hányatt vetett holmi, dirib-darab, háj-báj, p. o. írás. Sz. D.
Elegy-színű. Varius, discolor, versicolor. S. I.
Elegyedik. Miscetur. S. I.
Bele elegyedik. Immiscetur.
Meg elegyedik. Miscetur. M. A.
Elegyedés. Commixtio, confusio. M. A.
Meg elegyedés. Permixtio. M. A.
Elegyedett. Permixtus. M. A.
Meg elegyedett. idem. M. A.
Elegyes. Mixtus, miscellaneous, promiscuus. M. A.
Elegyes búza. Frumentum miscellum. PP.
Elegyes kövér. Adipe interstinctus. PP.
Elegyes vers.
Elegyesleg. Promiscue, mixtim. M. A.
Elegyest, elegyesen. idem. S. I.
Elegyetlen. Purus, non mixtus, impermixtus, merus. S. I.
Elegyít, elegyíti. Miscet, commiscet, permiscet. M. A.
Bele elegyíti. Immiscet. M. A.
Bé elegyíti. Immiscet, intermiscet, ingerit. M. A.
Egybe elegyíti. Admiscet. M. A.
Hozzá elegyíti. Admiscet. M. A.
Meg elegyíti. Permiscet, diluit. M. A.
Elegyítés. Mistio, mistura, permixtio. M. A.
Egybe elegyítés. Commixtio, eommixtura. M. A.
Hozzá elegyítés. Admistio, commixtura. M. A.

Meg elegyítés. Permestio. M. A.
Elegyített. Miscellus, mistus, mixtus. M. A.
Elegyíthető. Miscibilis, miscendo aptus S. I.
Elegyítetvén. Commixtim. M. A.
Elegyítve. Mistim, mixtim. M. A.
Meg elegyítve. Permiste. M. A.
Elegyül. Commiscetur, permiscetur. M. A.
Elegyült. Mixtus.
ELENK.
Elenkes pénz. Species monetae deterioris argenteae sub Ludovico II. Erről Sigler Mihály így ír: „Eodem anno (1523) nova in Hungaria moneta cuditur Elenkesch vocata.“ L. Belii Appar. p. 66.
ELEP. Sz. P. Szabolcs Vben.
ELES.
Eles falu. F. Hont Vben.
Elesd. MV. Bihar Vben.
ELESZTEB. R. Pristinus. Margit Élete p. 143.
Elesztebi egésség. Margit Élete. p. 110.
ELEVE. Primitus, antiquitus, prius.
Eleve el látja. Praevidet. S. I.
Eleve itélet. Praejudicium. Sz. D.
Eleve meg érezi. Praesentit, praesagit. S. I.
Eleve meg látja. Praevidet. M. A.
Eleve meg tudja. Praescit. M. A.
ELÉ. Pro, prae. Csoszsz elé szilva-lé, téged borsolának meg, km.
Elé adja. Promit, profert. M. A.
Elé állatás. Repraesentatio. M. A.
Elé állatja. Repraesentat, producit. M. A.
Elé csúsz. Prorepat. M. A.
Elé csúszás. Prolapsio, proreptio. M. A.
Elé édesgeti. Prolectat, prolicit. M. A.
Elé futamodik. Procurat. M. A.
Elé fut. Procurrit, accurrit. M. A.
Elé futás. Procurus. M. A.
Elé hozás. Prolatio, productio, repetitio. M. A.
Elé járul. Prodit, procedit. M. A.
Elé jelentés. Repraesentatio, exhibitio. M. A. Elé látó. Providus. M. A.
Elé mászdogál. Prorepat, proserpat. M. A.
Elé megy. Progreditur. M. A.
Elé mondás. Proloquium, relatio, enumeratio. M. A.
Elé rohan. Proruit. M. A.
Elé szokellik. Prosililit. M. A.
Elé tölja. Protrudit. M. A.
Elé toszsza. Obtrudit, protrudit. M. A.
Elé veddelgi. Promptat. M. A.
Elébb. Antea, prius. M. A.
Elébb áll. Abit, discedit, abscedit, profugit v. prodit. S. I.
Elébb előbb mász csusz. Proserpat, prorepat. M. A.
Elébb indítja. Promovet. M. A.
Elébb megy. Progreditur. M. A.
Elébb menedgel. Prolabatur. M. A.
Elébb menetel. Progressus, progressio. M. A.
Elébb való. Praestantior, praecellentior. S. I.
Elébb vetekedik. Apellat ulterius. M. A.
Elébb úzi. Propellit. M. A.
Elébb viszi. Provehit. M. A.
Elébbi. Pristinus, prior. M. A.
Elébbeni. idem. S. I.
ELÉG. Satis. M. A. Elég egy rés egy kerten. km.
Elég az hozzá.
Elég beteg, az is, a' ki beteget emel. km.
Elég ebül vagyunk. km.
Elég egy bőr egy rókáról. km.
Elég egy ebre egy kölöncz. km.
Elég egy huzomban. km.
Elég egy lepény egy sütésre. km.

Elég egy Pap a' templomban. km.
Elég gazúl. Satis male. S. I.
Elég ha. Sufficit quod, verum tamen. M. A.
Elég hamar. Sat cito.
Elég jó. Sat bonus, commodus, tolerabilis. S. I.
Elég jól. Sic satis, commode utcunque. S. I.
Elég képpen. Sufficenter. M. A.
Elég kutya dolog. Satis male.
Elég már. Jam satis est. S. I.
Elég neven. — „Ha nem veszed elég neven én tülem“ Telegdi. Felelet. p. 128.
Elég nyavalya a' vénség. km.
Elég nyomású. Justi ponderis. Mart. Coron. p. 13.
Elég szép. Forma tolerabilis. S. I.
Elég szöszöt szerzettem neki, csak fonhassa. km.
Elég-tétel. Satisfactio. M. A.
Elég vagyok. Suppeto, sufficio. M. A.
* Nem elég csak orrunkig nézni. km.
Torkig elég. Satis abunde.
Untig elég. Sz. D. Ad nauseam usque.
Elege van. Habet ille suum satis. Zvonárics Postilla 1. R. p. 298.
Elegedendő. Sufficiens. Eszterházi Tamás. p. 529.
Elegen. Sufficenter, multi satis. M. A.
Elegendő. pro elégedendő. Sufficiens, competens. M. A. PP.
Elegendő képpen. Abunde, sufficenter. S. I.
Elegendőség. Sufficientia. Zvonárics. M. Postilla 1. R. ajálló levél. p. 12. 549. 880.
Elegendően. Sufficenter. Sz. D.
Elegendőleg. idem. Sz. D.
Eleget. Abunde, satis.
Eleget emlegetik.
Eleget élt a' szerencsétlen, de hamar meg is holt. km.
Eleget tesz. Satisfacit. M. A. Az Isten sem tehet eleget mindennek. Ne Jupiter quidem omnibus placet.
Elégedik. Satiatur, saturatur, contentatur. S. I. Sz. D.
Meg elégedik. Satiatur, saturatur, contentus est. M. A.
Elégedetlen. Incontentus.
Meg elégedetlen. Idem. M. A.
Elégedett. Contentus.
Meg elégedett. Satur, contentus. M. A.

- Elégedés. Satietas. S. I.
Meg elégedés. Satietas, saties, saturitas. M. A.
- Elégedendő: elegendő.
- Elégedhetetlen. Insatiabilis. Pázm. Pred. p. 976. 1159.
Meg elégedhetetlen. Idem. M. A.
- Elégedő. Zvonárics. Postilla 1. R. p. 187.
- Elégel, elégteli, elégli. Satis existimat, contentus est. M. A.
Meg elégli. Faludi. T. É. p. 205.
Meg elégtette a' költést, olvasást szenvedést. Sz. D.
- Eléggé. Sat, satis, sufficienter. M. A.
- Elégít, elégíti. Satiat, saturat. M. A.
Ki elégíti. Excontentat, exsatiat, exsaturat. M. A.
Meg elégíti. Satiat, saturat, exsatiat, exsaturat, satis dat, satisfacit. M. A.
- Elégítés. Satisfactio, saturatio. M. A.
Meg elégítés. Idem. M. A.
- Elégíthetetlen. Insatiabilis, insaturabilis. S. I.
Meg elégíthetetlen. Idem. M. A.
- Elégíthetelenség. Insatietas, insatiabilitas. Sz. D.
Meg elégíthető. Satiabilis. M. A.
- Elégnél több. Plus quam satis. Faludi B. E. p. 18.
- Elégség. Satietas, satias, saties, saturitas, sufficienter. M. A.
Elégséges. Sufficiens, idoneus, dignus. M. A.
Elégségesen. Sufficienter. Káldi 4. Esdrae. 1. 20.
Elégséget tesz. Excontentat.
- Elégszer. Saepe, frequenter. S. I.
- Elégszik. Contentatur.
Meg elégszik. A' természet kevéssel meg elégszik. — A' szerencse ritkán elégszik meg egy csapással. kmm.
- Elégtelen. Insufficiens, non sufficiens, non satis. M. A.
Elégtelenkedik. Insufficientem se asserit.
Elégtelenség. Insufficiencia. Pázm. Kal. p. 631.
Elégtelenül. Non sufficienter. M. A.
- ELIG. R. Ultra modum, supra modum, praeter modum. S. I.
- ELLEN. Adversus, contra. M. A.
Ellen-állhatatlan. Irresistibilis, irrefragabilis. S. I.
Ellen-beszéd. Sz. D. Sermo contrarians.
Ellen-erő. Faludi. E. M. p. 203. Vis contraagens.
Ellen-mondás. Contradictio. M. A.
Ellen-mondó. Contradictor. Faludi U. E. 3. R. p. 172.
- Ellen-fa. Obex, vectis remissarius. Schlagbaum, Sperbaum. S. I.
- Ellen-fél. Pars adversa, contrapars. Faludi U. E. 1. R. p. 21.
Ellen-írás. Antigrahum, contrascriptum. S. I.
- Ellen-lábiak. Antipodes.
- Ellen-leczke. Faludi U. E. 2. R. p. 196.
- Ellen-morgás. Obmurmuratio. M. A.
- Ellen-rész. Pars adversa, contraria. S. I.
- Ellen-sáncz. Contrescarpe.
Ellen-súly. Contre-poids.
- Ellen-szél. Ventus adversus. S. I.
- Ellen-szív. Cor aversum, aversatio.
- Ellen-tartás. Refragatio. M. A.
- Ellen-tartó. Refragator. M. A.
- Ellen-társ. Aemulus, rivalis, competitor, concertator. S. I.
- Ellen-tevés. Antithesis. M. A.
- Ellen-vetés. Objectio. M. A.
- Ellen-vető. Contradicens, opponens. M. A.
- Ellenbe, (elemben. M. A.) E regione, ex adverso, e contra. M. A.
Ellenbe által. p. o. lakik.
- Ellend. F. Baranya Vben.
- Ellene, ellened, ellenem. Contra se, contra te, contra me. M. A.
- Ellene áll. Contra stat, resistit, obsistit, reluctatur, adversatur, repugnat. M. A.
- Ellene mond. Contradicit. M. A.
- Ellene mondasz e az ördögnek? Abrenunciante Diabolo.
- Ellene morog. Obmurmuratio. M. A.
- Ellene szegezi magát. Resistit, opponit se.
- Ellene szől. Obloquitur, reclamat. M. A.
- Ellene támad. Rebellat. M. A.
- Ellene tesz. Contraponit, opponit. M. A.
- Ellene tétel. Oppositio. M. A.
- Ellene törekedik. Obnititur. M. A.
- Ellene tusakodik. Obluctatur. M. A.
- Ellene ugat. Obgannit, oblatrat. M. A.
- Ellene vet. Objicit. M. A.
- Ellene zajog. Obstrepit. M. A.
- Ellenébe. E regione ejus.
- Ellenére. Contra illum. Viz' ellenére nehéz uszni. km.
- Ellenes. Adversarius. Geger. S. I. Sz. D.
- Ellenesen esett: ellenkezőleg. Sz. D.
- Ellenez, ellenezi, ellenzi. Abnuat, refragatur. M. A.
- Ellenzék: ellenzet, soromp, gát. Sz. D. Obex, impedimentum v. agger, moles, septum. S. I.
- Ellenzés. Repulsio, refragatio, cohibitio. M. A.
- Ellenző. Faludi. E. M. p. 89. Csuzi p. 42. Adversans, contrarians.
- Ellenző a' nadrágban. Sz. D.
- Ellenző bőr a' kocsiban: elő-bőr. Sz. D.
- Ellenző fél. Csuzi. Tromb. p. 25.
- Ellenző valami. p. Eső- nap- por- szél- tűz- villám-ellenző. S. I.
- Ellenkedik. Repugnat, adversatur. M. A.
- Ellenkedés. Adversitas, repugnantia. M. A.
- Ellenkedő. Adversus, repugnans. M. A.
- Ellenkezdve. Repugnanter. M. A.
- El ellenkedett vele.
- Ellenkezik. Rebellat, adversatur, inimicatur. M. A.
- Ellenkezés. Inimicitia, repugnantia, contrarietas. M. A.
- Ellenkező. Contrarius, repugnax, repugnans, adversarius, rebellator, rebellis. M. A.
- Ellenkező beszéd. Antilogia. M. A.
- Ellenkező dolog. — Az ellenkező dologban válik meg, ki mire való. km.
- Ellenkező fél. Pars adversa. Zvonárics. 1. R. p. 486.
- Ellenkező mondás. Contradictio. M. A.
- Ellenkező képpen. Contrarie, repugnanter, e diametro. S. I.
- Ellenkezőleg. idem. S. I.
- Ellenkezőség. Sz. D.
- Ellenkezdve. Contrarie. M. A.
- Ellenség. Inimicus, hostis, adversarius. M. A.
- Ellenség földjen. In hostico.
- Ellenség-gyűlölés. Pázm. Pred. p. 122.
- Futó ellenségnek arany hidat állits. km.
- Házi ellenség a' test, friss a' rozsra, jóra rest. km.
- Kicsiny ellenséget sem jó meg vetni. km.
- Ellensége. Ejus hostis. Halálos ellensége.
- Ellenséges. Hosticus, hostilis. M. A.
- Ellenségesen. Inimice, hostiliter. M. A.
- Ellenségeskedik. Hostilitates exercet.
- Ellenségül meg toltt hadi sereg. Faludi E. M. p. 239.
- Ellent.
- Ellent áll. Contra stat, resistit. M. A.
- Ellent állás. Resistentia.
- Ellent álló. Resistens, repugnans.
- Ellent tart. Refragatur, reluctatur. M. A.
- Ellent tartó. Bíró Márton Micae p. 263.
- ELŐ. Prae, ante. M. A.
- Elő adás. Exhibitio. M. A.
- Elő-arasz. Lichas. M. A.
- Elő állás. Comparitio.
- Elő állítás. Sz. D. Procuratio, praesentatio.
- Elő-álm. Primus somnus. M. A.
- Elő-álmkor. Concubium, nox concubia. M. A.
- Elő-beszéd. Praefatio, prologus. S. I.
- Elő beszéllés. Enarratio.
- Elő-bér. Sz. D.
- Elő bocsátás. Praemissio. M. A.
- Elő-bor. Vinum primum. Szín-bor. S. I.
- Elő-bőr. Praeputium. S. I.
- Elő-bőr' gyűlladása. Phymosis.
- Elő-bőr a' kocsiban: ellenző bőr. Sz. D.
- Elő-bőr a' kovácsoknál, és egyéb mester embereknél. Ventrale, opificis praecinctorium. PP.
- Elő-csahos. Os communitatis.
- Elő esés. Prolapsus. S. I.
- Elő-ézés. Praesensio, praesagitio, divinatio animi praesagientis. S. I. Sz. D.
- Elő érő. Praecox.
- Elő érő szőlő. Praecoquae uvae. Káldi Num. 13. 21.
- Elő fizetés. Praenumeratio. S. I.
- Elő-fizetmény. Sz. D.
- Elő-fogak. Dentes gelasini, incisores. S. I.
- Elő fogás. Apprehensio, protractio.
- Elő görbedtt nyaku. Obstipus. PP.
- Elő-had. Acies prima, prima signa, frons. S. I.
- Elő-hasi. Primipara.
- Elő-hasú. idem. M. A. CM.
- Elő-hám. Antilena, lorum equi pectorale. Szügy-elő. S. I.
- Elő-hegy. Promontorium.
- Elő hengerítés. Praevolutio. M. A.
- Elő hívás. Aecersio, adhibitio, advocatio. M. A.
- Elő hozás. Citatio, depromptio, prolatus. M. A.
- Elő hozakodás. Commemoratio.
- Elő hozakodik. Sz. D. Profert intra discursum.
- Elő-idő. Kisfaludi.

Elő-ítélet. Praejudicium.
 Elő-játék. Praeludium. S. I.
 Elő járó. Antecessor. M. A.
 Elő járóban. Praeliminariter. Faludi U. E. 2. R. p. 100.
 Elő jövés. Processio.
 Elő kelhető. Magnae spei, exspectationis. S. I.
 Elő kelő. Pázm. Pred. p. 60. 881. 1136.
 Elő-kép. Faludi T. É. p. 75.
 Elő-képpen. Praevie, praeliminariter.
 Elő-kötő. Cinctus. M. A.
 Elő-látás. Praevisio. S. I.
 Elő-levél. Pagina prima, folium primum. S. I.
 Elő-lé. Elő-leve a' szólónek.
 Elő-Monaj. Sz. P. Abaúj Vben.
 Elő mutatás. Praemonstratio.
 Elő menet. Processus, progressus, successus. M. A.
 Elő menettel. idem. M. A. CM.
 Elő meneteles. Faludi B. E. p. 59.
 Elő mondás. Recitatio.
 Elő mozditás. Promotio.
 Elő nyomulás. Progressus, promotio.
 Elő-Patony. F. Posony Vben.
 Elő-pénz. Arrha, auctoramentum. Faludi E. M. p. 239. Csuzi Tromb. p. 137.
 Elő-rész. Pars adversa. Vorderseite. S. I.
 Elő-ruha. Linteum, cinctus. M. A.
 Elő rugaszkodás. Pruruptio.
 Elő-sereg. Agmen praevium. Avantgarde. S. I.
 Elő-sör. Cerevisia primaria. PP.
 Elő-szállás. Sz. P. Fejér Vben.
 Elő számlálás. Recensio, recensus, enumeratio. M. A.
 Elő-szeri. Primigeni s.
 Elő-szín. Proscenium. Szín' eleje. S. I.
 Elő-szoba. Anticamera. Faludi N. U. p. 14.
 Elő-szó. Anteloquium, proloquium. M. A.
 Elő szóllítás. Provocatio.
 Elő szólló. Prolocutor. S. I.
 Elő szókés. Prosultus.
 Elő-tag. Armus, pectus animalium. Czimer, mar, szügy, szegy. S. I.
 Elő találás. Repertio, occurus.
 Elő taszítás. Protrusio.
 Elő-Tejed. F. Posony Vben.
 Elő-téj. Colostrum. S. I.
 Elő-téj' rágása. Colostratio. S. I.
 Elő-tük-szóig. Margit' élete. p. 10.
 Elő-tük-szókoron. Margit' élete. p. 80.
 Elő toppanás.
 Elő toszás. Protrusio.
 Elő ugrás. Prosultus.
 Elő-vár. Antemurale. S. I.
 Elő vetés. Objectio. M. A.
 Elő-világ. Vorwelt. S. I.
 Elő vitel. Promotio, provectio. M. A.
 * Böjt elő-hava. Mensis Februarius.
 Homlok-elő. Frontale. M. A.
 Szügy-elő. Antilena, pectorale. M. A.
 Elejbe. Obviam. M. A.
 Elejbe adja. Proponit.
 Elejbe akad. Obviam ei fit, obvius fit. M. A.
 Elejbe akadó. Obvius. M. A.
 Elejbe borúl. Accidit provolvitur. S. I.
 Elejbe ereszti. Admittit in sui conspectum.
 Elejbe fut. Occurrit. M. A.
 Elejbe futás. Procurtio, procurus, occurus. M. A.
 Elejbe futamodik. Occursat. M. A.
 Elejbe ír. Praescribit.

Elejbe megy. Obviat. M. A.
 Elejbe menés. Occurrit. M. A.
 Elejbe olvassa. Praelegit.
 Elejbe siet. Properat ei obviare, occurrere.
 Elejbe szalad. Currit ei obviam.
 Elejbe számlálja. Adnumerat in conspectu ejus.
 Elejbe szövés. Practextus. M. A.
 Elejbe teszi. Praeponit.
 Elejbé. In occursum meum.
 Elejbed. In tui obviam.
 Eleje valaminek. Initium, principium v. pars antica, anterior. S. I. Jól meg kell elejét, végét, a' dolognak kötni.
 Elején. Antiquitas, quondam. M. A.
 Elejénten. Idem. M. A.
 Elején érő. Praeox, praecoquus. S. I.
 Elejét keli. Zvonárics 1. R. p. 664.
 Elejét veszi. Praeunit. S. I.
 Elejét, erejét veszi. Faludi U. E. 3. R. p. 23.
 Elejétől fogva. Ab initio, primitus.
 Eleji valamely tudománynak. Rudimenta, elementa. S. I.
 Elei. Primordium, principium. M. A. it. Majores ejus. Mit használ a' vaknak, hogy elei láttak. km.
 Eleink. Majores nostri. M. A.
 Elein érő. Praeox, praematurus. M. A.
 Elein érett, elein ért. Idem M. A.
 Eleitől fogva. Ab initio, primitus. M. A.
 Eleit veszi. Praeunit, praevertit, praecavet, anteunit, antevertit, praeeoccupat. M. A.
 Előbb. Ante, prius. M. A. A' ki előbb mégyen a' malomba, előbb önt a' garatra. km.
 Előbb böcsüli. Praeaeimat, praeeligit. S. I.
 Előbb el ragadja. Praeripit. M. A.
 Előbb járó. Praecellentiore. Zvonárics 1. R. p. 270.
 Előbb jön. Citius venit.
 Előbb kelő. Faludi U. E. 3. R. p. 138.
 Előbb kívánja. Mavult, praeoptat.
 Előbb meg látja. Praevidet. M. A.
 Előbb meg próbálja. Praetentat. M. A.
 Előbb meg kötözi. Praevincit. M. A.
 Előbb meg tudja. Praescit. M. A.
 Előbb meg veszti. Praevitiat. M. A.
 Előbb mondja. Antedicit. M. A.
 Előbb utóbb. Serius ocyus. Faludi E. M. p. 205.
 Előbb űzi. Praeteragit, propellit. M. A.
 Előbb való. Prior, praefertior.
 Előbb való a' böcsület a' szalonnás káposztánál. km.
 Előbbeli. R. Pristinus, prior. M. A.
 Előbbeni. Idem. M. A.
 Előbbi. Idem. M. A. Margit' élete Práj-nál. p. 339.
 Előbbi nyom. Aetas superior, antiquitas. Vorwelt. S. I.
 Előbbiség. Prioritas Faludi. N. U. p. 28. B. E. p. 25. N. E. p. 201. N. A. p. 232. T. É. p. 75. Pázm. Kal. p. 785.
 Előbe. In antecessum. Előre. S. I.
 Előd. R. Praecessor, antecessor. S. I.
 Elődbe. In tuum conspectum, in tuam praesentiam.
 Elődbe öledbe hozom gyermekedet. Faludi.
 Elődet veszi. Praeoccupabit te, praevertet te. Thelegdi Hom. 1. R. p. 290.
 Elődi. R. Antiquus, vetustus, priscus. S. I.
 Elődink. R. Majores, praecessores nostri. S. I.
 Elődédén. Primitus. Pápasták' üldézése. p. 17.
 Elődédi. Priscus, vetustus. Márt. Coron. p. 116.

Elől. Prae, ante. M. A. Elől tűz, hátul viz. km. El tesz az ebek elől. km.
 Elől áll. Antestat. M. A.
 Elől bocsátja. Praemittit. M. A.
 Elől érő. Praematurus, praecox. M. A.
 Elől éneklő. Praecentor. M. A.
 Elől futó. Antecursor, prodromus, praecursor. M. A.
 Elől függő. Antependulus v. antependium v. siparium. S. I.
 Elől hátul. A fronte et a tergo. PP.
 Elől izlés. Praelibatio, praegustatio. S. I.
 Elől járás. Praepositura, praecessio. M. A. Thelegdi Hom. 1. R. p. 71.
 Elől járó. Praepositus, praefectus, antecessor. M. A.
 Elől járó bak. Sectari us vervex. CM.
 Elől járóban. Praevie. Pázm. Kal. p. 935. Pred. p. 425.
 Elől járója a' bizonyágnak. Praemissa. Pázm. Kal. p. 1037.
 Elől járó beszéd. Praefatio. M. A. CM.
 Elől járó követ. Praenunciatus, praecursor, prodromus. S. I.
 Elől járólág. In antecessum. S. I.
 Elől írás. Praescriptio, M. A.
 Elől kóstoló. Praegustator. M. A.
 Elől menő. Praeiens, praecedens, antecessor. M. A.
 Elől mutatja. Praemonstrat. M. A.
 Elől mutató. Praemonstrator. CM.
 Elől olvasó. Praelector. M. A.
 Elől sietés. Praeacceleratio, M. A.
 Elől szedett szőlő bora. Praeliganum. M. A.
 Elől szökö. Praesultor, praesul. M. A.
 Elől szólló. Praefans, prologus. M. A.
 Elől szülés. Praegenitura. M. A.
 Elől tánczoló. Praesul, praesultor. M. A.
 Elől tétel. Praepositio. M. A.
 Elől ül. Praesidet. S. I.
 Elől ülés. Praesidium.
 Elől ülő. Praesidens. S. I.
 Elől való. Primores. M. A.
 Elől világító. Praelucens. M. A.
 Előle, előled, előlem. Prae, vel ante se, te, --- M. A.
 Elől (ige) előli. R. Anteponit. S. I.
 Előmbé. In conspectum meum, obviam mihi. S. I.
 Előmbé ölembe.
 Előmbé ne jöjj.
 Előre. In antecessum. PP. Jobb előre félni, mint utóljára rettegni. km.
 Előre meg jövendőli. Praedicit.
 Előre meg mondom. Praevie dico.
 Előre néz. — A' forgott ember nem csak hátra, hanem előre is néz. km.

- Előre nézés. Providentia. Pázm. Pred. p. 858.
 Előre pénz ár. Arrham, arrhabonem dat. PP.
- Előszőr. Primo, primum. M. A.
 Leg előszőr. Omnium primo.
- Előte. Dug. Jólánka. 1. K. p. 318.
- Előtt. Ante, coram. M. A. Vetés előtt aratsz.
 Előtte, előttd, előttem. Coram se, te, me. M. A.
 Elöttem a' képe. Praefiguro mihi.
 Mindenek előtt. Ante omnia v. ante omnes.
- Előve. Prae.
 Előve érő. Praecox. M. A.
 Előve ért. Praematurus. M. A.
- Elővel érő. Pázm. Pred. p. 337.
- Előz, előzi. Praevenit, praecoccupat, praevertit. S. I. Praevindemiat. PP.
 Meg előzi. Praevenit, praevertit.
- Előzet. Praeventio, praecoccupatio. S. I.
- Előzés. Praeventio, praecoccupatio.
 Szüret-előzés. Praevindemia. PP.
- Előzködik. Sz. D.
 Előzmény.
- Előző. Praeveniens, praecoccupans.
 Előzőleg. Praecoccupanter.
 Előződik. Praevenitur. Sz. D.
 Előztet, előzteti. Facit praevenire.
 Előzve szürrt bor. Vinum raeliganeum. PP.
- ELSŐ. Primus, principalis, primarius. Még az ebnek sem jó az első fia. Posteriores prioribus potiores. M. A.
 Első boldogság a' jó ész. km.
 Első belső tanács. Faludi N. A. p. 247.
 Első, és belső embere. Pázm. Pred. p. 1170.
 Első fogás. Primum ferculum, primus missus. PP.
 Első főső. Faludi U. E. 3. R. p. 14.
 Első példa. Archetypus. M. A.
 Első szülött. Primogenitus, primigenitus. M. A.
 Első szülöttség. Primogenitura. M. A.
 Első templom. Curialis aedes, episcopalis cathedrae templum. PP.
 Első sereg. Prima acies, frons exercitus. PP.
 Első vétek bocsánatot érdemel. Prima parcata.
- Elsőbb. Prior, prius. M. A.
 Elsőbbi. Prior. Elsőbbi levelemre nem feleltt.
 Elsőbe. Initio, primo, primitus. M. A.
 Elsőben. Idem.
 Egy elsőben. Pázm. Kal. p. 412. 819.
 Elsődször. Primo.
 Elsője. Ejus primus. Pázm. Pred. p. 569.
 Elsőség. Primatus, prima. M. A. Öregség elsőség. km.
- ELVE (előe, elüe, elve). Trans. M. A. L.
 Hid' elve. Tété de pont.
 Tenger' elvén való. Transmarinus. M. A. L.
- ELVEGY. Mixtus, mistus, promiscuus. S. I. Promiscue M. A.
 Elvegyes. Idem. M. A.
 Elvegyesleg. Mixtim. M. A.
 Elvegyít, elvegyíti. Commiscet. M. A.
 Elvegyítés. Mixtio. M. A.
- ELVŐ. R. Ulterior. Tulsó, tul eső, tul való. S. I.
 Havas elvő (al) földébe mentt. Sz. D.
 Duna elvő főső Magyar Ország. Heltai Kron. 1. Darab p. 409.
- Duna elvi Magyar. Hungarus transdanubianus. Fábsics. Kengyel-futó. MSS.
- ELEDEL.
- ELEDEL. Cibarium, alimentum, alimonia, edulium, epulae, victus, esca. M. A. Radix primaria. ÉL.
 Barom-eledel. Pabulum. S. K.
 Bé sózott eledel. Salsamentum. S. K.
 Tápláló eledel. Alimentum. S. K.
 Töltött eledel. Tucetum. S. K.
- ELEDELE. Ejus esca, cibus.
- ELEDELTE vesz. Obsonat. M. A.
- ELEFÁNT.
- ELEFÁNT. Elephantus, elephas, barrus. M. A.
 Elefánt-csont. Ebur.
 Elefánt-csontból való. Eburneus.
 Elefánt-ordítás. Barritus. M. A.
 Elefánt-tetem. Ebur. M. A.
 Elefánt-tetemes. Eboerus. M. A.
- ELEFÁNTI. Elephantinus. M. A.
- ELEK.
- ELEK. t. f. n. Alexius. M. A.
 Elek. F. Arad Vben.
 Szent Elek. MV. Vas Vben. F. Bihar Vben.
- ELEKES. Idem ac Alexius. M. A.
 Elekes. E. F. alsó Fejér Vben.
- ELEVEN.
- ELEVEN Vividus, vivus, vitalis, vegetus. M. A.
 Radix primaria ÉL.
 Eleven föld. Terra viva, terra profundior, quae nondum lignonem est experta. Terra rastris intacta, nec ullis saucia vomeribus. Ovid.
 Eleven gyökér. Zadura, zedoaria. S. I.
 Eleven káka. Hydra. Grüner Polyp. S. I.
 Eleven kéneső. Hydrargyrus, argentum vivum. M. A.
 Eleven olaj. Naphta.
 Eleven szén. Pruna. M. A.
- ELEVEND. R. Viviscens, reviviscens.
 Elevendül: elevenedésre indul. Mondatik kiváltképpen a' fiatal fákról. Hallottam Izsákfán 1823. September 7.
- ELEVENEDIK. Viviscit, reviviscit. M. A.
 Föl elevenedik. Reviviscit.
 Meg elevenedik. Pázm. Pred. p. 704.
 Reviviscit. M. A. CM.
- Elevenedés. Reviviscencia.
 Meg elevenedés. Vivificatio, reviviscencia. M. A.
- ELEVENEN. Vivide, vitaliter, in vita. S. I.
- ELEVENESZIK. Viviscit.
 Meg eleveneszik. Lippai Vetem. Kert. p. 235.
- ELEVENÍTI, eleveníti. Vivificat. M. A.
 Föl eleveníti. Revivificat.
- Meg eleveníti. Vivificat. M. A.
 Elevenítés. Vivificatio. M. A.
 Meg elevenítés. idem. M. A.
 Elevenítő. Vivificator, vivificus, vivificans. M. A.
 Elevenítő lélek. Pázm. Pred. p. 704.
- ELEVENJE. Ejus vivum.
 Elevenjére. Ad vivum.
- ELEVENKEDIK. Conatur, adniture, adlaborat. Sz. D.
- ELEVENSÉG. Alacritas, vitalitas. M. A.
- ELEVENT szülő. Viviparus. S. I.
- ELEVENÜL (ige). Reviviscit, vivificatur. M. A.
 Föl elevenül. Reviviscit.
 Meg elevenül. Vivificatur.
- ELEVENÜL (mellyék ige). Vitaliter. M. A.
- ELLIK.
- ELLIK. Parit. M. A. proprie dicitur de ove.
 Meg ellik. idem. M. A.
- ELLET. Foetura. S. I.
 Egy elletből való. S. I.
- ELLETT. Effoetus. M. A.
- ELLÉS. Partus, foetura. M. A.
- ELLŐ. Pariens, parturiens. S. I.
- ELLŐS. Ad partum apta, foemella.
- ELME.
- ELME. Mens, memoria, ingenium. M. A.
- Elme-botlás. Faludi U. E. 1. R. p. 14.
 Lapsus mentis, memoriae.
 Elme-csavargás. Pázm. Pred. p. 458.
 Divagatio mentis.
 Elme-élesítés. Pázm. Kal. p. 403.
 Elme-élesítő. Pázm. Pred. in praef.
 Elme-faggatás. Csuzi Tromb. p. 116.
 Elme-fárasztás. Pázm. Pred. p. 692. Ad-flictio mentis.
 Elme-fogás. Faludi N. E. p. 198.
 Elme-futás. Hermán József. G. Festetics Kristóf fölött p. 34.
 Elme-futtatás. Faludi U. E. 3. R. p. 81.
 Elme-futtató. Speculativus.
 Elme-gyakorlás. Exerctium ingenii. Sz. D.
 Elme-háborodás. Pázm. Kal. p. 969.
 Elme-háború. Faludi E. M. p. 203. Csuzi p. 236.
 Elme-hiba. Lapsus memoriae. S. I.
 Elme' leleményi. Inventa, excogitata. Faludi N. E. p. 138.
 Elme-mutatás. Beniczki p. 158. Ostentatio ingenii.
 Elme-mutogató. Pázm. Kal. p. 502.
 Elme-tétovázás. Pázm. Pred. p. 1023.
 Elme-törés. Mentis contentio, ingenii fatigatio. Biró Márton. Micae p. 345.
 Elme-törő munka.
 * Éles elme. Ingenium perspicax, acutum.
 Vén elme, fiatal erő, veri meg a' hadakat. km.
- ELMEBÉLI. Memorialis, mentalis. S. I.
 Elmebéli háború. Faludi U. E. 1. R. p. 150.
 Elmebéli viadal. Faludi U. E. 1. R. p. 23.
- ELMEI. Memorialis. M. A.
- ELMÉBŐL mondja. Könyv nélkül mondja. E memoria recitat. Sz. D.
- 16 *

ELMÉJE. Ejus mens, memoria, ingenium. Alatt jár elméje. km.	Emészten. Consumtum, concoctum, concoctio, digestio.	memorat, recordatur. M. A.
ELMEJŰ.	Ember' emészete. Merda, stercus humanum.	Meg emléti. Commemorat, mentionem injicit. M. A.
Késedelmes elméjű. Pázm. Pred. p. 783.	Nehéz emésztetű eledel. Cibis durae concoctionis.	Említés. Mentio. M. A.
ELMÉL, elméli. Mente versat. Sz. D.	Emésztetlen. Inconsumtus, indigestus, crudus. Pázm. Pred. p. 837.	Emlétő. Memorator. M. A.
Elmélkedik (identidem mente versat.) Meditatur, considerat, ratiocinatur, imaginatur. M. A.	Emésztetlenség. Indigestio, cruditas. S. I.	EMLI. R. Lactat. Pesthi.
El elmélkedik. Meditationi vacat.	Emésztetlenül. Inconsumpte. S. I.	Emlés. R. Lactatio.
Elmélkedés. Meditatio, consideratio. M. A.	Emésztés. Consumtio, digestio.	Emlő. R. Lactans, lactator.
Elmélkedő. Meditabundus, considerator. M. A.	Meg emésztés. Consumtio, concoctio. M. A.	Emlő bér. Nutricium. S. I.
Elmélkedve. Meditabunde. M. A.	Nehéz emésztés. Dyspepsia. NC. p. 345.	Emlő mely. R. Ubera, mammae, ruma.
ELMÉNEK rütete. R. Extasis. Bát.	Emészthetetlen. Difficilis concoctio. Pázm. Pred. p. 405.	Emlő tag. R. idem.
ELMÉS. Ingeniosus, memoriosus, scitus, perspicax. M. A.	Emésztmény. A' mi el kél, el fogy, el emésztődik. S. I.	Emlő. Mammae, it. lorum, habena. M. A.
Elmésen. Ingeniose, memoriose, scite. M. A.	Emésztő. Consumens.	Emlős. Mammata, habens mammas.
Elmészkedik. Ingenio ludit, argutatur. Sz. D.	Emésztődik. Consumitur.	Emlős állatok. Mammalia. S. I. Szoptató állatok.
Elmészség. Ingenium, affluentia ingenii. S. I. Sz. D.	EMING. Sós nedvesség. Sz. D. Dictator. CM.	EMŐ. R. Lactans, sugens. Szopó.
ELMÉTLEN. Demens, hebes, insipiens. M. A.	Eméngi. Dictatorius. CM.	Csöcs-emő. Infans lactens. Csöcs-szopó.
Elmétlenség. Stupor v. dementia, amentia. S. I.	Eméngség. Dictatura. CM.	Emőd. F. Borsod Vben. Anonym. C. XXXI.
EM.	EMLE. Ubera. Pázm. Pred. p. 739. Thelegdi Hom. 1. R. p. 838. „Boldogok a' magtalanok, és a' méhek, melyek nem szültek, és az EMLÉK, melyek nem EMLETTENEK.“	Emők. Sós lé, a' mely p. o. a' sajtból ki nyomattatik (eming). Sz. D.
EMik, emi. R. lactat. Mint szopik, szopja.	EMLEGET, emlegeti. Comminiscitur. M. A.	Emőke (Kis, nagy). F. és Sz. P. Nyitra Vben.
EME. R. Femina, femella, animal femineum v. mater v. nutrix. S. I.	Farkast emlegetnek, 's kert alatt kullog. km.	Emős. Lactens.
Eme-állat. Femella, animal femineum. Pázm. Kal. p. 416.	Emlegetnek valahol. Sternutaverunt amores. M. A.	Csöcs-emős gyermek. Parvulus lactens.
Eme-disznó. Scrofa, porca. M. A. CM.	Meg emlegeti. Meg emlegeted a' Magyarok' Istenét. km.	Emőség.
Eme-tyúk. R. Gallina. Sylvester.	Emlegetés. Memoratio, commemoratio, recordatio. M. A.	Csöcs-emőség. S. I. Status lactentis infantis.
Eméhez való. Porcarius. M. A.	EMLÉKEZik. Meminit, memorat. M. A.	EMSE. Sus, scrofa. S. I.
EMEL, emeli. Levat. M. A. Az egygyeség a' kicsinyt is nagyra emeli. km.	Meg emlékezik. Recordatur. M. A.	EMTET, emteti: mint szoptat, szoptatja. Lactat, L. Boldog Aszszony' szoloslója. p. 41.
El emeli. Amovet, dimovet, tollit. M. A.	Reá emlékezik. M. A. Recordatur, reminiscitur, meminit. Jut eszébe. CM.	
Föl emeli. Tollit, attollit, extollit, levat, elevat, sublevat. M. A. Nem tudom az ég emelte föl, vagy a' föld nyelte el. km.	Emlékezet. Mentio, memoria. M. A.	EM.
Ki emeli. Elevat, extrahit. M. A.	Emlékezet-kő. Monumentum. PP.	EM (mellyék ige) loco IM.
Le emeli. Deorsum levat.	Emlékezet' segítsége. Adjumenta memoriae.	EMERRE. Hac, isthac. S. I.
Meg emeli. Levat.	Emlékezetes. Memorabilis. M. A.	EMEZ, eme. Hic, iste. S. I.
Emelésés híd. Pons arretractarius ductitius PP	Emlékezeti. Memorialis. M. A.	Emez amaz.
Emelésés kapu. Catarhacta, porta pendula. M. A.	Emlékezetre föl írja. In commentarios, in tabulas refert. PP.	EMÉNT. Paulo ante. S. I.
Emélet. Contignatio. Szegés, ház' szegése. S. I.	Emlékezetre méltó. Commemorabilis. M. A.	EMIDE. L. imide.
Emelés. Levamen, sublatio, elevatio. M. A.	Emlékezetre nem méltó. Immemorabilis. M. A.	EMIGY. L. imigy.
Föl emelés. Sublatio, elevatio. M. A.	A.	Emigyen. Faludi N. A. p. 187.
Emelésre szorúltt.	Emlékezetre vertt pénz. Symbolicum numisma. PP.	EMILLYEN. L. imillyen.
Emelget, emelgeti. Levat, elevat, attollit, erigit. S. I.	Emlékezetlen. Immemor. M. A.	EMINNEN. L. iminnen.
Emelit, emelíti. Káldi. Eszther. 15. 8.	Emlékezés. Commemoratio. Faludi U. E. 1. R. p. 17.	
Emelkedik. Levatur, elevatur, attollitur, erigitur. Mint a' szárnya-szegett lúd, nem emelkedik. km.	Meg emlékezés. Recordatio. M. A.	
Föl emelkedik. Erigit se. PP.	Reá emlékezés. Reminiscencia, recordatio. M. A.	
Föl emelkedés. Erectio, elevatio. PP.	Emlékező. Memor. M. A.	
Ki emelkedik. Emergit, elevat se.	Emlékező elme. Memoria. M. A.	
Emelő. Levans.	Emlékező tehetség. Facultas reminiscendi.	
Emelő rud. Trudes, ergata, vectis, hypomochlion. PP.	Emlékeztet, emlékezteti. In memoriam reducit.	
Emelő szerszám. Ergata. Hebzeug. S. I.	Emlékeztetés. Pázm. Kal. p. 1024. Pred. p. 1058.	
Emelődik. Levatur, attollitur. S. I.	Emlékeztető. Monitorius, mnemonicus, it. Monumentum. M. A. Pázm. Pred. p. 1002.	
Föl emeltt. Sublatus, elevatus, elatus. M. A.	Emlékeztető épület. Monumentum. CM.	
Emeltyű. R. Hypomochlium. S. I.	Emlékeztető pénzek. Numi memoriales.	
EMES. Mammata. 2. tulajdon neve ÁLMOS annyának L. Anonymi Cap. 3. mert az ott irtt EMESU olvastatik EMES-nek.	Meg emlékezteti.	
Emesez, emese, emse. Sus, scrofa. S. I.	Reá emlékezteti. Reducit ei in memoriam.	
EMÉSZT, emészti. Consumit, concoquit. M. A.	EMLÉL, emléli. Ubere lactat. Monoszlai Apol. p. 56.	
Egy hamis pénz százat emész. km.	Emlélés. Lactatio. Monoszlai Apol. p. 129.	
El emészti. Disperdit.	EMLÉT, emléti, emlit, említi. Meminit,	
Ki emészti. Facit ut dispereat.		
Meg emészti. Consumat, consumit, concoquit. M. A. Az üdő mindent meg emész. km.		
Magát emészti. Moerore se conficit.		

EMITT, emitten. L. imitt, imitten.
EMÜTT. Faludi N. E. p. 113.

EMBER.

EMBER (em-bér?). Homo M. A. Ember emberrel jó. Homo homini Deus. M. A.
Ember-áros. Venditor hominum, mango, plagarius. CM.
Ember-áruló. Mango. CM.
Ember-csaló. Pázm. Pred. p. 531.
Ember-csufoló. Pázm. Pred. p. 815.
Ember-csufoló. Pázm. Pred. p. 815.
Ember-derék. Truncus corporis humani. S. I.
Ember' díja. Homagium. M. A.
Ember-dög. Pestis, lues, hominum v. cadaver humanum. S. I.
Ember-evő. Anthropophagus. S. I.
Ember-evő hal. Nagy eb-hal. Squalus carcharius. S. I.
Ember fogad fogadást, agg eb, a' ki meg állja. km.
Ember-fő. Hegy, Szepes és Gömör Vbken. E. F. belső Szolnok Vben.
Ember-ganéj. Oletum. M. A.
Ember-gyülölés. Misauthropia. S. I.
Ember-gyülölő. Misanthropus CM.
Ember-hús. Pázm. Pred. p. 374.
Ember-isméret. Physiognomia.
Ember-ismérő. Physiognomus.
Ember kell a' gátra. km.
Ember-kerülő, ember-futó. Umbraticus, abstractus. S. I.
Ember-kor. Aetas virilis. M. A.
Ember-korú. Aetatis virilis, majorennis. Tiszti Szótár. p. 53.
Ember-lopó. Plagiarius. M. A. Káldi 1. Tim. 1. 10.
Ember-módon. Humaniter, viriliter. M. A.
Ember-módra. idem. M. A.
Ember-nyúzás. Hominis excoriatio v. expressio pecuniae, vexatio. S. I.
Ember-nyúzó.
Ember-öldöklés. Homicidium M. A. Laniena.
Ember-öldöklő. Homicida, sicarius. M. A.
Ember-ölés. Homicidium. M. A.
Ember-ölő. Homicida. M. A.
Ember ó a' gáton. km.
Ember' szava, nem Isten' szava. km.
Ember-szeretés. Philanthropia. S. I.
Ember-szerető. Philanthropus. M. A.
Ember-szóllás. Traductio, infamatio. S. I.
Ember-szólló. Infamator, calumniator. S. I.
Ember-társ. Alter, quivis alius, socius humanae naturae. Mitmensch. S. I.
Ember volt, 's meg holt. km.
* Cselefcende ember. km.
Derék ember. Praestans.
Első ember. Protoplastus. S. K.
Fő ember. Optimas. S. K.
Gaz ember. — Meg gaz emberezte.
Gazda-ember. Herus, hospes, oeconomus. S. K.
Henye ember. Piger. Nagy búza-féreg a' henye ember. km.
Isten-ember. Theanthropos.
Kicsiny ember sem szalma-szál. km.

Koros ember. Grandaevus homo. S. K.
Minden ember ember, de nem minden ember emberséges ember. km.
Müves ember. Operarius, mechanicus. S. K.
Nagy ember. Vir animo v. corpore magnus. S. K.
Nemes ember. Nobilis.
Olyan ember, mint a' falat kenyér. km.
Özveggy ember. Viduus. S. K.
Paraszt ember. Rusticus.
Részeg ember előtt az Isten is ki tér. km.
Semmire kellő bitang ember. Vilissimus homo. S. K.
Terem az ember. km.
Vad ember. Satyrus, homo ferus. S. K.
Vén ember. Depontanus, senex homo. S. K.
Világi ember. Profanus. S. K.
EMBERE. Ejus homo.
Nem embere. Non est ei addictus.
EMBERTLEN. Carens homine, ubi nullus mortalium commoratur. Káldi Job. 38. 26.
EMBERI. Humanus. S. I.
Emberi képpen. Humanitus, humaniter. S. I.
Emberi mód szerint. Humanitus. M. A.
Emberi tekintet. Respectus humanus.
Emberiség. Humanitas.
EMBERKE. Homulus.
Kis emberke. Homunculus, homuncio NC. p. 173.
EMBERKEDik. Viriliter agit, virum se praestat. M. A.
Fő emberkedik. Virilem aetatem attingit. Prágai p. 232.
Emberkedés. Pázm. Kal. p. 39. Pred. p. 82.
EMBERLI. Humaniter suscipit, honorifice habet. S. I.
Meg emberli.
Meg emberlette magát. Virum se praestitit. De nem emberlette magát meg.
EMBERNYI ember. Justam hominis mensuram habens. Pázm. Pred. p. 149.
EMBERSÉG. Humanitas, modestia, civilitas, urbanitas, decorum. M. A.
Emberség által senki sem sértődik meg. km.
Emberség-tudó. Scite urbanus.
Ruha tisztesség, pénz emberség. km.
Emberséges. Humanus, honestus, modestus, civilis. M. A.
Emberséges beszédű. Urbanus. M. A.
Emberséges ember. Sűrűen vetik magvát az emberséges embernek, de vékonyan kél. km.
Emberségesen. Humane, humaniter, civiliter. M. A.
EMRERTELEN. Inhumanus, incivilis, inurbanus. M. A.
Embertelen lator. Faludi E. M. p. 239.
Embertelenkedik. Inhumaniter agit v. loquitur. Csuzi p. 553.
Embertelenkedés. VM. p. 242. 244.
Embertelenség. Inhumanitas, inurbanitas. M. A.
Embertelenül. Inhumane, inhumaniter, inciviliter, inurbane. M. A.
EMBERTŰL embernek mindég kell tartani. km.
EMBERTŰL. Viriliter. M. A.

EN.

ENCs. F. Abaúj Vben. Sz. P. Heves Vben.
EN.
En' laka. (nisi malis Eny' laka) E. F. Udvarhely Székében.
ENCZ.
Encze-bencze.
Enczen-bencz. Nugae, buttubata. M. A. Prágai p. 350.
Enczen-bencz-áros. Nugivendus. M. A.
Enczen-bencz dolog. Tordai Sámuel' kézirati.
Enczen-benczek. Heltai M. Kron. 2. D. p. 221.
E. F. Doboka Vben.
Encsencs. F. Szabolcs, és Szatmár Vben.
END.
Endes. Sz. PP. Somogy, és Szabolcs Vbken.
ENE. Olyan borjas tehén, mellyet ki nem hajtanak a' csordára, hanem otthon tartanak az istállóban. A' mint tartod enédet, úgy ihatod tejedet. km. Dug. 1. R. p. 72.
ENES.
Enese. F. Győr Vben.
ENG.
Enged, engedi. Obedit, obsecundatur, obsequitur, morigeratur, indulget, paret, cedit. M. A. Ó sem engedi a' magát. km.
El engedi. Condonat. M. A.
Föl enged. Regelat. S. I.
Ki engedi. Remittit e pretio.
Meg engedi. Sinit, concedit, permittit, condonat, indulget. M. A. Azon gonoszság mindent mindenkinek meg engedni, mint senkinek semmit. km.
Engedelem. Concessus, indulgentia. M. A.
Engedelem-levél. Literae consensuales, Steph. Verbóci. M. A.
Engedelmesség. Obediens, placidus, propitius, indulgens, exorabilis, lenis, mitis. M. A.
Engedelmesen. Placide, indulgenter, leniter. M. A.
Engedelmességek. Obedit, paret. S. I.
Engedelmesség. Obedientia, obsequentia, obsequium, obtemperatio, indulgentia, placiditas, lenitas, lenitudo. M. A.
Engedelmetlenkedik. Faludi N. A. p. 192.
Engedet. Indultum.
Isteni engedet. Margit' Élete. p. 96. 98.
Engedetlen. Inobsequens, inobediens. M. A.
Engedetlenkedik. Inobedientem se exhibet. Faludi N. E. p. 82.
Engedetlenség. Inobedientia. Pázm. Kal. P. 700. Pred. p. 631.
Engedetlenkedhetik. Thordai Sámuel' kézirati.
Engedékeny. Qui facile paret.
Engedékenység. Guzmics. A' Vall. egyesül Ideája. p. 16. 54, 111.
Engedés. Concessio, concessus. M. A.
El engedés. Condonatio. M. A.
Meg engedés. Permissio, indulgentia. M. A.
Engesztel, engeszteli. Placat, conciliat, propitiat, mitigat. M. A.
Meg engeszteli. Conciliat, complacat, reconciliat, propitiat. M. A.
Engeszteltelen. Implacatus. M. A.

Engesztelés. Placatio, mitigatio, propitiatio. M. A.
 Meg engesztelés. Reconciliatio, complacatio. M. A. Mitigatio. CM.
 Engesztelhetetlen. Implacabilis, inexorabilis. M. A.
 Meg engesztelhetetlen. Idem. M. A.
 Engesztelhetetlenség. Implacabilitas. M. A.
 Engesztelhetetlenül. Implacabiliter. M. A.
 Meg engesztelhetetlenül. Idem. M. A.
 Engesztelhető. Placabilis, exorabilis. M. A.
 Engesztelő. Placamen, placamentum, propitiatorium, propitiabilis, propitiatorius, mitigatorius. M. A.
 Meg engesztelő. Reconciliator. M. A.
 Engesztelő áldozat. Propitiatorium.
 Engesztelődik. Placatur, mitigatur.
 Meg engesztelődik. Pázm. Pred. p. 453.
 Engeszteltetett. Placatus, reconciliatus. M. A.

ENDRE.

ENDRE. t. f. n. Andreas. „Per carissimum patrem nostrum ENDRE Regem felicis memor.“ IV Bela' levele. L. Kat. Hist. Crit. Tom. V. p. 335 — 344.

Endre' falva. F. Nógrád Vben.
 Endre' földje. Sz. P. Gömör Vben.
 Szent Endre. MV. és Sziget, Pest Vben.
 ENDRÉD. FF. Somogy, Soprony, Szatmár és Bars Vkben, Sz. P. Veszprém Vben.
 ENDRÓCZ. Sz. P. Somogy Vben.
 ENDRÓD. FF. Békes, és Somogy Vkben.

ENY.

ENY. Palatum, vide INY. M. A.
 Eny. F. Bars Vben, aliis ÍNY.
 Eny-hely. Locus pacis, quietis, respirii. S. I.
 ENYE. Au, eheu. M. A.
 Enyég. F. Veszprém Vben.
 ENYED. Sz. P. Posony Vben. E. MV. és FF. alsó Fejér Vben.
 ENYEGET, enyegeti. Palliat, celat, occultat, fovet, protegit. M. A. Az ő fenéjét enyegeti Isten' szavával. Pázm. Kal. p. 555.
 El enyegeti. Tolerat, suffert, perpetitur. S. I.
 Enyegetés. VM. Hit tartás p. 98.
 ENYEKES: nyálas, sikos, csuszamos. S. I.
 Meg enyekesedik: meg nyálasodik.
 Meg enyekesül.
 Enyecskés. idem ac enyekes. Sz. D.
 ENYEL. Jocus, et facetiae. Sz. D.
 Enyeleg. Balbutit, gannit. M. A. Pázm. Kal. p. 729.
 Enyelgés. Facetiae.
 Enyelgő. Jocasta.
 Enyelgős. Jocosus, facetosus.
 Enyelgős beszéd. Sz. D. Sermo facetosus.
 Enyeles. Jocosus, facetus. S. I.
 ENYETT. R. Loco, pro, vice. M. A.
 Enyette, enyettetted, enyettettem. Loco illius, tui, mei. M. A.
 ENYEZ, enyezi. Celat, occultat.
 El enyezi: el röjti. „Egy csoport lisztbe enyezte el magát (a' macska) . . oda futának az egerek“ 's a' t. Pesthi Meséji p. 37.
 ENYEZD. Sz. P. Somogy Vben.
 ENYÉSZIK. Occidit, evanescit. M. A.
 Bé enyészik. Insinatur, illabatur, immittitur, imbibitur M. A.

El enyészik. Disparet, evanet, evanescit. M. A. A' melly szélvész hirtelen támad, hirtelen el is szokott enyészni. km.
 Enyészet. Occasus. M. A.
 Nap-enyészet. Occasus solis. Franciscs.
 Nap-enyészeti szellő. Zephyrus.
 El enyészés. Evanescencia, disparitio. M. A.
 El enyésző. Evanidus, disparens. M. A.
 Enyészti, enyészti. Consumit, absumit.
 ENYHED. Mitigatur, lenitur, respirat. M. A.
 ENYHES. Lenis, mítis, temperatus, moderatos, mitigatus. S. I.
 Enyhés öv. Zona temperata. S. I.
 ENYHÍT, enyhíti. Mitigat, lenit, pacat. M. A.
 R. Fraenat, refranet.
 Meg enyhíti. idem. R. Castigat. Meg enyhétem az én testemet. Castigo colpus meum. Thelegdi Hom. 3. R. p. 709.
 Enyhítés. Mitigatio, mulcedo, lenimen. M. A.
 Meg enyhítés. Lenimentum. M. A.
 Enyhítő. Mitigatorius. M. A.
 Enyhítő szer. Lenimentum, lenitivum. S. I.
 Meg enyhítő. Delinitor. M. A.
 Enyhíthetetlen. Implacabilis, non mitigabilis. S. I.
 ENYHÓ.
 Enyhőbb. Mitior. VM. Intó levél p. 150.
 ENYHÓDik. Mitigatur, lenitur. Pázm. Kal. p. 186. Pred. p. 302.
 Meg enyhődik. Pázm. Pred. p. 157. 542.
 ENYHÜL. idem ac enyhődik.
 Meg enyhül.
 ENYI.
 Enyi erdő az Izsákfai határban.
 Enyi malom ugyan ott.
 ENYICZKE. MV. Abauj Vben. F. Sáros Vben.

ENYV.

ENYV (enyű). Bitumen, gluten, glutinum. M. A.
 Úgy ragad a' vétek, mint az enyv. km.
 Aszталos-enyv. Fabrile gluten. S. I.
 Deszka-enyv. Gluten asseritium.
 Fekete enyv. Maltha. Mitterpacher.
 Madár-enyv. Viscus.
 Növény-enyv. Gluten vegetabile.
 ENYVED. Glutinator.
 Hozzá enyved. Adglutinator. Vajda 3. K. d. 518.
 ENYVES. Glutinosus, bituminatus, bituminosus. M. A.
 Envves árok. Békes Vben.
 Enyves kezű. Viscatis manibus est. K. V. p. 537.
 Enyves veszsző. Virga visco illita.
 Enyves víz. Aqua glutinata.
 ENYVEZ, enyvezi. Bituminat, glutinat. M. A.
 Hozzá enyvezi. Adglutinat. M. A.
 Meg enyvezi.
 Öszve enyvezi. Conglutinat. M. A.
 Reá enyvezi. idem. M. A.
 Enyvezés. Glutinamentum, glutinatio. M. A.
 Pázm. Pred. p. 1274.
 Hozzá enyvezés. Agglutinatio. M. A.
 Öszve enyvezés. Conglutinatio. M. A.
 Reá enyvezés. idem. M. A.
 Enyvező. Glutinator. M. A.
 Öszve enyveztetett. Conglutinatus. M. A.
 ENYVI. Bituminosus. M. A.

EP.

EP.
 EPE. Fel. M. A.
 Epe-hólyag. Folliculus fellis. M. A.

Epe-öntés. Sz. D. Ki öntött rajta az epe.
 Epe-sár. Atra bilis. Rác.
 Epe-sáros. Atrotilosus. idem.
 Epe-víz. Aqua fellis. Káldi Jerem. 8. 14.
 Epéje. Ejus fel. Több epéje, mint vére. km.
 Epeség. Anxietatula, naeniae, negotia, sollicitudo, acerbitas, amarulentia. M. A. Pázm. Kal. p. 183. 734.
 Epés. Felleus, amarulentus, acerbus. M. A.
 Epésség.
 EPECSEL. Gesticulatur. M. A.
 Epecselés. Gesticulatio. M. A.
 Epecseldegel. Gesticulatur.
 Epecseldegelő. Gestuosus. M. A.
 EPED. Marcet, marcescit, exarescit, contabescit. M. A. Amaritudine conficitur, frangitur, v. viribus deficit. S. I.
 Eped valamiért, v. valami után. Aliquid sitit, desiderat.
 El eped. Pázm. Pred. p. 826. Adaret, exarescit, contabescit. M. A.
 Meg eped. Marcescit, arescit, deficit, contabescit. M. A.
 Epedés. Angor, moeret, dolor animi. S. I.
 Epedett, epedtt. Contabidus. M. A.
 Epedett szív. Mihez fogjak epedett szív. Kártigám.
 Meg epedett. Tabidus, tabefactus. M. A.
 Epedettég. Contabescencia. Csuzi p. 339.
 EPEKEDik. Angitur, maceratur, moeret. Faludi E. M. p. 250.
 EPESKEDik. Heába epeskedik. Káldi Okt. Int. p. 13.
 EPESZT, epeszti. Angit, affligit, amaritudine afficit. Pázm. Pred. p. 283.
 El epeszti.
 Meg epeszti. Tabefacit. M. A.
 EPÉTLEN. Sine felle.
 Epétlen galamb. Csuzi p. 304.
 EPLÉNY. Szánynak két keresztfája, melyre a' teher tétetik. Sz. D. S. I. A' szánynak vagon három eplényje. Első Eplény, mely a' szárny' orránál vagon, és a' rudat tartja, 2-dik, és 3-dik eplény, mellveken a' szárny' terhe fekszik.
 Eplény. Sz. P. Veszprém Vben.
 EPÖLY. F. Esztergom Vben.

EPER.

EPER, EPERJ. Fragum, fraga. M. A.
 Hires eperre nem kell kosárral menni.
 Non respondet opinioni calculus. M. A.

- Eper-fa. Sycaminum. M. A.
 * Csattogó eper. Fraga alba. M. A.
 Fa-eper. Morum. S. K.
 Kerti eper. Szamócza. S. K.
 Mezei eper. Fraga. S. K.
 EPERJES. Fraxis abundans.
 Eperjes. Sz. KV. Sáros Vben. FF. Arad és
 Posony Vben. Sz. P. Békes Vben.
 Csárda Szabolcs Vben.
 EPRES. idem.
 Szálas epres erdő. Faludi E. M. p. 239.
 EPRET szed. Fraga colligit. Lassan kullog
 mintha epret szedne. km.
 EPREZ: epret szed. S. I.
- ERADONY.
 ERADONY. Eridanus. M. A. Po' vize Olasz
 Országban.
- ERCSÉNY.
 ERCSÉNY. F. Fejér Vben.
- ERDŐ.
 ERDŐ (eredő, erdő.) Sylva. M. A. Radix
 primaria ER.
 Erdő' alja. E. F. Küküllő Vben.
 Erdő' falva. E. FF. Hunyad, és Kolos
 Vben.
 Erdő-hát. Sz. P. Szala Vben. E. F. Hunyad
 Vben.
 Erdő' háta. Tergum sylvae, sylvae vicinia.
 S. I.
 Erdő-háti paraszt. Rusticus sylvam
 accolens. S. I.
 Erdő-hegy. F. Arad Vben.
 Erdő-ispán. Spanus sylvanalis.
 Erdő-isten. Sylvanus. M. A. L.
 Erdő-kerülő. Custos sylvae, saltuarius.
 NC. p. 125. M. A. L.
 Erdő-őrző. idem.
 Erdő-pásztor. Saltuarius, nemoris custos.
 Faludi N. U. p. 46. PP.
 Erdő-ritkítás. Interlucatio. S. I.
 Erdő-rontó. Sylvifragus. CM.
 Erdő-szél. Ora sylvae. PP.
 Erdő-széli. Quod est ad oram sylvae.
 Erdő-telek. F. Heves Vben.
 Erdő-vég. F. Szerem Vben.
 Erdő-zúgás. Nemorum mugitus. PP.
 * Bárdos erdő. Sylva dolabrosa. M.
 Verbőczi p. 246.
 Bé vágott erdő. Concaedes. S. K.
 Erdőlő erdő: tüzre vagy örökségre a'
 kit hordanak. M. Verbőczi. in Indice.
 Gvakor erdő. Lucus. NC. p. 125.
 Ligetes erdő. Lucus. Vajda. 2. K. p.
 392.
 Makkos erdő. Sylva glandifera. M.
 Verbőczi p. 246. VM. Intó levél p. 104.
 Somos erdő. Cornetum. S. K.
 Sűrű erdő. Densa sylva. S. K.
 Szabad erdő. Sylva caedua. NC. p. 125.
 Szálas erdő. Sylva proceras habens
 arbores.
 Tilos erdő. Sylva sub interdicto.
 Vadon-erdő. Ferarum sylva. S. K.
 ERDEI. Sylvestris, sylvestris, sylvaticus. M.
 A.
 Erdei bika. Urus. M. A. CM.
- Erdei csuda. Monstrum sylvestre. Faludi N.
 E. p. 32.
 Erdei édes gyökér. Filicula. PP.
 Erdei isten-aszszonyok. Dryades, ha-
 madryades. PP.
 Erdei kakas. Gallus sylvestris, auritus. M. A.
 Erdei kan. Aper.
 Erdei liliom. Martagon. Török csalma. S. I.
 Erdei macska. Felis sylvestris. M. A.
 Erdei menyét. Ichtis. CM.
 Erdei mustár. Brassica eruca. Kis fejér
 mustár. S. I.
 Erdei paprád. Filix vulgaris, sylvestris. M. A.
 Erdei szárcsa-gyökér. Hedera humi repens. S.
 I.
 Erdei szeder. Bacca Idaea. Hegyi v. gyalog
 szeder, málna, boldog Aszszony' csipkéje.
 S. I.
 Erdei vad. Fera sylvestris.
 Erdei zanót. Certamus. Tót-sáfrán.
 M. A.
- ERDEJE. Ejus sylva.
 Farkas' erdeje. Vas Vben.
 ERDÉLY. Transylvania, Dacia. M. A.
 Erdély Ország. idem.
 Erdélyi. Transylvanus, Dacicus. M. A. Erdélyni.
 Tordái Sámuel' Kézirati. ERDŐBEN lakó.
 Sylvicola. CM. ERDŐCSKE. Sylvula. M. A.
 Erdőcske. F. Sáros Vben.
 ERDŐD. R. Sylvula.
 Erdőd. MV. Szatmár Vben. F. Verőcze Vben.
 ERDŐKE. Alauda arborea. Waldlerche. S. I.
 ERDŐL. Sylvam caedit. PP.
 Erdőlő. Frondator, arborator. M. A. CM. Erdőlő
 erdő. Sylva caedua.
 ERDŐN lakó. Sylvicola. M. A.
 Erdőn mezőn.
 ERDŐRE visz fát. In sylvam ligna fert. M. A.
 ERDŐS. Sylvosus, sylviger. M. A. CM.
 Erdős ember. Pázm. Kal. p. 556.
 Erdős' fa. F. Szala Vben.
 Erdős' háza. Sz. P. Somogy Vben.
 Erdős hely. Arboretum, arbustum. M. A.
 Erdősödik. Sylvescit. S. I.
 Erdősül. Idem. M. A.
 Meg erdősül. Sylvescit. CM.
 ERDŐSÉG. Locus sylvosus. Faludi E. M. p. 73.
- ERE.
 ERE. Camus, frenum. M. A.
- EREK.
 EREK. Praestega. M. A. Erkély, eresz, tornácz,
 folyosó, csarnok, szín, sétáló v. néző hely. Sz. D.
 ERKÉLY. (erek-ély) Podium, exedra, pergula. M.
 A.
 Erkélyke. Podiolium. NC. p. 371.
- EREKLYE.
 EREKLYE. Reliquiae sanctorum. M. A. Pázm.
 Pred. p. 213.
 Erekle-tartó. Theca reliquiarum. S. I.
 Erekle-tok. Idem. S. I.
- ERETNEK.
 ERETNEK. Haereticus. M. A.
 Eretnek-tanítás. Doctrina haeretica.
 Fő eretnek. Haeresiarcha.
 ERETNEKEZ, eretnekezi. Haereticum.
 eum vocat, pro haeretico habet. VM.
 Intó levél p. 150.
 ERETNEKSÉG. Haeresis. M. A.
 Fél-eretnekség. Csuzi. Tromb. p. 327.
 Semihaeresis.
- ERKÖLCS.
 ERKÖLCS. Mos. M. A. Mores, modus,
 ritus, consuetudo. S. I. Az erkölcs
 hamar barátságot szerez. km.
 Erkölcs-bíró. Censor apud Romanos.
 Molnár. Könyvház 2-dik szakasz.
 Erkölcs-tanítás. Moram doctrina. S. I.
 Erkölcs-tanító. Moralista.
 Erkölcs-vesztegetés. Corruptio morum.
 Mocskos beszélgetés, erkölcs-veszte-
 getés. km. Faludi T. É. p. 9.
 * Jó erkölcs. A' meg pirulás föstéke a' jó
 erkölcsnek. km.
 Roszsz erkölcs. A' szép köntöst inkább
 mocskolja a' roszz erkölcs, mint a' sár.
 km.
- ERKÖLCSÉ. Ejus mores.
 ERKÖLCSI. Moralis, ethicus. S. I.
 Erkölcsi oktatások. Paraeneses ethicae.
 Erkölcsi tudomány. Ethica, ethice,
 philosophia moralis, doctrina morum.
 S. I.
 Erkölcsiség. Moralitas. S. I.
 ERKÖLCSŐS. Morosus. M. A. Bene mora-
 tus, modestus, moderatus. S. I.
 Erkölcsős ló. Equus retractans,
 refractarius. PP.
 Erkölcsösen. Morose. M. A.
 Erkölcsösködik.
 Erkölcsösködés. Deső. Pred. p. 19.
 Erkölcsőség. Morositas. M. A. modestia,
 comitas, verecundia oris. S. I.
 ERKÖLCSRE vígyázó. Censor morum.
 Pázm. Pred. p. 199.
 ERKÖLCSTELEN. Male moratus. M. A.
 Erkölctelen mocskosság. Faludi E. M.
 p. 239.
 Erkölctelenség. Immoralitas. Pázm. Pred.
 p. 1200.
- ERKÖLCSŰ.
 Egynes erkölcsű. Thelegdi. Hom. 1. R.
 p. 802.
 Értt erkölcsű ember. Rhamnusus. M. A.
 Jó erkölcsű. Bonorum morum.
 Nehéz erkölcsű. Thelegdi Hom. 1. R. p. 785.
 Roszsz erkölcsű. Male moratus.
 ERNYE.
 ERNYE. t. f. n. Irenaeus. Sz. D. Szent
 Ernye.
 ERNYE.
 ERNYE.
 ERNYE. t. f. n. Irenaeus. Sz. D.
 Szent Ernye.
 Nagy ernye. E. F. Küküllő Vben.
 Szász ernye. E. F. Maros Székében.
 ERNYED. Rarescit, rarefit. S. I.
 Ernyed a' ruhám: az az kopik. S. I.
 El ernyed: el kopik.
 ERNYŐ. Tegulum, tegumen. M. A.
 Nap-ernyő. Parasol. Sz. D.

Ernyős. Habens tegumen.
Ernyős berkek. Faludi E. M. p. 239.
Ernyős kocsi. Carpentum. M. A.
Ernyős lakás. Faludi T. É. p. 156.
Ernyős sátor. Faludi E. M. p. 10.
Ernyős szekér. Arcera M. A. vehiculum cameratum. PP.
Ernyőz, ernyőzi. Tegit, velat, operit. S. I. Sz. D.

ERŐ.

ERŐ. Vis, vires, robur. M. A. Erő munka sokat győz. Dug. km. 2. R. p. 237.

Erő-hatalom. Violentia, vis. M. A.

Erő-hatalommal. Tyrannice. Pázm. Kal. p. 801.
Erő-szak. Violentia, impetus. M. A.
Erő-szak az igazság' nyakán. km.
Erő-szakkal. Violenter.
Erő-szak-képpen. idem. M. A. CM.
Erő-szakos. Impetuus. M. A. Violentus.
Erő-szakos halál. Mors violenta. S. I.
Erő-szakos uraság. Nem állandó az erő-szakos uraság. km.
Erő-szakosan. Per vim, violenter. S. I.
Erő-szakosítja. Violentat. Biró Márton Micae p. 292.
Erő-szakoskodik. Vim infert, violenter agit. S. I.
Erő-szakot tesz rajta. Violat. M. A.
Erő-szakoztatja. Violentat. Csuzi Tromb. p. 144.
Erő-szak-tétel. Violatio. M. A.
Erő-szak-tevő. Violans, violentus. M. A. CM.
Erő-tétel. Vis, injuria. M. A.
Erő-vétel. Praevalidentia. M. A. CM.
* Itélő erő. Faludi U. E. 1. R. p. 20.
Vis judicandi.
Választó erő. ibidem. Vis discernendi.

EREJE. Ejus vires.
Erőnek erejével. Per fortia.

ERŐBEN van. Viget, vigescit, M. A.
Jó erőben van.

ERŐLKÖDİK. Nititur, enititur, connititur, conatur, molitur. M. A. Még a' maga kenyerére sem erőlködik. km. Erőkődik. Margit' Élete Prájnál. p. 258.
Erőkődés. Enisus. M. A.
Erőkődő. Enitens, violentus. M. A.
ERŐLTET, erőlteti. Urget, cogit. M. A. Violentat.
Meg erőltette magát.
Erőltetés. Coactio, impulsio. M. A. Violentatio.
Erőltetett. Violentus, coactus. S. I.
Erőltetett beszéd. Oratio affectata, sermo plus aequo affectatus. S. I.
Erőltetett fordítás. Versio violenta. S. I.
Erőltetett maga viselés. Affectatio. S. I.
ERŐN erővel. Faludi B. E. p. 73.
Erőn esett. Violentus, importune urgens.

ERŐS. Fortis, firmus, strenuus, validus, robustus, stabilis. Nincs olly erős, kinek társa nem válnék. Fortis in alium fortiorem incidit. M. A.
Erős bor. Vinum forte.
Erős fogak. Solidi dentes. PP.
Erős mint az oláh-eczet. km.
Erős mint a' vas. km.
Erős szájú ló. Equus durior loris. PP.
Erős szag. Odor acutus. S. I.

Erősd. E. F. fölső Fejér Vben.
Erősebb. Fortior, validior. Mindennél erősebb a' magát meg győző. km.
Erősebség. Geidler Hadi Oktat. p. 99.
Erősen. Fortiter, valide, firme, firmiter, solide, magnopere. M. A.
Erősen rajta van. Fortiter rem urget.
Erősen tartsd magadat. Macte animo.
Erősen viseli magát. Fortiter se gerit.
Erősít, erősíti. Fortificat, firmat, roborat, stabilit. M. A.
Elől meg erősíti. Praemunit. M. A.
Környül erősíti. Circummunit. M. A.
Meg erősíti. Confortat, corroborat, confirmat, permunit. M. A.
Erősítés. Pázm. Pred. p. 179.
Elől meg erősítés. Praemunitio. M. A.
Meg erősítés. Confirmatio, corroboratio. M. A.
Erősítettett. Affirmatus, corroboratus. M. A.
Erősítő. Firmator. M. A.
Erősítő beszéd. Argumentum. M. A.
Erősítő okoskodás. Pázm. Kal. p. 653.
Erősítő szentség. Sacramentum confirmationis. Thelegdi Agend.
Erősítő szerek. Analeptica, roborantia.
Meg erősítő. Confirmator. M. A.
Erősködik: hatalmaskodik. Sz. D.
Erősködés: hatalmaskodás. Sz. D.
Erősödik. Fortescit, vigescit, valescit, corroboratur. M. A.
Meg erősödik. Fortescit. M. A. A' veszzőt addig kell hajtani, míg meg nem erősödik. km.
Neki erősödik. Invalescit.
Reá erősödik. Invalescit. Káldi Luc. 23. 5.
Erősség. Fortitudo, firmamentum, firmitas, firmitudo, vis, robur. M. A. it. Munimentum, fortalium.
Erősséges. Káldi Gen. 46. 3.
Erősül. Roboratur, firmatur.
Meg erősül. Corroboratur.

ERŐT ad. Roborat, firmat.
Erőt adó eledel. Pázm. Pred. p. 34.
Erőt vesz. Invalescit, praevalat. M. A.
Erőt tesz rajta. Vim ei infert.

ERŐTLEN, ERŐTELEN. Infirmitas, invalidus, inefficax, enervus, impotens, imbecillis, imbellis, debilis. M. A. Erőtlen, mint a' bőreből ki vetkőző kígyó. km.
Erőtlen az, ki a' maga erejében bízik. km.
Erőtlenedik. Debilitatur. Pázm. Pred. p. 929.
El erőtlenedik. Pázm. Pred. p. 179.
Elangvet.
Erőtlenít, erőtleníti. Enervat, infirmat, debilitat.
El erőtleníti.
Meg erőtleníti. Infirmitat, debilitat. M. A.
Erőtlenítés. Infirmitatio, debilitatio, enervatio. M. A. Pázm. Kal. p. 463.
Erőtleníző. Debilitans, enervans.
Erőtlenység. Infirmitas, impotentia, debilitas. M. A.
Erőtlenül. (ige) Debilitatur, enervatur.
Meg erőtlenül. Pázm. Pred. p. 1018.
Infirmitatur, enervatur. M. A.
Erőtlenül. (mellyék-ige) Impotenter, imbecilliter, infirme. M. A.

ERŐVEL. Vi, per vim. Többet észszel, mint erővel. km.
Erőn erővel. Violenter, per vim. Faludi B. E. p. 73. N. U. p. 151. N.
E. p. 97.

ERR.

ERR. Sonus canis concitati.
ERREG. Morog a' kutya.
Erreget. idem. S. I.
ERRGEL. — Errgellő, errgellős. Contentiosus, rixosus, iracundus.

ERSÉBET.

ERSÉBET. L. ÖRZSÉBET.

ERSZÉNY.

ERSZÉNY. Crumena, marsupium, locus. M. A. Koczka, bor, és szerelem könnyen meg őríti az erszényt. km. Alea, vina, venus, tribus his sum factus egenus.
Erszény-fejő alakos. Dug. km. 2. R. p. 207.
Erszény-gyártó. Marsupiarium, crumenarius, locularius. M. A. MSS. Ecclesiae Sággh anni 1650.
Erszény-metélő. Manticularius, crumeniseca. M. A. CM.
Erszény-metsző. Faludi N. U. p. 71.
Erszény-pénz. Könnyebb tanácsot adni, mint erszény-pénzt. km.
Kötött erszény. marsupium reticulatum. S. K.
ERSZÉNYJE. Ejus marsupium. Kinek üres az erszényje, üres a' szökrényje. km.
ERSZÉNYESTŐL egygyütt. Una cum marsupio.

ERTÉNY.

ERTÉNY. F. Tolna Vben.

ESİK.

ESİK. Cadit, labitur, labat. M. A. it. pluit. Ki sok felé kap, két szék között a' pad alá esik. km.
Alá esik. Delabitur, decidit. M. A.
Által esik: tul esik valamin. Finit, perficit, absolvit, consummat. S. I. Által esett rajta.
Bé esik. Incidit, concidit. Be esett, mint a' kis kesztyű. km.
Bele esik. Illabitur M. A. Incidit. A' ki másnak vermet ás, maga esik bele, nem más. km.
Egybe esik. Concidit.
Egyre esik. Continenter pluit, cadit.
Egygyű esik. Coincidit.
Egygyütt esik. Idem.
El esik. Labitur, ruit. Elesik egyszer a' lud a' jégen. km.
Félre esik.
Hátra esik. Recidit, resupinatur.
Hozzá esik. Ha hozzád esnek a' szegények, adj. Sz. D.
Jól esik. Jól esett neki. Bene ei accidit.

- Ki esik. Excidit. M. A. Ha roszszúl esik ki a' dolog, kiki azt mondja: nem úgy kellett volna. km.
- Le esik. Decidit. M. A. Föl ne menj a' fára, 's nem esel le. km.
- Meg esik. Contingit v. labitur. Meg esett rajta a' szíve. Misertus est ejus. Meg esnék neki. Male ei verteret.
- Neki estek a' dolognak. Sz. D. Incumbunt operi.
- Rajta esik. Rajta esett.
- Reá esik. Reám estek a' tolvajok. Sz. D.
- Roszzszul esik. Male cedit, male vertit.
- Öszve esik. Concidit.
- Viszsza esik. Recidit, relabitur. M. A.
- ESDik. Parumper cadit, ruit, casat. Faludi. B. E. p. 61.
- Esdegel. Casat, occasat, labat. M. A. El esdegel az eső.
- Esdeklik. Rogat, supplicat.
- Esdő. Labans v. supplicans. Beniczki. p. 103.
- ESEDEZik. Obtestatur, rogat obnix, supplicat, intercedit. M. A. Ki esedezte magának. Tandem impetravit sibi supplicando.
- Esedezés. Obsecratio, obtestatio, intercessio. M. A.
- Esedező. Supplex, supplicans. M. A. Esedező levél. Libellus supplex.
- ESEDEZik. Ramentum, fragmentum, putamen. S. I. Hulladék, esőlék. Sz. D. Kő-esedék. Talpra esett ember.
- Esedékeny. Labilis, lapsabundus. S. I. Sz. D.
- ESEMÉNY. Gyöngyösi 1. D. p. 380.
- ESENDŐ. Caducus, decidivus. M. A. Esendő alkalmatossággal. Data occasione.
- Esendőben. In proximo lapsu. Esendőben vagy szerencséje. Faludi U. E. 2. R. p. 53.
- ESENKEDik. Supplicat, obtestatur, rogat obnix. S. I. Rimánkodik, könyörög. Sz. D.
- ESEKEDik. idem. Sz. D.
- ESENNYEN néz. Anhelus aspicit.
- ESET. Lapsus, casus. M. A.
- Esete. Ejus Casus.
- Esetlen. Improportionatus. Vajda. 2. K. p. 23. Esetlen épület. Esetlen munka.
- ESETT. Quod cecidit. Be esett orcza. Pázm. Pred. p. 446. Erővel esett. Importunus. Felében esett a' tréfa. Le esett. Cadivus, delapsus. M. A. Meg esett személy. Meg esett dolognak felejtés a' vége. km.
- Talpra esett ember.
- Terhbe esett. Gravida, praegnans. S. K.
- ESÉS. Lapsus, casus. M. A. Gyakor eséssel a' kicsiny csöpp is lyukat ver. km. Elő esés. Prolapsus. S. I. El esés. Casus, delapsio. M. A. Ki esés. Elapsio, elapsus. M. A. Meg esés. Lapsus, casus. M. A. ESHETIK. Potest accidere, cadere. A' mi egygyen meg történik, máson is meg eshetik. km.
- ESKÉL. Casat, lapsat. A' hol meg egygyezés nincs, eskél ott a' barátság. Sz. D.
- ESLÉTES, Óvit, kopott p. o. a' ruha. Sz. D.
- ESŐ. Cadens. ruens, it. pluvia. M. A. Eső-béka. Dryophytes, rana temporaria. S. I. Eső-csöp. Gutta pluvialis. Pázm. Pred. p. 729. Eső fa. Assula, secamentum, ramentum, putamen. S. I. Eső félben. In lapsu, in casu. Eső félben való. Succiduus, succidivus. M. A. Ruinosus, ruinam minans. S. I. Eső félben van. Nutat, ruinam minatur. S. I. Eső-fogó. Cisterna, lacus compluvius. S. I. Eső-fogó csatorna. Prágai p. 1037. Eső-folyam. Torrens. S. I. Eső-hozó szél. Ventus pluvius, imbrifer. S. I. Eső-kergető szél. Ventus pluviam fugans. S. I. Eső-kút. Cisterna. Vrancsics. Eső-patak. Torrens. M. A. Eső-vertte. Madidus, humidus. S. I. Eső-víz. Aqua pluvialis. M. A. Eső-víz-folyó barázda. Colliquiae, colliciae. M. A. Eső-víz-mosás. Pluviae colluvies. PP. Eső-víz-vérvó kút. Cisterna, excipula, lacus compluvius. PP. * Borsó-eső. Hallottam Ságbon 1826. Márt. 31. Csöndes eső. Pluvia salutaris. Dara-eső. Psecas. PP. Egyenes eső. Futó eső. Raptim incidens pluvia. S. K. Görbe eső. Pluvia vento impulsu. Határ-eső. Pluvia localis. S. K. Havas eső. Pluvia mixta nivibus. Hetes eső. Pluvia per septimanam durans. Jég-eső. Grando. Ki eső. Excidens. M. A. Kő-eső. Grando. NC. p. 7. Lassu eső. Lenta pluvia. S. K. Lengedező eső. Harmatozó eső. Psecas. NC. p. 7. Múltt esőnek nem kell köpönyeg. km. Országos eső. Universam regionem irrigans pluvia. S. K. Pázmás eső. Psecas. PP. Por-verő eső. Pluvia tenuis. S. K. Sebes eső. Nimbus. NC. p. 7. Reám jött, mint a' sebes eső. km. Szakadó eső. Incursus pluviarum. S. K. Szemergő eső. Pluvia stillans. Szemző eső. Pluvia stillans. S. K. Tartós eső. Durabilis pluvia. S. K. Vér-eső. Biró Márton. Micae p. 216. Viszsza eső. Recidivus. S. I. Zápor-eső. Imber. NC. p. 7. Hirtelen mint a' zápor-eső. km. Esőleg. Labendo, cadendo. S. I. Le esőlen. Prágai p. 1008. Esőlék: hulladék. Ramentum, fragmen, fragmentum, putamen, minutiae, recisamentum. M. A. CM. Esős. Pluviosus, pluvialis. M. A.

Esős idő. Tempus pluvium. Álom 's esős idő.
 km.
 Esőtelen. Carens pluvia. Kulcsár H. T.
 1825. 2. R. p. 354.
 Esőzik. Pluit.
 Esőzés. Pluvia, imber. S. I.
 EST. Vesper. M. A.
 Est-hajnal. Crepusculum vespertinum. M.
 A.
 Est-hajnal-csillag. Vesper, vesperugo.
 M. A. Est-hajnali csillag. Sz. D.
 Est-homály. Crepusculum. S. I.
 Dél-est, dellest: dellestkor, dellest
 tájban.
 Nap-est. Occasus solis. Nap-estkor.
 Este. Vesperi. Sz. D.
 Esteledik. Vesperascit. Sz. D.
 Esteli. Vespertinus. S. I.
 Estellik. Advesperascit. S. I. Estelik. Sz. D.
 Esten estig. Telegdi. Felelet. p. 161.
 Estennen. Circa vesperam, crepusculo.
 Esti. Vespertinus. Faludi N. A. p. 217.
 Esti csillag. Hesperus, vesperugo, stella Veneris.
 S. I.
 Esti denevér. Faludi N. E. p. 3.
 Esti pille. Sphinx.
 Esti pirulat. Coelum vespere rubens, coeli
 rubor vespertinus. S. I.
 Esti vörösség. Aurora borealis. S. I.
 Estig.
 Nap-estig. Usque solis occasum. Faludi
 T. É. p. 275.
 Estve. Vesper, vespera, serum, it. vespere,
 vesperi. M. A. Tök is estve virágzik. km.
 Estve leszsz. Advesperascit. M. A.
 Estvél. Idem.
 Estvéledik. Vesperascit. M. A.
 Bé estvéledik. Invesperascit. M. A.
 vesperascit. CM.
 El estvéledik. Pázm. Pred. p. 887.
 Advesperascit. M. A.
 Meg estvéledik. Advesperascit. Mivel már
 meg estvéledett, kérünk Isten tégedet.
 Estvélenként. Per singulas vespere.
 Estvélére közelít az idő. Zvon. 1. R.
 p. 680.
 Estvéli. Vespertinus, serotinus. M. A.
 Estvéli idő. Tempus vespertinum.
 Estvéli imádság. Oratio vespertina.
 Estvéli mulatság. Vespertina distractio.
 Estvélig. Usque vesperam. Te sem tudod,
 estvélig mi talál. km.
 Estvényén. Crepusculo. M. A. Estvényén. Sz. D.
 ESTEN esik. Incessanter cadit. Faludi N. U. p.
 33. Sz. E. p. 116.
 ESTÓDÓN. Vespere, vesperi. S. I.
 ESVE. Labendo, cadendo. S. I.

ESK.

ESK. R. Juramentum, jusjurandum. Bát.
 ESKES. R. Juramento adstricti.
 Eskes társok. Socii conjurati, foederati,
 confoederati, conjuratores.
 ESKÉS. R. Juramentum. Komjáthi.
 ESKÜDik. Jurat.
 Esküvés. Juramentum, juratio, jusjurandum.
 M. A.

Esküdt. Juratus. M. A. it. Juratus assessor. Jurassor. S. I.	Esméretes leszsz. Notescit. M. A.	Meg eddegli. Consumit.
Esküdt ellenség. Inimicus capitalis. S. I.	Esméretlen. Ignotus, incognitus, ignobilis. M. A.	Eddegelés. Esitatio, esus. M. A.
Esküdt hívség. Faludi E. M. p. 239.	A.	EHETik. Potest edere.
Esküdt szerelem. Idem ibidem.	Esméretlenség. Incognitio. M. A.	Ehetném. Esurio. M. A.
Esküdttség. Jurassores v. dignitas jurassorum.	Esmérettség. Notitia. M. A.	Ehetném mint a' farkas. Autumnalis appetentia, bulimia. M. A.
Ki esküdt. Ejuratus. M. A.	Esmérés. Cognitio. M. A.	Ehető. Qui comedere v. comedi potest. S. I.
Esküdtet, esküdteti. Adjurat.	Meg esmérés. Agnitio, cognitio. M. A.	Jó ehető. Vorax.
Meg esküdteti, meg esküti, meg esketi.	Esmérhetetlen. Incognoscibilis. M. A.	Jó ehetség. Voracitas, bonus appetitus.
Jurare facit, juramentum exigit, juramento constringit. M. A.	Esmérhető. Facilis ad cognoscendum. S. I.	Jó ehetőséget. Bonum appetitum.
Reá esküdteti. Adjurat.	Esmérget. Noscitat. M. A.	Nagy ehető. Polyphagus. CM.
Esküdtetés. Adjuratio.	Esmérgető. Noscitabundus. M. A.	Ehetés. Esuriens, potestas edendi, appetitus ciborum. S. I.
Esküdtető. Adjurator.	Esmérkedik. Innotescit, v. notos sibi facit. S. I.	ENNI. Leg jobb akkor enni, mikor éheznek az ember. km. El tart a' föld, csak legyen, mit ennünk. km.
ESKÜETLEN. Injuratus. M. A.	Meg esmerkedik. Innotescit. M. A.	Enni való. Comestibilis.
ESKÜLSZik R. pro esküszik, hinc ESKÜLŐ.	Nem esmerszik meg rajta.	ESZEM izom. Comessor, helluor. S. I.
Jurans. L. Anonym. c. 27. Cfer Vindicias Anonymi. p. 196.	Esmérő. Notus, noscens. M. A.	Eszem-izom bajnok. Faludi N. U. p. 107.
ESKÜSZik, eskeszik. Jurat. M. A. A' ki mesterségesen esküszik, mesterségesen hazud. km.	Esmérős. Notus. S. I.	Eszem-izom ember. Lurco, helluo, comessor, nepos. S. I.
Esküszik szabadik. Pázm. Kal. p. 1077.	Meg esmérte. Cognitus. M. A.	ETET, eteti. Cibatio. M. A.
Bé esküszik. Professionem emittit. Faludi. T. E. p. 217.	Esmértet, esmérteti. Notificat. M. A. Notum facit, reddit. S. I.	El eteti. Curat absumi.
Bé esküszik valami társaságba. Juramento se adstringit alicui societati.	Meg esmérteti. Notificat. M. A.	Föl eteti. Curat consumi.
M. A.	Meg esmérteti magát. Se manifestat.	Le eteti. Depascit.
Egyre esküszik. Continenter jurat.	ESMÉT. Iterum. L. ISMET. M. A.	Meg eteti. (cibatio v. veneno interimit) Obescat. M. A.
El esküzi. Abjurat. M. A. El esküdte testét lelkét.	Esmétlen. idem. L. Ismétlen. M. A.	Etetés. Cibatio v. veneficium, intoxicatio. M. A.
Elöl esküszik. Praejurat. M. A.	ESSEG: esmeg.	Etetés ellen való orvosság. Amuletum. M. A.
Ki esküzi. Ejurat. M. A.	Esseg-vár. Omlott vár Veszprém Vben.	Etető. Cibans. it. Venenum, esca. it. veneficus, venefica. M. A.
Le esküzi. Jurando abnegat.	ESPERES.	Etető méreg. Toxicum, venenum, pharmacum. M. A. Faludi N. E. p. 223.
Meg esküszik, meg eskeszik. Jurat. M. A.	ESPERES. L. ÖSPÖRÖS. S. I.	ÉT. R. Escus, cibus. L. a' következő bötiiben ÉT.
Őszve esküszik. Conjurat, conspirat. M. A.	Esperesség. L. Öspörösség. S. I.	ETT, evett. Comestus v. comedit. Thelegdi Hom. 3. R. p. 335.
Reá esküszik. Jurando confirmat.	ESPEREST. Autisles Dioecesis. PP. L.	Ki ett. Exesus, erosus. S. I.
ESKÜVÉS. Juramentum, juratio, jusjurandum. M. A. Thelegdi ht. Esküés. Agendarius. p. 218.	Öspöröst.	Meg ett. Comestus, exesus, devoratus. M. A.
Esküvés-szegés. Pázm. Kal. p. 1053.	Fő Esperest. Archidiaconus. NC. p. 253.	Méreg-ette ember. Bilosus, bile plenus.
El esküvés. Abjuratio. M. A.	Esperetség. Archidiaconatus. L. Öspöröstség.	Mocsok-ette. Sordidus, sordibus plenus.
Hamis esküvés. Perjurium.	ESPÉLY.	Szú-ette. Carie exesus.
Őszve esküvés. Conjuratio, conspiratio. M. A.	ESPÉLY. Clavus ligneus, ligellum cuspidatum, quo panni tentorium connectuntur. M. A.	EVÉS. Esus, esio. M. A.
Esküvése. Ejus juramentum. Szegeten szegte esküvését.	A.	Evés ivás. Comessatio. M. A.
Esküvését el tagadja. Abjurat. M. A.	ESTRÁNG.	Meg evés. Esus, esio, comestio, devoratio. M. A.
Esküvéssel meg veti. Ejurat. M. A.	ESTRÁNG. Funis. L. ISTRÁNG. M. A.	A.
ESKÜVŐ. Jurator, jurans. M. A.	ESZik.	Evése. Ejus. esus. Olly szelid, hogy még az evése sem keserű. km.
ESKÜLLŐ.	ESZik, eszi. Edit, mandat, manducat, vescitur, vorat. M. A. Ha sokat akarsz enni, keveset egyél. km.	EVŐ. Comedens. it. Esculentus. M. A.
ESKÜLLŐ, Esküllő. F. Bihar Vben.	Által eszi. Transedit, peredit.	Evő hely. Coenaculum, triclinium. S. I.
Kis Esküllő. Klein Schwalbendorff. E. F. Doboka Vben.	Bé eszi. Bé ette magát.	Evő kalán. Cochlear, mensale.
Nagy Esküllő. Gros Schwalbendorf. E. F. ugyan ott. ESKÜLLŐ. Anonymi cap. XXVII.	El eszi. Abedit. M. A.	Evő társ. Convictor, conviva. S. I.
ESME.	Föl eszi. Absumit, devorat. S. I. Föl ette mindenét.	Evő társaság. Convivium, epulum. S. I.
ESME. Szokatlan. L. ISME.	Föl eszi, föl iszsza. Abligurit. S. I.	Kenyér-evő. Paniperda. Kész kenyér-evő. km.
ESMÉG. Iterum, vicissim. L. ISMÉG. M. A.	Ki eszi. Exedit. M. A.	Ki evő. Exesor. M. A.
Esméglen. idem. M. A.	Le eszi. Derodit, abrodit, exedit, devorat, ambedit. M. A. Másutt is le szokták enni a' hust a' csontról. km.	Evődik. Consumitur, absumitur v. jurgatur, rixatur. S. I.
ESMÉR, esméri. Noscit, novit. M. A. L. ISMÉR.	Meg eszi. Comedit, devorat. M. A. Ökör szánt a' zab alá, de ló eszi meg. km.	Bé evődik.
Ki esméri. Inter complures dignoscit. S. I.	Őszve eszik mindent. Omnia devorat, edit promiscue. S. I.	ESZÉK.
Meg esméri. Agnoscit, cognoscit, dignoscit. M. A.	EDDEGEL, eddegli. Esitat. M. A. CM.	ESZÉK. Vár, és Város Veröcze Vben.
Reá esmér. Recognoscit, agnoscit. S. I.	Föl eddegli. Absumit saepius edendo.	ESZKÁBA.
Esméret. Notitia, notio, agnitio. M. A.		ESZKÁBA. Fibula. PP.
Esméretes. Notus. M. A.		ESZKÁBÁZ, eszkábázza. Fibulis adstringit. PP.
Esméretesség. Celebritas.		

ESZKÖZ.	ESZTER.	ETHE. FF. Komárom, Posony és Abaúj Vben.
ESZKÖZ. Instrumentum, res, medium. M. A. Nincs olly hitván eszköz, hogy annak hasznát nem lehetne venni. Tam male nil cusum, quod nullum proshit in usum. K. V. p. 502.	ESZTER. t. aszszonyi név. Ester. Eszter. Sz. P. Baranya Vben. Eszter-ház. F. Soprony Vben.	ETRE. F. Posony Vben.
Házi eszköz. Supellex domestica. Eszköz nélkül. Immediate. M. A.	ESZTERAG.	ETY.
ESZKÖZE. Ejus instrumentum.	ESZTERAG. Ciconia, pelargus. CM. M. A. Gólya, koszta, czakó, gagó. Sz. D.	ETY. ETYE petye. Appetitus ciborum. Csuzi. Tromb. p. 247. Jó etye petyét. Bonum appetitum. ETYEK. F. Fejér Vben.
ESZKÖZI. Instrumentalis.	ESZTERGÁR.	EV.
ESZKÖZÖL, eszközüli, eszközüli. Facit, efficit v. mediationem agit, se medium interponit, componit. S. I. Sz. D. Ó eszközülte a' békességet. Ezt nem eszközülheter: nem használhatom, hasznát nem vehetem, vele nem élhetek. Sz. D.	ESZTERGÁR. Tornus, tornum. M. A. dicitur etiam Esztergál. Esztergár. Telek Veszprém Vben. Esztergály. FF. Szala, és Nógrád Vben. Esztergály-patak. Patak Nógrád Vben.	EV. Pus, sanies. M. A. EVED. Purulescit, suppuratur, in saniem abit. S. I. Meg eved. Evedés. Suppuratio. Evedtt. Suppuratus. Evedttség. Pus, sanies. PP. EVES. Purulentus, saniosus, M. A. Eves fekély. Vomica, tumor purulentus. S. I. Eves kelevény. idem. S. I. Eves kosz. Achor. S. I. Eves var. Vomica. M. A. Evesedik. Suppuratur. S. I. Meg evesedik. Sz. D. Evesedés. Suppuratio. M. A. Evesen. Purulente. M. A. Evesít. evesíti. Suppurat. M. A. Meg evesíti. Evesítés. Suppuratio. Evesítő. Kelés-lágvító. Suppuratorius. M. A. Evesség. Purulentia. M. A. Evességét ki nyomja. Exsanit. M. A. Evesül. Suppuratur. Meg evesül. Impuratur, pure et sanie inficitur. M. A. Evesültt. Suppuratus. M. A. EVEZik. Suppuratur. Meg evezik. Meg evezés. Suppuratio. M. A. Meg evezett. Suppuratus. M. A.
ESzközlés. Exoperatio. Eszközlő. Ó volt eszközlője: végre hajtója. Sz. D. Eszközlő ok. Causa instrumentalis. Ki eszközüli. Exoperatur.	ESZTERGÁROS. Tornatus, tornator. M. A. Esztergáros-munka. Toreuma. Esztergáros-mű. Toreuma. NC. p. 295. Esztergáros-tudomány. Toreutice. M. A. Esztergároosság. idem.	
ESZTENA.	ESZTERGÁROZ, esztergározza. Detornat. M. A. Meg esztergározza. Detornat. M. A. Meg esztergázza. idem. M. A.	
ESZTENA. Septum ovile. S. I. Sz. D. Csere János Encyclop. p. 343.	ESZTERGOM.	
ESZT.	ESZTERGOM. Strigonium. M. A. Esztergom-vár. Esztergom Vármegye. Comitatus Strigoniensis.	
ESZT. Szokatlan.	ESZTERGOMI. Strigoniensis. Esztergomi Érsek. Archiepiscopus Strigoniensis. Esztergomi Érsekség. Archiepiscopus Strigoniensis.	
ESZTELNEK. E. F. Három szék Székében.	ESZTERHA.	
ESZTENDŐ. Annus. M. A. A' meleg esztendő, jó kedvvel telendő, hogy ha nagyon sáros, minden léssen áros.	ESZTERHA. (Eszterja, esztergya.) Interpensiva, suggrunda, suggrundia. M. A. Födél-párkány, melly a' vizet a' faltól el veti. Meg indúltt, csöpög az eszterha, olvad a' jég. Sz. D.	
Esztendő ez nap. Hoc ipso anni die. M. A. Esztendő ilyenkor. Ad annum tali tempore. Pázm. Pred. p. 1210.	ESZTERHÁZ, eszterházza. Subgrundat. Párkánt csinál. M. A. Esztergyáz, esztergyázza. Meg esztergyázza.	
Esztendő múlva. Post annum. Esztendő-szám. Aera. S. I. Esztendő-száz. Saeculum. S. I. Hetes esztendő. Annus climactericus. Illyenek 7. 14. 21. 28. 35. 's a' t. Kilenczes esztendő. Annus enneaticus. Illyenek 9. 18. 27. 36. 's a' t. Közönséges esztendő. Annus vulgaris. Szökő esztendő. Annus bissextilis.	Eszterházás (Esztergyázás.) Suggrundatio. M. A.	
Esztendei. Annalis, annuarius. M. A. Annuus, annotinus S. I. Esztendei jegyzetek. Annales. S. I. Esztendei fizetés. Annua pensio.	ESZTREGNYE.	
Esztendeje. Ejus annus. Roszsz szolgának minden órán telik esztendeje. km. Most esztendeje. Modo vertitur annus. Esztendőbeli. Annus. M. A. Esztendőnként. Annatim, annuatim, quot annis. M. A. Esztendőnként elő forgó. Anniversarius. M. A. Esztendőnként való. Annus. M. A. Esztendőre. Ad annum. Esztendőre, vagy kettőre. Esztendőről esztendőre. De anno in annum. Esztendő. Anniculus. M. A. Esztendő. Agnus anniculus. Esztendőség. Apród-esztendőség. Rudimentum. C. M. Esztendőt által. Per annum. Esztendőt-szaka. idem. Esztendőz, esztendőzi. Esztendőről esztendőre várja, halasztja. Sz. D.	ESZTREGNYE. F. Szala Vben.	
ESZTEN ez nap. Octavo ab hinc die. M. A. Hodie ad octo.	ESZTRENY.	
Eszten ez napon. Thelegdi Hom. 1. R. p. 493. it. Biró Márton. Micae. p. 223.	ESZTRENY. F. Gömör Vben.	
ESZTÉNY. E. F. Doboka Vben.	ESZTRENKA.	
	ESZTRENKA. Claustrum ovilis, locus mulctus. M. A. Tólongnak mint az esztrenkára hajtott juhok. km.	
	ET.	
	ET. Et' falva, aliis Hét' falva. E. F. Háromszék Székében.	
	ETED. E. F. Udvarhely Székében.	
	ETEL. E. Patak.	
	ETES. F. Nógrád Vben.	
		EVET. Sciuus. M. A. Nehéz az evetet háznál meg tartani. Dug. km. 1. R. p. 109. Fris, mint az evet. Sz. D. Evet könnyűséggel. Faludi N. A. p. 3. EVETKE. Sz. D. EVEZ. Remigat, navigat. M. A. Által evez. Transnavigat. Bé evez. Adpellit. El evez. Praenavigat, abnavigat, enavigat. M. A. Ki evez. Eremigat, enavigat. M. A. Ki evezett a' partra. Sz. D. Réa evez. Adnavigat. M. A. Viszsa evez. Renavigat. M. A. Víz ellen evez. Contra cursum aquae remigat. EVEDZik. Remigat. Sz. D. Evedző. Remex v. remus. Evedző lapát. Tonsa. EVEZET. Remigatio. Hat evezetnyire. M. A. L. p. 603. EVEZÉS. Remigatio, remigium. M. A. El evezés. Praenavigatio, abnavigatio. M. A. Réa evezés. Adnavigatio. M. A. EVEZGET. Paulisper remigat. EVEZHETETLEN. Innabilis. CM. EVEZHETŐ. Navigabilis. M. A. EVEZKÉL. Remigat. Babocsai. Fata Tarzal. p. 75.

EVEZŐ. Remus. M. A.
Evező gúzs' ragasztója. Scalmus. M. A. Evező lapát. Tonsa. Faludi E. M. p. 86. Evező lapátos hajó. Navis actuaria.
Evező legény. Remex. M. A.
Evező' szárnya. Palmula. M. A.
Evezős. Remex. S. I.

EZ.

EZ. Hic, iste. M. A.
Ez a', ez az. Hicce. S. I.
Ez alatt. Interea.
Ez alá. Sub hoc. Ez alá kerültt.
Ez által. Per hoc. Ez által azt nyerte.
Ez e az? Hiccene est.
Ez ellen. Contra hoc.
Ez elől. Ab hujus facie.
Ez előtt. Ante hac. M. A.
Ez előtt nem régen. Pridem. M. A.
Ez eránt. Ratione hujus, respectu hujus.
Ez esztendei. Hornus, hornotinus. M. A.
Ez éven. Hoc anno, anno praesenti. M. A.
Ez évi. Hornotinus, hornus. M. A.
Ez féle, efféle. M. A.
Ez fölött. Praeterea, insuper. M. A.
Ez idei. Hornus, hornotinus. M. A.
Ez ideig. Hactenus, hucusque, adhuc. S. I.
Ez idén. Hoc anno, praesenti anno. M. A.
Ez illyen. Hujuscemodi, hujusmodi. M. A. Ez képpen, ekképpen. M. A.
Ez kor. Hoc tempore. M. A.
Ez nap. Hic dies v. hoc die, hodie. S. I.
Ez okáért. Hac de causa, ideo. M. A.
Ez okért. idem. M. A.
Ez okból, ez okon. Eapropter, idcirco. S. I.
Ez ólta. Ab hoc tempore. S. I.
Ez óltátul fogva. idem.
Ez 's ez. Hic et hic, ille et ille. M. A.
Ezután. Porro, deinceps, amplius, imposterum, dehinc, posthac. M. A.
Ez után is. Porro quoque, ultro quoque. S. I.
Ez után való. Futurum, sequens. M. A.
Ez uttal. Hac vice.
Ez világ. Mundus, orbis terrarum. M. A.
* Emez (ime ez). Hic iste.
Emez amaz. Talis qualis.
Emekkor. Isto tempore.
Emerre. Hac.
Más ez. Alius.
Nem ez. Alius, non iste.

EBBE.

Ebbe való. Huc pertinens, huc quadrans.
EBBEN (ezben). In hoc.
Ebben maradjunk. Huic sententiae inhaereamus.
EBBÉLI. Faludi N. U. p. 47. T. É. p. 197.
Zvonárics 1. R. p. 861. Hujusmodi, hujus speciei.
Ezbéli. Epistolae. Pázm. Tom. I. p. 122.
EBBŰL.
Ebből való. Ex hac specie est.
EDDIG. Hactenus, adhuc. M. A.
Eddig is. Hucusque etiam.
Eddig elé. Hactenus, hucusque. S. I.
Eddig való. Hucusque pertingens.
Eddiglen. idem. M. A.

EFFÉLE. Hujusmodi. M. A.
Effelé. Istorsum, isthac. M. A.
Effelől. De hac re, ex hac parte.
EHEN van. Ecce hic est.
EHOL. idem.
EHUN. idem.
EKKÉDIG. Hactenus, adhuc, huc usque. M. A.
Prágai p. 119. Ekédig. Tasi Gáspár. p. 144.
Ekkéig. idem. M. A.
EKKÉPPEN. Sic. M. A.

EKKOR. Hoc tempus, tempore isto. M. A.
ekkor-tájban. Tali tempore.
Ekkora. Tantus. S. I.
Ekkoráig. In tantum, usque huc.
Ekkorára föl nyóltt. In tantum excrevit.
Ekkorbeli. Hujus temporis. hujus aevi. S. I.
Ekkori. idem. S. I.
Ekkorig. Hactenus. M. A.
Ekkoriban. Tali tempore.
Ekkoron. Isto tempore.
EMMELLYETT. Zvonárics 1. R. p. 663. Penes hoc.

ENNEK.

Ennek előtte. Antehac. M. A.
Ennek okáért. Ideo, propterea, hac de causa. M. A.
Ennek utánna. Deinceps. M. A.
ENNÉL fogva. Deinceps, exposit v. hoc posito, hoc praehabito. S. I.
ENNYI. Tantus. M. A.
Ennyi ideig. Tamdiu. M. A.
Ennyibe. Tanto. S. I.
Ennyibe kerültt. Tanto sumtu procurata res est.
Ennyiben. In tantum.
Ennyiben csaltt meg. In tantum deceptit.
Ennyedik. Hujus ordinis, numeri. Hallottam Szomhathelyen 1828. Aug. 1.
Ennyicskén. Tantillum. M. A. L.
Ennyin. Tot, tanti. S. I.
Ennyire. In tantum, tam, adeo. S. I.
Ennyire mentt.
Ennyiszer. Toties. S. I.
Ennyivel. Tanto. S. I.
ERRE. Horsum.

Erre hajts. Horsum impellas.
Erre jutott. Huc redactus est.
Erre megy. Hac pergit.
Erre néző. Huc spectans. Pázm. Kal. p. 627.
Erre tart. Hac tendit.
Erre is. Etiam hac.
ERRÓL, errül. De isto.
ETTŐL, pro eztől. Ab hoc. M. A.
Ettől fogva. Abhinc. M. A.
Ettől meg válva. Hoc excepto.

EVVEL. Cum isto.

Evvel tart. Cum isto servat.
Evvel együtt. Simul cum isto.
EZEN. Hac, isthac. M. A. it. hic, iste. S. I.
Ezen-képpen. Sic, ita, taliter. S. I.
Ezen-közben. Interea.
Ezen mentt. Hac ibat.
Ezenként. Ita, taliter. S. I.
Ezennel. Jam jam, mox, statim, confestim. M. A.
Ezenteg. Illico. Hallottam Ságbon. 1827. Febr. 23.
Ezen túl. Dehinc, imposterum. Sz. D.
Ezentül. Statim, illico, actutum. M. A.
Ezentüst. Idem.
Ezenes' pataka. E. Patak Csik Székében.
EZÉ. Istius.
EZÉRT. Eapropter.
EZT kereste, ezt akarta. Hoc petiit, hoc voluit.
Ezt ennyiben hagyván. Zvonárics 1. R. p. 785.
EZZEL. Cum isto.

EZER.

EZER. Mille. M. A.
Ezer annyi. Adjon Isten ezer annyit érte. Koldus-köszönet.
Ezer évi. Mille annorum, millenarius. S. I.
Ezer-féle. Mille generum v. mille formis. S. I.
Ezer-féle-képpen. Mille modis. S. I.

Ezer inségben van. Lupum auribus tenet. K. V. p. 281.
Ezer-jó-fű. Scordium, asplenium, dictamus, calceus Mariae, dictamnium. M. A.
Ezer-képpen. mille modis. S. I.
Ezer képű. Mille formis. S. I.
Ezer lábű. Oniscus, millepeda. Papmacska. S. I.
Ezer levelű fű. Mille folium, achillea. PP.
Ezer mester. Faludi N. A. p. 73.
Ezer-szép. Amaranthus. S. I.
Ezer tanú a' jó lelki isméret. km.
Tíz ezer. Myrias.
Száz ezer. Centum millia.
Tízszáz ezer. Millio.
EZERE. Mille ex illis. Ezere (a' seregnek) oda veszett. Ex illis mille periere.
EZERED. Chilias. it. legio, regimen. S. I.
Ezered magával. Cum 999 sociis.
Ezeredes. Chiliarcha, chiliarchus. M. A.
Al-ezeredes. V. Colonellus.
Ezeredik. Millesimus. M. A.
EZEREN. Milleni. M. A.
Ezerenként. Per millia, et millia.
EZERÉNY. Sz. P. Gómör Vben.
EZERES. Milliaris, millenarius. M. A.
Ezeres. F. Krassó Vben.
EZERNYI. Millenarius, millenus. S. I.

Ezernyi ezer. Millio, decies centena millia.
Pázm. Pred. p. 340.
Ezernyi ezerszer. Millionses.
EZERSZER. Millies. M. A.
Ezerszer, 's meg ezerszer. Faludi N. E. p. 77.
Millies et millies.
Ezerszeres. Millies repetitus. S. I.
Ezerszerte. Millies. S. I.
EZERTE ezerszer: számtalanszor. S. I.

EZÜST.

EZÜST. Argentum. M. A. A' kí azt igéri hogy aranyat csinál, ezüstöt akar csálni. km.
Ezüst-bánya. Argentifodina. M. A.
Ezüst-czifrázó. Argyrocopus. M. A.
Ezüst-edények. Vasa argentea.
Ezüst-fonál. Argentum in fila tenuatum, argenti filum. PP.
Ezüst-füz. Elaeagnus angustifolia. Wilder Öhlbaum. S. I.
Ezüst-gyék. Argentangina. Pázm. Pred. p. 639.
Ezüst-islog. Argentea bracteola. PP.
Ezüst-kő. Matrix argenti v. lythargyrum, sterelitis. S. I.
Ezüst-kredencia. Vasarium argenteum. PP.
Ezüst-marha. R. Argentum caelatum, factum. S. I.
Ezüst-marhabéli ajándékok. Rákóczi György Levele 1644. Apr. 4. Tordai' Kéz-iratiban.
Ezüst-mivek. Vasa argentea. S. I.
Ezüst-mives. Faber argentarius M. A.
Ezüst-paszománt. Fimbria argentea.
Ezüst-sarkantyú. Calcar argenteum.
Ezüst-sinor. Zona argentea.
Ezüst-szövet. Pannus intertextus argenteo. Silberstoff. S. I.
Ezüst-tajték. Argyritis. M. A.
Ezüst-tartó szék. Argyrotheca. S. I.
EZÜSTHŐZ való. Argentarius. M. A.
EZÜSTI. Argenteus. M. A.
EZÜSTJE. Ejus argentum.
EZÜSTÖS. Argentatus, argentosus. M. A.
Ezüstös czafrang. Fimbria inargentata.
EZÜSTÖZ, ezüstözi. Inargentat, fuco argenti obducit. S. I.
Meg ezüstözi. Inargentat. M. A.
Ezüstözött. Argento illinitus.
Meg ezüstötzetett. Inargentatus. M. A.
EZÜSTTEL futtatott. idem.
Ezüsttel lövött vad. Ferina emta. S. I.

É.

É. Suffixum

genitivi.
Magamé.
Aszszonyé.
Emberé.
Úré. 's a' t.

ÉBÁN.

ÉBÁN. Ebenus. Kő-fa, korom-fa. S. I.

ÉBER.

ÉBER. R. Vigilans. „Legyetek ébrek az halgatásban, és tanulásban.“ Pázm. Pred. p. 293. 869.
ÉBRED. Expergefit. M. A.
Föl ébred. idem. M. A.
Meg ébred. idem. M. A.
Ébredés. Evigilatio.
Föl ébredés. Expergefactio.
Ébredtt. Vigilans, evigilans.
Ébredtten aluszik. Sz. D. Vigilanter dormit.
Ébredttség. Evigilantia. Biró Márton Micae p. 113.
Ébredesz. Identidem expergefit. Sz. D.
Föl ébredesz. Saepe e somno excitatur.
Ébredezés. Iterata evigilatio.
ÉBREGET, ébregeti. Excitat.
Ébregetés. Excitatio. Ébresztgetés. Sz. D.
ÉBRÉN. Vigilanter. M. A.
Ébren alugyál. km.
Ébren van. Evigilavit.
Ébren létel. Vigilia.
Ébren lévő. — Mi a' remény? — Ébren lévőnek az álma.
Ébren lévő elmével. Pázm. Kal. p. 514.
Ébrenség. Vigilantia. Biró Márton Micae p. 15.
Ébrenten. Vigilanter. S. I.
Ébrent. idem. S. I.
ÉBRES. Pervigil.
Ébres kutya. Canis pervigil. „Nagyon ébres kutya.“ Hallottam Ságbon. 1830. Ján. 25.
ÉBRESZT, ébreszti. Exsuscitat, expergefacit, excitat. M. A.
Föl ébreszti. idem. M. A.
Meg ébreszti. Expergefacit. M. A.
Ébresztés. Exsuscitatio. Tudós' böcsülete, ifjak' ébresztése. Honor alit artes. km.
Föl ébresztés. Exsuscitatio. M. A.
Ébresztő. Excitans.
Ébresztő malaszt. Pázm. Kal. 906.
Ébresztő szavak. Sz. D.
Ébresztget, ébresztgeti. Identidem suscit. Sz. D.
ÉBRÉKENY. Qui facile e somno excitatur.
Ébrékeny várakozás. Biró Márton Micae p. 50.
Ébrékeny vígvázás. Biró Márton Micae p. 62. 114.
ÉBRÜL (ébről M. A.) Expergefcitur.
Föl ébrül. Sz. D.
Meg ébrül Expergefit. M. A.
Ébrülés. Gyöngyösi' Munkáji 1. Dar. p. 213.

ÉCS.

ÉCS (Kis, nagy). FF. Győr Vben.
ÉCSI. Sz. P. Veszprém Vben.

ÉD.

ÉD. R. Dulcor. S. I.
ÉDELEG (mint szédeleg). S. I.
ÉDELKEDIK.
Alattomban édelkedik: ólálkodik, áskálódik.
Sz. D.
ÉDEN (rectius ÉDENY). Paradisus, hortus deliciarum, dulcedinis.
Éden-kert. Faludi T. É. p. 73.
ÉDES (rjSvs). Dulcis, svavis, it. genuinus,

gnisius, germanus, naturalis.
M. A.
Édes alma. Pomum mite, dulce.
Édes anya. Mater germana. M. A.
Édes atya. Pater genuinus. M. A.
Édes álom. Fáradt embernek édes méz az álma. km.
Édes barátom. Amice svavissime.
Édes bátya. Frater germanus. M. A.
Édes be csinált.
Édes beszéd. Svaviloquentia. M. A. CM.
Édes beszédü. Dulciloquus, svavidicus, svaviloquus, svaviloquens. M. A. CM.
Édes bor. Passum. CM.
Édes-csipős. Acidulus, dulcacidus. PP.
Dolce piccante.
Édes csók. Svavium. S. I.
Édes enyelgés. Svaves facetiae.
Édes enyém. Sz. D. Dulces mei.
Édes fa. Glycyrrhiza, liquiritia. S. I.
Édes falat. Pulpa. M. A.
Édes fiam — leányom — magzatom — gyermekem — babám.
Édes gyökér. Glycyrrhiza. M. A. Nem mindenkor édes gyökér a' szerelem. km.
Édes gyümölcs. Dulcis fructus. Keserü a' tülés, de édes a' gyümölcse. km.
Édes hang. Svavis sonus.
Édes haza. Dulcis patria. Szirmai Parab. p. 3.
Édes hazánknak szerelme. Dulcis amor patriae. M. A.
Édes ital. Dulcis potus. Az édes italnak keserü az ára. km.
Édes íz. Édes ízzel tartották. Faludi E. M. p. 135.
Édes ízü. Dulcis saporis.
Édes káposzta. Caules dulces.
Édes Kedves. Himfi.
Édes kenyér. Minden kenyér édes a' parázna embernek. km.
Édes kevés mindenünk.
Édes képzelődés. — Édesek néha a' képzelődések is. km.
Édes kincsem — lelkem — szívem.
Édes kömény. Foeniculum. Kerti kömény. S. I. Olasz kapor. Anisum.
Édes lapu. Tussilago. M. A.
Édes lép. Úgy nem lép a' szádba az édes lép. km.
Édes méz. Édes mint, a' lépes méz. — Nem mind méz, a' mi édes. kmm.
Édes miénk. Jobb a' kicsiny édes miénk, mint a' sok másé. km. Az édes miénk kevés. Faludi T. É. p. 184.
Édes mosolygás. Dulcis arrisio.
Édes murok. Sium sisarum. Zucker-wurzel. S. I.
Édes név. Dulce nomen.
Édes nyugalom. Dolog utan édes a' nyugalom. Dulcis a labore quies. km.
Édes orda. Mollis caseus, caseus recens. PP.

- Édes ostya. Crustulum. PP.
 Édes ostya-sütő. Crustularius. PP.
 Édes öcse. — Édes öcsém. Frater meus germanus natu junior.
 Édes örömet. Cordicitus, lubentissime. S. I.
 Édes répa. Brassica rapa.
 Édes szabásu. Subdulcis. M. A. CM.
 Édes szavu. Dulcisonus. M. A.
 Édes szóval. Faludi T. É. p. 215.
 Édes tej. Lac dulce. Az anyai tej leg édesebb. km.
 Édes tornya. Sz. P. Szepes Vben.
 * Tiszta édes. A' tiszta édes csak gyermeknek való. km.
 Édesd. Dulciculus. Pázm. Pred. p. 1269.
 Édesden. Dulciter, svaviter. M. A.
 Édesded. Diminutivum duplicatum ex édes.
 Édesdeden. Dulciter, svaviter. M. A.
 Édesdedben. Dulcius, svavius. Pázm. Pred. p. 281.
 Édesebb. Dulcius. Az eleje mindennek édesebb, mint az utólja. km.
 Leg édesebb. Dulcissimus, svavissimus. Az a' gyümölcs leg édesebb, mellyet a' fereg meg rág. km.
 Édesedik. Dulcescit it. Allicitur, pellicitur, pertrahitur. S. I.
 Belé-édesedik. Inescatur, inamoratur.
 El édesedik. Dulcedine nimia quasi corrumpitur, evilescit.
 Hozzá édesedik. Faludi T. É. p. 131.
 Meg édesedik. Obdulcescit. M. A.
 Reá édesedik. Illectatur.
 Öszve édesedik. Vele öszve édesedett barátja. Faludi N. A. p. 239.
 Édesedhetik. Zvonárics. 1. R. p. 435.
 Édesem. Mihi dilecte v. dilecta, meum mel, dulcedo mea. S. I.
 Édesen. Dulce, dulciter, svaviter. M. A.
 Édeses. Subdulcis.
 Édesget, édesgeti. Illectat, pellicit, pellectat. M. A.
 Belé édesgeti. Illectat.
 Hozzá édesgeti. Allectat. M. A.
 Édesgetés. Illecebrae. Illectamentum. M. A.
 Hozzá édesgetés. Allectatio, allectus. M. A.
 Édesgető. Illecebrosus. M. A.
 Hozzá édesgető. Allector. M. A.
 Édesgetve. Illecebrose. M. A.
 Édesgetdegeli. Perlectat. CM.
 Édesíti, édesíti. Dulcat. M. A.
 Belé édesíti. Illectat.
 El édesíti (mint el sózza). Nimis dulce reddit.
 Magához édesíti. Allicit, pellicit. S. I.
 Meg édesíti. Edulcorat, condulcat, indulcat. M. A.
 Reá édesíti. Adlectat.
 Öszve édesíti. Condulcat.
 Édeske. Dulciculus. it. polenta, panis dulciarius. M. A.
 Édeskés. Subdulcis.
 Édeskedik. Faludi Sz. E. p. 3. T. É. p. 98.
 Édeskedő. Faludi T. É. p. 214.
 Édeskedő beszéd. Faludi Sz. E. p. 60.
 Édesség. Dulcedo, dulcor, svavitas, svavitudo. M. A.
 Élet, édesség, reménység. Vita, dulcedo et spes.
 Édesség. Dulcissimus. Faludi N. E. p. 71.
 Édességesen. Valde svaviter.
 Édest keserűvel elegyíti a' világ. km.
 Édésül. Dulcet, dulcescit. M. A.
 Belé édesül. Indulcatur.
 Hozzá édesül. Illectatur.
 Meg édesül. Dulce fit, dulce redditur, indulcatur. Káldi Eccl. 49. 2.
 Reá édesül. Dulcore capitur, pellicitur. Öszve édesül. Condulcatur.
 ÉG.
 ÉG (fő-név) Coelum. M. A. Sokat rendelnek Bécsben, de nem úgy rendelik az égben. km.
 Ég alatt háltt. Sub dio noctavit.
 Ég' alja. Locus intectus, sub dio, subdiale it. Clima, zona. S. I.
 Ég' aljai: földetlen helyi. Subdialis. M. A.
 Ég' boltja. Sz. D.
 Ég' dőge: levegő' romlása.
 Ég-dörgés. Tonitru. M. A. Annyit tanultam a' beszédjéből, mint az ég-dörgésből. km.
 Ég dörög. Coelum tonat. M. A.
 Ég' fekvése. Clima. Sz. D. Ég' hajlása.
 Ég-forgás. Coelimumotus, cursus coelestis. M. A.
 Ég-forgási tudomány. Astrologia. Astronomia. M. A.
 Ég-forgás-tudó. Astronomus. M. A.
 Ég' föle, ég' boltozatja, ég' menyezete. Firmamentum. S. I.
 Ég' hasadékja. Chasma. M. A.
 Ég-hajlat. Clima.
 Ég' öve. Zona. S. I.
 Ég' rendelése, kinek meddig menése. km. Ég' sarka. Polus. S. I.
 Ég-szak. Clima, plaga coeli. S. I.
 Ég-színű. Caeruleus. M. A.
 Ég-táj, ég' tája. idem. S. I.
 Ég' útja. Via lactea. S. I.
 Ég-változtatás. Pázm. Pred. p. 1056.
 Mutatio coeli, aëris.
 * Csillagos ég. Firmamentum.
 Éltesítő ég. Atmosphaera.
 Levegő ég. Aër.
 Menny-ég. Sedes beatorum, regnum coelorum.
 Menny-ég. Tasi Gáspár. p. 150.
 ÉGBE kiáltó. In coelum clamans, horrendus, vindictam Dei provocans. Faludi N. A. p. 175.
 Égbe-lakó. Coelicola. CM.
 Égbe néző. Astronomus. NC. p. 213.
 Égbe néző bölcsek. Pázm. Pred. p. 91.
 ÉGBÉLI.
 Égbéli változás. Pázm. Pred. p. 185.
 Égbéliek. Coelites, coelicolae. Tasi Gáspár. p. 162.
 EGE. Ejus coelum. v. ejus aër.
 EGEK. Coeli. Harmatozzatok egek! Rorate coeli desuper!
 Egekkel bíró. Coeli potens. Pázm. Pred. p. 91.
 EGET, és poklot öszve kevernek. km.
 ÉGI. Coelestis, coelicus. M. A.
 Égi csuda. Phaenomenon coeleste. S. I.
 Égi gömb. Globus coelestis. S. I.
 Égi hajó. Navis aëria. S. I.
 Égi háboru. Tempestas fulminea Pázm. Kal. p. 794.
 Égi ív. Arcus coelestis, iris. S. I.
 Égi járás. Cursus orbium coelestium. M. A.
 Égi járásból jövendőöl. Astrologus. M. A.
 Égi járási tudomány. Astrologia. Astronomia. M. A.
 Égi járás-tanító. Astronomus. M. A.
 Égi jegy. Signum coeleste, astrum. M. A.
 Égi jel, égi jelenés. Phaenomenon, meteorum. S. I.
 Égi látat, égi tünet, égi tünetmenny. idem.
 Égi lakos. Coelicola.
 Égi székér. Arctus, ursa major. S. I.
 Égi tűz. R. Fulmen. S. I.
 Égi tűz-ívó. Fulminis derivator, deductor. S. I.
 Égi víz. R. Aqua coelestis, pluvialis, pluvia. S. I.
 EGÜ.
 Dögös egü föld. Terra insalubris ob aërem corruptum.
 Jó egü föld. Pázm. Pred. p. 954. Boni aëris terra, terra salubritatem aëris habens.
 ÉG.
 ÉG (ige). Ardet, uritur, flagrat. M. A. Nem kell azon örvendeni, a' mikor a' szomszéd' háza ég. km.
 Bé ég. Flamma penetrat in domum.
 Benn ég. Comburitur intus.
 El ég. Conflagrat. M. A.
 Föl ég. Exardet.
 Hozzá ég. Aduritur.
 Ki ég. Exuritur, comburitur. M. A.
 Le ég. Deardet, deflagrat.
 Meg ég. Comburitur, aduritur. M. A. A' száraz fa mellett a' nyers is meg ég. km.
 Oda ég. Aduritur.
 Reá ég. — Körmére égett a' gyertya. km.
 ÉGDEGEL. Lente continuo ardet.
 ÉGENDŐ.
 El égendő. Comburendus. M. A.
 ÉGET, égeti. Cremat, urit, ustulat. M. A. A' mi nem éget, ne fujd. km.
 Által égeti. Által égette ruháját.
 Bé égeti. Inurit. M. A.
 Bele égeti. Inurit. S. I.
 El égeti. Coneremat, comburit. M. A.
 Föl égeti. Exurit. PP.
 Ki égeti. Exurit. M. A.
 Környül égeti. Amburit. M. A.
 Le égeti. Funditus exurit.
 Meg égeti. Adurit, perurit, exurit, concremat, comburit. M. A. A' kinek a' kása meg égeti száját, máskor nem felejtí fujni tarhóját. Beniczki. p. 134.
 Öszve égeti. Comburit, concremat.
 ÉGETÉS. Crematio, exustio. M. A.
 El égetés.
 Föl égetés.
 Ki égetés. Exustio. M. A.
 Kő-égetés. Coctura lapidum pro calce paranda.
 Meg égetés. Concrematio, combustio. M. A.
 Mész-égetés. Coctura calcis.
 Pálinka-égetés. Coctura cremati.
 Szén-égetés. Coctura carbonum.

- Tégla-égetés. Coctura laterum.
Égetetlen. Non coctus, crudus.
Égetetlen fazék. Olla cruda. PP.
Égetetlen tégl. Later crudus. PP.
Égetett. Ustus, crematus.
Égetett tégl. Later coctus. PP.
Ki égetett. Exustus. M. A.
Égetdegeli. Uritat. CM.
Égetget, égetgeti. Sensim, lente urit.
Égető. Flammifer, urens, ustor. M. A.
Égető koszorúk: szurkos koszorúk. Malleoli, picei malleoli. PP.
* Kő-égető. Ustor lapidum, calcarius.
Mész-égető. Calchbrenner.
Szén-égető. Carbonarius. Vajda. 2. K. p. 248.
Szén-égető. F. Vas Vben.
Tégla-égető. Laterarius.
Tégla-égető kemencze. Fornax lateraria.
Égettet, égettet. Curat exuri, comburi.
Ki égetteti. Curat exuri.
Meg égetteti. Curat comburi.
ÉGETT. Crematus, ustus, ustulatus. M. A.
Égett bor. Vinum adustum. M. A.
Égett bor-ház. Thermopolium. M. A.
Égett bor-főző réz-fazék. Ahenum destillatorium. PP.
Égett ember. Incendio damnificatus.
Égett ezüst. Argentum purum. S. I.
Égett hely. Bustum, locus aedificii flammis absumpti. Brandstätt. S. I.
Égett lábu eb. Bujdosik ide 's tova, mint az égett lábu eb. km.
Elől meg égett. Praeustus. M. A.
ÉGEMÉNY. S. I. Vajda K. É. 1. K. p. 517.
ÉGEVÉNY. Sz. D.
Égevényes.
Égevényes föld, mellyben az apró kövecsek szárazság' idején mindent ki sűtnek, ki égetnek. Sz. D.
ÉGÉS. Ustio, incendium, ardor, flagrantia. M. A.
El égés. Ambustio. M. A.
Ki égés. Exustio, combustio. M. A.
Meg égés. Adustio, exustio, deflagratio. M. A.
ÉGNI kezd. Ardescit. M. A.
ÉGŐ. Ardens, flagrans. M. A.
Égő áldozat. Holocaustum. M. A.
Égő fű, égető fű. Flammula Jovis. S. I.
Égő gyertya. Candela ardens.
Égő gyöp. Terra fossilis, bituminosa. S. I.
Égő gyöpi moh. Sphognum. Torfmoos. S. I.
Égő kanócz. Funiculus ignarius ardens.
Égő szer. Ardens materia. Sz. D.
Égő szeretet. Charitas viva.
Égő üszök. Torris. M. A.
ÉGTEN ég. Continerter ardet. Faludi E. M. p. 190.
ÉH.
ÉH. Famelicus, jejunus. M. A.
Éh borjú. Nem sokat ugrándozik az éh borjú. km. Lascivit raro non bene pasta caro. K. V. p. 265.
Éh gyomor. Sz. D. Jejunos venter.
Éh farkas. Mint az éh farkas, úgy várja. km.
Éh legyek. Pázm. Pred. p. 1101. Muscae famelicae.
Éh szunyog. Az éh szunyog jobban csip. km.
ÉHEN. Jejune. M. A.
Éhen szomjan. Sobrie, jejune. M. A.
ÉHES. Famelicus, jejunus. Ehes mint a' farkas. km. Dicitur etiam ÉHES.
Ehes Czigán. Rá tartós, mint az ehés Czigán. km.
Ehes ember. Kenyér héj is mézes falat helyett esik az ehés embernek. km.
Ehes farkas. Az ehés farkasnak élesebb a' körme. km.
Ehes has. Nem kérdi az ehés has hányat üttöt az óra. km.
ÉHEZİK. Famet, famescit. M. A.
Meg éhezik. Esurit, esurire incipit. M. A.
Éhezés. Esuritio. M. A.
Meg éhezés. idem. M. A.
Éhezésre való. Esurialis. M. A.
Éhező. Famelicus, esuritor, esurio. M. A. Nehéz éhező embernek a' várakozás. km.
Éhező napok. Esuriales feriae. PP.
Éheztek, éhezeti. Fame torquet, adfligit.
El éhezeti. Fame pertorquet.
Ki éhezeti. Fame adigit. S. I.
Meg éhezeti. Cogit famere, esurire.
Éheztetés. Coactiva esuries.
Éheztető. Pázm. Pred. p. 33.
ÉHHEL. Fame, inedia. A' jó szakács ritkán hal meg éhhel. km.
Éhhel holt. Famelicus, famelicus. M. A.
Éhhel halás. Fames mortifera. M. A. Nagy nyavalya az éhhel halás. km.
ÉHOM. Jejunos it. Jejunitas, inedia. M. A.
Éhomra iszik. Jejuno stomacho bibit. Sz. D.
Éhomra való. Jejunos. M. A.
Éhomra veszi. „Az Úr vacsoráját éhomra kell venni.“ Pázm. Kal. p. 578.
ÉHSÉG. Fames, esuries, inedia. M. A. Jó főszerszám az éhség. km.
Éhség-enyhítő. Pázm. Pred. p. 605.
EHÜL (éhül. Beniczki p. 195.) Famet.
El ehül. Vajda K. É. 1. K. p. 651.
Ki ehül. Fame exhauritur.
Meg ehül. Famescit, esurit. S. I.
Ehültet, ehülteti. Facit, ut famelicus reddatur.
El ehülteti. idem.
Meg ehülteti. idem.
ÉHVEL-halás. Fames mortifera. M. A. PP.
ÉJ.
ÉJ. Nox. M. A.
Éj-bogár. Nitedula, lampyrus. S. I.
Éj' bolondja. Hold' bolondja. Lunaticus. S. I.
Éj' felé. Ad noctem, versus noctem. S. I.
Éj-fél. Media nox. PP.
Éj-félben. Media nocte.
Éj-félkor. Media nox. M. A.
Éj-fél korban, éj-fél kortt, éj-fél koron. Media nocte. S. I.
Éj-fél tájban. Circa mediam noctem.
Éj-fél előtt. Ante mediam noctem.
Éj-fél után. Post mediam noctem.
Éj-féli. Quod de media nocte fit, v. est.
Éj-féli Mise.
- Éj-futó. Noctifuga. M. A. L.
Éj-hozó. Noctifer. M. A. L.
Éj-holló, éj-varju. Nycticorax. S. I.
Éj-kor, éj-korban. Noctu, de nocte. S. I.
Éj-madár. Strix. S. I.
Éj-nap-egygyezés. Aequinoctium. S. I.
Éj-nap' egygyenlősége. idem. Sz. D.
Éj-pille, éj-lepke. Phalaena. S. I.
Éj-ruha. Vestis nocturna, cubicularia. S. I.
Éj-süveg. Vitta nocturna, cubicularia. S. I.
Éj-szak. Septemtrio, pars mundi septemtrionalis. Nord. S. I.
Éj-szak-csillag. Stella polaris. Pázm. Kal. p. 703.
Éj-szaki. Septemtrionalis, arcticus. S. I.
Éj-szaki hajnal. Aurora borealis. Sz. D.
Éj-szaki szél. Aquilo, boreas. S. I.
Éj-szaki táj. Plaga septemtrionalis, regio borealis. S. I.
Éj-szaki tenger. Oceanus septemtrionalis. S. I.
Éj-szaki világosság. Sz. D.
Éj-teló éjtszaka. Tota nocte.
Éj-vászkok. Lemures, spectra, larvae. S. I.
Éj-virág. Nyctanthes. Nachtblume. S. I.
ÉJLEDİK. Noctescit (bé szürkül, jó az éjtszaka. Sz. D.) M. A.
El éjeledik. El éjeledünk: reánk üt, omol, szakad az éj. Sz. D.
Éjeledés. Sz. D. Noctis appropinquo.
ÉJELL. Noctem agit, noctat.
Kinn éjellettünk: kinn éjtszakáztunk. Sz. D.
ÉJELLİK. Noctescit.
ÉJENKÉNT. Per noctes. Kaldi Cant. 3. 1.
ÉJI. Nocturnus. S. I.
ÉJIG. Ad noctem, usque ad noctem.
Zvonárics. M. Postilla 1. R. p. 624.
ÉJJEL. Nocte, it. nox. M. A.
Éjjel bolondoskodó. Lunaticus. M. A.
Éjjel föl kelő. idem. M. A.
Éjjel jár mint a' bagoly. Vespertilio. M. A.
Éjjel járó. Noctivagus. Kurvának, bábának szabad éjjel járnai. km.
Éjjel korlyoló. Noctivagus. M. A.
Éjjel nappal. Diu, noctuque.
Éjjel nyomó. Incubus, ephialtes. S. I.
Éjjelenként. Per noctes. S. I.
Éjjelez. Lucubrat v. noctem potando, aut vagando transigit. S. I.
Éjjelezés. Lucubratio, v. nocturna vagatio, computatio. S. I.
Éjjelező. Vagator nocturnus, helluo nocturnus.
Éjjeli. Nocturnus. M. A.
Éjjeli ágy. Faludi N. U. p. 60.
Éjjeli álom. Pázm. Pred. p. 443.
Éjjeli bagoly. Bubo nocturnus.
Éjjeli bolondoskodó. Lunaticus. NC. p. 351.
Éjjeli dőzsölés. Computatio nocturna. S. I.
Éjjeli edény. Pot de chambre.

Éjjeli fényes bogár. Nitedula, pyramis, lampyrus, cincidela. M. A.	M. A.	Meg élesíti. Acuit.
Éjjeli főske. Caprimulgus. Lappantyu. S. I.	Ékesítés. Politio, exornatio. M. A.	Élesítés. Acuitio.
Éjjeli késértet. Tentatio nocturna.	Föl ékesítés. Adornatio, exornatio. M. A.	Élesztő. Acuens.
Éjjeli látás. Visio nocturna. S. I.	Meg ékesítés. Exornatio. M. A.	Élesség. Acumen. M. A.
Éjjeli meg nyomás. Ephialtes, incubus. M. A.	Ékesítetlen. Inornatus, inelegans, incultus, impolitus. M. A.	Élesül. Acuitur.
Éjjeli munka. Lucubramen, lucubratio. S. I. Vigiliae. M. A.	Ékesítetlenül. Inornate, ineleganter. M. A.	ÉLETLEN. Hebes. M. A.
Éjjeli munkás. Lucubrador, v. purgator cloacarum. S. I.	Ékesített. Politus, ornatus. M. A.	Életlen kés. Culter obtusae aciei. Életlenedik.
Éjjeli tünet. Spectrum, larva, species nocturna, visum nocturnum. S. I.	Ékeskedik. Nitet. S. I.	Hebet, hebescit, hebetescit. M. A.
Éjjeli varju. Csuzi p. 166.	Ékeskedés. Nitor.	El életlenedik. idem.
Éjjeli vörösség. Aurora borealis. S. I.	Ékeskedő. Nitens, insignis.	Meg életlenedik. idem.
ÉJNEK napnak igénylő volta. Aequinoctium. M. A.	Ékesség. Elegantia, ornamentum, ornatus, venustas, decor, festivitas. M. A.	Életlenedés. Hebetudo.
ÉJT. Noctem.	Ékességes. Perpulcher, perbellus, perelegans. S. I.	Életlenít, életleníti. Hebetat. M. A.
Éjt-nap. Diu, noctuque. Himfi 2. R. p. 131.	Ékességtelen. Inelegans, invenustus. M. A.	Életlenítés. Hebetatio. M. A.
Éjt-szaka. Nox, v. per noctem.	Ékességtelenül. Invenuste, ineleganter. M. A.	Életlenség. Hebetudo. S. I.
Éjt-szakai. Nocturnus.	A.	Életlenül. Hebetatur.
Éjt-szakai nyugalom. Quies nocturna.	Ékesül. Decoratur, pulchrior redditur. Sz. D. Föl ékesül. Totus venustus redditur.	El életlenül. idem.
Éjt-szakáll. Pernoctat.	Neki ékesül. Advenustatur.	Meg életlenül. Káldi. Pred. 10. 10.
Éjt-szakállott az imádkozásban. Erat pernoctans in oratione Dei. Pázm. Pred. p. 647.	ÉKET ver bé. Cuneum incutit. A' kemény fába úgy verd az éket, hogy szemedbe ne pattanjon. km.	ÉLLEL áll egybe magával. E diametro sibi opponitur. Pázm. Kal. p. 699.
Éjt-szakán. Noctu. Nem jó madár, mely éjt-szakán jár. km.	ÉKEZ, ékezi. Cuneo incusso firmat. Sz. D.	Éllet féllal. S. I.
Éjt-szakának idején. Tempore nocturno.	Meg ékezi. idem.	Éllet veszéllyel. Magno cum discrimine.
Éjt-szakáz. Noctem insomnem transigit. Virraszt. Sz. D.	Ékezés. VVL.	ÉLŰ.
El éjt-szakáz: el virraszt.	ÉKÍT, ékíti. Ornat, decorat. Sz. D.	Két élű. Bipennis. CM.
EJTEN éjjel. Sera nocte, media nocte, v. ad multam noctem. S. I.	ÉKKEL hasítja. Discuneat. S. I.	Két élű fegyver. Faludi. U. E. 2. R. p. 169.
Éjten éjtszaka: egész éjtszaka. Heltai M. Kron. 1. Dar. p. 78.	ÉKSÉG: ékesség. Sz. D.	Két élű pallos. Pázm. Pred. p. 13.
ÉK.	ÉKTELEN. Inconcinnus, inconditus, indecor, indecoris. M. A.	
ÉK. Cuneus. M. A. it. R. Decor, venustas, elegantia, ornamentum. S. I.	Éktelen harag. Immanis ira.	ÉL.
ÉK-szabású. Cuneatus, cunei formis. CM.	Éktelen kis. Nanus, pumilio, pygmaeus. S. I.	ÉL (ige) Vivit. A' ki fél, az él. km.
ÉK-szeg. Hasító ék. Epischidion. S. I.	Éktelen láрма. Clamor inconditus.	Él hal érette. Deperit.
Kemény ék. Kemény fát kemény ékkel hasítják. km.	Éktelen nagy. Gigas. S. I.	Él még a' magyarok' Istene. km.
Vas-ék. Cuneus ferreus.	Éktelenít, ékteleníti. Deturpat, deformat. S. I.	Él még a' régi Isten. km.
ÉKE. Ejus cuneus, ejus decor.	Éktelenség. Indecorum, inconcinnitas. M. A.	Éli világát. Genio indulget. Könnyen éli világát, kinek sok a' pénze. Dug. km. 2. R. p. 91.
ÉKES. Elegans, formosus, decorus, venustus. M. A.	Éktelenül. Incompositae, inconcinniter, incondite. M. A. Margit' Élete Prájnál p. 332.	Alig él. Aegre vitam sustinet.
Ékes beszédű. Faludi T. É. p. 79. Eleganter loquitur.		Által éli. Vivendo superat. Egy századot által éltt.
Ékes mondás. Sententia, dictum, apophthegma. M. A.	ÉL.	El él. Az életre való ember még a' közsikla' tetején is el él. km.
Ékes mondással tellyes. Sententiosus. M. A.	ÉL (fő-név). Acies. M. A.	El éli. Depascitur, supervivit M. A.
Ékes szállás. Sz. D. Elegans locutio.	ÉLE, éli. Ejus acies.	El élték a' barmok a' mezőt: meg ették. Sz. D.
Ékes termet. Forma, pulchritudo. M. A.	Ész' éle. Acumen ingenii.	Ki éli. Supervivit.
Ékes termetű. Formosus, speciosus. M. A.	Fegyver' éle. Acies armorum.	Le éli. Depascitur. M. A.
Ékes tollú. Scriptor elegans.	Kés' éle. Acies cultri.	Meg él. Pervivit.
Ékesedik. Pulchrior fit, decoratur. S. I.	Élés esett. Ad aciem cecidit.	Meg éli. Supervivit, consumit. M. A.
Ékesen. Eleganter, venuste, ornate, decore, speciose, festive, polite, concinne. M. A.	Élire veri az aranyakat. Studet numis congregandis.	Vele él. Convivit, utitur, convivitur, fruitur, usurpat. M. A.
Ékesen szállás. Eloquentia. M. A.	ÉLES. Acutus. M. A. Éles, mert Bécsben beretva a' báltya. km.	Viszsa él. Abutitur, deuitur. S. I.
Ékesen szólás-tanító. Rhetor. M. A.	Éles elme. Calliditas, sagacitas, ingenium. S. I.	ÉLDEGEL. Victitat. M. A. CM.
Ékesen szólásról való tudomány. Rhetorica, oratoria. M. A.	Éles elméjű. Callidus, sagax, acutus, ingeniosus. S. I.	El éldegel. Super victitat.
Ékesen szóló. Eloquens, disertus. M. A.	Éles eszű. Idem. S. I.	Véle éldegel. Usitatur. M. A.
Ékesget, ékesgeti. Ornat, polit. Pázm. Pred. p. 1059.	Éles fegyver. Ferrum acutum.	ÉLED. Reviviscit. M. A.
Föl ékesgeti. Adornat.	Éles kés. Culter acutus.	Föl éled. Reviviscit. S. I.
Ki ékesgeti. Exornat.	Éles kő. Scharfenstein. Vár Posony Vben.	
Ékesgetés. Faludi U. E. 1. R. p. 22.	Éles mondás. Dicitum acutum, argutum. Éles nyelv. Lingua acuta.	
Ékesít, ékesíti. Ornat, venustat, polit. M. A.	Éles nyelvű.	
Föl ékesíti. Adornat, exornat. M. A.	Éles toll. Stylus vehemens.	
Ki ékesíti. Exornat.	Éles a' tolla. Acris, vehemens in scribendo.	
Meg ékesíti. Exornat, perpolit, condecorat.	Éles tör. Két éles tör nem fér egy hüvelybe. km.	
	Élesebb, Acrior, acutior. Öreg katonának élesebb a' kardja. km.	
	Élesedik. Acuitur.	
	Élesen. Acute. M. A.	
	Élesít, élesíti. Acuit. M. A.	
	Ki élesíti. Exacuit.	

- Meg éled. Pázm. Pred. p. 584. Reviviscit. M. A.
- Meg éledett. Redivivus. M. A.
- Éledel. Cibarium, alimentum, alimonia, edulium, epulae, victus, esca. M. A.
- Éledés. Reviviscencia, respiratio. M. A.
- Éledez. Faludi T. É. p. 138. Reviviscit.
- ÉLEK halok fű. Thlaspi, bursa pastoris. S. I. Élek halok érte.
- ÉLELEM. Victus, alimentum, alimonia. S. I. Sz. D.
- Élelme. Ejus alimentum. Nem vala élelmek.
- Élelmes. Habens alimentum.
- ÉLEM. R. Vita v. aetas, tempus vitae. S. I.
- Élemedik. Grandescit, aetate provehitur, senescit. M. A.
- El élemedik. Aetate provehitur.
- Föl élemedik. Reviviscit. S. I.
- Meg élemedik. Consenescit, aetate ingravescit. M. A.
- Élemedés. Senescencia.
- Élemedett. Grandaevus.
- Meg élemedett: meg vénhedett. Sz. D.
- Élemes. Grandaevus, annosus, aetate provectus. S. I.
- Élemes ember. Sz. D.
- Élemet. R. idem ac Élem.
- Élemetes. Grandaevus provectae aetatis. M. A.
- Élemés. Victus. Vajda. K. É. 1. K. p. 585. it. 3. K. p. 207.
- ÉLEMÉNY. Alimentum, alimonia. Sz. D.
- Éleménye. Ejus alimentum. Élelme.
- Éleményes. Provisus alimonia.
- ELESÉG. (élség, mint félség, feleség) Alimentum, alimonia, victus, cibus. M. A.
- ÉLESZT, éleszt. Vivificat. M. A. alias ÉLLESZT.
- Föl éleszt. Föl élesztette a' halottat. Sz. D. Vivificat, in vitam reducit. S. I.
- Meg éleszt. Refocillat, revivificat, it. fermentat. M. A.
- Élesztés. Vivificatio, animatio, refocillatio. M. A.
- Élesztgeti. p. o. a' tüzet. Sz. D.
- Élesztő. Fermentum M. A. it. animans, reficiens, refovens, focillans.
- Élesztő víz. Aqua refectionis Pázm. Pred. p. 391.
- Sör-élesztő. Fermentum cerevisiae.
- Tűz-élesztő. Suscitabulum ignis.
- Élesztős. Fermentatus. M. A.
- ÉLET. Vita, victus. M. A. A' halál halálnak barátja, az élet életnek. km.
- Élet-drágitók. Dardanarii, annoniae flagellatores.
- Élet-ér. Arteria.
- Élet halál között. Inter sacrum et saxum.
- Élet-ház. Granarium, domus annonaria. S. I.
- Élet-idő. Aetas. M. A.
- Élet-mentés. Kénytelen baj R. Defensio necessaria. Nothwehre. S. I.
- Élet' módja, - rendje, - szertartása. Modus vivendi, diaeta. S. I.
- Élet' módjának tanítása. Diaetetica. S. I.
- Élet-rázó. A' malom-kő' hátán rengő fa, mely a' garatból le rázza az életet (gabonát) a' kő alá. S. I.
- Élet-társ. Conjux. S. I.
- Élet' vége. Mors, exitus vitae. S. I.
- Élet' virágja. Flos aetatis, juvena. S. I.
- Élet-vesztés alatt. Sub poena capitali Pázm. Pred. p. 854.
- * Elmélkedő élet. Vita contemplativa, Vajda K. É. 1. K. p. 438.
- Emberi élet. Humana vita. S. K.
- Falusi élet. Rurális vita. S. K.
- Foglalatoskodó élet. Vita activa. Vajda K. É. 1. K. p. 438.
- Gyöngy-élet. Ez az élet, a' gyöngy-élet, senkítől sem félni.
- Házás élet. Conjugalis vita. S. K.
- Katona-élet. Status militaris.
- Örök élet. Vita aeterna. S. K.
- Remete-élet. Nagy udvarokban nehéz remete-életet élni. km.
- Szerzetes-élet. Vita monastica.
- Úri élet. Dornialis vita. S. K.
- Vagy élet, vagy halál. Aut cucurbitae florem, aut cucurbitam.
- Városi élet. Civilis vita. S. K.
- Élete. Ejus vita, ejus victus. Bizonytalan koczka az ember' élete. km.
- Élete' párja. Vitae socia.
- Életes.
- Életes kamara. Promtuarium ad culinam pertinens.
- Életre való. Vividus, vegetus.
- ÉLÉNK (mint félénk) Vivax.
- ÉLÉS. Annona, penus, victualia. M. A.
- Élés-bolt. Cella promtuaria. S. I.
- Élés-ház. Penuarium, penus, penus. M. A.
- Élés-mester. Praefectus annonae. S. I.
- Élés-tartó ház. Penarium, penuarium. M. A.
- Vele élés. Usio, usus. M. A.
- Viszsa élés. Abusus. S. I.
- Élése. Ejus victus, ejus nutrimentum.
- Marha' élése. Nutrimentum pecorum.
- ELEVEN. Vivus. L. bővebben E-bőtűben.
- ÉLHET. Potest vivere. A' király királylyal, a' kapás kapással élhet barátságban. km.
- Élhetetlen (passim: éhetetlen). qui ne vivere quidem potest. Beniczki p. 148.
- Élhetetlenség. Summa inopia.
- ÉLJ. Vive. Akárki mit szóljon, csak te jámborúl élj. km.
- Éljen. Vivat. Éljen a' barátság.
- Éljetek boldogúl. Vivite felices.
- ÉLŐ. Vivens, vivus, vitalis. M. A. Holtt hagyja, élő osztja. km.
- Élő állat. Animal, animans. M. A.
- Élő állati. Animalis. M. A.
- Élő állatság. Animalitas. M. A.
- Élő bőr. Cutis. Eleven embernek a' bőre. S. I.
- Élő ér. Arteria, pulsus. M. A.
- Élő fa. Arbor, arbor vitae, arbor viva. M. A.
- Élő fene. Gangraena. S. I.
- Élő föld. Fundus, ager. M. A. Jó élő föld – Jó marha-élő föld.
- Élő fű. Herba virens, gramen. S. I.
- Élő haj. Capilli intonsi. S. I.
- Élő hit. Fides viva.
- Élő Isten. Deus vivus.
- Élő kut. Fons vivus. S. I.
- Élő nyelv. Lingua viva. S. I.
- Élő nyelvvél hirdette. Ipsemet peroravit.
- Élő sajt. Caseus verminosus. S. I.
- Élő sövény. Sepes vivae. S. I.
- Élő szén. L. eleven szén. S. I.
- Élő szén-kő. Pyropus, carbunculus. S. I.
- Élő víz. Aqua viva, scaturigo. S. I.
- Élődik. Victitat, focillatur. Élődik, mint a' Tholdi Miklós' csikaja. km.
- El élődik. Vitam sustentat.
- Élősködik. S. I. Quaesito hic et ibi victu perdurat.
- ÉLTEN él.
- Élten eleven. Faludi Sz. E. p. 68.
- Élten élnek vele. Faludi U. E. 3. R. p. 129.
- Élten estig. Faludi N. U. p. 40.
- ÉLTES. Grandaevus. M. A.
- Éltessedik. Aetate provehitur. Sz. D.
- ÉLTET, élteti. Alit, vivere facit. M. A.
- Isten éltesse.
- El élteti. Facit pervivere.
- Éltetés. Alitura. M. A.
- Éltető. Nutritor, nutritus, almus. M. A.
- Éltető állat. Elementum. M. A.
- Éltető ég. Aër (quem nempe inspiramus). M. A.
- Éltető égi. Aërius. M. A.
- Éltető szer. Nutrimentum v. elementum. S. I.
- ÉLTIG.
- Éltig tart. Pázm. Pred. p. 239.
- Mind éltig. Perpetuo, perenne. M. A.
- ÉLVE.
- Viszsa élve. Praepostere, abusive, per abusum. S. I.
- ÉM.
- ÉMik. R. Vigilat. S. I.
- ÉMELY, ÉMÖLY. Apró kelevény, leg inkább a' borjuk' hátán, nyáran a' melegben ki fakad, és a' kukaczk ki bujik belőle. Hallottam Ságbon 1826. Máj. 1.
- Émelyedik.
- Föl émelyedik. Nauseat. CM.
- Émelyedés.
- Gyomorbéli émelyedés. Anorexia. NC. p. 341.
- Émelyődik.
- Föl émelyődik. Prágai p. 681.
- Émelyít, émelyíti: keveri p. o. a' gyomrot. Sz. D.
- Émelyeg, émölyög. Nauseat. M. A.
- Émelygés, émölygés. Nausea, anorexia. M. A.
- Émölygéske. Nauseola. M. A.
- Émölygő. Nauseator. M. A.
- Émölygős. Nauseosus. M. A.
- Émelyget, émelygeti. Nauseam caussat. Sz. D.
- Émelygető Nauseosus. CM.
- ÉMETT. Vigilans, non dormiens. Sz. D.
- Émetten. Vígyszván. Vigilanter, vigilando. M. A.
- Émetten láttam: nem álmamban, ébren lévén láttam. Sz. D.
- Émetten is: álmamban is. Faludi T. É. p. 267.
- ÉN.
- ÉN. Ego. M. A.
- ÉN-e? Egone. M. A.
- ÉN érettem. Propter me.
- ÉN hiszem. Scilicet, credo equidem. M. A.

- Én is. Ego quoque.
 Én miattam. Propter me.
 Én velem. Mecum.
 ÉNES. Egoista. (Vörösmartit követvén, ki a' Royálistát Királyistának mondja, talán jobb volna ÉNISTA, si volet usus, és innen ÉNISTASÁG. Egoismus).
 Énes ember. Dus. km. 2. R. p. 69.
 ENGEM. Me. M. A.
 Engemet. idem. S. I.
 ÉNKÉNT, énképpen. Mea sponte. S. I.
 ENNEN magam. Egomet, ipse ego, solus ego. M. A.
 Énnen magam. Pázm. Pred. p. 167.
 ENYÍM. Meus. M. A.
 Jobb az enyím egy, mint a' másé kettő. Dug. km. 2. R. p. 27.
 Enyéim. Mei.
- ÉNEK.**
- ÉNEK. Canticum, cantus, hymnus, cantio. M. A.
 Ének-mondás. Pázm. Pred. p. 489.
 Ének' nótája. Melodia. M. A. Minden éneknek van nótája. km.
 Ének-szerző. Poëta, odarius, auctor hymnorum. S. I.
 Ének-szó. Canor, cantus, musica. M. A.
 Ének-szóval. Pázm. Pred. p. 497.
 * Altató ének. Cantilena nutricum ad somnum infantibus conciliandum.
 Ájtatos ének. Sacer hymnus.
 Böjti ének. Hymni quadragesimales.
 Bucszúzó ének. Cantilena valedictoriae.
 Halottas ének. Funebres cantilena.
 Hármass ének. Cantus ternarius. S. K.
 Menyegző ének. Hymen. S. K.
 Szerelmes ének.
 Tór-ének. Halott ének. Naeniae, epicedion. M. A.
 Új ének. Az új éneket örömet éneklik. km.
 Világi ének. Cantus profani.
 Virág-énekek. Cantilena obscocnae, lascivae. Pázm. Pred. p. 204.
 Vörös énekek. idem. Csuzi p. 6. 332. 596. 685. Tromb. p. 610.
 Virrasztó ének. Cantilena pervigilii.
 ÉNEKE. Ejus cantus. Vége leszsz valamikor, mint Szent Iván' énekének. km.
 Énekek' éneke. Canticum canticorum.
 Hattyu' éneke, halál' elől járója. Pázm. Pred. p. 489.
 Szent Iván' éneke. Hoszzú mint a' Szent Iván' éneke. km.
 ÉNEKEL, énekei, éneki. Canit, psallit, modulatur. M. A. „Nem egyaránt énekel az éhező a' jól lakottal. km.
 El énekei. Decantat. S. I.
 Elől énekel. Praecinit. M. A.
 Énekeldegel. Cantillat, cantitat. M. A.
 Énekelget. idem. S. I.
 Éneklés. Cantio, modulatio. M. A.
 Éneklésben szavát czifrázza, reszketteti. Vibrissat. M. A.
 Éneklési mesterség. Musica. M. A.
 Éneklő. Cantator, cantor. M. A.
 Éneklő hely. Odeum. CM.
 Éneklő kar. Odeum. PP. Káldi Psalm. 149. 3.
 Éneklő pulpitus. Cantorum abacus. Pulpitum. PP.
 Elől éneklő. Praecentor. M. A.
 ÉNEKES. Musicus, cantor, cantans. M. A.
 Énekes játék. Drama musicum. S. I.
 Énekes költő. Auctor odarum. S. I.
- Énekes könyv. Cationale, codex hymnorum. S. I.
 Énekes madarak. Aves oscines. S. I.
 Énekes mese. Fabula, quae musicis modis decantatur. S. I.
 Énekes Mester. Magister cantare solum, non item organum pulsare doctus.
 Énekes mise. Sacrum cantatum.
 Énekes vers. Rithmus. S. I.
 ÉNEKI. Cantionalis.
 Éneki tudomány. Musica, musice. M. A.
 ÉNEKZET. Sz. D.
- ÉP.**
- ÉP. Columis, incolumis, integer. M. A.
 Elég szép, a' ki ép, 's jó. km.
 Ép alma. Pomum non vitiosum.
 Ép erő. Vires integrae.
 Ép egészség. Incolumitas.
 Ép fa. Arbor sana.
 Ép szűz. Virgo intacta, immaculata. S. I.
 Ép test. Corpus valens, vegetum.
 ÉPEN. In integro.
 Épen van. Recte valet.
 ÉPÍT, építi. Aedificat. M. A. A' ki út-félen épít, sok mestere van annak. Chi fa la casa in piazza, o la fa alta, o la fa bassa.
 Be építi. Spatium structuris explet.
 Bele épít, bele építi. Inaedificat.
 El építi.
 Föl építi. Instaurat. M. A.
 Hozzá építi. Adstruit. M. A.
 Ki építi. Exaedificat.
 Környül építi. Circumstruit. M. A.
 Meg építi. Aedificat, reaedificat, instaurat. M. A.
 Reá épít. Superaedificat, adstruit. M. A.
 Építés. Aedificatio, exstructio, structura. M. A.
 Föl építés. Instauratio. M. A.
 Meg építés. Refectio. M. A.
 Építget, építgeti. Emelgeti, rakosgatja. S. I.
 Építhető. Structilis: Rakható. M. A.
 Építmény. Structura. Faludi N. A. p. 145. T. É. p. 73.
 Csont-építmény. Faludi N. A. p. 155.
 Építő. Aedificator, structor. M. A.
 Építő mester. Aedilis, architector. M. A.
 Építő mesteri tiszt. Aedilitas. M. A.
 Építő mesterség. Architectura.
 Építő szerek. Materiae aedificii.
 Építő szék. Sedes restauratoria.
 Föl építő. Instaurator. M. A.
 Meg építő. Restaurator, reaedificator. M. A.
 ÉPPEN. Integre, sincere. M. A.
 Éppen bizony, igen bizony, majd bizony. S. I.
 Éppen égetés. Holocaustum. Pázm. Kal. p. 917.
 Éppen jól. Opportune, commodum, in tempore. S. I.
 Éppen jól esik neked. Dignum fers praemium. S. I.
 Éppen nem. Absolute non.
 Éppenségesen. Faludi N. E. p. 46. U. E. 1. R. p. 56. Tasi Gáspár p. 52.
 Éppenséggel. Absolute. Monozslai Hit' oltalm. p. 208. idem de Cultu Imag. p. 111.
 ÉPPÉ lesz. Integrascit. M. A.
 ÉPTELEN. Non integer, non habens integritatem.
 Éptelenség. Kiskoss, Hallotti beszéd Gróf Festetics József fölött p. 13. „Kezeinek
- Lábainak éptelenségét.“
 ÉPSÉG. Incolumitas, integritas, sanitas. M. A.
 Épséges. Sanus, incolumis. M. A.
 ÉPÜL. Aedificatur v. redditur valetudini, restituitur in integrum, integrascit, v. bono exemplo movetur. S. I.
 Be épül. Structurisy expletur.
 Föl épül. Nem egy nap épült föl Róma' városa. km.
 Ki épül. Exstruitur. Faludi T. É. p. 73.
 Meg épül. Aedificatur.
 Épület. Aedificatio, structura, aedificium. M. A.
 Épületre való fa. Ligna aedilia.
 Épületes. Exemplaris. S. I.
- ÉR.**
- ÉR (fő-név.) Vena, it. fluentum. M. A.
 Ér-szökés. Pulsus venae. Faludi U. E. 3. R. p. 50. M. A.
 Ér-vágás. Sectio venae. Pázm. Pred. p. 458. M. A. Phlebotomia. CM.
 Ér-vágó. Qui venam secat. Faludi N. A. p. 217.
 Ér-vágó vas. Scalpellum, phlebotomum. Pázm. Pred. p. 458. M. A. CM.
 Ér-verés. Pulsus venae.
 * Domború öreg ér. Varix. M. A.
 Élet-ér. Arteria.
 Élő ér. Arteria, pulsus. M. A.
 Tíz ér. (hodie Teszér.) F. Veszprém Vben. Vér-ér. Vena.
 ÉRD. R. Parva vena v. parvum fluentum.
 Érd. MV. Fejér Vben.
 ERE. Ejus vena, v. ejus fluentum. Meg vágják az erét. km.
 Erei. Ejus venae. Nem aludtt tej, hanem meleg vér foly ereiben. km.
 ERED. Oritur, progreditur, procedit. M. A.
 El ered. Procedit, progreditur. M. A.
 Meg ered. Profluit, prorupit.
 Utána ered. E vestigio sequitur.
 Utnak ered. Viae se committit, iter adgreditur. Sz. D.
 Eredendő. Originarius, oriundus. M. A.
 Eredendő bün. Peccatum originale.
 Eredendőség. Sz. D.
 Eredet. Origo, ortus. M. A. Gonosz eredetnek gonosz a' vége. km.
 Eredete. Ejus origo. Sok vizet meg kell utálnod, ha eredetét nézed. km.

- Eredetes. Habens originem, originarius.
Eredetes nyelv. Linqua originalis. Szeredai B. 1. R. p. 15.
- Eredeti. Originalis. M. A.
Eredeti bűn. Peccatum originale. S. I.
Eredeti gondolatok. Conceptus originales.
Eredeti főstés. Exemplar, unde imago ducta est. S. I.
Eredeti hiba. Labes insita, vitium innatum. S. I.
Eredeti írás. Autographum, archetypum, originale. S. I.
Eredeti levél. idem. S. I.
Eredeti munka. Opus originale. Sz. D.
Eredetiség. Originalitas. S. I.
- Eredetű. — Nagyságos eredetű. Sz. D.
Eredés. Ortus, origo v. progressio, processio. S. I.
El eredés. Progressio. M. A.
- Eredj. I, ito. M. A.
Eredj dolgodra. Apage, apagesis. M. A.
Eredj el. Abi, abito. M. A.
Eredj, találj füge-levelét, ha nem akarsz pirúlni. km.
- Eredő. Proveniens, prorumpens, scaturiens.
Eredőleg. Originaliter, originarie. Sz. D.
- Eredtt.
Eredtt okosság. Faludi E. M. p. 239.
- EREGEL: mendegél csoportosan. Mezőre eregelnek a' juhok. Sz. D.
- EREGET, eregeti. Dimittit v. missitat, v. expandit, v. erigit, elevat. Sz. D. S. I.
Belé eregeti. Successive immittit.
El eregeti. Dimittit.
Föl eregeti. Superfluenter mensurat, supercumulat.
Ki eregeti. Exmittit.
Le eregeti. Demittit.
- Eregetés. Dimissio, missitatio.
Eregetve. Cumulative.
Föl eregetve. Accumulate.
- ERÉNY. Virtus. Sz. D.
Erenye. Sz. P. Szala Vben.
- ERES. Venosus. M. A.
- ERESZ. Podium, pergula. S. I. Projectura. v. porticus rustica. PP.
- Ereszkedik. Demittitur, promovet se, devolvitur. M. A.
Be ereszkedik. Illabitur.
Le ereszkedik. Residet, se demittit, subsidet. M. A.
- Ereszkedő. Descensus ex monte. S. I.
- Ereszt, ereszti. Mittit, sinit, emittit. M. A.
Ereszt a' méh: rajzik a' méh. Sz. D.
Alá ereszti. Demittit.
Által ereszti. Transmittit.
Bé ereszti. Immittit, intromittit. M. A.
Bele ereszti. Immittit, immiscet.
Egybe ereszti. Pázm. Pred. p. 706. Committit.
Egygyű ereszti. Committit, jugat, jungit.
El ereszti. Emittit, dimittit. M. A.
Elő ereszti. Pázm. Pred. p. 685.
Föl ereszti. Permittit ascendere v. liquore diluit.
- Ki ereszti. Emittit. M. A.
Le ereszti. Demittit. M. A.
Meg ereszti. Retendit, remittit, relaxat. M. A.
Reá ereszti. Admittit.
- Öszve ereszti. Committit, conjungit.
Szélyvel ereszti. Dimittit.
Viszssa ereszti. Remittit.
- Eresztett. Missus, dimissus.
Eresztett méz. Mel transcolatum. Faludi E. M.
Eresztett hajak. Anteventuli, antiae pendentes, propendentes cirri. PP.
Le eresztett zászlókkal. Passis signis. PP.
Meg eresztett zászlókkal. Vexillis expansis.
- Ereszték. Portula v. porticus rustica. S. I.
- Eresztés. Missus, dimissio. M. A.
Be eresztés. Immissio. M. A.
Egybe eresztés. Conjunctio. Káldi Col. 2. 19.
El eresztés. Dimissio, amissio. M. A.
Ki eresztés. Emissio. M. A.
Le eresztés. Demissio. M. A.
Meg eresztés. Relaxatio. M. A.
Reá eresztés. Admissio.
Viszssa eresztés. Remissio.
- Eresztget, eresztgeti. Missitat. S. I.
- Eresztő. Mittens, dimittens.
Eresztő. Sz. P. Kís Kunságban.
Eresztő kánna, kancsó. Excipulum.
Eresztő szíj. Lorum vertagorum. PP.
- Eresztvény. Sylvula succrescens. M. A. Verböczinek ezen sorait (P. 1. t. 133.) „Item sylva magna, quae alias permissoria dicitur, pro communi opere et labore apta“ így magyarázza a' M. fordító p. 245. „Továbbá az nagy erdő, melyet ERESZTIVÉNYnek híznak, köz faragásra, és épülésre alkalmas.
- Eresztvény. Csárda Abauj Vben.
ÉRK. F. Heves Vben.
ERŐ. Vis, vires. Lásd bővebben az E bötüben.

ÉR.

- ÉR (ige): éri. Tangit, contingit. M. A. it. Meretur, valet, dignus est, v. pertingit. Lassan menjünk, tovább érünk. km.
Alá ér. Dependet, pertingit deorsum.
Által éri. Circumcingit.
Be ér. Pertingit eo.
Be éri vele. Sufficiet hoc ei, contentus est. M. A.
A.
Bele ér. Attingit.
Egybe ér. Contingit.
Egygyű ér. idem.
El ér. Pertingit.
El éri. Assequitur. M. A. Jó futót is el éri a' halál. km.
Föl ér. Pertingit.
Föl éri. Assequitur, attingit. M. A.
Föl éri eszével. Mente assequitur.
Haza ér. Pertingit domum.
Hozzá ér. Attingit.
Ki ér. Eminent, prominet. M. A. Ki értt az erdőbűl.
Meg ér. Valet, meretur.
Meg éri. Contingit. M. A.
Meg éri vele. Contentus est, sufficit ei. M. A.
Mit ér? mennyit ér? Quid valet, quid meretur.
Egy hajtó fát sem ér.
Öszve ér. Contingit.

- Rajta éri. Deprehendit eum in flagranti. A' kit egyben rajta érnek, többet is reá gyanítanak. km.
Reá ér. Vacat. Nem érek reá. Non mihi vacat. S. I.
Talpig ér. Pertingit ad talos. Ad talos usque defluit.
Uton éri. Deprehendit eum in via.
- ÉRD.
Érdégel, érdegeli. Contrectat, saepius et leniter tangit. Sz. D.
Érdekel, érdekeli. Contingit, pertingit, percutit. M. A.
Érdekeldegel, érdekeldegeli. Frequenter tangit, contingit. S. I.
Érdeklés. Contactus. S. I.
Érdeklet. idem. Sz. D.
- Érdel, érdeli. Attrectat, contrectat.
- Érdem. Meritum. M. A.
Érdem-csillag. Stella praemialis.
Érdem-jel. Signum praemiale.
Érdem-kereszt. Crux praemialis.
Érdem-rend. Insignis ordo.
Érdem szerint. Juxta meritum.
Érdem-szerzés. Positio meriti.
Érdem-tétel. idem.
Érdeme. Ejus meritum.
Érdemel, érdemeli, érdemli. Meretur, demeretur. M. A. A' ki keveset el nem vesz, sokat sem érdemel. km.
Meg érdemli. Commeretur. M. A. Meg érdemli, mint szűz leány a' koszorút. km.
Érdemes. Meritorius. M. A.
Érdemeskedik. Faludi N. A. p. 118. U. E. 2. R. p. 15. Meritis excellit.
Érdemeskedő cselekedetek. Faludi N. E. p. 154. Meritoria opera.
Érdemetlen. Immeritus. M. A.
Érdemetlenség. Csuzi Tromb. p. 651.
Érdemetlenül. Immerite, immerenter. M. A.
Érdemez, érdemezi. Telegdi, Felelet. p. 49. 82.
Érdemlés után fizet az isten. km.
Érdemlő. Promerens, meritorius. M. A.
Érdemű. — Nagy érdemű.
- Érdes, érdesi. Pertingit, palpat, tangit frequenter. M. A.
- ÉREZ, érezi, érzi. Sentit, sentiscit. M. A. Kiki a' maga terhét érzi. km.
Elöl meg érzi. Praesagit. M. A.
Meg érzi. Praesentit, persentiscit, praesagit. M. A.
Érezdegel. Sensim sentit. S. I.
Érezhet, érezheti. Potest sentire.
Érezhetetlen. Insensibilis, insensilis. M. A.
Érezhetetlenség. Insensibilitas.
Érezhetetlenül. Insensibiliter.
Érezhető. Sensibilis, sensilis. M. A.
Érezhetőképpen. Sensibiliter. Sz. D.
Érezhetőleg. Idem. Sz. D.
Érezhetőség. Sensibilitas. S. I.
- Érzelem. Sensus, affectio, passio. S. I.
Érzemény. idem. Sz. D.
Érzem-szabású. Subsentio. M. A.
Érzet. Sensus. Himfi. 2. R. p. 106.
Érzék. Sensus, affectio, passio. S. I.
Érzékeny. Vim sentiendi habens, sensu, praeditus, facile movendus. S. I. Sz. D.

- Érzékenyedik. Tangitur, movetur, commovetur. S. I.
- Érzékenyen. Vehementer, graviter, cum magno dolore. S. I.
- Érzékenyes: érzem-szabásu. Sz. D. S. I.
- Érzékenyedik. Affectui sentiendi indulget, Érzékenykedő. Sentimentalis.
- Érzékenyül: érzékenyen. S. I.
- Érzékenyíti. Sensificat, movet sensum alicujus. S. I. Sz. D.
- Érzékenyítő. Sensificus, sensifer. S. I. Sz. D.
- Érzékenység. Sensilitas, sensualitas, vis sentiendi, facultas percipiendi, motus animi, sentiendi facilitas, potestas. S. I.
- Érzékenységes. Pázm. Pred. p. 443. Csuzi Tromb. p. 456.
- Érzékenységtelen. Pázm. Pred. p. 66. 487. 517.
- Érzékenytelen. Sz. D.
- Érzékenytelenség. Pázm. Pred. p. 7. 8.
- Érzék-eszköz, érzék-köz. Organum, instrumentum sentiendi. S. I.
- Érzéketlen. Insensibilis, occallatus, expers sensus. S. I.
- Érzéketlenség. Stupor, torpor, atonia, defectus sensuum. S. I.
- Érzéketlenítő szerek. Narconia, narcotica. S. I.
- Érzéketlen szívű. Cujus pectus callo est obductum. S. I.
- Érzéketlenül. Insensibiliter, leviter, sine sensu. S. I.
- Érzék-fölötti. Metaphysicus. S. I.
- Érzék-fölöttiség. Metaphysica. S. I.
- Érzéki. Sensualis, sensibus subjectus. S. I.
- Érzékiség. Sensualitas, studium rerum sensibilibus. S. I.
- Érzéktelen: érzéketlen. S. I.
- Érzéktelenség: érzéketlenség. S. I.
- Érzés. Sensus, M. A. motus animi, affectio. Egygyütt érzés. Sympathia. S. I.
- Elő-ézés. Praesensio, praesagitio, divinatio animi praesagientis. S. I.
- Elöl meg ézés. Praesagium, praesensio. M. A.
- Érző. Sentiens.
- Érző fű. Mimosa sensitiva. S. I.
- Elöl meg érző. Praesagus. M. A.
- Érzőség. Sensualitas. S. I.
- ÉRÉNT, érénti. Attingit, pertingit. M. A. Meg érénti. Leniter attingit.
- Éréntés. Lenis actatus.
- Éréntget, éréntgeti, éringeti. Sz. D.
- ÉRÉS. Attactio, contactus.
- El érés. Adeptio v. assecutio. S. I.
- ÉRKEZIK. Evenit, pervenit, it. vacat ei. M. A. Alá érkezik. Descendit, venit deorsum. El érkezik. Appellit, pervenit. M. A. Föl érkezik. Ascendit, venit sursum. Haza érkezik. Sz. D. Venit domum. Meg érkezik. Advenit. Nem érkezik reá. Non ei vacat. Reá érkezik. Vacat ei. Viszsa érkezik. Redit, revertitur.
- Érkezés. Adventus.
- Érkező. Adveniens.
- Érkezten érkezik. Zvonárics 1. R. p. 314.
- ÉRLEL, érleli. Pertingit, attingit, contrectat. M. A. Meg érleli. Contingit. M. A.
- Érlelés. Contrectatio, tactio. M. A.
- ÉRŐ. Pertingens, valens.
- Talpig éró. Talaris.
- Érólen. Pázm. Kal. p. 189. 1145.
- ÉRT, érti. Intelligit. M. A. Szóból ért az ember. km.
- Értik egymást. Colludunt.
- Ért hozzá. Scit, callet, intelligit. S. I.
- Érti valamennyire. Subintelligit. M. A.
- Által érti. Pázm. Kal. p. 619. 1131.
- Egygyet ért. Idem sentit, concordat. Szép dolog, mikor a' száj, és szív egygyet értenek. km.
- El érti. Mente assequitur. S. I.
- Meg érti. Rescit, resciscit, intelligit. M. A. Egygyik tudatlan hamarabb meg érti a' másikat. km.
- Reá érti. Conjicit inde.
- Érteget, értegeti. Gyakorta értésére adja, tudósítja. Ex Epla Principis Bethlen ad Joan. Bornemisza 1620. 20. Aug.
- Értekezik. Scrutatur. M. A.
- Felőle értekezik. Disquirat de eo. Sz. D.
- Meg értekezik. Perscrutatur. M. A.
- Értekezetlen ne hagyja.
- Értekezés. Scrutatio, scrutinium, percontatio, percunctatio, perscrutatio. M. A.
- Értekezzet. Scrutinium. S. I.
- Értekező. Scrutator, percontator. M. A.
- Értekeződik. Sciscitatur. perquirat, percontatur. Sz. D.
- Értekezősködik. idem. Sz. D.
- Értelem. Intelligentia, intellectus, sententia, mens. M. A. Sok fő, sok értelem. Quot capita, tot sensus. K. V. p. 513.
- Józan értelem. A' meg rögzött szokás meg köti a' józan értelmet. km.
- Érteleme. Ejus sensus.
- Értelemét ki mondja. Suffragatur. M. A.
- Értelemes. Intelligens, sapiens, cordatus. M. A.
- Értelemesen. Intelligententer, sapienter. M. A.
- Értelemesség. Sapientia, intelligentia. M. A.
- Értelemetlen. Sensu carens. Faludi U. E. 1. R. p. 15.
- Értelemű.
- Nehéz értelemű. Pázm. Kal. p. 833. Difficilis intellectu.
- Titkos értelemű. Mysticus.
- Értelemény. Intelligentia v. ars, artificium. S. I.
- Értelek. Intelligitur.
- Értetlen. Inconsideratus, stolidus, imprudens. M. A.
- Értetlen beszéd. Sz. D. Imperitus sermo.
- Értetlenkedik. Telegdi, Felelet p. 68. Imperite v. inintelligibiliter loquitur.
- Értetlenül. Stolide. M. A.
- Értetlenség. Inscitia, imperitia, ruditas. Biró Márton. Micae p. 190.
- Értetődik. Intelligitur.
- Alattonban értetődik. Subintelligitur.
- Érték. Vires, facultates. Vagyon.
- Értéke. Ejus vires, ejus facultates. M. A. *Sok érdemes legény, hogy értéke szegény, fogja az eke' szarvát. km.
- Értékes. Momentosus, habens facultates, pollens. M. A.
- Értéketlen. Inops, destitutus omni facultate. PP.
- Értéketlen. idem Pázm. Pred. p. 979.
- Értéktelenség. Inopia, carentia opum, facultatum.
- Értés. Intellectio, notitia.
- Értésére adta. Notitiae dedit.
- Esett értésemre. Innouit mihi, audivi.
- Érthet, értheti. Potest, intelligere. A' leányának szóllott, de a' menyé is érthet belőle. km.
- El értheti. Potest conjicere.
- Meg értheti. Potest intelligere.
- Reá értheti, ha esze van.
- Érthetetlen. Non intelligibilis. S. I.
- Érthetés.
- El érthetés gyanánt szolgált neki.
- Érthető. Intelligibilis. M. A.
- Érthetőképén. Intelligibiliter. Sz. D.
- Érthetőleg. idem. S. I.
- Érthetőség. Intelligibilitas.
- Értő. Intelligens, doctus, peritus. Kenner. S. I.
- Hozzá értő. Peritus rei.
- Értődik. Intelligitur. S. I.
- Értőleg. Intelligententer. Sz. D.
- Értőség. Intelligentia. Kentniss. S. I.
- Értve. Intelligendo.
- Hozzá értve. Simul intelligendo.
- Oda értve. idem.
- ÉRTET, érteti. Facit ut contingat.
- Hozzá-értette. Admovit ad contactum.
- ÉRİK.
- ÉRİK. Maturescit. M. A.
- El érik. Ematurescit.
- Meg érik. Maturescit, ematurescit. M. A. Idővel, szalmával a' naspolya is meg érik. km.
- ÉREL, éreli. Maturat. S. I.
- ÉRETLEN. Immaturus. M. A.
- Éretlen elme. Ingenium immaturum.
- Éretlen ész. Sz. D. Mens immatura.
- Éretlen gyümölcs. Fructus immaturus.
- Éretlen korában. Faludi U. E. 3. R. p. 67. In aetate immatura.
- Éretlen okosságú gyermek. Pázm. Kal. p. 420.
- Éretlen szőlő. Omphax. S. I.
- Éretlen tanács. Sz. D. Consilium immaturum.
- Éretlenség. Immaturitas. M. A.
- Éretlenül. Immature.
- Éretlenül le szaggatja a' gyümölcsöt. Immatures carpit fructus.
- ÉRETT. Maturus. M. A.
- Érett ember. Homo maturus, plenus aetatis. S. I.
- Érett elme. Ingenium maturum.
- Érett erkölcs. Gravitas, mores maturi. S. I.
- Érett ész. Mens consummata. S. I.
- Érett eszű. Faludi N. A. p. 228.
- Érett gyümölcs. Fructus maturus.
- Érett kor. Faludi U. E. 3. R. p. 170. Actas matura.
- Érett sajt. Cascus vetulus, burenda. S. I.
- Érett szűz. Virgo matura viro. S. I.
- Meg érett. Maturus, maturatus. M. A.
- Meg érett eszség. Faludi E. M. p. 243.

Érettebb. Maturior. Az érettebb elme későbbben hisz. km.
 Éretten. Mature. S. I. Sz. D.
 Érettség. Maturitas. Faludi U. E. 3. R. p. 169.
 ÉRÉS. Maturitas. maturatio. M. A.
 Meg érés. Sz. D.
 ÉRLEL, érleli. Maturat. M. A.
 Érleli a' kelevényt. Suppurat. PP.
 Meg érleli. Maturat, maturescere facit. M. A. CM.
 Érlelés. Maturatio. M. A.
 Érlelő. Maturans, ad maturitatem perducens.
 Érlelő flastrom. Emplastrum suppuratorium. S. I.
 ÉRŐ. Maturescens.
 Búza-érő körtvély. Pirum tritico commaturescens.
 Elől érő. Praematurus. praecox. M. A.
 Későn érő. Tarde maturescens. Későn érő alma szokott soká tartani. km.
 Rozs-érő körtvély. Pirum eo tempore, quo siligo, maturescens.
 Zab-érő körtvély. Pyrum avenae commaturescens.
 ÉRTT. Maturus. Érett. M. A.
 Értt erkölcsű ember. Rhamnusus. M. A.
 Meg értt, meg érett. Maturus. M. A.
 Meg értt elme v. gyümölcs. Sz. D.
 Meg értt elméjű. Maturo ingenio. PP.
 Értten. Mature. M. A.
 Érttség. Maturitas. M. A.
 Meg érttség. Zvonárics 1. R. p. 69.

ÉRCZ.

ÉRCZ. Metallum, aes. M. A.
 Ércz-anya. Matrix metalli. Quartz. S. I.
 Ércz-ásat. Fodina metallica. S. I.
 Ércz-ásó. Fossor metallicus. S. I.
 Ércz-bánya. Metallum fodina.
 Ércz-bánya-ásók. Metallarii. M. A.
 Ércz-edény. Vas aereum.
 Ércz-fonál: ércz-drót. Filum metallicum. Sz. D.
 Ércz-gaz. Scoria aeris, metalli. S. I.
 Ércz-göröngy: ércz-csoport. Grumus metallicus, rudus. S. I.
 Ércz-hegyek. Montes metalliferi.
 Ércz-kígyó. Pázm. Kal. p. 1022.
 Ércz-kő. Lapis metallicus, aerarius, aes rude. S. I.
 Ércz-máz. Encaustum, albellum, nigellum. Zománcz. S. I.
 Ércz-műves. Faber aerarius. M. A.
 Ércz-olvasztás. Liquatio metalli.
 Ércz-olvasztó. Fusor, liquator metalli. S. I.
 Ércz-salak. Retrimentum metalli. Sz. D.
 Ércz-sonkoly. Scoria. M. A.
 Ércz-szar. idem. S. I.
 Ércz-tajték. Palea aeris. S. I.
 Ércz-vágó. Pázm. Pred. p. 683.
 Ércz-választás. Chimia. S. I.
 Ércz-választó. Chemicus. S. I.
 Ércz-választó hely. Aeralavina, officina separandis metallis. Seigerhütte. S. I.
 Ércz-választó mesterség. Chimia. S. I.
 Föstő ércz. Magnesia. Braunstein.
 Lágycz ércz. Molybdaena. Wasserbley.
 Puska-ércz. Pyrites, marchasita. PP.
 ÉRCZES. Metallicus, mineralis. S. I.
 Érczes víz. Aqua mineralis. L'eau minérale.
 ÉRCZI. Metallicus. M. A.

ÉRCZE.

ÉRCZE. L. JÉRCZE. Nem kaparhat annyit a' kakas, hogy az érceze ki ne vakarja. km.

ÉRSEK.

ÉRSEK. Archiepiscopus, Metropolitanus. M. A.
 Érsök. idem. M. A.
 Érsek' disznaja. Föl tartja az orrát, mint az Érsek' disznaja. km.
 Érsek-lél. Sz. P. Komárom Vben.
 ÉRSEK-ujvár. MV. Nyitra Vben.
 * Pál Érsek' udvara. Aula Archiepiscopi Pauli Széchenyi. Ez sem volt a' Pál Érsek' udvarában. km.
 ÉRSEK. Archiepiscopalis.
 Érseki megye. Archidioecesis. Faludi T. É. p. 220.
 Érseki palást. Pallium archiepiscopale.
 Érseki város. Civitas archiepiscopalis.
 ÉRSEKSÉG. Archiepiscopatus. Pázm. Pred. P. 898
 Érsökség. idem. M. A.

ÉRT.

ÉRT. Suffixum. Pro, ob, propter. M. A.

Azért. Ideo.

Ki ért.
 Miért, mért. Cur, quamobrem.
 ÉRTE, érted, értem. Propter se, te, me. 's a' t.
 Értünk, értetek, értek. Propter nos, vos, se.
 Érte felelő. Sponsor, fidejussor, vas. S. I.
 Érte leszek. Adnitor, annitor. M. A.
 Érte leszek, ha lehet. Si praestare queam, et fieri res ipsa potessit. M. A.
 Érte megy. Pro eo pergit.
 Érte szenved. Ejus caussa patitur.
 Érte vagyok. Vigilo, conor studeo, satago. M. A.
 Érte vagynak. Corvum misimus. M. A.
 ÉRETTE, éretted, érettem. idem ac érte, érted, értem. M. A.

ÉS.

ÉS. Particula copulativa. Et, etiam, quoque, tum. M. A.
 És még. Et adhuc. És még mersz hazudni? Et adhuc mentiri audes?
 És így, 's így. Igitur, ergo, itaque, hinc. S. I.

ÉSZ.

ÉSZ. Animus, mens, prudentia, sapientia. M. A.
 Első boldogság a' jó ész. km.
 Ész' ága. Eszem' ágában sem volt. Nec in prima mentis operatione habui.
 Ész' éle. Acumen, sagacitas, ingenium. S. I.
 Ész-homályosító. Mentis obscurator. S. I.
 Ész-köz. L. bővebben E-bötüben ESZ-KÖZ.
 Esz-tár. F. Bihar Vben.
 Esz-tárka. Sz. P. Szabolcs Vben.
 Ész-veszés. Perturbatio, confusio, dementatio. M. A. Heltai M. Kron. 1. Darab p. 186.
 Ész-vesztés. idem. Pázm. Epist. T. 1. p. 88.
 Ész-vesztő, esz-vesztő. Dementator. Pázm. Pred. p. 502.
 Ész-világosító. Mentem illustrans,

illuminans. S. I.

* Derültt ész. Aperta mens. S. K.
 Éretlen ész. Immaturum ingenium. S. K.
 Tűz-ész. Genie. Tűz az esze, mint a' Bari Czigán' lovának. km.
 Veszett ész. Mania. S. K.
 ÉSZBÉLI. Mentalis.
 Észbéli fönn tartás. Restrictio mentalis.
 Észbéli kincs Faludi U. E. 1. R. p. 47.
 ÉSZBÜL pénzbul áll a' kereskedés. km. Dug. 1. R. p. 160.
 Keveset adnak az észbul egy pénzen. km.
 ESZE. Ejus mens, ejus ratio.
 Esze' ágába sem ötlöhetett.
 Esze-ficzamodott. Faludi N. E. p. 63.
 Esze-fogyott, esze-mentt. Demens, amens, perturbatus, mente captus. S. I.
 Esze-fordultt. Mente captus, vesanus. M. A.
 Esze-fürtt. Astutus, versipellis. Faludi N. A. p. 240.
 Esze-veszett. Perturbatus, perplexus. M. A.
 * Alá nőtt az esze, mint az ökör' farka. km.
 Bujdosik az esze. Mens peregrina.
 Kotlik az esze. Insanescit.
 Lába' szárába szállott az esze. km.
 Más esze jött. Mutavit propositum, animum.
 Meg bomlott esze' kereké. Dug. km. 1. R. p. 108.
 Meg kócsagosodott az esze.
 Nincs esze. Mente captus. A' kinek esze nincs, nagy marhája nincs. km.
 Nincs helyén az esze. Communi sensu plane caret.
 Szárába szállott az esze.
 Eszébe jut. Meminit, memorat, recordatur. M. A.
 Eszébe juttatja. Revocat ei in memoriam.
 Eszébe veszi. Animadvertit, percipit, observat. M. A.
 Eszébe vétel. Observatio. M. A. L.
 Eszében sincs. Ne cogitat quidem de hac re.
 Eszén van. Sapit. M. A. Mentis compos est, sui praesens.
 Eszén járó. Consideratus, circumspectus. S. I.
 Eszén kívül van. Delirat. S. I.
 Eszére tér. Resipit, respiscit. M. A.
 Eszére jön. Redit ad se.

- Nem szorultunk az észére. Non indigemus ejus consilio.
- Eszét veszti. Perturbatur, confunditur, v. alium in confusionem inducit. M. A. Mikor szükség, elő tudja venni esztét. km.
- Föl tekerje az esztét, ki a' ravaszszal föl akar tenni. km.
- ESZEL. Nincs szokásban.
- Eszelény. Curculio bacchus. S. I.
- Eszelkedik: eszesedik. Sz. D.
- Eszelőkö: eszelős. Sz. D.
- Eszelő. Vesanus, stolidus, delirus, insaniens, insanus, fanaticus. M. A.
- Eszelősködik. Insanit, delirat. M. A.
- Eszelősen. Stulte. M. A.
- Eszelősség. Deliramentum, delirium. M. A.
- ESZES. Prudens, perspicax, sapiens. M. A.
- Eszes gyermek. Puer perspicax.
- Eszesnek való a' játék. Jaculare meum, qui novit artem. M. A.
- Eszes disznó mely gyökeret ránta! Ne quis unquam sapientior sit Megarensibus. M. A.
- Eszesedik. Incipit sapere, fit prudentior.
- Meg eszesedik. Pázm. Kal. p. 629.
- Eszesen. Prudenter, prospicienter. M. A.
- Eszesít, eszesíti. Facit ut sapiat. Sz. D.
- Meg eszesíti. Resipere facit, prudentem efficit. M. A.
- Eszesített. Csuzi Tromb. p. 606.
- Eszeskedik. Sapat, argutatur. M. A.
- Eszeskedés. Pázm. Pred. p. 720. 1049. Kal. p. 125. 653.
- Eszeség. Prudentia, sapientia. M. A.
- Eszesül: eszesedik.
- Meg eszesül. Resipiscit. M. A.
- ESZÉNY. F. Szabolcs Vben.
- Pusztá Eszény. Sz. P. Fejér Vben.
- ÉSZI. Mentalis.
- Ész. Sz. P. Bihar Vben.
- ESZMÉLL, eszmélli. Reputat, considerat. M. A.
- Föl eszméllik. Evigilat. Csuzi Tromb. p. 123.
- Meg eszmélli. Reputat, considerat. M. A.
- Meg eszmélli magát: meg gondolja magát. Pázm. Pred. p. 254.
- Úgy eszméllem: úgy gondolom. Sz. D.
- Eszmélés. Reputatio, consideratio. M. A.
- Meg eszmélés. Consideratio, reputatio. M. A.
- Eszmélődik: mély gondolkodásnak esik. Sz. D.
- Föl eszméledik. Se recolligit v. ex deliquo redit, compos fit mentis. S. I.
- Eszmélkedik: gondolkodik. Faludi N. A. p. 180. N. A. p. 169. T. É. p. 69.
- Föl eszmélkedik. Idem ac föl eszméledik. S. I.
- Meg eszmélkedik: magát észre veszi. S. I.
- Észre hozó orvosság. Vajda 2. K. p. 10.
- ÉSZRE veszi. Observat, notat, animadvertit.
- Észre vehetetlen. Inobservabilis.
- Észre vétel. Observatio, animadversio.
- Észre vétlen, észre nem vett. Non animadversus, non observatus. S. I.
- Észre vétlenül. Clam, clanculum, furtim.
- ÉSZSZEL indúli, okkal íári. km.
- Többet észszel, mint erővel. km.
- ESZTELEN. Demens, amens, excors, vecors, insipiens, imprudens, vesanus. M. A.
- Esztelen cselekedet. Imprudens factum.
- Esztelenedik. Desipit, mentem perdit.
- Esztelenít, eszteleníti. Dementat. Zrini. Ariánna' Sirása. Stropha 14.
- El eszteleníti.
- Meg eszteleníti. Dementat. M. A.
- Meg esztelenítés. Dementatio. M. A.
- Esztelenkedik. Desipit, insanit, vesanit. M. A. CM.
- Esztelenség. Amentia, dementia, insipientia, imrudentia, vecordia, vesania. M. A.
- Esztelenül. Dementer, imprudenter, incaute. M. A.
- Esztelenül (ige). Demens fit.
- Meg esztelenül. Dementit. M. A. A' ki bolonddal kezdi dolgait, végre maga is meg esztelenül. km.
- ESZŰ.
- Egész eszű. Pázm. Kal. p. 758. Plenae mentis.
- Érett eszű. Maturi ingenii.
- Fél eszű. Pázm. Pred. p. 655. Semistultus.
- Víz-eszű. Animi mutabilis.
- ÉT.
- ÉT. R. Esus, cibus. Batori, Tinódi. S. I.
- ÉT-áros. Traiteur. S. I.
- ÉT-áros hely. Caupona. S. I.
- ÉT-hely. Idem. S. I.
- ÉTET, éteti. Cibát. M. A. L. bővebben
- ETET.
- ÉTEK. Cibus, cibarium, epulae, esca, ferculum. M. A.
- Étek-áruló. Obsonator. PP.
- Étek-el osztó. Cibicida. M. A.
- Étek-fogó. Dapifer. M. A.
- Étek-főző. Carnicoctor. NC. p. 277.
- Étek-hordó tál. Catinum NC. p. 403.
- Étek-hozó. Sz. D. Dapifer.
- Étek-kóstoló. Praegustator NC. p. 265.
- Étek-melegítő. Mensarius focolus, batillus mensarius. PP.
- Étek-metélő. Dissector carniarum. Pázm. Pred. p. 459.
- Étek-piacz. Macellum. M. A.
- Étek' szaga. Nidor ciborum. Az étek' szagáért hanggal fizetnek. km.
- Borsos étek. Piperatum. NC. 407.
- Foghagymás étek. Alliacum NC. p. 407.
- Tál-étek. Ferculum NC. p. 401.
- Turós étek. Tyrotaricum. M. A.
- Utól-étek. Bellaria. M. A.
- Étekhez való. Escarius, cibarius. M. A.
- Éteki. Cibalis, epularis. M. A.
- Étkes. Vorax, multum et sapide comedens.
- Étkes gyermek. Vorax puer.
- ÉTEL. Cibatus, cibus, epulae, obsonium, it, comestio, esio. M. A.
- Étel-áros. Caupe, pandocheus, hospes publicus, coquus tabernarius. Traiteur. S. I.
- Étel-áros hely. Caupona, popina, taberna cauponis. S. I.
- Étel-bitang. Dug. km. 2. R. p. 309.
- Étel-emésztés. Concoctio, digestio. S. I.
- Étel-hordó. Portitor ferculorum.
- Étel-hordó kosár. Corbis cibaria.
- Étel-hordó véka. Cartallus cibarius.
- Étel ital. Victus M. A.
- Étel, ital, álom, szükséges ez a' három. km.
- Étel-kivánás. Appetentia, appetitus. M. A.
- Étel-köböl. VV. L.
- Étel-köbölbe fogadta cséplőjít.
- Étel-közben. Intra fercula, intra comedendum. Pázm. Pred. p. 620.
- Étel nem kivánás. Fastidium, anorexia. PP.
- Étel-osztó. Escarius carpus, diribitor. S. I.
- Étel-szakasztás. R. Jejuniarum, abstinentia a cibis. S. I.
- Étel-szoba. Triclinium. S. I.
- Étel-unás. Anorexia. M. A.
- Étel-utálás. Nausea. Csömör. PP.
- Étel-válogatás. Pázm. Kal. p. 374.
- Étel' végén. In fine ferculorum. Pázm. Pred. p. 620.
- * Főtt étel. Coctus cibus. S. K.
- Fojtott étel. Vapore emollitus cibus. S. K.
- Vastag étel. Legumen. S. K.
- Étele. Ejus cibus.
- Ételi. Ételi dobzódás. Pázm. Pred. p. 435.
- Excessus in victu.
- Ételi rend-tartás. Diaeta. M. A.
- ÉTIT. R. Victus v. epulum, convivium. S. I.
- ÉTLEN. Jejunius. M. A.
- Étlen-ital. Jejunius, et sitiens. Faludi N. U. p. 108.
- Étlen-szomjan. idem.
- Étlenség. Inedia. M. A.
- Étlenség miatt el vajadt. Vesculus. PP.
- ÉTŐ: étető. Sz. D.
- ÉV.
- ÉV. Pus, sanies. CM. L. EV származatjaival egygyütt E bötüben.
- ÉV.
- ÉV. Annus. Sz. D. (nem a' deák AEVUM-búl származott e?).
- Év-könyv. Annales.
- ÉVEN. Aevo, tempore.
- Ez éven. Hoc anno, hoc tempore. Ez idén. Sz. D.
- ÉVI. Annuus.
- Évi történetek. Annales. S. I.
- * Ez évi: ez idei. Sz. D.
- Harmad évi. Triennis, trimus. Sz. D.
- Negyed évi. Quartanus. Sz. D.
- Ötöd évi. Quinquennis, quintanus. Sz. D.
- ÉVik: igen meg érik, kásásodik, p. o. a' körtvély.
- Évedik. idem.
- Évett körtvély: igen elérett körtvély. Sz. D.
- ÉVA.
- ÉVA, (Évi, Évicza) t. a. n. Eva.
- Éva' sárja. Csárda Bihar Vben Kis Mária, és Bihar között.

Mutató

(F-ből)

FA.

FA, fá-ész, fái, fátalan.
FACS, facsar.
FADD.
FAGY (név), fagya, fagyal, fagyaszt, fagylal, fagyos, fagyatlan.
FAGY (ige), fagyás, fagyat, fagyott, fagyó.
FAGYGYU, fagygyas, fagygyaz.
FAJ, faja, fajd, fajlik, fajos, fajt, fajtalan, fajul, fajzik.
FAK, fakad, fakaszt, faggat, fakó, fakul.
FAL (név), fala, falaz.
FAL (ige), falás, falat, faldokol, faldos, faló.
FALÁM, falángat.
FALKA, falkás.
FALU, falud, falus, faluz, falva.
FAN, fanatlan, fancsal, fanos.
FANY, fanyalog, fanyar.
FAR, fara, faracs, faradék, farag, faraz, faré, fari, fark, farmos, farol, faros, fartat, fartol, faru.
FATTY, fattya, fattyas, fattyu.
FAZÉK, fazéka, fazékas.

FÁ.

FÁBIÁN, fábiánka.
FÁCZÁN, fáczános.
FÁJ (név).
FÁJ (ige), fájás, fájdalom, fájlal, fájól.
FÁKLYA.
FÁN, fáncs, fánk, fánt.
FÁR, fárad, fáraszt.
FÁRA, fárás.
FÁRSÁNG, fársángol, fársángos.
FÁTRA.
FÁTYOL.
FÁVORITA, fávóritaság.
FÁZIK, fázás, fázékony, fázlal, fázó, fáztat.

FE.

FEDD, feddés, feddő.
FEGY, fegyd, fegyelem, fegyhetetlen.
FEGYVER, fegyvere, fegyveres, fegyverez, fegyverkedik, fegyverkezik, fegyvernek, fegyvertelen.
FEJ (név), feje, fejedelem, fejedzik, fejes, fejetlen, fejez, fejű.

FEJ (ige), fejdegel, fejés, fejetlen, fejlik, fejő, fejt.
FEJÉR, fejejcse, fejezd, fejezedik, fejezedzik, fejezés, fejezeszik, fejeít, fejeírik, fejezéség, fejeírül.
FEJSZE.
FEK, fekdegel, feked, fekély, fekszik, fektet.
FEKETE, feketedik, feketellik, feketeség, feketeszik, feketés, feketéz, feketít.
FEN, fene, feneget, fenék, fenes, fenés, fenít, fenő, fentt, fenül.
FENY, fenyegget, fenyekszik, fenyér, fenyít, fenyő.
FERENCZ, ferenczi.
FERM, fermed.
FERTÁLY, fertályos.
FES, feslik, fesül.
FESZ, feszeget, feszereg, feszes, feszít, feszül.

FÉ.

FÉK, fékmlő, fékes, féketlen, fékez.
FÉL (társ-név), fele, feled, felejt, felekezik, felel, feles, feleség, feletlen, felé, féle, félen, féli, félig, félre.
FÉL (ige), félelem, félem, félékeny, félénk, félés, félő, félti.
FÉNY, fénye, fényes, fénylik.
FÉR, féreg, férkezik, fértet.
FÉRCZ, férczel.
FÉRJ, férjfi.
FÉRIT.
FÉSZEK, fészkel, fészkes.

FI.

FI, fia, fiacska, fiadzik, fias, fiatal, fiatlan, fiazik, fiók, fiság, fiu.
FICZ, ficzamik, ficzánkol, ficzkándozik, ficzkó.
FICS, ficsere, ficsór.
FIGY, figyel, figyelem.
FIK, fika, fikarcz, fikarty.
FILEGORIA.
FILIGRÁM.
FILKÓ.
FILLÉR, fillérez, fillérke.
FINAK.
FINCZ, fincza, fincsi, finczol, finczos.
FINDZSA.

FING, fingik.
FINNY, finnya.
FINOM, finomit, finomság.
FINT, finta.
FIR, firicskél, firikál.
FIT, fitakos, fitat, fitél, fitit, fitod, fitogat, fitos, fitul.
FITY, fitye, fityeg, fityész, fityes, fityma.
FLASKÓ.
FLASTROM, flastromoz.
FLINTA.

FL.

FO.

FOD, fodor.
FOG (név), foga, fogacs, fogar, fogas, fogatlan, fogu, fogzik.
FOG (társ-név), fogoly, fogság.
FOG (ige), fogad, foganik, fogás, fogat, fogdos, foglal, fogó, fogott, fogtat, fogva.
FOGY, fogyad, fogyás, fogyaszt, fogyat, fogyott.
FOH, fohászódik.
FOK, foka, fokos, foksány.
FOLY, folyadék, folyam, folyamik, folytat, folyány, folyár, folyás, folydogál, folyos, folyó, folytat, folyvást.
FON, fonadék, fonat, fonák, fonál, fonás, foncsika, fondor, fonó, fontt.
FONNY, fonnyad, fonnyaszt, fonnyorodik.
FONT, fontol, fontos.
FOR, forbat, fordít, fordúl, forog, forna, fornos.
FORINT, forintos.
FORMA, formál, formás, formátlan.
FORR, forrad, forral, forraszt, forratlan, forrás, forráz, fordogal, forró, fortyanik.
FORTÉLY, fortélykodik, fortélyos, fortélyoz.
FOS, fosos.
FOSIK, fosás, fosó, fostat, fostos.
FOSZ, foszlik, foszt.

FÓ.

FÓ, fóka, fódja, fót.
FÓL.
FÓR, fóros, fóroz.

FÖ.

FÖCS, föcscsen, föcsél, föcske, föcsög.

FÖD, födemény, födetlen, födél, födém, födés, födött, födöz, födő, födve.

FÖL, föle, fölő, föli, fölleg, fölleng, fölös, fölött, fölöz, fölség, fölsó, fölünnen.

FÖLD, földes, földi.

FÖLÖSTÖKÖM.

FÖR, fördik, förget, förgölög, förösz, fört.

FÖS, föst, fösvény.

FÖVÉNY, fövényes, fövényez.

FŐ.

FŐ, főbb, főként, főnn, főség, fő, fől, főtelen, főtt, főve, főz.

FR.

FRANCZ, francia, franczu.

FRIGY, frigyos

FRINGYA.

FRIS, frissel, frissen, frísít, frísül.

FU.

FUCS.

FUKAR.

FUND, fundál, fundér.

FUR, fura, furcsa, furuglya.

FURMÁNY, furmányos.

FUSTÉLY, fustélyoz.

FUSZULY.

FUT, futa, futak, futalék, futam, futamik, futár, futás, futdogál, futékony, futkár, futkos, futos, futott, futó, futtat, futva.

FÚ.

FÚ, fuvacs.

FÚ (ige) fúall, fúás, fúatag, fúj, fúl, fuvall, fuvalom, fuvatlan, fuvás, fuvó.

FÚR, furadék, furakodik, furat, furdancs, furdogál, furkál, furkó, furó, furtt.

FÜ.

FÜG, füge, füged.

FÜGG, függedelem, függelék, függeszkedik, függeszt, független, függettyü, függés, függő, függve.

FÜL, föld, füle, fülek, fülel, füles, fületlen, fülez, fölleng, föllent, fölü.

FÜLEMÜLE.

FÜLÖP, fölpös.

FÜLLÉR.

FÜR, füred, füremedik, füresz, fürg, fürkés, fürmény.

FÜRT, fürtös, fürtöz.

FÜS.

FÜST, füstöl, füstös.

FÜTY, fütyész, fütykórész, fütyöl, fütyent.

FÜZ (név) füzed, füzegy, füzes, füzi.

FÜZ (ige) füzdögél, füzelék, füzellér, füzet, füzetlen, füzér, füzés, füzött, füző.

FŰ.

FŰ, fűnten, füve, füvel, füves, füvez, füvés, fűvi.

FŰ, fűl, fűt.

FŰRÉSZ, fűrészel, fűrészes.

FŰSŰ, fűsül, fűsüs.

F.

FA.

FA.

Fa. Lignum arbor. Egy fa nem erdő. Unus homo, nullus homo. Una hirundo non facit ver. M. A.

Fa-abroncs. Circulus ligneus.

Fa-ágy. Lectus ligneus. Mivel van vas-ágy is.

Fa-ágyú. Petarda, exostrá, impetarda. PP.

Fa-baba. Pictus masculus.

Fa-bél. Medulla arboris. NC. p. 75.

Fa-bicsak. Culter cum ligneo manubrio. S. I.

Fa-czipő. Baranya Vármegyében a' sváboknál láttam; hárs-fából csinálják.

Fa-czövek. Paxillus ligneus.

Fa-csomó. Bruscum, tuber. S. I.

Fa' dereka. Caudex.

Fa-evángyelistá. Csuzi p. 750. Tromb. p. 73.

Fa' fejeje. Alburnum. S. I.

Fa-féreg. Cossus. PP.

Fa' fiatal. Traduces, virgae. S. I.

Fa-furó. Teredo. Holzbohrer. S. I.

Fa-gomba. Panus, agaricum, fungus arborum. S. I.

Fa-görcs. Tuber arborum, vel cortex hauriendae aquae deserviens. S. I.

Fa-gyapju. Xilinum. M. A.

Fa-gyapott. Bombacium. M. A.

Fa-gyöngy. Viscus quercinus. M. A.

Fa-gyöngy-evő rigó. Turdus viscivorus. VM. Toldalék' végén.

Fa-gyűjtés. Lignatio. S. I.

Fa-haj. Cortex, it. cinamomum. M. A.

Fa-hajtás. Arborum foliatura, v. surculus, germen. S. I.

Fa-hágó. Certhia, Baumlauffer. S. I.

Fa-hámtó. Decorticator arboris.

Fa-hártya. Liber. S. I. Sz. D.

Fa-ház. Domus lignea.

Fa-heveder ajtóban, asztalban. Securicula, subscus. PP.

Fa-héj. idem ac: fa-haj M. A. Pázm.

Pred. p. 1102. Induvium. CM.

Fa-hordó. Calo, lignifer, xilophorus. NC. p. 405.

Fa-hulladék. Secamentum ligni. S. I.

Fa-Jankó. Stolidus, ineptus.

Fa-kalapács. Marcus. PP.

Fa-kalán. Cochlear ligneum. Föld-csuporhoz fa-kalán. km.

Fa-kamara. Receptaculum lignorum.

Fa-kapocs. Marcus. PP.

Fa-kecske. Cantherius fabrorum. S. I.

Fa-kép. Idolum, statua lignea. Fa-képnél hagyta. km.

Fa-kéreg. Cortex arboris. Annyit használ mint ebnek a' fa-kéreg. km.

Fa-kilincs. Pessulus ligneus.

Fa-kúlsz. Certhia. Baumlauffer. S. I.

Fa-kutya. Mindég nevet, mint a' fa-kutya az oltáron. Dug. km. 1. R. p. 207.

Fa-lakat. Patibulum. CM.

Fa-lapát. Pala lignea. M. A.

Fa-láb. Calo, calopodium. M. A.

Fa-lábon járó. Grallator. M. A.

Fa-lábbeli: fa-czipő. Calceus ligneus.

Fa-legények. VM. p. 244.

Fa-lé. Succus arboris. Sz. D.

Fa-leve. Hydrodes. M. A.

Fa-level. Folium arboris.

Fa-ló. Equus trojanus. Pázm. Pred. p. 397.

Fa-lovas. Eques baculi. Steckenreiter. S. I.

Fa-lovon nyargal. Equitat in arundine longa. S. I.

Fa-mászó. Sitta. Blauspecht. S. I.

Fa-méz. Succus arborum. S. I.

Fa-mives. Káldi 1. Paral. 22. 15.

Fa-moh. Muscus arboreus. Bryon. M. A. CM. NC. p. 127.

Fa-moly. Teredo. M. A.

Fa-nyeső. Putator. S. I.

Fa-olaj. Oleum olivae. M. A.

Fa-oskola. Propaganda arborum. S. I.

Fa-palaczk. Obba, culigna. Pázm. Pred. p. 1158 — Katona Hist. Crit. Tom. 7. p. 602.

Fa-pallat. Pavimentum ligneum.

Fa-pálcza. Bocskorhoz fa-pálcza. Dug. km. 1. R. p. 292.

Fa' pelyhe. Pappus, lanugo. S. I.

Fa-péncz. Fa-péncz is jó a' bolondnak. —

Fa-pénczt ád kezébe. kmm.

Fa-poltura. Bolondnak a' fa-poltura is jó, ha elveszti, az sem kár. km.

Fa-rakás. Strues lignorum. M. A.

Fa-rágó. Ligniperda. Holzwurm. S. I.

Fa-szedés. Lignatio. M. A.

Fa-szedő. Lignator. M. A.

Fa-szeg. Clavus ligneus, impages. PP.

Fa-szekér. — Eb a' fa-szekere, ugyan helyén az esze.

Fa-szem. Gemma arboris. S. I.

Fa-szem-oltás. Inoculatio. S. I.

Fa-sindel. Scandula lignea.

Fa-szopó. Tillandsia, liana. S. I.

Fa-talp. Calo, calopodium. PP.

Fa-talpu barát. Pázm. Kal. p. 437.

Fa-talpu saru. Colopodium. M. A.

Fa-tarisznya. Zörög, mint a' fa-tarisznya. Dug. km. 1. R. p. 195.

Fa-tartó hely. Lignile. PP.

Fa-támasz. Fulcrum ligneum. S. I.

Fa-tető. S. I.

Fa-tok. Capsula, cistella lignea. Iskátula. S. I.

Fa' töve. Truncus. M. A.

Fa-vágás. Lignacidium.

Fa-vágó. Lignator, ligniseca. M. A.

Fa-vágító. Locus in aula, ubi ligna secantur.

Fa-váll: fa-derék. Sz. D.

Fa-veszsző. Surculus, germen. S. I.

Fa-villa. Furca lignea. M. A.

Fa-víz, fa-virics. Succus arboris. S. I.

Fa-völgy. Pori arboris. Sz. D.

* Alma-fa. Malus, pomus. Ita hoc ad fructus additamento ipsa notatur arbor, ut:

Baraczk-fa, diófa, gesztenye-fa. etc.

Által-fa. Transtrum.

Árbocz-fa. Malus navis.

Ászok-fa. Cantherius cellarii. S. K.

Baj-fa. Laurus nobilis. S. K.

Banya-fa. Arbor vetula.

Bitó-fa. Lignum, cui pecus occidentum alligatur. S. K.

Cser-fa. Quercus, robur. Pattog, mint a' cser-fa a' tűzön. km.

Darab-fa. Frustum ligni.

Födél-fa. Compages lignea tecti.

Gántár-fa. Cantherius cellarii.

Gyümölcs-fa. Arbor fructifera. S. K.

Gyűrű-fa. Ligustrum vulgare. S. K.

Hanga-fa. Mvrica, erica. S. K.

Hasáb-fa. Assula, segmen ligneum, prisma. S. K.

Határ-fa. Cumulus lignorum, it. lignum, quod ad distinguendos limites ponitur.

Háló-fa. Evonymus. Physic. Cassoviensis.

Hám-fa. Helciaria machinula. S. K.

Heveder-fa. Subscus. S. K.

Kapta-fa. Mustricola, modulus calcearis. S. K.

Kapu-fa. Postis. Kapu-fától vett búcsut. km.

Kar-fa. Lorica chori, graduum. S. K.

Kereszt-fa. Crux lignea. S. K.

Kerék-talpu-fa. Absis rotae. S. K.

Kigyó-fa. Colubrinum.

Kisa-fa. Jugum currus. Förhéncz. S. K.

Korona-fa. Acacia.

Koszoru-fa. Mutuli. S. K.

Kovács-fa.

- Láb-fa. *Cantherius cellarius*. S. K.
 Lárma-fa. *Pertica tumultuaria*. S. K.
 Mag-fa. *Arbor proletaria*. S. K.
 Málna-fa. *Rubus idaeus*.
 Nás-fa. Fa-kilincs. *Pessulus ligneus, vectis, it. inauris*. S. K.
 Nyaláb-fa. *Fascis lignorum*. Vajda. 3. K. p. 535.
 Olló-fa. *Cantherius*.
 Orgona-fa. *Syringa vulgaris*.
 Orsó-fa. *Cochlea mas*. S. K.
 Ostormén-fa. *Lantana Linn. viburnum*.
 Ól-fa. *Orgia ligni*. S. K.
 Ór-fa. *Malus navis*. Kiváltt a' röpülő hidon.
 Rakás-fa. *Cumulus lignorum, roguis*. S. K.
 Sám-fa. *Regula*. S. K. PP.
 Sátor-fa. *Pertica tentorii*. Hordd el a' sátorfát. km.
 Som-fa. *Cornus*. Som-fánál főz. km.
 Söveg-fa a' kapukban. *Trabs superior horizontalis perpendiculari immissa ad hanc firmandam*.
 Szágy-fa. *Radius textorius*. S. K.
 Szál-fa. *Tignum, trabs*. Szál-fa nem erdő. km.
 Szalu-fa. *Cantherius*.
 Szár-fa. Kapu' szár-fáji.
 Szolga-fa. *Machinula pro cothurnis detrahendis, it. fulcrum, ex quo ahenum inter coquendum dependet*. S. K.
 Szűz-fa. *Agnus castus*. S. K.
 Talp-fa. *Cantherius cellarius*. S. K.
 Törvény-fa. *Modestius dictum loco: akasztó fa*.
 Tövis-fa. *Vepres*. S. K.
 Ugorka-fa. Föl hágott az ugorka-fára. km.
 Villa-fa. Háló terjesztő pózna. *Varus, furcilla*. S. K.
 Zugoly-fa. *Liciatorium, jugum textorum*. S. K.
 ** Agg fa. *Annosa, vetula arbor*. Nehéz agg fából gúzst tekerni. km.
 Alacsony fa. *Humilis arbor*. S. K.
 Akasztó fa. *Patibulum*. — Musztafa, Caraffa, akasztó fa, három gonosz fa — Voltt idő, midőn a' magyar anyák ezt keservesen mondták.
 Akasztó fára való. *Patibulandus, trifurcifer*.
 Akoló fa. *Virga pithometrica*. S. K.
 Bojtos fa. *Frutex*. NC. p. 127.
 Boldogtalan fa. *Arbor infelix*. Pázm. Pred. p. 530.
 Csapó fa. *Hostorium, rutulus*. S. K.
 Csaptató fa. *Admiculum, lignum ferendo oneri suppositum*.
 Csatló fa. *Subscus*. S. K.
 Csomoszló fa. *Pilum ligneum*. S. K.
 Csomós fa. *Clavosum lignum*. S. K.
 Dob-verő fa. *Bacillus tympani*. S. K.
 Döngölő fa. *Pavicula*. S. K.
 Dörgölő fa. *Lignum laevigatorium cothurnariorum*. S. K.
 Egres-fa. *Grossularia*. Linn. S. K.
 Égő fa. *Torris, lignum ardens*.
 Élő fa. *Arbor viva*. S. K.
 Fazék-szedő fa. *Baculus pro apponendis v. deponendis ollis*.
 Fiatal fa. *Juvenis arbor*. Addig hajtsd a' fát, még fiatal. km.
- Fodor fa. *Lignum crispantibus venis undulatum*. PP.
 Fonál-vető fa. *Harpedone*. S. K.
 Fordító fa. A' csizmaziáknál.
 Görbe fa. — A' görbe fához a' héjja leg egyenesebben hozzá áll. — A' melly fából horog akar lenni, idején meg görbül. kmm.
 Görösös fa. *Lignum nodosum*.
 Görgő fa. *Cylinder, tigillum volubile*. S. K. PP.
 Gyümölcs-szedő fa. *Pertica tollendis fructibus deserviens*. S. K.
 Gyümölcstelen fa. *Arbor sterilis*. S. K.
 Habarló fa. *Pilum ligneum*. S. K.
 Habos fa. *Lignum undulatum*.
 Habuczoló fa: zurboló fa.
 Hajtó fa. Egy hajtó fát nem ér. km.
 Hangó fa. *Instrumentum musicum*. S. K.
 Hernyó-szedő fa. *Forfex tollendis erucis*. S. K.
 Kecske-rágó fa. *Evonymus europaeus*. S. I.
 Kemény fa. *Lignum durum*.
 Kerengő fa. *Ergata*. S. K.
 Keresetlen fa. *Fustus non quaesitus*. S. K.
 Kérges fa. *Caudex*. S. K.
 Kötő fa. *Subscus*. S. K.
 Lágý fa. *Lignum molle*. S. K.
 Lépező fa. *Ames*. S. K.
 Magtalan fa. *Sterilis arbor*. S. K.
 Mosó fa. *Lixiviae tudicula*. S. K.
 Nagy fa. *Grandis arbor*. Nagy fát mozgatsz. — Körmetlen lévén nagy fára ne hági. — A' nagy fák soká nyólnek, de hamar el dőlnek. kmm.
 Nyers fa. *Lignum vegetum, recens*. A' száraz fa mellett a' nyers is meg ég. km.
 Nyújtó fa. *Spatha, cylinder pro massa extendenda*. S. K.
 Pizska-fa. Somorjai János, Szó-játék.
 Pizskáló fa. *Batillum*. S. K.
 Puha fa. *Lignum molle ut pinus etc.*
 Redves fa. *Lignum cariosum, putre*. S. K.
 Roszsz fa. — Roszsz fát tett a' t'üzre. km.
 Simító fa. *Laevigatorium*. S. K.
 Sodró fa: nyújtó fa.
 Szádló fa. *Doliarium operculum*. S. K.
 Szelid fa. *Arbor mitis*.
 Szilánkos fa. *Nervosum, torosum lignum*. S. I.
 Szitó fa. *Batillum*. S. K.
 Szurok-termő fa. *Picea*. S. K.
 Tartó fa. *Retinaculum*. S. K.
 Terjesztő fa. idem. S. K.
 Terméketlen fára senki követ nem hagyít. km.
 Termő fa. *Arbor fructifera*. S. K.
 Tömő fa. *Pilum ligneum*. S. K.
 Törpe fa. *Arbor nana, pumila*. S. K.
 Ültető fa. *Lignellum satorium*. S. K.
 Űző fa a' kádároknál. *Tudicula*. S. K.
 Vad fa. *Arbor sylvestris*. Vad fátul nem lehet jó gyümölcsöt vágni. km.
 Vágott fa. *Lignum ectum*.
 Vén fa. *Vetula, annosa arbor*. A' vén fának árnyékában jól lehet nyugodni. km.
 Zurboló fa. *Pertica impellendis ad rete piscibus deserviens*. S. K.
- FÁCSKA. *Ligellum, arbuscula*. M. A.
 FÁÉSZ. *Lignatur, lignationem exercet*.
- Fáészás. *Lignatio*.
 Szabad fáészása van. *Habet liberam lignationem*.
 Fáészat. *Lignatura*.
 Fáészat' szabadsága. *Jus liberae lignationis*.
 Fáészó. *Lignator*.
 FÁI. *Ligneus, arboreus*. M. A.
 Fái béka. *Rana arborea*. S. I.
 Fái borostyán. *Hedera helix*. S. I.
 Fái eper. *Morum*. Maulbeere. S. I.
 Fái egres. *Uva crispa*. M. A. *Grossularia*. PP.
 Fái gomba. *Fungus fagineus*. S. I.
 Fái gyöngy. *Loranthus europacus*. Baum-mistel. S. I.
 Fái moh. *Muscus arboreus, lichen filamentosus, pendulus*. S. I.
 Fái szakál. *Lichen plicatus*. Lungenmoos. S. I.
 Fái szeder. *Morum*. S. I.
 Fái szín-bogár. *Coccus ilicis*. Kermes. S. I.
 Fái tyuk.
 FÁJA. *Ejus arbor*. A' ki ebbel játszik, fája legyen. km.
 Élet' fája. *Arbor vitae*. Pázm. Pred. p. 1187.
 Isten' fája. *Abrotanum*. M. A.
 FÁJI. *Arboreus, arborarius*. M. A. PP. Lásd Fái.
 FÁKAT ültet. *Arbustat*. M. A.
 FÁNÁL fább. *Faludi E. M.* p. 249.
 FÁRA folyó. *Arbustivus*. M. A.
 Fára folyó borsó. *Cicer anatinum, phaseolus, tragum*. M. A.
 Fára folyó fű. *Herba arbustiva*. S. I.
 Fára folyó szőlő-veszsző. *Vitis arbustiva*. S. I.
 Fára futó. *Arbustivus*. S. I.
 Fára nőtt. idem. M. A.
 Fára üti a' csizmát.
 * Akasztó fára való. *Patibulandus, homo trium literarum*.
 FÁS. *Lignosus, durateus, durus*. M. A.
 Fás. Sz. P. Békes Vben.
 Fás dió. *Duratea nux*. M. A. Steinnusz.
 Fás répa. Sz. D.
 Fásodik. *Lignescit, indurescit, torpescit, obriget*. Sz. D. S. I.
 Meg fásodik. *Lippai*. Vet. Kert. p. 114.
 Fásúl. idem.
 El fásúl. *Obrigescit*. El fásúl a' teste. Sz. D.
 Meg fásúl. idem.
 Öszve fásúl. *Conrigescit*.
 FÁT egyenesít. Addig kell a' fát egyenesíteni, míg fiatal. km.
 Fát hord. *Ligna comportat*.
 Fát rak a' tűzre. *Ligna adponit ad ignem*.
 Fát ráz. Ne rázd azt a' fát, ki magától hullatja gyümölcsét. km.
 Fát olt. *Inserit, emplastrat*. PP.
 Fát szed. *Lignatur*. M. A.
 Fát vág. A' fát sem vágják le egy vágással. — Mások alatt a' fát vágni. — Nagy fába vágta a' fejszét. kmm.
 Fát visz.
 FÁTALAN. *Ligno destitutus*. S. I.
 Fátalan hegyek. *Montes calvi*. S. I.
 FÁTUL szakadtt ember. *Ex quercubus, et saxis prognatus*. M. A.
 FÁVÁ lesz. *Arborescit*. M. A.

Fává válik. In lignum convertitur. M. A.	Bele fagy.	Fajtalankodó. Lascivibundus. M. A.
FACS.	El fagy. Congelat. M. A.	Fajtalanodik. Sterilescit. Thelegdi, Homiliák p. 380.
FACSA.	Föl fagy. Regelat. M. A.	Fajtalanság. Lascivia, petulantia, protervia, procacitas. M. A.
FACCSAR, facsarja. Obtorquet, premit. M. A. A' narancsot ha erősen facsarod, végre keserűt bocsát. km.	Hozzá fagy. Adgelat.	Fajtalanúl. Petulanter, proterve, procaciter. M. A.
Belé facsarja. Intorquet, instillat succum expressum.	Környül fagy. Circumgelat. M. A.	FAJÚL.
Egybe facsarja.	Le fagy. Adgelat.	El fajúl. Degenerat. M. A.
Ki facsarja. Exprimit, extorquet. M. A.	Meg fagy. Congelat, congelascit, obriget. M. A.	El fajulás. Degeneratio. M. A.
Meg facsarja. Comprimit, contorquet, exprimit. M. A.	A.	El fajúlt. Degener. M. A.
Facsarás. Contorsio, compressio. M. A.	Öszve fagy. Congelat, concrecit. M. A.	FAJZ. E. F. Küküllő Vben.
Ki facsarás. Expressio, extorsio. M. A.	Reá fagy. Adgelat.	Fajz. FF. Somogy, és Pest Vben.
Facsarék. Liqueor expressus. S. I.	FAGYÁS. Gelatio. S. I. Sz. D.	Nemes Fajz. F. Veszprém Vben.
Facsarékos: tekerékes, tekerceses, tekerős. Sz. D.	Meg fagyás. Congelatio. M. A.	Pór Fajz. Sz. P. Veszprém Vben.
Facsargat, facsargatja. Repetita, at leni expressione liquorem exprimit.	Öszve fagyás. Concretio, congelatio. M. A.	FAJZik. Parturit. M. A. Foeticificat.
Facsarít, facsarítja. Contorquet, comprimit, exprimit. Sz. D. S. I.	FAGYHAT. Potest gelare.	El fajzik. Degenerat. M. A.
Facsarint, mint csavarint.	Fagyhatatlan. Ingelabilis, incongelabilis. M. A.	Fajzás. Foetus, genitura. M. A.
Facsarodik. Contorquetur, comprimitur, exprimitur. M. A.	Meg fagyhatatlan. Incongelabilis. M. A.	Fajzat. Genimen. M. A.
Ki facsarodik. Exprimitur.	Fagyható. Gelabilis. M. A.	Fajzat. Sz. P. Heves Vben.
Facsarog. Oberrat. Tekereg.	Meg fagyható. Gelabilis. M. A.	Fajzat-el üzés. Abactio foetus. S. I.
Facsargás. Oberratio. Csavargás. Sz. D.	FAGYOT. Congelatus, concretus. M. A.	Fajzott.
Facsargó. Oberrans. Csavargó.	Meg fagyott. Congelatus. M. A.	El fajzott. Degener. M. A.
Facsaros. Tortus, contortus, intortus. S. I.	Fagyottan. Gelate.	FAK.
Facsaró. Comprimens, cortorquens.	Fél-fagyottan. Semigelate. S. I.	FAK.
Facsartt. Tortivus, tortus. M. A.	FAGYÓ. Gelabilis. NC. p. 11.	FAKAD. Erumpit, patet, manat. M. A. Búra, vigságra, haragra fakad. Sz. D. Fakadnak a' fák. Sz. D.
Ki facsartt. Expressus, extortus. M. A.	FAGYGYÚ.	Föl fakad. Disrumpitur. S. I.
FADD.	FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).	Föl fakad a' víz v. fagy. Sz. D.
FADD. F. Tolna Vben.	FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).	Ki fakad. Erumpit, ebullit. M. A.
FAGY (név.)	FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).	Meg fakad. — Csak nem meg fakad mérgében. — Ha mindjárt meg fakadsz is bele.
FAGY. Gelu, algar, albus. M. A. Úgy aluszik, mintha ökör-bórt vonnának a' fagyon: igen hortyog.	FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).	Sirásra fakad. Solvitur in fletum.
Fagy-engedés. Regelatio. S. I.	FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).	Fakadás. Ebullatio, eruptio, irruptio, proruptio. M. A.
Fagy-harmat (dér.) Pruina. S. I.	FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).	Föl fakadás. Proruptio.
Fagy-vétel. Pernio. S. I.	FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).	Ki fakadás. Ebullitio, eruptio. M. A.
FAGYA. Ejus gelu.	FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).	Meg fakadás. Disruptio.
Föld' fagya. Ha a' föld' fagya föl enged.	FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).	Víz-fakadás. Scaturigo. Sz. D.
FAGYAL-fa. Ligustrum. M. A. Cyprus. CM.	FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).	Fakadék. Papula, vomica. M. A. it. Scaturigo.
FAGYALÉK. Gelatina, decoctum gelatum, v. caro cum jure gelato. Sz. D. S. I.	FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).	Faludi. T. É. p. 155.
FAGYASZT, fagyasztja. Gelat, glaciát. S. I.	FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).	Fakadékos. Pustulosus. M. A.
Fagyasztal. Idem. S. I. Sz. D.	FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).	Fakadékoság. Sz. D.
FAGYLAL, fagylalja. Gelat, glaciát, conglaciát. M. A.	FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).	Fakadoz. Hinc et inde prorumpit
Meg fagylalja. Gelat. M. A.	FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).	19*
Fagylalás. Glaciatio.	FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).	
Fagylaló. Faludi T. É. p. 216.	FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).	
Fagylaltt. Liquidum gelatum. Gefornes. S. I.	FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).	
FAGYOS. Glacialis, glaciatus. M. A.	FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).	
Fagyos mentség. Frigida excusatio.	FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).	
Fagyos öv. Zona frigida. S. I.	FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).	
Fagyosan. Gelide. M. A.	FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).	
Fagyosít, fagyosítja. Glaciát. S. I.	FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).	
Fagyoskodik. Identidem prae gelu friget. Sz. D.	FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).	
Fagyosodik. Gelatur, glaciatur. S. I.	FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).	
Sz. D.	FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).	
Fagyosság. Pázm. Pred. p. 499.	FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).	
FAGYTALAN. Ingelatus, non gelatus. S. I.	FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).	
FAGY (ige.)	FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).	
FAGY. Gelascit, glaciát. M. A. Úgy fagy, ugyan csikorog.	FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).	
Által fagy. Transgelat.	FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).	
Bé fagy. Congelat. M. A.	FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).	

FAKASZT, fakasztja. Rumpit, aperit, exulcerat, facit ut fluat, manet. S. I.
 Átokra, sirásra fakasztja.
 Bé fakasztja. Vajda. 3. K. p. 549.
 Föl fakasztja. Aperit, manifestat. M. A.
 Ki fakasztja. Erumpere facit, exulcerat. M. A.
 Meg fakasztja. idem. M. A.
 FAKGAT, FAGGAT, faggatja. Vexat, macerat, divexat, conterit, corrumpit. M. A. Nem jó kölykes medvének fiát faggatni. km.
 El faggatja. Conterit, corrumpit. M. A.
 Őszve faggatja. Divexat.
 Faggatás. Maceratio, vexatio. M. A.
 Faggaszt, faggasztja. Faludi. T. É. p. 97.
 FAKÓ. Helvus, gilvus, murinus, cerinus. S. I.
 Többet költ fakóra, mint érdemli fara. K. V. p. 454. Eb' ura fakó.
 Fakó. Sz. P. Posony Vben.
 Fakó kerék: vasatlan kerék. — Nemes ember, szür-dolmán, fakó kerék, kender-hám. km.
 Fakó ló. Equus coloris murini. S. I.
 Fakó szekér. Currus ligneus sine ferramento. M. A.
 Fakó Vezekény. F. Bars Vben.
 Fakós. Subfuscus, submurinus.
 Fakós. Sz. PP. Somogy és Szala Vkben.
 FAKUL.
 Meg fakul. Fuscus redditur.
 FAL (név).
 FAL. Paries M. A. Négy fal, négy szem közt sok történik. km.
 Fal-csapó, sikárló. Trulla. M. A.
 Fal-fű. Parietaria. Glaskraut. S. I.
 Fal-mászó. Picus murarius, certhia muraria. Mauerspecht. S. I.
 Fal-máz. Tectorium, crusta parietis. S. I.
 Fal-mázló. Tector. M. A.
 Fal-mázló mész. Tectorium. M. A.
 Fal-párkány. Projectura, tabulamentum. M. A.
 Fal-rakás. Exstructio muri.
 Fal-rakó. Structor muri.
 Fal-só. Nitrum calcareum. S. I.
 Fal-színló. Tector. M. A.
 Fal-tapas. Tectorium parietis. S. I.
 Fal-tetű. Cimex. S. I.
 Fal-törő kos. Aries, machina arietaria.
 Fal-törő álgvu. Bombarda muris rumpendis. S. I.
 Fal-vakolás. Inductio tectorii muro.
 Fal-vakoló. Inductor tectorii. Sz. D.
 * Dülő fal. Murus ad ruinam pronus.
 Dülő falhoz támaszkodik. km.
 Fenék-fal. Substructio.
 Könyöklő fal. Lorica. Murus tenuior cui pectore tenus innititur, dum ex alto despiciamus.
 Köz-fal. Murus intergerinus. CM. et NC. p. 369.
 Kő-fal. Murus lapideus NC. p. 369.
 Mázlott fal. Paries crustatus NC. p. 15. 369.
 Öntött fal. Murus fusilis.
 Támasz-fal. Murus intermissus.
 Tűz-fal. Murus ad arcendum incendium. S. K.
 Vászón-fal. Sz. D. Kárpit-fal.

Vendég-fal. Sz. D. Aulacum.
 FALA. Ejus murus.
 FALAZ, falazza. Murat, muro cingit.
 Bé falazza. Immurat.
 Kereket falaz: új kerék-talpat tesz. Sz. D.
 Falazás. Muratio.
 Bé falazás. Immuratio.
 FALBA csinált láda. Riscus. M. A. Nem verem falba fejemet érte. km.
 FALRA mit hánysz borsót. Gallos exsecas. M. A.
 Falra futó fű. Parietaria.
 Falra hugygyozó. Mingens ad parietem, expressione hebraica significat marem.

FAL (ige).

FAL, falja. Sublabrat, glutit. M. A. A' ki sok mézet nyal, keserűt is fal. km.
 Fald bellyebb a' sipot. km.
 Bé falja. Devorat, deglutit. M. A.
 Bé falatták véle a' szót. km.
 El falja. Abglutit.
 Föl falja. Deglutit. M. A. Nem jó társ az, a' ki mindent föl fal. km.
 Nyalja falja. Addig nyalta falta, még el csábította.
 FALÁS.
 Nyelés falás: nagy evés. Sz. D.
 FALAT. Buccella, crustum, offa, bolus. M. A.
 Nagy száj nagy falatokkal telik. km.
 Falat-kenyér. Buccella panis. Egy falat-kenyérre nem virrad — Ollyan ember, mint a' falat-kenyér. kmm.
 Reggeli falat. Frühstück. Sz. D.
 Veszedelmes falat a' nyelv. km.
 Falatdogal. Sz. D. Esitat.
 Falatka. Offella, offula. M. A.
 Falatonként. Sz. D. Crustatim.
 Falatoz. Mandit, esitat. M. A.
 Falatozás. Esitatio. Faludi N. U. p. 107.
 Gvöngyösi 1. R. p. 316.
 Falatozás vacsora előtt. Antecoenium. M. A.
 Falatozgat. Identidem esitat.
 FALDOKOL, faldokolja. Ingurgitat, deglutit. M. A.
 Faldoklás. Ingurgitatio, voratio. M. A.
 FALDOS, faldossa: faldokolja. Sz. D.
 FALHAT, falhatja.
 Föl falhatod. Poteris devorare.
 FALÓ. Sublabrans, glutiens.

FALÁM.

FALÁM. Palpus. Fress-spitze. S. I.
 FALÁNGAT, falángatja. Objurgat. PP.

FALKA.

FALKA. Pars boum v. ovium. S. I. Darab, csoport, p. o. föld, marha, nyáj. Sz. D. Frustum.
 M. A. L. Lásd FÓKA.
 Falka-barom. Armentum. Vrancsics.
 Falka-föld. Tractus. Vrancsics.
 FALKÁNKÉNT: darabonként. Sz. D.
 FALKÁS.
 Falkáson járnak. Sz. D.

FALU.

FALU. Pagus, vicus. M. A. Több a' falu, mint a' város. km.
 Falu' bikája. Taurus communitatis.
 Falu' bírása. Judex pagi.
 Falu-birá. Judices pagenses.
 Falu' eleji. Primores pagi.
 Falu' fejében kardot fogni nem mindenkor tanácsos. km.
 Falu' gyümölcse: vad körtvély.
 Falu' határja, földje, birtoka, megyéje. Territorium pagi. S. I.
 Falu' háza.
 Falu-helyeken. In pagis.
 Falu-helyekre ütnek. Faludi N. A. p. 182.
 Falu-Hidvég. F. Somogy Vben.
 Falu' kalodája. A' falu' kalodáját sem mérik egy ember' lábához. km.
 Falu' kanja. A' falu' kanját is olykor meg ölik, de csak válik más helyébe. km.
 Falu' kovácsa.
 Falu-nagy. Villicus. S. I.
 Falu' rétje. Pratum communitatis.
 Falu' szája. Orator pagi.
 Falu' vége. Meg huzza magát, mint guta a' falu' végén. km.
 * Apácza-falu. F. Szatmár Vben.
 Éles falu. F. Hont Vben.
 Fekete falu. F. Szatmár Vben.
 Férit-falu. F. Szala Vben.
 Föl-falu. t. h. n.
 Haraszi falu. F. Vas Vben.
 Horváth falu. F. Vas Vben.
 Hoszsú falu. t. h. n.
 Jász falu. F. Komárom Vben.
 Kács-falu. F. Baranya Vben.
 Kis falu. t. h. n.
 Kulcsár-falu. F. Vas Vben.
 Magyar falu. F. Somogy Vben.
 Nagy falu. t. h. n.
 Német falu. t. h. n.
 Oláh falu. t. h. n.
 Olasz falu. t. h. n.
 Orosz falu. t. h. n.
 Or-falu. F. Vas Vben.
 Sürgye-falu. F. Szatmár Vben.
 Szeg falu. F. Szala Vben.
 Torma-falu. F. Soprony Vben.
 Tóth falu. t. h. n.
 Új falu. t. h. n. Vagyon ilyen nevű helység Magyarországban 80. Erdélyben 29.
 Vám-falu. F. Szatmár Vben.
 Vámos falu. t. h. n.
 Zseb-falu. F. Sáros Vben.
 FALUBAN. In pago. Estve van a' faluban, farkas lakik a' bokorban. km. Minden háznál más szokás, minden faluban más törvény.
 FALUBÉLI. Paganus. M. A.
 FALUCSKA. Viculus. M. A.
 Falucska. F. Bereg Vben. Sz. P. Zemplin Vben.
 FALUD. R. Pagellus, viculus.
 Aró falud. Sz. P. Szala Vben.
 Kis falud. t. h. n.
 Faludi.
 FALUNKINT. Pagatim, vicatim. M. A.
 FALUN lakó. Vicanus, paganus. M. A.
 FALURA. Ad pagum.
 Falura mentt. Secessit ad rus.

- Falura viszi.
 FALURUL falura. De pago in pagum.
 FALUS. Pagum habens, possidens.
 Falusi. Pagensis.
 Falusi bíró. Judex pedaneus.
 Falusi Mester. Magister pagi.
 Falustúl. Una cum pago.
 Oda vagyunk falustúl.
 FALUZ. Per pagos oberrat, vagatur.
 Faluzás.
 Faluzó.
 FALVA (falua, falva). Ejus pagus, ejus vicus, villa. Sok ilyen ki menetelű helység van Magyar és Erdély Országban. u. m.
 Ábrahám' falva. t. h. n.
 Abrud' falva. E. F. Hunyad Vben.
 Ágoston' falva. E. F. Udvarhely Székében.
 Agyag' falva. Ugyan ott.
 Akos' falva. E. F. alsó Fejér Vben.
 András' falva. F. Thurócz Vben.
 Apáth' falva. t. h. n.
 Arnóth' falva. F. Szepes Vben.
 Aszszony' falva. t. h. n.
 Bába' falva. F. Bereg Vben.
 Bács' falva. t. h. n.
 Bada' falva. F. Vas Vben.
 Balás' falva. t. h. n.
 Bálint' falva. t. h. n.
 Balog' falva. F. Gömör Vben.
 Bán' falva. t. h. n.
 Barát' falva. F. Moson Vben.
 Benedek' falva. t. h. n.
 Bethlen' falva. t. h. n.
 Bibarcz' falva. E. F. Udvarhely Sz.ben.
 Boksán' falva. E. F. Csik Székében.
 Buza' falva. F. Abaúj Vben.
 Cseke' falva. t. h. n.
 Csere' falva. E. F. Maros Székében.
 Csik' falva. ugyan ott.
 Dés' falva. E. F. Kükküllő Vben.
 Deső' falva. E. F. Kolos Vben.
 Farkas' falva. t. h. n.
 Fejér' falva. F. Marmaros Vben.
 Ferencz' falva. F. Szepes Vben.
 Fenyő' falva. E. F. Szeben Székében.
 Foly' falva. E. F. Maros Sz. ben.
 Gál' falva. t. h. n.
 Gárdán' falva. E. F. külső Szolnok Vben.
 Gergely' falva. t. h. n.
 Gevén' falva. F. Bereg Vben.
 Gyana' falva. F. Vas Vben.
 Ika' falva. E. F. Három Szék Sz.ben.
 Illye' falva. t. h. n.
 Illyés' falva. t. h. n.
 Imre' falva. F. Szepes Vben.
 István' falva. t. h. n.
 Izsák' falva. F. Vas Vben.
 Jakab' falva. t. h. n.
 Jenő' falva. E. F. Csik Sz.ben.
 Jobbágy' falva. E. F. Maros Sz.ben.
 József' falva. F. Szepes Vben.
 Kakas' falva. F. Sáros Vben.
 Kápolnás' falva. F. Vas Vben.
 Karácson' falva. t. h. n.
 Károl' falva. t. h. n.
 Katalin' falva. F. Torontál Vben.
 Kemény' falva. E. F. Udvarhely Sz.ben.
 Keresztúr' falva. Ugyan ott.
 Keszeg' falva. F. Komárom Vben.
 Király' falva. t. h. n.
 Kozma' falva. t. h. n.
 Közép' falva. E. F. belső Szolnok Vben.
 Kustán' falva. F. Bereg Vben.
 László' falva. t. h. n.
 Latrán' falva. Sz. P. Gömör Vben.
 Lénárt' falva. F. Gömör Vben.
 Lengyel' falva. E. F. Udvarhely Sz.ben.
 Magyar' falva. F. Liptó Vben.
 Marczin' falva. F. Abaúj Vben.
 Markus' falva. F. Szepes Vben.
 Maróth' falva. F. Baranya Vben.
 Marton' falva. t. h. n.
 Máty' falva. F. Ugocsa Vben.
 Mátyás' falva. F. Szepes Vben.
 Mező' falva. F. Bihar Vben.
 Mihály' falva. t. h. n.
 Miklós' falva. t. h. n.
 Mindszent' falva. F. Baranya Vben.
 Német' falva. t. h. n.
 Nyíres' falva. F. Bereg Vben.
 Ötvös' falva. F. Marmaros Vben.
 Pál' falva. t. h. n.
 Pap' falva. t. h. n.
 Péntek' falva. F. Nyitra Vben.
 Péter' falva. t. h. n.
 Pósz' falva. F. Sáros Vben.
 Román' falva. F. Nyitra Vben.
 Rózsa' falva. F. Bihar Vben.
 Runo' falva. F. Bereg Vben.
 Sám' falva. F. Vas Vben.
 Sár' falva. t. h. n.
 Sáros' falva. F. Posony Vben.
 Sövény' falva. E. F. Kükküllő Vben.
 Süket' falva. E. F. Maros Sz.ben.
 Szajkó' falva. F. Bereg Vben.
 Szakállós' falva. E. F. Kóvár Vidékében.
 Szent' falva. F. Nógrád Vben.
 Szomor' falva. F. Nyitra Vben.
 Szőke' falva. E. F. Kükküllő Vben.
 Talabor' falva. F. Marmaros Vben.
 Tatár' falva. F. Szathmár Vben.
 Telek' falva. E. F. Udvarhely Sz.ben.
 Török' falva. E. F. Kóvár Vidékében.
 Thurzó' falva. F. Trencsén Vben.
 Vámos' falva. F. Nógrád Vben.
 Város' falva. E. F. Udvarhely Sz.ben.
 Zaránd' falva. F. Mosony Vben.
 Zsák' falva. E. F. Közép Szolnok Vben.
 Zseb' falva. F. Sáros Vben.
 FA. Contractum ex FALVA, hoc certe sensu sumitur in subjunctis vocibus, nisi malis denotare FANUM.
 Alibán' falva. F. Szala Vben.
 András' falva. F. Vas Vben.
 Aszszony' falva. t. h. n.
 Bakó' falva. F. Vas Vben.
 Balás' falva. F. Posony Vben.
 Balog' falva. F. Vas Vben.
 Bán' falva. t. h. n.
 Barcz' falva. F. Szala Vben.
 Bes' falva. F. Vas Vben.
 Dénes' falva. t. h. n.
 Farkas' falva. F. Vas Vben.
 Három' falva. F. Somogy Vben.
 Heles' falva. F. Baranya Vben.
 Hernád' falva. Ugyan ott.
 Him' falva. F. Vas Vben.
 Iba' falva. F. Baranya Vben.
 Ibacs' falva. Ugyan ott.
 Kálocz' falva. F. Szala Vben.
 Káptalan' falva. Ugyan ott.
 Karács' falva. F. Vas Vben.
 Karácson' falva. F. Szala Vben.
 Kozma' falva. F. Vas Vben.
 Luka' falva. t. h. n.
 Már' falva. F. Baranya Vben.
 Marton' falva. t. h. n.
 Máté' falva. F. Vas Vben.
 Megye' falva. F. Baranya Vben.
 Mihály' falva. t. h. n.
 Mike' falva. F. Szala Vben.
 Mindszent' falva. F. Tolna Vben.
 Mise' falva. F. Szala Vben.
 Móricz' falva. F. Somogy Vben.
 Naprád' falva. F. Szala Vben.
 Pál' falva. t. h. n.
 Péter' falva. t. h. n.
 Pósz' falva. t. h. n.
 Sal' falva. F. Vas Vben.
 Sáros' falva. F. Posony Vben.
 Szász' falva. F. Abaúj Vben.
 Szent Antal' falva. F. Szala Vben.
 Szent Mihály' falva. t. h. n.
 Szombat' falva. F. Vas Vben.
 Táplán' falva. F. Vas Vben.
 Tima' falva. Ugyan ott.
 Zsennye' falva. Ugyan ott.
 FAN.
 FAN. Pubes. M. A. Lanugo prima adolescentis. NC. p. 189.
 Fan' csika. FF. Bihar, és Ugocsa Vben.
 Fan-csont. Os pubis. S. I.
 Fan-tető: lapos tetű. Pediculus feralis, ingvinalis. S. I.
 FANATLAN. Pube destitutus. S. I.
 FANCSAL. FF. Abauj, Heves és Posony Vben. Fancsal firkálas. Sámbar ellen p. 113.
 Fancsali feszület. — Ollyan mint a' fancsali feszület: vékony, száraz. Emaciatius. Szirmai Parab. p. 105.
 FANOS. Puber, pube praeditus. Fanos ebnek gubás eb a' társa. km.
 Fanosodik. Gallulat, gallulascit. M. A.
 FANY.
 FANY.
 FANYALOG. Stringitur, gemit, ingemiscit. M. A. Errat, vagatur, grassatur. S. I.
 Fanyalgás.
 Fanyalgó.
 Fanyalodik. Csak immel ámmal fanyalodik reá. Sz. D.
 FANYAR. Austerus.
 Fanyar élet. Vita austera.
 Fanyarodik. Marcescit. S. I. Sz. D.
 Fanyarog: idem ac fanyalog. M. A.
 Fanyarú. Austerus, acerbus. S. I. Sz. D.
 Fanyarúság, Austeritas.
 Fanyarúl. Marcescit. S. I. Sz. D.
 FAR.
 FAR. Nates, clunis. M. A.
 Far-csiga. Os sessibuli. S. I.
 Far-csik. Uropygium. CM. M. A.
 Far' csika. Coxa, coxendix. M. A.
 Far-csikló. Suffrago. Hinterbug. S. I.
 Far-csok, far-csomó. Uropygium. S. I. Sz.
 D.
 Far-csont: far-csik. Os coccygis, os sacrum.

- Far-dagály. Postilena, phalera. M. A.
 Far-dagályos. Phaleratus. M. A.
 Far-hám. Postilena. CM. M. A.
 Far-hányás, far-mozgatás. Crissatio. S. I.
 Far-kút. Hegy Marmaros Vben.
 Far-matring. Postilena. CM. M. A. it. A'
 lovas katonák' büntetése — Szenved, mint
 a' far-matring. km.
 Meg far-matringozták.
 Far-pofa. — Meszsze országot jártt bé, mint a'
 tehén-fark, egygyik far-pofátúl a' másikhoz.
 km. Dug. 1. R. p. 80.
 Far-riszálás. Gressus formicinus. S. I.
 Far-sutu a' puskában. Cauda exemptibilis
 fistulae catapultariae. PP.
 Far' zsába. A' csipő csontnak fájdalma. Sz.
 D.
 Far' zsábás ember. Sz. D.
 Far-szíz. Postilena.
 Far-tő. Uropygium, v. absegmen carnis
 cum cauda. S. I.
 Far-tő pecsenye: sültt far-tő. Assa caro
 postici, offa penita, caudata. S. I. Sz. D.
 FARA. Ejus nates. Többet költt fakóra,
 mint érdemli fara. km.
 Apácza' fara. Hegy Vörös Berény mellett
 a' Veszprémi útban. (Vörös Berényt
 valaha Apáczák bírták).
 Szajha' fara. — Tarka barka ruha illik
 szajha' farára.
 Farád. F. Soprony Vben.
 FARACS.
 Faracskál. Sculptitát.
 FARADÉK. Putamen, segmen. M. A.
 FARAG, faragja. Fabricat, fabricatur. M. A.
 Könnyű a' lágy követ faragni. km.
 El faragja. Absculpit.
 Félre farag. Csuzi p. 625. Deflectit.
 Ki faragja. Exsculpit. M. A.
 Le faragja. Dedolat.
 Meg faragja. Exsculpit, effabricat.
 Faragás. Fabricatio, asciatio. M. A.
 Félre faragás. Csuzi p. 627.
 Kép-faragás. Sculptura.
 Kő-faragás. Latomia.
 Faragatlan. Infabricatus. M. A. Impolitus,
 incultus, indolatus. S. I.
 Faragatlanság. Impolitura, cruditas morum.
 Faragsál. Sculpit, scalpit. Sámbar ellen p. 163.
 Faragdogál. Idem. S. I.
 Faraghatatlan. Indolabilis.
 Faragsál. Leniter scalpit. Faludi N. E.
 p. 190.
 Faragmány: alkotmány, csinálmány. Káldi Sap.
 14. 16.
 Faragott. Sculptus.
 Faragott kép. Sculptile, statua, idolum. M.
 A.
 Faragott kő. Lapis caelatus.
 Ki faragott. Exsculpitus.
 Faragó. Sculptor v. tornator. S. I.
 Faragó. Ligniperda. Holz wurm. S. I.
 Faragó. E. F. Kolos Vben.
 Kép-faragó. Sculptor.
 Kő-faragó. Latomus.
 Faragtat, faragtatja. Curat sculpi.
 Faragtatott. Fabricatus. M. A.
 FARAZ. Posticum vertit.
 Farazó: kormány-evedző. Sz. D.
- FARBA rugta. Longum valere jussit, re-
 nunciavit ei. M. A.
 Farba rugás.
 FARE.
 Faréra fogja. In quaestionem vocat, cogit ad
 respondendum. Sz. D.
 FARGÁCS (faragács, fargács, forgács). Assula.
 M. A.
 Fargács-hulladék. Schidia.
 FARI. Több ebnek neve fari. km.
 FARK. Cauda. L. alább.
 FARMOS. FF. Pest és Heves Vben.
 FAROL. Posticum vertit, recedit, retrocedit.
 Nem farol, mint a' szán. km. Dug. 1. R. p.
 98.
 El farol a' szán, hajó. Sz. D.
 FAROS. Kinek nagy fara van. Clunus. S. I.
 FAROZ, farozza. Declive facit v. c. tectum.
 Farozat. Declivitas tecti.
 FARTAT, fartatja. Interrogando extorquet.
 Eleget fartattam, de hijába. Sz. D. Thelegdi
 Agend. p. 42. habet „Fertat“ et in Homiliis:
 firtat. p. 412. 512. uti et in Felelet p. 28.
 firtat.
 Ki fartatja. Urgendo per quaestiones exquirat.
 Fartatás.
 FARTOL. Cessim it, ad latus declinat. PP.
 Fartol a' marha. Sz. D.
 El fartolt a' szán. Sz. D.
 Fartoló oldal. Locus declinis. PP.
 FARU.
 Nagy faru.
- FARK.
- FARK. Cauda. M. A. Ebet szóréről, rókát
 farkáról meg ismérheted. km.
 Fark. Sz. P. Csongrád Vben.
 Fark-csomó, kin a' tikkak, ludnak az farka nő.
 Uropygium. M. A.
 Fark-csóválás. Agitatio caudae, it. adulatio.
 Farkát csóválja. Cauda adulatur. Vess az
 ebnek, csórja a' farkát. km.
 Fark-ingató. Motacilla. S. I. Barázda-
 billegető.
 Fark-remek. R. Offa penita, frustum
 caudatum. S. I.
 FARKA. Ejus cauda. Se füle, se farka. km.
 Farka' alja.
 Farka' töve.
 Farka' vágása. Nehezen felejtí kigyó a' farka'
 vágását. km.
 * Fársáng' farka. Fársáng' farkán csuszik a' fa-
 szán. km.
 Nyúl' farka. Rövid mint a' nyúl' farka. — Nyúl'
 farkán gombot köt. kmm.
 Szekér' farka. A' kinek szekere' farkán ülsz,
 annak nótáját halgasd. km.
 Szoknya' farka. Syrma. M. A.
 FARKALL, farkallja.
 Bé farkallja. Prágai p. 925.
 El farkall. Abit, discedit. S. I. Kisfaludi' Regéji
 p. 250.
 Farkallás. Caudae rotatio. Vajda 2. K. p.
 402.
 Farkalló.
 Kin farkalló. Prágai p. 910. Koslató.
 FARKAS (társ-név.) Candatus. M. A.
 Farkas csillag. Cometa. S. I.
 Farkas majom. Cercopitheus. M. A.
- FARKAS (mint fő név.) Lupus. M. A.
 Farkasnak mondják: Pater noster, azt feleli:
 bárány-láb. km. Cancrum ingredi doces.
- M. A.
 Farkas-alma. Aristolochia. M. A.
 Farkas-almás. Sz. P. Nógrád Vben.
 Farkas-Aszó. F. Szathmár Vben.
 Farkas-álgú. Nagy István Már. Coron.
 p. 231. it. Zrinyi P. VII. stropha 21.
 Farkas-barátság. Leonina societatis.
 Farkas-békesség. Faludi E. M. p. 239.
 Farkas-bogyó. Bacca Belladonnae. S. I.
 Farkas-bors. Cubeba. S. I.
 Farkas-bőr. Csuzi p. 573.
 Farkas-bunda. Pelliceum lupinum. S. I.
 Farkas' erdeje. Vas Vben.
 Farkas-éh. Bulimia. S. I. Ehetném, mint a'
 farkas. km.
 Farkas' fa. F. Vas Vben. Sz. P. Somogy Vben.
 Farkas' falva. t. h. n.
 Farkas-fene: terjedő fene. Herpes. PP.
 Farkas-fi. — Farkasnak farkas a' fia. km.
 Farkas-fog. Farkas fogra kéltt. km.
 Farkas-fog a' malaczoknál: ki álló fog, melly
 miatt a' malaczok nem ehetnek, ezt harapó
 fogóval szokták el csipni.
 Farkas-fül. Monoszlai András Hit' oltalma. p.
 308.
 Farkas-gégére mentt.
 Farkas-gyepű. Sz. P. Veszprém Vben.
 Farkas-gyomrú. Insatiabilis, inexplibile
 dolium. S. I.
 Farkas-gyökér. Aconitum, lycoctonum. PP.
 Farkas-gúzs. Farkas-gúzsba vetni.
 Farkas-hal. Astarichus lupus. Klippfisch,
 Seewolf. S. I.
 Farkas-háló. Kemény Spárgából fontt halász-
 háló. S. I.
 Farkas-hályog. Catarracta, suffusio oculi. PP.
 Farkas-hárs. Daphne mezereum. S. I.
 Farkas' hida. F. Posony Vben.
 Farkas-igetés. Pázm. Pred. p. 823.
 Farkas-kaszára vetni. Pázm. Kal. p. 1048.
 Farkas-kölyök. Meg jobbjta magát, mint a'
 farkas-kölyök. km.
 Farkas' laka. E. F. Udvarhely Sz. ben.
 Farkas-lakás. Sz. P. Somogy Vben.
 Farkas' magva. Nehéz a' farkasnak magvát
 szakasztani. km.
 Farkas-marta. Quod a lupo morsum est.
 Ennek csak farkas-marta kell. km.
 Farkas-maszlag. Nux romica. PP.
 Farkas-mező, E. F. Doboka Vben.
 Farkas-nevetés: kelleetlen, eröltetett nevetés.
 Farkas-nyak. Tetanus. Meg merevültt nyak. S.
 I.
 Farkas-nyál. Wolframum. Mitterpacher.
 Farkas-ordítás. Pázm. Pred. p. 853.
 Farkas ordító tél. Faludi E. M. p. 29
 Farkas' pataka. t. h. n.
 Farkas-répa: karika-répa. farkas-fű,
 méreg-fű. Aconitum, lycoctonum. Wolf-
 gift. S. I.
 Farkas-rév. F. Marmaros Vben.

Farkas-seb, vagy fene. Carcinoma, cancer. M. A.	Fattyu kakas. Gallus impotens. S. I.	FÁJ (név).
Farkas-szőlő, farkas-bab. Actaea spicata.	Fattyu kő. Pázm. Pred. p. 826.	FÁj. F. Abaúj Vben.
Christophs-kraut. S. I.	Fattyu veszsző. Suffrago, stolo. Pázm. Kal. p. 294.	Fáj-kürt. F. Bars Vben.
Farkas-szőrű: ordas, feketével tarkás, szeg-sárga. S. I.	Fattjuság. VM. Intő levél. p. 130. Faludi N. E. p. 29.	FÁJ (ige).
Farkas-szőrű bor: barnás sárga bor.	FAZÉK.	FÁJ.Dolet. M. A. A' kinek hol fáj, ott tapogatja. km.
Törött színű bor. S. I.	FAZÉK (Fazok). Olla. M. A. Az igaz barátságot nem fazékban főzik. km.	Hijában fáj arra a' fogad. Non assequeris.
Farkas-ször. Szem-szörök között ki álló ször, 's fájdalmat okoz, ki szokták tépni.	Fazék' cserepe. Testa, testaceum fragmen. PP.	FÁJÁS. Dolor, dolentia. S. K.
Farkas-talp. Fű' neme, terem a' Sághi kertemben is.	Fazék-fogó. Panniculus, linteolum focarium, sacconia. M. A. Pázm. Kal. p. 1065.	Agyék-fájás. Lumbago. S. K.
Farkas' telke. E. F. alsó Fejér Vben.	Fazék-födő. Testum, patella, operculum. M. A.	Fej-fájás. Dolor capitis. S. K.
Farkas-téj. Tithymalus, esula. PP.	Fazék-gyártó. Figulus, ollarius. M. A.	Fog-fájás. Odontalgia, dentium dolor. S. K.
Farkas-torok. Vadász-ház Posony Vben.	Fazék-máz. Encaustum figulinum. S. I.	Fül-fájás. Otaglia.
Farkas-vágó. E. mező Három szék Sz- ben.	Hasadt fazék. km. Rimarum plenus.	Gyomor-fájás. Stomachi dolor. S. K.
Farkas-verem. Alázatos, mint a' verembe esett farkas. km.	Két füli fazék. Olla ansata. S. K.	Has-fájás. idem. S. K.
Farkas' völgye. Erdőség Sáros és Szepes Vkben.	Kis fazék. Ollula. Noszsza rajta kis fazék, ugyan föl rottyantál. km.	Oldal-fájás. Pleuritis. S. K.
* Ehes farkas. Az ehes farkasnak élesebb a' körme. — Mint az eh farkas úgy várja. kmm.	Mázos fazék. Olla crustata. S. K.	Szem-fájás. Ophthalmia. S. K.
Nagy farkas.	Réz-fazék. Ahenum, lebes. S. K.	Szű-fájás. Cordialgia, cordolium. S. K.
Vén farkas. Nem könnyen ejted meg a' vén farkast. km.	Sár-fazékre sár-födő. km. Dignum patella operculum.	Térd-fájás. Gonagra. S. K.
Farkasd. R. Lupulus.	Szenes fazék. Foculus ad pedes calefaciendos. S. K.	Vese-fájás. Nephritis. S. K.
Farkasd. MV. Nyitra Vben. Sz. PP. Komárom, és Pest Vkben.	Tejes fazék. Olla lactaria. S. K.	FÁJDAL, fájdalja. Dolet, indolet.
Farkasi. Lupinus. M. A.	Törött fazékkal óva bánunk. km.	Ezt fájdalja. Faludi N. U. p. 125.
Farkasi (Alsó, főlő) Sz. PP. Szala Vben.	Vas fazék. Cacabus.	FÁJDALM, fájdalom. Dolentia, dolor. M. A.
Farkaska. Lupulus. NC. p. 139.	FAZÉKA (Fazoka) Ejus olla. Minden ó maga fazéka mellé szít. Omnes sibi melius esse malunt, quam alteri. M. A.	A. Száraz fájdalom járja.
Farkaska F. Trencsin Vben.	FAZÉKAS (Fazokas). Figulus, ollarius. M. A.	Fájdalma. Ejus dolor.
Farkaskodik. Nagy István Már. Coron. p. 72.	Fazékas-mű. Figlina, figlinum. M. A.	Fájdalmas. Dolor affectus, dolens, aerummosus; saucius. M. A.
Farkasül ordit. Ululat, exululat. M. A. L.	Fazékas-műhely. Officina figlina. PP.	Fájdalmas péntek. Festum 7 dolorum B. V. quod feria 6-ta celebratur.
FARKATLAN. Miurus, cauda destitutus. S. I.	Fazékasi. Figlinus, figularis. M. A.	Fájdalmas szűz. Dolorosa virgo.
FARKU.	Fazékastól. Una cum ollis. Itt van mind fazékastól. km.	Fájdalmasan. Dolenter. M. A.
Czicz-farku v. Egér-farku fű. Millefolium.	FAZÉKI. Ollaris. M. A.	Fájdalmasítja. Dolor afficit. Sz. D.
Sima farku a' szerencse, hol futja hol kergeti az embert. km.	FAZÉKAS.	Fájdalmatlan. Dolor carens, quod est absque dolore.
Vágott farku.	FAZÉKAS.	Fájdalmatlanság. Indolentia. M. A.
FATTY.	FÁ.	Fájdalmu.
FATTY.	FÁBIÁN.	H ét fájdalmú szűz.
FATTYA. Ejus spurius.	FÁBIÁN. t. f. n. Fabianus. M. A.	FÁJÍT, fájítja: fájlalja. Sz. D.
FATTYAS.	Fábián. Malom Posony Vben.	FÁJLAL, fájlalja. Dolet, indolet. M. A.
Fattyas játék. Sauniglis játék. Hány fattyad maradt.	Fábián' falva. Sz. P. Nögrád Vben.	Fájlat. Sz. D.
Fattyst játszik.	Fábián' háza. F. Szathmár Vben.	Fájlatatos. Dolorosus. Sz. D.
Fattyszik. Spurius ramos mittit, vel spurium foetum edit. Himfi. 2. R. p. 223.	* Ördög-ütő Fábán. km.	FÁJÓ. Dolens, cui aliquid dolet.
Fattyszó veszsző. Vajda 2. k. p. 228.	FÁBIÁNKA. Sz. P. Nagy Kunságban.	Bél-fájó. Ilosus NC. p. 349.
FATTYAT vetett. Spuriam prolem enixa est.	FÁCZÁN.	Csipke-fájó. Ischiadicus. NC. p. 349.
FATTYU. Spurius, nothus, adulterinus. M. A.	FÁCZÁN. Attagen, phasianus. Pázm. Pred. p. 434.	Gyomor-fájó. Stomachicus. NC. p. 355.
Fattyu fi. idem. M. A.	FÁCZÁN-kert.	Has-fájó. Alvinus, lientericus, coeliacus. M. A.
Fattyu fülemüle. Phoenicurus. Nothwüstling. S. I.	FÁCZÁN-tojás.	Joha-fájó. Hepatarius. NC. p. 349.
Fattyu gránát. Scorillus. Schäerl. S. I.	FÁCZÁNOS. Phasianarius. PP.	Lépe-fájó. Lienicus. NC. p. 351.
Fattyu gyémánt. Pseudoadamas. S. I.		Máj-fájó. Hepaticus, jecorosus. NC. p. 349.
Fattyu gyermek. Spurius. M. A.		Szem-fájó. Cui oculus dolet.
Fattyu gyermeki ispota. Brephotrophium. M. A.		Fájós. Obnoxius dolori, cui aliquid solet dolere. Kancza-rúgás nem olly fájós. km.
		Reá akadtak a' fájóssára. km.
		FÁKLYA.
		FÁKLYA. Fax, funalia, taeda. M. A.
		Fáklya-hordozó. Taedifer. M. A.
		Fáklya-szövetnek. Gestatorius lychnus. PP.
		FÁN.
		FÁNCS. Sz. P. Fejér Vben.
		FÁNK. Frixum. PP. Pastillum, scriblita, buceus bolus. S. K.

- Alma-fánk. Frixum formae rotundae.
 Bodza-fánk. S. I.
 Dorongos fánk. Obelias. S. K.
 Forgács-fánk. S. I. Segmentata scriblita. S. K.
 Fej-kötős fánk. S. I.
 Körtvély-fánk. S. I.
 Lelkes fánk. S. I.
 Marcza-fánk. S. I.
 Siska fánk. Scriblita, tractum, tracta. S. K.
 Tolyó fánk. Placenta tortilis. S. K.
 Tölcséres fánk. S. I.
 Velős fánk. S. I.
 FÁNT. El avúltt régi szó.
 Fánton-fánt. Eandem reciprocit serrat. PP.
 Fánton fántal fizetnek. Malo nodo malus quaerendus cuneus. — Non ut prior laedam, sed ut injuriam retaliem. M. A.
 Fántom fántal fizetnek. Pázm. Kal. p. 288.
- FÁR.**
- FÁR. FÁRAD. Lassescit, fatigatur, defetiscitur. M. A.
 Röst többet fárad. km.
 Bele fáradt a' munkában.
 El fáradtam, még ma a' hamut is mamunak mondom.
 Ki fárad. Ellassescit. M. A.
 Meg fárad. Lassescit, defatigatur, defetiscitur. M. A.
 Fáradás. Fatigatio, lassitudo. M. A.
 Fáradatlan. Pázm. Pred. p. 823.
 Fáradatlanúl. Pázm. Pred. p. 1192. 1232.
 Fáradékony. Qui cito, vel facile fatigatur. Pázm. Pred. p. 383.
 Fáradhatatlan. Indefessus. M. A.
 Indefatigabilis. S. I.
 Fáradhatatlanúl. Indefesse. S. I.
 Fáradhatatlanság. Sz. D. Conatus indefatigabilis. S. I.
 Fáradozik. Desudat, lassescit, fatigatur. M. A. Epist. Széch. T. 2. p. 271.
 Fáradozás. Fatigatio. M. A.
 Fáradoztatja. Lassat, fatigium alteri caussat. Zvonárics 1. R. p. 271.
 Fáradt. Lassus, fessus. M. A.
 Fáradság. Lassitudo. M. A. Egy jó álom minden fáradságot helyre hoz. km.
 Fáradságos. Lassus, defessus. M. A. Nium onerosus. S. I.
 Fáradságos munka. Opus magno constans labore.
 Fáradt. Lassus, defessus, fessus. Fáradt lónak farka is nehéz. Longo ex itinere etiam palea oneri est. M. A.
 Fáradtan. Lasse, fesse. S. I.
 Fáradtság. Lassitudo. M. A.
 Fáradtságos. Lassitudinum plenus. M. A.
 FÁRASZT, fásasztja. Lassat, fatigat. M. A. Ne fásaszuk, el mehet — ha merném fásasztani — sok beszéddel, kéréssel fásasztani (terhelni) valakit — nem fásasztalak (terhellek) tovább. Sz. D.
 El fásasztja. Delassat, defatigat. M. A.
 Ki fásasztja. Ellassat.
 Meg fásasztja. Defatigat, delassat. M. A.
 Fásasztás. Delassatio.
 Meg fásasztás. Defatigatio. M. A.
 Fásasztthatatlan. Indefatigabilis, infatigabilis. M. A.
- FÁRA.**
- FÁRA. Parochia. Addig papé a' fára, míg benne a' pára. km.
 Fára-ház. Domus parochialis.
- Fára' miséje. Sacrum parochiale.
 Fára' temploma. Ecclesia parochialis.
 FÁRÁS. Parochiam habens.
 Fárás pap. Parochus.
- FÁRSÁNG.**
- FÁRSÁNG, FARSANG. Dionysia, dies bacchanalici, bacchanalia. M. A. PP. Telegdi felelet p. 25. Fassang. p. 26.
 Fassangol, fassangos.
 Fárságon kívül is esik leány-vásár. km.
 Fársáng' eleje.
 Fársáng' farkán. Faludi N. U. p. 154.
 Hoszszu fársáng.
 Rövid fársáng — Koros szegény leánynak mindég rövid a' fársáng. km.
 FÁRSÁNGI. Bacchiferialis. S. I.
 Fársángi jó lakások. Pázm. Pred. p. 987.
 Fársángi napok. Dies bacchanalium.
 FÁRSÁNGOL. Dies lupercales colit, bacchanalia vivit. M. A.
 Ki fársángolta magát.
 Viszsa fársángol. Vajda 3. K. p. 434.
 Fársángolás. Bacchanalia, bacchatio. M. A.
 Fársángoló.
 Fársángoló nép.
 FÁRSÁNGOS. Zvonárics 1. R. p. 445.
 Fársángos király' fia. Pázm. Pred. p. 502.
 Fársángoskodik. Faludi N. U. p. 24.
 Fársángoskodás. Faludi N. U. p. 140.
- FÁTRA.**
- FÁTRA. Hegy Thurócz és Liptó Vekben.
 Kis Fáttra. Hegy Árva Vben.
- FÁTYOL.**
- FÁTYOL. Fascia, calyptra, rica. M. A.
- FÁVORITA.**
- FÁVORITA.
 Fávorita név. Faludi N. A. p. 237.
 FÁVORITASÁG. Faludi N. A. p. 237.
- FÁZIK.**
- FÁZIK. Friget, frigescit, alget. M. A.
 Nem fázik, noha reszket. Arcam habet.
 Által fázik. Perfriget.
 El fázik. Frigescit.
 Meg fázik. Defrigescit. M. A.
 Öszve fázik. Totus alget.
- FÁZÁS.**
 FÁZÉKONY. Algiosus. M. A. Algidus. NC. p. 343.
 Fázékonyság. Pázm. Pred. p. 1175.
 FÁZÍT, fázítja. Algidum reddit. Sz. D.
 Fázító. Algificus. M. A.
 FÁZLAL, fázlalja. Pázm. Pred. p. 1273.
 FÁZÓ. Algens.
 Fázódik. Pázm. Pred. p. 272. Algidus fit.
 Fázódás. Pázm. Pred. p. 882.
 Fázódva. Pázm. Pred. 1248.
 FÁZTAT, fáztatja. Permittit, ut frigeat.
 Sz. D. Meg fázattat a' gyermeket.
- FE.**
- FEDD.**
- FEDD, feddi. Increpat, jurgatur. M. A.
 Ha barátodat titkon fedded is, de mások előtt dicsérd. km.
- Meg feddi. Arguit, redarguit, objurgat, adjurgat, reprehendit, increpat, castigat. M. A.
 FEDDEGET, feddegeti. Corripit, carpit, culpat. Faludi T. É. p. 25.
 FEDDEGEL, feddegeti. Culpitat. M. A.
 Meg feddegeti. Reprehensat. M. A.
 FEDDÉS. Jurgatio, increpatio. M. A.
 Meg feddés. Reprehensio, objurgatio. M. A.
 FEDDHET, feddheti.
 Feddhetetlen. Irreprehensibilis, inculpabilis, probus, innocens. S. I.
 Feddhetetlen életű. Vitae inculpatae.
 Feddhetetlenség. Irreprehensibilitas, integritas, probitas. Pázm. Pred. p. 548.
 Feddhető. Cul abilis. Pázm. Pred. p. 880.
 FEDDŐ. Arguens, increpans.
 Meg feddő. Reprehensor, objurgator. M. A.
 Feddődik. Jurgatur, increpat. M. A.
 Feddőds. Jurgium, contentio, rixatio. M. A.
 Feddődő. Jurgiosus, rixosus. M. A.
 Feddőzik. Idem ac feddődik. M. A.
 Feddőző. Zvonárics. 1. R. p. 907.
- FEGY.**
- FEGY, fegyi. R. Reprehendit, corripit, animadvertit, castigat. S. I.
 FeGY-ház. R. Domus correctoria. Zucht-haus. S. I.
 FEGYD, fegydi. L. fölyebb FEDD, feddi.
 FEGYELEM. Redarguitio, disciplina, correctio. M. A.
 Fegyelmetlen. Káldi Eccl. 20. 9.
 FEGYHETETLEN. Irreprehensibilis. M. A.
 Irreprehensibilis. CM. Zvonárics 1. R. p. 603.
 Meg fegyhetetlen. idem. CM.
 FeGYhetetlenség. Incorruptio. Káldi Sap. 6. 19.
- FEGYVER.**
- FEGYVER. Arma. M. A. Egygyik fegyver tartóztatja a' másikat hüvelyében. km.
 Tutissimas reddit civitates mutuus metus. Kis Viczai p. 518.
 FeGYver-állás, nyugvás, szűnés. Induciae, armistitium. S. I.
 FeGYver-derék. Thorax. M. A.
 FeGYver-derékba öltözött. Thoracatus. M. A.
 FeGYver-derekas. Cataphractus, loricated. S. I.
 FeGYver-fogás. Zvonárics 1. R. p. 490. 493.
 FeGYver-fogható. Bellator, aptus ad militiam, idoneus ad capiendum arma. M. A.
 FeGYver-forgatás. Faludi T. É. p. 10.
 Zvonárics 1. R. p. 491.

- Fegyver-gyártó. Machaeropoeus. S. I.
 Fegyver-ház. Armamentarium. M. A.
 Fegyver-hordozó. Ensifer, armiger. M. A.
 Fegyver' lapja. Ensis lamina. PP.
 Fegyver-műhely. Fabrica armorum. S. I.
 Fegyver-tartó hely. Armamentarium. M. A.
 Fegyver-tisztító. Polio. M. A.
 Fegyver-viselés. Pázm. Kal. p. 377.
 Fegyver-vonó. Militaris, armatus, bellator. M. A.
 Fegyver-zörgés. Strepitus armorum.
 FEGYVERE. Arma ejus. A' gyermeknek fegyvere a' sírás. — Roszsz katona az, a' kinek fegyvere is nehéz. kmm. Fegyverét el veszi. Exarmat. M. A.
 Fegyverétől meg fosztja. Dearmat. M. A.
 FEGYVERES. Armatus, cataphractus. M. A.
 Fegyveres ház. Armamentarium. M. A.
 Fegyveres kézzel. Armata manu. M. A.
 Fegyveres ló. Equus armiger, cataphractarius. PP.
 Fegyveres nép. Faludi T. É. p. 176.
 Fegyveres táncz. Bellicrepa. PP. Fegyveresen. Manu armata. S. I.
 FEGYVEREZ, fegyverezi. Armat. Faludi T. É. p. 244.
 Föl fegyverezi. Armat, armis vestit. S. I.
 Fegyverezés.
 Tábori fegyverezés. Pázm. Pred. p. 314.
 FEGYVERI.
 Fegyveri öltözet. Armatura. M. A.
 FEGYVERKEDIK.
 Föl fegyverkedik. Armaturam induit, armat se. M. A.
 Fegyverkedés. Pázm. Pred. p. 941.
 Föl fegyverkedés. Armatura. M. A.
 FEGYVERKEZIK. Armatur, arma capit, sumit, induit. Faludi T. É. p. 17.
 Föl fegyverkezik. Armaturam induit, armat se. M. A.
 Fegyverkezteti.
 Föl fegyverkezteti. Armat. M. A.
 FEGYVERNEK. Machaeropolis. M. A.
 Fegyvernek. FF. Bihar és Hont Vkbén. Sz. P. Heves Vben.
 FEGYVERRE. Ad arma.
 Fegyverre kél. Ad saga ít. M. A.
 FEGYVERREL hatalmas. Armipotens. M. A.
 FEGYVERT fog. Arma capit.
 Fegyvert ránt. Arripit arma.
 Fegyvert tisztít. Polit. M. A.
 FEGYVERTELEN. Inermis. M. A.
 Fegyvertelenül. Sine armis A' ki a' farkasok között fegyvertelenül jár, el vész. km.
 FEJ (név).
 FEJ. Caput. PP. Két fejre egy kalap. km.
 Fej-ally. Cervical. M. A.
 Fej-fájás. Capitis dolor.
 Fej-hajtás. Capitis inclinatio, complimentum. S. I.
 Fej-hajtó. Obediens, obsequens.
 Fej-kötő. Vitta, redimiculum.
 Fej-lóggatva. Faludi U. E. 3. R. p. 147.
 Fej-porzás. Faludi N. A. p. 42.
 Fej-tető. Apex capitis. Fej-tetőre állott.
 Fej-törés. Mentis contentio, labor ingenii. S. I.
 Fej-törő munka. Opus magnam ingenii contentionem requirens.
 Fej-vesztés. Amissio capitis.
 Fej-veszteség. idem.
 Fej-vétel. Decapitatio, decollatio.
 * Ágy-fej. Caput lecti, superior pars lecti.
 Buza-fej. Spica, arista tritici. S. K.
 Disznó-fej. Caput suis. S. K.
 Hagyma-fej. Allii capitellum. S. K.
 Káposzta-fej. Caput caulium. S. K.
 Kéz-fej. Carpus. S. K.
 Láb-fej. Tarsus, suffrago. S. K.
 Mák-fej. Papaveris caput. S. K.
 Nyereg-fej. Ephippii apex. S. K.
 Oszlop-fej. Capitulum columnae. S. K.
 Pinka-fej. Fons fluvii Pinka.
 Retesz-fej. Caput pessuli.
 Szala-fej. Fons fluvii Szala.
 Szeg-fej. Clavi nodus. S. K.
 Szőlő-fej. Botrus. S. K.
 Tök-fej. Extritum ingenium. S. K.
 Veréb-fej. Caput passeris.
 FEJE. Ejus caput. Széllel bélett a' feje. km.
 Feje-fájó. Gravedinosus. M. A.
 Feje-furtt. Vesanus. M. A.
 Feje-héjultt. Phanaticus. CM.
 Feje' lágyja a' gyermeknek. Fons pulsatis, fontanella, bregma. PP. Már be nyöltt a' feje' lágyja. km. Feje' vesztése alatt parancsolom.
 Capite sancio. PP.
 Kéz' feje. Carpus. S. K.
 Fejében. Ad rationem, respectu illius.
 Ajándék' fejében. Titulo doni. Sz. D.
 Barátság' fejében. Titulo amicitiae.
 Falu' fejében kardot rántani nem mindenkor tanácsos. km.
 Ingeny' fejében. Gratis.
 Kölcsön' fejében. Mutuo.
 Szégyen' fejében. Faludi U. E. 3. R. p. 34.
 Ad evitandum pudorem.
 Új' fejében. Titulo novi.
 Új adósság' fejében. Sz. D.
 Viszsa nem hozom' fejében vitte el.
 Fején keresi. Accersit capitis, capitis sententiam intentat. PP.
 Fején keresés. Accersio capitis. PP.
 Fején marasztották. Capitis damnatus.
 Ha fején jár is, szabad vele.
 Fejére tett. Expertus est.
 Fejét csóválja. Caput agitat. S. I.
 Fejét le hajtja. Conquiniscit. M. A.
 Fejét veszik. Capite plectitur.
 Fejét veszti. Caput perdit.
 Fejével — Inkább beszéllek a' fejével, mint sem a' lábával. km.
 FEJEDELM, FEJEDELEM. Imperator, princeps. M. A. (intelligitur semper princeps regnans.)
 Fejedelem-aszszony. Regnans principissa, princeps foemina v. Abbatissa monialium. S. I.
 Fejedelem' bé járóji. Nobiles cubicularii. PP.
 Fejedelem-fi. Juvenis princeps. S. I.
 Fejedelem-lak. Sedes principis, residentia. S. I.
 Fejedelem-leány. Filia principis. S. I.
 Egyházi fejedelem. Regnans princeps ecclesiasticus.
 Erdélyi fejedelem. Princeps Transylvaniae.
 Fényességes fejedelem. Titulus hic datur principi regnanti, sed qui una nec rex sit, nec e regio stemmate ortus.
 Fölséges fejedelem. Titulus hic datur principi regnanti, et una vel regi, vel saltem orto e regio stemmate.
 Fejedelmi. Imperatorius. M. A. Principalis v. principe dignus, principi conveniens. S. I.
 Fejedelmi épület.
 Fejedelmi fark. Cohors principis. S. I.
 Fejedelmi-képpen. Regaliter, more principum. S. I.
 Fejedelmi tár. Fiscus, aerarium. S. I.
 Fejedelmekedik. Regnat, dominatur. S. I.
 Fejedelmné. Conjux principis, principissa. S. I.
 Fejedelemség. Principatus. M. A.
 Egyházi fejedelemség. Principatus sacer.
 Negyedes fejedelemség. Tetrarchia. Pázm. Pred. p. 78.
 Fejedelmeskedik. Tordai' kézirati ad annum 1612.
 Fejedelmeskedő emberek. Vajda. K. É. 1. K. p. 185.
 FEJEDZIK. Prorumpit in spicas, incipit caput protrudere.
 Fejedzik a' búza. Triticum protrudit spicas.
 Ki fejedzik. Evolvit spicas.
 FEJELLI, fejelli. Caput cothurni renovat. Meg fejelli. idem.
 Fejellés. Capitis cothurni renovatio. S. I.
 Fejellés-csizma. Cothurnus subductus.
 FEJEN. A' szeg sem menne fejen, ha csizmába nem vernék. km.
 FEJENKÉNT. Capitulatim, viritim, singuli, cuncti. M. A.
 FEJES. Capitatus, capitulatus, it. capito, capitosus. M. A.
 Fejes bot. Clava. M. A.
 Fejes hal. Capito. S. I.
 Fejes káposzta. Brassica capitata, imperialis, marina. S. I.
 Fejes saláta. Lactuca capitata.
 Fejes szeg. Clavus capitatus, umbellatus. PP.
 Fejes vetemény. Fruges. M. A. Bulbosa olera. PP.
 Fejeses. Bulbosus.
 Fejeskedik. Est pertinax, obstinatus. Epist. Széch. T. 1. p. 198.
 Fejeskedés. Faludi U. E. 2. R. p. 175.
 3. R. p. 43.
 Fejesség. Pertinacia, perversitas. Faludi U. E. 2. R. p. 145.
 Fejesül. Caput protrudit. Fejesül a' búza, a' káposzta.
 Meg fejesül.
 FEJETLEN. Acephalus, anarchus.
 Fejetlen láb. Acephalus. M. A.
 Fejetlen lábság. Monoszlai Hit' oltal. p. 334.
 Fejetlenség. Anarchia. S. I.
 FEJEZ, fejezi. Recapitulat, capitulum facit. M. A.
 Bé fejezi. Recapitulat. M. A.
 Bé fejezi a' beszédet. Finem facit orationi. S. I.

- Ki fejezi. Exprimit, enodat, explanat. M. A.
Le fejezi. Decapitat.
- Fejezés. Finitio, consummatio. S. I.
Be fejezés. Conclusio, epilógus. S. I.
Ki fejezés. Expressio, interpretatio.
S. I.
Le fejezés, Decapitatio, decollatio.
Fejezet. Capitulum v. epilógus. S. I. Sz. D.
Fejezetül még azt kell hozzá adni. Sz. D.
- FEJRE való. Capitis tegumentum, operimentum.
Fejről fejre. Capitatum. Faludi T. É. p. 79.
Szemre fejre tekintettek.
- FEJÜ.
Gyöngye fejü. Pázm. Pred. p. 694.
Három fejü. Tricephalus. S. K.
Hegyes fejü. Cilo. S. K.
Kő-fejü. Hebes, duri capitis.
Nagy fejü. Capito, capitosus. M. A.
Péter-fejü. Pervicax, sui capitis. Thelegdi Hom. 1. R. p. 776.
Szamár-fejü. Stupidus.
Tök-fejü. Coecus auribus, et mente. S. K.
Vastag fejü. Pázm. Pred. p. 694.
- FEJ (ige.)
- FEJ, feji. Mulget. M. A. A' ki keményen fejt, vért ereszt. km.
Bele feji. Immulget. M. A.
El feji. Abmulget.
Ki feji. Emulget. M. A.
Le feji. Demulget.
Meg feji. Mulget, emulget. M. A. Meg fejt egy táll-korpán. km.
- FEJDEGEL, fejdegei. Saepe mulget. Faludi U. E. 1. R. p. 185.
- FEJETLEN, a' ki nincs meg fejve, és ezen értelemmel láthat valaki fejjetlen Barátot.
- FEJÉS. Mulctus. M. A.
Fejés ideje. Tempus mulgendi.
- FEJLIK. Solvitur. Fejlik a' hárs.
Ki fejlik. Evolvitur.
Meg fejlik. Solvitur.
- Fejles. Evolutio.
Ki fejlése a' seregnek. Evolutio exercitus.
- FEJŐ. Mulgens. M. A.
Fejő edény. Mulctra, mulctrum. M. A.
Fejő sajtár. idem. M. A.
- Fejőke: fejő dézsa, fejő sajtár.
- Fejős. Mulgibilis.
Fejős tehén. Vacca lactifera. M. A.
FEJTI, fejt. Explicat, enodat, resolvit. M. A.
A' rozsasz varrást fejt. km.
Bort fejt. Vinum detrahit a faecibus.
Föl fejt. Dissuit, retextit, resolvit. M. A.
Ki fejt. Extexit, extricat, dissuit, evolvit, effilat. M. A.
Követ fejt a' hegyből. Sz. D. Lapidés e lapidina eruit, caedit.
Kukoriczát fejt. Fagopyrum decorticat.
Le fejt. Devolvit, replicat, resolvit. M. A.
Le fejt a' bort. Detrahit vinum de faecibus.
Le fejt a' prémet. Dissuit fimbriam. PP.
Meg fejt. Explicat. M. A.
Viszsa fejt. Retexit. A' mit ma varr, holnap vissza fejt.
- Fejteget, fejtegeti. Solvit, explicat, enodat, v. eruit, extrahit, retextit, v. interpretatur. S. I.
Ki fejtegeti. Per vices evolvit, enodat.
Meg fejtegeti. Sensim solvit, explicat.
- Fejtegetés.
Ki fejtegetés. Evolutio. M. A.
- Meg fejtegetés. Replicatio, explicatio. M. A.
- Fejtegető.
Álom-fejtegető. Interpres somniorum.
Szent írás-fejtegető. S. scripturae interpres.
- Fejtés. Explicatio, resolutio. M. A.
Álom-fejtés. Interpretatio somniorum.
Bor-fejtés. Detractio vini a faecibus.
Föl fejtés. Enodatio, explicatio.
Ki fejtés. Explicatio. M. A.
Kő-fejtés. Caesio lapidum.
Kukoricza-fejtés. Decortatio fagopyri.
Le fejtés. Decortatio, detractio.
Meg fejtés. Solutio, resolutio.
Szó-fejtés. Etymologia.
- Fejtet, fejteti. Curat emi, demi, detrahi.
Bort fejtet. Curat vinum defaecari.
Követ fejtet. Curat lapides caedi.
- Fejtetlen. Inexplicitus. M. A.
Fejtetlen maradt a' kérdés. Sz. D.
A' fejtetlen mese leg több böcsületet vall. km.
Fejtett. Solutus, demtus, detractus.
Fejtett bor. Vinum defaecatum.
Fejtett kő. Lapis caesus.
Fejtett kukoricza. Fagopyrum decortatum.
Ki fejtett. Explicatus. M. A.
Fejthetetlen. Inexplicabilis. M. A.
Meg fejthetetlen. Inenodabilis, inexplicabilis. M. A.
- Fejthető.
Ki fejthető. Explicabilis. M. A.
- Fejtő. Solutor, v. interpres v. filum coloratum. S. I. PP.
Álom-fejtő. Somnii interpres. S. K.
Bor-fejtő. Detractor vini a faecibus.
Ki fejtő. Explicator. M. A.
Kő-fejtő. Lapidarius. S. K.
Kukoricza-fejtő. Decorticator fagopyri.
Szó-fejtő. Etymologus.
- Fejtődik. Evolvitur ex se.
Ki fejtődik. Extricator, eliberatur, evadit. S. I.
Fejtődzik. Sensim extricator.
Ki fejtődzik az adósságból.
- Fejtős ing: fejtővel, azaz füstött gyapottal, vagy fonállal varrott ing. Sz. D.
- Fejtőzik. Faludi T. É. p. 129.
Ki fejtőzik. Extricator. S. I.
- FEJÉR.
- FEJÉR. Albus, candidus. M. A. Fejér a' ház, fekete a' kenyér. km.
Fejér agvag. Leucargillium. M. A.
Fejér arany. Platina. S. I.
Fejér barát. Dominicanus.
Fejér bőr. Aluta, pellis aluminata. S. I.
Fejér bőr-gyártó. Alutarius. S. I.
Fejér cékla. Beta alba. M. A.
Fejér cseléd. Tordai' kézirat ad annum 1612.
Fejér cseresznye. Cerasa juliana. S. I.
Fejér' egyháza. t. h. n.
Fejér fajd. Havasi tyúk. Tetrao lagopus. Schnechuhn. S. I.
Fejér' falva. F. Marmaros Vben.
Fejér fenyő. Abies. S. I.
Fejér folyás. Fluor albus mulierum. S. I. Fejér föld. Creta. NC. p. 15.
Fejér gém. Ardea. M. A.
Fejér Gyarmat. MV. Szatmár Vben.
Fejér hal. Leuciscus. PP.
Fejér hártja (folt a'szemen). Glaucoma. PP.
Fejér hátu fű. Anserina. PP.
Fejér hátu tövis. Carduus Mariae. PP.
Fejér husvét. Pascha nivibus donatum. Fekete karácson, fejér husvét. km.
Fejér ír. Unguentum de cerussa. Bley-salbe. S. I.
Fejér kenyér. Panis albus. Czipó.
Fejér kendőző. Cerussa, fucus albus. S. I.
Fejér keszeg. Alburnus. S. I.
Fejér-kék a' lova. Gyöngyösi Költ. 2. R. p. 502.
Fejér kőkeny. Spinus albus. Galagonya. S. I.
Fejér Körös. Folyó víz. Crisius albus.
Fejér köz. Via lactea. S. I.
Fejér lilium. Lilium candidum. M. A.
Fejér ló. A' fejér lótúl nem vesznek vámot. km.
Fejér malom. Malom Veszprém Vben.
Fejér mák. Papaver album. PP.
Fejér málv. Hibiscus. M. A.
Fejér máz. Encaustum album, albellum v. gypsum. S. I.
Fejér mustár. Eruca. Hernyó-fű. S. I.
Fejér nép. Sexus sequior. Faludi. N. E. p. 33.
Fejér nyárfa. Populus alba.
Fejér ón. Stannum, cassiterum. M. A.
Fejér óni. Stanneus. M. A.
Fejér patak. t. h. n.
Fejér pecsenye.
Fejér pénz. Moneta argentea. Epist. Széch. T. 2. p. 299. A' füstő fekete kézzel fejér pénzt keres. km.
Fejér pinyó: házi pinyó. Canaria, passer canarius. S. I.
Fejér rend. Faludi N. A. p. 66. Sexus foemineus.
Fejér ruha. Vestis alba.
Fejér szabásu. Albidus, subalbidus. CM. M. A.
Fejér személy. Foemina, virgo, puella, mulier. S. I.
Fejér szín. Color albus.
Fejér szék. E. F. Kővár Vidékében.
Fejér szilva. Pruna cerea. S. I.
Fejér Tisza. Tibiscus albus. Marmaros Vben
Fejér tó. t. h. n.
Fejér tövis. Rhamnus. CM.
Fejér üröm. Absynthium canum. PP.
Fejér vár. t. h. n.
Fejér Vármegye. Comitatus Albensis.
Fejér vasárnap. Dominica in albis.
Fejér Vág. Vagus albus. Folyó víz Liptó Vben.
Fejér viasz. Cera punica, candida.
Fejér víz. E. F. Hunyad Vben.
* Nandor-fejér vár. Taurunum, Alba graeca. PP.

Neszter-Fejérvár. Neszter alba. PP.
Székes Fejérvár. Alba Regalis. PP.
FEJÉRBE öltözött. Candidatus. M. A.
FEJÉRBELI. Albus. M. A. PP.
FEJÉRCSE. F. Bereg Vben.
FEJÉRD. E. F. Kolos Vben.
FEJÉRE. Ejus album.
Foga' fejére — ki mutatta a' foga' fejejét. km.
Tojás' fejére. Albumen ovi.
FEJÉREDik. Albescit, candet, candescit. M. A.
El fejeředik. Exalbescit. M. A.
Meg fejeředik. idem. M. A.
Fejeředés. Albescencia, candidatio.
Fejeředett. Albidus.
El fejeředett. Exalbidus. M. A.
FEJÉREDZik. Albescit.
FEJÉRES. Subcandidus, albidus. CM. M. A.
Fejéres varrás. Ki metéltt fejerés varrás. Acu furculatum opus linteum. PP.
Fejéresedik. Albicat.
Közöslég fejeresedik. Interlaticat. M. A.
Fejéresen. Subalbide. M. A.
FEJÉRESZik. Albicat. M. A. Pázm. Pred. p. 1157.
FEJÉRÍT, fejeříti. Albat, candefacit, candificat. M. A.
Bé fejeříti. Inalbat. Vajda 2. K. p. 86.
Ki fejeříti. Exalbat.
Meg fejeříti. Dealbat. M. A.
Fejeřítés. Dealbatio. M. A.
Vászón-fejeřítés. Candidatio telae.
Viasz-fejeřítés. Candidatio cerae.
Fejeřített. Candidatus, albus. M. A.
Fejeřített vászón. Tela irrigatione et apricatione candefacta. S. I.
Meg fejeřített. Dealbatus. M. A.
Fejeřítő. Dealbator.
Fejeřítő hely. Locus, ubi lintea ad solem candefiunt. S. I.
Fejeřítő mész. Albarium. M. A.
FEJÉRLik, FEJÉRELLik. Subalbicat, albet, albescit. M. A.
FEJÉRSÉG. Albedo, albor, candor. M. A.
Fejeřséges. Valde albus, valde candidus. Vajda 3. K. p. 348. 665.
Hó-fejeřségű. Nivei candoris.
FEJÉRŰL. Albatur. Viasz, vászón, a' napon fejeřül.
El fejeřül. Exalbescit. M. A.
Meg fejeřül. Dealbatur.
FEJÉRZik. Albescit. Vajda 3. K. p. 646.

FEJSZE.

FEJSZE. Securis. Nagy fába vágta a' fejszét.
Atlas coelum. M. A. p. 230.
Fejsze-fok. Fejsze' foka. Dorsum, margo, extremitas securis. S. I.
Fejsze-lap. Planum securis. Meg fejsze-lapolták. Plano securis verberatus est. Hallottam 1828. Sept. 30.
Fejsze-nyel. Manubrium securis.
Kis fejsze. Securicula. Tudja az Isten, ki lopta el a' kis fejszét. km.
Minden fejszének akad nyele. km.
Nagy fejsze. Securis major.
Vesztett fejszének nyele fordúltt: a'
nagy kárbul valami kevés fordúltt vissza.
FEK.

FEK.
Fek-ette. L. FEKETE.
FEKDEGEL. Cubitat. M. A.
FEKED. F. Baranya, Telek Pest Vben.
FEKÉLY. Ulcus. M. A.
Fekély-fű: kosz-fű. Scabiosa succisa.
Fekélyes. Ulcerosus, apostematicus. M. A.
Fekélyesedik.

Meg fekélyesedik. Csuzi Tromb. p. 538.
Fekélyesen. Ulcerose. M. A.
FEKÉS' háza. F. Ung Vben.
FEKESZik. Cubat, jacet. M. A.
FEKESZik, FEKÜSZik. idem. M. A. Véletlen erdőben gyakorta nyul fekszik. km.
Bele fekszik. Incubat.
El fekszik. Jacet, cubat.
Elől fekszik. Praejacet. M. A.
Hozzá fekszik. Adcubat.
Ki fekszik. Faludi E. M. p. 83.
Környül fekszik. Circumjacet. M. A.
Le fekszik. Cubat, decubat, decumbit.
M. A. A' tyukokkal fekszik le. km. Meg fekszik a' kocsiba, mint a' Paksi bíró. km.
Reá fekszik, reá fekszik. Incubat. M. A.
Fekvés, fektűs, fektűs. Cubitus, cubatio. M. A.
Nincs a' tudománynak röst ágyban fekvése. km.
Non jacet in molli veneranda scientia lecto.
Le fekvés. Recubitus. M. A.
Fekvő. Jacens, cubans.
Fekvő beteg. Aeger lecto adfixus.
Fekvő jószág. Fundus, praedium. S. I.
Fekvő nap-óra. Solarium horizontale. S. I.
FEKTET, fekteti. Facit ut cubet, jaceat.
Bele fekteti. Facit, ut incubet.
Le fekteti. Facit, ut decumbat. M. A.
Reá fekteti. Facit adcubare.

FEKETE.

FEKETE (Fek-ette) Niger, ater. M. A. A' fekete képnek fekete a' füstéke. km.
Fekete. Sz. P. Veszprém Vben.
Fekete Árdó. F. Ung Vben.
Fekete Árva. folyó víz, Árva Vben.
Fekete Bátor. F. Bihar Vben.
Fekete bársony.
Fekete barát. Benedictinus.
Fekete búza. Melampyrus. M. A.
Fekete cukor: kecske cukor.
Fekete cseresnye. Cerasa aetiana. PP.
Fekete erdő. t. h. n.
Fekete fenyő. Terebinthus. S. I.
Fekete falu. F. Szatmár Vben.
Fekete földben terem a' jó búza. km.
Fekete Füz. Sz. P. Torna Vben.
Fekete Gyarmat. F. Arad Vben.
Fekete gyopár. Origanum. M. A.
Fekete Györös. F. Bihar Vben.
Fekete gyűrű. Ki dohányozott sürgyefapipaszár, melyet gyűrűként öszve hajthatni. S. I.
Fekete halom. E. MV. Brassó Vidékében.
Fekete ház. Malom Fejér Vben.
Fekete hegy. Hegy Szepes Vben és t. h. n.
Fekete hegy-patak. E. folyó víz Udvarhely Székében.
Fekete hét. Hebdomada passionis.
Fekete holló. Corvus corax. S. I.
Fekete ír. Ungventum fuscum Wurtii. S. I.
Fekete karácson fejeř husvét. km.
Fekete Kelecsény. F. Bars Vben.
Fekete kömény. Melanthium, nigella. PP.
Fekete kökény. Spinus.
Fekete Kőrös. Crisius niger.
Fekete kut. F. Sáros Vben.
Fekete kükkircs. Pulsatilla. M. A.
Fekete lak. E. F. Doboka Vben.
Fekete leves. Hátra vagon még a' fekete leves. km.
Fekete mező. Sz. P. Ung Vben.
Fekete mocsár. Tó Bács Vben.
Fekete nádaly-fű. Solidago, consolida major,

symphytum majus. M. A.
Fekete ón. Plumbum. NC. p. 19.
Fekete oskola. Jártt ez is fekete oskolában. km.
Fekete patak. Folyó víz Nógrád Vben. és t. h. n.
Fekete pesztercze. Baccharis, marrubium nigrum. M. A.
Fekete réz. Sz. P. Gömör Vben.
Fekete rigó. Turdus merula. S. I.
Fekete sereg. Mátyás királynak fekete serege. it. Stájer Országi bucsusok, kik Majus' első napjára Kis Czelbe szoknak jönni.
Fekete süveg. Jól föl töltött a' fekete süveg alá. km.
Fekete színű. Atricolor. M. A.
Fekete-szeg. Subniger. M. A.
Fekete varjú. Cornix nigricans. M. A. Corvus corone. S. I.
Fekete vasárnapot üll Husvét' napján is. km.
Fekete Vág. Vagus niger. Folyó víz.
Fekete város. M. V. Soprony Vben.
Fekete vérű. Hypochondriacus. S. I.
Fekete víz. Folyó víz és t. h. n.
Fekete Tisza. Tibiscus niger. Marmaros Vben.
Fekete tó. FF. Bihar, és Torontál Vben.
Fekete ügy. E. Folyó Brassó Vidékében.
Fekete üröm. Artemisia. M. A.
Fekete zománcz. Encaustum nigrum, nigellum. PP.
FEKETEDik. Nigrescit, nigrefit. S. I.
Meg feketedik. Pázm. Pred. p. 1157.
FEKETELLik. Nigricat. M. A.
Feketelő. Nigricans.
FEKETESÉG. Nigredo, nigritia, nigror, atritas. M. A. Kazán a' fazoknak nem hányhatja szemére a' feketeséget. km. Dug. 1. R. p. 69.
FEKETESZik. Pázm. Pred. p. 1157.
FEKETÉS. Subniger. M. A.
Feketesség. Subnigredo. Biró Márton Micae p. 393.
FEKETÉVÉ teszi. Fuscat. M. A.
FEKETÉZ, feketézi. Nigrat.
Bé feketézi (bé velumozza.) Margit' Élete p. 47.
FEKETÍT, feketíti. Nigrefacit, nigrat. M. A.
El feketíti.
Meg feketíti. Nigrefacit, denigrat. M. A.

<p>Feketítés. Nigratio, denigratio. M. A. Feketített. Meg feketített. Denigratus. M. A. Feketítő. Atramentum. S. I. FEKETÜL. Nigrefit. M. A. Meg feketül. Nigrefit, nigrescit. M. A.</p> <p style="text-align: center;">FEL.</p> <p>FEL. Supra, sursum. Vide FÖL. M. A.</p> <p style="text-align: center;">FEN.</p> <p>FEN. Superne, supra. Vide FÖN. M. A. Fen való. Supernus. M. A.</p> <p style="text-align: center;">FEN.</p> <p>FEN, feni. Acuit, allidit. M. A. Igen feni a' bicsakját. km. Keni, feni. Ungit, perungit. Ki feni. Exacuit. Meg feni. Exacuit. M. A. FENE. Ferus, feralis, teter, trux, truculentus it. Gangraena, carcinoma. M. A. Fene bogár. Tabanus. Vrancsics. M. A. Fene ember. Homo crudelis, ferus. S. I. Fene-képpen. Horrende, crudeliter. S. I. Fene rák. Pázm. Pred. p. 294. Fene rüh. Elephantiasis. S. I. Fene természetű. Pázm. Pred. p. 215. Fene vad. Bestia, bellua. M. A. * Farkas-fene. Herpes. S. K. Holt fene. Gangraena, cancer. S. K. Tót-fene. Ragadós, mint a' Tót-fene. km. Dug. 1. R. p. 228. Feneség. Feritas. Pázm. Kal. p. 1072. Pázm. Pred. p. 374. 375. Fenén fentt Boszniai kasza. Csuzi p. 45. Fenés. Gangraenosus. S. I. FENEGET, fenegeti. Comminatur. M. A. scribit etiam Feneveti. Meg fenegeti, meg fenegeti. Interminatur. M. A. Fenegetés, fenegetés. Comminatio, minae. M. A. Fenegetődik, fenegetődik. Pázm. Pred. p. 633. Fenegetődzik. Faludi N. E. p. 69. FENÉK. Fundum. M. A. Fenek. Sz. PP. Somogy és Szala Vbken. Fenek-erősség. Geidler Hadi Okt. p. 8. Fenek-fal. Substructio. Fenek-gaz. Sedimentum, v. caput mortuum. S. I. Fenek-kő. Lapis fundi, fundamentum. S. I. Fenek-kő-szál. Lapis fundamentalis. Fenek-mérő. Káldi Act. 27. 28. Bolis. Fenek-ok. Causa primaria. S. I. Fenek-rajzolat. Ichnographia. Fenek-szappan. Smigma excellens De- brecinense. S. I. Fenek-szer. Principium, initium, elementum. Grundstoff. S. I. Fenek-szín. Color primarius. S. I. Fenek-támasz. Fundamentum, basis. S. I. Fenek-vetés. Ichnographia. Molnár János. Fenek-vonó. Kádár-eszköz. Pythmenulcum. PP. * Dob-fenek. F. Gómör Vben. Hajó-fenek. Carina. S. K. Sár-fenek. Coenum. S. K. Vár-fenek. Sz. P. Heves Vben. Víz-fenek. Vadum. S. K. Feneke. Ejus fundum. Hordó' feneke. Fundum dolii. Pokol' feneke. Imum tartari.</p>	<p>Tenger' feneke. Profundum maris. Fenekére vertek. Fenekét ki üti. Fundum excutit, eximit. PP. Fenekedik. Infensat, comminatur, fremit. Pázm. Pred. p. 123. Reá fenekedik. Infensat. M. A. Fenekedés. Fremitus, infestatio, comminatio, insectatio. M. A. Fenekedő. Infensus, infestus. M. A. Fenekel, fenekeli. Claudit, operit, v. verberat. S. I. Bé fenekeli. Meg fenekeli. Fenekes. Fundum habens. M. A. Fenekestől. Funditus. M. A. Feneket ér. Attingit fundum. Ott vesd a' vas- macskát, a' hol feneket érhetsz. km. Nagy feneket kerit beszédjének. km. Feneketlen. Fundo carens. M. A. Furják száját, oldalát, még is feneketlen hagyják. km. Feneketlen hordó. Faludi T. É. p. 83. Feneketlen kád. Inexplebile dolium. M. A. Feneketlen tenger. Pázm. Pred. p. 644. Feneketlenség. Abyssus, barathrum, vorago. S. I. Fenekéz, fenekézi. Bé fenekézi a' hordót. Dolium fundo communit. PP. Fenekig. Funditus. M. A. Fenekig föl hajtotta: ki itta. Fenekig ki száradt a' patak. Feneklik. Fundum petit, fundo adhaeret. Meg feneklik. Fundo adhaeret. Pázm. Pred. p. 1189. Meg feneklett hajó. Immersum, implicatum arenis navigium. Fenekmény. Fundamentum. Sz. D. FENES. E. F. alsó Fejér Vben. Fenes (Kis, oláh, zász) E. FF. Kolos Vben. FENÉS. Attritus, acutio. Kenés fenés. Unctio saepius repetita. FENÍT, feníti, fenýt, fenýti. Minatur comminatur v. corripit, castigat. Meg feníti. Comminatur, increpat. M. A. Feníték, fenýték. Disciplina, correptio, communa io. M. A. Fenyíték-ház. Domus correctoria. S. I. Sz. D. Katonai v. hadi fenyíték. Disciplina militaris. Oskolai fenyíték. Disciplina scholaris. Fenítés, fenýtés. idem ac Feníték. M. A. Fenyítetlen. Incorrigibilis. S. I. Fenyítetlen gyermek. Sz. D. Fenítő, fenýtó. Fenyító ház. Domus correctoria. Fenyító vesző. Faludi N. A. p. 8. Virga correctionis. FENŐ. Acuens, acutiator, cotiarius, politor. S. I. FENT, fenti. Fentő. Sparus. M. A. Radius rotae. Fentő-fű. Mosó fű, lófarkú fű. Equisetum arvense. S. I. Kerek-fentő. Radius rotae. Sz. D. Fészek-fentő. Ultima pullatio. S. K. Egy fentő vörös hagyma: egy fonaték, egy füzelék vörös hagyma. Sz. D. Fentős (Alsó, fölső, pusztá) E. FF. Kő- vár Vidékében. FENTT. Acutus. M. A. Fenén fentt Boszniai kasza. Csuzi p. 45. FENÜL. In gangraenam abit. El fenül. Faludi N. E. p. 6.</p> <p style="text-align: center;">FENY.</p> <p>FENY. Fenyő.</p>	<p>FENYEGET, fenyegeti. L. Feneget. Fenyegetedegli. Minitat. M. A. L. FENYEKEZik. Minatur. Fenyekedő. Minax. CM. FENYÉR (feny-ér?) Hinár. Sz. D. Fenyér, Fönyér. Telek a' Dukai határban, Vas Vben. Bél-fenyér. F. Bihar Vben. Tágos fenyér, vagy pázsit. Babolcsai, Fata Tarczal. p. 114. Fenyeres. Hináros. Sz. D. Fenyeres. F. Bihar Vben. Fenyeres hely: hináros hely. Sz. D. FENYÍT, fenyíti. L. Fenít, feníti. FENYŐ olim FENYÜ. Axungia, oleum pissinum. S. I. Fenyő' alia. Gomba' neme, mely a' fenyő-fák alatt terem. Fenyő-bokor. Juniperus. Gyalog fenyő. Fenyő-buga. Strobilus. S. K. Fenyő-dió. Nux pini cembrae. Pignoli. S. I. M. A. L. Fenyő-erdő. Pinetum. M. A. CM. Fenyő-fa. Pinus. M. A. Fenyő-fa-dió. Conus. M. A. Fenyő' falva. E. F. Szeben Székében. Fenyő-fa-olaj. Oleum pissinum v. oleum terebinthi. S. I. Fenyő-fity -gubó -toboz. Conus abiegnus, strobilus. S. I. Csordás-körtvély. Fenyő-fő. F. Veszprém Vben. Fenyő-gyánta. Resina. S. I. Fenyő-gyantár. Zopissa, resina pinea. M. A. Fenyő-gomba. Fenyő-korom. Atramentum e fuligine tediae. Kienrus. S. I. Fenyő-Kosztolán. F. Bars Vben. Fenyő-lép. Pix. S. I. Szurok. Fenyő madár. Rusticula. Snef. Fenyő-mag. Bacca juniperi. Fenyő-mag-pálinka. Crematum junipe- rinum. Fenyő-mag-víz. idem. S. I. Fenyő-patak. E. Patak Udvarhely Székében. Fenyő-szurok. Pázm. Pred. p. 285. Fenyő-termő. Pinifer. CM. M. A. Fenyő-tövis. Juniperus. PP. Fenyő-viasz. Pix. M. A. * Fejér fenyő. Foklya (fáklya) fenyő. Pinus picea. Fürtös fenyő. Pinus abies. Gyalog fenyő. Juniperus. Másoknál ez Gúzs- fenyő, nem azért mintha belőle gúzst csinálnának, hanem, mivel ha hasítják is, tekerékesen esik. Így hallottam Ságbon 1823. Mart. 15.</p>
--	--	---

Keresztes fenyő.
Szurkos fenyő. *Pinus picea*.
Vad fenyő. *Pinaster*. CM.
Vörös fenyő. *Pinus larix*.
Fenyős. *Pinetum*. Faludi E. M. p. 14.
Fenyős, füzes, gyűrűs erdő. Faludi. E. M. p. 239.
Fenyves, (fenyőes, fenyües, fenyves.)
Pinetum, sylva abietina v. pineus, abietinus. S. I.
Fenyves madár. *Turdus pilaris*. Krametsvogel. S. I.

FERENCZ.

FERENCZ. (*Ferus, fercsi, ferkó.*) t. f. n.
Franciscus. M. A.
Ferencz' csatornája. *Canalis Francisci in C. Baciensi*.
Ferencz' falva. *Francisci villa*. Sz. P. Szepes Vben.
Ferencz' szállása. Sz. P. Kis Kunságban.
Ferencz-vágás. Sz. P. Sáros Vben.

FERENCZI.

Ferenczi. F. Zágráb Vben.

FERM.

FERM.
FERMED. Mérgesedik. Fermed a' meg ütött újj. Sz. D.

FERTÁLY.

FERTÁLY. *Quadrans*. M. A.
Fertály. *Civitatis regiuncula*. PP.
FERTÁLYOS. *Quod quadrantem capit*.
Fertályos üveg.

FES.

FES.
FESLIK. *Solvitur, rumpitur, dissolvitur, corrumpitur*. S. I.
Feslik neki a' hárs. *Bene ei succedunt omnia*.
El feslik. *Dissolvitur*. S. I.
Föl feslik. *Dissolvitur, dissuitur, resolvitur*. S. I.
Ki feslik. *Pázm. Pred. p. 764. 1221*.
Feslés. *Fissura, ruptura*. M. A. Könnyű a' vargának a' feslés. km.
Ki feslés. *Extrictio*. M. A.
Feselhetik.
Ki feselhetik. *Pázm. Kal. p. 90. 526*.
Feselhetetlen. *Pázm. Kal. p. 104*.
Feslett. *Dissolutus*. M. A.
Feslett erkölcsü. *Male moratus, dissolutis moribus*.
Föl feslett. *Dissutus, dissolutus*. M. A.
Ki feslett. *Extrictus, explicitus*. M. A.
Feslettség. *Dissolutio, improbitas, corruptela, perversitas*. M. A.
Feslettül. *Luxuriose*. *Pázm. Pred. p. 653*.
FESÜL.
Ki fesül. *Extrictatur, expedit se*. M. A.
Bimbójából ki fesültt rózsza.

FESZ.

FESZ.
FESZEGET, *feszegeti. Diffindit, extrahit. M. A. it. Perquirat, disquirat*. S. I.

Föl *feszegeti. Ope ferramenti eximit, extrahit*.
Ki *feszegeti. Distentat*. M. A.
Feszegetés.
Feszegető. Faludi U. E. 1. R. p. 20.
FESZELEG. *Meg szorúlvá ide oda hajtja magát*.
Feszegő. *Hallottam 1828. Máj. 31*.
FESZEREG. *Angustiat, angitur*.
FESZES. *Angustus, constrictus v. tensus, extensus, expansus*. S. I.
Feszés legény.
Feszés nadrág. *Caligae strictae, corpori valde adhaerentes*.
Feszesen áll rajta a' ruha.
Feszesség. *Angustatio, constrictio*.
FESZÍT, *feszíti. Tendit, expandit, configit*. M. A.
Feszítsd ki a' melyedet, mint a' kertajtó. km.
El feszíti. *Distendit*. M. A.
Föl feszíti. *Adfigit v. crucifigit*.
Ki feszíti. *Distendit*. M. A.
Le feszíti. *Vi adhibita solvit, quod adfixum fuit*.
Meg feszíti. *Crucifigit, extendit*, M. A.
Reá feszíti. *Adfigit*.
Feszítés. *Tensio*.
Föl feszítés. *Adfixio, crucifixio*.
Ki feszítés. *Distensio, distentus*. M. A.
Feszítő.
Feszítő rúd. *Conamentum*. PP.
FESZÜL. *Tenditur, distenditur, expanditur v. constringitur v. configitur*. S. I.
Meg feszül. — Ha meg feszülsz előttem, sem adok. km.
Feszület. *Crucifixum*. M. A.
Feszültt. *Extensus. it. Crucifixus*. M. A.

FÉ.

FÉK.

FÉK. *Frenum, camus*. M. A. A' hol a' féket meg kapják, a' lovat is ott szokták keresni. km.
Fék-ág. *Aureae*. M. A.
Fék-szár.
Fék-zabola. *Oreae*. PP.
* Kantár-fék. *Csuzi. p. 239*.
Kötő fék. *Capistrum*. NC. p. 421. A' ló kötő fékkel jár. km.
Lánczos fék. *Chamus*. NC. p. 421.
Vendég-fék-szár.
Zabolás fék. *Lupatum*. S. K.
FÉKE. *Ejus frenum*.
FÉKEMLŐ. *Habena, frenum*. *Tordai Sámuel' kézirati 1559 Hüt-levéiben. item. 1607-diki Átnamében*.
FÉKES. *Frenatus*. M. A.
FÉKETLEN. *Infrenatus, infrenis*. M. A.
FÉKEZ, *fékezi. Infrenat, capistrat*. M. A.
Föl fékezi.
Meg fékezi. *Capistrat. Kantározza*. PP.
Fékezetlen. *Infrenatus*. M. A.

FÉL. (társ-név.)

FÉL. *Dimidium, dimidius*. M. A.
Fél ablak. *Mezzaninna*.

Fél akó. *Media urna*.
Fél-annyi. *Pázm. Pred. p. 28*.
Fél atya. *Semipater*. M. A.
Fél-bolond. *Semistultus*.
Fél csizma. *Toppány, toppantó, toppantyú*. S. I.
Fél dob: réz-dob. *Ahenotypanum*. S. I.
Fél' egyháza. t. h. n.
Fél-eleven. *Semivivus*. *Pázm. Pred. p. 916*.
Fél ember. *Semihomo*.
Fél esztendő. *Medius annus, semestre tempus*. CM. M. A.
Fél esztendő. *Semestris*. M. A.
Fél esztendei. *Semestralis*.
Fél észű. *Lunaticus, rasus*. S. I.
Fél fagyottan. *Semigelate*. S. I.
Fél fillér. *Semiobolus*. CM. M. A.
Fél fogra nevet. *Mikes Török Országai Levelek. p. 173*.
Fél font. *Semissis, semilibra*. M. A.
Fél földél. *Tectum deliciatum, pluteus*.
Fél fő-fájás. *Hemicrania*. PP.
Fél gömb. *Hemisphaerium*. S. I.
Fél guta-ítés: kéznek lábnak el esése. *Paralysis*. PP.
Fél halom. Sz. P. Békes Vben.
Fél-hidegek. *Semifrigidi*. *Pázm. Pred. p. 486*.
Fél hitű. R. in sensu de rebus divinis nimium indulgens. *Freygeist*. S. I.
Fél hold-föld. *Semijugerum*. CM. M. A.
Fél-holt. *Semimortuus, seminecius*. M. A.
Fél Isten. *Semideus*. CM. M. A. L.
Fél ing. *Indusium breve rusticorum*. S. I.
Fél-ittas. *Qui plusculum bibit, sed tamen adhuc mentis compos est*. S. I.
Fél kedv. *Morositas, fastidium, defectus promptitudinis*. S. I.
Fél kedvvel. *Obiter, perfunctorie vel non libenter, non promte*. *Pázm. Kal. in praef. Pred. p. 527*.
Fél kedvű. *Morosus. Non promptus*. S. I.
Fél kerék. *Semicirculus*. M. A. v. *semicircularis*. CM.
Fél kezű. *Unimanus*. M. A.
Fél-kéz-pais. *Pelta*. M. A.
Fél kör. *Hemicyclus, semicirculus*. S. I.
Fél láb. *Semipes*. M. A.
Fél lába a' koporsóban vagy. *Alterum pedem in cymba Charontis habet*. M. A. *Silicernium*. PP.
Fél lábnyi. *Semipedalis*. M. A.
Fél lábú.
Fél marok. *Dimidius manipulus*.
Fél maroknyi.
Fél mázsa. *Medius centenarius*.
Fél-meleg. *Pázm. Pred. p. 889*.
Fél nap. *Media dies*.
Fél napig. *Media die*.
Fél nehezék. *Semiuncia*. CM.
Fél nehezékes. *Semiuncialis*. CM.
Fél nemes. *Aglis*.
Fél nyom. *Semivestigium*. M. A.
Fél nyommá sem menni. *Ne alterum quidem pedem discedere*. M. A.
Fél óra. *Semihora*. CM. M. A.
Fél órányira. *Ad distantiam dimidiae horae*.
Fél öl. *Dimidia orgia*.
Fél pap. *Levita*. *Pesthi*.
Fél pénz. *Semissis*. CM. M. A.

- Fél-részeg. Semiebrius.
Fél selyem. Semisericum, pannus semisericus. S. I.
Fél-selymes. Semisericus, subsericus. S. I.
Fél-sültten.
Fél szak. Obliquangulus.
Fél szakra van csinálva. Obliquangule.
Fél szeg. Defectus, defectivus, mancus, mutilus, debilis. M. A.
Fél szegíti: fel szeggé teszi, csonkítja. Sz. D.
Fél szegség. Debilitas, defectus. S. I.
Fél szegőség. Guzmicus, A' Vall. Egyes. p. 30.
Fél szekér. Birotum, currus truncatus. S. I.
Fél szemü. Luscus, unioculus, unoculus, coclites, defioculus. M. A.
Fél szemüvé teszi. Eluscat. M. A.
Fél szer. Medius ordo v. platea dimidia.
Fél szerű ember. Imbecillis. S. I.
Fél szerűség. Imbecillitas. S. I.
Fél szerint. Pázm. Pred. p. 487.
Fél-szer-lak. Sz. P. Somogy Vben.
Fél-szer-ujfalu. F. Posony Vben.
Fél torony. F. Mosony Vben.
Fél-tudós. Semidoctus.
Fél-tengeri. Semimarinus. CM.
Fél váll. Fél vállal vette. Fél vállra öltötte mentéjét. Fél vállról beszélt.
Fél vers. Hemistychium.
Fél véka. Semimodius. CM. PP.
Fél világ. Hemisphaerium, dimidius mundus.
Fél világ' ura.
* Ajtó-fél. Antae. S. K.
Egy fél. Dimidius. S. K.
Ellen-fél. Contra pars. S. K.
Éj-fél. Mesonyction.
Más-fél. Sesqui. S. K.
Másik fél. Alia pars. S. K.
Út-fél. Út-félre esett. Cecidit secus viam.
Uton út-félen. Passim.
Vesztő fél. Faludi N. E. p. 177.
Vétő fél. Idem ibidem.
FÉLBE szakad. Abrumpitur.
Félbe szakasztja. Abrumpit, interrumpit. A' csufolódást leg jobb hevennyében félbe szakasztani. km.
FÉLBEN hagyja. Relinquit, intermittit, deserit. S. I.
Félben hagyó hideg. Febris intermittens. S. I.
Félben marad. Emanet, non perficitur v. cessat, desinit. S. I.
Félben marasztja. Imperfectum relinquit. S. I.
Félben van.
Félben való. Dimidiatus. PP.
Félben való bor. Dolium partim exhaustum. PP.
* Búcsuzó félben.
Dülő félben van. Ruinam minatur.
Fele félben. Faludi U. E. 3. R. p. 34.
Induló félben van. Est in procintu abeundi.
FELE. Dimidium. M. A. A' tréfának fele valóság szokott lenni. km.
Fele' ára.
Fele' árán adta - kérte - vette.
Fele-barát. Proximus, amicus. M. A.
Fele-baráti szeretet. Amor proximi.
Fele-barátság. idem. Pázm. Pred. p. 918.
Fele bor, fele víz.
Fele félben. Faludi. U. E. 2. R. p. 101.
Fele készültében. Faludi U. E. 1. R. p. 35.
Fele-más. Impar, dispar. M. A.
Fele-más állat. Animal hybridum. S. I.
Fele nyereségre kereskedik. S. I.
Fele sem barátság.
Fele sem bolondság.
Fele sem tréfa. Asperiores facetiae v. res intolerabilis. S. I.
Fele társom. Socius. M. A.
Fele terh-viselő társ. Suffraganeus. Erdélyi Zichi fölött. p. 13.
* Al-fele.
Bal fele. Bal felén feküdtt.
Jobb fele.
Felébe harmadába.
Felében adta ki a' jószágát.
Felében esett a' tréfa. Voluptas magno satis emta dolore.
Feléből. Ex dimidia parte.
Feléből osztoznak.
Feléből örökös. Haeres ex dimidio.
Felénél több. Plus medietate.
Felényi. In quantitate partis mediae.
Felényig. S. I.
Felényire. Ad quantitatem partis mediae.
Felényire le főzte.
Feléről. Ab ejus dimidio. Jobb az utnak feléről viszsa tért, mint sem rossz helyre menni. km.
Feleid. Proximi tui. M. A.
Feleim. Proximi mei. M. A.
Feleink. Proximi nostri. M. A.
FELED, feledi. Tardat, somnolenter agit. PP.
Obliviscitur. Nehezen feledi farka' vágását a' kígyó. km.
El feledi. Obliviscitur. M. A. El feledtem mint a' holt. Illud devoravi imprudens. M. A.
Feledékeny. Obliviosus. M. A.
Feledékenység. Oblivio. M. A.
Feledés. Oblivio. Az elfeledésnek, és a' nem tudásnak egy a' füzetése. km.
Feledheti. El nem feledheti.
El feledhetetlen. Inobliviscibilis, perpetuae memoriae. S. I.
Feledkezik. Obliviscitur. M. A.
El feledkezik. A' ki másra bámúl, magáról el feledkezik. km.
Meg feledkezik. Obliviscitur. S. I.
Reá feledkezik. Adstupet. M. A.
Feledő. Otiosus, tardans. PP.
Feledség. Oblivio. M. A.
Feledségből esett.
Feledtében (feledetében). In oblivione sua. Faludi. T. É. p. 157.
FELEJT, felejt. idem ac: feled, feledi.
El felejt. Obliviscitur. M. A.
Felejtés. Oblivio. M. A. Meg esett dolognak felejtés a' vége. km.
El felejtés. Oblivio. M. A.
Felejtetlen.
El felejtetlen. Inoblitus. M. A.
FELEK. Partes.
Alkudozó felek. Partes paciscentes.
Pörlékedő felek. — Azt mondja az egygyik fél.
FELEKEZIK. Amicatur, sociatur, conversatur, amicitiam inquit, contrahit v. colit. S. I.
Felekezet. Consortium, sodalium, societas, coctus v. secta, factio, pars populii.
Felekezetünk, felekezetünkbeli. Nostras,
unus de nobis. S. I.
FELEL, feleli. Respondet. M. A.
Felelek felőle. Spondeo, fide jubeo. M. A.
Bé felel. Jól be feleltt neki. Helyesen bé felel a' törvény-napon. Csuzi. Tromb. p. 499.
El felel.
Meg felel. Respondet. M. A.
Reá felel. Confirmat, approbat, spondet. Káldi Luc. 22. 6.
Viszsa felel.
Feleldegel. Responsat. M. A.
Feleldegelő. Responsator. M. A.
Felelés. Responsio. M. A.
Meg felelés. idem. M. A.
Felelet. Responsum. M. A.
Felelet-tétel. Zvonaricus. Postil. 1. R. p. 75.
Felelete. Ejus responsum.
Felelget, felelgeti. Responsitat. M. A.
Viszsa felelget.
Felelgető. Responsator. M. A.
Felelő. Responsor, evictor. S. I.
Felelő bálvány. Oraculum. S. I.
Meg felelő. Respondens. M. A.
Viszsa felelő szózat. Echo. Káldi Sap. 17. 18.
Feleltet, felelteti. Facit ut respondeat.
Reá felelteti. Pázm. Epist. T. 1. p. 95.
FELES. Par, it, numerosus. M. A.
Feles feleltet játszani. Ludere par impar. Sz. D.
Felesedik. Pariatur, augetur, multiplicatur. Pázm. Pred. p. 957.
Felesel: viszsza száll. Sz. D.
Felesen. Numerose. S. I.
Felesít, felesíti. Pariat. M. A.
Feleség. Paritas, parilitas, numerositas. M. A.
FELESÉG. Uxor, marita. M. A. Feleség fele segítség. km.
Feleség-el hagyás. Repudiatio. M. A.
Feleség-el jegyzés. Desponsatio.
Feleség-féltés. Zelotypia.
Feleség-féltő. Zelotypus.
Feleség-hagyó.
Feleség-vétel. Contractio matrimonii.
* Iffju feleség. — Malmon, iffju feleségen untalan kell építeni. km.
Leg jobb feleség. — Gyermekeknek leg jobb feleség a' nyirfa-kisaszszony.
Okos feleség nagy Isten' ajándéka. km.
Felesége. Ejus uxor.
Felesége-hagyott férjfi. Vir quem uxor ejus deseruit.
Feleségét el hagyja. Repudiat. M. A.
Feleségétől féltő férjfi. Uxorius. PP.
Feleséges. Uxoratus, maritus. S. I.
Feleségeskedik.
Feleségeskedő. — A' gonosz végre feleségeskedők. Csuzi Tromb. p. 415.
Feleséget ad. Dat uxorem.
Feleséget vesz. Accipit uxorem. A' ki fegvvert viselhet, feleséget is vehet. km.
Feleséget el jegyez. Desponsat. M. A.
Feleségi. Uxorius. M. A.
Feleségtelen. Coelebs, agamos. S. I.

- Feleségtől el válás. Repudium. M. A.
 Feleségű.
 Több feleségű. Polygamus.
 Több feleségűség. Polygynaecia.
- FELETLEN. Impar. M. A.
 Feletlenség. Imparitas. M. A.
 Feletlenül. Impariter. M. A.
 FELEZ. Dimidium accipit.
 Felezzünk. Quivis nostrum accipiat dimidium.
 Meg felezi. Desumit dimidium.
 Felezés. Dimidiatio.
 Felezet. Dimidiatum.
- FELÉ. Versus, circiter. M. A. Ad partem.
 Annyi felé. In tot partes.
 Hány felé. In quot partes.
 Ki felé. Foras extra, extrorsum. S. I.
 Felém, feléd, feléje. Versus me, te, illum.
 Felénk, felétek, feléjük. Versus nos, vos, illos.
 FÉLE. Ex tali, ejusmodi. M. A.
 Annyi féle. Tot speciei. S. I.
 E' féle. Hujusmodi.
 Ezer féle-képpen. Mille modis.
 Jó féle. Bonae speciei.
 Külömb féle. Diversi generis.
 Mi féle. Cujusmodi.
 Mi emberünk féle.
 Mi felénk. Nostras.
 Sok féle. Multiplex, multifarius. M. A.
 Több féle. Varius, plurifarius. S. I.
 FÉLEN. Oblique, scorsim. M. A.
 Félen állás. Zvonarics 1. R. p. 547.
 Félen énekel. Modulationem detorquet. PP.
 Félen hajlott. Transversus. S. I.
 Félen jár. Exorbitat, oblique ambulat. M. A.
 Félen járó. Exorbitans. M. A.
 Félen lakó. Devius. S. I.
 Félen megy. Zvonarics. 1. R. p. 548.
 Félen néz. Obliquum intuetur. M. A.
 Félen teszi. Removet, seponit. M. A.
 Félen tétel. Remotio, sepositio. M. A.
 Félen tétetett. Amotus, remotus, sepositus. M. A.
 Félen való. Separatus, extra viam positus. S. I.
 Félen való hely. Secessus. S. I.
 Uton út-félen. Passim, ubique.
- FÉLI. Dimidialis.
 Éj-féli. Quod de media nocte fit.
 Éj-féli mise.
- FÉLIG. Ad medium, dimidiatim. M. A.
 Félíg aluvó. Semisomnus. M. A.
 Félíg el költt. Dimidia parte consumtus. PP.
 Félíg égett, pörsöltt. Semiustus, semiustulatus. M. A.
 Félíg eleven. Semivivus. M. A.
 Félíg el szunnyadt. Semisopitus. M. A.
 Félíg ember. Semihomo. M. A.
 Félíg meg ett. Semiesus. S. I.
 Félíg meg égett. Semicrematus, semiustus. M. A.
 Félíg meg főtt. Semicoctus. M. A.
 Félíg meg holt. Semimortuus. M. A.
 Félíg meg nyesezt. Semiputatus. M. A.
 Félíg meg nyírt. Semirasus. M. A.
 Félíg meg nyitva. Semiapertus. M. A.
 Félíg meg sültt. Semiassus. M. A.
 Félíg mezitelen. Seminudus. M. A. CM.
- Félíg nyers. Semicrudus. S. I.
 Félíg pogány. Semipaganus. M. A.
 Félíg romlott, rontatott. Semirutus. M. A.
 Félíg töltt. Semiplenus. M. A.
 Félíg van a' hordó.
 Félíg vén. Semisenex. M. A.
 Félíg üres. Semiinanis. M. A.
 Éj-félíg. Usque ad mediam noctem.
- FÉLRE. Oblique, in obliquum, recondite. PP.
 Félre az utbúl. Decede de via.
 Félre beszél: eszén kívül beszél. Faludi T. É. p. 71.
 Félre csap. Digreditur, divertit, deflectit. S. I.
 Félre csapás. Digressio, deviatio. S. I.
 Félre esik.
 Félre érti. Perperam intelligit. S. I.
 Félre értés. Interpretatio prava. S. I.
 Félre farag. Csuzi Tromb. p. 62. Deviat.
 Félre faragás. Csuzi p. 51.
 Félre félre avatlanok. Procul hinc, procul este profani.
 Félre fordul. Se avertit.
 Félre huzta a' száját.
 Félre lépik. Digreditur ad latus.
 Félre magvarázza. Detorquet in sensum alienum.
 Félre megy. Secedit. S. I.
 Félre néző. Strabo, limus, limulus, limis oculis intuens. S. I.
 Félre nyomja a' csizmáját.
 Félre rugó. Excessivus.
 Félre szállítja. Vocat ad partem.
 Félre szökik. Absilit. S. I.
 Félre taszítja. Detrudit ad latus.
 Félre tekeri. Detorquet, obtorquet. S. I.
 Félre tekeríti. Obliquat. PP.
 Félre tekerve. Oblique, in obliquum, in transversum. PP.
 Félre tekint.
 Félre tér. Divertit.
 Félre teszi. Seponit, removet. S. I.
 Félre tétetett. Remotus, sepositus. M. A. Félre való. Devius, remotus, abditus. S. I.
 Félre való hely. Angulus, locus devius. S. I.
 Félre van: félre lakik.
 Félre vele. Aufer istud hinc.
 Félre veri a' harangot. Campana significat incendium. S. I. Campana signum dat. PP.
 Félre viszi. Abducit in partem, in locum devium, secretum. S. I.
 Félre vonja. Flectit, obliquat, contorquet. S. I.
- FÉL (ige).
- FÉL, féli. Timet, metuit, formidat, trepidat, pavet, pavescit. M. A. Soktúl fél, a' kitül sokan félnek. km.
- FÉLEK-szabásu. Subtimeo, subvereor. M. A.
 FÉLELM, FÉLELEM. Timor, formidatio, metus, formido, pavor. M. A.
- Hol a félelem, ott a' szemérem. km. Dug. 1. R. p. 272.
 Félelme. Ejus metus.
 Félelmes. Meticulosus, formidolosus, trepidus. M. A.
 Félelmesen. Timide, pavide. M. A.
 Félelmesedik. Timet, trepidat. Biró Márton Micae p. 352.
 Félelmesség. Timiditas. M. A.
- FÉLEM.
 Félemedik. Pertimescit, timore corripitur. S. I.
 Meg félemedik.
- Félemlik. Pertimescit, pavescit. M. A.
 Meg félemlik. Extimescit, expavet. M. A.
 Meg félemlés: meg ijedés. S. I.
 Meg félemlött szív. Faludi E. M. p. 243.
- FÉLÉKENY. Pavidus, timidus. M. A.
 Félékeny katonának nem sir az annya. km.
 Félékenyen. Timide. S. I.
 Félékenység. Timiditas. S. I.
 FÉLÉNK. Timidus, meticulousus, pavidus, trepidulus, trepidus. M. A. Felénk, mint az eb. km.
 Félénken. Timide. M. A.
 Félénkes. Subtimidus. S. I.
 Félénkség. Timiditas. M. A.
 FÉLÉS. Metus, timor, formidatio. M. A.
 FÉLŐ. Metuens, timens, it. metuendus, timendus. M. A.
 Isten-félő. Deum timens, reverens.
- FÉLSZ.
 A' félsz kergette. Faludi E. M. p. 197.
 A' félsz tunyát el rémíti. Beniczki p. 217.
 FÉLT, félti. Metuit sibi de re quapiam. M. A. A' ki mit szeret, azt félti. km.
 Feleségét félti. A' ki feleségét nem félti, nem igen szereti. km.
 Féltékeny: könnyen féltő. Zelotypus. Kazinczi.
 Féltékenység. Zelotypia. Kazinczi.
 Féltés.
 Feleség-féltés. Zelotypia.
 Féltő. Pretiosus, charus. it. Zelotypus. S. I.
 Féltő portéka.
 Feleség-féltő. Zelotypus.
 FÉLTEN fél. Continuo angitur, timet. Faludi E. M. p. 250.
 FÉLTÉBEN. In timore, prae timore. A' ki féltében meg hal, annak tudod, mivel harangoznak. Incus maxima non metuit strepitus. M. A.
- FÉLVE. Timide, pavide. M. A.
- FÉNY.
 FÉNY. Splendor, fulgor, nitor, jubar. M. A. A' bagoly is fényre néz. km.
 Fény. FF. Szatmár és Torontál Vkben. Sz. P. Bács Vben.
 Fény-bánva. Cotaria. M. A.
 Fény-bogár. Lampyrus, nitedula, noctiluca. S. I.
 Fény-élet. Luxus, vita splendida. S. I.
 Fény-kő. Cos, ancone. Vrancsics. M. A.
 Halkkal jár, mint a' fény-kő a' kasszán. km.
 Fény-mutatás. Pompa. S. I.
 Fény-üzés. Luxus.
 * Szem-fény. Pupilla oculi.
 Szem-fény-vesztés.
 Szem-fény-vesztő.
 Verő fény. Radius lucis. Fogas verő fény.
 Vő-fény.
 FÉNYE. Ejus splendor.
 Szeme' fénye, úgy szeretem, mint a' szemem' fényét. km.
 FÉNYELLik. Splendescit.
 Fényellő. Sz. D. Splendescens.

<p>FÉNYES. Splendidus, fulgidus, radiosus. M. A. Fényes, mint a' gyémánt. km. Fényes. F. Arad Vben. Fényes bogár. Cicindela. Vrancsics. M. A. Fényes élet. Vita splendida. S. I. Fényes' háza. Sz. P. Szala Vben. Fényes kárpit. Faludi E. M. p. 239. Fényes nappal. De media luce. Fényes porta v. kapu. Illustris porta Ottomanica. S. I. Fényes udvart tart. Fényesedik. Splendescit, fulgescit. S. I. Meg fényesedik. Fényesen. Splendide. M. A. Fényesen ruházkodik. Splendide vestitur. Fényesít, fényesíti. Nitidat, polit. M. A. Ki fényesíti. Meg fényesíti. Fényeskedik. Splendet, splendide incedit. M. A. Fényeskedés. Pázm. Pred. p. 1098. Fényeskedő. Resplendens, splendescens, rutilans. M. A. Fényesség. Splendor, fulgor. M. A. Fényesség. Splendidus, radiosus. M. A. Fényességos fejedelem. Serenissimus princeps. Prágai in praef. Fényességos nap. Serenissima dies. Vajda. 3. K. p. 589. Fényességű. Nagy fényességű. Fényesül. Splendidus fit. Meg fényesül. FÉNYLIK. Splendet, splendescit, fulget, nitet, nitescit, radiat. M. A. Nem mind arany, a' mi fénylik. km. Elöl fénylik. Praeradiat. M. A. Praefulget. Ki fénylik. Effulget, enitet, exsplendescit. M. A. Környül fénylik. Circumfulget. M. A. Fénylés. Radiatio, nitor, coruscatio. M. A. Fénylő. Rutilans, nitens, fulgens. Fénylő bogár. Lampyrus. M. A. FÉNYNYEL ki tündöklő. Radiatus. M. A.</p>	<p>FÉREG (quasi qui locum suum explet.) Vermis. M. A. Ritka alma, kiben féreg nincsen. km. * Bab-féreg. Mida. NC. p. 149. Búza-féreg. Curculio. PP. Büdös féreg. Cimex. PP. p. 93. Disznó-féreg. Verticia. NC. p. 151. Eb' nyelvében való féreg. Lytta. PP. Fa-féreg. Termes. NC. p. 149. Fa' levelét egybe tekerő féreg. Volvox, vulvulus. PP. Fülbe mászó féreg. Vermis auricularius. Gyümölcsben való féreg. Campe. PP. Sajt-féreg. Tarmus. PP. Szalonna-féreg. Tarmus. NC. p. 149. Szőlő' jövését rágó zöld féreg. Ips. PP. Szőr-féreg. Coeca colubra. Torma-féreg. Fészkelődik, mint a' tormába esett féreg. km. Viasz-féreg. Acarus. PP. Férge. Vermis ejus. Vagyon férge az ő szerencséjének is. km. Férges. Verminosus. M. A. A' piros alma is gyakorta férges. km. Férges dió. Nux vitiosa, cassa. Nem ér egy férges diót. km. Férges gyümölcs. A' jó fának is van férges gyümölcse. km. Férges mogyoró. A' ki sokat válogat a' mogyoróban, utóljára férgesre talál. km. Férgesedik. Vermiculatur. M. A. Meg férgesedik. idem. CM. Férgesedés. Vermiculatio. M. A. Férgesül. Verminatur. Meg férgesül. Az almának is a' szépe férgesül meg. km. Férgezi. Vermiculat. Férgezés. Vermiculatio. NC. p. 81. FÉRHET. Potest habere locum, receptionem ad capacitatem. Nem férhet hozzá. Non habet accessum. Férhető. Capax. M. A. Férhetőség. Capacitas. FÉRKEZIK. Insinuat se, accedit, ingeritur. M. A. Bé férkezik. Insinuat, ingeritur, includitur. M. A. Pázm. Pred. p. 407. Bele férkezik. Hozzá férkezik. Faludi T. É. p. 271. Férkeztet, férkezteti. Insinuat. CM. FÉRTET, ferteti. Facit, ut recipiatur a loco. Tasi Gáspár p. 76. Egybe ferteti. Conciliat. Pázm. Várad' orvoslása p. 38. Fértethető hely. Capacitas. M. A.</p>	<p>Férjhez illő. Nubilis, matura viro. S. I. Férjhez kívánkozik. Nupturit. M. A. Férjhez megy. Nubit, enubit, denubit, connubit. M. A. Férjhez menés. El ugrotta, mint a' Péri leány a' férjhez menést. km. Férjhez menő. Nubilis. Férjhez nem mehető. Illocabilis virgo. PP. FÉRJFI. Mas, vir, masculus. M. A. Férjfi-aszszony. Androgynus, hermaphroditus. M. A. Férjfi-szellet. Ki tör rajta a' férjfi-szellet. km. Férjfi-szívú. Animosus, virilis animi. S. I. Férjfi-szívú aszszony. Andrago. S. I. Férjfi-természet. Virilis natura. Férjfi-veszűző. Virga virilis, priapus. S. I. Férjfiánként. Viritim. Férjfiás. Virilis. Férjfiás aszszony: férjfi-kivánó. Virosa mulier. M. A. Férjfiásgtalan. Eunuchus. VM. Hit-tartás. p. 63. Káldi. Mach. 19. 12. Férjfiitalan. Spado. Káldi. Eccl. 30. 21. Férjfiu. Vir, masculus. M. A. Férjfiu-erő. Mascula virtus. Faludi N. E. p. 182. Férjfiu-nép. Faludi N. A. p. 133. Férjfiu-nem. Genus masculinum. Faludi U. E. 3. R. p. 11. Férjfiui. Virilis. M. A. Férjfiu-módra: erősen. Viriliter. M. A. Férjfiúság. Virilitas, virilia. M. A. Priapus. NC. p. 189. FÉRJI. Maritalis. M. A. FÉRJNEK adja. Elocat, nuptum dat. M. A. Férjnek adható. Nubilis. M. A. Férjnek való. Matura viro. FÉRJNÉL van. Elocata est.</p>
FÉR.		FÉRÍT.
		FÉRIT.
		Férit-falu. F. Szala Vben.
		FÉSÜ.
		FÉSÜ. Pecten. L. alább FÜSÜ. M. A.
		FÉSZEK.
		FÉSZEK. Nidus. M. A. Sok sasnak egy fészken nehéz meg alkudni. km. Fészek-fentő: a' fészekből utolsó költés. Sz. D. Fészek-pipó. Fészek-rakás.
	F É R C Z .	
	<p>FÉRCZ. Fibula filacea. S. I. FÉRCZEL, férczeli. Filis in plicas stringit. PP. Őszve férczeli. Csuzi p. 541. Ezen dolgot rozsziúl férczelted őszve. — Renddel őszve férczelte a' szókat. Sz. D. FÉRJ. FÉRJ. Maritus. M. A. Férj-féltő. Zelotypa. FÉRJE. Ejus maritus. Férjem' huga. Glos. PP. FÉRJES. Nupta, marita, juncta viro. S. I. Férjesedik. Nubit, maritatur. S. I. Sz. D. FÉRJEZ, férjezi. Maritat. El férjezi. Filiam elocat, nuptui dat, maritat. S. I. FÉRJHEZ igéri leányát. Despondet, destinat puellam. PP.</p>	

- * Darázs-fészket piszkál. km.
Egér-fészek. Az egerek nem sok fészket vernek a' csűrében.
Fenek-fészek. Fundamen. S. K.
Föske-fészek. Hirundinum nidus. S. K.
Füge-fészek. Sycalis nidus. S. K.
Gyűrű-fészek, (mellyben a' kő áll). Pala annuli, gemmarius umbilicus. S. K.
Kő-fészek. Theca lapidis molaris. S. K.
Madár-fészek, kicsiny madárnak fészke is kicsiny. km.
Sár-fészek. Coenum. S. K.
Tetű-fészek. Pediculorum nidus. S. K.
Tűz-fészek.
FÉSZKE. Ejus nidus. Hitván madár ki maga fészket rutítja. km.
Víz' féske. Alveus aquae. Pázm. Pred. p. 615.
FÉSZKEL, fészke. Nidulatur.
Bé fészkelte magát. Illocavit se. Sz. D.
Meg fészkelik a' tisztátalan kívánságnak tüze. Csuzi Tromb. p. 199.
Meg fészkelte magát. Sz. D.
Fészkelődik. In nido se rotat, inquietus est.
Fészkelődik, mint a' tormába esett féreg. km.
Bé' fészkelődik valahová. Sz. D.
Fészkelődés. Faludi N. E. p. 207. N. A. p. 196.
Fészkeltet. Csuzi. Tromb. p. 176.
FÉSZKEN kívül tolláskodik. km.
FÉSZKES. Nidosus.
Fészkes fene.
Fészkes hely. Nidamentum. M. A.
Fészkestől. Una cum nido.
FÉSZKET rak. Nidificat, nidulatur. M. A.
- FI.
- FI.
- FI. Filius, mas, masculus, pullus. M. A.
- Fi-ág. Linea masculina.
Fi e, vagy leány? széna e, vagy szalma? km.
* Atya-fi. Consanguineus.
Ábrahám-fi. Filius Abrahae, és így a' többi.
Győrfi. Pál-fi, Péter-fi, 's a' t.
Barom-fi. Altilia, volatilia. S. K.
Egyház-fi. Aedituus. S. K.
Fattyu-fi. Adulterinus, spurius. Férj-fi. Vir. S. K.
Galamb-fi. Pipio. M. A.
Gaz-fi. Sordidus puer, nebulo.
Haza-fi. Patriae filius, patriota.
Kecske-fi. Haedulus. S. K.
Kura-fi. Scortator, meretricator, puellator.
Lud-fi, (liba). Anserculus. S. K.
Madár-fi. Pullus. S. K.
Mostoha fi. Privignus. S. K.
Tyuk-fi. Pullus gallinaceus. S. K.
Úr-fi. Herulus.
Veréb-fi. Pullus passeris.
FIA. Ejus filius. Farkasnak farkas a' fia. km.
Ablak' fia. Fenestra parva in majore fenestra.
Asztal' fia. Recluserium sub mensa.
Búscú' fia. Donellum indulgentiale
- Egyház' fia. Aedituus.
Fiam' fia. Nepos.
Kereszt' fia. Filius ejus lustricus.
Kutya fia. Eb-apának kutya-fia. Mali corvi malum ovum.
Láda' fia. Arcula cistae.
Pajta' fia. Horreum parvum majori ad-aedificatum.
Torony' fia. Turricula in v. super turri.
Tükör' fia. Arcula speculi.
Uram' fia. Filius mei domini.
Vásár' fia. Nundinale donellum.
Világ' fia. Homo mundanus, mundo deditus.
Fiát ki tagadja. Exhaeredit.
Fiává fogadja. Adoptat.
Fiává fogadás. Adoptio, adoptatio. M. A.
FIACSKA. Filiolus, pullus, pullulus. M. A.
Fiacska' háza. F. Liptó Vben.
FIADZIK. Parit, gignit, catulos edit. Nem sokat fiadzik a' hamis kereset. km.
Meg fiadzik. Ne egyél benne, meg fiadzol tőle. km.
FIAK' szere. Telek Szala Vben, Milei határban.
FIAM' fia. Nepos. S. I.
Fiam' fiának fia. Pronepos. S. I.
Fiam' leánya. Neptis. S. I.
Fiam uram. Domine fili.
FIAS. Habens sobolem. S. I.
Fias farkas. Ki nem vehetni, mini fias farkast a' cseréből. km. Dug. 1. R. p. 203.
Fias fű. Ajuga reptans. S. I.
Fias láda. Arca loculata. S. I.
Fias tik. Gallina pullos habens. M. A.
Fias tik az égen. Plejades, vergiliae, atlantides. M. A.
Íjas fias: jeles gyermekű. Sz. D.
Fiasítja a' méheket, v. török buzát. S. I.
Fiasítás. Pullificatio.
Méh-fiasítás L. Méh tartás. Vác. 1821. p. 27. 37.
Fiasodik. Sz. D. Pullificatur.
Meg fiasodik.
FIATAL. Novellus, germen, stirps. M. A.
Fiatal ág. Surculus. M. A.
Fiatal elme. Faludi N. U. p. 205.
Fiatal erő. Vén elme, fiatal erő veri meg a' hadakat. km.
Fiatal fa. Addig kell a' fát egyenesíteni, még fiatal. km.
Fiatal katona. A' fiatal katonából válik a' vén koldus. km.
Fiatal kor. Juventa, juvenus. S. I.
Fiatal kori. Juvenilis. S. I.
Fiatal rend. Juniores. Faludi N. U. p. 34. 142.
Fiatal szép. Faludi E. M. p. 239.
Fiatal vesző. Novellus. M. A.
Fiatal világ. Juventus, recentior aetas.
Faludi B. E. p. 13.
Fiatall, fiatallja. Servat pro juvene.
Ki fiatallik. Egerminat. M. A.
Fiatalodik. Rejuvenascit.
Meg fiatalodik.
Fiatalság. Juventa, juvenus. Bíró Márton. Micae p. 190.
FIATLAN. Sine filio. Orbus sexu virili, v. destitutus pullis. S. I.
Fiatlanúl halt meg.
- FIAZIK. Parit, gignit. M. A.
Meg fiazik.
- FIÓK. Mensae v. cistae oculus, arcula, forulus, loculamentum, v. juvenis, v. avis plumescens v. subalternus. S. I.
- Fiók-csont. Os clavulae. PP.
Fiók-egyház. Ecclesia filialis.
Fiók-ölyv. Neopterus accipiter. PP.
Fiók-strázs. Procubitor. PP.
*Kálha-fiók. L. Vas Vármegyei Limitatio.
Fidelia. S. K.
Kemence-fiók. Testa fornacea. S. K.
Fiókos. Loculatus, forulatus.
Fiókos láda. Arcula ocularis, arca loculata. PP.
FIRUL fira marad.
FISÁG. E. Folyó víz Csik Székében.
FIU. Filius, natus, gnatus. M. A.
Fiu-magzat. Soboles mascula. A' hadi szerencsét, fiu-magzatot, jó házasságot Isten választja. km.
Fiu-szék Erdélyben. Sedes filialis. S. I.
Fiu-város. Suburbium. S. I. Külső város.
* Férj-fiu. Vir, masculus. M. A.
Iv-fiu. Filius arcus, arcum tractare discens, juvenis. Lásd Iffiu.
Fiui. Filialis. M. A.
Fiui szeretet. Amor filialis.
Fiui örökség. Pázm. Kal. p. 963.
Fiuság. Filiatio, filii dignitas. M. A.
Fogadott fiúság. Zvonárics 1. R. p. 196.
Örök fiúság. Zvon. 1. R. p. 388.
Fiutalan. Destitutus filius.
Fiutalanság. Csuzi p. 545. Tromb. p. 188.
Haza-fiutalanság. Csuzi p. 471.
- FICZ.
- FICZ.
- FICZAMIK. Luxatur.
Ficzamít, ficzamítja. Luxat.
Ki ficzamítja. Faludi B. E. p. 86.
Meg ficzamítja. Faludi N. E. p. 131. 188.
Ficzamítás. Faludi N. U. p. 137. Luxatio.
Ficzamlik. Luxatur.
Ki ficzamlík. Eluxatur. M. A.
Ki ficzamlás. Eluxatio. M. A.
Ficzamodik. Luxatur.
Ki ficzamodik. Eluxatur.
Meg ficzamodik. Luxatur. PP.
Meg ficzamodik bokában. Talus luxatur. PP.
Ficzamodott. Luxatus.
Ficzamodott tag. Membrum luxatum. PP.
Ki ficzamodott. Eluxatus. M. A.
Ficzamodás: ki menyülés. Luxatio. PP.
FICZÁNKOL. Ugrándoz.
FICZKÁNDOZIK. Exsilit, saltitat, petulcit, lascivit. Ne ficzkándozzál, mint a' polturás malacz a' garasos tányéron. km.
FICZKÓ. Cotula, caliculus ligneus. M. A.
Juvenis, juvenculus v. petulcus, petulans, lasciviens. S. I.
- FICS.
- FICS.
- FICSERE. Ornatus, ornamentum. S. I.
Ficseréz, ficserézi. Ornat, polit, comit. M. A.
21

Föl ficserézte a' fejét. Sz. D.
FICSÓR. Edény, mellyel vámat vesznek a'
malomban. Sz. D. it. nyalka.

FIGY.

FIGY.
FIGYEL (mint ügyel). R. Attendit, observat. S. I.
FIGYELEM, FIGYELEM. Attentio, vigilantia.
Faludi E. M. p. 50.
Figyelemre méltó. Attentione dignus.
Figyelme. Ejus attentio.
Figyelmes. Propensus, attentus. M. A.
Figyelmesség. Attentio, vigilantia. S. I.
Figyelmetes. Intentus. M. A.
Figyelmetesen. Intente, attente. M. A.
Figyelmetesség. Attentio. Vajda K. É. 1. K. p. 291.
Figyelmez. Attendit, auscultat. M. A.
Figyelmezzetek! Favete!
Reá figyelmez. Intendit. M. A.
Figyelmezés. Attentio, auscultatio. M. A.
Figyelmeztet, figyelmezteti. Facit attendere. M. A.
Figyelmetlen. Inattentus, non attentus.
Csuzi Tromb. p. 68.
Figyelmetlenség. Inattentio. Csuzi Tromb. p. 516.
Figyelmetlenül. Inattente. S. I.

FIK.

FIK.
FIKA. Mucus narium. Takony. Sz. D. it.
Gregarius pedestris miles. S. I.
Fikás: taknyos. Sz. D.
FIKARCZ, Fikarty: rojt, rost, szál. Sz. D. Csere
János Encycl. p. 234. 283. 284. 313.
ubique „fikarty“ scribit.
A' béka' szemén fikarcz van. Sz. D.
Egy fikarczot sem adok. Sz. D.
Egy fikarcza sem maradt. Sz. D.
FIKÁTOR. Ezt gyalogoknak a' dobosok
dobolják, 's a' siposok sipolják. S. I.

FILEGORIA.

FILEGORIA (Filágoria.) Nubilarium. PP.

FILIGRÁM.

FILIGRÁM.
Filigrám-munka. Opus phrygium auri-
fabrorum. S. I.

FILKÓ.

FILKÓ. Magvar kártva-játékban a' fölső.
Makk-filkó: makk fölső 's a' t.
Tök-filkó.
Vörös filkó.
Zöld filkó.

FILLÉR.

FILLÉR. (FILLYÉR, FÜLLÉR.) Obolus,
teruncius. M. A.
Fillér is pénz. km. E granis fit acervus.
Fillérrel kémélik az aranyat. km.
FILLÉREZ. Pázm. Pred. p. 250. „Nem ujjá
között fillérez, hanem ki ter-
jesztett marokkal adakozik a' sze-
gényeknek.“
Füllérezés. Collecta, symbolum. PP.
FILLYÉRKE. Pázm. Pred. p. 784.

FILOGONT.

FILOGONT. Ki rendeltt munka. Kézdi szó. Sz.

D.

FINAK.

FINAK. Edény, mellyel a' molnárok a' malom-
vamat ki veszik magoknak a' gabonából;
némely vizeken a' Pozsonyi mérőnek 10-
dik része, másutt 12-dik, néhol 16-dik
része. VV. L.

FINCZ.

FINCZ.
Bak-finczot vetett. Saltum hircinum fecit.
FINCZA. Ha tudná a' gyermek, mire ne-
velkedik, a' fincza helyett inkább sírna.
km.
Finczál: ugrálgat. Nem sokat finczál a' szalmán
hízott borju. km.
Finczároz. Petulcit, lascivit. S. I.
Finczározás. Vajda K. É. 1. K. p. 638.
Testnek finczározása. Pázm. Pred. p. 395.
FINCZI.
Inci finczi. Szirmai in Parabolis.
FINCZOL. Ugrál.
FINCZOS: ugrándoó it. Vő-fény.
Finczos leány. Puella saltui dedita.

FINDZSA.

FINDZSA, (Findzsia, finzsa, finzsia). Scyphus
indicus. PP. Phiala, patera. S. I.
Kávés findzsa. Phiala coffeacea.

FING.

FING. Crepitis ventris. M. A.
FINGIK. Pedit. M. A.

FINNY.

FINNY. Faludi N. A. p. 224. Fastidium.
FINNYA. Fastidiosus, nasutus.
Finnyaság. Morositas, fastidium. Pázm. Pred. in
praef.
Aszszonyi finnyaság. Faludi U. E. 1. R.
p. 154.
Finnyálgodik. Sz. D. Kényeskedve válogat.
Finnyás. Fastidiosus, nasutus. Pázm. Kal. p.
1020.
Finnyás ízlet. Faludi E. M. p. 239. Gustus
delicatulus.
Finnyáskodik: ételben, italban válogat,
kényeskedik. VM. p. XVIII.
Finnyáskodás: kényeskedés. Faludi U. E. 1. R.
p. 153.
FINNYAL. Cum fastidio. Faludi N. A. p. 224.

FINOM.

FINOM. Purus, electus, v. callidus. Fein. S. I.
Finom arany. Aurum obryzum, purissimum,
ad obrussam expurgatum. PP. M. A.
Finom bor. Vinum excellens.
Finom ezüst. Argentum pustulatum,
argentum excoctum. PP.
Finom íz. Faludi U. E. 1. R. p. 152, 153.
Gustus exquisitus.
FINOMÍT, finomítja: javítja, ujjítja. Sz. D.
Meg finomítja.
FINOMSÁG. Excellentia v. calliditas. Faludi U.
E. 2. R. p. 25.

FINT.

FINT.

FINTA. Curvus, inflexus, obliquus, aduncus. S. I.

Finta. Sz. P. Nyitra Vben. F. Sáros Vben.
Finta' háza. E. F. Maros Sz-ben.
Finta szarvu ökör: kajla szarvú.
* Csala-finta. Charlatan.

FINTOR. Idem ac Finta. S. I.

Fintorgat, fintorgatja: tekergeti. Tarát, farát,
orrát fintorgatja. Sz. D.
Fintorít, fintorítja. Curvat, flectit, inflectit. S. I.
Fintorog. Fentereg, alkalmatlankodik va-
lakinek a' keze alatt. Eredj, ne fintorogj mindég
a' kezem alatt. Sz. D.
Fintorodik. Curvatur, flectitur, inflectitur. S. I.

FIR.

FIR.
FIRICSKÉL. Gyöngyösi 1. R. p. 293.
FIRKÁL. Fricat, radit. M. A. it. scribillat.
Irkál firkál. Scribillat, scriptit.
Be firkálta. Conscriptitavit.
Le firkálta. Scribillando descripsit.
Firkáltt. Rasmus, frictus. M. A.

FIT.

FIT.
FITAKOS. Loco: Fitos. Sz. D.
FITAT. Cogit, adigit, torquet. M. A.
FÍTÉL, fitéli.
Föl fitéli. Perlustrat. CM.
FITÍT, fitítja. Aperit, manifestat, monstat. S. I.
Ki fitítja. Nem jó ki fitított kártyával játszani.
Faludi U. E. 1. R. p. 12.
FITOD. E. Sz. P. Csik Sz-ben.
FITOGAT, fitogatja. Ostentat. M. A.
Ki fitogatja.
Fitogató. Ostentatio.
Fitogató. Ostentator. M. A.
Fitogtat fitogatja. Ostentat.
FITORÍT, fitorítja.
Reá fitorítja az orrát. Vajda 2. K. p. 239.
FITOS. Apertus, patens, patulus. S. I.
Fitos orr. Nasus resimus. S. I.
Fitos orru. Simus, simulus, resimus. S. I.
Fitos orru eb. Canis fricator. S. I.
FITUL. Patulus fit.
Ki fitültt orru. Silus. M. A.

FITY.	Fodor' háza. E. FF. Doboka és belső Szolnok Vkben.	Elő-fog, elő-fogak: metsző fogak, nevető fogak. Dentis incisores, tomici, gelasini. S. I.
FITY. Medius sextarius. Piff v. Talitrum. S. I. Előtte a' bíró is csak fity. km. Dug. 2. R. p. 65.	Fodor káposzta. Brassica sabelica, apiana, crisper. S. I.	Farkas-fog. Dens lupinus.
Fity-firity. Pupa, pupillus, pupilla. S. I. Szirmai. Parab. p. 84.	Fodor kötés. Masche. S. I.	Farkas-fogra kéltt: örökre el veszett.
FITYE.	Fodor ménta. Mentha crispa, sysimbrium. M. A.	Fűrészfog. Serrae dentes. S. K.
Fitye' fa. Sz. P. Szala Vben.	Fodorgat, fodorgatja. Intorquet, crispat. M. A.	Füsz-fog. Pectinis radius. S. K.
Fitye' háza. F. Szala Vben.	Fodorgatás. Intorsio, cincinnus. M. A.	Gereblye-fog. Rastri, sarculi dens. S. K.
FITYEG. Pendet, haeret, laxatur, movetur. M. A.	Fodorgatott. Tortus, crispus, crispatus. M. A.	Gyér fog. Ritka fog. Rari dentes. S. K.
Le fityeg. Dependet. Faludi N. U. p. 115.	Fodorít, fodorítja. Crispas, calamistrat. M. A.	Harapó fog. El hullottak már a' menyecske' harapó fogai. km.
Fityegő. Pendulus. PP.	Meg fodorítja. Crispas. M. A.	Ingó fog. Labans dens. S. K.
FITYÉSZ. Sagit. CM. Ruspatur, scrutatur, quaerit. M. A. Prágai. p. 659. ht. Fűtész.	Fodorított. Crispatus, calamistratus, tortilis. M. A.	Kan-fog. Dens aprí. S. K.
Fityészs. Sagacitas. M. A. CM.	Fodorított haj. Cirrus. M. A.	Lajtorja-fog. Scalae gradus. S. K.
Fityésző: éles szagló. Sagax. M. A. CM.	Fodorított haju. Cincinnatus. M. A.	Lyukas fog. Dens cavus.
Fityésző mesterségek. Magyarai. p. 31.	Fodra. Crispum ejus.	Szem-fog. Dens caninus. S. K.
Fityésző tacskó. Faludi N. A. p. 4.	Ing' fodra. Sz. D.	Vásott fog. Attritus dens. S. K.
FITYKES. Clava, fustis nodosus. S. I.	Fodros. Crispus. Fodros, mint a' Flándriai kárpit. km.	Záp-fog. Dens molaris. S. K.
FITYMA. R. Praeputium. Bát. v. Vilis. Hitvány. Sz. D.	Fodros bél. Sz. D. Omentum.	FOGA. Dens ejus.
Fitymál, fitymálja. Vilipendit, vituperat, contemnit. S. I. Sz. D.	Fodros gallér. Collarium. M. A.	Foga' fejére. Ki mutatta foga' fejejét. km.
Fitymálgatja. Vilipensitat.	Fodrosít, fodrosítja: Reczezi, bodrozza. Sz. D.	Foga hull. Dentis ejus excidunt.
FITYÓLÉK. Appendicula. M. A. L. fűtölék.	Fodoroszik.	Foga kél: fogzik. Dentit. M. A.
FITYYET hány az orra alá. Contemnit. PP.	Meg fodoroszik a' levele. Lippai. Vetemény. Kert. p. 68.	Foga között mondja. Pázm. Pred. p. 383.
Pázm. Kal. p. 361. Valakit ki nevet, ki csufol.	Fodroz, fodrozza. Crispas. S. I.	Nem vások benne a' foga.
	Föld fodrozza. Sz. D.	Fogára — Nem fér fogára. Stomachus ei non fert. M. A.
	Fodrozás. Crispatio.	Fogát csikorgatja. Fremdet. M. A.
	Fodrozat. Crispatura. Sz. D.	Fogát feni. (Acuit dentes) Fremet, fremdet. M. A.
		Fogát húztatja. Curat sibi dentem extrahi.
FIZET.		Fogát fájlalja. Causatur dentium dolores.
FIZET. L. Fuzet.	FOG (fő-név.)	Fogát ki törí. Edentat. M. A.
FL.	FOG. Dens. M. A. Fogat fogért. Dentem pro dente.	Nem vont a ki fogát ennek a bizonyoságnak.
FLASKÓ.	Fog-csikorgatás. Stridor dentium.	Poleczot ígér másnak, holott a' kenyérben alig vágja fogát. km.
FLASKÓ. Lagena, ex italico: Fiasco. Flasche. Flaskó-bor. Lagena vino plena.	Fog-fájás. Odontalgia. S. I.	FOGACS. Sz. P. Heves, és Nógrád Vkben.
FLASTROM.	Fog-hagyma. Allium. M. A.	Fogacska. Denticulus. M. A.
FLASTROM. (ires ruha.) Emplastrum. M. A.	Fog-hagymás. Alliatum, alliatus. M. A.	Fogacsos vas. Iripices. M. A. L.
FLASTROMA. Ejus emplastrum.	Fog-hagymás leves. Alliatum, moretum. PP.	FOGAK (mint agyar) a' mi a' fogbol ered.
FLASTROMOZ, flastromozza.	Fog-hasadás. Dentitio. PP.	Fogaraz. E. MV. F. Bereg Vben.
Bé flastromozza. Emplastro obducit, malagmate obligat. M. A. Pázm. Kal. p. 86.	Fog-hegyre mozdítani, vagy fog-tőre mozdítani a' malomban.	Fogaraz Vidéke. Districtus Fogarasiensis.
Ki flastromozza. Vajda K. É. 1. K. p. 57.	Fog-hullás. Lapsus dentium. S. I.	FOGAS. Dentatus. it. Assula dentata, asser clavatus, parietis affixus, quo appenduntur utensilia. M. A.
FLINTA.	Fog-hús. Gingiva. S. I.	Fogas ebnek való a' csont-rágás. km. M. A.
FLINTA. Catapulta longior, manuaría, venatoria. PP.	Fog-huzó. Dentiducus. S. I.	Fogas hal. Dentex. Zahnfisch. S. I.
FO.	Fog-huzó vas. Forceps dentalis. S. I.	Fogas fű: fűrészfű. Serratula tinctoria. S. I.
FOD.	Fog' ingása. Vacillatio dentium. S. I.	Fogas gyík. Crocodilus. S. I.
FOD.	Fog-kelés. Dentitio. M. A.	Fogas nap. Sol hibernalis, sol minus calidus. S. I.
FODOR. Crispus. M. A.	Fog-kocogás. Crepor dentium. S. I.	Fogas rostély. Dentata crates, torus denticulatus. M. A.
Fodor gallér. Collarium. M. A. NC. p. 451.	Fog-kő. Crusta dentibus adhaerens, tartarus dentium. S. I.	Fogas szellő. Aura subfrigida. S. I.
Fodor gyökérké. Cirri. M. A.	Fog-növés. Dentitio. M. A.	Fogas szélű fű. Serratula. M. A. PP.
Fodor habos fa. Crispantibus venis undulatum lignum. PP.	Fog' meg vásása. Stupor dentium. PP.	
Fodor haj. Cincinnus. Vrancsics. Cirrus. M. A.	Fog-orvos. Medicus dentiducus, dentista. S. I.	
Fodor haju. Crispus. M. A.	Fog-piszkáló. Dentiscalpium.	
Fodor haju szabásu. Subcrispus. M. A.	Fog-por. Pulvis pro mundandis dentibus.	
Fodor háj. Mesenterium. M. A.	Fog-tisztító. Dentifricium. M. A. NC. p. 379.	
	Fog-törő szerszám. Dentifrangibulum. M. A.	
	Fog-vas. Forceps dentalis. S. I.	
	Fog-vájó. Dentiscalpium. M. A.	
	Fog-váju. idem. M. A.	
	Fog-vásás. Stupor dentium. S. I.	
	Fog-vásaló. Causans stuporem dentium.	
	Pesti' Meséji. p. 84.	
	Fog-vonó. Dentifrangibulum, forceps dentalis. PP.	
	* Advas fog. Dens cavus. S. K.	
	Borona-fog. Occae dens. S. K.	
	Borju-fog. Ajándék-marhának nem kell borju-fogát nézni. km.	
	Csikó-fog. Dens pullinus.	

- Fogas verő fény. Subfrigidus solis splendor.
- Fogasos. Denticulatus. M. A.
- FOGATLAN. Edentulus. Vrancsics. M. A.
- Fogatlan rágás. Masticatio gingiva inermi. S. I.
- FOGAZ, fogazza. Dentibus instruit.
- Fogazza a' kereket: fogakat csinál a' kerékbe.
- Fogazás. Illy értelemben hallottam 1826. Apr. 26.
- FOGU.
- Kinn ülő fogu. Bronci. CM.
- Ritka fogu. Qui raros habet dentes.
- Sűrű fogu fésű. Pecten radiis densioribus.
- Csorba fogu. Edentulus.
- Három fogu vas vella. Tridens.
- Kapa-fogu. Dento. S. K.
- FOGZIK. Foga kél. Dentit. M. A.
- Fogzás. Fog-kelés. Dentitio. M. A.
- FOG (társ-név).
- FOG. Captivus.
- Fog-ház. Custodia, phylaca. M. A. Gyilkos vezeti a' tolvajt a' fog-házba. km.
- Fog-ház őrző. Phylacista, custos carcerarius. M. A.
- Fog-hely. Carcer, arestum. S. I.
- FOGOLY. Captivus. M. A.
- Fogoly ház. Ergastulum. M. A.
- Fogoly-szolga. Pázm. Pred. p. 567.
- Fogoly-tartó. Pázm. Pred. p. 566.
- Fogoly-társ. Concaptivus. Káldi Rom. 16.
- 7.
- Fogoly-vadak. Faludi E. M. p. 239.
- Foglyok' háza. Ergastulum. M. A.
- Foglyos.
- Foglyosít, foglyosítja. Csuzi Tromb. p. 193.
- Meg foglyosítja. Pe sequendis, et captandis praedis initiat. PP.
- Foglyosítás. Nagy István Márt. Ceron. p. 315.
- Foglyosodik.
- Meg foglyosodik. Csuzi p. 47.
- Foglyosság: rabság. Sz. D.
- FOGOLY. Perdix. M. A.
- Fogoly-madár. idem. M. A.
- Fogoly-fű. Helxine. M. A.
- Foglár. R. Auceps. Madaráz. S. I.
- Foglár. Csárda. Bihar Vben.
- Foglyász. Captor perdicum. S. I.
- Foglyász (ige). Capit perdicis. S. I.
- Foglyászás. Captio perdicum.
- Foglyászat. Captura perdicum.
- FOGSÁG. Vincula, captivitas, custodia. M. A.
- A.
- Fogságba ejti. Incaptivat, incarcerat.
- Fogságba veti. Captivat. M. A.
- Fogságba vetés. Captivitas, incarceratio. M. A.
- FOG (ige).
- FOG, fogja. Capit, prehendit, apprehendit, accipit, sumit. M. A.
- Fogta magát 's el mentt. Abiit, abscessit, erupit, evasit. S. I.
- Fog mellette. Partes ejus tuetur.
- Által fogja: által éri, v. által öleli.
- Bé fogja. Jugat, comprimit, connectit, claudit, comprehendit. M. A. Bé fogta mind a' hatot. km.
- Bele fog. Opus adgreditur, inchoat, incipit. S. I.
- El fogja. Percipit, accipit, comprehendit, sumit. M. A.
- El fogja a' levelet. Literas intercipit. PP.
- El fogja tőle. Subtrahit.
- Elő fogja. Apprehendit, protrahit. M. A.
- Elő fogta, jól meg verte.
- Föl fogja. Suscipit, contollit, elevat, allevat, comprehendit. M. A.
- Fönn fogja. Subsumit.
- Hozzá fog. Incipit, adgregitur, apprehendit. M. A.
- Kezet fog. Jungit manum. Fogjunk kezét. Jungamus manus.
- Kérdésre fogja. Sz. D. Ad quaestionem adtrahit.
- Ki fog rajta. Vincit, superat eum. S. I. Sz. D.
- Ki fogja. Ejungit. Egygyik bé, másik ki fogta a' lovat. km. K. V. p. 504.
- Körbe fogja. Circumdat.
- Környül fogja. Amplectitur. M. A.
- Körül fogja. Circumcingit.
- Le fogja. Detrahit.
- Meg fogja. Capit, comprehendit, deprehendit. M. A. Meg fogta már az Isten' köntössét. km.
- Meg sem fogta, 's már is mellyeszi. km.
- Nem fog a' kés, a' fejsze. Ciem perdidit culter, securis.
- Nem fog raita a' szép szó. km.
- Nem fogia rosda az aranvat. km.
- Nem jó helyen fogott. km.
- Nem tudja, mihez fogjon. km.
- Ördögöt fogsz.
- Pártját fogja. Patrocinator.
- Reá fogja. Insimulat, aflagit. M. A.
- Öszve fogja. Comprehendit. M. A.
- FOGAD, fogadja. Stipulatur, paciscitur, recipit, suscipit, spondet, devovet, promittit. A' mit lovon fogad, gyalog meg nem állja. Claudicat inessu, pedibusque vacillat utrisque. M. A.
- Bé fogadja. Recipit, suscipit. M. A.
- El fogadja. Recipit, suscipit, percipit. S. I.
- Föl fogad. Stipulatur, paciscitur. Fogadjunk föl. Paciscamur.
- Föl fogadja. Suscipit, conducit.
- Hozzá fogadja. Ad se recipit.
- Katonákat fogad. Conducit milites. S. I.
- Meg fogadja. Conducit, M. A. it. promittit.
- Meg fogadja ismét. Reconducit. M. A.
- Méhben fogad. Concipit.
- Szót fogad. Obsequitur, obedit.
- Viszsa fogadja. Recipit.
- Fogadás. Stipulatio, votum, sponsio, pactum, promissio, promissum. M. A. Pázm. Kal. p. 1058. Ember fogad fogadást, agg eb, a' ki meg állja. km.
- Fogadása tartja. Voto stringitur.
- Fogadásból való. Votivus. M. A.
- Fogadást fogad. Vovet. M. A.
- Fogadás-szegő. Pázm. Kal. p. 1058.
- Fogadás-szerző. Pactor. M. A.
- Fogadás-tétel. Votum. M. A.
- Bé fogadás. Receptio, susceptio. M. A.
- El fogadás. Minémű a' köszöntés, olyan az el fogadás. km.
- Föl fogadás. Susceptio, receptio, pactio, pactum, stipulatio, votum. M. A.
- Katona-fogadás. Conductio militum.
- Meg fogadás. Conductio. M. A.
- Fogadatlan. Non receptus, non susceptus.
- Fogadatlan Prókátor.
- Bé fogadatlan. Insusceptus. M. A.
- Szó-fogadatlan. Inobediens.
- Szó-fogadatlanág. Inobedientia.
- Fogadj' Isten. Millyen a' jó nap, olyan a' fogadj' Isten. km.
- Fogadó. Sponsor, promissor. M. A. it. Caupona.
- Fogadó-pénz. Arrha, auctoramentum. S. I.
- Bé fogadó: tartó hely. Receptaculum. M. A.
- Szó-fogadó. Dicto obaudiens.
- Vendég-fogadó. Diversorium, pandocheum.
- Vendég-fogadós. Diversitor, caupo, pandocheus. S. I.
- Fogadott. Conductus, assumptus.
- Fogadott bíró. Arbitr. S. I.
- Fogadott fiú. Filius adoptivus, adoptativus. M. A.
- Fogadott katona. Miles conductus.
- Fogadott munka. Opus stipulatum.
- Fogadottság. Adoptio. Zvonárics Postilla. 1. R. p. 110.
- Meg fogadott. Conductitius, conductus. M. A.
- Fogadtat, fogadtatja.
- Föl fogadtató. Stipulator. M. A.
- FOGANIK. Concipitur.
- Meg foganik a' fa. Arbor capit, sive concipit radicem. S. I. „Jó mag meg foganik.“ Bíró Márton, Micae p. 374.
- Foganat. Conceptio, conceptus, elicacia. M. A.
- A.
- Foganatlan. Ineflicax. M. A.
- Fogانات. Efficax. M. A.
- Fogانات akarát. Pázm. Pred. p. 443.
- Fogانات áldomás. Pázm. Pred. p. 448.
- Foganít, foganítja.
- Meg foganítja az oltoványt. Plantam facit coalescere. NC. p. 79.
- Foganodik. Coalescit. M. A.
- Meg foganodik. Pázm. Pred. p. 344.
- Foganoszik. Pázm. Kal. p. 42.
- Fogató. Coalescens.
- Foganoság. Sz. D.
- Foganos. Monoszlai Cult. Imag. in praet.
- Foganoság. Idem ibidem.
- Foganszik. Concipitur. Faludi Sz. E. p. 46.
- Bé foganszik. Faludi U. E. 1. R. p. 97.
- Meg foganszik. Faludi N. E. p. 188. N. A. p. 193.
- Meg foganszott vétkek. Faludi Sz. E. p. 46.
- Fogant, fogantja. Concipit. S. I.
- Fogantó. Ansa, manubrium. CM. M. A.
- Capulus. Vrancsics. Káldi Exod. 26. 5.
- Fogantós. Ansatus. M. A. CM.
- Fogantyu: foganték. Capulus, manubrium. S. I.
- Fogantyuus. Ansatus. S. I.

Fogantaték. Concipitur.	El foglalja. Occupat, arestat, confiscat. M. A.	adhaerescit.
Fogantatás. Conceptio.	Hozzá foglalja. Annectit. M. A.	Hozzá fogószkodik. idem.
Boldog Aszszony' fogantatása. Conceptio Beatae Dominae.	Elől el foglalja. Ante occupat, praeoccupat. M. A.	Meg fogószkodik. Manibus se sustentat.
FOGÁS. Captio, captura, exceptio, praetextus. M. A.	Öszve foglalja. Coniungit, connectit, copulat, compaginat, cogmentat. M. A.	Öszve fogószkodik. Sz. D.
Bé fogás. Equorum junctio ad currum. S. K.	Viszsza foglalja. Recuperat. M. A.	FOGOTT. Prehensus, comprehensus, captus. M. A.
Derék-fogás. Medius missus, media appositio ferculorum. S. K.	Foglalás. Junctio, junctura. it. occupatio. M. A.	Fogott bíró. Arbitr. M. A.
Egy fogás éték: egy rendbéli éték. Sz. D.	Bé foglalás. Complexio. M. A.	Föl fogott. Cliens. S. I.
El fogás. Acceptio, comprehensio, interceptio. M. A.	Egybe foglalás. Coniugatio, connexio, conjunctio. M. A.	Meg fogott. Captus, apprehensus. M. A.
Elme-fogás. Argutiae, ratiocinatio. S. K.	El foglalás. Occupatio. M. A.	Fogta (Fogott-a). Ejus captum.
Elöl fogás. Praeoccupatio, anticipatio. M. A.	Elöl el foglalás. Praeoccupatio. M. A.	Füst-fogta levél. Fumosae literae.
Hal-fogás. Captura piscium.	Hozzá foglalás. Adjunctio. M. A.	FOGTAT, fogtatja. Captivat.
Hamis fogás. Technae. S. K.	Öszve foglalás. Compages, compago, commensura. M. A.	Fogtatás. Captivatio. M. Verböczi, in Indice.
Hazug fogás. Tasi Gáspár. p. 63.	Viszsza foglalás. Recuperatio, reoccupatio.	Fogtató. Captivator. Idem ibidem.
Hegedű-fogás. Capulum fidium v. jugum. S. K.	Foglalat. Negotium, occupatio v. summa, summarium. Innhalt. S. I.	FOGVA. Apprehensio. M. A.
Hozzá fogás. Aggressio. M. A.	Foglalatos. Occupatus. M. A. Distentus, negotiis obrutus. S. I.	Fogva van. Captivus detinetur.
Ki fogás. Exceptio, devictio. S. K.	Foglalatoskodik. Occupatur, distinetur. S. I. Sz. D.	Ki fogva. Excepto, praeter. S. I.
Ki fogás a' törvénykezésben. Decipulae strophae, antistrophae forenses, exceptiones. PP.	Foglalatosság. Occupatio. M. A.	Fogvást (mint folyvást). S. I.
Kéz-fogás. Sponsalia. M. A.	Foglalható. Occupativus. M. A.	FOGVA. A, ab, abusque. M. A.
Meg fogás. Comprehensio. M. A.	El foglalható. idem. M. A.	Az üdőtől fogva. Ab eo tempore.
Párt-fogás. Patrocinium.	Foglalgat. foglalgatja. Sensim occupat.	Egy hónaptól fogva. Ab uno mense.
Puska-fogás. Sclopeti scapus ligneus. S. K.	Foglalközik. Adhacret, adhaerescit. S. I. Sz. D.	Mátul fogva. Ab hodierna die.
Reá fogás. Calumnia, calumniatio. Tasi Gáspár. p. 175.	Foglaló. Arrha, arrhabo.	FOGY.
Szű-fogás. Oppressio cordis. S. K.	Foglalót adott reá. Sz. D.	FOGY. Decrescit, consumitur. M. A.
Szű-fogás járja.	Foglaló fa. Fa-heveder az ajtóban, v. asztalban. S. I.	El fogy. idem. M. A. El fogy a' vagyon, ha reá nem keresnek. km.
Vitéz-fogás. Periclitatio. S. K.	Foglaló kapocs. Fibula ferrea. S. I.	Ki fogy már mindenből, mint koldus az énekből. km.
Fogása a' hegedűnek, vagy koboznak. Jugamenta. PP.	Foglaló pénz. Sz. D.	Meg fogy. Deficit. S. I.
Minden rozsز puskának van fogása. km.	Foglaló szeg. Impages. S. I.	FOGYAD. R. Consumitur, decrescit, diminuitur v. deficit, tabescit, marcescit. S. I.
FOGAT, fogatja. Curat capi, comprehendit. Madarat lehetne vele fogatni. km.	Foglaló zálog. Arrha. M. A.	Fogyadék. R. Residuum, reliquiae. S. I.
Be fogatja. Curat intercipi v. injungi.	Bé foglaló. Inclusor. Káldi Jerem. 24. 1.	Fogyadékos. R. Residuus, reliquus v. defectuosus. S. I.
El fogatja. Curat intercipi.	Öszve foglaló. Copula. M. A.	FOGYÁS.
Meg fogatja. Curat comprehendit.	Viszsza foglaló levél Literae reoccupatoriae, recaptivatoriae. M. A.	El fogvás. Defectus, decrementum, consumtio. M. A.
Fogaték. Ansa, capulus, manubrium.	Foglalódik. Occupatur v. comprehenditur. S. I.	FOGYASZT, fogyasztja. Consumit, absumit, minuit. S. I.
Fogatékja. Ejus manubrium.	Foglalott, foglaltatott. Occupatus, complexus. M. A.	El fogyasztja. Consumit, absumit, minuit. S. I.
Fogatély. idem. Hallottam 1828. Jan. 26.	Foglalvány. Sz. D.	El fogyasztja. Facit ut deficiat.
Fogató. Ansa, capulus, manubrium. M. A.	FOGÓ. Forceps. M. A. it. capiens.	Ki fogyasztja. Exstirpat.
Fogatós. Ansatus. M. A.	Czinege-fogó. Decipula. S. K.	Meg fogyasztja. Minuit, diminuit.
Fogatós v. fogantós tál, v. medencze. Scutella v. lanx ansata, auriculata. PP.	Egér-fogó. Muscipula. Ez volna szalonna az egér-fogóra. km.	Fogyasztal, fogyasztalja. idem. Sz. D.
Fogattyó. idem ac Fogató. M. A.	Fazék-fogó. Inkább meg tetszik a' mocsok a' tiszta ruhán, mint a' fazék- fogón. km.	FOGYAT, fogatja. Consumit, absumit. M. A.
FOGDOS, fogdossa. Prehensat, contrectat. M. A.	Föl fogó. Excipula adipis assarii, cucuma, scutra. Pecsénye alá való. PP.	A.
Fogdosás. Prensatio. M. A.	Füst-fogó. Quod fumum intercipit.	Fogyatás. Pázm. Pred. p. 300.
Fogdosó. Captator, prensator. M. A.	Gerény-fogó. Viverrarium. S. K.	Fogyaték. Residuum, reliquiae, faeces. M. A.
Fogdosgatja. Saepius prensat. Sz. D.	Harapó fogó. Forceps, vulsella. S. K.	Fogyaték-bor. Vinum deficiens, vergens ad finem.
FOGDOZ, fogdozza. idem ac fogdos.	Kéz-fogó. Sponsalia. S. K.	Fogyaték-élet. Faludi N. A. p. 246.
Katona-fogdozás. Captura tyronum militarium.	Lepke-fogó. Tenticula. S. K.	Fogyaték-nyáj. Faludi E. M. p. 86.
Fogdoztat, fogdoztatja. Curat intercipi successive plures.	Patkány-fogó. Muscellarium. S. K.	
FOGHAT, foghatja. Potest capere, prehendere.	Párt-fogó. Defensor, patronus. S. K.	
Foghatatlan. Incomprehensibilis. M. A.	Rá fogó (ruha' neme). Muliebre velamen capitis. S. K.	
Hozzá foghatatlan. Unicus, incomparabilis. S. I.	Szén-fogó. Pruniceps. M. A.	
Meg foghatatlan. Incomprehensibilis. M. A.	Tűz-fogó. idem. M. A.	
Fogható.	Vas fogó. Forceps. S. K.	
Hozzá fogható. Compar, aequipollens, aequabilis. M. A.	Víz-fogó. Cisterna. S. K.	
Kézvel fogható. Palpabilis.	Fogódik. Capitur, intercipitur. S. I.	
Meg fogható. Comprehensibilis. M. A.	El fogódik. idem. S. I.	
Öszve fogható, hajtható szék. Sedes plicatilis. PP.	Fogózik. Adhaeret, adhaerescit. S. I. A' templom' falához kapaszkodik, de nem fogódzhatik. km.	
FOGLAL, foglalja. Occupat, nectit, jungit. M. A.	Fogóztatok, hogy le ne essetek. Sz. D.	
Bé foglalja. Complectitur. M. A.	Öszve fogódzanak. Invicem jungunt manus.	
Bele foglalja. Innectit, includit.	Fogószkodik. Se se manibus sustentat.	
Egybe foglalja. Coniungit, connectit. M. A.	Belé fogószkodik. Manibus alteri	

- Fogyatékpénz. Residua pecunia.
Fogyatéka. Van még a' fogyatékból.
Fogyatékos. Defectuosus.
- Fogyatkozik. Deficit, consumitur. M. A.
El fogyatkozik. Deficit. M. A.
Meg fogyatkozik. S. I.
Fogyatkozás. Defectus, deliquium, penuria.
M. A.
Hold' fogyatkozása. Defectus Lunae.
El fogyatkozás. Defectio, defectus. M. A.
Fogyatkozásos. Defectivus. M. A.
Fogyatkozott. Defectuosus.
- Fogyató. Absumens, consumens.
Élet-fogyató. Pázm. Pred. p. 837.
- FOGYDOGAL. Sensim deficit. Vajda. 3.
K. p. 255.
- FOGYHAT.
Fogyhatatlan. Pázm. Pred. p. 382.
El fogyhatatlan. Inexhaustus, indeficiens.
M. A.
Ki fogyhatatlan. idem.
- Fogyhatatlanság. Pázm. Kal. p. 666.
- FOGYOTT. Quod defecit.
Fogyott erő. Defectus virium.
Fogyott ügy. Inopia, miseria, egestas. S. I.
- Fogyta (fogyott-a.) Ejus defectus.
Bor' fogyta. Vinum deficiens.
Eszendő' fogyta. Annus interire properans.
Élet' fogyta. Vita ad finem vergens.
Hold' fogyta. Luna decrescens.
Hold' fogytával. Luna decrescente.
- Fogytáig. Usque dum deficiat.
Fogytán van. Est in defectu.
- Fogytig. Finaliter, perpetuo. Fottig. M. A.
Fogytiglan. idem. Fottiglan. M. A.
- FOGYTON. fogy. In dies deficit. Pázm. Pred. p. 987.
- FOH.
- FOH.
- FOHÁSZKODIK. Suspirat, gemit, gemiscit, congemiscit. M. A. Fohászcodik mint a' kár-vallott Czigány. km.
Föl fohászcodik. Ingemiscit, suspirat. M. A.
Fohászcodás. Suspiratio, suspiratus, suspirium, gemitus. M. A.
Föl fohászcodás. Suspirium, gemitus. M. A.
Fohászcodó. Gemebundus, suspirosus. M. A.
- FOJT.
- FOJT. L. FUJT.
- FOK.
- FOK. Propugnaculum, munimentum, specula, it. hiatus, caverna, claustrum, sinus, it. Foramen, acus, securis. it. Dorsum cultri, malleus securis. M. A. Extremitas rei alicu- jus, margo, ora v. confinium, limes. S. I.
Fok-hagyma. Allium. M. A. Fog-hagyma.
- Fok-hely. Emporium. CM. M. A. Locus v. civitas confinii. S. I.
Fok-hegy. Promontorium. S. I.
Fok-kő. R. Lapis terminalis, terminus, meta. S. I.
Fok-oru. Sz. P. Heves Vben.
Fok-szabadi. F. Veszprém Vben.
Fok-tő. F. Pest Vben.
Fok-vár. R. Propugnaculum confinii, arx hosti opposita, munitio limitanea. S. I.
* Bebrin-fok. Árok Baranya Vben.
Dán-fok. Sz. P. Békes Vben.
Daróc-fok. Árok Baranya Vben.
Dráva-fok. F. Somogy Vben.
Fejsze-fok. Dorsum securis.
Kemény-fok. Árok Bihar Vben.
Konicza-fok. Árok Baranya Vben.
Lassu fok. Árok Baranya Vben.
Sió-fok. F. Veszprém Vben.
Tű-fok. Foramen acus. S. K.
Vár-fok. Ora propugnaculi. Sz. D.
Vindornya-fok. F. Szala Vben.
- FOKA. Ejus ora, ejus margo.
Fejsze' foka. Dorsum securis. S. K.
Jó reménység' foka. Promontorium Bonae Spei. Molnár János.
Kalapács' foka. Pars mallei anterior, latior. S. K.
Kard' foka. Dorsum ensis. S. K.
Kés' foka. Dorsum cultri. Ollyan éles mint a' kés' foka. km.
Tő foka. Foramen acus. S. K.
- FOKOS. Clava, cambuca. Csákány. Sz. D.
Fokos hagyma. Squilla. CM.
- FOKSÁNY. Város Moldvában.
- FOLY.
- FOLY. Fluit, decurrit. M. A. Te rólad foly a' beszéd. Narratur fabula de te. Foly a' nyála reá, de nem kopik szája benne. km.
Alatta foly. Subter fluit. M. A.
Alá foly. Decurrit.
Által foly. Transfluit. M. A.
Be foly. Influit. M. A.
Bele foly. idem.
Egybe foly. Confluit.
El foly. Defluit. M. A.
El folyja. Faludi T. É. p. 89. VM. Hit-tartás. p. 31.
Elől foly. Praefluit. M. A.
Ki foly. Effluit, dimanat. M. A.
Környül foly. Circumfluit. M. A.
Le foly. Decurrit, defluit. M. A.
Reá foly. Alluit. M. A.
Őszve foly. Confluit. M. A.
Széllyel el foly. Dimanat. PP.
Viszsa foly. Reffluit. M. A.
FOLYADÉK. Effluvium v. fluor, liquor. S. I.
- FOLYAM (név). Fluentum. CM.
Folyama. Ejus fluentum. Csuzi. p. 418.
Folyamja. idem. VM. p. 270.
Folyamlík (mint fénylík, villámlík) Fluit, manat. Faludi U. E. 1. R. p. 138.
Folyamlás. Faludi N. A. p. 76.
Folyamló. Faludi N. A. p. 40.
Folyamló beszéd. Faludi U. E. 1. R. p. 42.
- Folyamú.
Hét folyamú. Septemfluis. CM.
FOLYAMÍK. Confugit, confluit. M. A.
Hozzá folyamik. Confugit. M. A.
- Folyamás. Perflugium. M. A. Vrancsics.
Víz' folyamása. Aquaeductus. Káldi Eccl. 24. 41.
- Folyamat. Amnis, fluentum, rivulus. M. A.
Folyamatja a' dolognak. Cursus, progressus rei. S. I.
Folyamhatik. Pázm. Kal. p. 671.
Folyamodik. Confugit ad aliquem, v. asylum, juvamen quaerit. S. I.
Föl folyamodik. Recurrit.
Hozzá folyamodik. Confugit. S. I.
Folyamodás. Confugium, refugium.
Föl folyamodás. Recursus.
- Folyamó. Confugiens, recurrens. Pázm. Pred. p. 118.
- Folyamú.
Hét folyamú. Septemfluis. M. A. L.
- FOLYAT. R. Fluor, fluxus, fluentum, profluvium. S. I.
- FOLYAT (ige). Equit, subat, catulit, circumcurrendo coitum quaerit. S. I.
- Folyatás. Tempus veneris, catulitio. S. I.
Folyatás ideje. Sz. D.
- Folyató. Catuliens. S. I.
- FOLYATJA. Sinit fluere.
El folytatja más felé. Derivat. M. A.
Ki folytatja. Erivat. M. A.
- FOLYÁNY. Fluentum, rivulus. Sok kövecs terem a' víz-folyányban. Sz. D.
- FOLYÁR. R. Lascivus, salax, venereus. S. I.
Viget adhuc in usu plebis, hoc sensu usurpatam audivi 20. May 1816. in Ság.
- FOLYÁS. Fluor, fluxio, fluxus, profluvium, fluentum, amnis, torrens, rivus. M. A.
Bé folyás. Influxus. S. I.
El folyás. Defluxus, defluxio. M. A.
Elől folyás. Praefluvium, praefluxus. M. A.
Has-folyás. Lienteria. S. K.
Ki folyás. Effluentia, effluvium. M. A.
Le folyás. Defluxus. M. A.
Mag-folyás. Gonorrhoea. S. K.
Őszve folyás. Confluxus, confluvium. S. I.
Pör-folyás. Processus judicii. S. K.
Vér-folyás. Fluxus sanguinis. S. K.
Viszsa folyás. Refluxus. M. A.
Víz-folyás. Cursus fluvii.
- Folyáska. Rivulus, amniculus. M. A.
- FOLYDOGÁL. Fluitat. M. A. CM.
- FOLYOS. R. Currit, discurrit. Bát.
- Folyosó. Xystus, ambulacrum, pergula. M. A.
Porticus. Gallerie. S. I.
Folyosó fene. Cancer. CM.
Folyosók. R. Veredarii, cursores. Bát.
Folyosós: gáleriás. Faludi T. É. p. 320.
- FOLYÓ. Fluidus, fluens. M. A.
Folyó ára mindennek. Pretium currens rerum.
Folyó beszéd. Oratio soluta, prosa. S. I.
Folyó borostyán. Chamaedaphne. M. A.
Folyó fű. Smilax levis, convolvulus. M. A.
Folyó gerenda. Trabs lacunaria. PP.
Folyó hajó. Celox, liburna, liburnica. S. I.
Folyó has. Fluor ventris, profluvium alvi. S. I.
Folyó hónap. Mensis labens, decurrens. S. I.
Folyó keh: ló-nyavalya. S. I.
Folyó kocsí. Rheda. M. Verböczi in Indice.

Folyó kórság. Rheumatismus, destillatio, pituitae acuta fluxio. S. I.	Fonákul: viszszejára. Inverse. PP.	FONNY.
Folyó követ. R. Cursor. Courier. Faludi E. M. p. 240.	Fonákul fordultt. Pázm. Pred. p. 24.	FONNY AD. Flaccet, flaccescit, marcescit. M. A.

Fontos körtvély. Volema. Kisded bimbóbul ered a' fontos körtvély. km.
 Fontos mondás. Sententia gravis.
 Fontosan. Ponderose. Keveset szóll, de fontosan.
 Fontosság. Ponderositas.
 Fontossága a' dolognak. Momentum rei.
 FONTTAL mérő. Libripens. M. A.

FOR.

FOR.
 FORBÁT.
 Forbátol, forbátolja. Pensat, compensat, retaliat, retribuit. M. A.
 Meg forbátolja. Retribuit, rependit, retaliat. M. A.
 Forbatlat. R. Compensatio, retributio. Bát.
 Forbátlan. R. Mutuus, reciprocus. Bát.
 FORDÍT, fordítja. Vertit. M. A.
 Fordítja a' ló' száját. Caput v. frenum equi vertit. PP.
 Fordítja a' köpönyeget. Vertit pallium.
 Alá fordítja. Deorsum vertit.
 El fordítja. Avertit, evertit, devolvit, pervertit. M. A.
 Föl fordítja. Evertit, pervertit. M. A.
 Hozzá fordítja. Advertit. M. A.
 Keveset lehet ott fordítani: kevésre lehet ott menni. Kevés hasznot lehet ott hajtani.
 Ki fordítja. Evertit, invertit. M. A.
 Le fordítja. Devolvit. M. A.
 Meg fordítja. Convertit, invertit. M. A. Nem széna-szekér a' szó, könnyű meg fordítani. km.
 Meg fordítja a' köntöst. Interpolat. PP.
 Reá fordítja. Advolvit.
 Viszsa fordítja. Provertit. M. A.
 Fordítás. Versio, inversio. M. A.
 El fordítás. Aversio, eversio. M. A.
 Ki fordítás. Eversio, inversio. M. A.
 Meg fordítás. Inversio. M. A.
 Fordítogal, fordítogalja.
 Föl fordítogalja. Subversat. CM.
 Fordítgat, fordítgatja. Interpolatim vertit.
 Fordíthat, fordíthatja. A' mit az ember kicsiny helyen meg fordíthat, annak széles feneket ne kerítsen. km.
 Fordítható. Versilis, versatilis, versabundus. S. I.
 Fordíthatatlan. Non versibilis, non compensabilis. S. I.
 Fordító. Verticillum. PP. it. Versor.
 Fordító fa. Dug. km. 1. R. p. 28.
 Fordított. Versus. M. A.
 Fordított kása: étel' neme.
 Fordított köntös. Vestis interpolata. PP.
 Ki fordított. Eversus, inversus. M. A.
 Fordítva. Verse.
 El fordítva. Averse. M. A.
 FORDUL. Vertitur, vertit se. Előbb fordul roszsra, mint jóra a' dolog. km.
 Gyakorta fordul, mint a' péntek, szombat. km.
 Alá fordul. A' kerék annyit fordul alá, a' mennyit föl. km.
 Bé fordul. Divertit, intrat, ingreditur. S. I.
 Bele fordul. Invertitur, incidit.
 El fordul. Avertit se, avertitur. M. A.
 Elő fordul. Prodit, provenit, evenit, devenit. S. I.
 Föl fordul. Evertitur, sursum vertitur. M. A.
 Föllyül fordul. Super vertit se, fit superior altero.

Hozzá fordul. Vertit se ad alterum.
 Ki fordul. Egreditur, foras se recipit. M. A.
 Le fordul. Devolvitur, desilit, deorsum se vertit. M. A.
 Meg fordul. Convertitur, convertit se. M. A.
 Sok koczkán fordult meg a' dolga. km.
 Neki fordul. Contra vertit se, obvertit se.
 Reá fordul. Super vertitur.
 Viszsa fordul. Revertitur, evertitur, pervertitur. M. A.
 Úgy fordul. Poterit evenire. Ugy fordúl, magam is föl rándulok.
 Fordulás. Conversio, versura. M. A. Sz.
 Pál' fordulása. Conversio. S. Pauli.
 El fordulás. Aversio. M. A.
 Föl fordulás. Inversio. M. A.
 Hozzá fordulás. Conversio ad aliquem facta. S. K.
 Jóra fordulás. In bonum conversio. S. K.
 Ki fordulás. Inversio, eversio. M. A.
 Le fordulás. Devolutio. M. A.
 Meg fordulás. Inversio, conversio. M. A.
 Nap-fordulás. Solstitium. S. K.
 Viszsa fordulás. Reversio, reditus. S. I.
 Fordulat. Versura. Egy fordulattal.
 Űdő' fordulatja. L. Kereszturi. Descrip. Epp. M. Varad. T. 2. p. 243.
 Forduló. Vertens, volubilis, versatilis. M. A.
 Napra forduló virág. Heliotropium.
 Ezen fordulóval. Hoc cursu, hac occasione.
 Fordultt. Versus. M. A.
 El fordultt. Aversus. M. A.
 Le fordultt. Devolutus, deturbatus. M. A.
 Meg fordultt bor. Vinum a calore confusum. S. I.
 Viszsa fordultt. Transversus, praeposterus, perversus. M. A.
 Viszsa fordulttás. Perversitas. M. A.
 Viszsa fordulttúl. Praepostere, perverse, perperam. M. A.
 Fordulttában. Dum ille se verteret. Faludi T. É. p. 166.
 FORG, FOROG. Versatur. M. A. Forog mint a' rososz pénz az országban. km.
 Forog a' malom. Mola volvitur. PP.
 Fönn forog. Superest, existit. S. I.
 Ireg forog. Vertit, rotat se in omnem partem.
 Forogandó. Volubilis. M. A.
 Forogandó szerencse. Fortuna volubilis.
 Forogandóság. Pázm. Pred. p. 812. Volubilitas.
 Forgat, forgatja. Tractat, versat, rotat, volvit, obversat, convolvit, volutat. M. A. it.
 Agrum iterat. M. A.
 Által forgatja. Pervolvit.
 El forgatja. Evertit, invertit, rotat. M. A.
 Föl forgatja. Pervertit, evertit. M. A.
 Ki forgatja. Evolvit. M. A.
 Környül forgatja. Circumvolvitur, circumvertit, circumversat. M. A.
 Meg forgatja. Versat.
 Forgatás. Volutatio, volutatus it. iteratio agrí. M. A.
 Forgatdogálja. Versat. CM.
 Forgatható. Versabilis, versatilis, versorius. M. A.
 Forgatva. Volutatim. M. A.
 Forgattyú. Verticillum, verticulum v. quidquid verti solet. S. I.
 Forgács. Assula. M. A. A' ki mennyit vág, annyi forgácsa leszen. km.
 Forgács-fa. Schidia. CM.
 Forgács-hulladék. Segmentum, fragmentum. M. A.

Forgács-kút. E. F. Kolos Vben.
 Forgács. R. Tornator. Drechsler. S. I.
 Forgács' falva. F. Gömör Vben.
 Forgács-szék. R. Jugum tornatorium. S. I.
 Forgács-vas. R. Tornus. S. I.
 Forgácsol, forgácsolja. R. Tornat. S. I.
 Forgás. Versatio, conversatio. M. A.
 Forgolány. F. Ugocsa Vben.
 Forgolódik. Agit, illaborat, occupatur, operatur, versatur in opere. M. A.
 Forgolódik körülötte, mint a' macska a' forró kása körül. km.
 Forgolódik. Industria, occupatio, actio, versatio in opere. M. A.
 Forgolódzik. Faludi N. A. p. 48.
 Forgott. Versatus.
 Forgott ember. Homo versatus, expertus, exercitatus. S. I.
 Forgó. Volubilis, versatilis. M. A.
 Forgó a' süvegen. Pilei crista versatilis. S. I.
 Forgó ajtó. Valva rotunda foris versatilis. M. A.
 Forgó csont. Coxa, coxendix. M. A.
 Forgó csont' fájása. Ischias. PP.
 Forgó szék. Sella versatilis.
 Forgó szél. Turbo, vertex, vortex. M. A.
 Forgó szél vagyon a' fejében. km.
 Forgó a' szerencse. Fortuna aestuaria.
 Forgó vitorla a' ház' tetején. Vertumnus, pinnula versatilis. PP.
 Forgódik. Versatur in opere. M. A.
 Forgódás. Versatio, occupatio, actio. M. A.
 FORNA. Sz. P. Fejér Vben.
 Forna-szeg. F. Nyitra Vben.
 FORNOS. F. Bereg Vben.

FORINT.

FORINT. Florenus. Jó forint, mely százat kéméll. km.
 Arany-forint. Florenus auri, aureus.
 Bomlott forint: 35 pulturát értt. Ez a' számlálás' neme kezdődött 1694-ben, de 1695 cászálatott. L. Rumi Emlék-írás 1. Kötet p. 125. 131.
 Fél forint. Semiflorenus. S. K.
 Kurta v. Magyar forint. 50 kr. értt.
 Lengyel forint. Florenus polonicus, 15 xr. valens. S. K.
 Német v. Rénes forint. 60 xr.
 Vonás-forint: 51 xr.
 FORINTOS. Florenarius. Még a' száz forintos ló is meg szokott botlani. km.

- Forintos' háza. F. Szala Vben.
Fél forintos: 30 xr.
Két forintos. Biflorenarius.
- FORMA.
- FORMA. Figura, forma, typus. M. A.
Forma-öntő, példa-metsző. Proplastes. M. A.
Forma- (példa-) csináló mesterség. Proplastice. M. A.
Forma-metsző. Caelator. PP.
Forma-metsző-vas. Caelum. PP.
Egy forma.
Egy formán van.
- FORMÁL, formálja. Figurát, format, fingit, configurat, informat. M. A.
El formálja. Efformat, conformat. M. A.
Hozzá formálja. Conformat. M. A.
Ki formálja. Efformat, effigiat, effingit. M. A.
Meg formálja. Performat. M. A.
- Formálás. Formatio, formatura, figuratio. M. A.
Ki formálás. Effictio, eformatio. M. A.
- Formáló. Formator. M. A.
- FORMÁS. Formosus.
Formás ember. Formosus. it. Versipellis.
- FORMÁTLAN. Ineffigiatus, informis. M. A.
- FORR.
- FORR. Fervet, bullit, bullat. M. A. it. Scaturit. S. I.
Forr a' sok ember. Copia hominum adest.
Forr a' víz. Fervet aqua.
Forr benne a' méreg. Aestuato bile.
Föl forr. Effervet, ebullat. M. A. A' picziny csupor hamar föl forr. km.
Ki forr. Ebullit, effervet. M. A.
Ki forrja magát. Protuberat, tuberculum adquiret, decoquitur, coctione minuitur.
Le forr. Le forrott a' víz.
Meg forr. Confervet. M. A.
Őszve forr. Conferruminatur. Faludi. N. E. p. 92.
- FORRAD. Coalescit, concrecit v. fervet, bullit. S. I.
Bé forrad. Coalescit, concrecit, cicatricem ducit. Bé heged. S. I.
Egybe forrad. Coalet. M. A.
Föl forrad. Pázm. Pred. p. 800.
Ki forrad. Effervescit. M. A.
Őszve forrad. Coalet, coalescit. M. A.
- Forradás. — Könnýű-főlő, csak egy forradás kell neki.
Egybe forradás. Coalitio. S. I.
Forradék. Scaturigo, fonticulus. M. A.
Forradott.
Egybe forradott. Coalitus. M. A.
- FORRAL, forralja. Fervefacit. M. A.
Föl forralja. Infervefacit. M. A.
Meg forralja. Fervefacit.
- FORRASZT, forrasztja. Ferruminat.
Egybe forrasztja. Conferruminat.
Őszve forrasztja. Conflat conferruminat. M. A.
Vasat forraszt. Ferruminat. M. A.
- Forrasztás. Ferruminatio. M. A.
Egybe forrasztás. idem. S. I.
- Forrasztó. Ferruminans, ferruminator. S. I.
Forrasztó só. Sal ammoniacum. Salamia. S. I.
Csont-forrasztó kő. Tophus.
- FORRATLAN. Non fermentatus.
Forratlan must. Lippai Vet. Kert. p. 117.
- FORRÁS. Fervor, it. scaturigo. M. A. Ki a' forrásból eleget ivott, háttal fordul hozzá. km. Dug. 2. R. p. 5.
Forrás-cső. Salientos. M. A.
Forrás-fű. Nasturcium aquaticum. S. I.
Forrás-kút-fő. Scatebra, scaturigo, fons. M. A.
Forrás-víz. Aqua viva, scaturiens, scaturigo. Sehöl nem jobb a' víz, mint tulajdon forrásában. km.
Forrása. Ejus scaturigo.
Forrási. Fontalis, fontanus. M. A.
Forrásos. Scaturiginosus. M. A.
FORRÁZ, forrizza. Aqua ferventi perfundit. S. I.
Ki forrizza a' hordót. Vas aqua fervente eluít. A' keserű füvet luggal szokták ki forrázni. km.
Le forrizza. A' hol az ebet le forrizzák, nehezen megy többet oda. km.
Meg forrizza. Aqua fervida perfundit.
- FORRDOGAL. Leni bullitione bullit.
- FORRÓ. Fervidus, aestuosus, aqua fervida. M. A. Kerüli a' forrót. km.
Forró. t. h. n.
Forró betegség. Febres calidae. S. I.
Forró csókok. Faludi B. E. p. 86.
Forró fohászokodások. Faludi. T. É. p. 42.
Forró hagymáz. Febres calidae. S. I.
Forró hideglelés. Febris continua. PP.
Forró köszvény. Arthrytis acuta. S. I.
Forró meleg. Nimium fervidus, aestuosus. S. I.
Forró nyavalya.
Forró ütközetben. Fervente pugna. Faludi N. A. p. 190.
Forró szeg. F. Bihar Vben.
Forró víz. Aqua calida.
- Forrón. Ferverter, fervide. M. A.
Forróság. Fervor, ardor, aestus. S. I.
Forróságos. Valde fervidus, nimis aestuosus. Faludi U. E. 1. R. p. 86.
Forrózik. Aestuato. S. I.
- FORRTON forr: szüntelen forr. Faludi E. M. p. 46.
- FORRTYAN. Crepat, crepitat, singulit, rumpitur. M. A.
Föl fortyan. Faludi N. E. p. 33.
- FORTÉLY.
- FORTÉLY. Machinatus, technae. M. A. Ha karddal nem lehet, fortélylál neki. km.
FORTÉLYKODIK. Mesterkedik. Aliquem dolo circumvenit, machinatur.
FORTÉLYOS. Machinosus. M. A. Astutus, dolosus; callidus. S. I.
Fortélyosan. Astute, dolose. S. I.
Fortélyoskodik. Machinatur, aliquem dolo circumvenit. M. A.
Fortélyosság. Machinositas. M. A.
Fortélyossággal. Arte pelasga. M. A.
FORTÉLYOZ. idem ac fortélyoskodik. M. A.
Fortélyozás. Cavillatio, sycophantia. M. A. Pázm. Kal. p. 103. 530.
- FOS.
- FOS. Forium. M. A.
FOSOS. Foriolus. M. A.
- FOSIK.
- FOSIK. Forit, foria ejicit. M. A.
FOSÁS. Cita alvus, diarrhoea, fluxus ventris. S. I.
- FOSÓ. Foriens.
Fosó gém. Ardea cinerea. S. I.
- FOSTAT, fostatja. Facit ut foriat, movet alvum, laxat alvum.
Fostató orvosság. Laxativa.
FOTOS. Foriolus.
- FOSZ.
- FOSZLIK. Atteritur, deteritur, dissolvitur, laceratur. Faludi N. U. p. 66.
Föl foszlik. Filatim solvitur. S. I.
Föl foszlott a' bőre — a' ruhája. Sz. D.
- FOSZLÁNY. Epomis. PP. Ujjatlan köntös, gyapottal bélelt zubbony. Sz. D.
Foszlány-ing. Faludi. N. U. p. 154.
Selyem-foszlány. Gyöngyösi Költ. 2. R. p. 513.
Foszlányos.
- FOSZLÉK. Lacinia. A' mi le hámlott, v. le szakadt valamiről. S. I.
- FOSZLADÉK. Lacinia.
- FOSZLOTT. Dissolutus.
Foszlottság. Dissolutio. Erdélyi József Zichi fölött p. 29.
- FOSZT, fosztja. Nudat, orbat, spoliat. M. A.
Föl fosztja. Discooperit, denudat, reteggit. M. A.
Ki fosztja. Mindenből ki fosztották, mint a' tótót az emberségből. km.
Kukoriczát foszt. Fagopyrum despoliat, denudat.
Le fosztja. Despoliat, detrahit. M. A.
Meg fosztja. Despoliat, exuit, expilat, privat. M. A. Meztelent nem lehet meg fosztani. km.
Tollat foszt. Plumae a caule revellit, defloccat.
- FOSZTÁS. Spoliatio. M. A.
Kukoricza-fosztás.
Meg fosztás. Privatio, expilatio. M. A.
Toll-fosztás. Defloccatio plumarum.
Meg nem szakad ember a' toll-fosztásban. km.
- FOSZTATLAN. Inspoliatus. M. A.
Fosztatlan kukoricza.
Fosztatlan toll. Plumae nondum defloccatae.
- FOSZTOGAT, fosztogatja. Spoliat, exuit. S. I.
Föl fosztogatja. Denudat.
- FOSZTOR. Nudatus, undique patulus. Hoe sensu audivi in Ság 20. May. 1816.
Te kis fosztor. Ita audivi loquentem puellam 9-a Octobris 1819 aliam parvam prolem sic compellantem.
- FOSZTOTT. Spoliatus. M. A.
22

- Fosztott marha. Spolium, praeda. M. A.
 Fosztott toll. Plumae defloccatae.
 Fosztozik (mint osztozik). Nudatur.
 Föl fosztozik. Discooperitur, denudatur
 parte inferiore. M. A.
 Fosztozódik.
 Föl fosztozódik. Csuzi. Tromb. p. 504. Káldi
 2. Reg. 6. 20.
 Fosztó. Spoliator, spoliatrix. M. A.
 Egyház-fosztó. Spoliator ecclesiae. Pázm.
 Kal. p. 76.
 Kukoricza-fosztó.
 Toll-fosztó. Defloccator plumarum v. flocci
 laborator.
 Fosztódik. Nudatur.
 Föl fosztódik. Denudatur. M. A.
- FŐ.
 FŐ.
 FŐ.
 FÓKA (fólka, folka, falka) Frustum, frustulum,
 portio, offa, crustum. M. A.
 Fókája. Ejus frustum, particula.
 Egy fókája.
 Fókánként járnak: osztályonként járnak.
 Fókáson járnak. idem.
 FOLDJA (fődja, földja, foldja). Sarcit, suit. M.
 A. (mint toldja).
 Meg földja. Resarcit. M. A.
 Foldalék. (mint toldalék.) Sz. D.
 Foldás. Sutura, consarcinatio, assummentum. M.
 A.
 Foldogat, foldogatja. Consuit, sarcinat. M. A.
 Foldogató. Sarcinatio, sutura. M. A.
 Foldott, (foldtt, földtt, főt).
 Toldott foldott. Consarcinatus.
 Foldoz, foldozza. Sarcit. M. A.
 Meg foldozza. Resarcit. M. A.
 Foldozás. Sartura. M. A.
 Foldozott. Sartus, consutus. M. A.
 Foldozó. Sarcinator. M. A.
 Foldozó varga. Veteramentarius cerdo. M. A.
 Foldozó szabó. Vestium interpolator. PP.
 FÓT, (fólt, folt). Supplementum, appendix,
 portio. M. A. Assumentum. Illy zsákra illy
 fót illik. — A' ruha főtől tart. kmm.
 Fót' hátán fót. km. Dug. 1. R. p. 259.
 Ruha-fót. Assumentum vestis.
 Fótja. Ejus plica. Reá talált a' zsák a' fótjára.
 km.
 Fótonként számlakoznak, mint a' vertt hadak.
 km.
 Fótos. Consutus, pannosus, lacerus,
 consarcinatus. M. A.
 Fótos berhe. Caligae consutae. Femoralia
 pannosa, cento. Nem volt még nekem
 ilyen foltos berhém. Fuit et Mandroni
 ficulnea navis. M. A.
 Fótos nadrág. Jó a' bor, meleg a' fótos
 nadrág. km.
 Fótos ruha. Jobb a' fótos, mint a' semmi
 ruha. km. Dug. 2. R. p. 24.
 Fótosabb. Magis plicatus. A' lyukas kálhát
 mennél tovább sározzák annál fótosabb
 leszsz. km.
 Fótót vet a' ruhára.
 Fótoz, fótozza. Sarcit, consuit. M. A.
 Föl fótozza. Consumit pro plicis.
- Ki fótozza. Exsarcit.
 Meg fótozza. Consarcinat, consuit. M.
 A.
 Foltozás. Sartura.
 Foltozgatja. Identidem sarcit.
- FÓKODik.
 FÓKODik. (Contractum ex Fúalkodik.)
 Föl fókodik: meg szárad.
 Meg fókodik az út. Vento perflante siccatur
 via. Sz. D.
- FŐL.
 FŐL.
 Fól-nagy. Villicus. PP.
 FÓR.
 FÓR (FUAR, FUVAR.) Vectura. S. I. Sz. D.
 Fór-bér. Merces vecturae, portitorium. S. I.
 Sz. D.
 Fór-pénz. idem. Sz. D.
 FÓRBA megy. Vecturam suscipit.
 FÓRJA. Ejus vectura.
 FÓROS, fuvaros. Vector.
 Fórost fogad. Conducit vectorem.
 FÓROZ. Vehit, aurigatur.
 Fórozás, fuvarozás. Vectio, vectura, currulatio.
 S. I. Vehiculatio.
- FŐ.
 FÖCS.
 Főcs-téj, mindjárt a' szülés, vagy ellés után.
 Colostrum, lac a partu primum. PP.
 FÖCSCSEN. Erumpit. PP.
 Ki főcscsen. idem.
 Reá főcscsen. Adspargitur guttatim.
 Főcscsenés. Eruptio. PP.
 Főcscsent, főcscsenti. Facit erumpere.
 Ki főcscsenti. Effutit. Mindent ki főcscsent:
 dobra üt, ki talál. Sz. D.
 Reá főcscsenti. Perspargit.
 FÖCSÉLL, főcsélli. Prodigit, dilapidat,
 profundit, consumit. S. I. Sz. D.
 El főcsélli, el főcsélli. idem. S. I.
 Főcsérlés. Sz. D. Profusio, dilapidatio.
 Főcsérlő. Sz. D.
 FÖCSKE (főcsöge, főcsge, főcske.) Hirundo. M.
 A. Csak csacsog, mint a' főcske. Threicia
 hirundo labiis instrepit. M. A. it. Blatero,
 loquax, garrulus v. rumorum sparsor. S. I.
 Csacska, locska.
 Főcske-farkú. Egy felől széles, és tág, más felől
 keskeny, és szűk. Illyen a' csákos v. is magyar
 csótár, zászló's a' t. S. I.
 Főcske-fészek. Nidus hirundinis. Ha mézet
 akarsz gyűjteni, a' főcske-fészkeket meg
 ne szenvedd házad kö-
 rül. km.
 Főcske-fi. Pullus hirundinis. Pázm. Pred. p.
 206.
 Főcske-fű. Chelidonium. M. A. Chelidonia
 major. PP.
- Főcske-fonál. Cuscuta. Haj-nevelő fű. S. I.
 Főcske-gyökér. Vincetoxicum. S. I.
 Főcske-hal. Trigla hirundo. S. I.
 Főcske-kő. Chelidonium. M. A.
 Egy főcske tavaszt nem szerez. km. M. A.
 Éjjeli főcske. Caprimulgus europaeus.
 Nachtschwalbe. Mitterpacher.
 Havasi főcske. Cypselus, apus. NC. p. 155.
 Házi főcske. Hirundo domestica. NC. p. 157.
 Locska főcske. Garrulus, loquax. S. K.
 Mezei főcske. Hirundo agrestis. NC. p. 157.
 Parti főcske. Merops. CM.
 Tengeri főcske. Sterna hirundo. S. K.
 Főcskei. Hirundineus, hirundinius. M. A.
 Főcskés. Quod hirundinibus abundat.
 Főcskéül főcsög. Fritinnit. M. A.
 FÖCSKENDik. Prorumpit, prosilit. M. A.
 Ki főcskendik. Erumpit, ejaculatur, exsilit.
 M. A.
 Főcskendő. Siphon. M. A.
 Főcskendett tézta. Placenta tortilis. S. I.
 Főcskendez, főcskendezi. Siphon aquam
 ejaculatur. S. I.
 Bé főcskendezi. Sz. D.
 Főcskendező. Siphon. Sz. D.
 Főcskendezik. Aspergitur. Vér a' kő-falra
 főcskendezők. Aspersus est sanguine paries.
 Káldi 4. Reg. 9. 33.
 FÖCSKENT, főcskenti. Aspergit. M. A.
 FÖCSÖG. Fritinnit, blaterat. M. A.
 Ki főcsögi. Eblaterat, effutit. M. A. Nem jó
 mindent ki főcsögni. km.
 Főcsögő. Futilis, blatero. M. A.
 Főcsögtet, főcsögteti (mint csöpögtet.) Facit
 manare, fluere.
 Ki főcsögtetett. Effutitus. M. A.
- FÖD.
 FÖD, födi. Velat, tegit. M. A.
 Bé födi. Velat, advelat. M. A.
 El födi. Contegit. M. A.
 Föl födi. Retegit, detegit, develat. M. A.
 Ki födi. Retegit.
 Környöl födi. Circumtegit. M. A.
 Le födi. Develat.
 Meg födi. Tegit.
 Reá födi. Advelat.
 FÖDEMÉNY. Tectum. Sz. D.
 FÖDETLEN. Inopertus. M. A.
 Bé födetlen. idem. M. A.
 Föl födetlen. Non revelatus. Káldi 2. Corint.
 3. 14.
 FÖDEL. Operculum, oportorium, velamen,
 velamentum, tegmen, tegmentum,
 tegumen, tegimen, instragulum. M. A.
 Födél-fa. Lignum tecti.
 * Ágy-födél. Cadurcum. S. K.
 Babos födél. Caliendrum. S. K.
 Cserép-födél. Imbricatum tectum. S. K.
 Csöcs-födél. Mammillare. M. A. L.
 Ház-födél. Tectum domus. S. K.
 Hegedű-födél. Magadium. S. K.
 Koporsó-födél. Tumbae operculum. S. K.
 Nád-födél. Tectum arundineum.
 Szalma-födél. Tectum stramineum. S. K.

Szem-födél. Velamentum oculorum, v. linteum ferale. S. K.
 Födele. Ejus tectum.
 Ház' födele. Tectum domus.
 Koporsó' födele. Tumbae operculum.
 Födeles. Tectum habens.
 Födeles kocsi. Rheda tecta.
 Födeles pipa. Faica operculo munita.
 Födelez, födelezi. Tecto tegit. Vajda K. É. 1. K. p. 31.
 Bé födelezi. Integit. Vajda K. É. 1. K. p. 76.
 El födelezi. Obtegit. Zvonárics 1. R. p. 912.
 FÖDÉM. Sz. D. Födémény.
 Födémes. FF. Heves, Hont, Nyitra és Posony Vkben.
 FÖDÉS. Obtectio, operimentum. M. A.
 El fődés. Tectio, velatio, operatio. M. A.
 Föl fődés. Detectio, relectio. M. A.
 FÖDÖTT. Opertus, tectus. M. A.
 Bé fődött. Opertus. M. A.
 El fődött. Tectus, velatus, absconditus, coopertus. M. A.
 FÖDÖZ, fődözi. Operculat, operit, tegit. M. A.
 Bé fődözi. Cooperit, pertegit. M. A.
 El fődözi. Convelat. M. A.
 Föl fődözi. Detegit, revelat, aperit.
 Födözget, fődözgeti. Opertat. M. A.
 Bé fődözgeti. Velat, operit, obtegit frequenter. M. A.
 Födöző. Tegens v. tegumen.
 Födözött. Tectus, opertus. M. A.
 El födözött: el fődött. M. A.
 Föl födözött. Detectus. M. A.
 FÖDŐ. Operculum, opertorium, operimentum, cooperulum. M. A.
 Fazék-födő. Testum, testus. M. A.
 Sár-fazékhoz sár-födő. Dignum patella, operculum.
 Vas-födő. Operculum ferreum. S. K.
 FÖDVE. Tecte. M. A.

FÖL.

FÖL. Sursum, supra, it. superficies, stymma. M. A.
 Föl, alá. Sursum, deorsum.
 Föl-deák. F. Csanád Vben.
 Föl felé. Sursum versus.
 Föl-föld. Pars regni superior. S. I.
 Föl-földi. Incola partium regni superiorum.
 Pázm. Epist. T. 1. p. 76.
 Föl-hadnagy. Subcenturio prior. S. I.
 Föl-hang. Sonus acutus, tenuis. Discant. S. I.
 Föl-ház. (Domus in contignationes as-surgens) Procestrium, palatium supernum, coenac dum superius. M. A.
 Föl-ház' rende. Contignatio, tabulatum. M. A.
 Föl-házokat épít.
 Föl-nagy.
 Föl-ország. Pars regni superior. Tinódi.
 Föl-pénz. Arrha. Foglalo pénz. Sz. D. Pecunia superaddita. M. Verbóczy p. 149.
 Föl-pörös. Actor. M. A.
 Föl-pörös aszszony. Actrix. PP.
 Föl-pörösség. Actoratus.
 Föl-szemöldök. Faludi T. É. p. 239.

Föl-szél. Aquilo, boreas. M. A.
 Föl-szó. Clamor, vox alta, sonora, clara. M. A.
 Föl-vár. Arx urbi imminens. Citadelle. Sz. D.
 * Táj-föl. Summum lactis, flos lactis.
 FÖLD. Terra, humus, tellus. M. A. (quasi eminens ex aquis). L. alább külön.
 FÖLE. Quod alicujus summum est.
 Téjnek föle. Summum lactis, flos lactis. A' téjnek nincs fenéki föle. km. Dug. 1. R. p. 295.
 Fölébe, fölibe. In summum ejus.
 Fölibe írja. Inscriptio. M. A.
 Fölibe írás. Inscriptio. M. A.
 Fölibe teríti. Supersternit. M. A.
 Fölibe teszi. Superponit. M. A.
 FÖLHŐ. Nubes. M. A. (Föl-hó, sic certe sensibus adparet, tamquam nix supra nos, et praestat hanc dare vocis originem, quam juxta Joannem Molnár a graeco veq-cl>] derivare.)
 Fölhő-hozó. Nubifer. M. A.
 Fölhő-szakadás. Nubifragium.
 Fölhő-üző. Nubifugus. M. A.
 Nem minden fölhőbül leszen eső. km.
 Fölhőkkel játszadózó magas hegyek. Faludi E. M. p. 239.
 Fölhős. Nubilus, nubilosus. M. A. Tél után tavasz' leszsz, fölhős után föl derül. km.
 Fölhötelen. Innubilus. M. A.
 Fölhözik. Nubilatur.
 Bé fölhözik. Obnubilatur.
 Fölhözet. Nubilum. M. A.
 FÖLL. Supernus.
 Följebb. (Föllebb, följobb, föllyebb.) Superius, altius. M. A.
 Föllyebb alább sérékál. Sursum, deorsum obambulat.
 Föllyebb böcsüli. Antefert, pluris aestimat. M. A.
 Föllyebb említett. Superius memoratus.
 Föllyebb való. Superior, sublimior, altior, eminentior. S. I.
 Föllyebben. Altius, eminentius, excellentius, sublimius. M. A.
 Föllyebbez. Ambit dignitates, ad altiora aspirat, altius promoveri optat. S. I.
 Föllyebbezés. Ambitio. Föllyebb kívánczóság. S. I.
 Föllyebbező. Superbus, qui supra vult videri, quam est. Pázm. Pred. p. 57.
 Föllyebbező kevélység. Faludi E. M. p. 239.
 Föllyebbező kívánczóság. Faludi B. E. p. 170.
 Föllyebbező maga viselet. Faludi N. A. p. 113.
 Föllyebbik. Altior, superior.
 Föllyebbség. Pázm. Pred. p. 87.
 Följül (Fölül, fölül, föllyül.) Superne, desuper. M. A.
 Föllyül halladó. Praecellens, eminens. M. A.
 Föllyül hajtó. Vomitorium. S. I.
 Föllyül írás. Epigrapha, inscriptio. S. I.
 Föllyül muló. Exsuperans, antecellens. M. A.

Föllyül reá. Super, insuper. Vrancsics. Vajda 2. K. p. 430. 451. 3. K. p. 56. 210. 255. 417. 446. 458.
 Föllyül reá adja. Superaddit. M. A.
 Föllyül reá hozza. Superinducit. CM.
 Föllyül reá hajtja. Superinicit. PP.
 Föllyül reá köti. Superalligat. M. A.
 Föllyül reá rakja. Superingerit. CM.
 Föllyül reá ugrik. Superinsilit. CM.
 Föllyül való. Supernus. M. A.

Onnan föllyül. Superne. CM.
 Föllyül vigyázó. Episcopus. Pázm. Pred. p. 1187.
 FÖLLEG. Nubes. M. A.
 Fölleg-vár. Acropolis. Ki szöktek a' fölleg-várból. km: nincs eszek.
 Fölleges. Nubilosus. M. A.
 Föllegesedik. Nubilat. CM.
 Föllegzik. Nubilatur.
 Föllegzet. Nubilum. NC. p. 11. M. A. L.
 FÖLLENG. Fönn jár, fönn röpül. S. I. Sz. D.
 Fölleng-ész. Genic. Sz. D.
 Föllengő. Altus, sublimis, celsus, excelsus. S. I.
 Föllengő gondolatok. Sz. D.
 Föllengős.
 Föllengős beszéd. Sz. D.
 Föllengösen. Sz. D.
 Föllengez. Altum spirat.
 Föllengező. Sz. D.
 FÖLÖNKÉNT. Acervatim. Rakásonként. CM.
 FÖLÖS. Superfluous, numerosus, multus.
 Téj-fölös. Quod est cum flore lactis.
 Fölösen. Numerosa.
 Fölösleg. Superfluum, nimium, supra modum. S. I.
 Fölösleges. Redundans. S. I.
 Fölöslegség. Redundantia. S. I.
 Fölösleg való. Non necessarius, super-abundans, supervacaneus. S. I.
 Fölösödik. Augetur, multiplicatur.
 Meg fölösödik a' téj. Lac contrahit florem.
 FÖLÖTT. Super, supra. M. A.
 Mindenek fölött. Ante omnia.
 Fölötte, fölötted, fölöttem, fölöttünk, fölöttetek, fölöttök. Super se, te, me, nos, vos, illos. M. A.
 Fölötte igen. Summe, summopere, plurimum, admodum, maximopere, impense, vehementer. M. A.
 Fölötte sajnálja. Summopere dolet.
 Fölötte sok. Nimis multum.
 Fölöttébb. Nimie, nimium, nimis, impensius, immodice. M. A.
 Fölöttébb való. Nimius. M. A.
 Fölöttébb valóság. Nimietas, excessus. M. A.
 FÖLÖZ, fölözi. Summa carpit.
 Meg fölözi a' tejet. Florem lacti decerpit, demit.
 Le fölözi a' tejet: fölét le veszi.
 Fölözés. Decerptio summitatis.
 Fölözet. Stymma. Hártyázat. M. A.
 Fölöző.
 Fölöző lapát a' cséplőknél. v. fölöző söprű.
 Fölöző kalán. Sz. D. Cochlear despumatorium.
 FÖLSÉG. Celsitas, celsitudo, excelsitas, majestas, primatus. M. A.
 Császári fölség.
 22 *

Fejedelmi fölség.
 Királyi fölség.
 Fölséges. Celsus, excelsus, magnificus, illustris. M. A. Majestaticus, augustissimus.
 Fölséges beszéd. Faludi E. M. p. 239.
 Fölséges fejedelem. Princeps regnans qui una vel rex est, vel saltem regio ortus sanguine.
 Fölséges herczeg. Princeps non quidem regnans, regii tamen sanguinis.
 Fölséges Isten.
 Fölséges urunk. Augustissimus noster dominus.
 Fölségesen. Excelse, magnifice. M. A.
 FÖLSŐ. Superior, supernus. M. A.
 Fölső ég. Aether. S. I.
 Fölső írás. Inscriptio, superscriptio. M. A.
 Fölső küszöb. Superliminare. M. A.
 Fölső malom-kő. Catillus. PP.
 Fölső renden valók. Primates. M. A.
 Fölső ruha. Toga. M. A.
 Fölső ruhás. Togatus. M. A.
 Fölső, a' helységeknel, meg különböztető név az alsóktól, mint fölső Apáti, fölső Bánya. 's a' t. Van ilyen különböztető helység M. Országban 336. Erdélyben 71. L. Lipszki Repertoriumát.
 Fölsőbb. Superior. M. A.
 Fölsőbbiség. Superioritas. M. A. Pázm. Kal. p. 461. 816. 974.
 Fölsőség. Primatus. M. A.
 FÖLÜNNEN. De sursum.
 Fölünnen való. Supernas. CM.

FÖLD.

FÖLD. Terra, humus, tellus. M. A. El tart a' föld, csak legyen mit ennünk. km.
 Föld-adó. Solarium, census fundi, tributum a fundo. S. I.
 Föld alatt való. Subterraneus. M. A.
 Föld-bástya. Cespititius agger. PP.
 Föld-bér. Solarium. M. A. L. Terragium. Tiszti Szótár p. 61.
 Föld-csupor. Olla fictilis. Föld-csuporhoz fakalán. km.
 Föld-edény. Vas fictile. M. A.
 Föld' epéje. Fumus terrae. M. A. Centauria, centaurium minus. PP.
 Föld-esméret. Orbis notitia. S. I.
 Föld-esmértetés. Geographia. S. I.
 Föld-féreg. Lumbricus terrestris. S. I.
 Föld' gyomra. Viscera terrae, it. mundus subterraneus. Faludi B. E. p. 2. U. E. 1. R. p. 26. T. É. p. 109.
 Föld' háta. Superficies terrae.
 Föld' hátán nincs mássa. Faludi N. U. p. 194.
 Föld-indulás. Terrae motus. M. A. CM.
 Föld-írás. Geographia. S. I.
 Föld-író. Geographus. S. I.
 Föld' kerekése. Pázm. Pred. p. 748.
 Föld' képe. Tabula geographica, mappa S. I.
 Föld-közi. Mediterraneus. S. I.
 Föld-közi tenger. Mare mediterraneum.
 Föld-mérés. Geometria. M. A.
 Föld-mérési. Geometricus. M. A.
 Föld-mérő. Geometer, geometra. M. A.
 Föld-mérő szék. Mensula praetoriana. S. I.

Föld-osztó. Agrimensor. PP.
 Föld-pohár. Poculum fictile. M. A.
 Föld-szín. Pullig. M. A. it. facies terrae.
 Föld-színű fekete. Pullus. M. A.
 Föld' színén. Faludi N. A. p. 197.
 Föld-szintt lakik. Habitat in contignatione infima.
 Föld-tál. Patina fictilis. PP.
 Föld' terhe. Dug. km. 1. R. p. 239.
 Föld' területe. Stratum telluris. S. I.
 Föld' ura. Princeps terrae. S. I.
 Föld-vár. Munitio terrea, it. t. h. n. M. és E. országban.
 Föld-vetés. Seminatio. S. I.
 Föld' zsírja. Marga S. I. Pinguedo terrae.
 * Al-föld. Pars regni inferior.
 Csapó-föld. Argilla. S. K.
 Dúló föld. Jugerum. S. K.
 Eleven föld. Terra nondum lignonem experta.
 Föl-föld. Pars regni superior.
 Fő-föld. E. F. Új egyház Sz. ben.
 Hantós földben jó búza terem. km.
 Hold-föld. Jugerum. S. K.
 Homokos föld. Sabulosa terra.
 Idegen föld. Peregrina regio. S. K.
 Kerék föld. Orbis terrarum. S. I.
 Kopár föld. Solum sterile. S. K.
 Kövecses föld. Glarea. S. K.
 Kül-föld. Regio extera.
 Mértt föld. Milliare. Akár hány mértt föld, csak közel legyen km.
 Nyugott földnek jobb a' termése. km.
 Szántó föld. Terra arabilis, ager.
 Szent föld. Palaestina, terra sancta.
 FÖLDÉ ássa. Defodit, infodit. PP.
 Földbe ázott ház. Catogeum. PP.
 FÖLDE (földje). Ejus terra. A' holt embernek elegendő földje vagyon, de az élőnek nincs. km.
 Földében lakó. Indigena. M. A.
 Földéből ki bujdosott. Extorris. M. A.
 FÖLDEMI. Conterraneus, sympatriota. M. A.
 FÖLDES. Terreus. M. A.
 Földes. F. Szabolcs Vben. Sz. P. Tolna Vben.
 Földes úr. Dynastes. M. A.
 Földes uraság. idem.
 Földestől. Una cum terra.
 FÖLDET vet. Seminat. S. I.
 Maga fejére hányja a' földet. km.
 FÖLDHÖZ veri. Sternit, prosternit. M. A.
 Földhöz ragaszkodik. Adhaeret terrae, v. terrenis inhiat.
 FÖLDI. Terrenus, terrestris, conterraneus. M. A.
 A.
 Földi alma. Apios, cyclaminum, solanum tuberosum. S. I.
 Földi bodza. Ebulus, ebulum, camaeacte, sambucus. M. A.
 Földi bolha. Aphis, thryps. S. I. Chrysomela oleracea. Mitterpacher. Rei R. P. 1. p. 485.
 Földi borostyán. Hermodactylus, chamaecissus, chamaedaphne. M. A.
 Földi csiga. Limax. M. A.

Földi erő. Copiae terrestres. Landmacht. S. I.
 Földi fenyő. Chanaepitys. PP.
 Földi folyó fű: gyalog folyó fű. Hedera terrestris humi repens. S. I.
 Földi füst. Fumaria. M. A.
 Földi geleszta. Lumbricus terrestris. M. A.
 Földi gesztenye. Bunium, bulbocastanum. S. I.
 Földi gémm. Vultur perenopterus. S. I.
 Földi gomba. Tuber terrae. Trüffel.
 Föld alatt termő gomba. S. I.
 Földi gömb. Globus terrestris. S. I.
 Földi ház. Catogeum. Földbe ázott ház. S. I.
 Földi kenyér. Cyclaminus. M. A.
 Földi keresztség: bába-keresztség. Csak földi keresztséget értt.
 Földi mogoró. Apios, pseudoapios. M. A. Bulbocastanum. PP.
 Földi moh. Muscus terrestris. M. A.
 Földi sulyom. Tribulus terrestris. Koldus-tető. S. I.
 Földi szelek. Apogaei. M. A.
 Földi szurok: hegyi szurok. Bitumen. S. I.
 Földi tök. Bryonia, vitis alba, ampeloleuce, archeostis. M. A.
 Földi tözék. Terra fossilis, bituminosa. Torf. S. I.
 Földi uram! Domine conterrance! Al-földi. Incola partium regni inferiorum. Föl-földi — Superiorum. Kül-földi. Exterus.
 Földim. Meus conterraneus.
 Földiség. Biró Márton. Micae p. 73.
 FÖLDÖN. In terra, humi. A' ki a' földön ül, nem nagyot esik. km.
 Földön futó. Proscriptus, extorris, profugus, vagus.
 Földön futóvá tesznek.
 Földön folyó. Humi fluens v. humi currens, v. humi repens. Káldi. Esther 15. 8.
 Földön folyó moh. Lycopodium clavatum S. I.
 Földön hál. Humi cubat.
 Földön jártában. Dum in terra ambulasset. Pázm. Pred. p. 735.
 Földön lakó. Terricola. M. A.
 FÖLDRE. Két szék között hamar földre ül az ember. km.
 Kül-földre mentt. Ad exteras oras profectus est.
 FÖLDÜNK' gyümölcse. Thordai' kéziratú ad annum 1633.

FÖLÖSTÖKÖM.

FÖLÖSTÖKÖM. Jentaculum. M. A. Pázm Pred. p. 435. NC. p. 397.

FÖLÖSTÖKÖMÖL. Jentat. S. I.
 FÖLÖSTÖKÖMÖT eszik. Jentat. M. A.

FÖNN.

FÖNN. Alte, superne, sublimer, sublime. M. A. L. alább FŐ alatt.

Föld-mérő rud. Gnoma, decempeda. PP.
 Föld-mivelés. Agricultura; georgia. S. I.
 Föld-mivelő. Agricola, ruricola, rusticus, colonus. S. I.
 Föld' népe. Indigenae, plebs domestica, populus terrae. Káldi Exod. 5. 5.

<p>FÖR.</p> <p>För-hécz. Jugum perticae. Stangenwage. S. I.</p> <p>För-héncz. idem. VV. L.</p> <p>FÖRDik, FÖRÖDik. Lavat. M. A. Eleget fördik a' malom-kerék, még is fekete. km.</p> <p>Meg fördik, meg förödik.</p> <p>Fördés, förödés. Lavatio. M. A.</p> <p>Meg fördés.</p> <p>Fördő, förödő. Balneum, lavacrum. M. A. Nem kell a' gyermeket a' fördővel ki önteni. km.</p> <p>Fördő-bér. Balneaticum. S. I.</p> <p>Fördő-ház: förödő ház. Balnearium. M. A.</p> <p>Förödő-kád. Labrum, solium. M. A.</p> <p>Fördő-kő. Pumex. Tajték-kő. S. I.</p> <p>Fördő-ruha. Castula, subligar. S. I.</p> <p>Fördő-víz. Aqua balnei.</p> <p>* Gőz-fördő. Balneum sudatorium NC. p. 423.</p> <p>Göz-fördő-ház. Laconicum, hypocaustum vaporarium NC. p. 423.</p> <p>Hideg víz fördő. Psycrolutron. NC. p. 423.</p> <p>Láb-fördő. Pediluvium, aqua ad lavandos pedes. S. K.</p> <p>Fördős. Balneator. M. A.</p> <p>FÖRGET.</p> <p>Förgetes. Tempestas, intemperies, procella. M. A.</p> <p>Förgeteges. Nimbosus, tempestuosus. M. A.</p> <p>Förgettyű.</p> <p>Förgettyű-orsó. A' malom-kő a' förgettyű-orsón forog. Prágai p. 98.</p> <p>FÖRGÖLÖG. Monoszlai Cult. Imag. p. 92.</p> <p>FÖRÖSZT, förösztü. Lavat, abluit in balneo. M. A.</p> <p>Meg förösztü.</p> <p>Förösztés. Ablutio, lavatio. M. A.</p> <p>Förösztő. Abluens, lavans, it. lavatorius.</p> <p>Förösztő tekenyő. Labrum, in quo infantes lavantur.</p> <p>Förösztő víz. Aqua balnearis.</p> <p>FÖRT.</p> <p>Förtelem. Inquinamentum, spurcicies. M. A.</p> <p>Förtelem nélkül való. Incontaminatus, immaculatus. M. A.</p> <p>Förtelmes. Inquinatus, contaminatus, conspurcatus, pol. utus. M. A.</p> <p>Förtelmeskedik. Polluitur, inquinatur. M. A.</p> <p>Förtelmesség. Inquinamentum, foeditas, spurcicies. M. A.</p> <p>Förtelmentlen. Intaminatus, impollutus. M. A.</p> <p>Förtelmeztet, förtelmezteti. Inquinat, polluit. M. A.</p> <p style="text-align: right;">Förtel meztetés.</p> <p style="text-align: center;">Pollutio, contaminatio.</p> <p>M. A.</p> <p>Förtő. Coenum, lutum. it. lacus, palus.</p> <p>Förtő. Lacus Neosidleriensis in C. Mosoniensi. M. A. Förtös. Paludosus, coenosus. M. A.</p> <p>Förtőzik. Polluitur, foedatur, in coeno volutatur. Faludi U. E. 3. R. p. 157.</p> <p>Förtőzet. Inquinamentum, scelus. Csuzi p. 731.</p> <p>Förtőzetes. R. Scelustus, sceleratus. S. I.</p> <p>Förtőzködik. In coeno volutatur.</p>	<p>Meg förtőzködik. Csuzi p. 361.</p> <p>Förtőztet, förtőzteti. Temerat, inquinat, contaminat, polluit, foedat, funestat, conspurcat, violat, vitiat. M. A.</p> <p>Meg förtőzteti. Polluit, inquinat, contaminat, contemerat, coinquinat, conspurcat. M. A.</p> <p>Förtőztetés. Pollutio, conspurcatio, violatio, contaminatio. M. A.</p> <p>Meg förtőztetés. Contaminatio, pollutio. M. A.</p> <p>Förtőztethető. Violabilis. M. A.</p> <p>Förtőztetlen. Intaminatus, intemeratus. M. A.</p> <p>Förtőztető. Temerator, violator, contaminator. M. A.</p> <p>Förtöng. Volutat se coeno. M. A.</p> <p>Förtöngés. Volutatio, volutatus. M. A.</p> <p>Förtöngő sáros hely. Volutabrum. M. A.</p> <p>Förtöngeti. Volutat, volvit. M. A.</p> <p>Förtöngetve. Volutatim. M. A.</p> <p style="text-align: center;">FÖS.</p> <p>FÖS.</p> <p>FÖST, fösti. Tingit, colorat. M. A.</p> <p>Bé fösti. Inficit, intingit, colorem inducit. M. A.</p> <p>Ki fösti. Expingit.</p> <p>Le fösti. Depingit. Rutul le fösti. Deformat. S. I.</p> <p>Meg fösti. Colorat.</p> <p>Reá fösti. Adpingit.</p> <p>Fösték. Tinctura, color. M. A. A' fekete képnek fekete a' föstéke. km.</p> <p>Fösték-áros. Pigmentarius. M. A.</p> <p>Fösték-csináló. Praeparator colorum.</p> <p>Fösték-tartó. Theca colorum.</p> <p>Fösték-törő. Tritor colorum. S. I.</p> <p>Fösték-törő kő. Abacus pictorum. Reibstein. S. I.</p> <p>* Arany-fösték. Aureus color. S. K.</p> <p>Arany-színű fösték. Aurantius color. S. K.</p> <p>Bárony-fösték. Purpureus color. S. K.</p> <p>Fejér fösték. Color albus. S. K.</p> <p>Fekete fösték. Ater, niger color. S. K.</p> <p>Hamu-színű fösték. Cinereus color. S. K.</p> <p>Kék fösték. Caeruleus color. S. K.</p> <p>Láng-színű fösték. Rutilus color. S. K.</p> <p>Tenger-színű fösték. Thalassicus color. S. K.</p> <p>Test-színű fösték. Helvus color. S. K.</p> <p>Skárlát-fösték. Lacca florentina. S. K.</p> <p>Szürke fösték. Fuscus color. S. K.</p> <p>Viola-színű fösték. Violaceus color. S. K.</p> <p>Vörös fösték. Ruber color. S. K.</p> <p>Zöld fösték. Viridis color. S. K.</p> <p>Föstékes írárok. Faludi. T. É. p. 153.</p> <p>Föstékes üst. Cortina. PP.</p> <p>Föstés. Tinctura, pictura. M. A.</p> <p>Bé föstés. Incoloratio.</p> <p>Le föstés.</p> <p>Föstetlen. Intinctus, abaphus, non coloratus. M. A.</p> <p>Föstött. Tinctus, fucatus. M. A.</p> <p>Föstött arca. Facies fucata.</p> <p>Föstött beszéd. Allegoria. M. A.</p> <p>Föstött ló: himes ló. S. I.</p> <p>Föstő. Tinctor, infector, fullo. M. A. A' föstő fekete kézzel fejér pénzt keres. km.</p>	<p>Föstő arany: fösték arany. Aurum foliatum. S. I.</p> <p>Föstő bogyo: bor föstő. Alkermes. S. I.</p> <p>Föstő ércz. Magnesium, spumalia. S. I.</p> <p>Föstő fa. Rhus cotinus. S. I.</p> <p>Föstő fű. Rubia. CM.</p> <p>Föstő ház. Baphia. M. A.</p> <p>Föstő korom. Atramentum e fuligine taedae. Kienruss. S. I.</p> <p>Föstő kökény. Rhamnus catharticus. Weggedorn. S. I.</p> <p>Föstő légy: bibor-légy, bibor-bogár. Coccus. S. I.</p> <p>Föstő mesterség. Baphia. M. A.</p> <p>Föstő penna. Penniculus. Képipró penna. Pegyvet. CM.</p> <p>Föstő sörte. Peniculus, penicillus. M. A.</p> <p>Föstő só. Magnesia. S. I.</p> <p>Föstő szőlő. Alkermes. Phytolacca decandra. S. I.</p> <p>Föstő szőr. Peniculus, penicillus. S. I.</p> <p>FÖSVÉNY. Avarus, parcus, tenax. M. A.</p> <p>Fösvény többet költ. km.</p> <p>Fösvényen. Avare, avariter, parce. M. A.</p> <p>Fösvényes. Subavarus. Pázm. Pred. p. 825.</p> <p>Fösvénykedik. Avarizat. Faludi SZ. E. p. 53.</p> <p>Fösvényli. Ex avaritia non facit. Prágai p. 847.</p> <p>Fösvénység. Avaritia, parcitys. M. A.</p> <p>Fösvényül. Avare, avariter, parce. M. A.</p> <p style="text-align: center;">FÖVÉNY.</p> <p>FÖVÉNY. Arena. M. A. Úgy áll egybe, mint a' fővény. km.</p> <p>Fövény. Sz. P. Fejér Vben.</p> <p>Fövény-arany. Amnochrysus. S. I.</p> <p>Fövény-ásó. Arenarius. NC. p. 15.</p> <p>Fövény-ásó verem. Arenariae. PP.</p> <p>Fövény-bánya. Arenaria. M. A.</p> <p>Fövény-halom. Vajda K. É. 1. K. p. 256. Cumulus arenae.</p> <p>Fövény-kórság. Calculus. S. I.</p> <p>Fövény-kő. Lapis arenarius.</p> <p>Fövény-mész. Arenatum, calx arenata. S. I.</p> <p>Fövény-óra. Clepsamidium. S. I.</p> <p>Fövény-rosta. Cribrum rudarium. S. I.</p> <p>Fövény-só. Sal ammoniacum. Hasznos Mulat. 1823. 1. R. p. 123.</p> <p>Fövény-színű. Hammonius. Barna, barna színű. M. A. L.</p> <p>FÖVENYES. Arenosus. M. A.</p> <p>Fövenyes. Sz. P. Békes Vben.</p> <p>Fövenyes föld. Terra arenosa.</p> <p>Fövenyes' földje. Sz. P. Szala Vben.</p> <p>FÖVENYEZ, fővényezi. Arenat, arena sternit.</p> <p>Ki fővényezi. Arena persternit.</p> <p>Meg fővényezi. Arenat.</p> <p>Fövényezés. Arenatio.</p> <p>Fövényezet. Arenatum.</p> <p>Fövényezett. Arenatus. M. A.</p> <p>FÖVÉNYI. Arenaceus. M. A.</p> <p>FÖVÉNYTŐL tisztítja. Exarenat. M. A.</p> <p style="text-align: center;">FŐ</p> <p style="text-align: center;">FŐ.</p> <p>FŐ. Principalis, primarius, praecellens, eximius, praestabilis, praestans, it.</p>
--	---	--

coryphaeus. M. A. it. summus, supremus, it. fons.
 Fő-angyal. Archangelus. S. I.
 Fő-apácza. Antistita, abbatissa. M. A.
 Fő-apatúr. Archiabbas.
 Fő-aszszony, fő-aszszonyság. Foemina illustris, matrona praenobilis. S. I.
 Fő-ács. Architectus. M. A.
 Fő-bé járó. Archicamerarius. S. I.
 Főben járó. Capitalis, criminalis. S. I.
 Főben járó dolog. Capitalis. M. A.
 Főben járó vétek. Capital. M. A.
 Fő-bérlő. Decumanus redemptor, conductor. S. I.
 Fő-bíró. Consul, iudex summus. M. A.
 Fő-bor. Vinum principale. Babolcsai. Fata Tarczal. p. 102.
 Fő-bötű. Litera capitalis, initialis. S. I.
 Fő-dolog. Summa rei, id, in quo cardo rei vertitur. S. I.
 Fő-emberek. Heroes, magnates. M. A.
 Fő-fő-ágai a' hitnek. Pázm. Kal. p. 620.
 Fő-fő-ágazatai a' hitnek. VM. p. 271.
 Fő-fő-emberek. Faludi Sz. E. p. 72.
 Fő-fő-eretnekek. VM. p. 210.
 Fő-fő-érdem. Faludi N. U. p. 194.
 Fő-fő-familiák. Faludi N. U. p. 149.
 Fő-fő-népek. Primates, proceres. CM. M. A.
 Fő-fő-tudósok. VM. p. 200.
 Fő-gazda a' lakodalomban. Architriclinus. PP.
 Fő-gerenda. Trabs decumana. Mester-gerenda. S. I.
 Fő-hadi vezér. Bellidux, imperator. General en chef. S. I.
 Fő-had-nagy. Protribunus legionis, chiliarchae legatus. S. I.
 Fő-harcz, fő-csata. Proelium decretorium. S. I.
 Fő-harminczados. Praefectus tricesimae. PP.
 Fő-hásártos. Archimimus. M. A.
 Fő-hely. Locus capitalis. Pázm. Kal. p. 710. Pred. p. 1005.
 Fő-herczeg. Archidux. S. I.
 Fő-ispán. Comes supremus, parochialis, megalis. S. I.
 Fő-ispán' képe. Administrator officii supremi comitis. S. I.
 Fő-játékos. Lusor insignis. M. A. CM.
 Fő-játszó. Principalis lusor.
 Fő-jó. Summum bonum.
 Fő-juhász. Archimandrita. S. I.
 Fő-kamarás. Praefectus aerarii, camerarius. M. A.
 Fő-kapitány. Praefectus militum, tribunus militaris. Oberster. S. I.
 Fő-kapus. Archijanitor, magister janitorum. S. I.
 Fő-kezes. Vadum vas, praedum praes. PP.
 Fő-képpen. Praesertim, principaliter, maxime, praecipue, imprimis. M. A.
 Fő-képpen való. Principalis. M. A.
 Fő-képpen valóság. Principalitas. M. A.
 Fő-komornyik. Archicamerarius, camerae praefectus. PP.
 Fő-kulcs. Clavis universalis. S. I.
 Fő-lovász. Supremus magister rei equariae. S. I.

Fő-meredek. Praeceptus capite deorsum. Faludi T. É. p. 20.
 Fő-nem. Genus summum, generositas, alta prosapia, sanguis clarus. S. I.
 Fő-nemes. Praenobilis. S. I.
 Fő-népek. Summates, primates. M. A.
 Fő-notárius. Archigrammateus. M. A.
 Fő-ok. Causa primaria, principalis. S. I.
 Fő-orvos. Archiater. CM. M. A.
 Fő-oskola. Gymnasium, academa. M. A.
 Fő-pap. Praesul, summus sacerdos, pontifex. M. A.
 Fő-papi. Pontificalis. M. A.
 Fő-papság. Praesulatus, pontificatus. M. A.
 Fő-pénz. Sors. PP.
 Fő-pohárnok. Archipincerna, magister pincernarum. S. I.
 Fő-rend. Ordo magnatum, status optimatum. S. I.
 Fő-rendbéliék. Primates, proceres, optimates. S. I.
 Fő-szajha. Impudicissima. Erzhure. S. I.
 Fő-szakács. Archimagirus. CM. M. A.
 Fő-szék. Supremum forum v. dicasterium. S. I.
 Fő-tábornok. Archistrategus. S. I.
 Fő-tálnok. Archidapifer. S. I.
 Fő-tiszt, fő-tisztség. Praefectura suprema. S. I.
 Fő-tolvaj. Archipirata. CM.
 Fő-törvény-szék. Curia regia. S. I.
 Fő-úr. Magnas, praenobilis. S. I.
 Fő-vadász-mester. Protocynegus, magister venatorum. PP.
 Fő-vám. Telonium supremum. Haupt-mauth. S. I.
 Fő-város. Metropolis. S. I.
 Fő-vezér. Supremus dux.
 * Kut-fő. Fons, scaturigo. M. A.
 Tapolcza-fő. F. Veszprém Vben.
 FŐBSÉG. Suprematia, primatus. Pázm. Kal. p. 322. Pred. p. 214.
 A' Romai Pápa' főbbsége. Pázm. Kal. p. 771.
 Szent Péter' főbbsége. Pázm. Kal. p. 793.
 FŐKÉNT. Praecipue. Főképpen. S. I.
 FÖN (fö-ön), FÖNN. Alte, superne, sublime, sublimer. M. A.
 Fönn akad. Adhaeret. S. I.
 Fönn énekel. Tono acuto canit.
 Fönn forog. Superest, existit. S. I.
 Fönn forgó. Ez a' fönn forgó kérdés'.
 Fönn függő. Suspensus, pendulus. M. A.
 Fönn héjaz. Superbit, tumet, effertur. S. I.
 Fönn hordozza a' víz. Non mergitur undis.
 Fönn hordozza a' fejét. Caput erectum servat, it. superbe incedit.
 Fönn-írás. Epigraphe. S. I.
 Fönn költt méltóság. Faludi E. M. p. 239.
 Fönn-lak. F. Tömös Vben.
 Fönn lábog; víz' színén jár, lebeg. Sz. D.
 Fönn létel. Existentia, v. vigilantia. S. I.
 Fönn lévő. Exstans, existens. S. I.
 Fönn marad. Superest, restat, remanet. S. I.
 Fönn pökő. Arrogans, altum spirans. Csuzi. Sip-szó. p. 649.
 Fönn-szóval. Voce clara, sonora, audibili. S. I.

Fönn tartja. Servat, conservat, reservat, tuetur, fovet. S. I.
 Fönn tartó. Servator, conservator. S. I.
 Fönn törlött homlok. Faludi N. U. p. 210.
 Fönn való. Supernus, excelsus, altus, arduus. M. A.
 Fönn van. Superest, existit.
 Fönnnyen (fönni-en, fönnjen, fönnnyen). Sublate, alte. M. A.
 Fönnnyen beszél. Faludi N. U. p. 204.
 Fönnnyen dörgő. Altitonans. M. A.
 Fönnnyen parancsol. Sz. D. Arrogantea imperat.
 Fönnnyen pökő. Jactator, magniloquus, thraso. S. I.
 Fönnnyen szállás. Superbiloquentia, magniloquentia, grandiloquentia. M. A.
 Fönnnyen szőlő. Superbiloquus, magniloquus, grandiloquus. M. A.
 Fönnnyen védelmezi. Faludi N. A. p. 226.
 Fönnnyekedik. Superbit. Sz. D.
 Fönnyez. idem. Sz. D.
 Fönnnt, fönt. Superne, superius. S. I.
 Fönt akad. Adhaeret.
 Föntörög; hentereg. Sz. D.
 FŐSÉG. Prima, excellentia, principalitas, praestantia, primatus. M. A.
 FŐTÜL árad a' víz. Ubi Papa, ibi Roma. M. A.

FŐ.

FŐ. Sonus. quem res in coquendo edit.

FŐL (fö-öl). Coquitur.
 El föl. Nimis percoquitur.
 Ki föl. Effervet. M. A. Excoquitur. Az ő fejből föltt az ki. km.
 Le föl. Decoquitur.
 Meg föl. Percoquitur. Akkor jó a' berkenye, 's a' naspolya, mikor meg föl a' fája alatt. km.
 Főlés, Coctio, coctura.
 Nagy főlés kell neki. Indiget longio* tempore, ut percoquatur.
 Főlő. Coquibilis.
 Jó fölö lencse. Facilis cocturae lentes.
 FŐTELEN. Incoctus, crudus.
 FŐTT (föltt). Coctilis, coctus, elixus. M. A.
 Főtt bor, főtt must. Sapa, defrutum. S. I.
 Főtt éték. Cibus coctus.
 Főtt ital. Decoctum. S. I.
 Főtt rák. Ugrik mint a' főtt rák. km.
 Főtt víz. Apozema, aqua cocta, decoctum. Pázm. Pred. p. 835.
 El főtt. Decoctus. M. A.
 Meg főtt. Concoctus. M. A.
 Téjben főtt. In lacte coctus.
 Fötten. Cocte.
 Fötten nem eszik: száraz böjtöt tart.
 FŐVE (fölve). Cocte, elixe. M. A.
 Sűve főve: sülve fölve.
 FŐZ (fö-öz) főzi. Coquit, lixat, elixat. M. A. Itt mézet, ott mérget főz. km.
 Be főzi. Jure condit.
 Bele főzi. Incoquit. M. A.
 El főzi. Decoquit. M. A.
 Föl főzi. Coquendo consumit. S. I.
 Ki főzi. Excoquit. M. A.
 Le főzi. Decoquit.
 Meg főzi. Percoquit. M. A.
 Mindent egy lébe főz. km.
 Nálunk is vízben főznek. km.

Őszve főzi. Concoquit.
Szájnak, nem szemnek szoktak főzni. km.
Főzdögel. Coquitat. M. A.
Föl főzdögeli. Coquitando consumit.
Főzelék. Pulmentum, edulium coctum, cibus elixus. M. A. Obsonium. Vrancsics it. quidquid pro cibo coqui solet, praesertim legumina. Nincs semmi főzelékje. Sz. D.
Főzelékes: a' ki főzelékeket árul.
Főzemény: valami főtt eledel. Faludi E. M. p. 38.
Főzés. Coctio, coctura. M. A.
El főzés. Decoctio. M. A.
Kávé-főzés — tud hozzá, mint a' Bajcsi aszszony a' kávé-főzéshez. km.
Meg főzés. Concoctio. M. A.
Főzet. Coctura.
Egy főzetre való. Quod pro una coctura sufficit. Sz. D.
Főzni való. Habile ad coquendum.
Főzöget, főzögeti. Coctitat, coquitat. M. A.
Főzött. Coctus.
Bé főzött. Conditanium.
Ki főzött vaj. Butyrum excoctum.
Meg főzött. Concoctus, decoctus. M. A.
Főző. Coctor. M. A.
Főző aszszony. Coetrix, coca.
Főző edények. Vasa ad coquendum necessaria.
Főző fazék. Olla.
Főző kalán. Tudicula. M. A.
* Pálinka-főző. Cremati ustor. S. K.
Sör-főző. Braxator, coctor cerevisiae. S. K.
Szappan-főző. Smigmator. S. K.
Főzte (főzötte). Ejus coctura. Be meg enném a' szép aszszony' főztét. km.
Főzve. Cocte.

FR.

FRANCZ.

FRANCZ. Morbus gallicus, lues venerea. S. I.
Francz-fa. Lignum sanctum, guajacum. S. I.
FRANCZIA. Gallus. Parasztosan: farancia.
Francia-ország. Gallia.
Francia-posztó — sötét, mint a' francia posztó. km. Dug. 1. R. p. 231.
Francia-udvariság. Faludi N. U. p. 143.
Francia-vér-szem. Faludi T. É. p. 309.
FRANCZOS. Morbo gallico infectus. S. I.
Franczos köszvény. Arthrytis venerea. S. I.
Franczosság.
FRANCZÚ. Morbus gallicus, elephantiasis, lues venerea. M. A. NC. p. 343. 347. PP.
Franczús. Gallico morbo infectus. M. A.
FRANCZÚZ. R. Gallus. Pázm. Kal. p. 537. 770.
Zrinyi P. VI. Stropha 19.

FRASKA.

FRASKA. Telegdi. Felelet p. 116. Jentatio, jentaculum.

FRECSKA.

FRECSKA. Percussio nasi. Vajda. 3. K. p. 412.
Frecskát adott neki.
Fricska. idem. Szirmai Parab. p. 117.
FRIGY.

FRÍGY. Foedus, pactum. M. A.
Frígy-bontó. Foedifragus. M. A.
Frígy-kötés. Foederatio, confoederatio, foederis sanctio. Zvonárics. 1. R. p. 198.
Frígy-levél. Pázm. Kal. p. 840.

Frígy' ládája. Zvonárics. 1. R. p. 137.
Frígy-rontás. Foedifragium. VM. p. 122.
Frígy' szökrényje. Arca foederis. Pázm. Pred. p. 141.
Frígy-vetés. Zvonárics. 1. R. p. 852.
FRIGYES. Confoederatus. M. A.
Frígyes népek. Foederati, socii populi. PP.
Frígyes társ. Foederatus, confoederatus. S. I.
FRIGYET vet, tesz. Foederat, foedus init, pangit. M. A.

FRINGYIA.

FRINGYIA. Csuzi p. 659. „Mi jovadra vagon, ha hüvelyében hever, 's rosdásodik dömöczki, 's fringyia fodorétott vasad.“
Fringyia-kard. Zrinyi P. V. Stropha 62.

FRIS.

FRIS. Lautus, eximius, egregius, politus. it. Pectorale foemineum, thorax, linteus muliebris. M. A. Alacer, agilis, v. promptus, vegetus, v. recens, novus, v. subfrigidus. S. I.
Fris emlékezetben vagon. Est in recenti memoria.
Fris éték. Cupediac. dapes. M. A.
Fris éték-áros. Cupediarius. M. A.
Fris fűgét orrára. km.
Fris hazugság. Bullatae nugae. M. A.
Fris lakás. Epulae. Káldi. Prov. 21. 17.
Fris lakodalom. Lautitiae, lautum convivium. M. A.
Fris levegő. Aura recens.
Fris mint a' fűr. km.
Fris mint az ólom-galamb. km.
Fris nádér. Sector escarius, mensarius, escarius carpus. PP.
Fris öltözet. Pázm. Pred. p. 1057.
Fris palota. Palatium olim Budae, ante cujus atrium Ladislaus Hunyadi decollatus fuit. L. Thurócz. Chron. Hung. Parte IV. cap. LX. Emlékezik ezen palotáról Ulászló' Kincstartója is. „Eodem die (11-ma Jul. 1494.) VII tractoribus, qui extraxerunt sal nitrium, et sulfur ad aliquot centenarios de navi, et imposuerunt ad fris palotha, soluti sunt eisdem.“
Fris tojás. Ovum recens. Faludi N. E. p. 112.
Fris üdő. Recens tempus, subfrigidum.
Fris víz. Aqua recens. Fris vizre viszi, szomjan hagyja. km.
FRISSEBB. Promtior, recentior. A' ki kissebb frissebb, a' ki hosszabb roszszabb. km.
FRISSEL, frisselli. Renovat, polit, repurgat. M. A.
Meg frisselli. Repurgat, renovat. M. A.
FRISSEN. Laute, polite, eximie, splendide, strenue. M. A.
Frissen jár, mint egy ur. Euparyphus ex comoedia. M. A.
FRISSEÉG. Alacritas, agilitas. S. I.
FRISSEBEN. Szaporán, melegében. S. I.
FRISÍT, frisíti. Renovat, reficit, v. frigefacit, refrigerat. S. I.
Föl frisíti. Recentem reddit, reficit.
Meg frisíti. Refrigerat.
Frisítő ital. Potus refrigeratorius.
FRISÜL. Reficitur, v. refrigeratur.
Meg frisül az idő.

FU.

FUCS.

FUCS. Mikor valaki a' kártya-játékban egy ütést sem tesz.
FUCSRA mentt, mint az Ondódi vakarcs. km.

FUKAR.

FUKAR. Publicanus, dardanarius. M. A. it. Usurarius iniquus. S. I. Frumentarius mercator. CM.

FUND.

FUND.

FUNDÁL, fundálja. Fundat, aedificat.
Fundáló mester. Architectus. PP.
FUNDAMENTOM. Basis, fundamentum. M. A.
FUNDÉR. Susurro, delator. M. A. Fondor, fondorló. Sz. D.

FUNT.

FUNT. Pondo. M. A. L. FONT.

FUR.

FUR.

FURA. Alacer, agilis, recens, vividus. S. I.
Fura dolog v. történet. Sz. D.
Fura gondolat. Sz. D.
Fura hír. Gvöngyösi 2. R. p. 367.
Fura ravaszság.
FURCSA. Versutus. M. A.
Furcsa ravaszság. Stropha. M. A.
Furcsálkodik: hamiskodik, csalárdkodik. Sz. D.
Furcsaság. Versutia. M. A.
FURUGLYA (mint kuruglya). Tibia, fistula. Sz. D.
Furuglyás. Tibicen. Faludi E. M. p. 72.
Furuglyáz. Tibia canit. Faludi E. M. p. 83.

FURMÁNY.

FURMÁNY. Carruca. PP.
FURMÁNYOS. Carrucarius vector. PP.
FURMÁNYOZÁS. Vehiculatio. Epist. Széch. Tom. 2. p. 305.

- FUSTÉLY.
 FUSTÉLY. Fustis. M. A.
 FUSTÉLYOZ, fustélyozza. Fustigat. M. A.
 Fustélyozás. Fustuarium, fustigatio. M. A.
- FUSZULY.
 FUSZULY. Horgas bab. Phaseolus, phaselus.
 PP.
- FUT.
 FUT. Fugit, currit. M. A. A' hol enned adnak, egyél,
 a' hol ütnek, fuss. km. Ut fut, minden házhoz bé fut.
 km.
 Alá fut. Decurrit. M. A.
 Által fut. Transcurrit, transfugit. M. A.
 Által futott rajta, mint a' tyuk a' széken. km.
 Bé fut, bé futja. Pázm. Kal. p. 601.
 Incursat, circumcursat.
 El fut. Aufugit, profugit, defugit. M. A.
 Elő fut. Káldi Luc. 19. 4. Praecurrit.
 Elöl fut. Procurrit. M. A.
 Föl fut. Ascendit. PP.
 Föl fut a' fára. Adplectitur arbori.
 Haza fut. Domum currit.
 Hozzá fut. Confugit. M. A.
 Ki fut. Effugit, excurrit. M. A.
 Ki fut az étek. Olla effervescit, effervit. PP.
 Környül fut. Circumcurrit. M. A.
 Körül fut. idem. M. A.
 Le fut. Decurrit. M. A.
 Lót fut. Cursitat.
 Meg fut. **Meg futott a' tehén: meg**
 üzekegett.
 Oda fut. Accurrit.
 Öszve fut. Concurrit. M. A.
 Reá fut. Accurrit, incurrit. M. A.
 Szélllyel fut. Diffugit. M. A.
 Utánna fut. Post illum fugit.
 Viszsa fut. Refugit, recurrit. M. A.
- FUTA.
 Futa-öv. R. Leány-öv. E MSS. Szegedi.
 FUTAK. MV. Bács Vben. Nem Bátorban, hanem
 Futakon lakik. km. Dug. 1. R. p. 148.
 FUTALÉK.
 Futalékos. Mondhatni, nyul volt futalékos apja. km.
 Dug. 1. R. p. 141. 2. R. p. 240.
 FUTAM. R. Cursus, fuga. S. I.
 FUTAMik. Fugit, procurrit. M. A.
- El futamik. Margit' Élet. p. 107. Telegdi. Felelet.
 p. 6.
 Hozzá futamik. Accursat, accurrit. M. A.
 Ki futamik. Excurrit. M. A.
 Meg futamik. Káldi Mach. 10. 49.
 Futamás. Cursus. M. A.
 Ki futamás. Prokursio. CM.
 Ki futamás. Excursio, excursus. M. A. Futamat.
 Cursus. M. A.
 Hozzá futamat. Accursus. M. A.
 Futamatnyi. Zvonárics 1. R. p. 673.
 Káldi Luc. 24. 14.
 Egy futamatnyi föld: melyet egy futással meg
 járhatni. Sz. D.
 Futamítja. Faludi U. E. 1. R. p. 137.
 Meg futamítja. Fugat.
 Futamlik (mint iramlik), Faludi N. A.
 P. 206.
- Futamlás. Faludi N. A. p. 103.
 Futamodik. Fugit, procurrit. M. A.
 El futamodik. Refugit, profugit. M. A.
 Telegdi Felelet p. 4.
 Elő futamodik. Procurrit. CM.
 Ki futamodik. Effugit repente, subito
 excurrit. M. A.
 Meg futamodik. Aufugit, profugit, ter-
 ga dat, fugam capessit. Káldi Exod. 4. 4.
 Futamodás. Prokursio. M. A.
 Futamó. Csuzi p. 130.
 Futamtat, futamtatja. Fugat, in fugam convertit,
 propellit. M. A.
 El futamtatja. Fugat, propellit. M. A.
 Meg futamtatja. Káldi Exod. 17. 13.
 Fugat.
 Futamtatás. Fugatio, depulsio. M. A.
 FUTÁR.
 Futároz. Discurrit, divagatur. M. A.
 Futározó. Vagabundus, discurrens. M. A.
 FUTÁS. Fuga, cursus, cursura. M. A. Szégyen a' futás,
 de hasznos. km.
 Alá futás. Decursio, decursus. M. A.
 El futás. Transcurrus, decursus. M. A.
 Elöl futás. Praecursus, praecursio. M. A. Hamarja-
 futás. Faludi N. A. p. 134. 154.
 Ki futás. Excursio, excursus. M. A.
 Le futás. Decursus. M. A.
 Lótás futás. Cursitatio, cursura. S. K.
 Vajda 2. K. p. 391.
 Pállya-futás. Stadii cursus. S. K.
 Öszve futás. Concurrus, concursio. M. A. Szélllyel
 futás. Diffugium. M. A.
 Viszsa futás. Recursus. M. A.
- FUTDOGAL. Cursat, cursitat. M. A. FUTÉKONY:
 könnyen futó. Prágai p. 970.
 Refuga. M. A. L.
 FUTHATÓ. Fugax. M. A.
 FUTKÁR.
 Futkároz. Divagatur, discursat. M. A.
 Futkározás. Discursio, vagatio, catulitio. M. A.
 Futkározó. Faludi N. E. p. 118.
 FUTKOS. Cursitat, discursit. M. A.
 Futkosó. Cursor. M. A.
- FUTOS. Cursitat, cursat. M. A.
 Ide's tova futos. Discursit. M. A.
 Körül futos. Circumcurrit. M. A.
 Meg futossa. Percursat. M. A.
 Reá futos. Incursat. M. A.
 Viszsa futos. Recursat. M. A.
 Futosás. Conkursatio. M. A.
 Futosgál. Cursitat. Sz. D.
 Futosó. Fugax. M. A.
 Futosó, kit kis bírónak szoktak nevezni. Csuzi p.
 184.
 Futosó mirigy. Scrofula. M. A.
 FUTOTT. Profugus. M. A.
 Meg futott juh. Ovis arietem experta. S. I. FUTÓ.
 Cursor, fugitur. PP.
 Futó beszéddel. Pázm. Kal. p. 232.
 Futó csillag az égen. Bolis. PP.
 Futó ellenség. Arany-hídat csinálja a' futó
 ellenségnek. km.
 Futó félben. Proximus fugae. S. I. Sz. D.
 Elöl futó. Prodromus. CM.
 Föl futó borostyán. Hedera. PP.
 Jó futó. A' jó futót is el éri a' halál. km.
 Kengyel-futó. Cursor, a pedibus. S. K.
 Ki futó. Excursor. M. A.
 Maga futó — a' maga futónak örül az üzője. km.
- Ország-világ-futó. Vagabundus. S. K.
 Pállya-futó. Stadiodromus. S. K.
 Futólag. Cursim, raptim, obiter. S. I. Sz. D.
 FUTTÁBAN (futottá-ban). In fuga ejus v. obiter,
 perfunctorie. S. I.
 FUTTAT, futtatja, fugat. M. A. item jubet, ut
 aliquis post alterum fugiat.
 Meg futtatja — kicsiny a' nyúl, de még is meg
 futtatja az agarat. km.
 Meg futtatja arannyal v. ezüsttel. Auro v.
 argento inducit, obducit. S. I.
 Utánna futtatja az inassát.
 Futtatás.
 Karika-futtatás: karikázás. Lusus orbicularis.
 Ló-futtatás. Decursio.
 Futtató.
 Ló-futtató hely. Hippodromus. M. A.
 Futton fut. Incessanter currit. Pázm. Pred. p.
 813. 1155.
 FUTVA. Curriculo, cursim. M. A.
 Futvást. Cursim. S. I.
- FÚ.
 FÚ (név).
 FÚ. Fulica, anas sylvestris, lacustrianaticula. Vad
 récze. M. A.
 Fú-tojás: vad récze-tojomány. Sz. D.
 FUVACS. Anaticula fera. S. I.
- FÚ (ige).
 FÚ, fuj, fuv, fúja, fujja, fuvja, Flat, spirat. M. A.
 Bé fú. Inflat, inspirat. CM.
 Bé fúja, bé fujja. Flatu replet.
 Bele fú. Inspirat. M. A.
 El fúja. Deflat. M. A. A' szót el fúja a'
 szél. km.
 El fúja a' gyertyát. Lumen exstingvit.
 PP.
 Föl fúja. Inflat, sufflat. M. A.
 Ki fúja. Efflat. M. A.
 Ki fúja az orrát. Emungit nares. M. A.
 Ki fujja magát. Efflatu se retocillat.
 Környül fúja. Circumflat. M. A.
 Le fúja. Deflat. M. A.
 Meg fúja. Perflat. Meg fujja az ebek' dalját. km.
 Neki fujja magát, mint a' poczokos
 béka. km.
 Öszve fúja. Conflat. M. A.
 Reá fú. Adspirat, adflat. M. A.
 Viszsa fú. Reflat. M. A.
 FÚALL, fúallja. (Fuvall, fuvallja.) Inflat. M. A.
 Fúallás. Inflatio. Zvonarics. 1. R. p. 310. Fúalkodik
 (fuwalkodik.) Inflat, turget, turgescit. M. A.
 Föl fúalkodik. Ampullatur, eflatur.
 M. A.
 Fúalkodás. Inflatio. M. A.
 Föl fúalkodás. Inflatio, tumor, arrogantia, elatio.
 M. A.
 Fúalkodott. Turgidus, turgidulus. M. A.
 Föl fúalkodott. Inflatu, turnidus, su-
 perbus, arrogans, elatus. M. A.

Föl fúalkodottság. Arrogantia. Tasi Gáspár p. 33.
 Fúalkodó. Tumidus, inflatus. M. A.
 Föl fúalkodottúl. Arroganter, superbe. M. A.
 FÚÁS (Fujás, fuvás.) Flamen, flatus. M. A.
 Bé fúás. Inspiratio. CM.
 Föl fúás. Inflatio, sufflatus. M. A.
 Őszve fúás. Conflatio, conflatura. M. A.
 Vissza fúás. Refflatus. M. A.
 FÚATAG. Flabra. M. A.
 Fúatagos. Procellosus.
 FÚHATÓ. Flabilis. M. A.
 El fúható. Perflabilis. CM.
 FUJ, fú. Spirat, flat. Arra fordítja a' köpönyeget, merre fuj a' szél. km.
 Fujás. Flatus. Fúás.
 Fújaték. Nisi malis interpongere: Fújaték.
 Hó-fújaték. Nives vento conculmatae.
 Fujdogál. Flat saepius, sed leniter.
 Ha már fujdogál a' szellő, nem sokára be áll a' tellő. km.
 Fújható. Flabilis.
 El fújható. Perflabilis. M. A.
 Fújlik. Suffocatur, effocatur, intercluso spiritu exstingvitur. S. I. dicitur etiam
 Fojlik.
 El fújlik. Praefocatur.
 Meg fújlik. Suffocatur.
 Fújó. Flans. it. Borsos perez' neme.
 Fújt. (Fú-it.) Fújtja. Strangulat. M. A. aliis fojt, fojtja. Maga nyakára fújtotta a' kötelet. km.
 El fújtja, el fojtja. Praefocat.
 Ki fojtja. Effocat. M. A.
 Meg fojtja. Suffocat. M. A.
 Fújtás. Suffocatio.
 Fújtás a' puskában. S. I.
 Ki fojtás. Effocatio. M. A.
 Meg fojtás. Suffocatio, strangulatio. M. A.
 Fújtó mély álom. Faludi E. M. p. 239.
 Fújtó vér. Faludi E. M. p. 240.
 Fújtogat, fújtogatja. Conatur suffocare.
 Fújtat, fújtatja. Facit flare.
 Fújtatás.
 Fújtató. Follis. A' kovács nem sokat ér fújtató nélkül. km.
 Fújtón fújja. Pázm. Pred. p. 1222.
 Fúiton fújja kigyó-mérgét. Faludi T. É. p. 328.
 FÚL (Fú-úl). Suffocatur, praefocatur.
 Dúl fúl magában, mint a' vad kan. km.
 Meg fúl. Suffocatur. M. A.
 Vizbe fúl. Aquis praefocatur.
 Fúlad, (fúlad.) Suffocatur, effocatur. M. A.
 Bele fúlad. Suffocatur aquis.
 El fúlad. Praefocatur.
 Meg fúlad. Suffocatur. M. A.
 Fúladás. Suffocatio, effocatio. M. A.
 Meg fúladás. Suffocatio. M. A.
 Fúladoz. Difficulter respirat.
 Fúladozás. Dyspnoea. M. A.
 Fúladozó. Dyspnoicus. M. A.
 Fullaskodik. Vajda. K. É. 1. K. p. 359. 416.
 Fúlaszt, fúlasztja. (Fullasztja.) Effocat, suffocat. M. A.

Meg fullasztja. Effocat. M. A.
 Fullasztás. Suffocatio. M. A.
 Fullasztó. Pázm. Pred. p. 312.
 Fúlák. Aculeus, spiculum. M. A.
 Fúlákos. Aculeatus. M. A. Pázm. Pred. p. 52.
 Fúlánk. Spiculum, aculeus. M. A. Vagyon fúlánkja szavának. km.
 Fúlánkos. Aculeatus. M. A.
 Fúlás. Strangulatio, strangulatus. M. A.
 Fúldaklik az étel közben. Praefocatur. PP.
 FÚTT. Flatus, inflatus. Olyan kövér, mint a' föl-fútt lapoczka. km.
 FUVALL. Fuvallja. Inflat. M. A.
 Ki fuvallja. Efflat. M. A.
 Meg fuvallja. Káldi Isaiae 27. 13.
 Reá fuvall. Pázm. Pred. p. 698.
 Fuvallás. Flatus, afflatus. M. A.
 Fuválló. Inflans, inspirans, sufflans. M. A.
 FUVALKODIK. L. Fúalkodik.
 FUVALOM. Spiraculum, flamen.
 FUVAT: fuvás. S. I.
 Fuvattyú: fuvó szerszám. Follis. S. I.
 FUVATAG. Flabra, procella. M. A.
 Szél' fuvatagja. Káldi Eccl. 43. 18.
 Fuvatagos. Procellosus. M. A.
 FUVATLAN. A' szél fuvatlan nem indul. km.
 FUVÁS. Flamen, flatus, afflatus. M. A.
 El fuvás. Proflatus. M. A.
 Föl fuvás. Inflatio. M. A.
 Ki fuvás. Efflatus, exhalatio, emunctio. M. A.
 FUVÓ. Follis. M. A. it. Flator, flans. S. I.
 Fuvó cső. Blasrohr. S. I.
 Fuvó eszközök. Instrumenta flatilia.

FÚR.

FÚR, fúrja. Forat, terebrat. M. A. Furják száját, oldalát, még is feneketlen hagyják. km.
 Által furja. Perforat, transforat, perterebrat. M. A.
 Bé furja magát. Insinuat se. Faludi T. É. p. 220.
 Bé furja. Inforat, perforat. M. A.
 Belé fúr. Faludi U. E. 2. R. p. 94.
 Ki furja. Efforat. M. A.
 Meg furja. Efforat, perforat, perterebrat. M. A.
 Meg furom a' füledet: meg tanítlak vígyázni a' szóra. km.
 FURADÉK. Foramen. M. A.
 FURAKODIK: magát bé furja, bé tolyakodik. S. I.
 FURAT. Terebratum.
 Furatos. Plaga, spatha. PP.
 Jó sort vertek reá a' furatossal. Sz. D.
 FURÁS. Terebratio. M. A.
 FURDAL, furdalja. Fodicat, exstimulat. M. A.
 Furdalja a' kis bíró. km. Furdalja a' lelki isméret.
 Környül furdalja. Circumforat. M. A.
 Furdalás. Exstimulatio, fodicatio. M. A. Furdaló. Exstimulator, stimulans. M. A. Furdalódik. Furdalozik. Vajda 3. K. p. 456.
 FURDANCS. Ptinus v. terebrum bombar- darii. S. I. Puska-gyújtó lyuk, és furó eszköz a' puska-csinálónknál. Sz. D.
 FURDOGÁL. Forat, terebrat. S. I.

FURFÁNG. Astutus, dolosus. S. I.
 FURHATÓ. Forabilis. M. A.
 FURKÁL. Scalpit, sculpit, fodicat. S. I.
 Által furkálja. Perfodicat, perterebrat.
 Házi Orvos. Vác. 1821. Méh-tartás p. 8.
 FURKÓ. Sparium, viriculum. M. A. Nodus,

tuber v. pastillus. S. I. Minden botnak végén a' furkója. km.
 Furkós. Nodosus.
 Furkós bot. Fustis nodosus. S. I.
 FUROTT. Foratus, perforatus. M. A. FURÓ. Terebra, terebrum. M. A.
 Furó, jegy az égen. Lyra, vultur volans. M. A.
 Furó bogár. Ptinus. S. I.
 Jó furó, faragó. Excellit in arte fabrili.
 FURTT. Foratus, perforatus. M. A.
 Furtt agyas. Vesanus. M. A.
 Furtt agyasság. Vesania. M. A.
 Furtt agyu. Versutus, versipellis, astutus, dolosus. S. I.
 Furtt fejű. Versutus. M. A.
 Agya-furtt. Versipellis, pervicax.
 Esze-furtt. Faludi N. A. p. 240.
 Meg furtt. Perforatus. M. A.
 FURU. Terebrum. M. A.

FÜ.

FÜG.

FÜG.

Füg-mérték. Perpendicularum, quo murarii, molitores etc. ad situm horizontalem determinandum utuntur.
 FÜGE. Sycalis. Avicula in artificioso vicitans nido, pendente de arbore celsa. M. A.
 Füge-fészek. Nidus mira arte constructus aviculae sycalis. M. A.
 FÜGE. Ficus. M. A. A' füge nem terem tövisen. km.
 Füge. F. Gömör Vben. it. E. Hegy Csik Sz. ben.
 Füge' apró magva. Cenchrarnis. M. A.
 Füge-bab. Lupinus. PP.
 Füge-érlelés. Caprificatio. S. I.
 Füge-fa. Ficus. M. A.
 Füge-fás hely. Ficetum, ficaria. M. A.
 Füge-fű. Ficus indica. S. I.
 Füge-level. Pázm. Pred. p. 15. Eredj, találj füge levelet, ha nem akarsz pirulni. km.
 Füge-levelű fű. Chelidonium minus. PP.
 Füge-súly. Therioma, condyloma, sycosis. S. I.
 Füge-szedő. Ficitor. M. A.
 Aszú füge. Caryca. S. K.
 Éretlen füge. Grossus. S. K.
 Nyers füge. idem. S. K.
 Vad füge. Caprificus, sycomorum. S. K.
 Fügés. Ficosus, ficaria. M. A.
 Fügés kert. Ficetum, ficaria. M. A.
 Fügét mutat. Pollicem ostendere digitis interjectum, ludibrii caussa. S. I. Köpönyeg alatt mutat fügét. Postica sanna.
 FÜGED. (Alsó, fölső) FF. Abauj Vben. it. E. FF. Thorda Vben.

23

15

Füged (Kis, nagy) FF. Heves Vben.
FÜGG. Pendet. L. itt külön.

FÜGG.

FÜGG. Pendet. M. A. Új szita szegen függ. km.
Függ lógg.
Alá függ. Dependet. M. A.
Elől függ. Propendet. M. A.
Le függ. Dependet. M. A.
FÜGGEDELEM. Dependencia, subordinatio. S. I. Sz. D.
FÜGGELÉK. Appendix. Sz. D.
FÜGGESZKEDIK. Adhaeret, se applicat, appendit. S. I.
FÜGGESZTI, függeszti. Pendit, figit, affigit, appendit. M. A.
Bé függeszti. Infigit. M. A.
Föl függeszti. Suspendit. M. A.
Hozzá függeszti. Appendit, affigit. M. A.
Ki függeszti. Exponit.
Le függeszti. Facit dependere.
Reá függeszti. Appendit, adfigit.
Függeszték. Appendix. Sz. D.
Függesztés. Adfixio, suspensio.
Föl függesztés. Suspendium, suspensio. M. A.
Függesztett.
Föl függesztett. Suspendus. M. A.
Hozzá függesztett. Appendix, affixus. M. A.
FÜGGETLEN. Independens, liber, sui juris, a nemine pendens. S. I.
Függetlenség. Independentia. Sz. D.
FÜGGETTYŰ, függettyő. Az órának lebegő tolla. Sz. D. Perpendicularium. S. I.
FÜGGÉS. Dependencia.
FÜGGŐ. Inauris. it. Pendulus, pendens, pensilis. it. lunula, monile. M. A.
Függő félben. In pendenti, in suspenso.
Függő gyertya-tartó. Lychnuchus pensilis. PP. Faludi T. É. p. 95.
Függő jég. Stria S. I. Jég-csap.
Függő lakat. Sera pensilis. PP.
Függő lábak az épületben. Projecturae. PP.
Függő óra. Faludi N. E. p. 5.
Függő öv. Cingulus pendens. M. A.
Függő pöcsét. Bulla, sigillum appensum. M. A.
A.
Függő pöcsétes levél. Diploma. M. A.
* Arany-függő. Monile aureum.
Falon függő. Pendens in pariete.
Falon függő óra. Horologium pendulum.
Fülben függő. Inauris. M. A.
Fülön függő. Inauris.
Függőben. In pendente, in suspenso.
Függőben hagyja. Relinquit in dubio. S. I.
Függőben marad. Manet in dubio. S. I.
Függőben tartja. Tenet dubium, suspensum. S. I.
Függőben van. Dubitat, ambigit. S. I.
Függőleg: magát el nem határozva, el nem tökéelve.
Függős czinke. Parus pendulus. Beutelmeise. S. I.
Függős tanácsok. Faludi E. M. p. 240.
FÜGGVE. Penderter.

FÜL.

FÜL. Auris, it. ansa. M. A. Sok fül, hosszu kéz. km.
Fül-bé-dugva. Clausis auribus. Pázm. Pred. p. 749.
Fül-bogár. Forficula, fullo. Fülbe mászó bogár. S. I.
Fül-fájás. Otagia. S. I.
Fül-függő. Inauris. Káldi Exod. 32. 2.
Fül-fü. Amerimnon, sedum, semper vivum, aizoon, barba Jovis. M. A.
Fül' gombája. Auriculae particula pendula. M. A.
Fül-gyöngy: körtvély-gyöngy. Elenchus. S. I.
Fül-gyönyörködtetés. Pázm. Pred. in praef.
Fül-gyönyörködtető. Pázm. Pred. in praef. p. XVII.
Fül-gyulladás. Inflammatio aurium. S. I.
Fül-gyűrű. Inauris. S. I.
Fül-hegy. Pinnula. S. I.
Fül-hegygyel halgat. Subauscultat. M. A.
Fül-hegygyel hallja. Subaudit. M. A.
Fül-hegygyel vigyáz. Faludi N. U. p. 166.
Fül-mocsok. Sordes aurium. S. I. Sz. D.
Fül-mulatás. Faludi N. A. p. 84.
Fül-tő. Lobus auris, auricula infima, radix auriculae. S. I.
Fül-tőbe ütötte. Sz. D.
Fül-tő-mirigy. Parolis. M. A.
Fül-vakaró. Pázm. Pred. p. 1110.
Fül-vájó. Auriscalpium. M. A.
Fül' vására. Purgamenta aurium. PP.
Fül-zugzás. Sonitus aurium. S. I.
* Bal fül, jobb fül. Auris sinistra, dextra. S. K.
Barát-fül (derelnye). Massa farinacea farta. S. K.
Czipellő-fül. Crepidarum ansae. S. K.
Egér-fül. Auricula muris, pilosella. S. K.
Hegyes fül. Acula auris. S. K.
FÜLBE facsaró fű. Aizoon, semper vivum. M. A.
Fülbe függő. Káldi Job 42. 11.
Fülbe gyónás. Confessio auricularis.
Fülbe mászó. Auricula, forficula, fullo. NC. p. 147.
Fülbe mászó féreg. Emigraneus. M. A.
Fülbe súgja. In aures insurrrat. PP.
Fülbe való. Inauris. PP.
FÜLBEN függő. Inauris. M. A.
FÜLD (Alsó, felső, középső). E. FF. Kolos Vben.
FÜLE. Auris ejus. A' pap is csak azt dorgálja, a' mit szeme lát, füle hall. km.
Füle. t. h. n. M. és E. Országban.
Füle' hallottára. Audiente illo. S. I.
Füle' háza, aliis Füled' háza. E. F. Torda Vben.
Füle' telke. E. F. Küküllő Vben.
Az erdőnek is vagon füle, és a' mezőnek szeme. km.
Két egvarányos füle van: igazságos. km.
Rézsen a' füle. km.
Sok szeme, sok füle van a' királynak. km.
Se füle, se farka. Scopae dissolutae.
Fülénél fogva. Arreptis auribus.
Fület vájja. Aures levat. PP.

Még a' fület sem mozdítja. km. Igen lusta.
Még a' fület sem vakarja. km. Igen szorgalmatos.

FÜLEK. t. h. n.
FÜLEL. Tacet, silet, auscultat. M. A.
El füleli. Obctet, negligit, surdis auribus praeterit. M. A.
Le füleli a' lovat: fülénél fogva le vonja. Sz. D.
Reá fülel. Füelj szavamra.
FÜLES. Auritus. it. Ansatus. M. A.
Füles. F. Soprony Vben.
Füles bagoly. Asio, noctua. M. A. it. Josepho 2-do regnante sic vocabantur ita dicti Auscultantes.
Füles edény. Asellus, vas ansatum. S. I.
Füles kaponya. Urceus. CM.
Füles korsó. Amphora ansata.
Füles tallér. Tallerus cum additamento. Lázsis tallér. S. I.
Füles tanu. Testis auritus. S. I.
Szem-füles. Curiosus.
Fülesd. F. Szatmár Vben.
Füleskedik: halgatózik. Sz. D.
Szem-füleskedik. Csuzi p. 631.
FÜLETLEN. Inauritus. M. A.
Fületleníti. Auribus truncat. S. I.
Fületlenség. Csuzi Tromb. p. 185. 444.
FÜLEZ, fülezi. Aures facit, aptat.
Le fülezi. Truncat auribus.
FÜLHŐZ való. Auricularis. PP.
FÜLI. Auricularis, auricularius. M. A.
FÜLIG van az adósságban. Obrutus debitis.
FÜLLEL hallott tanu. Testis auritus.
FÜLLENGŐ: fül-függő. Sz. D.
FÜLLENT, füllenti. Mentitur. Sokat füllent.
Füllent' regementjében tisztet viselhet: hazug. Csuzi Tromb. p. 28.
Nem mind igaz, a' mit a' nagy urak füllentenek. km.
FÜLÖN függő. Inauris. M. A.
FÜLRE való. idem.
FÜLÜ.
Kanyúltt fülű. Propendentes aures habens. S. K.
Két fülű korsó. Amphora. NC. p. 311.
Nagy fülű. Flaccus. S. K.
Szamár-fülű. Habens aures asininas.

FÜLEMÜLE.

FÜLEMÜLE (fülemile, filemle). Luscinia, philomela. M. A.

Fülemile-virág. Calendula.
Erdei fülemile.
Ligeti fülemile.
Pap-fülemile. Atricapilla. Schwarzblättchen. Mitterpacher. Hist. Nat.
FÜLEMILEÜL szól. Mitilat. M. A. L.

FÜLÖP.

FÜLÖF t. f. n. Philippus. (Ló-szerető.)

Fülöp. Sz. P. Szala Vben.
Fülöp' egyháza. Sz. P. Bihar Vben.
Fülöp-szállás. F. Kis Kunságban.
FÜLPÖS (fülpös.) Philippicus.
Fülpös. F. Szatmár Vben.

Fülpös Daróc. F. Szatmár Vben.
Magyar Fülpös. E. F. Torda Vben.
Szász Fülpös. E. F. Kolos Vben.

FÜLLÉR.

FÜLLÉR. Obolus, teruncius. PP. L. Fillér.
FÜLLÉREZÉS. Collecta, symbolum. PP.

FÜR.

FÜR. (FÜRJ.) Coturnix, oryx. M. A.
Fris mint a' für. km.
Für. F. Komárom Vben.
Für-mony. Ovum coturnicis. Vörhenyeges,
mint a' für-mony. km.
FÜRED. F. Somogy Vben.
Balaton-Füred. F. Szala Vben.
Tisza-Füred. MV. Heves Vben.
FÜREMEDİK. Elevenedik, javulni kezd
egészségében. A' betegség után füremedni
kezd. Sz. D. Pázm. Pred. p. 837.
Füremedés: épülés, javulás. Sz. D.
FÜRÉSZ. Coturnices capit v. Captor.
Fürjész.
Fürész. FF. Gömör, és Nógrád Vkben.
Fürész-háló, fürjész-háló. Tendiculae, cassis
ductarius. Tirsasse. S. I.
Fürészó eb. Canis melitaeus. NC. p. 131.
Fürjészó vizsla. Canis odorarius. PP.
FÜRGE, (fürög): forog. Sz. D.
Fürge. Alacer, agilis, vividus, recens. S. I. Sz. D.
Fürge ész: fris, eleven ész. Sz. D.
Fürge leány, mint a' pereszlen. km. Sz. D.
Fürged. Sz. P. Tolna Vben.
Fürgencz: virgocnc. Sz. D.
Fürgeség. Alacritas, agilitas. S. I. Virgoncság.
Sz. D.
Fürgén jár: frissen jár. Sz. D.
Fürgelődik: forgolódik.
Fürget, fürgeti: sürgeti, nógtja, kéngeti.
Eleget fürgetett. Sz. D.
Fürgettyű. Ajtó- v. ablak-zár. Göröb. Sz. D.
FÜRKÉSZ, fürkészi. Perquirat, inquirat,
investigat. Sz. D. S. I.
Föl fürkészi. Vajda. 2. K. p. 179.
Ki fürkészi. Exquirat.
FÜRMEŒNY.

Fürményes. E. F. Közép Szolnok Vben.

FÜRT.

FÜRT. Fasciculus, manipulus, lacinia. M. A.
Arany-fürt. Villus aureus, dependentiae
aureae.
Gyapju-fürt. Villus. M. A.
Haj-fürt. Villus. M. A.
Szalma-fürt. Molnár János' Levelei p. 171.
Szóló-fürt. Botrus. M. A.
Tüz-fürt. Révai. Flamma.
FÜRTÖNKÉNT. Laciniatim. M. A.
FÜRTÖS. Villosus M. A. Hirtus, hirsu-
tus v. numerosus, copiosus. S. I.
Fürtös bunda. Pelliceum villosum. S. I.
Fürtös fenyő-fa. Pinus abies.
Fürtös juh. Ovis hungarica. S. I.
Fürtös lepel. Amphitapa, lodix hirsutus,
villosus. Pakrócz. S. I.
Fürtös viola. Lupinus. PP. Fürtös ibolya.
Csapó p. 119.

Fürtös Várallya. E. F. Udvarhely Sz.ben.
Fürtösség. Villositas. Sz. D.
FÜRTÖZ, fürtözi. In villos cogit, villis exornat.
Föl fürtözi. Sz. D.
Meg fürtözi. — Kár a' kulya' szórét meg
arany-fürtözni. km.
Fürtözet. Sz. D.

FÜS.

FÜS. FF. Bars és Komárom Vkben.
Füs-kút. F. Tömös Vben.

FÜST.

FÜST. Fumus, capnus. M. A. Nem meszsze jár a'
láng a' füsttül. km.
Füst-arany. Aurum adulterinum. S. I.
Füst' árán nem ád el szelet. km. Igazán szól.
Füst-edény. Acerra, thuribulum. S. I.
Füst-faragó. Dug. km. 1. R. p. 241.
Füst-farku. Carruca v. phoenicurus. S. I.
Füst-fogó gerenda. Trabs loriam fumarum
sustentans.
Füst-fogta nemes levél. Faludi E. M. p. 240.
Füst-fű. Chamaedris. M. A. Fumaria. PP.
Füst-ház. Atrium, vestibulum. S. I.
Füst-hozó. Fumifer. M. A.
Füst-lyuk. Infumibulum. M. A.
Füst-nyom. Azon füst-nyomon uton érték.
Deprehensus in flagranti.
Füst-pénz. Tributum a foco. Szirmai Parab.
p. 81.
* Azon füst alatt. p. o. kél lakodalmat tartani.
Földi füst. Marmaritis. NC. p. 41.
FÜSTBE megy ennek a' szele: el enyészik ezen
hír.
Füstbe ment minden dolgunk.
FÜSTJE. Ejus fumus. Nagyobb a' füstje, mint
sem a' peccenyéje. km.
FÜSTÖL, füstöli. Fumificat, fumigat, suffit,
suffumigat. M. A.
Föl füstöli. Suspendit ad fumum.
Ki füstöli. Suffit.
Meg füstöli. Perfumat.
Füstölés. Fumigatio, it. suffitatus, suffimentum,
suffitatio. M. A.
Füstölög, füstölög. Fumat, fumigat. M. A. Ugyan
füstölög a' feje bele. km.
Füstölögés. Fumigatio. M. A.
Füstölögeti. Identidem fumificat, suffit.
Füstölög. Fumans, fumificus, fumidus. M. A.
Füstölögő hegy. Mons nebulosus. PP.
Füstölögő üszög. Titio. M. A.
Füstölő. Suffitor. CM.
Füstölő gyertya. Pastilli fumales. PP.
Jó szag-füstölő. Suffitus. PP.
Füstölődik. Fumo inficitur.
Bé füstölődik. Infumatur.
El füstölődik. Perfumatur.
Meg füstölődik. Idem.
Füstölt. Fumatus.
Füstöltt hús. Caro fumo durata. PP.
Füstöltt kolbász. Hilla infumata. S. I.
FÜSTÖN aszalja. Infumat. M. A.
FÜSTÖS. Fumosus, fumeus, fumidus. M. A.
Füstös-fekete. Subniger. S. I.
FÜSTRE rakja. Exponit ad fumum. Füstre teszi.
idem.

FÜTY.

FÜTY.
FÜTYÉSZ. Venatur, sagit, indagat, vestigat. M.
A.
FÜTYÖL. Minurrit. PP.
Ki fütyöli. Exsibilat, sibilo explodit. S. I.
Fütyölés. Sibillum, sibilus.
Fütyölget. Ore fistulat. S. I.
Fütyölő. Sibilans, sibilator.
Ki fütyölő. Faludi N. A. p. 224.
Exsibilator.
FÜTYÖRÉSZ.
Fütyörésznek a' madarak. Sz. D.
FÜTYÖS: siláp, jó vastag bot. Sz. D.
FÜTYÖRÉSZ. S. I. Sibilando tempus terit.
FÜTYÖLÉK. Sarcina, sarcinula, appendicula. M.
A.
FÜTTY. Kinek gézen guz az ura, kótyom fütty a'
szolgája. km.
Tégedet is üttöm fütty.
Reá akadott a' füttyére. KV. p. 223.
FÜTTYEL jelt ád. Sz. D. Sibilo signum dat.
Fütytel szállás. Magniloquentia,
magnifica verba. S. I.
FÜTTYENT, fütyenti. Faludi T. É.
p. 61.
Ki fütyenti. Faludi N. E. p. 47.
Oda fütyenti. Sibilo advocat.
Viszsa fütyenti. Faludi N. A. p. 130. E.
M. p. 106.
Fütyentés. Faludi E. M. p. 208.
FÜTTYÖS: a' ki sokat fütyöl.
FÜTTYÖT hány. Exsibilat.

FÜZ (név.)

FÜZ. Salix. M. A.
Füz-bárka. Pázm. Pred. p. 471.
Füz-fa. Salix. M. A. Az én kardom
sem füz-fa. km.
Füz-fa-hegedühöz nád-vonó illendő. km.
Similis simili gaudet. Szirmai Parab.
p. 125.
Füz-fa-katona. Csuzi p. 142.
Füz-fa-katonaság. Csuzi Tromb. p. 310.
Füz-fa-versek. Pázm. Kal. p. 248.
Füz-fából való. Salignus, saligneus. M. A.
Füz-fő. Csárda Veszprém Vben.
Füz-kút. E. F. Kolos Vben.
Füz-tő. F. Vas Vben.
Füz-veszsző. Mellyből kosarakat, méh-
kasokat kötnek. Vitla. Vajda. K. É.
1. K. p. 654.

Füz-völgy. F. Szala Vben.
 Homok-füz. Salix arenaria. Sandweide.
 FÜZED. E. F. Hunyad Vben.
 FÜZEGY. F. Bihar Vben.
 FÜZES. Salicetum, salictum. M. A.
 Fűzes t. h. n.
 Fűzes Gyarmat. F. Békes Vben.
 Egyházas fűzes. F. Vas Vben.
 Gyepű-fűzes. MV. Vas Vben.
 Ördögös fűzes. E. F. b. Szolnok Vben.
 Rába-fűzes. F. Vas Vben.
 FÜZI. Quod ex salice est.
 Fűzi. Sz. P. Abaúj Vben.
 Fűzike. Salicaria. S. I.

FÜZ (ige.)

FÜZ, fűzi. Plectit, scirpat, viet, textit. M. A.
 Bé fűzi. Vincit, vinculo adstringit. S. I.
 Bele fűzi. Intexit, implicat, infilat.
 Egybe fűzi. Connectit, complicat. S. I.
 Föl fűzi. Res filo insertas appendit. S. I.
 Föl fűzi a' gyöngyöt. Margaritas filo conserit.
 PP.
 Meg fűzi. Confilat.
 Öszve fűzi. Conserit, connectit, contextit,
 complicat. M. A.
 Reá fűzi. Adfilat.
 Tű-hegyre fűzte beszédjét.
 Űzi fűzi. Addig Űzte fűzte a' dolgot.
 FÜZDÖGEL, fűzdögeli. Plectitat. Sz. D.
 Föl fűzdögeli.
 FÜZELÉK. A' mit föl szoktak fűzni v. a' mi föl
 van fűzve. S. I.
 FÜZELLÉR. Miles gregarius pedestris. S. I.
 FÜZET, fűzeti. (Fizet, fizeti.) Solvit, expendit. M.
 A. Istenek is munkára fűzetnek. km.
 Bé fűzeti. Innumerat.
 Bé fűzet neki. Ugyan bé fűzetnek neki. S. I.
 Bele fűzeti. Adnumerat.
 El fűzeti. Expendit, consumit. M. A.
 Elő fűzet. Praenumerat.
 Föl fűzet. Supra solvit.
 Ki fűzeti. Exsolvit.
 Le fűzeti. Persolvit.
 Meg fűzeti. Rependit, repensat, retribuit,
 persolvit. M. A.
 Reá fűzet. Super solvit.
 Viszsa fűzeti. Retribuit, rependit. M. A.
 Fűzess. Solvas. Kezes fűzess. km.
 Csak „Isten fűzessé” vel fűzetett. km.
 Fűzetetlen. Non solutus, insolutus, cui pretium
 non est solutum. M. A.
 Fűzetés. Solutio, pensio. M. A.
 Elő fűzetés. Praenumeratio. S. I.
 Meg fűzetés. Solutio, retributio. M. A.
 Viszsa fűzetés. Compensatio. S. I.
 Viszsa fűzetés-képpen. Jure talionis. S. I.
 Fűzetget, fűzetgeti. Sensim solvit, dependit.
 Fűzethetetlen. Insolubilis.
 Meg fűzethetetlen. Irremunerabilis. M. A.
 Fűzetmény: fűzetésbe vett v. adott valami dolog,
 pénz 's a' t. Sz. D.
 Fűzető. Solvens. A' könnyen ígérő, nehezen
 fűzető. K. V. p. 440.
 Fűzető. Sz. P. Komárom Vben.

Fűzető szer. Nincs fűzető szere.
 Jól fűzető. Uber. S. K.
 FÜZETLEN. Non intextus, non infilatus.
 FÜZÉR. A' mi föl van fűzve v. fűzni való.
 Fűzér. Vár és F. Abaúj Vben.
 Fűzér' fa. Sz. P. Posony Vben.
 Fűzér-gyöngy: fűzött rend-gyöngy. Sz. D.
 Fűzér-huta. Öveg-bánya Abaúj Vben.
 Föl aggatja a' fűzereket (a' föl fűzött
 gyümölcsöket, szőlő-fürtöket) a' házban. Sz. D.
 FÜZÉS. Confilatio.
 Gyöngy-fűzés. Margaritarum confilatio.
 Kosár-fűzés. Sz. D. Contextura corbis.
 FÜZÖGET, fűzőgeti. Identidem confilat.
 Föl fűzőgeti.
 FÜZÖTT. Textus, constrictus. M. A.
 FÜZŐ. Infilans, it. ligula.
 Fűző veszsző. Sz. D. Vitla, vimen.
 Mely-fűző. Fascia pectoralis. PP.
 FÜZTÖN fűzi. Faludi N. A. p. 89.

FÜ. Herba, gramen, olus. M. A. Harmattal nem
 kell nézni a' fűvet. km.

Fű-áros. Oltor. M. A.
 Fű-áros hely. Forum olitorium. S. I.
 Fű-bér. Census pascui.
 Fű-gaz. Quisquiliae herbarum.
 Fű-irtó kapa. Marra. M. A.
 Fű leve. Succus herbae. S. I.
 Fű-level. Folium herbae. M. A. L.
 Fű-mag. Semen, granum herbae. M. A.
 Fű-szál. Culmus herbae.
 Fű szára. Caulis, culmus. M. A.
 Fű-szer. Aroma, condimentum. Sz. D.
 Fű-szer-áros. Aromatarius. S. I.
 Fű-szeres bor. Vinum hippocraticum,
 aromatites. S. I.
 Fű-szerszám. Aroma. M. A.
 Fű-szerszám. Aromatarius. M. A.
 Fű-szerszám. Aromate condit.
 Fű-szerzet. Aroma. M. A.
 Fű-szerzet-ároló. Aromatopola. M. A.
 Fű-szerszám. Vinum aromatites. PP.
 Fű-szerszám. Placenta mellita
 aromatites. PP.
 Fű-szerszám. Aromate condit. Faludi N.
 A. p. 9.
 Föl fű-szerszám. Faludi B. E. p. 57.
 Meg fű-szerszám. Káldi Gen. 50. 25.
 Fű-szedő. Botanicus. Sz. D.
 Fű-tekercs. Spissamentum. M. A.
 Fű-termő. Herbifer. M. A.
 Fű-tudomány. Botanicus. Sz. D.
 Fű-vetés. Botanomania. Fűvekből jö-
 vendülés. S. I.
 Fű-víz. Aqua destillata herbarum. PP.
 Agg fű: széna.
 Nem ismérem-fű. Opuntia. M. A. L.
 Roszsz fűre hágtál. km.
 Űti fűvet tett a' talpa alá: el szökött.
 Vitemény-fű. Myagros. M. A. L.
 * Fűvek-nemeit lásd Csapónál, és kik a'
 fűvekről irtak. Csapó meg neve-

zett 417 fűvet, és ezeknek 646 különböző
 neveit, mindössze 1063 magyar fű-neveket
 hordott elő. Bár valaki tudományos
 rendbe szedné mind ezeket, és mellyek
 még számtalanok találtak a' nép között!
 —

FÜENTEN, (mint régenten, iffiantan)
 füventen. In herba. Vajda K. É. 1. K. p. 531.
 „Még füventen ki akarták tépni, a'
 cselédes gazdának szolgáji.”

FÜHÖZ fához kapkod. Ubique quaerit
 auxilium, juvamen. S. I.
 FÜNEK fának panaszkodik. km.
 FÜSÉG. Status herbae. Biró Márton Micae p.
 382.

FÜVE. Ejus herba.
 Szent Benedek' fűve Caryophyllum. Csapó,
 Fűves kert. p. 257.
 Szent Borbála' fűve. Barbarea. Cs. d. 258.
 Szent György' fűve. Ophioglossum. Cs. p.
 139.
 Szent Ilona' fűve. Adiantum. Cs. d. 12.
 Szent Jakab' fűve. Jacobaea. Cs. d. 258.
 Szent János' fűve. Hypericum majus. Cs. p.
 59.
 Szent László király' fűve. Gentiana. Cs.
 d. 260.
 Szent Lőrincz' fűve. Vincetoxicum. Cs.
 d. 261.
 Szent Magdolna' fűve. Valeriana. Cs.
 p. 166.
 Szent Mária Magdolna' fűve. Nardus celtica.
 Cs. d. 199. 262.
 Szent Robert' fűve. Geranium columbinum.
 Cs. p. 107. 263.
 Szent Simeon' fűve. Alcea. Cs. p. 178.
 Vargák' fűve. Origanum, cunila. Cs. p. 105.

FÜVEL, füveli. Pascit, PP. herbis alit. it.
 incantat.
 Meg füveli. A' cseléd úgy meg szokott nála
 maradni, mintha meg füvelték volna. Sz.
 D.

Füvelő hely. Pascuum. PP.
 Füveltet. Pascit, herbis alit.
 Füveltetés. Pascuatio. Geidler, Hadi ok-
 tatások. p. 34.

FÜVES. Herbosus, herbidus, graminosus. M. A.
 Fűves bor. Vinum medicatum. S. I.
 Fűves hely. Pascuum v. pratium, herbetum. S.
 I.
 Fűves kert. Hortus botanicus.
 Belénd-fűves. Delirus, lymphaticus. S. I.
 Fűvesedik. Herbescit. Sz. D.
 Meg fűvesedik. Obherbescit. M. A.
 Fűvesül. Herbescit. M. A.
 FÜVEZ, füvezi. Herbis aspergit. it. incantat. M.
 A.

FÜVÉSZ. Botanicus. S. I.
 Fűvésztudomány. Botanica.
 Fűvészség. Botanicus, ars herbaria. S. I.
 FÜVÉSZ (ige). Botanizat. S. I.
 Fűvészség. Botanizatio.
 FÜVI. Herbaceus, herbeus, herbarius,
 gramineus. M. A.
 Fűvi só: fű-só, lűg-só. Sal alcalinus. S. I.
 Fűvi szeder. Morum idaeum. Málna. S. I.
 Fűvi szín-bogár. Coccus cacti. Cochenille. S.
 I.
 Fűvi tapló. Fomes ex artemisia paratus. S. I.

FŰ.

FŰ. Sonus concalescentis corporis.
 FŰL (fű-ül). Calefit, torrescit. M. A.
 Meg fűl.
 Fülés. Concalescentia.
 Fülő. Incalescens.
 Jó fülő kálha. Fornax, quae facile incalescit.
 FŰT, (fű-üt) fűti. Calefacit. M. A. A' ki nyárban
 nem gyűjt, télben keveset fűt. km.
 Bé fűt neki. Nocet, ulciscitur, vindicat. S. I.
 Bé fűti. Calefacit, fornacem succendit. M. A.
 El fűti a' kálhát.
 Fűtdögél, fűtdögeli. Faludi N. E. p. 28.
 Fűtelék: mindenféle, a' mivel fűteni
 szoktak. Hallottam 1828. Jan. 26. Ságon.
 Fűtés. Calefactio. M. A.
 Kálha-fűtés. Calefactio fornacis.
 Kemence-fűtés. Calefactio furni.
 Fűtő. Calefactor. M. A.
 Kálha-fűtő. Calefactor fornacis.
 Fűtözik. Calefit. M. A. Se calefacit ad ignem.
 FŰJT (Fű-it) fűjti. M. A. L. Füt.

FŰRÉSZ.

FŰRÉSZ. Serra. M. A.
 Fűrész' alja. Scobs, serrago. S. I.
 Fűrész-fa. Asser, tabula. S. I.

Fűrész' fogai. Serrae dentes. PP.
 Fűrész-hal. Squallus pristis. S. I.
 Fűrész-hely. Serratrina. S. I.
 Fűrész-hulladék. Serrago.
 Fűrész-levelű fű. Serratula. PP.
 Fűrész-malom. Mola serraria. PP.
 Fűrész-por. Serrago.
 FŰRÉSZEL, fűrészeli. Serrat, vulgo serra secat.
 M. A.
 El fűrészeli. Serra secat, praecidit. S. I.
 Le fűrészeli. Abserrat.
 FŰRÉSZES fogas. Serratus. M. A.
 Fűrésztes fű-level. Folium serratum. M. A.

FŰSŰ.

FŰSŰ (FÉSŰ, FÍSŰ.) Pecten. M. A. (gall. fichu:
 fissus, hasított.) CM.
 Fűsű-fog. Radius pectinis.
 Bajusz-simító fűsű. VV. L.
 Bontó fűsű. VV. L. Pecten radiis longioribus
 et rarioribus. S. K.
 Görbe fűsű. Pecten curvus. S. K.
 Haj-fodorító fűsű. VV. L.
 Két élű fűsű. VV. L.
 Ló-fűsű. VV. L.
 Ritka fogu fűsű. Pecten radiis rarioribus. S.
 K.
 Sűrű fogu fűsű. Pecten radiis densioribus. S.

K.

FŰSŰL, fűsüli. Pectit. M. A.
 Alá fűsüli. Depectit.
 Föl fűsüli. Sursum pectit.
 Ki fűsüli. Expectit.
 Le fűsüli. Depectit.
 Meg fűsüli. Depectit. M. A.
 Viszsa fűsüli a' haját. Adverso capillo pectit.
 PP.
 Fűsületlen. Impexus. CM. M. A.
 Fűsülget, fűsülgeti. Pectitat.
 Fűsültt. Pexus. M. A.
 FŰSŰS. Pectinifex.

M u t a t ó

(G - b ő l)

GA.

GAB, gabona, gabos.
 GACS, gacsca, gacsaly, gacsos.
 GAD, gada, gadócz, gadna.
 GAG, gagó.
 GAGY, gagvog, gagvos, gagvúl.
 GAJ, gaja, gajd, gajna, gajmó, gajos.
 GAL, galabocs, galacz, galacsin, galga, galos.
 GALAGONYA.
 GALAGY, galagyol.
 GALAMB, galambász, galambicza, galambocz, galambod, galambos.
 GALAN, galand, galanta.
 GALÁD, galádul.
 GALIBA, galibálkodik, galibás, galibátlan.
 GALLÉR, gallératlan, galléros.
 GALLÓKA, gallókáz.
 GALÓCZA.
 GALUSKA.
 GALYAB, galvabít.
 GALLY, gallyas, gallyazik.
 GAM, gamaró, gamásza, gamat, gamás, gamó.
 GANAJ, ganajlik, ganajos, ganajoz.
 GANG, gangos.
 GANNA.
 GARAB, garaboly, garabó.
 GARABONCZ, garaboncza.
 GARÁD, garádol.
 GARÁDICS, garádicsos.
 GARAS, garasos.
 GARAT, garatos.
 GARÁZDA, garázdaság, garázdálkodik, garázdás.
 GARD, garda, gardos.
 GARMADA, garmadál.
 GATYA, gatvás.
 GAVALLÉR, gavallérkodik, gavallérság.
 GAZ, gazol, gazos, gazság, gazúl.
 GAZDA, gazdaság, gazdálkodik, gazdás.
 GAZDAG, gazdagit, gazdagodik, gazdagság, gazdagúl.

GÁ.

GÁBOR, gáborján, gábris.

GÁCS, gácsér.
 GÁD.
 GÁG, gágog.
 GÁGY.
 GÁL, gáld, gálocs, gálos.
 GÁLA.
 GÁLICZ.
 GÁLLYA, gállvás.
 GÁLNA.
 GÁNCZA.
 GÁNCS.

GÁNTÁR.

GÁNY, gánya, gányol.
 GÁRGYA, gárgyáz.
 GÁSPÁR.
 GÁT, gáta, gátol, gátor, gátos.
 GÁZ, gázol.

GE.

GEB, gebe, gebed, geber.
 GECZ, geczel, geczi.
 GECS, gecse.
 GED, gede, gedél, gedelye, gedó.
 GEGY, gegyel, gegyerész.
 GELEGENYE.
 GELENCZE.
 GELESZTA, gelesztás.
 GELÉNY, gelényes.
 GELÉT.
 GELIM.
 GELL, gelle.
 GELLÉRT.
 GELSE.
 GELYVA, gelyvás.
 GENCS, gencsi.
 GENY, genyett, genyéte, genyóte.
 GERÉB, gerebel, gereben, gereblye.
 GERELLY.
 GERENCZE.
 GERENCSEÉR.
 GEREND, gerenda, gerendely.
 GERÉNY.
 GEREZD, gerezedel, gerezdes.
 GEREZNA.
 GERGELY.
 GERINCZ, gerinczes.
 GERJ, gerjed, gerjeszt.
 GERLICZE.
 GERNY, gernye, gernyó.
 GERSE.
 GERZS, gerzsely, gerzsenyó.
 GESZT, geszte, gesztencze, gesztenye, gesztered, gesztes, geszti, gesztőcz.
 GETE.
 GEVÉNY.
 GEZEMICZE.

GÉ.

GÉBÁRT.
 GÉCZ.
 GÉD, géder.
 GÉM.
 GÉMB, gémbelődik, géMBER, gémbes.
 GÉNYE.
 GÉPELY, gépeves.
 GÉR, gércze, gércs, gérnye.
 GÉS, gése.
 GÉTYE.
 GÉZ, gézen.

GI.

GIB, giber.
GIBBESZ, gibbeszkedik.
GICZ, gicze.
GID, gide, gidó, gidra.
GIG, gige.
GIL, gila, gilvác, gilván.
GINEA.
GIPSZ.
GIRA, girás.
GIZ.

GÍ.

GÍM, gímes.

GL.

GLÉT.
GLIT.

GO.

GOB.
GOHÉR.
GOKLESZ.
GOLYHÓ.
GOLYÓ, golyóbis.
GOLYVA, golyvás.
GOMB, gomba, gombacs, gombol, gomboly,
gombóc, gombóda, gombos.
GOMOLY, gomolya, gomolyag, gomolyog.
GOMONY.
GOND, gondatlan, gondol, gondos.
GONOSZ, gonoszd, gonoszít, gonoszkodik,
gonoszodik, gonoszság, gonoszúl.
GORÁNY.
GORBÓ.
GORDON, gordonos.
GORNÝ, gornvadoz.
GOROMBA, gorombaság, gorombás,
gorombául.
GOSZTÁNY.
GOTHÁRD.

GÓ.

GÓCZ, gócza.

GÓCS.
GÓG, gógány.
GÓLYA.
GÓR, góré.

GÖ.

GÖB, göböcz, göbör, göbös, göbre.
GÖCZ, göczke, göczög.
GÖCS, göcsej, göcsör, göcsös.
GÖD, gödöllő, gödölye, gödöny, gödör.

GÖGY, gögyög, gögyöget.		GÓB, góboly.		GUB, guba, gubacs, gubancz, gubona.
GÖLÖDÖR.		GÓD, gódney.		GUBA, gubbad, gubbaszkodik.
GÖLYE.		GÓG, góge, gógécsel, gógös.	4	GUCSMA.
GÖMB, gömböly, gömbör, gömbös, gömbőcz.		GÓLYE.		GUG, guga, gugg, gugorodik.
GÖM, gömör, gómó.		GÓTE.		GUL, gula, gulacs.
GÖNCZ, gönczi, gönczöl.		GÓZ, gözöl, gózös, gözű.		GUR, gurd, gurg, gurgyal, gurigál, gurít, gurul.
GÖNCZÖL.			GR.	GUZS, guzsa, guzsaly.
GÖND, göndör.				GUTA.
GÖNGY, göngyöl.		GRÁBLYA, gráblyál.		GUVAT.
GÖNTÉR.		GRÁDICS, grádicsoz.		
GÖNY, gönyő, gönyü.		GRÁNÁT, gránátéros.		GÚ.
GÖR, görcs, görd, görg, göröb, görömböly,		GRÁNICZ.		GÚLYA.
göröncz, görönd, göröngy, görös, görvény.		GRÁZDA.		GÜNÁR.
GÖRB, görbe, görbed, görbeszt, görbít, görbö,		GRÉB.		GÚNY, gúnya, gúnyol, gúnyor.
görbül.		GRÉCZ, grécki.		GÚZS, gúzslik, gúzsol.
GÖRENY.		GRICS.		GÚT, gútor.
GÖRH, görhe, görhes, görhöny, görhös.		GRIF.		
GÖRNY, görnyed.		GRISPÁN.		GÜ.
GÖRÖG, görögség, görögül.		GRITI.		
GÖTH, göthös.		GROM, gromos.		GÜB, gübü.
GÖZÜ.		GRÓF, grófság.		GÜGY, gügyöl, gügyü.
	GÓ.	GRÓTH.		GÜZÜ.
GŐ, gős.			GU.	

G.

GA.

GAB.

GAB.

GABONA. Frumentum, fruges, seges. M. A.
Hányják vetik, mint a' dézmán szedett gabonát. km.
Gabona-asztag. Meta frugum.
Gabona-áros. Frumentarius. M. A.
Gabona-féreg. Curculio. M. A.
Gabona-garmada. Cumulus frugum ex-trituratarum, sed nondum a paleis separatarum.
Gabona-gyűjtés. Frumentatio. M. A.
Gabona-gyűjtő. Frumentator. M. A.
Gabona-ház. Frumentarium, granarium.
Vrancsics. M. A.
Gabona-kéve. Merges frugum, pugillus frumenti. M. A.
Gabona-szalma. Stipula, culmus. PP.
Gabona-szár. Culmus. M. A.
Gabona-szedő. Frugilegus. M. A.
Gabona-vesztő. Frugiperdus. M. A.
Gabonai. Frumentaceus. M. A.
Gabnája. Thelegdi Hom. 3. R. p. 640.
Gabonás. Frumentarius. M. A.
Gabonás föld. Terra frumenti, terra frugifera, ager frumentarius. M. A.
Gabonás ház. Granarium, frumentarium. M. A.
Gabonát gyűjt. Frumentatur. M. A.
GABOS. Galbula, galgulus. M. A. Lanius.
Gébics. S. I.
Gabos. F. Szerem Vben.

GACS.

GACSA. F. Gömör Vben.
GACSALY. Vitis brachium. NC. p. 93.
Gacsaly. F. Szatmár Vben.
Gacsalyk. F. Gömör Vben.
GACROS.
Gacsos lábu. Curvipes, pro: kajcsos lábu. S. I.

GAD.

GAD.
GADA.
Gadács (Kis, nagy) Sz. PP. Somogy Vben.
Gadány FF. Baranya, és Somogy Vben.
GADÓCZ. Gadus. Weichfisch. S. I.
GADNA. F. Abaúj Vben.

GAG.

GAG.
GAGÓ. Ciconia. Gólya. S. I.

GAGY.

GAGY.
GAGYOG. Lallat. A' gyermek-szóllás' kezdete.
Sz. D.
GAGYOS. Ebrius. S. I.
Gagyosodik. Inebriatur. S. I.
GAGYÚL. Inebriatur. S. I.

GAJ.

GAJ. Gleba, grumus. S. I.
Gai. t. h. n.
GAJA. Folyó víz Fejér Vben.
Gajár. MV. Posony Vben.
GAJD.
Gajdol: tombol, örömben kiált, énekel. Sz. D.
Jubilat, canit. M. A.
Gajdolás. Jubilatus. M. A.
Gajdos. Ittas. Sz. D.
Gajdos. FF. Bereg és Ung Vben, Telek Csanád Vben, és Sz. P. Ung Vben.
Gajdosodik: ittasodik. Sz. D.
Gajdul. Inebriatur. PP.
Gajduált fő. Subebrius, mens vacillans. PP.
GAJNA. E. Hegy Zaránd, és alsó Fejér Vben.
GAJMÓ, gamó, kamó. Scipio, fustis, baculus. S. I.
GAJOS. Glebosus, grumosus. S. I.

GAL.

GAL.
GALABOCS. F. Nógrád Vben.
GALACZ. E. FF. alsó és felső Fejér, Doboka, és Hunyad Vben.
GALACSIN. Agvag-golyóbis, melyet a' szőlő-pásztorok parittyából hajálnak.
L. Vörösmarti. Intő levél. p. 286.
GALGA. Folyó víz Pest Vben.
GALOS.
Galos vessző: jég-vette, száraz szőlő-vessző. Hallottam Ságbon 1816. Mart. 20.
Galsa (galos az, galos a, galsa) FF. Nógrád, és Szala Vben.

GALAGONYA.

GALAGONYA, (gelegenye). Rubus caninus, spineolus, spinulus, rhamnus.
M. A. CM. Pázm. Kal. p.11. Galagonya-fa. Spinus, cynosbatos. M. A.

GALAGY.

GALAGY.
Galagy-bötük. Literae illyricae, antiquae, glagoliticae. S. I.
GALAGYOL. Lallat, balbutit. S. I.

GALAMB.

GALAMB. Columba, columbus. M. A. Szelid mint a' galamb. km.
Galamb-áros. Káldi Math. 21. 12. Columbas vendens.
Galamb-bűg. Columbarium, peristereon. CM. M. A.
Galamb-buliklás. Gemitus columbarum. S. I.
Galamb-csók. Osculum columbinum.
Galamb' falva. (Kis, nagy.) E. FF. Udvarhely Székében.
Galamb-fészek. Nidus columbarum.
Galamb-fi. Pipio. M. A.
Galamb-fű. Verbena. Eisenkraut. S. I.
Galamb-ház. Columbarium. M. A. Szegény urnak galamb-ház a' mészár-széke.
Galamb-kosár. Columbarium. NC. p. 419. M. A. Nem galamb-kosár a' világ; másutt is élhetnek, nem csak itt. km.
Galamb-módra. Columbatim. M. A.
Galamb-módra csókolgatja. Columbat. M. A.
Galamb-szín. Zöld és vörös fényes szín, mint a' galamb' nyaka. Opál-szín. S. I.
Galamb-szó. Gemitus columbarum. S. I.
* Borzas galamb. Columba hispida.
Bögyös galamb. C. gutturosa. S. K.
Csuklyás galamb. C. cucullata.
Fodros bögyü galamb. C. turbita.
Gatyás galamb. C. anglica. PP. Plumipes. S. K.
Házi galamb. C. domestica. S. K.
Kaczagó galamb. C. risoria.
Kerengő galamb. C. gyratia.
Kék galamb. Livia. NC. p. 157.
Koronás galamb. C. coronata.
Ólom-galamb. Friss mint az ólom-galamb. km.
Örvös galamb. C. palumbes. CM.
Őszi galamb. Vivago. NC. p. 163.
Posta-galamb. C. tabellaria.
Spanyol galamb. C. hispanica.

- Sültt galamb. *Assa columba*. Senkinek nem röpül szájába a' sültt galamb. km.
Széles farku galamb. *C. laticauda*.
Tojó galamb. Tiped tapod, mint a' tojó galamb. km.
Török galamb. *C. turcica*.
Vad galamb. *C. oenas*. CM.
Vándor-galamb. *C. migratoria*.
GALAMBA. Sz. P. Nógrád Vben.
GALAMBÁSZ. *Columbarius* v. *Falco palumbarius*. S. I. Csere János Encycl. p. 355.
GALAMBI. *Columbaris, columbinus*. M. A.
GALAMBICZA. Gomba' neme. *Agaricus fungus*. S. K.
Kék galambicza. *Agaricus violaceus*. S. K.
GALAMBJA. *Ejus columba*.
GALAMBOCZ-fű. *Peristerium*. M. A.
GALAMBOD. E. F. Maros Székében.
GALAMBOK. F. Szala Vben.
GALAMBOM. *Columba mea*. Formula tenerioris allocutionis.
GALAMBOS. *Columbarium*. M. A. *Columbinus*. Csuzi. Tromb. p. 27.
Galambos. Sz. PP. Kis Kunságban és Somogy Vben. Major Posony Vben.
- GALAN.
- GALAN. *Taenia*. Faludi ht. „GALLAN.“ N. A. p. 14.
GALAND. *Taeniola*. PP.
Galandos. *Taeniolis ornatus*.
GALANTA. MV. Posony Vben.
Galantai cigányok, híres musikusok.
- GALÁD.
- GALÁD. *Nequam, sordidus*. M. A. Prágai p. 974.
Galád. Sz. P. Torontál Vben.
Galád nyereség. Sz. D. *Lucrum sordidum*.
GALÁDDÁ leszsz. *Sordescit*. CM.
GALÁDUL. *Sordide*. M. A.
- GALIBA.
- GALIBA. *Mapalia*. CM. it. *Perversus, ganeo*. M. A. it. *Molestia, afflictio, taedium, importunitas*. Elég galibám, (vitám, vesződésem) volt vele. Sz. D.
Házi galiba. *Afflictio domestica*. Pázm. Pred. p. 456.
GALIBÁJA. *Ejus molestia*. Galibája érkezett.
GALIBÁLKODIK. *Ineptit, targiversatur*. M. A.
GALIBÁS. *Molestus, importunus*. S. I.
Galibás dolgok. Faludi B. E. p. 20.
Galibáskodik. *Molestat, affligit, lacessit*. Faludi U. E. 2. R. p. 203.
GALIBÁTLAN. Faludi U. E. 1. R. p. 120. 3. R. p. 32.
- GALLÉR.
- GALLÉR. *Galerus, collarium*. M. A. Se üngöm, se gallérom. km.
Fodor gallér. *Collarium*. M. A.
Ing-gallér. Sz. D. *Galerus indusii*.
- Ormán-gallér. *Focale*. CM.
Szabó-gallér: tésztából hosszú szeletek. Sz. D.
Vas-gallér. *Torquis ferreus*. S. K.
GALLÉRA. *Ejus galerus*. Csak galléra is alig maradt. *Vix laciniam obtinet*. M. A.
- Nem varta gallérjához szerencsését. km.
GALLÉRATLAN. *Carens galero*.
Gallératlan ing. *Indusium non galeritum*.
GALLÉROS. *Instructus galero, habens collare, galeritus*.
- GALLÓKA.
- GALLÓKA. Hintóka. hinta. Sz. D.
GALLÓKÁZ. Hintáz, hintókáz. Sz. D.
- GALÓCZA.
- GALÓCZA. *Trutta piscinaria*. M. A. NC. p. 171.
- GALUSKA.
- GALUSKA. Étel' neme. Dug. km. 1. R. p. 12.
- GALYAB.
- GALYAB.
GALYABÍT, galyabítja: szegényen, vékonyan épít. Házikót, viskót galyabít. Sz. D.
- GALLY.
- GALLY. *Ramus, frondes*. M. A.
Szárz gallyat szed. Sz. D. *Sarmenta colligit*.
Zöld gally. Sz. D. *Viridis ramus*.
GALLYAIT le vágja. *Defrondat*. M. A.
GALLYAS. *Ramosus, frondosus*. Sz. D.
Gallyasodik. *Frondescit*. Sz. D.
GALLYAZIK. *Frondet, frondescit*. S. I.
- GAM.
- GAMARÓ-kő. *Chaliasias*. PP.
GAMANDOR-fű. *Trissago*. M. A. L.
GAMÁSZA. Csárda Veszprém Vben.
GAMAT. *Incultus, rusticus*. PP.
Gamat dolog. Sz. D.
Gamat ember. Sz. D. *Homo spurcus, sordidus*.
Gamatol, gamatolja. *Sordidat*.
Egybe gamatolja. Sz. D. *Consordidat, conspurcat*.
El gamatolja. Sz. D.
Gamatság: mocskosság, disztelenség. Sz. D.
Gamatúl bánik a' dologgal. Sz. D.
GAMÁS. F. Somogy Vben.
GAMÓ. *Baculus, scipio*. M. A. *Subalare fulcimentum, baculus subalaris, scipio, furculae alares*. PP. Gajmó, kamó, mankó. Sz. D.
Gamón jár: mankón jár. Sz. D.
- GANAJ.
- GANAJ. (GANÉJ, gané).
Stercus, fimus, lutamen, excrementum, retrimen
- tum. M. A. Föl találod búzén a' ganéjt. km.
Ganéj-domb. *Acervus stercoris, sterquilinum, aggestitia purgamenta*. PP.
Ganéj-hányó lapát. *Pala stercoraria*. NC. p. 117.
Ganéj-hányó villa. *Bidens, tridens stercorarius*. NC. p. 117. PP.
Ganéj-hintó villa. *Furca stercoraria*. M. A.
Ganéj-hordó kosár. *Feretrum stercorarium*. PP.
Ganéj-hordó szekér. *Plaustrum stercorarium*. M. A.
Ganéj-lé. *Liquor stercoreus*.
Ganéj-rakás *Sterquilinum*. M. A.
Ganéj-verem. *Fimetum*. NC. p. 117.
Ganéj-vonó gereblye *Furcilis*. M. A.
* Egér-ganéj. *Muscerda*. NC. p. 361.
Ember-ganéj. *Stercus humanum*.
Érett ganéj. *Fimus maturus*. Érett ganéj, öreg leány, hamar hasznót hajt. km.
Forgács-ganéj. A' mit a' fa-vágítón szednek.
Juh-ganéj. *Oiptocon*. NC. p. 361.
Koh-ganéj. Vas-ganéj. Sz. D.
Leg jobb ganéj az, melyet a' gazda, saruján, víz a' földre. km.
Ló-ganéj. *Fimus equinus*. NC. p. 117.
Madár-ganéj. *Fimus avium*.
Szamár-ganéj. *Stercus asininum*. NC. p. 361.
Tik-ganéj. *Fimus gallinarum*.
Vas-ganéj. Vas-szar. *Scoria ferri*.
GANAJLIK. *Cacat, oletum excernit, alvum vacuat*. M. A.
Ganajlat. *Excrementum*. Sz. D. Híg ganélat.
Foria. M. A. L.
Ganajlat-tisztító. *Copreus*. M. A. L.
GANAJOL, ganajolja. *Stercorat*. Pázm. Pred. 441.
GANAJOS, ganés. *Stercorosus*. M. A.
Ganajos föld. *Terra timata*.
Ganés hely. *Fimetum*. M. A.
GANAJOZ, ganajozza. *Stercorat*. M. A.
Meg ganajozza. idem. M. A. Meg ganéjozza.
Káldi. Luc. 13. 8.
Ganajozás, ganéjkezés. *Stercoratio, lutamen*. M. A.
Ganajozott, ganéjjezett. *Stercoratus*. M. A.
Ganajzat. Sz. D.
GANÉJT el hinti. *Fimum disjicit in agro*. M. A.
- GANG.
- GANG.
- GANGOS. *Gradualis*.
Gangosan lépés. Pázm. Pred. p. 1124. *Passus graduatim factus*.
Gangosan pödörgeti kajla bajuszszát. Dug. km. 2. R. p. 55.
- GANNA.
- GANNA. (Kis, nagy) FF. Veszprém Vben.
- GARÁB.
- GARÁB t. h. n. Nógrád Vben.
GARABOLY. *Corbis, calathus, quasillus*. S. I.

Garabolyka. Corbiculus. Garabolykába takarni a' gyermeket. Sz. D.

GARABÓ, idem ac garaboly: kosár. Sz. D.

GARABONCZ.

GARABONCZ. F. Szala Vben.

GARABONCZA. Magia, necromantia. M. A.

Garabonczás. Magus, necromanticus, praestigiator. M. A.

Garabonczás deák. Faludi. T. É. p. 172.

Garabonczás mesterség. Ars magica. Vajda.

2. K. p. 63. 242.

Garabonczás személy. Faludi T. É. p. 149.

Garabonczáskodik. Praestigiatozem agit.

Garabonczáskodás. Csuzi p. 257. Tromb. p.

25.

Garabonczáskodó.

GARÁD.

GARÁD. Agger, septum, septura, cinctura. A' víz majd a' kertek' garádjait éri. Sz. D.

GARÁDOL, garádolja. Sepit, cingit, circumdat. Sz. D.

Meg garádolja: bé gyepüli. Sz. D.

GARÁDICS.

GARÁDICS. Gradus, scala. M. A.

Garádics-köz. Areola. PP.

GARÁDICSONKÉNT. Gradatim. M. A.

GARÁDICSOS. Gradatus. M. A.

GARAS.

GARAS. Solidus, as, drachma. M. A. Az jó garas lehet, ki aranyat nyerhet. km.

Bagarus-garas. Grossus malus bavaricus. Egy Bagarus-garast sem ér. km.

Barát-garas. Deo gratias.

Botos garas. Grossus grallis signatus. S. K.

Ezüst-garas. Argenteus grossus. S. K.

Fa-garas. Kap rajta, mint koldus a' fa-garason. km. Dug. 1. R. p. 166.

Jó garas. Segíts rajta jó garas, ne légy görbe, sem varas. km.

Koldus-garas. Grossus grallis signatus. S. K.

Kopasz garas. Sok kézen fordult meg, mint a' kopasz garas. km.

Kopott garas. Grossus detritus.

Márjás garas. Marianus. Cf. Art. 48. anni 1550.

Réz-garas. Grossus cupreus. S. K.

GARASONKÉNT. Grossatim, per grossos.

GARASOS. Quod grossum constat, grosso emitur.

Garasos czipó. Libum unius grossi.

Garasos kenyér. Panis grossarius.

Garasos tányér — feszéti a' melyét, mint a' polturás malacz a' garasos tányéron. km.

gyen a' malomba, előbb önt a' garatra. km. Prior tempore potior jure.

Garat-fiók, melly a' szemet hullatja.

GARATOS.

Igaz garatos. Pázm. Pred. p. 49.

Nem igaz garatos. Pázm. Pred. p. 642.

GARATRA.

Igen tölt a' garatra: nagyon iszik.

Föl öntött a' garatra: meg ittasodott. Sz. D.

GARÁZDA.

GARÁZDA, (grázda). Lis, jurgium, it, jurgator, jurgiosus. M. A.

Garázda. Sz. P. Nyitra Vben.

GARÁZDASÁG. Contentio, brutalitas. S. I. Sz. D.

Boros garázdaság. Pázm. Pred. p. 230.

GARÁZDÁLKODIK. Rixatur, tricatur, jurgatur. M. A.

Garázdálkodás. Jurgium, litigium, contentio. M. A.

Garázdálkodó. Pázm. Pred. p. 236.

GARÁZDÁN viseli magát. Sz. D.

GARÁZDÁS. Contentiosus, jurgiosus, rixosus, trico. CM. M. A.

GARD.

GARD. Sz. P. Abauj Vben.

GARDA. Sarachius. Sichling. v. Clupea

alosa. Alse, Mayfisch. S. I. Cyprinus cultratus. Ziege. Mitterpacher. Hist. Nat.

GARDOS. Sz. P. Somogy Vben.

GARMADA.

GARMADA. Acervus, congeries frugum. M. A.

Búza-garmada. Sz. D.

GARMADÁL. Congerit, coacervat. S. I. Sz. D.

GATYA.

GATYA. Perizoma, subligaculum, femorale, feminale, caliga. M. A. Nem iól foly a' dolog, hol az aszszony viseli a' gatyát. km.

Gatya-madzag — a' gatya-madzagját, német nem félti latortúl. km.

Gatya-pártázat. Limbus femoralium. S. K.

Gatya' ülepe. Pars postica femoralium.

GATYÁS. Caligatus. M. A.

Gatyás ér. Soprony Vben.

Gatyás fajd. Lagopus. Havi v. havasi tyúk. S. I.

Gatyás galamb. Columba plumipes. PP.

Gatyás ölyv. Buteo. S. I.

Gatyás tyúk. Gallina plumipes. PP.

GAVALLÉR.

GAVALLÉR. Praenobilis, magnas. S. I.

GAVALLÉRKODIK.

GAVALLÉRSÁG. Vajda 2. K. p. 112.

GAZ.

GAZ. Sordes, quisquiliae, putamen, faex. M. A. it. pravus, improbus, vitiosus.

Gaz-bria. Sordidus puer.

Gaz-bűz-munka. Faludi N. U. p. 199.

Opus sordidum, foetidum.

Gaz-domb. Cumulus faecum. S. I.

Gaz-ember. Prov. vulgus est. M. A. Ott is terem a' gaz-ember, a' hol nem vetik. km.

Gaz-gyermek. Sordide puer. Sz. D.

Gaz-fű. Herba inutilis, noxia. S. I.

Gaz-nép. Colluvies perditorum, genus impium. S. I.

Gaz-szokás. Prava consuetudo. Sz. D.

Gaz-verem. Fossa purgamentorum. S. I.

* Giz-gaz. Sordidus. PP. quisquiliae.

GAZOL, gazolja: szidja, gaz-emberezi, gaznak mondja.

Bé gazolja. Sordidat. M. A.

Meg gazolja. Fimeto inducit, contumeliosus verbis afficit. PP.

GAZOS. Sordidus, immundus, faeculentus.

Mást rostál abbúl, mivel maga gazos. km.

Gazos gabona. Impurum frumentum.

Gazos hely. Locus spinis v. herbis inutilibus obsitus. S. I.

Gazosít, gazosítja. Sordibus implet. Sz. D.

Gazosodik. Sordidatur, inficitur. S. I.

El gazosodik. Sz. D.

GAZOZ, gazozza. Sordidat, inficit.

Bé gazozza. Csuzi. Tromb. p. 160. Sordibus replet.

GAZSÁG. Sordes, quisquiliae, sordities. M. A.

Gazsága. Ejus sordities.

Kutya' gazsága.

GAZT aratnak azon a' földön, melyet nem szántanak. km.

Ne teted volna láb alá, már most gazt vetett valaki reá: el lopta.

GAZTALAN. Illimis. M. A. L.

GAZÚL. Sordide, male, perverse.

Gazul bánik véle. Sz. D.

Elég gazúl. Satis male. S. I.

GAZZA valaminek. Retrimentum, scoria. Csuzi p. 616.

GAZDA.

GAZDA. Hospes, herus. M. A. Üres a' fölső vár, nincs otthonn a' gazda. km.

Gazda-aszszony. Hera, hospita. M. A. Hotsza gazda-aszszony a' gyermeket, ne neked a dárda. Si tu in legione bellator, ego in culina Ares. M. A.

Gazda-könyv. Codex accepti, et expensi. S. I.

Gazda-leány. Filia familias, v. rei domesticae administra. S. I.

Gazda nélkül vet számat. Absque oleo pingere.

Cazda' szeme hizlalja a' lovat. km.

Gazda uram. Ita suos heros magistros alloquuntur tyrones.

Cselédes gazda. Herus, pater familias.

Házi gazda. Pater familias, dominus domus.

Ha a' házi gazdának kedve nincs, az egész ház szomorú. km.

Jó gazda. A' jó gazda korán kél, későn fekszik. km.

Major-gazda. Oeconomiae administrator.

CARAT.

GARAT. Catillus M. A. Infundibulum. PP. Órló lada. Sz. D. A' ki előbb mé-

Nyomorúlt gazda az, kit a' szolgál tanit. km.
Or-gazda. Receptor furum. Az or-gazdát egy szeggel följobb akasztják. km.
Sűrű gazda, ritka köntös. km.
Vendég-gazda. Designator.
Vigyzó gazdának kegyetlen híre támad. km.
GAZDASÁG. Oeconomia, oeconomiae administratio. PP. Szükön költve, mindennap szerevze, nevelkedik a' gazdaság. km.
Gazdasági. Ad oeconomiam pertinens.
Gazdasághoz való. Oeconomicus. PP.
Gazdaságos. Utilis, inferens ad culinam.
Nem gazdaságos. Non est oeconomicum.
GAZDÁJA. Ejus herus, dominus. Minden portékának vagyon gazdája. km.
GAZDÁLKODIK. Hospitatur, hospites excipit. M. A.
Meg gazdálkodik. Oeconomisat.
Cazdálkodatlanság. Inhospitalitas. Káldi. Sap. 19. 13.
Gazdálkodás. Hospitalitas. M. A.
Gazdálkodó. Hospitalis. M. A.
Gazdálkodva. Hospitaliter. M. A.
GAZDÁS.
Gazdászkodik. Rem domesticam ducit, oeconomisat. S. I.

GAZDAG.

GAZDAG. Dives, opulentus, locuples, opimus, piparus. M. A. Elég gazdag, a' ki senkinek sem adós. km. Dug. 1. R. p. 165.
GAZDAGABB. Ditiior. Mindenkor gazdagabb a' szomszéd' vetése. Vicinumque pecus grandius uber habet.
Leg gazdagabb, a' ki semmit sem kíván. km.
GAZDAGGÁ hirtelen semmi jámbor nem lett. km.
GAZDAGÍT, gazdagítja. Ditat, locupletat, opulentat. M. A.
Meg gazdagítja. idem. M. A.
Gazdagítás. Ditatio, locupletatio. M. A.
Gazdagított. Ditatus, locupletatus, opulentatus. M. A.
GAZDAGODIK. Ditatur. Nem szokott a' kalmár otthon gazdagodni. km.
El gazdagodik. Ditescit, opulescit. M. A.
Meg gazdagodik. idem. CM. M. A. Ha kezdet mindég kebeledben tartod, meg nem gazdagodol. km.
GAZDAGON. Opime, opipare, opulenter, munifice. M. A.
Gazdagon arannyal ki varva.
GAZDAGSÁG. Divitiae, opulentia, opes. M. A.
Semmi gazdagság nem ér a' jámbor aszszonnyal. km.
Gazdagságos. Nimis opulentus.
Gazdagságosan. Ditissime. CM.
GAZDAGUL. Ditescit, opulescit. M. A.
El gazdagul. idem. M. A.
Meg gazdagul. idem. M. A. Kinek két pénz a' jövedelme, 's hármát költt, nehezen gazdagul meg. km.
GÁ

GÁBOR.

GÁBOR. t. f. n. Gabriel. M. A.
Gábor. Hegy Nyitra Vben.
GÁBORJÁN. F. Bihar Vben.
Gáborján' háza. F. Szala Vben.
Szarka-gáborján. Madár' neme.
GÁBORKA. Galbula. M. A. L.

GÁBRIS. Juvenis Gabriel.
GÁCS.
GÁCS. MV. Nógrád Vben.
Gács' falva. F. Nógrád Vben.
Gács-Lehota. F. Nógrád Vben.
Gács-vár' allya. MV. Nógrád Vben. GÁCSÉR.
Kondor, mint a' gácsér-fark. Dug. km. 1. R. p. 224.
GÁD.
GÁD. F. Torontál Vben.
GÁG.
GÁG. Lud-szó. Gág, gág.
GÁGOG. Strepit anserum more. Hijában gágogsz, mint a' lud. Obturbas frustra velut unda. M. A.
GÁGY.
GÁGY. E. F. Udvarhely Székében.
Gágy (Alsó, fölső). FF. Abaúj Vben.
Gágy. E. Patak Udvarhely Sz. ben.
Gágy-Bátor. F. Abaúj Vben.
GÁL.
GÁL. Gallus. nom. propr.
Gál' falva. E. FF. Küküllő Vben. és Maros Sz. ben.
Gál' falva. FF. Bereg és Liptó Vben.
Gál' ponya. E. F. Doboka Vben.
Gál-szécs. MV. Zemplin Vben.
Gál-tő. E. F. alsó Fejér Vben.
Ali-gál. Sz. P. Bihar Vben.
Görös-gál. F. Somogy Vben.
Szent Gál. t. h. n.
GÁLD (Alsó, fölső). E. FF. alsó Fejér Vben.
GÁLOCS. F. Ung Vben.
GÁLOS.
Gálos' fa. F. Somogy Vben.
Gálos' háza. FF. Bihar, és Soprony Vben.
Gálos-Petri F. Bihar Vben.
Szent Gálos-kér. F. Somogy Vben.
GÁLA.
GÁLA.
Gála-hintó: pompás hintó.
Gála-öltözet. Faludi N. A. p. 223. Vestitus ad cultum elegantiorum pertinens.
Himes, köves, gyöngyös gála. Faludi E. M. p. 50.
GÁLICZ.
GÁLICZ.
Gálicz-kő. Vitriolum, atramentum sutorium. M. A.
GÁLLYA.
GÁLLYA. Triremis, quadriremis. M. A.
Gállya-rab. Damnatus ad remos. S. I.
GÁLLYAI had-nagy. Trierarchus. M. A.
GÁLLYÁS.
Gállyas rab. Faludi N. A. p. 178. Gállya-rab.
Gállyas ur. Faludi N. A. p. 5.
GÁLNA.
GÁLNA.
Gálna-fa. Sorbus aucuparia, fraxinea. S. I.
Gálna-fű. Pulmonaria. M. A. Consoligo,

helleborus foetidus. Csapó.
GÁNCZA.
GÁNCZA, gánicza. Tésztás étel' neme. Leg inkább árpa- v. hajdina-lisztből szokták a' paraszt-aszszonyok főzni. Sz. D.
GÁNCS.
GÁNCS. Mendum, defectus. M. A. it. trica, scrupulus. PP. Nincs olly szép személy, kiből valami gáncs ne volna. km.
GÁNCSOL, gáncsolja. Vitium sedulo quaerit, defectum notat. Sz. D.
Gáncsolódik. idem. Sz. D.
GÁNCSOS. Vitiosus, mendosus, pravus. M. A.
Gánocsokodik. In omni re argutias invenit. PP.
GÁNCSOT vetett a' lábának. Sz. D. Pedibus ejus impedimentum objecit.
GÁNTÁR.
GÁNTÁR. Cantherius.
Gántár-fa. Tignum, cui in cellario dolia incumbunt.
GÁNTÁRON fekszik. Aegre valet, ad extrema deductus est.
GÁNY.
GÁNY. F. Posony Vben.
GÁNYA. F. Marmaros Vben.
Gánya-fa. Genistra. Vrancsics. M. A.
GÁNYOL, gányolja. Sepibus cingit. Sz. D.
Kertet gányol: sövényt fony. Sz. D.
GÁRGYA.
GÁRGYA. Margo, septura, cinctura.
Kút-gárgya. Sz. D.
GÁRGYÁN (Gvárdián, Qvárdján). Coenobiarca, Prior Franciscanorum. Pázm. Kal. p. 265. M. A.
Gárdiánság. Coenobiarca. M. A.
GÁRGYÁZ, gárgyázza. Sepit, cingit. Sz. D.

- Meg gárgyázza a' kutat. Puteum marginat. PP.
Bé gárgyázza a' kútat. idem. PP. p. 192.
- GÁSPÁR.**
- GÁSPÁR.** t. f. n. Casparus.
Gáspár vagyon a' sajtban. Xenocratis caseolus.
- GÁT.**
- GÁT.** Septum, agger per fluvium. M. A. it. impedimentum, obstaculum, mora. S. I. Meg szorúlt, mint az eb a' gát között. km. Gát. FF. Bereg, és Verőcze Vkben. Gát-fa. Vectis remissarius. Schlagbaum. s. I. Gát-szeg. Csárda Bihar Vben. Malom-gát. Claustrum. M. A.
- GÁTA.** F. Mosony Vben.
- GÁTJA.** Ejus septum, ejus agger. Malom' gátja. Claustrum molae. Ördög' gátja. Egy szoros mély út a' Szombathelyi szőlő-hegyben, hol hajdan a' Németeket meg szorították a' Magyarok, és meg verték.
- GÁTOL,** gátolja. Consepit, claustrum inducit, aggerem obducit. M. A. it. Impedit, praepedit, remoratur, obstat. S. I. Által gátolja. Transsepit, claustrum secludit. M. A. Bé gátolja. Circumsepit, aggere claudit. M. A. El gátolja. Pázm. Pred. p. 117. Meg gátolja. Impedit.
- Gátlás.** Agger. PP.
- GÁTOR.** Clathrum, peribolus. M. A. Pincze-gátor: pincze torok. Sz. D.
- Gátoros.** Clathratus. M. A.
- Gátoroz,** gátorozza. Clathrat. M. A.
- Gátorozás.** Clathratio. M. A.
- GÁTOS.** Aggere provisus. Gátos malom. Mola claustralis, mola aggere provisiva. S. I.
- GÁTOT** vet. Obicem ponit. A' zsíros borsó el csapta a' gátot. km.
- GÁZ.**
- GÁZ.**
GÁZOL, gázolja. Vadat. M. A. it. calcat, conculcat. S. I. Által gázolja. Transvadat, vadat. M. A. Bé gázol. Ingreditur in aquam, vadat. M. A. El gázolja. Conculcat, proculcat, obterit. S. I. El gázolja a' vetést, fűvet, gyermeket. Sz. D. Keresztül gázol. Faludi U. E. 2. R. p. 27. Ki gázol belőle. Evadit. Faludi U. E. 2. R. p. 81. Le gázolja. Proculcat. Meg gázolja. Vadat. PP. Őszve meg őszve gázolták a' veteményt. Sz. D. Gázló. Vadum. M. A. Gázló hely. Locus vadosus. M. A. Gázlóba megy. Vadat. PP. Gázolható. Vadosus. PP.
- Gázoló.** Prágai p. 955. Gázológát. Vadando v. proculcando occupatur.
- GE.**
- GEB.**
- GEB.**
GEBE. F. Szatmár. Vben. **GEBED.** Dirigat, obrigit v. moritur, exspirat. Sz. D. Moritur. M. A. L. Meg gebed. idem. Meg gebedt haragjában. Sz. D. Ha meg gebedsz előttem, sem adok. **GEBER.** Geberjén. F. Szatmár Vben.
- GECZ.**
- GECZ.**
GECZEL. F. Gömör Vben. Geczél' falva. F. Árva Vben. **GECZI.** t. f. név. Gregorius. S. K.
- GECS.**
- GECS.**
GECSE. t. h. n. Abaúj, Bereg és Veszprém Vkben.
- GED.**
- GED.**
Ged-falu. Sz. P. Nógrád Vben. **GEDE.** t. h. n. úgymint: Kérék-gede. F. Gömör Vben. Szarvas-gede. F. Nógrád Vben. Vár-gede. F. Gömör Vben. **GEDÉL,** gedéli: csalogatja. Sz. D. **Gedélés.** Allectio, delectatio. M. A. **Gedélet.** Illecebra, illectamentum, invitamentum. S. I. **Gedéltet,** gedélteti: kecsgetteti. Sz. D. **Gedéltetés:** kecsgettetés. Sz. D. **GEDELYE.** Hoedus. L. Gödölye. M. A. **GEDŐ.** (Gidó, Gida) Hoedus, hoedulus. S. I. **Gedelye,** gödölye, kecske-ólló, kecske-fi. Sz. D. Thelegdi Hom. 1. R. p. 37. scribit: **GEDÉLLY.** — Kutyának kutyó a' fia, kecskének gedő. Dug. km. 1. R. p. 54.
- GEGY.**
- GEGY.**
GEGYEL, gegyeli. Demulcet. **GEGYERÉSZ.** Demulcendo occupat se. Körülötte gegyerész. Hallottam 1824. Febr. 9.
- GELEGENYE.**
- GELEGENYE.** L. galagonya. **GELENCZE.**
- GELENCZE.** E. F. Három szék Sz. ben. Illyen végezetű nevek: Encze, Bencze, Gerencze, Gesztencze,
- Kelencze, Kemencze, Melencze, Petrencze, Szelencze, Velencze, Vetrencze.
- GELESZTA.**
- GELESZTA.** Lumbricus. M. A. Kis gelesztával nagy halat fog ember. km. Geleszta-fű. Aquilegia, aquilina. M. A. Fejér geleszta. Ascarides. NC. p. 145. Földi geleszta. Lumbricus. Regenwurm. Lapos geleszta. Taenia. S. K. Máji geleszta. Fasciola hepatica. Szőr-féreg.
- GELESZTÁS.** Verminosus. M. A.
- GELÉNY.**
- GELÉNY.**
- GELÉNYES.** F. Bereg Vben.
- GELÉT.**
- GELÉT** (glét) Lithargyrum. PP.
- GELIM.**
- GELIM.** Cumulus tritici per 5. v. 25. manipulos congesti. Kereszt. L. Script. Rerum Hung. min. T. 2. p. 294.
- GELL.**
- GELL.**
GELLA. Ujjas hoszszu paraszt-ködmén. Másutt lábbal őszve kötött magyar birka-bőr. Sz. D. **GELLE.** F. és Sz. P. Somogy Vben. Egyházas Gelle F. Posony Vben. Ó Gelle. F. Posony Vben. **Gellény.** Gellény' falva. F. Nyitra Vben. Gellény' háza. F. Szala Vben. **Gellér** (Alsó, fölső) FF. Komárom Vben. **GELLYE.** Malom Veszprém Vben.
- GELLÉRT.**
- GELLÉRT.** t. f. n. Gerardus. Szent Gellért' hegye. Mons S. Gerardi.
- GELSE.**
- GELSE.** FF. Szabolcs, és Szala Vkben.
- GELYVA.**
- GELYVA.** Struma. Vide Golyva. M. A. Gelyva. Gomba' neme. Gelyva-fű. Strumea. M. A. **GELYVÁS.** Strumosus, strumaticus, gutturosus. M. A.
- GENCS.**
- GENCS.** FF. Gömör, és Szatmár Vkben.
- Gencs** (Magyar, német) FF. Vas Vben.
- Gencs-hát.** Telek Csanád Vben. **GENCSI** perez. Perez' neme, mellyet különösen Magyar Gencsen tudnak

készíteni a' paraszt-aszszonyok, és a'
Szombathelyi piacon árulják el.

GENY.

GENY.

GENYE.

Genye gunyája. Omnis generis reculae.
GENYETT (talán geny-ett.) Abesum a sanie.
Genyetség. Sanies, pus. M. A.
Genyetteség. Purulentus. Faludi N. A.
p. 120.

GENYÉTE. F. Bihar Vben.

GENYŐTE. Fű, nagy szára van, sok mag-
tartó bogója. A' Nyárádi erdőben elég
terem. Nevét hallottam 1817. Jul. 7.

GERÉB.

GERÉB. Littus, agger littoralis. it. Villicus. M.
A. it. Impedimentum v.
pessulus, vectis. S. I.

El mosta a' gerebet a' víz: partot el
mosta. Sz. D.

Ebben nagy gerebet vetett nékem. Sz. D.

GEREBEL, gerebeli. Carminat. M. A.
Pectinat. PP.

Ki gerebeli. Excarminat.

Meg gerebeli. Perpectinat.

Gerebelés. Carminatio. M. A.

Gerebelő. Carminator, carminatrix. M. A.

Gerebeletlen. Non carminatus. Sz. D.

GEREBEN. Pecten carminatorius. M. A.

Mintha gerebenen ülnék. km.

Gereben-csináló. Vigyorog, mint a' gereben-
csináló. km.

Gereben-nyalás. Szereti, mint kutya a'
gereben-nyalást. km. Dug. 1. R.
p. 210.

Gerebenes. E. F. Torda Vben.

Gerebenez, gerebenezi. Carminat, pectit. S. I.

GEREBLYE. Rastrum, sarculum. M. A.

Gereblyél. Sarrit. M. A.

Le gereblyéli. Sarculat, sarrit. M. A. p. 243.

Gereblyélés: gyomlálás. Sarritio, sarritura. M.
A.

Gereblyélő: gyomláló. Sarritor. M. A.

GERELLY.

GERELLY. Lancea, verutrum, sparus. M. A.

Thelegdi Hom. 3. R. p. 88. Pesthi' Mes. p. 49.

Apró gerelly. Verutrum. NC. p. 325.

Nyárs-gerelly. Vervina. NC. p. 325.

GERELLYÉS körtvély. Lippai Gyüm. Kert. p.
151.

GERENCZE.

GERENCZE. Folyó víz Veszprém Vben.

GERENCSÉR.

GERENCSÉR. Figulus. M. A.

Gerencsér. t. h. n. Nyitra, Posega, és
Veszprém Vkben.

GEREND.

GEREND. Basis, tignum, fundamentum
contignationis. M. A.

Gerend. E. F. Torda Vben.

Gerend (K i s , nagy.) Sz. PP. Somogy Vben.

Gerend-Kereszt-úr. E. F. Torda Vben.

GERENDA. Trabs, trabes, tignum. M. A. Nem
kell minden szálkából gerendát csinálni.
km.

Gerenda. F. Zemplin Vben.

Gerenda-fészek. Foramen parietis trabem

recipiens. S. I.

Gerenda' foglalása. Subscus. M. A.

Gerenda-hajó. (Talp-hajó.) Navis trabica. M.
A.

Gerenda-köz. Intertignum.

* Által-gerenda. Transtrum. M. A.

Fészek-gerenda. Tigillum murale. S. K.

Folyó gerenda. Transtilla. S. K.

Füst-fogó gerenda. Trabs, cui lorica fumarii
in culina insistit.

Huzó gerenda. Cantherius. S. K.

Mester-gerenda. Docus. CM. Tignum
perpetuum.

Gerendai. Trabalis. M. A.

Gerendáson hamis. Sámbar, Matkó ellen. p. 495.

Gerendája. Tignum ejus. Nincs a' jégnek
gerendája. km.

Gerendás. Sz. P. Békés Vben.

Gerendáz, gerendázza. Contignat. M. A.

Gerendázás. Contignatio. M. A.

Gerendázat. Trabeatio. M. A. L.

GERENDELÝ az ekén. Bura, buris. M. A.

Gerendely-rúd. NC. p. 117.

GERÉCZ.

GERÉCZ. Graecium. M. A. L. GRÉCZ.

GEREZNA.

GERÉNY.

GERÉNY. Martes domestica. M. A.

Gerény-bőr. Pellis martis domesticae.

Gerény-fogó. Decipula pro marte capienda.

GERÉNYES. F. Baranya Vben.

GEREZD.

GEREZD. Segmentum, stria. M. A. Crena, virga,
linea v. racemus. S. I.

Gerezd. Sz. P. Somogy Vben.

Fog-hagyma-gerezd. Grumus, nucleus allii.
S. K.

Szőlő-gerezd. Racemus.

GEREZDEL, gerezdeli. Striat. M. A. Incidit,
excavat. S. I.

Gerezdelés. Striatura, incisura, excavatio. S. I.
Gerezdelet. Striatura.

GEREZDENKÉNT. Striatim, racematim. S. I.

GEREZDES. Striatus, segmentatus. M. A.
Gerezdes fog-hagyma. Allium segmentatum,
grumosum.

Gerezdes virág. Lupinus. S. I.

GEREZNA. Amphimallum. M. A. Lombos,
fürtös, gubás ruha. Sz. D. Pellis grisea
sciuri cinerei. Grauwerk. S. I.

Pegymet-gerezna. Pegymet-bőrrel bélelt

aszszonyi ruha. Sz. D.

GERGELY.

GERGELY. t. f. n. Gregorius. M. A.

Gergely. Hegy Abaúj Vben.

Gergely' falva. FF. Gömör, Nógrád és
Nyitra Vkben.

Gergely' laka. F. Sáros Vben.

GERGELYI. F. Veszprém Vben.

GERGELICZE. Curculio. Búza-féreg,
zsizsik. S. I.

GERINCZ.

GERINCZ. Spina dorsi. M. A.

GERINCZE. Ejus spina. El törték a' háta'
gerinczét. Sz. D.

GERINCZES. Vertebratus. CM.

GERJ.

GERJ.

GERJED. Succenditur, flammescit. M. A.
Ardet desiderio.

Föl gerjed. Inardescit. M. A.

Meg gerjed. Incenditur, inardescit. M. A.
Gerjedelem. Ardor, inflammatio v. passio,
affectio. Faludi E. M. p. 58.

Baromi gerjedelem. Ardor brutalis. Sz.
D.

Gerjedelmes. Ardorosus.

Gerjeded. Ardescit desiderio, incenditur. Sz.
D.

Gerjededés. Ardor, inflammatio. M. A.

Gerjedés.

Föl gerjedés. Incandescentia,

inflammatio. M. A.

Gerjedet. R. Gerjedés.

Gerjedetes. Margit' Élete p. 18. Ardens
desiderio.

Gerjedő. Inardescens,
GERJESZT, gerjeszti. Inflammat, excitat,
incendit. M. A.

Gerjeszti a' tüzet: éleszti a' tüzet. Sz. D.

Föl gerjeszti. Inflammat. M. A.

Meg gerjeszti. Incendit. M. A.

Gerjesztés. Inflammatio. M. A.

GERLICZE.

GERLICE. Turtur. M. A. Görlicze. CM.

Thelegdi Hom. 3. R. p. 105. Girlice.

Zvonárics 1. R. p. 4.

Gerlicze. F. Gömör Vben.

GERNY.

GERNY.

GERNYE.

Gernve-szeg. E. F. Torda Vben.

Gernvés, F. Marmaros Vben.

GERNYŐ. Sz. P. Gömör Vben.

GERSE.

GERSE. F. Vas Vben.

GERSEL. Heten vannak, mint a' Gersei
ördögök. km.

- GERZSELY.
GERZSELY. Bizonyos szőlő-faj. S. I.
GERZSENYŐ. Sz. P. Bereg Vben.
- GESZT.
GESZT. FF. Bihar, Borsod és Posony Vkben.
Geszt-hely. F. Zemplin Vben.
GESZTE. F. Nyitra Vben.
GESZTENCZE. Kötés, rakás. Sz. D.
GESZTENYE. Castanea. M. A.
Gesztenye-fa. Castanea arbor. M. A.
Gesztenye-fás hely. Castanetum. M. A.
Gesztenye-héj. Echinus nucis castaneae. S. I.
Gesztenye-szín. Spadiceus color. M. A.
Gesztenye-színű. Castaneus. M. A. Nékem is volt gesztenye-színű hajam. km. Dug. 1. R. p. 92.
Gesztenye-sütő.
Vad gesztenye. Hippocastanum.
Gesztenyei. Castaninus. M. A.
Gesztenyész. Castaneus, castaninus v. castanetum. S. I.
GESZTERED. F. Szabolcs Vben.
GESZTES. FF. Gömör és Komárom Vkben.
GESZTETE. F. Gömör Vben.
GESZTI. F. Somogy Vben.
GESZTŐCZ. F. Bars Vben.
- GETE.
GETE. Hegy Esztergom Vben.
- GEVÉNY.
GEVÉNY. Gevény' falva. F. Bereg Vben.
- GEZEMICZE.
GEZEMICZE. Annak dolga gezemicze, és pöködék. Sámbar ellen. p. 64. Gusztini scribit „gezemize“ igaznak fognák ítélni azt a' gezemize okocsát.
L. Az Oltári Szentségről. p. 770.
- GÉ.
GÉBÁRT.
GÉBÁRT. t. f. n. Gebhardus.
Gébart. F. Szala Vben.
GÉCZ.
GÉCZ. t. h. n. Nógrád és Szatmár Vkben.
GÉD.
GÉDER.
Géder-lak. Géder-újlak. F. Pest Vben.
GÉGE.
GÉGE. Aspera arteria, bronchus, jugulus. M. A.
Farkas-gége. mentt. km.
Lélekző gége. Trachea. M. A.
Lud-gége. Tésztás étel' neme.
GÉGESEG. Torkosság. Faludi Sz. E. p. 76.
GÉGÉNY. FF. Bihar és Szabolcs Vkben.
- GÉM.
GÉM. Ardea. M. A. it. Repagulum. Sarampó. Sz. D.
Gém-czímer. Cyrrus ardearum. M. A.
Gém-fa. Repagulum, obex, vectis remissarius. Schlagbaum. S. I.
Gém-fa az aknánál. Spreitzbaum. S. I.
Gém-nyakú. Hallottam 1826. Mart. 5.
* Fejér gém. Ardea alba. NC. p. 153.
Ardea garzetta. S. K.
Kalános gém. Leucorodia. S. K.
Kapu-gém. Repagulum arrectarium. Sz. D.
Kút-gém. Sz. D. Tolleno, hastrum. S. K.
Sarampó-gém. Repagulum arrectarium. S. K.
Szürke gém. Ardea pulla seu cinerea. NC. p. 153.
GÉMES. Quod ardeis abundat.
- GÉMB.
GÉMB. GÉMBELŐDik: gémbeket forral. Irascitur, stomachatur. S. I.
Gémbelődés. Gyöngyösi 2. R. p. 77.
GÉMBER (gömbör). Rigidus, rigens. S. I.
Gémberedik. Dirigit, obrigescit. M. A.
Gémberedés az hideg miatt. Narcosis. M. A.
GÉMBES. Iracundus. S. I.
- GÉMIA.
GÉMIA. Navis oneraria. M. A.
- GÉNYE.
GÉNYE. Apró tüske, szántó földeken terem, gilicze-tüskéhez hasonló. Hallottam 1817. Aug. 17. Egy Jáki nemes aszszonytul.
- GÉPELY.
GÉPELY. Machina tractoria. PP.
GÉPELYES ló. Equus machinarius. PP.
- GÉR.
GÉR. GÉRCZE. F. Vas Vben, híres cseresnye-termő hely.
Gércze (Kis, nagy). FF. Ugocsa Vben.
GÉRES. F. Szatmár Vben.
Kis Géres. F. Zemplin Vben.
GÉRNYE: görhes. Hallottam Ságbon. 1823. Octob. 1.
- GÉS.
GÉS. GÉSE. E. F. alsó Fejér Vben.
- GÉTYE.
GÉTYE. F. Szala Vben.
- GEZ.
GÉZ.
GÉZEN.
Gézen-gúz. Calophanta, circumforaneus. A' kinek gézen-gúz az ura, kótyom fitty a' szolgája. Mulier imperator, et mulier miles. M. A.
Gézen-gúz Magyar írásocská. Pázm. Kal. p. 363.
- GI.
GIB.
GIBER. Rigidus, rigens. S. I.
Giberedik. Dirigit. M. A.
Giberedés. Narcosis. M. A.
Giberes. Rigidus, rigens. S. I.
- GIBBESZ.
GIBBESZ.
GIBBESZKEDik. Adhaeret. Csipeszkedik. S. I.
- GICZ.
GICZ. Sz. P. Veszprém Vben.
GICZE. Öszve sodrott darót, mellyel tojást himeznek. Sz. D.
Gicze. F. Gömör Vben.
- GID.
GID. GIDE. Sz. P. Szatmár Vben.
GIDÓ, gida. Gödölye, kecske-olló. Sz. D.
Gidó' falva. E. F. Három szék Sz. ben.
GIDRA. Patak Posony Vben.
- GIG.
GIG. GIGE. F. Somogy Vben.
Gigér. Sz. P. Heves Vben.
- GIL.
GIL. GILA.
Gilád. F. Tömös Vben.
Gilány.
Gilánvi. Csárda Bihar Vben.
GILISZTA. Ascarides, lumbricus. M. A. L.
Geleszta.
GILVÁCS. F. Szatmár Vben.
GILVÁN' fa. F. Baranya Vben.
- GINEA.
GINEA. PP. GIMEA. M. A. Navis oneraria, navigium.
- GIPSZ.
GIPSZ. Gipsz. Pázm. Pred. p. 712.
GIPSZEL munkálkodó. Idem ibidem.

- GIRA. Marca, talentum. M. A.
GIRÁS. Habens talentum.
Öt girás, tíz girás. Csuzi. Tromb.
- GIZ.
Giz-gaz. Sordidus. PP. Gyom. szemét,
mindenféle ki hányadék. Sz. D.
- GÍ.
GÍM.
GÍM. R. Vörös vad állat: úgymint őz, szarvas,
dám-vad, belénd 's a' t.
S. I. Nyósthény őz, szarvas. Sz. D. Gím-
szarvas. Cerva. Pázm. Pred. p. 248.
GÍMES.
Gimes. MV. Nyitra Vben.
Gimes. E. Hegy, és által járás Csik Sz. ben.
Gimes vár. Vár Nyitra Vben.
- GL.
GLÉT.
GLÉT. Chrysocolla. M. A. Argyritis, chrysis,
lithargyrum. PP.
- GLIT.
GLIT. R. Salvus conductus. Hit, és glit alatt
hívtá ötet — és ezek hittet glitet adának
egymásnak — Glitet vetni valakivel. Sz. D.
Heltai. M. Kron. 1. R. p. 329. 2. R. p. 52.
Pázm. Kal. p. 535.
Glit-levél. Literae salvi conductus. Heltai. 1.
c. p. 427.
- GO.
GOB.
GOB. Gob-hal. Gobius, gobio. PP.
- GOHÉR.
GOHÉR. Uva praecoqua, praecociana. NC. p.
93.
- GOKLESZ.
GOKLESZ. Longurio.
Nagy goklesz: oktondi. K. V. p. 514.
- GOLYHÓ.
GOLYHÓ. Stolidus. stupidus. Be nagy
golyhó ember vagy. Sz. D.
- GOLYÓ.
GOLYÓ. Globus. S. I.
Férjfi-golyók. Testes, testiculi. S. I.
Kecske-golyó. Sz. D. Baccae caprinae. S. K.
Szem-golyó. Sz. D. Pupilla, pupula. S. K.
GOLYÓBIS. Globus, sphaera. M. A.
Arany-golyóbis. Pázm. Pred. p. 404.
Ágyú-golyóbis. Tormentarius globus. S. K.
Puska-golyóbis. Glans plumbea. S. K.
- GOLYVA.
GOLYVA. Struma. M. A. Pázm. Pred. p. 639.
GOLYVÁS. Strumaticus, strumosus, gutturosus.
M. A.
Golyvás egér. Cricetus. Hörcsök. S. I.
Golyvás gyék. Iguana. S. I.
- GOMB.
GOMB. Malum, globulus, bulla, sphaera, nodus,
pinnaculum. M. A.
Gomb-ház. Oscillum nodorum, foramen
nodorum. PP.
Gomb-kötő. Nodularius, connodator. PP.
GOMBA. Fungus. M. A. A' gomba mag nélkül is
terem. km.
Gomba FF. Pest, és Zágráb Vkben.
Gomba (Kis, nagy) FF. Somogy Vben.
Gomba-fű. Androsaces. M. A.
Gomba-szeg F. Szala Vben. Sz. P. Gömör
Vben.
* Bodza-fa-gomba. Fungus sambuci. S. K.
Bokros gomba. Clavaria corolloides.
Bolond gomba. Nem ettem bolond gombát.
km.
Büdös gomba. Phalus impudicus. S. K.
Csipke-gomba. Spongiolae cynosbati. S. K.
Fül-gomba. Pars inferior pendulae auri-
culae. S. K.
Füz-fa-gomba. Boletus svaveolens. S. K.
Ganéj-gomba. Agaricus fimetarius. S. K.
Gelyva-gomba. Fageus fungus. S. K.
Fekete por-gomba. Lycoperdon bovista. S.
K.
Kenyér-gomba. Agaricus lactifluus. S. K.
Keserű gomba. Agaricus piperatus. S. K.
Kucsma-gomba. Phalus esculentus. S. K.
Légy-ölő gomba. Agaricus muscarius. S. K.
Medve-gomba. Boletus bovinus. S. K.
Nyúl-gomba. Species fungi esculenti.
Szarvas-gomba. Fungus cervinus. S. K.
Sárga gomba. Agaricus cantharellus. S. K.
Szeg-fű-gomba. Agaricus cinnamomeus. S.
K.
Tapló-gomba. Boletus ignarius. S. K.
Tik-gomba. idem ac Szegfű-gomba.
Töke-főző gomba. Boletus subsquammosus.
S. K.
Törzsök-gomba.
Úr-gomba. Boletus. S. K.
Gombáia a' fülnek. Auriculae infimae pars. M.
A.
Gombás. Fungosus. M. A.
Gombás. F. Liptó Vben. E. F. alsó Fejér
Vben. Erdő Szatmár Vben. Csárda
Veszprém Vben.
Gombás béles. Bolemia. M. A. NC. p. 307.
- Gombásodik, gombásul. Flaccescit, fun-
gescit. S. I.
GOMBACS. Patak Pest Vben. Telek Gömör
Vben.
GOMBOL, gombolja. Nodis adstringit. S. I.
Bé gombolja a' köntöst. Vestem globulis
constringit, colligat. PP.
Föl gombolja.
Föl gombolá ajakát. Faludi N. E. p. 49.
Föl gombolt ajakkal. Monoszlai Hit'
oltalma. p. 500.
Ki gombolja. Enodat, vestem laxat, fibulam
solvit. PP.
Őszve gombolja. Connodat. S. I.
GOMBOLY.
Gombolyag. Glomus, glomeramen. M. A.
Gombolyagonként. Conglobatim. M. A.
Gombolyagos. Glomerosus. M. A.
Gombolyék. Glomus. S. I.
Gombolyít, gombolyítja. Glomerat. M. A.
Föl gombolyítja.
Ki gombolyítja. Faludi N. A. p. 42.
Őszve gombolyítja. Conglomerat. M. A.
Gombolyítás. Glomeratio. M. A.
Gombolyító. Gyrgillum, glomerarius. M. A. it.
Filorium. S. I.
Gombolyító kecske: Három lábú fa
eszköz, mellyen gombolyítanak. Hal-
lottam Ságbon 1826. Jul. 27.
Gombolyodik. Glomeratur v. rotundatur. S. I.
Abauj Vben.
Föl gombolyodik.
Őszve gombolyodik.
Gombolyú. Rotundus, sphaeralis, globosus,
orbiculatus. S. I.
GOMBÓCZ, (Gombócza.) Pastillus. S. I. Ott
lenne jó katona, a' hol gombócczal
lövöldöznek. km.
Dara-gombóc. Pastillus cum farina tritici
granulata.
Májos gombóc. Pastillus ex jecore.
Zsömlyés gombóc. Pastillus intermixtis
similae frustulis.
Szalonnás gombóc. Pastillus intermixtis
lardi frustulis.
Gombocza. Bullula. M. A.
GOMBÓDA. Pastillus. M. A.
GOMBOLDA. idem. M. A.
GOMBÓTA. Pastilli. NC. p. 307.
GOMBOS. Bullatus. M. A.
Gombos. Sz. P. Heves Vben. Telek Abauj
Vben.
Gombos' falva. F. Sáros Vben.
Gombos moh. Brvum. Knoten-moos. S. I.
Gombos tő. Acicula. M. A.
- GOMOLY. (GOMÓ.) Rotunditas, globositas,
nodus, tuber, protuberantia. S. I.
GOMOLYA. Gleba casei, meta lactis. S. I.
Péczeli' Meséj. p. 124. Apró gömbölyegbe gyúrtt
édes sajt. Sz. D.
GOMOLYAG. Glomus, glomeramen. Sz. D.
GOMOLYOG. Volvitur, volutatur, v. oberrat. S.
I. Láb alatt gomolyog. Sz. D.
- GOMONY.
GOMONY. Patak Szabolcs és Zemplin Vkben.
GOMOLY.

GOND.

GOND. Cura. M. A. Gond ez, nem játék. km.
 Gond-futtatás. Faludi E. M. p. 240.
 Gond-tartó. Gond-viselő. S. I.
 Gond-viselés. Curatio, curantia, curatura, procuratio, providentia, prospicientia. M. A.
 Gond-viseletlen. Incuriosus. M. A.
 Gond-viseletlenség. Incuria. M. A.
 Gond-viseletlenül. Incuriose. M. A.
 Gond-viselő. Curator, procurator, provisor, administrator, tutor, patronus, gubernator. M. A.
 Elő-gond. Geidler H. Okt. p. 103.
 Páris-gondba esett: nem tud választani a' szépek közül.
 GONDATLAN. Incurius, incuriosus, inconsideratus. Sz. D. S. I.
 Gondatlanság. Incuria, inconsiderantia. S. I.
 Gondatlanul. Inconsiderate. S. I.
 GONDBA kerülő munka. Sz. D.
 Gondba merültt. Immersas cogitationibus.
 GONDJA. Ejus cura. Arra másnak semmi gondja ne legyen.
 Gondját viseli. Curat, procurat, administrat. M. A.
 GONDOL, gondolja. Fingit, curat, cogitat, arbitrat, putat, retur. M. A.
 El gondolja. Cogitat, expendit, decernit, constituit. M. A.
 Elöl meg gondolja. Praecogitat, praemeditatur. M. A.
 Föl gondolja. Excogitat.
 Ki gondolja. Excogitat, fingit, reperit, invenit, comminiscitur. S. I.
 Meg gondolja. Reputat, cogitat, considerat. M. A.
 Meg gondolja magát. Reputat secum, rem penitius considerat. M. A.
 Gondolás.
 Meg gondolás. Reputatio, consideratio. M. A.
 Gondolat. Cogitatio, cogitatus, commentum, meditamentum. M. A. Késő bánat, eb-gondolat. km.
 Gondolatlan. Immeditatus, inconsideratus. M. A.
 Gondolatlanul. Inconsiderate. M. A.
 Gondolatos. Meditativus, meditatorius, cogitabundus. M. A.
 Gondold-el. Perpende, recogita, judica. S. I.
 Gondolhatatlan. Incogitabilis. M. A.
 Meg gondolhatatlan. idem. M. A.
 Gondolható. Cogitabilis. M. A.
 Meg gondolható. idem. M. A.
 Gondolkodik. Cogitat, meditat, commentatur. M. A. A' ki miről gondolkodik, arról gyakor álmodik. km.
 El gondolkodik. Cogitationibus immergitur. Ex Epist. Emerici Czobor ad Pázmánium data 1622. 14-a Febr.
 Előre gondolkodik. Providet, praemeditatur.
 Gondolkodás. Cogitatio, meditatio. M. A.
 Gondolkodó. Meditabundus. M. A.
 Gondolkodólan. Meditabunde. VM. p. 249.
 Gondolkodva. idem. M. A.
 Gondolkozik.
 Gondolmány. Sz. D.
 Gondolom szerént. In theoria. S. I.
 Gondolóra veszi. Reputat, considerat, perpendit, expendit. S. I.
 Gondoltt dolog. Cogitatum, figmentum, commentum. M. A.
 Ki gondoltt gonoszság. Scelus praemeditatum.

GONDOS. Curax, curiosus, providus, v. curarum plenus, v. curator, administrator. S. I. it. Scrupulosus, operosus, arduus. M. A.
 Gondosan. Operose, sollicita cura.
 Gondoskodik. Curam gerit, habet. S. I.
 Gondoskodás. Sollicitudo.
 Gondoskodó. Sollicitus.
 Gondosság. Takács József Költ. p. 95.
 Elő-gondosság. Geidler H. Okt. p. 39.
 GONDOT ád. Nagy gondot ád ez a' dolog.
 Gondot tart reá. Curat, observat. M. A.
 Gondot visel reá. Providet, procurat. M. A.

GONOSZ.

GONOSZ. Malus, malignus, vitiosus, pravus. M. A.
 Gonosz akarat. Malevolentia. M. A.
 Gonosz-akaró. Malevolus. M. A.
 Gonosz állat. km. Mala bestia. M. A.
 Gonosz cselekedet. Malefactum, maleficium. M. A.
 Gonosz eredetnek gonosz a' vége. km.
 Gonosz hír. Infamia, fama mala. M. A.
 V r a n c s i c s .
 Gonosz hír szárnyon jár, lőt fut, senkit nem vár, el űzi a' mentséget. km.
 Gonosz indulatú. Malignus. S. I.
 Gonosz király' nyomát sok jámbor követi. km.
 Gonosz lator. Flagitiosus, sceleratus, latro insignis. M. A.
 Gonosz lélek. Cacodaemon, diabolus. S. I.
 Gonosz-mondó. Maledicus. M. A.
 Gonosz szer. Malitiosus.
 Gonosz tétel. Maleficientia. M. A.
 Gonosz-tévő. Maleficus, facinorosus. M. A.
 GONOSZD. Sz. P. Tolna Vben.
 GONOSZÍT, gonoszítja. Pázm. Pred. p. 91.
 GONOSZKODIK. Scelerate vivit. Faludi B. E. p. 26. Káldi 1. Paral. 16. 22.
 Gonoszkodó. Faludi U. E. 2. R. p. 106.
 GONOSZODIK. Sceleratus fit.
 El gonoszodik. Consceleratur, depravatur, pejor fit. M. A.
 GONOSZSÁG. Malitia, malignitas, vitiositas, nequitia, vitium, flagitium. M. A. Azon gonoszság mindent mindenkinek meg engedni, mint senkinek semmit. km.
 Gonoszság' árja. Faludi E. M. p. 249.
 Gonoszságos. Nequissimus. Káldi Eccl. 22. 12.
 GONOSZÚL. Male, maleficiose, maligne, malitiose, flagitiose, vitiose. M. A.
 Gonoszúl él vele. Abutitur. M. A.
 Gonoszúl élés valamivel. Abusus, abusio. M. A.
 Gonoszul jár. Male habetur, malam rem incurrit. M. A.
 GONOSZÚL (ige.)
 El gonoszul. Depravatur. M. A.
 Meg gonoszul. Heltai M. Kron. 2. R. p. 82.

GORÁNY.

GORÁNY. Sz. P. Baranya Vben.

GORBÓ.

GORBÓ. E. FF. Doboka, és Kolos Vben.
 Gorbó-fő. E. Sz. P. Kolos Vben.

GORDON.

GORDON. Atractilis, gartamus. M. A.
 Bögő hegedű v. bogács-kóró, v. vad sáfrány. Sz. D.
 Gordon-aszás. Sonchus. M. A.
 GORDONOS. Bógós. Sz. D.

GORNÝ.

GORNÝ.
 GORNÝADOZ. Langvet prae debilitate.
 Gornýadozó beteges marha. Biró Márton Angy. Társaság. p. 780.

GOROMBA.

GOROMBA. Rudis, stolidus, incautus. M. A.
 Inurbanus, illiberalis, rusticus, agrestis, crassus, asper. S. I. Grobianus. Elég szép, csak az ábrázatja goromba. km.
 Goromba ember. Minden gomba jó gomba, csak az ember goromba. km.
 Goromba erkölcsű. Moribus rusticis praeditus. S. I.
 Goromba vászon. Tela crassior. S. I.
 GOROMBÁJA a' Lutheránusoknak. Crudiores Lutherani. Tasi Gáspár. p. 14.
 GOROMBASÁG. Inscitia, ruditas, stoliditas, stupiditas. M. A. Inurbanitas, mores inhumani, inculti, barbari.
 Gorombaság' czimere. Merum rus, inficetior rure. S. I.
 GOROMBÁS. Subrusticus, suburbanus.
 Gorombáskodik. Illiberaliter agit v. loquitur. S. I.
 GOROMBÁÚL. Stolide, inepte, incaute. M. A.

GOSZTÁNY.

GOSZTÁNY. R. Olly szép aranyakat, olly szép szemeket, és gosztányokat talála a' fővényben. Sz. D. Heltai M. Kron. 1. R. p. 31.

GOTHÁRD.

GOTHÁRD. t. f. n. Gothardus.
 Gothárd. E. F. Doboka Vben.
 Szent Gothárd MV. Vas Vben.

GÓ.	GÖD.	El gömbörödik. Dirigit. CM. Ősve gömbörödik. Contrahitur.
GÓCZ.	GÖD. Sz. P. Pest Vben.	Gömbörödés. Narcosis. M. A.
GÓCZ. Kemencze, goczik, kuczik, góg. Sz. D.	GÖDÖLLŐ. MV. Pest Vben.	Gömbörödött. Az erős déren meg fagyott, és meg gömbörödött ember. Pázm. Pred. p. 233.
GÓCZA. Récze, rucza, kácsa. Sz. D.	GÖDÖLYE. Haedus. M. A. Gödölye-akol. Haedile. M. A. Gödölye-bőr. Pázm. Pred. p. 553. Pellis haedina.	GÖMBÖS. Rotundus, globosus. S. I. Gömbös bél. R. Scrutillus. Saumagen. S. I. Gömbös héjazat. Tholus. Kuppeldach.
GÓCS.	Gödölyei. Haedinus. M. A.	GÖMBŐCZ. Lucanica, faliscus venter. M. A.
GÓCS. Erdélyi szó. Focus. L. Hasznos Mulatság 1818 Nro 41. 2-dik fél eszt. Gócs. F. Gömör Vben.	GÖDÖNY. Sz. P. Zemplin Vben.	GÖM.
GÓG.	GÖDÖR. Caverna. M. A. Gödör. F. Bars Vben. Gödör' háza. F. Vas Vben. Szem-gödör. Orbita oculi.	GÖMÖR. MV. Gömör Vben. Gömör Vármegye. Comitatus Gömöriensis.
GÓG. Gócz, melly alatt tüzelnek. Sz. D.	Gödre. Ejus caverna.	Gömöri (Kis). F. Gömör Vben.
GÓGÁNY. Sz. P. Pest Vben. E. F. Küküllő Vben. Gógány' fa FF. Soprony és Szala Vben. Gógány-vár' alja. E. F. Küküllő Vben.	Gödre. F. Baranya Vben.	GÖMŐ. Nodus, tuber, gibbus, protuberantia. S. I. Gömő-hal Kő-maró hal. Cottus cataplicatus. S. I.
GÓLYA.	Gödörös. Cavernosus. M. A.	GÖNCZ.
GÓLYA. Ciconia, pelargus. M. A. El vitte, mint a' golya a' fait. km.	Gödörös. Cavernosus. M. A.	GÖNCZ. Goncia, civitas Ungariae. M. A. MV. Abaúj Vben. Göncz háza. F. Posony Vben.
Gólya. Csárda Veszprém Vben.	Gödöröz, gödörözi. Cavat. Gyöngyösi. Öregség' ránczai gödöröztek arczáját, héjába csipkézi sugodorott száját, héjába polczolja két melje' czápáját, őszve főzte vénség' dere már pofáját.	GÖNCZI hordó. Hoszszu hordó, mint a' mellyben halak hordatnak. S. I.
GÓR.	GÖGY.	GÖNCZÖL, gönczöli. Gyömözi. Ősve gönczölte: őszve gyömözte. Hallotlam Ságthon 1815. Aug. 18.
GÓR. F. Vas Vben. Gór-tyúk. Gallina medica, gallus medicus. PP.	GÖGY. Nagy gögygyel házak' elejbe ki ülnék. Csuzi p. 268.	GÖNCZÖL. t. f. n. Conradus. Gönczöl' hida. Pons Guncil. Anonymus Cap. LVII. Gönczöl-Karcsa. F. Posony Vben. Gönczöl' szekere. Ursa major, helices, arctos, plaustum. M. A. CM. Ökrök nélkül csak a' Gönczöl szekere fordul. km. Dug. 1. R. p. 291. Kis Gönczöl' szekere. Ursa minor, cynosura. M. A.
GÓRÉ. Diaeta, pergula v. vepretum, carectum, dumetum S. I. Vigyáz, mint górén a' pásztor. km. Dug. 1. R. p 193.	GÖGYE. Máj' gögye. Hepatica fontana, marchantia stellata. Act. Paris 1713. p. 307. Lippai Gyüm. Kert. p. 131.	GÖND.
GÓLYA.	GÖGYÖG. Alig gögyög. Vix balbutit.	GÖNDÖR. Crispus. Kondor, fodor, bodor. S. I.
GÓLYA. Ciconia, pelargus. M. A. El vitte, mint a' golya a' fait. km.	GÖGYÖGET, gögyögeti. Pellicit. CM. Allicit, blanditiis allecat. M. A.	
Gólya. Csárda Veszprém Vben.	Gögyögetés. Allectus. M. A.	
GÓR.	Gögyögető. Pellicator. CM.	
GÓR. F. Vas Vben. Gór-tyúk. Gallina medica, gallus medicus. PP.	GÖLŐDÖR.	
GÓRÉ. Diaeta, pergula v. vepretum, carectum, dumetum S. I. Vigyáz, mint górén a' pásztor. km. Dug. 1. R. p 193.	GÖLŐDÖR. Kölődör, mellyel a' hízó szárnyas állatokat tömik. Sz. D.	
GÓLYA.	GÖLYE.	
GÓLYA. Ciconia, pelargus. M. A. El vitte, mint a' golya a' fait. km.	GÖLYE. Porca, scropha. Csere Encycl. p. 350. Szabó Dávid meg nyújtja: Gölye, gője, gőnye.	
Gólya. Csárda Veszprém Vben.	GÖMB.	
GÓR.	GÖMB. Globus, sphaera. S. I. Gömb-kötő. Nodularius. Fél-gömb. Hemisphaerium. S. I.	
GÓR. F. Vas Vben. Gór-tyúk. Gallina medica, gallus medicus. PP.	GÖMBÖLY.	
GÓRÉ. Diaeta, pergula v. vepretum, carectum, dumetum S. I. Vigyáz, mint górén a' pásztor. km. Dug. 1. R. p 193.	Gömbely-ganéj. Pesthi' Meséji. p. 70. Gömbölyeg. Rotundus, globosus. M. A. Fél gömbölyegség. Hemisphaerium. M. A. L. Gömbölyget, gömbölygeti. Glomerat. M. A. Környül gömbölygeti. Circumglobat. M. A. Gömbölyít, gömbölyíti. Glomat, rotundat. M. A. Meg gömbölyíti. Rotundat. CM. Ősve gömbölyíti. Conglobat. M. A. Gömbölyítés. Rotundatio. M. A. Gömbölyödik. Rotundatur, globatur. S. I. Le gömbölyödik. Deorsum vertitur, volvitur. Ősve gömbölyödik. Conglobatur.	
GÓLYA.	Gömbölyü. Teres, rotundus, sphaerosus. M. A. Gömbölyü felelet. Responsum categoricum. Gömbölyü világ. Faludi U. E. 3. R. p. 57. T. É. p. 76. Gömbölyüen. Rotunde. Sz. D. Gömbölyüség. Rotunditas. M. A.	
GÓLYA. Ciconia, pelargus. M. A. El vitte, mint a' golya a' fait. km.	GÖMBÖR.	
Gólya. Csárda Veszprém Vben.	Gömbörödik. Dirigit. M. A. Ősve huzza magát.	

<p>GÖNGY.</p> <p>GÖNGY. GÖNGYÖL. Göngyölget, göngyölgeti. Obvolvit, involvit v. convolvit, complicat. S. I. Göngyölít, göngyölíti. idem. S. I. Göngyölődik. Obvolvitur, involvitur v. convolvitur, complicatur. S. I.</p> <p>GÖNTÉR. GÖNTÉR. t. f. n. Guntherus. Göntér' háza. F. Posony Vben.</p> <p>GÖNY. GÖNY. Lacrimae. Vide Köny. M. A. Göny-ett. A lacrimis abesus. Göny-ettség. Pus, sanies. M. A. Göny-ettséges. Saniosus, purulentus. M. A. GÖNYŐ. F. Győr Vben. GÖNYÜ. F. és Sz. P. Abaúj Vben.</p> <p>GÖR. GÖR. Gör-fa. Cylindrus, phalanga. Görgő fa. S. I. GÖRCS. Nodus, tuber it. spasmus, spasma. M. A. Görcs-ellenzők. Antispasmodica. S. I. Görcs-hal. Torpedo. S. I. Görcs-ló. Equus macie confectus. S. I. Gyomor-görcs. Colica. Görcsetlen. Enodis. Csomótalan. S. I. Görcsény. t. h. n. Szala és Baranya Vben. Görcsös. Nodosus, tuberosus. M. A. Görcsös bot. Fustis nodosus. PP. Görcsös erkölcsü. Pázm. Pred. p. 338. Görcsös téj: sós téj. Sz. D. Görcsösödik. Nodis asperatur. Görcsösül. idem. Görcsösség. Pázm. Pred. p. 453.</p> <p>GÖRD. Gördít, gördíti. Volvit, volutat, devolvit. Sz. D. S. I. Nagy követ gördített előmbe. K. V. p. 472. El gördíti. Devolvit. Gördítés. Volutio, volutatio. Koczká-gördítés. Faludi N. U. p. 82. Jactus aleae. Gördül. Volvitur, volutatur, devolvitur. Faludi N. A. p. 197. Gördülnek könnyei. Káldi Gen. 43. 30. Alá gördül. Devolvitur. Le gördül. idem. Gördülés. Volutatio. Koczká-gördülés. Faludi N. E. p. 48. GÖRG, görög. Vertitur, versatur, volvitur. Vér-csöppök görgöttek Pázm. Pred. p. 492. Görög a' disznó. Catulit sus. Valamint a' kutyáról mondatik hogy forog. Meg görgött a' disznó. Görget, görgeti. Volvit, volutat. VM. p. 8. Faludi U. E. 1. R. p. 178. Görgeteg. F. Somogy Vben. Görgény t. h. n. Erdélyben. Görgés. Volutatio v. catulitio. Görgő. Rotatilis, versatilis. it. A' mit a' koczánál ki vágnak, midőn ki herélik. S. I. Görgő. FF. Szepes és Tolna Vben. Görgő fa. Cylindrus, tigillum volubile. PP.</p>	<p>Görgöcse: gömbölyű dorong, mellyen a' terhet hengergetik. Sz. D. GÖRJED. vide Gerjed. M. A. GÖRÖB. Obex, pessulus, repagulum. S. I. Ajtó-rekesz, nás-fa. Sz. D. GÖRÖMBÖLY F. Borsod Vben. GÖRÖNCZ. Görönczöl, görönczöli. Fricat cum laesione. Öszve görönczöli. Confricat, affricatu laedit. GÖRÖND. Göröndü. Cylinder in rota molari. GÖRÖNGY. Gleba, grumus. M. A. Göröngy-rontás, keverés. Pulveratio. M. A. Göröngye. Ejus gleba. Káldi Job. 28. 6. Göröngyeg. Gleba. CM. Göröngyeges. Glebosus. CM. Göröngyér (Göröncsér, Gerencsér). Figulus. Göröngyös. Glebosus, grumosus. M. A. Göröngyöt ront, kever. Pulverat. M. A. GÖRÖS. Sz. P. Baranya Vben. Görös-gál F. Somogy Vben. Görsöny (Görösöny. Alsó, fölső) FF. Veszprém Vben. GÖRVÉNY. Öszve gyúrtt keménység a' bőr alatt, többnyire a' nyak körül. Sz. D. Görvényes nyakú. Sz. D.</p> <p>GÖRB. GÖRB (görb?). GÖRBE. Gibbus, gibber, gibbosus, curvus. M. A. A' görbe fához a' héjja leg egyenesebben hozzá áll. Görbe fenyő-fa. Horgas fa. Pinaster frutex, lignum falcatum. Krummholz. S. I. Görbe fésű. Görbe hátú. Gibber, gibberosus, gibbosus. S. I. Cörbe kard: magyar kard. Görbe kezű. A' görbe kezűt szeretik az udvariak. km. Görbe kés. Culter curvus. Görbe lábú. Curvipes, scambus, valgus, varus. S. I. Görbe száju. Görbe szemet vetett reá. Görbe görbe. Biró Márton Micae. p. 156. Görbeczés: görbés. Heltai Kron. 1. R. p. 30. Görbéd FF. Bihar, és Szatmár Vben. Görbéd-szög. Sz. P. Szatmár Vben. Görbélli: görbének tartja, 's azért meg veti. Görbén. Curve. S. I. Görbén néz. Torve aspicit. Görbeség. Curvitas, gibbus. M. A. GÖRBED. Curvatur, curvescit. Alá görbed. Deorsum curvatur. Be görbed. Incurvatur. El görbed. Curvescit. Meg görbed. Incurvescit. M. A. Görbedez. Identidem curvescit. Görbedtt. Curvatus. Elő görbedtt nyakú. Obstipus. PP. Meg görbedtt. Incurvatus. M. A. GÖRBESZT, görbeszti. Curvat. S. I. Le görbeszti. Deorsum curvat. Meg görbeszti. Incurvat. M. A. Görbesztés. Curvatio. Meg görbesztés. Incurvatio. M. A. GÖRBÍT, görbíti. Curvat. M. A. Le görbít. Faludi B. E. p. 102. Meg görbíti. Incurvat, inflectit. M. A. GÖRBŐ. Sz. P. Tolna Vben. Görbő (Kis, nagy). FF. Szala Vben. GÖRBÜL. Curvescit. M. A.</p>	<p>Meg görbüli. A' melly fából horog akar lenni, idején meg görbüli. km. Görbültt. Curvatus. Meg görbültt. Incurvatus. M. A.</p> <p>GÖRÉNY. GÖRÉNY. Martes domestica. M. A. L. Gerény.</p> <p>GÖRH. GÖRH. GÖRHE. Török-búza-lepény, zsirral sültt kukoricza-málé. Sz. D. GÖRHES. Macer, macilentus. Görhes disznó. Görhesedik. Macer fit. Görhesül. idem. GÖRHÖNY. Idem ac Görhe. Sz. D. GÖRHÖS. S. I.</p> <p>GÖRNY. GÖRNY. GÖRNYED: hajol. Le görnyed a' terh alatt. Sz. D. Görnyedez: hajladoz.</p> <p>GÖRÖG. GÖRÖG. Graecus, grajus. M. A. Jár kél följebb alább, mint a' görög az üres boltban. km. Görög arany. Byzantium. S. I. Görög birodalom. Imperium Graecorum. Görög császárok. Imperatores Byzantini. Görög dinnye. Melos, melopepon, auraria. M. A. Cucurbita citrullus. Görög fejeér. Cerussa, fucus. M. A. Görög fejjel kentt. Cerussatus. M. A. Görög nemzet. Grajugena. M. A. Görög nyelv. Linqua graeca. Görög ország. Graecia. M. A. Görög országi. Graccanicus. M. A. Görög ó hitű. Graeci ritus non unitus. S. I. Görög új hitű. Graeci ritus unitus. S. I. Görög szakadás. Schisma graecorum. GÖRÖGCSE. Graeculus. M. A. L. GÖRÖGI. Graecanicus, grajus. M. A. GÖRÖGÖS. Graecanicus, morem graecanicum redolens. Görögösködik. Graecissat. M. A. L. GÖRÖGSÉG. Natio v. regio graecorum. GÖRÖGÜL. Graece, graecanice. M. A.</p>
--	---	---

GÖTH.	GÓZ.	GRÁZDA.
GÖTH. GÖTHÖS. Miser, aerumnosus v. morbidus, valetudinarius. Sz. D. S. I. Göthösködik: nyavalyáskodik. Göthösül: nyavalyásul. El göthösül: el nyavalyásúl.	GÓZ. Vapor. M. A. Gőz-fördő. Balneum sudatorium. M. A. Gőz-fördő-csináló. Thermularius. M. A. Gőz-fördő-ház. Laconicum, hypocaustum, vaporarium. M. A. Gőz-hajó. GŐZE. Ejus vapor. Szoba' gőze. Vapor conclavis. GŐZÖL, gőzöli. Vaporat. Füstöli. M. A. Ki gőzöli. Evaporat. Gőzölés. Vaporatio. Gőzölő. Vaporans. Gőzölő lyuk. Spiraculum. Sz. D. Gőzölög. Vaporat, exhalat. M. A. Gőzölög feje a' tanulástól. Sz. D. Ki kőzölög. Exhalat, evaporat. M. A. Gőzölögés. Vaporatio, evaporatio. M. A. Ki gőzölögés. Exhalatio, evaporatio. M. A. Gőzölögő. Vaporans, fumans, exhalans. M. A. Gőzölögő hely. Vaporarium. CM. Gőzöltet, gőzelteti. Pázm. Pred. p. 707. GŐZÖS. Vapidus. M. A. GŐZÜ. Gurgulio. M. A. Spiraculum, spiramentum. Lélek-lyuk. S. I.	GRÁZDA. L. Garázda. M. A. GRÁNICZ. GRÁNICZ. Confinium. Török gránicz. Confinium turcicum. GRÉB. GRÉB. Malmok Posony Vben. GRÉCZ. GRÉCZ. Grecium, urbs principalis Styriae. NC. p. 469. GRÉCZI. Grecensis. Gréczi köből. Metreta Grecensis. GRICS. GRICS. F. Vas Vben. GRIF. GRIF. Grif-madár. Gryphus. M. A. GRISPÁN. GRISPÁN. Vitriolum. M. A. GRITI. GRITI. GRIT Lajos' halála. Admeti naenia, Harmodii cantilena. M. A. GROM. GROM. GROMOS. F. Sáros Vben. GRÓF. GRÓF. Comes. Gróf-úrfi. Comitellus. Vajda 2. K. p. 312. Határ-Gróf. Marchio. GRÓFI. Ad comitem pertinens. GRÓFNÉ. Comitissa. GRÓFSÁG. Titulus comitis. S. I. Határ-grófság. Marchionatus. GRÓTH. GRÓTH. Német Gróth. F. Vas Vben. Szent Gróth. MV. Szala Vben. Szűz Szent Gróth. Vajda 3. K. p. 652.
GÖZÜ. GÖZÜ. Gurgulio. CM. M. A. NC. p. 137. Sorex campestris, v. glis sylvestris. S. I. L. GÜZÜ.		
GŐ. GŐ. GŐ. GŐS. Gős' fa. F. Vas Vben.		
GÖB. GÖB. GÖBÖLY. Ceva. M. A. Grex boum, armentum pecoris cornuti, ad saginam destinati. Belius Not. Hung. Tom. 3. p. 20. Göböl-járás. Telek Fejér és Pest Vben. Göbölös. Custos armenti: Pázm. Pred. p. 320.	GR. GRÁBLYA. GRÁBLYA. Sarculum. Gereblye. Gráblya-fog. Dens Sarculi. Gráblya-nyel. Manubrium sarculi. Fa-gráblya. Rastrum ligneum. Vas-gráblya a' kertészeknél. Rastrum ferreum. GRÁBLYÁL, gráblyálja. Sarrit. Őszve gráblyálja.	
GÓD. GÓD. GÓDÉ.NY. Gavia. PP. Vízet ki meritő halászmadár. Iszik mint a' gódény. km. Sz. D.		
GŐG. GŐG. Superbia, elatio. M. A. it. Gula, guttur, jugulus v. ingluvies, rumen v. struma, v. fastidium, durities, contemtus. S. I. GŐGE. Ejus fastus. Le bocsátá gőgét. Faludi N. E. p. 49. GŐGÉCSEL. Lallat, balbutit. S. I. Gügyög, gagyog. Sz. D. GŐGÖS. Superbus, arrogans. M. A. Gőgös gé. Pelecanus onocrotalus. Kropfgans. Gódény. S. I. Gőgösködik. Superbit, fastidit. Sz. D. S. I. Gőgösödik. Sz. D. Gőgösség. Arrogantia. Sz. D.	GRÁDICS. GRÁDICS. Gradus, scala. L. Garádics. Csiga-grádics. Cochlidium. Fa-grádics. Scala lignea. Kő-grádics. Scala lapidea. GRÁDICSOZ, grádicsozza. Anal. Phil. T. IX. p. 66. GRÁNÁT. GRÁNÁT. Gránát-alma. Pomum granatum, malum punicum. S. I. Gránát-kő. Lapis granatus. PP. Gránát, mellyet hánvznak. Ignis missilis. PP. Gránát-posztó. Pannus coloris granati. PP. Gránát, 's skárlát köntös. Faludi N. A. p. 226. Gránát-szín. Color lapidis granati. Medgy-szín. S. I. GRÁNÁTÉROS. Pyrobolarius. Faludi T. É. p. 206. Gránátérosság. Agmen pyrobolariorum.	
GŐLYE. GŐLYE, Gőnye. Eme, emse, kocza- disznó. Sz. D. Sus, porca, scrofa. S. I. Csere in sua Encycl. scribit breviter: Gölye.		
GŐTE. GŐTE. Lacerta palustris. Sz. D. S. I.		

- GUB.
kápolnát guggaszt az ördög.
Guggod.
Le guggod: le gugg. PP.
- GUB.
Guggó.
Guggó táncz. A' Kállai kettőt, és a' guggó tót lejtőt el járhatja. Sz. D.
GUGORODik: kukorodik.
Le gugorodik: le kukorodik.
- GUL.
GUL.
GULA. Grex vaccarum, armentum campestre. Belius Not. Hung. Tom. 3. p. 20.
Gulája. Nagy gulája van a' ránczában. km.
Gulás. Vaccarius, pastor armenti. Belius. l. c.
Gulás-hús. Caro bubula cumino, cepis, et pipere condita.
Gulás-sip. Buccinum. S. I.
Gulás-tanya. Mapalia, attegiae. S. I.
GULACS. Depilis. M. A. CM.
Gulacos. Subdepilis.
Kis gulacos, tót tehén.
GULASZTÁS téj. Colostrum. S. I.
- GUR.
GUR.
GURD.
Gurdély. Latebra. M. A.
Gurdít, gurdítja. Volvit, volutat. S. I.
Le gurdítja. Devolvit.
Gurdó. Hegy' oldala, lapja. Sz. D.
Gurdúl. Volvitur, volutatur. S. I.
El gurdul. Kerekes a' pénz, hamar el gurdul. km.
Le gurdul. Devolvitur.
GURG (gurog). Volvitur.
Le gurog. Devolvitur.
Gurgat, gurgatja. Volvit, volutat.
Gurgula. Az a' gömbölyű fa, melyen a' parasztok a' nehezebb törzsököket csuszattatják tovább tovább. Cylinder. Így hallottam Ságbon 1817. Aug. 4.
Gurguláz, gurgulázza. Derotundat, ope cylindri protrudit.
Gurgulázza a' torkát. Gargarizat. S. I.
GURGYAL. Tugurium, gurgustium. S. I.
Gurgyalag. idem. S. I.
GURIGÁL. Identidem volvit, volutat. Sz. D.
Gurígúz. idem. Sz. D.
GURÍT, gurítja. Volvit, devolvit v. rotat, versat. S. I.
El gurítja a' karikát, koczkát. Sz. D.
GURUL. — Hintók gurulnak a' város' utszáin keresztül. Kelemen Borbála. p. 89.
- GUZS.
GUZS.
GUZSA. Struma. S. I.
Nagy guzsája, (golvája) van. Sz. D.
Guzsás. Strumosus. Sz. D.
GUZSALY. Colus. M. A.
Gusaly-szösz vagy len. Pensum, stamen. NC. p. 385.
- GUTA, Gutta. Apoplexia, paralysis. M. A.
Guta MV. Komárom Vben. F. Nógrád Vben.
Guta' háza. Csárda Vas Vben.
Guta-ütés. Apoplexia, paralysis. M. A.
Cf. Szirmai. Parab. p. 109.
Guta-ütött. Apoplecticus, paralyticus. M. A.
* Fél guta. Hemiplexia. NC. p. 341.
Lapos guta ütötte meg az erszényjét. km.
Ó Guta. Sz. P. Komárom Vben.
- GUVAT.
GUVAT. Rallus. S. I. Agrestis, impolitus, rudis. Otromba. S. K.
- GÚ.
GÚ.
GÚLYA.
GÚLYA. Obeliscus.
Egyiptomi gúlyák. Pyramides aegyptiacae. Molnár János Régi jeles épül.
- GÚNÁR.
GÚNÁR. Anser mas. S. I. Azt gondolja, ő ölte meg a' gúnárt. Simia in pelle leonis. K. V. p. 480.
- GÚNY.
GÚNY. Ludibrium, deridiculum, irrisio. S. I.
GÚNYA. Sarcina. M. A. Öltözet, ruha. Sz. D.
Teve-szörbül öszve kallott gúnya. Csuzi p. 217.
Gúnyája. Pénze is penészes, hogy ne gúnyája. Dug. km. 1. R. p. 149.
Nyakába rakta holmi gúnyáját. Sz. D.
Genye-gúnyája: Egygye mássa.
Gúnyás. Csuzi Tromb. p. 13.
GÚNYHÓ, Kúnyhó. Tugurium. S. I.
GÚNYOL, gúnyolja. Subsannat, deridet. M. A.
Ki gúnyolja. Deridet. S. I.
Meg gúnyolja. Labia projicit, labiorum projectu despicit. PP. Faludi U. E. 3. R. p. 92.
Gúnyolás. Ironia. CM. Sanna, subsannatio, ludificatio, ostentus. M. A.
Gúnyoló. Sannio, subsannator. M. A.
Gúnyoló beszéd. Dicterium. M. A.
Gúnyoló írás. Sz. D.
Gúnyoló vers. Satyra. Sz. D.
Gúnyolva. Irrisive, cum derisu. S. I.
GÚNYOR. Satyra. Sz. D.
- GUBB.
GUBB.
GUBBAD: görbed.
Gubbadoz: görbedez.
GUBBASZKODik. Öszve vonja magát, tolaiban, szöriben föl duzzad. Sz. D.
- GUCSMA.
GUCSMA: kucsma. Species pilei hyemalis. S. I.
- GUG.
GUG.
GUG. Sz. P. Komárom, Győr és Nyitra Vben.
GUGA. Dög-halál' idején támadó kelevény. Vajda 3. K. p. 160. „Meg szöki a' guga.“
Struma v. bubo pestilentus, carbunculus. S. I.
Guga-halál: dög-halál.
Dögletes guga. Biró Márton Micae. p. 226.
Gugás: kelevényes.
GUGG (fő név).
Guggon ülő borsó, bab: törpe, és karóra nem futó borsó, bab.
Guggol, guggolja. Subsannatur, cavillatur. M. A.
Meg guggolja. Pázm. Kal. p. 299.
Guggolás. Cavillus, cavillum, subsannatio. M. A.
Guggoló. C a v i l l a t o r , sannio, subsannator. M. A.
Guggolva. Pázm. Kal. p. 720.
Guggos.
Guggos bab: guggon ülő bab.
GUGG (ige). Conquiniscit, cernuat, se inclinat, incurvat. S. I.
Le gugg. Dorso incurvato subsidet, desidet. PP.
Guggás.
Guggaszt, guggasztja. A' templom mellé

GÚZS.	GÚT.	GÜGY.
GÚZS. Ligamen, vimen, vinculum virgis textum. M. A. Gúzs az, nem kolbász. km.	GÚT. F. Fejér Vben.	GÜGY.
Gúzs-fenyő. Larix. Így hallottam ezt a Hegyfalvi asztalostul 1811.	Gút. (Kis, nagy.) FF. Bereg Vben.	GÜGYÖG: gagyog, cseveg. Sz. D.
A' kétszeres gúzs nehezebben szakad. km.	GÚTOR.	Gügyögtet, gügyögteti: kecsgetteti. Sz. D.
Dug. 2. R. p. 210.	Gútor' földé. F. Szala Vben.	GÜGYÜ. Egy gügyüi nem kéve. km. Dug. 1. R. p. 78.
Farkas-gúzs.	GÜ.	Egy gügyüt törnek. km. Dug. 1. R. p. 63.
Tekertt gúzszaal nehéz tormát ásni. km.	GÜB.	GUZU.
GÚZSLik. Flectitur instar viminis.	GÜB.	GÜZÜ. Sorex. Úgy aluszik, mint a' güzü.
Őszve gúzslík, őszve gúzslott. Hallottam Ságbon 1821. Febr. 23.	GÜBÜ. Fluvii vortex. PP. Turbokoló, zurboló a' halászatkor. Sz. D.	Vén güzü. Dug. km. 2. R. p. 321.
GÚZSOL, gúzsolja. Colligat. S. I.	Gübül, gübüli. Turbat aquam. PP. Turbokolja a' padmalyt halászatkor. Sz. D.	
Gúzsolás. Jugamentum. PP.		
Gúzsolódik. Colligatur. Sz. D. Gúzslík.		

M u t a t ó

(GY-ből)

GYA.	GYÉMÁNT, gyémántos, gyémántoz. GYÉR, gyéres, gyérit, gyérség. GYÉVÉR.	GYÖNY, Gyönyör. GYÖP, gyöpi, gyöpös. GYÖR, györe, györed, györk, györök, györös. GYÖRGY, györgyi, györgyös. GYÖT, gyötör. GYÖSZTE.
GYAGY, gyagya. GYAK, gyaka, gyakás, gyakdos, gyakor, gyakott, yakó, yaksa, yakva. GYAL, gyal, gyalog, gyalok, gyalom, gyalóka, gyalu. GYAN, gyana, gyanakodik, gyanakszik, gyanít, gyanó, gyanót, gyanu. GYAP, gyapa, gyapju, gyapoly, gyapor, gyapott. GYAR, gyara, gyarak, gyarap, gyarat, gyarlik, gyarmat.	GYI. GYILK, gyilkol, gyilkos. GYIM, gimót. GYIR, gyira, gyirmót, gyirót.	GYÓ. GYÓR, gyóri. GYÓTÉNY. GYÓZ, győzelem, győzetlen, győzködik, győző, győztes.
GYÁ.	GYOLCS. GYOM, gyoma, gyomlál, gyomor, gyomos. GYOP, gvopár. GYOR, gyorok, gyors.	GYU. GYUHA. GYUL, gyula, gyulas.
GYÁLL, gyalá. GYÁM, gámol. GYÁN, gyánd, gyánt. GYÁR, gyárt. GYÁRFÁS. GYÁSZ, gyászol, gyászos. GYÁVA, gvávaság.	GYÓ. GYÓ, gyód, gyóta. GYÓCS. GYÓGY, gyógyít, gyógyúl. GYÓN. GYÓNik, gyónás, gyónat, gyónatlan, gyónkodik, gyónó, gyóntat. GYÓR, gyóró.	GYÚ. GYÚ, gvújt, gvúl. GYÚGY. GYÚR, gvúrás, gvurott, gvurovány, gvúró.
GYE.	GYÖ. GYÖK, gvökér, gvökkent. GYÖM, gvömör, gvömszöl, gvömoz, gvömötöl. GYÖMBÉR, gvömbéres, gvömbérez. GYÓN, gvöngge, gvönk. GYÖNGY, gvöngyöl, gvöngyör, gvöngyös, gvöngyöz.	GYÜ. GYÜL, gvüölöl, gvüöló. GYÜMÖLCS, gvümölcsös, gvümölcsözik, gvümölcstelen. GYÜSZÜ.
GYÉK, gvékény.		GYŰ. GYŰ, gvűd, gvűjt, gvűl. GYŰR (név.) gvűre, gvűrök, gvűrközök. GYŰR, (ige.) gvűret, gvűrű. GYŰSZŰ.

Summa 64.

GYA.

GYAGY.

GYAGY.

GYAGYA. Madár' neme; a' szaváról így nevezetik. Sz. D.

GYAK.

GYAK. (fő-név.) Pugio, sica. S. I.

Gyak-fák. Spanische Reiter. S. I.

GYAK, gyakja. Pungit.

Által gyakja. Configit, confodit, transfigit. M. A.

Bé gyakja. Infigit. M. A.

Föl gyakja. Suffigit. CM.

Le gyakja. Defigit, depangit. M. A.

Meg gyakja. Compungit. M. A.

Reá gyakja. Affigit. M. A.

GYAKA. Merga. CM. Hegyes fa, szekérből ki álló fogak, hegyes bél-fák. Sz. D.

GYAKÁS. Punctio, compunctio. M. A.

Meg gyakás. Compunctio. M. A.

GYAKDOS, gyakdossa. Fodicat, pungit, figit. M. A.

Környül gyakdossa. Circumpungit. M. A.

GYAKOR. Creber, densus, frequens. M. A. A' ki mirül gondolkodik, arrol gyakor álmodozik. km.

Gyakor szita. Cribrum pollinarium. M. A.

Gyakor vendég. Frequens conviva.

Gyakorol, gyakorolja. Exercet, exercitatio, frequentat. M. A.

Gyakorlás. Exercitatio, exercitium, frequentatio, usus. M. A. A' gyakorlás mesterré téssen. K. V. p. 544.

Gyakorlásra való. Execeptorius. M. A.

Gyakorlat. Exercitium, usus. S. I.

Gyakorlatlan. Inexercitatus. M. A.

Gyakorlatlanság. Faludi N. E. p. 79. Inexercitatio.

Gyakorlatos. Exercitatus it. frequens, frequentatus. M. A.

Gyakorlatoskodik. Sedulo se exercet.

Gyakorlatosság. Frequentia, frequentatio. M. A.

Gyakorlatossággal. Frequenter, frequentissime. M. A.

Gyakorlott ember. Homo practicus. Faludi U. E. 3. R. p. 432.

Gyakorló. Exercitator. M. A.

Gyakorló hely. Gymnasium. M. A.

Gyakorlólag. Frequentative.

Gyakoroltat. gyakoroltatja. Curat exerceri.

Gyakorság. Crebritas, frequentia. M. A.

Gyakorta. Saepe, frequenter, crebro, crebriter, plerumque. M. A. Gyakorta fordúl, mint a' Péntek, Szombat. km.

Gyakorta való. Creber, frequens. M. A.

Nagy gyakorta. Margit' Él. p. 39.

Gyakortasággal. Tasi Gáspár p. 148. Zvonaricus. 1. R. p. 751.

Gyakran. Frequenter, crebro, saepe. M. A.

GYAKOTT. Punctus, fixus.

Által gyakott. Confixus, transfixus,

transfossus. M. A.

GYAKÓ. Pungens, figens.

Gyakós. Centrosus, spinosus, aculeatus. M. A.

GYAKSA. Palus acuta, verutum. PP.

GYAKVA. Punctim. M. A.

GYAL.

GYAL. Sz. P. Pest Vben.

GYALA. Sz. P. Pest Vben.

Gyala' kuta. E. F. Hunyad Vben.

Gyalány. FF. Bihar, és Somogy Vben.

Gyalánt. Instar, loco, pro eo. L. Gyanánt. M. A.

Gyalár. E. F. Hunyad Vben.

Gyaláz, gyalazza. Ignominat, calumniatur, obtrectat, dedecorat, defamat. M. A.

Le gyalazza. Denigrat, diffamat.

Meg gyalazza. Ignominat, infamat, ignominia afficit, vituperat. M. A.

Gyalázás. Opprobratio, vituperatio. M. A.

Gyalázat. Ignominia, infamia, opprobrium, calumnia, dedecus. M. A.

Nagy gyalázat embernek a' tudatlanság. km.

Gyalázatos. Ignominiosus, infamis, calumniosus. M. A.

Gyalázatos kissebbség. Faludi E. M. p. 240.

Gyalázatosan. Ignominiose, calumniose. M. A.

Gyalázatosság. Infamia, dedecus. S. I.

Gyalázódik. Diffamat, calumniatur. Faludi N. A. p. 132. U. E. 2. R. p. 26.

Oda gyalázódott. Eo impudenter accessit.

Gyalázkodás. Faludi N. E. p. 175. U. E. 2. R. p. 27.

Gyalázkodó. Faludi U. E. 2. R. p. 42. 3. R. p. 163.

Gyalázkodó ember. Faludi E. M. p. 240.

Gyalázó. Obtrectator, calumniator, vituperator. M. A.

Gyalázódik. Calumniatur. M. A.

Gyalázólan. VM. p. 226.

GYALLA. (Ó, új) FF. Komárom Vben.

GYALOG. Pedes, pedester, pedestris. M. A. A' mit lovon fogad, gyalog meg nem állja. km.

Gyalog beszél. — Nem lehet vele gyalog beszélni, úgy el bizta magát. km.

Gyalog bodza. Ebulus. S. I.

Gyalog borsó. Zwergerbsen. S. I. Guggon ülő borsó.

Gyalog fenyő. Juniperus. M. A.

Gyalog hid. Trabs trajectualis. Bürü. S. I. Sz. D.

Gyalog hintó. Sedes portatilis. Tragsessel. S. I.

Gyalog inas. Accensus, pedarius. PP.

Gyalog jár. Lovon jött, gyalog jár. km. Gyalog katona. Miles pedestris.

Gyalog levél. Faludi T. É. p. 121. Epistola per expressum missa.

Gyalog megy. Pedibus iter facit. PP.

Gyalog moh. Muscus terrestris. S. I.

Gyalog olajfa. Daphne mezereum. S. I. Gyalog orsó, a' mellyen minden rokka nélkül fonnak, kezekben pörgetvén.

Gyalog posta. Tabellarius pedes. PP.

Gyalog sereg. Peditatus. M. A.

Gyalog sövény. Sepes pedibus permeabilis. Által léphető sövény. S. I. Sz. D.

Gyalog szeder. Morum rubi. S. I.

Gyalog szerrel van. Faludi T. É. p. 195. Gyalog út. Semita. M. A.

Gyalogol. Pedibus it, pedibus iter facit. Faludi T. É. p. 189.

Ki gyalogolta magát. Sufficiens pedibus commotionem fecit.

Gyalogolás. Meg untam a' sok gyalogolást. Sz. D. Gyaloglás. Pázm. Pred. p. 105.

Gyalogoló. Peditator.

Jó gyalogoló.

Gyalogság. Peditatus, militia pedestris. S. I.

GYALOK, GYALK. R. Pugio, sica. S. I.

Gyalkos. R. Sicarius, homicida. S. I.

GYALOM. Verriculum, sagena. M. A.

Gyalmot vet a' halaknak. Pázm. Kal. p. 144.

Gyalmos. Verriculatus. M. A.

Gyalmos tó. Piscina. M. A.

Gyalmár. E. F. Hunyad Vben.

GYALÓKA. F. Soprony Vben.

GYALU. Dolabra, planula. M. A.

Gyalu. E. MV. Kolos Vben. Sz. P. Heves Vben.
 Gyalu-bük. E. Hegy Három szék Sz. ben.
 Gyalu-forgács. Raptus runcinae. PP.
 Gyalud. Sz. P. Somogy Vben. Dolabella.
 Gyalul, gyalulja. Dolat. M. A. A' deszkát mennél többet gyalulják, annál simább leszsz. km.
 Egybe gyalulja. Pázm. Pred. p. 281.
 Ki gyalulja. Edolat. M. A.
 Le gyalulja. Dedolat.
 Meg gyalulja. Dedolat. M. A.
 Gyalulás. Dolatio. S. I.
 Ki gyalulás. Edolatio. M. A.
 Gyalulatlan. Indolatus, impolitus. Vajda K. É. 1. K. p. 145.
 Gyaluló. Dolator,
 Gyaluló szék. Tabula arcularia, scriniaria. S. I.

GYAN.

GYAN.
 GYANA.
 Gyana' falva. F. Vas Vben.
 Gyanánt. Instar, pro eo, loco ejus, aequaliter, aequae. M. A.
 GYANAKODIK. Suspiciatur. M. A. PP.
 Reá gyanakodik.
 Gyanakodás. Suspicio. M. A.
 Gyanakodó. Suspiciax. M. A.
 GYANAKSZIK. Suspiciatur, conjicit, opinatur.
 Faludi. E. M. p. 165.
 GYANÍT, gyanítja. Opinatur, suspiciatur. Reá gyanítja. A' kit egyszer rajta érenek, többet is reá gyanítanak. km.
 GYANÓ. F. Vas Vben.
 GYANÓT. Genetta. Genetkatze. S. I.
 GYANÚ, GYANÓ. Suspicio. M. A. Újjadból szopott gyanu. km.
 Gyanu-kérdés. Faludi U. E. 3. R. p. 10.
 Gyanu-pör. Élts a' gyanu-pörrel. km.
 Gyanuba veszi. Subsumit. S. I.
 Gyanul, gyanulja. In suspicionem sumit.
 Meg gyanulja. Faludi T. É. p. 159. Cyanus.
 Suspiciosus. M. A. A' ki mindenben tudós, mindenben gyanus. km.
 Gyanusan. Suspiciose.
 Gyanuság. Suspicio. M. A. A' kire gyanuság vagyon. Suspectus. M. A. L.
 Gyanuságos. Faludi Sz. E. p. 70. Valde suspectus.

GYAP.

GYAP.
 GYAPA. Sz P. Tolna Vben.
 GYAPJÚ. Lana, vellus. M. A. A' kinek gyapju kell, utánna jár. km.
 Gyapju. F. Bihar Vben.
 Gyapju-mű. Lanificium v. pannus laneus. S. I.
 Gyapju-művelés. Lanificium. M. A.
 Gyapju-műves. Lanificus. M. A.
 Gyapju-zsák. Saccus lanarius.
 Gyapju-szövet. Pannus laneus. S. I.
 Gyapja. Ejus lana. Roszsz jüh, a' ki maga gyapját nem bírja. km.
 Gyapjad. Lanam acquirir v. in lanam abit. S. I.
 Gyapias. Lanosus. lanaris. M. A.
 Gyapjas barom. Ovis. S. I.

Gyapjas fű. Gnaphalium. PP.
 Gyapjas madár. Lanarius. M. A.
 Gyapjas vitézek. Argonautae. Dugonics.
 Gyapjasodik. Lanam acquirir. S. I.
 Meg gyapjasodik.
 Gyapjatlan. Beniczki. p. 267.
 GYAPOLY. Sz. PP. Bihar, és Zemplén Vkben.
 GYAPOR. Foecundus, solidus. M. A.
 Gyapora. idem. M. A. mint Szapora.
 Gyaporaság. Foecunditas, incrementum. S. I. Sz. D.
 Gyaporít, gyaporítja. Foetat, fructificat. M. A.
 Gyaporodik. Crescit, augescit. M. A.
 Gyaporú. R. Foecundus. S. I.
 GYAPOTT. Gossipium, xylum. M. A. Pázm. Kal. p. 762. Ülászóló' Kincstartójánál iratik:
 Gyopoth.
 Gyapott-fű. Gossipium. S. I.
 Gyapott-gyolcs. Xylina tela. PP.
 Gyapott-köntös, -ruha. Xylina vestis. PP.
 Gyapott-lágy. Faludi N. U. p. 92.
 Gyapott-lágy szók. Faludi E. M. p. 240.
 Gyapott-madzag. Pázm. Pred. p. 693.
 Gyapott-szövet. Tela gossipina, linteum xylum. S. I.
 Gyapott-termő fa. Gossipium. M. A.
 Gyapott-vászón. Pannus xylinus. PP.
 Gyapottal töltött. Gossipio pulvinatus, fartus. PP.
 Gyapottal meg tölti. Tomento instruit, infarcit. PP.
 Gyapottas. Gossipinus. S. I. Sz. D.
 Gyapottol, gyapottolja. Gossipio complet. Sz. D.
 Ki gyapottolja: gyapottal ki tömi. Sz. D.

GYAR.

GYAR.
 GYARA.
 Gyaránt. Instar. Vide Gyanánt. M. A.
 GYARAK. F. Nyitra Vben. Sz. P. Bihar Vben.
 GYARAP. Foecundus, fertilis. S. I.
 Gyarapít, gyarapítja. Foecundat. M. A.
 Gyarapítás. Foecundatio, augmentatio. M. A.
 Gyarapító. Foecundans, augmentator, solidans. M. A.
 Gyarapodik. Augescit, crescit. M. A. Idővel gyarapodik az okosság. km.
 Meg gyarapodik. Augmentatur, it. opulescit.
 Gyarapodás. Incrementum, augmentum. M. A.
 GYARAT, gyaratja. Herbam secula resecat, it. carminat.
 Le gyaratja.
 Gyaratás. Carminatio.
 GYARLIK. R. Labitur, cedit, debilitatur.
 Gyarlít, gyarlítja. Debilitat, infirmat, enervat, labefactat. S. I.
 Meg gyarlítja. Faludi B. E. p. 20. 81.
 Gyarló. Debilis, infirmus, invalidus, imbecillis, fragilis. S. I. Sz. D.
 Gyarlódik. Debilitatur, infirmatur, labefactatur. Faludi N. U. p. 32. U. E. 3. R. p. 149. T. É. p. 75.
 Meg gyarlódik. Faludi N. U. p. 55. Sz. E. p. 84.
 Gyarlódás. Faludi Sz. E. p. 37.

Gyarlóság. Fragilitas.
 Emberi gyarlóság. Fragilitas humana.
 Gyarlós. Fragilitati subjectus, obnoxius.
 Gyarlosít, gyarlósítja. Faludi Sz. E. p. 59.
 GYARMAT. t. h. n. Colonia. Szirmai Parab. p. 110.
 Balassa-Gyarmat. MV. Nógrád Vben.
 Fejér Gyarmat. MV. Szatmár Vben.
 Fekete Gyarmat. F. Arad Vben.
 Füzes Gyarmat. FF. Békes és Hont Vkben.
 Kis Gyarmat. F. Hont Vben.
 Kő-híd-Gyarmat. F. Esztergom Vben.
 Lapas Gyarmat. F. Nyitra Vben.
 Lehota-Gyarmat. F. Bars Vben.
 Rába Gyarmat. F. Vas Vben.
 Sziget-Gyarmat. F. Bars Vben.
 Zsitva-Gyarmat. F. Bars Vben.
 Gyarmata. FF. Arad és Tömös Vkben.

GYÁ.

GYALL.

GYÁLL.
 GYÁLLA. F. Torontál Vben.

GYÁM.

GYÁM. Auxilium, subsidium v. fulcrum. S. I.
 Gyám-anya. Tutor. Tiszti Szótár p. 62.
 Gyám-atyaság. Tutela. L. c.
 Gyám-fa. Fulcrum ligneum, columna lignea. S. I.
 GYÁMOL. Statumen, stabilimentum, sustentaculum, fulcimentum, fulcimen, publica, pertica, fulcrum, it. subsidium, auxilium. M. A. it. Scabellum. NC. p. 399.
 Gyámol-talp. Anconiscus. M. A.
 Gyámolatlan. Carens fulcro, it. miser, inops. S. I.
 Gyámolatlanság. Inopia, aerumna. S. I.
 Gyámolít, gyámolítja. Fulcit, stabilit, statuminat, suffulcit. M. A.
 Elő gyámolítja. Faludi N. E. o. 167. 219.
 Bizzál Istenben, elő gyámolít. km.
 Föl gyámolítja. Biró Márton Micae p. 192.
 Gyámolított. Suffultus. M. A.
 GYÁMOL (ige), gyámolja. Fulcit.
 Föl gyámolja. Suffulcit. Hallottam Ságbon 1821. Jan. 11.
 Gyámoló. Fulciens. Sz. D.
 Gyámoló kéz. Sz. D.
 Gyámoltalan. Miser, calamitosus. Pázm. Pred. p. 552.
 Gyámoltalanság. Aerumna, miseria, inopia. Pázm. Pred. p. 143. 524.
 Gyámoltalanúl. Misere, calamitose. S. I.
 GYÁMTALAN árva. Tutela destitutus. Tiszti Szótár p. 62.

GYÁN.

GYÁN.
 Boros gyán. Telek Békes Vben.

- Köte-gyán.
Mező-gyán. FF. Bihar Vben.
Vizes gyán.
- GYÁND.
Gyánda. Sz. PP. Abaúj és Heves Vekben.
GYÁNT. Sz. P. Tolna Vben.
Gyánta. Electrum, succinum, resina. M. A.
Gyánta-kő. Electrum, succinum. Bernstein, Agtstein. S. I.
Gyánta-tűz. Ignis innocuus colophoniae. S. I.
* Fejér gyánta. Guccinum album. PP.
Fekete gyánta. Lapis thracicus. PP.
Kis gyánta. Sz. P. Bihar Vben.
Magyar gyánta. F. Bihar Vben.
Nagy gyánta. Sz. P. Bihar Vben.
Sárga gyánta. Succinum flavum, citrinum. PP.
Gyántár. idem ac gyánta. M. A. Vernix, sandaracha. PP.
Gyántáros. Electrinus, gypsatus. M. A.
Gyántáros. Sz. P. Bács Vben.
Gyántáros tábla. Tabula gypsata. M. A.
Gyántároz, gyántározza. Vernice illinit. PP.
Gyántározás. Sandarachina gummitio. PP.
Gyántás. Gypsatus, electrinus, succineus, resinus. M. A.
Gyántás szurok. Pissaspphaltus. M. A.
Gyántáz, gyántázza. Gypsat. M. A.
Gyántázat. Electricitas. Molnár János.
Gyántázott. Resinatus, gypsatus. M. A.
- GYÁR.
- GYÁR.
GYÁRT, gyártja. Facit, operatur, conficit, elaborat. M. A.
Gyártatlan. Infectus, imparatus. S. I.
Gyártó. Elaborator, confector, conficiens. M. A.
Gyártó társaság. Collegium, corpus opificum. S. I.
* Asztal-gyártó. Scriuarii. M. A.
Erszény-gyártó. Crumenarius. NC. p. 281.
Fazék-gyártó. Figulus.
Ij-gyártó. Faber arcuarius. NC. p. 283.
Írha-évtartó. Alutarius. S. K.
Kanna-gyártó. Fusor pocularius. NC. p. 285.
Kerék-gyártó. Carpentarius. M. A.
Kötél-gyártó. Restio. NC. p. 293.
Lakat-gyártó. Faber serrarius. NC. p. 283.
Nemez-gyártó. Stratarius. NC. p. 293.
Nyereg-gyártó. Ehippiarius. NC. p. 281.
Pléh-gyártó. Laminarius. S. K.
Süveg-gyártó. Pileator, pileopoeus. S. K.
Szekér-gyártó. Plastrarius. M. A.
Szíj-gyártó. Coriarius. M. A.
Tarsoly-gyártó. Marsuparius. NC. p. 287.
Üst-gyártó. Abenarius. PP.
Üveg-gyártó. Faber vitriarius. NC. p. 283.
Gyártat, gyártatja. Curat fieri. S. I.
Gyártató. M. A.
- GYÁRFÁS.
- GYÁRFÁS. t. f. n. Gervasius. PP.
- GYÁSZ.
- GYÁSZ. Lugubris it. pulla vestis. M. A. Luctus, tristitia funebris. S. I.
Gyász-alkotmány.
Gyász-aszszony. R. Praefica. S. I.
Gyász-beszéd: sír-beszéd. Oratio funebris. S. I.
Gyász-emelet. Castrum doloris. S. I.
Gyász-ének, gyász-dal. Naenia, cantilena funebris. S. I.
Gyász-föl vétel. Assumptio vestium lugubrium.
Gyász-fűz: bús fűz. Salix babylonica. S. I.
Gyász-játék. Tragoedia. S. I.
Gyász-koporsó. Cenotaphium. Beniczki. p. 250.
Gyász-lakodalom. R. Epulum funebre, parentalia. S. I.
Gyász-le tétel. Depositio vestitus lugubris.
Gyász-level. Literae lugubres.
Gyász-nap. Dies sepulchralis, funebris. S. I.
Gyász-nép. Comites funeris. S. I.
Gyász-pad. Gyász-padra ki tették a' halottat. Sz. D.
Gyász-ruha. Vestis lugubris. M. A.
Gyász-ruhás. Atratus, pullatus. S. I.
Gyász-tör. R. Conventus lugentium. S. I.
* Egész gyász. Integer luctus.
Fél gyász. Dimidius luctus.
Földig való gyász. Faludi. T. É. p. 38. Vestis lugubris ad terram deflua.
Udvari gyász. Luctus aulicus.
GYÁSZBA borított.
GYÁSZBAN öltözött. Pullatus. Feketében öltözött. M. A.
GYÁSZOL, gyászolja. Luget, deplangit. M. A.
Gyászolás. Luctus. M. A.
Gyászolástul meg szünik. Eluget. M. A.
GYÁSZOS. Lugubris, luctuosus. S. I.
Gyászos nép. Faludi. N. U. p. 126.
GYÁSZT le teszi. Eluget. PP.
- GYÁVA.
- GYÁVA. Hebes, debilis v. timidus sine causa. S. I.
Szükség' idején a' gyáva is meg bátorodik. km.
Gyáva ember. Sz. D.
GYÁVASÁG. Hebetudo, debilitas. Sz. D.
GYÁVÚL. Hebescit, stolidescit. Sz. D.
- GYE.
- GYEL.
- GYEL. R. Signum, insigne, character, nota, hodie tono mitiore. JEL.
- GYEN.
- GYEN.
GYENES. Elő-hegy, Szala Vben, Kisfaludnál.
- GYEP.
- GYEP. Ager incultus. Vide GYÖP. M. A.
GYEPES. t. h. n. Veszprém, és Bihar Vekben.
Gyepes. Folyó víz, Bihar Vben.
GYEPLŐ. Habena. Vide GYÖPLŐ. M. A.
Gyeplő-kötél, mellyel marhát kötnek össze. Tomex. PP.
Gyeplő-szój. Faludi. E. M. p. 23.
Lóggós gyeplő. Vas Várm. Limit.
Gyeplőre tanítja. Loro condocefacit. PP.
Gyeplős. Funalis.
Gyeplős lovak. Finales equi. PP.
GYEPÜ. Maceria, maceries. Vide GYÖPÜ. M. A.
Gyepü. F. és Sz. PP. Szala Vben.
Farkas-gyepü. Sz. P. Veszprém Vben.
Füzes gyepü. MV. Vas Vben.
Gyepül, gyepüli. Sepibus vivis incingit.
Bé gyepüli. Maceriam obducit, obsepit. M. A. Pázm. Kal. p. 12.
Meg gyepüli. Sepit, consepit.
- GYER.
- GYER, gyere. Most: jer, jere. Veni, ades. Gyere pajtás katonának, ha jól leszz dolgoz, meg sem bánod. Gyerünk, gyertek. Veniamus, veniat. GYEREK. Pusio. Vajda 3. K. p. 284. „Ha Isten' gyereke vagy.“
Gyerek-ember.
Gyerekes. Puerilis.
Gyerekeskedik. Pueriliter agit.
Gyerkőcze. Juvenis, adolescens, ephebus. S. I. Sz. D.
GYERMEK. Puer. M. A. Melly gyermek meg ijed, annya' ölebe siet. km.
Gyermek-altató ének. Soporifera cantilena.
Gyermek-ágy. Puerperium. M. A.
Gyermek-ágyas. Puerpera. M. A.
Gyermek-ágyas aszszony. Infantaria.
Gyermek-cserélés. Suppositio pueri.
Gyermek-cserélő. Suppostor, suppostrix. S. I.
Gyermek-ész. Mens immatura.
Gyermek-eszű. Immaturi iudicii.
Gyermek-el üzés. Abortus voluntarius.
Gyermek-faló. Manducus. S. I.
Gyermek-játék. Crepundia. M. A.
Gyermek-kor. Pueritia, aetas puerilis. S. I.
Gyermek-kori. Puerilis, ex aetate puerili. S. I.
Gyermek-ló. Equulus, hinnulus. Pázm. Pred. p. 206. Egy botlásért inát el nem vágjak a' jó gyermek-lónak. Pázm. Pred. p. 498.
Gyermek-nevelés. Pázm. Pred. p. 1125.
Gyermek-nevelő. Educator.
Gyermek-oktató. Doctor parvulorum. Pázm. Pred. p. 195.
Gyermek-ölés. Infanticidium. S. I.
Gyermek-ölő. Infanticida. S. I.
Gyermek-ruha. Panniculi infantum. PP.
Gyermek-süveg. Puerilis calyptra. PP.
Gyermek-szám. Ki keljünk a' gyermek-számból. Pázm. Pred. p. 763.
Gyermek-szeretet. A' gyermek-szereteten is lehet gyarlóság. km. Dug. 1. R. p. 166.
Gyermek-szerető. Philotecnos.
Gyermek-szoba. Faludi. N. U. p. 149. N. A. p. 152.
Gyermek-szurok. Stercus nigricans infantum. S. I.
Gyermek-szülés. Puerperium. NC. p. 387.
Gyermek-szülő. Puerpera. NC. p. 387.
Gyermek-tanítás. Paedagogium.
Gyermek-tanító. Paedagogus. M. A.
26*

Gyermek-tanuság. Catechesis. S. I.
 Gyermek-tartás. Pázm. Pred. p. 1135.
 Gyermek-vesztés. Abortus. S. I. Gyermeket
 veszített. Abortum passa est.
 * Anvás gyermek. Junonis puer. S. K.
 Árva gyermek. Orphanus, pupillus. S. K.
 Czigány gyermek. Hozzá szoktak a' czigány
 gyermekek a' szikrához. km.
 Csöcs-emő gyermek. Infans. S. K.
 Fattyu gyermek. Spurius.
 Fiu-gyermek. Mas. S. K.
 Fogadott gyermek. Adoptivus. S. K.
 Kedves gyermeknek sok a' neve. km.
 Kettős gyermek. Gemelli. Iker. S. K.
 Későn való gyermek, korán való árva. km.
 Korán okoskodó gyermek ritkán szokott meg
 élni. km.
 Leány-gyermek. Puella. S. K.
 Mostoha gyermek. Privignus, privigna.
 Néma gyermeknek annya sem érti szavát.
 km.
 Onoka-gyermek. Nepos, neptis. S. K.
 Paraszt gyermek. Rusticus, agrestis puer. S.
 K.
 Roszsz gyermek. Nefarius puer. Gonosz
 fában rengetett gyermek.
 Somogyi gyermek. Csak nyugszik, mint a
 Somogyi gyermek. km.
 Szóló gyermek. Puer. S. K.
 Szólatlan gyermek. Infans. S. K.
 Szopó gyermek. Lactens puer. S. K.
 Találtt gyermek. Expositus puer. S. K.
 Tar gyermeknek meg nyól még a' haja. km.
 Űri gyermek. Herilis filius, filia. S. K.
 Űszög-gyermek. Mola. S. K.
 Váltott gyermek. Suppositus infans. Ollyan
 mint a' váltott gyermek. km.
 Zab-gyermek. Spurius. S. K.
 Gyermecske. Puellus, filiolus, puerulus, pusio.
 M. A. Pázm. Pred. p. 7. Káldi Isai. 11. 6.
 Gyermekcse. idem. M. A.
 Gyermekded. Novellus. M. A. Pázm. Kal. p. 161.
 Gyermekke. Ejus puer. Az anyának szép a'
 gyermeke, ha taknyos is. km.
 Szerelem' gyermeke.
 Gyermekes. Puerilis, moribus puer. S. I. it.
 prolibus oneratus.
 Gyermekes ember. Homo puerilis, pueriliter
 agens.
 Gyermekeskedik. Ineptit. M. A.
 Gyermekesül.
 El gyermekesül. Prolibus oneratur.
 Gyermekszik. Parit, generat, enititur. S. I.
 Meg gyermekszik. Prolem parit. S. I.
 Gyermeki. Puerilis. M. A.
 Gyermeki bolondság. Ludicrum puerile.
 Gyermeki szerben, tizenkét esztendő
 korban volt. Zvonárics 1. R. p. 259.
 Gyermekké leszsz. Repuerascit. M. A.
 Gyermekség. Pueritia. M. A.
 Gyermekségétől fogva. Inde a sua pueritia.
 Gyermektelen. Liberis carens. j^rtarej. M. A.
 Gyermektelenség.
 Gyermektelenül halt meg. Improlis decessit.
 Gyermekül. Pueriliter. M. A.
 GYERMELY. F. Komárom Vben.
 GYERŐ.
 Gyerő-Monostor. E. F. Kolos Vben.
 Gyerő-Vásárhely. E. F. Kolos Vben.

GYERTYA.

GYERTYA. Candela. M. A. Olim Gyortya, et
 hinc Gyortány-fa. Gyertya is embernek

szolgál, de magát meg emészti. km.
 Gyertya-árló. Candelarius, candelaria. PP.
 Gyertya-bél. Ellychnium. M. A.
 Gyertya-gyújtás. Pázm. Pred. p. 1217.
 Gyertya-gyújtáskor. Prima fax. NC. p. 441.
 Gyertya-gyújtáskori idő. idem. M. A.
 Gyertya' hamva. Favilla. M. A.
 Gyertya' hamvát veszi. Emungit candelam.
 M. A.
 Gyertya' hamva-vévő. Emunctorium. M. A.
 Gyertya-hordozó. Ceroferarius. NC. p.
 257.
 Gyertya-mártó. Lychnarium. PP.
 Gyertya-mártó aszszony. Mulier lychnaria.
 PP.
 Gyertya-pille. Epiolus. S. I.
 Gyertya-szentelő boldog aszszony' napja.
 Festum purificationis B. V. M. PP.
 Gyertya-tartó. Candelabrum. M. A.
 Gyertya-világ. Lumen candela. Pázm. Pred.
 p. 719. Aszszonyt, vászont nem jó gyertya-
 világnál venni. km.
 * Cseléd-gyertya. Candela sebacea tenuior
 pro famulitio.
 Fagygyu-gyertya. Candela sebacea.
 Kén-gyertya. Sulphuratum, fomentum. NC.
 p. 405.
 Öntött gyertya. Candela fusa.
 Viasz-gyertya. Candela cerea.
 GYERTYÁJA. Ejus candela. El oltották a'
 gyertyáját. km.
 GYERTYÁN.
 Gyertyán-fa. Ornus. M. A.
 Gyertyán-madár. S. I.
 Gyertyános. FF. Vas, Szala, és Torontál Vben.
 E. FF. Hunyad, Torda Vben, és Kóvár
 Vidékében.
 GYERTYÁZ. Lucubrat. Nem sokat gyertyázott a'
 könyvek mellett. km. Dug. 1. R. p. 124.

GYESZ.

GYESZ.
 GYESZÖL, gyeszöli Atterit, deterit.
 Gyeszölődik.
 Hozzá gyeszölődik. Adteritur, adfricatur.
 GYESZÜL. Atteritur, deteritur. S. I.

GYEVEDER.

GYEVEDER, heveder. Széles kender-kötél. Egy
 nagy gyevedert kössenek nyakára. Sz. D.
 GYÉ.

GYÉK.

GYÉK. Lacerta. M. A.
 Gyék-fű. Prunella. M. A. PP. Braunheil. S. I.
 GYÉKÉNY. Matta, teges, hibiscus, storea. CM.
 M. A. Egy gyékényen árulnak. km.
 Gyékény-fű. Mariscus, mariscum. M. A.
 Gyékény-kas. Scirpiculum M. A. L.
 Gyékény-káka. Mariscum, mariscus, bu-
 tomum. M. A.
 Gyékény-kötél. Tomex. PP.
 Gyékény-szövő. Storearum textor, sto-
 rearius. PP.
 Gyékény-tó. Nádas hely Bács Vben.
 Gyékényes. FF. Bars, Somogy, és Szala Vben.
 Gyékényes (Alsó, fölső.) E. FF. Külső
 Szolnok Vben. Rohrbach.
 Gyékényes Remete-Szent Pál. Csuzi. Tromb.
 p. 278.

GYÉMÁNT.

GYÉMÁNT. Adamas. M. A. Fényes, mint a'
 gyémánt. km.
 Gyémánt-állandóság. Faludi E. M. p. 50.
 Gyémánt-gyűrű. Faludi E. M. p. 256.
 Gyémánt' hegye. Adamantinus mucro. PP.
 GYÉMÁNTOS. Adamantinus, adamanteus. S. I.
 Gyémántos függők. Pázm. Pred. p. 450.
 Gyémántos perecz. Faludi T. É. p. 22.
 Gyémántos rubintos poharak. Faludi
 T. É. p. 153.
 GYÉMÁNTÓZ. gvémántozza. Nagy István Márton.
 Coron. p. 302.

GYÉR.

GYÉR. Rarus, foraminosus, lacunas habens.
 Gyéren terem a' búza. Sz. D.
 Gyér. F. Torontál Vben.
 Gyér erdő. Sz. D. Rara sylva.
 Gyér fog. Sz. D. Rari dentes.
 Gyér háló. Rete piscaturum. S. I.
 GYÉRES. Ritkás.
 Gyéres. FF. Bihar, közép Szolnok, Torda, és
 Kolos Vben.
 Gyéresíti: ritkásítja. Sz. D.
 GYÉRÍT, gyéríti: ritkítja. Sz. D.
 GYÉRSEG. Raritas. Sz. D.

GYÉVÉR.

GYÉVÉR.
 Gyévér-eb. Species canum venaticorum. S. I.

GYI.

GYILK.

GYILK (gyilok).
 Gyilok. F. Bereg Vben

- Medve-gyilk. Sz. D.
 GYILKOL, gyilkolja. Trucidat, occidit, jugulat. S. I.
 Meg gyilkolja. Sz. D.
 Őszve gyilkolja. Contrucidat.
 Gyilkolás. Jugulatio, trucidatio.
 Gyilkoló. Sz. D.
 GYILKOS. Homicida, sicarius. M. A. Gyilkos vezetői a' tolvajt a' fog-házba. km.
 Gyilkos kézzel. Sicaria manu.
 Gyilkoskodik. Homicidam agit, latrocinatur. Faludi N. U. p. 39. Sz. E. p. 34. T. É. p. 40. Csuzi Tromb. p. 66.
 Gyilkosság. Homicidium. M. A.
 Gyilkosúl meg öleté. Pázm. Pred. p. 348.
- GYIM.
- GYIM.
 Gyim-gyom: haszontalan giz-gaz.
 Gyim-gyom ember. Homo flocci, nauci, nihili.
 GYIMÓT. F. Veszprém Vben.
 Kis Gyimót. Sz. P. ugyan ott.
- GYIR.
- GYIR.
 GYIRA. Talentum. L. GIRA. Sz. D.
 GYIRMÓT. F. Győr Vben.
 GYIRÓT (Horvát, német). FF. Soprony Vben.
- GYÍ.
- GYÍK.
- GYÍK. Lacerta, vide GYÉK. PP. A' kit egyszer a' kígyó meg csipett, a' gyíktúl is fél. km.
 Gyík-fű. Prunella. Braunheil.
 Gyík-leső. Vékony német kard, kocziperd. Dug. km. 1. R. p. 242.
 * Arany-gyík. Lacerta, aurata. S. K.
 Buborékos gyík. Lacerta bullaris. S. K.
 Nyíl-gyík. Lacerta velox. S. K.
 Röpülő gyík. Lacerta volans. S. K.
 Sárga gyík. Lacerta flavens. NC. p. 143.
 Taréjos gyík. Lacerta basiliscus. S. K.
 Tarka gyík. Stellio. Káldi Prov. 30. 28.
 Torok-gyík. Angina. S. K.
 Török gyík. Lacerta turca. S. K.
 Tövis-gyík. Lacerta stellio. S. K.
 Tüzes szemű gyík. Lacerta chamaeleon. S. K.
 Vízi gyík. Lacerta aquatica. N. C. p. 143.
- GYO.
- GYOLCS.
- GYOLCS. Sindon, tela linea mundissima. M. A.
 Gvolcs-lepedő. Sindon lecticaria. M. A.
 GYOLCSOS. Sindonarius. S. I.
 Gyolcsos Tót.
- GYOM.
- GYOM. Gramen, congerics vilium, et noxiarum herbarum. M. A. Hallgat, mint a' tyúk a' gyomban. km.
 Gyim-gyom.
 GYOMA. F. Békes Vben.
 GYOMLÁL, gyomlálja. Runcat, exherbat, sarrit.
- Ki gyomlálja. Eruncat, evellit, exherbat, eradicat, exstirpat, explantat. M. A. Nehéz a' konkolyt tövöstül ki gyomlálni. km.
 Meg gyomlálja. Runcat, exherbat.
 Gyomlálás. Runcatio, eradicatio, exherbatio. M. A.
 Ki gyomlálás. Eruncatio, exherbatio, exstirpatio. M. A.
 Gyomláló. Runcator, exherbator, sarritor. M. A.
 Gyomláló-vas. Runca segetalis, runcina. PP.
 GYOMOR. Stomachus, ventriculus. M. A.
 Gyomor-émölygés. Anorexia, nausea. Pázm. Pred. p. 823.
 Gyomor-émelgető. Faludi N. E. p. 21. Nauseam causans.
 Gyomor-erősítő. Stomachale. S. I.
 Gyomor' erőtlenése. Solutio stomachi. S. I.
 Gyomor-fájás. Cardiognmus. M. A.
 Gyomor-fájó. Stomachicus. M. A.
 Gyomor-görcs. Cardialgia. S. I. Morbus spasmodicus.
 Gyomor-kivánás. Appetitus. Pázm. Pred. p. 839.
 Gyomor-meg-hülés. Stomachi refrigeratio. S. I.
 Gyomor-nem-émésztés. Dyspepsia. S. I.
 Gyomor-oltó. Coagulum animale. S. I.
 Gyomor' sonkollya. Pázm. Pred. p. 901.
 Gyomor-tisztítás. Pázm. Pred. p. 1159. Evacuatio ventriculi.
 Gyomor-töltés. Pázm. Pred. p. 439. Repletio ventriculi.
 Gyomor-vesztő. Stomachum vitians. S. I.
 Gyomorbéli émelyedés. Anorexia. M. A.
 Gyomra. Ejus stomachus. Gyomra fáj a' betegnek, 's fogát huzza. km.
 Föld' gyomra. Viscera terrae. Nem használ az arany, míg a' föld' gyomrában hever. km.
 Gyomrából gyüölöli: tellyességgel nem szenvedheti.
 Gyomros. Ventricosus, stomachosus. M. A.
 Jó gyomros aszszony: nagy ehető aszszony.
 Gyomroskodik. Stomachatur. M. A.
 Gyomroskodás. Stomachatio. M. A.
 Gyomroskodva irkál. Pázm. Kal. p. 171.
 Gyomrú.
 Jó gyomrú. Faludi E. M. p. 253.
 Gyomroz, gyomrozza. Verberat, caedit. S. I.
 Meg gyomrozza. Sz. D.
 GYOMOS. Herbis inutilibus consitus. Faludi N. A. p. 126.
 Gyomosodik. Obherbescit. S. I.
- GYOP.
- GYOP.
 GYOPÁR. Stoechas citrina. M. A.
 Gyopár-tapló. Fűnek neme, mellyet ha megszáritanak, könnyen belé akad a' tűz. Sz. D. A' mint üszögölöd gyopárod', úgy ütsz belé. Dug. km. 1. R. p. 71.
 Fekete gyopár. Origanum NC. p. 45.
 Sárga gyopár. Stoechas citrina. Csapó. p. 106.
 Vízi gyopár. Eupatorium. S. K.
 Gyopáros. Tó Békes Vben.
- GYOR.
- GYOR.
 GYOROK. MV. Arad Vben.
 GYORS (gyoros?). Agilis, alacer, celer, citus, impiger, praeipes, properus, strenuus, vegetus, velox. M. A.
 Gyors, mint a' szél. Velocior Euro. M. A.
- Gyors ágyú. Colubrina, tormentum velox. S. I.
 Gyors büntetés. Pázm. Pred. p. 25.
 Gyors erő. Elasticitas. S. I.
 Gyors indulat. Pázm. Pred. p. 25.
 Gyors lábu. Celeripes, acupediis. M. A.
 Gyors teve: poroszka teve. Dromas, dromedarius. S. I.
 Gyorsabbít, gyorsabbítja. Celeriore reddit.
 Gyorsabbítás. Pázm. Pred. p. 858.
 Gyorsalkodik. Celerat, properat, festinat. M. A.
 Pázm. Pred. p. 865. 1270. Telegdi, Felelet. p. 197.
 Gyorsalkodás. Festinatio, properatio. M. A.
 Gyorsan. Celeriter, celeratim, celeranter, velociter, properanter, propere, perniciter. M. A.
 Gyorsaság, Celeritas, celeritudo, velocitas. M. A.
 Gyorsasággal. Celeriter, velociter. M. A.
 Gyorsaságos. Velox, celerrimus. M. A. Pázm. Kal. p. 703.
 Gyorsít, gyorsítja. Urget ad celeritatem. Pázm. Pred. p. 1111.
 Gyorsogat, gyorsogattja. idem. Sz. D.
 Gyorsogatás. Frequentamentum. M. A.
 GYORTYA. R. L. Gyertya.
 Gyortán-fa. R. L. Gvertvánfa. In metalibus anni 1379. scribitur: Gyartyánfa.
 L. Schwartner Dipl. Tab. 3. n. 1.
- GYÓ.
- GYÓ.
- GYÓ.
- GYÓD. F. Baranya Vben.
- GYÓTA. Sz. PP. Somogy Vben.
- GYÓCS.
- GYÓCS. L. GYOLCS.
 Gyócs. Sz. P. Somogy Vben.
- GYÓGY.
- GYÓGY. E. FF. Hunyad, és alsó Fejér Vben.
 Gyógy-fördő. E. F. Hunyad Vben.
 GYÓGYÍT, gyógyítja. Medicatur, medetur, sanatur, curatur. M. A. Könnyű sebet ejteni, de nehéz gyógyítani. km. Bé gyógyítja. Consanatur.

Föl gyógyítja. Persanat.	GYÖ.	GYÖMÖZ, gyömözi. Sz. D. Terit, conterit.
Ki gyógyítja. Excurat, plene curat.		Őszve gyömözi az ágvat, lepedőt, ruhát. 's a'
Meg gyógyítja. Sanat, consanat, persanat. M. A.		t.
Gyógyítás. Sanatio. M. A.	GYÖK.	GYÖMÖTÖL, gyömötöli. idem. S. I.
Meg gyógyítás. idem. M. A.	GYÖK.	
Gyógyíthatatlan. Insanabilis, immedicabilis, irremedicabilis. M. A.	GYÖK.	GYÖMBÉR.
Gyógyítható. Sanabilis, medicabilis. M. A.	GYÖK.	GYÖMBÉR. Zingiber, gingiber. M. A.
Meg gyógyítható. Sanabilis. M. A.	GYÖKÉR. Radix. M. A.	Gyömbért viszek, nem neked való. km.
Gyógyító. Sanans, medicus. M. A.	GYÖKÉR-ásó kapa. Marra, sarculum. PP.	Fejér gyömbér. Zinziber album. S. K.
Gyógyító ír. Emplastrum sanans. Nem lehet minden sebet egy írral gyógyítani. km.	GYÖKÉR-féreg, gyökér-rágó. Rauca. S. I.	Fekete gyömbér. Zinziber nigrum. S. K.
Gyógyító szer. Materia medica.	GYÖKÉR-rojtjai. Fibrae, fibrillae. PP.	Vad gyömbér. Ornithogalum. S. K.
Gyomor-gyógyító. Stomachicum. S. K.	GYÖKÉR-terhelő sűrű ágok. Faludi E. M. p. 240.	GYÖMBÉRES. Gingibere conditus.
Seb-gyógyító. Chirurgus. S. K.	GYÖKÉR-verés. Radicatio, consolidatio. S. I.	GYÖMBÉREZ, gyömbérez. Gingibere condit, conspergit.
GYÓGYUL. Sanescit, convalescit. M. A.	* Édes gyökér. Glycyrrhiza. Nem mindenkor	Meg gyömbérez.
Bé gyógyul. In cicatricem coit, cicatricem ducit. Ha bé gyógyul is a' seb, de meg marad a' helye. km.	édes gyökér a' szerelem. km.	
Föl gyógyul. Convalescit. S. I.	Fa-gyökér. Radix arboris. S. K.	
Ki gyógyul. Excuratur.	Félsz-gyökér. Néha a' félsz-gyökér hasat is csap. km. Dug. 1. R. p. 143.	GYÖN.
Meg gyógyul. Consanescit, convalescit. M. A. Magátul is meg gyógyul.	Káka-gyökér. Cyperi radix. S. K.	GYÖNGE. (Gyenge) Tener, imbecillus, mollis.
Gyógyulás. Sanatio, convalescentia. M. A.	Keserű gyökér. Gentiana. Csapó. p. 260.	M. A. Addig hajlik a' veszső, még gyöngé. km.
Gyógyulatlan. Pázm. Pred. p. 430. Non sanatus.	Örvény-gyökér. Enula. S. K.	Gyöngé eledel. Cibus levis.
Gyógyulhatatlan. Insanabilis. M. A.	Ptűszszentő gyökér. Helleborum. S. K.	Gyöngé gyomor. Stomachus dissolutus.
Gyógyulhatatlan seb. Ulcus cacoëthes. S. I.	Szív-gyökér. Radix principalis. Nagy szív-gyökeret ver a' diófa.	Gyöngé gyomrú. Cacostomachus. S. I.
Gyógyulgat.	Vér-gyökér. „Valamely ember vér-gyökér valamely örökségben, abban idő-mulás nincsen.“ Rumi, Székelyek' Törvénye p. 328.	Gyöngé szívi. Debilis animo. S. I.
Meg gyógyulgat. Sanescit. CM.	Gyökere. Ejus radix.	Gyöngé szívűség. Debilitas animi. S. I.
GYÓN. F. Pest Vben.	Szive' gyökerére bocsátja. Faludi T. É. p. 93.	Gyöngé ütés. Ictus langvens, levis. S. I.
Gyón (Kis, nagy) Sz. PP. Fejér Vben.	Gyökerezdik. Radiculas agit, protrudit.	Gyöngébb az író vajnál. km.
	Meg gyökerezdik.	Gyöngéd. Tenellus.
GYÓNik.	Gyökeres. Radicosus. M. A.	Gyöngéden. Tenercule, nimis molliter Zvonarics 1. R. p. 55. 724. 757. 816.
GYÓNik. Confitetur. M. A.	Gyökeres gyűlölség. Pázm. Pred. p. 114.	Gyöngéded. Tenellus. Sz. D.
Meg gyónik. Pázm. Pred. p. 1183.	Odium radicale.	Gyöngédeden. Teneriter, molliter. M. A. Zvon. p. 758.
GYÓNÁS. Confessio apud Poenitentiarium. M. A.	Gyökeres király. Pázm. Pred. p. 188.	Gyöngédedség. Teneritas, teneritudo, mollities. S. I.
Fülbe gyónás. Confessio auricularis.	Tős-gyökeres ház. Sz. D.	Gyöngéll, gyöngélli: gyöngének tartja, véli, látja. — Ne lépj addig vízbe, még nem látod követ, se a' fára ne mászsz, ha gyöngélléd tövét. Takács József Költ. p. 245.
Köz-gyónás. Confessio publica. it. formula confessionis publicae. Mondd el a' köz-gyónást.	Gyökeresedik. Radicatur. S. I. Sz. D.	Gyöngélkedik. Molliter se gerit, est delicatus, voluptuosus.
Sugva való gyónás. Pázm. Kal. p. 316.	Gyökereztől. Radicitus.	Gyöngélkedő egészséggel van.
GYÓNAT. idem ac gyónás. M. A.	Gyökereztől ki szaggatja. Eradicat. M. A.	Gyöngéltet, gyöngélteti. Mollificat, molliter habet. M. A. A' ki szolgáját gyöngélteti, fejére neveli. km.
GYÓNATLAN. Inconfessus. Faludi N. E. p. 68.	Gyökereztől. Radicatur.	El gyöngélteti. Effoeminat.
Gyónatlan halt meg.	Meg gyökereztől. Radicitus.	Gyöngéltetés. Mollities. M. A.
Gyónatlanul. Inconfesse. S. I.	Gyökereztől. Radicatur.	Gyöngéltető. Mollis, effoeminatus. M. A.
GYÓNKODik. Confessionem peragit.	Meg gyökereztől. Radicitus.	Gyöngéltető élet. Faludi B. E. p. 41.
Meg gyónkodik.	Gyökereztől. Radicatur.	Gyöngéltető kényesség. Faludi N. E. p. 83.
GYÓNÓ. Confitens.	Gyökereztől. Radicatur.	Gyöngéltető puhaság. Pázm. Pred. p. 94.
Gyónó czédula. Scheda confessionis peractae.	Gyökereztől. Radicatur.	Test-gyöngéltető. Faludi N. A. p. 148.
Gyónó pénz a' Protestánsoknál.	Gyökereztől. Radicatur.	Gyöngén. Teneriter, molliter, leniter. M. A.
GYÓNTAT, gyóntatja. Confitentem exaudit. M. A.	Gyökereztől. Radicatur.	Gyöngén tartott. Delicatus. M. A.
Meg gyóntatja. idem.	Gyökereztől. Radicatur.	Gyöngeség. Teneritas, mollities. M. A.
Gyóntatás. Exauditio confitentium.	Gyökereztől. Radicatur.	Gyöngeséges. Tenerrimus. Margit' Élete Prájnál. p. 285.
Gyóntató. Confessarius. Orvos, és gyóntató előtt káros a' titok. km.	Gyökereztől. Radicatur.	Gyöngét, gyöngéti. Emollit. M. A.
Gyóntató Atya. Pater poenitentiaris, confessarius. M. A.	Gyökereztől. Radicatur.	El gyöngéti. Mollit, imbecillum reddit.
Gyóntató szék. Confessionale.	Gyökereztől. Radicatur.	Meg gyöngéti. Emollit debilitat.
	Gyökereztől. Radicatur.	Gyöngül. Tenerascit. M. A.
GYÓR.	Gyökereztől. Radicatur.	El gyöngül. Debilitatur, mollescit.
GYÓRÓ. F. Soprony Vben.	Gyökereztől. Radicatur.	Meg gyöngül. Remittit.
	Gyökereztől. Radicatur.	GYÖNK. F. Tolna Vben.
	Gyökereztől. Radicatur.	Gyöngkód. Sz. PP. Somogy, és Szala Vben.

GYONGY.

GYÖNGY. Gemma, margarita, unio. M. A.
Gyöngy F. Szatmár Vben, és E. F. közép Szolnok Vben.

Gyöngy-alak. Speciosus formá.
Gyöngy a' fákon. Bacca, viscus. M. A.
Gyöngy-anya. Matrix margaritae, concha margaritifera. Gyöngy-ház. S. I.
Gyöngy-áros. Gemmarius, margaritarius. M. A.
Gyöngy-bogár. Curculio imperialis. S. I.
Gyöngy-csiga-héj. Mya margaritifera. S. I.
Gyöngy-fűző. Bractearius. M. A. Pázm. Kal. p. 88. 328.
Gyöngy-hagyma. Porrum margaritifera. Perllauch. Mitterpacher Rei R. P. 1. p. 510.

Gyöngy-hal. Albula nobilis. S. I.
Gyöngy-halászat. Concharum margaritifera collectio. S. I.
Gyöngy-ház. Mater perlarum. PP.
Gyöngy-házás. Opus margaritaria testa vermiculatum. PP. Conchyliis expositus. Szirmai. Parab. p. 47.
Gyöngy-házás csigák. Faludi. T. É. p. 97.
Gyöngy-kása. Alica, hordeum mundatum. Árpa-dara. S. I.
Gyöngy-kő. Gemma. Edelstein. Drága kő. S. I.
Gyöngy-madár. Trochilus mosquitos. S. I.
Gyöngy-műves. Margaritarius. CM.
Gyöngy-színű. Colore gemmeus. Perlfar. S. I.

Gyöngy-szemek. Baccae. NC. p. 383.
Gyöngy-teknő. Mya margaritifera. S. I.
Gyöngy-termő. Gemmifer. M. A.
Gyöngy-tyuk. Numida meleagris. S. I.
Gyöngy-vér. Anser sylvaticus. PP. it. Vasgém. Sz. D.
Gyöngy-virág. Lilium convallium. M. A.
Gyöngy-víz. Beniczki p. 259.
* Árpa-gyöngy. Ptisana margaritarum speciem referens. S. I.
Fa-gyöngy. Viscus.
Igaz gyöngy. Gemma genuina.
Nap-keleti gyöngyök. Faludi N. E. p. 32. T. É. p. 22.

GYÖNGYE. Ejus gemma.

GYÖNGYI. Gemmeus. M. A.

GYÖNGYÖDZIK. Parvas bullas emittit.

Hallottam Ságbon 1821. Mart. 15.

GYÖNGYÖL, gyöngyöli. Gemmis exposit, v. ad formam gemmarum exsult.

Gyöngyölés: gyöngy-formára való ki varrás. Illy értelemben hallottam Ságbon 1824. Aug. 12.

GYÖNGYÖR.

Gyöngyörget, gyöngyörgeti. Complicat, convolvit.

Őszve gyöngyörgeti.

Gyöngyörű. R. L. Gyönyörű. S. I.

GYÖNGYÖS. Gemmatus, gemmosus, baccatus. M. A.

Gyöngyös. MV. Heves Vben. Sz. P. Somogy Vben.

Gyöngyös harmat. Beniczki. p. 135.

Gyöngyös köves köntös. Faludi U. E. 2. R. p. 43.

Gyöngyös-mellyék. F. Somogy Vben.

Gyöngyös' pataka. Patak Heves Vben.

ornata.

Gyöngyös' tája. Regio adjacens fluvio Gyöngyös.

Gyöngyös-utza. Szombathelynek egy utszája.

Gyöngyös' vize. Gemmatus fluvius in Hungaria. M. A. NC. p. 445. Kisdud folyó víz, melly a' Kőszögi hegyekből eredvén, Szombathely mellett el folyván, Sárvánál a' Rábába szakad, 's több malmokat hajt.

Pusztá Gyöngyös. Sz. P. Somogy Vben.

GYÖNGYÖZ, gyöngyözi. Gemmis exornat.

Faludi N. U. p. 35. it. Nagy István. Márt.

Coron. p. 302.

GYÖNGYÖZIK. Gemmat, bullat.

Gyöngyözik a' bor. Gyöngyöket vet, bu-

borékot hány. S. I.

Gyöngyözik a' fa. Fakad, rügzik, bimbózik.

S. I.

GYÖNY.

GYÖNY.

GYÖNYÖR.

Gyönyörködik. Jucundatur. M. A.

Gyönyörködés. Delectatio, oblectatio, voluptuatio. M. A.

Gyönyörködtet, gyönyörködteti. Oblectat, delectat, reficit. M. A.

Gyönyörködtetés. Oblectamentum, oblectatio. M. A.

Gyönyörködtető. Voluptuarius, oblectans, delectans. M. A.

Gyönyörű. Jucundus, amoenus. M. A.

Gyönyörűen. Jucunde, amoene.

Gyönyörűség. Voluptas, delectamentum, delectatio, delectamen, jucunditas, festivitas, amoenitas, deliciae, delicium. M. A.

Parányi gyönyörűség sereges jaj. km.

Gyönyörűségben el merültt. Voluptuosus. M. A.

Gyönyörűség-halászó. Voluptuarius. M. A.

Gyönyörűséges. Delectabilis, amoenus,

festivus. M. A.

Gyönyörűséges gyönyörűség. Faludi N. A. p. 212.

Gyönyörűségtelen. Injucundus, insvavis,

inamoenus. M. A.

Gyönyörűségtelenül. Injucunde. M. A.

GYÖP.

GYÖP. Ager, incultus, herbetum. M. A.

Erdőt szánt, 's gyöpöt sem szánthat. km.

Gyöp-ágy. Kerti ülő hely gyöpből készítve.

Sz. D.

GYÖPI.

Gyöpi béka. Rana temporaria. Land-

frosch. S. I.

Gyöpi mester. Carnifex, excorior.

Mínthogy közönségesen helységen kívül a' gyöpon lakik.

GYÖPLŐ. L. GYEPLŐ. M. A. Uláslzó'

Kincstartója. p. 101.

GYÖPÖS. Herbidus. M. A. Caespitius. S. I.

Gyöpösödik. Herbescit.

Bé gyöpösödik. Gramine tegitur, vestitur. S. I.

Meg gyöpösödik. idem. Meg gyöpösödhetik miattam küszöbe. km.

GYÖPÖZ, gyöpözi.

Föl gyöpözteti. Csuzi Tromb. p. 33.

GYÖPÜ. L. GYEPÜ. M. A.

GYÖR.

GYÖR.

Györ-telek. FF. Szatmár, Kraszna és közép Szolnok Vben.

GYÖRE. F. Tolna Vben.

GYÖRED v. Györöd (Kis, nagy). FF. Bars Vben.

GYÖRK. FF. Pest és Heves Vben.

Györke. F. Abaúj Vben.

Györke' fa. Sz. P. Szala Vben.

Györke-falu. F. Szatmár Vben.

Györke-hely. Telek Békes Vben.

Györköny. F. Tolna Vben.

GYÖRLINCZ. F. Vas Vben.

GYÖRÖCSKE. F. Ung Vben.

GYÖRÖK.

Györök' háza. Sz. P. Szala Vben.

Szólós Györök. MV. Somogy Vben.

GYÖRÖS.

Fekete Györös. F. Bihar Vben.

GYÖRGY.

GYÖRGY. Georgius. n. p. M. A.

György' falva. E. FF. Kolos Vben.

Nagy György-szer. Sz. P. Szala Vben.

Pap György' falva. F. Pest Vben.

Szent György. t. h. n. M. és E. Országban.

Sz. György' lova' farka. Corrua. CM.

Sz. György' mezeje. MV. Esztergom Vben.

Sz. György' válya. E. F. Hunyad Vben.

Sz. György-vár. t. h. n.

Sz. György' völgye. F. Szala Vben.

Sz. György-ur. Sz. P. Posony Vben.

GYÖRGYE.

Tápió' Györgye. F. Pest Vben.

GYÖRGYI. F. Abaúj Vben.

GYÖRGYÖS. F. Zemplin Vben.

GYÖT.

GYÖT.

GYÖTÖR, gyöttri. Torquet, cruciat, vexat,

divexat, exagitat, macerat. M. A.

Gyötrelm. Tormina, cruciatus. M. A.

Gyötrelme. Ejus cruciatus.

Gyötérés. Vexatio, torsio, tortura. M. A.

Gyötördik. Concruciat, torquetur, affligitur, M. A.

Gyötördés. Afflictio, tribulatio, cruciatus, tortura. M. A.

GYÖSZTE.

GYÖSZTE. L. Jöszte.

GYÓ.

GYÓ.

GYÓ.

Al-gyó. F. Csongrád Vben.

Föl-gyó. Sz. P. Csongrád Vben.

Gyöngyös pártá. Corolla linea margaritis

GYŐR.

GYŐR. Jaurinum, civitas Ungariae ad Rabam et Danubium. M. A.
Győr Vármegye. Comitatus Jaurinensis. Győr-város-domb. Sz. P. Bihar Vben.
* Borsos Győr. F. Veszprém Vben.
Diós Győr. MV. Borsod Vben.
Fölső Győr. F. Borsod Vben.
Kis Borsos Győr. Sz. P. Veszprém Vben.
Kis Győr. Sz. P. Bihar Vben.
Nagy Győr. Sz. KV. Győr Vben.
Nagy Győr. Sz. P. Bihar Vben.
Szolga-Győr. F. Veszprém Vben.
GYŐRI. Jaurinensis. M. A.

GYÓTÉNY.

GYÓTÉNY. Gabonára magát tekerő gaz v. fű: folyóka. Sz. D. L. Gyóvtény, Jóvtény.

GYÓZ.

GYÓZ, győzi. Vincit, superat. M. A. A' félénk nem győz ellenséget. km.
El győzi. Devincit, superat, perfert. M. A.
Le győzi. Devincit, debellat.
Meg győzi. Convincit, exsuperat, devincit. M. A.
GYÓZEDELME, győzedelem, győződelem. Victoria, triumphus. M. A.
Győzedelmes. Victor, victoriosus. M. A.
Az út közönséges, de csak a' győzedelmes járhat bátrabban rajta. km. Győzedelmes fű.
Victorialis. Csapó. p. 109.
Győzedelmesen. Victoriouse. M. A.
Győzedelmeskedik. Vincit, praevalet, triumphat. Faludi U. E. 3. R. p. 35.
Győzedelmesség. Pázm. Pred. p. 461.
Győzedelmet vesz. Triumphat, vincit. M. A.
Győzedelmi. Victorialis. M. A.
Győzedelmi dal. Epinicium, pacan. S. I.
Győzedelmi bé menetel. Triumphus.
Győzedelmi jelek. Trophaea.
Győzedelmi kapu. Arcus triumphalis. PP. Porta triumphalis. S. I.
Győzedelmi öröm. Ovatio. S. I.
GYÓZETETT. Victus.
Meg győzetett. Devictus. M. A.
GYÓZETLEN. Invictus. M. A.
GYÓZHET, győzheti. Par sufferendo, vincendo, perferendo. Még költséggel győzheti.
Győzhetetlen. Invincibilis, insuperabilis, invictus. M. A.
Győzhetetlenség. Invincibilitas. Pázm. Kal. p. 769.
Győzhetetlenül. Invincibiliter. M. A.
Győzhető. Vincibilis, superabilis. M. A.
Meg győzhető. Vincibilis. CM. Exsuperabilis. M. A.
GYÓZKÖDİK. Zvonarics. 1. R. p. 468. Concertat.
Győzködés. Zvonarics 1. R. p. 511. Telegdi. Felelet. p. 130.
Győzködő. Concertator. CM.
Győzködő hely. Telegdi. Felelet p. 129.
GYÓZOTT. Victus. S. I.
GYÓZÓ. Victor v. par sufferendo, sufficiens, suppar. S. I.

Had-győző. Victor. Pázm. Pred. p. 1181.
Munka-győző.
Világ-győző. Victor orbis. Pázm. Pred. p. 1156.
Győződik. Vincitur v. convincitur, capacitatur. S. I.
Meg győződik. idem. S. I.
GYÓZTES. Victor, victrix. S. I.

GYU.

GYUHA.

GYUHA, Juha. Az a' kereszt-fa a' szekérben, melly a' szekér-rudat fönn tartja hogy le ne billenjen. Item figurate: bögy, gyomor.
Meg teltt már a' gyuhája. — Tele már a' gyuhám, gyomrom.

GYUL.

GYUL.
GYULA. t. f. n. Julius, it. t. h. n.
Gyula. (Magyar, német.) MVV. Békes Vben.
Gyula' falva. FF. Thuróc, és Marmaros Vben.
Gyula-fejér vár. Alba Carolina in Transsylvania. M. A.
Gyula-fejérvári. Albanus, albanus. M. A.
Gyula' háza. F. Szabolcs Vben.
Gyula-Keszi. F. Szala Vben.
Gyula' telke. E. F. Doboka Vben.
Gyula-Varsánd. F. Arad Vben.
Gyulai. Julianus. M. A. it. F. Szabolcs Vben.
Gyuláncz. Sz. P. Baranya Vben.
GYULAS. E. F. Küküllő Vben.

GYÚ.

GYÚ.

GYÚ
Ál-gyú. Tormentum. (Quasi dicas subdolum accensibile.)
Fagy-gyú. Sebum. (Gelu v. gelatum accensibile.)
GYUJT (gyú-ít), gyújtja. Incendit, inflammat. M. A.
A. Csak pipát jött gyujtani. km.
Bé gyujtja. Incendit, succendit. M. A.
Bé gyujtja a' kemenczét. Clibanum succendit. PP.
Föl gyujtja. Accendit, incendit, succendit. M. A.
Ki gyujt: tüzet csinál.
Meg gyujtja. Incendit, accendit. S. I.
Reá gyujt. — Gyujts reá.
Gyujtás. Incensio, inflammatio. M. A.
Gyujtogat, gyujtogatja. Iterato accendit.
Gyujtogató. Incendiarius. M. A.
Gyujtott, gyujtatott. Incensus. M. A.
Bé gyujtott kemencze. Clibanus succensus. NC. p. 409.
Föl gyujtatott. Inflammat, incensus. M. A.
Gyujtovány hideglelés. Febris ardens, morbus acutus. Lippai, Virágos Kert. p. 114.

Gyujtó. Inflammans, accensorius.
Gyujtó lyuka a' puszkának, vagy álgyunak.
Tormenti spiraculum, catapultae ignitabulum. PP. Pázm. Pred. p. 705.
Gyujtó por. Igniarius pulvis. PP.
Gyujtó szer. Materia inflammans. S. I.
Gyujtón: melegen, forrón. Sz. D.
GYÚL (gyú-úl), gyull. Accenditur, flammescit. Faludi T. É. p. 92.
Föl gyúl. Incenditur, accenditur. S. I.
Ki gyúl. Flammescit.
Meg gyúl. Incenditur, inflammat. M. A.
Gyúlad, gyullad. Flammescit, inardescit. M. A.
El gyullad. Exardescit. M. A.
Föl gyullad. Incenditur. M. A.
Ki gyullad. Erumpit flamma.
Meg gyullad. Inardescit. M. A.
Gyulladalom. Incendium. S. I.
Gyulladás. Incendium. M. A. Inflammatio.
Bél-gyulladás. Sz. D. Inflammatio viscerum.
Tüdő-gyulladás. Inflammatio pulmonum.
Gyulladék. Phlogiston, res quae accendi potest. S. I. Sz. D. Gyúladékony. Facile ignem concipiens. S. I. Sz. D.
Gyulladoz. Ignem concipit. S. I. Inardescit.
Gyulás. Inflammatio, incensio. S. I.
Gyullaszt, gyullasztja. Incendit, inflammat. M. A.
Föl gyullasztja.
Meg gyullasztja. Inflammat. M. A.
Gyullasztás. Inflammatio. M. A.
Gyullasztó. Inflammans.
Gyullasztó szer. Sz. D. Materia inflammatoria.
Gyullasztgat, gyullasztgatja. Accendit, incendit, v. instigat. S. I.
Gyúlható. Inflammabilis, incensibilis. S. I.
Gyúló. Inflammabilis. S. I.
Gyúló szerek. Phlogista. S. I.

GYÚGY.

GYÚGY (Pusztá, tóth). F. és Sz. P. Somogy Vben.

GYÚR.

GYÚR, gyúrja. Depsit, commiscet, massat, subigit. M. A.
Ősze gyúrja. Condepsit. M. A.
GYÚRÁS.
GYÚROTT. Depsiticus, subactus. M. A.
Gyúrott tészta. Massa subacta.
GYUROVÁNY. Quidquid subigitur. Sz. D.
GYÚRÓ.
Gyúró. F. Fejér Vben.
Gyúró tábla. Tabula depsatoria.
Gyúró teknő. Dagasztó teknő. S. I.

GYÜ.

GYÜL.

GYÜL.
GYÜLÖL, gyüli. Odit. M. A. A' ki mit gyüli, annak vesztét kívánja. km.

El gyüli. Pázm. Kal. p. 1061.
 Meg gyüli. Odisse incipit. M. A.
 Gyüliés.
 Gyüliet. Odium. S. I. Sz. D.
 Gyülietes. Odiosus. S. I. Sz. D.
 Gyülietesség. Odiositas.
 Gyüliöködik. Irascitur, invidet. M. A.
 Gyüliöködés. Pázm. Pred. p. 625.
 Gyüliöködő. Exosor, invidiosus. M. A.
 Gyüliölő. Osor. M. A.
 Ember-gyüliölő. Misanthropus.
 Szakál-gyüliölő. Misopogon.
 Gyüliőség. Odium. M. A. Halál után szünik a'
 gyüliőség. km.
 Gyüliőség-tartó. Pázm. Pred. p. 724.
 Gyüliőséges. Odiosus. M. A.
 Gyüliőséges harag. Pázm. Pred. p. 533.
 Gyüliőségesen. Odiose, invidiose. M. A.
 Gyüliöltet, gyüliölteti. Facit odiosum.
 El gyüliölteti. Reddit odiosum.
 Meg gyüliölteti magát, ki magát mindég
 dicséri. km.
 GYÜLŐ.
 Gyüliős. Odiosus, exosus. M. A.
 Gyüliőség. Odium. M. A.
 Gyüliőséges. Odiosus, invisus, exosus. M. A.
 Gyüliőséges szabású. Subodiosus. M. A.
 Gyüliőségesen. Odiose. M. A.
 GYÜMÖLCS.
 GYÜMÖLCS (Gyümölcs). Fructus. M. A. Idővel
 érik a' gyümölcs. km.
 Gyümölcs-ág. Faludi E. M. p. 18.
 Gyümölcs-áros. Fructuarius propola. S. I.
 Pomarius. M. A. L.
 Gyümölcs-bor. Pomaceum, piraceum. S. I.
 Gyümölcs-étek. Bellaria, tragemata. M. A.
 Gyümölcs-féreg. Campe, eruca. S. I.
 Gyümölcs-fogás. L. Gyümölcs-étek. S. I.
 Gyümölcs-hozó. Fructifer, frugifer, frugigerus,
 carpophorus. M. A.
 Gyümölcs-íz. Electuarium, ecligma. Lik-
 táriom. S. I.
 Gyümölcs-kamara. Pomarium. M. A.
 Gyümölcs-kert. Pomarium. M. A.
 Gyümölcs' magva. Acinus, acinum. S. I.
 Gyümölcs-oltó. Olitor. PP.
 Gyümölcs-oltó boldog aszszony' napja.
 Festum annunciationis B. V. M. PP.
 Gyümölcs' szára. Pediculus, petiolus. S. I.
 Gyümölcs-szedés. Collectio fructuum ex
 arboribus. S. I.
 Gyümölcs-tál. Bellaria. CM. M. A.
 Gyümölcs-tartó hely. Oporotheca. M. A.
 Gyümölcs-tartó kamara. Cella fructuaria. PP.
 * Édes gyümölcs. Fructus dulcis. Az a'
 gyümölcs leg edesebb, melyet a' féreg
 meg rág. km.
 Érett gyümölcs. Fructus maturus.
 Éretlen gyümölcs. Fructus immaturus.
 Jó gyümölcs. Vad fátul nem lehet jó
 gyümölcsöt várni. km.
 Lággy gyümölcs. Fructus mollis. Sok kemény
 fának lággy a' gyümölcse. km.
 Most szakasztott gyümölcs. Fructus recens
 carptus.
 Száraz gyümölcs. Fructus siccati.
 GYÜMÖLCSÉ. Fructus ejus. Keserű a' türés, de
 édes a' gyümölcse. km.
 Falu' gyümölcse: vad körtvély.
 GYÜMÖLCSÉN F. Baranya Vben és Sz. P.
 Somogy Vben.
 GYÜMÖLCSI. Fructuarius. M. A.
 GYÜMÖLCSÖNÖS. E. F. Kraszna Vben.

GYÜMÖLCSÖS. Fructuosus, fertilis, foe-
 cundus, ferax, pomosus. M. A. Nincs
 gyümölcsösebb föld a' szegények' tenyerénél.
 km.
 Gyümölcsös kert. Pomarium.
 Gyümölcsösíti. Sz. D.
 Gyümölcsössé teszi. Foecundat. M. A.
 Gyümölcsösség. Fructuositas, foecunditas. M.
 A.
 GYÜMÖLCSÖZIK. Fructificat. M. A.
 Gyümölcsözés. Zvonarics. 1. R. p. 428.
 Gyümölcsöző levél. Folium fructificans. Káldi.
 Ecl. 14. 18.
 Gyümölcsöztet, gyümölcsözteti. Fructiferum
 facit. Pázm. Pred. p. 53. 222. 686.
 GYÜMÖLCSTELEN. Infructuosus, sterilis. M.
 A.
 Gyümölcstelenedik. Sterilescit. M. A.
 Gyümölcstelenedi. Sz. D. Infructuosum reddit.
 Gyümölcstelenség. Sterilitas. M. A.
 Gyümölcstelenuil. Sine fructu, lucro,
 emolumento, v. invanum, frustra. S. I.
 GYÜSZÜ.
 GYÜSZÜ. Ascopera. Vide Tüszü. M. A.
 Öv-erszény. Sz. D.
 GYŰ.
 GYŰ.
 Gyű. Sz. P. Pest Vben.
 GYŰD. F. Baranya Vben.
 GYŰJT (gyű-it.), gyűjti. Colligit, congregat,
 acervat, cumulat. M. A. A' ki nyáron nem
 gyűjt, télben agg ebül bánkodik. km.
 Be gyűjti. Congregat, colligit. M. A.
 Egybe gyűjti. Adunat, congregat, con-
 cumulat, colligit. M. A.
 Föl gyűjti. Congregat, colligit, convocat,
 concumulat. M. A.
 Meg gyűjti magát. Ditatur, opulescit.
 Öszve gyűjti. Congregat. M. A.
 Gyűjtemény. Parta, collecta, quaesita bona. M.
 A. it. Collectio. Sammlung. S. I.
 Mindenés gyűjtemény.
 Tudományos gyűjtemény.
 Attya' gyűjteményét el föcsérlette. Sz. D.
 Gyűjtés. Cumulatio, acervus. M. A.
 Egybe gyűjtés. Collectio, congregatio,
 concumulatio. M. A.
 Föl gyűjtés. Congregatio. M. A.
 Had-gyűjtés. Prágai p. 781.
 Öszve gyűjtés. Congregatio. M. A.
 Pénz-gyűjtés. Coacervatio pecuniae.
 Széna-gyűjtés. Foenificium.
 Gyűjtetlen. Non collectus. S. I.
 Gyűjtőget, gyűjtőgeti. Colligit frequenter. M. A.
 Öszve gyűjtőgeti.
 Gyűjtött. Collectus, cumulatus, coacervatus.
 M. A.
 Öszve gyűjtött. Congregatus. M. A.
 Gyűítő. Collector.
 Gyűítő grábla. Rastrum collectivum.
 Gyűítő vella.
 Egybe gyűítő. Congregans. Káldi Prov. 30. 1.
 Széna-gyűítő. Collector foeni.
 GYŰL (gyű-ül.) Convenit, congregatur. M. A.
 Egybe gyűl. Congregatur. M. A.
 Föl gyűl. Congregatur, consurgit. M. A.
 Hozzá gyűl. Zvonarics. 1. R. p. 739.
 Meg gyűl. Suppuratur. Meg gyűlt a' seb:
 meg evesedett. Sz. D.

Öszve gyűlték a' jól sülttek. Amphictyonum
 consessus. M. A. p. 140.
 Gyüledék. Quidquid congregatur.
 Gyüledék-nép. Sz. D. Plebs miscellanea.
 Gyülekezik. Congregatur, convenit. M. A.
 Bé gyülekezik. Zvonarics. 1. R. p. 326.
 Egybe gyülekezik. Zvonarics. 1. R. p. 691.
 Öszve gyülekezik. Congregatur.
 Gyülekezet. Conventus, congregatio, concio,
 coetus. M. A.
 Gyülekező hely. Pázm. Kal. p. 1081.
 Conventiculum, locus congregationis.
 Gyülekeztet, gyülekezteti. Facit congregari.
 Gyülemény. Conventus, congregatio. Sz. D.
 Gyülevész. Convena, gregarius. M. A.
 Gyülevész. t. h. n. Szala, Soprony, Szatmár,
 és Torontál Vkben.
 Gyülevész kösség. Káldi Num. 11. 4.
 Gyülevész nép. Convenae. M. A.
 Gyülevész sokaság. Faludi T. É. p. 97.
 Gyülés. Conventus, concilium, comitia. M. A.
 Gyülés a' beszédre. Circulus regni.
 Gyülés a' látásra. Corona. PP.
 Gyülés-hely. Conciliabulum. M. A.
 Egybe gyülés. Congregatio, conventus. M. A.
 Ország' gyülése. Conventus regni.
 Vármegye' gyülése. Congregatio comitatus.
 Gyülesez: gyüleseket tart.
 Gyülesezés. Guzmics, A' Vall. Egyesület'
 Ideája. p. 73.
 Gyüloget (mint jövöget). Congregatur.
 Szeredai B. 1. p. 12.
 Gyülő.
 Gyülő hely. Locus conventionis. S. I.
 Gyültt. Cumulatus. Ebül gyültt szérdéknek
 ebül kell el veszni. km.
 Meg gyültt kelevény. Suppuratum. S. I.
 Gyülvész, Gyülevész. Pázm. ht. etiam Gyöl-
 vész. Kal. p. 450. ct Gyölevész. Kal. p.
 719.
 Gyülvész nép. Convenae. CM.
 Gyülvész vitézek. Prágai p. 781.
 GYŰR (név).
 GYŰR. Rotundum, rotunditas.
 Gyúr-kenyér. Segmentum rotundum
 panis.
 GYŰRE. F. Szabolcs és Szatmár Vkben.
 GYŰRK (gyürök).
 Gyürke. Panis protuberantia. S. I. Flexura
 panis in rotundum.

Gyürkés kenyér. Panis segmenta rotundata habens.
 Gyürok. F. Tömös Vben.
 GYÜRKÖZIK. Vestem complicat, convolvit, reflectit. S. I. Tűrődzik. Sz. D.
 Föl gyürkőzik, gyürekezik: föl gyüri karját, neki készül. Sz. D.
 GYŰR (ige).
 GYŰR, gyüri. Plectit, plicat. M. A. Torquet, volvit, convolvit, v. curvat, flectit. S. I.
 Föl gyüri. Convolvit, convolutat. S. I.
 Föl gyüri az inget. Manicas convolvit, complicat. S. I.
 Föl gyüri a' karját: neki készül. Sz. D.
 Meg gyüri. — A' féreg is meg gyüri magát, ha tapodják. km.
 Őszve gyüri. Convolvit, complicat. M. A.
 GYŰRET. Spira, volumen. Túret. Rolle. S. I.
 GYŰRŐ. Annulus. M. A.
 GYŰRŰ. Annulus, condalium. ungulum. M. A. Az aranyból nem leszsz gyüri, ha csak őszve nem verik. km.

Gyürü-fa. Hallottam 1825. Apr. 24.
 Gyürü' fészke. Pala annuli, umbo. PP.
 Gyürü-fő. F. Baranya Vben.
 Gyürü-mives. Annularius. M. A.
 Gyürü-öklelés. Prágai p. 697.
 Gyürü-pöcsét. Sigillum v. signaculum annulare. S. I.
 Gyürü-tartó ládácaska. Dactyliotheca. PP.
 Gyürü-tok. idem. M. A.
 Gyürü-váltás. Desponsatio. Biró Márton Micae p. 282.
 Gyürü-veszsző. Virga sanguinea. M. A.
 Gyürü-virág. Calendula. Csapó.
 Gyürü-viselő. Annulatus. M. A.
 * Ajándék-gyürü. Pázm. Pred. p. 1027.
 Arany-gyürü. Annulus aureus. Koldus-táska vállán, arany-gyürü újján, nem illenek őszve. km.
 Halász-gyürü. Annulus piscatoris, pontificius. S. K.
 Jegy-gyürü. Pázm. Pred. p. 1054. Annulus sponsalis, annulus pronubus.
 Karika-gyürü. Circularis annulus. S. K.
 Köves gyürü. Gemmatum annulus. S. K.
 Pöcsétlő gyürü. Signatorius annulus. S. K.
 Réz-gyürü. Annulus aereus.

Vas-gyürü. Annulus ferreus.
 Gyürüs. Annularis, annulatus. M. A.
 Gyürüs. F. Szatmár Vben.
 Gyürüs zsidó. Judaeus polonicus cum annulis quaestum faciens.
 Kis Gyürüs. Sz. P. Szala Vben.
 Gyürüz, gyürüzi. Obsignat, annuo sibi designat, desponsat. M. A.
 El gyürüzi. Annuo desponsat. Biró Márton Micae p. 263.
 Föl gyürüzi. Annulo desponsat. S. I.
 Gyürüzködik.
 Meg gyürüzködtek: midőn a' házasulandók gyürü-váltással egymást el jegyették. Hallottam 1816. Dec. 22.

GYŰSZŰ.

GYŰSZŰ. Digitale. M. A. Sutorium digitale. PP. Mellyet ujjokra öltenek a' varrók. Sz. D.
 Gyűszü-gomba. Pezizza coccinea. S. I.
 Gyűszü-virág. Digitalis. PP.

M u t a t ó

(H-ból.)

HA.	HÁ.	HER, herde, here, herend, hergel, heröcze, hervad.
Ha, hai, hanem, há-ja, há-val.	HÁB, hábor.	HERCZEG, hercegi, herczegség.
HAB, haba, habakol, habda, habi, habja, habog, habos, haboz, habsol, habuczkol, habzik.	HÁG, hágat, hágás, hágcsó, hágdicsál, hágdos, hágott, hágó.	HERJÓ, herjóra.
HACZUKA.	HÁJ, hája, hájas, hájaz.	HERMÁN.
HAD, hada, hadad, hadakozik, hadar, hadász, hadi.	HÁK, hákog.	HERNÁD.
HAGY, hagyat, hagyás, hagyigál, hagyít, hagyma, hagyogat, hagyomány, hagyomás, hagyott, hagyó.	HÁL, hálás, háló, hállt.	HERNYÓ.
HAH, haha, hahota.	HÁLA, hálakodik, hálál.	HEROLD.
HAJ, haja, hajadon, hajdan, hajlad, hajlag, hajnal, hajog, hajol, hajó, hajt.	HÁLÓ, hálól, hálós, hálóz.	HERR, herreg,
HAJ (mellyék-név), hajdi, hajgat, hajhász, hajszol.	HÁLYOG, hálvogos.	HESS.
HAJDINA.	HÁM, hámatlan, hámlik, hámos, hámoz, hámt.	HETYE.
HAKK, hakkal.	HÁMOR.	HÉ.
HAL (név), hala, halas, halász.	HÁNY, hányad, hányan, hányos, hányszor.	HÉ, héség, heve, heveder, heveny, hever, heves, heveteg, hevez, hevít, hevül.
HAL (ige), halandó, halavány, halál, halás, haldoklik, halhatatlan, halott, haló, holt.	HÁNY (ige), hányadék, hányakodik, hányat, hányás, hánydogal, hánykodik, hánykolódik, hányogat, hányott, hányó, hánytat, hántorgat, hánytt.	HÉBÉR, hébérez.
HALL, hallad, hallaszt, hallat, hallatlan, hallás, hallgat, hallogat, hallomány, hallomás, hallott, halló.	HÁP, hápog.	HÉHEL, héhelés, héhelő.
HALOM, halma, halmi, halmos, halmoz	HÁR, háradék, hárámlik, háránték, hárínt, hárít, hárogat, hárul.	HÉJ, héjal, héjas, héjatlan, héjaz, héjja.
HAM, hamar, hamis, hamos, hamu.	HÁRFA, hárfás, hárfáz.	HÉJA.
HANDSÁR, handsáros.	Három, háрма, harmad, hárman, hármas, harmincz, hármaz, hármúl, háromság, háromszor.	HÉLA.
HANDÓKA.	HÁRS, hársol.	HÉR, hérész, hérics.
HANG, hanga, hangicsál, hangol, hangos, hangzik.	HÁRTYA, hártvás, hártvány, hártványzik.	HÉRA.
HANGYA, hangyás, hangyász.	HÁS, hásos.	HÉRING, héringes.
HANT, hantol, hantos.	HÁZSÁRT, házsártos.	HÉT, hete, heted, hetel, heten, hetes, héti, hétszer, hetven.
HANY, hanyatt, hanyóság.	HÁT, háta, hátal, hátas, hátatlan, háti, hátra, hátság, hátú, hátúl.	HÉVÉR, hévérség.
HAPS, hapsi, hapsol.	HÁT (mellyék-név).	HÉZAG, hézaga, hézagos, hézagság.
HAR, hara, harag, harap, haraszt, harc, harcsa, haris, harka, harság.	HÁZ, háza, házall, házás, házatlan, házi, házikó.	HI.
HARANG, harangos, harangoz.	HE.	HI, hia, hijít, hiu.
HARMAT, harmatos.	HEBE.	HIB, hiba, hibban, hibít, hibók, hibúl.
HARS, harsag, harsan, harsány, harsog, harsokodik, harsol.	HECZ, heczike, heczöl.	HIÁCZINT.
HAS, hasa, hasad, hasal, hasas, hasaszt, hasáb, hasi, hasít, hasogat, hason.	HECS, hecse.	HIDEG, hidege, hidegedik, hidegít, hidegség, hidegszik, hidegül.
HASZON, haszna, hasznos, haszontalan.	HED, hedereg.	HIENCZ.
HAT (szám-név), hata, hatan, hatod, hatos, hatszor, hatvan.	HEDVIG.	HIM, himes, himez, himlik.
HAT (ige), hatalom, hatás, hathat, hatol, ható.	HEG, heged, hegedü, hegény.	HIMBA, himbál.
HATÁR, határa, határtalan, határos, határoz.	HEGY, hegye, hegyes, hegyetlen, hegyett, hegyi, hegyke, hegség.	HIMPELLÉR.
HATLA.	HEJ, hejje.	HINÁR, hináros.
HATTYU.	HELY, helye, helyes, helyett, helyi helyre, helység, helytelen.	HINT, hinteget, hintező, hintés.
HAZA, hazai.	HELP, helpa.	HINTA, hintál, hintáz.
HAZUD, hazug.	HEMP, hempely, hempereg.	HINTÓ, hintóka, hintós.
	HEMZS, hemzseg.	HINNY, hinnyog.
	HEN, hencse, henger, hentereg, hentes.	HIP.
	HENYE, henyél, henyén, henyés.	HIRIP.
		HISZ hiedelem, hihet, hiszeltet, hit, hiv, hívő.
		HIT, hite, hiteget, hitel, hites, hitet, hitetlen, hitez, hitlen, hitt, hitű.
		HITVÁNY, hitványít, hitványkodik, hitvánkozik, hitványság, hitványúl.
		HIÚZ, hiúzi.
		HIZELKEDik, hízkelkedés, hízkelkedő.

HÍ.	HÓ, hovad, hovály, havas, havaz, havi.	HUJ, hujja, hujogat.
HÍ, hivat, hivatlan, hívás, hivdogal, hivatog, hívó.	HÓ (mensis), hava, havi, hód.	HULL, hullad, hullamodik, hullaszt, hullat, hullám, hullás, hullog, hullong, hullott, hulló.
HÍD, hida, hidall, hidas, hidlal.	HÓBORT, hóbortos.	HUN.
HÍG, higan, higgad, higgaszt, hígtí, hígság, hígul.	HÓD, hódít, hódol, hódos, hódúl, hóka.	HUP, hupa, hupi, hupog, huppan.
HÍM, hími.	HÓD (castor), hódi.	HUR, hurbok, hurdi, hurgya, hurít, hurogat, hurnya, hurúba, hurukkol, hurút.
HÍR, hírdet, híre, hírel, híres, híreszt, hírtelen, hírhedik, hírheszik, hírlél, hírtelen, hírtúl.	HÓDA, hódai.	HUSÁNG, husángol.
HÍZIK, hizakodik, hízás, hízlal, hízodalom, hízott, hízó.	HÓHÉR, hóhérkodik, hóhérol, hóhérság.	HUSZ, huszít.
	HÓLD, hólci, hóldít, holdol, hóldos, hóldúl.	HUT, huta, hutka.
	HÓLD (jagerum.)	HUTY, hutyolló, hutyor.
	HÓLYAG, hólyagos, hólyagzik.	
	HÓN, hóna, hónal.	HÚ.
	HÓR, hóri.	
	HÓSPITÁL.	
	HÓT.	
HO.		
HOB, hoboly.		
HOD, hodász, hodos.	HÖB, höböğ.	HÓ.
HOGY, hogyan.	HÖCS, höcsög.	
HOL, holnan, holott, holval, holvá.	HÖK, hökken, hökköl.	
HOLLÓ, hollós.	HÖL, höle, hölvény.	
HOM, homály, homlít, homlok, homor, homos.	HÖLGY.	
HON, honos, honnan, honnétt, honnya.	HÖM, hömör, hömp.	
HOP, hopocs, hoportyag.	HÖR, hörcsök, hörög, hörp.	
HOPP, hoppa, hopped.		
HOR, hord, hordó, horog, horhos, horony, horop, horzsol.	HÖSS.	
HOR, horkant, hortogy.		
HORVÁT, horvátos, horvátság, horvátúl.		
HOSZSZ, hoszsa, hoszszabb, hoszszadalom, hoszszal, hoszszan, hoszszas, hoszszaság, hoszszat, hoszszú.	HÓGY, hógyész.	
HOVÁ.	HÓLGY, hólgye.	
HOZ, hozakodik, hozakozik, hozat, hozás, hozdogal, hozhatatlan, hozomány, hozott, hozó.	HÓS.	
HOZ, hozzá.	HÓS. R.	
		HU.
	HU, huall, hucsor.	
	HUH, huhog, huhol.	

H.

HA.

- HA. Si, quando. M. A. Ha a' „ha“ nem volna, koldus is úr volna. km. Si nisi non esset, perfectus quilibet esset.
 Ha bár. Etiamsi, quamvis. S. I.
 Ha bátor. Tametsi, quantumvis. S. I.
 Ha csak. Nisi.
 Ha hogy. Si forte. Csuzi Tromb. p. 19.
 Ha hol. Sicubi. M. A.
 Ha képes. Si fieri poterit. PP.
 Ha nem is. Etiamsi non.
 Ha pedig. Sin. M. A.
 Ha szinte. Etsi, etiamsi. S. I.
 Ha valaha. Si quando. M. A.
 Ha valahol. Sicubi. M. A.
 Ha valaki. Siquis. M. A.
 * Alig ha. Vix si.
 Egyéb ha. Praeterquam si, alias quandoque. M. A.
 Elég ha. Sufficit, quod, verum tamen. M. A.
 Hát ha. Quid si.
 Hát ha még. Quid si adhuc.
 Hogy ha. Quodsi.
 Minden-ha. Semper, jugiter. M. A.
 Minden-ha, és ok-vetés nélkül. Absolute, sine omni conditione. Zvonarics, M. Postilla 1. R. p. 318.
 Mint-ha. Ac si, quasi, tamquam. M. A.
 Mint-ha bizony. Ac si vero.
 Né-ha. Subinde, interdum, nonnunquam. M. A.
 Né-ha' napján. Aliquando.
 No-ha. Tametsi, quamquam, etsi, licet. M. A.
 Olly-ha. Subinde. Margit' Életében.
 So-ha. Nunquam. M. A.
 So-ha' napján. Ad calendae graecas.
 Vaj-ha. Utinam. O vajha. O utinam.
 Vala ha. Aliquando, olim, nonnunquam. M. A.
 Vala-hára. Tandem aliquando.
 HAI. Magán véve szokatlan.
 Egyéb-hai. Pristinus. M. Verbőczy Prol. tit. 10.
 Minden-hai. Sempiternus. Martonfalvi Tanít. Theol. p. 582.
 Né-hai. Qui quondam fuit.
 Né-hai jövevény. Advena quondam. Káldi Isaiae. 54. 15.
 HANEM. Sed, nisi. M. A. Sed, verum. S. I.
 Ha nem csak. Praeterquam, tantummodo. M. A.
 Hanem ha. Ni, nisi. M. A.
 HÁ-ja. Ejus conditio.
 Há-ja vagyon. Conditionatus. Martonfalvi Tanít. Theol. p. 392.
 HÁ-val. Cum conditione. Sallyai p. 298.
- Há-val járó. Conditionatus.
 Há-val kell szólnunk. Sub conditione debemus loqui. Pázm. Pred. p. 991.
 Ha-val oldozza föl. Sub conditione absolvit. Pázm. Kal. p. 147.
- HAB.
- HAB. Fluctus, unda. M. A. it. Spuma.
 Hab-agyag. Leucaphrum. S. I.
 Hab-kő. Pumex. Fördő- tajték, vagy darázs-kő. S. I.
 Hab-pipa. Faica e spuma marina. Faludi. N. E. p. 38.
 Hab-rontó. Fluctifragus. M. A.
 Hab-só. Vízi só. Sal excoctus, fusilis. S. I.
 Hab-szedő. Tajték-szedő vas-kalán. S. I. Sz. D.
 * VÉR-hab. Spuma sanguinea. Szája vér-habbal tajtékozik.
- HABA.
- Haba-hurgya. Praeceptus. M. A. Hebe-hurgya.
 Haba-hurgyaság. Praecipitantia. Faludi U. E. 1. R. p. 131.
 Haba-hurgyálkodik. Praecipitanter agit.
 Haba-hurgyálkódás. Praecipitantia, praecipitatio. M. A.
 Haba-hurgyán. Praecipitanter, temere. M. A.
 Haba-hurján. Idem. CM.
- HABAKOL. Exagitat aquam, conturbat, cogit in fluctus.
 Habakolj a' vízben. Sámbar ellen. p. 78.
 HABAR, habarja. Miscet, agitat, praecipitat, conturbat, turbat. M. A.
 El habarta a' beszédet. Sz. D.
 Föl habarja. Agitat, cogit in spumam. Faludi. N. E. p. 40.
 Meg habarja. Exagitat tudicula.
 Őszve habar mindent. Omnia permiscet. Sz. D.
- Habarás. Mixtio, agitatio, turbatio. M. A.
 Habarcz.
 Habarczos csavargó. Faludi E. M. p. 240.
 Habarcz. Mixtura. Keverék, mocsár, pocsalék, posvány. locs-pocs. Sz. D.
 Habarczos út. Pázm. Pred. p. 87.
 Habargat, habargatja. Saepe, at leniter permiscet, peragitat.
 Habarék. Mixtum quid.
 Habarit, habarítja. Turbulentat, agitat. M. A.
 Habarnicza. Polypus v. sepia octopus. CM. M. A. Vrancsics. Telegdi, Felelet p. 26. Salpa. NC. p. 171.
 Habaró. Agitator.
- Habaró fa. Rudicula. S. I.
 Habaró veszsző. idem. M. A.
 Habartt. Mixtus. Kevertt.
 HABDA. Caulis peronis. S. K. Csizma-szár, vagy láb-bőr a' bocskor fölött, melyet a' parasztok a' lábok szárára huznak. Sz. D.
 HABI. Sz. P. Baranya Vben.
 HABJA, Ejus spuma.
 Tenger' habja. Spuma maris, fluctus maris.
 HABOG: hebeg, akadoz. Sz. D.
 Habogva beszéllés. Tolutiloquentia. PP.
 HABONKINT. Hab-módon. Undatim. M. A.
 HABON lábbó. Fluctivagus. M. A.
 HABONYA. Sz. P. Baranya Vben.
 HABOS. Fluctuosus, undans, undosus. M. A. it. undulatus. Hab-módra czifrás.
 Habos csemelet. Undulata tela. M. A.
 Habos csemelet-színű. Cymatilis, undulatus. M. A.
 Habos ítélet. Judicium fluctuans, dubium. Faludi E. M. p. 240.
 Habos öv. Cingulum undulatum.
 Habos ruha. Undulata vestis. M. A.
 Habos szövet. Tela undulata.
 Habos tafota. Multitia segmentata, virguta. PP.
 HABOZ. Undat, confluat, fluctuat, fluctuat. M. A. Haboz, mint esztelen. km.
 Habozó. Undabundus, fluctuans. M. A.
 Habozó elméjű. Fluctuantis animi, opiniosus, opiniosissimus, inconstans, dubius, incertus, fluctuans. PP.
 Habozó gondok. Curae fluctuantes. Faludi E. M. p. 240.
 Habozva. Fluctuatim. M. A.
 Haboztat, haboztatja. Facit undulare. Az éneklők gyönyörű hangokkal haboztatják a' levegőt. Sz. D.
 Haboztatja elméjét. Scinditur in studia contraria, indulget fluctuanti animo. Faludi T. É. p. 126.
 HABOZZA. Spumam decerpit.
 Le habozza. Despumat.
 Meg habozza. A spuma purgat.
 HABÓKA. F. Árva Vben. Sz. P. Veszprém Vben.
 HABSOL (habos-ol). Mohón eszik Sz. D. Péczeli' Meséji p. 195.
 HABUCZKOL. Inter nandum aut piscandum, commovet, conturbat aquam. Sz. D.
 Habuczkoló fa a' halászatkor: zurboló rúd. Sz. D.
 HABZIK Spumat. Tajtékozik. Himfi 1. R. p. 251. 260.

Habzik a' szája. Spumat ore.
Föl habzik. Cogitur in spumas, spumescit.
Habzás. Fluctuatio. M. A. Spumatio.
Habzó. Fluctuans. M. A.
Habzó tenger az Udvar. km.

HACZÉR.

HACZÉR, HADSÉR, HATSÉR. Satelles. M. A. PP.

HACZOKA.

HACZOKA, Hatzoka. Stola. M. A.
Haczuka. idem. Ulászló' Kincstartója így ír ezen ruha' neméről. „Primo die Aprilis (1496.) ad rel. dni Agriensis Quinque Ecclesiis Oratori Wajode Transalpinarum, qui cum Oratore Turcarum ad R. Mtem venerat, unam HACZEKAM de veluto deaurato eidem emi, et dedi 46 fl.“ Cum vox haec notet vestem clamye ordinaria longiorem, videtur csse detorta e voce „HOSZSZUKA.“

HAD.

HAD. Bellum, duellum, Mars, pugna, proelium. it. Exercitus. M. A. Nincs a' hadban semmi Péter-bátya. Certamen non accipit exosculationes. M. A.
Had-állás. Stativa militum. NC. p. 335.
Had-gyűjtés. Exercitus collectio. Prágai p. 781.
Had-ház. Hajdu-város.
Had-hirdetés. Clarigatio. S. I.
Had-indítás. Expositio. Pázm. Pred. p. 1179.
Had-izenet. Belli indictio, significatio. S. I.
Had-kivánó. Philopolemus. NC. p. 333.
Had-láb. Colonne.
Had' menyköve. Fulmen belli. Faludi E. M. p. 249.
Had-nagy. Tribunus militaris, strategus, bellidux. M. A.
Had-nagyság. Strategia, praefectura. M. A.
Had-tudó. Bellandi peritus. Zríniász. P. I. st. 65.
Had-verés. Debellatio. Király-választás, hadverés, feleség-vevés egyedül az Istentől függ. km.
Had-verő. Debellator, inimici exercitus victor. Zríniász. P. I. st. 89. et P. XV. st. 42.
Had-verő vezér. Faludi T. É. p. 43.
Had-vezér. Bellidux. Vajda 2. K. p. 66.
Had-viselés. Belligeratio. M. A.
Had-viselő. Belliger, bellifer. M. A.
* Atyafi-had. — Az atyafi-hadnak sebes tüzeiben öszve foly az ón, vas.
Elő-had. Prima acies, prima signa. S. I.
Marok-had. Manipulus.
Országos had. Országos haddal jött ellene.
Szent had. — Irgalmas borbélyt, szent hadat soha sem hallhatni. km.
Tartalék-had. Reserve.
Vertt had. Reliquiae exercitus devicti.
Foltonként számlakoznak, mint a' vertt hadak. km.
HADA. Ejus bellum. Egész hadával ellene jött. Cum gentibus.
Hada. Sz. P. Tolna Vben.
Ördög' hada. Acies mali genii v. sceleratus.
HADAD. E. F. közép Szolnok Vben.
HADAKOZIK. Belligerat, belligeratur, bellat, militat. M. A.
Hadakozás. Belligeratio. M. A. A' hadakozás, és

gonoszság együtt járó szomszédok.
Hadakozó. Bellator. M. A.
HADAR. Ferit, petit v. verberat, percutit, flagellat. S. I.
Hadarász. Ide oda csapkod. A' róka hadarász a' farkával. Sz. D.
Hadarét. Csuzi Tromb. p. 72.
Hadarú. R. most Hadaró. Flagellum tribuli. Flegel. S. I.
HADAT támaszt. Bellumexcitat. Egyenlő osztály nem támaszt hadat. km.
Hadat visel. Bellum gerit. M. A.
HADÁSZ (ige): hadarász. Hadász a' kardjával, bottal. Sz. D.
Hadász. F. Vas Vben.
HADBA szolgál. Militat. PP.
HADI. Bellicus, praeliaris. M. A.
Hadi adó. Vectigal bellicum. S. I.
Hadi áros. Mercator castrensis. S. I.
Hadi bárd. Bipennis. Hellepart. S. I.
Hadi bíró. Praetor castrensis, militaris. Auditeur. S. I.
Hadi bot. Clava, cambuca. S. I.
Hadi csal. Stratagema. Kriegslist. S. I.
Hadi családtság. idem. Geidler. **H. Okt.** p. 55.
Hadi dobos. Tympanotriba castrensis. S. I.
Hadi ember. Miles, marticola. S. I.
Hadi erő. Vis bellica. S. I.
Hadi fenyíték. Disciplina militaris. PP.
Hadi fogás, hadi fortély. Stratagema. Geidler. H. Okt. p. 50.
Hadi fogoly. Captivus belli. S. I.
Hadi fogság. Captivitas bellica.
Hadi fő-bíró. Supremus iudex castrensis. S. I.
Hadi fő-vezér. Summus imperator. S. I.
Hadi gyakorlás. Exercitatio militum. S. I.
Hadi gyakorlat. Exercitium militare.
Hadi hajó. Navis bellica. S. I.
Hadi hajós. Miles nauticus. S. I.
Hadi hajós sereg. Classis bellica, castra navalia. S. I.
Hadi jel. Tessera. S. I.
Hadi káplán. Capellanus castrensis. Faludi N. A. p. 196.
Hadi készüllet. Expositio. M. A. Apparatus belli.
Hadi készülő. Classicum. S. I.
Hadi kincs-tartó. Quaestor militaris. S. I.
Hadi kürt. Buccina militaris. S. I.
Hadi lóvó mesterség. Ari machinaria bellica. PP.
Hadi mérészség. Audacia bellica. Faludi M. A. p. 200.
Hadi menkvő. Faludi N. E. p. 24.
Hadi munkák. Acta bellica, labores bellici. S. I.
Hadi nép. Milites. Faludi N. E. p. 24.
Hadi okos fortély. Stratagema. M. A.
Hadi oktatások. Instructiones militares.
Hadi orvos. Medicus castrensis. S. I.
Hadi pénz-tár. Aerarium bellicum.
Hadi pór. Faludi N. A. p. 185.
Hadi rend. Acies v. status militaris v. ordo castrensius. S. I.
Hadi rend-tartás. Regulamentum militare. S. I.
Hadi ruha. Sagum. S. I.
Hadi sereg. Agmen, legio. S. I.
Hadi sipos. Tibicen castrensis. S. I.
Hadi szállás. Stativa militum, hospitium militare.
Hadi szekér. Plaustrum militare. S. I.
Hadi szekeres. Auriga castrensis.
Hadi szekerezés. Res vehicularia castrensis.

S. I. Vehiculatio.
Hadi szerek. Res bellicae, instrumenta belli. S. I. Materialia belli.
Hadi szerencse. Fortuna bellica. Hadi szerencsét, fiú-magzatot, jó házasságot az Isten választja. km.
Hadi szolgálat. Servitium militare. S. I.
Hadi tanács. Consilium bellicum. S. I.
Hadi tanácsos. Consiliarius bellicus. S. I.
Hadi tár. Supellex castrensis. S. I.
Hadi tár-ház. Armamentarium. S. I.
Hadi tárnok. Praefectus rei tormentariae. S. I.
Hadi társ. Commiles, commilito. S. I.
Hadi társaság. Commilitium. M. A.
Hadi tiszt. Officialis militaris. S. I.
Hadi történetek. Eventus bellici.
Hadi törvény. Jus militare. S. I.
Hadi törvény-szék. Tribunal militare. S. I.
Hadi tudósítások. Notificationes bellicae.
Hadi tűz. Aestus belli. Hadi tüzre gerjedtt.
Hadi vezér. Dux exercitus.
HADRA termett. km. Ad arma natus.

HÁGY.

HAGY. (HÁGY), hagyja. Sinit, omittit, imperat, mandat, jubet, relinquit, destinat. M. A.
Abba hagyja. Interrumpit, intermittit.
Alább hágy. Remittit.
Belé hágy. Deserit, destituit. M. A.
Belé hagyja pörét. Deserit vadimonium. M. A.
El hagyja. Relinquit, linquit, derelinquit, deserit, negligit, destituit, supersedet. M. A.
El hagyja magát. Se negligit, v. spem deponit, animum despondet, desperat. S. I.
Föl hágy. Intermittit, derelinquit. M. A.
Föl hagyott szándékával. Destitit a proposito.
Helybe hagyja. Ratihabet.
Jóvá hagyja. Approbat.
Ki hagyja. Praeterit, omittit. M. A.
Meg hagyja. Imponit, committit, demandat. it. relinquit, reservat. M. A.
Meg hagyta neki erősen. Severe ei praecepit.
Meg hagyta magnak. Reliquit pro foetificatione.
Oda hagyja. Legat v. relinquit.
Ott hagyja. Deserit. Inkább ott hagyná orrát, mint sem ki vallaná. km.
Rajta hagyja. Permittit eidem, non acceptat.

- Reá hagyja. *Approbat, consentit. M. A. it. Eius arbitrio permittit.*
- HAGYAT. *Praeceptum, mandatum. S. I.*
- HAGYAT, hagyatja. *Facit, ut relinquat, omittat, intermittat. S. I.*
- El hagyatja. *Curat intermitti.*
- Helybe hagyatja. *Curat rati haberi. 's a' t.*
- Hagyaték. *Reliquiae, residuum. S. I.*
- Hagyatlan.
- El hagyatlan. *Indesertus. M. A.*
- El hagyathatatlan. *Irrelinquibilis. S. I.*
- Hagyatott.
- El hagyatott. *Derelictus, desertus. M. A.*
- Ki hagyatott. *Omissus, praetermissus. M. A.*
- HAGYÁROS. *F. Szala Vben.*
- HAGYÁS. *Concessio, permissio v. commissio, omissio, intermissio. S. I. Parancsolat. Sz. D.*
- Bele hagyás. *Desertio, derelictio. M. A.*
- El hagyás. *Derelictio, desertio, destitutio, relictio. M. A.*
- Helybe hagyás. *Ratihabitio.*
- Jóvá hagyás. *Approbatio, assensus. S. K.*
- Ki hagyás. *Praeteritio, omissio. M. A.*
- Meg hagyás. *Jussio. it. derelictio. M. A.*
- Reá hagyás. *Approbatio, assensus. M. A.*
- HAGYHATATLAN.
- El hagyhatatlan. *Irrelinquibilis. S. I.*
- HAGYIGÁL. *Jactat. M. A. Pázm. Pred. p. 78o.*
- El hagyigálja. *Projectat. M. A. Pázm. Pred. p. 60o.*
- Ki hagyigálja. *Ejectat. M. A.*
- Meg hagyigálja. *Projicit, jaculatur, petit. M. A.*
- Hagyigálás. *Jactatus, projectio. Pázm. Pred. p. 502.*
- HAGYÍT, hagyítja. *Jacit, jaculatur, projicit, petit. M. A.*
- Bé hagyítja. *Injicit, immittit. S. I.*
- Elől hagyítja. *Praejacit. M. A.*
- Fől hagyítja. *Projicit in altum. M. A.*
- Meg hagyítja. *Projicit, jaculatur, petit. M. A.*
- Hagyítás. *Jactus, jaculatio, projectus, projectio, coniectio. M. A.*
- El hagyítás. *Projectus, projectio. M. A.*
- Hagyítható. *Jaculabilis. M. A.*
- Hagyító. *Jaculans, jaculator, missilis. M. A.*
- Hagyító dárda. *Jaculum. M. A.*
- Hagyító fa. — Nem ér egy hagyító fát. *km. Dug. 1. R. p. 41.*
- HAGYJ békét. *Sine. PP.*
- Hagyj ma, mindennap jó. *km.*
- Hagy'd el. *HADD el. Még most lesz a' hadd el hadd. km. Hoc opus, hic*
- Sz. D.
- labor est.
- El ne hadd magadat. *Macte animo. S. I.*
- Hagyján, hagygyán. *Sine fieri. Beniczki p. 59.*
- Hagygyán, majd meg fordul a' koczka.
- Ez mind hagygyán (tűrhető) volna. *Sz. D.*
- Hagygyáron. *Monoszlai Hit' oltalma p. 47.*
- Hagy'd lám. *HADD lám. Hagyd lássam.*
- Sine me videre, ut videam. *S. I.*
- HAGYMA. *Caepa, cepe, allium. M. A.*
- Hagyma-fej. *Caput allii, bulbus caepae.*
- Hagyma-fok. *Pars bulbi. S. I.*
- Hagyma-gerezd. *Segmentum allii.*
- Hagyma-hártya. — Vékony, mint a' hagyma-hártya. *km. Dug. 1. R. p. 235.*
- Hagyma-kapa. Két ágú kis kapa, mellyel a' hagy mákat szokták kapálni.
- Hagyma-koszorú. *Allium in fascem collectum, fasciatura allii.*
- Hagyma-mag. *Semen allii.*
- Hagyma-szár. *Scapus allii.*
- * Fog-hagyma. *Allium sativum. Ha pectenét lehet, ne egyél fog-hagymát. km.*
- Gyöngy-hagyma. *Porrum margariferum. Perlauch. Mitterpacher P. 1. p. 510.*
- Hegyí sárga hagyma. *Allium pallens. S. K.*
- Keserű hagyma. *Allium schoenoprasum. Mitterpacher P. 1. p. 510.*
- Kígyó-hagyma. *Hyacinthus, squilla, scilla. M. A. Alium angvinum, vel sylvestre. Ocpoaxóqodov. CM. Allium scorodoprasum. Mitterpacher P. 1. p. 508.*
- Kutya-hagyma. *Allium vineale. S. K.*
- Metélő hagyma. *Caepa sectilis, porrum sectile. M. A. Schnittlauch. Lippai Veteménves kert p. 146.*
- Mogyoró-hagyma. *Cepa ascalonia. NC. p. 31.*
- Pár-hagyma. *Allium porrum. M. A. Pázm. Pred. p. 1150.*
- Tengeri hagyma. *Scilla maritima. S. K.*
- Téli hagyma. *Allium fistulosum. Mitterpacher Rei R. P. 1. p. 508.*
- Vad fog-hagyma. *Asphodelus. NC. p. 27.*
- Vízi fog-hagyma. *Scordium. S. K.*
- Vörös hagyma. *Allium cepa. M. A. Es-küszik, szabodik, mint a' vörös hagyma. km.*
- Hagymád' falva. *F. Bihar Vben.*
- Hagymás. *Bulbosus.*
- Hagymás. *FF. Bihar, Baranya és Somogy Vkben.*
- Hagymás fű. *Herba bulbosa. S. I.*
- Hagymás Kér. *F. Veszprém Vben.*
- Hagymás leves. *Jus alliatum.*
- Hagymász. *Phrenesis, phrenitis. M. A.*
- Hagymász-beteg. *Phreneticus. M. A.*
- Hagymász-szeplők. *Febriles vari, purpurei vari. PP.*
- Szerelem' hagymászsza el fogta. *Sz. D.*
- Hagymászos szitkozódás. *Pázm. Pred. p. 1104.*
- HAGYOGAT, hagyogatja. *Hic et ibi relinquit. Takács József Költ. p. 88.*
- El hagyogatja. *Sparsim relinquit.*
- HAGYOMÁNY. *Traditio, mandatum. M. A. it. Legatum. S. I.*
- Toldalék-hagyományok. *Legata supplementaria. Epist. Széch. T. 1. p. 30.*
- Török-hagyomány-alma. *Species pomi in a dominatu Turcarum in Hungaria.*
- Hagyományos. *Legatarius. S. I.*
- HAGYOMÁS. *Commissio, jussum. M. A.*
- HAGYOTT. *Jussus, decretus, it relictus, omissus. M. A.*
- Hagyott böjt. *Jejunium injunctum.*
- Hagyott nap. *Dies praefixus. PP.*
- Hagyott penitencia. *Poenitentia injuncta.*

Hagyott szín. Color obsoletus, detritus, perditus. S. I.

Hagyott ünnep. Festum de praecepto.

HAGYÓ.

El hagyó hideglelés. Febris periodica intermittens. PP.

Hit-hagyó. Desertor fidei.

Hús-hagyó. Carnisprivium.

HAGYVA hagyta. Csuzi, Síp-szó p. 561.

HAH.

HAH.

HAHA. Ridentis, it. approbantis, imo, quidni. M. A.

HAHOTA. Cachinnus. M. A. A' madarat nem hahotával szokták meg fogni. km.

Hahota-nevetés: hangos nevetés. Faludi N. A. p. 219.

Nagy hahotát ütöttek. Magnum cachinum excitarunt. Sz. D.

Hahotál. Cachinnatur. M. A.

Ki hahotálja: ki kaczagja. Sz. D.

Meg hahotálja. Decachinnatur. M. A.

Hahotálás. Cachinnatio. M. A.

Hahotáló. Cachinnans, cachinno. M. A.

Hahotás. Achriogelos, cachinno. M. A.

Hahotáz. Cachinnatur. Addig hahotáznak. és trágárkodnak. Faludi U. E. 1. R. p. 33.

HAHÓT. (Fölső, alsó.) FF. Szala Vben.

HAJ.

HAJ. Crinis, pilus, capillus, capillamentum. M. A.

Haj' bodra. Villus crispatus. Sz. D.

Haj-bodorító. Crispator. Sz. D.

Haj-bontó fésű. Discerniculum. NC. p. 381.

Haj-borzasztó.

Haj-borzadás. Horripilatio. S. I.

Haj-csomó. Crines in nodum collecti. S. I.

Haj-fodorító. Crispator. Friseur. Faludi

N. E. p. 63.

Haj-fodorító vas. Calamistrum. PP.

Haj-fodorító szerszám. idem. NC. p. 381.

Haj' fodra. Cincinnus. S. I.

Haj-fonál. idem. NC. p. 383.

Haj-fonás. idem. PP.

Haj-fonyadék. idem. Faludi E. M. p. 243.

Haj-fonó. Ligula cincinatoria, crinale, redimicula. PP.

Haj-fürt. Villus, cirrus, cincinnus. S. I. Sz. D.

Haj-hulladék. Pázm. Kal. p. 1088.

Haj-hullás. Alopecia, capillorum defluvium. PP.

Haj-ír. Unguentum capillare. S. I.

Haj-keményítő ír. Faludi N. A. p. 14.

Haj-kenet, haj-kenőcs. Sz. D.

Haj-kötő. Crinale, taenia. PP.

Haj-koszorú. Lengyelek, 's némelly barátok' viselete. S. I.

Haj-nevelő. Capillos crescere faciens. S. I.

Haj-nevelő fű: arany-fonál-fű. Cassutha. cuscuta. M. A. PP. Epithimum cuscuta.

Csapó.

- Haj-por. Pulveres cyprii. Faludi N. A. p. 41.
 Haj-porozó. Pulvis crinalis. PP.
 Haj-szál. Pilus. M. A. PP. Vékony a' haj-szál de még is van árnyéka — csak egy haj-szálon függött. — Egy haj-szál sincs jó benne. kmm. Haj-szál-hasogató. Hypercriticus.
 Haj-szín. Subfuscus, badius. PP.
 Haj-színű. Spadix, spadiceus, badius. S. I.
 Haj-választó fűsű. Discerniculum, discriminale. Faludi N. A. p. 41.
 Haj-választó szerszám. idem. PP.
 Haj-tépés. Evulsio capillorum. Faludi N. A. p. 196.
 Haj-tű. Acus crinalis, comatoria. S. I.
 Haj-viselő. Criniger. PP.
 * Bozontos haj. Capilli implexi, impediti.
 Eresztett haj. Promissi crines.
 Fodor haj. Capilli crispi. NC. p. 177.
 Fodor a' haja, sik a' szája. Mendax.
 Gesztenye-színű haj. Capilli coloris castanei.
 Homlok-haj: üstök.
 Kondor haj. Capilli crispi. S. K.
 Nyirett haj. Capilli scissi.
 Ősz haj. Capilli cani. Az ősz haját a' régi bölcsek, halál' virágjának 's zászlójának nevezték. Sz. D.
 Vendég-haj. Coma subdititia, adventitia, ementitia, capillamentum. PP.
 Nagy vendég-hajat hordoz. Multam, sylvam gerit.
 Vörhenyes haj. Rufi capilli. NC. p. 177.
 HAJA. Ejus capilli. Tar gyermeknek még meg nyól a' haja.
 Haja' szála emelkedik. Capilli ei assurgunt.
 HAJADON. Innuptus, non velatus. M. A.
 Hajadon fő. Caput intectum, crinitum. M. A.
 Hajadon leány. Innuba, puella, virgo. M. A.
 Hajadon pór. Faludi E. M. p. 240.
 Hajadon rend. Innupti. Faludi N. A. p. 46.
 Hajadonon maradott. Remansit in capillis, non nupsit.
 Hajadonság. Leányoknak hajadon életek. Virginitas. S. I.
 Hajadonságbeli tiszta szemérem. Gyöngyösi 1. D. Chariclia' Ajánló levelében.
 HAJAS. Capillatus, comosus, comatus. M. A.
 Hajas kereszt-fű. Senecio. Kreutzkraut. S. I.
 Hajasít, hajasítja. Capillat, crinit. M. A.
 Hajasodik. Crinitur, capillatur. M. A.
 Hajasúl. idem. M. A.
 HAJATLAN. Calvus, depilis. S. I.
 Hajatlanodik. Calvescit, calvefit, capillos amittit. S. I.
 Hajatlanúl. idem. S. I.
 Hajatlanság. Calvities. Faludi U. E. 1. R. p. 63.
 HAJBA kap. In capillos involat v. rixatur, jurgatur. S. I.
 HAJDAN. Quondam, olim. PP.
 Hajdanában. idem. PP.
 Hajdani. Priscus, antiquus, vetustus. S. I.
 Hajdani szokás. Mos vetustus.
 Hajdaniság. Antiquitas. Sz. D. Hajdanoz. Antiquum morem sequitur.
 Reá hajol. Assentitur, annuit, inclinat. M.
 Hajdanoznak mindég az öreg emberek, és újdoznak az iffiak. Sz. D.
 Hajdant: hajdan. S. I.
 Hajdantan. Olim. Biró Márton. Micae. p. 197.
 HAJGÁL, hajgálja. Jactat. M. A. jactit, jaculatur, projicit, petit. PP. jactitat. S. I. A' mit kézzel el érsz, nem kell azt fával hajgálni. km.
 Bé hajgálja. Injctat.
 Diót hajgál. Decutit nuces.
 El hajgálja. Abjctat.
 Föl hajgálja. Projectat.
 Ki hajgálja. Ejaculatur, ejectat. M. A.
 Le hajgálja. Dejectat.
 Meg hajgálja. Impetit v. c. lapidibus.
 Reá hajgálja. Adjctat.
 Viszsa hajgálja. Rejctat.
 Hajgálás. Projectio, jactatio.
 HAJHOZ való. Crinalis. PP. M. A.
 HAJLAD. Inclinator, proclinator, incurvatur. S. I.
 Le hajlik, el lankad, fonnyad. Sz. D.
 Hajladék. Clinamen, inclinamentum. Sz. D. S. I.
 Hajladékony. Facile incurvabilis, flexibilis.
 Hajladoz. Identidem se proclinator. Himfi. 2. R. p. 164.
 Hajladozás. Repetita proclinator.
 Hajladtt. Flexus, proclivis. Sz. D. exsiccatus. PP.
 Hajladttság. Proclivitas. Sz. D.
 HAJLAG, hajlog. Inclinator, proclinator, propendet. S. I. Vacillat. Sz. D.
 Hajlagó: ingó. Faludi N. U. p. 137. N. E. p. 53.
 Hajlagó test. Faludi E. M. p. 240.
 Hajlong: idem ac hajlog. Sz. D. S. I.
 HAJNAL. Aurora, matuta. M. A. Szép, mint a' hajnal a' kéményén. km.
 Hajnal-csillag. Lucifer. M. A.
 Hajnal-emelő csillag. Phosphorus. Csuzi. p. 494.
 Hajnal-hasadás. Exortus aurorae. M. A.
 Hajnal-szín. Couleur de chamois. S. I. Hajnal-tájban. Circa auroram.
 Hajnali. Matutinus. M. A.
 Hajnali csillag. Lucifer.
 Hajnali harangozás. Pulsus campanae sub auroram.
 Hajnali mise. Missa sub aurora celebrari solita.
 Hajnallik. Aurora surgit. M. A.
 Hajnalodik. Incipit aurora surgere.
 Hajnolodás. Propinquo aurorae. Sz. D.
 Hajnolódó reménység. Faludi E. M. p. 240.
 HAJJOG. R. Instar capilli flectitur.
 Hajjogós. R. flexuosus.
 Hajjogós. Patak Veszprém Vben.
 HAJJOL (Hajjok, hajlok). Proclinator, inclinator, vergit. M. A. Minden embernek maga felé hajol a' keze. km.
 Alá hajol. Devergit, inclinator. M. A.
 El hajol. Declinator, proclinator, deficit. M. A.
 Hozzá hajol. Assentitur. it. acclinator, inclinator. M. A.
 Ki hajol. Proclinator, declinator, deflectit. M. A.
 Le hajol. Dequiniscit, cernuat. M. A.
 Meg hajol. Acclinator, incurvatur. M. A. A.
 Hajlad. Lásd előbb.
 Hajlag. L. hasonlóképpen előbb.
 Hajlandó. Propeusus, pronus, proclivis. M. A.
 Hajlandóság. Propensio, pronitas, proclivitas. M. A.
 Hajlat. Flexura, clinamen v. fornix. Sz. D. S. I.
 Hajlatos. Flexilis. Sz. D.
 Hajlatlan. Inflexus. M. A.
 Hajlatlanság. Rigor, inflexibilitas. Sz. D. S. I.
 Hajlatja. Flectit. Sz. D.
 Hajlatás. Flexio. Sz. D.
 Hajlás. Inclinator, inclinamentum, flexura, clinamen. M. A.
 Alá hajlás, alá hajolás. Devergentia. M. A.
 El hajlás. Declinator, reflexio, defectio. M. A.
 Le hajlás. Declivitas. M. A.
 Meg hajlas. Deflexus, inclinatio. M. A.
 Hajlák. Gurgustium, tugurium, tabernaculum, casa, attega. M. A. Meg húzza magát, mint a' téli csiga hajlékában. km.
 Hajlékony. Proclivis, pronus. M. A.
 Flexibilis.
 Hajlékonyság. Proclivitas, propensio. M. A. Flexibilitas
 Hajlít, hajlítja. Flectit, curvat. Sz. D.
 Hajlott. Deflexus, proclinator, inflexus, cernuus. M. A.
 Alá hajlott. Devexus, deflexus. M. A.
 El hajlott. Proclinator. M. A.
 Le hajlott. Devergens, deflexus, cernuus. M. A.
 Meg hajlott. Deflexus, reflexus, incurvus, inclinatus. M. A.
 Meg hajlott fal. Paries inclinatus. PP.
 Viszsa hajlott. Retortus, repandus. M. A.
 Hajló. Proclivis, flexibilis, flexilis. M. A.
 Le hajló. Declivis. M. A.
 Hajlóka. Vtilis. S. I.
 Hajlós. Flexilis. S. I.
 Hajlós veszsző. Virga flexilis.
 Hajlós út. Via flexuosa.
 Hajlóság. Proclivitas. M. A.
 Hajoldogal. Nutat. M. A. L.
 Hajolhatatlan. Inflexibilis. M. A.
 HAJÓ. Navis. M. A. Hajó leszsz, ha jó leszsz.
 Hajó' adva, béle, belseje. Fundus na **vis**, caverna navis. Schiffraum. S. I.
 Hajó-ács. Faber navalis, naupegus. S. I.
 Hajó-állás. Navale. NC. p. 365.
 Hajó-bér. Naulum, portorium. M. A.
 Hajó' bordáji. Costae. S. I.
 Hajó' csatja. Fori. M. A.
 Hajó-csiga. Grus, geranium. Krahn. S. I.
 Hajó-csináló. Naupegus. M. A.
 Hajó' dereglyéje. Roszsz hajó az, mellynek dereglyéje nincsen. km.
 Hajó-építés. Architectura navalis. S. I.
 Hajó-építő. Faber navalis. S. I.
 Hajó-építő hely. Navale.
 Hajó' fara. Puppis. M. A.
 Hajó-fenek. Carina. M. A.
 Hajó födele, héjja, padlása. Stega, con-stratum navis. S. I.
 Hajó-gvártás. Structura navium. S. I.
 Hajó-gyártó. Faber navalis. S. I.

- Hajó-gyártó hely. Navale. S. I.
Hajó-hágó lajtorja. Epibathra. PP.
Hajó' háta. Stega. S. I.
Hajó-híd. Pons nauticus, navalis.
Hajó-ki-kötés. Faludi T. É. p. 166.
Hajó-kormány. Clavus. S. I.
Hajó-kötél. Rudens. M. A. Czérna-szál nem hajó-kötél. km. Dug. 1. R. p. 39.
Hajó-kötél-vonó. Helciaricus. M. A.
Hajó' lapátja. Remus. PP.
Hajó-lapát-vonó. Remex. PP.
Hajó' orra. Prora, chenicus. M. A.
Hajó' orra-igazgató. Proreta. M. A.
Hajó-rév, hajó álló part. Status. CM.
Hajó-sereg. Classis, navalis. PP.
Hajó-szelencze, hajó-tű. Pyxis nautica. Compass. S. I.
Hajó' széle, pártázatja. Acrostolia. PP.
Hajó-tartóztató. Anchora. M. A.
Hajó' tatja. Puppis. M. A. CM.
Hajó' tatján való vitorla. Epidromus. CM.
Hajó-törés. Naufragium. M. A. A' hajó-törés után okosabb a' révés. km.
Hajó-törő. Naufragus. M. A. Könnyű a' szárazról nézni a' hajó-törőket. km.
Hajó' ura, gazdája. Navarchus. PP.
Hajó-vászon. Carbasus, linteum navale. S. I.
Hajó-viselhető. Navigabilis, naviger. M. A.
Hajó' vitorlája. Antenna, carbasus. PP. Hajó' vize. Nautea, sentina. S. I.
Hajó' zászlója. Aplustra. PP.
* Barona-hajó. Ratis. Szál-hajó. M. A. L.
Búzás hajó. Frumentaria navis. S. K.
Csillye-hajó. Ratis. Szál-hajtó. M. A. L.
Derék hajó. Navigium. S. K.
Evezős hajó. Actuaria navis, actuariolum. M. A.
Fődeles hajó. Camerata navis. S. K.
Empfracta. M. A. L.
Födetlen hajó. Aperta navis. S. K.
Gályás hajó. Faludi T. É. p. 330.
Gőz-hajó.
Gyalog hajó. Faludi T. É. p. 50.
Hadakozó hajó. Belligera navis. S. K.
Hadi hajó. Navis bellica. S. K.
Had-verő erős hajó. idem. Faludi T. É. p. 330.
Halász-hajó. Piscatoria navis. S. K.
Hamarságos hajó. Káland. 1701.
Hetes haió. Annotina. commeatum supportans navis. S. K.
Kémlelő hajó. Navis speculatoria.
Kerep-hajó: hidas komp. Sz. D.
Kereskedő hajó. Mercatoria navis. S. K.
Könnyű hajó. Actuaria navis. NC. p. 363.
Közép-hajó. Phaselius. CM.
Kutak hajó. Sz. D.
Lapátos hajó. Navis actuaria. PP.
Lapos hajó. Pressa navis. S. K.
Posta-hajó. Faludi T. É. p. 51.
Rabló hajó. Piratica navis. S. K.
Rév-hajó. Pontones. CM.
Sebes hajó. Faludi T. É. p. 165.
Szál-hajó. Ratis. M. A. L.
Talp-hajó. idem.
Tengeri hajó. Marina navis. S. K.
Terhes haió. Navis oneraria. Faludi T. É. p. 114.
Tolvajló hajó. Piratica. NC. p. 363.
Törött hajó. Fracta navis. A' törött hajót el hagyják az egerek. km.
Vásáros hajó. Nundinatoria navis. S. K.
Vezeték-hajó. Faludi T. É. p. 53.
Vitorlás hajó. Velifera navis. S. K.
Hajóba hágó lajtorja. Epibathra. M. A.
Hajóba való székek. Transtra. PP.
Hajobeli. Navalis, nauticus. S. I.
Hajói. Navalis, navicularis. M. A.
Hajói had. Naumachia. M. A.
Hajóka. Navicula.
Hajókáz. Naviculatur. M. A.
Hajókozás. Naviculatio. M. A.
Hajókázható. Navigabilis.
Bé hajókázza. Pernavigat. CM.
Hajón jár. Navigat, navi circumvehitur. S. I.
Hajón járás. Navigatio. CM.
Hajónak által-deszkáji, kiken az evezősök ülnek. Transtra. M. A.
Hajónak fődött helye. Stega. M. A.
Hajóra száll, ül. Conscendit navim.
Hajóra hágó grádics. Epibathra. M. A.
Hajós. Nauta, navita, nauticus. M. A.
Hajós. MV. Pest. Vben.
Hajós ember. Nauta, navita. NC. p. 365.
Hajós erő. Copiae navales, potentia maritima. S. I.
Hajós kapitán. Navarchus. M. A.
Hajós kenyér. Panis biscoctus, navalis. S. I.
Hajós készülék. Apparatus navalis. S. I.
Hajós legény. Nauta, remex. Faludi T. É. p. 200.
Hajós malom. Mola nautica. S. I.
Hajós mester. Nauclerus, navicator. CM. M. A.
Hajós mesterség. Faludi T. É. p. 186.
Hajós nép. Nautici, socii navales. S. I.
Hajós pallér. Portisculus. CM. M. A.
Hajós tábor. Castra navalia. Faludi T. É. p. 186.
Hajós társ. Convector. M. A.
Hajós tolvaj. Pirata. S. I.
Hajós ütközet. Naumachia. S. I.
Hajós víz. Aqua navigabilis. S. I.
Hajós vezér. Admiralis. S. I.
Hajósi. Nauticus. M. A.
Hajóz. Navigat. CM. M. A.
Bé hajóz. Hajóval bé megy, ki köt. S. I.
El hajóz. Navim solvit, portu exit. S. I.
Hozzá hajóz. Adnavigat. M. A.
Viszsa hajóz. Renavigat. S. I.
Hajózás. Navigatio. M. A.
Hajózható. Navigabilis.
Hajózhatatlan. Innavigabilis.
Hajózkál. Navigationes parvas facit. Vajda Krist. Él. 1. K. p. 667. 2. K. p. 25.
HAJT, haitja. Clinat, flectit, inclinat, iacit. M. A. Pellit, impellit, curvat, cogit, agit. S. I. it. Protrudit, v. curat. Ez a' víz más malmot hajt. — Nem hajt a' paripa az eb' ugatásra. — Addig hajtsd a' fát, még fiatal. kmm.
Alá hajtja. Dejicit. M. A.
Által hajtja. Transpellit.
Bé hajtja. Inflectit. M. A. it. Invagit, impellit.
Bele hajtja. Impellit, it. imputat.
Egybe hajtja. Compellit, complicat, convolvit. M. A.
El hajtja. Abigit, depellit, propulsat. S. I.
Föl hajtja. Superinjicit, injicit. M. A. it. Exhaust.
Haza hajt. Reducit pecora domum.
Ki hajt. Egerminat. Ki hajt a' fa.
Ki hajtja. Expellit. S. I.
Le hajtja. Declinat, reclinat, dejicit, deflectit. M. A.
Meg hajtja. Repellit, rejicit, it. flectit, reflectit, arcuat, conflatit. M. A. A' bor meg hajtja a' dallót. km.
Meg hajtja az erdőt. Latebris, cubilibus exigit feras. PP.
Őszve hajtja. Cogit. M. A. it. Complicat.
Rajta hajt. Adurget.
Reá hajtja. Impellit. M. A.
Viszsa hajtja. Repellit, retorquet, recurvat, reflectit. S. I.
Hajta. Folyó víz Pest Vben.
Hajtás. Flexio, flexus, projectus, jactus. M. A. it. Germinatio. Idei hajtás. Hujus anni germinatio, surculus.
Alá hajtás. Dejectio, dejectus, reflexio. M. A.
Bé hajtás. Declinatio, involutio, impulsio. M. A.
Bolt-hajtás. Arcus, arcuatio, fornix.
El hajtás. Abactio. S. K.
Fej-hajtás. Capitis inclinatio, complementum.
Ki hajtás. Ejectio. S. K.
Meg hajtás. Rejection, repulsio, inflexio. M. A.
Nagy hajtás. Ingens impulsio, magna statio. S. K.
Reá hajtás. Impulsio. M. A.
Szőlő-tő-hajtás. Malleolus vitium. S. K.
Térd-hajtás. Genuflexio.
Hajté. Flexura, volumen. Sz. D.
Egy hajté papiros. Sz. D.
Hajthatatlan. Inflexibilis. CM.
Meg hajthatatlan. idem. M. A.
Hajtható. Flexibilis, curvabilis. S. I.
Hajtogat, hajtogatja. Circumflectit, agit, commovet. M. A. Gyöngye a' nád, de még is a' szél hajtogatja. km.
Hajtogatás. Convolutio, declinatio. M. A.
Hajtott. Flexus, pulsus.
Hajtott marha. Pecus promiscuum venale.
Hajtó. Actor, coactor, impulsor, concitator, agitator, stimulator. S. I.
Hajtó, tótosan: Hajtsár. Actor pecoris. S. I.
Hajtó fa. Tudicula. S. I. Egy hajtó fát sem ér. km.
Hajtó fegyver. Telum. M. A.
Hajtó ital. Potio purgans, laxans. S. I.
Hajtó szer. Medicamentum purgativum. S. I.
* Föllýül hajtó. Vomitorium. S. I.
Nyúl-hajtó. Ki kerülne belőled egy vadász, és egy nyúl-hajtó. km.
Reá hajtó. Impulsor. M. A.
Hajtóka. Pars vestis replicata. S. I.
Egy hajtókéra való pohár-ital. Potio pro uno haustu. Vajda K. É. 2. K. p. 403.
28

Hajtós marha: lusta marha. Sz. D.
 Hajdu. (Detortum ex hajtó). Veles, miles expeditus. M. A. Igen tud a' hajdu harangot önteni. Asinus ad lyram.
 Hajdu-káposzta. Caules frixi. Szirmai Parab. p. 53.
 Hajdu-kása. Pultes ex milio cum lardo tosti. Szirmai I. c. p. 54.
 Hajdu-szittkok. Blasphemiae horrendae. Pázm. Pred. p. 199.
 Hajdu-városok. Oppida hajdonicalia.
 Hajdúi. Velitaris. M. A.
 Hajduság. Militia pedestris, pedites milites. Epist. Pázm. T. I. p. 54.

HAJ (mellyék-név).

HAI. R. Hei, heu, eheu. S. I.
 Haj be boldog voltam! Quam felix fueram.
 Hajhaj. Eheu. M. A. L.
 Haj, Marczin, haj! Vajda K. É. 1. K. p. 631.
 Haj, régi jó. CM. Sub voce „Buda.“
 HAJA. Íó! M. A.
 Haja-huja. Jubilum, evax. M. A. Heje-huja.
 Haja-hujálgat. Jubilat. M. A.
 Haja-hujálgatás. Jubilatio, ovatio. M. A.
 HAJDI. Exultantis. Hajdi, el mentt jó korán, éjfélt után szaporán. Faludi E. M. p. 22.
 HAJGAT. R. Lamentatur, plangit. S. I.
 Jajgat.
 Hajgatás. R. Lamentatio, planctus, plangor. S. I.
 Jajgatás.
 HAJHÁSZ, hajhászsza. Quaerit, investigat, vel pellit feras. S. I.
 Föl hajhászsza. Invenit, reperit vel excutit feras cubilibus. S. I.
 Ki hajhászsza. Exquirat, perquirat. Faludi N. E. p. 51.
 Hajhászat. Investigatio, inquisitio, vel pulsio ferarum. S. I.
 HAJSZOL, hajszolja. Persequitur. Kergeti.
 Hajszolódik. Importune exigit.
 Nem hajszolódik. Non inquietat, non est importunus in exigendo.

HAJDINA.

HAJDINA (Hajdéná. M. A. PP.) Ocyum, ozymum, ocimum cereale, spelta, panicum. M. A.
 Hajdina-kása. Puls e panico.
 Hajdina-liszt. Farina e panico.

HAKK.

HAKK. Silens, tacens. M. A. L. Hallk.
 HAKKAL. Lente, tacite. M. A. Hakkal jobb cselekedni, hogy nem mint hirtelenséggel. km. Tacito pede, pedentem. M. A. p. 112.

HAL (név).

HAL. Piscis. M. A. Úgy él, mint hal a' vizben. km.
 Hal-áros. Ichthyopola. M. A.
 Hal-csont. Testus. Fischbem. S. I.

Hal-enyv: viza-hólyag. Ichthyocolla. S. I.
 Hal-etető, hal-bóditó, hal-maszlag. Bacca piscatoria. S. I.
 Hal-evés. Ichthyophagia.
 Hal-evő. Ichthyophagus, piscivorus. M. A.
 Hal-evő nap. Dies pisculentus. PP.
 Hal-fogás. Captura piscium. Pázm. Pred. p. 780.
 Hal-fogó. Rete, verriculum. M. A.
 Hal-hej. Káldi Job. 41. 6.
 Hal' heja. Squama. NC. p. 169.
 Hal' heja' rendi szerint. Squamatim. M. A.
 Hal-hejas. Squamosus.
 Hal-hólyag. Vesica piscaria. S. I.
 Hal-ikra. Ova piscis. M. A.
 Hal-ikrás leves. Jus cum ovulis piscium.
 Hal-iv. Piscium ovula, examen, soboles. S. I.
 Hal-ívás. Piscium congressus ad sobolem, ovorum emissio. PP.
 Hal' kopotója. Brancha piscis, branchia. CM. M. A.
 Hal-kopoltyú, hal' kopoltyuja. idem.
 Hal-kufár. Ichthyopola. Vajda K. É. 3. K. p. 709.
 Hal' pénze. Squama.
 Hal-piacz. Ichthyopolium, forum piscarium. M. A.
 Hal-serte, hal' hátán való serte. Pinna. M. A.
 Hal-zsír. Adeps piscarius, v. oleum ex adipem balaenarum. Fischthran. S. I.
 Hal -zsírral készült bőr.
 Hal-zsíros. Thranicht S. I.
 Hal-szálka. Spina piscium. Halat szálka nélkül, embert hiba nélkül nem lehet találni. km.
 Hal-szárny. Pinna. M. A.
 Hal' szüke. Pungitius, flesus. Flunder. S. I.
 Hal-tapogató. Verriculum. M. A.
 Hal-tartó bárka. Ichthyotrophium. M. A.
 Hal-tetű. Lernaea. Dochwurm. S. I.
 Hal-téj. Piscium semen, genitura. S. I.
 Hal' teje. Lactem intestinum. NC. p. 171.
 Hal-vásár. Ichthyopolium.
 * Czápa-hal. Squalus. S. K.
 Czet-hal. Cete. NC. p. 167.
 Czigány-hal. Varga-hal, czompó. Tinca, cyprinus. S. I.
 Disznó-hal. Delphin. S. K.
 Eb-hal. Piscis capitosus, mugil. NC. p. 169.
 Fejér hal. Alburnus. S. K.
 Fekete farku hal. Melanurus, sepia. NC. p. 169.
 Gób-hal. Gobius. S. K.
 Kilencz szemű hal. Lamperta. NC. p. 167.
 Kő-vágó hal. Lampreda. NC. p. 167.
 Kövi hal. Fundulus. NC. p. 167.
 Lepény-hal. Solea. NC. p. 171.
 Ló-fejű hal. Hippopotamus. S. K.
 Meny-hal. Muraena. M. A. Piscis, quem Hungari coelestem vocant. Martius
 Galeotus de dictis Mathiae Regis. C. VI.
 Orsó-hal. Petromyzon. S. K.

Röpiülő hal. Exocetus. S. K.
 Süttö hal. Laccia alosa. NC. p. 167. Zsibbasztó hal. Raja torpedo. S. K.
 Tengeri hal. Piscis marinus. NC. p. 169.
 Tok-hal. Antaceus. M. A.
 Tőke-hal. Salpa. S. K.
 Varga-hal: czompó.
 Vágó-hal. Cobitis taenia. S. K.
 * * A' halaknak esméretesebb nemei:
 Ángolna, czompó, csuka, dévér, fogas, galócza, harcsa, héring, kárász, keszeg, lazac, márna, pisztráng, ponty, sígér v. sígér, süllő, tergélye, sóreg, tok, viza.
 Lásd mindeniket a' maga neve alatt.
 HALA. Ejus piscis. Szala' hala, Szala' rákja, Szala' szép aszszonya. km.
 HALAS. Piscosus, pisculentus. M. A.
 Halas. MV. Kis Kunságban. Sz. P. Békes Vben.
 Halas hajó. Navis vivaria. S. I.
 Halas mező. Major Liptó Vben.
 Halas tó. Piscina. M. A.
 Halas tó. F. Vas Vben.
 Halas tavi. Piscinalis. M. A.
 HALAT vakar. Desquamam. M. A.
 HALÁD. Árok Bihar Vben.
 HALÁP t. h. n. Bihar, Nógrád, és Szala Vben.
 HALÁSZ (név.) Piscator. M. A.
 Halász. FF. Heves és Szabolcs Vben.
 Halász-csónok. Horia. M. A. L.
 Halász-hajó. Piscatoria navis. S. K.
 Halász-horog. Hamus piscatorius. Pázm. Pred. p. 234.
 Halász-lé.
 Halász-madar. Sterna. S. I.
 Halász-sólyom. Falco haliacetus, cyanopus. S. I.
 Halász-telek. Sz. PP. Békes, és Pest Vben.
 Halászi. Piscatorius. M. A.
 Halászi. MV. Moson Vben. F. Nógrád Vben. és Telek Pest Vben.
 HALÁSZ, halászsza. Piscatur. M. A.
 Ki halászsza. Expiscatur. M. A.
 Meg halászsza. idem. M. A.
 Halászat. Piscatio. Jobb halászat esik a' zavaros vízben. km. Dug. 2. R. p. 26.
 Halászás. Piscatio, piscatus. M. A.
 Ki halászás. Expiscatio. M. A.
 Meg halászás. Expiscatio, investigatio. M. A.
 Halászat. Saepius piscatur. Vajda 3. K. p. 710.
 Halászó. Piscans, piscator.
 Halászó madarak. Faludi T. É. P. 33.
 HALOGY. F. Vas Vben.

HAL (ige.)

HAL. Moritur. M. A.
 Hal, vesz utánna. Deperit. Pázm. Pred. p. 1161.
 Bele hal. Immoritur. M. A.
 El hal. Emoritur, exanimatur. M. A.
 Ki hal. Emoritur. M. A.
 Meg hal. Moritur, demoritur, emoritur, occumbit. M. A.
 Meg haltt a' gyermek, oda a' komaság. km.
 HALANDÓ. Mortalis. M. A.
 Halandóság. Mortalitas. M. A.

- HALAT, halatja. Curam habet ut moriatur, adsistit tamquam agonizanti. Eleget halatták, pedig most is él. Satis sparserunt eum moriturum pro certo, et tamen adhucdum vivit.
- HALAVÁNY, halovány. Tabidus, morbidus, pallidus, luridus. M. A. Igen tanul, azért illy halovány. Hoc est, quod pallet. M. A. p. 307.
- Halavány színű. Larvalis, subluridus, pallidus. M. A.
- Halaványít, halaványítja. Pallidum facit. Faludi B. E. p. 8.
- Meg halaványítja. Pázm. Pred. p. 808.
- Halaványodik. Pallescit.
- El halaványodik. Expallescit.
- Meg halaványodik. Pallescit. Pázm. Pred. p. 1162.
- Halaványos. Subpallidus, subluridus.
- Halaványság. Pallor, palliditas.
- Halaványúl. Pallescit.
- HALÁL. Mors, lethum, nex. M. A. Nem akkor jó a' halál, mikor mi akarnánk. km.
- Halál' álma. Somnus mortis. Csuzi Tromb. p. 63.
- Halál-fej. Caput mortuum.
- Halál' fia. Praeda mortis. S. I.
- Halál' háza. Signa mortis, petigo. Még a' halál' háza is ki ütött rajta. km.
- Symbolum Charontis habet. M. A.
- Halál' horga. Uncus mortis. Csuzi p. 403.
- Halál-hozó. Mortiferus, lethifer. CM. M. A.
- Halál' kapuja. Porta mortis. Pázm. Kal. p. 998.
- Halál' kutyáji ugatnak ki belőle. km.
- Halál-kép. Imago mortis. Egy szomorú, két bús, három halál-kép. km. Dug. 2. R. p. 305.
- Halál-madár. Bubo. S. I.
- Halál-szag. Odor cadaverosus.
- Halál-szenvedés. Passio mortis. Pázm. Kal. p. 1031.
- Halál' szekere. Feretrum. Minden búnak vége boldog halál' szekere. km.
- Halál-szerző. Lethificus. M. A.
- Halál-szín. Pallor, luror. S. I.
- Halál-verőték. Sudor moribundorum. S. I.
- * Disznó-halál. Occisio. Disznó-halállal haljon meg.
- Dög-halál. Lues pestifera. S. K.
- Erőszakos halál. Violenta mors. S. K.
- Guga-halál. Dög-halál.
- Hirtelen halál. Repentina mors. S. K.
- Mirígy-halál. Mors ex morbo pestilenti orta. S. K.
- Örök-halál. Mors aeterna. S. K.
- Rút halál. Lethum. S. K.
- Halála. Ejus mors. Ugyan érzette halálát. Istum mortis in exitium mala Parca trahebat. M. A.
- Halála' napja. Emortualis dies. M. A.
- Halálán van. Agonizat.
- Halál' halálával halsz meg. Morte morieris.
- Halálba szereti. Deperit. S. I.
- Halálos. Lethalis, mortalis, exitialis, exitiabilis, exitiosus, fatalis, funestus. M. A.
- Halálos ágy. Lectus emortualis.
- Halálos baj. Luetamen moribundi. S. I.
- Halálos ellenség. Hostis irreconciliabilis.
- Halálos az idő. Lucta instat ultima.
- Halálos kórság. Morbus lethalis, mortiferus. S. I.
- Halálos pallos. Gladius lethalis. Faludi T. É. p. 41.
- Halálos seb. Vulnus lethale.
- Halálos vétek. Peccatum mortale.
- Halálosan. Lethaliter. M. A.
- Halálozik. Moritur, obit. S. I.
- El halálozik. idem. Faludi N. E. p. 62.
- E. M. p. 207.
- Meg halálozik. idem.
- Halálra. Ad mortem.
- Halálra ítéltetett. Ad mortem condemnatus.
- Halálra keresi. Quaerit eum occidere.
- Halálra veri. Verberat ad interneccionem. S. I.
- Halálra veti fejét. In discrimen vitae se conjicit.
- HALÁS. Obitus.
- El halás. Exanimatio. M. A.
- Éhhel halás. Obitus ex inedia, fame. Meg halás. Obitus, exspiratio. M. A.
- HALDOKLIK. Moritur, agonizat, animam agit. S. I.
- Haldokló. Agonizans.
- HALHATATLAN. Immortalis. M. A.
- Halhatatlanság. Immortalitas. M. A.
- Halhatatlanul. Immortaliter. M. A.
- HALOGATNak. Copiosi moriuntur.
- HALOTT. Funus. M. A. Corpus exanime, cadaver humanum. S. I.
- Halottak' napja. Commemoratio defunctorum.
- Halott-bontás. Dissectio cadaveris humani. S. I.
- Halott-bontó. Anatomicus. S. I.
- Halott-ének. Monodia. M. A.
- Halott-támasztás. Resuscitatio mortui. S. I.
- Halott-temetés. Funus, sepultura. M. A.
- Halott-temető. Vespillo. M. A.
- Halott-vívó. Necrophorus. M. A.
- Halottas. Funerarius. M. A.
- Halottas ének. Monodia, funebres naeniae.
- Halottas-ház. Domus, in qua funus apparatus. Ugy illik, mint hallottas házhoz a' hegedű. km. Pázm. Pred. p. 414.
- Halotthoz való. Funereus. M. A.
- Halotti. Funeris, funeralis. M. A.
- Halotti áldozat. Inferiae. S. I.
- Halotti czimerek. Arma feralia. PP.
- Halotti bolt. Crypta. S. I.
- Halotti búz. Foetor cadaverosus. S. I.
- Halotti beszéd. Sermo funebris. S. I.
- Halotti dal. Epicedium, carmen exequiale. S. I.
- Halotti mise. Sacrum piacularare. S. I.
- Halotti pompa. Exequialis pompa. PP.
- Halotti tisztesség. Exequiae. S. I.
- Halotti tisztességre való. Exequialis. M. A.
- Halotti versek. Epicedium. S. I.
- HALÓ. Moriens. M. A. Két felé kap, mint a' vízben haló. km.
- Haló félben van.
- HALVA fekszik. Jacet mortuus. Fél-halva. Semimortuus. Faludi T. É. p. 138.
- HOLTT. Mortuus. M. A.
- Holtakkal hadakozik. Mortuos jugulat. M. A.
- Holt csalán. Lamium. M. A.
- Holt-eleven. Semimortuus, semianimis, exanimus, intermortuus, enectus, redivivus. M. A.
- Holt fene. Gangraena, pustula. PP.
- Sphacelus. Kalter Brand. S. I.
- Holt görcs: merevedés. Tetanus. PP.
- Holt Lehota. F. Gömör Vben.
- Holt Maros. Ramus Marusii in Com. Aradiensi.
- Holt Rába. Ramus Arabonis in C. Castriferrei.
- Holt-részeg. Ebruius in superlativo gradu.
- Holt számban van. Inter mortuos computatur. Faludi Sz. E. p. 68. N. E. p. 157.
- Holt szén. Carbo. M. A.
- Holt szén-égető. Carbonarius. M. A.
- Holt Tarna. Effluvia Tarnae in Jazygia.
- Holt tenger. Mare mortuum. Pázm. Pred. p. 376.
- Holt tetem. Panus, atheroma, steatoma. PP.
- Holt test. Cadaver. M. A.
- Holt tó, Hóttó. F. Szala Vben.
- Holt víz. Palus, stagnum. S. I.
- El holt. Emortuus, exanimus, exanimis. M. A.
- El holtá teszi. Exanimat. M. A.
- Fél-holt. Semimortuus.
- Meg holt. Emortuus, mortuus. M. A.
- Holtai. Mortualis. M. A.
- Holtan. Mortue.
- Fél-holtan. Semimortue.
- Holtig, holttiglan. Usque mortem, usque obitum. S. I.
- Holtig való. Perpetuus, vita durante. S. I.
- Holtom, holtod. Mors mea, tua. S. I.
- Holtomig. Donec vixero, vita mea durante. S. I.

HALL.

- HALL, hallja. Audit. M. A. Sokat láss, hallj, keveset szölj. km.
- Be hallja. Audit vocem intro penetrantem.
- Meg hallja. Inaudit, exaudit. M. A.
- Nagyott hall. Surdaster est.
- HALLAD, halladja. Praeterit, differtur.
- Egyebeket fölyül mul. Supereminet, eminet, superat, excellit. M. A.
- El hallad. Praeterit, praeterlabitur. M. A.
- El halladja. Praecellit, antevertit, praecurrit. M. A.
- Fölyül halladja. Eminent, excellit. M. A.
- Meg halladja. Praevertit, excellit, antecellit, exsuperat. M. A.
- Halladás.
- Meg halladás. Exsuperantia, exsuperatio. M. A.
- Halladék. Dilatio, cunctatio, mora. M. A.
- Halladható. Superabilis.
- Meg halladható. Exsuperabilis. M. A.
- Halladó-képpen. Per praceminentiam. Pázm. Kal. p. 461.
- HALLASZT, hallasztja. Differt, prorogat. M. A.
- El hallasztja. Differt, rejicit, prolatat. M. A.
- Hallasztás. Dilatio, prorogatio. M. A.

El hallasztás. Dilatio. M. A.
Hallasztó.
El hallasztó. Dilator. M. A.
HALLAT. Auditus. S. I.
Hallatos. Sonorus, clarus. M. A.
HALLAT (ige), hallatja. Audire facit.
HALLATLAN. Inauditus. M. A.
Hallatlan dolog. Res inaudita.
Hallatlanná teszi. Fingit, ac si non
audivisset.
Hallatlanság. Inobedientia. M. A.
HALLATTÁRA. Audiente illo. M. A.
HALLÁS. Auditus. M. A.
Meg hallás. Auditio. M. A.
HALLGAT, hallgatja. Tacet, silet, auscultat. M.
A. Hallgat, mint a' tyúk a' gyomban. km.
El hallgat. Conticescit.
El hallgatja. Dissimulat, obticet, reticet. M.
A.
Föl hallgatja. Exaudit recitantem.
Fül-hegygyel hallgat. Subauscultat. M. A.
Ki hallgatja. Exaudit. M. A.
Meg hallgatja. idem. S. I.
Reá hallgat. Auscultat, attendit. M. A.
Hallgatás. Taciturnitas, silentium, auditio. M.
A.
El hallgatás. Reticentia, obticentia. M. A.
Meg hallgatás. Audientia, exauditio. M. A.
Hallgató, Auditor, tacens, tacitus, taciturnus,
silens. M. A. Veszteg álló víznek, hallgató
embernek nem kell hinni. km.
Hallgató hely. Auditorium. M. A.
Hallgatódzik. Auscultat ad fores.
Hallgatva. Tacite. M. A. it. Audiendo.
Hallgatva meg nem botlasz. km.
HALLIK pro Hallatik. Auditor. M. A.
Eb-ugatás nem hallik mennybe. km.
Be hallik. Intro auditor.
El hallik. Longe auditor.
Ki hallik. Auditor foras.
Meg hallik. Bene auditor.
Meszsze hallik. Procul auditor. Faludi.
U. E. 2. R. p. 41.
HALLJ, és láss, de hallgass. Audi, vide, tace.
S. I.
HALLK. Tardus, tacitus, lentus. M. A.
Hallkkal. Tacite. submisse. M. A. Hallk-
kal jár, mint a' fény-kő a' kaszán. km.
Hallkan. idem. Pázm Pred. p. 641.
HALLOD-e? Heus, audin'. M. A.
HALLOGAT, hallogatja. Procrastinat, prorogat.
M. A.
El hallogatja. Procrastinat. M. A.
Hallogatás. Procrastinatio, prorogatio. M. A.
Hallogató. Dilator. M. A.
HALLOMÁNY. Auditus, auditio. S. I.
HALLOMÁS. Auditio, auditus. Vrancsics. M. A.
Faludi N. A. p. 83.
Hallomásból tudja. Scit ex auditu.
Hallomás' tanuja. Testis auritus. S. I.
HALLOTT. Auditus.
Meg hallott. Auditus, inauditus. M. A.
Hallottam dolog. Res, quam ex auditu scio.
Faludi E. M. p. 240.
HALLÓ. Audiens.
Halló cső. Tuba acustica.
Halló hely. Auditorium. S. I.

HALOM.
HALM. R. HALOM. Collis, monticulus. M. A.
Sok kicsinyből halom nyól. km.
Halom. Telek Pest Vben.

Halom' allya. Telek Győr Vben.
Halom' egyháza. Sz. P. Pest Vben.
* Ásott halom. Telek Csongrád Vben.
Fél halom. Sz. P. Békes Vben.
Határ-halom. Collis terminalis.
Hat halom. Sz. P. Veszprém Vben.
Hegyes halom. F. Mosony Vben.
Kő-halom. MV. Soprony Vben.
Külső halom. Csárda Szabolcs Vben.
Lyukas halom. Csárda Bihar Vben.
Ór-halom. Collis excubialis.
Po-halom. Sz. P. Békes Vben.
Ság-halom. Telek Győr Vben.
Sátor-halm. R. (Sátor-halom). Collis
tentorium. Anonymus cap. XV.
Sír-halom. Tumulus.
Száz halom. F. Fejér Vben. Centumcolles.
CM.
Szép halom. Sz. P. Abaúj Vben.
HALMA. Ejus collis.
HALMI. Collinus.
Halmi. MV. Ugocsa-Vben.
HALMON való. Collinus. M. A.
HALMOS. Tumulosus, colliculis obsitus. M. A.
HALMOZ, halmozza. Congerit, acervat,
cumulat. S. I.
Föl halmozza. Concumulat.
Reá halmozza. Adcumulat, aggerit.
Halmozás. Coacervatio, cumulatio. S. I.
Halmozott. Cumulatus.
Halmozott szekér. Faludi E. M. p. 240.
HALOMRA gyűjti. Concumulat, coacervat.

HAM.
HAM.
HAMAR. Cito, subito, festinato. M. A.
Hamar kezd, hamar unja. — A' ki keveset főz,
hamar el költi. km.
Hamar-ész, hamar-elme, melly magát leg
ottan föl találja. Ingenium. S. I.
Hamar-eszű. Ingeniosus, cogitatione celer. S.
I.
Hamar-halál. Cita mors. A' király' haragját
hamar-halál követi.
Hamar hisz. Credulus est. Két hamar
senkinek nem jó: hamar hinni, hamar
ítélni. km.
Hamar-időn. Brevi, prope diem. Epist. Pázm.
T. 1. p. 249. Faludi N. U. p. 141.
Hamar-munka. Opus deproperatum. Rit-
kán szokott a' hamar-munka jó lenni. km.
Hamar-mű hammas szokott lenni. km.
Pázm. Pred. in praef.
Hamar' napján (mint soha' napján). Prope
diem. Faludi N. U. p. 64.
Hamar-porú (hamar-tűzű). Celer, praeceps.
PP. Fervidus.
Hamar-tanácsnak hamar-bánás a' vége. km.
Hamar való. Subitus, subitaneus. M. A.
Hamar való nap. Prope diem. M. A.
Hamar, még lelket érsz benne. Vivit, incende
ignem. km.
* Elég hamar, ha elég jó. Sat cito, si sat
bene.
Nagy hamar. Valde cito.
HAMARA. Ejus citum. Sz. D.
Po' hamara. Sz. P. Nagy Kunságban.
Hamarább. Ocyus, citius. Hamarább meg
halunk, mint mindent meg tudunk.
Discentis vita deficit. Pázmán ht. etiam
„Hamarébb.“ Pred. p. 1142. 1143.
Hová hamarább. Quo citius. Csuzi p. 633.

Mennél hamarább. idem.
Hamarán. Cito, festinanter.
Hamarba: hirtelenébe. Epist. Pázm. T. 1. p. 58.
A' hamarban egy bötüje sincs a' JÓnak.
km. Dug. 2. R. p. 54.
Hamargat, hamargatja. Sollicitat, urget,
accelerat. Biró Márton, Micae. p. 256.
261.
Hamari. Csárda Szabolcs Vben.
Hamarít, hamarítja. Accelerat. Hermán József,
Hallottas beszéd, G. Festetics Kristóf
fölött. p. 17.
Hamarított tanács. Consilium praecipitanter
initum. Faludi E. M. p. 240.
Hamarja. Citus, citatus, festinus, properus. CM.
M. A.
Hamarja-futás. Decertatio in cursu. Faludi
N. A. p. 134. 154.
Hamarja-lépés. Gressus acceleratus. Faludi
N. U. p. 8.
Hamarja-vetés. (Jövendő tudás' kerese-
tének egy bizonyos módja.) Gyöngyösi 1.
Darab. p. 389.
Hamarja-ugrás. Decertatio in saltu.
* Nyúl' hamarja: nyúl' lábának csuk- lójában
egy kis csont, vagy inas hús, némellyik
meg szokta enni, hogy jó futó lehessen. E
MSS. Vályianis.
Hamarjában. Strictim, breviter. PP.
Hamarját fut. Cursu decertat. Faludi N. A. p.
98.
Hamarját ugrik. Decertat saltu. M. A.
Hamarkodik. Festinat, properat. Tordai' MSS.
Hamarkodás. Festinantia. Faludi U. E. 1. R. p.
177.
Hamarkodó. Festinans, deproperans. A'
hamarkodó ebnek vakok a' kölykei.
km. Dug. 1. R. p. 59.
Hamarnak híjják. — Nem hínek engem
hamarnak. km.
Hamarolja. Putat esse nimis citum, properum.
Hamarlotta.
Hamarság. Properantia. CM. Velocitas,
celeritas, festinantia, festinatio. M. A.
Hamarsággal. Festinanter, perniciter, citatim,
velociter. M. A.
Hamarságos. Velox. Pesti' Meséji. p. 77. M. A.
Hamarságos hajó. Velocissima navis. Kalend.
1701.
Hamarú. R. Tempestivus v. citus, celer,
festinus, properus, velox v. fervidus,
praeceps v. subitus, subitaneus. S. I.
Hamarú hammas, késő kedves. km.

HAMIS. Fallax, falsus, iniquus, adulterinus. M. A. Csak hamis az ember, míg eleven. km.
 Hamis áru. Improbata merx. PP.
 Hamis ember. Homo dolosus. A' hamis embert előbb meg fogják a' hamisságban, mint a' sánta ebet a' lopásban. km.
 Hamis esküvés. Perjuratio, perjurius. M. A.
 Hamis esküvő. Falsijurus. M. A.
 Hamis hír. Falsus rumor.
 Hamis hitezés. Falsa adjuratio. Pázm. Pred. p. 810.
 Hamis Istenek. Falsi Dei, idola.
 Hamis Isteni tisztelet. Superstitio, falsa religio. M. A.
 Hamis keresmény. Iniqua adquisitio.
 Hamis keresménynek kincse nem száll harmad örökösre. De male quaesitis non gaudet tertius haeres.
 Hamis kereset. idem. Nem sokat fiadzik a' hamis kereset. km.
 Hamis levél. Falsae literae.
 Hamis levéllel, v. pöcséttel élő. Falsarius. PP.
 Hamis pénz. Numus spurius, moneta adulterina. PP. Egy hamis pénz százat emészt. km.
 Hamis pénz-verő. Monetae adulterator. PP.
 Hamis pöcsét. Sigillum adulterinum.
 Hamis szín. Color mentitus. S. I.
 Hamis tanu. Testis falsus. PP.
 Hamis víz. Aqua deceptorix. Leg hamisabb víz az aszszonyok' könyhullatása. km.
 Hamisan. False, falso, inique. M. A.
 Hamisan eszközök. Pejerat. M. A.
 Hamisít, hamisítja. Falsificat v. confutat, refutat. S. I.
 Meg hamisítja. Confutat, refutat. it. depravat, corrupit, falsat, falsificat. M. A.
 Meg hamisítás. Refutatio, confutatio. M. A. it. falsificatio.
 Meg hamisíthatatlan. Irrefutabilis. Eszterházi Tamás. p. 49.
 Hamisító. Falsarius. M. A.
 Hamisított. Falsus. M. A.
 Hamiskodik. Vulpinatur. Pázm. Kal. p. 452.
 Falsitatem exercet. M. A.
 Hamiskodás. Vulpinatio. Faludi U. E. 2. R. p. 40. 95. T. É. p. 254.
 Hamisodik. Falsus fit. S. I.
 Hamisol, hamisolja. Refutat, confutat, pro falso habet. V. M. p. 18.
 Meg hamisolja: meg hamisítja. M. A. Eszterházi Tamás. M. Hunnius. p. 3.
 Hamisság. Falsitas, iniquitas. M. A.
 Hamisságban érték — kapták — tapasztalták. Deprehensus in falsitate.
 HAMOS. R. Iniquus, falsus. L. Hamis. M. A.
 HAMU. Cinis, lix. M. A. El fáradtam, még ma a' hamut is mamunak mondom. Hallottam Szombathelyen egy rabtól.
 Hamu alatt sültt. Subcinericius. M. A.
 Hamu alatt sültt pogácsa. Focarius panis. PP.
 Hamu-katlan. Reconditorium cinerum.
 Hamu-kenyér. Panis focarius, azymus. Faludi N. A. p. 97.
 Hamu-pipók. Kemence-őrző, sutban ülő, hamu-hugyka.
 Hamu-pipóke. idem. Dug. km. 1. R. p. 240.
 Hamu-rakás. Agger cinerum. Káldi 4. Esdr. 2. 9.
 Hamu-szín. Cinereus color. M. A.
 Hamu-színű. Cineraceus, cineritius. M. A.
 Hamu-só. Sal alcalinus. Laugensalz. S. I.
 Hamu-zsír. Cineres clavellati. Pottasche. S. I.
 Hamu-vevő, Hamm-vevő. Emunctorium.

Pázm. Pred. p. 686.
 Hamuban sültt. Subcineritius.
 Hamui. Cinereus. M. A.
 Hamva. Cinis ejus. Vedd hamvát a' gyertyának.
 Hamva. F. Gömör Vben.
 Hamva-vevő. Emunctorium. M. A.
 Hamvad. Vertitur in cineres. S. I.
 El hamvad a' tűz. Ignis in cineres abit.
 Meg hamvad. Vajda. K. É. 1. K. p. 626.
 Hamvas, (hamuas, hamvas, hammas).
 Cinereus, cinere conspersus. M. A.
 Hamvas szereda. Cineralia. PP.
 Hamvas nap. idem. S. I.
 Hamvasít, hamvasítja.
 Meg hamvasítja. Cinere inficit. M. A.
 Hamvaz, hamvazza. Cinere inficit, aspergit cinerem. M. A.
 Bé hamvazza. Cinere inspergit.
 Meg hamvazza. Cinere inficit. M. A.
 Hamvazó szerda. Dies cinerum.
 Hamvazott. Cineratus, incineratus. Nem piszkálja a' hamvazott tüzet. km. Dug. 1. R. p. 7.

HANDSÁR.

HANDSÁR. Pugio, machaera, mucro. M. A.
 Enchiridion. CM.
 Hancsár. idem. M. A.
 Hanzsár. idem. Vrancsics.
 Hangyár. idem. Pázm. Kal. p. 264.
 Handsár-forgató. Faludi N. A. p. 217.
 HANDSÁRJA. Ejus mucro.
 Szent László' Handsárja. Bipennis S. Ladislai. Sz. D.
 HANDSÁROS. Habens mucronem.
 Handsáros pálca. Dolon. M. A.

HANDÓKA.

HANDÓKA. Bizonyos turós éték. S. I.

HANG. (név.)

HANG. Tonus, sonitus, sonus, tinnitus. M. A.
 Hang-egyvezés. Harmonia, euphonia. S. I.
 Hang-értés. Hang-mesterség. Ars musica. Tonkunst. S. I.
 Hang-jel. Accentus. S. I.
 Hang-láb. Pes in carmine. Mértékes hang-láb. Pes metricus.
 Hang-mester. Musicus. Tonkünstler.
 Hang-mérés. Hang-mérséklés. Prosodia.
 Hang-mérő. Metronomus.
 Hang-óra. Verő óra. Horologium sonorum. S. I.
 Hang-ütés. Tactus in musica.
 * Ösz-hang. Harmonia. Sz. D.
 Pénz-hang. Sonitus, tinnitus pecuniae. Az éték' szagáért pénz-hanggal fizetnek. km.
 HANGA-fa. Myrica. M. A.
 Hanga-fű. Brya. M. A.
 HANGÁCS. F. Borsod Vben.
 HANGICSÁL. Incinit, resonat. M. A.
 Hangicsálás. Admodulatio.
 Hangicsáló. Resonans. M. A.
 HANGOL. Sonat, tonat. M. A.
 Hangolás. Tonatio. M. A.
 HANGONY (Alsó, fölső) FF. Gömör Vben.
 HANGOS. Sonorus, sonans, sonabilis, canorosus, tinnulus, personus. km.
 Hangos dobra veri. Faludi B. E. p. 23.
 Hangos szavú. Altisonus, canorus. M. A.
 Gyöngö p' trücsöknek is a' szava hangos. km.
 Hangos torkú. idem.

Hangosan. Sonore. Faludi. N. U. p. 53.
 Hangoskodik. Sonat, sonorus est. M. A.
 Hangoskodás. Resonantia. Pázm. Kal. p. 115. Pred. p. 746.
 Hangoskodó. Resonans. Pázm. Kal. p. 1027.
 Hangoskodó szózat. Vox resonans. Pázm. Pred. p. 207.
 Hangosság. Sonor, sonoritas. M. A. Margit' Élete p. 67. Pázm. Pred. p. 461. 540.
 HANGZIK. Sonat, resonat, tinnit. S. I.
 Öszve hangzik. Consonat.
 Viszsa hangzik. Resonat. S. I.
 Hangzat. Sonitus. S. I.
 Hangzatos. Sonorus. S. I.
 Hangzó, hangozó. Personus. M. A.
 Magán hangzó. Vocalis.
 Mással hangzó. Consonans.

HANG. (ige)

HANG. R. Sonat, tinnit. S. I.
 HANGÓ. R. Musica. S. I.
 Hangós. R. Musicus. S. I.

HANGYA.

HANGYA. Formica. M. A. Annyi mint a' hangva. km.
 Hangya-boly. Formicetum. Faludi T. É. p. 316. Formicarum cubile. PP.
 Hangya-fészek. Nidus formicarum. Pázm. Pred. p. 95.
 Hangva-toiás. Ova formicarum. Örül a' fülemüle. ha hangya tojást lát. Dug. km. 2. R. p. 167.
 Hangva-vesztő. Formicaleo, myrmico-leon. Ameisenfresser. S. I.
 HANGYÁL. idem ac Hangya. Sz. D. S. I.
 Hangyálkodó. Hangya-módra mozgatózó. M. A. L.
 HANGYAI. Formicinus. M. A.
 HANGYÁS. Formicosus. M. A.
 HANGYÁSZ (név.) Captor formicarum.
 Hangyász. Myrmecophaga. Ameisenbär. S. I.
 HANGYÁSZ (ige.) Formicas capit.
 Hangyászó. Ördög' lova. Hemerobius. Au-genschiesser. S. I.

HANT.

HANT. Cespes. Gleba. CM. M. A.
 Hant-rontó sulyok. Sphira. M. A.
 Hant-szin. Color herbidus.
 HANTBÓL való. Caespitosus. M. A.
 HANTOL, hantolja: gyepüli, árkolja.
 Sz. D.
 Föl hantolja a' rétet. Sz. D.
 HANTOS. Glebosus, cespitosus. CM. M. A.
 Hantos földben jó búza terem. km.
 Hantos mező. Faludi E. M. p. 240.
 HANTSIK: Nagy darabokra szelt hant. Sz. D.
 Hantsikol: hantol, árkol. Sz. D.
 Föl hantsikolja a' rétet. Föl hantolja, föl árkolja a' rétet. Sz. D.

HANY.

HANY.
 HANYAG víz. Aqua tepida. S. I.
 HANYATT. Supinus.
 Hanyatt esett. Cecidit supinus.
 Hanyatt fekszik. Supinus jacet.
 Hanyatt fekvés. Resupinatio, cubitus supinus. S. I.
 Hanyatt-homlok. Pronus it. praecipitanter. M. A.
 Hanyattan. Supine.
 Hanyattan találtam. Supinum eum inveni. Sz. D.
 Hanyattá. Supine. M. A.
 Hanyattá dőlt. Resupinus. M. A.
 Hanyattá dőjti. Resupinat. M. A.
 Hanyattá fekvő. Supinus. M. A.
 Hanyattá fordítja. Supinat. M. A.
 Hanyattá fordítottat. Supinatus. M. A.
 Hanyatlik. Inclinat, reclinat, deflectitur. it. Supinatur. Arczczal föl fordul. M. A.
 El hanyatlik. Inclinat. M. A.
 Meg hanyatlik. Reclinat, reflectitur. M. A.
 Le hanyatlik. Procumbit, recumbit pronus. M. A.
 Viszsa hanyatlik. Reclinat, recidit. Faludi Sz. E. p. 74.
 Hanyatlás. Inclinatio, reclinatio. M. A.
 El hanyatlás. Aversio, inclinatio, defectio. M. A.
 Hanyatlott árnyék. Umbra procidua. Faludi. E. M. p. 240.
 El hanyatlott. Inclinatus, reclinatus. M. A.
 Le hanyatlott a' nap. Inclinata est dies.
 Meg hanyatlott. Inclinatus. M. A.
 Hanyattol, hanyattolja. Supinat. Hanyattá fordítja. Sz. D.
 HANYSÁG. Campus palustris, uliginosus. S. I.

HAPS.

HAPS. Sonus vorantis cum festinatione.
 HAPSI. Avide et festinanter vorans. Egygyik kapsi, a' másik hapsi. km. Dug. 1. R. p. 66.
 HAPSOL, hapsolja. Devorat cum festinatione, et cum quodam sonitu.
 Föl hapsolja. idem. Faludi N. E. p. 141.

HAR.

HAR.
 Har-aly. E. Három szék Székében.
 HARA. Szőr-szövet, v. szőr-fonál, vagy szőr-zsák, mellyben gyapottat visznek. Sz. D. S. I.
 HARACS.
 Haracsina. Sz. P. Bereg Vben.
 Haracson. F. Soprony Vben.
 HARAG. Ira. M. A. Nagyra viszi embert a' harag. km.
 Harag' átkozatja. Maledictum irae. Faludi. E. M. p. 249.
 Harag' fia. Faludi ibidem.
 Harag-szemmel. Irato oculo. Vajda K. É. 1. K. p. 419.
 Harag-szemet vetett reá. Irato oculo eum aspexit.
 Harag-tartás. Ira, irae detentio. M. A.
 Harag-tartó. Qui iram fovet.
 Harag-üzés. Stomachatio. Haragoskodás.
 * Dühödő harag. Furor. A' dühödő harag ad fegyvert. Furor arma ministrat.
 Égi haragnak villámló tüze.
 Hasztalan harag az, kinek nincs ereje.
 Vanae sine viribus irae.
 Lobogó harag. Ira ardens.
 Haraggal. Irate. M. A.
 Haraghatik. Potest irasci. Pázm. Pred. p. 802.
 Reá nem haraghatik. Pázm. Kal. p. 495.
 Haragít, haragítja. Ad iram concitat. Pázm. Kal. p. 33.
 Föl haragítja. idem.
 Meg haragítja. Irritat, exacerbat. M. A.
 Haragító. Irritator, irritans.
 Isten-haragító rütség. Pázm. Kal. p. 24.
 Haragja. Ira ejus. A' hangjának is vagon haragja. km.
 Király haragját hamar halál követi. km.
 Haragjában beteg. Prae ira infirmus.
 Két beteget nem szeret az ágy: részeg-beteget, és haragjában beteget. km.
 Haragodik. Irascitur. M. A.
 Meg haragodik. Irascitur, stomachatur. M. A.
 Haragosom. Qui mihi irascitur. Faludi E. M.
 Haragos. Iracundus, severus. M. A. Mérges aszszonynak haragos a' leánya. km.
 Haragos csallán: égető csallyán. Faludi E. M. p. 240.
 Haragos ég. Iracundum (fulminans) coelum.
 Haragos levél. Aculeatae, ardentis literae. PP.
 Haragos menykő. Fulmen noxium.
 Haragos szemet mutat. Faludi N. A. p. 40.
 Haragos tenger. Mare tumultuosum. Faludi T. É. p. 138.
 Haragos tüske: igen bökö, szúrós tüske.
 Hara os-zöld: sötét-zöld. Perviridis, praeviridans. S. I.
 Haragosan. Iracunde. M. A.
 Haragoskodik. Stomachatur.
 Haragoskodás. Stomachatio. Vajda K. É. 1. K. p. 173.
 Haragoskodó. Stomachosus. M. A.
 Haragosnak kettő a' része: meg is verik, enni sem adnak. Porriga si possis, panem hinc obsonia, pugnos. M. A.
 p. 249.

Haragosság. Iracundia. M. A.
 Haragszik (haraguszik). Irascitur: stomachatur. M. A. A' kutya is haragszik, ha orrát ütik. km.
 Haragszik reá. Succenset. M. A.
 Haragszik valamennyire. Subirascitur. M. A.
 Meg haragszik. Irascitur, succenset. M. A. A' ki nehezebben haragszik meg, tovább tart haragja. km.
 Haraguvás. Ira, stomachatio. M. A.
 Haragú.
 Hamar-haragú. Facile irascens. Káldi Prov. 18. 14.
 Haragodik: haragodik.
 Meg haragodtt. Iratus. M. A.
 HARAKÓCZ. F. Szepes Vben.
 HARAM.
 Haram-basa. Dux praedonum.
 Haramia, Haramja. Praedo, latro.
 Haramiásabb erkölcsű. Vajda K. É. 5. K. p. 479.
 Haramiásodik. Praedonem agit latrocinatur.
 HARAP (név). Avarban, tarlóban, vagy más gazos helyen terjedő tűz. Sz. D.
 Harapos. Mordax. M. A.
 Haraposság. Mordacitas. M. A.
 Harapot gyújt. Sz. D.
 HARAP (ige), harapja. Mordet. M. A. Ha ó mar, én is harapom. km.
 Bele harap. Immordet. Pázm. Pred. p. 309.
 El harapja. Abrodit, demordet. M. A.
 Félben harapta a' sző. Vox faucibus haesit.
 Föl harapja. Mordicus auferet, depascit. PP.
 Ki harapja. Morsu excipit.
 Le harapja. Demordet. M. A.
 Meg harapja. Mordet. M. A. Vess kenyeret az ebnek, meg harap érte. km.
 Harapás. Morsio, morsus. M. A.
 Le harapás. Demorsio. M. A.
 Harapdál, harapdálja. Demordet, corrodit. M. A. Morsicat. Eb is a' követ harapdálja, mikor az embert meg nem ma hatja. km.
 Le harapdálja. idem.
 Harapdálás. Morsicatio. Pázm. Pred. p. 728.
 Harapdálva. Mordicus, morsicatum. M. A.
 Haraphat, haraphatja. Potest mordere. Az eb a' láncon ugathat, de nem haraphat. km.
 Haraposz. Mordet, morsicat. Faludi Sz. E. p. 17.
 Harapozik. Propagatur, diffunditur, serpit. S. I.
 Harapozik a' tűz. Serpit ignis.
 El harapozik. Diffunditur, quaquam versus serpit. El harapozott a' gonoszság. km.
 Harapodzik. Paulatim diffunditur.
 Bé harapodzik. Irreperit. Geidler Hadi Oktat. p. 5.
 El harapodzik. Proserpit.
 Harapott. Morsus.
 Le harapott. Demorsus. M. A.
 Harapó. Mordens.
 Harapó fogó. Volsella, forceps clavaria. PP.
 Harapólag. Mordicus. S. I.

- Harapós. Mordax. M. A.
 HARASZT. Sylva, quercetum, dumus, dumetum. M. A. Nem zörög a' haraszt szél nélkül. km.
 Haraszt. F. Szepes Vben. Sz. PP. Szabolcs, és Hont Vkben.
 Haraszt-fa. Alnus. CM.
 Haraszt-kerék. E. F. Maros Székében.
 Haraszi. Dumetalis.
 Haraszi. t. h. n. Abaúj, Baranya, Nógrád és Pest Vkben.
 Haraszi falu. F. Vas Vben.
 Harasztja. Ejus dumus. Antal' harasztjára bocsátott. km. Eszterházi Tamás, M. Hunnius p. 249.
 Harasztos. Dumetosus. Heltai, Kron. 1. Dar. p. 371.
 Harasztos. E. FF. Kolos Vben, és Aranyos Székében.
 Harasztos káposzta. Olus crispum, beta crispa. M. A.
 HARÁCS. Praeda, tributum, prodigalitas, auctio, subhastatio. Zríniász. P. 1. Strophá 54 et P. XV. Str. 28.
 Harácsol. Harácsolja. Prodigit.
 El harácsolja. idem. Csuzi p. 281. Nem kopott érte körme, könnyen el harácsolja. km.
 Harácsolás. Prodigalitas, dilapidatio. Sz. D.
 HARCZ. Pugna, certamen, praelium, agon. M. A. Egy harcz nem győzelem. Praelio victus non bello. K. V. p. 418.
 Harcz. F. Tolna Vben.
 Harcz-hely. Locus pugnae. Schlachtfeld. S. I.
 Harczol. Certat, pugnat, dimicat, praeliatur. M. A.
 Meg harczol. Decertat.
 Harczolás. Dimicatio, decertatio, praelium. M. A.
 Meg harczolás. Decertatio, depugnatio. M. A.
 Harczoló. Dimicans.
 Harczoló írás. Scriptum polemicum. Faludi T. É. p. 72.
 Harczoló könyv. Liber polemicus. Pázm. Pred. in praef.
 Harczolódik. Dimicatione occupatur, contendit.
 Harczolódás. Contentio polemica. Zvonarics. 1. R. p. 465.
 Harczon el hullás. Strages. PP.
 Harczos. Pugnax, bellicosus, bellosus. M. A.
 Harczosság. Pugnacitas. M. A.
 Harczra való ló. Bellator equus. PP.
 HARCZA. Barbota, silurus, mullus, barbo, barbellus, perottis. M. A. Nic. Oláh Hung. p. 85.
 Harcsa' bajuszsa. Barbi cirrus. PP.
 HARD. Sz. P. Fejér Vben.
 HARIS. Garrula avis, ortyometra. A' harist az ő maga szaván fogják meg. Suo ipsius indicio perit sores. M. A.
 Harisnya. Tibiale, tibialia, caliga. M. A.
 Harisnyás. Caligatus. M. A.
 HARKA. MV. Soprony Vben. Sz. PP. Pest, és Komárom Vkben.
 Harka-busz. F. Árva Vben.
 Harkács. F. Gómör Vben.
 Harkály. Picus, picus martius. M. A. CM. p. 161.
 Zöld tollú harkály. Picus viridis. NC. p. 161.
 Harkány. F. Baranya Vben.
 Fa-koptó harkány — Népi énekből.
 HARSÁG. F. Sáros Vben.
- HARANG.
- HARANG. Campana, nola. M. A. A' harang is hí másokat a' templomba, de maga nem megy. km.
 Harang. Sz. P. Békes, és Szabolcs Vkben.
 Harang-fű. Volubilis, convolvulus. M. A.
 Harang-kötél. Funis campanae.
 Harang-láb. Campanile, turris contabulata. PP.
 Harang-láb. F. Bereg Vben, és E. F. Küküllő Vben.
 Harang-mező. F. Bihar Vben.
 Harang' monya. Pistillum, rrophalum. M. A.
 Harang' nyelve, harang' szüve. idem.
 Harang-öntés. Fusio campanae. Igen ért a' hajdu a' harang-öntéshez. km.
 Harang-öntő. Fusor campanarum. M. A.
 Harang-szó. Sonus campanae. Pázm. Pred. p. 456.
 Harang' tengelye. Vectarium, campanae transtrum. PP.
 Harang' ütője. Campanae malleus. PP.
 Harang-virág. Aquilegia. PP.
 * Föl ébresztő harang. Excitatorium. Biró Márton, Micae. p. 20.
 Hír-harang. Divulgator. Prágai. p. 791.
 Kakas-harang. Parva campanula, qualis hinnulis appendi solet.
 Lélek-harang. Campana agonizantium.
 Tűz-harang. Campana, qua signum datur tempore incendii.
 Váradí harang — konog az órra mint a' Váradí harang. km.
 HARANGOD. F. Zemplin Vben.
 HARANGOS. Campanas habens.
 Harangos torony. Campanile. PP.
 HARANGOZ. Campanam pulsat. M. A.
 Hallott harangozni, de nem tudja, hol. km.
 Bé harangoz. Compulsat.
 Ki harangozza. Ad funus indicandum pulsat campanas.
 Harangozás. Campanae pulsus. M. A.
 Be harangozás. Compulsatio.
 Ki harangozás. Pulsus ratione funeris.
 Harangozó. Campanator, campanae ventillator. PP. Pázm. Kal. p. 450.
 Harangozó-pénz. Már a' harangozó-pénz néz ki az orrából: rövid idő alatt meg hal.
- HARMAT.
- HARMAT. ROS. M. A. Harmattal nem kell nézni a' füvet. km.
 Harmat-fű. Rorella. Sonnenthou. Csapó. p. 111.
 Harmat-gyöngy. Gemma roris. Szép mint fűvön a' harmat-gyöngy. km. Dug. 2. R. p. 261.
- Harmat-hozó. Rorifer. M. A.
 Harmat-kása. Gramen mannae. Manna-kása. Csapó p. 112.
 HARMATOS. Rorulentus, roscidus. M. A.
 Harmatosúl. Rorescit. M. A.
 HARMATOZIK. Rorat. M. A.
 Harmatozza. Irrorat. M. A.
 Meg harmatozza. idem. M. A.
 Harmatozás. Roratio. M. A.
 Meg harmatozás. Irroratio. M. A.
 Harmatoztatott. Roratus. M. A.
- HARMINCZ.
- HARMINCZ. Triginta. M. A. Lásd a' HÁROM-ban.
- HARS.
- HARS. Sonus resonans. v. stridens, fragosus.
 HARSAG (HARSOG) Stridet, stridit. M. A.
 Harságás. Stridor, fragor. M. A.
 Harsagva. Fragose. M. A.
 HARSAN. Fragorem edit, stridet. M. A.
 Harsanás. Fragor, strepitus. M. A.
 HARSÁG. F. Sáros Vben.
 HARSÁGY. Harshágy. F. Somogy Vben.
 HARSÁNY. Sonorus, fragosus, strepitus. S. I.
 Harsány. FF. Bihar, Borsod, és Baranya Vkben.
 Harsány szavú. Sonorae vocis.
 Harsányon. Sonore. Csuzi. p. 32.
 HARSOG. Lásd harsag.
 Trombiták' harsogása. Sonitus tubarum. Pázm. Pred. p. 734.
 Harsogtat, harsogtatja. Facit, ut fragorem edat.
 HARSOKODIK. Rixatur, disceptat.
 Harsokodás. Disceptatio. Thelegdi, Felelet. p. 206.
 HARSOL. Rixatur, jurgatur. Thelegdi, Felelet. p. 137.
 Harsolás. Rixatio, jurgatio. Idem ibidem.
 Harsolódik. Disceptat, jurgatur, rixatur. M. A. CM. Monoszlai de cultu p. 52.
 Harsolódás. Disceptatio. M. A.
- HARZSIR.
- HARZSIR. Heltai' szava. M. Kron. 1. Dar. p. 141.
 Német harzsírok.
- HAS.
- HAS. Venter, alvus, uterus. M. A. Leg több gondot ád embernek a' has. km.
 Has' alja. Abdomen, ventriculus. S. I.
 Has-csap. Suppositorium. S. I.
 Has-csapolás. Paracathesis abdominis. S. I.
 Has-erőltetés. Tenesmus. S. I.
 Has-fájás. Tormina ventris. M. A. Colica. S. I.
 Has-fájó. Alvinus, lintericus, coeliacus, torminosus. M. A.
 Has-féreg. Lumbricus abdominalis. S. I.
 Has-folyás. Lienteria. M. A.
 Has-födő. Ventrale. M. A. L.
 Has-hajtó. Alvum laxans, purgans. S. I.
 Has-hajtó szerek. Purgantia. S. I.
 Has-hártya. Peritoneum. S. I.
- Harkály. F. Zemplin Vben.
 Hammas harkály. Picus cinereus. NC.

- Has-hízlalás. Cuja abdominis. Pázm. Pred. p. 441. Kal. p. 1016.
- Has-hízlaló. Abdomini natus. Pázm. Kal. p. 145. 819.
- Has-kéreg. Peritoneum. PP. Ezen szót hallottam Babán is 1827. Sept. 30. midőn egy öreg betegem, a' kit provideáltam, így panaszkodott: „a' has-kérgemet a' nagy fájás szorongatja.“
- Has-kötél. Funis iliaceus. M. A.
- Has-korrogás. Borborigmus. S. I.
- Has-könnnyebbités. Alvi evacuatio. M. A.
- Has-lágyító fű, has-índító fű. Mercurialis. Csapó. p. 113.
- Has-lágyító orvosság. Lenitivum emolliens. PP.
- Has-menés. Diarrhoea. M. A.
- Has-nevelés. Cura abdominis. Pázm. Pred. p. 295.
- Has-potroh. Abdomen. M. A. Vajda K. É. 1. K. p. 315.
- Has-pók-ember: nagy hasu, potrohos ember. Faludi E. M. p. 240.
- Has-rágás. Tormina intestinorum. M. A. Vrancsics.
- Has' siksága. Lienteria, levitas intestinorum. S. I.
- Has-sikulás. Lienteria. PP.
- Has-szorító. Alvum adstringens, stipticus, obstructivus. S. I.
- Has-szorulás. Obstructio alvi. S. I.
- Has-tekerés. Tormina alvi. PP.
- Has-töltés. Ingluvies. Pázm. Pred. p. 403.
- Has-verés. Ventris castigatio. Pázm. Pred. p. 437.
- * Eh has. Famens venter. Keveset hall az eh has. km.
- Teli hasnak nem sok kedve vagy on a' tanulásra. Plenus venter, non studet libenter.
- Üres hasnak nem elég a' szép szó. km.
- Vér-has. Dysenteria M. A.
- HASA. Ejus venter.
- Hasa' alja. Ejus abdomen.
- HASAD. Faticit, diffinditur, hiascit, hiat. M. A.
- El hasad. Finditur.
- Meg hasad. idem.
- Hasadatlan. Non fissus.
- Hasadatlan körmű. Solidipes. CM.
- Hasadás. Fissio, fissura, scissio, scissura, scissus. M. A.
- Hasadék. Rima, fissura, hiatus, pator, chasma. M. A. Thelegdi, Felelet. p. 71.
- Hasadékja. Ejus fissura.
- Hasadékony. Fissilis, findibilis. S. I.
- Hasadékos. Rimosus, laciniatus, lacinosus, multifidus. M. A.
- Hasadoz. Hiatat. M. A.
- Hasadozott. Hiulcus, scabrosus. M. A.
- Hasadó. Fissilis. M. A.
- Hasadó-kő. Schistus, lapis fissilis. S. I.
- Hasadó szilva. Magva-váló magyar szilva. S. I.
- Hasadtt. Diffissus, divulsus, hiulcus. M. A.
- Hasadtt fazék. Olla rupta.
- Hasadtt körmű. Bisulcus. M. A.
- Meg hasadtt. Diffissus. M. A.
- HASAL, hasalja. Ventrem circumplectit.
- Hasaló szíj. Lorum ventrale. S. I.
- Hasló szíj. idem.
- HASAS. Gravidus, praegnans. it. ventricosus, ventrosus, ventriosus. Nagy hasú, potrohos. M. A.
- Hasas edény. Sinus, sinum. Tájé-tartó. S. I.
- Hasas tehén. Forda, horda. M. A.
- Hasas ünő. idem. M. A.
- Hasas üveg. Ampulla. S. I.
- Hasasít, hasasítja. Gravidat. M. A.
- Meg hasasítja. Ventrem facit, fornicatur. PP.
- Hasasodik. In ventrem latescit. S. I.
- Hasasság. Graviditas. M. A.
- Hasasúl. Gravidatur, dilatatur ventre.
- HASASZT, hasasztja R. Findit, diffindit. Komjáthi. it. Zvonarics M. Postilla. 1. R. p. 3.
- HASAT ereszt. Ventricosum se facit.
- Hasat sártól tisztító. Pargans. PP.
- HASÁB. Fissum, fissile, frustum. M. A. Prisma.
- Hasáb-fa. Assula. PP.
- Hasáb-káposzta, hasogatótt káposzta fejek.
- Hasáb-lábú. Crassipes. S. I.
- Hasáb-karó: szőlő-karó. Ridica. M. A.
- Hasából, hasábólja. Scindit, secat in frusta. Sz. D.
- Hasábonként. Assulatim, assulose. PP.
- Hasábos. Scissilis. M. A. L.
- HASI. Ventralis.
- Hasi bőr. Pellis ventralis. Az az most ellett, és azonnal el döglött báránynak le nyúzott bőre.
- Elő-hasi. Primipara.
- HASÍT, hasítja. Findit, scindit. M. A.
- Kemény fát kemény ékkel hasítják. km.
- Be hasítja. Infindit.
- El hasítja. Diffindit.
- Föl hasítja. Discindit.
- Ki hasítja. Exscindit.
- Le hasítja. Descindit.
- Meg hasítja. Diffindit, infindit. M. A.
- Hasítás. Fissio, scissura. M. A.
- Hasíték a' csuhán. Lacinia. M. A.
- Hasítékos. Laciniosus, laciniatus. M. A.
- Hasítható. Scissilis, fissilis. M. A.
- Hasított. Scissus, fissus.
- Hasított köröm. Bisulca ungula.
- Hasított rovás. Tessera praecidanea.
- HASKÓ. Ventrosus. Zvonarics. 1. R. p. 721.
- HASLAG. Deses, otiosus. S. I.
- HASMÁNYTT. In ventre. Sz. D.
- Hasmánytt megy, hever. Sz. D.
- Hasmánytt fekvés. Cubitus pronus Sz. D.
- HASOGAT, hasogatja. Proscindit, conscindit, diffindit, discindit, resecat, dissecat. M. A.
- El hasogatja. Dissecat.
- Föl hasogatja. Consecat.
- Hasogatás. Proscissio. M. A.
- Hasogatott. Fissus, scissus, dissectus it. segmentatus. M. A.
- Hasogatott toke. Caudex fissilis. PP.
- Hasogató. Scissor, proscissor.
- Szór-szál-hasogató. Hypercriticus.
- Hasogatótvánv. Seementum. nrisma.
- HASON. In ventre. it. dimidius, aequalis, similis, par.
- Hason-fele. Medium, media pars, dimidium. M. A. Pázm. Pred. p. 83.
- Hason mász. In ventre proserpfit.
- Hason-rész. Pars dimidia.
- Hason-szó. Vox synonyma. S. I.
- Hasonol, hasonolja (mint nagyolja, kicsinli). Aequalem, similem, parem putat, servat.
- Hasonlat. Similitudo.
- Hasonlatlan. Dissimilis, diversus.
- Hasonlatos. Similis, consimilis. M. A.
- Hasonlatosan. Similiter. M. A.
- Hasonlatos-képpen. Similiter, assimiliter. M. A.
- Hasonlatoskodik. Similis esse affectat. Faludi. E. M. p. 160.
- Hasonlatosság. Similitudo, imago, simulacrum. M. A.
- Hasonlatosság-képpen. Comparative. M. A.
- Hasonlít, hasonlítja. Assimilat, comparat, confert. M. A.
- Hozzá hasonlítja. Adsimilat M. A.
- Ösze hasonlítja. Comparat, confert. M. A.
- Hasonlítás. Comparatio, assimilatio, aequiparatio, proportio. M. A.
- Ösze hasonlítás. Comparatio, collatio. M. A.
- Hasonlítás-képpen. Comparative, assimilative. M. A.
- Hasonlíthatatlan. Incomparabilis. M. A.
- Ösze hasonlíthatatlan. idem. M. A.
- Hasonlíthatatlanul. Incomparabiliter. M. A.
- Hasonlítható. Aequiparabilis. M. A.
- Ösze hasonlítható. Comparabilis. M. A.
- Hasonló. Similis. M. A. Korom a' koromhoz nem hasonlőbb. km.
- Hasonló büntetés. Poena talionis. M. A.
- Hasonló-képpen. Similiter, pariter. M. A.
- Hasonló szabású. Subsimilis. M. A.
- Hasonlólag. Similiter. S. I.
- Hasonlóság. Similitas, aequalitas, paritas. M. A.
- HASONLIK. Finditur in duas partes, it. disconvenit, secedit.
- El hasonlik. Deficit, desciscit. M. A.
- Meg hasonlik: Deficit, seditionem movet, insurgit. M. A.
- Hasonlás. Seditio, defectio. M. A.
- El hasonlás. Defectio, apostasia. M. A.
- Meg hasonlás. Defectio, seditio. M. A.
- Hasonlott. Divisus, deficiens. Minden magában meg hasonlott ország. Omne regnum in se ipsum divisum.
- Meg hasonlottás. Discordia, dissensio. S. I.
- El hasonló. Defector. M. A.
- HASÓK. Ventrosus, ventriosus. S. I.
- HASRA gondos. Ventricola, Zvonarics. M. Postilla. 1. R. p. 81.
- HASU.
- Elő-hasú. Primipara. M. A.
- Nagy hasú. Ventrosus. Potrohos.
- HASZON.
- HASZON. Utilitas, commoditas, commodum, emolumentum. Szeretné a' haszont, de fut a' munkától. Fici graetae avibus sunt, quae plantare recusant. M. A.
- Haszon-hajtó. Utilis, lucrosus, quaestuus. Pázm. Pred. p. 588.
- Haszon-kereset. Studium lucri. Sz. D.
- Haszon-nézés. Interesse. S. I.
- Haszon-pérez. Foenus, usura.

Haszon-szerző. Lucrum procurans. Pázm. Pred. p. 588.
 Haszon-vehető. Usuabilis, utilis. S. I.
 Haszon-vétel. Usura, usus fructus. M. A.
 HASZNA. Utilitas ejus. Ki mint keresi, úgy veszi hasznát. km.
 Haszna' vétele. Fructio, usus. M. A.
 * Mi haszna. Quid prodest.
 Nagy mi haszna: semmire kellő.
 Nincs haszna. Non est usui.
 Használ. Prodest. Kicsiny nem árt, sok nem használ. km.
 Meg használtt neki bor. Szala Vár-megyvei mondás a' helyett, hogy meg ártott neki a' bor: meg részegültt.
 Használja. (Usuat, usum accipit. Hasznát veszi.) Commodat. M. A.
 Használat. Commodatio. M. A.
 Használatlan. Sine usu, quin usum ceperit. Pesthi' Meséji.
 Használatos. Utilis, commodus, fructuosus. M. A.
 Használatosan. Fructuose. Sz. D.
 Használatosság. Fructuositas. Zvonarics. M. Post. 1. R. p. 908. Margit' Élete Praynál. p. 278.
 Hasznára van. Ei prodest.
 Maga hasznára kaszál. Sibi studet.
 Hasznát veddelgi. Usitatur. M. A.
 Hasznát veszi. Fruitur, utitur. M. A.
 HASZNOS. Utilis. Commodus. M. A. Szégyen futni, de hasznos. km.
 Hasznos. F. Heves Vben. Sz. P. Zemplin Vben.
 Hasznos foganat. Faludi E. M. p. 240.
 Hasznosan. Utiliter. M. A.
 Hasznosít, hasznosítja. Utilem reddit, facit.
 Hasznosító. Utilem reddens. Pázm. Pred. p. 1031.
 HASZONTALAN (hasztalan). Inutilis.
 M. A.
 Hasztalan dolog. Inutilis res.
 Hasztalanokodik. Nugatur, ineptit, rebus ludicris distinctetur. Faludi. B. E. p. 11. U. E. 3. R. p. 96.
 Hasztalanokodás. Faludi N. U. p. 197.
 N. A. p. 114. U. E. 1. R. p. 87.
 Hasztalanság. Inutilitas. M. A.
 Hasztalanul. Inutiliter. M. A.
 HASZONOLja. Hasznosnak véli, gondolja, mondja. Sz. D.
 HASZTALAN (hasztalan, hasztalan, hasz'talan). Inutilis.
 Hasztalanság. Labor perditus, cassus, v. nugae, gerrae. S. I.
 Hasztalanul. Frustra, invanum, incassum. S. I.
 HAT (társ-név).
 HAT. Sex v. seni. M. A. Kevés hat körtvély kilencz medvének. km.
 Hat esztendő. Sexennium. M. A.
 Hat esztendő. Sexennis. M. A.
 Hat ezereként. Legionatim. Pázm. Pred. p. 420.
 Hat-féle. Sextuplex. S. I.
 Hat halom. Sz. P. Veszprém Vben.
 Hat' háza. Sz. P. Borsod Vben.
 Hat hetes. Sex septimanarum.
 Hat lapú csont. Alea. Koczká, vörfölye. S. I.
 Hat lábú vers. Hexametrum. S. I.
 Hat lovú hintó. Pileutum sejuge. S. I.
 Hat rendbéli. Sextuplex.
 Hat rendű árpa. Hexastichon. S. I.
 Hat rongyos. Telek Heves Vben.
 Hat szeg. Hexagonum. S. I.
 Hat szegű. Sexangulus, hexagonus. M. A.
 Hat száz. Sexcenti. M. A.

Hat századik. Sexcentesimus. M. A.
 Hat százszor. Sexcentics. M. A.
 Hat szem a' koczkán. Senio. S. I.
 HATA. Seni ex aliqua congerie.
 HAT AN. Seni. M. A.
 HATOD. R. Sextus. S. I.
 Hatod-fél. Quinque et semis. S. I.
 Hatod-fél-kor. Hora media sexta. S. I.
 Hatod rész. Sextans. S. I.
 Hatodik. Sextus. M. A.
 Hatodszor. Sexto, sextum. M. A.
 HATOS. Senus, sextuplex. M. A.
 Hatosban járnak ezt a' lovat. Equus sejugis.
 HATOT vetet a' koczka. — Egynek hatot, másnak vakot vet a' világ' koczkája. km.
 Bé fogta mind a' hatot. Omnes sex equos injunxit.
 HATRA, vagy vakra. Aut — aut.
 HATSZOR. Sexies. M. A.
 Hatszori. Sexies repetitus. S. I.
 HATVAN. Sexaginta. M. A.
 Hatvan. MV. Heves Vben. Sz. P. Fejér Vben.
 Hatvanad. Sexagesima. S. I.
 Hatvanodik. Sexagesimus. M. A.
 Hatvanon. Sexageni. M. A.
 Hatvanszor. Sexagies. M. A.
 HAT (ige).
 HAT, hatja. Penetrat. M. A. A' füst nem hat a' kutya' szemébe. km.
 Által hat. Penetrat. M. A. CM. it.
 Transmeat, transit. S. I. Transcendit.
 Által hat a' ténta a' papiroson. Charta perfluit, atramentum trajicit. M. A.
 Bé hat. idem. M. A.
 Bé hat a' szívbe. Penetrat in cor. Zvonarics. 1. R. p. 683.
 El hat. Pertingit, penetrat. M. A.
 El bé hat. Penetrat. CM.
 Föl hat. Sursum pertingit, pervenit, penetrat. S. I.
 Ki hat. Erumpit, prosilit. S. I.
 Meg hatja. Penetrat. M. A. Pervadit.
 Viszsa hat. Reagit.
 HATALM, HATALOM. Potentia, dominium. M. A.
 A.
 Hatalom-vétel. Praealentia. CM.
 Hatalma. Ejus potentia.
 Hatalmas. Potens, efficax. M. A. Minden kakas a' maga szemtjén hatalmas. km.
 Hatalmas hat farkas. km.
 Tudatlan hatalmas mindennek ártalmas.
 Indocto nihil iniquius.
 Hatalmasan. Potenter. M. A.
 Hatalmaskodik. Dominatur, vim facit v. tyrannidem exercet. M. A.
 Hatalmaskodás. Dominatus, vis, tyrannus. M. A.
 Hatalmaskodó. Potentiam exercens. Pázm. Pred. p. 941.
 Hatalmasodik. Potens fit. S. I.
 El hatalmasodik. idem.
 Hatalmasság. Potestas, potentia. M. A.
 Hatalmasságos. Potentissimus. Vajda. 2. K p. 266.
 Hatalmasúl. Violenter. M. A.
 Hatalmasúl el foglalja. Potentia mediante occupat. PP.
 Hatalmasul (ige.) Potens fit. S. I.
 Hatalmaz, hatalmazza. Potentiam dat, plenam confert facultatem.
 Föl hatalmazza. idem.
 Meg hatalmazza.
 Meg hatalmazó levél. Literae pleni potentiales.

Hatalmazik. Invalescit potentia.
 El hatalmazik. Invalescit, viribus augetur, praevallet. M. A.
 Hatalmú.
 Nagy hatalmú. Magnae potentiae.
 Hatalmatlan. Impotens. M. A.
 HATATLAN.
 Által hatatlan. Impenetrabilis. M. A.
 HATÁS. Ingressio, penetratio. Sz. D. S. I.
 Meg hatás. Penetratio. M. A.
 Viszsa hatás. Reactio.
 HATHAT. Potest penetrare.
 Hathatatlan. Impenetrabilis, inefficax. M. A.
 Hatható. Efficax, penetrans, potens, validus. M. A.
 Bé hatható. Penetrabilis. M. A.
 Hatható-képpen. Efficaciter, efficienter. M. A.
 Hatható. Efficax. M. A.
 Hathatósan. Potenter, efficaciter.
 Hathatóság. Efficacia, efficacitas. M. A.
 HATOL. Evadit, cluctatur.
 Ki hatol. Erumpit, eminet, emanat. M. A.
 Ki hatolt a' veszélyből. Sz. D.
 Ki hatolhat. Potest se extricare. Pázm. Kal. p. 90. 831.
 HATÓ. Potis, potens. M. A.
 Által ható. Penetrabilis. M. A.
 Ki ható. Activus. Faludi U. E. 1. R.
 Minden-ható. Omnipotens. *JlavTOXgawQ.*
 Önnön-ható. *AutoxqctTWj.*
 Szivre ható. Patheticus.
 Viszsa ható. Reagens.
 Hatóság. Potentia, efficacia. S. I.
 Törvény-hatóság. Jurisdictio.

HAT. (ige-nemző.)

HAT, HET. Suffixum verbale, generans verba potentialia ut:
 Irhat. Potest scribere.
 Járhat. Potest ambulare.
 Láthat. Potest videre.
 Mehet. Potest progredi.
 Nézhet. Potest cernere.
 Szerezhet. Potest procurare. 's a' t.

HATÁR.

HATÁR Terminus, limes. M. A.
 Határ. F. Bihar Vben.
 Határ-fa. Arbor limitanea, it. strues lignorum.
 Határ-Gróf. Marchio. Mark-Graf L. Hadári Antal „Bécs' emlékezetre méltó dolgait.“
 29

Határ-halom. Collis terminalis.
 Határ-hányás. Limitum erectio.
 Határ-járás. Limitum revisio, reambulatio metarum. M. A.
 Határ-járó. Mensor. CM.
 Határ-jel. Meta, signum limitis. S. I.
 Határ-katona. Miles confinialis. Sz. D.
 Határ-kő. Lapis terminalis, terminus. PP.
 Határ-mérő. Metator. CM.
 Határ-őrző. Miles limitaneus.
 Határ-szél. Confinium. CM. M. A.
 Határ-vetés. Limitatio.
 Határ-vizsgálás. Revisio metarum.
 * Pusztá határ. F. Nyitra Vben.
 HATÁRA. Ejus limes.
 HATÁRATLAN. Interminus. M. A.
 HATÁRI. Limitaneus. M. A.
 HATÁRNOK: határ-őrző katona. Sz. D.
 HATÁROS. Finitimus, confinis, conterminus, definitus. M. A.
 Határos vele. Confinis, consociatus. M. A.
 * Ördöggel határos. km. Diabolo conterminus.
 HATÁROZ. Metatur. M. A.
 Határozza. Terminat, limitat. M. A.
 El határozza. Limitat, limitem ponit. S. I.
 Meg határozza. Determinat, definit, limitat. M. A.
 Határozat. Limitatio, terminatio.
 Határozatlan. Indefinitus, interminatus. M. A.
 Határozatlanul. Indefinite. M. A.
 Határozás. Metatio, finitio, limitatio, terminatio. M. A.
 Meg határozás. Determinatio. M. A.
 Határozhatatlan. Interminabilis, quod definiré nequit. M. A.
 Határozott. Terminatus. M. A.
 Határozott idő. Tempus determinatum.
 Faludi. E. M. p. 240.
 Meg határozott. Determinatus, definitus. M. A.
 Határozottság. Praecisio.
 Határozó. Finitor, metator. M. A. Horizon. Molnár János.
 Határozva. Limitate.
 Meg határozva. Determinate.
 HATÁRT csinál. Terminum definit. PP.
 Határt mutat. Ostendit limitem. Adj szálást a' tótnak, majd határt mutat. km.
 Határt vet. Limitat, determinat. M. A.
 HATÁRTALAN. Limite destitutus, v. indeterminatus. Zriniász. P. XI. stropha. 1.
 Határtalan uralkodó. Absolutus, irrestrictus dominator.

HATLA.

HATLA. R.
 Hatla-kötő. Species funis. L. Ulászló' Kincstartója. p. 101.

HATTYÚ.

HATTYÚ. Cygnus, olor, holor. M. A. Hiában fürdik a' csóka, nem lesz hattyú belőle. km.
 Szelid hattyu. Der zahme Schwan.
 Vad hattyu. Der wilde Schwan. Mitterp.
 HATTYUI. Cygneus, olorinus, holorinus. M. A.

HAVAS.

HAVAS, lásd HÓ alatt.

HAZA.

HAZA. Domum v. patria. M. A.
 Haza-árulás. Perduellio. S. I.
 Haza-áruló. Perduellis, proditor patriae. S. I.
 Haza-fi. Indigena, patriota, patriae filius, civis. S. I. PP.
 Haza-fi-társ. Concivis. S. I.
 Haza-fiuság. Indigenatus. S. I.
 Haza-fiuságtalanság. Incivilitas. Csuzi. p. 471.
 Haza hajtja. Domum pellit.
 Haza hozza. Reducit domum. M. A.
 Haza hozatal. Domiductio. M. A.
 Haza jár. Domum ventitat.
 Haza járás. Domuitio. S. I.
 Haza járó lélek. Lemures. PP.
 Haza jövetel. Domuitio, reditio domum. M. A.
 Haza jövetelnek igazsága. Jus postliminii. M. A.
 Haza menés. Domuitio. M. A.
 Haza menet. In reditu.
 Haza-rontó. Perditor patriae, pernicies reipublicae. S. I.
 Haza siet. Properat redire domum.
 Haza' szokása. Mores municipales.
 Haza-szerető. Verus patriota. Epist. Pázm. T. 1. p. 89.
 Haza-szeretőség. Amor patriae, patriotismus. S. I.
 Haza tér. Revertitur domum.
 Haza térő. Revertens domum.
 Haza' törvényje. Jus patrium, jus civile. S. I.
 Haza vágyás. Desiderium patriae. Heimweh. S. I.
 Haza viszi. Domum deducit sponsam v. aliud quidpiam. M. A.
 HAZABELI. Domesticus (hazából való.) S. I.
 HAZAI. Patrius, domesticus. S. I.
 Hazai szokás. Mos patrius.
 Hazai szeretet. Amor patriae.
 Hazai törvény. Jus patrium.
 HAZÁJA. Ejus patria. Azonegy ország egynek számkivetés, másnak édes hazája. km.
 Hazájában lakó. Indigena. M. A.
 Hazájába meg jött. Redux. M. A.
 Hazátokból való. Vestras. M. A.
 HAZÁNK. Patria nostra. M. A.
 Hazánk' fia. Patriae nostrae filius.
 Hazánk' leánya. Patriae nostrae filia.
 Édes hazánk. Chara nostra patria.
 Hazánkbeli. Patrius. M. A.
 HAZÚL. Domo.
 Hazúl indul. Domo movet.
 Hazúl jön. Domo venit.
 Onnétt hazúl. Inde domo. Hazunnan.

HAZUD.

HAZUD. Mentitur. M. A. Szólj igazat, ne hazudj rovásra. km.
 El hazudja. Ementitur.
 Vissza hazudja. Rementitur. Pázm. Pred. p. 1011.
 Hazudás. Mendacium. Pázm. Pred. p. 1111.
 Hazudoz. Nugatur, mentitur. M. A.
 El hazudozza. Vulpinatur. CM.
 Hazudozás. Nugatio. M. A.
 Hazudozó. Nugax, nugator, gerro. CM. M. A.
 Hazudó. Mentiens.
 Rovásra hazudó. Mendax pretio conductus.
 Hazudtát mondja valakinek. Aliquem mendacii arguit. M. A.
 Hazudtol, hazudtolja. idem. M. A.
 Meg hazudtolja. idem.
 Hazudtolás. Refutatio, coarguitio mendacii.

Pázm. Pred. p. 619.
 HAZUG. Mendax, fallax, falsidicus. M. A.
 Jó fejűnek kell a' hazugnak lenni, hogy mindenütt egyaránt hazudhasson. km.
 Hazug ember. Homo mendax. A' hazug embernek az a' nyeresége, hogy mikor igazat mond, sem hisznek néki. km.
 Hazug mondás. Mendax dictum. Vajda 3. K. p. 56.
 Hazug napok. Nyári meleg napok, melyekben a' munkás hamar meg hazudtolja magát; igéri, hogy más nap el megy dolgozni, és le szolgálja adósságát, azonban másnap még is oda megy a' hol fizetnek, és innen mondatik: „El jöttek a' hazug napok, v. el jöttek a' hazug hetek.“
 Hazug név. Fictum nomen. Pázm. Kal. d. 1088.
 Hazug nyelv. Lingua mendax. Pázm. Pred. p. 1118.
 Hazug orvos. Pseudomedicus, medicaster. S. I.
 Hazug piac. Forum mendacii. Pázm. Pred. p. 456.
 Hazuga, hazugja. Mendax ejus.
 Piac' hazugja. Nugivendulus.
 Ország' hazuga. Faludi E. M. p. 240.
 Udvar' hazugja. Scurra. NC. p. 223.
 Hazugon. Fabulose, mendaciter. M. A.
 Hazugság. Mendacium, falsitas, nugae, nugamenta. M. A. Nem meszsze megy ember a' hazugsággal. km.
 Hazugság' alkotója. Officina mendaciorum. Faludi E. M. p. 249.
 Fél hazugság. Hyperbole. M. A. L.
 Hitegető hazugság. Mendax persvasio.
 Merő hazugság. Purum, putumque mendacium.
 Purdi hazugság. Czigány hazugság.
 Zsiros hazugság. Lucrosum mendacium. Faludi E. M. p. 249.
 Hazugúl. Fallaciter, mendaciter. M. A.

HÁ.

HÁB.

HÁB.
 HÁBOR.
 Háborg, Háborgog. Litigat, discordat, tumultuatur. M. A.
 Háborgás. Adjurgium, jurgium, discordia, litigium. M. A.
 Háborgó. Discors, discordiosus. M. A.
 Háborgólan. Disconvenienter. VM. p. 173.
 Háborgat, háborgatja. Turbat. M. A.

Háborgatás. Turbatio, infestatio. Háborgató. Turbator, infestator. Háborít, háborítja. Turbat, turbulentat. M.	HÁG. Scandit, ascendit. M. A. A' ki nagyot hág, nagyot esik. km, Dionysius Corinthi. Alá hág. Descendit. M. A. Által hágja. Transcendit, transgreditur. M.	Hájazatlan. Non unctus adipe. HÁJI báji. Vilis, parvi pretii. S. I.
A. Föl háborítja. Perturbat, concitat, conturbat, commovet. M. A. Meg háborítja. Interturbat, disturbat. M. A. Háborítás. Turbatio, concitatio. Föl háborítás. Perturbatio, concitatio, commotio. M. A. Meg háborítás. Interturbatio. M. A. Háboríthatatlan. Imperturbatus. M. A. Föl háboríthatatlan. idem. M. A. Háborító. Turbator. M. A. Föl háborító. idem. CM. Perturbator, concitator. M. A. Háborodik. Tumultuatur. Háborodik. Conturbatur, perturbatur. M. A. Föl háborodik. Commovetur, concitatur. S. I. Meg háborodik. Perturbatur. M. A. Háborodás. Tumultus, lis, commotio, contentio, disturbium. Föl háborodás. Conturbatio. M. A. Pathos. CM. Meg háborodás. Perturbatio. M. A. Háborodott. Turbidus, turbulentus, commotus, conturbatus. M. A. Föl háborodott. Commotus. M. A. Meg háborodott. Perturbatus. M. A. Elméjében meg háborodott. Mente turbatus. Háboroszik: háborodik. Prágai p. 429. Meg háboroszik. Perturbatur. Zvonarics, M. Post. 1. R. p. 39. 366. Őszve háboroszik. Conturbatur. Eszterházi Tamás, M. Hunnius p. 367. Háború. Turba, turbamentum, motus, tumultus. M. A. Háború-idő. Tempestas. M. A. Intempestas. CM. * Csöndes háború. Bellum tempestivum, bellum sine strepitu. Elme-báború. Perturbatio mentis. Faludi E. M. p. 203. Elmebéli háború. idem. Faludi. U. E. 1. R. p. 150. Égi háború. Tempestas coeli. Pázm. Pred. p. 311. Kurucz-háború. Bellum intestinum, civile. S. I. Szél-háború. Tempestas ventorum. Faludi. B. E. p. 22. Tengeri háború. Tempestas maris. Pázm. Pred. p. 311. Török háború. Bellum turcicum. Háborús. Turbulentus, turbidus. M. A. Háborúskodik. Bellum gerit, bellat. S. I. Háborúság. Factio, seditio, contentio. M. A. it. Tribulatio. Jobb a' tisztességes háborúság, mint a' színes barátság. km. Háborúság-índító. Seditiosus, tumultuosus, factiosus. M. A. Háborúság-szerző. Prov. Eurymnus. M. A. Háborúll: háborodik. S. I. Háborúllt kedv. Animus perturbatus. Gyöngyösi. Háborúllt test. — Változott minden ér háborúllt testemben. Gyöngyösi 1. Darab. p. 26.	HÁG. A. Bé hág. Inscendit. M. A. El hágja. Praeteregreditur. Pázm. Pred. p. 272. „úgy Isten ötet meg sanyargatja, ha el hágja hivatalja' határát.“ Föl hág. Ascendit, conscendit, inscendit. M. A. Föl hágott az uborka-fára: csekélységében el bizta magát. Ki hág. Exscendit. Le hág. Descendit. M. A. Meg hágja. Inscendit. M. A. Nyomába hág. Vestigia ejus premit. — Nyomába sem hághat. Nihil ad Par- menionis suem. Reá hág. Pedem superponit. Roszsz fűre hágott. km. HÁGAT. Hágatja. Equam admissario subjicit. HÁGÁS. Scansio, ascensio. M. A. Által hágás. Transgressio. Káldi Hebr. 2. 2. Föl hágás. Ascensio, consensus. M. A. Le hágás. Descensio, descensus. M. A. HÁGCSÓ. Gradus, scala v. climacter. Stufe. S. I. Vulgo corrupte „HÁSKÓ.“ HÁGDICSÁL: lépdegel. Sensim progreditur, gressus facit lente. S. I. HÁGDISKÁL. idem. HÁGDOS, hágdossa. idem. Dug. km. 1. R. p. 25. HÁGHATÓ. Scansilis. M. A. HÁGOTT. Scansus. Meg hágott kancza. Equa admissarium experta. S. I. HÁGÓ. Scandens, ascendens. item. Ascensus, trames ascendens. it. Scalae gradus. M. A. Minden hágónak vagyon lejtője. km. Által hágó. Transgressor, transcendens. M. A. Föl hágó. Ascensor. M. A.	HÁK. HÁKOG, hákogja. Scream. CM. M. A. Ne hákogj. Sz. D. Ki hákogja. Exscream. M. A. Ki hákogja magát. Sz. D. Hákogás. Sreatio, exscreatio. M. A. Ki hákogás. Sreatio, exscreatus. M. A. Hákkogható: ki pökhető. Screabilis. CM. Hákogó. Screator. M. A. Hákogva pöki. Exscream. M. A. HÁKOM bákomp. Nugae. Hocus pocus. S. I.
HÁCS. Sz. P. Somogy Vben. HÁCSI. Sz. P. Gömör Vben.	HÁGY. HÁGY. HÁGY, hagyja. Sinit, omittit, jubet. Lásd följebb „HAGY.“	HÁL. HÁL. Pernoctat. M. A. Csak hálni jár a' lélek bele. km. Benn hál. Intus cubat, pernoctat intus. M. A. El hál. Pernoctat, concumbit. M. A. Kinn hál. Abnoctat. M. A. Magán hál. Secubat. Meg hál. Pernoctat. M. A. Vele hál. Concumbit. HÁLÁS. Pernoctatio, cubitus. M. A. El hálás. Concubitus, pernoctatio. M. A. Meg hálás. Pernoctatio. M. A. HÁLÓ. Pernoctans. M. A. Háló ágy. Stratum. Pázm. Pred. p. 610. Háló fő-kötő. Vitta nocturna. Sz. D. Háló ház. Cubile. M. A. Háló házi. Cubicularis. M. A. Háló köntös. Schlafrock. Faludi T. É. p. 235. Háló ruha. Vestis nocturna. Sz. D. Háló süveg. Vitta nocturna. Faludi E. M. p. 37. PP. Háló szoba. Dormitorium, cubiculum. S. I. Sz. D. Háló társ. Concubina, pellex. M. A. Háló ümög. Indusium nocturnum. Magán háló. Secubitor. S. K. HÁLTT. Quod noctem egit. A' háltt bor ízetlen. km. Inspidum est vinum, quod jam per noctem in vase stetit.
HÁCS. HÁG.	HÁJ. HÁJ. Arvina, axungia. M. A. Adeps. Nem ebre bizták a' háját. km. Háj. Sz. P. Nógrád Vben. Háj' ára. Pretium adipis. Csikorog a' szekér, meg itta kocsis a' háj' árát. km. Háj-áros. Adiparius. S. I. Háj-áruzó. Pingvinarius. PP. * Cseplesz-háj. Omentum. S. K. Disznó-háj. Arvina. S. K. Eb-háj. — Eb-hájjal kenték az al-felét. km: csintalan, hamis. Farkas-háj. Axungia lupi. S. K. Fodor-háj. Mesenterium. S. K. Kígyó-háj. Axungia serpentis. S. K. Medve-háj. Axungia ursi. S. K. Nyúl-háj. Axungia leporis. S. K. Ó háj. Axungia vetus. S. K. Reczés háj. Omentum. S. K. HÁJA. Ejus arvina, ejus adeps. HÁJAS, hájos. Arvina unctus. M. A. Hájás szekér hoszszu út. km. Hájás szíj. Lorum arvina unctum. Nehéz az ebet a' hájas szíjrúl le szoktatni. km. HÁJAZ, hájazza. Adipe inungit. S. I. Megy a' szekér, ha hájazod. km. Meg hájozza.	HÁLA. HÁLA, HÁLÁ. Gratia, grates. M. A. Hála Istennek. Laus Deo. S. I. 29*

Hál' adat. (Hála-adat). Gratitudo. S. I.
 Hál' adatos. Gratus. S. I. Ritka, mint a' hál'
 adatos tanítvány. Dug. km. 2.
 R. p. 197.
 Hál' adatosan. Grate. S. I.
 Hál' adatoskodik. Gratiarum agit v. regra-
 tiatur. Sz. D. S. I.
 Hál' adatosság. Gratitudo. M. A.
 Hál' adás. Gratiarum actio.
 Hál' adó. Gratus. M. A.
 Hál' adó áldozat. Sacrificium eucharis-
 ticum. M. A.
 Hál' adóság. Gratitudo. M. A.
 Hál' adatlan. Ingratus. M. A. A' jó tétemény
 semmit sem vesz, ha hál' adatlanra esik
 is. km.
 Hál' adatlanság. Ingratitudo. M. A.
 Hál' adatlanul. Ingrate. M. A.
 HÁLÁJA: köszönete. Pázm. Pred. p. 850.
 „Semmi kedve, hálája, bére, jutalma nem leszen
 munkáknak.“
 HÁLÁKODIK. Grates agit, gratias dicit.
 S. I. Sz. D.
 HÁLÁL, hálálja. Gratiarum refert. M. A.
 Meg hálálja. Reddit gratias, grates refert,
 regradificatur. M. A.
 Hálálat. R. Gratiarum, gratiae, grates. S. I.
 Hálálatlan. Ingratus. Pesthi' Meséji p. 48.
 Hálálatos. R. Gratus, memor beneficium, servitii,
 meritorum. S. I.
 Hálálatosság. R. Gratus animus, beneficiorum
 grata recordatio, S. I.
 Hálálatot tesz. 1. Szóval. Gratiarum agit. 2. Szívvel.
 Gratiarum habet. 3. Tettel. Gratiarum refert. S.
 I.
 Hálálás. Gratiarum actio. Káldi Luc. 6. 32.
 Hálálkodik, idem ac hálálkodik. Faludi E. M. p.
 250.
 HÁLÁT ad. Gratiarum agit. M. A.
 Hálát adó. Gratiarum agens. Sz. D.
 HÁLÓ.
 HÁLÓ. Rete. M. A. Jó helyen vetette meg a'
 hálót. km.
 Háló-csináló. Reticularius. M. A.
 Háló-kötő. idem.
 Háló-kötés. Praeparatio retis. Csuzi p. 157.
 Háló-rés. Hiatus retium, cassium. S. I.
 Háló-vetés. Jactus retis. S. I.
 * Halász-háló. Rete piscatorium. S. K.
 Kerítő háló. Dug. km. 1. R. p. 126.
 Les-háló. Excipula. M. A.
 Merítő háló. Sagena, funda piscatoria. S. K.
 Pendel-háló. A' mint veted a' pendel- hálót,
 úgy fogod a' keszeget. km. Dug. 1. R. p. 72.
 Pók-háló. Tela araneae. A' hol Isten óriz,
 pók-háló is oltalom. km.
 Riba-háló. Igen apró szemű háló, mellyel az
 igen apró RIBA-nevű halacszkákat fogják.
 Ritka háló. Rete grandioribus maculis. S. K.
 Sűrű háló. Rete minutis maculis. S. K.
 Szunog-háló. Conopeum. NC. p. 379.
 Vad-háló. Cassis. NC. p. 123.
 Vadász-háló. Plaga. CM.
 Vonó háló. Rete tractorium.
 HÁLÓBA keríti. Inducit in casses, irretit.
 HÁLÓDZIK. Reticulatur.
 Bé hálódzott a' szeme. Sz. D.
 HÁLÓL. Hálólja. Obretit. Irretit. M. A.
 Bé hálólja. Obretit. CM.
 El hálólja. Irretit, obretit. it. occultat. M. A.
 El hálólja tanítását. Pázm. Kal. p. 305.
 El hálólja gonosz tetteit. Sz. D.

Környül hálólja. Circum retit. M. A.
 Meg hálólja. Obretit, irretit. M. A.
 Hálólás. Obvelatio, involutio.
 Hálólás nélkül. Nyilván, fődözgetés nélkül.
 Pázm. Kal. p. 597.
 HÁLÓS. Reticulatus. M. A.
 Hálós fej-kötő. Plagula, reticulum. M. A.
 HÁLÓT köt. Retia parat. S. I.
 Hálót vet. Rete jacit.
 HÁLÓZ, hálózza. Reticulat.
 Meg hálózza. Obretit, irretit. M. A.
 Hálózat. Opus reticulatum. Káldi 3. Reg.
 7. 17.
 HÁLYOG.
 HÁLYOG, Hályog. Albugo, glaucoma, lema. M.
 A. Pterygium. PP.
 Hályog-fa. Nux vesicaria, staphys. M. A.
 Hályog-fű. Benalbum. M. A. Ocymastrum.
 NC. p. 43.
 Hályog-mogyoró-fa. — Terem rajta vörös
 bogyó, és bokrosan.
 Hályog-szemű cseresnye. Cerasum ju-
 lianum. M. A. Vulgo et rectius: Hólyagos
 cseresnye.
 * Farkas-hályog. Suffusio oculi. S. K.
 Fejér hályog. Glaucoma. NC. p. 347.
 HÁLYOGOS szemű. Glaucomaticus. M. A.
 HÁLYOGOT huzok a' szemére. km.

HÁM.

HÁM. Helcium, ephedrium, averta. M. A.
 Kicsiny csikó nagy derestől hámat vonni
 tanul röstül. km.
 Hám-csináló. Helciarius. PP. Sutor
 helciarius. PP.
 Hám-fa. Helciaria machinula. M. A. Trittel.
 Zugscheid. S. I.
 Hám-fa-lábú. Loripes. M. A.
 Hám-gyártó. Helciarius. S. I.
 Hám-istráng. Cingulae laterales. M. A. Funis
 ductarius. PP.
 Hám-kötél. idem. S. I.
 Hám-szárító. Telek Csongrád Vben.
 Hám-táska. Helcii manica. PP.
 Hám-tő-karika.
 * Elő-hám. Antilena, lorum equi pec-
 torale. Szügy-elő. S. I.
 Far-hám. Postilena. CM.
 Kancza-hám. VVL.
 Kender-hám. — Fakó kerék, kender- hám,
 nemes ember, szür-dolmány. km.
 Szél-hám. Pázm. Kal. p. 831. Helcium
 laterale. „Az Ecclesia itt is a' két szél-
 hámos eretnekséget meg vetvén, azt
 tanítja.“
 Szügy-hám. Helcium. M. A.
 Vonyó hám. idem. M. A.
 HÁMATLAN. Effraenis. Faludi T. É. p. 33.
 HÁMBA való. Equus jugalis. PP.
 Hám-ba való istráng. Funis aurigarius PP.
 HÁMBUL ki rúg.
 HÁMLIK. Corticem, cutem exuit. PP. Addig
 hámtsd a' hárs-fát, még hámlik. km. Dum
 pluit, molendum est.
 HÁMOS. Subjugalis, subjugis. M. A.
 Hámos ló. Helciarius equus, jugalis equus.
 M. A.
 HÁMOZ, hámozza. Decorticat. M. A.
 Föl hámozza a' lovakat. Equos injungit.
 Le hámozza. Decorticat. S. I.
 Meg hámozza. idem. Ugyan meg hámozták
 a' szegényt, el vették a' pénzét. km.
 Hámzás (Hámozás.). Decorticatio. M. A.

Hámozatlan. Non decorticatus, cortice non
 privatus.
 Hámzott (hámozott.). Decorticatus. M. A.
 Le hámzott. idem. Faludi N. A. p. 231.
 Meg hámzott sűgár-fa. Faludi T. É. p. 157.
 HÁMT, hámtja. Excorticat. M. A.
 Le hámtja. Decorticat. Káldi Sap. 13. 11.
 Hám-talék. Cortex, cutis, crusta, putamen. Sz. D.
 S. I.

HÁMOR.

HÁMOR. Malleus, conflatorium, fornax
 metallorum. PP.
 Hámor. FF. Abúj, Vas, Szepes, és Sáros
 Vbken.
 Vas-hámor. Fornax conflatoria ferri.

HÁNY (szám-név).

HÁNY (kérdőző szám-szó). Quot. M. A.
 Hány. F. Szala Vben.
 Hány esztendő. Quotannis. M. A.
 Hány-féle. Quotuplex. M. A.
 Hány ízben. Quot vicibus. S. I.
 Hány-képpen. Quot modis. S. I.
 Hány versben. Quoties. S. I.
 HÁNYA. Ejus quot?
 Hányával adják a' tojást. Quot cum suis
 venditur ovum, id est, quot ova venduntur
 determinato aliquo v. c. grosso.
 HÁNYAD. Quotus.
 Hányad magával jött. Quot cum sociis una
 secum venit.
 Hányada. Ejus quotus.
 Hányadán vagyunk. Quanti, quo numero
 restamus.
 Hányadán adják az aratást. Quotam crucem
 dant messoribus.
 Hányadik. Quotus. M. A.
 Hányadikán irták ezt a' levelet. Quota
 (mensis) die exaratae sunt hae literae.
 HÁNYAN. Quoteni. M. A.
 HÁNYI. Sz. P. Heves Vben.
 HÁNYOS. Quot jugus.
 Hányosba fogták az ökröket? Négyesbe,
 hatosba.
 Hányvosan irták a' lovakat.
 HÁNYSZOR. Quoties. M. A.

HÁNY (ige).

HÁNY, hányja. Jactat, succutit. M. A. Heves
 kutya vak kölykeit hányja. km.
 Hányja veti. Disjicit. Hányják vetik, mint a'
 dézmán szedett gabonát. km.
 Hányja veti. Commentatur, meditatatur,
 perpendit. M. A.
 Hányja veti magát. Jactat se.
 Alá hányja. Dejicit.

Által hányja. Trajicit.
 Bé hányja. Injctat. M. A.
 Bele hányja. Injicit.
 Czigán-kereket hány. In rotam se versat. PP.
 El hányja. Abjicit, dejicit, v. dissipat. S. I.
 Elő hányja. Objectat. M. A.
 Epét hány. Bilem vomit.
 Föl hányja. Oggerit, injctat. M. A.
 Föl hányja az írőkat. Scriptores inspi-
 cit, consulit, perquirat, excutit. S. I.
 Füttyöt hány. Exsibilat.
 Kecse bukot hány. In caput prolabitur. PP.
 Ki hányja. Ejicit. M. A.
 Le hányja. Dejicit. S. I.
 Lest hány. Insidias struit.
 Meg hányja. Disjicit. M. A.
 Meg hányja veti. Expendit, perpendit,
 considerat. M. A.
 Öszve hányja. Conjicit.
 Reá hányja. Adjicit.
 Széllyel hányja. Disjicit, dispergit. S. I.
 Szemre hányja. Objicit, oggerit.
 Szikrát hány. Scintillat.
 Viszsa hányja. Rejicit.
 Vért hány. Sanguinem vomit.
 HÁNYADÉK. Rejedaneum quid.
 Ki hányadék. Ejectaneum. M. A.
 HÁNYAKODIK. Jactatur, fluctuat. M. A.
 Zvonárics M. Post. 1. R. p. 318. 583.
 Hányakodás. Jactatio, jactantia. M. A.
 HÁNYAT, hányatja. Curat jaci.
 Ki hányatja. Curat ejici.
 Hányatás. Jactatus. M. A.
 Hányattatás. Jactatio, agitatio, succussio.
 HÁNYÁS. Succussio, jactatus, jactatio. M. A. it.
 Vomitus.
 Hányás erőlteti. Urgetur ad vomitum.
 El hányás. Dissipatio, projectio, profusio. M.
 A.
 Ki hányás. Ejectio. M. A.
 Meg hányás. Jactatio, concussio, turbatio.
 M. A.
 Meg hányás-vetés. Reputatio, consideratio,
 perpensio. M. A.
 Vér-hányás. Ejectio sanguinis.
 HÁNYDOGAL, hánydogalja. Jactitat. PP.
 El hánydogalja. Disjctat. M. A.
 Ki hánydogalja. Ejectat. M. A.
 HÁNYKODIK. Jactat se, tripudiat.
 Hánykodás. Inquies, inquietudo. PP.
 Hánykolód. Saltator, subsiliens.
 HÁNYKOLÓDOK. Huc illuc se jacit, fluctuatur,
 inquietus est. Hánykolódik, mint a'
 polturás malacz a' garasos tányéron. km.
 Hánykolódás. Agitatio, jactatio.
 HÁNYOGAT, hányogatja. Jactat, disjicit. M. A.
 El hányogatja. Disjicit, abjectat, dissipat. M.
 A.
 HÁNYOTT. Projectus, jactatus.
 Hányott vetett nemesség. Jactata nobilitas.
 Faludi E. M. p. 240.
 Hányott vetett vitéség. Idem ibidem.
 HÁNYÓ. Jactans, projectans. M. A.
 Hányó ló: rázó ló. Succussor, succussator.
 M. A.
 El hányó. Rejctaneus. M. A.
 Vér-hányó. Sanguisputa.
 Hányódik. Jactatur, fluctuatur. M. A.
 Hányódik vetődik. Huc illuc jactatur. Vajki
 nehéz más' háta mögött hányódni, vetődni.
 El hányódik. Dispergitur.
 HÁNYTAT, hánytatja. Cogit ad vomitum. S. I.
 it. facit jactari.
 Hántatja magát a' lovon. Sz. D.

Meg hánytatja. idem.
 Hánytatás. Coactio ad vomitum. S. I.
 Hánytató. Vomitivum, vomitorium. S. I.
 Hánytató bor-kő. Tartarus emeticus. S. I.
 Hánytató gyökér. Radix ipecacuanhae. S. I.
 Hánytató orvosság. Sz. D.
 Hánytató szerek. Vomitoria, emetica. S. I.
 HÁNYTORGAT, hántorgatja. Jactat, jactitat,
 ostentat. S. I. Sz. D. Mindenkor azt hántorgatja.
 Sz. D.
 HÁNYTT. Projectus.
 Ki hánytt juhok. Oves rejculae. A' mé-
 szárosnak szántt juhok. S. I.
 Ki hánytt nadrág. Caligae virgatae. S. I.
 Ki hánytt orca. Facies pustulosa. S. I.

HÁP.

HÁP. Sonus anatis.
 HÁPOG. Tetrinnit. Sápog, reczeg, kácsog, mint
 a' récze. Sz. D.

HÁR.

HÁR.

Hár-fa. Cithara. L. alább HÁRFA.
 HÁRADEK. Cumulus, acervus, congeries. S. I.
 Háradék-szalma. Acervus straminis. Sz. D.
 Háradék-széna. Acervus foeni. Sz. D.
 HÁRÁMLIK. Devolvitur. M. A. Zvonárics habet
 „Háránlik.“ 1. R. p. 271.
 Fejedre hárámlik. In caput tuum devolvitur.
 Csuzi Tromb. p. 93.
 Nyakába hárámlik, mint az ebnek a' pázsit.
 km.
 Reá hárámlik. Advolvitur.
 Hárámulás. Devolutio. M. A.
 HÁRÁNTÉK. Tempora. Vak-szem. S. I. it.
 obliquitudo.
 Hárántékos. Oliquus. Oldalas, csapós. S.
 I. Sz. D.
 Hárántékos ablak. Fenestra obliqua. Fe-
 nétre braise. Káldi 3. Reg. 6. 4. it. Ezech.
 40. 16.
 Hárántékosan. Oblique. S. I. Sz. D.
 HÁRINT, hárítja. Avertit. Zvonárics. 1. R.
 p. 908.
 HÁRÍT, hárítja. Convolvit, convertit. M. A.
 Vertit, convertit, volvit, devolvit. S. I.
 Pázm. Pred. p. 548. Kal. 689.
 El hárítja. Avertit averruncat, devolvit,
 removet. M. A.
 Másra hárítja. Ad alterum devolvit. Sz. D.
 Hárítás. Volvutatio, volutio, convolutio.
 M. A.
 El hárítás. Averruncatio, devolutio. M. A.
 Hárítgatja: vonogatja, takargatja, gyűjtőgeti p.
 o. a' szénát. Sz. D.
 Háríthatatlan.
 El háríthatatlan. Quod averti non potest. S.
 I.
 HÁROGAT, hárogatja. Converrit, corradit,
 congerit. M. A.
 Hárogatás. Corrasio, congestio, coacervatio. M.
 A.
 HÁRUL. Convertitur, devolvitur. Faludi
 U. E. 2. R. p. 93.
 Nagy roszz hárultt reá. Sz. D.

HÁRFA.

HÁRFA (Hár-fa?) Cithara, nabla, nablium. M.
 A.
 Hárfa-pöngetés. Pulsus citharae. Faludi N.
 A. p. 192.

Hárfa-verés. idem.
 Hárfa-verő. Citharoedus. S. I.
 HÁRFÁS. Citharoedus. S. I.
 HÁRFÁZ. Citharam pulsat.

HÁROM.

HÁROM. Tres, tria. M. A. Három aszszony egy
 vásár. km.
 Három-annyi. Triplus. S. I.
 Három ágú. Trifurcus. M. A.
 Három ágú villa. Fuscina, fuscinula. PP.
 Három bötkös. Trinodis. M. A.
 Három bötkű. idem. CM.
 Három esztendő. Triennium. M. A.
 Három esztendő. Triennis, trimus. M. A.
 Három éjtszaka. Trinoctium. M. A.
 Három éjtszakai. Trinoctialis. M. A.
 Három fa. Patibulum. Gyöngyösi 1. Dar. p.
 279.
 Három fa' virágja, gyümölcse, czimere.
 Patibulatus, trifurcifer. S. I.
 Három fa. F. Somogy Vben.
 Három fejű. Triceps, tricephalus. M. A.
 Három felé. Versus tres partes. S. I.
 Három-féle. Trigeneris, trium generum,
 triplex. S. I.
 Három-féle-képpen. Tripliciter. S. I.
 Három fogú. Tridens. S. I.
 Három görög, három török, három zsidó:
 kilencz pogány. km. Dug. 1. R. p. 69.
 Három ház. F. Vas Vben.
 Három hegyű. Tricuspis, tridens, trisulcus.
 M. A.
 Három hónapi. Trimestris. M. A.
 Három kereszt. Telek Pest Vben.
 Három-képpen. Trifariam. M. A.
 Három kövü malom. Mola trina. PP.
 Három lábnyi. Tripedalis, tripedaneus. M.
 A.
 Három lábra szorúlt. Faludi N. E. p.
 139. Senex baculo semet fulciens.
 Három lábú. Tripes. M. A.
 Három-lábú vas-fazék. Tripus. M. A.
 Három levelű fű. Trifolium. M. A.
 Három levelű sóska. Trifolium acetosum.
 M. A.
 Három mellyű. Tripectoreus. M. A.
 Három-negyed. Dodrans. S. I.
 Három nyelven való. Trilinguis. M. A.
 Három nyelvű. idem. S. I.
 Három nyüstös vászon. Trilix linea. S. I.
 Három részre osztott. Tripartitus, tri-
 pertitus. M. A.
 Három részű. idem. S. I.

- Három rétű. Triplex, triplus. M. A.
 Három szarvú. Tricornis. M. A.
 Három száz. Triceni. M. A.
 Három százan. Tricenteni. M. A.
 Három százszor. Trecenties, tricenties. M. A.
 Három szeg. Triangulum, triquetra. S. I.
 Három szegű. Trigonus, triangularis, triangulus. M. A.
 Három szerű. Ternus. Vranciscs.
 Három tál éték. Tripatinum. PP.
 Három torkú. Trifaux. M. A.
 Három udvar. F. Trencsin Vben.
 HÁRMA. Ejus tria.
 Hármával adják. Ex illo tria dant certo aliquo, et noto pretio.
 HARMAD. Tertius. M. A.
 Harmad évi. Tertii anni ab hinc. S. I.
 Harmad fű. (harmad fűre menendő)
 Triennis. M. A.
 Harmad izre. Ad tertiam generationem. Ritkán jut harmad izre a' hamis keresmény. Pázm. Pred. p. 636.
 Harmad magával. Una secum tres.
 Harmad nap. Triduum. M. A.
 Harmad napi. Triduanus. *TgiiijftsQog*. M. A.
 Harmad napi hideglelés. Tertiana febris. M. A.
 Harmad napi vendég. Triduanus hospes. Kedves, mint a' harmadnapi vendég. km.
 Harmad örökös. Tertius haeres. Hamis keresménynek kincse nem száll harmad örökösre. De male quaesitis non gaudet tertius haeres. km.
 Harmad rendű. Tertianus. M. A.
 Harmad rész. Pars tertia.
 Harmad rész' el apadtáig főzi. De coquit ad tertiae partis consumptionem. PP.
 Harmad unoka. Trinepos. CM.
 Harmada. Pars alicujus rei tertia. Felében harmadában. Obiter, perfunctorie.
 Harmadik. Tertius. M. A. Átkozott a' hal a' harmadik vízben. km.
 Harmadik virrasztás. Tertia vigilia. Heltai Kron. 1. D. p. 391.
 Harmadikszor szánt. Tertiat agrum.
 Harmadol, harmadolja. Tertiat. Prágai. p. 291. PP.
 Meg harmadolja. Desumit tertiam partem.
 Harmadlás. Tertiatio. PP.
 Harmados. Tertianus. CM. M. A.
 Harmadoszor. Tertio. M. A.
 HÁRMALL, hármallja. Tertiat. M. A.
 Meg hármallja. Tertiat. CM.
 Hármallás. Tertiatio. CM. M. A.
 HÁRMAN. Terni. M. A. Ketten hárman egy kalászt. A' ludak' meséjéből.
 Hárman hárman. Terni. M. A.
 HÁRMAS. Triplex, triplus, tergeminus. M. A.
 Hármás iker. Tergemini. S. I.
 Hármás malom. F. Szala Vben.
 Hármás szövetség. Foedus ternarium. S. I.
 Hármás út. Trivium.
 Hármásával veszi az aszszony embereket. Pro una tres ducit. Pázm. Kal. p. 318.
 Hármásít, hármásítja. Triplicat. M. A.
 Meg hármásítja. idem. CM.
 Hármásítás. Triplicatio. M. A.
 Hármásodik. Triplicatur. Desó Pred. p. 6.
- HARMINCZ, HARMICZ. Triginta. M. A.
 Harminczad. Tricesima census, vectigal. M. A.
 Harminczadik. Trigesimus, tricesimus. M. A.
 Harminczadol, harminczadolja. Tricesimat. Thordai MSS.
 Harminczadoló hely. Domus tricesimatoria. Thordai MSS.
 Harminczados. Tricesimator. M. A.
 Harminczan. Triceni. M. A.
 Harminczszor. Tricies. M. A.
 HÁRMAZ, hármazza. Triplicat, tertiat. M. A.
 Hármazás. Triplicatio, tertiatio. M. A.
 Hármazat. Trio. Sz. D.
 Hármazott erősség. Pázm. Pred. p. 594.
 Hármaztatás. Triplicatio. Gyöngyösi 1. Dar. p. 64.
 HÁRMŰL (mellyék-név). R. Ter. Lát. HÁRMŰL (ige). In partes ternas abit. El hármúl. idem.
 HÁROMSÁG. Trinitas.
 Háromság-fű. Viola tricolor. S. I.
 Szent háromság. F. Vas Vben. HÁROMSZOR. Ter. PP.
 Háromszorta. Triplo. S. I.
- HÁRS.
- HÁRS, HÁS. Tilia. M. A. Feslik a' hárs. km: jól megy a' dolog.
 Hárs-fa. idem. M. A.
 Hárs-kötél. Funis tiliaceus. M. A.
 Hárs-kút. F. Torna Vben.
 Hárs-kürt. Tuba tiliacea. Sz. D.
 Hárs-levelű szőlő. Species uvae, formam folii tiliae referens.
 * Hét hárs. Septem tiliae. MV. Sáros Vben.
 HÁRSOL, hársolja. Decorticat, excorticat, corticem tibiae revellit. S. I.
 Le hársolja. idem. Sz. D.
- HÁRTYA.
- HÁRTYA. Membrana. M. A. Pázm. Pred. p. 1250.
 Hártya-bőr. Pergamena. S. I.
 Has-hártya. Peritoneum. S. I.
 HÁRTYÁN. t. h. neve Nógrád és Pest Vben.
 HÁRTYÁS. Membrana instructus. HÁRTYÁTLAN. Membrana carens. HÁRTYÁZIK. Membrana obducitur.
 Bé hártýázott seb. Sz. D.
 Hártyázat: bőrözet. Sz. D. Stymma. M. A. L.
- HÁS.
- HÁS. Tilia, cortex tiliae. M. A. Biblis, tomex, torti cortices tiliarum, salicum. PP.
 Hás-fa. Hárs-fa. Tilia. M. A.
 Hás-hágy. F. Szala Vben.
 HÁSOS. Tiliis abundans.
 Horvát hásos
 Német hásos FF. Vas Vben.
- HÁ'SÁRT.
- HÁ'SÁRT. Lusur, palaestra. M. A. Forte ex gallico: Hasard.
 Há'sárt-játszás. Thelegdi, Hom. 3. R. p. 741.
 HÁ'SÁRTOS. Lusor, gladiator, aleator. M. A.
 Há'sártos mester. Lanista. M. A.
 Há'sártoskodik. Digladiatur, aleatorem agit. M. A. CM.
- HÁT.
- HÁT. Dorsum, tergum. M. A.
 Hát' bordája, gerencze. Spina dorsi. M. A.
 Hát-erdő. Hegy Bereg Vben.
 Hát-gerencz. Vertebra, spina dorsi. M. A.
 Hát-gerencz' forgó csontja. Spondylus, vertebra in spina dorsi. M. A.
 Hát' gerezdí. Spina dorsi. M. A.
 Hát' lapiczkája Faludi U. E. 3. R. p. 178. rectius: váll' lapiczkája.
 Hát-meg. F. Bereg Vben.
 Hát megé. Retrorsus, post tergum. M. A.
 Hát megett. A tergo. Faludi U. E. 2. R. p. 37.
 Hát megül. Pone, a tergo. M. A.
 Hát-szűj. Averta. Szűgy-hám. CM.
 * Erdő-hát. Sz. P. Szala Vben.
 Hegy-hát. Plaga montosa.
 HÁTA. Ejus dorsum. Közös lónak turós a' háta. km.
 Hátá' hoporjás. Salebrosus, fragosus. M. A. Confragosus. CM.
 Hátá' hoporjás hely. Salebrae. M. A.
 Hátá' vége. Postica. Sok küszöböt nyalt az ó háta' vége is. km.
 Hátán háza, kebelében kenyere. km.
 Eb' hátán meg fordult. km.
 Hó' hátán is kincset ás, és talál. km.
 Dug 2. R. p. 275.
 Jég' hátán építette a' házat. km.
 Tenger' hátán. In summo mari. Pázm. Pred. p. 1234.
 Világ' hátán nincs mássa. km.
 Víz' hátán száraz lábbal jár. Pázm. Kal. p. 32.
 Hátát meg veti. Reclinat, fulcit dorsum. PP.
 Hátával. Cum suo dorso, v. parte sui aversa.
 Lapát' hátával méri a' borsót. km.
 HÁTAL. Tergum vertit. Hátalt volna, ha hasát verték volna. Dug. km. 1. R. p. 14.
 HÁTAS. Dorsuosus, dorsuarius. M. A.
 Hátas boltos. Mercator circumforaneus. A' ki minden árújit a' hátán hordozza.
 Hátas ló. Equus celes, sellarius. M. A.
 Hátas szék. Sella dorsuaria. PP.
 Hátas tarisznya. Canistrum dorsuale, quale mendici solent portare.
 Hátas tót, hátas zsidó.
 HÁTAT mutat. Dorsum obvertit. Faludi T. É. p. 129.
 HÁTATLAN ló. Sternax equus. CM. M. A.
 HÁTBA ütő bot. Compulsorium.
 HÁTI. Dorsualis.
 Háti bőr. Pellis dorsualis. S. I.
 Háti kosár. Corbis dorsualis. PP.
 Hegy-háti. Monticola.
 HÁTRA. Retro, post. M. A.
 Hátra áll. Retrocedit. M. A.
 Hátra esik. Relabitur.
 Hátra köti. Revincit.

- Hátra marad. Remanet. M. A.
 Hátra mász. In pedem retrocedit. M. A.
 Hátra néz. Respicit.
 Hátra rúg. Recalcitrat. M. A.
 Hátra tér. Regreditur. M. A.
 Hátra vagyon. Restat, superest, reliquum est. M. A.
 Hátra van még a' fekete leves. km.
 Hátrább. Magis retrorsum.
 Hátrább az agarakkal. km.
 Hátrál. Recedit, retrocedit. S. I.
 Hátrálja. Impedit, praepedit, tardat. Faludi T. É. p. 225.
 Hátráltat, hátráltatja. Impedit, retardat. Ne hátráltasd a' munkámat. Sz. D.
 Hátráltatás. Retardatio. Késleltetés. Sz. D.
 HÁTSÁG. Monticolae. Fata Tarczal. p. 157. „Az Egri, és Szolnoki haramiák igen meg dülják a' Csere HÁTSÁG-ot, a' honnan, a' szántó vasakat, serpenyőket . . . a' magok burnyaszt mazur házok' népe közibe vitték.“
 HÁTAL fordult. Dorso obversus.
 HÁTÚ.
 Görbe hátú. Gibbosus.
 Pupos hátú: idem.
 HÁTÚL. Pone, retrorsum, retrorsus, a tergo. M. A.
 Hátul kerül. A tergo circumit.
 Hátul ütő pácza. Pázm. Pred. p. 725. Kal. p. 75.
 * Elöl hátul. A fronte, et a tergo. PP.
 Hátúlja. Pars postica alicujus rei. Van módja benne, mint a' koldusnak a' kordé hátuljában. km.
 Hátúlsó. Posticus, posterior, posterior. M. A.
 Hátúlsó ajtó, kapu. Posticum. PP.
 Hátúlsót harapják az ebek. km.
 HÁT (mellyék-név.)
 HÁT, tehát. Igitur, tum. M. A.
 Hát ha. Quid si.
 Hát ha még. Quidsi adhuc.
 Hát hogy. Quidum, quare igitur. M. A.
 Hát hogyan vagy. Ut vales.
 Hát hová. Quonam igitur. M. A.
 Hát még. Quid adhuc.
 Hát mi. Quid igitur. M. A.
 Hát miért. Cur igitur. M. A.
 HÁZ.
 HÁZ. Domus, aedes. M. A. A' mit a' ház el lop, elő is adja. km.
 Ház' aszszonya. Hera, mater familias.
 Ház-bér. Locarium. M. A. Locationis pretium. PP. Censu domus.
 Ház' eleje. Atrium, ostium, vestibulum v. frons domus, frontispicium. S. I.
 Ház előtt való tornác. Vestibulum. M. A.
 Ház-égető. Incendiarius. M. A.
 Ház-építő. Aedificator. M. A.
 Ház-építés. Aedificatio domus.
 Ház' föle. Tectum domus. M. A.
 Ház-födél. Imbrex, tectum. M. A.
 Ház-föl-verő lator. Vecticularius. PP.
 Ház-gondviselő. Oeconomus. CM.
 Ház-gondviselés. Oeconomia. CM.
 Ház-gyújtó. Incendiarius. S. I.
 Ház-hely. Sessio colonialis v. fundus.
 S. I. Ki mérték neki a' ház-helyet. km.
 Ház' héa. Ház' héja. Tectum domus. M. A.
 Ház-héázat. Tectum. M. A.
 Ház' héjazatja. Tectum. NC. p. 413.
 Ház-meg-ásó. Vecticularius. CM.
 Ház' népe. Domestici, familia. M. A.
 Ház' oromja. Pinna, pinnaculum. M. A.
 Ház-őrző. Custos domus. Pázm. Pred. p. 198.
 Ház-őrző eb. Canis domesticus. NC. p. 131.
 Ház-őrző inas. Cubicularius, famulus apparitor. PP.
 Ház-rend. Contignatio. NC. p. 415.
 Ház-sópró. Scoparius, a scopis. NC. p. 273
 Ház' talpa. Fundamentum domus, basis aedificii. S. I.
 Ház-táj. Fundus circa domum.
 Ház-tető. Culmen aedis. S. I.
 Ház-tető' forgója. Vertumnus, ventilogium, bractea versatilis aedium. S. I.
 Ház' tetején való vitorla. Acroteria, pinnula versatilis. PP.
 Ház-tűz-látó. Explorator sponsalitiis. PP
 Ház' ura. Paterfamilias, herus. S. I.
 * Al-ház. Domus ima, domus in contignationes non assurgens, cui contraponitur: Föl-ház.
 Ágyas ház. Cubile. S. K.
 Bolond-ház. Domus stultorum.
 Bordély-ház. Lupanar. S. K.
 Csap-ház. Caupona, taberna vinaria. S. K.
 Csapó-ház. Lanaria. NC. p. 299.
 Cseléd-ház. Cubiculum familiae. S. K.
 Csga-ház. Concha.
 Csiszár-ház. Machaeropolium. NC. p. 299.
 Ebédlő ház. Coenaculum. S. K.
 Elő-ház. Atrium, propylaeum. S. I.
 Eszter-ház. MV. Soprony Vben.
 Élés-ház. Penuarium, promptuarium. S. K.
 Fa-ház. Domus lignea.
 Fára-ház. Domus parochialis.
 Fekete ház, fehér kenyér. km.
 Fenyítő ház. Correctoria domus. S. K.
 Fog-ház. Carceres. Pázm. Kal. p. 54.
 Fonyó ház. Conclave netorium. S. I.
 Föl-ház. Procestrium, palatium superius. M. A.
 Föl-ház' rendi. Contignatio, tabulatum. M. A.
 Födetlen ház. Tectum domatum, planum. NC. p. 413.
 Föld-ház. Catageum, cella subterranea. S. K.
 Fördő-ház. Balneatoria. NC. p. 297.
 Gabonás ház. Granarium. S. K.
 Galamb-ház. Columbarium. S. K.
 Gomb-ház. Oscillum nodorum. PP.
 Gyöngy-ház. Concha, testa margaritifera. S. K.
 Halál-ház. Charontis symbolum, signum mortis. S. K.
 Halottas ház, a' hol t. i. a' halott fekszik.
 Három ház. F. Vas Vben.
 Kávé-ház. Domus caffeea.
 Két ház' ebe. km.
 Könyv-ház. Bibliotheca.
 Köz-ház. Domus profana. Pázm. Pred. p. 1172. cui opponitur: Szent egyház.
 Komplár-ház. Cauponaria. NC. p. 297.
 Korcsma-ház. idem.
 Kő-ház. Domus lapidea.
 Malom-ház. Molendinum. NC. p. 299.
 Művelő ház. Laboratorium. Margit' Élete p. 33.
 Olvasztó ház. Ustrina. NC. p. 301.
 Oskola-ház. Domus scholaris.
 Öröm-ház. Domus gaudii.
 Ór-álló ház. Aedificium excubitorium. S. K.
 Pénz-verő ház. Monetaria. NC. p. 297.
 Posta-ház. Postalis domus. S. K.
 Prés-ház. Torcularia cella. S. K.
 Siralom-ház. Domus luctus. Mellyben a' ki vesztendő rabokat harmad napig szokták ki tenni.
 Sör-főző ház. Braxatoria. S. K.
 Strázsa-ház. Excubitoria aedicula. S. K.
 Szegény háztól ösztövr szalonna. km.
 Szeglet-ház. Angularis domus. S. K.
 Szent-egyház. Ecclesia.
 Tanács-ház. Curia, praetorium. S. K.
 Tanuló ház. Museum. M. A. L.
 Tár-ház. Thesauraria. NC. p. 297.
 Tiszt-ház. Domus officialium.
 Törvény-ház. Praetorium. S. K.
 Vám-ház. Domus telonaria.
 Várta-ház. Vigiliae. S. K.
 Vendég-ház. Hospitium cubile. S. K.
 Vetkőző ház. Apodyterium. NC. p. 297.
 Vég-ház. Limitaneum munimentum. S. K.
 Zalog-ház. Pignoritia domus. S. K.
 HÁZA. Domus ejus. Sem háza sem tüze. km. Falu' háza. Domus communitatis.
 Vármegye' háza. Domus comitatensis.
 Váras' háza. Domus civica.
 HÁZALL. Ostiatim ambulat, domatim circumit. Vajda 1. K. p. 29. 267.
 Házallás. Circuitio per domos. Vajda. 1. K. p. 313.
 Házalló. Vagabundus, domos circumiens. A' jó kutyát is könnyű házállóvá tenni. km.
 Hallottam 1826. 9ber. 6.
 HÁZANKINT. Domesticatim, ostiatim. M. A.
 HÁZAS. Conjugatus, uxoratus, maritata. M. A.
 Házás aszszony. Matrona. M. A. CM.
 Házás aszszonyi. Matronalis. M. A.
 Házás ember. Coniunx. M. A.
 Házás élet. Vita conjugalis, conjugium. S. I.
 Házás Nénye. F. Hont Vben.
 Házás személy. Persona maritata.
 Házás társ. Coniunx, uxor. M. A.
 Házás Terény. F. Hont Vben.
 * Új házás. Neogamus. CM.
 Házásít, házásítja. Nuptui dat, elocat. M. A.
 Be házásítja.
 Ki házásítja. Elocat, emaritat. M. A.
 Meg házásítja.
 Házásítás. Elocatio in matrimonium. M. A.
 Ki házásítás. Emaritatio. M. A.
 Házasodik. Matrimonium contrahit. M. A.
 Bé házasodik. Innubit. M. A. L.
 Meg házasodik. Connubit, contrahit matrimonium, uxorem ducit. M. A.
 Házasodás. Contractus matrimonialis. M. A.
 Meg házasodás. Contractus matrimonii, connubium. M. A.
 Házasok' el válása. Divortium. M. A.

- Házasság. Matrimonium, conjugium, con-
nubium. M. A. Hoszszu alku a' há-
zasság. km.
Házasság-levél. Biró Márton. Micae p. 336.
Házasság-rontás. Violatio matrimonii.
Pázm. Pred. p. 1058.
Házasság-rontó. Adulter. Káldi Prov. 18. 23.
Házasság' törvénye. Leges connubiales.
Pázm. Pred. p. 241.
Házasság-törés. Adulterium. M. A.
Házasság-törő. Adulter. M. A.
Házassági. Matrimonialis, conjugalis. M. A.
Házassági pör. Processus matrimonialis.
Házasságtalan. Coelebs. M. A.
Házasságtalan élet. Coelibatus. Pázm. Kal. p.
420.
Házasságtalanság. idem. Pázm. Kal. p. 985.
1056. Pred. p. 1135.
Házasul. Matrimonium contrahit. M. A.
Meg házasul. idem. Pázm. Kal. p. 1064.
Házasulatlan. Innuba. CM.
Házasulás. Nuptus. M. A.
Házasulandó. Nupturiens.
HÁZAT hejazó. Tegularius. PP.
HÁZATLAN. Carens domo, inquilinus. S. I.
HÁZATOKBÓL való. Vestras. M. A.
HÁZBELI. Domesticus.
Házbeli tolvaj. Fur domesticus.
HÁZI. Domesticus. M. A. Úti czifra, házi ronda.
km.
Házi baj. Afflictio domestica. S. I.
Házi barát. Domus familiaris. S. I.
Házi czipő. Crepida domestica. Pantof-
fel. S. I.
Házi egymás. Supellex domestica. S. I.
Házi ellenség. Inimicus domesticus. Házi
ellenség a' test, fris a' roszzsra, jóra rest. km.
Házi eszköz. Utensilia. Pázm. Pred. p. 215.
M. A.
Házi fészek. Nidus proprius. Faludi N.
U. p. 133.
Házi galamb. Columba cellaris. Faludi N. E.
p. 151.
Házi galiba. Afflictio domestica. Pázm. Pred.
p. 456.
Házi gond. Cura rei familiaris. Faludi N. E.
p. 42.
Házi gondviselés. Oeconomia. M. A.
Házi gondviselő. Oeconomus. M. A.
Házi hóhér. Mala conscientia. Pázm. Pred. p.
1129.
Házi inas. Atriarus, atriensis. Haus-
knecht. S. I.
Házi istenek. Lares, penates. S. I. M. A. L.
Házi kápolna. Lararium. M. A. L. Capella
privata.
Házi kenyér. Panis domesticus, cibarius.
Pázm. Pred. p. 980.
Házi kereszt. Malum domesticum. S. I.
Házi készület. Supellex, mobilia, vasa. S. I.
Házi kormány. Imperium domesticum. S. I.
Házi leány. Filia familias. S. I.
Házi nép. Familia. S. I.
Házi nyúl. Cuniculus. S. I.
Házi orvos. Medicus domesticus.
Házi orvosság. Medicina domestica. Faludi
N. A. p. 124.
Házi ruha. Vestis domestica. S. I.
Házi szegény. Cui curta est supellex. S. I.
Házi szerek. Remedia domestica. S. I.
Házi szerszámok. Vasa-, mobilia, utensilia.
S. I.
Házi szertartás. Disciplina domestica. S. I.
Házi szükség. Res angusta domi. S. I.
Házi tiszt. Officialis domesticus. Pázm. Pred.
p. 270.
Házi úr. Herus, pater familias. S. I.
Házi ünnep. Festum domesticum, festum
familiae.
Házi vászon. Tela domestica, domi
praeparata.
Házi zöld. Sempervivum tectorum.
Csapó p. 98. Barba Jovis. NC. p. 27.
* Egy házi. Ecclesiasticus.
Semmi házi. Nihil habens.
Háziak. Domestici, familia.
HÁZIKÓ. Casa, casula, aedícula. Vrancsics.
Pázm. Pred. p. 74. 882.
HÁZNÁL. Domi.
HÁZRÓL házra. De domo in domum.
HE.
HEBE.
HEBE. HEBE.
HEBE. Hebe-hurgya. Praeceptus. L. Haba-hurgya.
Hebe-hurgyázkodik. Praecipitanter agit. S. I.
Hebe-hurgyás. Praeproperus. S. I.
Hebe-hurgyázkodik. Praecipitat consilia.
Faludi U. E. 1. R. p. 177.
HECZ.
HECZ. állatok' viaskodása.
HECZIKE. Parvus, vilis. S. I.
HECZŐL, heczöli. Concitat.
Fől heczöli. idem.
HECS.
HECS. HECSE. F. Bars Vben. Sz. P. Győr Vben.
HECSE. F. Bars Vben. Sz. P. Győr Vben.
Hecse-pecs. Be főzött' neme, melyet a'
csipke-bokor' bogójából készítenek.
HED.
HED. HEDER-vár. MV. Győr Vben.
HEDER: forog, hajlog, hajlodoz az újdon
asztalos' kezében a' fűrés. Sz. D.
HEDRA-hely. F. Somogy Vben.
HEDVIG.
HEDVIG. t. a n. Hedvigis.
Hedvig. F. Thurócz Vben.
HEG.
Bé heged. idem. Eb-csont, bé heged. km.
Hedgés. Concretio. M. A.
HEG.
HEGED. Coalescit. M. A.
HEGEDÜ, HEGEDŐ. Pandura, cithara, fides,
lyra. M. A. Szépen szől a' hegedü, de belől üres.
km.
Hegedü' fogása, v. nyaka. Jugum. S. I.
Hegedü-húr. Fides, chorda. M. A.
Hegedü' pallója. Fidium cantheriolus. PP.
Hegedü' szege. Verticulum, verticillum,
epitomium. PP.
Hegedü-szó. Sonus fidium. Nincs drágább
szó a' hegedü-szónál — mert meg is fizet az
ember miatta, el is fírad utánna. km.
Hegedü-vonó. Plectrum. PP.
Hegedü-zöngés. Pázm. Pred. p. 1202.
Hegedül, hegedől. Citharizat, pandura canit,
cithara ludit, fidibus modulatur. M. A.
Hegedültt arról Sz. Dávid, el is énekelte.
km.
Ki hegedüli. — Már én ki hegedültem
magamat, tessék hegedülni. R á j n i s .
Hegedülés, Hegedülés. Lusus pandurae. M. A.
Hegedüs, hegedős. Fidicen, choraules,
citharoedus, lycien. M. A. Ritka van a'
hegedüsben bor-nem-izsa. km.
Hegedüs' falva. F. Zemplim Vben.
A' vén hegedüs mindennap egy nótát felejt.
km.
HEGEGYÜ. idem ac Hegedü. M. A.
Hegegyül. (Hegedül) Monoszlai, de cultu p. 139.
HEGENY. Két csárda Szepes Vben.
HEGY.
HEGY. Mons. M. A. Minden hegynek lejtője is
szokott lenni. km.
Hegy. F. Posony Vben. Sz. P. Veszprém
Vben.
Hegy' alja. Plaga ad pedem montis.
Hegy' aljai. Submontanus.
Hegy-bíró. Judex montanus. MSS. Szegedi.
Hegy-esküttek. MSS. Szegedi.
Hegy-falu. F. Vas Vben.
Hegy-fark. Telek Abaúj Vben.
Hegy-fok. Promontorium. S. I.
Hegy-fő. Sz. P. Gömör Vben.
Hegy-hát. Jugum montis.
Hegy-háti. Qui jugum montis incolit.
Hegy-háti Hadász. F. Vas Vben.
Hegy-köz. Regio intramontana.
Hegy-köz. FF. Bihar Vben.
Hegy-közi. Intramontanus.
Hegy-kő. MV. Soprony Vben.
Hegy-magas. F. Szala Vben.
Hegy-meg. FF. Borsod, és Gömör Vben.
Hegy-mester. Magister vineae. Árkon kívül
hegy-mester. km.
Hegy-mivélés. Cultura montium. S. I.
Hegy-oldal. Latus montis.
Hegy-omlás. Hegy-szakadás. Ruina
montium. Labes. S. I.
Hegy-súr. F. Posony Vben.
Hegy Szent Márton. F. Baranya Vben.
Hegy-tető. Jugum. CM.
Hegy' teteje. Vertex, cacumen montis. A'
törpe csak törpe, ha a' hegy' tetején áll is.
km.
Hegy' termése. Procreatio vineae.
Hegy' torkolatja. Fauces montis.
Hegy-tő. Hegy' töve. Radix montis. S. I.
Hegy-vám. Jus montanum. Bergrecht.
Tributum montium. Decr. Sigism.
anui 1405. art. 1.

- * Elő-hegy. Promontorium.
Fül-hegy. Acumen aurium. S. K.
Fül-hegygyel hallom. km. Fert rumor.
Gond-hegy. Szala Vben, Börönd mellett, egy nagy meredek hegy' neve, mely onnan vette nevét, mivel GONDot ád, hogy rajta keresztül menjenek.
Kard-hegy. Gladii cuspis. S. K.
Kés-hegy. Cuspis cultri.
Kés-hegygyel vett. Quantum cuspis cultri capit, acceptit.
Láb-hegy. Extremitas pedis.
Láb-hegyen jár. Summis pedibus incedit.
Szőlő-hegy. Vinea, vinetum, mons vitifer.
Tű-hegy. Acus cuspis. S. K.
Tű-hegyre szedte beszédjét. Sermonem suum in summum contraxit.
HEGYE. Ejus mons v. cuspis. A' túske hegyével jó ki. km.
Ságh' hegye, Somlyó' hegye, 's a' t.
HEGYELI. R. (Hegy-eli.) Transmontanus. S. I. Hegyen túl való.
HEGYEMBE. Super me. És így: hegyedbe, hegyébe. Super te, super illum.
Hegyembe hozták: nyakamra hozták.
Hegyembe jött: nyakamra jött.
Hegyébe ül. Superinsidet.
HEGYEN túl lakó. Transmontanus, transalpinus. PP.
HEGYES. Montosus it. cuspidatus, aculeatus. M. A.
Hegyes a' vége. In acumen desinit.
Hegyes bor. Sz. P. Heves Vben.
Hegyes elméjű. Subtilis. Pázm. Kal. p. 920.
Hegyes fogak. Cynodontes. M. A. Dentis columellares. S. I.
Hegyes halom. F. Mosony Vben.
Hegyes kérdések. Quaestiones subtiles. Pázm. Pred. in praef. p. XVII.
Hegyes mondás. Dictum acutum.
Hegyes oszlop. Obeliscus, pyramis.
Hegyes szarvú ökörnek le török a' szarvát. km.
Hegyes, tornyos, csúcsos épület. Pyramidatus, pyramidalis, turbinatus. M. A.
Hegyes tőr. Dolon, sica. M. A. Pugio. S. I.
Hegyes vasu. Praepilatus, cuspidatus. M. A.
Hegyes völgyes tartomány. Regio montibus vallibus horrida.
Hegyesd. F. Szala Vben. Sz. P. Somogy Vben.
Hegyesely. FF. Bihar Vben.
Hegyesedik. Cuspidatur, acuminatur. S. I.
Hegyesen. Cuspidatim. M. A.
Hegyesít, hegyesíti. Cuspidat, acuminat, fastigiát.
Ki hegyesíti. Exacuit.
Meg hegyesíti. Cuspidat, acuminat. M. A.
Hegyesítés. Fastigiatio, acuminatio. M. A.
Meg hegyesítés. Cuspidatio. M. A.
Hegyesítő. Cuspidans, acuminans. M. A.
Hegyeség. Acumen, cuspis. M. A. Pázm. Pred. p. 531. 847.
Hegyesül. Acuminatur, cuspidatur. S. I.
HEGYETLEN. Hebes. obtusus. S. I.
HEGYETT. Super, supra. S. I.
Hegyettem, hegyetted, hegyette. Supra me, te, illum.
HEGYEZ, hegyezi. Spiculat, acuminat, fastigit, fastigiát, cacuminat, cuspidat. M. A.
Bé hegyezi. (p. o. a' kazalt.) Cacuminat.
Ki hegyezi. Exacuit.
Meg hegyezi. Exacuit. M. A.
HEGYI. Montanus. M. A.
Hegyi árpa. Amplicautis. M. A.
Hegyi bor. Vinum collinum, montanum. S. I.
Hegyi fajt, hegyi tyúk. Tetrao bonasia. Haseluhhn. S. I.
Hegyi gyánta, hegyi szurok. Asphaltum, naphta. Bergharz. S. I.
Hegyi isten-aszszonyok. Oreades, napacae. PP.
Hegyi kék. Melochites, lapis armenius. Bergblau. S. I.
Hegyi lakos. Monticola, montanus. S. I.
Hegyi pinty: fenyő-pinty. Montifringilla. S. I.
Hegyi szeder. Rubus idaeus, bacca idaea. S. I.
Hegyi tanya. Hegyekben épült szállás, 's barom-rekesz.
Hegyi tolvaj. Hegyekben tartózkodó zsvány, haramia.
HEGYKE. Monticellus v. elatus, superbus, arrogans. S. I.
Högyke bögyke. Csuzi. Tromb. p. 280.
Hegykeség. Arrogantia, ambitio. Vajda. K. É. 1. K. p. 29.
Hegykéldedik. Tumet, superbit, effert se se, tollit supercilium. S. I.
HEGYSÉG. Loca montana. Káldi, Josue 9. 1.
Hegység. Terra montana. Káldi, Josue 10. 40.
HEJ.
HEJ. Jubilantis, ovantis, exultantis.
Hej ha.
HEJJE.
Hejje-hujja. Jubilum. Csuzi p. 586. it. Tromb. p. 761.
Hejje-hujjáz. Jubilat. Biró Márton Angyali Társaság. p. 655.
HELY.
HELY. Locus, spatium. M. A. Jó hely Buda. km.
Hely-írás. Topographia. S. I.
Hely-osztó a' vendégségben. Designator. S. I.
Hely-pézn. Tributum fori.
Hely-tartó. Vicarius, locumtenens. M. A.
Hely-tartó tanács. Consilium locum-tenentiale.
Hely-tartóság. Vicariatus.
Hely-változtatás. Permutatio loci. Zvonarics 1. R. p. 806.
* Álló hely. Statio. S. K.
Bátorságos hely. Portus, securus locus. S. K.
Bokros hely. Dumetum. S. K.
Egész hely. Integra sessio. S. K.
Erdős hely. Arbustum. S. K.
Fok-hely. Emporium, metropolis. S. K.
Fő-hely-tartó. Summus locumtenens. Faludi. U. E. 1. R. p. 119.
Himlő-hely. Varioli, variolae scrobiculus. S. K.
Jobbágy-hely. Sessio colonialis.
Keszt-hely. MV. Szala Vben.
Két-hely, Ked-hely. F. Komárom Vben.
Ki kötő hely. Portus. S. K.
Ki szálló hely. Portus. Káldi. Act. 27. 12.
Küszködő hely. Palaestra. S. K.
Lak-hely, lakó hely. Habitatio, habitaculum. S. K.
Laptázó hely. Sphaeristerium. S. K.
Meg halgató hely. Auditorium. Káldi Act. 25. 23.
Menedék-hely. Arx, praesidium, asylum. S. K.
Mulató hely. Pergula, deambulatorium. S. K.
Mű-hely. Officina. S. K.
Néző hely. Theatrum. S. K.
Ór-álló hely. Specula, excubiae. S. K.
Partos hely. Littorosus locus. S. K.
Pincze-hely. MV. Tolna Vben.
Rév-hely. Portus. Káldi Jerem. 51. 32.
Röjtök-hely. Latebra. S. K.
Seb-hely. Cicatrix. S. K.
Sétáló hely. Ambulacrum. S. K.
Szárító hely. Siccatorium. S. K.
Szerda-hely. t. h. neve.
Szombat-hely. Sabaria.
Tanuló hely. Auditorium, schola. S. K.
Tekéző hely. Pyramidarium. S. K.
Tér-hely. Planities, spatiosus locus. S. K.
Tűz-hely. Focus.
Udvar-hely. F. Somogy Vben.
Új hely. Neapolis.
Ülő hely. Sessibulum. S. K.
Vár-hely. E. FF. Hunyad, és Doboka Vben.
Várta-hely. Specula, statio, excubiae. S. K.
Vásár-hely. t. h. n.
Zártt hely. Claustrum. S. K.
HELYBE. Ad locum.
Helybe hagyja. Approbat.
Helybe hagyás. Approbatio, confirmatio. S. I.
Helybe hagyható. Approbabilis.
HELYBEN. In loco.
Egy álló helyben. Stante pede.
HELYBÉLI. Localis. S. I.
Helybéli előljárók. Superioritas loci.
Helybéli fásas pap. Parochus loci.
Helybéli igazgató. Localis director.
HELYBÉNY (Fölső, alsó) FF. Nyitra Vben.
HELYE. Locus ejus. Minden szentnek vagyon meny-országban helye. km.
Eb helye. km.
Pokol a' helye — A' kegyes orvosnak pokol a' helye. km.
Helyébe. In locum ejus. A' falu kanját is ollykor meg ölik, de csak válik más helyébe. km.
Helyébe állatja. Substituit, restituit. M. A.
Helyébe állatás. Substitutio. M. A.
Helyébe helyhezeti. Subrogat, substituit. M. A.
A.
Helyébe hozták. Ad ejus locum tulerunt.
Helyébe következője: successora. Pázm. Kal. p. 916.

<p>Helyébel: hivalkodik, száj-tátva ácsorog. Sz. D. t. i. a' ki mindent helyébe hozattatni kíván.</p> <p>Helyén. In loco ejus. Tréfa a' maga helyén jó km.</p> <p>Helyén hagyja. Supponit. Pázm. Kal. p. 795.</p> <p>Helyén hagyták. Bene verberatus est.</p> <p>Helyén van. Bene se habet, it. potus est.</p> <p>Helyén való öcsém. Faludi E. M. p. 241.</p> <p>Nincs helyén az esze. Stultescit.</p> <p>Helyényebben. — Senki helyényebben nem él, mint ő (Nemo delicatius, nemo magis ad genium suum vivit, ac ille). Hallottam Ságthon 1818. Jul. 13.</p> <p>Helyére. In locum suum.</p> <p>Helyére állott. Rediit ad locum suum.</p> <p>Helyére teszi az előbbinek. Sufficit. M. A.</p> <p>Kiki a' helyére. Redeat quivis ad suum locum.</p> <p>Helyét sem találja. Adeo acceptus est, ut nec locum inveniat pro illo.</p> <p>Csak helyét találtam. km. Jam inde discessit, v. furto res est ablata.</p> <p>HELYENKÉNT. Pro locis singulis. M. A.</p> <p>HELYES. Localis, accomodus. M. A. Egregius, praeclarus, praestans, aptus, idoneus. S. I.</p> <p>Helyes fő. F. Baranya Vben.</p> <p>Helyes írás. Orthographia. S. I.</p> <p>Helyes kenyér. Panis bene expistus.</p> <p>* Egész helyes. Integrae sessionis. Neki dűleszkedik, mint az egész helyes paraszt. km.</p> <p>Fél helyes. Mediae sessionis.</p> <p>Himlő-helyes. Variolatus.</p> <p>Helyesen. Apposite, apte. M. A.</p> <p>Helyesleg. Per loca. Káldi Math. 24. 7.</p> <p>Helyesleg helyesleg. Hic et ibi. Monoszlai, Hit' oltalma p. 428.</p> <p>HELYETT. Vice, loco, instar. M. A.</p> <p>Helyettem, helyetted, helyette. Loco mei, tui, illius.</p> <p>HELYHET, helyheti. Collocat. M. A.</p> <p>Helyhetés. Positura, collocatio. M. A.</p> <p>HELYHEZ, helyhez. Collocat.</p> <p>Helyhezés. Locatio, collocatio. Pázmán Kal. p. 867.</p> <p>Helyhezet. Positura. Sz. D.</p> <p>Helyhezkedik. Locum capit, sedem figit. S. I. Sz. D.</p> <p>Helyheztet, helyhezteteti. Locat, collocat, ponit, statuit. M. A.</p> <p>Bé helyhezteteti. Illocat.</p> <p>El helyhezteteti. Dislocat.</p> <p>Helyheztetés. Locatio, collocatio, dispositio. M. A.</p> <p>Helyheztetött. Situs, collocatus. M. A.</p> <p>HELYI. Localis. Magán véve nincs szokásban, hanem a' vég ősz-neveiben igen is, mint Szombathelyi, Vásárhelyi, Újhelyi, Szerdahelyi 's a' t.</p> <p>HELYLYEL. Cum loco.</p> <p>Helylyel helylyel. Passim, suis in locis. M. A.</p> <p>Helylyel közzel. Sparsim, hinc inde.</p> <p>HELYRE. Ad locum.</p> <p>Helyre állítja. Locat, statuit, v. valetudini restituit. S. I.</p> <p>Helyre hozza. Reparatur, reficit, reducit, restauratur, restituit. S. I. A' melly tyúkmony egyszer el török, nincs az a' kovács, a' ki helyre hozza. km.</p> <p>Helyre hozhatatlan. Irreparabilis. S. I.</p> <p>Helyre hozható. Reparabilis, v. quod</p>	<p>compensari potest. S. I.</p> <p>Helyre veri magát. Reponit se in integrum.</p> <p>HELYSÉG. Pagus, villa, vicus, mansio, communitas. S. I.</p> <p>Helység' bírása. Judex pagensis.</p> <p>Nemes helység. Possessio nobilitaris.</p> <p>Helységbéliek. Pagenses. Epist. Széch. T. 1. p. 197.</p> <p>HELYT ád. Cedit. M. A.</p> <p>HELYTELEN. Vitiosus, erroneus, mendosus, ineptus, non appositus. S. I. Sz. D. Száz gyanu között kilenczven kilencz helytelen. km.</p> <p>Helytelenít, helyteleníti. Vitiat v. improbat. Sz. D. S. I.</p> <p>Helytelenkedik. Agit inepte, erronee, non apposite. S. I. Sz. D.</p> <p>Helytelenség. Vitium, error, mendum. S. I. Sz. D.</p> <p>Helytelenül. Inepte, non apposite. S. I.</p> <p style="text-align: center;">HELP.</p> <p>HELP.</p> <p>HELPA. F. Gömör Vben.</p> <p style="text-align: center;">HEMP.</p> <p>HEMP. Lásd HÖMP.</p> <p>HEMPELY. Cylinder.</p> <p>Hempelyget, hempelygeti. Volvit, devolvit, convolvit, volutat. M. A.</p> <p>Hempelygetés. Volutatio. M. A.</p> <p>HEMPEREG. Volvitur. Nehéz a' dombra vissza hemperegini. Dug. km. 2. R. d. 102.</p> <p>Hempergeti. Volvit. Sz. D.</p> <p style="text-align: center;">HEMZS.</p> <p>HEMZS.</p> <p>HEMZSEG. Nyűzsög, bozsög. Hemzsegnek a' nyűvek a' sebben, a' sajtban. Sz. D.</p> <p style="text-align: center;">HEN.</p> <p>HEN.</p> <p>HENCSE. F. Somogy Vben. Sz. PP. Szala, és Tolna Vben.</p> <p>HENGER. Carnifex. M. A. Cylindrus, phalanga. S. I.</p> <p>Henger-bócz. Volutatio in gyrum.</p> <p>Henger-bóczot hány. Provolvit se instar rotae.</p> <p>Henger-csiga. Voluta. Walzenschnecke. S. I.</p> <p>Hengeredik. Volvitur, volutat. S. I.</p> <p>Alá hengeredik. Devolvitur. Pázm. Pred. p. 1079.</p> <p>El hengeredik. Abvolvitur.</p> <p>Elő hengeredik. Provolvitur. M. A.</p> <p>Le hengeredik. Devolvitur. Faludi N. U. p. 184. N. E. p. 69. T. É. p. 91.</p> <p>Ki a' lapon fekszik, le nem hengeredik. km. Dug. 1. R. p. 72.</p> <p>Vissza hengeredik. Revolvitur.</p> <p>Vissza hengeredő. Revolubilis. M. A.</p> <p>Hengereg. Volutatur. M. A. Káldi. Jud. 5. 27.</p> <p>Hengergés. Volutatio. M. A.</p> <p>Hátra hengergő. Revolubilis. M. A. L.</p> <p>Hengerget, hengergeti. Volutat, convolutat, convolvit. M. A.</p> <p>Hengergetés. Volutatio, volutatus. M. A.</p> <p>Hengergetve. Volutatim. M. A.</p>	<p>Hengerít, hengeríti. Volvit, volutat. M. A.</p> <p>Alá hengeríti. Devolvit. M. A.</p> <p>El hengeríti. Provolvit, provolvit. M. A.</p> <p>Elő hengeríti. Provolvit. M. A.</p> <p>Elő hengerítés. Provolutio. M. A.</p> <p>Környül hengeríti. Circumvertit. M. A.</p> <p>Le hengeríti. Devolvit. M. A.</p> <p>Reá hengeríti. Advolvit, involvit. M. A.</p> <p>Vissza hengeríti. Revolvit. M. A.</p> <p>Hengeríthetetlen. Irrevolubilis. Csódi Pál, Halott. Beszéd, Gróf Széchenyi Sigmund fölött p. 35.</p> <p>HENTEREG. (Hemptereg, hemtereg, hentereg.) Volutatur. S. I.</p> <p>Henterget, hentergeti. Volutat.</p> <p>HENTES. Artifex inductus, imperitus v. lanio, carnifex. S. I.</p> <p style="text-align: center;">HENYE.</p> <p>HENYE. Torpidus, deses. M. A.</p> <p>Henye. FF. Szala Vben.</p> <p>HENYÉL. Otiatur, desidetur, torpet, torpescit. M. A.</p> <p>El henyéli. Negligit. M. A.</p> <p>Henyéles. Negligentia, socordia, desidia, otium. M. A. Henyéles gyökere a' gonoszásznak. km.</p> <p>Henyélikedik. Torpet, otiatur. S. I.</p> <p>Henyélikedés. Socordia, desidia. S. I.</p> <p>Henyéelő. Deses, reses, negligens, otiosus, cessator. M. A.</p> <p>Henyéelve. Otiando.</p> <p>HENYÉN. Otiose, negligenter. M. A. Faludi B. E. p. 36.</p> <p>HENYÉS. Torpidus. M. A.</p> <p>Henyéesség. Torpor. M. A.</p> <p>HENYÉSZ. F. Somogy Vben.</p> <p style="text-align: center;">HER.</p> <p>HER.</p> <p>Ló-her. Trifolium pratense.</p> <p>Ló-her-mag. Semina trifolii pratensis.</p> <p>Réti ló-her. Wiesenklees.</p> <p>Spanyol ló-her. Hedysarum onobrychis.</p> <p>Esparcette. alias: Varju-borsó.</p> <p>HERDE.</p> <p>Herde hurdi. Praeceptus, ventosus, praeproperus. S. I.</p> <p>Herde hurdi módon. Praecipitanter. S. I.</p> <p>HERE. R. Vir v. mas, masculus v. virilia. S. I. item Fucus. M. A.</p> <p>Haszontalan here-ember. Fungus, ignavum pecus. M. A.</p> <p>Herécsel: horzsolódik. A' fa-levelek egymáshoz herécselnek: zúgva verődnek. Sz. D.</p> <p>Heréd. F. Nógrád Vben.</p> <p>Herél, heréli. Castrat, evirat, emasculat. M. A.</p> <p>Ki heréli. Evirat.</p> <p>Meg heréli. Emasculat, castrat, evirat, eunuchizat. M. A.</p> <p>Herélés. Castratio, castratura. M. A.</p> <p>Meg herélés. Eviratio, castratio. M. A.</p>
---	--	--

- Herélő. Castrator. Minden kézre bízni az életet félő, más a' tanúltt orvos, más a' kanherélő.
- Heréltt. Spado, castratus. M. A.
Heréltt ló. Cantherius, equus castratus. M. A. Heréltt lónak csak egygy a' lába. km.
- Herelttség. Castratura.
Lelki herelttség. Spiritualis castratura. Pázm. Kal. p. 1059.
- Herény. F. Vas Vben. Sz. P. Gömör Vben.
- Herész. Herészek, a' kik a' lakodalom után a' volt vendégeket meg járják hegedűszóval; innen mondják „herészbe járni.“ Sz. D. Ezt a' szót Sz. D. a' toldalékban vonással ejti az első tagjában is „Hérészek.“
- Herésznye. Heresznye. F. Somogy Vben.
- HEREND. FF. Baranya, és Veszprém Vben. Sz. P. Szala, és Baranya Vben.
- HERGEL, hergeli. Forgatja, hányja, görgeti, gördíti. Sz. D.
Le hergeli tojást a' fészkből a' meg ijedett p. o. a' galamb. Sz. D.
- HERKÉL, herkéli. Summitatem decerpit.
Herkéltt tojás. Étel' neme. Hallottam 1809. Maj. 28.
- HERMECZ-szj a' nyergen. Sz. D. Csapó szj, a' melyre holmit kötnek. S. I.
- HERNYE. F. Zágráb Vben.
- Hernyék. F. Szala Vben.
- HERŐCZE: Fársángi sütemény, bizonyos rántott tészta. S. I.
- HERPÁLY. Sz. P. Bihar Vben.
- HERPE. E. FF. Hunyad és Fejér Vben.
- Herpenyő. Folyó víz, Vas Vben.
- HERVAD. Marcet, marcescit, flaccet, flaccescit, langvet. M. A.
El hervad. Elangvescit. M. A.
Ki hervad. idem. M. A.
Meg hervad. Marcescit, contabescit. M. A. A' kerteletlen virág hamar meg hervad. km.
- Hervadag. R. Marcor, marcedo, marcescentia. S. I.
- Hervadatlan. Immarcescibilis. M. A.
- Hervadás. Flacciditas, langvor, marcor. M. A.
- Hervadhatatlan. Immarcescibilis. Pázm. Pred. p. 83. 1149.
- Hervadt. Flaccidus, langvidus. M. A.
- Hervaszt, hervasztja. Macerat, flaccidum facit.
El hervasztja. Emaciat.
- HERCZEG.
- HERCZEG. Dux. M. A.
Herczeg-aszszony. Dux foemina, ducissa regnans. Faludi N. A. p. 51.
Herczeg' falva. F. Fejér Vben.
Herczeg-fi. Filius ducis. S. I.
Herczeg-leány. Filia ducis. S. I.
Herczeg-szólós. F. Baranya Vben.
Herczeg úr. Dominus dux. Faludi N. A. p. 51.
* Fölséges herczeg. Princens regii sangvinis. Princeps du sang.
Fő-herczeg. Archidux.
- Magasságos herczeg. Princeps omnis qui non est e regio sanguine, celsissimus princeps.
- HERCZEGI. Ducalis.
Herczegi. F. Zágráb Vben.
Herczegi kis-aszszony. Filia innupta ducis. Faludi. T. É. p. 127.
Herczegi-piczin. Parvula proles ducis. Faludi. E. M. p. 144.
Herczegi süveg. Pileus ducalis.
Herczegi személy. Persona ducalis. Faludi. N. A. p. 51. T. É. p. 138.
- HERCZEGNÉ (olimHerczeg-nő). Ducis conjux, ducissa. S. I.
Herczegné aszszony. Domina ducissa. Margit' Élete Prájnál. p. 352.
- HERCZEGSÉG. Ducatus. M. A.
- HERJÓ.
- HERJÓ. Perdix. M. A.
HERJÓKA. Parva perdix. Pázm. Kal. p. 509.
- HERMÁN.
- HERMÁN. t. f. n. Hermannus.
Hermány. FF. Szatmár, Vas, Sáros és Zemplin Vben.
Hermán-szeg. F. Szatmár Vben.
- HERNÁD.
- HERNÁD. Folyó víz Szepes, és Abauj Vben.
Hernád' fa. F. Baranya Vben.
- HERNYÓ.
- HERNYÓ. Eruca, volvox, volvola, auriscarapeda, campe. M. A. Káldi habet:
Hernyű. Joel. 1. 4. Amos. 4. 9.
- HERNYÓKA. Gyöngyösi 2. Darab. p. 601.
- HERNYÁSZ. Spheg. Raupentödter. S. I.
- HERNYÁSZ (ige). Arbores ab erucis purgat. S. I.
- HEROLD.
- HEROLD. Viadal-mester, bajnok-mester. v. Leventa. S. I.
- HERR.
- HERR. Sonus canum concitatorum.
- HERREG. Hirrit. S. I. Herregnek a' kutyák. Sz. D.
Reá herreg. Adhirrit. Sz. D.
Viszsa herreg. Rehirrit. Sz. D.
- HESS.
- HESS. Interjectio gallinam abigentis. M. A.
Hess el másé. km.
Hess másé az udvarról. Dug. km. 1. R. p. 150.
- HETYE.
- HETYE. FF. Vas. és Soprony Vben.
Hetye-féj. F. Szala Vben.
- HETVEN.
- HETVEN. Septuaginta. Lásd HÉT-ben.
- HEVER.
- HEVER. Desidet, otiose quiescit. Lásd bővebben HÉ-ben.
- HEZ.
- HEZ, HOZ, HÖZ. Suffixa nominum: AD. Mint: kihez, mihez, falhoz, köhöz.
- HÉ.
- HÉ.
- HÉ. Aestus, calor, tepor.
Hé-fogó. Sámbar Posaházi ellen p. 424.
Hé-halom. F. Nógrád Vben.
Hé-hozó. Aestifer. M. A.
Hé-kéd. Sz. P. Csongrád Vben.
Hé-kút. Sz. P. Tolna Vben.
Hé-kő. Fölső malom-kő, melybe a' mag hull egyenesen a' garatról. Ez a' kő forog leg hevebben.
Hé-kőre föl önti. Ingurgitat se. Kedvelt mondása Csuzinak, Sip-szó p. 16. 105.
Tromb. p. 500.
Hé-természetű. Fervidae naturae. Csuzi p. 738.
Hé-víz. Aqua calida, thermae. Pázm. Kal. p. 1034.
Hé-víz. F. Pest Vben.
Hé-víz-fő. Scaturigo, fons aquarum calidarum, memoratur in Diplomate Caroli I. de anno 1339. Lásd Cat. MSS. Biblioth. Nat. T. 1. p. 473.
Hé-víz-patak. Folyó víz Szala Vben.
* Föl-hé-víz. Superiores aquae calidae, superiores thermae. Ulászló' Kincstartója.
- HÉBE hóba. In aestu, et nive, quandocunque. Pázm. Pred. p. 196. 610. 829.
Hébe korba. Subinde.
- HÉBEN hidegben. In aestu et frigore. Pázm. Pred. p. 757.
Hében hóban. Pázm. Kal. p. 730.
- HÉSÉG. Aestus, fervor, ardor. Faludi N. A. p. 90.
- HÉV. Fervidus, calidus. M. A.
Hév fördő. Balneum calidum, thermae. M. A.
Hév holnap. Canicula. Heltai Kron. 1. D. p. 9.
- Héven. Fervide. M. A.
- HEVE. Ejus calor, ardor, fervor.
Heve vagyon. Fervet, fervescit. M. A.
Harcz' hevében. In aestu pugnae, fervente pugna.
- HEVEBB. Fervidior.
Leg hevebb. Zvonárics 1. R. p. 397.
- HEVEDER. Cingula, laterales. M. A.
Substramen. Káldi 4. Esdr. 15. 36.
Heveder-fa a' gerendákon. Subscudes. M. A.
Bárony-heveder. Faludi T. É. p. 22.
Ló-heveder. Ventrale, lorum subalare. PP.
Nyereg-heveder. Cingulum ephippiarium. PP.

Királyi herczeg. Princeps regius.

- Hevederlő. Strator. M. A. Nyergelő. CM.
Hevederrel meg szorítja a' lovat. Equum cingulo constringit. PP.
- HÉVEL. Cum aestu, ardore.
Hével a' hideget, jóval kell a' gonoszt meg győzni. Faludi N. E. p. 132.
- HEVEN. In fervore.
Serényen heven hozzá fog. Faludi U. E. 3. R p. 15.
- HEVENY. Aestus, ardor. S. I.
Hevennye. Aestus ejus.
Hevennyében. In flagranti, illico, instantanee. A' csufolódást hevennyében leg jobb félbe szakasztani. km.
- Hevenykedik. Praecipitanter agit. Sz. D. S. I.
- HEVER. Cubitat, desidit. M. A. Nem minden pöcsét alatt hever az igazság. km.
Ki heverte magát. Exquievit se.
Le heveri az ágyat. Cubitando lectum deformat.
Meg hevered a' tömlőcz' fenekét. Maceraberis carcere.
- Heveredik. Procumbit, decumbit. Pázm. Pred. p. 882.
Bele heveredik az ágyba. Accubat lecto.
Le heveredik. Procumbit. M. A. CM.
Le heveredik a' gyöpre. Procumbit ad gramen.
Le heveredés. Procubitus, decubatio. M. A.
- Heverés. Cubitatio. item Desidia. M. A.
Heverész. Cubitat, stertit, otatur. S. I.
Heverészdegel. idem. Sz. D.
- Hevereszik: heveredik.
Le hevereszik. Faludi N. E. p. 125.
- Heverő. Cubitor, deses, desidiosus, otiosus. M. A.
Heverő ágy. Grabatus, lectus acclinatorius. PP.
Heverő hitű. Quietista. Pázm. X Bizony. p. 55.
Heverő ökor után nem vetnek holdot. km.
Heverő pénz. Numi vacui. Nincs heverő pénzem. S. I.
- Hevertemben. In cubatione v. vacatione mea. S. I. Otiando. PP.
- Hevertet, heverteti. Facit quiescere, permittit labore vacare, otari.
- HEVES. Aestuusus. M. A. it. vehemens, concitatus, praeceps. S. I.
Heves. MV. Heves Vben.
Heves idő. Calida tempestas. PP.
Heves kutya, vak kölykeit hányja. km.
Heves öv. Zona torrida. S. I.
Heves természetű. Ferventioris naturae.
Heves-tüzes. Sangvinolentus, spirituusus. PP.
Heves Vármegye. Comitatus Hevesiensis.
Heves Vármegyéből való. km. Irae vehementis, impetuusus, fervidus.
- Hevesen. Fervide.
- Heveskedik. Praecipitanter agit. Faludi N. A. p. 106.
Heveskedés. Actio cum impetu. Faludi N. E. p. 35.
Heveskedő. Praecipitanter agens. Faludi N. E. p. 72. N. A. p. 199.
Heveskedő áhétatosság. Faludi E. M. p. 241.
Heveskedő szerelem. Faludi. E. M. p. 241.
- HEVET hovat öszve hord. km. Omnia commiscet.
Hévet hideget fúj azon szájjal. Pázm. Kal. p. 514.
Hévet, és hideget fújnak azon egy nyelvekkel. Pázm. Kal. p. 181.
- HEVETEG. Aestus, ardor. Sz. D.
Heveteges. Ardens, aestuosus. Sz. D.
- HEVEZ. Aestum sibi temperat spirando.
Hevez a' birka: az az a' nagy hőség miatt fujtat. Juhászok' tapasztalása tartja, hogy ha a' birka hevez, esőt jelent.
- HEVÍT, hevíti. Fervefacit. M. A.
Bort hevít: bort forral. Margit' Élete. p. 11.
Föl hevíti. Concitat, facit aestuare.
Meg hevíti. Fervefacit. M. A. Margit' Élet. p. 21.
- Hevítés. Fervefactio.
Hevétezik. Aestuat, fervet. Zvonarics. 1. R. p. 560.
- Hevítő. Fervefaciens, aestifer.
Hevítő ital. Potus spirituusus, accensivus.
- HÉVIZÁL. Dologetalanul tölti a' napot. Csak hévizálnak. Vajda. K. É. 3. K. p. 397.
- HEVÜL. Aestuat, adaestuat. M. A.
El hevül. Exaestuat. Káldi Marc. 4. 6.
Föl hevül. Incalescit, effervescit, exandescit, exardescit. S. I.
Meg hevül. Exaestuat, concalescit. M. A.
Neki hevül. Inardescit.
- Hevülés. Aestuat, exaestuat. M. A.
Meg hevülés. Aestuat, incalescentia. S. I.
- HÉBÉR.
- HÉBÉR (Hőbér). Siphon, tubulus doliaris. Beniczki. p. 260.
- HÉBÉREZ, héberezi. Per siphonem accipit vinum, siphonizat.
Meg héberezi. idem.
- HÉHEL.
- HÉHEL. Carminat. M. A. CM.
HÉHELÉS. Carminatio. M. A.
HÉHELŐ. Carminator, carminatrix. M. A. CM.
- HÉJ.
- HÉJ. Cortex, crusta. M. A.
Czitrom-héj. Cortex pomi citrini.
Fa-héj. Cortex arboris. it. Cinnamomum.
Vánkos-héj. Involucrum pulvinarium, mutatorium pulvinarium.
- HÉJAL, héjalja. Tegit, crustat, incrustat v. excorticat. Sz. D. S. I.
- HÉJAS. Corticosus, corticatus. M. A.
Héias fa. Lignum corticatum, lignum sectum, sed nondum fissum. Prügelholz. S. I.
Héjas gomba. Boletus subsquamosus.
Héjas kenyér. Panis crustulatus. PP.
Héjas mag v. vetemény. Legumen. S. I.
- HÉJATLAN. Carens cortice.
Héjatlan borsó. Pisa leptoloba. PP.
- HÉJAZ, héjazza. Crustat, tectum inducit. M. A.
Bé héjazza. Tegit, tectum domui imponit. M. A. incrustat. CM.
Fönn héjaz. Superbit, caput altius tollit.
Fönn héjaz, mint a' kergeteges bak Csuzi, Sípszó. p. 59.
Le héjazza a' halat. Desquamatur. S. I.
- Héjazat. Tectum, culmen domus. M. A. Pázm. Pred. p. 688. Kal. p. 266. Thelegdi, Felelet. p. 195.
Héjazatlan. Intectus.
- Héjazatlan helyen való. Apricus. M. A.
Héjazás. Incrustatio.
Fönn héjazás. Arrogantia. Csuzi p. 612.
Fönn héjazó. Arrogans, alta petens.
- HÉJBÓL való. Corticeus. PP.
- HÉJJA. Ejus cortex.
Kenyer' héjja. Crusta panis.
- HÉJÚ.
Lágy héju gyümölcs. Pomum. C. M.
- HÉJA.
- HÉJA. Milvus, milvius. M. A. CM.
- Héja-kút. Bogács-kóró. Dipsacus, carduus fullonum. M. A. PP. Quasi fons milvi. Tudnivaló, hogy a' bogács- kóró igen meg kívánja a' nedvességet (innen szomiúhozó lapu is a' neve), e' végre szolgálják az ő víz-tartóji; t. i. a' két egymás' ellenébe álló levelei a' szárához körös körül olly szorosán öszve nyólnak, hogy azokban a' harmat, és esső-víz meg áll, és ezen levelek között találtató vízárt nevezik Venus-aszszony' fördőjének is. Meg lehet, hogy valaki meg látta, hogy a' héja is ezen víz-tartóból ivott, és innen eredhetett a' héja-kút neve. Néhútt nevezik Paphajgálnak is, mivel falu-helyeken temetés' vagy víz- kereszt-járás' alkalmatosságával hintező (aspergillum) gyanánt is élnek vele. Gyakran a' paraszt kölykek bottal keresztül döfözik ezen víz- tartókat, hogy vad örömmel nézhessék a' jobb haszonra tartatott víznek le csurgását.
- HÉLA.
- HÉLA. Spica inanis, granorum expers v. avena fatua. S. I.
- HÉLY.
- HÉLY. Spatium infra tectum
Hély' ajtaja. Porta hujus spatii.
- HÉR.
- HÉR.
HÉREG. F. Komárom Vben.
HÉRÉSZ. Lásd Herész.
HÉRICS. Sárga kükörces, kükörccsin virág. Adonis vernalis. Sz. D.
- HÉRA.
- HÉRA' háza. F. Vas Vben.

HÉRING.

HÉRING. Halec, alece. M. A.
Héring-áruoló. Trissopola, thettopola. PP.
HÉRINGES tonna. Cadus halecum. PP.

HÉT.

HÉT. Septem, it. Septimana, hebdomada. M. A.
Hét. F. Gömör Vben.
Hét esztendő. Septennium. M. A.
Hét esztendő. Septennis. M. A.
Hét-féle. Septiplex. S. I.
Hét folyamú. Septemflus. M. A. L.
Hét-fő. Dies lunae, feria prima. M. A.
Hét-fő-hely. F. Baranya Vben.
Hét hárs. Septem tiliae. MV. Sáros Vben.
Hét-képpen. Septuplo, septifariam. M. A.
Hét-közbe. In media septimana. M. A.
Hét-köz-nap. Dies profestus. M. A. CM.
Hét-köz-napi. Profestus. M. A.
Hét lábnyi. Septempedalis. M. A.
Hét lábú. Septipes. S. I.
Hét réti. Septemplex. M. A.
Hét-számra. Hebdomadatum. Faludi. N. A. p.

13. Hét száz. Septingenti. M. A.
Hét századik. Septingentesimus. M. A.
Hét száz. Septingentarius. M. A.
Hét szeg. Heptagonum. S. I.
Hét szegű. Heptagonus. S. I.
Hét személyes törvényszék. Tabula septemviralis. S. I.
Hét tél, hét nyár meg próbálja őket (a' házásokat). km.

* Bőjti hetek: Csonka hét — Guzs-hét — Világos hét — Süket hét — Fekete hét — Virág-hét — Nagy hét.

Fejér hét: Pünkösöd után való hét.
Próba-hét. Septimana probationis. VV. L.
Vörös hét: Pünkösöd előtt való hét.
HETE. Ejus septem. v. ejus septimana. Sem hete, sem hova, 's már parancsolsz. De Aesopi puteo modo venis, et jam exclamas. M. A.
Husvét' hete. Septimana paschatis. Pünkösöd' hete. Septimana pentecostes. HETED.

Septimus. M. A.
Heted füvi, heted füre menendő. Pecus septenne. S. I.
Heted magával. Ille cum sex sociis.
Heted nap. Septima die.
Hetedik. Septimus. M. A.
Hetedszer. Septimo, septimum. M. A.
HETEL. Septimam exigit (mint telet, napol).
Hetelő. Hebdomadarius, fungens vice septimanae suae.
Hetelő rend. Illyen hetelő rendben szolgál vala Zákáriás. Vajda K. É. 1. K. p. 15.

HETEN. Septeni. M. A.
Heten vannak, mint a' Gersei ördögök. km.
HÉTEN. Hac septimana.
Ezen a' héten. Hac ipsa septimana.
Jövő héten. Futura septimana.
HETENKÉNT. Hebdomadatum.
HÉTÉNY. FF. Baranya, Komárom és Ugocsa Vkben. Sz. PP. Somogy és Torontál Vkben.
Hetenye. Folyó víz Nyitra Vben.

HETES. Septemgeminus. M. A. it. Septenarius, v. hebdomadarius.
Hetes beteg. Durante septimana aegrotans. Faludi N. A. p. 70.
Hetes esső. Pluvia per septimanam cadens.
Kettős ünnep, hetes esső, szolgál-

nyugodalom. km.

Hetes vászon. Faludi N. A. p. 17. T. É. p. 76.
Beniczki p. 261.

HETET tart. Hebdomadarius est. Margit' Élete Prájnál p. 274.

Hetetszaka. Per hebdomadam, durante hebdomada. Pázm. scribit „Hetedszaka“ Pred. p. 461. rectius tamen Hetetszaka, sicut: teletszaka, éjtszaka, nyaratszaka.

HETEVENY. Plejades. PP. Fias tyúk az égen. Már föl jött a' hetevény. Sz. D.

HÉTI. Hebdomadalis.
Héti pénz. Pecunia pro tota septimana competens. VV. L.

Héti vásár. Nundinae profetae, mercatus hebdomadarius. PP.

HETMÉNY (fors rectius Hét meny). Sz. P. Nyitra Vben.

HÉTSZER. Septies. M. A.
Hétszeres. Septuagius. Pázm. Pred. p. 69.

Hétszeresen. Septuplo. Csuzi Tromb. p. 92.

Hétszerte. Septuplo. M. A.
HETVEN. Septuaginta. M. A.

Hetvenedik. Septuagesimus. M. A.
Hetvenkedik, mint az árpa-czipó a' kemenczében. km.

Hetvenszer. Septuagies. M. A.
Hetven hétszer. Septuagies septies. M. A.

HÉVÉR.

HÉVÉR. Metallicus fossor. Sz. D. S. I. Pázmánnál „emelő“ Pred. p. 320. it. ércz-vágó. Pred. p. 683. it. Siphon. Pred. p. 693. aliis Hevér.

HEVÉRSÉG.

HÉZAG.

HÉZAG. Cavus, concavus, inanis. M. A. Hanc vocem Mart. Biró Micae p. 341. sic scribit „hizak, hizakos.“ Steph. Sándor autem „hiúzag.“

Hézag gyökér. Aristolochia longa. Farkasalma. Csapó p. 86.

Hézag hely. Caverna. M. A.
HÉZAGA. Cavus ejus. Hézaga van ennek a' fának. Sz. D.

HÉZAGON csináld. Cavum facies. Káldi Exod. 27. 8.

HÉZAGOS. Cavernosus, subinanis. M. A. Multicavus. CM.

HÉZAGSÁG. Concavitas. M. A.
HÉZAGÚ.

Sok hézagú. Multicavus. M. A. L.

HI.

HI.

HI. Vanus, cassus, inanis. M. A.

HIA valaminek. Defectus. M. A.

Hiába. Inaniter. M. A. Hiába fördik a' csóka, nem leszsz hatyu belőle. km.
Eben hiába. Incassum.

Nem hiába. Non gratis. Nem hiába csörgött a' haraszt.

Hiában való. Supervacaneus, supervacuum, vanus, inanis, irritus, cassus. M. A.

Hiában való beszéd. Scurrilis dicacitas. PP.

Hiában valóság. Vanitas, inanitas. M. A.

Hiában valóságon búsúlsz. De minimo laboras. PP.

Hián. Hoc defectu.
Ez' hián vagyunk. Hoc nobis deest.

Egy' hián husz. Unum deest ad viginti.

Hiános (scribitur etiam heános.). Defectuosus, incompletus, defectivus, mancus, imperfectus. S. I.

Hiános arany. Levior justo aureus.

Hiányosan. Mance, cum defectu. S. I.

Hiányosítja. Facit mancum, defectivum. S. I.

Hiánosodik. Fit mancus, defectivus. S. I.

Hiánosság. Defectus, lacuna. S. I.

HIJÍT, hijítja. Minuit, diminuit v. evacuat, inanit, consumit. S. I.

HIJÚL (hiúl.). Evacuatur. M. A.

Hijúltt. Evacuatus. M. A.

HISÁG. Vanitas, inanitas, vacuitas. M. A.

HIÚ. Inanis, cascus, cassus, vacuus. M. A.

Hiú beszéd. Nugae, gerrae, scurrilitas, vanus sermo. S. I.

Hiú beszédű. Vaniloquus, garrulus, scurra. S. I.

Hiú ember. Homo vanus, levis, futilis. S. I.

Hiú hely. Cavum, caverna. S. I.

Hiúl. Deficit, diminuitur, vacuatur. Ürül. Sz. D.

Ki hiúl. Exinanitur.

Hiúság. Nugae, nugamenta, vanitas, otium, desidia. M. A. Dicitur et Hivság.

Hiúsági. Nugalis. M. A.

Hiúságos. Nugatorius. M. A. Vanus, vacuus, inanis. S. I.

Hiúságos reménységek. Spes inanes. Epist. Pázm. T. 1. p. 137.

Hiúságot szöll. Nugatur. M. A.

Hiúság-szólló. Nugator, nugax, vaniloquus. M. A.

Hivadar (hiuadar.). Procella, tempestas, tempus turbidum. S. I.

Hivalkodik (hiúalkodik). Otiatur, vacat, cessat, negligit. M. A.

Hivalkodás. Ocium, desidia. M. A.

Hivalkodó. Ociosus, desidiosus, vacans, cessator, negligens. M. A.

Hivalkodva. Ociose, negligenter, vacanter. M. A.

Hivaldogál. Ociando tempus terit. Faludi E. M. p. 113.

Hivság, Hiúság. Komjáthio etiam Hitság.

Hivságoskodik. Faludi N. E. p. 21.

Hivságoskodás. Faludi N. A. p. 65. 197.

Hivságoskodó. Faludi N. A. p. 117.

Hivét, hívétja. (hiuét, huiétja.). Inanem reddit, facit.

Meg hívétja. Exinanit. Thelegdi Hom. 1. R. p. 333.

Hivon (hiúon.). Vacue, inaniter. M. A.

- Addig kell a' lisztet száragatni, még el nem himlik. Hallottam Halastón (Vas Vben.) 1818. 7ber. 11.
- Himlő. Varioli, vari. M. A.
Himlő-hely. Nota variolorum. S. I.
Himlő-helyes. Variolatus.
Himlő-oltás. Inoculatio variolorum.
* Bor-himlő. Vinaria angina. Ki verte már a' bor-himlő. km.
Tehén-himlő. Vaccina.
Himlős. Varis infectus. M. A.
Himlőzik. Variolis corripitur. S. I.
HIMMEL színnel. Quaesito fuco et colore.
Faludi E. M. p. 102.
Himmel varrott ruha. Vestis phrygia. PP.
Olly himmel hozza elő. Eo quaesito colore.
Faludi U. E. 3. R. p. 90.
Tarka himmel. Opere polymito. Káldi Exod. 28. 6.
- HIMT (hint). Lásd alább HINT.
- HIMBA.
HIMBA. Oscillum. Sz. D. S. I.
HIMBÁL. Oscillo ludit, oscillat, fune jactat. Sz. D. S. I.
Himbáldzik. Faludi N. A. p. 48. 117.
Himbáltatja. Tractu funis agitat, facit oscillare.
Faludi E. M. p. 34.
- HIMPELLÉR.
HIMPELLÉR. Opifex ineptus, imperitus.
A' ki mindenbe kap, mindenben himpellér.
km. Dug. 1. R. p. 71.
- HINÁR.
HINÁR. Alga. M. A. Ki szedték a' hinárból. km.
Utól érték. Sz. D.
HINÁROS. Algosus. M. A.
Hináros vizek. Faludi N. A. p. 143.
- HINT.
HINT (HIMT), hinti. Spargit. M. A. Nem hintik disznó elejbe a' gyömbért. km.
Hinti veti. Projectat. A' ki vakjában hinti veti a' kincset, bút arat. km.
Bé hinti. Conspertit.
Bele hinti. Inspertit. M. A.
El hinti. Dispergit, perserit. M. A.
Elöl meg hinti. Praespertit. M. A.
Ki hinti. Dispergit. M. A.
Környül hinti. Circumspertit. M. A.
Magot hint. Seminat. Marokkal hintik a' magot, nem vékával. km.
Meg hinti. Aspergit, conspergit, respertit. M. A.
Oda hinti. Adspertit. Szép valamit szoktak oda hinteni, hová a' tört rakják.
Reá hinti. Inspertit. M. A.
HINTEGET, hintegeti. Identidem spargit.
HINTETETT, hintett. Sparsus. M. A.
El hintett. Dispersus, dissipatus. M. A.
HINTEZŐ. Aspergillum. M. A.
HINTÉS.
Ki hintés. Dispersio. M. A.
Meg hintés. Conspersio, respersio. M. A.
HINTVE. Sparsim. M. A.
El hintve. Disperse, dispersim. M. A.
- HINTA.
HINTA. Oscillum. S. I.
HINTÁL, hintálja. Oscillat, v. oscillo agitat.
- HINTÁZ. idem. Nem mind hintó, a' mi hintáz.
km. Dug. 1. R. p. 83.
- HINTÓ.
HINTÓ. Carpentum, pilentum. M. A.
Hintó' bakja. Epirhedium, capsus rhedae. PP.
Hintó-játék. Lusus oscilli. S. I.
Hintó-párna,-vánkos. Sedularium. PP.
Hintó-szekér. Carpentum, pilentum. M. A.
Vrancsics. Thelegdi Hom. 3. R. p. 148. it. NC. p. 283.
* Gyalog hintó. Acera. S. K.
Fődeles hintó. Rheda tecta.
Hat lovas hintó. Carpentum sejuge. Faludi N. E. p. 153.
Üveges hintó. Carpentum. S. K.
HINTÓKA. Sella oscillatoria. Schaukel.
Hintókáz. In sella oscillatoria agitur.
HINTÓS. Oscillans. Hintós kocsi kender- hám, nemes ember szür-dolmán. km. Dug. 1. R. p. 80.
Hintósdí. Lusus oscilli, oscillatio. S. I.
- HINNY.
HINNY.
HINNYOG. Cachinnatur. Vinnyog, nevetdegel, nevetkezik. Sz. D.
HINNYÖL.
Hinnyööl csirkék. Pipientes pulli. Prágai p. 938.
- HIP.
HIP HOP. Jubilum, evax, evoe. S. I.
Hippet hoppot emleget. Faludi E. M. p. 21.
- HIRIP.
HIRIP.
Hirip-gomba. Boletus ferruginosus. Steinbilz. S. I.
- HISZ.
HISZ, hiszi. Fidit, credit. M. A. A' ki nem szokott hazudni, hamar hisz. km.
Eb hiszi. Credit Judaeus apella.
El hiszi. Credit, sibi persvadet. M. A.
El hiszi magát. Effertur, confidit, superbit. M. A.
Meg hisz neki. Fidem ei adhibet.
Meg hiszi. Credit.
HIDD-el. Credas velim, ita tibi persvadeas.
Hidd-el magad' ha szégyent akarsz vallani. km. Protervia ignominiam praecedat. M. A.
HIEDELEM. Fiducia. M. A.
Vak hiedelem. Coeca fiducia. VM. p. 130.
Hiedelmes. Confidens. M. A.
Hiedelmez, hiedelmezi. R. Reficit, refocillat. S. I.
HIENDŐ. Credibilis, credendus. M. A.
HIHEDELEM (idem ac hiedelem.) Margit Élete p. 53.
HIHET, hiheti. Potest fidere, credere.
Hihetetlen. Incredibilis, incredulus. M. A.
Hihetelenség. Incredibilitas.
Hihetetlenül. Incredibiliter. M. A.
Hihető. Verisimilis, credibilis, probabilis. M. A.
El hihető. Persvasibilis. CM.
Hihető-képpen. Credibiliter, verisimiliter, probabiliter. M. A.
- Hihetőleg. idem.
Hihetőség. Verisimilitudo.
Szó-hihetőség. VM. p. 58.
Hihetséges. Credibilis, verisimilis. M. A.
Pázm. Kal. 43. 77. 700. Pred. p. 252.
HISZEK egygy Isten. Symbolum Apostolorum.
Mondd el a' hiszek egygy Istent.
HISZELKEDik. Adulatur, assentatur.
Lásd alább HIZELKEDik.
HISZELTET, hiszelteti. Persvadet. Faludi U. E. 3. R. p. 10.
Meg hiszelteti. Convincit. Faludi U. E. 3. R. p. 37.
HISZEM. Credo it. nimirum.
Hiszem már meg mondtam. Nimirum dixi. PP.
Hiszem tatt. Ajunt. M. A.
HIT. Fides. M. A. lásd alább külön.
HIV. Fidelis, fidus. M. A. Lásd HŰ.
HIVEN. Fide, fidenter. M. A.
HIVSÉG. Fidelitas. M. A.
HIVSÉGES. Perfidelis, fidus. M. A.
HIVÉS. Fiducia, creditus. M. A. Kémélve adj helyet a' hívésnek. km.
Könnyen hívés. Credulitas. Könnyen meg csal a' könnyen hívés. km.
HIVŐ. Credens it. creditor. M. A.
El hívő. Credens, persvadens. M. A.
Könnyen hívő. Credulus.
- HIT.
HIT. Fides. M. A.
Hit-adás. Juratio, juramentum, jus jurandum. S. I.
Hit' ágazatja. Articulus fidei, dogma.
Hit-áruló. Sacrilegus. Pázm. Kal. p. 297.
Hit-bizonyító. Confessor fidei. Pázm. Kal. p. 53.
Hit-csáváló. Reformator fidei. Pázm. Kal. p. 586.
Hit' dolga. Materia fidei. Pázm. Kal. p. 86.
Hit engedelmessége. Obedientia fidei.
Hit-faragás. Reformatio. Faludi N. E. n. 120.
Hit-faragó. Reformator. Pázm. Kal. p. 581.
Hit-hagyás. Apostasia.
Hit-hagyó. Apostata. VM. p. 75.
Hit-le-tétel. Depositio fidei.
Hit-le-tételre fogja. Adstringit ad juramentum.
Hit-levél. Commeatus. Vrancsics. Professio fidei scripto exhibita. Pázm. Kal. p. 404. Credentiales. S. I.
Hit' oltalma. Defensio fidei. Pázm. Pred. p. 472.

Hit-reszelő. Reformator. Pázm. Kal. p. 86.
 Hit-ronto. VM. p. 17. 233.
 Hit-szegés. Perfidia. Pázm. Kal. p. 1039.
 Hit-szegő. Perfidus. Faludi T. É. p. 77.
 Hit-tagadás. Abnegatio fidei.
 Hit-tagadó. Desertor fidei. S. I.
 Hit-tanítás. Doctrina sacra. S. I.
 Hit' tudománya. Dogmatica. Pázm. Kal. p. 753.
 Hit-vallás. Professio fidei.
 Hit-valló. Confessor.
 Hit-védő. Polemicus.
 Hit-vesztés. Perditio fidei. Pázm. Kal. p. 953.
 HITBÉLI. Fidem concernens.
 Hitbéli tévelygés. Aberratio a fide, haeresis. Pázm. Pred. p. 881.
 HITE. Ejus fides.
 Hite-hagyott. Desertor fidei.
 Hite-szegett. Perfidus, perfidiosus, perjurus perjuriosus. M. A.
 Hitét el hagyja. Apostatat. M. A.
 HITEGET, hitegeti. Pellicit, pellecat, allicit. M. A.
 Elő hitegeti. Prolectat, prolicit. M. A.
 Hozzá hitegeti. Allectat. M. A.
 Ki hitegeti. Electat. M. A.
 Hitegetés. Invitamentum. M. A. Seductio.
 Ki hitegetés. Elecebra.
 Hitegető. Seductor, alliciens, seductitans. M. A.
 HITEL. Fides, ipse actus credendi. M. A.
 Hitel fölött való. Incredibilis. S. I.
 Hitel-szerzés. Procuratio auctoritatis. Pázm. Kal. p. 328.
 Hitel-szerző. Faludi. E. M. p. 105.
 Hitel-vesztés. Amissio creditu. S. I.
 El hitel. Persvasio, creditus. M. A.
 Hamar el hitel. Credulitas. M. A.
 Hitelbe ad. Credit, commodat. M. A.
 Hitelbe adó. Creditor. M. A.
 Hitelbe veszi. Credito accipit. Sz. D.
 Hitele. Fides ejus, creditum. Nincs hitele.
 Non habet creditum. El vesztette hitelét. Amisit creditum. Kinek mennyi a' pénze, annyi a' hitele. km.
 Hiteles. Fide dignus, juratus. M. A.
 Hiteles kiadás. Expeditio authentica.
 Hitelesen. Authentice PP. Fide digne.
 Hitelesség. Fide dignitas, authenticitas.
 Hitelez. Commodato accipit, vel dat.
 Hitelezés. Commodatio.
 Hitelező. Creditor. Sz. D.
 Hitelező levél. Credentiales.
 Hitelre hordja. Credito accipit.
 Hitelteti. Jurare facit, juramentum exigit. M. A.
 Meg hitelteti. Fide jubet, confirmat, ratificat. M. A.
 Hiteltetés. Adjuratio.
 Hitelű. Creditu.
 Bizonyos hitelű. Certae fidei. Pázm. Kal. p. 332.
 Méltóbb hitelű. Fide dignior. Pázm. Kal. p. 385.

El hitelre való. Persvasorius. M. A.
 Nehéz hitelű. Durum creditu.
 HITEMRE. Medius fidius. M. A. Ma foi.
 HITES. Fidus, juratus. M. A. Jure adstrictus.
 Hites atya. Pater adoptivus. M. A.
 Hites atyafiak. Fratres adoptivi. M. A.
 Hites fiú. Adoptivus filius. M. A.

Hitvány ember. Homo nullius momenti, nebulo, nequam. M. A.
 Hitvány eszköz. Vile instrumentum.
 Nincs olly hitvány eszköz, mellynek hasznát ne lehetne venni. km.
 Hitvány kereset az árúlkodás. km.
 Hitvány kép-író. Rhyparographus. S. I.
 Hitvány ló. Strigosus equus. PP.
 Hitvány madár, mely maga fészket rútitja. km.
 Hitvány malacz. Macilentus porcellus. A' hitvány malacz makk alá jár. km.
 Hitvány papiros. Charta rejectanea, maculosa. PP.
 Hitvány tanács. Consilium vile. A' hitvány tanácsnak néha kövér a' vége. km.
 Hitvány vas-szerszámok. Ferrea scruta. PP.
 HITVÁNYÍT, hitványítja. Vilitat. M. A.
 HITVÁNKODIK. Macescit, vilescit.
 El hitvánkodik. Emaciatur.
 Meg hitvánkodik. Káldi, Jerem.
 HITVÁNKOZIK. Emaciatur, debilitatur.
 El hitvánkozik. Emaciat, macescit. S. I.
 El hitvánkozott. Emaciat, debilitatus, strigosus. CM.
 HITVÁNNYÁ lesz: kellettenné lesz. Vilet, vilescit. M. A.
 Hitvánnya válik. Evilescit.
 HITVÁNYODIK. Vilescit, macescit. S. I.
 HITVÁNYOL, hitványolja. Pro vili re habet reputat.
 Nagyon hitványolja. Pro re valde vili habet reputat.
 HITVÁNSÁG. Vilitas. M. A. Alá valóság.
 HITVÁNYUL. Perperam, viliter, negligenter, inepte. M. A.
 HITVÁNUL. Vilescit, macescit.
 Meg hitványul. Revilescit. M. A. L.

HIÚZ.

Hites kötelezés. Jurata obligatio. Pázm. Kal. p. 1052.
 Hites társ. Conjux, uxor. S. I.
 HITET, hiteti. Pellicit, seducit. M. A.
 El hiteti. Persvadet. it. seducit. M. A.
 Hitétés. Pellacia, seductio. M. A.
 El hitétés. Persvasio. it. seductio. M. A.
 Hitéző. Pellax, seductor, impostor. M. A.
 El hitéző. Persvasor, seductor. M. A.
 HITETLEN. Perfidus, perfidiosus, perjurus, perjuriosus, incredulus, impius. M. A.
 Hitetlenézi: hite-hagyozza. VM. p. 75. 76.
 Hitetlenség. Incredulitas, perfidia. M. A.
 Hitetlenül. Perfidiose, impie. M. A.
 HITEZ, hitezi. Adjurat. Sz. D.
 Meg hitezi. Facit jurare.
 Hitezés. Adjuratio. Pázm. Pred. p. 659.
 Hitezteni. Facit adjurare.
 Hiteztetés. Házás személyek' hiteztetése.
 HITLEN. Infidelis, perfidus. M. A. Káldi Deu. 1. 26.

HÍ.

HÍ.

HÍ, híja, híjja. Vocat. M. A. Ne bántsna hóják a' másét. km.
 Alá híjja. Devocat. M. A.
 Bé híja. Introvcac, intervocat. M. A.
 Egybe híja. Convocat. M. A.
 El híja. Invitat, accersit, avocat, advocat. M. A.

Hitlenség. Infidelitas, perfidia. M. A. Tasi

Gáspár. p. 42.
HITRE. Ad fidem.
Hitre jön. Fide publica venit. PP.
Hitre tér. Ad fidem convertitur.
HITT.
Meg hitt. Intimus, secretorum conscius. S. I.
Meg hitt barát. Amicus probatus, intimus. S. I.
Meg hitt ember. Homo intimae admissionis.
Meg hitt vitéz. Miles multum sibi, tribuens. Faludi. E. M. p. 243.
Hittség. Credulitas. Biró Márton Micae. p. 101.
Maga-el-hittség. Temeritas. Beniczki. p. 221.
Meg hittség. Faludi. U. E. 1. R. p. 55.
HITTEN hiszi. Credendo credit, firmiter credit. Faludi U. E. 3. R. p. 58.
HITTŐL el pártoltt. Apostata.
Hittől szakadás. Apostasia.
Hittől szakadtt. Apostata, haereticus. M. A.
HITŰ. Fidei.
Fél hitű. R. In sensu de rebus divinis nimium sibi indulgens. S. I.
Fél-szeg hitű.
Igaz hitű. Orthodoxus.
Idegen hitű. Alienae religionis. Pázm. Kal. p. 457.
Kicsiny hitű. Modicae fidei.
Ó hitű. Graeci ritus.
Semmi hitű. Nullius religionis, naturalista.
Új hitű. Neotericus. Pázm. Kal. p. 89.
Hitűség.
Igaz hitűség. Orthodoxia.
Semmi hitűség. Naturalismus.
HITVEN (hitűen). Jurejurando, fide, vere, sincere. M. A.
HITVES (hitűes). Fidelis, juratus. M. A.
Hitves társ. Uxor, conjux.
Hitvös, hütvös, hütös. idem.
HITVÁNY.
HITVÁNY, hitván. Vilis, sublestus, macilentus. M. A. Nem hitvány renden kaszál. km.

HIÚZ. Lynx. M. A.
Hiúz-körmök. Falculae lyncis. PP.
HIÚZI. Lynceus. M. A.
HIZELKEDik.
HIZELKEDik (HISZELKEDik). Adulatur, assentatur. M. A.
Bé hizelkedik. Parasitando irrepit. M. A.
Hizelkedés. Adulatio, assentatio, blandimentum. M. A.
Hizelkedő. Adulator, assentator, parasitus. M. A.
Hizelkedő szavú. Blandidicus, blandiloquus. M. A.
Hizelkedve. Assentatorie. M. A.

Elő híja. Advocat, accersit. M. A.
 Félve híja. Vocat, ad partem.
 Haza híja. Revocat.
 Hátra híja. Retro vocat.
 Hozzá híja. Accersit, advocat. M. A.
 Ki híja. Evocat, provocat. M. A.
 Le híja. Devocat. M. A.
 Meg híja. Revocat. M. A.
 Meg híja beszédjét: vallását meg tagadja.
 Recantat. M. A.
 Oda híja. Advocat, accersit.
 Őszve híja. Convocat. M. A.
 Őszve híja az ebeket. Canes venatorio cornu
 vocat. PP.
 Reá híja. Accersit, advocat. M. A.
 Viszsa híja. Revocat. M. A.
 HIDDOGAL, hiddogalja. Vocitat. M. A. CM.
 Hídogal. idem.
 HIVAT, hivatja. Accersit, jubet vocari. M. A.
 Hivatal. Vocatio it. Officium.
 El hivatal. Accersitus. M. A.
 Hivatalból. Ex officio.
 Hivatali kötelesség. Obligatio ex officio
 incumbens.
 Hivatalos. Vocatus, invitatus. M. A. it.
 Officiosus.
 Hivatalosan. Officiose.
 Hivatatlan. Non accersitus. M. A.
 HIVATLAN. Invocatus, non vocatus. M. A.
 Hivatlan vendégnek ajtó megett helye. Ad
 consilium ne accesseris, ante quam voceris. M.
 A.
 Meg hivatalan. Irrevocatus. M. A.
 Viszsa hivatalan. idem. M. A.
 HIVATOTT. Vocatus, invitatus. M. A.
 El hivattott. Accersitus. M. A.
 Ki hivattott. Evocatus. M. A.
 Meg hivattott, hivattott. Revocatus. M. A.
 HIVÁS. Vocatio, vocatus. M. A.
 Egybe hívás. Convocatio. M. A.
 El hívás. Avocatio, invitatio. M. A.
 Elő hívás. Accersio, adhibitio, advocatio. M.
 A.
 Ki hívás. Evocatio, provocatio, expostulatio.
 M. A.
 Meg hívás. Recantatio, revocatio. M. A.
 Reá hívás. Accersitus, advocatio. M. A.
 Viszsa hívás. Revocatio. M. A.
 HIVDOGAL, hivdogalja. Vocitat. M. A.
 HIVHAT (híhat), hívhatja. Potest vocare.
 Hívható. Accersibilis.
 Viszsa híható. Revocabilis. M. A.
 Hívhatatlan. Inaccersibilis.
 Meg hívhatatlan. Irrevocabilis. M. A.
 Viszsa hívhatatlan. idem. M. A.
 HIVOGAT, hívogatja. Vocitat, invitat. M. A.
 Hívogató. Vocitator, invitator. M. A.
 Hívogató levél. Literae accessoriae. Sz. D.
 HIVÓ. Vocans, vocator, invitator. M. A.
 El hívó. Accersitor, invitator. M. A.
 Ki hívó. Evocator, provocator. M. A.
 Vendég-hívó. Convivarum invitator.
 HIVTON híja. Accitat. PP.

HÍD.

HÍD. Pons. M. A.
 Híd-csináló. Pontonier. Tiszti Szótár. p. 54.
 Híd' elve. Tête de pont.
 Híd-fa az aknánál. Walzengestell. S. I.
 Híd-mester. Ponti praefectus. S. I. Sz. D.
 Híd-láb. Sublica, sublicium, pila. PP.
 Híd-vám. Portorium, telonium. PP.
 Híd-vám-szedő. Sz. D.
 Híd-vég, t. h. n. Baranya, Heves, Nógrád,
 Posony, Szala, Tolna, Zemplén, Somogy, Vas és
 Torna Vekben.

Híd' végei. Pontis capita. PP.
 * Arany-híd. Pons aureus. Arany-hídat
 csinálj a' futó ellenségnek. km.
 Emelő híd. Pons versatilis. S. K.
 Föl vonó híd. idem.
 Fa-híd. Pons sublicius. S. K.
 Gyalog híd. Ponticulus. S. K. Bűrű.
 Kő-híd. Pons lapideus. S. K.
 Röpülő híd. Pons volatilis. S. K.
 HIDA (hidja). Pons ejus.
 Bán' hida. F. Komárom Vben. Sz. P. Békes
 Vben.
 Ke'hida. F. Szala Vben.
 HIDAL, hidalja. Pontem construit. M. A.
 Ki hidalja az istálót: ki pallózza.
 Sz. D.
 Hidalás, hidlás. Tabulatum. PP.
 Hidaló, hidló: híd-csináló. Sz. D.
 Hídló fa: mellyel az abrincot a' hordóra
 verik. Hallottam Ságbon, 1820.
 HIDAS. Hypagus. M. A. Hízalóól. it.
 Pontem habens.
 Hidas Hollós. F. Vas Vben.
 Hidas. Patak Tolna Vben. Sz. P. Somogy
 Vben. F. Baranya Vben.
 Hidas telek. Sz. P. Bihar Vben.
 HIDÁR. F. Baranya Vben.
 HIDÁSZ. Pontonier.
 Hidasz. Sz. P. Soprony Vben.
 HIDLAL, hidalja. Ponte jungit.
 Által hidalja. — Heltai Kron. 2. D. p. 384.
 „Által hidlalá a' Dunát Pestnél.“

HÍG.

HÍG. Liquidus, fluidus, uvidus. M. A.
 Híg eszű. Stupidus, stolidus, hebes. S. I.
 Híg-hajló, mint a' veszsző. Vitilis. M. A.
 Híg hasú. Lientericus. S. I.
 Híg lé. Jus liquidum. Olcsó húsnak híg a'
 leve. km.
 Híg nádméz. Syrupus. S. I.
 Híg sár. Lama, illuvies, uligo. S. I.
 Híg tojás. Ovum sorbile.
 Híg tyúkmony. idem. Pázm. Kal. p. 888.
 HÍGAN. Liquide, fluide. M. A.
 Hígan sültt tikmony. Ovum sorbile. M. A.
 HÍGANYÚ (mint savanyú): enyves, szívos. Sz.
 D.
 Híganyúság: enyveség. Sz. D. Lentitia. M. A. L.
 HIGGAD. Liquescit, mollescit. Sz. D.
 Meg higgad. idem. L. Hází orvosságok
 Vácson 1824. p. 176.
 HIGGASZT, higgasztja. Liquefacit, mollit. Sz. D.
 HÍGÍT, hígítja. Liquat. Sz. D.
 Meg hígítja. Liquefacit. Káldi 2. Reg. 13. 8.
 HÍGOVÁNY. Liqueor. Sz. D. S. I.
 HÍGSÁG. Liqueor, fluor v. fluiditas. S. I.
 HÍGÜL. Liquefit, Mollitur. Sz. D.
 Meg hígül. Eliquescit, emollitur.

HÍM.

HÍM. Mas, masculus. M. A.
 Him. F. Abatúj Vben.
 Him'fa. Sz. P. Vas Vben.
 Him-fa. Arbor mascula, juglans. Hím- fán
 palotán kis ablakon kukucsál. km. Dió.
 Him-fi. Filius, mascula proles. it. Nem-
 zetségi név.
 HÍMI. Masculinus. M. A.
 HÍMOD. F. Soprony Vben.

HÍR.

HÍR. Fama, nuncium, rumor. M. A.

Hír-adás. Aununciatio, divulgatio. S. I.
 Hír-hallás. Auditio. Káldi Psalm. 111. 7.
 Hír-harang. Loquax, garrulus, vulgator. Prágai
 p. 791.
 Hír-hordás. Famigeratio. Faludi U. E.
 2. R. p. 145.
 Hír- hordó. Famigerulus, famigator.
 Faludi N. U. p. 208. N. E. p. 175.
 Hír-hordozás. Pázm. Kal. p. 262. 725.
 Hír-hordozó. Famiger v. rumigerulus. M.
 A.
 Hír-hozó. Nuncius, Mercurius. Pázm. Pred.
 p. 813. Renuncians. CM. Renuncius. M. A.
 L.
 Hír-levelek. Pagellae publicae. S. I.
 Hír-mondás. Nunciatio. M. A. Pázm. Pred. p.
 574.
 Hír-mondó. Nuncius, nunciator. M. A.
 Hír-mondó sem szaladhatott el. Pázm. Kal.
 p. 174.
 Hír-mondó föcske tavaszt énekel. km.
 Hír-név. Gloria, claritas, celebritas. M. A.
 Hír-név-vadászó. Faludi T. É. p. 77.
 Hír-vivó. Nuncius. Sz. D.
 HÍRBE keveredett. Male audit.
 HÍRD. F. Baranya Vben.
 HÍRDET, hírdeti. Nunciat, annunciat, praedicat,
 famigerat. M. A.
 Bé hírdeti. Edicit, ut conveniant. Pázm. Pred.
 p. 409.
 El hírdeti. Indicat, annunciat, divulgat. M. A.
 Elő meg hírdeti. Praenunciat. M. A.
 Föl hírdeti. Proclamat, publicat. M. A. Pázm.
 Pred. p. 86.
 Ki hírdeti. Enunciat, edicit, eliminat, evulgat,
 ebuccinat. M. A.
 Meg hírdeti. Annunciat, denunciati, indicat.
 M. A.
 Hírdetés. Aununciatio, praedicatio, praeconium.
 M. A.
 Meg hírdetés. Denunciatio. M. A. Hírdethető.
 Praedicabilis. M. A.
 Hírdető. Praedicator, praeco, annuncians. M. A.
 Stentor. NC. p. 271.
 Hírdető czédula. Scheda annunciationis.
 Elő meg hírdető. Praenuncius. M. A.
 Hírdetvény. Manifestum, edictum, patentes. S.
 I.
 HÍRE. Fama ejus. Nagy a' híre, mint a' Tatár-
 járásnak. km.

- Híre-veszett. Infamis. M. A. Vranciscs.
Híre-vesztett. idem. M. A.
HÍRELI, hireli. Vulgat.
Azt hírelte. Hoc sparsit.
HÍREM. Fama mea, meum scitum.
Hírem nélkül. Sine meo scitu.
Hírembe gázol. Famam meam arrodit.
Híremmel. Cum meo scitu, voluntate.
Nem esett híremmé. Non mihi significatum est.
HÍRES. Famosus, celebris, clarus, insignis. M. A.
Híres eperjre ne kosárral. km.
Híres kurva. Onobatis, prostibulum. M. A.
Híres-neves. Clarus, inclutus, celebris, ceber. M. A.
Híres-nevesség. Claritas, celebritas. M. A.
Híresedik. Claescit, crebrescit. M. A.
El híresedik. Enotescit, increbrescit, percrebrescit. M. A.
Ki híresedik. Inclaescit, celebrescit. M. A.
Meg híresedik. Percrebrescit, inclaescit. M. A.
Híresen. Praeclare, celebriter. M. A.
Híresen viselték magokat. Egregie se produserunt.
Híresít, híresíti. Clarat, clarificat, famigerat. M. A.
El híresíti. Divulgat.
Ki híresíti. Diffamat. M. A.
Meg híresíti. Illustrat. Káldi 1. Mach. 11. 42.
Híresül. Claescit, inclaescit. M. A.
El híresül. Perclaescit.
Ki híresül. Inclaescit.
HÍRESZT, híreszti. Divulgat, publicat. S. I.
El híreszti. Evulgat.
Híresztel, híreszтели. idem. Sz. D.
Híresztes, híresztesi. Facit divulgari, publicari.
El híresztesi. Infamat.
HÍRETLEN-nevetlen. Incelebris, obscurus. M. A.
HÍRHEDIK. Crebrescit. M. A.
El hírhedik. Increbrescit. M. A. Percrebrescit. CM. Pázm. Kal. p. 854.
Ki hírhedik. Increbrescit, innotescit. M. A.
Hírhedés. Percrebrescentia. Zvonarics. 1. R. p. 161.
HÍRHESZIK. Vulgatur, crebrescit.
Ki hírheszik. Percrebrescit. Káldi, Esther. 2. 8.
HÍRHET, hírheti. Vulgat.
Ki hírheti. Evulgat. M. A.
HÍRLEL, hírleli. Annunciat, divulgat, publicat. S. I.
Azt hírlelik. Narratur.
HÍRRÉ adja. Indicat, significat. M. A.
Renunciat. CM.
Hírré adás. Renunciatio, nunciatio. M. A. CM.
Hírré teszi. Notitiae dat, significat.
HÍRT hordoz. Rumiferat. M. A.
Hírt hoz. Nuncium adfert.
Hírt mond. Nunciat, annunciat. M. A.
Hírt nevet kap. Nomen assequitur. PP.
Hírt tudakoz. Rumores aucupatur. PP.
Hírt visz. Nuncium defert.
HÍRTELEN. Subitus, subitaneus, repentinus, insperatus. S. I. Hirtelen mint a' zápor-eső. km.
Hirtelen halál. Mors cita, subitanea, impraevisa. S. I.
Hirtelen haragú. Proclivis ad iram. S. I.
Hirtelen való. Subitaneus, repentinus, extemporalis, extemporaneus, extemporarius. M. A.
Hirteleniben. Subito, repente, derepente. M. A.
Hirtelenkedik. Agit praecipitanter, praeceps est. M. A.
Hirtelenkedés. Temeritas, praecipitantia. M. A.
Hirtelenkedő. Temerarius, praeceps. Faludi U. E. 3. R. p. 109. T. É. p. 43.
Hirtelenség. Praecipitantia, deproperatio. M. A.
Hirtelenséggel. Repente, derepente. M. A.
Hala burda hirtelenséggel. Csuzi Tromb. p. 103.
Hirtelenséges. Subitaneus. Káldi, Sap. 17. 6.
Hirtelenül. Subito, repente. S. I.
HÍRÜL. Pro notitia, instar famae.
Hírül adja. Notificat.
Hírül hozta. Instar famae adtulit.
Hírül bé mondották. Faludi T. É. p. 111.
HÍRÜL (ige). Increbrescit. M. A.
El hírül. idem. M. A.
HÍZIK.
HÍZÁS. Impingvatio.
HÍZLAL, hízlalja. Saginat. M. A. Gazda' szeme hízlalja a' lovat. km.
Meg hízlalja. Pingvefacit, impingvat, saginat. M. A.
Hízlalás. Saginatio. M. A.
Hízlaló. Saginans, saginandus. M. A.
Hízlaló disznó. Porcus, qui saginatur.
Hízlaló étek. Sagina. M. A.
HÍZIK. Saginatur, impingvatur. M. A. Ki hol bízik, ott hízik. km.
El hízik. Valde pingvis fit.
Ki hízik. Impingvatur.
Meg hízik. Impingvatur, saginatur. M. A.
HÍZAKODIK. Impingvatur, pingvescit. M. A.
Meg hizakodik. Pingvescit, saginatur. M. A.
Hízlaló hely. Saginarium. M. A.
Hízlalt. Saginatus. M. A.
Hízlalt marha. Altalis. M. A.
Hízlaltatott. Saginatus. M. A.
HÍZODALOM (hizadalom.). Sagina. S. I.
Hízodalmas. Saginam promovens, pingvefaciens. Szentelt széna nem hizodalmas. km.
Hízodalmas. idem. Pázm. Pred. p. 605. 733.
Hízadalmas nagy jó uram. In forma styli veteris joco dicitur in cum, qui est cute bene curata.
HÍZOTT. Pingvefactus, saginatus.
HÍZÓ. Qui saginatur.
Hízódik, hízlalódik. Saginatur. S. I.
- HO.
HO.
HO. Interjectio bovem sistentis.
HO HO. Admirantis. Ho ho legény nagy fát mozgatsz te.
HOB.
HOB.
HOBOLY. F. Somogy Vben.
HOD.
HOD.
HODÁS. FF. Szatmár, és Vas Vben.
HODONY. F. Tömös Vben.
HODOS. FF. Arad, Vas, Krassó, Csongrád, Posony, Somogy, Tömös, Ugocsa, Veszprém, Bihar, és Szatmár Vben.
Hodoska. Sz. P. Veszprém Vben.
HOGY.
HOGY. Quod, ut. M. A.
Hogy adod, mint tartod? Quanti. M. A. Hogy ez. Quanti hoc. S. I.
Hogy ha nem. Alioquin. M. A.
Hogy hogy. Qualiter, ut, quomodo. M. A. CM. Quid ita. S. I. Qui fit. PP.
Hogy lehet? Quipote, qui fieri potest. M. A.
Hogy már. Quasi, tamquam, quasi vero. M. A. Káldi Luc. 23. 14. Mint-egy gúnyolásul „Derék ember hogy már! Sz. D.
Hogy mivel. R. most: mivelhogy. Quia. S. I.
Hogy ne hazudjak. Ne dicam dolo, ne mentiar. S. I.
Hogy ne. Quidni. M. A.
Hogy ne mondjam. Ne dicam. PP.
Hogy nem. Quominus. M. A.
Hogy nem mint. Quam. M. A.
Hogy sem mint. Idem. M. A.
* Mint hogy. Cum.
Mivel hogy. Quia.
Vala-hogy. Utcumque, aliquomodo. M. A.
HOGYAN. Quomodo, qualiter, quo pacto, quatione. S. I.
Hogyan van? Ut valet, quomodo subsistit.
Hogyan van, hogyan sincs, nem tudom.
Vala-hogyan. Aliquo modo.
- HOL.
HOL. R. Aurora, matuta, tempus matutinum. S. I. Ubi. M. A.
Hol itt. Hol itten. S. I.
Hol-ízben. Dum. Faludi N. E. p. 217.
Hol-mi. Reculae, vasa, utensilia, supellex v. res variae speciei. S. I.
Hol-mikor. Nonnunquam, interdum, subinde. Faludi N. A. p. 59. U. E. 2. R. p. 31.
Hol-nap. Cras. M. A.
Hol-nap reggel. Cras mane. PP.

- Hol-nap után. Perendie. M. A.
 Hol-napi. Crastinus. M. A.
 Hol-napig. Usque crastinum.
 Hol-napoz, hol-napozza. Procrastinat. Margit' Élete p. 16.
 Hol-napra is kell a' ló. km.
 Hol-napról hódára halaszt. Crastinat, procrastinat. M. A.
 Hol való, egymás. Res, reclusae, utensilia, supellex, vasa. M. A.
 Hol valója. Supellex ejus domestica.
 Vajda K. É. 1. K. p. 600.
 Akár hol. Ubivis, ubicunque.
 HOLLAN, HOLLANT. R. most honnan. Unde. S. I.
 HOLOTT. Ubi. M. A. Siquidem, quando quidem. PP. ubi tamen.
 Holottan. idem. S. I.
 HOLVAL. Cras mane. M. A.
 Holvali. Matutinus, sublucanus. M. A.
 HOLVÁ. Quorsum.
 Holvá legyenek? Ah quid agam, quo me vertam. M. A.
 Holvá lól el? Quo abiisti, quorsum recessisti. M. A.
- HOLLÓ.
- HOLLÓ. Corvus. M. A.
 Holló-fészek. Nidus corvi. Beniczki p. 278.
 Holló' háza. Öveg-bánya Abaúj Vben.
 Holló-hozta semmi házi ember. km.
 Holló-kákogás. Crocitus, crocatio. M. A.
 Holló-kő. F. Nógrád Vben.
 Holló' pataka. Sz. P. Szepes Vben.
 Holló-szín. Coracinus color. PP.
 Holló-színű. Coracinus. M. A.
 Holló-toll. Pluma corvina.
 * Fejér holló. Corvus albus.
 Ritka dolog a' fejér holló. km.
 HOLLÓS. Corvinus. PP.
 Hollós. Árok Berég Vben, Csárda Borsod Vben, Emőd mellett.
 Hollós. (Egyházas — Hidas — Nemes — Rempe). FF. Vas Vben.
- HOLTT.
- HOLTT. Mortuus. Lásd főlebb a' gyökerénél HAL.
- HOM.
- HOM.
 HOMÁLY. Caligo. M. A. Még a' nap fényben is homályt keres. km.
 Homály-lepke. Sphynx. Dämmerungsvogel. S. I.
 Homályog. Caligat. Hadd homályogjon a' hold, csak a' nap tartson igazat. km.
 Homályos. Caliginosus, nubilus, opacus, obnubilus, obscurus, subnubilus, subobscurus. M. A. A' rövid szó homályos szokott lenni. km.
 Homályos ágyból való. Obscuri generis. Faludi. E. M. p. 241.
 Homályos elméjű. Obscuri ingenii.
 Homályosan. Obscure, involute. M. A.
 Homályosítja. Obscurat, obtenebrat, opacat. M. A.
 Bé homályosítja. Obnubilat. M. A.
 Meg homályosítja. Inobscurat, inopacat. M. A.
 Homályosítás. Obscuratio. M. A.
 Meg homályosítás. idem. M. A.
 Homályosító. Obscurator. M. A.
 Homályosodik. Obscuratur.
 Bé homályosodik. Caligine obducitur,
- obtenebrescit. M. A. Nubilat. CM.
 Meg homályosodik. Adnubilat, caligat. M. A.
 Homályosság. Caligatio, opacitas, obscuritas. M. A.
 Homályosúl. Obscuratur, caligat. M. A.
 Homályozik. Nubilat, caligat.
 Homályozó. Caligans. NC. p. 11.
 HOMLÍT, homlítja. Vitem propagat per traduces. M. A. CM.
 Homlítás. Propagatio. M. A. Ablactatio. CM.
 Homlító szőlő. Propago. M. A.
 Homlítani való szőlő. idem. M. A.
 Homlítóvány. Tradux, propago. S. I.
 HOMLOK. Frons. M. A.
 Homlok-elő. Frontale. M. A. Paropis, linteum frontale. PP.
 Homlok-írás. Titulus, frons libri. S. I. Sz. D.
 Homlok-komorítás. Corrugatio frontis.
 Homlok-kötő. Sz. D.
 Homlok-sor az írásban, vagy nyomtatásban. Sz. D.
 Homlok-sütés. Frontis inscriptio, stigmatizatio. S. I.
 Homlok üti. In frontem caedit. Vajda 2. K. p. 114.
 Hanyatt homlok. Pronus.
 Homloka. Ejus frons, frontispicium, pars antica. S. I.
 Ház' homloka. Frontispicium aedis.
 Homlokát komorítja. Frontem corrugat, caperat. M. A.
 Homlokát ránczba szedi. idem.
 Homlokolja. Frontat. Sz. D.
 Homlokozza. Frontat, frontem ei facit. Sz. D.
 Homlokzat. Frontispicium. Sz. D.
 Homlokos. Frontosus, fronto. M. A.
 Homlokú.
 Föl törölt homlokú. Exporrectae frontis. Prágai p. 204.
 Kopasz homlokú. Calvaster. NC. p. 197.
 Széles homlokú. Fronto. M. A.
 HOMOK. Sabulum. M. A. A' homok is el iszsz az eső-víz, de semmit sem terem. km.
 Homok. t. h. n. Berég, Somogy, Szatmár, Soprony, és Ung Vben.
 Homok-föld. Terra sabulosa. Ha csak a' homok-föld terem, szűkön telik meg a' verem. km.
 Homok-fűz. Salix arenaria. Sandweide. Mitterp.
 Homok-halom. Dug. km. 1. R. p. 197.
 Homok-kő. Lapis arenarius.
 Homok-telek. Sz. P. Heves Vben.
 Homokos. Sabulosus. M. A.
 Homokos hely. Sabuletum. M. A.
 HOMOR.
 Homorít, homorítja. Cavat, concavat, concavum facit. S. I.
 Homorog (Magyar, oláh.) FF. Bihar Vben.
 Homorogd. F. Abaúj Vben.
 Homorodik. Devergit, deprimitur. M. A.
 Cavatur, concavatur. S. I.
 Ki homorodik. Extuberat. Hallottam Ságbon 1820. Febr. 28.
 Homorodás. Devergentia. CM. M. A.
 Homorodottság. Depressitas. CM.
 Homoró. Concavus.
 Homoród. Patak Szatmár Vben.
 Homoród (Alsó, fölső, közép). FF. Szatmár Vben.
 Homorú. Convexum, convexus, concavus. M. A. Amphicyrtos. CM. Vrancsics.
 Homorúság. Convexitas. M. A.
 HOMOS. R. Tectus, non sincerus, astutus,
- dolosus, versutus. S. I.
- HON.
- HON, HONN. R. Domus vel patria. S. I.
 Domi. M. A.
 Hon hagyja. Domi relinquit. S. I.
 Hon heverés. Ocium domesticum. S. I.
 Hon lakás. Domesticatio, vita domestica. S. I.
 I. Hon lakják az, a' ki kedvére akar élni. Domi manere oportet belle fortunatum. M. A.
 Hon létel. Commoratio domestica. S. I.
 Hon-művek. R. Vasa domestica, utensilia. S. I.
 I.
 Hon tanultt. Domi doctus. S. I.
 Hon töltött bor. Vinum vernaculum. M. A.
 Hon termett bor. idem. S. I.
 Hon ülés. Domesticatio. Beniczki p. 155.
 Hon ültében. Domi sedendo. Pázm. Pred. p. 1134.
 Hon ülő. Abstractus, casae affixus, deses. PP.
 Hon vacsorálás. Domicoenium. M. A.
 Hon való. Domesticus. Magyar Orsz. Roml. p. 41. a' hol a' távol valónak teszi ellenébe.
 Hon való nyavalya. Morbus domesticus. Zvonarics 1. R. p. 51.
 Hon való vissza vonás. Discordia civilis, domestica. VM. Hit-tartás. p 21.
 Itt-hon. Hic domi.
 Ott-hon. Ibi domi. Jobb íthton, mint otthon. Melius hic, quam ibi.
 HONBÉLI. Domesticus, patrius, vernaculus. S. I.
 HONI. idem. S. I.
 HONNAN. Unde. M. A.
 Honnan jösz, 's hová mégy. Dic, quis es, unde venis, tibi ubi patria, atque penates. M. A.
 Honnan való. Cujas. M. A.
 HONNÉTT. Unde. M. A.
 HONOS. Habens domum, patriam.
 Ott-honos. Casae affixus, domi se detinens. Faludi habet „Ott-honyos.“ N. U. p. 9.
 Ott-honoskodik. Domi se detinet, vitam agit abstractam.
 HONNYA (honja.). Ejus patria.
 Honnyában. Domi suae. M. A.
 Honnyai.
 So-honnyai. Nullibi domi, domo, domicilio carens, vagus.
 HONT. F. Hont Vben.
 Hont-madár. Motacilla oenanthe. Weiss-schwanz, Steinschatzter. S. I. 31 *

HOP.	Öszve hordatott. Collatitius. M. A.	azon rovások, melyekbe a' fenék helyhezetik. S. I.
HOP.	Hordás. Deportatus, vectura. M. A.	Hordó' dugója, karikája, szádlója. Doliarium operculum. PP.
HOPORCS. Gibbus, tuber, protuberantia v. salebra. S. I.	Által hordás. Transportatio, transvectio M. A.	Hordó-dugas. idem.
Hoporcsos. Gibbosus, protuberans v. asper, scaber, salebrosus. S. I.	Bé hordás. Invectio, importatio. M. A.	Hordó-fenekek. Commata. PP.
HOPORJ, HOPORJA. idem ac hoporcs.	Egybe hordás. Congestio, comportatio. M. A.	Hordó-mérő. Virga pithometrica. S. I.
Hoporjás: hoporcsos.	A.	Akoló pálcza.
Háta' hoporjás. Salebrosus, fragosus. M. A. Confragosus. CM.	El hordás. Deportatio, asportatio. M. A.	Hordó' szája. Orificium dolii. S. I.
Háta' hoporjás hely. Salebrae. M. A.	Fa-hordás. Vectura lignorum.	Hordó-töltelék. Vinum pro repletura doliorum. S. I.
HOPORTI. F. Zemplin Vben.	Gabona-hordás. Invectio frugum.	* Boros hordó. Vas vinarium.
HOPORTYAG. Crusta. Cserepezet. Sz. D.	Hír-hordás. Famigeratio. S. K.	Eczetes hordó. Buticula acetaria. S. K.
Hoportyagos. Crustulosus. Cserepesedett. Sz. D.	Ki hordás. Exportatio. M. A.	Feneketlen hordó. Inexplebile dolium. S. K.
Hoportyagos méz hűll a' falról. Calx crustulosa cadit e muro. Sz. D.	Öszve hordás. Convectio, comportatus. M. A. it. Increpatio. S. K.	Gönczi hordó. Dolium Gönczense, trium urnarum capax. S. K.
HOP.	Hordogat, hordogatja. Vectat.	Káposztás hordó. Vas pro caulibus.
HOP-mester. Admissionalis, praefectus aulae. M. A. etiam HOK-mester. M. A. PP.	El hordogatja. Per partes aufert.	Olajos hordó. Olearium vas. S. K.
HOPISTÁL. Sámbar ellen. p. 74.	Öszve hordogatja. Convectat. M. A.	Pálinkás hordó. Vas vini adusti. S. K.
HOPP.	Hordoz, hordozza. Portitat, gerit, ductat, ductitat, bajulat, vectat. M. A. Ki- ki magával hordozza a' kis birót. km.	Sörös hordó. Cerevisarium dolium. S. K.
HOPP. Jubilantis, exultantis. Akkor mondj hoppot, mikor által ugotad az árkot. km.	Be hordozza. Inoccat. Be boronálja	Uborkás hordó. Vas cucumerarium.
Hopp haja. Evax! ohe! M. A.	El hordozza. Perductat, perfert. M. A.	Üres hordó. Vas vacuum. Üres hordó leg jobban hangzik. km. Eloquentiae flumen, sapientiae gutta.
Hopp-szó. Vox jubili.	Környül hordozza. Circumvehit. M. A.	Vas-abricsos hordó. Vas ad circulos ferreos.
Hopp imitt is, amott is, az én házam előtt is. km.	Körül hordozza. Circumfert. M. A.	Vizes hordó. Vas aquarium. S. K.
HOPPA. Lakodalom. Calend. Jaurinense anni 1747.	Magával hordozza. Circumfert secum.	Hordónyi. Doliaris. M. A. In quantitate dolii.
HOPPOT mond. Exultat de re bene gesta. Hippet hoppot emleget. Faludi. E. M. p. 21.	Hordozás. Portatio, gestatio, gestatus. M. A.	HORG, HOROG. Hamus, harpago, uncus. M. A. Arany-horoggal horgász. Aureo hamo piscatur. km.
HOPPOZ, hoppozza. Jubilando pessumdat. El hoppozta az esküdtetés előtt. Dug. km. 1. R. p. 176.	Hordozdogalja. Vectitat. M. A. L.	Horog-ín. Linea piscatoria. PP.
HOR.	Hordozgatja. Vectitat, portitat. M. A.	Horog-zsineg. Funiculus hami. Sz. D.
HOR. F. Mármaros Vben.	El hordozgatja. Per partes aufert.	Horog-vég, vagy Horog-völgy. Sz. P. Somogy Vben.
HORD (ige), hordja. Portat. M. A.	Környül hordozgatja. Circumgestat. M. A.	Horog-vonó. Hamotrabo. M. A.
Alá hordja. Devehit, deportat. M. A.	Öszve hordozgatja. Convectat. M. A.	Horogba veti. Unco impingit. M. A.
Által hordja. Transportat, transvehit. M. A.	Hordozhatatlan. Importabilis. M. A.	Horogba vettetett. Unco impactus. M. A.
Bé hordja. Invehit, importat. M. A.	El hordozhatatlan. Insupportabilis.	Horoggal el vonsza. Innuncat, harpagat. M. A.
Bele hordja. idem.	Hordozható. Portabilis, portatilis, vectibilis. M. A.	Horogra fúzi. Inuncat. Sz. D.
Egygyű hordja. Congerit, comportat.	A.	* Arany-horog. Aureus hamus.
El hordja. Deportat, asportat. M. A.	El hordozható. Portabilis. M. A. Supportabilis.	Födél-rántó horog. Hama. M. A. Harpago.
Hordd el a' sátor-fát. Apage.	Hordozkodik. Migrat. M. A.	Üst-tartó horog. Focarius cremaster. PP.
Elő hordja. Narrat, commemorat, adfert, profert. S. I.	Által hordozkodás. Transmigratio. M. A.	Horga. Ejus hamus.
Föl hordja. Fert sursum.	Bé hordozkodás. Immigratio. M. A.	Horgába akad. Incurrit in ejus hamum.
Föl hordja az étkeket. Dapes adfert, superponit mensae. S. I.	El hordozkodás. Demigratio. M. A.	Horgad. Incurvescit. M. A.
Fülébe hordja. Insurrat ei.	Hordozó. Vector, portans, gestator. M. A.	Alá horgad. Deorsum curvatur. Pázm. Pred. p. 472. Kal. p. 664.
Haza hordja. Portat domum.	El hordozó. Perductor. M. A.	Félre horgad. Ad partem flectitur. Faludi. B. E. p. 98.
Hátra hordja. Retro portat.	Hordozóskodik. Cum suis reculis transfert se in aliam domum. A' ki sokat hordozóskodik, nehezen gazdagúl meg. km.	Meg horgad. Incurvescit. M. A.
Ki hordja. Evehit, exportat. M. A.	Be hordozóskodik. Immigrat in domum.	Meg horgadjunk a' vén ember előtt. Inclinemus nos ante senem hominem. Pázm. Pred. p. 217.
Le hordja. Devehit, it. Excipit, verbis castigat, objurgat. S. I.	Ki hordozóskodik. Emigrat e domo.	Horgadás. Inclinatio. Pázm. Pred. p. 929.
Meg hordja. Convehit, comportat.	Hordozóskodás. Migratio. Kilencz hordozóskodás egy égés. km.	Horgadozik. Curvescit, incurvatur. Faludi N. E. p. 8.
Meg hordja ganéjjal a' földjét. Ad teram suam fimum comportat.	HORDÓ. 1) Vector, portans, vehens. M. A.	
Oda hordja. Advehit.	Hordó-rétes. Scriblita tempore invectionis frugum praeparari solita.	
Öszve hordja. Convehit, comportat, congerit, confert. M. A.	Hordó szék. Sella portatilis.	
Reá hordja. Asportat, advehit.	Fa-hordó. Calo, xylophorus.	
Viszsa hordja. Reportat, refert. S. I.	Hír-hordó. Rumigerulus.	
Hordat, hordatja. Curat vehi, portari.	Mag-hordó. Qui seminanti semen administrat.	
Hordatott. Vectus, portatus.	Mag-hordó véka. Cartallus seminarius.	
	Tik-hordó kánya. Falco buteo.	
	Víz-hordó. Aquigerulus. S. K.	
	HORDÓ. 2) Dolium, vas, dolium vinarium. M. A.	
	A.	
	Hordó-bor. Vinum uno vase. Pázm. Kal. p. 662.	
	Hordó-csap. Doliarium veruculum, epistomium. PP.	
	Hordó-csináló. Doliaris. M. A.	
	Hordó' csinnya. Strix, crena. Dongáknak	

- Félre horgadozik. Declinat. Faludi B. E. p. 78.
Félre horgodozó szándék. Intentio non recta. Faludi B. E. p. 53.
Horgadtt. Curvatus, flexus.
Föl horgadtt. Resimus. S. I.
Meg horgadtt. Incurvus, reflexus. M. A.
Viszsa horgadtt. Reflexus. M. A.
Horgas. Curvus, incurvus, inflexus, obliquus, uncus, aduncus. M. A. Hamatus.
Horgas bab. Phaseolus. Rác bab. S. I.
Horgas bél. Ileum. S. I.
Horgas borgas. Flexuosus. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 86.
Horgas borgas utak. Calles flexuosi. Faludi E. M. p. 241.
Horgas fogak. Dentes uncinati. PP.
Horgas ín. Suffrago. S. I. Ín-pók.
Horgas kard. Ensis falcatus, acinaces. PP. Gladius recurvus.
Horgas köröm. Ungvis falcatus. PP.
Horgas lábú. Curvipes. M. A.
Horgas orr. Nasus aquilinus. PP.
Horgas orra a' madárnak. Rostrum. PP.
Horgas orrú. Grypus, homo naso aquilino. S. I.
Horgas síp. Lituus. Waldhorn. S. I.
Horgas sípos. Litcen, ceratula. S. I.
Horgas tör. Ensis falcatus. S. I.
* Hóri horgas nagy inas. Caliga Maximini, colossi magnitudine. M. A.
Horgasan. Contorte, curve, flexuose. M. A.
Horgasan esik. A linea recta declinat. PP.
Horgasan rakott fal. Paries a recta linea discedens. PP.
Horgasítja. Hamat it. curvat, aduncat, incurvat. M. A.
Meg horgasítja. Incurvat, concurvat. M. A.
Telegdi. Felelet p. 18.
Horgasítás. Curvatio, flexura, inflexio. M. A.
Meg horgasítás. Incurvatio. M. A.
Meg horgasított. Incurvatus. M. A.
Horgasodik. Curvescit. M. A.
Horgassa. Curvum ejus. A' beszédnek egyenesse jó, 's a' mankónak horgassa. km.
Horgasság. Curvamen, curvatura, curvitas, aduncitas. M. A.
Horgasúl. Flectitur, curvatur.
Meg horgasúl. Incurvatur. Csuzi Tromb. p. 359.
Horgaszt, horgasztja. Curvat, incurvat, flectit.
Föl horgasztja az orrát: föl üti az orrát. Faludi N. A. p. 129.
Meg horgasztja. Pandat. M. A. Inflectit. CM.
Horgasztás. Inflexus. CM.
Horgaszthatatlan. Inflexibilis. CM.
Horgász (név.). Hamiota. M. A.
Horgász-ajándék. Donum hamulare. Nagyobb ajándékot horgászó ajándék. S. I.
Horgász-tolvaj. Fur hamularis. S. I. Horroggal ablakon horgászó lopó. PP.
Horgász (íge). Hamo piscatur. M. A. Szeleken horgáaz. Frustra laborat.
Ki horgászsza. Expiscatur, v. aduncis unquibus extrahit.
Horgászás. Piscatus hamatilis. PP.
Horgászat (mint vadászat, halászat). idem.
Horgásztat. Curat hamo piscari. Faludi B. E. p. 56.
Horgászó hely. Piscaria. PP.
Horgászó veszsző. Arundo piscatoria. PP.
Horgol, horgolja. Inuncat. M. A.
Horgos. Uncus, aduncus, hamatus. M. A.
Horgos. F. Csongrád Vben.
- Kis Horgos. Telek Csongrád Vben.
Horgot vet. Hamum objicit v. divertit, diversionem facit. Nem nyeri el a' pályát, a' ki utjában horgot vet. km.
Horgúl. Curvatur.
Meg horgúl. Incurvatur. Lippai Vet. Kert. p. 174.
HORHOS. Hegyeken lévő szoros utak, és vízmosások. Vitéz, Anacreoni Dalok. p. 49.
HORNY, HORONY. Crena, strix, stria. S. I. (mint Torony).
Hornvol, hornvolja. Crenam incidit, striat. PP.
Meg hornvolja, rovátkolja. Crenam incidit. PP.
Hornvolás. Strix, canaliculus, stria. PP.
Hornvolása a' hordónak, melybe a' feneket teszik. Crena, strix. PP.
Hornvolat. Striatura, canaliculus. S. I. Sz. D.
Hornvoltt. Striatus. Faludi. T. É. p. 21.
Hornvoltt oszlop. Columna striata. PP.
Hornyos. Striatus, virgata, lineatus. S. I.
HORP, HOROP. Inusitatum.
Horpad. Deprimitur, cavatur. PP.
Bé horpad. Concavum fit. S. I. In cavum dehiscit. Bé horpadtt az oldala. Sz. D.
Horpadás. Depressio in cavum. Sz. D.
Horpadozik. Cavatur, deprimitur. S. I. Sz. D.
Horpadtt. Cavatus, pressus. M. A.
Horpadttság. Cava, cavamen, cavatura. S. I. Sz. D.
Horpasz. Emaciatius, extenuatus, macer. S. I.
Csappant, éhség miatt le lohadt. Sz. D.
Horpasz has. Venter extenuatus. Sz. D.
Horpasz pofa. Gena emaciata. Sz. D.
Horpaszodik. Emaciatum, macescit. Sz. D.
Horpaszsza. Ejus extenuatum. (Venter) Teli töltt a' horpaszsza: föl domborodott a' hasa. Sz. D.
Horpaszt, horpasztja. Deprimit, cavat. Sz. D.
Bé horpasztotta Dug. km. 1. R. p. 31.
Horpács. FF. Nógrád, és Soprony Vkben.
HORSÓ. Sz. P. Borsod Vben.
HORZSOL, horzsolja. Terit, atterit, deterit. S. I.
Csiszolja, koptatja, korholja. Sz. D.
Horzsolódik. Teritur, atteritur, deteritur. S. I.
Törődik, vájódik, kopik, korholódik, csiszolódik. Sz. D.
El horzsolódott p. o. a' kerék-szeg. Sz. D.
HORT. F. Heves Vben. Sz. P. Szabolcs Vben.
Hortobágy. Vidék, Szabolcs Vben.
Hortobágy. Folyó víz Nagy Kunságban, és Szabolcs Vben.
- HOR.
HOR (hang).
HORKANT. Ronchum excitat.
Egyvet horkantott. Kisfaludi' Regéji. p. 21.
HORTYANT. idem.
HORTYOG. Ronchissat, stertit. M. A. Káldi Prov. 5. 10.
Hortyogás. Ronchus, stertor. M. A. CM.
Hortyogástól meg szűnik. Distertit. M. A.
Hortyogó. Stertor, ronchissator. PP.
Hortyogva aluszik. Stertit. M. A.
- HORVÁT.
HORVÁT. Croata, Dalmata, Illyrius. M. A.
Horvát falu. F. Vas Vben.
Horvát kút. F. Somogy Vben.
Horvát nád' alja. F. Vas Vben.
Horvát nyelv. Línqua croatica.
Horvát ország. Regnum Croatiae, Illyria, Illyricum. M. A.
- HORVÁTI. Croaticus.
Horváti. FF. Abaúj, Hont, Torna, Szala és Zágráb Vkben.
HORVÁTOS. Morem croaticum redolens.
Horvátos viselet. Vestitus croaticus.
Horvátosan. More croatico.
HORVÁTSÁG. Gens croatica. Epist. Széch. T. 1. p. 168. 194.
HORVÁTÚL. Croaticae.

HORÚT.
HORÚT. Tussis. M. A. Tasi Gáspár p. 133. PP.
Lásd Hurút alább.

HOSZSZ.
HOSZSZ.
HOSZSZA. Ejus longum, ejus longitudo. M. A.
Széle hossza mind egygy. Aequaliter longum et latum.
Száz tű' hossza. Longitudo centum acuum.
Meg jártuk a' száz tű' hosszát. km.
Hoszszában. In sua longitudine. Sz. D.
Hoszszára. In longum. Sz. D. Hoszszára szeltt kenyér higan sültt tyúkmonyhoz. km. Turunda. PP.
HOSZSZABB. Longior. A' ki kisebb, frissebb, a' ki hosszabb, roszzabb. km.
Hoszszaabbítja. Prolongat, elongat, producit. M. A.
Meg hoszszaabbítja. Prolongat, elongat. M. A.
Hoszszaabbítás. Productio. M. A.
Meg hoszszaabbítás. Prolongatio. M. A.
Meg hoszszaabbított. Prolongatus. M. A.
Hoszszaabbodik. Longescit. Pázm. Pred. d. 101.
Meg hoszszaabbodik. Elongatur.
Hoszszaabság. Major longitudo. Pázm. Pred. p. 99.
Hoszszaabbúl. Longescit. M. A.
Meg hoszszaabbúl. Elongatur, producit.
HOSZSZACSKA. Longulus, longiusculus. M. A.
HOSZSZADALOM. Prolixitas, prolixitudo. S. I.
Hoszszaalmas. Prolixus. Sz. D.
HOSZSZAL, hoszszaalja: hoszszaal nézi, tartja, mondja. Sz. D.
HOSZSZAN. Longum, prolix, producte. M. A.
HOSZSZAS. Prolixus. PP.
Hoszsza nyavalya. Morbus tenax. PP.

- Hoszasz türedelem. Longanimitas, multa patientia. Faludi E. M. p. 241.
 Hoszaszan. Prolixe. S. I.
 Hoszaszaitja. Prolongat, protrahit, producit. S. I.
 Hoszaszodik. Longescit v. prolongatur, producitur. S. I.
 Hoszaszúl. idem. S. I.
 HOSZSZASÁG. Longitudo. M. A.
 Hoszaszágára nézve. Spectata ejus longitudine.
 HOSZSZATT. Per longum.
 Útsza-hoszsatt. Per longum plateae, per totam, qua patuit, plateam. Vajda K. É. 2. K. p. 181.
 HOSZSZÍT, hoszsztítja. Longat.
 Hoszsztítás. Longatio, elongatio. M. A. L. p. 335.
 HOSZSZÚ. Longus, prolixus. M. A. A' rúd talyigára hoszsztú, szekérbe rövid. km.
 Hoszsztú alku: házasság. km.
 Hoszsztú Aszó. F. Bihar Vben.
 Hoszsztú betegségnek halál a' vége. km.
 Hoszsztú böjt. Longum jejuniunum. A' ki sok zabálló csőtörtököt tart, hoszsztú böjtrel talál. km.
 Hoszsztú életű. Longaevus. M. A.
 Hoszsztú ember. Longurio. M. A.
 Hoszsztú falu. FF. Vas, Nyitra, Posony, Somogy, és Szala Vkben.
 Hoszsztú főr. Longa vectura.
 Hoszsztú hegy. Sz. P. Fejér Vben.
 Hoszsztú hegyes tör. Rudis, ensis longior, sarissa. PP.
 Hoszsztú Hetény. F. Baranya Vben.
 Hoszsztú idejű. Diutinus. M. A.
 Hoszsztú kezű. Longimanus. M. A.
 Hoszsztú köntös. Vestis talaris. PP.
 Hoszsztú köntös port csinál. km.
 Hoszsztú körmű. Furunculus.
 Hoszsztú Láz. F. Zemplin Vben.
 Hoszsztú lábú. Longipes. M. A.
 Hoszsztú liget. F. Bihar Vben.
 Hoszsztú mező. FF. Trencsén, Ung, és Zemplén Vkben.
 Hoszsztú, mint a' Szent Iván' éneke. Prolixius Iliade. M. A.
 Hoszsztú nyak. Raphidia. Kamelhals. Fű-szunyog. S. I.
 Hoszsztú nyújtó a' szekérben.
 Hoszsztú oldal. Latera longiora currus.
 Hoszsztú Páli. F. Bihar Vben.
 Hoszsztú Peresztge. MV. Vas Vben.
 Hoszsztú rét. FF. Liptó, Sáros, Zemplén, és Gömör Vkben.
 Hoszsztú pőr. Processus longae litis.
 Hoszsztú pörön bíró a' nyertes. km.
 Hoszsztú rév. Telek Borsod Vben.
 Hoszsztú ruha. Stola. PP.
 Hoszsztú ruhás. Stolatus. PP.
 Hoszsztú szárú körtvély. Török körtvély. Pyra Dolabellaria. S. I.
 Hoszsztú szilva. Prunum hungaricum.
 Hoszsztú szó. F. Gömör Vben.
 Hoszsztú tőrés. Longanimitas, patientia. M. A.
 Hoszsztú tőrő. Longanimis. M. A.
 Hoszsztú újjú mente. Chiridota, vestis manuleata. PP.
 Hoszsztú út. Via longa, iter longum.
 Hájás szekér, hoszsztú út. km.
 Hoszsztú völgy. F. Szala Vben.
- Hoszsztudat. Oblongus. Länglicht. S. I.
 Hoszsztuka. Longulus, longusculus. S. I.
 Hoszsztukás. idem.
- Hoszsztuság. Longitudo, prolixitas. M. A.
- HOVÁ.
 HOVÁ. (Contractum ex obsoleto Holvá.) Quo, quonam, quorsum. M. A.
 Hová hamarább. Quo ocius. Csuzi p. 633.
 Hová legyek. Quo me vertam. PP.
 Hová tovább. Magis ac magis, quo magis, quo longius, quo diutius. M. A.
 Hová való. Cujas, quo spectans, quo pertinens, unde oriundus.
 Akár hová. Quocunque.
- HOZ (ige.)
 HOZ, hozza. Fert, producit, portat, adfert, vehit, adportat. M. A. Nem sokat hoz a' táncz a' konyhára. km.
- Alá hozza. Defert, portat deorsum.
 Által hozza. Transfert.
 Bé hozza. Infert, introducit. M. A. Ha a' szükség bé hozza. Pázm. Pred. p. 794.
 Bele hozza. Infert sermoni, immiscet.
 El hozza. Adfert, adportat, adducit. M. A.
 Elő hozza. Profert, depromit, adfert, adducit, it. commemorat, repetit. M. A.
 Föl hozza. Adducit sursum. M. A. it. inducit v. adfert consuetudinem, instituit morem. S. I.
 Haza hozza. Refert domum.
 Helyre hozza. Reducit, reparat. Egy jó álom minden fáradságot helyre hoz. km.
 Ki hozza. Effert, educit. M. A. it. Concludit, consectorium facit. Ebből azt hozom ki. Hinc hoc concludo.
 Le hozza. Defert, deportat. S. I.
 Meg hozza. Reducit, refert. M. A.
 Meg hozta az igaz kenyér. Ad pristina praesepeia.
 Öszve hozza. Két személyt egymással szemléltet. S. I.
 Reá hozza. Adducit ad collum ejus. Viszsa hozza. Refert, reducit, retrofert, reportat. M. A.
 Viszsa nem hozom' fejében vitte el: el lopta.
- HOZAKODIK.
 Elő hozakodik. Narrat, commemorat, adfert, profert. S. I. Inter sermocinandum adducit.
- HOZAKOSZIK.
 Elő hozakoszik. Profert, commemorat. Vajda K. É. 3. K. p. 41 „Néha néha elő hozakosznak rólad.”
- HOZAT, hozatja. Facit reducere, adduci curat. M. A.
 Által hozatja. Curat transferri.
 Be hozatja. Curat inferri.
 El hozatja. Curat adferri.
 Le hozatja. Curat deferri.
 Meg hozatja. Curat adferri.
 Viszsa hozatja. Curat reduci.
- Hozatal. Reductus, us. M. A.
 Hozatás. Reductio. M. A.
- El hozatás. Advectio, asportatus. M. A.
 Hozatott. Adlatus.
 Meg hozatott. Reductus. M. A.
 HOZÁS. Latio, portatus. M. A.
 Bé hozás. Importatio, illatio. S. I.
 Elő hozás. Citatio, depromtio, prolatus. M. A.
- Föl hozás. Eductio, sublatio. M. A.
 Helyre hozás. Reparatio.
 Meg hozás. Reductio. M. A.
 Viszsa hozás. Idem. M. A.
 Viszsa nem hozás' fejében vitte el. KV. p. 285.
 HOZDOGAL, hozdogalja. Vectat.
 El hozdogalja. Advectat. M. A.
 HOZHATATLAN. Qui non potest ferri, vehi.
 Helyre hozhatatlan. Irreparabilis.
 Viszsa hozhatatlan. Irreducibilis.
 HOZOMÁNY. Adlatus aliquid, v. productum terrae. S. I. Allatura.
 HOZOTT. Latus.
 Hozott Isten. Optato advenis. S. I.
 Meg hozott. Adlatus.
 HOZÓ. Lator, portans. M. A.
 Hozó familia ez, nem kéri. km.
 * Álom-hozó. Soporifer. CM.
 Föhlő-hozó. Nubifer. M. A.
 Gyümölcs-hozó. Frugifer, carpophorus. M. A.
 Hír-hozó. Famiger, renuncians. CM.
 Kár-hozó. Damnifer, it. damnandus. S. K.
 HOZTON hozd. Affer, offer. Pázm. Pred. p. 700.
- HOZ (vég-rag).
 HOZ, HÖZ. Ad. Affixa. M. A. Affixa nominalia post vocales obtusas, ut falhoz. Ad parietem. Kőhöz. Ad lapidem etc.
 HOZZÁ. Eja, age, agite. M. A. Láss hozzá.
 Allez vous en.
 HOZZÁ, hozzám, hozzám. Ad, erga, circa, ad se, ad te, ad me. M. A.
 HOZZÁ adás. Additio. M. A.
 HOZZÁ áll. Adstat, accedit. M. A.
 HOZZÁ csapja. Allidit. M. A.
 HOZZÁ édesgeti. Allectat. M. A.
 HOZZÁ enyvezi. Adglutinat. M. A.
 HOZZÁ fog. Adgreditur. M. A.
 HOZZÁ futamik. Accurrit. M. A.
 HOZZÁ hajol. Acclinat, inclinat. M. A.
 HOZZÁ hajóz. Adnavigat. M. A.
 HOZZÁ illik. Congruit. M. A.
 HOZZÁ képest. Respectu illius.
 HOZZÁ kezd. Inchoat.
 HOZZÁ megy. Adit, convenit. M. A.
 HOZZÁ nyúl. Adprehendit. M. A.
 HOZZÁ olvassa. Adnumerat. M. A.
 HOZZÁ ragad. Cohaerescit. M. A.
 HOZZÁ segít. Adjutor. Pázm. Pred. p. 1180.
 HOZZÁ szolja. Accomodat, attemperat. M. A.
 HOZZÁ szöll. Affatur, alloquitur. M. A.
 HOZZÁ szokik. Advescit.
 HOZZÁ szorítja. Adstringit. M. A.
 HOZZÁ teszi. Addit, adjungit, apponit. M. A.
 HOZZÁ tölti. Adfundit. M. A.
 HOZZÁ ül. Adsidet. M. A.

- Hozzá ülő tanács. Assessor. M. A.
Hozzá való. Conveniens, congruus.
* Haec pro illustratione, reliqua vide suis locis.
- HOZZÁD. Ad te, versus te, sinistrorsum.
Isten hozzád. á Dieu.
Tülled hozzád. Huc illuc, dextrorsum, sinistrorsum.
Hozzádra. Sinistrorsum. Faludi N. U. p. 147.
- HÓ.
- HÓ 1) nix.
- HÓ. Nix. Magyar Országban leg több hó vagon, km. Sententia haec vera est. Mert minden hó-napban esik.
Hó-csőp. Leucojum bulbosum. S. I.
Hó esik. Ningit. M. A.
Hó-fajd. Havi tyúk. Tetrao lagopus. Schneehuhn. S. I.
Hó-fejérségű. Nivei candons, niveus.
Hó-fuvat. Tempestat nivosa, niveus volantes. S. I.
Hó-fuvaték (hó fujáték.). Nives concumulatae, conglobatae.
Hó-gulya. Bizonyos téstás mű.
Hó-halom. Cumulus nivium. Faludi B. E. p. 95.
Hó hátán. In superficie nivis.
Hó hátán is kincset ás, és talál. km. Dug. 2. R. p. 275.
Hó-harmat. Pruina. M. A.
Hó-harmatos. Pruinosus. M. A.
Hó-lapda. Nivea massa. NC. p. 9.
Hó-lepte hegyek. Montes nivibus tecti. Némely hegyek akkor is égnek belől, mikor már tetejüket el lepte a' hó. Et senes habent igniculos.
Hó-pinty. Fringilla nivalis. S. I.
Hó-rózsa. Opulus. Schneeballe. S. I.
Hó-szakadás. Nivium montanarum repentina delapsio.
Hó-szalinkozás. Nix vage volitans.
Hó-színű. Nivei coloris, niveus.
Hó-virág. Galanthus nivalis. Schneetröplein. S. I.
Hó-víz. Gelidus humor, nix liquata.
Hó-víz hidegsége. Frigiditas aquarum nivalium. Pázm. Pred. p. 1079.
- HOVAD. Tumet, tumescit. S. I. majus volumen occupat, extenditur. (Notum est nivem majus volumen occupare, quam aquam inde resolutam.)
Föl hovad. Intumescit. S. I.
- HOVÁLY. Fa eszköz a' Csizmadiáknál mellyel ki feszítik a' csizma' torkát, midőn kaptázzák. Sz. D.
- HAVAS. (Hóas, hovas, havas.) Nivosus. M. A.
Havas. Alpes. M. A.
Havas' allya. Plaga subalpina. S. I.
Havas' allyai. Subalpinus. M. A.
Havas-el' földe. Cisalpina. M. A.
Havas-eli. Transalpinus, cisalpinus. M. A.
Havas eső. Pluviae nivibus mixtae.
Havas idő. Tempestat nivosa.
- Havasi. Alpinus. M. A.
Havasi bak. Rupicapra, rupicapra. M. A.
- Havasi bogyó. Baccae myrtilli, vaccinium. Schwarze Heidelbeere. S. I.
- Havasi fenyő-fa. Pinus alpina. Krummholz. S. I.
Havasi hagyma. Victoralis. Siegwurz. S. I.
Havasi holló. Corvus graculus, corvus eremita. S. I.
Havasi kapor, medve' gyökér. Athamanta, Meum. Beerwurz. S. I.
Havasi kecske. Rupicapra. S. I.
Havasi nyírfa. Betula nana. Alpenbirke. S. I.
Havasi pinty. Pyrrhula, rubicilla. Süvöltő. S. I.
Havasi ugorka. Cucumis sylvestris. PP.
- Havasok. Havas hegyek. Alpes. M. A.
Havason lakók. Inalpini. M. A.
HAVAZ. Ningit.
- HAVI. (Hói, hovi, havi). Niveus, nivalis, nivarius. M. A.
Havi boldog aszszony. Festum Mariae ad nives. S. I.
Havi tyúk. Tetrao Lagopus. S. I.
- HAVÚL esik, hóul esik. Ningit. M. A. L.
- HÓ 2) mensis.
- HÓ. Mensis. M. A.
Hó-nap. Dies mensis it. mensis. Minden hó-napban. Omni mensis die, sive toto mense.
Hó-napi. Menstruus. M. A. Hány hó-napis? Quot mensium.
Hó-köz. Interlunium. CM. M. A.
Hó-közi. Intermentris luna. CM. M. A.
Hó-pénz. Stipendium. M. A. Pecunia stipendiaria. PP.
Hó-pénzes. Stipendiarius, miles conductus. M. A.
Hó-szám. Menstruum. PP.
Hó-számos. Menstruosa, menstruum patiens. S. I.
Hó-számra. Menstruatim. Faludi. T. É. p. 322.
- HAVA. Ejus mensis. Sem hava, sem hete, 's már parancsolsz. km.
Boldog aszszony' hava. Januarius.
Böjtt' elő-hava. Februarius.
Böjtt' más hava. Martius.
Szent György' hava. Aprilis.
Pünköszt' hava. Majus.
Szent Iván' hava. Junius.
Szent Jakab' hava. Julius.
Kis-aszszony' hava. Augustus.
Szent Mihály' hava. September.
Mínd szent' hava. October.
Szent András' hava. November.
Karácson' hava. December.
- * Hó-napoknak ezen magyar nevei föl találtatnak. „In Breviario Ordinis Fratrum Eremitarum S. Pauli primi Eremitae impresso Venetiis anno 1540. Mellyben az különös, hogy mind a' Breviárium, mind az elejbe függesztett Kalendárium deákül van, egyedül a' hó-napok' nevei vannak magyarul.
- HAVI. Menstruus. M. A.
Havi folyás, havi vér-folyás. Menstruum. S. I.
Havi kór. Lunaticus. Káldi Math. 17. 14.
Havi kórság. Menstrua, menses muliebres. M. A. CM.
- Havi kórságos. Csuzi. p. 320.
Havi rózsa. Rosa quae omni mense floret.
Havi vér. Menstruum. PP.
Havi vér-folyás. idem. S. I.
- HÓD. R. Parvus mensis seu luna, luna enim ut cursum suum absolvat, non requirit unum mensem, sed solum dies 28. Lásd alább HÓD, és HÓLD.
- HÓBORT.
- HÓBORT. hebe hurgya. Sz. D.
- HÓD.
- HÓD. Luna. Lásd HÓLD. Utroque enim modo scribitur.
Hód-vas. Ferrum pro capiendis animalibus v. g. lupis, martibus domesticis etc. habens duas lunulas ferreas dentibus instructas.
Hód-vasat vetett a' gerinyeknek, farkasoknak.
HÓDÍT, hódítja. Subjugat, subigit. S. I.
Hódítás. Subjugatio.
Hódítgat, hódítgatja. Per vices subjugat. Vajda. Bíró Márton. Micae. p. 97.
Hódító. Subjugator.
HÓDOL. Subjicitur, homagium praestat, tributarius fit. M. A.
Bé hódol. Ei subjicitur. Thelegdi' Hom. 1. R. p. 488.
Hódolás. Subjectio. M. A.
Hódoló. Homagium praestans, homagialis.
Hódoló tisztelet. Homagialis cultus.
Hódolt. Tributarius, subditus, subjectus, subactus. M. A.
Hódoltság. Tributarii, subacti. Pázmán. Epist. T. 1. p. 245. ubi hac voce utitur Joannes Kemény.
Hódoltat, hódoltatja. Subigit, subjicit, subjugat. M. A.
Bé hódoltatja. Sibi subjicit, facit suos tributarios. Epist. Pázm. T. 1. p. 245.
Hódoltatás. Subactio.
Hódoltató. Subjugator. CM. M. A.
Hódolság: hódoltság, Tordai MSS.
HÓDOS. Lunaticus v. lunatus.
Hódos. F. Vas Vben.
Hódos ló. Equus lunatus, lunam in fronte gerens.
- HÓDÚL. Jugum accipit, se subjicit, homagium praestat. S. I. L. Hódol.
Hódulás. Homagii praestatio.
Hódultság. R. Terra vel gens subacta, districtus, vel populus subditus.
- HÓKA. Animal in capite macula notatum. S. I.
Hóka kecske. Sz. D.
- HÓD 2) Castor.
- HÓD. Lutra, castor, fiber. M. A.
Hód-zsír. Castoreum. S. I.
HÓDI. Castoreus, fibrinus. M. A.
- HÓDA.
- HÓDA, HOLDA. Cras, crastino. M. A.
Hóda kelve, holda kelve. Cras mane, crastino. M. A. Thelegdi Hom. 1. R. p. 78. scripsit „Hólta kelve“ indubie erronee.

HÓDAI. Matutinus, crastinus. M. A.
HÓDÁRA. In crastinum. M. A.
Holnapról hódára halaszt. Crastinat,
procrastinat. M. A.

HÓHÉR.

HÓHÉR. Carnifex, tortor. Hóhérnál is
kegyetlenb. Carnifice immanior. M. A.

Hohár. idem. M. A. Vrancsics. Magyar Orsz.
Rom. p. 37. Zrínyi P. 7.

Hóhér-inas. Lorarius, lictoris famulus. S. I.
Hóhér-kéz. Manus lictoris, carnificina.
Ha a' pusztá vádlás elég, sok ártatlan kerül
hóhér-kézre. km.

Hóhér' pallosa. Gladius lictoris.
HÓHÉRKODIK. Cruciat, torquet. Faludi. B. E.
p. 84. N. E. p. 175. T. É. p.
24. E. M. p. 185.

Hóhérekodó. Faludi N. U. p. 131.

HÓHÉROLJA. Cruciat, torquet. Pázm. Pred.
p. 29.

HÓHÉRSÁG. Carnificina. Pázm. Pred. p. 836.
1078.

HÓLD.

HÓLD. Luna. M. A. A' hold, ha el fogy is, meg
marad a' neve. km.

Hóld' fogya Neomenia. M. A. Luna
deficiens. PP.

Hóld-fű. Lunaria. M. A.

Hóld' homályja. Ecclipsis lunae.

Hóld-képu: széles kerék-ábrázatú.

Hold' nem fénylése. Illunis nox.

Hóld' tölte. Plenilunium. M. A.

Hóld' újjáta. Novilunium, neomenia. M. A.

Hóld-világ. Lumen lunae, luna lucens.

Hóld-világnál meg nem érik a' szőlő. km.

Új hold. Neomenia.

HOLDBELI. Lunaris. S. I.

HOLDBAN lakó. Lunicola.

Holdban való fogyatkozás. Ecclipsis lunae.
M. A.

HOLDI. Lunaris. M. A.

HOLDÍT, holdítja. Subjugat. Beniczki

p. 180.

Meg holdétja. idem. Csuzi Tromb. p. 274.
393.

HOLDKA, hóka. S. I.

HÓLDOL. Subjicitur, subditus fit, homagium
praestat. M. A. Pázm. Kal. p.

67. 505. 769. 1019.

Meg holdol. idem. Pázm. Pred. p. 745. Kal. p.
4. 150. 712.

Hóldolás. Subjectio. M. A.

Hóldolatlan. Insubjugatus. Prágai p. 680.

Hóldoltat, holdoltatja. Subjicit, subjugat. Pázm.
Pred. p. 983. Kal. p. 43. 49. 50. 134. 322. 368.

399. 733.

Meg holdoltatja. idem. Pázm. Kal. p. 36. 51.
580. 665. 809.

Hóldoltathatja. Potest subjugare. Pázm. Kal. p.
64.

Hóldoltatás. Subjugatio. Pázm. Kal. p.
714.

Hóldoltság. Tributarii, subjecti, subjugati.
Pázm. Kal. p. 552. a' hol a' Törökökről

szólván így ír: „És, ha valamely tettes
irgalmasság csele-

kedetit mutogattyák is, e' mellett a'
HÓLDOLTTÁGON annyi kegyetlen-
séget, saczoltatást, hamisságot cse-
lekesznek, hogy szörnyűség elő szám-
lálni.“

HOLDOS. Lunatus. M. A.

Holdoska. Hóka, holdka. S. I.

Holdosság. Lunae cursum comitata insania
mentis. S. I.

HOLDÓT. Patak Bihar Vben.

HÓLDUL. Homagium praestat, subjicitur,
tributarius fit, subdit sese. M. A.

Meg holdul. Homagium jurat, tributarius fit,
subdit se. M. A.

Holdulás. Subjectio. M. A.

Holdultat, holdultatja. Subjicit, subjugat,
tributarium facit. Zvonarics M. Postilla. 1.
R. p. 8.

HÓLD. 2) Jugerum.

HÓLD, HÓD. Jugerum. Nem vetnek heverő
ökör után holdot. km.

Hold-föld. Jugerum. M. A.

HÓLDONKÉNT. Jugeratim. M. A.

HÓLYAG.

HÓLYAG. Vesica. M. A. Nem hólyag,
hogy csak föl fújják. km. Sándor István

hólyagot a' HÜGY-lakból származtatja.

Hólyag-borsó. Cicer arietinum. S. I.

Hólyag-fa. Staphilea pinnata, nux vesicaria.

Klappernuss. S. I.

Hólyag-himlő. Varioli. S. I.

Hólyag-húzó. Vesicatorium. S. I.

Hólyag-kő. Calculus vesicae urinariae. S. I.

HÓLYAGOS. Vesicatus.

Hólyagos cseresnye. Cerasum julianum. PP.

Hólyagos csupor. Urceus bullatus. PP.

Hólyagos holt tetem. Ampulla carnea. PP.

Hólyagos kelés. Phlyctenae. CM.

HÓLYAGZIK. Intumescit, vesicatur, pustulatur,
v. callescit. S. I.

Föl hólyagzik. Ebullat. M. A.

Föl hólyagzott. Ebullatus. M. A.

HÓN.

HÓN. Axilla, ala. S. I.

Hón alatt való szőr. Pili subalares. M. A.

HÓNA. Ejus axilla.

Hóna alá fogta. Accepit infra suam axillam,
sub suam manum.

Hóna alá veszi. idem. Faludi T. É. p. 195.

Hóna alól. Ex infra ejus axilla. Jó férjfi' hóna
alól ugrik ki a' kövér menyecske. km.

HÓNAL. (Hón-al.) Axilla, ala.

Hónallya. Ejus axilla. M. A. Kinek az hóna' allya
büdös. Tragomascalus. Latine: hircosus. M.
A.

Hónalol, hónalolja, hónallja. Pampinat, v. aufert,
asportat. S. I. Sz. D.

El hónallja. Aufert. Sz. D.

HÓNAM. Mea axilla. És így hónad. Tua axilla.

Hónam alá vettem, fogtam.

Vedd hónad alá. Accipe infra tuam
axillam, sub tuam manum.

HÓR.

HÓR.

HÓRI horgas nagy inas. km. Longurio. Szirmai
Parab. p. 112.

HÓSPITÁL.

HÓSPITÁL. Ki 's bé jár. Sz. D.

Mit hősipálsz annyit. Cur circuis, cur
vagaris tantum. Sz. D.

HÓT.

HÓT. loco HÓLT, holt.

Hóttó. (Holt tó). F. Szala Vben.

HÖ.

HÖB.

HÖB. Sonus balbutientis.

HÖBÖG. Lallat, balbutit. S. I.

Höbögés. Lallatio. Faludi N. A. p. 2.

Höbögő. Balbutiens.

Höbögő nyelv. Faludi N. U. p. 110.

HÖCS.

HÖCS. Picus medius. Weiss-Specht. S. I.

Harkály' neme, a' diót kedveli. Sz. D.

HÖCSÖK. Picus minor. Rothspecht. S. I.

HÖK.

HÖK. Repellentis.

Hök barom, nem tudsz-e szemérmesben
hazudni. Pázm. Kal. p. 258.

HÖKKEN. Terrefit, terretur v. stupescit,

obstupescit. S. I.

Meg hökken. Obstupescit v. adhaeret.

Nagyon meg hökkentt. Sz. D.

Hökkent, hökkenti. Terrefacit,

obstupefacit.

Meg hökkenti. idem.

HÖKKÖL, hökköli. Retundit, reverberat. M. A.

Meg hökköli. idem. Pázm. Kal. p. 545.

Hökkölteti. Retundit.

Meg hökkölteti. idem. Vajda 2. K. p. 224.

Viszsa hökkölteti. Cogit retro cedere.

Pázm. Kal. p. 772. 1048. és Alvinczi ellen
p. XXXI.

HÖL.

HÖL.

HÖLE. Vacua spica. v. avena fatua. S. I. Sz. D.

Höle' háza. Telek Vas Vben.

HÖLVÉNY. F. Bars Vben.

HÖLGY.	Egy hörpentés. km. Dug. 1. R. p. 33.	HUHOG. Ululat, cucubat. Faludi E. M. p. 80.
HÖLGY. Hermelus. M. A. Ulászló Kincstartója. p. 81.	HÖRPÖG. Sonum sorbentis edit.	Huhog a' kezébe: belé fúj a' hideg miatt. Sz. D.
Hölgý-gerezna. Hermellina. M. A.	Hörpöget. hörpögeti. Sorbet, sorbillat. M. A.	Huhogás Cucubatio. Meg szokta, mint halálmadár a' huhogást. Dug. km. 2. R. p. 294.
Hölgý-mál. Argentilla. M. A. A' hölgýnek hasa' bőre. S. I.	Föl hörpögeti. Exsorbillat. M. A. Ábsorbillat.	Huhogat. Cucubat. M. A. A' baglyokkal huhogass, a' verebekkel csiripelj. km.
Fejér hölgý. Pázm. Pred. p. 770.	Hörpögetés. Sorbitio. M. A.	Huhogó. Cucubans.
HÖM.	Hörpögethető. Sorbillis. M. A.	Huhogó bagoly. Csuzi Tromb. p. 428.
HÖMÖR.	Hörpögetni való lé. Sorbillum. M. A.	HUHOL idem ac Huhog. Sz. D.
Hömörcs. Tuberculum, protuberantia. S. I.	HÖRPÖL, hörpöli. Sorbet. CM.	Huholó bagoly. Sámbar ellen p. 337. it. Csuzi p. 527.
HÖMP, HÖMPÖLY. Cylindrus, scutula. S. I.	Föl hörpöli. Persorbet. CM. Ha föl hörpölte a' téj' fölet, igya meg a' savóját is. km.	
Spondylus. M. A. L.	Hörpölés. Sorbitio. CM.	HUJ.
Hömpölyg, hömpölyög. Volvitur, volutatur. S. I.	Hörpölgeti. Sorbillat.	HUJ. Vox admirantis. Huj be sok pénz ez. S. I.
Hömpölygeti. Volutat, volvit, subvolvit. M. A.	Hörpölgethető. Sorbillis. CM.	HUJJA.
Egybe hömpölygeti. Convolvit. Pázm. Pred. p. 352. 809.	HÖSS.	Hejje hujja. Tripudiantis.
El hömpölygeti. Pervolvit, provolvit. M. A.	HÖSS. Interjectio gallinam abigentis. M. A.	Hajja hujja. Zvonarics 1. R. p. 445.
Föl hömpölygeti. Subvolvit. CM.	Lásd HESS.	HUJOGAT. Tripudiat, prae gaudio exultat.
Le hömpölygeti. Devolvit.	HŐ.	
Reá hömpölygeti. Advolvit.	HÖGY.	HULL.
Viszsa hömpölygeti. Revolutat.	HÖGY.	HULL. Cadit, casat, decidit. M. A. Nem hull a' forgács faragás nélkül. km.
Hömpölygetés. Volutatio, volutatus. M. A.	HÖGYÉS. MV. Tolna Vben. F. Vas Vben. Forte componitur ex HÖLGY,	Bele hull. Illabitur, incidit.
Hömpölyít, hömpölyíti. Pervolvit. CM.	ut adeo Hőgyész idem sit, ac Hőgyész seu amasiae procurator, mint Ágész, Rákész.	El hull. Decidit, delabitur.
Hömpölyödik. Volvitur, volutatur.		Ki hull. Excidit. Azt is tömi, a' mi már ki hull. km.
El hömpölyödik. Provolvitur. CM. sub voce Cylindrus.	HÖL.	Le hull. Decidit. M. A.
Hömpörög: hömpölyög. S. I.	HÖL, HÖLES. Lásd: Hüvely, hüvelyes.	Reá hull. Appluit, incidit, delabitur. M. A.
Hömpörgeti: hömpölygeti. S. I.	HÖLGY.	HULLAD (mint fullad).
Hömpölyü. Cylindricus. Mint gömbölyü.	HÖLGY. Nupta, amasia, sponsa. M. A.	Hulladék. Fragmen, fragmentum, quisquilliae, putamen, ramentum, segmen, segmentum, recisamentum. M. A. CM.
* Aliis, et quidem in nostris partibus	it. Domina. PP.	Asztal-hulladék. Deciduum a mensa.
Hömb, inde derivata quoque Hömbölyög. (Faludi N. U. p. 30. 86. N. E. p. 201.)	HÖLGYE. Ejus sponsa.	Pázm. Pred. p. 30.
Hömbölyget, Hömbölyíti, Hömbölyödik, alá hömbölyödik: devolvitur. Hömbölyü.	„Újjonnan vett gyöngö Hőlgýének ölében csak nem föl mészároltatik.“ Pázm. Kal. p. 217.	Fűrészhulladék. Serrago.
Svadet hoc ipsum et analogia, Gömbölyíti, gömbölyödik, gömbölyü.		Hulladoz. Casat, lapsat. S. I. Sparsim cadit.
	HÖR.	Hulladozva. Sparsim.
HÖR.	HÖR. Sonus stertentis in pectore, et difficulter respirantis.	HULLAJT, hullajtja. Sinit labi, delabi.
HÖRCSÖK. Mus montanus, it. meles, taxus, taxo. M. A. Cricetus. S. I. Aluszik, mint a' hörcsök. km.	HÖRS.	Köny-hullajtás. Lacrimatio.
Hörcsök. (Kis, nagy.) Sz. PP. Fejér Vben.	HÖS. Futurus sponsus, procus. M. A. Faludi N. U. p. 180.	HULLAMODIK. Labitur, cadit, decidit. S. I.
Hörcsökös. Iracundus, pronus ad iram, it. Feroculus, ferociens. S. I. Pázm. Pred. p. 766. 902. Contumax.	Hős legénv. Juvenis maturus nuptiis, nupturiens.	
Hörcsökös aszszony. Mulier contumax. Ha a' hörcsökös aszszonyt meg akarod szelédéteni, járd meg a' tánczot véle a' mogyorósban. km.	HÓS.	
Hörcsöknel is hörcsökös ember. Echino asperior.	HÓS. R. Heros v. miles veteranus, expertus, probatus v. fortis, animosus, strenuus, magnanimus. S. I. Heltai Kron. 1. Dar. p. 78.	
Hörcsökösködik: bőrzönködik, mérgesen szembe száll. Sz. D.	Hős-aszszony. R. Herois, heroina, virago. S. I.	
Hörcsökösség. Contumacia. Pázm. Pred. p. 161.	I.	
HÖRG, HÖRÖG. Stertit in pectore. Faludi E. M. p. 45.	Hős-cselekedet. Pesthi' Meséji p. 63.	
Hörgés. Stertor in pectore.	Hős-vár. Ritterschloss.	
Hörgő. Stertens.	HÖSSÉG. R. Magnanimitas, fortitudo animi, virtus heroica, animus fortis, magnus. S. I.	
HÖRNYÉK. F. Baranya Vben.		
HÖRP.	HU.	
HÖRP. Sorbitio.	HU.	
Egy hörpöt sem ittam. km.	HU.	
HÖRPENT, hörpenti. Sorbet, sorbendo bibit.	HUALL, huallja. R. Verberat.	
Ha koncát meg etted, levét is hörpentsed, mert úgy mérik a' fontot. km. Beniczki p. 192.	Meg huallja. idem. Pesthi' Meséji. p. 15.	
Föl hörpenti. Absorbet, exsorbet. M. A.	HUCSOR, hucsorja.	
Ki hörpenti. Exsorbet. M. A.	El hucsorja. Injuste occupat. S. I.	
Hörpentés. Sorbitio.	HÚH.	
	HUH. Sonus, quem cucullus edit.	

- HULLASZT, hullasztja. Sinit labi, delabi.
El hullasztja. idem. Molnár János' Levelei p. 170.
- HULLAT, hullatja. Dejectat, delabi sinit. M. A.
Nem mind bors, a' mit a' kalmár' ebe hullat. km.
Hullat a' ház' födele. Tectum domus perpluit.
El hullatja. Sinit cadere, facit decidere. M. A.
- Hullatás. Prolapsio, demissio, dejectio. M. A.
HULLÁM. Fluctus. S. I.
Hullámja. Ejus fluctus.
Víz' hullámja. Fluctus aquarum. Sz. D.
Hullámos. Fluctuosus. Sz. D.
Hullámzik (hullámozik.) Fluctuat, undat. S. I.
Hullámzás. Fluctuatio, undatio. Kulcsár Hazai Tud. 1827. 1. R. p. 233.
Hullámzat. Fluctus. Sz. D.
- HULLÁS. Delapsus, casus. M. A.
El hullás. Defluxus, delapsus. M. A.
Reá hullás. Allapsus. M. A.
Vér-hullás. Guttatio sanguinis.
Kristus' vére' hullásáért. Per omnia sacra.
- HULLOG. Cadit, casat, decidit, delabitur. S. I.
Hullogat, hullogatja. Sinit decidere, deorsum labi, dejicit. M. A.
El hullogatja. Abjectat.
Hullogatás. Dejectatio, delapsio. M. A.
HULLONG idem ac Hullog. Sz. D.
HULLOTT. Quod decidit.
Le hullott. Delapsus. M. A.
HULLÓ. Cadens, decidiuus.
Le hulló. Decidiuus. M. A.
Vére-hulló fű. Chelidonium majus. Csapó p. 91.
- HUN.
- HUN. Ubi. Hon. hol. M. A.
Hun van? Ubi est.
Hun való. Supellex domestica, mobilia, utensilia. Faludi N. U. p. 53.
- HUP.
- HUP. Sonus cadentis, aut percussis.
HUPA.
Hupál, hupálja. Verberat, dedolat.
Meg hupálták. Bene dedolatus fuit.
HUPI.
Hupi kék a háta, jaj-bőrös a' czombja. Dug. km. 1. R. p. 15.
HUPOG. Sonitum cadentis edit.
Hupogat, hupogatja. Resonanter verberat.
HUPPAN. Cum sonitu cadit.
- HUR.
- HUR.
HURBOK.
Hurbokol, hurbokolja. Atterit, deterit. S. I.
HURDI.
Herde hurdi' módjára. Mikes, Török Országai Levelek. p. 386.
HURGYA. Praeceptus, ventosus, inconsideratus. S. I.
Hebe hurgya. idem.
Hurgyálkodik. Tumultuatur, furit. S. I. Sz. D.
Hurgyán. Praecipitanter. S. I. Sz. D.
Hurgyaság. Praecipitantia. S. I. Sz. D.
HURÍT, hurítja. Opprobrat, acclamat. M. A.
El hurítja. Repellit cum opprobrio.
HUROGAT, hurogatja. Probrose clamor, opprobrat, ludificatur. M. A.
- El hurogatja. Verbis durioribus jubet abscedere. Vajda K. É. 1. K. p. 114.
Le hurogatja. Opprobriis onerat. Csuzi Sipszó p. 9.
Meg hurogatja. idem. Faludi N. E. p. 38.
Hurogatás. Convicium, probrosus clamor, vociferatus conviciatorius. M. A.
HURNYA. Bőr-hulladék, vagy faradék, a' mit t. i. a' tobakok (timárok) a' készítettő bőrről le faragnak, vakarnak. Sz. D.
HURÚBA. Catogeum. PP.
HURUKKOL. Póka-módra szól.
El hurukkolta magát a' kan-póka. Dug. km. 1. R. p. 30. 198.
HURÚT. Tussis. M. A. Szerelmet, 's hurútot nehéz el titkolni. km. Tussis, amorque non celantur. K. V. p. 518.
Hurútol. Tussit, tussitad.
Hurútolás. Tussis, tussedo.
Hurútoló. Tussiens.
Hurútos. Catharrhalis.
Hurútos hideg. Febris catharrhalis. S. I.
Hurúról való. Tussiculare medicamentum. PP.
- HUSÁNG.
- HUSÁNG. Virga longior. Hoszszú veszsző. Sz. D.
HUSÁNGOL, husángolja. Virgat.
Meg husángolja. idem. Sz. D.
- HUSZ.
- HUSZ. Vox canem ad latrandum, vel agrediendum concitantis. Husz, husz.
HUSZÍT, huszítja. Concitat canem ad allatrandum.
Reá huszítja. Facit allatrare. Faludi N. E. p. 185.
HUSZT. MV. Marmaros Vben.
Huszt-köz. F. Marmaros Vben.
Husztót. F. Baranya Vben.
- HUT.
- HUT.
HUTA. Ustrina ferri, vel vitri, it. t. h. n.
HUTKA (Alsó, fősó.) FF. Abatúj Vben.
- HUTY.
- HUTY.
HUTYOLLÓ. Vékonv veszsző. Sz. D.
Hutyollóz, hutyollózza. Virgat, virga caedit. Sz. D.
Meg hutyollózza. idem. Sz. D.
HUTYOR.
Hutyorodik. Crescit, increscit, surgit in altum. S. I.
Fől hutyorodik: fől huzódik, kél, nyól, huzalkodik. Sz. D.
Hutyoró. Sűgár veszsző. Sz. D.
- HÚ.
- HÚG.
- HÚG. Soror minor natu. M. A.
HUGA. Ejus soror minor natu.
HUGOM. Soror mea minor natu. M. A.
- HÚGY.
- HÚGY. Urina, lotium. M. A.
Húgy' alja. Sedimentum urinae. S. I.
Húgy-edény. Matula, lasanum. Vran-
- csics.
Húgy-csöpögés. Stillicidium urinae. S. I.
Húgy-fű. Antirrhinum linaria. S. I.
Húgy-hajtó. Diureticus. S. I.
Húgy-hajtó szer. Medicamentum diureticum, urinale. S. I.
Húgy-nézés. Urocriterium. Húgyból való itélet a' betegségről.
Húgy-rekedés, -szorulás. Dysuria, ischuria, stranguria, difficultas urinae. S. I.
HÚGYIK. Mejat, mingit. M. A. Urinat. CM.
Bele húgyik. Immeat. M. A.
HÚGYDIK, huddik. Mingit, mejat. M. A.
Meg hudja. Permingit. M. A.
Huddás (húgydás). Mictus, urinae emissio.
Huddásnak meg rekedése. Stranguria. M. A.
Huddásnak nehéz volta. Dysuria.
Huddó edény. Lasanum, matula. M. A.
Huddozik. Mictitat. M. A.
Huddozhatnék. Micturit. M. A.
Huddozó edény. Matula. M. A.
HÚGYHATNÉK. Micturit. CM.
HUGYGOZIK. (Húgydozik.) Mictitat. Szél ellen hugygyozni. km.
Le hugygyozza. Permingit. Az ebek le hugygyozták. km.
Meg hugygyozza. Permingit, commingit. S. I. Az eb sem hugygyozza meg. km.
Hugygyoztat, hugygyoztatja. Facit mingere, provocat urinam.
Hugygyoztató. Diureticus.
HÚGYOS. Perminctus v. submejulus. S. I.
HÚGYÓ. Mingens, mejens. M. A.
Húgyó disznó. Pázmán. Alvinczi ellen. p. XXXIII. „Halgat, mint egy húgyó disznó.“
- HÚNY.
- HÚNY.
HUNYAD. MVV. Erdélyben.
Hunyad Vármegye. Comitatus Hunyadensis.
HÚNYIK, hunyja. Oculos claudit, velat. M. A.
Majd szemed húnnyik. Paulo post claudes oculos (morieris.). Biró Márton Micae p. 234.
Bé húnnyja szemeit. Claudit oculos. M. A.
Pázm. Kal. p. 684.
Alig hunyta bé szemeit.

- El húnyik. Obdormit v. moritur, mortem obit. S. I.
Meg húnyik. Meg hunyta magát a' nyúl a' bokorban. Sz. D.
Húnyat, húnyatja. Velat oculos.
Bé húnyatja. Curat claudii oculos. Pázm. Pred. p. 1084.
Húnyatlan. Inconnivus, oculus non clausus. M. A. Húnyatlan szemmel volt egész éjjel. Sz. D.
Húnyás. Nictatio, clausio ocolorum. M. A. Húnyós. Subnictans.
Húnyósdí. Myinda. PP.
Húnyóska. idem.
Húnyóskát játszik: szem-bé-kötöst játszik. Prágai p. 241.
Húnyva.
Szem bé húnyva. Clausis oculis. Pázm. Pred. p. 1084.
HUNYA.
Egy hunyával. Uno tenore, eadem fidelia. Illy értelemben hallottam Ságbon 1824. Jul. 30.
HUNNYÁSZ. A' ki magát meg huzza, vonnya, húnyva.
Hunnyászkodik: magát meg huzza, vonnya, hunnya, sunnya. Sz. D.
Hunnyászkodás. G. Teleki László' Esdeklései. p. VII.
HÚNYOG. Nictat, adnictat. S. I.
Húnyogat. Adnictat. M. A.
Húnyogatás. Nictatio, nictus. M. A.
Húnyogató. Nictans. M. A.
HÚNYOR. Elleborus, elleborum, veratrum. M. A.
Fejér húnyor. Helleborus albus. Csapó.
Fekete húnyor. Helleborus niger. Csapó. p. 116.
Sárga hunyor. Helleborine Matthioli. Csapó.
Vízi hunyor. Polygonum hydropiper. S. K.
Zöld hunyor. Helleborum viride. S. K.
Hunyorít. Nictat. M. A.
Savanyót hunyorít. Faludi N. A. p. 129.
Hunyorítás. Nictus, nictatio. M. A.
Szem-hunyorítás. Zvonarics 1.R. p. 513.
Hunyorog. Nictat, adnictat. S. I.
Reá hunyorog. Adnictat. M. A.
Hunyorogató. Nictat. M. A.
Reá hunyorogató. Adnictat. M. A.
Hunyorogató. Nictus, nictatus, nictatio. M. A.
Hunyorodik.
Meg sem hunyorodott bele.
HÚR.
HÚR. Nerviae, fides, chorda. M. A. Egy húron pöndül. Eadem chorda oberrat.
Húr-gyánta. Resina colophonia. Geigenharz. S. I.
Húr-hid. Ponticulus. Hegedű' vagy koboz' pallója. S. I.
Húr-inger. Plectrum. Hegedű-vonó. S. I.
* Hegedű-húr. Chorda fidiium. Viscera, qui foedi vocalia reddidit hoedi, Ad superas aedes. vix tulit ille pedes.
HÚRA. Ejus chorda. CM. sub voce Monochordum.
HURCZ.
Kárpit' hurca: kárpit' rojtja. Fratilli. M. A. L.
HURCZOL. hurczolja. Trahit, tractat, distrahit, vexat. M. A. Scilicet trahit vel manu violenter arreptum, vel crinibus tractum, vel funiculis ligatum. Pázm. Pred. p. 510. „Kötélen hurczolták.“
Alá hurczolja. Violenter deorsum raptat. Pázm. Pred. p. 215.
Bé hurczolja. Infert vi.
Ki hurczolja. Vi extrahit.
Környül hurczolja. Circum vectat. M. A.
Meg hurczolja. Violenter tractat. Pázm. Pred. p. 215
Hurczolás. Di' actio M. A. Violenta raptatio.
Hurczolódik. Hinc inde trahitur, raptatur, distrahitur, vexatur. M. A.
Hurczolódás. Huc illuc facta raptatio, distractio. Vajda K. É. 1. K. p. 621.
HURKA. Silum. it. faliscus venter, lucanica. M. A. Farcimen, botulus. S. I. Meg böcsülte, mint Balás a' hurkát. km.
Hurka-töltő. Cornu farciminarium. PP.
* Gömböcz-hurka. Faliscus venter. S. K.
Májos hurka. Tomaculum. S. K.
Véres hurka. Apexabo, botulus. S. K.
HUROK. Nodus mobilis v. laqueus, pedica, tendicula. S. I.
Hurkot köt. — Hurokba fogja a' madarat. Sz. D.
Hurkol, hurkolja. Ligat, nodum facit, vel suffocat, strangulat. S. I.
HÚROS. Herniosus. M. A. it. discinctus. PP.
Húros csemege. Muria de turdis, ficedulis. S. I.
Húros ember. Herniosus.
Húros madár. Turdus. M. A.
Húros rigó. Merula virgata. Csíkos rigó. Ut distinguatur a: fekete rigó.
HÚRÚ.
Tíz húrú hárfá. Decachordum. Káldi Psalm. 143. 9.
Tíz húrú lant. idem. Káldi Psalm. 91. 4.
HÚS.
HÚS. Caro. M. A. Hús a' húst eszi. km.
Hús' ára. Pretium carnis.
Hús-áros. Carnarius. CM. M. A.
Hús-árló. Creopola. NC. p. 281.
Hús-áros hely. Camarium, macellum, taberna carnaria. S. I.
Hús-csont. Sarcostosis. S. I.
Hús-ét. R. Esus carniun. it. Pascha. M. A.
Hús-ét' napja. R. Pascha.
Hús-étel. Esus carniun. Pázm. Kal. p. 306.
Hús-evő. Carnivorus. M. A.
Hús-evő nap. Carnarii obsonii dies. PP.
Hús-evő kő. Hús-etető. Lapis causticus. S. I.
Hús-evő szerek. Caustica. S. I.
Hús-féreg. Termes, tarmes, tarmus. S. I.
Hús-hagyat. Carnisprivium.
Hús-hagyó napok. Solennia antejejunalia. Carneval.
Hús-hagyó kedd. Dies Martis carnisprivii.
Hús-hullás. Emaciatio. S. I.
Hús-ki-növés. Sarcoma. S. I.
Hús-lé. Succus carnis. S. I.
Hús-leves. Jus carnis, jusculum carniun. S. I.
Hús-légy: dongó légy. Musca carnaria. S. I.
Hús-nem-étel. Abstinencia a carne. Pázm. Kal. p. 409. 1246.
Hús-nevelő. Sarcoticus. PP.
Hús-pácz. Muria carnaria. S. I.
Hús-tartó ház. Carnarium. M. A.
Hús-torony. Gigas. Pázm. Pred. p. 388. 1272.
Hús-tű. Acus lardaria. S. I. Spékelő tű.
Hús-vágó. Lanio. Faludi B. E. p. 39.
Hús-vágó tőke. Mensa lanionis, truncus lanius. PP.
Hús-vágó törzsök. idem.
Hús-vágó szék. idem.
Hús-vágás. Consectio carniun. Pázm. Kal. p. 284.
Hús-vét. (Sumtio carnis). Pascha. M. A.
Hús-vét' innepe. Festum paschatis. M. A.
Hús-véti. Paschalis. M. A.
Hús-véti innepek. Solennia paschalia, festa paschalia.
Húsvéti bárány. Agnus paschalis.
* Bárány-hús. Caro agnina. NC. p. 303.
Borju-hús. Caro vitulina. NC. p. 303.
Büdös hús. Caro rancida. NC. p. 303.
Disznó-hús. Caro suilla. NC. p. 303.
Eleven hús. Caro viva. Faludi N. A. p. 33.
Főtt hús. Caro elixa. NC. p. 301.
Füstölt hús. Caro infumata. NC. p. 303.
Gulyás hús. Cum cumino, cepis, et pipere condita caro bubula. S. K.
Inas hús. Musculus. S. K.
Júh-hús. Caro ovina. NC. p. 303.
Kövér hús. Pinguis caro. S. K.
Leves hús. Caro jurulenta. NC. p. 303.
Ló-hús. Equina caro. S. K.
Lud-hús. Caro anserina. NC. p. 303. Malacz-hús. Nefrendina caro. S. K. Mirígyes hús. Scrofula. S. K.
Olcso húsnak híg a' leve. km.
Páczolt hús. Conditanea caro. S. K.
Rántott hús. Caro frixa. NC. p. 303.
Sültt hús. Caro assa. A' farkas nem eszik sültt húst. km.
Szarvas-hús. Cervina caro. S. K.
Tehén-hús. Caro bubula. NC. p. 303.
Tik-hús. Leucophagum. NC. p. 303.
Ürü-hús. Caro vervecina. NC. p. 303.
Vad hús. Caro ferina. NC. p. 303. it. Gangraena, anthrax. M. A.
HÚSA. Ejus caro.
HÚSI. Carnalis, carneus. M. A.
HÚSOS. Carnosus, carnulentus, it. musculosus, torosus. M. A.
Húsos béles. Artocreas. M. A.
Húsos ín. Pulpa. CM.
Húsos kolbász. Farcimen cum carnea repletura.
Húsos szilva. Magva-váló magyar szilva, Besztercei szilva. S. I.
Húsos szőlő. Uva faecinia. S. I.
Húsosodik. Carnosus fit. Biró Márton Micae p. 134.
Húsosúl. idem.
Húsosság. Carnositas. M. A.
HÚST bé sózza. Carnem sale condit.
Húst bé sózó edény. Carnarium salarium. PP.

- Húst vagdal. Carnem concidit. PP.
HÚSÚ.
 Madár-húsú. Macer, macilentus.
- HÚSZ.**
- HÚSZ.**
- HÚSZ.** Viginti. M. A. Egygyik tizenkilencz, másik egy' hián húsz. km.
 Hús-ár. (Pretium de viginti.) Eques Hungaricus, Huszarus.
HÚSZAD. Vicesima, vigesima. M. A. Heltai Kron. 2. D. p. 110.
 Huszadik. Vigésimus, vicesimus, vigenus, vicenus. M. A.
 Huszadika. Vigésimus illorum.
 Huszados. Vicesimarius. M. A.
HÚSZAN. Viceni. M. A.
HÚSZAS. Vicenarius. M. A.
HUSZON. Supra viginti.
 Huszon egy, huszon kettő's a' t.
HÚSZSZOR. Vigésies, vicies. M. A.
 Húszszorta. Viginti vicibus.
- HÚZ.**
- HÚZ,** huzza. Trahit. M. A. A' lovat is azt ütök, a' ki leg iobban húz. km.
 HÚZ von. Laborat ut pecus.
 Huzza vonja. Distrahit, trahit huc illuc. M. A.
 Alá huzza. Deorsum trahit.
 Által huzza. Traducit.
 Bé huzza. Adtrahit, contrahit, intrahit. S. I.
 Bele huzza. Pertrahit, inducit. S. I.
 Egygyű huzza. Contrahit.
 El huzza. Abstrahit. Mikor ingyen sem vélnők, el huzzák a' gyékényt alólunk. km.
 Elő huzza. Protrahit, promit. S. I.
 Félre huzza. Trahit ad partem.
 Félre huzza a' száját. Distorquet os suum.
 Föl huzza. Tendit, sursum tendit, sursum trahit. M. A.
 Hátra huzza. Retrahit.
 Hozzá huzza. Adtrahit.
 Ki huzza. Extrahit. Sokszor a' menyhal helyet n.
Le huzza. Detrahit. S. I.
 Meg huzza. Intendit, adtrahit. M. A.
 Meg huzza a' ló' száját. Continet equi habenas. PP.
 Meg huzza magát. Se contrahit. S. I.
 Öszve huzza. Contrahit. S. I.
 Reá huzza. Adtrahit.
 Viszsa huzza. Retrahit, retractat. S. I.
- HUZAKODIK** Huzza vonja magát v. veszekedik, kötekedik. Sz. D.
 Szüntelen huzakodnak egygyütt. Continuo inter se rixantur.
HUZALKODIK. In altum trahitur, crescit. Pázm. Pred. p. 308.
 Föl huzalkodik. Assurgit, sursum trahitur, panditur. M. A. Lippai Vet. Kert. p. 195.
 Faludi N. U. p. 163.
- Föl huzalkodott iffjú. Bene excretus juvenis. Faludi E. M. p. 239.
HUZAT (név.). Ductus. Zug.
 Huzatja. Ejus ductus. Nagy huzatja van. Valde protenditur.
HUZAT (ige.) huzatja. Curat trahi.
 Le huzatja. Curat detrahi.
 Meg huzatja a' harangot. Curat campanam pulsari.
 Huzatott. Tractus, ductus, protractus. M. A.
HÚZÁS. Tractio. M. A.
 Huzás vonyás. Distractio, raptus, extorsio. PP.
 Öszve húzás. Contractio.
 Viszsa húzás. Retractio.
HÚZMÉNY ember. Qui ab aliis violenter multa extorquet. Hallottam Ságbon 1826. Márt. 17.
HÚZOGAT, huzogatja. Trahit, tractat. S. I.
 Ki huzogatja. Evellit.
HÚZOM. Tractus.
 Egy húzomban. Uno tractu.
 Elég egy húzomban. Hac vice satis.
 Húzómos. Continuus, non interruptus.
 Húzómos ital. Amystis. PP.
 Húzómost iszik. Amystide bibit. PP. qui tamen utrobique habet „Húzonos.“
 Húzómos nyavalya. Infirmitas durabilis.
 Húzómosan. Idesinenter, sine intermissione, in uno continuo.
HÚZOTT. Tractus.
 Le huzott bor. Vinum a fecibus detractum. S. I.
 Huzott vonyott. Distractus. M. A.
HÚZÓ. Tractor. PP.
 Húzó gerendák. Cantherii tecti. PP.
 Húzó ír. Malagma epispasticum. S. I.
 Húzó szerszám. Trochlea. S. I.
 Húzó vonyó. Extortor. PP. discruciator.
 Faludi N. U. p. 71.
 * Fog-húzó. Dentiducus. S. I.
 Föl húzó csiga. Ductoria machina. PP.
 Hólyag-húzó. Vesicatorium. S. I.
 Öszve húzó szerek. Adstringentia. S. I.
HÚZÓDIK. Trahitur.
 Öszve húzódik. Contrahitur.
 Húzódozik. Pandiculatur. CM. M. A. Huzódozik, mint az eb a' pozdorján. km.
 Húzódozás. Pandiculatio. M. A.
HÚZTON huzza. Continuo trahit.
HÚZVA. Tractim.
 Föl húzva. Attrahit.
 Meg húzva. Productim, longiter pronunciando.
- HÜ.**
- HÜ.**
- HÜ.** Vox porcos ad haram impellentis.
 Hü, be, bü.
 Hü bele Balás, lovat ád az Isten. km.
 Hü bele képpen. Temere, coeco impetu, praecipitanter. S. I.
 Hü bele módon. idem.
 Hü, bü, bá. Contemnentis. Pázm. Pred. p. 815. Alá valónak akarván valakit jelenteni, szájunk-tátva azt mondjuk. „hü, bü, bá.“
- HÜKK.**
 HÜKK. Hiba, hiba-ejtés a' gyermekek' játékában p. o. a' lapta-verésben, v. czigere-ütésben. Sz. D.
 HÜKKÖL, hükköli: hibának nézi, tartja, mondja. S. I.
- HÜMM.**
 HÜMM. Vox aliquid admirantis.
 HÜMMÖG. Prae admiratione mussat aliquid. S. I.
- HÜT.**
 HÜT, hütös, hütöz, hüteles, lásd HIT, hitez, hiteles.
 HÜTLÉS. Adjuratio. Tordai Sámuel, 1559-ben adott hüt-levelben.
- HÜ.**
- HÜ.**
- HÜ. R. Frigus, algor v. frigidus, algidus.
 Hű-halom. E. F. Szeben Székében.
 HÜL (hü-ül) R. Friget, refrigeratur. M. A.
 Hül az idő, majd innétt, onnétt is meg kérdezik, hol szolgáltál. km.
 Hül fül. Friget, et calet. Faludi N. E. p. 201.
 El hül. Dirigit. M. A.
 El hül az éték. Corruptitur prandium. PP.
 El hül az étel. idem. Pázm. Pred. p. 763.
 El hül bele. Obstupescit.
 Ki hültt a' tisztsegből. Amisit officium.
 Meg hül. (Refrigescit) Defervet, defervescit. M. A.
 Le hül. idem. Faludi U. E. 2. R. p. 86.
 Hüledez. Quem prae timore et angustiis jam frigus, jam calor subit.
 Hüledezés. Embarras. v. Frigescentia. Himfi 1. R. p. 168.
 Hüledező. Suspensus, et anxius ab eventu rei.
 Hülemedik. Stupet.
 El hülemedik. Stupescit, obstupet. S. I.
 Meg hülemedik. Refrigescit. S. I.
 Hülemedés. Stupor. Babocsai, Fata Tarzal. p. 14.
 El hülemedés. Stupor, admiratio. S. I. Hülés.
 Algor, refrigeratio. M. A.
 Hült, hülti. Facit, ut refrigeretur, refrigerat.
 Hidegíti. M. A.
 Meg hülti, hidegíti. Refrigerat. M. A. Biró Márton Micae p. 354.
 Hültés. Refrigeratio. M. A.
 Hültő. Refrigerator, refrigeratorius. M. A. Hültt, hidegültt. Refrigeratus. M. A.
 Hülttön. Frigide. S. I.
 Hülttség. Refrigeratio. Biró Márton Micae p. 38.
 HÜLYE. Surdaster, obstupidus. Bamba. Málé-szájú. Sz. D.
 HÜS (Hü-es, hü-üs, hü-s). Frigidulus, subfrigidus, umbrosus. S. I.
 Hűsellő hely. Locus refrigerii.
 HÜT (Hü-it), hüti. Refrigerat.
 Meg hüti. Refrigerat. M. A.

Meg hűtötte magát. Refrigeravit se.	szorítja leg inkább meg. Quia maxime	HŰ. Fidus. Lásd HÍV. M. A.
Hűtés. Refrigeratio.	POLLET in continendo.	Hű barát. Amicus fidus. Faludi N. E. p. 205.
Hűtő. Refrigerans, refrigeratorius. M. A.	Hüvelyke babnak, borsónak. Folliculus,	Hű bé tellyesítő. Fidus officii executor.
Hűtő ír. Malagma. S. I.	siliqua. PP.	Faludi N. E. p. 224.
Bor-hűtő. Vasculum pro refrigerando vino,	Hüvelykes borsó. Siliqua. M. A. Pisum viride.	Hű szeretet. Fidus amor. Faludi T. É. p. 140.
frigidarium.	PP.	Hű szolga. Servus fidelis. Nem hű szolga a'
Lé-hűtő. Homo nauci, flocci, nihili. S. I.	Hüvelyki. Pollicaris. M. A.	macska a' téjfölös fazékhoz. km.
Refrigerator jusculi, inutilis longurio.	Hüvelyknyi. Latum, v. erassum ad pollicem.	Hű társ. Fidus socius, fidus Achates. Faludi
Sőr-hűtő. Cerevisiae refrigerator. S. K.	HÜVES. Frigusculum, frigidulus, subfrigidus.	N. E. p. 199.
Hűtözik. Se se refrigerat.	M. A. Svis algor, amoenum frigus. PP.	HŰSÉG. Fidelitas. M. A.
HÜVELY. Vagina. M. A. Vagina enim rem in se	Dicitur et hüvös.	Hűség. Fidelis. M. A.
reconditam ab algore defendit. (Hű-el, hü-	Hüves eső. Pluvia subfrigida.	Hűségtelen. Infidus, infidelis. M. A.
v-el, hü-v-ely).	Hüves éjtszaka. Nox frigidiuscula.	Hűségtelenség. Infidelitas. S. I.
Két éles tör nem fér egy hüvelyben. km.	Hüves idő. Tempus subfrigidum.	Hűségtelenül. Infide, infideliter.
Aranyos hüvelybe füz-fa kard. km.	Hüvesedik, hüvösödik. Refrigeratur. Pázm.	HÜVEN (Hű-en, hü-v-en). Fideliter. S. I.
Egy hüvely borsó. Sz. D.	Pred. p. 536.	
Hüvely. Ejus vagina. Soha nem volt, nem is	Hüvesel, hüveselli. Pro subfrigido servat.	
lészen varga-késnek hüvely. km.	Hüvesít, hüvesíti. Refrigerat. Pázm. Pred. p.	
Hüvelyébe teszi. Recondit in vaginam. PP.	476.	
Hüvelyében tartja. Servat in vagina. Egygyik	Meg hüvesíti. idem. Káldi Luc. 16. 24.	
fegyver tartóztatja a' másikat a'	Hüvösítés. Refrigeratio. Pázm. Pred. p. 818.	
hüvelyében. km.	Hüvesül. Refrigeratur. Faludi N. A. p. 178.	
Hüvelyéből ki vonja. Evaginat. M. A.	HÜVETÉR. Custos, vigil. S. I. Csósz, kerülő, ör,	
Hüvelyes. Vagina instructus.	vígyázó. Sz. D.	
Hüvelyes borsó. Pisa in folliculis. S. I.	HÜVÍT (Hű-ít), hüvíti. Algidum facit.	
Hüvelyes vetemények. Legumina.	Meg hüvíti. Refrigerat. M. A.	
Hüvelyez, hüvelyezi. Evolvit, involucro liberat,	Hüvítezik. Se se refrigerat, captat auram	
explicat. Maga' álmát hüvelyezi. km.	frigidiorum (mint hevítetik).	
Borsót, babot hüvelyez. Pisa, fabas e folliculis	HÜVÜL (hű-ül, hü-v-ül). Refrigeratur, frigescit.	
liberat.	Faludi N. A. p. 95.	
Hüvelyk. Pollex. M. A. Mivel a' kard' hüvelyét ez	HŰ (társ-név).	

M u t a t ó

(I-és Í-ből).

I.

I, ihol, ihon.
 I (rag-szó).
 IB, iba, ibolya, ibor.
 IBED.
 IBRIK.
 ICZ, icze, iczeg.
 ID, ide, ideg, idegen, idő.
 IDA, idább, idáig.
 IDOM, idomatlan, idomos, idomtalan.
 IG, iga, igal, igar, igaz, igló, igmánd.
 IG, igen, iget.
 IG (rag-szó), iglan.
 IGLICZE.
 IH, ihog.
 IHAR, iháros.
 IHL, ihlet, ihletik, ihlés, ihlel, ihlő.
 IK, ika, ikla, ikló, ikra, iktat, ikva.
 IK (név-rag).
 IK (íge-rag), ikes.
 IKER, ikeres.
 ILL, illa, illacs, illan, illat, illk, illtyó.
 ILLik, illeg, illendő, illeszt, illet, illetlen, illés, illő.
 ILLY, illyen, illyes, illyetén.
 ILLYÉS, illyési.
 ILONA, ilonka, iloncza, ilus.
 IM, imád, imár.
 IMEG.
 IMOLYA, imla.
 IMRE.
 IN, incz, incs, inger, ingy, inke, inség, int.
 ING.

INKA, inkábbb.
 INN, innen, inneten, innett, innét.
 INNEP, innepeli, innepi.
 INZSENER.
 INT (rag).
 INTERES.
 IP, ipa, ipacs, ipall, iparkodik, ipp.
 IPOLY, ipolyd, ipolicza.
 IPRIKÁL.
 IR, irg, irha, iromba, irota, iró, irsa, írúl.
 IR, ireg, irígy, iríny.
 IRT, irtat, irtás, irthatatlan, irtogat, irtott, irtovány, irtó, irtózik.
 IS, ismég, ismér, ismét.
 ISA.
 ISKÁTULA.
 ISKÁRLÁT.
 ISKOLA.
 ISLÓG, islógos.
 ISNEF.
 ISÓP, isópos.
 ISPALLÉR.
 ISPÁN, ispáni, ispánkodik, ispánság.
 ISPÁRGA.
 ISPÉK, ispékeli.
 ISPINDA.
 SPION, ispionkodik.
 SPITÁL.
 SPONYA.
 SPÓT.
 ISTA (rag-szó), istaság.
 ISTÁLÓ, istálozza.

ISTÁP.

ISTEN, istene, isteneli, istenem, istenes, istenezi, istenért, isteni, isteníti, istenke, istenkedik, istenné, istenre, istenség, isteni, istentelen, istentől.

ISTORIA.

ISTÓK.

ISTRÁNG, istrárgolja.

ISTRÁZSA, istrázsál.

ISTUCZ.

ISTVÁN, istvánd.

IZSÁK.

ISZik, iandik, iddogal, igyál, ihatik, inni, isza, iszalag, iszamik, iszap, iszák, iszogat, iszos, it, ital, itat, itlan, itt, itton, ivás, ivogat, ivolya, ivó.

ISZONY, iszonyat, iszonyít, iszonykodik, iszonyodik, iszonytat, iszonyú.

ITT, itten.

IVik, ivadék, ivás.

IVÁN, iváncz, iváncsa, ivánd, ivánka, ivános, ivány.

IVÖLT.

IZ (articulus) ízben, ize, izecske, izeg, izék, izen, izenként, izes, izé, izék, izi, izibe, iziben, izig, izik, izmény, izre, izről.

IZMOS.

IZROM, izromban.

IZZ, izzad, izzaszt, izzgat, izzó.

Summa 81.

í.

Í, íed, íeget, íeszt.
 ÍFFI, íffiadik, íffian, íffaszt, íffiatta, íffiit, íffiú, íffiúl.
 ÍGE, ígér, ígéz.
 ÍGY, ígyen, ígyenes.
 ÍJ, íjas, íjász, íjja.

ÍM, íme, ímett, ímez, ímént, ímmel.
 ÍMELY, ímelyeg.
 IN, ina, inall, inas, inatlan, ind, inog, ínú.
 ÍNY, ínvie.
 ÍR (név), íre, íres, írez.

Ír, írat, íratlan, íratott, írás, írdacsol, írdogal, írkal, írogat, íromány, írott, író, írtt, írva.
 ÍTÉL, ítélet, ítéletlen, ítézés, ítéző, ítéltet.
 ÍV, íve, íves.
 ÍZ, íze, ízel, ízes, ízetlen, ízlel, íztelen, ízű.

Summa 14.

I.

- I.
IHOL. Ecce. M. A.
IHON (ehen), IHUN. En, ecce. M. A.
Ihon az ember. Ecce homo.
Ihon ötet. Eccum. M. A.
- I (rag-szó).
- I. Suffixum, adjectivum e nominibus generans.
ut: világi, házi, kerti, városi, őri 's a' t.
- IB.
IBA' fa. F. Baranya Vben.
IBOLYA, ivolya. Viola vernalis. Märzen-
Veilchen. S. I.
Fürtös ibolya. Lupinus sativus. Csapó 119.
Sárga ibolya. Cheiranthus. Csapó. 1. c.
IBOR.
Ibor' fia. F. Szala Vben.
Ibrány. F. Szabolcs Vben.
Ibrony. F. Szabolcs Vben.
- IBÉD.
IBÉD. F. Tömös Vben.
- IBRIK.
IBRIK. Guttus, gutturnium. M. A.
IBRIKECSKE. Guttulus. M. A.
- ICZ.
ICZ.
ICZE. Justa, media, cotula. M. A. Hemina. PP.
Igen el jár ő is az olly iczével: szemtelen
bujá ember. Lydus in meridie. K. V. 284.
Icze-számra. Per medias.
Iczénként. Per medias.
Iczénként méri, adja. Singularibus heminis
divendit. PP.
Iczés. Capiens mediam mensuram liquidi. S. I.
Iczés öveg — palaczk — korsó.
ICZEG. Vacillat.
Iczeg biczeg: csőtlik, botlik. p. o. a' gyöngé
lábú ember. Sz. D.
- ID.
ID.
ID. Id-nep. vide Innep. M. A.
IDE. Huc. M. A.
Ide alá: itt alatt. S. I.
Ide amoda, ide 's amoda. Huc et illuc. S. I.
- Ide felé. Horsum. M. A.
Ide halgass. Hoc age. M. A.
Ide haza van. Domi est.
Ide is, oda is. Huc et illuc. S. I.
Ide oda. Huc illuc, disjecte.
Ide 's tova. Ultro, citroque. M. A.
Ide 's tova fut. Concursat, discurrit. M. A.
Ide 's tova hányja. Disjicit. M. A. Káldi
Psalm. 49. 17.
Ide 's tova jár. Inerrat, errat, oberrat,
pererrat, vagatur, ultro, citroque
commeat. PP.
Ide 's tova szökdösik. Dissilit, dissultat. M.
A.
Ide 's tova vonja. Distrahit. M. A.
Ide 's tova való futás. Discursus, discursio.
M. A.
Ide való. Hujas. S. I.
Ide vele. Cedo huc. Add ide.
- IDEG. Nervus, amentum. M. A.
Csapó-ideg. Fidelia. NC. p. 285.
Ideges. Amentatus, nervosus. M. A.
Idegez, idegezi. Nervum adaptat. Föl tekeri az
ideget. Sz. D.
- IDEGEN. Extraneus, extrarius, exoticus,
peregrinus, alienus. M. A. Idegen
idegennek ritkán árt. km.
Idegen eb. Canis alienus. A' ki idegen
ebnek kenyeret vet, nem veszi jutalmát.
km.
Idegen föld. Terra peregrina, regio exotica.
M. A.
Idegen földön jár. Peregrinatur. M. A.
Idegen földön járás. Peregrinatio. M. A.
Idegen földön járó. Peregrinator. M. A.
Idegen hitű. Disparis religionis. Pázm.
Pred. p. 1137.
Idegen kéz. Aliena manus. Ha szemérmes
is az aszszony, ne bízd idegen kézre. km.
Idegen láng. Flamma aliena. Pázm. Pred. p.
1057.
Idegen madár. Avis hospita. PP.
Idegen nemzet. Alienigena. M. A.
Idegen paripa. Sonipes alterius. Az idegen
paripáról még a' tenger' közepén is le kell
szállani. km.
Idegen ökör haza felé bóg. km.
- IDEGENEDIK. Alienatur, avertitur. Faludi
T. É. p. 159.
El idegenedik. Abalienatur. Káldi. Is. 1. 4.
El idegenedés. Abalienatio. Zvonárics.
1. R. p. 907.
Idegenít, idegeníti. Alienat. M. A.
El idegeníti. Abalienat. M. A.
Idegenítés. Alienatio. M. A.
El idegenítés. Abalienatio. M. A.
El idegenített. Abalienatus. M. A.
- El idegeníthetetlen. Non abalienabilis. S. I.
Idegenkedik. Monstrat se esse alienum, dissuit
amicitiam. Biró Márton, Micae
p. 180.
Idegenség. Peregrinitas. M. A. Frigidus
animus.
Idegenül. Alienatur. M. A.
El idegenül. Abalienatur.
Meg idegenül. Fit alienus.
Idegenülés. Alienatio. M. A.
El idegenülés. Abalienatio.
Idegenültt. Alienatus. M. A.
- IDŐ. Tempus aetas, aevum, tempestas. Vide
ÜDŐ. M. A. Szolgál ugyan az idő, de nem
várakozik. km.
Idő-csalás. Deceptio temporis. Beniczki p.
283.
Idő előtt. Ante tempus.
Idő-folyamlás. Decursus temporis. Faludi N.
A. p. 76.
Idő-forgás. idem. Faludi U. E. 3. R. p. 46.
Idő-halladás. Temporis praeteritio. S. I.
Idő-halladék. Respirium. S. I.
Idő-hallasztás. Prorogatio temporis. Faludi
T. É. p. 106.
Idő-határ. Epocha. S. I.
Idő-hiba. Anachronismus. S. I.
Idő'járása. Tempestas, status coeli, aëris. S.
I.
Idő'jártában. Progressu temporis. Káldi Okt.
Intés p. 25.
Idő'jártára. idem. M. A.
Idő'jártával. Successu temporis. S. I.
Idő-kor. Aetas v. occasio, tempestivitas,
opportunitas. S. I.
Idő-köz. Temporis spatium, intervallum. S. I.
Intercapedo temporis.
Idő-közben. Interdum, subinde, non-
nunquam. S. I.
Idő-látás. Revisio. M. Verbőczy 1660. p. 234.
Idő-le-írás. Chronographia. S. I.
Idő-lopató. Suffurator temporis. Vajda
K. É. 1. K. p. 650.
Idő-mulatás. Temporis transactio. Pázm.
Pred. p. 455.
Idő-mulatásból. Ad fallendum tempus.
Idő-mulva. Successu temporis.
Idő-nap. Tempestivum. M. A.
Idő-nap előtt. Praemature, ante tempus. M.
A.
Idő-nyom. Nota temporis, indicium, v.
vestigium aetatis, praeterlapsi temporis.
S. I. Sz. D.
Idő-perczenet. Momentum temporis. Himfi
1. R. p. 248.
Idő-pont. Momentum. S. I.

Idő-rend. Chronotaxis. Molnár János
Könyv-ház 2. Szakasz.
Idő-szak, idő-szakasz. Epocha, periodus, v.
pars temporis. S. I. Sz. D.
Idő-szám. Aetas, temporis numerus, aera.
Faludi N. U. p. 164. U. E. 3. R. p. 142.
Idő-számolás. Chronologia, temporis ratio.
S. I.
Idő szerint való. Temporarius. M. A.
Idő-táj. Nota temporis. Azon idő-tájban.
Circa illud tempus.
Idő-telés. Temporis fluxus. S. I.
Idő-töltés. Transactio temporis, v.
recreatio animi. S. I. Otium. PP.
Idő-változás. Mutatio temporis. Zvonárics,
Postil. 1. R. p. 104.
Idő-vesztegetés. Temporis perditio. S. I.
Idő-vesztés. Jactura temporis. S. I.
Idő-vontatás. Procrastinatio, dilatio.
Faludi N. A. p. 194.
* Élet-idő. Aetas. S. K.
Háború-idő. Procella, tempestas. S. K.
Szabott idő. Praefinitum tempus. S. K.
Idei. Temporaneus, temporarius, temporalis, v.
tempestivus, v. hornus, hornotinus. S. I.
Idei bor. Vinum hornum.
Idei termés. Procreatio hujus anni.
Ideig. Temporarie, tempore. M. A.
Ideig óráig. Interea, ad interim, pro
tempore. S. I.
Ideig tartó. Temporarius, temporalis,
temporaneus. M. A.
Ideig való. idem. M. A.
Jó ideig. Satis diu.
Ideiglen. Pro tempore. Faludi N. U. p. 167.
Sz. E. p. 82.
Idein. Mature, tempeste. M. A.
Idein érő. Praecox. M. A.
Idein korán. Tempeste, opportune. M. A.
Idein korán való. Tempestivus. M. A.
Idein korán valóság. Tempestivitas. M. A.
Ideje. Ejus tempus. Mindenkor ideje vagy on a'
jámborodásnak. km.
Ideje' korán. Tempeste, in tempore. M. A.
Ideje' korán való. Tempestivus, opportunus.
M. A.
Idejében. Suo tempore. Annak idejében.
Idején. In tempore, tempeste. M. A. Meg
ismérni idején, mely téjből leszen túró. km.
Idején érő. Praecox. M. A.
Idén. Hoc anno.
Ez idén. Hoc ipso anno.
Minden idén. Omni anno.
Idés. Antiquus, vetustus. M. A. Idős, üdős.
Idét, idéti: hízlalja.
Meg idéti (idéti): idővel meg hízlalja, meg
javítja.
Idétlen. Immaturus, abortivus. M. A.
Idétlen ember. Homo ineptus, inficetus. S. I.
Idétlen férgék (bogár kölykök). Aureliae,
chrysalides. S. I.
Idétlen sebeskedés. Immatura acceleratio.
Faludi T. É. p. 125.
Idétlen szülés. Abortus, abortio. S. I. Idétlent
szül. Abortit. M. A.
Idétlen (éretlen) téj. Colostrum. M. A.
Idétlen őszülés. Canities praematura. S. I.
Idétlenkedik. Ineptit. S. I.
Idétlenség. Immatunitas. M. A.
Idétlenül. Immature, intempeste. S. I.
Idétt. Tempore, aetate, aevo. S. I. Idejében. Sz.
D.
Szent István idétt. Aevo S. Stephani. S. I.
Idétttem. Meo tempore. S. I. Idétted, idétté. Sz.
D.

Idéz, idézi. Arcessit, citat. M. A.
Bé idézi. Citat. M. A.
Elő idézi. idem. Káldi Act. 24. 2.
Idézés. Citatio, arcessio. M. A.
Idézett. Arcessitus, citatus. M. A.
Bé idéztetett. Reus. M. A.
Idéző. Citans, citatorius.
Idéztet, idézteti. Curat citari.
Időbeli. Temporaneus, temporalis. S. I.
Egygy időbeli. Coaetaneus.
Időn. In tempore.
Időn kívül. Extra tempus. Időn kívül soha
sem iszik bort. Extra tempus (scilicet
prandii, vel coenae) nunquam bibit
vinum.
Jókor időn. Tempeste. Sz. D.
Mi időn, midőn. Quo tempore, quando.
Időről időre. Dietim. S. I.
Idős. Annosus, polychronius, vetustus.
M. A. Üdős.
Idős érett tanács. Maturum judicium. Faludi
E. M. p. 241.
Egygy idős. Contemporaneus.
Elég idős. Habet aetatem. Káldi Joan. 9. 21.
Idősbí. Senior, adultior. S. I.
Idősded. R. Paulo adultior. Pesthi.
Idősíti. Facit annosum, it. praescribit.
El idősíti. idem.
El idősítés. Praescriptio.
Idősödik. Aetate provehitur.
Meg idősödik. Senescit, grandescit aetate.
M. A.
Idősül, meg idősül. idem.
Idősség. Aevitas. M. A.
Időt mulat. Aetatem, tempus fallit. PP.
Időt tölt. Tempus fallit. PP.
Időtlen: idétlen.
Időtlen kor. Aetas immatura. Faludi
N. A. p. 72.
Időtül kell várni, tanácstul halgatni. km.
Idővel. Cum tempore. Idővel, szalmával a'
naspolya is meg érik. km.
Idővel meg töltt ember. Senex decrepitu.
Faludi E. M. p. 241.
Idöz. Tempus trahit, terit. Hallogat. Sz. D.
Időzi. Diem statuit, tempus praefigit.
Időzött óra. Hora praefixa. Faludi E. M. p. 241.
Az el időzött korra. Statuto tempore.
Faludi T. É. p. 121.
El időzött napokon. Statutis diebus.
Faludi N. U. p. 143.
Közelít az el időzött nap. Appropinquat dies
praefixus. Faludi T. É. p. 17.
Idül (üdü). Cum tempore pinquior fit, se se
cum tempore in meliorem statum recipit.
Föl idül: föl élled.
Meg idül. Meliorescit.
Idvöz. Salutatus, beatus, benedictus. M. A. L.
ÜDVÖZ.
Idvöz légy. Ave.
Idvöztség. Salus. M. A.
Idvözsleges. Salutaris, salvificus. M. A.
Idvözsleges képpen. Salutariter, salvifice. M.
A.
Idvözíti. Salvat, beat. M. A.
Idvözlés. Salutatio, benedictio. M. A.
Idvözli. Salut, beat. M. A.
Idvözül. Salvatur, beatur. M. A.
Idvözülés. Salus, beatitudo, salvatio. M. A.
Idvözültt. Beatus, salvatus. M. A.

IDA.

IDA (Kis, nagy). FF. Abaúj Vben.

IDÁBB. Huccius, huc propius.
Idább állj. Propius stes.
IDÁIG. Hucusque. S. I.

IDOM.

IDOM. Modus, ordo. S. I. Sz. D.
IDOMATLAN. Immoderatus, immodestus,
inordinatus, inconcinnus. S. I. Sz. D.
Idomatlan iffju. Juvenis inordinatus. Sz. D.
IDOMOS. Moderatus, modestus, compositus,
concinnus. Sz. D.
IDOMTALAN: idomatlan. Sz. D.

IG.

IG.
IGA. Jugum. M. A. Egygyütt huzzák az igát. km.
Iga alá fogja. Subjugat. M. A.
Iga-szeg. Clavus jugalis. Ki törzi az iga-
szeget. km.
Igába fogja. Sub jugum mittit. Igába fogták. km.
Igába fogás. Conjugium. Pázm. Pred. p. 249.
Igabeli.
Egygy igabeli. Conjux. A' házasság egygy
igabeliséget jelent. Biró Márton, Micae p.
289.
Igács. Sz. P. Csanád Vben.
Igácsi csárda. ugyan ott.
Igás. Jugalis, juratorius. M. A.
Igás barom. Jumentum. Káldi Jerem. 51. 23.
Igás ökrök. Boves jugatorii, jugo destinati. S.
I.
Igátlan. Abjugis. Káldi Judic. 19. 22.
Igáz, igazza. Jugat, subjugat, subigit. S. I.
Meg igazza. Conjugat. M. A.
IGAL. MV. Somogy Vben. Sz. P. Veszprém
Vben.
IGAR. FF. Fejér és Heves Vben.
IGAZ. Justus, verus, verax, rectus, aequus. M.
A. A' meg botlott nyelv is néha igazat
mond. km.
Igaz barátság. Vera amicitia. Ritka madár az
igaz barátság. km.
Igaz beszéd. Veriverbium. M. A.
Igaz beszéd. Verax, veridicus. M. A.
Igaz bíróság. Pázm. Pred. p. 660.
Igaz értelem. Orthodoxia. M. A.
Igaz értelmő. Orthodoxus. M. A.
Igaz gyöngy. Gemma genuina.
Igaz hitű. Orthodoxus. S. I.
Igaz járatbeli ember. Bonae fidei itinerans.
Igaz jól. Recte, optime. PP.

Igaz kenyér. — Meg hozta az igaz kenyér. km. Ad pristina praesepeia.	elménk magától mindenbe bé igazodik.“ Faludi U. E. 2. R. p. 87.	Nimium existimat, multum putat. S. I. Meg igenlette: meg sokallotta. Horváth Ádám, Föl földözött Titok. p. 134.
Igaz látó. R. Arbitrator, iudex. Silvester. M. A.	Bele igazodik. idem.	Igenséggel. Nimium, valde. Faludi N. U. p. 68. N. E. p. 65.
Igaz Magyar. Germanus Hungarus. PP.	El igazodik. Expeditur, dirigitur, progreditur. M. A.	IGET. Tolutum incedit, vide ÜGET. M. A. Trabba megy.
Igaz mondás. Veriloquium. Nincs sze- rencséje az igaz mondáshoz. km.	El igazodik. Rectum reperit, veritatem invenit. Pázm. Pred. p. 638. 639.	Igetés. Celer incessus v. equitatio. Farkas-igetés. Celeritas cursus lupini. Pázm. Pred. p. 823.
Igaz mondó. Veridicus. M. A.	Reá igazodik. Dirigitur. M. A.	Könnü igetéssel megy. Leniori cursu incedit v. equitat.
Igaz mondóság. Veracitas. Pázm. Pred. p. 660.	Reá igazodik, reá valóódik. Faludi N. A. p. 34.	Igető ló. Succursor equus, tolutarius equus. M. A.
Igaz szabású. Verisimilis. Telegdi Hom. 3. R. p. 538.	Igazol, igazolja. Approbat, justum censet. M. A. Telegdi, Felelet p. 5. Tasi Gáspár. p. 16. Faludi U. E. 1. R. p. 191.	Igetve. Tolutum. M. A.
Igaz tétel. R. Executio. S. I.	Igazolás. Approbatio, legitimatio. M. A. M. Verbóczy p. 201.	IG (rag-szó).
Igaz terjék. Theriaca andromache. S. I. Igaza. Ejus rectum.	Igazság. Justitia, veritas, aequitas. M. A. Leg tovább mehet ember az igazsággal. km.	IG. Affixum: usque, tenus. M. A. Lábíg, nyakig, várig, odáig, eddig, addig. 's a' t.
A' természet' igaza szerint. Jure naturae. Martonfalvi, Tanító Theol. p. 431.	Igazság-szolgáltatás. Administratio justitiae. Pázm. Pred. p. 508.	IGLAN, IGLÉN. Usque ad. Holtomiglan, holtodiglan, holtáiglan. Usque ad mortem meam, tuam, illius.
Isten igaza. Jus divinum. idem. p. 572.	Igazságos. Justus, aequus. S. I.	IGLICZE.
Isten igazában. Jure divino.	Igazságtalan. Injustus, iniquus. S. I.	IGLICZE. Genista, anonis. M. A. Iglisce-fű. idem. M. A.
Sinor' igazában. Ad amussim. Lippai Vet. Kert. p. 7.	Igazságtalanúl. Injuste. S. I.	IGRICZE. F. Szala Vben.
Igazábban. Rectius. Pázm. Kal. p. 647.	Igazságtalanság. Injustitia. S. I.	IGICZE. E. F. Doboka Vben.
Igazán. Juste, vere, rite, recte, directe, certo. M. A.	Igaztalan. Injustus, iniquus. M. A. Martonfalvi, Tanító Theol. p. 323.	IH.
Igazán mondom. Veritatem dico, non mentior.	Igazúl. Justificatur, expeditur. M. A.	IH. Ovis. vide JUH. M. A. Ih-farkú szőlő: juh-farkú szőlő. Ih-sait: juh-sait.
Nincs igaza. Non habet rectum.	El igazúl. Expeditur. El igazodik.	Ihászi. Sz. P. Veszprém Vben.
Igazat tart. Media aqina fertur. M. A.	Meg igazúl. Justificatur. M. A.	IH.
Igazat vesz. Jure vindicat. M. A.	Igazulás. Justificatio. M. A.	IH. Sonus jubilantis, et exultantis. Ih ha! Io triumphe!
Igazgat, igazgatja. Regit, dirigit, gubernat, moderatur. M. A. Könnü a' jó szolgát igazgatni. km.	Meg igazulás. idem. M. A.	IHO. Exultat, jubilat. Ihog vihog. Prae gaudio in risus, et cachinnos solvitur.
Igazgatás. Rectio, directio, regimen, moderatio, moderamen. M. A.	Igazúlt. Justificatus. M. A.	Ihogás vihogás. Zvonarics M. Postilla. p. 186.
Igazgatdogalja. Regitat. M. A. L.	IGLÓ. MV. Szepes Vben. Iglovia. Neudorff.	IHAR.
Igazgató. Rector, director, gubernator. M. A.	IGMÁND (Kis, nagy). F. és Sz. P. Komárom Vben.	IHAR-fa. Platanus. M. A.
Igazgató sinor. Amussim, perpendiculum. Káldi Zach. 1. 16.	IG (társ-név).	IHÁROS Berény. MV. Somogy Vben.
Igazgató szék. Gubernium. Sz. D.	IG. R. Magnus, ingens, nimius, vehemens, effusus. S. I.	
Fő igazgató. Supremus Director. Sz. D.	Ig-jó. Satis bonus. M. A. Valde bonus, summe bonus, optimus. S. I.	
Igazgatóné. Rectrix, moderatrix. M. A.	Ig-jól. Sat bene. M. A. Valde bene, perbene, optime. S. I.	
Igazi. Verus, legitimus, genuinus. S. I. Valódi. Sz. D.	IGEN. Valde, nimium, nimie, nimis, oppido. M. A. it. Vehementer, admodum, apprime, magnopere, valde. S. I.	
Igazít, igazítja. Dirigit, justificat. M. A. Rectificat.	Igen bizony. Certissime, verissime v. scilicet. S. I.	
Bé igazítja. Illocat. Biró Márton. Micae p. 379.	Igen bő. Copiosus, peramplus. S. I.	
Bele igazítja. Adjustat ut introrsum quadret.	Igen czikornyás beszéd. Plus aequo affectatus sermo. PP.	
El igazítja. Expedit, dirigit. M. A.	Igen el ütött véka. Modius iniquus, et nimis derutus. PP.	
El igazítja magától. Ablegat, amandat. S. I.	Igen fön hejaz. Tragice loqnitur. M. A.	
Föl igazítja. Expedit, sursum dirigit. M. A.	Igen gyakran. Persaepe, saepissime. S. I.	
Hozzá igazítja. Aptat, accommodat.	Igen idején. Temporius. PP.	
Hozzá igazítja a' köntöst. Vestem aptat, accommodat. PP.	Igen igen. Vehementer. M. A.	
Ki igazítja. Emendat, v. amandat. Faludi T. É. p. 78.	Igen is. Imo, maxime. M. A.	
Meg igazítja. Rectificat, justificat, absolvit. M. A.	Igen jámbor. Approbus. M. A.	
Reá igazítja. A rigit, dirigit. M. A.	Igen jó. Perquam bonus, optimus. S. I.	
Utba igazítja. Inviat.	Igen jól. Perbene, apprime, optime. PP.	
Viszsa igazítja. Reinviat.	Igen kevés. Pauculus, perpaucus. S. I.	
Igazítás. Directio, justificatio, rectificatio. M. A.	Igen nagy. Ingens, praegrans, immanis. S. I.	
El igazítás. Complanatio, directio, expeditio. M. A.	Igen olcsó. Valde levi pretio venalis.	
Föl igazítás. Erectio, expeditio, complanatio. M. A.	Igen sok. Plurimus. S. I.	
Meg igazítás. Justificatio, expeditio, rectificatio. M. A.	Igen sós. Praesulsus. S. I.	
Igazított. Rectus, correctus, justificatus, adaptatus, concinnatus. M. A.	Igen szép. Perelegans, pervenustus, perpulcher. S. I.	
Meg igazított. Justificatus, rectificatus. M. A.	Igen találá. Attigit, eque manu non irrita missa sagitta est. M. A.	
Igazodik. Dirigitur, inviatur v. pervenit, devenit. Faludi N. E. p. 93.	Igen ügyibe. Valde bene. S. I.	
Bé igazodik. Devenit in rei veritatem. „Néha	Igen vékony patyolat. Nebula linea. PP. Vapeur.	
	* Vaj igen. Sic, ita, omnino. S. I.	
	Igenli. Affirmat, Approbat, confirmat, v.	

- IHL.
IHL, ihli. Inspirat, afflat. M. A. PP. Az Isten' lelke ihlette a' prófétákat. Spiritus dei afflavit prophetas. Sz. D.
IHLET. Afflatus, inspiratio. S. I.
IHLETİK. Inspiratur, afflatur. M. A.
Ihletett. Numine afflatus, inspiratus. PP.
IHLÉS. Inspiratio, afflatus. M. A. CM. Káldi 2. Tim. 3. 16.
IHLEL, ihleli. Inspirat, afflat. Sz. D.
Mennyei ihelés. Coelestis afflatus. Sz. D.
IHLŐ. Python, spiritus pythonicus. S. I.
- IK.
IK. Ik-tár. F. Tömös Vben.
IKA.
Ika' falva. E. F. Három szék Székében.
IKLA.
Iklál. F. Pest Vben, Sz. P. Bars Vben.
IKLÓ.
Iklód. FF. Szala, és Szatmár Vben. Sz. PP. Bars, Bihar és Vas Vben. E. FF. Doboka Vben.
IKRA. Ova, vel semina piscium, cancrorum, vel similium. M. A. Ikra nem tojás. km. Dug. 1. R. p. 38.
Hal-ikra. Ovula piscium.
Láb-ikra. Sura. CM. NC. p. 191.
Rák-ikra. Ovula cancrorum.
Ikrás. Ovula habens piscis v. cancri. it. turgidus, protuberans. S. I.
Ikrás hús. Glandulae. S. I.
Ikrás káposzta. Caules conditi ovulis piscium. S. I.
Ikrás leves. Jusculum, cui ovula piscium sunt incocta.
Ikrás vaj. Butyrum granulatim concretum.
Ikrásodik. Granulatim condensatur. Meg ikrásodik a' vaj. Butyrum in minutissima granula coit.
IKRÁDZİK. Granulatur. Ha a' téj-föl ikrázzik, rajta a' köpüvel. km. Dug. 1. R. p. 294. Dum ferrum calet, tundendum est.
IKTAT, iktatja. Introducit, adsciscit, perducit, deducit. M. A. Káldi, Jerem. 27. 10.
Bé iktatja. Introducit, immittit. M. A.
El iktatja. Promovet, occultat, intervertit. M. A.
Ki iktatja. Educit, emittit. Dug. km. 1. R. p. 30. Ki iktatták a' templomból. Vajda 2. K. p. 149.
Iktatás. Deductio, statuto in jure hungarico. M. A.
Bé iktatás. Introductio, immissio. M. A. Faludi T. É. p. 99.
Iktató. Statuens, statutorius. Faludi U. E. 2. R. p. 201.
Iktató levél. Literae statutoriae,
Bé iktató. Introducitor. M. A.
IKVA. Folyó víz Soprony Vben.
- IK (név-rag).
IK. Suffixum, adjectivum generans, ut: há-nvadik, ötödik, hatodik, második, jobbk, 's a' t.
IK (íge-rag).
IK. Suffixum verborum passivorum, v. neutro passivorum, vel subinde etiam neutrorum, personae tertiae singularis numeri, modi indicati ut: hallatik, hallik, látszik, csötlük, botlik, esenkedik, virázzik, 's a' t.
IKES íge. Verbum in IK desinens.
- IKER.
IKER. Gemelli, gemini. Kettős gyermek. PP.
Iker-bogyó: ikeres kutya-cseresznye. S. I.
Iker' hava. Mensis Majus. Rájnis.
Iker-vár. MV. Vas Vben. Geminum castrum. Így deákozza Bonfinius Lib.
3. Dec. 2. „Eo tempore Rex (Salamon) celebravit natale Domini in loco, qui vocatur GEMINUM CASTRUM, dein venit Zalam.“
IKERES, úkeres. Loniceras, xylosteum. Heckenkirsche. S. I.
- ILL.
ILL. R. Odorem reddit, halat, spirat. S. I. Ill a' berek, nád a' kert. km.
ILLA. R. Fuga, discessus clancularius. S. I. Illára vevé a' dolgot. Profugit. Heltai Kron. 1. Dar. p. 145. it. p. 356.
ILLACS. F. Szerem Vben.
ILLAN. Furtim discedit, aufugit. Faludi N. E. p. 103.
El illan. idem. Faludi N. E. p. 197.
Illanca. F. Bánáiban.
Illanó. F. Liptó Vben.
Illant. Fugam clanculariam arripit. El illantott. Clam profugit.
ILLAT. Odor, fragrantia. M. A. Rózsához az illat, szűzhöz a' szemérem hozzá termett. km.
Illat-fa. Laurus sassafra. S. I.
Illatlan. Experts odoris, inodorus. Lippa Virágos Kert p. 146.
Illatja. Ejus odor. Szép a' tulipán, de nincs illatja. km.
Illatos. Fragrans, odoratus. M. A.
Illatosodik. Spargit odorem. Sz. D.
Illatozik. Svavem odorem spargit, suaviter olet.
Illatozás. Fragrantia, suffitus, sullimentum, odoratio. M. A.
Illatozó. Odorificus. M. A.
Illatozza. Odoratur. M. A.
Illatú. Odoris. A' róza is szép, és jó illatú, de bökös a' tüskéje. km.
Kedves illatú, drága illatú. Pázm. Pred. p. 192.
ILLK. F. Szatmár Vben.
ILLOGAT, illogatja. Olfactat. S. I.
ILLTYÓ, iltjó, iltjó. F. Arad Vben.
- ILLik.
ILLik. Decet, condecet, competit, quadrat, convenit. M. A. Gyermekhez a' játszás, legényhez dolgozás illik. km. Versre véve: „Játszodozás illik gyermekhez, munka legényhez.
Bé illik. Convenit, congruit, quadrat. S. I.
Bé illik katonának. Valet pro milite.
Bele illik. Quadrat intro.
Hozzá illik. Congruit. M. A. Úgy illik hozzá, mint a' bot a' tegezhez. km.
Igen jól illik a' szomjú emberhez a' boros korsó. km.
Nem illik ebre a' bársony-nyereg. km.
Reá illik, mint a' petrezirom a' levesre. km.
Őszve illik. Convenit, cohaeret, concordat, congruit. S. I.
Tudni illik. Scilicet.
ILLEG.
Illeg ballag: mendegél. Sz. D. „Montovai legénynek, bakancsa van szé-génynek - - - illeg ballag benne.“ Népi énekből.
Illeget, illegeti. Accommodat, curat, ut condeceter stet, adaptat.
Hozzá illegeti. idem.
ILLENDŐ. Idoneus, decens, opportunus, aptus, conveniens, congruus. M. A.
Illeendő-képpen. Apposite, apte, accommodate, competenter, decenter. M. A.
Illeendőleg. idem. S. I.
Illeendőség. Aptitudo, decentia, condecencia, competentia, convenientia. M. A.
ILLESZT, illeszti. Aptat, accommodat. S. I. Sz. D.
Illesztés. Accommodatio. Sz. D.
Illesztetlen: alkalmatlan. Non adaptatus. Sz. D.
ILLET, illeti. Aptat, accommodat, v. tangit. M. A. Nem illet agg ebet a' hintó szekér. km.
A' mi engem illet. Quod me attinet.
Hozzá illeti. Applicat, accommodat. M. A.
Meg illeti. Contingit, attingit. M. A.
Őszve illeti. Contingit, componit, collocat, compaginat. M. A.
Illetés. Tactio, tactus. M. A.
Meg illetés. Contactus, attactus. M. A.
Illetetlen. Intactus. M. A.
Illetett. Tactus. M. A.
Illethetetlen. Intactilis. M. A.
Bíró Márton, Micae p. 134.
Illető. Concernens.
Illető bíró. Concernens judex.
Illető törvénytészék. Forum competens.
Illetődik. Tangitur, movetur, commovetur, afficitur. Sz. D. S. I.
Meg illetődik. idem. Nagyon meg illetődött rajta. Sz. D.
Illetődés. Commotio animi. Sz. D.
Illetőleg. Concernenter v. tangendo. S. I.
Illetve: érintve, tapintva. S. I.
ILLETLEN. Indecens, inconveniens, incongruus, dissentaneus. M. A. Dedecens.
Illetlen gúnyolás. Sarcasmus. S. I.
Őszve illetlen. Improportionatus v. absurdus, ridiculus. S. I.
Illetlenség. Inconvenientia, inconcinntas. M. A. Indecentia.
Illetlenül. Indecenter, inconcinnter, inepte, inconvenienter. M. A.
Illetlenül bántt vele. Inurbane cum eo egit.
ILLÉS.
Hozzá illés. Congruentia, convenientia. M. A.

- Öszve illés. Symmetria, congruentia, v. proportio. S. I.
- ILLÓ. Conveniens, aptus, it. solennis, festivus. M. A.
- Illó innép. Dies festus, festum solenne. M. A.
- Illó fillő. Solivagus. M. A. Magyar Orsz. Rom. p. 166. PP. Sz. D.
- Hozzá illő. Congruus, conveniens. S. I.
- Öszve illő. Conveniens, proportionatus. S. I.
- Illően, illő-képpen. Apte, apposite, decenter. S. I.
- ILLóság, illendőség. Decentia, convenientia. S. I.
- ILLY.
- ILLY. Talis, ejusmodi, tam. M. A.
- Illy formán. Tali ratione.
- Illy nagy. Tam magnus.
- Illy sokára. Tam tarde.
- ILLYEN. Talis, ejusmodi, tam. M. A.
- Illyen amollyan teregette. km. Potztausend! Himmel Schwerenoth. S. I.
- Illyen-féle. Ejusmodi, hujusmodi, talis. S. I.
- Illyen ízben. Tali occasione. Faludi U. E. 2. R. p. 21.
- Illyen-képpen. Taliter, hoc modo, sic. M. A.
- Illyenkor. Tali tempore, nunc. M. A.
- * Emillyen. Ejusmodi.
- Imillyen. Hujusmodi, talis. M. A.
- Millyen (mi illyen). Qualis.
- ILLYENSEG: illyen dolog.
- Illyenséggel. Tali modo. Faludi N. U. p. 33.
- ILLYES. Circiter talis, hujusmodi.
- ILLYETÉN. Hujusmodi, talis. M. A.
- ILLYÉS.
- ILLYÉS. t. f. n. Elias. M. A.
- Illyés' falva. F. Szepes Vben.
- Illyés' háza. F. Posony Vben.
- Illyés' szekere. Currus Eliae. Tüzes, mint Illyés' szekere. km. Dug. 1. R. p. 234.
- ILLYÉSI. Ad Eliam pertinens. Sz. PP. Hont, és Somogy Vkben.
- ILONA.
- ILONA. t. a. n. Helena. M. A.
- Szent Ilona. FF. Kőrös, Szala, és Zágráb Vkben.
- ILONKA. Parva Helena. Pereszlényi Gram. Ung. p. 30.
- ILUS. idem. Hazugabb a' kis Ilus' fiánál. km. Dug. 1. R. p. 261.
- ILONCZA. Szőlő-levél-sodró bogár. Sz. D. másutt: Vinczellér.
- IMA.
- IMA (ím a', Deus, ecce Deus).
- IMÁD, imádja. Adorat. M. A. Mi nem istenem, hogy' imádjám. km.
- Imádja véle. Offert. M. A.
- Meg imádja. Supplicat.
- Imádandó. Orandus. M. A. Adorandus, Imádás. Adoratio, oblatio. M. A.
- Imádkozik. Orat, precatur, adorat. M. A.
- Ki imádkozza. Oratione delect.
- Le imádkozza. Orando satisfacit.
- Meg imádkozza. Injunctas orationes persolvit.
- Imádkozás. Oratio, precatio, adoratio. M. A.
- Imádkozatlan. Non orans.
- Imádkozatlan feküdt le. Lecto se dedit, quin orasset. Hallottam 1828 Maj. 16.
- Imádkozó hely. Oratorium. Pázm. Pred. p. 1172.
- Imádkozó könyv. Liber precatorius. Faludi N. E. p. 74.
- Imádkozó szija a' zsidónak.
- Imádó. Adorans.
- Nap-imádó. Solis cultui deditus.
- Imádság. Oratio, preces, precatio. M. A.
- Beteg ember' imádsága. km.
- Imádságos könyv. Liber precatorius, liber precum sacrarum.
- IMÁR. Sz. PP. Szala, és Veszprém Vkben.
- IMEG.
- IMEG. Indusium, interula. M. A. L. ÜNG. Imeg-csináló. Indusiaria. M. A.
- Imeg' mássa. Femoralia. M. A.
- IMOLYA.
- IMOLYA. Hinár, szittyó, semlyék. Sz. D.
- Imola. F. Gömör Vben.
- IMLA (contractum ex Imolya): hóle, tippany. Sz. D.
- IMRE.
- IMRE. t. f. n. Emericus. M. A.
- Imre' falva. Sz. P. Szepes Vben.
- Szent Imre. F. Vas Vben.
- IN.
- IN.
- INCZ.
- Incen pincz. Debilis, imbellis, imbecillus, impotens. S. I.
- Inczéd. F. Vas Vben. Dirnbach.
- INCS.
- Incsel. E. F. Kolos Vben.
- Incselkedik. Insidiatur. M. A.
- Incselkedés. Insidiae. M. A.
- Incselkedő. Insidiator, insidiosus. M. A.
- Incselkedve. Insidiose. M. A.
- INGER. Stimulus, incitamentum, irritamen. S. I.
- Ingere. Ejus stimulus.
- Ingerel, ingereli, ingerli. Infestat, laccessit, incessit, irritat, incitat. M. A.
- Föl ingerli. Excitat, irritat, provocat, exasperat. M. A.
- Ingerletlen. Illaccessitus. M. A.
- Ingerlés. Irritatio, insultatio. S. I.
- Föl ingerlés. Exasperatio, exacerbatio. M. A.
- Ingerelhető. Irritabilis. S. I.
- Ingerelhetőség. Irritabilitas. S. I.
- Ingerelhetetlen. Inirritabilis.
- Ingerlő. Infestator, laccessitor, item incitamentum. M. A.
- Ingerleszti. Excitat, irritat, concitat. Hallottam 1826. Máj. 13.
- Ingerkedik. Insultat. M. A.
- Ingerkedés. Insultatio, irritamentum, infestatio. M. A.
- INGY.
- Ingyen. Gratis, gratuito. M. A. Minden ember szereti az ingyent. km.
- Ingyen élő. Paniperda, nullius frugis. Ingyen' fejében ritkán hajlik egy ember másához. km.
- Ingyen majd. Mox, e vestigio, confestim. M. A.
- Ingyen majdan. idem. M. A.
- Ingyen sem. Nequidem, nedum. M. A.
- Mikor ingyen sem vélnők, el huzzák a' gyékényt alólunk. km.
- Ingyen való. Gratuitus. M. A.
- Ingyen való ajándék. Donum gratuitum.
- INKE. F. Somogy Vben.
- INSÉG. Angustia, anxietas. M. A. Nagy inséget szenved.
- Inséges. Calamitosus, aerumnosus. S. I.
- Inségeskedik. Affligitur, conflictatur. S. I.
- Est in continuis aerumnis.
- INT. inti. Innuit, it. hortatur, monet. M. A.
- Bé inti. Nutu facto eum introvocat.
- El inti valamiről. Dehortatur, adhortatur, disuadet. M. A.
- Meg inti. Admonet, commonet, commonefacit, cohortatur. M. A.
- Reá int. Annuit. M. A.
- Reá inti. Adhortatur. M. A.
- Reá intlek. Adhortor te. M. A.
- Intdegel. Nutat, innuit. CM. M. A.
- Intdegelés. Nutatio. M. A.
- Integet. Identidem innuit.
- Integeti. Saepius admonet.
- Integetés. Iterata nutatio v. admonitio.
- Intet. R. Monitum. LÁTjátok-ban.
- Intetett. Monitus.
- Meg intetett. Admonitus, commonefactus. M. A.
- Intés. Monitio, monitum, monitus, hortatio, hortamen, instinctus. M. A. Nem a' pálcza-verés, hanem a' szelid intés gonoszt jóvá teheti. km.
- Atyai intés. Admonitio paterna.
- El intés valamiről. Dehortatio, dissuasio. M. A.
- Meg intés. Admonitio, cohortatio. M. A.
- Oktató intés. Paraenesis didactica. Káldi.
- Pásztori intés. Monitio pastoralis. Pázm. Pred. p. 408.
- Reá intés. Adhortatio. M. A.
- Szem-intés. Nutus. Faludi N. A. p. 114.
- Intési. Hortativus, monitorius. M. A.
- Intésre való. idem. M. A.
- Intéz, intézi. Ordinat, disponit, dirigit, M. A.
- El intézi. Disponit, ordinat. M. A.
- Intézés. Directio, dispositio. M. A.
- Intézet. Dispositio, v. scopus, v. institutum. S. I.
- Intő. Monitor, hortator. M. A.
- Intő tanács. Consilium monitorium. Faludi U. E. 2. R. p. 101.
- Meg intő. Admonitor. M. A.
- ING.
- ING. Indusium, interula. vide IMEG. M. A.
- Közél az ing a' csuhánál.

- Frons occipitio prior est. Tunica pallio prior est. M. A.
 Ing-váll. Interula, vesticula muliebris. M. A.
 INGES. Indusiatus, interulatus. M. A.
- INGOLNA.
 INGOLNA. Anguilla. M. A.
 INKA.
 INKA.
 Inkább. Magis, potius. M. A.
 Inkább akarja. Mavult. M. A.
 Inkább kívánja. Praeoptat. M. A.
 Inkább mindenkor. Plerumque. M. A.
 Inkább mindnyájon. Plerique. M. A. Potius omnes.
 Leg inkább. Potissimum, maxime.
 Sőt inkább. Quin potius.
 Inkábbára. Potius, libentius. S. I.
 Inkábbatt. idem. S. I.
- INN.
 INN.
 INNEN. Hinc, cis. M. A.
 Innen hajtja. Cispellit. M. A.
 Innen következik. Sequitur. PP.
 Innen onnan. Hinc et illinc.
 Innen 's túl is. Ultro, citroque.
 Innen tova. Dehinc, deinceps. Pázm. Pred. p. 405.
 Innen túl. R. Dehinc, posthac, deinceps. S. I.
 Innen való. Hinc oriundus.
 * Iminnen. Hinc, isthinc. M. A.
 Iminnen, amonnan. Hinc inde. M. A. Innent. idem ac Innen.
 Innentső. Citerior, citerius. M. A. Szép mint a' túlsó sor az innentsőhöz képest. km. Dug. 1. R. p. 79.
 INNETEN. R. Hinc. S. I.
 INNETT. idem.
 Innett 's amonnatt. Hinc et inde, ex utraque parte. S. I.
 INNÉT. Hinc. M. A.
 Innét tova. R. Dehinc, posthac. Komj. S. I.
 Im' innét. Ecce hinc.
- INNEP.
 INNEP. Festum, feriae. vide ÜNNEP. M. A.
 Innep-nap. Dies festus.
 Innep-nap' esti. Dies vigiliae. M. A.
 Innep-törés. Violatio diei festi. Magyar Orsz. Rom. p. 35.
 Innep-törő. Violator diei festi. Idem ibidem.
 INNEPEL, innepli, innepli. Feriat, festum celebrat. M. A.
 Meg innepli. idem. M. A.
 Inneplés. Feriatio, celebratio festi. M. A.
 Inneplő ruha.
 INNEPI. Festus. M. A.
- INZSENÉR.
 INZSENÉR. Geometra.
 Vármegye' Inzsenérje. Geometra Comitatus.
- INT (rag).
 INT. Suffixum, ut képesint, alkalmasint, szerint.
- INTERES.
 INTERES. Interusurium, usura, foenus. S. I.
 Inter-kufár. Pararius. M. A. Áruban, vételben közben járó, szerző. M. A.
- IP.
 IP. Socer. M. A.
 IPA. Socer ejus. M. A. és így IPAM. Socer meus. M. A. IPAD. Socer tuus.
 IPACS' fa. F. Bars Vben.
 IPALL, ipallja. Palliat, dissimulat, mussat, reticet. M. A.
 IPARKODIK. Nititur, adlaborat, adnititur. M. A.
 Nagya iparkodjál, ha közép szerüt akarsz nyerni km.
 El iparkodik. Abnititur, properat abire. Meg iparkodik. Conatur.
 Iparkodás. Conatus, nesus.
 Iparkodó. Conatum adhibens.
 IPP. F. Kraszna Vben.
- IPOLY.
 IPOLY. t. f. n. Hippolytus. it. Folyó víz Nógrád és Hont Vkben.
 Ipoly-Ságh. MV. Hont Vben.
 IPOLYD' fa. Sz. P. Somogy Vben.
 IPOLICZA. Folyó víz Liptó Vben.
- IPRIKÁL.
 IPRIKÁL. Cacat. M. A. PP
- IR.
 IR.
 IR. Ir-magúl hagyja: terjedésnek fönn tartja. S. I.
 IRGIK. R. Miseretur. Lát. S. I. Révaio „IRG.“ Misericordia. I. Antiquitates p. 241.
 Irgalom. Misericordia. M. A.
 Irgalmas. Misericors, clemens, propitius. M. A.
 Irgalmas Barátok. Fratres misericordiae. S. I.
 Irgalmaskodik. Miseretur, misericors est. M. A.
 Irgalmaskodás. Tordai MSS.
 Irgalmasság. Misericordia, clementia. M. A.
 Irgalmasságos. Valde misericors. Vajda 3. K. p. 427.
 Irgalmasúl. Misericorditer, clementer, benigne, leniter. S. I.
 Irgalmatlan. Immisericors, inclemens. M. A.
 Irgalmatlanság. Immisericordia, inclementia. M. A.
 Irgalmatlanúl. Immisericorditer, inclementer. M. A.
 Irgalmaz. Miseretur. M. A.
 Meg irgalmaz. Commiseretur.
 Irgalmazás. Commiseratio. M. A.
 Irgalmú. Misericordiae.
- Nagy irgalmú Isten. Magnae misericordiae Deus. Pázm. Pred. p. 178.
 IRHA. Aluta. M. A.
 Irha-csináló. Alutarius. M. A.
 Irha-gyártó. idem. S. I.
 Irha-talp. km. Dug. 1. R. p. 259.
 Irhás. Pelle aluminata subductus.
 Irhás nadrág. Caligae, quibus aluta superinducta est.
 Irház, irházza. Pellem aluminatam superinducit.
 Irházás. Alutae superinductio. VV. L.
 IROMBA. Variegatus, maculatus, guttatus, v. striatus, virgatus v. flavo fuscus, flavo niger. S. I.
 Iromba-tyúk, olly színű, mint a' pety-meg. S. I.
 IROTA. F. Borsod Vben.
 IRÓ. Lac ebutyratum. S. I.
 Irós. Butyratus.
 Irós tézta. Scriblita, placenta foliata. S. I.
 Irós vaj. Butyrum recens. S. I. A' mellyben még író van, és nincs ki főzve.
 IRSA. F. Pest Vben. Sz. P. Szala Vben.
 IRÜL.
 Irül pirúl: nagyon szegényli Pázm. X Bizony. p. 100.
- IR.
 IR.
 IREG.
 Ireg forog: szüntelen futkoz, igen forogódik. S. I.
 IREM. Absynthium. vide ÜRÖM. M. A.
 IRÍGY. Invidus, lividus. IRÉGY. M. A. Gonosz irigy, mint a' mirigy, senkit sem tud meg kémélni.
 Irigy bánat. Zelotypia, Faludi. N. E. p. 202.
 U. E. 1. R. p. 185.
 Irigy mérgében holt meg. Faludi U. E. 1. R. p. 173.
 Irigy, mint az ördög. Zoilo invidentior. M. A.
 Irigy mirigy. Bíró Márton. Micae p. 225.
 Irigy szem az erkölcsöt is gáncsnak nézi. km.
 Irigye. Ejus invidus. Szegény sors az, mellynek irigye nincs. km.
 Irigyei, irigyli. Invidet. M. A. Azt is irigyli, hogy a' nap az égen van. km.
 Meg irigyli. idem. Faludi B. E. p. 68.
 Irigykedik. Invidet. Nem tud irigykedni a' tudós ember. Expertes invidentiae musarum fores. M. A.
 Irigykedés. Invidentia. M. A.
 Irigykedő. Invidens. Faludi N. E. p. 190.
 Reá irigykedik. Invidet ei.
 Irigység. Invidia. M. A. Az irigyek meg halnak, de az irigység soha sem. km.
 Kaján-irigység. Invidia Caini.
 Irigység. Invidiosus. M. A.
 Irigységesen Invidiose. M. A.
 IRÍNY. F. Szatmár Vben.
- IRÁNY.
 IRÁNY. L. Arány. S. I.
 IRÁNYJÁBAN. E regione, ex adversa parte. S. I.

IRÁNYOZ. Collineat. L. arányoz. M. A. Egy irányzó. Proportionatus. Epist. Széch. T. 2. p. 302.	Isméretséges. Valde notus. Új isméretséges. Csuzi. p. 20.	Fő-ispán. Supremus Comes. Al-ispán. Vice Comes. Vicz'-ispán. idem.
IRT.	Isméretlen. Ignotus. Káldi Gal. 1. 22. Isméretlenség. Defectus notitiae. Faludi U. E. 1. R. p. 200. Csuzi Tromb. p. 31.	ISPÁNI. Fő-ispáni hivatal. Officium supremi Comitis.
IRT, irtja. Runcat, exputat, succidit, exstirpat, arbusta, fruticesque evellit, resecat. M. A. Ki irtja. Exstirpat, exputat. M. A. Meg irtja Computat, exputat. M. A.	Ismérés. Agnitio. Ismérhetetlen. Non agnoscibilis. Pázm. Kal. p. 687. Ismérhetetlenség. Inagnoscibilitas. Biró Márton. Micae. p. 151.	ISPÁNKODIK. Agit Spanum, fungitur officio Spani.
IRTAT, irtatja. Curat exstirpari. Ki irtatja. idem.	Ismérkedik. Notescit, innotescit, notum se facit, notitiam init. S. I. Meg ismérkedik. Notitias contrahit.	ISPÁNSÁG. Quaestura, praetura. M. A.
IRTÁS. Runcatio, exstirpatio, exputatio. M. A. Irtás-földek. Terrae exstirpatiliae. Ki irtás. Exstirpatio, eruncatio. M. A. Meg irtása a' fának. Repumicatio. M. A.	Ismérkezik. Notescit, innotescit. Meg ismérkezik. idem Faludi N. U. p. 143.	ISPÁRGA. ISPÁRGA. Funiculus. PP.
IRTHATATLAN. Ki irthatatlan. Inexstirpabilis. Geidler Hadi Okt. p. 66.	Ismérő. Noscens. Ismérős. Notus, familiaris. S. I. Ismérszik. Noscitur. Pázm. Pred. p. 572. Meg ismérszik. Agnoscitur. Pázm. Kal. p. 214. Meg ismérszik rajta. Habet nolas rei in se.	ISPÉK. ISPÉK. Lardum. S. I. ISPÉKEL, ispékeli. Larido suffigit. Pázm. Pred. p. 212. Ispékelésre metélt szalonna. Lardi tu- rundulae. PP. Ispékelő eszköz. Lardarium veruculum, acus lardaria. PP. Ispékelt. Larido suffixus. PP.
IRTOGAT, irtogatja. Surculat. M. A. Ki irtogatja. Exsurculat.	Ismértet, ismérteti. Notum facit, reddit. Meg ismérteti. Facit, ut agnoscatur.	ISPINDA. ISPINDA. Rút, mint az ispinda. km. Dug. 1. R. p. 229. 2. R. p. 255.
Irtogató. Surculatio, exputatio. M. A.	Ismértetés. Notitia. Ismértető jelek. Signa distinctiva, cha- racteristica. Zvonarics. 1. R. p. 334.	ISPION. ISPION. Explorator. Spion.
IRTOTT. Exstirpatus, resectus. M. A. Ki irtott. Exstirpatus. M. A.	ISMÉT (és ime itt). Item, iterum, etiam, rursus. M. A. Ismétlen. idem. M. A.	ISPIONKODIK. Agit exploratorem. Vajda 3. K. p. 433.
IRTOVÁNY. Ager exstirpatus, exstirpatitius. M. A. Exstirpatura. Beniczki. p. 268. Novale. Káldi Oseae 10. 12. Irtovány-földet csinál. Agrum sylvestrem expurgat. M. A.	Ismétel, ismételi. Repetit, reiterat. Vox heri et hodie nata, jam tamen civitate donari incipit.	ISPITÁL. ISPITÁL (Ispita, ispotál). Ptochodochium, nosocomium. M. A. Hospitale, xenodochium. S. I. Fő-ispitál. Faludi N. A. p. 124.
Irtoványos. Exstirpatitius. Beniczki. p. 114.	Ismételés. Repetitio, reiteratio.	ISPITÁSOK. Hospitalarii.
IRTÓ. Sarritor, sarculator, runcator. PP. Irtó kapa. Runcina. S. I. Irtó kés. Culter runcator. S. I.	ISA. ISA-szeg, F. Pest Vben.	ISPONYA. ISPONYA. Spongia. S. I. ISPONGYIA. idem.
IRTÓZIK. Horrescit. M. A. Irtózik tőle. Abhorrescit, aversatur. M. A. Meg irtózik. Exhorrescit, obrigescit, perhorrescit. M. A.	ISKÁTULA. ISKÁTULA. Cistellula, cistella, capsula, theca. M. A.	ISPÓT. ISPÓT. Scalper, scalprum. M. A. Spatha, spathula. PP. Ispót, mellyel a' sebet mérik. Specium. M. A. Gömbölyű sima ispót. Specium. CM.
Irtózás. Horror. M. A. Irtózat. idem. S. I. Irtózatos. Horridus, horrendus. Geidler. H. Okt. p. 64.	ISKÁRLÁT. ISKÁRLÁT. Coccinum, pannus phoeniceus. S. I.	ISTA. ISTA. Ezen idegen név-ralgal is élnek a' Magyarok.
Irtózkodik. Horret, horrescit. S. I. Sz. D. Irtózkodás. Horrescentia.	ISKOLA. ISKOLA. Schola, ludus literarius. M. A. L. OSKOLA.	
Irtóztat, irtóztatja. Horrificat. S. I. Irtóztató. Horrificus, horrifera, terribilis. S. I. Sz. D. Irtóztató-képpen. Horride, horrende, terribiliter. S. I.	ISLÓG. ISLÓG. Lunula, bractea. M. A. NC. p. 383. Káldi Isaias 3. 18. ISLÓGOS. Lunulatus, bracteatus. Islógos ló- szerszám. Sz. D.	
IS.	ISNEF. ISNEF. Scolopax. S. I.	
IS. Et, quoque, etiamque. M. A. Az is. Ille etiam. Azért is. Et vel propterea. Ez is. Hic quoque, iste etiam. Még is. Etiam, deinde, tamen, adhuc, etiamnum. M. A.	ISÓP. ISÓP. Hvssodus. M. A. ISOPOS bor. Hyssopites. M. A.	
ISMÉG (és ime eg). Rursus, rursus, iterum, vicissim. M. A. Isméglen. idem. M. A. Zvonarics 1. R. p. 255.	ISPALLÉR. ISPALLÉR. Muri vestimentum. S. I.	
ISMÉR, isméri (és ime eri). Agnoscit. M. A. Lásd ESMÉR. Ismérem, mint a' rosasz pénzt. km. Ki isméri. Dignoscit. Meg isméri. Cognoscit. Sok darab kenyeret kell meg enni, még ember egymást meg isméri. km. Reá ismér. Recognoscit.	ISPÁN. ISPÁN. Quaestor, praefectus, praetor, quaesitor. M. A. R. Curialis comes, vicarius domini, subdominus. S. I. hodie Spanus. Ispán' laka. E. F. Alsó Fejér Vben. Ispán-mező. F. Gömör Vben. és Sz. P. belső Szolnok Vben.	
Isméret. Agnitio. M. A. Lelki isméret. Conscentia. Nagy hóhér a' rosasz lelki isméret. km. Isméretes. Notus. Isméretes társodat, régi barátodat holtig szeresd. km. Isméretség. Notitia. M. A.		

1. A' hitbéli felekezetek' el nevezésében, mint Kálvinista, Lutherista, Pápista, Mahometista, Ubiquista. Ezek elejénte talán csúf-nevek voltak, de most egyik rész sem szégyenli.

2. Az oskolások' külömböztetésében, mint Normalista, Minorista, Párvista, Principista, Grammatista, Szintáxista, Humánista, Jurista, Patvarista, Cancellista.

3. Némelly Szerzetek' nevében mint Piárista, Betlehemista.

4. Némelly más esetekben úgy-mint:

Itá ista — a' hízkelkedő Itá ista. Csuzi Sip-szó p. 696. Tromb. p. 66.

Királyista: Rojalista: király' részét követő. Vörösmarti Mihál, Intó levél. p. 31.

Pista. Stephanus juvenis.

ISTÁLÓ.

ISTÁLÓ. Stabulum. M. A.

Istáló-bér. Locale. NC. p. 419.

Ló-istáló. Stabulum equorum. NC. p. 417.

Ökör-istáló. Stabulum boum. NC. p. 417.

Tehén-istáló. Stabulum vaccarum.

ISTÁLÓBAN forgás. Stabulatio. M. A.

ISTÁLÓN van. Stabulatur. M. A.

ISTÁLÓZ. istálózza. Stabulat.

Istálózás. Stabulatio. Istálóban való tartás.

ISTÁP.

ISTÁP. Scipio, bacillum, virga, pedum.

M. A. Pázm. Pred. p. 477.

ISTÁPJA. Ejus Scipio.

ISTEN.

ISTEN. Deus. M. A. Jó az Isten jót ád. km.

Isten-adta. Exprobrantis. Isten-adta embere.

Isten' annya. Deipara. S. I.

Isten-aszszony. Dea. S. I.

Isten' áldása. Benedictio Dei. Pázm. Pred. p. 972.

Isten-átkozta tüske. Spina. Kí áll mint az Isten-átkozta tüskén a' tövis. km.

Isten bizony. Affirmantis.

Isten bocsá', Isten bocsáss. Parcat Deus. S. I.

Isten' csapása. Poena Dei. S. I.

Isten' csudája. Miraculum it. monstrum.

Isten-ember. Pázm. Pred. p. 1185.

Isten' embere. Theophorus. M. A.

Isten' fája. Abrotanum. M. A.

Isten-félfő. Pius. M. A.

Isten-félfő szent jámbor. Religiosus.

M. A.

Isten' fia. Filius Dei.

Isten fizesse meg. Deus retribuatur. Csak

Isten' fizessével fizetett. km.

Isten' haragja. Ira Dei. it. Repertiana, gratiola. M. A.

Isten' háza. Templum, aedes sacra. Pázm. Pred. p. 456.

Isten' hírével. Libere, per me licet. S. I.

Isten hozzátok. Vivite, valette.

Isten' iskolája. Ecclesia. Pázm. Pred. p. 456.

Isten-káromló. Blasphemus, maledicens in Deum. S. I.

Isten' kegyelme. Gratia Dei. Isten' kegyelme nagy gazdagság. km.

Isten' kegyelme-fű: csikorgó fű, in-nyújtó fű. Gratiola officinalis. S. I.

Isten' koporsója. Sepulchrum Christi. Az

Isten' koporsóját sem őrizik ingyen. km.

Isten' korsókája. Laver. M. A.

Isten' köntöse. Vestimentum Christi.

Meg fogta az Isten' köntösét. km.

Isten' könyve. Biblia. Pázm. Pred. p. 667.

Isten' ládája. Corbona. Thelegdi Hom. 1. R. p. 819.

Isten látja. Deum testor. S. I.

Isten' levele: Szent irás. Káldi Okt. Intés p. 2.

Isten' lova. Sonipes, quo sacerdos utitur, dum ad infirmos defert Sanctissimum.

Isten' lova' farka. Spargus. M. A.

Isten madara. R. Manucodiata, paradisea,

pica paradisi. S. I.

Isten mentsen. Absit. S. I. Deus liberet.

Isten' mezeje. F. Heves Vben.

Isten' mértéke. Pondus sanctuarii. Pázm.

Pred. p. 786.

Isten ne adja. Avertant superi. Faludi N. A.

p. 157.

Isten neki. Mea pace, nihil curo. S. I.

Isten' nevében. Deo auspice, v. propter

Deum. Faludi T. É. p. 194.

Isten' népe. Populus Dei. Fáz. Pred. p. 539.

Isten' nyila. Orobanche, hippuris minor. M. A.

it. Fulmen.

Isten oltalmazzon attól. Dii meliora. Isten'

országa. Sedes beatorum. S. I. Isten'

papucs. Virág' neme.

Isten' pohárkája. Helxine, cisampelos. M. A.

Isten' szakállja. Aron, aros, epitimus.

M. A. Arum, radix Aronis. PP.

Isten' szamara. Magnus asinus.

Isten' szava. Vox Dei. Sok jámbor' szava Isten'

szava. km.

Isten' szerelméért. Amore Dei.

Isten' színe' látása. Conspectus Dei. S. I.

Isten-tagadás. Abnegatio Dei. Pázm. Pred. p.

769.

Isten-tagadó. Atheus. S. I.

Isten' táskája. Bursa pastoris. M. A.

Isten' tehene. Bogár neme.

Isten' ünöje. Cantharis rubra, unctuosus. PP.

Isten veletek. Vivite, valette.

* Adja Isten. Optantis, det Deus.

Atya-Isten. Deus pater.

Boldog Isten! Exclamantis in tribulatione.

Szegény ember' szándékát boldog Isten

vezérli. km.

Fíú-Isten. Deus filius.

Hamis Isten. Falsus Deus.

Házi Isten. Lares, penates.

Nagy Isten. Magnus Deus.

Tudja Isten. Quis scit, Deus scit.

ISTENE. Ejus Deus. Sem Istene, sem

lel—ke. km.

Bor' Istene. Bacchus. Pázm. Pred. p.

230. Házi Istene. Tutelaris ejus Deus, v. genius. Minden embernek van egy házi Istene. km.

Magyarok' Istene. Tutelaris Genius Hungarorum. Él még a' Magyarok' Istene. km. Meg emlegeted, várj. a' Magyarok' Isténét. km.

ISTENEL, isteneli. Pro Deo habet, instar Dei colit. Faludi U. E. 1. R. p. 69. E. M. p.

250.

Hogy, isteneljem, a' mi nem Istennem.

km. Istenlés. Cultus Deo debitus. cultus latría. Nagy István Márt. Coron. p. 119.

ISTENEM. Dens meus. Jaj Istennem,

mire jutánk, kilencz gyermekből tíz marada. km.

Istennem! Istennem. O dio mio!

ISTENES. Divinus, dius, divus. M. A. it.

pius, devotus.

Istenes élet. Pietas. M. A.

Istenes ének. Sacra cantilena.

Istenes jóságok. Virtutes theologiae.

Pázm. Pred. p. 171.

Istenesedik. Divus fit. Csuzi Tromb. p. 526.

Istenesen. Sanctissime, pie, castissime,

syncere. M. A.

Istenesíti. Divinum facit. Csuzi. p. 62.

Isteneskedik. Religionem exercet. S. I.

Istenesség. Pietas. M. A. Káldi Eccl. 37. 13.

Istenesül. Deus fit, deificatur.

Istenesülés. Deificatio.

Istenesültt. Deificatus, Thelegdi, Hom. 1.

R. p. 721.

ISTENEZ, istenezi. Deum nominat, pro Deo

habet. Monozslai de cultu imag. p. 106.

ISTENÉRT. Per deum, pro deo.

Istenéért, isten' kedvéért.

ISTENI. Divinus. M. A.

Isteni akarat. Numen, voluntas divina. M.

A.

Isteni akarat-ki-jelentő. Fatidicus. M. A.

Isteni dologról való tudomány. Theologia.

M. A.

Isteni erő. Numen, vis divina. M. A.

Isteni felelet. Oraculum. CM.

Isteni félelem. Pietas, religio, cultus, et

timor Dei. M. A.

Isteni félelemmel, szentül. Religiose.

M. A.

Isteni gondviselés. Providentia divina. S. I.

Isteni hatalom. Divina potentia. M. A.

Isteni hatalmú. Divinipotens. M. A.

Isteni ital. Nectar. CM.

Isteni jelentés. Revelatio divina. Faludi N.

E. p. 110.

Isteni küldetés. Missio divina.

Isteni szeretet. Dilectio Dei. M. A.

Isteni szolgálat. Religio. cultus dei. M. A.

Isteni tisztelet. idem. M. A.

Isteni tudomány. Theologia. S. I.

Isteni végzés. Decretum divinum.

Pogány Isten. Pogány Istenek. Dii gentium.

Régi Isten. Spem in Deo habentis. Él még a' régi Isten. km.

Úr-Isten. Dominus Deus.

Szent Isten! Sancte Deus.

Szent Lélek-Isten. Deus Spiritus Sanctus.

ISTENÍT, isteníti. Deum facit.	ISZik, iszsza. Bibit, potat. M. A.	Borra való.
Istenítés. Apotheosis.	Bé iszsza. Imbibit. M. A.	Ital-vám. Vectigal potulentorum. Trank- steuer. S. I.
ISTENKE. Minor Deus. Pázm. Kal. p. 970.	El iszsza. Ebibit, imbibit, absorbet. M. A.	* Álom-ital. Pocienium. S. K.
ISTENKEDIK. Quiritatur, querulatur, obsecrat per Deum. M. A.	El iszsza mindenét. Omnia sua potando dissipat. S. I.	Bor-ital. Vinipotus. S. K.
Istenkedik, reménykedik. Per omnia sacra, et sancta rogat.	Föl iszik. Ebibit. Jól föl ivott a' Somlyai borból.	Egygy ital. Unus haustus. S. K.
ISTENNÉ. Conjux Dei. S. I.	Ki iszsza. Ebibit, expotat. M. A.	Édes ital. Dulcis potus. Édes italnak keserű az ára. km.
ISTENRE kér. Rogat per Deum.	Környül iszik. Circumpotat. M. A.	Erős ital. Temetum. S. K.
ISTENSÉG. Divinitas, deitas. M. A.	Le iszsza. Potando vincit. S. I.	Isteni ital. Nectar divinum. S. K.
ISTENT ne bántsak vele. Divinum excipio sermonem. M. A.	Le itta magát. Inebriavit se.	Jeges ital. Glaciatus potus. S. K.
ISTENTELEN. Atheus, impius, irreligiosus. M. A.	Meg iszsza. Perbibit, adbibit. M. A.	Méreg-ital. Potio venenata. S. K.
Istentelen ember. Homo irreligiosus.	Meg inná az Isten' köntösét is. km.	Nagy ital. Bibacitas. S. K.
Istentelen szokás. Conveto do impia.	IANDik, iandja. Bibiturus est.	Orvos-ital. Potio medica. S. K.
Istentelenkedik. Impietatem sectatur, impie se gerit. Káldi 3. Reg. 8. 48. Csuzi Tromb. p. 75.	IDDOGAL, iddogalja. Potitat. M. A.	Víz-ital. Potus aquae. Víz italtúl nád terem orrodban. km.
Istentelenség. Impietas. M. A.	El iddogalja. Perpotat. CM.	Itala. Ejus potus.
Istentelenül. Impie. M. A.	Meg iddogalja. Potando absumit.	Itali. Potorius. M. A.
ISTENTŐL. Divinitus. M. A. it. a Deo. A' mit az Istentől szánsz, el viszi az ördög. km.	Iddogalás. Potitatio, perpotatio. M. A. IGYÁL.	Itali áldozat. Libamen, sacrificium libaminis. M. A. Zvonarics Postilla. 1. R. p. 333.
Istentül el rugaszkodott gonosz ifjú. Proh juvenem impium, scleratum.	Bibe, pota.	Itali orvosság. Potio PP.
	Igyál ökör, tó-víz. Nec Elephantus ebiberet. M. A.	Italka. Potiuncula. Vajda 3. K. p. 383.
	Igyál vizet, 's nem fizetsz. km.	Italos. Potui deditus.
	IHATik, ihatja. Potest bibere.	Italosság. Vinolentia.
	Iható. Potabilis.	Italosodik. Ebriatur.
	Nagy iható. Multibibus. CM.	Meg italosodik. Inebriatur. Sz. D.
	Ihatnék. Bibiturit.	ITAT, itatja. Potionat, potum praebet. M. A.
	INNI. Bibere, potare. M. A.	Meg itatja. Adaquat.
	Innya való (inni való). Potabilis. M. A.	Itatás. Aquatio, potionatus. M. A. Adaquatio. PP.
	Innya való víz. Aqua potabilis.	Itató. Aquator, potum praebens. M. A.
	Nem inni való. Non est ad potum.	Itató csöbör. Medimnus aquatorius. VV. L.
	ISZA. R. Potor.	Itató hely. Aquarium. CM. Pecuaría a- quatio. PP.
	Bor-meg-isza. Vinipotor. S. I.	Itató papiros. Charta bibula.
	Bor-nem-isza. Abstemius. M. A.	Itató sajtár. Amphora aquatoria. VV. L.
	Iszaság. Bibacitas.	Itató válú. Alveus aquarius, aquarium. PP.
	Bor-nem-iszaság. Non bibitio vini. Pázm. Kal. p. 581.	Itatott, itattatott. Potatus. M. A.
	ISZALAG. Viburnum. M. A.	ITLAN. Sitiens. S. I.
	ISZAMik. Labitur, delabitur, cadit. S. I.	Bor-itlan. Vino non gustato.
	Iszamkodik. Nutat, vacillat, annititur.	Itlanság. Sitis. S. I.
	Iszamkodás. Nutatio, vacillatio, annisus. M. A.	Bor-itlanság. Abstinencia a vino, non bibitio vini. Sallyai p. 90.
	Iszamlík. Luxatur.	ITT. Potus. Ivott.
	Ki iszamlík. Eluxatur. M. A.	Ittas. Temulentus, inebriatus, vinolentus. M. A.
	Ki iszamlott. Eluxatus. M. A.	Fél-ittas. Qui plusculum bibit, sed tamen mentis compos est. S. I. Semiebrus. 34
	Iszamodik. Collabescit, collabitur, lapsat, vacillat. M. A.	
	El iszamodott a' jégen: el csuszott. Sz. D.	
	Ki iszamodik. Elabitur. Vajda K. É. 1. K. p. 635.	
	Iszamodás. Prolapsio, prolapsus. M. A.	
	ISZAP. Lutum lentum in littore, vel fundo aquarum, syrtes. M. A. it. Limus PP.	
	Uligo.	
	Iszappal bé töltt. Oblimatus. PP.	
	Iszapolja. Oblimat. Az ár-víz a' réteket bé iszapolta. Sz. D.	
	Iszapos. Limosus, oblimatus, limo pollutus. S. I.	
	Iszapos széna. Poenum limo infectum. Sz. D.	
	Iszaposodik. Limo, uligine inficitur. Sz. D.	
	ISZÁK. Mantica. Nem látjuk hátunk megett az iszákot. Non videmus manticae quod a tergo est. M. A.	
	Bor-iszák. Potator vini. Pázm. Pred. p. 52.	
	Bor-iszákság. Desiderium potandi, bibacitas. Pázm. Pred. p. 706.	
	Iszákos. Bibaculus. A' jó bor hoszszú meséje az iszákosnak. km. Dug. 1. R. p. 296.	
	ISZOGAT, iszogatja. Potitat, pitissat. Sz. D. S. I.	
	ISZOS. Bibo, bibax, potator. S. I.	
	Iszosság. Bibacitas, vinolentia. S. I.	
	IT. R. Potus, haustus. Bát. Tin. S. I.	
	ITAL. Potus, potio, haustus. M. A.	
	Ital-harcz. Concertatio potatoria. Faludi N. A. p. 2.	
	Ital-közben. Inter pocula. M. A.	
	Ital-pénz. Congiarium. Trink-geld. S. I.	

Ittasodik. Inebriatur. S. I.
 Ittasság. Bibacitas, temulencia. M. A.
 Ittasúl. Ebriatur.
 Meg ittassúl. Inebriatur. M. A. L. p. 570.
 ITTON. Potando.
 Itton iszik. (Potando potat), seu incessanter bibit, indesinenter potat. S. I. Bibit frequenter. M. A.
 Itton ivás. Perpotatio. M. A.
 IVÁS. Potatio. M. A.
 Bor-ivás. Potatio vini.
 IVOGAT. Cyathissat, cothonizat. M. A.
 IVOLYA. Vaccinium. M. A.
 IVÓ. Potor, potator, bibens. M. A.
 Ivó edény. Patera, scyphus. PP.
 Ivó pohár. Poculum.
 Ivó társ. Combibo, compotator, compotor, symposiastes. M. A. CM.
 Ivó víz. Aqua potui apta. potabilis. S. I.
 * Bor-ivó. Vinipotor.
 Víz-ivó. Aquaepotor.
 Ivódik. Bibitur, potatur. S. I.
 Bé ivódik. Imbibitur.
 Bele ivódik. Penetrat. Vajda 2. K. p. 46.
 Ivóka. Sanguisuga. Vér-szopó. — Csügg rajta, mint lábon az ivóka. km. Dug. 1. R. p. 203.

ISZONY.

ISZONY.
 ISZONYAT. Horror. S. I.
 Iszonyatos. Horribilis, horrificus. M. A.
 Pázm. Kal. p. 245. Pred. p. 511.
 Iszonyatosság. Horribilitas.
 Nagy iszonyatosságú. Valde horrendus.
 Szeredai B. 1. p. 25.
 ISZONYÍT, iszonyítja. Horrificat, terrificat, terrefacit. M. A.
 Iszonyító. Horrifer, horrificus. CM. M. A.
 ISZONYKODIK. Horrescit. Zvonarics 1. R. p. 575.
 ISZONYODIK. Horret, horrescit. M. A.
 El iszonyodik. Abhorret. M. A.
 Meg iszonyodik. Exhorrescit, cohorrescit. M. A.
 Iszonyodás. Horror. M. A. Pázm. Kal. p. 890.
 Iszonyodó. Horrens, abhorrens. M. A.
 Iszonyodtató. Horrorem causans. Iszonyodtató italokat nyelnek. Horrorem causantes potiones (medicas) deglutunt. Pázm. Pred. p. 757.
 ISZONYTAT, iszonytatja. Horridum facit.
 Iszonytató. Horrificus. Macskási Ferencz, Nevezetes utazások' Tárháza. 7. Kötet p. 26.
 Iszonytató nagy. Ad horrorem magnus.
 ISZONYÚ. Teter, horrendus, horribilis, horridus, terribilis, ferus, trux, truculentus. M. A.
 Iszonyún. Horride, tetrice, truculente, terribiliter. M. A.
 Iszonyúság. Horriditas, tetricitas. M. A.
 Iszonyuzza. Abominatur. Vrancsics.

ITT.

ITT. Hic. M. A.
 Itt alatt. In hac terra, in hoc mundo.
 S. I. Hic infra.
 Itt ben. Intus. M. A.
 Itt hon. Domi, hic domi. M. A.
 Itt honi. Domesticus, patrius. S. I.
 Itt is, amott is. Passim, sparsim. S. I.
 Itt kin. Foris. M. A.
 Itt kün. idem. M. A.
 Itt való. Praesens, praesentaneus, hic existens. S. I.

* Em-itt. Ibi.
 Im-itt. Hic loci.
 Im-itt, am-ott. Hic et ibi.
 ITTEGYEN. Hic. M. A.
 ITTEN. Idem. M. A.
 Ittenék. idem. S. I.
 Itteni. Hujas, hujus regionis, loci, terrae. S. I.

IVÍK.

IVÍK a' hal. Piscis concreditur ad sobolem, sperma emittit. S. I. Sz. D.
 IVADÉK. Soboles piscium, v. progenies, foetus, partus. S. I.
 Ivadéka. Ejus progenies.
 IVÁS. Piscium coitus. S. I. Pázm. Kal. p. 816.
 Hal-ivás: hal-tenyésztés. Sz. D.

IVÁN.

IVÁN. Joannes Baptista.
 Iván' fa. Sz. P. Somogy Vben.
 Iván' falva. E. FF. Fölső Fejér, és Torda Vkben.
 Iván-hegy. Telek Szala Vben.
 Szent Iván t. h. n.
 Szent Iván' éneke. Hymnus de Sancto Joanne Baptista. Hoszszú, mint a' Szent Iván' éneke. km.
 Szent Iván' hava. Junius.
 Szent Iván' napja. Festum S. Joannis Baptistae.
 IVÁNCZ. FF. Szala, és Vas Vkben.
 Iváncz' háza. Sz. P. Veszprém Vben.
 IVÁNCSA (Alsó, fölső.) Sz. PP. Fejér Vben.
 IVÁND. F. Heves Vben.
 Ivánda. F. Torontál Vben.
 IVÁNKA. FF. Borsod, Komárom, Heves, Nyitra, Posony és Somogy Vkben.
 IVÁNOS. E. F. Csik Székében.
 IVÁNY. MV. Soprony Vben.
 Szent Ivány t. h. n.
 Iványi. FF. Baranya, Bereg és Gömör Vkben.
 Iványi csárda. Csárda Győr Vben.

IVÖLT.

IVÖLT. Vociferatur. Vide ÜVÖLT. M. A.
 Ivöltés. Vociferatio, clamor. M. A.

IZ.

IZ. Artus. M. A. it. Gradus consanquinitatis.
 Iz a' fű' szárában. Geniculum. M. A.
 Iz' gága. Impedimentum, obex. Gyöngyösi 1. Dar. p. 431.
 Iz' gágálgodik. Impedimentum ponit, adversatur. S. I.
 Iz' gágás ember. Homo rixosus, contentiosus. adversarius.
 Iz-hajlás. Junctura. M. A.
 Iz' hajlási. Juncturae artuum, articulumque flexurae. M. A.
 Iz-tag. Artus, membrum. M. A.
 Iz-tagos. Erős, vaskos. Sz. D.
 IZBEN. In artu, articulo, vice.
 Akkor izben. Illa vice, illo in articulo. Faludi Sz. E. p. 90.
 Egygy izben. Quadam vice.
 Hol izben. Qua vice, quando. Faludi N. E. p. 217.
 Illy izben. Tali vice. Faludi Sz. E. p. 91.
 Két, három izben. Bis, ter.
 Sok izben. Saepius.
 Több izben. Pluries.

IZE. Ejus artus, ejus articulus.
 Izeivel nem bíró. Articularius. M. A.
 IZECSKE. Articulus. M. A.
 IZEG mozog; fűrgölődik. Sz. D.
 IZEK. R. Fragmen, fragmentum. S. I.
 IZEN, izeni. Nunciat. M. A. Quasi articulatim dici curat.
 Bé izen. Innunciat.
 Föl izen. Nunciat sursum.
 Hadat izen. Bellum denunciat.
 Haza izen. Nuncium mittit domum. Mit izensz haza. Quid renuncias, quid nuncias domum.
 Ki izen. Nunciat foras.
 Le izen. Nunciat deorsum.
 Meg izeni. Denunciat, annunciat. M. A.
 Reá izen. Nuncium mittit ad ejus collum.
 Oda izen. Denunciat.
 Viszsa izen. Renunciat.
 Izenet. Nunciatio, nuncium. M. A.
 Izenés. Nunciatio.
 Had-izenés. Denunciatio belli.
 Meg izenés. Denunciatio. M. A.
 Izenget, izengeti. Frequenter nunciat.
 Izengetés. Frequens nunciatio, nuncii missitatio. Pázm. Pred. p. 1131.
 IZENKÉNT. Articulate, articulatim, geniculatim. M. A. CM. Margit' Élete p. 33.
 IZES. Articulosus, geniculatus. M. A.
 IZÉ. Quispiam, aliquis, quidam, quoddam. M. A. Pótoló szó, midőn valamely dolognak a' neve nem jut hirtelen eszünkben, és ekkor IZ É - vel szoktunk magunkon segíteni.
 Izél, izéli. — Mit izélsz annyit. — Jól meg izélték 's a' t.
 IZÉK. Stramen v. foenum articulatim concisum a pecore, reliquiae pabuli rejectanea.
 Izékes. Mixtum reliquiis pabuli.
 Izékes széna. Foenum rejectaneum. Biró Márton Micae. p. 94.
 IZI. Articularis. M. A.
 IZIBE. Cito, illico, subito, actutum. Faludi. E. M. p. 106.
 Izibe lett el' tökéllés. Illico facta determinatio. Faludi N. E. p. 6.
 Menj izibe. Pergas cito.
 IZIBEN esett nekik is. Victoria non incruenta. M. A.
 IZIG. Usque ad articulum, v. usque ad geniculum.
 Harmad izig. Usque tertiam generationem.
 IZIK. Sternutat, singultit, oscitat. M. A.
 Izés. Sternutatio, singultus, oscitatio. M. A.
 IZMÉNY. F. Tolna Vben.
 Kis Izmény. Sz. P. Tolna Vben.

IZRE. Ad articulum. Izre porrá töri. Confringit, contundit, comminuit, in pulveres redigit. Faludi N. A. p. 98. Sok izre: sok ágazatokra terjedt. Sz. D.		
IZRÓL izre. Membratim, articulatum. Faludi N. E. p. 84.		
IZMOS.		
IZMOS: iz-tagos. Validus, robustus, membratus, corpulentus. S. I.		
IZROM.		
IZROM. Vices.		
IZROMBAN. Iterato. Több izromban. Pluries, iteratis vicibus. Sz. D. Origo hujus, et prioris vocis enucleatione adhuc indiget.		
IZZ.		
IZZ. R. Sudor. S. I. it. fervor, aestus.		
IZZAD. Aestuatus, fervescit, incalescit, sudat, calet. M. A. Ki izzad. Exaestuatus. Meg izzad. Inaestuatus. M. A.		
Izzadás. Aestuatio. M. A. Izzadás' bűze. Hircus, foetor sudoris. S. I. Meg izzadás. Exaestuatio. M. A.		
Izzadék. Sudor. Izzadékot le töröl ruha. Sudarium. PP.		
Izzadság. Sudatio, sudor.		
Izzadtan. Sudando, cum sudore. S. I.		
Izzadva. Pervide, ferventer, aestuose. M. A.		
IZZASZT, izzasztja. Fabit, ut sudet. Tetszik a' tanács, de izzaszt a' munka. km. Ki izzasztja. Facit, ut exaestuatus. Meg izzasztja. Candefacit.		
Izzasztás. Candefactio.		
Izzasztó. Sudoriferum v. balneum laconicum. S. I. Izzasztó orvosság. Sudoriferum, diaphoreticum. PP. Izzasztó szerek. Sudorifera. S. I.		
IZZGAT, IZGAT, izgatja. Stimulat, exstimulat, instigat, instimulat, infestat, incitat, cit. M. A. (Izzogat, izgat, izgat. Proprie calefactat. Föl tüze).		
Föl izgatja. Excit, excitat, exsuscitat. M. A. Föl izgatja bizgatja. Commovet, irritat, incitat. Meg izgatja. Instimulat. M. A. Meg izgatta a' fát: meg mozgatta. Agitavit arborem.		
Izgatás. Instigatio, instimulatio, infestatio, incitatio, stimulatio. M. A. Meg izgatás. Instimulatio, concitatio, agitatio. M. A.		
Izgható. Irritabilis. Reitzbar. S. I. Izghatóság. Irritabilitas. S. I.		
Izgató. Instigator, instimulator, stimulator, exstimulator, hortator, incitamentum. M. A. Izgató szerek. Stimulantia, incitantia. S. I.		
IZZÓ. Fervens, fervidus, exaestuans. M. A. Izzó szén. Carbo vivus. Izzó tűz. Ignis fervens.		
Izzódik. Aestuatus, ferbet, fervescit, desudat. M. A.		
	Í	
	Í	
	ÍED. Terretur, terrefit, percellitur, expavescit. S. I. * Qui concursus duarum vocalium non ferunt, illi interjicere possunt jottam, ut ijed, ijeszt, ijeget, sed tunc prior vocalis perdit accentum, fitque brevis, quod metri caussa notandum erat. El ied. Perterretur, percellitur. S. I. Föl ied. Exterretur. Föl iedett az álmából. Somno exterritus evigilavit. Meg ied. Terretur. Nem minden széltől ied meg. Non omni vento terretur.	
	Íedelem. Terror, metus, pavor. Gyöngyösi 1. Dar. p. 14. Íedelmes. Timidus, pavidus. Faludi E. . M. p. 137. Íedelmesen. Timide, pavide. Faludi N. A. p. 69. Íedelmeskedik. Pavescit. Faludi N. A. p. 205. Íedelmesség. Paviditas.	
	Íedett. Territus. Meg iedett. Perterrefactus, consternatus. M. A.	
	Íedez. Saepius terretur, exterretur. Íedezés.	
	Íedés. Terror, metus, pavor. Meg íedés. Consternatio, terror. M. A. Íedhetetlen. Imperterritus. Íedkezik. Terrore corripitur. S. I. Íedő. Pavens, pavidus, timidus. Íedős. Meticulosus, qui facile terretur. S. I. Íedség. Pavor, terror. Íedtében. Prae timore suo. M. A.	
	ÍEGET, iegeti. Territat. M. A. Ne íegess. Ne trepidandi author mihi sis. M. A. Íegetés. Terroris incussio, territatio. Íegető. Terriculum, terriculamentum. M. A. Íegető félelem. Timor territans. Faludi B. E. p. 58. Íegető vász. Terriculamentum. Pázm. Pred. p. 24.	
	ÍESZT, íeszt. Terret, terrefacit, terrificat. M. A. Árnnyékkal íeszted az oroslányt. km. El íeszt. Deterret, conterret, exterret, absterret. M. A. Föl íeszt. Exterret, perterrefacit. M. A. Meg íeszt. Perterrefacit, perterret. M. A.	
	Íesztés. Terrefactio. Meg íesztés. Perterrefactio. M. A. Íesztget, íesztgeti. Territat. M. A. A' gyermeket szokták kankussal íesztgetni. km. Íesztgetés. Territatio. M. A. Íesztgetetlen. Intrepidus. M. A. Íesztgetetlenül. Intrepide. M. A.	
	Íesztő. Forma terrens, spectrum, larva, phantasma, v. terriculamentum. S. I. Íesztő vász. Terriculum, terriculamentum. Pázm. Kal. p. 501.	
		* Eb-íesztő péntek. Prima dies Veneris post pascha.
		ÍFFI.
		ÍFFI. R. (ív-fi, íffi). Filius arcus, arcum tractare discens, juvenis, adolescens. ÍFFIACSKA. Adolescentulus. M. A. Íffiacskálkodik. Adolescenturit. M. A. ÍFFIADik. Juvenescit, puellascit, juvenatur. S. I. Meg íffiadik. Renovatur juvenus ejus. Pázm. Pred. p. 1196. ÍFFIAN, íffiantan. Juveniliter, in juventute. A' kit Isten szeret, íffiantan meg hal. km. ÍFFIANCZ, íffiancz. Juvenulus. S. I. ÍFFIASKODik. Juvenatur. M. A. L. ÍFFIASZT, íffjasztja. Juvenem facit. S. I. ÍFFIATTA. In juventute sua, olim in juvenili aetate. M. A. Íffiattad. In juventute tua. Íffiattam. In juventute mea. ÍFFIÍT, íffiítja, íffjítja. Renovat, juvenem facit. Faludj U. E. 1. R. p. 42. T. É. p. 85. Meg íffjítja. idem. Faludi T. É. p. 285.
		ÍFFIU (ív-fi-ő). Juvenis. M. A. Íffiu kor. Aetas juvenilis, juvena. Íffiu kori. Juvenilis. Íffiu korában. In sua juventute. Íffiu legény. Adolescens. Íffiu leányka. Adolescentula. M. A. Íffiu módra. Juvenili modo. Íffiuán. Juveniliter. M. A. Íffjudik. Juvenescit. M. A. Meg íffjudik. idem. M. A. Beniczki p. 281. Íffju. Juvenilis. M. A. Íffiuság. Juventus, juvena, adolescentia. M. A. Az íffiuság arany-alma, méltó meg őrizni. km. ÍFFIÚL. Juvenatur, juvenescit. S. I.
		ÍGE.
		ÍGE. Verbum, dictio. M. A. Íge-fonál. Ligamen, seu fasciculus filorum. S. I. három szálával vévén. Sz. D. ÍGÉCSKE. Verbulum, vocula. M. A. ÍGÉR, ígéri. Pollicetur, promittit, spondet. M. A. Sokat ígér, keveset ad. km. El ígéri. Promisso alienat. Föl ígér. Plus promittit promisso. Meg ígéri. Adpromittit. Reá ígér. Super promittit. Ígéret. Promissio, promissum, pollicitatio. M. A. A. Az ígéret szép szó, ha meg adják, akkor jó. km. Dug. 1. R. p. 298. Ígéret-tétel. Votum. Pázm. Kal. p. 912. Ígérés. Sponsio. M. A. Ígéret, ígéreti. Frequenter promittit, pollicetur. S. I. Ígérkezik. Se promittit, adventum suum pollicetur. Faludi N. A. p. 173. El ígérkezik. Se adventurum spondet. Oda ígérkezik. Obligat se eo adventurum. Ígérő. Promissor. M. A. Ígért. Pollicitum. M. A. 34*

- Igértetett. Sponsus, promissus. M. A.
 ÍGÉZ, ígézi. Fascinat. M. A.
 Meg ígézi. Fascinatur, effascinatur. M. A.
 Meg ígéztek téged. Mantis te vidit. M. A.
 Ígézet. Fascinum, fascinatio. M. A.
 Meg ígézet. Fascinatio, effascinatio. M. A.
 Igézetlen. Praefiscine. M. A. L.
 Igézés. Fascinatio, fascinum. M. A.
 Igézés-képpen dicséri. Fascinantium more laudat. M. A.
 Meg ígézés. Fascinatio, effascinatio. PP.
 Igéző. Fascinans. M. A.
 Igéző erő. Sympathia. Faludi U. E. 1. R. p. 114.
 Igézt, ígézett. Fascinatus. M. A.
 Igézt ne legyen. Praefiscine dixerim. M. A.
 Igéztetett. Fascinatus.
 Meg ígéztetett. Effascinatus. M. A.
- ÍGY.
- ÍGY. Sic. M. A.
 Igy-e? Siccine. M. A.
 Igy jól. Sic satis bene. M. A. PP.
 Igy 's így. Sic et sic. M. A. PP.
 IGYEN. Taliter, sic. M. A. Margit' Élete Práynál p. 260. (ügy, ugyan, így, így) M. Verbóczy p. 209. 457. Itt igen. Heltai Kron. 1. Dar. p. 449.
 IGYENES. Rectus, planus. M. A.
 Igyenes erkölcs. Mores recti. Faludi E. M. p. 241.
 Igyenes föld. Planities. M. A.
 Igyenesedik. Aequatur, complanatur, rectus fit, convenit. M. A.
 Igyenesen. Recte, amussim. M. A.
 Igyenesít, igyenesíti. Aequat, adaequat. M. A.
 Igyenesítés. Aequatio. M. A.
 Igyenesség. Concordantia, aequalitas. M. A.
 A. Telegdi, Felelet. p. 18.
 Igyenetlen. Inaequalis, inaequalis, discors, dispar, disparilis, indirectus. M. A.
 Igyenetlenkedik. Discordat, adversatur. M. A.
 Igyenetlenség. Inaequalitas, discordia. M. A.
 Igyenetlenül. Inaequaliter, inaequaliter. M. A.
 Igyenget, igyengeti. Coaequat, complanatur. M. A.
 Igyengetés. Complanatio. M. A.
 Igyenlő. Aequus, aequalis, aequalis, compar, parilis. M. A.
 Igyenlő-képpen. Pariter, aequaliter, aequaliter, aequae. M. A.
 Igyenlőség. Aequalitas, parilitas. M. A.
 Igyenlővé teszi. Aequiparat, aequat, exaequat, coaequat. M. A.
 Igyenlővé tevés. Exaequatio. M. A.
 ÍGYOLD. R. Forsan, fortassis, ne forte. M. A.
- ÍJ.
- ÍJ. Arcus. Lásd ÍV. M. A.
 Íj-gyártó. Faber arcuarius. M. A. NC. p. 283.
 Íj-módon. Arcuatim. M. A.
 Íj-módra hajlott. Arcuatus, arcatus. M. A.
 Íj-tegez. Corytus. M. A. Pharetra. PP.
- * Kéz-íj. Arcus. M. A.
 Kéz-íjjal vivó. Arquites. M. A.
 ÍJAS. Arquites, sagittarius. M. A.
 Kéz-íjas. idem. Pázm. Kal. p. 291.
 Íjas fias. Opes, v. proles numerosas habens. S. I.
 ÍJÁSZ (contracte JÁSZ). Miles pharetriger, sagittarius, pharetrarius. S. I. Lásd JÁSZ.
 ÍJJA. Arcus ejus. A' ki madarat akar lőni, nem pöngeti íjját. km.
- ÍM.
- ÍM. En, ecce. M. A.
 Ím-hol. idem. M. A.
 Ím-ide. Illuc, huc. M. A.
 Ím-ide, amoda. Huc, illuc. S. I.
 Ím-így. Sic, hoc modo. M. A.
 Ím-így, amúgy. Obiter, perfunctorie. M. A. Káldi 3. Reg. 17. 20.
 Ím-így, amúgy mutatja. In folle offert. M. A.
 Ím-ígyen. Sic, ita, taliter. S. I.
 Ím-illyen. Talis, ejusmodi, hujusmodi. M. A.
 Ím-illyen, amollyan. Qualisqualis, qualiscunque. M. A.
 Im-innen. Hinc, isthinc. M. A.
 Im-innen, amonnan. Hinc inde. M. A.
 Im-inné. Hinc, isthinc. S. I.
 Im-itt. Isthic. M. A.
 Im-itt amott. Illic, isthic. M. A.
 Im-majd. Jam jam. S. I.
 Im-majdan. Jam jam, statim. M. A.
 Im-már. Jam. M. A.
 Im-máran. Jam tandem. M. A.
 Im-már most. Jam nunc. M. A.
 Im-már régen. Olim jam. M. A.
 ÍME. En, ecce. M. A.
 Íme hol. R. En, ecce. Marg. Élet.
 ÍMETT. R. Vigilans, non dormiens.
 Ímette. Illo vigilante. Nem tudja álmában volt-e ez a' látás, vagy ímette. Pázm. Kal. p. 221.
 Ímetted. Te non dormiente. M. A.
 Ímettem. Me vigilante. M. A. Prágai p. 258. vide ÉMETTEM.
 Ímettünk. Nobis vigilantibus. Pázm. Pred. p. 990.
 ÍMEZ. Iste, ista, istud. M. A.
 ÍMÉNT. Nuperrime, paulo ante, proxime, dudum. M. A.
- IMMEL.
- Immél. Ámmal. Utcunque, superficialiter, defunctorie, rarer. M. A.
- ÍMELY.
- ÍMELY. A' ló' bőrből önként serkendező vér, vagy a' szarvas marha' bőre alatt termő féreg. Sz. D.
 Ímely-gyökér. Pyrethrum. Tárkony. Csapó Füves kert. p. 271.
 ÍMELYEG gyomra. Fastidio cibi capitur stomachus ejus. Pázm. Pred. p. 234.
- ÍN.
- ÍN. Nervus. M. A.
 Ín-eresztő fű. Balsamina. PP.
 Ín-féreg. S. I.
 Ín-fájó. Nervicus. CM.
- ÍN-fű. Teucrium chamaepestis. Kalincza-fű, vad ruta, szél-fű. Csapó p. 125.
 Ín-nyújtó fű. Gratiola. Csapó. p. 63.
 Ín-pók. Suffraginositas. Tolnai, Ló-orvos. p. 138.
 Ín-pókos. Suffraginosus. CM. M. A. L.
 Ín-rángatás. Convulsio. S. I.
 Ín-rántás. Laesio nervorum. S. I.
 Ín-szakadás. R. Paralysis. S. I.
- INA. Ejus nervus.
 Ina-sértett ló. Equus suffraginosus. CM.
 Ina-szakadt. Enervis. M. A.
 Ina-szakadt. Paralyticus. M. A.
 Ina-szakadozott. idem. M. A.
 Ina-ütés. Laesio suffraginis.
 Ina-ütött ló. Equus suffraginosus. S. I.
 Inában van. Calcem ejus premit. Szaladj farkas, inadban van az igazság. km.
 Inai-fájó. Nervicus. M. A.
 INALL. Fugit, profugit. S. I.
 El inallott. Aufugit.
 Inallja. E vestigio sequitur, persequitur, insequitur. S. I.
 INAM. Sz. PP. Pest, és Somogy Vken.
 INAS. Nervosus, musculosus it. cursor, pedisequus. M. A. Hóri horgas nagy inas. km.
 Inas-esztendők. Tyrocinium, novitiatus.
 Inas-idő. idem. S. I.
 Inas hús: húsos tag. Torus. M. A. Musculus. S. I.
 Inas húsos. Torosus. M. A.
 Inas köszvény. Arthritis. S. I.
 Inas-szoba. Conclave famulorum. S. I.
 Inaskodik. Agit tyronem, famulum. Faludi T. É. p. 142.
 El inaskodik. Famulatu traducit vitam.
 Inaskodás. Tyrocinium, servitium. S. I.
 Inasság. Famulatus.
 Udvari inasság. Famulitium aulicum. Faludi T. É. p. 164.
 INATLAN. Enervis, enervus. M. A. Pázm. Kal. p. 768.
 ÍNBÓL való. Nerviceus. M. A.
 ÍND. R. Motivum, momentum, causa, movens. S. I.
 Inda. Caulis. Stengel. A' futó füvek szára. S. I.
 Indája. Caulis ejus.
 Indal. E. F. Torda Vben.
 Indít, indítja. Movet, ciet. M. A.
 El indítja. Promovet, commovet. M. A.
 Föl indítja. Excitat, concitat, commovet. M. A.
 Ki indítja. Emovet. M. A.
 Meg indítja. Permovet. M. A.
 Indítás. Motio, motus. M. A.
 El indítás. Motio, promotio, orsus. M. A.
 Föl indítás. Concitatio. M. A.
 Meg indítás. Commotio, permotio. M. A.
 Indítatott. Motus.
 Föl indítatott. Concitatus, commotus. M. A.
 Meg indítatott. Permotus. M. A.
 Indító. Movens, motor. M. A.
 Indító ok. Motivum, momentum, causa movens. S. I.
 Indul. Movet, movet se, agit, agitur. M. A.
 El indul. Progredi incipit. M. A.

Föl indul. Commovetur, concitatur. S. I.
 Ki indul. Progreditur, egredi incipit. M. A.
 Meg indul. Commovetur. M. A.
 Utnak indul. Itineri se dat.
 Vissza indul. Revertitur.
 Indulás. Motio, motus. M. A.
 Föl indulás. Commotio. M. A.
 Föld-indulás. Terrae motus.
 Meg indulás. Permotio, progressio. M. A.
 Indulat. Motio, affectus, passio. M. A.
 Föld-indulat. Terrae motus. Telegdi Hom. 1. R. p. 31.
 Indulatlan. Immobilis. M. A.
 Indulatlanság. Apathia. S. I.
 Indulatos. Passivus, affectibus indulgens, affectuosus. M. A.
 Indulatoskodik. Commovetur, perturbatur, nimium afficitur. S. I.
 Indulatosság. Perturbatio animi.
 Indulhatatlan. Immobilis. M. A.
 Indulhatatlanság. Immobilitas. M. A.
 Induló. Se movens, commovens, mobilis. M. A.
 Induló félben van. Parat abitum.
 Indulóban. Est in proinctu eundi.
 Indulót fúnak. Conclamant vasa. M. A.
 Indúl. Marche. Kommandó-szó.
 ING, INOG. Movetur, agitur. M. A.
 Inog a' foga. Vacillat ejus dens.
 Inog binog. Vacillat, movetur, huc, illuc.
 Ingadogál. Motitatur.
 Ingadogálás. Motitatio. Vajda 3. K. p. 23.
 Ingadoz. Movetur, agitur. M. A.
 Ingadozás. Motio, motus. M. A.
 Ingadozatlan. Immotus. M. A.
 Ingadoztatott. Agitatus. M. A.
 Ingadozva. Mobiliter. M. A.
 Ingat, ingatja. Movet, mobilitat, agitat, motat. M. A.
 Meg ingatja. Motat, agitat.
 Ingatás. Motio. M. A.
 Ingatható. Mobilis, agitabilis. S. I.
 Ingatlan. Immobilis. M. A.
 Ingás. Motio. M. A.
 Ingodály. E. F. Fölső Fejér Vben.
 Ingovány. Uligo. M. A.
 Ingoványos. Uliginosus. M. A.
 Ingó. Mobilis. M. A. Olyan mint a' tekenyőben ingó víz. km.
 Ingó bingó jószág. Bona mobilia. M. A.
 Pázm. Pred. p. 1156.
 Ingóság. Mobilitas. M. A.
 ÍNÜ. Nervi.

ÍNY.

ÍNY. Palatum v. gingiva. M. A.
 Íny-viszketés. Odaxismus. Mikor a' gyermeknek fogok ki nő, v. vágás valamire. S. I.
 ÍNYEN való kelés a' szájban. Aphtha. M. A.
 ÍNYJE. Ejus palatum, v. gingiva.
 Nem ragadt inyjéhez a' nyelve. km: Szóbeszédes.
 Nincs inyjére. Non ést ad ejus palatum, non sapat, non arridet illi.

ÍR (név).

ÍR. Ungventum, malagma. M. A. Nem lehet minden sebet egy írrel meg gyógyítani. km.
 Ír-áros. Myropola, negotiator unguentarius. S. I.
 Ír-vászon.
 * Bab-ír. Emplastrum de baccis lauri. S. K.
 Kanta-ír. Pharmacum veneficum. S. K.
 ÍRE. Ejus unguentum. Sem íre, sem szelenczéje a' válasz-tételhez. km.
 ÍRES. Unguento delibutus.
 Ires kenet. Prágai. p. 10.
 Ires olaj. Chrisma. S. I.
 Ires ruha. Emplastrum, cataplasma. M. A. CM.
 Kanta-íres. Veneficus, venefica. M. Verbőczy 1660. in indice.
 ÍREZ, írezi. Unguento delibat.
 Irezés. Delibutio unguentaria. Csuzi, Sip-szó. p. 664.
 Írezett. Unguento delibutus.
 Kanta-írezett. Praemedicatus. CM.
 ÍR (ige).
 ÍR, írja. Scribit, describit, conscribit. M. A.
 Nem mindenkor tollal, gyakorta fegyverrel is írják a' törvényt. km.
 Ir fir. Scribillat. Irtak firtak. Faludi T. É. p. 112.
 Alá írja, alája írja. Subscribit. M. A.
 Által írja. Transcribit, transumit, perscribit. S. I.
 Bé írja. Inscribit. Pázm. Kal. p. 1069. M. A.
 Bele írja. idem.
 Egygyü írja. Conscribit.
 Elöl írja. Praescribit. M. A.
 Föl ír. Ad loca superiora scribit, repraesentat.
 Föl írja. Adscribit, inscribit, conscribit, consignat. M. A.
 Fölbe írja. Inscribit. M. A.
 Hozzá írja. Adscribit.
 Ki írja. Exscribit. M. A.
 Ki írja, mássát veszi. Transscribit. M. A.
 Ki írja a' seregből. Exauctorat. PP.
 Környül írja. Cirpumscribit. M. A.
 Le írja. Describit, depingit. S. I.
 Meg írja. Perscribit, conscribit, describit. M. A.
 Reá írja. Superscribit, inscribit. S. I.
 Öszve írja. Conscribit.
 Vissza ír. Rescribit.
 ÍRAT (név). Scriptum. S. I.
 Irat-tartó, irat-tok. Chartarium. S. I.
 Kéz-irat. Manuscriptum.
 Iratos. Picturatus, perpictus, depictus, graphicus. M. A. Heltai Kron. 2. D. p. 225.
 Iratos. Sz. P. Csanád Vben.
 Iratos szőnyeg. Tapes pictus. Káldi Prov. 7. 16.
 ÍRAT, (ige) iratja. Curat scribi.
 Bé iratja. Curat inscribi. M. A.
 Föl iratja magát valamely társaságba. Nomen dat. PP.
 Le iratja. Curat describi.
 Iratás. Scriptio. M. A.
 Bé iratás. Inscriptio. M. A.

Meg iratás. Descriptio, conscriptio, perscriptio. M. A.
 Irattatott. Scriptus, descriptus altero curante.
 ÍRATLAN. Inscriptus, non scriptus. M. A.
 Iratlan tábla. Tabula rudis. PP.
 ÍRATOTT. Scriptus.
 Be iratott. Adscriptitius, adscriptivus. M. A.
 Föl iratott. Inscriptus, consignatus. M. A.
 Ki iratott. Scriptus, exscriptus. M. A.
 Ki iratott a' seregből. Expunctus stipendiis, exactoratus. PP.
 Meg iratott. Descriptus, perscriptus. M. A.
 ÍRÁS. Scriptio, scriptura, scriptum. M. A.
 Írás-hamisító. Falsarius. CM.
 Írás-közben. Intra scribendum. Pázm. Pred. p. 626.
 Írás' mássa. Apographum, copia. S. I.
 Írás' módja. Stylus scripturae, modus scribendi. S. I.
 Írás-péncz. Pennaticum. S. I.
 Írás-tudó. Literatus, doctus, scriba. M. A.
 Írás-tudatlan. Analphabeticus, illiteratus.
 Káldi Psalm. 70. 15. Act. 4. 13.
 Írás-vesztegető. Zvonarics. 1. R. p. 585.
 Írás' vizsketege. Pruritus scribendi. S. I.
 * Alá írás. Subscriptio. S. I.
 Bé írás. Inscriptio. M. A.
 Elöl írás. Praescriptio. M. A.
 Eredeti írás. Autographum, originale.
 Élet-írás. Biographia.
 Ékes írás. Calligraphia.
 Föl írás. Inscriptio, consignatio. M. A.
 it. Repraesentatio.
 Fölbe írás. Inscriptio. M. A.
 Helyes írás. Orthographia.
 Le írás. Descriptio. S. I.
 Meg írás. Descriptio, conscriptio, perscriptio. M. A.
 Reá írás. Superscriptio, inscriptio. S. I.
 Régi írás. Antiqua scriptura. Régi írás, el kopott. km.
 Szent írás. Biblia. S. Scriptura.
 Írásbéli. Scriptus. S. I.
 Írási. Scripturasticus.
 Írási mesterség. Graphice. M. A.
 ÍRDACSOL, írdacsolja. Scribillat. Eszterházi Tamás, M. Hunnius p. 404.
 ÍRDOGAL, írdogolja. Scriptitat, scriptat. M. A.
 Irdogolás. Scriptitatio. M. A.
 IRHATATLAN.
 Le írhatatlan. Qui describi, vel depingi non potest. S. I.
 ÍRKÁL. Scriptitat, scriptat. M. A.
 Irkál firkál. Faludi N. A. p. 213.
 Irkálás. Scriptitatio, scribillatio. M. A.
 Irkáló. Scribillator.
 IRNI való. Scriptorius. M. A.
 IROGAT, irogatja. Scriptitat. S. I.
 Le irogatja. Sensim et successive describit.
 Irogatás. Scriptitatio.
 ÍROMÁNY. Scriptum. Szigvart 1. Szakas.
 ÍROTT. Scriptus, pictus. M. A.
 Irott baba. Pictus masculus.
 Irott kép. Effigies, imago picta. M. A.

- Irott papiros. Charta conscripta.
Irott szoba. Conclave expictum.
Irott történetek. Historia, annales, chronica. S. I.
Irott virág. Flos pictus. Az írott virágot sokan dicsérik, de senki sem szagolja. km.
Alá írott. Subscriptus, infrascriptus. S. I.
- ÍRÓ. Scriptor, scribens. M. A.
Író asztal. Pluteus.
Író bőr. Charta pergamena, membrana. S. I.
Író deák. Perscriptor, amanuensis, ab epistolis. M. A. Actuarius. CM.
Író eszköz. Graphiarium. PP.
Író ház. Tablinum, tabularium. PP.
Író mesterség. Graphica. PP.
Író nád. Calamus scriptorius orientalis. S. I.
Író ón. Calamus plumbeus, plumbum scriptorium. S. I.
Író penna. Graphium, penna scriptoria. PP.
Író penna-hasadék. Pennae crena. PP.
Író szál. Stylus, graphium. S. I.
Író szék. Mensa scriptoria, pluteus. S. I.
Író szén. Carbo designatorius, stylus carbonarius. S. I.
Író szer. Minden valamin v. valamivel írhatni. S. I.
Író szerszám. Theca pennaria, graphiarium. S. I.
Író szoba. Grammatophylacium. S. I.
Író szőr. Penicillus, peniculus. S. I.
Író tábla. Pugillares. CM.
Író toll. Calamus plumeus, calamus scriptorius, penna scriptoria.
Író vas-veszszó. Graphium. M. A.
* Meg író. Perscriptor. M. A.
- ÍRTT. Scriptor, exaratus. Írott. M. A.
ÍRTON írja. Incessanter scribit. Pázm. Pred. p. 5. 14. 1069.
- ÍRVA. Scripto.
Írva hagyta. Scripto reliquit.
Írva van. Scriptum est.
- ÍTÉL.
- ÍTÉL, ítéli. Judicat, censet, retur, arbitrat, deputat. M. A.
El ítéli. Abjudicat. S. I.
Halálra ítéli. Condemnat, morte damnat. Meg ítéli. Adjudicat, judicat. M. A.
Viszsza ítéli. Readjudicat.
- ÍTÉLET. Judicium. M. A. Ne tégy arról ítéletet, a' mihez nem értesz. km.
Ítélet' napja (hajdan bírság' napja). Dies iudicii, dies novissimus. S. I.
Ítélet-tétel. Actus iudicii. Zvonarics 1. R. p. 790. Káldi 3. Reg. 3. 28.
* Bal ítélet. Judicium sinistrum.
Csalfa ítélet. Judicium subdolum.
Elő-ítélet. Praejudicium. S. I.
Éretlen ítélet. Judicium immaturum.
Kores ítélet. Judicium mancum.
Utolsó ítélet. Judicium extremum.
Vak ítélet. Judicium coecum.
- Ítéleti. Judicialis, iudicatorius. M. A.
ÍTÉLETLEN. Injudicatus. M. A.
ÍTÉLÉS. Judicatio. M. A.
Meg ítélés. Dijudicatio. M. A.
Ítélésre való. Judicialis, iudiciarius. M. A.
ÍTÉLHET, ítélheti. Potest iudicare. Az órájárásból meg ítélheted a' várást. km.
Ítéltetés. Potestas iudicandi. Zvonarics, M. Postilla 1. R. p. 129.
ÍTÉLNI való. Judicandus.
ÍTÉLŐ. Censor, arbor, aestimator. M. A.
- Ítéelő bíró. Judex, praetor. M. A. A' jó lelki ismeretnek nem kell ítélő bíró. km.
Ítéelő hely. Praetorium. Káldi Philipp. 1. 13.
Ítéelő mester. Protonotarius. Pázm. Kal. p. 644.
Ítéelő szék. Tribunal, sedria, sedes judiciaria. S. I.
Ítéelő szoba. Praetorium. Faludi T. É. p. 297.
* Fő ítélő bíró. Summus iudex. Pázm. Kal. p. 645.
Meg ítélő. Dijudicans. M. A.
Viszsza ítélő levél. Literae readjudicatoriae.
- ÍTÉLTET, ítélteti. Curat iudicari.
Meg ítélteti. Curat condemnari.
- ÍTÉLTETETT. Judicatus.
Halálra ítéltetett. Condemnatus ad mortem.
Meg ítéltetett. Dijudicatus. M. A.
- ÍV.
- ÍV. Arcus. M. A.
Ív-gyártó. Faber arcuarium. M. A.
Ív-tok. Corytus. M. A.
- ÍVE. Ejus arcus.
- ÍVES. Arcitenens, arcum gerens. M. A.
Íves fegyveres. Cupido. Faludi E. M. p. 241.
- ÍZ.
- ÍZ. Sapor, condimentum. M. A.
Íz-adás. Conditura. M. A. Pázm. Pred. p. 437.
Íz-adó. Conditio v. condimentum, aroma. S. I.
Íz eszi az ínyjét. Száj-nyavalya, midőn az íny el válik a' fogtól. Sz. D.
* Édes íz. Dulcis sapor. Sz. D.
Gyümölcs-íz. Electuarium, eclegma.
Keserű íz. Amarum sapor. Sz. D.
Szilva-íz: szilva-lekvár, liktárium. Sz. D.
- ÍZE. Ejus sapor. Sem íze, sem bűze. km.
Scabrosior deberide. M. A.
Íze-veszett v. fogyott ember. Homo insipidus, insulsus, ineptus. S. I.
* Étel' íze. Sapor cibi. Az első ételnek ízet majd végig meg szokta tartani a' csupor. Quo semel est imbuta recens, servabit odorem testa diu.
Gyümölcs' íze.
Szája' íze. Gustus palati. El vette az Isten a' szája' ízet, mint a' Pápai bírónak. km.
Nincs szája' ízére, nem esett szája' íze-re. Non ad palatum ejus.
Ízet érzi. Percipit gustum, saporem.
Bor-ízét — Eczet-ízét érzi. Saporem vini — aceti sentit.
- ÍZEL, ízeli, ízli. Gustat, saporem percipit.
Meg ízli. idem. A' ki egyszer a' mézet meg ízli, nehezen hagyja el. km.
- Izeledik. Sapore inducitur.
Belé izeledik. Praegustum accipit, inescatur. Mikes, Török Országai Levelek. p. 224.
Izelint (mint nyalint). Libat, primoribus labiis degustat, delibat. S. I.
- Izélit, izelíti. Degustat, delibat. M. A. Pázm. Pred. p. 418. 828. Kal. p. 398.
Meg izelíti. Degustat, delibat. M. A. Pázm. Pred. p. 958.
Meg izelített. Delibatus, degustatus. M. A.
- Izelítés. Gustus, degustatio. M. A.
Meg izelítés. Degustatio, delibatio. M. A.
- Izlés. Gustus, degustatio. Izelés. S. I.
Jó izlés' tudománya. Scientia boni gustus, aesthetica.
Jó izlést kívánok. Precor bonum appetitum. Sz. D.
- Izlet, ízelet. Gustus. S. I.
ÍZES. Sapidus, conditus. M. A.
Ízes falat. Sapida buccella, bolus delicatus. Sz. D.
Ízes kívánság. Sapidum desiderium. Csuzi, Síp-szó. p. 247.
Ízes tréfák. Sales. S. I.
Ízesedik. Sapidus redditur.
Ízesít, ízesíti Sapidum reddit, condit, sapidum facit. M. A.
Meg ízesíti. Sapidum reddit. M. A.
Ízesség. Sapiditas. Csuzi Síp. p. 3. Tromb. p. 247.
Ízesül. Sapidus redditur.
- ÍZETLEN. Ininsipidus, inconditus, insulsus. M. A. CM.
Ízetlen bor. Vinum insipidum, vappa. A' háltt bor ízetlen.
Ízetlen bolondság. Ineptiae. PP.
Ízetlen ital. Potus insipidus. Ízetlen mint a' Csepregi ital. km.
Ízetlen tréfa. Jocus insulsus.
Ízetlenedik. Disgustatur, insulsus fit.
El ízetlenedik. idem. Faludi N. A. p. 44.
Ízetlenít, ízetleníti. Amarum, insipidum reddit. Pázm. Pred. p. 526. „Nyelve eczettel, és epével ízetlenítették, a' mi torkosságunkért.”
El ízetleníti. Faludi N. E. p. 138.
Meg ízetleníti. Ininsipidum reddit. M. A.
Ízetlenkedik. Agit odiosa, molestus. S. I.
Ízetlenség. Fatuitas, insulstat. M. A. Pázm. Pred. p. 281. 979.
Ízetlenül. Insulse, insipide. M. A.
ÍZLEL, ízleli. Gustat. M. A. Pázm. Pred. p. 521.
Meg ízleli. Degustat. M. A.
Ízlelés. Gustatus, degustatio. M. A. Faludi. B. E. p. 7.
Meg ízlelés. Degustatio. M. A.
Ízlelő. Gustator. M. A.
ÍZT ad. Condit. M. A.
ÍZTELEN. Ininsipidus, inconditus. M. A. CM.
- ÍZŰ. Saporis.
Bor-ízű. Saporis vinacei, dulcacidus. M. A.
Bor-ízű alma. Pomum dulcacidum.
Bor-ízű körtvély. Pyrum dulcacidum.
Jó ízű. Boni saporis, sapidus, enchyla. CM.
Jó ízű álom. Somnus sapidus. Faludi E. M. p. 241.
Leg jobb ízű a' panaszos étel. km.
Pogácsa-ízű. Pázm. Pred. p. 314. „A' manna akkor volt pogácsa-ízű mikor meg törték, és főzték.”
Ízüen. Sapide. Jobb ízűen esik, a' mihez munkával jutsz. km.
Jó ízűen. Sapide. Pázm. Pred. p. 455.
Jó ízűven. idem. Pázm. Pred. p. 616.

M u t a t ó

(J-ból.)

JA.

JA (rag-szó).
 JAJ, ajdít, ajdul, jajgat, jajol, jajos.
 JAKAB, jakabol.
 JAN, jana, jancsi, jankó.
 JANCSÁR.
 JAP JAP.
 JARG, jargal.
 JAU, java.

JÁ.

JÁCZ.
 JÁD.
 JÁGER.
 JÁK, jákó.
 JÁMBOR, jámborít, jámborodik, jámborság,
 jámbortalan, jámborúl.
 JÁN, jánd, iánk, iánok, iános.
 JÁR, járat, járatlan, járás, járdogal, járhat,
 járkál, járogat, járom, járó, jártat, jártt,
 járul, járvány.
 JÁRFÁS.
 JÁSZ, íászó, jázság.
 JÁSZMIN.
 JÁSZOL.
 JÁT.
 JÁTSZik, iáték, iátság, játszi, játszodik,
 iátszondik, játszó.
 JÁVOR.

JE.

JEGY, jegybéli, jegye, jegyetlen, jegyes, jegyez.
 JEL, jele, jelen, jeles, jelez, jelöl, jelség.
 JELZEMIN.
 JEN, jene, jenes, jenő.
 JER, jerjünk, jersze, jertek.
 JERKE.
 JERONIMUS.
 JERUSÁLEM, jerusálemi.

JÉ.

JÉ, jéke.
 JÉCSA.
 JÉG, jeged, jegel, jegell, jégen, jegenye, jeges,
 iégi, iegzik.
 JÉRCZE.
 JÉZUS.

JO.

JOH, joha.
 JOH (mellyék-név.).
 JORBA.
 JORDÁN.

JÓ.

JÓ, jobb, jócska, jód, jog, jókor, jól, jóra, jós,
 jóság, jószág, jova, jovall, jóvá, jovas, jovít,
 jovul, józan.
 JÓSA.
 JÓZSEF.

JŐ.

JŐ, jődög, jöhet, jöszte, jövedelem, jött, jövel,
 jövény, jövend, jövet, jövény, jövel, jövés,
 jövöget, jövötény, jövő.

JU.

JUBELLÉR.
 JUDÁS.
 JUDIT.
 JUH, juha.
 JUHAR.
 JULI.
 JULIBA.
 JUNGÁTA.
 JUSZOLAG.
 JUT, jutalom, jutás, juttat, jutton.
 JUTH, jutha, jutás, jutom.

JÚ.

JÚH, juhász, juhászik, juhádzik, júhi.
 JÚJ.

J.

<p>J.</p> <p>JA.</p> <p>JA, je. Suffixum.</p> <p> JAJ.</p> <p>JAJ. Vae. M. A. it. Miseria, calamitas. S. I. Jaj baj. Miseria cum aceto. Jaj-bőr. Pars sensibilior. Meg keresi a' jaj-bőrért. — Ki találta a' jaj-bőrért. kmm. Jaj az én nyavalyám. Una litera (V) perditio mea. KV. p. 541. Jaj jaj. Ahu, eheu, vae vae! M. A. Jaj-kóró. Virga lamenti, baculus dolorem causans. Jaj leszz neki. Vapulabit multus. Jaj nekem. Vae mihi. Jaj 's meg jaj. Vae et iterum vae. Pázm. Pred. p. 319. 440. 1084. Jaj-szó. Ejulatio, lamentatio, quirritatio. S. I. Jaj-szóval kiált. Pázm. Pred. p. 6. Jaj-szóval kiáltás. Quirritatus, ejulatus. M. A. Jaj-veszékél. R. Ejulat, lamentatur, plangit. S. I. * Egy jaj-szót sem mondott. Vajda 3. K. p. 355. Sereges jaj. Caterva calamitatum. Parányi gyönyörűség, sereges jaj. km. JAJD. Jajdít. Ejulat. El jajdította magát. In ejulatum erupit. Jajdúl. Ejulat, plangit. S. I. Jajdulás. Ejulatus. Pázm. Pred. p. 554. JAJGAT. Plangit, deplorat, ejulat. M. A. Az aluvó oroszlánynak jajgat a' költője. km. Jajgatás. Ejulatio, ejulatus, planctus. M. A. JAJJA. Ejus vae, ejus ejulatus. Egy bús nimfának jajja fülembe hatott. Rájnis. Ártatlanok' jajja. Lamenta innocentum. Faludi N. A. p. 185. JAJJAL közli. Intermiscet lamenta. Faludi E. M. p. 40. JAJOL. Ejulat. Jajoló. Ejulans. Örülve, nevetve várja a' jajoló ellenséget. Dug. km. 2. R. p. 166. JAJOS. Miser, calamitosus. Faludi N. E. p. 69. N. A. p. 37.</p> <p> JAKAB.</p> <p>JAKAB. t. f. n. Jacobus. M. A. Jakab' fa. F. és Sz. P. Szala Vben.</p>	<p>Jakab' falva. FF. Baranya, Liptó, Posony, és Sáros Vkben. Jakab' fája. E. F. Küküllő Vben. Jakab' háza. F. Vas Vben. Jakab' kobakja. Lagena cucurbitina S. Jacobi. Jakab-nap, Jakab' napja. Festum S. Jacobi. Nem minden nap Jakab-nap. km. Jakab' szállása. Sz. P. Fejér Vben. Jakab-vágás. F. Sáros Vben. * Leveles Jakab. Jacobus Apostolus, cujus festum celebratur prima Maji, quando arbores folia incipiunt habere.</p> <p> JAKABOL, jakabolja. Imponit alicui. M. A.</p> <p> JAN.</p> <p>JAN. JANA' falva. Jennersdorf. F. Vas Vben. JANCSI. Joannes puer v. adolescens. A' mit Jancsi nem tanúlt, nem tudja azt János. Pázm. Pred. p. 334. Jancsika. idem. JANKA. Sz. P. Veszprém Vben. Janka' falva. Sz. PP. Szepes, és Bihar Vkben. Janka-hid. F. Torontál Vben. JANKÓ. Joannes juvenis.</p> <p> JANCSÁR.</p> <p>JANCSÁR. Turcicus miles pedestris, turcicus satelles. PP. Hos Mahometes anno 1463 fundaverat.</p> <p> JAP.</p> <p>JAP JAP. Titivillitium, bipolo. M. A. Dib- dáb, semmire kellő. Sz. D.</p> <p> JARG.</p> <p>JARG. JARGAL. Grassatur, cursat, equitat. M. A. Nyargal. Sz. D. Jargalás. Grassatio, discursio. M. A.</p> <p> JAU.</p> <p>JAU. Epidromis. M. A. CM. PP. Kötél, kire az hálót kötik, vadász-háló-kötele. M. A. Hic tamen in lat. scribit cum accentu „Jáu“</p> <p>JAVA. idem. M. A.</p>	<p>JA.</p> <p>JÁCZ.</p> <p>JÁCZ. FF. Nyitra Vben.</p> <p>JÁD.</p> <p>JÁD. F. Somogy Vben.</p> <p>JÁGER.</p> <p>JÁGER. Vadász.</p> <p>JÁK.</p> <p>JÁK. MV. Vas Vben. (Deák, diák, gyiák, gyák, ják). Ják' fa. F. Vas Vben. Ják' falva. F. Borsod Vben. JÁKÓ. FF. Somogy, Szala, és Veszprém Vkben. Jákó' halma. F. Jászságban.</p> <p> JÁMBOR.</p> <p>JÁMBOR. Probus, pius. M. A. (contractum ex jó ember) Sok jámbor' szava, Isten' szava. km. Jámbor aszszony. Proba foemina. Tánzos leányból ritkán válik jámbor aszszony. km. Jámbor aszszonyágát hányja, veti. Jactat se esse foeminam probam. Pázm. Pred. p. 885. Jámbor barátság. Amicitia proba. Nem jámbor barátság az, mellyért meg bántad Istenedet. Jámbor feleséget csak az Isten adhat. km. Jámbor iffjú. Probus juvenis. A' jámbor iffjúból szokott a' jó vén ember válni. km. Jámbor jó. Faludi U. E. 3. R. p. 88. Jámbor Lajos. Ludovicus pius. Faludi T. É. p. 91. Jámbor. Proles proba. Még a' rossz anya is jámbor magzatot szeret. km. Jámbor név. Nomen honestum. A' példás lator is szereti a' jámbor nevet. km. Jámbor szülék. Parentes pii. A' jámbor szüléknek is gyakran feslett fiok. km. A' régi jámborok-féle. Veteris monetae.</p>
---	--	---

M. A.

JÁMBORÍT, jámboritja. Probum facit, pium reddit. M. A.

Meg jámboritja. idem. VM. Intő levél. p. 150.

JÁMBORODik. Redit ad frugem, probus fit.

Meg jámborodik. idem. Prágai. p. 820.
Faludi T. É. p. 154.
Jámborodás. Reditus ad frugem. Mindenkor ideje vagyon a' jámborodásnak. Nunquam sera conversio.
JÁMBORSÁG. Probitas, pietas. M. A. Szépség, és jámborság ritkán járnak egy nyomban. km.
JÁMBORTALAN. Probitatis experts. Faludi T. É. p. 91.
JÁMBORÚL. Probe, probiter, pie. M. A. Akárki mit mondjon, csak te élj jámborúl. Cum recte vivas, non cures verba malorum.
JÁMBORÚL (ige). Probus fit. M. A.
Meg jámborúl: meg szelidül.

JÁN.

JÁN. Sz. P. Szala Vben.
JÁND. F. Bereg Vben.
JÁNK. MV. Szatmár Vben.
JÁNOK. F. Abaúj Vben.
JÁNOS. Joannes. M. A. János-bátya is Jankó volt még akkor. km. Dug. 1. R. p. 91.
János' fa. FF. Vas es Soprony Vkben.
János' falva. F. Bihar Vben.
János' háza. f. h. n. Vas, Arad, Liptó és Posony Vkben.
János' hida. F. Pest Vben.
János-Pap' országa. India, Utopia. PP.
* Szent János' kenyere. Filicula. v. polypodium. NC. p. 35.
Szeat János' virága. Galion, gallion. NC. p. 37.
Szent János' füve. Corion. CM. Glycyrrhiza. Csapó. p. 259.
Jánosd. F. Abaúj Vben.
Jánosda. F. Bihar Vben.
Jánosi. FF. Baranya, Bereg, Gömör, és Szatmár Vkben. Sz. PP. Veszprém, Szatmár, és Baranya Vkben.

JÁR.

JÁR, járja. Ambulat, graditur, it. Perambulat, permeat. M. A. Lassan járj, tovább érsz. km.
Jár az óra. Horologium incedit.
Jár a' szája. Blaterat. Míndég jár a' szája, mint az üres malom. km.
Jár kél. Peregrinatur, proficiscitur hinc inde. M. A.
Jár megy. Commeat. M. A.
Alatt jár elméje. km. Mente non assurgit.
Által járja. Permeat, pervadit, perambulat. M. A.
Bé járja. Perambulat. M. A. Tolnát Baranyát bé járta. km.
Belé jár. Abambulat. M. A.
Bottal jár. Baculatus incedit.
Bucsut jár. Peregrinatur ad loca sacra.
Egyenest jár. Directe incedit.
Egygyütt jár. Una vadit. Részegség, kurvaság egygyütt járnak. km.
El jár (p. o. a' gyülésekre, a' templomba). Frequentat.
El járja. Pervadit, pervagatur, perambulat. M. A.
El jár az idő. Tempus progreditur.
El jár tisztében. Muneri satisfacit, officium implet. S. I.
Előbb jár. Praecedit. A' fáradt ló is előbb jár farkánál. km.
Elöl jár. Ante ambulat, it. Praeest. M. A.
Elöl járja a' tánczot. Orbem saltatorium ducit, chorum ducit, praesaltat. PP.

Éjjel jár. Noctu ambulat. Kurvának, bábának szabad éjjel járni.
Föl járja. Pervagatur, pervadit. S. I.
Gyalog jár. Pedes incedit. Lovon jött, gyalog jár. km.
Haza jár. Domum infestat.
Halkal jár, mint a' fény-kő a' kaszán. km.
Határt jár. Lustrat limites.
Hozzá jár. Aditat. M. A.
Ki jár. Exitat, exambulat, abambulat, it. effluit, emanat. M. A.
Ki jár a' fizetése. Percipit stipendium suo tempore.
Körül jár. Circumambulat. M. A.
Körül járja. Circuit.
Környül jár. Obit, circumit, obambulat. M. A.
Közel jár. Prope accedit. A' ki a' tűzhöz közel jár, meg égeti magát km.
Láb-hegyen jár. Summis pedibus incedit.
Le jár. Descendit, delabitur. S. I.
Le járja. Incessu superat.
Le járta a' csizma' sarkát.
Meg járja. Peragratur, perambulat, pervadit, circumvadit, lustrat. M. A.
Meszsze jár. Procul recedit, distat. Oly meszsze jár tőle, mint Makó Jerusalemtől. km.
Oda jár. Eo frequentat.
Ősve járja. Pervadit, pervagatur.
Pártában jár. Corolla revincta incedit. Nem mind leány az, a' ki pártában jár. km.
Pórul jár. Successu destituitur.
Rajta jár. Pedibus calcatur.
Réa jár. Aditat frequenter, ad ejus collum saepe accedit. Ha meg kezdik egyszer a' szalonnát, réa járnak. km.
Szárnyon jár. Volando fertur. Gonosz hír szárnyon jár. km.
Széllyel jár. Obambulat. M. A.
Tánczot jár. Saltat. Nem illik a' Barátnak tánczot járni. km.
Tapogatva jár. Praepalpando vadit. Tapogatva jár, mint a' róka a' jégen. km.
Utánna jár. Persequitur, vestigia premit, curam adhibet. Nem azé a' madár, a' ki utánna jár. km.
Viszsa jár. Remeat. S. I. it. Redit. Ennyi még vissza jár. Tantum ei redit.
JÁRA. E. Folyó víz Torda Vben.
Jára (Alsó, Maros). E. FF. Torda Vben.
JÁRAT. Profectio, itineratio. M. A.
Járat kelet. Divagatio. S. I.
Járatbeli.
Igaz járatbeli. Non suspectus. Pázm. Kal. p. 780.
Járatos. Tritus, notus, v. expertus, versatus. S. I.
Járatosság. Experientia, intelligentia. S. I.
JÁRATLÁN. Invius, it. inexpertus, idiota. Káldi Esther 16. 14. Faludi E. M. p. 47.
Járatlan út. Via invia. M. A. Pázm. Kal. p. 185.
Által járatlan. Impervius. M. A.
JÁRÁS. Ambulatio, meatus, incessus, gradus, gressus. M. A.
Járás kelés. Peregrinatio. M. A.
Által járás. Transitus. Káldi Psalm. 143. 14.
Bé járás. Introitus, v. perambulatio, v. congregatio cehalis. S. K.
Bucsú-járás. Peregrinatio religionis causa suscepta. S. K.
Elöl járás. Praepositura, praecessio. S. K.

Határ-járás. Metatio.
Ki járás. Excursio.
Körül járás. Periodus. S. K.
Közben járás. Intercessio. S. K.
Óra-járás. Incessus horologii. Az óra-járásból meg ismérhető a' várust. km.
Tatár-járás. Devastatio per Tartaros facta.
Nagy a' híre, mint a' Tatár-járásnak. km.
Utánna járás. Assectatio. S. K.
Járásbéli bíró. Judex processualis. Tiszti Szótár p. 58.
JÁRDOGAL. Itat, ambulat. M. A. Káldi 2. Reg. 16. 5. Faludi N. E. p. 138.
N. A. p. 233.
Járdogálás. Frequens accessio. Otrokóczy, A' kegyesség' útja 1699. p. 8.
JÁRHAT. Potest incedere, ambulare.
Járható. Ambulabilis, ambulatorius, meabilis. M. A.
Által járható. Permeabilis. M. A.
Által járható víz. Vadum. S. I.
Meg járható. Pervius, permeabilis. S. I.
Járhatatlan. Immeabilis, invius.
Által járhatatlan. Impermeabilis. M. A.
Föl járhatatlan. Insuperabilis. S. I.
Meg járhatatlan. Invius, avius, impervius, non permeabilis. S. I.
JÁRKÁL. Itat, ambulat. Sz. D. S. I.
Járkálás. Obambulatio.
JÁROGAT. Deambulat, ambulat. M. A. JÁROM. Jugum. M. A.
Járom-szeg. Radius, subjugia lora. M. A. Ki tőri a' járom-szeget. Excudit jugum. Dug. km. 2. R. p. 58. Pázm. Kal. p. 771.
Járom-szeg' lika. Endrios. M. A.
Járma. Ejus jugum.
Jármatlan. Injugis. M. A.
Jármol, jármolja. Sub jugum mittit. Tud. Gyűjt. 1820. XI. Kötet p. 66.
Jármos. Subjugalis, subjugis, jugatorius. CM. M. A.
Jármos ökör. Bos jugalis.
Járomba fogja. Subjugat. M. A.
Járomra, vagy ökör' szarvára kötött kötél Amphron. M. A.
JÁRÓ. Ambulator, meabilis. M. A.
Járó csillag. Planeta, stella erratica. S. I. Bujdosó csillag.
Járó hely. Porticus, xyustus. S. I.
Járó hid. Pons volatilis. Röpülő hid. S. I.
Járó kelő ember. Huc illuc itinerans. Faludi E. M. p. 241.
Járó kelő utazó. idem. Faludi T. É. P. 197.

- Járó szíj. Lorum, quo mediante infantes ambulare discunt. S. I.
- * Bé járó. Intrans, familiaris, domesticus. Udvari bé járó. R. Aulae familiaris.
- Bé járó embere a' Császárménak. Faludi E. M. p. 105.
- Bé járó inasok. Aulici famuli. Faludi N. A. p. 223.
- Bé járó út. Introitus. Faludi N. A. p. 114.
- Bé járóbb. Magis acceptus in aula. Faludi N. A. p. 247.
- Bé járója. Ejus familiaris. Prágai p. 197.
- El járók. Abambulantes. M. A.
- Elő járó. Antecessor. M. A.
- Elő járó. Praepositus, praefectus, antecessor. M. A.
- Elő járó beszéd. Praefatio. M. A.
- Haza járó lelkek. Manes, lemures, umbrae.
- Ki járó. Nocturnus vagator.
- Kötelen járó. Funambulo. S. K.
- Közben járó. Intermediator.
- Le járó bélek. Procidencia intestinorum. S. I.
- Le járó bélű. Herniosus, enterocelicus. S. I.
- Úton járó. Viator. S. K.
- Járóság.
- Elő járóság. Superioritas.
- Közben járóság. Intermediatio. Zvonarics. 1. R. p. 130.
- JÁRT, jártja. Facit, operatur, conficit, parat. Lásd GYÁRT.
- JÁRTAT, jártatja. Facit, ut incedat, ambulet. El jártatják veled az ebek' tánczát. km.
- Meg jártatja. Circumducit. Jártasd meg a' lovakat.
- JÁRTT. Tritus.
- Jártt költt. Polytropus, expertus. M. A.
- Jártt út. Callis, via trita. M. A. Jobb a' jártt út járatlannál, és a' való valótlanál. km.
- Jártta, jártta. Ambulatio ejus. Pesthi' Meséji p. 44.
- Jártában költében. Intra ambulandum. Pázm. Pred. p. 1207.
- Jártányi erő. Vis incedendi.
- Jártányi ereje sincsen. Pázm. Pred. p. 510.
- Jártányi ereje sem volt. Pázm. Pred. p. 537.
- Ha annyit jártani erőm leszsz. Faludi T. É. p. 93.
- Járton jár. Continenter incedit. Pázm. Pred. p. 324.
- Járton el jár dolgában. Diligenter fungitur officio. VM. p. 127.
- Járton járja. Faludi N. A. p. 113.
- Jártos. Versatus, expertus v. gnarus, peritus, intelligens. S. I.
- Jártos keltes. Homo multae experientiae. S. I.
- JÁRÚL. Accedit. M. A.
- Elő járúl. Prodit procedit, accedit. M. A.
- Hozzá járúl. Accedit. M. A.
- Járulás. Accessio. M. A.
- Járulat. idem. M. A.
- Hozzá járulhatatlan. Inaccessibilis. Zvonarics Postilla 1. R. p. 894.
- Hozzá járuló. Accessorium. Tiszti Szótár p. 40.
- JÁRVÁNY. Morbus epidemicus, endemius.
- JÁRFÁS.
- JÁRFÁS. Gervasius. n. p. M. A.
- JÁSZ.
- JÁSZ. Barbarus hostis, philisteus. M. A. Sagittarius NC. p. 467.
- Jász-falu. F. Komárom Vben. Sz. P. Pest Vben.
- Jász-keszeg. Phoxinus levis. M. A.
- Jász-telek. F. Nógrád Vben.
- JÁSZÓ. MV. Abatúj Vben.
- JÁSZSÁG. Terra Jazygum, Jazyges.
- JÁSZ.
- JÁSZ lásd GYÁSZ. S. I.
- JÁSZMIN.
- JÁSZMIN. Apiaria, zambachum. PP.
- Jászmin-virág. idem.
- JÁSZOL.
- JÁSZOL. Praesepe, praesepium. M. A.
- Jászol-kötés. Aggeris positio. M. Verbőczy 1660. p. 176.
- JÁSZOLKA. Parvum praesepe. Pázm. Pred. p. 118.
- JÁSZLA. Ejus praesepe. Zvonarics, M. Postilla 1. R. p. 135. Eszterházi Tamás. M. Hunnius p. 58.
- JÁSZLÓ. Praesepe, praesepium. M. A.
- JÁT.
- JÁT. Azon egy neví, drusza. Sz. D.
- JÁTSZIK.
- JÁTSZIK, játszsza. Ludit. M. A. Ki nem játszik, se nem nyer, se nem vesz. km.
- El játszsza. Lusu perdit, ludendo prodigit. S. I.
- El játszotta mindenét. Omnia sua lusu perdidit,
- Elő játszik. Praeludit. M. A.
- Ki játszsza. Lusui exponit.
- Le játszsza. Lusu expungit.
- Meg játszsza. Deludit, decipit, fallit. S. I.
- JÁTÉK. Ludus, lusus. M. A. Szemesnek való a' játék, vaknak az alamisna, cigányoknak a' vak ló. km.
- Játék-alak. Pupa, citeria, oscillum. Marionette. S. I.
- Játék-alakos. Neurospastes. S. I.
- Játék-csont. Alea. S. I. Koczka.
- Játék-eb. Canis melitaeus. S. I.
- Játék-harcz. Certamen ludicrum, simulacrum belli. S. I.
- Játék-hely. Lusorium, theatrum. S. I.
- Játék-levelek. Chartulae lusoriae. S. I.
- Játék-kövek. Calculi lusorii. S. I.
- Játék-mese. Fabula, quae ludi potest. S. I.
- Játék-nézés. Spectaculum ludorum. M. A.
- Játék-nézésre való épület. Theatrum. M. A.
- Játék-néző hely. idem.
- Játék-piacz. idem. Káldi Act. 19, 29.
- Játék-szer. Crepundia, res lusoriae. S. I.
- Játék-szín. Theatrum. S. I. Sz. D.
- Játék-szín' alja. Orchestra. Parterre. S. I.
- Játék-szín-lepel. Siparium. S. I.
- * Csata-játék. Ludus latrunculorum Schachicus. Vitéz-játék. S. K.
- Elő-játék. Praeludium. S. I.
- Énekes játék. Opera. S. K.
- Gyermek-játék. Crepundia, lusus puerilis. S. K.
- Kártya-játék. Chartulus. S. K.
- Koczka-játék. Talaris, aleae lusus. S. K.
- Lapta-játék. Pilae lusus. S. K.
- Mulatságos játék. Comoedia. S. K.
- Szerencse-játék. Lusus sortilegii. S. K.
- Szomorú játék. Tragoedia. S. K.
- Víg játék. Comoedia. S. K.
- Játéka. Ejus lusus.
- Szerencse' játéka. Ludibrium fortunae.
- Játékos. Ludio, histrio, agyrta. Nem hittem volna, hogy illy játékos. Simia caudata. M. A.
- Játékos bolond. Morio scenicus, theatralis. Pázm. Pred. p. 349.
- Játékos nyughatatlan paripa. Faludi T. É. p. 21.
- Játékos példa. Exemplum ludicrum. Pázm. Kal. p. 839.
- Játékoskodik. Histriorem agit. Alakoskodik, czinkoskodik. Sz. D.
- JÁTSZÁS. Ludus, lusus, lusio. M. A.
- Elő játszás. Praelusio, praeludium. M. A.
- Meg játszás. Delusio. S. I.
- JÁTSZI. Jocosus, scurrilis, vanus v. jocularis, jovialis, festivus. S. I.
- Játszi beszéd. Jocus, nugae, facetiae. S. I. p. 371. 757.
- Meg játszodtatás. Delusio, elusio. M. A.
- JÁTSZONDIK. Lusitat, collusitat. Él ezen szóval Margit' Élet-írója, Práynál p. 363. „Játszondjonk.“
- JÁTSZÓ. Lusor. M. A.
- Játszó hely. Lusorium. PP.
- Játszi nyájasság. Faceta affabilitas. Csuzi, Sip. p. 244. 303. Tromb. p. 180.
- JÁTSZÓDÍK. Ludit, lusitat. M. A. Colludit. CM. Pázm. Pred. p. 1202.
- Játszodva. Collusorie.
- Játszodozik. Lusitat. M. A. Zvonarics 1. R. p. 445.
- Játszodozás. Lusio, lusus. M. A.
- Játszodozó. Ludibundus. M. A.
- Játszodtat, játszodtatja. Ludificat. M. A.
- Meg játszodtatja. Deludit, illudit, eludit. M. A.
- Játszodtatás. Ludificatio. M. A. Pázm. Kal.
- Játszó kártyák. Chartulae lusoriae, folia aleatoria. PP.
- Játszó kövek. Calculi lusorii. PP.
- Játszó társ. Collusor. M. A.

Jó helyen van. Stat in bono loco.
 Jó helyre verődött. Eluctatus est.
 Jó hír. Fama jucunda, rumor gratus, v. bonum nomen. Drága kincs a jó hír, valaki avval bír. km.
 Jó hír ez nekünk. Gratus nobis est hic rumor. Pázm. Pred. p. 582.
 Jó hír-hozó. Evangelus, Evangelista. S. I.
 Jó hír-név. Eudoxia, existimatio, honor, gloria, laus, et celebritas nominis. M. A.
 Jó ideig. Per longum tempus. S. I.
 Jó idején. Mature, tempestive. S. I.
 Jó illat. Fragrantia. M. A.
 Jó illatú. Suave olens, fragrans. M. A. A' rózsa is jó illatú, de bökös a' tüskéje. km.
 Jó Isten. Bonus Deus. Szegény ember' szándékát a' jó Isten vezérli. km.
 Jó ivó. Bibax.
 Jó ízű. Sapidus. M. A.
 Jó ízű étel. Delicatus, sapidus cibus. PP.
 Jó ízű álom. Somnus sapidus. Faludi E. M. p. 241.
 Jó jámbor. Approbus. M. A.
 Jó jel. Omen secundum, faustum, candidum. S. I.
 Jó jelenség. Bonum ostentum.
 Jó karban van. Est in statu bono. S. I.
 Jó kedvvel. Benigne, benigniter. M. A.
 Jó kedvet vesz. Bacchatur, hilaescit. M. A.
 Jó kedvvel veszi. Libenti suscipit animo.
 Jó kedvű. Benignus. M. A. it. Jucundus, laetus.
 Jó kereső eb. Sagacissimus canis. PP.
 Jó kezdésnek jó hagyas a' vége. km.
 Jó kézben van. Est in bonis manibus.
 Jó kívánság. Pia desideria.
 Jó kő. MV. Nyitra Vben.
 Jó lakás. Epulatio. M. A.
 Jó lakásnak jó hagyas a' vége. Principii boni finis bonus. M. A.
 Jó lakás-közben. Intra convivium. Pázm. Pred. p. 46.
 Jó lakást kereső. Strenuus pransor, mensarum expugnator, assecla mensarum. PP.
 Jó látó: jó szeme van. Oculatus.
 Jó lélek. Bona anima, bonus genius.
 Jó lelki isméret. Bona conscientia.
 Jó lelkű. Bonae fidei.
 Jó-lesz. F. Gömör Vben.
 Jó lesz jó. Ita quidem, videbo. PP.
 Jó lével föl adják a' büdös húst. km.
 Jó lovas. Expeditus in equo.
 Jó madár. C' est une volaille.
 Jó mag. Semen incorruptum, v. homo nequam. S. I.
 Jó mi jó. Káldi Okt. intés p. 35.
 Jó nap. Bona dies. Millyen a' jó nap, olyan a' fogadj' Isten. km.
 Jó nemű, jó fajú. Bonae indolis, bonae notae. S. I.
 Jó nevelés. Bona educatio. A' jó nevelés soha sem drága. km.
 Jó név. Honest a fama, bona existimatio. S. I.
 Jó néven veszi. Aeque accipit animo.
 Jó névvel bír. Bene audit ab omnibus. S. I.

Jó pap holtig tanul. km.
 Jó paripa nem hajt az eb-ugatásra. km.
 Jó példa. Bonum exemplum.
 Jó példa-adás. Pázm. Pred. p. 270.
 Jó példa-adó. Exemplaris. Pázm. Pred. p. 350.
 Jó reggel. Bene mane, diluculo. M. A.
 A' ki jó reggel kél, aranyat nyer. km.
 Jó rend. Bonus ordo. Jó renden vagon a' szénája. km.
 Jó rend-tartó. Observator boni ordinis, disciplinae.
 Jó rudas ló. Equus ad temonem aptus. PP.
 Jó ruhás. Laute vestitus. PP.
 Jó szag. Fragrantia. M. A.
 Jó szagú. Fragrans, suave olens. Nem éppen tömjény, ha jó szagú is. km.
 Jó szavattyús. Cyclobori vox, Stentore vocalior. M. A.
 Jó szántából. Sponte sua, ultro. S. I.
 Jó szemmel látja. Gratanter videt. S. I.
 Jó szerivel. Bona modalitate.
 Jó szerű. Bonae notae, legitimus, genuinus, ingenuus. S. I.
 Jó szerencse. Prosperitas, felicitas. M. A.
 Jó szerencsés. Fortunatus, faustus, prosper, felix. M. A.
 Jó szerencsével. Feliciter.
 Jó szín. Color sanitatis. S. I.
 Jó színben van. Bene prospicit.
 Jó színű ember. Homo validi coloris. S. I.
 Jó szív, jó szívűség. Benignitas, benevolentia, gratitudo, liberalitas. S. I.
 Jó szívvel látja. Comiter suscipit.
 Jó szívű. Benignus, benevolus, gratus, liberalis. S. I.
 Jó szomszéd. Vicinus bonus. Jobb a' jó szomszéd a' rossz atyafinál. km.
 Jó szó. Bona verba. Meg hajtja a' jó szó. km.
 Jó szót sem ad neki. Nec alloquio dignatur.
 Jó szóval kerülték meg. km.
 Jó-tehetetlen. Inops, indigus. M. A.
 Jó-tehetetlenség. Inopia, indigentia.
 Jó termés. Bona procreatio. Nyúgodtt földnek jobb a' termése. km.
 Jó termő föld. Ager fertilis.
 Jó-tétel. Benefactum. M. A.
 Jó-tétemény. Benefactum, promeritum. M. A.
 Semmi sem agg meg olly könnyen, mint a' jó-tétemény. km.
 Jó-téteménnyel élő. Beneficiatus. M. A.
 Jó-téteményezi. Beneficiis cumulat. Sz. D.
 Jó-tévő. Beneficus.
 Jó-tévőség. Beneficentia. S. I.
 Jó tött' helyébe jót ne várj. Vallus vitem decipit. Aries nutricationis mercedem persolvit. M. A.
 Jó vég. Propositum laudabile, v. successus, progressus, finis optatus. S. I. A' jó vég köti meg koszoruját a' munkának. km.
 Jó vérű ló. Equus generosae indolis.
 Jó volta valakinek. Bonitas, benignitas, benevolentia. S. I.
 Jó voltából. Ex beneplacito illius.
 * Ezer-jó-fű. Centaurium. Csapó p. 85.
 Kevés jó válik az üszögös búzából. km.
 Köz jó. Bonum publicum. Jóért ha rosszkat kapsz, köz jónak tulajdonítsd. km. Dug. 2. R. p. 160.

Nem jó. Non valet, non est bonum.
 Semmiben nem jó a' fölöttébb való.
 Omne nimium vergit in vitium.
 Oh régi jó. Oh tempora.
 Sok jót hozzá. Omnem successum.
 JOBB. Melior, melius, satius. M. A. Jobb magán, hogy sem rossz társsal lenni. km.
 Jobb anya. Avia.
 Jobb atya. Avus. M. A.
 Jobb atyának attya. Proavus. M. A.
 Jobb kéz. Dextra, dextera. M. A.
 Jobb kéz felé. Dextrorsum, dextrorsus. M. A.
 Jobb kéz felől való. Dexter. M. A.
 Jobb vagyok. Praevaleo. M. A.
 * Leg jobb. Optimus. A' mértékletesség leg jobb örökség. km.
 Jobbacska. Meliusculus. M. A.
 Jobbacsánk. Meliuscule. M. A.
 Jobbad. R. Paulo melior, meliusculus.
 Jobbadon. Paulo melius. Heltai Kron. 1. D. p. 196. Monozslai de cultu p. 267.
 Hit' oltalm. p. 12. Epist. Pázm. T. 2. p. 25. Faludi U. E. 3. R. p. 42.
 Jobban. Melius. Az öreg fa' árnyékában jobban meg nyughatni. km.
 Jobban van. Melius valet.
 Leg jobban. Optime.
 Jobbá lesz. Meliorescit. M. A.
 Jobbá teszi. Meliorat. M. A.
 Jobb ág. Melior ramus, stirps nobilior.
 Jobb ági. Nobilioris stirpis, hinc jobb-agi-o latinizatum, tandem gi, in molle gy contractum jobbágy. Cfer Benkó Transylvania. Tom. 1. p. 527.
 Jobbágy. Subditus, tributarius, colonus, villicus. M. A. Az urak vesznek öszve, és a' jobbágyok' haját tépik-ki. km.
 Jobbágy' falva. (Jobbágy' telke. (E. FF. Maros Székében.
 Jobbágyi. Colonialis, subditalis. S. I.
 Jobbágyi. FF. Nógrád és Vas Vben.
 Jobbágyáság. Subditala it. coloni, rustici, subditi. Pázm. Pred. p. 268.
 Örökös jobbágyáság. Perpetua servitus.
 Jobbágyú. R. Praenobilis, magnas, optimas. S. I.
 Jobbára. Ut plurimum. Úgy szokott jobbára történni. Sic evenit communiter.
 Jobbért a' jót el szokták hagyni. km.
 Jobbik. Melior v. dextera. S. I.
 Jobbika. Qui ex illis melior est.
 Jobbikát választja. Meliorem ex illis seligit.
 Jobbit, jobbítja. Corrigit, emendat, auget. M. A.
 Ki jobbítja. Reficit, reformat.
 Meg jobbítja. Emendat, meliorat. M. A.
 Jobbítás. Emendatio, reformatio. S. I.
 Meg jobbítás. Emendatio, melioratio. M. A.
 Jobbítgatja. Sensim emendat, paulatim meliorat. S. I.
 Jobbíthatatlan. Inemendabilis, insanabilis v. omnibus numeris absolutus. S. I.
 Meg jobbíthatatlan. Inemendabilis. M. A.
 Jobbítható. Emendabilis.
 Meg jobbítható. idem. M. A.
 Jobbított. Emendatus, correctus, reformatus. S. I.

Meg jobbitatott. Emendatus, melioratus. M. A.	Zálogos jószág. Bonum pignoratitium.	Szent József. E. F. Besztercze' Vidékében.
Jobbító. Corrector, reformator. S. I.	Jószágos. Possessionatus.	
Meg jobbító. Emendator. M. A.	Jószágatlan. Carens bonis et possessione. M. A.	JÓ.
Jobbnak tartja. Satius ducit. S. I.	JÓT áll valakiért. Cavet, fide jubet, vadem agit, spondet pro aliquo. S. I.	JÓ.
Jobbnál jobb. Optimus. S. I.	Jót állás. Cautio, sponsio, fidejussio. S. I.	
Jobbra. In melius v. dextrorsum.	Jót álló. Vindex, sponsor, evictor. S. I.	
Jobbra fordúl. Dextrorsum te vertas.	Jót vett tőlem, 's lábbal rúg. km.	JÓ. Venit. M. A. dicitur etiam JÖN (jö-
Jobbúl. Melioratur, emendatur. S. I.	Hadd el a' jót jobbért. Dug. km. 2. R. p. 157.	ön, jön.)
Meg jobbúl. idem. M. A.	JOVA, JAVA. Bonum ejus.	Alá jó. Descendit, deorsum venit. M. A.
Meg jobbulás. Emendatio, melioratio. M. A.	Jovát akarja. Favet. M. A.	Által jó. Transit.
JÓCSKA. (mint Ócska.)	Jovát válogatja. Meliora seligit.	Be jó. Introvenit. M. A.
Jócskán. Plusculum. S. I.	Jovára van. Studet ejus commodis.	Bele jó. Penetrat.
JÓD. F. Marmaros Vben.	Jovára törekedik. idem.	Egybe jó. Convenit.
JOG. R. Dexter. (mint balog.)	JOVALL, jovallja. Probat, approbat. M. A.	Egyre jó. Redit ad idem.
Szent jog. Sacra dextera.	Jovallás. Probatio, approbatio. CM. M. A.	Egygyű jó. Convenit.
Jogja. Ejus dextera. Margit' Élete Praynál p. 295.	Jovallat. Projectum, suasio.	El jó. Advenit. M. A. El jön szép szóra. km.
Jogja felől. Ad dexteram ejus.	Jovallható. Probabilis. M. A. CM.	Ellene jó. Contra venit.
JÓKOR. Tempestive, opportune, opportunum tempore. S. I.	Jovalló. Probator, approbator. M. A.	Elő jó. Prodit, procedit, accedit. M. A.
Jókora. Procerus. S. I.	JÓVAL. Bonis. Ha jóval nem akar, erővel neki. km.	Elől jó. Ante venit. M. A.
Jókori. Mediae aetatis, v. tempestivus v. praecox. S. I.	JÓVÁ hagyja. Assentitur, approbat. M. A.	Föl jó. Ascendit, redit sursum, advenit. M. A.
JÓL. Belle, bene, probe, recte, rite. M. A. Ha jól veted ágyadat, jól aluszol. km.	Jóvá hagyás. Assensio, assensus, approbatio. M. A.	Haza jön. Redit domum.
Jól áll. Bene subsistit.	Jóvá hagyó. Ratihibitor, approbator.	Hazul jön. Domo venit.
Jól esik. Succedit. M. A.	JOVAS, JAVAS. idem ac JÓS.	Helyre jó. Redit ad locum.
Jól esik neked. Dignum fers praemium. S. I.	Jovasol, jovasolja. Suadet.	Hozzá jó. Accedit ad eum.
Jól el sültt. Bene cessit, successit. S. I.	Nem javaslanám. Non svaderem.	Közbe jó. Intervenit.
Jól eszik. Epulatur.	JOVÍT (JAVIT), jovitja. Corrigit, emendat. S. I.	Ki jó. Evenit, exit, egreditur. M. A.
Jól él. Indulget genio. PP. it. Recte vivit. A' ki jól él, királyt nem fél. km.	Jovítás. Emendatio, melioratio.	Le jó. Descendit. M. A.
Jól fogadja. Grato animo suscipit, gratanter videt. S. I.	Jovíthatatlan. Incurribilis, qui emendari non potest. S. I.	Meg jó. Revenit, redit, revertitur. M. A.
Jól ivott. Benepotus, appotus, temulentus. M. A.	JOVÚL, JAVÚL. Melioratur, v. convalescit. S. I.	Ószve jó. Convenit, coit, concurrat, convolat, confluit v. obviat. S. I.
Jól lakik. Epulatur. M. A. Úgy szólasz, mint a' ki jól lakott. km.	JOVÁN. Sobrius. M. A. Józán a' mit gondol, részeg arról papol. km.	Reá jó. Supervenit, advenit. M. A.
Jól lát. Bene cernit. Igen jól lát a' macska, noha talpát nyalogatja. km.	Józán elme, józán ész. Mens sobria. Sz. D.	Szembe jó. Venit in conspectum, convenit, occurrit.
Jól lehet. Etsi, quamquam, quamvis. M. A.	Józán ember. Homo sobrius. Sz. D.	Viszsa jó. Redit, revenit. M. A.
Jól oldoz, a' ki jól köt. km.	Józán értelem. Sensus sanus. A' rögzött szokás meg köti a' józán értelmet. km.	JÓDÖG. Itat, ventat, it redit frequenter. M. A.
Jól örlött. Fortunatus.	Józán ítélet. Rectum judicium. Sz. D.	Jődögel, jöddögel. Ventitat, ventat. CM. M. A.
Jól sültt. Bellus ardelio. Ószve gyültek a' jól sülttek. Amphychionum consessus. M. A.	Józán ok, józán okosság. Sobria mens, recta ratio.	El jődögel. Adventat. M. A.
Jól tartja. Laute excipit, liberaliter habet v. fortiter servat. S. I.	Józánit, józánítja. Sobrium reddit.	El jődögelés. Adventatio. M. A.
Jól tartja asztalát. Opipare vivit. PP.	Meg józánítja. Sobrium facit, ad sobrietatem reducit. Pázm. Pred. p. 236. 690.	JÖHET. Potest venire.
Jól tánczos. Saltandi peritus. PP.	Józankodik. Sobrius fit. Sámbar ellen p. 98.	JÖSZTE. Ades, adesdum. M. A.
Jól termett. Bene cretus. S. I.	Józánodik. idem. Faludi N. E. p. 9.	JÖTT mentt ember. Vagus, vagabundus. S. I.
Jól teszi. Benefacit. M. A.	Föl józánodik. Sobrietatem recipit.	Jött mentt nép. Convenae. S. I.
Jól tova. Bene procul. S. I.	Ki józánodik. idem.	Jötte. Ejus adventus.
Jól üli a' lovat. Firmus in ephippio sedet. PP.	Meg józánodik. Sobrius fit. M. A. Pázm. Kal. p. 528.	Jöttében. In suo adventu.
Jól vagyon dolga. Bene stat. PP.	Józanon. Sobrie. M. A.	Jöttében menttében. In suo commeatu.
Jól van jól. Perbene, optime. S. I.	Józanon él. Sobrie, temperate vivit.	Jöttön jó. Venit properanter. S. I.
JÓNÁK találja. Probat, approbat. S. I.	Józanság. Sobrietas. M. A.	Jöttön jó. idem. Pázm. Pred. p. 74. 991.
Jónak ne keress, rosznak ne hagyj. km.	Józanut. Sobrius fit. M. A.	
JÓRA magyarázza. Accipit in partem bonam, v. sperat successum. S. I.	Ki józanut. idem. Sz. D.	
Jóra való. Bonae frugis.	Meg józanut. idem. M. A.	
Jóra való röstség. Acedia.	Meg józanutulás. Sobrietatis recuperatio, reditus ad sobrietatem. M. A.	
JÓS. Magus, saga, incantator, incantatrix, pytho, divinus vates. M. A.	Józanut. Sobrie. M. A.	
Jósol, jósolja. Praedicat, augurat, divinat, vaticinatur. S. I.	JÓSA.	
Jósolás. Incantatio, divinatio.	JÓSA. t. f. n. Jodocus, Justus. M. A.	
Jósoló. Fatidicus, divinator, vates. PP.	Jósa-fő, aliis Jósa' fa. F. Torna Vben.	
Jósoló aszszony. Fatidica mulier. PP.	JÓZSEF.	
JÓSÁG. Bonitas. M. A.	JÓZSEF (Józsi, Jóska). t. f. n. Josephus.	
Jóságos. Virtuosus. M. A.	József falva. Sz. P. Szepes Vben.	
Jóságos cselekedet. Virtus. M. A. Opus bonum.	József háza. F. Szatmár Vben.	
JÓSZÁG. Substantia, opes, bona. M. A.	József város. Külső városok, Pest és Tömös városaiban.	

- JÖVEDELEM. Proventus, reditus. M. A.
Jövedelme. Ejus proventus. Ha egy pénz a'
jövedelmed, kettőt ne költs. km.
Jövedelmes. Fructuosus, quaestuosus, pro-
ventuosus. Faludi B. E. p. 68.
- JÖVEL R. Veni (jó-el, jövel.)
- JÖVEMÉNY. Zvonarics, M. Postilla 1. R. p. 49.
- JÖVEND. Adveniet, veniet.
Jövendő, jövendőli. Vaticinatur, divinat,
auguratur, praedicit, praedivinat. M. A.
Isten reád térítse azt, a' mit én rólam
jövendőlsz. Vates secum auferat omen. K.
V. p. 520.
Meg jövendőli. Praedicit, praedivinat. M. A.
Jövendölés. Divinatio, prophetia, praedictio,
praedivinatio, auspicium, vaticinatio,
mantia, mantea, augurium. M. A.
Jövendölés szerint. Augurato. M. A.
Meg jövendölés. Praedictio, praedivinat.
M. A.
Jövendőlet. Oraculum. M. A.
Jövendőlő. Propheta, divinator, fatidicus,
faticanus, aruspex. M. A.
Jövendő. Venturus, futurus. M. A.
Jövendő idő. Aevum sequens. S. I.
Jövendő-mondás. Prophetia, vaticinium. M.
A.
Jövendő-mondó. Vates, vaticinator. PP.
Jövendő-mondó lélek. Pytho, spiritus
pythonicus. M. A.
Jövendő-tudás. Praescientia. M. A.
Jövendőbéli. Futurus, venturus. S. I.
Jövendőben. Deinceps, posthac, in futurum.
S. I.
Jövendőre. idem. S. I.
Jövendőt ért. Praevidet. S. I.
Jövendőt mond. Vaticinatur, praedicit,
praedivinat. M. A.
- JÖVET. Adventus. S. I.
Jövet menet. Commeatus. S. I.
Öszve jövet. Conventus, coitio, congressus v.
occursus. S. I.
Vissza jövet. Reversio, reditus. S. I.
Vissza jövett. In reditu. S. I.
- Jövetel. Adventus, reditus. M. A.
Meg jövetel. Reditio, reditus, reversio. M. A.
Öszve jövetel. Congressus, occursus. S. I.
Vissza jövetel. idem. M. A.
- JÖVEVÉNY. Advena, peregrinus. M. A.
Jövevény-szakadás. Secta adventitia. Faludi.
N. A. p. 10.
- JÖVÉL. Adventat. M. A.
- JÖVÉS. Ventio, adventus, reditus. item
Germen. M. A.
Jövés menés. Commeatio, concursatio.
S. I.
Be jövés. Introitus. M. A.
El jövés. Advenito, adventus. M. A.
Föl jövés. Ascensio. M. A.
Meg jövés. Reditus, reditio, reversio. M. A.
Le jövés. Descensio. M. A.
Öszve jövés. Conventio, coitio, congressio v.
obviatio. S. I.
Vissza jövés. Reditus. M. A.
- JÖVÖGET. Adventat, ventitat. S. I.
- JÖVÖTÉNY (Gyövötény, Győtény) Gabonára
magát tekerő gaz, v. fű. Sz. D.
- JÖVŐ. Veniens, adveniens. S. I.
Jövő járó. Advena, peregrinus. S. I.
Jövő menő madarak. Aves commeantes. S.
I.
Jövő esztendőre. Ad annum.
Jövő héten — nyáran — vasárnap 's a'
t. Futura septimana — aestate — die
- Dominica.
Jövőleg. Veniendo, in adventu. S. I.
- JU.
- JUBELLÉR.
- JUBELLÉR. Gemmarius, gemmati auri propola.
PP.
- JUDÁS.
- JUDÁS. t. f. n. Judas. El jött Simon-Judás jaj
néked póre-gatyás. km.
Judás' haja. Capilli Judae (proditoris). Vörös
mint a' Judás' haja. km. Dug.
1. R. p. 236.
- JUDIT.
- JUDIT. (Judi, Jutka) t. a. n. Juditha.
- JUH.
- JUH. (JOH) R. Intestinum.
JUHA embernek. Epar hominis. M. A.
JUHOK. R. Iliá, viscera, intestina. S. I.
- JUHAR.
- JUHAR-fa. Acer. PP.
Juhar-fából való. Acernus. PP.
- JULI.
- JULI, Julinka. t. a. n. Juliana.
- JULIBA.
- JULIBA. Jubilaeum.
Juliba-búcsu. Indulgentiae jubilares. S. I.
- JUNGÁTA.
- JUNGÁTA. Caseus fiscellaris, juncatus. PP.
- JUSZOLAG.
- JUSZOLAG. Viburnum. M. A. Iszolog.
- JUT.
- JUT. Pervenit, assequitur, devenit. M. A.
Jut eszembe. Memini, memoro.
Jut, ha marad. km.
Jut neked is. Et tibi obtinget. Köszönje meg,
ha csósz-kéve jut neki. km.
Alá jut. Devenit.
Által jut. Transit, pertransit, penetrat. M. A.
Bé jut. Penetrat.
El jut. Appellit, pervenit. M. A.
Eszébe jut. Reminiscitur, recordatur.
Föl jut. Penetrat sursum, ascendit cacumen,
cacumen attingit. PP.
Haza jut. Domum devenit.
Hozzá jut. Adipiscitur, item pervenit. S. I.
Ki jut. Cuius obtingit.
Meg jut. Redit, revertitur. M. A.
Oda jut. Eo pervenit.
Reá jut. Adipiscitur, assequitur. S. I.
Vissza jut. Redit, revenit, revertitur. S. I.
- JUTALOM. Praemium, salarium, merces. M. A.
Millyen a' munka, olyan a' jutalom. km.
Quale servitium, tale stipendium.
- Jutalom-osztás. Remuneratio, distributio
praemii. Pázm. Kal. p. 504.
Jutalom-vétel. Receptio mercedis. Zvo-
narics 1. R. p. 396.
Jutalma. Ejus praemium. A' ki idegen ebnek
kenyeret hány, nem veszi jutalmát. km.
Jutalmas. Commodus, utilis, fructuosus,
lucrosus, promerens. M. A.
Jutalmas áron. Commodo, tolerabili pretio.
Jutalmatlan. Irremuneratus. Telegdi, Felelet p.
49. Pázm. Pred. p. 981.
Jutalmaz, jutalmazza. Praemiat, remunerat. S.
I.
Meg jutalmazza. idem.
JUTÁS. Deventio. S. I.
Föl jutás. Ascensio. PP.
JUTTAT, juttatja. Administrat, submittit, facit
ut perveniat, deveniat, devolvatur. S. I.
Juttasd eszembe. Revoces mihi in
memoriam. Sz. D.
Juttass a' szegényeknek is belőle. Des et
pauperibus inde. Sz. D.
JUTTON jut eszembe. Identidem mihi venit in
memoriam. Faludi E. M. p. 250.
- JUTH.
- JUTH. F. Somogy Vben.
JUTHA. F. ugyan ott.
JUTAS. Sz. P. Somogy Vben.
JUTOM. Sz. P. ugyan ott.
- JÚ.
- JÚH.
- JÚH. Ovis. M. A. A' jó jűh nem sokat beg, de
sok gyapjat ád. km.
- Jűh-akol. Ovile. M. A.
Jűh-farkú szőlő. Species uvae.
Jűh-golyók. Baccae stercoris ovilli. S. I.
Jűh-istáló. Caula, ovile. M. A.
Jűh-kosár, idem. M. A.
Jűh-métely. Fasciola hepatica. S. I.
Jűh-nyáj. Oviaria. M. A.
Jűh-pásztor. Opilio. Pázm. Kal. p. 684.
Jűh-rekesz. Ovile, mandra, caula, claustrum
ovium. S. I.
Jűh-rüh. Pusula. PP.
Jűh-sajt. Caseus ovillus.
Jűh-tanya. Caula, septum ovium.
Jűh-tartás. Res oviaria. S. I.
Jűh-tetű. Ricinus. S. I.

* Magyar jűh. <i>Ovis hungarica</i> .	napokban kilencz óra tājban szoktak haza hajtani, birkákat fejni, bárányokat szoptatni, 's a' t. Igy hallottam Sážhon 1828. Nov. 25.	I.
Olvasott jűh. <i>Ovis numerata</i> . Az olvasott juhót is meg eszi a' farkas. km.	Juhász-duda. <i>Lyrhipium</i> .	Meg juhászik. idem. Prágai p. 208.
Selyem-jűh. <i>Ovis hispanica</i> .	Juhász-eb. <i>Canis custos ovium</i> . S. I.	Juhászodik. Mitescit, mansvescit. S. I.
Vén jűh. <i>Ovis vetula</i> . Köhög mint a' vén jűh. km.	Juhász-gyermek. Faludi E. M. p. 74.	JUHÁDZik. idem. S. I.
JUHÁSZ. <i>Opilio</i> . M. A. Pázm. Pred. p. 1190.	Juhász-kaliba. <i>Attegiae</i> . PP.	JÚHI. <i>Ovillus, ovinus</i> . M. A.
Juhász-bot. <i>Pedum</i> . S. I.	Juhász-komondor. <i>Canis pecuarius</i> . PP.	JÚJ.
Juhász-bocskor. <i>Perones, udones</i> . S. I.	Juhász-síp. <i>Tibia pastoralis</i> . S. I.	JÚJ. <i>Admirantis cum abominatione</i> .
Juhász-bujtár. <i>Subopilio</i> .	Juhászkodik. <i>Opilionem agit</i> . Pázm. Pred. p. 1034.	Júj be kormos ábrázatod. Takács József Költeményei p. 165.
Juhász-bunda. Zsíros mint a' juhász-bunda. km. Dug. 1. R. p. 237.	Juhászság. <i>Munus pastorale</i> . Pázm. Pred. p. 260.	
Juhász csillagok. <i>Phosphorus, et Hesperus</i> . S. I.	JUHÁSZik. Mitescit, placatur, mansvescit, conquiescit, iram ponit, compos sui fit. S.	
Juhász-dél. <i>Tempus circa horam nonam matutinam</i> . Mert a' juhászok nyári		

(K-ból)

KA.
 KAB, kaba, kabócza.
 KABALA, kabalás.
 KABÁT.
 KACZ, kacza, kaczag, kaczej, kaczer,
 kaczinka, kaczkos, kaczogány, kaczor.
 KACZOLA.
 KACS, kacsa, kacsol, kacson, kacsó.
 KAD, kadar, kadócz.
 KAFF, kaffog.
 KAFTÁNY, kaftányos, kaftányoz.
 KAHOL, kahácsol.
 KAJ, kaja, kajár, kajd, kajf, kajla,
 kajmacs, kajsza, kajtat, kajtár, kajtor.
 KAJÁN, kajánkodik, kajánság.
 KAJSZ, kajsi.
 KAK, kakad, kakies, kakucs.
 KAKA, kakál.
 KAKAS, kakasd.
 KAKUK, kakukkol.
 KALAFÁ, kalafáz.
 KALAFINTA.
 KALAMÁRIS.
 KALAMÁSZ.
 KALAND, kalandos, kalandoz.
 KALANGYA, kalangyál.
 KALANTYU.
 KALAP, kalapács, kalapál, kalapos.
 KALAUZ, kalauzkodik, kalauzol, kalauzság.
 KALÁCS.
 KALÁK, kaláka, kalákos.
 KALÁN, kalános, kalánoz.
 KALÁSZ, kalászos.
 KALÉ, kalézol.
 KALIBA.
 KALIMPÁZ.
 KALIN, kalincza, kalinkó.
 KALISZTÁL.
 KALITKA.
 KALL, kallang, kalló.
 KALMÁR, kalmárkodik, kalmárság.
 KALOCSA.
 KALODA, kalodáz.
 KALÓZ, kalózol.
 KALPAG, kalpagos.
 KAM, kamasz, kamat, kamocsa, kamond,
 kamó, kampó.
 KAMARA, kamarás.
 KAMM, kammog.
 KAMUKA.
 KAN, kanász, kancza, kanda, kandúr,
 kanozik.
 KANAF, kanafos.
 KANAVÁSZ.
 KANCS, kancsa, kancsal, kancsó.
 KAND, kanda, kandalló, kandics, kandikál.
 KANK, kankalék, kankar, kankó, kankus.
 KANNA.
 KANÓ, kanócz, kanót.
 KANTA.
 KANTÁR, kantáros, kantároz.
 KANTUS.

KANY, kanyaló, kanyar, kanyád, kanyó, kanyúl.
 KAP, kapa, kapacs, kapar, kapcza, kapcs,
 kapiczán, kapirtyál, kapocza, kapocs,
 kaponcza, kapos, kapta, kaptány, kaptár,
 kapu.
 KAP, (ige) kapaszkodik, kapat, kapdos, kapdoz,
 kapkod, kapoz, kapó, kaptat.
 KAPITÁNY, kapitánykodik, kapitányság.
 KAPONYA.
 KAPOR, kaporna, kapros, kaproz.
 KAPPAN, kappanoz.
 KAR, a) kara, karaj, karcz, karcs, kard, karé,
 karika, karima, karing, karmol, karol,
 karos, karó, karuly.
 KAR b).
 KAR, c) karal, karapol, karattyol, karics.
 KARA, karád, karám.
 KARAFINA.
 KARASIA.
 KARÁCSON.
 KARÁT.
 KARMAZSIN.
 KARTÁCS, kartácsol.
 KAS.
 KASSA.
 KASTÉLY, kastélyos.
 KASZ, kasza, kaszab, kaszimbál.
 KASZÁRNYA.
 KASZNÁR, kasznárság.
 KATA.
 KATAK, katakol.
 KATÁNG.
 KATLAN, katlanos.
 KATONA, katonaság, katonás.
 KATRABOCZA.
 KATRINCZA.
 KATRO CZ, katroczozza.
 KATT, kattog.
 KAV, kavacs, kavár, kavics.
 KAZ, kazal, kazán, kazup.
 KAZUL.

KÁ.

KÁB, kába, kábét, kábolgyás, kábos, kábúl.
 KÁCS, kácsa.
 KÁD, kádár, kádas.
 KÁFORKA.
 KÁGY, kágyiló.
 KÁK, káka, kákalics, kákics, kádog, kákom.
 KÁL, káld, kálha.
 KÁL MÁN.
 KÁLVINISTA.
 KÁM, kámon, kámor.
 KÁMFOR, kámforos.
 KÁMP, kámpol.
 KÁMSA, kámsás.
 KÁMVA.
 KÁN.

KÁNÁN.
 KÁNONOK, kánonokszó.
 KÁNTOR, kántorkodik.
 KÁNY, kánya.
 KÁP, kápa, kapitulál.
 KÁPLÁN, káplánkodik, káplánság.
 KÁPLÁR, káplárkodik, káplárság.
 KÁPOLNA, kápolnás.
 KÁPOSZTA, káposztás.
 KÁPRÁZIK.
 KÁPTALAN.
 KÁR, kára, káral, káratlan, kárhozik,
 károgo, károm, káros, kártékony.
 KÁRÁSZ.
 KÁRMÁNY.
 KÁROL.
 KÁRPIT, kárpitos, kárpitoz.
 KÁRT, kártol.
 KÁRTYA, kártyás, kártyáz.
 KÁS, kása.
 KÁSTA.
 KÁSTÉLY, kástélyos.
 KÁSZ, kászma, kászolódik, kászu.
 KÁT, káta, kátoly, katolna, kátrány.
 KÁTY, kátyol.
 KÁVA, kávas.
 KÁVÉ, kávé, kávéz.

KE.

KEB, kebel, kebes.
 KECZ, kecze, keczele.
 KECS, kecse, kecseg, kecske, kecső.
 KEDD.
 KEDV, kedve, kedvell, kedves, kedvetlen,
 kedvez, kedvű.
 KEFE, kefé.
 KEGY, kegye, kegyelem, kegyes, kegyetlen.
 KEH, kehe, kehes, kehécsel.
 KEL, kele, kelekóla, kelencze, kelengye,
 kelentyű, kelep, kelevész.
 KELEMEN.
 KELEVET.
 KELL, kellem, kellet, kelletlen, kellő.
 KEM, keme, kemes, kemény.
 KEN, kendik, kenegyet, kenet, kenetlen, kenés,
 kenít, kenő, kentt, kenyű.
 KEND, kendez.
 KENDER, kenderes.
 KENGYEL.
 KENYÉR, kenyere, kenyeres, kenyerez.
 KEP, kepe, kepiczkél.
 KER, kerdiül, kerecsen, kereng, kerep, keres,
 kerék, kerget, kerít, keről, kert, kerül.
 KERESTÉLY.
 KERESZT, keresztel, keresztés, keresztet,
 keresztény, keresztényén, keresztesség,
 keresztül.
 KEREVET, kerevetes.

KES, kese, kesely, keser, keshed, keskeny.
 KESZ, keszeg.
 KET, ketely, ketesd, keteputa, ketevete.
 KETY, ketye.
 KETTY, kettyeg.
 KEV, kever, kevély, kevés.
 KEZD, kezdgel, kezdés, kezdet, kezdett, kezdő.

KÉ.

KÉJ, kéje, kéjtelen.
 KÉK, kékelik, kékes, kékít, kékség, kékül.
 KÉL, kelés, kelet, keletlen, kelevény, kelő, keltt.
 KÉM, kémél, kémes, kémkedik, kémler, kémség.
 KÉMÉNY, kéményes.
 KÉN, kénes, kéneső.
 KÉNT.
 KÉNY, kénye, kényes, kényez, kénytelen, kénytet.
 KÉP, képe, képes, képtelen, képi.
 KÉPPEN.
 KÉR (név), kéreg, kérész.
 KÉR (ige), kérd, kéredzik, kéreget, kérel, kérelem, kéremény, kéremés, kérekeny, kéremzik, kérés, kéret, kéretlen, kérekedik, kérel, kérfő.
 KÉS, kése, késel, késes.
 KÉSIK, kései, késen, késelődik, kérés, késler, késo.
 KÉSÉR, kérésés, kéréső, kérésért.
 KÉSMÁRK.
 KÉSZ, készen, készít, készség, készül.
 KÉT, ketten, ketté, kettő, kétel, kételen, kétes, kétség, kétszer.
 KÉV, kéves, kévén.
 KÉVE, kévéz.
 KÉZ, keze, kezel, kézen, kezes, kezeten, kézi, keztyü, kezű.

KI.

KI, kicsoda.
 KI, kinn, kívül.
 KIÁBÁL.
 KIÁLT, kiáltás, kiáltozik, kiáltó.
 KICS, kicsid, kicsike, kicsiny.
 KÍJ, kijes, kijetlen.
 KILA.
 KILENCZ, kilenczed, kilenczes, kilenczven.
 KILITI.
 KILINCS, kilincsel.
 KILLYÉN.
 KINA, kinál.
 KINCS, kincse, kincses, kincsez.
 KINTORNA, kintornál.
 KIRÁLY, királyi, királykodik, királyné, királyság.
 KIRR, kirrant, kirrog.
 KIS, kised, kissebb
 KISZIL.
 KITA.
 KITTÖL, kittőlös.
 KIVÁLT.

KÍ.

KÍGYÓ, kígyós.
 KÍLIM.
 KÍN, kínlódik, kínos, kínoz, kínszer, kintat.
 KÍSZ, kiszt.
 KÍVÁN, kívánat, kívánás, kíváncsi, kívánkozik, kívánó, kívánság.

KL.

KLASTROM, klastromi.
 KLÁRA.
 KLÁVÉR, klávéroz.
 KLÓDÖR.

KO.

KOÁKK, koákkal.
 KOBÁK.
 KOBOR, koborez.
 KOBOZ, kobzos.
 KOCZ, kocza, kocczan, koczer, koczint, koczka, koczog, koczódik.
 KOCZ, kocmány, kocárd, kocsi, kocsony, kocord.
 KODÁCS, kodácsol.
 KOFA, kofaság, kofákodik, kofás.
 KOH, kohol, kohó.
 KOL, kolbász, kolomp, koloncz, kolop, kolt.
 KOLL, kollang, kollánc, kollát.
 KOLEDA, koledál.
 KOLOS.
 KOLOSMA.
 KOLTY.
 KOLYA.
 KOMA, komaság, komáz.
 KOMEDIA, komediás, komediáz.
 KOMLÓ, komlós.
 KOMMAND, kommandéroz, kommandó.
 KOMONDOR.
 KOMOR, komorkodik, komorodik, komoron, komorság.
 KOMORNA, komornik.
 KOMP, komplár, kompona, kompos.
 KOMPÁNY.
 KOMPASZ.
 KON, kondit, kondül, kong, konok, kontat, kontár.
 KONCZ, koncza, konczol.
 KONCS, koncorgós.
 KOND, konda, kondor.
 KONDÉR.
 KONCYÉR, kongyéros.
 KONFEKT.
 KONKOLY, konkolyos, konkolyoz.
 KONY, konya, konyít, konyúl.
 KONYHA, konyhás, konyháztat.
 KONTY, kontyos.
 KOP, kopasz, kopács, kopály, kopár, kopik, kopint, kopia, koplal, kopog, koponya, kopor, kopott, kopó, kopólytű, koppad, koppan, koptat, koptó.
 KOR, kora, koracs, korét, korhad, korhely, korhol, korhul, kori, korou, koros, korú.
 KORÁL.
 KORBA, korbács.
 KORCZ, korcza.
 KORCS, korcsos.
 KORCSOLYA, korcsolyás, korcsolyáz.
 KORCSMA, korcsmáros.
 KORDA, kordás, kordáz.
 KORDÉ, kordély, kordéli, kordéra, kordéság.
 KORDOVÁNY.
 KORFONYÁL.
 KORG, korgattyú, korogtat.
 KORLÁT, korlátol, korlátos.
 KORMÁNY, kormányos, kormányoz.
 KORNIL.
 KORNYÉTA.
 KOROGLYA.
 KOROM, kormos, kormoz.
 KORONA, koronás, koronáz.
 KORONG.
 KOROSMA.

KORONT, korontár.
 KORPA, korpás, korpáz.
 KORSÓ, korsós.
 KORSZOVÁT.
 KORTÁNY.
 KORTY, kortyant, kortyánci, kortyog, kortyos, kortyoz.
 KOS, koslat, koslár, kosos, kosul.
 KOSAR, kosaras.
 KOSOLYA.
 KOSZ, koszmó, koszog, koszos.
 KOSZORÚ, koszorus, koszoruz.
 KOSZPITOL.
 KOSZT, kosztos.
 KOT, kotág, kotlik, kotor.
 KOTTA.
 KOTY, kotyma, kotvog, kotyol, kotyor, kotyó, kotty, kotyval.
 KOV, kova, kovacs, kovad, kovaszt, kovács.
 KOVÁKK, kovákkal.
 KOZÁR.
 KOZMA.

KÓ.

KÓB, kóbé, kóbog, kóbolyog, kóbor.

KÓCZ, kóczy, kóczos.
 KÓCS, kócsag.
 KÓFICZ.
 KÓFITÁL.
 KÓFIUM, kófiumos.
 KÓH, kóhos.
 KÓK, kóka, kókkad, kókonya.
 KÓLDUS, kóldul.
 KÓLIKA, kólikás.
 KÓNY, kónyi.
 KÓPÉ, kópékodik, kópéság, kópéskodik.
 KÓR, kórá, kórész, kóriczál, kóró, kórság.
 KÓSA.
 KÓST, kóstol.
 KÓSZÁL.
 KÓT, kótis, kótog, kótolog, kótorog.
 KÓTA, kótás, kótáz.

KÓTY, kótya, kótyom.

KŐ.

KŐB, kőböl, kőbös.
 KŐCZ, kőczöle.
 KŐCS, kőcsög, kőcsöge.
 KÖD, ködös.
 KÖDMEN, ködmenes, ködmentelen.
 KÖG.
 KÖH, köhent, köhécsel, köhög.

KÖK, kökény, kökörcs, kökös.	kövész, kövi.	KUR, kurhol, kurított, kurjant, kurjongat,
KÖLCS, kölcsön,	KŐRÖS.	kurkál, kurkász, kurrant, kurrogat,
KÖLDÖK, köldökös.		kuruglya, kurasol, kuruttyol.
KÖLES.	KR.	KURA, kurva.
KÖLÖDÖR, köldödörös.	KRABSÁL.	KURIA, kuriás.
KÖLÖNCZ.	KRÁCZOL.	KURT, kurta, kurtít, kurtul.
KÖLP.	KRAJCZÁR, krajczáros.	KURTÁN.
KÖLT, költemény, költés, költött, költözik,	KRÁK, krákog.	KURUCZ, kuruczos, kuruczság.
költő, költség, költt, költve.	KRAMSÁL.	KUS, kusad, kusol.
KÖLYK, kölykes, kölykezik.	KRÁNICZ.	KUSZ, kusza, kuszik, kuszi, kuszko, kusztora.
KÖLÜ.	KRAPSÁL.	KUT, kutak, kuttat, kuttog.
KÖM, kömény, kömlő.	KREDENCZIA, kredenciás, kredenciáz.	KUTY, kutya, kutyo.
KÖNCS, köncség.	KRÉTA, krétás, krétáz.	KUVACS.
KÖNT, köntől, köntös.	KRISPÁN.	KUVASZ.
KÖNTING.	KRISTÁL.	
KÖNY, könyör, könyü.	KRISTÓF.	
KÖNNY, könnyed, könnyen, könnyid, könnyít,	KRISTUS.	KÚ.
könnyü.	KRIZOLIT.	
KÖNYÖK, könyököl, könyökös.	KRIZOPÁSZ.	KÚLCS, kulcsa, kulcsár, kulcsos.
KÖNYV, könyves.	KROKODIL.	KÚN, kúnság.
KÖP, köpcs, köped, köpeszt, köpöly, köpöny,	KRÓNKA.	KÚT, kútas, kúti, kütizál.
köpös, köpü.		KÚTY, kútya, kútyorló.
KÖPP, köppent, köppöget.		
KÖR, körköly, körny, köröm, körös, körtvény,	KU.	
körül.	KUASZ.	KÜ.
KÖSZMÉTE.	KUBÓ.	KÜCSÖG.
KÖSZÖN, köszönet, köszönés, köszönget,	KUCZ, kuczko, kuczor.	KÜGY.
köszönő, köszönt, köszöntet.	KUCS, kucsma, kucsorgó.	KÜK, küklik, kükörcs, küküllő.
KÖSZÖRÜ, köszörül, köszörüs.	KUD, kudarcz, kudorgó.	KÜL, küld, külyebb, küllől, külön, külömb,
KÖSZVÉNY, köszvényes.	KUF, kufár, kuffantó.	külfő, külség, külső, künn, küvöl.
KÖT, kötekedik, kötél, kötemény, kötet, köték,	KUH, kuhant, kuhar, kuhog.	KÜLLŐ.
kötény, kötés, kötöget, kötött, kötöz, kötő,	KUJON, kujonkodik, kujonság.	KÜLÜ.
köttet, kötve.	KUK, kukacz, kukor, kuku.	KÜNG, küngös.
KÖVET (név), követség.	KUKK, kukkan.	KÜRT, kürtöl, kürtös.
KÖVET (ige), követdegel, követel, követés,	KUKLYA, kuklyás.	KÜS, küsü.
következik, követő.	KUKOJCZA.	KÜSZ.
KÖVÉR, kövéredik, kövéren, kövéres, kövérít,	KUKREJT.	KÜSZÖB, küszöbe, küszöböl.
kövérség.	KUKTA, kuktaság, kuktakodik.	KÜZDik, küzdés, küzködik, küzdő.
KÖZ, közbe, közben, köze, közel, közé, közép,	KUL, kulacs, kulimáz.	
közi, közibe, közöl, közön, közönség,	KULL, kullancs, kulláncs, kullant, kullint,	
közös, között, közre, község, közt, közül,	kullog.	KV.
közszel.	KULYAK, kulyakol.	
	KUNik, kunczog, kunczorog, kundész.	KVÁRTÉLY, kvártélyos, kvártélyoz.
KŐ.	KUNY, kunya, kunyhó, kunyorál, kunnyog.	KVIETANCZIA.
KŐ, köve, kövebb, kövecs, köved, köves, kövez,	KUP, kupa, kupacz, kupak, kupalag, kupor.	

K.

KA.	Kaczérkodik: csintalankodik, bujálkodik. Sz. D. Faludi N. E. p. 163. Lascivit, luxuriatur. S. I.	KACSÓ. Manus parvula. Add ide a' kacsódat. Cedo manum. Sz. D.
KA.	Kaczéros. Lasciviens. Csuzi p. 31. 35. Kaczérosan dudoltt hejje hujja után. Csuzi. p. 17.	KAD.
KA, KE. Suffixa diminutiva, ut madárka: avicula; emberke: homuncio.	Kaczéroskodik. Lascivit. Csuzi. p. 137. Tromb. p. 65.	KADAR.
KAB.	Kaczérság. Salacitas. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 840.	Kadarka: fekete szemű szőlő. Kadarka ne taszigálj. A' tántorgó részeg ember' szokott mondása Szala Vben.
KAB. Sz. P. Veszprém Vben.	KACZINKA. Species monetae valde minutae. Fillyér. Prágai. p. 830.	Kadarc. Csárda és Folyó víz Szabolcs Vben. Kadarcs-ér. Árok Szabolcs Vben.
KABA. Subbuteo. PP. Avis certa rapax, species accipitrum. S. I. El fajzott, mint kaba, sólyom-nemzetétől. Gyöngyösi.	KACZKOS, Kaczki. Lascivula, petulca, petulans. S. I.	KADÁCS. E. F. Udvarhely Székében.
Kaba. F. Bihar Vben.	KACZKÓ. E. F. Fölső Szolnok Vben.	KADAR-kút. Folyó Somogy Vben.
Kis Kaba. Sz. P. Bihar Vben, és Nagy Kunságban.	KACZOGÁNY, Kaczagány: háti bőr. Sz. D. Pellis ovilla dorsualis. S. I.	Kádárta. F. Veszprém Vben.
KABÓCZA. Cicada v. acrida, acridium. S. I. Apró sáska, szöcskő, szütyőke. Sz. D.	Kaczogányos: háti bőrös. Sz. D.	KADICS' falva. E. F. Udvarhely Székében.
KABALA.	KACZOR. Scirpicula. M. A. Falx putatoria, vineatica. PP. Szőlő-metsző kés.	KADÓCZ. Farina liquida. Sz. D. S. I.
KABALA. Equa, caballa. Kancza-ló. NC. p. 419.	Kaczor-lak. F. Szala Vben.	KAFF.
Kabola. idem. Pázm. Pred. p. 665.	KACZCZ.	KAFF. Sonus dentibus concussis editus.
Kabala-ló. idem. M. A.	KACZCZ. Cattum abigentis. Kaczcz, siczcz.	KAFFOG. Addig kiffegett kaffogott.
Kabala-hágó. E. Hegy Csík' Székében.	KACZOLA.	Kaffogatja a' pipát. Méh-tartás Vác. 1821. p. 9.
Kabala' pataka. F. Marmaros Vben, és E. F. belső Szolnok Vben.	KACZOLA. Kabola-ló. Equa, caballa. M. A. Beniczki. p. 144. Csere Encycl. p. 265. M. Verbőczy. p. 251, et in indice.	KAF TÁNY.
Kabala-sajt. Hippace. M. A.	KACS.	KAFTÁNY. Foszlány, köntös' neme. Sz. D. Török öltözet. Faludi T. E. p. 50. „Meggy-színű, ezüsttel varrott selyem-kaftány volt a' testén.“
KABALÁS. Caballis abundans.	KACS. Manus parvula. M. A. Manicula. CM.	KAFTÁNYOS. Kaftányosan öltözködik. Sz. D.
Kabalás patak. F. Bihar Vben.	KACSA. Manus ejus parvula. Boldog az, kinek kezében kacsá. Felix, qui, quae vult, habet. M. A.	KAFTÁNKA, Kaftánca. Sz. D.
Kablás. Telek Esztergom Vben.	Kacs a' szőlő-veszszőnek. Capreoli vitis, clavícula. M. A.	KAFTÁNYOZ, kaftányozza: kaftánnal föl öltözteti.
KABÁT.	KACSÁNY. Stylus, petiolus, cauliculus. S. I.	Föl kaftányozza. Csuzi Tromb. p. 650.
KABÁT. Clamis germanica. Kaput. S. I. Vászon-ruha, német kabát. Sz. D.	KACSIBA: horgas, lócsős lábú. Sz. D.	Mikes, Török Orsz. Lev. p. 394.
Kabát' falva. E. F. Udvarhely Székében.	KACSKARINGÓS. Flexuosus, tortuosus. Sz. D. Kacsaringósan varrja pántlikát a' szoknyára. Sz. D.	KAHOLY.
KACZ.	KACSOL, kacsolja: tisztítja a' dohányt 's egyebet a' fattyú növésektől. S. I.	KAHOLY. Focus cubiculi, orificium fornacis. S. I. Kemencze' fája, a' mellyre rakják a' kemenczét, melly alatt tüzelnek a' házban. Sz. D.
KACZA. Kasza-forma, hosszú, két felől nyeles timár-kés. Sz. D.	KACSON.	KAHOL. Latrat. S. I.
Kacza. E. F. Kő-halom Székében.	Kacsongat. Amatorios oculos defigit. PP. Kacsongató szemek. Illices oculi. PP.	KAHÁCSOL: köhécsel. Sz. D.
KACZAG. Cachinnatur. Ne kaczagj. Sit risus extra cachinum. M. A.	Kacsont. idem. Sámbar ellen p. 140.	KAJ.
Ki kaczagja. Deridet, irridet, ludibrio habet. S. I.	Kacsint. idem. Oculis nictat. S. I.	KAJA.
Meg kaczagja. Decachinnatur. M. A.	Kacsonta. Folyó víz Zemplin Vben.	Kaja-bajálás. Vociferatio. Tasi Gáspár p. 22.
Kaczagás. Cachinnus. M. A. CM.	KACSOTA. F. Baranya Vben.	Kajács. Incurvus, brevis. M. A. Kajál bajál. Vociferatur, oblatrat. M. A. Kajálják bajálják. Zvonarics 1. R. p. 530.
Meg kaczagás. Decachinnatio. M. A.		
KACZAJ. Cachinnus. M. A. Pázm. Kál. p. 172.		
Nagy kaczajt ütött, indított. Magnum cachinum excitavit. Sz. D.		
KACZÉR. Salax, lascivus. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 766.		
Kaczér beszéd. Sermo obscoenus. Sz. D.		

- Kajál. F. Pozsony Vben.
KAJÁR. FF. Győr és Veszprém Vben.
KAJÁSZ.
Kajászó Szent Péter. F. Fejér Vben.
KAJCS. Uncus. Sz. D. Horog.
Kajcsos. Uncinatus, flexuosus. Sz. D. Horgas.
KAJD. Sz. P. és F. Vas Vben.
Kajdacs. Sz. P. és F. Tolna Vben.
Kajdál. Clamat, vociferatur, garrit. S. I. Kajdász. idem. Sz. D.
KAJF.
Kajfos. Arrogans, superbus. Hallottam 1814. Febr. 6.
KAJOL (mint hajol). Flectitur. De már ma szokatlan.
Kajla. Curvus, inflexus, aduncus, obliquus, flexuosus, tortuosus. Néha a' kapák között is található kajlát. km. Dug. 1. R. p. 173.
Kajla. E. F. Doboka Vben
Kajla fülű: kinek le konyultt a' füle. Sz. D.
Kajla szarvú ökör.
Kajlad. Curvatur, flectitur, se inclinatur, cernuat. S. I. Sz. D.
Le kajlad: le hajlad. Sz. D.
KAJOM. Szokatlan.
Kajma (kajom a).
Kajmád. Sz. PP. Fejér, és Tolna Vben.
Kajmacs. Uncinus, uncus. M. A.
Kajmacsos. Uncinatus, uncus, obliquus. M. A.
Kajmacsság. Obliquitas. M. A.
Kajmó. idem ac Kajmacs.
Kajmócsocsk. Lippai Vet. Kert. p. 50.
KAJSZA. idem ac Kajla. Sz. D.
Kajsza. F. Nyitra Vben.
KAJTAT. Inquirat, investigat. S. I.
KAJTÁR. Damnificus, noxius PP. it. cupes, catillo. S. I. Mindent föl verő, föl fitató, föl kutató. Sz. D.
Kajtár-had. Praedatorii milites. Tordai MSS.
Kajtár-macska: pákosztos macska. Sz. D.
Kajtárkodik. Damnum infert, damnificat. Sz. D. S. I.
Kajtárság. Damnificatio, depraeditio. Sámbar, mit felelnek. p. 675.
KAJTOR. idem ac Kajtár.
Kajtör. Sz. P. Fejér Vben.
Kaitör-tréfák. Sales noxii. Prágai. p. 967. 977.
- KAJÁN.
- KAJÁN, KAJON. Invidus ut Cain. M. A. Kaján. E. F. Kolos Vben.
Kaján-írgység. Invidia Cainina. Faludi E. M. p. 241.
Kaján szemmel nézi. Invidio oculo aspicit. Sz. D.
KAJÁNKODIK. Invidet. Írgyekedik. Biró Márton, Micae. p. 225.
KAJÁNOL, kajánolja. Invidet. M. A.
KAJÁNSÁG. Invidia, invidentia. Biró Márton, Micae p. 32.
- KAJSZ.
- KAJSZ. Aestatis pars prior, e Persico idem significante vocabulo.
KAJSZI baraczk. Briccocoli. Cui opponitur: ószi baraczk.
- KAK.
- KAK. t. h. n.
Vég-kak. Sz. P. Somogy Vben.
KAKAD. FF. Arad, és Bihar Vben.
Kakad-szeg, az ekén. Ez a' szeg az ekét az eke-talyigához oda foglalja. S. I.
KAKAT. Sz. P. Heves Vben. Árok ugyan ott, és N. Kunságban.
KAKICS. Sonchus, lactuca leporina. Nyul-saláta. Csapó p. 122.
Kakics. F. Baranya Vben.
KAKUCS. FF. Arad, Bihar, és Pest Vben. it. E. F. Torda Vben.
Kakucsál. Aspectat, prospectat per rimam. M. A.
- KAKA.
- KAKA. Stercus, merda, oletum. M. A.
Kaka-gyermek. Infans stercoosus.
KAKÁL. Cacat. M. A.
- KAKAS.
- KAKAS. Gallus gallinaceus. M. A. Minden kakas a' maga szemetén hatalmas. km.
Kakas a' puskán: meg szaladt a' puska' kakassa.
Kakas állján függő taraj. Gallus, gallum. M. A.
Kakas-czimer. Alectorolophus. Csapó p. 121. Verbena. Szapora fű. S. I.
Kakas-csirke. Pullaster gallinaceus. PP.
Kakas' falva. F. Nyitra Vben. E. F. Szeben Székében.
Kakas-gerenda. Transtra, tigillum laqueare, laquearium, capreoli. M. A.
Kakas-kő. Alectorius, alectoria, lapis in ventriculo galli nascens. M. A.
Kakas-mony. Testiculus gallinaceus.
Kakas-monyú bab. Species fabarum.
Kakas-sark. Plectrum. M. A. Posticus unguis galli, calcar galli. PP.
Kakas' szakállja. Palea. M. A. Id, quod pendet sub rostro galli. NC. p. 161.
Kakas-szó. Galli cantus. M. A.
Kakas-szókor. Gallicinium. M. A.
Kakas-szóláskor. idem. M. A.
Kakas' szavakoron. Tempore gallicinii. Pesti' Meséji p. 40.
Kakas-taréj. Gallus, gallum, crista galli. Csapó p. 121.
Kakas-taraj-fű. Gallitricum. M. A. NC. p. 37.
Kakas-ugrás. Saltus galli. Akkora, mint a' kakas-ugrás. km. Dug. 1. R. p. 46.
Kakas-ülő. Trabs transversa gallinaria. PP.
Kakas-virág. Adonis aestivalis.
Kakas-vitorla a' házokon, tornyokon.
Venti bracteola, ventilogium. PP.
* Bába-kakas. Semigallus. S. K.
Borzas kakas. Glaber gallus. S. K.
Erdei kakas. Gallus sylvestris. NC. p. 157.
Suta kakas. Ecaudatus gallus. S. K.
Taréjos kakas. Gallus rubente crista. S. K.
Tarka kakas. Varius gallus. S. K.
- KAKASD.
- KAKASD. F. Tolna Vben. Telek Fejér Vben. E. F. Maros Székében.
- KAKUK.
- KAKUK. Cuculus, coccyx. M. A. Meg nyerte a' kakuk. Lupi illum videre priores.
Kakuk-fű. Serpillum. M. A. CM.
Kakuk-saláta. Scorzonera sylvestris. Csapó p. 23.
Kakuk-szó. Nehezen ér az több kakuk- szót. km. Nem sokáig fog élni.
Kakuk-terjék. Anagallis. Csapó p. 288.
Kakuk-virág. Lilium convallium. M. A.
KAKUKKOL. Cuculat. M. A.
- KALAFÁ.
- KALAFÁ. Kaloda. Sz. D.
KALAFÁZ, kalafázza. Kalodába zárja, bünteti. Csuzi Tromb. p. 678.
Kalafázatja. Thordai MSS.
- KALAFINTA.
- KALAFINTA. Decipula, fraus, dolus v. fictio, glaucoma. Gaucklerfinte. S. I. Pázm. Kal. p. 640. „Addig ütök vétik a' dolgot, addig hányják ide, 's tova a' kalafintát, hogy .
Jól tudja hányni a' kalafintát: Igen tud a' ki-fogáshoz, út-vesztéshez, jól ért a' cselvetéshez, ravasz-ságához. Sz. D.
- KALAMÁRIS.
- KALAMÁRIS. Atramentarium, vel potius pennarium. M. A. Calamarium. PP.
Ténta-tartó. NC. p. 391. Ténta-edény. Káldi Ezech. 9. 2.
- KALAMÁSZ.
- KALAMÁSZ. Axungia. Szekér-kenő.
Kalamász-dugas. km. Dug. 1. R. p. 240.
- KALANCZA.
- KALANCZA.
KALANCZÁS. E. Völgy, és Patak Csik Székében.
- KALAND.
- KALAND. R. Calendae.
KALANDOS. Calendarius.
Kalandos társok. Consortes, collegae, contutores. M. A. A' kalandos társokról lásd: Acta Mus. Nat. Tom. 1. p. 164.
Battyányi Leges Eccl. Tom. 1. p. 441.
KALANDOZ. Szédelyeg, bolyg, föl alá jár. Sámbar ellen p. 161.
- KALANGYA.
- KALANGYA. Gelim, cumulus foeni vel acervus. M. A. Heltai 1. Darab p. 346. Káldi Exod. 22. 6. Zriniász P. 1. Stropha 91.
KALANGYAL. Keresztbe rakja a' kévét. Sz. D.

KALANTYÚ.

KALANTYU. Sövény-tartó, ágashoz szorító fa.

KALAP.

KALAP. Petasus, galerus, pileus. PP. Ugyan derék állapot, bé ittam a' kalapot. km.
Kalap-gyártó. Pileo, pilearius S. I.
Kalap' pártája. Spira, cingulum pilei. PP.
Kalap' pupja. Vertex pilei.
* Karimás kalap. Causia. S. K.
Kerék kalap. Pileus rotundus.
Púpos kalap. Pileus turbinatus.
Selyem-kalap. Pileus sericeus.
Szalma-kalap. Pileus stramineus. S. K.
KALAPÁCS. Malleus, marculus. M. A. CM.
Kovácsot illet a' kalapács. km.
Kalapács' nyele. Manubrium mallei.
Kis kalapács. Malleolus.
Kalapácsol, kalapácsolja. Malleat.
Kalapácsolás. Malleatio. Vajda 2. K. p. 390.
KALAPÁL, kalapálja. Cudit, tundit, quatit. M. A.
Kalapálás. Cusio.
Kalapáló. Malleator. M. A. CM.
Kalapáltt. Malleatus. M. A.
KALAPJA. Pileus ejus. Kalapját sem emeli meg. Inurbanus.
KALAPOS. Pileator.
Kalapos gomba. Faludi E. M. p. 21.
Kalapos madár. Galerita, cassita alauda. S. I.
Kalapos süveg. Petasus, galerus. M. A.
Kalapos szeg. Clavus umbellatus. S. I.
Kalaposan. Apposito pileo. T. É. p. 167.

KALASTROM.

KALASTROM (klastrom, kalastor, kolostor). Coenobium, claustrum, monasterium. M. A.
KALASTROMI. Claustralis.
Kalastromi történetek. Acta monastica.

KALAUZ.

KALAUZ. Praevius, dux viae. M. A. CM.
Kalauz után nem mesterség el találni akár melly ismérletlen helyet. km.
KALAUZKODIK. Praemonstrat iter, ducem viae agit. Tordai MSS. Csuzi p. 312.
Kalauzkodás. Babocsai, Fata Tarczal. p. 160.
KALAUZOL, kalauzolja. Praeit, ducem agit. S. I.
KALAUZSÁG. Gyöngyösi 2. Darab. p. 81.
KALAUZZA. Ejus hodoegus.
Fő-kalaúzza. Principalis ejus hodoegus.
Pázm. Kal. p. 222.
Pázmán' kalaúzza. Hodoegus a Pazmanno editus.

KALÁCS.

KALÁCS. Torta, scriblita, tracta, placenta, it, circulus. M. A. Adnak tanácsot, de nem kalácsot. km.
Kalács-czipó. Torta, tortula. PP.

Kalács-pénz. Borra való. Sz. D.
Kalács-sütő. Libarius. M. A.
Kalács-sütő aszszony. Scriblitaria. PP.
Kalács-viasz. Cerea massa circularis. PP.
* Apácza-kalács. Tortula aromatica monialium. S. K.
Arany-kalács. Palaca, palacra. S. K.
Fejér kalács. Nem kell zab-kenyér, a' hol készen vár a' fejér kalács. km.
Fonyott kalács. Torta plicatilis.
Kürtös kalács: dorongos fánk. S. K.
Mákos kalács. Tortula papavere condita. S. K.
Mézes kalács. Placenta mellita. S. K.
Morvány kalács. Obelias. S. K.
Paraszt kalács. Vulgaris torta. S. K.
Szenteltt kalács. Benedictus panis. S. K.
Szép kalács. Sokszor a' zsíros táskából ugrik ki a' szép kalács. km.
Térd-kalács. Patella. S. K.
Viasz-kalács. Cerea massa circularis. S. K.
KALÁCSA. FF. Bihar, és Tömös Vkben.
KALÁCSCSA. Ejus Torta.
Isten' kalácscsa. Ita rustici lunam definiunt.
KALÁCSOL, kalácsolja.
Őszve kalácsolja. Connectit, complicat. S. I.

KALÁK.

KALÁK.
Kalák-pénz. Taxa indicii. PP. A' tolvaj-bé adásnak díja, fizetése, bére. Sz. D.
KALÁKA. Auxilium spontaneum. PP.
KALÁKOS. Furti index. PP.

KALÁN.

KALÁN. Cochleare, cochlear. M. A. Minden lében kalán. km.
Kalán-fű. Cochlearia. Csapó. p. 124.
Kalán-levelű fű. idem. PP.
Kalán-tartó. Theca cochlearia. M. A. cochlearium NC. p. 403.
Kalán-vájó eszköz. Coestrum. PP.
* Abárló kalán. Despumatium cochlear. S. K. Szűrő kalán.
Czin-kalán. Cochlear stanneum.
Csont-kalán. Corneum cochlear. S. K.
Ezüst-kalán. Cochlear argenteum.
Fa-kalán. Cochlear ligneum. Föld-csuporhoz fa-kalán. km.
Főző kalán. Coquinarium cochlear. S. K.
Gazdálkodó kalán. Cochlear majus. S. K.
Kávés kalán. Cochleare coffeaceum. S. K.
Kis kalán. E. F. Hunyad Vben.
Mindenben kalán. km. Ad omnia se miscet.
Őn-kalán. Plumbeum cochlear.
Pusztá kalán. E. F. Hunyad Vben.
Vakoló kalán. Trulla. S. K.
Vas-kalán. Spatha ferrea. S. K.
KALÁNKA. Parvum cochlear. Pázm. Pred. p. 1083.
KALÁNOS. Cochlearius. PP.
Kalános gém. Platalea. Löffler. S. I.
KALÁNOZ, kalánozza. «ops»?iU**. M. A.
Lingula haurit. PP.
Előre kalánoz. Vajda K. É. 1. K. p. 135.
Ki kalánozza. Cochleari absumit.

KALÁRIS.

KALÁRIS, kláris. Corallum, lapis collaris. S. I.

KALÁSZ.

KALÁSZ. Arista. M. A.
Kalász-szedés. Spicilegium. M. A.
Kalász-szedeges. idem. M. A.
KALÁSZOS. Spicatus. Búza-fejes. M. A. CM.
Kalászos búza-fő. Spiceus. M. A.
Kalászosodik, fejet vet. Spicat. M. A. CM.

KALÉ.

KALÉ. Indus-nyelven annyi, mint: Salve, %uiqe. Lásd Császárijaimat p. 179.
KALÉZOL. Csatangol, kőszál. Sz. D.

KALIBA.

KALIBA. Tugurium, casa, attegiae. M. A. CM.

KALIMPA.

KALIMPA.
KALIMPÁZ. Félre fordul, el fordul, csavarodik. El kalimpázott a' kötél, midőn kezembe akarnám venni. Sz. D.

KALIN.

KALIN.
KALINCZA-fű. Ajuga, chamaepitys. M. A. Csapó p. 125.
KALINKÓ. Kalács' neme, rostély-formára fontt kalács.

KALISZTÁL.

KALISZTÁL a' kerék, midőn agya meg tágulván ide oda binog, és tánczot jár. Hallottam 1824. Jan. 17.

KALITKA.

KALITKA. Cavea. M. A. A' vad madár is meg szokja a' kalitka-rekeszt. km.

KALL.

KALL, kallja. Pannum laneum calcat, densat, contundit, emollit, laevigat. S. I. Sz. D.
KALLANG. Taeniola.
Kallangos bot. Faludi T. É. P. 157. Baculus taeniolis ornatus.
KALLÓ. Fullo, lanei panni politor. S. I.
Kalló-malom. Fullonia, mola calcatoria, densatoria. S. I.
Kalló-táncz. Walzerisch. S. I.
Kallódik. Densatur, subigitur. El kallódott (közép áron kéltt el) a' jóság, gabona. Sz. D.

KALMÁR.

KALMÁR. Mercator, institor. M. A. Nem szokott a' kalmár otthon gazdagodni. km.
Kalmár-árú. Mercimonium, merx. M. A. 37

Kalmár-bólt. Taberna. M. A. Kalmár' ebe. Nem mind bors, a' mit a' kalmár' ebe hullat. km. Kalmár-marha. R. Merx, mercimonium. S. I. Kalmár-tábla, asztal, melyre az árút ki rakják. Venalitus pluteus. PP. KALMÁRKODIK. Negotiatur, mercaturam exercet. M. A. Kalmárkodás. Mercatus, quaestus, negotiatio. M. A. KALMÁRSÁG. Mercatura. M. A.	Kampós. Uncinatus, incurvus. Kampós orrú. Grypus, homo naso aquilino. S. I.	KANDA, KONDA. Grex porcorum. Kan- csorda. S. I. Kandász, kondász. Subulcus. KANDÚR. Felis mas. Sz. D. KANI. Verrinus. M. A. KANJA, kannya. Mas ejus. A' falu' kannyát is meg ölik, de csak válik más helyébe. km. KANOZIK. Subat. PP. Kanozás. Subatio. Bagzás. M. A.
KALOCSA. KALOCSA. Colocia, sedes Episcopalis, et Basilica praeclara fuit olim in Ungaria. M. A. Érseki Város Pest Vben. Kalocsa. F. Marmaros Vben. Sz. P. Vas Vben. E. F. Doboka Vben.	KAMARA. KAMARA, KAMORA. Camera, cubile, conclave. M. A. it. Cella penuria.	KANAF. KANAF. Taenia, fibra. M. A. KANAFOS. Fibratus. M. A. CM. Kanafos kalap. Pileus taeniis ornatus. Sz. D.
KALODA. KALODA. Numella, vinculum, cyppus, pedica. M. A. A' falu' kalodáját sem szabják egy ember' lábához. km. Kézi kaloda. Catasta, cippus. NC. p. 337. Nyak-kaloda. Bojae, fidicula probrosa. S. K.	* Élés kamara. Penarium. S. K. Életes kamara. idem. Tejes kamara. Cella lactaria. S. K.	KANÁL. KANÁL. Cochleare, cochlear. M. A. L. Kalán. Kanálozza. M. A. L. Kalánozza.
KALODÁZ, kalodázza: kalodába zárja, sanyargatja. Csuzi p. 649.	KAMARAI. Cubicularis. M. A. KAMARÁS. Camerarius, olim Camerae montanae Praefectus. S. I. Kamarás. Sz. PP. Arad, Békés és Csanád Vben. Kamarás kulcs. Clavis cameraria. Pusztá Kamarás E. FF. Kolos Vben. Vajda-Kamarás	KANAVÁSZ. KANAVÁSZ (kanavász PP.) Tafetum duplicatum, multitium duplicatum, pannus undulatus. PP.
KALOTA. KALOTA. F. Bihar Vben. E. Hegy Doboka Vben. Kalota (Kis, nagy.) E. FF. Kolos Vben. Kalota-szeg. E. F. Kolos Vben. Pázm. Kal. p. 1081. Kalota-Szent Király. E. F. Kolos Vben. Kalota-Új falu. E. F. Kolos Vben.	KAMM. KAMMOG. Lassan ballag, mint a' farkas, vagy komondor. S. I.	KANCS. KANCS. KANCSA. Sz. P. Nógrád Vben. KANCSAL. Strabo, defioculus. M. A. Vak nevet kancsált. km. Kancsal. Csárda Csongrád Vben. Kancsal-szem. Luscus. Faludi E. M. p. 241. Kancsalság. Ophthalmia. CM. KANCSÓ. Batiolus M. A. Urceus CM. Amphora, cantharus, cirnea, hirnea, onophoron. PP. Csak térül, fordúl, mindenkor jót jót föházkodik a' kancsóba, ugyan könyvezik a' szeme bele. km. Kancsócs. F. Vas Vben.
KALÓZ. KALÓZ. Latro, cardax, praedo, aggressor. M. A. Kolóz. Adgressor. CM. KALÓZOL. Grassatur. PP.	KAMÓKA. KAMÓKA, KAMUKA. Vestis Damascena, pannus Damascenus. M. A. Pannus sericeus, bombycinus, scutulatus. PP. Fekete kamuka-köntös. Faludi T. É. p. 46.	KAND. KAND. KANDA. Csóré étek. Sz. D. KANDALLÓ. Focus cubilis v. orbita. S. I. Lángaló, tüzelő, szenelő, tűz-hely a' szobában v. kerék-vágás. Sz. D. KANDICS. Luscus, cochles, — itis. M. A. Kandicsál. Furtim spectat, furtive contemplatur. Bíró Márton Micae p. 170. KANDIKÁL. idem. Kandít, kukucsál. Sz. D.
KALPAG. KALPAG. Pileus pellitus. S. I. KALPAGOS. Habens pileum pellitum.	KAN. KAN. Verres. M. A. it. Mas, masculus. S. I. Kan' agyara. Falcati dentes apri. PP. Kan csirke: kakas csirke. S. I. Kan disznó. Verres, porcus integer. S. I. Kan-fogú. Ki álló vagy is kin ülő fogu ember. S. I. Kan-herélő. Evirator porcorum. Kan lúd. Anser mas. S. I. Kan macska. Felis mas. S. I. Kan ördög. R. Sagae amasius. S. I. Kan őz. Dorcas capreolus. S. I. Kan póka. Gallus indicus. Neki mérgedett, mint a' kan póka. km. Kan récze. Anas mas. S. I. Kan-sequentia, jocose pro consequentia. Sámbár mit felelnek p. 664. „Valóban nagy kan-sequentia Matkótúf”. Kan tyúk. R. Gallus gallinaceus. S. I. * Vad kan. Aper. Dúl fül magában, mint a' vad kan. km.	KANK. KANK. KANKALÉK. Tollenon, hastrum. M. A. CM. Kankalékos. Haustro instructus.
KAM. KAMASZ. Stolidia bestia, ignavum pecus, canus, inveteratus, vetulus. M. A. Vén kamasz: vén kutya. KAMAT. Foenus, usura, fructus pecuniae commodatae, interusurium. Ex literis divisionalibus familiae Péter- fianae de dto 4-tae May 1596, et per me in originali lectis die 17-a Martii 1824. it. Vajda K. É. 1. K. p. 187. Kamatja. Ejus interusurium. Ex iisdem literis divisionalibus. Kamatos. A' kamatos pénz egy tából eszik emberrel. km. KAMOCSA. F. Komárom Vben. KAMOND (Kis, nagy). FF. Veszprém Vben. KAMÓ. idem ac Kajma, kajmacs. Sz. D. S. I. Kamól, kamólja. Horoggal sodorja. Sz. D. Unco torquet. S. I. Czérnát kamól. Sz. D. Ember bélből kamólja a' húrokat. Dug. km. 2. R. p. 38. Húrt kamóltak béléből. Dug. km. 1. R. p. 27. KAMPÓ (Kamapó?). Uncus, harpago, v. rutabulum. Sz. D. S. I.	KANCS. KANÁSZ. Sz. P. Tolna Vben. KANÁSZ. Pastor porcorum, subulcus. Faludi E. M. p. 74. Kanász-vár. Heves Vben. Kanászkodik. Pastorem agit porcorum. El kanászkodott. Percruduit ut subulcus. KANCZA. Equa. PP. Nem oda kancza a' búzába. km. Kancza-rugás nem olly fájós. km. Kancza után jár. Equit. PP. KANCSÍK R. Nervus bovinus, taurea. S. I. Bika' cséke.	

- Kankalékos kút. Puteus haustro instructus.
- KANKAR.**
Kankarik (Kankarék). Kankalék.
Kankarik' emelkedő fája. Tollenon. M. A. Kankarik-fa. idem. CM.
Kankarik' orra. idem. CM.
Kankarodik. Vertitur, volvitur, volutatur. S. I.
Le kankarodott (le fordultt) p. o. a' vödörnek. Sz. D.
- KANKÓ.** Gausape. Faludi E. M. p. 71 item gonorrhoea, fluxus urethrae inflammatae. S. I.
- KANKUS.** Terriculamentum puerorum. A' gyermekeket szokták kankussal íjesztgetni. km. Nem kell minden kankostul meg íjednetek. Biró Márton Micae p. 196.
- KANNA.**
KANNA. Cantharus. M. A. aliis Kánna.
Kanna-gyártó. Faber stannarius. M. A.
Kanna-mosó fű. Equisetum, hippuris. M. A. Cauda equina. Ló fark-fű, békarokka. Csapó p. 270.
* Öntöző kánna. VV. L.
- KANÓ.**
KANÓ. F. Gömör Vben.
KANÓT. Funiculus igniarius, suscitabulum, tomes scolopetarius. PP.
KANÓCZ. idem. Mécsbe való bél, vagy ágyúsütő madzag. Sz. D.
- KANTA.**
KANTA. Cantharus v. quinque mensurae liquidí, sive decem mediae. S. I. Széles szájú korsó. Sz. D.
Kanta. E. F. Fölső Fejér Vben.
Kanta-ír. Pharmacum. M. A. Csere Encycl. p. 251.
Kanta-íres. Venefica. M. A. CM.
- KANTÁR.**
KANTÁR (Kan-tár? csó-tár?) Frenum, habena. M. A. Még lova sincs, már kantáron búsul. km.
Kantár-fék. Csuzi p. 239.
Kantár-mester. Non cehalis. PP. El kantárkodik a' falukon. Sz. D.
Kantár-szár. Lorum freni. Faludi N. A. p. 103. U. E. 2. R. p. 120.
Kantár-szűj. idem.
Füles kantár. VV. L.
Fületlen paraszt kantár. VV. L.
- KANTÁRNYI** — Kantárnyi terh. Tordai MSS.
KANTÁROS. Freno instructus. Csuzi p. 739.
KANTÁROZ, kantározza. Infrenat, capistrat. Faludi N. A. p. 173.
Föl kantározta a' lovakat.
- KANTUS.**
KANTUS. Újjas, és térdig érő aszszonyi fölső ruha. Szilágyi Márton, Cziropedia p. 31. in nota. Köntös.
- KANY.**
KANY.
KANYALÓ. Sz. P. Zemplin Vben.
KANYAR. R. Quadra, segmentum. S. I.
Kanyaré, kanyarétja. Flectit, curvat, incurvat, obliquat, contorquet, v. scindit, secat. S. I. Neki kanyarétotta parittyát. Sz. D.
Mindent el kanyarét. Sinistra utitur manu. KV. p. 482.
Kanyarodik. Curvatur, flectitur, inflectitur, incurvatur. S. I.
El kanyarodott a' szán. Sz. D.
Föl kanyarodik. Sursum flectitur, curvatur. Kisfaludi' Regéji p. 22.
Kanyarog. Vagatur, grassatur, oberrat. S. I.
Kanyaró. Vari, varioli. S. I. Himlő, apró csécs. Sz. D.
Kanyarú. R. Curvus, flexus, inflexus, incurvus, obliquus. S. I.
Kanyarúl. Flectitur, obliquatur.
Jobbra kanyarúl, Balra kanyarúl. Kommandó-szók.
Kanyarulat. Flexura, curvatura. Hallottam Ságbon 1826. Ján. 26.
KANYÁD. E. F. Udvarhely Székében.
KANYÓ. Kamasz, hóri horgas. Már elég nagy kanyó vagy.
KANYÚL. Torquetur, flectitur.
Le kanyúlt az árpa a' sok eső miatt. Hallottam Ságbon 1825. Jul. 31.
Meg kanyúl. Hallottam Ságbon 1821. Máj. 22.
- KAP (név).**
KAP.
Kap-berek. Sz. P. Komárom Vben.
KAPA. Ligo. M. A. A' kapát kapának, az ásót ásónak szokta ám ó nevezni. km.
Kapa-dohány. Nicotiana rustica. S. I. Cserebéli dohány.
Kapa-fogú. Nagy széles fogú.
Kapa-hajtás. Propagatio vitas per mergos.
Kapa-nyel. Manubrium lignonis.
* Csákány-kapa.
Hagyma-kapa. Ligo minimus bifurcus.
Hoszsú nyelvű kapa. Ligo manubrio longiore.
Hoszsú nyelvű kapával nehéz kapálni. km. VM. p. 295.
Irtó kapa. Runcina.
Két águ kapa. Ligo bifurcus. Kapacs.
Pilinga-kapa. Vászón-kapa.
Porháló kapa. Ligo minor.
Szőlő-kapa. Marra, pastinum.
Tehén-nyelvű kapa, Szent Gróti kapa. Ligo parte inferiore latiore.
Téglakapa. Ligo, qui formam lateris refert.
Kapál, kapálja. Fodit, pastinat. M. A.
Kapálj kurta, leszsz poltura. km.
Bé kapálja. Infodit. M. A.
Föl kapálja. Perfodit.
Ki kapálja. Effodit. M. A.
Le kapálja. Pázm. Pred. p. 90.
Meg kapálja. Perfodit, confodit. M. A.
Kapálás. Fossio, fossura, pastinatio, pastinum. M. A.
Bé kapálás. Infossio, defossio. M. A. Kapálgat, kapálgatja. Fodicit.
Kapáldzik: lábaival rugdalózik, lábait hányja, veti. Sz. D.
Kapáltat, kapáltatja. Curat fodi, pastinari.
Kapáltt. Fossus.
- Bé kapáltt. Infossus, defossus. M. A.
Kapára termett. Natus ad clitellas. S. I.
Kapás. Fossor. M. A. Kapás kapással, úr úrral barátokzik. km.
KAPACS. Két águ kapa. Kapacscsal törték föl a' földet. Sz. D.
KAPAR, kaparja. Effricat v. scalpit, radit, corradit. S. I. Kaparj kurta, 's néked is leszsz. km.
Föl kaparja. Effodit, eruit, eradit. S. I.
Ki kaparja. idem. Ha ki nem mondaná, a' tyúk is ki kaparná belőle. km.
Őszve kaparja. Corradit. S. I.
Kaparáz. Quaeritat, quaerit fricando, vel palpando. S. I. Kotoráz, keresgél. Sz. D.
Kaparcsál. Scalpit, fricat. S. I. Vakarcsál a' tyúk földben, vagy szemét-dombon. Sz. D.
Kapargat. Corradit, identidem radit.
Kaparít, kaparítja. Capit, occupat.
El kaparítani valaki jószágát. Sz. D.
Meg kaparították (kézre kerítették) a' tolvajt. Sz. D.
KAPCZA. Soccus. M. A. Fulmentum calcei. PP. it. tibiale. S. I.
Kapcza. F. Szala Vben.
Kapcza-csináló. Crepidarius. M. A.
Kapcza-kötő. Textor tibialium. S. I.
Kapcza-tetemes: ina-ütött p. o. ló. Sz. D.
* Áll-kapcza. Mandibula NC. p. 179.
Botos kapcza: kötött kapcza. Sz. D.
Kötött kapcza. Tibiale.
Nemez kapcza. idem. Sz. Margit' Élete.
Szoros kapcza. Angustiae. S. K.
Kapczája. Ejus soccus. Kapczája se lehetne. km.
Kapczás. Soccatus. M. A.
Kapczás ló. Equus suffraginosus. Kapcza-tetemes. S. I. Ín-pókos ló.
Kapczáskodik: garázdálkodik, kötelőzködik — belém kapczáskodott. Sz. D.
Mindembe bele kapczáskodik. Dug. km. 1. R. p. 191.
KAPCS (kapocs.) Fibula. M. A.
Kapsca. Ejus fibula.
Kapscol, kapscolja. Fibulat, confibulat, comprehendit. M. A.
Bé kapscolja. Fibulat, infibulat. M. A.
Hozzá kapscolja. Adnectit. M. A.
Ki kapscolja. Refibulat, diffibulat. M. A.
Meg kapscolja. Confibulat, comprehendit, apprehendit. M. A.
Őszve kapscolja. Fibulat. PP.
Kapscolás. Fibulatio. M. A.
Kapscolat. Junctura.
Kapscolkodik. Colligatur.
Hozzá kapscolkodik. Se illigat. Vajda K. É. 3. K. p. 423.
Kapszos. Fibulatus, hamatus. M. A.
Kapszos beszéd. Dilemma. Faludi N. A. p. 27.
KAPI
Kapi. FF. Győr, és Sáros Vben.
Kapiczán. Frenum, capistrum. S. I.
KAPIRTYÁL. Vakarcsál, kapargat. Él ezen szóval Pázmán Pred. p. 70. és p. 179.

KAPLÁT. F. Nyitra Vben.
 KAPLYON. F. Szatmár Vben.
 KAPOCZA. Frenum, capistrum. Beniczki p. 157.
 KAPOCS. Fibula. Cfer KAPCS. M. A.
 Kapocs a' kádároknál. Ungvis ferreus. PP.
 Kapocs-köszöntő. Spinter. M. A. Palástra
 való kapocs. PP.
 * Könyv-kapocs. Uncinulus, clausura libri.
 S. K.
 Szőlő-kapocs. Capreolus. S. K.
 Vas-kapocs. Ferrea fibula, ansa, confibula. S.
 K.
 Kapocsány. F. Bihar Vben.
 KAPOLCS. F. Szala Vben.
 KAPOLY. F. Somogy Vben.
 Pusztá Kapoly. Sz. P. Somogy Vben.
 KAPONCZA. idem ac kapiczán. S. I.
 KAPOS. 1. E. Hegy Udvarhely, és Csik
 Székekben. 2. folyó víz Tolna Vben.
 3. t. h. n.
 Kapos-fő. Sz. P. Somogy Vben.
 Kapos-vár. MV. Somogy Vben.
 KAPSI. (Kaposi.) Rapina. M. A.
 Kapsi ember. Rapax, praedae avidus. Sz. D.
 S. I.
 Udvari kapsi. Faludi N. E. p. 44.
 Kapsira adja. Dat in rapinam. M. A.
 Kapsira veti. Pázm. Kal. p. 773.
 KAPTA. Crepida, mustericia. M. A. Mustricola,
 modulus, typus calcearius, forma
 calcearis. PP.
 Kapta-bűzű müves legény. Pázm. Kal. p. 363.
 Kapta-bűzű varga inas. Faludi E. M. p. 241.
 Kapta-csináló. Crepidarius. M. A.
 Kapta-fa: kapta.
 Kaptára üti. Calceos formulis aptat. PP. Nem
 lehet minden sarut egy kaptára verni. km.
 Kaptáz, kaptázza: kaptára üti. Csuzi
 Tromb. p. 67. 188.
 Kaptázás. Csuzi Tromb. p. 464.
 KAPTÁNY. Vestis superior v. clamys turcica.
 Kaftán. S. I.
 KAPTÁR (kap-tár?) Alvearium, alveus. M. A.
 Méh-kaptár. Pesthi' Meséji p. 81.
 KAPU. Porta. M. A.
 Kapu-bálvány. Vajda K. É. 3. K. p. 455.
 Kapu-fa. Postis. M. A.
 Kapu-fától vett búcsút. Postico discessit,
 vasis non conclamatis abiit. M. A.
 Kapu-gém. Repagulum, obex. S. I.
 Kapu-nyitva várja. Aperta praestolatur
 porta. VM. p. 21.
 Kapu' pora. Limen. S. I.
 Kapu-szám. Porta censa, portae census. PP.
 Kapu' szárnya. Ala portae.
 Kapu-szí. Spatium vacuum infra portam
 principalem.
 Kapu-zár. Pessulus portae. S. I.
 * Réz-kapu. Porta aerea.
 Új kapu. Porta nova. Bámázkodik mint a'
 borjú az új kapun. km.
 Vas-kapu. Porta ferrea. 2. Passus Zaj-
 kensis in Transylvania. 3. Pagus in Comitatu
 Dobokensi.
 Kapuja. Ejus porta.
 Unalom' kapuja. Faludi U. E. 1. R. p. 141.
 Kapun álló. Atriensis, janitor. M. A.
 Kapus. Janitor, portarius. Margit' Élete Práynál
 p. 361.
 Kapus tiszt. Faludi T. É. p. 204.
 Kapus szer. Faludi N. A. p. 213.
 Száz kapus. Habens centum portas.
 Száz kapus Thebe városa. Faludi T. É.
 p. 162.

KAP (íge.).

KAP, kapja. Rapit. M. A. Körme közé kapta. —
 Azt sem tudom, hová kapjak. kmm.
 Alá kap, alá kapott. Depauperatus est.
 Bé kapja. Irripit, arripit. M. A.
 Bé kapta a' víz. Abreptus aquis.
 Bé kapta a' hal a' horgot. Piscis hamum
 voravit.
 Belé kap. Involat, arripit, se ingerit. M. A.
 Benn kapja. Deprehendit in flagranti.
 Benn kapták a' marhát a' kárban.
 El kapja. Inunecat, arripit. M. A. it. Adipiscitur,
 acquirat, consequitur, assequitur. S. I.
 El kapja más betegsége. Morbum alterius
 contrahit. S. I.
 Elő kapja. Apprehendit. S. I.
 Föl kap, föl kapott. Ditatus, vel promotus
 est. S. I.
 Föl kapja. Levat, elevat, tollit, adtollit. S. I.
 Hozzá kap. Manum admovet, v. opus
 inchoat. Hozzá kapott a' munkához.
 Két felé kap mint a' vízben haló ember. km.
 Ki kap. Libidinis indulget, modum
 excedit. S. I. Ki kapó leány.
 Ki kapja. Eripit. Kezemből kapta ki. E
 manibus meis eripuit. Ki kapta fizetését.
 Exsolutus est.
 Le kap. Ad statum deteriorem venit. Le
 kapott az ugorka-fáról. km.
 Le kapja. Deripit. Le kapta kalapját.
 Meg kapja. Corripit, apprehendit. M. A. A'
 hol a' feket meg kapják, a' lovat is ott
 keresik. km.
 Öszve kaptak: egygyü vesztek.
 Porában sem kapták. km.
 Rajta kap. Capitur rei alicujus amore. A' ki a'
 híren neven nem kap, nem derék ember.
 — Nem kap rajta se szíve, se szeme. —
 Nem kap rajtad, a' ki ismér. kmm.
 Rajta kapja. Deprehendit in flagranti.
 Rajta kapták az ebet a' hájon. km.
 Reá kap az eledelre. Assuescit pabulo.
 Viszsa kapja. Recuperat, recipit. M. A.
 KAPASZKODIK. Haesitat, prensat. M. A. A'
 torony' falához kapaszkodik, de nem
 fogódzhatik. km.
 Föl kapaszkodik. Manibus prensando
 eluctatur. Vajda 2. K. d. 182.
 Kapaszkodás. Prehensio, prensatio, ad-
 haerentia. M. A.
 Kapaszkodó. Prensator, it. collis, monticulus,
 seu potius via per collem.
 KAPAT, kapatja. Curat capi, v. pabulat. Meg
 kapatta a' lovait. Pabulavit equos.
 KAPDOS, kapdossa. Raptitat, raptat, prehensat,
 aptat, diripit. M. A.
 Kapdosás. Prensatio, raptatus. M. A.
 Kapdosó. Rapax, captans. M. A.
 KAPDOZ, kapdozza. idem ac Kapdos. Sz. D. S. I.
 El kapdozza. Abreptat.
 Föl kapdozza. Adprensat.
 Kapdozás. Prensatio, direptio.
 Kapdozó. Prensator.
 Kapdozva. Prensando, vellicatim.
 KAPKOD, kapkodja. Captat, ambit. Kapkod,
 mint Bernárd a' menykőhöz. km.
 El kapkodja. Direptat.
 Ki kapkodja. Ereptat.
 Kapkodás. Prensatio, manuum huc illuc
 projectio.
 KAPOZ. Captat. Kípez kapoz, mint a' Dunába
 haló ember. km.
 KAPÓ. Raptor, rapax. M. A.
 Ki kapó. Dissolutus, immoderatus. A' ki kapó

aszszony rossz gazda-aszszony. S. I.
 Kapós. Quod difficulter habetur, acquiratur, it.
 charus, acceptus, optatus, desideratus. S.
 I.
 KAPTAT, kaptat a. Curat, pabulat.
 Meg kaptatta a' lovait. Pabulavit paululum
 equos.
 Kaptató. Hágó, part. Nagy kaptató van előttünk.
 Sz. D.
 Kaptató hely. Locus acclivis. PP.
 KAPITÁNY.
 KAPITÁNY. Strategus, capitaneus, tribunus. PP.
 Kapitány-hajó. Navis praetoriana. PP.
 Kapitány-víz, mellyet a' háznál tűz ellen
 tartanak. Sz. D.
 KAPITÁNYKODIK. Ordines ducit. S. I.
 KAPITÁNYSÁG. Strategia. PP.

KAPONYA.

KAPONYA (Koponya). Cranium. M. A.
 Kaponya. Merítő edény. Situla. M. A.
 Kaponyák' hegy. Mons calvariae. Pázm. Kal.
 p. 911.

KAPOR.

KAPOR. Anethum, anisum, anicetum. M. A.
 Kapor. E. F. Doboka Vben.
 Kapor-rózs. Adonis vernalis.
 * Eb-kapor. Parthenium. CM. Szapora, mint
 az eb-kapor. km.
 Kerti kapor. Anethum. Csapó p. 127.
 Mezei kapor. Meum, anethum ursinum.
 Csapó I. c.
 Olasz kapor. Anisum. Édes kömény.
 KAPORNA. Capparid, alloscorodon. M. A. CM.
 KAPORNAK. F. Vas Vben.
 Kis Kapornak. F. Szala Vben.
 Nagy Kapornak. MV. Szala Vben.
 KAPROS. Anetho conditus.
 Kapros káposzta. Caulis anetho conditi.
 KAPROZ, kaprozza. Anetho condit.
 Meg kaprozza. Perspergit anetho.

KAPPAN.

KAPPAN. Capo, capus. M. A.

- KAPPANOZ, kappanozza. Ki heréli.
Kappanozás. Herelés.
Meg kappanozás. Meg herelés. Fortunátus'
Historiája. p. 18.
- KAR. a) Brachium.
- KAR. Brachium, cubitus. M. A.
Kar-csont. Os brachii, ulna, radius. S. I.
Kar-ékesség. Cubitale. M. A.
Kar-fa. Crepida, lorica, fulcrum. PP.
Kar-fa, könyöklő a' ház előtt. Dyathyrum.
PP.
Kar-fája a' pallónak. Crepido pontis. PP.
Kar-hajlás. Brachiale. M. A. L.
Kar-kosár. Calathus. S. K.
Kar-kötő. Armilla, brachiale. S. I.
Kar-kötős. Quod armillam habet.
Kar-kötösen jár. Incedit ornata armillis.
Kar-madár, hajdan karoly, karvaly, kar-ölyü.
Nisus v. accipiter ad venandum
instructus. S. I.
Kar-mantyú. Maniculata chirotheca, pellita
v. pellicea manica. PP.
Kar-mantyús keztyű. Faludi T. É. p. 293.
Kar-perecz. Armilla. S. I.
Kar-pereczes. Armillatus, armillaris.
Kar-szék. Scammum dorsuarium. PP.
Kar-utsza. Nunc corrupte Karicsa sunt duae
plateae Sabariae, arcis adsitae, tamquam
arcis quondam Sabariensis duo brachia —
a' várnak két kar-utszáji — quarum una
nunc Nagy Karicsa, altera Kis Karicsa
dicitur. Datur etiam diverticulum in C.
Szaladiensis, Karicsa dictum.
Kar-vas. Brachiale ferreum. PP.
Kar-vasas kéz. Csúzi Síp. p. 441.
- KARA. Ejus brachium.
Karánál fogva vezeti. Dato ei brachio ducit.
KARAJ. Margo, extremitas, circumferentia, ora.
M. A. Cfer Karé.
Egy karaj-kenyér. Segmentum circulare
panis.
Karajgat, karajgatja. Versat in orbem, gyrat,
rotulat.
Karajgass. Gyres in orbem. Hallottam a'
búza-rostálóktól.
- KARANCS. Hegy Nógrád Vben. F. Baranya
Vben.
Karancsi bötük. Typi usu attriti. S. I.
- KARASZ.
Karaszló. F. Bihar Vben.
Karaszló. (Fölső, alsó) FF. Ugocsa Vben.
Karasztos. F. Vas Vben.
KARÁSZ. FF. Baranya, és Szabolcs Vben.
KARCZ. Praestatio domalis parochis debita.
Karcz-szedés. Collectio hujus praestationis.
Karczol, karczolja: körmözi. Ungvibus
fricat. M. A.
Föl karczolja. Refricat. Föl körmöli. S. I.
Meg karczolta: Meg körmözte.
- KARCS.
Karcsa. Folyóvíz Zemplin Vben. it. t. h.
n. Posony Vben.
Karcsú. Gracilis. M. A.
Karcsú aratás. Messis sterilis. Sz. D.
Karcsú emberek. Vesculi. M. A.
Karcsú ponty. Carpio phoxinus v. capito,
cephalus. S. I.
Karcsú termetű. Gracilis staturae. Sz. D.
Karcsudik. Gracilescit Csuzi. Tromb. p. 88.
764.
Karcsúl. idem. S. I.
Karcsulat. A' nád-kerítésnek hevedere. Sz.
D.
- Karcsuság. Gracilitas. Pázm. Pred. p. 958.
- KARD. Ensis, gladius, machaera. M. A.
L. alább külön.
- KARÉ, KARÉJ. idem ac karaj.
Karéja a' könyvnek. Margo libri. Pázm. Kal. p.
1069.
Karélat. Gyratura, rotulatura. p. o. Mikor
gabonát rostálnak, ha tiszta igen, nincs
karélatja. Hallottam Ságbon 1817. Jun.
26. egy rostáló paraszt aszszonytól.
- Karé. Cathedra. A' karékból beszédet tartott. E
cathedra sermonem habuit. Sz. D.
- Karéka. Lásd alább Karika.
Karép. Sz. P. Posony Vben.
- KARI. Brachialis. M. A.
Kari ékesség. Brachiale, cubitale, ornamenta
cubitalia, brachialia. M. A.
- KARIKA. (Karéka.) Annulus, circulus, hamus,
discus. M. A.
Karika-hagyítás. Jactus orbiculi. Ez csak egy
karika-hagyítás. km. Dug.
1. R. p. 46.
Karika-játék. Lusus orbiculorum. PP.
Karika' mája. Contusio ex resultu orbiculi
accepta.
Karika-csapás. idem.
* Hám-tő-karika.
Vas-karika. Annulus ferreus.
- Karikál, karikálja. Gyrat. M. A.
Karikás. Annulatus, hamatus. M. A.
Karikást játszik. Ludit orbiculis.
Karikáz. Ludit orbiculis. S. I.
Karikázza. Munit annulo. Karikát csinál reá.
Karikázás. Lusus orbiculorum v. annuli ferrei
adpositio.
- KARIMA. Ora, margo, labium, labrum vasis,
circumferentia. M. A.
Karimája. Ejus margo, circumferentia.
Ablak' karimája. Margines fenestrae. Sz. D.
Kép' karimája. Margines imaginis. Sz. D.
Karimás. Quod habet marginem, et
circumferentiam. M. A.
Karimáz, karimázza. Margine donat, includit,
instruct. S. I.
Ki karimázza. Emarginat. Sz. D.
Meg karimázza. Margine circumdat. Sz. D.
Karimázat. Circumferentia. Sz. D.
- KARING: kereng. Sz. D.
Karingós, kerengős. Flexuosus, tortuosus,
ambagiosus. S. I.
Karingós táncz: kerengős táncz. Sz. D.
Karingóst nyargal. Equo in gyrum decurrit.
PP.
Kacs-karingós. Flexuosus.
Karingózzunk egygyet: kerengjünk egygyet. Sz.
D.
- KARMACS. FF. Szala Vben.
- KARMOL, karmolja, körmöli. Ungvibus ferit v.
fricat. S. I.
Ki karmolta a' szemét. Sz. D.
- KAROL, karolja. Brachio complectitur.
Által karolta: által ölelte.
- KARON hordozza. In brachio circumfert.
- KAROS. Brachia habens, brachialis. M. A.
Karos. Folyó víz Bánátban. FF. Szala, és
Zemplin Vben.
- KARÓ. Palus, vacerra, statumen it. veru,
verutum. M. A. Tudja az ebet a' karóhoz
kötni km.
Karó-csöbör. Genus tributis de vineis.
Memoratur in diplomate Stephani V. de
anno 1270. Lásd Catalogus MSS.
Bibliothecae Nationalis Tom. 1. p. 449.
Karó-répa. Rapus, rapum longum. M. A.
- Napus. PP. Czukor répa.
Karó-szobor. Statumen. M. A. L.
Karó-verő. Decussor palorum. VV. L.
Karó' vége. Extremitas pali. Láttam karó'
végén tar varjut. km.
* Borsó-karó. Statumen pisorum. S. K.
Hegyes karó. Vacerra. S. K.
Palánk-karó. Vallus. S. K.
Sövény-karó. Palus, sudes. S. K.
Szőlő-karó. Ridica. S. K.
- Karóz, karózza. Palat, pedat, statuminat. M. A.
Föl karózza. Palo figit, in palum tendit, palo
transadigit. S. I.
Meg karózza. Impedat, adminiculatur.
M. A.
Karózatlan. Palo non munitus.
Karózás. Pedatio. M. A.
Meg karózott borsó. Pisa ramalibus palata.
PP.
KARULY-madár. Spira, accipiter fringillarius,
varus. PP. A' karuly pacsirtát úz. Csere
Encycl. p. 370.
- KARVOLY. Nisus. M. A. Hodie passim Karvaly.
- KAR. b) Chorus.
- KAR. Chorus. M. A. it. Status. Jó karban van.
Est in bono statu, viget, valet.
Karak és Rendek. Status et Ordines.
Jó karba üti. Constabilit. et instaurat. M. A.
Kar-igazgató. Chorodidasculus. M. A. CM.
Kar-mester. idem. CM.
Angvally karok. Chori angelorum.
KARBAN elől éneklő. Chorostates. M. A.
- KAR c) Sonus.
- KAR. Sonus gallinae.
- KARAL. Gracillat. M. A. „A' tyúk ha valami kis
morzsálékot, vagy asztalhulladékot
kaphat, örül, karal, mint valami nagy
nyereségen.“ Pázm. Pred. p. 30.
- Karalás. Gracillatio. M. A.
- KARAPOL: kerepöl.
Karapolás: kerepölés. Monoszlai Hit' oltalma p.
335.
- KARATTYOL: csörög. Sz. D. Lippai sumit loco
„Kuruttjol.“ Calend. Oecon.
p. 21.
Ne karattyolj annyit. Sz. D. Ne blateres
tantum.

- Karattyoló béka. Csuzi Sipszó p. 584.
 Karattyoló szarkák. Sz. D.
 KARICS, kirics, krics. Sterna torquata. S. I.
 Karicsa. Telek Szala Vben.
 Karicsál. Glocitat, gracillat. S. I. Sz. D.
 Ne karicsálj. Sz. D.
- KARA.
- KARA. Törökül feketét jelent. Némelly származatai fenn vannak a' magyar nyelvben is.
 Kara. F. Somogy Vben. és Sz. P. Kis Kunságban. E. F. és Sz. P. Kolos Vben.
 Kara-katna. Colymbus. Taucher. S. I. Földi p. 208.
 Kara-katona. idem. Sz. D. Dugonicsio Kára-katona.
 Kara-kánság. No még egygyet igyunk kara-kánságból. Dug. km. 2. R. p. 193.
 KARÁCS. E. F. Zaránd Vben.
 Karács' fa. FF. Vas Vben.
 Karács' falva. F. Ugocsa Vben.
 KARÁD. FF. Baranya és Somogy Vben.
 Karád' földje. F. Vas Vben.
 KARÁM. Tugurium. M. A.
- KARABÉLY.
- KARABÉLY. Catapulta de collo pendula, catapulta equestris. PP.
 Karabély-szj. Balteus sclopetarius. PP.
- KARABÉLYOS. Eques catapultarius. PP.
- KARAFINA.
- KARAFINA. Scyphus vitreus. PP.
 KARAKÓ.
- KARAKÓ. F. Vas Vben. Első meg szállóji Lengyelek voltak, és KRAKÓnak neveztek, ebből magyar kimondással Karakó lett.
- KARASIA.
- KARASIA-posztó. Genus panni, pannus carisanus, carsanus. M. A.
- KARÁCSON.
- KARÁCSON. Kristus' születésének napja. Dies nativitatis Christi, festum incarnationis Christi. M. A.
- Karácson' esti. Vigilia natalis christi. PP.
 Karácson' hava. December. M. A.
 Karácson' napja. Festum incarnationis. Kis karácson. Dies circumcissionis. NC. p. 437.
- KARÁCSONI. Natalitius.
 Karácsoni ének. Natalitium Christi canticum. PP.
 Karácsoni ünnepek. Festa natalitia.
- KARÁCSON. 2)
- KARÁCSON. t. f. n. Gratianus.
 Karácson' fa. F. Szala Vben.
- Karácson' falva. F. Mármaros Vben. E. FF.
 alsó Fejér, és Küiküllő Vben és Maros Székében.
 Karácson-mező. F. Sáros Vben.
 Karácson' szállása. Sz. P. Fejér Vben.
 KARÁCSOND. F. Heves Vben, és Sz. P. Abaúj Vben.
- KARÁT.
- KARÁT. Garád. Gradus ponderis auri, gemmarum. S. I.
- KARD.
- KARD. Ensis, gladius, machaera. M. A. CM.
 Sem kard, sem puska nem fog rajta. km.
- Kard' csorbája. Gladii excussa acies. S. I.
- Kard-hordozó. Ensifer, machaerophorus. M. A.
- Kard' hüvelyje. Vagina gladii.
 Kard-gyártó. Machaeropoëus. S. I.
 Kard-lap. Planum, lamella gladii PP.
 Kard-lapozza. Plano ense percussit. PP.
 Meg kard-lapozta.
 Kard-orrú. Recurvirostra. Sabelschnabler. S. I.
 Kard' öcse: kard' fia, Péter-kés. Sz. D.
 Kard-szag. MV. Nagy Kunságban.
 Kard-szj. Balteus gladii. S. I.
 Kard-vas. Lamina gladii. S. I.
 Kard-vég. Faludi N. A. p. 210. T. É. p. 210.
 Kard' vége — kard' végére bizza az életet. Faludi N. E. p. 61.
 * Egy szál-kard — egy szál-kardra ki hitta. Füzfa-kard. Gladius salignus.
 Meztelen kard. Gladius evaginatus. Meztelen karddal (ki vontt karddal) kergette.
- KARDDAL. Cum gladio. Ha karddal nem lehet, fortélyal neki. km. A' mihez karddal férhatsz, nem kell annak sok Diván. km.
- KARDIKA. Gladiolus, frameola. S. I.
 Föl kötötte a' kardikát. Sz. D.
 KARDIKÓ. idem. Sz. D.
- KARDJA. Gladius ejus. Öreg katonának élesebb a' kardja. km.
- KARDOS. Gladiator. M. A.
 Kardos. Turcarum lingua fratrem significat. M. A.
 Kardos-rét. Telek Veszprém Vben.
 Kardos-táncz. Xiphysma. PP.
 Kardosan. Gladio praecinctus.
 Kardoskodik. Digladiatur. M. A. Vrancsics. Pázm. Pred. p. 528.
 Kardoskodás. Digladiatio. Thetegdi Hom. 1. R. p. 803. Beniczki p. 193.
 Kardosság. Gladiatura, gladiatoria. M. A.
 KARDOT fog. Gladium arripit. Falu' fejében kardot fogni nem mindenkor bátorságos. km.
 Kardot köt. Gladium sibi aptat.
 Kardot köt a' bor. km.
 Kardot ránt. Gladium stringit.
 KARDRA kél. Gladio rem agit. Pázm. Pred. p. 1117.
 Kardra hányja. Gladio exterminat.
- KARDÉRA.
- KARDÉRA. Obiter, perfunctorie, absque norma, sine adminiculo. M. A. Pázm. Pred. p. 199. L. alább KORDÉRA.
- KARMAZSIN.
- KARMAZSIN. Charmasynum. M. A.
 Karmazsin-csizma.
- KARTÁCS.
- KARTÁCS. Carmen, pecten carminatorius. Hechel. Gereben. S. I.
- KARTÁCSOL, kartácsolja. Carminat, stupam pectit. S. I.
- KAS.
- KAS. Corbis. M. A. Tele van a' kas. km.
- Kas-kantyu. Sz. P. Pest Vben.
- Gabona-kas. Cumeria. M. A. A' sok kis mag kasokat tölt. km.
 Gyékény-kas. Sirpea. M. A. L.
 Káka-kas. idem. M. A. L.
 Kocsi-kas. Corbis currus rusticani.
 Méh-kas. Alveare.
 Szalma-kas: kötött-kas, kópicz.
 Tapogató kas. Piscatoria corbis, verriculum. S. K.
 Veszszó-kas: fonyott kas.
 KASMATOL, keres, keresgél, kutat.
 Mindent föl kasmatol. Sz. D.
 KASORNYA. Fazék, kanta. Sz. D.
- KASSA.
- KASSA. Cassovia, civitas Hungariae. M. A. K. V. Abaúj Vben.
 Kassa. F. Baranya Vben.
 KASSAI. Cassovius, Cassoviensis. M. A.
 Kassai rózsa. Lychnis. M. A.
- KASTÉLY.
- KASTÉLY. Castellum, castrum. M. A.
 KASTÉLYI. Castellanus. M. A.
 KASTÉLYKA. Parvum castellum. Vajda K. É. 2. K. p. 444.
 KASTÉLYONKINT. Castellanum. M. A.
 KASTÉLYOS. Castellanus. M. A. Castellum habens.
 Kastélyos Dombó. F. Somogy Vben.
 Kastélyos nemes aszszony. Pázm. Pred. d. 1227.
 Kastélyos úr. Faludi T. É. p. 7.
- KASZ.
- KASZ.
- KASZA. Falx foenaria M. A. Olly egyenes a' beszédje, mint a' kasza. km.
 Kasza. Sz. P. Bihar Vben.
 Kasza' alja. — Egy kasza' alja-rét.
 Foenetum ad unam falcem sufficiens. M. Verbőczy 1660. p. 248.
 Kasza' háza. F. Szala Vben.
 Kasza-hordozó. Falcifer. M. A.
 Kasza-húgy. Orion, jugula. M. A. NC. p. 3. PP.
 Kasza-kő. Cos. M. A.
 Kasza-Pereg. F. Csanád Vben.

- Kasza-szabású. Falcatus. M. A.
• Boszniai kasza. Turcicus, barbarus ensis. Csuzi. p. 31. 101.
Farkas-kasza — Farkas-kaszára vetni. Pázm. Kal. p. 1048.
Kaszája. Ejus falx.
Más nyelbe üti kaszáját. Zvonárics Postilla 1. R. p. 437.
Kaszál, kaszálja. Pratum secat. M. A. Tudja Pál, hol kaszál. km.
Ki kaszálta a' rendét.
Le kaszálja. Defalcat. M. A.
Meg kaszálja. idem.
Kaszálás. Foenisecium. M. A.
Le kaszálás. Defalcatio. M. A.
Kaszálatlan. Non falcatus.
Kazzáló rét. Foenilis herba. NC. p. 119.
Kaszáltt széna. Foenum desectum. M. A.
Le kaszáltt, kaszálatott. Defalcatus. M. A.
Kaszás. Foenifex, foenisector. M. A.
Kaszás lé. Alliatum. PP.
Kaszás szekér. Covinus, covinum. M. A.
Currus falcatus. Káldi. 2. Mach. 13. 2.
Kaszás szekéren vivő. Covinarius. M. A.
Kaszások. Csillagzat az égen.
Kaszát ver. Falcem acuit.
Kaszát vet. Obicem ponit, pedibus obliquat. Sz. D.
Viszsa fogja a' kaszát. Revolvit mantellum. M. A.
KASZAB. R. Ensis falcatus, v. falx foenaria. S. I.
Kaszabol, kaszabolja. Secat, consecat, caedit, concidit. S. I.
Föl kaszabolja az ellenséget. Sz. D.
KASZIMBÁL. Ide 's tova huzza, vonnya. A' gyermek kaszimbálva ír. Sz. D.
KASZTA dió. Igen fás, és nehéz föl töretű dió, béle is a' belső hárttyával úgy öszve van nyólve, hogy nehéz ki venni. Nem is igen szedik föl. Perenyé' táján szokásban van ez a' szó. Hallottam 1828. Dec. 5.
- KASZÁRNYA.
KASZÁRNYA. Domus militum. S. I.
KASZNÁR.
KASZNÁR. Sitocomus. M. A. Frumentarius.
KASZNÁRSÁG. Sitocomia. M. A.
KATA.
KATA (Katalin, katus, kati, katicza). t. a. n. Catharina.
Kata' fa. F. Vas Vben.
Kata-pila. Timidus, pavidus, qui facile terretur. S. I. Katuska, aszszonyi természetű férjfi, tomlókó, kinek el nem olvadna egy kalán-vaj a' szájában. Sz. D.
Katád' fa. F. Baranya Vben.
KATALIN. Catharina. M. A.
Katalin' falva. F. Torontál Vben, és E. F. Kóvár Vidékében.
Szent Katalin' békája. Calamita. Zöld béka. CM.
Katalina. E. F. Doboka Vben.
KATARIN. Catharina. M. A.
KATI. Juvenis Catharina. Könnyü Katit tánczba vinni. Dug. km. 2. R. p. 88.
Katiczaskodik. Férfirül mondatik, a' ki aszszonyi munkákba, főzésbe 's a' t. avatkozik.
KATUS. Senex Catharina. Pázm. Kal. p. 397. 768. M. A.
- KATAK.
KATAK. Crepitaculum. S. I.
KATAKOL. Nagy hétben a' harangózás helyett kerepel. S. I.
Rajta katakol: rajta alkalmatlankodik. Hallottam Izsákfán 1825. Febr. 6.
KATÁNG.
KATÁNG. Solsequium. M. A.
Katáng-kóró. Intubus, chreston, cichorium, heliopus. M. A. CM.
* Apró katáng. Chronidilla juncea. S. K.
Kerti katáng. Cichorium endivia. S. K.
Vad katáng. Cichorium. S. K.
KATÁNGI. Intubaceus. M. A.
KATLAN.
KATLAN. Lebes, clibanus, catinus. M. A.
KATLANOS: katlan-készítő.
KATONA.
KATONA. Satelles, satrapes, eques. M. A. CM.
Katona. E. F. Kolos Vben.
Katona-állítás. Statutio militum.
Katona-béka. Rana escaria. S. I.
Katona-béles: öszve aprított borju-vese kenyér-szeletek között. S. I.
Katona-czenk. Calo, cacula. S. I.
Katona-dolog. Perferendum. Semmi az, katona-dolog. Excusé Monsieur.
Katona-élet. Vita militaris.
Katona-fogadók. Conquistadores. S. I.
Katona-inas. Cacula, calo. M. A.
Katona-kenyér. Panis militaris, v. vita militaris. Nehéz a' katona-kenyér. Csuzi Sipszó. p. 19.
Katona-rab. Faludi N. A. p. 189.
Katona-sereg. Satellitium. CM.
Katona-szedés. Conscriptio militum, re-
crutatio. S. I.
Katona-tartás. Intertentio militis.
Katona-törvény. Lex militaris. Faludi N. A. p. 189.
Katona-uttsza. Szered mellett való uttsza.
* Félékeny katona. Timidus miles.
Félékeny katonának nem sír az anyja. km.
Félénk katonának hátul van a' sebe. km.
Fiatal katona. Juvenis miles. A' fiatal katonából válik a' vén koldus. km.
Gyalog katona. Pedes.
Jó katona. Bonus miles. Te is jó katona, én is jó katona, ne bántuk egymást. km.
Kára-katona. Hegyes orrú fekete madár, kis halakkal él, akkora mint egy holló. Tiszában elegen uszkálnak. Dug. km. 1. R. p. 244. L. főlebb Kara- katona, kara-
katna.
Kézszel csapó katona. Prágai p. 769.
Lovas katona. Eques.
Óreg katonának élesebb a' kardja. Bos lassus fortius figit pedem.
Roszsz katona az, a' kinek fegyvere is nehéz. km.
KATONÁJA. Ejus miles.
Boldog aszszony' katonája. Ollaris Deus. M. A. Csuzi p. 528.
Pápa' katonája. Imbellis miles.
Vármege' katonája. Miles comitatensis.
KATONASÁG. Militia, milites v. status militaris. S. I.
Vég helyi katonaság. Militia confinaria. Tiszti Szótár p. 44.
KATONÁS. Militaris. S. I.
Katonás aszszony. Virilis animi mulier.
Katonáskodik. Militat. S. I.
Katonáson. Militariter. S. I.
- KATRABOCZA.
KATRABOCZA. Tarhonya, turós éték. Sz. D.
KATRINCZA.
KATRINCZA. Strophium pectorale. PP. A' gyermek' mellére szokás tenni.
KATROCZ.
KATROCZ. Recluserium avium cohortalium, ut gallinarum, anatum etc.
KATROCOZZA: katrocza el rekesztve tartogatja, ezt különösen a' birkások tudják.
KATT.
KATT. Sonus dentibus editus.
KATTOG. Dentibus strepit, dentes concutit. S. I. Fogával csattogtat. Sz. D.
Fogait öszve kattogtatta. Sz. D.
A' nyúl után kattogtat a' kutya. Sz. D.
KAV.
KAV.
KAVACS. Morzsalék-kő. Csuzi Tromb. p. 542.
KAVAR, kavarja. Miscet. Kever. Sz. D.
Meg kavarja: meg keveri.
Kavarék. Mixtura. Keverék. Sz. D.
Kavargat, kavargatja. Versat, rotat, volvit, volutat. S. I. Kevergeti.
Kavarít, kavarítja. Flectit, torquet, obliquat. S. I.
Kavarodik: keveredik.
El kavarodott: el csavarodott. Sz. D.
Kavarog. Vagatur, grassatur, oberrat. S. I. Csavarog. Sz. D.
KAVICS. Lapillus. Kövecs. Sz. D.
Kavicos: kövecses. Sz. D.
KAZ.
KAZ.
KAZA. F. Borsod Vben.
KAZAL. Acervus, cumulus. S. I.
Kazal-rakó. Structor acervi. VV. L.
Kazal-széna. Acervus foeni.
KAZÁN. Destillatorium. S. I. Turcice: vortex Danubii.

KAZÁR. F. Nógrád Vben. it. Struthio casuarius. S. I.
KAZDAG. Dives vide GAZDAG. M. A.
KAZUP. Két fülű kosár, füles kosár. Sz. D.

KAZUL.

KAZUL. Persa. Pázm. Pred. p. 289. A' Török, Tatár, Zsidó, Kazul, és egyéb pogány népek 's' a' t.
Kazul Basa. Telegdi, Felelet. p. 166.
Kazul (vagy Persiai.) fű-szerszámok. Faludi B. E. p. 99.
Kazul (vagy Persiai.) Dámák. Faludi E. M. p. 252.
Kazul herczegek. Faludi T. É. p. 67.
Kazul nyereg. Faludi T. É. p. 19.
Kazul ország. Persia. Csuzi Sipszó p. 748.
Faludi N. A. p. 64.

KÁ.

KÁB.

KÁB.
KÁBA. Stultus, fatuus, hebes, stolidus, stupidus. M. A.
Kábaság. Fatuitas, stoliditas. M. A.
Kábájúl (Kábá-úl.) Fatue, stupide, stolide. M. A.
Kábálkodik. Stultescit, ineptit. M. A.
Kábáúl. Stulte, inepte, stolide. Eszterházi Tamás p. 520.
KÁBÉT, kábétja. (Kábítja.) Hebetat, stupefacit. VM. p. 3.
Meg kábétja. Csuzi Tromb. p. 199.
Meg kábéthatja. Telegdi Hom. 1. R. p. 715.
KÁBOLGYÁS. Demens, delirus, fatuus v. hebes, stupidus. S. I. Sz. D.
Kábolgyáskodik. Delirat, insanit. S. I. Sz. D.
KÁBOS.
Káboskodik. Delirat, insanescit. Faludi U. E. 3. R. p. 136.
KÁBÚL. Hebescit, stupet. S. I.
El kábúlt a' feje. Sz. D.
Meg kábúl. Stupore corripitur. Biró Márton. Micae p. 359.

KÁCS.

KÁCS. F. Borsod Vben.
Kács-falú. F. Baranya Vben.
KÁCSA. Anas. M. A.
Kácsánd. F. Zemplin Vben.
Kácsáz. Anates venatur. S. I.
KÁCSIK. Csárda Abatúj Vben.

KÁD.

KÁD. Cadus. M. A. Vinarium labrum, semicupium. PP.
Csomoszló kád. Calcatorium. S. K.
Fördő kád. Carius balnearis. S. K.
Káposztás kád. Vas caulium. VV. L.
Sör-főző kád. Cadus fomentarius. S. K.
KÁDÁR. Doliarius, viator. M. A.
Kádár. R. Judex. S. I.
Kádár. F. Tömös Vben.
Kádár-kalapács. Tudes. PP.
Kádár-kapocs. Ungvis ferreus. PP.

KÁDAS. Doliarius, viator. S. I.

KÁF.

KÁF.

KÁFORKA.

KÁGY.

KÁGYA.

KÁGYA. Sz. P. Bihar Vben.
KÁGYILÓ. Házatlan csiga. item Cylinder helicibus instructus, qualis in prelo ad exprimendum mustum adhibetur. Cochlea.

KÁIN.

KÁIN. t. f. n. Cain. L. Kaján.
KÁINLÓD: irigyled. Sámbar ellen. p. 81.

KÁK.

KÁK. F. Zemplin Vben.
KÁKA. Juncus, scirpus, cyperos. M. A. CM.
Káka-bélű: Gyöngye gyomrú. Sz. D.
Káka-bot. Typha aquatica. M. A. Tufetum, tufa. PP. Bákány, nád-buzogány. Sz. D.
Káka-bűz. Foeter junceus. Csuzi p. 739.
Káka-kosár. Sirpea. M. A. L.
Káka-szatyor. Fiscella juncea. Pázm. Pred. p. 98. 1271.
Kákából való. Junceus, juncinus, scirpeus. M. A.
Kákai. idem. M. A.
Kákán csomót keres. Nodum in scirpo quaerit. M. A.
Kákás. Juncosus. M. A.
Kákás hely. Juncetum. M. A.
KÁKALICZ. Sonchus, cicerbita. M. A.
KÁKICS. idem. Nyulak igen szeretik, és innen kerekedtek ezen nevei is: nyul-kék, nyul-paré, nyul-saláta, nyul-fű, nyul-káposzta.
KÁKOG. Cornicatur, crotit. M. A. v. Garrit, blaterat. S. I. Kádog a' varju. — Ne kádogj már annyit. — Azt kádogják, hogy . . Sz. D.
Kádog bákog. Eszterházi Tamás. p. 14.
Kádogás. Crocitus. M. A.
Kádogó. Crocicans.
Kádogó holló. Corvus crocicans. Csuzi Síp-szó p. 47. Tromb. p. 7. 428.
Kádogva röpdös. Crocitando volitat. Pázm. Kal. p. 214.
KÁKOM BÁKOM Buttubatta, titivillitium, tatapatata. M. A. Pázm. Kal. p. 197. 515. 1078.
Kákom-bákom csiga-biga. Csuzi Tromb. p. 97.
KÁKONY. F. Pest Vben.
Kákonya. Telek Somogy Vben.

KÁL.

KÁL. t. h. n. Szala, és Soprony Vben.
KÁLD. F. Vas Vben.
KÁLHA. Testa fornacea. M. A. Csak a' kálhát őrzi: nem megy ki a' házból.
Kálha-fiók. VV. L.
Kálha-fűtő. Calefactor fornacis. S. I.
Kálha-pityerítő.
Kálha-rakó. Structor fornacis.
Kálha' szája. Fauces fornacis.
Kálha' válla. Orae fornacis, crepidines.
KÁLLAI kettős. Bizonyos tancz. S. I.
Meg járta a' Kállai kettőst.
KÁLLYA. t. h. n. Szala Vben.
KÁLNA. t. h. n. Bars, Hont, és Zemplin Vben.
KÁLNOK. F. Mosony Vben. E. F. Három szék Székében.
KÁLLOS. F. Szala Vben.
KÁLLÓ. FF. Borsod, Nógrád és Szabolcs Vben.

KÁLOSSA. (Alsó, fölső.) FF. Gömör Vben.
KÁLÓCZ' fa. FF. Szala Vben.
KÁLÓZ. MV. Fejér Vben.
Kálózd. Sz. P. Fejér Vben.

KÁLMÁN.

KÁLMÁN. t. f. n. Colomannus.
Könyves Kálmán. Ita dictus est Colomannus I. Rex Hungariae ob amorem librorum.
KÁLMÁND. F. Szatmár Vben.
KÁLMÁNCSA. F. Somogy Vben.

KÁLVINISTA.

KÁLVINISTA. Sectator Calvini, Reformatus.
Kálvinista-répa: cukor répa.
Kálvinista-vallás. Confessio Helvetica.
Kálvinista-varju, melly t. i. a' hust meg eszi, mert nagyon olyan varju is, melly hussal nem él és ezt nevezik „Pápista varjunak.“
— Koppán a' szeme, mint a' Kálvinista-varjunak. km.
KÁLVINISTASÁG. Reformati.
KÁLVINISTÁS. Calvinisticus.
Kálvinistás sereg. Turba Calvinistarum. Zvonarics 1. R. p. 186.

KÁM.

KÁM. F. Vas Vben. Hijába Kámba a' bucsura, a' hol pap nincs. km.

KÁMON. F. Vas Vben.

KÁMOR.

Kámor-vár. Omladék Nógrád Vben.

KÁMFOR.

KÁMFOR, KÁNFOR. Camphora. S. I.
KÁMFOROS. Kánforos égett bor. Spiritus vini, in quo camphora soluta est.

KÁMP.

KÁMP.

KÁMPICSORODIK. S. I. Ki török - olly nehéz ki-mondású szó, hogy majd ki kámpicsorodik bele a' nyelvem.

KÁMPOL, kámpolja. Lingua porrecta insultat. S. I. Faludi N. E. p. 172. N. A. p. 191.
Ki kámpolta. Insultavit ei lingua porrecta.

KÁMSA.

KÁMSA. Alba camisia, amictorium. M. A. Pázm. X. Bizonys. p. 92. Sámbar ellen p. 119. Fejér hosszú öltözet p. o. a' mise-mondó papoknál. A' kámsákból rokolyákat (vászon-gyolcszoknyákat) csináltak. Sz. D. Gyolcs-kámsa. Ephod. Pázm. Pred. p. 1202.

KÁMSÁS. Camisia indutus. Pázm. Kal. p. 354.

KÁMVA.

KÁMVA. Kútnak kerítése, pártázatja, gárgyája, kút-káva, bődöny. Sz. D.

KÁN.

KÁN. Cantarus. M. A. PP. usitatus Kánna. Kán. F. Baranya Vben.

KÁNÁN.

KÁNÁN. t. f. n. Canaan, filius Caini, a quo

Judaea dicta est Cananaea.

Kánán' földje. Cananaea.

Kánán' menyegzője. Nuptiae in Cana Galilaeae.

KÁNONOK.

KÁNONOK. Canonicus. S. I.

KÁNONOKSÁG. Canonicatus. S. I.

KÁNTOR.

KÁNTOR. Succentor, cantor. M. A. Praeceptor, phonascus. PP. A' roszsz kántor a' szép éneket is csunyául mondja. km.

Kántor-torok. Guttur cantoribus. Barát- zsák, kántor-torok nehezen telik. km. Dug. 2. R. p. 108.

b) Kántor. Három hónap. Angaria. M. A. Kántorokként. Angariatim. PP.

Minden kántorra. Ad omnem angariam.

c) Kántorok az esztendőben. Quatuor anni tempora. Quatember. PP.

Kántor-hét. Septimana, in quam quatuor anni tempora incidunt.

Kántor-szerda. Feria quarta quatuor temporum.

Kántor-péntek. Feria sexta quatuor temporum.

Kántor-szombat. Sabbatum quatuor temporum.

d) Kántor. Hegy Turóc Vben.

e) Kántor-Jánosi. F. Szatmár Vben.

KÁNTORKODIK. Tono cantoribus praeit, praecinit. PP.

Kántorkodás. Praeentio. PP.

KÁNY.

KÁNY. F. Abauj Vben.

KÁNYA. Milvus, milvius, buteo. M. A.

Még a' tyúk is le lapúl, mikor kányát lát. km.

Kánya. F. Tolna Vben.

Kánya-bogyó. Fructus genistae. M. A. Bacca opuli silvestris. S. I.

Kánya-Bölse. Sz. P. Abauj Vben.

Kánya-fa. Genista. M. A.

Kánya-fű. Seb-forrasztó fű. Sophia Dodonaei, accipitrina. Csapó p. 126.

Kánya-had. Pesthi' Meséji. p. 17.

Kánya' háza. F. Szatmár Vben.

Kánya-vár. F. Szabolcs Vben.

Sas-kánya. Ez nagyobb a' tik-hordó kányánál, nálunk csak télen jelenik meg, mezőkön egerész, a' nyulat is, ha éhes, meg támadja. Hallottam

1824. Jan. 29.

Tik-hordó kánya.

Kányai. Milvinus. M. A.

KÁP.

KÁP. (Alsó, fölső.) FF. Nyitra Vben.

KÁPA. Cuculio, cucullus, capitium. M. A. it. Szem-fődel. Sz. D.

Nyereg' kápája. Faludi T. É. p. 22.

Kápát vet a' ló' szemére. Sz. D.

Kápas. Cucullatus. M. A.

Kápas barátok. Capucini. S. I.

KÁPITULÁL. Se submittit per contractum, certis conditionibus transigit. PP.

KÁPLÁN.

KÁPLÁN. Capellanus. M. A.

Káplán-tartás. Intertentio capellani.

* Helybéli káplán. Capellanus localis.

Tábori káplán. Capellanus castrensis.

Udvari káplán. Capellanus aulicus.

KÁPLÁNKODIK. Capellanum agit, fungitur officio capellanari. Faludi N. E. p. 135.

KÁPLÁNSÁG. Diaconia M. A. Capellanatus.

KÁPLÁR.

KÁPLÁR. Ordinum ductor, decurio. PP. Corporalis.

Káplár-pálcza. Baculus decurionatus.

KÁPLÁRKODIK. Decurionem agit.

KÁPLÁRSÁG. Decurionatus.

KÁPOLNA.

KÁPOLNA. Fanum, phanum, delubrum. M. A. Aedicula sacra PP. Capella, sacellum.

Keruli, mint Mesztegnyei a' kápolnát. km.

Kápolna. t. h. n. Baranya, Bihar, Borsod, Gömör, Heves, Posony, Szala, Tolna, Torna, és Vas Vben. it. E. Alsó Fejér,

belső Szolnok és Küüllő Vben.

* Házi kápolna. Capella domestica.

Udvari kápolna. Capella aulica, sacellum aulicum.

KÁPOLNÁJA. Ejus sacellum.

Ördög' kápolnája. Popina. A' hol az Istennek temploma vagyon, ördögnek is szokott lenni kápolnája mellette.

KÁPOLNÁS. Habens sacellum.

Kápolnás. F. Krassó Vben. Sz. P. Nagy Kunságban.

Kápolnás' falva. F. Vas Vben.

KÁPOLNAK. E. FF. Kóvár Vidékében.

KÁPOSZTA.

KÁPOSZTA. Brassica. M. A. A' ki nem szereti a' káposztát, a' husát se egye. km.

Káposzta' csirája. Brassicae molliores cauliculi. PP.

Káposzta' falva. MV. Szepes Vben.

Káposzta-fej. Caput brassicae. S. I.

Káposzta-föld. Ager olerarius. S. I.

Káposzta-lé. Muria. PP.

Káposzta-palántot ültet. Brassicam transfert. PP.

Káposzta-torzsa. Caudex caulium.

* Csikos káposzta. Caulis cum flutis.

Csipkés káposzta. Brassica crispata. S. I.

Fejes káposzta. Brassica capitata. M. A.

Fodros káposzta. Brassica laciniata. S. K.

Brassica Selenisia. Mitterpacher, Rei R. P. 1. p. 490.

Hajdu-káposzta. Caulis cocti in olla operta.

S. K. Caulis frixi. Szirmai, Parab. p. 53.

Harasztos káposzta. Brassica caerulea. S. K.

Kapros káposzta. Caulis cum anetho, et flore lactis cocti. Szirmai, Parab. p. 53.

Kehl-káposzta: olasz káposzta.

Kék-káposzta. Brassica sabellica, fim-

briata. S. K.

Kolosvári káposzta. Caulis praeparati ad morem Kolosváriensium cum vino, et pipere. Szirmai. I. c.

Olasz káposzta. Brassica viridis. S. K.

Spárga-káposzta. Brassica asparagoides.

Pánkl.

Szalonnás káposzta. Caulis cum lardo.

Előbb való a' böcsület a' szalonnás káposztánál. km.

Töltött káposzta. Caulis farti cum oryza, et carne. Szirmai. I. c.

Virágos káposzta. Cartifol. S. K. Brassica botrytis.

Vörös káposzta Brassica levis. M. A. Brassica oleracea rubra.

KÁPOSZTÁS. Habens caules.

Káposztás hordó. Vas caulium.

Káposztás hús. Caulis cum carnibus.

* Nem adna ő most azon egy tál káposztás húst. Nulla cantillat avis, quando esurit — Discum, quam philosophum audire malunt. M. A.

Káposztás kert. Caularium. Pázm. Pred.

p. 1161.

Káposztás koncz. Frustum carnis cum caulibus. Nagyobb az emberség a' káposztás koncznál. km.

Káposztás Megyer. Sz. P. Pest Vben.

Káposztás Szent Miklós. E. F. Maros Székében.

KÁPOSZTÁZ. Caulis manducatus. S. I.

KÁPRÁZIK.

KÁPRÁZIK a' szeme. Sz. D. S. I. Dum oculis repente quasi nubeculae offunduntur.

Káproznak szemei. Sz. D.

KÁPTALAN.

KÁPTALAN (Káptolom. R. Káptolon.) Capitulum, exedra, grammatophylaci-

- um, archivum. M. A. PP. Capitulum. Nem káptalan a' fejem. km: nem tudhatok mindent.
- Káptalan' fa. F. Szala Vben.
- Káptalan-ház. Exedra. M. A. L.
- Káptalan-személy. Capitularis, requisitor literariorum instrumentorum. PP.
- KÁPTALANBA be vallja. Celebrat fassionem in capitulo. Nehéz helytt van a' szarvas az erdőben, és az írás a' káptalanban. km.
- KÁPTALANBELI. Capitularis.
- Káptalanbéli személy. Persona capitularis.
- KÁPTALANBELI Úr. Canonicus.
- KÁPTALANSÁG. Collegium canonicorum. Telegdi, Felelet. p. 15. 100.
- KÁR.**
- KÁR. Damnum, detrimentum, incommodum, jactura. M. A. Kár szokta az embert okossá tenni. km.
- Kár bántani. Non est loco movendum.
- Kár-bíró. Aestimator damni.
- Kár-ellenző. Infundibulum. S. I.
- Kár értte. Dolendum.
- Kár haszonba mentt. km.
- Kár-hozó. Damnifer. M. A.
- Kár-látás. Liquidatio, revisio damni illati. M. A.
- Kár-látó. Revisor damni.
- Kár-látóba mentt. Ivit ad revidenda, liquidanda damna.
- Kár-mentő. Azon sajtár, melyet a' csap alá tesznek.
- Kár nélkül való. Indemnis. M. A.
- Kár-tétel. Incommodatio, damnificatio. M. A.
- Kár-tévő. Incommodans, damnificans. M. A.
- Kár után áldomás. Post vulnera etiam plagae.
- Kár-vallás. Detrimentum, damnum, jactura. M. A. CM. Leg rosszabb vallás a' kár-vallás. km.
- Kár-vallatlan. Indemnis. Erdélyi, Zichi fölött p. 6.
- Kár-vallatlanság. Indemnitatis. S. I.
- Kár-vallott. Damnificatus. Fohászkodik, mint a' kár-vallott cigány. km.
- Kár volna. Dolendum esset.
- * Keserű kár. Damnum acerbum. Kevés kár nem sok haszon. km.
- Olly kár a' szegénynek egy pénz is, mint a' gazdagnak száz. km.
- Országos kár, mikor egy isten-félő ki hal közülünk. Sz. D.
- Semmi kár. Nullum damnum, nulla jactura.
- KÁRA. Ejus damnum. Meg léssen az ő kára. Decernetur equa Thessalica. M. A.
- Karán tanul a' bolond. Malo accepto stultus sapit. M. A.
- KÁRALL, kárallja. damni ducit, damnosum putat. M. A.
- Kárallja minden értelmes ember. Sz. D.
- Kárallanám, ha elmaradna valami belőle. Sz. D.
- Nem kárallya fáradságát. Faludi U. E. 1. R. p. 28.
- KÁRATLAN. Indemnis. M. A.
- Káratlanítja. Indemnem reddit.
- Káratlanság. Indemnitas. M. A.
- KÁRÁND. F. Sz. P. és Telek Bihar Vben.
- KÁRHÖZIK. Damnatur. M. A.
- El-kárhozik. Condemnatur. M. A.
- Kárhozandó. Dammandus, condemnandus. S. I.
- Kárhozandóság. Condemnabilitas. Zvonarics 1. R. p. 792. Csuzi Tromb. p. 194.
- Kárhozat. Damnatio, condemnatio. M. A.
- Kárhozat-szerző. Pázm. Kal. p. 929.
- Kárhozatos. Condemnabilis, exitialis, perniciosus. M. A.
- Kárhozatoság. Pernicies. Biró Márton Micae p. 73.
- Kárhozhatóság. idem. Vajda K. É. 1. K. p. 39. Csuzi Sip-szó p. 179.
- Kárhozatságos. Summe perniciosus, exitialis idem p. 36.
- Kárhozás. Damnatio.
- El kárhozás. Damnatio, condemnatio. M. A.
- Kárhozó. Damnabilis, damnandus. M. A.
- Kárhoztatja. Damnatio, condemnatio. M. A.
- El kárhoztatja. Condemnat. M. A.
- Kárhoztatatlan. Indemnatus. M. A.
- Kárhoztatás. Damnatio, condemnatio. M. A.
- Kárhoztható. Condemnabilis. M. A.
- Kárhoztatott. Damnatus. M. A.
- Kárhoztható. Damnatorius. M. A. it. Damnator, condemnator. S. I.
- Kárhozza. Damnatio. Faludi E. M. p. 44.
- KÁROG. Croci at. M. A. Mivel a' kánya azt kiáltja KÁR-KÁR, innen mondatik, hogy KÁROG.
- KÁROM. Damnum meum. Sem károm, sem hasznom benne. Mihi nec seritur, nec metitur.
- Káromkodik. Blasphematus. M. A.
- * A' régi Magyar, ha kára történt, hihető, azt szórta: KÁROM-KÁROM, ilyen, amolyan KÁROM esett, történt, és innen mondatott az olyan, hogy KÁROMkodik, és ez hihetőbb, mint azt állítani, hogy KÁROM régi szó volna, és annyit tenne, mint maledictum, dirae, execratio, v. convitium, asperior vox.
- Öszve káromkodja. Conblasphematus.
- Káromkodás. Blasphemia.
- Káromkodó. Blasphemus.
- Káromol, káromolja. Vituperat, blasphematus. M. A. (Alteri damnum suum imputat.) Maledicit, invehitur in aliquem, convitio verberat. Schelten. S. I.
- El káromolja magát.
- Meg káromolja. Blasphematus. M. A. Vituperat, reprehendit.
- Káromlás. Blasphemia. M. A. Convitiatio.
- Káromló. Blasphemus. M. A. Convitiator.
- KÁRON szokott ember tanulni. Nocumenta documenta.
- KÁROS. Damnosus, detrimentosus, dispendiosus, incommodus, damnificus. M. A.
- Káros bankodjék. km.
- Káros csapások. Plagae damniferae. Faludi E. M. p. 241.
- Károsan. Damnose. M. A.
- Károsítja. Damno afficit. M. A.
- Meg károsítja. idem.
- Károsodik. Damnum patitur, jacturam facit. S. I.
- Meg károsodik. Damnificatur.
- Károsom. Damnificator meus. Faludi E. M. p. 250.
- Károsul. Detrimentum, damnum patitur. KÁRT tesz. Damnificat, incommodat. M. A. Míg a' rossz korcsmárost rajta kapják, sok kárt tesz. km.
- Kárt vall. Jacturam patitur. PP.
- KÁRTÉKONY. Damnificus, noxius. PP. Pázm. Pred. p. 670.
- Kártékony állat. Animal nocivum.
- Kártékony szeretet. Amor nocivus. Faludi. E. M. p. 241.
- Kártékonykodik. Nocet, obest, detrimentum infert. S. I.
- Kártékonyosság. Detrimenti causatio. Pázm. Pred. p. 1074.
- KÁRÁSZ.**
- KÁRÁSZ. Charax. M. A. Merula piscis. PP. Telegdi, Felelet p. 26. Alá való szálkás hal.
- KÁRMÁNY.**
- KÁRMÁNY. Carmanus. M. A.
- Kármány-bőr. Corium coccineum. S. I. Karmazsin.
- Kármány-fősték. Coccum, color coccineus.
- Kármin. S. I.
- Kármány-kengyel. Faludi E. M. p. 241.
- Kármány-körtvély. Pyrum cucurbitinum. Blutzerbirn. S. I. Pázm. Pred. p. 701.
- Kármány-ország. Carmania. M. A.
- Kármány-posztó. Coccinum. Skárlát. S. I.
- Kármány-zabola. Lupatum. PP. Faludi N. U. p. 46. B. E. p. 7.
- KÁROL.**
- KÁROL. t. f. n. Carolus.
- Károl' falva. FF. Posony, Turócz, és Zemplin Vben.
- Károl' háza. Major Posony Vben.
- Károl' háza. Major Vas Vben. Ezt Gróf Erdődi Károl építette a' mi üdönkben, Karakón túl vagyon.
- Kis Károl. Sz. P. Békes Vben.
- Nagy Károl. MV. Szatmár Vben.
- KÁRPIT.**
- KÁRPIT. Tapes, tapetum, aulaeum. M. A. CM. Peristroma, peripetasma. PP.
- Fényes kárpit. Faludi E. M. p. 239.
- Flándriai kárpit. Idem ibidem.
- KÁRPITOS. Tapetibus ornatus, tapetis, aulaeis obductus. M. A.
- Kárpitos ágy.
- Kárpitos hajlék. Faludi N. U. p. 199.
- Kárpitos ház. Domus aulaeis ornata. Beniczki p. 193.
- KÁRPITOT föl vonja. Aulaeum tendit. PP.
- KÁRPITOZZA. Aulaeis ornat, tapetibus sternit. S. I.
- Bé kárpitozza. Aulaeis instruit, vestit. PP.
- KÁRT.**
- KÁRT. Kártos, kártya, fa-edény. Culigna. PP. it. Gyapju-füsü. Sz. D.

- KÁRTOL. Gyapjút füsül, gerebenez. Sz. D.
- KÁRTYA.
KÁRTYA. Charta, chartae folia lusoria. M. A. Föl fordultt kártyával játszani se haszon, se mulatság. km.
Kártya-csináló. Chartarius. M. A.
Kártya-játék. Lusos chartifoliorum. Vajda 2. K. p. 420.
Kártya-játszás. idem. Pázm. Pred. p. 992.
Kártya-vetés. Jövendölés az asztalra ki rakott kártya-levelekből. S. I.
- KÁRTYÁJA. Ejus folia lusoria. A' ki színével mutatja kártyáját, leg jobb játékát is el veszi. Secretum meum mihi.
- KÁRTYÁS. Lusor, chartilusor. M. A.
KÁRTYÁZ. Chartifoliis ludit. S. I.
Kártyázó. Chartilusor. Faludi N. E. p. 48.
- KÁS.
KÁS. Sz. P. Somogy Vben.
KÁSA. Pulmentum, puls, milium tritum, piffa. M. A. Csak a' vajassát szereti a' kásának. km.
Kása-gyöngy. Margaritula, unio minor, uniones minores. PP.
Kása-himlő v. köles-himlő. Febris miliaris. Friesel. S. I.
Kása Istennek áldása. km.
Kása meg égette a' száját. Mus picem gustavit. A' kinek a' kása meg égeti a' száját, még a' tarhóját is fujja. Siculus mare prospectat. Dulcis in expertis cultura potentis amici, Expertus metuit. M. A.
Kása nem étel. km.
Kása-patak. E. F. Kolos Vben.
Kása-törő malom. Pilum miliarium. PP.
Kása-virág. Tavaszí első virág. Primula veris, herba paralyisis. M. A.
* Árpa-kása. Ptisana. S. K.
Baba-kása. Oriza lacte cocta.
Bodza-kása. Pulticula sambucea.
Dara-kása. Pulticula triticea. S. K.
Fordított kása. Szirmai, Parab. p. 54.
Forró kása. — Forgolódik, mint a' macska a' forró kása körül. km.
Főtt kása. Pulmentum, puls miliacca, pulticula. PP.
Hajdina-kása. Pulticula ex panico.
Hajdu-kása. Puls in pinquedine tosta. S. K. Pultes ex milio cum lardo tostae. Szirmai Parab. 54.
Harmat-kása. Festuca fluitans. Csapó. p. 112.
Koldus-kása. Puls ex remanente tomento falisei veteris facta. S. K.
Lisztes kása. Puls farinacea.
Ludas kása. Mellyben a' ludnak aprólékai vannak bele főzve.
Ki tolyó kása. — Meg ette már a' ki tolyó kását. — Annyi a' böcse, mint a' ki tolyó kásának. kmm.
Köles-kása. Milium excorticatum. PP.
Manna-kása. Gramen mannae. Boszorkány-kása. Csapó. p. 112.
Ris-kása. Oryza.
Szoktató kása. Puls allectiva.
Tejes kása. Puls condita lacte.
- Zab-kása. Puls avenacea. S. K.
Kásál: kását csinál. Frumentum vel legumen in pultes terit, contundit, confringit. S. I.
Kásás. Succo destitutus, densus. S. I.
Kásás gyümölcs: igen el érett, 's levét vesztette lágy gyümölcs. S. I.
Kásás fazék. Olla pultaria.
Kásás fazéket vakarja. Pultis reliquias eradit. PP.
Kásás kalán. Tudicula pultaria. PP.
Kásásodik. Succum perdit, densescit. S. I.
El kásásodik. idem.
Meg kásásodik a' gyümölcs, ha igen el érik.
KÁSMÁRK. (Alsó, fölső) FF. Abaúj Vben.
KÁSVÁ. E. FF. Torda Vben. és Szeben Székében.
- KÁSTA.
KÁSTA a' könyv-nyomtatóknál. Loculamenta literarum. PP.
- KÁSTÉLY.
KÁSTÉLY.
KÁSTÉLYOS. Turbidus, rubricosus. M. A.
Kástélyos bor. Vinum rubellum. M. A.
- KÁSZ.
KÁSZ.
KÁSZMA.
Kászmálódik: szövédik, fonódik, tekerződik. Sz. D.
Őszve kászmálódott a' fonál. Sz. D.
KÁSZOLÓDik: vergődik, vonódik, bontakozik. Sz. D.
Azok föl kászolódván futni kezdenek. Heltai Kron. 1. D. p. 371.
Ki kászolódni, bújni, vonódni 's a' t. az ágyból. Sz. D.
KÁSZONY. MV. Bereg Vben. E. Hegy, és Folyó víz Csik Székében.
KÁSZU. Corticeum. PP. Rind-schachtel. Őszve hajtott fa-héjből csináltt köpücske, mellybe a' gyermeknek epret szoktak szedni. Kászu-sajt. Caseus uno vasculo. Sz. D.
- KÁT.
KÁT.
Kát' fa. Sz. P. Somogy Vben.
Kát-tó. F. Nyitra Vben.
KÁTA. t. h. n. Pest Vben.
KÁTOLY. F. Baranya Vben.
KATOLNA. Szent Katolna. E. F. Három szék Székében.
KÁTRÁNY. Kalamász, deget. Sz. D.
- KÁTY.
KÁTY. F. Csajkások Vidéken.
KÁTYOL. Mély kerék-vágások, 's lyukak az uton. S. I.
Kátyolos út. Lyukakkal, 's mély kerék-vágásokkal megromlott út. S. I.
KÁTYÓ. Palus, lama, illuvies. S. I.
Kátyós út: kátyolos út. S. I.
- KÁVA.
KÁVA. Cavum, cavatura, cinctura.
Káva. F. Pest Vben. Sz. P. Komárom Vben.
* Kút-káva. Puteal. Kut' kerítése.
Lőcs-káva.
KÁVÁS. Cinctus, circumdatus, habens puteal.
Kávás. F. Szala Vben. és E. F. Közép Szolnok Vben.
Kávás szoknya. Cyclas virgis distenta. Reifrock. S. I.
Kávásd. F. Bihar Vben.
- KÁVÉ.
KÁVÉ. Faba aegyptiaca. PP. Calda arabica, calda ex ossibus tostis cerasi arabici confecta. S. I. Zriniász P. 3. Strophia 26.
Kávé-fa. Cerasus arabica. S. I.
Kávé-főzés. — Tud hozzá, mint a' Bajcsi aszszony a' kávé-főzéshez. km.
Kávé-ház. Thermopolium, taberna caldaria, domus cavearia, cavena. S. I.
Kávé-mag, kávé-szem. Os, sive nucleus cerasi arabici. S. I.
Kávé-örölő. Machina pro comminuendis fabis arabicis.
Kávé-pörkölő. Machinula pro torrenda caffae.
Kávé-szín. Color caldae arabicae. S. I.
Kávé-szoba. Cavena. Faludi N. U. p. 139.
KÁVÉS. Thermopola, cavenarius. S. I.
Kávés csésze. Kávés findzsa. Phiala cafeacea.
Kávés kalán. Cochlear cafeaceum.
KÁVÉT főzik csak a' levéért. km. Dug. 1. R. p. 300.
KÁVÉZ. Caldam arabicam bibit. S. I.
- KE.
KEB.
KEBEL.
KEBEL. Sinus, gremium. M. A. Födelem, kebelem nem kigyónak való. km.
Kebel. F. Varasd Vben.
Kebele. Ejus sinus. Eperjet szed más kebelébe. km.
Kebele. F. Szala Vben. és E. F. Maros Székében.
Kebeles. Sinuosus. M. A. CM.
KEBES.
Kebesd. F. Bihar Vben.
- KECZ.
KECZ.
KECZE. Rete piscatorum sacciforme. S. I.
Kecze. E. F. Torda Vben.
Kecze-beczél. Saltitat. Vajda K. É. 3. K. p. 189.
„A' bak akár melly meredek kősziklákon föl 's alá kecze- beczél.“
Keczél. Vigan ugrándozik, játszodozik, czikázik. Sz. D.

- Kelepelő. Crotalum, malleator. M. A.
 KELEVÉSZ. Hastile, pertica, sudes, hasta, sarissa. M. A.
 Kelevész. F. Somogy Vben.
 Kelevészes. Hastatus. Prágai p. 241.
 Kelevészes vitéz. Miles hastatus. Sz. D.
- KELEH.
- KELEH, KELH, KELYH. Calix. M. A.
- KELHE, KELYHE. idem.
- KELEMEN.
- KELEMEN. t. f. n. Clemens. M. A.
- Kelemen' falva. FF. Bereg, Liptó, és Thurócz Vkben.
- Kelemen' telke. E. F. Maros Székében.
- KELEVET.
- KELEVET, mellyen a' törökök ülnek. Matta. PP. Szőnyeg, kilim, füstékes teríték. Sz. D.
- KELEVETET vet. Pavimentum mattis sternit. PP. A' ház' padlóját szőnyeggel be teríti. Sz. D.
- KELL.
- KELL. Oportet, placet. M. A.
 Nem kell neki. Non vult habere, non placet ei.
- KELLEM. R. Gratia, svavitas, placentia, placiditas. S. I.
- Kellemes. Gratus, gratiosus, svavis, placitus. VM. Hit-tartás. p. 2.
- Kellemes. F. Sáros Vben.
- Kellemes dolog. Res grata. Pázm. Pred. p. 198.
- Kellemes mentség. Faludi. E. M. p. 242.
- Kellemeskedik. Placere conatur. S. I.
- Kellemesség. Gratia, svavitas, placentia. S. I.
- Kellemet. R. idem ac Kellem. S. I.
- Kellemetes. Egregius, placitus. M. A.
- Kellemetes, mint a' keszócze husvét' napján. km.
- Kellemetesen. Placite. M. A.
- Kellemetesiti. Gratum facit.
- Kellemeteskedik. Placere conatur. Sz. D. S. I.
- Kellemetesség. Placiditas, placentia, libentia. M. A.
- Kellemő. Gratus, gratiosus, svavis. S. I. Sz. D.
- Kellemő bátorság. Condecens audacia. Faludi N. A. p. 219.
- Kellemő békeesség. Pax placita. Faludi N. A. p. 208.
- Kellemőség. Gratia, placentia. S. I.
- KELLET (név). Placentia v. necessitas. S. I.
- Kellete' korán. Opportune, tempestive, commode. M. A.
- Kelleti' korán. idem. M. A.
- Kelletes. Gratus, placitus, acceptus. S. I.
- Kelleteség. Placentia. S. I.
- Kelletinél több. Superamentum. M. A.
- Kelletinél fölül. Plusquam necesse.
- KELLET (ige), kelleti. Placet, placere facit. M. A.
- Kelleti magát mindennel. Omnibus se acceptum reddit.
- Magát kellettő erkölcs. Faludi U. E. 1. R. p. 103.
- KELLETLEN. A' mi nem kell. Fastidiosus.
- Keletlen ott a' kincs, a' hol egészség nincs. km.
- Keletlenkedik. Molestum, tadciosum se exhibet. Csuzi, Síp-szó. p. 9.
- Kelletlenség. Fastidium, displicentia, aversatio. M. A.
- Keletlenül. Fastidiose, fastidiliter. M. A.
- KELLEVENY. R. Voluptas, delictum, delectamentum. Lust. S. I.
- KELLŐ. Placens, acceptus, perbellus, egregius. M. A. Idoneus, aptus, accomodus v. necessarius. S. I.
- Kellő-képpen. Apposite, competenter, convenienter, accomodate. S. I.
- Kellő közepe valaminek. Centrum. CM. Pázm. Pred. p. 468.
- Kellő közepe az éjtszakának. Pázm. Pred. p. 101.
- Kellős.
- Kellős közepett. In ipso centro. S. I.
- Kellőség. Placiditas, placentia, v. convenientia. S. I.
- KEM.
- KEM.
- KEME.
- Kemei, Kemej. Sz. P. Abauj Vben.
- Kemeny. Lásd alább külön KEMÉNY.
- KEMECSE. F. Szabolcs Vben.
- KEMEN.
- Kemencze. Fornax. M. A. Bátor a' kemencze mögött. km.
- Kemencze. FF. Hont, és Ung Vkben. Akkor jön meg barátom az eszd, mikor Kemenczén vásár leszsz. km.
- Kemencze-fűtő. Furnarius, calefactor. M. A.
- Kemencze' háta. Pars summa fornacis.
- Kemencze nem Velence. km. Dug. 1. R. p. 76.
- Kemencze' lyuka. Infumibulum. CM.
- Kemencze-száj. Praefurnium. M. A.
- * Téglá-kemencze. Fornax lateraria.
- Téglá-égető.
- Új Kemencze. F. Ung Vben.
- Kemenes erdő. Régen nagy, most igen el pusztultt erdő Vas Vben, mellytől annak egy szép része neveztetik Kemenes' aljának.
- Kemenes-al, Kemenes' alja. Vas Vár-megyének egy igen szép vidéke.
- KEMES.
- Kemes-mál. F. Vas Vben.
- KEMSE (Kemesé?). F. Baranya Vben.
- KEMÉNY.
- KEMÉNY. Durus it. rigidus, severus. M. A.
- Serény tanítónak kemény a' neve. km.
- Kemény bőr. Callus. S. I.
- Kemény-Egerszeg. F. Vas Vben.
- Kemény ember: kegyetlen ember. Sz. D.
- Kemény ék. Cuneus durus. A' kemény fát kemény ékkel hasítják. km.
- Kemény fa. Durum lignum. A' kemény fába úgy verd az éket, hogy szemedbe ne pattanjon. km.
- Kemény' fa. F. Szala Vben.
- Kemény' falva. E. FF. Udvarhely Székében.
- Kemény fok. Árok Bihar Vben.
- Kemény héjú. Duracinus, duri corticis. S. I.
- Kemény nyakú. Cervicosus, pervicax, refractarius, durae cervicis. M. A.
- Kemény szájú ló. Equus tenax, durioris oris. PP.
- Kemény szék. Alvus adstricta. S. I.
- Kemény-székű. Alvo adstricta laborans. S. I.
- Kemény szüvű. Ferrei cordis. S. I.
- Kemény tekéntetű. Torvus, austerus, tetricus, severus. M. A.
- Kemény' telke. E. F. Torda Vben.
- KEMÉNYDED. Subdurus, duriusculus. Telegdi Hom. 1. R. p. 326.
- Keménydeden. Duriuscule.
- KEMÉNYEDIK. Duret, durescit, callescit. M. A.
- Meg keményedik. Indurescit, obdurescit. M. A.
- Keményedés. Induratio. M. A.
- Meg keményedés. Induratio, obduratio. M. A.
- Keményedett.
- Meg keményedett. Obduratus, induratus. M. A.
- KEMÉNYEN. Dure, aspere, asperiter, duriter, severe, severiter, strenue, acerbe. M. A.
- Keményen viseli magát. Fortiter se gerit.
- Keményen meg fagvott. Rigide congelavit.
- KEMÉNYES. Subdurus.
- KEMÉNYESZIK: idem ac Keményedik. Meg keményeszik. Lippai Vet. Kert. p. 140. 240.
- KEMÉNYÍT, keményíti. Durat, asperat. M. A.
- Keményíti a' ruhát. Vestes amylo imbuit, macerat. PP.
- Meg keményíti. Edurat, indurat, obdurat. M. A.
- Meg keményíti magát. Obfirmat se.
- Keményítés. Induratio. M. A.
- Meg keményítés. idem. M. A.
- Keményített ruhák. Lintea amylo imbuita. PP.
- Meg keményített. Induratus. M. A.
- Keményítő. Amylum. PP.
- KEMÉNYKE. Duriusculus.
- Keménykén. Duriuscule. Csuzi, Síp-szó. p. 337.
- KEMÉNYKEDIK. Indurescit, v. durum, et difficilem se praebet. M. A.
- Eleget keménykedett (kegyetlenkedett) rajtam. Faludi E. M. p. 153.
- El keménykedik. Induratur.
- Meg keménykedik. Indurescit.
- Őszve keménykedett a' kenyér.
- Keménykedő. Submolestus. Faludi T. É. p. 41.
- KEMÉNYSEG. Durities, duritas, asperitas, rigor. M. A.
- Keménysegés. Valde durus, valde severus. Margit' Élete p. 15. Pázm. Kal. p. 234. Faludi N. E. p. 126.
- KEMÉNYÜL. Indurescit, induratur. M. A.
- Meg keményül. idem. Pázm. Pred. p. 602.

KEN.	Kéz-kenő. Mantile. Csuzi Tromb. p. 624.	Kengyel. Sz. PP. Bihar és Heves Vkben.
KEN, keni. Ungit, fucat, linit. M. A. Keni feni. Perungit. Pázm. Kal. p. 251.	Szekér-kenő. Axungia.	Kengyel-futó. A pedibus, cursor. M. A.
Bé keni. Inungit. Pázm. Pred. p. 286.	Kenőcs, Kenőcse. Ungventum. Pázm. Pred. p. 1134.	Kengyel-szj. Lorum scandularium, equestris scandulae lorum. PP.
Föl keni. Sublinit.	Kenőcsös. Ungventosus. M. A.	Kengyel-tó. Csárda Borsod Vben.
Hozzá keni. Allinit. M. A.	KENTEFITÉL. Comit. Keni feni magát. S. I. Sz. D.	KENGYELBE teszi a lábát. Pedem in scandulam ephippiariam inducit. PP.
Ki keni. Elinit.	KENTT, kenött. Fucatus, unctus. M. A. A' kentt kerék könnyen szokott menni. km.	KENGYELE. Ejus stapes.
Környül keni. Circumlinit. M. A.	Reá kentt. Allitus, illitus. M. A.	KENIG.
Le keni. Delinit, deungit.	KENYÜ. R. Ungventum. S. I.	KENIG. vide Kedig, Pedig. M. A.
Meg keni. Inungit, perungit, collinit, illinit, perlinit. M. A.	KEND.	KENYÉR.
Reá keni. Illinit, allinit. M. A.	KEND, KEED. A' köz-embernek nevezete. S. I.	KENYÉR. Panis. M. A. A' kenyér mellé sajt is kell. km.
Őszve keni. Collinit.	Kend. E. F. Doboka Vben.	Kenyér' béle. Medulla panis. S. I.
KENDik, kendi. Tergit, manus lotas abstergit. M. A. Későn jöttél, hanem mosdjál, 's kendjél ki az ajtón. km.	Kend. (Kis, nagy.) E. FF. Küküllő. Vben.	Kenyér-bé-vető lapát, kenyér-hányó lapát, kenyér-vetelő lapát. Pala, infurnibulum. M. A. PP.
Föl kendi. Fucat, colorat. S. I.	KENDE. F. Sáros Vben.	Kenyér-étel. Manducatio panis. Pázm. Pred. p. 794.
Ki kendik. Extergitur.	KENDEZ, kendezi. Kend-szóval illeti, kendnek mondja, nevezi. S. I.	Kenyér-evő. Panivorus.
Meg kendi. Manus lotas tergit. M. A.	KENDI. Sz. P. Abaúj Vben.	Kenyér-fa. Artocarpus incisa. S. I.
Kendő. Mappa, mantile. M. A. Linteum manuarium, manutergium. PP. Olyan a' kendő, millyen a' mosdó. km.	KENDER.	Kenyér-gomba. Agaricus lactifluus. S. I.
Kendő keszkenő. Mantellum, mantile. M. A.	KENDER. Cannabis. M. A. Az erős kenderből válik erős kötél. km. Dug. 1. R. p. 103.	Kenyér-gomba. Agaricus lactifluus. S. I.
Kendő. E. F. Maros Székében.	Kender-áztatás. Cannabis maceratio.	Sok kenyér-gomba termett a' pajta-szerén. km. Multos frugum acervos numerat.
Kendőzik. Fucatur, illinitur. Faludi E. M. p. 41.	Kender-áztató. Lacuna macerandis cannabibus destinata.	Kenyér' háza. Betlehem. Domus panis. Pázm. Pred. p. 104.
Meg kendőzik. Ungitur. Káldi 2. Reg. 14. 2.	Kender-fésű. Carmen, pecten ferreus. S. I.	Kenyér-héj. Crustarum panis segmenta. PP.
Kendőzi. Fucat. M. A.	Kender-fonál. Filum cannabinum.	Cortex panis. Kenyér-héj is mézes falat gyanánt esik az éhes embernek. km.
Meg kendőzi. Fucat. CM.	Kender-föld. Ager cannabum.	Kenyér-liszt. Farina, unde panes coquantur.
Kendőzés. Fucatio. Pázm. Pred. p. 1134.	Kender-hám. Helcium cannabinum. Fakó kerék kender-hám, nemes ember szürdölmán. km.	Kenyér-mester. Panarius. PP.
Kendőzgeti. Fucat (crebro). S. I.	Kender-kötél. Restis cannabina. Pázm. Pred. p. 638.	Kenyér-mező. Nic. Oláh. Hung. p. 68.
Kendőzgetés. Fucatio crebro repetita.	Kender-látó. Mustrának haza-hozott kender az áztatóból, hogy meg lássák, ha jól el ázott a' kender, vagy nem. Hová mégy? —	Kenyér-morzsalék. Micae panis.
Kendőzködik. Saepius fucatur.	Kender-látóért. Hallottam Ságbon 1813. Oct. 3. Kender-mag. Semen cannabum. S. I.	Kenyér-piacz. Vajda 2. K. p. 54.
Kendőzködő mázolás. Faludi N. A. p. 71.	Kender-mag-olaj. Oleum cannabinum. S. I.	Kenyér-púp. Tuber panis. S. I.
Kendőző. Cerussa. M. A. Rubicetra, fucus, pigmentum. PP.	Kender-mező. E. F. Doboka Vben.	Kenyér-szakasztó kosár. Scirpiculum. PP.
Kendőző szín. Fucus. Pázm. Kal. p. 414.	Kender-nyakra való. Fúlasztó kötél. S. I.	Kenyér-szegés. Fractio panis. Pázm. Kal. p. 827. 892.
Kendőzött. Fucatus.	Kender-öv. Lorum cannabinum, fascia cannabina. S. I.	Szegd meg a' kenyeret. Frange panem.
Kendőzött aszszonyok. Cerussatae, fucatae mulieres. PP.	Kender' szála. Fila cannabina tenuiora cannabis expectinata.	Kenyér-szelés. Panis in minutiora segmenta scissio. Szelj kenyeret a' leves alá.
Kendőzött szépség. Beniczki p. 258.	Kender' szára. Calamus cannabinus. S. I.	Kenyér-sütés. Panificium, pistoria. M. A.
Kendőzött készítő. Pigmentarius. PP.	Kender-szövet. Tela cannabina. S. I.	Kenyér-sütő. Panifex, pistor, artocopus. M. A.
Kendőzteti. Cerussat, fucat. M. A. Pázm. Pred. p. 847.	Kender-termesztés. Cultura cannabum.	Kenyér-tarisznya. Canistrum panarium. NC. p. 401.
KENEDÉK. Ungventum. Sz. D. S. I.	Kender-törés. Cannabis exuitio e philyris.	
Kenedékes. Ungventatus, ungentuosus.	Kender-törő. Frangibulum cannabinum. S. I.	
KENEGET, kenegeti. Unctitat. M. A.	Kender-tó. F. Arad Vben.	
Kenegetés. Sublinitio, unctio. M. A.	Kender-vászon. Tela cannabina.	
KENESE. F. Veszprém Vben.	* Magos kender. Cannabis mas. M. A.	
KENET. Ungventum. M. A.	Paszkoncza kender. Cannabis foemina. M. A.	
Kenet-áros. Ungventarius. CM. M. A.	Virágos kender.	
Kenet-csináló. idem. M. A.	Vad kender. Cannabis sylvestris. M. A.	
Kenet-csináló mesterség. Ungventaria. M. A.	Föl nyól, mint a' vad kender. km.	
Kenet-tok. Myrothecium, pyxis ungentaria. S. I.	KENDERES. t. h. n. Csongrád, Heves és Torontál Vkben.	
* Haj-kenet. Ungventum capillorum. Sz. D.	Kendereske. F. Bereg Vben.	
Utolsó kenet. Extrema unctio.	KENDERI. Cannabaceus. M. A. PP.	
Kenetes. Ungvinosus. M. A.	Kenderike. Cannabeus, avis cannabea. M. A.	
KENETETT. Unctus. M. A.	KENGYEL.	
KENETLEN. Non unctus. M. A.	KENGYEL. Stapedes, subex ephippiarius. M. A.	
KENÉS. Unctio, unctura. M. A.	Ephippiarius scamillus, ephippiaria scandula, stapes, strefa, staffa, subsellares. PP. (fors olim Kénygyel, quasi signum luxus).	
Kenés fenés. Perunctio.		
Bé kenés. Inunctio.		
Föl kenés. Unctio sollenius, unctio sacra.		
Meg kenés. Perunctio, inunctio. M. A.		
KENÉSZ. t. h. n. Bihar, Szabolcs, és Vas Vkben.		
Kenészlő. F. Szabolcs Vben.		
KENÍT, keníti. Sublinit. M. A.		
KENNI való. Unctorius. M. A.		
KENŐ. Unctor. M. A. it. Ungventum.		
Kenő orvos. Jatraleptes. M. A.		

- Kenyér-tartó. Panarium. M. A. Artotheca, cella panaria. PP.
 Kenyér-törés. Fractio panis. Pázm. Kal. p. 892.
 Kenyér-vesztegető. Paniperda.
 * All-kenyér. E. Szász-város.
 Árpa-kenyér. Panis hordeaceus. NC. p. 309.
 Búza-kenyér. Panis artopyrus. NC. p. 309.
 Cseléd-kenyér. Cibarius familiae panis. S. K.
 Csömölyés kenyér. Rubiginosus panis. S. K.
 Darab-kenyér. Frustum panis. Sok darab kenyeret kíván egy esztendő. km.
 Egy kenyéren vannak. Convivunt.
 Falat-kenyér. Buccella panis. Olyan ember, mint a falat-kenyér. — Egy falat-kenyérre nem virad. kmm.
 Fejér-kenyér. Panis candidus. NC. p. 309.
 Fekete kenyér. Panis niger. Fejér a ház, fekete a kenyér. km.
 Föl-kenyér. E. Szász város.
 Gyűr-kenyér. Segmentum panis annulare.
 Házi kenyér. Panis domi coctus.
 Zvonarics, Postilla 1. R. p. 598.
 Igaz kenyér. — Meg hozta az igaz kenyér. km.
 Katona-kenyér. Panis militaris. Csuzi Síp-szó. p. 19.
 Kemény kenyér. Durus panis. S. K.
 Kétször sültt kenyér. Panis bis coctus, nauticus panis. M. A.
 Korpa-kenyér. Panis furfuraceus. NC. p. 309.
 Kovászos kenyér. Panis fermentatus. Pázm. Pred. p. 794.
 Kovásztalan kenyér. Panis azymus. S. K.
 Köz-kenyér. Panis communis. Pázm. Kal. p. 878.
 Mindennapi kenyér. Panis quotidianus.
 Molátás kenyér. Panis non bene excoctus.
 Panaszos kenyér. Opprobriosus panis. S. K.
 Pék-kenyér. Panis a publico pistore coctus.
 Pék-kenyérrel él. Emto pane vescitur.
 Puha kenyér. Panis recens.
 Rozs-kenyér. Panis siligineus. NC. p. 309.
 Sületlen kenyér. Non bene coctus panis. A' kenyér sülvé jó. km.
 Zsömlye-kenyér. Panis simlagineus. NC. p. 309.
 Szelet-kenyér. Segmentum panis.
 Szerzetes-kenyér. Panis monasticus. Csuzi, Síp-szó p. 19.
 Tekertt kenyér. Panis tortilis. Faludi. T. É. p. 301.
 Vajas kenyér. Butyro illitus panis. S. K.
 Vitézi kenyér. Panis militaris. NC. p. 309.
 Zab-kenyér. Panis avenaceus.
 Záklás kenyér. Uvidus v. densitatem aquosam habens panis. S. K.
 KENYERE. Panis ejus. Hátán háza, kebelében kenyere. km.
 Még ette kenyérének javát: öreg, vén.
 Még maga kenyérére sem öröklődik: röst, lajha.
- Egygyik észszel, másik kézzel keresi kenyerét. km.
 KENYERES. Panaceus, panarius. M. A.
 Kenyeres edény. Panarium. M. A.
 Kenyeres pajtás. Convictor.
 Kenyeres társ. Convictor, contubernalis. M. A.
 Kenyeres társaság. Contubernium. M. A.
 Kenyeres táská. Pera. CM.
 Kenyereség. Contubernium. Csuzi, Síp-szó. p. 607.
 KENYEREZ. Panem manducat. S. I. Kenyerezzünk. Pane nos reficiamus.
 Egygyütt kenyereznek. Convescuntur.
 Vajda 3. K. p. 731.
 Meg kenyerezték. Illiciis ad suas partes pertraxerunt.
 KENYERET eszik. Panem comedit. Másutt is esznek kenyeret. km. KV. p. 509.
 Kenyeret hány, vet az ebnek. Panem projicit cani. Vess az ebnek kenyeret, meg harap érte: Ingratus.
 Kenyeret süt. Panem pinsit. M. A.
 Kenyeret szel. Panem distringit. PP.
 KENYERI. F. Vas Vben. Sz. P. Veszprém Vben.
- KEP.
- KEP.
 KEPE. Capetia, acervus frugum. M. A.
 Fruges post messem per cruces collatae. In quavis cruce (capetia) sunt manipuli 17 v. 20.
 Könnyű kepe mellett búza-fejet szedni. km.
 Kepés arató. Kit nem nap-számra fizetnek, hanem kereszt-számra, közönségesen minden 12-dik kereszt az aratóé.
 KEPICZKÉL Kezét lábát hányva veti, p. o. a' sárba, vízbe esvén. Sz. D.
- KER.
- KER, KÖR. Circulus, orbis, cyclus. S. I.
 KERCS. E. F. Szeben Székében.
 Kercse-liget. F. Somogy Vben.
 Kercséd. E. F. Aranyos Székében.
 Kercsje. F. Szala Vben.
 KERDÜL (mint fordul): szédül, bősziül, kergeteskedik. Meg kerdültt a' marha 's a' t. Sz. D.
 KERECSÉN. Gyrfalco. Zriniász P. 5. Stropha 61.
 Gyöngyösi 2 Dar. p. 507. 508.
 Kerecsend. F. Heves Vben.
 Kerecseny. FF. Bereg, és Szala Vben. Sz. P. Borsod Vben. Víz-állós hely Szabolcs Vben.
 KERECSZ (mint perezcz.).
 Kereczke. F. Marmaros Vben.
 KERENG. Circumvolvitur, circumit. M. A.
 Kerenget, kerengeti. Gyrat, regyrat, rotat. M. A.
 Kerengetés. Gyratio, rotatio. M. A.
 Kerengél, kerengéli: kerengeti. S. I.
 Kerengés. Circuitio, volutatus. M. A.
 Kerengés nélkül. Missis ambagibus. S. I.
 Kerengő. Gyro, ambitus, circularis, tortuosus. M. A. A' ki bogár után indúl, kerengőre készülnön. km.
 Kerengő. Heltaio porticum notat Kron. 2. D. p. 120, 222, 225.
- Kerengő. Hegy Gömör Vben.
 Kerengő beszéd. Anfractus orationis, ambages. S. I.
- Kerengő bizonyítás. Circulus vitiosus in logica. Pázm. Kal. p. 339.
 Kerengő csillag. Planeta. S. I.
 Kerengő csoportos. Faludi E. M. p. 242.
 Kerengő garádics. Cochlidium, cochlis. M. A.
 Kerengő köszvény. Arthritis vaga. S. I.
 Kerengő út. Amfractus. PP.
 Kerengőben jár. Circulum vitiosum committit. Pázm. Kal. p. 607.
 Kerengős. Ambagiosus. M. A.
 Kerengősen. Pergyrum, ambagiose. M. A.
 Kerengve. Circulatim. M. A.
 KEREP. Epibades. M. A.
 Kerep-hajó. Hidas komp. Sz. D.
 Sár-kerep. Melilotus NC. p. 43. Csapó p. 239.
 Kerepecz. Sz. P. Gömör Vben.
 Kerepecz (Alsó, fölső.) FF. Bereg Vben.
 Kerepel. Crepat, strepit. S. I. Himfi, 2. R. p. 9.
 Kereplő. Crotalum. CM.
 Kereplő. idem. Úgy jár a' szája, mint a' kereplő. km. Dug. 1. R. p. 128.
 Kerepes. Hipagus. M. A.
 Kerepes. F. Pest Vben.
 Kereplye. F. Zemplin Vben.
 KERELLŐ. E. F. Küküllő Vben.
 KERES (társ-név): körös. Circularis, circulus, orbiculus. S. I.
 Keresd. E. F. alsó Fejér Vben.
 Kereskény (Nagy, kis.) FF. Hont Vben.
 KERES (ige), keresi. Quaerit, investigat. M. A.
 Ki mit keres, meg leli. Pyraustae interitus. Ki mint keresi, úgy veszi hasznát. Sui cuique mores fingunt fortunam. M. A.
 Bé keresi. Tantum procurat, emeretur.
 Elő keresi. Exquirit.
 Föl keresi. Indagat, inquirit, conquirit, exquirit. M. A.
 Ki keresi. Exquirit. M. A.
 Meg keresi. Perquirat, requirit, inquirit. M. A.
 Öszve keresi. Conquirat. M. A.
 Reá keres. Superoeconomizat. El fogy a' vagyon, ha reá nem keresnek. km.
 Keresd. Quaere. Helyén keresd, föl találd. km.
 Ne keresd. Csárda Szala Vben, Szala-Egerszeg mellett.
 Keresdegel, keresdegeli. Quaeritat.
 Keresze-szeg. Telek Szala Vben.
 Kereset. Quaestus. M. A. Hítván kereset az árulkodás. km.
 Kereset. Sz. P. Csongrád Vben.
 Hamis kereset. — Nem sokat fiadzik a' hamis kereset. km.
 Keresete. Ejus quaestus. Nincs itt semmi keresete. Nihil habet, quod hic quaerat.
 Keresetlen. Non quaesitus. M. A.
 Keresett. Quaesitus, partus. M. A.
 Keresés. Quaesitus, quaesitio, investigatio. M. A.
 Föl keresés. Inquisitio. M. A.
 Haszon-keresés. Lucri studium.
 Ki keresés. Exquisitio, investigatio. M. A.
 Meg keresés. Requisitio. M. A.
 Öszve keresés. Conquisitio. M. A.

- Keresget, keresgeti. *Scrutatur, quaeritat.* M. A.
Keresgél, keresgéli. *Conquirat, quaeritat.*
Ki keresgéli. *Exquirat.* Biró Márton, *Micae,*
in titulo operis.
- Keresgélés. *Conquisitio.* M. A.
Keresgélő. *Scrutator, quaesitor.* M. A.
Kereshetetlen. *Impervestigabilis.* M. A.
Kereskedik. *Negotiator, quaestum facit.* M. A.
Kopár helyen kereskedik. km.
Kereskedés. *Quaestus, negotiatio.* M. A.
Kereskedő. *Negotiator.* M. A.
Keresmény. *Quaesitum, partum.* M. A.
Hamis keresménynek kincse nem száll
harmad örökösre. km.
Kereső. *Quaerens, quaesitor, invest gator.* M.
A.
Fő kereső. *Conquisitor, inquisitor.* M. A.
Kerestlen keresi. *Incessanter quaerit.* Faludi N.
E. p. 162.
Szorgalmasan keresi. *Disquirat.* M. A.
KERÉK. *Rota, orbis.* M. A. A' kerék annyit
fordul alá, a' mennyit föl. km.
Kerék-agy. *Orbile, modius, modiolus.* M. A.
Kerék-asztal. *Cibicilla.* M. A. *Magida.* PP.
Mensa rotunda.
Kerék-ábrázat. *Facies rotunda.*
Kerék-ábrázató. *Rotundae faciei.*
Kerék-ács. *Rotarius.* S. I.
Kerék-berek. Csárda Abaúj Vben.
Kerék-beszéd. *Periodus.* S. I.
Kerék-bolt. *Cupula, fornix rotundus.* S. I.
Kerék-cserepek. *Imbrices.* Heltai 2. D. p.
223. „Az egész épületet bé héjaztatá
kerék-cserepekkel.“
Kerék-dagadás fülén, torkán. *Panus.* PP.
Kerék' egyháza. Sz. PP. Békes és Bihar
Vben. it. Kis Kunságban, Telek Pest
Vben.
Kerék-fal. *Absis, ancon, canthus.* PP.
Kerék-fentő. *Radius.* PP.
Kerék-foltos. *Pomellatus, scutulatus.* S. I.
Kerék-födél. *Tholus, Kuppeldach.* S. I.
Kerék-föld. *Orbis terrarum.* Kerék-világ. S.
I.
Kerék-futtatás. *Lusus orbiculorum.* Faludi
T. É. p. 23.
Kerék-Gede. F. Gömör Vben.
Kerék-gyártó. *Carpentarius, rhedarius.* M.
A.
Kerék-hegy. F. Marmaros Vben.
Kerék-kalap. *Pileus rotundus.*
Kerék-kenő. *Axungia.* S. I.
Kerék-köpönyeg. *Pallium equestre, militare.*
S. I.
Kerék-kötés a' meredek helyen. *Suf-
flaminatio rotarum.* M. A.
Kerék-kötő. *Sufflamin.* M. A. CM.
Kerék-kiüllő. *Radius, radiolus in rota currus.*
M. A.
Kerék-mű. *Räderwerk.* S. I.
Kerék-pais. *Parma.* M. A.
Kerék-rák. *Scilla, squilla.* S. I.
Kerék-répa. *Congylis.* S. I.
Kerék-rét. F. Sáros Vben.
Kerék-szám. *Summa.* M. A. *Numerus*
rotundus. Szemes kocsis, szemes ló
kerék-számra igen jó. km.
Kerék-számmal. *Número rotunde.*
- Kerék-szeg. *Fibula rotaria.* M. A.
Kerék-szöllás. *Dictio categorica.* Nyers,
száraz, egyűgű ki mondás. S. I.
Kerék-szóval. *Directe, categorice, sine*
ambagibus. Magyarúl. Pázm. Kal. p.
225. 420.
Kerék-sing-vas. *Canthus.* PP. Sin-vas.
Kerék-talp. *Curvatura rotae.* Absis. M. A.
Kerék-talpi vas. *Canthus.* M. A. Sin- vas,
kerék-vas.
Kerék-táncz. S. I.
Kerék-tó. Sz. P. Zemplin Vben. Csárda
Bars Vben.
Kerék-törés. *Membrifragium.* S. I. item
fractio, rotae.
Kerék-udvar. Sz. PP. Bars, és Heves
Vben.
Kerék-vas. *Canthus.* NC. p. 321.
Kerék-vágás. *Orbita.* M. A. Nem hisznek
az aszszonynak, míg a' kerék-vágást
által lépheti. km.
Kerék-válasz. *Responsio sine ambagibus,*
responsum categoricum. Pázm. Pred. p.
770.
* Alma-kerék. E. F. fölső Fejér Vben.
Czigány-kerék. *Circumrotatio sui per*
terram manuum extensarum ope.
Hordd el a' czigány-kereket. km.
Csip-kerek. F. Vas Vben.
Első kerék után forog a' másik is. km.
Dug. 1. R. p. 267.
Fogas kerék. Telek Szala Vben.
Forgó kerék a' malomban.
Fő-kerék. *Rota principalis.* Pázm. Pred.
p. 825.
Haraszt-kerék. E. F. Maros Székében.
Hat kerék — Úgy illik, mint egy szekérben
hat kerék. km.
Kentt kerék. *Rota uncta.* A' kentt kerék
könnyen szokott menni. km.
Kis kerék. E. F. Alsó Fejér Vben.
Kocsi-kerék. *Rota rhedaria.*
Lam-kerék. E. F. Szász Sebes Székében.
Magyaró-kerék. E. F. Kolos Vben.
Malom-kerék. *Rota molaris.*
Megy-kerék. E. F. Alsó Fejér Vben.
Méh-kerék. F. Bihar Vben.
Monyoró-kerék. MV. Vas Vben.
Nagy-kerék. E. F. Alsó Fejér Vben.
Ötödik kerék. *Rota quinta — Quid facis in*
claustro? Rota quinta quod addita
plaustro. Valaha tehát annyit is tett,
mint haszontalan. De már ma az ötödik
keréknek nagy hasznát veszik a' hintó'
meg fordításában.
Simon-kerék. Sz. P. Bihar Vben.
Som-kerék. E. F. Belső Szolnok Vben.
Szekér-kerék. *Rota curulis.*
Stú-kerék. E. F. Belső Szolnok Vben.
Talyiga-kerék. *Rota carrucaria.*
Vecs-kerék. Sz. P. Csajkásoknál.
Viz-kerék. *Malom-kerék. Rota aquatica.*
PP.
Kerékbe járó beszéd. *Sermo per circuitum*
rediens. Faludi. T. É. p. 172.
Kerékben-törés. *Crurifragium.* NC. p. 339.
Kerékdéd. *Orbiculatus, orbicus, circularis,*
rotundus, encyclicus. M. A. CM. Pázm. Pred.
p. 980.
Kerékdeden. *Orbiculatum.* M. A. it. *Absolute*
Pázm. Kal. p. 240.
Kerékdedség. *Rotunditas.* S. I. Sz. D.
- Kereke. *Rota ejus.* Nem jár egy vágásban a'
kereke.
Kereke-törtt. *Cui rota fracta est.* Bús-
lakodik, mint a' kereke-törtt paraszt.
km.
Szerencse' kereke. *Rota fortunae.*
Meg kente kerekét. km. *Promovit*
fortunam suam.
Meg kötöm kerekét. km. *Obsistam illi.*
Kerekedik. *Rotatur, versatur in orbem.* M. A.
Elő kerekedik: elő fordul. Faludi N. E. p.
36.
Föl kerekedik. *Sursum rotatur, in gyrum*
assurgit. M. A.
Föl kerekedett, 's el mentt. *Collectis reculis*
suis abiit.
Haza kerekedik. *Domum redit.* Már
egyszer haza kerekedett. Sz. D.
Ki kerekedik. *Evenit, consequitur,*
evolvitur. Faludi U. E. 3. R. p. 30. Abból
mi kerekedik. *Quid inde sequitur.* Sz. D.
„A' mi életünk Comedia-játék, csak a'
végén kerekedik ki.“ Faludi. I. c.
Le kerekedik. *Devolvitur.* Le kerekedett a'
dombról. Sz. D.
Szárnyára kerekedik. *Pennis in altum*
fertur. Pázm. Pred. p. 1196.
Kereken. *Rotunde.* S. I.
Kerekes. *Faber carrucarius, carpentarius.* PP.
Rotundus, circularis, sphaeralis. S. I.
Ránczos, mint a' gallér, kerekes mint a'
tallér. km.
Kerekes kalács. *Sumanalia.* M. A.
Kerekes óra. *Rotatum horologium.* PP.
Kerekes puska. *Catapulta rotata.* PP.
Kerekesen. *Rotunde.* S. I.
Kereket köt. *Sufflaminat.* M. A.
Czigány-kereket hány. km.
Kereketlen. *Non habens rotam.*
Kereketlen hintó. *Lectica.* Faludi T. É. p.
57.
Kereki. *Quod ad rotam pertinet.*
Kereki. F. Somogy Vben és Sz. P. Szala
Vben.
Kereki (Kis, nagy.) FF. Bihar Vben.
Kereki sing-vas. *Canthus.* M. A.
Nemes Kereki. Sz. P. Békes Vben.
Kerekít, kerekíti. *Circinat, rotundat.* M. A.
Elő kerekíti. *Procurat.*
Ki kerekíti. *Fingit in orbem, v. evolvit.*
Pázm. Kal. p. 826.
Meg kerekíti. *Rotundat.*
Kereknye. F. Ung Vben.
Kerékre ítéli. *Lumbifragio damnat, rotae*
supplicium in aliquem statuit. PP.
Kerekség. *Rotunditas, gyrus, orbicularitas.* M.
A.
Föld' kereksége. *Orbis terrarum.* Pázm.
Kal. p. 769.
Világ' kereksége. *Orbis.* CM.
KERÉNY (Körény alii). Sz. P. Posony Vben.
Kerényi tó. Tó Szabolcs Vben.
KERÉSZ. F. Ung Vben.
KERÉTYE. F. Szala Vben.
KERGET, kergeti. *Fugat, insectatur, per-*
sequitur, propellit. M. A. Sima farkú a'
szerencse, hol futja, hol kergeti az
embert. km.
Alá kergeti. *Deorsum pellit.*
Által kergeti. *Transpellit.*
Bé kérgeti. *Impellit.* Bé kérgette őket az
esső.

- El kergeti. Propulsat, dispellit, depellit. M. A.
Föl kergeti. Excitat e latibulis.
Föl kergette a' kopó a' nyulat.
Hátra kergeti. Repellit.
Ki kergeti. Expellit, exigit. S. I.
Le kergeti. Deorsum pellit, depellit.
Meg kergeti. Persequitur, profugat, propellit.
M. A.
Széllyel kergeti. Dispellit, dispergit. S. I.
Viszsa kergeti. Repellit, rejicit, retroagit. S. I.
- Kergeteg. Vertigo. S. I.
Kergeteges. Vertiginosus, vertigine laborans.
Csuzi, Síp-szó p. 9. Tromb. p. 73.
Kergeteges juh. Ovis vertigine correpta.
Szédültt, kerengő juh. Sz. D.
- Kergetegesedik. Vertigine corripitur. S. I.
Kergetegesíti.
Meg kergetegesíti. Csuzi Síp-szó p. 248.
Kergetegeskedik. Vertigine laborat. Csuzi Síp-szó p. 739. Tromb. p. 61.
Kergetegesség. Vertiginositas.
Kergetegesség bántja. Sz. D.
- Kergetés. Persecutio, consectatio, propulsatio, insectatio. M. A.
El kergetés. Propulsatio. M. A.
- Kergető. Persecutor, depulsor, consectator. M. A.
El kergető. Propulsator. M. A.
- KERÍT, keríti. Circumdat, circumvenit. M. A.
Széles feneket kerít beszédjének. km.
Bé keríti. Circumdat, includit. M. A.
El keríti. Gyrat in orbem.
Hálóba keríti. Irretit.
Kézre keríti. Facit ad manus devenire.
Ki keríti. Erotundat.
Környül keríti. Circumsepiat, circummunit.
M. A.
Meg keríti Circumdat. Meg kerítette az ellenség a' várast. Sz. D.
Öszve keríti. Conciliat, copulat. S. I.
- Keríték. Septum, cinctura, circumferentia. S. I.
Kerítés. Circumventio. it. Moenia, murus. it. Lenocinium. M. A.
Kerítés' árka. Fossatum septi.
Kerítés' köze. Pomaerium. S. I.
Kerítés' melléke. idem. M. A.
* Deszka-kerítés. Sepimen tabulatum. S. K.
Kurva-kerítés. Lenocinium. S. K.
Kő-kerítés. Muralis sepes. S. K.
Léc-kerítés. Vacerra. S. K.
Nád-kerítés. Arundinea sepes. S. K.
Palánk-kerítés. Vallus. S. K.
Sáncz-kerítés. Militare sepimentum. S. K.
- Kerített. Moenitus, septus, gyratus. M. A.
Kerített városok. Urbes moenibus cinctae.
Öszve kerített. Gyrtus. M. A.
- Kerítő. Circumdans, circumsepiens. it. Leno. M. A.
Kerítő aszszony. Lena. NC. p. 223.
Kerítő háló. Bizonyos halász-háló.
Kerítő mente. — Ki szolgálta meg a kerítő mentét.
Kurva-kerítő. Lena.
- KERNYESD. E. F. Hunyad Vben.
- KERÖL, keröli. (Kerel, kereli.) Circuit, ambit. M. A.
Keröli a' forró. km.
- Keröli a' jót, mint az ördög a' tömjényt. km.
Bé keröli. Circuit. M. A.
El keröli. Praeterit, cavet, declinat, devitat,
- circuit. M. A. Nem minden agg róka keröli el a' csávát. km.
Ki keröli. Evitat, declinat. S. I.
Meg keröli. Inducit, persvadet, in suam sententiam perducit. S. I. Pénzzel kell megkerölni a' parasztot. km.
Kerlés. (Kerelés, kerlés.) E. F. Doboka Vben.
Kerlés. Circuitio, circuitus, ambitus. M. A.
El keröles. Praeteritio, circuitio. M. A.
Kerölet. Ambitus, circuitio, circuitus. M. A.
Kerölget, kerölgeti. Identidem circuit. Kerölhetetlen.
El kerölhetetlen. Indeclinabilis, inevitabilis. M. A.
El kerölhetetlenség. Fatum, fati necessitas. S. I.
- Kerölő. Circulator. M. A.
Dolog-kerölő. Laboris fugitans. S. K.
Erdő-kerölő. Nemoris, sylvarumque custos. S. K.
Kapa-kerölő. Pastinum fugiens, otiosus.
Bíró Márton, Angyali társaság p. 736.
Oskola-kerölő. Scholas fugiens, vitans. S. K.
- KERPENY.
Kerpenyes, aliis Körpenyes. E. FF. alsó Fejér Vben. és Szerda-hely Székében.
KERT. Hortus. M. A. Nincs olly roszsz kert, mellyben jó is ne teremne. km.
Kert-ajtó. Porta horti.
Kert alatt. Post hortum.
Kert' cselédje. Faludi E. M. p. 249.
Kert' fiatal. Idem ibidem.
Kert-sövény. Sepes, septa. M. A.
* Dinnyés kert. Peponum ager. S. K.
Fű-kert. Herbarium. Faludi E. M. p. 90.
- Függő kert. Hortus pensilis. S. K.
Gyümölcsös kert. Pomarium. Lippai.
Káposztás kert. Cauletum. Káposztás kertbe néz: kancsal, sanda.
Kertész-kert. Hortus proprium habens hortulanum.
Kis kert. Hortulus. S. K.
Konyha-kert. Olitorius hortus. S. K.
Lator-kert. Vallum. NC. p. 463. Pázm. Kal. p. 18.
Mulató kert. Voluptuarius hortus. S. K.
Nád-kert. Hortus arundinea cinctus.
Palántás kert. Plantarium.
Sövény-kert. Hortus sepibus cinctus.
Szőlős kert. Vinea. Pázm. Pred. p. 1161.
Tündér-kert. Hortus imaginarius.
Faludi E. M. p. 18.
Vad-kert. Vivarium. S. K.
Veteményes kert. Hortus olerum. Pázm. Pred. p. 1161.
Virágos kert. Floralis hortus. Lippai.
Kertbéli vetemény. Legumen. Pázm. Kal. p. 611.
- Kertel, kerteli. Sepit, obsepiat. M. A.
Által kerteli. Transsepiat.
Bé kerteli. Circumsepiat, obsepiat. M. A.
Meg kerteli. Consepiat, circumdat sepiamento. M. A.
Kertelés. Sepimentum, obsepiatio. M. A.
- Kertelet. Septum, sepimentum. S. I.
Kerteletlen. Non septus.
Kerteletlen mezei virág. Pázm. Pred. p. 622.
A' kerteletlen virág hamar el hervad. km.
- Kerteltt, sövényöltt. Septus. M. A.
Kertes. Hortis abundans.
Kertes. FF. Arad és Vas Vben.
Kertész. Hortulanus, olitor. M. A.
Kertész-kés. Scalprum hortense.
Kertész-könyv. Liber de cultu hortorum. Lippai Vet. p. 24.
Kertészkedik. Hortum colit, cultivat. Vajda 3. K p. 30.
Kertészkedés. Studium hortense, res hortensis, horti cultura. Csuzi, Tromb. p. 446.
Kertésztség. Ars hortensis, scientia topiaria. S. I.
Kerti. Hortensis. M. A.
Kerti ágy. Area, pulvinus. S. I.
Kerti atraczell. Borago. Csapó p. 27.
Kerti bogács. Carduus Mariae. Csapó p. 38.
Kerti bolha. Chrysomela oleracea.
Kerti borostyán. Syringa italica. PP.
Kerti bors. Török bors, magyar bors. Capsicum annuum. Csapó p. 288.
Siliquastrum. PP.
Kerti börsöny. Ricinus vulgaris. Sár-fű. Csapó. p. 237.
Kerti czipros. Sabina sativa. S. I.
Kerti csiga. Helix pomatia. M i t t e r p.
Kerti fodorka. Chamaedris vulgaris. Csapó p. 60.
Kerti fű. Oulus. S. I.
Kerti fürtös, gerezdes viola. Lupinus sativus. S. I.
Kerti ház. Diaeta, pergula, nubilarium, aedicula hortensis. S. I.
Kerti kék. Smilax hortensis. S. I.
Kerti kömény. Foeniculum. PP.
Kerti majorság. Olitoria annona. PP.
Kerti mustár. Sinapi. PP.
Kerti mű. Opus topiarium. S. I.
Kerti öntöző edény. Clepsydra hortensis. PP.
Kerti repce. Sinapi. Mustár. Csapó. p. 194.
Kerti sáfrány. Charthamus, Cnicus. PP.
Kerti sóska.
Kerti szín. Nubilarium. S. I.
Kerti szőlő. Uva hortensis.
Kerti tömjény-fű. Serpillum romanum. Csapó. p. 123.
Kerti váz. Terriculamentum avium, Priapus horti.
Kerti vetemény. Oulus, olera. PP.
Kerti zöld. Nasturcium hortense. PP.
Kerti zöldség. Oulus, lachanum. S. I.
- Kertike. Emberiza hortulana. Gartenammer. S. I.
- KERÜL. Circumit. M. A.
Belé kerül. Involvitue. Belé kerültt mint Pilátus a' Credoba. km.
Belé kerül. Constat. Sokba kerül. Multum constat.
Elő kerül. Redit, provenit, emergit. S. I.
Haza kerül. Redit.
Hálóba kerül. Irretitur.
Kézre kerül. Intercipitur.

Ki kerül. Prodit, emergit, habet tantum, sufficit ad tantum.
 Ki kerül tőle. Habet tantum. Nem kerül ki tőle. Non habet tantum.
 Ki kerülne belőle egy vadász, és egy nyúl-hajtó. km.
 Meg kerül. Redit.
 Meg került a' kár. Damnum est re-compensatum.
 Őszve kerül. Convenit, concurrat. S. I.
 Reá kerül. Redit ad illum.
 Reá került a' sor. Redit ad illum ordo.
 Viszsa kerül. Revertitur, redit. S. I.
 Kerület. Ambitus, districtus.
 Kerületbéli. Districtualis.
 Kerülő. Ambitus domus. Margit' Élete, Práynál p. 276.
 Kerülő. Circumductorius. Úgy keresd az által-utat, hogy kerülőbe ne akadj. km.
 Kerülő beszéd. Verborum circuitus, ambages verborum. M. A. PP.
 Kerülő levél. Literae currentales, circulares, encyclicae.
 Kerülő pohár. Poculum ambulatorium.
 Kerülő pohárt inni. Bibere in orbem, circumpotare. PP.
 Kerülő út. Ambages. M. A.
 Kerülő. F. Arad Vben.

KER.

KER.
 KERCZA. F. Vas Vben.
 KERKA. Folyó víz Szala Vben.
 KERRA. Milvus v. falco palumbarius. S. I. Sz. D.
 KERTA. F. Veszprém Vben.

KERESTELY.

KERESTELY. t. f. n. Christianus. PP.

KERESZT.

KERESZT. Crux. M. A. it. Adflictio, aerumna. Nem mind kereszt, a' mit annak tartunk. km.
 Kereszt. F. Ung Vben.
 Kereszt-anya. Susceptrix, matrima. M. A. Mater lustrica. PP.
 Kereszt-anya. Susceptor, patrimus. M. A. Pater lustricus. PP.
 Kereszt-csont. Coxa, coxendix. M. A. Os sacrum, spina dorsi. S. I.
 Kereszt-fa. Lignum crucis. S. I.
 Kereszt' falva. F. Szepes Vben.
 Kereszt-fiú. Filius lustricus. PP.
 Kereszt-gabona. Manipuli frugum decussatim collocati. S. I.
 Kereszt-gerenda. Tignum perpetuum. Mester-gerenda.
 Kereszt-hegy. F. Somogy Vben.
 Kereszt-járás. Religiosa processio, crucis comitatio. Tasi Gáspár p. 151.
 Kereszt-járó hét. Septimana rogationum.
 Kereszt-járó nap. Dies supplicationum. M. A.
 Kereszt' jele. Signum crucis.
 Kereszt-kép. Simulacrum Christi cruci affixi. S. I.
 Kereszt-koma. Compater. M. A.
 Kereszt-koma-aszszony. Commater. M. A.
 Kereszt-komaság. Lustrica necessitudo. PP.
 Kereszt-láncz. Catena, ex qua crux dependet. Faludi N. U. p. 74. 77.
 Kereszt-leány. Filia lustrica.
 Kereszt nélkül. Sine cruce, sine aerumnis.

Nem élhet senki kereszt nélkül. km.
 Kereszt-név. Nomen lustricum. PP.
 Kereszt-orrú. Horgas orrú. Loxia curvirostris. S. I.
 Kereszt-öltés. Transversalis ductus filorum. Pázm. Pred. p. 368.
 Kereszt-ösvény. Trames. S. I.
 Kereszt' pataka. Major Abaúj, és Borsod Vkben.
 Kereszt-szeg. F. Bihar Vben.
 Kereszt-telek. E. F. Kraszna Vben.
 Kereszt-tisztelő. Crucis religiosus. Pázm. Pred. p. 1217.
 Kereszt-úr. Számos helységek' neve, Magyar, és Erdély Országokban.
 Kereszt-urak. R. Crucigeri, hospitalarii. S. Joannis. S. I.
 Kereszt-út. Compita, caput viae. M. A. Vrancsics.
 Kereszt-út. MV. Szabolcs Vben. F. Somogy Vben.
 Kereszt-vas.
 Kereszt-vas a' forgó kerékben, mellybe a' korong-vas' hegye eresztetik.
 Kereszt-vetés. Formatio crucis.
 Kereszt-vendégség. Epulum lustricum. PP.
 Kereszt-viselés. Portatio crucis. Pázm. Pred. p. 511.
 Kereszt-vitézek. Milites crucigeri, cruciati. S. I.
 Kereszt-víz. Aqua lustralis. Még a' kereszt-vizet is le vette róla. km.
 * Három kereszt. Telek Pest Vben.
 Szent kereszt. Fanum S. Joannis. Több helység' neve.
 Vörös kereszt. Csárda Posony Vben.
 KERESZTE. Crux ejus. Pázm. Pred. p. 1214.
 Keresztje. idem. Kiki maga tudja a' maga keresztjét. km.
 KERESZTEL, kereszteli. Baptizat. M. A. Meg kereszteli. idem. M. A. Viszsa kereszteli. Rebaptizat.
 Keresztelés. Baptizatio. M. A.
 Keresztelendő. Catechumenus. Molnár Já- nos, Hármass levél. p. 7.
 Keresztelelten. Non baptizatus. Pázm. Kal. p. 512.
 Keresztelelten korában. Quando is nondum baptizatus fuit. Csuzi, Sip-szó. p. 576.
 Keresztelkedik. Baptizatur. M. A. Meg keresztelkedik. idem. Zvonarics p. 382. M. A.
 Keresztelkedés. Baptizatio. M. A. Meg keresztelkedés. Baptizatio, baptismi usurpatio. M. A.
 Keresztelkedő személy. Baptismum suscipiens. Telegdi, Felelet p. 117.
 Keresztelő. Baptista, baptistes. M. A. Keresztelő könyv. Rituale. it. Matricula baptizatorum.
 Keresztelő kő. Baptisterium, lustralis fons. PP. NC. p. 259.
 Keresztelő kut. idem.
 Keresztelő nap. Dies lustricus. PP.
 Viszsa keresztelő. Anabaptista Pázm. Pred. p. 299. Újra keresztelő.
 KERESZTES. Cruciat. M. A. Heltai 1. D. p. 369.
 Keresztes. t. h. n. Baranya, Bihar, Borsod, Fejér, Posony, és Vas Vkben.
 Keresztes. E. Hegy Csik Székében.
 Keresztes barátok. Trinitarii. S. I.
 Keresztes dáma.
 Keresztes fenyő-fa. Abies. Tanne. S. I.
 Keresztes fű. Szent Ilona', vagy Szent László'

fűve. Cruciata, gentiana. M. A.
 Keresztes had. Expeditio cruciata. Heltai, M. Kron. 1. D. p. 369. 389.
 Keresztes pók. Aranea diadema.
 Keresztes vitéz. Miles cruciger, cruce tesseraria indutus. PP.
 Kereszteség. Cruciata expeditio. M. Verböczi 1660. p. 524.
 KERESZTEZ, keresztetzi. Cruce signat. Mikes p. 227.
 Föl keresztetzi. Mikes p. 228.
 KERESZTÉNY. Christianus. „A' Kristus' keresztitől keresztény-nevet viselünk.“ Pázm. Pred. p. 487. 510.
 Keresztény. F. Soprony Vben.
 Keresztény Anya-szent-egyház. Ecclesia Christiana.
 Keresztény' falva. E. F. Brassó Vidékében.
 Keresztény fejedelmek. Principes Christiani.
 Keresztény lélek. Anima Christiana.
 Keresztény zsidó. Qui ex Judaeo Christianus factus est.
 Keresztény sziget. E. F. Szeben Székében.
 Keresztény világ. Orbis Christianus.
 Keresztényke. Exiguus Christianus. Csuzi, Tromb. p. 665.
 KERESZTYÉN. Christianus. M. A. Keresztyén tótosan mondatik Kresztyánból. Sz. D.
 Keresztyén Anya-szent-egyház. Ecclesia Christiana. M. A.
 Keresztyén hit. Fides Christiana, religio Christianorum. M. A.
 Keresztyéni. Christianus. M. A.
 Keresztyénség. Christianismus, christianitas. M. A.
 Keresztyénül. Christiane. M. A.
 KERESZTSÉG. Baptismus, baptisma. M. A. Földi kereszttség. Bapismus ab obstetrice collatus in casu necessitatis. Csak földi kereszttséget ért. Ita vulgus.
 KERESZTŰL. Decussatim. M. A. Transverse, oblique. S. I.
 Keresztül áll. Transverse stat.
 Keresztül álló. Transversus. S. I. item Dissidiosus. Epist. Széch. T. 1. p. 197.
 Keresztül állotta az utját.
 Keresztül által. Per cruce transverse.
 Keresztül esik rajta. Finit, absolvit, consumat. S. I.
 Keresztül hasítja. Transecat, transscindit.
 Keresztül jár rajta. Conterit.
 Keresztül járó. VM. p. 190.
 Keresztül kosúl. Contorte, distorte. M. A.
 Keresztül néz. Strabo. S. I.
 Keresztül teszi. Decussat. M. A.
 Keresztül tétetett. Decussatus. PP.
 Keresztül vág a' dolgon.

- Keresztül vágja magát az ellenségén. Ense sibi viam aperit per media hostium agmina.
- KEREVET.
- KEREVET. Canapé. Mikes p. 147. 188. 460. Sátor' kerevete. Zríni, P. 8. Stropha 62.
- KEREVETES. Hat kerevetes vacsoráló hely. Hexaclinon. CM. M. A. L.
- KES.
- KESE. Varii coloris. Kесе bajuszú. Qui varii coloris mystaces habet. v. c. ex una parte albi, ex altera parte nigri coloris. Kесе lábú ló. Sz. D.
- KESELY. Varii coloris, vulturnius. PP. Kesely-mező. F. Marmaros Vben. Keselyő. Vultur. M. A. Keselyü. idem. M. A. Sas-keselyü.
- KESER. Lásd alább külön.
- KESHED: fakad. Ki keshed: ki fakad. Kelemen Borbála' Hasonlatossági p. 69.
- KESKENY. Gracilis, gracilentus, angustus. M. A.
- Keskenyd. F. Bihar Vben. Keskenyedik. Gracilesцит. M. A. Meg keskenyedik. idem. Keskenyít, keskenyíti. Arctat, angustat. S. I. Meg keskenyíti. Coarctat. Keskenység. Gracilitas. M. A. Keskenyül. Gracilis fit, coarctatur.
- KESER.
- KESER. KesERG, kesergi. Moeret, commoeret, luget, miseretur, miseratur. M. A. Mikor a' leány egy szemével emezt kesergi, más szemével örvendezve tekint másra. km. El kesereg. Moerori indulget. Ki kesergi. Eluget. Ki keseregte magát. Luctui finem imposuit. Keserget, kesergeti. Moerore afficit, angit. M. A. Meg kesergeti. Exacerbat, contristat. M. A. Kesergetés. Contristatio, amarulentia, exacerbatio. M. A. Meg kesergetés. Contristatio, exacerbatio. M. A. Kesergés. Luctus, moeror, dolor. M. A. Kesergő. Lugens, moerens. Kesergő-képpen. Moerenter, dolorose. S. I. KESEREDik. Amarescit. M. A. El keseredik. Faludi N. A. p. 84. U. E. 1. R. p. 163. Meg keseredik. Amarescit, exacerbescit, contristatur. M. A. Keseredés. Angor, amarulentia. M. A. Keseredett. Contristatus, amarulentus. KESERÍT, keseríti. Amaracat, acerbat. M. A. El keseríti. Faludi N. A. p. 86. Meg keseríti. Exacerbat, amarore inficit. M. A. Keserítés. Amaricatio, exacerbatio, contristatio. M. A. KESERKEDik (mint gyönyörködik.). Tristatur. Faludi N. A. p. 141. KESERNYE. Amarus. Kesernyész. Subamarus. M. A. Lippai Vet. Kert. p. 48. A' Rozmaring' íze erősít, kesernyész, és valamennyire öszve vonyós. Kesernyész csipősség. Subamara acrimonia. Biró Márton, Micae p. 385. Kesernyész gyümölcs. Fructus subacidus, subamarus. Sz. D. Kesernyészesség. Amarulentia, subaciditas. Sz. D. KESERÜ. Amarus. M. A. Keserü a' túrés, de édes a' gyümölcse. km. Keserü boszúság. Luror. NC. p. 225. Keserü fű. Herba amara. A' keserü füvet luggal szokták le forrázni. km. Keserü gomba. Fungus lacteus. PP. Agaricus piperatus. S. I. Keserü kár. Damnum amarum, ingens. Keserü lapu. Laphum, petasites. M. A. Bardana. Klettenwurcz. S. I. Keserü só. Sal amarus. S. I. * Ér-keserü. F. Bihar Vben. Keserüli. Miseretur, miseratur, commiseretur, commiserescit. M. A. CM. Zvonarics. 1. R. p. 551. Keserülj rajtunk: szánj meg minket. Essék meg szived bús voltunkon. Sz. D. El keserüli. Faludi. N. A. p. 62. Meg keserüli. Zvonarics. 1. R. p. 736. Meg keserüli ötet. Meg szánja ötet. Pesthi' Meséji. p. 53. 82. Keserülendő. Miserandus. M. A. Keserülés. Commiseratio. M. A. Keserület. idem. Keserületes. Miserabilis, amarulentus. M. A. Keserületlen. Cui nullus condolet. S. I. Keserületlenség. Szánakodatlanúság. S. I. Keserületlenül. Szánakodatlanúl. S. I. Keserülő. Miserator. M. A. Keserős. Subamarus, submoestus. Keserőség. Amarities, amaritudo, amaror. it. Moestitia, moestitudo. M. A. Teli torokkal nyeli keserőségét. km. Keserőségés. Amarulentus, moestissimus. M. A. KESERV. Amaror, amaritudo. S. I. Keserve. Ejus amaror, moeror. Keserveben meg haltt. Prae moerore obiit. Sz. D. Keserves. Amarulentus, moestus, luctuosus. M. A. Keserves fia lépsz a' babukának. km. Keserves kín. Acerbus dolor. Keservesen. Amare, amarulente, moeste. M. A. Nagy keserven. Cum magna difficultate. Keservezi. Perluget. Meg keservezte hazája' romlását. Sz. D. KESZ. KESZ. KESZEG. Albula, leuciscus. M. A. Könnyü a' keszeget meg fogni. km. Dug. 2. R. p. 99. Keszeg. F. Nógrád Vben. Keszeg' falva. F. Komárom Vben. * Fejér keszeg. Alburnus. M. A. NC. p. 167. Jász-keszeg. Cyprinus leuciscus. S. K. Széles keszeg. Cyprinus, latus piscis. M. A. KESZI. t. h. n. KESZNYÉTEN. F. Zemplin Vben. KESZŐ. FF. Vas Vben. Keszócze, Keszölcze. Jus acetosum, jusculum acidum. M. A. Telegdi, Felelet. p. 26. Kellemetes, mint a' keszócze Húsvét' napján. km. Nem áll meg a' keszócze a' nyáron. km. Keszölczés. F. Posony Vben. KESZTEG. F. Bihar Vben. KESZTHELY. MV. Szala Vben. (Mea opinione est veterum Castellaria 1. rudera exstant ad trajectum Balatonis. 2. in antiquis mappis legitur Castel, et inde facile Kesztel, Keszthely). KESZTÖLCZ. F. Esztergom Vben. KESZÜ. F. Baranya Vben. KET. KETELY (Fors primitus kethely, kethely, ketely) E. F. Doboka Vben. KETESD. E. F. Kolos Vben. KETERGÉNY. FF. Ung Vben. KETEPUTA. Instrumenta, vasa, utensilia, supellectilia. M. A. Heltai 1. D. p. 36. 153. 2. D. p. 31. videtur derivari ex graeco: tu narra. Keteputája: házi holmie. Telegdi Hom. 3. R. p. 356. KETEVEETE. Triclinium vel coenaculum cancellatum. M. A. KETY. KETY. KETYE. Sz. P. Somogy Vben. KETTY. KETTY. Fa-óra' hangja, midön jár. KETTYEG. Horologium incedens sonitum edit. Óra-kettyegés. Hallottam 1825. Aug. 12. KEV. KEV. KEVER, keveri. Miscet, volutat, agitat, it. pulverat. Göröngyöt ront. M. A. Bé keveri. Illinit, collinit, inquinat, contaminat, conspurcat, it. commiscet, convolvit. M. A. Pázm. Pred. p. 685. Bele keveri. Immiscet. M. A. El keveri. Permiscet, confundit, commiscet. S. I.

Föl keveri. Permiscet, commiscet. S. I. Meg keveri. Permiscet, peragitat. Őszve keveri. Commiscet.	Kevés jó válik az üszögös búzából. km. Kevés korig. Paulisper, paululum, aliquantisper, aliquantulum. S. I. Kevés vártatva. Paulo post. Sok kevés sokra megy. km.	El kezdés. Inchoatio, incoeptio, exorsus, auspicium. M. A. KEZDET. Principium, inítium, primordium. M. A. Kezdetben. In principio. Kezdeté. Ejus initium. Kezdetében. In ejus initio, principio.
Keveredik. Involvitur, intricatur, immergitur, immiscetur. M. A. Bé keveredik. Immiscetur, implicatur, intricatur. S. I. Bele keveredik. idem. El keveredik. Intricatur ita, ut non facile sit reperibilis. Föl keveredik a' gyomra. Nauseam contrahit. Őszve keveredik. Permiscetur.	Kevésded. Paululus. CM. Kevesebb. Minor, minus. Leg kevesebb. Minimus. A' pénznek leg kevesebb böcse vagon ott, a' hol verik. km. Kevesebbít, kevesebbíti. Imminuit. M. A. Meg kevesebbíti. Diminuit. Kevesebbítés. Imminutio, diminutio. M. A. Kevésded magával. Ipse cum paucis. Faludi. T. É. p. 132.	Kezdetettől fogva. Ab initio, a principio. M. A. KEZDETTik. Inchoatur. Kezdetett. Coeptus, incoeptus. M. A. KEZDETT. Coeptus. M. A. Kezdettt. Coeptus. M. A. KEZDŐ. Inceptor, author. M. A. Kezdő beszéd. Exordium. M. A. El kezdő. Inceptor. M. A. Kezdődik. Inchoatur, incipit. S. I. El kezdődik. Initium sumit.
Kevereg. Volutatur, miscetur. Kevereg a' gyomra. Fastidio capitur. Keverget, kevergeti. Identidem miscet. Meg kevergeti. Saepius permiscet. Kevereszik. Miscetur. Zvonarics 1. R. p. 501. Keverék. Mixtura, promiscuum, farrago. S. I. Keverék-írások. Faludi T. É. p. 272. Keverés. Mistio, mixtura, agitatio, it. pulveratio. Göröngy-rontás. M. A. it. Tertiatio. NC. p. 115. Szőlő' keverése. Másodszeri kapálása. Repastinatio.	Kevésedik. Minuitur, imminuitur, deficit, consumitur. S. I. Meg kevésedik. Rarescit, numero minuitur, imminuitur. M. A. Kevéselli, kevésli. Parvum putat. Non est contentus re quapiam. M. A. Kevésellette az árát. Non fuit contentus pretio rei, parum esse putavit. Kevesen. Pauci. M. A. Kevesenként. Pauxillatim. M. A. Ki- csinyenkint.	KÉ. KÉBE. KÉBE. KÉBÉD. E. F. Maros Székében. KÉCZ. KÉCZ. F. Bihar Vben. KÉCS. KÉCS. Sz. P. Somogy Vben. KÉCSA. F. Torontál Vben. KÉJ. KÉJ. Libentia. M. A. Kéj-kéntelen. Coacte, necessario. M. A. KÉJE. Ejus libentia. Kéje szerint. Juxta suum placitum. Kéjén. In suo placito. Önn kéjén járó. Sz. D. Maga kéjét. Sua sponte. Martonfalvi, Tanító Theol. p. 70. Kéjére bocsátja: kedvére ereszti. Sz. D. KÉJEN. Delicate, pro lubitu, sponte sua. M. A.
Keverő. Miscens. Keverőre szánt. A' második szántást teszi. Keverődzik. Involvitur, intricatur, immiscetur. M. A. Pázm. Kal. p. 466. 675. Pred. p. 303. Őszve keverődzik. Faludi N. A. p. 158. Kevertt. Mixtus, commistus, agitatus, coagitatus. it. Farrago. M. A. Kevertt abrak. Farrago, farraginaria. M. A. Kevertt mész. Arenata calx. Kevertt morzsalék. Turunda. M. A. Kevertet ad a' sertésnek: moslékot ad. Sz. D. Kevertet, keverteti. Curat misceri, permisceri. KEVÉLY. Superbus, arrogans, fastidiosus, elatus, insolens. M. A. A' gazdagság sok kevélyt, és bolondot térszen. km. Kevély kaczer táncz. Faludi E. M. p. 242. Kevély kivánság. Ambitio. M. A. Kevély vitéz hamar vész. km. A' nagy úrnak szolgálja is kevély. km. A' kevély szegényt az ördög is neveti. km. Két kevély nehezen alkuszik meg egy- mással. km.	Kevéses. Pauxillus. M. A. Pázm. Pred. p. 1248. Kevéses. Parum. Sokat ígér, keveset ad. km. Kevéses szől, de fontosan. Kevésít, kevésíti. Deminuit. M. A. Meg kevésíti. Diminuit, imminuit. M. A. Kevésítés. Imminutio. M. A. Meg kevésítés. idem. M. A. Meg kevésítetett. Deminutus. M. A. Kevesség. Paucitas. M. A. L. Kevéske. Pauculus. M. A. Faludi E. M. p. 112. Kevésékénként. Pauxillatim. M. A. Kevéséként. Minutim. Faludi. U. E. 2. R. p. 188. Kevéssel. Modico. A' természet kevéssel meg elégzik. Natura paucis contenta. Kevéssel ez előtt. Paulo ante, non pridem, recenter. S. I. Kevéssel ez után. Paulo post, brevi postea. S. I. Kevessé. Exigue, paulum, paululum. M. A. Kevessé sima orrú. Subsimus. PP. Várákazzál egy kevéssé. Praestoleris tantisper.	
Kevélyedik. Superbia effertur. El kevélyedik. Pázm. Pred. p. 414. Meg kevélyedik. Geidler H. Okt. p. 142. Kevélyen. Superbe, elate, insolenter. M. A. Kevélyen szállás. Superbiloquentia. M. A. Kevélyen szálló. Superbiloquus. M. A. Kevélyes. Subarrogans, subelatus. Kevélykedik. Superbit. M. A. Kevélykedés. Arrogantia. Kevélyli. Se effert, superbit. El kevélylette magát. Kevélység. Superbia, insolentia, arrogantia. M. A. Ritkán jár a' szerencse kevélység nélkül. km. Kevélység-szerző. Superbificus. M. A. Kevélységés. Superbissimus. Káldi, Esther. 13. 12. Kevélyült (íge). Superbit. Kevélyültt. Superbia elatus. Pázm. Pred. p. 298. Kevélyül. Superbe. M. A.	Kevesség. Paucitas. M. A. KEVI. Túr-kevi. F. Nagy Kunságban. Rác-kevi. MV. Pest Vben. KEZD. KEZD, kezdi. Orditur, incipit, inchoat, coepit. M. A. A' ki Istennel kezdi, Istennel végzi. km. Bele kezd. Adgreditur opus, inchoat, incipit. El kezd. Incipit. M. A. Kezdd el. Incipe. Hozzá kezd. Incipit, inchoat, orditur, adorditur. S. I. Meg kezdi a' kenyeret, a' szalonnát. Primam scissuram facit in pane, in lardo. KEZDEGEL, kezdegeli. Inceptat. M. A. El kezdegeli. idem. M. A. Kezdegelés. Inceptio, inceptatio. M. A. KEZDEGET, kezdegeti. Inceptat. S. I. KEZDENDŐ. Incipiendus. El kezdendő. Inchoativus, inchoandus, incipiendus. M. A. KEZDÉS. Incoeptio, inchoatio, incoeptum, orsus, exorsus. M. A. Jó kezdésnek jó hagyás a' vége. km.	

- KÉJTELEN. Coactus, v. coacte. S. I.
Kéjtenség. Coactio, necessitas.
Kéjtenség hajtotta reá. Necessitate coactus fecit.
- KÉK.
- KÉK. Caerulus, caeruleus, caesius, glaucus.
M. A. it. Vereség' helye. Vibex, livor. M. A.
Kék. F. Szabolcs Vben.
Kék almás ló. Scutulatus equus. PP.
Kék bőgyű. Motacilla svecica. S. I.
Kék fejű. Parus caeruleus. Blaumeise. S. I.
Kék föl folyó. Convolvulus caeruleus. PP.
Kék galamb, vad galamb. Livia. PP.
Kék hely, kék ütlek. Vibex, livor, sugillatio.
S. I.
Kék helyes. Sugillatus, lividus. S. I.
Kék káposzta. Brassica sabellica, fimbriata.
S. I.
Kék kökény. Prunum sylvestre. S. I.
Kék kökény-fa. Prunus sylvestris, spinosa.
S. I.
Kék kő. MV. Nógrád Vben.
Kék kút. F. Szala Vben.
Kék lilium. Iris domestica, gladiolus, lilium caeruleum. M. A.
Kék macska-fark. Veronica spicata. S. I.
Kék nád-méz. Conserva violarum. S. I.
Kék szabású. Subcaeruleus. M. A.
Kék sarkantyú. Consolida regalis, calcatrippa. S. I.
Kék szeder: füvi szeder. Vaccinium nigrum. S. I.
Kék szemű: macska- vagy csóka-szemű. Caesius. S. I.
Kék szín. Violaceus, color caeruleus. M. A.
Kék színű. Glaucinus, sublividus, cumatilis. M. A.
Kék szürke ló. Glauciolus. PP.
Kék tüves. Eryngium planum. S. I.
Kék virág: búza-virág. Cyanus. M. A.
KÉKCE, Kékse. F. Szabolcs Vben.
KÉKE. Ejus livor, vibex. Ki számlálja el kékeit.
KÉKED (Alsó, fölső). F. Abaúj Vben.
Kékedi. Hyacinthus amethystinus. S. I.
KÉKELik. Livet, livescit, caerulescit. S. I.
Kékellő. Livescens, caerulescens. S. I.
KÉKES. Lividus, subcaeruleus. M. A.
Kékes. FF. Szatmár és Tömös Vben. E. F. Doboka Vben.
KÉKÍT, kékíti. Caeruleo colore imbuit, lividum
Kékes' falva. E. F. Hunyad Vben.
Kékesd. F. Baranya Vben.
Kékesedik. Caerulescit.
KÉKET üt valakin. Sugillat, suggillat. M. A. facit. Pázm. Pred. p. 810. Meg kékíti. Lividum
facit. *Trionut, ti* Pázm. Pred. p. 147. Kal. p. 726.
Kékítő. Waschblau. S. I.
KÉKSE. Goromba ruha, pakrócz. Sz. D.
Kékse, Kékse. F. Szabolcs Vben.
KÉKSÉG. Livor, color caeruleus. M. A.
KÉKÜL. Livet, livescit. M. A.
El kékül. Lividus fit.
Meg kékül. Caerulescit.
- KÉL.
- KÉL. Consurgit, accrescit, surgit, excrescit, adnascitur, oritur, consumitur. M. A. it. pergit, v. pretium habet, v. fermentat, v. tuberat. Sürüen vetik magvát az emberséges embernek, de vékonyan kél. km.
Által kél. Trajicit. M. A. Által kéltt a' vízen.
Egybe kél. Conjungitur, copulatur, matrimonium init. S. I.
El kél. Consumitur, usum habet. A' hol ló nincsen, a' számár is el kél. km.
Föl kél. Oritur, cooritur, consurgit, surgit, resurgit, assurgit, insurgit, exurgit. M. A.
Jár kél. It, redit. Jár kél főlebb alább, mint a' görög az üres boltban. km.
Ki kél. Vernet, enascitur, it. egreditur, exit. M. A.
Ki kél ellene. Insurgit contra alterum.
Ki kél mellette. Tuetur, protegit, defendit, propugnat. S. I.
Meg kél. Fermentescit. M. A.
Öszve kél. Conjungitur, copulatur. S. I.
Reá kél. Ha reá kél a' dolog, Si res ad hoc deveniat. Re ita exigente.
KELENDŐ. Quod usum, quod pretium habet.
Kelendő pénz. Moneta usualis, currens.
Nem kelendő. Non est in cursu.
KELÉS. Apostema, ulcus, tuber. M. A. Tumor, vomica, it. surrectio.
Kelés a' gyermek' nyelve alatt. Batrachus. M. A.
Kelés-fű. Scabiosa arvensis. S. I.
Kelés' teteje. Caput ulceris. PP.
* Apró kelés. Exanthema. S. K.
Egybe kelés. Conjunctio in matrimonium.
Föl kelés. Consurrectio, resurrectio, exortus. M. A.
Járás kelés. Peregrinatio, commeatus. S. K.
Orr-kelés. Polypus. S. K.
Öszve kelés. Connubium. S. K.
Vér-kelés. Furunculus. S. K.
Keléses: apró fakadékos. Pustulosus. M. A.
Keléses ne legyen.
KELET. Vadum. Vrancsics. it. Ortus, oriens v. valor, pretium. S. I.
Által kelet. Trajectus. S. I.
Ki kelet. Ver. M. A.
Nap-kelet. Ortus solis, oriens.
Kelete. Ejus ortus, v. ejus valor, pretium. Az okos embernek mindenhol kelete van. km.
Jó kelete van. Bono pretio emitur.
Nincs kelete, ára, böcse.
Keleti. Orientalis. S. I.
Ki keleti. Vernus, vernalis. M. A.
Nap-keleti. Orientalis.
Nap-keleti szél. Ventus orientalis.
Keletkezik. Intervenit, exoritur, enascitur.
El keletkezik. Abit.
KELETLEN. Carens valore, pretio, cursu.
Keletlen árúk. Merces antiquae, obsoletae. Ausschuss-waaren. S. I.
Keletlen tézta. Massa farinae nondum fermentatae.
- KELEVÉNY. Apostema, ulcus, tumor, tuber. M. A.
A.
Kelevényes. Pustulosus, pustulatus. PP.
KELŐ. Surgens, crescens. M. A. it. nascens. PP. it. Pretium habens. it. vadum.
Kelő pénz. Moneta usualis, cursiva, ordinaria. S. I.
Által kelője a' víznek. Vadum. Prágai p. 955.
Egybe kelők, Matrimonium ineuntas.
Egyházhöz kelő. Introducenda.
Elő kelő. Praeferens, praefentialis.
Pázm. Pred. p. 60. 881.
Föl kelő. Exurgens, consurgens. M. A.
KELT, kelti. Facit surgere, excitat. L.
KÖLT.
KELTT.
Ki keltt vetés. Sementis germinatio, pululatio. S. I.
Meg keltt tézta. Massa farinae, quae in justam fermentationem abiit.
- KÉM.
- KÉM. Emissitius, explorator. M. A.
Kém-ér. E. F. Kraszna Vben.
KÉMÉLL, kémélli. Parcit, comparcit. M. A. Parce adhibet, parce utitur aliqua re. Füllérel kéméllik az aranyat. km.
Meg kémélli. Comparcit. M. A.
Kéméllés. Parsimonia. M. A.
Kéméllét. Idem. M. A.
Kéméllétes. Frugalis, parcus. S. I.
Kémélletlen. Absque parsimonia. M. A.
Nimius, prodigus, excessivus. S. I.
Kéméllétlenség. Prodigalitas, excessus. S. I.
Kémélletlenül. Absque parsimonia. M. A.
Kémélltt. Parce sumtus. Délben kémélltt ebéd jó vacsora lehet. km.
KÉMES. Exploratorius.
Kémes. F. Baranya Vben.
Kémeskedik. Exploratore agit. Faludi N. U. p. 159. N. A. p. 134. 169. U. E. 1. R. p. 178.
Kémeskedés. Occulta exploratio. Faludi U. E. 3. R. p. 148.
Kémeskedve. Exploratorie. Faludi U. E. 2. R. p. 97.
KÉMKEDik. Explorat, agit exploratorem. Gyöngyösi. 1. Darab p. 229.
KÉMLE. (Horvát, Magyar.) FF. Mosony Vben.
KÉMLEL, kémleli. Explorat. M. A.
Kémlelés. Exploratio. M. A.
Kémlelő. Explorator, corycaeus emissitius. M. A.
A.
Kémlelő hajó. Navis speculatoria. PP.
Kémlelő sajka. Exploratorius lembus. PP.
Kémlelődik. Occulte, et ad omnes partes explorat.
KÉMILI. Explorat. M. A.
Ki kémli. idem. Faludi U. E. 1. R. p. 48. N. E. p. 63. N. A. p. 230.
Meg kémli. Explorat. M. A.
Kémlés, kémlelés. Exploratio. M. A.
Meg kémlés. idem. M. A.
Kémlett, kémletött, kémlettetött. Exploratus. M. A.
Kémletlen. Inexploratus. M. A.

Kémlő. idem ac Kémlelő. M. A. Pázm. Pred. p. 38.

Ki kémlő. idem. Faludi U. E. 2. R. p. 146.

KÉMSÉG. Exploratores. Káldi, Josue. 6. v. 22.

KÉMÉNY.

KÉMÉNY. Infumibulum, fumarium. M. A. A' hol a' kémény nem füstölög, nehezen leszsz ott nagy ebéd. km.

Kémény' sátora. Fumarii papilio, velum camini, cortina. PP.

Kémény-söprő. Fumarii scoparius, caminarius. PP.

Kémény-tisztító. idem.

* Kálha-kémény. Fumarium fornacis. VV. L.

Konyha-kémény. Fumarium culinae. VV. L.

KÉMÉNYD, Kéménd. F. Esztergom Vben. Sz. P. Szala Vben. E. F. Hunyad Vben.

KÉMÉNYES. Habens fumarium.

Kéményes ház. Domus fumariis instructa.

Kéményes konyha. Culina habens fumarium.

KÉMÉNYT söpör. (kéményt tisztít.)

Fuliginem camini detergit. PP.

KÉN.

KÉN. Cruciatum, tormentum. L. KÍN. M. A.

KÉN.

KÉN. Sulphur. S. I.

Kén-bűz. Mephitis. S. I.

Kén-fonál. Filum sulphuratum. S. I.

Kén-gyertya. idem. M. A. L.

Kén-kő. Sulphur. M. A.

Kén-kő-bánya. Sulphuraria. M. A.

Kén-kő-patak. Torrens sulphuris. Pázm. Pred. p. 1076.

Kén-kő-tó. Stagnum sulphuris. ibidem.

Kén-köves. Sulphuratus, sulphureus. M. A.

Kén-köves fődő. Sz. P. Szepes Vben.

Kén-közezi. Sulphurat. M. A.

Kén-kövezés. Sulphuratus. M. A.

Kén-kövi. Sulphureus. M. A.

KÉNES. Sulphuratus, sulphureus. S. I.

KÉNESŐ. Hydrargyrum, vivum argentum. M. A.

Kénesős. Mercurialis. S. I.

Kénesős szerek. Mercurialia. S. I.

KÉNÁL.

KÉNÁL. Offert. L. KINÁL. M. A.

KÉNC.

KÉNC. Thesaurus. vide KINCS. M. A.

KÉNT.

KÉNT, et KINT. Affixa sunt: Instar, secundum, per, juxta, juxtim. M. A. Egyébként. De caetero.

Egygyenként. Singillatim.

Fejenként. Per capita.

Házanként. Domatim.

Miként. Quemadmodum, quo modo.

Mindenként. Juxta omnia.

Önnként. Sponte.

Pálként. Secundum Paulum, juxta Paulum v. sicut Paulus.

Szálanként. Filatim. 's a' t.

KÉNY.

KÉNY. Delicium. M. A.

Kény-élet. Vita delicata, voluptuosa v. voluptas, luxuria, mollities. S. I. Kény-üzés. Voluptatum sectatio. S. I.

KÉNYCS. Delicium, thesaurus. L.

KÉNC. KINCS.

KÉNYE. Ejus delicium.

Kénye kedve az hiúság.

Kényén. Sponte, sponte sua, ultro. M. A.

Kényén való. Ultroneus. M. A.

Kényén kedvén nevelt, tartott gyermek.

Puer delicate enutritus, educatus.

Kényére él. Juxta gustum suum vivit.

KÉNYEN. Delicate, molliter, in deliciis.

Kényen kedven. Csuzi, Síp-szó p. 397.

Kényen könnyen. Csuzi, ibidem p. 299.

Kényen tartott. Molliter altus, educatus. S. I.

KÉNYES. Petulans, petulcus, delicatus, protervus. M. A. A' ki pénzes, kényes. km.

Kényes csemegek. Cupediae delicatae. Faludi N. E. p. 156.

Kényes falat. Bolus delicatus. Faludi N. E. p. 155.

Kényes leány. Puella delicatula. A' hol nyájas az anya, kényes leszsz a' leánya. km.

Kényesedik. Delicatus fit, mollescit. S. I.

El kényesedik. Effoeminatur.

Kényesen. Delicate, molliter. PP.

Kényesen él. Indulget genio, delicate vivit, molliter se curat. PP.

Kényesen tartott. Abrodiaetus, delicatus. PP.

Kényesít, kényesíti. Effoeminat v. protervum facit. S. I.

El kényesíti. idem.

Kényeskedik. Protervit. M. A.

Kényeskedés. Petulantia, protervia. M. A.

Kényeskedő. Delicatus, petulcus. Faludi N. A. p. 148.

Kényeskedve. Petulanter, delicate. M. A.

Kényeskedtet. Delicate servat, effoeminat. Pázm. Pred. p. 205.

Kényesség. Petulantia. M. A.

KÉNYEZ. Nimium sibi indulget. S. I.

Kényeztet, kényezteti. Nimium indulgendo emollit, effoeminat. Gyöngélteti. Pázm. Pred. p. 807.

El kényezteti. Nimia indulgentia corrumpit, indulgendo perdit. S. I.

Kényeztetés. Nimia indulgentia, mollis educatio. S. I.

KÉNYTELEN, Kénten. Coactus, coacte. M. A.

Kénten vagyok vele, mint a' czigány-ló az ügetéssel. km.

Kényteleníti, Kénteníti. Cogit, adigit. S. I. Kéntenítés. Coactio.

Kénytelenség, Kéntenység. Necessitas. M. A.

Kénytelenül. Coacte. M. A.

KÉNYTET, Kénten, kénteti. Urget, sollicitat. S. I.

KÉP.

KÉP. Imago, effigies, simulacrum, sculptile, species, forma, item typus, idolum. M. A. A' jégre metszett kép, nem leszsz sokáig ép. km.

Kép. R. Venabulum, telum, jaculum. Dárda. M. A. Hasta, lancea, sarissa. S. I.

Kép-állvány. Statua, signum, simulacrum. Bildsäule. S. I.

Kép-áros. Venditor imaginum.

Kép-faragás. Sculptura. M. A.

Kép-faragó. Statuarius, sculptor. M. A.

Kép-faragó mesterség. Statuaria. M. A.

Kép-gyártás. idem. S. I.

Kép-gyártó. Pictor, plastes, v. statuarius. S. I.

Kép-írás. Pictura. M. A. CM. Pázm. Kal. p. 1029.

Kép-irat. Imago, tabula picta. Gemälde. S. I.

Kép-író. Pictor. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 712.

Kép-íróság. Ars pictoria. A' ki kép-íróságot akar tanulni, nem megy kovácshoz. km.

Kép-irtó. Pictor. Iconoclasta, iconomachus. S. I.

Kép' mássa. Imago ex alia imagine expressa v. exemplum. Ebenbild. S. I.

Kép-metsző. Caelator.

Kép-mutatás. Simulatio, hypocrisis. M. A.

Kép-mutató. Simulator, hypocrita. M. A.

Kép-oszlop. Statua. Bildsäule. S. I.

Kép-öntő. Fusor imaginum. S. I.

Kép-rajzoló. Delineator imaginis. Faludi N. A. p. 104.

Kép-rontó. Iconoclasta. Tasi p. 155.

Kép-szál. Statua, idolum. Sz. D. S. I.

Kép-tábla. Tabula figurarum.

Kép-utálás. R. Hypocrisis. M. A.

Kép-utáló. R. Hypocrita. M. A.

Kép' vasa. R. Lancea. PP.

Kép-viselő. Repraesentans, vicarius, vices gerens. S. I.

* Álló kép. Statua, idolum. S. K.

Csodálatos kép. Imago gratiosa.

Eredeti kép. Prototypon.

Fa-kép. Statua lignea. Ott hagyták a' fa-képnél. km.

Faragott kép. Sculptile.

Fekete kép. — A' fekete képnek fekete a' föstéke. km.

Föstött kép. Imago picta. S. K.

Irott kép. idem. S. K.

Jel-kép. Symbolum.

Kereszt-kép. Imago crucis.

Kő-kép. Imago lapidea. Pesthi' Meséji. p. 52.

Mely-kép. Imago v. simulacrum pectore tenus efformatum. Brustbild. S. I.

Metszett kép. Imago excisa. S. K.

Öntött kép. Imago fusa.

KÉPE. Ejus imago.

Biró' képe. Proconsul. NC. p. 265.

Király' képe. Prorex.

Szakasztott képe. Vera, et adaequata alicujus imago.
 Képebéli. Tasi Gáspár p. 29.
 Képében. Nomine suo, vel in sua persona.
 Maga képében. In propria persona.
 KÉPES. Imaginosus. M. A.
 Képes gyűjtemény. Collectio iconum.
 Képes ház, kép-ház. Pinacotheca. S. I.
 Képes tár, kép-tár. idem. S. I.
 KÉPES. Competens, conveniens, condecens, aequum. M. A.
 Képes jóság, v. erkölcs. Mores comlectentes. Sz. D.
 Képes jó móddal. Competenter. Sz. D.
 Képes vagyok: tehetős. Sz. D.
 Nem képes magamat erre adnom: nem cselekedhetem. Sz. D.
 Képesint. Parce, temperate, moderate, convenienter.
 Képesség. Discretio. Vajda. K. É. 1. K. p. 112.
 Képest. Respectu.
 Ahhoz képest. Respectu illius.
 Ehhez képest. Respectu hujus. Faludi T. É. p. 17.
 Hozzá képest. Respectu illius, illi comparatus, in comparatione cum illo. S. I.
 Kihez képest. Quamobrem, quapropter, igitur, itaque. S. I.
 KÉPTELEN. Amorphus, absurdus. M. A. Pázm. Pred. p. 638. it. Immanis, enormis, immodicus, immoderatus. S. I. Képtelen drága. Nimium carus, justo carior. S. I.
 Képtelenség. Absurditas, enormitas. M. A.
 Képtelenséges. Perabsurdus. M. A. L. Képtelenül. Immodice, immoderate. S. I.
 KÉPZ (Képez, képezi), képzí. Imaginatur, existimat, putat. M. A.
 Képzí magában. Ita sibi imaginatur. Sz. D.
 Ki képezi. Efformat, effingit. Pázm. Pred. p. 751.
 Képzél, képzeli. Imaginatur, sibi in mente repraesentat. Sz. D.
 Képzelés. Imaginatio, phantasia. S. I.
 Képzélet, Képzelmény. Phantasma, v. opinio, persuasio. S. I.
 Képzelő. Imaginans, imaginatorius.
 Képzelő erő. Vis imaginandi.
 Képzelő tehetség. Facultas imaginandi.
 Képzelődik. Imaginationes fovet. Sz. D.
 Képzelődés. Imaginatio morosa. Édesek néha a' képzelődések is. km.
 Képzélhető. Conceptibilis.
 Képzélhetetlen. Inconceptibilis. Képzelmény. Phantasma, imaginarium quid. Sz. D.
 Képzet. Idea. S. I. Sz. D.
 Képzet' szüleménye. Res ficta, idealis. S. I.
 Képzett. Fictus, effigiatus.
 Képzés. Imaginatio, existimatio. M. A.
 Képezés. Persuasio.
 Bolond képezés. Stulta persuasio. Pázm. Pred. p. 247.
 Képző. Imaginans, efformans.
 Képező. Repraesentans. Pázm. Kal. p. 806.
 Képző erő, képző tehetség. Vis, v. facultas repraesentandi.
 KÉPPEN.
 KÉPPEN. Instar. M. A. (KÉPBEN, usu pronunciationem leniente KÉPPEN). Est formativum adverbiorum.
 Azon képpen. Ita, taliter.

Belső képpen. Interne, intime, penitus. S. K.
 Csuda képpen. Mire, mirifice. S. K.
 Csúf képpen. Joculariter, scurriliter. S. K.
 Egygyenlő képpen. Aequaliter.
 Elég képpen. Sufficiens. S. K.
 Fő képpen. Imprimis, praecipue. S. K.
 Hasonló képpen. Similiter.
 Hihető képpen. Probabiliter, verisimiliter. S. K.
 Illendő képpen. Condecenter.
 Kiváltt képpen. Peculiariter, praecipue. S. K.
 Külső képpen. Externe.
 Más képpen. Aliter. S. K.
 Mentség képpen. Excusate. S. K.
 Mi képpen. Quemadmodum, sicut.
 Minden képpen. Omnimode.
 Olyan képpen. Taliter, perinde. S. K.
 Semmi képpen. Nullatenus. S. K.
 Sok képpen. Multifariam. S. K.
 Szükség képpen. Necessario. S. K.
 Tettetés képpen. Ficta, simulate. S. K.
 Tűrhető képpen. Tolerabiliter. S. K.
 Valami képpen. Aliquo modo. S. K.
 Volta képpen. Reipsa, serio. S. K.

KÉR (név).

KÉR. t. h. n. Abaúj, Bács, Bihar, Hont, Nyitra, Nógrád, Pest, Somogy, Soprony, Szabolcs, Tolna és Veszprém Vbken.
 Kér-sziget. Sz. P. Heves Vben.
 Kurva-kér. F. Arad Vben.
 KÉRCs. FF. és Sz. PP. Abaúj és Borsod Vbken.
 KÉRÉS. Ephemera. Uferas, Hafft. S. I. dicitur etiam „Harcsa-féreg.“
 L. Tud. Gyűjt. 1819. VIII. Kötet p. 3.
 KÉRG, KÉREG. Assula, cortex, caudex. M. A.
 Kéreg a' saru' sarkában. Suber. PP.
 Kéreg-fa. idem. S. I.
 Fa-kéreg. Cortex arboris. Annyit használ, mint ebnek a' fa-kéreg. km.
 Kérge. Cortex ejus.
 Kérges. Corticosus, corticem habens.
 Kérges. E. F. Hunyad Vben.
 Kérges fa. Caudex. M. A.
 Kérgesedik. Corticem induit.
 Meg kérgesedik. idem.
 Kérgesül. idem.
 KÉRI. Qui ex KÉR est oriundus, vel inde nomen habet. Hozó familia ez, nem Kéri.
 Kéri erdő. Sz. P. Veszprém Vben.

KÉR (ige).

KÉR, kéri. Rogat, petit, precatur, poscit. M. A.
 Lassan járj, tovább érsz, előbb nyersz, hogy ha kérsz. km.
 El kéri. Expetit, deponit sibi aliquid. S. I.

Erősen kéri. Efflagitat, deponit, obtestatur. M. A.
 Elő kéri. Petit sibi exhiberi.
 Föl kéri. Petit sibi dari.
 Föl kéri a' várást. Urbem provocat ad deditionem. S. I.
 Ki kéri. Expetit, efflagitat. M. A.
 Meg kéri. Repetit, reposcit, reflagitat. M. A.
 Meg kéri az adósságot. Debitum exigit. PP.
 Meg kéri a' leányát. Filiam illius deponit in uxorem.
 Reá kéri. Petendo permovet ad hoc v. illud faciendum, praestandum.
 Vissza kéri. Repetit, efflagitat. M. A.
 KÉRD, kérdi. Interrogat, quaerit, rogat. Lásd alább külön.
 KÉRDEGEL, kérdegeli. Rogitat. M. A.
 Ki kérdegeli. Erogitat, efflagitat. M. A.
 KÉREDZIK. Veniam abeundi petit. M. A.
 Bé kéredek. Petit admitti.
 El kéredek. Petit veniam abeundi. M. A.
 Haza kéredek. Petit domum dimitti.
 Ki kéredek. Petit se foras dimitti.
 Ki kéredezett az oskolából.
 Kérédezés. Veniae politio. M. A.
 Bé kéredezés. Csuzi Tromb. p. 434.
 El kéredezés. Petitio veniae abeundi. M. A.
 KÉREGET. Rogitat, petit stipem, mendicat. M. A.
 Föl kéregeti. Hic et ibi levat pecuniam.
 Házanként kéreget. Domatim mendicat.
 Ki kéregeti. Emendicat. M. A. CM. Kéregetés. Rogitatio, petitio. M. A.
 Kéregető: kérő, kunyeráló. Petax, importunus flagitator. PP.
 KÉREL, kéreli. Placat. „A' ki szivből téged mostan kérelni akar.“ Beniczki. p. 48.
 KÉRELEM. Petitum, postulat. M. A.
 Kérelem-levél. Libellus supplex.
 Kérelem' útján. Viá instantiae. Tiszti Szótár p. 62.
 Kérelme. Ejus postulat. M. A.
 KÉREMÉNY. Oratum, oratus, petitum, obtestatio, obsecratio. M. A.
 Kéremény szerint. Precario. M. A.
 KÉREMÉS. idem ac Kéremény. Pázm. Pred. p. 582. 1182.
 Kéremés szerint. Precario. Pázm. Kal. p. 417.
 KÉRÉKENY. Petax.
 Kérékenység. Petacitas. Pázm. Pred. p. 657.
 KÉREMZIK: kéredek.
 KÉRÉS. Rogatio, petitio, postulat. M. A.
 Meg kérés. Repetitio, postulatio. M. A.
 Vissza kérés. Repetitio. M. A.
 Kérése. Ejus petitio. Urak' kérése parancsolat. km. Precibusque minas regaliter addit. M. A.
 KÉRET, kéreti. Curat rogari. Pázm. Epl. T. 1. p. 95.
 KÉRETLEN. Non rogatus. Vajda. K. É. 3. K. p. 563.
 Kéretlenül. Non rogate, ultro. S. I.
 KÉRKEDIK. Gloriatur, jactat sc. M. A.
 A' bolond avval is kérkedik. a' mit szégyenleni kellene. km.
 Kérkedékeny. Jactator, jactuosus, gloriabundus, gloriosus. M. A. Arrogans. NC. p. 219.

- Kérkedékeny leány tudod tánczban mint jár.
km. Nos decem Rhodienses decem naves.
M. A.
- Kérkedékenység. Gloriatio, jactantia. M. A.
- Kérkedékenyül. Jactanter, jactuose. M. A.
- Kérkedés. Gloriatio, jactantia. M. A. Venditatio. CM.
- Kérkedő. Gloriator. M. A.
- Kérkedő nyelv. Linqua magniloqua. Káldi Psalm. 11. 4.
- Kérkedőleg, kérkedőképpen. Jactanter. S. I.
- Kérkedtség. Gloriatio, jactantia. M. A.
- Kérkedve. Jactanter.
- Kérkedve mutogatja. Venditat. M. A.
- KÉRKESZik. Gloriatur, vide Kérkedik.
M. A. Monoszlai, Hit' olt. p. 351.
- Kérketttség. Gloriatio, jactantia. M. A.
- KÉRKÜDik. idem ac Kérkedik. Monoszlai Hit' oltalma p. 369.
- KÉRKÜSZik. Gloriatur. Kérkedik.
- Kérküvő. Gloriator. Prágai in Praef.
- Kérkütttség. Gloriatio, jactantia. Prágai p. 198.
- KÉRLEK. Quaeso, obscuro. M. A.
- KÉRLEL, kérleli. Rogitat, mitigat, placat, reconciliat. M. A.
- Meg kérleli. Demitigat, perplacat, complacat, precibus mitigat.
- Kérlelés. Placatio, reconciliatio. Faludi Sz. E. p. 53. N. E. p. 69.
- Meg kérlelés. idem.
- Kérlelhetetlen. Inexorabilis, indeprecabilis. M. A.
- Kérlelhető. Exorabilis, deprecabilis. M. A.
- Kérlelő. Placator, reconciliator.
- Kérlelődik. Placatur, mitigatur.
- KÉRŐ. Rogator, petitor. M. A. it. Procus. S. I.
- Kérő, a' sebben. Linamentum. M. A. Turunda, tomentum. PP. Prágai. p. 1011.
- Kérő-kezenő. Strophium procis dari solitum.
- Kérő levél. Instantia, libellus supplex.
- Kérő-rágás. Rumen, ruminatio. M. A.
- Kérő-társ. Competitor. S. I.
- Leány-kérő. Procus, proxeneta.
- PéNZ-kérő. Petitor pecuniae. Kettőnek nem jó soká mulatni a' háznál: kelletlen vendégnek, pénz-kérőnek. km.
- Kérőben küldi. Mittit ad virginem despondendam. Pázm. Pred. p. 1054.
- Kérődik. Ruminat, ructat. M. A.
- Kérődés. Ructus, ruminatio.
- Kérődő. Ruminans, ruminarius.
- Kérődő állatok. Animalia ruminantia.
- Kérődő vétkek. Peccata ruminaria, consuetudinaria.
- Kérőt kér. Petitionem petit. M. A.
- Kérőt rág. Ruminat. M. A.
- Kérőzik: kérőt rág. Ruminat, ruminatur. M. A. CM.
- Kérőzés. Ruminatio. M. A.
- Kérőző. Ruminalis. M. A.
- KÉRTT. kívánt. Rogatus, petitus. M. A.
- Kérttére. Ad ejus petitionem.
- KÉRD.
- KÉRD, kérdi. Interrogat, quaerit, rogat. M. A.
- A' ki kérdi, kell e? nem örömet ad. km.
- Ki kérdi. Inquirit. S. I.
- Meg kérdi. Perquirit, percontatur. Majd meg kérdik, hol szolgáltál. km.
- KÉRDEGEL, kérdegeli. Rogitat. M. A.
- KÉRDÉS. Interrogatio, quaestio. M. A.
- Jobb egy kérdés egy napi járó földnél. km.
- Kérdés-képpen. Interrogative. M. A.
- KÉRDETLEN. Non interrogatus. Telegdi Hom. 1. R. p. 606. Pázm. Pred. p. 1238.
- Kérdetlenül. Non interrogate, absque quaestione. S. I.
- KÉRDEZ, kérdezi. Inquirit, disquirit, percontatur. M. A. A' ki sokat kérdez, sok feleletet kap. km.
- El kérdezi. Perquirit.
- Ki kérdezi. Examinat. S. I.
- Meg kérdezi. Interrogat.
- Kérdezdegeli. Rogitat, quaerit. M. A.
- Kérdezgeti. idem. S. I.
- Kérdezés. Interrogatio. M. A.
- Ki kérdezés. Examen.
- Kérdezkedik. Quaerit, rogitat. M. A. Telegdi, Felelet. p. 28. 125. Pázm. Pred. p. 207.
- Kérdezkedés. Inquisitio, percontatio, disquisitio, quaestiones. M. A. Pázm. Pred. p. 254. Kal. p. 151.
- Kérdezkedő. Percontator, inquisitor. M. A. Pázm. Pred. p. 39.
- Kérdező. Interrogator.
- Ki kérdező. Examinator.
- Kérdeződik. Scrutatur.
- Kérdeződés. Scrutinium, scrutatio. M. A. PP.
- Kérdezősködik. Identidem, et a pluribus percontatur. Csuzi, Tromb. p. 140.
- Kérdezősködés. Iterata percontatio. Csuzi, Tromb. p. 86. Faludi. N. E. p. 115.
- KÉRDŐ, Quaesitor, quaerens, interrogator. M. A. Kérdő utat nem vesz. km.
- Kérdő hely. Locus examinis. VM. p. 23.
- Kérdőbe jöhet ezen dolog. Poterit haec res in quaestionem, in controversiam sumi. Sz. D.
- Kérdőre vették, fogták, vonták. In quaestionem attractus, sumtus. Sz. D.
- Kérdőre veszi törvényét. Appellat caussam suam. M. Verbőczy. In Indice sub voce: „Appellatio.“
- KÉS.
- KÉS. Culter. M. A. Kézzel hozzá, ha a' kés nem fogja. km.
- Kés-csináló. Faber cultrarius. M. A.
- Kés' éle. Acies cultri.
- Kés' foka. Dorsum cultri. Olyan éles, mint a' kés' foka. km.
- Kés-hegy. Mucro cultri, culter extremus. S. I.
- Kés-hegygyel. Quantum extremitas cultri capit. Faludi. U. E. 1. R. p. 159.
- Kés-hüvely. Vagina cultri. S. I.
- Kés' lapja. Planum cultri, lamella cultri. S. I.
- Kés' nyele. Manubrium cultri. S. I.
- Kés' pilingája. Lamina cultri. S. I.
- * Bális-kés. Culter officinalis.
- Hármas kés. Faludi. E. M. p. 37.
- Kertész-kés. Scalprum hortense.
- Konyha-kés. Culter culinarius. PP.
- Mészáros-kés: disznó-ölő kés.
- Szakács-kés. Culter popinarius. NC. p. 407.
- Szőlő-metsző kés. Falx putatoria. M. A.
- Vakaró kés.
- Varga-kés. — Soha nem volt, nem is leszen varga-késnek hüvelye. km.
- Vágó kés: hús-vágó kés.
- KÉSE. Ejus culter. Bele törött a' kése. km.
- Péter' kése. Pugio sclopeti. Bayonnette. S. I.
- Kését más asztalához töröli. Parasitus.
- KÉSEL, késeli. Cultro figit.
- Meg késeli: késsel által veri. Cultro transfigit. Sz. D.
- KÉSES. Cultratus. M. A.
- KÉST üt szívébe. Scrupulum injicit. M. A.
- El ejtette a' kést. Post festum venisti. M. A. Nem jó haragos ember' kezébe kést adni. km. Úgy szereti, mint a' kecske a' kést. km.
- KÉSIK.
- KÉSIK. Moratur, tardat, commoratur. M. A. Az Isten se nem késik, se nem siet. km.
- El késik. Sero venit, paullo diutius moratur. S. I.
- Meg késik. Tardius venit.
- KÉSEDELEM. Tarditas, mora, Cunctatio. M. A.
- Késedelme. Ejus mora. Faludi N. A. p. 214.
- Késedelmes. Serus, tardus, cunctabundus, cunctator. M. A. Igen késedelmes a' rokon' segítsége. km.
- Késedelmeskedik. Moras trahit, cunctatur. Faludi Sz. E. p. 4.
- Késedelmesség. Cunctatio, tarditas, mora. M. A. Pázm. Kal. p. 235. Pred. p. 292.
- Késedelmezi. Moratur, tardat, cunctatur. M. A.
- Késedelmezés. Cunctatio, tardatio, mora. M. A.
- KÉSEI. Tardior.
- Kései bárány. Agnus tardius editus. Hallottam 1828. Maj. 17.
- Kései gyermek. Posthumus.
- Kései vetés. Tardior seminatura.
- KÉSEN. Tarde, sero. M. A. PP.
- KÉSELŐDik. Immoratur, tardat. M. A.
- Késelődés. Immoratio, tardatio. M. A.
- KÉSÉS. Cunctatio, mora, tardatio. M. A.
- KÉSHETik. Potest morari.
- Nem késhetik. Non potest morari.
- KÉSLEL, késleli. Tardat, retardat, moratur. M. A.
- Meg késleli. Retardat. M. A. Zvonarics 1. R. p. 428.
- Késlelés. Moramentnm, retardatio. M. A.
- Meg késlelés. Retardatio. M. A.
- Késlelő. Moratorius, morator. M. A. Tardans. CM. Faludi U. E. 1. R. p. 135.
- 40

- Késleltet, késlelteti. Tardat, retardat, moras injicit.
 Meg késlelteti. Demoratur, tardat. M. A.
 Késleltetett. Tardatus. M. A.
 Meg késleltetett. Retardatus, remoratus. M. A.
 Késleltető. Moratorius. CM.
 KÉSLik. Moratur, cunctatur. S. I.
 Késlet, késleti. Tardat, retardat. Csuzi, Síp-szó. p. 50.
 Késlődik. Demoratur.. Sz. D.
 Késlődés. Demoratio. Sz. D.
 KÉSŐ. Morator, tardans. it. tardus, serus, serotinus. M. A. Késő az agg ebet szelídíteni. km.
 Késő bánat eb gondolat. km.
 Késő estve. Sera nox, sera nocte. M. A.
 Késő estig. Usque seram noctem. S. I.
 Késő maradékink, onokáink. Sz. D.
 Késő nyom. Posteri, posteritas. S. I. Sz. D.
 Késő sütve. Clypeum post vulnera sumis. M. A.
 Késő sülve. Faludi T. É. p. 258.
 Késő tanács. Consilium post facta. S. I. Sz. D.
 Késő vetés. Seminatura serotina. S. I.
 Késő vénség. Senectus provecta. Sz. D.
 Később. Posterior, tardior.
 Későbbi. idem.
 Későbben. Tardius, posterius. M. A.
 Későbbször. idem. M. A.
 Késődik. Commoratur, moram nectit. M. A. Beniczki p. 188.
 Későn. Tarde, sero. M. A. A' ki későn megy a' templomba, még is akkor jó ki, mikor a' többi. km.
 Későn érő gyümölcs. Fructus serotini. Faludi N. E. p. 169.
 Későn fog a' dologhoz. Annosam quercum plantat.
 Későn jársz. Sero venisti. M. A.
 Későn korán. Serius, citius.
 Későn korán orczájára kerül. km.
 Későn való. Serotinus.
 Későn való gyermek korán való árva. km.
 Későre. Sero. M. A.
 Későre hára meg érkezett: valahár a meg jött. Sz. D.
 Késős. Tardiusculus.
 Késősen jöttek. Tardiuscule venerunt.
 Későség. Tarditas, tardities. S. I.
 Késővé leszsz. Tardescit. M. A. PP.
- KÉSÉR.
- KÉSÉR, késéri. Comitatur. M. A.
 Alá késéri. Deorsum comitatur.
 Bé késéri. Introrsum comitatur.
 El késéri. Deducit. M. A.
 Haza késéri. Domum comitatur.
 Ki késéri. Foras comitatur honoris caussa.
 Le késéri. Deorsum comitatur.
 Vissza késéri. Reomitatur.
 KÉSÉRÉS. Comitatus, deductio. M. A.
 El késérés. idem. M. A.
 KÉSÉRŐ. Comitans, comitivam addens. A' gazdagnak sok a' késérője. km.
 Késérő. Csizmadia-szerszám, mellynek közbe vetése által verik bé a' csizmadiaák az éket, midőn sámfázzák a' csizmát. Sz. D.
- Késérő vers. Propempticon. M. A. L.
 KÉSÉRT, késérti. Tentat, explorat, periclitatur. M. A.
 Meg késérti. Probat, tentat.
 Meg késérti a' várt hadi csellet. Sz. D.
 Késértés. Tentatio, tentamen, tentamentum. M. A.
 Meg késértés. Probatio, tentamen. M. A.
 Késértet. idem ac Késértés. M. A.
 Késértetlen. Intentatus, inexpertus, inexploratus. M. A.
 Késértett. Tentatus. M. A.
 Késértget, késértgeti. Subtentat, pertentat. M. A.
 Késértgető. Tentabundus. M. A.
 Késértő. Tentator. M. A.
- KÉSMÁRK.
- KÉSMÁRK. Scopulus, rupes. Faludi B. E. p. 37. N. A. p. 76. U. E. 1. R. p. 170.
 KÉSMÁRK. Tyropolis, Civitas Scepusii in Ungaria. M. A.
 Késmárki. Tyropolitanus. M. A.
- KÉSZ.
- KÉSZ. Promptus, paratus, expeditus, elaboratus. M. A. Sok kéz hamar kész. km.
 Kész akarat. Promptitudo. S. I.
 Kész akaró. Promptus. S. I.
 Kész akartva. Sponte, studiose, de industria, voluntarie. S. I.
 Kész betegség. — A' vénség kész betegség. km.
 Kész bohó. Morio, sannio, scurra aulicus. S. I.
 Kész étek. Manna. Sylvester.
 Kész evő. Parasitus, assecla, mensarum. S. I.
 Kész kenyér-evő. Asini mandibula. M. A.
 Kész kedv. Promptitudo. S. I.
 Kész kedvvel. Prompte, promptim. S. I.
 Kész koldus. Ad incitas redactus.
 Kész költő. Poeta schedicus, extemporancus. S. I.
 Kész neveltség. Risum movet.
 Kész pénz. Numi numerati, pecunia praesens. S. I.
 Kész pénzzel. Parata pecunia.
 Kész pénzzel tartozik. Ad libellam debet. M. A.
 Kész vendég. Coenipeta, parasitus.
 Kész vevő. Paratus emtor. S. I.
 Kész volta valakinek. Promptitudo. Pázm. Pred. p. 260.
 KÉSZEN. Promte, in promptu, parate, expedite. M. A.
 Készen van. In promptu est, paratus est.
 Készen való. Praesentarius, praesentaneus. M. A.
 Készen várja. Paratus exspectat.
 KÉSZÍT, készíti. Apparat, instruit. M. A.
 El készíti. Praeparat, apparat. M. A.
 Elő készíti. Praeparat.
 Fől készíti. Ornat, parat ea, quibus opus est ad cultum et ornatum. S. I.
 Hozzá készíti. Adparat, adaptat.
 Ki készíti. Elaborat.
 Meg készíti. Apparat, comparat, praeparat. M. A.
 Mondva készítette.
 Öszve készíti. Comparat.
 Készítdegel, készítdegeli. Sensim parat. S. I. Sz. D.
 Készítés. Instructio, apparatus, comparatio,
- promptario. M. A.
 El készítés. Praeparatus, praeparatio, apparatus. M. A.
 Ki készítés. Elaboratio.
 Meg készítés. Praeparatio, apparatus. M. A.
 Készítetlen. Infectus, imparatus. M. A. Nondum elaboratus.
 Készített. Praeparatus.
 Készített gyapju. Lana pexa.
 El készített. Praeparatus. M. A.
 Ki készített. Elaboratus.
 Ki készített bőr. Pellis elaborata.
 Készítget, készítgeti. Sensim parat. S. I.
 Készítmény. Arte factum. S. I. Sz. D.
 Készítő. Parans, praeparans.
 Készítet, készíteteti. Curat parari.
 Meg készítettet. Praeparatus, apparatus. M. A.
- KÉSZSÉG. Promptitudo M. A.
 KÉSZÜL. Parat se, v. paratur.
 El készül. Parat se ad abitum v. praeparatur.
 Elő készül. Praeparat se.
 Fől készül. Praeparatur.
 Hozzá készül. Accingit se, vel cum cura praestolatur. S. I.
 Ki készül. Exitum parat. v. elaboratur. Faludi T. É. p. 73
 Meg készül. Praeparatur.
 Vissza készül. Reditum parat.
 Készület. Instructio, paratus, apparatus, apparatus, procinctus. M. A. A' nagy készületnek gyakran csekély szokott lenni a' vége. km.
 Készület-kezdés. Praeludium. CM.
 * Hadi készületek. Apparatus bellici.
 Házi készület. Apparatus domesticus. Sz. D.
 Konyha-készület. Instructio culinae. Sz. D.
 Készületes. Apparatus, instructus. M. A.
 Készületesen. Apparate. M. A.
 Készületlen. Imparatus, improptus. M. A.
 Készületlenség. Inapparatio. M. A.
 Készületlenül. Imparate. Pázm. Pred. p. 471.
 Készületget. Paritat, promptat. M. A. Sensim se parat.
 Készülő. Apparans, apparatus, item Classicum.
 Készülő félben van. Est in medio apparatus.
 Készülő fuj. Classicum canit v. colligit vasa. S. I. Jelt ad a' menésre, indulásra. Sz. D.
 Készülő hűznek: march'ot hűznek.
 Készültt. Apparatus, paratus, praeparatus.
 El nem készültt. Infectus. S. I.
- KÉT.
- KÉT. Duo. M. A. Két urat nehéz szolgálni. km.
 Két ábrázatú. Biformis. M. A.
 Két-ág. Sz. P. Baranya Vben.
 Két ágú. Bifidatus, bifurcus. M. A. CM.

Két ágú kapa. Bidens, bipalium. M. A. CM.
 Két ágú rúd. Temo furcillatus. S. I.
 Két ajtó között nem tartom ujjomat. km.
 Két ajtós. Biforis. M. A.
 Két anyyi. Duplus. M. A.
 Két annyinál nagyobb. Altero tanto major.
 Két annyival több. Plus altero tanto.
 Két annyi. Bimater. M. A.
 Két arczatú. Bifrons. M. A.
 Két attyú. Bipater. M. A.
 Két Dolics. F. Vas Vben.
 Két' egyháza. F. Békes Vben.
 Két éjtszaka. Binocitium. M. A.
 Két élű. Bipennis. CM.
 Két élű hegyes tör. Framea. PP.
 Két élű kard. Anceps. PP.
 Két éltű. Amphibius, bestia anoept. S. I.
 Két értelmű. Aequivocus. S. I.
 Két esztendő. Biennium, M. A.
 Két esztendő. Biennis, bimulus, bimus. M. A.
 Két fajú Hibris, hibrida, duplicis speciei. S. I.
 Két fejű. Biceps. M. A.
 Két fejű kígyó. Amphisbaena. M. A.
 Két fejű sas. Aquila biceps.
 Két felé. Utrinque, bipartito. M. A.
 Két felé kap. Fluctuat. S. I.
 Két felé nézés. Circumspectio. Pázm. Pred. p. 863.
 Két felé nyíló. Biforis. M. A.
 Két felé nyíló kapuk. Valvae bifores. PP.
 Két felé osztja. Bipertit. M. A.
 Két felé tekintés. Circumspectio. Pázm. Pred. p. 864.
 Két felé veti a' lábait. Divaricat pedes, diducit. S. I.
 Két felé vonja. Divaricat, diducit. PP.
 Két-fél. F. Tömös Vben.
 Két-féle. Bigeneris. M. A.
 Két-féle-képpen. Dupliciter, duplici modo. S. I.
 Két fél hold. Parenthesis. Komjáthi. S. I.
 Két feleségű. Digamus, bigamus. M. A.
 Két felől. Utrinque. M. A.
 Két férjes. Bivira. S. I.
 Két fillyéres. Diobolaris. M. A.
 Két fülű edény. Amphora. M. A.
 Két funt. Dipondium, dipondius. M. A.
 Két funtnyi. Dipondiaris. M. A.
 Két funtos. Bilibris. M. A.
 Két gerenda' köze. Intertignium. PP.
 Két ház' ebe. km. Geminas chordas ferit. M. A.
 Két hangú: kettős hangú. Diphtongus. S. I.
 Két-hely. MVV. Somogy, és Soprony Vkben.
 Két homlokú. Bifrons. M. A.
 Két hónap. Bimensis. M. A.
 Két hónapi. Bimensis, bimestris. M. A.
 Két hónapos. idem.
 Két ígás. Bijugis. M. A.
 Két ízben. Bis, duabus vicibus. M. A.
 Két izromban. idem. S. I.
 Két Kámon. (Kis, nagy.) FF. Vas Vben.
 Két karnyi. Bicubitalis. M. A.
 Két-képpen. Dupliciter, bifariam. M. A.
 Két képű. Biformatus, biformis. M. A.

Két kerekű szekér. Birotum, pabo. PP.
 Két kézzel adja. Libenter dat. S. I.
 Két kézzel kap valamin. Nimium rem aliquam diligit. S. I.
 Két Kolta. (Kis, nagy.) FF. Vas Vben.
 Két kövü malom. Mola bina. PP.
 Két kő-fal' köze. Andron. PP.
 Két lába' köze. Interfeminiuum. PP.
 Két láb-köz. S. I.
 Két láb-nyomnyi. Bipedaneus, bipedalis. M. A.
 Két lábú. Bipes. M. A. CM.
 Két lat. Uncia. S. I.
 Két latnyi. Uncialis. S. I.
 Két linea' köze a' rendeltt seregben. Intercordinium. PP.
 Két lóra fizetett katona. Miles dupli stipendii PP.
 Két lovú szekér. Biga.
 Két napi. Biduanus. M. A.
 Két nemű. Bigeneris, bigenus. M. A.
 Két nembéli. Hermaphroditus. S. I.
 Két nevű. Binominis, binomius. M. A.
 Két-nyár. Sz. P. Somogy Vben.
 Két nyelvű. Bilinquis. M. A. Tasi Gáspár p. 35.
 Két nyüstös. Bilix. PP.
 Két rend-ház. Distega, bistega. PP.
 Két rend írás. Exiguae lineae.
 Két rendű, két rendbéli. Duplicis generis. S. I.
 Két rendű árpa. Hordeum distichum. S. I.
 Két rétt hajtja. Inflectit.
 Két réttű. Bilix, duplex. M. A.
 Két singnyi. Bicubitalis. M. A.
 Két szarvú. Bicornis. M. A.
 Két száz. Ducenti. M. A.
 Két századik. Ducentisimus. M. A.
 Két százan. Duceni. M. A.
 Két százszor. Ducenties. M. A.
 Kétszín. Simulatio it. Pars utraque, adversa, et aversa. Faludi. U. E. 3. R. p. 54.
 Két szín alatt. Sub utraque specie.
 Két színesek. R. Utraquistae, calixtiani, communicantes sub utraque specie. Pázmán. S. I.
 Két színkedik, két színeskedik. Simulat amicitiam. S. I.
 Két szín-vétel. Communio sub utraque specie. Pázm. S. I.
 Két színű. Bicolor. M. A.
 Két színű kezkenő. km.
 Két színűség. Simulatio, hypocrisis. S. I.
 Két tagú. Bimembris. M. A.
 Két tenyérenyi. Bipalmis. M. A.
 Két testű. Bicornis. M. A. CM.
 Két tornyú Lak. F. Veszprém Vben.
 Két tutszat gomb. Globulorum duae duodecades. PP.
 Két úttal. Bis, duabus vicibus. M. A.
 Két útú. Bivius. M. A.
 Két vágással el ejti. Ensis ictu bis repetito dejicit. PP.
 KETTEN. Duo, bini. M. A.
 Ketten ketten. Bini et bini. M. A.
 Kettenként. Bini. Paarweise. S. I.
 Ketten-képpen. Idem.
 KETTÉ. In duas partes, bifariam.
 Ketté hasadt. Diffinditur.
 Ketté-hasadt. Bifidus, diffissus. M. A.
 Ketté hasítja. Diffindit. M. A.

Ketté osztja. Bipartitur. M. A.
 Ketté szegi. Diffringit. M. A.

Ketté szegés. Diffraatio. M. A.
 Ketté tőri. Frangendo in duas partes dividit. M. A.
 Ketté törött. In duas partes fractus.
 Ketté vágja. Intersecat, dissecat. M. A.
 Ketté választja. Dividit, sejungit, divellit, in duas partes separat, dirimit. M. A.
 Ketté válik. Diffinditur, dividitur. M. A.
 KETTŐ. Duo, duae. M. A. Kettő a' vár, egyikben haraguszna, a' másikban nem félnek. km.
 Kettő előtt hasznos ki térti, a' terhes szekér előtt, a' részeg ember előtt. km.
 Kettő közül akár melyik. Alteruter. M. A.
 Kettődik. Bimus, secundus. M. A. Második.
 Kettői. Dualis. M. A. PP.
 Kettőn áll a' vásár t. i. az adón, és a' vevőn. km.
 Kettőnként. Geminatim. M. A.
 Kettőnek egyyike. Duorum alter. PP.
 Kettőnek vagyon nagy böcsülete, új ruhának, új pénznek. km.
 Kettőre. Ad duos.
 Kettőre teríts. Sterne mensam pro duabus personis.
 Kettőre jár az óra.
 Esztendőre, vagy kettőre. Ad annum unum, vel duos.
 Kettős. Duplex, gemellus, geminus, didymus. M. A.
 Kettős arany, vagy tallér. Binio, duplia, aureus binarius. PP.
 Kettős baj. Duellum, duorum bellum. S. I.
 Kettős beszéd. Dialogus. S. I.
 Kettős gyermekek. Gemelli, gemini. PP.
 Kettős gyermeknek egyyike, ki még él. Vopiscus. PP.
 Kettős kettő — Nem a' kettős két esztendőre csiped azt a' körmöd közé. km.
 Kettős-mező. E. F. Doboka Vben.
 Kettősök. Két hámos lovak. Biga, bigae. S. I.
 Kettősben járnak.
 Kettős út. Bivium. M. A.
 Kettősen. Duplicato, geminatim. M. A.
 Kettősít, kettősíti. Geminat. M. A.
 Kettősítés. Geminatio. M. A.
 Kettőst szülő. Gemellipara. M. A.
 Kettős ünnep, hetes eső, szolga-nyugodalom. km.
 Kettőt nehéz csalni: a' szemet és a' fület. km.
 Kettőt nem lehet ki irtani az országból: a' pört, az adosságot. km.
 Kettőt nem mindenkor jó macska' farkára kötni: az álmat, a' gondolatot. km.
 Kettőt nem tanácsos el venni: vén aszszonyt pénzéért, ó kocsit vasáért. km.
 Kettőt utál a' ház: haragot asztalnál, csevegést konyhánál. km.
 Kettőz, kettőzi. Duplicat. M. A.
 Meg kettőzi. Conduplicat. M. A.
 Kettőzés. Duplicatio. M. A.
 Meg kettőzés. Conduplicatio. M. A.
 Kettőző. Duplicator.

<p>* Zsup-kettőzők. Qui fasces straminum bifariam colligant. Kettőzött. Duplicatus. Kettőzött zsup. Fasces straminum duplicati. Kettőzik. Duplicatur. Kettőzik a' szeme. Dum oculus objectum duplicat. Kettőztet, kettőzteti. Geminat, congeminat, ingeminat. M. A. Meg kettőzteti. Adduplicat, conduplicat, congeminat. M. A. Kettőztetés. Duplicatio, geminatio. M. A. Kettőztető. Duplicans, geminans. M. A. Kettőztető beszéd. Dialogus. Prágai. p. 690. Kettőztetett. Ingeminatus. M. A. Meg kettőztetett. Conduplicatus, ingeminatus. M. A. KÉTEL, kételi, kélti. Ambigit, dubitat. M. A. In dubium vocat. Nem kétlem. Non dubito. Non revoco in dubium. Kételkedik. Dubitat, ambigit. M. A. Kételkedik benne. Indubitat. M. A. Kételkedik szabású. Subdubitat. M. A. Kételkedés. Ambiguitas, dubitatio. M. A. Kételkedő. Dubitans. Kételkedő-képpen. Dubitanter, ambigue. S. I. Kételkedetlen. Indubitatus. M. A. Kételkedhető. Dubitabilis. M. A. Kételkedve. Dubitanter. S. I. Kételkedtet. Facit dubitare. Kételkedtető új tudomány. Scepticismus. Pázm. Kal. p. 111. KÉTELEN. Invitus, coactus v. invite, coacte. M. A. (A' ki kettő között sem választhat, annak szabadsága nincs, és így valóban KÉTELEN. Invitus, nisi malis esse detortum ex KÉJtelen, quod vide superius.) Kételen véle. Cogitur, debet facere. Kételen való szolgálat. Angaria. M. A. Kételen következik. Necessario sequitur. Pázm. Kal. p. 272. Kész-kételen. Prágai p. 314. Kételenít, kételeníti. Cogit. M. A. Kételenítés. Coactio. M. A. Kételenítheti. Potest cogere. Pázm. Pred. p. 527. Kételenítő rettégés. Timor coactivus. Pázm. Pred. p. 792. Kételenség. Coactio, necessitas. M. A. Kételenül. Coacte. Faludi. N. U. p. 70. KÉTES. Dubius, ambiguus. M. A. Kétes értelmű. Dubii sensus. Faludi. U. E. 2. R. p. 94. Kétes reménység. Spes dubia. Faludi E. M. p. 242. Kétesen. Dubie, ambigue. M. A. Kéteskedik. Dubitat, ambigit. Faludi U. E. 3. R. p. 33. Kétség. Dubietas, ambiguitas. M. A. KÉTSÉG. Dubium, ambiguum it. desperatio. M. A. Kétség-ki-rekesztő jelenségek. Signa indubitata, omne dubium excludentia. Pázm. Pred. p. 1045. Kétség nélkül. Indubie, indubitate, indubitanter. M. A. Kétség kívül. idem. S. I. Kétségbe ejti. Inducit in desperationem. Kétségbe ejtő. Pázm. Kal. p. 929. Kétségbe esik. Desperat. M. A. Kétségbe esés. Desperatio. M. A.</p>	<p>Kétségbe esett. Desperatus. M. A. Kétségbe hozható. Quod in dubium revocari potest. Tordai MSS. Kétséges. Dubius, dubiosus, ambiguus, anceps. M. A. Kétséges beszédű. Flexiloquus. M. A. Kétségesen. Dubie, ambigue. M. A. Kétségesíti. Facit dubium, trahit in diversum. S. I. Sz. D. Kétségeskedik. Dubitat, ambigit. Epist. Széch. T. 1. p. 316. Kétségtelen. Indubius. Pázm. Kal. p. 604. Pred. p. 892. Kétségtelenül. Indubie. Erdélyi József, Zichi fölött p. 34. KÉTSZER. Bis. M. A. Kétszer sültt. Panis nauticus, biscocutus. S. I. Kétszeres. Duplex, duplus. M. A. Geminus. Vrancsics. Kétszeres búza. Triticum siligine mixtum. Kétszeres írások. Faludi E. M. p. 242. Kétszerez, kétszerezi. Duplicat, conduplicat. M. A. Vrancsics. Pázm. Pred. p. 659. Kétszerezés. Duplicatio, conduplicatio. M. A. Kétszereztet. Facit ut alter duplicet. Csuzi Sip-szó. p. 123. Kétszeri. Duplex. S. I. Kétszerre. Ad duas vices. Kétszerre is elég leszsz. Etiam ad duas vices sufficet. Kétszerte. Duplo. M. A. Kétszerte inkább. Duplo magis. M. A. Kétszerü. Duplex. Vrancsics.</p> <p style="text-align: center;">KÉV.</p> <p>KÉV. loco Kény v. Kéj. KÉVES: kényes. KÉVÉN. Maga kévén. Sua sponte. Zvonarics M. Postilla 1. R. p. 450. 537.</p> <p style="text-align: center;">KÉVÁN.</p> <p>KÉVÁN. Cupit, optat. L. KÍVÁN. M. A.</p> <p style="text-align: center;">KÉVE.</p> <p>KÉVE. Manipulus, merges. M. A. Kéve-hányó vella. Furca manipularis. Kéve-kötél. Stramineum vinculum, tomex. PP. Kéve-kötő. Manipuli ligator. VV. L. Csősz-kéve. Manipulus custodi campi dari solitus. Kőszönje meg, ha csősz-kéve jut neki. km. KÉVÉBE köti. Colligit spicas in fasciculos. PP. Mindent egy kévébe köt. km. KÉVÉT hány. Manipulos injicit curru, vel ex curru ad metam frugum. Kévét köt. Spiceos fasces struit, tomice manipulos ligat. PP. KÉVÉZ. Spicas colligit, spiceos manipulos struit. S. I.</p> <p style="text-align: center;">KÉZ.</p> <p>KÉZ. Manus. M. A. A' kéz kezét mos. km. Kéz-adás. Stipulatio, sponsio. S. I. Kéz alatt. Sub manu. Alattomban. Kéz-csapás. v. ütés. Consensus v. stipulatio, dextera fides data. S. I. Kéz-csókolás. Osculum manus. Kéz-elő. Az ing-új' ránczba szedett elejének bé szegése. Sz. D. Kéz-fogás. Sponsalia. M. A.</p>	<p>Kéz' gyökere. Carpus. S. I. Kéz-hadázás. Inepta manuum gesticulatio. S. I. Kéz-hányás. Chiromania. M. A. Kéz-írás. Chirographum, autographum, syngrapha. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 601. Kal. p. 126. 944. Kéz-írat. Manuscriptum, codex manuscriptus. S. I. Kéz-ív, kéz-íj. Arcus. M. A. Kéz-ives. Arcitenens. M. A. Kéz-iv-módra. Arcuatim. M. A. Kéz-ijjal vívó. Arquites. M. A. Kéz-íjas. Arcitenens. Pázm. Kal. p. 291. Kéz-kenő, Kez-kenő. Linteum. M. A. Kez-kenő-szövő. Linteos. NC. p. 287. Kéz' lapja. Metacarpus, metacarpium. S. I. Kéz-mosó tál. Malluvium. S. I. Kéz-nézés. Chiromantia. S. I. Kéz-néző. Chiromantes. S. I. Kéz-orvos. Chirurgus. Kéz-szennv. Sordes manuum. Dug. km. 1. R. p. 238. Kéz-tapsolás. Manuum plausus, applausus. S. I. Kéz-vetés. Manuum impositio v. apprehensio, occupatio. S. I. Sz. D. Kéz-vonó. Scalprum bimanubrium. PP. * Bal kéz. Sinistra manus. Jobb kéz. Dextra manus, dextera. Tenni különbséget nem tud jobb 's bal keze köz't még: Infans. Négy kéz láb. Manibus pedibusque repit. Sok kéz. Multae manus. Áldott a' sok kéz, átkozott a' sok száz. km.</p> <p>KÉZD. Szász-Kézd. E. MV. Szász-Sebes Székében.</p> <p>KEZE. Manus ejus. A' mit jobb keze nyújt, bal keze vissza veszi. Keze' feje. Carpus. PP. Keze' fejével csapta. Aversa manu ictum inflixit. PP. Keze között. In manibus ejus. Nincs keze között annyia. Prae manibus non habet tantum. Keze' szennye — Te kezéd' szennye. km. Kezéből ki ejti. E manibus dimittit, emittit. PP. Kezéhez ragad. Adhaeret manibus ejus. Kezére adják. Sphaeram inter se reddunt. M. A. p. 55. Nincs kezére, mint Cziganynak a' búza-vetés. km.</p> <p>KEZEL. Manipulat. S. I. KÉZEN van. Prae manibus est. Kézen fogva. Apprehensa manu, ductu manus. Csuzi, Tromb. p. 21. Közön kézen el vesze.</p>
---	--	--

- Sok kézen fordultt már meg, mint a' kopott garas. km.
- KEZES. Habens manus, it. Sponsor, fide jussor, adpromissor, praes, obses, vas. M. A. Ha veszni akarsz, légy kezes másért. km.
- Kezes fizess. km.
- Kezes lábas hamisság. Káldi Okt. Intés p. 25.
- Kezes leszsz. Spondet, fide jubet. M. A.
- Kezes-levél. Literae fide jussoriae.
- Kezes-társ. Compraes. M. A.
- Kezes-vétel. Satis acceptio. M. A.
- Kezes-vetés. Satis datio. M. A.
- Kezeskedik. Cavet, fidem jubet, sponsorem agit. S. I.
- Kezesség. Sponsio, fide jussio, vadimonium. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 112.
- Kezesség alá vetett bünös. Reus vadato, satis dato commissus. PP.
- Kezességre ki eresztették. Vadimonio dato dimissus.
- Ténnyei kezesség: család kezesség, mikor nem fizetésre, hanem csak sürgetésre ád valaki kezes-levelet.
- Kezest állít maga helyett. Vadem pro se statuit.
- Kezest vesz. Satis accipit. M. A.
- Kezest vet. Satisdat. M. A.
- KEZET fog. Desponsat, sponsalia celebrat. M. A.
- Kezet foghatnak: egy csöppel sem jobb a' másíknál.
- Kezet ád. Consentit.
- Kezet kúcsol. Manus pectinatim componit. PP.
- Kezet üt, kezét csap. Consentit, approbat, accedit, ad aliquid v. fidem dextra dat, stipulata manu promittit. S. I.
- KEZETLEN. Carens manibus. M. A.
- KÉZHÉZ szokott. Mansvefactus.
- Kézhez szokott madár. Avis mansvefacta.
- KÉZI. Manualis. M. A.
- Kézi kaloda. Cippus, catasta. M. A.
- Kézi kas. Quasillus, calathus. S. I.
- Kézi könyv. Enchiridion, manuale, v. pugillares. S. I.
- Kézi köszvény. Chiragra. M. A.
- Kézi köszvényes. Chiragricus. M. A.
- Kézi malom. Mola trusatilis. PP.
- Kézi munka. Opus manuale. Pázm. Pred. p. 266. 970.
- Kézi munka' ára v. bére. Manupretium. PP.
- Kézi munkás. Operarius. Pázm. Pred. p. 52. 276.
- Kézi mű. Opus manuarium, manufactum, manufactura. S. I.
- Kézi műves. Mechanicus. M. A. Opifex, artifex. S. I.
- Kézi művesség. Opificium, artificium, ars mechanica. Handwerk. S. I.
- KÉZNÉL. Ad manum, juxta manum.
- Kéznel fogva. Manu prensa.
- Kéznel van. Prae manibus est.
- KÉZRE. Ad manum, ad manus.
- Kézre adták. Redditus.
- Kézre került. Inventus.
- Kézre kerítették. Interceptus.
- Kézre való. Chirotheca S. I.
- KÉZRŐL. De manu, a manu.
- Kézről kézre. Datatim. S. I.
- Kézről kézre adassék, éljen a' barátság.
- KEZTYÜ. Chirotheca. M. A. Be esett, mint a' kis keztyü. km.
- Egy pár keztyü. Par manicarum. Szapora elő mozdítása akarmelty dolognak meg érdemel egy pár keztyüt. km.
- Ködmen-keztyü. VV. L.
- Téli keztyü. Hyemales manicae. VV. L.
- Keztyüs. Qui manicas conficit.
- KEZÜ.
- Bal kezü. Qui sinistra manu comedit, scribit.
- Bő kezü. Liberalis, munificus. S. K.
- Csonka kezü. Manu mancus. S. K.
- Egy kezü. Unimanus. S. K.
- Enyves kezü. Fur, furax. S. K.
- Fél kezü. Unimanus. CM.
- Hoszszu kezü. Longimanus. S. K.
- Jobb kezü. Dexter, dextra utens. S. K.
- Száz kezü. Centimanus. S. K.
- Szurkos kezü. Furax. Nem tolvaj, hanem csak szurkos kezü. km.
- KÉZZEL. Manu, manibus. Ne nyulj ahhoz kézzel, a' mit póznával sem érhetsz el. km.
- Kézzel fogható. Palpabilis.
- Kézzel hozzá. Manu res gerenda.
- Kézzel hozzá, ha a' kés nem fogja. Destitutus ventis remos adhibe. S. I.
- Kézzel lábbal rajta van. Omnem operam adhibet.
- Kézzel szedett alma. Poma strictiva, dstrictiva. PP.
- Kézzel tapogatható. Palpabilis.
- Kézzel vonó talyiga. Arcuma, chiromaxia, chiromaxa. PP.
- Két kézzel. Utraque manu, it. libenter. KI.
- KI a) Név' mássa.
- KI. Quis, quae. M. A.
- Ki az. Quis ille, quae illa.
- Ki' büne. Cur cessatum est. M. A.
- Ki féle. Cujas, cujusmodi.
- Ki' fia. Cujus filius.
- Ki föl, 's ki alá. km. Eminent, cadunt, crescunt, deteruntur. M. A. Ki' lova' fia. Cujus obscuri hominis filius.
- Ki tudja. Quis scit.
- Ki tudós benne. idem. Faludi N. A. p. 105.
- Ki vagy. Quis es. Wer da. Qui vive.
- * Akárki. Quiscunque.
- Egyki. Aliquis. Faludi E. M. p. 80.
- Mindenki. Omnis.
- Senki. Nemo, nullus.
- Valaki. Aliquis.
- KICSODA. Quis, quae, quisnam. M. A.
- Kicsodáné. Cujusnam uxor.
- KIÉ. Cujus.
- KIHEZ képest. Quamobrem, quapropter, igitur, itaque. S. I.
- KIKI. Quisque, quilibet. M. A.
- Kinek kinek. Cuivis, cuilibet.
- Ki szánt, ki arat. Aliqui arant, aliqui metunt.
- Pars arat, pars metit.
- KIVEL. Quocum. M. A.
- KI b) Íge-határozó.
- KI. Ex, foras, extra. Az ige' értelmét határozza meg, például ide foglalok minden bötübből egygyet egygyet.
- Ki arat. Emetit. Rendét le aratta.
- Ki áll. Exstat, prostat.
- Ki bimbózik. Egerminat, progemmat.
- Ki czégézezi. Metis erectis designat.
- Ki csalja. Fraude elicit.
- Ki dül. Excidit, elabitur.
- Ki esik. Excidit.
- Ki fér. Habet spatium inde prodeundi.
- Ki gázol. Eluctatur.
- Ki gyúlad. Erumpit in flammam.
- Ki hevül. Exaestuat.
- Ki iszsza. Epotat.
- Ki írja. Exscribit.
- Ki játsza. Eludit.
- Ki kapja. Eximit.
- Ki látszik. Prostat.
- Ki lyukasztja. Perforat.
- Ki méri. Emetitur.
- Ki nevezi. Denominat.
- Ki nyomja. Exprimit.
- Ki okádja. Evomit.
- Ki óltja. Exstinguit.
- Ki öli. Enecat.
- Ki órli. Permolit.
- Ki pöki. Exspuit.
- Ki ríja a' szemét. Flendo amittit oculum.
- Ki süvölti. Exsibilat.
- Ki 's bé, és akár hová. Faludi T. É. p. 196.
- Ki 's be tehető. Remissarius. M. A. L.
- Ki zsarolja. Extorquet.
- Ki szedi. Eximit.
- Ki tudódik. Palam fit.
- Ki ugrík. Exilit, prosilit.
- Ki úsz. Enatat.
- Ki üti. Excuitit.
- Ki úzi. Expellit.
- Ki vele. Foras, edic, exede quod intrivisti.
- Ki zárja. Excludit.
- KILLYEBB (Kivülyebb.) Exterius, remotius. M. A.
- KINN. Foris. vide KÜN. M. A.
- Kinn bújdosik. Evagatur. M. A.
- Kinn hál. Abnoctat. M. A.
- Kinn jár. Foris obambulat.
- Kinn járás. Beniczki p. 155.
- Kinn marad. Emanet. M. A.
- Kinn maradó. Emansor. M. A.
- Kinn ül. Foris sedet.
- Kinn ülő széles mely. Faludi E. M. p. 242.
- * Itt-kinn. Hic foris, hic exterius.
- Ott-kinn. Ibi exterius.
- Kint, Künt. Foris. S. I.
- Kint van. Foris est.
- KIVÜL. Foris, extrinsecus. vide KÜVÜL. M. A.
- Kivül be felé. PP.
- Kivül belől. Ubique, circumquaque. S. I.
- Kivül fülő. Fornax testacea. S. I. Kályha.
- Kivül ír a' levélre. Adversae chartae adscribit.
- Kivül való. Extrinsecus, extraneus, externus. M. A.

Kivüle, kívülötte. Extra se, extrorsum, praeter, insuper. M. A.
Kivüllyebb (kivüliebb, kívüljebb, kívüllyebb). Exterius, magis extra. S. I.
Kivölrül. Extrinsecus, ab extus.

KI c) mellyék-név.

KI. Quam. M. A.

Ki hamar. Quam cito. Pázm. Pred. p. 325.

Ki sok kemény fának lágy a' gyümölcse. Faludi T. É. p. 131.

Vaj ki. O quam.

Vaj ki szeretném. O quam ego amarem.

KIÁBÁL.

KIÁBÁL. Clamat, garrit, vociferatur. S. I.

KIÁLT.

KIÁLT, kiáltja. Clamat, vociferatur, inclamat, acclamat. M. A. A' gyermek is csak azt kiáltja, hogy meg verték, de nem mondja, miért. km. Által kiáltja. Clamat illi, ut transcat.

Be kiáltja. Inclamat.

Föl kiált. Exclamat, conclamat. M. A.

Hozzá kiált. Acclamat. M. A.

Ki kiáltja. Proclamat. M. A.

Meg kiáltja. idem. M. A.

Meg kiáltja a' karulyt. Falconem vocat, emissarium accipitrem vocat, accersit. PP.

Le kiált. Clamat deorsum.

Reá kiált. Acclamat. M. A.

Viszsa kiáltja. Reclamat, revocat.

KIÁLTATOTT.

Meg kiáltatott. Proclamatus. M. A.

KIÁLTÁS. Clamor, vociferatio, vociferatus, quiritatus. M. A.

Föl kiáltás. Exclamatio, conclamatio. M. A.

Föl kiáltás' jele. Signum exclamationis.

Hozzá kiáltás. Acclamatio. M. A.

Ki kiáltás. Proclamatio. M. A.

Meg kiáltás. idem. M. A.

Reá kiáltás. Acclamatio. M. A.

KIÁLTOGAT. Clamitat. M. A.

Reá kiáltogat. Acclamitat. M. A.

KIÁLTOZIK. Vociferatur.

Kiáltozik bajatozik. VM. Intó levél. p. 172.

KIÁLTÓ. Clamans, praeco, proclamans. M. A.

Kiáltó domb a' Ság' hegyén.

Égbe kiáltó vétek. Peccatum in coelum clamans.

Ki kiáltó. Proclamator, praeco. M. A.

Kiáltós. Clamosus. M. A.

Kiáltós madár, ölyv, karuly. Accipiter manuarii receptus, in pugnam devolans. PP.

KICS.

KICS.

KICSID. Parvulus. Sámbar ellen. p. 111 M. A. PP.

KICSIKE. Minutulus. Faludi N. U. p. 40.

KICSINY. Parvus, exiguus, pusillus. M. A.

Kicsiny a' bors, de erős. km.

Kicsiny csikó nagy derestül hámot vonni tanul restül. km.

Kicsiny ember sem szalma-szál. km.

Kicsiny hely. Spatium exiguum. A' mit az ember kicsiny helyen meg fordíthat, annak széles feneket ne kerítsen. km.

Kicsiny hűja. Ferme, parum abest, pene. M. A.

Kicsiny hitű. Pusillanimus, pusillanimis. M. A.

Kicsiny hitűség. Pusillanimitas. M. A.

Kicsiny madárnak fészke is kicsiny. km.

Kicsiny szívű. Micropsychos. M. A. L.

Kicsiny szívűség. Micropsychia. M. A. L.

Kicsiny tengeri hajó. Lembus. PP.

Kicsinybe múltt-el. Parum aberat.

Kicsinybedik. Minorescit. Biró Márton Micae p. 288.

Kicsinyded. Parvulus. Kisded. M. A.

Kicsinyedik. Minuitur, imminuitur, parvescit, decrescit. S. I.

Meg kicsinyedik. Diminuitur.

Kicsinyenként. Sensim, paulatim. Akár melly nagy légyen a' kincs, kicsinyenként el fogyhat. km.

Kicsinyes. Minutus. Vajda K. É. 1. K. p. 536.

Kicsinyesként. Minutatim.

Kicsinyít, kicsinyíti. Imminuit. M. A.

Meg kicsinyíti. idem. M. A.

Kicsinyítő. Diminutivus, diminuens.

Kicsinyke. Parvulus, minusculus, minutulus. M. A. Káldi 1. Reg. 1. 24.

Kicsinyli. Parvum existimat, pro parvo reputat.

Kicsinynek állítja. Parvipendit, parvi facit. M. A.

Kicsinynyé. Parvum, parvulum, exigue, exiliter, paulisper. M. A.

Kicsinyőség. Parvitas, exiguitas, exilitas. M. A.

CM. Pázm. Pred. p. 54.

Kicsinyül. Minoratur.

Meg kicsinyül. Zvonarics 1. R. p. 675.

KIJ.

KIJ. R. most Kéj. Delicium, voluptas, oblectamentum, libentia. S. I.

KIJES, KIES. Amoenus. M. A.

Kijes hely. Elysium, Tempe. S. I.

Kijes kert. Paradisus. S. I.

Kiesen. Amoeniter. M. A.

Kiesség. Amoenitas. M. A.

KIJETLEN, KIETLEN. Inamoenus. it. solitudo, eremus, vastitudo, vastitas, vastities. M. A. Epist. Pázm. T. 1. p. 163.

Kietlen ligetek. Luci inamoeni. Faludi E. M. p. 242.

Kietlen nagy. Vastus, ingens. M. A.

Kietlen rút. Turpissimus, abominandus. M. A.

Kietlenség. Vastitas. it. inamoenitas. M. A.

KILA.

KILA. Mensura frumenti, capiens duas metretas Posonienses.

KILENCZ.

KILENCZ. Novem. M. A. Kevés egy vad körtvély kilencz medvének. km.

Kilencz napi idő. Novendium. M. A.

Kilencz száz. Nongenti. M. A.

Kilencz szemű hal. Lamperta oculata. M. A.

KILENCZED. Nonae. Sicut TIZED. Decimae. M. A.

Kilenczedik. Nonus. M. A.

KILENCZES. Novenarius. M. A.

KILENCZSZER. Nonies, novies. M. A.

KILENCZVEN. Nonaginta. M. A. Nem kilenczven esztendő ember' kezébe való a' kasza. km.

Kilenczvenedik. Nonagesimus. M. A.

Kilenczvenszer. Nonages. M. A.

KILITI.

KILITI. F. Posony Vben. Frauendorf. Kiliti Somorjához egy hét. km. L. Belii Not. Hung. Tom. 2. p. 240.

Kiliti. F. Somogy Vben.

KILINCS.

KILINCS. Pessulus, vectis. M. A.

KILINCSSEL, kilincseli. Pessulo portam munit, obpessulat. S. I. Sz. D.

KILLYÉN.

KILLYÉN, KILYÉN. t. f. n. Kilianus. Killyén' v. Kilyén. E. F. Három-szék Székében.

Killyén v. Kilyén' falva. E. F. Csik Székében.

KINA.

KINA. Oblatum.

KINÁJA. Ejus oblatum. Köszönöm a' kend' kináját. Hallani a' parasztoktól.

KINÁL, kinálja. Offert, invitat, cuipiam aliquid offert, ad sumendum invitat. M. A.

Meg kinálja. Propinat, offert, invitat ad sumendum. M. A. A' mit a' természet nem adott, néha meg kínál véle a' szerencse. km.

Kinálatlan. Quin illi oblatum fuisset. Beniczki p. 163.

Kinálás. Oblatio, invitatio. M. A. Pázm. Kal. p. 886.

Kinálgat, kinálgatja. Saepius offert.

Kinálkodik. idem. S. I.

Kinálkozik. idem. S. I.

Kináltat, kináltatja. Curat sibi offerri, se ad sumendum invitari. Ugyan ne kináltassa magát annyit.

KINCS.

KINCS, Kéncs. Thesaurus. M. A. Kietlen ott a' kincs, a' hol egészség nincs. km.

Kéncs-gyűjtés. Thesaurizatio, thesauri collectio. M. A.

Kincs-ház. Gazophylacium. S. I.

Kincs-mutató vesző. Virgula divina.

M. A. NC. d. 73.

Kincs-tár. Thesauraria domus.

- Kincs-tartó. Quaestor, Thesaurarius. M. A. CM. Thurnschvamb MSS. Engelnél Geschichte des Ung. Reichs p. 193. Heltai 2. D. p. 22.
- Kincs-tartó ház. Gazophylacium. Pázm. Pred. p. 53. 388. 1168.
- Kincs-tartó hely. idem. M. A.
- Kéncs-tartóság. Quaestura. M. A. Heltai M. Kron. 2. D. p. 330.
- KINCSE, Kéncse. Thesaurus ejus. Nem teszik feje alá kincset. km.
- Kincse' szeg. E. F. Csik Székében.
- Dárius' kincse. Ingentes divitiae.
- Dárius' kincsevel bír.
- Világ' kincse. Thesaurus mundi, opes ingentes. Nem adná világ' kincseért.
- KINCSEM. Formula tenerioris allocutionis.
- KINCSES, KÉNCSES. Thesauri abundans, opulentus. M. A.
- Kincses. E. F. Torda Vben.
- Kincses. Sz. P. Zemplin Vben.
- Kéncses ház. Aerarium. M. A. Káldi, Daniel 1. 2.
- Kéncses láda. Fiscus. M. A. Faludi N. A. p. 141.
- Kincsesedik. Ditescit, opulentus fit. Meg kincsesedik.
- Kincsesíti. Opulentum facit. Sz. D.
- Kincsesül. Opulentus fit.
- EÉNCSET gyűjt. Thesaurizat. M. A.
- KINCSEZ, idem. Pázm. Pred. p. 1151. Faludi Sz. E. p. 27. N. E. p. 222.
- Kincsezés. Thesaurizatio, thesauri collectio. Pázm. Pred. p. 769.
- KINCSI. E. F. Küküllő Vben.
- KINTORNA.
- KINTORNA. Nablium, nablum. M. A.
- KINTORNÁL. Nablo ludit, nablium pulsat. M. A.
- El kintornálja. Pázm. Kal. p. 522. 730. VM. Intő levél. p. 113.
- KIRÁLY.
- KIRÁLY. Rex. M. A. Nagy úr a' király, ha Lázár is a' neve. km.
- Király aszszony. Rex foemina. S. I.
- Király-árúltatás. Proditio regis. Pázm. Pred. p. 189.
- Király-Bánya. E. F. Hunyad Vben.
- Király' bora. Vinum civitatis epocillari solitum. S. I.
- Király-Daróc. MV. Szatmár Vben. és E. F. közép Szolnok Vben.
- Király' embere. Homo regius, commissarius regis. S. I.
- Király' falva. t. h. n. Posony, Nyitra, Vas, és Zólyom Vkben, és E. Kolos, és Küküllő Vkben.
- Király-fi. Princeps regius, filius regis. S. I.
- Király' fia kis Miklós' beszéde. Fabula Milesia. M. A.
- Király' fia. FF. Hont, és Posony Vkben.
- Király' földje. Fundus regius. PP.
- Király' földje. Sz. PP. Posony, és Veszprém Vkben.
- Király-gyertya. Verbascum. Csapó p. 203.
- Király' halma. E. F. Fölső Fejér Vben.
- Király' haragja. Ira Regis. Király' haragját hamar halál követi.
- Király-hágó. Hegy Bihar Vben.
- Király' háza. F. Ugocea Vben.
- Király-hegy. Hegy Liptó, és Gömör Vkben.
- Király-hegyes. (Kis, nagy.) Sz. P. Csanád Vben.
- Király-Helmezc. MV. Zemplén Vben.
- Király' keze. Manus regis. Meszsze ér a' király' keze. km.
- Király' képe. Prorex. M. A. Praeses. Vrancsics.
- Király' koronája. Lotus sylvestris. M. A.
- Király-kút. Forrás Abauj Vben. és Telek Vas Vben.
- Király-lak. Regia. S. I.
- Király-leány. Király kis-aszszony, királyi szűz. Regia virgo, filia regis. S. I.
- Király-leányzó. idem. Epist. Pázm. T. 1. p. 92.
- Király-mag' fogyatkozása után. Deficiente semine regio. Epist. Pázm. T. 1. p. 91.
- Király-mező. Telek Bihar Vben.
- Király-rét. Sz. P. Posony Vben.
- Király' nyoma. Regis vestigium, exemplum. Gonosz király' nyomát sok jobbágy követi. km.
- Király' parancsolatja. Rescriptum regis. PP.
- Király' pataka. E. F. Alsó Fejér Vben.
- Király-rét. Sz. P. Posony Vben.
- Király-rév. F. Posony Vben.
- Király-süveg. Mitra. CM.
- Király-Szent kereszt. F. Liptó Vben.
- Király-szín. Color tyrius. S. I.
- Király-színű virág. Nasturcium indicum. Csapó p. 279.
- Király-ölés. Regicidium. S. I.
- Király-ölő. Regicida. S. I.
- Király-telek. Sz. P. és Telek Szabolcs Vben.
- Király-tó. Tó Mosony és Soprony Vkben.
- Király' udvara. Regia. Vrancsics.
- Király-uttsza. Trencsin Vben.
- Király-választás. Electio regis. Király-választás, had-verés, feleség-vevés egyedül az Istenről függ. km.
- Király' vára. Arx regis, regia. S. I.
- Király-vesztő. Faludi E. M. p. 138.
- Király-virág. Consolida regalis arvensis, calcatrippa. Csapó p. 240.
- * Kis király. Regulus. NC. p. 267.
- Koronás király. Rex coronatus.
- Magyar király. Rex Hungarorum.
- Pünkösti király. Scenicus rex.
- Szent Király. Sanctus Rex (Stephanus). t. h. n. Magyar és Erdély-országban.
- Szent Király' Szabadja. Liberi Sancti Regis (Stephani). F. Veszprém Vben.
- Új király. Novus rex. Új király új törvény. km.
- KIRÁLYD. F. Borsod Vben.
- KIRÁLYI. Regius, regalis, regificus. M. A.
- Királyi. FF. Bihar, Gömör és Nyitra Vkben.
- Királyi biztos. Commissarius regius.
- Királyi bot. Sceptrum. S. I.
- Királyi czimer. Stemma regium. Prágai p. 215.
- Királyi haszon-vételek. Regalia beneficia. Tiszti Szótár p. 59.
- Királyi kincs. Thesaurus regius.
- Királyi korona. Corona regalis. A' királyi korona néha nád-hajlékba száll. Praecipites regum casus fortuna rotat.
- Királyi magzat. Proles regia.
- Királyi méltóság. Dignitas regia.
- Királyi módra. Regaliter, regie, regifice. M. A.
- Királyi palota. Palatium. NC. p. 373.
- Királyi pálca. Sceptrum. M. A.
- Királyi pálca-hordozó. Sceptriger, sceptriker. M. A.
- Királyi pénz-tár. Aerarium regium. Tiszti Szótár p. 40.
- Királyi Proféta. Rex David.
- Királyi süveg. Corona. S. I.
- Királyi szék. Thronus, solium. M. A. CM. Vrancsics. Pázm. Pred. p. 1146.
- Királyi szokás. Mos regius.
- Királyi tanács. Senatus regius.
- Királyi tetszés. Placetum regium. Tiszti Szótár p. 57.
- Királyi törvényszék. Tabula regia judiciaria. S. I.
- Királyi udvar. Regia. M. A.
- Királyi város. Civitas regia. Pázm. Pred. p. 189.
- Királyi vér. Sanguis regius.
- KIRÁLYISTA. Király' részét követő, király' pártján lévő (mint Royalista). Él ezen szóval Vörösmarti Mihál. Intő levél p. 31.
- KIRÁLYKA. Auricapella, regulus cristatus. Goldhähnlein. S. I.
- KIRÁLYKODIK. Regnat, regem agit. M. A. Pázm. Kal. p. 612. Pred. p. 474. 674.
- Királykodás. Regnum, regimen. Pázm. Pred. p. 483.
- KIRÁLYNÉ. Regina, conjux regis. S. I.
- Királyné aszszony. Regina. M. A. CM. Pázm. Kal. p. 217.
- Királyné aszszony' káposztája. Melilotus vulgaris. Csapó 239.
- Királynéja. Királyné-aszszonya. Regina ejus.
- KIRÁLYOS. Habens regem, v. regium morem referens.
- Királyos tanácskozás. Faludi N. A. p. 180.
- Királyost játszik. Sákot játszik, mert Sák annyit tesz mint király, és innen Sák mát annyi mint meg hal a' király.
- KIRÁLYSÁG. Regnum, regia dignitas.
- Pünkösti királyság. Dignitas scenica.
- KIRÁLYÜL. Regifice. M. A.
- KIRR.
- KIRR. Sonus gallinae.
- KIRROG a' tyúk, ha héját lát. Sz. D.
- KIRRANT, kurrant. idem. Sz. D.
- KIS.
- KIS. Parvus, pusillus. M. A. Vagyon itt minden: nagy szita, kis szita. km.
- Kis-aszszony. Domicella, herula. S. I.
- Sok a' kis-aszszony kevés az úrfi. km.
- Kis-aszszony' hava. Augustus mensis. M. A.
- Kis béres. Submercenarius, boarius. VV. L.

<p>Kis bíró. Judex minor pagensis it. Conscientia. Pázm. Pred. p. 591. Vádolja a' kis bíró — ki magával hordozza a' kis bírót. kmm. Titkon vádoló kis bíró. Pázm. Kal. p. 396.</p> <p>Kis borz. Mus alpinus, marmota. S. I.</p> <p>Kis dolog. Levitas, nugae. Ez nem kis dolog. S. I.</p> <p>Kis ember. Homo parvus. A' kis ember sem szalma-szál. km.</p> <p>Kis érték. Curta supellex. S. I.</p> <p>Kis falu. t. h. n.</p> <p>Kis falud. t. h. n.</p> <p>Kis fazék. Ollula. Noszsa rajta kis fazék, ugyan föl rotytantál. km.</p> <p>Kis fejsze Minor securis.</p> <p>Kis folyó fű. Giffanthemos. NC. p. 31.</p> <p>Kis hagyma. Allium ascalonicum. S. I. Mogyoró-hagyma.</p> <p>Kis havas. E. Hegy Csik, és Három Szék Székében.</p> <p>Kis' háza. F. Bihar Vben.</p> <p>Kis húsvét. Octava Paschatis.</p> <p>Kis karácson. Octava Nativitatis Christi.</p> <p>Kis kád. Lacusculus. PP.</p> <p>Kis kerék. E. F. Alsó Fejér Vben.</p> <p>Kis király. Regulus. Tombola a' palotán a' kis király. Tonabat ut parvus Jupiter. Faludi. N. E. p. 213.</p> <p>Kis kor. Aetas puerilis, pueritia, v. tempus modicum, breve. S. I.</p> <p>Kis kori: fiatal kori. Puerilis. S. I.</p> <p>Kis korig. Aliquantisper. Egy kevéssé. S. I.</p> <p>Kis korú. Minorennis, impuber, impubis. S. I.</p> <p>Kis korúság. Aetas pupillaris, anni pupillares. S. I.</p> <p>Kis kutya. Catulus, caniculus. A' komondor nem sokat törődik, ha meg ugatja a' kis kutya. km.</p> <p>Kis Kunság. Cumania minor.</p> <p>Kis' laka. F. Bihar Vben.</p> <p>Kis mező. Sz. P. Borsod Vben.</p> <p>Kis Mőd, Kis Med. E. Folyó, és Falu Udvarhely Székében.</p> <p>Kis pap. Clericus.</p> <p>Kis patak. E. folyó Torda Vben.</p> <p>Kis pénz. Denarius hungaricus.</p> <p>Kis Rába. Folyó víz Vas és Soprony Vkben.</p> <p>Kis szállás. Sz. PP. Bács Vben, és Kis Kunságban.</p> <p>Kis' tava. Sz. P. Tolna Vben.</p> <p>Kis telek. FF. Baranya, és Csongrád Vkben. Sz. PP. Bihar Vben, és Kis Kunságban.</p> <p>Kis törja. Torus bovinus, pingvior thoracis pars. S. I.</p> <p>Kis új. Auricularis digitus, minimus digitus. M. A.</p> <p>Kis ürm: bárány-ürm. Absynthium ponticum. S. I. Fejér ürm. Csapó. p. 299.</p> <p>* Azon helységek, melyek KIS névvel különböztetnek, vannak Magyar Országban 624. Erdélyben 113 mind öszve 737.</p> <p>KISDED. Parvus, pusillus, minusculus, minutulus, exilis, modicus. M. A.</p> <p>Kised bimbóból ered a' fontos körtvély. km.</p> <p>Kised-tanítás. Paedagogia. S. I.</p> <p>Kised-tanító a' kereszténységben. Ca-techista. S. I.</p> <p>Kised tanuság. Catechesis. S. I.</p> <p>Kisedke. Parvulus. M. A. Pusio.</p>	<p>Kisedség. Infantia, aetas infantilis. Pázm. Pred. p. 1231.</p> <p>KISSEBB. Minor, minus. M. A. A' ki kisebb frissebb, a' ki hosszabb, rosszabb. km.</p> <p>Kissebbedik. Minuitur, imminuitur. M. A. Tasi Gáspár p. 163.</p> <p>Meg kissebbedik. Imminuitur.</p> <p>Kissebbedett. Minutus. M. A.</p> <p>Kissebbsce. Minusculus. M. A.</p> <p>Kissebbedke. idem. M. A.</p> <p>Kissebbik. Minor, minus. M. A.</p> <p>Kissebbít, kissebbíti. Minuit, vilitat. M. A.</p> <p>Le kissebbíti. Diminuit, denigrat, dehonestat.</p> <p>Meg kissebbíti. Diminuit, extenuat. M. A.</p> <p>Meg kissebbítés. Extenuatio, diminutio, imminutio. M. A.</p> <p>Kissebbítő. Dehonestator, famae detractor. Pázm. Pred. p. 815.</p> <p>Kissebbkor. Aetas minorennis. S. I.</p> <p>Kissebbség. Derogatio, ignominia. M. A.</p> <p>Kissebbséges. Ignominiosus. Pázm. Pred. p. 131. Káldi Eccl. 22. 3.</p> <p>Kissebbül. Imminuitur, decrescit. M. A.</p> <p>Meg kissebbül. Imminuitur, diminuitur, dehonestatur. M. A.</p> <p style="text-align: center;">KISZIL.</p> <p>KISZIL. Puls avenacea. PP. Zab-keszőcze, savanyó czibre. Sz. D. Gelatina avenacea. S. I.</p> <p style="text-align: center;">KITA.</p> <p>KITA. Plica, fasciculus. M. A.</p> <p>Kita-kender. Manipulus canabis, fasciculus lini. M. A.</p> <p>* Haj-kita. Fasciculus capillorum. S. I.</p> <p>Haj' kitája. idem. Vajda K. É. 2. K. p. 23.</p> <p>Selyem-kita. Fasciculus serici. Sz. D.</p> <p>KITÁBA fontt haj. Cincinni, bostrychus. M. A. CM.</p> <p style="text-align: center;">KITTÖL.</p> <p>KITTÖL. Quod dupliciter est textum.</p> <p>Kittől-nadrág — Még a' kittől-nadrágban is el bizza magát.</p> <p>KITTÖLÖS vászon. Tela duplicis texturae.</p> <p style="text-align: center;">KIVÁLT.</p> <p>KIVÁLT. Praecipue, imprimis, praesertim. S. I.</p> <p>Lásd VÁLÍK.</p> <p>Kiváltképpen. Praecipue, peculiariter, singulariter. M. A.</p> <p>Kiváltképpen való. Peculiaris, singularis, specialis, praecipuus. M. A.</p> <p style="text-align: center;">KÍ.</p> <p style="text-align: center;">KÍGYÓ.</p> <p>KÍGYÓ. Serpens, angvis, ophis. M. A.</p> <p>A' kígyó, ha kígyót nem eszik, sárkány sem lehet. km.</p> <p>Kígyó' almája. — Őtet is meg csalta a' kígyó' almája. km.</p> <p>Kígyó-bőr. Exuviae serpentis. Nem bújik ki, mint a' kígyó a' bőréből. km.</p> <p>Kígyó-evők. Ophiophagi. M. A.</p> <p>Kígyó-faj. Serpentina. S. I.</p> <p>Kígyó-fi. Angviculus, serpens catulus.</p>	<p>S. I.</p> <p>Kígyó-gyék. Seps, sepa. S. I.</p> <p>Kígyó-gyökér. Lemonium, limonium.</p> <p>Natterwurz. S. I.</p> <p>Kígyó' gyöngé hártájaja. Syphax, exuviae serpentis. M. A.</p> <p>Kígyó-hagyma. Hyacinthus, squilla, scilla. M. A. CM.</p> <p>Kígyó-hajú furiák. Pázm. Pred. p. 1079.</p> <p>Kígyó-harapta fű. Coronopus sylvestris. Csapó p. 115.</p> <p>Kígyó' héa. Syphax, exuvium serpentis. M. A.</p> <p>Kígyó-hordozó. Serpenter. M. A.</p> <p>Kígyó-hozó. Angvifer. M. A.</p> <p>Kígyó-kő. Lapis serpentinus. S. I.</p> <p>Kígyó-lábú. Angvipes. M. A.</p> <p>Kígyó-marás. Morsus serpentis. Pázm. Pred. p. 90.</p> <p>Kígyó-méreg. Venenum serpentis. Faludi T. É. p. 328.</p> <p>Kígyó-nyelvű fű. Ophioglossum. PP.</p> <p>Kígyó-por. Serpens pulverizatus. „A' kígyó-marás ellen nincs jobb orvosság a' kígyó-pornál. Pázm. Pred. p. 90.</p> <p>Kígyó-tartó. Angvitenens. M. A.</p> <p>Kígyó-trang. Serpentina, dracunculus. M. A. Sárkány-fű. Csapó p. 137.</p> <p>Kígyó-vetkezés. Vernatio. CM. Erőtlen mint a' bőréből ki vetkező kígyó. km.</p> <p>* Áspis-kígyó. Aspis. S. K.</p> <p>Csörgő kígyó. Crotalus. S. K.</p> <p>Egerésző kígyó. Myargus. M. A. NC. p. 143.</p> <p>Fekete kígyó. Coluber melanus. S. K.</p> <p>Góliát-kígyó. Ricsenschlange. Mitterp.</p> <p>Két fejű kígyó. Amphisbaena. M. A. NC. p. 141.</p> <p>Kurta kígyó. Acontias, jaculus. M. A.</p> <p>Marásával rothasztó kígyó. Seps. M. A.</p> <p>Mérges kígyó. Vipera, praester, dipsas. M. A.</p> <p>Szarvas kígyó. Cerastes, aspis cornuta. M. A. NC. p. 143.</p> <p>Szárnyas kígyó. Angvis ales. S. K.</p> <p>Tarka kígyó. Cenchris. M. A.</p> <p>Tehén-szopó kígyó. Boa. M. A.</p> <p>Vak kígyó. — Örül, mint a' vak kígyó a' fiának. km.</p> <p>Vért indító kígyó. Haemorrhoidis salamandra. M. A.</p> <p>Vipera-kígyó. Coluber vipera. S. K.</p> <p>Vízi kígyó. Angvis, natrix, hydrus. M. A.</p> <p>Zomok kígyó. Coluber. NC. p. 143.</p> <p>KÍGYÓI. Serpentinus, augvinus. M. A.</p> <p>KÍGYÓKKAL-vivó. Ophiomachus. M. A.</p> <p>KÍGYÓNAK tekerző mászása. Lapsus. M. A.</p> <p>KÍGYÓS. Angvineus. M. A.</p> <p>Kígyós. F. Bereg Vben. Sz. P. Békes Vben.</p> <p>Telek Verőcse Vben. Árok Pest Vben. és Kis Kunságban.</p> <p>Kígyós-ér. Ér Bács Vben.</p>
--	--	--

Kígyós' pataka. E. Folyó víz Csik Székében.
 KÍGYÓT békát kiált. Diris devovet. Csuzi,
 Tromb. p. 60.
 Kígyót tart kebelében. Serpentem in
 sinu foveit. M. A.
 KÍGYÓTÚL szült. Serpentigena. M. A.

KÍLIM.

KÍLIM. Tapes siculicus. PP. Föstékes szőnyeg,
 himes terítő. Sz. D.

KÍN.

KÍN, KÉN. Cruciatus, tortura, cruciamentum,
 tormentum. M. A. A' ki az ördögnek
 szolgál, kinnal fizet néki. km.

Kín-szenvedés. Passio, cruciatus. M. A.

Kín-vallás. Perpersio, tormenti perpersio.
 Monoszlai de cultu p. 308.

KÍNJA, kínynya, kinya. Cruciatus ejus.

Kínjában vallotta. Tortus, tormentatus
 fassus est.

KÍNLÓDIK. Affligitur, cruciatur, concruciat,
 discruciat. M. A.

El kínlódik. Discruciat.

Kínlódás. Cruciamentum, afflictio, cruciatus.
 M. A.

KÍNOS. Dolorosus, afflictivus. „Kínos fia léssz
 az Istennek.“ Fenyegető szó.

Kínos. E. F. Udvarhely Székében.

Kínos fájdalom. Dolor ex crucians.

Kínos halál. Dolorosa mors.

Kínosan. Dolorose, cum afflictione.

KÍNOZ, kínozza. Subjicit quaestionibus,
 torquet, cruciat. M. A.

El kínozza. Percruciat.

Meg kínozza. Torquet, quaestione torture
 subjicit. M. A.

Kínzás, kinzás. Tortura, cruciatus. M. A.

Meg kinzás. Tortura, contorsio, excruciat.
 M. A.

Kínzó. Tortor, cruciabilis. M. A. Crucians,
 torquens. PP.

Kínzó eszköz. Tormentum, equuleus. PP.

Kínzó hely. Carnificina. M. A.

KÍNRA méltó. Cruciarius. M. A.

KÍNSZER (Kín-szer). Medium coactivum. S. I.
 Kín-szerít, kín-szeríti. Urget, cogit, subigit. M.
 A. Úgy kín-szeríti, mint az akasztó fa az
 orvot a' lopásra. km.

Reá kín-szeríti. Adigit, impellit. M. A.

Kín-szerítés. Adactio, coactio, M. A.

Reá kín-szerítés. Impulsio. M. A.

Kén-szerget, kén-szergeti. Tordai MSS.

Meg kén-szergeti. Macerat. CM.

Kín-szerítő. Coactor.

Reá kén-szerítő. Impulsor. M. A.

KÍNTAT, kintatja. Cogit, urget, sollicitat.

KÍNÚ.

Kemény kínú büntetés. Tordai MSS.

KÍSZ.

KÍSZ. Valami kis hal. S. I.

KÍSZT, kízti. Instigat, impellit. M. A.

Ki kízti. Faludi U. E. 1. R. p. 121.

Reá kízti.

Kízte. F. Zemplin Vben.

Kíztes. Instinctus. M. A. Zvonarics 1. R. p.
 213.

Kíztet, kízveti. Illectat, instigat, impellit. M. A.
 Kíztes. Impulsio, illectamentum,
 illicium. M. A.

Kíztesítő. Instinctor, impulsor. M. A.

Kíztesítő ingerlések. Faludi E. M. p. 242.

Kíztesítő. Instigator, impulsor.

KÍVÁN.

KÍVÁN (KÉVÁN), kívánja. Optat, precatur,
 cupit, concupiscit, desiderat, avet,
 postulat, appetit. M. A. A' tűz és
 tudomány eledelt kíván. km.

El kívánja. Ki a' másét el kívánja. Hallottam
 1828. Jun. 28.

Föl kívánja. Postulat deditionem.

Föl kívánta a' várt. Deditionem arcis
 postulat.

Meg kívánja. Concupit, poscit, postulat,
 exigit, reposcit. M. A.

Meg kívánja a' pörre való költséget. Litis
 impendia postulat. PP.

Vissza kívánja. Reposcit, repetit. S. I.

KÍVÁNANDÓ. Optabilis, optandus, appetibilis.
 M. A.

KÍVÁNAT. Desiderium, cupido. Pázm. Pred. p.
 1082.

Buzgó kívánat. Fervens desiderium.

Pázm. Pred. p. 557.

Kévánatja. Ejus desiderium. Margit' Élete
 Prájnál p. 258.

Kívánatos. Desiderabilis, optabilis, ex-
 optabilis, exoptatus. M. A. it. Appetens,
 cupidus, plenus desiderii.

Kívánatos mint a' terhes aszszony. km.

Kévánatos ajtattóság. Margit' Élete Pr. p.
 325.

Kívánatos jó. Bonum desiderabile. Pázm.
 Pred. p. 448.

Kívánatosan. Optabiliter, cupide. M. A.

Kívánás. Optatio, appetitio. M. A.

Meg kívánás. Concupiscentia. S. I.

Szerencse-kívánás. Apprecatio bonae
 fortunae.

KÍVÁNCSI. Cupes, cupidipeta, v. nimium
 cupidus, avidus. S. I.

Kíváncsiság. Nimia cupiditas, aviditas. S. I.

KÍVÁNTHATÓ. Optabilis, desiderabilis. S. I.

KÍVÁNKOZIK. Anhelat, desiderat. M. A.

El kívánkozik. Desiderat discedere.

Haza kívánkozik. Reditum in patriam
 anhelat.

Ki kívánkozik. Desiderat egredi.

Kívánkozás. Desiderium, anhelatio, annisus. M.
 A.

Kívánkozó. Anhelans, desiderans.

Kívánkozó indulatok. Faludi N. E. p. 201.

KÍVÁNÓ. Cupidus, cupitor, ambitior. M. A.

Kívánóak. Appetones, appetentes. M. A. PP.

KÍVÁNSÁG. Cupiditas, cupido, concupiscentia,
 desideratio, desiderium, aviditas. M. A.

Testi kívánság. Concupiscentia carnis.

Kívánságos. Desiderabilis, avidus, cupidus. M.
 A.

KÍVÁNTAN kívánnám. Desiderando
 desiderarem. Erősen kívánnám. Faludi
 N. A. p. 208.

KÍVÁNTT. Desideratus, optatus, expetitus.

KÍVÁNVÁ. Cupienter. M. A.

Kívánva kívántuk. Nimis cupivimus.

Kívánva se láttuk.

KL.

KLASTROM.

KLASTROM, KALASTROM. Coenobium,
 claustrum, monasterium. M. A.

Klastrom. F. Soprony Vben.

Klastrom' alja. F. Bereg Vben.

Klastrom' falva. F. Bereg Vben.

* Pusztia Klastrom. Lapis refugii. Szepes
 Vben.

Vörös Klastrom. Claustrum rubrum. Szepes
 Vben.

KLASTROMA. Claustrum ejus.

Barátok' klastroma. Claustrum Franci-
 scanorum.

KLASTROMI. Claustralis.

Klastromi történetek. Enarratio eorum,
 quae in claustris contingunt.

KLÁRA.

KLÁRA (KALÁRA. M. A.) t. a. n. Clara.

Klára' falva. F. Torontál Vben.

Klári. F. ugyan ott.

KLÁVÉR.

KLÁVÉR, KLÁVIKORDIUM. Clavicymbalum,
 clavichordium.

KLÁVÉROZ: klávért ver.

KLÓDÖR.

KLÓDÖR, KÖLÖDÖR, GÖLÖDÖR. Pastillus.
 Gombócza, apró gombóc. Szakács-
 könyv. 1763. p. 21.

Mondola-klődör. Szakács-könyv. p. 111.

Tejes klődör. p. 85.

Vajas klődör. p. 68.

KO.

KOÁKK.

KOÁKK. Vox in cunis vagientis infantis.

KOÁKKOL. Vagit. M. A.

Kovákkal. idem. M. A.

Koákkal. Vagitus. M. A.

KOBAK.

KOBAK. Lagena cucurbitina. S. I. Csak annyi
 neki, mint a' hajdu' seggén a' kobak. km:

igen könnyű, föl sem veszi.

Tök-kobak. Lagena cucurbitina. Faludi

E. M. p. 80.

Szoros szájú kobak. Csuzi p. 741.

KOBAKJA. Ejus lagena.

Jakab' kobakja. Csuzi, Sip-szó.

Rókus' kobakja: olyan korszó, melyben mindég ital van.

KOBOR.

KOBOR. E. F. Kő-halom Székében.

KOBORCZ. *Streptus cothurnis excitatus*. Koborczol. *Pedibus strepit.* S. I. Nehéz, 's akadózó járásával zörög. Sz. D.

Koborczolva jár a' nagy csizmában. Sz. D.

KOBZ.

KOBZ, KOBOZ. *Pandura*, lyra. M. A. Faludi N. A. p. 218.

Koboz' szege. *Epitonium, verticillum*. PP.

KOBZOS. Koboz-verő v. hordozó.

KOCZ.

KOCZ, KOCZja. *Percutit cum sonitu*.

Meg koczja. *Quatit, concutit, percutit, contingit*. M. A.

Koczjuk meg a' körmét. Pázm. Öt levél p. XXXIV.

KOCZA. *Sus, scropha, porca*. S. I. it. qui matre caret.

Kocza-bárány, kit anyja' teje nélkül nevelnek föl.

Kocza-gyermek azon értelemben.

Kocza-gyermeknek koszos a' feje. km. Dug.

1. R. p. 46.

Kocza-malacz. *Porcellus absque scrophae lacte enutritus*.

KOCZÁSZ. Kövecskékkel játszik. Sz. D.

KOCZCZAN. *Concussus sonat*.

Koczczant, koczczantja. *Concussio sonitum elicit*.

Meg koczczantja. Pázm. Pred. p. 656.

Öszve koczczantja. *Concutit*. PP.

Koczczantás. *Concussio*. Sz. D.

KOCZÉR. Tisztító fácska a' sártól, földtől. Fakés. Sz. D.

KOCZINT. *Leniter ictum dat, leviter percutit*. S. I.

Koczints tüzet az aczéllal.

Koczintás. *Lenior percussio*. Egy koczintással tüzet ütött.

KOCZKA. Alea, tessera. M. A. Sok koczkán fordult meg a' dolga. km.

Koczká-gördülés. *Protolutio aleae*. Faludi N. E. p. 48.

Koczká-játék. Alea, *astragalismus*. PP. Prágai p. 645.

Koczká-játszás. Aleatoria. M. A. Pázm. Pred. p. 1127.

Koczká-játszó. Aleator. Prágai p. 646.

Koczká-módra szeltt, aprított szalonna. *Lardum tessellatim concisum*. PP.

Koczká-szállás. F. Bereg Vben.

Koczká-szeltt. *Intriturum tessellatum, v. panis frusta angulatim praecidanea*. PP.

Koczká-tábla. *Albeus, fritillus*. M. A.

Koczká-vetés. *Jactus aleae*.

Koczká-vetések' nevei.

- Vak a' koczkában. *Canis, canis damnosus*. PP.
- Kettő. *Binio*. PP.
- Három. *Ternio*. PP.
- Négy. *Quaternio*. PP.

e) Öt. *Quinio*.

f) Hat. *Senio*. PP. Nem mindenkor vet hatot a' koczka. km.

g) Két hat, vagy ezer. *Jactus Veneris*. PP.

Koczkája. Ejus alea. Egynek hatot, másnak vakot vet a' világ' koczkája. km.

Koczkához való. *Talarius*. M. A. Aleatorius, *taxillarius*. PP.

Koczkára veti, teszi. Aleis *submitit*, v. *periculo exponit*. Bolond, a' ki mindenét egy koczkára föl teszi. km.

Koczkás. Aleator, aleo. M. A. it. *Tessellatus*, v. in *formam aleae scissus*. S. I. Ritkán vagyon a' koczkásban gazdag. km.

Koczkás lilium. *Fritillaria, meleagris*.

S. I.

Koczkáson. En *enchiquier*. Geidler Hadi Okt. p. 106.

Koczkást játszik. Aleis *ludit*. Vajda 3. K. p. 553.

Koczkáz. Aleis *ludit*.

El koczkázza. *Lusu aleae pessumdat*. Vajda 3. K. p. 554.

Koczkázás. *Lusus aleis*.

Koczkázó. Aleator. Faludi N. E. p. 48.

Koczkáztatja. *Periculo exponit v. sorti committit*. Csuzi, Síp-szó p. 117. 604.

Koczkáztatás. Tordai MSS.

KOCZOG. *Crepitat*.

Öszve koczog az álla. *Crepitat dentibus*. PP.

Koczogot. *Pulsat janua digito*. S. I.

Háromszor koczogatni szabad, nem eresztenek' el menj. Ter *pulsare licet, si non aperitur, abito*.

Koczogatus. *Pulsatio januae*.

KOCZÓDik. *Altercatur, verbis contendit*.

PP. Csuzi, Síp-szó p. 333. Tromb. 65.

Koczódás. *Altercatio*. Beniczki p. 280.

KOCZPERD. *Koszperd*. *Pugio*. Degen. S. I.

Kocszperd. idem. Lippai Vet. Kert. p. 157.

Koczperdes. *Pugione instructus, provisus*.

KOCS.

KOCS. FF. Vas, és Komárom Vkben.

* Itt a' Komárom Vármegyei Kocsban találtatott föl a' Hintó, melyet elsőben kocsi szekérnek, utóbb kocsinak neveztek. Lásd Windisch Ungr. Magazin T. 1. p. 15. és Tom. 3. p. 221—253.

KOCSÁNY. Csutak.

Szőlő kocsanja. Szőlő csutkája. Lásd Fábán József Bor-term.

KOCSÁRD (Oláh, és Székely.) E. FF.

Kükküllő Vben. és Aranyos Székében.

KOCSI. Rheda, *vehiculum, essedum*. M. A. Meg fekszik a' kocsiiban, mint a' Paksi biró. km.

Focsi-bér. *Vectura*. M. A. L.

Kocsi-csináló. Faber *essedarius*. M. A.

Kocsi-gyártó. idem. S. I.

Kocsi' farka. *Postica pars rhedae*. Faludi N. A. p. 117.

Kocsi' juha. A' rúd' két szárnyát öszve foglaló kereszt-fa, melly a' nyújtó fa alatt vagyon.

S. I.

Kocsi' föl hágó vasa. *Rhedae scandula*.

PP.

Kocsi-kas. *Corbis currus*.

Kocsi-kerék. *Rota rhedae*. VV. L.

Kocsi' korhája. *Arca rhedalis*. S. I.

Kocsi-lámpás. VV. L.

Kocsi' lóggója. *Lobstange*. S. I.

Kocsi' nyújtója. *Langwied*. S. I.

Kocsi' oldala. *Gatter*. S. I.

Kocsi-szék. *Lectica, pampillum*. S. I.

* Balon-kocsi. Bombée. VV. L.

Ernyős kocsi. *Carpentum*. CM.

Fakó kocsi, kender-hám, nemes ember, szürdölmán. km.

Fél födelű kocsi. *Currus semitectus*. S. K.

Fődeles kocsi. *Rheda tecta*.

Hat lovas kocsi. *Sejuges*. S. K.

Két kerekű kocsi. *Biotum, pabo*. S. K.

Konyha-kocsi. Csuzi, Tromb. p. 249.

Könnyű kocsi. *Vehiculum commodum*. Pázm. Kal. p. 834.

Lóggós kocsi. *Rheda pensilis*. S. K.

Oldalas kocsi. *Currus lateralis*. S. K.

Paraszt-kocsi. *Currus rusticanus*. S. K.

Posta-kocsi. *Rheda non tecta*.

Utazó kocsi. *Rheda sarcinaria*.

Kocsikáz. Rheda *vehitur, essedo vectatur*. S. I.

Kocsis. *Rhedarius, auriga*. M. A. a' kocsis iszsza meg a' bort, a' ló részegül meg tőle. km.

Kocsis-inas. *Subauriga*. Faludi N. E.

p. 36.

Kocsis ló. *Equus rhedarius, essedarius, carrucarius*. M. A.

Kocsis' torka. — Barát' zsákja kocsis' torka nehezen telnek. km.

Kocsiskodik. *Aurigator*. M. A. CM.

Kocsiskodás. *Aurigatio*. M. A.

Kocsiskodó. *Dug*. km. 1. R. p. 124.

Kocsisság. *Aurigatio*. M. A. CM.

Kocsiz. Rheda *vehitur, essedo vectatur*.

Kocsizgat. Rheda *vehitur saepius, sed non ad longas distantias*.

KOCSONY. Torzsa, p. o. káposzta-torzsa.

Kocsonyt aprít a' marháknak: káposzta-torzását aprít. Alsó Lendvai mondás, hallottam 1813. Nov. 5.

Kocsonya. *Obsonium, cibus congelatus, elixa caro cum jure coagulato*. M. A.

KOCSORD. *Daucus*. M. A.

KODÁCS.

KODÁCS. Tyúk' szova.

KODÁCSOL. *Gracillat*. M. A.

Kot-kodácsol. idem.

Kodácsolás. *Gracillatio*. Dug. km. 1. R. p. 134.

Tyúk' kodácsolása. Csuzi, Tromb. p. 526.

KOFA.

KOFA. *Vetula, anus*. M. A. it. *Copa, institrix*. S. I.

Vén kofa. *Senex vetula*.

KOFASÁG. *Anilil mos*. Takács József költeményei p. 237.

KOFÁKODik. *Agit copam, institricem*.

KOFÁS. *Anilil, morem vetulae referens*.

Kofáson árulja a' hazug vakarcot. km. Dug. 1. R. p. 266.

- KOH.
 KOH. Fornax metallica, conflatorium. M. A.
 Koh-ganéj. Scoria. M. A.
 Koh-szelistye. F. Bihar Vben.
 Koh-út. Hegy Gömör Vben.
 * Kis koh. F. Bihar Vben.
 Tüzesítő koh. Ustrina. CM.
 Vas-koh. MV. Bihar Vben. L. Acta literaria
 Mus. Nat. Hung. Tom. 1. p. 347.
 KOHÁNY. FF. Bihar, Sáros, és Zemplin Vben
 Sz. P. Somogy Vben.
 KOHNYA. (Kohonya, kohnya, konyha.)
 Culina, coquina. M. A. L. KONYHA.
 Kohnyához való. Coquinarius. M. A.
 Kohnyás. Culinarius. M. A.
 KOHOL, koholja. Coquit, ferruminat, conflat.
 M. A. it. Commiscitur, excogitat. Faludi
 T. É. p. 13.
 Ki koholja. Excoquit. M. A.
 Meg koholja. Urit. Káldi Zachar. 13. 9.
 Koholás. Ferruminatio, conflatio. M. A.
 Koholmány. Conflatum v. commentum. S. I.
 Koholt. Conflatus, ferruminatus, fabricatus. M.
 A.
 KOHÓ. Ustrina. Ércz-olvasztó kemence. Sz. D.
 Ó Kohó. F. Arad Vben.
 Kohós, kivel ijeszti a' gyermeket, hogy meg
 eszi. Manduchus, empusa. PP. Habens
 ustrinam, ustrinarius.
- KOL.
 KOL.
 KOLBA. Major Thuróc Vben.
 KOLBÁSZ. Farcimen, botulus, lucanica. M. A.
 Kolbászsza hajgál a' szalonnára. km.
 Kolbász. Sz. P. Nagy Kunságban.
 Kolbász-töltő. Fartor. M. A.
 * Húsos kolbász. Botulus came fartus.
 Kásás kolbász. Farcimen pultarium.
 Májos kolbász. Farcimen hepaticum.
 Leberwurst.
 Véres kolbász. Botulus cruore fartus.
 Véres kolbász esik. Lucanicis pluit. km.
 Kolbász. F. Zemplin Vben.
 Kolbászos. Farcimen habens.
 Kolbászosodik.
 Föl kolbászosodik. Instar farciminis
 extuberat, extumescit. Vajda. K. É.
 3. K. p. 352.
 KOLOGY-vár. Omlott vár, Verőcze Vben.
 KOLOM. F. Vas Vben.
 KOLOMP. Crepitaculum, item lamina, item
 claviculus. M. A. A' hol a' kolompot
 találják, mást is keresnek ott. km.
 Kolompár. Laminarius faber. M. A. Kolomp-
 gyártó. Sz. D.
 Kolompol. Pulsat. M. A.
 Kolompos. Habens crepitaculum, item brutum
 cum crepitaculo gregem ducens. S. I.
 Néha a' kolompost is elő rándítják. km.
 Dug. km. 1. R. p. 32.
 Kolompos. Sz. P. Vas Vben.
 Kolompoz. Pulsat, pulsitat, pultat. M. A. Pázm.
 Kal. p. 398. Pred. p. 399. 579.
 Kolompozás. Pulsatio. M. A. Pázm. Pred. p.
 421. 980.
 Kolompot köt a' nyakára. Collo ejus
 crepitaculum appendit. Szeretnék az egerek,
 ha kolompot kötnének a' macska' nyakára.
 km.
 Föl köti a' kolompot. km. Praeit, ducem
 agit.
 KOLON. F. Nyitra Vben.
- Koloncz. Nodus. S. I.
 Kolonczos. Nodosus. S. I.
 Kolonczosodik. Nodatur. S. I.
 Kolontár bajor. Szőlő' neme. L. Fábián Bor-
 term. p. 199—211.
 KOLOP.
 Tök-kolop. km. Dug. 1. R. p. 118.
 Laureás zöld kolop. Sámbar ellen p. 116.
 KOLT.
 Kolta. F. Komárom Vben.
 Két Kolta (Kis, nagy). FF. Vas Vben.
 Koltant. R. Sonitum edit, v. portam pulsat. S. I.
 Koltó. E. F. Kő-vár Vidékében.
 KOLUM-tó. Tó Pest Vben.
 KOLUT. F. Bács Vben.
- KOLL.
 KOLL.
 KOLLANG. Galand, kanaf. Sz. D. Lásd
 KALLANG.
 KOLLÁNCS. Acarus. Milbe. Földi p. 361.
 Ragad, mint a' kolláncs. km.
 KOLLÁT. Szolga-fa, üst-fa, melyre a' főző
 üstöt, vagy bográcsot akasztják. Sz. D.
 Kollát-szeg. F. Szala Vben.
- KOLEDA.
 KOLEDA. Collecta.
 KOLEDÁL. Collectam facit.
 Koledátlan. Qui collectam non accepit. Búsúl,
 mint a' koledátlan Kántor. Dug. km. 2. R.
 p. 300.
- KOLOS.
 KOLOS. t. a. n. Scholastica. M. A.
 Kolos. F. Nyitra Vben.
 Kolos-vár. Claudiopolis, Clausenburgum.
 M. A.
 Kolos-vár. F. Vas Vben. Telek Szala Vben.
 Kolos Vármegye. Comitatus Kolosiensis.
- KOLOSMA.
 KOLOSMA. Donum quodvis, quod infanti
 occasione baptismationis datur a patrinis.
 Sz. D.
- KOLTY.
 KOLTY. Gobius, gobio. M. A.
- KOLY.
 KOLY. F. Bihar Vben.
 KOLYA. Carpentum, pilentum, essedum,
 acerra. CM. M. A. PP.
- KOMA.
 KOMA. Compater. M. A. it. Jocosus, facetus. S.
 I. Kötve kell hinni a' komának. km.
 Koma-aszszony. Commater. M. A.
 Kereszt-koma. Patrinus.
 Nagy koma ember. Facetus. Sz. D.
 KOMÁDI. MV. Bihar Vben.
 KOMÁNA (Alsó, fölső). E. FF. Fogaras
 Vidékében.
 KOMÁR. Sz. P. Zemplin Vben.
 Komár-város. F. Szala Vben.
 Komárnó. Irtovány, Zólyom Vben.
 Komárom. Gomorra, Comarinum, civitas
 Ungariae. M. A.
 Komárom Vármegye. Comitatus Coma-
 romiensis.
 KOMASÁG. Compaternitas. Meg holt a'
 gyermek, el költt a' komaság. Abiit et
 taurus in sylvam. M. A.
- Farkas-komaság. Compaternitas lupina. A'
 farkas-komaság igazi sógorsággá váltt.
 km.
 KOMÁZ: tréfálkodik. Sz. D.
- KOMEDIA.
 KOMEDIA. Comoedia. PP. Vig játék.
 KOMEDIÁS. Comicus lusus, histrio.
 Komedias aszszony. Comica.
 KOMEDIÁZ. Histriorem agit.
- KOMLÓ.
 KOMLÓ. Lupulus. M. A.
 Komló. F. Baranya Vben.
 Komló-csira, v. -csoma. Asparagus lupuli. S.
 I.
 Komló-hegy. Turiones lupuli. PP.
 KOMLÓD. E. F. Kolos Vben.
 KOMLÓS. Lupulosus, lupulatus. M. A.
 Komlós. t. h. n. Abaúj, Arad, Bereg, Békes,
 Bihar, Sáros, Torontál és Ugocsa Vben.
 Komlós korpa. Fermentum lupuli, furfur
 lupulo infectum. PP.
 Komlós sör. Cerevisia lupulata.
 Komlós Újfalu. E. F. Doboka Vben.
 Komlósd. F. Somogy Vben.
 Komlóska. F. Abaúj Vben.
 KOMOLLÓ. E. F. Három szék Székében.
- KOMMAND.
 KOMMAND. E gallico: Commander.
 KOMMANDÉROZ. Dirigit, ire jubet. PP.
 Kommandérozó Generális.
 KOMMANDÓ. Directio militaris.
 Kommandó-szavak:
 Vigyázz.
 Rendbe állj. Rendez vous. Stellt euch.
 Igazulj. Richtet euch.
 Indulj. Marche.
 Meg állj. Halt.
 Kanyarulj. — Balra kanyarulj. Jobbra
 kanyarulj.
 Ki állj. Heraus.
 Kardot ránts.
 Lobbants. Feuer. Splodas. Szirmai Parab.
 p. 37.
 Rajta, rajta. Adhortantis ad rem strenue
 gerendam. 's a' t.
 Kommandó-pálca. Le báton de comman-
 dement. Faludi N. A. p. 207.

<p>KOMONDOR.</p> <p>KOMONDOR. Molossus, canis opilionum. Noszsa eb után komondor. km.</p> <p>Komondor eb. idem. M. A. Agg komondor. Molossus vietus. Két felé teként, mikor az agg komondor ugat. km.</p>	<p>KON.</p> <p>KON. Sonus percussu editus. KONDÍT. Facit, ut sonet. S. I. Ki kondítja. Expulsat. Meg kondítja a' harangot. Jó kondítója van: hegyes torkú, jó szavattús. Sz. D.</p>	<p>Kondoros. (Kis, Nagy, Szarvas). Sz. PP. Békes Vben. KONDÓ. F. Borsod Vben.</p>
<p>KOMOR.</p> <p>KOMOR. Torvus, morosus. M. A. Nyilván csalányra vizellett, hogy olly komor. km. Komor. F. Varasd Vben. Komor kedvű. Tetricus. M. A. Komor, mint a' verembe esett farkas. Vultum demittit tamquam Telephus. M. A. Komor tekéntet. Torvitas. M. A. Komor tekéntetű. Tetricus. M. A.</p>	<p>KONDUL. Sonat, resonat. Meg kondúlt a' harang. KONG, KONOG. Resonat, personat, tinnit, clangit. M. A. Kong az üres hordó. km. Kong bong. Personat, intonata, reboat, clangit. M. A. Kongás. Sonitus, strepitus. M. A. Kongat, kongatja. Personare facit. M. A. Kongó. Sonans, clangens. Kongó pénz. Moneta cuprea. Coepta est haec appellatio sub turbis Rákócziánis. L. Epist. Széch T. 2. p. 137. Pusztá Kongó. Sz. P. Szala Vben.</p>	<p>KONDÉR.</p> <p>KONDÉR. Cucuma, ahenum, lebes. PP. A' kondér nem sokat hányhat szemére a' fazéknak (kormos mind a' kettő). km. Főző kondér. idem. PP.</p>
<p>KOMORIT.</p> <p>KOMORIT, komorítja. Caperat, corrugat. M. A. El komorítja. Monoszalai, de cultu, in praef. Meg komorítja. Káldi Eccl. 25. 24.</p>	<p>KONOK. R. Makacs, nyakas, meg átalkodott. Sz. D. Obstinatus. PP. Konokodik. Meg konokodik: meg átalkodik. Sz. D. Konokol. Meg konokolja magát. Obstinat. PP.</p>	<p>KONGYÉR.</p> <p>KONGYÉR. Congius. M. A. KONGYÉROS. Congialis, congiarium. M. A.</p>
<p>KOMORODIK.</p> <p>KOMORODIK. Tetricus, ct morosus est, contristatur. M. A. Biró Márton, Micae p. 258. Komorkodva. Tristanter. Pázm. Pred. p. 610.</p>	<p>KONOKODIK. R. Makacs, nyakas, meg átalkodott. Sz. D. Obstinatus. PP. Konokodik. Meg konokodik: meg átalkodik. Sz. D. Konokol. Meg konokolja magát. Obstinat. PP.</p>	<p>KONFEKT.</p> <p>KONFEKT. Confectum, lictarium. Pázm. Pred. p. 135. KONFREJT. Pázm. Pred. p. 462. Él ezen Konfrejt szóval Lippai is Vet. Kert. p. 204.</p>
<p>KOMORODIK.</p> <p>KOMORODIK. Tetricus, ct morosus est, contristatur. M. A. Biró Márton, Micae p. 258. Komorkodva. Tristanter. Pázm. Pred. p. 610.</p>	<p>KONOKODIK. R. Makacs, nyakas, meg átalkodott. Sz. D. Obstinatus. PP. Konokodik. Meg konokodik: meg átalkodik. Sz. D. Konokol. Meg konokolja magát. Obstinat. PP.</p>	<p>KONKOLY.</p> <p>KONKOLY. Lolium, zizania M. A. Ritka búza, kiben konkoly nincsen. km.</p>
<p>KOMORODIK.</p> <p>KOMORODIK. Tetricus, ct morosus est, contristatur. M. A. Biró Márton, Micae p. 258. Komorkodva. Tristanter. Pázm. Pred. p. 610.</p>	<p>KONOKODIK. R. Makacs, nyakas, meg átalkodott. Sz. D. Obstinatus. PP. Konokodik. Meg konokodik: meg átalkodik. Sz. D. Konokol. Meg konokolja magát. Obstinat. PP.</p>	<p>KONKOLY.</p> <p>KONKOLY. Lolium, zizania M. A. Ritka búza, kiben konkoly nincsen. km.</p>
<p>KOMORODIK.</p> <p>KOMORODIK. Tetricus, ct morosus est, contristatur. M. A. Biró Márton, Micae p. 258. Komorkodva. Tristanter. Pázm. Pred. p. 610.</p>	<p>KONOKODIK. R. Makacs, nyakas, meg átalkodott. Sz. D. Obstinatus. PP. Konokodik. Meg konokodik: meg átalkodik. Sz. D. Konokol. Meg konokolja magát. Obstinat. PP.</p>	<p>KONKOLY.</p> <p>KONKOLY. Lolium, zizania M. A. Ritka búza, kiben konkoly nincsen. km.</p>
<p>KOMORODIK.</p> <p>KOMORODIK. Tetricus, ct morosus est, contristatur. M. A. Biró Márton, Micae p. 258. Komorkodva. Tristanter. Pázm. Pred. p. 610.</p>	<p>KONOKODIK. R. Makacs, nyakas, meg átalkodott. Sz. D. Obstinatus. PP. Konokodik. Meg konokodik: meg átalkodik. Sz. D. Konokol. Meg konokolja magát. Obstinat. PP.</p>	<p>KONKOLY.</p> <p>KONKOLY. Lolium, zizania M. A. Ritka búza, kiben konkoly nincsen. km.</p>
<p>KOMORODIK.</p> <p>KOMORODIK. Tetricus, ct morosus est, contristatur. M. A. Biró Márton, Micae p. 258. Komorkodva. Tristanter. Pázm. Pred. p. 610.</p>	<p>KONOKODIK. R. Makacs, nyakas, meg átalkodott. Sz. D. Obstinatus. PP. Konokodik. Meg konokodik: meg átalkodik. Sz. D. Konokol. Meg konokolja magát. Obstinat. PP.</p>	<p>KONKOLY.</p> <p>KONKOLY. Lolium, zizania M. A. Ritka búza, kiben konkoly nincsen. km.</p>
<p>KOMORODIK.</p> <p>KOMORODIK. Tetricus, ct morosus est, contristatur. M. A. Biró Márton, Micae p. 258. Komorkodva. Tristanter. Pázm. Pred. p. 610.</p>	<p>KONOKODIK. R. Makacs, nyakas, meg átalkodott. Sz. D. Obstinatus. PP. Konokodik. Meg konokodik: meg átalkodik. Sz. D. Konokol. Meg konokolja magát. Obstinat. PP.</p>	<p>KONKOLY.</p> <p>KONKOLY. Lolium, zizania M. A. Ritka búza, kiben konkoly nincsen. km.</p>
<p>KOMORODIK.</p> <p>KOMORODIK. Tetricus, ct morosus est, contristatur. M. A. Biró Márton, Micae p. 258. Komorkodva. Tristanter. Pázm. Pred. p. 610.</p>	<p>KONOKODIK. R. Makacs, nyakas, meg átalkodott. Sz. D. Obstinatus. PP. Konokodik. Meg konokodik: meg átalkodik. Sz. D. Konokol. Meg konokolja magát. Obstinat. PP.</p>	<p>KONKOLY.</p> <p>KONKOLY. Lolium, zizania M. A. Ritka búza, kiben konkoly nincsen. km.</p>
<p>KOMORODIK.</p> <p>KOMORODIK. Tetricus, ct morosus est, contristatur. M. A. Biró Márton, Micae p. 258. Komorkodva. Tristanter. Pázm. Pred. p. 610.</p>	<p>KONOKODIK. R. Makacs, nyakas, meg átalkodott. Sz. D. Obstinatus. PP. Konokodik. Meg konokodik: meg átalkodik. Sz. D. Konokol. Meg konokolja magát. Obstinat. PP.</p>	<p>KONKOLY.</p> <p>KONKOLY. Lolium, zizania M. A. Ritka búza, kiben konkoly nincsen. km.</p>
<p>KOMORODIK.</p> <p>KOMORODIK. Tetricus, ct morosus est, contristatur. M. A. Biró Márton, Micae p. 258. Komorkodva. Tristanter. Pázm. Pred. p. 610.</p>	<p>KONOKODIK. R. Makacs, nyakas, meg átalkodott. Sz. D. Obstinatus. PP. Konokodik. Meg konokodik: meg átalkodik. Sz. D. Konokol. Meg konokolja magát. Obstinat. PP.</p>	<p>KONKOLY.</p> <p>KONKOLY. Lolium, zizania M. A. Ritka búza, kiben konkoly nincsen. km.</p>
<p>KOMORODIK.</p> <p>KOMORODIK. Tetricus, ct morosus est, contristatur. M. A. Biró Márton, Micae p. 258. Komorkodva. Tristanter. Pázm. Pred. p. 610.</p>	<p>KONOKODIK. R. Makacs, nyakas, meg átalkodott. Sz. D. Obstinatus. PP. Konokodik. Meg konokodik: meg átalkodik. Sz. D. Konokol. Meg konokolja magát. Obstinat. PP.</p>	<p>KONKOLY.</p> <p>KONKOLY. Lolium, zizania M. A. Ritka búza, kiben konkoly nincsen. km.</p>
<p>KOMORODIK.</p> <p>KOMORODIK. Tetricus, ct morosus est, contristatur. M. A. Biró Márton, Micae p. 258. Komorkodva. Tristanter. Pázm. Pred. p. 610.</p>	<p>KONOKODIK. R. Makacs, nyakas, meg átalkodott. Sz. D. Obstinatus. PP. Konokodik. Meg konokodik: meg átalkodik. Sz. D. Konokol. Meg konokolja magát. Obstinat. PP.</p>	<p>KONKOLY.</p> <p>KONKOLY. Lolium, zizania M. A. Ritka búza, kiben konkoly nincsen. km.</p>
<p>KOMORODIK.</p> <p>KOMORODIK. Tetricus, ct morosus est, contristatur. M. A. Biró Márton, Micae p. 258. Komorkodva. Tristanter. Pázm. Pred. p. 610.</p>	<p>KONOKODIK. R. Makacs, nyakas, meg átalkodott. Sz. D. Obstinatus. PP. Konokodik. Meg konokodik: meg átalkodik. Sz. D. Konokol. Meg konokolja magát. Obstinat. PP.</p>	<p>KONKOLY.</p> <p>KONKOLY. Lolium, zizania M. A. Ritka búza, kiben konkoly nincsen. km.</p>

Konyít a' ló, számár, midón a' fülét le hajtja. Sz. D.	Népi énekből.	El kopdogalik. Sensim atteritur. Telegdi Hom. 1. R. p. 187.
KONYŰL. Curvatur, flectitur, inflectitur, inclinat. S. I. Sz. D.	KONTYOS. Mulier cum peplo, v. turca cum cidari. S. I.	KOPINT, kopintja. Terit, quatit. Meg kopintja. Concutit. Jól meg kopintották a' körmét. Dug. km. 1. R. p. 28.
Le konyúl. Deorsum flectitur.		KOPJA. Sarissa, hasta, verutrum, verutum. M. A. A' kopját kopjával, pallost pallossal szokták vissza ütni. km.
KONYHA.	KOP.	Kopja-gyártó. Dorixous. M. A.
KONYHA. Coquina, culina. M. A. Semmit sem hoz a' konyhára. km. Quid ad Mercurium. M. A.	KOP. Sonus tritu editus.	Kopja-öklelés. Faludi N. A. p. 217.
Konyha. FF. Posony, és Marmaros Vkben.	Kop-hal. Gobio. M. A. Gobio capitatus, gobites fluvialis. PP. Telegdi, Felelet p. 26.	Kopja-vas. Lancea. PP.
Konyha-Deákság. Stylus culinaris, latinitas culinam redolens. S. I.	Kop-háza. F. Soprony Vben.	Kopja-tok. Dependens theca sarissae. M. A.
Konyha-edények. Vasa coquinaria.	KOPASZ. Calvus, calvester. M. A. Nehéz a' kopasznak üstökébe kapni. km.	Kopjás. Hastatus. M. A. Pázm. Kal. p. 809.
Konyha-fű. Olus. S. I.	Kopasz baraszk. Pomum armeniacum. M. A.	KOPLAL. Esurit. M. A. A' farkas, ha koplal is, meg nem cserélne a' kalmár' ebével. km.
Konyha-kert. Hortus oleraceus. S. I.	Kopasz föld. Sz. P. Borsod Vben.	Ki koplalja. Inedia resanat, reficit.
Konyha-kés. Culter culinarius. PP.	Kopasz hegy. Hegy Nógrád Vben.	Meg koplalja. Inedia recompensat.
Konyha' kúrte. Fumarium coquinae. Vajda. K. É. 1. K. p. 635. 2. K. p. 6.	Kopasz mentség. Excusatio vana, insufficientis. Faludi E. M. p. 242.	Kopplás. Inedia, esuries. M. A.
Konyha-kötény.	Kopasz ponty. Csupasz ponty. Lederkarpfe. S. I.	Koppló. Esurio, esuritor, famelicus. M. A.
Konyha-leány. Lotrix. PP. Ancilla a servitiis culinae.	Kopaszít, kopaszítja. Calvat. M. A.	Koppló. Telek Nógrád Vben. Csárda Veszprém Vben.
Konyha-level. Index ciborum, consignatio ferulorum. S. I.	Meg kopaszítja. Decalvat. M. A.	Koplaltat, koplaltatja. Inedia torquet, macerat.
Konyha-lovak. Majorbéli lovak, igás lovak. Equi jugales. S. I. Nehéz a' konyha-lónak meg hízni. km. Dug. 2. R. p. 107.	Meg kopaszítás. Decalvatio. M. A.	Ki koplaltatja. Inedia emacerat.
Konyha-mester. Archimagirus, culinae praefectus. PP. Telegdi, Felelet. p. 26. Pázm. Pred. p. 436.	Kopaszodik. Calvescit. S. I.	Meg koplaltatja. Inedia permacerat.
Konyha-piacz. Forum coquinum, macellum. S. I.	Meg kopaszodik. Decalvescit.	KOPLÁN. Sz. P. Nógrád Vben.
Konyha-só. Sal culinaris.	Kopaszság. Calvitas, calvities, calvitium. M. A. Pázm. Pred. p. 816.	KOPOG. Strepitum edit pedibus calceatis. M. A.
Konyha-szag, konyha-búz. Nidor culinae. Tűzbe csöppentt zsírnak a' bűze. S. I.	Kopaszít. Kopaszítja. Glabrat, depilat, calvum facit.	Kopogás. Strepitus. M. A.
Konyha' szemetete. Sordes culinae. Pázm. Kal. p. 934.	Meg kopaszítja. Deglabrat, depilat. M. A.	Kopogat. Pede terram pulsat. S. I.
Konyha-szerek. Culinaria. S. I.	Meg kopaszított. Depilatus. M. A.	KOPOLYA. Sár-fenek, sár-gödör, sár-fészek. Sz. D.
Konyha-szolgáló. Ancilla culinaris. Vajda. K. É. 1. K. p. 471.	Kopaszító hely. Calvaria. M. A.	KOPONYA. Cranium, calvaria. Vide KOPONYA. M. A.
Konyha-vakarék. Abjectus vilis homo. S. I.	Kopaszúl. Calvescit. M. A.	Koponya-hegy. Calvaria.
* Deák-konyha. Apothea.	Meg kopaszúl Decalvescit.	KOPOR, koporja. Radit, fricat.
Koldus-konyha. Victus miserabilis. Úri pompa, koldus-konyha, nem egygyez a' tisztséggel. km.	KOPÁCS. Sylvetum. PP. Erdős, bokros hely, csere, haraszt. Sz. D. it. Putamen nucis. S. I.	El koporja. Abradit.
Köz-konyha. Victus communis.	Kopácsca. Ejus putamen.	Föl koporja. Eradit, effricat.
Úri konyha. Victus dominalis.	Dió' kopácsca. Putamen nucis.	Ki koporja. idem.
Zsíros konyha. — Tót jobbágy zsíros konyha. km.	Kopácslékja a' diónak. Culeolum. M. A.	Le koporja. Deradit, defricat.
KONYHÁJA. Ejus culina. Sok háznak ékes a' homloka, de hideg a' konyhája. km.	Kopácsol, kopácsolja. Excorticat, fodicat. M. A.	Őszve koporja. Corradit.
Laczi' konyhája. Vásári sütkörészők.	A' le dültt fát még a' gyermek is kopácsolja. km.	Koporgat. Iterato radit, fricat.
KONYHÁS. Culinarius. M. A.	Ki kopácsolja a' diót. Enucleat.	Koporít, koporítja. Occupat, sibi usurpat, corradit, harpagat. M. A.
Konyhászkodik. Culinatur. M. A.	Meg kopácsolja. Lippai Gyüm. Kert. p. 200.	Koporsó. Sepulcrum, tumba. M. A. Egygyik lába már a' koporsóban vagyon. Semivivus.
KONYHÁZTAT, konyházta. Culina providet. Vajda 2. K. p. 341. „Kit az ura nem konyházta.“	Kopácslik. Decorticatur, corticem exuit.	Koporsó' bé zártáig. Usque ad mortem, usque, dum tumba claudatur. Faludi B. E. p. 56.
KONTY.	Meg kopácslik a' dió. Lippai, Gyüm. Kert p. 207.	Koporsó-kő. Cippus, lapis sepulcralis. PP.
KONTY. Calantica, peplum, cesticillus. M. A. Calindrum. PP. it. Capilli connodati virginum. v. Cidaris turcica. S. I. Előbb való a' süveg a' kontynál. km.	KOPÁLY. Glabretum, calvities, calvitium. S. I.	Koporsó-örző. Custos sepulcri. Pázm. Pred. p. 10.
Ritkán egygyeznek meg a' kontyok. Quot capita, tot sensus. Faludi N. A. p. 131.	Kopály föld. Terra glabra. Lippai, Gy. Kert. p. 160.	Koporsó-szeg. Clavus ferreus longior, qualis pro tumba conclavanda adhiberi solet.
Konty alá való. Muliebris, foeminae congruus. S. I.	KOPÁN. Sz. P. Baranya Vben.	
Konty alá való bor. Vinum dulce.	Kopáncs. Sz. P. Csongrád Vben.	
KONTYA. Ejus vitta. Csak olyan az aszszony, ha meg issza magát, félre teszi kontyát.	KOPÁR. Glabretum. M. A. it. Glaber, depilis. PP.	
	Kopár föld. Solum sterile. M. A.	
	Kopár helyen kereskedik. km. Cavam Arabiam serit. M. A.	
	Kopár mező. Campus sterilis. Faludi E. M. p. 242.	
	Kopárodik. Glabrescit. PP.	
	Kopározik. Fame premitur. PP. Sz. D.	
	KOPIK. Atteritur, deteritur. M. A. Nem kopott a' körme érte, könnyen költi. km.	
	El kopik. Atteritur. A' vas is el kopik sokára. km.	
	Föl kopik az álla. Premetur egestate, inedia.	
	Ki kopik. Ad incitas redigitur. S. I.	
	Ki kopott a' beszédből, mint mogyoró a' tokjából. km.	
	Le kopik. Deteritur. Pázm. Pred. p. 1230.	
	Meg kopik. Deteritur, atteritur. M. A.	
	Kopdogalik.	

- Koporsó-vers. Epitaphium. M. A.
Koporsói. Sepulcralis. M. A.
Koporsója. Ejus sepulcrum. A' Kristus' koporsóját sem őrzik ingyen. km.
Koporsós. Habens sepulcrum.
Koporsós kő. Lapis sepulcralis. Faludi T. É. p. 124.
KOPOTT. Protritus, detritus. M. A.
El kopott. Attritus, detritus. M. A.
Meg kopott. idem. M. A.
Kopott garas. Grossus detritus.
Kopott írás. Scriptura detrita. Régi írás, el kopott. km.
Kopott kőtös. Vestis detrita. Nem mind szegény, a' ki kopott köntösben jár. km.
Kopott nyak-fű. Asarum. PP.
Kopott párta. Corolla detrita. Hozzá szokott a' nyomorúsághoz, mint a' vén leány a' kopott pártához. km.
Kopott szokás. Mos obsoletus. Faludi U. É. 3. R. p. 25.
KOPÓ. Rapax, vorax. M. A. Vestigator canis, indagator. PP. Roszsz kopó az, melyet bottal hajtanak a' nyúl után. km.
Kopó-kölyök. Faludi N. E. p. 36.
Kopó-láncz. Copula venatica. PP.
Kopó-lánczra vetett ebek. Canes numellarii, venatica copula jugati. PP.
Kopó-szeretet. Vagus amor.
Kopó-szj: kopó láncz. S. I.
KOPÓTÓ.
Kopótója az halnak. Branchia piscis. M. A.
KOPÓLTYÚ. Branchiae. M. A.
Kopólyó. idem. Káldi. Tobiae 6. 4.
KOPPAD. Glabrat. PP.
El koppad. Deglabrat, depilatur.
Le koppad. idem.
Meg koppad. idem.
Koppadás. Glabratio, depilatio.
El koppadása a' hajnak. Alopecia. NC. p. 39.
KOPPAN. Strepit.
Koppant a' szeme: nem nyertt. Sz. D.
Föl koppant az álla: étlen maradt. Sz. D.
Koppant, koppantja. Strepitum unicum edit.
Meg koppantom a' kezét: meg koczintom. Sz. D.
Koppantó. Strepitum unicum edens. it. Emunctorium. M. A. Candelaria forfex. PP. NC. p. 381.
Koppantó. idem. S. I.
KOPPÁNY. Folyó víz Tolna Vben. F. Veszprém Vben.
Szala-Koppány. F. Szala Vben.
Török-Koppány. MV. Somogy Vben.
Koppányd. E. FF. Torda, és alsó Fejér Vben.
KOPPASZT, koppasztja. Glabrat, depilat. M. A. L. Koppaszt.
KOPTAT, koptatja. Atterit, deterit. M. A.
Ne koptasd a' nyelvemet annyit.
El koptatja. Atterit, deterit. M. A.
Le koptatja. Deterit. M. A.
Meg koptatja.
KOPTÓ.
Fa-koptó harkály. Népi énekből.
KOR.
KOR. Tempus. spatium temporis. M. A. Aetas. PP.
Az kor, Akkor. Tunc temporis, loco: Akkoron.
Ez kor, Ekkor. Hoc tempore, hac aetate.
Ember-kor. Aetas virilis. Pázm. Pred. p. 67.
Jókor. Bono tempore, tempestive.
Kisdéd-kor. Aetas infantilis, infantia.
Mikor. Quo tempore, quando.
Mindenkor. Semper, loco: Mindenkoron.
Ollykor. Subinde. Vak is talál ollykor egy garast. km.
Roszszkor. Malo tempore, importune.
Valamikor. Aliquando.
KORA. Tempus, occasio. M. A. Tempestivus, maturus. S. I.
Kora még. Nondum de tempore.
Akkora. Illius magnitudinis.
Ekkora. Hujus magnitudinis, tantus.
Jókora. Justae magnitudinis.
Mekkora. Quantae magnitudinis, quantus.
Korában. Suo tempore. A' ki részeg korában vét, bűnhődjék józan korára. km.
Korábban. Maturus.
Korán. Tempestive. M. A. Mature. Korán virágzó fának ritkán eszel gyümölcséből. km.
Korán érő. Praeox. S. I.
Korán későn. Citius serius. Korán későn orczájára kerül. km.
Korán való. Tempestivus, maturus. C. M. Későn való gyermek korán való árva. km.
Korán valóság. Tempestivitas. CM.
* Idején korán. Suo tempore mature.
Későn korán. Semper, continuo.
Koránt. L. Korán.
Koránt sem úgy. Minime, nihil minus. PP.
KORACS. R. Aetatula. Komjáthi.
Koracsu. Aetatulam habens. Eliso á Korcsú, Karcsú. Gracilis.
Egy koracsuak. Eandem aetatulam habentes, coaetanei.
KORBELI. Aetatis.
Fiatal korbéli. Juvenilis aetatis.
KORÉT, KORÍT. Maturat.
Korít az óra. Mature incedit horologium. Hallottam 1825. Aug. 24.
KORHAD. Tabescit, putrescit. S. I.
El korhad. idem.
Korhadtt. Putridus.
Korhadtt fa. Lignum putre.
KORHÁNY. Sz. P. és Csárda Bihar Vben.
KORHELY. Helluo, lurco, nepos, asotus, potator. S. I.
Korhelykedik. Helluatur, crapulatur, pergracatur.
El korhelykedi. Helluando pessumdat. Csuzi, Tromb. p. 557.
Korhelység. Helluatio. Csuzi I. cit.
KORHOL, korholja. Atterit, deterit, conterit. S. I. A' kerék a' löcsöt el korholja.
Korholódik. Atteritur, deteritur, conteritur. S. I.
KORHÚL. Tabescit, putrescit. S. I.
KORI.
Egykori. Unius temporis, certo aliquo tempore.
Mindenkori. Omnis aevi, perpetuus.
KORNYAD. Tabescit, marcescit v. aegrotat. S. I. L. GORNYAD.
Kornyadoz. idem. Prágai p. 935.
Kornyadozás. Languor stomachi. Vajda K. É. 1. K. p. 480.
Kornyadozó beteg. Beniczki p. 223.
KOROKNYA. Sz. P. Somogy Vben.
KORON. Tempore.
Mindenkoron. Omni tempore.
Mindenkoron szeplőtelen. Semper virgo.
Koronczó. F. Győr Vben.
Korond. E. F. belső Szolnok Vben.
Korond-patak. E. Patak Udvarhely Székében.
- Koronka. E. F. Maros Székében.
Koronként. Per tempora. Mint időnként.
KOROS. Annosus, vetulus, vetustus. M. A. Aetatem habens, aetate pcoectus.
Koros. F. Nyitra Vben.
Koros-kő. Sz. P. Torna Vben.
Koros szabású. Vetulus. Prágai p. 140.
Korosodik. Adolescit, grandescit, aetatem capit. S. I.
Meg korosodik. Provehitur aetate.
Korosság. Annositas, aetas grandior.
KORÚ.
Egykorú. Coactaneus.
KORÁL.
KORÁL-kő. Corallium. M. A.
KORBA.
KORBA. Pars rhedae superior, in qua sedent, corbis.
Kocsi' korbája. Corbis rhedae. Sz. D.
KORBÁCS. Mastyx. M. A. Terginum, scutica. PP.
Korbácsol, korbácsolja. Scutica caedit.
Ki korbácsolja. Scutica expellit. Biró Márton, Micae p. 233.
Meg korbácsolja. Flagellat.
KORBÁS. Sz. P. Hont Vben.
KORCZ.
KORCZ. Ráncz. Sz. D.
KORCZA. Ráncza.
Gatya' korcza, a' mellybe huzzák a' madzagot. Sz. D.
Nadrág' korcza, a' mellybe a' nadrágszijat huzzák.
KORCS.
KORCS. Hibris, hibrida. S. I. Külömböző nemből származott, v. el fajzott, el fajultt. Sz. D.
KORCSOS. Hibridas. PP.
Korcsos állat. Animal hibridum.
Korcsos kutya. Hibris. PP.
Korcsos szó, melly idegen nyelvből vétetett.
Korcsos vér: el fajultt. Sz. D.
Korcsosítja. Hibridum facit. S. I. El fajulást szerez.
Korcsosodik. Hibridus fit, degenerat. Faludi U. E. 1. R. p. 27.
El korcsosodik. Degenerat. Pázm. Pred. p. 818.
Korcsosúl. Idem.
Korcsosság: két fajúság, két nemiség. S. I.

- KORCSOLYA.**
KORCSOLYA. Scala promotoria. M. A.
KORCSOLÁS. Vectarius. PP.
KORCSOLÁZ. Scala, vel traha circumvehitur.
 M. A.
 Korcsoláz a' jégen. Fluente vestigio per
 glaciem fertur. PP.
- KORCSOMA.**
KORCSOMA (KORCSMA.) Taberna, cau-
 pona, oenopolium. M. A. Pénzt kérnek a'
 korcsmán. km.
 Korcsma-ház. idem.
 Korcsoma-hős. Popinones. CM.
KORCSOMÁROS. Tabernarius, caupo,
 vinarius, oenopola. M. A. Míg a' roszsz
 korcsmárost rajta kapják, sok kárt tesz.
 km.
 Korcsomárosné. Caupona. M. A. Cauponaria.
 PP.
 Korcsomárosság. Cauponaria. PP.
KORCSMÁS. Popinator.
 Korcsomáskodik. Cauponatur. M. A.
KORCSMÁZ. Per Cauponas vagatur, circumit.
 Korcsmázó. Potator, helluo.
- KORDA.**
KORDA. Funiculus, restis, chorda. M. A.
 Szent Ferencz' kordája. Chorda S. Francisci.
KORDÁS. Cinctus chorda. v. Chordam gerens.
KORDÁZ, kordázza. Chorda cingit, v. verberat.
 Meg kordázta. Chorda verberavit.
- KORDÉ.**
KORDÉ. Nugae scurrilitas, dicacitas. S. I. Van
 módja benne, mint koldusnak a' kordé'
 hátuljában. km.
 Kordé-beszéd. Nugamenta. Gyöngyösi 1.
 Dar. p. 277.
KORDÉLY idem ac Kordé. S. I. Blatero.
 Kordély-dolog. Res inanis. Epist. Széch.
 T. 2. p. 306.
KORDÉK. Blaterones. VM. p. 23.
KORDÉRA. Perfunctorie, obiter. M. A.
 Memoriter. CM. Gall. Par coeur.
 Kordéra ki tanolja. Ediscit memoriter. CM.
 M. A.
KORDÉSÁG. Nugacitas, blateratio. S. I.
- KORDOVÁNY.**
KORDOVÁNY. Corium cordubense, hircina
 pellis concinnata.
 Kordovány-csizma. Cothurni e corio
 cordubensi.
- KORFONYÁL.**
KORFONYÁL. Egygyet mást öszve főzőget.
KORG.
KORG, **KOROG.** Commovetur cum sonitu.
 Beniczki p. 137. 271. Morog, zörög, p. o. az
 üres has. Sz. D.
- Korog a' hasa.**
 Has-korgás. Borborigmus ventriculi.
KORGATTYÚ. Crepitaculum, crotalum. S. I.
KOROGTAT, korogtatja. Gargarizat. Lippai.
 Vet. Kert. p. 37.
 Korogtatva. Gargarizando.
- KORIÁNDROM.**
KORIÁNDROM. Coriandrum. M. A.
 Kerti koriándrom. Coriandrum sativum.
 Czigány petrezselyem. Csapó. p. 141.
 Mezei koriándrom. Melanthium, nigella. Fekete
 koriándrom. Csapó. p.
 142.
- KORLÁT.**
KORLÁT. Carolus. M. A. PP. Károl.
- KORLÁT.**
KORLÁT. Cancelli, clathrum, clastrum,
 septum. M. A. Pázm. Pred. p. 221.
 Korlát. FF. Abaúj, és Nógrád Vkben.
 Korlát-fa. Lignum separatorium.
 Korlát-kő. Omlott vár Nyitra Vben.
KORLÁTOL, korlátolja. Clathris cingit.
 Körül van korlátolva: kerítve. Sz. D.
 Korlátolás. Vajda. K. É. 1. K. p. 224.
KORLÁTOS. Cancellatus, chlathratus. Sz. D.
- KORMÁNY.**
KORMÁNY. Clavus, gubernaculum navis. M. A.
 it. gubernium, regimen. Regierung. S. I.
 Csöndes üdőben könnyű kormányt tartani. km.
 In tranquillo quilibet gubernator est. M. A.
 Kormány-deszka az ekén. Aures aratri. M. A.
 Kormány-hajtás. Gubernatio. M. A.
 Kormány-hajtó. Gubernator. M. A.
 Kormány' képe. Forma regiminis. S. I.
 Kormány-szeg. Clavus. Steuerruder. S. I.
 Kormány-szék. Dicasterium gubernii. S. I.
 Kormány-tartás. Gubernatio.
 Kormány-tartó. Gubernator. Pázm. Pred. p.
 166.
 Kormány-változás. Mutatio regiminis,
 revolutio. S. I.
 Kormány-vezetés. Gubernatio. S. I.
 Kormány-vezető. Rector.
KORMÁNYOS. Nauclerus, gubernator. M. A.
 Kormányos-mester. idem. M. A.
 Fő-kormányos. Supremus gubernator,
 supremus rector. Pázm. Kal. p. 74.
KORMÁNYOZ, kormányozza. Gubernat. M. A.
 Nem hegedü-szóval kormányozzák az országot.
 km.
 Kormányozás. Gubernatio, rectio.
 Kormányozó. Gubernator, rector.
- KORNIL.**
KORNIL-kő. Carneolus, sarda. S. I.
- KORNYÉTA.**
KORNYÉTA. Tordai. MSS. Athname anni 1631.
- KOROGLYA.**
KOROGLYA. Pyxis. M. A. Patikai szelencze. Sz.
 D.
- KOROGY.**
KOROGY. F. Szerem Vben. Sz. P. Bihar Vben,
 Árok Csongrád Vben.
- KOROM.**
KOROM. Fuligo. M. A. Korom a' koromhoz nem
 hasonlób, mint . . .
 Korom' háza. Sz. P. Borsod Vben.
 Korom-sáp. Sz. P. Heves Vben.
KORMA. Ejus fuligo. Másra keni a' kormát. km.
 Koromja. idem. Pázm. Pred. p. 810.
KORMOND. Sz. P. Tolna Vben.
KORMOS. Fuliginosus. M. A.
 Kormos. Telek Nógrád Vben.
 Kormos alma. Lippai Gyüm. Kert. p. 143.
 Kormos füsték. Atramentum impressorium.
 Nyomatató füsték. S. I.
 Kormos gém. Pelicanus carbo. S. I.
 Kormos víz. E. Patak Udvarhely Székében.
 Kormosít, kormosítja. Fuligine inficit, foedat.
 El kormosítja. Vajda. K. É. 3. K. p. 152.
 Kormosodik. Fuligine vestitur, inficitur,
 fuliginosus redditur.
 Meg kormosodik. idem.
 Kormosó. F. Hont Vben.
KORMOZ, kormozza. Fuligine inficit. M. A.
 Bé kormozza. idem. Bé kormozta az or-
 czáját. Faciem confuliginavit.
 El kormozta. El kormozta a' kezét. Manum
 sordidavit.
 Kormozódik. Fuligine inficitur, foedatur.
 Bé kormozódik. Repletur fuligine.
 El kormozódik.
- KORONA.**
KORONA. Corona, diadema. M. A. Nem nyer a'
 kemence mellett ülő koronát. km.
 Korona-fa. Robinia pseudoacacia. S. I.
 Korona-jószág. Bonum coronale.
 Korona-őr, korona-örzö. Custos coronae.
 Korona-örökös. Haereditarius coronae
 princeps.
 Korona-tolvaj. Faludi. E. M. p. 138.
 * Arany-korona. Corona aurea.
 Császári korona. Corona imperialis.
 Hármás korona. Corona papalis.
 Királyi korona. Corona regia. A' királyi
 korona néha nád-hajlékba száll. km.
 Kő-falás korona. Corona muralis. Csuzi, Sip-
 szó. p. 390.
 Magyar korona. Corona Hungarica.
 Nyílt korona. Diadema, corona aperta.

Sugár-korona. Corona radiata. Láthatni ezeket a' régi Római pénzeken.
Tövis-korona. Corona spinea.
Vas-korona. Corona Lombardica, corona ferrea.
KORONÁS. Diadematus, coronatus. M. A.
Koronás fejek. Capita coronata.
Koronás fejjel. Capite coronato.
Koronás király. Rex coronatus.
Koronás lilium. Flos imperialis. PP.
Koronás próféta. Rex David.
Koronás tallér. Numus uncialis Belgicus, coronatus. S. I.
KORONÁZ, koronázza. Coronat. M. A.
Föl koronázza. Diademate exornat.
Meg koronázza. Redimit, coronat. M. A.
Koronázás. Coronatio.
Meg koronázás. idem. M. A.
Koronázat. Coronatio. M. A. Actus coronationis.
Epist. Pázm. T. 1. p. 95. Eszterházi Tamás p. 483.
Koronázott. Coronatus. M. A.
Koronázat, koronáztatja. Curat coronari.
Koronáztatott. Coronatus. M. A.

KORONG.

KORONG. Rota figuraris v. molaris. M. A. Prágai p. 807. Fazokas korongról, varga kaptáról beszél. km.
Korong-vas a' malomban. Subscus ferrea. M. A.
KORONGJA. Ejus rota. Nevet, mint fazokas, ha korongja ki ugrik. km. Dug. 1. R. p. 212.

KOROSMA.

KOROSMA. Chrisma. Telegdi, Felelet p. 180. item donum puero recens baptizato a patrinis dari consuetum. L.

KOLOSMA.

KORONT.

KORONT. Carinthia. Heltai 1. D. p. 396.
KORONTÁR. idem.
Korontár-répa. Kerekded öreg répa.
Bumastos, bumás. M. A. PP.
Korontári. Carinthiacus.
Korontári répa. Lippai Virág. Kert. p. 57. Vetemény. Kert p. 154. 155. alias Vízi répa. Wasserrübe.

KORPA.

KORPA. Furfur. M. A. Ha korpám leszsz, ebet mindég talállok reá. km.
Korpa-czibre. Jusculum furfureum.
Keszőcze. S. I.
Korpa-hüvely. Homo nauci, flocci, nihili. S. I. Dib-dáb ember. Sz. D.
Korpa-kenyér. Panis furfureus, pityrias. M. A.
Korpa-vár. F. Szala Vben.
* Búza-korpa. Furfur tritici, et sic rozskorpa, árpa-korpa.
Főben termő korpa. Furfures, porrigines. M. A.
Tál-korpa. Patina furfurum. Meg fejnek még téged is egy tál korpán. km. Oetaeus genius. M. A. p. 201.
KORPÁD. F. Baranya Vben.

Korpád (Kis, nagy). FF. Somogy Vben.
KORPAI. Furfureus. M. A.
KORPÁJA. Ejus furfur. A' ki ebet akar tartani, korpája legyen. km.
Korpája a' fejnek. Porrigines. Sz. D.
KORPÁS. Furfurosus. M. A.
Korpás a' feje. Sz. D.
Korpás Várbok. F. Hont Vben.
Korpáson. Una cum furfure.
Korpáson örli. Mixtum cum furfure molit.
KORPÁZ, korpázza. Pirongatja. Sz. D.
Objurgat. PP.
Meg korpázza: meg pirongatta. Sz. D.

KORSÓ.

KORSÓ. Amphora, urceus, hydria. M. A. Bele tekintett a' korsóba. km.
Korsó-bor. Jól illik a' szomjús emberhez a' korsó-bor. km.
Korsó' csöcse. Amphorae labium. S. I.
Korsó' feneke. Fundus amphorae.
Korsó' füle. Ansa amphorae.
Korsó' nyaka. Amphorae collum. PP.
Korsó' szája. Orificium amphorae.
* Boros korsó. Amphora vini. Ha titkot akarsz ki tanolni, jártasd a' boros korsót. km.
Bugyogós korsó. Brochus, guttus. S. K.
Csörgő korsó. Crepitans urceus. S. K.
Eczetes korsó. Amphora aceti. Eczetes korsó meg találta dugóját. km.
Ezüst-korsó. Amphora argentea. Az ezüstkorsónak a' cserepe is jó. km. Dug. 1. R. p. 279.
Fődeles korsó. Amphora operculo provisa. S. K.
Füles korsó. Urceus ansatus.
Iczés korsó. Unius mediae amphora. S. K.
Kanta-korsó. Amphora cum lato orificio. S. K.
Kő-korsó. Amphora lapidea. S. K.
Mosdó korsó. Gutturium. NC. p. 315.
Olajos korsó. Lecythus NC. p. 315. Reá tartja magát, mint az olajos korsó. km.
Öntöző korsó. Perfusorium. S. K.
Pintes korsó. Congiaria amphora. S. K.
Jobban illik a' pintes korsó kezébe, mint imádság a' szájába. km.
Széles szájú korsó. Amphora cum lato orificio.
Szent Miháli korsó. Amphora fictilis testacea. Ezeket Jobbágyiban csinálják Sz. Mihál mellett Vas Vben.
Szoros nyakú korsó. Brochus NC. p. 313.
Üres korsó. Amphora vacua. A' szomjús embernek kevés vigasztalás az üres korsó. km.
Vászon-korsó. Urceus fictilis vilioris notae. S. K.
Vizes korsó. Aquarius urceus. S. K.

KORSÓS. Amphorarius. M. A.

KORSZOVÁT.

KORSZOVÁT. Semicinctum, semicinctorium. M. A.
KORCZOVAT. idem. M. A.
KORSZOVÁGY. idem. S. I. M. A. L.

KORTÁNY.

KORTÁNY.

Bombás kortány. Species tormenti bellici. Csuzi, Tromb. p. 248. „Hatalmad alá hajthatod azzal (aranyval) kővárait, mint sem fegyverrel, 's bombás kortányiddal.“

KORTY.

KORTY. Haustus, stoppus, strepitus gutturis in bibendo. M. A.
Adj egy korty-vízet. Da unum aquae haustum. Sz. D.
Ez csak száraz korty volt. km. Dug. 1. R. p. 37.
Egy kortyal bé nyeli. Absumit uno haustu. Pázm. Kal. p. 228.
Nagy kortyokkal nyelte a' boszúságot.
KORTYANT. Haurit, bibit, potat. S. I. Hörpent. Jót kortyantott egygyet. Sz. D.
Kortyantás. Haustus. Csak egy kortyantás volt neki.
KORTYÁNDI. Potator, potor, qui est ex genere HAURI.
KORTYOG. Ital-nyeléssel, vagy belső képpen hangot ad. Az éh gyomor is, kiváltt a' kutyáknál, gyakran kortyog. Sz. D.
KORTYOL, kortyolja. Per haustus bibit, absumit. El kortyolta magát, mindenét, eszét is. Sz. D.
KORTYONKÉNT. Per haustus.
KORTYOS. Részeges. hömpözető. Kortyosodik. Részegül. Sz. D.
KORTYOZ, kortyozza. Abhaurit.
El kortyozza. Bibendo perdit, pessumdat, consumit. S. I.
Kortyozás. Perpotatio. Faludi N. U. p. 107. N. A. p. 83.

KOS.

KOS. Aries. M. A.
Kos-bárány. Agnus.
Kos-bor. Satyrion, crataegonon. M. A. CM.
Kos-bor-fű. idem. M. A.
Kos-jel az égen. Signum arietis in coelo.
Kos-monyból csináltt erszény. Suffiscus. M. A.
Kos-pallag. F. Hont Vben.
Kos-pallagi dohány.
Kos-tök. Scrotum arietinum v. suffiscus.
* Fal-törő kos: Aries. NC. p. 321.
Karó-verő kos. Fistuca. M. A.
Tokló-kos. Aries juvenis unius anni.
Vad kos. Ibx. NC. p. 137.
KOSBA. Sz. P. Tolna Vben.
KOSD. F. Nógrád Vben.
KOSI. Arietinus. M. A.
KOSLAT. Grassatur, discurrit. M. A. Propter Venerem instar arietis circumcurrit. S. I.
Koslatás. Grassatio, discursio. (Veneris caussa.) M. A. Vajda 1. K. p. 613.
Koslató. Grassator, erro. M. A. Discursor venereus.
Koslató kutya. Sz. D.
Koslató szerelem. Salacitas. Sz. D.
KOSLÁR. R. Lascivus, salax, venereus. mint Folyár.
Koslárd. E. F. Alsó Fejér Vben.

KOSOS. Arietarius. M. A.	KOSZORUJA. Ejus sertum. A' jó vég köti koszoruját a' munkának. km.	Kotló tik. Gallina gliociens. M. A.
KOSSA. Ejus aries.	Meg kötöm koszoruját. Le füstöm, meg vetem az ágját. Sz. D.	Kotló tyúk. Pázm. Pred. p. 495. 704.
KOSSAL való igénytetés. Fistucatio. M. A.	KOSZORUS. Laureatus, coronatus, sertu redimitus. S. I.	Kotlós. Continuo gliociens.
KOSÚL. Instar arietis. it. Per transversum, ex obliquo, transverse, oblique.	Koszorús költő. Poeta laureatus.	Kotlós tyúk. Gallina gliociens. M. A. Gallina matrix. PP. Bús, mint a' kotlós tyúk. km.
Keresztül kosúl. Transversim, distorte, hac illac, sine lege, sine cruce.	KOSZORUT el nyeri. Brabeum reportat. PP.	Kotlós tyúk' kotyogása. Gallinae gliocientis gemitus. PP.
	Koszorut köt. Sertum facit v. sertu caput incingit.	Kotlott vesző. Mesterséggel csirázott vesző a' szőlő-ültetésre.
KOSÁR.	Koszorut úz. Equum incitat ad reportandum brabeum. PP.	KOTOR, kotorja. Effricat, effodit. M. A.
KOSÁR. Cophinus, corbis, sporta, calathus. M. A. Qualus vimineus, canistrum. PP. Híres eperjre nem kell kosárral menni. km.	KOSZORUTLAN. Sine sertu. Sz. D.	Föl kotorja. Perfodit.
Kosár-fonó. Corbis confector, praeparator.	KOSZORUVAL ékesíti. Redimit. M. A.	Ki kotorja. Effricat, effodit. M. A.
Kosár-kötő. idem.	KOSZORUZ, koszoruzza. Serto, laurea, corona donat, vel cacuminat. S. I. Sz. D.	Ki kotorja a' földet, a' kútat, a' fazokat, a' pénzt az erszényből. Sz. D.
Kosár-kötés. Textura corbis.	Föl koszoruzza. Serto exornat.	Meg kotorja. Fodit. it. caedit. M. A.
Kosár' háza. F. Vas Vben.	Meg koszoruzza. Redimit.	Kotorás, kotrás. Effricatio.
* Étel-hordó kosár. Panaria cibaria.	Koszoruzat. Coronatio v. cacuminatio. S. I.	Kotoráz. Fodicat, quaeritat. Ne kotorázz a' zsebemben. Sz. D.
Füles kosár. Ansata corbis. S. K.	Koszoruzatja: tetézete valaminek. Sz. D.	Egy szemeten kotoráznak. km. Dug. 1. R. p. 64.
Galamb-kosár. Columbarium. Nem galamb-kosár a' világ. km.		Föl kotorázza. Effodicat, exquirat.
Hús-hordó kosár. Corbis carnaria.	KOSZPITOL.	Ki kotorázza. Effricat.
Júh-kosár. Qualus in ovili. S. K.	KOSZPITOL, koszpitolja. Tompítja, életleníti p. o. a' kést v. viseli, rongyolja a' ruhát. Sz. D.	Meg kotorázza. Perquirat, excutit e latebris, perscrutat. Babocsa, Fata Tarzal. p. 97.
Kar-kosár. Calathus. S. K.	El koszpitolja.	Kotorgat, kotorgatja. Fodicat.
Kenyér-kosár. Panaria corbis. S. K.		Kotori. MV. Szala Vben.
Kézi kosár. Calathus. S. K.	KOSZT.	Kotorj. Apage. M. A.
Méh-kosár. Alveare. S. K.	KOSZT (KOST. M. A. KÓST. PP.). Victus, convictus, cibatio, alimentatio. M. A.	Kotormány. F. Vas Vben. E. Patak Csík Székében.
Sáncz-kosár. Corbis loricatus. S. K. Szakasztó kosár. Scirpiculus. S. K.	Jó kosztunk van. Habemus bonum victum. Sz. D.	Kotró. Effricans, effodiens.
Szűrő kosár. Qualus. S. K.	KOSZTOS. Convictor, commensalis.	Kotródik. Effricatur.
Tyúk-kosár. Gallinaria fiscina. S. K.	Kosztos deákokat tart. Servat studiosos in victu.	El kotródott: el mentt. Sz. D.
KOSARA. Ejus corbis.		KOTOS.
KOSARAS. Corbes habens.		Kis Kotos. Sz. P. Somogy Vben.
KOSÁRO CZ. F. Zemplin Vben.		Száraz Kotos. Árok Bereg Vben.
		KOTTA.
KOSOLYA.	KOSZT b.)	KOTTA.
KOSOLYA. Kosár, kóbor. Sz. D.	KOSZT. Hoszsú vesző, pózna. Sz. D.	Kotta-ing. Faludi N. E. p. 135.
	KOSZTA. R. Ciconia. it. nom. propr. Constantinus. PP.	KOTY.
	Kosza' falva. E. F. Belső Szolnok Vben.	KOTY.
KOSZ.	KOSZTOL, kosztolja. Póznával veri.	KOTYMA. Nihil. S. I.
KOSZ. Porrigo, ophiasis. M. A.	Le kosztolja a' fáról a' gyümölcsöt, kosztal le veri, póznával le veri. Sz. D.	Kotymás. Qui nec sibi, nec aliis prodest. S. I.
Kosz-lepte. Porrigine obsitus.	KOSZTOLÁN. t. h. n. Bars, Nyitra, és Sáros Vkben.	KOTYOG. Glocit, glocitat. M. A. Tyúk egybe hija, és kotyogja az ő csirkéit. Telegdi Hom. 1. R. p. 137.
Kosz-vakaró. Porriginis defricator.	KOSZTONCZA. Sz. P. Hont Vben.	
Kosz-vakaró kés. Culter fricatorius.		
KOSZLOBÁR. Vanus, vilis. PP.	KOT.	
KOSZMÁL. (Kis, nagy.) FF. Bars Vben.	Kot-kodácsol. Gracillat.	
KOSZMÓ. Porrigo. M. A. PP.	Kot-kodácsolás. Gracillatio. Méh-tartás. Vác 1821. p. 45.	
Fő-koszmó. idem. M. A. L.	Kot-nyeles. Garrulus, loquax, blatero vel thraso. S. I.	
Barmok' koszmója. Ostigo. M. A. L.	Kot-nyeleskedik. Garrit, blaterat vel jactat se insolenter. S. I.	
Koszmós. Porriginem habens.	KOTÁG. Glocitat. Kotágnak a' tyukok.	
Koszmós fejű. Porriginosus. M. A.	Ki kotágja. Eglocitat. Vajda 3. K. p. 235.	
Koszmósodik. Porrigine corripitur. Sz. D. S. I.	KOTL.	
Koszmósság. Porriginositas. Sz. D.	Koti-liget. F. Bihar Vben.	
KOSZOG. Offendit, impingit. S. I. Csoszog, koborczol, csötlik, botlik. Sz. D.	KOTLIK. Glocitat v. ovis insidet, ova excludit. S. I. A' mit nem tojt, azt akarja kotlani. Fovet quae non peperit. Jeremiae 17. 11. Pázm. Pred. p. 293.	
Koszogó rőstes ló. Equus pedibus stlembus. PP.	Kotlik az esze: esztelenkedik. Sz. D.	
KOSZOS. Porriginosus. M. A. Meg érti, kinek nem koszos a' feje. km.	Ki kotlik. — A' vén falusi mester is végre ki kotlik a' tanításból. Dug. km. 2. R. p. 331.	
Koszos alma. Ranetapfel.	Meg kotlik. Gallina fit apta ad insidendum ovis.	
Koszosodik. Porrigine vel psora corripitur. Sz. D. S. I.	Kotlás. Glocitatio.	
Koszosúl. idem.	Kotló. Gliociens.	
Meg koszosúl. idem.		
KOSZORÚ.		
KOSZORÚ. Sertum, corolla. M. A. Anadema, crinile, florea corona. PP. Úgy meg érdemli, mint szűz leány a' koszorút. km.		
Koszorú-fa. Mutuli. M. A.		
Koszorú-felejtett anyák. Faludi N. E.		
p. 29.		
Koszorú fog-hagyma. Restis alliorum. PP.		
Koszorú-kötő. Coronarius. M. A.		

- Kotyog a' roszzszul le szegzett patkó. Sz. D.
Kotyog a' kard a' tágos hüvelyben. Sz. D.
Ne kotyogj annyit. Ne garrius tantum. Sz. D.
Kotyogás. Closmus. M. A.
Kotyogó. Guttus. Szoros nyakú kis üveg. S. I.
Olly szükön eresztí, mint a' kotyogó. km.
Dug. 1. R. p. 152.
Kotyogós. Streperus, item ebrus.
Kotyogós korszó: bugyka, bugyoga.
Kotyogós malom, midőn malmost játszanak.
Kotyogós üveg. Bombilius, guttus. PP.
Kotyogósítja. Inebriat.
Meg kotyogósítja. idem. Sz. D.
Kotyogósodik. Inebriatur. Sz. D.
Meg kotyogósodik. Dug. km. 2. R. p. 193.
KOTYOL. Glocit, glocitat. M. A.
Kotyoló tyúk. Glociens gallina. M. A.
KOTYOR. Vepretum, spinetum, dumetum. S. I.
A' ketyorban fekszik a' nyúl. Sz. D.
KOTYÓ. Prunum. S. I.
Kotyós. Crematum ex prunis. S. I.
KOTTY —
Kotty belé szilva-lé, téged borsolának belé.
km.
Kotty-fitty. Talitrum. M. A.
Kotty-nyeles. Blatero. Dug. km. 2. R. p. 209.
Magát mindenbe belé avató. Sz. D.
Kottya kottya fiaim, csak én magam maradék.
Pázm. Kal. p. 171.
Kottyan. Sclopum edit, sclopum sonat. M. A.
Belé kottyan. Interloquitor, interpellat S. I.
Intergarrit. Mindenbe belé kottyan.
Meg sem kottyant, olly kevés volt. Sz. D.
Kottyant. Contingit, sonitum edit. M. A.
Kottyant el vélte (néha) igazat is, de ezzel föl
forgatja maga saját tudományát. Pázm.
Kal. p. 525.
KOTYVAL. Valamit sietve egybe főz. Sz. D.
Kotyfol. idem.
Kotyfol a' gazd'-aszszony, mikor magának
különösen főzni akar. Sz. D.
Mindent össze kotyváltak: főztek. Sz. D.
Kotyvaszt. idem. Mindennek kérőjére nem
kotyvaszthat a' szakács. Dug. km. 2. R. p.
108.
- KOV.
- KOV.
KOVA. Silex, igniarium. M. A. Meg szegi a'
szovát, mint a' puska a' kovát. km.
Kova-tartó. Ignitabulum. M. A.
Kovás. Siliceus, silicatus. M. A.
Kovás. E. F. Kő-vár Vidékében.
Kovás puska. Catapulta uncinata. PP.
KOVACS. Spatum. Spat. S. I.
* Folyó kovacs. Spathum fluor. Fluszsapat.
Mész kovacs. Spathum calcareum. Kalk-
spat.
Nehéz kovacs. Spathum ponderosum. Nehéz
gyánta-kő.
Szagos kovacs. Lapis suillus. Stinkstein.
Szikrázó kovacs. Spathum scintillans.
Feldspat. Mitterp. Hist. Nat.
KOVAD. A putamine solvitur.
Kovad a' mogyoró, dió, mikor már érik.
Ki kovad. E putamine liberatur.
Meg kovad.
KOVASZT, kovasztja. Solvit a putamine, a viridi
nucleo.
Ki kovasztja. Eliberat e putamine.
Meg kovasztja.
Kovasztás. Putaminis, nuclei viridis ablatio.
Kovasztat. Putamen ipsum separatum. A' dió'
kovasztatját meg főzte, és avval mosta a'
koszos fejét.
- KOVÁCS. Faber ferrarius. M. A. A' kovács nem
sokat ér fujtató nélkül. km.
Kovács-bolha: cigány bolha, vas-szikra.
Strictura ferri candentis. Sz. D. S. I.
Kovács' fogója. Forceps. PP. Azért fogja a'
kovács a' fogót, hogy kezét meg ne égesse.
km.
Kovács-fuvó. Fabrilis camini follis. PP.
Kovács' háza. Sz. P. Csanád Vben.
Kovács' hida. F. Baranya Vben.
Kovács Istók. — Kinek Isten nem akarja,
kovács Istók meg nem kohlja. km.
Kovács-műhely. Ustrina, officina ferraria.
PP.
Kavács-patak. E. F. Udvarhely Sz-ben.
Kovács-vágás. FF. Abaúj és Torna Vkben.
Kovácsi. Fabrilis. M. A. item t. h. n.
Kovácsol, kovácsolja. Fabricatur, fabrefacit,
cudit. M. A. Pázm. Kal. p. 435. 797.
Kovácsolás. Fabricatio. M. A.
Kovácsolás. idem.
Kovácsolás' vinnyéje. Officina ferraria.
VM. p. 291.
Kovácsoldogal. Cusate. M. A.
Kovácsotl vesz szenet. Lucinae deest cantio. M.
A.
KOVÁLY.
Koválik a' dió. Nux e putamine liberatur.
Koválatlan dió. Nux e putamine nondum
egressa.
Kovályít, kovályítja. Enucleat.
Diót kovályítottam. Hallottam Izsákfán
1825. Sep. 18.
Kovályog. Föl alá, körös körül szédeleg.
Kovályognak a' fölhőkben a' varjak, darvak.
Sz. D.
Kovályog az is, ki az utat el vesztí. Sz. D.
Zríni P. 10. Stropha 102.
KOVÁR. F. Hont Vben.
Kovárcz. F. Nyitra Vben.
KOVÁSZ. Fermentum. M. A.
Kovász-kelés. Fermentescencia, fermentatio.
Kovász-keverés. Subactio massae
fermentatae.
Kovász-keverő fa.
Kovász nélkül való kenyér. Panis azymus. M.
A.
Kovászol. kovászolja. Fermento imbuit.
Meg kovászolja: meg élesztí. Fermentat. M.
A.
Meg kovászolás. Fermentatio. M. A.
Kovászos. Fermentatus. M. A.
Kovászos kenyér. Zymites. M. A. Pázm. Kal.
p. 826.
Kovászosodik. Fermentescit.
Meg kovászosodik. Káldi Math. 13. 33.
Kovászoz, kovászozza. Fermentat. M. A.
Meg kovászozza. Fermento imbuit.
Kovászatlan. Infermentatus, azymus. M. A.
Kovászatlan kenyér. Panis azymus. Pázm. Kal.
p. 826.
Kovászatlan pogácsa. Pázm. Pred. p. 573.
- KOVÁKK.
- KOVÁKK. Sonus infantis in cunis vagientis. L.
KOÁK.
KOVÁKKOL. Vagit, obvagit. M. A. CM.
Kovákkolás. Vagitus. M. A.
- KOZÁR.
- KOZÁR. Chazarus. Faludi T. É. p. 181.
Kozár. t. h. n.
Kozár-vár. E. F. belső Szolnok Vben.
- KOZÁRD. F. Nógrád Vben.
- KOZMA.
- KOZMA. Cibi fumositas, odor fumosus
ciborum. S. I. Égetestől v. füsttől való
szag. Sz. D.
KOZMÁS. Adustus, fumosus. S. I.
Kozmás. E. F. Csik Székében.
Kozmás éték. Cibus adustus; adustum, et
fumum sapit. PP.
Kozmásít, kozmásítja. Adurit, fumigat. S. I.
Meg kozmásítja. idem. Sz. D.
Kozmásodik. Aduritur, fumat, fumum sapit.
S. I. Sz. D.
Meg kozmásodik. idem.
Kozmásul. idem. Sz. D.
- KOZMA b)
- KOZMA. t. f. n. Cosmas.
Kozma. FF. Fejér, Somogy, és Zemplén
Vkben.
Kozma' dombja. FF. Szala Vben.
Kozma' fa. F. Vas Vben.
Kozma' falva. Sz. P. Bihar Vben.
Kozma' telke. E. F. Kolos Vben.
Szent Kozma. Sz. P. Bihar Vben. KOZMÁND.
Sz. P. Tolna Vben.
- KÓ.
- KÓB.
- KÓB.
KÓBÉ. Csúf-szó. Csuzi, Tromb. p. 454. 462.
KÓBOG. Vagatur.
Kóbognak. Hérénbe járnak. Sz. D.
KÓBOLYOG. idem.
Kóbolygó. Vagabundus.
KÓBOR. Canistrum. M. A. PP.
Kóborog. Vagatur, grassatur. S. I.
Kóborol. Vagatur. Hol kóborolsz olly sokáig.
Ubi vagaris tamdiu. Sz. D.
Kóborolja. Praedatur, depraedatur.
El kóborolja. Depraedatur, diripit. M. A. CM.
Föl kóborolja. Depraedatur. M. A.
Meg kóborolja. idem. M. A.

- Kóborlás. Depraedatio, praedatio, spoliatio. M. A. Direptio. CM.
El kóborlás. Depraedatio. M. A.
Kóborlatlan. Indireptus. CM.
Kóborló. Praedo, praedator, praedabundus. M. A.
Kóborló. Praedatorius, praeditatus, praedaceus, praedonius. M. A.
Kóborlóné. Praedatrix. M. A.
Kóborló sereg. Exercitus praedabundus.
- KÓCZ.
KÓCZ. Stupa. Csöpü, szösz. Sz. D. Hogy ne égne meg a' kócz, mikor a' ló-ganéj is bűzölög. km.
Kócz. E. F. Hunyad Vben.
Kócz-madzag. Funiculus e stupa. Biró Márton, Micae p. 236.
KÓCZI. Stuparius. A' mi kóczból való.
Kóczy pór. Rusticellus, subrusticus, sordidulus. M. A. Kóczos pór, paraszt.
Kóczy pór küldús. Pázm. Pred. p. 815.
Kóczy pór Tanítók. Pázm. Kal. p. 253.
Kóczy por. (Nam aliqui scribunt sine accentu. Stuparius pulvis.) Homo vilis, abjectus, ultimae sortis. S. I. Pázm. Kal. p. 634.
KÓCZOS. Hirtus, hirsutus, pilosus. S. I. Gubanczos, lombos. Sz. D.
Kóczos kutya. Lombos kutya. Sz. D.
- KÓCS.
KÓCS. t. h. n.
Kócs-ér. Sz. P. Kis Kunságban.
KÓCSAG. Ardea garzetta. Fejér gé. Földi p. 193. „Ennek vagyon ama nevezetes, hosszú, ezüst-szín, selyem-nemű háti tolla, melyet a' nap-keleti tartományokban olly drágán adnak vesznek, és a' Turbánon hordoznak, és a' melly a' mi Magyar vitéz fő-nemeseinknek is olly böcsös nemzeti ékessége.“
Kócsag-toll. Pluma modo dictae ardeae.
Kócsagít, kócsagítja. Inebriat, temulentum reddit. Pázm. Kal. p. 144.
Kócsagos. Ebrius, potus v. delirus, amens. Pázm. Kal. p. 317. 529.
Kócsagosodik. Inebriatur. Csuzi, Síp-szó p. 545.
Kócsagosodott elme. Mens ebria, delira. Faludi E. M. p. 242.
Meg kócsagosodott a' feje. Pázm. Kal. p. 1021.
- KÓFICZ.
KÓFICZ. Pép-forma sűrű lé. Sz. D.
- KÓFITÁL.
KÓFITÁL. Confitetur crimina sacrificulo poenitentiaro. M. A. Eszterházi Tamás M. Hunnius p. 432.
Véle semmit nem kófitál. km. Flocci facit, nihili pendit. M. A.
Mind ezekkel semmit nem kófitál Kálvinus, hanem azt pöngeti. Pázm. Kal. p. 510.
KÓFITEÁL. idem ac Kófitál. M. A.
KONFITEÁL. idem. PP.
- KÓFIUM.
KÓFIUM. Mitra. M. A.
KÓFIUMOS. Mitratús.
- KÓH.
KÓH. Pulticula. M. A.
Mondj kóhit. km. Tolle digitum. M. A.
KÓHÓS. Manduchus. Kivel ijeszti a' gyermeket, hogy meg eszi. PP.
- KÓK.
KÓKA. Szőlő-kacs. Sz. D.
Kóka. F. Pest Vben.
Kókál, kókálja. Verberat. Jól meg kókálták: jól meg verték.
KÓKKAD. Döbröczeni szó. Mondatik, midőn a' fű, vagy virág el hervad, el lankad, konyúl, sárgul, veszni kezd.
L. Vitéz, Anacreoni Dalok. p. 35.
KÓKONYA. Húsvét' napján meg szenteltetni szokott holmi eledel. Sz. D. Monoszlai Hit' oltalma p. 335.
Kókonya-szentelés. Magyarai, Orsz. Roml. p. 7.
- KÓLCS.
KÓLCS. Clavis. vide KULCS. M. A.
- KÓLDUS.
KÓLDUS (KÓLDÓS, KÓDUS, KULDUS).
Mendicus. M. A. Szegény a' köldus, ha király is a' neve. km.
Köldus-bíró. Judex mendicorum.
Köldus-bot. Minden köldus a' maga botját dicséri. km.
Köldus-botra szorúlt. Ad mendicitatem devenit.
Köldus' falva. F. Soprony Vben.
Köldus-kenyér. Status mendicitatis.
Köldus-konyha. Victus miserabilis.
Köldus-kutya. Vox contentiva.
Köldus-láb. Bizonyos téztás étek. Mikes, Török Orsz. Levelek p. 206.
Köldus-leves: rongyos leves. — Híg mint a' köldus-leves. km. Dug. 1. R. p. 220.
Köldus-rongyok. Pázm. Pred. p. 31.
Köldus-táska: köldus tarisznya.
Köldus-tető. Spina pedicularia. Ragadós, mint a' köldus-tető. km. Dug. 1. R. p. 228.
Köldus-vezető. Manuductor mendici coeci.
* Hónallós bankós köldus. Hallottam 1826. Maj. 13.
Kis köldus nagy bottal jár. km.
Nyájas köldus. Mendicus hilaris. Ne utáld meg a' nyájas köldust. Salem et mensam ne praetereas. KV. p. 464.
Nyomorúlt köldus az, a' ki egy házat el nem tud kerülni. km.
Szemérmes koldusnak üres a' táskája. km.
Vak koldus. Mendicus coecus.
Vén koldus. Mendicus senex. A' fiatal katonából válik a' vén koldus. km.
KOLDUL. Mendicat. M. A.
Ki koldolja. Emendicat. M. A.
Koldulás. Mendicatio. M. A.
Ki koldolás. Emendicatio. M. A.
Koldulgat. Repetitum mendicat.
Kolduló. Mendicans.
Kolduló Barát. Quaestarius.
Kolduló levél. Cogendae stipis diploma. PP.
Koldúlt. Emendicatus. M. A.
Ki koldoltatott. idem. M. A.
Koldusság. Mendicitas. M. A.
- Küldüsság. idem. Pázm. Kal. p. 46.
- KÓLIKA.
KÓLIKA. Passio colica. M. A. Has-rágás, has-görcs.
KÓLIKÁS. Colicus. M. A. Pázm. Pred. p. 1158.
- KÓNY.
KÓNY. F. Győr Vben.
KÓNYI. F. Somogy Vben.
Kónyi gyökér: mérges sás, csík-sás.
Kónyi tó. Tó Győr Vben, és itt terem az a' mérges sás, melyet ha az ökör nyersen meg eszik, meg döglök tőle.
- KÓPÉ.
KÓPÉ. Jocular, scurra. S. I. Bohó, tréfás. Sz. D.
Nagy kópé vagy. Sz. D.
KÓPÉKODIK. Juculatore, scurram agit.
KÓPÉSKODIK. idem. Sz. D.
KÓPÉSÁG. Scurrilitas. Sz. D.
- KÓPICZ.
KÓPICZ. Szalmából fontt öblös kosár, mellyben főzeléket (lencsét, borsót, babot 's a' t.) szokás tartani. Hallottam Ságón 1817. Márt. 27.
- KÓR.
KÓR. Langvor, morbus. item Langvidus, morbidus. M. A.
Kór-ágy. Morbus chronicus. PP.
Kór-beteg. Aegrotus, morbidus. M. A.
Kór-mag. Coriandrum. S. I.
KÓRÁL: kukoricza' krumpli' szőlő' 's a' t. meg szedése után öszve keresgéli, a' mi hátra maradt: lécskál.
Kóraló: lécskáló.
KÓRÉSZ. idem ac Kóral.
KÓRICZÁL: föl alá jár, kereng — hol kóriczált. Sz. D.
KÓRÓ. Frutex, dumus. M. A. Caudex herbarum.
Bogács-kóró. Carduus. Csapó p. 35.
Barlang-kóró. Intubus. S. K.
Dohány-kóró. Caudex herbae nicotianae.
Katáng-kóró. Cichorium. Csapó p. 132.
Kukoricza-kóró. Caudex tritici turcici.
Som-kóró. Melilotus. Csapó. p. 239.
Száras kóró. Caudex sicus.
Kóródzik. Fruticescit. S. I.
Kórós. Frutetosus, fruticosus. M. A. 42 *

Kóros. F. Baranya Vben.
Kóros hely. Frutetum, fruticetum, dumetum. M. A.
Kórózik. Fruticescit, fruticat, fruticatur. M. A.
Kórózás. Fructio. M. A.
KÓROD. Sz. P. Gömör Vben. E. FF. Kolos, és Küküllő Vben.
Szamos-Kórod.
Tisza-Kórod. (FF. Szatmár Vben.)
KÓRSÁG. Comitialis morbus, caducus, herculeus, sacer morbus, epilepsia. M. A.
Morbus, aegritudo, valetudo adversa. S. I.
Kórság-törés: nyavalya-törés. Epilepsia.
* Álom-kórság. Lethargus. S. K.
Aszszu kórság. Phthisis. M. A. NC. p. 353.
Szárász kórság. idem. S. K.
Szerelem-kórság. Sz. D.
Víz-kórság. Hydropisis, hydrops. NC. p. 349.
Kórságos. Comitialis, epilepticus. M. A.
KÓSA.
KÓSA. E. F. Hunyad Vben.
KÓST.
KÓST.
KÓSTA Predikátor. Pázm. Kal. p. 450.
KÓSTOL, kóstolja. Gustat, libat. M. A.
Elől kóstolja. Praegustat. M. A.
Ki kóstolja. Gustu exquirat, explorat.
Meg kóstolja. Degustat, delibat. M. A.
Kóstolás. Gustatio, gustatus, gustus, libatio, libamen. M. A. A' méreg kóstolással is meg árt. km.
Meg kóstolás. Degustatio. M. A.
Kóslolatlan. Ingustatus, indelibatus. M. A.
Kóstolgat, kóstolgatja. Crebro regustat.
Kóstolhatatlan. Ingustabilis. M. A.
Kóstoló. Gustator. M. A.
Kóstoló edény. Gustatorium. M. A.
Elől kóstoló. Praegustator. M. A.
KÓSZÁL.
KÓSZÁL. Vagatur, oberrat. Faludi N. A. p. 163. T. É. p. 286.
KÓT.
KÓT.
KÓTIS. Ütő, verő. Sz. D.
Harang' kótissa. Harang' verője. Sz. D.
Mozsár' kótissa. Sz. D.
KÓTOG. Pultat, strepit. M. A.
Kótogás. Cottabus, pultatio. M. A.
Kótogat. Pultat. M. A. Koczogat, zörget. Sz. D.
Kótogat az ablakon. Sz. D.
Kótogatja az ajtót. Sz. D.
KÓTOLOG. Vagatur. Ex usu plebis.
KÓTOROG. idem. Dugonics habet
KÓDOROG. Köz. 1. R. p. 127. quod rectius esse ostendit vox KÓDUS.
Kódorgó. Dug. km. 1. R. p. 239.
KÓTA.
KÓTA. Musicalis notula. PP.
Kóta-bötük. Scriptura musicalis, notae musicae. Faludi N. A. p. 215.

KÓTÁS. Qui notas musica es intelligit.
KÓTÁZ, kótázza. Notis musicis exprimit.
Meg kótázza az éneket. Notas cantui adscribit. PP.
KÓTY.
KÓTY.
Kóty' háza. Sz. P. Nógrád Vben.
KÓTYA.
Kótya-vetye. Auctio, subhastatio. M. A.
Pázm. Pred. p. 493. 729. NC. p. 277.
Kótya-vetye-lajstrom. Auctionalia. M. A.
Kótya-vetyére hányja. Subhastat. M. A.
Kótya-vetyét hány. Auctionatur. M. A.
Kótya-vetyéli. Subhastat. S. I.
Kótya-vetyélteti. Curat subhastari.
Kótya-vetyélés. Subhastatio.
Kótya-vetyés. Praeco auctionarius. PP.
Faludi T. É. p. 288.
Kótya-vető. Auctionarius. NC. p. 277.
Kótya-vetyézi. Vendit sub hasta. Csúzi, Síp-szó p. 558. Tromb. p. 14.
Kótya-vetyező. Subhastator. Csúzi, Tromb. p. 14.
Kótya-vetyéje. — A' bűn' kótya-vetyéje. Pázm. Pred. p. 764.
Kótyál, kótyálja. Vesztegeti.
El kótyálja. El vesztegeti. Sz. D.
KÓTYOM. Nihil. S. I.
Kótyom-fitty ember. Qui nec sibi nec aliis prodest. S. I.
Kótyomos. idem. Sz. D.
KÖ.
KÖB.
KÖB. Cubus. Dugonics. S. I.
KÖBLÉNY. F. Baranya Vben.
KÖBLÉR. F. Ung Vben.
KÖBÖL. Modius, cubulus, amphora, medimnus. M. A. CM. Jobb egy marok szerencse, mint egy köből ész. km.
Köböl-kút. FF. Bihar és Esztergom Vben.
Köböl-számra. Per modios.
* Étel-köböl. A' mi a' cséplőknek adatik tartás' fejében; közönségesen minden 30-dik köből.
Fél köből. Medius Cubulus.
Gréczi köből. Mensura Graccensis.
Köble. Ejus modius.
Falu' köble. Modius, qui pro communi pagi usu servatur, et sic Város' köble, Vármegye' köble.
Köblös. Modium capiens.
Köblös zsák. Saccus unius cubuli.
Magyar Köblös. E. F. Doboka Vben.
Oláh Köblös. E. F. Kolos Vben.
Köbölke. Peziza lentifera. Schlüsselschwamm. S. I.
KÖBÖS. Cubicus. S. I.
KÖCZ.
KÖCZÖLE. Fejre való. Zvonarics, Postilla 1 R. p. 71. Csuzi, Tromb. p. 485. Pázmáno: „Keczele“ Kal. p. 222.

KÖCS.
KÖCS.
KÖCSCSE. F. Somogy Vben.
KÖCSK (Kis, nagy). FF. Vas Vben.
KÖCSÖG. Hoszszu nyakú fazék, tejes fazék. Sz. D.
KÖCSÖGE. Hal' neme.
Köcsöge. Sz. P. Tolna Vben.
KÖD.
KÖD. Nebula. M. A.
Köd. E. F. Közép Szolnok Vben.
Köd-szállás. Sz. P. Nagy Kunságban.
Köd' víze. E. Patak belső Szolnok Vben.
KÖDÖS. Nebulosus. M. A.
Ködös szabású. Subnubilus. M. A.
Ködösödik. Nebulat. S. I.
Ködösül. idem. S. I.
KÖDMÖN.
KÖDMÖN (KÖDMEN). Pellicium. M. A.
Rhenó, colobium. PP. El múltt, mint a' Kajdi ködmen. km.
Ködmön-köntös. Rhenó. M. A.
Ködmön-süveg. Pelliris. M. A. L.
KÖDMÖNI. Pellicus. M. A.
KÖDMÖNNEL bélett. Pellitus. M. A.
KÖDMÖNÖS. Pellicio indutus, pellitus. M. A.
Ködmönös. E. F. belső Szolnok Vben.
KÖDMÖNTELEN. Sine pellicio.
Ködmönteleníti. Spoliat pellicio. Ha én tégedet meg ködmönteleníttethetnélek. Passim adfertur pro verbo sesquipedali hungarico.
KÖG.
KÖG. Circulus, circus. M. A. CM. Lippai, Gyüm. Kert. p. 130. Kerek udvar. Sz. D.
KÖH.
KÖH. Tussis. M. A.
KÖHENT. Tussit. M. A.
Köhentés. Tussitudo, tussis. M. A.
Köhentéssel ki pöki. Excreat. M. A.
KÖHÉCSEL. Tussit. PP. Tussitat. S. I.
Köhécselés. Tussitatio.
KÖHÖG. Tussit, excreat. M. A. Köhög, mint a' vén juh. km.
Ki köhög. Extussit. M. A.
Köhögés. Tussis, tussedo. M. A.
Köhögéske. Tussicula. M. A.
KÖK.
KÖKE.
Köke-háza. Sz. P. Veszprém Vben.
KÖKÉNY. Prunum sylvestre, vulgo Acacia. M. A. Prunus spinosa. Mitterpacher. Pruneolus. PP. Egygyik kökény, a' másik galagonya. km.
Kökény. FF. Baranya, és Sáros Vben.
Kökény-fa. Prunus sylvestris. M. A.
Kökény-szilva. Prunum sylvestre. PP.
Kökény-szemű. Nigros habens oculos.

* Büdös kökény. Rhamnus frangula. Faulbaum.
Föstő kökény. Rhamnus catharticus. Kreuzdorn. Mitterpacher.
Kökényes. Prunus sylvestribus abundans.
Kökényes. FF. Marmaros, Nógrád, és Veszprém Vbken. E. F. Kolos Vben.
Kökényes Mindszent. F. Szala Vben.
Kökényesd. F. Ugocea Vben.
KÖKÖRC. Pulsatilla.
Leány-kökör. Pulsatilla saturator, serotina. NC. p. 49.
Ló-kökör. Pulsatilla dilucidior, et praecox. NC. p. 49. Cf. Csapó p. 147. Clusius.
Kökör. Pulsatilla, pulsatilla major. PP. Faludinál: „Kökör. E. M. p. 20.

KÖKÖS. E. F. Három Szék Székében.

KÖLCS.

KÖLCS.
Kölcs-ér. Sz. P. és Árok Bihar Vben.
KÖLCSÉ. F. Szatmár Vben. E. F. Kóvár Vidékében.
KÖLCSÉN. F. Bereg Vben.
KÖLCSÖN. Mutuum, commodatum. item Mutue, mutuo, invicem. M. A. A' kölcsön-korpát is meg szokás adni. km. Dug. 1. R. p. 41.
Kölcsön ad. Mutuat. M. A.
Kölcsön adás. Mutuatio. M. A.
Kölcsön adó. Creditor. Káldi Prov. 22. 7.
Kölcsön' fejébe. Titulo mutui. Faludi T. É. p. 255.
Kölcsön' helyébe. Invicem mutui.
Kölcsön' helyébe kölcsönt adnak. Par pari referre. M. A.
Kölcsön-képpen. Instar mutui. Faludi N. U. p. 167.
Kölcsön kéri. Mutuatur. PP.
Kölcsön-marha. Res quaecunque mutuata. Pázm. Pred. p. 599.
Kölcsön-névvel. Nomine mutui. Faludi N. U. p. 167.
Kölcsön-pénz. Pecunia commodata, mutuum. PP.
Kölcsön vesz. Mutuatur. M. A. Az ifjak kölcsön is föl veszik a' vétket. km.
Kölcsön vétel. Mutuatio. S. I.
Kölcsönös. Mutuatitius, mutuos. M. A.
Kölcsönös igazság. Justitia commutativa.
Kölcsönös ígéret. Promissum mutuum, restipulatio. S. I.
Kölcsönöz, kölcsönözi. Mutuat, mutuatur. M. A.
Kölcsönözés. Mutuatio. M. A.
Kölcsönöző. Mutuarius. PP.
Kölcsönözött. Mutuatus.
Kölcsönt vissza adja. Reddit mutuum, v. par pari refert, retaliat.

KÖLDÖK.

KÖLDÖK (KÖDÖK). Umbilicus. M. A.

Köldök-csömör. Choleric tormenta. PP.
Köldök' csucsca. Acromphalum. PP.

Köldök-fa az aknánál, melyet a' lovak huznak. Nabelbaum. S. I.

Köldök-fű. Umbilicus. Veneris. Csapó. p. 143.

Köldök-metsző. Obstetrix. NC. p. 289.

Köldök-metsző kés. Omphalister. PP.
Köldök-sinor. Funiculus umbilicalis. Nabelschnur.
KÖLDÖKE. Umbilicus ejus.
Csöngetű' köldöke. Umbilicus tintinnabuli; a' honnan t. i. a' szíve lögg. Hallottam 1828. Febr. 16.
KÖLDÖKÖS. Umbilicatus. M. A.

KÖLES.

KÖLES. Miliium. M. A.
Köles-himlő.
Köles-kása. Miliium excorticatum. PP. item Coctura ex milio.
Köles-madár. Emberiza miliaria. S. I.
Köles-mező. E. Sz. P. Kolos Vben.
Köles-virág. Narcissus. S. I.
Köles' völgye. F. Vas Vben.
* Madár-köles. Miliium solis. M. A.
Vad köles. Phalaris arundinacea. Schilfiges Glanzgras. Pánkl.
KÖLES. D. MV. Tolna Vben.
KÖLESE. Ejus miliium. Más köleséről verebet ver. km.
KÖLESI. Miliarius. M. A.

KÖLL.

KÖLL. Oportet, placet. vide KELL. M. A.
KÖLLYÜNK-e? Sumusne necessari, indigent nostra opera? Hallottam 1828. 7-ber 24.

KÖLÖDÖR.

KÖLÖDÖR. Pastillus. PP. L. KLÖDÖR.
KÖLÖDÖRÖS étek. Tucetum. PP.

KÖLÖNCZ.

KÖLÖNCZ. Akadályoztató fa, melyet a' koslató marha' nyakára kötnék. Sz. D. aliis CZÖLÖNK.

KÖLP.

KÖLP.
KÖLPÉNY. E. F. Maros Székében.

KÖLT.

KÖLT, költi. Suscitatur, consumit, expendit. item Fingit. M. A. Fösvény többet költ. km.
El költi. Expendit, consumit, absument. M. A.
El költi immár az ő turpisága. Leporem non edit. M. A.
Föl költi. Suscitatur, excitatur, exsuscitatur, expergeficit. M. A.
Hozzá költi. Affingit. M. A.
Ki költi. Effingit, excludit ova.
Ki költi a' monyvat. Excludit ova. M. A.
Meg költi. Fermentat. M. A.
Reá költi. Insumit, item Affingit, insimulat. M. A.
KÖLTEMÉNY. Fingentum, commentum. M. A. item Poëma. S. I.
Költeményes. Commentitius, fictus, vel poëticus. S. I.
KÖLTÉS. Commentum, figmentum. M. A. Fictio, v. poësis, pictura loquens, v. fermentatio. S. I.
Költés. Édeske. Azymus, panis dulciarius. M. A.
Bóven költés. Profusio. S. K.
El költés. Consumtio, erogatio. M. A.
Föl költés. Exsuscitatio. M. A.
Ki költés. Excitatio, exclusio. M. A.
Tojás-költés. Pullatio. S. K.
KÖLTÖTT. Commentitius, fictus. M. A.

Költött állat. Chimaera. S. I.
Költött beszéd. Fabula. M. A.
Költött beszédi. Fabularis. M. A.
Költött dolog. Fictio, figmentum. M. A.
Költött isten. Idolum, simulacrum. S. I.
Költött történet, Fabula romanensis, milesia. S. I.
Költött történetek. Mythistoria. S. I.
* Hozzá költött. Affictitius. M. A. Költöten.
Ficte, poëtica. S. I.
KÖLTÖZIK. Migrat. M. A.
Által költözik. Transmigrat. M. A.
Bé költözik. Immigrat. M. A.
El költözik. Migrat, commigrat, demigrat, emigrat. M. A.
Ki költözik. Emigrat. M. A.
Másuvá költözik. Demigrat. M. A.
Viszsa költözik. Remigrat. Haza hor-dozkodik. M. A.
Költözés. Migratio. M. A.
Által költözés. Transmigratio.
Bé költözés. Immigratio. M. A.
El költözés. Migratio. M. A.
Ki költözés. Emigratio. M. A.
Viszsa költözés. Remigratio.
Költözködik. Migrat. M. A. Occupat se in actu migrationis.
Ki költözködik. Zvonarics, M. Postil. 1. R. Ajálló levél p. 13.
Költöző. Migrans.
Költöződik. Migrat. M. A.
Költözősködik. Est in opere demigrationis.
Hordozóskodik. Sz. D.
Költöztet, költözteti. Facit migrare.
El költözteti mindenét. Vasa colligit.
KÖLTŐ. Poëta. S. I.
Költő Katalin. E. F. Kóvár Vidékében.
Költő pénz. Pecunia usualis. Pázm. Pred. p. 729. 1254.
* Föl költő, serkentő. Suscitabulum, resuscitator. M. A.
Nagyon költő. Prodigus. Sz. D.
Vers-költő. Poëta. Sz. D.
Költői. Poëticus.
Költős. idem. S. I.
Költőség. Poësis, ars poëtica. S. I.
KÖLTÉSÉG. Sumtus, expensa, expensum, impensa, impendium. M. A. Sok költséget kíván egy esztendő. km.
Költségi. Sumptuarius. M. A.
Költséges. Carus, sumtuosus, splendidus. S. I. Sumptuosus, impendiosus. M. A.
Költséges fris öltözet. Faludi E. M. p. 242.
Költségesen. Caro, sumtuose, splendide. S. I.
Költségtelen. Destitutus sumtibus. Eget aeris Cappadocum rex. Horatius.
Költségtelenség. Carentia sumtuum, inopia, egestas. Prágai p. 9.

KÖLT. Datus, signatus, expeditus. S. I.
Költ levél. Litera data, signata, expedita. S. I.
KÖLTVE. Ficte, poëtica. S. I.

KÖLYK.

KÖLYK, KÖLYÖK. Catulus. M. A. Még az ebnek sem jó az első kölyke. km.
Farkas-kölyök. Catulus lupinus. Meg jobbitja magát, mint a farkas-kölyök. km.
Kutya-kölyök. Caniculus.
Macska-kölyök. Catulus felis. Az el vetett macska-kölykek gyakran leg tovább élnek. km.
Medve-kölyök. Catulus ursinus.
KÖLYKE. Ejus catulus. Ez is a' mi ebünk' kölyke. km.
KÖLYKED (Kis, nagy). FF. Vas Vben. Sz. PP. Somogy Vben.
KÖLYKES. Habens catulos.
Kölykes oroslán.
KÖLYKEZIK. Parit catulos, partum edit. S. I.
Ki kölykezi. Enititur catulos.
Meg kölykezik. Partu levatur.

KÖLÜ.

KÖLÜ. Pistillum, distrilla. M. A.
Közü az kereken. Radius rotæ. M. A.

KÖM.

KÖM.
KÖMÉNY. Foeniculum, cuminum, cyminum, maratrum. M. A.
Kömény-mag. Semen foeniculi.
* Boros kömény. Carium, colocasia. NC. p. 29.
Disznó-kömény. Peucedanum officinale. S. K.
Édes kömény. Anisum. S. K.
Kerti kömény. Anethum, foeniculum. S. K.
Olasz-kömény. Cyminum. NC. p. 33.
Tengeri kömény. Baticula. S. K.
Vad kömény. Carum. S. K.
Köményes. Quod foeniculo conditum est, vel quod foeniculo abundat.
Köményes. E. F. közép Szolnok Vben.
Köményes leves. Jus foeniculatum.
Köményezi. Foeniculo condit.
KÖMLŐ. F. Heves Vben.
Kömlőd. FF. Komárom és Tolna Vben.
Kömlőd-Tót falu. F. Szathmár Vben.
KÖMÖCSÉNY. Sz. P. Tolna Vben.
KÖMÖRŐ. F. Szatmár Vben.
KÖMPÓCZ. Sz. P. Pest Vben.

KÖNCS.

KÖNCS.
KÖNCSÖG. Sz. P. Pest Vben.

KÖNT.

KÖNT.
KÖNTÖL.
Köntölés. Szeekér' hátuljának csavarodása, kocsi-krekének az útból oldalt le csúszása. S. I. KÖNTÖS. Tunica, pallium. M. A. Jó a' köntös mind télben, mind nyárban. km.
Köntös' alja. Ala vestis. PP.
Köntös' czifrázatja. Lacinia. PP.
Köntös' galléra. Focale. PP.
Köntös' széle, perémje. Elix. PP.
Köntös tisztesség. km.

Köntös-új. Manica. M. A.
Köntös' újjába való kutya. Canis Meliteus. PP.
* Hoszszu köntös. Tunica longa. Hoszszu köntös port csinál. km.
Kopott köntös. Tunica detrita. Nem mind szegény, a' ki kopott köntösben jár. km.
Ritka köntös. Rarus vestitus. Sűrű gazda ritka köntös. km.
Rongyos köntös. Lacera tunica. A' szép aszszony, 's rongyos köntös mindenütt meg akad. km.
Szép köntös. Vestitus elegans. A' szép köntöst inkább mocskolja a' roszz erkölcs, mint a' sár. km.
Köntöse. Ejus tunica. Nem szaggatom igen köntösét. M. A. Nem huzom ruhájánál fogva magamhoz.
Kristus' köntöse. Tunica Christi. Bé inná a' Kristus' köntösét is. km.
Köntöske. Palliolum, tunica, vesticula. M. A.
Köntösös. Tunicatus. M. A.
KÖNTŐ.
Szalma-köntő. Stipa, stipula. M. A. PP.
Szalma-tekerics, csöpi.

KÖNTING.

KÖNTING. Quincunx. PP.

KÖNY.

KÖNY. Lacryma. M. A.
Köny-hullatás. Lacrymatio. M. A. Leg hamisabb víz az aszszonyok' könyhullatása. km.
Köny-hullató szemmel. Lacrymantibus oculis. Pázm. Pred. p. 992.
KÖNYECSKE. Lacrymula. M. A.
KÖNYÖLEG. Gyurott könyöleg-sár. Sz. D.
KÖNYÖR.
Könyörg, könyörög. Orat, precatur, deprecatur, comprecatur. M. A. Könyörögj érettünk. Ora pro nobis.
Alázatosan könyörög. Supplicat. M. A.
Bé könyörögte magát. Precibus tandem impetravit, ut reciperetur.
Ki könyörgi. Precibus extorquet.
Könyörgés. Rogatio, precatio, preces, petitio. M. A. Könyörgéssel engesztelődik az ég, de nem nyílik a' rabajtó. km.
Könyörgés által. Precario. M. A.
Alázatos könyörgés. Supplicatio. M. A.
Könyörgéssel engedett. Precarius. M. A.
Könyörgő. Precator, deprecator, rogator. M. A.
Könyörgő levél. Instantia. Faludi, Sz. E. p. 72.
Alázatos könyörgő. Supplex. M. A.
Könyörögteti. Sinit eum ulterius instare, nec statim defert petitioni. Csuzi, Tromb. p. 19.
Könyörögtön könyörög. Incessanter instat. Zvonarics. 1. R. p. 459.
Könyörül. Commiseretur, commiserescit. M. A.
Könyörülés. Commiseratio. M. A.
Könyörület. idem.
Könyörület-képpen. Ex commiseratione. Margit' Élete p. 16.
Könyörületes. Miserator, misericors, commiserans. M. A.
Könyörületes lágyság. Pázm. Pred. p. 443.
Könyörületesség. Commiseratio, condolentia. M. A.
Könyörületlen. Immisericors.
Könyörületlenség. Immisericordia, inclementia,

incondolentia. M. A.

Könyörülő. Miserator, misericors. M. A.
KÖNYŰ. Lacryma. M. A.
Könyües, Könyves. Lacrymosus. M. A.
Könyves szemmel. Lacrymantibus oculis.
Könyüezik, Könyvezik. Lacrymatur. M. A.
Könyvezés. Lacrymatio. M. A.
Könyvező szemű. Epiphoreticus. M. A.
Könyvezve. Lacrymose. M. A.
Meg könyvezi. Illacrymatur.

KÖNNY.

KÖNNY, KÖNNY.
KÖNNYEBB. Facilior, facilius. Könnyebb másnak tanácsot adni, mint magának. km.
Leg könnyebb. Facillimus, facillimum.
Könnyebbedik. Alleviatur. Pázm. Pred. p. 290.
Meg könnyebbedik. Relevatur.
Könnyebbedés. Alleviatio, relevatio.
Könnyebben. Facilius. Könnyebben felejt a' kígyó a' farka' vágását, mint az aszszony leg kisebb boszúságát. km.
Könnyebbit, könnyebbiti. Levat, mitigat. M. A.
Sok kéz könnyebbiti a' terhet.
Meg könnyebbiti. Relevat, alleviat, mitigat. M. A.
Könnyebbitő. Allevians. Pázm. Pred. p. 357. 1145.
Könnyebbitő orvosságok. Lenientia. Zvonarics. p. 799.
Meg könnyebbités. Alleviatio. M. A.
Könnyebbség. Levamen. M. A. Nagy könnyebbségére esett.
Könnyebbszik. Levatur, relevatur. Biró Márton, Micae p. 296.
Meg könnyebbszik. idem. Faludi N. E. p. 47.
Könnyebbül. Allevatur, mitigatur, relevatur. M. A.
Könnyebbülés. Levamen, mitigatio. Faludi T. E. p. 161.
Könnyebbült. Alleviatus, relevatus. M. A.
Meg könnyebbült. Alleviatus, sublevatus. M. A.
KÖNNYED. R. Leviusculus.
Könnyeden. Leviuscule, obiter. Pázm. Pred. p. 825.
Könnyeden van. Paulo melius se habet.
Könnyeden érzi magát.
KÖNNYED (íge): könnyebbül. Sz. D. S. I.
Könnyedés: könnyebbülés. S. I.

KÖNNYEN. Leviter, facile. M. A. Sok eb egy nyulat könnyen el nyomhat. km.
 Könnyen engedő. Facilis ad concedendum, indulgendum, obediendum. S. I.
 Könnyen él. Facilem sine labore ducit vitam.
 Könnyen élő. Genio indulgens.
 Könnyen gyültt, könnyen hültt. km. Dug. 2. R. p. 95.
 Könnyen hívő. Credulus. S. I.
 Könnyen kiesik ember' szájából a' szó. Verba volucra. KV. p. 525.
 Könnyen szülő. Partumeius. S. I.
 Könnyen tanuló. Docilitas. M. A.
 Könnyen tanuló. Docilis. M. A.
 Könnyen törő. Fragilis. S. I.
 Könnyen üdvözül, kinek isten a' barátja. km.
 Könnyen veszi: nem törődik véle.
 KÖNNYID. Facilis. Analecta Phil. MSS. T. VII. p. 35.
 Könnyűség. Facilitas. Zvonarics. 1. R. p. 770.
 KÖNNYIT, könnyíti. Alleviat. M. A.
 Meg könnyíti. idem. M. A.
 Könnyítés. Alleviatio. M. A.
 Meg könnyítés. Allevamentum. M. A.
 Könnyítget, könnyítgeti. Facilitat. S. I.
 KÖNNYÜ. Levas, facilis. M. A. Nem széna-szekér a' szó, könnyü meg fordítani. km.
 Könnyü az akarót reá beszélteni. km.
 Könnyü a' forgó szelet kergetni. km.
 Könnyü a' holtat rágalmazni. km. Mortuo leoni et lepores insultant.
 Könnyü a' jó szolgát igazgatni. km.
 Könnyü a' lágy követ faragni. km.
 Könnyü a' máséból adakozni. km.
 Könnyü a' máséból költeni. km.
 Könnyü a' vargának a' feslés. km.
 Könnyü had. Exercitus expeditus. S. I.
 Könnyü hat ökör után tolni az ekét. km.
 Könnyü Katót tánczba vinni, ha néki is kedve van reá. km.
 Könnyü kézzel. Levi manu.
 Könnyü kocsi. Commodum vehiculum. Pázm. Kal. p. 834.
 Könnyü legény, könnyen ugrik. km. Dug. 2. R. p. 92.
 Könnyü lovas. Veles, miles expeditus. S. I.
 Könnyü lovasok. Ferentarii equites. PP.
 Könnyü munkával. Levi labore.
 Könnyü ott vitéznek lenni, a' hol nincs ellenség. km.
 Könnyü sebet ejteni, de nehéz meg gyógyítani. km.
 Könnyü Szent Mihál' lovát abrak nélkül tartani. km. Dug. 2. R. p. 95.
 Könnyü szerrel. Levi modo, vel levi apparatu. S. I.
 Könnyü vég. — Csak könnyü végét fogja. km.
 Könnyü végbe vinni azt, a' minek más vetette meg az ágját. km.
 Könnyüd. Leviusculus. Himfi 1. R. p. 162.
 Könnyüleg. Facile. S. I.
 Könnyül. Facilis redditur v. alleviatur, relevatur. S. I.
 Könnyűség. Facilitas, levitas. M. A.
 Könnyűsleges. Valde facilis. Faludi B. E. p. 29.
 KÖNYÖK.
 KÖNYÖK. Cubitus, brachium. M. A.
 Könyök. Sz. P. Nyitra Vben.
 Könyök-fal. Murus loricatus.
 Könyök-orsó. Radius cubiti. S. I.
 Könyök-sing. Os cubiti. S. I.
 Könyök-szék. Sella brachiis instructa. S. I.

Kar-szék.
 KÖNYÖKE. Ejus cubitus.
 Könyökére düleszkedett. Cubito se reclinavit.
 KÖNYÖKIG. Usque ad cubitum.
 KÖNYÖKNYI. Cubitalis. S. I. Cubiti magnitudine.
 KÖNYÖKÖL. Innititur brachiis, cubito se fulcit. M. A.
 Le könyököl. Cubito innititur. PP.
 Könyököl. Brachiale, fulcrum cubitale, sepimentum. M. A. Heltai 2. D. p. 224. 266.
 KÖNYÖKÖS. Cubitatus.
 Könyökös mester. Tréfa-neve Szalában az olyan mesternek, a' kinek nincs orgonája. Mert ez ilyen a' kórus' falához neki könyökölve énekel. Föl föl tekint az ég re is, a' hnonnan égbe kiáltó mesternek is mondatik.
 KÖNYV.
 KÖNYV. Liber, codex. M. A. Könyv, pénz olvasva, rossz aszszony verve jó. km. Dug. 1. R. p. 73.
 Könyv-áros. Bibliopola, librarius. M. A. NC. p. 277.
 Könyv-áros bót. Bibliopolium. M. A.
 Könyv-bírlás. Recensio.
 Könyv-bírló. Recensens.
 Könyv-bíró. Censor librorum, vel criticus. S. I.
 Könyv-császár. Sámbar mit felelnek. p. 254.
 Könyv' eleje. Principium libri. Pázm. Kal. p. 522.
 Könyv' födele. Involutum. PP.
 Könyv' felső sinorozása. Libri compacti capitellum. PP.
 Könyv-ház. Bibliotheca. Molnár János.
 Könyv-írás. Pázm. Kal. p. 1091.
 Könyv-író. Scriptor, auctor. S. I.
 Könyv' karéja. Margo libri. Pázm. Kal. p. 522.
 Könyv-kereskedés. Libraria negotiatio. PP.
 Könyv-kereskedő. Librarius.
 Könyv-kötés. Compactura librorum.
 Könyv-kötő. Compactor librorum, bibliopagus. M. A.
 Könyv' mássa: könyvnek párja. Sz. D.
 Könyv nélkül. Sine libro, de memoria.
 Könyv' nyelve. Idioma, quo liber exaratus est. Faludi T. É. p. 8.
 Könyv-nyomatás. Impressio librorum. M. A.
 Könyv-nyomató. Chalcographus, typographus. M. A.
 Könyv-nyomató műhely. Typographia, chalcographia. M. A.
 Könyv-őrző. Bibliothecarius. S. I.
 Könyv-polczok. Foruli, loculi, repositoria. PP.
 Könyv-polczok' rekeszsei. Nidi, foruli. PP.
 Könyv-szerző. Scriptor, autor. M. A. Káldi 2. Macchab. 2. 29.
 Könyv' szélín való jegyzés. Nota marginalis. Pázm. Kal. p. 1070.
 Könyv' szélét el metszi. Emarginat, incidit. PP.
 Könyv-tár. Supellex libraria. S. I.
 Könyv-tartó. R. Bibliothecarius. Sylvester. CM.
 Könyv-tartó asztal. Pluteus, pulpitus libralis. PP.
 Könyv-tartó hely. Bibliotheca, libraria. M. A.
 Könyv-tartói. Bibliothecalis. M. A.

Könyv-tábla. Libri vestitus. PP.
 Könyv' tokja. Theca libri, involucrium libri.
 Könyv-vizsgálás. Censura librorum. S. I.
 Könyv-vizsgáló. Censor librorum. S. I.
 * Ábéczés könyv. Liber alphabetarius.
 Imádságos könyv. Liber precativus. Tasi Gáspár p. 151.
 Jegyző könyv. Protocollum. Pázm. Pred. p. 1069.
 Kézi könyv. Liber manualis.
 Könyörgő könyv. Liber precativus. Faludi N. A. p. 217.
 Magyarázó könyv. Commentarium. S. K.
 Mise-mondó könyv. Missale. Tasi p. 151.
 Olvasó könyv. Lesebuch.
 Oskolai könyv. Liber pro usu scholarum.
 Predikáló könyv. Liber concionum. Pázm. Pred. in praef. p. XXI.
 Predikációs könyvek. Libri concionatorii. VM. p. 284.
 Zsebbe való könyv. Liber saccalis.
 Zsoltáros könyv. Psalmorum liber. S. K.
 Szent könyvek. Libri sacri, S. Biblia.
 Szó-könyv. Lexicon.
 Szám-adó könyv. Liber accepti, et expensi. S. K.
 Törvény-könyv. Codex legum.
 KÖNYVE. Ejus liber.
 Isten' könyve. Sacra Biblia. Pázm. Pred. p. 667.
 KÖNYVES. Habens libros.
 Könyves bót. Bibliopolium, taberna libraria.
 Könyves kamara. Libraria, librarium. M. A.
 Káldi 1. Esdr. 5. 17.
 Könyves Kálmán.
 KÖNYVVEL kereskedés. Libraria negotiatio. PP.
 KÖP.
 KÖP.
 KÖPCZ, Köpöcz.
 Köpöcz, Köpecz. E. F. Három Szék Székében.
 Köpezős. Solidus, membrus, carnosus, crassus. M. A. Quadratus, corpulentus, subcrassulus. Unteretzt. S. I. Vaskos, zomok, izmos. Sz. D.
 Köpezősödik. Solidatur, incrassatur, roboratur. S. I. Sz. D.
 Köpezőség. Crassities. Sz. D.
 KÖPCSENY. MV. Mosony Vben.
 KÖPED. Fejlik. Evolvitur, e putamine separatur.
 Ki köped: ki fejlik.
 Meg köped.

Köpedék. Dug. km. 1. R. p. 259.
 KÖPESZT, köpeszti. Evolvit, nudat, separat a cortice, nucleo, putamine. Kukoriczát, babot 's a' t. köpeszt.
 KÖPLÉNY.
 Köplényes hely: víz-állós hely.
 KÖPÖLY. Cucurbita ventosa. M. A. Pázm. Pred. p. 857. Antiquiores aliqui uti: CM. M. A. et NC. p. 359. etiam PP. scribunt KÖPPÖLY.
 Köpölyözi. Scarificat. CM. M. A.
 Könyül köpölyözi. Circumscarificat. M. A.
 Köpölyözés. Scarificatio. CM. M. A.
 KÖPÖNY.
 Köpönyeg. Penula, chlaena, lacerna, pluviale, impluvia. M. A. Pallium. Eső után köpönyeg. km.
 Köpönyeg-tartó. Penularium. M. A. L.
 Francia-köpönyeg: újatlan köpönyeg.
 Kerék-köpönyeg. Pallium rotundum. VV. L.
 Vászón-köpönyeg. Staubmantel. VV. L.
 Vörös köpönyeg. Pallium rubrum.
 Köpönyeges. Penulatus, lacernatus. M. A. Palliatus.
 KÖPÖS.
 Köpösd. F. Nyitra Vben.
 KÖPÜ. Trulla. M. A. Vas, pocu lum cupa. S. I.
 Köz-köpü. Sycophanta. M. A.
 Köz-köpködiók. km. Filum contentionis ducit. M. A.
 Kút-köpü. Putei crepido. S. K. Sz. D.
 Méh-köpü. Alvearium. Méh-kas. M. A.
 Szopó köpü. Antlia. S. K. Molnár János.
 Vajas köpü. Butyraceum vas. S. K.
 Tég-köpü. idem. Sz. D.
 Köpücze, Köpöcze. Vasculum, cupula, capula. S. I. Patikai edény, hoszszúka, 's mindenütt egyenlő öblű korsócska. Sz. D.
 Köpül. Rudicula agitat, subigit. M. A. Vaját köpül. Lac quassatione cogit in butyrum.
 Ki köpüli. Elicit butyrum.
 Meg köpüli. Subigit quassatione in butyrum.
 KÖPP.
 KÖPP. Sonus bibentis in gutture editus.
 KÖPPENT. Potat, bibit, pitissat. M. A. CM.
 Jót köppentett. Sz. D.
 Köppentés. Potatio. M. A.
 Köppentő. Potator. CM.
 KÖPPÓGET. Potitat. CM.
 KÖR.
 KÖR. Circus, circulus, orbis. S. I.
 KÖRBE veszi. In circum accipit, circumdat, incingit.
 KÖRCS.
 Köröcsönye. Sz. P. Baranya Vben.
 KÖRE. Ejus circulus.
 KÖRÉNY, Kerény. Sz. P. Posony Vben.
 KÖRKÖLY. Myagrum perfoliatum. S. I.
 KÖRNY, Köröny. idem ac KÖR. S. I.
 Környe. F. Komárom Vben.
 Környe (Kis, nagy.) FF. Békes Vben.
 Környék. Tractus, vicinia, circuitus. M. A. Periphēria. CM.
 Környéke. Ejus periphēria.
 Környékezi. Circulat, circumdat, circumvenit. M. A.
 Meg környékezi. Circumdat, circumvenit, circumvallat. M. A.
 Környékezés. Circumventio.

Meg környékezés. Coarctatio, circumplexio. M. A.
 Környékezet. Circuitus, periphēria. S. I.
 Környékezetlen. Non circumdatus, illimitatus. Pázm. Kal. p. 26.
 Környékezetetlen. Incomplexibilis, et quod circumscribi non potest. M. A.
 Környékező. Circulator. M. A.
 Környít, környíti. Cingit, circumdat. S. I.
 Környös. Peripheriatus, cinctus, circulator.
 Környösködés. Gyöngyösi 2. Dar. Rózsa-koszortú' ajánló levelében.
 Környösleg. Circumcirca, undique S. I.
 Környöz, környözi. Cingit, ambit, circumdat. Sz. D.
 Környözés: környékezés. Sz. D.
 Környözetlen. Non circumcinctus. Sz. D.
 Környözhetetlen. Incircumcingibilis. Sz. D.
 Környül. Circum. circa. M. A.
 Környül állás. Circumstantia. M. A.
 Környül álló. Circumstans. M. A.
 Környül fogott. Amplexus, circumplexus, circumdatus. M. A.
 Környül írás. Circumscrip̄tio. S. I.
 Környül kötő. Perizoma, cinctorium. M. A.
 Környül metélés. Circumcisio. M. A.
 Környül metéletlen. Incircumcisus. Pázm. Kal. p. 371.
 Környül metélkedetlen. idem. M. A.
 Környül metélkedetlenség. Praeputium, incircumcisio. M. A.
 Környül néző. Circumspectans. M. A.
 Környül nézve. Circumspecte. M. A.
 Környül öntés. Perfusio, circumfusio. M. A.
 Környül röpülés. Circumvolatus. M. A.
 Környül vett. Cinctus, circumdatus. M. A.
 Környül ülés. Circumsessio. M. A.
 Környüle, környüled, környülem. Circa se, circa te, circa me. M. A.
 Környület. Circuitus, tractus, ambitus. M. A. Epist. Széch. Tom. I. p. 197.
 Környületek. Momenta, circumstantiae rerum. Umstände. S. I.
 Környületes. Circumstantialis.
 Környülötte, környülötted. Circa se, circa te. M. A.
 KÖRÖM. Ungvis, ungula. M. A. L. alább külön.
 KÖRÖS. Habens peripheriam, circularis. Körös környül. Circum circa, undique. M. A.
 Körös, körül. idem. M. A.
 Körösleg. Circulatum, circumcirca, undique. S. I.
 Köröslen. idem. M. A.
 Köröslen környül. idem. M. A.
 Köröslen körül. Undique.
 KÖRÖSZT. vide KERESZT. M. A.
 KÖRÖSZTYÉN. vide Keresztyén. M. A.
 KÖRTVÉLY. Pyrum. M. A. L. alább külön.
 KÖRÜL. Circum. M. A.
 Körül álló. Circumstans. Pázm. Pred. p. 428.
 Körül belől. Ubivis, ubique, undique. S. I.
 Körül fekvő. Circumjacens. S. I.
 Körül futás. Circumcursio. M. A.
 Körül hordó. Circuitor, circumforaneus, propola. S. I.
 Körül kötő. Praeincinctorium. Schürze. S. I.
 Körül metélve. Circumcise. M. A.
 Körül vétel. Obsidio, v. cinctura, septum. S. I.
 Körüle, körülled. Circa se, te. M. A.
 Körülötte. idem. M. A.
 KÖRM.
 KÖRM, KÖRÖM. Unguis, ungula. M. A.

Köröm. F. Zemplin Vben.
 Köröm-faragó. Scalprum unguare, fabrile. PP. Szerszám a' lovat patkoló kovácsoknál. Sz. D.
 Köröm' feketéje. Unguim faeces, gry. S. I.
 Köröm-feketényi. Modicus, exiguus. S. I.
 Köröm-gyökér. Radix unguium. CM.
 Sub voce: Reduvia.
 Köröm-ház, köröm' töve. idem. S. I.
 Köröm-hegy. Extremitas unguum.
 Köröm-hegynyire. Ad latum unguem. Pázm. Kal. p. 587. „Egy köröm-hegynyire se távozzanak el e' könyvnek renditől.“
 Köröm-méreg. Paronychia. M. A. CM.
 Köröm-méreg bántja. km. Reduvia laborat. M. A.
 Köröm-nyúzásnyira. Quantum ungue e pelle detrahitur. Pázm. Pred. p. 127.
 Köröm-rágó munka: nagy gonddal járó munka, millyen p. o. a' vers-írás.
 Köröm-szakasztó munka: igen erős kézi munka.
 Köröm' tövinek föl hámlása, evesülése. Reduvia. M. A.
 Köröm-vas: sas-köröm a' puska-vezszőzn. Sz. D.
 Vad köröm.
 KÖRME. Ejus unguis. Körme közé csipte. km.
 Körme. Telek Pest Vben.
 Körmére égett. km.
 Körmét el szedi. Exungulat. M. A.
 Meg ütötte a' körmét. km.
 KÖRMED. Concrecit, coalescit, coagulatur. S. I.
 Az éjjel jól meg körmedett a' sár. Sz. D.
 Körmedés. Concretio. Sz. D.
 KÖRMEND. MV. Vas Vben. Körmendre égett. km.
 Körmend. Sz. P. Somogy Vben.
 KÖRMESZT. körmeszti. Facit, ut concrecat, coaleat, coaguletur. S. I.
 KÖRMETLEN. Unguibus destitutus. Nehéz a' körmetlen macskának a' fára föl hágni. km. Szirmai Parab. p. 132.
 KÖRMÉCSEL, körmécseli. Unguibus fricat. S. I.
 KÖRMÖCZ (Ó). F. Bars Vben.
 Körmöcz-bánya. Sz. KV. Bars Vben.
 Körmöczi. Cremnicensis.
 Körmöczi arany. Aureus Cremnicensis.
 KÖRMÖL, körmöli. Unguibus ferit, laedit. S. I. Sz. D.
 Körmölés. Impacti unguis ictus, unguibus exarata cutis. PP.

- KORMON fontt ostor. Fortioris texturæ flagrum.
- KÖRMÖS. Ungulatus. M. A.
Körmös ember: enyves kezű.
Körmös kézbe akadt. km.
Körmös kézzel nyúlt hozzá. Pázm. Pred. p. 342.
Körmös kézzel fog hozzá. Forti manu adgreditur opus. Faludi U. E. 3. R. p. 16.
Körmös madár. Avis rapax. Pázm. Pred. p. 24.
Körmös, orros keselyű sas. Faludi E. M. p. 242.
Körmös vas: köröm-vas.
Körmösd. Sz. P. Bihar Vben.
KÖRÖMCSÉL, körömcsele. Ungvibus lacerat, Apacza-Körmösd. (FF. Posony Vben.
Pap-Körmösd. (FF. Posony Vben.
Körmösen oltalmazták. Fortiter defendunt. Pázm. Kal. p. 209. Pred. p. 378. Faludi N. E. p. 143.
Körmösen vitatják. Pázm. Kal. p. 335.
Körmösködik. Nititur, adnititur, conatur, adlaborat. S. I. Sz. D.
KÖRÖMÖZ, körmözi. Ungvibus laedit.
El körmözi. Aufert. Vajda 1. K. p. 204. 2. K. p. 104.
Föl körmözi. Ungve refricat.
Meg körmözi. Ferit, laedit ungvibus.
KÖRMÜ.
Hasadt körmü. Bisulcus. CM. fricat, laedit. PP.
KÖRÖMNYI. Quantum unguis facit, ad latitudinem unguis. Csak egy körömnýt sem engedett. km. Ne latum quidem ungvem cessit.
KÖRÖMZSÉL, körömszéli. Ungvibus lacerat, fricat, laedit. M. A.
Le körömszéli. Ungvibus defricat. Faludi T. É. p. 159.
Meg körömszéli. Ungvibus ferit, laniat. Telegdi, Felelet. p. 195.
Körömszélés. Confricatio, laesio ungvibus facta. Pázm. Pred. p. 1060.
- KÖRTVÉLY.
- KÖRTVÉLY (KÖRTÉLY, KÖRTE). Pyrum. M. A.
Körtvély-bor. Pyraceum. S. I.
Körtvély-csutka. Petiolus. M. A.
Körtvély-fa. Pyrus. M. A.
Körtvély-fa-fű. Pyrola. PP.
Körtvély' fája. E. F. Torda Vben.
Körtvély-fánk. Pastillus, frixum. PP.
Körtvély-kapus. E. F. Torda Vben.
Körtvély-lé. Succus pyrorum.
Körtvély-léből csinált ital. Pyraceum. PP.
Körtvély-tó. Anonym. cap. XL.
* Árpával érő körtvély. Pyrum praecox. M. A.
Bekekő-körtvély. Kámi hegyen, Vas Vben, van ilyen nevű.
Birs-körtvély. Cotoneum pyrum. S. K.
Bor-ízű körtvély. Pyrum dulcacidum. Isenbart.
Buza-érő körtvély, búzás körtvély.
Buczko-körtvély.
Csákány-körtvély.
Császár-körtvély. Caesareum pyrum. S. K.
Csíkos körtvély. Striatum pyrum. S. K.
Csordás-körtvély. Strobilus.
Csöcs-körtvély. Pyrum ma mhillare.
Fenekes körtvély. Bámbergi körtvély; így nevezetn hallottam 1822. Aug. 12.
Funtos körtvély. Volema. Kisdéd bimbóból ered a' fontos körtvély. km.
Fürtös körtvély.
Hosszú szárú körtvély. Pyrum dolo-bellinum. NC. p. 85.
Kanisai körtvély. Hallottam 1825. Aug. 13.
Kármány-körtvély. Carmanum pyrum. S. K.
Kis-aszszony-körtvély, vagy Őszi vörös körtvély.
Korpa-körtvély.
Leves körtvély. Pyrum lacteum. M. A.
Makaria-körtvély.
Mézes körtvély, méz-körtvély.
Muskotály-körtvély. Pyrum superbum praecox, apianum. M. A.
Nagy aszszony-körtvély. Ebből szoktak liktáriomot csinálni.
Nákovicz-körtvély: szagos körtvély.
Nyakas körtvély. Ampullaceum pyrum. S. K.
Piros körtvély. Pyrum crustumium. NC. p. 85.
Rozs-érő körtvély.
Rottyantós körtvély: totya-körtvély; igen el érik a' fáján, úgy hogy midőn le esik, öszve rogy.
Rögölyös körtvély.
Sima körtvély.
Sózó körtvély.
Sömönti körtvély; szagos mint a' nákovicz, de ennél nagyobb, kerékdéd, a' fáján meg sárgul, íze émelgyős, terem ilyen Perenyében Vas Vben. Így hallottam 1828. Jun. 11.
Szagos körtvély: nákovicz-körtvély, szeg-fű-körtvély.
Szamócza-körtvély; sózónál kisebb.
Telelő körtvély. Pyrum serotinum. M. A.
Torzsátlan körtvély.
Tüskés körtvély; fojtó íze van.
Vad körtvély. Pyrum sylvestre. A' vad körtvély is akkor leg jobb, mikor meg érik. km.
Vörös körtvély.
Zab-érő körtvély.
KÖRTVÉLYES. Pyris abundans v. pyretum.
Körtvélyes t. h. n. Csongrád, Fejér, Mar-maros, Mosony, Posony, Nyitra, Szala, Szepes, Torna, Vas, és Zemplin Vben.
Körtvélyes. Sziget Esztergom Vben.
Körtvélyes. Telek, Bihar Vben.
Körtvélyes kert. Hortus pyris consitus, pyretum. Sz. D.
KÖRTÉNY. Sz. P. Baranya Vben.
KÖRTŐKE. Pyrola secunda. Birnwintergrün. S. I.
- KÖSERŐ.
- KÖSERŐ. vide KESERŐ. M. A.
- KÖSEDEK.
- KÖSEDEK. Fissura. Repedés. Hallottam Bakony-Bélben 1810 Oct. 1. P. Hi-lariustól. Fors contractum ex Kő-esedék.
- KÖSZMÉTE.
- KÖSZMÉTE. Fái egres. Uva crispa. M. A. Grossularia, uva spina. PP Pöszméte, pizske, böszke. Sz. D.
- KÖSZÖN.
- KÖSZÖN, köszöni. Gratias agit, acceptum refert. M. A. Köszönöm, de nem iszom. km.
Bé köszön. Insinuat se. Faludi, N. A. p. 139. T. É. p. 7. 54.
Ha a' szükség bé köszön az ajtón, a' szeretet akkor az ablakon ugrik ki. km. Dug. 1. R. p. 82.
El köszöni. Propinat.
Meg köszöni. Gratias agit. Köszönje meg a' víz, ha meg mosdol benne. km.
Reá köszöni. Propinat. M. A.
KÖSZÖNET. Gratiarum actio. Nincs benne köszönet. km.
Köszönet-hordozó. Salutiger, salutigerulus. M. A.
A' szép köszönetnek szép a' felelete. km.
KÖSZÖNÉS. Gratiarum actio. A' köszönés senkinek nem szakasztja meg a' száját. km. Leve est onus beneficii gratia.
Reá köszönés. Propinatio. M. A.
KÖSZÖNGET. Saepius salutem, vel propinat. Köszöngetés. Propinatio. Pázm. Pred. p. 226.
KÖSZÖNŐ. Gratias agens v. salutans.
Reá köszönő. Propinator. M. A.
KÖSZÖNT, köszönti. Salutem. M. A. Inni akar, a' ki az evő embert köszönti. km.
Bé köszönt. Servat sermonem inauguralem.
Elöl köszönti. Praesalutem. M. A.
Meg köszönti. Consalutem.
Viszontag köszönti. Resalutem. M. A.
Viszsa köszönti. idem. S. I.
Köszöntés. Salutatio. M. A.
Köszöntési. Salutatorius. M. A.
Köszöntlek. Te salvare jubeo.
Köszöntő. Salutator. M. A.
Köszöntő verset. Carmen gratulatorium.
Bé köszöntő beszéd. Sermo inauguralis.
Köszönts nevémmel. Reverearis eum meo nomine, dic a me ei salutem.
KÖSZÖNTET, köszönteti. Curat salutari.
KÖSZÖNTYÜ. Monile, spinter, lunula. Prágai, p. 447. Palástra, köpönyegre való nagy kapocs. Sz. D. KÖSSÖNTYŐ. idem. M. A. PP.
Arany-köszöntyü. Spinter. CM.
Köszöntyüs. R. Fibularius. Gürtler. S. I.
- KÖSZÖRÜ.
- KÖSZÖRÜ. Allo, cos.
Köszörü-kő. idem. M. A.
KÖSZÖRÜL, köszörüli. Acuit, allone et cote exacuit. M. A. A' tudós is talál, mit köszörüljön eszén. km.
El köszörüli. Abacuit.
Kardot köszörül, 's békességet kér. km.
Ki köszörüli Exacuit. M. A.
Meg köszörüli. idem. M. A.
Köszörülés. Exacuitio. PP.

Köz ember. Homo plebeius, vulgaris, unus de plebe. S. I.
 Köz fal. Paries intergerinus. M. A.
 Köz falu. E. F. belső Szolnok Vben.
 Köz gyöp. Limes possessorum in agris, et vineis. S. I.
 Köz gyónás. Publica confessio peccati.
 Köz gyónat. idem. M. A.
 Köz hártya. Diaphragma. Mely', és has' üregét el választó hártya. S. I.
 Köz haszon. Commodum publicum. Sz. D.
 Köz határ. Colliminium, conterminium. M. A.
 Köz hely. Locus publicus, communis. S. I.
 Köz helyen. Publice. Mindenek' láttára. Pázm. Pred. p. 5.
 Köz hír. Rumor. M. A. CM.
 Köz hírt hint. Rumifert. M. A.
 Köz jó. Bonum publicum. S. I.
 Köz jó' el lopása. Peculatus. PP.
 Köz jót el lopó. Peculator. PP.
 Köz katona. Miles gregarius. S. I.
 Köz kenyér. Panis ater, ultimi ordinis, panis caeparius. PP. Fanis communis, militaris. Kommisbrod. S. I. Pázm. Pred. p. 1145.
 Köz keresmény. Coaquisitio. Tiszti Szó-tár. p. 41.
 Köz kert. Sepimentum intergerinum. PP.
 Köz kéz. Sequestum. S. I.
 Köz kézhez vevő. Sequester. PP.
 Köz kéznél le teszi. Sequestrat, deponit apud sequestum. PP.
 Köz kéznél le tett. Sequestro depositus. PP.
 Köz kéznél le tevő. Depositor. PP.
 Köz kézre bízták. Pro communi usu deposuerunt. Pázm. Kal. p. 507.
 Köz király. Interrex. Molnár János, Könyvház 2. Szakasz.
 Köz kincs. Aerarium, fiscus. S. I.
 Köz kincs-lopás. Peculatus. S. I.
 Köz kincs-lopó. Peculator. S. I.
 Köz kocsi. Rheda publica, provincialis. Landkutsche. S. I.
 Köz kocsis. Auriga publicus. Landkutscher. S. I.
 Köz konyha. Popina. M. A.
 Köz konyhai. Popinalis. M. A.
 Köz konyhán nyalakodik. Popinatur. M. A.
 Köz köpü. Sycophanta. M. A. Ki mind a' két részhez csapja magát.
 Köz köpülködik. km. Filum contentionis ducit. M. A.
 Köz legény. Miles manipularis.
 Köz légy, szoba-légy. Musca domestica. S. I.
 Köz ló. Equus communis. Köz lónak turós a' háta. km. Communis tamquam Sisapo. M. A.
 Köz mondás. Proverbium, adagium. S. I.
 Köz módon. Vulgariter. M. A.
 Köz nap. Dies profestus. M. A.
 Köz napi. Profestus. M. A.
 Köz nép. Vulgus, plebs, plebes. M. A.
 Köz népi. Plebejus. M. A.
 Köz nép' háboruja. Tempestas popularis. S. I.
 Köz nép' szeretete. Aura popularis. S. I.
 Köz nép' szeretetét, vagy kedvét kereső. Aurae popularis captator. S. I.
 Köz nép' végeztése. Plebiscitum. CM.
 Köz pór. Faludi N. A. p. 23.
 Köz rend. Plebs. M. A.
 Köz rendű. Plebejus. M. A.
 Köz sokaság. Turba. Pázm. Pred. p. 1237.
 Köz szarvas. Cervus elaphus. S. I.
 Köz szolgál. Stator, apparitor. v. lictor, praeco. S. I.

Köz szó. Proverbium, adagium. S. I.
 Köz tanács. Consilium commune. Faludi N. U. p. 127.
 Köz tár. Aerarium, fiscus. S. I.
 Köz társ. Incola reipublicae, civis. S. I. Consocius.
 Köz társaság. Respublica, civitas. S. I. Sz. D.
 Köz teve. Camelus dromedarius. S. I.
 Köz törvény. Jus publicum. S. I.
 Köz tudomány-tétel. Manifestum.
 Köz ügy. Causa publica, communis. S. I.
 Köz varju. Corvus cornix. S. I.
 Köz végezés. Communis decisio. Sz. D.
 Köz-vetetlen. Immediatus.
 Köz-vetetlenül. Immediate.
 Köz vér. Nemtelen. Landovics p. 13.
 Köz vitéz. Miles gregarius.
 * Atel-köz, Etel-köz. Atelcusu Anonymi.
 Beszéd-köz. Intervallum sermonis.
 Beszéd-közben. Inter discursum.
 Beszéd- közben élő hozakodtunk arról is.
 Bodrog-köz. Insula, quam fluvius Bodrog facit in C. Zempliniensi.
 Csalló-köz. Insula Cituorum.
 Föld-köz.
 Hó-köz. Interlunium. CM.
 Idő-köz. Intervallum temporis.
 Kőrös-köz. Nic. Oláh. Hung. p. 72.
 Tractus inter tres Chrysios fluvios.
 Láb-köz. Interfeminium.
 Maros-köz. Nic. Oláh. p. 73.
 Mura-köz. Insula, quam fluv. Mura facit.
 Nyír-köz. Nic. Oláh. p. 71.
 Rába-köz. Insula fluvii Rába.
 Sár-köz. Intervallum luti.
 Szamos-köz. Nic. Oláh. p. 70.
 Szem-köz. Szem-közt jött vele.
 Tömös-köz. Nic. Oláh. p. 74.
 Út-köz, út-közben. Intra viam.
 Víz-köz. Mesopotamia, regio interamnensis.
 KÖZBE. Inter, in medium.
 Közbe, közbe. Per intervalla. PP. Faludi N. U. p. 128. N. A. p. 49.
 Közbe szakasztás. Interruptio. Zvonarics, 1. R. p. 235.
 Közbe veszi. Intercipit, obsepit. M. A.
 Közbe veti. Interponit, interjicit.
 Közbe vetette magát. Se interposuit, mediatorem egit.
 Közbe vetés. Interpositio. Pázm. Kal. p. 624.
 Közbe vetőleg. Mediate. Sz. D.
 KÖZBEN. Inter, in medio.
 Közben fekszik. Interjacet. M. A.
 Közben foglalja. Internectit. M. A.
 Közben foly. Interfluit. M. A.
 Közben folyó. Interfluvius. M. A.
 Közben fut. Intercurrit. M. A.
 Közben jár. Intercedit. M. A.
 Közben járás. Intercessio. M. A. Pázm. Pred. p. 582.
 Közben járhatás. Zvonarics 1. R. p. 809.
 Közben járó. Intercessor. M. A.
 Közben jön. Intervenit. S. I.
 Közben jött. Intervenit.
 Közben közben meg nyugszik. Interquiescit. PP.
 Közben szakasztja. Interrumpit. M. A.
 Közben szól. Interloquitur. M. A.
 Közben szállás. Interlocutio. M. A.
 Közben szólítás. Interpellatio. M. A.
 Közben veti. Interponit, interjicit. M. A.
 Közben vetés. Interjectio, interpositio, intercalatio. M. A.

* Azon közben. Interea. S. K.
 Beszéd-közben. Intra discursum.
 Idő-közben. Intra tempus.
 Szó-közben. Intra loquelam.
 Út-közben. In via, inter eundem.
 KÖZE, KÖZÖD, KÖZÖM. Relatio illius, tua, mea.
 Mi köze hozzá. Quid illius interest.
 Semmi közöd hozzá. Nihil tua interest.
 Nincs közöm hozzá. Nihil mea refert. Ó dolga, maga lássa.
 Nem teszem hozzá semmi közömet.
 KÖZEL. Prope, propinque. M. A. A' ki a' tűzhöz közel jár, meg égeti magát. km.
 Közel éri. Habet in vicino.
 Közel igaz. Verosimilis, probabilis. S. I.
 Közel lét. Propinquitas.
 Közel léte. Propinquitas ejus.
 Közel lévő. In propinquo existens.
 Közel nap. Prope diem. Sz. D.
 Közel való. Propinquus. M. A. Pázm. Pred. p. 918.
 Közel valóság. Proximitas. M. A.
 Közébb. Propius. M. A.
 Közébb való. Propior. M. A. Zvonarics. 1. R. p. 27.
 Közébben. Propius. Pesthi' Meséji p. 69.
 Közélebb. Propior. Közélebb az ing a' csuhánál. km.
 Közélebb atyafi. Proximior cognatus.
 Közélebb való. Propior, propinquier.
 Közélebből. A propiori.
 Közéledik. Propinquat. Sz. D.
 Közélet. Propinquitas, vicinitas.
 Közéleten. In propinquo, in vicino.
 Közélet. Propinquat. M. A.
 El közelget. Adpropinquat. M. A.
 Hozzá közelget. Proximat, propinquat. M. A.
 Közéletés. Appropinquo. M. A.
 Közélet. Proximat. M. A.
 Közéleti. Facit propinquare. Csuzi, Tromb. p. 19.
 El közelit. Appropinquat, appropriat. M. A.
 Közéletés. Appropinquo. M. A.
 El közelítés. Appropinquo, appropriatio. M. A.
 Közéletől. Cominus, comminus. M. A.
 Közelség. Propinquitas, proximitas. Faludi N. U. p. 36. N. A. p. 173.
 Közelső. Propinquus, proximus. S. I. A' közelsőt add ide. Sz. D.
 KÖZÉ. Inter. M. A. Intra, intro. A' ki a' korpa közé keveredik, meg eszik azt a' disznók. km.
 Közé elegyíti. Intermiscet, immiscet. M. A.
 Közé írja. Interscribit. M. A.
 KÖZÉP. Mediocris. M. A. Medius.

Közép, több azon nevű helységeket megkülönböztető szó, p. o. közép Ajta — közép Almás — közép Bölön — Közép' falva — közép Lak 's a' t.	KÖZÖL, közöli, közli. Communicat. M. A.	Közösködés. Coitus, concubitus.
Közép aránt. Per medium. M. A.	Közli a' jó kocsis a' mély kerék-vágást. Sz. D.	Közösleg. Mixtim, promiscue. M. A.
Közép állapot. Mediocritas, sors media. S. I.	Közli tanácsát. Communicat sua consilia.	Közösödik. Miscetur. S. I.
Közép dolog. Res media, indifferens, adiaphorum. Csene Péter, Conf. Helvetica p. 174.	Közlekedik. Correspondet, se communicat. S. I. Közölködik. Sz. D.	Közösül. Participat, particeps fit. M. A.
Közép ér. Vena mediana. S. I.	Közlel, közleli. Communicat. Faludi N. E. p. 65.	Közösség. Consortium. S. I. Sz. D.
Közép had. Acies media. S. I.	Közlet, közletti. In medium accipit.	KÖZÖTT. Inter. M. A. Két szék között pad alá esett. km.
Közép jóságú. Tolerabilis. S. I.	Közlés, Communicatio, divisura. M. A.	Közötte, közötted, közötttem. Inter ipsum, inter te, inter me. M. A.
Közép kor. Aetas media, optima. S. I.	Közöltt. Communicatus, cum aliis divisus v. aliis notitiae datus.	Közöttök, közöttetek, közöttünk. Inter ipsos, inter vos, inter nos. M. A.
Közép korú. Aetatis mediae. S. I.	Közölttség: közlés. Sz. D.	KÖZRE. In publicum.
Közép kör. Aequator, circulus aequinoctialis. S. I.	Közöltt. Communicans, participem faciens, notitiae dans.	Közre bocsátotta. In publicum emisit, edidit.
Közép pont. Centrum. S. I.	Hír-közölő. Újság-író. Rájnis.	Közre eresztette. Publicum reddidit.
Közép rend. Sors media. Leg jobb a' közép rend. km.	Közöldik. Communicatur v. distribuitur. S. I. Sz. D. Velem nem közöldött a' dolog. Sz. D.	KÖZSÉG. Plebs, vulgus v. communitas, populus, respublica. M. A.
Közép rendet tart. Sz. D.	Közöldés. Communicatio. Sz. D.	Községes-csalogató. Seductor. Pázm. Pred. p. 52.
Közép rész. Meditullium, pars media. S. I.	Közölheti. Potest communicare.	Községbéli. Plebejus. Sz. D.
Közép rúd. Stivarium. M. A.	Közölhető. Communicabilis. Pázm. Pred. p. 1057.	Községi. Popularis, politicus. M. A.
Közép szám. Numerus medius, id est nec parvus, nec magnus. S. I.	Közölhetetlen név. Incommunicabile nomen. Káldi Sap. 14. 21.	Községes. Vulgaris, popularis.
Közép szer. Res mediocris, medium v. res media, indifferens, adiaphorum. S. I.	Közölködik: közlekedik. Sz. D. Nem közölködtem vele. Sz. D.	Községes dolog. Plebeum. Sz. D.
Közép szerint. Mediocriter. M. A.	Közöltet, közölteti. Communicat, participem reddidit. M. A.	KÖZTT loco KÖZÖTT. M. A.
Közép szerű. Medioximus. M. A.	Közöltetés. Communicatio. M. A.	Közt közt. Interposite. Faludi, N. U. p. 107.
Közép szerűen. Mediocriter S. I.	Közöltethető. Communicabilis. Faludi T. É. p. 121.	Közte, közted, köztem. Inter illum, te, me. M. A.
Közép szerűség. Mediocritas S. I.	KÖZÖN. In medio.	Közte közte. Interposite, passim. S. I.
Közép szerencse. Sors media. Leg jobb a' közép szerencse. km.	Kézen közön el vezett. km.	Közte feketéllő. Internigricans. M. A.
Közép táj. Sz. D.	KÖZÖNSÉG. Communitas, universitas, commune. M. A. it. Respublica v. publicum. S. I.	Közte fészkez. Internidificat. M. A.
Közép tenger. Mare mediterraneum.	Közönséges. Communis, publicus, catholicus, generalis, universalis, vulgatus. M. A.	Közte tündöklik. Intermicat. M. A.
Közép új. Digītus medius, formosus. M. A.	Közönséges békeesség. Pax universalis.	Közttünk, köztetek, köztök. Inter nos, vos, illos. M. A.
Közép út. Via media, medium, modus. S. I. Sz. D. Boldogok a' közép uton járók. Medium tenere beati. S. I.	Közönséges egygyesség. Communio. M. A.	Közttünk maradjon a' szó.
Középe. Ejus medium. Két tojásnak egy pohár bor a' középe. km.	Közönséges hely. Locus publicus. M. A.	KÖZÜL. Ex. e medio. M. A.
Középébe. In medium ejus.	Közönséges helyen. Publice, publicitus. M. A.	Ezer közül alig válik egy jó.
Középére áll. Stat ad ejus medium.	Közönséges képpen. Publice, publicitus, populariter, universaliter, communiter. M. A.	Sok közül. E multis.
Középét találta. Centrum tetigit.	Közönséges keresztény. Christianus Catholicus.	Közülünk, közületek, közülök. E nobis, e vobis, ex illis.
Középen. In medio. Sz. D.	Közönségs keresztény anya szent egyház. Ecclesia Christiana Catholica.	KÖZZEL. Cum intervallo.
Közepes. F. Bihar Vben.	Közönséges látás. Spectaculum publicum. M. A.	Hellvel közzel. Per intervalla, sparsim, hic et ibi.
Közepett. In medio.	Közönségesen. Communiter, universe, universim, generaliter. M. A.	
Közepett el vágja. Intercidit. M. A.	Közönségesessé teszi. Publicat. M. A.	KŐ.
Közepette, közepetted, közepettem. In medio sui, tui, mei, intervallo ejus, tui, mei. M. A.	KÖZÖS. Particeps, communis, consors. M. A. it. Mutuus, reciprocus v. mixtus, promiscuus. S. I.	KŐ.
Középként. Mediocriter. S. I.	Közös jószág. Bonum commune. Paripa, fejsyver, feleség nem közös jószág. km.	KŐ. Lapis, lithos. M. A. A' melly kutyát éri a' kő, az rivvan el. km.
Középség. Mediocritas. M. A.	Közös lónak turós a' háta. km.	Kő' allya. F. Bihar Vben. E. F. Hunyad Vben.
Középső. Medius, medianus. M. A.	Közös társ. Consors, consocius, particeps. M. A.	Kő-bálvány. Statua lapidea. Pázm. Pred. p. 253.
Középső bél. Mesenterium. S. I.	Közösen. Mutuo v. mixtim, promiscue, insimul. S. I.	Kő-bántás. Calculus, lithiasis. M. A.
KÖZI. Insulanus, insulae accola. Mint Csallóközi — Mura-közi — Rába-közi, 's a' t.	Közösít, közösíti. Communem facit, publicum efficit, participem reddidit. S. I.	Kő-bánya. Lapidina, latomia. M. A.
Föld-közi. Mediterraneus.	Közösködik. Se communicat, conversatur, v. carnaliter commiscetur.	Kő-bánya. Sz. P. Gömör Vben.
Föld-közi tenger. Mare mediterraneum.		Kő-bányász. Lapidarius. NC. p. 287.
Hó-közi. Intermestris. CM.		Kő-enyv. Lithocolla, malta collaria. Kütt. S. I.
Sár-közi. Intralutanus.		* Kő-eső. Grando. M. A. Beniczki p. 114. Káldi Exod. 9. 19.
Víz-közi. Interamnensis.		Kő-eső esik. Grandinat. M. A.
KÖZIBE. Inter, in medium. M. A.		Kő-esős. Grandinosus. M. A.
Közibe csatolja. Internectit. M. A.		Kő-esőzés. Tempestas grandinea. S. I.
Közibe fonja. Interplicat. M. A.		Kő-fal. Moenia, murus. M. A.
Közibe keveri. Intermiscet.		Kő-fal-darabok. Moenia diruta, rudera. PP.
Közibe való. Eo quadrat.		Kő-fali. Muralis. M. A.
Közibe veti. Intercalat. M. A.		Kő-fali föcske. Hirundo apus. Mauer-schwalbe. S. I.
KÖZLE. Angiportus. Két utszát öszve foglaló szük kis utsza. Pápai szó, hallottam 1823 Sept. 13.		

- KRISTUS.**
KRISTUS. Christus. Kenetett. PP.
 Kristus' köntöse. Tunica Christi. Meg inná a' Kristus' köntösét is. km.
 Kristus' koporsóját sem őrizik ingyen. km.
 Kristus' tenyere. Sár-fű. Csapó p. 237.
- KRIZOLIT.**
KRIZOLIT. Chrysolithus. Arany-kő. Goldstein. S. I.
- KRIZOPÁSZ.**
KRIZOPÁSZ. Chrysoprasius. S. I.
- KROKODIL.**
KROKODIL. Crocodilus. M. A.
- KRÓNKA.**
KRÓNKA. Chronica, annales. M. A.
 Világ' krónikája. Annales mundi, historia universalis.
- KU.**
- KUASZ.**
KUASZ. Kuvasz. Canis grandior. M. A. Zrinyi P. 9. Str. 43.
- KUBÓ.**
KUBÓ. Jocular, scurra. S. I.
- KUCZ.**
KUCZ. Kuczkó. Kuzkó, kuczik. Angulus foci. S. I.
 Sut, kemencze' möge, suttony, pest' möge. Sz. D.
 El lehet véle egy kuczkóban lakni. km. Dug. p. 1.
 Otthon a' kuczkóban hever. Biró Márton, Micae p. 202.
- KUCZOR.**
KUCZOR. Kuczora. F. Bács Vben.
 Kuczorit, kuczoritja. Öszve huzza. Sz. D. Magát le kuczoritja. — Öszve kuczoritja. Sz. D.
 Kuczorodik. Kukorodik. Sz. D.
 Le kuczorodik. Mikes, p. 455. „Kiki a' maga helyére le kuczorodik.“
 Kuczorog. Flexo poplite stat. PP.
 Ott kinn kuczorog. Sz. D.
- KUCS.**
KUCS. Kucska. Sziget, Bács Vben.
 KUCSMA. Tegmen capitis pelliceum album ovile. E MSS. Valentini Káczkovics Ex-Jesuitae. Aliis GUCSMA.
 KUCSORGÓ. Telek Szabolcs Vben.
 KUCSOVA. F. Bereg Vben.
- KUD.**
KUD. KUDARCZ. (Kud-arcz?) Pudor. ignominia. PP.
 Csuzi p. 395. habet, KOARCZ, KOARCZOS, nagy Koarczot vallott. p. 613.
 Gyöngyösi 2. Dar. p. 646. KUVARCZ.
 KUDORGÓ. Csárda, Abaúj Vben.
- KUF.**
KUF. Doliolum, batus. M. A.
KUFÁR. Propola, caupo, tabernarius. M. A.
 Pázm. Pred. p. 468. Minutae mercis propola. PP.
 Hal-kufár. Hallal kereskedő. Vajda, 3. K. p. 709.
 Inter-kufár. Pararius. M. A.
 Kufárkodik. Cauponatur. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 1136.
 Kufárkodás. Quaestus.
 Illetlen kufárkodás. Quaestus sordidus. Pázm. Pred. p. 600.
 Kufárkodó. Nundinator. Pázm. Pred. p. 474. PP.
 Kufárnó. Caupona. M. A. Fructuaria, oporopola, minutae mercis propola. PP.
 KUFFANTÓ. Mercator, mercatrix. S. I. Sz. D.
- KUH.**
KUH. KUH. KUHANT. S. I.
 KUHAR. A' hegy' dombjának kavarodása, csavarodása. Sz. D. A' kuharon van Udvarhelyen az akasztó fa. Sz. D.
 KUHIT mond. km. Herbam porrigit, manus dat. M. A.
 KUHNYÓ. Tugurium. M. A.
 KUHOG. Róka-módra szóll. Sz. D.
- KUJON.**
KUJON. Caninus. Eb-természetű. Nagy kujon vagy te.
 KUJONKODIK. Ebelkedik.
 KUJONSÁG. Ebelkedés.
- Kukoricza.** Triticum turcicum, fagopyrum.
 Kukoricza-gombóc. Pastillus e farina fagopyri.
 Kukoricza-liszt. Farina tritici turcici.
 Kukorit. Cantat more galli. Sz. D.
- KUK.**
KUK. KUKA. Mutus. Néma, szóvalan. S. I.
 KUKACZ. Termes, vermis. S. I. Pondró, nyú. Sz. D.
 Sajt-kukacz. Acarus, teredo casealis. S. I. Föl pattan, mint a' sajt-kukacz. km.
 Kukaczos. Verminosus. S. I.
 Kukaczos szalonna, bűdös vaj, öszve illenek. km.
 Kukaczosodik. Verminescit, vermes concipit. Sz. D.
- KUKOR.**
KUKORÉK. Ruga, plica, v. vox gallinacea, cantus galli. S. I.
 Kukorékol. Cantat more gallorum. S. I. Cucurrit. PP. Kukurikol. M. A. El jön a' hajnal, ha nem kukorékol is a' kakas. km. Dug. 1. R. p. 82.
- Kukorodik.** Contrahitur, convolvitur, corrugatur. v. Se demittit, inclinat, cernuat, procumbit. S. I.
 Le, kukorodik. Subsidet, cernuat, conquiniscit. S. I.
 Le kukorodva. Cossim, coxim. S. I.
 Kukorog. idem. Sz. D.
- KUKSOL.** Delitescit.
 Ott kuksol. Ibi se contrahendo delitescit.
 KUKU, KUKÓ. Ovum. Régen oda van mind fészkestől, mind kukóstól. km. Dug. 1. R. p. 90.
 Ló-kuku. Rotundum stercus equinum.
 Kukucsál. Prospectat per foramen. Himfán palotán kis ablakon kukucsál: Dió.
 Kukucsálgat. Identidem prospectat.
 Kukuk. Cucullus. M. A. PP. Kakuk' szava.
 Kukukol. Cantat more cuculli.
 KUKK.
- KUKK.** Gry, bu. M. A.
 Egy kukkot sem. Ne gry quidem. M. A. Pázm. Kal. p. 202. Monoszlai, Hit' oltalma. p. 322.
KUKKAN. Furtim spectat, intuetur. S. I.
 Bé kukkan. Inspicit, introspicit. S. I.
 Kukkanás. Furtiva prospectatio. S. I.
 Kukkant. Idem. Sz. D. Bé kukkantott, mind bolond Istók Döbröcözönbén. km.
- KUKLYA.**
KUKLYA. Cuculla. M. A. Eszterházi Tamás. p. 455. hodie passim. Csuklya.
 Lasnakos kuklya. Bardocucullus. M. A.
 Oláh-kuklya. idem. CM.
 KUKLYÁS. Cucullatus. M. A.
- KUKOJCZA.**
KUKOJCZA. Vaccinium myrtillus. S. I.
- KUKREJT.**
KUKREJT. Intinctus salviatus. PP.
- KUKTA.**
KUKTA. Lixa, coquulus, calo. S. I.
 Szakács-inas. Meg szokta, mint barát-kukta a' szennyet. km. Dug. 2.
 H. p. 294.
 KUKTASÁG. Calonatus. Szakács-inasság.
 KUKTÁKODIK. Lixam, calonem agit.
- KUL.**
KUL. KULACS. Obba, culigna. S. I. Fa-palaczk, vörös Gyurkó, csutora. Sz. D.
 KULIMÁZ. Axungia. Fekete, mint a' kulimáz. km. Dug. 1. R. p. 218.

KULL.

- KULL.
 KULLANCS. Asilus. PP. Scynifes. Pázm. Kal. p. 707. Erdőn termő, és ember' barom' testébe magát négyen bé rágó bogár. Sz. D.
 KULLÁNCS. Ragadály, apró bojtortján, ragály. Sz. D.
 KULLANT. Füllent, hazud, görbét horgast mond. Sz. D.
 KULLINT. Furatur, furtim tollit. S. I. Lopva el vesz valami aprólékosságot. Sz. D.
 KULLOG. Ambulat restitans, procedit pedetentim. M. A. Pázm. Pred. p. 990. Lassan kullog, mintha epret szedne. km. Farkast emlegetnek, 's kert alatt kullog. km. Elő kullog. Tasi Gáspár, p. 56.
 Kullogó. Restitendo ambulans. Faludi, N. A. p. 232.

KULYAK.

- KULYAK. Pugnus. Sz. D.
 Kulyog. R. idem. Ököl. PP.
 KULYAKOL, kulyakolja. Pugno percutit. Meg kulyakolja: meg öklözi. Sz. D.

KUNIK.

- KUNIK. A' bujós játékban egyikik kunik, míg a' másik el bujik. S. I.
 KUNCZOG. Abjete instat. PP.
 Ki kunczogta: ki kunyorálta. Sz. D.
 KUNCZOROG. Enixe rogat, supplicat, obtestatur. S. I.
 KUNDÉSZ. Exquirat, explorat, excutit omnes angulos.
 Mindent ki kundész: ki fürkész.
 KUNNYÓ. Tugurium. M. A.

KUNY.

- KUNY.
 KUNYA. Effoeminatissimus, deses. M. A.
 KUNYHÓ. Attegiae. Kaliba. CM. Félre kunyhó a' ház elől. km.
 Alacson kunyhó. Vile tugurium. Az alacson kunyhóból is néha néha nagy ember támad. km.
 Kunyhója. Ejus tugurium. Embernek a' maga kunyhója jobb más palotájánál. km.
 KUNYORÁL. Enixe rogat, precibus extorquet. Tordai MSS. „Hol pénzt, hol lovat kunyorált.“
 Ki kunyorálta az attyától. Sz. D.
 KUNYNYOG. Flendo supplicat. S. I.

KUP.

- KUP. Manipulus, fasciculus, cumulus, congeries. S. I.
 Egy kup nád: egy kötés nád. Sz. D.
 Kup. F. Veszprém Vben.
 KUPA. Crater, cupa, cuppa, capula. M. A. CM. Scyphus. PP.
 Kupa. t. h. n. Abauj, Csanád, és Zágráb Vben.
 Kupa-csináló. Tornator, lignarius toreutes. PP.

- Arany-kupa. Patera, crater. NC. p. 397.
 Daru-kupa. Amphora altitudine gruis. Szirmai, Parab. p. 87.
 Fődeles kupa. Scyphus operculatus. Szirmai 1. c.
 Zománczos kupa. Scyphus caustico labore efformatus. Szirmai. 1. c.

- Kupai kút Szombathelyen. — Ez is ivott a' kupai kútból. km.
 Kupány. F. Ugocsa Vben.
 Kupás. Lignarius toreutes. PP.
 Kupás cserép, ház-fődni való. Imbrex. PP.
 Kupás véső. Caestrum. PP.
 KUPACZ. Cumulus, congeries Sz. D. S. I.
 Kupaczbá rakja a' ganéjt. Sz. D.
 Kupaczos. Cumulatus, in cumulum congestus.
 Kupaczos játék. Gyermekek-játék, kupaczbá rakott diókkal.
 KUPAK. Operculum. S. I. Sz. D.
 Hordó-kupak. Operculum dolii. Sz. D.
 Kupakos. Operculum habens.
 Kupakos pipa: fődeles pipa Sz. D.
 KUPALAG. Tuberculum. Hallottam 1820. Mart. 24.
 Kupalagos. Tuberculatus, tuberosus.
 Kupalagos ennek az ökörnek bőre. Hallottam a' Pápai vásáron. 1820. Mart. 28.

KUPOR.

- KUPOR.
 Kuporczol. Se contrahit, se in cumulo tenet. Ott kuporczol, mint a' czigány. km.
 Kuporgat, kuporgatja. Cumulatum congregat, per parvos cumulos auget.
 Kuporít, kuporítja. Cumulatum occupat. Zvonarics 1. R. p. 748. Faludi N. E. p. 194.
 KUPPONY. Sz. P. Zemplin Vben.

KUR.

- KUR.
 KURHOL. Reprehendit, carpit, objurgat, verbis castigat. S. I. Szid, korpáz, hurogat. Sz. D.
 KURITTOL, KURITTYOL. Grassatur, errat. M. A. Cursitat, vagatur, oberrat. S. I.
 Kurittoló (Kurittyoló). Grassator, circulator, erro, ambulo. M. A. it. Circumforaneus v. medicaster, pseudomedicus. S. I. Kőborló, koslató, tekergő, lődörgő, lézzegő, szédelőg, szara-hora, keringő. Sz. D.
 KURITTYÁN. F. Borsod Vben.
 KURJANT. Clamat, vociferatur. S. I. Sz. D.
 KURJONGAT, KURJOGAT. idem. Sz. D.
 * Kuria. Horvátul: Farkas. Sz. D.
 KURKÁL, kurkálja: keresgéli.
 Ki kurkálja: ki keresgéli.
 KURKÁSZ, kurkászsa. Quaerit, scrutatur, investigat. S. I.
 Ki kurkászta: fül fürkészte.
 KURRANT. Tyúk' szava, midőn kányát lát. Sz. D.
 KURROGAT: ríogat, hurogat. Sz. D.
 KURUGLYA. Asserculus formae triangularis, perticae infixus, quo carbones e furnis extrahuntur. Szén-vonó. Sz. D.
 Kuruglyáz, kuruglyázza. Purgat furnum a carbonibus.
 Ki kuruglyázza: kuruglyával ki vonja.

- KURUSOL, KURUZSOL. Incantat, fascinat v. ope magiae medetur. S. I. Sz. D.
 KURUTTYOL. Coaxat. Béka-szóllás.
 Kuruttyolnak a' békák. Ranae coaxant. Sz. D.
 Kuruttyolás. Coaxatio. S. I.

KURA.

- KURA. Puella. *KoQy*.
 Kura-barátság, marha-szaporaság, hamar oda van. km.
 Kura-fi. Puellator, meretricator.
 Bestye-lélek, kura-fi! Bestialis anima, meretricator.
 KURVA. Meretrix, scortum. M. A. Ritka falu, kiben kurva nincsen. km.
 Kurv' annya. Meretrix ejus mater. Dictum contumeliosum. Örül mint tót a' kurv' anyjának. km.
 Kurv' anyázza. Meretricem apellat ejus matrem. Öszve kurv' anyázza.
 Kurva' bábája. Meretricis obstetrix.
 Kurva' fattya, kurva' fia, kurva' kölyke. Spurius, nothus.
 Kurva-feleséget tartó. Cornutus. PP.
 Kurva-kér. F. Arad Vben.
 Kurva-kerítés. Lenocinium. M. A.
 Kurva-kerítő. Leno. M. A.
 Kurva-tartás. Intertentio meretricis.
 Kurva-tartás tékozlással jár. km.
 Kurvai. Meretricius. M. A.
 Kurvaság. Meretricium. M. A. Részegség, kurvaság, egygyütt járnak. km.
 Kurvátkodik. Meretricatur, scortatur. M. A.
 Kurvátkodás. Scortatio. M. A.
 Kurvátkodó. Scortator. M. A.
 Kurvás. Scortator, scortationi deditus.
 Kurvás lator. Admissarius. PP.
 Kurvául. Meretrix. M. A.
 Kurváz, kurvázza. Meretricem dicit, nuncupat, nominat. S. I.
 Ki kurvázza. Meretricem eam nominando eliminat.
 Meg kurvázza. Nominat meretricio eam gravat.
 Öszve kurvázza. Saepius eam meretricem appellat.

KURIA.

- KURIA, nemes ülés. Curia.
 KURIÁS. Habens curiam.
 Kuriás kastélyos magányos lakás. Faludi N. U. p. 153.

KURT.

- KURT.
 KURTA. Brevis, curtus. M. A. Kapálj kurta, leszsz poltura. km.
 Kurta farku. Vágott farku.
 Kurta hegy. Csárda Bars Vben.
 Kurta Keszi. F. Komárom Vben.
 Kurta kigyó. Coluber. Pázm. Pred. p. 763. 796.
 Kurta korcsma. Popinae pagensium, quae a festo Michaëlis usque festum Georgii habentur, ac proinde toto anno non durant.
 Kurta kutya. — Annyi, mint a' kurta kutya. km.

- Kurta mente. Chlamys, sagum. M. A.
Kurta mentés. Chlamydatum, sagatus. M. A.
Kurta patak. E. F. Háromszék Székében.
Kurta poroszló. Ille homicida ab initio, serpens antiquus. Csuzi, Tromb. p. 206.
Kurta zsák. — A' hoszszu zsák könnyen dől, a' kurta föl fordúl. km.
Kurta szoknya. Tunica muliebris succincta.
Kurtaság. Brevitas. M. A.
Kurtán. Concise, breviter. M. A.
Kurtány. Ágyu' neme, rövid ágyú. Sz. D.
KURTÍT, kurtítja. Curtat. M. A.
Meg kurtítja. Decurtat, abbreviat.
Kurtítás. Decuriatio, concisio. M. A.
KURTUL. Curtatur, curtat. S. I.
KURTULA. Dorong. Sz. D.
Kurtulás. Praecursor navis onerariae super Danubium. S. I. A' ki a' hajó előtt az alattságot hányja doronggal, hogy el ne akadjon. Sz. D.
- KURTÁN.
KURTÁN. Nemzet' neve. Gyöngyösi, 2. Dar. p. 405.
Kurtán. Sz. P. Nógrád Vben.
- KURUCZ.
KURUCZ. Crucius. PP. Civis male contentus, v. miles confoederationis. S. I.
* Kezdődött ez az el nevezés 1673-ban Tököli' föl zöndülésekor. Lásd Babocsai, Fata Tarczal. p. 32. Cf. Cornides' értekezését e' szórúl. Windisch, Magazin. Tom. 1. p. 221.
Kurucz-háború. Bellum intestinum, civile. S. I.
Kurucz-világ. Revolutio, tempus civile belli. Vajda, 2. K. p. 316.
KURUCZOS mente. Rövid mente.
KURUCZSÁG. Populus male contentus, v. militia confoederationis. S. I.
- KUS.
KUS.
KUSAD, KUSSAD. Procumbit, cernuat, se demittit, inclinat. S. I. Sz. D.
KUSÁLY. E. F. közép Szolnok Vben.
KUSOL. Se contrahit. Háznál kell az aszszonynak, mint az ebnek, kusolni. km.
KUSTALY. E. Erdő.
- KUSZ.
KUSZ.
KUSZA. Cauda destitutus. S. I.
Kuszál, kuszálja. Öszve hányja, veti. Öszve kesze-kuszálta.
KUSZik. Repit, serpit. S. I.
KUSZI. Parvus caniculus.
KUSZKÓ. Suttony, kemencze' möge. Sz. D. Mindég a' kuzskóban ül, még sincs otthon. km.
KUSZMA. E. F. Doboka Vben.
Kuzsmál, kuzsmálja. Öszve hányja, keveri. Sz. D.
- Öszve kuzsmálodott haj. Capilli invicem implexi. Sz. D.
KUSZTORA. Bicsak. Sz. D. Cultellus cum manubrio ligneo.
- KUT.
KUT.
KUTAK. Pumilus, brevis. Kisded, törpe. Sz. D.
Kutag. Sz. D.
Kutak ember. Pumilio, pumilus. M. A. CM. Prágai, p. 250.
Kutak hajó: kisded hajó. Sz. D.
Kutakság. Pulvaság, törpeség. Sz. D.
KUTTAT, kuttatja. Keresi, fürkészi. Sz. D.
Föl kuttatja. Perscrutatur. S. I.
KUTTOG. Magát öszve húzva hallgat, sunnyog. Sz. D.
- KUTY.
KUTY.
KUTY.
Kuty' falva. E. F. alsó Fejér Vben.
KUTYA. Catellus, caniculus. M. A. Egygyik eb, másik kutya. km.
Kutya-Bagos. F. Bihar Vben.
Kutya-bőr. Membrana. Dug. km. 1. R. p. 60. 61. Nemességét kutya-bőrön, nem szívében hordozza. Dug. km. 2. R. p. 20.
Kutya-dolog. — Elég kutya-dolog. km.
Kutya' fattya.
Kutya' fia. — Eb-apának kutya-fia. km.
Kutya' futtában. Geidler, Hadi Okt. p. 101.
Kutya-gazda. — Eb-szolga, kutya-gazda. km.
Kutya' gazsága.
Kutya-kölyök. Catulus canis. A' kutyának csak eb a' kölyke. km.
Kutya-laboda. Chenopodium foetidum. Csapó p. 150.
Kutya-pajta. Canile, canum stabulum. PP.
Kutya-petrezselyem. Aconitum' maculatum, aethusa cynapium. S. I.
Kutya-porczio. Verbera. Dug. km. 1. R. p. 32.
Kutya' szőre. — Kár a' kutya' szőrét meg arany-fürtözni. km.
Kutya-vásár. — Csak egyszer volt Budán kutya-vásár. km.
Kutya-zab. Lolium perenne. S. I.
* Csúf-kutya. Scurra, subsannator. S. K.
Fa-kutya. Canis ligneus. Nevet, mint a' fa-kutya. km.
Házi kutya. Canis domesticus. S. K.
Heves kutya vak kölykeit hányja. km. Festina lente.
Juhász-kutya. Canis pastoralis. S. K.
Kis kutya. Caniculus. A'komondor nem sokat törődik, ha meg ugatja is a' kis kutya. km.
Köntös' ujjába való kutya. Meliteus canis. M. A.
Kurta kutya. — Annyi, mint a' kurta kutya. km.
Mészáros-kutya. Canis lanarius. Dug. km. p. 297.
Paraszt kutya. Canis villaticus. S. K.
Tarka kutya. Canis variegatus. Mintha csak egy tarka kutya volna a' világon. km.
- Úri kutya. Meliteus canis. S. K.
Vadász-kutya. Canis venaticus.
- ** Kutyák' nemei:
I. KOMONDOR. Házat őrző.
II. KUVASZ. Barmot őrző.
III. MELÁK. Barom-fogó.
IV. AGÁR. Nyúl-fogó.
V. VIZSLA. Für-fogó.
VI. KOPÓ. Nyúl-vagy őz-fogó.
VII. PULYA. Borz-fogó.
Lásd. Dugonics, km. 1. R. p. 48.
Kutyább. — Mennél kurtább, annál kutyább. km. Dug. 2. R. p. 5.
Kutyai. Caninus,
Kutyai. Sz. P. Gömör Vben.
Kutyája. Ejus canis.
Adorján' kutyája. — Reá tartja magát, mint az Adorján' kutyája. km.
Halál' kutyáji ugatnak ki belőle. km.
Iványi ember' kutyája. — Dugába dőltt, mint az Iványi ember' kutyája. km.
Rókus' kutyája. — Csikorgatja fogait, mint a' Rókus' kutyája. km.
Kutyálkodik: hamiskodik v. kaczerkodik, bujálkodik. S. I.
Kutyaság. Malitia v. nequitia canina. Vajda. 2. K. p. 116.
Kutyász. Canum curator. S. I.
KUTYÓ. Caniculus, canicula. M. A. Faludi, N. A. p. 4. Kutya után ugat a' kutyó. km. Dug. 1. R. p. 52.
Kutyócska. Catellulus. M. A.
KUTYORGÓ.
- KUVACS.
KUVACS-kő. Faragatlan termés-kő. Sz. D.
- KUVASZ.
KUVASZ. Canis grandior. M. A. Molossus.
Kuvasz szénán fekszik, de abból nem eszik, morog ehültt ökorre. Beniczki, p. 195.
Pokolbéli kuvasz. Pázm. Kal. p. 221.
Apró kuvaszok' ugatása. Latratus canum. Pázm. Pred. p. 806.
- KÚ.
KÚLCS.
KÚLCS. Clavis. M. A. Nem minden kulcs nyit meg minden ajtót. km.
Kúls. Sz. P. Fejér Vben.
Kúls-adás. Traditio clavium. Pázm. Kal. p. 793.
Kúls' hangja. Sonitus clavis. A' templomba sem az ember megy elsőben bé, hanem a' kúls' hangja. km.
Kúls' lyuka. Apertura serae. S. I.
Kúls-tartó. Claviger. Eszterházi Tamás. p. 423.
Kúls' tolla. Schlüsselbart. S. I.
* Arany-kúls. Clavis aurea. A' Prókátorok' szája arany- vagy ezüst- kulcschal nyílik. km.
Ál kúls. Beniczki, p. 259.
Lopó kúls. Prágai, p. 54.
Pincze-kúls. Clavis cellarii.

KÚLCSA. Ejus clavis. Kúlsát szivednek másra ne bízd. km.
KÚLCSÁR. Clavicularius, claviger. item Cellarius, pincerna, promus condus. M. A. Roszsz kulcsár az, a' ki szomjan meghal. km.
 Kúlsár' falva. F. Vas Vben.
 Kúlsár-Karcsa. F. Posony Vben.
 Kúlsárkodik. Clavigeri officio fungitur.
 Kúlsárság. Clavigeratus.
KÚLCSOL, kúlsolja. Connectit, complicat. M. A.
 Által kúlsolja. Circumplectitur. S. I.
 Egybe kúlsolja kezeit. Manus complicat. Pázm. Kal. in praef.
 Kezét fejére kúlsolja. Compressis manibus. M. A. p. 180.
 Őszve kúlsolja. Connectit, complicat. M. A. Kúlsolás.
 Őszve kúlsolás az asztafos-műben. Commissura. PP.
Kúlsolt.
 Őszve kúlsolt kézzel. Complicatis manibus. Faludi, N. E. p. 25.
KÚLCSOS. Clavem habens, clavicularius. M. A. Kúlsos város. Urbs, civitas murata. M. A. Faludi, N. U. p. 4.
 KÚLDUS.
KÚLDUS, KÚDUS. L. KOLDUS.
 KÚN.
KÚN. Cumanus. M. A. El költt a' kún a' Kőrösön. km. In portu navigat. KV. p. 241.
 Kún hegves. F. N. Kúnságban.
 Kún ital. L. BOZA.
 Kún kötés. Vulcanium vinculum. M. A.
 Kún Miklós' kertjéből élődik. km: a' piacról élődik. Dug. km. 1. R. p. 253.
 Kún ország. Cumania. M. A.
 Kún süveg. Pileus olim cumanicus, nunc hungaricus. S. I.
 Kún tapló. Fomes ex artemisia. S. I.
KÚND. E. F. Küküllő Vben.
KÚNSÁG. Cumani, Cumania.
 KÚT.
KÚT, Fons, puteus. M. A. Roszsz kút az, mellybe vizet kell hordani. km.
 Kút. Major, Liptó Vben.
 Kút-ásó. Putearius. M. A. CM.
 Kút-ásó. F. Nógrád Vben.
 Kút-bödöny: kút-káva. Sz. D.
 Kút-csiga. Trochlea. M. A.
 Kút' falva. E. F. Alsó Fejér Vben.
 Kút-fej. F. Szala Vben.
 Kút-forrás. Scaturigo, fons. NC. p. 417.
 Kút-födél. Puteal. M. A.
 Kút-fő. Fons, scaturigo. M. A.
 Kút-fő. Sz. P. Somogy Vben.
 Kút-fői. Fontalis, fontanus. M. A.
 Kút-gárgya. Crepido putei. Kutat bé gárgyázza. Puteum marginat. PP.
 Kút-gém, kút-ostor. Tolleno, ciconia. Schwängel. S. I.
 Kút' karéja. Crepido putei. Pesthi' Meséji p. 63.
 Kút-káva. idem.
 Kút-kerék. Haustum. M. A. Situla aquaria, putearia, urna, hydria. PP.
 Kút-köpi. Advas fából készült kút-káva. Sz. D.

Kút-kötél. Bolis. M. A.
 Kút-ostor. Tolleno. Sz. D.
 Kút' öble. Sz. D.
 Kút-víz. Aqua puteana, fontana. M. A.
 * Be héjazott kút. Puteus testudinatus. NC. p. 7. 417.
 Bor-kút. Fons aquae acidulae, acidulae. S. I.
 Cséves kút. Fons fistularis. NC. p. 443.
 Csigas kút. Trochleatus fons. S. K. VV. L.
 Élő kút. Fons perennis. S. K.
 Gémes kút. Tollenone provisus puteus. S. K.
 Kankalékos kút. idem.
 Kávás kút. Margine provisus puteus. S. K.
 Kerék-kút. Fons roialis. S. K.
 Kék kút. F. Szala Vben.
 Ki folyó kút. Meritó kút.
 Köves kút. FF. Vas és Szala Vben.
 Kő-kút. Sz. PP. Bács és Heves Vben.
 Kupai kút. Szombathelyen hajdan, de már ma helyét sem tudják mutatni, azonban mondatik most is: Ez is ivott a' kupai kútból.
 Mély kút. Puteus. S. K.
 Sós kút. F. Fejér Vben.
 Száraz kút. Aridus puteus. S. K.
 Szent kút. Fons sacer. it. t. h. n. Baranya, Győr, Nógrád és Vas Vben.
 Szivatos kút.
 Szökő kút. Fons saliens. Molnár János.
 Tekerő kút. Rotalis puteus. S. K.
 Ugró kút. Fons saliens.
KÚTÁS. Puteum habens, puteis provisus, abundans.
 Kutas. t. h. n. Arad, Csongrád, Bács, Nógrád, Somogy és Szala Vben.
KÚTI. Putealis, puteanus. M. A.
 Kúti. FF. Fejér, Nyitra, és Zágráb Vben, és malom Szepes Vben.
 Szent kúti. Sacrofontanus.
KUTIZÁL. Sámbar ellen p. 179.
KÚTON való horog. Harpax. M. A.
KUTRA megy. Puteum accedit. Addig megy a' korszó kútra, míg el török. km.
 KÚTY.
KÚTY.
KÚTYA. Tugurium, gurgustium, tabernaculum, attegiae, casa. M. A.
KÚTYORLÓ. idem. Pázm. Pred. p. 1167.
 KÜ.
 KÜCSID.
KÜCSID. Parvus. vide Kicsiny. M. A.
 KÜCSÖG.
KÜCSÖG. Űstök-nyomatatója a' lónak. Szép medályos kücsög a' lova' fejében. Sz. D.
 KÜGY.
KÜGY. Sz. P. Bihar Vben.
 KÜK.
KÜKE-mező. F. Sáros Vben.
KÜKECS. F. Vas Vben.
KÜKLIK. Denuo plumescit, pullescit, vernat. S. I. Vedlik, tollát újíítja. Sz. D.
 Kükülés. Nova plumatio, vernatio, plumarum

alteratio. S. I.
 Küküllött madár, ölyv, karoly. Accipiter alterius induvii venerationem passus. PP.
 Kükülő. Denuo plumans, vernans.
 Kükülő. Sz. P. Nyitra Vben.
KÜKÖRCS, Kükeres, Kükörics, Kikircs. Pulsatilla. M. A. PP. Colchicum autumnale. S. I. Későre virágzik, mint az ősi kikircs. km. Dug. 1. R. p. 120. 2. R. p. 48.
KÜKÜLLŐ (Kis, nagy). E. Folyó víz. Cucullus, Cicellus.
 Küküllő' falva. E. F. Udvarhely Székében.
 Küküllő-vár. E. MV. Küküllő Vben.
 Küküllő Vármegye. Comitatus Küküllői-ensis.
 KÜL.
KÜL.
 Kül-föld. Terra anteurbanus, territorium, vicinia. M. A. Ora externa. Ausland. S. I.
 Kül-földi. Paganus, anteurbanus, exterus, extraneus, allophilus. M. A. Peregrinus, alienigena, adventa, exoticus. S. I.
 Kül-szeg. Vestibulum, atrium, propylaeum. S. I.
 Kül-szín. Color externus, forma externa v. apparentia, fucus. S. I.
 Kül-tartomány. Regio externa. Sz. D.
 Kül-város: külső város. Suburbium. Sz. D.
 Kül-volta valaminek. Qualitas externa. S. I.
 * Nélkül. Sine, absque, eo excluso.
 A' nélkül. Sine eo.
 Bor nélkül. Sine vino.
 Ész nélkül. Sine mente.
 Viz nélkül. Sine aqua. 's a' t.
KÜLD, küldi. Mittit, subornat. M. A. Ablegat. Jó volna halálért küldeni. km Valde tardus in agendo.
 Alá küldi. Ablegat ad partes inferiores.
 Által küldi. Transmittit. S. I.
 Bé küldi. Intromittit.
 El küldi. Ablegat, amandat. M. A.
 Elöl küldi. Praemittit. M. A.
 Föl küldi. Admittit, sursum mittit. PP.
 Haza küldi. Remittit domum.
 Hátra küldi. Jubet recedere, relegat.
 Hozzá küldi. Mittit ad eum.
 Ki küldi. Exmittit. M. A.
 Le küldi. Deorsum ablegat.
 Meg küldi. Mittit, transmittit.
 Reá küldi. Mittit ad ejus collum.
 Vissza küldi. Remittit, relegat. S. I.
Küldés. Missio. M. A.
 El küldés. Ablegatio, dimissio. M. A.

Ki küldés. Exmissio. M. A.
 Küldögel, küldögeli. Missiculat. M. A.
 Küldögelés. Missiculatio. M. A.
 Küldöget, küldögeti. Missitat.
 Küldögetés. Missitatio, missiculatio.
 Küldő. Mittens, ablegans.
 Küldött. Missus, deputatus, nuncius. S. I.
 Küldöttség. Ablegatio.
 Küldöz, küldözi. Missitat, missiculat. M. A.
 El küldözi. Missiculat. M. A.
 Küldözés. Missio, missiculatio. M. A.
 KÜLLYE (külje) valaminek. Pars externa v. qualitas extrinseca. S. I.
 KÜLLYEBB (küliebb, küljebb, külylyebb, külylyebb.) Exterius, remotius. M. A.
 Külylyebb való. Exterior. M. A.
 KÜLLYES. E. F. Hunyad Vben.
 KÜLÖL. R. Most kívül. Foris, extra, exterius, extrinsecus. Silv. S. I.
 Külöl belől. R. Ubivis, undique, ubique, ex omni parte. S. I.
 Külöl való. R. Externus, extraneus, exterus. S. I.
 KÜLÖN. Seorsim, seorsum, separatim. M. A.
 Külön hál. Secubat. M. A.
 Külön hálás. Secubitus. S. I.
 Külön költözik. Semigrat. M. A.
 Külön külön. Sigillatim, singillatim, distincte, seorsim. M. A.
 Külön olvassa. Dinumerat. M. A.
 Külön rekeszti. Segregat, sejungit. M. A.
 Külön rekesztés. Secusio. M. A.
 Külön szedi. Seligit. M. A.
 Külön teszi. Seponit, semovet. M. A.
 Külön választja. Seligit, segregat. M. A.
 Külön választás. Segregatio, selectio.
 M. A. Separatio, sejunctio. S. I.
 Külön választva. Discrete, discretim. M. A.
 Külön válik. Secedit, abscedit, discedit, separatur, sejungitur. S. I.
 Külön válás. Secessio. S. I.
 Külön való. Seorsus, segrex. S. I.
 Különb. Lásd KÜLÖMB.
 Különködik. Segregem ducit vitam.
 Különödik. Secernitur, separatur. M. A. Secedit, sejungitur. S. I.
 El különödik. Separatur.
 Meg különödik. Sejungitur, secernitur.
 Pázm. Kal. p. 199. „Meg különödt az a tudomány az igazságtól.“
 Különök. Distincti. Zronarics. 1. R. p. 850.
 Különös. Singularis, specialis, distinctus, extraordinarius. S. I.
 Különösen. Peculiariter.
 Különösködik. Se distinctit, singularizat, singularitatem affectat. Faludi, U. E. 2. R. p. 75.
 Különösség. Singularitas. S. I.
 Különöz. Discrepat. M. A. Dissidet.
 Különözi. Distinquit.
 Különözés. Distinctio. M. A. Zvonarics, 1. R. p. 134. 185.
 Különöző. Discrepans, dissidens. Pázm. Kal. p. 289.
 Különség. Seorsitas.
 KÜLÖMB (különebb, különb, külömb). Absimilis, dissimilis, diversus. M. A.
 Külömb-féle. Diversus, diversi generis, varius. M. A.
 Külömb-féle-képpen. Diversimode.
 Külömb külömb. Varius, diversus. M. A.
 Külömb külömb-képpen. Diverse, diversim,

varie. M. A.
 Külömb szavú. Dissonus. M. A.
 Külömben. Secus. it. Dissimiliter, diverse, diversim. M. A.
 Külömbet ért. Dissentit. M. A.
 Külömbet értés. Dissensio. M. A.
 Külömböz. Differt, absentit, discrepat, dissidet, abludit. M. A. Öröm, öröm, csak bötüben külömböznek. km.
 Külömbözödgel. Discrepat. M. A.
 Külömbözés. Dissidentia, discrepantia. M. A.
 Külömböző. Varius, dissimilis, diversus, discrepans. M. A.
 Külömbözőleg. Varie, variatim, diverse. S. I.
 Külömböztet, külömbözteti. Variat, discriminat. M. A.
 Ki külömbözteti. Praedistinquit.
 Külömböztetés. Variatio. M. A. Distinctio, discriminatio. S. I.
 Ki külömböztetés. Praedistinctio.
 Meg külömböztetés. Discriminatio.
 Külömböztetve. Variatim. M. A.
 Külömbőség. Discrimen, diversitas, varietas, dissimilitudo, differentia. M. A. Még nem tud külömböséget tenni jobb és bal keze között. Adhuc parvulus infans est.
 Külömbőség nélkül való. Adiaphoron, indifferens. M. A.
 KÜLÖ a' kerékben. Radius rotae. M. A. (quippe ex centro foras vergit.)
 KÜLSÉG. Pars externa. S. I.
 KÜLSŐ. Exterior, exterius. M. A. Externus, exterus, extraneus. S. I.
 Külső. Azon nevű több helységek' meg külömböztetője, mint p. o. Külső Halastó, — külső Láng, — külső Vat. 's a' t.
 Külső halom. F. Szabolcs Vben.
 Külső képpen. Externe, extrinsecus. S. I.
 Külső látszat. Facies externa rei alicujus. S. I.
 Külső szín. Exterior apparentia, forma externa. A' külső szín szinte úgy tud hazudni, mint a' száj. km.
 Külső vár. Munimentum exterius. S. I.
 Külső város. Suburbium. S. I.
 Külsőség. Pars externa, apparentia. Faludi, N. U. p. 59. B. E. p. 48.
 Külsőséges. Faludi, N. U. p. 123. N. A. p. 125.
 KÜN, KÜNN. Foris, extra, extrinsecus. M. A. Sem kün, sem ben. Neque intus, neque foris. M. A.
 Künn áll. Exstat, stat foris. M. A.
 Kün hál. Sub dio cubat.
 Kün marad. Emanet. M. A.
 Kün maradó. Emansor. M. A.
 Künn ülő szemek. Eminentes, vel eminuli oculi. PP.
 Kün való. Extraneus. Forestiere.
 KÜVÖL, KÜVÜL. Extra, praeter, extrinsecus, forinsecus, foris. M. A.
 Küvül fűttő ház. Hypocaustum vaporarium, stuba, stupa. PP.
 Küvül fűttő kemence. Fornax clausa. PP.
 Küvül való. Externus, exterus, extraneus, extrarius. M. A.
 Küvöle, küvöled, küvölem. Extra, praeter illum, te, me. M. A.

KÜLLŐ.

KÜLLŐ. Picus flavo-virens. S. I. Apiaster. NC. p. 153. Földi, p. 148.

KÜLÜ.

KÜLÜ, KÜLŐ, kiben kölest törnek. Pila, pistrilla. M. A. Káldio, Exod. 27. 20. KÖLÜ.

KÜLÜBEN meg töri. Pistillo conterit. PP.

KÜNG.

KÜNG.
 KÜNGÖS. F. Veszprém Vben.

KÜRT.

KÜRT. Buccinum, buccina, tuba. M. A.

Kürt. t. h. n. Heves, Komárom, Nógrád és Posony Vkben.

Alsó Kürt. F. Nyitra Vben.
 Fáj-Kürt. F. Bars Vben.
 Hidas Kürt. F. Posony Vben.
 Jász kürt. Lehel' kürtje.
 Nemes Kürt. F. Nyitra Vben.
 Pusztá Kürt. F. Nyitra Sz. P. Heves Vkben.
 Tisza-Kürt. FF. Borsod és Heves Vkben.
 Vadász-kürt. Cornu venatorium. PP.
 Vadászó kürt. idem. Faludi, T. É. p. 147.
 KÜRTÖL. Buccinat. M. A. Faludi, T. É. p. 111.

Bé kürtöl. Inbuccinat. Csuzi, Síp-szó. p. 41. Tromb. p. 69.

Ki kürtöli. Ebuccinat. Sz. D.

Kürtölés. Inflatio buccinae. M. A.
 KÜRTÖS. Buccinator, cornicen, tibicen. M. A.
 Kürtös. t. h. n. Nógrád, Somogy és Szala Vkben.

Kürtös. Folyó víz Nógrád Vben.
 Kürtös kalács. Nyárson sülttészta-mű. S. I. Bot-kalács. Sz. D.

KÜRTŐ. Infumibulum. M. A. Fumarium. PP.
 Kürtő-söpredék. Sordes fumarum purgati. Dug. km. 2. R. p. 36.

KÜS.

KÜS. Parvus, pusillus, vide KIS. M. A.

KÜSEDE. vide KISED. M. A.

KÜSSEBBECSKE. Minusculus. M. A.

KÜSSEBDEKE. idem. M. A.

KÜSSEBBÍT, küsebbít. Derogat, diminuit. M. A.

Küsebbítés. Minutio, diminutio. M. A.

KÜSSEBSÉG. vide Kissebség. M. A.

KÜSÜ. Varró-szék a' szíj-gyártóknál. Halottam 1825. Jun. 8.

KÜSZ.

KÜSZ. Clupea, sprattus. Breitling. S. I.

Hal' neme, Balatonban is elég van.

Csapó p. 265.

KÜSZÖB.	KÜZKÖDik, KÜSZKÖDik. Luctatur. M. A.	Kvártély-ház. Domus quarterialis.
KÜSZÖB. (Kül-szoba? Kül-szob, Küszöb.)	Küszköddögelik. Luctitatur. M. A. L.	Kvártély-mester. Metator, designator
Limen. M. A. Sok küszöböt nyalt az ő al-fele is.	Küszködés. Palaestra, lucta, luctatio. M. A.	hospitiorum. S. I.
km. Libyca fera. M. A.	Küszködő. Palaesticus, luctator. M. A.	* Téli kvártély. Hyberna. Faludi, N. A. p. 181.
Fölső küszöb. Superliminare. M. A.	Küszködő bajnokok. Athletae. Pázm. Pred. p. 351.	KVÁRTÉLYOS. Miles hospitans. S. I.
KÜSZÖBE. Ejus limen. Meg gyöpösödhetik miattam küszöbe. km.	Küszködő hely. Palaestra. M. A. Küszködteti. Jubet inire luctam, facit, ut colluctentur.	Kvártélyos katona. idem.
KÜSZÖBI. Liminaris. M. A.	Meg küszködteti. idem.	KVÁRTÉLYOZ, kvártélyozza. Hospitia distribuit, assignat.
KÜSZÖBÖL, küszöböli. Domo, vel cubili exigit, expellit. S. I.	KÜZDŐ. Athleta. Telegdi, Felelet p. 130. Küzdő hely. Palaestra. Sz. D.	Bé kvártélyozza. Illocat.
Ki küszöböli. Eliminat.		El kvártélyozza. Dislocat per hospitia.
KÜSZÖBRŐL köszönti. A limine salutat. M. A.		Ki kvártélyozza. E prioribus hospitiiis aufert.
KÜZDik.		Kvártélyozás. Hospitiorum assignatio.
KÜZDik, KÜSZDik. Luctatur. M. A.		
KÜZDÉS. Luctatio, lucta. Pázm. Kal. p. 453.		
	KV.	KVIETÁNCZIA.
	KVÁRTÉLY.	KVIETÁNCZIA, Kvitánczia. Acceptilatio, apocha. M. A. Menedék-levél, nyugtató levél.
	KVÁRTÉLY. Parasztosan Kovártély. Hospitium, quarterium.	

VÉGE AZ ELSŐ RÉSZNEK.
FENYÉRY GYULA' ÜGYELÉSE ALATT.
A' NEVEZETESB HIBÁK' MEGIGAZÍTÁSA.

XVIII-dik lapon, 2-dik hasámban, alulról 18-dik sorban, Calapinus' helyett olvasd:
Calepinus'.

XXII-dik — — — fölülről 25-dik — utolsó — — első.
— — — — alulról 9-dik sor' végén, kötjegy (-) — tégy vesszőt (,).
XXXI-dik — 1-ső — — fölülről 10-dik — — a' pontot (.) töröld-ki.
— — — 2-dik — — — 23-dik sorban, raguak helyett olvasd: ragnak.
XXXIV-d. — 1-ső — alulról 9-dik — ALOM — — — ÁLOM.
XXXVI-d. — — 2-dik — — fölülről 21-dik — Admodum — — Ad
modum.
Negyedik Rag-táblán, 27-dik szám alatt, *tan. ten.* helyett olvasd: *tán. tén.*

8-dik lapon	, 3-dik	hasábban	, fölülről	19-dik	sorban	, Pantellér helyett	olvasd: Pantallér.
11-dik —	2-dik	—	alulról	7-dik	—	Agy arányú. Aequivalens.	— Egy arányú. Aequivalens.
14-dik —	1-ső	—	fölülről	9-dik	—	AVAD nem különös gyökszó, hanem AVik alá tartozó.	
— —	—	—	—	12-dik	—	N. A. helyett	olvasd: M. A.
— —	—	—	alulról	8-dik	—	szivatag	— sivatag.
15-dik —	3-dik	—	—	6-dik	—	submitit.	— submittit.
— —	—	—	—	24-dik	—	Elé adjá	— Elé adja.
21-dik —	2-dik	—	—	—	—	Protoecon	— Procoeton.
25-dik —	1-ső	—	fölülről	4-dik	—	Batka	— Babka.
— —	—	—	—	10-dik	—	Baczó	— Bacsó.
— —	3-dik	—	—	22-dik	—	Békoz	— Békóz.
26-dik —	1-ső	—	—	5-dik	—	Bi a	— Bita.
27-dik -	2-dik	—	—	19-dik	—	Borbítélés	— Börbitélés.
— —	—	—	alulról	9-dik	—	Gyermek vár	— Gyermek-váz.
29-dik -	1-ső	—	—	2-dik	—	Snbat	— Subat.
30-dik —	—	—	—	20-dik	—	Variegasus	— Variegatus.
31-dik —	3-dik	—	fölülről	20—21dik	—	adscilitia	— adscititia.
40-dik —	2-dik	—	—	37-dik	—	redemit	— redimit.
43-dik —	3-dik	—	alulról	31-dik	—	mimia	— nimia.
45-dik —	—	—	fölülről	3-dik	—	Begyslaus	— Bogyslaus.
48-dik —	2-dik	—	—	16-dik	—	Bor-szeg	— Bor-szék.
61-dik —	—	—	alulról	6-dik	—	Bövöli	— Bűvöli.
63-dik —	1-ső	—	—	1-ső	—	CZÉKLYA	— CZÉKLA.
66-dik —	2-dik	—	fölülről	9-dik	—	pa kos	— pajkos.
72-dik -	1-ső	—	alulról	6-dik	—	csörös	— csörcs.
74-dik -	2-dik	—	fölülről	22-dik	sortól	a' 29-dikig olvasd:	
						CSANA.	
						Csanád. FF. Pest, Csanád és Torontál Vkben. E. F. Tor-	
						da Vben.	
						Csanád Vármegye. Comitatus Csanadiensis.	
						Csanál. Urtica. M. A.	
						Csanálos. FF. Bihar, Szathmár és Zemplin Vkben. E. F.	
						közép Szolnok Vben.	
79-dik -	3-dik	—	fölülről	33-dik	sorban,	Czeresznyés helyett olvasd: Cseresznyés.	
84-dik —	2-dik	—	alulról	29-dik	—	Pollit	— Polit.
87-dik —	1-ső	—	fölülről	9-dik	—	C ÓR	— CSÓR.
92-dik —	3-dik	—	alulról	8-dik	—	Stamimeus	— Stamineus.
104-dik —	2-dik	—	fölülről	21-dik	—	subigit után a' vesszőt töröld-ki.	
122-dik —	1-ső	—	—	39-dik	—	Primigenis helyett olvasd: Primigenius.	
123-dik —	—	—	—	31-dik	—	raeliganeum	— praeliganeum.
— —	3-dik	—	—	13-dik	—	Reviscit	— Reviviscit.
130-dik —	—	—	—	1-ső	—	Meg eddegli	— Meg eddegeli.
— —	—	—	alulról	19-dik	—	Ejus után a' pontot töröld- ki.	

131—dik. lapon, 1-ső hasámban,	fölről	16-dik sorban	, venetem	helyett	olvasd: vehetem.
161-dik — —	alról	1-ső —	Búcsú' fia	—	— Búcsú' fia.
164-dik — —	—	19-dik -	Madaráz	—	— Madarász.
166-dik — —	—	7-dik -	Foramen	után a' vesszőt töröld-ki.	
170-dik — 2-dik	—	25-dik —	ki talál	helyett olvasd: ki talál.	
180-dik — —	—	21-dik —	Füszerszámos	után kimaradt bor.	
184-dik — —	fölről	6-dik —	gőzöl	helyett olvasd: gőzöl.	
194-dik — —	—	27-dik —	sugodorott	—	— sugorodott.
199-dik — 3-dik	—	18-dik —	gyűjt, gyűl	—	— gyűjt, gyűl.
202-dik — —	—	15-dik —	Lapas	—	— Lápás.
208-dik — 2-dik	—	24-dik —	Carolina	—	— Julia (most Carolina).
217-dik — 1-ső	—	15-dik —	Classis	után a' vesszőt töröld-ki.	
222-dik — —	—	5-dik —	Caespitosus	helyett olvasd: Caespititius.	
229-dik — 2-dik	alról	23-dik -	Oliquus	—	— Obliquus.
287-dik — 2-dik	fölről	16-dik —	Fölső	—	— Belső.
291-dik — 1-ső	—	30-dik —	tomes	—	— fomes.
293-dik — —	—	11-12d. —	Dyathyrum	—	— Diathyrum.
295-dik — —	—	17-dik —	Kazzáló	—	— Kaszáló.
315-dik — 3-dik	—	9-dik —	seperat	—	— separat.
319-dik — 1-ső	—	31-dik —	EENCSET	—	— KENCSET.
322-dik — 2-dik	alról	10-dik —	Focsi-bér	—	— Kocsi-bér.
326-dik — 3-dik	fölről	18-dik —	pcovectus	—	— provectus.
336-dik — 1-ső	—	—	—	—	— poculum.
— — 2-dik	—	—	—	—	— Körül

A'

M A G Y A R

i

T U D Ó S
T Á R S A S Á G '

N E M E S L E L K Ü

ALAPÍTÓJAINAK

MÉLY TISZTELETTEL

A' KIADÓK.

MAGYAR SZÓTÁR

GYÖKÉRRENDDDEL ÉS DEÁKOZATTAL.

KÉSZÍTETTE

KRESZNERICS FERENCZ

SZOMBATHELYI MEGYEBÉLI PÁP, BÖLCSELKEDÉS' DOCTORA, SÁGI
PLÉBÁNOS,
KEMENESALI ESPEREST, SZENT SZÉKI BIRÓ, ÉS A' MAGYAR TUDÓS
TÁRSASÁG' TISZTELETBELI TAGJA.

KIADTÁK

A' MAGYAR NYELV'

ÉS A' SZERZŐ' NÉHÁNY BARÁTJAI.

MÁSODIK RÉSZ

L – Z.

SCRIBENDO. PROFICIMUS. ET. PROPICIENDO. SCRIBIMUS.

BUDÁN,

A' MAGYAR KIRÁLYI TUDOM. EGYETEM' BETŰJIVEL.

MDCCCXXXII.

FENYERY GYULA' ÜGYELESE ALATT.

KRESZNERICS FERENCZ' ÉLETE.

Principum philosophorum ita percepta habuit praecepta, ut iis ad vitam agendam, non ad ostentationem, uteretur.

Cornelius Nepos in Attico.

1. §.. Előszó.

Nehéz munka valakit jól ismérni, helyesen leírni, 's méltólag dicsérni. Mindenki legközelebb áll önmagához; még sem könnyű a' valót előadnia elméje' tehetsége, szíve' járása 's munkássága' köre felől. A' nagy elmét, emelkedett szívet 's jeles embert pedig épen az bélyegzi, hogy útját, mellyen az járn szokott, senki le nem rajzolhatja. A' természet mintegy rejtegetni szereti a' pályát, mellyen a' dicskoszorúhoz juthatni. Ez okra nézve nem egyéb töredéknél mit a' legérdemesebb honfiak' ősi eredete, nevedése, műköre 's más körülállása felől tudunk. Jótevő pataként zajtalan folydogál közöttünk életök, bő áldást hozván a' helyre, hol munkálkodnak. Így folyt élte Kresznericsünknek: sokan részesültek mély elméje' 's nemes szíve' jó- téteiben a' nélkiil, hogy ezek' hol eredtét 's hogyan tenyésztét csak sejtették volna. Emléke' fentartására szándékom, a' mennyire élte' folytát kitanúlhattam, a' következő lapokat

fordítani; hogy, kit csak néhány külső tetteire tekintve nagyra böcsültünk; annak, bővebb isméret után, hamvaira áldást mondjunk.

2. §. MDCCLXVI—MDCCLXXXIV.

Kresznerics Ferencz Ivánczon, Vasvármegyei helységben, 1766diki Febr. 25kén született. Atyja keresztnévvel Ádám, józan értelmű, egyenes szívű, jámbor életű 's néhány oskolák által mivelte férfiú; hivatalára nézve helységi tanító 's jegyző *). Anyja Kristina a' nemes Jáki Lóránth nemzetségből, rokon erkölcsű férjével; azért a' majd 50 évekre terjedt házas életben vele példásan egyező. Ezek, több fiú- 's leánygyermekük között, **) Ferenczet kitünő tulajdo-

*) Bizonyos Kerzárics József, 1800ban nemességét kívánván bizonyítani, Kresznerics Ferencznek, mint vélt atyafinak, írta: ez a' hozzá útasított levelet megküldé atyjának, ki a' közlött levél' visszaküldésekor többek között illy értelemben válaszola: anyámtól hallám, hogy Sopron Vármegyei nemesektől származánk; de erre nekem semmi oklevelem nincs; nem is kapkodok a' világi mulandó nemesség után, ama' bölcs mondáshoz tartván magamat: Adjátok meg, mi a' Császáré a' Császárnak; mi Istené Istennek. Mát. 22: 21.

**) Kresznerics' kézirati között egy jegyzék bizonyítja, hogy ő négy testvérével jámbor szülőinek emlékét akara tetetni illy felirással:

Itt egymás mellet nyugosznak
Tetemi
Kresznerics Ádám Mihálynak
És
Nemes Lóránth Kristina Asszonynak.
Születtek 1738ban
Ádám Körmenten Mindszent' napján
Kristina Jákon Majus' 5kén.
Házasságra léptek Jákon
1760ban Julius' 13kán
Mehalt mindkettő Taródfán,
Ádám 1808ban December' 5kén,
Kristina 1809ben October' 27kén.

Jámbor életű

Édes szülőiknek emelték

Gyermekei:
János, Ferencz, Ignác,
Theresia, Anna.

II

nira nézve szoros körülményeik mellett is különböztetett gonddal kedvelő, 's szorosan teljesítő leve. Rendes iskolai tanulását Szombathelyen kezdé, Sopronban 's nevelék. Különösen atyja, önmaga is kedvelvén a' helyes rendet, a' nyomos munkálkodást 's a' kötelesség' pontos teljesítését, ezeket szeretett Posenban folytatá oly elömenettel, hogy tanítóinak, kivált azoknak, kik fíjával is korán megkedvelteté annyira, hogy ez későbbben magára ha- a' jeles tehetséget különböztetni tudák 's akarák, kedvét 's szeretetét gyatva, atyai gondoskodás 's felvigyázat nélkül rendtartó, szorgos, tisztét megnyerné, bírná: a' mit ő legnagyobb hálaérzéssel ügyekezék viszo-

nozni, mindenkor magasztalva emlegetvén tanítóit, főképp azokat, kik tanítványaik javát forrón ohajtván fáradozhatnak buzgósággal 's hasznos ügyekezettel viselék a' terhes hivatalt. 1777-től 1784-ig Szombathelyen az alsóbb, Sopronban a' felsőbb deák iskolákba járván ott Kramarics Pétert, itt Gályi Hyacinthot nagyra becsülte.

3. §. MDCCLXXX - MDCCXC.

1785-től 1790-ig Pósonban a' Bölcselkedés- 's Vallástudományt tanulván, szép elméje' kitüntetésére tágas mező nyílt előtte. Itt ámbár szeretett szülőinek bajos életmódja a' magán könnyítésben és a' hasznos segédzserék' megszerzésében mindegyre akadályozá: mind e' mellett iskolai kötelességit oly sikerrel teljesíté; hogy mind jeles tanítói' különös figyelmét magára vonná, mind nagy számú társai' érdemen épült becsültét részére hódítaná. A' mit eléggé bizonyít az, hogy a' philosophiai iskolák' mind el-ső mind másod esztendejében több társainak, főképp a' Mathesisben, útmutatója 's külön tanítója vala. Tudásvágya ösztönzé, hogy, midőn az ifjúság 1785ben Május' néhány napjain az akkori szokás szerint mulatna, némelly barátival gyalog menne Bécsbe: a' mit csak ez okra nézve is érdemes említnem; mivel ifjú utazónk, mint egy, önkézzel akkor írt, levele bizonyítja, útközben szinte mint az említett fővárosban, minden szembetűnő nevezetességet oly gondnal vizsgálata, melly értebb korúnak is becsületére válnék. Figyelmet érdemel még, hogy midőn philosophiai pályáját 1786ban végezvén a' szünnapokban szülőinél tartózkodnék: a' felsőbb helyről küldött földmérők honi földjén a' reájok bizott munkában foglalatokodának; de közülök némellyek oly ügyetlenül és hiányosan, hogy a' mindenben szoros pontosságot ked- vellő ifjúnak épen nem tennének eleget, 's vadját érdemelnék 4).

Felvétetve már előbb a' Szombathelyi Megyébe, Püspöke' költségén, de nem papi köntösben, kezdé tanulni a' Vallástudományt. Jóllehet pedig első évi gyakor betegeskedése sokszor gátolá szorgalmában: mindazáltal nem csak szorgosan ír, hanem jelesen tanul is a' hosszasan előadott Egyházi Történeteket és az ófrigybeli Szent Iráshoz tartozó különféle oktatásokat. A' következő három esztendő't nevendékházban 's papi ruhában tölté, idejének legnagyobb részét írásra, olvasásra 's tanulásra fordítván; tanúk erre, még élő 's ötet mindenkor nagy becsben tartó társain kívül, a' mindeddig fentartott azon időbeli irományok, névszerént a' sokféle kivonatok, de leginkább, dicséretre 's követésre méltó előmenetele. Hivatalbeli kötelességin kívül,

---

4 Tisztének tartá az igazat szigorún követő ifjú azokat, kiket a' dolog illete, figyelmesekké tenni, és a' tapasztalt hibákat őszintén felfedezni; azért egy, hozzájuk írt levélben, imígy szól: „Praesens reipublicae conditio , promovendique boni publici cuius imposita necessitas, et quae ex hac redundat, singuli cuiusvis felicitas me monet, stimulum mihi addit, et invitum quodam modo pertrahit: ut, quod in re tanti momenti erroris observatum est, publico iudicio discutiendum, emendandumque proponerem. Mensurationem hanc ad tollendam tributorum, quae superioribus temporibus non tantum respectu locorum, sed ipsorum etiam Comitatum inaequali proportione divisa erant, ad tollendam, inquam, hanc tributorum inaequalitatem institutam esse, perspicuum cuius esse debet; ut hac ratione sublatio hujus inaequalitatis, quae in superiorum temporum Comitatus tam ardentem expetita est, sed piis tantum desideriis est absoluta, modo ad effectum deduceretur. Ad quem finem obtinendum quanta debeat esse eorum, qui operi huic perficiendo praefecti sunt, attentio, quam adcuratus labor: satis utique patet; ne, dum vetusta inaequalitas tollitur, alter nodus gordius exoriatur. Quod ne utinam in his nostris terris eveniat, verendum est; is enim, cui suprema distantias conscribendi potestas commissa est, plenus est eorum errorum, ex quibus simile quid certo eventurum metuere debemus. Quos ejus errores palam hic demonstrare mihi in animo est. Taceo tamen hic de ejus oscitantia, nihil loquar de spontanea operis procrastinatione et tarditate, neque id commemoro, quod numquam debito tempore operi manum admoveat; (quamquam vel ista diligentius disserenti uberem hac praesertim in re materiam suppeditarent) sed transeo ad alios ejus errores, qui quemadmodum summi sunt; ita

---

summam merentur animadversionem” Itt a' Mathesis' vezérlése szerént hosszan előadja az észrevett hiányokat.

mellyekben érett elméhez illő módon szokott eljárni, kedvtelve foglalatostkodék a' honi nyelv' gyökeres, és a' görög, francia, olasz nyelvek' értésre vezető tanulásaiban*); úgy hogy egykor foglalatossági felől írván 's mintegy számadozván édes atyjának, ez önbelátásához képest feddené: ezek helyett miért nem olvas, mint leendő lelkipásztor, nevezetes egyházi szónokokat, 's miért nem gyakorolja még jobban az olly szükséges német nyelvet. Ezen nyelv' tanulása egyébként annyira sürgettették, és ez időben úgy gyakoroltaték, hogy Kresznerics egy barátjának tréfából írná: „A' német nyelv ha nem nyelvemre, legalább bőrrömre ragad“.

4. §. MDCCXC—MDCCXCIII.

A' hat évi Posonban tartózkodás, vagy inkább szorgosan tanulás és többféle tapasztalás szép miveltséget szerze Kresznericsnek, ki onnan Szombathelyre jötte után nem sokára, név szerént 1790ben Augustus' 24kén áldozó papnak szentelteték: a' miről egy levélben ezeket mondja: „Beléptem már örökre azon állapotba, mellyben sem a' megbánásnak helye nincs, sem a' rossz választásnak mentsége nem használ, sem a' jobb állallatásnak pártfogása nem könnyebbit; azon állapotba, mellyben belépésem után vissza tekinteni tilalmas, mellyben a' dolog szüntelen, a' tereh nehéz, a' veszedelem számtalan, a' leg- kisebb hátramaradás vétkes, a' számadás nagy; egy szóval ollyan állapotba, melly egy teljes megállapodás, mellyből csak akkor állhatok ki, ha a' halál kiállít. Én ezeket már régen állallatam; még is így választottam, pedig szabadon választottam: azért nem is bánom; de ha megbánnám is, nem volna sem okom, sem mentségem. Azt mindazáltal írhatom: mióta le vagyok

kötelezve, nyugodtabb szívem; és ámbár előbb sem voltam habozó, most még is elégedéssel elegendes öröm nyugosztalja szívemet.“

A' pásztorkodásra küldetés előtt tartatni szokott próbatételen beteges volta miatt társaival meg nem jelenhetvén, a' Sz. Széki bírák közül egyik így itéle felőle: Nihil est; etiamsi examen non subiverit: alioquin est bene supponendum de illo.“

Ugyan 1790ben September' 8kán éneklé első Miséjét Sz. Gothárdon: ezt végezvén kevés idő után vissza mene Szombathelyre itt várván előjárói' rendelkezését jövő állapotja iránt. Gyöngéledő egészsége terhes helyre küldeni nem engedé; ez okra nézve majd, mint ideigleni segédpap Nádasdra és Salomvárra, majd mint udvari káplán Apáthiba rendelteték. Innen mint rendszeréni káplán Ivánczra küldetett; hol kötelességiben buzgón eljárván mindenektől kedvelteték; a' szép lelkű, fiatal Gr. Sigray Józsefnek pedig szinte barátságával dicsekedheték. Ivánczon esztendő't sem tölte; minthogy 1792ben Junius' 22kén által tétetett Zala-Egerszegre: itt a' pástori gondok' kiterjedtsége eléggé elfoglalá; mind e' mellett itten szinte, mint előbbi helyzetetésiben, folytatá a' jelesebb munkák' olvasását 's kivonatok' készítését, sőt még a' klavir-verésben is gyakorolgatá magát.

5. §. MDCCXCIV—MDCCXCVI.

A' Vasvármegyei T. Karok és Rendek 1793- ban nyomos okoknál fogva eltökélék magokban a' philosophiai oskolák' felállítást Szombathelyen eszközölni; Kresznerics tüstént az általa különösen kedvelt mathematicai tudományok' tanítása felől gondolkodék. E' végett az ide tartozó jelesebb munkákat Pasquich Jánosnak, Pesten

*) A' magyar nyelv körül sikeres fáradozásának két jeles bizonyága találtatik kézirati között: az Erkölc-tudományban elő- forduló nehezebb deák kifejezések' megmagyarítása, és az e' korban készült rendszeres Magyar Nyelvkönyv. E' felől 1789ben Nov. 24kén Görög Demeter Úrnak így ír a' többi között; „Már esztendeje múlt el, mióta a' Magyar Nyelv- könyv' dolgozásában foglalatostkodom, hogy valahára az egész Magyar Nyelvkönyvet a' magyar nyelvtanítók' 's tanulók' hasznára kiadhassam“ 's a' t. — A' görög nyelvben szép előmenetre mutatnak eme' szavak; „E' munkát (A' Császárok) még 1788ban a' Posoni várbán fordítottam azon okból, hogy magamat a' görög nyelvben gyakorolnám“. Lásd; a' Császárok. Görög nyelvből magyarázta Kresznerics Ferencz. Előbeszé d. IV. Hasonlót bizonyít görögül írt 's általa deákra is fordított illy című munkácskája: „Oratiuncula, qua es abitu RR. et Cl. D. Adami Vizer, SS. Theologiae Doctoris ac in generali Seminario Posoniensi Hermeneuticae N. T. et Linguae Graecae emeriti Professoris, Canonum Licentiat ac titularis Canonici Dioec. Quinque-Eccl. etc. conceptum dolorem proposuit Franciscus Kresznerics Theologiae in annum tertium auditor Dioec. Sabariensis.“ — A' francia nyelvet tovább úgy megtanulta, hogy már Posonban több remek írókat olvasna, 's belőlök kivonatokot készítné. — Az olasz nyelvet utósó esztendő'n tanulá, mint ezen kéziratjából láthatni: „Az olaszul tanuló. 8ad rét 95 lap. 1789—1790.“

IV

a' felsőbb Mathesis' rendes tanítójának kikért tanácslása szerént megszerezvén, előjáróban úgy készülgete, hogy 1793ban October' 9kén megyés Püspöke által eme' tudományok' tanítása iránt felszólíttatván ezen szavakkal felelhete: „Me quod concernit: ita me in Mathesi, in Algebra videlicet, Geometria tam pura quam praetica, et adjunctis huic studiis: Architectura civili ac Hydrotechnia, inde ab audita nascituae inibi (Sabariae) Philosophiae fama exercui, ut muneri huic, licet arduo ac difficili, non defuturum me, propitio conatibus meis numine, confidam; porro quoque resumto novo fervoris stimulo satagam, ut non tantum sim, sed etiam quod futurus sum, esse merear.“

A' szorgos előkészület nem marada siker nélkül; minthogy a' régi 's új nyelvekben jártossága, messze terjedő, még a' csekélyégeket

is okosan használó tudományossága, a' felvett tárgyak körül mély elméjének éles látása, oktatás közben a' csendes, de világos és értelmes előadás ötet azon szerencsés tanítók' sorába helyezteté, kiket mind az érdemeket méltánylani tudó közönség közfigyelemre méltat, mind a' tanításban részt vevő hallgatók köztiszteletben tartanak. Azon mód pedig majd nem kizárólag sajátja vala, mellyel jobb reményű tanítványit, hozzájuk leereszkedve, magához vonzá, 's helyes útasításai által mintegy édesgetve a' tudományos pályára vezeté.

A' tanítói hivatal' kezdetén e' kettőről el nem feledkezhetett: először hogy néki mint a' Mathesis' több ágai' rendszeréni tanítójának illik a' Szép művek- 's Bölcselkedésből doctori koszorút szereznie, másodsor, hogy a' melly hozzá tartozó tudományokból nem találja alkalmas vagy egészen

*) (

kielégítő iskolai könyvet, saját írományival kell pótolnia. Az első tekintve: a' hajdan tanultakat 's olvastakat már 1793/4 ben, mint első iskolai évben olly szorgalommal is- métlé, hogy a' szűnnapok' elején Pestre menvén a' szorosabb próbákat különböztetett dicsérettel állaná ki, 's ugyan akkor a' Philosophia' Doctorai közé számíttatnék. A' másodikra nézve pedig: hosszabb idő vala szükséges, hogy a' fogyatkozásokat öntapasztalás által ismervén, azokon illő módon segíthessen. E' végett különböző időkbén három kézikönyvet készíté, elsőben illy címűt: „Elementa Architecturae Civilis in usum suarum Praelectionum congressit Franciscus Kresznerics”; azután illyet: „Elementa Geometriae practicae in usum suarum Praelectionum conscripsit Franciscus Kresznerics”; még későbbben egyet ezen homlokírással: „Exempla mathematica, inprimis Algebraica, in usum suorum discipulorum collegit Franciscus Kresznerics.” Ezeken felül sikeresebb taníthatás végett, részszerént önköltségén, különféle készületek 's eszközöket szerze, mint: a' Betűszámvetéshez 3-t, a' Méréstudomány' tiszta részéhez 42-t, alkalmaztatott részéhez pedig 15-t, a' polgári Építés-tudományhoz 4-t, a' vízihez (Hydrotechnia) 3-t, az Erőműtudományhoz 13-t, a' Légméréshez (Aërometria) több üveget.

Illy foglalatosságok, mint tanulás, tanítás, olvasás, írás, próbatételekre készülés között töltvén idejét, sőt még egyéb gondokkal is; úgy mint néhány ifjú' külön tanításáival foglalva lévén, ismét változni kezdte egészsége: részént tehát ennek erősítése, részént bővebb tapasztalás' szerzése végett 1796ban September' 12től October' 22ig Szent-Györgyi Horváth József tanítványa' 's mások' társaságában Országunk' több megyéjén áltútaza. Útazási jegyzésiben azon' helyek között, mellyeken megfordúla, említi Sárvárt, Sümeget, Füredet, Simontornyát, Pécsét, Baját, Verbászt, Temesvárt, Aradot, Uj- Pécsét, Mezőhegyest, Szarvast, Egert, Hatvant, Gödöllőt, Vácot, Pestet, Budát, Fel-Csuthot 's a' t.*)

*) Sárvár felől ezeket jegyzé fel: „A' vár öt, egyirányos szögre van építve , öt casematte vagyon benne, vízzel körül eresztetheti; a' régi időkre erős vár lehetett; hajdan Nádasdi nemzetségé vala, most a' Genuaiak birják”. — Sümege nézve más észrevételei között így ír; „A' püspöki lak mellett csúcsosan emelkedett hegyen áll a' régi pusztavár; a' déli rész még Kupa' idejebelinek tartatik, a' többit Kewes Püspök építtette, midőn a' Török Veszprémet ostromlá.” — A' Verbászi vízrekesznél ezen felírást jegyzé meg: „Prima Hungariae cataracta exstructa sumtibus Societatis per fratres germanos natione Hungaros Josephum et Gabrielem Kiss inventores et directores operis anno 1794 et 1795.” — És így tovább a' mit hol látott, tapasztalt, gondolt , feljelelgeté; egy helyen Cicero' ezen szavait használván; „Oh domus antiqua quam dispari domino dominaris. Eget aeris Cappadocum rex.” Még a' szembetűnőbb silányságokra 's csekélységekre is figyelmeze, egy helyen ezen felírást jegyzvén meg: „Anno 1786 mit ter hilf gottes kepaut”; más helyen pedig egy fogadónál ezt: „Ma igyál pénzedért, holnap barátságért.” — Egy le-

6. §. MDCCXCVII—MDCCCLIV.

Éltének itten kiírt szakaszában Kresznerics folytatá a' munkásságot, tanítószekét oly helynek tekintvén, mellyről szüntelen világítani szükséges; hol következőleg a' világító szer iránti gondoskodás soha meg nem szűnhetik; hol megállapodni annyi, mint hátramaradni: hol előbb nem menni annyi, mint tisztének meg nem felelni. Ehhez képest az oskolához tartozó, már feljebb is említett dolgozásin kívül, mellyek többféle mathematicai ismereteknek hasznosgyűjteménye, nagy szorgalommal 's buzgósággal olvasá a' római remekírókat, az Országunk' polgári 's egyházi állapotját illető munkákat, különösen pedig a' nemzeti nyelvünket közelebb érdeklő régi 's új könyveket. Igen, a' honi nyelv' ügyében sokat, nagyon sokat fáradozék: névszerént nyelvészi munkálkodásai közben ő is szinte, mint előtte mások, észrevevén a' nap-keletiekkel nyelvünknek atyafiságos hasonlatosságát; egyébiránt is mint az egyházi tudományok' első évi hallgatója a' zsidó nyelvet tanulván, 's hol csak lehet, anyanyelvével összevetvén, jónak találá más napkeleti nyelvek' rendszerét 's szabásait elmélkedve felvenni 's kitanúlni. Ez okra nézve különös szorgalommal olvasá 's nagy gonddal voná-ki Dombay' Grammaticájából a persa, 's Meninskyéből a' török nyelv' szabásait.

Messze terjedő olvasottságát 's bő tudományát eddig csak bizodalmasb ismérősi, vele szorgosan levelező baráti, 's általa külön órákban is oktatgatott tanítványi 5) tapasztalák: ez időszakban pedig oly munkák' készítéséhez foga, mellyek idővel megérvén napfényt láthassanak. E' végezt Julianus' Császárainak görögből még Posonban végzett magyar fordítását egyre jobbitgatá, 's különféle tudós jegyzékekkel bővíté. Melly munka a' királyi könyvvizsgálaton sértetlen mene által, 's hosszabb nyugvás után 1806ban Fűskuti Landerer' sajtója alá kerül. E' könyvet is magyarra fordítá: „Der geheime Schlüssel Salamonis: oder die Kunst die menschlichen Gemüther zu erkennen: aus dem

velében ezen útazás felől így emlékezik; „Vidimus Bajae et admirati sumus ordinem domus, officialium selectum, famulorum subordinationem, omnes Oeconomiae partes regulatas. —

canalem Augusto dignum nomine et cataractam opus numeris omnibus absolutum, superbum, audax; patentes in Banatu campos, praesidia fortissima Teinesvarinum et Aradinum, fusos undique armentorum greges, fertiles ad invidiam terras. Vidimus in Új-Pécs rem oryzariam, in Mezőhegyes incomparabile regis equatium, in Szarvas famigeratum Oeconomum D. Tessedik, Agriae Lyceum, bibliothecam, turrin astronomicam, musaeum, et vivo ex lapide excisum ac diffusum per plateas cellarium episcopale, arcem ruinas minantem, et copiosa ibidem templa. Quid memorem visa in Hatvan et Gödöllő aedificia principe sane digna, sed

Denique quidquid Pestini ac Budae rarum et carum; dexteram Sancti proto-regis, turrin astronomicam, regia in arce Budensi conclavia, numismaticam Pestini collectionem et bibliothecam, musaea complura, ut physicum, mechanicum, medicum et rerum naturalium vidimus. Vacii romani gustus templum“ 's a' t.

*) Külön órákban melly célból oktatgatá tanítványit egyebek között eme' levéltöredék bizonyítja: „Quod cum Georgio D. Vestrae, et meo dilecto discipulo feci; id, ut facerem, partim officii mei ratio svasit, partim meus ille animus,

Hausarchiv des verstorbenen Generals der Jesuiten. Wien, 1794 bey Johann Georg Binz“; de a' homlokirással 's előszóval elégedetlen lévén, a' fordítást; „Ember ismérőnek“ czimzé, 's előbeszédet maga készíté. Az illy módon elkészült munkát királyi vizsgálat alá bocsátá, melly a' hibátlan 's tiszta nyelv mellett is, az eredetinek fogyatkozásai miatt, több helyen gáncsokra találá; ez okért „Az Emberismérő“ mind eddig csak kéziratban vagon.

Azon körülállás tovább, hogy Szombathelyen tanulása 's tanítása közben a' hajdani dicső Rómaiak' különféle maradványit szemlélheté, koránt felébreszté benne a' régiségek' ismerete után vágyást. Ez okból részént tapasztalás, ré-

Vidimus in Új-Verbász

szént tudós munkák' olvasása által szerze magának a' felhozott czélra szükséges előkészületet. Minden, a' mi honi, így tehát a' hazai régiségek is őt különösen érdeklék; azért nagy gondot fordíta ezekre; de neki, mint a' régi összeomlott Sabaria' földén lakónak jobb alkalma volt római pénzeket 's egyéb ritkaságokat látni 's gyűjteni. A' pénzgyűjtést alsó oskolás korban kezdé, 's idővel ezen gyűjteményt gondossága által annyira nevelé, hogy 1803ban illy czimű munkát írhatta: „Numi commatis Romani, quos Museum Francisci Kresznerics Professoris Matheseos complectitur, conscripti mensibus Junio et Julio Anni 1805. “Ezen könyv kéziratban 8ad réttü 's 368 lap.

Illyetén, tulajdonkép' tudományos foglalatosságokon kívül többféle kisebb 's nagyobb dolgokra gondosan ügyele. Mivelt elméje, ember- szerető 's bátor szive többekben iránta bizodalmat gerjeszte; önmagát pedig, nem tűrhetvén semmiféle, kivált igazságtalan nyomatást, minden tőle telhető védelemre 's segítségre indítá. Véde ő egy, tisztas hivatalban volt, férjfiat, ki kötelességinek nem eléggé hű teljesítése miatt vádoltatván kényszerítették magát menteni, 's mások által oltalmaztatni. Kresznerics, mielőtt az elejbe terjesztett vádpontokra felelne, így szól a' többi között: „Haec candide et conscientiose, nullo partium sed solo illibatae veritatis, cui, quomodocunque ea prematur, adesse non reformido, studio ductus declaranda habeo et testificanda.“ Véde, mikor leheté, tanítványit; úgy hogy ez időtájban, néhány feddést érdemlettek magasztalva emlegetnék maga mérséklését a' boszúságban, pártfogását a' kétes ügyben, atyai indulatját a' fenyítésben. Véde, midőn fondorkodva feddetnék, miért terjeszkedik kelleténél tovább oskolai előadásiban; véde, mondám, erős lélekkel önmagát is, egyéb szavai között ezeket mondván: „Me laboris impensi non poenitet, et fructus, quos ex discipulorum meorum profectu capio uberrimos, majores sunt, quam ut quacunqve Censuram acerbitate me a laudando hocce meo conatu et multis jam magni in re literaria nominis viris probato deterrere sinam.“ Véde minden erőszakosan nyomatott ügyet; használni ohajtott mindenütt; segítni kívánt mindenkin. Azért majd egy, földön futóvá lett, francia ír neki,

szívességét illy szavakkal köszönnén:

„Je m'

empresse á vous remercier de toutes les honnétetés, que vous m' avez faites. Un de mes regrets est de n'avoir pas l'espoir de pouvoir m'en venger un jour“; az az: Sietek köszönetet mondani minden szívességért, mellyel uraságod irántam viseltetett. Csak azt fájlalom, hogy nincs reménységem azont valaha megszolgálhatnom. Majd ama' halhatlan érdemű hazafi, Gróf Festetics György legérzékenyebb kifejezésekkel isméri meg több ízbeli hasznos szolgálatját, egyebek közt írván: „Fateri debeo, tantum memet amicitiae expertae debere, tantoque opere me Admodum Reverendae Dominationi Vestrae devinctum esse; ut jam pluribus molestiam parere subverear, et occasionem solum, qua contestatam in me eximiam amicitiam remereri valeam, praestoler“ 's a' t. Majd pedig tanítványi 's ezek között az akkori nagy reményű nevendék Pap, kezdő Logikus, Vass László, mostani Nagy Váradi Kanonok, 's a' Magyar királyi Egyetemenél egyházi Történetek' Tanítója hálálja jótéteményit, görögül írt levelében többi között mondván: „Euu vsog]wv cpdsXhiVMV, (isvloi rtgog zvytov ylaunotol u7 ov erugo- h;v ílhjvc/.iiv nearuo jj yevijGouevog vmo 7m uaihi- pccli xvQiti Attf.i7iQüi)lcil8 OtQumvuv tSe/.ov eruqpegstv.^ Azaz: A' Görög nyelv'

kedvelői között új vagyok, még is Tudós Uraságodhoz görög levelet küldök, melly által, mint leendő tanítványa Tudós Uraságodnak, tiszteletemet akarám jelenteni.

Terhes munkáit enyhíteni, gyöngült egészségét visszaállítani, 's az olvastakat tapasztalás által gyarapítani akarván ismét utazásra készüle. Több ok a' Francia országba menetelt javallá: itt a' Mathesis' minden neme virágzék; itt a' régiségek' gazdag gyűjteményi találtatának; de leginkább ajánlá ezen utazást az, hogy egy francia, otthon 22 évig részént Ékesszólást részént Bölcselkedést tanított, itt pedig nevelői hivatalt viselt barátja kevés időre haza menni 's ismét Magyar országba visszatérni szándékozzék. Azon-

ban talán főkép' ez okra nézve, minthogy az akkori időkben a' Francia országúti utazásra nem könnyen adaték útlevel, megváltoztatá szándé- kát, 's 1802ben September' 7től October' 9ig a' magyar honban útaza, úti jegyzékiben egyéb helyek között említvén Türjét, Tomajt,

Vesz

VIII

prémet, Enyinget, Kajdacsot, Szekszárdot, Sz. Mártont, Gödrét, Oroszlót, Pécset, Hirdet, Vasast, Pécsváradot, Hetényt, Sz. Lászlót, Mohácsot, Német-Márokot, Dárdát, Eszéket, több faluk után Kaposvárt, Hetest 's a' t. *)

7. §. MDCCCV—MDCCCVI.

*) Túrje felől szólván említi Bottyány Ádámnak az ebédlőben függő képét, mely alatt ezeket olvashatni:

Quas furor haereseos destruxit funditus aedes,
Praemoustratensis reddidit Ordo novas.
Has Comes a Larabert Tyrlae fundaverat olim 1184.
De Sz. Gerardo plura bona adtribuit. 1247.
Hagymásy tandem truculentus abire cöegit 1543.
Adam de Bottyány fecit adire Comes 1703.

A' templomra nézve így ír: „A' templom régiséget mutat; egyik oldalán kőből kivágva ezen esztendő számát olvastam: 1 fi *|8, mely 1478at jelent.“ — Tomajban két római kőről emlékezik: az egyikben e' betűket olvasta:

O. M.

FLAVIVS.

ATTIIA
NVS MI
LES LEGI
D. V. S. L. M.

„Az egyik oldalán“, úgymond, „sas, a' másikon paizs látszik. Az O előtt I betűnek kell lenni, de elvástott“. A' másik kőről pedig ezen betűket írta le:

IO. M. S.
TI FLAVIVS
SEVERVS
V. R. PRO
SE E SVIS.

Szekszárdon említi a' Vármegye' házát; ennek helyén, úgy mond, hajdan Benedictitus klastrom vala, mellyben néha napján 100 szerzetes üvegbányát, mellyet helyesen szemügre vett. — Gödrén Winkler' pénzgyűjteményében, mely 25^m régi arany, 285 ezüst és két ezernél több rézpénzből állott, gyönyörködék. — Oroszlón Varju Márton nevű 106 esztendő emberrel a' régi dolgokról beszélgete. — Pécssett Vizer Ádámnak mint hajdani tanítójának kalauzolása mellett megvizsgálá a' könyvtárt. „A' kéziratok között, — így ír, — négy kötet királyi okleveleket, leveleket, és más eredeti nagy ritkaságú irásokat találtam. Láttam Mátyás Király' kézírását (Matthias Rex m. p.) Ezen leveleket áltforgattam, és kettőt, mivel különös foglalatú, kiírtam. Az egyik szől Himfi Imre' özvegyének; a' másik a' Sopornai Birónak, az Érsek- Újvári Török Basától küldve.“ Kalauzza elváláskor a' többi között ezeket mondá néki: „Emlékezzél meg, mi vagyon a' könyvtár' szabásai között: DITIOR ABITO FREQVEN- TIVS REDITO.“ A' nagy templomot vizsgálván szemébe tűnék az egyik torony felé irányzó ásás; ez egy boltozatra vezet, melly gyanítás szerént egy régi temető vagy miséző helyet fedezte. — Vasas mellett megtekinté a' kőszén- bányát: „A' Vasasi hegyeken“, úgy mond, „lehetne vasbányát állítani; de ez káros volna; mert kevés ott a' fa“. - Pécsváradon említést teszen az uradalombeli indigo, - dohány, - pamut - 's selyem - tennesztésről. — Hetényben az akkori plebános (Juranits Antal) mint különösen szeretett barátja felől igen érzékeny szívvel teszen szót, egyebek között megjegyezvén; „A' mostani plebánost különösen kedveli a' népség; minek jeleit belső megindulással szemléltem.“ — A' Sz. Lászlói kellemes remetelakást leírván dicséri. — Így szól tovább; „Ezek után Mohácsra indultam, hogy lássam ezen szomorú térséget. Mint a' mezőn keresztűl menék; szemlélése borzadással tölte be, mellyet a' rémítő ütközetre emlékezés gerjeszte bennem. Nem kétlem, minden figyelmes utazóban hasonlót okozand. Itt veszett el 1526ban Királyunk, országunk“. A' Mohácsi ütközetnek Dorfmeister által készített, itten látható rajzolatja felől szólván a' festőnek több rendbeli hibáit említi: „A' Király' lovát“, így szól, „fejérnek festette, pedig pej vala. — A' Király' futását a' Törökök' részéről lefelé ábrázolta, holott felfelé történt. — A' Király szakállatlan vagyon festve; pedig pénzei csalhatatlanul mutatják, hogy szakállas volt; 's történetíróink bizonyítják hogy ősz vala. — A' festésen Harsány' hegye látszik, 's Dorfmeister a' Törökök által erről, ámbár négy mértföld távolságra esik, ágyúztatja a' magyarokat; pedig hol vagyon olly ágyú, melly illy messzére szolgáljon?“ Azt is megjegyzi, hogy Mohács hajdan római lakhely volt, 's AMANTIA-nak nevezteték; hogy itt most is sok régi pén-

lyáról leszólván új 's majd egészen más nemű körbe helyezék. Bécsbe hivatott Mélt. Medgyesi Somogyi János Status-Tanácsos Úr' jó reményű József fija mellé nevelőnek 's a' philosophiai tudományokból tanítónak, és pedig olly hatás hangon hivatott, melly illetén válaszra készte: „Quid rescribam, prorsus non habeo, usque adeo dubius animi sum. Triduum et amplius est, quo delibero, et necdum, quo me vertam, video. Multa sunt, quae me invitant; multa, quae deterrent. Studia et labores non moror. Vocem patriae eo me vocantis videor audire: eam tamen quominus plene intelligam,

circumfusa difficultatum nubes obtundit. Quo me vertam finito biennio ad Dioecesim rediturus? Otiari non didici. Parochus igitur? Eheu hoc est, quod fugio. Professor itaque. Ubi? In alia quapiam Academia? At me loco huic mei, qui vivunt, miseri parentes; mea, quae me totum tenet, numos veteres colligendi passio, adfigunt. Igitur cathedram forte resignabo servato regressus jure, postliminio iterum rehabendam, interea, qui me biennio suppleat, substituto? Quid hoc novitatis? Quid difficultatis? Jam undecim annis doceo, pensionem quondam ut habeam, sperare possum: spem hanc dimissa cathedra quomodo succidam? - - In hoc ancipiti rerum mearum situ unum hoc est, quod scio: me scilicet, quid rescribere debeam, nescire“ 's' a' t. Azonban sorvadozó teste' gyöngességét tekintvén, 's névszerént azt is gondolóra vévén, hogy a' 11 évi iskolai 's egyéb fáradságos munkáldokás a' mult esztendón csak nem halált hozó nyavalyát okozza néki, elhatározá magában a' meghívást, mint a' pihenésre 's megbomlott egészségének visszaállítására igen jó alkalmat, elfogadni 's használni.

E' végett lépéseket tön mind a' nagy méltóságú kir. magyar Helytartó Tanácsnál, mind egyéb előjáróinál: 's így a' kinyerendő engedelem' biztos reményével még 1804ben October' 5kén megindula a' reá várakozó új hivatal' átvételére. Az akadályok, melyek a' köz s állandó hivatalnak különnel 's ideiglenivel lett felcserélése miatt elejbe gördültek, első tekintettel aggodalmat szerzének; de tekintvén okait 's mostani helyzetét, nem valának gyöszhetlenek. Melly aggodás' megszűntével egész tehetségét nevendéke' előmentére fordítá; mind e' mellett olyak voltak körülményi, hogy öntapasztalásinak 's isméréteinek, kivált a' világra 's emberekre nézve, elmúlhatlanul gyarapodniok kelle. Status-Tanácsos Somogyi, kinek teljes bizodalját bírá, ekkor nagy hatáskörben éle; a' Bécsi Egyetembeli Tanítók, kikkel hivatalánál fogva többször kelle értekeznie 's társalkodnia, ez időben is nevezetes férjfiak valának; az Ország' sőt Monarchia' körülállásai, melyekről illy helyen a' legújabb tudósításokat, úgy szólván, első kézből vevé, e' korban igen tanuságosak voltak. Mindezeknek lelkére jöte-

zek találatnak, és szántás közben sok hadi eszközök. — Eszékre a' nevezetes Eszéki töltésen ment be; építette a' körülfekvő hét Vármegye; a' töltés' végén, közel a' Drávához, jobb kéz felől szemre vevé a' sugár kőoszlopot, melly' tetején a' korona vánkoston, oldalán Felséges Maria Theresia' és József' képe, alatt réztáblán kiálló rézbetűkkel ezen felírás vagon:

Providentia.
Augustorum.
Josephi. II. Mariae. Theresiae.
Expletis. Lacunis.
Fracta. Aquarum. Vi.
Commercio. Commeatui. Itinerantibus.
Viam. Pontemque. Hunc. Statuens.
Quadrienni. Opere.
Saeculorum. Incommoda. Sustulit.
Ita.
Quos. Subdita. Gens. Novo. Beneficio.
Pios. Sentit. Parentes.
Diu. Impune. Crassans. Aquarum. Furor.
Perenni. Stratus. Aggere.
Suos. Agnoscit. Dominos.

Anno
M. DCC. LXXIX.

„A' munka“, úgymond, „kezdődött 1772ben October' 5kén; végződött 1777ben October' 31kén, és így tartott 5 esztendeig és 26 napig. Azért a' sugár kövön hibásan van téve; Quadrienni Opere; vagy pedig így kell érteni, hogy a' két szélső csonka esztendő nincs számlálva, hanem csak a' középső négy teljes. ----- Ezen oszlop Pesten készült; de az esztendőszámot elfeledék reámetszeni, melly hijányt két év mulva pótolák; azért 1777 helyett M DCC.LXXIX olvastatik rajta. — — — A' töltés' hosszúsága 2,200, alsó szélessége 10, felső 6 öl; 484.000 forintba került; a' sugárkő pedig 1,950 for. — — Midőn a' régi MVRSA' düledékiből a' töltésre fordítandó köveket szedék; mintegy 40,900 régi pénzt találtak. — — — A' vár erős; erősebb, úgy gondolom, Aradnál, de Temesvárnál nem.“Kaposvárott a' Vármegye' hazát szemlélgetvén a' többi között kérdé vezetőjét: A' levéltárban messze felérnek-e az Acták? Illy választ nyere: Bizony egész a' padlásig felérnek. Világosabb kérdés után hallá, hogy a' jegyzőkönyv 1626dik esztendőről veszi eredetét. Említi a' tömlöczöt is, mellytől, így szól, minden gonosztévő méltán retteg; most kevesen vagnak benne, mintegy 80nan.

vőleg kelle hatniok. Sőt voltak, kik különféléket jövendelgetének felőle; a' miről őnmaga egy levélben így ír: „Azon örvendek, hogy idővel, ha Isten éltemnek kedvez, csalatkozva fogom mind azokat látni, kik itt létemet, magok tudják, mire magyarázzák: most szóval haszontalan belőlök kivenni a' vélekedést. A' mit az idén kívántam, elértem; ha jövő esztendőre tett kívánságom is beteljesedik, attigi metam“. Csak ugyan elégnek tartván barátin, ismérésin 's egyéb hozzá folyamodtakon köréhez képest segíni, maga tanulásra, tanításra 's levelezésre fordítja idejét.

A' mi illeti a' tanulást: kötelességében álván nevendékének a' philosophiai tudományokat előterjeszteni, a' Philosophiához tartozó új munkákat szorgosan olvasá; a' keresztény tudományt pedig maga dolgozó ki e' czím alatt: Principia Doctrinae Christianae juxta ductum catechismi romani. Illustri Herulo Josepho Somogyi de Medgyes tradidit ejus in Philosophia Institutur et Praefectus Franciscus Kresznerics Viennae 1804, 1805, 1806.“ Bobertől tovább fizetés mellett nem csak többféle physical 's mechanikai mesterségeket hanem rajzolni is tanula; sőt a' francia nyelvben is, mellyet már tökéletesen érte, különös órákban beszélgetés által gyakorolgatá magát. A' naponkénti jeles társalkodást még sikeresebbé akarván tenni, a' mi nevezetesen látott, hallott, vagy másként tapasztalt, gondosan feljelelé. Pénzgyűjteményét szaporítá. Jó könyveket, 's ezek között több régieket szerze. 6) A' felebb (6. §.) előhozott Császárokat ez idő közben nyomatá, 's a' nyomtatási hibákat, a' munkát ivenként Posenból Bécsbe hozatván, ön maga jobbitgatá. Egy oklevelet is közönséggé tön illy homlokírással: „Diploma Viti Nitriensis Episcopi datum Ecclesiae S. Stephani Viennae 1341. E Tabulario Praepositurae Viennensis edidit Franc. Kresznerics, AA. LL. et Philosophiae Dr. Presb. Dioec. Sabariensis, Professor Math. Sabariae 1806“ 7*) Igy tanúlva, tapasztalva 's tudományos tárgyakban foglalatokodva tökéletesíté magát. De fő tisztje lévén a' nevelés 's tanítás, ebben olly pontosan 's szerencsével foglalatokodék, hogy nevendéke minden próbatételeit dicsérettel végezné. Hasonló előmenettel tanulának ennek lánytestvérei, kiket Kresznerics határozott órákban külön oktata. Levelezései végre e' két esztendőben olly számosak voltak, hogy több száz levelet venne 's írta. 8)

Ezen időszakból figyelemre méltó még, hogy nevendékével 's egyéb társakkal két ízben Stájer-országi Czelbe útaza; egyszer pedig hasonlóan nevendékével több magyar városokon keresztül Selmeczre; és hogy az 1805. esztendő' végével 's a' következő' kezdetével a' közelgő

6 A' régi könyvek' gyűjtésében annyira gyönyörködék, hogy ezen felírás alatt: Libri antiqui, sed in quibus annus scriptionis vel editionis deest "27 könyvet szerezne; ez alatt pedig: „Libri antiqui juxta ordinem annorum compendio exhibiti“ 193-t; ezekben a' kiadás évszáma 1475től 1544ig terjed.

7 Jóllehet Vidának (Vitus), hajdani Nyitrai Püspöknek bucsúlevelét néhány deák jegyzetekkel metszeté 's adá ki: mind e' mellett jónak találá e' tárgyat hosszabb magyar értekezéssel felvilágosítani. Ennek velősen dolgozott, 's mintegy 3, 4 ívre menő része megvagon kezirati között, és csonkasága mellett is érdemes, hogy a' tudós közönség nyomatva lássa.

8 A' hozzá mint nevelőhez küldött nagy számú levelek között isméretes Tudósokéi is fordulnak elő. Illyenek: Pasquiché, Szerdahelyi György, Téli Takácsé, Kulcsár Istváné, Fábchich Józsefé 's többeké.

francia tábor miatt majd 3 hónapra Bécset elhagyván, hol itt hol amott, de nagyobb részént Győrött, tartózkodának. Kresznerics szokása szerint, a' mit hol látott 's tapasztalt, naponként gondosan felírá 9).

mond, már IV. Béla emlékezik; ezen templomnál fogva található a' híres Pannoniai kútra vagy forrásra; ebből ittak a' Szittyai magyarok, ebből ivott IV. Béla. Vörös márvány kövön ezek olvastatnak:

Fons. Hic.
Pannosus.
Belae, Quondam. Quarto. Hungariae. Regi. Degustatus.
Et. Probatius.

Sed. Vetustate.
Prope.
Corruptus.
Bene VoLa.
SaCrI. MontIs.
Panno

nIae. ProVIDentIa. PVRiore. SCatVrIt.
AqVa.

Bela pannosus fons-nak nevezi, és valóban azon víz, melly innen ered Pansa nevet visel; talán azért hogy posztókalló volt rajta. Pannonia város is ezen víz' mellékén lehetett. — Említi tovább Lovász-Patonát, hol a' gazdasági tárgyak' megtekintése után egy római kő tünt szemébe. Szélessége, így szól, nekem 3 arasz, hossza 6. Nem lévén mérővesszőm, így kellett megmérnem. A' betűk nagyok, szépek, gömbölyűk; az első Császárok' idejére mutatnak: az orthographia változó; Galonio és Gallonia, ott egy itt két L betűvel. Felírása ez:

CL. GALONIO.
AN. XXV. SCR.I.
B. MVRSEL.
HIC. SITVS.
EST.
ET. CLAVDIO.
NIGRIANO.
ANN.

LXXXV. ET. VLP. FINITAE. AN. LX.
CLAVDIA. GALLONIA. OB. MEMOR.
FRATRIS. ET. PARENTIBVS. VIVIS. FC.

Említi Városlődöt egyebek közt mondván: itt megnézegettem a' hajdani Carthusianusok' épületeinek dűledékét. A' templom' egyik fala a' régiből való. Láttam a' kar (chorus) alatt egy követ, mellybe M.D.XXI. esztendő vagon vésvé. Láttam egy nagy kétöblű kőkádát: ez mosdó edény lehetett. A' Szerzetesek számosan voltak. Mondják 400an négy Prioratus alatt. Az első Prior Ország' Nagya volt, és 200 katonát tartozott állítani. Hihető, a' Mohácsi veszedelemkor szélledtek el; minthogy a' rabló Törökök Veszprémig pusztítottak. Régenten Lövdnek volt a' neve. Szomszédságában van Sz. Gál, hol a' királyi vadászok laknak, és a' mai napig szoktak esztendőnként a' királynak vadakat felvinni. Talán hajdan ezen hely tőlek nevezetett Lövdnek, diminutive Lövdnek, utóbb Lövdnek, végre Lődnek; és különböztetés végett, minthogy vára volt, Városlődnek. — Előhozza az Öskűn túl lévő Péti malomnál látható híres töltést, mellyet a' nép Kinisitöltésnek nevez. A' munka, úgymond, valóban méltó a' csudálkozásra; a' hajdani Róma sem szégyenelhetne illy nemes mivét. „Kinisi“, így zárja be észrevételeit, „ha ez valóban a' te munkád, mint a' töltés vele hordozza, méltó vagy e' tekintetben is a' csudálkozásra. P — le a' magas égből elaljasodott korcos utódat, kik már illyenekre nem születnek. Én bámulva távoztam el ezen szörnyű munkádtól, és áldva hamvaitat“. — Csórról lévén szó felhozza az isméretes közmondást: Csóri csuka nincs mája. Ennek, így szól, eredete Mátyás Királytól vagon, ki Palotán ebédelvén nem találta a' csuka' máját; kérdezvén pedig a' szakácsot, hol a' csuka-máj? Ez felelé; Uram, Király! Csóri csuka, nincs mája. Erre a' Király; rosz ember! palotai pácza, nincs száma. Út közben még Pesten is keveset mulatván néhány napok után — Selmeczre értek: itt, úgymond, a' chemiai műhelyben sok

---

szép próbálatokat láttam, melyekre mindenkor örömmel fogok vissza emlékezni. Minekelőtte pedig a' bányákba mennék; áltöltöztünk bányászi ruhákba: nekem minden nadrág szűk volt. Hátul bőrt, reánk dolmányformát, fejünkbe bányászi csákót tettünk; derekunkra csatos övet öltöttünk. Zsigmondstoll-ig menvén láttuk a' vonó erőmívét: onnan, én elválván, lajtorjákon egyenesen lementem 72 ölnyi mélységre megnézni Hell' azon nevezetes erőmívét, melly által a' vizet felhajtják 's eleresztik. Négy óra alatt nedves lajtorjákon, keservesen, nagy fáradva vergődtem ki a' felső világra. „Oh ha tudnák“, így kiált fel, „a' bő költők, milly kinos, keserves a' pénztermesztés!“ — Nyitrára érvén megnézé a' templomi ritkaságokat: ezek között egy kehelyt látott, mellynek alsó, közép 's felső kerületén 18 régi római arany vagyon. Látott Bornemisza Páltól 1563ik évből egy üvegoldalú ciboriumot. — Végre, midőn a' Francziák miatt Győrött tartózkodának, egyszer megnézegeté a' győri főtemplom' ékességeit (ornatus), „inter quas“, ezek saját szavai, „erat memorabilis infula e gemmis contexta, inciso anno 1550; item casula antiqua, cui corona cum corvo annulum gerente insuta fuit; item alia casula de anno 1514; binae item casulae antiquae cum imaginibus et graecis inscriptionibus“.

8. §. MDCCCVII—MDCCCIX.

A' lefolyt két esztendőben dolgai csak változtak inkább, mint megszűntek; azért pihenése nem munkátlaniságból hanem legfelebb a' munka' különféle, változó 's könnyebb nemeiből áll: de már ez maga elég vala bádjadt erejinek felélesztésére 's megbomlott egészségének jobb karba hozására. E' czélt elérvén megújult erővel 's szinte kettőztetett szorgalommal folytatá előbbi munkáit. Vissza jötte után ismét a' tanítószerkebe ülven így kezdé beszélni: Quartus supra decimum ingruit annus, a quo publicae doctioni admotus in erudienda juventute desudo. Hanc, quam teneo, quamque rursus post biennem absentiam conscendo, cathedram dilexi semper, neque aliud me ab ea tantisper avulsit, quam consideratio ea, posse unius recta institutione tantum quandoque praestari utilitatis, quantum numerosae pubis, quantum integrae Scholae educatione“. Tanítványinak köz, 's némelyeknek külön tanítása mellett egyre folytat- ta a' jelesebb munkák' olvasását 's kivonását. Ideje engedvén 's alkalma lévén kisebb útakat tett. Egyszer Mariasdorf-ra, Vas Vármegyei kisdud helységbe, csak a' régi templomocska' meg-

tekintése végett útaza, hol az ajtó felett ezen betűket találá: ANN. M. III. *).

Ez időszakban Gróf Széchenyi Ferencztől két levelet vön: az egyikben Pál és István ifjú Grófok' kikérdezésére szólíttatik fel; a' másik mellett pedig a' magyar Museumhoz tartozó könyvek' mutatója küldetik meg. Felkölt érzéssel válaszolt mind kettőre, az elsőben egyebek között írván: „Örülj nagy Hazafi! gondoskodásod szembetűnő jelensége azon remek nevelésnek, mellyet nagy reményű fiaidnak adsz. A' minek Te és a' Haza fogja szerencsés következeit látni. Bár valahára minden magyar atya általlátná, hogy nagyobb kincset gyermekeinek nem hagyhat, mint a' jó nevelés. ----- Fogd

pártul a' magyar nyelvet is, elhíttvén magaddal mint bizonyos igazságot, hogy még a' nyelv él, él a' nemzet is“. A' másodikban pedig egy helyen ezeket mondja: „Mint tűnik szembe kegyelmes Gróf! ezen hazafiúi áldozatod? mint pirúlnak el a' megveszett szívűek? mint gyullad, mint gyarapodik a' tiszta hazafiuság a' jó lelkekben? mint szaporodnak a' számos áldozatok a' haza' oltárán? látom már emelkedni azon pompás épületet Pest' közepén, mellyben a' nemzeti gyűjteménynek minden nemei, díszes helyekre kirakva, tündöklenni fognak; a' zsbongó sokaságot körülöttök; a' nemes vetekedést, a' buzgóságot a' magyarzatban; az oda tolyongó külföldnek bámulását, és nemzeti egünknek derültebb fényét. Láttam ezeket mint annyi bőven fakadó gyümölcsseit, oh nagy lelkű Hazafi! a' te intézetednek“.

Gondolkodott a' köznevelés' s tanítás' jobb lábra állítása felől is, egyebek közt arra figyelvén, hogy a' Gondolkodás-Tudományak (Lo

-gica) a' Mennyiség-Tudomány (Mathesis) előtt, valamint a' Világ történet' tudományának is a' nemzeti előtt kelljen taníttatnia; illy rendet óhajtott a' philosophiai tudományokra nézve behozatni:

„Anno primo. Anno secundo.

Primo Semestri.

Historia Universalis. Physica.

Philosophia theoretica. Mathesis adplicata.

Secundo Semestri.

Historia Hungariae. Physica., Hist., Nat., Oecon. Mathesis pura. Philosophia theor. et pract.

Institutionibus Religionis Christianae, Lingvae Graecae, Lingvae item et Literaturae Hungaricae suis locis persistentibus.“

De tovább a' Magyar országot illető régi oklevelekre 's a' magyar régi pénzekre olly gondot fordíta, hogy tartós gondoskodás 's gyűjtögetés után e' tárgyakról illy című munkákat írhatna: „Diplomata; quae collegit, additis notis et Citationibus, Franciscus Kresznerics. in fol. p. 212.“ és: „Numi patrii, quos Museum Francisci Kresznerics Complectitur, conscripti anno 1808. in 8vo p. 148“ **)

Azonban minden külön foglalatossági között, úgy látszik, leginkább szíven fekvők a' honi nyelv' kifejlésének 's gyarapodásának eszközlése. E' dolgokról önvallomása szerént még 1778ban kezdde eszmélni. Igen, ezen esztendőben atyjától ajándékként nyervén e' könyvecskét: Dictionarium quatuor lingvarum Latinae, Hungaricae, Bohemicae, Germanicae diligenter et adcurate secundo editum Viennae 1641.“ naponként tapasztalá szavaink' fogyatkozását, de egyszer 's mind

*) A' Mariasdorfi templomról ezeket jegyzé meg: Tota structura antiquitatem loquitur. Ad principalem ingressum supra portam duo scuta gentilitia, unum cum unicorni, alterum cum leone, in medio horum rosa arbor opere anaglypho; infra scuta in coronide portae ANN. M. III. characteribus antiquis. In latere est etiam ingressus; tures duae, sed ultra coronidem templi non adsurgunt; recentior turris in medio templi lignea. Intus in sanctuarii pariete laterali videtur columna cum imminente tabernaculo e lapide opere gothico et inscriptione 1283. Tota structura est magna adcuratione perfecta.

**) A' magyar pénzek' sommás lajstromában ezeket olvashatni:

„Recapitulatio.

AV. AR. AE.

Numi Hungarici	9.	315.	82.
Transylvanici	—	3.	50.
Miscellanei	1.	6.	1.

Summa 10. 324. 133.

Universim sunt frustra 467.

Ex his 34 numi sunt tales, quos Museum Nationale vel cum simili peristasi vel penitus non habet.“

**) (

különféle módon szaporodhatását. Ez okra nézve nem jött kezébe könyv, melyben szavakat 's kifejezéseket, mint mondani szoká, nem bön-gészett volna (instar apis non quaesivisset). Rendszeréni kivonatain kívül, hol az általa olvasott tárgyak, kifejezések 's szavak szinte egy halomban találtatnak, két, tulajdon értelemben kézikönyve vala; az egyiket: „Hébekori philologiai Gondolatok“-nak, a' másikat: „Emlékezet' segítségé“-nek czimezvé. Az elsőbe rend nélkül, mintegy futólag számtalan apró de hasznos grammaticai és egyéb philologiai jegyzéseket gyűjtte össze; a' másodikat pedig több részre osztá, első helyre írván a' válogatott közmondásokat, másodikra a' tulajdon társneveket, harmadikra a' szép nevezeteket, negyedikre a' rejtettebb szóeredést, ötödikre a' ritka szavakat, hatodikra a' philologiai elmés gondolatokat. Fáradságos, nagy becsű munkák ezek; de csekélyeknek látszhatnak ama' vasszorgalommal készült, öt részre, szint' annyi kötetre osztott, és betűrendbe szedett magyar közmondásokhoz képest. Mit akara ezekkel? egy kis fenmaradt jegyzéke mutatja, melyet szóról szóra ide írok: „Ordo in tractatu de proverbiis hungaricis. Caput 1. Notio poverbii. Caput 2. Usus ejus apud nationes, in specie apud Hungaros. Caput 3. Hasznai a' magyar közmondásoknak. Caput 4. Collectores apud nos. Vitia eorum. Caput 5. Fontes: a) collectores; b) libri sparsim; c) sermo vulgi. Caput 6. Planum meum. Ordo. Divisio“. Bátor a' közmondásokat már 1808ban nagy részént leírta; a' felhozott jegyzék mindazáltal, tekintvén a' betűk' új 's szinte eleven alakját, nem régi lehet. Így tehát a' szóban lévő közmondások' felosztása 's netalán külön kiadása elmaradván, egyedül a' gyökérrendű magyar Szótárba, melyet a' nagy 's csak nem egész éltére terjedő készület után ugyan 1808ban kezdte írni, vetettek fel.

Még ezen időből két, nem minden befolyás nélküli dolgot említhetni. Eme' kérdés felett: *cujus auctoritate et consensu producitur tentamen publicum?*“ egy kellemetlen vita támada, melyben az ellenfél olly hévvel kardoskodék, hogy Kresznerics egy levélben e' panaszra fakadna: *Hac sua agendi ratione quantopere animum meum sauciaverit, exprimere non possum. Quantum tamen fieri potuit, respondi ei moderate prae oculis ferens reverentiam illam, quam officium, quod gerit, meretur*“. A' másik, mit e' helyen mint figyelemre méltót említhetni az, hogy 1809ben egy bizonyos alkalommal szép poétai tehetséget tüntete ki. E' részről már ismérék ötet baráti: minthogy mind maga különféle alkalmakkal örömet versele; mind a' mások által készített dalokat gondosan gyűjtögeté; mind különösen Horatius' magyarázóit, kik' munkáját önnön dolgozásival is szaporítá, egy, ívnyi szélességű könyvbe össze írta; de közre mind eddig semmi nevezetesb költeményt nem ereszte. Az előbb nevezett évben történék, hogy a' hosszabb időig Szombathelyen tartózkodott, 28dik számú, lófarkos sisakú, francia lovag ezered a' béke' helyreállása után onnan elköltöznék: ekkor Kresznerics ismét betegeskedvén időtöltésből egy útravaló éneket írta 10) melly az egész vidéken villám gyorsasággal

10) Az említett útravaló saját írása szerént itt következik:

”
J
é

r
c
z
é
k
,
t
y
u
k
o
k

s
í
r
j
a
t
o
k
:

E
l
m
e
n
t
e
k

a
,

k
a
k
a
s
o
k
.

Száz tíz
napig
meglaktak,
A

m
i
t

l
e
l
t
e
k
,

f
e
l
f
a
l
t
a
k
;
;

elterjedvén, az olvasókban különböző érzelmeket szüle, 's ezek miatt több elmés, de részént élesen gunyoló és érzékenyen bántó, versezetek' szerzésére ada alkalmat.

Z

s
u
p
o
t
,
k
e
f
é
t
,
k
a
m
a
r
á
t
,
S
z
e
k
é
r
d
i
ó
t
,
k
a
p
u
t
j
á
t
.

Jobb tollakra
verődtek,
Más
szemetjén
élődtek;

V
é
r
s
z
i
n
t

k
a
p
o
t
t

t
a
r
é
j
o
k
,
T
u
r

o
t

v
e
s
z
t
e
t
t

a
,

l
o
v
o
k
.
H
o
g
y

m
e
g
h
í
z
t
a
k
,

e
l
m
e
n
t
e
k
;

Bár nehezen
röppentek.

9. §. MDCCCX—MDCCCXII.

Ez tanítói hivatálának utósó szakasza. Lehetnek oly tanítók, kik az iskolai foglalatosságok' egyalakúsága miatt szinte gépely módra járnak el tisztjekben; kik az ifjabb korban talán nem legjobb választással össze írtakat képesek százszor meg többször hallgatóik előtt elmondani 's általok felmondadni. Azt pedig épen nem csudálhatni, ha, időjárával az ifjúkori tűz netalán tikkadván, a' hajdani eleven 's érzékenyítő előadás éltesebb korban lassú 's csendes nyomosságra változik. Egyébiránt is majd képzelhetlen dolog a' nyavalyák', indulatok', kor' 's egyéb viszontagságok' súlyát érezni, még is mindenkor, nem midőn a' kedv tartja, hanem mikor a' határozott óra parancsolja, vidám képpel, hevült érzellemmel 's felemelkedett lélekkel értekezni, okoskodni 's a' szívekre hatni. És ime itt azon különböztető jel, melly Kresznericset bélyegzi. Ó szüntelen elméjével munkálván oktatás közben szünet nélkül egykedvűnek látszék. A' gyermeki vidorságot 's az ifjúi élénkséget még az élet' tavaszán is csak olykor láttatá; későbbben pedig majd nem mindenkor változatlan, 's érett férjfiút diszesítő ábrázatot mutatja. Élünk' változandósága nem változtathatá kénye szerént képe' vonásait; 's azért mindég egyenlő hatással 's nyomossággal oktata. A' mi előadását illeti: ez melye' gyöngesége miatt örökké csendes de mellette világos, szava már kezdet-ben tompa de mellette érthető volt. A' mit pedig előada, már tisztje' első éveiben nagy gonddal válogatá, idővel oktatása

mind inkább tanuságos lön; úgy hogy a' végső években iskolai tanítására figyelmezni, vagy otthon beszélgetésit vigyázva hallgatni, vagy beszéd közben vele járkálni egyiránt hasznos 's gyönyörködtető vala. Többen tanítványi közül úgy válnak el tőle, mint szíves baráti; mint természetes örökös, gondos kifejtői, közhasznú terjesztői a' tőle tanult ismereteknek; mint tudós mivelői 's folytatva előmozdítói az általa alaposan tanított tu- dományoknak. Hálás szívvel tartozom részemről nyilván kimondani, hogy érdemes tanítóim között talán ő volt első, ki részént útmutatás és buzdítás, részént tekintete által velem a' tudományokat megkedvelteté, 's egyebek közt arra tön figyelmeisé, hogy az előmenetre törekedő ifjú iskolai kötelességének pontos teljesítésén kívül más tárgyakban is haszonnal foglalatzkodhatik. Áldás ezért hamvaiddra nemes lelkű tanítóm!

Külön 's nem hivatalos foglalatosságát tekintvén, ezek részént magányos tanításból, részént előbb kezdett tudományos munkáinak foly- tatásából állának. A' közmondásokat egyre gyűjté 's azok' kerestére tanítványit szinte kényszeríté, személy szerént majd 3, majd 4 közmondás' felkeresését 's beadását rendelvén. A' gyökérrendű magyar Szótárt tőle telhető szorgalommal írta; valamint a' magyar régiségek körül is mind-

Hess! földünkről rosz madár;
Bár elveszél, az sem kár.
Mert nem Isten' madara,
Kinek fején a' farka.
Van kakasunk szemetre,
Nem szorultunk nemedre.
Kukoríts már Spanyolnak,
Vagy fejét szedd ludaknak.
Nem mi dolgunk, ebhelye:
Tartson pokol' kebele.
Jérczék, tyukok bízzatok;
Itthon is lesz kakastok".

Némelly szavak' felvilágosítására szolgálhat a' következő jegyzék: Törtent, hogy egy Francia levest kívánván, egyre soupe-ot emlegetett; erre nézve több kéve zsup tétetett elejbe. Máskor pedig egy tiszt kávén akarván e' szavakat mondogatá: milk, milk: káfe, káfe. A' szolgáló nagy nehezen a' dolgot magának megfejtvén, feladta a' pohár tejet 's melléje kefét tett. Máskor ismét egy Francia bajtársát többször camarade-nak nevezte: ebből a' gazda kamarája' feltörését sejtvén, felesége által azt őriztetni kezdé; mind e' mellett a' francziák, épen az őrzés miatt ott valami féltőt gyanítván, leltek alkalmas időt a' kamara' felnyitására és egy vendély sajt' elvitelére. Továbbá egy boszús Francia a' Sacre Dieu káromló szavakra fakada; erre a' szidalmazott őszintén megmondá, hogy szekérdiót semmiként sem adhat. Így egymást nem értvén, a' franczia még boszúsabban kiáltja; capot, capot (fejvétel); erre a' szorongatott ismét mást nem mondhatá; Uram! kaputot sem adhatok; mert az egész helységben nincs másnak, mint a' papnak. A' Szombathelyről elmenő francziák Spanyol országban kívántak, 's készültek háborkodni. A' lúd felakasztás és fejszedés kedves multságok volt a' Szombathelyen tanyázó közkatonáknak; szembekötve kellett a' függő lúdhhoz menni 's karddal nyakát vágni.

egyre fáradozóék. 11) A' külön tanításra nézve megjelölhetni, hogy ez csupán mindenkin segíni készsége miatt olly bajos ügybe keveré, melly azokkal, kiket a' legközelebbi viszony kapcsolja vele, nem könnyen engesztelődhető hasonlást szüle.

A' baj ritkán jár maga. Már előbb, hogy sem a' most említettem kellemetlenségek születének, Szombathelyi Prépost Nagy József, Kresznericsnek lelki barátja, szeretett jóakarója, tisztelt pártfogója meghalt. Virág Benedek' szavaival sóhajtozék utána:

„Tőlem, barátom! messze vagy,
Egy más világnak végiben.
Még fárad a' szél, míg elér
Azon vidéknek rétire.
Egek! hová vittétek el“.

Tevé, a' mit tehete. Még 1810ben leírja ennek életét; 1816ban pedig az Erdélyi Museumban kiadta. De ezen sérelmes állapothoz még más bajok is csoportozának. A' tentamen publicumot érdeklő, már felebb (8. §.) is előhozott kérdés még most sem döntetett el: ez néki annyi aggodást és üldöztetést okozza, hogy egy, a' nagy mélt. magyar Helytartó Tanácshoz intézett, hivatalos felírásban ezen szavakkal panasználja: „Si cum homine sic agitur, quid superest amplius, quam ut sicco huic et ingrato pani nuncium remittam; et post 18 annos in re literaria indefesso zelo et notabili proprii commodi, quin vitae et valetudinis sacrificio exantlatos, praeoptem redire ad quamcunque infimae sortis capellaniam“. Ezekhez járula a' pénzváltozás 's tartós háború-szülte drágaság, melly őt az igen csekély esztendei jutalom mellett csak nem az utósó szükségbe dönté. Illy körülmények között elkedvetlenedve csak jó alkalomra várt, hogy a' tanítói hivataltól örökre megválhassék. A' mi 1812ben Mart. 31kén teljesedett.

10. §. MDCCCXIII—MDCCCXVII.

Volt időszak, mellyben az egész időt gazdálkodva tanulásra 's tanításra fordító férjfiú képzeln sem tudá, hogyan lehetne 's kellene, kilépvén a' kisedet kortól megszokott hatáskörből, más életmódot választani 's követni: azonban a' hajdan nem sejtett kedvetlen

körülfállások' össze csoportozása, majd nem kényszerítve, sürgeté állapot' változtatás végett az első, előtte nyilandó pályára lépni. Azon szíves hajlandóság 's különböztetett kegyelem, mellyel a' nagy mélt. Somogyi nemzetség iránta viselteték, miután ennél mint mivelte nevelő 's tudós tanító érdemeket szerze, bátorította az aggodót, hogy a' Ság- hon megürült fára' elnyerése végett könyörögve folyamodnék. E' folyamodás sikerült, úgy hogy az 1812ki Aprilis' 8kán már Ságbon volna, mint maga írja, kebelében szeretett népének, mellytől kölcsönös szerelmet reményle, mint jó lelkipásztort illető legérdemesb díjt. Bátor pedig a' tudós munkálkodással mint benne szinte természeté 's szükségé vált foglalatossággal ez új körben sem hagyhatta fel; mind e' mellett egyházi tisztje' első éveiben sok olly tárgy felől kelle gondolkodni sőt aggodnia, melly tudományos dolgozásiban nem kevésbé hátrálá. Örömet tön, kiváltképp mielőtt melye' teljes elgyengülése vissza nem tartá, mindent, mi a' jó pásztor' köréhez tartozik. Istenfélő indulatja, emberszerető természete, feddhetlen élete neki hívei előtt nagy tekintet szerze; tudományát pedig még a' köznép is bámulva becsülte, 's beszédeit magyarázhatlan figyelemmel hallgatta. Továbbá csendes, békes életmódja csendre, békére készít mindenkit körülé. Ha a' feddés elkerülhetlen vala; ezt ő a' legszelidebb hangon intézte. Másként is őt, ki jót tenni szerete, de ártani senkinek nem akara, készakarva gyakran megbán-

11 Szvorényi Mihály Apátnak 1811ben Febr. 23kán a' többi között a' régi Castel iránt e' szavakkal írja: „Demum in jicis mentionem de Castellaria. Castella Romanorum ad portum Fenék stetisse ipsa rudera et forma rudum ostendunt. Urbem aditam, cujus tu sacer curio es, Castellariam veteribus fuisse vocatam inde verosimile fit, quod in vetustioribus Hungariae mappis Castel vocetur, unde et hungaricum nomen Keszthel, tardiore orthographia Keszthely indubie originem trahit“. Erre Szvorényi ugyan 1811ben Mart. 4kén így válaszola: Argumentum e mappis Hungariae vetustioribus pro eo sumtum, ut locus noster antea Castel posterius vero Keszthel compellatus fuisse videatur, haud me convincit ea propter; quod mapparum nostratum conditores fuerint olim exteri, plerumque ob ignorationem idiomatis hungarici nominum et adpellationum corruptores; quodque legam in diplomate S. Stephani Regis in favorem monasterii S. Adriani de Zala concessio locum nostrum Keszthel nominari“. Három, négy évvel előbb Kazinczy Ferenczcel is szót váltta Magyar ország' régi földabroszai miatt.

tani vadság lett volna. A' gazdaság' nemei között, leginkább mulatság miatt, majd nem egyedül a' kertész 's méhészséget kedvelé; annak egyéb, főkép mezei ágait, talán mivel tudományos dolgaival nem tudá egyeztetni, épen nem szereté, 's csak nem a' gondatlanságig elhagyá. Prépost Nagy József' életrajzában azont imígy dicséri: „A' gazdaság' minden ágazatit jól értette; de a' gazdálkodást maga' házánál nem űzte, méltatlannak tartván azt reá nem szorúlt papi tudós emberhez“. Ez mutatja, miként vélekedék ő is a' többféle gondokkal terhelt gazdálkodás felől.

A' vallás iránt legszentebb érzelmekkel vala szíve teljes; a' mit több alkalommal bebizonyíta: de leginkább 1817ben, midőn éptesttel és ésszel végrendelést tön, e' szavakkal nyilvánosítá azt. „Lelkemet általadom teremőtömnök, ki engem magyarázhatlan jóvoltából, ámbár erre semmi érdemem nem lehete, semmiségem' porából kihozott; jótéteményivel gazdagon táplált 's arra segített, hogy én por és hamu, mint felszentelt papja a' szeretet' törvényének, néki szolgálhassak. Istenem' ezen jóvoltához támaszkodván, és Megváltómnak, az ő szerelmes fíjának véghetetlen erejű érdemiben bizakodván (hiszen adósságunk' levelét keresztre függesztvén, vérével ez mosta le) merem reményleni a' jobbik élelet, és hogy a' jó Isten nekem is bűnösnek irgalmas leszen. ----- —Kiket megtaláltam bántani; kérem, bocsássanak meg, mint Ádám' gyarló maradékának: hasonlón én is minden nem jóakarómnak keresztény szeretettel és azon nagy lelkűséggel megbocsátok, mellyet egyedül Idvezítőnknek szereteten épült törvénye gerjeszthet az emberi szívben. Oh hitűnknek mennyei ereje! kiemeled te a' gyarló embert földi porából, és elfeledtetvén vele halandó alacsonyságát, isteni tűzzel gyullasztod fel; túl ragadván minden határain a' megbántódhatásnak“. Így csak az érezhet, kinek hite rendíthetlen, reménye biztos, szeretete tökéletes Így csak az szólhat, ki a' vallást nem bevett szokásból, hanem igaz meggyőződésből követi; kinél a' vallás nem annyira a' szájnak, mint az észnek 's szívnek tár

gya; kit már e' földön a' vallás' mennyei ereje éltet 's igazgat.
11. §. MDCCCXVIII—MDCCCXXI.

Kresznerics 1817ben, mint már előbb is megjegyzém, végkép' elhatározván, holta után fenmaradó vagyonát melly czélra akarná fordítatni; egyébként is a' sokléle nyavalyák, bajok 's viszályok közt töltött számos esztendő, jelesül a' félszázadot felülment életkor a' mindenkor eszmélkedve élőt mind inkább figyelmessé tevén a' jelen élet' mulékonysága iránt: teljes ügyekezettel azon vala, hogy, mennyire naponként gyöngülő ereje engedé, hivatalos kötelességit hiven teljesítse; 's a' mi nevezetesbet valaha kezdé, minél előbb tökéletességre vigye. A' mi illeti a' lelki pásztorkodást: ennek messze terjedő ágai idejét 's tehetségét néha annyira elfoglalák, hogy alig vala képes pásztori körén kívül valamit mívelni; innen történt, hogy, midőn 1820ban egy kis munka' készítése végett felszólíttatnék, dolgozásával önmaga sem elégedvén meg e' szavakkal mentegetné a' nem kedve sze-

rént készült mivet: „Fragmenta quaedam -----
tumultuario a me opere congesta submitto, una veniam petens, quod laboribus paroeciae meae pene obrutus nec servire pluribus potuerim, nec iis ad purum descriptis et redactis in ordinem“.

Régen kezdett munkái között leginkább szíven fekvék pénzgyűjteményének helyes elrendelése 's tudományos leírása: a' mit hosszas előkészület után 1819ben teljesíte jeles szorgalommal illy című munkát írván: „Numi veteres, quos Museum Francisci Kresznerics complectitur, conscripti per eundem 1819 in duobus tomis in 8vo. T. I. p. 561. T. II. p. 480. *). Második, a' mi szűnet nélkül aggódtatá, a' gyökérrendű magyar Szótár vala: ennek folytatására fordítá fenmaradt minden idejét; úgy hogy, a' mit ezen kívül olvasott vagy írt vala, nagyobb részént annak tökéletesítésére irányozna.

Mind e' mellett a' bizodalom, mellyel jó szíve 's tudománya iránt ismerősi viseltetének, ez idő közben is olykor elvoná hivatalbeli 's

*) Külföldi pénzgyűjteményének (a' magyar pénzek külön vagynak leírva. Lásd feljebb a' 8. §.) nagy értékét bizonyítja eme' jegyzék:

önkényt választott nagyobb munkáitól. 1820ban egy, Sümeghen talált emlékeztető kereszt oly kéréssel küldték hozzá: magyarulná meg, a' kereszt mit foglalna magában, melly érdeme volna numismatica tekintetben, 's méltó volna e, hogy a' nemzeti Museumnak átadassék? E' kérdések közül a' 2dik 's 3dik megfejtését, mint könnyen kitalálhatót, a' kérdőre hagyván csak az 1sőre válaszolt. Melly válasz azon kívül, hogy az 1822diki Egyházi Értekezések' III. kötetében nyomtatva megjelenék, a' kiadó' szíves hálájának bizonyosságául néhány nyomtatványban külön is kiadaték, 's az érdemes szerzőnek megküldeték. Hasonló módon ugyan 1820ban a' Szombathelyi oskolák' eredete, viszontagsági, hajdani 's újabb tanítói iránt kérdés támadván, ő találtatott legalkalmasbnak az ide tartozó tárgyak' kifürkészésére, 's azokkal, kiket illete, barátságos közlésére. Írt, a' mellyről felebb is emlékeztem, illy című értekezést: „Fragmenta ad Historiam Gymnasii Sabariensis tumultuario opere in chartas sequentes conjecta per Franciscum Kresznerics anno M.DCCC.XX.“ Még említést érdemel: midőn 1821ben, mintegy készülve a' következő esztendőn Posenban tartandó nemzeti Zsinatra, Szombathelyen mint a' megye' anyavárosában egyházi Zsinat tartatnék: Kresznerics a' tanácskozásokban hivatalból részt vevén gyakran beszéle, pedig a' legélesebb belátással.

12. §. MDCCCXXII—MDCCCXXXII.

Ez éltének utósó szakasza, mellyben nem annyira a' hatvan év körül járó életkor, mint

a' sok munka-okoza törődött állapot a' csendes nyugalmat szinte szükségessé tev. Több nemei az egyházi foglalatosságoknak ez időben tőle nem telhetett testi tehetséget kívánnak. A' kifáradt tagok, a' naponként fogyatkozó életerő a' munkát nyugvással, az ébrességet *) szenderedéssel parancsolá változtatni. Ez annak oka, hogy eme' végső esztendejiben hivatala' terhebb részeit papi segédeire kelle bízni, és hogy a' nappali fáradozást közbevetett alvás nélkül nem vala képes kiállani. Igaz, a' ki idejét untalan munkálva tölté, még most is szerete, mennyire tehetsége 's körülményi engedék, gyümölcsösen fáradozni. 1822ben Kemenesali Al-Esperestnek tétetvén új tisztjéhez képest sok, egymástól igen különböző dolgok bíztak ügyességére, melly annál inkább kitűnék, minél szövényesebbek valának az eligazítandó tárgyak. Tehetősb korban 's kedvezőbb körülállásokban, midőn nagyobb tekintetű jóakarói még életben valának, félebb menetel végett elmulasztván fo- lyamodni, illy irányzatú egész ügyekezete már most sikertelen marada. A' mit talán annál könnyebben elszívelhete; minthogy eme' nem sikerült lépést nem annyira önindulatjából, mint egy, fényes hivatalú, tisztelt barátja' legtisztább szívből eredett sugallására tev, 1827ben Szent-Széki Birónak neveztetvén, bátor a' szokott esket letev; mindazáltal, Szombathelytől távolléte miatt ülésekre nem járhatván, eme' kineveztetés reá nézve inkább érdemlett megtiszteltetés, mint használatos hatáskör vala.

Mind ezek mellett a' magyar Szótár az, mellyre valamint ő legnagyobb gondot fordíta; úgy nekünk illő leginkább figyelünk. Ha Révai'

Elenchus summarius:

Romani numi			
Aurei	8		
Argentei	451	Acrei	4757
Summa —	—	—	5216
Diversarum gentium numi			
Argentei	134		
Aerei			
Summa —	354	—	—
Numi gypso expressi	—	—	585
Numi aeri incisi	—	—	898
Numi necdum conscripti circiter	—	—	3106
Summa Summarum	—	—	1006
			10,805.

*) Ezen szavat: „Ébres; pervigil“ Sághon hallá Kresznerics 1830. Jan. 25kén. Innen igen könnyű szármoztatni: „Ébresség; vigilantia”.

érdeme a' Grammaticára, Kazinczyé a' szép tollra nézve halhatlan; ilyen Kresznericsé tekintvén a' gyökér rendbe szedett Szótárt. Nagyobb önáldozattal, gondosabb szorgalommal, csüggedtlenebb fáradsággal a' magyar szavakat 's szójárásokat senki nem gyűjtötte. E' célra használá ő egyéb nyelvész készületin kívül a' régi 's újabb Szókönyveket, az írott 's nyomtatott kisebb, nagyobb munkákat, a' helybeli 's általa észrevett sőt keresett szokat, köz 's egyéb mondásokat. Ez foglalatosságba végre oly szerelmes lön, hogy csak egy szó' vagy kifejezés' keresésére hosszabb időt fordítani nem sajnálna, sőt a' tisztázás' terhét is *), hol az szükséges vála, önmaga viselné. Az illykép' elkészült munka' kiadása nagy aggodalmat szerze néki; míg hálás öröme Táblabíró 's hites Ügyvéd Stettner György Úr a' magyar nyelv' és a' szerző' néhány barátival a' kiadás' elintézését és a' nyomtatási hibák' kiigazítását dicséretes buzgó- sággal magára nem vállalá. Így történék, hogy a' gyökérrendű magyar Szótárnak, mint nagy idejű fáradozása' soká érlelt kedves gyümölcsének első részét kiadva láthatá, élete' fonalát

az irgalmatlan halál épen akkor szakasztván, midőn a' második rész' kijöttével öröme majd teljes mértékű lön. Közvesztésünkre, a' Szótár' második részébe befejezésül iktatandó végszót, mellyben kútforrásit bővebben 's egyenként akará kifejtteni, nem készíthet el egészen. A' munka' homlokírása ez: „Magyar Szótár gyökérrenddel és deákozattal. Készítette Kresznerics Ferencz Szombathelyi megyebéli Pap, Bölcselkedés' Doctora, Sági Plebános, Kemenesali Esperest, Szent Széki Bíró, és a' Magyar Tudós Társaság' tiszteletbeli tagja. Kiadták a' magyar

nyelv' 's a' szerző' néhány barátjai. Budán, a' magyar királyi tudom. Egyetem' betűjivel. MDCCCXXXI és MDCCCXXXII.“ Ajánlva így vagyon: „Tekintetes Nemes Vas Vármegye' Fényes Karainak és Rendeinek mély tisztelettel a' kiadók“.

A' most említett 's nyomtatva kiadott nagy becsű Szótáron kívül, kézirati között még egy eléggé nem becsülhető munkája vagyon, mellyet mint ismertetinek 's minden tudományának velejét 's lelkét önmaga is méltán nagy értékűnek tartá. Ezen munka illy czim alatt: „Analecta Philologica“*) kilencz tetemes kötet negyedrébten, 's tudós, szorgos, helyesen lajstromozott kivonatja mind azon jeles munkáknak, mellyeket ötven esztendő alatt, vagy is 1782től 1832ig legnagyobb gonddal olvasva. Szép renddel, jó ízléssel sok drága kincs vagyon itt lerakva, mellyet máshol vagy épen nem, vagy csak munka-tűrő, nagy fáradozással több száz és száz könyvben kereshetni. Vagynak még többféle rövidebb vagy hosszabb tudósításai 's értekezései, mellyek részént a' Hirmondóban, részént a' Hazai 's Külföldi Tudósításokban, vagy pedig a' Tudományos Gyűjteményben közöltettek.

A' Magyar Tudós Társaság az eddig felhozott érdemek által indíttatván 1831ben Febr. 15kén az alrendű Egyháziak közül egvedül őt választá tiszteletbeli tagnak; ő pedig miként vélekedék ezen nemzeti Intézet felől, egy levelének következő töredékéből láthatni: „Nem győzők elegendőképen örülni, hogy megértem ezen Társaság' feltünését, mellyet Révaink már

*) Irományi között a' következő elmés mesét olvashatni: „Teve. Poroszka tevémet, mellyet kicsinységétől fogva különös gonddal rejtegetve neveltem, most a' nagy világra akarván eresztetni, szándékom volt előbb nem ugyan a' homokos Arabia' pusztáira a' tevék' hazájába, mert ez tőlünk messze van; de még is a' Bojusok' közel lévő pusztájára küldeni, hogy ott tisztábban neki illegessék, csinosgassák. Tevémet ezen szándékomat megértvén térd- hajlásain előttem a' földre borult, 's maga' módja szerint könyörgött: ha már eddig ápolgattam, ne kéméljem tőle utóbbi fáradságomat; hogy ő az' én simogató kezeimet már megszokta, és, ha vérzésig tisztogatom is, tőlem mint nevelőjétől jó kedvvel veszi. Ne bizzam idegen kezekre; ne tegyek rajta illy csúfságot. Meglehet, majd őtet az idegenek közt megnevetik: medvékkel, majmokkal körül hordozzák, pupos hátából csufot úznak, és még sok csintalan poronty fel is ugrándoz reá. Megkeserültem sorsán panaszló tevémmek; itthon fogtam; és azóta a' Teve itthon is csinosodva tisztul. Költ Ságbon 1831. April. 28kán. Ezen Teve nem más, mint Szótárom' T, V betűi, mellyeket tisztázás végett Szombathelyre, a' Bojusok' hajdani pusztájára akartam küldeni“.

**) Kilencz kötetre telő, nagy értékű munkájának hosszabb homlokírása itt következik: „Analecta Philologica in 4to T. I. a. 1782. usque 1789 pag. 404. T. II. 1789—1792. pag. 430. T. III. 1792—1796. pag. 384. T. IV. 1796-1800. pag. 409. T. V. 1800— 1803. pag. 391. T. VI. 1803—1806. pag. 438. T. VII. 1806—1808. pag. 425. T. VIII. 1808—1813. p. 679. T. IX. 1813—1832. pag. 580.

40 esztendő előtt sürgetett, mellytől a' Haza olly sokat vár, olly sokat reményl; és méltán, mert ez a' feltámadó magyar méltóságnak, a' haza' boldogságának piros hajnala, előkapuja a' tudományoknak, és a' magyar nemzet' örök fenmaradásának biztos záloga“. A' Társaság' ügyét tovább mennyire szíven viselé, ebből világósodik: ámbár Szótára' tisztázása 's kiadásával kelle foglalatoskodnia, 's egyébiránt is egyre beteges állapotban volna: még is a' Társaság' nagy Szótárához műszavak' gyűjtése, 's előtte ismértes magyar mathematicai könyvek' kijegyzése 's közlése végett felszólíttatván, munkához foga, 's a' véle közlött 22 magyar mathematicai könyvek' czimsorát kilenczcel szaporítá. Különben minden hasznos dologra teljes készsége, philologiai bő ismérte, számnélküli jegyzése, a' szótári dolgozashoz szokottsága; valamint a' különféle tudományokban, jelesül a' Mathesisben, Régiségekben, minden de főkép' a' hazai 's régi görög és római Történetekben jártossága nagy hasznára 's diszére lehete a' kezdetben lévő Társaságnak: ha a' folyó 1832ki Január. 18kán, hasznosan munkáló éltének véget nem vet a' semmi érdemet kímélni nem tudó halál.

13. §. Befejezés.

Ez rövid életrajza azon férjfiúnak, kit tudomra éltében valamit képére nézve senki: úgy, tetteit tekintvén, sem maga sem más soha nem rajzola. Ezek' előadásában magam' tapasztalásán kívül rokon, baráti, ismérői, főkép' pedig sokféle, rendetlenül össze halmozott irományi valának segédim. Mind e' mellett tökéletes erkölcs-rajzát nem adhatám annak, ki maga felől rokoninak keveset, barátnak, úgy szólván, semmit nem beszéle. Tettei olyannak mutatják, ki szereté mindenkinek magáét meg- adni, végrendelését is így intézvén: ha netalán egyházi szolgálatjából némi vagyona maradna; az egyházra 's szegényire térjen vissza: a' mit pedig professori sovány fizetése mellett mint külön nevelő 's tanító szerze stipendiumképen rokonságából mindenkör egy tanulóra fordít- tassék. Csak illetén eltökélés adhata élte' mód-jának olly erős alakot, melly sem hizelkedve a' körülállásokhoz nem simula; sem kétségbe esve a' viszályoktól nem rettege, azokkal tartván, kiket sem a' félelem sem a' remény nem tehet állhatatlan változókká. Külséjét tekintve, ezt emlékezetem illyképen tűnteti előmbe: testállása magas; alkatja csontos; nem sápadt ugyan, de szükmelyűsége miatt szikár mindenkör. Ép egészségben hosszas arcza búzaszem- szint mutata. Arczához irányos homloka felett erős, mind végig inkább világos fekete mint ősz, haja nem hagvá magát kedv szerént simítani. Nagy szemöldöki alatt kisdéd, eleven, kékes szemek csillogtak. Orra inkább hosszú mint kiemelkedett; ajaka 's álla közepszerű. Találkozásakor

első tekintete szelíden mosolygó, egyébiránt fanyarság nélkül változatlanul komoly. Járása, mint rendszerént a' mélyen gondolkodóké, csendes, lassú. Viselete ifjabb korában inkább tiszta mint csinos, végső esztendeiben még amarra nézve is egy kevesé hijányos.

Társalkodása bizodalmas baráti 's közelebb ismérői között a' gyönyörködésig kellemes. Nagy tapasztalása' bő olvasottsága' 's vele született elméssége' tárából mindig tudá ő ollyakat előhozni, miket hallani kedves és kívánatos vala. Társaságában lenni 's tőle nem tanulni, lehetetlen volt. Mind e' mellett okosan különböztetni szokta, kikkel volna dolga. Vegyes társaságokban 's ollyak előtt, kikben a' tudományos ismértekhez vonzódást 's az aestheticai tárgyakhoz ízlést nem sejtete, keveset szolt; vagy legfellebb kaczagásra készítő néhány történetkéket beszélt. Beszélt pedig, míg tanítói hivatalát viselé, legörömostebb deákul, mint plébános többnyire magyarul; németül 's francziául nehezebben, mindazáltal ezen nyelveken is értelmesen kitudá gondolatit 's érzelmit fejezni. Írni, ha különféle nyelven tett jegyzésit kivesszük, csupán deákul 's magyarul szokott: írásmódja, általában szólván, inkább velős mint csinos; a' deák minden esetre csinosabb mint a' magyar. Szándékát, intézetit, foglalatosságit, ismérteit' kútforrásit, tanulása' 's előmente' útját, módját, a' titkolódásig rejtegeté. Ezt tevé, ámbár az irígység vagy féltékenység mint kicsinyzívük' 's alacsony lelkük' egyedüli tulajdona, bátor szívéhez 's nemes lelkéhez nem férhete: inkább talán azon okból tevé ezt, hogy a' disztelen fitogtatás' semmi nyoma ne lássék rajta; hogy ha talán kezdett munkája, mint feltevé, nem sikerül, senki ne gu- nyolódhassék; és hogy kiki önerejihez illő 's körülállásihoz mérséklett míveléskört válasszon magának. Egyébiránt törekedési csak azért sem valának igen szembetűnők, minthogy legnyomossabb munkái közben is képes vala a' dolgot abban hagyni; és barátival óraszámra derülten beszélgetni, vagy egyébként mulatni.

Illy tulajdonok helyezék őt azon kevesek közé, kik használva élvén a' honnak, mellynek hú fíjai, diszes fényt árasztanak a' rendre, mellyhez tartoznak: kiknek hasznos éltét, ha tőlünk függne, hosszabbítani 's szinte halhatlanná tenni óhajtanók; kiknek káros elhunytát, ha szinte sokáig éltek is, főként magunkra nézve fájlalva emlegetjük; kiknek halálát annál sajnósabban érezzük, minthogy a' hely, mellyen munkálának, eltűntök után majd pótolhatlanul kiürült. Azonban nem halnak ők meg teljesen, halhatlanul élvén, köztünk mivelt nemes tetteikben. Él Kresznerics is, míg a' Magyarnak nyelve, nemzeti nyelve, Kresznerics által gyarapított magyar nyelve leszen.

SZILASY JÁNOS.

M u t a t ó

(L - ből.)

LA.	lábító, lábnyi, lábol, lábság, lábtó, lábú. LÁCZ, lácza. LÁD, láda, ládika, ládony. LÁGY, lágyad, lágyan, lágyék, lágyít, lágság, lágyl. LÁM, láma. LÁMPÁS. LÁMPERT. LÁNCZ, láncza, lánczol, lánczos, lánczoz. LÁNCSA. LÁNG, lángadozik, lángal, lángét, lángos, lángozik. LÁNNA. LÁP, lápa, lápos. LÁRMA, lármás, lármáz. LÁRMONYA. LÁSA. LÁZSI, lázsis. LÁSZLÓ. LÁT, látás, látat, látatlan, látogat, látomány, látomás, látott, látó, látszik, láttat. LÁVÉROZ. LÁZ, lázad, lázaszt, lázít, lázong. LÁZÁR.	LESZ, leendő, lehet, lenni, lett, légy, lét , léve, lévő, lön, lött. LETENYE. LETY, letyeg, lettyen. LEVEG. LEVENDULA. LEVENTA. LEVESTIKOM. LEVÉL.
Labancz. LABDA, labdáz. LABODA. LABOR, laborcz. LACZ, laczi, laczkó, laczkod. LACS, lacsno. LAD, lada, ladamos, ladna, ladomány. LADIK, ladikáz. LAF, lafancz, lafog, lafol, laftol. LAG. LAGY, lagymatag. LAH, laha. LAJH, lajha, lajhodik, lajhúl. LAJOS. LAJSTROM, lajstromoz. LAJT, lajtos. LAJTHA. LAJTORJA, lajtorjáz. LAJVÉR. LAK, laka, laki, lakos. LAKÍK, lakatlan, lakás, lakdogal, lakhatik, lakmár, lakodalom, lakol, lakott, lakozik, lakó, lakta, lakzi. LAKAT, lakatol, lakatos. LAM, lamacs, lamos. LANCZ. LANCS, lancsár, lancsok. LANDOR. LANDZA. LANGY, langyad, langyaszt, langyít, langyodik, langyos, langyul. LANK, lanka, lankad, lankaszt, lankócz. LANT, lantol, lantorna, lantos. LANYHA, lanyház. LAP, lapa, lapadék, lapác, lapály, lapány, lapanca, lapát, lapda, lapiczka, lapincs, lapít, lapja, laplika, lapoczka, laponya, laponyag, lapos, lapoz, lappad, lappag, lappan, lapta, laptár, lapu, lapú, lapul. LASK, laska, laskod, laskó. LASNAK, lasnakol, lasnakos. LASPONYA. LASS, lassa, lassabb, lassadjában, lassan, lassodik, lassu. LASZ, laszos, laszó, lasztonya. LAT, latja, latol, latonként. LATÁN, latánság. LATOR, latorcza, latorkodik, latorság, latra, latrúl. LATYAK, latyakos. LAZA, lazán. LAZACZ. LAZUR.	LÉ. LÉ, leve, leveg, leves, levetlen, levez, levél. LÉB, lébeny. LÉCZ, lécezz. LÉG, légely. LÉGRÁD, légrádi. LÉGY, legye, legyes, legyez, legyint. LÉH, léha. LÉJÓ. LÉK, lékel, lékes , lékez. LÉKA. LÉL, léledzik, lélek. LÉMONYA. LÉNÁRT. LÉP, lépe, lépes, lépez. LÉPIK, lépez, lépes, lépdegel, lépés, lépint, lépő, lépte, léptet, lépve. LÉRANT. LÉSKÁL. LÉSZ, lésza, lészka. LÉT, léta. LÉTRA. LÉVA. LÉZZ, lézzeg, lézzeng.	
LÁ.	LÁB, lába, lábálló, lábas, lábatlan, láb, lábbeli,	LÉ. LIB, liba, libócz, LIBÁN. LIBERIA, liberias, liberias. LIB, libecz, libeg, libben. LIDÉRCZ, lidérczes.

LIF, lifeg.	LOMP, lompos.	LŐ, lövellik, lövet, lövés, lövöget, lövött, lövő.
LIGET, ligetes, ligeti.	LONCZ.	LŐB.
LIK, lika, likaes, likad, likas, likaszt, likgat, liki, likkan	LONCS, loncsos.	LŐCS, lőcse, lőcskél, lőcsös, lőcsöz.
LIKTÁRIOM	LOP, lopadék, lopakodik, lopás, lopdoz, lopogat, lopott, lopó, loppal, lopva.	LŐNYE.
LILE.	LOS, losád, losonc.	LŐRE, lőrénte.
LILIOM, liliomi, liliomos, liliomoz.	LOTHÁR, lothárd.	LŐRINCZ, lőrinczi, lőrinczke.
LIMBA, limbál, limbáz.	LOTY, lotyog, lotyó, lotytyan.	LŐZÉR.
LINIA, liniál, liniáz.		LU.
LINKÓ.	LÓ.	
LIP, lipiczkel, lippen.	LÓ, lova, lovad, lovag, lovas, lovász.	LUCZ.
LIPÓT.	LÓB, lóbál, lobicskol.	LUCZA.
LIPTÓ, liptóság.	LÓCZ, lócza.	LUCS, lucsony, lucskos.
LIROM.	LŐCS, lócsa.	LUG, lugas,
LISZLÓ.	LÓD, lódit, lódúl.	LUHMA.
LISZT, lisztel, lisztes, lisztez, liszti.	LÓDING.	LUK.
LITVA.	LÓGG, lóggat, lóggáz, lóggó.	LUKA, lukács.
LITY, lityeg.	LÓK, lókod, lókos.	LULÁJ.
LIU.	LÓRÁNT.	LUMBIK.
LIZI.	LÓROM.	LUST, lusta, lustos, lustoz.
	LÓSTOL.	LUZ.
LO.	LÓT (név.).	LÚ.
	LÓT (ige), lótás.	LÚD, ludad, ludas.
LOB, lobb, lobog, lobtyú.	LÖ.	LÚG, lúgos, lúgoz.
LOCS, locsa, locsadék, locscsan, locsk, locsog, locsol, locsos, locspol.	LÖK, lökdécsel, lökdöz, lökés, lökkent, lökköd, lökög, lökő.	LÜ.
LOH, lohad, lohaszt, lohog, lohol.	LÖL, lölle.	LÜK, lükés, lükög, lüktet, lükü.
LOM, lomos, lomozik.	LÖTY, lötyög.	LÜL, lüle.
LOMB, lomba, lombos.		
LOMBIK.	LÓ.	
LOMHA, lomhaság, lomhálkodik.		
		Summa 199.

L.

LA.

LABANCZ.
LABANCZ, LAFANCZ. Így nevezték a' német katonát a' Kuruczok ezen német szóból: „Laufhans.“ S. I. Cornides másképp származtatja. Lásd Windisch, Magazin 1. Dar. p. 221. Kezdődött ezen el nevezés 1673-ban. Lásd Babocsai, Fata Tarczal. p. 32. 51.

LABDA.
LABDA. Pila. vide LAPTA. M. A.
LABDÁZ. Pila ludit.

LABODA.
LABODA. Atriplex, atriplexum, lachanon, lachanum. M. A. CM.
Laboda-paréj. idem. Csapó p. 149.
Büdös laboda, kutya-laboda. Atriplex foetida, chenopodium foetidum, atriplex vulvaria. Csapó p. 150.

LABOR.
LABOR. t. f. n. Fors Liborius.
Labor' falva. E. F. Három szék Székében.
LABORCZ. Folyó víz Zemplin Vben.
Mező-Laborcz. F. Zemplin Vben.

LACZ.
LACZ, Laczi, Laczkó, László. Ladislaus.
Lacz' háza. F. Kis Kunságban.
Lacz' falva. F. Zemplin Vben.
Lacz' konya. E. F. Kóvár Vidékében.
LACZI' konyhája. Culina Uladislai.
LACZKÓ. F. Hont Vben.
Laczkó' falva. F. Szepes Vben.
LACZKOD. E. F. Küüllő Vben.

LACS.
LACS.
LACSNÓ. F. Sáros Vben.

LAD.
LAD.
LAD. Lad' háza. F. Borsod Vben.
LADA. F. Sáros Vben.
Ladány. t. h. n. Bars, Békes, Fejér, Szabolcs és Torontál Vkben.
LADAMOS. E. F. alsó Fejér Vben.
LADNA. F. Sáros Vben.
LADOMÁNY. F. Tolna Vben.

LADOMÉR.
LADOMÉR. t. f. n. Lodomerius, Vladimirus.
Ladomér. FF. Bars, Győr, Sáros és Zemplin Vkben.
Ladoméri tó. Tó Győr Vben.

LADIK.
LADIK. Catascopium, navicula. M. A.
LADIKÁZ. Tali navicula vehitur. Sz. D.

LAF.
LAF. Sonus lambentis praeprimis canis, vel incedentis in scisso vestitu.
Lif, Laf.
LAFANCZ. Foszlányos.
LAFOG. Cum sonitu incedit in scissis vestimentis.
Lifeg, Lafog.
LAFOL, lafolja. Mohón föl eszi. Hallottam 1826. Febr. 13.
Föl lafolja.
LAFOL, lafolja. idem.
Lafolnak a' kutyák, midőn mohón isznak, vagy esznek. Sz. D.

LAG.
LAG. LEG. Formativa adverbiorum certum indicantia modum. p. o. Ártólag, sértőleg, oltalmazólag, védelmezőleg. S. I.

LAGY.
LAGY.
LAGYMATAG. Tepidus. Sz. D.
Lagymatag víz. Aqua tepida. Lágymeleg. Sz. D.
Lagymatagon. Tepide.
Lagymatagon itta meg. Sz. D.

LAH.
LAH.
LAHA.
Lahás. E. Hegy Csik Székében.

LAJH.
LAIH.
LAIH.
Lajhaság. Pigritia, inertia, desidia. Sz. D.
Lajhás. Lanyház az eső. Sz. D.
LAIHÁR. Iners, deses, vecors. M. A.

Lajhárság. Inertia, vecordia. M. A.
LAJHODik. Pigrescit. Sz. D.
LAJHUL. idem. Sz. D.

LAIJOS.
LAIJOS. t. f. n. Ludovicus. M. A.
Lajos. Sz. P. Kis Kunságban.
Lajos' falva. F. Nyitra Vben.

LAIJSTROM.
LAIJSTROM. Registrum, catalogus, repertorium. M. A.
Lajstrom-könyv. Faludi U. E. 3. R. p. 177.
LAIJSTROMOZ. Connumerat, conscribit, registrat. S. I.
Lajstromozás. Registratio.
Lajstromozó. Registrator.
Lajstromozó hivatal. Officium Registraturae.

LAIJT.
LAIJT. Hoszszu hordó, mellyben halat el adni, vagy a' Dunáról inni való vizet hordani szokás.
LAIJTOS. Ki a' lajtban vizet vagy halat hord.

LAIJTHA.
LAIJTHA. Folyó víz Mosony Vben.
Lajtha' falva. MV. Mosony Vben.
LAIJTTHAI hegyek. Lajthenses montes.

LAIJTORJA.
LAIJTORJA. Scala. M. A.
Lajtorja-fogak. Gradus scalarum. M. A. NC. p. 415.
LAIJTORJÁJA. Ejus scala.
Jákob' lajtorjája. Scala Jacob.
LAIJTORJÁZ.
Föl lajtorjáz. Per scalam ascendit. Vajda 3. K. p. 627. „Nem általlottak a' kereszt-fára föl lajtorjázni.“
LAIJTTHA. Scala. M. A.
Jákob' lajtrája. Scala Jacob. Pázm. Pred. p. 1215.

LAIJVÉR.
LAIJVÉR. Sz. P. Tolna Vben.

LAK.

- LAK. R. Mansio, villa v. habitaculum, domicilium. S. I.
Lak. t. h. n.
Lak-bér. Pretium hospitii, merces habitationis. S. I.
Lak-föld. Patria. S. I.
Lak-hegy. Sz. P. Vas Vben.
Lak-hely. Habitaculum, mansio. Sz. D.
* Barom-lak. FF. Bihar, és Komárom Vkben.
Fekete lak. E. F. Doboka Vben.
Fél-szer-lak. Sz. P. Somogy Vben.
Kaczor-lak. F. Szala Vben.
Két tornyú lak. F. Veszprém Vben.
Kis lak. F. Somogy Vben.
Közép lak. E. F. Kolos Vben.
Magyar lak. F. Vas Vben.
Mező-lak. F. Veszprém Vben.
Mondor-lak. F. Arad Vben.
Nagy lak. FF. Vas Vben, és E. Alsó Fejér Vben.
Német lak. F. Vas Vben.
Nyír-lak. F. Szala Vben.
Ormánd-lak. F. Szala Vben.
Öreg lak. F. Somogy Vben.
Sándor-lak. Sz. P. Somogy Vben.
Sáros lak. F. Vas Vben.
Szép lak. t. h. n. Arad, Bihar, Somogy, Tolna és Vas Vkben. it. E. Kolos, Küküllő, felső és közép Szolnok Vkben.
Szőlős lak. F. Somogy Vben.
Tót lak. F. Vas Vben.
Új lak. FF. Pest, Szala és Vas Vkben.
Vindornya-lak. F. Szala Vben.
LAKA. Ejus mansio, domicilium.
Mika' laka. F. Arad Vben.
LAKI. Domiciliaris. it. A' ki LAK-ból való, vagy onnan írja magát.
Laki-elő. Sz. P. Abaúj Vben.
LAKOCZ. E. Hegy Háromszék Székében.
LAKOCSA. F. Somogy Vben
LAKOS. Incola, colonus. M. A.
Lakos. FF. Szala Vben.
Lakos nélkül való. Incultus. M. A.

LAKik.

- LAKik, lakja. Habitat, inhabitat, degit, incolit. M. A. Mind jó ott lakni, a' hol böcsülete vagyon a' jámbornak. In sola Sparta expedit senescere. M. A.
Alatt lakik. Habitat inferius.
Benn lakik. Inhabitatio.
El lakik. — El laktam, mint a' dob. km.
Elöl lakik. Habitat ab ante.
Föl lakja. Devorat, absumit, abligurit. CM.
Obligurit. M. A. L.
Honn lakják az, a' ki kedve szerint akar élni. km.
Jól lakik. Saturatur. A' ki más' szájával eszik, nem szokott jól lakni. km.
Kinn lakik. Habitat exterius, degit ruri.
Környül lakik. Circumcolit. M. A.
Meg lakik. Perseverat in habitando.
Vele lakik. Cohabitatio.
LAKATLAN. Non habitatus. S. I.
- LAKÁS. Habitatio, mansio, incolatus. M. A.
Benn lakás. Inhabitatio.
Jól lakás. Epulatio, comessatio. M. A.
Jól lakásnak jól hagyás a' vége. Principii boni finis bonus. M. A. p. 140.
Vele lakás. Cohabitatio.
LAKDOGAL. Mansio. CM.
LAKHATik. Potest habitare. Uraság dolga, ki maga házánál lakhatik. km.
Lakhatatlan. Inhabitabilis. M. A.
Lakható. Habitabilis. S. I.
Meg lakható. Perhabitabilis.
LAKMÁR. Epulo, comessor, helluo, lurco. S. I.
Lakmároz. Tuburcinatur. M. A. Lakodal-maskodik, torkoskodik. Sz. D.
LAKODALOM. Convivium, epulum. M. A.
Symposium. CM. Czifra lakodalom ritka jutalom. km.
Velős, és kövér lakodalom. Convivium pinguum, et medullatorum. Pázm. Pred. p. 732.
Lakodalma. Ejus convivium. Sokáig tartott, mint a' Rákóczi' lakodalma. km. Dug. 1. R. p. 202.
Lakodalmas. Conviva, convivor, convivalis. M. A.
Lakodalmas ház. Domus convivii. Pázm. Pred. p. 734.
Lakodalmas leány. Puella convivalis. Irigy, mint a' lakodalmas leány. km. Dug. 1. R. p. 223.
Lakodalmas nép. Convivae, convivatores.
Lakodalmaskodik. Convivatur. Biró Márton, Micae p. 274. Faludi N. E. p. 209.
Lakodalmaz. Convivium celebrat. Az ördög sem lakodalmaz örömet fejér személy nélkül. km. Dug. 2. R. p. 110.
Lakodalmazás. Convivatio. Martonfalvi Tanít. Theolog. p. 311.
Lakodalmi. Convivalis.
Lakodalmi pompa.
LAKOL. Luit poenam. M. A. Kiki magáért meg lakol. Noxa caput sequitur.
Meg lakol. idem. M. A. Ezért meg lakolsz. Dabis improbe poenas.
Lakolás. Luitio. Faludi N. U. p. 85.
Lakoltat, lakoltatja. Punit. S. I. Meg lakoltatja. Poenam exigit.
LAKOMÁZÁS. Comessatio, convivatio.
Babocsai, Fata Tarczal. p. 142.
LAKOTT. Saturatus.
El lakott. Bene saturatus.
Jól lakott. idem. Nem egyaránt énekel az éhező a' jól lakottal. km.
LAKOZik. Epulatur, convivatur. it. habitat, manet, incolit. M. A.
Lakozás. Epulatio. M. A.
Lakozható. Habitabilis. M. A. Lakható.
Lakozó. Epulo, convivor, item habitator, incola. M. A.
Lakozó társ. Commensalis, convictor, coepulo. NC. p. 401.
Lakozó vendég. Symposiastes. CM.
LAKÓ. Habitatator, incola. M. A.
Lakó hely. Habitaculum, domicilium, mansio. M. A.
LAKTA' helyén. In loco, ubi prius habitavit. Pázm. Kal. p. 201.
Meg úná béka laktát a' tóban, Pesthi' Meséji p. 46.

- LAKTATja. Facit habitare. Csúzi, Tromb. p. 176.
LAKZI. Convivium. Száz temetés sem ér egy lakzit. km. Dug. 1. R. p. 44.
Lakzis: lakodalmas. Sz. D.
Lakzit üt. Convivatur, epulum dat. Sz. D.

LAKAT.

- LAKAT. Sera. M. A.
Lakat-gyártó. Faber serarius. M. A.
Házi lakat. km. Ház-őrző, otthonn ülő.
LAKATOL, lakatolja. Serat. Bé zárja. M. A.
Bé lakatolja. idem. Vajda 2. K. p. 46. Dug. km. 1. R. p. 4. Obserat. M. A. L.
LAKATOS. Faber serarius.
Lakatos-munka. Opus fabri serarii.
LAKATOT vet. Seram figit, adfigit, obserat. PP.
Nehéz a' részeg ember' szájára lakatot vetni. km.
Lakatot le veszi. Seram refigit. PP.

LAM.

- LAM. Víz-sár. Sz. D. Merő lam vagyok. Csupa víz-sár vagyok. Sz. D.
Lam-kerék. E. F. Szász Sebes Székében.
Alsó Lam. F. Hont Vben.
Nagy Lam. F. Nógrád Vben.
LAMACS. F. Posony Vben.
LAMOS: vizes, sáros, lucskos. Sz. D.
Lamos farkú majom. Corcholidis, genus simiae est, quae ultimam partem caudae villosam habet. Festus. CM.
Agg lamos. Öröm-apa a' menyegzőben.
Lamosan. Lucskosan. Vajda 2. K. p. 229.

LANCZ.

- LANCZ. Magas, sugár, hosszú, szálás, nagy szál. Sz. D.
Lancz ember. Homo procerus. Sz. D. item Német katona. Heltai 2. Dar. p. 306.
Lanczok.
Lancz fa. Arbor procerata. Sz. D.

LANCS.

- LANCS.
LANCSÁR. F. Nyitra Vben.
LANCSOK. F. Baranya Vben.

LANDOR.

- LANDOR fejér vár. Alba graeca, Belogradum. M. A. Csuzi, Síp-szó p. 85.
LANDOR fejér vári. Belogradensis. M. A.

LANDZA.

- LANDZA. Lugos, p. o. szőlőből. Faludi T. É. p. 306.

LANGY.

- LANGY. Tepor. Sz. D. Lágymeleget.
Langya. Ejus tepor. Tavasz' langya. Tepor veris. Himfi 2. R. p. 177.
LANGYAD. Tepescit. Sz. D.
LANGYASZT, langyasztja. Tepidum facit. S. I.

- LANGYÍT, langyítja. idem. Sz. D.
Bé langyít a' kemenczébe. Sz. D.
- LANGYODIK. Tepidus fit. Sz. D.
- LANGYOS. Tepidus, tepens. S. I.
Langyos víz. Aqua tepida. Sz. D.
- Langyosan. Tepide. S. I.
- Langyosít, langyosítja. Tepidat, tepefacit. S. I.
- Langyosodik. Tepescit. S. I.
- Langyosság. Tepor, tepiditas. S. I.
- LANGYUL. Tepidus fit. Gyengén, lágyan melegedik. Sz. D.
- LANK.
- LANK.
- LANKA.
- Lankás. Lankasztó, nem hamar menedékes. p. o. Út. Sz. D.
- LANKAD. Flaccet, langvescit, langvet, torpet, torpescit, lassescit. M. A.
Lankad, mint a' tök-virág. km.
El lankad. Langvescit, langvet, elangvet, elangvescit, elassescit. M. A.
Meg lankad. Langvescit. M. A.
- Lankadás. Langvor, lassitudo. M. A. Lankadni kezd. Flaccescit. M. A.
- Lankadoz. Langvescit, torpescit. S. I. Sz. D.
- Lankadt. Flaccidus, langvidus, torpidus. M. A.
Lankadtt készültek. Faludi E. M. p. 242.
- Lankadtság. Torpor, langvor. M. A.
- Lankadottság. idem. Zvonarics 1. R. p. 615.
- Lankadttúl. Langvide. M. A.
- Lankadttan. idem.
- LANKASZT, lankasztja. Defatigat. PP. Zvonarics 1. R. p. 459.
El lankasztja. Erejéből ki veszi, el bádgyasztja. Delassat.
- Lankasztó. Zsibbasztó. Sz. D. Delassator, delassatorius.
- LANKÍT, lankítja. Delassat. M. A. L.
- LANKÓCZ. Sz. P. Somogy Vben.
- LANT.
- LANT. Chelys, testudo, lyra, lutina, barbitum. M. A. A' számár arany- lanton is csak számár-nótát peng. km.
- Lant. (égi jegy.) Vultur cadens. S. I.
- Lant-húr. Fides, chorda. M. A.
- Lant-pengetés. Pulsus lyrae. Telegdi, Felelet p. 100.
- Lant-pengető. Plectrum. M. A.
- Lant-verő. Lyricen. S. I.
* Agg lant. Lyra inveterata, vetus deliramentum, silicernium. M. A. Vén banya. Faludi E. M. p. 45.
- LANTOL. Testudinem pulsat, cheli ludit, fidibus canit. M. A. Pázm. Pred. p. 993.
Utánna lantol. Faludi N. E. p. 201.
- LANTORNA. Membrana, laterna. M. A. Vrancsics.
Lantorna-csináló. Membranarius. NC. p. 289.
Bél-lantorna. Omentum. CM. Bél-hártya. Gyermek-tartó lantorna. Secundae, secundinae. Burok. NC. p. 189.
- LANTOS. Lutinista, lyricen. M. A. Telegdi, Felelet p. 100. Faludi E. M. p. 72.
- Lantos versek. Versus lyrici. S. I.
- LANYHA.
- LANYHA. Piger, deses, iners. S. I.
- LANYHÁZ. Leniter pluit. S. I. Szemzik,
- szemerkél, permetezik. Sz. D.
- Lanyházó eső. Pluvia leniter stillans.
- LAP.
- LAP. Planum v. pagina. S. I.
Lap-új-tó. F. Nógrád Vben.
Lap-ugy. (Alsó, felső.) E. FF. Hunyad Vben.
* Kard-lap. Latus gladii.
Víz-fektü lap. Planum horizontale.
- LAP A. Sz. P. Somogy Vben.
Lapa-fő. F. Tolna Vben.
Lapád (Magyar, oláh.). E. FF. alsó Fejér Vben.
- LAPADÉK. Planities. Sz. D.
- LAPÁCZ. Planities M. A. Káldi Josue 18. 18. Jud. 1. 34.
- LAPÁLY. idem. Sz. D.
Lapály-helyek. Loca plana. Prágai p. 81.
- LAPÁNY. idem. Sz. D.
- Lapányos. Planus.
Lapányos hely. Locus planus.
- LAPANCSA. F. Baranya Vben.
- LAPÁT. Pala. M. A. Lapáttal szórják neki a' pénzt. km.
Lapát' háta. Pars aversa palae. Lapát' hátával méri a' borsót. km.
* Evező lapát. Remus. Faludi E. M. p. 86.
Főlöző lapát. Pala paleatoria.
Sütő lapát. Pala fumaria. S. K.
Szóró lapát. Vannus, ventilabrum. S. K.
Tűz-lapát. Pala igniaria.
Vas-lapát. Pala ferrea. S. K.
- Lapától, lapátolja. Plagas infligit. PP. item Pala submovet.
El lapátolta a' havat: lapáttal el hányta a' havat.
Meg lapátolja. Palam natibus incutit. PP.
- Lapátolás. Plagae natibus inflictae. PP.
Meg lapátolás. Incussae palae poena. PP.
- Lapátos. Habens formam palae.
Lapátos hajó. Navis actuaria. PP.
- Lapátóz. Remigat. Faludi N. U. p. 140. T. É. p. 161. 329.
- LAPDA. Pila. M. A.
Gyújtó lapda. Faludi. T. É. p. 49.
- LAPICZKA. Armus, item Pala, vide Lapaczka. M. A.
Váll' lapiczkája. Scapula.
- Lapiczkás táncz. Bizonyos táncz' neme. Faludi N. E. p. 86.
- LAPINCS. Folyó-víz, melly Magyar országot el választja Stájer országtól és Szent Gothárdnál egyesül a' Rába' vizével. Anonymusnál c. XLVIII. LOPONCS-nak nevezetik.
Lapincs-fű. Sárgás a' virágja, pénz-forma a' levele, jó salátának is.
- LAPÍT, lapítja. Extendit, complanat. M. A.
Planat, dilatat. S. I.
El lapítja. Extendit, complanat. M. A.
Meg lapítja. idem. M. A. Nehéz a' kősziklát meg lapítani. km.
- Lapítás. Planatio, complanatio.
Meg lapítás. Compressio, complanatio. M. A.
- Lapítható. Ductilis.
Lapíthatóság. Ductilitas.
- Lapított. Planatus.
El lapított. Extensus, compressus. M. A.
- Lapító: sodró fa, tészta-nyújtó, nyújtó fa. Sz. D.
- LAPJA. Ejus planum v. ejus pagina.
Kés' lapja. Planum cultri.
Könyv' lapja. Pagina libri.
- LAPLIKA. Ligula, taenia, fascia. Sz. D. Pántlika.
Laplikás. Ligulatus. Pántlikás. Sz. D.
Laplikáz, laplikázza: pántlikázza. Sz. D.
- LAPOCZKA. Armus, item batillum, pala. M. A.
Olyan kövér, mint a' föl fűtt lapoczka. km.
Lapoczka-játék. Lusus palularum. PP.
Lapoczkája a' vállnak. Scapula. M. A.
Lapoczkásdit játszik. Sz. D.
- LAPONYA. Planities. Sz. D.
- LAPONYAG. Vallis. Sz. D.
- LAPOS. Pressus, planum. M. A. Planus, extensus, dilatatus. S. I. Nem mind lencse, a' mi lapos. km.
Lapos bánya. F. Szatmár Vben.
Lapos cserép, ház földni való. Tegula fictilis plana. PP.
Lapos' falva. F. Sáros Vben.
Lapos féreg. Taenia. Bandwurm. S. I.
Lapos guta ütötte meg az erszényét. km.
Lapos hal. Solea v. platessa. S. I.
Lapos orrú. Simus. M. A.
Lapos szegéssel szegi a' ruhát. Plana sutura suit. PP.
Lapos tetü. Pediculus inguinalis. PP.
Lapos tü. Bizonyos eszköz a' seb-orvosoknál. — Haj-tartó tü a' leányoknál. S. I.
Lapos vas az ekén. Vomer. Szántó vas. S. I.
- Laposan. Horizontaliter. Faludi N. A. p. 43.
- Laposka. Tészta-paczal. Laposva metéltt tészta. Benkő, Transylv. Tom. 1. p. 402.
- Laposság. Lapányosság. Sz. D.
- LAPOZ, lapozza. Planat.
Meg kard-lapozta. Plano gladii eum verberavit.
- LAPPAD. Sidet.
Le lappad. Subsidet, deturget. M. A.
- LAPPAG. Latet, delitet, delitescit. M. A.
- Lappagás. Latitatio. M. A.
- Lappagva. Latenter. M. A.
- LAPPAN. Latet, delitet, delitescit. M. A.
El lappan. Latitat, occultatur. M. A.
- Lappancs. Decipula. S. I. Madár-fogó deszka, föl pöczkölve a' le billenésre. Sz. D.
- Lappang. Latitat. M. A. A' kis borbén is emberek lappanganak. km.
- Lappangás. Latitatio. M. A. Vajda 2. K. p. 81.
- Lappangó. Latitans. Zvonarics 1. R. p. 654.
- Lappangva. Latitanter. Faludi T. É. p. 90.
- Lappant, lappantja. Celat, occultit, oculat, abscondit. S. I.
El lappantja. Illatebrat. M. A. L.
- Lappantyú. Caprimulgus. Nachtschwalbe. S. I.

- LAPTA (labda, lapda). Pila. M. A. Pázm. Kal. p. 1034. Káldi, Isaiae 22. 18.
Lapta-játék. Lusus pilae.
Lapta-játszás. Sphaeromachia. M. A.
Lapta-játszó hely. Sphaeristerium. M. A.
Lapta-verő hely. idem. S. I.
Lapta-ütő fa. Pilaris clavula. PP.
Laptát ki üti. Pilam impellit. PP.
Laptával kapót játszik. Pila datatim ludit. PP.
Laptáz. Pila palmaria ludit. PP.
Laptázó. Sphaerista. PP.
LAPTÁR.
Laptáros. A' kis apacsót vonó halász-legény. Sz. D.
LAPU. Lappa. M. A.
Lapu-patak. E. F. Kolos Vben.
* Édes lapu. Tussilago petasitis. S. K.
Keserű lapu. Lopathum acutum. Csapó p. 151.
Kis lapu. Chamaeletica. NC. p. 31.
Marti lapu. Tussilago farfara. S. K.
Nagy lapu. Lappa major. M. A.
Szamár-lapu. Tussilago. S. K.
Széles lapu. Bardana, bulapathum. S. K.
Szomjuhozó lapu. Dipsacus fullonum.
Tövises lapu. idem. M. A.
Víz lapu. Lopathum aquaticum. Csapó p. 152.
Lapui. Lappaceus. M. A.
Lapus. E. Folyó víz Kővár Vidékében, és belső Szolnok Vben.
Lapus-nyak. E. F. Hunyad Vben.
LAPÚ. Habens latera plana.
Hat lapú jószág. Alea. Koczka. Faludi N. E. p. 50.
LAPÚL. Planescit, planatur v. extenditur, dilatatur, v. considet. S. I.
Le lapul. Subsidet, considet. Még a' tyúkfí is le lapul, mikor kányát lát. km. Még az együgyű galamb is ott lapul le, a' hol lát neméből. Faludi U. E. 3. R. p. 105.
Meg lapul. idem. A' szelíd tyúk hamar meg lapul. km. Dug. 1. R. p. 181.
LASK.
LASK. P. Zemplin Vben.
LASKA. Laganum. Vajas turós béles. M. A.
Laska' falva. F. Baranya Vben.
LASKOD. F. Szabolcs Vben.
LASKÓ. Lascovia. Civit. Ungar. M. A. F. Baranya Vben.
Laskai. Lascoviensis. M. A.
LASNAK.
LASNAK. Lodix, teges, gausape. M. A. Margit' Élete Praynál. p. 260. Vrancsics. Pázm. Pred. p. 7. Lanea culcitra. PP. Fürtös, lombos pákróc. Sz. D.
Lasnak. Csárda Szala Vben.
Oláh lasnok. Bardocucullus. CM.
LASNAKOL, lasnakolja. Quassat. Veri, agyabugyálja. Sz. D.
Jól meg lasnakolták: jól meg verték. Dug. km. 1. R. p. 32.
LASNAKOS. Gausapatus. M. A. Lasnakosnak pócrócós a' társa. km. Dug. 1. R. p. 67.
Lasnakos kuklya. Bardocucullus. M. A. CM.
LASPONYA.
LASPONYA. Mespilum.
Lasponya-fa. Mespilus.
LASS.
LASS.
LASSA. Ejus tardum, lentor. Már ő is csak a' lassát járja. km.
LASSABB. Tardior, mitior.
Lassabban. Mitius. PP. Lassabban a' lócs' árával. km.
LASSADjában. Paulatim, pedetentim. S. I.
LASSAN. Lente, tarde. M. A.
Lassan járj, tovább érsz. Festina lente. M. A.
Lassan járó. Segnipes, tardigradus. M. A.
Lassan lassan. Paulatim, pedetentim, sensim. M. A. VM. Hit-tartás p. 31.
Lassanként. Paulatim, pedetentim. S. I.
LASSODik. Lentescit, lenitur, segnescit. M. A.
Lassodás. Lentescientia. Sz. D.
LASSU. Tardus, remissus, segnis, lentus. M. A.
Lassu fok. Árok Baranya Vben.
Lassu lábú. Tardipes. M. A.
Lassu mise. Missa privata. Pázm. Kal. p. 212.
Lassu száraztó hideg-lelés. Febris hectica. PP.
Lassu víz partot mos. km. Magis nocent insidiae, quae latent. M. A.
Lassu táncz. Nemes táncz. Sz. D.
Lassudau. Valde lente.
Lassudik. Tardescit, lentescit. M. A. Pázm. Pred. p. 325.
Meg lassudik. Segnecit, lentescit. M. A.
Lassul. Lentescit, tardescit. M. A.
Lassun. Remisse, lente. M. A.
Lassuság. Lenitudo, lentitia, tarditas, segnitias. M. A.
LASZ.
LASZ.
LASZOS. Esox, salmo. Lachs. S. I.
LASZÓ. Sz. P. Tolna Vben.
LASZTONYA. F. Szala Vben.
LAT.
LAT. Uncia. LOT. M. A. Semi uncia. S. I.
Nagyot vetett a' latba. km.
LATJA. Ejus semiuncia. Hogy a' latja? Quanti venit semiuncia?
LATNYI. Semiuncialis. S. I.
LATOL, latolja. Ponderat per semiuncias. Meg latolja. idem.
Latolt. Ponderatus.
Jól meg latoltt ígék. Verba bene ponderata. Vajda K. É. 1. R. p. 573.
LATONKÉNT. Semiunciatim.
LATRA veszi. Librat, ponderat. S. I.
LATÁN.
LATÁN. Latinus. Révai kezdte föl.
Latán nyelv. Linqua latina.
LATÁNSÁG. Latium, latinitas.
LATOR.
LATOR. Latro, improbus scelerosus, sceleratus, scelestus, facinorosus. M. A. A' példás lator is szereti a' jámbor nevet. km.
Lator a' kis biró. Stimulat conscientia, torquet, exagitat.
Lator a' torok: nem kell a' szájnak hinni.
Lator a' Török. Malus Scythia. M. A.
Lator ember. Homo versute agilis, activus, petulcus.
Lator gazda. Oeconomus versatus.
Lator-tenger. Mare infidum, procellosum. p. 18.
Lator paripa. Sonipes petulciens. A' ki lator paripán ül, zabolából itat. km.
Lator tenger. Mare infidum, procellosum. Faludi T. É. p. 183.
LATORCZA. Folyó víz Bereg, Ung, és Zemplin Vkben.
LATORKODik. Aegis venit, latrocinatur. M. A. it. Gonoszkodik, bujálkodik. Pázm. Kal. p. 201. Pred. p. 198.
Latorkodás. Latrocinatio. M. A. it. Bujálkodás. Pázm. Kal. p. 1053.
LATORSÁG. Latrocinium, scelus. M. A. Vajki sok latorság szorúltt ő belé is. km.
LATRA. Ejus nequam, adulter, scelestus. Ott volt a' latra. Aderat ejus adulter. Sz. D. Ország' latra. Alastor. NC. p. 275.
LATRÚL. Improbe, malitiose, scelerate, sceleste, flagitiose. M. A.
A' ki lator, latrúl veszi hasznát. Malis ter mala. M. A.
LATYAK.
LATYAK. Locs-pocs, sár-víz.
LATYAKOS. Sár-vízes, lucskos.
Latyakos a' gatya' szára.
LAZA.
LAZA. Ritka levelű káposzta. Sz. D. item Valaminek alá valója, hitványa. Merő laza volt az egész vetés. Sz. D.
LAZÁN. FF. Nyitra, és Turóc Vkben.
LAZACZ.
LAZACZ. Salmo, esox. M. A. Loszos. Sz. D. Laszos. S. I.
LAZÚR.
LAZUR. FF. Bihar Vben.
Lazúr-fősték. Armenium, color armenius. PP.
Lazúr-kő. Lapis lasuli, lasulus. S. I.
Lazúr-szín. Color cyaneus. S. I.

- LÁ.
LÁ.
- LÁ. En, ecce, hem, vide sis. M. A. Zrinyi P. XIV. Stropha 46.
- LÁDD. e. Atat, viden. M. A. L.
- LÁÉ. idem. M. A.
- LÁM. (Láam, lám.) L. alább.
- LÁT. (Láat, lát.) L. alább külön.
- LÁB.
- LÁB. Pes. M. A. Jót vett tőlem, 's láb-bal rúg. km.
- Láb. F. Posony Vben.
- Láb alá. Infra pedes. Ne tetted volna láb alá, már most gazt vetett valaki reá. km: El lopta.
- Láb alá való, Zsámoly. Suppedaneum, scabellum. M. A.
- Láb alatt van. Akadéka van.
- Láb-ally. Scabellum. Sz. D.
- Láb-boka. Talus. S. I.
- Láb-csuszamás. Lapsus pedis. Faludi U. E. 3. R. p. 106.
- Láb-fa. Fulcrum, fulmentum, subscaculum lignum. S. I.
- Láb' feje. Tarsus, suffrago. S. I. PP.
- Láb-hegy. Summum pedis. Faludi N. A. p. 40.
- Láb-hegyen jár. Summis pedibus incedit, suspensio gradu it. PP.
- Láb-hegyen áll. Summis insistit pedibus. Faludi N. E. p. 18.
- Láb-hely. Vestigium pedis, nota pedaria. Pázm. Kal. p. 10. 1029.
- Láb-hintó. Oscillum, oscillorum lusus. PP.
- Láb' hüvelyke. Pollex pedis. PP.
- Láb' ikra. Sura. M. A. CM.
- Láb-kert. Porgolát-kert, vetés' kerítése. Sz. D.
- Láb-köszvény. Articularis morbus. NC. p. 341. Podagra, arthritis. S. I.
- Láb' lapályja, láb' vápája. Subtal, subtel. S. I.
- Láb-lóggatás. Agitatio pedum, vel otiositas, otium. S. I.
- Láb-melegítő. Fumarium pedibus aptum. PP.
- Láb-mosaték. Pedilium. M. A.
- Láb-mosdó. Pelluvium, pelvis. M. A.
- Láb-mosás. Pedum lotio, ablutio.
- Láb-mosó edény. Pedoniptum. PP.
- Láb-mosó fű. Hemerocallis. M. A.
- Láb-mosó kő. Pumex. CM.
- Láb-nyom. Vestigium. M. A. CM.
- Láb-nyomnyi. Pedalis. M. A.
- Láb-rontó cipőke. Faludi N. U. p. 154.
- Láb' sarka. Calcaneum. S. I.
- Láb-sümmöcs. Clavus, helos. S. I.
- Láb-zsibbadás. Stupor pedum. PP.
- Láb' szára. Crus, tibia. S. I.
- Láb-szék. Scabellum subpedaneum. S. I.
- Láb-szj. Pedica. PP.
- Láb-talp. Planta pedis. M. A.
- Láb-tántorító kő.
- Lapis
offensionis.
Dug. km. p. 3.
- Láb-törés. Attritus calcei. Lábnak föl törése. S. I.
- Láb-új. Digitus pedis.
- Láb-ütő kő. Offendiculum. S. I.
- Láb-viszketeg. Pernio. S. I.
- Láb-víz: láb-mosó víz. S. I.
- * Asztal-láb. Trapezophoron. S. K.
- Ágy-láb. Pes lecti.
- Bárány-láb. Pes agninus.
- Borju-láb. Pes vitulinus.
- Dal-láb. (musikai mérték.) Tactus. S. K.
- Disznó-láb. Petaso. S. K.
- Eb-lábon jár. km.
- Eb-lábon mentt el. km.
- Fa-láb. Mankó. Gralla. S. K.
- Fél láb. Dimidius pes. Csak fél lába van a' hazugságnak. km.
- Harang-láb. Campanile. S. K.
- Három láb. Tripes. S. K.
- Híd-láb. Sublica. S. K.
- Holt láb — Az Isten holt lábbal se fordítson arra. km.
- Kecske-lábok. Fulcra pegmatum.
- Kecske-lábra kapott. km.
- Kéz-láb — Kézrel lábbal rajta volt. km.
- Koldus-láb. Tésztás étel' neme. Mikes p. 206.
- Kő-láb. Basis lapidea. S. K.
- Lud-láb. Pes anserinus it. Chenopus. S. K.
- Mezit-láb. Nudipes.
- Négy kéz láb csuszott, mászott. Pedibus manibusque repsit.
- Nyúl-láb. Lagopus. S. K.
- Rák-láb. Chelae. S. K.
- Szarka-láb. Picae pes. it. Consolida regia. S. K.
- Varjú-láb. Coronopus. S. K.
- LÁBA. Ejus pes. A' lónak négy lába van, még is meg botlik. km.
- Lába' szára. Ejus crus. A' lába' szárába szállott az esze. km.
- Lábanál fogva föl akasztja. Catomio suspendit. PP.
- Lábát öszve veri. Talos talis illidit. PP.
- Lábát lóggatja. Otatur. PP.
- Lábát két felé veti. Divaricat pedes. PP.
- Majd meg ette kezét lábát. km.
- Le ütötték a' lábáról. km.
- Lábával toppant. Supplodit. PP.
- LÁBALLÓ. Scabellum pedum. Sz. D.
- LÁBAS. Pedatus, pedes habens. M. A. it. Tripus, frictorium, sartago, v. lebes pedatus. S. I.
- Lábas fazék. Lebes pedatus. S. I.
- Lábas ház. Domus suspensa. PP.
- Lábas marha. Pecora, jumenta, armenta. M. A.
- Lábas marha-lopás. Abigeatus. PP.
- Lábas marha-lopó. Abigeus. PP.
- Lábas öl. Hara suspensa. PP. Hidas.
- Lábastól. Una cum pedibus. Sok a' gyermeknek rák lábastól. km.
- LÁBAT kap. Gressum figit, consistit. M. A. Lábra áll, elő megy. Sz. D.
- LÁBATLAN. Pede carens. M. A.
- Lábatlan. F. Komárom Vben.
- Lábatlan főske. Apus. M. A. Manucodiata. S. I.
- LÁBB. Fluitat, fluctuat, vadat. M. A.
- Föllül lább. Superfluitat, supernat. Pázm. Pred. p. 1010.
- Lábbad. Surgit v. convescit, morbo levatur. Vajda. 3. K. p. 287.
- Föl lábbad. Convescit. Beteg volt az ördög, Barát akart lenni, de hogy föl lábbadott, vissza tudott menni. Dug. km. 1. R. p. 246.
- Föl lábbadhat. Potest convallescere, surgere. Eszterházi Tamás p. 494.
- Lábbadoz. Incipit surgere, convallescere. Lábra kap.
- Föl lábbadoz. idem. Vajda, K. É. 1. K. p. 615.
- Lábbog. Fluitat. Uszkál. Sz. D.
- A' köny szememben lábbog. Sz. D.
- Föl lábbog. Fönn uszkál. S. I.
- Lábbó. Fluitans, fluctuans. M. A.
- Lábbó hajó. Telegdi, Agend. p. 153. „mint az árnyék, mint a' hamar futó posta-követ, mint a' vízen lábbó hajó, és mint az égen röpdülő madár“
- Habon lábbó. Fluctivagus. M. A. L.
- LÁBBAL. Cum pede v. pedibus. Jobb lábbal, hogy sem nyelvvel meg botlani. km.
- Lábbal föl. Pedibus sursum versis.
- Lábbal kalodát vetvén el ejti. Supplantat. M. A.
- Lábbal kalodába teszi. Cippo includit. PP.
- LÁBBELI. Indumentum pedum, uti calcei, cothurni etc. Pázm. Pred. p. 740. Faludi N. U. p. 163.
- LÁBD. Sz. P. Szala Vben.
- LÁBIG. Ad pedem. Mind egy lábíg le vágta. Caesi omnes nullo relicto.
- LÁBÍTÓ. Scala. CM. Lábbal nyomó eszköz a' szövő székben. Sz. D.
- LÁBNYI. Pedaneus. M. A.
- LÁBOD. F. és Sz. P. Somogy Vben.
- LÁBOL. Lábal, lábolja. Vadat. CM.
- El lábal az üdő. Abit, digreditur tempus. Faludi, Sz. E. p. 103.
- El eb-láboltt. km. Dug. 2. R. p. 172.
- Föl lábal. Surgit, convescit. S. I.
- Ki lábol. Emergit. Faludi, B. E. p. 42.
- Meg lábolja. Superat. Meg lábolja a' vizet. Sz. D.
- Lábolás. Fluctuatio, vadatio. M. A. PP.
- Lábolható. Sekélyes. Vadosus. M. A. it.
- Permeabilis. S. I.
- Lábolhatatlan. Carens vado, non permeabilis. S. I.
- Meg lábolhatatlan betegség. Morbus insuperabilis, sine spe emergendi.
- Láboló hely. Által járó. Vadum. M. A. LÁBRA való. Perizoma, femorale. S. I.
- Lábra kap. Gressum figit, consistit, invalescit.
- LÁBSÁG.
- Fejetlen lábság. Acephalia. Monoszlai, Hit' oltalma p. 334.
- LÁBTÓ. Scala. M. A.
- LÁBTÚL. A pede.
- Lábtul fekszik. Jacet a pedibus.
- LÁBÚ.
- Bébicz-lábú. Graciles pedes habens. S. K.
- Botkos lábú. Scaurus. S. K.
- Bozzás lábú. Podagricus.
- Csámpás lábú. Defectuosus, debilis pede. S. K.
- Egy lábú. Unipedius. S. K.
- Fa-lábú. Grallator, lignum pedem habens. S. K.
- Gyors lábú. Aëripes, celeripes. S. K.
- Görbe lábú. Curvipes.
- Hámfa-lábú. Loripes. NC. p. 201.
- Horgas lábú. Curvipes. S. K.
- Kecske lábú. Capripes. S. K.
- Két lábú. Bipes. S. K.

- Ki dőlt lábú. Vatius. CM.
Merő lábú. Solidipes. S. K.
Nagy lábú. Pedito. S. K.
Négy lábú. Quadrupes.
Réz-lábú. Aeripes. S. K.
Szarv-lábú. Cornipes. S. K.
Széles lábú. Pansa. NC. p. 201.
- LÁ CZ.
- LÁ CZ.
- LÁ CZ. F. Zemplin Vben.
- LÁ D.
- LÁ D. t. h. n. melyek így különböztetnek meg.
Kicz-lád. F. Vas Vben.
- Magyar Lád. FF. Somogy Vben.
Német Lád.
- FF. Borsod Vben.
- Sajó-lád.
Szendrő-lád.
- LÁ DA. Arca, cista, scrinium. M. A.
Láda' fia v. fiókja. Loculus, forulus. S. I.
- Láda-tartó. Arcarius. M. A.
* Kincses láda. Arca thesauraria. Hamar kárt
vall, ki a' kincses ládát mindég nyitva
tartja. km.
Pénzes láda. Arca pecuniaria. Pénzes ládát,
pinczét jó csukva tartani. km.
Ruha-láda. Area vestiaria. VV. L.
Szecska-láda.
Ládája. Ejus cista.
Templom' ládája. Cista Ecclesiae.
LÁ DIKA. Cistula, arcula. S. I.
LÁ DONY (Nemes, pór.) FF. Soprony Vben.
- LÁ GY.
- LÁ GY. Mollis, indulgens. M. A. Sok kemény
fának lágy a' gyümölcse. km.
Lágy bőr. Aluta, pellis aluminata. S.
I. Sz. D.
Lágy bőrrös. Lágy bőr-gyártó. Alutarius. S. I.
Lágy ember. Qui nimium indulget.
S. I.
Lágy heju. Mollusca, vel praeditus molli
cortice. S. I.
Lágy hejú cserfa. Suber. S. I.
Lágy kenyér. Panis recens. PP.
Lágy kő. Lapis friabilis. Könnyű a' lágy követ
faragni. km.
Lágy-meleg. Tepidus. M. A. Pázm. Pred. p.
729.
Lágy pásztor alatt gyapjat rúg a' farkas. km.
Lágy sajt. Caseus recens.
Lágy szék. Alvus levis, facilis. S. I.
Lágy szívű. Qui facile moretur. S. I.
Teneri cordis.
- LÁ GYAD. Molliculus, molliusculus.
Lágyad rész. Pars molliuscula. Sz. D.
Lágyada. Pars ejus submollis. Sz. D.
Lágyadon. Molliuscule.
Lágyadon tapogatja: csak alig éri, illeti,
érinti. Sz. D.
- LÁ GYAN. Molliter, indulgenter. M. A.
Lágyan beszél vele. Faludi E. M. p. 80.
Lágyan fogja. Molli brachio tractat. M. A.
- LÁ GYÉK.
Fej' lágyéka. Fons pulsatilis. Sz. D.
- LÁ GYJA. Ejus molle. Lágyjára esett neki a'
sulyok. km.
Feje' lágyja a' gyermeknek. Fons pulsatilis.
Már bé nyóltt a' feje' lágyja. km.
- LÁ GYIT, lágyítja. Mollificat, mollit. M. A. Meg
lágyítja. Mollificat, emollit, remollit. M. A.
Elől meg lágyítja. Praemollit. M. A.
Lágyítás. Mollificatio, emollitio, mitigatio. M. A.
Lágyított, lágyítottatott. Mollitus, emollitus. M. A.
Lágyító. Emolliens.
Lágyító fősték. Color emolliens. Pázm. Pred.
p. 403.
Lágyító ír. Malagma. M. A.
Lágyító olajok. Pázm. Pred. p. 695.
Lágyító szerek. Emollentia. S. I.
- LÁ GYSÁG. Mollities, mollitia. M. A. LÁ GYŰL.
Mollescit. M. A.
El lágyúl. Emollescit.
Meg lágyúl. Mollescit, remollescit. M. A.
Lágyulás. Mollities, mollitia. M. A. Faludi U. E.
2. R. p. 71.
- Lágyulhatatlan. Quod mollescere nequit.
- LÁ M.
- LÁ M. Tamen, equidem, namque. M. A. En, ecce,
hem. S. I.
Lám te sem voltál ott. Sz. D.
Úgy de lám. Sz. D.
- LÁ MA. Agnus. S. I.
- LÁ MPÁS.
- LÁ MPÁS. Lucerna, lampas, laterna. M. A.
Hogy a' lámpás égjen olajt kell reá tölteni.
km.
Lámpás-hordozó. Laternarius. M. A.
Lámpás-olaj. Oleum pro lampade.
* Rongyos lámpás. Csárda Vas Vben,
Szombathely mellett.
- LÁ MPERT.
- LÁ MPERT. t. f. n. Lampertus.
- LÁ NCZ.
- LÁ NCZ. Catena. M. A. Néha reggel táncz, este
pedig láncz. km.
Láncz. E. F. Zaránd Vben.
Láncz (Alsó, fölső.) FF. Abaúj Vben.
Láncz-kenet. R. Miles pedestris, ger-
manicus. Tinódi. S. I.
Láncz-övedző. Praeincitorium ferreum.
Vajda. K. É. 1. K. p. 189.
Láncz-szem. Annulus catenae. Ez olyan
láncz, mellynek sok szemei vannak. km.
* Arany-láncz. Aurea catena.
Borona-láncz. Catena occae.
Eb-lánczot kötöttek egymás között. km.
Hosszú láncz. Catena longior.
Kereszt-láncz. Faludi. T. É. p. 37.
Kötő láncz, mellyel a' kereket meg kö-
tik. Sufflamen.
Mérő láncz. Catena mensoria.
Óra-láncz. Catena horologii.
Tartó láncz. Catena
sustentatoria.
- LÁ NCZ A. Ejus catena.
- LÁ NCZOL, lánczolja. Catenat, concatenat,
compedit. M. A.
Által lánczolja. Transcatenat.
Által lánczolá a' Dunát.
Egygyű lánczolja. Concatenat.
El lánczolja. Catena praeccludit.
Le lánczolja. Compedit.
Meg lánczolja. Concatenat. M. A.
Öszve lánczolja. idem. S. I.
- Lánczolás. Catenatio.
Meg lánczolás. Concatenatio. M. A.
- Lánczolat. Catenatio. S. I.
- LÁ NCZON van. Est in compedibus. Úgy van
mint az eb a' lánczon. km.
- LÁ NCZOS. Catenatus. M. A.
Lánczos adta. Catenatus (i. e. Daemon)
dedit. Illyen értelmű a' tüzes adta is.
Lánczos bot. Caestus. M. A.
Lánczos bőltózat. Arcus catenulatus.
Lánczos fék. Capistrum, chamus. M. A.
Lánczos tézsla. Pertica jugalis catena
instructa. VV. I.
- LÁ NCZOZ, lánczozza. Catenat. M. A.
Le lánczozza. Catena firmat, constringit.
Meg lánczozza. Concatenat. M. A. Pázm.
Pred. p. 571.
Öszve lánczozza. idem.
- Lánczozás. Catenatio. M. A.
Meg lánczozás. Concatenatio. M. A.
- Lánczozott. Catenatus. M. A.
- LÁ NCZRA verték. Alligatus ad compedes,
catenis vinctus.
Lánczra az ebbel. km.
- LÁ NCSA.
- LÁ NCSA. Lancea, hasta. M. A.
- LÁ NCSÁS. Lanceatus.
- LÁ NCSÉTA, Lánczéta. Scalprum chirurgicum.
PP.
- LÁ NG.
- LÁ NG. Flamma. M. A. Haragja, mint a' sebes
láng. km.
Láng (Külső, belső). Sz. PP. Fejér Vben.
Láng-okádó. Flammivomus. M. A.
Láng-oszlop. Pyramis. S. I.
Láng-szín. Color flammeus, igneus, rutilus.
Faludi, N. A. p. 136.
Láng-színű. Ignicolor, ignicolorus. S. I.
Láng-színű drága kő. Pyropus. CM.
* Liszt-láng. Far adorem. S. K.
Tűz-láng. Flamma ignis. S. K.
- LÁ NGADOZIK. Flammescit.
Lángadozó. Flammans. M. A.
- LÁ NGAL, LÁ NGOL. Flagrat, flaminat,
flammigerat. M. A. Pázm. Pred. p. 346.
Lángalás. Flagrancia, flammantia. M. A.
Lángaló. Flammans. M. A.
Lángaló, Lángaló. Lángnál süttött lepény.
Lángaló szerelem. Faludi T. É. p. 12.
- LÁ NGÉT, lángétja. Flammata. M. A. Ger-
jeszti,
gyújtja. Sz. D.
- LÁ NGJA. Flamma ejus.
- LÁ NGOS. Flammeus. S. I.
Lángos. Lángnál süttött lepény. Sz. D.
- LÁ NGOT vet. Flammigerat. M. A.
- LÁ NGOZIK. Flagrat.
Lángozás. Flammatio. M. A.
Lángozat. idem. Sz. D.

Lángozó. *Flagrans, ardens. Beniczki p. 154.*

LÁNNA.

LÁNNA. *Bractea, lamina. M. A.*
LÁNNÁCSKA. *Bracteola. M. A.*

LÁP.

LÁP. *Uligo. PP. Nád, szalma, széna-töredék,*
mellyet az ár-víz hordani szokott. *Sok*
lápott hányt ki a víz. *Sz. D.*

Láp. *Ecsedi tó. Paludes Szatmárienses.*

LÁPA. *Lacuna. M. A.*

Lápácska. *Lacuncula. M. A.*

Lápás. *Lacunatus. M. A.*

LÁPOS. *Uliginosus.*

Lápos. *E. Hegy Csik Székében.*

Lápos bánya. *E. F. belső Szolnok Vben.*

Lápos hely. *Locus uliginosus. PP.*

Hagymás Lápos. *E. F. Kővár Vidékében.*

Magyar Lápos. *E. FF. belső Szolnok*

Oláh Lápos. *Vben.*

LÁRMA.

LÁRMA. *Clamor, tumultus, strepitus. S. I.*
Videtur derivari e gall. „Alarme.”

Lárma-fa. *Tempore belli in locis editis erigi*
solita arbor, stramine circumvoluta, quo
noctu succenso signum datur.

LÁRMÁS. *Strepsus, strepitosus. S. I.*

Lármás gyűlés. *Congregatio, in qua multum*
clamatum est.

Lármáskodik. *Tumultuatur. Vajda 1. K. p. 170.*

LÁRMÁT fuj v. *dobol. Bellicum canit, signa*
canit. S. I.

LÁRMÁZ. *Clamat, tumultuatur. Vajda*

2. *K. p. 412.*

Föl lármázza. *Clamore, tumultu facto excitat.*

Majd meg lármáztatlak. *Dabo tibi clamare.*

LÁRMONYA.

LÁRMONYA. *Harmonia. M. A. PP. CM.*

LÁRMONYAI. *Harmonicus. M. A. PP.*

LÁSA.

LÁSA-gomba. *Fungus monstrosus, ungaricus. S.*
I.

LÁZSI.

LÁZSI. *Agio. Epist. Széch. T. 2. p. 311. 312.*

LÁZSIS. *Quod agio habet.*

Lázsiss tallér.

LÁSZLÓ.

LÁSZLÓ. *t. f. n. Ladislaus.*

Lászla. *R. idem. Igy van Kún László' pénzein*

LAZLA.

László. *E. F. Hunyad Vben.*

László' egyháza. *F. Szala Vben.*

László' falva. *FF. Borsod, és Thuróc Vkben.*

Szent László. *t. h. n. Van Magyar Országban*

19. Erdélyben 6 illy nevű helység.

LÁT.

LÁT, látja. *Videt, cernit. M. A. Igen jól lát a'*
macska, noha talpát nyalogatja. km.

Által lát. *Transpicit. M. A. Igen vak ki a'*

rostán által nem lát. *km.*

Által látja. *Perspicit, pervidet. M. A.*

Bé lát. *Videt intro, perspicit.*

Bele lát. *idem.*

El látja. *Pervidet, perspicit. M. A.*

El lát. *Meszszeire el lát. Procul videt.*

Elő látja. *Praevidet. M. A.*

Föl lát. *Suspicit, sursum spectat, pervidet,*
aspicit, sursum visit. M. A.

Haza lát.

Hozzá lát. *Providet, procurat, visitat. M. A.*
item Advigilat v. operam dat. S. I.

Isten látja lelkemet. *Grandis asseveratio.*

Ki lát. *Prospicit.*

Ki látja. *Perspicit. Ki nézi.*

Környül lát. *Circumvidet. M. A.*

Le lát. *Videt deorsum.*

Meg látja. *Videt, pervidet. Majd meg látom.*
Videbo.

Meg látni megy. *Revisat. M. A.*

Oda lát. *Visu eo penetrat.*

Reá lát. *Conspicatur.*

Szükséget lát. *Egestate premitur.*

Viszsa látja. *Faludi N. E. p. 181.*

LÁTÁS. *Visio, visum, visus, spectrum.*

M. A.

Által látás. *Perspicientia, transpectus. M. A.*

El látás. *Perspectio, aspectus. M. A.*

Elő látás. *Praevisio. S. I.*

Hozzá látás. *Provisio, provisus. M. A. CM.*

Ki látás. *Prospectus. S. I.*

LÁTAT. *Visus, visum v. apparentia, phasma,*
spectrum v. prospectus. S. I. Pázm. Kal. p.
463. *Pred. p. 462. Zrinyi P. 12. stroph.*
109.

Első látatra bele szeretett. *Ad primum*
conspicuum inamoratus est.

LÁTATLAN. *Non visus. Ungesehen. S. I.*
Invisus. M. A.

Látatlanul. *Invisé, ab invisio. S. I.*

Látatlanul ennyit ígér. *Quin viderit, tantum*
promittit.

Látatlanság.

Hozzá látatlanság. *R. Incuria. Margit' Élete*
p. 136.

LÁTATMÁNY. *Spectaculum. Sz. D.*

LÁTHAT, láthatja. *Potest videre.*

Láthatatlan. *Invisibilis. M. A.*

Által láthatatlan. *Inperspicuus, non*
pellucidus, et qui praevideri non potest. S.
I.

Láthatatlanul. *Invisibiliter. M. A.*

Láthatatlan-képpen. *idem. M. A.*

Látható. *Visibilis. M. A.*

Látható-képpen. *Evidenter. M. A.*

Által látható. *Diaphanus. Pázm. Pred. p. 14.*
Perspicuus. M. A.

Láthatóul. *Visibiliter. Pázm. Pred. p. 703.*

Láthatása. *Vide, videas.*

LÁTNI megy. *Visit, invisit. M. A.*

Látni méltó. *Visu dignus, aspectabilis,*
spectandus, conspiciendus. S. I.

Látni való. *Conspicuus.*

LÁTOGAT, látogatja. *Visitat, invisit. M. A.*

Környül látogatja. *Circumvisit. M. A.*

Meg látogatja. *Revisitat, invisit, perlustrat,*
pervidet. M. A.

Látogatás. *Visitatio. M. A.*

Meg látogatás. *Visitatio, perlustratio.*
M. A.

Látogató. *Visor, visitator. M. A.*

Látogatóba megy. *Pergit invisum, visitatum.*

LÁTOMÁNY. *Spectaculum. Vajda, 1. K.*

p. 50. 85. 2. *K. p. 415.*

LÁTOMÁS. *R. Visus. Vranciscs. Faludi,*

N. E. p. 109. N. A. p. 81.

Látomás' tanuja. *R. Testis oculatus.*

Látomást. *Evidenter, manifeste.*

Szem-látomást. *Ad visum oculi, palam.*

Faludi, E. M. p. 91.

LÁTOMOS. *R. Adspectabilis, visibilis, evidens,*
manifestus. S. I.

Látomost. *R. Palam, evidenter, manifeste. S. I.*

LÁTOTT. *Visus, circumspicuous. M. A.*

Látott hallott. *Polytropus, expertus. M. A.*

Sokat látott hallott ember.

LÁTÓ. *Videns. M. A. it. Propheta. Káldi, 1. Reg.*
9. 9.

Látó hely. *Locus propatulus, conspicuus.*

Pázm. Pred. p. 100.

Látó mester. *Arbiter. PP.*

Által látó. *Vates. S. I.*

Bé látó. *Perspicuus. S. K.*

Ebéd-látó hegy. *Fejér Vben.*

Előre látó. *Providus, prudens, sagax. S. K.*

Hozzá látó. *Provisor. M. A. Providens. CM.*

Igaz-látó. *Judex. VM. Intő-levell. p. 194.*

Meszsze látó. *Longe, procul videns. S. K.*

Mindenhez látó. *Omnia curans. S. K.*

Semmihez látó. *Qui nullius rei curam habet.*

Sokkal bíró, semmihez látó. *km.*

Szükséget látó. *Egenus. S. K.*

LÁTSZIK. *Videtur, censetur. M. A.*

Által látszik. *Transparent.*

El látszik. *Conspicatur ad longiorem distantiam.*

Ki látszik. *Apparet, videtur. S. I.*

Meg látszik. *Videtur, cernitur. M. A.*

Meg látszik osztán. *Videtur tandem. M. A.*

Úgy látszik. *Ita videtur, apparet.*

Látzat. *Apparentia, fucus. Faludi, N. U. p. 185.*

Látzatos. *Fucatus, speciosus, apparens.*

Bíró

Márt

on,

Mica

e p.

168.

Látzatosan. *Apparenter. Sz. D. Látszatoság.*
Apparentia. Faludi, U. E.

3. *R. p. 145.*

Látzatlan. *Non apparens. Sz. D.*

Nincs semmi látszatja. *Nihil prae se fert.*

Látzó. *Apparens, conspicuus.*

Által látzó. *Translucens, perspicuus,*
pellucidus. S. I.

LÁTTA. *Ejus conspectus.*

Szemem' láttara. *Ad conspectum oculi mei.*

Szeme' láttára. *Ad conspectum oculi ejus.*

LÁTTAT. *Species. Káldi, 1. Thess. 5. 22.*

Láttatlan. *Quin videatur. Vajda, K. É. 1.*

K. p. 686.

Láttatos. *Conspicuus, prospicuus, perspicuus,*
spectatus. M. A.

Láttatos épület. *Aedificium altum visu.*

Káldi 1 Machab. 13. 27.

Láttatosan. *Spectate. M. A.*

LÁTTATMÁNY. *A' mit pénzért láttatnak.*

S. I. Sz. D.

LÁVÉROZ.

LÁVÉROZ. *Vagatur, grassatur, oberrat. S. I.*

LÁZ.

LÁZ. *R. Tumultus, motus populi. S. I.*

Ollyan mint a' láz. *km.*

Láz. *FF. Arad, és Trencsén Vkben. E. F.*

alsó Fejér Vben.

* *Hosszú Láz. F. Zemplin Vben.*

Nagy Láz. *F. Ung Vben.*

Vámos Láz. *F. Bihar Vben.*

LÁZAD. *Commovetur, concitatur, tumultuatur.*

S. I. Faludi Sz. E. p. 51. T. É. p. 283.

Föl lázad. *Insurgit, seditionem movet. S. I.*

Lázadás. *Zöndülés. Sz. D.*

LÁZASZTI, lázasztja. *Commovet, concitat, incitat*
ad seditionem. S. I.

Föl lázasztja. *Concitat. M. A.*

LÁZI. *F. Veszprém Vben. Sz. P. Tolna Vben.*

LÁZÍT, lázítja. *Concitat ad tumultum.*

Föl lázítja. *Concitat ad seditionem. S. I.*

Lázító: *lázasztó, ingerlő, föl ültető, bújtató,*
gyúlasztó, fő-índító. Sz. D.

LÁZONG. Huc illuc movetur, grassatur. Sz. D.

LÁZÁR.

LÁZÁR. t. f. n. Lazarus, item Miserabilis, calamitosus. Nagy Isten' Lázárja.
Lázár' falva. E. F. Csik Székében.
Lázár' lakodalma. Faludi T. É. p. 277.
Lázár' pataka. F. Bereg Vben.
Szent Lázár. F. Bihar Vben.
LÁZÁRETOM. Lazaretum. Faludi N. A. p. 156.
LÁZÁRI. F. Szatmár Vben.

LE.

LE.

LE. De, deorsum, in compositis. M. A.
Le aratja. Demetit.
Le ábrázolja. Depingit.
Le betegedik. Decumbit qua aegrotus.
Le dől. Decidit, delabatur, corruit. 's a' t.
Le felé. Deorsum, deflexe. S. I.
LEEBB, Lejebb: alább. Lejebb száll a' vízbe. Sz. D.
LEJT, Le-ít. Proprie „deorsum facit.“
L. alább.
LENEK tartás: alának tartás.
LENT. Inferne, infra. Alatt.
Lent van. Inferius est.

LEÁNY.

LEÁNY. Puella. M. A. Lónak, ludnak, leánynak nem jó hinni. km. Leány-aszszony. Domina puella, virgo honoranda. Pázm. Pred. p. 1130.
Leány-ág. Linea foeminea.
Leány-ágra szállott jószágának el kell veszni. km.
Leány-béka. Rana arborea. Laubfrosch. S. I.
Leány-csöcsü alma. Malum orchomasticum. M. A.
Leány-csöcsü füge. Ficus mamillanae. S. I.
Leány-eperj. Faludi. E. M. p. 242.
Leány-falu. Sz. PP. Borsod, és Pest Vkben.
Leány' falva. F. Bereg Vben.
Leány-fiú. R. Puella v. filia. S. I.
Leány-füz. S. I.
Leány-gyalázó. R. Virginis violator. S. I.
Leány-gyermek. Puella.
Leány-ház. Amphithalamus. PP.
Leány-kérő. Procus, proxeneta. M. A.
Leány-kérőben mentek. Biró Márton, Micae p. 283.
Leány-kor. Aetas virginea. S. I.
Leány' korában. In aetate ejus virginali. Pázm. Pred. p. 146.
Leány-kori. Virginalis. S. I.
Leány-koszorú. Corolla virginalis. Pázm. Pred. p. 1137.
Leány-kökörcs. Pulsatilla serotina. M. A.
Leány-madár. Motacilla alba. S. I.
Leány-magzat. Filia. S. I.
Leány-módra. Puellariter. M. A.
Leány-monostor. Parthenium. S. I.
Leány-negyed. Quartalium, quarta puellaris. M. A.
Leány-néző. Invisor puellae fine nuptiarum. S. I. Procus. M. A. L. — B. Apor Péter. Lásd. Dug. km. 2. R. p. 270.
Leány-nézőben jár. Quaerit uxorem. S. I.
Leány-nézés. Biró Márton, Micae p. 339.
Leány-pajtás. Consocia puella.
Leány-papok. Vestales virgines. VM. Hit-tartás p. 81.

Leány' sarja. Étek' neme. Moretum. PP.
Leány-som. Berberis. S. I.
Leány-tanítvány. Discipula. S. I.
Leány-társ. Socia, contubernalis puella. S. I.
Leány-új-falu. F. Veszprém Vben.
Leány-unoka. Neptis. S. I.
Leány-vadász. Venator puellarum, captator virginum. S. I.
Leány-vár. Sáncz, Bihar, és Tolna Vkben. FF. Esztergom, és Zemplin Vkben. Csárda Komárom Vben.
Leány-vásár. Nundinae puellarum, forum nupturientium. A' leány-vásár tánczczal végeződik. km. Dug. 1. R. p. 293. Cf. Acta. Mus. Nat. T. 1. p. 329.
* Árva-leány. Puella orphana.
Árva-leány' haja. Capillus Veneris.
El adó leány. Nubilis puella. S. K.
Férjhez menő leány. idem.
Gazdag leánynak böjtben is csik farsangja. km. Dug. 1. R. p. 164.
Hajadon leány. Innupta puella. S. K.
Kényes leány. Delicata puella. A' hol nyájas az anya, kényes leszsz a' leánya. km.
Kérkedékeny leány tudod tánczban mint jár. km.
Kis leány. Puellula. S. K.
Mostoha leány. Privigna. S. K.
Nagy leány' siralma. km. Pázm. Magyar ellen. p. 234.
Nyalka leány, apáca, rongyos nadrág, nád pálcza. km.
Nyoszó leány. Pronuba, paranympa. S. K.
Onoka-leány. Neptis. S. K.
Öreg leány. Senex puella. Érett ganéj, öreg leány, hamar hasznót hajt. km.
Péri leány. — El ugrotta, mint a' Péri leány a' férjhez menést. km.
Szép leány. Puella speciosa. Schönes. Mädchen. Belle fille.
Szoba-leány. Virgo cameraria, pedisequa. S. K.
Szolgáló leány. Ancilla. S. K.
Szűz-leány. Puella virgo. Meg érdemli, mint a' szűz-leány a' koszorút. km.
Tánczos leányból ritkán válik jámbor aszszony. km.
Vártt leány várat nyer. km.
Vén leány. Seneca. Nagy benne az akarat, mint a' vén leányban. km.
LEÁNYA. Ejus filia. Millyen az anya, olyan a' leánya. km.
Annya' leánya. Catonis Marcia.
Leányát férjhez igéri. Filiam uxorem alicui spondet. PP.
LEÁNYCSA. Puellula. S. I. Sz. D.
LEÁNYI. Puellaris. M. A.
LEÁNYKA. Pupa, pupula, puellula. S. I.
Leányka-madár. Motacilla. M. A. L.
LEÁNYKODIK. — Vele leánykodtam. Puellares annos cum ea transegi. Hallottam Pápán 1818. Sept. 25.
LEÁNYOS. Sectarator puellarum. Leányok után járó. S. I.
Leányoskodik. Puellascit. CM.
LEÁNYSÁG. Status v. aetas puellaris. Gyöngyösi 1. Dar. p. 14.
LEÁNYT ostromol. Puellae pudicitiam impetit. S. I.
LEÁNYÚL. Puellariter. CM.
LEÁNYZÓ. Virgo, filia puella. M. A. Pázm. Pred. p. 353. 818.
Leányzó. Virgineus, virginalis, puellaris. M. A.
Leányzó szemérem. Pudor virgineus. Sz. D.

LEB.

LEB. A' láng' lebegése. Sz. D.
Lebje a' tűznek: a' tűznek ereje. Sz. D.
LEBEDEG. Uva, epiglottis. S. I. Nyeldeklő. Sz. D.
Le esett a' lebedegje: nyak' csapja. Sz. D.

LEBEG. Movetur, agitur, nutat, fluitat, tremitt, pendet, oscillat. S. I.
Fönn lebeg a' víz' színén. Superfluctuat aquis.
Lebegdegel. Identidem, et paulatim agitur. Sz. D.
Lebegés. Agitatio, fluctuatio. Sz. D.
Lebegő. Fluctuans, oscillans.
LEBELEG. Obiter agit v. nugatur, ineptit, inanibus rebus occupatur. S. I. Sz. D.
LEBÉNY. F. Vas Vben.
LEBENYÓ. Palearia a mento pendentia.
Az ökör' lebenyője. Palearia bovis. Ökör' nyakán torkán alá fityögő bőr.
LEBZSEL. Otiatur. Sz. D.
LEBZSI. Otiosus, nugax. S. I. Hivalkodó ember. Sz. D.

LECKZE.

LECKZE. Lectio. M. A.
Egyszeri hagyott leckze. Lectionis pensum. PP.
LECKKÉJE. Ejus lectio.
Föl mondta a' leckkáját. Recitavit suam lectionem.
LECKKÉT. Ad. Assignat lectionem v. dat ad intelligendum.
Leckkét vesz. Sumit lectiones.
LECKKÉZ. Leckkézi. Reprehendit, objurgat. Faludi N. U. p. 3. N. A. p. 165.
Meg leckkézi. idem.
Vele leckkéz. Vele tart. Faludi N. E. p. 193.

LECS.

LECS. Sonus juris ad terram effusi.
LECSÉG. Locsog.
LECSETEL a' kutya, midőn a' levest eszi.
LECSSENT. Locsant.
LECSMÉR. E. F. Kraszna Vben.

LEDÉR.

LEDÉR. Dissolutus M. A. Circumcellio, circulator. PP.
LEDÉRSÉG. Nequitia, improbitas. Faludi N. U. p. 144.

LEDNEK.

LEDNEK. Vicia, orobus, cicera. M. A.
LEDNEKES. Viciarius. M. A.

LEF.

LEF.
LEFEG. Pendet.
Le lefeg. Dependet.
LEFFEN. Pendet.
Le leffen. Pendet.
Leffentyű. Dependencia. Himfi 2. R. p. 91.

LEG.

LEG. Nihil per se, sed praefixum comparativis, ex eis efficit superlativa. M. A.
Leg alább. Saltem, adminus, minimum. S. I.
Leg alsó. Imus, infimus. M. A.
Leg elől. Ab ante, ab initio, ante omnes, v. omnia. S. I.
Leg először. Imprimis, ante omnia. M. A.
Leg első. Primus omnium. S. I.
Leg elsőben. Imprimis, primo. S. I.
Leg fölebb. Ad summum. S. I.
Leg fölső. Supremus.
Leg fölül. Super omnes, super omnia. S. I.
Leg ifjabb. Minimus natu. S. I.
Leg inkább. Demagis, maxime, praecipue.

M. A.
Leg itten. Illico nunc. Kisfaludi' Regéji p. 193.
Leg jobb. Optimus. M. A.
Leg jobb erőben. In robore aetatis. S. I.
Leg kisebb. Minimus. M. A.
Leg nagyobb. Maximus. M. A.
Leg ottan. Confestim, illico. M. A. Zvonarics 1. R. p. 240.
Leg szebb. Pulcerrimus. M. A.
Leg többen. Plurimi, plerique. S. I.
Leg utól. Postremo, post omnes, post omnia. S. I.
Leg utólsó. Postremus. M. A.
Leg utólszor. Extremo, postremo. M. A.
Leg végsőbb. Extremus. M. A.
LECEL. Pascitur, in pascuis versatur. M. A.
El legel.
Legeldegeli. Pascitatur. CM.
Legeletlen. Impastus. S. I.
Legelő. Pascens, pascuus. M. A.
Legelő hely. Pascuum. Faludi E. M. p. 74.
Legelő marha. Pecus pascens.
Legelő mező. Pascuum. M. A.
Legelő nyáj. Grex pecorum pascens.
Faludi T. É. p. 141.
Széllyel legelő. Pascalis. CM.
Legelőre hajtja, ereszti, ki ereszti. Ad pascua ducit, dimittit.
Legeltet, legelteti. Pascit. M. A.
El legelteti. Depascit, minat. M. A.
Le legelteti. Depascit.
Legeltetés. Pastio, pastus, pastura. M. A.
Barom-legeltetés. Pastura pecudum.
Szem-legeltetés. Oblectatio oculorum.
Legeltetett. Pastus. M. A.
Legeltető. Pascens. M. A.
LEGENYE. F. Zemplin Vben.
LEGES (mint fölös.).
Leges leg első. Primus omnium. S. I.
Leges leg utólsó. Omnium ultimus.
LEGÉNY. Juvenis. M. A. Szegény legény nem nagy úr. km.
Evező legény. Remex. S. K.
Hajós-legény. Nauta, nauticus servus. S. K.
Jó legény a' bor. km.
Mester-legény. Sodalis, és így: Szabó-legény, mészáros-legény. 's a' t.
Nősző legény nem kéméli a' költséget. km.
Paraszt legény. Rusticus juvenis. S. K.
Szegény legények. Latrones, praedones.
Zsiványok.
Vő-legény. Sponsus. S. K.
Legényes. Virosus.
Legényes aszszony. Foemina virosa, viros appetens. S. I.
Legényi. Juvenilis. S. I.
Legényke, Legénycse. Juvenulus. S. I.
Legénykedik. Conatur, adnititur, adlaborat. S. I.
it. Sodalem agit.
Véle legénykedtem. Cum eo simul eram sodalis.
Legénység. Juventus. S. I.
Vő-legénység. Status sponsalis. Pázm. Kal. p. 719.

LEH.

LEH. Spirat, respirat, anhelat. M. A.
Ki léh. Interspirat. CM.
LEHECSÉNY. F. Bihar Vben.
LEHEG. Respirat, halitum ducit. Sz. D.
LEHEL. Respirat, anhelat. M. A.
Belé lehel. Inhalat. M. A.
Ki leheli. Exhalat, exspirat. M. A.
Reá lehel. Adhalat, adflat. M. A.
Leheldegel. Halitat. M. A.

Lehelet. Spiraculum, spiramen, anhelitus. M. A.
Lehelet-nehézség. Asthma. M. A.
Lehelés. Aspiratio, flatus, halitus. M. A.
Reá lehelés. Adflatus. M. A.
Lehelő. Spirans, halitum ducens.
Lehelő hely. Spiraculum. M. A.
LEHÉNY. Sz. P. Abauj Vben.
LEHÉS. Respiramen, respiratio, halitus. Lélek-
vétés. M. A. CM.
Lehés' nehéz volta. Dyspnoea. M. A.
LEHŐ. Anhelus. M. A.
Nehezen lehö. Asthmaticus. CM.

LEHET.

LEHET. Fieri potest. M. A. L. alább
LESZ gyökere alatt.

LEJT.

LEJT. Tripudiat. Lejtőt jár. M. A. Ex altitudine descendit v. flexuose saltat. S. I. (LE — it, Lejt.)
LEJTÉS. Descensio ex altitudine, vel flexuosa saltatio.
LEJTŐ. Tripudium, et tripudiator v. declivis. item Descensus, salebra. M. A. Minden hágónak vagyon lejtője. km.
Hegy' lejtője. ereszkedője. Sz. D. Minden hegynek lejtője is szokott lenni. km.
Lejtős. Declivis, proclivis, deflexus. S. I.
Lejtős hely. Praecipitium, locus praeceps. S. I.
Lejtős versek. Rhythmus v. carmen Leoninum. S. I.
Lejtősen áll: le felé, alá felé áll. Sz. D.
Lejtősség. Declivitas. S. I.
Lejtőt jár. Tripudiat. M. A. Tánczol, ug-rándozik. Sz. D. Sajt, és kenyér mellett is meg járják néha a lejtőt. km.
Lejtőz. Exsilit. A' pajkos mének (mén- lovak) lejtőznek alattok. Sz. D.

LEK.

LEK.
LEKEG — lekeg a' víz' színét el burító fű, midőn azt a' szelek háborgatják. Sz. D.
LEKENCZE. F. Szatmár Vben. E. F. Besztercze Vidékében, és Maros Székében. Sz. P. Kolos Vben.
Maros-Lekencze. F. Torda Vben.
LEKENYE. F. Gömör Vben.
LEKLENCZ. Sz. P. Hont Vben.
LEKTIKA. Carruca, lectica, lecticula, arcera. PP.
Lektika-hordozó. Lecticarius. PP.
Lektika-vonó. idem. PP.
Lektikás. Lecticarius. PP.

LEL.

LEL, leli. Reperit, invenit, afficit, offendit. M. A.
Ki mit keres, meg leli. km.
Föl leli. Adinvenit.
Hideg leli. Febrebricitat, febrit. M. A.
Ki leli a' hideg. Febri corripitur. S. I.
Meg leli. Reperit, invenit. M. A.
LELE. (Kis, nagy.) Telek Csanád Vben. E. F. belső Szolnok Vben.
LELED. F. Hont Vben.
Leledzik. Invenitur. Találtatik. Zvonarics 1. R. p. 923.
Leledző. Találató. Faludi U. E. 2. R. p. 23.
„Nem érik föl eszkekkel a' másokban leledző sok szépet, és jót.“
LELEMÉNY. Inventio, inventum. M. A. Sallyai (v. potius Pázmán) scribit „Lélemény“ p. 211.
Elme-lelemény. Figmentum, excogitatum.

- Leleményes. Inventiosus. S. I.
Leleményeskedik. Fingit, commentatur, comminiscitur. S. I.
Leleményeskedhetik. Gyöngyösi 1 Dar. p. XXXII.
- LELES.
Lelesd. F. Bihar Vben.
LELÉS. Inventio, affectio. M. A.
Föl lelés. Adinventio, repertio.
Hideg-lelés. Febris.
Meg lelés. Inventio. M. A.
LELÉSZ. MV. Zemplén Vben. F. Heves Vben.
LELHETŐ. Reperibilis. S. I.
LELŐ. Inventor, repertor, architectus. S. I.
Lelő elme. Ingenium. S. I.
Hideg-lelő. Fabriculosus. M. A.
Lelős. Affectiosus.
Hideg-lelős. Fabricitans. Faludi B. E. p. 55.
- LEM.
LEM.
LEMCSÉNY. Sz. P. Somogy Vben.
LEMES. F. Sáros Vben.
Lemes-vas. L. Lemez-vas. S. I. Szántó vas, eke-vas. Sz. D.
LEMEZ.
Lemez-kapcza. Sculponea. M. A.
Lemez-kapczás. Sculponeatus. M. A.
Lemez-vas. Culter praecisorius in aratro. M. A.
LEMHÉNY. E. FF. Kóvár' Vidékében, és Háromszék Székében.
- LEN.
LEN. Linum. M. A.
Len-fójtó puszpáng. Elatine. M. A.
Len-fonál. Filum lineum v. fila e lino.
Len-hajú. Subalbos habens capillos. S. I.
Len-levelű fű. Linaria. M. A.
Len-mag. Semen lini.
Len-olaj. Oleum linarium. M. A. Len- mag-olaj.
Len' szála. Linum subtilius.
Len-termesztés. Cultura lini.
Len-vászon. Tela linea.
* Vad len. Linaria. NC. p. 41.
LENI. Lineus, linteus. M. A.
- LENCSE.
LENCSE. Lens. M. A. Jól főtt néki a' lencse. km.
Lencse-fa. Lentiscus. M. A.
Lencse-gomba. Peziza lentifera. S. I.
Lencse-képű. Lenticularis. S. I.
* Béka-lencse Lens palustris. M. A.
Törött lencse. Étel' neme.
Vad lencse. Vicia vulgaris. Csapó p. 157.
Vízi lencse. Equapium, epane. NC. p. 35.
LENCSENY. Sz. P. Somogy Vben.
LENCSES. Quod lentibus abundat.
- LEND.
LEND.
LENDEK, Vicia. L. Lednek, S. I.
LENDÍT, lendíti. Lassan mozdít, indít — csak alig lendítettem meg. Sz. D.
LENDVA. Folyó víz, Szala, és Vas Vben.
Lendva (Alsó, főlő.) MVV. Szala és Vas Vben.
- LENG.
LENG. Movetur, agitur, tremit, pendet, fluitat. S. I.
Csak alig teng, leng. Nehezen bírja magát. Sz. D.
Körül lengi. Circum oscillat.
LENGE. Trepidus. S. I.
LENGED. idem ac LENG. S. I.
Tengődünk lengédünk. Mikes, Török Orsz. Lev. p. 200.
Lengedez. Agitatur, movetur, nutat, volitat. M. A.
Lengedezés. Agitatio. Prágai in Praef.
Lengedező. Mobilis, nutans, fluitans. M. A.
Lengedező eső. Psecas. M. A.
Lengedező szellő. Pázm. Pred. p. 702. Prágai p. 100.
Lengedezőleg folyó víz. Sz. D.
Lengedezve. Mobiliter, nutanter, fluitanter. Lengedezőleg. Sz. D.
Lengedeztet, lengedeztet. Facit, ut leniter moveatur, fluitet. Csuzi, Síp- szó p. 9.
Lengedőleg. Mobiliter, nutanter. Sz. D.
LENGET, lengeti. Movet, agitat. S. I.
Lengeteg. Instita. M. A. Fityedék, lengő v. csekély, nem sokat nyomó. Sz. D.
Lengeteg ajándék. Munus levidense. Faludi E. M. p. 243.
Lengeteg emlékezet. Tenuis memoria. Babocsai, Fata Tarczal. p. 10.
LENGŐ. Mobilis, tremulus, pendulus. S. I. Inogó v. függő. Sz. D.
LENGVÁRT. F. Szepes Vben.
LENGYEL.
LENGYEL. Polonus. M. A.
Lengyel. F. Tolna Vben.
Lengyel' falva. F. Abaúj Vben. E. F. Udvarhely Székében.
Lengyel forint. Ez 5 garast tesz.
Lengyel László kis királyunk. km. Dug. 1. R. p. 39.
Lengyel lopó. Argivi fures.
Lengyel nóta. Faludi, E. M. p. 72.
Lengyel Ország. Polonia. M. A.
Lengyel Ország. Polonicus. M. A.
Lengyel posta. Ki azt sem tudja, miért küldötték, vagy a' feleletet nem tudja meg mondani.
Lengyel süveg. Pileus polonicus. VV. L.
Lengyel táncz. Saltus polonicus.
Lengyel Tóti. F. Somogy Vben.
* Kis Lengyel. Telek Szala Vben.
Nagy Lengyel. F. Szala Vben.
LENGYELES. Quod polonicum morem redolet. Lengyelesen. More polonico.
LENGYELI. Polonicus.
LENGYELSÉG. Natio Polonica. Faludi, T. É. p. 181.
- LENK.
LENK.
LENKE. F. Torna Vben.
Lenke (Alsó, főlő). FF. Gömör Vben.
- LENTET.
LENTET. Oscillando pergit. Dicitur de statura magnis.
Alig lentetett. Hallottam 1827. Jan. 23.
- LENTI.
LENTI. F. Szala Vben. In antiquis documentis appellatur NEMPTI az az: Németi. Apud Amm. Marcellinum Lib. XV. p. 51. edit. Bipont. 1786. commemorantur LENTIENSES Alemannici pagi.
- Lenti Kápolna. F. Szala Vben.
LEOPÁRD.
LEOPÁRD. Leopardus. M. A.
LEOPOLD.
LEOPOLD. t. f. n. Leopoldus.
Leopold' vára. Leopoldopolis. Erősség Nyitra Vben.
Leopold-új-váraska. MV. Nyitra Vben.
LEP.
LEP, lepi. Operit, obruit, obtegit. M. A.
Bé lepi. Tegit, obtegit. M. A.
El lepi. Superobruit, adobruit. M. A. Némelly hegyek akkor is égnek belől, mikor már tetejeket el lepte a' hó. km.
Meg lepi. Ex improviso deprehendit, opprimit. S. I.
LEPCS. Sonus, quem res obruta edit.

- LEPCSEN. Nagy zuhanással húll. A' léczet a' vízbe, a' gyermeket az ágyba vetette, ugyan meg lepcsentt. Sz. D.
 Lepcsenés. Zuhanás. Sz. D.
 Lepcses ember: rüt ember. Sz. D.
 Lepcses szájú: rüt szájú. Sz. D.
 Lepcsesíti. Turpat, sordidat, conspurcat. S. I.
 Lepcseskedik. Rútalkodik. Sz. D. Res spurcas agit, v. loquitur. S. I.
 LEPED, lepedi. Tegit, velat, operit. S. I.
 Bé lepedi. Tegit, integit. M. A.
 Lepedezi.
 Bé lepedezi, bé lepedzi: bé lepi. Tegit, obtegit. M. A.
 Lepedő. Linteum, linteamen, torale. vide Lepődő. M. A. Csak addig nyújtózzál, míg a' lepedőd ér. km.
 LEPEGET, lepegeti. Födözgeti. VM. 2- dik Tábl.
 LEPEL. Tegmen, tegmentum. M. A. Csak alig huzza a' leplet. km.
 Ablak-lepel. Velum fenestrae. Sz. D.
 Ágy-lepel. Velum lecti. Sz. D.
 Lepele. Ejus tegmen, ejus velum. Káldi, Job. 26. 6.
 Leple. idem. Pázm. Pred. p. 832.
 Lepleink. Operimenta nostra. Pázm. Pred. p. 441.
 LEPENYE. Palearia. S. I.
 LEPENYEG az ökör' torkán. Palearia. M. A. Nagy lepenyegű ökör. Sz. D.
 LEPENTYÜ. Syrma. Ruha-fark, szoknya- fark. Sz. D. S. I.
 LEPETT. Tectus, obrutus.
 LEPEZ, lepezi. Obtegit, integit. M. A.
 LEPÉNY. Laganum, artolaganus, tracta panis. M. A. Elég egy lepény egy sütésre. km.
 Lepény-hal. Thymalus, solea. M. A.
 Lepény-rántotta. Placenta ex ovis, firtata. S. I.
 LEPÉS. Tectio, velatio.
 El lépés. Obtectio, obvelatio. M. A.
 LEPKÉ. Papilio. S. I. Sz. D. A' lepkék el lepték a' virágokat. Sz. D.
 LEPLÉ. Tegumen. Sz. D.
 Lepléd. Sz. P. Somogy Vben.
 LEPLÉG. Tegumen. Sz. D.
 LEPLŐ. Operimentum. Kiskos Hal. Beszéd Nádasdi Klára fölött p. 16.
 LEPÖDŐ. Linteamen, torale, instragulum. M. A.
 Lepődő-csináló. Lintearius. M. A.
 LEPP.
 Leppég. Balbutit, lallat. S. I.
 Leppend. E. F. Küküllő Vben.
 Leppendék. Papilio. M. A. PP. at NC. p. 149. ht. „Lependék.“
 Leppentyü. idem. Sz. D.
 LEPSÉNY. F. Veszprém Vben.
 LEPTEN lepi. Identidem obruit, operit, obtegit.
 LEPVE. Obrutum.
 LES (név).
 LES. Insidiae, subsessa. M. A. CM. Öregnek az aítóban. iffúnak lesben a' halál. km.
 Les. F. Bihar Vben.
 Les-háló. Excipulus. M. A.
 Les-hányás. Insidiarum structio. Faludi, N. U. p. 145.
 Les-hányó. Insidiarum structor. Csuzi, Síp-szó p. 105. 298.
 Les-hely. Locus insidiarum. Pázm. Pred. p. 1274.
 Les-tőr. Beniczki p. 22.
 Les-vár. Monbijon. Vár Soprony Vben.
 Les-vár. Csárdák Győr és Vas Vben.
 Les-vetés. Les-hányás. S. I.
 Les-vető. Subornator. Reá bérlő. M. A. LESBE áll. Se confert ad locum insidiarum. Pázm. Pred. p. 1273.
 LESBEN áll. Insidiatur.
 LESES. Insidiosus.
 Leses. E. F. Besztercze Vidékében. Leseskedik. Insidiatur. M. A. Káldi, Gen. 3. 17.
 Leseskedés. Insidiae. M. A.
 Leseskedő. Insidiator. M. A. CM.
 Leseskedve. Insidio e. CM.
 LESNEK. Sz. P. Hunyad Vben.
 LEST vet. Obsidiatur, insidiatur, tendit insidias. M. A.
 LES (ige).
 LES, lesi. Praestolatur. item Exspectat insidiose, insidiatur. M. A. Addig lesi, várja, hogy a' tizet is el üti. km.
 El lesi. El várja.
 Meg lesi. Insidiatur, insidias tendit. M. A.
 Reá les. Observatum ex insidiis.
 LESDEGEL. Identidem praestolatur, vel exspectat insidiose.
 LESDEKLik. idem.
 Lesdeklő. Insidians, furtive observans.
 Lesdeklő szemek. Oculi ex insidiis observantes, furtive observantes. Sz. D.
 LESELKEDik. Obsidiatur, insidiatur. M. A.
 Leselkedés. Insidiae. M. A.
 Leselkedő. Insidiator, insidiosus, subsector. M. A.
 Leselkedve. Insidiose. M. A.
 LESÉS. Praestolatio, exspectatio. S. I.
 LESKÉL. Insidiatur, observat. S. I.
 Leskelődik. Identidem insidiatur. Sz. D.
 LESLŐDik. idem. Sz. D.
 LESŐ. Expectans v. insidiator. S. I.
 Gyík-leső. Vékony német kard, koczperd.
 Vacsora-leső. Coenipeta. NC. p. 399.
 Vad-leső. Insidiator ferarum.
 LESZ.
 LESZ, leszek. Erit, fit, ero, fio. M. A.
 Itt lesz. Aderit.
 Jelen lesz. Praesens erit.
 Ki lesz. Gaudet, jactat se. S. I.
 Meg lesz. Confit, effit, supererit, aderit, constabit. M. A. Habebitur, eveniet, erit.
 Meg lesz a' béred. Habebis tuam mercedem.
 Meg lett a' vásár. Habita sunt nundinae.
 Oda lesz. Peribit v. aberit.
 Rajta lesz. Conabitur, adlaborabit. LEENDŐ. Futurus.
 Levendő. idem. Eszterházi Tamás. p. 198.
 LEHET. Potest fieri. M. A.
 Lehet tőlem. Possum. M. A.
 El lehet nélküle. Potest eo carere. M. A.
 El lehet gondolni. Facile est cogitatu.
 Leg lehet. Fieri potest. M. A.
 Meg lehet, ha Isten akarja. Si libeat, servare procul quoque numina possunt. M. A.
 Lehetetlen. Impossibilis. M. A.
 Lehetetlenség. Impossibilitas. M. A.
 Lehetés. Possibilitas. Zvonarics i. R. p. 781.
 Lehetést, meg lehet. Si sola possibilitas spectetur, potest fieri.
 Lehető. Possibilis. M. A.
 Lehető. Tolerabilis. S. I.
 Meg lehető. Possibile factu. item Tolerabilis, probabilis. PP.
 Meg lehető bor. Probabile vinum. PP.
 Meg lehető tudományú. Tolerabilis eruditione. PP.
 Megletősen. Probabiliter, utcunque. PP.
 Lehetőség. Possibilitas. Egész lehetőségig végbe vitte. Sz. D.
 Lehetség. Possibilitas. M. A.
 Lehetséges. Possibilis. M. A.
 Lehetséges. km. Fortassis, fieri potest, nihil definitio. M. A.
 Lehetséges lehető. Factu possibile. Biró Márton, Micae. p. 95.
 Ha lehetséges lehet. Si factu possibile erit.
 LENNI. Esse, fieri. M. A.
 LETT, lött. Factus.
 Meg lött. Anteactus, peractus, factus, confectus. M. A.
 Meg lett dolgok. Acta. S. I.
 Meg lett ember. Adultus, proventus aetatis. S. I.
 Meg lett kor. Aetas adulta, provecta. S. I.
 Meg lett korú. Adultus, proventus, annosus. S. I.
 LÉGY. Esto, sis. M. A.
 Légy magadnak bátya. km. Quin propriam calcans terram querceta teneto. M. A.
 Légyen úgy. Sit ita, esto. M. A.
 LÉT. Existentia.
 Jelen-lét. Praesentia.
 Léte. Ejus existentia. Faludi. B. E. p. 5.
 Léte-képpen. Serio, vere. S. I. Realiter.
 Létére — Bölcs létére nagyot botlott: bölcs lévén igen hibázott.
 Jelen-léte. Ejus praesentia. Pázm. Pred. p. 1071.
 Létel. Existentia, factura, ortus. M. A.
 Létel szerint. Actu. Telegdi, Felelet. p. 66.
 Illy lételben. Iu hoc rerum statu. Faludi N. A. p. 94.
 Létele. Ejus existentia.
 Létlen. Non ortus, non generatus. Egy mese LÉTLEN lónak nevezi azt a' lovat, ki a' meg döglött annyának hasából metszetett ki mint eleven, és meg élt; talán, si usus volet, LÉTLEN annyit tehetne nálunk mint CAESAR.
 LÉVE. Essendo.
 Nyitva léve sem lát szemünk, ha - - Pázm. Kal. p. 32.
 LÉVŐ. Existens. M. A.
 Jelen-lévők. Praesentes.
 LŐN. Factum est. Káldi passim.
 LÖTT. Factus. Lett. M. A.

LETENYE.

LETENYE. Litanía. S. I.
Letenye. F. Szala Vben.

LETY.

LETY.
LETYEG. Agitatur cum sonitu.
LETTYEN. idem.
Lettyent, lettyenti. Agitat, moret cum sonitu.
Oda lettyentette. Eo protrusit v. c.
jusculum, ita ut sonitum dederit.

LEVEG.

LEVEG. L. a' LÉ gyökér alatt.

LEVENDULA.

LEVENDULA. Lavendula, nardus. M. A.

LEVENTA.

LEVENTA. R. Pugil, athleta, heros.
Zrínyi, P. 12. Stropha 74.
Vitéz leventá. Zrínyi P. 5.

LEVESTIKOM.

LEVESTIKOM. Ligusticum. PP.

LEVÉL.

LEVÉL. L. a' LÉ gyökér alatt.

LÉ.

LÉ.

LÉ. Jus, jusculum, offa, succus, liquor.
M. A. Minden lében kalán. km.
Lé-főző. Offarius. M. A.
Lé-hűtő. Homo nauci, flocci, nihili. Csuzi,
Síp-szó p. 215. 395.
* Alma-lé. Pomaceum. S. K.
Bors-por-lé. Jus piperatum. Maradék-
pecsenye bors-por-lében más étel. km.
Czitrom-lé. Succus pomi citrini.
Csemete-lé. Laser. S. K.
Fekete lé. Jus nigrum. Jutott néki a' fekete
lében. km.
Ganéj-lé. Liquor stercorarius.
Halász-lé. Jus piscatorum.
Káposzta-lé. Muria. S. K.
Kaszás-lé. Alliatum jus. S. K. Caro suilla
fumigata, cum aceto, pipere, et flore
lactis cocta. Szirmai, Parab. p. 53.
Mák-lé. Opium. M. A.
Nyak-lé. Colaphus. S. K.
Pof-lé. idem. Pof-levet kapott.
Sós lé. Muria. S. K.
Szilva-lé. — Csoszsz elé szilva-lé, té-
ged is meg borsoznak. km.
Szőlő-lé. Succus uvarum. Sz. D.
Törött lé. Articuli anserini cum contrito
apio, petroselino, croco, dauco carotta,
pipere, et lardo, ac micis panis tosti.
Szirmai, p. 54.

LÉBE. In jus.

Lébe főtt. Jurulentus. CM.
LÉBEN mártó falat. Offa jurulenta. M. A.
LEVE. Ejus succus, jus. Olcsó húsnak híg a'
leve. km.
Étek' leve. Jus, jusculum. NC. p. 403.
Fa' leve. Virics. Hydrodes. M. A. L. LEVEG.
Palpitat, fluitat, volitat. M. A.
Levegés. Palpitatio, volitatio. M. A.
Levegő. Palpitans, nutans, pendens,
fluitans. M. A.
Levegő ég. Athmosphaera.
Levegtet, levegteti. Vibrat, agitat, motat. M. A.
Levegü. R. Lamina, bractea. M. A.
Levegü-csináló. Faber bractearius. M. A.
Levegü-müves. Faber laminarius. S. I.
Levegüs. idem. S. I.
LEVES. Jurulentus, jussulentus. item Succidus,
succosus, succulentus. M. A. El döntötte a'
levest. km.
Leves megygy. Merasum hispanicum.
S. I. Spanyol megygy.
Leves szilva. Duránczi szilva. S. I.
* Apró kása-leves. Jus, cui hordeum
granulatum est incoctum.
Árpa-kása-leves. Idem.
Bab-leves. Jus cum fabis.
Barna leves.
Bor-leves. Jusculum vini. S. K.
Borsó-leves. Pisorum jusculum. S. K.
Csokoládé-leves. Jus cum chocolate.
Csörgés leves. Jus cum frustillis lardi.
Eczetes leves. Jus acetosum.
Fekete leves. Jus cui sanquis cum aceto est
incoctus. Hátra vagy on még a' fekete leves.
km. Szirmai, Parab. p. 40.
Gyökér-leves. Jus, cui radices diversae
incoquantur.
Hagymás leves. Ceba infricatum jusculum. S.
K.
Hal-leves. Jus piscium.
Kenyér-leves. Intritum jurulentum ex pane.
S. K.
Keszőcze-leves.
Koldus-leves. L. Rongyos leves.
Kopó-leves. Macrum, tenue jusculum. S. K.
Korhely-leves. Farcimina cum jusculo brassicae
cocta. Szirmai Parab. p. 54.
Köményes leves. Cuminatum jusculum.
S. K.
Lencse-leves. Lentium jusculum. S. K.
Ordás leves. Jusculum cum Tyresi.
Szakács-Könyv p. 116.
Rák-leves. Jusculum cancrorum.
Rántott leves. Frictum jusculum. S. K.
Reszeltt tészta-leves.
Riskása-leves. Jusculum cum oryza.
Rongyos leves (tojásos leves). Mikes. p. 224.
Sör-leves. Cerevisiarium jusculum. S. K.
Zsömlye-leves. Jusculum cum simila.
Szűz-leves. Exile, et macrum jusculum.
S. K.
Tehén-hus-leves. Jusculum carnis bubulae.
Téj-főlös leves. Lactifloreum jusculum.
S. K.
Vargánya-leves. Jus cum fungis.
Zeller-leves. Jus cum apio.

Zöld borsó-leves. Jus, cui pisa viridia sunt
incocta.

Levesedik. Succescit. Sz. D.
Levesül. idem.
Levesség. Succositas. S. I. Sz. D.
LEVET csap. Adulatur, assentatur. S. I.
Egybe szürte a' levét vele. km. Conspirarunt.
Jól föl alá a' levét. km.
El öntötte a' levét. km.
LEVETLEN. Exsuccus, aridus, siccus. S. I.
LEVEZ. Succum v. humorem mittit. S. I.
Levez az orra.
LEVÉL. Folium, pampinus it. pagina, pagella v.
epistola. literae. M. A. Nem mozog a' levél szél
nélkül. km.
Levél. F. Mosony Vben.
Levél-arany. Aurum foliatum. PP.
Levél-bé-hajtás. Complicatio literarum. PP.
Levél-bogár. Chermes. S. I.
Levél-boríték, Levél' borítéka. Coopertura
literarum.
Levél-czím. Inscriptio literarum. Adresse. S. I.
Levél-dohány. Nicotiana in foliis. S. I.
Levél-ezüst. Argentum foliatum. PP.
Levél-hordás. Epist. Széch. T. 2. p. 305.
Levél-hordó. Tabellarius, libellio. S. I.
Levél-hordozó. idem. CM. M. A. NC. p. 593.
Levél-hozó. Adlator literarum.
Levél-hullás. Defrondatio. S. I.
Levél-hulláskor. Sub finem autumni. S. I.
Levél-írás. Scriptio literarum.
Levél-író. Ab epistolis. M. A.
Levél-kelés. Datum literarum, emanatio
literarum. M. Verbőczy 1660. p. 396.
Levél' mássa. Antigaphum. M. A. Káldi 1.
Mach. 14. 19.
Levél' oldala. Pagina.
Levél-őrző. Archivarius. S. I.
Levél-sodró. Ips, volvos, convolvulus. S. I.
Levél-szál. Pagina. CM. Levél' oldala.
Levél-szár. Folii stylus, petiolus. S. I.
Levél-szedő. Pampinator. NC. p. 77.
Levél-szín. Scena, viridarium. M. A. CM.
Levél-tár. Tabularium. Tiszti Szótár
p. 61.
Levél-tartás. Contentum epistolae. Gyön- gyösi,
1. Dar. p. 412. Levél' tartalma.
Levél-tartó ház. Tabularium CM.
Levél-tetű. Aphis. Blattlaus. Mitterpacher, Rei
Rust. P. 1. p. 486.
Levél-tok. Theca literarum. S. I.
Levél-váltság. Taxa literarum. PP.
* Adomány-levél. Literae donationales.
Adós-levél. L. Obligatoriae. Pázm. Pred. p. 571.
Adósság-levél. idem. NC. p. 455. PP.
Alku-levél. Compositionales, contractuales
literae. S. I. PP.
Ál levél. Literae falsae, suppositae.
Heltai 1. Dar. p. 151.
Áros levél. Venditionales. NC. p. 457.
Barátságos levél. Epistola familiaris NC. p. 453.

- Bizonyság-levé. Testimoniales. NC. p. 393. 455. 457. PP.
- Borostyán-levé. Lauri folium. S. K.
- Csere-levé. Commutatoriae. NC. p. 453. PP.
- El bocsátó, eresztő levél. Dimissionales.
- El váló levél. Liber repudii. Káldi Isaiiae 50. 1.
- Elő-levé. Pagina prima, folium primum. S. I.
- Engedelem-levé. Consensuales literae. S. K. Indultuales literae.
- Fa-levé. Folium, frons arboris, petalum. S. K.
- Föl kiáltó levél. Proclamatoriae. NC. p. 457.
- Föl szállító levél. idem.
- Függő pöcsétes levél. Diploma. S. K.
- Gyalog levél. Epistola per expressum missa. Gyalog ember által küldött levél. Faludi T. É. p. 121.
- Halladék-levé. Prorogatoriae. PP.
- Hallasztó levél. idem. NC. p. 457.
- Határ-levé. Metales. PP.
- Határ-járó levél. Literae metales. NC. p. 393. 455.
- Házasság-levé. Biró Márton, Micae p. 336.
- Hit-levé. Literae salvi conductus.
- Hitelező levél. Credentiales. Tiszti Szótár p. 46.
- Hites levél. Literae publicae fidei. NC. p. 393.
- Idéző levél. Citatoriae. NC. p. 453. PP.
- Iktató levél. Statutoriae. PP.
- Intő levél. Admonitoriae literae.
- Ítélet-levé. Sanctionales.
- Kegyeleml-levé. Grationales. NC. p. 455. PP.
- Kérdezkedő levél. Inquisitoriae. PP.
- Keresztelő levél. Baptismales literae. S. K.
- Kerülő levél. Encyclicae, currentales.
- Kezes levél. Literae fidejussoriae.
- Könyörgő levél. Instantia. Faludi T. É. p. 190.
- Könyv-levé. Pagina. S. K.
- Kötelező levél. Literae obligatoriales.
- Kötés-levé. Frigy-levé. Pázm. Kal. p. 1038.
- Menedék-levé. Quietantia, expeditoriae, apocha. CM. PP.
- Móring-levé. Literae dotalitiae.
- Nemes-levé. Nobilitares literae. S. K.
- Nemzetség-levé. Literae generationales. NC. p. 393.
- Nyílt levél. Literae patentes.
- Nyugtató levél. Quietantia.
- Ok-levé. Syngrapha, hypotheca. M. A. Privilegium, donatio, literae causales, privilegiatoriae. VM. p. 297. NC. p. 457. PP.
- Oltalom-levé. Protectionales. NC. p. 457. PP.
- Osztály-levé. Literae divisionales. PP.
- Örök-levé. Fassinio perennalis.
- Parancsoló levél. Praeceptoriae, mandatum. NC. p. 457. PP.
- Pöcsétes levél. Literae obsignatae.
- Prókátor-levé. Procuratoriae, NC. p. 457.
- Szabadság-levé. Ablicentionales.
- Szabaduló levél. Literae peracti tyrocinii. S. K.
- Szék-levé. Inductionales. NC. p. 455.
- Szőlő-levé. Pampinus. S. K.
- Tanu-levé. Documentum literarium.
- Tilalom-levé. Prohibitoriae, inhibitoriae. NC. p. 457. PP.
- Úti levél. Passuales, salvi conductus. Pázm. Kal. p. 1043.
- Vallató levél. Compulsoriae. PP.
- Válasz-levé. Relatoriae. PP.
- Válás-levé. Libellus repudii. Csuzi, Tromb. p. 255.
- Váltó levél. Cambiales.
- Vándorló levél. Literae liberi meatus. S. K.
- Vásár-levé. Emptionales. PP.
- Véd-levé. Protectionales literae. Tiszti Szótár. p. 59.
- Zálog-levé. Pignoratitiae.
- Zárt levél. Literae clausae.
- Levele. Ejus folium, ejus epistola.
- Leveledzik. Foliola emittit.
- Levelek. F. Szabolcs Vben.
- Levelenként. Foliatim. S. I.
- Leveles. Foliosus, pampinosus, item proscriptus, infamia notatus. M. A.
- Leveles ág. Frons — dis. M. A.
- Leveles ház. Tabularium, archivum. S. I.
- Leveles munka az állványokon. Frondes, opus frondeum, encarpa. S. I.
- Leveles szín. Scena, viridarium. M. A. A' leveles színben nehéz volna télben meg lakni. km.
- Leveles tár. Chartophylaceum, tabularium, archivum S. I.
- Levelesít, levelesíti. Proscribit. M. A.
- Levelesítés. Proscriptio. M. A.
- Levelesedik. Frondescit. S. I.
- Levelet bé pöcséti. Signat literas. M. A.
- Levelet el fogja. Intercipit literas. PP.
- Leveletlen. Carens foliis, frondibus destitutus. S. I.
- Levelez. Correspondet. S. I.
- Levelezi. Pampinat. M. A.
- Meg levelezi. Pampinat. Vajda 3. K. p. 299.
- Levelezés. Pampinatio. M. A. it. Commercium literarum.
- Levelező. Pampinator. M. A. it. Correspondens, usu junctus mutuarum literarum. S. I.
- Levelezik. Folia emittit. Pázm. Pred. p. 701.
- Leveléng, vagy fejetlen saláta. Lactuca communis. S. I.
- Levelész. Aphis. Blattlaus. S. I.
- Levelke. Foliolum, literula. Vajda K. É. 3. K. p. 154.
- LÉB.
- LÉB.
- LÉBENY. F. Mosony Vben.
- LÉCZ.
- LÉCZ. Tignum, tigillum. M. A. Jó lécz jó sövényt tart. km.
- Lécz (Ó, új) Sz. PP. Torontál Vben.
- Lécz' falva. F. Bereg Vben. E. F. Háromszék Székében.
- Lécz-furó. Terebrum tigillare.
- Lécz-szeg. Clavus tigillar.
- LÉCZEZ, léczezi. Cantheriis tigilla adfigit. Meg léczezi. Tigillis munit. Lippai Vir. Kert. p. 17.
- LÉDER.
- LÉDER. Dissolutus. Él ezen szóval Pesthi, Meséji p. 74. „Mert Isten, és ember semmi a' gonosz lédernél.” Consonat germanicum: liederlich. L. Ledér.
- LÉG.
- LÉG.
- Lég (Kis, nagy.) FF. Posony Vben.
- LÉGELY. Obba. M. A. CM. Laguna, ampulla. S. I.
- LÉGEN. E. F. Kolos Vben.
- LÉGRÁD.
- LÉGRÁD. MV. Szala Vben.
- LÉGRÁDI. Legradiensis.
- Légrádi bicsak. Faludi. E. M. p. 78.
- LÉGY.
- LÉGY. Musca. M. A. Olly szomorú, mint ősszel a' légy. km.
- Légy-este kép. Imago a muscis conspurcata. Faludi E. M. p. 242.
- Légy-fogópók. Araneus muscarius. NC. p. 141.
- Légy-kapó. Muscicapa. S. I.
- Légy-madár. Trochilus minimus. Kolibri. S. I.
- Légy-ölő gomba. Agaricus muscarius. S. I.
- Légy-ütő. Legyeket fogyasztó lapos szíj. S. I.
- Légy-űző. R. Flabellum muscarium. S. I.
- Légy-verő. idem.
- * Eb-légy. Cynips, cyniphis, cynomyia. M. A.
- Ló-légy. Asilus. M. A.
- LEGYE. Ejus musca.
- LEGYES. Muscas habens, muscis abundans.
- Legyes. Apró szőlővel meg hintett tészta mú. S. I.
- Legyes Bénye. F. Zemplin Vben.
- Legyes ló. Equus a muscis infestatus.
- Hányja veti fejét, mint a' legyes ló. km. Dug. 1. R. p. 200.
- LEGYEZ. Legyezi. Muscas flabello abigit, pellit muscas. M. A. it. Tuetur, protegít.
- Legyezés. Ventilatio. M. A.
- Legyező. Flabellum, muscaria, muscarium. M. A. CM.
- Legyező-hordozó. Flabellifer. M. A.
- LEGYINT. Leniter percudit, tamquam muscas abactus. Pesthi' Meséji. p. 70.
- Meg legyinti — Csak alig legyintettem meg.
- LÉGYI. Muscarius. M. A.
- LÉH.
- LÉH. F. Abauj Vben.
- LÉHA. Rubigo, res vilis. PP.

- Léhás. Vilis, abjectus, rubigine tactus. PP.
Léhásodik. Rubiginem contrahit.
Meg léhásodott a' búza is. Kulcsár, Hazai
Tud. 1825. 2. R. p. 354.
- LÉJÓ.
LÉJÓ. Tölcsér. Infundibulum. M. A.
LÉJÚ. idem. M. A.
- LÉK.
LÉK. Fissura, foramen, hiatus. M. A.
LÉKEL, lékeli. Finit, fissuram facit.
Meg lékeli a' dinnyét. Sz. D.
LÉKES. Ingoványos.
Lékes semlyék: lábat meg nem tartó
ingoványos hely. Sz. D.
LÉKET vág a' jégen. Glaciem perforat, hiatus
facit in glacie. Sz. D.
LÉKEZ, lékezi. Fissuram facit. Meg lékezi a'
jeget. Sz. D.
- LÉKA.
LÉKA. MV. Vas Vben.
- LÉL.
LÉL. (Érsek, kis, nagy) Sz. PP. Komárom
Vben.
LÉLEDZIK. Intermiscetur, intricatur sceleri. M.
A. Reatum contrahit.
Léledzés. Reatus. M. A.
LÉLEK. Anima. M. A. Spiritus.
Lélek-áros. Mango. S. I.
Lélek-bujdosás. Metempsychosis. S. I.
Lélek-csap. Respiraculum, foramen spiraculi
in dolio. M. A.
Lélek-cső. Trachea, arteria aspera, fistula
spiritalis. S. I.
Lélek-harang. Campana animas agentium.
Lélek-járás. Oberratio defunctorum S. I.
Lélek-kínozó. Animam adfligens. Pázm. Pred.
p. 326.
Lélek-kínszerítés. Adjuratio daemonum, v.
Psychomantia. S. I.
Lélek-kínszerítő. Exorcista. S. I.
Lélek-lak. Corpus, domicilium animae.
S. I.
Lélek-lopó. Fur animarum. Pázm. Kal.
p. 523.
Lélek-lyuk. Spiraculum. Pázm. Pred. p. 814.
Lélek-mondás. R. Blasphemia. Simon-
tornyai Basa 1669. puncto 3. (Quia antiqua
Hungarorum blasphemia fuit „Bestye-lélek-ku
rafi“).
Lélek-nyerés. Lucratio animae. Pázm. Pred.
p. 41.
Lélek-péNZ. Solutio a quovis capite parochis
praestari solita. Pap paptól nem kér lélek-
pénzt. km.
Lélek-romlás. Ruina animae. Pázm. Pred. p.
142.
Lélek-szakadva. Nimium festinanter,
properanter. S. I.
Lélek-szerető. Amator animarum. Pázm.
Pred. p. 1055.
Lélek-terhelő. Animam adgravans. Faludi,
N. U. p. 112.
Lélek-vesztő. Animam perdens. Pázm. Kal.
p. 516. 982.
Lélek-vesztő ladik. Navis ruinoso, facile
submergibilis.
Lélek-vesztő leczkék. Faludi, N. U. p. 184.
- Lélek-
vétel.
Respir
amen.
S. I.
Lélek-vevés. Respiratio. S. I.
* Elevenítő lélek. Animalis spiritus.
S. K.
Érzékeny lélek. Anima sensitiva. M. A.
Gyáva lélek. Ignavus, imbellis, timidus. S.
K.
Jó lélek. Bonus genius. S. K.
Mennyei lélek. Coelestis genius, spiritus. S.
K.
Nagy lélek. Grandis animo, magnanimus. S.
K.
Nyersen tartó lélek. Anima vegetativa. M.
A.
Okos lélek. Anima rationalis, mens. M. A.
Roszsz lélek. Malus daemon.
Szent lélek. Spiritus sanctus. item t. h. n.
Magyar és Erdély-országban.
LÉLEKBE járó dolog. Res conscientiosa, summi
momenti.
LÉLEKTELEN. Sine anima. Káldi, Sap.
14. 29.
LÉLEKZIK. Spirat. Faludi, N. U. p. 36.
Lélekezés. Spiritus, spiramen, spiraculum,
anhelitus. M. A. Egy lélekezés hevet, 's
hideget nem vehet. km.
Léleket. Anhelitus, spiraculum. M. A.
Léleket-vétel. Respiratio, spiramen. M.
A.
Léleketet nehezen vevő. Zúgó. Suspiriosus,
asthmaticus. M. A.
Lélektő. Spirans, respirans.
Lélektő gége. Gurgulio, trachea. M. A.
Lélektő lyuk a' pinczén. Spiramentum. PP.
Lélektőt hágy. Spiraculum faci. PP.
LÉLETEZIK. Respirat. Hallottam Izsák-
fán 1828. Nov. 2.
LELKE. Ejus anima, spiritus. Sem Istene, sem
lelke. km.
Lelke rajta. km.
Isten' lelke. Spiritus Dei.
Lelkéhez nem fér. Non est talis. PP.
Lelkén el nem viszi. Fatebitur, dicet, non
celabit.
Lelkére hagyja. Relinquit ejus conscientiae.
Lelkére köti. Strictissime obligat.
Lelkére nem veszi. Non sumit cordi.
Lelkére száll. Loquitur ad ejus animam.
Lelkét ki adja. Exspirat. M. A.
LELKEM' mássa. Alter ego. Faludi, E. M. p.
249.
Lelkem' esmérete nem vádol. Conscientia
non accusat. PP.
LELKENDEZ. Anhelat, respirat. PP.
LELKES. Animatus. M. A.
Lelkes állat. R. Animal, animans. Pesthi.
Lelkes fánk. Béles fánk. Pastillus frixus cum
nucleo. S. I.
Lelkesedik. Animatur. S. I.
Lelkesen. Efficaciter, ex animae viribus.
Lelkesen hozzá látott.
Lelkesít, lelkesíti. Animat, vivificat, animam
indit. M. A.
Meg lelkesíti. idem. M. A.
LELKET vesz. Respirat. M. A.
Lelket érez benne. Observat eum vivere.
Hamar, még lelket érzesz benne. km.
Vivit, incende ignem. KV. p. 539.
Lelket ver belé. — Alig tudtak lelket belé
verni. km.
- LELKETLEN. Inanimis, inanimus, exanimalis.
M. A.
LELKI. Spiritualis. S. I.
Lelki atya. Pater spiritualis, pastor
animarum. S. I.
Lelki erő. Virtus, vis animae. Faludi,
N. E. p. 147.
Lelki fegyver. Arma spiritualia.
Lelki gondviselő. Curator animarum.
Faludi N. A. p. 196.
Lelki ismétel. Conscientia. M. A. A' jó lelki
ismételnek nem kell ítélő bíró. km.
Lelki ismételében tudja. Conscit. M. A.
Lelki ismétel furdalja. Conscientia angitur.
Lelki ismérete ellen cselekszik. Non ducit
religioni. PP.
Lelki-képpen. Spiritualiter. S. I.
Lelki kincs. Thesaurus spiritualis.
Lelki pástor. Sacer curio.
Lelki szegény. Pauper spiritu. Pázm. Pred. p.
366.
Lelki tanítás. Catechesis, sacra institutio.
Lelki tanító. Catecheta, sacer orator.
Lelki testi barát. Amicus intimus.
Lelki testi szabadságért harcol. Certat pro
aris, et focis. S. I.
Lelki vezér. Pastor animarum, sacrorum
antistes. S. I.
Lelkiség. Spiritualitas. S. I.
LELKŰ.
Jó lelkű. Qui bonam sortitus est animam
Nagy lelkű. Magnanimus.
Lelkűség.
Jó lelkűség. Sinceritas.
Nagy lelkűség. Magnanimitas.
- LÉMONYA.
LÉMONYA. Mala limonia. M. A. PP.
Lémonyá' leve. Succus pomi citrini. Pázm.
Pred. p. 5.
- LÉNÁRT.
LÉNÁRT. t. f. n. Leonhardus. M. A.
Lénárd-falu. F. Szatmár Vben.
Lénárd-Daróc. F. Borsod Vben.
Lénárt' falva. F. Gömör Vben.
Lénárt-tó. F. Sáros Vben.
- LÉP.
LÉP. Lien, splen, item Viscus, viscum.
Szedd el a' lépet. km. Fuge, dum licet. M.
A.
Lép-daganat. Tumor splenis. S. I.
Lép-evő. Turdus viscivorus. S. I.
Lép-fájás. Affectus lienis. S. I.
Lép-fánk. Sz. D.
Lép-fű. Asplenium. PP.
Lép-kórság. Malum hypochondriacum.

- Lép' sonkolya. Propolis. M. A.
Lép-veszszó. Virga viscosa. Faludi. E. M. p. 26.
* Lélek-fogó lép. Pázm. Kal. p. 919. „Ékes ének mellé lélek-fogó lépét hányanak.“
Madár-fogó lép. Viscus. M. A.
LÉPBEN akadott. Visco implicatus, ob-linitus. PP.
LÉPE. Ejus lien.
Lépe-fájó. Lienosus, lienicus, splenicus. M. A.
LÉPES. Viscosus. Ragadós. M. A. CM. it.
Hypochondriacus, lienosus. S. I.
Lépes méz. Melicerium, favum mellis. M. A. Pázm. Pred. p. 510. 686.
Lépes veszszó. Viscata virgula, calamus viscat. PP. Pázm. Pred. p. 1135.
Lépes veszszóbe akad. Visco implicatur. PP.
LÉPET csinál. Certificat. M. A.
LÉPEZ, lépezi. Inviscat. M. A.
- LÉPik.
LÉPik. Graditur. M. A. Tövisbe lépett. km.
Által lépi. Transgreditur. M. A. Nem hisznek az aszszonynak, míg a' kerék-vágást által lépheti. km.
Bé lép. Introgreditur. M. A.
Belé lépik. Ingreditur. M. A.
El lépi. Progreditur, transgreditur. M. A.
Elő lép. Progreditur.
Félre lépett hivataljában. Sz. D.
Fő lép. Scandit. Sz. D.
Hátra lép. Regreditur, recedit.
Ki lép. Egreditur. M. A. Ki lépett a' szépek' seregéből. km.
Le lép. Descendit.
Meg lépi. Gressu metitur.
Reá lép. Supercalcat, v. consentit, assentitur. S. I.
Viszsa lép. Regreditur. M. A.
- LÉPCZ.
Lépcze. Gradus. Faludi. B. E. p. 42.
Lépczel. Procedit. Faludi N. A. p. 9. 127. T. É. p. 86.
Elő lépczel. idem Faludi. N. E. p. 222.
Lépczelhet. Potest procedere. Faludi. N. A. p. 207.
- LÉPCS.
Lépcsel. Gressus facit lente. M. A.
Lépcsó. Gradus, scalae denticulus. M. A.
LÉPDEGEL. Lente graditur, pedetentim gressus facit. S. I.
LÉPES. Passus. M. A. Gressus. Egy két lépést ne sajnálj tőlem. Sz. D.
Által lépés. Transgressio.
Bé lépés. Ingressus, ingressio. M. A.
Egyenlő lépéssel. Pari passu. Pázm. Pred. p. 825.
El lépés. Progressio. M. A.
Félre lépés. Faludi. N. A. p. 222.
Ki lépés. Progressio, egressio. M. A.
Viszsa lépés. Regressio, regressus. M. A.
- Lépésnyi. Quod passu distat. S. I.
Eev lépésnyi. Unius passus.
Ezer lépésnyire van. Distat ad mille passus.
- LÉPHETETLEN.
Által léphetetlen. Non transgredibilis. S. I.
LÉPINT. Lente graditur. S. I.
- Bé lépintett a' házba. Sz. D.
LÉPÓ. Gradiens.
Bé lépő. Ingrediens.
Ki lépő. Egrediens.
Ki lépőben van. Est in egressu VM. p. 2.
- LÉPTE. passus ejus. S. I.
LÉPTET, lépteti. Facit, ut gradiatur, procedat.
Elő lépte i. Promovet.
Léptetés. Gradatio.
Elő léptetés. Promotio.
Léptetést menj. Gradatim procedas.
Léptetve. Pedepressim. M. A.
LÉPVE. Gradatim, passuatim.
Lépve ennyi. Tot passus facit.
Lépve járó. Gradarius. S. I.
Lépve lépve. Gradatim. Faludi B. E. p. 105.
- LÉRÁNT.
LÉRÁNT. t. f. n.
Léránt' háza. Sz. P. Szala Vben.
Szent Léránt. F. Vas Vben.
- LÉSKÁL.
LÉSKÁL. Racemat.
- LÉSZ.
LÉSZ.
LÉSZA. Pertica, palus, palanga. M. A. Cista viminea, in qua rustici caseum, farcimina, aliaque, quae perflatum aëris requirunt, conservare solent. Appendant in ambitu domus ope perticae, ut nempe sit aëri pervia.
Lésza. Hal-fogó eszköz. Cista viminea piscatoria. L. Haszn. Mulat. 1825. 1. R. p. 37. Tapogató.
- LÉSZKA. Az aszalónak sővénye, melyre a' szárítandó gyümölcsöt töltik. Sz. D.
- LÉT.
LÉT.
LÉTA. Sz. P. Somogy Vben.
Kis Léta. F. Szabolcs Vben.
Magyar Léta. E. F. Torda Vben.
Nagy Léta. F. Bihar Vben.
Oláh Léta. E. F. Torda Vben.
- LÉTKA. E. F. Kővár' Vidékében.
- LÉTRA.
LÉTRA. Scala. S. I.
- LÉVA.
LÉVA. MV. Bars Vben.
LÉVÁRD (Kis, nagy). MV. és F. Posony Vben.
- LÉVÁRT. F. Gömör Vben.
- LÉZZ.
LÉZZ.
LÉZZEG. Oberrat, fluitat. M. A. Monoszlai, Hit' oltalma p. 47. Pázm. Kal. p. 408.
Lézzegés. Oberratio. Pázm. Kal. p. 605.
- Lézzegő. Evolaticus, item Scurra, vagans. M. A. Pázm. Kal. p. 405.
Lézzegő ifjú. Faludi. E. M. p. 243.
LÉZZENG. Oberrat. Beniczki, p. 26. 210.
Lézzengő. Vagabundus. Beniczki, p. 87.
- LI.
LIB.
LIB. E' szóval híják az apró lud-fiakat: Lib lib.
LIBA. Pullus anserinus. Lud-fi. M. A.
Liba. F. Vas Vben.
Liba-természet. Dug. km. 1. R. p. 1.
Liba-szelidség. Ibidem. p. 8.
Liba-szór. Dug. km. 1. R. p. 259.
Libád. F. Esztergom Vben.
Libánczol. Midőn a' kisded fürösztetik, és jó kedvében, kezével, lábával csapkodja, rúgdozza a' vizet, akkor mondatik hogy „a' kisded szinte libánczol.“ Hallottam Ságbon 1818. Máj. 29.
LIBÓCZ. Vanellus, spermologus. PP. Larus. Káldi Levit. 11. 16. Deu. 14. 16. M. A. Libecz, libucz. idem. PP. Földi, p. 196. Bébicz.
- LIBÁN.
LIBÁN. t. f. n. Libanius.
Libán' falva. E. F. Torda Vben.
- LIBERIA.
LIBERIA. Tessera herilis, vestis tesseraria, vestiaria tessera, vestiarium symbolum, PP. Faludi, N. E. p. 133.
Liberia-posztó. Pannus tesserarius.
LIBERIÁS. Habens vestem tesserariam.
Liberiás inas. Famulus tesserarius.
Liberiás köntös. Vestis tesseraria. PP.
LIBERIÁZ, liberiázza. Veste tesseraria donat. Csuzi, Tromb. p. 438.
- LIB.
LIB.
LIB. LIBECZ. Vanellus. M. A.
LIBEG.
Libeg lebeg. Movetur, agitur.
Libegél. Kelemen Borbála' Hasonl. p. 52.
LIBBEN.
Meg libben. Vajda, 2. K. p. 100.
- LIDÉRCZ.
LIDÉRCZ. Ephialtes, incubus. M. A.
Ludvércz. Kinek roszsz a' lelki ismérete, lidérczczel álmod. km.
LIDÉRCZES. Lunaticus. M. A.
- LIF.
LIF.
Lif laf. Vajda, K. É. 1. K. p. 171.
LIFEG.
Lifeg lafog.

LIGET.

- LIGET. Saltus, nemus. M. A. CM. Ritkultt erdő. Sz. D. Víz-parton való berek. S. I.
Liget. FF. Baranya, Pest és Tömös Vkben. E. FF. alsó Fejér és Torda Vkben.
Liget-erdő. Lucus. Vrancsics.
Liget-őrző. Saltuarus. M. A.
* Aba-liget. F. Baranya Vben.
Hoszsú liget. F. Bihar Vben.
Kercse-liget. F. Somogy Vben.
Kotyí liget. F. Bihar Vben.
Köves liget. F. Marmaros Vben.
Magos liget. F. Szatmár Vben.
Szeg-liget. F. Torna Vben.
Szig-liget. F. Szala Vben.
LIGETES. Nemorosus, saltuosus. M. A.
Ligetes berkek. Prágai p. 155.
Ligetesül. Lucis interstingitur.
Meg ligetesül a' szőlő. Hallottam Ságbon 1825. Sept. 21.
LIGETI. Nemorensis, nemoralis. M. A.

LIH.

- LIH. Hang-név.
LIHEG. Halitum ducit. Himfi 1. R. p. 162.

LIK

- LIK. Foramen, fovea. vide LYUK. M. A.
Lík-ér. F. Gömör Vben.
Agyag-lik. F. Szala Vben.
LIKA. Vár Liptó Vben.
LIKACS. Foramellum.
Likacos. Multiforatis, multiforis, fistulosus. M. A.
Likacos sajt. Caseus fistulosus. M. A.
LIKAD. Foramen accipit.
Ki likad.
Meg likad.
Likadt. Perforatus. M. A.
LIKKAN.
Nagyot likkant ez a' fa. Hallottam Ságbon 1818. Aug. 11.
LIKAS. Foraminosus. M. A.
Likas. Sz. P. Bács Vben.
Likas ír. Aristolochia rotunda. M. A.
Likas bikas. Foraminosus, fistulosus. Csere Encyel. p. 333.
Likasodik. Foramen accipit. S. I.
Likasúl. idem.
LIKASZT, likasztja. Perforat. M. A.
Által likasztja. Perforat. M. A.
Bé likasztotta a' fejét. Incussit caput ejus.
Ki likasztja. Efforat.
Meg likasztja. Perforat, desubulat. M. A.
Likasztott. Perforatus. M. A.
LIGGAT, liggat, liggatja. Foramellis pertundit.
Ki liggatja. Perforat.
Meg liggatja. Foraminat, perforat. M. A.
Meg liggatás. Foraminatio, perforatio. M. A.
LIKI.

- Liki Varsány. Sz. P. Veszprém Vben.
LIKOCS. Sz. P. Győr Vben.

LIKTÁRIOM.

- LIKTÁRIOM. Conditum, confectum electuarium. PP. Pázm. Pred. p. 135.
Liktáriom-csináló. Conditior,
condimentarius, dulciarius. PP.

LILE.

- LILE. Species colymbi. S. I.

LILIOM.

- LILIOM. Lilium. M. A.
Liliom-bokor. Lilietum. M. A.
Liliom-olaj. Oleum lirinum. PP.
Liliom-szál. Scapus lilii.
* Apró liliom. Gladiolus segetalis. Csapó p. 160.
Béka-liliom. Anticantharus. CM.
Erdei liliom. Periclymenon. M. A. L.
Fejér liliom. Lilium album. Csapó p. 160. A' fejér liliomnak is fekete az ányéka. km.
Kék liliom. Iris. CM. Iris domestica, lilium caeruleum. Csapó p. 159.
Sárga liliom. Iris palustris, acorus adulterinus. Csapó p. 159.
Török liliom. Lilium rubrum, sive miniatum byzanticum Clusii. Csapó p. 160.
LILIOMI. Liliaceus. M. A.
LILIOMOS. idem. S. I.
LILIOMOZ, liliomozza. Liliomot reá süti.
Meg liliomoztatott. Csuzi, Tromb. p. 749.

LIMBA.

- LIMBA. Oscillum.
Limba. E. F. Alsó Fejér Vben.
LIMBÁL, limbálja. Oscillat, agitat.
Limbálás. Oscillatio, agitatio.
Limbáló. Oscillans v. oscillatorium.
Limbálódik. Agitatur.
LIMBÁZ. In oscillo agitat se.

LINIA.

- LINIA. Linea. M. A.
Liniák köze. Interstitium. PP.
LINIÁL, lineálja. Lineat. M. A.
Liniálás. Linearum descriptio, productio. PP.
LINIÁZ, liniázza. Lineas ducit. PP.
Meg liniázza. Lineas ducit, producit lineas. PP.
Liniázó fa. Regula. PP.
Liniázott papiros. Charta lineis exarata, descripta. PP.

LINKÓ.

- LINKÓ. Mocsáros, vizes, ingoványos hely.
LINKÁBÁS. Incubus, ephialtes. M. A. PP.

LIP.

- LIP.
LIPICZKEL. Tipiczkel. A' vén, v. beteg lipiczkel (típeg) a' járásban. Sz. D.

LIPICKEDik.

- LIPPEN. Nagy Váthi, G. Aszszony p. 192.
Meg huzza magát, le lapúl.

LIPÓT.

- LIPÓT, Lipolt, Lipold. t. f. n. Leopoldus. Csuzi, Síp-szó p. 84.
Lipóld. F. Posony Vben.
Lipold' fa. Luippersdorf. F. Vas Vben.
Lipót' fa. F. Somogy Vben.

LIPTÓ.

- LIPTÓ.
Liptó Vármegye. Comitatus Liptoviensis.
Liptó vármegyei sajtot ajándékoz, hogy érte lovat nyerjen. km. Metuo Danaos vel dona ferentes. Szirmai, Parab. p. 116.
Liptó-újvár. Vár Liptó Vben.
LIPTÓD. F. Baranya Vben.
LIPTÓSÁG. R. Ducatus Liptoviensis. Belius, Not. Hung. Tom. 2. p. 551.

LIROM.

- LIROM. lárom. Sámbar mit felelnek p. 601.

LISZLÓ.

- LISZLÓ. t. f. n. Venceslaus.
Szent Liszló. F. Szala Vben.

LISZT.

- LISZT. Farina. M. A. El fogy a' liszt, ha sok markon megy által. km.
Liszt-enyv. Colla farinacea, gluten farinaceum. S. I. Csíríz.
Liszt-féreg. Fülemlék' kedves eledele.
Liszt-láng. Pollen, pollis. M. A. Ador. CM.
Liszt-lángi. Pollinarius. M. A.
Liszt-lopó. Fur farinarius. Szirmai, Parab. p. 131.
Liszt-moly. Blatta, vermis farinacens. S. I.
Liszt-por a' malomban. Farina volatica.
Liszt' széke. Simila, similago. M. A.
Liszt' szine. Liszt-láng. S. I.
Liszt-szitáló. Pollintor, pollinctor. M. A.
Liszt-tartó. Farinarium. M. A. Cella farinaria. PP.
Liszt-vetés. VM. p. 259.
Liszt-virág. Simila. Vrancsics.
Liszt' virága. idem. M. A.
* Árpa-liszt. Polenta. NC. p. 65.
Búza-liszt. Farina triticea. A' disznó is néha búza-lisztet eszik. km.
Császár-liszt. Mund-liszt. Török levél, melly Kanizsán költt 1679. Apr. 17.
Kenyér-liszt. Farina ordinaria, qualis nempe pro pane communi adhibetur.
Kukoricza-liszt. Farina tritici turcici.
Rozs-liszt. Farina siliginea.
Zsömlye-liszt. Similago. NC. p. 65.
Szép liszt. Farina munda. Két kő közül kell a' szép lisztnek ki menni. km.
Szitáltt liszt. Pollis, pollen. M. A. L.
LISZTEL. Farinam fundit.
Jól lisztel. Jól adja a' lisztet. Malomi szőlás. Hallottam 1826. Octob. 7.

- Lisztelő malmok. Molae farinam fundentes.
Faludi, E. M. p. 243.
- LISZTES. Farina obsitus. PP. Habens farinam.
Lisztes láda. Cista farinaria.
Lisztes kása. Puls e farina.
Lisztes kolbász. Farcimen farina fartum.
Lisztes zsák. Saccus farinarius.
- LISZTET szítál. Pollincit. M. A.
- LISZTEZ, lisztezi. Farina conspergit. S. I.
Bé lisztezi. idem.
Meg lisztezi. Perspergit farina.
- LISZTI. Farinaceus, farinarius. M. A.
- LITVA.
- LITVA.
Litva-ország. Lithuania. Pázm. Kal. p. 767.
- LITY.
- LITY.
- LITYEG. Lityeg a' kevés jószág a' nagy edényben, ha rázzák. S. I.
Lityeg fityeg, mint vén csákó a' süvegen. km. Dug. 1. R. p. 205.
Lityeg lotyog. S. I.
- LIU.
- LIU. Infundibulum doliarium, caudatum
infundibulum, doliaria clepsydra. PP.
Liju. idem. NC. p. 103.
Livu. idem. Benkő, Transylvania, Tom. 1. p. 420.
- LIVÓ. idem.
Lívó. F. Sáros Vben.
- LIZI.
- LIZI. Elisabetha juvenula.
- LO.
- LOB.
- LOB. R. Jacit, jactat, jaculatur. S. I.
- LOBB. Flamma.
- Lobban. Inflammatur. M. A. it. Effervet, effervescit v. jactatur. S. I.
Föl lobban. In flammam erumpit. Vén aszszony föl lobban, mint a' puska-por. km.
Meg lobban. Inflammescit. M. A.
- Lobbanás. Inflammatio. M. A.
- Lobbant, lobbantja. Ejaculatur, projicit. M. A. it. Incendit, fervefacit. S. I.
Föl lobbantja. Accendit. Pázm. Pred. p. 988.
Szemére lobbantotta. Exprobravit ei.
- Lobbantnyú. Jaculum, v. bombardá, v. fax, funale. S. I.
- Lobbaszt, lobbasztja. Flammat. M. A. L.
- Lobbot vet. In flammam erumpit.
- LOBOG. Vibrat, fluitat, tremit. M. A. it. Flammat, ardet. S. I.
Lobog a' láng. Sz. D.
Lobognak a' szélnek eresztett zászlók. Sz. D.
- Lobogó. Velum, velivolus, volitans, fluitans. M. A. it. Vexillulum, vexillum penitum, caudatum, draconarium, bilingue, flammula. PP.
Lobogó tűz. Ignis flammans. S. I.
- Lobogós. Fluitans. M. A. Volitans, v. fulmen. S. I.
Lobogós újjú ing. Síp-újjú magyar ümög. Sz. D.
- Lobogtat, lobogtatja. Vibrat, movet, motat. M. A.
- Lobogtatás. Ventilatio. M. A.
- LOBTYÚ. R. Pila. Lapta, labda, lobbantnyú. S. I.
- LOCS.
- LOCS. Illuvies, lacuna. S. I. Minden lében locs. Ardelio. M. A. Vis dicam, quid sis? magnus es ardelio. Martialis.
Locs-pocs. Eluvies, eluvio. M. A.
- LOCSA. Aqua, vel lama. S. I.
- LOCSADÉK. Mosadék, pocsadék. S. I.
- LOCSCSAN. Aqua effusa sonum dat.
- Loccsant, loccsantja. Aquam cum sonitu effundit.
Szemébe vizet loccsantott. Ad oculos ejus aquam cum sonitu projecit.
- LOCSK (Locsot, mint Mocsok). Macula, squalor, labes. S. I.
- Locska. Loquax, garrulus. Sz. D.
Locska főske. Garrula hirundo. Dug. km. 1. R. p. 129.
Locska száj. Os garrulum. Szapora, mint a' locska száj. km. Dug. 1. R. p. 230.
- Locskál. Faludi, N. E. p. 90. Egy pocsban locskálnak. km. Dug. 1. R. p. 64.
- Locskol, locskolja. Turpat, sordidat. S. I.
Locskolódik. Sordidatur.
- Locskos (mint mocsok). Sordidus, spurcus. S. I.
Locskosodik. Sordescit, sordet. S. I.
- LOCSMÁND. MV. Soprony Vben.
- LOCSOG. Fluitat. M. A. it. Garrit, blaterat. S. I. Faludi N. U. p. 114. T. É. p. 202.
Ki locsog. Effluitat. M. A.
- Locsogás. Blateratio. A' sok locsogásban fejéret pök, mint a' Prépost. km. Dug. 1. R. p. 129.
- Locsogát, locsogátja. Movet, motat, fundit. M. A.
- LOCSOL, locsolja. Perfundit. Vajda. 2. K. p. 21.
Ki locsolja. Effundit. M. A.
Meg locsolja. Aqua perspergit.
- LOCSOS. Aquosus, uvidus, madidus. S. I.
- Locsoskodik. Madescit.
Locsoskodás. Monozslai, Hit' oltalma p. 150.
- Locsosodik. Madescit. S. I.
- LOCSÓD. Sz. P. Pest Vben.
- LOCSPOL, locspolja. Spurcat. Sz. D.
Locspolódik. Sordet. Sz. D.
- LOH.
- LOH. LOHAD. Detumet, deturget.
Le lohad. Deturget. CM. Conflaccescit. M. A.
- Le lohadtt erszénye, haragja, dagálya, a' víznek árja.
Meg lohad. Detumet, deturget. M. A. Relentescit. CM.
- Lohadás. Detumescentia.
- Lohadhatatlan. Indetumescibilis. Sz. D.
- LOHASZT, lohasztja. Facit, ut detumescat. Sz. D.
- LOHOG. Cum impetu cadit. Szinte lohogott, úgy esett.
- LOHOL, loholja. Verberat, pulsat. M. A. Jól meg loholták. Bene dedolatus est. Sz. D.
Meg loholja. Fustigat, dedolat, verberat. M. A. Deverberat. CM.
- LOHÓ. (Kis, nagy.) FF. Beteg Vben.
- LOM.
- LOM. Pruina in arborum ramis congelata. PP.
- LOMÁNY. E. F. Szász-Sebes Székében. LOMOS. Pruinosus. PP.
- LOMOZIK. Pruinascipit. Sz. D.
- LOMB.
- LOMB. Frons-dis. PP. Zöld gally, zöld ág. Sz. D.
Dió-lomb. Frons juglandis. Himfi. 2. R. p. 115.
- LOMBA. Oscillum.
Bolond lomba, ördög' lova. Játék' neme a' paraszt gyermekeknél. Le vernek t. i. egy vastag fát, arra akasztanak keresztül egy vastag durungot, két végére reá ülnek, és úgy forgattatják magokat.
- LOMBOS. Frondosus, nemorosus. PP.
Lombosodik. Frondescit.
Lombosodik az erdő. Sz. D.
- LOMBIK.
- LOMBIK. Alembicum, stillatoria cucumella. PP.
- LOMHA.
- LOMHA. Deses, remissus. PP. A' kövér has lomha. km. Dug. 2. R. p. 221.
- LOMHASÁG. Desidia, Csere Encycl. p. 242.
- LOMHÁLKODIK. Pigritatur. Sz. D.
- LOMP.
- LOMP. Sacconia. M. A. Kalap' módra öszve vertt posztó' neme. Sz. D.
- LOMPOS. Protuberans. Bugyogós. A' lomposba rezeltt. Pázm. Kal. p. 211.
Lompos nadrág. Caligae protuberantes. M. A.
- Lomposkodik. Protuberat. Sz. D.
- Lomposág. Protuberantia. Sz. D.
- LONCZ.
- LONCZ. Vinca pervinca. Börvény. S. I. Csapó p. 45.

LONCS.

LONCS. Faex, sordes. S. I. Szenny, mocskok, rusnyaság. Sz. D.
LONCSOS. Sordidatus. M. A. CM.
Loncsosít, loncsosítja. Sordidat. Sz. D.
Loncsoska. Sordidulus. M. A.
Loncsoskodik. Sordet. Sz. D.
Loncsosodik. Sordidatur. Sz. D.

LOP.

LOP, lopja. Furatur, subripit. M. A.
Bé lopja magát. Furtive se infert.
El lopja. Subripit, suffuratur. M. A.
A' mit a' ház el lop, elő is adja. km.
El lopja magát. Subterfugit. M. A.
Ki lopja. Surripit, furtim aufert, clam eximit. M. A.
Meg lopja. Spoliat, defraudat.
LOPADÉK. Res furto ablata, furto sublatum. S. I. Sz. D.
LOPAKODIK. Furtim insidiatur. S. I.
LOPÁS. Furtum, subreptio. M. A. A' Czigányt nem kell lopásra tanítani. km.
El lopás. Ablatio, sublatio furtim. M. A.
LOPDOZ, lopdozza. Saepius, et minutim furatur.
El lopdozza. Furto minutim aufert.
LOPHÁGY. F. Szathmár Vben.
LOPOGAT, lopogatja. Subfuratur, subripit. M. A.
Lopogató. Compilatio. M. A.
Lopogató. Fur, furans frequenter. M. A.
LOPÓTT. Purtilivus, subreptitius. M. A.
Lopott jószág. Res furto sublata.
El lopott. Surreptus. M. A.
LOPÓ. Fur. M. A.
Lopó, ki meg ássa a' házat. Vecticularius. M. A.
Lopó kulcs: ál-kulcs. Prágai p. 54.
Lopó tők. Siphon. PP. Akkora, mint egy lopó tők. km.
Lélek-lopó. Praedo animarum. Pázm. Pred. p. 355.
Lopózik. Furtim accedit, v. discedit. S. I.
Bé lopózik. Furtim ingreditur, clam intrat. S. I.
El lopózik. Furtim discedit. S. I.
Lopóhoz való. Furinus. M. A.
Lopóul. Furaciter. M. A.
LOPPAL. Furtim, furtive. Faludi. E. M. p. 39.
LOPVA. idem. M. A.

LOS.

LOS, LOSS. E. Folyó víz, Besztercze Vitékében.
LOSÁD. E. F. Hunyad Vben.
LOSÁRD. E. F. Doboka Vben.
LOSONCZ. MV. és Folyó víz Nógrád Vben. F. Posony Vben.

LOT.

LOT. Uncia. M. A. Semiuncia. L. LAT.

LOTHÁR.

LOTHÁR. t. f. n. Lotharius.
LOTHÁRD. F. Baranya Vben.

LOTY.

LOTY. Sonus liquidi agitati.
Lity loty.
LOTYOG. Agitatur cum aliquo strepitu
Lityeg lotyog.
LOTYÓ. Scortum, meretrix, prostibulum.
Csuzi, Síp-szó. p. 298. Tromb. p. 17.
Gubás lotyó. Csuzi, Síp-szó. p. 478.
Nyilván való lotyó. Publica meretrix. Vajda. 1. K. p. 644.
LOTYTYAN. Projicitur, jactatur. S. I.
Agitando strepit. Mikor le ültt, ugyan meg lotytyant. Sz. D.
Lotytyant, lotytyantja. Jacit, projicit. S. I. Cum strepitu projicit. A' szájába lotytyantott valamit. Sz. D.

LÓ.

LÓ.

LÓ. Equus, caballus. M. A. Lónak, ludnak, leánynak nem jó hinni. km.
Ló-alj, ló-alom. Substramen equorum. S. I.
Ló-állás. Stabulatio. M. A.
Ló-áros. Hippocomus. S. I.
Ló-bogár. Scarabaeus pillularius. S. I.
Ló-boríték. Ehippii stragulum. S. I.
Ló-borsó. Vicia sativa. S. I.
Ló-bőr. Pellis equina.
Ló-bőr a' szekernye. km. Pázm. Kal. p. 530.
Ló-citrom. Stercus rotundum equorum. Szirmai, Parab. p. 118.
Ló-cserélő. Mango. PP.
Ló' csiklója. Equina suffrago. PP.
Ló-csizar. Hippocomus. S. I.
Ló-csorda. Equitium, equaria. M. A.
Ló-darás. Tabanus, oestrum, asilus, crabro. M. A.
Ló-dió. Species maxima nucis juglandis, nux basilica. S. I. Olasz dió.
Ló-falu, Ló' falva. F. Sáros Vben.
Ló-fark. Cauda equi. M. A.
Ló-fark-fű. Equisetum, hipparis, anabasia. M. A.
Ló-farkú. Caudam equinam habens.
Ló-faron. In dorso equi. Epist. Pázm. T. 1. p. 140.
Ló-fing. Lycoperdon bovista. S. I. Ludposz.
Ló-fő Székely. R. Siculus primipilaris. S. I.
Ló-futtatás. Equorum decursio.
Ló-futtató hely. Hippodromus. M. A.
Ló-ganék. Fimus equinus. NC. p. 421.
Sterquilinum. M. A.
Ló-geszténye. Aesculus hippocastanum. S. I.
Ló-hajtó. Auriga, equorum agitator. S. I.
Ló-halál — Nem bizzák ebre a' ló-halált. km.
Ló' halálába hajtattott. Cursu velocissimo.
Ló-hát. Dorsum equi.
Ló-háton: lovon ülve. Faludi T. É. p. 148.
Ló-here-fű. Trifolium pratense. M. A.
Ló-heveder. Cingulum ehippiale. PP.
Ló-hinnyogás. Equorum fremitus. S. I.

Ló-istáló. Equile. M. A.
Ló-itató sajtár. Ptil. VV. L.
Ló-kuku. Stercus equinum. Nem kell a' ló-kuku, ha tehén-ganék van. km. Dug. 1. R. p. 41.
Ló-kovács. Faber equarius. S. I.
Ló-köröm. Ungula equina NC. p. 419.
Ló-kút. F. Veszprém Vben.
Ló-kükörös. Pulsatilla praecox. M. A.
Ló-lencse: vad lencse. Vicia sativa, pabularis. S. I.
Ló-légy. Asilus. M. A.
Ló' marja: ló-szügyének csucscsa. S. I.
Ló-mester. Domitor equorum. S. I.
Ló-menta. Calamintha, sisymbrium. M. A.
Ló-nyergelő, lovász. Strator. PP.
Ló-nyom. Equorum vestigium. PP.
Ló-orvos. Hippiatrus, veterinarius. S. I.
Ló' orrára való vas. Postomis. PP.
Ló' orrára vetett rostély. Lupus, lupatum. PP.
Ló-oskola. Domitura equaria. S. I.
Ló-patkó. Calceus, solea equi. PP.
Ló-perje. Phleum pratense. S. I.
Ló-petrezselem. Olus atrum, smynium. S. I.
Ló-pisegetés. Poppysmus. M. A.
Ló-rúgás. Calcitratus. PP.
Ló-rugta kút. Hippocrene. Muzsák' kútja, Helikon hegy alatt. A' ló rugta kútból keveset ivott: a' költéshez nem igen ért. S. I.
Ló-sajt. Hippace. M. A.
Ló-sereg. Equitium, armentum equorum. Ménés. S. I.
Ló-sereg-őrző. Hipponomus. Ló-pásztor. S. I.
Ló-sóska. Rhabarbarum monachorum, rumex hortensis, lapathum acutum. M. A.
Ló-szamar. Mulus. Öszvér. S. I.
Ló-szarvas. Reno, rangifer. Rennthier. S. I.
Ló-szelédítés. Domitura equorum. M. A. L. p. 690.
Ló-szemű szilvák. Pruna asinina. PP.
Ló-szerető. Philippus. M. A.
Ló-szerszám. Phalerae, apparatus equestris. S. I.
Ló-szaj. — Viszsa fogta a' ló' száját. km. Vela vertit. KV. p. 522.
Ló' szájára való kosár. Fiscella. PP.
Ló-szőr. Setae equinae, pili equini. S. I.
Ló' szügye. Armus equinus. PP.
Ló-taknyosság. Mucositas equorum. S. I.
Ló-tetű. Gryllotalpa. Reiterwurm. S. I.
Ló-torma. Erős fű. Clematis recta. S. I.
Ló-torma. Flammula Jovis. Brennkraut. S. I.
Ló' üstöke. Capronae. PP.
Ló-vakaró. Strigilis. M. A.
Ló-válu. Pabulatorius alveus. PP.
Ló-vásár. Forum equarium.
Ló' zaboláját ki veti. Equis frena detrahit. PP.
• Agg ló. Equus vetulus. Gyakorta agg lovon verik agyon a' farkast. km.
Billyeges ló. Equus stigmatum notatus. A' billyeges lóra is föl ül a' czigány. km.
Bokros ló. Equus meticolosus.
Dercs ló. Equus coloris murini.
Fáradt lónak farka is nehéz. km.

- Fakó ló. Equus helvus, gilvus.
 Fogadott ló. Equus conductus. A' fogadott lónak rövidebb a' mért föld. km.
 Gyeplős ló. Funalis equus. S. K.
 Harmad-fű-ló. Equus triennis. NC. p. 137.
 Hámos ló. Equus jugalis. M. A.
 Hányó ló. Succussor. CM.
 Hálas ló. Equus celetes, sellarius. NC. p. 137. Pázm. Pred. p. 917.
 Herélt ló. Cantherius, cantherinus. PP. Herélt lónak csak egy lába. km.
 Hím ló. Equus. NC. p. 133.
 Hintós ló. Carpentarius. PP.
 Igető ló. Equus succursarius. M. A. Kéntelen vagyok véle, mint a' czigány-ló az ügetéssel. km.
 Jó ló. Bonus equus, strenuus. A' jó lónak zabla kell, nem ostor. km.
 Kaczola-ló. Equus. NC. p. 133.
 Kancza-ló. Caballa. NC. p. 419.
 Katona-ló. Equus bellatorius. NC. p. 133.
 Kisa-fás ló. Antecessor equus. S. K.
 Konyha-lovak. Equi ordinarii culinares.
 Köz lónak turós a' háta. km.
 Lépdő ló. Equus gradarius. M. A. NC. p. 135.
 Lóggós ló. Adjunctus equus. S. K.
 Málha-hordozó ló. Equus clitellarius. NC. p. 421.
 Málhás ló. idem. PP.
 Másad-fű-ló. Equus biennis. NC. p. 137.
 Mén-ló. Admissarius equus. A' mén-ló ritkán rúgja meg a' kanczát. km.
 Monyas ló. idem.
 Nyerges ló. Equus ephippiarius. NC. p. 421.
 Nyomatató lónak nem kötik bé a' száját. km.
 Ostor-hegyes ló. Antecessor equus. S. K.
 Paraszt ló. Equus vulgaris, rusticanus. S. K.
 Paripa-ló. Sonipes.
 Poroszka-ló. Tolutarius equus. CM. Agg lóból nem válik poroszka. km.
 Posta-ló. Veredus. NC. p. 135.
 Röst ló. Equus piger. Nincs olly röst ló, melly előbb ne menne farkánál. km.
 Rudas ló. Jugalis equus. S. K.
 Rúgó ló. Calcitro. PP.
 Sörény ló. Equus strenuus. Sörény lovat nem kell sarkantyúzni. km.
 Szántó ló. Equus agrarius. NC. p. 135.
 Szekeres ló. Curulis equus. NC. p. 419.
 Meg verlek, mint a' szekeres lovat. km.
 Szemes ló. — Szemes kocsi, szemes ló, kerék-számra igen jó. km.
 Szürke lótúl soha nem kérnek vámot — hanem a' gazdájától.
 Vak ló. Equus coecus. Nem mindenkor nevet a' vak ló. km.
 Vezeték-ló. Antecessorius. NC. p. 135.
 Vén ló. Equus vetulus. A' vén ló is meg röhögi az abrakot. km.
 Tanúlt ló — A' tanúlt lónak nem kell sarkantyú. km.
 Tátos ló. Proteus equus. S. K.
 * * Lovak' nevei: Bogár, Buczkó, Busa, Büszke, Csillag, Csínos, Csóka, Csöndes, Daru, Deres, Fakó, Ficzkó, Föcske, Gyilkos, Hajas, Hajnal, Hanti, Hetes, Hódos, Hóka, Kedves, Kesely, Kényes, Luczi, Maczkó, Mérges, Mokány, Monyók, Pajkos, Pej, Pogány, Ráró, Rigó, Rózsa, Sárga, Szarvas, Szajkó, Szárca, Szeg, Szemes, Szikra, Szürke, Talpas, Tündér, Varju, Vércse, Vidám — Lásd, Sándor, Sokféle 12d. Darab. p. 249. Cfer. Szirmai Parab. p. 3.
 LOVA. Ejus equus, ejus caballus. Még lova sincs, 's már kantáron búsúl. km.
 Ördög' lova. L. Bolond lomba.
 Szent Mihály' lova. Feretrum.
 Tholdi Miklós' lova — Más szemetenél, mint a' Tholdi Miklós' lova. km.
 LOVAD. Sz. P. Komárom Vben.
 LOVAG. Eques. M. A. Pesthi' Meséji p. 47.
 Lovag-fő. R. Magister equitum. Rittmeister. S. I.
 Lovag' hadnagya. Hipparchus. M. A.
 Lovag-sereg. Equitatus. M. A. Turma. CM.
 Lovag-táska. Hippopera. M. A.
 Lovag-viadal. Hippomachia. M. A.
 Lovaghoz való. Equester, equestris. M. A.
 Lovagja. Ejus equus. Káldi 2. Paral. 9. 25.
 Lovagol. Equitat. M. A.
 El lovagol. Abequitat. M. A.
 Hozzá lovagol. Adequitat. M. A.
 Ki lovagol. Equitando foras exit.
 Ki lovagolta magát. Equitando se refecit.
 Környül lovagol. Obequitat. M. A.
 Körül lovagol. Circumequitat. M. A.
 Lovaglás. Equitatio. M. A.
 Hozzá lovaglás. Adequitatio. M. A.
 Lovaglani tanítja. Equo docet. PP.
 Lovaglani tanul. Equo discit. PP.
 Lovagló. Equitans.
 Lovagló hely. Hippodromus. S. I.
 Lovagolhatatlan. Inequitabilis. M. A.
 Lovagos. Eques. M. A.
 Lovagos katona. Prágai p. 536.
 Lovagos rend. Ordo equestris. Prágai p. 586.
 Lovagos vitéz. Prágai p. 545.
 Lovagság. Equitatus. M. A.
 LOVAS. Eques. M. A.
 Lovas. F. Szala Vben. Sz. P. Veszprém Vben.
 Lovas Berény. MV. Fejér Vben.
 Lovas inas. Accensus equester. PP.
 Lovas katona. Equestris miles.
 Lovas posta. Tabellarius equus. PP.
 * Lovas sereg. Equitatus. M. A.
 Lovasság. Equitatus. S. I.
 LOVAT el készíti. Equum instruit. PP.
 Lovat nyergel. Equum ephippiat.
 Lovat patkol. Calceat equum. PP.
 Lovat vakar. Strigillat. PP.
 Lovat zaboláz. Frenum dat, injicit. PP.
 LOVÁSZ. Equiso. M. A. Hipponomus, stabularius. PP.
 Lovász-Hetény. F. Baranya Vben.
 Lovász-mester. Magister equitum. M. A. PP.
 Lovász-Patona. F. Veszprém Vben.
 Fő-lovász-mester. Archipponomus. M. A.
 Lovászi. FF. Nyitra, és Szala Vkben.
 Lovászd. F. Vas Vben.
 LOVON jár. Equitat. M. A.
 Lovon jött, gyalog jár. km.
 LÓHOZ való. Equarius, equinus. M. A.
 LÓRA legény. km. Ad arma miles.
 Lóra való pakrócz. Centunculus. PP.
 Lóra való szerszám. Phalerae. PP.
 Lóra ülteti. Jubet insidere equo.
 LÓRUL számárra. Ex equo ad asinum.
 LÓVAL bánó. Hipponomus. M. A.
 Lóval kereskedik. Mercatur cum equis.
 Lóval kereskedés. Equorum mangonium. PP.
 Lóval kereskedő. Mango. PP.
 LÓVÁ. In equum.
 Nagy lóvá tették. Magnum stultum ex illo fecerunt.
- LÓB.
 LÓBÁL, lóbálja. Agitat, oscillat. S. I. Sz. D.
 Lóbálás. Agitatio.
 Lóbáló. Agitator, oscillum.
 Lóbálódik. Agitatur.
 LÓBICSKOL. Se agitat. Vajda 2. K. p. 20.
 LÓCZ.
 LÓCZ. FF. Bars, és Nógrád Vkben.
 Lócz. (Alsó, fölső.) FF. Posony Vben. Sz. PP. Gömör Vben.
 LÓCZA. Scamnum. Pad. PP. A' kit a' nap látott czifrán föl jöttében, azt a' nyújtó lóczán hagyta le mentében. Quem dies vidit veniens superbum, hunc dies vidit fugiens jacentem. Seneca. Szirmai Parab. p. 124.
 Egy lóczán fekszenek. km. Dug. 1. R. p. 65.
 LÓCS.
 LÓCS. (Alsó, fölső, középső.) FF. Soprony Vben.
 LÓCSA. (Kis, nagy.) FF. Bars Vben.
 LÓD.
 LÓD.
 LÓDÍT, lóditja. Movet, pellit, facit ut abeat. Faludi Sz. E. p. 103.
 El lóditja. Abigit.
 Ki lóditja. Exigit, expellit.
 Meg lóditja. Propellit.
 LÓDÚL. Movetur, abit, pergit, discedit. S. I.
 Lódúl. Apage.
 El lódúl. Abit, aufert se. Faludi E. M. p. 160.
 Utánna lódúl. Vestigia alterius legit.
 Lódúlás. Agitatio, fluxus. Pázm. Pred. p. 1045.
 LÓDING
 LÓDING. Theca pulveraria sclopetariorum. M. A.
 LÓGG.
 LÓGG. Agitatur, pendet. M. A. Csak egy hajszálon löggött. km.
 Ki lögg. Pendet foras. Mi lögg ki belőle.
 Quid inde sequitur.
 Le lögg. Dependet. S. I.
 Ligg lögg.
 LOGGAT, löggatja. Agitat, motat. M. A.
 Löggatja lábát, mintha semmi dolga nem volna. km. Canis tamquam Delum navigans. M. A.
 Ki löggatja. Facit foras pendere. Le löggatja. Facit dependere.
 Löggatás. Agitatio. M. A.
 Löggathatatlan. Inagitabilis. M. A.
 Löggató. Oscillum. S. I.
 Löggatva. Agitando, motando.
 Fej-löggatva. Caput agitando. Faludi U. E. 3. R. p. 147.
 LÓGGÁZ. Hintáz, limbál. Sz. D. A' padon ülve lábait löggázza. Sz. D.
 LÓGGÓ. Pendens, pendulum. Faludi N. E. p. 137.
 Löggólag. Remisse, relaxate. Meg eresztve. S. I.
 Löggón folyó hasznai. Fructus pendentis. Prágai p. 659.
 Löggóra ereszti a' kantár-szárt. Laxat habenas. Faludi U. E. 2. R. p. 120.
 Löggóra fogott ló. Equus adjunctus.
 Löggós. Pendulus.
 Löggós kocsi. Rheda pendula, oscilla-

toria.

Lóggós ló. Lóggóra fogott ló. S. I.
LÓGGVA. Pendo.

LÓK.

LÓK. t. h. n. Bihar, Somogy, és Soprony Vbken.
Lók (Kis, nagy) Sz. PP. Fejér Vben.
LÓKOD. E. F. Udvarhely Székében.
LÓKOS. Patak Nógrád Vben.

LÓRÁNT.

LÓRÁNT. t. f. n. Lorandus.
Lóránt' háza. F. Szabolcs Vben.
LÓRÁNT. Merenda, antecoenium. M. A.

LÓROM.

LÓROM, vagy ló-sóska. Lapathum, rumex.
Lippai Vet. K. p. 151. Aliis ut. M. A. PP.
Csaponi „LORUM.”

LÓSTOL.

LÓSTOL. Házanként vendégeskedve jár,
kószál, kóborol. Szala Vármegyei szó, sőt
Vas Vármegyében is, Szombathely' táján
hallani.

LÓT.

LÓT. t. f. n. Lothus.
Lót (Kis, nagy) FF. Bars Vben.

LÓT (ige).

LÓT. Currit, cursitat. S. I.
Lót fut.
LÓTÁS. Cursitatio.
Lótás futás.

LŐ.

LŐK.

LŐK, löki. Jacit, projicit v. jaculatur, petit. S. I.
Által löki. Transfigit.
Bé löki. Infigendo excutit. Bé lökte az
ablakot.
Föl löki. Projicit in altum. S. I.
Ki löki. Excuit.
Ki lökte a' szemét. Jaculo excussit oculum
ejus.
Le löki. Decutit.
Meg löki. Pugno v. jaculo percuit.
Viszsa löki. Repercutit.
LŐKDÉCSEL. Jactat. S. I.
LŐKDÖZ, lökdözi, idem. S. I.
LŐKÉS. Jactus, missus. S. I.
LŐKKENT, lökkenti. Planum ingreditur. PP.
Jacit, projicit. S. I.
Ha neki lökkentem (vetem) magamat. Sz. D.
Föl lökkenti. Sursum projicit.
LŐKKÖD, lökködi. Punctitat.
LŐKÖG. Movetur, agitur. S. I.
LŐKÓ. Jaciens, projiciens, pungens.
Lökködik. Jactatur, impingit.
Ki lökködik. Ejicitur, ejaculatur. S. I.

LÖL.

LÖL, löli. Invenit, reperit. M. A. L. LEL.
LÖLLE. F. Somogy Vben.

LÖTY.

LÖTY.
LÖTYÖG. L. Lotvog.
Csak lötyög fityeg rajta a' ruha. Sz. D.

LÓ.

LÓ, lövi. Sagittat, jaculatur. M. A. A' ki madarat
akar löni, nem pöngeti újat. km.
Agyon lövi. Trajicit, ictu exanimat.
Által lövi. Trajicit, globo perforat. Pázm.
Pred. p. 143.
Bé ló. Intro jaculatur.
Belé lövi. Infigit, jaculatur. M. A.
El lövi. Ejaculatur. M. A.
Föl ló. Sursum jaculatur.

Hozzá ló. Jaculo petit.

Ki lövi. Ejaculatur, explodit. M. A.
Le lövi. Trajicit, ictu exanimat, globo v.
sagitta dejicit. S. I.
Meg lövi. idem. Nem azé a' madár, a' ki meg
lövi, hanem a' ki meg eszi. km.
Reá ló. Adjaculatur.
Őszve lövi. Conjaculatur.

Viszsa lövi. Tela rejicit, rejaculatur. S. I.

LÖD. (Kis, Város-) FF. Veszprém Vben.

Lődör. Erro, grassator. Sz. D. S. I.

Lődörög. Vagatur, grassatur. Sz. D. S. I.

Lődöz, lödözi. Crebro jaculatur.

Lődözés. Crebra jaculatio.

LŐHET, löheti. Potest jaculari.

Lőhetetlen.

Meg löhetetlen. Tutus ab ictu. S. I.

Lőhető. Jaculabilis. M. A.

LÖNI való. Jaculatorius. M. A.

LÖTT. Jaculatus, sagitta ictus.

Meg lött. Trajectus. S. I.

LÖVELLik. Instar teli fertur. Pázm. Pred.

p. 675. 807.

El lövellettek a' madarak. Faludi U. E. 1. R.
p. 48.

Föl lövellik. Sursum fertur celerrime, volat
instar teli. Pázm. Pred. p. 30.

Ki lövellettek a' vitorlás hajók. Sz. D.

Le lövellettek ragadományokért a' kányák.
Sz. D.

LÖVET. Jactus, explosio. S. I. Sz. D.

Lövet-por. Pulvis pyrius pro una sclopi
impletura.

Adj port egy lövetre. Adj egy lövet puska-
port. Sz. D.

LÖVET, löveti. Curat trajici.

Agyon lövette. Curavit trajici.

LÖVÉS. Jaculatio. M. A.

Ágyu-lövés. Tormenti explosio. S. K.

Ki lövés. Ejaculatio, explosio. M. A.

Puska-lövés. Sonus sclopeti v. explosio. S. K.

Lövésnyi. Ad jaculum, ad jactum sclopeti. S. I.
Lövésnyi meszszeség. Distantia unius jaculi.

S. I.

LÖVÖGET, lövögeti. Crebro jaculatur.

LÖVÖTT, Lött. Jaculatus, sagitta confixus. M.
A.

El lövött. Ejaculatus. M. A.

Meg lövött. Trajectus. S. I.

LÖVŐ. Jaculator. M. A.

Lövő. t. h. n. Borsod, Soprony, és Szala
Vbken.

Lövő cél. Signum ad sagittam. Pázm. Pred.

p. 283.

Lövő dárda. Jaculum. M. A.

Lövő fegyver. Telum jaculatorium. S. I.

Lövő handsár. Jaculum, missile. S. I.

Lövő hely. Campus jaculatorius. Schiess-
platz. S. I.

Lövő lyuk a' kő-falon. Fenestella jaculatoria,
tormentaria, specula. PP. Foramen
jaculatorium. S. I.

Lövő por. Pulvis pyrius. S. I.

Lövő tárgy. Meta jaculatoria. S. I.

Lövő torok. Bombarda, tormentum. S. I.

Lövődik. Casu exploditur v. ejicitur.

Lövőd. Lövd. R. Diminutivum ex LÖVŐ.

Lövődék. Papilio. M. A. Faludi N. E. p. 209.

Lövődék. idem. NC. p. 149.

Lövöldöz, lövöldözi. Sagittat, jaculatur
frequentative. M. A. Nyilat tompít, a' ki
serpenyőt lövöldöz. km.

El lövöldözi. Jaculatur, transadigit. M. A.

Meg lövöldözi. Trajicit, globo trajicit. PP.

LŐB.

LŐB, Léb. Sz. P. Pest Vben.

- LŐCS.
LŐCS. Subscus in curru, fulcrum laterum
currus. M. A. Lassabban a' lócs' árával.
km.
Lócs. F. Baranya Vben.
Lócs (Kis, nagy). FF. Posony Vben.
Lócs-káva. Annulus brachii currus. PP.
Circulus fulcri curulis. S. I.
Lócs-kezü. Homo manu curva. S. I.
Lócs-köntös. Toga inaequalis. Midőn egy
felől hosszabb, mint más felől. km.
Lócs-lábú. Loripes. M. A.
Lócs-orrú. Grypus, homo naso aquilino. S. I.
Vas-lócs. — Előbb állott (el illantott) a' vas-
lócs-sel. km.
LŐCSE. Leuchovia, Civitas Scepusii. M. A.
Lócsi. Leuchoviensis. M. A. Hét országra szöll,
mint a' Lócsi Kalendáriom.
km. Dug. 2. R. p. 119.
LŐCSKÉL. Racemat. S. I.
Lócskélés. Racematio. M. A.
LŐCSÖS. Arcuatus. Vrancsics. Curvus, inflexus,
flexuosus, tortuosus,
aduncus. S. I.
LŐCSÖZ, lócsözi. Lócs-sel meg veri. S. I.
LŐNYE.
LŐNYE. Lomha. vagy Ollyan étek, mellyet, meg
áztatván a' lepényt mézes vízbe, 's törött
mákkal meg hintvén, csinálnak. Sz. D.
LŐRE.
LŐRE. Lora, vinacium, deuteria, secundarium.
M. A.
Lőre. F. Bihar Vben.
Merő lőre. Vinacium. Pázm. Pred. p. 390.
LŐRÉNTE (Kis, nagy). F. és Sz. P. Veszprém
Vben.
LŐRINCZ.
LŐRINCZ. Laurentius. n. pr. masc. M. A.
Lőrincz' falva. F. Gömör Vben, és E. F.
Maros Székében.
Lőrincz-Káta. F. Pest Vben.
Lőrincz' napja. Festum Laurentii.
Lőrincz' réve. E. F. alsó Fejér Vben.
* Szent Lőrincz. t. h. n. Magyar és
Erdély Országban.
LŐRINCZI. F. Nógrád Vben, és E. Sz. P.
Torda Vben.
LŐRINCZKE. F. Abaúj Vben.
LŐZÉR.
LŐZÉR. Scurra, in loquendo dissolutus.
S. I. Lézzegő, csél-csap. Sz. D.
LU.
LUCZ.
LUCZ.
Lucz (Alsó, fölső). F. és Sz. P. Zemplin
Vben.
Lucz-fa. Abies. M. A.
Lucz-fenyő-fa. idem. M. A. Káldi, 2. Paral. 2.
8.
LUCZA.
LUCZA. t. a. n. Lucia. M. A.
Lucza' kalandárioma.
Lucza' napja. Festum Luciae.
Lucza' széke. - Későn készül mint a' Lucza'
székje. km. Dug. 1. R. p. 208.
LUCS.
LUCS. F. Baranya Vben.
LUCSONY. F. Mosony Vben.
LUCSKOS. Sordidus. Mocskos, vizes. Takács
József költeményei p. 270.
LUG.
LUG. R. Lucus, saltus, nemus. S. I.
LUGAS. Ferus, sylvestris, arbustivus. S. I.
Lugas. Sz. P. Vas Vben. Telek Pest Vben.
Lugas (Németh, Oláh). MVV. Krassó Vben.
Lugas (Alsó, fölső). FF. Bihar Vben.
Lugas fa. Arbor sylvestris v. topiaria. S. I.
Lugas hely. F. Krassó Vben.
Lugas karó. Cantherius. M. A.
Lugas kertek. Horti topiarii. Faludi E. M. p.
243.
Lugas szín. Topiarium, frondea casa.
Kerti lugas. S. I.
Lugas szőlő. Vitis arbustiva. M. A. Fára futó
szőlő.
Lugas út. Ambulacrum frondibus lectum,
fornitum, cameratum. S. I.
Lugas vesző. Rumpi. M. A.
* Mulató lugas. Faludi T. É. p. 90.
Lugasra eresztett szőlő. Vitis pergulana,
chenoboscium. PP.
LUHMA.
LUHMA. Deses, vecors. M. A. PP. L.
LOMHA.
LUK.
LUK, LUKAS, Lásd LYUK, Lyukas. S. I.
LUKA.
LUKA. R. Lucas.
Luka (Magyar, Német). FF. Somogy Vben.
Luka' fa. F. Szala Vben.
Luka' falva. E. F. Maros Székében.
Luka' háza. Sz. P. Ung Vben.
Luka-Nénye. F. Hont Vben.
* Szent Luka. Sz. P. Somogy Vben.
LUKÁCS. Lucas. n. p. m. g. M. A.
Lukács' falva. E. F. Kővár Vidékében.
Lukács' háza. F. Vas Vben.
* Szent Lukács. F. Verőcze Vben.
Szent Lukács' író deákja. Bos.
Lukácsi. F. Nyitra Vben.
LULÁJ.
LULÁJ. Hajósok' szava a' Dunán, midőn a'
jeges vizen mennek, hogy a' hajót lóbálják.
Luláj, luláj, az az: lóbálj, lóbálj.

LUMBIK.

LUMBIK. Stillatoria cucumella. PP. L.
Lombik.
LUMBIKON vett fű-víz. Aqua destillata. PP.

LUST.

LUST.
Csupa lust vagyok. Totus permadeo.
LUSTA. Iners, deses. M. A. Lusta lónak korbács
az abrakja. km. Dug. 2. R. p. 223.
Lusta élet. Vita otiosa. Faludi N. E.
p. 60.
Híres lusta. Celebris meretrix. Faludi N. E. p.
108.
Lustaság. Desidia, inertia. S. I. Sz. D.
Lustálkodik. Torpet. S. I. Sz. D.
Lustít, lustítja. Pigrum facit, et inertem. Sz. D.
LUSTOS. Udus, sordidus. M. A. Immundus.
Lustos képek. Imagines obscenae. Faludi N.
A. p. 32.
Lustos nyelv. Lingua detractoria. Csuzi,
Tromb, p. 201.
Lustosan. Sordide. Zrinyi P. 11. Str. 3. Lustosság.
Sordities. Faludi N. A. p. 126. LUSTOZ, lustozza.
Maculat. S. I.

LUZ.

LUZ.
Luz-fa. Abies. Fejér fenyő. Sz. D. S. I. L.
Lucz-fa.

LÚ.

LÚD.

LÚD. Anser. M. A. Légyen lúd, ha fejér, együk
meg, ha kövér. km.
Lúd' aprólékja. Acrocolia. PP.
Lúd-bőr. Hidegtől hoportossá tétetett
ember' bőre. S. I.
Lúd-czomb. Foemur anserinum. M. A.
Lúd-fi. Anserculus. PP.
Lúd-fiú. Anserinus pullus. NC. p. 151.
Lúd-fű, Lúd-pázsit. Anserina. S. I.
Lúd' gége. Lúd' gége-formára sodrott tészta.
Lúd' hája. Anserinum liquamen. NC.
p. 153.
Lúd-hús. Caro anserina.
Lúd-láb. Pes anserinus. M. A.
Lúd-lábú. Palmipes, pansa. Széles talpú, tál-
lábú. S. I.
Lúd-lábú ló. Equus cum plena ungula,
palmipes. S. I.
Lúd-láb-fű. Chenopus. M. A.
Lúd-máj. Jecur anserinum. S. I.
Lúd-melyű. Pectorosus. PP.
Lúd-méreg. Bilis anserina. A' libából is ki
tör a' lúd-méreg. km.
Lúd-mony. Ovum anserinum. M. A.
Lúd-ól. Chenotrophium. M. A.
Lúd-pásztor. Anserarius. PP.
Lúd-pih, Lúd-pölyh. Lana anserina. S. I.

- Lúd-posz. *Lycoperdon bovista*. Fungus exiguus formae rotundae, compressus in subtiles pulveres evolat. Por-gomba.
 Lúd-rettentő fű. *Chenomichon*. M. A.
 Lúd-zsír. *Adeps liquata anserum*. S. I.
 Lúd-szar. *Stercus anserinum*. S. I.
 Lúd-szar-színű. *Prasinus, prasius*. S. I.
 Lúd-szavú síp. *Gingrina*. Schalmey. S. I.
 Lúd-szó. *Gingritus*. S. I.
 Lúd-töltés. *Saginato anserum*. S. I.
 * Házi lúd. *Anser domesticus*.
 Sok lúd disznót győz. km. Ne Hercules quidem contra duos. M. A.
 Szárnya-szegett lúd. *Anser cui ala fracta est*.
 Mint a' szárnya-szegett lúd nem emelkedik. km.
 Vad lúd. *Anser sylvestris*. NC. p. 151.
 Bolyongnak, mint a' vad ludak. km.
 Vertt lúd. —Foltonként szállankoznak, mint a' vertt ludak. km.
 LUDAD. F. Vas Vben. Sz. P. Békes Vben.
 LUDAS. *Anserinus*, item *perjurus, aucarius*, proscriptus. M. A. M. Verbőczy 1660. p. 221. 353. in *Indice vertit ludas*: tapasztaltt hazug, item hamis hitű.
 Ludas ember. *Homo perjurus*. Pázm. Kal. p. 470.
 Ludas. Tó Bács, és Csongrád Vkben. F. Heves Vben. Sz. P. Bács Vben.
 Ludas kása. *Puls cum acrocoliiis*.
 Ludas rét. Mocsáros rétság Szabolcs Vben.
 Ludas tó. *Chenoboscium*. M. A.
 * Kis Ludas. E. F. Alsó Fejér Vben.
 Magyar Ludas. E. F. Torda Vben.
 Nagy Ludas. E. F. Szerdahely' Székében.
 LUDÁNY. (Alsó, fölső.) FF. Nógrád, és Nyitra Vkben.
 LUDHOZ való. *Anserinus*. M. A.
 LUDJA. *Ejus anser*.
 Szent Márton' ludja. *Anser S. Martini*.
 LUDRA vesztegetsz szénát. *Ranis vinum praeministrat*. M. A.
 LÚG.
 LÚG. *Lixivium*. M. A. A' keserű füvet lúggal szokták le forrázni. km. Amaram bilem remedia amara proluunt. KV. p. 456.
 Lúg-só. *Sal alcalinum*. S. I.
 * Pár-lúg. *Lixivium*. Fejdre telik a' pár-lúg. km.
 LÚGOS. *Lixivius*. M. A.
 LÚGOZ, lúgozza. *Lixivio purgat*. PP. Szapulja.
 Lúgozó. F. Arad Vben.
 Lúgozó szapu. *Vas lixiviarium*.
 LÜ.
 LÜK. lüki. *Contundit, tudicula conterit*. Quatit. Csuzi, Tromb. p. 529. „Tánczolván nékik a' medvék, a' mint ők sípoltak, mellyet hogy ti lükni ne kinszerítesetek.“
 Meg lüki. *Contundit, conterit*.
 LÜKÉS. *Contusio*.
 LÜKI. F. Bihar Vben.
 LÜKÖG. *Vacillat*. Sz. D.
 LÜKTET, lükteti. *Facit, ut contundat. it. Vacillat, dum scilicet pede uno fortius terram quatit.*
 Feje' veleje lüktet. *Cerebrum ejus agitatur*. Vajda 3. K. p. 506.
 Lüktetés. *Vacillatio, incessus claudicans*.
 Lüktető. *Claudicat incessu, pedibusque vacillat utrisque*.
 LÜKÜ, Lükő. *Contundens, item Mola contusoria*. Stampfmühle.
 Köles-lükü. *Mola contusoria milii*.
 LÜL.
 LÜL.
 LÜLE (Kis, nagy.) FF. Bars Vben.

M u t a t ó

(LY-bő1)

LYÁNY, lyányka.
LYUK, lyukaes, lyukad, lyukall, lyukas, lyukaszt,
lyukgat, lyukja, lyukú.
LYÜKI.

Summa 3.

LY.

LYÁNY.

LYÁNY. Puella. vide Leány. M. A.
 Lyány-fűz. Fűz-fának neme. Sz. D.
 LYÁNYKA. Puellula. vide Leányka. M. A.
 Lyányka-madár. Motacilla. Barázda-billegető.
 Sz. D.

LYUK.

LYUK (LUK, LIK). Foramen, fovea. M. A. Fel
 sem kell venni, mint a' kerten a' lyukat.
 km.
 Lyuk-hegy. Telek Borsod Vben.
 * Egér-lyuk. Muris foramen, item Faux. S. K.
 Szegény egér az, a' ki csak egy lyukra bizza
 magát. km.
 Gyújtó lyuk. Incendiarium foramen. S. K.
 Lélekző lyuk. Spiraculum. S. K.
 Orr-lyuk. Naris. S. K.
 Róka-lyuk. Fovea vulpium. Pázm. Kal. p.
 732.
 Szellőző lyuk. Spiraculum. S. K.
 Szeg-lyuk. Foramen clavi.
 Szeg, lyuk. Regio horrida, inaequalis,
 montosa, cavernosa.
 Ürge-lyuk. Fovea cuniculorum. Pázm. Kal. p.
 731.
 LYUKACS. Foramen parvum, foramellum. S. I.
 LYUKAC SOL, lyukacsolja. Perforat. S. I.
 Lyukacsos. Multiforis, multivavus, fistulosus. S.
 I. Multiforatis. M. A. L.

LYUKAD (Lukad, Likad). Foramen accipit. S. I.
 Ki lyukad. idem.
 LYUKALL, lyukallja. Foramen facit, fodit.
 Lyukalló. Qui foramen facit in agro, ut eidem
 foramini fabae, fagopyri grana, cucurbitae
 semina etc. imponi possint.
 LYUKAS. Foraminosus. M. A.
 Lyukas halom. Csárda Zemplin Vben.
 Lyukas kálha. Fornax rupturis hians. A'
 lyukas kálhát mennél tovább sározzák,
 annál foltosabb lesz. km.
 Lyukas mogyoró. Avellana foraminosa, Erről
 azt mondja a' mese: ha nem látom, föl
 veszem, ha látom, nem veszem föl.
 Lyukas sajt. Caseus pumicosus, spongiosus,
 fistulosus. S. I.
 Lyukas szék. Sella familiaris. Leibstuhl. S. I.
 Lyukas tál. Patina rimosa. Haragos
 aszszony, sűrű füst, lyukas tál, ártalmas a'
 háznál. km.
 Lyukasodik. Foxamina acquirat, foraminosus
 fit. S. I.
 Lukasos. Multiforis. CM.
 LYUKASZT (Lukaszt, Likaszt), lyukasztja.
 Perforat. M. A.
 LYUKGAT, Lyuggatja. Multa foramina facit.
 Lyuggató. Perforans, perforatorius,
 transpungens. Pázm. Pred. p. 345.
 LYUKJA. Ejus foramen. Két lyuka vagyon, mint
 a' jó ürgének. km.
 LYUKU. Habens foramen. A' kis lyukú rostán
 vak eb se lát körösztil. km. Dug. 1. R. p.

56.

LYÜKI.

LYÜKI. FF. Nyitra és Trencsén Vben.
 Lyüki ember. Pomilio, pomillus, pumilio,
 nanus, pygmaeus. M. A. CM.

M u t a t ó

(M-ből.)

MA.
 MA, mai, majd, maság, mához, máig, mán, mára, mát, mától.
 MACZ, macza.
 MACS, macsár, macska, macsonya, macsó.
 MAD, mada, madár, madzag.
 MADRÁ CZ.
 MAG, magi, magja, magló, magos, magtalan, magu, magú, magzik.
 MAGA, magán, magány.
 MAGAS, magasd, magasi, magasít, magasság, magasztal.
 MAGAZIN.
 MAGDOLNA.
 MAGY, magyal, magyar.
 MAH, maholy, mahom.
 MAJ CZ.
 MAJOM, majma, majmol, majmos, majmoz. MAJOR, majorkodik, majorné, majoros, majorság.
 MAJORÁNNA, majoránnás.
 MAJZOL.
 MAK, makacs, maklár, makó, makrancz, maksa.
 MAKARIA.
 MAKK, makkoltat, makkos.
 MAKULA, makulál, makulás, makulátlan, makuláz.
 MALACZ, malaczos, malaczozik.
 MALAJ.
 MALASZT.
 MALÁTA, malátás.
 MALNA, malnás.
 MALOGYA.
 MALOM, malma, malmos.
 MALONYA.
 MALOSA.
 MAN, mancs, mankó.
 MANNA.
 MAR (név.), marja, marony, maros, marok.
 MAR (ige.), marakodik, marás, marczong, marczona, mardalódik, mardos, marogat, maró, martalék, martalócz.
 MARA, marás.
 MARAD, maradandó, maradás, maraddogal, maradék, maradhatatlan, maradó, maradt, maradoz, maradvány, maraszt.
 MARAGAROD.
 MARCZ, marcza, marczal.
 MARCZI.
 MARGIT.
 MARHA, marhá kodik, marhás.
 MARI.
 MARINA.

MARINKA.
 MARKALF.
 MARKOTA, markotán.
 MAROK, marka, markász, markol, markos, maroklat, maroknyi.
 MARS.
 MART, marti, martos.
 MASKARA, maskarás.
 MASZAT, maszatol, maszatos.
 MASZLAG, maszlagos.
 MASZUTA.
 MATÁ SZ.
 MATÓLA, matólál.
 MATRING.
 MATY, matyi.
 MAZÚR.
 MAZZAG.

MÁ.

MÁCS, mácsa, mácscs, mácsik, mácsonya.
 MÁD, máda, mádra.
 MÁG, mágla, mágocs, mágor.
 MÁGNES.
 MÁH, máhol.
 MÁJ, mája, májaló, májos.
 MÁJUS.
 MÁK, máknyi, mákos, mákoz.
 MÁK, mákog.
 MÁL, mállik.
 MÁLÉ.
 MÁLHA, málhál, málhás, málház.
 MÁLNA, málnás.
 MÁLVA, málvás.
 MÁM, mámor,
 MÁMM, mámmog.
 MÁN, mánd.
 MÁNY, mánya, mányok.
 MÁNG, mángöl.
 MÁR, máran, márig.
 MÁRCZ.
 MÁRIA, má rjás.
 MÁRK.
 MÁROK, má rkus.
 MÁRNA.
 MÁRT, mártalék, mártatlan, mártás, mártogat, mártott, mártó.
 MÁRTIR.
 MÁRTON.
 MÁRVÁNY, márványos, márványoz.
 MÁ S, másik, másod, másol, mássa, másszor, másunnan, másuvá.
 MÁZSA, mázsál, mázsás.

MÁSZ, mászás, mászdogal, mászkál, mászó.
 MÁSZTIKSZ.
 MÁT, máta, mátká, mátra.
 MÁTÉ.
 MÁTRÁ CZ.
 MÁTY.
 MÁTYÁS.
 MÁV, mávog.
 MÁZ, mázol, mázos.

ME.

MECSET.
 MED, meder, medence, medes.
 MEDÁLY, medályos.
 MEDDIG.
 MEDDÓ, meddől, meddőség.
 MEDGY, medgyes.
 MEDVE, medved, medvei, medves.
 MEG, megest, megett, megé, megént, megint, megött.
 MEGY (név.), megye, megyer.
 MEGY (ige.), mehet.
 MEK, mekeg, mekény.
 MEKKORA, mekkoraság.
 MELEG, melege, melegedik, melegeli, melegen, melegít, melegség, melegszik, melegül.
 MELENCZE.
 MELL, mellé, mellék, melles, mellett, mellől, mellöz.
 MELLY (név.), mellye, mellyed, mellyes.
 MELLY (név' mássa), mellyik.
 MEN, mendegél, menedék, menekedik, menekszik, menél, menendő, menet, menés, menő, menten, mentést, mentől, mentt.
 MENT, mente, mentetet, mentekszik, mentés, menthet, mentő, mentség.
 MENGELICZ.
 MENNÉL.
 MENNYI, mennyiség, mennyiszer.
 MENY, menyé, menyecske, menyekszik, menyéz, menyé, menyő.
 MENNY, mennyei, mennyül.
 MENYÉT, menyéti.
 MENYHÁRT.
 MER (1), mered, mereget, mereklye, mereszt, merevedik, mereven, merevén, merén, merész, merő, merse.
 MER (2), merdegél, mereget, merégél, merenget, merettyü, merécskél, merés, merít, merül.

MERRE.	MIRÍGY, mirígyes.	módos, módotlan, módra, módú.
MERT.	MIRTUS.	MÓKUS.
MESE, mesél, mesés, meséz.	MISE, misés, miséz.	MÓLN, mólna, mólnár.
MESGYE.	MISEGRÁD.	MÓR, móri, mórrikál.
MESSIÁS, messiásság.	MISKA.	MÓRICZ.
MESTER, mesterkedik, mesterség, mes- tertelen, mesterül.	MISKE.	MÓRING, móringol.
MESZSZ, meszsze, meszsi, meszszünnen.	MIZS, mizse.	MÖ.
MESZSZEL, meszszeles.	MIV.	MÖCS, möcsény, möcsköl.
MET, metél, metsz.	MIZDÓ.	MÖD.
METENG.	MÍ.	MÖG, mögég, mögött.
METTER.	MÍ, mink, minnen.	MÓ.
MEV, mevet.	MÍG, míglen.	MÓTE.
MEZ, mezít, mező, meztelen.	MÍNA.	MU.
MEZGE, mezgérel.	MO.	MUHAR, muharcz.
MÉ.	MOCZ, moczczan, moczó.	MUK, mukkan.
MÉCZ.	MOCZ, mocs, mocsár, mocsok, mocsola.	MUMOR.
MÉCS, mécses.	MOGORVA.	MUNKA, munkács, munkál, munkás, munkátlan.
MÉG, méglen.	MOGY, mogyoró, mogyorú.	MURA, murai, murány.
MÉH (1).	MOH, moha, mohar, mohos, mohó.	MURCZ, murczos.
MÉH (2), méhes, méhész.	MOK, mokány, mokog.	MURI.
MÉLT, mélt, méltalom, méltat, méltó.	MOLY, molyos.	MUROK, murkos.
MÉLY, mélyen, mélyít, mélység.	MOMORTIKA.	MURUGY.
MÉN, ménes, ménez.	MON, monok, monor, monos, monozló.	MUSKA, muskásodik.
MÉNTA.	MOND, monda, mondás, mondekony, mondhat, mondogal, mondogat, mondott, mondó, mondva.	MUSKATÉROS.
MÉNY.	MONDOLA, mondolás.	MUSKOTÁLY.
MÉR, mércze, mércse, mércső, mérdegel, méreget, méretlen, mérettyű, mérécskel, mérés, mérhetetlen, mérkél, mérkezik, mérő, mérsékel, mérték, mértt, mérve.	MONG, mongolicza, mongorol.	MUST, musti, mustos.
MÉREG, mérge, mérgedik, mérgeződik, mérges.	MONNAL.	MUSTA.
MÉRT.	MONNON.	MUSTÁR, mustáros.
MÉSZ, meszel, meszes.	MONOSTOR, monostra.	MUSTRA, mustrál.
MÉSZÁR, mészárol, mészáros.	MONSTRÁNCZIA.	MUZSIKA, muzsikál, muzsikás.
MÉT, métely.	MONT.	MUSZ, muszol.
MÉZ, mézel, mézes, mézetlen, mézez.	MONY, monyas, monyatlan, monyók.	MUSZKA.
MI.	MOR, morcz, mord, mormol, morog, morvány.	MUSZLICZA.
MI, miatt, midőn, miért, míg, miként, mikor, minő, mint, miolta, mire, miség, mivel, miulta.	MORKOLÁB.	MUT, mutat, mutogat.
MIHÁLY, mihályd, mihályi, mihályka.	MOROTVA, morotvány, morotvás.	MUZLA.
MIJORA.	MORZS, morzsa, morzsalék, morzsol.	MUZULMÁN.
MIK, mike, mikes, mikla, mikló, miklós, mikola, mikó.	Morva, morvai, morvaság.	MÚ.
MIKSA.	MOS, mosadék, mosakodik, mosalék, mo- saték, mosatlan, mosás, mosdik, moshat, moslák, mosogat, mosoly, mosott, mosó.	MÚCS, múcsi, mucsony.
MIL, mile, millye, milling.	MOSKOTÁLY.	MÚLIK, mulandó, mulaszt, mulat, mulás, múlhatik, muló, múltt, múlva.
MILKÓ.	MOST, mostan, mosti, mostig, mostoha.	MÚT, mítos.
MILLIOM, milliomos.	MOZSÁR, mozsárka.	MŰ.
MILVÁNY.	MOZSOLA.	MŰK, műköcs.
MIND, minden, mindég.	MOSZT, mosztony.	MŰ.
MINIOM, miniomos.	MOT, motol, motornya, motoz, motozik.	MŰ, művel, műel, műes, művész.
MIOG, miogat, minnyog.	MOTÓLA.	
MIRHA, mirhás.	MOTY, motyog, motyó.	
	MOZ, mozdít, mozdul, mozog.	
	MÓ.	
	MÓD, módatlan, módi, módint, módol, módon,	

MA.

MA.

MA. Hodie. M. A. Mit ma végbe vihetsz, holnapra ne hagyd. km.
 Ma holnap. Hodie cras, brevis, propedem. Pázm. Pred. p. 600.
 Ma nem ett. Famelicus, famelicus. M. A. Ma tellyességgel. Per totum hodie. In jure Ung. M. A.
 MAI (MÁI. M. A. et passim ita usu praevalente). Hodiernus.
 MAJD. Mox, statim, fere, ferme. M. A. Majd bizony. Scilicet (ironice), illico, actutum. S. I.
 Majd el válik. Mox patebit, apparebit. S. I. Majd majd. Jam jam, protinus, illico. S. I. Majd ugyan. Fere, propemodum. M. A. Majd ugyan harminczan voltak. Erant facile triginta. PP.
 Majdan. Jam jam, mox, statim, protinus, e vestigio, extemplo. M. A.
 Majdani. Proxime futurus, venturus Faludi N. E. p. 90.
 Majdanság. Aetas mox secutura. Faludi T. É. p. 61.
 MASÁG. Complexus totius diei, bodiernitas. Maságtól fogva. Ab hodierna die incipiendo. Sz. D.
 MÁHOZ egy hétre. Hodie ad octo, octavo ab hinc die. S. I.
 MÁIG. Usque hodie. Máig sem tudni, hová lett.
 MÁN túl. Ab hodierna die, in posterum. S. I.
 MÁNAK, vagy tegnapnak előtte. Heri, vel ante heri. Epist. Pázm. T. 2. p. 209.
 MÁRA. In hodiernum diem. S. I.
 Mára várták. Pro hodierna die expectarunt.
 MÁT. Hodiernum diem. A' ki mát meg adta, holnapot nem ígérte. km.
 MÁTÓL fogva. Ab hodierno die, in posterum, deinceps. S. I.
 Mától kezdve. idem. Sz. D.
 MACZ.
 MACZ. Kecsegtető szó. Lovaknak szokták mondani „Macz macz.”
 Macz-alma. Leány-csöcsü alma.
 Macz' háza. Sz. P. Posony Vben.
 Macz macz. — Nem mindenkor lesz ám macz macz. km.

MACZA. Amasia, amica. S. I. Kisfaludi' Regéji p. 74.
 Macza-birka: rövid fülű birka.
 Czicza-macza. Fa' neme, mellynek ágait Virág-vasárnap szentelik.
 Maczája: szeretője. Sz. D.

MACS.

MACS.
 MACSÁR. Palus, lama, vide Mocvár. M. A.
 MACSKA. Catus, felis. Lám olly bölcs, mint az én macskám. km. Nunc ipsa vivit sapientia, nunc ipsa floret musa. M. A.
 Macska-ezüst. Mica. Fattyu ezüst. Katzen-silber. S. I.
 Macska-fark. Equisetum. Fentő-fű. S. I.
 Macska-fű. Nepeta, cataria. S. I.
 Macska-gém. Asterias. M. A.
 Macska-gyökér. Agrionardum, valeriana. M. A.
 Macska-kölyök. Catulus felis. A' macskának még a' kölyke is örömet egerész. km.
 Macska-majom. Cercopithecus, simia caudata. NC. p. 131.
 Macska-mező. E. F. belső Szolnok Vben.
 Macska-méz. Gumini. M. A.
 Macska-mézes. Gummosus. M. A.
 Macska-miogatás. Leucatus. M. A.
 Macska-paréj. Urtica mortua, lamium. S. I.
 Macska-szar.
 Macska' szarva. — El törte a' macska' szarvát. km. Tesseram confregit. KV. p. 510.
 Macska-szem. Oculus catti, pseudoopulus. S. I.
 Macska-szemű. Caesius, caesia. Csóka-szemű, kék szemű. S. I.
 Macska-tövis. Parthenium, eryngium. M. A.
 * Alamuszi macskának nem kell nézni az alázatosságára, hanem az eleven ugrására. km.
 Alá néző macskának nem kell hinni. km.
 Bölcs macska. — Nékem is volt egy bölcs macskám, a' csávába holt. km.
 Jó macska. — A' jó macskát bőriért meg szokták nyúzni. km.
 Kan macska. Felis mas.
 Pap-macska. Eruca, scolopendra. S. K.
 Tengeri macska. Cercopithecus. S. I.
 Vad macska. Felis sylvestris. NC. p. 129.
 Vas-macska. Anchora. M. A. Ott vesd a' vas-macskát, hol feneket érhetsz. km.

Macskás. R. Membris captus, contractus. Margit' Élete Praynál p. 283.
 Macskás. Telek Hont Vben. E. FF. Doboka és Kolos Vben.
 Macskás patak. Patak Gömör Vben.
 Macskásodik. R. Articulorum dolore capitur. S. I. Meg macskásodott a' keze: öszve zsugorodott. Sz. D.
 Macskástól. — Ebestől macskástól oda vagyunk. km.
 MACSONYA. Onopordum. Weisse Wegdistel. S. I.
 MACSÓ. F. Nyitra Vben, és E. F. Hunyad Vben.

MAD.

MAD.
 MADA (Kis, nagy). MV. és F. Szabolcs Vben.
 Madácska. F. Nógrád Vben.
 MADÁR. Avis, ales, volucris. M. A. A' madár, akár hová röpül, mindég otthon van. km.
 Madar. F. Komárom Vben.
 Madár-bogyó. Sorbum aucuparium. Vogelbeere. S. I.
 Madár-bogyó-fa. Sorbus aucuparia. S. I.
 Madár-csaló. Decipulum. S. I.
 Madár-enyv. Viscus. S. I.
 Madár-fészek. Nidus avium. Hítvány madár, a' ki fészket meg rútitja. km. Chius cacans. M. A.
 Madár-fi. Pullus, avicula. S. I.
 Madár-fogó. Decipulum. S. I.
 Madár-fütyölés. Minurissatio. PP.
 Madár-ház. Aviarius. M. A.
 Madár-húr. Ligustrum. M. A.
 Madár-hús. Caro avium. Pázm. Kal. p. 544.
 Madár-húsú. Macer, macilentus. S. I.
 Madár-kalitka. Cavea aviaria. PP.
 Madár-köles. Grana solis, milium solis. M. A.
 Madár-mony. Ovum avis. M. A.
 Madár-néző. Augur. Molnár János, Könyvház 2. Szakasz.
 Madár-nézés. Auspicium. Ugyan ott.
 Madár' orra. Rostrum. M. A.
 Madár-rekesz. Cavea aviaria. S. I.
 Madár-sóska. Lapathum acutum, acetosa. M. A.
 Madár' szája. Rostrum. M. A.
 Madár-szó. Oscen, oscinum, avium cantus, concentus, minuritio. Csuzi, Tromb. p. 321.
 Madár-szó-fejtő. Augur S. I.

- Madár-szóra vigyázó. idem. Káldi Deut. 18. 14.
 Madár-szóból jövődőlés. Augurium, auspicium. M. A.
 Madár-szóból jövődőlő. Augur. M. A.
 Madár-tartó. Ornithon. CM. Aviarium. NC. p. 153.
 Madár-tartó hely. Aviarium. NC. p. 153.
 Madár-téj. Lac avium, res nihili. Az egy madár-téjen kívül mindene vagyon. km.
 Madár-váz. Formido avium, terriculamentum. S. I.
 * Barázda-billegető madár. Motacilla. NC. p. 159.
 Bőgető madár. Ulula. NC. p. 163.
 Czimeres madár. Avis cristata. NC. p. 155.
 Csacsogó madár. Avis garrula. NC. p. 153.
 Császármadár. Tetrao bonasia. Haselhahn. Földi p. 184.
 Csipke-madár. Rutililla, rubecula. NC. p. 163.
 Egyenes körmű madarak. Volucres rectiungues. NC. p. 165.
 Éneklő madarak. Aves oscines. NC. p. 153.
 Feniksz-madár. Phoenix. NC. p. 161.
 Fenyves madár. Juniperacea avis. S. K.
 Fogoly-madár. Perdix. NC. p. 161.
 Grif-madár. Gryphus. NC. p. 157.
 Gyapjas madár. Lanarius. NC. p. 157.
 Halál-madár. Strix funerea. Földi p. 139.
 Halász-madár. Sterna. Földi p. 210.
 Horgas orrú madarak. Volucres aduncae, carnivorae. NC. p. 163.
 Húros madár. Turdus. NC. p. 163.
 Jó madár. Bona avicula (ironice). Te jó madár. C' est une volaille!
 Kalán-madár. Leucorodia. S. K. Kalán-orrú madár.
 Kar-madár. Faludi N. U. p. 43. T. É. p. 90.
 Kecske-szopó madár. Caprimulgus. NC. p. 155.
 Kicsiny madárnak fészke is kicsiny. km.
 Ólom-madár. Avis plumbea. Könnyű, mint az ólom-madár. km.
 Paradicsom-madár. Manucodiata. S. K.
 Ragadozó madár. Avis rapax.
 Ráró-madár. Haliaëtus. Földi p. 136.
 Szeme úgy jár, mint a' ráró-madárnak. km.
 Ritka madár az igaz barátság. km.
 Ritka madár a' jó aszszony. km. Mulierem fortem quis inveniet, procul et de ultimis finibus pretium ejus.
 Roszsz madár, ki a' tollát nem bírhatja. km.
 Súlyom-madár. Falco. A súlyom-madárnak nem leszsz galamb fia. km.
 Fortes creantur fortibus, nec imbellem feroces progenantur aquilae columbam.
 Strucz-madár. Struthio. NC. p. 163.
 Szélvész-madár. Procellaria. Földi p. 207.
 Vízben búáló madár. Urinatoria. NC. p. 163.
 Vörös lábú madár. Erythropus. NC. p. 157.
 Madara. Ejus avis.
- Császármadara. Attagen. NC. p. 153.
 Madaras. Avibus abundans.
 Madaras. FF. Bács Vben, Nagy Kunságban. E. FF. Csik, és Maros Székeiben.
 Madarat tanító. Mansvetarius auceps. PP.
 Madarász (név.). Auceps. M. A. Falconius magister. PP.
 Madarász. FF. Bihar, Posony, és Szatmár Vben. és Telek Csongrád Vben.
 Madarász-háló. Rete. PP.
 Madarász-pózna. Ames. M. A. CM.
 Madarász-síp. Fistula illex, aucupatoria illex. PP.
 Madarász-szerszám. Aucupatorium. M. A.
 Madarász-szerszámi. Aucupatorius. M. A.
 Madarászság. Pantherum. M. A. L.
 Madarász (íge.). Aucupatur. M. A.
 Madarászás. Aucupium, aucupatio. M. A.
 Madarászat. idem.
 Madarásztat. Aucupio se distrahit.
 Madarászó. Pázm. Pred. p. 115. „A' zöld erdőben vadászó, madarászó emberek, zöldbe öltöznek, hogy a' hasonlatosság édesgesse, ne ijjeszse a' vadakat.“
 Madári. Aviarium. M. A.
 Madárka. Avicula. M. A.
 Madárnyi járó föld. Magna distantia, longinquitas. Faludi E. M. p. 243.
 Madárral bánó. Aviarium. M. A.
 MADOCSA. F. Tolna Vben.
 MADZAG. (Mad-oz-ag?) Resticula, funiculus, zona. M. A.
 Gatya-madzag. Ligula perisomatis. A' gatya-madzagját német nem félti latortul. km.
 Rájnis.
 Kóc-madzag. Funiculus canabinus. Biró Márton, Micae p. 236.
 Mézes madzagot húzott a' száján. km.
 Mérő madzag. Monoszlai, Hit' oltalma. p. 188.
 Szösz-madzag. Tomex canabina. S. K.
- MADRÁ CZ.
- MADRÁ CZ. Culcitra e setis equinis.
 Madrácz. F. Arad Vben.
 Madrácz-párna. Pulvinar e setis.
 Madrácz-vánkos. Cervical e setis.
- MAG.
- MAG. Semen, sperma, granum. M. A. Minémű a' mag, olyan a' gyümölcse. km.
 Mag alá szánt. Harmadol, harmadik szántást teszi. Sz. D.
 Mag alá szántás. Ternatio. PP.
 Mag-disznó. Scrofa. M. A.
 Mag-fa. Arbor proletaria. PP. Közönséges magról termett fa. Sz. D.
 Mag-folyás. Fluxus seminis. Káldi, Levit. 15. 2.
 Mag-ház. Granarium. Élet-ház. S. I.
 Mag-kalász. Gluma. M. A.
 Mag-lé. Cremor. S. I.
 Mag-ló. Equus integer, admissarius. S. I.
 Mag-pénz. Sors, vulgo capitale. Vajda 1. K. p. 187.
 Mag-dille. Phalaena granelia. S. I.
 Mag-por. Pollen. S. I.
- Mag' széke (mint tojás' széke). Nucleus. M. A. I.
 Mag-tagok. Vasa spermatica. S. I.
 Mag-tartó. Involutum seminis.
 Mag-termő. Granifer. M. A.
 Mag-téj. Emulsio. Saamemnilch. S. I.
 Mag-törő. Loxia nucifraga. S. I.
 Mag-veszsző. Pampinarium. CM.
 Mag-vetés. Seminatio, satio, satus. M. A.
 Mag-vető. Seminator. M. A.
 Mag-vető hely. Seminarium. M. A.
 * Boroczk-mag. Nucleus persici. És így cseresnye-mag, szilva-mag 's a' t.
 Fenyő-mag. Granum juniperi. S. K.
 Ir-mag. Materia serendi, propagandi. S. K.
 Kender-mag. Canabis semen. S. K.
 Kis mag. Semen exiguum. A' sok kis mag kasokat tölt. km.
 Kőmény-mag. Cuminum. S. K.
 Len-mag. Semen lini. S. K.
 Len-mag-olaj. Oleum lini.
 Mustár-mag. Granum sinapi. S. K.
 Szőlő-mag. Acinus. S. K.
 Tök-mag. Semen cucurbitarum. S. K.
 Veteményes magok. u. m. buborka-mag, dinnye-mag, répa-mag, saláta-mag, 's a' t.
 MAGBA indul. Sementat.
 Magba megy. Abit in semen. Sz. D.
 MAGI. Seminalis. M. A.
 MAGJA. Semen ejus.
 MAGLÓ: szaporító. Sz. D. Magoló.
 Magló disznó. Porca foetificans, scropha.
 Maglód. F. Pest Vben.
 MAGNAK tartja. Servat pro foetificatione. Nem jó a' farkas-fiat magnak tartani. km.
 Magnak hagyja. Relinquit pro foetificatione.
 Magnak való. Habilis pro foetificatione.
 MAGOS. Seminarius, granatus, granosus. M. A.
 Magos kender. Canabis mas. M. A.
 MAGOT vet. Seminat. M. A. Marokkal hintik a' magot, nem vékával. km.
 Magot ültet. Semina singillatim ponit.
 MAGTALAN. Effoetus, sterilis. M. A.
 Magtalan árnyék. Lippai, Virág. Kert. p. 8.
 Nocent et frugibus umbrae.
 Magtalanág. Sterilitas. M. A. Pázm. Pred. p. 701.
 Magtalanúl. Absque prole, sine semine, infructuose. M. A.
 MAGU. R. Semen, sperma, v. granum, legumen, v. nucleus, acinus. S. I.
 Magva (Magua; mint hamu, hamua, hamva.). Ejus semen, granum, nucleus.
 Magva-szakadtt. Cui semen deficit. M. A.
 Magva-szakadtt jószág. Bona caduca, cadiva haereditas, haerede vacua. PP.
 Magva-szakadttóság. Caducitas.
 Magva-szakadttúl. Per defectum seminis. M. A.
 Magva-váló: magvától el való. S. I.
 Magva-váló boroczk. Persicum carne a nucleo facile separabili.
 Magva-váló szilva.
 Magvas. Granatus, granosus, acinosus. M. A.
 Magvasodik: magba megy. Sz. D.
 Magvatlan. Semine destitutus, carens grano, sterilis, effoetus. S. I.
 Magvatlan fölhő. Nubes sine pluvia. S. I.
 Magvatlanítja. Sterilem facit. S. I.

- Magvatlanodik. Sterilesцит, semen perdit. S. I.
- Magvaz, magvazza. Nucleat.
Ki magvazza. ENUCLEAT, exossat. S. I.
Magvából ki fejt. ENUCLEAT.
Magvát ki veszi. Idem. M. A.
- MAGUL. Pro semine. Faludi N. E. p. 8.
Ir-magul hagyja: terjedésnek fönn tartja. S. I.
- MAGZIK. Sementat. M. A.
Föl magzik. In semen maturescit. S. I.
Ki magzik. In semen abit.
- Magzat. Foetus, soboles, proles, filius. M. A.
Még a' roszsz anya is jámbor magzatot szeret. km.
- Magzatozik. Sobolescit. Szaporodik. M. A.
- Magzás. Seminis maturescentia, v. ejaculatio. S. I.
- MAGA.
- MAGA, magad, magam. Ipsemet, tumet, egomet. M. A. Maga is tanúl, a' ki másokat tanít. km.
- Maga. R. Cum tamen, quamquam. M. A.
Rám fogták, maga ártatlan voltam. Sz. D.
Maga alatt vágja a' fejszét. km.
Maga álmát hüyleyezi. km.
Maga-bírás. Modestia, moderatio sui. S. I.
- Maga-bíró. Dynastes, validus. M. A.
Pesthi' Meséji p. 16.
- Maga-bíróság. Dynastia. M. A.
- Maga-bizott. Confidens, temerarius, audax. M. A.
- Maga-el-hitt. idem. M. A.
- Maga-el-bizás. Temeritas, confidentia, elatio. S. I.
- Maga erejével. Suis viribus.
- Maga eszén járó. Sui capitis. Faludi U. E. 2. R. p. 145.
- Maga-el-szánás. Sui devotio, dicatio, sacrificatio. S. I.
- Maga-el-véltében. Praesumptuose. Faludi N. U. p. 6. B. E. p. 43.
- Maga fazéka melle szít. km.
- Maga-feledés. Sui oblivio, abreptio. S. I.
- Maga-feledett. Sui oblitus. Pázm. Pred. p. 456. Monoszlai, de Cult. p. 3. Nem vagyok olly magam-feledett.
- Maga fészket rútitja. Proprium nidum inficit.
- Maga-gondolatlan. Inconsideratus. M. A.
- Maga-gondolatlanság. Inconsiderantia. M. A.
- Maga-gondolatlanúl. Inconsiderate. M. A.
- Maga hasznára fordítja. In suum commodum vertit.
- Maga hasznát néző. Qui omnia sui causa facit, sui commodi nimis studiosus. S. I.
- Maga-hányás. Jactantia, alazonia. M. A.
- Maga-hányó. Glorior, jactator, iactabundus. M. A.
- Maga-hitt. Confidens, temerarius, elatus. M. A.
- Maga-hittség. Temeritas, confidentia, praesumptio. S. I.
- Maga házánál. Domi suae.
- Maga jó szántából. Sponte sua, ultro. S. I.
- Maga kárával. Proprio damno. PP.
- Maga kellő. Philautus, arrogans. M. A.
- Maga kényén. Sponte sua. M. A.
- Maga kényén nőtt gyermek. Sz. D.
- Maga kebelébe szedi az epret. km.
- Maga magától. Sponte, nemine cogente.
- Maga maradt, mint a' varga a' vásárban. km.
- Maga malmára hajt minden vizet. km.
- Maga-meg-adás. Sui deditio, submissio. S. I.
- Maga-meg-kötés. Obstinatio. Faludi U. E. 2. R. p. 92.
- Maga-meg-tartóztatás. Continentia, v. moderatio, modestia. S. I.
- Maga-meg-úntt. Taedio affectus. PP.
- Maga-meg-úntából. E taedio.
- Maga-mentés. Apologia. Faludi U. E. 3. R. p. 93.
- Maga-mentő felelet. idem. M. A.
- Maga mestersége. Propria ejus ars. Ki-ki a' maga mesterségét folytassa. km.
- Maga-ölés. Suicidium, autochiria. S. I.
- Maga-ölő. Suicida, autochir. S. I.
- Maga rendén. Suo ordine. Faludi N. U. p. 110.
- Maga szemete. — Minden kakas a' maga szemetén hatalmas. km.
- Maga-szeretet. Philautia, egoismus. S. I.
- Maga-szerető. Egoista. S. I.
- Maga-szépegető. Mundulus. M. A. L.
- Maga tanácsán járó. Consilium sibi capiens. PP.
- Maga-tartás. Modestia, moderatio sui. M. A.
- Maga-tartóztató. Continens, temperans. M. A.
- Maga-tartóztatlan. Incontinens. M. A.
- Maga-tartóztatlanság. Incontinentia, luxus, intemperantia. M. A.
- Maga-tartóztatlanúl. Incontinenter. M. A.
- Maga-türtető. Continens, abstinent, temperans. M. A.
- Maga-türtetés. Continentia.
- Maga-úntt. Sibimet taediosus, molestus, gravis. S. I.
- Maga ura. Vivens arbitrato suo, a nemine dependens. S. I.
- Maga-vető. Jactator, gloriator, magniloquus, thraso. S. I.
- Maga-viselés. Habitus, gestus. M. A.
- Maga-vonyogás. Tergiversatio. M. A.
- * Kiki maga. Quivis ipsemet.
- Önnön maga. Ille ipsemet.
- Tulajdon maga. Ipsemet in persona.
- MAGADKÉNT. Tuatim, more tuo. S. I.
- MAGÁBA szállott. In se reversus.
- MAGÁBAN tűnődik. Disceptat secum.
- MAGÁÉ. Sui ipsius. Másét keresi, magáét veszti. km.
- Magáévá teszi. Sibi appropriat. Pázm. Pred. p. 1095.
- MAGÁHOZ hasonló. Sibi similis.
- Magához. edesgeti. Ad se allicit.
- Magához hódítja. Ad suas partes pertrahit.
- Magához szorítja. Adstringit.
- Magához tért. Animam recepit.
- Magához von a' keze. km.
- Magához vonja. Ad se adtrahit.
- MAGÁN. Seorsim, separatim. M. A. Jobb magán, hogy sem roszsz társsal lenni. km.
- Magáu hangzó. Vocalis.
- Magán hál. Secubat, secubitat. M. A.
- Magán hálás. Secubatio, secubitus. M. A.
- Magán járó. Automatum v. solivagus. S. I.
- Magán kívül van. Non est sibi praesens.
- Magán múlt el. Sibi imputet.
- Magán lakó. Seorsim habitans. Sz. D.
- Magán élet. Solitaria vita. Pázm. Pred. p. 148.
- Magán való. Privus. M. A.
- Magán való könyv. Liber singularis. Pázm. Kal. p. 1008.
- Magán való vétek. Privatum crimen. Pázm. Kal. p. 1016.
- Magános. Solitarius, privatus. S. I.
- Magános ész. Faludi. E. M. p. 243.
- Magános haszon. Privatum commodum. S. I.
- Magános tanács. Consilium privatum. Faludi. E. M. p. 243.
- Magános ütközet. Conflictus privatus, duellum. Biró Márton, Micae p. 221.
- Magánosan. Solitarie. S. I.
- Magánoskodik. Privatizat, vitam solitariam ducit. S. I.
- Magánosság. Solitudo. S. I.
- Magánoz. Külön tart, magánosságban él. Sz. D.
- MAGÁNAK. Sibi. Kiki kegyes bíró magának. km.
- Magának tulajdonítja. Arrogat. M. A.
- Magának való. Egoista. Zvonarics, 1. R. p. 293.
- Magának valót is (Sibi solit) vele el hányatta. V. M. p. 223.
- Magának veti meg a' hálót. km.
- Kiki magának. Quivis pro se, quisque sibi.
- MAGÁNY. Solitudo.
- Csöndes magányomban. In mea quieta solitudine.
- MAGÁRA vállalja. Spondet. PP.
- Magára veszi. In se recipit, vel de se dictum putat.
- MAGÁRÓL levelet adott. Se obligavit.
- Magáról meg feledkezett. Sui oblitus est.
- Magáról tudja. De se conjicit, domi conjecturam facit.
- MAGÁT hányja. Jactat, jactat, gloriatur. M. A.
- Magát meg kötő ló. Restitor equus. PP.
- Magát meg nem bírható. Incontinens. PP.
- Magát meg tartóztatja. Abstinet. M. A.
- Magát reá tartó. Elatus, arrogans. S. I.
- Magát szerető. Se ipsum amans. Sz. D.
- Magát tettető. Simulator, hypocrita. S. I.
- Magát vonyogatja. Tergiversatur, recusat, renuit. M. A.
- MAGÁTÓL forog. Propria vi agitur. PP.
- Magától nőtt. Sponte sua, sine ullo artificio excrevit.
- Magától tanúlt. Autodidactes. S. I.
- Maga magától. Proprio motu, sua sponte.
- MAGÁVAL bírás. Continentia, moderatio. S. I.
- Magával nem bírás. Impotentia animi. S. I.
- Magával jó tehetetlen. Inops, miser, infirmus. M. A.
- Másad magával. Cum uno socio.
- Harmad magával, negyed magával 's a' t. Cum duobus, tribus sociis.
- Sokad magával. Multis sibi adjunctis.

MAGAS.

- MAGAS. Altus, sublimis, celsus, editus, excelsus, procerus, arduus. M. A. A' ki magasra hág, nagyot esik. km.
Tolluntur in altum, ut lapsu graviore ruant. KV. p. 512.
Magas. E. F. Csik Székében.
Magas az asztala. km: nincs mit ennie.
Magas-adta.
Magas' falva. E. F. Kővár' Vidékében.
Magas liget. F. Szatmár Vben.
Magas mart. E. F. belső Szolnok Vben.
Magas part. F. Bars Vben.
Magas sarkú cipellős. Crepida subere substructa. PP.
MAGASAN. Alte, sublime, sublimer, excelsa, procere. M. A.
Magasan röpülő. Altivolans. M. A.
MAGASD. Sz. P. Somogy Vben.
Magasdad. R. Altus, editus. Pesti' Meséji p. 75.
MAGASI. (Nemes, pór.) FF. Vas Vben.
MAGASÍT, magasítja. Sublimat. M. A.
MAGASSÁG. Altitudo, sublimitas, excelsitas, proceritas. M. A.
Magasság-mérő. Altimeter. S. I.
Magasságbeli. Qui habitat in excelsis, altissimus. Káldi Luc. 1. 13.
Magasságos. Excelsus, altus, altissimus. M. A.
Magasságos hely. Locus editissimus. Faludi N. U. p. 172.
MAGASZTAL, magasztalja. Magnificat, exaltat, sublimat. M. A.
Föl magasztalja. Exaltat, evehit, magnificat. M. A.
Magasztalás. Exaltatio. M. A. A' fölötté való magasztalás, és hazugság azon egy fának ágai. km.
Föl magasztalás. Exaltatio, magnificatio. M. A.
Magasztaló. Exaltans, exaltator, panegyricus.
Magasztaló beszéd. Panegyris.
Magasztaló dicséret. Pázm. Pred. p. 1244.
Magasztaló versek. Versus panegyrici.

MAGAZIN.

- MAGAZIN. Horreum, granarium publicum, annonaria apotheca. PP.

MAGDOLNA.

- MAGDOLNA. t. a. n. Magdalena. Monozslai de cultu p. 113. ht. „Magdalombeli Mária.“
Magdolna. Sz. P. Bihar Vben.
MAGDA Magdának, Magda az egész világnak. km. Dug. 1. R. p. 134.

MAGY.

- MAGY. F. Szabolcs Vben.
MAGYAL-fa. Esculus, ilex aquifolium. Stecheiche. S. I.
Magyalos. Ilcetum.
Magyalos. Sz. P. Tolna Vben. Telek Nógrád Vben.

- MAGYAR. Ungarus, Hungarus, Hunnus, Panno, Pannonius. M. A. A' Magyarak nem kell tolmács. km.
Magyar. (Kis, nagy.) FF. Posony Vben.
Magyar anya szülte. km. Alter Hercules.
Magyar ezer. Gyöngyösi 1. Darab, Chariclia' ajánló levelében.
Magyar fajt. Propago hungarica.
Magyar falu. Sz. P. Somogy Vben.
Magyar' falva. F. Liptó Vben.
Magyar forint. Cruciferi 50. L. Babocsa, Fata Tarczal. p. 46.
Magyar jobbágy, pörlő társ. km.
Magyar juh. Sterpsicerus. S. I.
Magyar kenyér. Panis hungaricus. Ha magyar kenyeret eszel, böcsüld meg a' Magyarat. Lex, et regio.
Magyar király. Rex Hungarorum.
Magyar nemesség. Nobilitas hungarica.
Magyar nyelv. Linqua hungarica.
Magyar Ország. Hungaria, Ungaria, Pannonia. M. A.
Magyar ország. Ungaricus, panonicus. M. A.
Magyar saláta. A' ki magától öszve nem megy. Lippai, Vet. Kert. p. 105.
Magyar szabó. Sartor, qui vestes hungaricas praeparat.
Magyar szilva. Besterczei szilva, magvaváló szilva. S. I.
Magyar szokás. Mos hungaricus.
Magyar tej. Lac hungaricum. Nem magyar tejet szoptott. km.
Magyar törvény. Jus hungaricum.
Magyar ümög. Indusium hungaricum.
Magyar varga. Sutor hungaricus.
Magyar város. Becskerek' része, Torontál Vben.
Magyar világ. Mundus hungaricus.
Magyar viselet. Cultus hungaricus.
* Bécsi magyar. Hungarus Viennensis.
Igaz magyar. Hungarus veri nominis.
Régi magyar. Priscus, v. prisci moris hungarus.
Tiszta magyar. Qui solam linquam hungaricam callet. L. Vindiciae Josephi Erdélyi p. 41.
MAGYARA. Populari linqua facta expositio, ac proinde expositio clara dilucida.
Magyarábban. Explicatius. M. A. L.
Magyarád. F. Arad Vben, Sz. P. Heves Vben.
Magyarán. Diserte, explanate, explicite, expresse, explicabiliter. M. A. Articulate. CM. Mondd ki magyarán, ne szuszogj. km.
Magyarán szólló. Planiloquus. M. A. L.
Magyaráz, magyarázza. Interpretatur, declarat, exponit. M. A.
Ki magyarázza. Edisserit, elucida, interpretatur. M. A.
Meg magyarázza. Exponit, declarat, interpretatur, enarrat, explanat, explicat, enucleat. M. A.
Viszsa magyarázza. Male interpretatur, vel in malam partem accipit. S. I.
Magyarázás. Interpretatio, expositio.
Meg magyarázás. Explicatio, enarratio, expositio, explanatio, interpretatio. M. A.
Magyarázat. Interpretamentum, declaratio, expositio. M. A.

- Meg magyarázható. Explanabilis, explicabilis. M. A.
Magyarázó. Interpres. M. A.
Magyarázó könyv. Commentarius, commentarium. M. A.
Ki magyarázva. Specifice, et expresse. Pázm. Pred. p. 1049.
MAGYARAD. F. Hont Vben.
Magyarad, v. Magyaraka. Sz. P. Posony Vben.
MAGYARI. F. Somogy Vben.
MAGYARKA. Sz. P. Nagy Kúnságban.
MAGYARNAK Pécs, Németnek Bécs. Admirabiles in nectendis machinis Aegyptii. M. A.
Elég a' Magyarak egy horkantás. km.
MAGYAROK. Hungari. Nem így cselekedtek a' régi jó Magyarok. Olim non erat sic. KV. p. 382.
Magyarok' Istene. — Él' még a' Magyarok' Istene. km.
Meg emlegeted meg a' Magyarok' Istenét, várj. km.
MAGYAROS. Morem hungaricum redolens. Magyarosan. More hungarico, categorice. Epist. Széché. T. 1. p. 198.
Magyarosd. F. Vas Vben.
Magyarosítja. Hungarum facit. S. I.
Magyarosodik. Hungarum induit. S. I.
Meg magyarosodik.
MAGYARSÁG. Ungarismus. item Gens Ungarica. M. A. Pázm. Pred. p. 129.
Régi magyarossággal. Stylo antiquo hungarico.
MAGYARÚL. Hungarice. item Categorice. Pázm. Kal. p. 420. „Nem tartjuk sok beszéddel, hanem kerek szóval, magyarul mondjuk, hogy szemlátomást hamissat mond.“
Magyarúl beszél. Hungarice loquitur.
Magyarúl tanul. Discit hungaricam linguam.

MAH.

- MAH.
MAHOLY. Telek Abatúj Vben.
Maholány. F. Bars Vben.
MAHOM' fa. F. Szala Vben.

MAJCZ.

- MAJCZ. Kantárnak drágább szeből készült szára. Gyöngyösi 2. Dar. p. 503. Faludi T. É. p. 19. „Által tördelt, és bé vertt arany-majczokkal gazdag szerszám.“

MAJOM.

- MAJOM. Simia, simius. M. A. A' majom, ha leg szebb is, még is csúnya. km.
Majom. F. Gómör Vben.
Majom-képű. Pithecium, os deforme. Fratzengezicht. S. I.
Majom-orrú. Silus, silo, simulus, simus. S. I.
Majom-orvos. Pseudomedicus, medicaster. S. I.
Majom-szeretés. Amor excessivus. Csuzi, Tromb. p. 79.

Magyarázgat. Dissertat, disserit. S. I.
Magyarázhatatlan. Inexplicabilis. M. A.

- Majom-szeretet. idem. Majom szeretetből agyon szorítja a' kölykét.
Majom-táncz. Monozslai Hit' oltalma p. 378.
* Eb-majom. Simia cynocephalos. M. A.
Ember-majom. Simia anthropomorphos. M. A.
Farkas majom. Cercopithecus. CM.
Hoszsú farku majom. idem. M. A.
Lamos farku majom. Corcholidis. CM.
Macska-majom. Simia galeocephalos. M. A.
MAJMA. Ejus simia.
MAJMOL, majmolja. Sequitur, imitatur. S. I.
Majmolás. Roszsz követés. Cacozeria. S. I.
MAJMOS. Simiam habens, v. imitator. Faludi N. E. p. 78.
Majmoskodik. Simiam agit. Zvonarics 1. R. p. 474. Faludi N. U. p. 111. T. É. p. 303.
Majmoskodás. Imitatio. Pázm. Pred. p. 405. Faludi N. E. p. 133.
MAJMOZ, majmozza. Imitatur, ut simia solet. Majmozás. Simialis imitatio.
- MAJOR.
- MAJOR. Praedium, villa, colonia. M. A.
Allodium.
Major (Alsó, fölső). Majorok Fejér és Szepes Vben.
Major-aszszony. Villica. CM.
Major-ember. Colonus, villicus. M. A.
Major-gazda. Villicus. Pázm. Pred. p. 855.
Major-gazdaság. Villicatio. Pázm. 1. c.
Major-ház. Allodium. M. A.
Major' háza. Sz. P. Posony Vben.
Major' falva. F. Zólyom Vben.
* Barát-major. F. Vas Vben.
Kő-major. Sz. P. Posony Vben.
Ó Major. Sz. P. Szepes Vben.
Új Major. Telek Fejér Vben, Major Vas Vben.
Úrge-major. M. Posony Vben.
MAJORI. Praediorius, villaris, villaticus. M. A.
MAJORKODIK. Villicat, villicatur. M. A.
Majorkodás. Villicatio, agricultura. M. A. CM.
MAJORNÉ. Villatica. M. A. Jó lenne a' róka majornének. km.
MAJOROS. Villicus, praediatius. M. A.
Majoros állatok. Altilia. Faludi B. E. p. 5.
Majoroskodik. Villicat, villicatur. M. A.
Majoroskodás. Villicatio. CM.
MAJORSÁG. Praedium, villa, item Villicatio, agricultura. M. A. item Quod in alludio alitur, et educatur, nominatim omnis generis altilia.
Majorság-eresztés. Altilium educatio.
Apró majorság. Pulli.
- MAJORÁNNA.
- MAJORÁNNA. Asparagus, amaracus, samsuchum. M. A.
Majoránna-olaj. Amaracinum. M. A.
Majoránna-por. Pulvis amaraci.
- MAKULA.
- MAKULA. Macula, naevus. M. A.
Makula nélkül való. Absque labe, immaculatus.
MAKULÁL, makulálja. Maculat.
Meg makulálja. Commaculat, conspurcat. M. A.
Makuláló könyv. Maculatorium, liber liturarius.
- Majoránna-szál. Amaracinus cauliculus. PP.
MAJORÁNNÁS. Samsuchinus. M. A. Amaraco conditus.
- MAJZOL.
- MAJZOL. Rágicskál. Mit majzolsz. Quid conteris inter dentes.
- MAK.
- MAK.
MAKA.
Makád. F. Pest Vben.
MAKACS. Temerarius. PP. Pervicax, pertinax.
Makacskodik. Pervicaciter adversatur, est pertinax, cervicosus. S. I. Sz. D.
Makacsság. Pertinacia, pervicacia. Sz. D.
Makacsül. Pervicaciter, pertinaciter. S. I.
MAKLÁR. MV. Heves Vben.
MAKOG. Vakog, sirva dunnog. Ne makogj. Sz. D.
MAKÓ. MV. Csanád Vben. Annyira van, mint Makó Jerusálemhez. km. Szirmai, Parab. p. 129.
Makócz. F. Zemplin Vben.
Makód. F. Szabolcs Vben. E. F. Besztercze Vidékében.
MAKRAN CZ.
Makranczos. Durczás. Sz. D.
Makranczoskodik. Durczáskodik, makacskodik. Sz. D.
- MAKSA. E. F. Háromszék Székében.
- MAKARIA.
- MAKARIA. F. Bereg Vben.
Makaria' körtvély. Species pyri hyemalis.
- MAKK.
- MAKK. Glans. M. A. A' magas tölgy-fa is csak kis makk volt valaha. km.
Makk-bér. Censu glandinationis.
Makk-fa. Esculus, quercus. S. I.
Makk-gyuladás. Paraphymosis. S. I.
Makk' hea. Calyx glandis. M. A.
Makk-hozó. Glandifer. S. I.
Makk' kupakja. Calyx glandis. S. I.
Makk-szedés. Glandatio. M. A.
Makk-termő. Glandifer. M. A.
Makk-tokja. Glandariae nucis calyculus. PP.
* Bükk-makk. Glans fagi.
Cser-makk. Glans carpini.
Tölgy-makk. Glans quercina.
MAKKJABB. Sámbar ellen. p. 96. „Töknél tökebb, makknál is makkjabb tromfod.“
MAKKOLTAT, makkoltatja. Glandibus pascit, saginat.
Makkoltatás. Pastura, saginatio per glandes.
MAKKON hízás. Glandarium pabulum, glandarius pastus. PP.
Makkon hizlalás. Glandatio. M. A.
Makkon hizott. Glandibus saginatus.
MAKKOS. Glandarius, glandulosus. M. A.
Makkos disznó makkal álmad. km.
MAKKRA jár. Glante pascitur.
- PP.
MAKULÁS. Sordidatus, maculatus. M. A.
MAKULÁTLAN. Immaculatus. M. A.
MAKULÁZ, makulázza. Sordidat, sordibus inficit.
Öszve makulázza. Conspurcat.
- MALACZ.
- MALACZ. Porcellus, porculus, sucula. M. A.
Szegény háztól ösztövé malacz. km.
Malacz-pecsenye. Sültt malacz.
* Süttő malaczok, kiket most a' tejéről vettek. Porci nefrendes. NC. p. 129.
Szopós malacz. Sucula. S. K.
Tengeri malacz. Mus porcellus. S. K.
Töltött malacz. Trojanus porcus. M. A.
Verő malacz. Porcellus. S. K.
MALACZCZA. Ejus porcellus. Meg huzza magát, mint a' szegény ember' malaczza. km.
MALACZKA. MV. Posony Vben.
MALACZOS. Porcellos habens.
Malaczos disznó. Porca lactans.
MALACZOZIK. Porcellos parit. S. I.
Meg malaczozik. idem.
- MALAJ.
- MALAJ.
Málé, meg malaj. km. Dug. 1. R. p. 126.
- MALASZT.
- MALASZT. Gratia, clementia, favor. M. A.
- MALÁTA.
- MALÁTA. Siliquiae, cibus porcorum. Káldi Luc. 15. 16. Meg őrlött gabona, melyet sörnek minek ki főztek. Sz. D.
MALÁTÁJA. Ejus siliquiac.
Sörtések' malátája. Csuzi, Síp-szó p. 316.
MALÁTÁS. Habens siliquias.
Malátás kenyér. Siliquarius panis.
Malátás korpa. Csuzi, Síp-szó p. 54.
Malátás válu. Vajda 2. K. p. 223.
- MALNA.
- MALNA.
Malna pataka. F. Nógrád Vben.
MALNÁS. E. F. Háromszék Székében.
Malnás üveg-csür. E. F. belső Szolnok Vben.
- MALOGYA.
- MALOGYA. Species quercus. S. I. Tölgy fának neme, valamint magyal, mocsár 's a' t. Sz. D.

MALOM.

MALOM. Mola, molendinum. M. A. Szapora malom sokat darál. km.
 Malom. F. Baranya Vben. E. F. belső Szolnok Vben.
 Malom' árka E. F. Doboka Vben.
 Malom-egér, csűr-egér. Mus major domesticus S. I.
 Malom-ér. Ér Soprony Vben. Sz. P. Pest Vben.
 Malom' falva. E. FF. Maros, és Udvarhely Székeiben.
 Malom-fej. Caput molae.
 Malom-fej' le tétéle. Depositio capitis molae.
 Malom-gát. Clastrum. M. A.
 Malom-hajtó víz. Aqua molam impellens. Gyöngyösi 1. Dar. p. 335.
 Malom-ház. Molendinum. M. A.
 Malom' háza. F. Soprony Vben.
 Malom-hely. Moletrina. M. A.
 Malom-kerék. Rota molaris. Eleget fördik a' malom-kerék, még is fekete. km.
 Malom-kerék' lapátjai. Haustra rotarum. PP.
 Malom-kő. Lapis molaris. M. A.
 Malom-por. Pulvis molaris, pollen. PP.
 Malom-rész. Rata molaris.
 Malom-sok. (Ó, új.) FF. Győr Vben.
 Malom-szeg. F. Nyitra Vben. E. F. közép Szolnok Vben.
 Malom-vas. Ferrea subscus. M. A.
 Malom-válú. Aquae ductus. Zsilip. S. I.
 Malom-vám. Telonium molarium. S. K.
 Malom-víz. E. F. Hunyad Vben.
 * Berki malom. Sz. P. Szala Vben.
 Csapó malom, fölül csapó malom. Ubi aqua superius adfluit ad rotas.
 Daráló malom. Mola, miliaria. M. A.
 Fejér malom. Veszprém Vben.
 Fűrész-malom. Mola serraria. S. K.
 Hármal malom, Szala Vben.
 Kálló malom. Mola densatoria.
 Kása-malom. Mola miliaria. S. K.
 Kézi malom. Mola manualis. S. K.
 Kőszőrü-malom. Mola acuminaria. S. K.
 Kukoricza-malom. Dug. km. 1. R. p. 206.
 Lyükkő malom. Mola contusoria.
 Olaj-ütő malom. Mola olearis. S. K.
 Örlő malom. Sz. D.
 Papiros-malom. Mola papyracea. S. K.
 Paraszt malom, mely t. i. csak parasztúl, és korpáson öröl.
 Pénzes malom, Komárom Vben.
 Pusztal malom. Silentium. Pusztal malom, száraz gáton nem sok vámat szedhetsz. km.
 Pusztal malom. Major Posony Vben.
 Só-örlő malom. Salis mola manualis. S. K.
 Számár- vagy ló-forgató malom. Mola asinaria. NC. p. 409.
 Száraz malom. — Pörög a' nyelve, mint a' fürgettyű a' száraz malomban. km.
 Szél-malom. Mola pneumatica.
 Szitás malom. Mola pollinaria.
 Tizes malom: tiz kerekű malom.
 Törő malom. Mola contusoria. Sz. D.
 Üres malom. Mola vacua. Mindég jár a' szája, mint az üres malom. km.
 Ványoló malom. Densatoria mola. Kálló. S. K.
 Vízi malom. Mola aquaria. S. K.
 Zörgő malom — meg indúlt a' zörgő malom. Os streperum.

MALMA. Ejus mola. Forog a' malma: jó

szerencséje van v. jár a' szája. Ha vize nem leszz, meg áll a' malma. km: ne adj bort az ostobának, halgatni fog.
 Minden vizet maga malmára térít. km. Eo tamen semper mente mea ivi, ut ad meam molam deriventur rivi.
 MALMOS. Habens molam.
 Malmos játék. Lusus molaris. Ezen játékban nevezetes a' kotyogós malom.
 Malmost játszik. Ludit lusum molarem.
 MALMOT hajt. Molam impellit. Ez a' víz más malmot hajt. km.
 MALOMBA megy — A' ki előbb megy a' malomba, előbb önt a' garatra. km. Prior tempore potior jure.
 MALOMBAN hegedül. km. Inaniter aquam consumit, milium torno sculpsit. M. A.
 Két malomban örölnék. km.
 MALOMI. Molaris, molarius, molendinarius. M. A.

MALONYA.

MALONYA. F. Bars Vben.

MALOSA.

MALOSA. Vinum malvaticum. M. A.
 Malosa-szőlő. Uva malvatica. M. A.
 Egy pohárka malosa. Poccellum vini malvatici. Pázm. Kal. p. 887.

MAN.

MAN.

MANCS. Lapta fa-gyökérből, melyet föl vetnek, 's botokkal hajigálnak a' levegőbe. Sz. D.
 Mancsoz. Illyen gyökér-laptával játszik. Sz. D.
 MANKÓ. Scipio. M. A. A' beszédnek egyenese jó, 's a' mankónak horgasa. km.
 Mankó-pálcza. Prágai p. 845.
 Mankón jár. Fulcris subalaribus incedit. PP.
 MANÓ. Malus genius, daemon v. Manducus. S. I. Roszsz lélek. Sz. D. Szegénynek ajtaját nem őrzi a' manó. km. Dug. 1. R. p. 296.
 Mi manó hozott ide. Quis te daemon huc tulit. Sz. D.

MANDOLA.

MANDOLA. Amygdalum. PP. L. MONDOLA.

MANNA.

MANNA. Manna.
 Manna-kása. Gramen mannae. Harmat-kása. Csapó. p. 112.

MAR (név).

MAR. Armus v. Armigibbns. S. I.
 MARJA, az élő állatoknak. idem. S. I.
 MAROK. Vola. L. alább külön.
 MARONY. Sz. P. Békes Vben.
 MAROS. Habeus armos.
 Maros. Folyó víz. Marusius. M. A.
 Maros. MV. Hont Vben. FF. Nógrád, és Veszprém Vben.
 Maros-köz. Regio inter album Kőrös, et Maros fluvios. Nic. Oláh Hung. p. 73. Maros' falva. F. Bars Vben.
 Marosd. Sz. P. Somogy Vben.
 MARÚL. Luxatur. Ficizamik. Sz. D.
 Ki marúl. Eluxatur. S. I.

MAR (ige).

MAR, marja. Mordet. M. A. Ha ő mar, én is

harapom. km.

El marja. Amordet.

Ki marja. idem. Örül, mint a' ludak, mikor az idegent ki marják. km.

Le marja. Demordet. M. A.

Meg marja. Commordet, admordet. M. A. A' melly eb meg marta, ugyan annak szőrivel kell bé kötni. km.

Viszontag marja. Remordet. M. A.

Viszsa marja. idem.

MARAKODik. Mordet invicem. M. A.

MARÁS. Morsio, morsus. M. A.

Viszsa marás. Remorsus, remorsio. M. A.

MARCZIGÁL, marczigálja. Dimordet, morsicat. S. I.

MARCZONG, marczungja. Dilaniat, dimordet, dissecat, vulnerat, laedit, sauciat. M. A.

Meg marczungja. Dilaniat, consauciat.

Pázm. Kal. p. 417.

Marczungatja. Morsicat. Faludi. B. E. p. 66.

Marczungás. Laniatio. Pázm. Kal. p. 378.

Marczungó. Lanimator, sauciator.

Írás-marczungó. Pázm. Kal. p. 379.

Marczungol, marczungolja. Dimordet, morsicat. S. I. Mordendo lacerat.

Öszve marczungolta.

MARCZONA. Feroculus, ferociens bestiola. M. A.

Marczona felelet. Faludi. E. M. p. 243.

Marczonaság. Ferocitas pusilla. M. A. Pázm. Pred. p. 483. 762.

MARDALÓDik. Morsicat. Megint mardalódnak a' disznók. Hallottam, Ságbon. 1821. Dec. 10.

MARDOS, mardossa. Mordicat, rodit. M. A.

Le mardossa. Demordet. M. A.

Meg mardossa. Obmordet. M. A.

Mardosás. Morsio. M. A.

Mardosva. Mordicus. M. A.

MARDOZ, mardozza. idem ac Mardos. S. I.

Mardozó írás. Satyra. Faludi. N. A. p. 211.

MARIZSGAT, marizsgatja. Morsicat. Nagyváthi, Gazd' aszszony p. 142.

MAROGAT, marogatja. Morsicat. S. I.

MARÓ. Mordax. M. A.

Alattomban maró eb. km.

Viszsa maró. Remordens. M. A.

Maróság. Mordacitas. M. A.

MARTA. Quod jam aliquis momordit.

Ennek csak farkas-marta kell. km.

MARTALÉK. Praeda, manubiae. M. A.

Martalékja. Ejus manubiae. Pázm. Pred. p. 568.

MARTALÓCZ. Mango. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 225. 421. Ember- v. marha-lopó, áruló. Sz. D.

Martalóczi. Mangonicus. M. A.

MARA.

MARA. Pruina. Fagyos harmat. S. I.
Zúz-mara. idem.
MARÁS. Pruiinosus.
Zúz-marás. idem.

MARAD.

MARAD. Manet, haeret. M. A. Jut. ha marad. km.
Ben marad. Immanet. S. I. Adhaeret, nescit eluctari.
Ebben maradjunk. Haec sit nostra sententia, huic inhaereamus.
El marad. Remanet. M. A.
Főn marad. Supermanet, remanet.
Hátra marad. Remanet.
Ki marad. Emanet. M. A.
Maga marad mint a' varga a' vásárban. km.
Meg marad. Manet, permanet, remanet, persistit, perseverat. M. A. Ha el fogy is a' hold, meg marad a' neve. km.
Oda marad. Exhaeret.
Rajta marad. Eidem adhaeret.
Reá marad. Ad illum devolvitur.
MARADANDÓ. Manens, permanens, durabilis. Nincs itt maradandó városunk. Non habemus hic manentem civitatem.
Maradandóság. Durabilitas, perseveratio. S. I. Sz. D.

MARADÁS. Mansio, perduratio. M. A.
El maradás. Remansio, relictio. M. A.
Ki maradás. Emansio. M. A.
Meg maradás. Mansio, permansio, remansio, duratio, perduratio. M. A.
Maradása. Ejus mansio.
Nincs maradása: nyughatatlan.

MARADDOGAL. Mansitat. CM.
MARADÉK. Reliquiae. it. Residuum, residuus, reliquus. M. A. Néha a' maradék is el kél. km.

Maradék. F. Szerem Vben.
Maradék-széna. Foenum residuum. Sz. D.
Étel-maradék. Reliquiae prandii.

Maradék. Ejus posteritas.
Nincs semmi maradéka. Nullos habet posteros.

Semmi fiú-maradék nincsen. Nullos habet posteros masculos, nullos post se reliquit filios. Faludi T. É. p. 87.

Maradékink. Posteritas, posteri. M. A.

MARADHATATLAN. Qui non potest remanere, vel qui non habet quietem.
Maradhatatlan vagyok miatta.

MARADÓ. Manens.
Hátra maradó. Remanens. Csuzi, Tromb. p. 595.

Még maradó mind végig. Perseverans. M. A.

MARADTT, Maradott. Relictus, v. convictus.

El maradott. Relictus. M. A.

Meg maradott, meg maradtt. Reliquus. M. A.

Maradottság. Mulcta judiciaria. M. A.

MARADOZ. Mansitat. M. A.

El maradoz. Saepius remanet.

Ki maradoz. Emansitat.

MARADVÁNY. Reliquiae, analecta. S. I. Sz. D.
MARASZT, marasztja. Retinet, relinquit, remanere facit. item Mulctat. M. A.
Meg marasztja. idem.
Marasztás. Retentio. M. A.
Marasztal, marasztalja. Retentat.. M. A.
Meg marasztalja. Retinet, remanere facit. M. A.

Marasztthatatlan. Qui retineri non potest.

MARAGAROD.

MARAGAROD. Maragardjába menni mászszor is. Eamus Athenas. M. A.

MARCZ.

MARCZ.

Marcz-adó. Sz. P. Somogy Vben.

MARCZA.

Marcza-pán. Marcus panis. M. A. Pázm.

Pred. p. 736. Lippai, Gyüm. K. p. 201. Prágai

habet „Marczappán“ in praef. Faludi

Marczzipán. E. M. p. 38.

Marcza-fánk. Martius panis dulciarii. S. I.

MARCZAL. Mocsáros folyó víz Szala, Vas, és

Veszprém Vben.

Marcz. F. Nógrád Vben.

Marcz. F. MV. Veszprém Vben.

Marcz. Quod est e lacu Marczal. Marczali

csik — hal 's a' t.

Marcz. MV. Somogy Vben.

MARCZI.

MARCZI, MARCZIN. Juvenis Martinus.

Marczi' háza. F. Bihar Vben.

Marczin' falva. F. Abaúj Vben.

MARGIT.

MARGIT. t. a. n. Margaretha. M. A. Szapora

Margit' beszédje. km.

Margit' falva. F. Szepes Vben.

Szent Margit' szigete. Pest Vben.

Szent Margita. t. h. n.

MARHA.

MARHA. Res, substantia, peculium, possessio, bona, opes, grex, armentum, merx. M. A. CM. Jó marhának könnyű vevőt találni. km.

Marha-aprólék. Trunculi. S. I.

Marha-béka. Szarvas marhának betegsége.

S. I.

Marha-bél. Intestina pecorum.

Marha-bőr. Tergus. PP. Pellis pecoris.

Marha-czimer. Armus. S. I.

Marha-dög. Lues pecorum v. cadaver

pecoris. S. I.

Marha-ember. Homo crassus, obesus. S. I.

Marha-hajtás. Abigeatus. PP.

Marha-hajtó. Abigeus. PP.

Marha-hús. Caro bubula. S. I.

Marha-légy. Conops. S. I.

Marha-lopás. Abigeatus. PP.

Marha-lopó. Abigeus, abactor. PP.

Marha-testű. Robustus, homo robusti

corporis. S. I.

Marha-váltás. R. Commutatio mercium, commercium. S. I.

Marha-váltás-hely. R. Emporium.

Komjáthi.

Marha-vásár. Forum pecuarium.

* Egyházi marha. Peculium Ecclesiasticum. Pázm.

Pred. p. 949.

Ezüst-marha. Argenteria. Pázm. Pred. p.

1194.

Gyapjas marha. Pecos lanigerum. Faludi N.

A. p. 184.

Hajtott marha. Fókás marha.

Ingó marha. Mobilia. Pázm. Pred. p.

1233.

Kalmár-marha. Merx. M. A. L.

Lábas marha. Animal. Pázm. Kal. p.

902.

Le tett marha. Res depositae. M. Verbőczy

in Prol. Tit. 2.

Mezőbeli marha. Pecora campi. Tordai

MSS.

Pörös marha. Res sub lite. Pázm. Kal. p.

830.

Sörtés marha. Porcus. Pázm. Kal. p. 621.

Szarvas marha. Pecora cornuta. Faludi N.

A. p. 184.

Vágó marha. Animal macello destinatum.

Pázm. Pred. p. 808.

Vonó marha. Pecora jugalia. Pázm.

Pred. p. 1216.

Vonós marha. idem.

MARHÁJA. Ejus pecus, peculium etc. Akinek esze

nincs, nagy marhája nincs. km.

MARHÁKODIK. Instar pecudis laborat.

MARHÁS. Peculiosus. M. A.

Marhás gazda. Herus pecora servans.

Marhás hajó. Navis oneraria. Oyöngyösi 1.

Dar. p. 1.

MARHÁT hajt. .Minat. PP.

MARI.

MARI. Parva Maria.

MARINA.

MARINA. Species piscis albi.

MARINKA.

MARINKA. Mariana parva.

MARKALF.

MARKALF. t. f. n. Marculphus. Salamon, királyunk' udvari bolondja. Pázm. Kal. p. 274. VM. p. 127.

MARKOTA.

MARKOTA. F. Győr Vben.

MARKOTÁN. Suffaraneus, castrensis propola. PP.

Markotáné. Suffaranea. PP.

Markotányos. Castrensis propola. Geidler,

Hadi okt. p. 16.

MAROK.

MAROK. Vola, manipulus. M. A. Marokkal hintik a' magot, nem vékával.

Marok-gabona. Manipulus. PP.

Marok-had. Manipulus militum. Sz. D. Marok-nép, marok-sereg. idem. Sz. D.
 Marok-szerencse — Jobb egy marok-szerencse, mint egy köből-ész. km.
 Marok-széna. Manipulus foeni. Vess neki egy marok-szénát.
 Marok-szösz. Manipulus stupac. Pázm. Pred. p. 469.
 Marok-vas. Canthus. S. K.
 Marok-veszsző. Flagellum. M. A.
 MARKA. Ejus vola. Markába szakadt a' hazugság. km.
 Marka-köpő. Prolusor. Tordai MSS.
 Marka-pökő. idem. Prágai p. 768.
 Markában hordozza az életét. km. Miles.
 Markát pöki. Proludit. M. A.
 MARKÁSZ, markászsza. Volam saepius injicit, prensat.
 Ki markászsza. Volatim excipit.
 MARKOD. E. F. Maros Székében.
 MARKOL, markolja. Capit, prehendit, v. palpat, contrectat. S. I.
 Meg markolja. idem. Jól meg markold.
 Markolat. Manubrium, ansa, capulus. Faludi E. M. p. 81.
 Kard' markolatja. Manubrium gladii.
 Markolász. idem ac Markász. Hallottam Ságbon 1823. Oct. 14.
 MARKON. In vola, per volas. El fogy a' liszt, ha sok markon megy által. km.
 Markon van a' gabona. Frumentum demessum jacet manipulatim non dum colligatum.
 MARKOS. Volas habens. A' lovam 15 markos.
 Markos legény. Fortis, viribus pollens.
 Markosság. Prágai p. 828.
 MARKÚ.
 Szoros markú. Avarus.
 MAROKBA köti. Palmat. M. A.
 MAROKLAT. Manubrium, ansa. M. A. Capulus. CM.
 MAROKNYI. Volaris, pugillaris. S. I. A' mi egy marokba fér.
 Maroknyi nép. Manipulus populi.

MARS.

MARS. Militum itineratio. S. I.
 Mars-nóta. Abitus militaris melodia. S. I.

MART.

MART. Litus, ripa. M. A. CM.
 Mart-fő. Sz. P. Heves Vben.
 * Magas mart. E. F. belső Szolnok Vben.
 Vörös mart. E. FF. Aranyos és Szeben Székében, és Brassó Vidékében.
 MARTÉLY. Sz. P. Csongrád Vben.
 MARTI. Riparius, littoreus. M. A.
 Marti lapu. Bechium, tussilago. PP. Cfer. Csapó p. 164.
 MARTOS. Habens ripam, riposus.
 Martos. F. Komárom Vben.

MASKARA.

MASKARA. Maszkara. Mimus. CM. Ál-orcza. Masque.
 MASKARÁS bál: álorczás bál.
 Maskaráson ál-orczáson. Faludi T. É. p. 287.

MASZAT.

MASZAT. Sordes.
 Maszat-ember. Homo sordidus.
 MASZATOL, maszatolja. Sordibus inficit.
 Ószve maszatolja. Consordidat, conspurcat.
 MASZATOS. Sordibus infectus.

MASZLAG.

MASZLAG. Esca venenata. PP. Opium vel qualiscunque cibus, aut potus crapulam, stuporem, vel insaniam causans. S. I.
 Maszlag-fű. Datura stramonium. Stechapfel.
 Csuda-fű, csattantó. S. I.
 MASZLAGOS. Rixosus. PP. it. Ebrius, temulentus vel fatuus, delirus. S. I. Pázm.
 Pred. p. 231. „Cooperunt furere prae vino. A' bor miatt minnvájan maszlagosokká lettek.“
 Maszlagos ital. Potus opiatus. Faludi N. E. p. 147.
 Maszlagos kábaság. Delira fatuitas. Csuzi, Sip-szó p. 102.
 Maszlagos szerelem. Delirus amor. Sz. D.
 Maszlagosít, maszlagosítja. Fatuat, facit furere, delirare.
 Meg maszlagosítja. Infatuat. Csuzi, Tromb. p. 194.
 Maszlagosodik. Fit delirus, furiosus, rixosus. Csuzi, Sipszó p. 737.
 Meg maszlagosodik. Infatuatur. Pázm. Pred. p. 930. „Meg maszlagosodék Éva a' méltóság- és tudomány-kivánással.“

MASZUTA.

MASZUTA. Alattomban való csalárd, alázatos macska. Sz. D. Alamuszi, alamusza. S. I.

MATÁSZ.

MATÁSZ. Mataxa, metaxa, sericum rude. PP. Készétetlen, nyers selyem, v. Béka-selyem. Sz. D.

MATÓLA.

MATÓLA. Alabrum. M. A.
 MATÓLÁL, matólálja. In spiram evolvit. PP.
 Fől matólálja. idem. PP.

MATRING.

MATRING. Spira. PP.
 Matring-czérna. Volumen filorum. PP.
 Matring-haj. Volumen capillorum. Sz. D.
 * Far-matring, Postilena. CM. item A' lovas katonák' büntetése. Meg far-matringozták.
 Selyem-matring. Volumen serici. Faludi N. E. p. 55.

MATULA.

MATULA. Matellio, matula M. A.
 MATY.

MATY. F. Baranva Vben.
 MATYI. Vám Csongrád Vben.

MAZÚR.

MAZÚR. Egenus, erro. PP. Martyr. Coron. p. 100. Csuzi, Tromb. p. 128.

MAZZAG.

MAZZAG. Zona. vide Madzag. M. A.

MÁ.

MÁCS.

MÁCS. Sz. P. Szabolcs Vben.
 MÁCSA. FF. Arad és Pest Vben. Folyó víz Thurócz Vben.
 MÁCSCS. Kártya-játéki nevezet, midőn a' játszó egy ütést sem tesz.
 Mácsásá lett: egy ütést sem tett.
 MÁCSIK. Tésztás étel' neme.
 Mácsik-szedő. VV. L.
 Mácsik-szűrő. VV. L.
 Mézes mákos mácsik. Coccetum. M. A.
 MÁCSONA. Onopordum. Weisse Vegdistel. S. I. Búza között termő tövis. Sz. D.

MÁD.

MÁD. MV. Zemplin Vben. F. Posony Vben.
 MÁDA. Sz. P. Bács Vben. E. F. Hunyad Vben.
 MÁDRA. Matrix, uterus. PP.
 Mádra-fű. Matricaria. M. A.

MÁG.

MÁG. E. F. Alsó fejer Vben.
 MÁGLA. Mensura liquidorum continens circiter 30 medias. Sz. D. Hat kévéből álló kereszt. S. I. Batus. M. A. L.
 MÁGOC. F. Baranya Vben. Sz. P. Csongrád Vben.
 Mágocs-ér. Ér Csongrád Vben.
 MÁGOR. Sz. P. Békés Vben.

MÁGNES.

MÁGNES. Magnes.
 Mágnes-kő. Magnes, Hercules lapis. M. A.
 Mágnes-kői. Magneticus. M. A.
 Mágnes-tű. Acus magnetica, pyxis imutica, compastum. S. I.

MÁH.

MÁH.

MÁHOL. Tele tömött pofával eszik. Sz. D.

MÁJ.

MÁJ. Epar. M. A.
 Máj-tű. Matrisylva, hepatica. M. A.

Mái-geleszta. Fasciola hepatica. Egel-schnecke. Mitterpacher Hist. Nat.
 Máj' gögve. Lippai' Gyüm. K. p. 131.
 Máj-gyulladás. Inflammatio hepatis. S. I.
 MÁJA. Ejus hepar, jecur. Nem fér a' májához.
 Perferre non potest.
 Mája. E. F. Maros Székében.
 Máia-fáió. Hepaticus.
 MÁJALÓ. Genethlia. M. A. Szül' tés- ün-
 nepi lakodalom, puszdarák. M. A. p. 425.
 MÁJAS. Lucanica. M. A.
 MÁJBÓL való. Hepatarius, hepaticus. M. A.
 MÁJOS. Hepar habens.
 Májos. E. F. Torda Vben.
 Májos ajakú. Chilo. PP.
 Májos gombóc. Pastillus ex jecore.
 Májos' hegye. E. F. Küküllő Vben.
 Májos kolbász. Tomaculum, tomacinae. M.
 A. CM.

MÁJUS.

MÁJUS. Mensis Majus.

Május' fa. Sz. P. Szabolcs Vben.

MÁK.

MÁK. Papaver. M. A.
 Mák' fa. F. Vas Vben.
 Mák' falva. E. F. Maros Székében.
 Mák-lé. Opium. M. A.
 Mák-szem. Granum papaveris. S. I.
 Mák-szemnyi. Pusillus instar grani
 papaveris.
 Egy mák-szemnyit sem gondolok avval.
 Telegdi, Felelet. p. 14.
 Mák-vetés. Seminatio papaveris. Jó volna
 mákot vetni. km. Mercurius supervenit.
 Mák-virág. Flos papaveris.
 * Csik-mák. Coccetum. S. K.
 Fejér mák. Papaver candidum. S. K.
 Fekete mák. Papaver nigrum. S. K.
 Kerti mák. Szelid mák. Papaver sativum.
 Csapó p. 175.
 Sárga mák. Ceratitidis. S. K.
 Vad mák. Anemone. Pipacs. CM.
 Vak mák. Merő mák, mellynek a' fején
 nincsenek rostélyjai, 's így a' szeme nem
 hullhat ki.
 Varju mák. Hibiscus trionum. S. K.
 MÁKI. Papaverinus. M. A.
 MÁKNYI. Pusillus instar papaveris. S. I.
 MÁKOS. Papaveratus. M. A.
 Mákos a' feje. km.
 Mákos béles. Copta. M. A.
 Mákos kalács. Torta papaverata.
 Mákos mácsik. Coccetum.
 Mákos rétes. Placenta papaverata.
 Mákos szűr. Gausape nigro punctulatum.
 MÁKOZ, mákozza. Papavere perspergit.
 Meg mákozza. Papavere conspergit. Mák-
 kal meg hinti.

MÁK.

MÁK. MÁK. Vox leporis.
 MÁKOG. Leporinum sonum edit. Mákog mint a
 nyúl. Dug. km. 1. R. p. 198.
 MÁL.

MÁL. R. Venter, pars corporis infra pectus.
 Gyöngyösi.
 Mál. F. Horvát Orsz. E. F. Kraszna Vben.
 Mál-bőr. Az állat' hasáról vetetett gyöngébb
 bőr. Sz. D.
 Mál-gerezna. Hermellina, argentilla. M. A.
 * Hölgy-mál. Argentilla. M. A. A' hölgynek

hasa' bőre. S. I.
 Kemes mál. F. Vas Vben.
 Róka-mál. Mollior pellis vulpina sub-
 ventralis.
 MÁLJA, MÁLLYA. Ejus subventrale.
 Part' mályja. Cavum littoris. Pázm. Tudak.
 Pred. 1. Levelében.
 MÁLI. F. Borsod Vben.
 MÁLLik. Diducitur. El foszlik.
 El mállik. Atteritur, deteritur, decidunt,
 deflorescit. S. I.
 Meg mállik. — Meg mállott hírével a' föld'
 kerekése. Sz. D.

MÁLÉ.

MÁLÉ. Placenta miliaria. M. A.
 Málé. F. Gömör Vben.
 Málé-száju. Gyáva, bamba, táté, dőre. Vajda
 3. K. p. 312.

MÁLHA.

MÁLHA. Vidulus, bulga. M. A. Vrancsics.
 Sarcina. PP.
 Málha-hordozó. Clitellarius. M. A.
 Málha-hordozó ló. Equus clitellarius. NC. p.
 421.
 Málha-nyereg. Clitella. M. A.
 MÁLHÁBA köti. In sarcinam cogit, compingit.
 PP.
 Málhába kötés. In sarcinam collectio.
 PP.
 Málhába kötő. Sarcinarius structor. PP.
 Málhába kötött. In sarcinam collectus. PP.
 MÁLHÁL, málhálja. Sarcinat, in sarci-
 nam cogit. Csuzi, Sip-szó p. 178.
 Málháló. Sarcinarius structor. PP.
 Málháltt. Sarcinis oneratus.
 Meg málháltt görbe tevék. Csuzi, Síp- szó p.
 89.
 MÁLHÁS. Sarcinis onustus. Csuzi, Tromb. p.
 153.
 Málhás ló. Equus clitellarius. Pachtperfd.
 NC. p. 135.
 Málház, málházza. Sarcinis onerat.
 Föl málházza. idem.

MÁLNA.

MÁLNA. Fructus rubi idaei, bacca idaea.
 Himbeere. S. I.
 Málna-eczet. Acetum baccis idaeis
 conditum.
 Málna-fa. Rubus idaeus. PP.
 Málna-gyümölcs. Morum idaeum, bacca
 idaea. PP.
 Málna-kóró. Rubus idaens. S. I.
 Málna-lé. Syrupus rubi idaei.
 MÁLNÁS. Moro idaco conditus.
 MÁLVA.

MÁLVA. Malva pumilla. M. A.
 Málva-fű. Malva. M. A.
 Málva-rózsa. Malva hortensis. M. A.
 * Apró málv. Malva rotundifolia. S. K.
 Fejér málv. Althaea officinalis. Csapó
 p. 177.
 Sárga málv. Althaea abutiloides. Csapó p.
 178.
 Vad málv. Althaca. CM. Malva alcea. Csapó
 p. 178.

MÁLVÁS. Malvaceus. M. A.

MÁM

MÁM.
 MÁMA. Sz. PP. Csongrád és Veszprém

Vkben.
 MÁMOR. Dolor capitis, et moestitia post
 crapulam. S. I.
 Mámoros. Post exhalatam crapulam male
 dispositus. S. I. Semitemulentus, necdum
 plene sobrius. Csuzi, Tromb. p. 5.

MÁMM.

MÁMM.
 MÁMMOG. Nyög, magában dunnog v. lassan
 eszik v. cselekszik valamit. Mit
 mámmogsz rajta olly sokáig.

MÁN.

MÁN.
 Mán' fa. F. Baranya Vben.
 Mán-telek. Sz. P. Pest Vben.
 MÁND. F. Szatmár Vben. Sz. P. Szala Vben.
 Mándok. MV. Szabolcs Vben.

MÁNY.

MÁNY, MÉNY. Suffixum generans
 substantivum ut: tudomány, tétemény. 's
 a' t.
 Mány. (Kis, nagy.) F. és Sz. P. Fejér Vben.
 MÁNYA. (Kis, nagy.) FF. Nyitra, és Bars Vkben.
 MÁNYOK. (Kis, nagy.) FF. Tolna Vben.

MÁNG.

MÁNG.
 MÁNGOL, mángolja. Telam laevigat, vestes
 lineas cylindro complanat.
 Meg mángolja. idem.
 Mángoltt. Blitum. M. A.
 MÁNGOR. Teruncius, mica. M. A.
 Mángorny. Ceracium, nihili. M. A.
 Egy mángorny. Ceratium. CM.
 Mángorol, mángorolja. Telam laevigat, lintea
 complanat cylindro. PP.
 Mángorló. Machina linteis laevigandis apta.
 Sámbar ellen p. 303.
 Mángorlott vászon, gyolcs. Linteum lae-
 vigatum. PP.
 MÁNGUR. vide MÁNGOR. M. A.

MÁR.

MÁR. Jam. M. A.
 Már' fa. F. Baranya Vben.

Már is.
Már ma. Hodie jam.
Már most. Jam nunc. M. A.
Már pedig. Jam vero, atqui. S. I.
Már régen. Jam dudum, olim jam. M. A.
* Im' már. Jam tandem. Lásd IM.
Am már hagyj békét.
MÁRAN. Jamque. M. A.
MÁRIG. Usque jam, tam cito.
Márig bele untál. Tam cito nauseasti.

MÁRCZ.

MÁRCZ. Mulsum v. cerevisia mense Martio cocta. S. I. Édes mint a' márcz. km.

Márcz. F. Soprony Vben.
MÁRCZIUS. Mensis Martius.
Márczius-virág. Narcissus. PP.

MÁRIA.

MÁRIA. t. n. Maria.
Mária' háza. Sz. P. Pest Vben.
Mária' képe. Effigies B. V. Mariae.
Mária' laka. Sz. P. Nagy Kunságban.
Mária Magdolna. Maria Magdalena.
Mária' neve' napja. Festum nominis Mariae.
Mária-czel. Cellae Marianaе.
* Kis Mária. MV. Bihar Vben.
Nagy Mária. Sz. P. Bihar Vben.
Szent Mária. FF. Heves, Liptó, Szala,
Thuróc , és Zemplin Vkben. Sz. P. Tolna Vben.
és E. F. Doboka Vben.
MÁRIÁS, MÁRJÁS. Numus Marianus,
moneta cum effigie Mariae. S. I.

MÁRK.

MÁRK-Gróf. Marchio. S. I. Határ-Gróf.
MÁRK-Grófság. Marchionatus. S. I.

MÁRKUS.

MÁRKUS. (MÁRK, MÁROK, MÁRKÓ.) t. f. n.
Marcus.
Márkus-bük. Telek Szala Vben.
Márkus' falva. F. Szepes Vben. Sz. P.
Zemplin Vben.
Márkuska. F. Gömör Vben.
MÁRKOS. E. F. Fölső Fejér Vben.
Márkos' falva. E. F. Háromszék Székében.
MÁRKÓ. F. Veszprém Vben.
Márkó. Csárda Baranya Vben.
MÁRK' háza. Sz. P. Nógrád Vben.
MÁROK. FF. Baranya , és Bereg Vkben.
Márok' napja. Festum S. Marci.
Márok' földje. F. Szala Vben.
Márok' háza. F. Nógrád Vben, és Sz. P.
Komárom Vhen.

MÁRNA.

MÁRNA. Barbus piscis. M. A. Barbo. PP.

MÁRT.

MÁRT, mártja. Tingit, intingit. M. A.
Bé mártja. Intingit , immergit. M. A.
Belé mártja. Intingit. Faludi T. É. p. 113.
Gyertyát márt. Candelas fingit.
Meg mártja. Intingit. M. A.
MÁRTALÉK. A' mit mártva szoktak enni.
Tinctum , intinctum. Biró Márton, Micae
in Praef. Sauce.
MÁRTATLAN. Abaphus. M. A.
MÁRTÁS. Tinctus, intinctus. M. A.

Gyertya-mártás. Fictio candelarum.
MÁRTHATÓ. Tinctilis. M. A.
MÁRTOGAT, mártogatja. Saepius intingit.
Faludi N. E. p. 202.
Ki mártogatja. Absumit repetitis
intinctibus.
MÁRTOTT. Tinctus. M. A.
Mártott falat. Intinctum. PP.
Mártott gyertya. Candelae tinctu factae.
MÁRTÓ. Tingens, tinctor, tinctorius.
Mártó edény. Vas tingendo serviens. Sz. D.
Mártó lé. Embamma. Sauce. S. I.
Gyertya-mártó. Lychnarium. PP.
Gyertya-mártó asszony. Mulier lychnaria.
PP.

MÁRTIR.

MÁRTIR. Martyr. M. A.
MÁRTIROM. idem. M. A.
Mártiromság. Martyrium. M. A.
Mártiromozza. Torquet, cruciat. Vajda K. É. 1.
K. p. 572.

MÁRTON.

MÁRTON. t. f. n. Martinus. M. A.
Márton. t. h. n.
Márton' fa. F. Baranya Vben, Sz. P. Vas
Vben.
Márton' falva. FF. Gömör, és Nyitra Vkben.
Sz. PP. Nógrád, és Szabolcs Vkben.
Márton' telke. E. F. Fölső Fejér Vben.
Márton-vásár. MV. Fejér Vben.
Szent Márton. t. h. n.
Szent Márton' hegye. Mons Pannoniae.
Szent Márton' ludja. Anser S. Martini. Sok
Szent Márton' ludja keltt már el azúta. km.
Dug. 1. R. p. 95.
MÁRTONYI. F. Borsod Vben.
MÁRTONYOS. F. Bács Vben.
Mártonos. E. F. Három' szék Székében.

MÁRVÁNY.

MÁRVÁNY. Marmor. M. A.
Márvány-faragó. Marmorarius. M. A.
Márvány-golyóbis. Marmor tornatum in
globum, sphaerula marmorea. PP.
Márvány-kép. Simulacrum marmoreum. S. I.
Márvány-kő. Marmor. M. A.
Márvány-köves. Marmorosus. M. A.
Márvány-kövi. Marmoreus. M. A.
Márvány-mű. Opus marmoreum. S. I.
Márvány-műves. Marmorarius, faber
marmoris. S. I.
Márvány-oltár. Ara marmorea.
Márvány-oszlop. Columna marmorea.
Matvány-papiros. Charta colorata, lae-
vigata. S. I.
* Fejér márvány-kő. Margit' Élete Práynál
p. 336. Lychnites.
Fekete márvány. Marmor nigrum.
Vörös márvány. Marmor rubrum. etc.
Nam d' Aviler enumerat 87 species
marmoris, Scammozzi quoque fuse
tractat de marmoribus, Libro 7-mo suae
Architecturae.
MÁRVÁNOS. Marmoreus v. marmorosus, v.
marmorarius. S. I.
MÁRVÁNYOZ, márványozza. Marmorat. S. I.
Meg márványozza. Crustam marmoream
superinducit.
Márványozás. Crustae marmoreae inductio.
Márványozat. Crusta marmorea superiuducta.

Márványozó. Marmorator.

MÁS.

MÁS. Alius, alter. M. A. Más nyomja a' sajtót, 's
más iszsza a' mustot. km.
Más az hogy. Ceterum, deinde, alterum quod
est. M. A.
Más' dolgába avatja magát. Alienum arat
fundum. M. A.
Más egyik. Alter. M. A. CM.
Más esze jött. Mutavit voluntatem.
Más értelmű. Dissentiens, aliter sentiens. S.
I.
Más' feleségét éli. Alienum fundum arat. S. I.
Más felé. Aliorsum. M. A.
Más felől. Ex altera parte. S. I.
Más fél. Sesqui. M. A.
Más fél annyi. Sesquialter. M. A.
Más fél esztendő. Semi alterius anni.
Más-féle. Alius generis , aliusmodi. M. A.
Más fél fillér. Sesqui obolus. M. A.
Más fél funt. Sesqui libra. M. A.
Más fél hold föld. Sesqui jugerum. M. A.
Más fél hónap. Sesqui mensis. M. A.
Más fél köből. Sesqui modius. M. A.
Más fél lábnyi. Sesqui pedalis. M. A.
Más fél mázsa. Sesqui centenarius.
Más fél óra. Sesqui hora. M. A.
Más hol. Alibi. S. I.
Más honnan, Más honnatt, Más honnét.
Aliunde. S. I.
Más hová. Alio, aliorum. M. A.
Más kárán tanúlt. Alieno periculocautus. PP.
Más' kebelébe szed epret. km.
Más-képpen. Aliter. M. A.
Más-kor. Alio tempore. S. I.
Más-kori. Ex alio tempore, alterius temporis.
S. I.
Más külömben. Secus, alias, aliter, alioquin.
S. I.
Más malmot hajt ez a' víz. km.
Más meg más. Alius et alius.
Más mi. Aliud quid, aliquid aliud. S. I.
Más módon. Aliter. M. A.
Más módú. Alius modi. M. A.
Más nem. Sexus sequior. S. I.
Más' pénzére iszik. Alterius sumtibus
crapulatur. PP.
Más' zsebjében kereskedő. Manticularius,
saccularius. S. I.
Más' szájával eszik. — A' ki más' szájával eszik,
nem szokott jól lakni. km.
Más szokás. Alius mos. Minden háznál más
szokás. km.
Más után. Post alterum. Egymás után. Unus
post alterum.
Más után éneklő. Succentor. PP.

Máslás-bor. Vinum secundarium. NC. p. 109.
 Más világ. Mundus defunctorum, futura post mortem vita. Pázm. Pred. p. 31.
 Más világon van. Abiit ad plures.
 * Egy-más. Alter et alter, it. vasa, supellex reculae.
 Egy-más' kezére adják. km.
 Fele más. Dispar. M. A. it. Bicolor, bigeneris, hybridus.
 MÁSE. Alienum. M. A. Ne bántsdnak híják a' másét. km.
 Máséból adakozni könnyű. km.
 Másén kapdosó. Vulturius. PP.
 Másét keresi, magáét veszti. km.
 MÁSERT. Pro altero, alterius causa.
 Másért felelő. Evictor. S. I.
 MÁSIK. Alter, alius. M. A. Egyik kéz a' másikat mossa. km.
 Másika. Alter e duobus.
 MÁST, másítja. Alterat. S. I.
 Meg másítja. idem. Vajda 1. K. p. 161.
 Másítás. Alteratio, adulteratio.
 Másíthatatlan. Quod alterari non potest.
 Meg másíthatatlan. Inalterabilis. Vajda 1. K. p. 539.
 MÁSKÉNT. Secus, alias, aliter, alioquin. S. I.
 MÁSOD. Alter. M. A.
 Másod fű. Biennis. M. A.
 Másod fűre menendő. idem.
 Másod ízben. Altera vice, iterum, secundum S. I.
 Másod magával. Bini.
 Másod nap. Postridie. M. A.
 Másod napi. Postridianus. S. I.
 Másod rendbéli. Secundarius. M. A. CM.
 Másod szántás. Repastinatio. M. A. L.
 Második. Secundus. M. A.
 Második harang-szó. Secundus campanae pulsus.
 Második renden való. Secundarius. M. A.
 Minden második. Omnis secundus.
 Másodika. Id, quod e pluribus secundum est.
 Harangozatosok másodikát.
 Másodszor. Secundo. M. A.
 Másodszor. Iteratus.
 MÁSOL, másolja. Alterat. M. A. Pázm. Pred. p. 1044.
 Meg másolja. Revocat, mutat consilium. PP.
 Meg másolja a' vásárt. Abit ab emtione. PP.
 Meg másolja a' vélekedését. Opinione suam retractat, revocat. S. I.
 Meg másolta igéretét. Promissis non stetit.
 Másolás. Alteratio, commutatio, revocatio. M. A.
 Meg másolás. Retractatio. Káldi 1. Reg. 14. 39.
 Meg' másolása a' vásárnak. Emtionis renunciatio. PP.
 Másolhatatlan. Inalterabilis. Pázm. Pred. p. 747. 1081.
 Másolhatatlan végezések. Decreta inalterabilia. Faludi E. M. p. 243.
 Meg másolhatatlan. Inalterabilis.
 Másolt. Alteratus.
 Másolt kép. Pictura ex altera expressa.
 Másolt pénz. Numus ectypus. Nachgemachte Münze. S. I.
 Máslás. Alteratio, item Secundarium, deuteria. M. A.
 Máslás-sör. Cerevisia secundaria. S. I.
 MÁSONNÉT. Aliunde. M. A.
 MÁSRA. Ad alterum, alteri.
 Másra bizza. Alteri concedit. Kulcsát

szívednek ne bízzd másra. km.
 Másra magyarázza. Aliorsum accipit. PP.
 Másra maradó jószág. Caducum beneficium, caduci juris possessio. PP.
 Másra vihető. Relativus. S. I.
 MÁSSA valaminek. Copia, exemplum, typus, transsumptum. M. A. Pázm. Kal. p. 190.
 Ajándék' mássa. Antidorum. S. K.
 Levél' mássa. Copia epistolae. S. K.
 Név' mássa. Pronomen. S. K.
 Nincs mássa. Non habet parem.
 Pénz' mássa. Numus ectypus. S. I.
 Rása' mássa. Textum rasum. S. K.
 Vallás' mássa. Paria libelli. NC. p. 455.
 Mássát veszi. Transscribit. CM.
 MÁSSAL. Cum altero.
 Mással hangzó. Consonans. S. I.
 Mással tartó. Alterius factionis.
 Mással össze foglaltt gerendák. Coordinatum tignum. PP.
 Mással újjat von. Contendit cum altero.
 MÁSSZOR, Másszor. Alias, alia vice. M. A.
 Másszori. Diversi temporis. M. A.
 Másszorra. Pro alia vice, ad aliud tempus.
 Másszorra hagyjuk. Relinquamus in aliud tempus. Faludi T. É. p. 96.
 Másszorra tartja. Reservat. M. A.
 Másszorra tehető. Conditivus. M. A.
 MÁST ért. Dissentit. S. I.
 Mást semmibe hajtó. Superciliosus. S. I.
 Mást tisztít, maga rühes. km.
 MÁSUNNAN, másunnatt, másunnét. Aliunde. M. A.
 Másunnan jött. Adventitus. M. A.
 MÁSUTT. Alibi, alicubi. M. A. Másutt is le szokták enni a' húst a' csontról. km.
 MÁSUVA. Alio, aliorsum. M. A. Más hová.
 Másuvá költözik. Alio demigrat, habitationem commutat, alio domicilium transfert. PP.
 Másuvá néz. Alio aspicit.
 Másuvá veszi. Derivat. PP.

MÁZSA.

MÁZSA. Centenarius, pondo. M. A.
 Mázsa-számra. Per centenarios.
 MÁZSÁL, mázsálja. Ponderat. S. I.
 Meg mázsálja. idem.
 Mázsaló. Ponderator, ponderatorius.
 Mázsaló körtvély. Cursor.
 Mázsaló mester. Libripens, pensator. PP.
 Ponderum magister.
 MÁZSÁS. Centenarium ponderans. S. I.
 Mázzás szekér. R. Currus summarius.
 Terhes v. árus szekér. S. I.

MÁSZ.

MÁSZ. Repit, serpit. M. A. Ugyan mász előtte a' hazugság. km.
 Alá mász. Derepit, subrepit. M. A.

Bé mász. Irrepat. M. A.
 Bé mász alattomban. Subrepit. M. A.
 Cusz mász. Reptat.
 El mász. Abrepat. El mászott, mint a' Kajdi ködmen. km.
 Elő mász. Arrepat, prorepat. M. A.
 Föl mász. Sursum repit. PP.
 Hátra mász. Retro repit. Pázm. Pred. p. 997.
 Ki mász. Erepat. M. A.
 Le mász. Derepat. M. A.
 Meg mászsza a' fát. Perrepat arborem.
 Oda mász. Adrepat.
 Reá mász. idem. M. A.
 Viszsa mász. Retro serpit. S. I.
 MÁSZÁS. Reptatus. M. A.
 Cuszás mázás. idem.
 MÁSZDOGAL. Reptat. Cuszdogal. M. A. CM.
 Által mászdogálja. Perrepat. CM.
 Bé mászdogal. Irrepat, subgreditur, inserpat. M. A.
 MÁSZKÁL. Reptat. Káldi Gen. 7. 21.
 Bé mászkál orozva. Subrepat. M. A.
 Oda mászkál. Obrepat. M. A. L.
 MÁSZÓ. Repens, serpens. M. A.
 Cuszó mászó állatok. Reptilia.
 Fülbe mászó. Forficula, fullo. NC. p. 147.

MÁSZTIKSZ.

MÁSZTIKSZ-fa. Lentiscus, lentiscum. PP.

MÁT.

MÁT.
 MÁTA. Sz. P. Szabolcs Vben.
 MÁTKA. Amica, sponsa, amasius, amasia. M. A.
 A. Puella amata. S. I.
 Mátka-kérő. Procus. M. A. L.
 Mátka-tál. Donum amasiae v. amasii. S. I.
 Mátkaság. Sponsalis status, sponsalitas. Pázm. Pred. p. 1054.
 MÁTRA. Magyar Országnak egygyik leg magasabb hegye Heves Vben.

MÁTÉ.

MÁTÉ. (Mátis, Matyus.) t. f. n. Mathaeus.
 Máté. E. F. Doboka Vben.
 Máté' fa. Sz. P. Vas Vben.
 Máté' falva. E. FF. Alsó Fejér Vben, és Udvarhely Székében.
 Máté' háza. Sz. P. Bács Vben.
 Máté-vágás. F. Sáros Vben.
 MÁTIS' falva. E. FF. Három-szék és Udvarhely Székeiben.
 MÁTYUS. F. Bereg Vben.
 Mátyus' földje. Regio Mathaei quondam Palatini. Pázm. Kal. p. 1075. Cf. Szirmai Parab. p. 36.
 Mátyus' háza. Sz. P. Veszprém Vben.

MÁTRÁ CZ.

MÁTRÁ CZ. Tomentitia, culcitra pilacea. PP. L. Madrácz.

MÁT Y.

MÁT Y' falva. F. Ugocea Vben.

MÁTYÁS.

MÁTYÁS. t. f. n. Mathias M. A.
Mátyás' falva. F. Szepes Vben.
Mátyás' háza. F. Abaúj Vben.
Mátyás király. — Meg holtt Mátyás király,
oda az igazság. km.
Mátyás' ugrása Bisextus, bisextus. M. A.
CM.
MÁTYÁSKA. F. Zemplin Vben.

MÁV.

MÁV. MÁU. Macska-szó.
MÁVOG. Leucat. Miog. S. I.

MÁZ.

MÁZ. Gypsum, crusta. M. A. item Encaustum
figlinum v. tectorium, lutamentum v.
fucus. S. I.
Máz-mű. Opus encausticum v. gypseum. S.
I.
Máz-műves. Encaustes v. gypsoplastes,
gypsator. S. I.
Máz-művessé. Encaustice v. plastice. S. I.
MÁZA. F. Tolna Vben.
MÁZOL. mázolja. Encausto pingit, v. incrustat,
tectorium in parietem inducit, v. inquinat,
maculat, v. male scribit, male pingit. S. I.
Gypsat, incrustat. M. A.
Bé mázolja. Incrustat. M. A. CM. Pázm. Kal.
p. 305.
Meg mázolja. Incrustat. M. A.
Mázolás. Tectorium. M. A.
Bé mázolás. Incrustatio, gypsatio. M. A.
Meg mázolás. idem. M. A.
Mázolat. Tectorium. Erdélyi, Zichi fölött p. 23.
Mázolatja a' falnak. Tectorium muri.
Szép mázolatokat tett. Sz. D.
Mázoló. Incrustator. M. A. v. imperitus scriptor
v. pictor. S. I.
Mázlás. Tectorium. M. A. NC. p. 269.
Mázlott fal. Paries crustatus. M. A.
MÁZOS. Gypsatus. M. A. Encausto pictus,
incrustatus. S. I.
Mázos edény. Vas lutatum. Jáki mázos
edény.
Mázos korsó. Urceus incrustatus, pictus
encausto. S. I.

ME.

MECSET.

MECSF.T. Delubrum, fanum, templum
turcium. M. A.

MED.

MED.
Kis med. E. Folyó víz és F. Udvarhely
Székében.
MEDER. Öböl, tágasság. Capacitas.
Fél meder. km. Dug. 1. R. p. 112.
Medre a' veremnek. Capacitas foveae. Sz. D.
MEDENCZE. Pelvis. M. A.

Medencze. F. Bereg Vben.
Csurgó medencze. Gutturium. NC. p.
397.
Mosdó medencze. Malluvium, pollubrum.
NC. p. 315.
MEDES. F. Szatmár Vben.
Medes-ér. E. F. Udvarhely Székében.

MEDÁLY.

MEDÁLY. Medalia. PP. Numus memorialis.
Medaille.
MEDÁLYOS kücsög — Szép medályos kücsög a'
lova' fejében. Sz. D.

MEDDIG.

MEDDIG. Quousque, usque quo. M. A.
Meddig meddig sem. Incerto tempore.

MEDDŐ.

MEDDŐ. Infoecundus, sterilis. M. A. Szapora
tréfa, meddő okosság. Flumen verborum
gutta mentis.
Meddő tehén. Vacca sterilis.
MEDDŐL, meddővé leszsz. Sterilescit. M. A.
Meg meddőlte magát. Sterilis remansit.
MEDDŐSÉG. Infoecunditas, sterilitas. M. A.
Eszendő' meddősége. Sterilitas anni. Prágai
p. 824.

MEDGY.

MEDGY. (MEGYGY.) Cerasum. M. A.
Amarillum. PP. Cerasum apronianum. S.
I. Merasum.
Medgy-fa. Cerasus. M. A.
Medgy-kerék. E. F. Alsó Fejér Vben.
Medgy-kert. Cerasetum. PP.
Medgy - színű. Puniceus, molochinus. S. I.
Medgy-törő. Corvus caryocatactes. S. I.
MEDGYES, MEGYGYES. Cerasetum. S. I.
Medgyes. t. h. n.
Medgyes. Merasopolis. Sz. KV. Erdélyben.
Medgyes bor. Vinum amarillinum. PP.

S. I.

Cerasites. S. I.

MEDVE.

MEDVE. Ursus, ursa. M. A. Nyúlát kerget, 's
medvére talál. km.
Medve. F. Győr Vben.
Medve. Halász-háló' neme. S. I.
Medve-bőr. Pellis ursina. Faludi N. E. p.
184.
Medve' csillagzatja. Ursus constellatio.
Faludi E. M. p. 66.
Medve-czukor. Fekete czukor.
Medve-fi. Medve-kölyök. Ursulus, ursula. S.
I. Kilencz medve-finak egy vad körtvély.
km.
Medve-fül. Auricula ursi, sanicula alpina.
Csapó p. 182.
Medve-gomba. Tinó-gomba. Boletus bo-
vinus. S. I.
Medve-gyökér. Meum. Bärwurz. S. I.
Medve-hagyma. Allium ursinum. S. I.
Medve-lapu. Imperatoria, ostruthium.
Meisterwurz. S. I.

Medve-szőlő. Arbutus uva ursi. Sandbeere.
S. I.

Medve-talp az, aknánál. Bärenpratz. S. I.
Medve-talp-fű. Paliurus, acanthus. M. A.
Medve-talpú tövis. Acanthus verus. Csapó.
p. 182.

Medve-táncz. Saltus ursi.
* Bak-medve. Ursus. CM.
Nyóstyény medve. Ursa. CM.

MEDVED. F. Zólyom Vben.

MEDVEI. Ursinus. M. A.

MEDVES. Hegy Nógrád Vben. F. Gömör Vben.
E. F. alsó Fejér Vben.

Medves (Kis, nemes). FF. Vas Vben.

MEG.

MEG. Per, re, verbis praefixum. M. A. Extra
verba significat: et, iterum, rursum, post,
a tergo.

Meg annyi. Totidem, tantundem. M. A.

Meg meg. Iterato. Meg meg el mentt.

Meg van. Habetur.

Hegy-meg. Locus moliti aditus.

Hegy-meg. FF. Borsod, és Gömör Vben.

Péter meg Pál. Petrus, et Paulus.

MEGEST. Rursum, iterum. S. I.

MEGETT. Post, a tergo, pone. M. A. Hivatlan
vendégnek ajtó megett (mögött) a' helye,
km.

Megette. A tergo ejus.

MEGÉ (mögé). A tergo ejus. Péter megé álj.

MEGÉNT. Iterum, rursum. M. A.

MEGINT. idem. M. A.

Meginten. idem. M. A.

Megintlen. idem.

MEGÖTT, megötte. Post, pone. M. A.

MEGY (név).

MEGY.

MEGYE. Limes, districtus, circuitus. M. A.

Megye' fa. F. Baranya Vben.

Megye' hida. F. Vas Vben.

* Püspöki megye. Dioecesis. Sz. D.

Vár-megye. Comitatus.

Megyebéli. Condiocesanus.

Megyénekbéli. idem.

Megyes. Habens districtum, circuitum. Megyés
egyház. Ecclesia parochialis. Tasi Gáspár p. 179.

Megyés Plébános. Gremialis parochus.

Margit' Élete Praynál p. 329.

Megyés püspök. Episcopus dioecesanus.

Megyéz, megyézi. Limitat. M. A.

El megyézi. Ablimitat.

Ki megyézi. Limites designat, defigit limites.

Megyézés. Limitatio. M. A.

MEGYER. t. h. n. Magyarországban.

Megyeres. F. Komárom Vben.

MEGY (ige).

MEGY. It. meat, vadit. M. A. Sok kevés sokra
megy. km.

Alá megy. Devenit, demeat. M. A.

Által megy. Transit, transgreditur, per-
transit, transabit. M. A. Még az Ábécén sem
mentél által. km. Ne Aesopum quidem trivisti.

Bé megy. Iniat, intrat, introit, ingreditur. M. A. Ha egy felől ki verik, más felől bé megy. km.	Mekényes. F. Baranya Vben.	Mellé esik. Adlabitur. M. A.
Belé megy. Intrat.	MEKKORA.	Mellé fekszik. Accubat, accumbit. M. A.
Egyre megy. Ad idem recidit.	MEKKORA. Quantus. S. I.	Mellé feküvés. Accubatio. M. A.
Egygyü megy. Coit v. coagulat.	MEKKORASÁG. Quantitas. Dugonics.	Mellé fogadott. Adscitus. M. A.
El megy. Abit, discedit, recedit, proficiscitur, progreditur. M. A.	MELEG.	Mellé foglaltt. Attiguus. M. A.
Ellene megy. Contrat.	MELEG. Caldu, calidu. M. A. Jó a' bor, meleg a' foltos nadrág. km.	Mellé helyeztetett. Assitus. M. A.
El ki megy. Exit. M. A.	Meleg ág. Pulvillus fomentans v. fimetum, v. stratum vegetans. PP.	Mellé kívánja. Apposit. M. A.
Elő megy. Prodit, procedit, succedit. M. A. it. proficit, progressus facit.	Meleg földvár. E. F. Doboka Vben.	Mellé nyomja. Adprimit. M. A.
Elől megy. Praeit, antecedit, anteit, antegreditur, praecedit. M. A.	Meleg heg. F. Gömör Vben.	Mellé szegezi. Adfigit. M. A.
Előtte megy. Praecedit.	Meleg hegyek. Faludi. E. M. p. 243.	Mellé szökik. Assilit. M. A.
Félre megy. Secedit.	Meleg-mérő. Thermometrum. Molnár János Fizika.	Mellé teríti. Adsternit. M. A.
Férjhez megy. Nubit, denubit. M. A.	Meleg síralom. Fletusfervens. Pázm. Pred. p. 84.	Mellé teszi. Apponit. M. A.
Föl megy. Ascendit, conscendit. M. A.	Meleg tájék. Calida regio. Sz. D.	Mellé tétel. Appositio. M. A.
Haza megy. Redit domum.	Meleg vérű. Calidi sangvinis.	Mellé vájja. Affodit. M. A.
Hátra megy. Recedit.	Meleg víz. Aqua calida.	Mellé ül. Adsidet. M. A.
Helyre megy. Redit ad locum.	* Sem hideg, sem meleg. Tepidus. M. A.	Mellé ülés. Accubatio. M. A.
Hozzá megy. Adit, convenit. M. A.	MELEGE. Ejus calidum, ejus calor.	Mellé ültetött. Adsitus. M. A.
Ki megy. Exit, egreditur. M. A.	Melege van. Calet.	Melléje álló. Assistens. M. A.
Környül megy. Circumit. M. A.	Melegében rajta kaptak a' hazugságon. In flagranti deprehensus est in mendacio.	MELLÉK. Latus. M. A. it. Lateralis. PP. it. Vicinia, vicinitas, confinium, ora adjacens. S. I.
Körül megy. idem. M. A.	MELEGEDik. Calest. M. A.	Mellék. F. Bars Vben.
Lé megy. Descendit, devenit. M. A.	Föl melegedik. Concalescit.	Mellék-ág. Linea collateralis. S. I.
Meg megy. Redit.	Ki melegedik. Incalescit.	Mellék-fonál. Trama. M. A. Nyálas fonál. S. I.
Mellé megy. Accedit. Ez a' mellé megy.	Meg melegedik. Incalescit, calefit. M. A.	I.
Istud eo pertinet, hoc illi analogum est.	MELEGELLI. Servat pro calido.	Mellék- jövedelem. Accidentia. S. I.
Mentten megy. Properat, festinat.	MELEGEN. Calide, fervide. M. A.	Tiszti Szó-tár. p. 40.
Neki megy. Agreditur.	Melegen tartja. Fovet. M. A.	Mellék-szándék. Consilium secundum. S. I.
Oda megy. Accedit.	MELEGÍT, melegíti. Calefacit, foveit, focillat, focillatur. M. A.	Mellék-szoba. Conclave vicinum, adjunctum. S. I.
Ősve megy. Coit, v. coagulat, vel contrahitur.	Föl melegíti. Refocillat.	Mellék-szó. Nomen adjectivum. Sz. D.
Rajta megy. Agreditur.	Meg melegíti. Concalescit. M. A.	Mellék-út. Via lateralis. S. I.
Reá megy. Invadit. M. A.	Melegítés. Calefactio, calefactus, focus. M. A.	* Alma-mellék. F. Somogy Vben.
Széllyel megy. Dilabitur. S. I.	Melegítő. Calefactor, calorificus. M. A.	Gyöngyös-mellék. F. Somogy Vben.
Szembe megy. In occursum pergit.	Ágy-melegítő. Batillus cubicularius, ignitabulum. PP. Thermoclinium. PP.	Hortobágy-mellék. F. Szabolcs Vben.
Útra megy. Itineri se dat.	Étek-melegítő. Mensarius foculus, batillus mensarius. PP.	Melléke. Ejus latus, postis. M. A.
Viszsa megy. Regreditur, remeat. M. A.	Melegítet. Calefactor, calorificus. M. A.	Mellékel, mellékeli. Adjungit, adjicit, adsociat. S. I.
MEHET. Potest ire.	Melegítet. Calefactor, calorificus. M. A.	El mellékeli. Studio praetermittit, a se amolitur.
Mehetetlen. Non pervius.	MELEGÜL. Calefit. M. A.	Hozzá mellékeli. Adlaterat.
Által mehetetlen. Intransibilis. Geidler H. Okt. p. 90.	Által melegül. Percalescit.	Hozzá mellékeltt. Adlateratus.
Hozzá mehetetlen. Invius, abaton, inaccessus. M. A.	Föl melegül. Incalet.	Mellékes. Vicinus, proximus, lateralis. S. I.
Mehetetlenység.	Ki melegül. Incalescit.	Mellékesen. Lateraliter.
Házasságra való mehetetlenység. Sámbar mit felelnek p. 712.	Meg melegül. Concalet, incalescit. M. A.	Mellékesleg. idem.
Mehető — Férjhez nem mehető. Illocabilis virgo. PP.	Melegültt. Calefactus. M. A.	Melléketlen. Vicinia destitutus, cui nihil adjacet. S. I.
* Többi ide valótlásd MEN alatt.	MELENGET, melengeti. Tepefacit, focillat. Sz. D. S. I.	Melléki. Lateralis, collateralis. M. A. Duna-melléki. Danubianus. S. K.
MEGGYEK.	MELENCZE.	Tenger-melléki. Maritimus. S. K.
MEGGYEK (Meggyek). pro Mit tegyek. Quid facerem. M. A.	MELENCZE. Pelvis. L. MEDENCZE.	Víz-melléki. Amneus, amnicola. S. K.
MEGGYGYÜNK pro. Mit tegyünk. Quid faciamus. S. I. Pázmán ht. „Medgyünk mi szegény bünösök“ Pred. p. 1191.	MELENCZE. Pelvis. L. MEDENCZE.	MELLES.
Medgyenek (mit tegyenek). ibidem.	MELENCZE. Pelvis. L. MEDENCZE.	Mellesleg. Lateraliter, v. simul, una. S. I.
MEGYGY.	MELENCZE. Pelvis. L. MEDENCZE.	MELLETT. Penes. M. A.
MEGYGY. Cerasum macedonicum. M. A.	MELENCZE. Pelvis. L. MEDENCZE.	Mellette, melletted, mellettem. Penes se, penes te, penes me. M. A.
L. MEDGY.	MELENCZE. Pelvis. L. MEDENCZE.	Mellette áll. Adstat. M. A.
Megy-fa. Cerasus macedonica. M. A.	MELENCZE. Pelvis. L. MEDENCZE.	Mellette el evez. Praeternavigat. M. A.
MEK.	MELENCZE. Pelvis. L. MEDENCZE.	Mellette el megy. Praeterit, praeteregitur. M. A.
MEK. Kecse-szó.	MELENCZE. Pelvis. L. MEDENCZE.	A.
MEKEG. Kecse-módra szól. Faludi E. M. p. 78.	MELENCZE. Pelvis. L. MEDENCZE.	Mellette el röpi. Praetervolat. M. A.
Ekeg mekeg — Mit ekegsz mekegsz? Sz. D.	MELENCZE. Pelvis. L. MEDENCZE.	Mellette fekszik. Adjacet. M. A.
MEKKEN. — Eggyet mekkentt: kecske-szót adott.	MELENCZE. Pelvis. L. MEDENCZE.	
MEKÉNY.	MELENCZE. Pelvis. L. MEDENCZE.	

4
4
Mellette foly. Allabatur, praeterfluit, praeterlabitur. M. A.
Mellette forgódik. Assectatur, adversatur. M. A.
Mellette ül. Adsidet. M. A.
Mellette ülés. Assessura. M. A.
Mellette ülő. Assessor. M. A.
Mellette van. Penes se habet v. eidem adsihit.

MELLŐL. De latere v. ex vicinia. S. I.
Mellőle, mellőléd, mellőlem. De latere illius, tuo, meo.
MELLŐZ, mellőzi. Vitat, evitat, devitat. S. I.
El mellőzi. Declinat, devitat. S. I.
Mellőzhetetlen. Inevitabilis, indeclinabilis. S. I.
El mellőzhetetlen. idem.

MELLY (név).
MELLY. (MELY, MELL). Pectus. M. A.

Melly-csapolás. Paracanthosis thoracis. S. I.
Melly-csont. Os sernuum. S. I.
Melly-fődél. Pectorale. M. A.
Melly-füző. Fascia pectoralis. PP.
Melly-kép. Protome.
Melly-szorulás. Asthma. S. I.
Melly-tartó. Mamillare. PP.
Melly-vas. Thorax ferreus. M. A. CM.
Melly-vasas. Thoracatus. M. A.
MELLYE. Ejus pectus.

MELLYED. Glabratur, calvescit, deplumatur. S. I.
Koppad. Sz. D.
El mellyed. idem.
Meg mellyed. idem.

Melleyedik. idem. S. I.

MELLYESZT, mellyeszi. Deplumat, vellit. M. A.
Még meg sem fogtad, már mellyeszted. km. Ante victoriam encomium canis. M. A.
Meg mellyeszi. Deplumat, depilat. M. A.
Mellyesztés. Deplumatio, vellicatus, vellicatio. M. A.
Meg mellyesztés. Deplumatio. M. A.
Mellyesztett. Depilatus, deplumatus. M. A.
MELLYES. Pectorosus. M. A. CM.
Mellyes vállas. Robustus, validus. S. I. Sz. D.
MELLYI. Pectoralis. M. A.
MELLYRE való. Pectorale, amiculum. CM.
MELLYÜ.
Erős mellyű. Fortis pectoris.
Gyöngé mellyű. Debilis pectoris.
Nagy mellyű. Pectorosus. CM.

MELLY (név mássa).

MELLY. Quis, quae, quod. M. A.
Melly felé. Qua, qua versus, quorsum. S. I.
Melly igen. Quantopere. M. A. CM.
Melly nagy. Quantus, quam magnus. S. I.
Melly szaporán. Quam cito.
Melly tréfáson. Quam facete.
* Né-melly. Aliquis.

MELLYIK. Uter. M. A.
Mellyik köztök. Quis illorum. S. I.
Mellyik köztetek. Quis vestrum. S. I.
Mellyik köztünk. Quis nostrum. S. I.

* Akár-mellyik. Quiscunque.
Né-mellyik. Aliquis.
Vala-mellyik. Aliquis, quiscunque.
Mellyike. Uter ex iis.
Akár-mellyike. Quiscunque ex illis.

MEN.

MEN, menek. (Megy, megyek.) It, vadit. Biharban: Mengyek. S. I.
MENDEGEL. Itat, incedit. M. A.
Mendegelés. Itatio, ambulatiuncula. M. A.
Mendegelő. Itans. Csuzi, Síp-szó p. 621.
MENEDÉK. Excusatorius. M. A.
Menedék-hely. Asylum. M. A.
Menedék-levél. Quietantia, apocha, literae salvi conductus. Pázm. Kal. p. 8. 318. 1007.
Menedék-levél. Quietantia, apocha, literae salvi conductus. Pázm. Kal. p. 8. 318. 1007.
Menedék-levél. Quietantia, apocha, literae salvi conductus. Pázm. Kal. p. 8. 318. 1007.

Menedékes. Ascensum habens facilem. S. I.
Menedékes grádics. Mollis ascensus graduum, vel scalarum. PP.
Menedékes hágó. Aditus leniter acclivis, ascensus montis facilis. S. I.
Menedékes hegy. Collis molliter assurgens. S. I.
Menedékesen. Ascensu facili.

MENEKEDIK. Liberatur, evadit. Faludi N. E. p. 87.
Ki menekedik. Evadit, eluctatur. M. A.
Meg menekedik. Evadit, eripitur. M. A.

Menekedés. Evasio.
Ki menekedés. Eluctatio, evasio, eliberatio. M. A.
Meg menekedés. Eliberatio, evasio. M. A.

MENEKSZIK. idem ac Menekedik. S. I.

MENÉL. Itat, ambulat. M. A.
Ott menél. Ibi itat. Sz. D.
Menéltek. Ilabant. Pázm. Kal. p. 896.

MENENDŐ. Iturus. S. I.
Férjhez menendő. Nubilis.

MENET. Itus, vel in itu.
El menet. In abitu.
Elő menet. Processus, progressus, successus. M. A.
Le menet. Descensus. S. I.
Oda menet. In illic itu.
Jövet menet. Itus abitus, v. in itu, et abitu.

Menete, mente. Ejus itus, abitus. Heltai Kron. 2. Dar. p. 120.
Mennybe menete után. Post ejus ascensionem. Pázm. Kal. p. 860.
Mentében. — Szőre' mentében simogasd a' barmot. km.

Menetel. Itio, itus, meatus, incessus, gressus. M. A.
Alá menetel. Descensus. M. A.
Által menetel. Transitio, transitus. M. A.
Be menetel. Introitus. M. A.
El menetel. Profectio, profectus, abitus. M. A.
Elő menetel. Profectus. M. A.
Föl menetel. Ascensus. M. A.
Hozzá menetel. Accessio, accessus. M. A.
Ki menetel. Exitus, egressio, egressus. M. A.
Le menetel. Descensus. S. I.

Viszsza menetel. Recessus, reditus, regressus. S. I.
Meneteles. Quod facilem aditum habet.
Elő meneteles. Qui successum habet. S. I.
Elő meneteles érdem. Faludi B. E. p. 25.
Menetelesen. Sub facili plano inclinatio molliter assurgente.
Elő menetelesen. Meritorie. Faludi T. É. p. 87. 188.

MENÉS. Itio, itus, meatus, incessus, gressus. M. A.
Alá menés. Descensus. M. A.
Által menés. Transitio, transitus. M. A.
Bé menés. Ingressio, ingressus. M. A.
El menés. Abitio. M. A.
Elő menés. Praegressio, antecessio. M. A.
Férjhez menés. Nuptio. El ugrotta, mint a' Péri leány a' férjhez menést. km.
Föl menés. Ascensio. M. A.
Has menés. Diarrhoea.
Hozzá menés. Aditus. M. A.
Ki menés. Excessus, egressio. M. A.
Szembe menés. Congressus. S. K.

MENJ dolgozra. Abi ad tuas vias.

MENJÜNK. Allons. Lassan menjünk, tovább érünk. km.

MENŐ. Iens.
Menő aszszony. R. Sponsa, virgo nubens.
Menő menés. Faludi U. E. 2. R. p. 85.
* Bé menő. Intrans. Pázm. Pred. p. 1172.
El menő. Abiens. M. A.
Elő menő. Praciens, praecedens, antecessor. M. A.
Férjhez menő. Sponsa, nubens.
Ki menő félben van. Est in procinctu excundi. Pázm. Pred. p. 342.
Viszsza menő. Retrogradus, reveniens, rediens, revertens. M. A.

Menőleg. Eundo, in itu. S. I.
Viszsza menőleg. In reditu. Rumi Mon. Hung. Tom. 1. p. 307.

MENT, menti. (Facit etc.) Liberat, defendit.
Lásd alább külön.

MENTEN. Statim, protinus, continuo, illicit. M. A.
Menten meg indul. Illico movet. Sz. D.
Menten megy. Actutum peigit. Pázm. Pred. p. 1233.
Menten mentünk. Continuo ivimus. Faludi N. U. p. 177.

MENTÉST. Statim, protinus. M. A.
Mentést méné. Illico ibat. Pázm. Pred. p. 1138.
Mentést mennyen. Protinus eat. Faludi N. U. p. 134.
Mentést mentünk. Continuo ivimus. Faludi N. E. p. 49.

MENTŐL. Mentül. Quanto. M. A.
Mentől előbb. Quam primum. M. A.
Mentől hamarabb. Quanto ocyus, quam primum. M. A.

MENTT. Quod abiit.
Ki mentt erejű bor. Vinum fugiens. PP.
MENT.

MENT, menti. Excusat, defendit. M. A.
Föl menti a' törvény alól. Dispensat eum a lege.

- Ki Eliberat, redimit, eripit.
me
nti.
M. A.
Meg menti. Defendit, protegit. M. A.
MENTE. Lacerna, pallium. M. A.
Chlamys. Közelebb az ing, mint a'
mente. km.
Mente-kötő: mentét palástúl fönn tartó
sinor. S. I.
Mente-prém. Circumferentia chlamydis.
S. K.
Mente' újja. Manica chlamydis. Faludi.
N. E. p. 55.
* Hoszszu mente. Chlamys talaris.
Kerítő mente – ki szolgálta meg a'
kerítő mentét. km.
Kurta mente: Kurucz-mente.
Papi mente, téli mente. Chlamys hyemalis,
longa, talaris.
Rókás mente. Chlamys pelle vulpina
subducta.
Mentéje. Ejus chlamys. Széllal bellett a'
mentéje. km.
Mentés. Palliatu. M. A.
MENTEGET, mentegeti. Defensat. M. A.
Még senki sem vádolja, 's már is
mentegeti magát. km.
Mentegetés. Defensatio. M. A.
MENTEKEZIK. Liberatur, evadit, declinat.
S. I. Ki fejtődzik. Sz. D.
MENTÉS. Excusatio, defensio. M. A.
Föl mentés. Dispensatio, exemtio.
Ki mentés. Eliberatio. M. A.
Meg mentés. Defensio, protectio. M. A.
MENTHET, mentheti. Potest eximere,
excusare, defendere.
Menthetetlen. Inexcusabilis. M. A.
Meg menthetetlen. Anapologetus. M. A.
Zvonarics 1. R. p. 569
Menthetetlenül. Inexcusabiliter, indis-
pensabiliter. Pázm. Pred. p. 891.
Menthető. Excusabilis. M. A.
Menthetőleg. Excusabiliter.
MENTŐ. Defensor. M. A.
Mentő beszéd. Defensio, apologia. M. A.
Mentő írás. Apologia. S. I.
Mentő szer. Alexipharmacum, praeser-
vativum. S. I.
Meg mentő. Defensor, protector. M. A.
Mentődik. Defenditur. Sz. D.
Mentőleg. Defensio. S. I. Sz. D.
MENTSÉN Isten. Deus liberet, Deus
avertat.
MENTSÉG. Defensio, excusatio,
immunitas, effugium. M. A. Nem sok
mentség kell az igazsághoz. km.
Veritatis simplex. oratio. KV. p. 527.
Mentség-hely. Perfugium, asyllum. M.
A. Mentség-képpen. Excusate. M. A.
* Fagyos mentés. Frigida excusatio.
Föl mentés. Dispensatio. Zvonarics 1.
R. p. 121.
Hajas mentés. Excusatio fundata. Vaj-
da. 1. K. p. 620.
Kopasz mentés. Excusatio infundata.
Vajda 1. c.
Mentséges. Excusatus, immunis. M. A.
- Mentten maradt. Liber, immunis remansit.
MENGELICZ.
MENGELICZ ember. S. I.
MENNÉL.
MENNÉL. Quanto. M. A.
Mennél előbb. Quantocius, quam ocius. S. I.
Mennél hamarább. Quam celerrime, quam
primum. S. I.
Mennél inkább. Quanto magis. M. A.
Mennél jobban. Quanto melius. S. I.
Mennél többen. Quanto plures.
MENNYI.
Mentséges hely. Perfugium. M. A. L.
Mentségesse teszi. Exauctorat. M. A.
MENNYI. Quantus. M. A.
Mennyi-féle. Quam multiplex.
Mennyi-képpen. Quot modis. M. A.
* Akár-mennyi. Quotcunque.
Vala-mennyi. Omnes.
MENNYIN. (Mennyien, mennyen.) Quanti,
quoteni. M. A.
Mennyen vannak. Quot sunt.
Vala-mennyen. Omnes.
MENNYIRE. Quatenus, quantum. M. A.
Mennyire megy. Quantum exportat.
Mennyire terjed. In quantum se extendit.
Mennyire való. Quantum facit.
MENNYISÉG. Quantitas. M. A. Pázm. Pred. p.
834.
MENNYISZER. Quoties. M. A.
MENNYIT tesz. Quantum facit.
MENNYIVEL. Quanto. M. A.
Mennyivel közelebb. Quanto propius.
MENY.
MENY. Nurus. M. A. Napad nem gondolja, hogy
ő is csak meny volt. km.
Meny-aszszony. Sponsa. M. A. Szemérmes,
mint a' meny-aszszony. km.
Meny-aszszonyság. Dignitas sponsae, status
sponsalis. Ki mutatja majom a' meny-
aszszonyságát. km.
MENYE. Ejus nurus. A' leányának szállott, de a'
menye is érthet belőle.
km.
Menyed. Nurus tua.
Menyem. Nurus mea. M. A. Menyem nem
leányom, vöm nem fiam. km.
MENYECSKE. Nupta. M. A. Neonupta, juvenis
mulier. Jó férjfi hón' alja alól ugrik ki a'
kövér menyecske. km.
Menyecskés. Perditus amore juvenularum
mulierum. Menyecskés legény nem
örömmöt házasodik. km.
MENYEKEZIK. R. Nubit, nuptias celebrat. Pesthi
S. I.
Menyekező, Menyekző, Menyegző. Nuptiae. M.
A.
Menyegző másod napi lakodalom. Repotia.
M. A.
Menyegző-szerzés. Procuratio nuptiarum.
Margit' Élete Práynál p. 278.
Menyegzős. Nuptialis. M. A.
Menyegzős ének. Cantilena nuptialis. Biró
Márton, Micae p. 59.
- Mentségre méltó. Excusabilis. M. A.
MENTT, Mentett. Excusatus, liberatus, ereptus.
M. A. v. Liber, immunis. S. I.
Mentt a' büntetéstől. Liber a. poena. Sz.
D.

- Menyegzős ház. Domus nuptialis. Pázm.
Pred. p. 1055. Kal. p. 660.
Menyegzős nép. Convivae nuptiales.
Menyegzős ruha. Vestis nuptialis. Pázm.
1. c.
Menyegzősködik. Nuptias celebrat, convivia
astit nuptialia. Pázm. Kal. p. 168.
Menyegzői. Nuptialis. M. A.
Menyegzői lakodalom. Convivium nuptiale.
Zvonarics 1. R. p. 294.
Menyegzői vers. Epithalamium. M. A.
Menyegzet. Nuptiae. Vajda K. É. 1. K. p. 596.
MENYEZ, menyezi. R. Sponsat, desponsat.
Bát. S. I.
MENYÉKE. Sz. P. Veszprém Vben.
MENYHE. F. Nyitra Vben.
MENYI. Quod ad nurum pertinet.
Menyi tó. E. Hegy Csik Székében.
MENYŐ. E. F. Közép Szolnok Vben.
Menyőd. Sz. P. Fejér Vben.
- MENNY.
- MENNY, MENY. Coelum, aether. M. A.
Meny-dörög. Tonat, tonescit. M. A.
Meny-dörgés. Tonitru. M. A.
Meny-dörgő. Tonans.
Meny-dörgős. idem.
Menny-ég. Coeli, sedes beatorum. Mene
menny-égbe. Ascendit ad coelos.
Meny-hal. Muraena. M. A. Sokszor a' meny-
hal helyett kígyót húzunk ki. km.
Meny-kő. Fulmen.
Menny-ország. Coelum beatorum, coelum
immobile, regnum coelorum. M. A. Öröm
tartja menny-országot is. km. Dug. 2. R. p.
168.
Menny-ütés. Fulmen. Vrancsics.
Menny-ütő kő. idem. M. A. CM.
Menny-ütő kövel üt. Fulminat. M. A.
Menny-ütő kövel ütött. Fulminatus. M. A.
Menny-ütő köves. Fulmineus. M. A.
MENYBE menet. Ascensio in coelum. Pázm.
Kal. p. 61.
Menybe menetel. idem.
MENYBÉLI. Coelestis, coelicus. M. A
Menybéliek. Coelites,, coelicolae. S. I.
MENYBÓL. Coelitus. M. A.
MENYED. F. Arad Vben.
MENYEZ, menyezi. Ad formam coeli etformat,
lacunat.
Menyезel, menyезeli. Lacunat. S. I.
Menyезet. Laqueare, lacunar. M. A.
Menyезetel, menyезeteli. Lacunat. M. A.
Menyезetes. Lacunatus, cameratus, fornitus.
Káldi. Agg. 1. 4.
Menyезett. Lacunatus.
Menyезett ágy. Lectus habens tholum
Faludi N. U. p. 199.
Menyезett nyoszola. Faludi E. M. p. 243.
MENYÍT, Menyíti. Luxat.
Ki menyíti. Eluxat. M. A.
MENNYEI, Menyei. Coelestis, coelicus.
aethereus. M. A.
Mennei bor. Nectar. Istenek' itala. S. I.
Mennei ég. R. most menny-ég. Coeli.
sedes beatorum. Komjáthi. S. I.

Mennyei kenyér. Ambrosia. Istenek' étele. S. I.
Mennyei manna. Manna.
Mennyiség. Coelestis status. Biró Márton, Micae p. 73.
MENYÜL. Luxatur. M. A.
Ki menyül. Eluxatur. Vajda 1. K. p. 635.
Menyülés. Parathresis, luxatio. M. A.
Ki menyülés. Luxatio, luxus, parathresis. M. A.
Menyültt. Luxatus. M. A.
Ki menyültt. Luxatus, eluxatus. M. A.

MENYÉT.

MENYÉT. Mustella. M. A.
Menyét-aszszony. Mustella faemella.
Vad menyét. Viverra. CM.
MENYÉTI. Mustellinus. M. A.

MENYHÁRT.

MENYHÁRT. t. f. n. Melchior. M. A.
Menyhárt. MV. Szepes Vben.

MER. 1.

MER, meri. Audet. M. A. Még a' földben sem mer eleget enni, mint a' béka. km.
MERED. Subrigitur, erigitur, extenditur. M. A.
Föl mered. Surrigitur, arrigitur, erigitur. M. A.
Ki mered a' szeme, úgy nyel. Vorat oculis hiantibus. PP.
Meredek. Declivis, praeceps, jugosus, devexus, clivus, praeruptus, acclivis. M. A.
Meredek bérczek. Colles praerupti. Faludi E. M. p. 243.
Meredek grádics. Iniquus graduum ascensus. PP.
Meredek hegy. Mons praeruptus.
Meredek hegy-oldal. Clivum, declivia montis. M. A.
Meredek hely. Praecipitium, locus praeruptus. M. A.
Meredek lejtő. Locus abruptus in profunditatem. S. I.
Meredekes, Clivus. M. A.
Meredekség. Declivitas. M. A.
Meredés. Rigor. S. I.
Föl meredés. Arrectio, subrectio. M. A.
Merédez. Subrigitur, erigitur, extenditur. M. A.
Meredett. Surrectus, extensus. M. A.
Meredett nyak. Tetanus. M. A.
Meredett nyakú. Tetanicus. M. A.
MEREGET, meregeti. Erigit, identidem figit. Szemeit meregette.
MEREKLYE. Merga. M. A. Perticae parvae acervis frugum infigi solitae, ad sustentandum stramen, quo acervus contegitur.
MERESZKEDik. Pandiculatur. Sz. D. S. I.
MERESZT, mereszti. Subrigit, surrigit.
Föl igyenesíti. M. A.
Föl mereszti. Surrigit, arrigit. M. A.
Ki meresztette a' lábait. Sz. D.
Meresztés. Merővé tevés. S. I.

Föl meresztés. Arrectio, subrectio. M. A.
Meresztett. Subrectus.
Föl meresztett. Arrectus, subrectus. M. A.
MEREVEDik. Rigescit, v. subrigitur, erigitur v. durescit. S. I. Obriget. M. A.
Meg merevedik. Obriget, rigidus fit.
Merevedés. Rigor, rigescencia v. tetanus. S. I.
Nyaknak merevedése, horgassága. Tetanus. M. A.
Merevedett: ki valami testét, nyakát, hátát meg nem hajthatja. Tetanicus. M. A.
MEREVEN. (mint eleven.) Rigens, rigidus v. erectus, subrectus v. durus, inflexus. S. I.
Mereven kézzel. Rigida manu. Faludi T. É. p. 112.
Merevenedik. Rigescit v. subrigitur, erigitur v. durescit. Faludi N. E. p. 3.
Merevenen. Rigide.
Merevenít, mereveníti. Rigidum facit. Faludi N. A. p. 43.
Merevenség. Rigor, rigiditas. S. I.
MEREVÉN. Ex toto, per totum.
Merevén oda van. Mind oda van.
Merevén el vészett: mind el vészett.
MERÉN. Solide. M. A.
MERÉSZ. Audax. M. A.
Merész, merészeli. Audet, confidet. M. A.
Reá merészeli magát. Sumit sibi tantum audaciae. Faludi P. E. p. 11.
Merészen. Audacter, audenter, audaciter, confidenter. M. A.
Merészkedik. Audet, audaculus est. Faludi N. U. p. 24. B. E. p. 89.
Merészkedés. Audacia. Faludi T. É. p. 12.
Merészség. Audacia, audentia. M. A.
MERŐ. Morus. solidus. M. A. it. Audax, v. rigens, rigidus. S. I.
Merő álom. km. Somni plenus. M. A.
Merő fű. Első hajtású kemény fű, melyből leend a' merő széna. S. I.
Merő hazugság. Purum, putumque mendacium. Sz. D.
Merő lábú. Solidipes. M. A.
Merő mák. Vak mák.
Merő mind. Totus. M. A.
Merő nyak. Tetanus, cervix contenta. S. I.
Merő nyakú. Obstipus, tetanicus. M. A.
Merő széna. Foenum primum. S. I.
* Vak-merő. Temerarius.
Merően, merőn. Audacter, imperterrita, v. solide, rigide.
Vak-merőn. Temerarie.
Merőkődik.
Vak-merőkődik. Temerarius est. Csuzi, Tromb. p. 251.
Merőség. Soliditas. M. A.
Vak-merőség. Temeritas.
Merővé lesz. Solidescit. M. A.
Merővé teszi. Solidat. Erősíti. M. A.
MERSE. F. Vas Vben. Sz. P. Somogy Vben.

MER. 2.

MER, meri. Haurit. M. A.
Bele meri. Per haustus ingerit in vas.

Föl meri. Colligit, quod dispersum jacuit.
Ki meri. Exhaurit. M. A. Nem lehet a' tengert kalánnal ki merni. km.
Le meri. Demit, decerpit hauriendo,

abhaurit.
Meg meri a' kutat. Puteum aqua vacuat.
MERDEGEL, merdegeli. Haustat. M. A.
MEREGET, meregeti. idem. M. A.
MEREGÉL. Haurit. M. A. Haustat. CM.
MEREGYŐ. E. F. Kolos Vben.
MEREGYGYŐ. Rúdra kötött zsák-háló a' halászkönl. S. I.
MERENG. Mergitur. Himfi 2. R. p. 202. 271.
MERENGET, merengeti. Haustat. S. I.
MERENYE. FF. Somogy, és Szala Vben.
MERETTYŰ. idem ac Mereggygyő. S. I.
MERÉCSKÉL, merécskéli. Haustat. Zvonarics 1. R. p. 303.
MERÉS. Haustio. M. A.
MERINGLŐ. Halász-háló' neme. S. I.
MERÍT, meríti. Haurit. M. A. Rostával vízet merít. km.
Alá meríti. Submergit.
Bé meríti. Immergit. M. A.
Belé meríti idem.
El meríti. Submergit, demergit. M. A.
Ki meríti. Exhaurit. M. A.
Le meríti. Demergit.
Meg meríti. Implet hauriendo. M. A.
Merítés. Haustus. M. A.
Bé merítés. Immersio. M. A.
El merítés. Mersio, submersio, demersio. M. A.
Ki merítés. Exhaustio, exhaustus. M. A.
Merítget, merítgeti. Saepius haurit, mergit. Meríthetetlen. Quod hauriri non potest.
Ki meríthetetlen. Inexhauribilis. M. A.
Merítő. Hauriens. M. A.
Merítő edény. Haustorium. M. A.
Merítő háló. Halász-háló' neme.
Merítő kút. Puteus. NC. p. 7.
Merítő vödör. Antlia. PP.
MERÜL. Submergitur, immergitur. M. A.
Kígyóval nem jó játékba merülni. km.
Alá merül. Demergitur.
Belé merül. Immergitur.
El merül. Demergitur. Mind addig uszkál az alma, míg el merül. km.
Le merül. Submergitur.
Meg merül. Impletur hauriendo.
Merülés. Immersio. M. A.

MERRE.

MERRE (m' erre.) Qua, quorsum. M. A.
Akár merre. Quacunque.
Vala-merre. Quaquaversus.

MERT.

MERT. Quia, nam, enim, etenim, quoniam, siquidem. M. A.
Mert bizonyára. Etenim vero. M. A.
Mert hogy. Quoniam, quandoquidem. M. A.
Azért, mert. Ideo, quia.

MESE.

- MESE. Aenigma. M. A. v. Fabula. S. I. A' melly szolgál sok mesét tud, ritkán jó dolgos. km.
Mese-fejtés. Solutio aenigmatis. PP.
Mese-fejtő. Interpres. PP. Oedipus. S. I.
Mese-játék. Lusus theatralis comicus v. tragicus. S. I.
Mese-játékos. Comicus. S. I.
Mese Mese mi az? Oedipe dic.
* Fejtetlen mese. Aenigma insolutum, A' fejtetlen mese leg több böcsületet vall. km.
Találós mese. Aenigma ad solvendum propositum. Péczeli József, Mindenes Gyűjtemény.
MESÉJE. Ejus aenigma v. fabula. Ennek a' dolognak vagyon meséje. km.
MESÉL, meséli. Narrat, recenset fabulam. S. I.
Mesélés. Narratio fabulae.
Mesélő. Aenigmatistes. M. A.
MESÉS. Fabulosus. S. I.
Mesés üdők. Aetas fabulosa.
MESÉT játszik. Refert fabulam. S. I.
MESÉZ, mesézi. Fabulam narrat, recenset. S. I.

MESGYE.

- MESGYE. Limes. M. A. Pázm. Kal. p. 529.
Szántó földek, és szőlők között hagyatott gyöp. Sz. D. L. Megye.

MESSIÁS.

- MESSIÁS. Messias.
MESSIÁSSÁG. Status, dignitas, officium Messiae. Zvonarics, M. Postilla 1. R. p. 7. 8. 51. 58. 61.

MESTER.

- MESTER. Magister. M. A. Okos embernek mester a' neve. km.
Mester-aszszony. Magistra. S. I.
Mester-darab. Meisterstück.
Mester-ember. Artifex, opifex, mechanicus. M. A. A' mester-embernek aranyos a' keze. km.
Mester' fa. Elő-hegy Győr Vben.
Mester-fogás. Ars, artificium v. fallacia, dolus doctus. Kunstgriff. S. I.
Mester-gerenda. Trabs perpetua. Melly a' többit is tartja.
Mester-gyökér. Magistrantia, ostrothium. PP.
Mester' háza. FF. Soprony Vben. és E. Torda Vben.
Mester-lakzi. Coena magisterialis. S. I.
Mester-legény. Opificis operarius, sodalis. S. I.
Mester-lopó. Euribatus. CM.
Mester-munka. Specimen artificii, opus magisterii. Meisterstück. S. I.
Mester-pénz. Pecunia pro magisterio. S. I.
Mester-remek. Specimen artificii, Fabrica opificum, qua magisterii nomen demereri student. M. A.
Mester' szállása. Sz. P. Nagy Kunságban.
Mester-szó. Vocabulum technicum, terminus technicus. S. I.
* Atya-mester. Magister tyronum et sodalium. S. K.
Ács-mester. Magister fabrorum lignariorum.
Bánya-mester. Fodinae praefectus. S. K.
Bé járó mester. Convocator cehalium. S. K.
Bolond mesternek ritkán van okos tanítványa. km.

- Czéh-mester. Magister Coetus v. aedituus.
Ezer mester. Polytechnon.
Építő mester. Architectus. Nagy építő mester a' tudomány, néha a' szegénynek is palotát rak. km. Artibus ingenuis quaesita est gloria multis.
Falusi mester. Magister pagensis.
Fő tábor-mester. Archistrategus. S. K.
Gyöpi mester. Dög-nyúzó.
Hajós mester. Naclerus. S. K.
Ház-mester. Domus curator. S. K.
Hegy-mester. Montium magister. S. K.
Hop-mester. Aulae praefectus. Pázm. Pred. p. 337. Udvari mester.
Itélő mester. Protonotarius.
Jó mester. Magister intelligens, peritus. Ha nem jó mester is, jó, ha annak tartatik. Res ubi abest, optima est opinio. KV. p. 458.
Kantár mester. Non cehalis magister. S. K.
Konyha-mester. Culinae praefectus. Telegdi, Felelet. p. 26.
Könyökös mester. A' ki orgonálni nem tud, hanem csak énekel a' könyökére támaszkodván.
Kő-mives mester. Murariorum magister. S. K.
Lovász-mester. Stabuli praefectus. S. K.
Nyelv-mester. Magister linguarum.
Oskola-mester. Ludi magister. Olvasni nem tud, 's oskola-mester akar lenni. km.
Pajta-mester. Horreo praefectus.
Pincze-mester. Cellarius, praefectus cellario.
Polgár-mester. Consul. S. K.
Posta-mester. Postae magister. S. K.
Rajzoló mester. Graphydis magister. S. K.
Ravaszdi mester. — Röstelli, mint a' Ravaszdi mester az évét. km.
Strázsa-mester. Excubiarum magister. S. K.
Táncz-mester. Saltus magister. S. K.
Tárnok-mester. Magister Tavernicorum.
Udvari mester. Aulae praefectus. S. K.
MESTERE. Ejus magister, opifex, artifex. A' munka dicséri mesterét. km.
Te vagy annak a' mestere. Tu hoc finxisti.
MESTERI. Magisterialis.
Mesteri. (Alsó, felső.) FF. Vas Vben.
Mesteri tiszt. Magisterium. M. A. L.
MESTERKE. Magistrellus. Pázm. Kal. p. 450.
Mesterkél, mesterkéli. Qua magistrellus omnem, quam scit, adhibet artem, ad artes se vertit, machinatur.
Mesterkélés. Machinatio.
Mesterkéletlen. Sine affectatione artificii.
MESTERKEDik. Machinatur, artificem se praestat, artem molitur. M. A.
Mesterkedés. Machinatio. Pázm. Pred. p. 984.
Mesterkedő. Machinator. Telegdi, Felelet. p. 39.
Mesterkedő hamisság. Faludi U. E. 3. R. p. 59.
MESTERNÉ. Uxor magistri. S. I.
MESTERSÉG. Magisterium, ars, artificium. M. A. A' mesterség addig áros, meddig titkos. km.
Mesterség nélkül. Inartificialiter. M. A.
Mesterség-üzés. Exercitium artis.
Mestersége. Ejus ars. Szabad neki, mert ez a' mestersége. km.
Mesterségből él. Opificio se se sustentat.
Mesterséges. Artificiosus. M. A.
Mesterséges álnokság. Phrynichi luctatio. M. A.
Mesterséges haj-fonyadék. Faludi E. M. p. 243.
Mesterséges metszés. Sculptura affabre

facta. PP.

- Mesterségesen. Artificialiter, artificiose, fabre, affabre. M. A.
Mesterséggel csinálja. Fabricatur. M. A.
Mesterségi. Artificialis. M. A.
Mesterségtelen. Inartificialis. Csuzi, Sipszó p. 213.
MESTERTELEN. Inartificiosus.
Mestertelen cigányság. Pázm. Kal. p. 372.
Mestertelen hazugság. Pázm. 1. c.
MESTERÜL. Fabre, affabre, scite, artificiose. Faludi. T. É. p. 292.
Mesterül meg csinálta. Artificiose elaboravit.

MESZSZ.

- MESZSZ.
MESZSZE. Procul, longe. M. A. Meszsze Buda sánta embernek. km. Procul Buda claudio. M. A.
Meszsze-föld. Terra longinqua. S. I.
Meszsze-földi. Longinquus. S. I.
Meszsze-földre. Ad ultimas terras. M. A.
Meszsze meszszi. Valde procul. Faludi N. A. p. 116.
Meszsze látó. Prospec, providus, procul spectans, louge prospiciens. S. I.
Meszsze látó cső. Telescopium, perspectiva, tubus opticus. S. I.
Meszsze láttató. idem. S. I.
Meszsze való. Longinquus. M. A.
Meszsze van. Procul est.
Meszszelli. Judicat esse procul.
Meszszeség. Longinquitas. M. A.
Meszszeséges hely. Locus valde procul distans. Faludi E. M. p. 243.
MESZSZEBB. Magis procul, remotius.
Meszszebb esik. Ulterius distat.
MESZSZECKÉN. Paulo remotius. Faludi E. M. p. 160.
MESZSZI. Procul, longe.
Meszszire. Ad longiorem distantiam.
Meszszire terjed. Procul se extendit.
Meszszire van. Procul distat.
Meszsziről. A longe. Jobb meszsziről egymást szeretni, mint közléről gyűlölni. km.
MESZSZÜNNEN. A longinquo. M. A.

- Meszszünnen jöttek szabad hazudni. km.
Plurima narrabat figmenta simillima
veris. M. A.
MESZSZÜNNET. idem. M. A.
MESZSZÜL. A longe. M. A.
- MESZSZEL.
- MESZSZEL. Sectarius, cotyla. M. A.
Fél meszszel. Medius sextarius.
MESZSZELENKÉNT. Per sextarios. S. I.
MESZSZELES. Sextarium capiens. S. I.
- MET.
- MET, meti. R. loco Metsz, metszi. Margit'
Élete p. 45.
METÉL, metéli. Proscindit. M. A.
El metéli. Conscindit, concidit, dissecat. M.
A.
Föl metéli. Frustatim dissecat. S. I.
Ki metéli. Exscindit, exsecat.
Környül metéli. Circumcidit. M. A.
Körül metéli. Circumscindit. M. A.
Le metéli. Decidit, desecat, absecat.
S. I.
Meg metéli. Concidit, comminuit,
proscindit, dissecat. M. A.
Meg metéli a' méheket. Castrat favos. PP.
Őszve metéli. Conscindit.
Viszsa metéli. Rescindit, concidit. M. A.
Metéletlen. Irresectus. M. A.
El metéletlen. idem. M. A.
Metélék. Segmen, segmentum, praeseg-
mina, resegmen. Faradék. M. A.
Metélés. Proscissio. M. A.
El metélés. Concisio, resectio. M. A.
Metélget, metélgeti. Concidit, consecat.
S. I.
Metélkezik.
Környül metélkezik. Circumciditur. Pázm.
Kal. p. 614. Telegdi Hom. 1. R. p. 230.
Metélő. Secans, sectilis.
Metélő hagyma. Caepa sectilis, porrum
sectile. M. A.
Metéltt. Incisus, resectus, dissectus. M. A.
Metéltt tészta. Funduli farinacei. S. I.
Metéltt szalonna. Lardum tessellatum
concisum. PP.
* El metéltt. Consectus, concisus. M. A.
Meg metéltt. idem. M. A.
Viszsa metéltt. idem. M. A.
Zab-metéltt. Zab-hosszaságú rövid metéltt
tészta.
Metélve. Incise, incisim. M. A.
Körül metélve. Circumcise. M. A.
Őszve metélve. Concise.
METSZ, metszi. Scindit, secat. M. A.
Által metszi. Transscindit. M. A.
Bé metszi. Insculpit. M. A.
Belé metszi. Incidit.
El metszi. Accidit, abscidit, abscindit,
rescindit, resecat, amputat. M. A.
Örömöst el metszi, a' hol meg sültt. km.
Föl metszi. Incidit, dissecat. M. A.
Ki metszi. Exscindit, exsculpit. M. A.
Le metszi. Decidit, amputat. M. A.
Meg metszi. Proscindit. M. A.
- Meg metszi a' szőlőt. Putat vites. PP.
Reá metszi. Incidit, insculpit.
Metszeget, metszegeti. Rasitat. CM.
Metszendő. Scindendus.
Meg metszendő. Proscindendus, laniandus.
M. A.
Metszetlen. Non scissus, non putatus.
Metszetlen a' szőlő. Vitis nondum est putata.
Köldök-metszetlen. Inpraeciso umbilico.
Pázm. Pred. p. 424.
Metszett. Sectus, caesus. M. A.
Metszett. Eunuchus. Pázm. Kal. p. 777.
Metszett kép. Typica imago. PP. A' jégre
metszett kép nem lesz sokáig ép. km.
* El metszett aprólék. Resegmen. M. A.
Ki metszett billyeg. Character. M. A.
Metszés. Sectio, sectura, caesio, caelamen,
caelatura, incisio, incisura, scissura,
scissio, scissus. M. A.
El metszés. Resectio, concissura, amputatio.
M. A.
Gyémánt-metszés. Scalptura adamantis.
Ki metszés. Exsectio. M. A.
Kő-metszés. Lithotomia.
Pöcsét-metszés. Scalptura sigilli.
Rézre metszés. Ectypi sculptura. PP.
Szőlő-metszés. Putatio vitis. M. A.
Metszhető. Sectilis, sectivus. M. A.
Metsző. Caelator, sector, secans, concisor. M.
A.
Metsző kés. Scirpicula, culter. M. A.
* Deszka-metsző. Mola asserum secatoria.
Káposzta-metsző. Machina pro caulibus
consecandis.
Kő-metsző. Lithotomus.
Pöcsét-metsző. Incisor sigilli.
Réz-metsző. Chalcographus.
Szečka-metsző. Machina pro stramine
minutim consecando.
Szőlő-metsző. Putator. M. A.
Szőlő-metsző kés. Falx putatoria. M. A.
Metszve. Caesim. M. A.
El metszve. Concise. M. A.
- METENG.
- METENG. Urtica perijuncta. M. A. Börvény, téli
zöld. Vinca pervinca. Csapó p. 45.
- METTER.
- METTER. Matricaria. PP. Anya-méh-fű, mádra-
fű, mettér-fű. Csapó p. 170.
- METSZ.
- METSZ vele, pro Mit tesz vele.
Metszek, metszünk, pro Mit teszünk, mit
tegyünk. Quid facerem? quid facto opus.
M. A.
Metszesz vele. Mit tészsz vele.
* Ezen szóllás' módja igen szokásban
vagyon, kiváltt Dunán túl. Pázmán is
gyakorta él vele. Sz. D.
- MEV.
- MEV. Sonus ridentis.
MEVET, meveti. R. Ridet, vide Nevet. M. A.
Telegdi, Felelet. p. 3. 24.
Agenda p. 86. Pesthi' Meséji p. 24. Monoszlai,
Hit' oltalma p. 139. 325.
Meg meveti. Irridet. M. A.
Mevetés. Rísus.
Magas mevetés, föl való mevetés. Margit'
Élete Práynál p. 256.
Mevetség. Ridelium. M. A. Telegdi Hom.
3. R. p. 187. Monoszlai, Hit' oltalma p.
119. 216.
Mevetve. Ridendo. Telegdi Hom. 3. R. p. 413.
- MEZ.
- MEZ. R. Velum, velamen, tegmen, tegumen,
operimentum, vestis. S. I.
MEZÍT.
- Mezít-láb. Nudipes. PP.
Mezít-lábú. idem. M. A.
Mezítelen. Nudus. M. A. Mezítelen mint az
egér. km. Nudior Leberide. M. A.
Mezítelen gyertya. Faludi E. M. p. 243.
Mezítelen kard. Gladius exsertus, vagina
eductus. Pázm. Kal. p. 773.
Mezítelen ködmön. Reno. M. A.
Mezítelen tör. Mucro. M. A.
Mezítelenedik. Nudatur.
Le mezítelenedik. Denudatur. Csuzi,
Tromb. p. 168.
Mezítelenen. Nude. M. A.
Mezítelenít, mezíteleníti. Nudat. M. A.
Meg mezíteleníti. Enudat, denudat. M. A.
Mezítelenítés. Nudatio, denudatio. M. A.
Meg mezítelenítés. Denudatio. M. A.
Mezítelenítetött. Denudatus. M. A.
Mezítelenség. Nuditus. M. A.
Mezítelenül. Nude. M. A.
- MEZŐ.
- Campus, rus. M. A.
Mező-bogár. Grillus campester. S. I.
Mező' falva. Sz. P. Bihar Vben.
Mező-földi bor. Vinum campestre.
Mező-gomba. Agaricus campestris. Cham-
pignon. S. I. Cseperke.
Mező-hegyes. Sz. P. Csanád Vben.
Mező-mivelés. Rusticatio, agricultura,
georgia. S. I.
Mező-mivelő. Rusticus, agricola. S. I.
Georgius.
Mező-örz. Camparius. M. A.
Mező-pásztor. Custos agrorum.
Mező-szeg. Sz. P. Veszprém Vben.
Mező-tolvaj. Fur frugum. S. I.
Mező-tyúk. Perdix. Fogoly. S. I.
Mező-város. Oppidum, civitas. M. A.
* Kopár mező. Sterilis campus. S. K.
Nyír-mező. E. F. Hunyad Vben.
Szabad mező. Ager compascuus. NC. p.
113.
Tér-mező. Late patens, spatiosus campus.
S. K.
Meződ. F. Baranya Vben.
Mezőke. Alauda campestris. Brachlerche.
S. I.
Mezőn. In campo. Ritka, mint a' kakuk a'
mezőn. km.
Mezőn élés, forgás. Rusticatio. M. A.
Mezőn lakik, forgolódik. Ruratur, rusticatur.
M. A.
Mezőn lakó. Rusticus. CM.
Mezős. Agrosus. M. A.
Mezős hely. Locus campestris. Káldi Luc.
6. 17.

Mezőség. Locus campestris, planities.
M. A.
Mezősége. Káldi, Josue 10. 40.
Mezeje. Ejus campus.
Rákos' mezeje. Campus Rákosii.
Rigó' mezeje. Campus merularum.
Mezei. Campestris, agrarius, ruralis,
rurestris. M. A.
Mezei élet. Ruratio, rusticatio. S. I.
Mezei had. Exercitus campestris, militia
campestris. Pázm. Kal. p. 795.
Mezei jóság. Ager, fundus, praedium. S. I.
Mezei lilium. Gladiolus, lilium agreste. S. I.
Mezei munka. Labor ruralis.
Mezei munkálkodás. Agricolatio. M. A.
Mezei örökség. Fundus, villa. M. A.
Mezei paprúd. Filis major. M. A.
Mezei rózsza. Rosa pumilla. Parlagi rózsza.
Mezei síp. Tibia ruralis. S. I.
Mezei szeder. Morum rubi, bacca rubi. S. I.
Mezei szék-fű. Chamomilla vulgaris.
Mezei virág. Flos campi. Pázm. Pred. p. 171.

MEZTELEN. Nudus. L. Meztelen.

MEZGE.

MEZGE. Dulcedo arborum. PP. SUCCUS
arborum. Beniczki p. 232. (talán Mézke).
Mézge-hántók. Decorticatores arborum.
PP.

MEZGÉREL. Racemat. M. A.

Meg mezgérli. idem. M. A.
Mezgérítés. Racematio. M. A. Prágai p.
221.

MÉ.

MÉCZ.

MÉCZ. Semimodius, media metreta. S. I.

MÉCS.

MÉCS. Ellychnium. M. A. Nem mindenkor lesz
olaj a' mécsben. km.

MÉCSELŐ. idem. Sz. D.

MÉCSES. Ellychnium habens.

Mécses cserép. — Reá tartja magát mint a'
mécses cserép. km.

MÉG.

MÉG. Adhuc. M. A.

Még akkor. Jam tum. M. A.

Még annak fölötté. Quin etiam. M. A.

Még inkább. Potius adhuc.

Még is. Etiam, deinde, tamen, adhuc,
etiamnum. M. A. Et tamen, attamen,
nihilominus. S. I.

Még jobban. Adhuc melius.

Még pedig. Imo, quid plus. S. I.

Még régen. Jam olim. PP.

Még sem. Nec dum. M. A.

MÉGLEN. Donec.

MÉH. 1.

MÉH. Uter, uterus, matrix. M. A. CM.

Méh-esés. Prolapsus uteri. S. I.

Méh' fogadása. Conceptio uteri. S. I.

Méh-füladás. Suffocatio uterina. S. I.

Méh-gyümölcs. Fructus ventris, foetus,
proles, soboles. S. I.

Méh-hurút. Tussis hysterica. S. I.

Méh-hüvely. Vagina uteri. S. I.

Méh-kórság. Passio hysterica. S. I.

Méh-szakadás. Prolapsus uteri S. I.

Méh-torok. Orificium uteri. S. I.

* Anya-méh. Uterus.

MÉHBE fogadás. Conceptio. M. A.

MÉHE a' szülőnek. Uter, uterus, matrix. M. A.

MÉHÉBE fogad. Concipit. M. A.

MÉHECSKE. Uterculus. M. A.

MÉH. 2.

MÉH. Apes. M. A. A' ki mézet akar enni, előbb
a' méhet ölje meg. km.

Méh-csipés. Apis punctura.

Méh-eresztés. Examinis evolutio. S. I.

Méh-evő madár. Apiastra, merops. M. A.

Méh-fű. Apiastrum. M. A. Melissa,
meliphylum, melissophyllum. PP. Thymbria.
CM.

Méh-here. Fucus. Beniczki p. 252.

Méh-kaptár. Alveare. Sz. D.

Méh-kas. Alvear, alvearium. M. A.

Méh-kas-szék. Apiarium. M. A.

Méh-kelencze. Alvear. Sz. D.

Méh-kerek. F. Bihar Vben.

Méh-kosár. Alvear.

Méh-köpi. idem. Beniczki p. 37.

Méh-moly. Clerus. M. A.

Méh-rajzás. Examinis apum emissio.

Méh-rontó harkály. Beniczki p. 247.

Méh-pöszér. Méh-tartó. Apiarius. CM.

Méh-sőr. Mulsum, hydromeli. M. A.

Méh-sörös. Mulseus. M. A.

Méh-tartás. Res apiaria.

Méh-tartó. Apiarius. M. A.

Méh-tartó hely. Apiarium, mellarium,
melittones. M. A.

Méh-telek. F. Szatmár Vben.

Méh-zöngés. Bombilatio. M. A.

* Anya-méh. Apes pro foetificatione relictæ.

Dongó méh. Bombilius. S. K.

Dú-méh: tolvaj-méh.

Erdei méh. Apes sylvestres.

Here-méh. Fucus.

Raj-méh. Examen apum.

MÉHELŐ. F. Bihar Vben.

MÉHES. Apiatus, apiarius. M. A.

Méhes. E. F. Kolos Vben. Sz. P. Békes Vben.

Méhes (Kis, nagy.) Sz. PP. Bihar Vben.

Méhes kert. Apiarium, mellarium. PP.

MÉHÉSZ. Apiarius, mellarius. PP.

Méhész-madár. Apiaster, merops. S. I.

Méhészség. Res apiaria.

MÉHI. F. Gömör Vben.

MÉLT.

MÉLT.

MÉLTA. R. Dignus.

Méltább. Dignior. Pázm. Kal. p. 638. Zvonarics
p. 798.

Méltábban. Dignius. Vajda. 3. K. p. 124.

Méltán. Digne, dignanter, merito, condigne. M.
A.

MÉLTALOM. R. Meritum. S. I.

MÉLTAT, méltatja. Dignatur. S. I. Dignum
judicat.

Asztalához méltatta. Dignum censuit, quem
mensae suae admoveat. Sz. D.

Tisztségre méltatta. Promovit, officio
admovit.

Méltasd ide. Porrigere huc.

MÉLTATLAN. Indignus, illegitimus. item
Indigne. M. A. Böcsületed' sérted, ha méltatlant
kéred. km. Méltatlannak tartja. Dedignatur. M.
A.

Méltatlanság. Indignitas, violentia. M. A.
Pázm. Pred. p. 58. 1254.

Méltatlanul. Indigne, inique. M. A.

MÉLTÓ. Dignus, condignus, meritus. M. A.

Condecens. A' vén eb-ugatásra méltó ki
tekénteni. km.

Méltól, méltólja. Dignatur. Margit' Élete

Práynál p. 314.

Méltóság. Dignitas, dignatio, autoritas. M. A.

Akár melly dicsőséges méltóság üdövel meg
véni. km.

Méltóságos. Dignus, gravis, eximius, gloriosus.
M. A. Dignitatem habens.

Méltóságosan. Graviter, digne, pompose. M. A.

Nagy méltóságú. Excellentissimus.

Méltóztat, méltóztatja. Dignatur. M. A.

Méltóztatás. Dignatio. M. A.

MÉLY.

MÉLY. Profundus, altus. M. A.

Mély álm. Somnus profundus.

Mély álmú betegség. Veternus. M. A.

Mély álomi beteg. Veternosus. M. A.

Mély ér. Ér Heves, és Szabolcs Vkben.

Mély kút. F. Bács Vben.

Mély tál. Gabata, catinus. PP.

Mély út. Via intra colles, montes.

Mély víz. Aqua profunda.

MÉLYEN. Profunde, alte. M. A.

Mélyen ássa. In multam profunditatem

effodit. PP.

MÉLYÍT, mélyíti. Profundum facit.

Meg mélyíti. idem.

Meg mélyítése az árkoknak. Fossarum in
profundum depressio. Geidler H. Okt. p.
40.

MÉLYSÉG. Profunditas, abyssus, vorago. M. A.

Mélységes. Profundissimus. M. A.

Mélységes pokol. Profundissimus infernus.

Káldi, Job. 17. 16.

Mélységesen. Profundissime.

MÉN.

MÉN. Equus admissarius. Anonymus. cap. XIX.

Mén-bér- Equipmentum. S. I.

Mén-fő. Sz. P. és elő-hegy Győr Vben.

Thurocz p. 102.

Mén-ló. Equus admissarius. M. A.

Mén-ugrás. Superjectus. S. I.

MÉNÉS. Equaria, equitium, equi gregales. M. A.

- Ménes. F. Arad Vben. E. F. Maros Székében. Folyó víz, Nógrád Vben.
 Ménes-ág. E. F. Csik Székében.
 Ménes-hajtó. Armentarius. NC. p. 277.
 Ménes-pásztor. Pastor equarius. Belius, Not. Hung. T. 1. p. 50. PP.
 Ménes-tartás. Equaria.
 Ménes-tartó szállás. Mandra. M. A.
 MÉNEZ. Equit, subat. Ménet kíván. S. I.
- MÉNTA.
 MÉNTA. Mentha. CM.
 Erdei ménta. Melissa calamintha. S. K.
 Fodor-ménta. Mentha crispa, sativa. S. K.
 Ló-ménta. Calamintha palustris. S. K.
 Macska-ménta. Nepeta cataria. S. K.
 Vad ménta. Mentbastrum. CM.
 Vízi ménta. Menta aquatica. S. K.
 MÉNTÁJA. Ejus mentha.
 Boldog aszszony' méntája. Tanacetum balsamita. S. K.
- MÉNY.
 MÉNY-fő. Sz. P. Gömör Vben.
- MÉR.
 MÉR, méri. Mensurat, metitur. M. A. Mi nálunk is csak a' sógorok' singjére mérik az emberséget. km.
 Be méri. Admensurat.
 Fől méri. Emetitur.
 Ki méri. Emetitur. M. A. Ki mérték néki a' ház-helyet. km.
 Meg méri. Ponderat, mensurat, dimetitur, librat, commetitur, permetitur, emetitur. M. A.
 Öszve méri. Commensurat. M. A.
 Reá méri. Admensurat, admetitur.
 Viszsa méri. Remetitur. PP.
- MÉRCZE. Statum, mensura, choenix. M. A.
 Mércze. Patak Ung Vben.
 MÉRCSE. Modiolus, mensura minor. S. I.
 Mércse. F. Ung Vben.
 MÉRCSŐ. Libra, trutina, statera. S. I.
 Mércső-tál. Librae lanx. Wagschale.
- MÉRDEGEL, mérdegeli. Pensiculat. M. A.
 Pensat. CM.
 Mérdegelés. Pensiculatio. M. A.
 Mérdegelve. Pensiculate. M. A.
 MÉRE. F. Hont Vben.
 Kapos-mére. F. Somogy Vben.
 MÉREGET, méregeti. Pensiculat. M. A.
- MÉRETLEN. Non mensuratus, non ponderatus. S. I.
 MÉRETTYŰ. Libra, trutina, statera. S. I.
 MÉRÉCSKEL, mérécskeli. Identidem, ac minutim mensurat. Vajda 3. K. p. 519.
 Mérécskelés. Iterata, ac minutim facta mensuratio.
 MÉRÉS. Mensio, mensuratio. M. A.
 Föld-mérés. Dimensio terrae, geometria.
 Meg mérés. Dimensio. M. A.
 Öszve mérés. Commensus, symmetria. M. A.
- MÉRHETETLEN. Immensus. M. A.
 Mérhetetlenség. Immensitas. M. A.
 MÉRK. FF. Szatmár, és Sáros Vben.
 MÉRKÉL, mérkéli. Mensurat. Pázm. Kal. p. 33.
 MÉRKEZIK. Mensurat se invicem, luctam init. S. I.
 Meg mérkeztek egymással. Sz. D.
 Meg mérkezhetik vele. Potest cum illo
- congredi. Sz. D.
 MÉRŐ. Librator, mensor, pensor. M. A. it.
 Modius, metreta, corus, medimnus. S. I.
 Mérő bot. Radius. Meszstab. S. I.
 Mérő láncz. Catena mensoria.
 Mérő madzag. Funiculus mensorius.
 Mérő negyed. Quadrans. S. I.
 Mérő ón. Catapirates, bolis. S. I.
 Mérő pénz. Mérő garas. Minden köböltől egy garas jár a' ki mérőnek.
 Mérő rúd. Pertica. PP.
 Mérő serpenyő. Bilanx. M. A.
 Mérő serpenyő' rúdja. Trutina, jugum. PP.
 Mérő sinor. Norma. Káldi Isaias 44. 13.
 Mérő tál. Librae lanx. S. I.
 * Fenék-mérő. Bolis. Káldi Act. 27. 28.
 Föld-mérő. Geometra.
 Hang-mérő. Metronomus.
 Hé-mérő. Thermometrum. Meleg-mérő.
 Ki mérő. Emensurator.
 Meg mérő. Pensor, mensor. M. A.
 Rend-mérő. Modulus in architectura.
 MÉRSÉKEL, mérsékeli. Mensurat, demetitur. M. A. it. Temperat. Faludi, N. E. p. 85.
 Meg mérsékeli. idem. M. A.
 Öszve mérsékeli. Commensurat. M. A.
 Mérsékelés, mérséklés. Dimensio. M. A.
 El mérséklése valaminek. Descriptio (?). PP.
 Mérséklet. Temperatura.
 Mérsékeltetlen. Immensurabilis, immensus. S. I.
 Mérséklő. Mensurans, item mensura, instrumentum dimensorium. M. A.
 MÉRTÉK. Mensura, libra, pondus. M. A.
 Budai mértékkel fizet. km.
 Mérték' nyelve. Momentum staterae. Káldi Sap. 11. 23.
 Mérték-serpenyő. Lanx. M. A.
 Mérték' vétele valaminek. Archetypa mensura. PP.
- Mértéke. Ejus mensura.
 Mértékes. Libralis. M. A.
 Mértéket meg üti. Adaequat mensuram.
 Mértéket vesz. Desumit mensuram.
 Mértéketlen. Sine mensura. Módatlan. Pázm. Pred. p. 46.
 Mértékli, mértékeli. Temperat, parcit. S. I.
 Meg mértékli. Contemperat. Pázm. Pred. p. 611.
 Mértékeld magadat mindenben. km.
 Mértéklet. Modificatio, temperatura. M. A.
 Mértékletes. Temperans, temperatus, mediocris, frugalis. M. A.
 Mértékletes állapot. Temperies. M. A.
 Mértékletesen. Moderanter, modice, temperate. M. A. Ki mértékletesen él estve, reggel a' feje nem fáj. km. Qui cum Platone coenant, etiam postera die bene habent. KV. p. 437.
 Mértékletesség. Temperantia, mediocritas, frugalitas. M. A. A' mértékletesség leg jobb örökség. km.
- Mértékletlen. Intemperans, intemperatus, incontiens, immoderatus. M. A.
 Mértékletlenség. Intemperantia, incontientia, immoderatio. M. A. Mértékletlenségnek a' barmok is határt szabnak. km.
 Mértékletlenül. Intemperanter, imtemperate, incontienter, immoderate. M. A.
- Mértéklés. Temperamentum, temperatio, temperatura. M. A.
 Aluvás' mértéklése. Temperatio in somno. Pázm. Pred. p. 841.
 Mértékelve. Moderate.
- Mértékre veszi. Ad libellam exigit. PP.
 Mértéktelen. Immoderatus, intemperatus, incontiens. Pázm. Pred. p. 433. 837.
 Mértéktelenkedik. Incontinenter vivit. Csuzi, Tromb. p. 202.
 Mértéktelenség. Incontinentia, intemperantia. Pázm. Pred. p. 434.
 MÉRTT. Mensuratus.
 Mértt föld. Milliare. Pázm. Kal. p. 511.
 MÉRVE. Mensurando.
 Fől mérve. Supereffluenter mensurando.
- MÉREG.
 MÉREG. Venenum, virus. M. A. A' méreg, kóstolással is meg árt. km.
 Méreg ára van mindennek. Summo pretio venduntur omnia.
 Méreg-áruzó. Venenarius. M. A.
 Méreg-boszuság. Summa injuria. Vajda 3. K. p. 554.
 Méreg-csinálás. Veneficium. M. A.
 Méreg-csináló. Venenarius. M. A.
 Méreg ellen való orvosság. Antidotum. PP.
 Méreg eszi. Bile consumitur.
 Méreg-gomba. Agaricus muscarius. Légyölő gomba. S. I.
 Méreg-ital. Potio mortifera. Faludi T. É. p. 80.
 Méreg-keverő. Venenator, venenarius. S. I.
 Méreg-pohár. Poculum veneno infectum, ex quo rustici simplices, medicinas sumere solent vomitum causantes.
 Méreg-pökő. Mérget pökő kigyó. Ptyas. S. I.
 Méreg-osztogató. Veneficus, aconitarius. Pázm. Pred. p. 149. 1118.
 Méreg-osztó. idem. Pázm. Pred. p. 1118.
 * Fül-tő-méreg. Parotis. S. K.
 Köröm-méreg bántja. km.
 Lud-méreg. Bilis anserina. A' libából is ki tör a' lúd-méreg. km.
- MÉRGE. Ejus venenum v. ira. Csak nem meg fakad mérgében. In fermento jacet. M. A.
 MÉRGEDIK. Efferatur, exacerbatur. Neki mérgedett, mint a' kan póka. km.
 Meg mérgedik. idem.
 MÉRGELŐDIK. Irascitur, stomachatur indignatur. S. I.
 Meg mérgelődik. idem.
 MÉRGES. Venenosus, virosus, virulentus. M. A. it. Iracundus.

- Méz-harmat. Ros melleus, melligo. Honig-
 Mérgező aszszonynak haragos a' leánya. km.
 Aspis a vipera mutatur venenum.
 Mérgező fa. Rhus toxicodendron, rhus vernix.
 S. I.
 Mérgező fű. Aconitum lycoctonum. Farkas-
 répa. S. I.
 Mérgező gyík. Scorpio. S. I.
 Mérgező hideg. Frigus intensum. Faludi T. É.
 p. 222.
 Mérgező kígyó. Vipera. M. A.
 Mérgező kígyói. Vipernus. M. A.
 Mérgező pók. Tarantula. S. I.
 Mérgező tél. Hyems aspera. Faludi. T. É. p.
 207.
 Mérgesebb a' darázsnál. km.
 Mérgesedik. Acerbatur.
 Meg mérgesedik. Exacerbatur.
 Mérgesen. Cum ira et indignatione.
 Mérgesít, mérgesíti. Venenat. item Exacerbat,
 efferat, exasperat. M. A.
 Föl mérgesíti. Exacerbat, concitat ad iram.
 Meg mérgesíti. Venenat. it. efferat.
 Mérgesített. Venenatus. M. A.
 Mérgesítő. Veneficus. M. A.
 Mérgeskedik. Stomachatur, irascitur. Faludi T.
 É. p. 76.
 Mérgeskedés. Stomachatio, indignatio.
 Faludi U. E. 2. R. p. 92.
 Mérgesség. Virulentia. M. A.
- MÉRT.**
- MÉRT. Quare, ob quam caussam. L. Miért.
- MÉSZ.**
- MÉSZ. Calx, caementum. M. A.
 Mész-edény. Qualus calcarius. Mész- tartó.
 S. I.
 Mész-égetés. Ustura calcis.
 Mész-égető. Caementarius, calcarius. M. A.
 Mész-égető hely. Calcaria. PP.
 Mész-kalán. Trulla. Vakoló. S. I.
 Mész-kemenctze. Fornax calcaria. M. A.
 Mész-kovacs. Spathum calcareum. Kalk-
 spat. S. I.
 Mész-kő. Lapis calcarius.
 Mész-kő. E. F. Aranyos Székében.
 Mész-oltás. Dilutio calcis.
 Mész-só. Sal calcarium, natrum murorum.
 S. I.
 Mész-verem. Fossa calcaria.
 * Fejérintő mész, fal-sikárló mész. Tectorius.
 CM.
 Oltatlan mész. Calx viva. Az oltatlan mész
 meg gyullad a' nedvességtől. km: A' bor
 föl gyűjtja a' bujaságot.
 Oltott mész. Calx aqua diluta.
 Színló mész, fal-mész. Tectorium. CM.
 MESZE. Ejus calx. A' kinek mesze nincs, sárral
 tapaszt. km. Tasi Gáspár p. 1.
 MESZEL, meszeli. Albarium inducit muro v.
 parieti.
 Bé meszeli. Incrustat, calce obducit, dealbat.
 M. A.
 Le meszeli. Dealbat.
 Meg meszeli. Incrustat, dealbat, calce
 obducit. M. A.
 Meszelés. Dealbatio, inalbatio, albarii inductio.
 Meszelő. Dealbator.
- Méz-juhar. Acer saccharinum. S. I.
 Meszelő borosta. Setaceum pro inalbatione.
 Meszelő ecset. Pennicillus tectorius. PP.
 Meszelő mész, fal-sikárló mész. Tectorium. M.
 A. PP.
 Meszelt, meszeltetett. Calceatus. M. A.
 Meszelt ház. Calceata domus. PP.
 Bé meszelt fal. Paries dealbatus.
 Meszeltet, meszelteti. Curat inalbari,
 dealbari.
 MESZES. Calcinosus, calcem continens, v. calce
 inquinatus v. calce vestitus. S. I.
 Meszes. F. Borsod Vben. Sz. P. Baranya
 Vben.
 Meszes bor. Vinum calcinosum, tophosum
 vinum. PP.
 Meszes fal. Paries calce vestitus.
 Meszes Győrök. F. Szala Vben.
 Meszes ház. Domus calcata. M. A.
 Meszes kapu. Anonymus cap. XXII. XXVI.
 MÉSZI. Caementitius, calcarius. M. A.
 MESZLEN. F. Vas Vben.
 MESZTEGNYE. F. Somogy Vben.
- MÉSZÁR.**
- MÉSZÁR.
 Mészár-szék. Macellum, laniena. M. A.
 Nagy a' csöndesség, mint nagy Pénteken
 a' mészár-székben. km.
 MÉSZÁROL, mészárolja. Laniat. M. A.
 Föl mészárolja. Mactat. M. A. Pázm. Pred. p.
 287. 974.
 Mészárlás. Laniatus, laniatio. M. A.
 Föl mészárlás. Mactatio, dissectio, di-
 laniatio. M. A.
 MÉSZÁROS. Lanisus, lanio, carnarius. M. A. A'
 mészáros nem könyörül a' bárányn. km.
 Mészáros-kutya. Canis lanionis. Nem kell a'
 mészáros-kutyának korpa. km.
 Dug. 1. R. p. 297.
 Mészároskodik. Agit lanionem.
 Mészárosné. Uxor lanionis.
- MÉT.**
- MÉT. Halász-háló' neme.
 MÉTELY. Morbus ovium intercus, scabies. M.
 A. v. Fasciola hepatica. S. I.
 Méteyles. Scabiosus.
 Méteyles juh. Ovis scabiosa.
 Méteyles tudomány. Sz. D.
 Méteylesedik. Scabie inficitur.
 Meg méteylesedik. Scabie inficitur, ovium
 scabie corripitur. M. A. Pázm. Kal. p. 218.
 Méteylesít, méteylesíti. Inficit scabie.
 Meg méteylesíti. idem. Zvonarics. 1. R. p. 368.
 Méteylesül. Scabie inficitur. M. A.
- MÉZ.**
- MÉZ. Mel. M. A. A' méz meg nyalatja magát.
 km. Si vis amari, ama.
 Méz-csinálás. Mellificium. M. A. CM.
 Méz-csináló. Mellificus. M. A.
 Méz-eresztő. Meliturgus, mellitarius. M. A. PP.
 Méz-étel. Esus mellis. Pázm. Pred. p. 390.
- Méz-nevelő. F. Hont Vben.
 Méz-sór. Mulsum, hydromeli. M. A.
 Aqua mulsa. NC. p. 21.
 Méz-szüret. Mellatio. M. A.
 * Bábos méz. Zagyalék-méz, melyet a'
 Bábosok árulnak.
- Erdei méz. Mel sylvestre.
 Eresztett méz. Mel sponte defluum.
 Faludi E. M. p. 77.
 Lépes méz. Favum mellis. M. A.
 Macska-méz. Gummi arborum.
 Nád-méz. Saccharum, mel arundinis. CM.
 NC. p. 25.
 Olvasztott méz. Mel liquatum.
 Szín-méz. Mel purum. Káldi, Psalm. 18. 11.
 Vad méz. Melicerium. NC. p. 411.
 Vad méz-fű. Oreoselinum. NC. p. 45.
 MÉZBEN mártott szók. Verba mellita. Faludi
 B. E. p. 86.
 MÉZE. Ejus mel. Elég méze van. Abundat
 melle.
 MÉZEL. Mellificat.
 Mézelnek (mézet hordanak) a' méhek. Sz.
 D.
 Mézelés. Mellificatio.
 Mézelés' ideje. Tempus mellificationis.
 MÉZELKE. Melissa hortensis. Kerti méh-fű,
 citrom-fű. Csapó p. 183.
 MÉZES. Mellitus. M. A.
 Mézes. FF. Arad, és Bihar Vkben.
 Mézes bábok. Pupae mellitae. S. I.
 Mézes beszédű. Dulciloquus.
 Mézes béles. Melliceus. M. A. Placenta
 mellita.
 Mézes bor. Mulsum. M. A. Oenomel.
 NC. p. 23. CM.
 Mézes bori. Mulseus. M. A.
 Mézes boros. Mulsus. M. A.
 Mézes falat. Bolus' mellitus. Kenyér-
 héj is mézes falat gyanánt esik az éhes
 embernek. km.
 Mézes kanta. Cantharus mellis. PP.
 Mézes kenyér. Panis dulciarius. S. I.
 Mézes madzag. Deliciae, dulce tolerabile.
 PP.
 Mézes madzag helyett kígyót talált.
 km. Pro perca scorpium. M. A.
 Mézes mákos. Cocetum. M. A.
 Mézes málé. Placenta miliaria mellita.
 Mézes murok. Sium, sisarum. S. I. Czu-
 kor-répa.
 Mézes nyelvű. Mellifluus. Pázm. Pred. p.
 156.
 Mézes ostyák. Dulces hostiae.
 Mézes pogácsa. Placenta mellita, panis
 dulciarius. M. A.
 Mézes pogácsa-sütő. Dulciarius. M. A.
 Mézes száj. Os mellitum. S. I.
 Mézes szájú. Dulciloquus. S. I.
 Mézes szók. Verba mellita. Pázm. Pred.
 p. 324.
 Mézes víz. Aqua mulsa. NC. p. 21.
 Mézesít, mézesíti. Mellitum facit. Pázm.
 Pred. p. 390.
 MÉZET szűr. Mel a favis excernit. PP.
 MÉZETLEN. Melle destitutus, carens melle.
 MÉZEZ, mézezi. Melle dulcorat.
- thau.
 Méz-ízű. Mulseus. CM.

Meg mézezi. Edulcorat.
MÉZI. Melleus. M. A.
MÉZZEL folyó. Mellifluus. M. A.

MI.

MI. Quid, quod, M. A. it. Quam.
Mi baja. Quid ei deest.
Mi bántja. Quae caussa doloris.
Mi-csoda. Quodnam, quidnam. M. A.
Mi-csodaság. Qualitas. Pázm. Pred. p. 64.
324.
Mi-csodás. Qualis, cujusmodi. M. A.
Mi dolga. Quid facit, qua re se occupat.
Telegdi Hom. 1. R. p. 72.
Mi-hagvó, mi-tévő légy. Quid te oporteat
omittere, quid facere. Faludi U. E. 2. R. p.
103.
Mi-féle. Qualis, cujusmodi generis, aut
speciei. S. I.
Mi-helyen, Simulac, juxta, quam primum. M.
A.
Mi-helyen. E. F. Zaránd Vben.
Mi-helyesleg. Quam primum. Monoszlai, Hit'
oltalma p. 424.
Mi-helyest. idem.
Mi-helyt. Simul ac, juxta, quam primum,
continuo, actutum, protinus. M. A.
Mi képpen. Sicut, quemadmodum, qualiter,
quomodo. M. A.
Mi koru. Cujus aetatis. Lippai, Vet. Kert. p.
65.
Mi köze hozzá. Quid ejus interest.
Mi lelte. Quid ei accidit sinistri.
Mi léte valaminek. Qualitas rei, causae. S. I.
Mi módon. Quomodo. M. A.
Mi-nap. Nuper. M. A.
Mi-napában. Nuper. S. I.
Mi-napi. Nuperus, superrimus. M. A.
Mi-nap költ. Nuper editus. Pázm. Kal.
p. 1021.
Mi nem. Non enim, nec enim. M. A.
Mi nem arra termett. Nec enim ad hoc factus
est. Faludi N. U. p. 91.
Mi nem Istenem, hogy imádjám. Ejus regulae
non sunt Praetorum edicta. M. A.
Mi nem dolgunk. Nostra non refert.
Mi nem olly hamar. Nec enim tam cito.
Faludi N. E. p. 64.
Mi nem azért számlálom. Nec enim ideo
commemoro. Monoszlai, Hit' oltalma p.
420.
Mi némű. Qualis, cujusmodi. M. A.
Mi néműség. Qualitas. M. A. Pázm. Pred. p.
834.
Mi okból, mi okon, mi okért. Cur, quare,
quamobrem. S. I.
Mi szerű. Qualis, cujusmodi. S. I.
Mi-tévő legyen. Quid factu opus. Faludi U. E.
3. R. p. 123.
Mi végre. In quem finem. S. I.
Mi-volta valaminek. Res, negotium, qualitas
rei, causae. M. A.
* Akár-mi. Quodcunque.
Közönséges mi. Commune quid. Faludi
U. E. 3. R. p. 129.
Sem-mi. Nihil.
Vala-mi. Aliquid. Jobb valami, mint semmi.
km.
MIATT, MIÁ, MIÁTT. Ob, propter, prae. M. A.

Miatta. Ob ipsum. M. A.
Miattad. Propter te. M. A.
Miattam. Prae me. M. A.
Miattam bizvást. Mea pace, per me licet. S.
I.
A' miatt. Propter hoc.
E' miatt. Propter istud.
MIBEN áll. In quo consistit.
Miben vétett. In quo peccavit.
MIBŐL került ki. Unde provenit.
MIDŐN (mi időn). Dum, cum, quum. M. A.
MIE. Quod suum.
Mie van. Quod suum habet.
MIEL, mieli. Facit, operatur. Magyarai Orsz.
Rom. p. 21. 70. Pesthi' Meséji. p. 63.
Mielkedik: cselekedik. Operatur.
Mielkedet. Operatio. Pesthi' Meséji. p. 64.
Mielkedhetik. Potest operari. Margit' Élete.
p. 16.
MIÉRT. Quare, cur, quamobrem. M. A.
Miért hogy. Quoniam. M. A.
Miért nem. Quidni. M. A. CM.
MÍG (mi-ig.). Donec, quousque, usquequo,
quatenus, quoad, quamdiu. M. A.
Míg nem. Donec, antequam. M. A.
MÍGLEN. idem ac MÍG. M. A.
MIHENT. idem ac Mihelyt. M. A.
MIHEZ. Ad quid. Hogy tudjuk magunkat mihez
tartani.
Mihez fogjak. Quid faciam, quo me
vertam.
MIKÉNT. Sicut, ceu, tamquam,
quemadmodum. M. A.
MIKÍNT. idem. M. A.
MIKOR. Quando, cum, quum. M. A.
Mikor időn. Quo tempore. Faludi E. M.
p. 100.
Mikoron. idem. M. A.
Mikorontan. idem. Komjáthi. S. I.
Mikorú. Cujus aetatis. Lippai.
MILLYEN (mi-ilyen.) Qualis, cujusmodi. S. I.
Millyen képpen. Qualiter, quomodo. S. I.
MILLYETÉN. Qualis, cujusmodi. S. I.
MINEK. Cui, cui bono, cui usui.
Minek előtte. Antequam. M. A.
Minek okáért. Quamobrem, quapropter. M.
A.
Minek utánna. Postquam. M. A.
Minek való. Cui usui, ad quid valet.
MINŐ (mi nemű). Qualis, cujusmodi. S. I.
Minőség. Qualitas. S. I.
MINT (mi-int.) Ut, sicut, ceu, velut. M. A.
Mint egygy. Ciiciter, prope, fere, plus minus. S.
I.
Mint ha. Tamquam, quasi, ac si. M. A.
Mint hogy. Quia, quoniam, siquidem. S. I.
Mint igaz. Sicuti. M. A.
Mint 's hogy. Qualiter, et quomodo. M. A.
Mint szinte. Sicut, ceu, quemadmodum. M. A.
Minta (mint az, tamquam illud). Forma. Vajda
K. É. 1. K. in Praef.
* Ezen szóval Sajnovics után kezdettek
némellyek élni, mint Faludi, Vajda.
MIÓLTA. Ex quo tempore. M. A.
Mióltától fogva. idem. M. A.
Mióta. idem. M. A.
Miótától fogva. idem. M. A.
MIRE. Quare. M. A. Ad quid.
Mire nézi a' nap' világát.
Mire nézve. Quam ob caussam,
quamobrem.
Mire hogy. Quoniam. M. A.
Mire ő oda ért. Donec is eo advenit.
Mire való. Ad quid valet.

Mire vár. Ad quid exspectat.
Nem tudom mire vélni. Non assequor, quid
subsit.

MISÉG. Qualitas, natura rei alicujus. S. I.
Quidditas. Sz. D.
MIVEL. Quia, quoniam, siquidem. S. I.
Mivel hogy. idem. S. I.
MIÚLTA. Ex quo tempore, a quo. M. A.
MIÚTA. idem. M. A.

MIHÁLY.

MIHÁLY. t. f. n. Michaël. M. A. Fél, mint
czigány a' Szent Mihálytól. km. Dug. 1. R.
p. 147.
Mihály' fa. t. h. n.
Mihály' falva. t. h. n.
Mihály' Geregye. F. Nógrád Vben.
Mihály' háza. F. Veszprém Vben. Sz. P.
Szala Vben.
Mihály-telek. F. Jászságban.
* Szent Mihály. t. h. n.
Szent Mihály' lova. Feretrum. CM. Meg
rúgta a' Szent Mihály' lova, soha ki nem
gyógyult. km. Dug. 1. R. p. 93.
Szent Mihály' telke. E. FF. Torda, és Kolos
Vben.
MIHÁLYD. F. Somogy Vben.
Mihálydi. F. Szabolcs Vben.
MIHÁLYI. MV. Soprony Vben. F. Zemplin
Vben.
MIHÁLYKA. Turbulya. Lippai, Vet. Kert. p.
170.
Mihályka. F. Mármaros Vben.
Mihályka' monya. Myrrhis, vulgo: Ci-
cutaria. M. A.
Mihóka. idem. Sz. D.

MIJORA.

MIJORA. Agna. Jerke. S. I.

MIK.

MIK, MIKE, MIKLA, MIKLÓ, MIKLÓS,
MIKOLA, MIKÓ. t. f. n. Nicolaus.

Mik' háza. E. F. Maros Székében.

MIKE. Sz. P. Somogy Vben.
Mike-Buda. Sz. P. Pest Vben.
Mike' fa. F. Szala Vben.
Mike' falva. E. F. Küküllő Vben.
Mike' háza. E. F. Belső Szolnok Vben.
Mike' laka, aliis Miklós' laka. E. F. Alsó
Fejér Vben.

MIKES. E. F. Torda Vben.
MIKLA. F. Somogy Vben. Sz. P. Pest Vben.
MIKLÓ' fa. F. Szala Vben.
Miklő-lazúr. F. Bihar Vben.
MIKLÓS. Nicolaus. M. A. Et haec denominatio
Nicolai obtinet hodie.
Miklós' falva. t. h. n.
Miklós' laka. E. F. Alsó Fejér Vben.

- Miklós' telke. E. F. Szeben Székében.
Miklós-vágás. F. Sáros Vben.
Miklós' vára. Vár Tolna Vben.
* Magas Miklós menybe néz. km.
Fumarium domus.
Szent Miklós. t. h. n.
Szent Miklós' pénze. Arrha. CM.
Tholdi Miklós. — Élődik mint a' Tholdi
Miklós' csikaja. km.
Miklósdi. F. Mosony Vben.
Miklósi. F. Somogy Vben.
MIKOLA. F. Szatmár Vben. E. F. Doboka Vben.
Mikola-patak. F. Marmaros Vben.
* Garam-Mikola. F. Bars Vben.
Vámos Mikola. F. Hont Vben.
MIKÓ. E. F. Doboka Vben.
Mikó' falva. FF. Heves, és Nógrád Vben.
Mikó' háza. F. Abatúj Vben. Sz. P. Gömör
Vben.
Mikó' telke. Sz. P. Gömör Vben.
- MIKSA.
- MIKSA. t. f. n. Maximilianus. Molnár János M.
Könyvház 2-dik Szakasza.
- MIL.
- MIL.
- MILE. Földdel be fődött fa-kupacz, mellyből a'
kovácsok szemet égetnek. Sz. D. Apud
carbonarios cumulus lignorum pro
carbonibus. S. I.
Mile. Sz. P. Tolna Vben.
Milei. F. Szala Vben.
Milei fiak' szere. Telek Szala Vben.
MILLYE. Pixis, theca, salinum. M. A.
MILLING. Sima, mint a' milling. km. Dug. 1. R.
p. 232.
"Mint a' milling, a' csaté paté között,
villogott itt a' Jósue' kardjának lapja, és éle."
Bíró Márton. Míca p. 192.
- MILKÓ.
- MILKÓ. E. Patak.
- MILLIOM.
- MILLIOM. Millio. S. I. Tizszer száz ezer.
MILLIOMOS. Millionem possidens v. efficiens.
S. I.
- MILVÁNY.
- MILVÁNY. E. F. Doboka Vben.
- MIND.
- MIND. Omnis, totum, item Omnino, penitus,
item. Et, quoque, etiam. M. A.
Mind addig. Eousque, tamdiu. Mind addig
uszkál az alma, míg el merül. km.
Mind a' két felől. Ab utrinque. S. I.
Mind a ketten. Uterque. S. I.
Mind annvizsor. Toties. S. I.
Mind apróstól, csöpüstül. Ne Sanione
quidem domi relicto.
Mind az által. Tamen, attamen. M. A.
Mind azon által. idem. M. A.
Mind az egész. Universus. M. A.
Mind a' vízíg szárazon. km.
Mind egygy. Idem, peridem, tantumdem. S.
I.
Mind egyféle. Omnia ejusmodi, generis,
notae, speciei. S. I.
Mind egygyig. Ad unum, usque ad unum. M.
A.
Mind egygy lábíg. idem.
- Mind egygy szálíg. idem.
Mind egygyik. Quilibet. S. I.
Mind egyre. Perpetim, perpetuo, jugiter,
incessanter. S. I.
Mind egygyütt. Universim, in toto, in
summa. S. I.
Mind éltig. Perpetuo, perenne. M. A.
Mind gyárást. Illico. M. A.
Mind gyárt. Statim, protinus, confestim. M.
A.
Mind járást. idem. M. A.
Mind gyárton. idem. M. A.
Mind nap-estig. Per totum hodie, in jure
Ung. M. A.
Mind monnó fél. R. Utraque pars. Komj. S. I.
Mind nvájan. Cuncti. M. A.
Mind nvájak. Unus quisque vestrum, vos
omnes. M. A.
Mind nvájunk. Nos omnes. S. I.
Mind öszve. Universim, in summa, in toto. S.
I.
Mind szent. Omnes sancti, item t. h. n.
Magyar, és Erdély Országban.
Mind szent' hava. October. M. A.
Mind szent' napja. Festum omnium
sanctorum.
Mind szent' fa. Sz. P. Tolna Vben.
Mind utalan. Identidem, jugiter. M. A.
Mind végig. Usque finem, usque
consummationem. S. I.
* Nem mind arany, a' mi fénylik. km.
Nem mind jó akaród, a' ki reád mosolyog.
km.
Nem mind lencse, a' mi lapos. km.
Nem mind szakács, a' ki a' kalánt kezébe
veszi. km.
Nem mind szent, a' ki bé jár a' templomba.
Non omnes sancti, qui calcant limina
templi.
- MINDEN. Omnis, cunctus. M. A.
Mind bizonny. Pro certo.
Mind bizonnyal. Omni certitudine.
Mind botnak végén a' feje. km.
Mind en-évö. Omnivorus. S. I.
Mind féle. Omnigenus, multijugis,
multijugus. M. A.
Mind féle képpen. Omnimode. S. I.
Mind felé. Undique versus. M. A.
Mind felől. Undique, undiquaque. M. A.
Mind héten. Quavis septimana. PP.
Mind hónapban. Quotmensibus. M. A.
Mind hol. Ubique. S. I.
Mind hová. Quovis, quaque versus. S. I.
Mind hozó. Omnifer. M. A. L.
Mind Isten-áldott nap. Faludi N. E. p. 85.
Mind idén. Omni anno. Stehenics, Halotti
beszéd, Adolf Püspök fölött. p. 14.
Mind képpen. Omnifariam. M. A.
Mind en-látó. Omniuens. Pázm. Pred. p.
753.
Mind en lében locs. km. Ardelio. S. I.
Mind lépésen meg áll. Singulis gradibus
insistit. PP.
Mind en második esztendőben. Alternis
annis. PP.
Mind en módon. Omnimode. M. A.
Mind en módú. Omnimodis, omnimodus. M.
A.
Mind en nap. Quotidie. M. A.
Mind en napi. Quotidianus. M. A.
Mind en napi hideg-lelés. Amphemerinus.
M. A.
Mind en napi jegyzetek. Ephemerides. S. I.
Mind en naponkint. Quotidie. M. A.
Mind en nemű. Omnigenus. M. A.
Mind en órán. Brevi, propediem. S. I.
- Minden-tehető. Omnipotens. Margit' élete p.
90. Faludi N. E. p. 176. M. A.
Minden-tudó. Omniscius. S. I.
Mindenbe akadó. Bovinator, contentiosus. S. I.
Mindenbe avatja magát. Ad omnia se
miscet.
Mindenben képes. Scepticus. S. I.
Mindenből ki fogy. Penuriam patitur.
Mindene. Ejus omne. Az egy madártéjen kívül
mindene van. km.
Mindene rongy. Totus pannosus. PP.
Mind enét magával hordozza. Omnia sua
secum portat.
Mind enek fölött. Praeprimis, imprimis, prae
ceteris, super omnia. S. I.
Mind enem. Omnia mea.
Mind enes. Omnimodus, omnifarius. M. A.
Mind enesse. Totum ejus fac.
Mind enestől. Totaliter, omnino, penitus. M.
A.
Mind enestül fogva. Omnino, prorsus. M. A.
Mind enesség. Universitas. S. I.
Mind en-ha. Semper, jugiter. M. A. Margit' Élete
Práynál p. 348.
Mind en-hai. Sempiternus, perpetuus.
Mind en-hai kötelezés. Perpetua obligatio.
Martonfalvi Tanít. Teol. p. 582.
Mind en-ható. Omnipotens. M. A. Margit' Élete
p. 100.
Mind en-hatóság. Omnipotentia. M. A.
Mind enik. Uterque, singuli. M. A.
Mind enikünk. Quilibet nostrum. M. A.
Mind enként. Omnimode. S. I.
Mind enki. Omnis, quisque, quilibet. S. I.
Mind enkor. Semper, sempiternus. M. A.
Mind enkori. Perpetuus, perennis,
sempiternus. S. I.
Mind enkor való. idem. M. A.
Mind enkoron. Semper, sempiternus. M. A.
Mind enre kész. Ad omnem eventum paratus.
PP.
Mind enség. Universitas. M. A.
Mind enszer. Semper. M. A.
Mind en szer. Amomum racemosum. S. I.
Mind en akaró. Omnivulus. M. A. L.
Mind enünnen. Undique. M. A.
Mind enünnett. idem. M. A.
Mind enütt. Ubique. M. A. Mind enütl mindent
mind enütt el ne végy. Nec omnia, nec
passim, nec ab omnibus.
Mind enütt létel. Ubiquitas. Pázm. Kal. p.
451.

- Mindenütt lévő. Ubique praesens. Pázm. Kal. p. 868.
Mindenütt valóság. Pázm. 1. c.
Mindenütt lehetőség. Zvonarics. 1. R. p. 125.
Mindenüvé. Quovis, quoquo versum. S. I.
MINDÉG. Semper. A' madár, akár hová röpül, mindég otthon van. km.
- MINIOM.
- MINIOM. Minium. M. A.
MINIOMOS. Miniatus. M. A.
- MIOG.
- MIOG. Macska-szó.
MIOGAT. Leucat. M. A.
Miogatás. Leucatus. M. A.
MINNYOG. Leucat. Dug. km. 1. R. p. 201.
- MIRHA.
- MIRHA. Myrrha. M. A.
MIRHÁS. Myrrhatus, myrrheus, myrrhinus. M. A.
- MIRÍGY.
- MIRÍGY. Glandula, apostema. M. A. Irigy, mint a' mirigy. km.
Mirigy-fű, kalap-fű. Petasites. PP.
Flammula apostematica. NC. p. 37.
Mirigy-halál. Pestis. Pázm. Pred. p. 302. 447.
Mirigy-szökés. Bubo. PP.
* Futosó mirigy. Adenes. M. A. MIRÍGYES. Glandulosus, apostematicus. M. A.
Mirigyos dög-halál. Pázm. Pred. p. 447.
Mirigyest, mirigyesti. Lue pestifera inficit. Pázm. Pred. p. 953.
- MIRTUS.
- MIRTUS. Myrtus. M. A.
- MISE.
- MISE. Missa. M. A.
Mise-bor. Vinum pro sacrificio.
Mise-gyertya-fű. Orobanche. M. A.
Mise-mondás. Celebratio missae.
Mise-mondó. Sacrificulus.
Mise-mondó könyv. Missale. Pázm. Kal. p. 915.
Mise-mondó papság. Faludi T. É. p. 224.
Mise-mondó ruha. Vestes, quibus sacerdos missam celebrans induitur. Telegdi, Felelet. p. 33.
Mise-ruha. Casula. Heltai. 1. Dar p. 128.
Mise -szolgáltatás. Jussio celebrationis missae. Tasi p. 159.
* Aranyos mise. R. Missa sub auroram. Telegdi Hom. mut. Tábla. Biró Márton Micae p. 3.
Éjféli mise. Missa noctu nativitatis Christi.
Énekes mise. Sacrum cantatum. S. K.
Hajnali mise. Missa sub auroram.
Kis mise. Sacrum lectum. S. K.
- Lassú mise. Missa privata. Pázm. Kal. p. 212. 417.
Magán való mise. idem. Monoszlai Hit' oltalma. p. 124.
Öreg mise. Sacrum solenne. S. K.
MISÉS pap. Sacerdos ordinatus, habens facultatem missam celebrandi.
MISÉT mond. Sacrum celebrat.
Misét halgat. Interest sacrificio missae.
Misét szolgált. Curat celebrari sacrum.
MISÉZ. Sacrum celebrat. Faludi, T. É. p. 218.
Misézés. Celebratio missae.
Miséző. Sacrum celebrans.
MÍNA.
- MISEGRÁD.
- MISEGRÁD. Visegradum, Civitas, et arx Hungariae. M. A. NC. p. 471.
- MISKA.
- MISKA. Michaël juvenis.
- MISKE.
- MISKE. t. h. n.
- MIZS.
- MIZS-ér. Sz. P. Szala Vben.
MIZSE. Sz. PP. Heves Vben. és Kis Kunságban.
- MIV.
- MIV, mivel, mives. Lásd MŰ, művel, müves.
- MIZDÓ.
- MIZDÓ (Nagy, és Sár-fű). FF. Vas Vben.
- MÍNA. Cuniculus igniariae machinationis. PP.
Mína-ásás. Fossio cuniculi.
Mína-ásó. Cunicularius.
- MI.
- MÍ.
- MÍ. Nos. M. A.
Mí félénk. Nostras, unus de nobis. S. I.
Mí félékünk. Nostrae farinae. M. A.
Mí féleink. Nostri, nostrates. S. I.
Mí magunk. Nos ipsi.
MÍÉNK. Noster. M. A.
Miéink. Nostri. M. A.
MINK. Nos.
Minket illet. Nos concernit.
MINNEN magunk. Nosmet ipsi. Pápaiak' levele. 1612. Máj. 16.
Mí magónk minnen kezeinkkel. Nosmet ipsi nostris manibus. Pesthi' Meséji p. 62.
- MÍG.
- MÍG. Donec, quousque, usquequo, quatenus, quoad, quamdiu. M. A.
Míg nem. Donec, antequam. M. A.
MÍGLEN. idem ac Míg. M. A.
- MÍNÁRA ellenkező mínát is. Cuniculum cuniculo excipit. PP.
MÍNÁT ás valamelly vár alá. Cuniculum agit, cuniculum in arcem perducit. PP.
- Mínát föl vetteti. Cuniculi ignem applicat. PP.
- MO.
- MOCZ.
- MOCZ.
- Mocz-ér. Csárda Abauj Vben.
MOCZCZAN. Mutit. M. A. CM.
Meg moczczan. Emutit. M. A.
Meg sem mer moczczanni. Nec hiscere audet.
Az eb sem moczczan meg. Káldi, Exod. 11. 7.
MOCZÓ. Szén-égető Zólyom Vben.
- MOCS.
- MOCS. F. Esztergom Vben. E. F. közép Szolnok Vben.
MOCSA. F. Komárom Vben.
MOCSÁR. Palus, lama. M. A.
Mocsár. FF. Bars, Bihar, Ung, és Zemplin Vben.
Mocsár-tölgy. Mocsáros helyen termő tölgy-fa. Sz. D.
Mocsári. Palustris. M. A.
Mocsári ménta. Pulegium. Czombor, putnok-fű. NC. p. 47.
Vad mocsári ménta. Zopiron. NC. p. 57.
Mocsármány. F. Sáros Vben.
Mocsáros. Paludosus. M. A.
Mocsáros hely. Locus palustris. M. A.
MOCSK. MOCSOK. Macula, sordes, squalor, labes, labecula. M. A.
Mocsok nélkül való. Immaculatus. M. A.
* Fül-mocsok. Sordes aurium. S. I.
Köröm-mocsok. Sordes ungvium.
Zsír-mocsok. Macula pingvedinis.
Mocska. Ejus macula, sordes.
Mocskatlan, Mocsoktalan. Immaculatus.
Mocskit, mocskitja. Maculat, foedat. Sz. D.
Mocskol, mocskolja. Maculat, sordidat, foedat. M. A. A' szép köntöst inkább mocskolja a' rozsz erkölcs, mint a' sár. km.
Bé mocskolja. Inficit, commaculat, sordidat. S. I.
El mocskolja. Commaculat, contaminat, conspurcat. S. I.
Le mocskolja. Denigrat.
Meg mocskolja. Commaculat, sordidat. M. A.
Öszve mocskolja. Conspurcat.
Mocskolás. Sordidatio. M. A.
Meg mocskolás. Commaculatio, defoedatio, sordidatio. M. A.
Mocskolhatatlan. Incontaminatus. Pázm. Pred. p. 1149.

- Mocskoló. Maculans, foedans.
Mocskolódik. Maculatur, conspurcatur, contaminatur. S. I.
Mocskolódás. Conspurcacio. M. A.
Mocskos. Maculosus, sordidulus. M. A.
Mocskos szájú. Illoti oris.
Egy mocskos kézzel. Eadem fidelia.
Mocskosan. Sordide. M. A.
Mocskosít, mocskosítja. Sordidat. Faludi N. E. p. 189.
Mocskosító. Foedator, maculator. Pázm. Pred. p. 1112.
Mocskoska. Sordidulus. M. A.
Mocskosodik. Polluitur, foedatur, commaculatur. Csuzi, Tromb. p. 147.
Mocskosság. Sordities. Pázm. Pred. p. 1061.
Mocskosúl. Sordescit, sordet. M. A.
Mocskosulás. Sordidatio. M. A.
Mocskoz, mocskozza. Maculat.
El mocskozza. Commaculat.
Meg mocskozza. Foedat, defoedat.
Őszve mocskozza. Commaculat.
Mocskozás. Maculatio, foedatio Pázm. Pred. p. 473.
MOCSOLA. Kender-áztató hely. Csuzi, Síp-szó. p. 132. 323.
Mocsola. E. F. Közép Szolnok Vben.
Mocsolád. FF. Baranya, és Somogy Vkben.
Mocsolás. Palustris, lacunaris. Csuzi, Síp-szó p. 135.
Mocsolás. Sz. P. Borsod Vben.
MOCSONOK. MV. Nyitra Vben.
- MOGORVA.
MOGORVA. R. Tetricus v. impolitus, inurbanus, barbarus. Mord. Gyöngyösi 1. Dar. p. XLII. XLIX.
- MOGY.
MOGY. R. Bacca. Bogvyó. S. I.
MOGYORÓ. Avellana. M. A. Egy férges mogyorót sem adnék érte. km.
Mogyoró' alja. Asarum. Csapó p. 130.
Mogyoró-fa. Corylus. M. A.
Mogyoró-fai. Colurnus. M. A.
Mogyoró-fajd. Tetrao bonasia. Császár-madár. S. I.
Mogyoró-hagyma. Cepa ascalonia. M. A.
Mogyoró-kerék. E. F. Kolos Vben.
Mogyoró-nyest. Martes arboraria. Büknyest. S. I.
Mogyoró-pej ló, almás pej ló. Equus spadiceus, scutulatus. S. I.
Mogyoró-saláta. Chaerophyllum bulbosum v. cicutaria odorata. Csapó p. 46.
Mogyoró-szeg. E. F. Torda Vben.
Mogyoró-tyúk. Attagen. PP.
* Földi mogyoró. Lathyrus tuberosus. S. K.
Hályog mogyoró-fa. Fa, mellyen vörös bogvyó, és csoportozva terem, szép pöttegetett héja vagyon. Igy hallottam neveztetni 1813. Nov. 25.
Koldus-mogyoró. Dipsacus. S. K.
Török mogyoró-fa. Corylus colurna.
Vér-mogyoró. Kerti lágý hejý vörös mogyoró.
Mogyoród. F. Pest Vben.
Mogyorónyi: mogyoró-nagyságú. S. I.
Mogyorós. Coryletum.
Mogyorós. t. h. n.
Mogyorós' alja. Sz. P. Abaúj Vben.
Mogyorós erdő. Coryletum. M. A.
Mogyorósd. F. Borsod Vben.
Mogyoróska. FF. Abaúj, és Zemplin Vkben.
MOGYORÚ. R. Nux avellana. Mogyoró. S. I.
- MOH.
MOH. Muscus, lanugo, bryon. M. A.
Moh-répa. Pastinaca. M. A.
MOHA. F. Fejér Vben. E. F. Fölső Fejér Vben.
MOHAR. Atractylis, cartamus. M. A.
Mohar-köles. Ervum. M. A.
MOHÁCS. MV. Baranya Vben. E. F. Aranyos Székében.
MOHOS. Muscosus, lanuginosus, emucidus. M. A.
Mohosodik. Muscatur. M. A.
Meg mohosodik. Musco obducitur. A' melly követ sokszor hengergetnek, meg nem mohosodik km. Dug. 1. R. p. 284.
Mohosság. Muscositas, lanuginositas. Sz. D.
Mohosúl. Musco, lanugine vestitur.
Meg mohosúl. idem.
Mohozik. Pubescit. CM.
Ki mohozik. Pubet CM.
Mohozás. Pubescentia. CM.
MOHÓ. Avidus, cupidus, inhians, appetens. S. I. Sz. D.
Mohó vágyódás. Inhians cupiditas. Faludi T. É. p. 125.
Mohózkodik. Inhianter appetit.
Meg mohózkodott. A' mohó evés miatt baja lett.
Mohólkodik. Ingurgitat. CM.
Mohón. Avide. M. A.
Mohón eszik. Vorat, edit avide, tuburcinatur. M. A.
Mohón esik reá, mint a' disznó a' makra. km.
Mohón való étel. Addephagia. M. A.
Mohón evés. idem.
Mohón evő. Avide vorax.
Mohónkodik. Inhiat rei alicui v. furit, agit cum impetu, praecipitanter. S. I.
Mohóság. Aviditas, inhians appetentia. Vajda 2. K. p. 178.
- MOK.
MOK.
MOKÁNY. Alpinus, montanus. PP. item Inurbanus, rusticus, incultus, impolitus. S. I.
MOKCSA. F. Ung Vben.
MOKOG. Mutit, v. mussat, mussitat. S. I.
- MOLY.
MOLY. Tinea, blatta. M. A. Moly a' ruhát, bánat a' szívet rágja. km.
Moly-ette. Corrosum a tinea.
Moly-fű. Trifolium. M. A. Blattaria. PP.
* Fa-moly. Tereido. S. K. M. A.
Haj-moly. Acarus. S. K.
Méh-moly. Papilio alvearium, apiaster. S. K.
Ruha-moly. Tinea. S. K.
Papiros-moly Blatta. S. K.
Viasz-moly. Acarus. S. K.
MOLYOS. Tineosus. M. A.
Molyosodik. Tineosus fit.
Meg molyosodik. idem. Káldi Baruch. 6. 71.
- MOMORTIKA.
MOMORTIKA. Balsamina, momortica. M. A.
Momortika-olaj. Oleum balsaminae.
- MON.
MON. (Nagy, nyír.) E. FF. Közép Szolnok Vben.
- MONOK. F. Zemplin Vben.
MONOR. F. Pest Vben. E. F. Kolos Vben.
Monora. E. F. Alsó Fejér Vben.
MONOS bél. F. Borsod Vben.
Monos falu. E. F. Torda Vben.
Monos Petri. F. Bihar Vben.
MONOSZA. Sz. P. Nógrád Vben.
MONOSZLÓ. F. Szala Vben.
- MOND.
MOND, mondja. Dicit, ait. M. A. Egy süketnek is nem mondanak két mesét. km.
Bé mondja. Defert, insurrat, indicat, prodit, avizat. M. A.
El mondja. Profert, recitat, proloquitur, enarrat, eloquitur. M. A.
Ellene mond. Contradicit. M. A.
Elő mondja. Refert v. dictat, v. praedicit. S. I. Csak annyit tud ember, mennyit elő mondhat. Tantum scimus, quantum memoria tenemus. KV. p. 503.
Elől meg mondja. Praedicit. M. A.
Föl mondja. Recitat.
Föl mondja a' pénzt, szállást, szolgálatot. Renunciat pecuniam, hospitium, servitium. S. I.
Ki mondja. Pronunciat, edicit, eloquitur, exprimit. M. A. Mondd ki magyarán, ne szuszogj. km.
Le mond. Abdicat.
Le mond a' tiszttségéről. Officium deponit. S. I.
Meg mondja. Indicat, dicit. M. A.
Reá mondja. Affirmat v. respondet, v. falso adstruit. S. I. Er á rá, mond rá, ha nem hiszi, fogd rá. Dug. km.
2. R. p. 76.
Úgy mond. Inquit.
Viszsa mondja. Palinodiam canit, recantat, retractat, revocat. S. I. Könnyü még vissza mondani. Spongia medebitur. KV. p. 491.
MONDA. Rumor, fama. Sage. S. I.
Mende monda. Lari fari. Faludi. T. É. p. 216.
Te mondád. Tuum dicerium, v. tu dixisti. Te mondásd. Csuzi, Tromb. p. 642.
MONDÁS. Dictum M. A. Dictio. S. I.
El mondás. Recitatio, prolocutio, enarratio. M. A.
Ellen mondás. Contradictio. M. A.
Elől meg mondás. Praedictio. M. A.
Föl mondás. Recitatio.

- Hír-mondás. Nuncium, nunciatio. Pázm. Pred. p. 574.
 Igaz-mondás. Veriloquium.
 Jeles mondás. Apophthegma. S. K.
 Jövendő-mondás. Augurium. S. K.
 Ki mondás. Pronunciatio, elocutio. M. A.
 Közmondás. Adagium, proverbium.
 Megmondás. Indicatio. M. A.
 Nagymondás. Larinum verbum. S. K.
 Viszsa mondás. Palinodia, retractatio. S. I.
 MONDÉKONY. Dicax, dicaculus, facundus. M. A. L.
 Mondékonyosság. Dicacitas, facundia. Zvonarics, M. Postilla, Ajálló levél. p. 11. M. A. L.
 MONDHAT, mondhatja. Potest dicere.
 Csigán sem mondhatnék egyebet.
 Mondhatatlan. Infandus, ineffabilis. M. A. Ki mondhatatlan. Ineffabilis, inenarrabilis. M. A.
 Megmondhatatlan. Ineffabilis. M. A.
 Mondhatatlanul. Ineffabiliter. M. A.
 Ki mondhatatlanul. idem. S. I.
 Megmondhatatlanul. idem. M. A.
 Mondható. Effabilis.
 Ki mondható. idem. M. A.
 Viszsa mondható. Revocabilis, retractabilis. S. I.
 MONDJ kohit. km. Tolle digitum. M. A.
 MONDJÁK. Ajunt, ferunt, perhibent. PP.
 MONDOGÁL, mondogálja. Dictitat, dictat. M. A.
 Ki mondogálja. Edictat. M. A.
 MONDOGAT, mondogatja. idem. S. I.
 Megmondogatja. Satis crude objectat.
 MONDOK. Inquam, dico. M. A.
 MONDOMÁNY. R. Sententia, dictum, Apophthegma. S. I.
 MONDOTT. Dictus.
 Mondottam dolog. Faludi E. M. p. 243.
 MONDÓ. Dicens.
 Elmondó. Recitator. M. A.
 Ellenmondó. Contradictor.
 Hírmondó. Nuncius. Pázm. Pred. p. 591.
 Igazmondó. Veridicus. Pázm. Pred. p. 1044.
 Ki mondó. Pronunciator. M. A. item Blatero, dicaculus.
 Mondóság.
 Igazmondóság. Veracitas, veriloquentia. Pázm. Pred. p. 1041.
 MONDVA. Edicto.
 Mondva csináltt. Peculiariter ex ordinatione factus.
 Mondva készültt. Praeparatus ad mandatum.
 MONDOLA.
 MONDOLA. Amygdala, amygdalum. M. A.
 Ha mondolát akarsz enni, meg kell törnöd a' tokját. km.
 Mondola-fa. Amygdala, amygdalus. M. A.
 Mondola-héj. Putamen amygdalae. S. I.
 Mondola-olaj. Oleum amygdalinum.
 Mondola-szappan. Sapo amygdalinus,
 Mondola-téj. Lac amygdalinum, emulsio amygdalarum. S. I.
 Mondola-torta. Massa amygdalina.
 MONDOLÁS. Habens amygdala, v. amygdalis conditum quid.
 Mondolás béles. Placenta amygdalacea.
 Mondolás rétes. Striblita amygdalacea.
 MONG.
 MONG.
 MONGOLICZA. Kövér, mint a' mongolicza. km. Dug. 1. R. p. 164. 225.
 MONGOROL, mongorolja. Telam laevigat, expolit. PP.
 Mongorlás. Laevigatio, politio telae. PP.
 MONNAL.
 MONNAL. R. Quasi. Bát. S. I.
 MONNON.
 MONNON. R. Ambo, uterque. Bát. S. I.
 MONOSTOR.
 MONOSTOR. Monasterium, basilica. M. A. item t. h. n.
 Monostor-őrző. Basilicanus. M. A.
 Monostor-szeg. F. Bács Vben. E. F. belső Szolnok Vben.
 MONOSTRA. Ejus monasterium.
 Bors-Monostora. Monasterium Borsii in C. Soproniensi.
 MONSTRÁNCZIA.
 MONSTRÁNCZIA. Hierotheca. M. A. Hostiae cymbium, reconditorium. PP. Ostensorium, monstrancia.
 Monstránczia-tartó hely. Tabernaculum.
 MONT.
 MONT. Vinacea. PP.
 MONY.
 MONY. Verpa, mentula, veretrum, muto, item Ovum. M. A.
 Mony-bőr. Scortum. M. A. L.
 Mony-héj. Ovi testa, putamen. S. I.
 * Fűr-mony. Ovum coturnicis. Vöhenyeges, mint a' fűr-mony. km.
 Lud-mony. Ovum anserinum.
 Tyúk-mony. Ovum gallinae.
 MONYA' háza. F. Arad Vben.
 MONYAS. Habens verpam vel ovum. M. A.
 Monyas ló. Equus admissarius. S. I.
 MONYÁTLAN. Carens testiculis, spado. S. I.
 MONYORÚ. R. Ovatus, ovalis, ovo similis. S. I.
 Monyorú-kerék. R. Rota ovata, ab imperito carpentario profecta. S. I.
 Monyorú-kerék. MV. Vas Vben.
 Monyoród. F. Nógrád Vben.
 Monyorósd. F. Baranya Vben.
 MONYÓK. Nimium testiculatus. S. I.
 Monyók. Telek Nógrád Vben.
 MOR.
 MOR. A' ló' háta, 's nyaka között ki ülő dombocska. Sz. D.
 MORCZ. Tetricus, torvus.
 Morcz tekintetű. Martialis, truculentus.
 MORD. Mordax, clandestinus. M. A. Trux, truculentus v. tetricus. S. I.
 Mord kedvű. Morosus. M. A.
 Mord kedvűség. Morositas. S. I.
 Mord tekintet. Torvitas. S. I.
 Mord természet. Natura morosa. Faludi E. M. p. 243.
 Mordály. Mordax, clandestinus. M. A.
 Mordály áruló. Proditor clandestinus. Pázm. Pred. p. 162.
 Mordály égetők. Incendiarii clandestini.
 Vajda 1. K. p. 533.
 Mordály hegyes tör. Ensis, dolon. M. A.
 Mordály puska. Sclopetulum, bombardula. M. A.
 Mordály tréfák. Joci mordaces. Prágai p. 800.
 Megmordályolja, megmordálja. Dolose invadit, vulnerat insidiosae. M. A.
 Mordálló. Sicarius. Káldi Act. 21. 38.
 Mordályság. Insidiosa mordacitas. M. A. Pázm. Pred. p. 374.
 Mordályul. Insidiosae, mordaciter, clandestine. M. A.
 Mordány. Sclopetulum, bombardula saccalis. S. I.
 Mordias. Truculentus. S. I.
 Mordon (mint Zordon). Truculentus, tetricus. S. I.
 Mordonkodik: komorkodik, kedvetlenkedik. S. I.
 Mordság. Mordacitas. M. A. Tetricitas.
 Mordúl. Tetricatur, morosus fit. S. I.
 Megmordúl. Immurmurat. M. A.
 MORG, MOROG. Murmurat. M. A. A' kutya is morog, ha az orrát meg ütök. km.
 Alattomban morog. Submurmurat. M. A.
 Ellene morog. Obmurmurat. M. A.
 Reá morog. Admurmurat. M. A.
 Viszsa morog. Remurmurat. M. A.
 Morgás. Murmur, murmuratio. M. A.
 Nem lehet a' zsidó-vecsernye morgás nélkül. km.
 Ellene morgás. Obmurmuratio. M. A.
 Reá morgás. Admurmuratio. M. A.
 Morgolódik. Murmurat, murmurillat. M. A.
 Morgolódás. Murmurillum. M. A.
 Morgolódó. Murmurator, murmurillans. M. A.
 Morgó. Murmurator. M. A.
 Morgó feleség. Uxor rixosa, contentiosa. Pázm. Pred. p. 244.
 Morgó írárok. Faludi. E. M. p. 243.
 Morgó könyv. Faludi. E. M. p. 244.
 Viszsa morgó. Oblocutor, refractariolus. PP.
 Zörgő morgó. Contentiosus rixosus.
 Morgódik. Commurmurat. M. A.
 Morgódás. Murmur, murmuratio. M. A.
 MORMOL. Murmurat. S. I. Sz. D.
 Mormolás. Murmuratio, susurrus.
 Mormoló. Marmota, mus alpinus.
 Marmelthier. S. I.
 Mormolva mennek a' patakok. Leni susurro decurrunt rivi. Sz. D.
 MOROGDOGAL. Submurmurat. M. A. L.
 MORVÁNY. Obelias. PP. Kalács' neme. Sz. D.
 MORKOLÁB.
 MORKOLÁB (mint Porkoláb.). Marchio. Markgraf. Heltai. Kron. 1. Dar. p. 278.

- Morkoláb. Monstrum. Sz. D. Ha a' morkoláb a' napot tellyesen meg enné. Sz. D.
- MOROTVA.
- MOROTVA. Lacus, palus. Gyalmos tó. M. Verbóczy 1660 p. 249.
Morotva. Árok Heves Vben.
MOROTVÁNY. idem ac Morotva. Sz. D.
Morotványos. Palustris.
Morotványos hely. Locus palustris. Sz. D.
MOROTVÁS. Palustris. Sz. D.
El morotvásodik. Fit palustris. Sz. D.
- MORZS.
- MORZS. MORZSA. Mica. M. A. Egy morzsa sem maradt benne. Ne bolus quidem relictus. M. A.
Morzsál. morzsálja. Comminuit, in micas redigit.
Morzsányi. Unius micae. Pázm. Kal. p. 860.
Morzsás. In micas redactus, comminutus.
Morzsás föld. Terra friabilis.
Morzsátlan. Quod non est redactum in partes minutas.
MORZSALÉK. Mica, fragmentum v. turunda. M. A.
Kenyer-morzsalék. Mica panis.
Morzsálékozik. In micas abít. Csuzi, Síp-szó. p. 13.
MORZSOL. morzsolja. Terit, friat, disterit, conterit, affricat, fricat, infricat, infriat. M. A.
Belé morzsolja. Infriat, infricat.
El morzsolja. Suffriat. M. A.
Meg morzsolja. Confricat, conterit.
Őszve morzsolja. Confricat, conterit, comminuit. S. I.
Reá morzsolja. Adfriat, infriat. M. A.
Morzsolás. Tritura, tritus. M. A.
Morzsolgatja. Saepius terit, friat.
Ki morzsolgatja. Exterit. Biró Márton, Micae, in operis titulo.
Morzsolható. Friabilis. M. A.
Morzsoló. Tritor, frians. M. A.
Morzsoló szerszám. Tyrocestis. Túrótörő, torna-reszelő. M. A.
Morzsolódik. In micas redigitur. S. I.
El morzsolódik. idem. Káldi, Josue. 9. 13.
Őszve morzsolódik. Comminuitur.
Morzsoltt. Tritus. M. A.
Morzsoltatott. idem. M. A.
- MORVA.
- MORVA. Moravus.
Morva-ország. Moravia.
Morva' vize. Marhecus fluvius, vulgo Morava, Moschus. M. A.
MORVAI. Moravus, moravicus.
MORVASÁG. Moravia. M. A. v. Moravi.
- MOS.
- MOS, mossa. Lavat. M. A. A' kéz kezét mos. km.
Belé mossa. Illuit.
El mossa. Abluit, diluit. M. A.
Föl mossa. Eluit.
Ki mossa. idem. M. A.
- Környül mossa. Circumluit. M. A.
Le mossa. Abluit, delet, delavat. M. A. A' kereszt-vizet is csak nem le mosta róla. km.
Meg mossa. Proluit, colluit. M. A. Meg mosták a' fejét szappan nélkül. km.
MOSADÉK. Illuvies, eluvies. M. A.
Mosadék ki folyó hely. Aquarium. M. A.
Mosadék-víz. Colluviaria aqua. Margit' Élete p. 37.
MOSAKODIK. Lavat se, lavatione occupatur.
MOSALÉK. Mosni való p. o. ruha. Sz. D.
MOSATÉK. Eluvies, proluvium. M. A.
MOSATLAN. Illotus. M. A.
MOSÁS. Lotura. M. A.
El mosás. Ablutio, delutio. M. A.
Ki mosás. Ablutio. M. A.
Láb-mosás. Pediluvium.
Le mosás. Ablutio. M. A.
Víz-mosás. Terra eluvione egesta. Sz. D.
MOSDÍK. Lavat manus, et faciem. M. A.
Borral mosdik, sülttel törlődik. km.
Ki mosdik. Eluit se. Faludi N. E. p. 61.
Meg mosdik. Lavat se. M. A.
Mosdatlan. Illotus. M. A.
Mosdatlan beszéd. Sermo obscoenus.
Mosdatlan kézzel nyul hozzá. Illotis manibus rem adgreditur.
Mosdatlan szája. Os spurcum. S. I.
Mosdatlanul. Illote. M. A.
Mosdatlanság. Pázm. Pred. p. 508. Kal. p. 1074.
Monoszlai, Hit' oltalma. p. 150.
Mosdás. Lotio, lotura. M. A.
Mosdó. Malluvium. M. A. it. Lavans. Millyen a' mosdó, olyan a' kendő.
Mosdó edény. Malluvium, pelvis, lavatorium.
Mosdó korsó. Gutturium. NC. p. 315. PP.
Mosdó medence. Pollubrum. M. A.
Mosdó tál. Malluvium, pelvis. S. I.
Mosdó víz. Aqua lavatoria. Faludi E. M. p. 31.
Mosdós. F. Somogy Vben.
MOSGÓ. F. Somogy Vben.
MOSHAT. moshatja. Potest lavare.
Moshatatlan. Illavabilis.
Ki moshatatlan. Ineluibilis. M. A.
Mosható. Lavabilis.
Ki mosható. Eluibilis. M. A.
MOSLÉK. Eluvies, colluvies, proluvies, proluvium, item Siliqua. M. A. Moslékot a' disznóknak szokták tartani. km.
Moslék-árok. Colluviarium. S. I.
Moslék-beszédű. Spurcus in loquendo. VM. p. 260. Scurra. M. A. L.
Moslék-edény. Scaphium colluviarium. S. I.
Moslék-ki öntő hely. Aquarium, M. A.
Mosléka. Ejus aqua colluviaria. Senkinek nem lesznek ám láb-mosléka. km.
Moslékos. Continens aquam colluviariam.
Moslékos csöbör. Scaphium excrementitium, labrum eluacrum. PP.
Moslékos sajtár. Scapha colluviaria, siliquaria.
MOSOGAT, mosogatja. Crebro lavat.
Mosogató. Repetita lotura.
- Mosogató csöbör. Lavatrice, lavalorium. PP.
Mosogató víz. Colluvies, lotionis aqua. PP.
MOSOLY.
Mosolyodik. Ridet, subridet. M. A. Nem mind barátod, a' ki reád mosolyodik.
El mosolyodik. Arridet. M. A.
Mosolyog. Ridet, subridet. M. A. Quasi labia lavat.
Reá mosolyog. Adridet. M. A.
Mosolygás. Risus, arrisio. M. A.
Reá mosolygás. Arrisio. M. A.
Mosolygó. Ridibundus. M. A. Mosolygó ellenségénél nincs ártalmasabb. km.
Reá mosolygó. Arrisor. M. A.
Mosolul. R. Mosolyog. Margit' élete Práynál. p. 276.
MOSONY. MV. Mosony Vben.
Mosony Vármegye. Comitatus Mosoniensis.
MOSOTT. Lotus. M. A.
Mosott vászon. Tela lota, munda.
Le mosott. Ablutus. M. A.
MOSÓ. Lavans, loton, lotrix. M. A.
Mosó aszszony. Lotrix, lintearia lotrix. PP.
Mosó bánya. E. F. Maros Székében.
Mosó bér. Merces lavationis. S. I.
Mosó borz. Melis lotor. S. I.
Mosó fű. Equisetum. Tál-mosó fű, kannamosó fű. Csapó p. 270.
Mosó ház. Lavatrina. PP.
Mosós. Dilutus.
Mosós út. Via ob pluvias diluta.
MOSÓCZ. MV. Turócz Vben.
MOSÓDIK. Lavat, abluit, lavat se. M. A. it.
Abluit vasa coquinaria.
El mosódik. Fluxu aquae deteritur. Káldi, Job. 14. 18.
Föl mosódott. Finivit lotionem vasorum coquinariorum.
Meg mosódik. Lavat se, abluitur. M. A.
Mosódás. Lotio, lavacrum. M. A.
Meg mosódás. Ablutio, lotio. M. A.
Mosódott. Lotus.
Meg mosódott. Lotus, ablutus. M. A.
Mosódó. Lavans, abluens. it. Lavatorius.
Mosódó sajtár. Scapha lavandis vasis culinarius deserviens.
MOSÓLÉK.
Mosólékos. Dilutus. Faludi, N. A. p. 4.
MOSÓNÉ. Lotrix. M. A.
- MOSKOTÁLY.
- MOSKOTÁLY-alma. Malum apianum. PP.
Moskotály-bor. Vinum muschatulum. PP.
Moskotály-szőlő. Szagos szőlő.
- MOST.
- MOST. Modo, nunc. M. A.
Most adjuk ám meg az árát a' többinek.
Quae peccamus juvenes, ea luimus senes. M. A.
Most is. Etiamnum. M. A.
Most még. Nunc adhuc.
MOSTAN. Recens, noviter. M. A.
Mostanában. Nuper, nondiu, recens, nunc temporis. M. A.
Mostani. Recens, modernus. M. A.
Mostanig. Usque ad hoc tempus. M. A.
Mostaniglan. idem. M. A.

Mostaniság. Res hodierna v. mundus praesens. S. I. Faludi, N. E. p. 209. T. É. p. 70.
 Mostanság. Nunc, modo. S. I.
 Mostanságban. Nunc temporis. M. A.
 Mostanságig. Usque nunc. Csuzi, Tromb. p. 198.
 Mostansággal. Hac vice, hac occasione. Tasi Gáspár. p. 103.
 Mostantól fogva. A modo. M. A.
 MOSTI. Hodiernus. Mostani. S. I.
 MOSTIG. Usque huc.
 Egész mostig. Plene usque huc. Hallottam 1826. Maj. 14.
 MOSTOHA. Mostaha. Novercalis. M. A.
 Mostoha anya. Noverca. M. A.
 Mostoha atya. Vitricus. M. A.
 Mostoha fiú. Privignus. M. A.
 Mostoha idők. Tempora mala, adversa. S. I.
 Mostoha leány. Privigna. M. A.
 Mostoha-síratásra vörös hagyma nem kell. km.
 Mostoha sors. Sors adversa.
 Mostoha szerencse. Novercans fortuna.
 Mostohai. Novercalis. M. A.
 Mostohaság. Adversitas. S. I. Sz. D.
 Mostohája. Ejus noverca v. ejus vitricus.
 Gyakorta embernek maga hazája mostohája. km.
 Mostoháalkodik. Novercatur. M. A.
 Mostoháalkodó. Novercans.
 Mostohául. Novercanter. Tasi Gáspár. p. 79.

MOZSÁR.

MOZSÁR. Mortarium, sagma. M. A.
 Mozsár-ágyú. Mortarium pyrobolum. PP.
 Mozsár-törő. Pistillum. M. A. CM.
 * Réz-mozsár. Mortarium cupreum. NC. p. 407.
 MOZSARA. Ejus mortarium.
 MOZSÁRKA. Mortariolum. Káldi, Num. 7. 14.

MOZSOLA.

MOZSOLA-szőlő. Uva malvatica. Malozsa-szőlő. S. I.

MOSZT.

MOSZT. A' gyümölcsnek bel-csutkája, torzsája. Sz. D.
 MOSZTIKA. idem. Sz. D.
 MOSZTONY. Machina. S. I.

MOT.

MOT.
 MOTOL. Valamit keres, ha el nem vezett-e. Sz. D.
 MOTORNY A. Hol mi szemetes töredék, gazzal kevertt szalma-törek. Sz. D.
 MOTOZ. Contatur, palpat. M. A. CM. Pázm. Kal. p. 65. 768.
 Ki motozza. Exquiri. Ki tapogatja, ki nyomozza, ki keresi. Sz. D.
 Motozás. Palpatio, contrectatio. M. A.
 MOTOZIK. Mintegy meg zabáll a' jüh a' kövér mezőn, fűvön. Sz. D.
 Meg motozik. idem. Himfi. 2. R. p. 75.

MOTÓLA.

MOTÓLA. Alabrum. M. A. L. Matóla.

MOTY.

MOTY.
 MOTYOG. In re perficienda superflue distinctetur, tempus in exequendo protrahit. Sz. D. S. I.
 MOTYÓ. Bulga, sarcina. Sz. D. S. I.

MOZ.

MOZ.
 MOZDÍT, mozdítja. Movet. M. A.
 El mozdítja. Dimovet, demovet, amolitur. M. A.
 Elő mozdítja. Promovet, adjuvat. S. I.
 Ki mozdítja. Dimovet, emovet. M. A.
 Meg mozdítja. Promovet, commovet. M. A.
 Viszsa mozdítja. Removet, remolitur. S. I.
 Mozdítás. Promotio, commotio. M. A.
 El mozdítás. Amotio. M. A.
 Elő mozdítás. Promotio. Szapora elő-mozdítása akármely dolognak meg érdemel egy pár keztyűt. km.
 Meg mozdítás. Permotio, commotio. M. A.
 Mozdíthatatlan. Immobilis. M. A.
 Meg mozdíthatatlan. idem. M. A.
 Mozdíthatatlanság. Immobilitas. M. A.
 Mozdíthatatlanul. Immobiliter. M. A.
 Mozdított. Commotus, dimotus. M. A.
 MOZDUL. Movetur, movet se. M. A.
 Ki mozdul. Emovetur, dimovetur. M. A.
 Meg mozdul. Commovetur. M. A. Meg ne mozdulj. Ne te moveas.
 Viszsa mozdul. Recedit. S. I.
 Mozdulat. Motus. M. A.
 Mozdulatlan. Immobilis. item Immobiliter. M. A.
 Mozdulás. Motio, motus. M. A.
 Meg mozdulás. Commotio. M. A.
 Mozdulhatatlan. Immobilis. M. A.
 Meg mozdulhatatlan. idem. M. A.
 Mozduló. Mobilis, movens se se. M. A.
 Mozduló félben. In proinctu motionis.
 Mozdultt. Motus.
 Ki mozdultt. Emotus. M. A.
 MOZOG. Palpat, movetur. M. A. Nem mozog a' levél szél nélkül. km.
 Mozgadoz (mint Ingadoz). Movetur, agitur. S. I.
 Mozgadozás. Motatio, motus, motio. M. A.
 Mozgadozva. Mobiliter. M. A.
 Mozzgat, mozzgatja. Movet, mobilitat, agitat, ciet. M. A. Nagy fát mozzgatsz. km.
 Meg mozzgatja. Commovet.
 Mozzgathatatlan. Inagitabilis. M. A.
 Mozzgatlan. Immotus. M. A.
 Mozzgatás. Motio, agitatio. M. A.
 Mozzgató. Motor, movens. M. A.
 Mozzgás. Motio, motus. M. A.
 Mozzgó. Mobilis. M. A.
 Mozzgó ér. Arteria, pulsus. M. A.
 Szüntelen mozzgó. Perpetuum mobile.
 Mozzgóság. Mobilitas. M. A.

Mód nélkül. Immodeste, immodice, enormiter. M. A.
 Mód nélkül bömből. Suilla harmonia.
 Mód nélkül való. Immodicus, enormis. M. A.
 Nincs mód benne. Nulla ratione potest fieri.
 MÓDÁTLAN. Immoderatus, immodicus, immodestus. S. I.
 MÓDDAL. Moderate, modeste. M. A.
 Jó móddal. Bona modalitate.
 Okkal móddal végbe vitte. Sz. D.
 MÓDI. Mos, consuetudo. S. I. Modalis, recentis moris.
 Módi bün. Peccatum consvetum. Faludi, N. A. p. 69.
 Módi cifra. Recentissimi moris ornamentum. Faludi, T. É. p. 282.
 Módi cifzraság. idem Faludi, T. É. p. 324.
 Módi deliség. Elegantia saeculi. Faludi, N. E. p. 115.
 Módi erkölcs. Mores saeculi. Faludi, N. A. p. 124.
 Módi élet. Vitae modus recens. Faludi, T. É. p. 287.
 Módi inneplő. Splendidior vestitus juxta novissimum gustum. Faludi, N. A. p. 159.
 Módi nevelés. Educatio moderna. Faludi, N. A. p. 71.
 Módi nyavalya. Morbus regnans. Faludi, N. E. p. 200.
 Módi szín. Color vigen, color maxime consvetus. S. I.
 Módi szokás. Mos consvetus, Módi vétek. Vitium consvetum. S. I.
 * Ó módi. Pristini moris. Faludi, N. A. p. 219.
 Régi módi. idem.
 Új módi. Recentissimi moris.
 Módiás. Módis. Faludi, N. U. p. 15.
 Módis. Elegans, juxta morem receptum. S. I.
 Módis bolond. Moris novissimi nimius sectator. S. I.
 Módis ember. Homo secundum morem se vestiens, mori se aecomodans. S. I.
 Módis öltözet. Habitus mori conveniens. S. I.
 Módiáz. Morem recentem sequitur.
 Módiázás. Affectatio moris recentis.
 Módiázó. Affectator moris recentis.
 MÓDINT. Juxta modum.
 Jó módint adott. Juxta bonum modum dedit, i. e. satis abundanter dedit.
 Hozz jó módint. Adferas in bona quantitate, adferas abundantius.
 MÓDJA. Ejus mos, facultas. Vagyon módja benne, mint Antalnak az eb-ütésben. km.
 Módjára. Instar, admodum. M. A.
 Módiát meg adja. Requisite instruit. Adjuk meg a' módiát, mint a' Páliak a' csikóherélésnek. km.
 Módjával. Suo modo, moderate. S. I.
 Jó módjával. Bona modalitate.

MÓ.

MÓD.

MÓD. Modus. M. A. item Mos, modalitas.
 Mód fölött. Praeter modum, supra modum. M. A.

- MÓDOL. Modulatur. M. A.
 Módolás. Modulamen. M. A.
 Módolatlan. Immodulatus. M. A. L.
 Módolgtatja: módosítja. Sz. D.
 MÓDON. Modo.
 Azon módon. Eo modo.
 Fő módon. Principaliter. Pázm. Pred. p. 320.
 Mi módon. Quo modo.
 Semmi módon. Nullo modo.
 Úri módon. Dominaliter. Faludi' E. M. p. 37.
 MÓDOS. Moderatus, modestus. M. A.
 Módos reá tartás. Modestia. Faludi N. U. p. 20.
 Módosan. Moderanter, modeste. M. A.
 Módosít, módosítja. Modificat. Sz. D.
 Módosítás. Modificatio.
 Módosodik. Abit in morem, modificatur.
 Módosság. Modestia, moderatio, verecundia. S. I.
 MÓDOTLAN. Sine modo. Módatlan. Pázm. Pred. p. 46. 358. 893. 1074. 1102. Kal. p. 485.
 MÓDOZATLAN. Immodulatus. M. A. L.
 MÓDRA. Instar. M. A.
 Azon módra. Ad eum modum.
 MÓDÚ.
 Ilyen módú. Hujuscemodi. Káldi, 2. Mach. 15. 12.
 Ollyan módú. Ejuscemodi. M. A. L.
 MÓKUS.
 MÓKUS. Sciurus. PP.
 Mókus. Csárda Bihar Vben.
 MÓLN.
 MÓLN, MÓN. R. Mola. M. Verbőczy 1660. p. 125. „Erdőket, réteket, tókat, molnokat.“
 MÓLNA, MÓNA. Ejus mola, molendinum. „Kiki maga mólnára gátolja a' folyamot.“ Pázm. Kal. p. 628. Pred. p. 776.
 Mólna-Szecsőd. F. Vas Vben.
 MOLNÁR. Molitor, molendinarius. M. A. Ha vize van, bort iszik; ha vize nincs, vizet iszik. km: Molnár.
 Molnári. FF. Vas, és Szala Vben.
 Molnárné. Molitrix. M. A.
 Molnárság. Ars molitoria.
 MÓLNOS. Habens molam, molendinum.
 Mólnos. F. Nyitra Vben.
 MÓR.
 MÓR. Later crudus, non exustus. S. I. item Maurus.
 Mór. MV. Fejér Vben.
 Mór-fal. Murus e lateribus crudis structus.
 Mór-ház, Domus e lateribus crudis structa.
 MÓRBUL van építve. E lateribus crudis est exstructum.
 MÓRI.
 Csóri móri.
 MÓRIKÁL. Farát riszálja. Csak úgy mórrikálja magát előttem. Sz. D.
 MUKA.
 MUKA. Labor, opus. vide Munka. M. A. CM. Monozslai, de cultu. p. 90.
 MUKÁLKODIK. Laborat, operatur. M. A. Monozslai, de cultu p. 142.
 Mukálkodó. Operator. M. A.
 MÓRICZ.
 MÓRICZ. t. f. n. Mauritius.
 Móricz. Sz. PP. Somogy Vben, és Nagy Kunságban.
 Móricz' fa. Sz. P. Somogy Vben.
 Móricz' gátja. Sz. P. Kis Kunságban.
 Móricz-hely. Sz. P. Somogy Vben.
 Móricz' hida. F. Győr Vben.
 * Aranyos Móricz. E. F. Doboka Vben.
 MÓRING.
 MÓRING. Dos, donum sponsi. Morgen-gabe. S. I.
 Móring-levél. Literae dotalitiae.
 MÓRINGJA. Ejus dos. Ez a' mórिंगja.
 MÓRINGOL, mórिंगolja. Dotem assignat. dotat. S. I. Ezt mórिंगolta feleségének.
 MÖ.
 MÖCS.
 MÖCSÉNY. F. Tolna Vben.
 MÖCSKÖL, möcsköli. Conterit, contundit, confringit. Röcsköl, zöcsköl, dömöcsköl. S. I.
 MÖD.
 MÖD. (Kis). E. F. és Patak Udvarhely Székében.
 MÖG.
 MOG, MOGE, MOGOTT. L. Meg, megé, megett.
 MÓ.
 MÓTE.
 MÓTE pro Miolta. Ex quo tempore. S. I.
 MU.
 MUHAR.
 MUHAR. Gramen asperum. PP.
 Muhar-köles. Bőr-köles. Csapó, in Indice.
 MUHARCZ. Halicacabum. Páponya. Csapó p. 215.
 Muharcza. idem ac Muhar. PP.
 MUK.
 MUK. Mu, mus. S. I.
 MUKKAN. Mutit, mussat, mussitat, hiscit. S. I.
 Mukkanás. Mussitatio. S. I.
 MUKÁLÓDİK. Laborat, operatur. M. A.
 MUKÁS. Laboriosus, operarius. M. A. Margit' Élete p. 116.
 Mukáson. Laboriose. M. A.
 MUMOR.
 MUMOR. F. Szala Vben.
 MUNKA.
 MUNKA. Labor, opera, opus. M. A. Emberé a' munka, Istené az áldás. km.
 Munka-bér. Manupretium. M. A. L.
 Munka-győző. Par labori perferendo.
 Munka-győző tagok. Membra robusta, valida, labori perferendo apta. Faludi, E. M. p. 244.
 Munka-nélkül. Piger, desidiosus, fugiens laboris. A' ki kerüli a' munkát, nehezen tölti gyomrát. km. Qui vitat molam, vitat farinam.
 Munka-nélkül. Sine labore. Keveset adnak munka nélkül. km.
 Munka-tehető. Aptus, habilis ad laborem. Pázm. Pred. p. 312.
 Munka-tétel. Operatio. Zvonarics, 1. R. p. 420. 798.
 Munka-tűrő. Tolerans laboris.
 Munka' virági. Colores operum. A' munkának metszett, vésett, vertt, v. öntött czifrázati. S. I.
 * Ács-munka. Opus fabri lignarii. És így a' többi mester embereké, mint Kovács-munka, Lakatos-munka, Kőmives-munka, Szabó-munka 's a' t.
 Fogadott munka. Opus susceptum.
 Hamar munka. Labor praecipitatus. Kevés szokott hamar munkában jó lenni. km.
 Hasznos munka. Utilis labor. Hasznos munkának nincsen fáradsága. km.
 Kézi munka. Labor manualis.
 Mezei munka. Labor agrarius. S. K.
 Remek-munka. Opus magistrale. Chef d'oeuvre.
 Szorgos munka. Labor, qui valde urgetur.
 Vásári munka. Opus, quod pro nundinis paratur.
 MUNKÁCS. MV. Bereg Vben.
 Munkács' vára. Vár ugyanott. Anonymus cap. XII.
 MUNKÁJA. Ejus labor. Ebnek eb a' munkája. km.
 Nincs semmi munkája. Non habet, quod operetur.
 MUNKÁL, munkálja. Operatur, laborat. S. I.
 Ki munkálja. Elaborat.
 Meg munkálja. Percolit, labore perdomat.
 Munkálatlan. Non elaboratus, crudus. S. I.
 Munkálatos. Laboratus. Munkás. Sz. D.
 Munkálkodik. Operatur, laborat. M. A.

- Rajta munkálkodik. Elaborat. M. A.
Munkálkódás. Operatio, laboratio. M. A.
Munkálkódó. Operans, operator, laborator, efficax. M. A.
Munkálkoszik. Operatur, laborat. M. A.
Munkáloszik. idem. M. A.
Munkáltt. Laboratus.
Ki munkáltt. Elaboratus.
Meg munkáltt. Opere subactus, praeparatus.
- MUNKÁS. Operarius, operosus, laboriosus, mercenarius. M. A.
Munkás ház. Fabrica. Sz. D.
Munkás ló. Equus plaustrarius. PP.
Munkás társ. Cooperarius, collaborans. M. A.
- Munkásság. Industria, solertia. S. I. Sz. D.
MUNKÁTLAN. Otiosus. S. I. Munkátalan.
Pázm. Pred. p. 970. Zvonarics. 1. R. p. 357.
- Munkátlanság. Otium, vacantia, vacatio.
S. I. Dologtalanság. Sz. D.
- MUNKÁVAL. Operose. M. A. Még a' vadak is meg szelidülnek munkával. km.
- MURA.
- MURA. Mura' vize. Folyó víz Szala Vben.
Mura-köz. Fél-sziget Szala Vben.
- MURAI Szombat. MV. Vas Vben.
- MURÁNY. Folyó víz Gömör Vben. F. Tömös Vben.
Murány' alja. F. Gömör Vben.
Murány-vár. Vár Gömör Vben.
- MURCZ.
- MURCZ. Szurtos, szurkos, piszkos, czirtos mint a' lakatos inas. Sz. D.
- MURI.
- MURI. Kutyának adatni szokott név.
- MUOK.
- * MUOK. Napus. M. A. CM. Sárga répa.
MURKOS hely. Napinae. CM.
- MURUGY.
- MURUGY, MURUGYA, MURGYA, MURNYA, MURVA. Polyvából, szalma-töredékből, miből, álló rothadt gyülevény. Sz. D.
Murva-hely. Sz. P. Békes Vben.
- MUSKA.
- MUSKA. Culex vinarius. M. A. Beniczki. p. 196.
MUSKÁSODIK: férgesedik.
Meg muskásodik: meg férgesedik. Lippai, Calend. p. 26.
- MUSKATÉROS.
- MUSKATÉROS. Miles pedestris, germanicus. Csuzi, Síp-szó. p. 290.
MUSKOTÁLY.
- MUSKOTÁLY, Muskatály. Apianus, dulcis, moschatula. M. A. CM. L. Moskotály.
Muskotály-bor. Passum. M. A.
Muskotály-körtvély-fa. Pyrus favonia. S. I.
Muskotály-szőlő. Muscatula, uva passa. M. A.
- MUST.
- MUST. Mustum. M. A.
Must alá való kád. Lacus mustarius. PP.
MUSTI. Mustarius. M. A.
MUSTOS. Musteus, mustulentus. M. A.
Mustos pecsenye. Mustaceum. PP. Assa caro cum musto, et nasturcio praeparata.
- MUSTA.
- MUSTA. Malleus sutorius. PP.
- MUSTÁR.
- MUSTÁR. Sinapi. M. A. Mustarda. PP. gall. Moutarde.
Mustár-fű. Lepidium. S. I.
Mustár-mag. Granum sinapi. M. A.
MUSTÁROS lé. Sinapium, sinapis. M. A.
- MUSTOHA.
- MUSTOHA. vide Mostoha. M. A.
- MUSTRA.
- MUSTRA. Recensus, recensio, armilustrum. M. A. item Specimen. Pápaio: Mustora. Nagy István, Martyr. Coron. p. 109. „Monstra, monstrája.“
Mustra-posztó. Frustum praecidaneum, praesegmen. PP.
Mustra-posztót metsz. Frustum praecidit. PP.
Mustra-mester. Stipendiarius quaestor. PP.
MUSTRÁL, mustrálja. Exercitum recenset, lustrat. PP.
Ki mustrálja. Exauctorat, segregat. S. I.
Meg mustrálja. Lustrat.
Mustrás. Exercitium. PP. Lustratio.
Mustráló hely. Diribitorium. M. A.
Mustráltatja. Curat lustrari, recenseri. Pázm. Kal. p. 814.
Mustráltatás. Recensio. Pázm. Pred. p. 481.
Mustráltt. Lustratus.
Ki mustráltt lovak. Equi segreges.
- MUSZIKA.
- MUSZIKA. Musica.
Muzsika-hely. Orchestra, odeum. S. I.
Muzsika szerint éneklő. Symphonicus. PP.
Muzsika-szó. Sonus musicae. Nem halottas házhoz való a' muzsika-szó. km.
* Kürtös muzsika. Sonus tubarum, buccini. Faludi, N. U. p. 37.
Lantos muzsika. ibidem.
Néma muzsika. ibidem.
Szavattys muzsika. Musica vocalis. Fa- ludi. 1. c.
- MUSZIKÁL. Canit fidibus, concentum edit. S. I.
Muzsikáló szék. Pulpitum musicorum. PP.
MUSZIKÁS. Choraules. M. A.
- MUSZ.
- MUSZ. MUSZOL, muszolja. Conterit, contundit. S. I.
Csomoszolja p. o. a' szőlőt a' kádban. Sz. D.
Muszoló fa: csomoszoló fa, mellyel a' szőlőt a' kádban öszve muszolja.
- MUSZKA.
- MUSZKA. Moscus, moscovita, hyperboreus. M. A.
Muszka-czár. Czarus russorum. Geidler H. Okt. p. 60.
Muszka-nyelv. Linqua russica.
Muszka-ország. Moscovia. M. A.
- MUSZLICZA.
- MUSZLICZA. Vinula, culex vinarius. PP.
MUSZLINCZA. idem. Dug. km. 1.R. p. 34.
- MUT.
- MUT.
- MUTAT, mutatja. Monstrat, ostendit. M. A.
Nagy bánatban nehéz víg. orczát mutatni. km.
Bé mutatja. Offert, exhibet, ostendit. M. A.
Elő mutatja. Profert, praesentat.
Elől mutatja. Praemonstrat. M. A.
Föl mutatja. Elevat.
Ki mutatja. Manifestat, ostendit, exerit. M. A.
Ki mutatja magát. Se distinguit.
Ki mutatja foga' fejjérét. Exerit suas vires.
Meg mutatja. Ostendit, demonstrat, conmonstrat, designat. M. A.
Reá mutat. Indicat, indice prodit.
Mutatás. Monstratio, monstratus, indicium. M. A.
Bé mutatás. Praesentatio, oblatio.
Föl mutatás. Elevatio.
Kép-mutatás. Hypocrisis, simulatio. S. K.
Ki mutatás. Manifestatio, ostensio, exhibitio. M. A.
Ki mutatás' innepe. Festum declarationis. Pázm. Pred. p. 183.
Meg mutatás. Demonstratio. M. A.
Szín-mutatás. Hypocrisis. S. K.
Út-mutatás. Manuctio.
Mutatható. Monstrabilis. M. A.
Mutató. Monstrator, index. M. A.
Mutató ige. Articulus demonstrativus. Pázm. Kal. P. 880.
Mutató óra. Solarium. M. A. Nap-óra.
Mutató tábla. Repertorium. CM.
Mutató új. Digitus index.
Mutató vesző. Virgula divinatoria. Faludi, N. U. p. 163.
* Elől mutató. Praemonstrator. M. A. L. Kép-mutató. Hypocrita. S. K.
Óra-mutató. Index horologii. S. K.

Szín-mutató. Simulator. S. K.
Út-mutató. Index viae. Kalaúz.
Mutatólag. Indicative.
Mutatva. Demonstrando. Pázm. Kal. p. 806.
MUTOGAT, mutogatja. Ostentat. M. A.
Mutogató. Ostentatio. M. A. CM.
Mutogató. Ostentator. M. A. CM.
Mutogattatott, mutatott. Ostensus,
demonstratus. M. A.

MUZLA.

MUZLA. Sz. P. Heves Vben.

MUZULMÁN.

MUZULMÁN. Mahomedanus, mahometanus,
ismaélita. S. I.

MÚ.

Mulató hely. Pergula, deambulatorium.
M. A. Locus voluptarius. S. I.
Mulató helyi. Pergulanus. M. A.
Mulató vár. Villa voluptaria. Lust-

MÚCS.

MÚCS' fa. F. Tolna Vben.
MÚCSI. F. Tolna Vben.
MÚCSONY. F. Borsod Vben.

MÚLIK.

MÚLIK. Labitur, evanescit, praerit. M. A.
Minden nap egy, nap múlik. km.
El múlik. Transit, dilabatur, evanescit. M. A.
Nem igaz barátság az, mely könnyen el
múlik. km.
El múlik ismét. Revanescit. M. A.
El múlik mellőle. Praerit. M. A. L.
El ki múlik. Evanescit, praerit, emolitur,
emigrat. M. A.
Ki múlik. Occidit, occumbit, interit,
evanescit. M. A.

MULANDÓ. Evanidus, transitorius. M. A.
El mulandó. idem. M. A.
El mulandó állat. Spectrum, phantasma. M.
A.
El mulandó látás. idem. M. A.
Mulandóság. Vanitas, mutabilitas. M. A.
Pázm. Pred. p. 903.
MULASZT, mulasztja. (Facit praerit.)
Negligit, praeremittit. S. I.
El mulasztja. Intermittit. Ha ma egy órát
hijába el mulasztottál, holnap egész nap azt föl
nem találod. km.

Mulasztás Praeremissio.
El mulasztás. Intermissio.
MULAT. Moratur, commoratur, tardat. M. A.
Mulatja. Recreat, distrahit.
Mulatja magát. Facit sibi tempus jucunde
transire, recreat se.
El mulatja. Negligit, transigit. M. A.
El mulatja vendégeit. Distrahit suos
hospites.

Ki mulatta magát. Indulsit genio.
Mulatás. Commoratio, mora. M. A. it.
Distractio.

Jó mulatást. Bonam distractionem.
Mulató. Moratorius it. Distrahens, recreans.
Mulató. Csárda Zemplin Vben.
Mulató ház. Xistus. M. A. Diaeta, pergula.
Lusthaus. S. I.

Se se distrahit.
Mulatozás. Cunctatio. M. A.
Mulatozó. Cunctabundus, cunctator. M. A.
Mulatozva. Cunctanter. M. A.
Multság. Tarditas, mora, ocium. M. A.
Multságból. Ex recreatione, exhilarationis
gratia. PP.
Multságos. Jucundus. PP. Distractivus.
Mulattató. Moratorius. M. A.
MULÁS. Transitus, excessus. M. A.
Idő-mulás. Lapsus temporis.

Ki mulás. Obitus, exspiratio, excessus e vita.
MULHATIK. Potest praerit.

Mulhatatlan. Qui nunquam praerit. S. I.
El mulhatatlan. Inevanescens, quod transire
non potest, non transitorius. M. A.

Mulható. Praeribilis. S. I.
MULÓ. Evanidus, transitorius. S. I.

Muló félben. Obiter. Faludi N. A. d. 26.
Mulólag. Perfunctorie, per transennam.
Mulólan. idem.
Ki mulólan. Obiter. Pázm. Pred. p. 453.
Prágai p. 933.

MÚLTT. Praeritus. Múltt essőnek nem kell
köpönyeg. km.

Múltt héten. Praerita septimana.
El múltt. Anteactus, praeritus. M. A.
El múltt dolognak el felejtés a' vége. km.
Ki múltt. Defunctus, mortuus, rebus
humanis ereptus. S. I.

MULTON múlik. Constanter labitur. Faludi,
N. A. p. 37. T. É. p. 266.
MÚLVA. Labendo, lapsus.
Idő múlva. Lapsu temporis.

MÚT.

MÚT. Sz. P. Tolna Vben.
MÚTOS. E. F. Közép Szolnok Vben.

MŰ.

MŰ.

MŰ. Nos. vide MI. M. A.

MŰK.

MŰK.
MŰKÖCS. Androsace. S. I.

MŰ.

MŰ.

MŰ. Ophis, opificium. M. A. Opera, artificium.
PP. A' mely mű hamar kész, hamar vész.
km.

Mű-ház. Ergastulum. Arbeitshaus. S. I.
Mű-hely. Officina, fabrica. M. A.

* Borbély-mű-hely. Tonstrina. S. K.
Koholó mű-hely. Ustrina. S. K.
Kovács-mű-hely. Officina seraria. S. K.
Mű-látó. Inspector operis, praefectus
operum. Pallér. S. I.
Mű-szer. Materia. Zeug, Stoff. S. I. Materiale.
PP.

Mű-szerszám. Instrumentum artis, opificii.
Werkzeug. S. I.

MŰVEL, műveli. MIVEL, mivel. Operatur,
facit, laborat, efficit, elaborat. M. A.

Ki mivel. Elaborat, efficit. S. I.
Meg mivel. Excolit, elaborat, efficit,
exequitur. M. A.

Míveldegel. Agitat, factitat.
Míveletlen. Incultus. M. A.

Művelés, Mívelés. Operatio, cultio, cultura.
M. A.

Föld-művelés. Agricultura.
Kert-művelés. Cultura horti. S. K.
Meg művelés. Executio, cultura. M. A.
Szőlő-művelés. Cultura vineae.

Művelmény. Artefactum. S. I. Sz. D.
Művelő, Mívelő. Operator, laborator. M. A.

Mívelő ház. Laboratorium. Margit' Élete. p.
33.

Mívelő nap. Dies operosus, profestus. M. A.
Mívelő napi. Profestus. M. A.

* Föld-mívelő. Agricola.
Meg mivelő. Executor, excultor. M. A.

Műveltet, műveltet. Curat cultivari.
Műveltt. Cultus, elaboratus. M. A.

Föl míveltt arany. Aurum factum. S. I.
Ki míveltt arany. idem. S. I.

Ki míveltt. Excultus.
Meg míveltt, meg míveltetett. Confectus,
elaboratus, excultus. M. A.

Mívelttség. Cultura.

MŰEL, műeli R. Művel, műveli. Margit' Élete
Praynál p. 274.

Műelkődik R. Művelkedik. Margit' Élete,
Praynál p. 314.

Műelkődöt R. Cselekedet. Margit' Élete
Praynál p. 255.

Jú műelkődöt. R. Jó cselekedet. Margit'
Élete p. 39.

MŰVES, Míves. Operarius, cultor, elaborator.
M. A.

Míves ember. Mechanicus, operarius. M. A.
Pázm. Kal. p. 144.

Míves legény. Sodalis. Pázm. Kal. p. 487.
Míves nap, hét-köz-nap. Profestus. CM.

* Kézi műves. Mechanicus. M. A.
Kő-műves. Murarius.

Ülő műves. Sedentarius. M. A. L.
Sár-műves. Plastes. M. A. L.

Váltó műves szabó. Sartor, qui pro
conducto opere laborat, et non pro
nundinis.

Mívesekhez látó. Inspector operariorum. M.
A.

MŰVÉSZ. Artifex, opifex, magister. S. I. Sz.
D.

Művészet. Artificium.
Művészi. Quod ad artificem spectat.

Művészség. Ars.
Szabad művészségek. Artes liberales. L.

Erdélyi Múzeum, V. Füzet. Pest. 1816.
p. 182-184.

schloss.

Mulatozik. Cunctatur, moratur. M. A. it.

M u t a t ó

(N-ből.)

NA.

NACZA.

NAD, nadap, nadály, nadár.

NADRÁG, nadrági, nadrágol, nadrágos, nadrágtalan.

NAGY, nagyvall, nagygvá, nagyít, nagyja, nagyobb, nagyon, nagyoz, nagyra, nagyság, nagyul.

NAK.

NANDOR.

NANI, nanicza.

NAP (1), napa, napad, napam.

NAP (2), napi, napja, napkor, napol, napon, napot, napott, napos, napoz, nappal, napra, napról, napság, napton, naptól.

NARANCS, narancsos.

NASPOLYA.

NATRAGULYA.

NÁ.

NÁD, nádas, nádi, nádol, nádoz.

NÁDOR.

NÁDRA, nádrás.

NÁL, nála.

NÁM.

NÁN, nána.

NÁPICZ.

NÁRCZ, nárczos, nárczissus.

NÁS.

NÁSZ.

NÁSZÁD, nászáros.

NÁTHA, náthás.

NÁVA.

NE.

NE, nesze, netek.

NÉ.

NED, nedve, nedves, nedvetlen.

NEGÉD, negédes, negédség.

NEHÉZ, nehezebb, nehezedik, nehezeli, nehezen, nehezék, nehezít, nehézkedik, nehézkes, nehezli, nehézség, neheztel, nehezül.

NEK, neki.

NEM, nembéli, neme, nemes, nemtelen, nemtő, nemű, nemz.

NEMEZ.

NEMMEN.

NEPER.

NESPOLYA.

NEST.

NESTE.

NESTER.

NESZ, nesze, neszel, neszes, neszez.

NEVET, nevetdegel, nevetetlen, nevetés, nevethető, nevetkezik, nevető, nevettség, nevettet, nevetében.

NÉ.

NÉ, neje, némbéri.

NÉ, néha, néhány, néhol, néki, némelly, némi.

NÉGELY, négelynyi.

NÉGY, négye, negyed, négyel, négyen, négyes, négyez, négygyé, négyre, négytség, négyyszer, negyven.

NÉL, nélkül.

NÉM, néma, némít, némul.

NÉMET, németes, németez, németezi, németi, némettség, németül.

NÉNE, nénéd, néném, nénje.

NÉNY, nénye.

NÉP, népe, népes, népi, népség, néptelen, népű.

NÉRCZ.

NÉV, neve, néved, nevedékeny, nevededik, nevel, nevendék, nevenként, neves, nevet, nevetlen, nevez, névi, névtelen, nevü.

NÉVOLYA, névolvás.

NÉZ, nézdegel, nézeget, nézell, nézés, nézgel, nézgeli, nézget, nézhető, néző, nézve.

NINI, nini.

NIHA, nihány.

NIK, nikla, niklós, nikola, nikó.

NIKÁPOLY.

NINCS, nincsen.

NIT.

NO.

NO, nos, nosza, nódit, nódul, nogat.

NOE.

NOHA.

NOHAJKA.

NOSZOLYA.

NOSZPOLYA.

NÓ.

NÓTA, nótája, nótál, nótárius.

NŐ.

NŐ, nős, nőszik, nőtelen.

NŐ, nődögel, nőtet, nőtt, nőved, nővedék, nővel, nőveszt, nővet, nővevény, nővés, nővötény.

NU.

NUS.

NÜ.

NÜNÜKE.

S

u

mma 72.

N.

NA.

NACZA.

NACZA. Anna parva, juvencula.

NAD.

NAD.

NADAP. F. Fejér Vben.

NADÁLY. Hirudo, sangvísuga. M. A. CM.

Nadály-fű. Consolida major, solidago,

solidagium, symphytum. M. A.

Vér-szopó nadály. Pázm. Pred. p. 349.

NADÁR. Hígság, a' mit a' borjas tehén magától el vet. Hallottam 1825. Febr. 17.

NADRÁG.

NADRÁG. Caliga, femorale. M. A.

Nadrág' ellenzője.

Nadrág' hasítékja. Fissura, rima caligarum. PP.

Nadrág' kengyele v. talpallója. Stapes caligarum. S. I.

Nadrág-kötő. Adstrictorium lorum caligarum. PP.

Nadrág-szűj. Lorum caligarum.

Nadrág-tartó. Hosentrager. S. I.

* Irhás nadrág. Caligae, quibus aluta superinducta est.

Kék nadrágra vörös folt. km.

Kittől-nadrág. Caligae e tela duplicata.

Még a' kittől-nadrágban is el bízza magát. km.

Lovagló nadrág. Caligae, quas equitantes induere solent. VV. L.

Szarvas-bőr-nadrág. Caligae e corio cervino.

Szűjas nadrág. Caligae, quae loro firmantur. VV. L.

Tányéros nadrág. Caligae orbiculatim factae. S. K.

Vörös nadrág. Caligae e panno rubro.

NADRÁGI. Caligarius, caligaris. M. A.

NADRÁGJA. Ejus caligae. Meg böcsüli, mint a' Somogyi gyermek a' nadrágját. km.

NADRÁGOL, nadrágolja. Verberat. S. I.

Meg nadrágolták. Ad caligas verbera accepit.

Dug. km. 1. R. p. 15.

NADRÁGOS. Caligatus. M. A.

NADRÁGTALAN. Sans-culotte.

NAGY.

NAGY. Magnus, grandis, ingens, vastus, item adjectivis aliis praemissum: valde multum. M. A.

Nagy ajakú. Labeo, chilo. PP.

Nagy akarat. Fastus, superbia. M. A. item Obstinacia. Nagy benne az akarat, mint a' vén leányban.

Nagy akaró. Fastuosus, superbus, arrogans, ambitiosus. M. A.

Nagy alható. Somnolentus. M. A.

Nagy alvó. Endymion. S. I.

Nagy anya. Avia. M. A.

Nagy arcza-pirulás. Grandis erubescencia. Szegénység nagy arcza-pirulás. km.

Nagy aszszony. Magna domina, mater Jesu Christi. S. I.

Nagy aszszony' napja. Festum assumptionis B. V. S. I.

Nagy atya. Avus. M. A.

Nagy ág. F. Baranya Vben. Folyó víz Marmaros Vben. E. F. Hunyad Vben.

Nagy állatú. R. Statura magnus, gigas, colossalis. Bát. S. I.

Nagy árú. Pretiosus, carus. S. I.

Nagy árú kő. Gemma, lapis pretiosus. S. I.

Nagy bánat. Ingens moeror. Nagy bánatban nehéz víg arczát mutatni. km.

Nagy bátran. Intrepide, audacter. S. I.

Nagy Bánya. Rivulinum, civitas Ungariae, Domina rivulorum. M. A. K. V. Szatmár Vben.

Nagy bolond. Magnus stultus.

Nagy boszorkány. Celebris incantatrix, venefica, saga. PP.

Nagy böjt. Quadragesima, jejunium quadragesimale. PP.

Nagy csoda. Grande miraculum.

Nagy csötörtök. Coena domini.

Nagy dolog. Res magni momenti. Nagy dolgokat feszeget. Res magnas movet. PP.

Nagy ehető. Vorax, edax, mando, comedo. M. A.

Nagy ehetőség. Edacitas, voracitas. M. A.

Nagy ember. Vir summus. S. I.

Nagy emberséggel. Magna humanitate. Faludi E. M. p. 244.

Nagy emberségesen. Officiose. PP.

Nagy erdő. Erdő Soprony Vben.

Nagy erő. Vis magna. Nem nagy erő kell a' pókháló-szakasztáshoz. km.

Nagy eső. Imber. Zápor. S. I.

Nagy eszű. Ingeniosus, perspicax, scitus, sagax. S. I.

Nagy ér. Ér Pest Vben.

Nagy ész, nagy elme. Ingenium, acumen, sagacitas. S. I.

Nagy ét. R. Voracitas, gula. S. I.

Nagy étű. R. Vorax, gulosus, gulo. S. I.

Nagy fa. Arbor magna. Nagy fát mozgat. km.

Nagy fába vágta a' fejszét. Atlas coelum. M. A.

Nagy falu. MV. Árva Vben. F. Baranya Vben. E. F. Kraszna Vben.

Nagy fejsze. Securis major.

Nagy fejű. Capito, capitosus. M. A.

Nagy feneket kerit beszédjének. km.

Nagy fennyen. Superbe, arroganter. S. I.

Nagy fogú. Dentatus. M. A.

Nagy fön. Valde elate, arroganter. Mo- noszlai, Hit' oltalma p. 360.

Nagy fű. Solanum lethale. PP. Atropa mandragora. Natragulya. S. I.

Nagy fülü. Flaccus. PP.

Nagy füttyel. Jactanter, jactabunde. S. I.

Nagy gonddal. Anquisite, anxie, curiose. S. I.

Nagy Győr. Jaurinum, Javarinum, civitas Ungariae. M. A.

Nagy Győri. Jaurinensis, Jauriensis. M. A.

Nagy hajlás. Telek Csongrád Vben.

Nagy hamar. Valde cito. Faludi. T. É. p. 32. 69.

Nagy hamisan. Fraudulenter nimis. Tasi Gáspár. p. 56.

Nagy has. Abdomen v. graviditas. S. I.

Nagy hasú. Ventrosus v. grvida. S. I.

Nagy hatalmú. Multipotens. S. I.

Nagy hegy. Sz. P. Gömör Vben.

Nagy herczeg. Magnus dux. Sz. D.

Nagy hét. Hebdomada sancta. PP.

Nagy hétfő. Dies lunae in hebdomada sancta.

Nagy hír. Fama magna. Nagy a' híre, mint a' tatár-járásnak. km.

Nagy homlokú. Fronto, cilo. PP.

Nagy hóhér a' rozszz lelki isméret. km.

Nagy idejű. Grandaevus. M. A.

Nagy ingyen. Sine ullo merito. Faludi U. E. 3. R. p. 14. „Sokan viseltek vezetékiül ilyen neveket: Nagy Caesar, Nagy Pompejus, Nagy Sándor, de nagy ingyen. A' népnek kedvező

szóziati voltak, és széllé váltak.“

Nagy ital. Bibacitas. M. A.

Nagy ivás. Perpotatio. M. A.

Nagy ivó. Bibax, bibo, bibulus. S. I.

Nagy kapu. Porta. PP.

Nagy kedd. Dies Martis hebdomadae sanctae.

Nagy készüllet. Magni apparatus. A' nagy készülletnek gyakran csekély szokott lenni a' vége. kr

Nagy kezű. Manutius. **PP.**

Nagy konc. Offa magna. Nagy konc esett ki szájából. km.

Nagy kor. Senectus, grandaevitas, aetas propecta. S. I.

- Nagy kórság. Morbus sacer, caducus, comitialis, epilepticus, epilepsia. S. I.
- Nagy könnyen. Cum magna facilitate.
- Nagy követ vetett a' kútba. km.
- Nagy lak. E. F. alsó Fejér Vben.
- Nagy lapta. Follis, folliculus. Ballon. S. I.
- Nagy lábú. Bupes. M. A. Pedo. PP.
- Nagy láb-új. Allex, hallux. PP.
- Nagy lelkű. Magnanimus.
- Nagy lelkűség. Magnanimitas. Sz. D.
- Nagy magyar. Virtutis solidae hungarus.
- Nagy mező. Sz. P. Szala Vben.
- Nagy meszsze. Nimum procul. S. I.
- Nagy méltóságú. Excellentissimus.
- Nagy mi haszna. Inutilis, nullius frugis.
- Nagy mise. Sacrum cantatum. S. I.
- Nagy nehezen. Aegre, difficulter. S. I.
- Nagy nem. Genus summum, generositas, prosapia, clarus sanguis. S. I.
- Nagy nemből való gyermek. Puer praetextatus. PP.
- Nagy név. Nomen magnum, v. magni nomen. Sok kicsiny viseli a' nagy nevet. km.
- Nagy oltár. Altare majus. Meszsze még a' nagy oltár. km.
- Nagy orrú. Naso. M. A.
- Nagy patak. F. Bihar Vben.
- Nagy péntek. Parasceve. M. A.
- Nagy pófájú. Bucco. PP.
- Nagy Prépost. Praepositus major.
- Nagy rév. F. Heves Vben.
- Nagy semmi. Magnum nihil. Faludi, N. A. p. 166.
- Nagy szétve. Nimum festinanter. S. I.
- Nagy sokára. Nimum tarde. S. I.
- Nagy sokan. Complures. CM.
- Nagy szag. Odor gravis. S. I.
- Nagy szagú. Odorus. PP.
- Nagy száj nagy falatokkal telik. km.
- Nagy szájú. Labeo, vel jactator, gloriator, thraso. S. I.
- Nagy szakály. Barba promissa. A' nagy szakály senkit tudóssá nem téssen. km.
- Nagy szál. Sz. P. Nógrád Vben.
- Nagy szál ember. Homo procerus. S. I.
- Nagy számú. Numerosus, multus. S. I.
- Nagy szavú. Stentor. S. I.
- Nagy szeg. F. Nyitra Vben.
- Nagy szemöldökű. Blepharo. PP.
- Nagy szerda. Dies Mercurii in septimana sancta.
- Nagy szita. Cribrum majus. Vagyon itt minden: nagy szita, kis szita. km.
- Nagy szívű. Magnanimus. S. I.
- Nagy szívűség. Magnanimitas. S. I. Sz. D.
- Nagy szombat Tyrnavia, civitas Ungariae. M. A. it Sabbathum magnum.
- Nagy szombati. Tyrnaviensis. M. A.
- Nagy szó. Vox momentosa, vel assertum ponderosum. Nagy szónak nagy bizonyítás kell. km.
- Nagy szultán, nagy úr. Imperator turcicus. S. I.
- Nagy tagú. Membrosus. S. I.
- Nagy talpú. Pansa. PP.
- Nagy tenger. Oceanus. Világ' tengere. S. I.
- Nagy testű. Corpulentus, robustus. S. I.
- Nagy torkú. Gutturosus. PP.
- Nagy tűrhetés, nagy tűrhetőség. Longanimitas, patientia. M. A.
- Nagy tűrhető. Longanimis, tolerans. M. A.
- Nagy udvart tart. Splendide vivit.
- Nagy úr. Praepotens. A' nagy úrnak is találkozik ura. km.
- Nagy urak. Proceres, magnates, optimates. S. I.
- Nagy új. Pollex. M. A.
- Nagy út. Sz. P. Heves Vben.
- Nagy ügygyel bajjal. Difficulter, operose. S. I.
- Nagy vastag. Crassus, obesus. PP.
- Nagy valamibem. Excellens in aliquo genere. S. I.
- Nagy vezér. Magnus Veziridus.
- Nagy vígan. Jucundissime. S. I.
- Nagy volta valaminek. Magnitudo. S. I.
- Nagy zajjal. Cum magno strepitu.
- * Fől-nagy. Villicus. PP.
- Had-nagy. Tribunus militaris, strategus, dux belli. M. A.
- Nász-nagy. Architrclinus, paranympus. M. A.
- Nép-nagy. Tribunus plebis.
- Ór-nagy. Comes spiculatorum.
- Vár-nagy. R. Arcis gubernator, castrum praefectus.
- NAGYALL, nagyallja. Magnum putat, magni ducit. S. I.
- Meg nagyallotta. Nagyollotta.
- NAGYBAN kereskedik. In solidum vendit. S. I.
- Nagyban kereskedő. Solidus negotiator. Grosshändler. S. I.
- NAGYGYÁ leszsz. Grandescit. M. A.
- Nagygyá teszi. Grandit. M. A. Magnum facit, exaltat.
- NAGYI. Quod ad magnum pertinet.
- Had-nagyi tisztség. Officium strategi.
- Nép-nagyi hatalom. Tribunicia potestas.
- Nép-nagyi hatalommal. Tribunicia potestate.
- NAGYÍT, nagyítja. Augēt, amplificat, exaggerat. S. I.
- Meg nagyítja. Aduget. Vajda 3. K. p. 77.
- Nagyítás. Auxesis, hyperbole.
- Nagyító. Augens.
- Nagyító üveg. Microscopium. S. I. Sz. D.
- NAGYJA. Ejus magnum. Quod in re magnum est.
- Nagyjából. Ex parte majori. S. I.
- Nagyjából ki faragta. Ruditer dedolavit.
- Nagyjai az országnak. Proceres, magnates, optimates. S. I.
- Nagyját válogatja. Majora seligit.
- NAGYNAK tartja. Magni facit, magni ducit, magni pendit. M. A.
- NAGYOB. Major, grandior.
- Nagyobbacska. Majusculus. M. A.
- Nagyobbad. Major. S. I.
- Nagyobbada valaminek. Pars major. S. I.
- Nagyobbadára, nagyobbára. Ut plurimum, maxima ex parte. S. I.
- Nagyobbadka. Majusculus, grandiusculus. M. A.
- Nagyobbadon. Majori ex parte.
- Nagyobbít, nagyobbítja. Augēt, grandit. M. A.
- Meg nagyobbítja. Aduget.
- Nagyobbítás. Augmentum, majoratio. PP.
- Nagyobbítattott. Augmentatus, auctus, majoratus. PP.
- Nagyobbodik. Crescit, augetur, augetur, grandescit. Biró Márton, Micae p. 288.
- Meg nagyobbodik. Adugetur.
- Nagyobbodás. Augmentum, incrementum.
- Nagyobbság. Majoritas. Faludi, N. E. p. 78.
- Leg nagyobbság. Maximitas. M. A. L.
- Nagyobbúl. Augetur.
- NAGYOCSKA. Grandiculus, grandiusculus, subgrandis. M. A.
- NAGYOKAT lépik. Magnis passibus incedit. PP.
- NAGYOLL, nagyollja. Nagynak tartja, v. nagyjából ki vágja.
- Ki nagyollja. Nagyjából ki faragja. Sz. D.
- NAGYON. Magnopere. M. A.
- Nagyon roszszúl van. Aegerrime valet.
- NAGYOT botlik. Valde impingit. A' ki nagyot hág, nagyot esik. km.
- Nagyot fohászodott. Ex imo suspiria traxit.
- Nagyot hall. Boeotica auris. M. A.
- Nagyot halló. Surdaster. S. I.
- Nagyot hazudott. Mendacium magnum commisit.
- Nagyot ugrott. Magnum saltum fecit.
- Jó nagyot ivott. Bene hausit.
- NAGYOZ, nagyozza. Auget, adauget, exaggerat. M. A.
- NAGYRA. Ad magna, magni.
- Nagyra böcsüli. Magni facit. A' mihez könnyen férünk, nem szoktuk nagyra böcsülni. km.
- Nagyra mondás. Hyperbole. S. I.
- Nagyra mondó beszéd. idem. Faludi, N. E. p. 11.
- Nagyra tartja. Magni aestimat.
- Nagyra tartja magát. Superbit.
- Nagyra termett. Ad alta natus.
- Nagyra vágyás. Ambitio. S. I.
- Nagyra vágyó. Ambitiosus. S. I.
- NAGYSÁG. Magnitudo, magnitas, granditas, magnificentia. M. A.
- Nagysága. Ejus magnificentia.
- Ó Nagysága. Sua Illustritas.
- Nagyságot, nagyságot. Habet pro magnifico. Sz. D.
- Meg nagyságot. Magnifici titulo eum compellat.
- Nagyságos. Magnificus. M. A. Nem leszsz azért nagyságos úr, ha cigány annak mond is. km.
- Nagyságosan. Magnifice. M. A.
- NAGYUL. Crescit, augetur, augetur, grandescit, v. invalescit. S. I.

NAK.

NAK. Post vocales obtusas format in nominibus dativum, in verbis tertiam personam pluralis numeri.

Nak. F. Tolna Vben.

NANDOR.

NANDOR. F. Nógrád Vben. E. F. Hunyad Vben.

Nandor' alja. E. F. Hunyad Vben.

Nandor fejér vár. Nandor alba, Bellogradum, Taurunum, civitas Ungariae. M. A. Pázmány „Nándor fejérvár“ Pred. p. 411.

- Nap-nyugati szél. Zephyrus, favonius, corus.
NANI.
- NANI. Anna juvenis.
NANICZA. Anna junior.
- NAP (1).
- NAP. Socrus. M. A. Minden nap gyűlöli menyét,
és nem szereti. Omnes socrus oderunt
nurus. KV. p. 355.
- NAPA. Socrus ejus. M. A. „Ha nád-mézből
csinálják is képét (a' meny-aszszony'
napának), az is keserű a' meny-
aszszonynak. Pázm. Pred. p. 251.
- NAPAD. Socrus tua. Napad nem gondolja,
hogy ő is csak meny volt. km.
- NAPAM. Socrus mea.
- NAP (2).
- NAP. Sol, Titan, Phoebus. item Dies. M. A.
Nap' alkonyodása. Occasus solis.
Nap-alkonyáskor. Sub solis occasum. Sz. D.
Nap-bogár. Coccinella, cimex solaris. S. I.
Nap-ellenző. Umbella, umbraculum. Parasol.
S. I.
Nap-enyészet. Occidens, occasus. M. A.
Pázm. Pred. p. 838.
Nap-enyészeti. Occidentalis. M. A.
Nap-enyészeti szél. Zephyrus. M. A.
Nap-eset. Occasus solis. M. A.
Nap-eseti. Occiduus, occidentalis. M. A.
Nap-eseti szél. Zephyrus. M. A.
Nap-estig. Tota die a mane usque ad
vesperam, per totum diem. M. A.
Nap-fény. Splendor solis. Még a' nap-
fényben is homályt keres. km.
Nap-fogyatkozás. Eclipsis solis. S. I.
Nap-fogyás. idem. Pázm. Kal. p. 46.
Nap-fordító. Tropicus. Molnár János.
Nap-föl-költe. Ortus solis. S. I.
Nap' füve. Heliotropium. S. I.
Nap-haladat. Sol occidens, solis occasus,
abscessus. S. I.
Nap-haladatkor. Sole occidente, sole ad
occasum declinante. PP.
Nap-hanyatlás. Occasus solis. S. I.
Nap-hasadás. Diluculum. S. I.
Nap' hasadtakor. Diluculo.
Nap' heve. Aestus, solis ardor. S. I.
Nap' hossza. Longitudo diei.
Nap' hosszában. Per totam diem.
Nap' járása. Cursus solis. S. I.
Nap-kása. Lithospermum. Madár-köles. S. I.
Nap-keles. Ortus solis.
Nap-kelet Oriens. M. A.
Nap-keleti. Orientalis. M. A.
Nap-keleti bonczok. Monilia orientalia.
Faludi, E. M. p. 244.
Nap-keleti szél. Eurus, subsolanus. M. A.
Nap-kor. F. Szabolcs Vben.
Nap-köz. Interdiu.
Nap-közben. Intra diem. Sz. D.
Nap-közi tartás. Diaeta.
Nap' le haladtán, nap' le mentén. Sole
cadente, occidente. S. I.
Nap' le mente. Occasus solis. Sz. D.
Nap meg térése. Solstitium. M. A. CM.
Nap-nyugat. Occidens, occasus. M. A.
Nap-nyugati. Occidentalis, occiduus. M. A.
- Nap-óra. Solarium, horologium solare. S. I.
Nap-pállya. Cursus solis. S. I.
Nap-pille. Papilio. S. I.
Nap-ragy. F. Gömör Vben. Nem minden nap
ragvog a' nap. km.
Nap-szabás. Diei praefixio. S. I.
Nap-szám. Opera diurna, pensum v.
merces laboris diurni, diurnum. S. I.
Nap-szám-péNZ. Merces operae diurnae,
diurnum. S. I.
Nap- számos. Operarius, mercenarius. M. A.
Nap-szökő esztendő. Annus bissextilis. M.
A.
Nap-szúrás. Coup de soleil.
Nap' szúrása, nap' sütése. idem. Sz. D.
Nap-támadat. Ortus solis.
Nap-támadati birodalom. Orientale
imperium. Heltai 2. Dar. p. 123.
Nap-tár. Calendarium. Sz. D.
Nap' térése. Solstitium. S. I.
Nap-töltés. Transactio diei. S. I.
Nap' udvara v. szérűje. Halo. S. I.
Nap után forduló virág. Heliotropium. S. I.
Nap' útja. Eccliptica. S. I.
Nap-üllés. Feriatio. S. I.
Nap-válogatás. Selectus diei. Pázm. Kal. p.
356.
Nap-válogató. Selector dierum. Idem. 1. c.
Nap-világ. Lumen solare. Pázm. Kal.
p. 608.
Nap-világ előtt. Ante lucem, tempore
antelucano. S. I.
Nap-világnál. Ad lumen solis, de die.
Nap-virág. Heliotropium. Faludi, E. M. p.
19.
* Bőjti nap. Dies esurialis.
Dolog-tévő nap. Dies profestus, operosus.
M. A.
Egész nap. Tota dies v. tota die.
Egy nap nem a' világ. km.
Egygyik nap a' másiknak tanítványa. km.
Esztendő e' nap. Hoc ipso anni die. S. K.
Fattyú nap. Parhelius, geminatus sol. S. K.
Fél nap. Media die. S. K.
Füzető nap. Solutionis dies. S. K.
Harmad nap. Triduum. S. K.
Heverő nap. Feriatus dies. S. K.
Hét-köz-nap. Profestus dies. S. K.
Hol-nap. Cras. M. A.
Hó-nap. Mensis. M. A.
Hús-evő nap. Dies carnalis.
Idő-nap. Tempestivum. S. K.
Jakab-nap. Dies Jacobi. Nem minden nap
Jakab-nap. km.
Jeles nap. Solennis dies. S. K.
Jó nap. Bona dies. Millyen a' jó nap, olyan
a' fogadj' Isten. km.
Kereszt-járó nap. Dies rogationum. NC. p.
437.
Két nap.- Nem a' két nap csiped föl. km.
- Köz-nap v. dolog-tévő nap. Dies operosus,
profestus. NC. p. 437.
Mái nap. Dies hodierna. A' ki mái napot meg
adta, holnapot nem ígérte.
km.
Más nap. Altera dies.
Másod nap. Biduum. S. K.
Menyegző-nap. Nuptialis dies. S. K.
Mi-nap. Nuper dierum.
Minden nap. Omni die. Minden nap egy nap
múlik. km.
Posta-nap. Postalis dies. S. K.
Teg-nap. Heri. M. A.
Teg-nap előtt. Nudius tertius.
Úr-nap. Festum corporis Christi. S. K.
Üllő nap. Dies festus.
Ünnep-nap. idem.
Vasár-nap. Dies dominicus.
NAPBAN való fogyatkozás. Eclipsis solis. M. A.
NAPI. Solaris, solanus. M. A.
Napi bér. Merces diurna. Pázm. Pred. p.
779.
Napi béres. Mercenarius, operarius. S. I.
Napi fáradság. Labor diei delassans.
Pázm. Pred. p. 779.
Napi járás. Iter diei. S. I.
Napi könyv. Diarium, acta diurna. S. I.
Napi munka. Pensum, labor diurnus, opus
diurnum. S. I.
Napi munkás. Mercenarius. M. A. Pázm.
Pred. p. 850. 1139.
Napi péNZ. Denarius diurnus. Telegdi,
Felelet p. 46.
Napi rend. Ordo diurnus. Faludi N. A. p.
147.
* Egy napi. Unius diei.
Egy napi járó föld. Terra uno die per-
agrabilis. S. I.
Harmad napi. Triduanus. M. A.
Hol-napi. Crastinus. M. A.
Hol-napi nap. Crastina dies.
Mái napi. Hodiernus.
Mi-napi. Nupernus, nuperrimus. M. A.
Minden napi. Quotidianus. M. A.
Teg-napi. Hesternus. M. A.
Ünnep-napi. Festivalis.
Vasár-napi. Dominicalis.
NAPJA. Ejus dies. Se napja, se órája.
Egyház' napja. Patrocinium ecclesiae.
Halottak' napja. Commemoratio oo.
fidelium defunctorum.
Hus-vét' napja. Dies Paschatis.
Karácson' napja. Dies nativitatis Christi.
Mind szent' napja. Festum OO. SS.
Neve' napja. Ejus dies onomasticus.
Pünköszt' napja. Dies Pentecostes.
Születése' napja. Ejus dies nativitatis.
Úr' napja. Festum corporis Christi.
Napjában. Dietim, quotidie. S. I.
Napján. In ejus die.
Ítélet' napján. In die iudicii. S. K.
Néha' napján. Aliquando.
Soha' napján. Ad calendas graecas. S. K.
NAPKOR. De die, interdiu. S. I. Sz. D.
Napkor. F. Szabolcs Vben.
NAPOL. Chronissat, diem transigit,
comperendinat. M. A. CM.
Napolás (Nap-töltés, veszteglés), Naplás.
Comperendinatio, chronissatio. M. A.
Napoló, Napló. Comperendinator, transactor
diei.

M. A.

Nap-nyugott. Occasus solis. vide Nap-
nyugat. M. A.

- Napoló ház. Domus contumaciae. S. I. NARANCSOS kert. Orangerie. Faludi, T. É. p. Napló könyv. Diarium. Sz. D. 35.
- NAPON van. Soli expositus.
Napon sültt. Solatus. M. A.
Napon sülés. Sonnenstich. S. I.
- Naponkint. Quotidiane, quotidie, in dies singulos. M. A.
Naponként való. Quotidianus. S. I.
Naponnan. Interdiu, de die.
- NAPOTSZAKA. Per diem, dietim. S. I. Napot ill (üll). Solennia instituit. PP.
Napot órát tesz. Diem, horam designat. PP.
Napot tesz valamire. Diem condicit. PP.
NAPOTT nap estig. Tota die, per diem totum. M. A. Telegdi, Felelet p. 19.
- NAPOS. Habens diem.
Napos író. Diurnista, scriba diurnus. S. I.
Hol-napos írás. Journal.
Hó-napos hírek. Rumores menstrui, sive qui menstruatim eduntur. Faludi, T. É. p. 273.
- NAPOZ, napozza. Procrastinat. M. A.
Hol-napoz, hol-napozza. idem. Sz. D.
- NAPPAL. Interdiu, de die. M. A.
Éjjel nappal. Diu, noctuque.
- Nappali. Diurnus. M. A.
Nappali szoba. Tagzimmer. Sz. D.
Nappalig. Usque diem. Sz. D.
Nappallik. Diescit, lucescit. S. I. Nappalodik. idem. Sz. D. mint Hajnalodik.
Reánk nappalodott az idő. Sz. D.
Nappalozik. idem. Sz. D.
- NAPRA. Ad diem v. ad solem.
Napra forduló virág. Heliotropium.
Napra néző fű. Verrucaria, solsequium, heliotropium. M. A.
Tegnapra várták. Pro hesterna die fuit expectatus.
- NAPRÓL napra. In dies. M. A.
Napról napra halasztja. Comperendinat. PP.
Napról napra halogatás. Procrastinatio. M. A.
- NAPSÁG. In dies. M. A. Totalitas diei. Az napságtól fogva. Ex eo die, ab eo tempore. M. A.
Mái napságtól fogva. Ab hodierna die.
- NAPTON nappal. Toto die, per totum diem. S. I.
- Napton napotszaka. idem. S. I.
- NAPTÓL feketedett. Quem sol decoloravit. Sz. D.
Naptól süttött. Coloratus. S. I.
- NARANCS.
E. I. R. p. 184.
Narancs-fa. Malus punica. M. A. lus aureola, aurantia. S. I.
Narancs-ház. Orangerie. Lippai Kert. p. 52.
- NARANCS. Mala aurantia. M. A.
Narancs-alma. Malum punicum. M. A.
Malum aureum, aurantium. S. I. A' narancs-almát, ha erősen facsarod, végre keserűt bocsát. km. Faludi, U.
Narancs-szín. Color auriacus. PP.
Narancs-színű. Coloris aurantii. Ma-
Narancs-virág. Flos aurantiae. S. I. Vet.
Narancs-virági haj kenőcs. Unguentum capillare florum aurantiae. Pomade de fleur d' orange. S. I.
- NARANCSOS kert. Orangerie. Faludi, T. É. p. 35.
- NASPOLYA.
NASPOLYA. Mespilum. M. A. CM. Idővel, szalmával a' naspolya is meg érik. km. L. Lasponya.
Naspolya-fa. Mespilus. M. A.
- NATRAGULYA.
NATRAGULYA (Natrabulya). Mandragora, aloite. M. A. CM. Csapó p. 200. scribit etiam „Nagy-dragulya.“
NATRABULYÁS. (Nadragulyás, natrabulyás, netrebulyás). Hörsökös. Csuzi, Tromb. p. 73.
- NÁD.
NÁD. Arundo, canna, calamus. M. A. A' nád sem indul szél nélkül. km.
Nád' alja. (Horvát, Magyar). FF. Vas Vben.
Nád-arató. Messoris arundinum. VV. L.
Nád-bot. Baculus arundineus. Káldi Isaiae 36. 6.
Nád-erdő. Arundinetum. Sűrű, mint a' nád-erdő. km. Dug. 1. R. p. 233.
Nád-fal. Paries ex arundine constructus. Dug. km. 1. R. p. 213.
Nád-födél. Tectum ex arundine.
Nád-fő. F. Sáros Vben. Fit hujus mentio in Dipl. 1360. Lásd Catalog. MSS. Musaei Nat. Tom. 1. p. 485.
Nád-fő. Sz. P. Somogy Vben.
Nád-hajlék. Casa rustica ex arundinibus. A' királyi korona néha nád- hajlékba száll. km. Beniczki, p. 106.
Nád-kéve. Manipulus arundinis.
Nád-kötés. Ligamen arundinis.
Nád-kút. F. Vas Vben.
Nád-méz. Saccharum. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 251. 403. 864.
Nád-méz' alja. Sirup. S. I.
Nád-mézeli. Saccharo condit. Gyöngyösi, 2. Dar. p. 140.
Nád-mézes. Saccharo conditus, dulcoratus. S. I.
Nád-méz-féreg. Lepisma. S. I.
Nád-méz-pinty. Fringilla canaria. S. I.
Nád-méz-porozó. Pyxis sacchararia. PP.
Nád-méz-süveg. Meta sacchari. S. I.
Nád-méz-tartó. Pyxis sacchararia. S. I.
Nád-patak. E. F. Nagy Sink Székében.
Nád-pálcza. Baculus arundineus.
Nád- pálczához támaszkodik. Scipioni arundineo innititur. M. A.
Meg nád-pálczázták. Baculo arundineo verberatus est.
Nád-síp. Calamus, fistula arundinea. M. A. Könyyü nád között sípot csinálni. km.
Nád-szabású. Arundinaceus. CM.
Nád-szál. Arundo, canna. M. A.
Nád-szálla támaszkodik. km.
Nád-szeg. F. Posony Vben.
- Nád-termő. Arundifer. M. A.
Nád-udvar. MV. Szabolcs Vben. F. Pest Vben.
Nád-új-falu. F. Heves Vben.
Nád-verés. Arundisecium.
Nád-verő. Sector arundinum. VV. L.
* Eke-nád.
Homok-nád. Arundo arenaria. Sandrohr. Mitterpacher, Rei R. P. 1. p. 272.
- NÁDAS. Arundinetum, arundinosus. M. A.
Nádas. t. h. n.
Nádas hely. Cannetum, arundinetum. M. A.
Nádasd. t. h. n.
Nádaska. FF. Abauj, és Torna Vben.
Nádasodik. Arundines profert, arundinescit. Nád veri föl.
NÁDI. Arundineus, canneus. M. A.
Nádi béka. Rana calamites. S. I.
Nádi bika. Buteo. PP.
Nádi fű. Carex. S. I.
Nádi gém, nádi bika. Ardea stellaris, butaurus. S. I. Bölöm-bika.
Nádi kigyó. Serpens calamites. S. I.
Nádi tyúk. Fulica. Szárca. S. I.
Nádi veréb. Passer calamites, palustris v. emberiza schoenicius. S. I. Okos, mint a' nádi veréb. km.
NÁDJA. Ejus arundo.
NÁDOL, nádolja. Ferrum indurat, vel arundine verberat. S. I.
Nádolás. Ferri induratio, firmatio. VV. L.
NÁDOZ, nádozza. Arundine tegit.
Meg nádozza a' házát. Tectum domus suae struit ex arundine.
- NÁDOR.
NÁDoR. (Corruptum ex Nagy úr.)
Nádor-ispán. Comes palatinus. M. A.
Nádor-ispánság. Disnitas palatinalis. Faludi, E. M. p. 48.
Nádor-ispánsági ekeség. Faludi, E. M. p. 49.
Nádor-ispán-szék. Judicium palatinalis, tribunal comitis palatini. Faludi, E. M. p. 50.
- NÁDRA.
NÁDRA. Matrix, uterus. PP. L. MÁDRA.
Nádra-fű. Numularia. Pénz-levelű fű. Csapó. p. 220.
Nádra jarja. Obnoxia est doloribus uteri.
NÁDRÁS. Subjecta doloribus uteri.
- NÁL.
NÁL. Suffixum post vocales obtusas, significans: Apud, penes.
NÁLA, NÁLAD. Apud se, penes te.
Nála tartózkodik. Apud illum se detinet. Nála nélkül nem lehet. Non potest illo carere.
NÁLAM. Apud me, penes me.
Nálam a' kulcsa. Clavim ejus habeo.
NÁLKÜL. R. Absque. vide Nélkül. M. A.
NÁLOK, nálatok, nálunk. Apud illos, vos, nos.
Nálunk termett bor. Vinum indigena. PP.

- NÁM. Náthásodik. Catarrhum, gravedinem capitis NEHÉZSÉG. idem. M. A. contrahit. PP.
- NÁM. En, ecce. Pesthi' Meséji p. 8. Telegdi Hom. 1. R. p. 561. 3. R. p. 322. VM. p. 164. Nám meg mondtam. En tibi dixi, praedixi. Nám mi te ellened semmit sem vétettünk. Ecce nos contra te nihil peccavimus. Pázm. Kal. p. 211.
- NÁN. NÁN' falva. F. Marmaros Vben. Nán-tó. F. Szatmár Vben. NÁNA. t. h. n. Esztergom, Fejér, Heves, Pest, Tolna, és Veszprém Vkben. Nánás. Hajdu MV.
- NÁPICZ. NÁPICZ. Nanus, parvus, exiguus. Nápicz ember. Pusillae staturae homo.
- NÁRCZISSUS. NÁRCZISSUS. Narcissus. M. A. NÁRCZ, Nárczos. idem. S. I.
- NÁS. NÁS. Nás-fa. Inauris. M. A. item Retesz, kilincs, fa-zár. Sz. D.
- NÁSZ. NÁSZ. R. Nuptiae v. gaudium nuptiale, laetitia nuptiarum. S. I. Pompa nuptialis. PP. Nász-anya. Pronuba. Ehectifterin. S. I. Nász-aszszony. idem. Hallottam Ságbon 1823. Mart. 19. Nász-anya. Nuptiarum conciliator, v. vir curans nuptias. S. I. Nász-leány. nászoló leány. Kranzeljungfer. S. I. Nász-legény. Paranympus, nymphogogus. Brautführer. S. I. Nász-nagy. Architriclinus, paranympus. M. A. Nász-nagyság. Dignitas architriclini. Népi énekből. Nász-nap. Dies nuptialis. S. I. Nász-nép. Convivae nuptiales. Lakodalmas nép. Bíró Márton, Micae p. 274.
- NÁSZÁD. NÁSZÁD. Liburnica, genus navis. M. A. Heltai, M. Kron. 2. Dar. p. 377. Folyó, könnyü, karsu, sugár, sudár hajó. Sz. D. NÁSZÁDOS. Navarchus, naumachus. M. A.
- NÁTHA. NÁTHA. Pituita, catarrhus, rheuma, coryza. M. A. Nátha, ki miatt ernber bé reked. Branchus. M. A. Nátha' falva. F. Zemplin Vben. Nátha-folyás. Rheumatismus, cursus pituitae. S. I. Nátha-ffü. Pituitaria. Vad tárkony. Csapó p. 272. Nátha-hideg. Febris rheumatica, cattarrhalis. S. I. NÁTHÁS. Pituitosus, rheumaticus. M. A.
- NÁTHÁSSÁG. Rheumatismus. M. A. L.
- NÁVA. NÁVA. Classis, triremis, biremis. M. A.
- NE. NE. En tibi. M. A. PP. Ne neked. En tibi. NENE. R. Videsis. Schauschau. Nini. S. I. NESZE. Cape, capesis, cape si vis. S. I. Hic habes, accipe. NETEK. Hic habetis, accipite.
- NĚ. NĚ. Ne, non. M. A. PP. NĚ adja Isten. Deus avertat, absit. PP. NĚ bánts. Noli tangere, impatiens. Springkraut. S. I. NĚ felejts. Chamaedrops, chamaedrys. Vergissmeinnicht. S. I. NĚ félj. Tolle metum. S. I. NĚ hogy, nĚ talán. Ne forte, ne casu quo. S. I. NĚ keresd. Telek Tolna Vben. Csárda Baranya Vben. NĚ talám. Ne forte. M. A. NĚ talántán. Fortassis, fortasse, forsan. M. A. NĚ valaha. Nequando. M. A. NĚ valaki. Nequis. M. A.
- NEDV. NEDV. Humor, liquor, succus. M. A. NEDVE. Ejus succus. NEDVES. Humidus, humectus, madidus, uvidus, uliginosus, udus, succidus, succosus. M. A. Örömet esik, a' hol nedves. km. Nedvesedik. Madefit, madescit, humet, humescit. M. A. Meg nedvesedik. Permadescit. Nedvesít, nedvesíti. Madefacit, humectat. M. A. Meg nedvesíti. Madefacit, madidat. M. A. Nedvesített. Humigatus. M. A. Nedvesítő. Humificus. M. A. Nedveség. Humor, humiditas, liquor, succus, mador. M. A. Nedvesül. Humectatur, madefit. M. A. Nedvesültt. Humectatus, madidus, madidatus. M. A. Meg nedvesültt. Madefactus, humectatus. M. A. NEDVETLEN. Exsuccus. M. A. NEGÉD. NEGÉD. Superbia. M. A. NEGÉDES. Ambitiosus, fastidiosus, superbus, arrogans. M. A. Pázm. Pred. p. 476. Negédes akarat. Arrogantia. Faludi. E. M. p. 244. Negédesen. Arroganter. Faludi, N. E. p. 147. Negédeske. Subarrogans. M. A. Negédeskedik. Superbit. M. A. Negédesesség. Superbia, fastus. M. A. Pázm. Pred. p. 625.
- NEHÉZ. NEHÉZ. Gravis, difficilis, ponderosus, molestus. M. A. Nehéz kérdésre nehéz a' yálasz. km. Nehéz emésztés. Cruditas stomachi, dyspepsia. M. A. NC. p. 345. Nehéz emésztetű. Durae concoctionis. Nehéz erkölcsű. Morosus. Telegdi Hom. 1. R. p. 785. Nehéz értelmű. Difficilis intellectu. Pázm. Kal. p. 833. Nehéz hallás. Gravitatis auditus, tarditas aurium. S. I. Nehéz hitelű. Paradoxum. Pázm. Pred. p. 313. Nehéz húgyozás. Dysuria, difficultas urinae. S. I. Nehéz kedvű. Discolus, difficilis, infensus. M. A. item Melancholicus. Heltai 1. Dar. p. 189. Nehéz kedvűség. Melancholia v. animi aegritudo, animus demissus. S. I. Nehéz kórság. Morbus sacer, caducus, comitialis, epilepticus, epilepsis. S. I. Nehéz nyavalya. idem. Nehéz lélekzés, nehéz lehellés. Asthma. S. I. Nehéz nehezen. Nimum difficulter. Faludi, N. A. p. 20. 152. T. É. p. 32. Nehéz néven veszi. Aegre fert. Pázm. Pred. p. 174. Nehéz szabású. Submolestus. M. A. Nehéz szag. Graveolentia. M. A. Nehéz szagú. Graveolens. M. A. Nehéz szerű vitéz. R. Miles cataphractus, gravis armaturae. S. I. Nehéz szállás. Ancyloglossa. S. I. Nehéz volta valaminek. Difficultas rei alicujus. Pázm. Pred. p. 640. NEHEZE. Ejus grave. A' mit örömet teszünk, nem esik nehezünkre. km. Nehezére esett. Gravier ei accidit. Nehezére van. Aegre fert. Nehezei a' földi jóknak. Molestiae rerum mundanarum. Faludi, N. E. p. 7. NEHEZEBB. Gravior, difficilior. Nincs nehezebb a' könnyü úti költségnél. km. Nehezebb tehetű. Factu difficilior. Vajda. 3. K. p. 115. Nehezebbedik. Ingravescit, gravior fit. S. I. Nehezebben. Gravius, difficilius. NEHEZEDIK. Gravescit, ingravescit. M. A. El nehezedik. Ingravescit. M. A. Meg nehezedik. Gravatur. Káldi. Luc. 21. 34. Le nehezedik. Degravatur. Faludi. B. E. p. 92.

- Reá nehezedik. Adgravatur. Faludi N. E. p. 220.
- Nehezedett fejű. Gravedinosus. M. A.
- NEHEZELI. Graviter fert, indigne fert, aegre fert, gravatim fert. M. A. Zvonarics, 1. R. p. 177. Heltai 1. Dar. p. 137.
- Nehezelleve. Gravate, gravatim. M. A.
- NEHEZEN. Difficiliter, difficulter, graviter, operose, vix, aegre. M. A. Nehezen alkuszik meg két eb egy csonton. km.
- Nehezen halló. Surdaster. S. I.
- Nehezen huddás. Dysuria. M. A.
- Nehezen húgyozó. Dysuriacus. S. I.
- Nehezen lehellő. Asthmaticus, dyspnoicus. M. A.
- Nehezen lehés. Dyspnoea. M. A.
- Nehezen szőlő. Ancyloglossus. S. I.
- Nehezen valamennyire. Sub moleste. M. A.
- NEHEZÉK. Drachma, quadrans semiunciae, olim Pisetum. Quintchen. S. I.
- Nehezéknyi. Drachmalis, quantitate drachmae. Nyolcz nehezéknyi. Octominutalis. CM.
- NEHEZÍT, nehezíti. Gravat, molestat. M. A.
- Pázm. Pred. p. 64. 932.
- El nehezíti. Degravit, aggravat. M. A. CM.
- Meg nehezíti. Ingravat, aggravat. M. A.
- Nehezítetött. Gravatius. M. A.
- NEHÉZKEDIK. Gravescit, gravitate sua premit, gravitat.
- Reá nehézkedik. Adgravat, pondere suo premit.
- NEHÉZKES. Gravidá, praegnans. M. A. CM.
- Nehézkésíti. Gravidat. M. A. Vrancsics. Implet foeminam. PP.
- Nehézkesség. Graviditas. M. A.
- Nehézkésül. Gravidatur.
- Nehézkésülés. Praegratio CM.
- NÉHEZLI. Moleste fert, gravatur. M. A. L. Nehezelli.
- NEHÉZSÉG (Nehésség). Difficultas, gravitas, pondus, molestia, item morbus caducus, morbus herculeus. M. A.
- NEHEZTEL, neheztelet. Aegre fert, moleste fert. M. A. Tasi Gáspár p. 77.
- Meg neheztelet. Indigne tulit.
- Neheztelet. Querela, gravamen. M. A.
- Indignatio. Pázm. Pred. p. 127.
- Nehezteledik. Durum se exhibet. Hallottam Ságbon 1828. Aug. 29.
- NEHEZÜL. Ingravescit, infirmatur. M. A.
- El nehezül. Praegravatur.
- Meg nehezül. Aggravatur, ingravatur.
- Meg nehezült. Aggravatus, ingravatus. M. A.
- NEK.
- NEK. Suffixum post vocales acutas, notatque dativum in nominibus, tertiam pluralem in verbis.
- NEKI, neked, nekem. Illi, tibi, mihi.
- Neki bátorítja. Animam dat, excitat. S. I.
- Neki bátorodik. Animum sumit. S. I.
- Neki bocsátja. Immittit.
- Neki bocsátja a' ló' száját. Equo permittit habenam. PP.
- Neki bocsátja az agarakat. Canes relaxat. PP.
- Neki bolondul. Nimium et amanter appetit.
- Neki boszonkodik. Ira incenditur, effervescit, exardescit. S. I.
- Neki búsul. Efferatur, exacerbat. S. I.
- Neki dühödik. Furore corripitur, v. oestro percitur. S. I.
- Neki ered. Incipit, inchoat. S. I.
- Neki ered az eső. Incipit fortiter pluere.
- Neki ereszti. Laxat, relaxat. S. I.
- Neki esik. Adoritur. M. A.
- Neki készül. Accingit se operi.
- Neki megy. Aggreditur, invadit. M. A.
- Neki rugtat. Versus illum equitat. S. I.
- Neki szalad. Insilit.
- Neki neki szalad. Repetitum invadit, insilit.
- Neki szegezi az ágvút. Tormentum statuit. PP.
- Neki uszik. Adnat.
- Neki veszi magát. Invalescit. Erőre kap v. meg hizik. S. I.
- * Isten neki. Sit ita, si deo ita videtur, mea pace, non curo.
- NEKIK, nektek, nekünk. Illis, vobis, nobis.
- NEM (1).
- NEM. Non, haud. M. A.
- Nem akarat. Noluntas. Csuzi, Tromb. p. 210.
- Nem akarás. Detrectatio, renutus. M. A.
- Nem akarásnak nyögés a' vége. Laconicas lunas causarum. M. A.
- Nem akarja. Non vult, renuit, detrectat, recusat. M. A.
- Nem akaró. Detrectator, nolens. M. A.
- Nem akarva. Invite, non libenter, contra voluntatem. S. I.
- Nem a' két nap. Non tam facile.
- Nem a' kettős két nap kapod a' körmőd közé.
- Nem alhatás. Insomnia. S. I.
- Nem állhatom. Non possum perferre, non valeo tolerare. S. I.
- Nem arra való. Inhabilis, ineptus. S. I.
- Nem arra való, hogy posztóba varják a' fejét. km. Hic foenum esse deberet. M. A.
- Nem a' világ: nem derék állapot, nem nagy munka. S. I.
- Nem bánom. Non curo, v. sit ita, fiat S. I.
- Nem bántja. Pacem dat, non turbat. S. I.
- Nem bizik. Diffidit. M. A.
- Nem csak. Non tantum, ne dum. M. A.
- Nem de. Nonne. M. A.
- Nem de nem. Nonne, sicine, itane. S. I.
- Nem e. Nonne. M. A.
- Nem egygyez. Dissentit, discordat, dissidet, discrepat, differt. S. I.
- Nem egygyezés. Dissensio, discordia, dissidium. S. I.
- Nem egygyező. Dissonus, discors, discrepans, dissidens. S. I.
- Nem egygyező szer. Anomalum. S. I.
- Nem egyféle. Dissimilis, absimilis, diversus, dispar v. varius. S. I.
- Nem egy hamar. Non tam cito. S. I.
- Nem egy könnyen. Non tam facile. S. I.
- Nem egyszer. Pluries, plus vice simplici, saepe, frequenter. S. I.
- Nem emésztés, nem emészthetés. Indigestio, cruditas, difficultas stomachi. S. I.
- Nem enni való. Non edulis. S. I.
- Nem ér reá, nem érkezik reá. Non ei vacat. S. I.
- Nem értés. Ignorantia, inscitia. S. I.
- Nem fér fogára. km. Stomachus ei non fert. M. A.
- Nem győzi. Non est par perferendo, non sufficit. S. I.
- Nem hallgat a' beszédre. Peregrinantur aures ejus. PP.
- Nem hajtja. Nem gondol, nem törődik véle. S. I.
- Nem hívába. Non gratis.
- Nem hogy. Nedum. M. A.
- Nem húgyozhatás. Urinae oppressio. S. I. Nem igazán. Non recte.
- Nem igazán játszik. Non bona fide ludit. PP.
- Nem illik. Dedecet. S. I.
- Nem immel ámmal. Non perfunctorie. Pázm. Pred. p. 50.
- Nem is. Neque. S. I.
- Nem jámbor. Improbis. M. A.
- Nem jóvalja. Reprobatus, improbat. M. A.
- Nem jó. Non bonus. A' mi neked nem jó, másnak sem jó. Quod tibi non vis, alteri ne feceris. M. A.
- Nem javasalom, nem tanácsalom. Auctor non sum. S. I.
- Nem jól. Perperam, vitiose. S. I.
- Nem jól van. Parum valet. S. I.
- Nem jól sült el. Male cessit, non successit. S. I.
- Nem kétlelem. Non dubito, haud ambigo. M. A. Nullus dubito.
- Nem külömben. Non secus, non aliter. S. I.
- Nem még. Nondum. M. A.
- Nem mindenkor. Non semper.
- Nem mindenkor pap' sajtja. Non semper saturnalia erunt. M. A.
- Nem mondom. Nolim a me dictum putes.
- Nem örömet. Non libenter, aegre, gravatim. S. I.
- Nem paraszt az én házam. Nulli servit fundus meus. PP.
- Nem rég, nem régen. Nuper, paulo ante, non ita pridem, novissime. S. I.
- Nem semmi. Momentosus, non nihil, quod est precii alicujus. M. A.
- Nem sokára. Propediem, proxime, brevi, paulo post. S. I.
- Nem természete. Non solet.
- Nem természeti. Quod praeter naturam est, naturae non conveniens, monstrosus. S. I.
- Nem tetszik. Displicet. M. A.
- Nem tetszés. Displicentia. M. A.
- Nem titok. Palam est.
- Nem tudja. Nescit, ignorat. M. A.
- Nem tud hová lenni búvában. km. Contrahit, et dimittit animum. M. A.
- Nem tudó. Nescius, ignarus. M. A.
- Nem való. Non subsistit, non est verum, non est reale.
- Nem vártt. Inexpectatus insperatus, improvisus. S. I.
- Nem véltt. Inopinatus. S. I.
- * Alig ha nem. Vix si non.
- Csak-nem. Vix non, parum aberat.
- Ha-nem. Si non, sed, nisi.
- Hogy nem. Quo minus.
- Külömben nem. Non aliter.
- Miért nem. Cur non, quare non.
- NEM (2).
- NEM. Progenies, genus. M. A.
- Nem szerint. Specificce. Pázm. Kal. p. 588.
- * Alacson nem. Humile genus. S. K.
- Aszszonyi nem. Genus foemininum, muliebre. S. K. Sz. D.
- Férjfiúi nem. Genus virile, masculinum. Sz. D.
- Fő nem. Amplissimum genus. S. K.
- Idegen nem. Exterus. Sz. D.
- Királyi nem. Regia stirps. S. K.
- Nemes nem. Nobile genus. S. K.
- Paraszt nem. Agreste genus. S. K.

- Szép nem, Szebb nem. Sexus sequior. Sz. D.
- NEMBÉLI. Genericus v. sexualis, sexum congenens. S. I. Sz. D.
- Nembéli külömbség. Sexus. S. I.
- Nembéli társ. Ejusdem generis v. sexus. S. I.
- NEME. Ejus genus, ejus progenies.
- NEMES. Nobilis, generosus. M. A. Nemes volt, de el hordták a' fazekasok a' földét. In astragalus gerit nobilitatem. M. A.
- Nemes aszszony. Matrona, nobilis domina.
- Nemes ember. Nobilis. Gentil l' homme.
- Nemes érzés. Liberalitas, generositas. S. I.
- Nemes jószág. Bona allodialia, ager immunis. PP.
- Nemes leány. Nobilis puella.
- Nemes levél. Literae nobilitares. Nemes levelét is be itta. Dug. km. 2. R. p. 182.
- Nemes nemzetes. Nobilis, et generosus. Sz. D.
- Nemes nép. F. Szala Vben.
- Nemes örökség, Udvar-ház. Allodium. PP.
- Nemes szer. F. Szala Vben.
- Nemes szék. Coram iudice suo saeculari. M. Verbóczy p. 392.
- Nemes szív, nemes szívűség. Generositas. Edelmuth. S. I.
- Nemes szívű. Generosus, liberalis. S. I.
- Nemes telek. Allodium. Sz. D.
- Nemes úrfi. Herulus.
- Nemes ülés. Fundus, nobile praedium. M. A.
- Nemes vér. Nobilis sanguis. Pázm. Pred. p. 317.
- * Fél nemes. Agilis. L. Szala Vármegeyi Tiszti Szó-tár.
- Fő nemes. Praenobilis.
- Nemesedik. Nobilitatur. S. I. Sz. D.
- Meg nemesedik. idem.
- Nemesen. Nobiliter, genere. M. A.
- Nemesi. Nobilitaris. S. I.
- Nemesi czimer. Arma, scutum, insigne nobilitatis. S. I.
- Nemesi levél. Diploma nobilitatis, armales literae. S. I.
- Nemesi parola. Verbum nobile.
- Nemesi rend. Nobilitas, nobilium ordo. PP.
- Nemesít, nemesíti. Nobilitat. M. A.
- Meg nemesíti. Nobilitate donat, nobilitat. PP.
- Nemesítés. Nobilitatio. M. A.
- Nemesített, nemesítettett. Nobilitatus. M. A.
- Nemesség. Generositas, nobilitas. M. A.
- Nemességes. Nobilissimus. Margit' Élete p. 19.
- Nemességtelen. Ignobilis.
- Nemességtelenség. Ignobilitas. Pázm. Pred. p. 1264.
- Nemesül. L. Nemesen. S. I.
- NEMI. Genericus.
- Nemi külömbség. Distinctio generis.
- NEMNEK rendi. Prosapia. M. A.
- NEMTELEN. Ignobilis, ignominis. M. A.
- Nemtelenedik. Fit ignobilis.
- El nemtelenedik. Degenerat. Szilasi, Nevelés' Tud. 2. K. p. 116.
- Nemtelenség. Ignobilitas.
- Nemtelenül: Ignobiliter. Nemesnek rút dolog nemtelenül élni. km.
- NEMTŐ. Genius. M. A. CM.
- Nemtői. Genialis. M. A.
- NEMŰ. Generis, speciei.
- Azon nemű. Ejusdem generis.
- Egy nemű. Unius generis.
- Két nemű. Duplicis generis.
- Külömb nemű. Diversae speciei.
- Más nemű. Alterius speciei.
- NEMZ, nemzi. Procreat, gignit, progenerat, progignit. M. A.
- Nemzet. Gens, genus, prosapia. M. A.
- Nemzetenkint. Tributim, nationatim, secundum genus. M. A.
- Nemzetes. Patricius, generosus. M. A.
- Nemzetesség. Patriciatus, generositas. M. A.
- Nemzeti. Nationalis. S. I.
- Nemzeti billyeg. Character nationalis, indoles nationi propria. S. I. Sz. D.
- Nemzeti büszkeség. Fastus nationi peculiaris. National Stolz. S. I.
- Nemzeti gyűlölség. Odium nationale. S. I.
- Nemzeti erkölcs — ruha — szokás — nyelv — törvény. Sz. D.
- Nemzetiség. Nationalitas. S. I. Sz. D.
- Nemzettség. Genus, gens, generatio, progenies, stirps. M. A.
- Nemzettség' czimere. Stemma. M. A.
- Nemzettség' eredete. Stirps. M. A.
- Nemzettség' fája. Genealogia. S. I.
- Nemzettség' feje, törzsoke. Princeps familiae. S. I.
- Nemzettség' öröke. Fundus gentilitius. S. I.
- Nemzetiségi ágozat. Frosapia. M. A.
- Nemzetiségi nyavalya. Morbus familiae. Sz. D.
- Nemzetiséges. Nationalis, familiaris. Faludi. U. E. 1. R. p. 28.
- Nemzés. Progeneratio, genesis, generatio, genitura. M. A.
- Nemző. Genitor, generator. M. A.
- Nemző mag. Semen genitale. S. I.
- Nemző tag. Membrum genitale. S. I.
- Nemző test. idem. Zvonarics 1. R. p. 197.
- NEMEZ.
- NEMEZ. Gnaphalon. Posztó-nyiredéki töltés. M. A. Pannus coactilis, lana coacta. PP.
- Őszve veretett, avott posztó, v. gyapjú, kalap-posztó. Sz. D.
- Nemez-gyártó. Stratarius. NC. p. 293.
- Nemez-kapcza. Tibiale laneum. Margit' Élete Práynal. p. 301.
- NEMMEN.
- NEMMEN. R. Instar, adinstar, propemodum. M. A. Csak nem v. szinte úgy. Sz. D.
- Közel nemmen. Satis prope, utcunque prope. Pázm. Kal. p. 569.
- Későn nemmen. Utcunque tarde, satis tarde. Pázm. Pred. p. 339.
- Lágyan nemmen. Satis molliter. Pázm. Kal. p. 471.
- NEPER.
- NEPER' vize. Borysthenes, Lapolis. PP.
- NESPOLYA.
- NESPOLYA. Mespilum. M. A. PP.
- Nespolya-fa. Mespilus. M. A. PP.
- NEST.
- NEST. Martes, martur. M. A.
- NESTE.
- NESTE. t. a. n. Anastasia. M. A. Margit' Élete. p. 126.
- NESTER.
- NESTER fejevár. Hermonassa, Nesler PP.
- Nester' vize. Tyras. PP.
- NESZ.
- NESZ. Praetextus, obtentus, color, v. fama, rumor S. I. item Sonitus, strepitus.
- NESZE. Ejus strepitus.
- Nincs semmi nesze. Silet, nullum edit sonum.
- Nincsen semmi neszek. Altum tenent silentium, tacent, continent se in silentio.
- NESZEL. Odoratur, olfacit, animadvertit. S. I.
- Neszele. F. Szala Vben.
- NESZES. Habens sonum, strepitum.
- Neszesedik. Concitatur.
- Neszesül. Concitatur, commovetur cum tumultu.
- Meg neszesül. idem.
- NESZÉZ. Captat aure, si quid strepitus audiat. Minden felé neszez. Ad omnes partes auscultat, si quid rumoris colligere possit. Vajda, 2. K. p. 75.
- NESZMÉLY. F. Komárom Vben.

- * Első negyed (a' holdban). Quarta crescens. NC. p. 441. Primus quadrans. Utolsó negyed. Quarta decrescens. NC. p. 441. Ultimus quadrans.
- Negyedel, negyedeli. Omnem quartum desumit. Mint tizedeli.
- Meg negyedeli. idem.
- Negyedelés. Desumtio quartae partis.
- Negyedlő. Qui quartam partem desumit v. quo quarta pars desumitur v. quadrans astronomicus.
- Negyedes. Tetrarcha, quartarius. M. A.
- Negyedi. Quartanus. M. A.
- Negyedik. Quartus. M. A.
- Negyed-szer. Quarto, quartum. M. A.
- NÉGVEL, négyeli. Quadratus, quadripartit. S. I. Sz. D.
- Föl négyeli. In quatuor partes secat. Sz. D. S. I.
- Négyelő. Jugum. Kése-fa, kisa-fa. S. I.
- NÉGVEN. Quaterni.
- NÉGYES. Quadruplex. M. A.
- Négyes arany. Ducatus quadruplus. PP.
- Négyes malom. Mola quatuor rotarum.
- Négyesbe fogja, veszi, járja lovait.
- Négyesek. Quadrigae, quadriga. Négy hámos lovak. S. I.
- Négyesít, négyesíti. Quadruplicat. M. A.
- Négyesítés. Quadruplicatio. M. A.
- Négyesítetött. Quadruplicatus. M. A.
- NÉGYESÜTött az óra. Quartam sonuit.
- NÉGYZ, négyezi. Quadruplicat. M. A.
- Négyezés. Quadruplicatio. M. A.
- Négyezet. Quadratura. S. I. Sz. D.
- Négyezett. Quadruplicatus. M. A.
- NÉGYZÉ. In quatuor partes, quadrifariam.
- Négyzé vágja. Quadrifariam dividit. PP.
- NÉGYZE. Ad quatuor, quadrifariam v. ad quartam.
- Négyre jár az óra. Horologium properat ad quartam.
- Négyre osztja. Quadripartitur. M. A.
- Négyre osztatott. Quadripartitus. M. A.
- NÉGYSÉG. Quaternitas. S. I.
- NÉGYSZER. Quater. M. A.
- Négyszeres. Quadruplex, quadruplus. Vrancsics.
- Négyszerez, négyszerezi. Quadruplicat.
- Négyszerte. Quadruplo. S. I.
- NÉGYVEN. Quadragesima. M. A.
- Negyven. Telek Pest Vben.
- Negyven esztendő. Quadragesimus.
- Negyven napi böjt. Quadragesima dierum jejunium, quadragesimale jejunium.
- Negyvened. Quadragesimus v. quadragesima v. quadragesima dierum toleratio propter pestem. Quarantaine. S. I.
- Negyvened-ház. Domus contumaciae. S. I.
- Negyvened-tartás. Quadragesima dierum toleratio. S. I.
- Negyvenedik. Quadragesimus. M. A.
- Negyvenen. Quater deni. S. I.
- Negyvenes. Quadragesimus. M. A. CM.
- Negyvenes hordó. Culeus, dolium culeare. PP.
- Negyvenszer. Quadragesimus. M. A.
- NÉL.
- NÉL. Suffixum, significans: Apud, penes; ponitur post vocales acutas ut: Péternél etc.
- NÉLKÜL. Sine, absque, praeter, nominibus a tergo affixum. M. A.
- Nélküle, nélküled, nélkülem. Sine illo, sine te, sine me. S. I.
- NÉM.
- NÉMA. Mutus. M. A. Némának annya sem érti szavát. Multas amicitias silentium diremit. M. A.
- Néma. E. F. Belső Szolnok Vben. Sz. P. Kolos Vben. Csárda Zemplin Vben.
- Néma Capsula fictilis. Pénz-tartó. PP.
- Néma állat. Animal mutum. Sz. D.
- Néma Barátok. Camaldulenses. S. I.
- Néma bün. Peccatum Sodomiticum. Pázm. Pred. p. 376. Csuzi, Síp-szó. p. 596.
- Néma mesterek. Libri didactici doctrinales. Néma mesterektől sokat lehet tanolni. km.
- Néma vétkek. Peccata contra naturam. Pázm. Kal. p. 70. 552.
- * Csák-néma. Sz. P. Győr Vben.
- Kis néma. Sz. P. ugyan ott.
- Kolos-néma. F. Komárom Vben.
- Öreg néma. Sz. P. Győr Vben.
- Süket-néma. Surdo mutus.
- Némán. Mute. S. I.
- Némán született. Mutus a nativitate.
- Némaság. Infantia. M. A.
- NÉMÍT, némítja. Mutefacit. S. I.
- El némítja. Facit mutescere.
- Föl némítja. Csuzi, Síp-szó. p. 109.
- Meg némítja. Facit obmutescere. Pázm. Pred. p. 421.
- NÉMUL. Mutescit, mutet. M. A.
- El némul. Obmutescit. S. I.
- Meg némul. Mutescit, obmutescit. M. A.
- Némulás. Obmutescencia. M. A.
- NÉMET.
- NÉMET. Germanus, teuton, alemannus.
- M. A. Gyermekre verebet, vén emberre ifjú menyecskét, németre bort nem jó bizni. km.
- Német árpa. Meztelen árpa. Hordeum zeocriton, zeopvrum. S. I.
- Német béka, német rák. Rana escaria. S. I.
- Német birodalom. Imperium Germanicum.
- Német' egyháza. Sz. P. Fejér Vben.
- Német falu. FF. Szala Vben.
- Német' falva. FF. Sáros Vben.
- Német forint. Florenus Rhenensis. Epist. Széch. T. 2. p. 308.
- Német gyömbér. Aron, arum. Borju-láb-fű. Csapó, p. 40.
- Német hagyma. Porrum sectile, tonsile. S. I.
- Német ing. Indusium brachiis adstrictis.
- Német-magyar. Germano-hungarus, v. Germanico-hungaricus.
- Német Mester. Magister ordinis Theutonici. S. I.
- Német murek. Sium sisarum. S. I.
- Német nyelv. Lingua germanica.
- Német ország. Germania, Alemania. M. A.
- Német országi. Germanicus. M. A.
- Német paréj. Atriplex hortensis. S. I.
- Német szabó. Sartor germanicus.
- Német szövetség. Foedus germanicum, Germania confoederata.
- Német szűcs. Pellio germanicus.
- Német tót. Vindus. S. I.
- Német tőr. Pugio. Degen. S. I.
- Német újvár. MV. Vas Vben.
- Német varga. Sutor germanicus.
- * Alsó Német ország. Germania inferior. Faludi, T. É. p. 203.
- Föl Német. F. Heves Vben.
- Magyar-német. Hungaro-germanus v. Hungaro-germanicus, v. qui utramque linguam callet.
- Merő-német. Qui praeter linguam germanicam nullam aliam linguam callet. L. Vindiciae Jos. Erdélyi p. 41.
- NÉMETES. Germanicum morem redolens. Német erkölcsű, ruházatú, szabású, szokású. S. I.
- Németesedik. Induit morem germanicum. El németesedik. Mutatur in germanum. Meg németesedik. idem.
- NÉMETEZ. Germanizat. Heltai, M. Kron. 1. Dar. p. 170.
- NÉMETEZI. In germanicum convertit, germanice interpretatur. Meg németezi. idem. Mint: meg magyarázza.
- NÉMETI. Teutonicus, germanicus. M. A.
- Németi. t. h. n.
- NÉMETSÉG. Natio vel dictio germanica, germanismus. Faludi T. É. p. 131. Epist. Széch. T. 2. p. 272.
- Németség. Districtus C. Castriferrei a germanis inhabitatus, sicut Tótság, Órség.
- NÉMETÜL. Germanice.
- Németül ír, olvas, beszél, tanul, tanít 's a' t.
- NÉNE.
- NÉNE. Soror major natu. M. A.
- Néne. Sz. P. Heves Vben.
- NÉNÉD. Soror tua major natu.
- Nénédhez, hugodhoz tartozó. Sororius. M. A.
- NÉNÉK' fiai. Sobrini. M. A.
- NÉNÉM. Soror mea natu major.
- Néném-aszszony. Domina me soror. Aszszony-néném. idem.
- NÉNNYE. Ejus soror natu major.
- NÉNY.
- NÉNY. E. F. fölső Fejér Vben.
- NÉNYE (Házás, Luka). FF. Hont Vben.
- NÉP.
- NÉP. Populus, plebs. M. A.
- Nép' alja. Plebs infima. S. I.
- Nép-fő. Consul. S. I.
- Nép-győző. Nicolaus. M. A. L.
- Nép-gyűlölő. Populi felicitatis invidens. S. I.
- Nép' kedve. Aura popularis. S. I.
- Nép-kedvelő. Popicola, vir popularis, populi potentiae amicus. S. I.
- Nép' kedvét kereső. Captator aerae popularis. S. I.
- Nép-nagy. Tribunus plebis.
- Nép-nagyi hatalom. Tribunicia potestas.

- Nép-nagyi hatalommal. Tribunicia potestate.
Nép' sópreje, nép' szemete. Faex populi, sentina plebis. S. I.
Nép' száma. Summa incolarum, numerus populi. S. I.
Nép' számba vétele. Conscriptio populi.
Nép' színe. Flos populi. Pázm. Kal. p. 972.
Nép' tetszése. Plebiscitum, populiscitum. S. I.
Nép-uralkodás, nép-országolás. Democratia. S. I.
Nép-üldöző. Saevus insectator plebis. S. I.
* Adózó nép. Contribuens plebs. S. K.
Apát-nép. Populus abbatialis, subditi abbatiales. item Jáknak egy utszája, melyben az Apátnak jobbagyái laknak, valamint a' másik utsza, melyben nemesek laknak, nemes nép.
Fegyveres nép. Militia. Faludi, T. É. p. 176.
Fejér nép. Foeminae. Faludi, T. É. p. 65.
Fő-nép. Primates, summates. S. K.
Gyalog nép. Peditatus. S. K.
Gyűlévész nép. Fex hominum congregata. S. K.
Hadi nép. Milites. Faludi, T. É. p. 87.
Házi nép. Domestici, familia. S. K.
Köz-nép. Plebs.
Nemes nép. F. Szala Vben. Utsza' neve Jákon.
Nóstyény nép. Foeminae. Faludi, N. A. p. 11.
Szép nép. Venustum muliebre genus. S. K.
Szín-nép. Flos populi. Pázm. Pred. p. 846.
Udvari nép. Aulici. S. K.
Új nép. F. Somogy Vben. Sz. P. Szala Vben.
NÉPE. Ejus populus, plebs.
Föld' népe. Populus terrae.
Győr' népe. Sz. P. Somogy Vben.
NÉPES. Populosus. M. A.
Népes város. Urbs frequens.
Népesedik. Populo augetur, impopulatur. S. I.
Meg népesedik. Repletur populo. Népesedés. Impopulatio.
Népesít, népesíti. Populo auget, impopulat. S. I.
Meg népesíti. idem.
Népesül. Populosus redditur.
El népesül. Valde impopulatur.
Meg népesül. Frequentiam populi accipit.
NÉPI. Popularis. M. A.
Népi énekek. Cantus populares.
NÉPSÉG. Populus, plebs. S. I. Populositas, complexus populi. Zvonarics 1. R. p. 19.
Egy ügyű népség. Simplex populus. Tasi Gáspár. p. 3.
Halgató népség. Auditores. Zvonarics. 1. R. p. 874.
NÉPTELEN. Desertus, desolatus. S. I.
Carens populo.
Néptelenít, népteleníti. Depopulatur.
Néptelenség. Defectus populi.
NÉPŰ.
Sok népű. Populo frequens, abundans. Zvonarics, M. Postil. 1. R. p. 86.
NÉRCZ.
NÉRCZ. Martes foenaria. PP.
NÉV.
NÉV. Nomen. M. A.
Név-adás. Denominatio, inditio nominis.
Név-csere. Mutatio nominis. S. I. Metonymia.
Név-lajstrom. Nomenclatura.
Név' mássa. Pronomen. S. I.
Név-nap. Dies onomasticus.
Név nélkül. Sine nomine.
Név-rokon. Homonymus, cognatus nomine. S. I.
Név-számláló. Nomenclator. CM.
Név szerint. De nomine, nominatim.
Név-vonás. Monogramma. mint Keresztvonás.
* Aszszony-név. Nomen proprium foeminae. Aszszonyi név. idem.
Czódor-név. Cognomen.
Csúf-név. Nomen illusorium, ridiculum.
Elő-név. Praenomen.
Férjfi-név. Nomen proprium virorum.
Fő-név. Nomen substantivum.
Hazug név. Mendacii ignominia. Pázm. Pred. p. 1117.
Hír-név. Celebritas, claritas nominis, gloria. S. K.
Igazi név. Nomen genuinum.
Jámbor név. Probi viri nomen. A' példás lator is szereti a' jámbor nevet. km.
Jó név. — Vedd jó neven. Aequi, bonique consulas.
Kereszt-név. Nomen baptismale. S. K.
Költött név. Nomen fictum.
Köz-név. Nomen appellativum.
Mester-név, Mester-nevek. Termini technici.
Nagy név. Nomen magni. Sok kicsiny viseli a' nagy nevet. km.
Panasz-név. Exprobrantis nomen. Hogy az Isten panasz-neven ne vegye.
Ragzatlan név. Nomen in statu absoluto, nomen, cui nullum adhuc suffixum additum est. Rideg név.
Ragzatos név. Nomen in statu constructo, nomen suffixatum.
Ösz-név: öszve tett név, jármos név. Nomen compositum.
Szép név. Nomen pulchre sonans. A' katonának szép a' neve, eb az élete. km.
Társ-név. Nomen adjectivum. Rájnis.
Tulájdón név. Nomen proprium.
Vett név. Agnomen. S. K.
Vezeték-név. Cognomen. S. K.
NEVE. Ejus nomen. Serény tanítónak kemény a' neve. km.
Neve' napja. Dies ejus onomasticus.
Neve-vesztett. Qui nomen suum reticet, v. non audet profiteri. S. I.
Nevében. In ejus nomine.
Isten' nevében. Gratis. Nem sokat ád Isten' nevében. Parum dat gratis.
Király' nevében. Ad mandatum regis.
Nevén szólítja. Nominatim appellat.
Nevét se tudja. Summopere stupidus,
Holtt nevét hordozták. Fama ferebat eum mortuum.
Vesztett nevét költötték. Perditum eum annunciarunt.
Nevével egygyütt járó. Vir nominis sui, dignus suo nomine. S. I.
NÉVED. F. Bars Vben.
NEVEDÉKENY. Adolescens succrescens. Pázm. Pred. p. 793.
Nevedékenység. Succrescentia, adolescentia. Pázm. Pred. p. 194.
NEVEKEDik. Prorescit, crescit, augetur. M. A.
Nevekedik ismét. Recrescit. M. A.
Föl nevekedik. Adolescit, excrescit. M. A.
Ki nevekedik. Enascitur. M. A.
Meg nevekedik. Excrescit.
Nevekedés. Crementum, incrementum. M. A.
Nevekedő. Crescens, succrescens. M. A.
Nevekedten nevekedik. Jugiter crescit. VM. p. 83.
NEVEL, neveli. Nutrit, facit crescere, auget. M. A.
A. Kigyót nevel kebelében. km.
Föl neveli. Educat, enutrit. M. A.
Ki neveli. Facit excrescere. M. A.
Meg neveli. Enutrit.
Neveletlen. Ineducatus, impuber, nondum educatus. M. A. Pázm. Pred. p. 198.
Föl neveletlen. Ineducatus, nondum educatus. M. A.
Nevelés. Augmentatio, item educatio. M. A. A' gyermek-nevelés dolgot ád. km.
Föl nevelés. Educatio. M. A.
Nevelkedik. L. Nevekedik. S. I. Ki szemeten nevelkedik, mást is rühesnek vél. km.
Nevelkeszik. Nutritur, educatur. Zvonarics, 1. R. p. 767.
Nevelő. Educator v. nutritor, nutritus. S. I.
Nevelő atya. Pater nutritus. S. I.
Nevelő ház. Alumneum, domus educationi juvenum destinata. S. I.
Nevelő hely. Seminarium, plantarium. S. I.
* Gyermek-nevelő. Nutrix. S. K.
Haj-nevelő. Cuscuta europea. S. K.
Házi nevelő. Domesticus educator. S. K.
Nevelten neveli. Diligenter, magna cura educat. Pázm. Pred. p. 1222.
NEVENDÉK. Novellus, succrescens. M. A.
Nevendék-pap. Alumnus ecclesiae, juvenis clericus. S. K. Kis pap.
Nevendék-tyúk. Pullastra. S. I.
Nevendék-veszsző. Surculus. Faludi. B. E. p. 11.
Nevendékeny. Novellus, succrescens. M. A.
Nevendékeny új. Digitus annularis medius. M. A.
NEVENKÉNT. Nominatim. M. A.
Nevenként szólítja. Nominatim appellat. PP.
NEVES. Nominatus, famosus.
Híres neves. Celebris, celebratus. VM. p. 1. 200.
NEVET ád neki. Denominat. M. A.
Nevet szerez magának. Celebre nomen sibi procurat.
NEVETLEN. Anonymus, carens nomine. M. A.

- Nógatlan. Non stimulatus. Beniczki p. 164.
Nógatlanúl. Absque ursione. S. I.
- Nógatás. Exstimulatio. A' gyakor unszolás, és a' szép nógatás indítja a' gyermeket. km. NOE.
- NOE. t. f. n. Noachus.
Noe' bárkája. Arca Noë.
Noe' galambja. Columba, quam Noë ex arca emisit.
Noe' hollója. Corvus per Noëmum ex arca emissus.
- NOHA.
- NOHA. Licet, etsi, tametsi. quamquam. M. A.
NOHAJKA.
- NOHAJKA. Tatár-korbácsnak a' neme. Lásd Dugonics, Köz. i. R. p. 26. in nota.
- NOSZOLYA.
- NOSZOLYA. Sponda. stragulum. M. A.
NOSZPOLYA.
- NOSZPOLYA. Mespilus. PP.
- NÓ.**
- NÓTA.
- NÓTA. Nota. Egy nótát fúj. km. Eadem chorda oberrat.
Nóta-fuvás. VM. Hit-tartás. p. 90.
Bank-nóta. Scheda bancalis.
Régi nóta. Cantus antiquus. Csak a' régi nótát fujja. km.
Szamár-nóta. Melodia asinina. A' számár arany-lanton is számár-nótát peng. km.
- NÓTÁJA az éneknek. Melodia. M. A.
Minden éneknek van nótája. km.
- NÓTÁL, nótálja. Notat, consignat.
Föl nótálja. Adnotat.
Meg nótálja. Connotat.
- NÓTÁRIUS. Libellio, tabellio. PP. Notarius.
Falusi Nótárius. Notarius pagensis.
Fő Nótárius. Supremus Notarius. Fő-jegyző.
- NÓ.
- NÓ (név).
- NÓ et NÉ. Nupta, uxor. M. A. Femina, femella; postpositum vero: Uxor, nupta. S. I.
- NÓS. Maritus, uxoratus. M. A. Pázm. Kal. p. 309.
Nős ember. Conjugatus, maritatus. Pázm. Kal. p. 1053.
- Nösség. R. Connubium, conjugium, matrimonium. S. I.
Nösség' ördöge. Turbator pacis conjugalis. S. I.
- Nőstény. Femella. M. A.
Nőstény, és hím között való külömbiség. Sexus. M. A.
Nőstény bárány. Agna. M. A.
Nőstény eb. Canissa, canicula, canis foemina. S. I.
Nőstény nép. Foeminae. Faludi N. A. p. 11.
- NŐSZÍK. Uxorem ducit. M. A.
Meg nőszik. Connubit. M. A. Pesthi' Meséji p. 88. Pázm. Kal. p. 422.
- Nőszés. Concubitus. M. A. Coitus. CM.
Könnyebb a' nőszés, mint a' kétszer főzés. Facilius est uxorem ducere quam intertenere.
Meg nőszés. Connubium. VM. Hit-tartás. p. 90.
- Őszve nőszés. idem. Biró Márton, Micae p. 390.
- Nőszésre kívánja. Procat. M. A.
- Nőszhetnék. Ducturit, nupturit v. prurit, mulierem desiderat. S. I.
- Nősző. Procus.
Nősző fű. Satyrion, orchis. Kos-bor. M. A.
Nősző legény nem kéméli a' költséget. km. Amantium marsupia porri folio vinciuntur. M. A.
Őszve nősző. Connubens. Biró Márton, Micae p. 390.
- Nőszszék meg véle. km. Consumat in morbo. M. A.
- Nősztet, nősztet. Házásítja. Gyöngyösi 1. Dar. p. 203.
Őszve nősztet: őszve házásítja. Biró Márton, Micae p. 56.
- Nősztön. Procando.
Nősztön nőszik. Operi carnali nimium incumbit. S. I.
Nősztön nősző vén menyecske. Vetula procacissima. Faludi, E. M. p. 46.
- Nőszül. Nubit, connubit.
Nőszülő aszszony. Pronuba. CM.
- NÓTELEN. Caelebs, innubes, agamus. M. A.
Nótelen életet él. Caelibem vitam ducit.
Nótelenen. Sine uxore. S. I.
Nótelenség. Caelibatus. M. A.
Nótelenül. In caelibatu. S. I.
- NŐ (ige).
- NŐ. Crescit.
Bé nő. Increscit, ingerminatur. M. A.
Hozzá nő. adcrecit. S. I.
Ki nő. Excrecit, enascitur. M. A.
Meg nő. Crescit, concrecit, accrescit. M. A.
Őszve nő. Concrecit. M. A.
Reá nő. Adnascitur. M. A. Pázm. Pred. p. 215.
- NŐDÖGEL. Succrescit, accrescit, augescit. M. A.
- NŐTET, nóteti. Facit ut crescat. S. I.
- NÓTT. Cretus.
Ki nőtt hát. Gibbus. S. I.
Ki nőtt hátú. Gibbosus, gibber, gibberosus. S. I.
Meg nőtt. Adultus. M. A.
Meg nőtt ruha. Vestis promissa. Faludi, E. M. p. 243.
- Nőttön nő. Celerrime crescit, continuo augetur. S. I.
- NÖVED. R. Crescit, augetur, augescit. S. I.
- NÖVEDÉK. R. Quidquid crementi capax est, vegetabile. crescens de terra. S. I.
Növedék-fa. R. Arbor succrescens, novella. S. I.
Növedék-fiú. R. Juvenis, adolescens. S. I.
Növedék-leány. R. Adolescens virgo, adolescentula. S. I.
- Növedékeny. R. Succrescens, incrementum capiens. S. I. Sz. D.
Növedékenység. R. Crementum, incrementum, crescentia. S. I.
- NÖVEL, növeli. R. Alit, nutrit, educat. S. I. Neveli.
- Növelkedik. R. Adolescit, succrescit. S. I. Lásd Nevelkedik, Nevekedik.
- NÖVESZT, növeszti. Creat, facit ut crescat. S. I. mint Termeszt.
- NÖVET. Crementum, augmentum v. germen, surculus. S. I.
- Növetény. Vegetabile. Sz. D.
- NÖVEVÉNY. Vegetabile, planta, natum de terra. S. I. mint Jövevény.
- Növevény-ház. Hibernaculum plantarum. S. I.
- NÖVÉS. Cretio. S. I.
- NÖVÖTÉNV. Planta. Gyöngyösi 2. Dar. p. 375. „Nő a' növetény-is, ha öntözik jobban.“
- NU.**
NUS.
- NUS. Lásd No's.
Nus osztán, pro No 's az után. Quid postea, quid tum. S. I.
- NÜ.**
- NÜNÜKE.
- NÜNÜKE. Meloë proscarabaeus. S. I. Földi, Term. Hist. p. 308.

M u t a t ó

(NY-ból.)

NYA.

NYAF, nyafog.
 NYAK, nyaka, nyakas, nyakaz, nyakgat, nyakló, nyakon, nyakra, nyakú.
 NYAL, nyalakodik, nyalakoszik, nyalakozik, nyalat, nyaláb, nyalánk, nyalás, nyaldogal, nyalint, nyalka, nyalogat, nyaló.
 NYANYA.
 NYARG, nyargal.
 NYASSÁN.
 NYAVALY, nyavalya, nyavalyog, nyavalyodik.

NYÁ.

NYÁJ, nyája, nyájan, nyájas, nyájbéli, nyáji.
 NYÁL, nyála, nyáladék, nyálas, 6nyálaz, nyáli, nyálka.
 NYÁMM, nyámmal, nyámmog.
 NYÁR, nyáral, nyáran, nyáras, nyárat, nyári.
 NYÁRS, nyársol, nyárson, nyársra.
 NYÁS, nyáskálódik.
 NYÁV, nyávog.

NYE.

NYEK, nyekeg, nyekereg, nyekget, nyekken, nyektet.
 NYEL (név). Nyele, nyeles, nyeletlen, nyelez, nyelű.
 NYEL (ige). Nyeldegel, nyeldek, nyelget, nyelés, nyelő.
 NYELV, nyelve, nyelvel, nyelves, nyelvetlen, nyelvez, nyelví.
 NYER, nyereget, nyerekedik, nyereség, nyérés, nyerhető, nyerő, nyertt.
 NYEREG, nyerge, nyergel, nyerges.
 NYERÍT, nyerítés, nyerítget, nyerítő.
 NYERS, nyersen, nyerses, nyerseség, nyersül.
 NYES, nyesdegel, nyesedék, nyeseget, nyesett, nyesés, nyeső.
 NYEST.
 NYESTE.

NYÉ.

NYÉK, nyéki.
 NYÉNY.
 NYÉR, nyércz, nyércze.

NYI.

NYI.
 NYIK, nyikácsol, nyikgat, nyikkan, nyikog, nyikorog.

NYIM.

NYIT, nyitatlan, nyítás, nyitogat, nyitott, nyító, nyítva.
 NYITRA, nyitrai.
 NYIV, nyivácsol, nyivákol, nyivás, nyivog.

NYÍ.

NYÍL, nyila, nyilal, nyilas, nyilat, nyilaz.
 NYÍLIK, nyílatkozik, nyílás, nyíldogal, nyíllhatatlan, nyíló, nyíltt, nyílva, nyílván.
 NYÍR, nyirdegel, nyiredék, nyireget, nyiret, nyiretlen, nyirett, nyirés, nyirő, nyirtt.
 NYIF, nyifa, nyifog.
 NYIHARÁZ.
 NYÍR, nyirbál.

NYIR, nyires, nyiri, nyirség.

NYIRET.

NYIRK, nyirkaszodik, nyirkos.

NYISZÁL.

NYO.

NYOM (név). Nyoma, nyomakodik, nyomakozik, nyomdék, nyomdok, nyomos, nyomoz, nyomúl.
 NYOM (ige). Nyomadék, nyomás, nyomdos, nyomint, nyomkod, nyommaszt, nyomod, nyomogat, nyomor, nyomott, nyomó, nyomtat, nyomvaszt.
 NYOSZOLY, nyoszolya, nyoszolyó.

NYÓ.

NYÓLCZ, nyólczad, nyólczas, nyólczszor, nyólczvan.

NYÖ.

NYÖF, nyöfög.
 NYÖG, nyögdecse, nyögdőgel, nyögés, nyögő.
 NYÖK, nyökög, nyökörög.
 NYÖSZ, nyöszög, nyöszörög.

NYŐ.

NYŐ, nyövés, nyövő.
 NYŐL, nyöldögel, nyőleszt, nyőlés, nyőltt.
 NYŐSTÉNY.
 NYŐSZTET.

NYU.

NYUG, nyugalom, nyugat, nyughatatlan, nyugodik, nyugot, nyugoszik, nyugta, nyugtalan, nyugtat, nyugva.

NYURGA.

NYUSZKA.

NYUSZT, nyusztos.

NYUV, nyuvad, nyuvaszt.

NYUZGA.

NYÚ.

NYÚJT, nyújtás, nyújtható, nyújtogat, nyújtott, nyújtó, nyújtva.

NYÚL (ige). Nyúlánk, nyúlás, nyúlik, nyúló, nyúltt.

NYÚL (név). Nyula, nyulacs, nyulas, nyulász, nyúli, nyúllal.

NYÚZ, nyúzás, nyúzott, nyúzó.

NYŰ.

NYŰG, nyűgölődik, nyűgös, nyűgöz.

NYŰST, nyűstös.

NYŰ.

NYŰ, nyűhölődik, nyűzsög, nyűved, nyűves, nyűvész.

Summa 69.

NY.

NYA.

NYAF. Sonus canum venaticorum, feras persequentium.
Nyif nyaf. idem.
NYAFOG. Sonum canis venatici edit, item vitiose, et inarticuliter loquitur.
Nyifeg nyafog.
Nyafogó. Vitiose loquens.

NYAK.

NYAK. Cervix, collum. M. A.
Nyak-csiga. Vertebra cervicis, occipitium, occiput. M. A.
Nyak-csigolya. idem. S. I.
Nyak-csomó. Struma. Golyva. S. I.
Nyak'falva. — Nyak'falvára megyek, pofon szállást kérek. km.
Nyak-kaloda. Numella. M. A.
Nyak-káva. idem. S. I. Sz. D.
Nyak-kendő. Collare linteum. S. I.
Nyak-láncz. Torques. Nyakba vető. S. I.
Nyak-lé. Alapa. Nyak-levet kapott. km. Dug. 1. R. p. 19.
Nyak-merevedés. Opisthotonus. Farkas-nyak. PP.
Nyak-pirics. Sámbar ellen. p. 251. „Adj illy nyak-piricset neki.“
Nyak-szeg az igában, mellyel az iga a' szekér-rudhoz kapcsolatik.
Nyak-szegés. Fractio cervicis. Nyakát szegte.
Nyak-szegő, nyak-törő. Capitalis, periculosus. Vajda, 1. K. p. 332.
Nyak-szírt. Occiput, occipitium. M. A.
Nyak-szíz. Millum. Örv, eb-gallér. S. I.
Nyak-szorító. Collum adstringens, ambiens.
Nyak-szorító gyöngyök. Gemmae collares. Faludi, N. A. p. 41.
Nyak-szorító vas. Collaria. M. A.
Nyak-ször. Juba. M. A.
Nyak-tekerő. Ínynx torquilla. S. I.
Nyak-toll. Juba alitum. S. I.
Nyak-vágó. Carnifex. M. A.
Nyak-vápa. S. I.
Nyak-vas. Numella. PP.
* Farkas-nyak. Opisthotonus. Nyak-merevedés. PP.
Hegedű-nyak. Jugum fidium. S. K.
Kopott nyak-fű. Asarum. Csapó. p. 130.
Korsó-nyak. Amphorae collum. S. K.
NYAKA. Ejus cervix, collum. Szeretnék az egerek, ha kolompot kötnének a' macska' nyakára. km.

Nyaka szakadjon bele. Vates secum auferat omen.
Nyaka' szakadtában. Magno nisu. Sz. D.
Nyaka-szegett. Cui cervix fracta est. Dug. 2. R. p. 116.
Nyaka' vágása Szent Jánosnak. Decollatio S. Joannis.
Nyaka-vágott. Cui collum est desectum. Pázm. Kal. p. 991.
Nyakába hárámlik, valamint az ebnek a' pázsit. km.
Nyakán hagyja. Relinquit in ejus collo. Sz. D.
Nyakára. Ad ejus collum.
Nyakára fűtja a' kötelet. Propriis armis perit.
Nyakára kötik. Obtrudunt invito aliquid. M. A.
Nyakát el vágja. Decollat. M. A.
Nyakát szegi. Frangit sibi collum.
NYAKADI pusztá. — Elég fejeér bolhája van a' nyakadi pusztáján. km.
NYAKAS. Cervicosus. M. A. it. Pertinax, pervicax. S. I.
Nyakas körtvély. Pyrum ampullaceum. PP.
Nyakas tők. Cucurbita ampullacea. PP.
Cucurbita lagenaria. S. I.
Nyakasan. Pertinaciter.
Nyakaskodik. Perstat, in re aliqua obfirmat se, obstinate operam dat alicui rei. S. I.
Nyakasodik. Fit cervicosus, pervicax. Dug. km. 2. R. p. 115.
Nyakasság. Pervicacia, pertinacia. S. I.
NYAKAZ, nyakazza. Decollat. Pázm. Pred. p. 286.
Le nyakazza. Decollat. S. I.
Meg nyakazza. Cervicem alicujus verberat. M. A.
NYAKBA. In collum, ad collum.
Nyakba vető. Torques. M. A.
Nyakba vető arany-láncz. idem. Vrancsics.
Nyakba vető. Horologium viaticum. PP.
Nyakba vető török kard. Parazonium. PP.
Nyakba vető vas. Numella. NC. p. 337.
Nyakba viselő orvosság. Amuletum. PP.
NYAKGAT, NYAGGAT, nyagatja. Collo prehensio torquet, adfligit, cruciat.
Nyagatás. Torsio, cruciatio.
NYAKIG. Collo tenus.
Nyakig van az adósságban. Collo tenus immersus est debitis.
Nyakig értt a' víz. Aqua usque ad collum pertigit.

NYAKKAL szeg, viszsát int. Renuit. M. A.
Nyakkal szegés. Renutus. M. A.
NYAKLALÓ. Nyakot körül érő. Faludi, N. E. p. 119.
Nyaklaló hajtóka. idem.
NYAKLÓ. Ló' nyakára való. S. I. Sz. D.
Nyakló láncz: tartó-láncz. VV. L.
Nyaklózza: nyakló szíjjal, vagy lánczsal hozzá szorítja.
Bé nvaklózza. idem. Sz. D.
NYAKON. In collo.
Nyakon csapás. Alapa. Faludi, T. É. p. 36.
Nyakon függő. Collare muliebre, monile. it. Amuletum. S. I.
Nyakon fogva. Collo prehensio.
Nyakon kötve. Obtorto collo. M. A.
Nyakon ragadták. Comprehensus est.
Nyakon üti, csapja. Colaphisat, dat alapam. S. I.
NYAKRA. Ad collum.
Nyakra főre. Praecipitanter. M. A. Pázm. Pred. p. 801.
Nyakra főre hányatik. In caput praecipitatur. M. A.
Nyakra főre hányja. Disturbat. M. A.
Nyakra főre hányás. Praecipitatio, disturbatio. M. A.
Nyakra főre veti. Praecipitat. M. A. CM.
Nyakra való. Collare, focale. PP.
Nyakra való kendő. Collare linteum. v. muraenula, muraenulae. PP.
Nyakra valózza. Collare eidem applicat. Föl nyakra valózták: föl akasztották. Dug. km. 1. R. p. 24.
NYAKÚ. Cervicis.
Gém-nyakú. Longae cervicis.
Hosszu nyakú körtvély. Sz. D.
Kemény nyakú. Durae cervicis.
Rövid nyakú. Brevi collo.
Szárny nyakú. Tenui collo. Pázm. Kal. p. 277.
Szoros nyakú korsó. Brochus. NC. p. 313.
Vastag nyakú. Crasso collo.

NYAL.

NYAL, nyalja. Lingit, lambit. M. A. A' ki sok mézet nyal, keserüt is fal. km.
Nyalja falja. Basiat, dissaviatur. S. I.
El nyalja. Delambit. M. A.
Elől nyalja. Praelambit. M. A.
Föl nyalja. Delingit. S. I.
Ki nyalja. Elingit, elambit. M. A.
Környül nyalja. Circumlambit. M. A.
Le nyalja. Delingit, delambit. M. A.

- Meg nyalja. Allambit, delambit, delingit. M. A. Vén kecske is meg nyalja a' söt. km.
- NYALAKODik. Catillat, helluatur. M. A. item Parasitum agit. Nyalakodik mint az eb. Dug. km. 1. R. p. 51.
- Nyalakodás. Catillatio. M. A.
- Nyalakodó. Helluo, catillo, popino. M. A.
- NYALAKOSZik. Idem. Vajda 2. K. p. 247.
- NYALAKOZik. idem.
- Nyalakozás. Catillatio. Faludi, N. U. p. 107.
- NYALAT, nyalatja. Facit ut lambatur, allicit ad lambendum. A' méz meg nyalatja magát. km.
- Föl nyalatja. Curat delambi. Sz. D.
- NYALÁB. Fascis, cumulus. M. A. Vrancsics.
- Nyaláb-fa. Fascis lignorum. Vajda, 3. K. p. 535.
- Nyaláb-vár. Omlott vár Ugocsa Vben.
- Nyalábba köti a' szénát. Foenum in manipulum colligit. PP.
- Nyalából, nyalábólja. In fascem ligat, colligat, componit, in manipulum colligit. S. I. Sz. D.
- Nyaláboltat, nyaláboltatja. Curat in fascem ligari. Sámbar ellen. p. 88.
- NYALÁNK. Catillo, gulosus. M. A. Vrancsics.
- Nyalánk ok. Beniczki p. 42.
- Nyalánk szerek. Cupediae, catillamenta. S. I. Nyalánkodik. Catillat. PP. Faludi, U. E. 2. R. p. 197.
- Nyalánkozik. idem. M. A.
- Nyalánkság. Lautitiae, cupediae, lambitiva v. lautitiarum assectatio. Pázm. Pred. p. 39.
- Nyalás. Linctus. M. A.
- Nyalás falás. Basiatio, dissvaviatio. Zvonarics, Postil. 1. R. p. 40.
- NYALDOGAL, nyaldogalja. Saepius lingit, lambit.
- NYALINT. Libat, allambit vice una. Sz. D.
- Nyalintás. Allambitio.
- NYALKA. Helluo, catillo, ardelio. M. A. it. ornatus exquisiti studiosus, trossulos. S. I.
- Nyalka. F. Győr Vben.
- Nyalka leány apácza, rongyos nadrág nád-pálca. km.
- Nyalka legény. Trossulus. Petit maitre.
- Nyalka szarka. km. Dug. 2. R. p. 66.
- Nyalkaság. Ornatus exquisiti studium. S. I. Sz. D.
- Nyalkán. Hegykén.
- NYALOGAT, nyalogatja. Saepius lambit, lingit. A' ki mézet metsz, újjait nyalogatja.
- Nyalogatás. Iteratus linctus. item Immodica osculatio.
- Nyalogató. Lambens, lambitivus.
- Nyalogató orvosság. Ecligma, lambitivum. PP.
- NYALÓ. Lingens, lambens.
- Nyaló faló. Assentator, adulator. S. I.
- Nyaló szer. Ecligma, lambitivum, electuarium. S. I.
- Tányér-nyaló, tányér-nyalogató. Parasitus.
- Nyalóka. Helluo, catillo, ardelio. M. A.
- Nyalós. Lambitivus.
- Be nyalós. Parasitus. Sok be nyalóssa vagyon. Hallottam Sáhon 1827. Aug. 2.
- NYANYA.
- NYANYA. Matris nomen ab infantibus tenerius prolatum.
- Nyanya. Sz. P. Tolna Vben.
- NYARG.
- NYARG.
- NYARGAL. Equitat, discurrit. M. A.
- El nyargal. Abequitat. S. I.
- Nyargalás. Equitatio, discursatio. M. A.
- Nyargalást. Citato equi cursu.
- Nyargalász. Concitato equi cursu huc illuc fertur.
- Nyargaló. Equitans, discursans.
- Nyargaló bér. Invectionis merces.
- Nyargaló hely. Domitura equaria. Reitschule. S. I.
- Nyargaló seregek. Discursantes milites. Prágai p. 168.
- Nyargalóba bocsátja. Divagari permittit. Pázm. Pred. p. 101.
- Nyargalódik, Nyargalózik. Equitat. Zvonarics, 1. R. p. 11. Faludi, N. E. p. 19. N. A. p. 161. 190.
- Nyargalózdó. Equitans, discursans. Faludi N. E. p. 72.
- Nyargalószik. Equitat. Vajda, 3. K. p. 294.
- NYASSÁN.
- NYASSÁN: pórén, öltözetlen. Faludi, E. M. p. 84. S. I. Sz. D.
- NYAVALY.
- NYAVALY.
- NYAVALYA. Miseria, aerumna. M. A.
- Meg tanít a' nyavalya. km. Necessitas magistra. M. A.
- Nyavalya töri. Morbo caduco corripitur.
- Nyavalya-törés. Morbus sacer, caducus. S. I.
- Nyavalya-törös. Epilepticus.
- Nyavalya-vendég. Morbus advena. Faludi, N. E. p. 6.
- * Nehéz nyavalya. Morbus caducus. S. K.
- Közönséges nyavalya. Morbus v. miseria communis. A' közönséges nyavalyát könnyebb el tűrni. km. Commune naufragium omnibus solatium.
- Ragadós nyavalya. Morbus contagiosus. S. K.
- Rothasztó nyavalya. Scorbutus. S. K.
- Nyavalyád. F. Szala Vben.
- Nyavalyás. Miser, aerumnosus, aerumnabilis. M. A.
- Nyavalyás' falva. E. F. Hunyad Vben.
- Nyavalyáska. Misellus. M. A.
- Nyavalyászkodik. Aegrotat. S. I. Nyavalyásság. Miseria, miserabilitas, calamitas. M. A.
- Nyavalyásságos. Calamitosus, miserabilis. M. A.
- Nyavalyásúl. Misere, aerumnose. M. A. Eszterházi Tamás p. 140.
- NYAVALYG, Nyavalog. Affligituf, angitur, languet, aegrotat. M. A.
- Nyavalygás. Afflictio, miseria. M. A.
- Nyavalygó. Miserabilis, aerumnosus, languidus.
- NYAVALYODik. In calamitatem, in statum aerumnosum redigitur.
- El nyavalyodik. idem.
- Meg nyavalyodik. idem.
- Reá nyavalyodik. Vajda, 3. K. p. 525.
- NYAVODik. idem ac Nyavalyodik. Sz. D. S. I.
- Egészszen el nyavodott: el nyomorodott. Sz. D.
- NYÁ.
- NYÁJ.
- NYÁJ. Grex. M. A. Egy rühes jüh az egész nyáját meg emésztí. km.
- Nyái-fő. Caput ovis v. coetus. S. I.
- Nyáj-jüh. Oviaria. M. A.
- Nyáj-örzö. Custos gregis.
- Nyáj-vezér. Dux gregis, ductor armenti. S. I.
- NYÁJA. Ejus grex.
- NYÁJAN. In grege.
- Mind-nyáján. Omnes, totus grex.
- Nyájankint. Gregatim. M. A.
- NYÁJAS. Blandus, comis, facundus, affabilis. M. A. item Honestae consuetudinis studiosus. PP. A' hol nyájás az anya, kényes leszsz a' leánya. Blanda patrum segnes facit indulgentia natos.
- Nyájás a' tűz: kedves v. süri. Sz. D.
- Nyájás beszéd. Blandiloquentia. M. A.
- Nyájás beszédű. Blandiloquus. M. A.
- Nyájás koldus. — Meg ne utáld a' nyájás koldust. km.
- Nyájasan. Blande, Comiter, affabiliter. M. A.
- Nyájásít, nyájásítja. Blandificat. M. A.
- Nyájaskodik. Blanditur, comem se praestat. M. A. item Conversatur. Komjáthi.
- Nyájaskodás. Blanditus, affabilitas. M. A.
- Nyájasodik. Fit blandus, affabilis. Sz. D.
- Nyájassa: sürije. Sz. D. Hozz a' nyájassából: sürijéből.
- Nyájasság. Blanditus, blandimentum, blanditiae, blandiloquentia, facundia, affabilitas, comitas, festivitas. M. A.
- NYÁJBÉLI. Gregalis, gregarius, de grege. S. I. Congrex. M. A.
- Azon nyájbéli. Congrex. M. A. L.
- NYÁJI. Gregarius. M. A.
- NYÁL.
- NYÁL. Saliva, sputum. M. A.
- Nyál-folyás. Fluxus salivae. S. I.
- * Béka-nyál. Sperma ranarum. S. K.
- Farkas-nyál. Wolframum, semimetallum. S. K.
- Ökör-nyál. Boum saliva, item Capilli Veneris autumnali tempore in aëre volitantes. S. K.
- NYÁLA. Ejus saliva. Foly a' nyála reá de nem kopik szája benne. km.
- NYÁLADÉK. Éretlen eszű vásott gyermek. Sz. D.
- Nyaladék-bolond. Hallottam 1825. Jun. 24.
- NYÁLAS. Salivosus, pituitosus. M. A.

- Nyálás fonál. Stamen. M. A. Mellyet még ki nem mostak. Sz. D.
 Nyálás fonalas. Stamineus. M. A.
 Nyálás orvoslás. Salivatio. S. I.
 Nyálasan. Salivose, fastidiose. S. I.
 Nyálásít, nyálásítja. Salivat. S. I.
 Nyálaskodik. Putide nugatur. M. A.
 Nyálaskodás. Sputatio, futilitas, inepta nugacitas. M. A.
 Nyálásodik. Rothadásra indul. S. I.
 Nyálasság. Fastidiosa nugacitas. Faludi, U. E. 3. R. p. 71.
 NYÁLAZ, nyálazza. Salivat. M. A.
 Meg nyálazza. Saliva imbuit. Ebnek add, ha meg nyálaztad. km.
 Őszve nyálazza. Consalivat.
 Nyálazás. Salivatio.
 Nyálazatlan. Sine salivatione. A' farkas' szájából ritkán esik ki nyálazatlan a' malacz. km.
 NYÁLI. Salivarius. M. A.
 NYÁLKA. Lentor v. pituita. Schlein. S. I.
 Nyálka-féreg. Myxene. S. I.
 Nyálkás. Salivosus v. pituitosus, v. lubricus. Schleinmicht. S. I.
 Nyálkásodik. Fit lubricus, salivosus.
- NYÁMM.
- NYÁMM.
 NYÁMMAL.
 Nyímmel nyámmal eszik. Cum fastidio, et lente comedit. KV. p. 294.
 NYÁMMOG. Fastidiose edit. Immel ámmal eszik. PP. Evésben kényeskedik, finnyáskodik. S. I.
- NYÁR.
- NYÁR. Aestas. M. A. Hét tél hét nyár meg próbálja őket. km.
 Nyár' dereka. Aestas media, adulta. S. I.
 Nyár' egyháza (Alsó, fölső.) Sz. PP. Pest Vben.
 Nyár' eleje. Aestas prima. S. I.
 Nyár-fa. Populus, populus alba. M. A.
 Nyár-fai. Populius, populneus. M. A.
 Nyár-fás hely. Populetum. M. A.
 Nyár-fa-sulyok. Fistuca populea. Meszsze vetik a' nyár-fa-sulykot. km. Pázm. Kal. p. 295.
 Nyár-fa-pih, v. pelyh. Pappus populi. S. I.
 Nyár' kezdete. Aestas prima. PP.
 Nyár' közepe, derék-nyár. Media adulta aestas. PP.
 Nyár-szeg. F. Szala Vben. Sz. P. Bihar Vben.
 Nyár-szó. E. F. Kolos Vben.
 Nyár' utólja. Aestas extrema. S. I.
 Nyár' vége. Summa, extrema aestas. PP.
 NYÁRAD. t. h. n.
 Nyáradí tó. E. F. Maros Székében.
 NYÁRAL. Aestivat. M. A.
 A' hol nyáral, ott teleljen, és a' hol telet, ott nyáraljon. Hallottam Ságbon 1823. Máj. 5.
 Nyáraló. Aestivans.
 Nyáraló hely. Aestivarium.
 Nyárló. idem ac Nyáraló. Aestivans.
 Nyárló. F. Bihar Vben. E. F. Doboka Vben.
 Nyárlott. Quod aestivavit.
 Nyárlott bor. Vappa. M. A. Vinum nempe calore aestivo fermentatum, et destructum.
 NYÁRAN. In aestate, per aestatem. A' ki nyáran nem gyűjt, télen agg ebül bánkodik. Neque mei, neque opes. M. A.
 Télen nyáran könnyen él. Toto anno commode vivit.
 NYÁRAS. Habens aestatem. item populeus, v. populetum.
 Nyáras patak. E. Major, fölső Fejér Vben.
 Nyáras völgy. Telek Nógrád Vben.
 Nyárasd. FF. Posony Vben.
 NYÁRAT-szaka. Per aestatem..
 NYÁRBAN. Aestate. Nyárban szaggatja a' téli subát. km.
 NYÁRI. Aestivus. M. A.
 Nyári. Sz. P. Tolna Vben.
 Nyári bor. Vinum acidum, quod aestate ob calorem magis sapit, ac hyeme.
 Nyári ház. Domus aestiva. M. A.
 Nyári multság. Aestiva recreatio. Sz. D.
 Nyári napok. Dies aestivi.
 Nyári palota. Palatium aestivum. Sz. D.
 Nyári szín. Pergula, solarium. S. I.
 Nyári szoba. Conclave aestivum. Sz. D.
 Nyári takarodás. Collectio frugum aestivarum. M. A.
 NYÁRRA. Ad aestatem.
 Jövő nyárra. Ad futuram aestatem.
- NYÁRS.
- NYÁRS. Veru, obelus. M. A. Nem állja meg szérdék a' nyársat. km.
 Nyárs-Apáti. Sz. P. Pest Vben.
 Nyárs-Ardó. F. Sáros Vben.
 Nyárs-forgatás. Rotatio veru.
 Nyárs-forgató. Lixa, veru rotare solitus v. veru automatum. Brader. S. I.
 Nyárs-gerely. Vervina, verutum. M. A.
 Lancca. S. I. Rövid hegyes tőr, nyársoló. Sz. D.
 Nyárs-lepény. Placenta in veru cocta. S. I.
 Nyárs-pöngés. Sonus concusso veru editus. Mint eszén kívül való tombol a' nyárs-pöngésre is. km.
 * Fa-nyárs. Veru ligneum.
 Vas-nyárs. Veru ferreum.
 NYÁRSA. Ejus veru, obelus.
 NYÁRSBA vonják. Impalatur. PP.
 Nyársba vonás. Impalatio. PP.
 NYÁRSOL, nyársolja. Veru suffigit, palo configit. M. A. Palo infigit, impalat. PP.
 Fői nyársolja. Impalat, palo figit. PP.
 NYÁRSON sült kalács. Placenta versatilis. PP.
 NYÁRSRA vonja a' húst. Carnes inducit in veru, verubus figit. PP.
- NYÁS.
- NYÁS. Veru. M. A. L. Nyárs.
 NYÁSKÁLÓDik a' gyermek az anyján, mikor ölébe kéredzik, v. föl kapaszkodik. Sz. D.
- NYÁV.
- NYÁV, NYÁU. Macska-szó.
 NYÁVOG. Macskáül szöll. S. I. Sz. D.
- NYEK.
- NYEK.
 NYEKEG. Plorat, plangit, gemit, S. I. Gemit inter cruciatus, voce non articulata.
 NYEKEREG. Identidem gemit.
- NYEKGET, Nyegget, nyeggeti. Torquet, cruciat, vexat, affligit, facit ut gemat. S. I.
 Lelkesen meg nyeggette. Sz. D.
 NYEKKEN. Sonum gemebundi edit. Ugy földhöz ütötte, szinte nyekkent.
 NYEKTET, nyekteti. Resonare facit. Pázm. Kal. p. 735. „Nagy gyűlölségesen nyektetik.“
 Ne nyegtetnéd. Telegdi, Felelet. p. 51.
- NYEL (név).
- NYEL. Manubrium. M. A.
 Nyel-ízű. Sapore petioli. A' Budai piros bor NYEL-ízű. km.
 Nyel-szőlő. Botrus, racemus. M. A.
 * Fejsze-nyel. Manubrium securis.
 Kés-nyel. Manubrium cultri. Sz. D.
 NYELE. Ejus manubrium. Minden fejszének akad nyele. km.
 NYELES. Habens manubrium.
 Nyeles háló. Rete pendulum v. sacciforme. Szák-háló. S. I.
 NYELET csinál. Manubrium format. PP.
 NYELETLEN. Manubrium destitutus. S. I.
 Nyeletlen kés. Exarmatus manubrio. PP.
 NYELEZ, nyelezi. Manubrio armat. S. I.
 Meg nyelezi. idem.
 NYELLIK. Húll, fonnyad. Sz. D.
 El nyellett a' szőlő: le hullott a' szőlő' szeme. Sz. D.
 NYELŰ.
 Ezüst-nyelű kés. Culter argenteum habeas manubrium.
 Hoszszú nyelvű kapával nem jó kapálni. km. VM. p. 295.
 Fa-nyelű bicsak. Cultellus manubrio ligneo.
- NYEL (ige).
- NYEL, nyeli. Glutit. M. A.
 Nyel fal. Vorat. M. A.
 Alá nyeli. Deglutit. Pázm. Pred. p. 462.
 Bé nyeli. idem. M. A.
 El nyeli. idem. M. A. El nyelte a' horgot.
 Hamum voravit. El nyelte a' víz.
 Absorpsit eum aqua.
 El bé nyeli. Deglutit, devorat. M. A.
 Le nyeli. Deglutit.
 NYELDEGEL, nyeldegeli. Ligurit, saepius glutit. Faludi, N. E. p. 33.
 NYELDEK (Nyeldök. S. I.). Faux, epiglottis. S. I.
 Nyeldekel. nveldekeli. Glutit.
 Nveldeklő. Faux, epiglossis, gurgulio. M. A.
 NYELEGET, nyelegeti. Glutit. S. I.
 NYELÉS.
 Nyelés falás. Voratio. M. A.
 NYELŐ. Glutius.
 Nyelő faló. Vorax. M. A.
 Nyelő gége. Guttur. S. I.
 NYELV. Lingua. M. A. L. itt alább külön.
- NYELV.
- NYELV. Lingua. M. A. Jobb lábbal, hogy sem
- NYE.**
- nyelvel meg botlani. km.
 Nyel' békája. Batrachus, ranula linguae. PP.
 Nyelv-csap. Glottis, epiglossis, epiglottis. M. A.
 Nyelv-éjtes. Dialectus, idiotismus. S. I.
 Nyelv-eredés, Nyelv-hasadás. Meg szó-lamlás. Sz. D.

- Nyelv' fulánkja. Calumnia, obtrectatio. S. I.
 Nyelv-gyökér. Ancyloglossum. CM. Nyelv-
 kötél, melly nyavalya a' gyermekekben
 szokott esni. M. A.
 Nyelv' hegye. Extremitas linguae. Pázm. Kal.
 p. 129. „Penna orrán, és nyelve hegyin
 termett, 's nevedett minden tanítása.“
 Nyelv-járás. Locutio, loquela. Faludi,
 U. E. 2. R. p. 124.
 Nyelv-könyv. Grammatica. S. I.
 Nyelv-mester. Linguae magister. Sprach-
 meister.
 Nyelv-mivelés. Cultura linguae, sermonis
 politura. S. I.
 Nyelv-mivelő. Cultor linguae. S. I.
 Nyelv-rontó. Linguae locutor imperitus. S. I.
 Nyelv-tanító. Doctor linguae, grammaticus,
 literator. S. I. Sz. D.
 Nyelv-tudás. Scientia linguarum. S. I.
 Nyelv-tudó. Callens linguam, v. peritus
 linguarum. S. I.
 Nyelv-tudós. Grammaticus. Sz. D.
 Nyelv' tulajdonsága. Dialectus, idioma. M.
 A.
 Nyelv-ütés. Plaga linguae. Pázm. Pred. p.
 812.
 Nyelv-váltság. Emenda linguae. M. A.
 * Anya-nyelv. Materna lingua. S. K.
 Csát-nyelv. Lingula fibulae. S. K.
 Deák-nyelv. Lingua latina. S. K.
 Gonosz nyelv. Malevola lingua. S. K. A'
 gonosz nyelv bika alá is borjut tehet. km.
 Köz-nyelv. Lingua vulgaris. Pázm. Kal. p.
 361.
 Magyar nyelv. Lingua hungarica.
 Mennyei nyelv. Lingua coelestis. Pázm.
 Pred. p. 308.
 Sip-nyelv. Lingula pneumatica. PP.
 Született nyelv. Vernacula lingua. S. K.
 NYELVE. Ejus lingua. Pörög a' nyelve, mint a'
 szél-malom. km.
 Nyelve-szakadtt nép. Egy olyan nemzet,
 melly a' nyelvét el hagyta, el vesztette. S.
 I. Sz. D.
 Nyelve-szegett. Fractae linguae. Faludi, N.
 A. p. 131.
 Nyelvéen halt meg. Loquelam non prius amisit,
 ac vitam.
 Nyelvéen van, Nyelvemen van. Nyelvem' hegyén
 forog. In primoribus labiis haeret mihi.
 Nyelvét ki metszi. Elinguat. M. A.
 Nyelvét ki nyújtja. Exerit linguam. PP.
 NYELVEL, nyelveli. Calumuiatur. S. I.
 Ne nyelveljen. Non me calumnietur, ne me
 sua impetat lingua. Hallottam 1827. Dec.
 6.
 NYELVES. Linguax, loquax. M. A.
 Nyelves fű. Uvularia. M. A.
 Nyelveskedik. Garrit. M. A.
 Nyelveskedés. Loquacitas, garrulitas. M. A.
 Nyelveskedő. Linguax. M. A.
 Nyelvesség. Loquacitas, garrulitas. M. A.
 NYELVET miveli. Linguam excolit, polit. S. I.
 Nyelvet mér valakivel. Responsat. Sz. D.
 NYELVETLEN. Elinguis. M. A. Vrancsics.
 Nyelvetlenség. Inopia vocis, infantia. S.
 I. Sz. D.
 NYELVEZ, nyelvezi. Magyarázza. Dictat. CM.
 Nyelvezés. Dictatio. Magyarázat. CM. Beszéd-
 ejtés. Sz. D.
 Nyelvezet. idem. CM.
 NYELVÉSZ. Philologus, grammaticus. S. I.
 Nyelvész tudomány. Philologia.
 NYELVÜ. Linguae.
- Eb-nyelvű. Mordacis linguae. S. K.
 Eb-nyelvű fű. Cynoglossum. Csapó, p. 77.
 Gonosz nyelvű. Calumniator.
 Idegen nyelvű. Barbarus. Káldi, 1, Corinth.
 14. 11.
 Hét réttű nyelvű. Septemplex linguae
 conviciator, maledicus. S. K.
 Két nyelvű. Bilinguis. S. K.
 Ökör-nyelvű fű. Buglossum. Csapó, p. 204.
 Szabad nyelvű. Dicax, procax. S. K.
- NYER.
- NYER, nyeri. Lucratur, lucrificat. M. A. A' ki
 nem próbál, se nem nyer, se nem vesz.
 km.
 El nyeri. Lucratur, consequitur, obtinet. M.
 A. Nem nyeri el a' pályát, a' ki utjában
 horgot vet. km.
 Ki nyeri. Impetrat.
 Meg nyeri. Lucrificat, obtinet, lucratur,
 impetrat. M. A.
 Meg nyeri a' pört. Litem vincit. PP.
 Meg nyeri egészen a' játékot. Tota lusione
 vincit. PP.
 Viszsa nyeri. Recuperat, recipit, reluctatur.
 M. A.
 NYEREGET. Identidem lucratur.
 El nyeregeti. Sensim ablucatur.
 NYERÉKEDik. Quaerit, negotiatur, cupit
 lucrum, lucro studet. S. I.
 Nyerekedés. Negotiatio, lucri studium, v.
 foeneratio. S. I.
 Nyerekedő. Lucripeta v. foenerator. S. I.
 NYERESÉG. Lucrum. M. A. Vitézséggel jár a'
 nyereség. km.
 Nyeresége. Ejus lucrum. Egynek nyeresége,
 másnak vesztesége. km.
 Nyereséges. Lucrosus, quaestuosus. M. A. L.
 Nyereségre vásárló kalmár. Institor. PP.
 NYERET. Lucrum.
 Nyertes. Victor, lucrans, item lucrosus. M. A.
 NYERÉS. Lucratio. S. I.
 Meg nyérés. Impetratio. M. A.
 NYERHETŐ. Lucrabilis.
 Meg nyerhető. Impetrabilis. M. A.
 NYERŐ. Lucrans. M. A.
 NYERTT. Lucrifactus. M. A.
 Nyertt predá. Manubiae, spolia. M. A.
 Nyertes, nyertes. Victor, lucrans, evincens. M.
 A. Hol az érzékenység nyertes, vesztes a'
 nyugodalom. km.
 Nyertes fél. Pars triumphans. Tiszti Szótár p.
 57.
 Nyertesén. Victorieose, lucrose. M. A.
 Nyertesség. Victoria, evictio. M. A.
- NYERG.
- NYERG, NYEREG. Ehippium. M. A. A' röst
 ökör is nyeret kiván. Opta ehippia bos,
 piger optat asellus arare.
 Nyereg' alja. Ehippii stragulum. Csótár. S.
 I.
 Nyereg-gyártó. Ehippiarius. M. A.
 Nyereg' kápája. Ehippii capitium. Faludi, T.
 É. p. 22.
 Nyereg-párna. Pulvinar ehippii.
 Nyereg-párnát meg tölteni. Tomento
 inducere. PP. p. 242.
 Nyereg-táska. Ascopera, hippopera. M. A.
 * Bársony-nyereg számára, arany-perecz
 disznóra. km.
 Kazul-nyereg. Ehippium persicum. Faludi,
 T. É. p. 19.
- Két nyeret ülni egy seggel nehéz. km.
 Duabus sedere sellis. M. A.
 Öszvér-nyereg. Clitella. NC. p. 421.
 Szamár-nyereg. idem. NC. p. 421.
 NYEREGE. Ejus ehippium.
 NYERGEL, nyergeli. Equum strato inducit,
 instruit. PP. Tehenet nyergelsz. km.
 Föl nyergeli. idem.
 Le nyergeli. Demit equo ehippium.
 Meg nyergeli. Sternit ehippium apposito. M.
 A.
 NYERGES. Ehippiarius, ehippiatus,
 stratararius. M. A.
 Nyerges ló. Equus sellarius, ehippiarius.
 PP. CM.
 Nyerges új falu. F. Esztergom Vben.
- NYERÍT.
- NYERÍT. Hinnit. M. A.
 Meg nyeríti. Adhinnit. M. A.
 Reá nyerít. idem. M. A.
 NYERÍTÉS. Hinnitus. M. A.
 NYERÍTGET. Hinnitatus. S. I.
 NYERÍTŐ. Hinniens. M. A.
 Nyerítő kánya. Cenchris. M. A.
- NYERS.
- NYERS. Crudus. M. A. Incoctus v. alacer,
 vegetus, vividus, v. rudis, incultus, v.
 infectus, non elaboratus. S. I. A' száraz fa
 mellett a' nyers is el ég. km.
 Nyers bor. Vinum non dilutum aqua.
 Nyers bőr. Cutis v. corium crudum. S. I.
 Nyers ember. Homo recens, non emollitus,
 vivaciter et audacter loquens.
 Nyers erő. Vigor. M. A. CM.
 Nyers fa. Lignum recens, vegetans, virens.
 Nehéz a' nyers fának száradttát várni.
 km.
 Nyers füge. Grossus. PP.
 Nyers gyapju. Lana infecta, succida. PP.
 Nyers hús. Caro cruda.
 Nyers idő. Tempus recens, subfrigidum.
 Faludi. E. M. p. 244.
 Nyers selyem. Sericum infectum, non
 elaboratum. S. I.
 Nyers vászon. Tela apricatione nondum
 candefacta. S. I.
 Nyers vér. Sangvis recens, nondum
 coagulatus.
 Nyers zöld. Viridis. PP.
 NYERSEN. Crude v. missis ambagibus,
 absque circuitione. S. I.
 Nyersen szöll. Vivide loquitur, absque
 ambagibus. Sz. D.
 NYERSES. Subcrudus. CM.
 NYERSESÉG. Cruditas, viror, vigor. M. A.
 NYERSSÉG. idem.
 Emésztetlen nyersség. Cruditas indigesta.
 Pázm. Pred. p. 837.
 NYERSÜL. Crudescit. M. A.
 Meg nyersül. Recrudescit, virorem,
 vigorem recipit. Ha a' fa el szárad, nem
 nyersül az meg. km.
- NYES.
- NYES, nyesi. Frondat, truncat, caedit, amputat.
 M. A.
 El nyesi. Amputat. M. A.
 Ki nyesi. Extruncat.
 Le nyesi. Detruncat. M. A. Interlucet. CM.
 Le nyesi a' fát. Detruncat arborem. PP.

- Még nyesi. Deputat, opputat, defrondat. M. A.
Szüntelen azt nyesi. Semper idem repetit, oggerit. Sz. D.
- NYESDEGEL, nyesdegeli. Frondat, truncat. S. I. Sz. D. Saepius amputat.
- NYESEDEK. Sarmentum, resex.
- NYESEGET, nyesegeti. Saepius amputat.
- NYESETT. Truncus, putatus. M. A.
- NYESÉS. Frondatio, putatio, caesura. M. A.
Le nyesés. Detruncatio. M. A.
Még nyesés. Defrondatio. M. A.
- NYESŐ. Frondator, putator. M. A.
Nyesőlék. Sarmentum. Sz. D.
- NYEST.
- NYEST. Mustella martes. S. I.
- NYESTE.
- NYESTE. t. a. n. Anastasia.
- NYÉ.
- NYÉK.
- NYÉK. t. h. n. Bihar. Borsod. Feiér. Hont, Posony. Sopronv. és Tolna Vkben.
- NYÉKI csárda. Csárda Bihar Vben.
NYÉNY.
- NYÉNY. E. F. Fölső Fejér Vben.
NYÉR.
- NYÉR. F. Bars Vben.
- NYÉRCZ. Lutra minor, mustella luteola. Földi, Term. Hist. p. 104. VV L.
Nyérecz-bőr. Pellis martis. PP. Pellis mustellae luteolae.
- NYÉRCZE. E. F. Kolos Vben.
- NYI.
- NYI.
- NYI. Suffixum quantitatem indicans, ut: Annyi (Az nyi, a' nyi, annyi). Tantus. Arasznyi. Spithamalis. Ezernyi. Millies tantum. Lábnyi. Pedalis, ad pedem longus. Maroknyi. In quantitate pugilli. Mennyi (mi ennyi). Quantus. Ölnyi. Longus ad orgiam. Újnyi. Longitudine digiti. 's a' t.
- NYIF.
- Nyif-nyaf. Így szokták a' vadászok a' kopók' csehelését a' köz-beszédben elő adni: Hát egyszer hallyuk meszsziról: nyif nyaf, nyif nyaf. S. I.
- NYIFA. Qui vitiose, et quasi per dentes, aut nares loquitur.
- NYIFOG. A' vad után csehel. S. I. vel Vitiose loquitur.
Nyifog nyafog. idem.
- NYIHARÁZ.
- NYIHARÁZ. Cachinnatur. Nagy kaczagással nevetkezik. S. I.
- NYIK.
- NYIKÁCSOL. Vagit, vagitat.
- Nyikácsolás. Vagitus.
Nyikácsoló. Vagiens. Ismértem, mikor még kis nyikácsoló gyermek volt. Ex usu plebis.
- NYIKGAT, nyigatja. Cogit ad vagiendum. Ne nyiggasd a' gyermeket. Sz. D.
- NYIKKAN. In vagitum erumpit. Faludi N. E. p. 212. N. A. p. 188. 224.
- NYIKOG. Vagit, gemit. S. I.
Nyikogás. Gannitus. NC. p. 231.
Nyikogatja. Cogit ad vagitum. Sz. D.
- NYIKOROG. Gannit, grunnit. M. A. Stridet. S. I.
Nyikorog, mint a' kukoricza-malom. km. Dug. 1. R. p. 206.
Nyikorgás. Gannitus, grunnitus. M. A.
- NYISZÁL.
- NYISZÁL, nyiszálja. Mintegy nyúzva, csiszolva, vagdalja, metszi, szegdeli. Sz. D. RISZÁL, riszálja.
- NYIT.
- NYIT, nyitja. Aperit. M. A.
Bé nyitja az ajtót. Aperit portam, quae intro aperitur.
Föl nyitja. Aperit. M. A.
Ki nyitja. Extrorsum aperit.
- NYIM.
- NYIM. F. Somogy Vben.
- NYIR.
- NYIR. Betula. M. A.
Nyir. Sz. P. Somogy Vben.
Nyir-adony. F. Szabolcs Vben.
Nyir-bátor. MV. Szabolcs Vben.
Nyir-domb. Sz. P. Vas Vben.
Nyir' egyháza. F. Bereg Vben.
Nyir-fa. Betula. M. A.
Nyir-fai. Betulaceus. M. A.
Nyir-fajd, Nyir-tyúk. Tetrao tetrix, tetrao minor. S. I.
Nyir-fa-kisaszszony. Virgae betulaceae.
Gyermeknek leg jobb feleség a' nyirfa-kisaszszony. Rájnis.
Nyir-fa-víz. Aqua betulacea.
Nyir-köz. Tractus Hungariae. Nic. Oláh Hung. p. 71.
Nyir-lak. Sz. P. Szala Vben.
Nyir-medgyes. F. Szatmár Vben.
Nyir-mező. E. FF. Alsó Fejér, és Hunyad Vkben.
Nyir-pózna. Pertica betulacea. Faludi, N. U. p. 103.
Nyir-póznával póználja fejét. km. Limen senectae. M. A.
Nyir-vasvári. F. Szatmár Vben.
Nyir-virics. Virus betulae, succus betulinus, aqua martia. S. I. Sz. D.
- NYIRES. Betulaceus, betulinus v. Betu- letum. S. I.
Nyires. F. Belső Szolnok Vben.
Nyires' falva. F. Bereg Vben. E. F. Hunyad Vben.
- NYIRI. Betulaceus. M. A.
Nyiri. F. Abaúj Vben.
- NYIRSÉG. Betuletum. it. Regio in Ungaria. M. A. Mocsáros hely Szabolcs Vben.
- NYIRET.
- NYIRET. A' lórúl mondatik, midőn kergettetik, és bangot ad.
- NYIRK.
- NYIRK, NYIROK. Humor, liquor, succus v. aqua betulacea. S. I. A' nyirok meg senyvesztette. Sz. D.
Nyirok-fa. R. Betula alba. S. I.
- NYIRKASZKODik. Adhaerescit.
Bele nyirkaszzkodott: belé kapaszkodott.
Hajába nyirkaszkodott. In capillo alterius involavit.
- NYIRKOS. Humidus, madidus. S. I.
Nyirkos az idő. Tempus est humidum. Sz. D.
Nyirkosítja. Humectat, madefacit. S. I.
Nyirkosodik. Humescit, madescit. S. I. Sz. D.
Nyirkosúl. idem. S. I.

- Meg nyitja. Aperit, reserat, recludit. M. A.
Nem minden kulcs nyit meg minden ajtót.
km.
- Reá nyitja az ajtot. Aperta porta eum
manifestat, detegit.
- NYITATLAN. Inapertus. M. A.
- NYITÁS. Apertio. M. A.
- Föl nyitás. idem. M. A.
- Meg nyitás. Apertio, apertura. M. A.
- Szóló-nyitás. Prima fossio in vineis, qua terra
a vitibus removetur, fossione altera
reducenda.
- Út-nyitás. Patefactio viae. L. Instructio Princ.
Bethlen 1620. 9-a May.
- NYITOGAT, nyitogatja. Aperit. S. I. Saepius
aperit.
- NYITOTT, Nyitattott. Apertus. M. A.
- Nyitott mellyű. Aperti pectoris.
- NYITÓ. Aperiens.
- Nyitó vas. Uncinus ad aperiendas cistas. PP.
- Nyitódik. Aperitur, patefit. S. I.
- NYITVA. Aperte, item apertus. M. A.
- Nyitva az ajtó, akár föl, 's akár alá. km. Corcyra
libera. Caces ubi libet. M. A.
- Nyitva van. Patet, patescit.
- Nyitva való. Patens, apertus. M. A.
- NYITRA.
- NYITRA. Folyó víz Nyitra, Komárom, és Bars
Vtkben.
- Nyitra-Apáti. F. Nyitra Vben.
- Nyitra-szeg. F. Bars Vben.
- Nyitra Vármegye. Comitatus Nitriensis.
- NYITRAI. Nitriensis.
- NYIV.
- NYIV. Vagit. M. A. CM.
- Nyivnak a' kutya-, v. macska-kölykek is. Sz.
D.
- NYIVÁCSKOL. Vagitat. M. A.
- NYIVÁKOL. idem. Sz. D.
- Nyivákoló. Vagiens, vagitans.
- Nyivákoló kisded. Parvulus vagiens. Káldi,
Exod 2. 6.
- NYIVÁS. Vagitus. M. A.
- NYIVOG. Vagit. S. I.
- Nyivogás. Vagitus.
- NYÍ.**
- NYIL.
- NYÍL. Sagitta, telum, jaculum, item Sors. M. A.
Olly sebes, mint a' nyíl. km.
- Nyíl-aj, mellybe az ideg jár. Crena sagittae.
M. A. Einschnitt in die Pfeile. S. I.
- Nyíl' hegye. Aculeus sagittae, spiculum. S. I.
- Nyíl-hordozó. Sagittifer. M. A.
- Nyíl-káva. Arcus. Kéz-íj. S. I.
- Nyíl-lövés. Sagittae emissio. S. I.
- Nyíl-lövő. Sagittarius. S. I.
- Nyíl-tok. Pharetra, corytus v. urna, sitella.
S. I.
- Nyíl' tolla. Ala sagittae. S. I.
- Nyíl' vasa. Spiculum. M. A.
- Nyíl vetés. Sortitio. M. A.
- Nyíl-vonás. idem. M. A.
- NYILA. Ejus sagitta.
- Isten' nyila. Fulmen.
- NYILAL, nyilalja. Sagitta petit.
- Nyilalás. Pleuritis, laterum dolor. M. A.
- NYILAS. Sagittarius. M. A. item Arcitenens in
Zodiaco. S. I.
- Nyilas. R. Pars rata, pars sorte obtenta. S.
I.
- Nyilas. Sz. P. Borsod Vben.
- NYILAT ló. Sagittat. M. A.
- Nyilat tompít, a' ki serpenyőt lövöldöz.
km.
- Nyilat vet. Sortitur, sortem jactit. M. A.
- NYILAZ, nyilazza. Sagittat v. sortitur, v. clavo
laedit. S. I.
- Meg nyilazza a' lovat. Equum solea
configit. PP.
- Nyilazás. Morbus hominum et pecorum. S. I.
- Nyilazott. Sagitta v. clavo pertusus.
- Nyilazott ló. Equus clavo subpactae soleae
laesus. PP.
- Meg nyilazott ló. Equus a solea confixus.
PP.
- NYÍLIK.
- NYÍLIK. Patescit, hiat, hiascit. M. A.
- Nyílnak a' virágok. Flores se explicant.
- Bé nyílik. Introrsum aperitur.
- Föl nyílik. Patulicat, aperitur. M. A.
- Föl nyíltt a' szeme: meg okosodott.
- Ki nyílik. Patefit, patescit, patulicat. M. A.
item Extrorsum aperitur.
- Meg nyílik. Hiascit, aperitur. M. A.
- NYILADÉK. Rima, hiatus, apertura. S. I.
- NYÍLALLik. Subito aperitur.
- Nyilallás. Subita apertio. M. A.
- NYILATKOZik. Aperitur, hiatat, patefit,
fatiscit.
- Föl nyilatkozik. Aperitur. M. A.
- Ki nyilatkozik. Manifestatur, revelatur,
patescit, aperitur. M. A. Nincs olly titok,
melly üdővel ki ne nyilatkozzék. km.
- Meg nyilatkozik. Patescit, aperitur. M. A.
CM.
- Nyilatkozás. Apertio, hiatus. M. A.
- Ki nyilatkozás. Apertio, manifestatio. M. A.
- Meg nyilatkozás. Apertio, revelatio. M. A.
- Nyilatkoztat, nyilatkoztatja. Patefacit, detegit,
manifestat, aperit. S. I.
- Nyilatkoztatás. Patefactio, detectio. M. A.
Manifestum.
- Ki nyilatkoztatja. Patefacit. M. A.
- Ki nyilatkoztatás. Patefactio. M. A.
- NYILÁS. Apertio, apertura, hiatus, pator.
M. A.
- Ki nyilás. Apertio. M. A.
- NYILDOGAL. Hiatat. M. A.
- NYÍLHATATLAN. Inaperibilis. Beniczki
p. 103.
- NYÍLÓ. Hians, patulus.
- Bé nyíló. Conclave. Cabinet. S. I.
- Ki nyíló ajtó. Fores. M. A. L.
- NYÍLT. Hiulcus, patulus, apertus.
- Nyíltt eszű. Perspicax, circumspetus. S.
I.
- Nyíltt szivű. Candidus, sincerus. S. I.
- Ki nyíltt szerencse. Fortuna favens,
indulgens. Faludi, T. É. p. 39.
- Ki nyíltt öllel. Aperto sinu. Faludi, U.
E. 3. R. p. 16.
- Meg nyíltt. Adapertus. M. A.
- NYILVA. Aperte, patule v. apertus, manifestus.
Sámbár mit felelnek. p. 502. Pázm.
Magyari ellen. p. 68.
- Nyilvák. Aperta. „Olly nyilvák voltak a' csudák.“
Pázm. Kal. p. 46.
- NYILVÁN. Aperte, palam, patenter, evidenter,
manifeste, propalam, perspicue. M. A.
item Probabilis. Nyilván csalányra
vizelettel, hogy olly komor. km.
- Nyilván vagyon. Liquet, palam est,
manifestum est. M. A.
- Nyilván való. Apertus, propatulus,
perspicuus, evidens, manifestus. M. A.
- Nyilván való adósság. Nomina explicata. PP.
- Nyilván valóság. Evidentia, perspicuitas. M.
A.
- Nyilvánítja. Manifestat, patefacit. S. I.
- Nyilvánodik. Patefit, detegitur. S. I.
- Nyilvános. Apertus, patulus, manifestus. S. I.
- Nyilvánóság. Res manifesta. M. A.
- Nyilvánósággal. Manifeste, pro certo,
certissime. M. A.
- Nyilvánóságos. Evidens, manifestus. S. I.
NYÍR.
- NYÍR, nyíri. Tondet, radit. M. A. A' juhok
nyírni, nem nyírni kell. km.
- El nyíri. Abradit, deradit. M. A.
- Környül nyíri. Circum tondet, circum radit.
M. A.
- Le nyíri. Detondet, deradit. M. A.
- Le nyírték a' szárnját. km.
- Meg nyíri. Detondet, attondet. M. A.
- NYÍRDEGEL, nyírdegei. Tonsitat. M. A.
- NYÍREDEK. Tölteni való pih. Tomentum. M. A.
Vrancsics.
- NYIREGET, nyiregeti. Tonsat, tonsitat. M. A.
El nyiregeti. Abtondet.
- NYIRET. Tonsura.
- Egy nyiretü. Unius tonsurae.
- Két nyiretü. Duplicis tonsurae.
- Nyirettyü. Plectrum. PP. Hegedü-vonó,
pöngető. CM. item Forfex. S. I.
- NYIRETLEN. Irrasus, intonsus. M. A.
- El nyiretlen. Indetonsus, intonsus. M. A.
- NYIRETT, nyírött, nyírtt. Tonsus, rasmus. M. A.
- El nyirett. Detonsus, abrasus. M. A.
- NYÍRÉS. Tonsura, rasura. M. A.
- Haj-nyírés. Tonsura capillorum.
- Nyírésre való. Tonsorius, tonsilis. M. A.
- NYIRÓ. Tonsor, rasor. M. A.
- Nyíró olló. Forfex. M. A.
- Nyíró pénz. Merces ob detonsam ovem.
- Nyírói. Rasorius. M. A.
- NYIRTT. Tonsus, rasmus. M. A.
- Nyírtt posztó. Pannus rasmus, tonsus. PP.
- Meg nyírtt, meg nyiretett. Detonsus. M. A.
- NYÍR.
- NYÍR, nyirja. Tondet. L. Nyír, nyíri. S. I.

- Nyomon érte. Deprehendit in flagranti.
- NYÍRBÁL, nyírbálja. Pipulo postulat, petit adplorando. M. A. Roszszúl nyír, vagy rimánkodva kér valamit. Sz. D.
- El nyírbálta a' posztót, papiroost. Male conscidit pannum, papirum. Sz. D.
- Ki nyírbálta az annyától a' pénzt: ki kunczogta, ki kunyorálta. Sz. D.
- Ki nyírbáltt pipesség. Himfi. 2. R. p. 161.
- NYO.
- NYOM (név).
- NYOM. Vestigium. M. A.
- Nyom-hely. R. Vestigium. S. I.
- * Ember-nyom. Vestigium hominis. S. K.
- Farkas-nyom. Lupi vestigium. S. K.
- Késő nyom. Posteritas. Sz. D.
- Láb-nyom. Pendaria nota.
- Talp-nyom. Vestigium. M. A.
- NYOMA. Ejus vestigium. Se nyoma, se helye. km. Nec vola, nec vestigium. Az öröm' nyomain jár a' szomorúság. km.
- Nyomába sem hághat. Nihil ad Parmenionis suem. M. A.
- Nyomán keresi: nyomozza. Vestigat. M. A.
- Nyomán kereső. Vestigator. M. A.
- Nyomát bottal ütötte. km.
- Nyomát föl találja. Reperit. Sz. D.
- Nyomát sem láttam. Nec a longe vidi. Sz. D.
- Csak hideg nyomát, helyét hagyta. Sz. D.
- NYOMAKODIK. It, pergit, prosequitur, iter continuat. Epist. Széch. T. 1. p. 156.
- Viszsa nyomakodik. Relegit passum. Vajda, 3. K. p. 376.
- NYOMAKOZIK. Vestigia legit.
- Utánna nyomakozik. Insequitur, vestigia premit. Utánna ered.
- Utánna nyomakozó. Insequens, vestigia premens, v. consequens, consecutus. Faludi, U. E. 2. R. p. 137.
- NYOMÁD. E. F. Maros Székében. NYOMÁR. F. Borsod Vben.
- NYOMBAN. E vestigio, protinus, illico.
- Nyomban hagyott maradék. Posteritas immediate sequens. Faludi, E. M. p. 244.
- Nyomban követő. Insequens, premens vestigia. S. I.
- * Egy nyomban járnak. km. Eadem chorda oberrant.
- Nem jár egy nyomban szíve nyelvével. km.
- Aliud loquitur, aliud agit.
- NYOMDÉK. Vestigium. M. A.
- Nyomdékos. R. Longaevus. Hoszszu életű. Komj. S. I.
- NYOMDOK. Vestigium. M. A.
- Nyomdoka. Ejus vestigium.
- Nyomdokát követi. Vestigiis ejus insistit.
- Nyomdokolja. Vestigia premit. Prágai, p. 281.
- NYOMMÁ.
- Egy nyommá sem mégy. Ne gressum quidem figas.
- Fél nyommá sem mégyen. Ne quidem dimidium gressum facit. Pázm. Kal. p. 669.
- NYOMON. In vestigio.
- Nyomon büzlelve (szaglálva) keresi. Odoratur vestigiis. PP.
- NYOMOS. Vestigium habens, item Longaevus. M. A. Gravis, ponderosus, momentosus. S. I.
- NYOMOT hágy. Vestigia relinquit.
- NYOMOZ, nyomozza. Vestigat, investigat, per vestigia sequitur, quaerit. M. A.
- El nyomozza. Vestigiis insistendo quaerit.
- Föl nyomozza. Exquirit, pervestigat. Káldi, Okt. Intés. p. 1.
- Ki nyomozza. Vestigiis insistendo reperit, vestigia persequendo exquirit. S. I.
- Ki nyomozza a' titkot. Secreta exquirit. Sz. D.
- Nyomozás. Vestigatio, investigatio. M. A.
- Nyomozó. Investigator, inquisitor.
- Nyomozó szék. Inquisitio. Sz. D. Tribunal inquisitionis.
- NYOMRA akad. In ferae vestigia ingreditur. PP.
- NYOMRÚL nyomra. Per successionem, de generatione in generationem. Faludi E. M. p. 250.
- NYOMTÚL. A vestigio.
- Az emberi nyomtúl fogva: a' miolta emberek vannak. Sz. D.
- NYOMÚL. It, pergit, progreditur, iter prosequitur. S. I.
- A' vár ellen nyomultt, nyomakodott az ellenség. Sz. D.
- Elő nyomúl. Progreditur, promovetur. S. I.
- Előre nyomúl. Fertur antrorsum.
- NYOM (ige).
- NYOM, nyomja. Premit, calcat. M. A.
- Alá nyomja. Infimat, deprimit. M. A.
- Bé nyomja. Imprimat. M. A.
- El nyomja. Comprimit, deprimit, conculcat. M. A. Ha ki nem nyövöd a' konkolyt, el nyomja a' búzát. km.
- El nyomja a' csizma' sarkát, v. saru' sarkát. Calcei talum atterit. PP.
- Félre nyomja a' csizma' sarkát. Calcei talum ad partem detorquet.
- Föl nyomja. Premendo sursum trudit.
- Hátra nyomja. Reprimit. M. A. L.
- Hozzá nyomja. Adprimit. M. A.
- Ki nyomja. Exprimit, exculcat. M. A.
- Ki nyomta helyéből. Exturbavit loco.
- Le nyomja. Deprimit, opprimit. M. A.
- Meg nyomja. Comprimit, adobruit. M. A.
- Öszve nyomja. Coarctat, comprimit. M. A.
- Reá nyomja. Apprimit, imprimit. M. A.
- Viszsa nyomja. Reprimit. S. I.
- NYOMADÉK. Expressum quid.
- Nyomadék-kép. Imago plastica. Mellyet ki nyomnak. Sz. D.
- NYOMÁS. Pressio, pressura. item Pascua campi. M. A. Calcatúra, classis agrorum. S. I. Sz. D.
- Bé nyomás. Impressio. M. A.
- El nyomás. Conculcatio, suppressio. M. A.
- Hozzá nyomás: Appressio. M. A.
- Ki nyomás. Expressio. M. A.
- Le nyomás. Depressio, oppressio. M. A.
- Meg nyomás. Compressio. M. A. item Ephialtes, oppressio nocturna. PP.
- Öszve nyomás. Compressio. M. A.
- Reá nyomás. Impressio. M. A.
- Viszsa nyomás. Repressio.
- NYOMDOS, nyomdossa. Calcat, conculcat. M. A.
- NYOMINT, nyomintja. Leniter, molliter premit. Egy aranyat nyomintott a' markába.
- NYOMKOD, nyomkodja. Calcat, conculcat. M. A.
- NYOMMASZT, nyommasztja. Comprimit, opprimit. M. A.
- El nyommasztja. Obruit, deprimit. M. A.
- Le nyommasztja. Comprimit, deprimit. M. A. Faludi, B. E. p. 38.
- Meg nyommasztja. Comprimit, opprimit. M. A.
- NYOMOD, nyomodja. Calcat. Zvonarics, Postil. 1. R. p. 471.
- El nyomodja. Conculcat. M. A. NYOMOGAT, nyomogatja. Pressat. M. A.
- Meg nyomogatja. Compressat.
- Nyomogatás. Palpatio, pressatio. M. A.
- NYOMOR.
- Nyomorék. Curruca. M. A. Parva avis, quae alienos pullos pro suis educat. CM.
- Poszáta. item Misellus, calamitosus.
- Nyomorék-barát. Misellus monachus. Zvonarics, Post. 1. R. p. 9.
- Nyomorék-ember. Miser, infirmus, debilis, calamitosus. S. I.
- Nyomorék-katona. Miles invalidus.
- * Ország' nyomoréki. Publici calamitosi. Faludi, B. E. p. 35.
- Szerencse' nyomorékja. Ludibrium fortunae. Faludi, N. E. p. 51.
- Venus' nyomorékja. Sacrificium Veneris. Faludi, N. E. p. 202.
- Világ' nyomorékja. Notorie calamitosus. Faludi, N. E. p. 168.
- Nyomorg, nyomorog. Affligitur, opprimitur. M. A. Cum miseria colluctatur.
- Nyomorgat, nyomorgatja. Affligit, tribulat. M. A.
- Nyomorgatás. Afflictio, oppressio. M. A.
- Nyomorgató. Afflictor. M. A.
- Nyornorít, nyomorítja. Afflictat. M. A.
- El nyomorítja. Affligit, opprimit. M. A.
- Le nyomorítja. Deprimit. Faludi, N. U. p. 114.
- Meg nyomorítja. Idem. M. A.
- Nyomorítás. Afflictus. M. A.
- Meg nyomorítás. Afflictio. M. A.
- El nyomorítás. Oppressio, afflictio. M. A.
- Nyomoroszik.
- Meg nyomoroszik. Adfligitur, premitur. M. A.
- Nyomorkodik. Miseria premitur, conflictatur, aegrotat, langvet. Faludi, N. A. p. 188.
- Nyomorodik. Opprimitur, deprimitur. S. I.
- El nyomorodik. Affligitur, opprimitur. M. A.
- Meg nyomorodik. Adfligitur. M. A.
- Nyomorodott. Afflictus, miser, oppressus, calamitosus. M. A.
- Nyomorú. R. Miser, afflictus, calamitosus. Pesthi' Meséji p. 83. Mikes p.
- Nyomorúltt, Afflictus, miser, calamitosus. M. A.

Nyomorúlt az, kinek nem elég, a' mie
vayon. km.
El nyomorúlt. Oppressus, afflictus. M. A.
Nyomorúltúl. Misere, calamitose. M. A.
Nyomorúság. Angustia, afflictio, aerumna,
calamitas, tribulatio, conflictatio, miseria. M.
A. A' nyomorúságot nyomorúság szokta
követni. km.
Nyomorúságos. Valde calamitosus.
NYOMOTT. Pressus. M. A.
Ki nyomott. Expressus.
Le nyomott. Depressus. M. A.
Reá nyomott. Appressus. M. A.
NYOMÓ. Pressor, premens. M. A.
Nyomó kád. Cuppa. M. A. Vas pressorium.
PP.
Nyomó rúd. Pertica foeni pressoria, in
curru rusticano.
Nyomó zsák. Saccus pressorius,
fecinaceus. PP.
* Le nyomó. Oppressor, depressor. M. A.
Meg nyomó. Compressor v. incubus. S. I.
Pöcsét-nyomó. Typarium sigilli.
Nyomódik. Premitur v. sequitur. Faludi, N.
U. p. 206. N. A. p. 41.
Bé nyomódik. Imprimitur, cavatur. S. I.
NYOMTAT, nyomtatja. Imprimit, excudit.
item Triturat. M. A.
Ki nyomtatja. Typis exprimit, excudit. M.
A.
Meg nyomtatja. Comprimit, comprimi
facit. M. A.
Nyomtatatlan. Typis non expressus, ineditus
v. non trituratus. S. I.
Nyomtatás. Impressio, item Tritura. M. A.
Typis editio, typica editio. PP.
Ki nyomtatás. Impressio. M. A.
Nyomtaték. Additamentum carnis, ad
mensuram explendam, apud lanioes.
Nyomtatott. Impressus, excusus. M. A.
Nyomtatott kép. Imago aere expressa.
Kupferstich. S. I.
Nyomtatott szövet. Tela picta, colorata. S. I.
Meg nyomtatott. Compressus. M. A.
Nyomtató. Impressor, typographus. M. A.
Nyomtató ló. Equus triturator. Sz. D.
Nyomtató műhely. Officina libraria.
* Ki nyomtató. Impressor, excussor. M. A.
Könyv-nyomtató. Typographus.
Nyomtatva íget. Equitat pede pressim. M. A.
Nyomtatvány. Typica editio, v. expressum,
extrituratum. S. I. item Exemplar
impressum.
NYOMVASZT, nyomvasztja. Comprimit,
opprimit. L. Nyommaszt.
Meg nyomvasztja. Contrucidat. M. A. CM.
Prágai, p. 939.

NYOSZOLY.

NYOSZOLY.
NYOSZOLYA. Grabatus, eline. M. A.
Sponda lecti. PP.
NYOSZOLYÓ aszszony. Pronuba. M. A.
Nyoszolyó leány. Paranympa. S. K. Sz. D.

NYÓ.

NYÓLCZ.

NYÓLCZ (NYÓCZ). Octo. M. A.
Nyólcz annyi. Octuplus. M. A.
Nyólcz esztendő. Octennis, octo annorum.
S. I.
Nyólcz féle. Octuplus. S. I.
Nyólcz száz. Octingenti. M. A.
Nyólcz századik. Octingentesimus. M. A.
Nyólcz száz. Octingenarius. M. A.
Nyólcz szegü. Octogonus. S. I.
NYÓLCZAD. Octavus v. octans, pars octava. S.
I.
Nyólczadik. Octavus. M. A.
Nyólczadszor. Octavum, octavo. M. A.
NYÓLCZAS. Octonarius. M. A.
NYÓLCZSZOR. Octies. M. A.
Nyólczszoros. Octuplus. S. I.
NYÓLCZVAN. Odoginta. M. A.
Nyólczvanodik. Octogesimus. M. A.
Nyólczvszor. Octogies. M. A.

NYÖ.

NYÖF.

NYÖF. Hang.
NYÖFÖG. Grunnit. M. A.
Nyöfögés. Grunnitus. M. A.

NYÖG.

NYÖG. Gemit, gemiscit, ingemiscit. M. A.
El nyögi. Pázm. Pred. p. 961. Pacifice
tolerat, patienter perpetitur.
Ki nyögte magát. Finem fecit gemitibus
suis.
Környül nyög. Circumgemit. M. A.
NYÖGDÉCSEL. Gemiscit, lenes gemitus ducit.
Nyögdécselő. Gemebundus.
NYÖGDÖGEL. Gemiscit, gemitus ducit. S. I.
NYÖGÉS. Gemitus. M. A. Nem akarásnak
nyögés a' vége. Laconicas lunas causeris.
M. A. p. 233.
NYÖGŐ. Gemebundus. M. A.
Nyögődik. Gemitus ducit. Vajda, 1. K. p. 70.
361.

NYÖK.

NYÖK.
NYÖKÖG, nyöfög, nyöszög. S. I.
NYÖKÖRÖG. Nyöszörög. A' marháról mon-
datik. Sz. D.
Nyökörgés. Csuzi, Tromb. p. 73.

NYÖSZ.

NYÖSZ.
NYÖSZÖG. Grunnit. PP.
Nyöszögés. Grunnitus. PP.
NYÖSZÖRÖG. Identidem grunnit. A' dun-
noga síró gyermekről mondatik. Sz. D.

NYŰ.

NYŰ.

NYŰ, nyövi. Conterit, lacerat, exstirpat. M.
A.
Kendert nyŰ. Canabes evellit.
Ki nyövi. Evellit.
NYŰVÉS. Evulsio, exstirpatio.
Kender-nyövés. Evulsio canabum.
Len-nyövés. Evulsio lini.
NYŰVŐ. Evellens.

NYŰL.

NYŰL. Crescit. A' bürök is nyagyobbra nyŰl,
mint a' ló-her. km.
Bé nyŰl. Increscit. Már bé nyŰlt a' feje
lággyga. km.
Föl nyŰl. Accrescit. A' melly karó igen
magasra föl nyŰl, ritkán szokott erős
lenni. km.
Meg nyŰl. Excrescit. Tar gyermeknek meg
nyŰl még a' haja. km. Jus postliminii.
NYŰLDÖGEL. Succrescit. Biró Márton,
Micae p. 36.
NYŰLESZT, nyŰleszti. Facit ut crescat.
Meg nyŰleszti a' haját: meg neveli.
NYŰLÉS. Incrementum. Szép nyŰlése van
ennek a' fának.
NYŰLTT. Quod excrevit.

El nyŰlt ruha. Vestis detrita. S. I.

NYŰSTÉNY.

NYŰSTÉNY. Femella. L. NŐSTÉNY.

NyŰsztény személy. Persona sexus se-
quioris. Tordai MSS.

NYŰSZTET.

NYŰSZTET, nyŰsztet. Házasítja. lásd
NŐSZTET. Gyöngyösi 1. Dar. p. 198.
"Inkább ma temess el, hogy sem
nyŰsztessem engem nádom nem kedvessel."

NYU.

NYUG.

NYUG.
NYUGALOM. Quies. M. A.
Nyugalma. Ejus quies. Gyöngyösi, 1. Dar. p. 89.
Nyugalmát háborgatja. Inquietat. M. A.
Nyugalmas. Quietus, pacatus. M. A.
Nyugalmasan. Quietus, pacate. M. A.
NYUGAT, nyugatja. Quiescere facit. M. A.
NYUGHATATLAN. Irrequietus, inquietus. M.
A.
Nyughatatlan ki vágó elme. Inquietum, et
exorbitans ingenium. Faludi, E. M. p.
244.
Nyughatatlanítja. Inquietat, molestat, turbat.
Csuzi, Síp-szó p. 517. Tromb.
p. 60.
Nyughatatlankodik. Inquietus est, turbatur.
M. A.

Nyughatatlankodás. Irrequies, inquietudo. Pázm. Pred. p. 621.
 Nyughatatlanság. Inquietudo. M. A.
 Nyughatatlanúl. Impatients.
 NYUGODIK. Quiescit. A' vén fának árnyékában jól lehet nyugodni. km.
 Le nyugodik. Quietus se dat. Még nem nyugodott le a' nap. km: Vagyon még reménység.
 Meg nyugodik. Adquiescit. Pázm. Kal. p. 563.
 Nyugodalom. Quies, quietudo, requies, tranquillitas. M. A. Dolog után édes a' nyugodalom. km.
 Nyugodalma. Ejus quies. Nincs nyugodalma. Non habet quietem.
 Nyugodalmas. Tranquillus, quietus, securus. M. A.
 Nyugodalmasan. Quiete pacate, tranquille. M. A.
 Nyugodás. Requies, respiratio. S. I.
 Nyugodó. Quiescens.
 Nyugodott, nyugodtt, nyugott. Quod jam quievit.
 Nyugott elmével. Quieta mente.
 Nyugott föld. Ager novalis. Nyugott földnek jobb a' termése. km.
 Nyugott katonák. Milites recentes, integri, quieti. PP.
 Nyugott lovak. Equi recentes, integri. PP.
 Nyugottan. Quiete. S. I.
 NYUGOT. Occidens, occasus. S. I.
 Nap-nyugot. Occasus solis.
 Nap-nyugotkor. Sole occidente, ad solis occasum.
 Nyugoti. Occidentalis. S. I.
 Nap-nyugoti. idem.
 NYUGOT, nyugotja. Quiescere facit. M. A. Pázm. Kal. p. 333.
 El nyugotja. idem. Pázm. Kal. p. 1012.
 „Mikor hiveit el nyugotja Isten, az Ur öröksége meg mutattatik.“
 Meg nyugotja. Requiescere facit. Zvonarics, 1. R. p. 236.
 NYUGOSZIK, NYUGSZIK. Quiescit. M. A. A' kinek szárnya alatt nyugszol, azt tiszteljed. km.
 El nyugszik. Quietus se dat.
 Le nyugszik. idem.
 Ki nyugoszsza magát. Quiete se reficit.
 Meg nyugszik. Conquiescit, requiescit. M. A.
 Nyugovás. Requies, relaxatio, respiratio. M. A.
 Le nyugovás. Requies. M. A.
 Nyugovó. Quiescens.
 Nyugosztal, nyugosztalja. Quietem conciliat. PP.
 Le nyugosztalja. idem. Faludi, Sz. E. p. 108. T. É. p. 199.
 Nyugosztalás. Acquiescentia. PP.
 Nyugosztaló. Ad quietem componens, tranquillans. Csuzi, Sip-szó. p. 92.
 Nyugosztaló ágy. Quietifer lectus. Faludi, T. É. p. 275.
 Nyugosztaló boldogság. Felicitas quieta, secura. Faludi, Sz. E. p. 93.
 NYUGTA, nyugtod, nyugtom. Quies illius, tua, mea.
 Nyugta után dicsérd a' napot. km.
 Nyugtomat nem találom. Non habeo requiem, nullam reperio quietem.
 Nincs nyugta. Non habet requiem.
 NYUGTALAN. Inquietus, irrequietus, inquietus. S. I.
 Nyugtalanítja. Inquietat, molestat, turbat. S. I.
 Nyugtalanodik. Est inquietus, turbatur. S. I.

Nyugtalanság. Inquietudo, inquietus. S. I.
 NYUGTAT, nyugtatja. Quietat, quietum reddit, quietem conciliat. S. I.
 Meg nyugtatja. Quietum esse jubet.
 Nyugtatás. Quietus conciliatio.
 Nyugtató. Pacator, sedator, quietus conciliator. S. I.
 Nyugtató levél. Apocha, quietantia.
 Quittung. S. I.
 NYUGVA. Quiescendo.
 NYURGA.
 NYURGA. Gracilis. Nyúlánk, nyúlt testű. S. I.
 NYUSZKA.
 NYUSZKA. Lepus. S. I.
 NYUSZT.
 NYUSZT. Mustella zybellinga, martes scythica, zoboles. Zobel. S. I.
 Nyuszt-suba. Toga pelle mustellae zybellingae subducta. Beniczki, p. 213.
 NYUSZTOS. Pellem mustellae zybellingae habens, v. hac subductus. Faludi, T. É. p. 172.
 Nyusztos süveg. Pileus pellitus. Faludi. B. E. p. 41.
 NYUV.
 NYUV.
 NYUVAD. Suffocatur. Sz. D. A' vízbe nyuvadt.
 Sz. D.
 Meg nyuvad. idem. Már meg nyuvadtt: meg fültt Sz. D.
 NYUVASZT, nyuvasztja. Suffocat. Sz. D.
 Meg nyuvasztja: fulasztja, fojtja. Sz. D.
 NYUZGA.
 NYUZGA. Nyúzár. Arról mondatik, a' ki magánál erősebbe kap, kötelődzik. Sz. D.
 NYÚ.
 NYÚJT.
 NYÚJT (Nyúlit, nyúlyt, nyújt.), nyújtja.
 Porrigit, protendit, extendit, item Producit, prolongat. M. A.
 Alá nyújtja. Deorsum porrigit.
 Bé nyújtja. Exhibet, offert, tradit. S. I.
 El nyújtja. Protrahit, prolongat.
 El nyújtja a' téstát. Distendit massam farinaceam.
 Hozzá nyújtja. Adporrigit. M. A.
 Ki nyújtja. Extendit, exporrigit, exerit. M. A.
 Meg nyújtja. Elongat, diducit, dilatat. M. A.
 NYÚJTÁS. Productio. M. A.
 Ki nyújtás. Extensio. M. A.
 Szó-nyújtás. Productio vocis.
 NYÚJTÁTHATÓ. Producibilis.
 Ki nyújtható. Ductilis. M. A.
 NYÚJTOGAT, nyújtogatja. Largitur, protendit. M. A.
 Ki nyújtogatja. Extentat, exertat. M. A.
 NYÚJTÓN nyújtja. Continuo porrigit. Csuzi, Síp-szó p. 524. Tromb. p. 213.
 NYÚJTOTT, nyujtatott. Porrectus, productus. M. A.
 Nyújtott érc. Aes ductum, ductile. S. I.
 Ki nyújtott. Extensus, protensus. M. A.
 NYÚJTÓ. Compages. Kocsi' nyújtója. S. I. A' lócs, ha görbe nem volna, nyújtó lehetne. km.

Nyújtó pad. Asser, super quo defunctus exponitur. Már a' nyújtó padon fekszik.
 Szó-nyújtó. Productor vocis.
 Nyújtód (Kis, nagy). E. FF. Háromszék Székében.
 Nyújtózik. Pandiculatur. S. I.
 Nyújtózik. Pandiculatur. M. A. Csak addig nyújtózzál, míg a' lepel ér. km. Non ultra pedem calceus. M. A.
 El nyújtózik. Prolongatur, extenditur. M. A.
 Elő nyújtózik. Se extendit. Pázm. Pred. p. 322.
 Nyújtózás. Pandiculatio. M. A.
 Nyújtózkodik. Pandiculatur. S. I.
 Nyújtóztat, nyújtóztatja. Facit, ut extendatur, defunctum extendit in assere mortuali.
 Már ki nyújtóztatták. Jam jacet extensus in assere mortuali. Sz. D.
 NYÚJTVA. Producte. M. A.
 Nyújtva beszél. Valde protrahit voces. Sz. D.
 NYÚL (ige).
 NYÚL. Attrectat, apprehendit. M. A. Szegény ember nem nagy úr, a' mie van, ahhoz nyúl. km.
 Bele nyúl. Involat, arripit, attrectat. M. A.
 Hozzá nyúl. Apprehendit. M. A. Igen lágyan nyúl hozzá. Subula leonem excipit. KV. p. 495.
 Le nyúl. Manum submittit. S. I.
 NYÚLÁNK. Gracilis. Karcú. S. I. Sz. D.
 NYÚLÁS. Extensio, protensio. M. A.
 Hozzá nyúlás. Apprehensio, contactio. M. A.
 NYÚLIK. Protenditur, extenditur. M. A.
 El nyúlik. Prolongatur, extenditur. M. A.
 El nyúlt az ágyon. Extensus jacuit in lecto. Sz. D.
 Ki nyúlik. Extenditur, protenditur. S. I.
 Le nyúlik. Dependet. S. I.
 Meg nyúlik. Prolongatur, extenditur. M. A.
 NYÚLÓ. Quod se extendit.
 Nyúló fű. Polygonium. NC. p. 47.
 Nyúló félben van a' bora: nyúlósodni kezd a' bora. Sz. D.
 Nyúlóban van. idem.

Nyúlós. Quod duci et tendi potest. A' mi nyúlik, mint bor, bőr, posztó, tézta, méz 's a' t.
 Nyúlós bor. Vinum pendulum, lentum. PP.
 Nyúlósodik. Pendulum fit. Prágai, p. 829.
 Nyúlóssá válik. idem. S. I.
 Nyúlósúl. idem. S. I.
 Nyúlósság. Lentitia v. pendulitas. S. I.
 NYÚLT. Tensus, extensus, productus.

NYÚL (név).

NYÚL. Lepus. M. A. Kicsiny a' nyúl, de még is meg futtatja az agarat. km.
 Nyúl (Káptalan, kis, nagy). FF. Győr Vben.
 Nyúl-árnyék. Spargus, sparga, asparagus. M. A. Corrua, sylvestris asparagus. CM.
 Nyúl-aprólék. Intestina leporina cum extremitatibus. S. I.
 Nyúl-bogvó. Stercus leporinum. S. I.
 Nyúl-bőr. Pellis leporina.
 Nyúl' eleje, elő-czimere. Armus leporinus, dorsum leporinum. S. I.
 Nyúl-ember, nyúl-szívű. Homo imbellis, pavidus. S. I.
 Nyúl' farka. Cauda leporina.
 Nyúl' farkán gombot köt. km.
 Nyúl-fi. Lepusculus. S. I.
 Nyúl-fű. Sanchos. M. A.
 Nyúl-gomba. Species fungi esculenti.
 Nyúl-hajtó. Impulsor leporum. Ki kerülne belőle egy vadász, és egy nyúl-hajtó. km.
 Nyúl' hamarja. Lásd HAMÁRJA.
 Nyúl-háj. Pinquedo leporina.
 Nyúl-hát. Dorsum leporinum. Nagy urak' kedve nyúl-háton jár. (Gratia magnatum leporino tergo fertur.) Beniczki, p. 230.
 Nyúl' hátulja, hátulsó czimere. Coxa leporina. S. I.
 Nyúl-hús. Caro leporina.
 Nyúl-kék, nyúl-saláta. Sanchus. PP.
 Nyúl-láb. Lagopus, pes leporinus. M. A.
 Nyúl-nyom. Vestigium leporis. Sz. D.
 Nyúl-pörje. Briza media. Hasenbrot. S. I.
 Nyúl-szájú. Habens labium fissum. S. I.
 Nyúl-szívű. Timidus, pavidus. Pázm. Pred. p. 1112.

Nyúl-szőr. Lana leporina. S. I. Sima, mint a' nyúl-szőr. km. Dug. 1. R. p. 232.
 Nyúl-tartó. Lagotrophium. M. A.
 Nyúl-vadászó sas. Aquila valeria. M. A.
 Nyúl-vitéz. Timidus. Dug. km. 1.R. p. 144.
 * Házi nyúl. Dasyppus. M. A.
 Mezei-nyúl. Lepus timidus. Földi, p. 69.
 Tengeri nyúl. Cuniculus. ibidem.
 Selyem-nyúl: hosszú szőrű Ángori nyúl.
 NYULA. Ejus lepus.
 NYULACS, NYULCSA. R. Lepusculus. S. I.
 NYULAS. Leporarius, leporinus. M. A.
 Nyulas. MV. Mosony Vben. E. FE. Kolos Vben.
 Nyulas kert. Leporarium. M. A.
 NYULAT látánk, nem leszen jó szerencsénk. km. Lepus apparens infortunatum facit iter. M. A.
 NYULÁSZ. Venatur lepores. M. A.
 Nyulászat. Venatus leporum. Beniczki. p. 263.
 Nyulászás. Captura leporum. VM. Hit-tartás. p. 23. Pázm. Kal. p. 563. Ásítóznak az agarak, jó nyulászás leszen. km.
 Nyulászó. Venator leporum.
 Nyulászó idő. Tempus venationi leporum aptum.
 Nyulászó póráz. Lorum venaticum. Prágai. p. 125.
 NYÚLI. Leporinus. M. A.
 NYULLAL bélétt. Timidus.

NYÚZ.

NYÚZ, nyúzza. Glubit, excoriat. M. A.
 Meg sem fogta a' rókát, már is nyúzza. km.
 Nyúz foszt. Praedatur. M. A.
 Nyúzza fosztja. Expilat. M. A.
 El nyúzza. Deglubat, deterit, defricat. M. A.
 Le nyúzza. Pelle exuit.
 Meg nyúzza. Excoriat. M. A.
 NYÚZÁS. Excoriatio. M. A.
 Nyúzás fosztás. Expilatio, praedatio. M. A.
 Meg nyúzás. Excoriatio. M. A.
 NYÚZOTT. Excoriatus. M. A.
 Nyúzott fosztott. Depraedatus, expilatus. M. A.
 NYÚZÓ. Excoriator. S. I.
 Nyúzó fosztó. Praedo, expilator. M. A.
 Dög-nyúzó. Sintér.

NYÜ.

NYÜG.

NYÜG. Pedica, ligamen quo pedes equorum stringuntur, compedes. M. A. A' nyüg nem menti meg a' tilost. km.
 Elég nyüg (baj) rajtam. Sz. D.
 NYÜGBE veti a' lovat. Equo pedicam imponit. Sz. D.
 NYÜGÖLŐDik: alkalmatlankodik. Sz. D.
 Ne nyügölődjél rajtam. Noli mihi incommodare. Sz. D.
 NYÜGÖS. Compeditus. M. A.
 NYÜGÖZ, nyügözi. Compedit. M. A.
 Le nyügözi. Pedica firmat.
 Meg nyügözi. Compedes injicit.
 Nyügött, nyügötzetett. Compeditus, vinctus. M. A.

NYÜST.

NYÜST a' szövő székben. Radius textoris. Prágai, p. 190.
 Nyüst-fonál. Litium. M. A.
 NYÜSTÖS.
 Négy nyüstös vászon. Sz. D.

NYU.

NYÜ.

NYŰ. Vermis. item Hús-féreg. Tarmes, tarmus. M. A.
 Nyű-fű. Thlaspi arvense.
 NYŰHELŐDik, Nyihelődik. Vakarózik. Sz. D.
 NYŰVED. F. Bihar Vben.
 NYŰVES. Verminosus. M. A.
 Nyüves sajt. Caseus verminosus.
 Nyüvesedik. Vermiculatur. M. A.
 Meg nyüvesedik. idem.
 Nyüvesül. idem.
 Meg nyüvesül. idem.
 NYŰVÉSZ. Corax crotophaga. Földi, p. 153.
 NYŰZSÖG. Hemzseg. Sz. D.

M u t a t ó

(O-és Ó-ból.)

O, os.	OM, omol, omt.	ORSÓ.
OBSIT, obsitos.	OMPOLY.	ORT, orta, ortály, ortó.
OCS, ocsmány, ocsó.	ONDÓ, ondód.	ORVOS, orvos, orvosol, orvosság.
OD, oda, odor. odó, odu.	ONN, onnan, onnat, onnét.	OS.
ODOR, odorjány.	ONOKA.	OSKOLA, oskolabéli, iskolai, oskolás, oskoláz.
OGY. R.	ONSZOL, onszolás, onszoló.	OSON, osout.
OHAJT, ohajtás, ohajtott, ohajtozik.	ONT, ontás, ontogat, ontott, ontó.	OSONNA, osonnás, osonnáz.
OK, oka, oki, okol, okos, okoz, oktalan, oktat, oktondi, okul.	OPÁL.	OSTOBA, ostobaság, ostobit, ostobúl.
OKA.	OR, orálkodik, oros, oroz, ország, ország, orv, orz.	OSTOR, ostora, ostormény, ostoroz.
OKÁD, okádás, okádékony, okádozik, okádó, okádtat.	ORBÁN, orbáncz.	OSTRIGA.
OKULÁR.	ORBONÁS, orbonász.	OSTROM, ostroma, ostromol.
OLAD.	ORCZ, oreza, orezi, orezúl.	OSTYA.
OLAJ, olaji, olajja, olajka, olajos, olajoz.	ORD, orda, ordacs, ordas, ordít, ordód.	OSVÁLD.
OLASZ, olasz, olaszka, olaszos, olaszúl.	OREMOS.	OSZ, oszkó, oszol, oszró, oszt, osztovata.
OLÁH, oláhúl.	ORGONA, orgonál, orgonás.	OSZLOP, oszlopa, oszlopi, oszlopos oszlopoz.
OLLÓ, ollól, ollózik.	ORGOVÁNY.	OSZPORA.
OLLY, olyan, ollyas, ollyat, ollyatán, ollyatén, ollyha, ollyik, ollykor.	OROM, orma, ormány, ormos, ormoz.	OSZTÁN.
OLU, olvad, olvaszt.	OROSZ, orosz, oroszodik, oroszlány, oroszló, orosztony, oroszúl.	OTROMBA, otrombaság, otrombul.
OLVAS, olvasatlan, olvasás, olvasdogál, olvasgat, olvasható, olvasott, olvasó, olvasva.	ORR, orra, orratlan, orrodzó, orrol, orrondi, orros, orrott, orroz, orrók, orrú.	OTT, ottan, otthon.
	ORSOLYA.	OZTÁN.

Summa 59.

Ó.

Ó, ócs, ócsó, ovas, ovik, ovitt, ovúl.	ÓLT, óltalom, óltatlan, óltás, olthat, oltogat, oltott, oltovány, óltó, oltvány.	ÓRA, órai, órán, óránként, órányi, órás.
ÓBÉGAT.		ÓRJ, órja, órjás.
ÓKULÁR.	ÓLTA.	ÓRIÁS, óriási.
ÓL, ólálkodik.	ÓLTÁR, oltára, oltári.	ÓTA.
ÓLD, óldal, óldall, óldatlan, óldás, óldhat, óldoz, óldó, óldzik.	ÓN, ónas, ónaz, óni, ónos, ónoz.	ÓTALOM, ótalmatlan, ótalmaz.
ÓLÓM, ólmos, ólmoz.		ÓV, óva, óvás, óvást, óvhat, óvó.

Summa 16.

O.	Föl ocsódik. Evigilat. Pázm. Pred. p. 36. 104.	Odvas fa. Arbor intus carie exesa, cavernosa. Odvasodik. Fit rimosus, cavernosus. Meg odvasodik. idem.
O. Interjectio. Ah, o. M. A. O bohó. O lepidum caput. PP. O ha. Optantis: o si, utinam. O ha-ít, Ohajt. Optat. L. alább. O jaj. Gementis: eheu. O vajha. O utinam. M. A.	OD. ODA. Eo, isthuc. M. A.	ODOR. ODOR. t. f. n. Adrianus. Szent Odor' fa. Sz. P. Vas Vben ODORJÁNY. Sz. P. Tolna Vben.
OS (o's, mint nos, no's.). Interjectio. Os! mi jutott eszébe. O quid illi incidit.	O Oda adja. Tradit, cedit. M. A. Oda alá. Infra, inferne, inferius. PP. Oda által (hajdan: oda el túl.). Trans, ultra, e regione. S. I. Oda bé. Intro, intus, intra, intrinsecus. M. A. Oda benn, oda bennt. Intus, intrinsecus. S. I. Oda elő. Initio, in exordio. S. I. Oda felé. Istrorsum. M. A. Oda föl (oda fönn). Supra, superne, superius. PP. Oda gondolja. Mente v. cogitando addit, intelligit. S. I. Oda hagyja. Linquit, relinquit, deserit. S. I. Oda haza. Domi. S. I. Oda ki. Foras. M. A. Foris, extra. Oda leszsz. Aberit v. peribit, interibit. S. I. Oda létel. Absentia v. interitus. S. I. Oda mázskál. Obreptat. M. A. Oda megy. Accedit. S. I. Oda menetel. Accessus. S. I. Oda menett. In accessu. Oda nyújtja. Porrigit. S. I. Oda neki. Sit ita, non curo. Oda rekeszti. Accludit. Oda szegezi. Acclavat, clavis figit. S. I. Oda szolgáltatás. Suppeditatio. M. A. L. Oda találkozik. Supervenit. M. A. Oda való. Illuc aptus, spectans, pertinens v. ejus loci incola. S. I. Oda van. Actum est, ilicet. M. A. Oda vetődik. Devenit, pervenit. S. I. * Ide oda. Huc illuc. Nem oda Buda. km. Se ide, se oda. Inter sacrum et saxum. Odai. Illius loci. S. I. Odább, odébb. Ultra, ulterius. S. I. Odább állott. Fuga se subduxit. Odány. Sz. P. Tolna Vben. ODOR. R. Odú. Cavum. PP. Üreg, hézag. Sz. D. Odorja. Ejus cavum. A' csürnek odorja, mellybe ki nem cséplett gabonát raknak a' Székelyek. Sz. D. ODÓ. Caverna. M. A. Odós. Cavernosus. M. A. ODU. Caverna. M. A. Odvas (odu-as). Foraminosus, cavernosus, rimosus. item Vetustus. M. A.	OGY. OGY. ogyja. R. Cavet, tuctur, defendit, protegit. pro Ója, ovja. S. I.
OBSIT.		OHAJT. OHAJT (o-ha-ít), ohajtja. Suspirat. M. A. item Optat, appetit, desiderat. S. I. OHAJTÁS. Suspiratio, suspirium, planctus, plangor, lamentum. M. A. it. Optatio, desideratio. OHAJTOTT. Optatus, desideratus. OHAJTOZIK (mint Sohajtozik). Suspirat. S. I. Anhelat. Mindenik nagyobb polczra ohajtozik. km.
OBSIT. Dimissio, literae dimissionales. S. I. Obsit-levél. Literae dimissionales. Faludi, E. M. p. 16. OBSITOS. Miles rude donatus, domum dimissus. S. I. Obsitos katona. Miles ablicentiatius.		OK. OK. Causa, ratio. M. A. item Conditio modus. S. I. Ok-adandó. R. Rationem redditurus, v. excusaturus. S. I. Ok-adás. Assignatio caussae. VM. p. 148. Zvonarics, 1. R. p. 858. Ok-adással menti. Caussatur. CM. Ok-adott ember. Excusatus. S. I. Ok alatt. Sub conditione. Pázm. Kal. p. 671. Ok-levél. Syngrapha, hypotheca. M. A. it. Privilegium, donatio, literae caussales, privilegiatoriae. Heltai, 1. Dar p. 27. VM. p. 297. NC. p. 457. M. Verbóczi, p. 74. Ok nélkül. Sine caussa, absque ratione. Ok-ravaszság. Argutiae. Faludi, E. M. p. 244. Ok-vétel. Obtentus, praetextus. S. I. Ok-vetetlen. Nihil excusans, nullam caussam adferens. S. I. item Absque deliberatione, sine caussae cognitione. M. A. Ok-vetetlenül. Sine excusatione, tergiversatione. S. I. Ok-vetés. Modus, conditio v. caussae sumtio, causatio, excusatio. S. I.
OCS. OCS, ECS, ÖCS. Suffixum diminuens, mint Kapocs, Kövecs. Ocs-vár. (Belső, fölső). FF. Abaúj, és Zemplin Vkben. OCSMÁNY. Foedus, sordidus, obscoenus, spurcus. M. A. Ocsmány beszélgetés erkölcs-vesztegetés. Corrumpunt mores colloquia prava. Ocsmány beszédű. Spurcidicus. M. A. Ocsmányít, ocsmányítja. Foedat, spurcat. M. A. Meg ocsmányítja. Conspurcat. M. A. Spurcat. CM. Ocsmányítás. Conspurcatio, foedatio. M. A. Meg ocsmányítás. Conspurcatio, defoe- datio. M. A. Ocsmányított. Foedatus, defoedatus, sordidatus. M. A. Ocsmányító. Spurcificus. M. A. Ocsmánykodik. Res obscoenas loquitur, v. facit. Pázm. Pred. p. 376. Ocsmányon. Spurce, obscoene, foede, sordide. M. A. Ocsmányság. Foeditas, spureitia, spurcities, obscoenitas. M. A. Paedor. CM. Ocsmányságos. Valde spurcus. Pázm. Kal. p. 521. Ocsmányúl. Foede, spurce, sordide, obscoene. M. A. OCSÓ, OCSU. Excretum, acus — acris. M. A. Gabona' alja, a' mit a' majorságnak enni vetnek. Ocsó nyúl. Faludi, E. M. p. 9. Ocsódik. Expergefít, expergiscitur, evigilat. Sz. D. S. I.		

- Ok-vető. Se excusans, caussam, rationemque praetendens. S. I.
 * Fogott ok. Caussa fictitia, praetextus. Tasi Gáspár, p. 50. 52.
 Fő-ok. Caussa principalis.
 Igaz ok. Caussa vera, genuina.
 Mellék-ok. Caussa lateralis.
 Színlett ok. Praetextus.
- OKA. Ejus caussa, ratio, conditio. Se oka, se foka nem volt. Nulla vel caussa, vel praetextus fuit. Faludi, U. E. 2. R. p. 160.
- Okáért. Ejus rei caussa.
 Annak okáért. Ideo, propterea.
 Példának okáért. Verbi caussa.
- Okát adja. Causificatur, causam, rationemque reddit. M. A.
- OKÁNY. F. Bihar Vben.
- OKI. Causalis. M. A.
- Okkal móddal. Cum ratione, suo modo, moderate. Faludi, N. U. p. 93.
- OKOL, okolja. Okúl veti.
- OKOS. Rationalis, rationabilis, animatus. item Cautus, callidus, astutus, vafer. M. A.
 Nehéz az okost meg csinálni. km.
 Okos aszszony. Prudens mulier.
 Okos bolond. km.
 Okos ember. Prudens vir. Az okos ember, ha keveset szöll is, sokat mond. km.
 Okos figyelem. Faludi, E. M. p. 244.
 Okos késés. Tarditas considerata, cunctatio circumspecta. S. I.
 Okos, mint a' nádi veréb. km.
 Okos ravasz. Perargutus. M. A.
 Okos ravaszság. Argutiae. M. A.
 Okos szó. Prudens dictum. A' bolondtól ritkán várhatok okos szót. km.
- Okosan. Callide, solerter, argute, vafre. M. A.
 Sokat szállani és okosan, ritkán jár egygyütt. km.
- Okoskodik. Ratiocinatur, argutatur. M. A.
 Okoskodás. Ratiocinatio, versutia. M. A.
 Elme-futtató okoskodás. Pázm. Kal. p. 89.
 Okoskodási. Ratiocinativus. M. A.
 Okoskodó. Ratiocinans, argutator. M. A. Korán okoskodó gyermek ritkán szokott meg élni. km.
- Okoskodva. Ratiocinando.
- Okosodik. Sapit, rationem consequitur, prudentiam adipiscitur. S. I.
 Meg okosodik. idem.
- Okosság. Ratio. item Solertia, perspicacitas. item Vafrities, vafrementum, calliditas. M. A. Idővel gyarapodik az okosság. km.
 Okosságos. Valde prudens. Vajda, 3. K.
- p. 76.
 Okosságtalan. Irrationális. Pázm. Pred. p. 66.
 Okosságtalanság. Irrationalitas. Pázm. Kal. p. 802.
- Okosúl. Rationem consequitur, prudens fit.
- Meg okosúl. idem.
- OKOT ád reá. Caussat, occasionem dat.
- OKOZ, okozza. Caussatur, culpam conjicit in aliquem v. facit, efficit. S. I.
 Okozás. Caussatio.
 Okozat. Effectus. Makó Pál.
- OKTALAN. Irrationabilis, incautus, absurdus. M. A.
- Oktalan állat. Animal irrationale, brutum. Pázm. Pred. p. 235.
- Oktalan törődés. Angor supervacaneus. S. I.
- Oktalanít, oktanánítja. Stupidum reddit. Világ oktanánította. Valde stupidus. Pázm. Pred. p. 89.
- Oktalankodik. Absurda agit v. loquitur. S. I.
- Oktalanság. Alogia. M. A.
- Oktalanúl. Absurde. M. A.
- Oktalanul (ige). Stupidus redditur. El oktanánul. Brutescit. Pázm. Kal. p. 246.
 Meg oktanánul. Obbrutat. M. A.
- OKTAT, oktatja. Instituit, instruit, informat. M. A.
 Reá oktatja. Informat. Reá tanítja.
- Oktatás. Institutio, instructio. M. A.
- Oktató. Institutor, informator. M. A.
- Oktató intéz. Paraenesis didactica. Káldi.
- Oktató szó-tár. Lexicon didacticum. OKTONDI. Hebes, stupidus. Másnak akar tanácsot adni, 's maga oktondi. km.
- OKUL. Pro caussa, instar caussae.
 Okúl adja. Obtendit.
 Okúl adás. Obtentus. S. I.
 Okúl vetés. Praetextus.
- OKUL. Sapit, prudens fit. Faludi, B. E. p. 64. N. E. p. 102. 217.
 Belé okul. Addiscit, condiscit. S. I.
 Belé tanul. Sz. D.
 Meg okul. Prudentiam consequitur.
- OKA.
- OKA. Mérték' neme. Statera. PP. Két icze. S. I.
- OKÁD.
- OKÁD, okádja. Vomit. M. A.
 El okádja magát. In vomitum erumpit.
 Ki okádja. Evomit. M. A. A' föld is ki okádja gyomrából az el rejtett dolgokat. km.
 Ki okádja a' bort. Crapulam evomit. PP.
 Le okádja. Pervomit. S. I.
 Viszsa okádja. Revomit. M. A.
- OKÁDÁS. Vomitus, vomitio. M. A.
- OKÁDÉKONY. Ad vomitum proclivis. S. I.
- OKÁDOZIK. Vomitat, vomit frequenter. M. A. Pázm. Pred. p. 235.
- OKÁD Ó. Vomitor. M. A.
 Tűz-okádó. Ignivomus.
- OKÁDTAT, okádtatja. Vomitum procurat.
- Okádtató. Vomitorius. M. A. CM. Vomitorium.
- OKULÁR.
- OKULÁR. Conspicillum, conspicillum, specillum. M. A.
 Kétszeres okulár. Duplicatum conspicillum. Pázm. Kal. p. 563.
- OKULÁRT tesz. Perspicillo, vitro armat oculos. PP.
- OLAD.
- OLAD. MV. Vas Vben.
- OLA. Oleum. M. A. Nem mindenkor leszsz olaj a' mécsben. km.
 Olaj-áros. Olearius. NC. p. 289.
 Olaj-áru. idem. PP.
 Olaj-bólt. Apotheca olei. Káldi, 1. Paral. 27. 28.
 Olaj-csináló. Olearius. M. A.
 Olaj-dió: olajfa' gyümölcsse. Oliva. M. A. L.
 Olaj-fa. Olea. M. A.
 Olaj-fa' gyümölcsse. Oliva. M. A.
 Olaj-fai. Oleagineus. M. A.
 Olaj-fás hely. Olivetum. M. A.
 Olaj-fösték. Oleario dilutum pigmentum. PP.
 Olaj-föstéssel föstött kép. Imago oleo subacta. PP.
 Olaj-föstés. Pictura olearia. S. I.
 Olaj' gaza. Fraces. M. A. Magma, amurca. S. I.
 Olaj-kert. Olivetum. Káldi, Amos. 4. 9.
 Olaj' magva, köve. Sansa, samsa. M. A.
 Olaj-malom, olaj-sajtoló hely. Trapes, trapetum. M. A. CM.
 Olaj-máz. Vernix. S. I.
 Olaj-prés. Torcular olearium.
 Olaj' söpreje. Fraces. M. A.
 Olaj-söprelék. Amurca. M. A.
 Olaj-söprelékes. Amurcarius. M. A.
 Olaj-szín. Subflavus. PP.
 Olaj-szüret. Olivitas. M. A. CM. Olivatio. PP.
 Olaj-szedés. idem. CM.
 Olaj-termő. Olivifer. CM.
 Olaj-ütés. Oleitas. S. I.
 Olaj-ütő. Factor olei, olearius. S. I.
 Olaj-verő. idem. NC. p. 289.
 Olaj-vásárlás. Emtio olei. Biró Márton, Micae p. 5.
 * Asztali olaj. Oleum mensale.
 Belind-olaj. Oleum hyosciami. E MSS. Vályi.
 Borostyány-olaj. Laurinum. M. A.
 Dió-olaj. Oleum nucum. S. K.
 Eleven olaj. Naphtha. L. Haszn. Mulat. 1823. 1. R. p. 132.
 Fa-olaj. Oleum olivarum. S. K. Olivum. M. A. L.
 Kender-mag-olaj. Oleum canabinum.
 Kő-olaj. Petroleum. S. K.
 Len-mag-olaj. Oleum lini. S. K.
 Liliom-olaj. Oleum florum lilii albi.
 Majoránna-olaj. Amaracinum. M. A.
 Mák-olaj. Oleum papaveris. Vályi MSS.
 Mogyoró-olaj. Oleum avellanarum.
 Momortika-olaj. Oleum momorticae. S. K.
 Mondola-olaj. Oleum amygdalinum. S. K.
 Repcze olaj. Oleum rapistri arborum.
 Rózsa-olaj. Rosaceum. M. A.
 Rozmaring-olaj. Oleum rosmarini. S. K.
 Szagos olaj. Oleum odorum. S. K.
 Szentelt olaj. Oleum benedictum.
 Szurok-olaj. Pissaeon. M. A. L.
 Terpetin-olaj. Oleum terebinthi. S. K.
 Tégla-olaj. Oleum laterum contusorum. MSS. Vályi.
 Tök-mag-olaj. Oleum seminum cucurbitae.
 Türom-olaj. Patientia. Nem minden fán terem türom-olaj. km.
 Vad olaj. Oleum oleastri. S. K.
- OLA. JI. Oleaceus, olearis, olivaris. M. A.
- OLA. JJA. Ejus oleum.

OLAJKA. Oleum exiguum, oleum in parva quantitate. Pázm. Pred. p. 253.
 OLAJOS. Oleosus, oleatus, olearis. M. A. Olajos edény. Olearia lagena. PP. Olajos korsó. Olearia seria, lacythus, vas olearium. PP. Reá tartja magát, mint az olajos korsó. km.
 Olajosság. Oleositas. Lippai, Gyüm. K. p. 213.
 OLAJOZ, olajozza. Oleo ungit, perfundit. S. I. Meg olajozza. idem.
 Olajozatlan. Non oleatus, oleo non perfusus.
 Olajozás. Perunctio oleo.
 Olajozott. Perunctus oleo.

OLASZ.

OLASZ. Italus. M. A. Olasz ravasz. km.
 Olasz. F. Baranya Vben.
 Olasz bab. Phaseolus. S. I.
 Olasz bokréta. Flos artefactus. Faludi, T. É. p. 11.
 Olasz dió. Nagy öreg dió.
 Olasz falu. FF. Vas, és Veszprém Vben.
 Olasz földél. Tectum italicum, cuius altitudo facit solum quartam partem latitudinis.
 Olasz kapor. Édes kömény. Foeniculum. S. I.
 Olasz káka. Cyperus longus. S. I.
 Olasz káposzta. Kel-káposzta. S. I.
 Olasz kémény. Focus cubiculi. Kandalló. S. I.
 Olasz kés. Sica, dolon. Stilet. S. I.
 Olasz köles. Panicum italicum, melica, holcus sorgum. S. I.
 Olasz kömény. Cuminum, cyminum. NC. p. 33.
 Olasz lilium. Iris florentina. S. I.
 Olasz mérő vas. Libra uncinata. S. I.
 Olasz mért föld. Militare italicum.
 Olasz mustár, Olasz repce. Reseda lutea. Csapó, p. 195.
 Olasz nyelv. Linqua italica.
 Olasz ország. Italia. M. A.
 Olasz ország. Italicum. M. A.
 Olasz pók. Tarantula. S. I.
 Olasz rántotta. Placenta ovorum, fritata. S. I.
 Olasz répa. Pastinaca. Pászternák. Mohrépa. S. I.
 Olasz saláta. Ceraefolium. Turbolya. Csapó, p. 285.
 Olasz szőlő. Petrezelem-szőlő.
 Olasz tenger. Mare adriaticum. Heltai, 1. Dar. p. 11.
 Olasz tézta, irós tézta. Striblitia foliata. PP.
 Olasz tövis. Cynara. Árticsóka. Csapó, p. 15.
 Olasz virág. Viola purpurea. M. A. Flos manufactus, artefactus, fatuus. S. I.
 Olasz zöld. Apium dulce, gravcolens. Zeller. S. I.
 OLASZI. t. h. n. Bihar, Liptó, Szepes és Zemplin Vben.
 OLASZKA. F. Vas Vben.
 OLASZOS. Morem italicum redolens.
 OLASZÚL. Italice.

OLÁH.

OLÁH. Valachus, Geta. M. A. CM.
 Oláh. F. Szala Vben.
 Oláh-állás. Telek Csongrád Vben.
 Oláh-czigány. Zingarus valachicus.
 Oláh duda. Lyrripium valachicum. Föl fűjják, mint az oláh dudát. km.
 Oláh eczet. Acetum ex piris sylvestribus. S. I. Erős, mint az oláh eczet. km.
 Oláh falu. E. FF. Udvarhely Székében.
 Oláh' falva. E. F. Csik Székében.
 Oláh kecske. Capra valachica. Ollyan, mint

az oláh kecske, annak is belől van a' hája. km.
 Oláh ország. Valachia. M. A.
 Oláh pap. Mystes valachicus, v. species colymborum. S. I.
 Oláh' pataka. F. Gömör Vben. E. F. Kolos Vben.
 Oláh sör. Lac ebutyratum. S. I.
 Oláh vér. Sangvis valachicus v. indoles valachica. Ki tör belőle az oláh vér. km. Prodit indolem suam valachicam.
 OLÁHR, Olár. Telek Pest Vben.
 OLÁHÚL. Valachice.

OLLÓ.

OLLÓ. Forpex, forfex. M. A. item Agnellus, hacdulus, damulus. Fiatal bárány, kecske v. őz. S. I.
 Olló-fa. Cantherius.
 Olló-kötés. Junctura cantheriorum, quae fit per transtra, vel fibias.
 Olló-talp. Tignum, cui cantherius insistit.
 Olló-tartó fa.
 * Borbély-olló. Forpex, forcipula. NC. p. 387.
 Metélő olló. Forfex, forcipula. NC. p. 387.
 Papiro-olló. Forfex pro scindendis chartis.
 OLLÓL, ollólja. Forfice scindit. Pázm. Kal. p. 286. „Abban nem egyesülhetnek, ha a' szénát kaszával kaszálták-e, vagy ollóval ollólták.“
 Minden esztendőben ollólja. Pázm. Pred. p. 165.
 Ollóltatja. Curat forfice abscindi. Pázm. Pred. p. 364.
 OLLÓTTASÁG. Alopecia. M. A. Ollólttság. Hajhullás.
 OLLÓZIK. Agnellum edit. Ellik. S. I.

OLLY.

OLLY. Tam. item Talis, ejusmodi. M. A.
 Olly annyira. Adeo, tantopere, in tantum, usque adeo. S. I.
 Olly hamar. Tam cito.
 Olly igen. Tantopere, adeo, admodum. M. A.
 Olly kár. Tale damnus. A' szegénynek egy pénz is olly kár, mint a' gazdagnak száz. km.
 Olly nagy. Tantus. M. A.
 Olly szelid. Adeo mitis. Olly szelid, hogy még az evése sem keserű. km.
 OLLYAN. Talis, ejusmodi. M. A. Ollyan a' kendő, millyen a' mosdó. km.
 Ollyan hamar. Tam repente, tam cito.
 Ollyan féle. Talismodi, ejusmodi. S. I.
 Ollyan igen. Tantopere.
 Ollyan képpen. Taliter. M. A.
 Ollyan mi. Tale quid, simile quid. S. I.
 Ollyan mire éli világát. km. Dug. 1. R. p. 254.
 Ollyan mire nézi a' nap-fényt. km. Idem 1. c.
 Ollyankor. Tum temporis. M. A.
 Ollyanság. Res talis, similis. S. I.
 OLLYAS. Talis, talismodi.
 Ollyas mi. Simile quid. Faludi, U. E. 3. R. p. 21.
 OLLYAT mondok, magam is meg bánom. km. Non movenda loquor. M. A.
 OLLYATÁN. Ejusmodi, talis, istiusmodi. M. A. Telegdi, Hom. 1. R. p. 396. 397. 480. 668.
 OLLYATÉN. idem. M. A. Monozslai, Hit' olt. p. 13. Gyöngyösi, 2. Dar. p. 9.
 OLLYHA. R. Subinde. Néha. Margit' Élete,

Praynál p. 256. 258.
 OLLYIK. Nonnullus, nonuemo. S. I.
 OLLYKOR. Tandem. M. A. Tunc, tum, v. subinde, nonnunquam.
 Ollykor ollykor. Nébh néha.
 Ollykor-kovács. Qui subinde exercet artem fabrilem.
 Ollykoron. idem ac Ollykor. S. I.

OLT.

OLT' vize. Aluta fluvius. PP.
 Olt' zeme. E. F. Háromszék Székében

OLU.

OLU. R. Liquor. S. I.
 Olu-vaj. R. Liquidum pingue, oleum. Olaj. S. I.
 OLVAD (Olu-ad). Liquefit, liquescit. M. A. El olvad. Deliquet, deliquescit. M. A. Föl olvad. Eliquescit, resolvitur. M. A. Ki olvad. Eliquescit.
 Meg olvad. Colliquescit. M. A.
 Le olvad. Deliquescit.
 Öszve olvad. Colliquescit. M. A.
 Olvadás. Liquamen. M. A. Liquatio.
 Olvadék. Liqnamen, liquor. S. I. Sz. D.
 Olvadott, olvadtt. Liguatus, liquefactus. M. A.
 Olvadozik. Liquescit. Faludi, N. E. p. 159. N. A. p. 154.
 Olvadtt. Liquidus, liquefactus. M. A.
 OLVASZT, olvasztja. Liquefacit, liquat. M. A. El olvasztja. Solvit. Pázm. Pred. p. 706. Föl olvasztja. Liguat.
 Ki olvasztja. Eliquat. M. K.
 Meg olvasztja. Resolvit, liquafacit M. A.
 Öszve olvasztja. Conflat, colliquetacit. M. A.
 Olvasztás. Liguatio, liquefactio, condatio. M. A. Ki olvasztás. Eliquatio. M. A.
 Olvasztott. Colliquatus, liquefactus. M. A. Olvasztott vaj. Butyrum liquatum. S. I.
 Olvasztó. Colliquans, liquefactor. M. A. Olvasztó hely. Conflatorium, fornax aeraria. S. I.

Olvasztó kemencze. idem. Pázm. Pred. p. 49.
Olvasztó mester. Conflator, fusor. M. A.
Olvasztó só. Borax. Póris. S. I.

OLVAS.

OLVAS, olvassa. Legit, item Numerat. M. A.
Által olvassa. Perlegit. M. A.
Be olvassa. Numeratim computat.
Bele olvassa. Adnumerat.
El olvassa. Perlegit, recitat. M. A. item
Abnumerat, in numerando transilit.
El olvassa ismét. Relegit. M. A.
Elől olvassa. Praelegit. M. A.
Föl olvassa. Clara voce perlegit.
Hozzá olvassa. Adnumerat. M. A.
Ki olvassa. Legit e libro v. charta.
Le olvassa. Deponit summam,
numerando solvit summam.
Meg olvassa. Perlegit, relegit, item
Dinumerat. M. A.
Meg olvassa ismét. Relegit. M. A.
Őszve olvassa. Connumerat.
OLVASATLAN. Innumeratus. A' tolvaj
ol- vasatlan is el viszi a' pénzt. km. Dug. 2.
R. p. 312.
OLVASÁS. Lectio, numeratio. M. A.
Olvasás-közben. Intra legendum v.
numerandum.
Meg olvasás. Perlectio, relectio,
dinumeratio. M. A.
OLVASDOGÁL. Lectitat. Csuzi, Tromb. p.
221.
OLVASGAT, olvasgatja. Lectitat. M. A. item
Numerat.
OLVASHATÓ. Legibilis. M. A.
OLVASOTT. Lectus, numeratus. M. A. Az
olvasott juhót is meg eszi a' farkas. km.
Rajta van a' pénzen a' király' képe, még is el
lopja a' tolvaj.
Olvasott ember. Homo cruditus, in libris
versatus. S. I.
Olvasottság. Lectura.
OLVASÓ. Lector, numerator. item Rosarium.
M. A. Pázm. Pred. p. 1202.
Olvasó imádság. Recitatio rosarii, seu corollae
B. virginis.
Olvasó könyv. Lesebuch.
Elől olvasó. Praelektor. M. A.
OLVASVA. Numerato. A' pénz olvasva jó. km.

OM.

OM.
OMOL. Ruit, succumbit. M. A.
Bé omol. Irruit. M. A.
Egybe omol. Corruit. Pázm. Pred. p. 595.
„Ha a' világ egybe omol is, rettegés nélkül
temettetik a' romlásban.“ Si fractus
illabatur orbis, impavidum ferient
ruinae.
El omol. Corruit, effunditur. M. A.
Ki omol. Erumpit. M. A. Pázm. Pred. p. 436.
„Ki omol minden gonosz-
ságra.“
Le omol. Proruit, corruit, delabatur, concidit.
M. A.
Őszve omol. Corruit.
Reá omol. Superirruit, allabatur, decedit. M. A.

OMLAD. Ruit, collabatur. S. I. Sz. D.
Omladék. Ruina, rudus. Mint hulladék. Sz. D.
Omladékony. Ruinosus, ruinae proximus. S. I.
Omladoz. Collabascit. Sz. D.
OMLASZT, omlasztja. Ruinat, deturbat.
S. I. Sz. D.
Omlás. Ruina. M. A.
Omlás. E. F. Szeben Székében.
Omlás alja. E. F. belső Szolnok Vben.
* El omlás. Effusio. M. A.
Ki omlás. Eruptio. M. A.
Kő-omlás. Collapsus lapidum. Sz. D.
Omlít, omlítja. Ruinat, facit ruere. Sz. D.
Omlott. Collapsus, dirutus. M. A.
Le omlott. Prorutus, collapsus. M. A.
Omló. Ruens, ruinosus, ruinam minitans. M.
A.
Omló félben van. Ruinae proximus. Sz. D.
OMT. Lásd alább ONT.

OMPOLY.

OMPOLY' vize. Appulus. E. Folyó víz alsó Fejér
Vben.
OMPOLNA. Ampulla. S. I.

ONDÓ.

ONDÓ. Bilis. CM.
Ondó-folyás. Gonorrhoea. M. A.
ONDÓD. FF. Fejér és Vas Vben.
ONDÓJA a' kölesnek. Apluda. M. A.

ONN.

ONN.
ONNAN. Illinc, inde, isthinc, isthoc. M. A.
Onnan alól. Ab infra. PP.
Onnan belől. Introrsus, introrsum. M. A.
Onnan fölül. Superne, desuper. M. A.
Onnan kívül. A foris, ab extus. S. I.
Onnant. idem ac Onnan. S. I.
Onnajt. idem. M. A.
ONNAT. Inde, illinc, isthinc.
Onnaton. R. idem. S. I.
ONNÉT. idem ac Onnat. M. A.

ONOKA.

ONOKA. Nepos, neplis. M. A. L. Unoka.
ONOKÁM. Nepos meus, neptis mea. Onokám'
felesége. Pronurus. M. A.

Onokám' férje. Progener. M. A.
Onokám' fia. Pronepos. M. A.
Onokám' leánya. Proneptis. M. A.

ONSZOL.

ONSZOL, onszolja. Cohortatur, clamore impellit.
M. A. L. Unszol.

ONSZOLÁS. Hortatus, instinctus, cohortatio
clamosa, celeusma. M. A.

ONSZOLÓ. Instigator. vide Onzoló. M. A. Onszoló
kiáltás. Celeusma. M. A.

ONT.

ONT, ontja. Fundit. M. A. Rak 's ont. km. Diruit,
aedificat, miscet quadrata rotundis.

El ontja. Effundit, perfundit. M. A.
Ki ontja. Effundit. M. A.
Reá ontja. Affundit, offundit. M. A.
ONTÁS. Fusio. M. A.
Ki ontás. Effusio. M. A.
Vér-ontás. Caedes, strages, sanguinis
effusio. M. A.
ONTOGAT, ontogatja. Funditat. M. A.
ONTOK. Bél-fonál. Sz. D.
ONTON ontja. Identidem fundit. Faludi, B. E.
p. 62.
Ontond. Sz. P. Komárom Vben.
ONTOTT. Fusus.
Ki ontott. Effusus. M. A. ONTÓ. Fundens.
Vér-ontó. Sanguinolentus, effusor
sanguinis, vir sanguinis.

ONZOL.

ONZOL. Lásd Onszol, Unszol.
ONZOLÁS. Instigatio, instinctus, cohortatio.
M. A.
Onzolásnak kiáltása. Celeusma. M. A.
ONZOLÓ. Instigator. M. A.

OPÁL.

OPÁL. Opalus, lapis elementorum, gemma
hungarica. S. I.

Opál-kő. idem.

OPRA.

OPRA. Nom. propr. Afer. PP.

OR.

OR. Fur, furax. M. A. Beniczki, p. 196.
Or-állat. Animal rapax, fera insidiatrix.
Raubthier. S. I.
Or-falu. F. Vas Vben.
Or-fészek, or-hely, or-lak, or-tanya.
Receptaculum furum, praedonum, latronum.
S. I.
Or-fű. F. Baranya Vben.
Or-gazda. Receptor, hospes furum, excipiens
hospitio latrones. M. A. Az or- gazdát egy
szeggel főlebb akasztják. km.
Or-külés. Clavis adulterina, laconica. S. I.
ORÁLKODIK. R. Insidiatur, vias insidet.
S. I.
OROS. F. Szabolcs Vben. Sz. PP. Bihar Vben.
Oros' háza. F. Békes Vben.
Orosi. Sz. PP. Bihar Vben.
OROZ. Furatur. M. A. Ne orozz. Non furtum
facies.
El orozza. Suffuratur, surripit. M. A.
Orozat. Furtum, praeda, rapina, spolium.
S. I.
Orozás. Praedatio, furacitas. S. I.
Orozkodik. Absconditur, clam agit quidpiam.
M. A.
El orozkodik. Proripit se clam, suffuratur se,
clam discedit. M. A.
Ki orozkodik. Furtim excedit, profugit. S. I.
Orozó. Fur, raptor. M. A.
Orozó mesterség. Ars praedatoria. Vajda, 2. K.
d. 235.
Orozva. Furtive, furtim. M. A.

- Orozva el rántja. Subripit. M. A.
 Orozva el viszi. idem.
 Orozva ölés. Caedes clancularia,
 homicidium clandestinum. S. I.
 Orozva ütés. Coecus ictus, plaga ex occulto
 inflicta. PP.
- ORSÁG. Furtum, furacitas. M. A. Sylvester.
 ORSZÁG. Regnum, regio. M. A. Mennyi
 ország, annyi törvény. km.
 Ország' alkotványa. Constitutio regni. S. I.
 Ország' almája. Globus regalis, pomum
 regni. S. I.
 Ország' aszszonya. Regina, rex foemina. S. I.
 Ország-áruló. Proditor regni. Pázm. Kal. p.
 653.
 Ország' bírāja. Judex regni, alias Judex
 Curiae. S. I.
 Ország-bíró had. Exercitus ingens. Faludi,
 T. É. p. 131.
 Ország' botja. Sceptrum. S. I.
 Ország' feje. Rex, princeps terrae. S. I.
 Ország-gyűlés. Comitia. M. A.
 Ország-háborító. Turbator regni. Pázm.
 Pred. p. 52. 521.
 Ország-háborgató. idem, ibidem.
 Ország-járás. Peregrinatio, regnorum
 perlustratio. S. I.
 Ország-járó. Peregrinator, v. vagus,
 vagabundus. S. I.
 Ország' java. Utilitas regni, bonum
 commune. S. I.
 Ország' jobbagyi. R. Barones regni,
 proceres, optimates. S. I.
 Ország' karjai 's rendjei. Status et ordines
 regni. S. I.
 Ország' képe. Tabula geographica. S. I.
 Ország' kincse. Thesaurus regni.
 Ország' kormányja. Clavus imperii. Faludi,
 B. E. p. 50.
 Ország' kulcsai. Claustra regni. S. I.
 Ország' latra. Alastor. NC. p. 275.
 Ország' nagyjai. Magnates, proceres,
 optimates. S. I.
 Ország' örököse. Haeres regni. S. I.
 Ország-rontó v. vesztő. Pestis patriae. S. I.
 Ország-szerte. Per totum regnum. S. I.
 Ország' szélei, végei. Confinia regni. S. I.
 Ország' színén. In facie regni. Faludi, N. E.
 p. 14.
 Ország' színe előtt. idem. Faludi, T. É.
 p. 99.
 Ország' szorossai. Fauces regni. S. I.
 Ország-út. Via regia. Régibb az ország-
 útnál. km.
 Ország' uta. idem. M. A.
 Ország' uta az égen. Via lactea, galaxia. M.
 A.
 Ország' ura. Princeps terrae, dominus
 regionis. S. I.
 Ország' végezése. Decretum regni. Pázm.
 Kal. p. 1091.
 * Angol ország. Anglia.
 Bajor ország. Bavaria.
 Bolgár ország. Bulgaria.
 Cseh ország. Bohemia.
 Erdély ország. Transylvania.
 Francia ország. Gallia.
- Galyiba ország. Regnum exlex,
 turbatum, confusum. Pázm. Kal. p.
 799.
 Görög ország. Graecia.
 Horvát ország. Croatia.
 Kazul ország. Persia. Faludi, N. A. p.
 64.
 Lengyel ország. Polonia.
 Litva ország. Lithuania. Pázm. Kal. p.
 767.
 Magyar ország. Hungaria.
 Menny-ország. Regnum coelorum.
 Muszka ország. Moscovia.
 Német ország. Germania.
 Olasz ország. Italia.
 Orbonás ország. Epirus. PP.
 Orosz ország. Russia.
 Örmény ország. Armenia.
 Porosz ország. Borussia.
 Rác ország. Servia.
 Spanyol ország. Hispania.
 Tót ország. Slavonia.
 Török ország. Turcia.
 Ország. Ejus regnum.
 Se országa, se hazája. km. Extorris,
 vagabundus.
 Országbéli. Regnicola, regnicolaris. S. I.
 Országi. Ad regnum pertinens.
 Magyar országi. Hungaricus.
 Országol. Regnat. M. A.
 Országolás. Regnatio. M. A. Pázm. Pred. p.
 395.
 Országoló. Regnator. M. A.
 Országoló fejedelem. Princeps regnans.
 S. I.
 Országoló szék. Gubernium.
 Országoló társ. Socius imperii,
 corregens.
 Országokonkint. Regionatim. M. A.
 Országos. Insignis, magnus, generalis, v.
 excellens, praececellens. S. I.
 Országos birodalom. Imperium
 regnorum. Pázm. Pred. p. 973. 1146.
 Országos czimbora. Communis
 conspiratio. Pázm. Kal. p. 967.
 Országos eső. Pluvia regionaria.
 Országos gaz-ember. Nebulo
 primipilaris.
 Országos gond. Cura ingens. Faludi,
 U. E. 2. R. p. 50.
 Országos gyalázat. Infamia notoria.
 Faludi, N. E. p. 179.
 Országos had. Justus exercitus.
 Faludi,
 T. É. p. 244.
 Országos hatalom. Potentia magna.
 Országos háború. Bellum magnum.
 Pázm. Pred. p. 1104.
 Országos kár. Publica calamitas.
 Pázm. Pred. p. 306.
 Országos kocsis. Landkutscher.
 Faludi,
 T. É. p. 191.
 Országos követség. Deputatio
 numerosa. Faludi, N. A. p. 21.
 Országos nyavalya. Morbus grassans. Pázm.
 Pred. p. 1147.
 Országos vásár. Nundinae publicae.
 Országoskodik. Potitur regno.
 Menny-országoskodik. Deliciatur in regno
 coelorum. Faludi, N. A. p. 84.
 ORV. Fur, furax. M. A.
 Orv-gazda. Receptor furum. CM.
- Orzás. Furtum, raptura. M. A. Magyar, Orsz.
 Rom. p. 56.
 Orzott. Lopott. Furtivus. M. A.
 Orzó. Fur, furax. M. A.
- ORBÁN.
- ORBÁN. Urbanus, proprium nomen vici. M. A.
 Orbán' ereszti a' bogarait. km.
 Orbán' falva. F. Vas Vben.
 Orbán' lelke. — Jár kél mint az Orbán' lelke.
 km.
 Orbán' süvege. — Föl tette az Orbán' süvegét. km.
 Indulget genio. M. A.
 Orbán-Szent-György. Sz. P. Pest Vben.
 ORBÁNCZ. Elephantiasis, vel scabiei, lepraeve
 species, affecta plerumque membra infestans,
 et cutem circa vulnera subalbicanibus
 maculis deformans. M. A. Gutta rosacea,
 erysipelas. PP. Testnek véres, hév, kelése. Ki
 ütötte az orbáncz, v. Szent Antal' tüze. Sz. D.
 Orbánczos. Elephantiacus. M. A. Erysi-
 pelatodes, guttatus. PP.
 Orbánczosodik. Erysipelate corripitur.
 Meg orbánczosodik. idem. Prágai p. 901.
- ORBONÁS.
- ORBONÁS. Epirota. PP.
 Orbonás ország. Epirus. PP.
 ORBONÁSZ. Epirota, albanensis. Heltai. 1. Dar.
 p. 398. 2. Dar. p. 332.
- ORCZ.
- ORCZ.
- ORCZA. Facies, mala, vultus. M. A.
 Orcza-bőr. Pellis faciei. Tasi Gáspár. p. 3.
 Orcza-fösték. Fucus, pigmentum, cerussa,
 rubicetra. S. I.
 Orcza-kendő. Sudarium. S. I.
 Orcza-látás. Conspectus faciei, intuitus.
 Pázm. Pred. p. 891.
 Orcza-máz. Fucus, cerussa, rubicetra. S. I.
 Orcza-pirulás. Confusio oris, vultus;
 pudor, rubor. Pázm. Pred. p. 83.
 Orcza-törlő. Sudarium. PP.
 Orcza' vonási. Vultus, lineamenta oris. S. I.
 Orcza-vörösítő. Purpurisum. CM.
 * Ál orcza. Larva.
 Orczátlan. Impudens, impudicus. M. A.
 Orczátlankodik. Impudens, effrons est.
 Vajda, 2. K. p. 314.
 Orczátlanság. Impudentia, impudicitia. M. A.
 Orczátlanul. Impudenter, impudice. M. A.
 Orczáz, orczázza. Probro afficit, confundit. M.
 A.
 Bé ál orczázza magát. Larva se obvelat.
 Káldi. Okt. inté. p. 3.
 Föl ál orczázza. Larvat. Csuzi, Síp-szó. p.
 236.
 Orczázás. Confusio. Zvonarics. 1. R. p. 826.
 Orczázó. Exprobrans. Káldi, 2. Mach. 7. 24.
 Orczázó írások. Faludi, E. M. p. 244.
- Receptator furum. PP.
 Orv-gazdaság. Receptio. CM.
 ORZ, Oroz. Furatur. M. A.

Orczázó versek. Satyrici versus. Idem ibidem.

ORCZÍ. F. Somogy Vben.

ORCZÚL. R. Facietenus, in faciem. S. I.

Orczúl csapja, orczúl veri. In faciem caedit.

Orczúl csapás. Alapa, colaphus.

ORCZULAT. R. Facies, vultus. S. I. Orczulatja.

Ejus facies, ejus vultus.

ORD.

ORD

ORDA. Tyrosis. PP. Caseus dulcis. S. I.

Lá

gy

éde

s

saj

t,

éde

s

tur

ó.

Sz.

D.

Orda. F. Somogy Vben.

ORDACS. Fekete tarkás szőrű p. o. Kutya,

farkas. Sz. D.

ORDAS. idem. Sz. D.

Ordas. FF. Nógrád, és Pest Vben.

Ordas alma. Malum coloris flavo-nigri.

Savanyu ízű, heá-pöttegetett, mint a' póka-tojás.

Ordas gémm. Ardea palustris. Rohrdommel. S. I.

Ordas' háza. Sz. P. Pest Vben.

Ordas leves. Tyrosis. Csóré, savó-leves.

L. Benkő, Transylv. P. 1. p. 402. OBDÍT.

Ululat, rugit. M. A. A' ki fark-

kással él, vele együtt ordít. km.

El ordítja magát. Prorumpit in rugitum.

Reá ordít. Irrugit. PP.

Ordítás. Rugitus, ululatus. M. A.

Ordító. Rugiens. M. A.

Farkas-ordító. Ululatorium luporum, spelunca luporum. Olly hideg a' szobám, mint a' farkas-ordító. km.

ORDÓD. F. Soprony Vben.

OREMOS.

OREMOS. Hieronymus. n. pr. M. A.

ORGONA.

ORGONA. Organum. M. A.

Orgona-csináló. Organarius. M. A. Organifex.

Orgona-fa, Orgovány-fa. Syringa. Spanyol bodza. S. I. Sz. D.

Orgona-huzó. Tractor organi. Puffasztja a' pofáját, mint az orgona-huzó. km. Dug. 1. R. p. 206. 2. R. p. 69.

Orgona' szipjai. Cantes. M. A.

Orgona-szűj. Lorum follium organi.

Orgona-szűj-huzó. Qui trahit lorum follium organi.

Orgona-szó. Sonus organi. S. I.

ORGONÁL. Canit organo. S. I. Pulsat organum.

ORGONÁS. Pithaules, organicus, organista. PP.

ORGOVÁNY.

ORGOVÁNY. Planities. S. I. Tér v. sik hely. Sz.

D.

Orgovány. Sz. P. Kis Kunságban.

Orgovány-fa. Syringa. Orgona-fa. S. I.

OROM.

OROM. Pinnaculum, pinna, fastigium.

M. A.

OROMJA, ORMA. Ejus pinnaculum, ejus fastigium.

Ház' orma. Tectum domus fastigiatum.

Sz. D. Ház'

oromja. M.

A. L. p. 924.

Templom' oromja. Pinnaculum templi.

Telegdi, Hom. 1. R. p. 506.

Torony' oromja. Pinnaculum turris. M. A. L.

ORMÁNY. Sz. P. Somogy Vben. E. F.

belső Szolnok Vben.

Ormány-gallér. Focale. M. A. Genus est ligaminis, et fascia quaedam collum ambiens, fauces a frigore defendens, et pronuntiationi conducens. CM.

Ormányd. Sz. P. Szala Vben.

Ormányd' hida. F. Szala Vben.

Ormányd-lak. F. Szala Vben.

ORMOS, OROMOS. Pinnatus, fastigiatus. M. A.

Ormos koporsó. Tumba cum tecto fastigiato. Sz. D.

Ormos láda. Cista fastigiata. Sz. D.

Ormos földelü láda. Arca camerata. PP.

ORMOZ, ormozza. Tegit, camerat, fastigiat. S. I.

Ormozat. Fastigium. Pázm. Pred. p. 404. Kal. p. 376.

Ház' ormozatja. Fastigium tecti. Faludi,

T. É. p. 45.

Vár' ormozatja. Fastigium arcis. Prágai, p. 190.

Ormozatos. Habens fastigium, fastigiatus.

Prágai, p. 222.

Ormozott. Fastigiatus.

Ormozott heá a' háznak. Tectum pectinatum. M. A.

OROSZ.

OROSZ. Ruthenus. M. A. item Janitor, satelles. M. A. Rutheni olim custodiae domus regiae in Hungaria pracerant, hinc janitoris significatio.

Orosz. Sz. P. Pest Vben.

Orosz birodalom. Imperium ruscicum.

Orosz császár. Muszka czár. Imperator rursorum.

Orosz falu. F. Szatmár Vben. E. FF.

belső Szolnok, és Torda Vben.

Orosz' fája. E. F. Kolos Vben.

Orosz hegy. E. F. Udvarhely Székében.

Orosz mező. E. F. belső Szolnok Vben.

Orosz ország. Ruscia. M. A. Russia. PP.

Orosz vár. MV. Mosony Vben.

Orosz vég. F. Bereg Vben.

Orosz virág. Flos africanus. PP.

OROSZI. t. h. n. Magyar, és Erdély Országban.

OROSZKODIK. Clam irrepit, furatur. Faludi, N.

E. p. 15. Nem mind orosz, a' ki

oroszkodik. km. Dug. 1. R. p. 84.

Bé oroszkodik. Irrepit, furtim illabitur,

latenter ingreditur. M. A. Pázm. Kal. p. 247.

El oroszkodik. Proripit se. M. A. L.

Oroszkodó. Latenter irrepens. Faludi, N. E. p. 77.

Oroszkodó halál. Faludi, T. É. p. 98.

OROSZLÁNY. Leo. M. A. Ne bántsd az

aluvó orozslányt. km.

Oroszlány-bőr. Pellis leonina. Pázm. Pred.

p. 1116.

Oroszlány-fog. Taraxacum leontodon. S. I.

Oroszlány-kölyök. Leonis catulus. M. A.

Oroszlány-kő. Vár-omladék Trencsén Vben.

Oroszlány-ordítás. Rugitus leonis. Pázm. Pred. p. 1112.

Oroszlány-talpú fű. Alchimilla. PP.

Oroszlány-vár. Vár-omladék Heves Vben.

* Döglött orozslányt a' nyulak is ki nevetik. km.

Hím orozslány. Leo. S. K.

Nőstény orozslány. Leana. M. A.

Vad orozslány. Leo ferus. A' le borúlttnak kedvezni tud a' vad orozslány.

Oroszlányi. Leoninus. M. A.

Oroszlányi bátorság. Audacia leonina.

Pázm. Pred. p. 1199.

Oroszlányt ijegetsz árnyékkal. km. Leo-

nem larva territas. M. A.

OROSZLÓ. F. Baranya Vben.

OROSZTONY. (Alsó, fölső). FF. Szala Vben.

OROSZÚL. Russice.

ORR.

ORR. Nasus. M. A.

Orr-bogár. Curculio. S. I.

Orr' czimpája: porczogós csontja. Sz. D.

Orr' csöpögése. Stiria nasi. PP.

Orr-csöpögős. Stirosus. PP.

Orr-daganat. Polypus. M. A. L.

Orr-dugulás, orr-rekedés. Gravedo. S. I.

Orr-fekély, orr-súly. Polypus. S. I.

Orr' hegye. Acumen nasi. S. I.

Orr-kelés. Polypus. M. A.

Orr-keléses. Polyposus. M. A.

Orr-lyuk. Nares. M. A.

Orr-rúgás. Talitrum. S. I.

Orr' szárnyai. Valvae narium. S. I.

Orr-szőr. Vibrissae. M. A.

Orr' varasodása. Ozaena. M. A.

ORRA. Ejus nasus. Törvénynek viasz szokott

lenni az orra. km.

Orra alá. Infra ejus nasum. Tormát reszeltt az orra alá. km.

Orra a' madárnak. Rostrum. M. A.

Orra-fájó. Polyposus. CM.

Orrából száll. Aristili more loquitur. M. A.

Orrán száján bugyogott a' vér. Sangvis prorupit ex ejus naribus, et ore.

Orránál fogva vezet. Ducit cum per nasum.

Orránál tovább kell látni az embernek. km.

Orrát veri. Succutit naso talitrum. PP.

Orrát ki fuja. Emungit nares. M. A.

Orrával vág, mint a' tyúk. Rostro percudit. PP.

Orrával meg nevető. Nasutus, nasutus. M. A.

ORRATLAN. Carens naso. M. A.

Orratlanítja. Denasat. M. A.

Meg orratlanítja. idem. CM.

ORRODZÓ szűj a' ló-szerszámban.

ORROL, orrolja. Aspernatur, nasum suspendit.

item Stomachatur, aegre fert, indignatur.

M. A. Pázm. Kal. p. 374. 973.

Meg orrolja. Olfacit, odoratur v. animadvertit, observat. S. I.	Orvos-bér. Sostrum, honorarium medici. S. I.	Os mi jutott eszébe. Papae! quid ei in mentem venit.
Orrolás. Indignatio, stomachatio. M. A.	Orvos-doktorság. Doctoratus medicinae. Pázm. Pred. p. 858.	OSKOLA.
Orroló. Stomachans, aspernans, aegre ferens, indignans. M. A.	Orvos-fű. Herba salutaris, panacea. S. I.	OSKOLA. Schola, ludus literarius. M. A.
ORRONDI. Naso. Csuzi, Síp-szó. p. 277. 307. Tromb. p. 221.	Orvos-ital. Potio medicata. S. I.	Oskola-ház. Aedes scholarum. S. I.
ORROS. Naso, nasutus. M. A.	Orvos-kígyó. Vipera. S. I.	Oskola-mester. Ludimagister, paedotriba, didascalus, rector scholae. M. A.
Orros kánna. Cirnea. PP.	Orvos-kövek. Lapides medicinales. Faludi, U. E. 3. R. p. 166.	Oskola-por. Pulveres scholastici.
ORROTT esett. Cecidit ad nasum, cecidit pronus, ut naso terram tangeret.	Orvos-szer. Medicina, medicamentum, remedium. S. I. Szép vizsgáló szó, orvos-szer a' betegnek. km.	Oskola' szünete. Vacatio scholarum. S. I.
ORROZ, orrozza. In formam nasi effigiat, fastigiat.	* Fog-orvos. Dentista. Zahnarzt.	* Falusi iskola. Schola pagensis.
Orrozat. Vestibulum. M. A. item Fastigium v. restrum. VV. L.	Fő-orvos. Archiater. CM.	Fekete iskola. Schola magiae supernaturalis. Faludi, T. É. p. 116. Jártt ez is fekete iskolában. km.
Hajó' orrozatja. Rostrum navis. Telegdi, Hom. 1. R. p. 668.	Házi orvos. Medicus domesticus.	Fő-iskola. Scholae altiores.
Szány' orrozatja. Rostrum trahae.	Kegey orvos. Medicus lenis. A' kegey orvosnak pokol a' helye. km.	Fő tanító iskola. Universitas. Pázm. Pred. p. 394.
Orrozó. Kissebb kormány a' hajó' orrán. Sz. D.	Lelki orvos. Medicus spiritualis.	Kis iskola. Schola elementaris.
ORRÓK. R. Naso, nasutus. S. I.	Ló-orvos. Veterinarius.	Ló-iskola. Domitura equaria.
ORRÚ.	Őszvér-orvos. Mulomedicus. M. A. L.	Nemzeti iskola. Schola nationalis.
Fitos orrú. Simus, simulus, resimus. S. I.	Paraszt orvos. Empiricus. S. K.	OSKOLABÉLI. Scholasticus. S. I.
Föl horgadt orrú. Resimus. NC. p. 199.	Seb-orvos. Chirurgus.	Oskolai. Scholaris.
Keselyü-orrú. Silus. NC. p. 199.	Szem-orvos. Oculista. S. K. Ocularius. M. A. L.	Oskolai betegség. Ficta aegritudo. S. I.
Nagy orrú. Naso. NC. p. 197.	ORVOSI. Medicinalis. M. A.	Oskolai könyvek. Libri scholastici.
Sas-orrú. Naso aquilino.	Orvosi tudomány. Medicina. M. A.	Oskolai (Iskolai) szók. Termini scholastici. Pázm. Kal. p. 922.
Sima orrú. Simus. CM.	Orvosi oktatások. Paraeneses iatrica.	OSKOLÁS. Scholasticus, scholaris, scholas frequentans.
Tokmány-orrú. Naso magno, protuberante, turgido.	ORVOSOL, orvosolja. Medetur, medicat, medicatur. M. A.	Oskolás gyermek. Puer scholas frequentans.
Tompa orrú. Simus. NC. p. 199.	Meg orvosolja. Medicat, sanat, curat. M. A.	OSKOLÁZ, iskolázza. Docet, monet, v. castigat, corripit. S. I.
ORSOLYA.	Orvosolás. Medicatio. M. A. CM.	Oskolázzák szent Pált ezek a' Sóczék. Pázm. Kal. p. 383.
ORSOLYA. Ursula. nom. prop. muliebre. M. A.	Meg orvosolás. idem. M. A.	Meg iskolázza. idem.
ORSIK. idem. M. A.	Orvosolhatatlan. Immedicabilis, irremedicabilis. M. A.	Oskolázás. Castigatio, reprehensio. A' röst nem szereti az iskolázást. km.
ORSÓ.	Meg orvosolhatatlan. idem. M. A.	OSON.
ORSÓ. Fusus. M. A.	Orvosolhatatlanság. Immedicabilitas. Pázm. Pred. p. 350.	OSON. Clam abit, furtim discedit, profugit. S. I. Sz. D.
Orsó-fa. Fusus torcularis. NC. p. 105. Cochlea.	Orvosolható. Medicabilis. M. A.	Bé onson. Clancularie se infert. Kisfaludi' Regéji. p. 185.
Orsó-fa az aknánál. Spindelbaum. S. I.	Orvosoló, orvosló. Medicus, medicans. M. A.	OSONT. idem. Illant.
Orsó-farkú hal. Ophidium. S. I.	Orvosolt. Medicatus. M. A.	El osont. Mikes' lev. p. 231.
Orsó-féreg. Ascaris. Csapó, p. 376.	Orvosoltatt. idem. M. A.	OSONNA.
Orsó-hal. Petromyzon. Földi, p. 277.	ORVOSSA. Ejus medicus. A' ki urával pöröl, annak csak isten az orvossa. km.	OSONNA. Merenda, antecoenium. M. A. CM.
Orsó-hal. Petromyzon. Földi, p. 277.	ORVOSSÁG. Medicamen, medela, remedium, pharmacum. M. A. Fűben, fában adta isten az orvosságot. km.	Osonnakor. Tempore merendae.
Tüskés hal, nem igen nyól nagyra, alig fél funtos, találhatik a' Rába' vizében is.	Orvosság-csináló. Medicamentarius. M. A.	OSONNÁS. Merendarius. M. A.
Orsó-pörgetés. Rotatio spondyli. Pázm. Pred. p. 1127.	Orvosság-csináló konyha, műhely. Laboratorium. PP.	OSONNÁZ. Merendam sumit.
Orsó-nőrető. Spondylus, verticulum, verticillum. M. A.	Orvosság-tartó kupa. Pyxis. PP.	
Orsó' szárnya. Ala fusi. VV. L.	* El nyelő orvosság. Catapotium, pillula. NC. p. 357.	
Orsó-tartó kosár. Qualus, quasillus. NC. p. 385.	Házi orvosság. Medicamentum domesticum. S. K.	
ORT.	Hánytató orvosság. Vomitorium. S. K.	
ORT. Quadrans floreni, vel quarta pars thaleri. M. A.	Szem-orvosság. Collyrium. S. K.	
ORTA' háza. F. Szala Vben.	Orvossági. Medicinalis. M. A.	
ORTÁLY. Pör, patvar. Sz. D. Fortassis oritur e germanico Urtheil. Heltaio: Judicium, sententia. „Nem sok tanács után ki hozák az ortályt az Uraknak tanácsából, hogy Hunyadi Mátyást választották volna Magyar Királlyá.“ M. Kron. 2. Dar. p. 7.	Orvosságos. Medicamentosus. M. A.	
Ortályoz. Disceptat, jurgatur, tergiversatur. M. A.	Orvosságos iskátula. Capsula. PP.	
Ortályozás. Disceptatio, litigatio, cavillatio. M. A. VM. p. 287.	Orvosságra való. Medicamentarius. M. A.	
ORTÓ. Sz. P. Ung Vben.	Orvosságtalan. Carens medicamento. Pázm. Pred. p. 772.	
ORVOS.	OS.	
ORVOS. Medicus. M. A. Beteg vizsgálja az orvost. km.	OS-tábla. Fritillus, albeus lusorius. M. A. CM.	
	OS-táblás vitéz játék. Lusus latrunculorum. Helta, 2. Dar. p. 171.	
	OS-tábláz. Fritillis ludit. Faludi, N. A. p. 50. Tesserulis ludit. PP.	
	OS.	
	OS. Interjectio admirantis.	

OSTOBA.	Ostromolhatóatlan. Inoppugnabilis.	S. I.
OSTOBA. Rudis, iners, obtusus, insulsus, bardus, stolidus. M. A.	Meg ostromolhatóatlan. Inexpugnabilis. M. A.	Osztályossá teszi. Facit, ut condividens sit. Faludi, B. E. p. 63.
OSTOBÁN. Obtuse, stolide. PP.		Osztás. Divisio, divisus, partitio. M. A.
OSTOBASÁG. Ruditas, stoliditas. M. A.	OSTYA.	El osztás. Divisio, partitio. M. A.
OSTOBÁÚL. Obtuse, stolide. M. A.	OSTYA. Hostia. PP. Zvonarics, 1. R. p. 599.	Föl osztás. Partitio.
OSTOBÍT, ostobítja. Mente spoliati, facit stupidum. S. I.	Ostya-béles. Nebulae, panis obelites. PP. Artolaganus. S. I.	Ki osztás. Distributio.
OSTOBÚL. Stolidescit, stolidus fit. Meg ostobúl. Obstupescit. Káldi, Pred. 7. 17.	Ostya-sütő. Pistor hostiarum. S. I.	Meg osztás. Divisio. M. A.
	Ostya-sütő vas. Artopta. S. I.	Oszthatatlan. Individuus, indivisibilis. S. I.
OSTOR.	OSVÁLD.	Osztható. Divisibilis, sectilis, dividiuus. S. I.
OSTOR. Flagellum, scutica, mastyx. M. A. A' jó lónak zabla kell, nem ostor. km.	OSVÁLD. t. f. n. Osvaldus.	El osztható. Dividiuus, divisibilis. M. A.
Ostor-adó. Multa, mulcta. M. A. Vrancsics. Heltai, 1. Dar. p. 273. 2. Dar. p. 79.	Osvát. idem. M. A.	Osztogat, osztogatja. Distribuit. M. A.
Ostor alá való. Vapularis. M. A. L.	OZSONA.	El osztogatja. Elargitur, dispertit, dispertitur, distribuit, dilargitur. M. A.
Ostor-fa az aknánál. Treibbaum. S. I.	OZSONA. L. Uzsona.	Ki osztogatja. Elargitur, erogat. M. A.
Ostor-csattanás. Crepitus flagrorum. Száz ostor-csattanás hallik a' völgyekben. Faludi. E. M. p. 73.	OSZ.	Osztogatás. Distributio. M. A.
Ostor-hegyes ló: a' gyeplős ló mellett való. S. I.	OSZ.	El osztogatás. Distributio, dispersio. M. A.
Ostor' nyele. Flagelli manubrium, scuticae lignum. S. I.	OSZ.	Ki osztogatás. Erogiatio, elargitio. M. A.
Ostor-nyelű fa. R. Viburnum. Ostor-mény-fa. S. I.	OSZKÓ (Alsó, fősó). FF. Vas Vben.	Osztogató. Distributor. M. A.
Ostor' pattantása. Sonus flagelli, cottabus scuticae. S. I.	OSZOL. Dividitur, dispergitur. M. A.	El osztogató. idem. M. A.
Ostor-pérez. Aurigae praemium, congiarium. S. I. Sz. D.	El oszol. Dissipatur, dividitur, palatur, dispalatur. M. A. Pázm. Pred. p. 70. 88.	Osztott, osztatott. Divisus, distributus. M. A.
Ostor-ravás. Multa, census. M. A.	Meg oszol. Dividitur, dispergitur. M. A.	El osztatott. Dispertitus. M. A.
Ostor' sudarja. Radius flagelli.	Széllyel oszol. Dispergitur, dissipatur. S. I.	Osztozik. Dividit, herciscit. M. A.
Ostor-ütés. Ictus flagelli. Pázm. Pred. p. 812.	Oszla. E. Hegy Hunyad Vben.	El osztozik. Abdividit.
* Bőr-ostor. Terginus. CM.	Oszlány. MV. Bars Vben.	Meg osztozik. Condividit.
Kender-ostor. Flagellum canabinum.	Oszlár. Sz. PP. Pest és Somogy Vben.	Osztozatlan. Indivisus, qui non divisit patrimonium. M. A.
Körmön fontt ostor: lágy ostor, mert a' kemény ostort kampón fonják.	Oszlat, oszlatja. Dividit, dissipat. M. A.	Osztozás. Divisio, diribitio. M. A.
Szj-ostor. Flagellum e loro factum.	El oszlatja. Dispalat, dissipat, disjungit. M. A.	Osztozkodik. idem ac Osztozik. S. I.
OSTORA. Ejus flagellum.	El oszlatja a' dagadást. Tumorem solvit, discutit. PP.	Osztozó. Condividens.
Isten' ostora. Flagellum dei.	Meg oszlatja. Dissipat, dividit. M. A.	Osztó. Divisor, partitor. M. A.
OSTORMÉNY-fa. Viburnum. M. A. OSTOROS.	Széllyel oszlatja. Dissipat, dispellit. S. I.	Osztódik. Dividitur, dissolvitur, dispergitur. S. I.
Plagosus. M. A. item Subboarius. OSTOROZ,	Oszlató. Separans, solvens.	OSZTOVÁTA. Textoria tabula. PP. Talán OSZTÓ-ból, és VÁLTÓ-ból ered, mintha mondanád: osztó-váltó. Sz. D.
ostorozza. Flagellat. M. A.	Köz-oszlató. Menstruum. Sz. D.	Osztovát. idem. L. Benkó, Transylv. Tom. 1. p. 42.
Ki ostorozza. Flagris ejicit. Pázm. Pred. p. 470. 636. 982.	Oszlatlan. Insolutus, indivisus.	
Meg ostorozza. Flagellat, flagris caedit. M. A.	Meg oszlatlan. idem. Biró Márton, Micae p. 10.	OSZLOP.
Ostorozás. Flagellatio. M. A.	Oszlás. Divisio, dispersio. M. A.	OSZLOP. Colossus, columna, statua. M. A.
Meg ostorozás. Fustigatio, flagellatio. M. A.	El oszlás. Dissipatio, divisio. M. A.	Oszlop. FF. Soprony, és Veszprém Vben.
Ostoroztat, ostoroztatja. Curat flagellari.	Meg oszlás. Divisio, separatio, dispersio. M. A.	Oszlop-derék. Scapus. CM.
OSTORRAL csattan: ostorral rittyent.	Széllyel oszlás. Dispersio.	Oszlop' dereka. idem.
Flagello sonitum edit. Sz. D.	Apostolok' oszléása. Divisio Apostolorum.	Oszlop' feje. Epistylum. M. A. Capitulum columnae.
OSTORT fon. Flagrum facit. Homokból ostort akar fenni. Ex arena funiculum nectit.	Oszlop. Columa. L. alább külön.	Oszlop-kép. Statua. Faludi, E. M. p. 52.
	Oszlott. Divisus, dispertitus, dissipatus. M. A.	Oszlop-köz. Intercolumnium. M. A. CM.
OSTRIGA.	El oszlott. Divisus, dissipatus. M. A.	Oszlop-öntő. Statuarius. M. A.
OSTRIGA. Cochlea, ostreum. M. A.	Oszló. Dividiuus.	Oszlop-öntő mesterség. Statuaria. M. A.
	Oszlódik. Dividitur, dissolvitur. S. I. Sz. D.	Oszlop' póczeza. Epistylum. M. A.
OSTROM.	Oszolhatóatlan. Individuus. S. I.	Oszlop-rend. Ordo. Mint Tuszcziái, Dóriai, Jóniai, Korinti, és Római oszlop-rend. Ordo tuscanus, doricus, jonicus, corinthius, et romanus.
OSTROM. Pugna, proelium. M. A. item Aggressus, impetus, aggressio, oppugnatio. PP.	Oszolhatatlanság. Individuitas. Csuzi, Síp- szó p. 22.	Oszlop' talpa. Stylobata, stereobata. PP.
Ostrom-árkok. Fossae obsidionales. S. I.	Oszoltan oszoló. Identidem dividiuus. Sz. D.	Oszlop-talp. M. A. L.
OSTROMA. Ejus obsidio.	OSZRÓ. F. Baranya Vben.	Oszlop' teteje. Epistylum. PP.
OSTROMMAL meg veszi. Expugnat. M. A.	OSZT, osztja. Partitur, dividit. M. A.	* Hegyes oszlop. Pyramis. Faludi. T. É. p. 96.
OSTROMOL, ostromolja. Oppugnat, impugnat. M. A.	Holtt hagyja, élő osztja. km.	Kő-oszlop. Columna lapidea.
Meg ostromolja. idem. M. A.	El osztja. Dispertit, dispartit, dividit. M. A.	Márvány-oszlop. Columna marmorea.
Ostromlás. Oppugnatio, impugnatio. M. A.	Föl osztja. Dividit, dispergit, distribuit. M. A.	Lapos föl futó oszlop. Faludi, T. É. p. 94.
Meg ostromlás. idem. M. A.	Ki osztja. Erogiatio, distribuit. S. I.	OSZLOPA. Ejus columna.
Ostromló. Oppugnator. M. A.	Meg osztja. Dividit. M. A.	OSZLOPI. Columnaris.
	Reá osztja. Addividit, adpartitur.	Oszlopi erővel. Fortitudine columnis propria, fortitudine magna. Faludi, E. M. p. 163.
	Osztatlan. Indivisus. S. I.	Oszlopi ékességek. Ornamenta columnarum.
	Osztály. Divisio v. certus numerus militum. S. I.	OSZLOPOS. Columnatus. M. A.
	Egygyenlő osztály nem támaszt háborút. km. Aequa divisio non conturbat fratres.	Oszlopos folyosó. Porticus. Faludi, N. U. p.
	Osztály-levél. Literae divisionales. S. K.	
	Osztályos. Divisionalis, condivisionalis. S. I.	
	Osztályos atyafi. Cognatus condivisionalis.	

178.
OSZLOPOZ, oszlopozza. Columnis instruit.
Oszlopozat. Columnatio. Colonnade. Melly
Vitruvius szerint öt féle, úgymint
Kellős oszlopozat. Eustylon.
Közéles oszlopozat. Systylon.
Ritkás oszlopozat. Araeostylon.
Sűrűs oszlopozat. Pycnostylon.
Téres oszlopozat. Diastylon. Lásd Vitruvii
Architect. L. 3. c. 2.
Oszlopozás. Columnatio. M. A.
Oszlopozott. Columnatus. M. A.

OSZPORA.

OSZPORA. Asper. Török kis ezüst pénz. circiter
egy polturát érő. Tordai MSS. Erdélyben
is kelendő volt 1555 táján.
L. Rumi, Mon. Hung. T. 1. p. 335.

OSZTÁN.

OSZTÁN. Postea, tum, tunc, porro, deinde,
deinceps. M. A.
Osztánan. idem. M. A.
OSZTON. idem. Telegdi, Hom. 1. R. p. 309.
399. 3. R. p. 480. Monoszlai, Hit' oltalm.
p. 399.
Osztonan. idem. M. A.

OTROMBA.

OTROMBA. Immanis, grandis. M. A.
OTROMBASÁG. Immanitas.
OTROMBÚL. Immanis fit.

OTT.

OTT. Illic, ibi. M. A. Ott az ebet a' pap' rétén.
km. Cancer leporem capit.
M. A.
Ott ben. Intus. M. A.
Ott éri, ott kapja, ott lepi. Deprehendit. S. I.
Ott hagyja. Linquit, relinquit, deserit. S. I.
Ott hon. Domi. Lásd alább.
Ott kin, ott künn. Foris. M. A.
Ott' laka. F. Arad Vben.
Ott lakozó. Indigena. Vrancsics.
Ott lakó. Resident. M. A. L.
Ott leszsz. Aderit. S. I.
Ott létel. Praesentia. S. I.
Ott ogyol. R. Illic, ibi. Bât. S. I.
Ott ogyon. Illic. M. A.
Ott terem. Subito comparet, praesto est, se
sistit. S. I.
Ott van. Ibi est, v. hic habes.
* Éppen ott. Recte ibi.
Holott. Ubi tamen.
Ugyan ott. Ibidem. M. A.
OTTAN. Inibi, ibidem, confestim, protinus,
statim v. sive, aut, sane, licet. M. A.
Ottan hamar. Illico. Tasí Gáspár, Őt Pred.
Ajánló levél p. 3.
Ottan ottan. Subinde, frequenter,
identidem. M. A.
Ottan ottan jót is cselekszik. Bonum etiam
subinde operatur.
Ottan ottan alá hengeredik. Illico devolvitur.
Pázm. Pred. p. 1079.
* Leg ottan. Illico. Zvonarics, 1. R. p. 240.
Ottanék. Ibi, ibidem. S. I.
Ottani. Illius loci. Oda való. S. I.
OTTHON. Domi. M. A.
Othon parancsolj. Ubi paveris, impera. M.
A.
Othoni. Domesticus, solitarius. S. I.
Othonos. Domi degens, vitam privatam
ducens. S. I.
Othonos eledel. Ferculum familiare. Faludi,

Sz. E. p. 76.
Othonos illendőség. Decentia domestica.
Faludi, N. U. p. 132.
Othonos lakás. Privatizatio. Faludi, N.
U. p. 48.
Othonos leány. Puella inter parietes
domesticos educata, v. vitae privatae
dedita. Faludi. E. M. p. 244.
Othonoskodik. Domi continuo degit, vitam
solitariam domi suae ducit. Faludi, N. U.
p. 43.
Othonoskodás. Privatizatio. Faludi, N. A. p.
218.
Othonosság. Vita domestica, privata,
solitaria. Faludi, N. E. p. 210.

OZTÁN.

OZTÁN. pro Azután. Zvonarics, M. Postilla 1. R.
p. 674.
Nos oztán. Quid tum postea, quid deinde.

Ó.

Ó.

Ó. Vetus, priscus, cascus. M. A.
Ó Arad. MV. Arad Vben.
Ó Bánya. F. Baranya Vben.
Ó bor. Vinum inveteratum, antiquum. S. I.
Ó bornak, és ó leánynak nem egygy áron
iczéje. km. Dug. 2. R. p. 330.
Ó falu. MV. Szepes Vben. FF. Baranya és
Sáros Vben.
Ó háj. Axungia. CM. M. A.
Ó hid. F. Szala Vben.
Ó marhák. R. Scruta, veteramcuta. S. I.
Ó marhás. R. Scrutarius, veteramentarius.
S. I.
Ó módí. Veteris modae, moris, instituti.
Faludi, N. A. p. 219.
Ó Perint. F. Vas Vben.
Ó szalonna. Laridum vetus.
Ó szekér. Currus obsoletus. Ó szekeret
vasáért, a' vén aszszonyt pénzéért el ne
vegyed. km.
Ó szeres. Scrutarius. PP.
Ó szerszámok. Scruta, veteramenta. S. I.
Ó szerszám-áruól. Scrutarius. PP.
Ó szerszámos. idem. S. I.
Ó telek. Sz. P. Somogy Vben.
Ó vas-szerszám. Ferramentum. PP.
Ó vár. MV. Mosony Vben. FF. Bars, Békes,
Nógrád, Trencsin, Vas és Zólyom Vben.
Ó vári. F. Szatmár Vben.
Ó áaros. Civitas vetus. S. I.
Ó víz. Sz. P. Szepes Vben.

ÓCS, OLCŠ. Vetustulus.
Ócs-vár, Olcs-vár (Alsó, fölső). FF. Abaúj
Vben.
Ócsa. F. Pest Vben.
Ócsál, ócsálja. Vilitat, vilipendit, derogat,
contemnit, vituperat. M. A.
Meg ócsálja. Exinanit, elevat, vilitat. M. A.
Ócsálkodik. Vilitat, vilipendit.
Ócsárd. F. Baranya Vben.
Ócsárol, ócsárolja. idem ac Ócsálja. M. A.
Meg ócsárolja, meg ócsárlja, meg ócsálja.
idem. M. A.
Ócska. Vetulus. M. A.
Ócskó. F. Nyitra Vben.
Ócsó. Vilis, facilis pretii. M. A.
Ócsón. Vilius, vilissime. M. A.

Ócsódik. Vilescit.
Meg ócsódik. Evilescit, vili pretio venditur.
Ócsóság. Vilitas, pretii facilitas. M. A.
Ócsúl. Vilescit, in pretio descendit.
ÓLCSÓ. Vilis pretii. M. A. Ócsó. Ócsó húsnak
híg a' leve. km. Locrensis
bos. M. A.
Ócsón. Vili pretio. M. A.
Ócsóság. Vilitas pretii. M. A.
Ócsárolja. Vituperat, minuit pretium,
derogat. M. A.
OVAS. Vetustus, rancidus. PP. Lásd AVAS.
OVİK. Lásd AVİK. Veterascit.
OVITT, Avitt. Detritus.
OVUL. Veterascit, veterat, veterescit. M. A.
AVUL.
Meg ovul, meg óul. Inveterascit. M. A.
Ovultt. Inveteratus. M. A.
Ovulltság. Vetustas. M. A.

ÓBÉGAT.

ÓBÉGAT. Plangit, gemit, ejulat, lamentatur. S.
I.

ÓKULÁR.

ÓKULÁR. Specillum. M. A. Vitrum oculare.
13 * ÓL.

ÓL. Mandra, suile, septum. M. A. Jobb a' teli ól,
mint az üres csűr. km. Dug. 2. R. p. 23.
Disznó-ól. Hara. NC. p. 417. Illik reá, mint a'
disznó-óla a' cserép-
födél. km.
Lábas ól. Hara suspensa. PP.
Lud-ól. Chenotrophium. NC. p. 417.
Tik-ól. Gallinarium. NC. p. 419.
ÓLÁLKODIK. Obsidiatur, insidiatur. M. A.
Caulis circumit, insidiatur.
Ólálkodás. Insidiae. M. A.
Ólálkodó. Insidiator, insidiosus. M. A. CM.
Utánna ólálkodó. Pázm. Kal. p. 48.
Ólálkodva. Insidiose. M. A.

ÓLD.

ÓLD, öldja. Solvit. M. A.
El öldja. Solvit, dissolvit, resolvit.
M. A.
Föl öldja. Resolvit. M. A.
Ki öldja. Exsolvit. M. A.
Ki öldja a' sebet. Vulnus obligatum solvit.
PP.
Le öldja. Resolvit, replicat, demit. M. A.
Meg öldja. Solvit, dissolvit, resolvit, absolvit,
abstringit. M. A.
ÓLDAL. Latus, pleura. M. A.
Oldal-borda. Costa. S. I. Sz. D.
Oldal-csont. idem. M. A.
Oldal' falva. F. Gömör Vben.
Oldal-fájás. Pleuritis. M. A. CM.
Oldal-fájlaló. Pleuriticus. M. A.
Oldal-fájós. idem. CM.
Oldal-fegyver. Gladius ensis, telum laterale.
Faludi, T. E. p. 23.
Oldal-félt. Lateraliter, oblique, ex
obliquo. Heltai, 1. Dar. p. 375.
Oldal-köz. Interstitium inter latera,
ventriculus. Meg rakta az oldal-közt. Se
bene sativait.
Oldal-küszöb. Postis. M. A.
Oldal' lágyai v. vékonyai. Hypochondria. S.
I.
Oldal-nvilalás. Pleuritis. S. I.
Oldal-peccsenye. Petaso. M. A.

<p>Oldal-szoba. Conclave laterale. Sz. D. Oldal-tanács. Consilium laterale. Tordai MSS. Oldal-tarisznnya. Canistrum, quod c latere appenditur. Dug. km. 1. R. p. 125. Oldal-út. Via lateralis. Gyöngyösi, 1. Dar. p. 304. * Bal oldal. Latus sinistrum. S. K. Disznó-oldal. Costa porcina. S. K. Sz. D. Hajó-oldal. Navis latera. S. K. Hegy-oldal. Montis latus. S. K. Jobb oldal. Dextrum latus. S. K. Kocsi-oldal. Spondae, latera currus. S. K. Szekér-oldal. idem. S. K. Ódala. Ejus latus. Ódala' csontjához száradt a' lelke. km. Oldall. Devitat v. lateri adhaeret. S. I. El oldallott. Abivit. Sz. D. Oldalló szem-intések. Nutus laterales. Faludi, N. E. p. 160. Oldalló szemekkel meg tekintelvén. Injectis lateraliter oculis conspiciens. Faludi, T. É. p. 156. Oldalas. Laterosus, v. lateralis, obliquus, transversus. S. I. Oldalaslág. Lateraliter, oblique, ex obliquo. S. I. Sz. D. Oldalastt. idem. S. I. Oldalaz, oldalazza. Laterat. Házi orvosságok. Méh-tartás. p. 6. Oldali. Lateralis. M. A. Oldalog. Oblique circuít. Oldalgós. Lateralis, obliquus. S. I. Oldalgós táncz. Sz. D. Oldaltt. Lateraliter, oblique. S. I. Fél oldaltt fekszik. Jacet in uno latere. ÓLDATLAN. Irresolutus. M. A. Meg oldatlan. idem. M. A. Oldatlanül. Insolute, irresolute. S. I. ÓLDÁS. Solutio. M. A. El oldás. Dissolutio, resolutio. M. A. Föl oldás. Analysis. S. I. Ki oldás. Exsolutio, explicatio, enodatio. M. A. Meg oldás. Solutio, dissolutio. M. A. ÓLDHAT, oldhatja. Potest solvere. Oldhatatlan. Insolubilis. M. A. Meg oldhatatlan. Indissolubilis. M. A. Oldható. Solubilis. M. A. Pázm. Pred. p. 1137. Meg oldható. idem. M. A. ÓLDOTT, oldatott. Solutus. M. A. ÓLDOZ, oldozza. Absolvit. M. A. Jól oldoz, a' ki jól köt. km. El oldozza. Solvit, dissolvit, resolvit. M. A. Föl oldozza. Absolvit. Ki oldozza. Explicat. M. A. Meg oldozza. Absolvit, dissolvit, resolvit. M. A. Oldozat. Absolutio. Heltai, 1. Dar. p. 435. Tasi, p. 171. Zvonarics, 1. R. p. 716. Oldozatlan. Insolutus. Föl oldozatlan. Inabsolutus. Oldozás. Absolutio. M. A. Föl oldozás. idem. Meg oldozás. idem. M. A. Oldozgat, oldozgatja. Sensim solvit. S. I. Oldozhat, oldozhatja. Potest absolvere. Oldozhatatlan. Insolubilis. Meg oldozhatatlan. idem. Káldi, Hebr. 7. 16. Oldozható. Solubilis. Meg oldozható. Dissolubilis. M. A. Oldozó. Sutor, absolvens. M. A. Oldozó pap. Poenitentarius. M. A. Oldozó barát. idem. M. A.</p>	<p>OLDÓ. Solvens. Föl oldó szerek. Solventia. S. I. ÓDZik. Solvitur. El ódzott a' bocskor-szija. km. Dug. 1. R. p. 262. ÓLOM. ÓLOM. Plumbum. Fekete ón. S. I. Ólom-madár. Avis plumbea. Könnyü mint az ólom-madár. km. Ólom-mag. Glans plumbea. Faludi, N. A. p. 176. ÓLMOS. Plumbeus. S. I. ÓLMOZ, ólmozza. Plumbat. S. I. ÓLT. ÓLT, óltja. Insert, item Stingvit, exstingvit. M. A. Tüzet nem jó tüzzel óltani. km. Bé oltja. Insert, implantat. item Coagulat. M. A. Belé oltja. Insert, emplastrat. M. A. El oltja. Restingvit, exstingvit. M. A. Ki oltja. Exstingvit. M. A. Meg oltja. Coagulat, exstingvit. M. A. Meszet olt. Calcem restingvit. OLTALOM. Defensio. protectio. vide Ótalom. M. A. Tatamen, tutamentum, tutela. S. I. A' hol isten őriz, pók-hál is ótalom. km. Ótalom-hely. Locus refugii, asylum. VM. p. 99. Káldi, Mach. 11. 41. Ótalom' városa. idem. Pázm. Pred. p. 518. Óltalmatlan. Indefensus. Vajda, 1. K. p. 258. Óltalmaz, óltalmazza. Defendit, tuetur, protegit. S. I. Meg óltalmazza. idem. Óltalmazat. Protectus. CM. Defensio. Óltalmazatlan. Improtectus. Pázm. Pred. p. 179. 1180. Óltalmazás. Defensio. M. A. Óltalmazgatja. Identidem defendit, defensat. Sz. D. Óltalmazgatás. Defensatio. Pázm. Kal. p. 117. Óltalmazkodik. Se defendit, tuetur. S. I. Sz. D. Óltalmazó. Defensor. M. A. Óltalmazó isten. Deus tutelaris. NC. p. 1. Óltalmazó orvosság. Medicina praeservativa. Pázm. Pred. p. 351. Óltalmazólag. Defensio. Sz. D. ÓLTATLAN. Inexstinctus. S. I. Óltatlan mész. Calx viva. El oltatlan. Inexstinctus. M. A. ÓLTÁS. Exstinctio. item Insitio, insitus, coagulatio. M. A. Bé oltás. Insitio. M. A. Belé oltás. Emplastratio. M. A. El oltás. Exstinctio, restinctio. M. A. Fa-oltás. Insitio arboris. Ennek neve- zetesebb nemei: a) Hasadékba oltás. La greffe en fente. b) Héjba oltás. La greffe en ecorce. c) Fa-szem-oltás. La greffe en ecusson. Szemezés. Inoculatio. d) Korona-oltás. La greffe en couronne. e) Síp-oltás. La greffe en flute. Sípolás. Infistulatio. Ki oltás. Exstinctio. M. A. Meg oltás. idem. M. A. Mész-oltás. Restinctio calcis. Téj-oltás. Coagulatio lactis arte producta. Tűz-oltás. Exstinctio ignis. OLTHAT, olthatja. Potest exstinguere. Olthatatlan. Inexstinguibilis. M. A. Olthatatlan tűz. Ignis graecus. S. I.</p>	<p>El olthatatlan. Inexstinguibilis. M. A. Meg olthatatlan. idem. M. A. Oltható. Exstinguibilis. M. A. Meg oltható. idem. M. A. OLTOGAT, oltogatja. Saepius inserit. Belé oltogatja. Insertat. M. A. CM. ÓLTOTT. Insitus, satus v. exstinctus, v. coagulatus. M. A.</p>
--	--	---

Óltott cseresnye. Cerasum ex insitione.
 ÓLTOVÁNY. Planta, plantarium, vel insititius, insitum. M. A. CM.
 Oltovány-ág. Ramus insititius. Pázm. Pred. p. 454.
 Oltoványos. Seminarium arborum fructiferarum. S. I. Sz. D.
 OLTÓ. Insitor, item Exstinctor v. coagulum. M. A.
 Oltó ág. Plántálni való veszsző. Talea, surculus, clavola. M. A. Insititia taleola. PP. Oltásra való ág.
 Vagyon az oltásra alkalmas ágom;
 El küldeném, de nincs alkalmatosságom.
 Oltó fű. Galium luteum, coagulum vegetabile. Sárka téj-fű. S. I.
 Oltó fűrés. Serra parva manualis, qua hortulani utuntur in insitionibus arborum. Hallottam Ságbon 1828. Mart. 22.
 Meg oltó. Exstinctor. M. A.
 Tēj-oltó. Coagulum. S. I. Sz. D.
 Oltói. Coagularis. M. A.
 OLT var, Ött var, pro Oltott var. Ulcus crustosum. S. I. Sz. D.
 OLTVÁNY, Ötvány. L. Oltovány. S. I. Sz. D.

ÓLTA.

ÓLTA, ÓTA. Affixa. A, ab, ex. S. I.
 Az ólta. Ab eo tempore.
 Mí ólta. A quo tempore.
 Rég ólta. Jam pridem.
 ÓLTÁTÓL fogva. A tempore.
 Az óltától fogva. Ab eo tempore 's a' t.

ÓLTÁR.

ÓLTÁR. Altare, ara. M. A. Tovább vagyon még a' nagy óltár. km.
 Óltár-mester. Hierodulus. M. A.
 ÓLTÁRA. Ejus ara. Az isten' óltáráról is el venné. km.
 ÓLTÁRI szentség. Eucharistia. S. I.

ÓN.

ÓN. Plumbum, stannum. M. A.
 ÓN-bogár. Glans plumbea, globulus sclopeti. S. I.
 Ón-bőtük. Typi. S. I.
 Ón-edény. Vas plumbeum, stanneum.
 Ón-fejér. Cerussa v. unguentum de cerussa. S. I.
 Ón-fű. Hippuris, equisetum. Ón-sikárló fű, ón-símító fű, mosó fű. S. I.
 Ón-hal. Thymalus. Lepénev-hal. S. I.
 Ón-kalán. Cochlear stanneum.
 Ón-kanna. Cantharus stanneus. M. A.
 Ón-kanna-gyártó. Faher stannarius. M. A.
 Ón-mérték, ón-sinor: sinor-mérték. Perpendicularum, amussis. S. I.
 Ón-méz. Saccharum Saturni. Bleyzucker. S. I.
 Ón-művek. Vasa stannea. S. I.
 Ón-müves. Plumbarius, stannarius. M. A.
 Ón-por. Cerussa. Fabchich MSS.
 Ón-szín. Livor. Szederjesség. S. I.
 Ón-színű. Livens, lividus. Szederjes. S. I.
 Ón-tál. Lanx. NC. p. 315.
 Ón-tányér. Orbiculus stanneus.
 * Fejér ón. Stannum. M. A.

Fekete ón. Plumbum. Pázm. Pred. p. 1226.
 ÓNAS. Plumbatus, plumbosus. M. A.
 ÓNAZ, ónazza. Plumbat, applumbat. M. A.
 Stanno illinit. PP.

Ónazott réz-edények. Incoctilia. PP.
 ÓNI. Plumbeus. M. A.
 ÓNOS. Plumbosus. M. A.
 Ónos eső. Mikes, Török Orsz. Lev. p. 447.
 Ónos sinor. Perpendicularum. M. A. L.
 Ónosás teszi. Meg halaványítja. Vajda. 3. K. p. 651.
 ÓNOZ, ónozza. Plumbat. M. A.
 Meg ónozza. Applumbat. M. A. Plumbat. CM.
 Ónozat. Stanno obductio. Verzinnung. S. I.
 Ónozás. Plumbatura. M. A.
 Ónozott. Plumbatus. M. A.
 Ónozó. Plumbator, plumbans. M. A.

ÓRA.

ÓRA. Hora, horologium. M. A.
 Óra-járás. Incessus horologii. Az óra-járásból is meg ítélted a' várost. km. Ex horologio civitatem judica. M. A.
 Óra-küls. Clavis horologii.
 Óra-láncz. Catenula horologii.
 Óra-mutató. Index horarius. M. A.
 Óra-percentés. Momentum. Pázm. Pred. p. 622.
 Óra-számra. Per horas.
 Óra-tábla. Tabula horaria. Faludi, B. E. p. 113.
 Óra-tok. Theca horologia. S. I.
 Óra-toll. Elaterium horologii. S. I.
 Óra-verés. Ictus horologii.
 Óra-ütés. idem. Nem kérdi az üres has, hányat ütött az óra. km.
 * Arany-óra. Horologium aureum.
 Árnyék-óra. Horologium sciatericum.
 Bomlott óra. — Annyit hazud, mint a' bomlott óra. km.
 Ezüst-óra. Horologium argenteum.
 Fa-óra. Horologium ligneum.
 Folyó óra. Clepsydra. Pázm. Pred. p. 986.
 Fövény-óra. Clepsammidium. S. I.
 Függő óra. Horologium pendulum. Faludi, N. E. p. 5.
 Hány óra. Quota est hora. Még most veszi észre, hányat ütött az óra. km.
 Nap-óra. Horologium solare.
 Reggeli óra. Hora matutina. Reggeli órának, szép piros hajnalnak, arany vagyon szájában. km.
 Rév-óra. Horologium nauticum in portu.
 Zseb-óra. Horologium saccale.
 Szerencsétlen órában született. km.
 Szólló óra. Horologium sonans. Faludi, E. M. p. 256.
 Torony-óra. Horologium in turri, horologium publicum.
 Vas-óra. Horologium ferreum.

ÓRAL. Horarius. M. A.
 Órai mesterséggel forgó pecsenye-sütő nyárs. Veru automatum. PP.

ÓRÁN. In hora.
 Minden órán. Omni momento. Roszsz szolgálának minden órán telik esztendeje. km.

ÓRÁNKÉNT. In horam. M. A.

ÓRÁNYI. Horarius, horalis, unius horae. S. I.
 Egy órányira van. Distat. hora.
 ÓRÁS. Horologiarium. Óra-csináló. S. I.

ÓRJ.

ÓRJ. Hát-darab a' disznóban. Sz. D.
 ÓRJA a' disznónak. Unctum. CM. M. A.
 ÓRJAS káposzta. Caules cum carne porcina dorsuali. Sz. D.

ÓRIÁS.

ÓRIÁS. Gigas. M. A. Csak nagy az óriás, ha völgyben áll is. km.
 Óriás-féle. Giganteus, colosseus, colossalis. S. I.
 Óriás-szabásu. idem. S. I.
 ÓRIÁSI. Giganteus. M. A.

ÓTA.

ÓTA. Lásd ÓLTA.

ÓTALOM.

ÓTALOM. Tutamen, defensio, praesidium, protectio, refugium, tutela. M. A.
 ÓTALMATLAN. Improtectus. M. A.
 ÓTALMAZ, ótalmazza. Defendit, protegit, tuetur, tutatur, propugnat. M. A.
 Ótalmazatlan. Improtectus, indefensus. M. A.
 Ótalmazás. Defensio, protectio, propugnatio. M. A.
 Ótalmazási. Tutelar, tutelarius. M. A.
 Ótalmazdoggalja. Defensat, defensitat. M. A.
 Ótalmazott. Defensus, protectus. M. A.
 Ótalmazó. Defensor, protector, tutor, propugnator, tutelar. M. A.

ÓV.

ÓV, Óvja, Ójja. Cavet, tuetur. M. A. Defendit, protegit. S. I.
 Ójja magát. Cavet sibi, vitat, devitat. S. I.
 Ójdd magadat szakállas aszszonytól. km.
 Meg ójja. Cavet, tuetur, abstinet. M. A.
 ÓJJAN. Cauter. A' meg békélt barátoddal ójjan bánjál. km.
 ÓVA. Cauter, provide, circumspecte. S. I.
 Igen óva. Valde circumspecte. Pázm. Pred. p. 1158.
 Olly óva. Tam caute, tam provide.
 VM. p. 7.

ÓVÁS. Cautela, cautio. M. A.
 Törvényes óvás. Cautela juris. Tiszti Szótár. p. 51.
 ÓVÁST. Cauter. PP.
 ÓVHAT, óvhatja. Potest vitare.
 Óvhatatlan. Quod cavere v. vitari non potest, inevitabilis.
 Óvhatatlan. idem. Pázm. Pred. p. 953.
 Óvhatatlanul. Inevitabiliter. Erdélyi, Zichi fölött. p. 30.
 Óvható. Vitabilis.
 Óvható. idem.
 ÓVÓ. Cavens.
 Maga-óvó. Praecauter. CM.

M u t a t ó

(Ö- és Ő-bűl.)

O.

ÖBÖL, öble, öblít, öblöget, öblös, öblöz, öblű.	ÖM, ömböly, ömlik.	OSZ, öszve, öszveledik, öszveleg, ösz- velít, öszveség.
ÖCSE, öcsém, öcséd, öcscse.	ÖN, önként, önnön.	ÖSZTÖKE, ösztökél.
ÖKLE.	ÖNT, öntemény, öntés, öntöget, öntött, öntöz, öntő.	ÖSZTÖN, ösztöne, ösztönködik, ösztönös, ösztönöz.
ÖKÖL, ökölnyi, ökle, ökled, ökkel, öklik, öklös, öklöz, öklődik.	ÖR, öröm, örül, örvend.	ÖSZTÖR, ösztörü.
ÖKÖR, ököri, ökre, ökrész, ökrődik, ökreendezik, ökrös.	ÖRDÖG, ördöge, ördögi, ördögista, ördögös, ördögség.	ÖSZTÖVÉR, ösztövéredik, ösztövérit, ösztövérség.
ÖL (név), ölbe, öle, ölel, öles, ölnyi.	ÖRDÖNG. R. Ördöngös.	ÖT, öte, öten, ötevény, ötöd, ötöl, ötön, ötös, ötöz, ötször, ötten, ötven.
ÖL (ige), öldök, öldöz, öledék, ölet, ölés, ölöget, ölő, öltt.	ÖREG, örege, öregb, öregedik, öregem, öregít, öregség, öregszik, öregül.	ÖTLik, ötlekezik, ötlemény, ötlenedik, ötlet, ötlés, ötlő.
ÖLÉG.	ÖRÖK, öröke, öröketlen, örökéig, örökké, örökődik, örököl, örökön, örökös, örökre, örökség, örökül.	ÖTT. R. pro Önt.
ÖLGY, ölgvét, ölgvődik, ölgvül.	ÖRZSE.	ÖTÜ, Ötvös.
ÖLSE. R.	ÖRÜ, örüi.	ÖV, öve, övedzit, öves, övetlen, övez, övi.
ÖLSZ. R.	ÖRV, örve, örvény, örvös, örvöz.	ÖZÖN, özöne, özönöz.
ÖLT, öltetlen, öltés, öltöget, öltözik, öltő.	ÖS, ősi, ősmér, őszöd.	ÖZVEGY, özvegye, özvegyel, özvegyen, özvegyi, özvegyít, özvegyiség, özvegyül.
ÖLYV, ölyved, ölyves.	ÖSPÖRÖS.	
	ÖSTÖR.	
	ÖSVÉNY, ösvénye, ösvényes.	

Summa 40.

Ő.

Ő, őn, ővé.	ŐRÖL, örlemény, őtlés, őrlött, őrlő.	ŐSZ (társ-név), őszbe, őszes, őszít, őszség, őszszel, őszül.
ŐG, őgös.	ŐRÜL, őrülés, őrület, őrültt.	ŐT.
ŐGYELEG.	ŐS, őse, ősi, őszöd, őszám, őstül.	ŐZ, őzecske.
ŐR, őre, őretlen, őri, őriz, őrös, őröz, őrs, őrség, ört.	ŐSZ (név), őszai, őszike, őszöl, őszre, őszszel.	

Summa 11.

Ö

ÖBÖL.

ÖBÖL. Gremium. M. A. Sinus. PP.
 ÖBLE. Ejus sinus, gremium. Faludi, T. É. p. 90.
 Ki ront öbléből a' dagályos víz. Sz. D.
 Tenger' öble. Sinus maris. Sz. D.
 ÖBLÍT, öblíti. Eluit. M. A. Proluit. PP.
 Ki öblíti. Eluit. M. A.
 Meg öblíti. Eluit, proluit. M. A.
 Öblítés. Eluitio. M. A.
 Öblített. Elutus, ablutus, collutus. M. A.
 Öblítgeti. Eluit. S. I.
 Öblíthetetlen.
 Ki öblíthetetlen. Ineluibilis. M. A.
 ÖBLÖGET, öblögeti. Identidem eluit. Csuzi,
 Tromb. p. 167.
 Öblögetés. Iterata eluitio.
 ÖBLÖS. Sinuosus, alveatus. S. I.
 Öblös cserép. Imbrex sinuosus, concavus.
 Hohlziegl. S. I.
 Öblös réz. Lamina cuprea concava. Bol-
 tokban éjjel világot szaporító kerék réz. S.
 I.
 Öblösít, öblösíti. Sinuat. S. I.
 ÖBLÖZ, öblözi. Sinuosum facit, concavat.
 Ki öblözi. idem. Sz. D.
 Meg öblözi. Sinuat. Sz. D.
 ÖBLÜ. Habens sinum.
 Nagy öblü tenger. Mare sinuosum. Csuzi,
 Síp-szó p. 71.
 Tágos öblü tenger. Mare magnum et
 spatiosum. Káldi, Psalm. 103. 25.
 Tágos öblü kút. Puteus spatiosus. Faludi, T.
 É. p. 95.

ÖCSE.

ÖCSE. Frater minor natu. M. A.
 ÖCSÉM, ÖCSÉD, ÖCSCSE. Frater natu junior
 meus, tuus, illius.

ÖKLE.

ÖKLE. Eperlanus. M. A. Alburnus. Fejér keszeg.
 S. I. Cyprinus aphyra. Pele-
 hal, téj-hal. Földi, p. 268.

ÖKÖL.

ÖKÖL. Pugnus. M. A.
 Ököl-igazság, Faustrecht. Sz. D.
 Ököl-mái. Ictus pugno datus. S. K.
 Ököl' törvénye. Jus fortioris, potentioris. S.
 I.

ÖKÖLLEL veri. Colaphizat, perentit pugno. M.
 A.

Ö.

ÖKÖLNYI. Pugillaris. M. A.
 ÖKLE. Ejus pugnus.
 ÖKLED. Impingit. Sz. D.
 Belé ökledezt a' tövis a' lábába. Sz. D.
 Ökledés. Impactus. Sz. D.
 ÖKLEL, ökleli. Cornu petit, jaculat, hasta ferit,
 pungit, coniscit. M. A.
 Által ökleli. Transadigit, transverberat,
 transfigit. M. A.
 Belé ökleli. Infigit. Belé öklelte egész
 markolatig fegyverét. Sz. D.
 Le ökleli. Deturbat, decutit. Le öklelte
 szürom-gyakkal a' lórol. Sz. D.
 Meg ökleli. Cornu pungit.
 Ökület. Jaculatio, coniscatio. M. A.
 Ökület-fájdalmú. Pleuriticus. M. A.
 Ökület. Pleuritis. M. A.
 Gyűrű-ökület. Impactus annuli. Prágai p.
 697.
 Ökület. Coniscat. M. A.
 Ökület. Invicem coniscat, vicissim cornu
 petit. S. I. Sz. D.
 Ökület. idem.
 Egybe öklekedtek a' bikák. Sz. D.
 Ökület. Cornupeta, jaculans. M. A.
 Ökület. Identidem cornu ferit. Faludi, N. U.
 p. 200. U. E. 3. R. p. 176. E. M. p. 83.
 Ökület. Punctim. M. A.
 Ökület. Prorumpit in crassitie pugni. Úgy jön a'
 víz ki, ugyan öklük. Hallottam Ságbon
 1825. Apr. 25. midőn a' kutamat
 merettem.
 Ökület. Pugno valens. Sz. D.
 Ökület. Öklözi. Pugno caedit, percutit. Csuzi,
 Tromb. p. 425.
 Meg öklözi. idem. Sz. D.
 Öklözködik. Certat pugnis. S. I.
 Öklödik. Prorumpit in pugnum. Sz. D.

ÖKÖR.

ÖKÖR. Bos. M. A. Tanulj tinó, ökör leszsz
 belőled. km.
 Ökör alatt is borjut keressz. Asini vellera
 quaeris. M. A.
 Ökör-bé-fogás. Boum junctura, adjugatio,
 copulatio. PP.
 Ökör-bél. Omasum, omasus. S. I.
 Ökör-bika. Onocrotalus, butorius. M. A.
 Ökör-bőr. Pellis bovina.
 Ökör-bőr-ostor. Flagellum e pelle bovina.
 Pázm. Pred. p. 504.
 Ökör' farka. Cauda bovina. Alá nyől, mint az
 ökör' farka. km.
 Ökör-fark-fű. Verbascum, asphodelus,
 albucum. M. A.
 Ökör-fül-fű. Intubus maculosa. M. A.

Ökör-gúzs. Anonis, ononis, resta bovis.
 Iglicze-tövisk. Csapó, p. 120.
 Ökör-hajtó. Jugarius. CM.
 Ökör-hal. Scarus. Egy tengeri hal, mely
 füvet eszik, 's kérőt rág. S. I.
 Ökör-hús. Caro bubula. S. I.
 Ökör-istálló. Bovile, bostar. M. A. Bubile. PP.
 Stabulum boum.
 Ökör-jászol. Praesepe boum.
 Ökör-kereskedő. Qui cum bobus mercatur.
 Ökör' kövére. Lardum bubulum. S. I.
 Ökör-mező. F. Marmaros Vben.
 Ökör-nevek: „Barna, Bige, Bimbó, Bodor,
 Bogár, Böjti, Buta, Daru, Csákó, Hegyes,
 Kajla, Kесе, Sudár, Szarvas, Szilaj, Szőke,
 Tarcsa, Villás.“ Lásd Sándor, Sokféle 12.
 Darab. p. 249. Cf. Szirmai Parab. p. 3. his
 adde „Betyár, Gyertyán, Lombár, Nyalka,
 Rendes, Villám, Virág.“
 Ökör-nyál. Tela araneorum volitans in autumnno. S.
 I.
 Ökör-nyállal takarózzik. km. Dug. 1. R.
 p. 254.
 Ökör-nyelv-fű. Euphrosynum, buglossum. M. A.
 Ökör' nyakán le fityegő bőr. Palear. PP.
 Ökör-pásztor. Bubulcus, bubsequa. M. A.
 Ökör-szekér. Currus, cui boves injunguntur.
 Ökör-szem. Regaliohus, nomen aviculae. M.
 A.
 Ökör-szem-fű. Bupthalmus. M. A.
 Ökör-sütés. R. Ökrökből álló régi Székely adó. S.
 I.
 Ökör-vásár. Forum boarium. M. A.
 Ökör-völgy. F. Baranya Vben.
 * Csősz-ökör. — Meg nyomta a' csősz-
 ökör lábát. km.
 Jármos ökör. Bos jugalis.
 Remek-ökör. Dug. km. 1. R. p. 215.
 ÖKÖRI. Boarius, bubulus, bovis, bovinus. M. A.
 Ököri tó. F. Szatmár Vben. E. F. Közép Szolnok
 Vben.
 ÖKRE. Ejus bos.
 ÖKRÉSZ. Bubulcus, boarius, jugarius.
 Ökör-hajtó béres. S. I. Sz. D.
 ÖKRÖDik. Ructat. Ökrödik, mint a' disznó. km.
 Dug. 1. R. p. 197.
 Ökrödés. Ructus. Nem aggodom éretlen
 ökrödésével. Sz. D.
 ÖKRENDEZ. idem. S. I. Szidalmakat ökredez.
 Himfi 2. R. p. 91.
 ÖKRÖM. Dederunt. Sámbar mit felelnek. p. 720.
 ÖKRÖS. Habens boves.

- Száz ökrös áldozat. Hecatombe. Csuzi, Tomb. p. 586.
ÖKRÖT öröz. Bubulcitur. M. A.
 ÖL (név).
ÖL. Ulna. M. A. item Orgia v. sinus, gremium. S. I. A' ki sokat fog ölbe, nem szorít. km.
 Öl-fa. Orgia lignorum. S. I.
 Öl-széna. Orgia foeni. Sz. D.
 * Bécsi öl, német öl. Ulna Viennensis. Szeredai I. B. p. 25.
ÖLBE kap. Brachiis amplectitur ad luctandum. S. I.
ÖLE. Ejus sinus, ulna, orgia. Melly gyermek meg ijed, annya' ölébe siet. km.
 Ölébe hordozza. Portat eum in ulnis.
 Ölébe veszi. Accipit eum in sinum suum.
ÖLEL, öleli. Amplectitur, amplexatur. M. A. A' ki sokat ölel, keveset szorít. km.
 Által öleli. Circumplectitur. M. A.
 Föl öleli. Sumit in amplexus.
 Meg öleli. Amplectitur. M. A.
Öléls. Amplexus. M. A.
 Meg öléls. idem. M. A.
Ölelget, ölelgeti. Amplexatur. M. A.
 Meg ölelgeti. idem. M. A.
Ölelgetés. Amplexatio. M. A.
Ölelkezik. Invicem amplexatur. S. I.
 Meg ölelkezik. idem. Faludi, N. E. p. 159.
 Öszve ölelkezik. Ruit in mutuos amplexus. Faludi, N. E. p. 83.
Ölelő. Amplexans.
 Ölelő karokkal fogadta. Amplexantibus brachiis eum excepit.
ÖLES. Habens orgiam.
 Hány öles. Quot orgias habet, quot orgiarum est.
ÖLNYI. Orgialis. S. I.
 ÖL (íge).
ÖL, öli. Occidit, necat, trucidat, interficit. M. A.
 Öli magát bujában. Moerore se conficit.
 Bele öli. Interimit v. insumit. Bele ölte a' vízbe. Aquis suffocavit. Minden pénzét bele ölte az építésekbe. Omnem substantiam insumsit in aedificationibus.
 El öli. Abnecat, enecat. M. A.
 Ki öli. Enecat, exstirpat, excidit. M. A.
 Le öli. Mactat.
 Meg öli. Occidit, trucidat, interficit, interimit, perimit, necat, enecat, jugulat, mactat. M. A. A' sok lud a' disznót is meg öli. km.
 Öszve öli. Contrucidat. Sz. D.
ÖLDÖK.
 Szem-öldök, Supercilium. M. A.
 Szem-öldökös. Superciliosus. M. A. Nagy szem-öldökü. Silo, blepharos. M. A.
 Szem-öldök' közü. Metopium. M. A.
 Szem-öldök' viszkete. Diabrosis. M. A.
 Öldöklő, öldöklőli, öldöklő. Exterminat, interimit.
 Öldöklés. Strages, clades, occisio. M. A.
 Öldöklő. Interficiens, exterminator.
 Öldöklő angyal. Angelus exterminans.
ÖLDÖS, öldösi. Mactat, trucidat. Sz. D.
 ÖLDÖZ, öldözi. Persequitur. item Occidit. M. A.
 Le öldözi. Abnecat.
 Meg öldözi, Per vices interimit.
 Öldözés. Persecutio, caedes. M. A.
 Öldöző. Persecutor. M. A.
ÖLEDÉK. Pecus mactandum v. praeda animalium rapacium. S. I. Ölni való állat.
 Sz. D.
ÖLET, öleti. Curat mactari, trucidari.
 Le öleti. idem.
 Meg öleti. idem.
Öletés. Caedes imperata.
ÖLÉS. Occisio, caedes, interfectio. M. A.
 Disznó-ölés. Suicidium.
 Ember-ölés. Homicidium. M. A.
 Meg ölés. Interemptio, interfectio, occisio. M. A.
 Önnön-ölés. Autochiria.
ÖLÖGET, ölögeti. Per vices mactat. S. I.
ÖLŐ. Occisor, interfectus. M. A. item Occisorius.
 Ölő hely. Lanarium. S. I.
 Disznó-ölő. Suicida.
 Ember-ölő. Homicida. M. A.
ÖLTÖN öli. Identidem mactat. Faludi, N. U. p. 46. 114.
ÖLTT, öletett. Occisus. M. A.
 Meg öltt, meg öletett. Occisus, interfectus. M. A.
 ÖLÉG.
ÖLÉG. Satis. Lásd Elég. S. I.
 ÖLGY.
ÖLGY. R. pro Elegy.
ÖLGYÉT, ölgvét. Miscet. Telegdi Hom. 1. R. p. 162. 3. R. p. 8.
 Bé ölgvét. Immiscet. Monoszlai de cultu p. 29.
ÖLGYÖDik. Miscetur. Telegdi Hom. 3. R. p. 586.
ÖLGYÜL idem.
 Ölgvülés. Mixtio. Monoszlai, Hit' olt. P. 165. Telegdi Hom. 3. R. p. 202.
 ÖLSE.
ÖLSE. R. Elisabetha. Margit' Élete p. 126. ma ÖRSE, ÖRZSE.
 ÖLSZ.
ÖLSZ. R. Autumnus. ÓSZ. S. I.
 ÖLT.
ÖLT, ölti. Induit, ingerit. M. A.
 Által ölti. Trajicit, transadigit, transponit. M. A.
 Föl ölti. Induit. S. I.
 Reá ölti. idem.
ÖLTETLEN. Non indutus. S. I.
ÖLTÉS. Induitio, traductio.
ÖLTÖGET, öltögeti. Induit, insumit. S. I.
ÖLTÖZik. Induit, vestes induit. M. A.
 Mintha Csicsóba készülne, czifrán öltözik. km.
 Föl öltözik. Induit vestes. M. A.
 Ki öltözik. Exuit se, vestes exuit. M. A.
 Öltözet. Indumentum, vestis, vestimentum, vestitus, amictus. M. A.
 Egy öltözet ruha. Integer vestitus.
 Nemzeti öltözet. Vestitus nationalis.
 Öltözetlen. Non indutus.
 Öltözés. Induitio. Sz. D.
 Öltözködik. Induitio se occupat.
 Föl öltözködik. Amicitur.
 Öltözködés. Induitio.
 Öltöző. Induens, induitivus.
 Öltöző ruha. Indumentum. Pázm. Pred. p. 881.
 Öltöztet, öltözteti. Vestit. M. A. Pázm. Pred. p. 1059.
 Föl öltözteti. Vestit, investit. M. A. A' törzsök is szép, ha föl öltöztetik. km.
 Öltöztetés. Vestitio.
 Öltöztető. Vestiens.
 Öltöztető aszszony. Cosmeta. PP.
 Öltöztetett. Investitus. M. A.
ÖLTŐ. Induens, induibilis.
 Öltő ruha. Indumentum. Sz. D.
 ÖLYV.
ÖLYV. Eleos, accipiter. M. A.
ÖLYÜ. R. idem. S. I.
ÖLYVED. FF. Hont és Trencsén Vkben. Sz. P. Békes Vben.
ÖLYVES, ÖLYVÖS. FF. Bihar, Marmaros és Ugocsa Vkben. E. F. Kolos Vben.
 ÖM.
ÖM.
ÖMBÖLY. Sz. P. Szatmár Vben.
ÖMLik. Ruit, labitur, funditur.
 Ömled. idem. S. I.
 Ömledez. idem. Omladoz. S. I.
 Ömledék. Rudus, ruina. Omladék. S. I.
 Ömleszt. Ruinat, deturbat, destruit. S. I.
 Ömlés. Prolapsus, effusio.
 ÖMT, lásd alább ÖNT.
 ÖN.
ÖN. R. Ipse, ille. S. I.
 Ön maga. Ipsemet. M. A.
ÖNKÉNT. Suapte, sponte sua.
 Önként termő. Ultro succrescens, sponte sua crescens. S. I.
 Önként való. Spontaneus. S. I.
 Önkénti. Ultroneus, voluntarius. S. I.
ÖNKÉPPEN. Ultro, sponte sua. S. I.
ÖNNÖN. Ipsemet.
 Önnön kényén. Ultro. M. A.
 Önnön maga. Ille ipse, solus ipse. M. A.
 Önnön magától. Ultro, sponte sua. M. A.
 Önnön magától való. Ultroneus. M. A.
 Önnöni. R. Sui. Övéi, tulajdoni, sajátai. S. I.
 ÖNT.
ÖNT, önti. Fundit. M. A.
 Alája önti. Suffundit. M. A. Forrót öntöttek alája. km.
 Bé önti. Infundit. M. A.
 El önti. Effundit, diffundit.
 Föl önti. Adfundit, superfundit.
 Föl öntött a' garatra: meg ittasodott. Sz. D.

Ki önti. Effundit, profundit. M. A. Nem kell a' fördóvel a' gyermeket ki önteni. km.
 Környül önti. Circumfundit. M. A.
 Le önti. Defundit, perfundit.
 Meg önti. Perfundit. M. A.
 Öszve önti. Conflat. M. A.
 Reá önti. Affundit. M. A.
 Vissza önti. Refundit. M. A.
 ÖNTEMÉNY. Fusile. S. I.
 ÖNTÉS. Fusio, fusura. M. A.
 Harang-öntés. Fusio campanarum. Annyit tud hozzá, mint hajdu a' harang-öntéshez. km.
 Ki öntés. Effusio, eluvio.
 Meg öntés. Perfusio. M. A.
 Reá öntés. Affusio. M. A.
 Vissza öntés. Refusio. M. A.
 ÖNTÖGET, öntögeti. Fundit, conspergit. M. A.
 ÖNTÖTT, öntetett. Fusus, conflatus. M. A.
 Öntött bőtiük. Typi.
 Öntött fal. Murus fusilis.
 Öntött gyertya. Candelae formatae, fusione factae, fusiles.
 Öntött kép. Fusile. S. I.
 * Ki öntött. Effusus. M. A.
 Reá öntött. Affusus. M. A.
 ÖNTÖZ, öntözi. Rigat, aqua conspergit. item Fundit. M. A.
 El öntözi. Effundit, dispergit.
 Meg öntözi. Rigat, perspergit aqua.
 Széllyel öntözi. Diffundit. M. A.
 Öntözés. Rigatio, conspersio. Vizesítés. M. A.
 Széllyel öntözés. Diffusio. M. A.
 Öntözget, öntözgeti. Perfundit, conspergit, rigat. S. I. Saepius rigat.
 Öntöző. Rigans.
 Öntöző edény. Clepsydra hortensis. PP.
 Öntöző kánna. idem. VV. L.
 Öntözött, öntöztetett. Rigatus.
 Széllyel öntöztetett. Diffusus. M. A.
 ÖNTŐ. Fusor, fundens. M. A.
 Öntő mesterség. Fusoria, ars fusoria. PP.
 * Harang-öntő. Fusor aeramentarius. NC. p. 285.
 Pattantyú-öntő. Fusor tormentorum. NC. p. 285.
 Pohár-öntő, vagy kanna-gyártó. Fusor pocularius. NC. p. 285.
 Vissza öntő. Refusor. M. A.
 Víz-öntő. Aquarius. Égi jegy.

ÖR.

ÖR.
 ÖRÖM. Gaudium, laetitia. M. A. Az öröm' nyomain jár a' szomorúság. km.
 Öröm-anya. Pronuba. M. A. CM.
 Öröm-anya. Pater sponsi v. sponsae. Biró Márton, Micae p. 339.
 Öröm-esztendő. Annus jubilaeus. Eszterházi Tamás p. 483.
 Öröm-hír. Laetum nuncium. Zvonarics 1. R. p. 158.
 Öröm-lövés. Festiva explosio tormentorum v. scloporum. Faludi, N. A. p. 178.
 Öröm-mondás. Evangelium. Zvonarics 1. R. p. 153.
 Öröm-mondó. Evangelus. M. A.
 Öröm-nap. Dies solennis, genialis. S. I.
 Öröm-óra. Momentum fortunatum. Faludi, N. U. p. 164.
 Öröm-szó. Jubilum. S. I.
 Öröm-szózat. Vox gaudii. Faludi, E. M. p.

49.
 Öröm-szökdécselés. Exultatio, tripudiatio. S. I.
 Öröm-tűz. Ignis festivus.
 Öröm-tűz-rakás. Exstructio ignis festivi. Faludi, E. M. p. 73.
 Öröm-vigadozás. Tripudium. Faludi, N. U. p. 113.
 Öröme. Ejus gaudium.
 Örömeben. Prae suo gaudio.
 Örömetes. R. Laetus, jucundus, hilaris. Komjáthi.
 Örömmel. Exultanter. M. A.
 Nagy örömmel. Cum magno gaudio.
 Örömos, örömes. R. Laetus, jucundus, hilaris. S. I.
 Örömosbben. R. Libentius, potius. S. I.
 Örömost. Libenter, lubenter. Epist. Pázm. T. 1. p. 148. A' mit örömost teszünk nem esik nehezünkre. km.
 Örömost. idem. M. A.
 Örömost ivás. Amor vini, voluptas in bibendo. S. I.
 Örömostben (Örömostebben). Libentius. Epist. Pázm. Tom. 1. p. 145.
 ÖRÜL. Gaudet, laetatur. M. A. Örül, mint a' vak kigyó a' fiának. km.
 Meg örül. idem. M. A. Meg örülte, mint a' koldus a' fényes garasnak. km.
 Neki örül. Exhilaratur, afficitur gaudio.
 Örülés. Gaudium, laetitia, jubilatio. M. A.
 Örültet, örülteti. Facit gaudere, exhilarat. Pázm. Pred. p. 1020.
 ÖRVEND, örvendi. Laetatur. M. A. Nem kell annak örvendeni, a' mikor a' szomszéd' háza ég. km.
 Örvendi a' tanulást. Libenter studet.
 Örvendés. Exultatio. M. A.
 Örvendet. R. idem.
 Örvendetes. Laetabilis, laetus. M. A.
 Örvendetes izenet. Evangelium. M. A. CM.
 Örvendetes esztendő. Jubilaum.
 Örvendetesség. Laetabilitas, exultatio. Pázm. Pred. p. 669.
 Örvendez. Jubilat, laetatur, gratulatur, exultat. M. A.
 Meg örvendezik. Exhilarascit, laetatur, gaudet. M. A.
 Örvendezés. Exultatio, gaudium. M. A.
 Örvendező. Gratulabundus. M. A.
 Örvendeztet, örvendezteteti. Gaudio afficit, laetificat. M. A.
 Meg örvendezteteti. Laetificat. M. A.
 Meg örvendeztetés. Laetificatio. M. A.

ÖRDÖG.

ÖRDÖG. Diabolus, genius malus, daemon, daemonium. M. A. Irigy, mint az ördög. km.
 Ördög' árka. Régi árok Békes Vben.
 Ördög-baj. Malum confictum. S. I.
 Ördög-baja sincs. Nihil ei deest. S. I.
 Ördög-bokor. Sz. P. Gómör Vben.
 Ördög-borda. Filix. PP.
 Ördög' epéje a' bor, azt tartá Manicheus. Pázm. Kal. p. 897.
 Ördög' falva. Sz. P. Borsod Vben.
 Ördög-fi. Diabolicus, daemoniacus v. sceleratus, facinorosus. S. I.
 Ördög' gátja. Szombathelyi határban egy mély út, hol valaha a' Németeket meg szorították, és meg verték az akkori Magyarok.

Ördög-harapta fű. Morsus diaboli. M. A.
 Scabiosa succisa. PP.
 Ördög-henyve. F. Szala Vben.
 Ördög-kereszt-úr. E. F. Doboka Vben.
 Ördög-kénszerítő. Exorcista. M. A.
 Ördög-kút. E. F. Doboka Vben.
 Ördög' lakodalma. Hegy Liptó Vben.
 Ördög' lova. Hemerobius. S. I.
 Ördög-lyuk, ördög-lik. Sz. P. Somogy Vben.
 Ördög' lyuka. Sz. PP. Borsod és Heves Vben.
 Ördög' menyegzője. Belius Not. Hung. Tom. 2. p. 513.
 Ördög-méz. Gentiana. Csapó p. 260.
 Ördög' rajja. Progenies diabolica.
 Ördög-rokolya, ördög-szekér. Eryngium campestre. Csapó p. 165.
 Ördög-szar. Assa foetida, laser. S. I.
 Ördög-téj. Esula major. PP.
 Ördög-tojás. Inventum diaboli. Pázm. Kal. p. 96.
 Ördög' urbariuma. Urbarium mali genii. Vajda, 1. K. p. 341.
 Ördög-űzés. Exorcismus. M. A.
 Ördög-űző. Exorcista. M. A.
 Ördög' volta. Existencia daemonis. Pázm. Kal. p. 62.
 ÖRDÖGE. Ejus daemonium.
 Ördöge van. Daemonium habet.
 ÖRDÖGGEL. Cum daemone. Ha ördöggel lakol, ördöggé kell lenned. km.
 Ördöggel bélett. Pestiferis furis ardet. M. A.
 Ördöggel határos. A furis oriundus. M. A.
 Ördöggel közös. Diabolicus. S. I.
 Ördöggel tellés. Rabidus, furiosus, furibundus, daemoniacus. S. I.
 ÖRDÖGI. Diabolicus, daemoniacus, daemonicus. M. A.
 Ördögi kevelység. Superbia diabolica. Pázm. Kal. p. 361.
 Ördögi mesterség. Magia supernaturalis.
 ÖRDÖGISTA. Sectarius daemonis. Pázm. Kal. p. 1079.
 ÖRDÖGÖS. Habens daemonem.
 Ördögösködik. Daemonizat. Faludi, N. A. p. 191.
 ÖRDÖGÖT fogsz. Capiet diabolum.
 ÖRDÖGSÉG. Res mala, improba v. ingrata, invisus, molesta. S. I.

ÖRDÖNG.

ÖRDÖNG. R. Daemon, diabolus. Ördög. S. I.
 ÖRDÖNGÖS. Magus. item Daemoniacus, obsessus a daemone. M. A.
 Ördöngös Füzes. E. F. belső Szolnok Vben.
 Ördöngös Lajos. Hoc cognomen tribuit Ludovico nostro Heltai. 1. Darab p. 335.
 Bone Heltai! Ludovicus hic MAGNUS vocabatur, non MAGUS.
 Ördöngösködik. Agit magum v. obsessum. S. I.
 Ördöngösség. Magia, dardania ars. M. A.
 ÖREG.
 ÖREG. Grandis, magnus. M. A. Iffjunak ereje, öregnek esze. km.
 Öreg anya. Avia. ÜK, nagy anya, szép anya. S. I.
 Öreg aszszony. Udvari öreg aszszony. Praefecta gynaeco, praefecta primaria, honoraria famula, peni procuratrix. PP.
 Öreg atya. Avus. ÓS, nagy atya, szép atya. S. I.
 Öreg bél, vég-bél. Colon, intestinum

crassum. S. I.
 Öreg bíró. Judex primarius pagensis.
 Öreg csizma. Ocreae. Saru. S. I.
 Öreg egér. Mus major domesticus. Patkány. S. I.
 Öreg ember. Senex. Öreg embernek bor bogara, kása peccenyéje. km.
 Öreg esküdt. Praetor superior.
 Öreg fa. Arbor annosa. Az öreg fának árnyékában jobban meg nyughatni. km.
 Öreg füge. Ficus grandior. Pázm. Pred. p. 416.
 Öreg gesztenye. Balamitis. PP.
 Öreg gyémánt. Grandis adamas. Pázm. Pred. p. 382.
 Öreg kapu. Porta decumana. S. I.
 Öreg katona. Miles veteranus. Öreg katonának élesebb a' kardja. km. Bos lassus fortius figit pedem.
 Öreg keztü. Pelliceum brachiale. Kar-mantyú. S. I.
 Öreg könyv. Volumen. S. I.
 Öreg kötél. Rudens. S. I.
 Öreg kő. Saxum, petra, rupes. S. I.
 Öreg templom. Templum summum, cathedrale. S. I.
 Öreg új. Pollex. S. I.
 Öreg úr. Senior dominus.
 Öreg üst, sör-főző üst. Cortina, ahenum braxatorium. PP.
 Öreg véres, vagy kásás hurka. Faliscus. PP.
 ÖREGÉ. Quod in aliquo genere grande est.
 Örege apraja. Tam magni, quam parvi. S. I. Víznek öregében fogják a' nagy halat. km. Dug. 1. R. p. 284.
 ÖREGB, Öregebb. Major, graudior.
 Öregbedik. Augescit, increscit. M. A. A' gondok üdövel öregbednek. km.
 Meg öregbedik. Adaugescit. M. A.
 Öregbedés. Incrementum, augmentum. M. A.
 Öregbedő. Increscens. Pázm. Pred. p. 328.
 Öregbik, öregebbik. Senior, natu grandior. S. I.
 Öregbít, öregbíti. Auget, ampliat, amplificat, exaggerat. M. A.
 Meg öregbíti. Adauget, amplificat. M. A.
 Öregbítés. Auctus, auctio, amplificatio, ampliatio. M. A.
 Meg öregbítés. Amplificatio. M. A.
 Öregbítegeti. Auctitat. M. A.
 Öregbített. Augmentatus, auctus. M. A.
 Öregbítő. Auctor, amplificator. M. A.
 Meg öregbítő. Amplificator. M. A.
 Öregbül. Augescit, crescit. M. A.
 Öregbülés. Augmen, augmentum, accessio, auctio, accrementum, accretio. M. A. Pázm. Kal. p. 963. Pred. p. 1180.
 ÖREGEDik. Senescit, v. grandescit. S. I.
 ÖREGEN. Nagyon, igen. S. I.
 Öregen beszél. Nagyon beszél.
 Öregen olvassa. Clara voce legit. Faludi, T. É. p. 121.
 Öregen sültt tojás. S. I.
 ÖREGÍT, öregíti. Senem facit. S. I.
 Meg öregíti. idem.
 ÖREGSÉG. Granditas, magnitudo. M. A. item Senectus.
 Öregség betegség. Senectus ipsa est morbus.
 ÖREGSZik. Senescit, grandescit. Faludi, B. E. p. 111.
 El öregszik. Consenescit.
 Meg öregszik. Senex fit.

ÖREGÜL. Senescit.

El öregül. Persenescit.
 Meg öregül. Consenescit.

ÖRMÉNY.

ÖRMÉNY. Armenius. M. A.
 Örmény föld. Bolus armenus. S. I.
 Örmény ország. Armenia. M. A.
 Örmény székes. E. F. Alsó Fejér Vben.
 Örmény város. E. Város belső Szolnok Vben.
 ÖRMÉNYES. E. FF. Kolos, Küküllő, Közép Szolnok Vkben. és Aranyos Székében.
 ÖRMÉNYÜL. Armeniace.

ÖRÖK.

ÖRÖK. Aeternus, perennis v. possessio, praedium v. haereditarius. M. A.
 Örök emlékezet. Memoria perpetua.
 Örök emlékezetül. Aeternae memoriae.
 Örök élet. Vita aeterna.
 Örök élő. Vivens ab aeterno. Az örök élőnek nevében. In nomine viventis ab aeterno, in nomine dei.
 Örök éltig. R. Aeternum, perpetuo. S. I.
 Örök fogság. Carceres perpetui. S. I.
 Örök gyermek. Adoptivus. S. I.
 Örök föld. Praedium. M. A.
 Örök idő. Aeternitas, tempus aeternum. S. I.
 Örök isten. Deus aeternus.
 Örök levél. Fassio perennalis.
 Örök szolga. Perenniservus. M. A.
 Örök tűz. Infernus, orcus, tartarus, gehenna. S. I.
 Örök üdö. Aeternitas, tempus aeternum. M. A.
 Örök végezetek. Fata.
 ÖRÖKBÉ. In perpetuum.
 Örökbe vett gyermek. Adoptivus.
 Örökbe tartja. Servat ut adoptivum.
 ÖRÖKE. Quod alicujus perpetuum est.
 Ez az ő örök. Haec est ejus perpetuitas.
 Ez nekem örököm. Hoc meum haeredium est.
 ÖRÖKETLEN. Exhaeres. M. A.
 Örökletlenné teszi. Exhaeredat. M. A.
 ÖRÖKÉTIG. Perpetuo, semper. Faludi B. E. p. 112. T. É. p. 300.
 ÖRÖKÍT, örökíti. Locupletat, constabilit, propagat, augmentat. M. A.
 Meg örökíti. Facit perpetuum, constabilit perennaliter.
 ÖRÖKKÉ. Aeternum. M. A.
 Örökké való. Aeternus, sempiternus. M. A.
 Örökké valóság. Aeternitas, perpetuitas, perennalitas. M. A.
 Örökké valóvá teszi. Aeternat. M. A.
 Örökkég. In aeternum.
 Örökkég tartó. Aeternus, sempiternus.
 Örökkég való. Aeviternus.
 Örökkén. Perpetuo, indesinenter, incessanter. S. I.
 ÖRÖKÖDik. Augescit, crescit, corroboratur, confirmatur. M. A.
 Meg öröködik. idem. Vajda 1. K. p. 284.
 ÖRÖKÖL, örököli, örökli. Haereditat. Bát. S. I.
 ÖRÖKÖN. Perpetuo.
 Örökön örökké. In aeternum, in secula seculorum. M. A.
 ÖRÖKÖS. Haeres, haereditarius. M. A. Hamis kereseménynek kincse nem száll harmad örökösre. De male quaesitis non gaudet tertius haeres.
 Örökös békesség. Pax perpetua.
 Örökös gyűlölség. Odium aeternum.

Örökös jobbágyság. Servitus perpetua.

Örökös jussal. Jure perpetuo.

Örökös kenyér. Panis perpetuus, vitalitium, provisio ad dies vitae.

Örökös képpen. Haereditarie. M. A.

Örökös kötés a' nádazóknál.

Örökös lécz a' nád-födélben.

Örökös ló-her. Luczerna.

Örökös ló-her-mag. Luczerna-mag.

Örökös társ. Cohaeres. M. A.

Örökös úr. Haeres. PP. Dominus haereditarius, perpetuus, jure avitico tenens. S. I.

Örökös ura valaminek. Dominus proprietatis. PP.

Örökös bé vallás. Fassio perennalis. Tiszt Szótár. p. 48.

* Korona-örökös. Haereditarius coronae princeps.

Örököse. Ejus haeres.

Örökösen. Haereditarie, jure avitico. S. I. item Perpetuo.

Örökösen másnak adja. Mancipio dat. PP.

Örökösít, örökösíti. Facit haerem, haereditat. Káldi Eccl. 15. 6.

Örökösödik. Haereditatur.

Meg örökösödik. Haereditatem possidet, constabilitur. M. A.

Örökösödés. Haereditatio.

Örökösödés' rende. Ordo successionis haereditariae.

Örökösség. Aeternitas. Biró Márton, Micae. p. 137.

ÖRÖKRE. In aeternum, in perpetuum. S. I.

Örökre el vezett. Perit pro perpetuo.

Örökre oda van. idem.

ÖRÖKSÉG. Haereditas, possessio. M. A.

Mértékletesség leg jobb örökség. km.

Örökség-kivánó. Haereditata. M. A.

Örökségből ki tagadja. Exhaeredat. M. A.

Örökségi. Haereditarius. M. A.

ÖRÖKTÜL. Ab aeterno.

Öröktül fogva. Inde ab aeterno.

Öröktül való. Eos ab aeterno.

ÖRÖKÜL. Haereditarie. S. I.
Örökül veszi. Haereditatem adit, consequitur.
S. I.

ÖRSE.

ÖRSE, Örsik, Ersébet. Elisabetha nom. pr.
faem. M. A.

ÖRZSE, Örszik, Örszike, Örszébet. idem.
Szent Örszébet. F. Szala Vben. Sz. P. Heves
Vben.

ÖRÜ.

ÖRÜ. Vervex. M. A. L. ÜRÜ.

Örü-hús. Caro vervecina. M. A.

ÖRÜI. Vervecinus, vervecus. M. A.

ÖRV.

ÖRV. Millus, milium, collare caninum. M. A.
CM. Örvvel erős a' kutya. km. Dug. 1. R. p.
97.

ÖRVE. Ejus collare v. praetextus.
Ennek örvével ki mentette magát. Hoc
praetextu se excusavit. Sz. D.
Reménység' örvé. Praetextus spei. Faludi, N.
A. p. 244.

Örvével, ürügével valaminek. Sub praetextu
aliquo, obtentu alicujus, sub specie. M. A.

ÖRVÉNY. Gurges, vortex, vorago. M. A.

Örvény-gyökér. Enula, inula, enula
campana, helenium, nectarea. M. A.
Örvény-fű. idem. M. A.

* Tisza-örvény. F. Heves Vben.
Örvénye. Ejus vortex, vorago. Minden
nyavalyának bokros az örvénye. km.

Örvényd. F. Bihar Vben.
Örvényes. Voraginosus, vorticosus. M. A.
CM.

Örvényes. FF. Bihar, és Szala Vben.

ÖRVÖS. Millo praeditus, collari ornatus. S. I.

Örvös eb. Canis armillatus. Sz. D.

Örvös galamb. Palumbes torquata. CM.

Faludi, E. M. p. 244.

Örvös kígyó. Natrix. S. I.

Örvös rigó. Turdus torquatus. S. I.

ÖRVÖZ, örvözi. Torquet; collari, armillo
instruit. item Praetextuat. A' szoros
markú szó a' jó gazda' nevével örvöztetik.
Sz. D.

Meg örvözi. idem. Sz. D.

ÖS.

ÖS.

Ös-kü. F. Veszprém Vben.

Száz Ös. E. F. Doboka Vben.

ÖSI, ÖSSI. t. h. n. Bihar, és Veszprém Vben.

ÖSMÉR, ösméri. Noscit. vide ESMÉR. M. A.

Ösméret. Notitia, cognitio. M. A.

ÖSÖD, ÖSSÖD. F. Hont Vben.

ÖSPÖRÖS.

ÖSPÖRÖS. Archidiaconus. Esperes, Esperest.
S. I.

ÖSTÖR.

ÖSTÖR. Chenopodium, chenopus. Lud-

láb-fű. Csapó p. 211.

Östör-paré. Blitum. M. A.

* Fejér östör. Blitum album. M. A.

Vörös östör. Blitum rubrum. M. A.

ÖSVÉNY.

ÖSVÉNY. Semita, trames, limes. M. A.

Ösvény. Sz. P. Békes Vben.

Ösvény a' kertben. Ambulacrum. PP.

Kereszt-ösvény. Trames. CM. Kereszt-út.

ÖSVÉNYE. Ejus semita.

ÖSVÉNYES. Semitarius. M. A.

ÖSVÉNYT csinál. Semitat. M. A.

ÖSZ.

ÖSZ.

Ösz-hang. Harmonia. Sz. D.

Ösz-név. Nomen compositum. Öszve tett
név, mint Hús-vét, fog-hagyma, kő-
halom. 's a' t.

Ösz-vér. Mulus. Lásd alább.

ÖSZVE (ÖSZSZE). Con, simul, una. M. A.

Öszve adás. Conjunctio, additio.

Öszve barátkozás. Contractio amicitiae.

Öszve beszélés. Collocutio.

Öszve esküvés. Conspiratio.

Öszve illő. Conveniens, proportionatus. S. I.

Öszve kötés. Colligatio.

Öszve olvasztás. Conflatio.

Öszve szövetekezés. Confoederatio.

Öszve tartó. Synechon. M. A. L.

Öszve vonás. Contractio. 's a' t.

ÖSZSZE. idem ac Öszve.

Öszsze marokkal. Plena vola. Egy öszsze
marokkal. Una plena vola.

Öszsze vissza. Confuse. S. I.

Öszszébb. Contractius. Tud. Gyűjt. 1820. X.

Kötet. p. 73.

ÖSZVELEDik. pro Öszve elegyedik. Sz. D.

ÖSZVELEG. Junctim, conjunctim, universim,

in summa. Sz. D. S. I.

ÖSZVELÍT, öszvelíti pro Öszve elegyíti.

Commiscet, permiscet. Sz. D. S. I.

ÖSZVESÉG. Summa. Sz. D.

Öszveséges. Summarius. Sz. D.

Öszveséggel. Summarie, universim, in

summa. Sz. D. Simul, una. PP.

Öszveséggel árulja a' kalmár-marhát.

Solidas merces venales habet. PP.

ÖSZTÖKE.

ÖSZTÖKE. Rallum, sarculum, rulla, stimulus.

M. A. Veszedelmes ösztöke ellen

rúgoldozni. km.

ÖSZTÖKÉL, ösztökéli. Stimulat, instimulat. M.

A. CM.

Ösztökélés. Stimulatio, sarculatio. M. A.

Instigatio. CM.

Ösztökélő. Stimulator. M. A.

ÖSZTÖKÉVEL tisztítja, le gereblyéli. Sarculat,

sarrit. M. A.

ÖSZTÖN.

ÖSZTÖN. Stimulus, bucentrum, M. A.

Ösztön ellen rúgoldozni. Contra stimulum

calcitrare. M. A.

ÖSZTÖNE. Ejus stimulus.

Természet' ösztöne. Stimulus naturae.

ÖSZTÖNKÖDik. Stimulat, concitat, incitat.

Ösztönködő. Incentor. Hallottam Ságbon 1825.

Febr. 3.

ÖSZTÖNÖS. Stimuleus, stimulosus. M. A. A' mit

öztönözni kell, valamint a' röst ökröt. Sz.

D.

Ösztönösen. Stimulose, acriter, peracerbe. M. A.

ÖSZTÖNÖZ, ösztönözi. Stimulat, instigat,

instimulat. M. A. CM.

Föl ösztönözi. Excitat, stimulando excitat. M.

A.

Ösztönözés. Stimulatio, instigatio, insti-

mulatio, instinctus. M. A.

Föl ösztönözés. Excitatio, exstimulatio. M. A.

Ösztönöző. Stimulator, instigator, instimulator,

exstimulator. M. A.

Ösztönöztetett. Stimulatus. M. A.

ÖSZTÖNY. Stimulus, vide ÖSZTÖN. M. A.

Ösztönyös. Stimulosus. M. A.

ÖSZTÖR.

ÖSZTÖR, Ösztörje. A' madarászok' eszköze,

hoszszú ágas bogas fa; a' kecségéket is

ilyen fákban szokták szárogatni. Sz. D.

ÖSZTÖRÜ. R. Tendipellium. Bőr-feszítő, és

szárító fa. Komjáthi S. I. item Agger ad

impediendas eluviones flumini oppositus.

ÖSZTÖVÉR.

ÖSZTÖVÉR. Macer, macilentus. M. A. Szegény

háztól ösztövért szalonna. km.

Ösztövért alku. Conventio macra. Jobb az

öztövért alku, hogy sem a' bírónak kövér

végezése. km.

Ösztövért ábrázat. Facies macilenta. Sz. D.

Ösztövért hús. Caro macra.

ÖSZTÖVÉREDik. Macet, macescit, macret,

macrescit. M. A.

Meg ösztövéredik. Emacrat. M. A.

Ösztövéredett. Macilentus. M. A.

ÖSZTÖVÉRÍT, ösztövértíti. Macerat, maciat,

macrat. M. A. Margit' Élete. p. 69.

Meg ösztövértíti. Emacrat, emaciat. M. A.

Ösztövértítés. Maceratio. M. A.

ÖSZTÖVÉRÉSÉG. Macies, macritudo, macror. M

A.

ÖSZVÉR.

ÖSZVÉR. Mulus, mula. M. A.

Öszvér-hajtó. Mulio. M. A. CM.

Öszvér-orvos. Mulomedicus. M. A. L.

Öszvér-örző. Mulio, mulius. NC. p. 289.

ÖSZVÉRI. Mularis. M. A.

ÖSZVÉRREL bánó. Mulio. M. A.

ÖT.

ÖT. Quinque. M. A. Úgy tudom, mint

az öt ujjomat. km.

Öt esztendei. Quinquennalis, quinquennis.

M. A.

Öt esztendő. Quinquennium. M. A.

Öt esztendő. Quinquennis. M. A.

- Öt esztendő kor. Quinatus. M. A.
 Öt felé. In quinque partes.
 Öt féle. Quintuplex. S. I.
 Öt funtos. Quinque libralis. M. A.
 Öt hónapi. Quinquemestris. M. A.
 Öt kerekű kocsi. Rheda quinque rotarum.
 Öt lábú vers. Pentametrum. Ötös vers. S. I.
 Öt levelű fű. Quinquefolium, pentaphyllon.
 M. A.
 Öt részre osztott. Quinquupartitus. M. A.
 Öt száz. Quingenti. M. A.
 Öt századik. Quingentesimus. M. A.
 Öt százszor. Quingentes. M. A.
 Öt szeg. Pentagonum. S. I.
 Öt szegű. Quinquangulus. M. A.
- ÖTE. Eorum quinque.
 Ötével adják a' tojást. Quinque ova venduntur determinato aliquo pretio v. c. grosso.
- ÖTEN. Quini. M. A.
 Öten öten. Quini et quini.
- ÖTEVÉNY. F. Győr Vben.
 Ötevény-sziget. F. Győr Vben.
- ÖTÖD. Quintus. M. A.
 Ötöd évi. Quinto ab hinc anno natus, factus, procreatus. S. I.
 Ötöd fű. Quinquennis. M. A.
 Ötöd fűre menendő. idem.
 Ötöd magával. Ille cum quatuor sociis.
- Ötödi. Quintannus. M. A.
 Ötödik. Quintus, quinus. M. A.
 Ötödike. Quintus ex illis.
 Ötödiki. Quintanus.
 Ötödiki termés. Procreatio anni quinti.
 Ötödöl, ötödöli, ööldli. Quintat, quintam partem desumit. S. I. Sz. D.
 Meg ötödli. idem. Sz. D.
 Ötödször. Quintum, quinto. M. A.
 ÖTÖL hatol. Himez hámoz, magát mentegeti. S. I. Sz. D.
- ÖTÖN. In quinque, per quinque.
 Ötön vette. Furto rem accepit.
- ÖTÖS. Quintarius S. I. Quintuplicatus, quintuplex. M. A.
 Ötös személy. Quinquvir. M. A. L.
 Ötös vers. Pentametrum.
 Ötös vászon. Tela infimae textureae.
- Ötösbe rakja a' kévéket. Manipulos per quinque collocat.
- ÖTÖZ, ötözi. Manipulos frugum per quinque componit.
- Ötözés. Collocatio manipulorum per quinque.
- ÖTSZÖR. Quinquies. M. A.
 Ötszöri. Quinta vice acceptus.
 Ötszörös. Quintuplicatus.
 Ötszörte. Quintuplo. S. I.
 ÖTTEL kereskedő. Deceptor, zingarus.
- ÖTVEN. Quinquaginta. M. A.
 Ötven esztendő. Quinquagenarius. M. A.
 Ötvened. Quinquagesima. S. I.
 Ötvenedes. Officialis, qui sub se quinquaginta milites habet. Heltai, 1. Darab p. 362.
 Ötvenedik. Quinquagesimus. M. A.
 Ötvenen. Quinquageni. M. A.
 Ötvenes. Quinquagenarius v. quinquaginta valens.
 Ötvenes. Sz. P. Arad Vben.
- Ötvenszer. Quinquagesies, quinquages. M. A.
- ÖTLIK.
 ÖTLik. Penetrat, pertingit, infigitur. item Injicitur, invadit. M. A.
 Által ötlík. Transit, pervadit, penetrat. Által ötlött szívén a' hegyes tőr. Sz. D.
 Bé ötlík. Immittitur, penetrat. M. A. Sok gondolatok ötlenek elmémbe — úgy annyira szívébe ötlött, hogy soha el nem felejtheti — szemembe ötlött. Sz. D.
 Belé ötlík. Incurrit, incidit.
 Ki ötlík. Ebullat, ejaculatur, exundat. M. A.
 Meg ötli. Pervadit. Ezen hír egész lelkemet meg ötlötte. Sz. D.
- ÖTLEKEZIK. Intercurrit. Sz. D.
- ÖTLEMÉNY. Objectum. S. I.
- ÖTLENEDIK.
 Ki ötlenedik. Excudit se, erumpit. Heltai, 2. Dar. p. 262.
- ÖTLET. Incidentia. Einfall.
- ÖTLÉS. Punctio, stimulatio, commotio, penetratio. M. A.
- ÖTLŐ. Penetrans, incidens.
 Ötlődik. Injicitur, objicitur. Sz. D.
 Ki ötlődik. Ebullat, exundat. M. A.
- ÖTT.
 ÖTT, ötti. R. Fundit, pro ÖNT, önti. M. A. Meg ötti. Fundit, perfundit. M. A. Meg önti.
- ÖTTETETT. Conflatis, fusus. M. A. Öntetett.
- ÖTTÉS. Fusio. M. A. Öntés.
- ÖTTETHŐ. Fusilis. M. A. Önthető.
- ÖTTÖZ, öttözi. Conspertit. M. A. (Öntözi.) Zvonarics. 1. R. p. 626.
 Meg öttözi. Irrigat, conspergit, perspergit. M. A.
- Öttözés. Consperio. M. A.
 Meg öttözés. Consperio, irrigatio. M. A.
- Öttöztetett. Consersus. M. A.
- ÖTTŐ. Fusor, fundens. Öntő. M. A.
- ÖTÜ.
 ÖTÜ. Detortum ex antiquo „ÜTÜ“ Malleus.
 ÖTVÖS (ötüös.). Aurifaber, aurifex. M. A.
 Pázm. Pred. p. 645.
 Ötvös. FF. Somogy, Szala, és Veszprém Vkben.
 Ötvös' falva. F. Marmaros Vben.
 Ötvös-műhely. Aurificina. M. A.
 Ötvösöl, ötvösöli. Malleat, fabricatur. Vajda 3. K. p. 30. „Ámpolnákat ötvösölnék.“
- ÖV.
 ÖV. Cingulum, zona. M. A.
 Öv-csináló. Zonarius. NC. p. 295.
 Öv-erszény. Ascopera. Gyűszü. S. I.
 Öv-gyártó. Zonarius, cingularius. M. A. CM.
 *Futa-öv. R. Leány-öv. E. MSS. Szegedi.
 Habos öv. Cingulum undulatum.
- Madzag-öv. Cingulum e fune. Pázm. Pred. p. 1100.
 Párta-öv. Subcingulum, baltheus. M. A.
 Selyem-öv. Cingulum sericeum.
- ÖVE. Ejus cingulum.
 Övét el oldja. Discingit. M. A.
 ÖVEDZIK. Cingitur. ÖVEDZI. Cingit. M. A.
 Bé övedzi. Cingit. M. A.
 Bé övedzik. Cingitur. M. A.
 Föl övedzi. Succingit. M. A.
 Föl övedzi fegyverét. Praecingit se gladio.
 Hozzá övedzi. Accingit. M. A.
 Környül övedzi. Circumcingit, circumligat. M. A.
 Meg övedzi. Praecingit, accingit. M. A.
 Meg övedzi a' hordót: meg abrincsolja. Sz. D.
- Övedzet. Cinctus, cinctura. M. A.
 Övedzetlen. Discinctus, incinctus. M. A.
 Övedzett. Cinctus. M. A. Praecinctus. Faludi, N. E. p. 52.
- Övedző. Cingens, cingulum, succinctorium. M. A.
 Övedzőig ér a' víz. Aqua pertingit usque ad lumbos. Sz. D.
- ÖVES. Habens cingulum, zona circumdatus. S. I.
 Öves állat, öves borz. Dasypus, armadillus. Gürtelthier. S. I.
- ÖVETLEN. Cingulo carens. S. I.
- ÖVEZ, övezi. Cingit, sepit, circumdat. S. I.
- Övezet. Cinctura.
 Ég' övezete. Zona coeli. Sz. D.
- ÖVI. Zonarius. M. A.
- ÖVEG.
 ÖVEG. Vitrum. lásd ÜVEG.
- ÖZÖN.
 ÖZÖN. R. Copia, multitudo, vis v. oceanus. S. I.
 Özön-vész. R. Excidium generis humani per oceanum. S. I.
 Özön-víz. Diluvium, cataclysmus. M. A.
 * Bor-özön. Ingens vini profusio. Csuzi, Síp-szó p. 739. Tromb. p. 5. 205. 208.
 Vér-özön. Magnum sanguinis profluvium. S. I.
 Víz-özön. Diluvium.
- ÖZÖNE. Ejus diluvium.
 Harag' özöne. Diluvium irae. Pázm. Pred. p. 515.
- ÖZÖNÖZ, özönözi. Diluvio inundat. Faludi, N. A. p. 20.
- ÖZVEGY.
 ÖZVEGY. Vidua. M. A.
 Özvegy aszszony. Vidua. M. A. Relicta. NC. p. 205.
 Özvegy-állapot. Status viduitatis. Pázm. Pred. p. 149.
 Özvegy-ember. Viduus. M. A.
 Özvegy-élet. Vidua vita. NC. p. 205.
 Özvegy-kenyér. Panis viduitatis. Gyöngyösi 2. Dar. p. 13. Pázm. Pred. p. 146. Csuzi, Síp-szó. p. 586.
- ÖZVEGYE. Ejus vidua.

- ÖZVEGYEL. Viduus est, coelibem vitam agit.
M. A. Telegdi, Hom. 1. R. p. 210.
- ÖZVEGYEN. Vidue, yidualiter, solitarie. S. I.
- ÖZVEGYI. Vidualis.
Özvegyi tartás. Vidualis intertentio.
- ÖZVEGYÍT, özvegyíti. Viduat. M. A.
- Özvegyítetett. Viduatus. M. A.
- ÖZVEGYISÉG. Viduitas. M. A.
- ÖZVEGYÜL. Viduatur. S. I.
Meg özvegyül. idem.
- Ö.
- Ő.
- Ő. Is, ipse, ille. M. A.
Ő féle. Ipsi similis. S. I.
Ő fölsége. Sua majestas.
Ő kegyelme. Sua gratiositas. És ime ez a' szép titulus már ma mint aljasodott el!
Ő kelme, ő keme. pro Ő kegyelme. Parasztokrúl mondatik.
Ő maga. Ipsemet, ipse solus. M. A.
Ő szentsége. Sua sanctitas.
Ő-szintén. Simpliciter, per se. M. A.
M. Verbőczy 1660. p. 76.
Ő-szinte való. Genuinus, sincerus. Sz. D.
Ő-szinteség. Sinceritas, simplicitas. Sz. D. S. I.
- ŐN (Ő ön). Lásd fölebb ŐN.
- ŐVÉ. Suus, ipsius. M. A.
- ŐVÉI. Illi, qui suut ejus, sui.
- ŐG.
- ŐG. Vitrum. Ita pronunciatione vulgi, loco
- ŐVEG v. ÜVEG.
- ŐGÖS. Vitrarius.
- ŐGYELEG.
- ŐGYELEG. Vagatur, errat, grassatur.
S. I. Csavarog, kovályog. Sz. D.
- ŐR.
- ŐR. Specula, vigiliae. M. A.
Őr. FF. Szabolcs, és Szatmár Vekben.
Őr-állás, vígyázás. Speculatio, excubatio, excubiae. M. A. CM.
Őr-állási. Specularis, speculatorius. M. A.
Őr-álló. Excubitor, speculator. M. A.
Őr-álló hely. Specula. M. A. CM.
Őr-álló torony. Turris speculatoria. Prágai, p. 190.
Őr-angyal. Angelus custos, genius tutelar. S. I.
Őr-ember. Custos, vigil. S. I.
Őr-fa. Malus navis. Árbocz-fa. S. I. item A' röpülő hidon az a' magas állás-fa, mellyen a' hajót tartó kötelet csuszatják. Igy hallottam ezt az Esztergomi röpülő hidon 1807. Sept. 13.
Őr-fátlan hajó. Malo privata navis. S. I.
Őr-halom. Collis specularis. S. I.
- Őr-hegy. Mons speculatorius. Wartberg. S. I.
- Őr-hely. Specula. Gyöngyösi, 1. Dar. p. 352.
- Őr-madár. Ortyogometra. Haris. S. I.
- Őr-mező. FF. Szabolcs, és Zemplin Vekben. E. F. Doboka Vben.
- Őr-nagy. Comes Spiculatorum.
- Őr-nagyság, Dignitas Comitum Spiculatorum. Lásd Cat. MSS. Biblioth. Nat. Tom. 1. p. 468.
- Őr-sereg. Agmen excubans. S. I.
- Őr-torony. Pharus, turris vigiliarum. S. I.
- Őr-vitézek. Milites praetoriani, stipatores. S. I.
- * Al-őr. E. F. Belső Szolnok Vben.
- Alsó Őr. F. Vas Vben.
- Föl-őr. E. F. Belső Szolnok Vben.
- Fölső Őr. F. Vas Vben.
- Korona-őr. Custos coronae. Kazinczi.
- Mező-őr. E. F. Kolos Vben.
- ŐRE. Ejus custos.
- ŐRETLEN. Custodibus carens.
- ŐRI. Custodialis.
Őri Szent Márton. F. Vas Vben.
Őri Szent Péter. F. Vas Vben.
Őri sziget. F. Vas Vben.
- ŐRIZ, őrizi. Custodit. M. A. Nem őriztem véle disznókat. km.
Meg őrizi. Custodit, tuetur, protegit, conservat. M. A. A' mit sokan szeretnek, nehéz meg őrizni. km.
Őrizéli. Custodit. M. A.
Őrizés. Custodia. M. A.
Meg őrizés. Protectio, custodia. M. A.
Őrizet. Custodia. M. A.
Őrizet alatt van. Est sub custodia. Sz. D.
Őrizetlen. Incustoditus. M. A.
Őrizetlenség. Incustodia, incuria. Sz. D.
Őrizetlenül. Incustodite. S. I.
Őrizget, őrizgeti. Custodit. Faludi, N. A. p. 85.
Őrizkedik. Cavet sibi, custodit se. M. A. Házi tolvajtól nehéz őrizkedni. km.
Őrizkedés. Cautio, cautela, tutela sui. M. A.
Őrizkedő. Cautor, cavens. M. A.
Őriző. Custos. M. A.
Őriztetett. Custoditus. M. A.
Őrizve. Custodite. M. A.
- ŐRÖS. Habens custodes, custodibus stipatus.
Őrös. F. Zemplin Vben.
Őrös rabság. Captivitas custodibus munita. Babocsai, Fata Tarczal. p. 60. „Kassán a' németek által őrös rabságban tartatott.“
Sajó-őrös. F. Borsod Vben.
- ŐRÖZ, örözi, őrzi. Excubat, custodit. M. A. Az isten' koporsóját sem őrzik ingyen. km.
Meg őrzi. Custodit, tuetur, protegit, conservat. M. A.
Őrzés. Custodia. M. A.
Őrzött, őriztetett. Custoditus. M. A.
Őrző. Custos, excubitor. M. A.
Őrző angyal. Angelus custos.
Őrző apródja a' bölcseségnek a' mérséklett halgatás. Faludi. U. E. 1. R. p. 13.
Őrző helyett őriző. Subcustos. M. A.
Őrző komondor. Pázm. Pred. p. 799.
- * Ház-őrző. Custos domus.
Test-őrző. Miles praetorianus.
Tömlőcz-őrző. Custos carceris.
- ŐRS. t. h. n. Fejér, Heves, Győr, Komárom, Pest, Somogy, és Szala Vekben.
- ŐRSÉG. Custodia, vigiliae, excubiae. S. I. Custodiat. item Districtus unus Comitatus Castriferrei
- ŐRT áll. Excubat, speculatur. M. A.
- ŐRÖL.
- ŐRÖL, öröli, örli. Molit. M. A. CM. A' ki előbb jön, előbb öröl. Prior tempore potior jure.
Meg örli. Commolitur, emolitur, remolitur. M. A.
- ŐRLEMÉNY. Molendum, molille. S. I.
- Őrteni való. Sz. D.
- ŐRLÉS. Molitura. M. A.
- ŐRLÖTT. Molitus, mola tritus. M. A.
Úgy szólsz, mint a' jól őrlött. Loqueris equo insidens. M. A.
Meg őrlött. Commolitus. M. A.
- ŐRLŐ. Molens, molitor, molnár. Sz. D.
Őrlő szerszám. Molille. M. A.
- Kávé-őrölő. Mola coffeacea.
- Őrlődik. Conteritur. Pázm. Pred. p. 995.
Ki őrlődik. Exteritur, emolitur. Tasi Gáspár. p. 170.
- Őrlődés. Contritio, commolitio. Pázm. Pred. p. 621.
- ŐRÜL.
- ŐRÜL. Delirat, insanus fit, stultescit.
Észtil ürül. S. I. Dörül, bolondúl, kábúl, csábúl, eszelősödik Sz. D.
Meg őrfilt: meg bolondúlt. Sz. D.
- ŐRÜLÉS. Delirium. Sz. D.
- ŐRÜLET. Idem. S. I.
- ŐRÜLT. Delirus, fatuus, amens. S. I.
- Őrültség. Delirium. Sz. D.
- ŐS.
- ŐS. Avus. M. A.
Ős-fi. Haeres, indigena, domesticus. M. A.
Ős-helység. Possessorium aviticum. Faludi, E. M. p. 244.
Ős-jószág. Bonum aviticum. Idem. 1. c.
Ős-kincs. Thesaurus familiae. Idem. 1. c. ŐSE.
Ejus avus.
ŐSI. Avitus, aviticus. S. I.
Ősi jószág. Bonum aviticum. Sz. D.
Ősiség. Aviticitas.
- ŐSÖD. Tuus avus.
Ősöd' attya. Abavus. M. A. Proavus. PP.
Ősöd ősinek attya. Atavus. M. A.
ŐSÖM. Meus avus.
Ősöm' bátya. Propatruus. M. A.
Ősömnek ősi. Tritavus. M. A.
- ŐSTÜL maradt. Avitus. M. A. Proavitus. PP.
Őstül maradtott saját. Proprium aviticum. Faludi, N. E. p. 189.
- ŐSZ (név).
- ŐSZ. Autumnus. M. A.
Ősz' eleje. Autumni initium. S. I.
Ősz' farka. Autumnus praiceps. S. I.
Ősz' utólja. idem. S. I.

- Ősz' hanyatlása. Flexus autumnni. S. I.
 ŐSZI. Autumnnalis. M. A. Vagyon itt mind őszi,
 mint tavaszi. km.
 Őszi barack. Malum persicum. S. I.
 Őszi dinnye. Pepo serotinus. Lippai, Vet.
 Kert. p. 445.
 Őszi féreg. Gryllus. M. A. Cicada. S. I.
 Őszi kükörcs. Colchicum. S. I.
 Őszi rózsza. Coroneola. S. I.
 Őszi széna. Foenum cordum. Sarju,
 másod fű. S. I.
 Őszi üdő. Autumnitas, tempus autumn- nale.
 M. A.
 Őszi vetés. Satum autumnale v. seminatio
 autumnnalis. S. I.
 ŐSZIG. Usque ad autumnnum.
 ŐSZIKE. Colchicum. S. I.
 ŐSZÖD. F. Somogy Vben.
 ŐSZRE kelve. Autumnno adveniente. Ősz felé,
 ősz' kezdetén. S. I.
 ŐSZSZEL. Autumnno adulto. S. I. Olly szomorú,
 mint őszszel a' légy. km.
- Őszszel el menő madarak. Aves com-
 meantes. PP.
 ŐSZÖL (mint telet, nyáral, tavaszol). Autumnnat,
 autumnnum transigit. Sz. D.
 Ott őszöltünk. Ibi autumnnum transegimus.
 Sz. D.
- ŐSZ (társ-név).
- ŐSZ. Canus. M. A.
 Ősz (Kis, nagy). FF. Torontál Vben.
 Ősz ember. Homo canus.
 Ősz fej. Canum caput. Ősz fejnek süveget
 vess. km.
 Ősz haj. Cani. M. A.
 ŐSZBÉ csavarodott. Canescens. Sz. D.
 Őszbe vegyültt. idem. S. I.
 ŐSZES. Aliquantum canus. S. I.
 ŐSZÍT, őszíti. Canum facit. Pázm. Pred p. 250.
 Meg őszíti. Canum reddit.
 ŐSZSÉG. Canities. M. A.
 ŐSZSZEL vegyes. Semicanus. S. I.
- ŐSZÜL. Canescit. M. A.
 El őszül. Percanescit.
 Meg őszül. Incanescit. M. A.
 Őszülés. Canities, canescentia. M. A.
 Idő előtt való őszülés. Ergini canities. M. A.
 Meg őszülés. Canities, canescentia. M. A.
- ŐT.
- ŐT. pro Üvölt.
 Őt kiált. Clamat, vociferatur.
- ŐZ.
- ŐZ. Dama. M. A. Caprea, capreolus. S. I.
 Őz-borjú. Vitulus capreae. S. I.
 Őz-fi. idem. S. I. Őznek a' fia. Sz. D.
 ŐZ-czimer. Clunis capreae. S. I.
 ŐZ' háta. idem. S. I.
 ŐZ-olló. Pullus capreae. Sz. D.
 ŐZECSKE. Damula. M. A.

M u t a t ó

(P - b ó l .)

PA

PACZ, paczal, paczka, paczolaj, paczód. PACS, pacsá, pacsí, pacsirta, pacskol.
 PAD, padány, padka, padmaly, padol, pados, padrag, paducz,
 PAGONY.
 PAH, pahi.
 PAJK, pajkos.
 PAIS, paisos, paisoz.
 PAJÓT.
 PAJTA, pajtás, pajtárs.
 PAK, pakocsa, pakol, pakony, paks.
 PAKELINCS.
 PAKRÓCZ.
 PALA, palád, palágy, palázol.
 PALASZK.
 PALACSINTA.
 PALÁNK, palánka, palánkol, palánkoz.
 PALÁNTA, palántál, palántás,
 PALÁST, palástol, palástos, palástoz, palástúl.
 PALÉTA.
 PALKÓ.
 PALL, pallás, palló.
 PALLÉR, pallérekodik, palléros, palléroz.
 PALMANT.
 PALLOS.
 PALOTA, palotás.
 PALÓCZ.
 PAMACS, pamacsol.
 PAMAT.
 PAMUK.
 PANASZ, panaszkodik, panaszol, panaszos, panaszúl.
 PANDAL.
 PANDUR.
 PANG, pangánét.
 PANK, pankász.
 PANNA.
 PANTALLÉR.
 PANYÓKA.
 PAP, papd, papi, papné, papocs, papol, papolcz, paponya, paporecz, papos, papság, papucs.
 PAPA.
 PAPAGÁJ.
 PAPICS.
 PAPIROS, papiroska.
 PAPLAN.
 PAPRÁD.
 PAPRÁGY.
 PAPRIKA, paprikás, paprikáz.
 PARA, parád, parány, parázna.
 PARACSKÓ.
 PARADÉ, paradéroz.
 PARADICSOM, paradicsomi.
 PARANCS, parancsol.
 PARÁZS, parázsol.
 PARASZT, paraszti, parasztkodik, parasztos, parasztság, parasztúl.
 PARDUCZ, parduczi, parduczos.

PARÉJ, paréjos.
 PARGAMINA, pargaminai, pargaminás.
 PARIPA, paripáz.
 PARITTYA, parittyás, parittyáz.
 PARLAG, parlagi, parlagodik, parlagul.
 PARMAZÁN.
 PARÓKA, parókás.
 PAROLA, paroláz.
 PART, partatlan, parti, partos.
 PASKOL, paskolás, paskoló.
 PASZITA, paszítás.
 PASZKONCZA.
 PASZOMÁNY, paszományos, paszományoz.
 PAT, pata, patacs, pataj, patas, patéll, patlan, pató, patona, patony.
 PATAK, pataki, patakos, patakzik.
 PATÉCS, patécsos.
 PATICS.
 PATIKA, patikás.
 PATING.
 PATKÁNY, patkányi.
 PATKÓ, patkol, patkós.
 PATOK.
 PATT, pattan, pattog.
 PATVAR, patvari, patvarista, patvarkodik, patvaros, patvarság.
 PATY, batvod, patyolat, patyóka.
 PAZOR, pazorol.

PÁ.

PÁCZ, páczol.
 PÁCS, pácsón.
 PÁDIMONTOM.
 PÁGONY.
 PÁH, páhó, páhok, páhol.
 PÁJA.
 PÁK, páka, pákász, pákod, pákosztos, pákozod.
 PÁL, páld, páli, pálos.
 PÁLCZA, pálczál, pálczás, pálczáz.
 PÁLHA.
 PÁLINKA, pálinkás, pálinkáz.
 PÁLIZÁTA.
 PÁLLYA, pállvás, pállváz.
 PÁLMA.
 PÁLÓ, pálol.
 PÁMPOLÓDik.
 PÁNCZÉL, pánczélos, pánczéloz.
 PÁNT, pántol, pántos, pántoz.
 PÁNTLIKA, pántlikás, pántlikáz.
 PÁNTOFELY, pántofelyes.
 PÁPA, pápai, pápaság, pápalkodik, pápás.
 PÁPOCZ, pápoczi.
 PÁR, pára, párgol, párlík, párol, párn.
 PÁR, páratlan, páros, párzik.
 PÁRIS, párisi.
 PÁRKÁNY, párkányoz.
 PÁRNA, párnás.
 PÁRT, pártatlan, pártít, pártol, pártos, pártul.
 PÁRTA, pártáz.
 PÁSKVILLUS.

PÁSKULY.
 PÁST.
 PÁSTÉTOM.
 PÁZSIT, pázsitos, pázsitozik.
 PÁSZMA, pászmás.
 PÁSZTA, pásztás.
 PÁSZTERNÁK.
 PÁSZTOR, pásztoratlan, pásztori, pásztorkodik, pásztorol, pásztorság, pásztoratlan.
 PÁVA.
 PÁZNÁT, páznátos.

PE.

PECZ, peczcent, peczér, peczöl.
 PECS, peccsel, peccsenye, peccsöl.
 PEDIG, pediglen.
 PEGYMET.
 PEJ.
 PELBÁRT.
 PELENCZE.
 PELENGÉR, pelengéres, pelengérez.
 PELENKA.
 PELÉH.
 PELIKÁN.
 PELYE.
 PELYH, pelyhes, pelyhezik.
 PELYP, pelypeg, pelypes, pelypség.
 PELYVA.
 PEMET, pemetel.
 PENDELY.
 PENET.
 PENÉSZ, penészedik, penészes, penészedik, penészüll.
 PENIG, peniglen.
 PENITENCZIA, penitenciátlan.
 PENNA.
 PENTÓKE.
 PENY, penvhed, penvhes.
 PEP, pepe, pepecsel, pepes.

- PER, pere, perecz, perecseny, pered
perenye, pereputty, pereszlen.
- PERÉNT.
PERJEL, perjelség.
PERMET, permetezik.
PERVÁT, perváta.
PES, pesdül, peshed, pest.
PESTIS.
PESZERCZE.
PESZÉR, peszérkedik.
PESZMEG.
PESZMÉT.
PESZSZ, peszszeg.
PESZTER, peszterkedik.
PESZTONKA.
PETÁK.
PETÁRDA, petárdáz.
PETE, petróny.
PETRENCZE.
PETRESELYEM.
PETTY, pettyény, pettyütt.
PEZDER, pezderkedik.
- PÉ.
- PÉCZ, pécze, péczel.
PÉCS, pécska, pécsi.
PÉK.
PÉL, péla, példa.
PÉNTEK, péntekel, péntekes, pénteki.
PÉNTELY, péntelyes.
PÉNZ, pénzbéli, pénze, pénzel, pénzes,
pénzetlen, pénzül.
PÉP, pépes.
PÉR, péra, péres.
PÉSMSA, pésmás.
PÉT.
PÉTER, pélerd, péteri.
PÉZMA, pézmás.
- PF.
- PFI.
PFUJ.
- PI.
- PIACZ, piaczi.
PICZIN, piczinke, piczinség.
PIGE, pigéz.
PIF, pifeg.
PIH, pihe, pihes, pihetlen.
PIH, piheg, pihhen. pihes, pihés, pihöl.
PIKKELY.
PIKÓ, pikós.
PILA.
PILÁTUS, pilátuskodik.
PILI.
PILINGA.
PILIS, pilises.
PILL, pilla, pillag, pillang, pillant,
pillog.
PILLE, pilled, pillés, pillézik.
PILULA, pilulás.
PIMASZ.
PIMPÓ.
PINCZ.
PINCZE, pinczés.
PINKA.
PINT, pintes.
PINTÉR, pintérez.
PINTÖLY, pintölyös.
PINTY, pinyeg, pinyőke.
- PINYE, pinyéd.
- PIÓCZA.
PIÓKA.
PIOM.
PIP, pipere, pipes, pipez.
PIP, pipe, pipeg, pipel, pipi, pipis, pipőke.
PIPA, pipál, pipás, pipáz.
PIPACS.
PIPITÉR.
PIPPANY.
PIR, pirít, pirhanyagos, pirkad, pirong, piros,
pirók r pirul.
PIRICS, piricske, piricskel.
PIRINYÓ.
PIRIPJÓ.
PIROSKA.
PIS, pisál, pislant, pislog, pissog.
PISKOLCZ.
PISKÓTA.
PISTA.
PIZS, pizse, pizsele, pizsitnek.
PISZ, pizska.
PISZ, pisze, pizseg, piszi, pizske, pizszen.
PISZTOLY.
PISZTRÁNG.
PITA.
PITI, pitizál.
PITMALLIK.
PITMÁNLIK.
PITVAR, pitvari, pitvaros.
PITY, pitye, pityeg, pityer, pityere, pityke,
pitymalodik, pitytang, pityó.
PITTY, pittyed, pityeget, pittyant, pittyeszt.
- PÍ.
- PÍHÁ.
PÍP, pípite.
- PL.
- PLÁNTA, plántál.
PLATAJ CZ.
PLÉBÁNOS, plébánoskodik, plébánosság.
PLÉBÁSZ.
PLÉH, pléhes.
- PO.
- PO.
POCZ, poczi, poczik, poczk, poczok.
POCS, pocsalék, pocsek, pocseta, pocskol,
pocsol, pocsolya, pocsos.
PODGYÁSZ.
PODLUSKA.
POÉTA, poétai, poétáskodik.
POF, pofa, pofitos, pofoz, pofók.
POGÁCSA, pogácsás.
POGÁNY, pogányka, pogányság.
POGONY, pogonya.
POHÁR, pohárka, pohárnok.
POKOL, pokolbéli, poklos.
POKRÓCZ.
POLA.
POLGÁR, polgári, polgáros, polgárság.
POLOZSNAK.
POLYVA, polyvás, polyváz.
POLYHOS.
POMÁDA.
POMPA, pompaság, pompás, pompáz.
- POMPOS.
PONCZ, ponczol.
PONDRO, pondros.
PONGRÁCZ.
PONGYOLA, pongyoláskodik, pongyolaság.
PONK, ponkos.
PONT, pontol, pontos, pontoz.
PONTY, pontyó.
PONYVA.
POR, porha, porhad, porhanyó, porhaszt,
porhúl, pori, porlik, poros, poroz, porú,
porzik.
PORCZ, porcika, porczog.
PORCELLÁN.
PORCZIO, porczyóz.
PORCS, porcsin.
PORGOLÁT.
PORKOLÁB, porkolábság.
POROND.
PORONGY, porongyó.
PORONTY.
POROSZKA, poroszkál.
POROSZLÓ, poroszlókodik, poroszlóság.
PORZSOL, porzsoló.
PORTA, portai, portás, portáz.
PORTÉKA.
POS, posdul, posga, poshad, posog, posvad,
posvány.
POSK, poskos.
POSONY, posonyi.
POSTA, postálkodik, postaság.
POZS, pozsár, pozslár, pozsog.
POSZ, poszog, poszszant, poszva.
POSZÁTA, poszátás.
POSZTÓ, posztói, posztós.
POT, pota, potom, potosz.
POTROH, potrohos.
POTY, potyadék, potyog, potyós, pottyán.
POZDORJA, pozdorjány, pozdorjás.
- PÓ.
- PÓ, pócz, póczér, póczik, póczol.
PÓCS, pócsa.
PÓJKA.
PÓK.
PÓKA.
PÓLA, pólal, pólás.
PÓLING.
PÓMA.
PÓNÉ.
PÓPIOM.
PÓR, póri, pórit, pórság, póruíl.
PÓRÁZ.
PÓRÉ.
PÓRIS.
PÓS, pósa.
PÓT, pótol, pótor.
PÓTURA, póturás.
POZNA, póznál.
- PÖ.
- PÖCZ, pöczök.
PÖCS, pöcsöz.
PÖCSET, pöcsétel, pöcsétes.
PÖD, pödör.
PÖF, pöfeteg, pöfétel, pöffed, pöfög.
PÖK, pökik, pökös, pökedelem, pökés, pökhető,
pökő, pöktet.
PÖLE, pölyő.

PÖLYH, pölyhedék, pölyhezik, pölyhös.
 PÖN, pönd, pöng.
 PÖNYE.
 PÖR, pörzen, pörd, pörg.
 PÖR, pörbéli, pöröl, pörös.
 PÖRCZ.
 PÖRJE.
 PÖRK, pörken, pörköl, pörkőcse.
 PÖRNYE.
 PÖRSÖLY.
 PÖRS, pörsed, pörsen.
 PÖRZS, pörzsöl.
 PÖS, pöse, pösg, pösöl.
 PÖZS.
 PÖSZ, pösze, pöszlék, pöszög.
 PÖTT, pöttöget, pöttön.
 PÖTY, pötyög.

PŐ.

PÓCZE.
 PÓRE.
 PÓRÖLY, pörölyöz.

PR.

PRÁZNA.
 PRÉDA, prédál.
 PRÉDIKÁTOR.
 PRÉM, prémes, prémez.
 PRÉPOST, prépostság.
 PRÉSMITÁL.
 PRIBÉK, pribékség.
 PRÓBA, próbál, próbás, próbátlan.
 PRÓFÉTA, prófétál, prófétaság.
 PRÓFONT.
 PRÓKÁTOR, prókatori, prókátorság.
 PRÓSZA.
 PROTÉSTÁL, protestálás.
 PRUSZ, pruszka.

PRUT.

PTR.

PTRÜCSÖK.
 PTRÜGY.
 PTRÜSZ, ptrüszög, ptrüszköl, ptrüszszent.

PU.

PUB.
 PUBLIKÁN.
 PUF, puffad, puffan, puffaszkodik, puffaszt,
 puffog.
 PUH, puha, puhad, puhaszt, puhít, puhogat,
 puhatol, puhul.
 PUJA.
 PUJKA.
 PUKK, pukkan, pukkan, pukkanaszt.
 PULEDÉR.
 PULICZKA.
 PULPITOM.
 PULYA.
 PUMI.
 PUNCS.
 PUNÉT, punétja.
 PUNIKA.
 PUNTY.
 PUPA.
 PUPENEVÉR.

PURGÁL, purgáló, purgáltt.
 PURGOMA.
 PURHA, purhás, purhaság.
 PURPIÁN.
 PURUTTYA, puruttyás, puruttyaság.
 PUS, puska, puszog.
 PUSZI.
 PUSZPÁNG, puszpángos.
 PUSZT, puszta, pusztít, pusztul.
 PUTNOK.
 PUTOK.
 PUTRA.
 PUTTON, puttonos.
 PUTYÓKA.
 PUZDRA, puzdráz.
 PUZDARÉK.

PŰ.

PŰCZOK.
 PŰP, púpos.
 PŰZS, púzsza, púzsér.
 PŰZON.

PŰ.

PŰCSÖK, pücskész, pücskörész.
 PŰNKÖST, pünkösti.
 PŰSPÖK, püspöki, püspökség.
 PŰSTÖK.
 PŰSTÖLY.
 PŰSZÖGET.
 PŰSZKE.

PA.

PACZ.

- PACZ. Lapiczkával, vagy furatossal való kézre csapás. S. I. Ictus ferulae.
Pacz. Sz. P. Bihar Vben.
PACZAL. Viscera bubula. Nagy Szombati tisztesség. S. I.
Paczal. E. FF. Kraszna, és külső Szolnok Vkben.
* Czfira paczal. Genus cibi farinacei.
Tehén-paczal. Viscera vaccina.
Tészta-paczal. Genus cibi farinacei.
Paczalka. E. F. Alsó Fejér Vben.
PACZKA. idem ac Pacz. S. I.
Paczkáz valakivel. Valakit bolondnak tart. S. I.
PACZOLAJ. F. Nvitra Vben.
PACZÓD. F. Somogy Vben.

PACS.

- PACS.
Pacs-ér. F. Bács Vben.
Pacs-mag. Föstő eset. Sz. D.
Bé pacsmagolta: bé mázolta, bé kente. Sz. D.
PACSA. FF. Gömör, és Szala Vkben.
PACSI.
Pacsi' háza. Sz. P. Veszprém Vben.
PACSIRTA. Alauda, cassita, galerita. M. A.
PACSKOL, pacskolja. Verberat.
Meg pacskolta: meg verte.

PAD.

- PAD. Scamnum, sedile. M. A.
Pad alá. Infra scamnum. Senki nem irigyli a' pad alatt. km. Humilius sed tutius.
Pad-szék. Scamnum. M. A.
*Által-padok. Transtra. S. I.
Deszka-pad. Scamnum ligneum.
Kő-pad. Scamnum lapideum.
PADÁNY. P. Posony Vben.
PADKA. Parvum sedile. Faludi, T. É. p. 212. Egy padkán ülnek. km. Dug. 1. R. p. 63.
PADMALY. Cavum littoris. PP. Part' ürege.
Nagy padmalyt mosott a' víz. A' padmalyt turbokálják a' halászok. Sz. D.

- PADOL, padolja. Tabulat, coassat, coaxat. M. A.
Ki padolja. Asseribus exponit, tabulat. S. I.
Meg padolja. Contabulat, coassat. M. A.

- Padolás, Padlás. Tabulatum, tectum. M. A.
Padlás-gerenda' közli. Lacunar. M. A.
Padlás' gerendázatja. Laquearium. M. A.
Padlásolja. Lacunat. M. A.
Padolat, Padlat, Pallat. Tabulatum v. pegma. S. I. Sima, mint a' padlat. km. Dug. 1. R. p. 232.
Padoló, Padló, Palló. Pons. CM. Trajectitia trabs. PP.
Pallója a' hegedünek, vagy koboznak. Tigillum in tabula testudinis. PP. Törvény' pallója.
Semita legis. Pázm. Kal. p. 529.
PADOS. Habens sedile.
Kő-pados. — A' kő-pados földbe esett búzámag. Vajda, K. É. 1. K. p. 517-519.
PADRAG. F. Veszprém Vben.
PADUCZ-hal. Nasus. Nasling, Nasenfisch. S. I.

PAGONY.

- PAGONY. Az erdőnek azon része, mely a' vadászok, és a' hajtók között vagon. S. I.

PAH.

- PAH.
PAHI. Sz. P. Pest Vben.

PAJK.

- PAJK.
Pajk-társ. Contubernalis, sodalis. M. A. Csuzi, Síp-szó p. 13. Biró Márton, Micae p. 268.
Pajk-társaság. Contubernium. Csuzi, Síp-szó. p. 624. 629.
PAJKOS. Cardax, scurra, latro, nequam, aggressor. M. A.
Pajkos beszéd. Sermo scurrilis. Sz. D.
Pajkos iffjú. Juvenis petulciens. Sz. D.
Pajkos ló. Equus petulcus. Sz. D.
Pajkos táncz. Saltus cardax. Sz. D.
Pajkosan. Petulanter. S. I.
Pajkoskodik. Petulcit. Sz. D.
Pajkosodik. Petulcus fit. Sz. D.
Pajkosság. Petulantia. Sz. D.

PAIS.

- PAIS. Clypeus, scutum. M. A.
Pais-bogár, kerék-bogár. Cassida. Schild-käfer. S. I.
Pais-gyártó. Scutarius, clypeator. M. A.
Pais-hordozó. Scutigerylus. M. A.
Pais-szeg. Telek, Szala Vben.

- * Bőr-pais. Caetra. NC. p. 323.
Fél pais, gyalog-pais. Pelta. M. A. L.
Kerék pais. Ancile. CM.
Tatár pais. Cetra. CM. Spanyol kis pais. M. A. L.
PAISOS. Clypeatus, scutatus. M. A.
Paisos vitéz. Caetratus miles. NC. p. 323.
PAISOZ, paisozza. Clypeat. M. A.

PAJÓT.

- PAJÓT. Meloë majalis. Schmalzkafer. Pata. S. I.

PAJTA.

- PAJTA. Horreum, palearium. M. A. item Praeda, manubiae, spodium. S. I.

- Pajta' fia. Receptaculum horreo adnexum.

- Pajta-mester, pajta-biró. Praefectus horreo, magazinarius.

- Pajta-szer. Vicinia horrei.

- * Cséplő pajta. Horreum cum area trituratoria.

- PAJTÁS. Habens horreum.

- Pajtás kert. Hortus horrei.

- PAJTÁS. Socius, collega, contubernalis, commilito, sortis particeps. S. I. Pajta-társok, egy pajtából valók. Sz. D. Biró Márton is pajtás a' pajtából származtatja. Lásd Micae, in Praef.

- Pajtásbóly. Societur, socium agit. Faludi, N. E. p. 42.

- Pajtásosság. Societas, contubernium. Biró Márton, Micae, in Praef.

- Pajtáságosan. Amicabiliter, contubernaliter. idem in Praef.

- PAJTÁRS. Socius, contubernalis. M. A. Beniczki, p. 112. 115. et si haec scriptio legitima est (nam vulgus passim Pajtás effert), tunc vox haec ex BAJ derivatur, ut sit Baj-társ et detorte Pajtárs, Pajtás

- Pajtársaság. Contubernium. M. A.

PAK.

PAK.

PAKOCSA.

- Pakocsál. Ridet, deridet, irridet. Pázmán a' szent írásról, Bécsben 1826. p. 41. „Ironice tréfál, pakocsál, csufolkodva beszél.“

- Pakocsás. Illusor, irrisor, cavillator. Sz. D. S. I.

- PAKOL, pakolja. Convasat, componit. S. I. Be pakolja. Componit reculas.

- Ki pakolja. Exponit res suas.

- PAKONY. Sz. P. Pest Vben.

- PAKS (contractum ex PAKOS.). MV. Tolna Vhen.
- PAKELÉNC. PAKELÉNC. Cymex. M. A. Büdös féreg. PAKILINCS. idem. M. A.
- PAKRÓCZ. Selyem-pakrócz. Instratum sericeum.
- PALA. Pala. Marga argillacea. S. I. Pala-kő. Schistus. S. I. Pala-macska. Sz. P. Bács Vben.
- PALÁD. FF. Szatmár Vben.
- PALÁGY. F. Ung Vben.
- PALÁCZOL. Lucza' napját járja. Ezen értelemben hallottam T. Káldi Sándor Úrtól 1810. Dec. 13.
- PALACZK. PALACZK. Lagena. M. A. PP. Szabad a' patak, de nem a' palaczk. km. Palaczk-féreg. Cimex. PP. Palaczk-fű. Thlaspi. PP. Palaczka-fű. idem. M. A. Palaczk' szíja. Lagena amentum. PP. * Föld-palaczk. Lagena figlina. Pázm. Kál. p. 717.
- PALASZK. Lagena. M. A. Palaszka. Cymex, cynips. M. A.
- PALACSINTA. PALACSINTA. Laganum, frixum. PP. Placenta foliata. Vox detorta est ex PLACENTA, Palacenta, Palacsinta.
- PALÁNK. PALÁNK. Planca, munimentum, munitio, vallum. M. A. Pázm. Pred. p. 993. Palánk-karó. Vallus. M. A.
- PALÁNKA. t. h. n.
- PALÁNKOL, palánkolja. Munit. S. I.
- PALÁNKOZ, palánkozza. idem. M. A.
- Palánkozás. Munitio. M. A. L.
- PALÁNTA. PALÁNTA. Planta. M. A. PALÁNTÁL. Plantat, serit. M. A. Palántálás. Plantatio. M. A. Palántálni való. Plantarius. M. A. Palántáló hely. Seminarium. M. A. Palántáltatott. Plantatus. M. A. PALÁNTÁS. Habens plantas, plantarius. Palántás kert. Plantarium.
- PALÁST. PALÁST. Pallium, palla. M. A. Közelebb az ing a' palástnál. km. Palást. F. Hont Vben.
- PALÁSTJA. Ejus pallium. Meg inná a' Kristus' palástját is. km. Árgillus' palástja. Csuzi, Tromb. p. 66. 99. Palástját el vonja. Expalliat. M. A.
- PALÁSTOL, palástolja. Palliat. M. A. Pázm. Kal. p. 231. Bé palástolja. Obtegit, obvelat. Káldi, Okt. Intés. p. 8. El palástolja. Palliat, obtegit, contegit, defendit. M. A. Le palástolja. Detegit, develat. Csuzi, Síp-szó p. 580. Tromb. p. 21. 185. Palástolás. Palliatio. M. A.
- PALÁSTOS. Palliatum. M. A. Palástosan. Palliolatim. M. A. PALÁSTOZ, palástozza. Palliat. M. A. Palástozás. Palliatio. M. A. PALÁSTÚL. Instar pallii. Palástul vette reá a' mentéjét. Clamydem suam instar pallii sibi appendit.
- PALÉTA. PALÉTA. Literae patentes, currentales. Detortum vel ex Billetta vel ex Blatt.
- PALKÓ. PALKÓ. Diminutivum ex Paulus: Paulus juvenis.
- PALL. PALL, pallja. Evallat, vannat, quatit. Rostálja. M. A. PALLÁS. Ventilatio. M. A. PALLÓ. Quatiens, agitans, ventilans. M. A. Palló. F. Ung Vben. Palló rosta. Incerniculum. M. A.
- PALLÉR. PALLÉR. Praefectus operum, exactor. M. A. Pázm. Pred. p. 831. PALLÉRA. Ejus exactor. Pázm. Pred. p. 363. PALLÉRKODIK. Praeest operantibus, operarum praefectum agit. M. A. Káldi 2. Paral. 24. 12. PALLÉROS. Politus, splendens. Palléros pais. Clypeus politus. Már. Coron. p. 153. PALLÉROZ, pallérozza. Polit. PP. Pallérozás. Politura ferraria, expolitio. PP. Pallérozó. Politor armorum, samiator. PP.
- PALMANT. PALMANT, palmantja. Tegit, operit, velat. Sz. D. S. I. Le palmantja. Detegit. Sz. D.
- PALLOS (név). PALLOS. Ensis, spatha, gladius, romphea. M. A. A' kópját kópjával, pallost pallossal szokták viszsza ütni. km. KV. p. 398. Forgó pallos. Versatilis gladius. Pázm. Pred. p. 576. Halálos pallos. Faludi, T. É. p. 41. Két élő pallos. Gladius anceps. Pázm. Pred. p. 395. Meztelen pallos. Ensis nudatus. Faludi, N. A. p. 170. Meztelen pallos. idem. Faludi, T. É. p. 41. PALLOSA. Ejus romphea. Hóhér' pallosa. Gladius carnificis.
- PALLOS (társ-név). PALLOS. Pallos tojás. Ovum corruptum vetustate.
- PALOTA. PALOTA. Palatium. M. A. Him-fán, palotán, kis ablakon kukucsál. km. Palota. MV. Veszprém Vben. és t. h. n. * Fris palota. Palatium olim Buda. Thurócz Chron. Hung. P. IV. cap. 60. Királyi palota. Palatium regium. Hidas palota. Olim residentia Praepositi majoris M. Varadinensis. L. Ke-reszturi Descr. Epp. M. Varad. T. 1. p. 274. PALOTÁS. Palatium habens v. palatinus y. praetorianus. Palotás. F. Nógrád Vben. Palotás csel. Artes palatinales. Tudja a' palotás cselet. km. Palotás cselédek. Servi palatinales. Vajda, 3. K. p. 399. Palotás ember. Faludi, N. U. p. 174. Palotás ház. Domus oeco, seu sala, instructa. Faludi, T. É. p. 316. Palotás nemes. Nobilis palatium habens. Faludi, N. E. p. 199. Palotás rend. Faludi, N. A. p. 70. Palotás szín-nép. Faludi, N. A. p. 217. Palotás táncz. Lassu régi táncz. Faludi, N. E. p. 160. Palotás udvar. Faludi, T. É. p. 318. Palotás úr. Faludi, T. É. p. 277. Palotás ügy. Faludi, N. A. p. 231. Palotás vitézek. Milites praetoriani. Vajda 3. K. p. 376. 467. Jesuiták' Titkai p. 41. Palotáson jár. More palatino incedit. Faludi, U. E. 2. R. p. 179. PALOTÁS. Apparitor. S. I. Palotáskodik. Apparituram facit.
- PALÓCZ. PALÓCZ, Palóczok. Sunt Hungari, in Comitatu Hontensi, propria dialecto hungarica utentes. Palócz-fű. Terem gabonák között, olyan, mint a' kiből a' főzőző söprüt csinálják; de ezt réteken szedik. Hallottam Ságbon 1828. Febr. 25.
- PAMACS. PAMACS. Peniculus, penicillus. Sz. D. S. I. PAMAC SOL, pamacsolja. Keni, fősti, mázolja. Sz. D.

- PAMAT.
PAMAT. Pascis, fasciculus. S. I.
PAMUK.
PAMUK. Lana xylina, gossipium. S. I.
Pamuk. F. Somogy Vben.
Pamuk-fű. Xylon, gossipium. S. I.
Pamuk-szövet. Lintum xylinum. S. I.
PAMUT. Bombycinium, gossipium. PP.
- PANASZ.
PANASZ. Querimonia, querela. M. A.
Panasz-beszéd. Sermo querulosus. Faludi, N. U. p. 156
Panasz-írás. Scriptum querulosum. Faludi, T. É. p. 264.
Panasz-név — Hogy az isten panasznéven ne vegye. Faludi, N. A. p. 39.
Panasz-szó. Quiritatio. S. I.
Panasz-tétel. Querimonia. S. I.
PANASZKODIK. Conqueritur, quiritatur. S. I.
El panaszkodik. Conqueritur. Meg panaszkodik. Querelam deponit.
PANASZOL. panaszolja. Exprobrat. M. A. Pázm. Pred. p. 693.
Föl panaszolja. Exprobrat. Meg panaszolja. idem. M. A. Pázm. Pred. p. 245.
Reá panaszol. Accusat, incusat. M. A.
Panaszolás, panaszolás. Incusatio, exprobratio, querela. M. A.
Föl panaszolás. Exprobratio. M. A.
Panaszoló. Querulans.
Panaszoló fél. Pars querulans. Epist. Pázm. T. 2. p. 42.
Panaszoldogalia. Ouiritatur. CM.
Panaszolkodik. Queritur, queritur, conqueritur. M. A.
Panaszolkodás. Conquestio, conquestus, querela, quiritatio, quiritatus. M. A.
Panaszolkodó. Querulus, queribundus. M. A.
PANASZOS. Exprobrativus. Faludi, E. M. p. 75.
Panaszos ajándék. Faludi, E. M. p. 244
Panaszos étel — Leg jobb ízű a' panaszos étel. km. Cf. Beniczki. p. 151.
Panaszos kenyér — Udvari lé panaszos kenyér. km.
PANASZÚL. Instar querimoniae.
- PANDAL.
PANDAL: partban, oldalban ázott lik, p. o. a' nagy sírnak oldalában ázott kicsiny koporsónak való hely. Sz. D. lásd PADMALY.
- PANDÚR.
PANDÚR. Miles rascius, illyrius. S. I.
Pandur. F. Pest Vben.
- PANG.
PANG. Hijában álva romlik. Sz. D.
PANGANÉT. Péter-kés. Pugio sclopeti. Bayonnette.
- Panganétos puska. Sclopetum pugione instructum.
- PANK.
PANK. Aranea. Sz. D.
Pank-háló: pók-háló. Sz. D.
PANKÁSZ. F. Vas Vben.
- PANNA.
PANNA. t. a. n. Anna.
Panna-hát. Telek Csanád Vben.
- PANTALLÉR.
PANTALLÉR. Balteus sclopeti. S. I.
- PANYÓKA.
PANYÓKA — Panyókául (palástul, föl nem öltve) vette magára a' mentét. Sz. D.
- PAP.
PAP. Sacerdos, mystes. M. A.
Pap-aszszony. Sacerdotissa. M. A.
Pap-erszény. Thlaspi, bursa pastoris. Csapó. p. 214.
Pap' falva. FF. Bereg, Bihar, és Posony Vben.
Pap-fejedelem. Hierarchia. S. I.
Pap-gyűlés. Concilium. Márt. Coron. p. 72.
Pap-hajgáló. Dipsacus fullonum. Hallottam 1828. Ján. 16.
Pap-hatalom. Hierarchia. S. I.
Pap' háza. Aedes curiales, aedificium curiale. PP.
Pap-Keszi. F. Veszprém Vben.
Pap-köpönyeg. Impluvia. M. A. L.
Pap-Körmösd. F. Posony Vben.
Pap' laka. E. F. Szeben Székében.
Pap' macskája. Scolopendra, millepeda. CM. M. A. NC. p. 149. Szőrös hernyó.
Pap-Megyer. F. Posony Vben.
Pap-mező. Sz. P. Bihar Vben.
Pap-mérő. Mensura sacerdotalis, qua praestationes parochis competentes in quibusdam locis emensurantur. L. C. Ignatii Battyányi Leges Ecclesiasticae T. 1. p. 474.
Pap-nevelő ház. Seminarium cleri. S. I.
Pap-Nyárasd. F. Posony Vben.
Pap-pénz — Roszsz örökség a' pap-pénz. km.
Pap-sajtja. Malva pumila. M. A. Nem mindenkor pap' sajtja. Non semper lilia florent. M. A. Non semper ridet Apollo.
Pap-saláta. Így nevezik Szalában a' vad salátát, mivel evvel többnyire csak a' papok tengődnek a' hosszú böjtben.
Pap-süveg. Petasus. M. A. Pileus quadratus, v. bacca evonymi. S. I.
Pap-süveg-fa. Evonymus. Kecske-rágító fa. S. I.
Pap' szakállá. Gerontopogon. M. A. L.
Pap-szeg. F. Vas Vben. alias Egyház-szeg.
Pap-szék. Cathedra ecclesiae, suggestus. S. I.
Pap' szolgálá. Curialis. PP.
Pap-társ. In sacerdotio collega. S. I.
- Pap-telek. E. F. közép Szolnok Vben.
Pap' telke. E. F. Doboka Vben.
Pap-uralkodás. Hierarchia. S. I.
Pap' vásárja. Sz. P. Veszprém Vben.
* Áldozó pap. Presbyter.
Fél pap. Levita. Pesthi.
Fő-pap. Summus sacerdos, pontifex.
Jó pap holtig tanul. Senesco semper multa addiscens. Ad praesens hominum crescit sapientia semper. M. A.
Kis pap. Clericus.
Köz-pap. Sacerdos simplex. Pázm. Kal. p. 309.
Tábori pap. Capellanus castrensis. S. K.
Udvari pap. Aulicus concionator. S. K.
Világi pap. Presbyter secularis. S. K.
PAPD. Sz. P. Tolna Vben.
PAPI. Sacerdotalis. M. A.
Papi. t. h. n.
Papi hit. Fides sacerdotalis. Papi hitére mondotta.
Papi köntös. Reverenda. Faludi, T. É. p. 193.
Papi mente. Clamys ad talos deflua.
Papi oldozás. Absolutio sacerdotalis. Pázm. Kal. p. 745.
Papi öltözet. Vestitus sacerdotalis, indumenta sacerdotalia. Pázm. Pred. p. 1166.
Papi személy. Persona ecclesiastica. Pázm. Pred. p. 949.
Papi társ. Symmystes. M. A.
Papi törvény. Jus canonicum. S. I.
Papi törvény-szék. Forum sacrum, ecclesiasticum. S. I.
Fő-papi méltóság. Pontificium. CM.
PAPJA. Ejus sacerdos. Ki szereti papját, ki pedig palástját. km.
PAPNÉ. Conjux sacerdotis. Jobb a' papné, mint a' pap, mert a' pap csak pirongat, de a' papné pogácsával csalogat. Ex cantilena jocularum.
PAPOCS. F. Posony Vben.
PAPOL. Olim, uti et nunc, apud Hungaros Protestantas: sacrum sermonem habet, ad concionem dicit. Faludi, N. U. p. 130. Apud Catholicos: blaterat. Ne papolj annyit.
Ki papolja. Eloquitur, propalat. Ki csacsogja. S. I.
Papolás. Faludi, N. A. p. 72.
Papoló szék. Cathedra, sacer suggestus.
PAPOLCZ. E. F. Három-szék Székében.
PAPONYA. Solanum, heliocacabum. M. A.
PAPORCZ. Sz. P. Ung Vben.
PAPOS. Redolens morem sacerdotalem.
Papos. F. Szatmár Vben.
Papos szín. Color niger.
PAPRA morgó. Qui obmurmurat sacerdoti.
PAPSÁG. Sacerdotium. M. A.
Fő-papság. Pontificatus. M. A.
Kis papság. Clericatus. Faludi, T. É. p. 212.
PAPUCS (Papocs. M. A.). Cothurnus, solea, calceus. M. A. Sandalium, crepida. PP.
Papucsos, Cothurnatus M. A. Soleatus. PP.
- PAPA.
PAPA. Pater, lingua puerorum.

- PAPAGÁJ. Meg paprikázta az eledelét.
- PAPAGÁJ. Psittacus. Földi p. 142. Publikán. M. A.
- PAPICS.
- PAPICS. Anemone. M. A. L. PIPACS.
- PAPIROS.
- PAPIROS. Charta, papyrus. M. A. El türi a' papiros, akár mit irsz reá. km. Papiros-áros. Chartopola, negociator chartarius. S. I. Papiros-bélű. Complexionis delicatae, debilis. Papiros-csináló. Chartarius. M. A. Papiros-gyártó. Papyrifex. S. I. Papiros'háta. Charta aversa. PP. Papiros-malom. Chartaria moletrina. PP. Papiros-olló. Forfices majores, quibus charta scinditur. Papiros-péncz. Pecunia chartacea. Papiros-tartó. Chartophylaceum. M. A. * Aranyos papiros. Aurata charta. S. K. Árkus papiros. Philyra chartae. S. K. Fejér papiros. Charta candida. NC. p. 391. Folyó papiros. Charta bibula. M. A. Itatós papiros. idem. Irott papiros. Charta conscripta. Író papiros. Charta scriptoria. Kék papiros. Charta caerulea. Koncz papiros. Liber chartae. S. K. Nyomtató papiros. Charta libraria. NC. p. 391. Posta-papiros. Charta epistolaris. S. K. Sasos papiros. Charta regia. M. A. Sima papiros. Glabra papyrus. M. A. Takaró papiros. Charta emporetica. M. A. Tiszta papiros. Charta munda, in qua nihil est adhuc scriptum. Vastag papiros. Densata charta. S. K. Velin papiros. Charta velina. Vékony drága papiros. Charta augusta. M. A. PAPIROSBA takarja. Segestribus involvit. PP. PAPIROSKA. Chartula. Pázm. Kal. p. 1067.
- PAPLAN.
- PAPLAN. Culcitra. M. A. Stragulum Vrancsics.
- PAPRÁD.
- PAPRÁD. Trichomanes. M. A. PP.
- PAPRÁGY.
- PAPRÁGY. Filix mas. Csapó p. 216.
- PAPRIKA.
- PAPRIKA. Siliquastrum, capsicum annum. S. I. Török bors, vörös bors. Sz. D. PAPRIKÁS. Török borsos. PAPRIKÁZ, paprikázza. Török borssal meg hinti.
- PARA.
- PARA. A' háló' szélére aggatott, 's a' víz' színén lebegő könnyű fa. Sz. D. Para-fa. Quercus suber. Pantoffelholz. S. I. PARÁD. F. Heves Vben. PARÁNYI. Egy parányi. Tantillus, tantulus. M. A. ítem Exiguus, momentaneus. Faludi, E. M. p. 93. Biró Márton, Micae p. 377. Parányi gyönyörűség sereges jaj. km, Parányi vizsgálat. Momentanea consolatio. Faludi, E. M. p. 244. Parányiság. Exilitas, exiguitas. S. I. PARÁZNA. Adulter, moechus. M. A. Parázna a' gyilkostúl tanul. km. Parázna ágyas. Concubina. Pázm. Kal. p. 1089. Paráználkodik. Adulteratur, scortatur, fornicatur. M. A. Paráználkodás. Scortatio. M. A. Paráználkodó. Stuprator, stuprosus. M. A. Paráznaság. Adulterium, stuprum. M. A. Paráznál. Incesto. M. A.
- PARACSKÓ.
- PARACSKÓ. Canis sagax. M. A. Paracskó-eb. idem. NC. p. 131.
- PARADÉ.
- PARADÉ. Splendida ostentatio. S. I. PARADÉROZ. Se ostentat, spectandum praebet. S. I.
- PARADICSOM.
- PARADICSOM. Paradisus. M. A. Paradicsom-alma. Melimela. M. A. PARADICSOMA. Ejus paradisus. Barmok' paradicsoma. Faludi, N. A. p. 82. PARADICSOMI. Paradisiacus. Paradicsomi átok. Maledictum primis parentibus inflictum. Faludi, N. E. p. 163. Paradicsomi madár. Paradisea. Faludi, N. U. p. 67. Paradicsomi vétek. Inobedientia. Faludi, Sz. E. p. 84.
- PAR ANCS.
- PARANCS. Imperatum, mandatum. M. A. PARANCSOL, parancsolja. Praecipit, mandat, imperat, jubet. M. A. Otthon parancsolj. km. Bé parancsolja. Jubet ad se venire. El parancsolja. Amandat. Ki parancsolja. Jubet foras exire. Meg parancsolja. Demandat. M. A. Reá parancsol. Mandato stringit. Öszve parancsolja. Jubet convenire. Parancsolat. Mandatum, praeceptum. M. A. Az erkölcs ember is teként a' parancsolatra. km. Parancsolat-adás. Decretum, edictum. M. A. Bé iktató Parancsolat. Introductorium Mandatum.
- Judiciale Mandatum. Delegatorium M. Birói Parancsolat. Inhibitorium M. Biró-rendelő — Declinatorium M. Biróság-tiltó — Transmissionale M. El mellőző — Dilatorium M. Föl küldő — Reambulatorium M. Halasztató — Regium M. Határ-járató — Captivatorium M. Királyi — Sequestratorium M. Le tartóztató — Requisitovium M. Le zárató — Interpretatorium M. Levél-keresztető — Evocatorium M. Magyarázó — Protectionale M. Meg hívó — Resuscitatorium M. Párt-fogó — Cassatorium M. Pör-elevenítő — Acceleratorium M. Semmisítő — Relaxatorium M. Siettető — Executorium M. Tágító — Parancsolat. Reexe- Végre hajtó — cutorium Mandatum. Viszsa foglaltató L. Tiszti Szótár. p. 53.
- Tíz parancsolat. Decalogus. Parancsolatos. Praeceptivus. CM. Parancsolás. Jussio, jussum, jussus. M. A. Parancsoldogal. Imperitat. M. A. Parancsoldogaló. Imperiosus. M. A. Parancsoló. Mandator, imperator. M. A. Parancsoló fejedelem. Imperator. M. A. Fő parancsoló. Summus imperator. Parancsolva. Imperiose. M. A.
- PARÁZS.
- PARÁZS. Pruna. favilla. M. A. Parázs-kenyér. Panis subcinericius, super prunas coctus. S. I. Parázs-kő. Lapis friabilis. Sz. D. Parázs-tűz. Favilla. Faludi, E. M. p. 46. PARÁZSBAN sültt pogácsa. Dug. km. 2. R. p. 70. PARÁZSOL, parázsolja. Frigít. M. A. Kávét parázsol: kávét pörkööl. Sz. D. Parázsoló, parázsló. Frictorium. Sz. D. Parázsoltt. Frictus. M. A.
- PARASZT.
- PARASZT. Rusticus, agrestis. M. A. A' parasztkok teszik a' nagy fejedelmet. Magnus ope minorum. Paraszt bíró. Judex pagensis. Paraszt ember. Homo rusticus. Paraszt gazda. Herus rusticus. Paraszt ház. Colonia. PP. Domus rusticana. Pázm. Pred. p. 434. Paraszt háztól való szolgálat. Praedii servitus. PP. Paraszt jobbágy. Colonus. Pázm. Pred. p. 477. Paraszt lakodalom. Convivium rusticanum. Paraszt major. Rus. CM. Paraszt majorság. Rus, agricultura. M. A. Paraszt mesterségek. Artes illiberales. Pázm. Pred. p. 333. Paraszt orvos. Medicus stivarius. S. I. Paraszt példa — A' mint a' parasz példát tartja. Paraszt rüh. Scabies rustica. Faludi, N. E. p. 41. Paraszt szabású. Subrusticus, subagrestis. CM. M. A.

- Paraszt szekér. *Currus rusticanus*.
 Paraszt szokás. *Mos rusticus*.
 Paraszt vétek. *Peccatum crudum*. Faludi, U. E. 2. R. p. 182.
 * Egész helyes paraszt. *Rusticus integrae sessionis*. Neki düleszkedik, mint az egész helyes paraszt. km.
 Fél helyes paraszt. *Rusticus dimidiae sessionis*.
 Otromba paraszt. *Crudus rusticus*.
 Sültt paraszt. *Merus rusticus, rusticissimus rusticus*.
 PARASZTABB. *Rusticior*. CM.
 PARASZTI. *Rusticanus*. M. A.
 Paraszti eszköz. *Instrumentum rusticum*.
 Paraszti majorság. *Praedium rusticum*.
 Paraszti példa. — *Zvonarics*. 1. R. p. 399.
 Paraszti szemérmesség. *Pudor rusticus*. M. A. L.
 PARASZTIKOS. *Rusticanus*. Prágai p. 625.
 PARASZTJA valaminek. A' mi pusztán van hagyva a' him-varrásban.
 PARASZTOLKODik. *Rusticatur*. CM. M. A.
 Parasztolkodás. *Rusticatio*. CM. M. A.
 PARASZTOS. *Moribus agrestis, subrusticus, inurbanus, morem rusticum redolens*.
 Vajda, K. É. 1. K. p. 694.
 Parasztosan. *More agrestium, inculte, impolite*. S. I.
 Parasztosodik, Parasztosul. *Degenerat in rusticitatem*.
 El parasztosodik. *idem*. Faludi, B. E. p. 50.
 Parasztosság. *Morum barbaries, insulitas*. S. I.
 PARASZTSÁG. *Rusticitas, barbara*. M. A. item *Communitas rusticorum*.
 PARASZTÚL. *Rustice, rusticatim, inculte*. M. A.
 Parasztúl bánik véle. *Crude cum eo agit*.
 Parasztúl, és szín nélkül hazud. *Crude mentitur*. Pázm. Kal. p. 210.
- PARDUCZ.
 PARDUCZ. *Panthera, pardalis, pardus, leopardus*. M. A. Monozslai PÁRD-nak nevezi, de Cultu. p. 194.
 Parducz-bőr. *Pantherina pellis*. PP.
 Teve-parducz. *Camelopardalis*. Giraffa. Illyent küldött ajándékul Ferencz királyunknak az Egyiptomi viczekirály, és én ezt láttam, mikor Kőszögön által vitték 1828. Jul. 31.
 PARDUCZI. *Pantherinus*. M. A.
 PARDUCZOS. *Pelle pantherina vestitus*.
 Parduczós Árpádnak méltó maradéka Magyar nép. VIRÁG.
- PARÉ.
 PARÉ, PARÉJ. *Holus, olus, beta, lachanon, lachanum*. M. A.
 Paré-áros. *Olitor*. M. A.
 Paré-étek: vagdaltt tejes paré. *Olus pultaceum*. PP.
 * Disznó-paréj. *Mercurialis*. Has-lágyító fű. *Bingelkraut*. Csapó, p. 113.
 Kerti paréj.
 Östör-paréj. *Blitum*. M. A.
 Sajtos paré. *Intritum*. CM.
 PARÉJOS. *Olitorius*. M. A.
 Paréjos kert. *Hortus olerum*. Sz. D.
- PARGAMINA.
 PARGAMINA. *Membrana, pergamentum*. M. A.
 Pargamina-csináló. *Membranarius*. M. A.
 PARGAMINAI. *Pergamineus*. M. A.
- PARGAMINÁS. *Membranaceus, membraneus*. M. A.
 PARIPA.
 PARIPA. *Sonipes*. S. I. A' jó paripa is meg botlik néha. km.
 PARIPÁZ. *Equitat*.
 Paripázás. *Equitatio*.
- PARITTYA.
 PARITTYA. *Funda*. M. A.
 Parittyá' kötele. *Fundae habena*. PP.
 PARITTYÁS. *Funditor, fundibularius*. M. A.
 Parittyás baj-vívás. *Duellum cum funda*. Faludi. T. É. p. 172.
 PARITTYÁZ. *Funditat, funda petit*. Faludi, T. É. p. 160. „Parittyázzon egymásra a' két fél, az egész pásztorság' szemé' láttára, vérző sebig.“
- PARLAG.
 PARLAG (Parrag). *Ager desolatus, vinea inculta, sterilis, rudis*. M. A. *Solum derelictum*.
 PP. *Parlagon terem a' gaz*. km. Dug. 1. R. p. 294. PARLAGBÓL föl szántott föld. *Rudetum*. M. A.
 PARLAGI (Parragi). *Campestris, agrestis*.
 Parragi ember. *Homo ruralis*.
 Parlagi rózsza. *Rosa pumilla, cynorrhodon*. M. A. *Flos Adonidis*. PP.
 PARLAGODik. *Deseritur, derelinquitur*. S. I.
 PARLAGUL. *idem*.
 El parlagul. *Inveterascit, sterilesцит, desolatur*. M. A. Káldi, 4. Esdr. 16. 33.
- PARMAZÁN.
 PARMAZÁN. *Parmensis*.
 Parmazán sajt. *Caseus Parmensis*. M. A.
- PARÓKA.
 PARÓKA. *Vendég-haj, Galericulum, calindrum, capillamentum*. PP. *Coma adscititia*.
 PARÓKÁS. *Qui facit, vel qui gestat comas adscititias*. Dug. km. 1. R. p. 154.
- PAROLA.
 PAROLA. *Fides data*. PP. *Az oltár előtt adott parolát nem olly könnyű föl bontani, mint a' rozs sz varrást*. km.
 PAROLÁRA jö. *Fide data venit*. PP.
 PAROLÁZ. *Percussis manibus fidem interponit*.
- PART.
 PART. *Ripa, portus, litus*. M. A. *Lassu víz partot mos*. km.
 Part' alja, Part' ürege. *Carum ripae*. S. I.
 Part' málja. *idem*. Pázm. *Tudakozó Pred. első levelében „Bezzeg nem csekély vízben tapogat ám ez a' jámbor, hanem ugyan a' part' mályát turbokolja, és az derék Szent írásból feszegeti mondásit.“*
 Part nélkül való. *Importuosus*. M. A.
 Part-rév. *Portus*. M. A.
 PARTATLAN. *Importuosus*. S. I.
 PARTI. *Litoralis, litoreus, riparius*. M. A.
 Parti főske. *Hirundo riparia*. M. A. *Merops*. CM.
 Parti tyúk. *Glareola, tringa*. *Sandlaufer*. S. I.
 PARTOS. *Litorosus, habens ripam*. M. A.
 PARTRA verekedik. *Litturi appellit*. S. I.
- PASKOL, paskolja. *Affligit, vehementer verberat*. CM. M. A. L. *Pacskol*.
 PASKOLÁS. *Percussio, concussus*. M. A. CM.
 PASKOLÓ. *Percussor, cursor, tundens, quatiens*. M. A.
- PASZITA.
 PASZITA. *Convivium, die introductionis mulieris, dari solitum*. Be avatáskori vendégség. Faludi, N. E. p. 160. 206.
 PASZITÁBA megy. *Accedit ad tale convivium*. Sz. D.
 PASZITÁS gyülekezés. *Conventus ita convivantium*. Faludi, N. A. p. 103.
- PASZKONCZA.
 PASZKONCZA. *Detortus, corruptus*.
 Paszkoncza kakas. *Roszsúl heréltt kappan*.
 Paszkoncza kender. *Cannabis faemina*. M. A.
 Paszkoncza magyar. *Corrupte loquens hungarice*.
 Paszkoncza név. *Illusorium nomen*. Vajda, 3. K. p. 355. „Ha paszkoncza nevet ad is.“
 Paszkoncza szívű. Vajda, 3. K. p. 474.
- PASZOMÁNY.
 PASZOMÁNY. *Fimbrea*. S. I.
 Arany paszomány. *Aurea fimbria*.
 PASZOMÁNYOS. *Fimbriatus v. fimbriarum confector*. Tudja mesterségét, mint a' paszomántos. Dug. km. 1. R. p. 202.
 PASZOMÁNYOZZA. *Fimbriis ornat*. Csuzi, Tromb. p. 14.
- PAT.
 PAT. *Pat-halom (hodie Patalom)*. F. Somogy Vben.

- PATA. Bizonyos gyermek-játék. S. I. Csapó csiga, csürök, pige, pilinczk. Sz. D. v. inkább: palánta-rágó féreg, oly forma, mint a' fában termő szű. Sz. D.
Pata. t. h. n. Bihar, Heves, Somogy, és Veszprém Vkben.
Pata' háza. F. Győr Vben.
Patáz. Patát játszik, csürköst játszik.
PATACS. Phenion, anemone. M. A. Pipacs.
Patacs. F. Baranya Vben.
PATAJ. MV. Pest Vben. Ki adtak rajta, mint Patajiak a' szűrön. km. Dug. 1. R. p. 204.
PATAS. F. Győr Vben.
Patas' fa, Patos' fa. F. Somogy Vben.
PATÉLL, patéllja. Veri.
Ki patéllja a' ruhát. Ki veri. Sz. D.
Meg patéllja. Meg veri. Sz. D.
Patélló. Sulyok, mosó fa. Sz. D.
PATLAN. Sz. P. Tolna Vben.
PATÓ' háza. F. Szatmár Vben.
PATONA (Pat' honya?). FF. Veszprém és Győr Vkben.
PATONY. t. h. n. Posony Vben.
- PATAK.
- PATAK. Rivus, fluentum, torrens, profluens. M. A. Ha nagy vízben nem akarsz halni, a' patakot is kerüld. km.
Patak. t. h. n.
Patak' falva. E. F. Udvarhely Székében.
Sáros Patak. MV. Zemplin Vben.
PATAKA, PATKA. Ejus rivus.
Patka. F. Fejér Vben. Sz. P. Győr Vben.
Szala' patka. F. Szala Vben.
Tala' patka. F. Vas Vben
PATAKI. Rivalis, fluvialis. M. A. item Patachinus, Patachiensis, qui est ex oppido Patak. M. A.
PATAKONKÉNT. Rivatim. S. I.
PATAKOS. Ravis abundans. Káldi, Deut. 8. 7.
PATAKZik. Patak-módra foly. Szinte patakzott a' vér.
- PATÉCS.
- PATÉCS. Petechia, febris petechialis. S. I.
PATÉCSOS. Habens petechias.
Patécsos nyavalya. Morbus petechialis.
- PATICS.
- PATICS. Paraszt ház' oldalának veszsző-fonyatéka, melyet osztán bé tapasztanak. Sz. D.
- PATIKA.
- PATIKA. Apotheca, pharmacopolium, myropolium, officina. M. A. Vén embernek kása a' pecsenyéje, bor a patikája. km. Dug. 2. R. p. 334.
Patika-láda. Pharmacotheicum. PP.
Patika-szag. Odor medicinarum.
PATIKÁROS. Pharmacopola, myropola. M. A. Patikáros' szelenczéje. Pixis, thecula. Pázm. Pred. p. 397.
- PATIKÁS. Pharmacopola. CM.
Patikás szelenczék. Pixides, theculae. Faludi, N. A. p. 124.
- PATING.
- PATING. Vinculum, lorum. PP. Foglaló szij. Sz. D.
- PATKÁNY.
- PATKÁNY. Sorex. M. A.
PATKÁNYI. Soriceus, soricinus. M. A.
- PATKÓ.
- PATKÓ. Solea equi, calceus, equinus. M. A. A' vak is talál néha egy patkót. km.
Patkó-el-rúgás. Soleae equinae excussio. PP.
Patkó-föl-verés. Calceatio.
Patkó-szeg. Gomphus. M. A. Clavus solearum. PP.
Patkó-szedő. Collector solearum.
Patkó-verő. Malleus solearis.
* Barát-patkóból tüzet ejteni. km. E silice aquam elicere.
Csizma-patkó. Solea cothurni.
Ló-patkó. Solea equi.
PATKOL, patkolja. Subferrat, calceat equum. M. A. Nem illeti vargát a' ló-patkolás. km.
El patkol. Abit. O be finom ember volt, jó, hogy tőlünk el patkolt. Faludi, E. M. p. 23.
Patkoló kovács. Solearius faber. PP.
Patkoltat meszsze földre. Cogit in longinquum. Beniczki, p. 280.
Patkoltatja. Curat soleari. Faludi, N. A. p. 90.
PATKÓS. Soleatus.
Patkós csizma. Cothurni soleati.
Patkós ló. Equus soleatus.
Patkós Teszér. Sz. P. Hont Vben.
- PATOK.
- PATOK. Talitrum. M. A. Kotty-fitty, fitty, fittyentés, újjal való pattantás. Sz. D.
- PATT.
- PATT. Sonus dissilientis.
PATTAN. Cum strepitu rumpitur.
El pattan. Dissilit.
Föl pattan. Erumpit. Föl pattan, mint a' sajt-kukacz. km.
Föl pattant ellene. Erupit contra illum cum ira, et indignatione.
Ki pattan. Erumpit. Méh-tartás. Vác. p. 25.
Meg pattan. Dissilit. Pázm. Pred. p. 621.
Pattanás. Fragor. it. Pustula, exanthema. PP.
Pattant, pattantja. Plodit, displodit, scloplum edit. M. A.
Ki pattantja. Explodit, displodit. M. A.
Meg pattantja. idem. Nem jó a' nagy úrral cseresnyét enni, mert meg pattant a' magvával. km.
Őszve pattantja. Complodit. M. A.
Pattantás. Sclopus, stlopus. M. A.
- Ki pattantás. Explosio. M. A.
Pattantyú. Bombarda, tormentum. M. A.
Pattantyú-öntő. Fusor tormentarius. M. A.
Fal-törő pattantyú. Pázm. Pred. p. 226.
Pattantyús. Tormentorum, bombardarumve moderator, et ejaculator. M. A.
Pattantyúz. R. Displodit tormenta. S. I.
PATTOG. Strepit, erepat. M. A. it. Respondet cum stomacho. S. I. PP.
Pattog, mint a' cserfa a' tűzön. km.
Pitteg pattog. Crepitat.
Széllyel pattog. Cum strepitu dissilit, rumpitur, disjicitur. S. I.
Pattogás. Fragor. M. A.
Pattogat. Strepit, crepat, crepitat. M. A.
Pattogó. Creperus, fragosus. M. A.
Pattogós. idem. Tűzben a' kukoricza nem pattogósabb. km. Dug. 1. R. p. 192.
Pattogósan száll. Responsat cum stomacho.
Pattogat, pattogatja. Facit resonare cum crepitu.
Pattogva felelget. Obloquitur.
Pattogzik: hólyagzik. Ki pattogzott a' teste. Sz. D.
- PATVAR.
- PATVAR. Calumnia, cavillum. M. A. CM. VM. Hit-tartás. p. 1. item Röjtök-hely hova a' szabók a' nyiradékokat hányják. S. K.
Patvar vigye, patvar tudja. S. I.
Mi a' patvar. Che diavolo.
Pör patvar. Lis, litigium. M. A.
PATVARI. Cavillatorius.
Patvari mesterség. Ars cavillandi. Faludi, E. M. p. 119.
PATVARISTA. Amanuensis causidici, practicans litium gerendarum, et serendarum etiam.
PATVARKODIK. Calumniatur, cavillatur, sycophantatur. M. A. CM. Zvonarics. 1. R. p. 569.
Patvarkodás. Cavillatio, fraus, dolus. M. A.
Patvarkodó. Cavillans, calumniator, litigiosus. M. A. CM. Pázm. Kal. p. 814.
Patvarkodó ki fogások. Exceptiones calumniosae, litigiosae.
PATVAROS. Sycophanta, calumniosus, cavillator. M. A. CM. Pázm. Kal. p. 840.
Pör-patvaros. Vitiligator. CM.
Patvaroskodik. Sycophantatur. CM.
Patvarosúl. Calumniose. M. Verbőczy. 1660. p. 429.
PATVARSÁG. Sycophantismus.
- PATY.
- PATY (Fölső. alsó.). FF. Vas Vben.
PATYOD. F. Szatmár, Vben.
PATYOLAT. Calantica, cidaris. it. Infula. M. A. Pannus tenuis xylinus. Mousseline. S. I. Pázm. Pred. p. 272. 424.
Patyolat-ing. Indusium ex mousseline. Pázm. Pred. p. 1059.
Patyolatos. Mulier cum peplo, v. turca cum cidari. S. I.
Patyolatos barát. Dominicanus; ita vulgo ob tenuiorem album vestitum.
Patyolatos nép: fejér nép. Sz. D.
Patyolatos rend. idem. Faludi, N. E. p. 33.

- Patyolatatos szín-nép. idem. Faludi, N. A. in praef.
 PATYÓKA. Minden némű ruha darab, mellyel, a' hideg ellen téli üdőben, a' fej bé takartatik. — Könnyebb vagyok, hogy a' sok patyóka le mentt a' fejemről. — Hallottam 1825. Maj. 26.
 Patyókál, patyókálja. Obnubit, contegit. Bé voltam patyókálva. Hallottam Káldon 1825. Ján. 10.
- PAZOR.
 PAZOR.
 Pazor-fény. Luxus. Kazinczi.
 PAZOROL, pazorolja, pazorlja, pazarlja. Heluatur, prodigit. M. A.
 El pazarlja. Dissipat, dilapidat, prodigit. M. A. Nem gyűjthet annyit a' fősvény anya, a' mennyit a' tékozló ifjú el nem pazorolhat. km.
 Pazarlás. Prodigencia, helluatio. M. A.
 El pazarlás. Profusio. M. A.
 Pazarló. Heluo, prodigus. M. A.
- PÁ.
 PÁCZ.
 PÁCZ. Muria. Beitze. S. I.
 PÁCZA. F. Somogy Vben.
 PÁCZOD. F. Szala Vben.
 PÁCZOL, páczolja. Macerat aceto. S. I.
 Bé páczolja. Aceto condit, macerat.
 Páczolás. Maceratio in aceto.
 Páczoltt. Maceratus.
 Páczoltt dohány. Herba nicotiana maceratione praeparata.
 Páczoltt nyúl. Caro leporina maceratione emollita.
- PÁCS.
 PÁCS.
 PÁCSON. F. Vas Vben.
- PÁD.
 PÁD. Sz. P. Somogy Vben. E. F. Hunyad Vben.
 PÁDÁR. FF. Gómör, és Szala Vben.
 PÁDÉ. F. Torontál Vben.
 PÁDIMONTOM, PÁGYIMONTOM. Pavimentum. M. A. Pázm. Pred. p. 747.
 Padlat, pallat.
 Pádimentom. idem. PP.
 Págyimentom. idem. PP.
 Pádimentomos. Pavimentatus. M. A.
 Pádimentomozza. Pavimentat. M. A.
- PÁGONY.
 PÁGONY. Sagittarius. S. I.
- PÁH.
 PÁH.
 PÁHÓ. Horreum, granarium, reconditorium. S. I. Csűr forma épület, mellybe sok féle jószágot, életet raknak. Sz. D.
 PÁHOK (Alsó, fölső). FF. Szala Vben.
 PÁHOL, páholja. Verberat. S. I.
 Meg páholja: meg rakja, dögönyözi, agya bugyálja, abajgatja. Sz. D. Dug. km. 1. R. p. 13. 289.
- PÁJA.
 PÁJA. Bizonyos szövet. S. I. Portéka' neme. Sz. D.
 Fekete pája szoknya. Sz. D.
- PÁK.
 PÁK.
 PÁKA. t. h. n.
 Pákác. Sz. P. Torontál Vben.
 PÁKÁSZ. Cupes, catillo. Sz. D.
 PÁKOD. F. Szala Vben.
 PÁKOSZTOS: nyalánk, kuttató, fazokat meg kereső, kártékony p. o. kutya, vagy macska. Sz. D.
 Pákosztoskodik: nyalánkodik. Sz. D.
 PÁKOZD. F. Fejér Vben.
- PÁL.
 PÁL. Paulus. n. pr. M. A. Tudja Pál, hol kaszál. km.
 Pál érsek — Ez sem volt a' Pál érsek' udvarában.
 Pál' fa, Pál' falva. t. h. n.
 Pál' földje. F. Zemplin Vben.
 Pál' háza. F. Abaúj Vben.
 Pál' telekje. F. Veszprém Vben.
 Pál-vágás. F. Sáros Vben.
 PÁLD. FF. Hont, és Posony Vben.
 PÁLFI-szeg. F. Szala Vben.
 PÁLI. t. h. n.
 PÁLOS. Sz. P. Kis Kunságban.
- PÁLCZA.
 PÁLCZA. Baculus, fustis. M. A. Nem a' pálcza-verés, hanem szelíd intés, gonoszt jóvá teheti. km.
 Pálcza-ütés. Fustigatio. Beniczki. p. 124.
 * Cser-pálcza. Baculus quercinus. Pesthi' Mes p. 15.
 Káplár-pálcza. Baculus decurionatus.
 Királyi pálcza. Sceptrum. M. A.
 Mogyoró-fa-pálcza. Baculus ex corylo.
 Nád-pálcza. Baculus arundineus. Faludi, N. A. p. 191.
 Püspöki pálcza. Pedum pontificium. PP.
 Tornyoos pálcza. F. Szabolcs Vben.
 PÁLCZÁL, pálczálja. Fustigat.
 Meg pálczálja. idem. Pesthi' Meséji. p. 15.
 PÁLCZÁS. Baculatus.
 PÁLCZÁZ, pálczázza. Fustigat. M. A.
 Meg pálczázza. idem.
 Meg nád-pálczázta. Baculo arundineo verberatus est.
 Pálczázás. Fustigatio. Pázm. pred. p. 1252.
 Meg pálczázás. idem. PP.
- PÁLHA.
 PÁLHA. Assumentum angulare. PP.
 Pálhája az ignek. Assumentum angulare indusii. Sz. D.
- PÁLINKA.
 PÁLINKA. Crematum. PP.
 Pálinka-főző. Ustor cremati. Geidler H. Okt. p. 15.
 * Róz-pálinka. Crematum e siligine.
 Szilva-pálinka. Silvorum.
 Törköl-pálinka. Crematum e fecibus botrorum. S. I.
 PÁLINKÁS. Crematum habens.
- PÁLINKÁS jó reggelt. Paraszt köszöntés.
 Pálinkás öveg. Vitrum pro servando cremato.
 PÁLINKÁZ. Crematum bibit.
 Föl pálinkázta magát. Cremato se ingurgitavit.
 PÁLIZÁTA.
 PÁLIZÁTA. Vallus, revelinum. PP.
 PÁLLIK.
 PÁLLIK. Sudore, naedore destruitur. L. Párlík. El pállík. idem.
 Meg pállík. idem.
 PÁLLYA.
 PÁLLYA. Stadium. M. A. Nem nyeri el a' pályát, a' ki útjában horgot vet. km.
 Pályá-ajándék. Brabeum. Faludi, N. A. p. 155.
 Pályá-jutalom. idem. S. I.
 Pályá-futás. Stadii decursio, curriculum. S. I.
 Pályá-futó. Stadiodromus. M. A.
 Pályá-futó hely. Stadium, decursorium, catadromus. M. A.
 Pályá-hely. idem. Gyöngyösi. T. 1. Chariclia' Ajánló levelében.
 Pályá-játékok. Ludi decursorii. Faludi N. A. p. 154.
 PÁLLYÁS. Gyöngyösi, 1. Dar. p. 166.
 Pályás sereg. Turma decurrentium in stadio. Gyöngyösi, 1. D. p. 162.
 PÁLLYÁZ. Stadium currit, v. concertat, certat pro palma consequenda. S. I.
 Pályázás. Stadii decursio. Gyöngyösi, 1. D. p. 165.
 Pályázat. idem. S. I.
 Pályázó. Decurrens in stadio.
 Pályázó hely. Stadium. Gyöngyösi, 1. D. p. 164.
 Pályázó ruha. Vestitus decurrentis in stadio. Gyöngyösi, p. 165.
- PÁLMA.
 PÁLMA. Palma.
 Pálma-ág. Ramus palmae. Pázm. Pred. p. 471.
 Pálma-fa. Palma. M. A.
 Pálma-fai. Palmeus. M. A.
 Pálma-fás hely. Palmetum. M. A.
 Pálma-fa-gerenda. Palmeum tignum. Pázm. Kal. p. 663.
 Pálma-in. Fibra palmae. Csuzi, Síp-szó. p. 576.
 PÁLÓ.
 PÁLÓ. Fascia. vide PÓLA. M. A.
 PÁLÓL, pálólja. Fasciat. M. A.

PÁMPOLÓDik.

PÁMPOLÓDik. L. Pántolódik. Heltai, 1. D. p. 308.

PÁNCZÉL.

PÁNCZÉL. Lorica M. A. Hamatus thorax, textilibus laminis contextus. PP.

Pánczél-cseh. E. F. Doboka Vben.

Pánczél-gyártó. Loricarius. M. A.

Pánczél-ruha. Subarmalia. CM.

Pánczél-üömög. Ephestris. M. A. Lorica manicata. PP.

PÁNCZÉLja. Ejus lorica. Pázm. Pred. p. 943.

PÁNCZÉLOS. Loricatus. M. A. Káldi, Jerem. 51. 3.

Pánczélos. Dasypus, tatu, armadillus. Panzerthier, Gürtelthier. S. I. Földi p. 56.

Pánczélos ing. Lorica. Szirmai, Parab. p. 47.

PÁNCZÉLOZ, pánczélozza. Lorica munit.

Föl pánczélozza. idem. Káldi 1. Macchab. 6. 43.

PÁNCZÉLT vesz reá. Loricat. M. A.

PÁNKÓ.

PÁNKÓ, csőrege. Pastillus, placenta frixa. M. A. PP.

Kerékded pánkoh. Pastillus. NC. p. 403.

PÁNT.

PÁNT. Canthus. M. A.

Pánt. Sz. P. Bihar Vben.

Pánt-szíjak. Lora nectentia. Faludi N. U. p. 161.

Pánt-vas. Canthus. PP.

Pánt-veszsző. Vimen. M. A.

Pánt-veszszői. Viminalis, vimineus. M. A.

PÁNTOL, pántolja. Cantho firmat. Pántot üt reá.

Pántolás. Pánt reá ütés. VV. L.

Pántolódik. Rixatur, altercatur. M. A. Faludinál N. U. p. 94. Pantalódik. Videtur error typi, nam alibi cum accentu scribit.

Pántolódás. Rixatio. Pázm. Pred. p. 243.

Pántalodó. Rixosus. Faludi U. E. 2. R.

p. 78.

PÁNTÓS. Melly meg van pántolva.

Pántos kerék. Sz. D.

PÁNTOZ, pántozza. Cantho munit.

PÁNTLIKA.

PÁNTLIKA. Taenia, ligula. PP. Addig éltem világomat, míg szél fújta pántlikámat.

Pántlika-szövő. Textor ligularins. PP.

PÁNTLIKÁS. Taeniis, ligulis instructus.

Pántlikás köntös. Sericeis taeniolis segmentata vestis. PP.

Pántlikás zsidó. Judaeus ligulas vendens.

Vajda, 1. K. p. 465.

PÁNTLIKÁZ, pántlikázza. Ligulis instruit, ornat.

Föl pántlikázza. idem. Faludi, T. É. p. 157.

Föl pántlikázott lovak, mint mikor a' meny-aszszonyt viszik.

PÁNTOFELY.

PÁNTOFELY. Crepida, baxae. M. A.

PÁNTOFELYES. Crepidatus. M. A.

PÁNY.

PÁNY. F. Abauj Vben.

PÁNYOK. F. Ugyan ott.

PÁNYVA. Hoszszu kötél, lovat ki czövekelő kötél. Prágai, p. 125. Dug. km. 1. R. p. 19. 219.

Pányva-kötél. idem.

Pányváz, pányvázza. A' lovat ki czövekei. Sz. D.

Ki pányvázza. Pányvára köti. Sz. D.

PÁPA.

PÁPA. Summus pontifex. PP. Romában volt, pápát nem látott. km.

Pápa. MV. Veszprém Vben.

Pápa-fű. Carduus benedictus. M. A.

Pápa' katonája. Dug. km. 1. R. p. 242.

Imbellis miles. Szirmai, Parab. p. 92.

Pápa-süveg. Tiara pontificia.

Pápa-szem. Conspicillum, perspicillum, specillum. M. A. CM. Nem mind tudós az, kinek pápa-szem függ az orrán. km.

Pápa-választás. Electio pontificis. Pázm. Pred. p. 469.

* Aszszony-pápa. Papissa. Pázm. Kal. p. 777.

Romai pápa. Pontifex Romanus.

PÁPAI. Pontificalis. item Papensis.

Pápai áldás. Pontificalis benedictio.

PÁPASÁG. Papatus. Zvonarics. 1. R. p. 931. Telegdi, Felelet p. 114.

PÁPÁLKODik, Pontificem agit. Heltai, 1.

Dar. p. 43. Pázm. Kal. p. 777.

PÁPÁS. Pontificius. Zvonarics. 1. R. p. 9.

PÁPISTA. Pontifici adhaerens.

Pápista színben. Macilentus, exhaustus jejuniis.

Pápistaság. Pontificii, Romano catholici. Pázm. Kal. p. 412. 1021. Pred. p. 853. Káldi, Okt. Int. p. 20. Faludi, N. E. p. 142.

PÁPOCZ.

PÁPOCZ. MV. Vas Vben,

PÁPOCZI, pronunciatione vulgi PÁPCZI.

Pápoczensis.

PÁR (név).

PÁR. Fermentum. Savanyító. Sz. D.

Pár-hagyma. Porrurum, bulbus. M. A.

Pár-hagymai. Porraceus. M. A.

Pár-lúg. Lixivium. M. A. Koszos a' pár-lúgot gyüölöli. km. Dug. 1. R. p. 299.

PÁRA. Vapor. M. A. it. Anima brutorum.

Szegény-pára. Misericulus. Sz. D.

Párája. Gőze. item Az oktalan állat' lelke. Ki mentt a' párája, ki adta barom a' páráját.

Sz. D.

Párádzik. Evaporat.

Párádzás. Evaporatio.

Párállik. Vaporat, fumat, vaporem halat. M. A.

Párállik a' föld. Terra vaporem halat. Sz. D.

Ki párállott a' bornak minden ereje.

El mentt minden ereje. Sz. D.

Meg párállom a' testét. Sz. D.

Párálló nyoszola. Faludi, N. E. p. 156.

Párállott palota. Faludi, E. M. p. 244.

Párás. Vaporosus.

Párás állat. Brutum, animal irrationale.

Párázik. Exhalat.

Párázat. Exhalatio. Sz. D.

PÁRGOL, párgolja. Vapore fomentat. Sz. D.

PÁRLik. Ferbet, fervefit. M. A.

Ki párlik a' fű. Sz. D.

Párlódás. Gőzölgés. Pázm. Pred. p. 901.

Párló fű. Agrimonia, eupatorium. M. A.

PÁROL, párolja. Fervefacit. M. A. Vapore fomentat, mundat, lavat.

Párolás. Mundatio vestium per lixivium.

Süítés, főzés, párolás, mosás, szülés, szoptatás, aszszonyoknak nagy kinzás. km.

Pároló sajtár. Vas in quo vestes per lixivium mundantur.

PÁRU-sajtár. idem.

PÁR (társ-név).

PÁR. Par, unus et alter.

Pár-számra. Duplicatim.

PÁRATLÁN. Impar. Feletlen. Faludi, E. M. p. 19.

PÁRJA. Ejus socius, ejus alter.

Párja a' levélnek. Par literarum.

Élete' párja. Vitae suae socia.

Párlál. Apographum exscribit, excipit, describit. PP. Párlját veszi.

Párláltt levél. Apographum. PP.

PÁRONKÉNT. Binatim, per paria.

PÁROS. Compar, junctus, socium habens,

socio gaudens, v. socialis. S. I.

Páros. E. F. Hunyad Vben.

Páros élet. Vita conjugalis, matrimonium. S. I.

Páros ének, melly kettőtől énekeltetik.

Faludi, E. M. p. 42.

Páros szeretet. Amor conjugalis. Faludi,

E. M. p. 244.

Páros táncz. Faludi, N. E. p. 162.

Párosan. Bini. Paarweise. S. I.

Párosít, párosítja. Conjungit, copulat, consociat. S. I.

Párosodik. Jungitur, conjungitur, sociatur,

copulatur. S. I.

Meg párosodik. idem. Faludi, T. É. p. 125.

Párosodás. Junctio, conjunctio, sociatio. S. I.

Párosul. Sociatur, copulatur.

PÁROZik, Párliz. idem.

Párlzás. Foetura.

Párlzás' ideje. Tempus foeturae.

PÁRIS.

PÁRIS. Parisii.

Páris. Sz. P. Szepez Vben.

Páris' háza. F. Liptó Vben.

Páris-fű. Herba paris. PP.

Páris-madár. Parus, aegithalus. PP.

Páris-Pápai. Celebris scriptor lexicus hungarici.	Pártolkodás. Factio, seditio, conspiratio. M. A.	PÁSZMA.	P
PÁRISI. Parisiensis, parisinus. Párisi módi. Moda parisina.	Pártolkodó. Factiosus, seditiosus. M. A. CM.	PÁSZMA. Fasciculus filorum. Sz. D. S. I. Egy pászma, egy ige fonál. Sz. D.	Á
PÁRKÁNY.	Pártolkodva. Seditiose. CM. M. A.	PÁSZMÁS eső. Psecas. PP. p. 76.	S
PÁRKÁNY. Subgrunda, projectura. M. A. Margo, marginis circumjectio. PP.	Pártoló. Seditioem movens. M. A. Pártolatja. Facit ut desciscat. Pázm. Pred. p. 436.	PÁSZMOS. E. F. Kolos Vben.	Z
PÁRKÁNYA. Ejus cinctura.	PÁRTOS. Seditiosus, factiosus. M. A.	PÁSZTA.	T
Ajtó' párkánnya. Liminare portae. Pázm. Pred. p. 465.	Pártos rész. Pars factiosa, seditiosa. M. A. PP.	PÁSZTA. Darab, szakadék. Sz. D. Két pásztát szedtek meg a' szedők a' szőlőben. Sz. D.	O
Kernencze' párkánnya. Sz. D. Kút' párkánnya. Puteal. Sz. D.	Pártoskodik. Partem factiosam sequitur, seditiosis adhaeret. S. I. Sz. D.	PÁSZTÁNKÉNT. Darabonként. Kalendarium. 1716. p. 14.	R
PÁRKÁNYOZ, párkányozza. Subgrundat. M. A. Cingit, sepi, circumdat. S. I. Meg párkányozza. Marginem circumducit. PP.	Pártosom. Meae factionis, mearum partium, mihi adhaerens. Faludi. E. M. p. 250.	PÁSZTÁS: darabos, szakadékos. Pásztás eső. Kálend. 1716. p. 17. Pásztás fölhő. Sz. D.	.
Párkányozás. Subgrandatio. M. A. Párkányozat. Subgrunda, cinctura. Párkányozó gyalu. Dolabra adunca. PP.	Pártosság. Partium v. factionis studium. S. I. Pártosúl. Seditiose, factiose. M. A. PÁRTOT üt. Rebellat, seditioem movet, conspirat. M. A.	Pásztáson: darabonként. Sz. D.	P
PÁRNA.	PÁRTÚL fogja. Tuetur ejus partes, defendit, protegit.	PÁSZTERNÁK.	a
PÁRNA. Pulvinar, pulvinarium, pulvinus, culcitra. M. A.	PÁRTÚL (íge). In partem secedit, parti sive factioni accedit. S. I. El pártul. idem. PÁRTA.	PÁSZTERNÁK. Pastinaca. Moh-répa. Csapó. p. 219.	s
Párna-héj. Theca pulvinaris. Nem párna-héj. km. Káldi, Okt. Int. p. 30.	PÁRTA. Corolla linea v. serico, lanave texta. M. A. Néha a' jól föl kötött párta is el esik. km. Dug. 1. R. p. 170.	PÁSZTOR.	C
Párna-zsák. Lectulus viatorius. PP. * Bőr-párna. Culcitra. NC. p. 375. Nyereg-párna. Pulvinar ephippii. PP. p. 242.	Párta-öv. Subcingulum, balthus. M. A. PÁRTÁZ, pártázza. Praecingit, praecincturis, praecinctionibus obducit. M. A. Pártázat. Limbus, item Praecinctio, praecinctura, cinctura. M. A. Káldi, Exod. 25. 24. Gatyá' pártázatja. Praecinctura femoralium.	ak a' pásztor vétke, ha tudta nélkül eszi meg a' farkas a' bárányt. km. Pásztor-ének. Carmen pastoritium. Faludi, E. M. p. 71. 74. etc. Pásztor-kalap. Pileus pastoralis. Faludi, T. É. p. 171. Pásztor-táska. Bursa pastoris. Faludi, E. M. p. 82. * Borju-pásztor. Pastor vitulorum. Csorda-pásztorok. Pastores armentorum. Pázm. Pred. p. 15. Dinnye-pásztor. Peponum custos. S. K. Disznó-pásztor. Subulcus. Kanász. Pázm. Pred. p. 1098. Erdő-pásztor. Nemoris custos. S. K. Fő-pásztor. Summus pastor. Juh-pásztor. Pastor ovium. Pázm. Pred. p. 1098. Kecse-pásztor. Aegonomus. S. K. Kígyó-pásztor. Libellula. Pille' neme. Szita-kötő. Kukoricza-pásztor. Fagopyri custos. S. K. Lelki pásztor. Pastor spiritualis. Lúd-pásztor. Anserarius. S. K. Mező-pásztor. Custos camporum. Őkőr-pásztor. Bubulcus. S. K. Zsiba-pásztor. Pastor anserculorum. Szőlő-pásztor. Vinearum custos. S. K. Tehén-pásztor. Pastor vaccarum. Csordás.	s
PÁRNÁS. Habens pulvinar. Párnás ág. Lectus pulvinaribus majoribus instructus. Párnás szék. Anacliterium. Kanapé. Faludi, N. U. p. 112. N. A. p. 42. Párnás vánkös. Faludi, T. É. p. 133.	PÁSKVILLUS.	PÁSZTORATLAN juhok. Oves absque pastore. Káldi, Num. 27. 17.	P
PÁRT.	PÁSKVILLUS. Famosus liber. PP.	PÁSZTORI. Pastoralis, pastoritius, pastoreus. M. A. Pásztori (Alsó, fölső). FF. Soprony Vben. Pásztori bot. Pedum. M. A. Pásztori ének. Faludi, T. É. p. 172. Pásztori ernyők. Tuguria pastoritia. Faludi, E. M. p. 149. Pásztori hajlék. Casa pastoralis. Faludi, T. É. p. 141.	A
PÁRT. Sectio, factio, partes, dissidium. Fél, rész, M. A. Párt-fogolja. Partes tuetur, patrocinator. Párt-fogás. Defensio, patrocinium. S. I. Párt-fogó. Tutor, protector, defensor, patronus. S. I. Sz. D. Párt-tartó. Factiosus. Tinódi. S. I. Jesuiták' titkai. p. 20. „Annak sem indítóji, sem párt-tartóji nem voltak a' Jesuiták.“ Párt-ütés. Seditio, rebellio, factio. M. A. Párt-ütő. Rebellator, rebellis, seditiosus. M. A.	PÁSKVILLUS. Famosus liber. PP.		.
PÁRTATLAN. Medius, neutrius partis, a partium studio alienus. S. I. Pártatlanlág. Neutrarum partium studium, neutralitas. S. I. Pártatlanúl. Absque studio partium. S. I. PÁRTÍT, pártítja. In partem seducit, factioni adjungit. Sz. D. S. I. El pártítja. Seducit ad suas partes. Sz. D. PÁRTJA. Ejus partes. Pártját fogja. Ejus partes tuetur.	PÁSKVILLUS. Famosus liber. PP.		M
PÁRTOL. Seditioem movet, conspirat. M. A. El pártol. Deficit, desciscit. M. A. Pázm. Pred. p. 337.	PÁSKVILLUS. Famosus liber. PP.		.
Pártolás. Seditio. M. A. El pártolás. Defectio. M. A. Transfugium. CM.	PÁSKVILLUS. Famosus liber. PP.		A
Pártolkodik. Seditioem movet. M. A.	PÁSKVILLUS. Famosus liber. PP.		.
	PÁSKVILLUS. Famosus liber. PP.		P
	PÁSKVILLUS. Famosus liber. PP.		Á
	PÁSKVILLUS. Famosus liber. PP.		S
	PÁSKVILLUS. Famosus liber. PP.		Z
	PÁSKVILLUS. Famosus liber. PP.		T
	PÁSKVILLUS. Famosus liber. PP.		O
	PÁSKVILLUS. Famosus liber. PP.		R
	PÁSKVILLUS. Famosus liber. PP.		.
	PÁSKVILLUS. Famosus liber. PP.		P
	PÁSKVILLUS. Famosus liber. PP.		a
	PÁSKVILLUS. Famosus liber. PP.		s
	PÁSKVILLUS. Famosus liber. PP.		t
	PÁSKVILLUS. Famosus liber. PP.		o
	PÁSKVILLUS. Famosus liber. PP.		r
	PÁSKVILLUS. Famosus liber. PP.		.
	PÁSKVILLUS. Famosus liber. PP.		M
	PÁSKVILLUS. Famosus liber. PP.		.
	PÁSKVILLUS. Famosus liber. PP.		A
	PÁSKVILLUS. Famosus liber. PP.		.
	PÁSKVILLUS. Famosus liber. PP.		C
	PÁSKVILLUS. Famosus liber. PP.		s

Pásztori táska. Pera pastoralis. Káldi, 1. Reg. 17. 40.
Pásztori vers. Bucolica. CM.
PÁSZTORKODIK. Pastorem agit. M. A.
Pásztorokodás. Functio pastoralis.
Pásztorokodó. Fungens munere pastoris.
Csuzi, Síp-szó. p. 72.
PÁSZTOROL. Pastorem agit, pascit.
Pásztorlás. Legeltetés. Sz. D.
PÁSZTORSÁG. Pastura, officium pastorum, functio pastoralis. M. A.
Fő-pásztorság. Officium summi pastoris. Pázm. Kal. p. 792.
Lelki pázstorság. Gubernium animarum. Pázm. Kal. p. 1063.
PÁSZTORTALAN. Sine pastore, pastore carens.
Pászortalan nyáj. Grex derelictus. Sz. D.
PÁVA.
PÁVA. Pavo, pava, pavus. M. A.
Páva' falva. E. F. Három szék Székében.
Páva-hoszszan. Faludi, N. E. p. 161.
Páva-legyező. Plumatile muscarium. PP.
Páva-módra sétál. Ingreditur Junonium. M. A.
Páva-toll. Pluma pavonis.
PÁZNÁT.
PÁZNÁT. Egy köz-föld, melyet az aratók egyszerre föl szoktak fogni.
PÁZNÁTOS. A' ki az aratók közül elől arat, és a' többi utánna. Igy hallottam Sáhgon 1828. Sept. 30.
PE.
PECZ.
PECZ. L. PÖCZ. Sonus rei leviter concussae. Pecz-olaj. Oleum lini. Len-mag-olaj. S. I. Pecz-téj. Colostrum. Föcs-téj. Sz. D. S. I.
PECZCZENT, peczczenti. Contingit, leniter tangit. M. A.
Peczczentés. Contactus, tactiuncula. M. A. Momentum. PP.
Óra-peczczentés. Sonus horologii secundo minutalis, momentum horae.
Óra-peczczentésnyi. Quod momento durat Pázm. Pred. p. 622.
PECZÉR. Venaticus agitator, canum agitator. PP. Pázm. Pred. p. 88.
PECZÖL. F. Vas Vben.
PECS.
PECS. PECSSEL (Pecs-hely?). E. F. Három szék Székében.
PECSENYE. Assum, assa caro. M. A. Ha pecsenyét lehet, ne egyél fog-hagymát. km.
Pecsenye alá való. Excipulum. PP.
Pecsenye-forgatás. Assatio. Pecsenye-forgatással laktatja a' szolgát. km. Dug. 1. R. p. 254.

Pecsenye-forgató. Obeli versator.
Pecsenye-sütés. Assatura. M. A.
Pecsenye-sütő. Obeli versator. PP.
Pecsenye-sütő vas-láb, mellyen a' nyárs' vége fordul. Cratenterium. PP.
Pecsenye-szag. Nidor. M. A.
Pecsenye-szagért pénz-hanggal fizetnek. km.
Pecsenyéd. FF. Nyitra, Soprony, és Tren- csén Vben.
Pecsenyés. Habens assum.
Pecsenyés szemű. Lipposus. M. A. L.
Pecsenyesség Ophthalmia. Szem-fájás. CM.
Pecsenyét süt, forgat. Carnem ad ignem versat, circumagit. PP.
PECSÉT. L. Pöcsét.
PECSÖL. F. Szala Vben.

PEDIG.

PEDIG. Autem, sed, vero, verum. M. A.
PEDIGLEN. idem. M. A.

PEGYMET.

PEGYMET. Variolus. M. A. Mus ponticus, sciurus gutulicus. PP.
Pegymet-gerezna. Variolina. M. A.
PEGYMETES. Muris pontici exuviis suffultus. PP.
Pegymetes mente. Sz. D.

PEJ.

PEJ. Gilvus, baius, badius. M. A. CM. Pej-ló.
Equus subalbus. M. A.
Pej-tó. Tó Békes Vben.

PELBÁRT.

PELBÁRT. t. f. n. Pelbartus.
Pelbárt' háza. F. Bihar Vben.

PELENCZE.

PELENCZE. Sz. P. Somogy Vben.

PELENGÉR.

PELENGÉR (Pölgöngér. NC. p. 339. Plen-gér. Thelegdinél). Scalae gemoniae. M. A. Reorum cippus, infamis cippus. PP.
Tolvajnak kerék, szajhának pelengér. km.
PELENGÉRES hely. Locus, ubi cippus infamis servatur. M. A. L. p. 424.
PELENGÉREZ, pelengérez, pölgöngérez. Cippo infami punit.
Meg pelengérezték. Punitus cippo infami. Sz. D.

PELENKA.

PELENKA. Pólya, melly a' gyermek alá terítették. Sz. D.

PELÉH.

PELÉH. Lamina, sera. M. A. L. Pléh.
Peléh-gyártó. Faber laminarius. M. A.
Peléh-vitorla a' ház' tetején. Venti bracteola. PP.

PELIKÁN.

PELIKÁN. Pelicanus. M. A.

PELYE.

PELYE. Glis. M. A.
Pelye-zárló. Glirarium. M. A.

PELYH.

PELYH (Pehely, pöhöly, pölyh, pih, pihe). Lanugo, floccus v. tenuis pluma. Pázm. Pred. p. 176. 842.
PELYHES. Lanugine obductus, lanuginosus. Pázm. Pred. p. 972.
Pelyhes madár-fi. Avicula plumescens.
Pelyhesedik. Lanugine obducitur.
Meg pelyhesedik az álla: már szakállá kezd indulni. Sz. D.

PELYHEZIK. Plumescit v. pubescit. S. I.

PELYP.

PELYP. Blaesus, balbus. M. A.
PELYPEG. Balbutit. M. A.
PELYPES. Balbutiens, balbutulus.
Pelypeskedik. Phicidissat. M. A.
PELYPSÉG. Blaesitas, balbuties. M. A.

PELYVA.

PELYVA. Palea. vide Polyva. M. A.

PEMET.

PEMET. Rutabulum. M. A. Ártatlan, mint a' pemet a' kemenczétől. km.
Pemet-fű. Rumex, lapathum. M. A. Marrubium nigrum. Pöszércze. Csapó, p. 221.
Pemet-rongy. Laciniae rutabuli. Dug. km. 1. R. p. 239.
PEMETEL, pemeteli. Rutabulo mundat, purgat fornacem.
Ki pemeteli: pemettel ki veri. Paraszt aszszonyok' fegyvere.

PENDELY.

PENDELY. Castula. M. A. L. Péntely.
Pendely-háló. Species retis. L. Haszn. Mulat. 1825. 1. R. p. 37.

PENET.

PENET. idem quod PEMET. M. A.

PENÉSZ.

PENÉSZ. Mucor, situs. M. A.
Penész-bűz. Foetor ex muciditate. Sz. D.
PENÉSZEDIK. Mucescit, mucum contrahit. PP.
Meg penészedik. idem. Faludi, T. É. p. 286.
PENÉSZES. Mucidus. M. A.
Penészesedik. Mucet, mucescit. M. A.
Penészesesség. Paedor. CM.
PENÉSZLEDIK. Mucescit.
Meg penészledik. idem. Pázm. Kal. p. 172.
Penészles. Cariosus, mucidus. NC. p. 235.

- PENÉSZÜL. Mucescit.
Penészülhetetlen. Quod mucescere non potest.
Él ezen szóval Csódi Pál, Gróf Széchényi
Zsigmond fölött p. 14.
- PENG.
- PENG. Resonat, tinnit. M. A. L. PÖNG.
- PENIG.
- PENIG. Autem, sed, enim, verum, vero. M. A.
- PENIGLEN. idem. M. A.
- PENISZ.
- PENISZ. lásd PENÉSZ.
- PENITENCZIA.
- PENITENCZIA. Poenitudo, poenitentia,
resipiscentia. M. A.
- Penitencia-tartás. idem. M. A.
- Penitencia-tartó. Poenitentiam agens.
- PENITENCZIÁTLAN. Impoenitens. M. A.
- PENNA.
- PENNA. Calamus, penna. M. A.
- Penna-csináló kés. Scalprum librarium,
culter pennarius. PP.
- Penna-csuszamas. Lapsus calami. Pázm.
Pred. p. 850.
- Penna' orra. Cuspis calami. Pázm. Kal. p.
129.
- Penna-tartó. Theca calamaria. NC. p.
391.
- * Réz-penna. Stylus. NC. p. 391.
- PENNÁT csinál. Apatat, temperat, acuit
pennam, calamum. PP.
- PENNAVÁLIS. Pennarium, calamarium,
graphiarium. M. A. PP.
- PENTŐKE.
- PENTŐKE. Mentécske. Sz. D.
- PENY.
- PENY. Penyv, Penyü. Mucor, situs. S. I.
- PENYHED. Mucet, mucescit, mucorem ducit.
S. I.
- Meg penyhedtt a' kenyér. Panis mucorem
contraxit. Sz. D.
- PENYHES. Penyves. Mucidas. S. I.
- Penyhessedik. Mucescit. S. I.
- PEP.
- PEPE Papa. Igy szóll a' kis gyermek kenyeret
kérvén. Sz. D.
- PEPECSEL. Ineptit, gesticulat. M. A.
- Pepecselés. Ineptiae, gesticulatio. M. A.
- Zvonárics, 1. R. p. 918.
- Pepecsöles. idem. Zvonárics. 1 R. p. 537.
- PEPES' fa. Sz. P. Baranya Vben.
- PER.
- PER, Peres, Perel. vide infra PÖR. M. A.
- Per-kupa. F. Torontál Vben.
- Per-lak. MV. Szala Vben.
- Per-mise. F. Vas Vben.
- PERE. F. Abaúj Vben. Sz. P. Veszprém Vben.
- Pere-Marton. F. Veszprém Vben.
- PERECZ. Spira, crusta. item Armilla.
- Perecz. Árok Bars Vben.
- Perecz' földe. Sz. P. Vas Vben.
- Perecz-sütő. Crustarius. S. I.
- * Arany-perecz. Armilla aurea. CM. Nem illik
disznó' orrára az arany-perecz. km.
- Fonott perecz. Spira plicatilis.
- Sós perecz. Crusta salita. Farsangon szokták
árulni.
- Pereczes. Armillatus, armillaris. item Crustarius.
S. I.
- Pereczes golyóbis. Sphaera armillaris. Pereczes
gömb. idem. S. I.
- PERECSENY. E. F. Kraszna Vben.
- PERED. F. Posony Vben.
- PEREG. Vas-salak, vas-ganój, vas-szar. Sz. D. S. I.
- Pereg. F. Pest Vben.
- Kis Pereg. F. Arad Vben.
- PERENYE. F. Vas Vben.
- PEREPUTTY. Familia, progenies, cognatio,
poster, proles, soboles. M. A. Nem maradt
semmi pereputtya. Sz. D.
- Pereputtyostól oda vagyon. Piceae ritu perditus.
M. A. KV.
- PERESZLEN. Verticulum, verticillum. M. A. CM.
- Orsó' aljára függesztett karika, orsó-
pörgető. Sz. D. Fürgé, mint a'pereszlen.
km. Dug. 1. R. p.219.
- Pereszlenes. Verticulatus. M. A.
- PERGE. Vermis lardarius. Speckwurm. S. I.
- PERNYE. Cinis, favilla. M. A. L. PÖRNYE.
- PERÉM.
- PERÉM. Fimbria, lacinia, limbus. M. A. L. PRÉM.
- PERÉNT.
- PERÉNT. Folyó víz, Szombathelyen megy
keresztül, és Rumnál a' Rábába szakad.
Perént (Ó, új.). FF. Vas Vben.
- PERÉS.
- PERÉS. Praelum, torcular. M. A. L. PRÉS.
- PERGÁMEN.
- PERGÁMEN. Membrana, pergamina. PP. L.
Pargamina.
- PERJE.
- PERJE. Filix. M. A. L. PÖRJE.
- PERJEL.
- PERJEL. Prior conventualis. S. I.
- PERJELSÉG. Prioratus in conventu. S. I.
- PERMET.
- PERMET.
- PERMETEZIK. Csöpög az eső aprón, szem- zik,
lanyházik. Sz. D. S. I.
- Permetezés: lanyha eső. Sz. D.
- PERSELY.
- PERSELY. L. Pörsöly. Pixis.
- PESELY. idem. L. Pössöly. M. A.
- PERVÁT.
- PERVÁT. Sz. P. Veszprém Vben.
- PERVÁTA. Forica, cloaca. M. A. Sedes privata.
Pázm. Kal. p. 1034.
- Pervátai. Foricarius, cloacarius, cloacalis. M. A.
- PES.
- PES.
- PESDÜL. Incitatur. Beniczki. p. 34.
- Meg pesdül. Concitatur, irritatur. Pázm.
Pred. p. 161.
- PESG. Fervet, vide PÖSG. M. A.
- PESHED. Situ, mucore corrumpitur.
- PEST. R. Kemencze, mely alatt tűzelnek. A'
pest megé vetették. Sz. D.
- Pest' alja: kemencze' alja. Sz. D.
- PEST. Sz. KV. Buda' ellenében.
- Pest Vármegye. Comitatus Pestiensis.
- Pestes. F. Bihar Vben. E. FF. belső Szolnok, és
Hunyad Vkben.
- Pesti. Pestiensis.
- PESTIS.
- PESTIS, dög-halál. Pestis.
- PESZERCZE.
- PESZERCZE. Philochares, marrubium. M. A.
- Peszercze-gomba. Bolerus subsquamosus.
S. I.
- PESZÉR.
- PESZÉR. Calo, cacula. M. A. Faludi. N. E. p.
36. 211.
- Peszér. F. Bars Vben. Sz. P. Pest Vben.
- * Hal-pöszér. Piscinarius. CM.
- Méh-pöszér, méh-tartó. Apiarius. CM.
- Tál-peszér. Helluo. CM.
- PESZÉRKEDIK. Calonem agit.
- Tál-peszérkedik. Helluat. CM.
- Tál-peszérkedés. Heliuatio. CM.
- PESZMEG.
- PESZMEG. Roszszul készültt tézta-mú. S. I.
- Mikes Török Orsz. Lev. p. 354. — Geidler
H. Okt. p. 13. 127. Peszmeg: Biscuit.
- PESZMÉT.
- PESZMÉT. Panis nauticus. PP. Vox est
persica, patet e Relatione legationis D.
Georgii Hoszszutóthi, qua ad Principem
Transylvaniae, Gabrielem Bethlen,
functus est, ubi inter cetera refert „Itaque
Kazul (Persarum) confestim bis coctis
panibus (Peszmet vocant) veneno infectis
aliquot centenos camelos onerari jubet.“
L. Ko- vachich Script. R. Hung. minores.
p. 281.
- PESZSZ.
- PESZSZ. Sonus sibilantis.
- PESZSZEG. Sibilat. Ludak is peszszegnek

- ellene. Csuzi, Síp-szó p. 161. Tromb. p. 460.
 Peszszegés. Sibilus. Mérges peszszegése a' ravasz kigyónak. Csuzi, Tromb. p. 213.
 Peszszegő. Sibilans. Csuzi, Tromb. p. 460.
- PESZTER.
- PESZTER. Gladius parvus. v. culter chirurgorum. S. I. Német kard. Sz. D.
 PESZTERKEDIK. Késsel, mivel, hadáz. Sz. D.
- PESZTONKA.
- PESZTONKA. Gyermekek hordozó leány. Sz. D.
- PETÁK.
- PETÁK. Numus septenarius. S. I.
- PETÁRDA.
- PETÁRDA. Tormentum insititium, impe-tarda. PP.
 Petárda. F. Baranya Vben.
 PETÁRDÁZ, petárdázza. Tali tormento impetit.
 Meg petárdázza. idem. Geidler, H. Okt. p. 98.
- PETE.
- PETE. Ovum. Benkő, Transylv. Tom. 1. p. 402.
 Pete. F. Szatmár Vben. E. P. Torda Vben.
- PETÉNY (Alsó, felső). FF. Nógrád Vben.
- PETRENCZE.
- PETRENCZE. Csuzi, Tromb. p. 143. Rakás-széna, mellyet egyszerre el lehet vinni. Sz. D.
 Sok petrenczéből nagy baglya leszsz. km.
- PETRESELYEM.
- PETRESELYEM. Petroselinum, olus atrum. M. A. Reá illik, mint petreselyem a' levesre. km.
 Petreselyem-szóló: olasz szóló.
- PETTY.
- PETTY. Macula. S. I.
 Petty-hinár. Szeplő-hinár. Lichen. S. I.
 Petty-menyét. R. Viverra genetta, genetho, panthera minor. Genethkatze. S. I.
 PETTYEGTET, pettyegtet. Maculis no-tat, interstingvit, variegat. S. I.
 PETTYES. Maculosus, scutulatus, variegatus, versicolor. S. I.
 Pettyes menyét. idem ac Petty-menyét.
 PETTYÉNY. F. Szatmár Vben.
 PETTYÜTT. Rothadott reves fa, melly éjtszaka fénylik. Sz. D.
- PEZDER.
- PEZDER. L. Peszter.
 PEZDERKEDIK. Insurgit. PP. Kakaskodik, szembe száll. Sz. D.
- PÉ.
- PÉCZ.
- PÉCZ (Al, föl). FF. Győr Vben.
 PÉCZE. Signum, nota v. meta, scopus v. limes, terminus. S. I.
 Péczéz, péczézi. Signat, notat. S. I.
 PÉCZEL. F. Pest Vben.
- PÉCS.
- PÉCS. Quinque Ecclesiae. Sz. KV. Baranya Vben. Németnek Bécs, magyarnak Pécs. km.
 Pécs-kő. Omlott vár Nógrád Vben.
 Pécs-újfalú. F. Sáros Vben.
 Pécs-vár. Pécs-várad. MV. Baranya Vben.
 * Új Pécs. F. Torontál Vben.
 PÉCSKA. MV. Arad Vben.
 PÉCSI. Quinque Ecclesiensis. M. A.
 Pécsi püspökség. Episcopatus Quinque Ecclesiarum.
- PÉK.
- PÉK. Pistor. Kenyér-sütő.
 Pék-kenyér. Panis a publico pistore.
- PÉL.
- PÉL (Péll, Pély). t. h. n.
 Pél-föld. Sz. P. Esztergom Vben.
 PÉLA. F. Bars Vben.
 PÉLDA. Exemplar, exemplum, typus. M. A. A' rossz példán nem kell himet varni. km.
 Példa-adás. Pázm. Pred. p. 270.
 Példa-adó. Exemplaris, exemplo provocans. Pázm. Pred. p. 305.
 Példa-beszéd. Proverbium, parabola, sententia, adagio, adagium. M. A.
 Példa-formáló. Proplastes. M. A.
 Példa-formáló mesterség. Proplastic. M. A.
 Példa-metszés. idem.
 Példa-metsző. Proplastes. M. A.
 Példa-öntő. idem. M. A.
 Példa-vétel. Desumtio typi, exempli.
 Példája a' könyvnek. Exemplar. Sz. D.
 Példálódik. Alludit. Sz. D.
 Példának okáért. Exempli gratia.
 Példás. Exemplaris, imitabilis, dignus imitatione.
 Példás életű. Vitae exemplaris.
 Példás lator. Lator infamis. A' példás lator is szereti a' jámbor nevet. km.
 Példáskodik. Exemplariter se gerit. Faludi, N. A. p. 199.
 Példáson. Exemplariter.
 Példát vesz. Sequitur exemplum. PP.
 Példátlan. Carens exemplo, unicus. S. I.
 Például. Exempli caussa, instar exempli. S. I.
 Példáz, példázza. Configurat. M. A.
- Példázat. Typus. M. A.
 Példázgat. Subinnuit. S. I. Sz. D.
 Példázkodik. idem. Faludi, N. A. p. 114.
 Példázó. Typicus, parabolicus. it.
 Adumbrans, figurativus. M. A.
 Példázódik. Subinnuit, annuit.
 Példázva. Figure, typice. M. A.
- PÉNTEK.
- PÉNTEK. Dies veneris, feria sexta. M. A.
 Gyakorta fordul, mint a' péntek, szombat. km.
 Péntek. Csárda Bihar Vben. E. F. belső Szolnok Vben.
 Péntek' fa. F. Szala Vben.
 Péntek-falu. F. Vas Vben.
 Péntek' halma. Csárda Bihar Vben.
 Péntek-hely. Sz. P. Somogy Vben.
 * Borju-nyíró péntek. Calendae graecae. Meg cselekszi borju-nyíró pénteken. Ad calendae graecas. VM. p. 22.
 Csonka péntek. Feria sexta hebdomadae primae in Quadragesima.
 Eb-ijesztő péntek. Feria sexta paschatis.
 Kántor-péntek. Feria sexta quatuor temporum.
 Nagy péntek. Feria sexta hebdomadae sanctae. Nagy a' csöndesség, mint nagy pénteken a' mézár-székben. km.
 Sok péntek. Aetas protracta. El érte a' sok péntek. Consenuit.
 PÉNTEKEL. Diem Veneris servat.
 Meg péntekelték. Ex sententia iudicum die Veneris verberatus. Hallottam 1816. Dec. 23.
 PÉNTEKEN. Die Veneris.
 Múltt pénteken. Praeterito die Veneris.
 PÉNTEKES. Venerdiarius, qui more turcico diem Veneris sanctificat, loco diei Dominicae. M. A.
 PÉNTEKHEZ egy hétre. Ad diem Veneris die octavo.
 PÉNTEKI. Dicit Veneris. Pénteki víg tánczot vasárnapi bú éri. Beniczki. p. 205.
 Pénteki hús-étel. Esus carnis die Veneris. Pázm. Kal. p. 306.
 Pénteki nap. Dies Veneris v. die Veneris.
 PÉNTEKRE. Ad diem Veneris.
- PÉNTELY.
- PÉNTELY. Castula. M. A.
 PÉNTELYES ing. idem. M. A.
- PÉNZ.
- PÉNZ. Tecunia, numisma, numus, moneta. M. A. Győzedelmes a' pénz. km.
 Pénz-bírság. Muleta, birsagium. PP.
 Pénz' bolondja. Philargyrus, pecuniae avidus. S. I.
 Pénz' bőve. Affluxns pecuniae, copia monetae. S. I.
 Pénz-büntetés. Multa, muleta. S. I.
 Pénz-csalás. Fraudulenta extorsio pecuniae.
 Pénz-csaló. Impositor, numis alium arte subdola spolians. S. I.
 Pénz-csaló áruk. Illecebrae argentariae. S. I.

- Pérez emberség, ruha tisztesség. Virtutem, et sapientiam, vincunt testudines. M. A.
- Pérez' folyása. Cursus pecuniae. Epist. Széch. T. 2. p. 300.
- Pérez-gyűjtés. Collectio pecuniae. Pázm. Pred. p. 357. 821. 940.
- Pérez-gyűjtő. Qui pecuniis studet congregandis.
- Pérez-halászó (horgászó). Lucripeta. PP.
- Pérez-hamisítás. Falsificatio pecuniae.
- Pérez-hamisító. Falsarius. M. A.
- Pérez-hang. Tinnitus pecuniae. Az étek' szagáért pénz-hanggal fizetnek. km.
- Pérez-isméret. Scientia rei numariae. S. I.
- Pérez-ismérő. Peritus rei numariae. S. I.
- Pérez-keresés. Quaesitio pecuniae. Pázm. Pred. p. 358 824.
- Pérez-kérő. Petitor pecuniae.
- Pérez-kivánás. Amor muni. Pázm. Pred. p. 363.
- Pérez-kivánság. Oresis pecuniae habendae.
- Pérez-költés. Expensio pecuniae.
- Pérez-költő. Qui pecuniam expendit.
- Pérez-levelű fű. Centum morbia, numularia, lunaria. M. A.
- Pérez-mérő serpenyő. Symbella. NC. p. 379.
- Pérez-mester. Praefectus monetae. S. I.
- Pérez-metsző. Haszn. Mul. 1825. 1. R. p. 116.
- Pérez-műhely. Officina monetaria. S. I.
- Pérez-olvasás. Numeratio pecuniae.
- Pérez olvasva jó. km.
- Pérez-ontó. Prodigus. „A' mely város tékozló, és pénz-ontó, veszni akar.“ Faludi, T. É. p. 290.
- Pérez' példája. Monetarius typus. PP.
- Pérez' rabja. Mancipium pecuniae. Pázm. Pred. p. 364.
- Pérez-szennyel piszkos a' keze. Dug. km. 1. R. p. 153.
- Pérez-szeretés. Amor pecuniae. Pázm. Pred. p. 729.
- Pérez-szerető. Philargyrus. M. A.
- Pérez' szűke. Defectus pecuniae, inopia argentaria, difficultas numaria. S. I.
- Pérez-tár. Aerarium. S. I.
- Pérez-tartó. Numularia pixis, arca. M. A.
- Pérez-váltás. Collyhus. M. A.
- Pérez-váltással kereskedik. Trapezitam agit. PP.
- Pérez-váltó. Mensarius, collybistes, trapezita, argentarius, numularius. M. A.
- Hiával való pénz-váltó. Campsor. CM.
- Pérez-válto bér. Collybus, agio. S. I.
- Pérez-váltó ház. Argentaria. NC. p. 295.
- Pérez-váltó hely. idem. M. A.
- Pérez-verés. Cusio monetae.
- Pérez-verő. Monetarius cursor, pisetarius. M. A.
- Pérez-verő hamis példa. Typus adulterinus. PP.
- Pérez-verő ház. Officina monetaria, officina argentaria. PP. NC. p. 297.
- Pérez-verő hely. Argentaria. M. A. CM.
- Pérez-verő pöröly. Marculus. PP.
- Pérez-vesztegetés. Profusio pecuniae, prodigalitas.
- Pérez-vesztegető. Prodigus. Faludi, N. E. p. 213.
- * Ajándék-pérez. Dono acceptae, vel datae pecuniae. S. K.
- Adó-pérez. Numisma census.
- Alamisna-pérez. Pecunia elcemosynae titulo data. Vajda, K. É. 1. K. p. 522.
- Apró pénz. Pecunia minuta.
- Arany-pérez. Numus aureus. NC. p. 379.
- Avató pérez. Auctoramentum, arrha. S. I.
- Ál pérez. Falsa moneta. S. K.
- Árva-pérez. Tutelarís pecunia. S. K.
- Bába-pérez, vagy Babka. Obulus, se- midenarius hungaricus. S. I.
- Bárdos pérez. L. Miller, in App. p. 133.
- Bika-pérez. Pecunia pro intertentione tauri, a vaccam habentibus, pendi solita. S. K.
- Büntetés-pérez. Mulcta.
- Egy pérez. Unus nummus, frustum pecuniae.
- Egy péreznek ura nem vagyok. Non sonat in loculis ulla moneta meis.
- Elenkes pérez. Species monetae deterioris, sub Ludovico 2. R. Hung. coeptae anno 1523. L. Sigleri Chronologia, ad hunc annum.
- Elő-pérez. Arrha, auctoramentum. Pázm. Pred. p. 175.
- Emlékeztető pérez. Namus memorialis.
- Erszény-pérez. Marsupium plenum pecunia. Néha többet használ a' jó barát erszény-péreznél. km.
- Ezüst-pérez. Moneta argentea.
- Fa-pérez. Pecunia lignea. Fa pénzzel várat nem építhetni. km. Dug. 1. R. p. 157.
- Fejér pérez. Moneta argentea. A' füstő fekete kézzel fejér pénzt keres. km.
- Fél pérez. Semmissis. PP.
- Föl-pérez. Arrha, arrhabo. S. I. Ferd. Miller, in App. p. 133.
- Föl hordó pérez a' molnároknál.
- Fő-pérez. Capitale. Faludi, N. E. p. 44. 194.
- Füst-pérez. Tributum a fumariis v. foco. Szirmai, Parab. p. 81.
- Hal-pérez. Squama piscium. S. K.
- Hamis pérez. Nomus spurius, adulterinus. NC. p. 379. Egy hamis pérez százat emészt. km.
- Hamis pérez-verő. Cusor falsa monetae. Faludi, U. E. 2. R. p. 171.
- Harangozó pérez. Pecunia pro pulsu campanae. Már a' harangozó pérez néz ki az orrából. km.
- Hely-pérez. Vectigal forense, vectigal mercium, v. rerum in foro vendibilium. S. K.
- Heverő pérez. Pecunia in arca reposita. Csuzi, Tromb. p. 91.
- Heveder-pérez.
- Héti pérez. Merces laboris pro septimana. VV. L.
- Híd-pérez. Pontorium. S. K.
- Hó-pérez. Pecunia stipendiaria.
- Ital-pérez. Bibale. Ital-pénzt érdemlett. Ad colophonem deduxit.
- Jegy-pérez. Pecunia dotalitia. Faludi. N. A. p. 50.
- Kalák-pérez. Taxa facti indicii. S. K.
- Kamat-pérez. Foeneraria pecunia. S. K.
- Kása-pérez. Pecunia titulo pulmenti, pro coqua, a nuptiantibus collecta.
- Kelendő pérez. Moneta currens.
- Keresztes pérez. Moneta crucigera. E. Diplomate anni 1434.
- Kész pérez. Pecunia parata. Nincs jobb vásárlani, mint kész pénzen. km.
- Kis pérez. Denarius.
- Ki vető pérez. Pecunia superflua, v. numus memorialis, missilis. Jeton. S. I.
- Komp-pérez. Pontorium. S. K.
- Kongó pérez. Moneta cuprea. Epist. Széch. T. 2. p. 137.
- Kopott pérez. Numus detritus, usu attritus.
- Koronás pérez. R. Numi Mariae 1-ae. L. Miller, App. ad num. p. 166.
- Kölcsön-pérez, kölcsönözött pérez. Pecunia mutuo accepta.
- Költő pérez. Pecunia usualis. Pázm. Pred. p. 729. 918. 1254.
- Lélek-pérez — Pap paptól nem kér lélek-pénzt. Clericus clericum non decimat.
- Lopott pérez — Lopott pénzből alamisnát ad. km.
- Mag-pérez. Pecunia foenori locata.
- Ostor-pérez, mellyet a' posta-kocsisok kérnek. km.
- Öt pérez. Quinque denarii. Nálunk is öt pérez egy garas. km. Dug. 1. R. p. 68.
- Pap-pérez — Roszsz örökség a' pap-pérez. km.
- Papiros-pérez. Scheda bancalis.
- Pógány pérez. Numi veteres gentilium.
- Posta-pérez. Pecunia postalis, quae cursus nomine debetur. S. K.
- Pöcsét-pérez. Cerarium. CM.
- Pöngő pérez. Moneta argentea. Fejér pérez, fejér jó pérez. Epist. Széch. T. 2. p. 137.
- Régi pérez, régi pénzek. Numi veteres.
- Régi pénzek' gyűjteménye. Collectio numorum veterum.
- Réz-pérez. Moneta cuprea. S. K.
- Roszsz pérez — Ismerem mint a' roszsz pénzt. km.
- Sarló-pérez. Pecunia messoralis.
- Szám-vető pénzek. Abaculi. M. A.
- Száraz pérez. Pecunia sterilis. Faludi, N. E. p. 197.
- Szgyen-pérez. Mulcta pecuniaria ob dehonestationem.
- Szép pérez — Csunya leánynak szép a' pénze. km.
- Szita-pérez, melly a' szitálón való őrlésért jár.
- Szoktató pérez. VV. L.
- Tőke-pérez. Summa capitalis pecuniae. S. K.
- Új pérez. Nova moneta.
- Vám-pérez. Vectigalis pecunia. S. K.
- Vásár-pérez. Vectigal. M. A.
- Vertt pérez. Aes signatum. NC. p. 379.
- Vesztett pérez. Desperata pecunia. S. K.
- Zacskó-pérez. Sacculus pecuniae. Ha teli zacskó-pénzt mutatnak is, még sem adják ám mindjárt oda. km.
- PÉNZBE játszodnak. Numerata, vel deposita pecunia ludunt. PP.
- PéNZBE játszó. Qui pro pecunia ludit. Faludi, T. É. p. 294.
- PéNZBE kerül. Pecuniam constat.
- PÉNZBÉLI. Pecuniarius, numarius. S. I.
- PéNZbéli büntetés. Mulcta pecuniaria.

Pénzbéli segedelem. Subsidium pecuniarium.

PÉNZE. Ejus pecunia. Kinek mennyi pénze, annyi hitele. km.

Hal' pénze. Squama piscis.

Szent Miklós' pénze. Arrha. Zálog. CM.

PÉNZEL (mint tüzel.), pénzeli: pénzt költ, v. pénzzel más föl segít. Sz. D.

Föl pénzelté magát. Numis se instruxit.

Le pénzeli: pénzzel le fizeti. Nem pénzeltettem le.

PÉNZEN. Pro pecunia. Pénzen el adja hitét. km.

Pénzen vett. Emptitius. M. A.

Pénzen vett dicséret, czifra hazugság. km.

PÉNZES. Pecuniosus, numosus, numatus. M. A. A' ki pénzes, kényes. km. Pénzes ember. Dives. Nincs vétke a' pénzes embernek. km.

Pénzes erszény. Crumena. Faludi, N. E. p. 175.

Pénzes hal. Piscis squamatus.

Pénzes ház. Thesauraria. Pázm. Pred. p. 312.

Pénzes kút. Sz. P. Veszprém. Vben.

Pénzes láda. Gazophylacium. Pénzes ládát, kincsét, jó csukva tartani. km.

Pénzes malom. Malom Komárom Vben.

Pénzes tár, Pénz-tár. Arca v. aerarium. S. I.

Pénzesedik. Ditescit, numescit. S. I.

Pénzesül. idem.

Pénzesség. Numatio. M. A. CM.

PÉNZETLEN. Pecunia destitutus. Faludi, N. U. p. 19. Pénzeten hal. Piscis non squamatus.

Pénzetzenség. Inopia argentaria, absentia pecuniae. S. I.

PÉNZÉRT. Pro pecunia. Ma pénzért, holnap ingyen.

PÉNZI. Pecuniarius, numarius. M. A.

PÉNZRE böcsüli. Adaerat. PP.

Pénzre van szüksége. Eget aeris Cappadocum rex.

PÉNZT kérnek a' korcsmán. km.

Pénzt teremt mindenből. Vellus aureum. M. A.

PÉNZÜL. Pecuniarie. M. A.

Pénzül vette föl. Pecuniariam solutionem accepit.

PÉNZZEL. Cum pecunia. Üdővel, pénzzel, takarékosan kell bánni. km.

Pénzzel járják a' vásárt. km.

Pénzzel kell meg kerülni a' parasztot. km.

Pénzzel kereskedik. Quaestum cum pecunia exercet.

Pénzzel kereskedés. Negotiatio numaria. S. I.

Pénzzel kereskedő. Negotiator pecunialis.

Pénzzel sokan meg vették a' mennyországot. km.

PÉNZZÉ tette mindenét. Sua omnia (vendendo) in pecuniam convertit.

PÉP.

PÉP. Pulmentum, puls, pappá, M. A. CM.

Pép-főzés. Coctura pullis.

Pép-főző. Pultarius. PP.

Pép-főző fazék. Olla pulmentaria. M. A.

Pép-főző lábas, serpenyő. Tripus. PP.

PÉPES fazék. Olla pulmentaria. M. A.

PÉR.

PÉR. F. Győr Vben. Sz. P. Hont Vben. E. F.

Közép Szolnok Vben.

Pér-hal. Thymallus. Asche. S. I.

PÉRA. Vulva animalis bruti. Ex usu vulgi.

PÉRC. F. Bihar Vben.

Vámos Pércs. Hajdu-város.

PÉSMA.

PÉSMA (Pézma, Pézma). Ambra, moschus. M. A.

Pézma-alma. Olfactoriolum. Káldi, Isai. 3. 20.

Pésma-disznó. Bisamschwein. Mitterpacher.

Pésma-kása: kóficz, liszt-kása, macskanadrág. Sz. D.

Pésma-kóró. Ruscus, ruscum. M. A.

Pésma-macska. Odoraria felis. PP.

Pésma-réce. Anas moschata. S. I.

Pésma-szag. Odor moschi. Pázm. Pred. p. 746.

Pésma-szagú. Moschum redolens.

PÉSMÁS. Moscho perfusus, imbutus, moschum olens. PP.

Pésmás keztyük. Chirothecae. PP.

PÉT.

PÉT. Sz. P. Veszprém Vben.

PÉTER.

PÉTER (Peti, Pető, Petri). t. f. n. Petrus. M. A.

Péter' fa. t. h. n.

Péter' falva. t. h. n.

Péter-fejű. Pervicax. Vélekedésében meg átkodott. Thelegdi, Hom. 1. R. p. 776.

Péter' földje. F. Szala Vben. Telek Pest Vben

Péter' háza. Sz. P. Bihar Vben. E. F.

belső Szolnok Vben.

Péter' hida. F. Somogy Vben.

Péter' kése. Pugio sclopeti, stylus ferreus. Bayonnette. S. I.

Péter' laka. E. FF. Torda, és alsó Fejér Vben.

Péter-mező. F. Sáros Vben.

Péter-szeg. F. Bihar Vben.

Péter' telke. Sz. P. Szabolcs Vben.

Péter-vágás. F. Sáros Vben.

Péter-vár. Petropolis.

Péter' váradja. Petrovaradinum.

Péter' vására. MV. Heves Vben.

* Szent Péter. t. h. n. Van illyen nevű helység Magyar országban 22, Erdélyben négy.

Szent Péter' füve. Helxine parietaria. NC. D. 39.

Szent Péter' hala. Zens. M. A. L.

Szent Péter' kulcsa. Primula veris. Csapó.

Szent Péter' szakálla. Hedera popinarum.

Szent Péter-úr. F. Szala Vben.

PÉTERD. t. h. n.

PÉTERI. Ad Petrum pertinens.

Péteri. t. h. n.

PÉTERMÁNY. F. Gömör Vben.

PÉZMA.

PÉZMA. Moschus, moschum. M. A. L. Pézma.

PÉZMÁS. Moscho imbutus. Faludi, B. E. p. 100.

PF.

PFI. Apage, phy. S. I.

Pfiha. idem. M. A.

PFÚJ.

PFÚJ. Apage. Pázm. Kal. p. 1069.

Pfúj, te szemtelen, te gyalázatos.

Pfúj, nem szégyenled.

PI.

PIACZ.

PIACZ. (Faludi ht: piarcz. N. U. p. 52.) Forum.

M. A. Meg tanít a' piacz minden vásárlásra. km.

Piacz' hazugja. Canalicola. M. A.

Piacz' közepén. In medio foro. Pázm. Pred. p. 1070.

* Csata-piacz. Locus praelii. S. K.

Hal-piacz. Forum piscarium. S. K.

Vásárló piacz. Emporium. CM.

PIACZI. Forensis, agoraeus, ad forum pertinens, vel quod in foro habetur, emitur, et venditur. M. A.

Piaczi áron. Pretio forensi.

Piaczi kenyér. Agoraeus panis. M. A.

PIACZON. In foro.

Piaczon tekerdő. Ardelio, otiosus, circumforaneus. M. A.

PICZIN.

PICZIN. Parvus, pusillus, minutus. S. I.

PICZINKE. Minutulus, pusillus.

PICZINSÉG. Parvitas. Faludi, N. A. p. 87.

PIGE.

PIGE, PIGA: gyermek-játék, két végére vékonyabbra faragott fácska, pilincz, pilinczke. Sz. D.

PIGÉZ, PIGÁZ. Pilinczkéz. Sz. D.

PIF.

PIF paf: egymás után való lődözés. S. I.

PIFÉG pufog. Cum sonitu verberatur.

PIH.

PIH. Pluma, lanugo, floccus. M. A. Pölyh, nyiredék. Tomentum. M. A. Káldi, Sap. 5. 15.

Pih a' fa-bimbón. Julus. M. A.
 Pih-kérő a' sebben. Linamentum. M. A.
 PIHE. Plumula, floccus.
 Pihe-könnyű. Levis ut floccus. Faludi, N. U. p. 154.
 Pihe-könnyűségű. idem.
 Pihét le koptatja. Deflocat. M. A.
 PIHES. Plumatilis, plumosus, plumatus, v. lanuginosus. M. A.
 Pihés lábú. Plumipes. M. A.
 Pihés szakállú. Lanuginosus, barbatulus. S. I.
 Pihesedik. Plumescit, plumat. M. A.
 Meg pihesedik. Plumat. CM.
 PIHETLEN. Deplumis, implumis. M. A.
 PIHI. Plumarius, plumeus. M. A.

PIH.

PIH. Sonus, halitus.
 PIHEG. Halat, spirat, anhelat. CM.
 Alig piheg. Vix spirat.
 Pihegés. Halitus. Sz. D.
 Pihegő. Halans.
 PIHEN, PIHHEN. Respirat. M. A.
 Ki pihente magát. Ki nyugodta magát. Sz. D.
 Meg pihhen. Respirat. M. A.
 Pihhenés. Respiratio. M. A. Pázm. Pred. p. 1081.
 Meg pihhenés. idem. M. A.
 Pihenget. Halitat. Faludi, N. A. p. 91.
 Pihenő. Respirans.
 Pihenő hely. Locus respirii, cessationis a labore. Sz. D.
 Pihenő nap. Vacatio. Sz. D.
 Pihenő óra. Hora quietis, vacationis a labore. Faludi, U. E. in praef.
 Pihent. Respirat. M. A.
 Pihentés. Respiratio, halatio. M. A.
 Pihentelenül. Absque respirio, incessanter. S. I.
 Pihentet, pihenteti. Dat tempus pro respirio.
 Ki pihentette a' lovait.
 PIHES.
 Kehes pihés. Tussitabundus. Hallottam 1825. Máj. 19.
 Piheskedik. Anhelat. M. A.
 Piheskedés. Anhelatio. M. A.
 PIHÉS. Halatio.
 Pihés lehés. Respiratio, halatio. M. A.
 PIHŐL. Halitat. M. A.
 PIHŐLÉS. Halitus. M. A.
 PIHŐ. Halans.
 Pihő lehő. Anhelator. M. A.

PIKKELY.

PIKKELY. Nodus planus, pressus v. bulla, umbilicus v. squama ossea. S. I.

PIKÓ.

PIKÓ. Ittos. Csuzi, Tromb. p. 462.
 PIKÓS. Ebrius, temulentus. Sz. D.
 Pikósodik. Inebriatur, temulentus fit. Sz. D.

PILA.

PILA. Főtt riskása. S. I.
 Pila. F. Posony Vben.
 Vak-pila. Caccutulus, caecutiens.
 PILÁTUS.

PILÁTUS. t. f. n. Pilatus. Bele jött, mint Pilátus a' Credoba. km.
 Pilátus' konyhája. Cloaca, latrina.
 PILÁTUSKODIK. Pilatum agit. Vajda, 3. K. p. 464.

PILI.

PILI. Pölyhe. Az eleven szénről el fútt apró részecskék. Sz. D.

PILINGA.

PILINGA. Nyeletlen kés v. bicsak. Sz. D. S. K.

PILIS.

PILIS. Rasura, character. M. A.
 Pilis. Pap-koszorú. Corona sacerdotalis. S. I. Pázm. Pred. p. 506. Biró Márton, Micae p. 253. „Quasi ex pilis (hajból) csináltt korona.“
 Pilis. FF. Pest, Szabolcs, és Tolna Vkben.
 Pilis. Hegy Esztergom, és Pest Vben.
 Pilis Vármegye. Ez már egyesülve van Pest Vármegyével.
 Pilisben nem látni szarkát. km. L. B. lii Not. Hung. T. IV. p. 98.
 * Pap-pilis. Corona sacerdotalis. Pázm. Kal. p. 137.
 PILISES. Habens rasuram, coronam. Pázm. Kal. p. 354.
 Kis pilises pap. Subdiaconus. NC. p. 255.

PILL.

PILL.

PILLA. Cilium. Szem-hártya. Sz. D.
 Szem' pillája: szem' hártája. Sz. D.
 PILLAG. Rutilat. M. A. L. Pillog.
 Pillagó. Rutilus. M. A. Vrancsics.
 PILLANG. Rutilat. S. I.
 Pillangó. Rutilus v. papilio. Sz. D.
 PILLANT. Nictat v. spectat, aspicit. S. I.
 I. Kinek kinek pillant néha a' szerencse. km.
 Belé pillant. Inspicit.
 Meg pillantja. Conspicit, contemplatur.
 Pillantás. Nictus. M. A.
 Szem-pillantás. Nictus, nictitatio, momentum. M. A. Sok szerencsétlenség eshetik meg egy pillantásban. km.
 Pillantat. Momentum, punctum temporis, motus, ictus, nictus oculorum. S. I.
 Pillantatnyi. Momentaneus, momentanus. S. I.
 Pillantatlan. Inconnivus. M. A.
 Pillantý. Bracteola. Flinkerl. S. I. Fényes kerekcskék, melyeket ruházatokra akasztgatnak. Kösöntý, islóg. Sz. D.
 PILLOG. Nictat. M. A. Zvonárics, 1. R. p. 70.
 Pillogat. idem. M. A.
 Pillogatás. Nictatio. M. A.
 PILLE.

PILLE. Papilio v. pellicula. S. I. Sz. D.
 Pille pille szállj le, tejet vajat adok.
 Pille-számy. Ala papilionis. Vékony, mint a' pille-szárnny. km. Dug. 1. R. p. 235.
 Pille-szívű. Levis corde. Vajda 3. K. p. 652.
 * Estvéli pille. Sphynx. Dämmerungsfalter. Lepke.
 Éjjeli pille. Nachtfalter. Mitterpacher.
 Nappali pille. Papilio. Tagfalter. idem.
 PILLED. Lankad.
 El pillednek a' csirkék. Nagy melegségben el lankadva, és szárnyaikat el terjesztve, a' porban hevernek. Hallottam Sitkén 1825. Jul. 6.
 PILLÉJE a' téjnek. Vékony hártája a' téjnek. Sz. D.
 PILLÉS. Tenui pellicula obductus. Sz. D.

Pillésedik. Tenui pellicula obducitur. Sz. D. S. I.
 PILLÉZIK. Hártázik, bórózik. Sz. D.
 Bé pillézik: bé hártásodik. Sz. D.
 Pillézódik. Hártázódik. Sz. D.

PILLULA.

PILLULA (Pilula). Catapotia. M. A. Pázm. Pred. p. 901.
 Keserű pilula. Amara pilula. Faludi, N. A. p. 52.
 Udvari pilula. Aulica pilula.
 PILULÁS orvosság. Catapotia. PP.

PIMASZ.

PIMASZ. Stupidus, stolidus. Sz. D. S. I.

PIMPÓ.

PIMPÓ. Lactuca erratica, sonchites. M. A. item Bárka. Sz. D. Pimpót vagy bárkát szentel. Sz. D.

PINCZ.

PINCZ. Fringilla M. A. L. Pinty. Pincz. F. Nógrád Vben.

PINCZE.

PINCZE. Cella, cellarium. M. A.
 Pincze. F. Szala Vben.
 Pincze-ablak. Fenestra cellarii.
 Pincze-ajtó. Porta cellarii.
 Pincze-bogár. Oniscus asellus. Kellerassel. S. I.
 Pincze-hely. M. V. Tolna Vben.
 Pincze-kölcs. Clavis cellarii.
 Pincze-mester. Cellarius., cellario praefectus.
 Pincze-palasz. Lagena vinaria. M. A.
 Pincze-szabású alacson szállás. Pázm. Kal. p. 1026.
 Pincze-tok. Theca lagenarum vinariarum. M. A.
 Pincze-torok. Cellarii atrium vestibulum.
 PINCZÉJE. Ejus cellarium. A' kinek pinczeje tele borral, bolond, ha szomjuhozik. km.
 PINCZÉS. Cellarius. S. I.

PINKA.

PINKA. Hordó' dugaszsa.
 Pinka. Folyó víz Vas Vben.
 PINKÁT ki ütik: hordó' dugaszszát ki ütik.

PINT.

PINT. Pinta. Mensura est liquidorum, continens sextarios quatuor. M. A.
 PINTES. Congiarius v. quod habet pintae mensuram, scilicet sextarios quatuor. M. A.
 Pintes korsó. Congiaria amphora. S. K.
 PINTNEK hatod része. Sextans. M. A.

PINTÉR.

PINTÉR. Doliarius, viator. M. A.
 Pintér-kés. Culter victorum.
 Pintér-munka. Labor viatoris.
 PINTÉREZ. Abrincsol, vagy maá pintér-munkát tesz.

PINTÖLY.

- PINTÖLY (Pendely, Péntely). Indusium pendulum. S. I.
PINTÖLYÖS. Habens indusium pendulum. Pintölyös Ilona. Penthesilea. Jocus Ráj-nisii.
- PINTY.
PINTY. Fringilla. M. A.
Árva pinty. Fringilla coelebs. Mitterpacher. Erdei pinty. idem. Földi p. 168.
Havasi pinty. Loxia pyrrhula. Sz. D.
PINTYEG. Frigultit. M. A.
PINTYÓKE. Fringilla, fringella. M. A. NC. p. 157.
- PINYE.
PINYE. F. Soprony Vben. Folyó víz Bereg Vben.
PINYÉD. F. Győr Vben.
- PIÓCZA.
PIÓCZA. Hirudo. Nadály. Földi, p. 380.
- PIÓKA.
PIÓKA. Hirudo, sangvisuga. M. A. CM. NC. p. 147. Mint a' pióka, mindenkor rajta csügg. km. Ut fici oculis incumbunt. M. A.
- PIOM.
PIOM. Kő-mivesnek ónas sinora. Perpendiculari astragalus. PP.
- PIP.
PIP Ornatus, ornamentum, elegantia. S. I.
PIPERE. Condimentum, tragema, exornatio. M. A. Ki maradt minden pipere (czifraság) írásából. Sz. D.
Piperés. Elegantulus, ornatus, floridulus. M. A.
Piperéskedik. Superbit, crispioem elegantiam ostentat, deliciatur. M. A.
Piperéz, piperézi. Ornat, exornat. Márt. Coron. p. 196.
Piperézkedik. Ékeskedik. Sz. D.
PIPES. Comtus, ornatus, exornatus, elegantulus. S. I.
Pipes aszszony. Mulier comtula. Sz. D.
Pipes öltözet. Vestitus elegantiam affectans. Sz. D.
Pipeskedik. Se exornat, decorat, elegantiam affectat. S. I. Czifrálkodik. Sz. D. Csuzi, Síp-szó 395. Tromb. p. 651.
Pipeskedés. Czifrálkodás. Faludi, N. E. p. 55-156. N. A. p. 43. 140.
Pipesség. Ornatus, comtura. Beniczki, p. 258.
PIPEZ, pipezi. Ornat, exornat. Csuzi, Tromb. p. 591.
- PIP.
PIP. Sonus juvenum avium.
PIPE. Anserculus, pullus anserinus, v. gallinaceus. M. A. Sok pipe ludat győz. km. Dug. 2. R. p. 231.
Pipe-fű. Potentilla, anserina. Gänserich. S. I.
Pipe-húr. Alsine. Tyúk-húr. Csapó, p. 286.
PIPEG. Pipit. S. I. Pipegnek a' kis madár-fiak: csipegnek, csipognak. Sz. D.
TIPEL. Idem. Annyok után pipelnek a' pujkák. km. Dug. 2. R. p. 217.
PIPI. Hoc sono convocantur gallinae.
PIPIS, Pipiske. Alauda trivialis. Földi, p. 161.
- PIPÓK, Pipóke. Pullus anserinus, v. gallinaceus. Sz. D. S. I.
Hamu-pipók. Kemencze-őrző, sutban ülő.
Hamu-pipóke. idem. Dug. km. 1. R. p. 240.
- PIPA.
PIPA. Tabaci fundibulum. PP. Faica. Pipával sem cserélnék meg vele. km.
Pipa-dohány — Egy pipa-dohányt nem ér. km.
Pipa-csutora. VV. L.
Pipa' fődele. Operculum faicae.
Pipa-füst. Fumus faicae ardentis. Nem szenvedheti a' pipa-füstöt.
Pipa-gyújtó. Fidibus. Csak pipát jött gyújtani. km.
Pipa-gyújtó. Telek Posony Vben.
Pipa-szár. Sugibulum. PP.
Pipa-szár-lábú. Gracilipes.
Pipa-szerszám: dohányozáshoz tartozó eszközök. S. I.
Pipa-szó. Sonus fumi per fistulam hausti.
Pipa-szóval jött. Fumigando venit.
Pipa-szúrkáló. Stylus metallinus, quo fumantes utuntur, ut faica laetius ardeat.
* Cserép-pipa. Faica ex argilla. S. K.
Cser-fa-pipa. Faica quercina.
Ezüst-pipa. Faica argentea.
Gvöker-pipa. Faica e radice arboris.
Hab-pipa. Faica e spuma marina. Faludi, E. M. p. 84.
Tajték-pipa. idem. S. K.
- PIPÁL. Fumat.
PIPÁS. Fumator. item Habens faicam.
Pipás nemes ember. Nobilis otiosus.
PIPÁZ. Tabaci fumum e fistula, vel tubo, haurit. PP.
Pipázás. Fumigatio.
Pipázgat. Fumando tempus terit.
- PIPACS.
PIPACS. Papaver agreste, anemone, phenion. M. A. PP. Hanem Anemone nem Pipacs. Lásd Lippai, Virágos kert. p. 65.
Piros pipacs — El pirúltt, mint a' piros pipacs. km.
- PIPITÉR.
PIPITÉR. Chamomilla.
- PIPPANY.
PIPPANY. Cuscuta. Lenre futó fű. Sz. D. S. I.
- PIR.
PIR. Rubor. S. I.
Pir-tó. Sz. P. Kis Kunságban.
PIRJA. Ejus rubor. Él ezen szóval Győrfi József, Klimius Miklósában. p. 10.
PIRÍT, pirítja. Torret. M. A. item Rubefacit v. confundit. S. I.
Meg pirítja. Retorret. M. A.
Piritás. Tostura. M. A.
Piriti (Kis, nagy.). FF. Veszprém Vben.
Piritott. Tostus, torridus. M. A.
Piritott hús. Caro macerata, torrida. M. A.
Piritott kenyér. Panis pyrocaustus.
Piritott sajt. Caseus pyrocaustus. M. A.
Piritott turó. idem. M. A.
Piritó. Torrens, rubefaciens.
Piritó fű. Anchusa. M. A.
PIRHANYAGOS (mint vörhenyeges.). Hinc, et inde rubescens.
- PIRKAD. Rubescit. Kezd pirúlni.
Pirkadó. Rubescens. Pirúlni kezdő. „Emitt a' pirkadó baraczk kandikál a' rejtő lomb alól“ Kelemen Borbála' Hasonlatosság. p. 92.
PIRONG. Pudet, confunditur. M. A.
Pirongat, pirongatja. Opprobrat. M. A.
El pirongatja. Repellit cum pudore.
Ki pirongatja. Confusum jubet exesse.
Le pirongatja. Confundit, pudefacit.
Meg pirongatja. Facit erubescere, confundit, pudefacit. M. A.
Pirongatás. Confusio, pudefactio, opprobratio.
Pirongató. Opprobrans, opprobratorius.
Pirongatorium. Exprobratorium.
Pironkodik. Erubescit. M. A. Pázm. Pred. p. 11. 816.
El pironkodik. Cum robore, et pudore, discedit. S. I.
Elő pironkodik. Prodit cum pudore, et robore. Faludi, T. É. p. 250.
Viszsa pironkodik. Redit cum pudore. Faludi, N. E. p. 86.
Pironkodás. Confusio. Pázm. Pred. p. 1116.
Pironkodó. Confusus, pudibundus. Pázm. Pred. p. 1062.
Pironság (Pirongság?). Pudor, dedecus. M. A. Pázm. Pred. p. 15. Kal. p. 306.
PIROS. Ruber, rubens, rubicundus. M. A.
Piros. F. Bács Vben.
Piros ajak. Labia rubentia.
Piros alma. Malum rubellum.
Piros bicsak. Cultellus cum rubro manubrio.
Piros csizma. Cothurni rubri.
Piros füsték. Color ruber, tinctura rubra.
Piros füzény. Salicaria. Rother Weiderich. S. I.
Piros hajnal. Aurora rubea. Reggeli órának, szép piros hajnalnak, arany van szájában. km.
Piros nevetés. Faludi, N. E. p. 200.
Piros pántlika. Taenia rubra.
Piros pej. Badius, spadiceus, pumiceus. S. I.
Piros rózsa — Szép, mint a' piros rózsa. km.
Piros szarvas mák. Chelidonium corniculatum. S. I.
Piros szín. Color ruber.
Piros tojás. Ovum rubrum, ovum paschale.
Piros vér. Sangvis ruber.
* Fialat piros. Faludi, N. A. p. 47.
Tuli piros. Species uvae.
Pirosít, pirosítja. Rubefacit. S. I.
Meg pirosítja. idem. Pázm. Pred. p. 5.
Piroska. Rubicundulus. M. A.
Piroslik. Rubescit. Sz. D.
Pirosodik. Rubescit. M. A. Nem minden gyümölcs jó, mely szépen pirosodik. km.
Meg pirosodik. Irrubet, irrubescit. M. A.
Pirososság. Rubor. M. A.
Pirosul. Rubescit.
El pirosul. idem. M. A.
El pirosultt, mint a' tűz. Tinctura sardonica. M. A.
PIRÓK. Vörhenyös, fakó, rőt színű szarvas marha. Sz. D.
PIRÚL. Rubet, erubescit. M. A. Irúl pirúl.
El pirúl. Erubescit, rubescit. PP.
Meg pirúl. Erubescit. M. A. Meg pirúltt a' kenyér.
Pirulás. Erubescencia. M. A.
Arca-pirulás. Confusio vultus. Szegénység nagy arca-pirulás. km.
El pirulás. Erubescencia. Leg szebb szín az el pirulás. km.

Meg pirulás főstéke a' jó erkölcsnek. km. Pirulat. Rubedo v. erubescencia, confusio. Sz. D.	Ki piszkálja. Effodiat. Le piszkálja. Tudicula dejicit, detrutit. Piszkálás. Fodicator, egestio. M. A. Piszkáló. Fodicator. Faludi, U. E. 2. R. p. 146. Piszkálódik. Identidem fodicat. Zvonarics, 1. R. p. 726.	PITMALLik. Virrad. Sz. D. Már meg pitmallott. Meg virradott. Sz. D.
Pirulatlan. Inconfusus. M. A. Pirulhatatlan. Impudens, effrons. S. I. Piruló hajnal. Aurora rubescens. Faludi, B. E. p. 16. Pirultt. Rubefactus, item Tostus. M. A. Pirulva. Cum pudore, et confusione. Pázm. Pred. p. 1116.	PISZMATOL (mint szemetől). Inquinat, quisquiliis detinetur. PISZMOG. In re perficienda superflue distinetur, tempus in exequendo perdit. S. I. Motoz, szuszmalzkodik, töttyög, totyog. Sz. D. Piszmolódik. idem. S. I. PISZOK. Sordes. PP. Piszkít, piszkítja. Sordidat, polluit. S. I. Piszkol, piszkolja. idem. S. I. Bé piszkolta a' ruháját. Infecit vestes suas. Meg piszkolta. Denigravit, dehonestavit. Piszkolódik. Sordidatur, contaminatur, maculatur. S. I. Piszkos. Sordidus. PP. Piszkosodik. Sordescit, sordidatur. S. I. Bé piszkosodik. Inficitur. Leg hamarabb piszkosodik bé a' fejér. km. Dug. 1. R. 170.	PITMÁNlik. PITMÁNlik. Villámlik v. döbbög, dörög. Sz. D. PITVAR. PITVAR. Vestibulum, atrium, triclinium, propylaeum. M. A. Pitvar-őrző. Atriarius. M. A. PITVARA. Ejus atrium. PITVARI. Atriensis. M. A. PITVAROS. Habens atrium, vestibulo praeditus. Pitvaros. Sz. P. Csongrád Vben.
PIRICS.	Piszkosodik. Sordescit, sordidatur. S. I. Bé piszkosodik. Inficitur. Leg hamarabb piszkosodik bé a' fejér. km. Dug. 1. R. 170.	PITY.
PIRICS. Verber ligneus. S. I. „Adj illy nyak- piricset neki.“ Sámbar ellen. p. 251.	Piszkosúl. Inficitur, sordidatur. S. I.	PITY. PITYE. Pullus gallinaceus, pipio. Pipe. S. I. PITYEG. Frigultit. M. A. Pipeg. Sz. D. Pipit. PP. PITYER. Alauda. Pacsirta, szántóka. Himfi. 2. R. p. 257. Pityer. Vendég-fogadó a' Szombathelyi határban. Pityereg. More alaudae quiritatur, plorat, lacrimatur. Gyöngyösi, 1. D. p. 28. Prágai p. 818. Pityergés. Quiritatio. Pityergő. Quiritans. Faludi, N. E. p. 178. N. A. p. 166. PITYERE. Ember-ganój. Dug. km. 1. R. p. 151. 212. 2. R. p. 82. PITYKE. Nodus planus, pressus. Lapos gomb, német gomb. S. I. PITYMALÓdik. PITYPANG. Leontodon taraxacum. S. I. PITYÓ. Ebriosus. S. I. Pityóka. idem. S. I.
PIRICSKE. idem. S. I.	PISZ.	PITYTY.
PIRICSKEL, piricskeli. Nates caedit, pala clunes ferit, nudas nates puerorum depalmat. M. A. Meg piricskeli. Concutit, verberat. Pázm. Kal. p. 539 „Nikápolynál Sigmond Királyt a' Magyarokkal egygyütt igen meg piricskelé (Bájázet).“	PISZ. PISZE. Parvus, exilis, minutus v. simus, simo, simulus. S. I. Tempe, lapos orrú. Sz. D. Rút, mint a' pisze orr. km. Dug. 1. R. p. 229. PISZEG, Püszög. Poppysat v. sibilat, sibilis inclamat, v. flet cum singultu, more infantum. S. I. Zokog a' sírás után. Ne piszegj. Sz. D. Piszeget, püszöget. idem. S. I. PISZI. Caniculus. Hiszi a' piszi. Credat judaeus apella. Eb hiszi. Piszi le. Canem vocantis. PISZKE, Pöske, Pöszméte. Grossularia. S. I. Piszke. F. Komárom Vben. PISZSZEN. Mutit v. sternuit, sternutat. S. I. Moczczan. Sz. D. Piszszen. idem. S. I.	PITYTY. Szájjal pattantás. Sz. D. Pitty-palatty. Fűrj-madár' szállása. Vox coturnicum. PITYTYED. Pittyedt ajakú. Habens labia turgida, prominentia. Sz. D. S. I. PITYTYEGET. Labia concutit. Pittyeteti az ajakát. Concussis labiis sonum edit. Sz. D. PITYTY EN, PITYTYENT. Szájjal pattant. Sz. D. Pittyengeti. idem. Faludi, N. A. p. 69. PITYTYESZTI az ajakát. Facit labia protuberare. Sz. D.
PIRINYÓ.	PISZTOLY.	PÍ.
PIRINYÓ, pro Parányi. Exiguus, minutus. S. I.	PISZTOLY. Manuaria catapulta, bombardula. PP. Pisztoly-tok. Theca catapultaria. PP.	PÍHA.
PIRIPJÓ.	PISZTRÁNG.	PÍHA. Phv. PP. Piha be bűdös. Phv quam foetet. PÍP. PÍP. Nyelv-hártva, melly miatt a' szárnys állat rekécsel, szortyog, és meg betegszik. Sz.
PIRIPJÓ. Merops, apiaster. S. I. Földi, p. 151.	PISZTRÁNG. Truta aurata, variolus, truta piscis. M. A. Telegdi, Felelet. p. 26.	
PIROSKA.	PITA.	
PIROSKA. Prisca, nomen proprium faeminae. M. A.	PITA, PITE. Téjjel, tojással készült sütemény. Sz. D. Mikes T. Orsz. Lev p. 438. Nem mind málé, a' mi pite km. Dug. 1. R. p. 231. 83. Pita ez idén a' kenyérnek neve. km. Argenteo vomere aratum est hoc anno. M. A.	
PIS.	PITI.	
PIS. Lotium. Pis nem húgy. km. Dug. 1. R. p. 76. Pis pis. Gyermekek mondják, hogy pisáljon.	PITTI. Piti-hangos. Est in bene sonantibus. Sámbar ellen. p. 106. PITIZÁL. Potitat. Ne pitizálj olly bővön. Sámbar ellen. p. 110.	
PISÁL. More puerorum mingit.	PITMALLik.	
PISLANT. Pillant. Sz. D.		
PISLOG (Pisolog). Nictat. PP. Pislog, mint az udvari nyúl a' nyárson. km.		
PISOGAT, PISEGET. Poppysmate allicit, v. palpum obrudit. M. A.		
Pisogatás, Pisegetés. Poppysmus, poppysma. M. A.		
PISSOG, Pislog Csuzi, Síp-szó. p. 142.		
PISKOLCZ.		
PISKOLCZ. Antimonium, stibium. PP.		
PISKÓTA.		
PISKÓTA (Piskolt. PP.). Biscoctum. Faludinál „Biskóta“ T. É. p. 214.		
PISTA.		
PISTA, Pesta. Stephanus puer.		
PIZS.		
PIZS.		
PIZSE. Pullus gallinaceus. Dug. km. 1. R. p. 241.		
PIZSELE. idem. Sz. D.		
PIZSITNEK. Hegyes tarjú pacsirta. Sz. D. Alauda cristata. Földi, p. 161.		
PISZ.		
PISZKA-fa. Tudicula. Szurkáló fa. Piszkál, piszkálja. Fodicat, pungit, trudit, tudiculat, volutat. M. A. Ne piszkáld a' ganéjt, ba bűzét nem tűrheted. km.		

D.
 PÍPJE. Nyelv' hártýája. Lippai, Calend. p. 32.
 Pípje nőtt. Nyelv' hártýája kéltt. Sz. D.
 PÍPITE. idem ac Píp. Sz. D.

PL.
 PLÁNTA.
 PLÁNTA. Planta. vide Palánta. M. A.
 PLÁNTÁL, plántálja. Plantat, conserit.
 El plántálja. Arborem transfert. PP.
 Plántálás. Plantatio, consitio. M. A.
 Plántálni való. Plantarius. M. A.

PLATAJ CZ.
 PLATAJ CZ. Pecten, squamosus passer, passer
 marinus. PP.
 PLATAJSZ. Platessa. Földi, p. 252.

PLÉBÁNOS.
 PLÉBÁNOS. Parochus, sacer curio. M. A.
 PLÉBÁNOSKODIK. Parochum agit. Vajda,
 2. K. p. 84.
 PLÉBÁNOS SÁG. Parochia. M. A. L. Pázm. Kal.
 p. 137.

PLÉBÁSZ.
 PLÉBÁSZ (Plájbász). Obrussa, plumbago. PP.
 Író ón.

PLÉH.
 PLÉH. Lamina. M. A. item Sera. PP.
 Dupla pléh. Sera duplicata.
 PLÉHES. Pessulatus. M. A.

PO.
 PO.
 PO.
 Po-halom. Sz. P. Békes Vben.
 Po' hamara. Sz. P. Nagy Kúnságban.

POCZ.
 POCZ: poczán-féreg, patkán. Sz. D. Mus
 amphibius. S. I.
 POCZI. Porcum vocantis. Poczi, poczi.
 POCZIK. Mus, musculus. M. A.
 POCZIK, Puczok: tűz-helyecske a' kemencze
 alatt. Sz. D. Sustentaculum, focus. PP.
 Poczikban ülő. Ciniflo, vanus. PP. Sutban ülő,
 hamu-hugyka, kemencze-
 őrző. Sz. D.
 POCZK. Szeretnék a' poczkot is, ha nem lopna.
 Dug. km. 2. R. p. 320.
 Poczkalódik. Punctitat alterum.
 POCZOK. Abdomen v. uterus plenus. S. I.
 Poczokos. Ventrosus, v. grávida, praegnans. S.
 I.
 Poczokos béka — Neki fújja magát mint a'
 poczokos béka. km.
 Poczokos kutya. Canis praegnans.
 Poczokot ereszt. Abdomen alit, incrassatur.

POCS.
 POCS. Lama, illuvies. M. A.
 Locs pocs. idem. VM. p. 76.
 POCSALÉK. idem. M. A.
 POCSÉK. idem.
 Pocsékká teszi. Penitus perdit, prorsus

pessumdat. S. I.
 Pocsékol, pocsékolja. Prodigit, dilapidat. S. I.
 El pocsékolja. Dilapidat, disperdit, abligurit,
 prodigit. S. I.
 POCSÉTA. idem ac Pocs, pocsalék. Dug. km. 1.
 R. p. 45. 201. 212.
 POCSKOL, pocskolja. Foedat, sordidat,
 conspurcat, v. dedecorat, defamat. S. I.
 Le pocskolta: le gyalázta. Sz. D.
 Pocskolódik. idem. Sz. D.
 POCSOL, pocsolja. A' vizet széllyel ütögeti. Sz.
 D.
 POCSOLYA. Lacuna, illuvies, locus uliginosus.
 Sz. D.
 POCSOS. Sordidus, inquinatus. S. I. Sz. D.

PODGYÁSZ.
 PODGYÁSZ. Bulga, sarcina, res convasatae. S.
 I. Czele-czula, keteputa, bútyor, holmi,
 egymás. Sz. D.

PODLUSKA.
 PODLUSKA. A' ki ültetett káposzta-torzának
 gyöngé hajtásaiból készültt éték. Lippai,
 Vet. Kert. p. 125.

POÉTA.
 POÉTA. Poëta. M. A.
 POÉTAI. Poëticus. M. A.
 Poétai álom. Enthusiasmus. Faludi, T. É. p.
 107.
 Poétai füllentés. Fictio poëtica.
 POÉTÁSKODIK. Poëtat. M. A.
 POÉTÁÚL. Poëtica. M. A.

POF.
 POF.
 Pof-lé. Alapa, colaphus. Pof-levet kapott.
 POFA. Bucca. M. A. Attya' szájából pökött pofa.
 km.
 Pofa-pirulás. Confusio vultus. VM. Hit-
 tartás. p. 5.
 Far-pofa. Nates.
 Pofáia. Eius bucca. Ránczos a' pofája.
 Pofára. Ad buccam.
 Fél pofára etet. km. Dug. 1. R. p. 151.

Két pofára eszik, mint a' dolgos betyár. km.
Dug. 1. R. p. 178.
Pofás. Bucco, bucculentus. M. A.
Pofáson kürtölik. Plenis buccis buccinant.
Faludi, E. M. p. 89.
Pofáz, pofázsa. Colaphizat. Pázm. Pred. p. 652.
POFITOS. Buccosus.
Pofitos ábrázatú. Buccosae faciei.
POFON csapja. Alapam dat. S. I.
Pofon csapás. Calaphizatio.
Pofon felejtés. idem.
Pofon ütés. idem.
Pofon verés. idem. Pázm. Pred. p. 337.
POFOT pofért, szemet szemért. Colaphum pro colapho, oculum pro oculo. Csuzi, Tromb. p. 457.
POFOZ, pofozza. Alapam dat, colaphum impingit.
Föl pofozza. Colaphizat.
Meg pofozza. idem.
Pofozás. Colaphizatio. Vajda 3. K. p. 398.
POFÓK. Bucco, buccosus, bucculentus. Sz. D. S. I.

POGÁCSA.

POGÁCSA. Placenta, azyma, libum. M. A. Panis focarius, placentula. PP. Örül neki, mint a' tót a' pogácsának. km.
Pogács' alma (Pogácsa-alma). Species pomi. Telelő alma.
Pogácsa, kerek-orvosság. Rotulae. PP.
Pogácsa-ízű. Saporis panis quasi oleati. Pázm. Pred. p. 314.
Pogácsa-sütés. Coctura panis focarii.
* Zsíros-pogácsa. Libum cum pinquedine.
Töpörtös pogácsa. Libum cum cremio.
Vajás pogácsa. Libum butyratum. VM. p. 57.
POGÁCSÁS. Placentarius. M. A.
Pogácsás kenyér. Artoptitius panis. M. A.
Pogácsás ünnep. Festum v. dies azymorum. Thelegdi, Hom. 1. R. p. 685.

POGÁNY.

POGÁNY. Ethnicus, paganus. M. A. Az isten szánja meg a' pogányt is. km.
Pogány. F. Baranya Vben.
Pogány havas. E. Hegy Csik Székében.
Pogány pénz. Numi veteres gentilium.
Pogány' teteje. E. Hegy Torda Vben.
Pogány vár. Hegy Gömör Vben. Vár-omladék Hont Vben. Sz. P. Nógrád Vben. Telek Tolna Vben.
POGÁNYKA. Pohánka, hajdina, tatárka, haricska, bor-köles. Panicum. S. I. Lakoznak, mint tótok a' pohánkával. km. Dug. 1. R. p. 200.
POGÁNYSÁG. Paganismus, gentilitas, ethnicismus. M. A.

POGONY.

POGONY. F. Nógrád Vben. Sz. P. Gömör Vben.
POGONYA. Pusio, nanus. M. A.

POHÁR.

POHÁR. Poculum, calix, scyphus, cyathus, patera, crater. M. A. Könnyű a' pohár mellett vitézkedni. km. Pohár-bor. Poculum vini. Egy két pohár borban sok jó barát lakik. km.
Pohár-bujdosás — Ez a' pohár bujdosik, éljen a' barátság. km.
Pohár-föl-hajtás. Haustus poculi. Pázm. Kal. p. 317.
Pohár-köszöngetés. Propinatio poculi.

Pohár' közepe. Medium poculi. Senki az istent nem látná többször, mint ha a' pohár' közepében volna. km.
Pohár mellett szől. Chorus domesticus. M. A.
Pohár-szék. Abacus, abax. M. A. Cyli-cotheca, vasarium. PP.
Pohár' széle. Margo poculi. Pázm. Pred. p. 225.
Pohár-töltés. Repletio poculi.
Pohár-töltő. Pocillator. M. A.
Pohár-töltő. Pocillatrix. M. A.
* Arany-pohár. Poculum aureum. S. K.
Balha-pohár. Álom-szerző ital. POCOENIUM. S. I.
Béke-pohár. Poculum pacis.
Czapa-pohár. Poculum punctis asperum. Csuzi, Síp-szó. p. 741.
Czoki pohár. Poculum valedictorium. Meg adták neki a' czoki poharat. km.
Füles pohár. Poculum ansatum. NC. p. 397.
Ívó pohár. Poculum potorium. S. K.
Kristály-pohár. Poculum crystallinum. NC. p. 397.
Mosdó pohár. Aqualis. S. K.
Társ-pohár — Nem tanácsos ellenséggel társ-poharat inni. km.
Tele pohár. Poculum plenum. A' tele pohárnak tanácsán indúlni. km.
Üveg-pohár. Vitreus calix. S. K.
Virágos pohár. Phiala. CM.

POHARA. Ejus poculum.
Szerellem' pohara. Amoris poculum. Faludi, U. E. 1. R. p. 104.
POHÁRKA. Caliculus, pocillum. M. A.
POHÁRNAK, Pohárnok. Pocillator, pincerna. M. A.
Pohárnokja. Ejus pocillator. Káldi, 2. Esdr. 1. 11.
POHÁRT köszön. Propinat poculum. M. A. Poharat el köszönti.

POKOL.

POKOL. Infernus, orcus, gehenna, tartarus. M. A. item Lepra.
Pokol a' béle. Vorax, mando.
Pokol-bogár. Furia infernalis. Tollwurm. S. I.
Pokol -dolog, ki barátját meg csalja. Pesthi' Meséji, p. 70.
Pokol-eb. Canis mordax. Pesthi p. 46.
Pokol' ebe. Cerberus. S. I.
Pokol' feneke. Profundum inferni.
Pokol-hír. Rumor adversus. S. I.
Pokol-kezdő. Morosus, melancholicus M. A. CM.
Pokol' tornácza. Limbus. S. I.
Pokol-vár. Lepra. M. A. Anthrax, carbunculus. PP.
Pokol-varas. Leprosus. Vajda, 1. K. p. 228.
Pokol-Valcsél. E. F. Hunyad Vben.

POKOLBAN is esik egyszer egy innep. Semel in omni vita cuique arripit fortuna. M. A.
POKOLBÉLI. Infernalis, tartareus, orcinus. M. A.
POKLA. Ejus infernus v. ejus lepra, v. secundinae. Meg eszi a' czifra ruhát, mint tehén a' poklát. km.
POKLABB. Infernalior. Nincsen poklabb az hazug embernél. Pesthi' Meséji, p. 74.
POKLOS. Leprosus. M. A.
Poklos. E. F. Alsó Fejér Vben.
Poklos beteg. Leprosus. Pázm. Pred. p. 465.
Poklos telek. F. Bihar Vben.
Poklos' telke. E. F. Doboka Vben.
* Bél-poklos. Leprosus.
Poklosi. F. Somogy Vben.
Poklosít, poklosítja. Leprosum facit, lepra inficit. Pázm. Pred. p. 953.
Poklosodik. Leprosus fit. M. A.
Meg poklosodik. idem. M. A.
Poklosok' ispitállya. Hierocomium. M. A.
Poklosság. Lepra. M. A.
Poklosúl. Leprosus fit. M. A.
POKLUL. Male, perverse. M. A.

POKRÓCZ.

POKRÓCZ. Stragulum, stroma, stratum, cento. M. A. L. Pakrócz.
Pokrócz-csináló. Stratarius. M. A.

POLA.

POLA-fű. Hegyi pola. Polium montanum. Csapó, p. 224.
POLAJ, Polé, Poléj. Pulegium. M. A.

POLGÁR.

POLGÁR. Civis. M. A.
Polgár. MV. Szabolcs Vben.
Polgár-háború. Bellum, civile, intestinum. S. I.
Polgár-mester. Consul. M. A.
Polgár-társ. Concivis. Pázm. Pred. p. 749.
Polgár-város. Utsza neve Keszthelyen, és Szent Gróton.
POLGÁRDI. F. Fejér Vben. Sz. P. Pest Vben.
POLGÁRI. Civicus. M. A.
Polgári korona. Corona civica.
Polgári rend-tartás. Politia. Sz. D.
POLGÁROS. Habens cives v. civium morem referens, civilis.
Polgárosodik. In civitatem, civilisatur.
Polgárosodás. Civilisatio.
POLGÁRSÁG. Cives, communitas civium. Káldi, Act. 22. 28.

POLOZSNAK.

POLOZSNAK. Pallos tojás, fenék-tojás. csal-tojás, melyet a' fészekben hagynak a' végre, hogy megint oda járjon tojni a' tyúk. Sz. D.

POLYVA.	Pongrácz-cseresnye. <i>Cerasum durantium</i> . M. A.	Por-tülök. <i>Cornu pulveris pyrii</i> . S. I.
POLYVA. <i>Palea, acus, acer, gluma</i> . M. A. Az arany tűzben tisztúl, a' polyva meg ég. km.	Pongrácz' falva. F. Szepes Vben.	* Arany-por. <i>Aurum pulveratum</i> . S. K.
Polyva-rosta. <i>Vannus</i> . M. A. L.	PONGYOLA.	Ágyu-por. <i>Tormentarius pulvis</i> . S. K.
Polyva-tartó hely. <i>Palearium</i> . M. A.	PONGYOLA. <i>Semivestitus</i> . Fél öltözetlen. Sz. D.	Álom-por. <i>Soporifer pulvis</i> . S. K.
* Búza-polyva. <i>Palea triticea</i> .	PONGYOLÁSKODIK. Pőrén hordozza magát. Sz. D.	Dohány-por. <i>Por-tobák</i> . S. I.
Majoránna-polyva. <i>Gluma amaracina</i> .	PONGYOLÁSÁG: fél öltözetlenség. Sz. D.	Fog-tisztító por. <i>Dentifricium</i> . S. K.
Széna-polyva. <i>Resegmina foeni</i> .	PONK.	Füvész-por. <i>Scobs</i> . S. K.
POLYVÁJA a' tatárkának. <i>Apluda</i> . M. A.	PONK. <i>Monticulus, colliculus</i> . PP. A ponkról láthatni. Sz. D.	Haj-por. <i>Pulvis cyprius</i> .
POLYVÁS. <i>Paleatus, acerosus</i> . M. A.	PONKOS. <i>Dombos</i> . Sz. D.	Hánytató por. <i>Vomitorius pulvis</i> .
Polyvás sár. <i>Lutum aceratum</i> . M. A.	Ponkos hely: dombos hely. Sz. D.	Izzasztó por. <i>Diapasma</i> . S. K.
Polyvás sár-gyúrás. <i>Aceratum</i> . M. A.	Ponkosít, ponkosítja: domborítja. Sz. D.	Kó-por. <i>Parietinae</i> . S. K.
POLYVÁZ, polyvázza. <i>Acerat</i> . S. I.	Ponkosodik: domborodik. Sz. D.	Liszt-por. <i>Farina volatica, pollen</i> .
Meg polyvázza: polyvával meg keveri, meg gyúrja.	Ponkosság: dombosság. Sz. D.	Orvos-por. <i>Medicamen</i> . S. K.
Polyvázás. <i>Achyrosis</i> . CM.	PONT.	Oskola-por. <i>Pulveres scholastici</i> .
POLYHOS.	PONT. <i>Punctus, punctum</i> . M. A. Pázm. ht „Punct“ Kal. p. 61.	Puska-por. <i>Pulvis pyrius</i> . <i>Indulatos</i> mint a' puska-por. km.
POLYHOS. Szőlő-tő' neme. Sz. D. A' Tokaji hegyeken is találhatik, bőven terem, de a' bora hamar meg penészedik. L. Nemzeti Kalend. 1829.	PONT. <i>Punctus, punctum</i> . M. A. Pázm. ht „Punct“ Kal. p. 61.	Vas-por. <i>Ramentum</i> . S. K.
POMÁDA.	Kettős pont. <i>Duo puncta</i> .	PORA. <i>Ejus pulvis</i> . Porában se kapták. km.
POMÁDA, Pomádé. Haj-kenőcse.	Szem-pont. <i>Punctum visus</i> .	PORHA.
POMPA.	PONTOCSKA. <i>Apiculus</i> . M. A.	Porhál, porhálja. <i>Comminuit, redigit terram in pulveres</i> .
POMPA. <i>Solennitas, pompa</i> . M. A. A' pompa költséggel jár. km.	PONTOL, pontolja. <i>Punctat, punctis notat, signat, interpungite</i> S. I.	Porhálás. <i>Comminutio glebae</i> .
Pompa-ízés. <i>Luxus</i> .	PONTOS. <i>Punctualis, item Momentosus, v. punctis notatus</i> .	Porháló kapa. <i>Ligo minor serviens terrae comminuendae</i> .
Úri pompa, koldus konyha, nem egygyez a' tisztességgel. km.	Pontosan. <i>Momentose, punctualiter, ad amussim</i> .	PORHAD. <i>Mollescit v. putrescit</i> . S. I.
POMPASÁG. <i>Pompositas</i> . M. A. <i>Zvonarics</i> , 1. R. p. 423.	Pontosság. <i>Punctualitas, momentositas, accuratio</i> .	PORHANYÓ. <i>Mollis, tener</i> . M. A.
POMPÁS. <i>Pomposus, pompalis</i> . M. A.	PONTOZ, pontozza. <i>Punctat, interpungit</i> .	Porhanyítja. <i>Macerat</i> . CM.
Pompáskodik. <i>Splendide vivit, se gestat, vestit</i> .	PONTY.	Porhanyított. <i>Maceratus</i> . M. A. L.
Csuzi, Síp-szó. p. 99. Faludi, B. E. p. 56.	PONTY. <i>Carpio, carpius</i> . M. A.	Porhanyodik. <i>Mollescit</i> .
Pompáson. <i>Sollenniter, pompose</i> . M. A.	Ponty-fi. <i>Juvenis carpio</i> . S. I.	PORHASZT, porhasztja. <i>Mollit v. putrefacit</i> . S. I.
Pompáság. <i>Pompositas</i> . M. A.	PONTYÓ. <i>Carpio, carpius</i> . M. A.	
POMPÁZ. <i>Pompát üt, tart</i> . Faludi, U. E. 2. R. p. 21. 3. R. p. 145.	PONYVA.	PORHÚL. <i>Mollescit, duritiem amittit</i> . S. I.
POMPOS.	PONYVA. <i>Stragulum, siparium, velarium</i> . M. A.	PORI. <i>Pulvereus</i> . M. A.
POMPOS. <i>Collyra</i> . M. A. Borsos mézes pogácsa. Sz. D.	Segestre, <i>segestre canabinum, involucrum canabinum</i> . PP.	PORLIK. <i>Porrá oszlik</i> . Sz. D.
PONCZ.	Ponyva' hada. <i>Czigányok' serege, familiája</i> . Sz. D.	El porlik a' kő, föld. Sz. D.
PONCZ. <i>Caelum, caestrum, scalprum</i> . S. I.	Ponyva-palota. <i>Tentorium (ita appellatum jocose)</i> .	Porlő. <i>Friabilis</i> .
PONCZOL, ponczolja. <i>Caelat, sculpsit, item Cubat, decumbit</i> . M. A.	PONYVÁD. (Fölső, alsó). Sz. P. Győr Vben.	Porlő föld. <i>Terra friabilis</i> . Sz. D.
Ponczolás. <i>Caelatio, sculptio</i> .	POR.	Porlő kő. <i>Lapis friabilis</i> . Sz. D.
Ponczolat. <i>Opus caelatum</i> . S. I.	POR. <i>Pulvis</i> . M. A.	POROS. <i>Pulverulentus</i> . M. A.
Ponczoló. <i>Caelans, caelatorius</i> .	Por-arany. <i>Baluca, balux</i> . PP.	Poros utat. Pázm. Kal. p. 226.
Ponczoló vas. <i>Caelum, caestrum</i> . M. A. CM.	Por-eső. <i>Psecas, Staubregen</i> . S. I.	* Bors-poros. <i>Piperata conditura</i> . S. K.
PONDRÓ.	Por-fölleg. <i>Nubes pulverea</i> . <i>Kisfaludi' Regéji</i> p. 182.	Haj-poros. <i>Pulvere cyprio conspersus</i> .
PONDRÓ. <i>Vermis</i> . PP. Csuzi, Síp-szó. p. 467.	Por-gomba. <i>Lycoperdon bovista</i> . Pöffteteg, ló-fing. S. I. Lud-posz.	Puska-poros. <i>Pulvere pyrio perspersus, item Ira accensus</i> . S. K.
PONDRÓS. <i>Verminosus</i> . Pondrós, nem hűjában ficzkándozi. km. Dug. 2. R. p. 15.	Por-gödröcske, melyben tyúkok madarak förödnék. <i>Conistra</i> . PP.	Porosodik. <i>Pulvere repletur v. in pulverem vertitur</i> . S. I.
Pondrosít, pondrosítja. <i>Verminosum facit</i> .	Por-köpönyeg. Por ellen való fődözmény. Sz. D. <i>Staubmantel</i> .	Porosúl. <i>idem</i> . S. I.
Sámbár ellen. p. 176. „Menten ülik a' pokolbéli legyek, 's pondrosítják.“	Por-ontó. <i>Pyrobolarius, pulverem nitratum profundens in perniciem</i> . M. A.	Porosolja. Porosnak állítja, Porosollotta a' rozstot.
Pondrosodik. <i>Verminosus fit</i> . Sz. D.	Por-ruha. <i>Staubmantel</i> . S. I.	POROZ, porozza. <i>Pulvere conspergit</i> . S. I.
PONGRÁCZ.	Por-só. <i>Sal pulverulentus</i> .	Be porozza. <i>idem</i> .
PONGRÁCZ. t. f. n. <i>Pancratius</i> . M. A.	Por-szem. <i>Granum pulveris</i> . <i>Kisfaludi' Regéji</i> . p. 250.	Föl porozza a' puskát. <i>Alveolo sulphureum pulverem inducit</i> . PP.
Pongrácz. Sz. P. Veszprém Vben.	Por-tetű. <i>Acarus</i> . S. I.	Ki porozza. <i>Pulveres excutit</i> .
	Por-tobák. <i>Pulvis nicotianae</i> . S. I.	Le porozza. <i>Pulveres detergit</i> .
	Por-törő. <i>Naphtharius</i> . M. A.	Meg porozza. <i>Conspergit pulvere</i> .
	Por-törő malom. <i>Ex inquisitione anni 1703</i> .	Porozó, Porzó, <i>Pulvis siccatorius scripturae recentis</i> . PP.

- Porozó-tartó. Pulveraria pyxis, theca arenaria. PP.
 PORRÁ. IN pulverem.
 Porrá leszsz. Pulverescit. M. A.
 Porrá oszlik. In pulveres dividitur. Sz. D.
 Porrá töri. Pulverat, dispulverat. M. A.
 Porrá válik. Abit in pulveres.
 Porrá zuzza. Comminuit in pulveres.
 PORÚ.
 Hamar-porú. Szaporán haragra gyulladó.
 PORZIK. Pulverescit.
 Porzik az út, Via est pulverulenta. Sz. D.
 Porzódik. idem.
- PORCZ.
- PORCZ. Cartilago. Krospe. S. I.
 Porcz. E. F. Kraszna Vben.
 Porcz-fű. Herniaria, millegrana v. centumnodia, sangvinaria. Csapó p. 226. 227.
 Polygonon, cyclaminus. M. A.
 PORCZIKA. Membrum, artus. S. I.
 Ravasz annak minden porczikája. Dug. km. 2. R. p. 172.
 PORCZOG. Crepita, crepat. S. I.
 Porczogat, porczogatja. Cum crepitu comedit.
 Porczogva eszi.
 Meg porczogatta. Porczogva megette.
 Porczogó. Cartilago. item Crepitans. M. A.
 Porczogó fű. Pera pastoris. M. A.
 Porczogós. Cartilagineus. M. A. item Creperus.
 Porczogós nevetés. Risus creperus. Vajda, Sz. Ignác' dicsérete p. 16.
 Porczogós cseresnye. Cerasa duracina. Sz. D.
 Porczogósan. Crepero, fragose. M. A.
 Porczogósan nevetik az újjítók. Pázm. Kal. p. 776. És hogy porczogósban csufolnák. Pázm. Pred. p. 484.
- PORCZELLÁN.
- PORCZELLÁN (Porczolán S. I.). Vasa fictilia sinica, porcellana.
- PORCZIO.
- PORCZIO. Portio. Rata contributionis.
 Porczio-számra. Per portiones.
 Porczio-szedő. Collector ratae contributionalis.
 Kutya-porczio. Dug. km. 1. R. p. 32.
 PORCZIOZ. Solvit ratam contributionalem.
- PORCS.
- PORCS.
 Porcs-alma (Fors Porcs' halma). F. Szatmár Vben.
 Porcs-fű. Portulaca. PP.
 Mezei porcs-fű. Andrachne agraria. CM.
 PORCSIN. Andrachne. M. A.
 Porcsin-fű. Portulaca. Csapó. p. 225.
- PORGOLÁT.
- PORGOLÁT. Vetést őrző sövény. Sz. D.
 Porgolát-kert. Vetés körül porgolátot tenni. Sz. D.
- PORKOLÁB.
- PORKOLÁB. Castellanus, janitorum praefectus.
- M. A.
 Vicze porkoláb. Subcurator. M. A. L.
 PORKOLÁBSÁG. Castellanus. Gyöngyösi 2. Dar. p. 8.
- POROND.
- POROND, PORONG. Saburra, sabulum. S. I.
 Apró kövecses fővény. Minden porongot, porondot el öntött a' Tisza. v. Apró fűzfának neme, melly fűző veszzőt ad. Sz. D.
- PORONGY.
- PORONGY. Fialat fogoly-madár v. Inaska. Sz. D. Perdix junior. PP.
 PORONGYÓ. Jó ízű. p. o. falat. Sz. D.
- PORONTY.
- PORONTY. Numerosa proles, pusionum caterva, liberorum cumulus. M. A.
- POROSZKA.
- POROSZKA. Dromedarius, asturca, tolutarius equus. M. A. CM. Agg lóbul nehéz poroszkát csinálni. km. Pázm. Pred. p. 338.
 Poroszká-teve. Camelus dromas. M. A.
 POROSZKÁL. Tolutum incedit, tripudiat. M. A.
 Poroszkáló. Tolutum incedens, pede pres- sim equitans. M. A.
 Poroszkáló ló. Gradarius equus. M. A.
 Poroszkálva. Tolutum. M. A. CM.
- POROSZLÓ.
- POROSZLÓ. Lictor, apparitor, stator, praeco. M. A. Accensus curiae. M. A.
 Poroszló. MV. Hont Vben.
 POROSZLÓI. Lictorius. M. A.
 POROSZLÓKODIK. Lictorem agit. Monoszlai, De cultu p. 89.
 POROSZI. ÓSÁG. Lictoratus. Telegdi. Felelet. p. 197.
- PORZSOL.
- PORZSOLja. Torret, frigit. S. I.
 PORZSOLÓ. Frictorium. S. I. Lábás, szilke. Sz. D. Benkő, Transylv. Tom. I. p. 402.
- PORTA.
- PORTA. Porta ottomanica, aula turcica. item Praelium levius, pugna levis, velitaris concursus, excursio. S. I.
 Fényes porta. Splendida porta ottomanica.
 PORTAI paripa. Equus velitaris. B. Apor Péter' kéz-irati. L. Dug. km. 2. R. p. 270.
 PORTÁS. Habens portam.
 Portás nemes ember.
- PORTÁZ. Velitatur, pugnatum excurrit. S. I. Nem portázni való emberek vagyunk. Faludi, N. E. p. 49.
 Portázás. Praelium minutum, velitatio, excursio bellica. Geidler, H. Okt. p. 53.
 Portázó. Velitator, eques emissitius. S. I.
- PORTÉKA.
- PORTÉKA. Vasa, supellex, sarcina. M. A. item Merx, mercimonium. S. I. Vásár nélkül is el kél a' jó portéka. km.
- POS.
- POS, POSV. Rancor. S. I.
 POSDUL. Fervescit, effervescit. S. I. Sz. D. Beniczki p. 275. „Pozsdul a' vére.“ Meg posdul. idem. Vajda, 3. K. p. 214. „A' vér is meg posdul bennünk.“
 Posdultt. Ebulliens, erumpens. Pázm. Kal. p. 816.
 POSGA. F. Bihar Vben.
 Posgás. Rufus. M. A.
 Posgás ábrázatú. Rufae faciei. Prágai, p. 132.
 Piros posgás.
 POSHAD. Rancet, rancescit, exputrescit, fermentatur, infermentatur. M. A. El poshad. Computrescit. Pázm. Pred. p. 692.
 Meg poshad. Rancescit, acescit, fermentatur. M. A. Pázm. Pred. p. 994.
 Poshadék. Illuvies, lama. M. A. Pázm. Pred. p. 726.
 Poshadtt. Rancidus. M. A.
 Poshadtt álló víz. Aqua torpens, aqua reses. PP.
 Poshadtt ital. Posca. M. A.
 Poshadtt szabású. Subrancidus. M. A.
 Poshadtttság. Rancor. M. A.
 Poshadttúl. Rancide. M. A.
 Poshadozik. Savanyodik. Sz. D.
 Poshaszt, poshasztja. Putrefacit.
 Meg poshasztja. Fermentat, infermentat. M. A.
 Poshasztó. Savanyító. Fermentum. Sz. D.
 POSOG, POSG. Fervet, densatur, scattet, bullit. M. A. Káldio „Pozsog.“
 Ki pozsog. Scaturit. Káldi 2. Machab. 9. 9.
 Posgás. Fervescencia.
 Posgása az egész testnek. Vermina. M. A.
 Posgó. Fervidus, aestuans. S. I.
 Posgó víz. Aqua aestuans. Sz. D.
 Posogtat, posogtatja. Fervefacit.
 Ki pozogtatja. Ebullire facit. Káldi, 2. Machab. 1. 12.
 POSSAD. L. Poshad.
 Possadék. Colluvies, illuvies, rancor. M. A. Pázm. Pred. p. 604.
 POSVAD. L. Poshad.
 Posvasztja. Putrefacit.
 POSVÁNY. Palus, lama, illuvies. Beniczki. p. 62.
 Posvánvos. Palustris, paludosus. Beniczki. p. 114.
 Posványosodik. In paludem convertitur S. I.
 I. Posványság. Lacus palustris. S. I.

- POSK.
POSKOS. Rufus. Piros, poskos, kövér bárány.
Sz. D.
- POSONY.
POSONY. Posonium, Pisonium. M. A.
Posony Vármegve. Comitatus Posoniensis.
POSONYI. Posoniensis. M. A.
- POSTA.
POSTA. Nuncius, tabellarius, veredarius. M. A. CM.
Posta-adás. Angaria. PP.
Posta' el menetele. Abitus, discessus postae.
Posta-hajó. Kurierschiff, Paquetboot.
Faludi T. E. p. 106.
Posta-ház. Sedes cursus publici.
Posta-hely. Veredarium statio, angaria, diversorium. PP.
Posta-inas. Angarius, veredarius praecursor. PP.
Posta' járása. Cursus postalis.
Posta' jövetele, érkezése. Adventus postae.
Posta-kocsi. Rheda veredaria, levis, intacta. S. I.
Posta-kocsik. Veredarii.
Posta-kürt. Tibia veredarium. S. I.
Posta-legény. Veredarius. S. I.
Posta-ló. Veredus, equus veredarius. M. A.
Posta-lovat fog. Veredum sumit, veredo utitur. PP.
Posta-lovon jár. Veredis vehitur. PP.
Posta-mester. Veredorum magister. PP.
Posta-nap. Dies cursus publici.
Posta-papíros. Charta epistolaris, charta augusta. PP.
Posta-pénz. Pecunia pro cursu publico.
Vajda 1. K. p. 463.
Posta-szekér- és kocsi-adás. Parangaria. PP.
Posta-síp. Tibia veredarium.
Posta-út. Via cursus publici.
* Csiga-posta. Tardigradus.
Csiga-postán indul. km.
Folyó posta. Cursor, Kurier. Faludi, E. M. p. 89.
Gyalog posta. Tabellarius pedes.
Lovas posta. Tabellarius eques. PP.
Siető posta. Stafeta. Tisztí Szótár. p. 60.
Szabad posta. Posta libera, immunitas a solutione.
POSTÁLKODIK. Hirt hord.
Postálkodás. Hír-hordás. Epist. Széch. T. 2. p. 273.
POSTASÁG. Hír-hordás. Micsoda postaságban jársz.
- POZS.
POZS. POZSÁR. Carpio. Ponty. Sz. D.
POZSLÁR. Ensis, gladius. Heltai, M. Kron. 1. Dar. p. 37. 44. 60. 271.
- POZSOG. Fervet, scattet. Mellyben az hamisságok úgy pozsganak, mint az hangyák a' fészkekben. L. Posog.
- POSZ.
Posz. Crepitus, pedor. M. A.
Lud-posz. Lycoperdon.
POSZOG. Pedit, crepitat. M. A.
Poszogás. Crepitus. M. A.
Poszogó. Crepitans, pedens. M. A.
POSZSZANT. Crepitum facit. S. I.
Poszszantás. Crepitus, pedor. S. I.
POSZVA. F. Szala Vben.
- POSZÁTA.
POSZÁTA. Curruca. Grasmücke. S. I.
Poszáta gyermek: nyomorék gyermek. Sz. D.
POSZÁTÁS. Hitvány.
Poszátásul. Hitványul.
El poszátásul. El nyomorodik. Hallottam 1828. Jun. 23.
POSZÁTKA. F. Nyitra Vben.
- POSZTÓ.
POSZTÓ. Pannus. M. A. Adjuk meg a' bállését a' posztónak. km.
Posztó-csináló. Pannicularius, pannifex. M. A.
Posztó' fonákja. Facies panni non rasa. S. I.
Posztó-metsző. Pannicida. M. A.
Posztó-mosó. Fullo. NC. p. 285.
Posztó-nyíredék. Tomentum. M. A.
Posztó-nyíró. Tonsor panni lanei.
Posztó-szél. Margo panni. Varga-utzában a' posztó-szél szűkön találtatik. km.
Posztó színe. Panni facies rasa. S. I.
Posztó-ványoló, v. kalló malom. Sz. D.
* Egy vég-posztó. Pecia panni. M. A.
Fél posztó. Scmipannus. S. K.
Karazsia-posztó. Carsanus pannus. S. K.
Két színű posztó. Bicolor pannus. S. K. Pukai posztó. Puchovinus pannus. S. K.
Rosz posztó neki. km.
Se pénz, se posztó.
Selyem-posztó. Sericus pannus. S. K.
Septuch posztó. Species panni. E. MSS. Szegedi.
POSZTÓI. Panneus. M. A.
POSZTÓS. Pannosus. M. A.
- POT.
POTA. Cser- v. tölgy-fa-bogyó v. tapló, v. csög bög, forács a' fán. Sz. D.
Potás. Csögös bögös.
Potás fa. Sz. D.
POTOM. Potomra valamit hozatni v. venni: hitelre vásárlani. S. I.
POTOSZ-hal. Gasterosteus aculeatus punctatus. Földi, p. 256.
- POTROH.
POTROH. Abdomen. M. A. C.M.
POTROHA. Ejus abdomen. Faludi, U. E. 1. R. p. 73.
POTROHOS. Obesus, ventricosus. M. A.
- POTROHOSODIK. Crassescit, obesus fit. M. A.
Meg potrohosodik. idem. Dug. km. 1. R. p. 43.
Potrohosítja. Incrassat. Vajda, 2. K. p. 267.
Potrohosóság. Ventricositas. Pázm. Pred. p. 294.
- POTY.
POTY. Sonus cadentis rei.
Poty. Sz. P. Vas Vben.
POTYADÉK. Decidium quid. Hallottam Sághon 1820. Jun. 28.
POTYKA. Carpio, carpius. M. A. CM. Telegdi, Felelet. p. 26.
POTYOG. Frequenter cadit. S. I.
Ki potyogott belőle. Excidit.
Le potyog. Decidit.
POTYOL, potyolja. Concutit, contundit, conquassat. S. I. Zuzza, nyomja p. o. a' nyers gyümölcsöt. Sz. D.
Őszve potyolt körtvély. Sz. D.
Potyolódik. Concutitur, contunditur, conquassatur. S. I. Mind egybe potyolódott a' zsákban az alma. Sz. D.
POTYOND. F. Soprony Vben. Sz. P. So-mogy Vben.
POTYÓS. Mollis, mollitus, molliculus. S. I.
POTYTYAN. Labitur, cadit. Faludi, N. A. p. 29.
Ki pottyán. Excidit. Telegdi, Felelet. p. 189.
Le pottyán. Decidit, delabitur.
Pottyant, pottyantja. Sinit labi. Faludi, N. A. p. 231.
El pottyant az öléből. Sz. D.
Ki pottyantá. Sz. D.
- POZDORJA.
POZDORJA. Stipa, stupa, culmus lini. M. A.
Huzódik, mint az eb a' pozdorján. km.
Len-pozdorja. Stipula lini. Káldi, Josue. 2. 6.
POZDORJÁNY. Phryganea. Frühlingfliege, Wassermotte. Földi, p. 339.
POZDORJÁS. Culmosus, stipulis repletus.
Pozdorjás kőcből nem lehet jó fonalat csinálni. km.
- PÓ.
PÓ.
PÓ (Kis, nagy.) Sz. P. Heves Vben.
PÓCZ, PÓLCZ. Repositorium, podium, foruli, maenianum, loculamenta. M. A. v. Dignitas, officium. S. I.
Alsó pócz. — Senkinek sem tetszik az alsó pócz. km.
Felső pócz. — Nem ásit a' felső póczra. Non ambit dignitates. Pázm. Pred. p. 58.
Nagyobb pócz — Mindenik nagyobb póczra ohajtozik. km.
PÓCZÉR. Barlang-kőrő. Sz. D.
PÓCZIK. Ház előtt sárból rakott ülés. Sz. D. Adjutorio fulcri levat.
- PÓCZOL, póczolja.
S. I.

- PÓCS.
Pócs-Megyer. F. Pest Vben.
Pócs-Petri. F. Szabolcs Vben.
Mária-Pócs. F. Szabolcs Vben.
PÓCSA. F. Baranya Vben.
- PÓJKA.
PÓJKA. Káka-bot, bákány. S. I. Nád-buzogány. Sz. D.
- PÓK.
PÓK. Aranea, araneus. M. A. item Certus morbus equorum. S. I. A' pók a' szép virágokból is mérget gyűjt. km.
Pók-fonál. Filum aranci.
Pók-háló. Tela araneorum. M. A.
Pók-háló-csinálás. Textura telae araneorum. Pázm. Pred. p. 313.
Pók-háló-szövés. idem. Pázm. Pred. p. 332.
Pók-háló-szabású. Araneosus. CM.
Pók-hálós. idem. M. A.
Pók-hálós szemek. Oculi semineces. S. I.
Pók-szövet. Tela aranei v. nebula lin-tea. Batist. S. I.
* Hím-pók. Araneus.
In-pók. Suffraginositas. Tolnai, Ló-orvos. p. 138.
In-pókos a' ló' lába. Equus suffraginosus. Meg in-pókosodik. Suffraginosus fit equus. Kaszás pók. Phalangium. S. K.
Keresztes pók. Aranea crucigera. S. K.
Aranea diadema. Földi p. 363.
Vizi pók. Tipula. NC. p. 149.
- PÓKA.
PÓKA (Pólka, Polyka, Pójka, Pujka). Gallus indicus. S. I. Pókát vágta, kedves vendég jött. km.
Póka. E. F. Torda Vben.
Póka' fa. F. Szala Vben.
Póka' falva. E. F. alsó Fejér Vben.
Póka-fi. Pullus gallinae indicae.
Póka-kakas. Gallus indicus. Csuzi, Síp- szó. p. 400.
Póka-képv. Kinek a' bor-ital az orcáját ki hányta. S. I.
Póka-Kereszt-úr. E. F. Torda Vben.
Póka-pásztor. Custos gallorum indicorum.
Póka-telek. Sz. P. Posony Vben.
* Kan póka — Neki mérgeződött mint a' kan póka. km.
- PÓLA.
PÓLA, PÓLYA. Fascia. M. A. Faludi, B. E. p. 110.
Póla. F. Szala Vben.
Póla-czondora. Laciniae fasciales. Zvonarics. 1. R. p. 149. 160.
Póla-kötél. Cuninae fasciae, infantiles fasciae. PP.
Póla-ruha. Vestis fascialis, Zvonarics. 1. R. p. 135.
PÓLÁL, pólálja. Fasciat. M. A.
Bé pólálja. Fasciis involvit. Pázm. Kal. p. 481. Pred. p. 670.
Ki pólálja. Evolvit e fasciis. Vajda 1. K. p. 7.
Pólált, pólába takart. Fasciis involutus. M. A.
PÓLÁS. Fasciatus.
Pólás gyermek. Infans. M. A.
- PÓLCZ.
PÓLCZ. Lásd Pócz.
- PÓLING.
PÓLING. Scolopax arquata. Krumtschnabel. Földi p. 195.
- PÓMA.
PÓMA-granát. Malum granatum, malum punicum. M. A.
Póma-gránát-hej. Putamen mali granati. NC. p. 67.
Póma-gránát' virágja. Balaustium. M. A.
- PÓNÉ.
PÓNÉ. Háló' neme. Meg vetni a' pónét. Sz. D.
- PÓPIOM.
PÓPIOM. Ungventum populneum, populeum. PP.
- PÓR.
PÓR. Rusticus, paganus. M. A.
Pór Dömölk. F. Vas Vben.
Pór Faisz. Sz. P. Veszprém Vben.
Pór fi. Soboles rustica. Telegdi, Hom. 3. R. p. 610.
Pór hajas. Hirsutus, crinitus, sentus, hispidus. M. A.
Pór hajas szőlő-veszszó. Palmes mergus. M. A.
Pór Ládony. F. Soprony Vben.
Pór Magasi. F. Vas Vben.
Pór nép. Rustici. Faludi, N. E. p. 103.
Pór rend. idem. Faludi, N. A. p. 8. 185.
Pór Ságod. F. Szala Vben.
Pór Szalók. F. Veszprém Vben.
Pór Szombat. F. Szala Vben.
- PÓRI. Rusticanus. M. A.
Póri alacsonyág. Rustica abjectio. Faludi, N. A. p. 9.
PÓRIT, pórítja. R. Corripit, verbis castigat. Báb. S. I. quo serviunt: Te pór, te kóczy pór.
PÓRNÉ. Rustica. M. A. sub voce Amaryllis.
PÓRRÁ teszi. Ignobilitat, nobilitate privat. M. A.
PÓRSÁG, Rusticitas. M. A. Telegdi, Hom. 1. R. p. 373.
Pórságot üz. Rusticatur. M. A.
Pórságos. Plebeum. Sz. D.
PÓRÚL. Rustice, rusticatim. M. A.
Pórúl járt. km.
- PÓRÁZ.
PÓRÁZ. Vinculum caninum, lorum. M. A.
Nyúlászó póráz. Prágai, p. 125.
PÓRÁZON hordozza. Naribus trahit. M. A.
Pórázon viszi az agarakat. Vertagos loris ducit. PP.
Egy pórázon foly. Eodem cubito, pari libra. M. A.
Egy pórázon futnak. — Ezen pórázon futunk. Pázm. Pred. p. 759.
Hosszu pórázra eresztette. Fraena laxavit. Sz. D.
- PÓRÉ.
PÓRÉ. Porrum. Pár-hagyma.
- PÓRIS.
PÓRIS az ötvösöknél. Chrysocolla, santerna,
- borax. PP.
- PÓS.
PÓS (Pous, Pousa). R. t. f. n.
Pós' fa. FF. Vas, és Posony Vben.
Pós' falva. F. Sáros Vben.
Pós-telek. F. Somogy Vben. Telek Békes Vben.
Pós' telke. E. F. Küküllő Vben.
Pós-vár. Sz. P. Heves Vben.
PÓSA. E. F. Doboka Vben.
- PÓT.
PÓT. Additamentum, appendix, supplementum. M. A.
PÓTOL, pótolja. Supplet, compensat. M. A.
Ki pótolja. Compensat, resarcit.
Pótolás. Compensatio, assummentum. M. A.
Pótólék. Additamentum.
Pótolgatja. Identidem resarcit. Sz. D.
Pótolhatatlan. Incompensabilis.
Ki pótolhatatlan. Irresarcibilis.
Pótoltatja. Curat compensari. Sz. D.
PÓTOR. Scurra, erro. M. A. „Nem fő böcsületes embereket kell ide küldeni a' Tractára, hanem hasonló PÓTORokat, kik keményen, absque respectu personarum, morgolódhassanak vele. Pyber írja Pázmánnak. L. Epist. Pázm. Tom. 1. p. 165.
- PÓTURA.
PÓTURA. Pöltura. Fél garas. Réz-pénz' neme, kettő tett egy garast, de vagon ezüst pótura is.
Fa-pótura. Pöltura lignea. Fa-póturát sem ér. km. Nullius valoris.
PÓTURÁS. Quod habet v, meretur pölturam. Feszíti a' melyjét, mint a' póturás malacz a' garasos tányéron. km.
- PÓZNA.
PÓZNA. Pertica, stipes, paxillus. M. A.
Ne nyúlj ahhoz kézzel, a' mit póznával sem érhetsz el. km.
Nyír-pózna. Pertica betulina.
18 *

- PÓZNÁL, póználja. Peticis firmat, contegit. Fejét fejér nyír-póznával póználja. km. Az az igen öreg, és ősz.
Bé póználja a' széna-kaszalt. Foeni acervum perticis firmat, contegit. Sz. D.
- PÖ.
- PÖCZ.
- PÖCZ.
- Pöcz-téj. Föcs-téj, mely mindjárt a' szülés után szívárog. Sz. D.
- PÖCZK, PÖCZÖK. Clavellus, claviculus v. obturaculum v. clitoris v. pusio. S. I. Claviculus, ansula. M. A. Fibula. PP. item Mezei légy, mely a' házinál valamivel nagyobb, és mérgesebb. Sz. D.
Csat-pöczök. Claviculus fibulae. S. I. Kis pöczök. Exiguus, pusio.
- Pöczke. Ejus obturaculum.
Kalamáris' pöczke. Obturaculum atramentarii.
- Pöczköl, pöczköli. Tendit, expandit, v. retundit, rejicit. S. I.
Föl pöczköli. Clavulicis figit. Pázm. Pred. p. 421.
Ki pöczköli. idem. Sz. D.
Meg pöczkölte az órrát. Ejus nasum digito pupugit.
- Pöczköldök: mozgolódik. Sz. D.
- PÖCS.
- PÖCS. Penis, mentula. S. I.
Pöcs' bőre. Praeputium. CM.
Pöcs-daganat. Tumor virgae virilis.
- PÖCSÖZ, pöcsözi. Efformat, exacuit in formam coni.
Ki pöcsözni a' karót. Palum (extremitatem pali) in formam coni efformare.
- PÖCSÉT.
- PÖCSÉT. Sigillum, signaculum. M. A. Nem minden pöcsét alatt hever az igazság. km.
Pöcsét-föl-szakasztás. Reseratio sigilli.
Pöcsét-föl-törés. Effractio sigilli.
Pöcsét-hamisítás. Falsificatio sigilli.
Pöcsét-hamisító. Falsificator sigilli.
Pöcsét-metsző. Scalptor. S. I.
Pöcsét-nyomó. Typarium sigilli.
Pöcsét-pénz. Cerarium. CM.
Pöcsét-reá-nyomás. Cerae annularis consignatio. PP.
Pöcsét-reá-ütés. Appressio sigilli.
* Arany-pöcsét. Bulla aurea.
Birság-pöcsét. Beniczki p. 123.
Czimeres pöcsét. Sigillum cum armis nobilitaribus. Faludi, N. E. p. 18.
Függő pöcsét. Sigillum pendens. PÖCSÉTEL, pöcsételi, pöcsétli. Obsignat. M. A.
Bé pöcsételi. Persignat. CM. Pázm. Kal. p. 183. 1026.
Le pöcsételték mindenét.
Meg pöcsételi. Obsignat, persignat, consignat. M. A.
- Pöcsételés. Signatio, signatura. M. A.
Meg pöcsételés. Obsignatio. M. A.
Pöcsételetlen. Non signatus, non obsignatus. S. I.
Pöcsételni való. Signatorius. M. A.
Pöcsételő, Pöcsétlő. Signator, obsignator. M. A.
Pöcsétlő gyűrű. Dactylium, condalium, annulus signatorius. M. A.
Pöcsétlő viasz. Iberica, epistolaris cera. PP. Spanyol viasz.
Pöcsétlett. Obsignatus, signatus. M. A.
PÖCSÉTES. Sigillatus, signatus. S. I. item Maculatus, maculis infectus.
Pöcsétes agyag. Terra sigillata, argilla bolaris. S. I.
Pöcsétes fű. Sigillum Salamonis. NC. p. 53.
- Pöcsétes gyűrű. Annulus signatorius. Pázm. Pred. p. 249. Faludi, N. A. p. 116.
- Pöcsétes levél. Literae sigillo munitae. Erő's pribék ellen nincsen pöcsétes levél. km.
Pöcsétes ruha. Vestis maculis infecta.
* Arany-pöcsétes levél. Literae bulla aurea munitae.
Függő pöcsétes levél. Diploma. CM.
- PÖCSÉTI. Sigillaris. M. A.
PÖCSÉTIT föl szakasztja (a' levélnek). Resignat. M. A.
- PÖD.
- PÖD.
- PÖDÖR, pödöri, pödri. Torquet, contorquet, in gyrum agit. Sz. D.
Pödri a' bajuszszát: az az szomjúhozik; mert a' magyar midőn szomjúhozik, a' bajuszszát pödri.
Ki pödri. Torquet in aciem, torsione acuminat.
Meg pödri. Contorquet.
- Pödörgeti. Indentidem in gyrum agit.
Pödöríti. Torquet, crispat. S. I.
Meg pödöríti a' bajuszszát. Sz. D.
Pödörinti. Semel in gyrum agit.
Egyvet pödörített rajta.
Pödörös. Contorsio.
Pödrott. Contortus, in gyrum actus.
- PÖF.
- PÖF. Hang-név.
PÖFETEG. Fungus orbicularis, crepitus lupi, fungus ovatus. PP. Lud-posz.
Tengeri pöfeteg. Spongia. Molnár János.
Pöfeteges. Fistulosus. M. A. CM.
PÖFÉKEL. Dohány-füstöt nagy kevélyen a' száján etesztgeti, és az ajakival mint-egy ki üti ezen hangot „pöf, pöf.”
- PÖFFED. Csomósodik. Sz. D.
Pöffédék. Tubercula. M. A.
Pöffédék-gomba. Tuberes. M. A. L.
Pöffeteg. idem. NC. p. 53.
PÖFÖG. Bullulat. Pöfög a' kása, rotyog a' káposzta (ha tüznél forr). Sz. D.
- PÖK.
- PÖK. Sputum. M. A. CM. Vajda. 3. K. p. 410. „A' pököt szükség vagy keszkenőbe
- Pök-fogó. Sputabulum. S. I.
PÖKik, pöki. Spuit, exspuit. M. A.
Pöki a' markát. km. Proludit. M. A.
Alá pökik. Despuit. M. A.
Belé pökik. Inspuit. M. A.
Ki pöki. Exspuit. M. A. Ki pökte gyomrából a' világi hívságot. km.
Környül pöki. Circumspuit. M. A.
Le pöki. Despuit. M. A.
Meg pöki. Conspuit. M. A. Meg pökta a' légy a' húst.
Reá pökik. Inspuit, Adspuit. M. A.
Viszsa pökik. Respuit. M. A.
- PÖKDÖS, pökdősi. Sputat, consputat. M. A.
Meg pökdősi. Consputat. M. A. Pázm. Pred. p. 500.
Reá pökdősi. Inspuit. M. A.
Pökdőses. Sputatio, consputatio. M. A.
Meg pökdőses. Consputatio. M. A.
Pökdőző. Sputator. M. A. Pázm. Pred. p. 500.
PÖKDÖZ, pökdőzi. Sputat, consputat.
Belé pökdőz. Inspuit. M. A.
Pökdőzés. Sputatio, consputatio. Pázm. Pred. p. 567.
- PÖKEDELEM. Res absurda, abominabilis, sputo digna. S. I.
Pökedelem minden dolga. Sz. D.
- PÖKENDŐ. Spuibilis.
Meg pökendő. Conspuibilis. Meg pökendő vélekedés. Sámbar ellen. p. 261.
- PÖKÉS. Exspuitio. M. A.
Fönn pökés. Arrogantia. Csuzi, Síp-szó. p. 380.
Ki pökés. Exspuitio. M. A.
Viszsa pökés. Respuitio. M. A.
- PÖKHETŐ.
Ki pökhető. Excreabilis. M. A.
- PÖKŐ. Spuens, sputorius.
Pökő ládika. Sputabulum.
Fönn pökő hegyke. Arrogans, altum spirans. Csuzi, Síp-szó. p. 649.
Marka-pökő. Prolusor. Prágai. p. 768.
- PÖKTET, pökteti. Facit, ut spatat.
Pöktető. Sputum caussans, promovens. Pöktető szerek. Expectantia. S. I.
- PÖLE.
- PÖLE, PÖLYEH. Glis. CM. Hegyes orrú egér. Sz. D.
Pölyeh-tartó. Glirarium. CM.
- PÖLYŐ. Glis, sorex. M. A.
- PÖLYH.
- PÖLYH. Pluma, tomentum. M. A.
PÖLYHEDÉK. Exigua plumula, lanugo. Hallottam Sáhon 1826. Mart. 4.
PÖLYHEZIK. Lanuginem mittit.
Meg pölyhezni kezd. idem. NC. p. 181.
PÖLYHÖS. Plumosus, lanuginosus.
Pölyhös párna. Culcitra plumosa. Vajda. 2. K. p. 334.
Pölyhös vánkások. Cervicalia plumis repleta. Vajda. 2. K. p. 314.
- PÖN.
- PÖN. Hang-név.
PÖND.
Pöndít, pöndíti. Facit tinnire. Faludi, E. M. p. 86.
Meg pöndíti. idem.

fognunk, vagy --“

- Pöndör.
Pöndöríti. Involvit.
Bele pöndöríti. idem.
Pöndörödik. Involvitur.
Bele pöndörödik. idem.
- Pöndül. Tinnitus edit, tinnit. Azon egy húron pöndül.
Meg pöndül a' muzsika.
- PÖNG, PÖNÖG. Resonat, tinnit. M. A. A' számár arany-húron is csak számár-nótát pöng. km.
- Csőng pöng. Tinnit, resonat.
Pöngés. Tinnitus, tinnimentum. M. A. Nincsen szebb szó az arany-pöngésnél. km.
- Pönget, pöngeti. Tinnit, tintinnit, tundit. Nem pöngeti az íjját, a' ki madarat akar löni. Non tundit nervum, qui vult transfigere cervum. M. A.
Mindég azt pöngetik: azt nyúzzák.
Pöngető. Pulsans, pultans. M. A.
- Pöngő. Resonus, tinnulus. M. A. item Karika a' tengelyen v. taréj a' sarkantyún. Sz. D.
Pöngő pénz. Moneta argentea.
- PÖNYE.
- PÖNYE. Incultus, impolitus. S. I. Csínatlan, torongyos. Sz. D.
- PÖR.
- PÖR. Hang-név.
Vas-pör. F. Szala Vben.
PÖRCZEN. Sonat. Faludi, N. E. p. 63.
Pörcent. Sonitum edit.
Óra-pörcentés. Sonitus horologii. Pázm. Pred. p. 30.
- PÖRD.
- Pördít, pördíti. Rotat, versat, gyrat. M. A.
Meg pördíti. idem.
Pördíthető. Rotabilis. Sz. D.
Pördíthetetlen. Quod in gyrum agi non potest. Sz. D.
- Pördül. Versatur, rotatur, gyatur. M. A.
Bé pördül. Cum saltu intrat, saltando intrat. Vajda 1. K. p. 635.
El pördült a' koczka. Alea jacta est. Faludi, E. M. p. 105.
El pördült a' szerencse. Avolavit fortuna. Sz. D.
- PÖRG, PÖRÖG. Volvitur, rotatur, volutatur.
Pörög a' nyelve, mint a' szél-malom. km.
Pörgecz: parázson sültt, kásával töltött hurka. Sz. D.
Pörgelődik. Volutatur. Vajda. 1. K. p. 638.
Pörgés. Volutatio, rotatio. Pázm. Pred. p. 654.
Pörget, pörgeti. Rotat, volutat. M. A.
Pörgetés. Volutatus, rotatus. M. A.
Pörgetteti nyelvét. Faludi, N. E. p. 188.
Pörgettyű. Verticillum v. rhombus v. turbo, trochus. S. I. Sz. D.
Pörgetve. Volubiliter. M. A.
- Pörgő. Volubilis. M. A.
Pörgő óra. Horologium rotulare. S. I.
Pörgő rokka. Rhombus. Spiunrad.
- PÖR.
- PÖR. Lis. M. A. A' pört pénzen el nem adhatják, meg sem vehetik. Lites pretio venumdari, et coemi non posse. M. A. Pör' díjja. Sportula judiciaria. Tiszti Szótár. p. 60.
Pör-elő-vétel. Reassumta. L. c. p. 52.
Pör-folyás. Processus litis. Sz. D.
Pör-folytatás. Continuatio litis, litigatio. Sz.
- D.
- Pör-föl-vétel. Levata. Tiszti Szótár. p. 52.
Pör-indítás. Motio litis. VM. p. 280.
Pör-ítélő bíró. Disceptor. M. A.
Pör-köz. Litis pendentia. Tiszti Szótár. p. 52.
Pör-orvoslás. Remedium juridicum. L. c. p. 59.
Pör-osztály. Quotta litis. L. c. p. 59.
Pör-patvar. Lis, controversia, jurgium.
Pörrel kezd, patvarral végzi. Dug. km. 1. R. p. 192.
Pör-patvaros. Vitiligator. M. A.
Pör-társ. Consors litis. Tiszti Szótár. p. 45.
Pör-újjítás. Novisatio. Tiszti Szótár. p. 50.
Pör-út. Institutum. Tiszti Szótár. p. 50.
* Gyau-pör. Suspicio litis. Éltt a' gyau-pörrel. km.
Hoszzú pörön bíró a' nyertes. km.
PÖRBE idézi. Actione convenit. Sz. D.
Pörbe avatkozás. Ingressio. Tiszti Szótár. p. 50.
Pörbe fogja. Actione convenit. Sz. D.
Pörbe idézteti. Curat citari.
PÖRBEN járó bíró. Procecdens judex. Tiszti Szótár. p. 58.
PÖRBÉLL. Processualis. S. I.
Pörbéli egygyezés. Transactio.
PÖRE. Ejus lis. Foly a' pöre. Decurrit ejus caussa.
Pöre vesztett. Qui caussam perdidit.
PÖRÖL. Litigat, controversatur. M. A. A' ki urával pöröl, annak csak isten orvosa. km.
El pöröli. Ablitigat. Vajda. 1. K. p. 184.
Meg pörli. Litigat, litem movet. M. A.
Pörlekedik. Delitigatur, lites fovet. Nem jó főcskének a' verébbel pörlekedni, a' főcske el röpül, a' veréb meg marad. km.
Pörlekedés. Delitigatio.
Pörlekedő. Litigiosus.
Pörlenkedik. Lites fovet, filum contentionis ducit.
Pörlés. Controversia, lis, disceptatio. M. A.
Pörló. Litigans, litigatur.
Pörló társ. Collitigans. Magyar jobbágy pörló társ. km.
Pörlódik. Delitigat. M. A. Prágai p. 867.
Pörlődés. Litigium. M. A. Káldi Prov. 22. 10.
Pörlődő. Litigator, litigiosus. M. A. VM. p. 235.
PÖRÖN föl hágy. Liti cedit. Tiszti Szótár. p. 52.
PÖRÖS. Controversus, litigiosus. M. A.
Pörös erdő. Sylva controversa.
Pörös fél. Pars litigans. Pázm. Kal. p. 635.
„A' bírónak olynak kell lenni, a' ki pörös fél ne legyen.“
Pörös jószág. Haereditas controversa. PP.
Pörös marha. Res controversa. Pázm. Kal. p. 830.
* Al-pörös. Reus, in caussam attractus. M. A.
Föl-pörös. Actor. M. A. Föl-pörösnek soha ne tégy törvényt. km.
Föl-pörösség. Actoratus. Vajda 2. K. p. 117.
Pörösöm. Collitigans. Faludi. E. M. p. 250.
- PÖRCZ.
- PÖRCZ. Cremium lardi. S. I. De volt rajta pöröz.
- PÖRJE.
- PÖRJE. Triticum repens, radix graminis. S. I. (M. A. PP. Csapó, roszszúl magyarázzák Parietaria, amorgine.)
Pörje-fű. idem. Thuroczio „herba PER-IARUM“ p. 82.
Pörje Péter. Per jocum. Szántatlan földet
Pörje Péter birja. km.
* Juh-pörje. Festuca ovina. Schafgras.
Kutya-pörje. Triticum repens. Hund-gras. Pánkl.
Réti pörje. Festuca elatior.
Sós pörje. Alga fucus. Tang. Mitterpacher.
Vörös pörje. Festuca rubra. Pánkl.
- PÖRK.
- PÖRK.
- PÖRKEN. Aduritur.
Meg pörkent. Adustum est.
- PÖRKÖL, pörköli. Adurit, torret, assat. M. A.
Meg pörköli. Torret, adurit. M. A. A' ki a' tűzhöz közel van, hamar meg pörköli ruháját. km.
Pörköló. Adurens, torrens.
Kávé-pörköló. Machinula pro torrenda caffa.
Pörköltt. Tostus, adustus.
Pörköltt szalonna. Lardum tostum.
Pörkölődik. Aduritur.
PÖRKÖCZE. Cremium lardi. S. I.
- PÖRNYE.
- PÖRNYE. Cinis, favilla. M. A. Közönségesen az égett szalmának, nádnak hamuja.
- PÖRSÖLY.
- PÖRSÖLY. Bursa ecclesiae.
PÖSSÖLY. idem. M. A.
- PÖRS.
- PÖRS.
- PÖRS.
- PÖRSED. Fakad.
Pörседék. Pustula, papula, vomica. S. I. Sz. D.
Fekélyes pörседék. Pustula ulcerosa. Vajda, 2. K. p. 344.
Pörседez. Fakadoz. Sz. D.
PÖRSEN. Fakad.
Ki pörseintt egész teste. Sz. D.
Pörsenés. Pustulae. Bibircsó, fakadék. Sz. D.

PÖRZS.

PÖRZS.

Pörzs-búz. Foetor adusti pili, capilli. Sz. D.
PÖRZSÖL, pörzsöli. Urit, ustulat. M. A. Akár
mint pörzsöjlék, nem leszen ebbül szalonna.
km.

Disznót pörzsöl. Porcum ustulat.
El pörzsöli. Amburit, comburit. M. A.
Föl pörzsöli. Concremat. Pázm. Pred. p.
360.

Ki pörzsöli. Exurit. M. A.
Meg pörzsöli. Adurit. M. A. Pázm. Pred.
p. 810.

Pörzsölés. Ustulatio, adustio. M. A.
El pörzsölés. Combustio, adustio. M. A.
Ki pörzsölés. Exustio. M. A.

Pörzsölődik. Adurit, comburit. M. A. Föl
pörzsölődik. Concremat. Csuzi, Tromb. p.
212.

Meg pörzsölődik. Adurit. M. A.

PÖS.

PÖS. Urina, lotium. M. A.

PÖSE (Kis, nagy.). FF. Vas Vben.

PÖSG, PÖSÖG. Fervefit, ebullit, prosilit.
M. A.

Pösgés. Fervor. M. A.

PÖSÖL. Mejat, mingit. M. A. Pisál.

PÖZS.

PÖZS. Fascis vimineus. Nyalábba kötött
hoszszú sugár-vezerszők, melyek sar-
kantyú (védelem, ellenző) gyanánt
tétetődni szoktak a' partot szaggató,
omlasztó víz ellen. Sz. D.

PÖSZ.

PÖSZ. Még akkor a' pösz szösznek mondották.
km. Dug. 1. R. p. 93.

PÖSZE. Balbus, blaesus. S. I. Selyp, selypes. Sz.
D.

Pöszés. Subbalbus.

Pöszésen beszél. Parumper balbutit.

PÖSZLÉK. Subseciva. Hulladék, metélék, szőcs,
szabó, varga után. PP.

PÖSZÖG. Balbutit, intorruptim loquitur.
Pöszög a' gyermek a' sírás után.

PÖTT.

PÖTT.

PÖTTÖGET, pöttögeti. Exiguus maculis,
punctulis distinguit, discriminat.

Pöttögetett. Maculosus, variegatus.

PÖTTÖN. Parvus, exiguus, minutus.

S. I.

Pöttön ember. Homo parvae staturae.

PÖTY.

PÖTY. Hang-név.

PÖTYÖG. Blaterat. Leg inkább a' kis
gyermekekről mondatik.

Pötyögő. Blaterans, blaterulus. Faludi
N. E. p. 170.

PÓ.

PÓCZE.

PÓCZE. Sella familiaris, cloaca. M. A. Cascala.
CM. Árnýék-székből ki folyó víz,
moslékos folyomány. Sz. D.

PÓRE.

PÓRE. Alsó öltözet. Sz. D.

Póre-gatya. Femorale. Sz. D.

Póre-gatya. Solo femorali indutus. El jött
Simon Judás, jaj néked póre-gatya. km.

PÓRÉN maradt. S. I.

PÓRÉRE vetkezett. Sz. D.

PÓRÖLY.

PÓRÖLY. Malleus, marculus. M. A. Pázm. Pred.
p. 705.

Pöröly' orra. Rostrum mallei. PP.

PÓRÖLYE. Ejus malleus. Pázm. Kal. p.
320. 743. Pred. p. 393.

PÓRÖLLYEL verő. Malleator. M. A.

PÓRÖLYÖZ, pörölyözi. Cudit, malleat.

Csuzi, Síp-szó p. 181. Tromb. p. 381.

Pörölyözés. Malleatio. Pázm. Pred. p. 512.

PR.

PRÁZNA.

PRÁZNA. L. PARÁZNA.

PRÉDA.

PRÉDA. Praedae, manubiae. M. A.

PRÉDÁL. Manubialis, praedaceus, prae-
datitius. M. A.

PRÉDÁL, prédálja. Praedatur, depraedatur. M.
A.

El prédálja. Depraedatur. M. A.

Föl prédálja. idem.

Ki prédálja. Exspoliat.

Prédálás. Depraedatio.

Prédáló. Praedabundus, praedator. M. A.

Prédálói. Praedatorius. M. A.

PRÉDIKÁTOR.

PRÉDIKÁTOR. Concionator, ecclesiastes. M. A.
Prédikátor-szerzetbéli. Ex ordine

praedicatorum. Margit' Élete. p. 112.

PRÉDIKÁL, prédikálja. Condonatur, praedicat.
M. A.

Prédikálás. Concio, homilia, sermo. M. A.

Prédikáló. Praedicator, concionator, con-
cionarius. M. A.

Prédikáló szék. Suggestum, cathedra.

Prédikáló széki. Cathedralitius. M. A.

Prédikáló könyvek. Libri concionatorii.

Pázm. Pred. in praef. XXI.

PRÉDIKÁCZIO. Concio, homilia. M. A.

Prédikációs könyvek. Libri concionatorii.
VM. p. 284.

PRÉM.

PRÉM. Limbus. M. A. Fimbria.

Arany-prém. Aurea fimbria. S. K.

Gatya-prém. Limbus perizomatis. S. K.

Kalap-prém. Fimbria petasi. S. K.

Mente-prém. Circumferentia clamydis.

S. K.

Róka-prém. Vulpina circumferentia. S. K.

PRÉMES. Limbatus, fimbriatus v. species certa
tortularum. S. I.

Prémes kalap. Fimbriatus petasus.

PRÉMEZ, prémezi. Vestem limbo cingit, vel
pelle circumdat. Csuzi, Síp-szó. p. 573.

Meg prémezi. Fimbria praetexit. PP.

Prémezése a' köntösnek. Limbus, instita. PP.

PRÉPOST.

PRÉPOST. Praepositus. M. A.

Prépost' falva. E. F. Nagy Sink Székében.

Prépost' szerzete. Ordo canonicorum
regularium. Margit' Élete. p. 84.

Prépostok' szerzete. idem. Margit' Élete. p.
92.

* Kis prépost. Praepositus minor.

Nagy prépost. Praepositus major.

PRÉPOSTSÁG. Praepositura. M. A.

PRÉS.

PRÉS. Praelum, prelum, torcular. M. A.

Prés-ház. Domus torcularia.

Prés' kötő fája. Confibula. M. A.

* Olaj-prés. Prelum pro exprimendo oleo.

Ruha-prés. Prelum pro comprimendis
vestibus.

PRÉSEL, préseli. Prelo exprimit. Zvonarics. 1.
R. p. 613.

Ki préseli. Exprimit.

Le préseli. Comprimit.

PRÉSMITÁL.

PRÉSMITÁL. Multum loquitur, blaterat. Ne
présmítálj annyit.

PRIBÉK.

PRIBÉK, PRIBÉG. Refuga, transfuga, perfuga.
M. A. Cf. Szirmai Parab. p. 121.

Pribék' falva. F. F. Kóvár' Vidékében.

PRIBÉGSÉG. Transfugium, desertio. Pápasták'
üldözése. p. 50.

PRÓBA.

PRÓBA. Specimen, tentatio, probatio,
tentamen. M. A. Előbb próbára, 's az után
munkára. km.

Próba-bizonnyítás. Faludi, N. A. p. 22.

Próba-hét. Septimana probationis. VV. L.

Próba-kő. Lapis lydius. M. A. Pázm. Kal. p.

601. 604. Pred. d. 884. NC. d. 379.

PRÓBAKOR. Tempore probae. Zvonarics.

1. R. p. 818.

PRÓBÁL, próbálja. Probat, tentat, periculum facit. M. A. A' ki nem próbál, se nem nyer, se nem vesz. km. Ki próbálja. Explorat. Meg próbálja. Explorat, experitur. M. A. Szerencsét próbál. Fortunam experitur. Próbálás. Tentatio, exploratio, probatio. M. A. Meg próbálás, Exploratio, tentamen. M. A. Próbálat. Experientia, experimentum. M. A. Próbálatlan. Inexpertus. S. I. Próbálgatja. Tentat. S. I. Próbálódik. Exploratur, probatur. Zvonarics. 1. R. p. 395. Próbáltt, próbáltatott. Probatus, tentatus, exploratus. M. A. Próbáltt orvosság. Remedium exploratum. S. I. Próbálva. Tentando. A' szerencse próbálva jó. km.	PRUSZ. PRUSZ. Prutenus. M. A. Prusz ország. Prussia, Borussia. PP. NC. p. 467. PRUSZKA. MV. Trencsin Vben. PRUT. PRUT' vize Moldovában. Hierasus fluv. PP. PTR. PTRÜCSÖK. PTRÜCSÖK, (Ptücsök, pücsök, tücsök.) Cicada, archeta. M. A. PP. PTRÜGY. PTRÜGY. F. Szabolcs Vben. PTRÜSZ. PTRÜSZ. Hang-név. PTRÜSZÖG. Sternuit. sternutat. S. I. Prüszszög. Himfi. 2. R. p. 86. Ptrüszöget. idem. Ptrüszögetése a' lónak. Poppysma. PP. PTRÜSZKÖL. Sternutat. S. I. PTRÜSZSZENT. Sternuit, sternutat. M. A. Apud Pázm. „Prüszszent“ Pred. p. 1206. Prüszszentés. Sternutamentum, sternutatio. M. A. Ptrüszszentő fű. Helleborus albus, veratrum album. Csapó. p. 118.	Puffadozó kevélység. Tumida superbia. ¹⁴² Faludi, E. M. p. 245. Puffadozott. Strumosus. M. A. PUFFAN. Cum strepitu cadit. Nagyot puffant. Cadendo magnum strepitum edidit. Puffanás. Casus cum strepitu. PUFFASZKODIK: magát föl fújja, kevélykedik. Sz. D. PUFFASZT, puffasztja. Facit tumorem. Sz. D. Föl puffasztja magát. Se inflat. PUFOG. Strepit. Ha nem jól forog lábán, pufog a' bot a' hátán. km. Pufogat, pufogatja: ütögeti. Sz. D. Meg pufogatták: meg ütögették. Sz. D.
PRÓBÁS. Habens probam bonitatis. Próbás ezüst. Argentum, cujus bonitas lapide lydio explorata est. S. I. PRÓBÁTALAN. Inexpertus, v. destitutus nota bonitatis. Vajda. 3. K. p. 349. Próbátlan. idem. Faludi, N. A. p. 180.	PTRÜCSÖK, (Ptücsök, pücsök, tücsök.) Cicada, archeta. M. A. PP.	PUH. PUH. PUHA. Mollis, malacus. M. A. Puha ág. Lectus mollis. Puha gyönyörűség. Faludi, E. M. p. 245. Puha' háza. Sz. P. Gömör Vben. Puha szó. Mollia verba. Faludi, N. U. p. 177. Puhálkodik. Molliter se gerit. Pázm. Pred. p. 341. Puhán. Molliter, laxe. M. A. Puhaság. Mollities. M. A. PUHAD. Mollescit. Sz. D. Meg puhad. Emollescit. PUHASZT, puhasztja. Mollit, mollem facit. S. I. PUHÍT, puhítja. idem. Pázm. Pred. p. 352. 695. PUHOG AT, puhogotja. Identidem emollit. Meg puhogatja. idem. Pázm. Pred. p. 905. PUHATOL, puhatolja. Molliter explorat, sensim perquirat. Ki puhatolta titkaimat. Sz. D. Puhatólódik. Investigat. PP. Hijában puhatólódott utánnam. Sz. D. PUHUL. Mollescit. S. I. El puhul. Emollit v. effoeminatur. Sz. D. Meg puhul. Mollescit.
PRÓFÉTA. PRÓFÉTA. Propheta. M. A. Próféta-aszszony. Prophetissa. M. A. PRÓFÉTAI. Propheticus. M. A. PRÓFÉTÁL. Prophetat, vaticinatur. M. A. Prófétálás. Divinatio, vaticinatio. M. A. PRÓFÉTASÁG. Profetia, profetizatio. Pázm. Kal. p. 392.	PU. PUB. PUB-denevér. Vespertilio. Pesti' Meséji. p. 23. M. A. PUBLIKÁN. PUBLIKÁN. Pelicanus, psittacus. M. A. Publikán-madár. idem. Papagey. PUF. PUF. Hang-név. PUFFAD. Extuberat, tumet. PP. POFFAD. M. A. Föl puffad, poffad. Extumescit, protuberat. M. A. Ki puffad. idem. Meg puffad. Extumet, intumet, intumescit. M. A. Puffadás. Tumor, extuberatio. PP. Puffadék. Tumor, tuberculum. S. I. Puffadott, puffadtt. Extumidus, protumidus. M. A. Föl puffadott. Extumidus. M. A. Ki puffadott. idem. M. A. Puffadttság. Tumiditas. Sz. D. Puffadoz. Tumescit. Faludi, N. E. p. 21. 159.	PUHA. PUHA. Mollis, malacus. M. A. Puha ág. Lectus mollis. Puha gyönyörűség. Faludi, E. M. p. 245. Puha' háza. Sz. P. Gömör Vben. Puha szó. Mollia verba. Faludi, N. U. p. 177. Puhálkodik. Molliter se gerit. Pázm. Pred. p. 341. Puhán. Molliter, laxe. M. A. Puhaság. Mollities. M. A. PUHAD. Mollescit. Sz. D. Meg puhad. Emollescit. PUHASZT, puhasztja. Mollit, mollem facit. S. I. PUHÍT, puhítja. idem. Pázm. Pred. p. 352. 695. PUHOG AT, puhogotja. Identidem emollit. Meg puhogatja. idem. Pázm. Pred. p. 905. PUHATOL, puhatolja. Molliter explorat, sensim perquirat. Ki puhatolta titkaimat. Sz. D. Puhatólódik. Investigat. PP. Hijában puhatólódott utánnam. Sz. D. PUHUL. Mollescit. S. I. El puhul. Emollit v. effoeminatur. Sz. D. Meg puhul. Mollescit.
PRÓFONT. PRÓFONT. Commeatus. M. A. Prófont-ház. Domus annonaria. Pázm. Kal. p. 507. Prófont-mester. Sitarchus. M. A.	PU. PUB. PUB-denevér. Vespertilio. Pesti' Meséji. p. 23. M. A.	PUJA. PUJA alma-fa. Malus paradisiaca. S. I.
PRÓFUSZ. PRÓFUSZ. Tribunus capitalis. PP.	PUB. PUB-denevér. Vespertilio. Pesti' Meséji. p. 23. M. A.	PUJA. PUJA alma-fa. Malus paradisiaca. S. I.
PRÓKÁTOR. PRÓKÁTOR. Causidicus. M. A. Patronus, advocatus, procurator. PP. Prókátor-vallás. Constitutio procuratoris. PRÓKÁTORI. Procuratorialis. Prókátori fogás. PRÓKÁTORKODIK. Procuratorem agit. M. A. PRÓKÁTORSAÉG. Ars procuratoria.	PUBLIKÁN. PUBLIKÁN. Pelicanus, psittacus. M. A. Publikán-madár. idem. Papagey. PUF. PUF. Hang-név. PUFFAD. Extuberat, tumet. PP. POFFAD. M. A. Föl puffad, poffad. Extumescit, protuberat. M. A. Ki puffad. idem. Meg puffad. Extumet, intumet, intumescit. M. A. Puffadás. Tumor, extuberatio. PP. Puffadék. Tumor, tuberculum. S. I. Puffadott, puffadtt. Extumidus, protumidus. M. A. Föl puffadott. Extumidus. M. A. Ki puffadott. idem. M. A. Puffadttság. Tumiditas. Sz. D. Puffadoz. Tumescit. Faludi, N. E. p. 21. 159.	PUJKA. PUJKA, PULYKA. Urogallus, tetrao, gallus numidicus, indicus, meleagris, gallina africana. PP. PUKK. PUKK. PUKKAD. Cum strepitu rumpitur. Hangosan reped, repedve hangzik. S. I. PUKKAN. idem. S. I. Föl szakad, föl pattan. Sz. D. Pukkant, pukkantja. Cum strepitu rumpit, v. plodit, displodit, sclopum edit. S. I. Föl pukkantották a' hólyagot. Sz. D. Pukkantó: pattantó. Sz. D. PUKKASZT, pukkasztja. idem ac Pukkantja. S. I.
PRÓSZA. PRÓSZA. Málé. Vajda. 2. K. p. 383. Kukoricza-prósza. Kukoricza-málé.	PUF. PUF. Hang-név. PUFFAD. Extuberat, tumet. PP. POFFAD. M. A. Föl puffad, poffad. Extumescit, protuberat. M. A. Ki puffad. idem. Meg puffad. Extumet, intumet, intumescit. M. A. Puffadás. Tumor, extuberatio. PP. Puffadék. Tumor, tuberculum. S. I. Puffadott, puffadtt. Extumidus, protumidus. M. A. Föl puffadott. Extumidus. M. A. Ki puffadott. idem. M. A. Puffadttság. Tumiditas. Sz. D. Puffadoz. Tumescit. Faludi, N. E. p. 21. 159.	PUJKA. PUJKA, PULYKA. Urogallus, tetrao, gallus numidicus, indicus, meleagris, gallina africana. PP. PUKK. PUKK. PUKKAD. Cum strepitu rumpitur. Hangosan reped, repedve hangzik. S. I. PUKKAN. idem. S. I. Föl szakad, föl pattan. Sz. D. Pukkant, pukkantja. Cum strepitu rumpit, v. plodit, displodit, sclopum edit. S. I. Föl pukkantották a' hólyagot. Sz. D. Pukkantó: pattantó. Sz. D. PUKKASZT, pukkasztja. idem ac Pukkantja. S. I.
PROTESTÁL. PROTESTÁL. Protestatur. M. A. PROTESTÁLÁS. Protestatio. M. A.	PUFFAD. PUFFAD. Extuberat, tumet. PP. POFFAD. M. A. Föl puffad, poffad. Extumescit, protuberat. M. A. Ki puffad. idem. Meg puffad. Extumet, intumet, intumescit. M. A. Puffadás. Tumor, extuberatio. PP. Puffadék. Tumor, tuberculum. S. I. Puffadott, puffadtt. Extumidus, protumidus. M. A. Föl puffadott. Extumidus. M. A. Ki puffadott. idem. M. A. Puffadttság. Tumiditas. Sz. D. Puffadoz. Tumescit. Faludi, N. E. p. 21. 159.	PUJKA. PUJKA, PULYKA. Urogallus, tetrao, gallus numidicus, indicus, meleagris, gallina africana. PP. PUKK. PUKK. PUKKAD. Cum strepitu rumpitur. Hangosan reped, repedve hangzik. S. I. PUKKAN. idem. S. I. Föl szakad, föl pattan. Sz. D. Pukkant, pukkantja. Cum strepitu rumpit, v. plodit, displodit, sclopum edit. S. I. Föl pukkantották a' hólyagot. Sz. D. Pukkantó: pattantó. Sz. D. PUKKASZT, pukkasztja. idem ac Pukkantja. S. I.

- PULEDÉR.**
PULEDÉR. Pars superior caligarum. Na-
 drágnak irhás ülepe. S. I.
- PULICZKA.**
PULICZKA. Alicastrum. PP. Szirmaio: Pu-
 lyszka. Farina fagopyri cum caseo frixa.
 L. Parab. p. 68.
- PULPITOM.**
PULPITOM. Pulpitus. PP.
- PULYA.**
PULYA. Parvus, pusillus. S. I. Törpe, tömpe,
 kicsinded, kutak, pogonya. Sz. D. Apró pulya
 öreg óriást is tartóztat. Gyöngyösi 2. Dar. p.
 475. Pulya. (Alsó, fölső, közép.) FF. Soprony
 Vben.
 Pulya-ember. Nanus. Sz. D.
 PULYÁKUL. Szeredai. B. 1. p. 23.
- PUMI.**
PUMI. Kis kutya.
- PUNCS.**
PUNCS. Ez a szó is már bé magyarosodik, a'
 szokás igen meg ismértette.
 Puncs-ital.
- PUNÉT.**
PUNÉT.
- PUNÉT.**
PUNÉT.ja, punéttya. Él ezen szóval Tordai
 Sámuel in Athname anni 1614. „Testének
 punéttya ez életnek lajstromából
 deleáltaték.“
- PUNIKA.**
PUNIKA. alma-fa. Pesthi Meséji p. 86.
- PUNTY.**
PUNTY. Konty, de a' millyent szoktak a'
 leányok néholt viselni, t. i. csak önnön
 hajokból. Sz. D. innen
- Punty-tő.** Haj-tő. Sz. D.
- PUPA.**
PUPA. Puppa. M. A.
- PUPENEVÉR.**
PUPENEVÉR. Vespertilio. M. A.
- PURGÁL.**
PURGÁL, purgálja. Purgat. M. A.
PURGÁLÓ. Catharcticus. M. A.
PURGÁLT, Purgáltatott. Purgatus,
 expurgatus. M. A.
PURGÁTORIUM. Purgatorium. Tisztuló
 hely.
- PURGOMA.**
PURGOMA. Epigramma. M. A. CM. PP.
 Purgoma-vers. idem. Rájnis.
- PURHA.**
PURHA. Putredo, rancor. S. I. Redv, ro-
 hadttság. Sz. D.
PURHÁS. Putridus, rancidus. S. I.
 Purhás fa. Arbor putrida. Sz. D.
 Purhásodik. Putrescit, rancescit. S. I.
PURHASÁG. Ranciditas. Sz. D.
- PURPIÁN.**
PURPIÁN. Purpureus. M. A.
 Purpián palást. Palla purpurea. M. A.
 Purpián szín. Sandycinus color. M. A.
- PURUTTYA.**
PURUTTYA. Turpis, foedus, sordidus. Faludi,
 N. A. p. 191.
 Puruttya beszéd. Sermo sordidus. Sz. D.
PURUTTYÁS. Sorditum redolens. Sz. D.
 Puruttyáskodik. Sordide se gerit. Sz. D.
PURUTTYASÁG. Sordities. Faludi, N. E. p. 27.
- PUS.**
PUSKA. Bombarda, scloppetus, scloppetum. M.
 A. Az én puszkám sem bodza-fa. km.
 Puska' arányzója. Dioptra, pinnula li-
 bratrix. PP.
 Puska' ágya. Manubrium fistulae igni-
 vomae, sive sclopeti. S. I.
 Puska-csináló. Faber catapultarius. PP.
 Puska-cső. Tubus catapultarius. PP.
 Puska' fogása. Catapultae scapus. PP.
 Puska-fújtás. S. I.
 Puska-golyóbis. Catapultarius globus. PP.
 Puska' kereke. Rotula catapultaria. PP. Pázm.
 Pred. p. 811. „A' puska' kereke, mikor meg
 szalad, tüzet vet, a' port föl gyújtja, a' golyóbist
 ki taszítja, és azzal meg öli, a' kit talál.“
 Puska-kúls. Catapultae rotatae clavis, ad
 intendendam catapultae catenulam. PP.
 Puska' lakatja. Machina catapultae, sive
 sclopeti. S. I.
 Puska-lövés. Catapultae jactus. PP.
 Puska-lövésnyi föld. Catapultarii jactus
 spatium. PP.
 Puska-lövés' csattanása. Scloppus. M. A.
 Puska-palasz. Lagenula, sive theca pul-
 veraria, scloppetarium. M. A.
 Puska-por. Naphtha, pulvis pyrius. M. A.
 Puska-por-gyújtásra elég egy szikra. km. Dug. 1.
 R. p. 46.
 Puska-por-mérték. Justa catapultae fartura,
 mensura. PP. A' fölöttéb meg töltött puska
 hamar el szakad. km.
 Puska-poros hordók. Faludi, T. É. p. 53.
 Puska' rántója. Plectrum bombardae, ela-
 terium, lingula ferrea. PP.
 Puska' serpenyője. Catapultarius alveolus. PP.
- Puska' sárkánnya.** Trochlea sclopetaria,
 catapultarium rostellum. PP.
Puska-sütés. Sclopeti jactus, ejaculatio. S. I.
Puska-szj. Lorum sclopeti.
Puska-szó. Selopus. Büchsenknall. S. I.
Puska-tok. Theca scloppetaria. M. A. Ha az
 isten akarja, a' puska-tok is el süll. km.
Puska-töltés. Fartura sclopeti.
Puska-veszsző. Virga sclopetaria.
Puska-vég. — El várják a' puska-végre.
 * Bodza-fa-puska. Sclopetum sambuceum.
 S. K.
Kúls-puska. Sclopus clavicularius. S. K.
Panganétos puska. Sclopetum pugione
 instructum.
Szél-puska. Catapulta pneumatica. S. K.
Vízi puska. Siphunculus. S. K.
Puskája. Ejus sclopetum. Nem sültt el a'
 puskája. km. Non illi successit.
Puskás. Sclopetarius. M. A.
 Jó puskás. Rei sclopetariae intelligens.
Puskáz. Venatur, jaculatur. Pázm. Pred. p. 1124.
 Puskázása a' vásott kerék-agynak. VV. L.
Puskát fog. Arripit sclopetum.
 Puskát tölt. Pulverem et plumbum
 catapultae indit. PP.
 Puskát vakon tölteni. Sclopetum solo
 pulvere farcire. S. I.
Puskával jól arányzani, löni. Certo collimare,
 attingere, percutere. PP.
PUSMOG. Intus susurrat. PP. Suttog, susog. Sz.
 D.
 Mít pusmogtok? Sz. D.
- PUSZI.**
PUSZI. Tollatlan madár-fi. Sz. D.
- PUSZPÁNG.**
PUSZPÁNG. Buxus. M. A. Pázm. Pred. p. 165.
 Puszpán. idem. Faludi, E. M. p. 20.
 Puszpán-fa. Buxus. CM.
PUSZPÁNGOS. Buxeus, buxosus. M. A.
 Puszpángos hely. Buxetum. M. A.
- PUSZT.**
PUSZT.
- PUSZTA.** Desertum, eremus, solitudo. v.
 Desertus, desolatus, vastus. M. A. Pusztá,
 mint a' szedett szőlő. km.
 Pusztá falu. FF. Abaúj, és Baranya Vben.
 Pusztá határ. Sz. PP. Bars, és Nyitra Vben.
 Pusztá malom. Mola desolata. A' pusztá
 malum nem sok hasznót hajt. km
 Pusztá malom. Major Posony Vben.
 Pusztá pincze. Cellarium desertum, vacuum.
 Pusztá Szer. Sz. P. Csongrád Vben.
 Pusztá telek. Ager incultus desolati
 praedii. M. A.
 Pusztá telek. F. Szatmár Vben. Sz. P. Heves
 Vben.
 Pusztá Tercs. Sz. P. Nógrád Vben.
 Pusztá tó. E. Sz. P. Kolos Vben.
 Pusztá Tőrös. Sz. P. Fejér Vben.

- Pusztádon puszta. Purissimus, purus putus. S. I.
 Pusztai.
 Pusztai katona. Miles in desertis lectus.
 L. G. Guadányi, A' Török háborura
 célzó gondolatok. p. 135.
 Pusztai vadak. Ferae deserti. Pázm. Pred. p.
 346.
 Pusztán. Desolate. S. I.
 Pusztán mondja. Pure dicit. Faludi,
 U. E. 3. R. p. 98.
 Pusztaság. Solitudo, vastitas, vastitudo.
 M. A.
 Pusztás. Quod desertis abundat. Faludi,
 T. E. p. 275.
 PUSZTÍT, pusztítja. Populatur, depopulatur,
 evastat. M. A.
 El pusztítja. Desolat, devastat, depopulatur.
 M. A.
 Ki pusztítja. Evastat, devastat, depopulatur.
 S. I.
 Pusztítás. Vastatio, populatio. M. A.
 El pusztítás. Desolatio, depopulatio. M. A.
 Pusztítható. Populabilis. M. A.
 Pusztító. Depopulator, vastator. M. A.
 Vastificus. CM.
 Pusztított, Pusztított. Devastatus. M. A.
 PUSZTUL. Deseritur, desolatur. S. I.
 El pusztul. Desolatur.
 Pusztulás. Devastatio, populatio, depopulatio,
 desolatio. M. A.
 El pusztulás. Desolatio. M. A.
 Pusztult. Desolatus, devastatus. M. A.
 El pusztult. Desolatus. M. A.
- PUTNOK.
 PUTNOK-fű. Pulegium. M. A. Csombor. Lippai,
 Vet. Kert. p. 17. Csapó p. 69.
 Putnok. F. Gómör Vben.
- PUTOK.
 PUTOK. Párna, fej' alja, vánkös. Sz. D. Benkő,
 Transylv. Tom. 1. p. 402.
- PUTRA.
 PUTRA. Cottus, gobio. Fejes kolty. S. I.
 Putra-szék. Árnýék-szék. Sz. D.
- PUTRI.
 PUTRI. Domus terrestis. S. I. Földben ázott
 hajlék, hurúba. Sz. D.
- PUTTON.
 PUTTON. Oenophorum. M. A.
 Putton-hordó. Staphylophorus. M. A.
 PUTTONOS. idem. VV. L.
- PUTYÓKA.
 PUTYÓKA. Sárból csináltt putyóka, melly
 nagyot szöll, ha el pukkan. Sz. D.
- PUTYÓKÁZ. Pattant. Sz. D.
 PUZDRA.
 PUZDRA. Corytus, galbanum. M. A. Nyiltok.
 Faludi, E. M. p. 33.
 PUZDRÁZ, puzdrázza. Coryto se instruit.
 Puzdrát vesz magára.
 Föl puzdrázik. Puzdrával föl készül. Pázm.
 Magyar ellen. p. 49.
 Puzdrázott. Nyil-tokkal föl ékesültt. Ékesen
 puzdrázott Diána. Sz. D.
- PUZDARÉK.
 PUZDARÉK, PUSZDARÉK. Genethlia,
 natalitia, svmposium. M. A.
 PUZDRÉK. idem. Sz. D.
- PÚ.
 PÚCZOK.
 PÚCZOK. Foculus. M. A.
- PÚP.
 PÚP. Gibbus, tuber, culmen. M. A.
 Szegy-púp. Uropygium. S. I.
 PÚPJA. Ejus culmen.
 Kalap' púpja. Pars superior pilei
 protuberans.
 Kemence' púpja. Suprema pars fornacis.
 Sz. D.
 Kenyér' púpja. Pars superior panis convexa.
 Duczca a' kenyérnek. Sz. D.
 Prés' púpja. Culmen praeli.
 PÚPOS. Pulvinatus, turbinatus. M. A.
 Púpos hátú. Gibbosus.
 Púpos kalap. Pileus turbinatus.
 Púposkodik. Superbit, cristas erigit. M. A.
- PÚZS.
 PÚZS.
 PÚZSA. Csiga, kágvilló. L. Anakreoni Dalok. p.
 45. a' Jegyzésekben.
 PÚZSÉR. Gyermekek. A' sok púzsérok: a' sok
 gyermekek.
- PÚZON.
 PÚZON. Buccina. Posaune. S. I.
- PÜ.
 PÜCSÖK.
 PÜCSÖK. Cicada. M. A. Gryllus. PP.
 Gyöngé pücsöknek is szava hangos. km.
 PÜCSKÉSZ. Pücsököt fog.
- PÜCSKÖRÉS. Occupatur in capiendis cicadis,
 inani occupatione detinetur.
 PÜNKÖST.
 PÜNKÖST. Pentecoste. M. A. Püncösd. S. I.
 Püncöst' hava. Majus. M. A.
 Püncöst' hete. Septimana illa, quam
 pentecoste inchoat.
 Püncöst' napja. Dominica pentecostes.
 Püncöst-kedd. Feria secunda pentecostes.
 Püncöst' ünnepei. Festa pentecostalia.
 PÜNKÖSTI. Pentecostalis.
 Püncösti király. Rex scenicus, rex
 temporarius. Belius Not. Hung. Tom. 2. p.
 230.
 Püncösti királyság. Dignitas temporanea. S.
 I. Püncösti királyság nem nagy uraság.
 km.
 Püncösti rózsa. Paeonia. S. I.
- PÜSPÖK.
 PÜSPÖK. Episcopus. M. A.
 Püspök' falatja. Uropygium. PP.
 Püspök' falva. F. Nyitra Vben.
 Püspök' fürdeje. Fördő Bihar Vben.
 Püspök-megye. Dioecesis. S. I.
 Püspök-süveg. Infula. M. A.
 Püspök' udvara. Episcopium. M. A.
 Püspök' udvarháza. idem. PP.
 * Megyés püspök. Episcopus dioecesanus.
 Faludi, T. E. p. 55.
 Szentelő püspök. Suffraganeus. NC. p. 253.
 PÜSPÖKI. Episcopalis, episcopus. M. A.
 Püspöki. t. h. n.
 Püspöki nemes. Praedialista. Tiszti Szótár. p.
 58.
 Püspöki pálcza. Pedum pontificium,
 pontificius lituus. PP.
 Püspöki süveg. Infula, mitra episcopalis. PP.
 Püspöki szent szék. Consistorium
 episcopale.
 PÜSPÖKSÉG. Episcopatus. M. A.
- PÜSTÖK.
 PÜSTÖK. Pisztaács. Pistacium. S. I.
- PÜSTÖLY.
 PÜSTÖLY, pisztoly. S. I.
 PÜSZÖGET.
 PÜSZÖGET, püszögeti. Poppysmate allicit.
 Pázm. Pred. p. 206. „Mint a' gyermek-
 lovat, nem csak püszögetni kell, és
 simogatni, hanem, mikor kívántatik,
 veszőzni, és ütögetni is kell.“
- PÜSZKE.
 Ki pücskészte: ki üzte, ki kergette, ki PÜSZKE. Subalbus, flavicomus. Blond.
 kereste. S. I.

M u t a t ó

(R-ból.)

- RA.
 RA, rajt.
 RAB, rabi, rabol, rabos, rabság, rabúl.
 RAD, rada, rados, radvány.
 RAG, ragad, ragasz, ragács, ragály, raggat.
 RAGY, ragya, ragyiva, ragyog.
 RAJ, rajk, rajzik.
 RAJNA, rajnai.
 RAJTA.
 RAK, rakás, rakász, rakó, rakodik, rakogat, rakoncza, rakosgat, rakoskodik, rakoszik, rakott, rakul, rakva.
 RAKOTTYA, rakottyás.
 RALÓ, ralója.
 RAMOCSA.
 RANG, rangu.
 RAPONCZ.
 RASTAG, rastagol.
 RASTAN.
 RAVASZ, ravaszd, ravaszi, ravaszka, ravaszkodik, ravaszodik, ravaszság, ravaszúl.
- RÁ.
 RÁ.
 RÁBA, rábcza.
 RÁ CZ, ráczka, rácság, ráczúl.
 RÁCS, rácsa.
 RÁG, rágalom, rágatlan, rágás, rágcsál, rágdogál, rágogat, rágolódik, rágó, rágott, rágton.
 RÁK, rákász, rákos.
 RÁM, ráma, rámoc.
 RÁN, ráncz, ránd, rángat, ránt.
 RÁNOD.
 RÁPOLT.
 RÁRÓ, rárós.
 RÁS, rása, ráska, rásony.
 RÁSP, ráspol, ráspoly, rás pó.
 RÁ SZA.
 RÁSZT, rásztos.
 RÁT, rátka, rálony,
 RÁZ, rázakodik, rázás, rázint, rázkodik, rázogat, rázó, rázott.
 RÁZT.
- RE.
 RE, reá, rejt.
 REB, rebeg, rebes.
 RECZ, recze, reczeg.
 RECS, recseg, recsesen, recsk.
 RED, redü, redzen.
 REG, rege, regede, regel, regenye, regethe, regeti, regó, regöly.
 REGVEL, regveledik, reggelez, reggeli, reggődön.
 REGEMENT.
- REGULA, reguláz, regulátlan.
 REGYESTROM.
 REK, reked, rekeg, rekenye, rekenyő, rekesz, rekettye, rekécsel, rekken.
 REKRUTA, rekrutáz.
 REM, remeg, remek, remény, rempe.
 REMETE, remetesség, remetéskedik.
 REN, rend, reng, renkesz.
 RENYH, renyhe, renyhed.
 REP, repesin, reped, repeszt, repkény.
 RESZ, reszeg, reszel, reszket.
 RETEK.
 RETESZ, reteszél.
 RETT, retteg, retten.
 RETY, retye, retyeg.
 REV, reved, reves.
 REZ, rezeg, rezked, reznek, rezzen.
- RÉ.
 RÉCZE, réczész.
 RÉCS, récse.
 RÉG, régen, régény, réges, régi, régít, régöly, régtől, régül.
 RÉK, réka, rékas, rékmány.
 RÉM, rémít, rémlik, réműl.
 RÉN, rénes.
 RÉNY, rénye, rényődik.
 RÉPA, répás.
 RÉPCZE.
 RÉPZIK.
 RÉS, réses.
 RÉZS, rézsutt.
 RÉSZ, része, részeg, részelkedik, vészeltet, részenként, részint, részes, részetlen, részít.
 RÉSZEG, részegedik, részegen, részeges, részegít, részegség, részegszik, részegül.
 RÉT, réte, réteg, rétenként, rétes, rétez, réti, rétség, rétü.
 RÉV, réve, réves, révész, révi, révtelen.
 RÉZ, reze, rezes, rezez, rézi.
 RÉZMÁN.
- RI.
 RIB, riba, ribancz.
 RICSET.
 RIDEG, ridege, ridegség.
 RIF, rifolja.
 RIG, riga, rigmány, rigolya, rigo.
 RIGYA, rigyác, rigyázza, rigyázik.
 RIGYET.
 RIHA.
 RIMA, rimán.
 RINGYÓ.
 RINYA.
 RIP, ripacs, ripó.
 RIS, riska.
 RISZ, risza, riszszant.
- RIT, ritka, ritkít, ritkodik, ritkul.
 RITY, rityeg, rittyen.
- RÍ.
 RÍ, riad, riaszt, riaszkodik, ríkácsol, ríkat, ríkkán, ríkogat, ríkolt, rivall, rivás, rivalkodik, rivaszkodik, rivó, rivvan.
- RO.
 ROB, robaj, robban.
 ROCS, rocška.
 RODH, rodhad, rodhadag, rodhaszt.
 ROFF.
 ROG, rogosz.
 ROGY, rogya, rogyik, rogygvan.
 ROH, rohan, rohi, rohod, rohoncz, rohó.
 ROJT, rojtos, rojtoz.
 ROK, rokolya, rokon.
 ROKK, rokka, rokkán.
 ROM, rombol, romhány, romol, romogy, romoly, romonya, romos, romosz.
 RONCS, roncsol.
 ROND, ronda, rondít, rondul.
 RONG, rongga.
 RONGY, rongya, rongyol, rongyos.
 RONT, rontatlan, rontás, rontó, rontott, rontva.
 ROMA, romai, román.
 ROP, ropaj, ropog, roppad, roppaj, roppal, roppan, roppaszt, ropoly.
 ROP (ige).
 ROPONCZ.
 ROS, roshad, roskad, roshánv.
 ROST, rosta, rostély rostos, rostoz.
 ROSNIKA.
 ROZS, rozsnok, rozsos.
 ROZSDA, rozsdás.
 ROSZ, rozszog, rozszszan.

ROSZSZ, roszsza, roszzszabb, roszzszalkodik, roszzszalja, roszzszas, roszzszaság, roszzszít, roszzszra, roszzszul.	RÖD, rödőny.	RUHA, ruhás, ruhátalan, ruház.
ROTH, rothad, rothaszt.	RÖF, röffen, röfög, röföl.	RUM.
ROTY, rotyog, rotytyan.	RÖG, röge, rögény, rögöly, rögös, rögzik.	RUSKÓ
ROZ, rozog, rozzan.	RÖH, röhhen, röhög.	RUSNY, rusnya, rusnyít, rusnyul.
ROZI.	RÖJT, röjték, röjtekezik, röjtés, röjtevénny, röjtöget, röjtök, röjtő, röjtött, röjtőzik, röjtve.	RUSZNYÁK.
ROZINA.	RÖK, rököl, rököny.	RUTA, rutás.
ROZMARING.	RÖNKECZ.	
ROZOLI.	RÖP, röpdös, röpít, röpös, röppen, röptében, röptelen, röptet, röpül.	RÚ.
ROZOMÁK.	RÖST, röstelkedik, röstelli, rösten, röstes, röstít, röstés, röstül.	RÚD, rudall, rudas, rudaz.
	RÖST (fő-név), röstöl.	RÚG, rugaskodik, rugás, rugat, rugdal, rugdos, rugott, rugó, rugtat.
RÓ, róbot, róta, rovács, rovás, rovát, rovat, rovatal, rovogat, rovó, rótt.	RÖVID, rövidebb, rövided, röviden, rövidét, rövidke, rövidség, rövidül.	RÚT, rutalkodik, rutalom, rútit, rutol, rútság, rutul.
RÓKA, rókalkodik, rókás, rókáz.	RÖZ, rözög.	
RÓKUS.		RÜ.
RÓL, róla.		RÜCS, rücsk.
RÓN, róna, rónka.	RŐ.	RÜGY, rügve, rügzik.
RÓS, róska.	RŐF.	RÜH, rühed, rühes, rüheszt, rühölődik.
RÓZSA, rózsás.	RŐR, rőrödik.	
RÓ.	RŐZSE.	
	RŐT.	
	RU.	
RÖB, rübög.	RUBIN, rubintos.	
RÖCS, rücsk.	RUCZ, rucza, ruczzzan.	

Summa 168.

R

- RA.
 RA. Suffixum. In, super, ad. M. A. Ponitur post vocales obtusas ut: HÁZra, HADra, SZÓra, BÚra etc.
 RAJT (Ra-itt, Rajtt, Rajt.). Super, supra. És innen: Rajta, rajtad, rajtam, rajtunk, rajtatok, rajtok. Lásd alább RAJTA.
 Rajt érték. Deprehensus.
 Rajt hajtott 's a' t.
- RAB.
 RAB. Captivus, mancipium. M. A. it. Servus, raptus. Sklav. S. I. A' rabnak két panasza vagy: egyik a' föl szabadulás ellen, másik a' büntetés ellen. km.
 Rab-ajló. Porta captivorum, porta carceris. Faludi, N. U. p. 85.
 Rab-aszszony. Serva. Vrancsics.
 Rab-áros. Venalitarius, venaliciarius, negotiator mancipiorum. Sklavenhändler. S. I.
 Rab-árosság. Venalitaria, venalicia. Sklavenhandel. S. I.
 Rab-áruló piacz. Venalitium. CM.
 Rab-fiú. Vernula. Sklavenkind. S. I.
 Rab-ház. Carcer, custodia. Faludi, T. É. p. 178.
 Rab-iga. Servitus, jugum servitii, jugum servile. Sklaverey. S. I.
 Rab-láncz. Catena, qua captivi ligantur.
 Rab-mű. Opus servile v. labor servorum. S. I.
 Rab-szolga. Mancipium. Sz. D.
 Rab-szűj. Lorum, quo captivi ligantur. Pázm. Pred. p. 765.
 Rab-társ. Concaptivus, socius in captivitate. S. I.
 Rab-váltás. Mancipii redemptio. S. I.
 Rab-vas. Compes, pedica, manica. Sz. D.
 Rab-vásár. Venalitia. Vajda. 2. K. p. 329.
 Rab-vásár-hely. Forum venalitium. Sklavenmarkt. S. I.
 RABBÁ teszi. Mancipat, captivat. M. A.
 RABÉ. F. Torontál Vben.
 Kis Rabé. Sz. P. Bihar Vben.
 Nagy Rabé. F. Bihar Vben.
 RABI. Servilis.
 Rabi fordítás. Versio servilis, interpretatio stricte ad litteram. Rájnis.
 Rabi inség. Calamitas servilis. Faludi. N. A. p. 212.
 Rabi szenny. Sordes serviles. Faludi. E. M. p. 245.
- Rabi szolgálat. Mancipatus. Faludi, U. E. 3. R. p. 158.
 RABJA. Ejus mancipium, servus.
 Ördög' rabja. mancipium diaboli.
 RABOL. Depopulatur. M. A.
 El rabolja. Depopulatur, devastat, depraedatur. M. A.
 Ki rabolja. Evastat, devastat, depopulatur. S. I.
 Ki rabolták mindenét.
 Rabolás, Rablás. Depopulatio. M. A.
 El rablás. Depopulatio. M. A.
 Rabló. Depopulator. M. A.
 Rablatja. Curat depraedari.
 El rablatja. Zvonarics. 1. R. p. 882.
 RABOS.
 Raboskodik. Est sub jugo servili, agit mancipium, captivum. Biró Márton, Micae. p. 66.
 RABOT ki váltja. Captivum reducit. PP.
 RABSÁG. Captivitas. M. A.
 Rabságos. Captivatus, aerumnosus. M. A.
 Rabságos élet. Vita aerumosa. Sz. D.
 RABÚL. Serviliter.
 Rabúl veszi. In servitute redigit. Faludi, T. É. p. 142.
- RAD.
 RADA (Kis, nagy). FF. Szala Vben.
 RADINA. Convivium puerperarum. PP.
 RADOS. E. F. Segesvár Székében.
 RADVÁNY. t. h. n.
- RAG.
 RAG. Cantherius, cantherii, quibus tigilla affiguntur. Item Affixum.
 Rag-szóló. Species uvae. Szemei nagyok, és tömötten egybe vannak RAGadva.
 Rag-vezér. Vocalis in radice, juxta quam vocalis affixi regulatur.
 * Elő-rag. Praefixum.
 Ige-rag. Affixum, quod verbis additur.
 Köz-rag. Affixum commune, quod nominibus aequae, ac verbis additur.
 Név-rag. Affixum, quod nominibus additur.
 Vég-rag. Suffixum.
 RAGAD. Haerescit. M. A. Ragad, mint a' kolláncs. km.
 Ragadja. Raptus. M. A.
 Belé ragad. Inhaeret, inhaerescit. M. A.
 Bé ragadja. Irripit. M. A.
 El ragad. Adhaerescit. M. A. El ragad a' vétek, mint az enyv. km.
- El ragadja. Abripit. M. A. El ragadták a' lovak. Raptatus ab equis. Item A' jó szerencsében föl fuvalkodott.
 Elő ragadja. Proripit. Elől rántja. S. I.
 Elő ragadta, jól meg verte.
 Föl ragadja. Sursum raptus, surripit. M. A.
 Hozzá ragad. Cohaerescit. M. A.
 Ki ragadja. Eripit. M. A.
 Le ragad. Adhaeret.
 Le ragadja. Deripit. M. A.
 Meg ragadja. Adprehendit, corripit. M. A.
 Oda ragad. Adhaeret.
 Öszve ragad. Cohaeret. M. A.
 Reá ragad. Adhaeret.
 Ragadács. Sz. P. Somogy Vben.
 Ragadály (mint Akadály). Galium aparine. Klebkraut. S. I. Ragadó fű. Sz. D.
 Ragadás. Raptura, raptus. it. Adhaesus, adhaesio, adhaerentia. M. A.
 El ragadás. Abreptio, direptio. it. Adhaesio, contagium. M. A.
 Ki ragadás. Ereptio. M. A.
 Ragadomány. Rapina, raptio, spoliolum, praeda. M. A.
 Ragadománnyal élők. Prov. Ambrones. M. A.
 Ragadó. Raptor. it. Contagiosus, adhaerens. M. A.
 Ragadó enyv. Viscosus, glutinosus. M. A.
 Ragadó fű. Aparine. M. A.
 Ragadó nyavalya. Morbus contagiosus.
 Ragadó rüh. Contagium, scabies contagiosa. M. A.
 Ragadós. Tenax, lentus. M. A. Contagiosus. S. I.
 Ragadósan. Tenaciter. M. A.
 Ragadóság. Contagiositas. Pázm. Pred. p. 802.
 Ragadósság. Tenacitas, lentor. M. A.
 El ragadó betegség. Contagiosus morbus. M. A.
 Ragadoz, ragadozza. Praedatur, raptus, raptit, raptat. M. A.
 El ragadozza. Diripit, abripit. M. A.
 Ragadozás. Raptio, direptio, rapina. M. A.
 Ragadozó. Rapax, praedo, praedator, direptor. M. A.
 Ragadozó farkas. Lupus rapax.
 Ragadozóság. Rapacitas. M. A.
 Ragadozott. Direptus, abreptitius. M. A.
 Ragadoztatlan. Indireptus. CM.
 Ragadozva. Raptim. M. A.
 Ragadtatás. Abreptio.
 El ragadtatás. Sui abreptio, oblivio. S. I. Ecstasis.
 Ragadvány. Contagio, contactus, contagium. S. I. it. Aparine vulgaris. Csapó. p. 227.

- RAGASZ (mint Szakasz). Affixum, annexum, agglutinatum v. copula, appendix. S. I.
 Ragaszkodik. Adhaerescit. M. A. VM. p. 267.
 Hozzá ragaszkodik. Adhaeret. M. A.
 Reá ragaszkodik. Idem. M. A.
 Ragaszkodás. Adhaesio.
 Ragaszt, ragasztja. Affigit, conglutinat, copulat. M. A.
 Hozzá ragasztja. Adnectit. M. A.
 Ki ragasztja. Palam affigit.
 Őszve ragasztja. Copulat, conglutinat. M. A.
 Ragasztás. Copulatio, connexio, conglutinatio, affixio, adhaesio. M. A.
 Ragaszték. Affixum, copula, appendix. S. I. Sz. D.
 Ragasztó. Conglutinans, connectens.
 Ragasztó fa, kötő fa. Subscus. M. A.
 Ragasztott. Copulatus, affixus, agglutinatus. M. A.
 Ki ragasztott írás. Programma affixum. PP.
 Ragasztol, ragasztolja. idem ac Ragaszt. Sz. D.
 RAGÁCS. Hegy Gömör Vben.
 RAGÁLY. Bojtorján' neme. Sz. D. item F. Gömör Vben.
 RAGGAT, raggatja. Saepius affigit, adnectit. Sz. D.
 Egybe raggatja. Connectit, coniungit.
 Egybe raggatás. Coniunctio. Káldi. Colos. 2. 19.
- RAGY.
- RAGY.
 RAGYA. Uredo, astrobolismus, carbunculus, carbunculatio. M. A. PP.
 Ragya-bari. Ragyas gyermek. Sz. D.
 Ragya-esés. Sz. D. Roratio rubiginis.
 Ragya-ütött gyümölcs. Fructus uredine vitiati. S. I.
 Ragyállik. Uredine vitiatur, robiginatur.
 El ragyállik.
 Márt.
 Coron. p. 118.
 Ragyas. Uredine vitiatus, maculosus, vel variolatus, variolis notatus. S. I.
 Ripacsos, szeplős, himlő-helyes. Sz. D.
 Ragyasodik. Uredine vel variolis notatur, maculatur. Sz. D. S. I.
 Ragyáság. Sz. D.
 Ragyázik. Rorat rubiginem. S. I. Sz. D.
 Meg rogyázik. Rubiginatur. CM.
 Ragyázás. Roratio. M. A. CM. Ustrina, uredo. PP. Ragya-esés. Sz. D.
 RAGYIVA. Gnavus, solers, politus. M. A. PP.
 Svavis, amoenus, jucundus, venustus. Sz. D. S. I.
 Ragyiváság. Svavitas, amoenitas. Anmuth.
- Ragyívátlan. Inaemulus indecorus, inconcinnus. S. I.
 RAGYOG. Radiat, irradiat, refulget. M. A.
 Nem minden nap ragyog a' nap. km. Non semper ridet Apollo.
 Ragyogás. Radiatio. M. A.
 Ragyogó. Rutilus, splendens, refulgens.
 Ragyogó vörös szín. Color igneus. S. I.
 Ragyogó zöld szín. Color viridis anatum. S. I.
 Ragyogvány. Fulgor, splendor. Faludi, N. E. d. 13. U. E. 1. R. p. 182. T. E. p. 53. 326.
- Rajta maradtott.
 Égi ragyogványok. Stellae. Sz. D.
 Kerti ragyogványok. Flores. Sz. D.
- RAJ.
- RAJ. Examen apum. M. A. it. Proles, soboles.
 Raj-iskolák: apró iskolák. Sz. D.
 Raj-méh. Examen apum. M. A. NC. p. 147. Káldi, Judic. 14. 8.
 Első raj: első eresztés.
 Másad raj.
 Harmadik raj.
 Szűz raj, mellyet az első raj még azon esztendőben ereszt.
 RAJJA. Ejus examen v. ejus proles. Pázmány habet „Raja“ Pred. p. 810.
 Ördög' rajja. Soboles satanae, genimen diaboli.
 RAJK (Alsó, fölső). FF. Szala Vben.
 Rajka. MV. Mosony Vben.
 Rajkó. Pusio zingarius. A' czigány rajkó is kedves az anyának. km. Dug. 1. R. p. 45.
 RAJZIK. Examen emittit. PP. Rajt ereszt. Rajzása a' méhnek. Examen. PP.
 Rajzat. Idem v. proles, soboles. Faludi, E. M. p. 80.
 Rajzol, rajzolja. Delineat, describit. PP.
 Le rajzolja. Delineat. S. I.
 Rajzolás. Delineatio. PP.
 Rajzolat. Delineamentum, graphis, pictura. Abriss. S. I.
 Rajzolvány. Idem. Sz. D.
 Rajzoló. Delineator, delineatorius.
 Rajzoló eszközök. Instrumenta delineatoria.
 Rajzoló holt szén. Stylus carbonum, carbo linearis. PP.
 Rajzoló ón-penna. Plumbea graphis, stylus plumbeus. PP.
 Rajzoló tábla. Tabula delineatoria.
 Rajzoló vas-eszköz. Caelum, scalprum. PP.
- RAJNA.
- RAJNA. Rhenus.
 Rajna' meljéke. Tractus rhenanus.
 Rajna meljéki tartományok. Provinciae Rheno adsitae.
 Rajna' mentében. Juxta Rhenum.
 RAJNAI. Rhenanus.
 Rajnai bor. Vinum rhenanum.
 Rajnai népek. Populi circa Rhenum.
- RAJ TA.
- RAJTA. Stiper, supra, item Age, agedum, agesis. agite. S. I.
 Rajta, rajtađ, rajtam. Super se, super te, super me. M. A.
 Rajta esett.
 Rajta érték. Deprehensus in flagranti.
 S. I. Rajta érték az ebet a' szalonán. km.
 Rajta hajt. Adurget, stringit, cogit.
 Rajta kapja. Deprehendit. M. A.
 Rajta kapás. Deprehensio. M. A.
 Rajta kel. Adnascitur. M. A.
 Rajta leszék. Dabo operam.
 Rajta megy. Invadit, adoritur, adgrediltur. S. I.
 Rajta rajta. Age age, agite.
 Rajta töltt. Recidit in ejus caput.
 Rajta ül. Insidet. M. A. v. est assiduus in aliquo opere. PP.
 Rajta van. Conatur, adnimitur, satagit, adlaborat v. urget, sollicitat. S. I.
 Rajta vesztett. Malo ei cessit, impegit.
- Ki ad rajta. Ejicit, expellit. Ki adott rajta, mint az eb a' talyigán. km.
 Nem fog rajta — Sem kard, sem puska nem fog rajta — Nem fog rajta a' szép szó.
 Nosza rajta kis fazék, ugyan föl fortyantál. km.
 Rajta való. Tegumentum, indumentum.
 Rajta valója sem maradt.
- RAK.
- RAK, rakja. Struit, ponit. M. A. Fát rak a' tűzre. km.
 Be rakja. Obstruit, imponit, immittit. S. I.
 El rakja. Componit. Pázm. Pred. p. 960.
 Elő rakja. Exponit.
 Föl rakja. Apponit, erigit, sursum collocat. M. A.
 Ki rakja. Exponit. M. A.
 Környül rakja. Circumstruit. M. A.
 Le rakja. Deponit. M. A.
 Meg rakja. Onerat, construit, complet. M. A.
 Meg rakja éléssel a' várat. Commeatu munit. PP.
 Reá rakja. Adponit.
 Oda rakja. Idem.
 Őszve rakja. Componit, congerit. M. A.
 Viszra rakja. Reponit.
 Helyre rakja. Idem.
 RAKÁS. Acervus, congeries, cumulus, structura, strues. M. A.
 Rakás-búza. Acervus tritici. Pázm. Kal. p. 662.
 Rakás-fa, Strues lignorum. M. A.
 Rakás-kő. Congeries lapidum.
 Kő-rakás. Structura lapidum.
 Ki rakás. Expositura.
 Rakásba gyűjti. Coacervat. M. A.
 Rakásba gyűjtés. Coacervatio. M. A.
 Rakásolja. Cumulat. M. A.
 Rakásolás, rakáslás. Cumulatio, coacervatio, aggestus, concumulatio. M. A.
 Rakásonként. Acervatim, cumulatim. M. A.
 Rakással czifrázza. Vermiculatur. PP.
 RAKÁSZ. F. Ugocsa Vben.
 RAKÓ. Positor, structor. M. A.
 Rakó. FF. Torna, Ung, és Thurócz Vkben.
 Rakó darabok valamely czifrázott mnnkában. Tessellae insititiae. laminae ligneae, fictiles. PP.
 Út-rakó. Structor viac. Sz. D.
 RAKODIK. Parat abitum, convasat v. repletur. S. I.
 El rakodik. Vasa colligit. PP.
 Ki rakodik. Merces exponit. PP.
 Meg rakodik. Completur, repletur. M. A.
 Le rakodik. Deponit merces. Sz. D.
 Rakodmány. Onus navale, v. currule.
 Hajó' vagy szekér' terhe. S. I.
 Rakodó hely. Depositorium. Tiszti Szótár. p. 46.

RAKOGAT , rakogatja. Collocat, construit, composit. M. A* A' lábát rakogatja. Pedes ad tactum exigit. Sz. D.
Rakogatas. Collocatio , constructio. M. A.
RAKOMÁNY. Structura. S. I.
RAKONCZA. Subscus quidam currum fulciens. M. A. Nincsen a' viznek ra- konczája. km.
Rakoncza (Fölső, alsó). FF. Honth Vhen.
Rakonczátlán. Effrenis , infrenis. S. I.
Rakonczátlán nyelvű. Effrenis linquae. Faludi, N. E. p. 170.

RAKOSGAT. Composit, collocat. S. I.
El rakosgatja. Suis ordinibus sensim omnia reponit.

RAKOSKODIK. Vasa colligit, composit.
RAKOSZIK. Idem.

Meg rakoszik. Zvonaidcs. 1. R. p. Sitit
AKOTT. Structilis , sculpturatus. item Confertus , repletus. M. A.

Rakott asztal. Mensa segmentata. M. A.
Rakott ház. Probe instructa domus. PP.
Rakott meh. Apis onerata. „Úgy jöttem a' bázához mint a' rakott méh.“ El keseredétt aszszony' panaszsza.

Rakott munka. Opus vermiculatum. PP.
Rakott szekér. Currus oneratus. Nincs olly rakott széna-szekér, kixe egy vella széna föl nem fér. km. Parthi quo plus bibunt, eo plus sitiunt. M. A.

Rakott teli holt. Taberna bene instructa. PP.
Rakott ut. Via strata. PP.
Ki rakott mu. Opus musivum, vermiculatum , segmentatum, S. I.

Kövel ki rakott. Lapidibus expositus.
Rakotmány. Expositura. Sz. D.

RAKUL. Impletur, oneratur, repletur.
Rakulj érdernekkel. Implearis meritis.
Faludi , Sz. E. p. 90.

RAKVA. Confertirn. M. A.
Rakván rakva. Penitus completus, plenus, item Confertirn. M. A.

RAKOTT YA.

RAKOTTYA, RekeUye. Siler. Szalaban alsó Lendva' tájáu „RAKATLA.“

Rakottya-veszsző. Siler. M. A.
RAKOTTYAS (Rakatlás), Rekettyés. Silere abundans.

Rakottyás. FF. Gömör Vben.

RALÓ.

RALÓ. Czimbórárs tars. Sz. D.
RALÓJA. Czimbórárs társa. Sz. D.

RAMOCSA.

RAMOCSA. F. Szala Vhen.
Ramocsa' Imza. FF. fiereg és Szabolcs Vkben.

RANG.

RANG. Dignitas , officium , gradus, status , ordo , locus. S. I.

Rang-vita. Contentio de loco superiore. S. I.
RANGRA vágyás. Cupiditas loci superioris. S. I.

Rangravagyó» Cupidus Joci superioris.
RANGU.

Fő rangu személy. Principalis persona.
Minden rangu ernherek. Omnes omnis ordinis.

RAPONCZ.

RAPONCZ, Roponcz. Rapunculus , rapuncium. Csapó. Fiives keid. p. 228. Ráponcz , vad répa. Sz. D.

RASTAG.

RASTAG. Dies quietis.
Rastag. Csárda Liptó Vben.
RASTAGOL. Diem quietis servat. Ott rastagoltunk. Ex usu militum.

RASTAN.

RASTAN. Fragorem edit , qualem edere solet arbor magna caesa, et dejecta, ramis confractis. Nagyot rantant. Ex usu plebis.

RAVASZ.

RAVASZ. Callidus , versutus , argutus , astutus , versipellis , vafer, subdolos. M. A. Ravasz ravaszszal könnyen meg alkuszik. km.

Ravasz. Major Heves Vben.
Ravasz' báz. Nic. Oláh Hung. p. /3.

Ravasz bizelkedo. Astutus palpator. PP.
Ravasz mező. F. Marmaros Vben.

Ravasz okosság. Argutiae. M. A.
Ravasz rész. Sz. P. Gömör Vben.

Ravasz róka. Astuta vulpes. Ne ludj a' ravasz rókának. km.

Ravasz szín. Fucus , glaucoma. S. I.
Agg ravasz. Veterator, veteratorius. M. A.

Okos ravasz. Perargutus. M. A.
RAVASZAN beszéllő. Versutiloquus. M. A.

RAVASZD. F. Gömör Vben.
HAVASZI.

Agg ravaszi. Veteratorius. M. A.
RAÉÁSZKA. Argutulus. M. A.

RAVASZKODIK. Argutatur. M. A.
Ravaszkodás, Argutatio. Faludi N. U. p. 184. N. A. p. 158.

RAVASZNÓ.
Agg ravasz nő, ravasz agg nő. Veteratrix. M. A.

RAVASZODIK. Fit versipellis. Babocsai, Fata Tarezaliensia. p. 170.

El vavaszkodott. Idem ibidem.
RAVASZSÁG. Calliditas, astutia. M. A. Ha erő nem basznál, ravaszszággal liozzá. km.

Okos ravaszság. Argutiae. M. A.
Ravaszsgatalau. Incallidus. M. A.

RAVASZÜL. Callide, versute. M. A. A' ravaszszal ravaszúi kell bänni. km.

Ok-ravaszul. Subtiliter. VM. Intó levéi. p. 211.

RA.

r A.

RA. Contractum ex REÁ. Supra.
Rá adás. Superadditamentum.

Rá lartás. Arrogantia.
Rá tadvó. Arrogans.

Rá támad. Insurgit. M. A. 's a' t.
RAD, RAM. Super te, me. Vide REA. M. A.

RÁBA.

RÁBA. Rabus. NC. p. 445. Folyó viz Vas, Soprony , és Győr Vkben. Arabo. (A' IUBA ?)

Rába-köz. Insula Alabonis.
Rába-közi. Insulanus Arabonis.

RÁBCZA. KisRába. Anonym. Cap. L. Folvó vix , Vas és Soprony Vkben. Alias Kapuván Rába.

RÁCZ.

RÁCZ. Th rax, rascianus. M. A. NC. p. 467.
Niucs bited, mint a' rácznak. km. Kis Viczaí. p. 175.

Rácz aszszony. Thressa. M. A.
Rácz Kevi. aliis Rácz köve. MV. Pest Vben.

Rácz oltár — Czifra miut a' rácsj ol- tar. km.
Rácz ország. Rascia, Thracia , Servia. PP.

NC. p. 467.
RÁCZKA. Sz. P. Nógrád Vben.

IACZSAG. Gens rascianica, rasciani. Epist. Szécb. T. 1. p. 196.

RÁCZÜL. Rascianice.

RÁCS.

RÁCS. Crater, craticula , reticulum , v. portula viminea. S. I. Akár miesoda rostély az abiakon, a' pitvar-ajtú eluU, hogy a' baromtiak be ne mehessenek.

---A' rácsba bányd a' szénát a' lónak — Rácson sütni a' liust. Sz. D. v Mikor szük a' kenyér, nem sok sajt hever akkor a' rácson. km.

Vas-rács. Craticula ferrea. Vas rostélv. Sz. D.

RACSA. Reticulum, quo caneri, offa superposita allecti, capiuntur. Ex usu plebis.
Racsáz. Cancros reticulo capit.

RÁG.

RÁG , rágja. Rodit. 31. A. Mandit, dentibus comminuit, masticat. Meg ragd a' szót , mig ki mondod. km.

Bé rágta magát. Sz. D.
El rágja. Arrodit , abrodit- M- A.

Pol rágja. Abrodit.
^t rágja. Exedit. M. A.

Környül rágja. Circumrodit. 31. A.
Le rágja. Derodit. M. A*

Meg rigja. Corrodit, arrodit, perrodit. M. A.
Meg rágja a' fCilct. Aurem vellit. M.\. Meg rágják a' koczot, ebnek \etik a' esontot. km.

Őszve rágja. **Corrodit.**
Szájába lúgta. Inculcavit illi. RÁGALOM.

Calumnia . . .bt ree talio . . .famae detractio. S. 1.
Rágalmjas. (alumnioisii , det) activus. 5. I.
Rágalmtság. Obtrectatio. S. I.

- Rágalmaz, rágalmazza. Obtrectat, calumniatur. M. A. Dicteris pungit. PP. Könnyű a' holtat rágalmazni. km.
- Rágalmazás. Obtrectatio, calumnia. M. A. Rágalmazó. Obtrectator, detractor, taxator. M. A.
- RÁGATLAN. Non corrosus, non masticatus. Pázm. Pred. p. 393. 462. 1159.
- Rágatlanul. Non corrose, sine rosione. S. I.
- RÁGÁS. Rosio, morsus. M. A. El rágás. Arrosio. M. A. Has-rágás. Dolor colicus. Ki rágás. Erosio, exesus. M. A.
- RÁGCSÁL. Roditát. Sz. D.
- RÁGICSÁL. Idem.
- RÁGICSKÁL. Idem.
- RÁGDOGÁL. rágdogálja. Rasitat. CM.
- RÁGOGAT. rágogatja. Idem.
- RÁGOLÓDik. (Frequenter, et minutim mandit) Mandit. M. A.
- Rágólodó aszszony. Estrix. PP.
- RÁGÓ. Rodens. Rágó kő. Lapis causticus. S. I. Rágó seb. Gangraena, carcinoma. S. I. Ki rágó. Exesor. M. A.
- Rágódik. Rodit, masticat. M. A. Eb sem rágódik csonton, ha húsrá talál. km.
- Rágódó. Masticans.
- RÁGOTT. Rosus, morsus, item Mansum. M. A. Ki rágott. Exesus. M. A.
- RÁGTON rágja. Incessanter rodit. Faludi. N. U. p. 106. N. E. p. 203.
- RÁK.
- RÁK. Cancer, cammarus. M. A. Meg büntette a' rákot, vízbe vetette.
- Rák-evésben sok a' munka, kevés a' haszon. km.
- Rák-farkú fű. Pimpinella alba. S. I.
- Rák-fene. Carcinoma. S. I.
- Rák-háton hoz segítséget. Zrinyi. Parte VI.
- Rák-háton jár. Faludi. N. U. p. 216.
- Rák' hava. Mensis Junius. Rájnis.
- Rák-héj. Crusta cancrorum.
- Rák' lábai. Chelae. M. A. Sok a' gyermeknek rák lábostul. km.
- Rák-lábon jár. Prov. Callipedes. M. A.
- Rák-leves. Jus, cui cancri incoquantur.
- Rák' ollója. Chelae. M. A.
- Rák-szemek. Lapidés cancrorum. S. I.
- Rák-tojás. Ovula cancrorum.
- Rák-vaj. Butyrum ex cancris coctis, et contusis. S. I.
- Rák-örmény. S. I.
- * Fene-rák. Carcinoma. Pázm. Pred. p. 294. Főtt rák. Cancer coctus. Ugrik, mint a' főtt rák, km.
- Kecske-rák. Palustris cancer. S. K. Tengeri rák. Gammarus. S. K.
- Töltött rák. Cancer fartus.
- Vad rák. Locusta. S. K.
- Vörös rák. Rubeus cancer. S. K.
- RÁKÁSZ. Capit cancos. it. Captor cancrorum. S. I.
- Rákászat. Captura cancrorum. S. I.
- RÁKJA. Ejus cancer. Szala' hala, Szala' rákja, Szala' szép aszszonya. km.
- RÁKOS. Cancrosus, cancris abundans. item Nomen familiae.
- Rákos. t. h. n.
- Rákos' mezeje. Campus Rákosii.
- Rákosi csárda. Csárda Csanád Vben.
- RÁM.
- RÁM. F. Szala Vben.
- RÁMA. Norma, mustéricia, forma. M. A. Ráma, mellyre bőrt feszítenek a' szőcsök. Tendipellium, extensorium. PP.
- Kép-ráma. Assulare quadrum.
- Rámára vonták. km: ránczba szedték, meg regulázták.
- Rámáz, rámázza. Rámára vonja — Ki rámázták a' csizmát.
- RÁMOCZ. FF. Soprony Vben.
- RÁN.
- RÁN.
- RÁNCZ. Ruga, plica. M. A. Ráncza. Ejus plica. Ránczát ki fejt. Erugat. M. A.
- Ránczba szedi. Coactat. PP. Könnyebb az aszszonyt tánczba vinni, mint ránczba szedni. km. Dug. 2. R. p. 97.
- Ránczigál, ránczigálja. Vellicat, vexat, raptat. M. A. Pázm. Kal. p. 136. Le ránczigálja. Pázm. Pred. p. 503.
- Ránczigálás. Vellicatio.
- Ránczol, ránczolja. Plicat, rugat, corrugat. M. A. Bé ránczolja. Irrugat. M. A. Ki ránczolja. Explicat, displicat. M. A. Meg ránczolja. Irrugat, complicat. M. A. Öszve ránczolja. Plicat. CM.
- Ránczolás. Plicatio, plicatura. M. A. Meg ránczolás. Irrugatio, complicatura. M. A.
- Ránczolható. Plicatilis. M. A. Bé ránczolható. Plicatilis. CM.
- Ránczó. Corrugans, implicans. M. A.
- Ránczos. Rugosus, plicatus, tessellatus. M. A. Ránczos, mint a' gallér, kerek mint a' tallér. km. Ránczos nyakra való gallér. Rugatum collare. PP.
- Ránczosítja. In rugas cogit. S. I.
- Ránczosodik. In rugas abít.
- Ránczoz, ránczozza. Rugat, in rugas cogit. S. I. Öszve ránczozza homlokát. Corrugat frontem. Faludi. N. A. p. 129.
- RÁND.
- Rándít, rándítja. Adtrahit, commovet. M. A. Leviter vellit, pulsat. Elő rándítja. Protrahit. Ki rándítja. Executit. M. A. Ki rándítja a' lábát. Eluxat pedem. Sz. D. Meg rándítja. Coagitat, contrahit. M. A.
- Rándítás. Tractio, vulsio. Ki rándítás. Evulsio, extorsio. M. A. Ki rándított lábú. Pede tortus. S. I.
- Rándolódik. Dimovetur, deturbatur. Meg rándolódott. Hallottam Sághon 1823. October' 16-án.
- Rándul. Abriditur, corripitur, dimovetur, deturbatur. M. A. It, pergit, proficiscitur. S. I. El rándul. Abít. Föl rándul. Excurrit ad partes superiores.
- Ki rándul. Excurrit. Valahová megy. Sz. D. Ki rándult a' kezemből. Elapsus est e meis manibus. Sz. D. Le rándul. Excurrit ad partes inferiores. Rándulás esett a' lábán. Eluxatio accidit in ejus pede. Sz. D. Rándulat. Excursus. Sz. D. RÁNGAT, rángatja. Vexat, trahit, agitat. M. A. Meg rángatja. Coagitat, contrahit. M. A. Le rángatja. Deripit, deturbat, detrahit. M. A. Rángatás. Agitatio, motitatio. Faludi N. U. p. 137. Inak' rángatása. Sz. D. Rángatva énekel. Vibrante, et frequenter inflexa voce canit. PP. RÁNT, rántja. Inuncat, tractat. item Frigit. M. A. Alá rántja. Detrahit. Be rántja. Irripit. item Infrigit. M. A. Bele ránt. Infrigit. S. I. El rántja. Eripit, abstrahit. M. A. El rántotta a' gyékényt alóla. Elő rántja. Protrahit. Föl rántja. Attrahit. Ki rántja. Extrahit. item Frigit. Le rántja. Deripit, deorsum rapit. M. A. Meg rántja. Contrahit, corripit. Meg rántja a' ló' száját. Habenas adducit. PP. Viszsa rántja. Retrahit. S. I. Rántás. Tractio. item Tostum in sartagine butyrum cum farina. Rántó. Rántó lábas. Frictorium, frixorium. S. I. Rántó serpenyő. Idem. PP. Szilke. Rántott. Frixatum. M. A. Rántott bárány-bél. Frixum intestinarium. PP. Rántott hus. Caro frixa. M. A. Rántott leves. Jus cum butyro adusto. Rántotta. Frixata, frictale. S. I. Meg rántott inu. Paralyticus v. spasticus. S. I. Meg rántott lábú. Pedibus captus. S. I.
- RÁNOD.
- RÁNOD. t. f. n. Ránod' fa. Sz. P. Baranya Vben.
- RÁPOLT.
- RÁPOLT. t. f. n. Rápol. F. Szathmár Vben. Rápol (Kis, nagy). E. FF. Hunyad Vben.
- RÁRÓ.
- RÁRÓ-madár. Avis ex genere aquilarum. Herodius. M. A. Buteo major. PP. Falco cyanopus. Blaufuss. S. I. Szeme úgy jár, mint a ráró-madárnak. km.
- Ráró. F. Győr Vben. Ráró-módra tekeri a' nyakát. Faludi N. A. p. 118. RÁRÓS. Sz. PP. Csongrád, Nógrád, és Torontál Vben. Ráros. F. Nógrád Vben.

- RÁS.
 RÁS. F. Abaúj Vben.
 Rás (Alsó, fölső). FF. Gömör Vben.
 RÁSA. Tela rasa. Rasch. S. I. Fél vászon' neme.
 Sz. D. Ugyan farára illik ám a' rása. km.
 Dug. I. R. p. 276.
 Rása-szoknya. Sz. D.
 Egész rása. Sz. D.
 Fél rása. Sz. D.
 Tarka rása. Vajda. 3. K. p. 125.
 RÁSKA (Kis, nagy). FF. Zemplin Vben.
 RÁSGYA. Kelemen Borbála „Most nem egyebek
 (a' fenyvek) mint száraz haszontalan rásgya“
 Pichler Károlina' Hasonlatosságai. p. 62.
 RÁSONY. F. Abaúj Vben.
- RÁSP.
 RÁSP.
 RÁSPOL, ráspolja. Limat.
 Le ráspolja. Delimat.
 Ráspolás. Limatio.
 Ráspoló. Limator v. lima.
 RÁSPOLY. Lima, qua ligna, caseique
 raduntur. M. A. Prágai. p. 158.
 RÁSPÓ. Idem.
 Fa-ráspó, mellyel a' fát simítják.
 Vas-ráspó, mellyel a' vasat simítják.
- RÁSZA.
 RÁSZA. Minden-féle ültetni való paréj, palánta.
 Sz. D.
- RÁSZT.
 RÁSZT. Splenis tumor. M. A.
 Kit a' rászt bánt. Spleneticus. M. A.
 RÁSZTJA vagyon. Spleneticus. (Imperite
 dicitur: Ráczza vagyon.)
 RÁSZTOS. Spleneticus. S. I.
- RÁT.
 RÁT (Kis, nagy). FF. Ung Vben.
 Rát' fa. Sz. P. Baranya Vben.
 RÁTK. F. Szala Vben.
 Rátka F. Zemplin Vben. Sz. P. Nógrád Vben.
 RÁTONY. E. F. Kraszna Vben.
- RÁTÓT.
 RÁTÓT, Rátolt. t. f. n.
 Rátót. FF. Pest, Vas, és Veszprém Vben.
- RÁZ.
 RÁZ, rázza. Succussat, succutit, excutit,
 concutit, vibrat, agitat, quassat. M. A. Ne
 rázd a' fát, mely önként hullatja
 gyümölcsét. km.
 Bele rázza. Inquassat.
 El rázza. Excutit. M. A.
 Föl rázza. Coagitat.
 Ki rázza. Excutit. M. A.
 Le rázza. Decutit, succutit. M. A.
 Le rázza magáról, mint az eb a' vizet. km.
 Le rázza nyakáról.
 Meg rázza. Concutit, coagitat. M. A.
 Öszve rázza. Concutit. M. A.
 RÁZAKODIK. Excutit se. M. A.
 RÁZÁS. Agitatio, jactatio, succussus. M. A.
 El rázás. Concussio, decussio. M. A.
 Ki rázás. Excussio. M. A.
 Öszve rázás. Concussio, concussura. M. A.
 RÁZINT, rázintja. Unica succussione leniter
 quatit.
 Meg rázintotta. Hallottam 1826. Jun. 1.
 RÁZKODIK. Excutit se se. M. A.
 RÁZOGAT, rázogatja. Concutit, quassat,
 conquassat. M. A.
- Meg rázogatta a' dolgot. Meg hányta vetette.
 Sz. D.
 Rázogatás. Succussio. M. A.
 RÁZÓ. Vibrans, agitans, quassans. M. A.
 Rázó ló, hányó ló. Succussor equus. M. A.
 Rázódik. Agitatur, succutitur. S. I.
 Ki rázódik. Excutitur. Káldi, Isaiae 52. 2.
 RÁZOM (Nagy). Sz. P. Szabolcs Vben.
 RÁZOTT. Agitatus, conquassatus. M. A. Rázott
 széna. Foenum mixtum stramine. Rázottat
 eszik a' marha. Intertenetur foeno stramine
 mixto.
 Meg rázott. Concussus. M. A.
 Öszve rázott. idem. M. A.
- RÁZT.
 RÁZT. Splenis tumor, vide RÁSZT. M. A.
- RE.
 RE.
 RE. In, super. M. A. Suffixum post vocales
 acutas poni solitum, ut TENGERE, KÖRE,
 FŰRE.
 REÁ, reád, reám, reánk, reátok, reájok.
 Super se, te, me, nos, vos, illos. M. A.
 Reá adja magát. Se addicit, sacrat, consecrat.
 Reá ámul. Adstupet. M. A.
 Reá bírja. Inducit, permovet.
 Reá czéloz. Alludít.
 Reá csap. Percutit.
 Reá dönti. Effundit super illum.
 Reá emlékezik. Reminiscitur. M. A.
 Reá ér. Vacat ei. Nem érek reá. Non mihi
 vacat.
 Reá fogja. Insimulat, affingit.
 Reá hág. Calce premit.
 Reá inti. Adhortatur. M. A.
 Reá ír. Inscibit, superscribit,
 Reá jut. Adipiscitur, assequitur.
 Reá köszöni. Propinat. M. A.
 Reá lehel. Adhalat, afflat. M. A.
 Reá mondja. Adstruit, adseverat.
 Reá néz. Intuetur, obtuetur. M. A.
 Reá nyomja. Adprimit, imprimit. M. A.
 Reá olvas. Lectione notat.
 Reá önti. Adfundit. M. A.
 Reá pökik. Inspuit, adspuit. M. A.
 Reá ragad. Adhaeret.
 Reá segíti. Adjuvat.
 Reá szokik. Advescit. M. A.
 Reá termett. Ad hoc natus, habilis, aptus.
 Reá ugrik. Adsilit. M. A.
 Reá ún. Nauseat, fastidit.
 Reá üt. Percutit.
 Reá vall. Detegit complicem.
 Reá zördül. Cum strepitu invadit. 's a' t.
 Reája. Super illum.
 Reája akad. Inhaeret, adhaeret, incidit. M.
 A.
 REJT (RE-it, reit, rejt), rejti. Abscondit, celat.
 Lásd RÖJT.
- REB.
 REB. Sonus balbutientis.
 REBECZ. Sz. PP. Tolna, és Somogy Vben.
 REBEG. Balbutit.
 Rebegés. Balbucinato. Pázm. Pred. p. 1191.
 Rebegő. Balbucinans. M. A.
 Rebegő nyelv. Csuzi, Tromb. p. 445.
 Rebegős. Subbalbutiens.
 REBES.
 Rebesget, rebesgeti. Publicat, vulgat, in vulgus
 effert. Suttogva beszél, hírleli. Pázm.
- Pred. p. 710. Faludi N.
 U. p. 76. Balbutit, mussitat. M. A.
- RECZ.
 RECZ.
 RECZE. Reticulum, crena. M. A.
 Recze-fő-kötő. Vitta reticulata. Faludi, N. U.
 p. 204
 Recze-kötés. Reticulatio. Pázm. Pred. p.
 1127.
 Apró szemü recze. Sz. D.
 Reczés. Reticulatus, crenatus. M. A.
 Reczés csipke. S. I.
 Reczés fő-kötő. Vitta reticulata, crinale
 reticulatum. PP.
 Reczés háj. Omentum. S. I.
 Reczés ing. Indusium reticulatum. Sz. D.
 Reczés szoknya. Sz. D.
 Reczéz. Reczét köt. Reticulat. Sz. D.
 Reczéz. Reticulatum quid. Sz. D.
 RECZEG. Reczeg a' törött fazék. Sz. D. Reczegő.
 Streperus, male tinniens, ut rupta solet olla.
- RECS.
 RECS.
 RECSEG. Crepat, strepit. S. I. Recseg a' foga
 között. Sz. D.
 Recsegés.
 Prücsök' recsegése. Csuzi, Tromb. p. 428.
 Recsegeti. Facit strepere. Sz. D.
 RECSCSEN. Strepitum edit. Egygyet recs-
 centt.
 RECSK. F. Heves Vben.
 Recske. F. Gömör Vben.
- RED.
 RED.
 REDŰ, REDŐ. Plica, ruga vestium.
 Redős. Tortus, crispus, plicatilis. M. A.
 Redős szoknya. Cyclas. M. A. CM.
 Redős szoknyájú. Cycladatus. M. A.
 Redős szoknyás. idem. CM.
 Redües, REDVES. Cariosus, putredine exesus.
 Redves fa. Lignum cariosum.
 Redves retek. Raphanus carie vitiatu.
 Redvesedik. Putrescit, in fibras solvitur.

REDZEN. Contremittitur, commovetur. M. A. Lásd REZZEN.

Redzés. Tremor. M. A.
Redzenti. Commovet, tremefacit. M. A.

REG.

REG. Vox ranarum (sic multo simplicius, et naturalius exprimitur, quam per Brekeke).

Reg-reg. Repetita vox ranarum.

REGÉ. Anilitas, delirium, vetus cantilena. M. A. (quasi dicas decantamentum ranarum). Azon regét dudolja. Antiquam occinit cantilenam. M. A. Tud hozzá, mint a' tik a' regéhez. Nihil graculo cum fidibus. M. A.

Regé-áros. Nugivendulus. S. I.

Régi rege. Antiqua cantilena.

Regéz. Narrat res fictas. S. I.
REGÉDE. Város Stájerországban, közel Magyarországhoz.

REGEL. regeli, regöli. Veterem cantilenam occinit.

Azt regelik. Hoc spargunt, narrat, circumferunt. Sz. D.

Az újítók regelik. Csuzi, Tromb. p. 63.

REGENYE. F. Baranya Vben.

REGETHE. Sz. P. Abaúj Vben.

REGETI. Facit stridere.

Regető. F. Sáros Vben.

REGŐ. Stridulus.

Regő béka. Rana stridula. M. A.

REGÖLY. MV. Tolna Vben.

REGVEL.

REGVEL, REGGEL. Mane. M. A. A' ki jó reggel kél, aranyat nyer. km.

REGGELEDIK. Diescit. Sz. D. S. I.

REGGELENKÉNT. Omni mane.

REGGELEZ. Falatoz, fölöstökömöl. Sz. D.

REGGELI, regveli. Matutinus, sublucanus. M. A.

Reggeli imádság. Oratio matutina.

Reggeli leves. Fölöstököm. Gyöngyösi.

Reggeli mise. Korán való mise.

Reggeli nap-nyílás. Crepusculum matutinum. M. A.

Reggeli óra. Hora matutina, tempus matutinum.

Reggeli órának, szép piros hajnalnak, arany vagy szájában. km.

REGGELTŐL fogva. Inde a tempore matutino.

HEGGÓDÓN (pro Regveli időn.). Mane. Sz. D. S. I.

REGEMENT.

REGEMENT. Regimen militare, legio.

Regement' tulajdonosa. Proprietarius regiminis.

Gyalog regiment. Legio pedestris.

Határ-őrző regementek. Regimina con-finaria.

Lovas regiment. Legio equestris.

Vasas regiment. Legio cataphractorum.

REGEMENTJE. Ejus legio.

Pivoda' regimentje. Dug. km. 1. R. p. 257.

Vajda 3. K. p. 461. Szirmai, Parab. p. 41.

REGULA.

REGULA. Regula, norma, canon. M. A.

Regula szerint. Regulariter. M. A.

REGULÁLJA. Regulat. M. A.

REGULÁZZA. Idem. S. I.

Meg regulázza. Regulis coërcet.

REGULÁTLAN. Irregularis. M. A.

REGYESTROM.

REGYESTROM. Registrum, repertorium. S. I.

REK.

REK.

REKED. Occluditur. M. A.

Bé reked. Raucescit, raucet. M. A. item

Includitur. S. I.

Benn reked. Includitur. Benn szorúl. S. I.

El reked. Raucescit. item Secluditur. M. A.

Ki reked. Excluditur. M. A. Pázm. Pred.

p. 666.

Meg reked. Haeret, occluditur. M. A.

Rekedés. Branchus, raucedo. item Claustrum, inclusio. M. A.

Bé rekedés. Raucitas, ravis. M. A.

Ki rekedés. Exclusio. M. A.

Rekedett, rekedtt. Occlusus. item Raucus. M. A.

Ki rekedett. Exclusus. M. A.

Rekedtt orr. Gravedo, catarrhus. S. I.

Rekedtt orrú. Náthás, orrából szólló. S. I.

Rekedtt torok. Raucedo gutturis, raucitas,

ravis. Sz. D.

Rekedtt torkú. Raucus. S. I.

Rekedttség. Raucitas, raucedo. M. A.

Rekedez. Raucescit, raucet. M. A.

Rekedezés. Raucitas, raucedo. M. A.

Bé rekedezés. idem. M. A.

Rekedező. Subraucus. M. A.

REKEG. Coaxat, stridet, interruptos sonos edit. S. I.

Rekegés. Coaxatio.

Rekegő. Stridulus.

Rekegő béka. Rana stridula. S. I.

Rekegő vad réce. Anas stridula. S. I.

Rekegős. Raucus, stridulus. S. I.

REKENYE. F. Gömör Vben.

REKENYŐ. Szóló-veszszón nőni szokott vékony szálak, melyeket a' gyermekek savanyúságokért rágicskálnak. Sz. D.

REKESZ. Excipula, claustrum, clausura, sepimentum, agger, seclusio. M. A. A' vad madár is meg szokja a' kalitka-rekeszt. km.

Szerzetes szent rekesz. Pázm. Pred. p. 346.

Rekeszel, rekeszeli. Rekeszt csinál. Claudit, includit. Sz. D. S. I.

Rekeszes. Distinctus, seclusus, claustratus. M. A.

Rekeszkedik. Se includit. Pázm. Pred.

p. 18. 1064.

Bé rekeszkedik. Se claudit. Zvonarics, Post.

1. R. p. 756. Káldi, Judith. 8. 6.

Rekeszt, rekeszti. Claudit, includit. M. A.

Bé rekeszti. Occludit, includit. M. A.

El rekeszti. Secludit. M. A.

El rekeszti a' vizet. Sz. D.

Ki rekeszti. Excludit. M. A.

Környül rekeszti. Circumsepit. M. A.

Meg rekeszti. Concludit, praecludit. M. A.

Meg rekeszti az ellenséget. Sz. D.

Öszve rekeszti. Concludit. M. A.

Rekeszték. Claustrum, clausura, conclave, cubile seclusum, v. clausula. S. I. Sz. D.

Rekesztés. Clausula, clausura. M. A.

Bé rekesztés. Conclusio. M. A.

El rekesztés. Seclusio, inclusio. M. A.

Ki rekesztés. Exclusio. M. A.

Öszve rekesztés. Conclusio. M. A.

Rekesztett. Clausus.

Ki rekesztett. Conclusus. M. A.

Rekesztő. Occluser. M. A.

Rekesztő beszéd. Conclusio. M. A.

Ki rekesztő. Excluserius. M. A.

REKETTYYE. Siler.

Rekettyye-fa. Siler. M. A.

Rekettyye-fűz. Salix helix. S. K.

Rekettyye-veszszó.

Rekettyyés. Sz. P. Kis Kunságban.

REKÉCSEL. Rekegve szóll, rekegősen beszéll.

Sz. D.

REKKEN. Suffocatur, obstruitur. M. A.

El rekken. Supprimerit. M. A.

Meg rekken. Obstruitur. Faludi, T. É. p. 127.

Rekkenés. Suffocatio, obstructio. M. A.

Rekkenő. Suffocativus.

Rekkenő hőség. Fervor. M. A. Nimius solis

aestus.

Rekkent, rekkenti. Supprimerit. occludit, occultat. M. A.

El rekkenti. Supprimerit, delet. M. A. Pázm.

Kal. p. 439. 664.

Rekkentés. Suppressio, deletio. M. A.

El rekkentés. Káldi, Innepn. Pred. p. 205.

REKRUTA.

REKRUTA. Tyro. PP.

Rekruta-állítás. Statutio tyronum.

Rekruta-szedés. Collectio tyronum.

REKRUTÁZ. Tyrones conducit.

Rekrutázás. Tyronum conductio.

REM.

REM.

REMEG. Tremit. Sz. D.

Remegés. Tremor.

Remegő. Tremens, tremebundus.

REMEK. Offa, buccella, portio. M. A. Bát. Pesti.

item. Specimen artificiale opificii, opus

magistrale. M. A.

Remek-ész. Remek-ésszel bir.

Remek-eszü. Genie. Excellentis ingenii.

Remek-hús. R. Frustum carnis. Pesti.

Remek-munka. Opus magisterii. Faludi, T. É.

p. 116.

Remek-vas.

Mester-remek. Opus magistrale. M. A.

Remeket adott. Dedit specimen artis.

REMENYE. F. Zemplin Vben.

REMESZEL. E. Út Thorda Vben.

REMESE. Colon, intestinum crassum. S. I.

REMÉNY. Spes. M. A. Nehéz a' hoszszas

remény. km. Dug. 2. R. p. 102.

Remény-leves — a' remény-levest ki- ki föl

adhatja a' szegénynek. km.

Dug. 2. R. p. 248.

Utolsó remény. Ultima spes.

- Rend szerinti. idem.
Rend-tartás. Institutum, ritus. M. A.
- Reményel, reményeli, reményli, remélli. Sperat. M. A. Holtig reméll az ember. km.
Reménylés. Beniczki, p. 225.
Reménylő. Sperans. M. A.
Reményletlen. Insperatus, exspes. M. A.
Remélhetetlen. Insperabilis. M. A.
Reméltetlen. Insperatus. M. A.
Reméltett. Speratus. M. A.
Remélhető. Sperabilis. M. A.
Reménykedik. Quiritatur. M. A. Fűnek, fának reménykedik. km.
Reménykedés. Quiritatio. Faludi, E. M. p. 183.
Reménykedő. Faludi, U. E. 2. R. p. 189.
Reménység. Spes. M. A. Reménységgel könnyebbedik a' szenvedés. km.
Hideg reménység. Beniczki p. 149.
Vékony reménység. Exilis spes.
Reménységtelen. Exspes. M. A.
Reménységű. Spei. A' vastag reménységű embert is meg ejti a' szerencse. km.
Reménytelen. Insperans. item Desperatus, exspes, insperatus. M. A.
Reménytelenség. Desperatio. M. A.
Reménytelenül. Desperanter. M. A.
- REMPE.
Rempe Hollós. F. Vas Vben.
- REMETE.
REMETE. Eremita, anachoreta. M. A.
Remete. t. h. n. M. és E. Országban.
Remete-barátok. Paulini.
Remete-barlang. Faludi, N. E. p. 12.
Remete-élet. Vita eremitica. Nagy udvarokban nehéz remete-életet élni. km.
Remete' háza. Telek Békes Vben.
Remete lakás. Habitatio eremitae.
Remete-magánosság. Solitudo eremitica. Faludi, E. M. p. 245.
Remete-mező. F. Szatmár Vben.
Remete-szeg. E. F. Maros Székében.
Remete-társ. Coëremita. Faludi, T. É. p. 139.
- REMETEI. Eremitanus. M. A.
REMETESÉG. Vita eremitica. Vajda, K. É. 1. K. p. 39.
REMETÉSKEDIK. Vitam eremiticam agit, solitudinem incolit. Faludi, N. U. p. 197.
- REN.
REN.
REN. Ordo, series. M. A.
Rend-bontó. Turbator ordinis. Takács József. Költ. p. 241.
Rend-ház. Contignatio. Káldi, Act. 20. 9.
Rend-írás.
Rend közi. Interordinium. M. A.
Rend kívül való. Extraordinarius. M. A.
Rend-mérő. Modulus in Architectura. Lásd Anal. mea Philolog. Tom. V p. 335.
Rend-szabás. Ordinatio, ordo praescriptus.
Rend-szabó. Ordinator, ordinis lator. S. I.
Rend szerint. Rite, ordinate, disposite. M. A.
Rend szerint való. Ordinarius. M. A.
- Rend-tartó. Ordinis observator, accuratus. S. I.
* Al-rend. Ordo infimus.
Bötü-rend. Ordo alphabeticus.
Czímeres rend. Insignis ordo. Faludi, N. E. p. 131.
Csata-rend. Ordre de bataille. Csata-rendbe állította seregét.
Egyházi rend. Ordo ecclesiasticus.
- Fő-rend. Summas, optimas.
Gyökér-rend. Ordo radicum.
Házi rend. Ordo domus, ordo domesticus.
Jó renden áll szénája. km.
Katona-rend. Status militaris. S. K.
Köz-rend. Ordo communis.
Közép-rend. Ordo medius. Leg jobb a' közép-rend. km. Medio tutissimus ibis.
Oszlop-rend. Ordo architectonicus.
Széna-rend. Gramen in seriem falce conjectum. S. K.
Szolga-rend. Famulitium, servilis status. S. K.
- Rendbe. In ordinem.
Rendbe állj. Rendez vous. Stellt euch. Geidler. H. Okt. p. 157.
Rendbe szedi. Coordinat.
Rendbe szedett személy. Faludi, Sz. E. p. 13.
Renddel. Ordine, ex ordine. M. A.
Rendek. FF. Szala, és Veszprém Vkben.
Rendel, rendel. Ordinat, disponit. M. A. Sokat rendelnek Bécsben, de nem úgy rendelik az égben. km.
Be rendel. Statuit ad se.
El rendel. Definit, disponit, determinat, ordinat, digerit. M. A.
Ki rendel. Designat, exassignat.
Meg rendel. Instituit, constituit.
Oda rendel. Disponit, eo statuit.
- Rendelés. Ordinatio, institutum, dispositio, constitutio, constitutum, decretum. M. A.
El rendelés. Digestio, ordinatio, dispositio, determinatio. M. A.
- Rendelet. Statutum, dispositum quid.
Rendeleetlen. Inordinatus, indigestus, indispositus. M. A.
Rendeletlenség. Inordinatio, confusio. M. A.
Rendeleetlenül. Inordinate, indigeste, indisposite. M. A.
Rendelő. Constitutor, ordinator. M. A.
Rendeltt, rendeltetett. Ordinatus. M. A.
Rendeként. Ordinatim. M. A.
Rendes. Ordinatus, ordinarius v. decorus, elegans v. regularis. S. I.
Rendes tisztesség. Modestia. Faludi. N. A. p. 125.
Rendeskedik. Singularizat.
- Rendetlen. Inordinatus v. indecorus, v. irregularis. S. I.
Rendetlen ige. Verbum irregulare.
Rendetlenség. Irregularitas. S. I.
Rendetlenül. Irregulariter.
- Rendike. Trochilus. Laufer, Weidenzeisig. S. I.
Rendít, rendíti. Tremefacit, succutit. S. I.
Meg rendíti. Commovet, contremiscere facit. M. A.
Rendre. Ad ordinem, per ordinem.
- Rendő. Apró deszka, mellyel a' sajtó (satú) segítették a' jobban szorulásra. Sz. D.
Rendü. Ordinis.
Fő-rendü. Ex ordine magnatum.
Minden rendü. Omnis ordinis.
Rendül. Tremit, tremiscit, contremiscit. S. I.
Meg rendül. Intremiscit, intremit, contremiscit. M. A.
Meg rendültt a' föld. Pázm. Pred. p. 517.
RENG, reneq. Tremit, intremit. M. A.
Meg reng. Tremit. M. A.
Rengés. Tremor. M. A.
Föld-rengés. Terrae motus.
Renget. E. F. Hunyad Vben.
Rengeteg. Tremor v. tremulus v. ingens, vastus, densus. S. I.
Rengeteg erdő. Sylva densa, ingens.
Rengeti. Agitat, movet, versat. S. I.
Gyermeket rengeti. Agitat infantem in cunis.
Ide oda rengeti. Faludi N. A. p. 212.
Rengetés. Agitatio.
Rengető. Agitator.
Rengő. Tremens, tremulus. Faludi N. E. p. 32.
Rengő habok. Faludi Sz. E. p. 3.
Rengő haj-tű. Acus tremula. S. I.
Rengő nyár-fa. Populus tremula. S. I.
- RENKESZ. Statura parvus sed solidus, corpulentus.
- RENYH.
RENYH.
RENYHE. Piger, deses. Sz. D. S. I.
Renyhélkedik. Pigritatur. Sz. D.
Renyheség. Pigritia, desidia. Sz. D.
RENYHED. Deses fit, pigrescit, torpescit. Sz. D. S. I.
El renyhed. Sz. D.
- REP.
Rep-szeg. F. Arad Vben.
REPCSIN (Repcsen NC. p. 35.). Eruca. M. A.
Erica. Heyde. S. I.
Repcsen-fű. idem. Csapó. p. 274.
REPED. Scaber fit. M. A. Rumpitur, dissolvitur. S. I.
El reped. Disrumpitur, dissolvitur. S. I.
Föl reped. Diffinditur.
Ki reped. Disrumpitur.
Meg reped. Exarescit, rumpitur scaber fit. M. A.
Repedék. Ruptura, fissura, rima. S. I.
Repedékeny. Quod facile rumpitur. S. I.
Repedés. Ruptura.
Repedez. Iteratas rupturas acquirit.
Meg repedez. Scabricia horridus fit. M. A.
Rimosus fit.
Repedezés. Rimae minores.
Repedezett. Plures rimas habens.
Meg repedezett. Scissuris horridus.
Repedezetteti. Hiulcat. M. A.
Repedezve. Hiulce, scabrate. M. A.
Repedtt, repedett. Hiulcus. M. A.
Meg repedett. Scabratus, scissuris horrens. M. A.
REPESZT, repeszi. Findit, rumpit, lacerat. S. I.

RETT.

RETT.
 RETTEG. Tremiscit, trepidat, pavet, pavescit, formidat, pavitat, horret, horrescit. M. A. Jobb előre félni, mint utóljára rettegni. km.
 Rettegés. Tremor, trepidatio, formido, reformidatio. M. A.
 Rettegeti. Territat. M. A.
 Rettegető. Terrificus, item Terriculum, terriculamentum. M. A.
 Rettegő. Trepidus, pavidus, formidolosus. M. A.
 Rettegetet, retteggeti. Terret, territat. M. A.
 Rettegetetés. Territatio. Zvonarics. 1. R. p. 716.
 Rettegve. Pavide. M. A.
 RETTEN. Terretur, terrefit. S. I.
 El retten. Deterretur.
 Föl retten. Exterretur e somno.
 Meg retten. Expavescit. M. A. Káldi Eccl. 32. 22.
 Rettenés. Terror. M. A.
 Rettenet. idem. Himfi. 1. R. p. 109.
 Rettenetes. Terribilis, formidabilis, horrendus, horribilis, horridus. M. A. Tremendus. CM.
 Rettenetes dolog. Horrenda res.
 Rettenetes személy. Monstrum. Pázm. Pred. p. 1077.
 Rettenetesen. Horrende, horribiliter. M. A.
 Rettenetesen szólló. Terriloquus. M. A.
 Rettenetesség. Horribilitas. Pázm. Pred. p. 522. Biró Márton, Micae. p. 98.
 Rettenetlen. Imperterritus. M. A.
 Rettenetlenség. Sz. D.
 Rettent, rettenti. Terrificat, terret, terrefacit. M. A.
 El rettenti. Deterret, conterret, absterret. M. A.
 Föl rettenti. Exterret, terrore excitat.
 Meg rettenti. Expavefacit, deterret. M. A.
 Rettentés. Territatio. M. A.
 Rettenthetetlen. Imperterritus. M. A.
 El rettenthetetlen. idem. M. A.
 Rettentő. Terrificus, terrificans. M. A.
 Rettentő képpen. Horrende, horrendum in modum. S. I.
 Rettentőség. Res terribilis, horrenda. Sz. D. S. I.

RETY.

RETY.
 RETYE.
 Retye-rutya. Anilis blateratio.
 Retye-rutyál. Blaterat. Ne retye-rutyálj annyit.
 RETYEG. Blaterat.
 Retyegő. Sonans vitium. S. K.

REV.

REV. Putredo, humor putridus. M. A.
 REVED. Putrescit, carie corripitur. S. I.
 Meg reved. Computrescit. Sz. D.
 REVES. Putridus, humidus. M. A.
 Reves fa. Lignum putridum. Káldi, Job, 41. 18. Tasi Gáspár. p. 85.

Ki repeszt. Diffindit.
 Repesztés. Fissio.
 REPKÉNY. Hedera. Kazinczi, Tövisek. p. 47.

Repkényes. Hederam habens.
 RESZ.

RESZEG.
 Reszege. F. Szathmár Vben. Sz. P. Bihar Vben.

- RESZEL, reszeli. Limat. M. A.
El reszeli. Delimat. M. A.
Ki reszeli. Elimat. M. A.
Meg reszeli. Delimat, elimat. M. A.
- Reszelék. Scobs delimata. S. I.
Reszelés. Limatura. M. A.
Ki reszelés. Elimatio. M. A.
- Reszelő. Lima. it. Limans, limator. M. A.
Torma-reszelő. Radula. PP.
- Reszeltt. Limatus. M. A.
Reszeltt tészta. Étel' neme.
Reszeltt vas-por. Scobs delimata. PP.
Reszellett por. Rasamentum. M. A.
- RESZKET. Contremiscit, trepidat, tremit. M. A.
Reszket érte, mint a' farkas a' kis csikóért.
km.
Meg reszket. Contremiscit, intremiscit,
intremit. M. A.
- Reszketeg. Tremor. Sz. D.
Reszketeges. Tremebundus, tremulus,
algiosus. M. A.
Reszketeges fejű. Pázm. Pred. p. 514.
- Reszketés. Horror, tremor, trepidatio. M. A.
- Reszkető, Tremens, tremulus. M. A.
Reszkető kezek. Manus tremulae.
Reszkető láng. Flamma tremula. Sz. D.
Reszkető tű. Acus tremula. Csuzi, Tromb. p.
14.
- Reszketeteti. Tremefacit. M. A.
Meg reszketeteti. Contremere facit. M. A.
- Reszketető szóval való éneklés. Crispantis
vocis inflexio, tremulus sonus cantus. PP.
Reszketve. Trepide, trepidanter. M. A.
- RETEK.
- RETEK. Raphanus. M. A. A' retek regvel méreg,
délben étek, estve orvosság. km.
Retek-mag. Semen raphani.
Hónapos retek. Raphanus menstruus.
Nyári retek. Raphanus aestivus.
Téli retek. Raphanus hyemalis.
- RETEKI. Raphaninus. M. A.
RETKET eszik. Raphanum comedit.
- RETESZ.
- RETESZ. Vectis, repagulum, obex, pessulus. M.
A. CM.
Reteszt vetett. Nem sültt el a' puska.
Retezt vét pattantyujok. Pázm. Kal. p. 138.
- RETESZEL, reteszeli. Obice firmat. Re-
teszt vet reá.
Bé reteszeli az ajtót. Portam pessulo
claudit. Sz. D.
- RETESZSZE. Ejus pessulus. „Az isteni
félelemnek reteszszét szájunkra vetvén.“
Csuzi, Tromb. p. 240.
- Reves tőke. Putridus truncus. M. A. Pázm.
Pred. p. 157. Káldi. Innepn. Pred. p. 421.
Revesedik. Putrescit, carie corripitur. S. I.
Meg revesedik. Prágai. p. 250.
- REZ.
- REZ. R. Tremor. S. I.
- REZEG, Rezg. Tremit. Rezeg a' mozdított húr,
– a' törött fazék. Sz. D.
- Rezegés. Tremor. Beniczki. p. 157.
Rezgés. idem.
- Rezgő. Tremulus.
Rezgő húr. Chorda tremula.
- Rezget, rezgeti. Facit tremere. Sz. D.
- REZKED. Tremit, trepidat. L. RESZKET. S. I.
- REZNEK. Rubetra, tarda nana. Trappenzweg.
v. Otis tetrao. Zwergtrappe. S. I. Ritka,
mint a' reznek. km. Dug. 2. R. p. 197.
Reznek. F. Szala Vben.
- REZZEN. Tremit. M. A.
Föl rezzen — „Ezen mozdúlatra föl rezzentt
álmából, és talpra pattantt.“ Sz. D.
Meg rezzen. Contremit. M. A.
- Rezzenes. Tremor. M. A.
- Rezzent, rezzenti. Tremefacit, terrefacit, terret.
S. I.
El rezzenti. Absterret. Vajda. K. É.
1. K. p. 314. 3. K. p. 673.
Meg rezzenti. Conterret.
- Rezzeszt, rezzeszt. Idem ac Rezzenti. S. I.
- RÉ.
- RÉCZE.
- RÉCZE. Anas. M. A.
Récze-fi. Anaticula. S. I.
Récze-ól. Nessotrophium. NC. p. 151.
Récze-örző. Anatarium. NC. p. 151.
Récze-pásztor. Idem. M. A.
Récze-sas. Aquila venator anatum. S. I.
Récze-tojás. Ovum anatis.
Récze-vadász. Venator anatum. S. I.
Récze-vadászat. Venatus anatum. S. I.
- * Hím récze. Anas mas.
Kan récze. idem.
Szelid récze. Anas domestica.
Vad récze. Anas sylvestris. NC. p. 151.
- RÉCZEL. Anatarium, anatinus. M. A.
RÉCZÉS. Réczéket vadász. S. I.
- RÉCS.
- RÉCS.
RÉCSE (Kis, nagy). FF. Szala Vben.
Récseány (Alsó, fölső). F. Nyitra Vben.
- RÉF.
- RÉF. Ulna. **M. A.** Roszsz réffél mér. KV. p.
224.
- RÉFE. Ejus ulna. Tudja réfének az árát. km.
- RÉG.
- RÉG. Diu, mane. M. A.
Rég az ideje. Pridem est.

Rég-olta. Jam dudum, jam pridem, a longo tempore. Sz. D. S. I.
 Rég-oltától fogva. Idem.
 Rég szokás. Antiquus mos. Pázm. Magyar ellen. p. 123.
 RÉGEN. Diu, olim, dudum. M. A.
 Régen irták, 's el kopott. Apologus Alcinoi. M. A.
 Régeniek (mint előbbiek). R. Veteres, prisci homines. Pesti. S. I.
 Régenten. Antiquitas, quondam. M. A.
 Régönte. R. Olim. Tinódi. S. I.
 REGÉNY. Sz. P. Bihar Vben.
 RÉGES.
 Réges régen. Jam dudum, jam pridem. S. I. Sz. D. S. K.
 RÉGI. Priscus, vetus, antiquus. M. A. Ki törtt a' régi belőle. km.
 Régi hitű. Priscae fidei. Tasi Gáspár, p. 63.
 Régi idők. Prisca tempora. Oh régi szent idők! oh boldog szokások, hol vagytok! erkölcsink be rúttól meg vástak.
 Régi írás, el kopott. Antiquiora Jovis diphtera loqueris. M. A.
 Régi jámborok - féle.
 Régi jó — oh régi jó. km.
 Régi jó magyar. Vir bonus, et antiquae fidei. S. I.
 Régi német. Gothus. S. I.
 Régi német íz. Stylus gothicus. S. I.
 Régi pénzek. Numi veteres.
 Régi pénzek' ismérete. Scientia rei numariae.
 Régi rege. km. Vetus fabula.
 Régi módi. Antiqui moris.
 Régi módon. Antiquae, prisce. M. A.
 Régi szokás. Vetus consuetudo. Régi szokás, régi erkölcs. km. Dug. 2. R. p. 298. A' régi szokás törvényre válik. km.
 Régi szolga — A' szó is vereség a' régi szolgának. km.
 Régi vas szerszámok. Ferrea scruta. PP.
 Régibb. Antiquior. Régibb az ország-útnál. km.
 Régie. Quod in certa aliqua re vetustius est. Bornak, aranyak, hitnek a' régie jó. Vörösmarti, Intó levél. p. 18.
 Régiek. Prisci homines. Régiek azt tartották.
 Régien. Vetuste. M. A.
 Régiség. Antiquitas, vetustas. M. A.
 Régiségek' ismérete. Notitia antiquitatum.
 RÉGÍT. Inveterat, antiquat, antiquum facit. Gyöngyösi. Part. 2. Ajánló levélben.
 RÉGÖLY a' malomban.
 RÉGTŐL fogva. Jam dudum. M. A.
 RÉGÜL. Inveterascit, senescit. S. I.
 RÉGVEL. Mane. Lásd REGVEL, Reggel.

RÉK.

RÉK.
 RÉKA. Réz-műhely Abauj Vben.
 RÉKAS. Mosatlan, szennyes, konyhabéli eszköz, tál, fazék. Sz. D.
 Rékas. FF. Tömös, és Pest Vben.
 RÉKMÁNY. Mosatlan, szennyes. Sz. D.

RÉM.

RÉM.
 Rém. Sz. P. Bács Vben.
 Rém-fa. Fogas, melyre a' mészárosok a' le öltt disznót lábainál fogva föl akasztják föl bontás végett.
 RÉMÍT, rémíti, Terret, terrificat. M. A.

El rémíti. Exterret, consternat. M. A. Obstupefacit. CM.
 Meg rémíti. Perterrefacit, perterret, consternat. M. A. Pázm. Pred. p. 119.
 Rémítés. Terrificatio.
 Rémítő. Terrificus. Faludi, T. É. p. 265.
 Rémítő drága. Nimium carus, valde pretiosus. S. I.
 Rémítő hír.
 Rémített. Territus, consternatus. M. A.
 RÉMLik. Apparet. Úgy rémlik előttem: úgy tűnik elmémben. Sz. D.
 RÉMÜL. Tremescit, pavet, pavescit. M. A.
 El réműl. Obstupescit, cohorret. M. A.
 Meg réműl. Expavescit. M. A. Pázm. Pred. p. 763. 905.
 Rémülés. Terror, consternatio. M. A.
 El réműlés. Consternatio. M. A.
 Meg réműlés. idem. M. A.
 Rémület. Terror, consternatio.
 Rémültt. Territus, consternatus. M. A.
 El réműltt. Attonitus, consternatus, expavescit. M. A.
 RÉN.
 RÉN. Rhenus fluvius Germaniae. NC. p. 445.
 Rén' vize. idem. Heltai. p. 123.
 RÉNES. Rhenensis.
 Rénes forint. Florenus rhenensis. Száz kis pénz egy Rénes. km. Dug. 2. R. p. 237.
 RÉNY.
 RÉNY. Frixum.
 RÉNYE. Frixum ejus. Sz. D.
 Vaj' rénye. Frixum butyri cum ovis. Ex. usu plebis.
 RÉNYÓDik. Esdeklik, siva riva panaszkodik, sápit. Erdéli szó. Sz. D.
 RÉPA.
 RÉPA. Rapa, rapum. M. A.
 Répa-ág. Rapina. M. A.
 Répa' czima. Rapacium. M. A. CM.
 Répa' csira. Cauliculus rapae.
 Répa-derzáló. Instrumentum, quo rapa in filamenta conscinditur.
 Répa-daráló. Idem.
 Répa-föld. Rapina. NC. p. 49.
 Répa-fű. Rapacium. NC. p. 49.
 Répa-levél. Rapacia — orum. M. A.
 * Bagzó répa. Cyclaminus. Kolompér. S. K.
 Czukor-répa. Napus, brassica rapa.
 Disznó-répa. Arthanita. S. K.
 Fanos répa. Bunias. S. K.
 Fejér répa. Brassica rapa. S. K.
 Kerék-répa. Idem.
 Karó-répa. Idem ac Czukor-répa.
 Moh-répa. Pastinaca. S. K.
 Murok-répa. Rapus. CM.
 Sárga répa. Siser. S. K. Daucus carotta.

Vad répa. Rapunculus. Raponcz. S. K.
 Vörös répa. Beta. S. K.
 RÉPÁS. Rapis abundans.
 Répás. t. h. n. Magyar, és Erdél országban.
 Répás hely. Rapina. M. A.
 Répás rétes. Placenta cum rapis.

RÉPCZE.

RÉPCZE. Armoracium, armon, rapistrum, napus. M. A.
 Répcze-olaj. Oleum rapistri arborum.
 RÉPCZE. Folyó víz Soprony, és Vas Vben.
 Répcze' mellyéke. Vicinia fluvii Répcze.

RÉPZIK.

RÉPZik. Rémlik. Sz. D.

RÉS.

RÉS. Ruptura, rima, hiatus, meatus. M. A. Talál a' ravasz rést magának. km.
 „Rés fülekkel várja“ Monoszlai András Apolog. p. 8.
 „Elég egy kerten egy rés“ VM. p. 16.
 RÉSEN a' füle. Ignem palma. M. A. Igen vígvázó, tudja, hol temették a' nyulat.
 RÉSES. Rimosus. M. A.

RÉZS.

RÉZS.
 RÉZSUTT, Rézsent. Lateraliter, ex obliquo. S. I. Oldalast, oldalaslag. Sz. D.

RÉSZ.

RÉSZ. Pars, portio. M. A.
 Rész szerint. Partim. M. A.
 Rész-vétel. Participatio. S. I. Sz. D.
 Rész-vevő. Participium. M. A. L. Particeps, partiarus, consors. S. I.
 RÉSZBÜL. Partim, ex parte. Zvonarics, M. Post. 1. R. p. 18.
 RÉSZE. Ejus pars, portio. Rése legyen benne.
 Részét oda engedte. Cessit suam partem.
 RÉSZEG (Rész-eg). Ebrius. Lásd alább.
 RÉSZELKEDik. Participat. ÉI ezen szóval Monoszlai András de Cult. Imag. p. 4.
 Faludi N. U. p. 182. N. E. p. 192. T. É. p. 48.
 Hozzá részelkedik. Faludi N. E. p. 133.
 Oda részelkedik. Faludi N. A. p. 183.
 RÉSZELTET, részelteti. Communicat, participem facit. M. A.
 Részeltetés. Participatio. Káldi. Innepn. Pred. p. 156.
 Részeltetett. Participatus. M. A.
 RÉSZENKINT. Participatim. M. A.
 RÉSZÉNT. Partim. M. A.
 RÉSZES Particeps. M. A.
 Rézes aratók. Messores partiarum, erga quottam messis conducti. S. I.
 Rézesedik. Particeps fit, participat. S. I.
 Rézesít, rézesíti. Impertit, impertitur, participat. M. A.
 Rézsesség. Studium partium. S. I.
 Rézsésül. Participat. M. A.
 Rézsésülés. Communicatio, participatio. M. A.

- RÉSZETLEN. - Expers. M. A. CM. VM. p. 186. Telegdi, Felelet. p. 148. Káldi, Sap. 2. 9.
- Részletlenség. Neutrarium partium studium. S. I.
- RÉSZINT, Részént. Partim. M. A.
- RÉSZÍT, részíti. Participem facit. Biró Márton, Micae. p. 96.
- RÉSZRE. Ad partem.
Részre hajlás. Studium partium. S. I.
Részre hajló. Partium studiosus. S. I.
- RÉSZEG.
- RÉSZEG. Ebrius, temulentus. M. A. A. Részegre, gyermekre, aszszonyra a' titkot nem bízzák. km. Dug. 2. R. p. 21.
Részeg aszszony. Mulier ebria.
Részeg beteg — Két beteget nem szeret az ágy: részeg beteget, és haragjában beteget. km.
Részeg ember még az eget is böggőnek nézi. km.
Részeg fővel ballagott haza. km.
Részeg kor — A' ki részeg korában vét, bűnhődjék józan korára. km.
Részeg német — Akár a' részeg németnek beszélj, akár annak. km.
Holt részeg. Vino sepultus.
- RÉSZEGEDİK. Inebriatur. S. I.
Meg részegedik. idem. M. A.
- RÉSZEGEN. Temulenter. M. A.
Részegen fekszik. Jacet ebrius.
Részegen látták. Viderunt eum ebrium.
Részegen vitték haza. Qua ebrius, portatus est domum.
- RÉSZEGES. Ebriosus, vinolentus. M. A.
Részegeskedik. Perpotat, crapulatur, pergraecat. M. A.
Részegeskedés. Ebriositas, perpotatio, pergraecatio. M. A. Gyakor, és szokássá vált részegség. Pázm. Pred. p. 222.
- Részegesség. Ebriositas. S. I.
- RÉSZEGÍT, részegíti. Ebriat. M. A. Pázm. Pred. p. 142.
Meg részegíti. Inebriat.
- Részegítő. Inebrians. M. A.
Részegítő ital. Potus inebrians.
- Részegített. Inebriatus. M. A.
- RÉSZEGSÉG. Ebrietas, vinolentia, temulentia. M. A.
Részegség, kurvaság, egygyütt járnak. km.
Részegség miatt fő-fájás. Crapula. M. A.
- RÉSZKGSZİK. Inebriatur. S. I.
- RÉSZEGÜL. Idem. M. A.
El részegül. Inebriatur. M. A.
Meg részegül. Idem. M. A.
- Részegülés. Inebriatio. M. A.
- Részegültt. Ebriatus.
Meg részegültt. Inebriatus. M. A.
- RÉT.
- RÉT. Pratum. item Plica, series. M. A.
Rét-alap. F. Győr Vben.
Rét-falu. F. Verőcze Vben.
Rét-Szent Miklós. Sz. P. Bihar Vben.
Rét-Szilás. Sz. P. Fejér Vben.
Rét-út. Via penes pratum.
Rét-úti düllő. Tractus terrae juxta viam prati.
- * Hét rét. Septuplum, septempler. S. K.
Kaszáló rét. Pratum. S. K.
Kopár rét. Pratum sterile. S. K.
- Legelő rét. Pascuum. S. K.
Vizes rét. Pratum irriguum. S. K.
- RÉTE. Pratum ejus. Más ember' tilalmas rétebe vágta kaszáját. Pázm. Kal. p. 124.
- Rétje. Idem.
Falu' rétje. Pratum communitatis. Város' rétje. Pratum civitatis.
- RÉTEG. Sok rétből állóság. Sz. D.
Réteges. Striatus, rugosus. S. K.
Réteges gomba, mellynek kalapja alatt sok rétei vannak.
Réteges vas, mellyet jól öszve nem vertek. Sz. D.
- RÉTENKÉNT. Foliatim, frustatim. S. I.
- RÉTES. Plicatilis. item Placenta, striblita, artolaganus. M. A.
Rétes béles. Placenta foliata, striblita. PP.
* Almás rétes. Placenta cum malis.
Darás rétes. Placenta cum glarea farinacea.
Diós rétes. Pl. cum nucibus, et sic porro
Káposztás — mákos — mondolás — rákos — riskásás — szilvás — téjfölös — turós rétes. Pro diversitate farturae.
- RÉTEZ, rétezi. In plicas dividit. Sz. D.
- RÉTI. Pratenis. M. A.
Réti. F. Győr Vben.
Réti csárda. Csanád Vben.
Réti fű. Herba pratensis. S. I.
Réti kender. Gnaphalium tomentosum. Csapó. p. 102.
Réti kopáncs. Sz. P. Csongrád Vben.
Réti kömény. Carum, cuminum. S. I.
Réti legyező. Barba caprina. S. I.
Réti sáfrány. Hermodactylus. M. A.
Réti torma. Cardamon. M. A.
- Rétiike. Alauda pratensis. S. I.
- RÉTSÉG. Pratum, foenetum. M. A.
- RÉTÜ.
- Három rétü. Triplus, triplex. M. A.
Hét rétü. Septemplex. CM.
Száz rétü rózsza.
- Rétüen.
Két rétüen. Dupliciter inflectendo.
- Rétüleg. Plicatim.
Két rétüleg fogta. Sz. D.
- RÉV.
- RÉV. Vadum, trajectus, portus. M. A.
Rév. F. Bihar Vben.
Rév-bér. Portorium, naulum. M. A.
Rév-bér. Sz. P. Pest Vben.
Rév-falu. FF. Győr, Somogy, és Trencsin Vkben.
Rév-hajó. Ponto, epibades. M. A.
Rév-halom. Nic. Oláhi Hung. p. 65.
Rév-hely. Portus, trajectus, ostium. M. A.
Rév-Komárom.
Rév-Körtvélyes. E. F. Kóvár' Vidékében.
Rév-óra. Horologium nauticum in portubus. L. Haszn. Mulat. 1828. 2. R. p. 146.
Rév-part. Portus. M. A.
Rév-péncz. Portorium. M. A.
Rév-vám. idem. S. I.
Rév-vámos. Portorius, qui exigit pecuniam, pro transvectandi labore solitam. NC. p. 367.
Rév-zsámoly. Egy kis hid, mellyet a' révészek a' komphoz szoktak vetni. S. I.
Aga-rév. F. Somogy Vben.
Farkas-rév. F. Marmaros Vben.
Fő-rév. Oberufer. Belius Not. Hung. Tom. 2. p. 164.
Hoszsú rév. Telek Borsod Vben.
Nagy rév. F. Heves Vben.
- RÉVE. Ejus portus. Az ő révén költt el. km.
- RÉVES. Portuosus. M. A. Nauticus. CM.
- RÉVÉSZ. Portitor, nauta, navita. M. A. A' hajótörés után okosabb a' révész. km.
- Révészi. Nauticus. M. A.
- RÉVI. Portualis.
Révi tisztartó. Limenarcha. M. A. L.
Révi vámos. Portitor. M. A.
- RÉVTELEN. Importuosus. M. A.
- RÉZ.
- RÉZ. Cuprum, aes. M. A.
Réz-bánya. Cuprifodina. S. I.
Réz-csap. Epistomium e cupro. M. A.
Réz-dob. Tympanum aereum. M. A.
Réz-edények. Aeramenta. PP.
Réz-fazék. Olla cuprea. Sz. D.
Réz-födél. Tectum cupreum.
Réz-hegy. Hegy Győr Vben.
Réz-hozó. Aerifer. M. A.
Réz-kandér. Lebes. PP.
Réz-kád. Cadus cupreus, ahenum. Faludi, T. É. p. 85.
Réz-kígyó. Serpens aeneus. Káldi, Innepn. Pred. p. 501.
Réz-láncz. Káldi. 3. Esdr. 1. 40.
Réz-medencze. Cottabus, pelvis aenea. M. A.
Réz-metszés. Chalcographia. S. I. Sz. D.
Réz-metszet. Imago aere impressa. Kupferstich. S. I.
Réz-metsző. Chalcographus. S. I. Sz. D.
Réz-mozsár. Mortarium cupreum. M. A.
Réz-művek. Aeramenta, vasa aerea. S. I.
Réz-műves. Aerarius. M. A.
Réz-műhely. Officina aeraria. S. I.
Réz-öntő. Aerarius, fusor aerarius. M. A.
Réz-perecz. Armilla aerea. Faludi T. É. p. 323.
Réz-péncz. Moneta cuprea. Pázm. Pred. p. 1090.
Réz-rosda. Aerugo. M. A.
Réz-serpenyő. Sartago manubriata. Kastrol. S. I.
Réz-síp. Tuba, buccina. S. I.
Réz-süveg. Alembicum. S. I.
Réz-szar (mint Vas-szar). Scoria cupri. S. I.
Réz-tajték. Palea aeris. S. I.
Réz-telek. F. Szatmár Vben.
Réz-virág. Viride aeris, aerugo. S. I.
* Sárga réz. Orichalcum. Vrancsics. Vörös réz. Cuprum. S. K.
- RÉZBŐL való. Aeneus, ahenus. M. A.
- REZE. Cuprum ejus.
- REZEL. Cacat, merdat. S. I.
- REZES. Aeratus, aerosus. S. I.
Rezes balta. Securicula lamellis cupreis ornata.
Rezes hámok. Helcia cupro interstinct. Sz. D.
Rezes víz. Aqua cupro gravida. Zementwasser. S. I.

REZEZ, rezezi. Aerat. S. I.	RIGYET. Mondatik a' bikáról, mikor	ritkítja. Rarefacit, rarat, disrarat. M. A.
RÉZI. Cupreus, aeneus. M. A.	kergettetik, és bög.	RITKODik.
RÉZRE metszés. Ectypi sculptura. PP.		Meg ritkodik. Rarescit. CM.
RÉZMÁN.	RIHA.	RITKUL. Rarefit, rarescit. M. A.
RÉZMÁN. t. f. n. Erasmus. Él így ezen szóval	RIHA.	Meg ritkul. idem. M. A.
Sz. Hilarius' írója Bod Péter.	Riha-tó. Tó Somogy Vben.	RITY.
Ruha-rezmán. Ruha-szagató. Ex usu plebis.	RIMA.	RITY.
RI.	RIMA. Scortum, meretrix, prostibulum. S. I.	RITYEG. Ebullit cum strepitu. Rityeg
RIB.	Rima-bánya. F. Gömör Vben.	rotyog.
RIBA.	Rima-Szécs. MV. Gömör Vben.	RITTYEN. Csattan, pattan. Sz. D.
Riba-hal. Igen apró hal, Marczalban elég	Rima-Szombat. MV. Gömör Vben.	Rittyent: csattant, pattant. Sz. D.
találtatik; a' csikokkal egygyütt eleget	RIMÁN. Sz. P. Vas Vben.	
fognak.	Rimánkodik. Supplicat, obtestatur. S. I.	RÍ.
Riba-háló. Igen apró szemű háló, mellyel a'	RINGYÓ.	RÍ.
riba-halakat fogják.	RINGYÓ. Scortum, lupa, meretrix. S. I.	RÍ. Vagit, plorat. M. A.
RIBANCZ. Rongy. Sz. D.	Lotyó, szajha, czafra. Sz. D.	Sí, ri. Ejulat, lamentatur.
Ribanczos. Lacerus. PP. Sz. D.	RINYA.	Viszsa rija. Cum fletu repostulat.
RICSET.	RINYA. Scolopendra. Assel. S. I.	RÍAD (Rivad). Ejulat. M. A.
RICSET. Mixtum, mixtura cibi. S. K. p. o.	Rinya. Folyó víz Varasd Vben.	Rivadjon trombitánk. Faludi, E. M. p. 13.
Bab és árpa-kása, vagy lencse és árpa-	Rinya-Szent Király. F. Somogy Vben.	El riad. Sz. D.
kása öszve főve.	Rinya-Uj lak. F. ugyan ott.	Föl riad. Intonat, ejulat. M. A.
RIDEG.	RIP.	Riadás. Ejulatio. M. A. Rivadás.
RIDEG. Singularis. M. A.	RIP. R. Frustulum, lacinia, fragmentum. S. I.	Trombiták' rivadása. Faludi, T. É. p. 20.
Rideg birka. Ovis non foetificans.	RIPACS. Frustulum, lacinioia. S. I.	Meg riadás. Terror panicus. PP.
Rideg legény. Juvenis nondum uxoratus.	Ripacos. Lacer, laceratus. v. variolis notatus. S.	Rivadó. Faludi. N. A. p. 95.
Rideg marha. Pecus sterile.	I.	RÍAN.
RIDEGÉ a' nyájnak — Ridegét külön őrizik.	Ripacos ábrázatú.	Meg rian. Erumpit in ejulatum. Himfi.
RIDEGSÉG. Singularitas. M. A.	Ripacos föld: darabos föld. Sz. D.	1. R. p. 247.
RIF.	Ripacos út: cserepos út. Sz. D.	RÍASZT (Rivaszt), riasztja. Increpat, intonat.
RIFOLja. Lacerat. Vajda. K. É. 1. K. p.	Ripacoság: darabosság. Sz. D.	M. A. Alterum ad ejulatum concitat.
639.	RIPÓ. R. idem ac RIP. S. I.	Rivasztja. Faludi. N. A. p. 71.
RIG.	RIS.	Föl rivasztja. Excitat. M. A.
RIG. RISA.	RIS. Oryza vel Rufus. S. I.	Meg rivasztja. Increpat. M. A. Pázm. Kal.
RIGA. Csiga, riga. Fű' neme.	Ris-kása. Oryza. M. A.	p. 62.
RIGMÁNY. E. F. Maros Székében.	Ris-köles. idem. M. A.	Rivasztás. Beniczki. p. 246.
RIGOLYA.	RISKA. Szánkó, korcsolya, csuszkáló. Sz. D.	Föl rivasztás. Concitatio, intonatio. M. A.
Rigolyás: veszekedő. Sz. D.	RISZ.	Rivasztgat, rivasztgatja. Sz. D.
RIGÓ. Merula. PP. Igen örvend a' rigó, neki	RISZ. RISZA.	RIASZKODik. Perfremitt. CM. Rivaszkodik.
felel a' szajkó. km.	Riszál, riszálja. Agitat, movet, motat. S. I. Tarát,	RIKÁCSOL. Flet vociferando. S. I.
Rigó' mezeje. Campus merularum.	farát riszálja. Sz. D.	RÍKAT, rikatja. Alterum ad fletum, ad
Rigó-pohár. Calceolus marianus. Venus-	Riszálás. Agitatio, commotio. S. K.	ejulatum concitat. — Ne ríkasd a'
schuh. S. I.	RISZSZANT. Késsel nagyot vág, rándít. Sz. D.	gyermeket. Noli puerum ad fletum
Fekete rigó. Turdus merula.		cogere. Sokszor meg ríkatta. Sz. D.
Sárga rigó. Oriolus luteus. Földi, p. 159.	RITK.	RIKKAN. In fletum erumpit.
RIGYA.	RITK. (Rit-ok, ritk.)	Meg rikkán a' gyermek. Sz. D.
RIGYA. Concaedes. CM. MA. PP. item	RITKA. Rarus. M. A. A' mi ritka, kedves szokott	Rikkant. Vociferatur, exclamat. S. I.
Dió', mogyoró', egerfa' virága. Sz. D.	lenni. Ouod rarum, charum.	Rikkantsd ide. — Nagyt rikkantott.
RIGYÁ CZ. F. Szala Vben.	Ritka alma, kibén féreg nincsen. km.	Rikkants. Inclames. item Inclamator, custos,
RIGYÁZ, rigyázza. Arborum ramos re-	Ritka búza konkoly nélkül. km.	vigil. Benkő.
secat. M. A. PP. Computat. CM.	Ritka madár az igaz barátság. km.	RIKOGAT. Vociferatur, clamitat cum
Rigyázzgat, rigyázzgatja. Tenuis ramos hinc et	Ritka szőrű, ritka hajju. Raripilus. M. A.	enthusiasmo.
inde resecat. Sz. D.	Ritka vetésnek szegény az aratása. km.	RIKOLT. Vociferatur, debacchatur, perclamat.
RIGYÁZik a' fa: virágjait hányja.	Ritkaság. Raritas, raritudo. M. A.	M. A.
RIGYET.	Ritkaságos. Valde rarus. Faludi, N. A. p.	Rikoltás. Vociferatio, vociferatus. M. A.
	222. U. E. 1. R. p. 125. T. É. p. 268.	Rikoltoz. Faludi, N. E. p. 105.
	Ritkaságos lelemény. Sz. D.	RÍOGAT, riogatja (Rivogat, rivogatja). Increpat.
	Ritkálja. Ritkának tartja.	M. A. Pázm. Pred. p. 510. Le rivogatta.
	Ritkán. Rare, raro, rarenter. M. A. A'	Meg riogatja. Increpat. M. A.
	szerencse ritkán elégszik meg egy	Meg riogatja. Zvonarics. 1. R. p. 421.
	csapással. km.	RIVALL. Ejulat. Nagyott rivallott — El rivallotta
	RITKÍT, ritkítja. Rarefacit, rarat. M. A. Meg	magát. Sz. D.
		Rivalkodik. Vociferatur, plorat. M. A.
		Rivalkodás. Planctus, ejulatus, vociferatio,
		quiritatus. M. A.
		RIVÁS. Vagitus, ploratus. M. A.
		Sívás, rivás.
		RIVASZKODik. Vociferatur. Vajda. K. É. 1. K. p.
		671.
		Reá rivaszkodik. Alterum cum vociferatione
		impetit. Vajda 3. K. p. 437.

- RIVÓ. Ejulans, vagiens.
Sívó rivó gyermek. Vagiens infans.
- RIVVAN. Erumpit in ejulatum. A' melly kutyát éri a' kő, az rivvan el. km.
- Rivvanás. Ejulatus. item Ruptae glaciae sonus. S. I.
Rivvancs. Jég-eső, kő-eső. Régi szó. Fenn van még imitt amott. Sz. D.
- RO.
- ROB.
- ROBAJ. Strepitus, fragor. Nagy robajjal jött a' jég-eső. Ex usu plebis.
- ROBBAN. Cum strepitu venit.
Le robbant a' roszzs idő. Hallottam 1827. Dec. 6.
Meg robban. Cum strepitu advenit. Vajda. 3. K. p. 391.
- ROCS.
- ROCSKA. Orca, scaphium. M. A. PP.
Hozz egy rocaska-vizet. Sz. D.
Rocska' pataka. Telek Borsod Vben.
- RODH.
- RODH.
- RODHAD. Putrescit. M. A. Dicitur etiam ROTHAD quod vide infra uberius.
El rodhad. Putrescit. M. A.
Meg rodhad. Computrescit. Káldi, Joël. 1. 17.
- Rodhadás. Putrefactio. M. A.
Rodhadás-ellenzők. Antiseptica. S. I.
El rodhadás. Putrefactio. M. A.
- Rodhadtt. Putris, putridus, putrefactus.
Rodhadtt szőlő, dültt gabona, tavali asztag, nem szerez szükségét. km.
- RODHADAG. R. Putredo, putror, putor v. putris, putridus. S. I.
- RODHASZT, rodhasztja. Putrefacit.
El rodhasztja. idem. M. A.
- Rodhasztó hideg-lelés. Febres putridae.
- ROFF.
- ROFF. F. Heves Vben.
- ROG.
- ROGOSZ. Juncus, scirpus. S. I. Száraz gyékény, mellyel a' hordót bé csinálják. Sz. D.
- ROGY.
- ROGY.
- ROGYA. Rubigo. M. A. lásd RAGYA.
- ROGYIK. Cedit, ruit, labitur.
Le rogyik. Corruit, collabatur. S. I.
- ROGYGYAN. Labitur, collabatur.
Le rogygyan. Faludi N. E. p. 196. N. A. p. 191.
- Rogygyanás. Lapsus, ruina.
Le rogygyanás. Syncope. PP.
- Rogygyantja. Ruinat, deturbat.
Le rogygyantja. Faludi. N. A. p. 92.
- ROH.
- ROH. Fekete ló. Equus subniger. M. A.
- ROHAN. Corruit, impetum facit. M. A.
Alá rohan. Delabatur. Vajda 3. K. p. 371.
Bé rohan. Introrumpit. M. A. Káldi, Innepn. Pred. p. 588.
Elő rohan. Proruit, prorumpit, prosilit. S. I.
Ki rohan. Erumpit, prorumpit, proruit. M. A.
Le rohan. Ruit, corruit. M. A.
Reá rohan. Adgreditur, ingruit, impetit, irrumpit, irruit. M. A.
Reá rohannt. Irruit super eum.
- Rohanás. Ruina, impetius, irruptio. M. A.
Ki rohanás. Eruptio. M. A.
Reá rohanás. Irruptio, invasio, impetus. M. A.
- Rohanó. Irruens.
Le rohanó félben van. Collabescit. M. A.
Reá rohanó. Invasor. M. A.
Reá rohanóban van. Est in procinctu invadendi. Zvonarics. 1. R. p. 31.
- Rohantatja. Facit, ut alter irruat. Zvonarics. 1. R. p. 521.
- ROHI. E. F. Belső Szolnok Vben.
- ROHOD. F. Szatmár Vben.
- Rohoda. Turpis, deformis, sordidus. S. I.
Rohodaság. Turpitudo, deformitas. S. I.
Rohodán jár. Sordide incedit.
- ROHONCZ. MV. Vas Vben.
- ROHÓ. F. Nyitra Vben.
- ROJT.
- ROJT. Fimbria. M. A. Pázm. Pred. p. 1031.
Arany-rojt. Fimbria aurea. Illik, mint az arany-rojt a' Szobránczi gubához. km.
Rojt. F. Bihar Vben.
- ROJTOS. Fimbriatus, segmentatus. M. A.
Faludi. N. U. p. 79.
Rojtos posztó. Pannus villosus. PP.
- ROJTOZ, rojtozza. Rojtokkal ki varja. Sz. D. Ki rojtozza. Exfimbriat.
Meg rojtozza. Fimbriis exornat.
ROK.
- ROK.
- ROKOLYA. Amictorium, cyclas, galbanum. M. A.
A. Vászón-szoknya. Erdélyi szó. Benkő. Pázm. Kal. p. 222.
Fejér rokolya. Galbanum. CM.
Rokolyán. Sz. P. Szala Vben.
Rokolyás. Galbanatus. M. A.
- ROKON. R. Prope, non procul. Komj á t h i .
Agnatus, cognatus, proximus. M. A. Igen késedelmes a' rokon' segítsége. km.
Rokon-kéz — Nincs nehezebb seb annál, mint a' kit rokon-kéz ejt emberen. km.
- Rokona. Ejus agnatus. A' gazdagnak akár ki is rokona akar lenni. km.
- Rokonom. Meus agnatus. Rokonom a' kas, barátom az erszény. km.
- Rokonos. Cognatus, propinquus, proximus. S. I.
- Rokonság. Agnatio, proximitas, propinquitas, affinitas. item Agnatus, cognatus, propinquus. M. A.
Rokonságos. Affinitate junctus, habens agnatos, et propinquos. M. A.
Rokonságosok. Agnati. CM.
- ROKK.
- ROKK.
- ROKKA. Colus. M. A. Ki tették a' rokkját. km.
- ROKKAN. Desidet, PP.
Le rokkán. Subsidet.
Meg rokkán az épület. Aedificium descendit, desidet, depressum est. PP.
Meg rokkana. Pázm. Pred. p. 513.
Meg rokkant az eleje. Sz. D.
- Rokkanás. Casus, lapsus. S. I.
Meg rokkánás. Collisio. Káldi, 2. Mach. 9. 7.
- Rokkant ló. Sz. D.
- Rokkant, rokkantja. Ruinat, dejicit, decutit, deturbat, destruit. S. I.
- ROM.
- ROM. R. Fragmen, fragmentum v. rudus, ruina v. exilium, perniciēs, interitus. S. I.
- ROMBOL, rombolja. Dissecat, diffringit, dirumpit. M. A. Pázm. Kal. p. 556.
Föl rombolja. Föl darabolja. Pázm. Kal. p. 858.
- Rombolás. Dissectio, diffractio. Sz. D.
- ROMHÁNY. F. és Sz. PP. Nógrád Vben.
- ROMOL. Ruit. M. A.
Be romol. Corruit, irruit. M. A.
El romol. Collabescit, corruit. M. A.
Ki romol. Erumpit, eruitur, excidit. M. A.
Meg romol. Destruitur, corrumpitur.
Öszve romol. Corruit, collabatur.
- Romladék. Rudus, ruder. M. A.
Romladékját ki hányja. Eruderat. M. A.
Romladékos. Ruderatus. M. A.
Romladékony. Fragilis, ruinosus. M. A.
- Romlandó. Fragilis, caducus, corruptibilis. M. A.
El romlandó. Destructilis. M. A.
- Romlandóság. Fragilitas. M. A.
- Romlandóul. Caduciter. M. A.
- Romladoz. Corruptitur, depravatur, destruitur. S. I.
Romladozott épület. Ruinosum aedificium.
- Romlás. Ruina, fractura. M. A.
El romlás. Destructio. M. A.
- Romlatlan. Illabefactus, incorruptus. M. A.
Romlatlanul. Incorrumpite. M. A.
- Romlák: romladék. S. I.
Romlákony: romladékony. S. I.
Romlákonyosság: romladékonyosság. S. I.
- Romló. Ruinosus, caducus, fragilis. M. A.
Romló félben van. Ruinam agit, incipit destrui.
Romlóság. Ruinositas. Pázm. Pred. p. 507.
- Romlott. Fractus, corruptus, dirutus, collabefactus, ruinosus. M. A.
Romlottság. Fragilitas. M. A. Corruptela. Zvonarics. 1. R. p. 517.
- Romolhat. Potest corrumpi.
Romolhatatlan. Infragilis, infrangibilis, incorruptibilis. M. A.
Romolhatatlanság. Incorrumpibilitas. M. A.
- ROMOGY. Sz. P. Bihar Vben.
- ROMOLY. E. F. Bisztricza Vidékében.
- Romlya (Romolya). E. F. Doboka Vben.
- ROMONYA. F. Baranya Vben.
Romonya. Romania. S. I.
Romonyai szőlő v. dinnye. Uva v. pepo romanus. S. I.
- ROMOS. R. Ruderatus.
Romos hely. E. F. Szászváros Székében.
- ROMOSZ. E. F. ugyan ott.
* ROM gyökérből származnak ezek is: RONCS, RONDA, RONGÁL, RONGY RONT.
- RONCS.
- RONCS (ROMCS). Panniculus, lacinia. S. I.
RONCSOL, roncsolja. Dirunciat. M. A.
El roncsolja. Idem. M. A.

Roncsoltt: törődött. Sz. D.
Roncsolódik: törődik. Sz. D.
Öszve roncsolódott a' ruha. Sz. D.

ROND.

ROND (ROMD).
Ronda. Sordidus. Sz. D. Úti cifra, házi ronda.
km.
Rondaság. Sordities.
Rondául. Sordide. Rondául viseli magát. Sz. D.
RONDÍT, rondítja. Sordidat.
El rondítja. Sordibus inficit.
RONDUL. Sordidatur, turpatur.
El rondul. Deturpatur.

RONG.

RONG (ROMG).
RONGA.
Rongál, rongálja. Fustigat, castigat, affligit. M. A.
A.
Meg rongálja. Idem. M. A.
Rongálás. Fustigatio, castigatio. M. A.
Rongáló. Destructor.

RONGY.

RONGY (ROMOGY, ROMGY). Sacconia,
fragmentum panni. M. A. Lacinia.
Rongy-gyűjtő. Collector panniculorum. S. I.
Riny-rongy. Variae laciniae.
Ruha-rongy. Lacinia vestis.
RONGYA. Ejus lacinia.
RONGYOLL, rongyolja. Lacerat, atterit, deterit.
Csuzi, Tromb. p. 173.
El rongyollotta a' ruháját. Sz. D.
RONGYOS. Lacerus, sordidatus. M. A.
Rongyos deák. Lacer studiosus. Úgy szép a'
deák, ha rongyos. km.
Rongyos dolmány — Sokszor a' rongyos
dolmányban is van okos legény. km.
Rongyos lámpás. Csárda Szombathely
mellett.
Rongyos nadrág. Lacerae caligae. Nyalka
leány apáca, rongyos nadrág nád-
pálca. km.
Rongyos ruha. Vestis lacera.
Hat rongyos. Telek Heves Vben.
Hop-rongyos. Lacerus, pannosus. S. K.
Top-rongyos. Sordidus, spurcus. S. K.
Rongyosodik. Lacer incedit. Faludi N. A. p. 99.
Rongyosodik. Fit lacer, pannosus, abit in
lacinias. Faludi, B. E. p. 28. T. É. p. 203.
Le rongyosodik. Faludi. N. U. p. 29.
Rongyosság. Pannositas. Pázm. Pred. p. 41.
1060.

RONT.

RONT (ROMT), rontja. Frangit, quatit,
rumpit. M. A.
Által ront. Transgreditur, transit. S. I.
Bé rontja. Infringit. M. A.
Bé rontja az ajtót. Januam perfringit,
effringit fores. PP.
Egybe rontja. Comminuit. M. A.
El rontja. Dirumpit, diruit, confringit. M. A.
Ki ront. Erumpit, proruit. Ki tör. S. I.
Ki rontja. Exturbat, diruit, effringit. M. A.
Le rontja. Diruit, demolitur. M. A.
Meg rontja. Conterit, corrumpit, depravat.
M. A.
Öszve rontja. Confringit, conquassat. M. A.

RONTATLAN. Illibatus, incorruptus. M. A.
RONTÁS. Corruptio, destructio. M. A.
El rontás. Subversio, dirutio. M. A.
Ki rontás. Exturbatio, effractio. M. A.
Le rontás. Destructio, demolitio. M. A.
Meg rontás. Confractio, corruptio. M. A.

RONTÓ. Ruptor. M. A.
Rontó. F. Bihar Vben.
Rontó-fű. Senecio. M. A.
Bé rontó. Invasor.
RONTOTT. Romlott. Quassus, fractus,
corruptus. M. A.
Meg rontott. Contritrus. M. A.
RONTVA.
Meg rontva. Corrupte. M. A.

ROMA.

ROMA. Roma. item. Telek Esztergom Vben.
ROMÁN. t. f. n. Romanus. item Fabula
romanensis.
Román' falva. F. Nyitra Vben. item E. F.
Kóvár' Vidékében.
Románziás könyvek. Faludi, N. E. p.
202.
Románd. F. Veszprém Vben.
ROMAI. Romanus.
Rimai pápa. Pontifex romanus.

ROP 1) Név.

ROP. Hang-név. Sonus terram pede quatientis.
ROPAJ. Gyöngyösi. 2. K. p. 581. most Robaj.
ROPOG. Crepat, strepit, concrepat. M. A.
Úgy meg futott, szinte ropogott.
Ropogás. Fragor, strepitus. M. A.
Ropogó. Strepens.
Ropogós. Streperus, fragosus.
Ropogós cseresnye. Sz. D.
Ropogtat, ropogtatja. Fragorem edit.
Fogával valamit ropogtat. Sz. D.
ROPPAD. Ropogva horpad. Sz. D.
ROPPAJ. Gyöngyösi. 2. K. p. 596.
ROPPAL. Cum strepitu. S. I.
Roppal járja a' tánczot.
ROPPAN. Cum fragore venit, cadit. Him-
fi. 1. R. p. 301.
El roppantt kezében a' puska. Sz. D.
Meg roppantt az emelő rúd.
Roppantt. Fragosus, frequens, densus.
M. A. v. Ingens, enormis, immanis,
vastus. S. I.
Roppantt erdő. Densa sylvia. Sz. D.
Roppantt épület. Vastum aedificium. Sz. D.
Roppantt ház. Faludi, T. É. p. 73.
Roppantt palota. Faludi. T. É. p. 73.
Roppantt udvar. Faludi. N. A. p. 248.
Roppantt város. Civitas frequens. Sz. D.
Roppant, roppantja. Cum fragore frangit.
Bé roppantja: bé horpasztja. Sz. D.
ROPPASZT, roppasztja. idem ac Roppantja. S.
I.
ROPOLY. Sz. P. Somogy Vben.

ROP 2) Íge.

ROP, ropja. Tánczol, tánczot jár. Faludi.
N. E. p. 52. N. A. p. 69.
„Ropja módos tánczát lova is kényesen“
Gyöngyösi. 2. K. p. 507.
A' ki mint szokta, akképp ropja. km. A teneris
assvescere multum est.
A' mint atyák fujják, fiak úgy meg ropják.
km. Filii canunt paternas cantiones.
El ropja: el járja a' tánczot. Mikes, Török
országi Lev. p. 45.

Reá rop a' musikára. Numerose saltat. PP.

ROPONCZ.

ROPONCZ. Rapuncium, rapunculus. M. A. PP.
ROS.

ROS.

ROSHAD (mint Poshad). Tabescit. M. A.
El roshad. Putrescit. M. A.
Meg rossad. Putrescit, contabescit. M. A.
Roshadás.
El roshadás. Putrefactio, contabescencia. M.
A.
Roshadtt. Tabidus. M. A.
ROSKAD. Cadit, ruit, collabitur. S. I. Le roskad.
Sz. D.
Roskadozik. Collabescit, labascit. Sz. D.
Roskadtt Ruens. Sz. D.
Le roskadtt. Corruens.
Roskaszt, roskasztja. Agit in ruinam. Sz. D.
ROSKÁNY. E. Hegy Csik Székében.

ROST.

ROST. Fibrae. M. A. Clathrum, crates v. vices.
S. I. Sz. D.
Rost a' szőnyegen. Fratilli. M. A.
ROSTA. Cribrum, incerniculum, vannus. Igen
vak, ki a' rostán által nem lát. km. Vel
caeco appareat. Lippis, et tonsoribus
notum. M. A.
Rosta' alja, Rosta-hulladék. Excrementum
frumenti. PP.
Rosta-csináló. Cribrarius.
Rosta-vetés — Rosta-vetéssel való jö-
vendülés. Coscinomantia. PP.
Rosta-vető. Bogár' neme.
* Abrakos rosta. Cribrum pabulatorium.
Keszthelyi rosta.
Polyva-rosta, szóró rosta. Vannus. M. A. L.
Sín-rosta. VV. L.
Szelelő rosta. Vannus ventilator.
Törek-rosta. Cribrum trituratorum. VV. L.
Vas-rosta. Vannus. NC. p. 413.
Rostál, rostálja. Cribrat, vannat. M. A. Más
rostál abból, mivel maga gazos. km. Ki
rostálja. Excribrat.
Meg rostálja. Evallat, evannat. M. A.
Rostálás. Crisis, cribratio. S. I.
Rostálgatja. Percibrat.
Rostáló. Criticus, cribrator, cribrarius. S. I.
Rostáltt. Percibratus.
Rostás. Cribrarius. M. A.
ROSTÉLY. Crates, reticulum, cancelli,
transenna. M. A.
Rostély-hal. Jeses. Bratfisch. S. I.
Vas-rostély. Crates ferrea. NC. p. 407.
Rostélyon süti. Ad craticulam ustulat, in
craticula torret. PP.
Rostélyon sültt. Craticula prunave tostus.
PP.
Rostélyos. Cratinus, cratitius. M. A.
Rostélyos ablak. Fenestra reticulata,
clathrata. PP. NC. p. 395.
Rostélyos pecsenye. Caro in craticula tosta.
Rostélyosan. Cancellatim. M. A.
Rostélyozza. Cancellat. M. A.
Bé rostélyozza. Cancellis claudit. PP.
Rostélyozás. Clathratio, cancellatio.
Rostélyozat. Opus cancellatum.
ROSTOS. Fimbriatus, fibratus. M. A. CM.
Rostosodik. In fibras dividitur.
Ki rostosodott. Filatim dissolutus. PP.
ROSTOZ, rostrozza. In fibras dividit. Ki

- rostozza.
- ROSNIKA.
- ROSNIKA. Arsenicum. PP. Egér-méreg.
- ROZS.
- ROZS. Siligo, olyra. M. A.
 Rozs' alja. Retrimentum siliginis.
 Rozs' anyja. Secale cornutum,
 corniculatum. Mutterkorn. S. I.
 Rozs-áros. Siliginarius. M. A.
 Rozs-érő körtvély. Pirum quod eodem cum
 siligine tempore maturescit.
 Rozs-kenyér. Panis siligineus. M. A.
 Rozs-liszt. Farina siliginea.
 Őszi rozs. Siligo, quae autumnno seritur.
 Tavaszí rozs. Siligo vernalis.
 Vad rozs. Clavus secalinus. Afterkorn.
 P a n k l .
- ROZSBÓL való. Siligineus. M. A.
- ROZSNOK. Lolium, vicia. M. A. CM. Lolium
 temulentum. Schwindelhaber. S. I.
- ROZSOS. Siliginosus, siligineus, siligine
 mixtus. M. A.
- ROZSDA.
- ROZSDA. Rubigo, ferrugo, aerugo. M. A. PP.
 Nem fog az aranyon rozsdá. km. Frustra
 Herculi calumniam struxeris. M. A. p. 13.
 Rozsdá-ette. Rubigine peresus.
 Rozsdá-színű. Ferrugineus. M. A.
- ROZSDÁS. Rubiginosus, aeruginosus,
 ferrugineus. M. A.
 Rozsdás torku. Raucus.
- Rozsdásodik. Rubiginatur. M. A.
 El rozsdásodik. Rubigine pereditur.
 Meg rozsdásodik. Rubiginatur. CM.
 Őszve rozsdásodik. Corrubiginatur.
- Rozsdásul. Rubiginatur.
 Meg rozsdásul. Ferruginem contrahit.
 PP.
- ROSZ.
- ROSZ. Sonus ferri, dum per materiam
 faciliorem v. g. corium repente
 transeundo stridorem edit.
- ROSZOG. Talem sonum edit.
- ROSZSZAN. Idem.
 Egygyet rozszszantt.
- ROSZSZ.
- ROSZSZ. Vilis. M. A. Malus. Jónak ne keress,
 rozszsznak ne hagyj. km.
 Rosz adós. Malum nomen. PP.
 Roszsz akarat. Malevolentia. S. I.
 Roszsz-akaró. Malevolens, malevolus. S. I.
 Roszsz atyafi. — Jobb a' jó szomszéd sok
 rozszsz atyafinál. km.
 Roszsz csür. E. F. Szeben Székében.
 Roszsz deák szó. Latinum corruptum. PP.
 Roszsz ember. Improbis, impius. S. I.
 Roszsz fát tett a' tűzre. km.
 Roszsz féle. Malae notae, corruptus,
 illegitimus, improbus, impius. S. I.
 Roszsz féle materia. Adulterina materia. PP.
 Roszsz fűre hágtál. km.
 Roszsz gyalog. Male pedatus. S. I.
 Roszsz hang. Sonus inconditus, vitiosus,
 cacophonia. S. I.
 Roszsz hír. Rumor infaustus. S. I.
- Roszsz idő. Intempestivitas, tempus
 inopportunum, incommodum, **alienum**.
 S. I.
- Roszsz íz. Insulsitas, sapor ingratus. S. I.
- Roszsz ízű. Insulsus, insipidus, saporis
 ingrati. S. I.
- Roszsz író. Miser scriba. PP.
- Roszsz jel. Malum omen, sinistrum,
 infaustum. S. I.
- Roszsz katona az, a' kinek fegyvere is nehéz.
 km.
- Roszsz kedv. Animus tristis, indispositus. S.
 I.
- Roszsz kedvű. Mali animi.
- Roszsz kertész. Ineptus hortulanus. A' fél
 kertészből válik a' rozszsz kertész. km.
- Roszsz kopó az, mellyet bottal hajtanak a'
 nyúl után. km.
- Roszsz kút az mellybe vizet kell hordani. km
- Roszsz korcsmáros. — Míg a' rozszsz
 korcsmárost rajta kapják, sok kárt tesz.
 km.
- Roszsz lelki isméret. — Nagy hóhér a' rozszsz
 lelki isméret. km.
- Roszsz lencse — Válogat, mint a' rozszsz
 lencse a' vízben. km.
- Roszsz madár az, ki a' tollat nem bírhatja.
 km.
- Roszsz magyarázat. Sinistra interpretatio. S.
 I.
- Roszsz nyelv. Lingua maligna. A' rozszsz
 nyelv bika alá is borjut tehet. km.
- Roszsz órában. Inauspicato. PP.
- Roszsz példa. — A' rozszsz példán nem kell
 himet varni. km.
- Roszsz pénz. Numus adulterinus. Ismérem,
 mint a' rozszsz pénzt. km.
- Roszsz puska. — Minden rozszsz puskának
 vagyon fogása. km.
- Roszsz szag. Foetor, foedus odor. S. I.
- Roszsz szem. Oculus hebes, oculorum
 hebetudo, invidia, invidentia, livor. S. I.
- Roszsz szemü. Parum videns, v. invidus,
 lividus. S. I.
- Roszsz szolgának leg rozszszabb tagja a'
 nyelve. km.
- Roszsz szomszédja van. km.
- Roszsz söprü el nem vesz a' háztól. km.
- Roszsz tánczos. Ineptus saltator. PP.
- Roszsz társ. — Jobb magán, hogy sem
 rozszsz társsal lenni. km.
- Roszsz termés. Annonae sterilitas. S. I.
- Roszsz tet. Scelus, maleficium. S. I.
- Roszsz-tevő. Maleficus. S. I.
- Roszsz varrás. — A' rozszsz varrást fejt. km.
- Roszsz úton nyertt jószág el vesz nem
 sokára. km.
- ROSZSZA. Quod in aliqua re malum est.
 Jovát, rozszszát őszve számlálván.
- ROSZSZABB. Vilior, pejor, deterior. Roszsz a'
 rozszszszal, de rozszszabb a' rozszsz nélkül.
 km. Dug. 2. R. p. 209.
- Roszszabban. Deterius.
- Roszszabbítja. Deteriorem facit.
- Roszszabbodik. Deterior fit, depravatur.
- Roszszabbul. idem.
- Roszszabbúl. Pejus, deterius.
 Roszszabbúl van. Pejus valet.
- ROSZSZACSKÁN van. Leviter aegrotat. S. I.
- ROSZSZALKODIK. Malignatur, male se gerit.
 Faludi, U. E. 1. R. p. 171.

- Pázm. Roszszáلكodik. Ineptit. Kal. p. 1090.
Roszszáلكodás. Faludi, N. U. p. 5. N. E. p. 189.
Roszszáلكodó. Faludi, B. E. p. 87.
ROSZSZALL, roszzszallja. Roszsznak tartja. Reprobat, improbat, damnat. S. I.
ROSZSZAS. Pannosus, pannuceus. M. A.
ROSZSZASÁG. Malitia. Pázmán ht.
ROSZSZÁG. Pred. p. 1076. uti et M. A. et PP.
ROSZSZÍT, roszzszítja. Vilitat. M. A.
Meg roszzszítja. idem. M. A. L.
ROSZSZKOR. Inoportuno tempore.
ROSZSZRA. In malum, in malam partem.
Előbb fordul roszzszra a' dolog, mint jóra. km.
Roszzszra magyarázza. Sumit in partem contrariam, accipit in contumeliam. S. I.
Roszzszra vetemedik. Exorbitat, deflectit ad deterius.
ROSZSZUL (ige). Incipit aegrotare v. corrumpitur, depravatur. Pázm. Pred. p. 324.
El roszzszul. Evilescit. M. A.
Meg roszzszul. Evilescit, revilescit. M. A.
Pázm. Pred. p. 197.
ROSZSZÚL. Male, perperam.
Roszzszúl jár az óra. Horologium aberrat. PP.
Roszzszúl lett. Infirmitas est.
Roszzszúl van. Aegrotat, male valet.
Roszzszúl veszi. Graviter accipit, aegre, vel iniquo fert animo. S. I.
- ROTH.
- ROTH.
- ROTHAD. Putrefit, putret, putrescit. M. A.
Meg rothad. Putrescit, putrefit. M. A.
Rothadás. Putredo, putrefactio. M. A.
Rothadandó. Putrescens, evanidus. M. A.
Rothadatlan. Incorruptus, putredinis experts. M. A. Pázm. Pred. p. 452.
Rothadó. Putrescens.
Rothadóság. Putrescentia. Pázm. Pred. p. 69.
Rothadtt. Putris, putridus. M. A.
Meg rothadtt. idem. M. A.
Rothadtság. Putredo, rancor, caries. M. A.
ROTHASZT, rothasztja. Putrefacit. M. A.
El rothasztja. VM. Hit-tartás. p. 31.
Ki rothasztja. Putrefacit. CM.
Meg rothasztja. Pázm. Pred. p. 692. 1077.
Rothasztó. Septicus, quod infert putredinem. M. A.
- ROTY.
- ROTY. Sonus aquae bullientis.
ROTYOG. Concrepat. M. A.
Rotyogás. Crepitus. M. A.
Rotyogat, rotyogatja. Deferverfacit. M. A.
Rotyogatja torkában. Gargarizat. M. A.
Rotyogtatás. Gargarizatio. M. A.
ROTYTYAN. Crepitem edit.
Nagyot rotytyantt. Magnum crepitem edidit.
Föl rotytyan — Nosza rajta kis fazék, nagyon föl rotytyantál. km.
- ROZ.
- ROZ. Sonus ruentis.
ROZOG.
Rozgó. F. Varasd Vben.
Rozgony. F. Abaúj Vben.
ROZZAN. Ruit, Collabitur. S. I.
Rozzantt. Quod jam corruit.
- Rozzantt épület. Aedificium ruinosum.
- ROZI.
- ROZI. t. a. n. Rosalia.
- ROZINA.
- ROZINA. t. a. n. Rosina.
- ROZMARING.
- ROZMARING. Rosmarinus, libanotis (M. A. et PP. scribunt Rosmarin, Lippai Vetem. Kert. p. 48. Rosmaring). Rozmaring-fa. Rosmaris. M. A.
- ROZOLI.
- ROZOLI (Rosolis PP.). Ros solis.
- ROZOMÁK.
- ROZOMÁK. Gulo. Vielfrass. S. I.
- RÓ.
- RÓ.
- RÓ, rója, rojja. Incidit, incidendo notat, annotat, crenis factis numerato incidit. PP. item Censet, censum exigit. M. A.
Föl rója. Consignat, annotat. M. A.
Le rója. Expungit. Pázm. Pred. p. 1022.
Meg rója. Numerato notat v. dicat. S. I.
Az útszákat rója: ófrikál. Sz. D.
RÓBOT (Rovó-bot, contracte Ró-bot). Baculus in quem praestationes rusticorum, dominis suis terrestribus faciendae, inciduntur, item ipsae praestationes. Úgy dolgozol, mintha róbotban volnál. km.
Alienam metis messem.
Róbotol. Praestationes dominis suis terrestribus debitas facit, absolvit.
Róbotolás. Praestatio subditalis.
Róbotoló. Praestationes subditaes faciens.
Róbotos. Subjectus praestationibus.
Róbotra jár. Obiit praestationes, accedit ad operas subditaes.
RÓTA. Turba, manus. M. A. item Incisura.
Egy róbabéli vitézek. Manipulus, contubernium. M. A.
Rótás. Incisus, interruptus.
Rótás eső. Pluviae intermittentes, pluviae, quae serenitate interrumpuntur, sed dein iterum cadunt. Ita ex usu vulgi.
Rótás mondások. Incisa, incisim dicta.
ROVÁCSOS. Striatus. Lippai, Virágos Kert. p. 93.
Rovácskos. idem. Lippai. 1. c. p. 176. item Gyümölcsös kert. p. 73.
ROVÁS. Tessera, talea, crena. item Censu, pensio, tributum. M. A. RAVÁS. Szőlj igazat, ne hazudj rovásra. km.
Rovás. E. F. Fölső Fejér Vben.
Rovás-fa. Talea crenis incisa. S. I.
Rovás-pénz. Pecunia vectigalis, numisma census. M. A.
Föl rovás. Consignatio. M. A.
Le rovás. Defalcata. Tiszti szótár. p. 46.
Rovásol, rovásolja.
Meg rovásolja. Crenis incidit. PP.
ROVÁT.
Rováték. Segmentum, canaliculus. S. I.
Rovátékos. Segmentatus, canaliculatus.
- Rovátkolja. Crenis incidit. Lippai, Virág. Kert. p. 131.
Rovátkos. Striatus. idem. 1. c. p. 86.
Rovátol, rovátolja. Scalpit, striat. M. A.
RAVÁTOL.
Rovátolás. Incisio crenarum.
Rovátolat. Stria, striatura, crena. M. A.
Rovátolt. Scalpturatus, striatus. M. A.
Rovátolt házok. Doinus censae.
Rovátolt helyek. Fundi censi, latifundia censa. PP.
Rovátolt levél. Folia striata. PP. L.
Rovátolt oszlopok. Columnae striatae.
Rovátos. Crenatus, striatus. M. A. PP.
ROVAT. Striatura, incisura.
ROVATAL (mint Hivatal). Censu. Zvonarics. M. Post. 1. R. p. 138. 139. scribit RAVATAL.
ROVOGAT. Crenis incidendis occupatur.
ROVÓ. Praefectus tributorum, exactor. M. A.
Ravó. idem. M. A. Pázm. Pred. p. 1105.
Faludi, N. U. p. 61.
RÓTT. Incisus, census, striatus.
Rótt helyek. Fundi censi. PP.
- RÓKA.
- RÓKA. Vulpes. M. A. Ritka róka kerüli el a' csávát. km.
Róka-bőr. Pellis vulpina. Nehéz a' molyos róka-bőrt ki csáválni. km.
Róka' farka. Cauda vulpina. A' ki csóválja róka farkát, nem kerüli el a' csávát. km.
Róka-fark-fű. Alopecurus. M. A.
Róka-fogás. Stratagem fraudulenti. Faludi, N. A. p. 232.
Róka-galléros Predikátor. Monoszalai. p. 180.
Róka-gomba. Agaricus cantarellus. Gelber Pfifferling. S. I.
Róka-hát. Rókának a' háta bőre. S. I.
Róka-hely. Elő-hegy Vas Vben.
Róka-lyuk. Lustrum vulpinum. PP.
Róka-mály. Hasa' bőre a' rókának. Beniczki. p. 156.
Róka-mállal bélelt bunda.
Róka-majorné. km. Oh praeclearum ovium custodem, ut ajunt, lupum.
Róka-mező. F. Marmaros Vben.
Róka-szeg. Telek Szala Vben.
Róka-táncz. Vulpis jactatio. S. I.
Róka-torok. Rókának a' toroka' bőre. S. I.
Agg róka. Annosa vulpes. Nehéz az agg rókát törbe ejteni. Annosa vulpes haud capitur laqueo. M. A.
Ravasz róka. Astuta vulpes. Ne hidj a' ravasz rókának. km.
RÓKAI. Vulpinus. CM. M. A.
RÓKÁLKODIK. Vulpinatur. CM.
RÓKÁS. Vulpina pelle obductus. item Rufus, rufinus, subruher. S. I.
Rókás mente. Róka-bőrrel prémezett mente.
Rókásodik. Rufescit. S. I.
RÓKÁT rókán fogni. km.
RÓKÁVAL bélelt, farkassal perémezett. Impostor.
RÓKÁZ. Vomit. S. I. Rókázza. Csuzi p. 688.
- RÓKUS.
- RÓKUS. t. f. n. Rochus.
Rókus' kobakja. — Ki nem fogy, mint a' Rókus' kobakja. km. Dug. 1. R. p. 209.
Rókus' kutyája. — Nevet, mint a' Rókus'

- kutyája. km.
- RÓL.
- RÓL, RÓL. De. M. A.
- RÓLA. De eo. Ki tehet róla. Et sic RÓLAD. De te. RÓLAM. De me. et in pl. RÓLUNK, RÓLATOK, RÓLOK. De nobis, vobis, illis.
- RÓN.
- RÓN.
- RÓNA. Planus.
- Róna. E. F. Közép Szolnok Vben.
- Róna föld. Terra plana.
- Rónaság. Planities.
- RÓNKA. Sz. P. Komárom Vben.
- RÓS.
- RÓS. Rufus, rubidus. S. I.
- RÓSKA. Subrufus.
- RÓZSA.
- RÓZSA. Rosa. M. A. Rózsa is tövis között virágzik. km. Igen szép a' rózsa, még se kevély. km. Dug. 2. R. p. 71. Olim etiam „RUZSA“ M. A. L. sub voce Rosa.
- Rózsa-ágy. A' ki rózsa-ágyat vet magának, félhet a' tüskétől. km.
- Rózsa-bimbó. Calix rosae. NC. p. 59.
- Rózsa-eczet. Acetum rosaceum.
- Rózsa' falva. F. Bihar Vben.
- Rózsa-hegy. Elő-hegy Vas Vben.
- Rózsa-kert. Rosarium. M. A. CM.
- Rózsa-korona. Corona rosacea. Pázm. Pred. p. 506.
- Rózsa-koszoru. Sertum e rosis. Pázm. 1. c. et Kal. p. 1036.
- Rózsa-likáriom. Intra rosacea, salgamum. PP.
- Rózsa-méz. Mel rosarum, rhodome. PP.
- Rózsa-nád. Canna indica. S. I.
- Rózsa-olaj. Rosaceum. M. A. Oleum rosaceum. PP.
- Rózsa-pallag. F. Szatmár Vben.
- Rózsa-suta. Posztó' neme. Él ezen szóval 2-dik Ulászló' Kincstartója.
- „Rózsa-szedés tövissel jár“ km.
- Rózsa-szín. Color rosaceus. Csuzi. p. 88.
- Rózsa-színü. Roseus. M. A.
- Rózsa-tő. Frutex roseus, rosarium. S. I.
- Rózsa-vég. F. Abauj Vben.
- Rózsa-víz. Aqua rosacea. Pázm. Kal. p. 16. 315.
- * Basa-rózsa. Poesonia. NC. p. 45.
- Havi rózsa. Rosa menstrua.
- Hónapos rózsa. idem.
- Ki nyílt rózsa. Rosa evoluta, explicata.
- Málya-rózsa. Malva hortensis. Csapó. p. 176.
- Parlagi rózsa. Rosa pumilla. NC. p. 49.
- Piros rózsa. — Szép mint a' piros rózsa. km.
- Pütkösti rózsa.
- Sárga rózsa. Kassai rózsa. Caryophyllum indicum. M. A. PP.
- Terepes rózsa. — A' terepes rózsák is apró bimbókból erednek. km.
- Tuba-rózsa. Hyacinthus orientalis. Csapó. p. 285.
- RÓZSAI. Rosaceus. M. A.
- RÓZSÁS. Rosaceus. M. A.
- Rózsás. Telek Szabolcs Vben.
- Rózsás hely. Rosetum. M. A.
- Rózsás kert. Rosarium. M. A.
- Rózsás szeg. F. Szala Vben.
- RÖ.
- RÖB.
- RÖBÖG. Balbucinator. M. A. Lásd REBEG.
- Röbögés. Balbucinator. M. A.
- Röbögő. Balbus, titubans lingua. M. A.
- RÖCS.
- RÖCS.
- RÖCSK.
- Röcsköl, röcsköli. Conterit, contundit. S. I. Sz. D.
- Öszve röcskölte a' ruhát, posztót. Sz. D. Öszve röcskölte, roncsolta a' szőlőt. Sz. D.
- RÖD.
- RÖDÖNY. Riedlingsdorf. F. Vas Vben.
- RÖF.
- RÖF. Disznó-hang.
- RÖFFEN. Grunnitum edit. Öszve röffennek a' disznók. Congrunniunt porci.
- Azt röffentette.
- RÖFÖG. Grunnit. Mit rőfög a' potrohos, mint üldözi szép anya-nyelvét. Rájnis.
- Rőfögés. Grunnitus.
- Rőfögő. Grunniens.
- RÖFÖL. Egész éjjeleken tánczol. Sz. D.
- RÖG.
- RÖG. Gleba. glebula. glareas. M. A.
- RÖGE. Ejus gleba. Mi a' földnek hitvány rögei.
- RÖGÉNY. Marha-nyavalya, mely gyógyíthatatlan. Igy nevezik Szala Vben.
- RÖGGÉ teszi, porrá teszi. Cinefacit, in pulverem redigit. M. A.
- RÖGÖLY.
- Rögölyös körtvély. Hallottam 1813. Jub 29.
- RÖGÖS. Grumosus, glareosus. it. Asper, scaber, rugosus. S. I. Sz. D.
- Rögösíti. In glaream vertit. Sz. D.
- Rögösödik. Asperatur, rugatur, corrugatur. S. I.
- RÖGZIK. Inveterascit, radicitur. Faludi. Sz. E. p. 46.
- Bele rögzik. Inveterascit, irradicitur. S. I.
- Meg rögzik. Inveteratur, radicitur, radices agit. M. A.
- Rögzött. Solidatus, radicitus. M. A.
- Rögzött szokás. Mos inveteratus.
- Meg rögzött. Inveteratus, obfirmatus, radicitus. M. A. A' meg rögzött szokás meg köti a' józan értelmet. km.
- RÖH.
- RÖH.
- RÖHHEN. Cachinnum edit.
- Röhent, röhenti.
- Meg röhenti magát. S. I.
- RÖHÖG. Grunnit. M. A. Cachinnatur, crepat. S. I. A' vén ló is meg röhögi az abrakot. km.
- Röhögés. Grunnitus. M. A. Intensa cachinnatio. Faludi. N. E. p. 135.
- Röhögő. Intense cachinnans, item Crepitaculum custodum in vineis ad abigendas aves. S. I. Szőlő-pásztori kelep, mellynek fején sok rovátkák vannak, csörgő kelep. Sz. D.
- RÖJT.
- RÖJT, röjti (REJT, rejti). Abscondit, celat. M. A.
- El röjti. Abdit, abscondit, celat, occultat, oculit, supprimit. M. A.
- RÖJTÉK. Latibulum. M. A.
- Röjték-hely. Latebra, locus occultus. M. A.
- Röjtéke. Ejus latebra.
- Szív' röjtéke. Sz. D.
- Röjtékes. Latebrosus.
- RÖJTEKEZIK. Se abscondit, occultat, abdit, celat. S. I.
- Röjtekező. Faludi. N. A. p. 130.
- RÖJTÉS. Absconsio, occultatio. M. A.
- El röjtés. Absconsio, occultatio, suppressio. M. A.
- RÖJTEVÉNY. Latibulum. Sz. D.
- Röjtvényes. Latebrosus.
- Röjtvényes hely. Sz. D.
- RÖJTÖGET, röjtögeti. Occullat. M. A.
- Röjtögetés. Occultatio. M. A.
- Röjtögető. Occultator. M. A.
- RÖJTÖK. Latibulum. M. A.
- Röjtök. F. Soprony Vben.
- Röjtök-hely. Latebra, latibulum. M. A.
- Röjtök-helyes. Latebrosus. M. A.
- Röjtök-kamara. Conclave. M. A.
- Röjtök-víz. Latex. S. I.
- RÖJTŐ. Abscondens, occultans. M. A.
- Röjtődik. Occultatur, absconditur.
- Röjtődzik. Studet se occultare, latitat. Sz. D.
- RÖJTÖTT. Absconditus, occultatus. M. A.
- El röjtött. Absconditus, abstrusus, reconditus. M. A.
- Röjtött kincs. Thesaurus absconditus. M. A.
- RÖJTÖZIK. Abscondit se, occultatur, latitat. M. A.
- El röjtözik. Delitet, delitescit. M. A.
- Röjtözés. Occultatio.
- Röjtözködik. Studet se identidem occultare.
- Röjtözve. Latenter. M. A.
- RÖJTVE. Tecte, celatim. M. A.
- El röjtve. Abscondite, abdite. M. A.
- RÖK.
- RÖK.
- RÖKÖL. Plorat cum singultu. S. I. Ordítva sír, szüntelen rököl. Sz. D.
- RÖKÖNY.
- Rökönyödik. A pluvia mucescit. S. I. Esőmosástól meg penészedik, valamint az eső-ki-mosta falon történni szokott. Sz. D.
- Meg rökönyödik. Sz. D.
- Rökönyödés. Sz. D.
- RÖNKECZ.
- RÖNKECZ. Statura parvus, sed corpulentus. S. I. Alacson vastag, de módos idomos testü, zomok, zömök. Sz. D. L. RENKESZ.
- RÖP.
- RÖP.
- RÖP. Sonus volantis.
- RÖPDÖS. Volitat. M. A.
- Röpdösés. Volitatio. M. A.
- RÖPÍT, röpíti. Facit volare.
- El röpíti. Avolare facit. M. A.
- Ki röpíti. Evolare facit.
- RÖPÖS. Volitate. M. A. CM.
- Által röpös. Transvolitat. M. A.
- Bé röpös. Involitat. M. A.
- Ki röpös. Evolitat. M. A.
- Környül röpös. Circumvolitat. M. A.
- Reá röpös. Involitat. M. A.

RÖPPEN. Volat. Faludi N. A. p. 85.
 Elő röppen. Provolat. Faludi. U. E. 1. R. p. 192.
 El röppen. Avolat. Faludi. B. E. p. 47. 113.
 Röppenés. Volatus.
 Röppenő. Volans. Faludi. N. E. p. 215.
 Ki röppenő. Evolans. Faludi, N. A. p. 233.
 Röppent, röppenti. Facit ut volet. Faludi. N. U. p. 111.
 El röppenti. Facit avolare. Faludi. N. A. p. 246.
 Föl röppenti. Vajda. K. É. 1. K. p. 445.
 Hozzá röppenti. Facit advolare. Vajda. 1. c. p. 446.
 Ki röppenti. Facit evolare. Faludi. N. E. p. 161. N. A. 199.
 RÖPTÉBEN. In ejus volatu. Könnyű el lőni a' madarat. ha rőptében egyenes útart tart.
 RÖPTELEN. Aptenodytes. S. 1.
 RÖPTET, rőpteti. Facit ut volet.
 El rőpteti. Facit avolare.
 Ki rőpteti. Facit evolare.
 RÖPÜL. Volat. M. A. A' madár akár hová rőpül mindég otthon van. km.
 Alá rőpül. Devolat.
 Által rőpül. Transvolat. M. A.
 Bé rőpül. Involat. M. A.
 Elől rőpül. Antevolat. M. A.
 El rőpül. Abvolat. M. A.
 Föl rőpül. Subvolat, evolat. S. I.
 Fölötte rőpül. Supervolat. M. A.
 Ki rőpül. Evolat. M. A.
 Környül rőpül. Circumvolat. M. A.
 Le rőpül. Devolat. M. A.
 Reá rőpül. Advolat, involat. M. A.
 Vissza rőpül. Revolat. M. A.
 Rőpüldögel. Volitat. M. A.
 Rőpülés. Volatus. M. A.
 Ki rőpülés. Evolatus, evolutio. M. A.
 Reá rőpülés. Advolutus. M. A.
 Rőpülget. Volitat. M. A.
 Rőpülhetlen. Involucris. M. A.
 Rőpülő. Volucris, volatilis.
 Rőpülő hid. Pons volatilis.

RÖST.

RÖST (REST). Piger, reses, tardus, torpidus, socors, segnis, deses. M. A. Röst többet fárad. km.
 Röst ágy. Nincs a' tudománynak röst ágyban fekvése. km. Non jacet in molli veneranda scientia lecto.
 Röst ember. A' röst embernek sok ünnepe vagyon. km.
 Röst ló. A' röst ló sarkantuval jó. km. Dug. 2. R. p. 221.
 Röst munkás. A' röst munkás jobban szereti a' napot nyugtán, mint föl költében. km.
 RÖSTELKEDik. Pigret, pigrescit, pigratur. M. A. CM.
 Röstelkedő. Pigritans. Faludi, U. E. 3. R. p. 86.
 RÖSTELL, röstelli. Piget. M. A. Röstelli, mint a' Ravaszdi Mester az evést. km.
 RÖSTEN. Pigre, ignave, ignaviter, desidiose, socorditer, lente, remisse. M. A.
 RÖSTES. Pigritans, subpiger. Zvonarics. 1. R. p. 654. Pázm. Pred. p. 994.
 RÖSTÍT, röstíti. Pigrum reddit. Sz. D.
 El röstíti. idem. Pázm. Kal. p. 235.
 RÖSTSÉG. Pigritia, pigritas, desidia, segnitias, socordia. M. A.

Röstség bántja. Ignaviae malo tenetur.
 RÖSTÜL (ige). Pigrescit, segnescit. M. A.
 El röstül. idem. M. A.
 Meg röstül. idem. M. A.
 RÖSTÜL. Segniter, desidiose. Kicsiny csikó nagy derestől, hámat vonni tanul röstül. km.

RÖST (fő-név).

RÖST. Crates, craticula, reticulum. S. I.
 RÖSTÖL, röstöli. Frigit, torret. S. I.
 Röstölő. Frixorium. Lásas. Benkő.
 RÖVID.

RÖVID. Brevis, curtus, concisus. M. A.
 Rövid a' torkosság, hoszszu a' betegség. km.
 Rövid beszéd. Breviloquium. M. A.
 Rövid beszédő. Breviloquus. M. A.
 Rövid idő. Brevi. S. I.
 Rövid időre. Ad breve tempus. S. I.
 Rövid ige. — Az „úgy,“ és „nem“ rövid igék, de nagy gondot adnak. km.
 Rövid látás. Hebetudo oculorum. S. I.
 Rövid látó. Obtusam oculorum aciem habens, parum videns. S. I.
 Rövid nap. Prope diem. M. A.
 Rövid szavó. Breviloquens. M. A.
 Rövid szekér. Currus brevior rusticanus.
 Rövid szó. Breviloquium, breviloquentia. M. A.
 Rövid út. Compendium, via compendiaria. S. I.
 RÖVIDEBB. Brevior. Nincs kedvesebb se rövidebb szépségnél. km.
 Rövidebb végét fogta. Usus compendio.
 RÖVIDED. Brevis, curtus. S. I.
 Rövideden. Breviter, praecise, strictim. M. A.
 RÖVIDEN. idem. M. A.
 RÖVIDÉT, rövidéti. Breviat, decurtat. M. A.
 Meg rövidéti. Abbreviat. M. A.
 Rövidítés. Abbreviatio. M. A.
 Rövidített. Abbreviatus, decurtatus. M. A.
 RÖVIDKE. Breviculus. Himfi. 1. R. p. 10.
 RÖVIDSÉG. Brevitas. M. A. item Injuria. iniquitas. Nyers fontos rövidség. Laconismus. Faludi, U. E. 2. R. in praef.
 Rövidséges. Injuriusus. Csuzi, Tromb. p. 263.
 RÖVIDÜL. Abbreviatur, decurtatur. M. A.
 Meg rövidül. idem.
 Meg rövidültt. Abbreviatus. M. A.

RÖZ.

RÖZ.
 RÖZG.
 Rözgődik. Strepit. Zörgődik. Monozslai. p. 309.
 Rözgölődik. Strepit, commovetur. M. A. Pázm. Kal. p. 67.
 Rözgölődés. Gyakran él ezen szóval Thordai Sámuel.
 Rözgön. Propere, properanter.
 Rözgön menj. Hamar járj. Hallottam 1813. 8-ber 20.

RŐ.

RŐF.

RŐF. Ulna. L. RÉF. Ki a' singet ellopta, a' rőföt is nála keresik. km. Dug. 2. R. p. 314.

RŐR.

RŐR.
 RŐRÖDik. Atteritur, deteritur. S. I. Horzsolódik, kopik, korholódik. Sz. D.

- RŐZSE.
- RŐZSE. Sarmentum, resex. S. I. Öszve vagdaltt, 's nyaládba kötött ág-bog. Sz. D. Száraz mint a' rőzse. km. Dug. 1. R. p. 230.
- RÓT.
- RÓT. Subruber, rubidus, rufus. Csere János. Péczeli' Meséji. p. 119.
- Rót. F. Vas Vben. Rót szabású. Subruber. Prágai. p. 248.
- RU.
- RUBIN.
- RUBIN. Rubinus. M. A. Pyropus. PP. Rubint-színű pirosság. Káldi, Innepn. Pred. p. 543.
- Szín-rubint. Faludi. N. A. p. 100.
- RUBINTOS. Faludi. T. É. p. 22.
- RUCZ.
- RUCZ. Réczéket hívó szó. Rucz, rucz. RUCZA. Récze. RUCZCAN. Föl ruczczan. Prorumpit. Vajda. K. É. 1. K. p. 695. „Föl ruczczantak, 's hátot fordítottak az igazság' mesterének.“
- RUHA.
- RUHA. Vestis, vestimentum, vestitus, amictus, indumentum, tela. M. A. Moly a' ruhát, bánat a' szüvet rágia. km.
- Ruha-áros. Vestiarus. M. A. CM.
- Ruha-áruoló. idem. Sz. D. Ruhá-czifrázás. Pázm. Pred. p. 1124.
- Ruha-fark. Syrma. Faludi. N. E. p. 161. T. É. p. 287.
- Ruha-féreg. Tinea, phalaena vestianella. S. I.
- Ruha-főstő. Tincto, fullo. M. A.
- Ruha-gyártó. R. Vestifex, vulgo sartor. S. I.
- Ruha-harisnya. Salavári. Lineum tibiale. PP.
- Ruha-kefe, v. söprű. Verriculum, se-taceus. S. I.
- Ruha-láda. Cista vestiaria. VV. L.
- Ruha-őrző. Vestispicus. NC. p. 295. 423.
- Ruha-őrző szolgál. idem. CM.
- Ruha-piacz. Vestiarium forum. M. A. CM.
- Ruha-pompa. Faludi. N. A. p. 74.
- Ruha-prém. Fimbria. M. A.
- Ruha-rézmán. Ruhá-szaggató.
- Ruha' rongya sem marad rajta.
- Ruha-söprű. Scopina. M. A. L.
- Ruha-szárasztó hely. Solarium. PP.
- Ruha-szárasztó kötél. Funis vestium siccatorius.
- Ruha-szél. Lacinia. S. I.
- Ruha-tartó ház, Vestiarium. NC. p. 301.
- Ruha-tartó hely. idem. M. A. CM.
- Ruha-tartó szekrény. Arca vestiaria. NC. p. 301.
- „Ruha tisztesség, pénz emberség“
- Ruha-tisztító. Fullo. M. A. Cosmeta. CM.
- Ruha-válogató. Faludi. N. E. p. 213.
- Ruha-viselő. Pázm. Kal. p. 1028.
- * Asztali ruha. Mappae mensales.
- Ágyi ruha. Lectisternia.
- Belső ruha. Vestes interiores.
- Csőmöllyet-ruha. Vestis cymatilis. NC. p. 445.
- Elő-ruha, elő kötő. Castula, perizonium. NC. p. 451.
- Főlső ruha. Amiculum, toga. NC. p. 447.
- Fejér-ruha. Albae vestes.
- Gyász-ruha. Vestis lugubris. NC. p. 447.
- Hét-köz-napi ruha. Vestis quotidiana. Dug. km. 1. R. p. 158.
- Inneplő ruha. Faludi. N. A. p. 49.
- Iratos ruha. Vestis acupicta. NC. p. 445.
- Jegy-ruha. Dos. Vrancsics.
- Kamuka-ruha. Vestis damascena. NC. p. 447.
- Kétszeres ruha. Diplois. NC. p. 449.
- Len-ruha. Vestis linea. NC. p. 442.
- Nyári ruha. Vestis aestiva.
- Öltöző ruha. Vestimentum. NC. p. 447.
- Posztó-ruha. Vestis ex panno.
- Selyem-ruha. Vestis serica. NC. p. 445.
- Szennyes ruha. Vestes sordidae, infectae.
- Szellőztető ruha. Faludi, T. É. p. 11.
- Téli ruha. Vestis hyemalis.
- Udvarló ruha. Abolla. CM.
- Ujjas ruha. Manicatus. CM.
- Utazó ruha. Vestis itineralis.
- Viselő ruha.
- RUHÁS. Vestitus. v. bene amictus. S. I.
- RUHÁTALAN. Non vestitus, nudus v. seminudus, male vestitus. Zvonarics. 1. R. p. 559.
- Ruhátlan. idem.
- Ruhátalanság. Pázm. Pred. p. 442. 1221. RUHÁZ, ruházza. Vestit. M. A. Könnyű a' szegényt meg csúfolni, de nehéz meg ruházni. km.
- Föl ruházza. Investit. M. A.
- Meg ruházza. Vestit, convestit. M. A.
- Ruházás. Vestitio.
- Föl ruházás. Investitura. M. A.
- Ruházat. Vestimentum, vestitus. M. A.
- Ruházkodik. Vestitur. v. vestem induit. S. I.
- Föl ruházkodik. idem.
- Ruházott, ruházatot. Vestitus. M. A.
- RUM.
- RUM. MV. Vas Vben.
- RUSKÓ.
- RUSKÓ. Sonkoly, sank, salak. Sz. D.
- RUSNY.
- RUSNY (Rusony).
- RUSNYA. Sordidus, agasyrtus, squalidus. M. A. Prágai, p. 822.
- Rusnyálkodik. Sordet, sordescit. M. A. Rusnyaság.
- Sordes, squalor. M. A. CM.
- Rusnyául. Sordide, squalide. M. A. CM.
- RUSNYÍTja. Sordidat. CM. M. A. L.
- RUSNYUL. Sordidatur, sordescit.
- RUSZNYÁK.
- RUSZNYÁK. Él ezen szóval Eszterházi Tamás, Aegidius Hunniussában. p. 430.
- RUTA.
- RUTA. Peganon, ruta. M. A. Ruta-fű. idem. M. A. Kövi ruta. Asplenium, ruta muraria. S. K. Söprű-ruta. Artemisia, abrotanum. S. K.
- RUTÁS. Rutaceus, rutatus. M. A.
- RÚ.
- RÚD.
- RÚD. Pertica, vectis, phalanga, palanga, transtillum, paxillus. M. A. Rád jár a' rúd. km.
- Rúd-arany. Auri fusilis cylindrus. PP.
- Rúd-fej. Caput temonis. VV. L.
- Rúd-szeg. Paxillus temonis. Faludi, E. M. p. 22.
- Csőbőr-rúd. Phalanga, pertica tinaria. S. K.
- Eb-rúdon vetették ki. km.
- Emelő rúd. Vectis. S. K.
- Szekér-rúd. Temo. M. A. Már ki áll szekere' rúdja. Jam est in procinctu.
- Vas-rudak. Perticae ferreae. Sz. D.
- RUDAL, rudalja. Temone instruit. Ki rudalni valakit. Sz. D. Eb-rudon ki vetni.
- Rudalló kötél, Rudazó kötél. Első rudalló kötél. Hátulsó rudalló kötél.
- RUDAS. Perticam habens. it. Foeni cumulus. Rudasokba rakni a' szénát: petren - czékbe rakni. Sz. D. Rudas fördő, Budán. Rudas ló. Rúd mellett járó ló. S. I. Rudas szék, mellyen embert hordoznak. Basterna. PP. Rudas szék-hordozó. Basternarius. PP.
- RUDAT hány. R. Sarissa lignea certat. S. I.
- RUDAZ, rudazza. Perticis comprimit.
- Rudazó kötél. Funis, quo foenum ope perticae curru adstringitur.
- RUDRA való. Perticalis. M. A.
- RÚG.
- RÚG, rugja. Calcitrat, calce impetit. M. A. Jót vett tőlem, 's lábbal rúc. km. Be rugja. Be rugta az ajtót. Pedes impacto portam aperuit. El rugja. Calcitrat. M. A. Calce repellit. El rugta a' patkót. Soleam excussit. PP. Farba rugja. Rejicit cum dedecore. Föl rugja. Calcitrat. M. A. Hátra rúc. Recalcitrat. Pázm. Pred. p. 902. Hozzá rúc. Calce impetit. Ki rúc. Exorbitat. Ki rugja. Exentit. Le rugja. Calce decutit.

Meg rusnyul idem. VM. Hit-tartás. p. 99.
Rusnyultt. Sordidatur. M. A.

- Meg rugja. Calce impetit. A' mén-ló ritkán rugja meg a' kanczát. km. Viszsa rúgja. Repercutit, recalcitrat. Csuzi, Tromb. p. 48.
- RUGASZKODIK. Aufugit, profugit, properanter abit. Az ellenség közébe rugaszkodik. Pázm. Pred. 524.
- El rugaszkodik. Istentől el rugaszkodott gonosz gyermek.
- Elő rugaszkodik. Elő lép, elő nyargal. S. I. Neki rugaszkodik. Dato impetu prorumpit. Utánna rugaszkodik. Faludi. N. A. p. 130.
- Rugaszkodás. Faludi. N. A. p. 199. 228.
- RUGÁS. Calcitratus. M. A.
- Farba rugás. Contemptiva rejectio. Békkel szenvedni a' farba rugást is. km. Dug. 1. R. p. 80.
- „Kancza-rugás nem olly fájós“ km. Viszsa rugás. Repercussio, recalcitratio v. elasticitas. S. I.
- RUGAT, rugatja. Curat excuti. Ki rugatta szemét.
- RUGDAL, rugdalja. Calcitrat. Ki rugdalja. Expellit, abigit. S. I.
- Rugdalódik. Identidem calcitrat. Rugdalózik. Saepius sed lenius calcitrat. Biró Márton, Micae. p. 297. 300.
- RUGDOS, rugdossa. Frequenter calcitrat. M. A. Ki rugdossa. Calce impacta pellit. Meg rugdossa. Calcibus ferit. PP.
- RUGOTT. Abactus. Rugott biró. Le tétetett biró. Sz. D. Rugott borju. Vitulus ablactatus. Rugott tiszt-tartó. Officialis amotus. S. I. RUGÓ. Calcitrosus, calcitrans. M. A. item Instinctus, stimulus, incitamentum. Ösztön, inger. S. I. Rugó erő. Vis elastica, vis repellens. Molnár János, Physika. Rugó szer. Momentum. Triebwerk. S. I. Rugó toll. Elaterium, momentum, caussa, ratio. Triebfeder. S. I. Föl rugó. Calcitro. M. A. Hátra rugó. Recalcitrans. Pázm. Pred. p. 631. Ki rugó. Exorbitans, excessivus. Vajda. K. É. 1. K. p. 657.
- Rugódik. Recalcitrat. M. A. Rugódás. Recalcitratio. M. A. Rugódozik. Recalcitrat. M. A. Rugódozik. Calcitrat. M. A. Faludi N. E. p. 72. A' kecske is akkor rugódozik leg jobban, mikor meg akar dögleni. km. Ellene rugódozik. Recalcitrat. M. A. Rugódozás. Pázm. Pred. p. 757. Kal. p. 1062.
- Rugódozó. Calcitrosus. M. A. Rugós. Calcitrans v. elasticus. S. I. Rugós tehén. Vacca calcitrosa.
- RUGTAT. Impetu dato abit. El rugtatott.
- RÚT.
- RÚT. Turpis, deformis. M. A. A' mi rú, csak rú az. km. Rút dolog. Foeda res. Rút ember. Homo deformis. Rút ember is szépet szeret. km. Rút kép. Os deforme. Rút kofa. Erynnis ex tragoedia. M. A. Rút mocskos írás. Crassa tabella. PP. Rút munka. Opus rude. PP. Rút orca. Os terribile. S. I. Rút szabásu. Subturpis. CM. RUTALKODIK. Contaminatur, sordescit, conspurcatur, defoedatur. M. A. Rutalkodás. Spurcicies, conspurcatio, defoedatio. M. A. RUTALOM. Turpitudó, foeditas. Gyöngyösi. p. 239. Rutalmas. Foedus, turpis, spurcus. M. A. Rutalmas beszéd. Telegdi, Felelet. p. 6. Rutalmas tobzódás. Faludi. E. M. p. 245. Rutalmaz, rutalmazza. Foedat, spurcat, denigrat, turpat. Faludi. N. U. p. 210. Rutalmazás. Denigratio. Rutalmazó. Foedans, denigrans. Rutalmazó beszédek. Faludi, E. M. p. 245. Rutalmazó írások. Faludi. 1. c. RÚTÍT, rútitja. Turpat, turpificat, deserentat. M. A. Roszsz madár az, ki maga fészket rútitja. km. El rútitja. Deturpat, sordidat. M. A. Meg rútitja. Deturpat, devenustat coinquinat. M. A. CM. Rútítás. Foedatio. El rútítás. Deturpatio, sordidatio. M. A. Meg rútítás. Deformatio, devenustatio. M. A. RUTOL, rutolja. Probris allicit. M. A. Rutolás. Telegdi. Hom. p. 841. Rutolkodik. L. Rutalkodik. Prágai p. 652. Káldi. Innepn. Pred. p. 393. Rutolkodó. Spurcus, immundus. Pázm. Kal. p. 999. RÚTON. In turpi. Minden szem a' rúton akad meg. km. RUTSÁG. Turpitudó, proluvies, proluvium, labes, deformitas. M. A. Rutságos. Turpissimus. Káldi, 3. Reg. 15. 13. RÚTUL. Turpiter. M. A. Rutúl vagyunk. Male nobiscum agitur. RUTUL (ige). Turpis fit, deformatur. El rutul. Deturpatur, turpescit. M. A. Pázm. Kal. p. 1061. Meg rutul. Foedatur, sordidatur. Káldi, Vasárnapi Pred. p. 571. Rutulás. Deturpatio. Beniczki. p. 40. Rutúlt. Rutított. Turpificatus, turpatus, deformatus. M. A. Meg rutúlt. Defoedatus, sordidatus. M. A.
- RÜ.
- RÜCS.
- RÜCS. RÜCSK. Rücök. Mocskos, piszok, szenny. Sz. D. Rücskös: mocskos, szurtos. Sz. D.
- RÜGY.
- RÜGY. Fakadás, hajtás, bimbó, szem, szemzet. Sz. D. RÜGYE a' fának. Gemma arboris. PP. RÜGYEZIK, Rügzik. Gemmat, germinat. PP.
- RÚ.
- RÚH.
- RÚH. Scabies. M. A. Rühét vakarja, ki a' gonoszt dicséri. km. Rüh-ffü. Scabiosa. Csapó. p. 292. Szabó-rüh. Faludi, N. U. p. 66. RÜHED. Scabie corripitur. S. I. RÜHES. Scabiosus. M. A. Ki szemeten nevelkedik, mást is rühesnek vél. km. Rühes ffü. Scabiosa. PP. Rühes juh. Ovis scabiosa. Egy rühes juh az egész nyáját meg vesztegeti. km. Rühesedik. Scabie corripitur. Meg rühesedik. idem. Rühesít, rühesíti. Scabie inficit. Meg rühesíti. idem. Pázm. Kal. p. 309. Rühesül. Scabie corripitur. RÜHESZT, rüheszti. Scabie inficit. S. I. RÜHET a' disznó, midőn a' fajra munkálkodik. S. I. RÜHŐLŐDik. Scabit. CM.

M u t a t ó

(S-ből.)

SA.		
'S.	SE.	SILÁP, silápol.
SAFARINA, safarinája, safarinaság.		SIM, sima, simít, simogat, simul. SIMON, simonyi.
SAJ, saja, saját, sajđ, sajka, sajna, sajog, sajó, sajlódik, sajt, sajtár, sajtó.	SE.	SIN, sindik, sinlik.
SAL, salak, salgó.	SEB, sebe, sebes, sebhed, sebhét, sebi, sebtében, sebzí, sebzík.	SINCS, sincsen.
SALAGVÁRDA.	SEBESTYÉN.	SINDEL, sindeles, sindelezi.
SALAMIA.	SEG, segedelem, seges, segéd, segéll, segít.	SING, singel, singnyi.
SALAMON, salamonkodik.	SEGG, segge, segges, seggöl.	SINKÓ.
SALAP, salapol.	SEGRESTYE, segrestyész.	SINOR, sinoroz.
SALÁTA.	SEJ, sejt, sejtít.	SINTÉR, sintérez.
SALAVÁRI.	SEJT, sejtes.	SIÓ.
SALÉTROM, salétromos.	SEKÉLY, sekélyes.	SIPKA.
SALLANG, sallangos.	SELEJT, selejtes.	SIRÁLY.
SAMU.	SELÉB, selep.	SIS, síseg, síseleg, sísterékel.
SAND, sanda, sandal, sandikál, sandít.	SELMA, selmaság.	SISAK, sisakos.
SANDRA.	SELYEM, selymes.	SISKA.
SANK, sankol, sankos.	SELP, selpeg, selpes, seltség.	SIT, sitke.
SANNY, sannyad.	SEM, senki, semmi, semmed.	SITÁR.
SANY, sanyar.	SEMLYÉK, semlyékes.	
SAP, sapka, saponya.	SENYV, senyved, senyves, senyveszt, sennyedék.	SÍ.
SAR, sarab, saráglya, sarampó, sarap, sarcz, sarj, sark, sarmalódik, sarol, saru.	SER, serdül, serég, seréd, serény, serge, serha, serked, serkeget, serken, serleg.	SÍ, sívalkodik, sívás, sívatag, sívít, sívó.
SAS, sasd, sasos.	SERP, serpeg, serpen.	SÍK, síkál, síkamít, síkamlik, síkamodik, síkánkozik, síkárol, síkat, síkít, síkol, síkolt, síkos, síkság, síkul.
SAT, satnya, satnyad, sató, satu.	SERESTÉLY.	SÍP, sípja, sípol, sípos.
SAVANY.	SESE.	SÍR (név), sírja, sírol.
SAVÓ, savódik, savós.	SESEL.	SÍR (íge), síralom, sírat, síratlan, síránkozik, sírás, sírdogál, síró, sírtában.
	SESTELY.	
	SETE.	
SÁ.	SÉ.	SK.
SÁF, sáfár, sáfi.	SÉ, séd.	SKARAPLA.
SÁFRÁNY, sáfrányos, sáfrányoz.	SÉCZEL.	SKÁRLÁT.
SÁG, sági, ságod.	SÉG.	SKORPIO.
SÁH, sáhos.	SÉLLYE.	
SÁK, sákoz.	SÉR, sérdekel, sérelem, sérés, sérész, sérit, sérincz, sérlel, sérő, sérsek, sérszik, sért, sérüdik, sérül, sért.	SLEIT.
SÁL.	SÉT, séta, sétika.	SL.
SÁM, sámód, sámól, sámóz.		
SÁMSON, sámsond.	SI.	SM.
SÁNCZ, sánczbéli, sánczi, sánczol, sánczos.	SIAS.	SMARAGD.
SÁNDOR, sándori.	SIBILLA.	
SÁNT, sánta, sántika, sántít, sántos, sántul.	SICZCZ.	SN.
SÁP, sápit, sápig, sápol, sáppad, sáppaszt. SÁR, sárad, sáras, sáratlan, sárd, sárg, sárhod, sári, sárkány, sárlik, sármáló, sármány, sárog, sárom, sáros, sároz.	SINET, sietendő, sietés, siető, sietség, siettet, sietve.	SNEF.
SÁS, sásas, sásd, sáska.	SIGÉR.	
SÁSA.	SIK, sikos.	SO.
SÁT, sáta, sátor.	SIKÁTOR.	
SÁTÁN.	SIKÉR, sikere, sikerel, sikeres, sikeretlen.	SOBAK.
SÁUL.	SIKK, sikkad, sikkán, sikkaszt.	SOD, sodor.
SÁV, sávól, sávoly, sávós.	SILABIZÁL.	

SOK, soka, sokad, sokadalom, sokall, sokan, sokas, sokaság, sokatál, soká, sokkal, sokorlat, sokság, sokszor.	SÓRE. SÓREG. SÓT.	SÓ.	SUPERLÁT. SUPRA, suprája, supráz, suprikálja. SUS, susa, susár, suska, susnya, susog, suspus, susth.
SOLOSMÁ, solosmája, solosmás.			SUT, suta, sutu.
SOLTÉSZ.			SUTT, suttog, suttony.
SOM, somod, somogy, somlyó, somorog, somos, sompác, sompoly, sompardál.		SP.	SUTTY, sutttyol, sutttyó.
SOMMA, sommál, sommás.	SPANYOL, spanyolúl. SPÁRGA. SPEHELY. SPÉK, spékel. SPIKINÁRD. SPINÁCZ.		SUV, suvad.
SONDRA.			SÚ.
SONHA.			SÚG, sűgás, sűgdogál, sűgdoz, sűgall, sűgarol, sűgár, sűgó, sűgva.
SONKOLY, sonkolyos.	SPONGYIA.		SÚLY, sűlly, sűlyok, sűlyos, sűlyság, SÚNYik, sűnydorkodó, sűnnya, sűnnyog. SÚR, sűrány, sűrd, sűrol, sűrran.
SOP, sopánkodik, sopár, soponya, sopornya, soprony.		SR.	
SOR, sora, sordély, sorok, sorompó, soros, soroz, sorral, sors, sorv.			SÜ.
SOTÓ, sotolló.			SÜ, sűl, sűt.
SOVÁNY, soványít, soványkodik, soványodik, soványul, soványság.	SRÁGLYA. SRAMP, srampos. SRÉT, srétez. SRÓF, srófol, srófos. STOMP. STÓMPÓLY. STRÁZSA, strázsál. STRUCZ.		SÜK, sűkes, sűket.
SOVÁR, sováro, sovárság.			SÜLLŐ.
SÓ.			SÜLLY, sűllyed, sűllyeszt.
SÓ, sava, savak, savany, savó, sói, sós, sótalan, sovány, sóz.			SÜMÖLCS, sűmölcsös.
SÓCZE.			SÜND, sűndör.
SÓDOR.		SU.	SÜPP, sűpped.
SÓGOR, sógora, sógoros, sógorság.	SUARCZ. SUBA, subicza. SUD, sudamlik, sudar. SUG, sugatag. SUH, suhad, suhancz, suháng, suhé, suhhan, suhít, suhint, suhog.		SÜR, sűrgye, sűrít, sűrög, sűrü.
SÓLYA, sólyás, sólyáz.			SÜSÉTEK.
SÓLYOM, solymász, sólymos.			SÜVEG, sűvegd, sűvege, sűvegel, sűveges.
SÓR, sóros, sórul.			SÜVÖLT, sűvöltény, sűvöltés, sűvöltő, sűvölttyü.
SÓT, sótony.			SÚ.
SŐ.			SŰ.
SÖG, sögöd.			SŰGÉR.
SÖJ, söjtör.			SŰL.
SÖM, sömjén, sömölc, sömöcsény, sömör,	SUJT, sujtás, sujtogat, sujtolja, sujtva. SUK, sukoró, sukurus. SULYOM, sulymos. SUM, sumony. SUMMA, summál. SUNDA. SUNKA, sunkás. SUP, suppan.		SŰLY, sűlye, sűlyös.
SÖP, söpör, söprü, söpte.			SV.
SÖR, sörne, söros, söroz.			SVÁB, svábság. SVANCSAR.
SÖRTE, sörtés.			
SÖTÉT, sötétedik, sötétekk, sötétes, sötétt, sötétkor, sötétség, sötéttül.			
SÖVÉNY, sövényel, sövényez.			

<p>SA.</p> <p>'S.</p> <p>'S. Et. que, loco ÉS. Egyszer 'smind. Ad semel, et simul. Ki 's be. Intro, et extra. 'S hát ha. Quid si. Zvonarics. 1. R. p. 904. 'S ki egygyet, 's ki mást mond felöle. Zvonarics. 1. c. p. 879.</p> <p>SAFARINA.</p> <p>SAFARINA. Pellex. CM. Concubina. Él ezen szóval Eszterházi Tamás is, Aegidius Hunnius' fordítója. p. 432. 433. Káldi, Innepnapi Pred. p. 63. Hasonló Safarinát kötének nyakára (Tordai János szökött Barátnak). Pázm. Kal. p. 398. Safarina-tartás. Ágyas-tartás. Eszterházi Tamás. 1. c. Safarina-tartó. Concubinarium. SAFARINÁJA. Ejus concubina. Így nevezi Luther' törvénytelen feleségét, Monoszlai, Apolog. p. 166. és Káldi, Innepu. Pred. p. 596. SAFARINASÁG. Pellicatus. Kurvázkodás. CM.</p> <p>SAJ.</p> <p>SAJ.</p> <p>Saj. E. Hegy Csik Székében. Saj-kál. MV. Soprony Vben. Saj-meggy. Cerasus pumila. S. I. Sai megygy. Így hallottam én 1807. Jun. 28. Földi megygy; pusztán vadon terem, apró kis bokor. SAJA. Tömött, jó testü. Sz. D. Saja-posztó. Carmasinum. M. A. Karma-zsin-színü posztó. NC p. 449. Pannus pinquis. PP. SAJÁT. Proprius, genuinus. M. A. Ez az én sajátom. Saját keresmény. Peculium, proprium acquisitum, res labore parta. M. A. Sajátol, sajátolja. Magáév teszi. Sz. D. Appropriat. S. I. Sajátság. Proprietas. Sz. D. Sajátúl. Proprie, genuine. M. A. SAJD. Sajdít, sajditja. Animadvertit, conspicatur, cernit. M. A. Meg sajditja. Animadvertit. M. A. Sajditás. Animadversio, intuitus. M. A. Sajdosan érzi. Vajda. K. É. 3. K. p. 608. SAJKA. Celox, lembus, catascopium. M. A. Könnvü sebes hajó. Sz. D. Kémlelő sajka. Exploratorius lembus. PP. Sajkás. Habens lembum. Sajkáz. Navigat in celoce, in lembo. Sz. D. SAJN. Sajnál, sajnálja. Conqueritur, querulatur, ingemiscit, cum gemitu dolet. M. A. Vicem alicujus dolet, compatitur, condolet. S. I. Sajnál mástól valamit. Invidet. S. I. Sajnálja tőlem. Invidet mihi. Sajnálás. Gemitus, quiritatus, querimonia.</p>	<p>M. A. Compassio, condolentia, significatio doloris. S. I. Sajnálkodik. Compatitur. Sajnálkodás. Compassio, condolentia. Sajnálkodásra méltó dolog. Res digna compassione. Sajnálát. Compassio. Sz. D. Sajnálatos. Compatibilis. Sz. D. Sajnálkozik. idem ac Sajnálkodik. Sajnos. Dolorosus, dignus compassione. Faludi, B. E. p. 7. Sajnosan. Dolorose, cum dolore cordis. S. I. Sajnosan érzi. Aegre fert. Sajnosan veszi. SAJOG. Subdolet. PP. Sajgat, sajgatja. Valamennyire érzi. Sz. D. Sajditja. Sajgatták még azok is, hogy van Isten. Sz. D. Sajgás. Dolor. PP. Sajgó. Subdolens. Sajgó. E. F. belső Szolnok Vben. SAJÓ. Folyó víz Gömör, és Borsod Vbken. it. E. b. Szolnok Vben. Sajó. F. Marmaros Vben. Sajó (Alsó, felső). FF. Gömör Vben. Sajó (Kis, nagy). E. FF. Kolos, és Doboka Vbken. SAJLÓDik. Igen el sajlódot. Szőnyi Nagy István, Márt. Coron. p. 281. SAJT. Caseus. M. A. Sajt, és kenyér, két tál étel a' szegénynél. km. Dug. 2. R. p. 244. Sajt-áros. Tyropola, negotiator casearius. S. I. Sajt-csináló. Casearius. Sajt-féreg. Acarus siro, teredo casealis. S. I. Sajt-kukacz. idem. Föl pattan, mint a' sajt-kukacz. km. Sajt-morzsoló szerszám. Tyrocnestis. M. A. Sajt-nyomó edény. Talarus. M. A. Sajt-nyomó káva. Circulus casearius. PP. Sajt-reszelő. Tyrocnestis. M. A. * Bial-sajt. Caseus bubalinus. NC. p. 303. Birs-alma-sajt. Melomeli. S. K. Érett sajt. Tyrotarichus. S. K. Férges sajt. Scirus. M. A. Juh-sajt. Caseus e lacte ovium. NC. p. 25. Kecske-sajt. Caseus caprinus. NC. 1. C. Lágy sajt. Caseus mollis. S. K. Ló-sajt — Komám uram ló sajt. Menykö-sajt. Nagyváthi, Gazda aszszony p. 147. Ó régi sajt. Caseus vetus. NC. p. 303. Pármezán sajt. Caseus Parmensis. NC. p. 25. Sunka-sajt, Ex perna. v. capite suis coactus caseus. S. K. Tehén-sajt. Caseus bubulus. NC. p. 25. Új sajt. Caseus recens. Búza-kenyér, új sajt, savanyú tej, testre sokat hajt. km. Sajtalan. Insulsus. vide SÓTALAN. M. A. Sajtja. Ejus caseus. Nem mindenkor Pap' sajtja. Non semper saturnalia erunt. M. A. Sajtos. Casearius. M. A. Sajtos ház. Császári ház, Posony Vben.</p>	<p>Sajtos Kál. F. Soprony Vben. Sajtos paré. Intritum. CM. Sajtos pogácsa. Laganum. M. A. SAJTÁR. Mulctra, orca, antlia, capula. M. A. Fejős sajtár. Mulctra. Itató sajtár. VV. L. Kár-mentő sajtár. VV. L. Moslékos sajtár. Scaphium colluviarium. Mosódó sajtár. Scaphium pro lavandis vasis. Páru-sajtár. Szapu-sajtár. Víz-hordó sajtár. Sajtárka. Orcula. M. A. SAJTÓ. Torcular, torcularium, torculum, prelum. M. A. L. SATU. Sajtó alatt való kád. Lacus torcularius. M. A. Sajtó' csatornája. Lingula, canalis. M. A. Sajtó' kalácsa. Confibula. M. A. Sajtó' orsó-fája. Cochlea, succula. M. A. Sajtó-szekrény. Trapetum, lenus. M. A. Sajtó-tőke. Prelum. M. A. Sajtó-válu. Linter. M. A. Sajtól. saitolia. Torcular calcat. M. A. Meg saitolja. Comprimit, torculari premit. M. A. Sajtóló. Torcularius, vectarius. M. A. Saitólt, saitoltt. Tortivus, prelo pressus. M. A. Saitolt bor. Vinum tortivum. PP. Sajtós. Torcularius, torculus. M. A.</p>
---	---	--

- SAL.
Sal' fa. F. Vas Vben.
Sal' földje. F. Szala Vben.
- SALAK. Scoria. M. A.
Salak-föld. Terra vulcania. Mitterpacher.
Salak-kő. Scoria vulcani, lava. S. I.
Salak-üveg. Vitrum vulcanicum. Glasartige Lava. S. I.
Salakja. Ejus scoria.
Salakos. Scoriis plenus.
Világi salakos szeretet. Csuzi, Tromb. p. 177.
- SALGÓ. FF. Szala, Nyitra, és Sáros Vekben.
- SALAGVÁRDA.
SALAGVÁRDA. Salva guardia. Babocsai Izsák, Fata Tarczal. p. 31.
- SALAMIA.
SALAMIA. Sal ammoniacum. S. I.
- SALAMON.
SALAMON. t. f. név. Salamon.
Salamon. FF. Ung, és Veszprém Vekben.
Salamon' fa. F. Soprony Vben.
Salamon pecséti. Polygonatum, sigillum Salamonis. M. A.
Salamon' töke. Genus cucurbitae valde pulchrae. Szép, mint a' Salamon' töke. km.
Salamon' vára. Arx, quam comes Rufus Salamon aedificari curavit, hodie dicitur contracte: SALOMVÁR, et est in C. Szaladiensi.
- SALAMONKODIK. Sapit, sapientem se ostentat. M. A.
- SALAP.
SALAP.
SALAPOL. Örvend, tapsol, fő-hajtással van. Sz. D. Plaudit, plausitat. S. I.
Salapolva fogadták. Sz. D.
- SALÁTA.
SALÁTA. Lactuca. M. A.
Fejes saláta. Lactuca capitata. S. K.
Fodor saláta. Lactuca crispa. M. A. Csipkés saláta. S. K.
Kerti saláta. L. hortensis.
Kötözött saláta. L. adstricta. S. K.
Nyári saláta. L. aestiva.
Téli saláta. L. hyemalis.
Vad saláta. Lactuca agrestis.
- SALAVÁRI.
SALAVÁRI. Tibiale, tibialia. M. A. CM. Aluta caligarum. S. I. Salavára. Caligae. CM.
- SALÉTROM.
SALÉTROM. Nitrum, sal nitri. M. A.
Salétrom-csináló hely. Nitraria. M. A.
Salétrom-főzés. Coctura nitri. Epist. Széch. T. 2. p. 307.
Salétrom-főző. Nitrarius.
Salétrom-tajték. Aphronitrum. M. A.
- SALÉTROMOS. Nitrosus, nitratus. M. A.
- SALLANG.
SALLANG (Salank. M. A.). Fimbria, instita.
- SALLANGOS. Fimbriatus. Szirmai, Parab. p. 47.
Sallangos juhász-bunda, olyan, mellynek oldalairól szíjak függenek. Sz. D.
- SAMU.
SAMU, tulajdon férjfi név. Samuel.
- SAND.
SAND. Sand. F. Somogy Vben.
SANDA. Luscus, paetus, strabo. Vakok között sanda király. km.
SANDAL. idem. M. A. NC. p. 197.
Sandal. F. Sáros Vben.
SANDIKÁL. Luscum agit, luscescit.
SANDÍT. idem. Sz. D.
- SANDRA.
SANDRA. Scortum, meretrix, prostibulum. Dug. km. 2. R. p. 255.
- SANK.
SANK. Sonkoly, salak, ally. Sz. D.
Sank' falva. F. Gömör Vben.
SANKOL. sankolja. Defecat.
Le sankolta a' zavaros vizet tiszta fővényel. Sz. D.
- SANKOS. Sonkolyos, salakos. Sz. D.
- SANNY.
SANNY. Tabes, macies, macor. Sz. D. S. I.
SANNYAD. Tabescit, macescit. Sz. D.
Sannyadt. Tabidus. Sz. D.
- SANY.
SANY. Sanyarja. Affligit.
Meg sanyarta a' tél.
Sanyarog. Affligitur, angitur. M. A.
Sanyargás. Afflictio, moeror. M. A.
Sanyargat, sanyargatja. Tribulat, affligit. M. A.
Meg sanyargatja. idem. Zvonarics, 1. R. p. 681.
Sanyargatás. Afflictio, tribulatio. M. A.
Sanyargatott. Afflictus, tribulatus. M. A.
Sanyarít, sanyarítja. Angit, affligit, vexat. S. I.
Meg sanyarítja.
Sanyarkodik. Afflictatur.
Sanyarkodás. Afflictio. Pázm. Pred. p. 171.
Sanyarodik. Affligitur. M. A.
Meg sanyarodik.
Sanyarodott. Afflictus. M. A.
Sanyarú. Moestus, afflictus, amarulentus. M. A.
it. Severus, durus, austerus, rigidus, acerbus, asper. S. I.
Sanyaruan él. Lapsana vivit. M. A.
Sanyaruság. Tribulatio, afflictio, moeror. M. A.
A. Severitas, austeritas. S. I.
- SAP.
SAPKA. Pileolus turcicus. M. A. Sapkát cserél süvegen. km.
Bőr-sapka. Cudon. PP.
Pap-sapka. Capucium.
Téli sapka. Pileolus hyemalis. VV. L.
Sapkája. Ejus pileolus. Föl tette a' Bencze' sapkáját. km.
SAPONYA. Sz. P. Bács Vben.
- SAR.
SARAB.
Sarabol, sarabolja. A' haszonlalan füvet, gyímgomot a' kerti utakon bizonyos vas eszközzel (sarabolóval) föl tisztogatja.
Sarabolás: kerti út-tisztogatás.
Saraboló. Út-tisztogató eszköz.
SARÁGLYA. Clathrum, gestatorium. M. A.
SARAMPÓ. Cratis, munimentum, munitio. M. A.
SARAP.
Sarap' háza. E. F. Torda Vben.
SARCZ. Pactum, lytrum, exactio. M. A.
Sarcza. Ejus lytrum. Pázm. Kal. p. 916. Pred. p. 80.
Sarczol. Lytrum promittit. M. A.
Sarczoltat. Lytrum exigit. M. A. Pázm. Pred. p. 100.
Sarczoltatás. Pactio, exactio. M. A. Pázm. Pred. p. 615.
Sarczoltató. Durus exactor. Káldi, Luc. 12. 58.
- SARJ.
Étek' neme. Sz. D.
Leány' sarja. Ezt sültt ludfi alá készítik a' szakácsok. Sz. D.
- SARJAD.
Újra fakad. Regerminat. S. I. Sz. D.
Sarjadék: újra fakadás, új hajtás. Sz. D.
Sarjadás. Regerminatio, vepululatio, recretio. S. I.
Sarjadjik, sarjadozik. idem ac Sarjad.
Sarjangozik. idem. Sz. D.
Sarjangozik (újra ki hajt) a' jégtől el vertt gabona. Sz. D.
- SARJAS.
Recretus. S. I.
Sarjazik. Recrudescit. PP.
Sarjazás. Regerminatio. item A' szarvas marhának betegsége. S. I.
Ki sarjadzott lába a' marhának (meg keltt, meg gyültt). Sz. D.
- SARJU.
Cordum, sicilimentum. M. A.
Sarju-széna. Cordum, foenum serotinum. PP.
Sarjut kaszál. Sicilit. M. A.
- SARK (Sarok.). Calx, calcaneum. M. A. item Polus v. cardo.
Sark-csillag. Stella polaris, ursa minor. Molnár, Fizika.
Sark-jóságok. Virtutes cardinales. Pázm. Pred. p. 632.
Sark-vas. Cardo. M. A. Vrancsics.
Sarok-vas. idem.
Sarok. F. Baranya Vben.
Sarka. Ejus calcaneum, ejus cardo. Ki vetette sarkából arannyal. km.
* Ajtó' sarka. Cardines portae.
Csizma' sarka.

- Ég' sarka. Polus.
Kapu' sarka. Cardines portarum
principalium.
Láb' sarka. Calcaneum.
Sarkát félre nyomta.
Sarkát veri. Calcem ejus quatit.
Sarkával fenyegeti az ellenséget. Cavum pedis ostendit. M. A.
Sarkad. MV. Bihar Vben. it. FF. Bereg, Somogy és Zemplin Vkben.
Sarkal, sarkalja. Invasit a tergo, persequitur. M. A. item Stimulat, incitat, instigat. Faludi. T. É. p. 250.
Meg sarkalja. Adoritur, invadit. M. A.
Sarkalás. Incitatio. Sarkalással szokott az adós jó fizetni. km.
Sarkalat. Momentum, incitamentum. S. I.
Sarkalatos. Momentosus, fundamentalis.
Sarkalatos törvények. Leges fundamentales.
Sarkaltý R. most Sarkantyú. Calcar. S. I.
Sarkantyú. (Juxta aliquos Sarkon való tyú.)
Calcar. M. A. Úgy illik hozzá, mint az aranyos sarkantyú a' bocskorhoz. km.
Sarkantyú-gyártó. Calcarius. M. A.
Sarkantyú' taréja. Rotula calcaria. PP.
Sarkantyú-taréj-fű. Consolida regia. M. A.
Sarkantyú-virág. idem. PP.
Sarkantýus. Habens calcaria.
Sarkantýus csizma. Cothurni calcaribus instructi.
Sarkantýus vitéz. Eques auratus. Szirmai, Parab. p. 50.
Sarkantýuzza. Calcaribus pungit. M. A. A' ki a' serény lovat sarkantýuzza, czigánykézre szánta. km.
Meg sarkantýuzza. Calcaribus urget, pungit, stimulat. M. A.
Sarkas. Calcaneum habens.
Sarki. Polaris.
Sarki csillag. Stella polaris.
Sarkig. Ad calcem, ad talos.
Sarkig érő ruha. Vestis talaris.
Sarku.
Sima sarku a' szerencse. Faludi, E. M. p. 202.
SARMALÓDik.
Utánnam sarmalódik: utánnam jár, mint a' ki valamit kérni akar. Hallottam Sáhgon 1823. Apr. 27.
SAROL, sarolja. Resecat.
Sarló (Saroló). Falx messoria, scirpicula. M. A. Falcula, secula.
Sarlós. Falce, secula provisus.
Sarlós boldog aszszony' napja. Festum B. M. V. visitantis.
SARU. Calceus. M. A. Nem lehet minden sarut egy kaptára verni. km.
Saru-csináló. Calcearius, calceolarius. M. A.
Saru-fa. Furcula ocrealis. S. I.
Saru-szűj. Corrigia. M. A.
Saruja. Ejus ocrea. Vargának ritkán van jó saruja. km.
Saruját le vonza. Excalceat, M. A.
Sarús. Calceatus. M. A.
Sarut föl vonja. Calceat. M. A.
Sarutlan. Discalceatus. Káldi, Deut. 25. 10.
Saruzza. Calceat. M. A.
Meg saruzza. idem. M. A.
- SAS.
SAS. Vultur, aquila. M. A. Sok sasnak egy fészken nehéz meg alkuadni. km.
Sas-fi. Pullus aquilae. S. I.
Sas-kánya. Nagyobb a' tik-hordó kányánál, nálunk csak télen jelenik meg, mezőkön egerész, a' nyulat is, ha ehés, meg támadja. Hallottam 1824. Jan. 29. láttam is.
Sas-keselyő. Aquila, vultur. M. A. CM.
Sas-keselyői. Vulturinus, aquilinus. M. A.
Sas-kő. Aëtites. PP.
Sas-kő-várallya. F. Bars Vben.
Sas-orrú. Habens nasum aduncum, incurvum, aquilinum. S. I.
Sas-ölyv. Aquila valeria. S. I.
Sas-szeg. Mellynek két szege van, úgy hogy ha be verik, két felé lehet hajtani.
Sas-telek. F. Bihar Vben.
Sas-vár. MV. Nyitra Vben. F. Ugocsa Vben.
Két fejú sas. Aquila biceps.
Nyul-vadászó sas. Aquila fulva. v. leporaria. NC. p. 153.
Őzi sas. Immustus. CM. M. A.
SASD. F. Baranya Vben.
SASOS. Habens aquilam.
Sasos papiros. Charta regalis. NC. p. 391.
- SAT.
SAT.
SATNYA. Hitvány, nyomorék. Sz. D. Tabidus, macer, macilentus. S. I.
SATNYAD. Tabescit, macescit, macrescit. S. I. El satnyadt. El hitványult. Sz. D.
SATÓ. Prelum, torcular. Sz. D.
Satól, satólja. Torquet, prelo comprimit. M. A.
SATU (apud Thelegdi SOTU). Torcular, vel cochlea, trochlea, prelum. S. I.
Satul, satulja. Torquet, prelo comprimit. M. A. Pázm. Kal. p. 368. 558.
Ki satulja. Extorquet. Pázm. Kal. p. 97. 140. 479. Pred. p. 556. Káldi, Innepn. Pred. p. 555.
- SAVANY.
SAVANY. Acidum. Vide uberius sub radice SÓ.
- SAVÓ.
SAVÓ. (Aeque e radice SÓ) Serum. M. A. Savó-szinü. Glaucus. M. A. L.
SAVÓDik. Serescit. S. I.
SAVÓS. Serosus, sero abundans. M. A.
SAVÓVÁ lesz. Serescit. M. A.
- SÁ.
SÁF.
SÁF. Scaphium, urceus, orca. M. A.
SÁFÁR. Dispensator, promus condus, obsonator, cellarius, oconomus. M. A.
- Sáfarokdik. Dispensatorem agit, administrat, promit condit. M. A.
Sáfarokdható. Meg engedhető. VM. p. 163. Dispensabilis.
Sáfarol. Dispensat. M. A.
Sáfárlás. Dispensatio. M. A.
Sáfárné. Dispensatrix. M. A.
Sáfárság. Dispensatio. M. A.
SÁFI. Sz. P. Nógrád Vben.
- SÁFRÁNY.
SÁFRÁNY. Crocus, crocum. M. A.
Sáfrány-fa. Memmecylon. S. I.
Sáfrány-illat.
Sáfrány-szinü sárga. Croceus, crocinus. M. A.
Sáfrány-virág. Flos croci.
Szelid sáfrány. Jó féle sáfrány. Crocus orientalis. Csapó. p. 233.
Tót sáfrány. Carthamus. NC. p. 31.
Vad sáfrány. idem. Csapó. p. 233.
SÁFRÁNYOS. Croceus, crocatus, v. crocum vendens. S. I.
SÁFRÁNYOZ. Sáfrányozza. Crocat. S. I.
Meg sáfrányozza. Condit croco, crocat. PP.
Sáfrányozott. Crocatus. M. A.
- SÁG.
SÁG. Suffixum post vocales obtusas, ut: Tisztaság, boldogság, újság. etc.
SÁG. MV. Vas Vben. De vannak több illy nevezetű FF. és Sz. PP. Fejér, Heves, Győr, Nyitra, Somogy, Szala, Veszprém, Tömös, és Verőcze Vkben.
Ság-halom, v. Ság-halom' allya. Telek Győr Vben.
Ság' hegye. Vas Vben.
Ság-új falu. F. Nógrád Vben.
Ság-vár. F. Somogy Vben.
Ipoly-Ság. MV. Hont Vben.
Karancs-Ság. F. Nógrád Vben.
Tápio-Ság. F. Pest Vben.
SÁGI. Ságiensis, a' ki t. i. vagy Ságról való, vagy Ságról írja magát.
Sági határ. Territorium Ságiense.
Sági hat árnrak hány nyele van? Fcfelet: HAT, mert minden árnrak egy nyele van, és így a' hat árnrak hat a' nyele.
SÁGOD (Nemes, és pór). F. Szala Vben.
- SÁH.
SÁH. lásd SÁV.
SÁHOS.
Sáhós fátyol. Peplum. M. A. PP.
- SÁK.
SÁK. Persa-szó, és királyt jelent.
Sák-játék. Ludus latrunculorum.
Sák-mát. Rex moritur.
SÁKOZ. Sákot játszik.
- SÁL.
SÁL. F. Vas Vben.
- SÁM.
SÁM. A' komphoz alkalmaztatott kis hid a' révben v. hegedű' hidja, pallója.

- Sz. D. S. I. Sámat vetni a' kompnak. Sz. D.
 Sám-fa. Regula. PP. Sarut ki feszítő fa. Sz. D.
 Sám' falva. F. Vas Vben.
 Ki sámfázza a' csizmát. Sz. D.
 SÁMOD. F. Baranya Vben.
 SÁMOL, sámolja. Ki feszíti.
 Föl sámolja a' hegedűt. Sz. D.
 Ki sámolja a' csizmát. Sz. D.
 SÁMOZ, sámozza. idem. S. I.
- SÁMSON.
- SÁMSON. t. f. n. Samson.
 Samson. FF. Bihar, Csongrád, és Somogy Vkben.
 Sámson' háza. F. Nógrád Vben.
 SÁMSOND. E. F. Maros Székében.
- SÁNCZ.
- SÁNCZ. Munimentum, vallum, agger. M. A.
 Mindég csikorog, mint a' Tömösvári sánczon a' talyiga. km.
 Sáncz-ásó. Cunicularius v. fossor munitionis, valli. S. I.
 Sáncz-karó. Palus, vallus. S. I.
 Sáncz-kert. Vallum. S. I.
 Ágyuzó sáncz. Batterie. Geidler. H. Okt. p. 109.
 Ellenző sáncz. Geidler. 1. c. p. 107.
 SÁNCZBAN álló tábor. Stativa. M. A.
 SÁNCZBÉLI ármáda. Epist. Pázm. T. 1. p. 57.
 SÁNCZI. Vallaris. M. A.
 SÁNCZOL, sánczolja. Vallat. M. A.
 Bé sánczolták magokat. Sz. D.
 Föl sánczolja. Csuzi, Tromb. p. 727.
 Környül sánczolja. Circumvallat. M. A.
 Sánczolás. Vallatio.
 Bé sánczolás. Geidler. 1. c. p. 38.
 Sánczoló. Sapeur. Szala Vármegyei Tiszti Szótár. p. 54.
 SÁNCZON való kasok. Gerra, crates. PP.
 SÁNCZOS. Habens aggerem, vallum.
 Sánczos bástya. Csuzi, Tromb. p. 164.
- SÁNDOR.
- SÁNDOR. t. f. n. Alexander. M. A.
 Sándor. F. Bács Vben. Sz. PP. Szathmár, és Veszprém Vkben.
 Sándor-Bölse. F. Abaúj Vben.
 Sándor-falu. FF. Szatmár Vben.
 Sándor' falva. F. Marmaros Vben. E. F.
 Udvarhely Székében.
 Sándor' háza. F. Szala Vben. E. F. Közép Szolnok Vben.
 Sándor-hegy. Elő-hegy Vas Vben.
 Sándor-lak. Sz. P. Somogy Vben.
 Sándor-útsza. Sz. P. Somogy Vben.
 Sándor-vár. Alexandria.
- SÁNDORI. Alexandrinus. Irigységgel nem lépett még senki Sándori polczra. Faludi, B. E. p. 69.
- SÁNT.
- SÁNT. SÁNTA. Claudus. M. A. A' ki sánta csak sántikál, de a' hamisat utól éri. km.
 Sánta lábbal. Pede claudicante. Jobb az úton járni sánta lábbal is, hogy sem az út kívül futni. km. Káldi, Innepn. Pred. p. 476.
 Sántál. Claudicat. M. A. Thelegdi is gyakran él ezen szóval. Él Eszterházi Tamás is p. 579. és Pázm. Pred. p. 783. A' ki sántával lakik, sántálni tanul. km. Si juxta claudum habites, subclaudicare disces. M. A.
 Sántálás. Claudicatio. M. A.
 Sántáló. Claudicans. M. A. Pázm. Pred. p. 823.
 Sántán. Claudicando. M. A.
 Sántaság. Clauditas. M. A. Betegséget, sántaságot, szegénységet senki nem tagadhat. Pázm. Kal. p. 172.
 SÁNTIKA. Claudicans. S. I.
 Sántikál. Claudicat. Két felé sántikál. km. Eszterházi Tamás. p. 579.
 Ki sántikál. Claudicat a semitis. Káldi, Psalm. 17. 46.
 Sántikálás. Claudicatio. M. A.
 Sántikáló. Claudicans. M. A.
 SÁNTÍT. Claudicat. Nem mindenkor igaz, hogy sántít a' sereg-hajtó. km.
 Meg sántítja. Claudum facit. M. A.
 Sántítás. Claudicatio. M. A.
 SÁNTOS. F. és Sz. P. Somogy Vben.
 SÁNTUL. Claudus redditur.
 Meg sántul. Claudus fit, claudicans efficitur. M. A.
- SÁP.
- SÁP. Scaphium. M. A. L. item Récze' szava: Sáp sáp.
 Sáp. FF. Abaúj, Pest, Posony, és Szabolcs Vkben. Sz. PP. Borsod, Heves, és Nógrád Vkben.
 Sáp (Alsó, felső). FF. Nógrád Vben.
 Korom-Sáp. Sz. P. Heves Vben.
 Nagy Sáp. F. Esztergom Vben.
 Sári Sáp. F. Esztergom Vben.
 SÁPÍT. Panaszolkodik. Sz. D.
 Sápítzik. idem.
 SÁPOG a' récze. Himfi. 2. R. p. 84.
 SÁPOL. Sopánkodik. Sz. D.
 Sápolódik. Ambigit, haesitat, quiratur, angitur animo, querulatur. M. A. Monoszlai p. 113. Magyar p. 144. Pázm. Pred. p. 761. Káldi, Vasárnap Pred. p. 442. 636.
 Sápolódás. Haesitatio, querimonia. M. A.
 SÁPPAD. Macescit, macrescit, tabescit. S. I.
 El sáppad. Macie, et pallore corripitur, tabescit. S. I.
 Sáppadt. Macer, exsuccus, tabidus. S. I.
 Sáppadt ábrázatu. Emaciat.
 SÁPPASZT, sáppaszta. Maciat, exsugit, emaciat. S. I.
 El sáppasztják az emberi színt a' kaczer indulatok. Sz. D.
 Epe-sáppasztotta. Bile emaciat. Dug. km. 1. R. p. 191.
- SÁR.
- SÁR. Limus, coenum, lutum, it. Fel, bilis, cholera. M. A. v. Flavus, luteus, fulvus. S. I. A' sárt sárral csapjuk vissza. km.
 Sár. FF. Vas, Heves, és Szathmár Vkben.
 Sár arany. Aurum fulvum. M. A. Monoszlai, Apol. p. 383.
 Sár-cséplő cselédek. Ranae. Vajda, 3. K. p. 110.
 Sár-edény. Vas testaceum, vas fictile, figlinum. S. I. rectius Cserép-edény.
 Sár' egyháza. Telek Csongrád Vben.
 Sár-fal. Maceries, paries luteus. S. I.
 Sár' falva. E. FF. Hunyad Vben, és Háromszék Székében.
 Sár-fi-Mizdó. F. Vas Vben.
 Sár-fazék. Olla figlina. Sár-fazékre sár- földő. km.
- Sár-fészek. Uligo. S. I.
 Sár-fő. FF. Szerem, Nyitra, és Posony Vkben. Sz. P. Bihar Vben.
 Sár-fű. Pentadactylus, catapotia. M. A.
 Sár-gyűrás. Achyrosis. CM.
 Sár' hida. F. Szala Vben.
 Sár-ízű hal. Lutosus, coenosus piscis. PP.
 Sár kerep. Melilotus. M. A. NC. p. 43.
 Sár-Keresztúr. F. Fejér Vben.
 Sár-kór. R. Cholericus v. ictericus, arcuatus. S. I.
 Sár-kórság. R. Cholera, v. aurigo, icterus, morbus regius. S. I.
 Sár-köz (mint Víz-köz.). Regio interlutensis, locus luto, coeno conclusus.
 Sár-köz. F. Szatmár Vben.
 Sár-köz. Tavak Tolna Vben.
 Sár-közi. Inter paludes habitans.
 Sár-meltyék. F. Szala Vben.
 Sár-mű. Opus figlinum. S. I.
 Sár-műhely. Officina figlina. S. I.
 Sár-művek. Vasa testacea, figlina. S. I.
 Sár-müves. Figulus. CM. Plastes. M. A. L.
 Sár-müvesség. Ars figularis. S. I.
 Sár-müvet zománczczal fösti. Opus figlinum encausto pingit. S. I.
 Sár-nyeresség. Lucrum luteum. Pázm. Pred. p. 357.
 Sár-Patak. F. Sáros Vben. E. FF. Alsó Fejér és Torda Vkben.
 Sár-Pentele. Sz. P. Fejér Vben.
 Sár-rét. Tavak Fejér Vben.
 Sár-szeg. FF. Bihar, és Szala Vkben.
 Sár-szög. Sz. P. Heves Vben.
 Sár tök. Colocynthis. M. A.
 Sár-tyúk. Scolopax limosa. S. I.
 Sár-vár. MV. Vas Vben. Sz. P. Abaúj j Vben. E. F. Doboka Vben.
 Sár-vári mellyék: Tizenhárom város. F. Vas Vben.
 Sár-vásár. E. F. Kolos Vben.
 Sár virág. Capparis pannonica v. narcissus luteus. S. I.
 Sár-víz. Cholera. S. I. Kiben sok sár-víz vagon. Biliosus, cholericus. M. A.
 Sár-víz. Folyó víz Fejér, és Tolna Vkben.
 Sár-víz-betegség. Hydrops. NC. p. 349. it. Icterus. NC. p. 349.
 Epe-sár. Atra bilis.
 Epe-sáros. Atrochilaris.
 Híg sár. Káldi, Innepn. Pred. p. 431.
 SÁRÁD (Alsó, fölső). FF. Ugocsa Vben.
 SÁRAS. Esztergomi templom' omladéka.
 SÁRATLAN. Illimis. S. I.
 SÁRBÓL csináltt. Fictilis. M. A.
 Sárból csináltt edény. Vas fictile. M. A.
 Sárból való épület. Delutamentum. M. A.

- SÁRD. MV. Somogy Vben. E. MV. Alsó Fejér Vben.
 Sárd. E. FF. Küiküllő Vben, és Maros Székében.
 Sárdos. Csárda Soprony Vben.
 Sárdos ér. Telek Csongrád Vben.
 SÁRG (Sárog.).
 Sárga. Pallidus, croceus, flavus, luteus, fulvus. M. A.
 Sárga csizma. Cothurni flavi.
 Sárga dinnye. Pepo. M. A.
 Sárga föl folyó. Sarkantyu-virág. Nasturcium indicum. PP.
 Sárga föld. Terra tripolitana. S. I.
 Sárga főstő. Flammearius. M. A.
 Sárga gyík. Lacerta flavens. M. A.
 Sárga gyömbér. Sárga gyökér. Curcuma, crocus indicus. S. I.
 Sárga gyopár. Heliochrysos. M. A.
 Sárga hidegletés. Febris flava.
 Sárga kék. Luridus, lividus. S. I.
 Sárga lilium. Liliium croceum, iris aquatica, pseudoacorum. M. A.
 Sárga-pej. Badius, bajus. S. I.
 Sárga pénz. Moneta cuprea. Faludi. N. A. p. 177.
 Sárga répa. Pastinaca sativa. M. A.
 Sárga réz. Orichalcum. M. A.
 Sárga rigó. Oriolus luteus, galbula. S. I.
 Sárga rózsa. Kassai rózsa. Caryophyllum indicum. M. A.
 Sárga szarvas mák. Chelidonium glaucium. S. I.
 Sárga szín. Color croceus. M. A.
 Sárga színű. Flammeolus, flammeus. M. A.
 Sárga színű halovány. Subpallidus. M. A.
 Sárga tölcserés. Tropaeolum. S. I.
 „Sárga üveg mindent sárgának láttat” km.
 Sárga viola. Viola lutea. M. A.
 Sárga virág. Calendula, caltha. M. A.
 Sárga vörös. Fulvus, rufus. S. I.
 Sárga zöld. Prasinus, praseus. S. I.
 Sárgaság. Pallor, flavedo. Pázm. Pred. p. 641.
 Sárgaság. Sár-víznek testben el terjedése. Icteria, aurigo, arquatius morbus, morbus regius. M. A. A' kin a' sárgaság vagyon. Auriginosus, ictericus. M. A.
 Sárgállik. Flavescit.
 Sárgálló. Flavescens.
 Sárgás. Subflavus. M. A.
 Sárgít, sárgítja. Flavefacit. Sz. D.
 El sárgítja. Sz. D.
 Meg sárgítja. Sz. D.
 Sárgító. Flammearius. CM.
 Sárgodik. Flavescit. Káldi, Prov. 23. 31.
 Sárgul. Pallet, pallescit, flavet. M. A.
 El sárgul. Expallet, expallescit. M. A.
 Pázm. Pred. p. 416.
 Meg sárgul. Flavis redditur.
 Sárgulni kezd. Flavescit. M. A.
 SÁRHOD. Folyat. Csere, Encycl. p. 355.
 Sárhodhat. idem. Csere. 1. c. p. 352.
 Sárhodás. Folyatás. Csere. 1. c. p. 353.
 SÁRI. Luteus. M. A.
 Sári. F. Pest Vben. Sz. PP. Baranya, és Somogy Vkben.
 Sári nyavalya. Sárgaság. Icterus. M. A. L.
 Sári Sáp. F. Esztergom Vben.
 Sári tök. Colocynthis. M. A.
 Sásság. idem. S. I.
 SÁRKÁNY. Draco. M. A. (tamquam Princeps coeni: Sár-kány).
 Sárkány. FF. Fejér, és Esztergom Vkben. Sz. P. Zemplin Vben.
 Sárkány-csillagzat. Ophiuchus. S. I. Sárkány' faja. Dracogena. Sárkánytól fajzott. S. I.
 Sárkány-fi. Genimen draconis. S. I.
 Sárkány-kő. Draconites. M. A.
 Sárkány-téj. Lac draconis. Sárkány-téjen hizott. Beniczki, p. 12.
 Sárkány-vér. Sangvis draconis. Bizonyos sötét vörös fősték. S. I.
 Bő-Sárkány. F. Soprony Vben.
 Szill-Sárkány. F. Soprony Vben.
 SÁRLIK, SÁLLIK. Folyat. Sz. D.
 SÁRMÁLÓ. Icterus. Madár. M. A.
 SÁRMÁNY. Idem.
 SÁROG. R. Flavis, fulvus, luteus, pallidus. S. I.
 Sárog szín. R. Color flavus, fulvus v. pallor. S. I.
 SÁROM' berke. E. F. Torda Vben.
 SÁROS. Lutosus, lutulentus, limosus, coenosus. M. A.
 Sáros Vár. Sáros Vben.
 Sáros' falva, Sáros' fa. F. Posony Vben.
 Sáros Lak. F. Vas Vben.
 Sáros Patak. MV. Zemplin Vben.
 Sáros Remete. F. Ung. Vben.
 Sáros szék. F. Vas Vben.
 Sáros Vármegye. Comitatus Sarosiensis.
 Sárosd. MV. Fejér Vben.
 Sárosd. F. Szala Vben.
 Sárosít, sárosítja. Lutulat. Pázm. Pred. p. 355.
 Meg sárosítja. Collutulat. M. A.
 Sárosodik. Lutescit. M. A.
 Sárosul. idem.
 Meg sárosultt. Collutulatus. M. A.
 SÁROZ, sározza. Lutat, collutulat. M. A. A' lyukas kályhát mennél többet sározzák, annal foltosabb leszsz. km.
 Be sározza. Delutat, collutulat. M. A.
 El sározza. Collutulat, luto polluit, contaminat. S. I.
 Ki sározza. Sárral ki foltozza.
 Meg sározza. Collutulat. M. A.
 SÁROZÁS, SÁRZÁS.
 SÁROZOTT. Lutulatus, lutulentus. M. A.
 SÁRZÓDIK. Luto inficitur.
 El sárzódik. idem.
 SÁRRAL bé kenés. Lutamentum. M. A.
 Sárral bé tapasztja. Delutat. M. A.
 SÁRT. Lutum. Meg állya a' sárt. km.
 SÁS.
 SÁS. Carex, juncus, gramen, cyperoides. M. A. A' sással földött házban bátorságos alunni. km. Humilius sed tutius.
 Csík-sás. Ez nyersen a' marhának veszedelmes, szározan jó.
 Gömbölyű sás.
 Metsző sás. Igen keskeny levelű sás, és éles, a' ki a' leveléhez hozzá kap, könnyen meg metszi a' kezét.
 Kötő sás. Ez szélesebb levelű sás, és szőlő-veszszők' kötésére használják. Carex.
 SÁSAS. Carectum, juncetum. M. A.
 Sásas hely. idem. M. A.
 SÁSD.
 Sásdi. Sz. P. Szala Vben.
 SÁSKA. Locusta. M. A. Szapora, mint a' sáska. km.
 Sáska. F. Szala Vben.
 Sáska-evő. Acridophagus. S. I.
 SÁSA.
 SÁSA. Embamma. Sauce. S. I.
 Sása-fű. Lepidium. M. A. Lippainál
 Sása-fű az, a' mi a' németeknél Kres. Vet. Kert. p. 20. 110.
 Dió-sása. Dióbul készítettett csemege. Sz. D.
 Izt adó sása. Pázm. Pred. p. 91.
 Jó ízű sása. Pázm. Pred. p. 529.
 Vízi sása-fű. Gnaphalium. M. A.
 Nasturcium aquaticum. Brun-kres. Lippai.
 1. c. p. 111.
 SÁT.
 SÁT.
 SÁTA. F. Borsod Vben.
 SÁTOR. Tentorium. M. A.
 Sátor. Hegy Abaúj Vben.
 Sátor' allya Újhely. MV. Zemplin Vben.
 Sátor-csináló. Scenofactor. Pázm. Pred. p. 1251.
 Sátor-ernyő. G. Zrini Miklós.
 Sátor-fa — Hordd el a' sátor-fát. km.
 Sátor-hajtás a' só bányában. S. I.
 Sátor-halom. Anonym. Cap. XV.
 Sátor-osztók a' táborban. Mensores. NC. p. 331.
 Sátor-szeg. Paxillus tentorii. PP.
 Sátor-vár. Castra. Tábor. S. I.
 Egy sátor-allyaiak. km. Ejusdem furfuris. Dug. 1. R. p. 65.
 Táborozó sátor.
 Sátorbéli. Habitan in tentoriis. Hamis, mint a' sátorbéli cigány. km.
 Sátoros. Tentoriatus, ad tentorium pertinens, habens tentorium, tentorialis. M. A.
 Sátoros. Hegy Nógrád, és Gömör Vkben.
 Sátoros fejű szeg. Clavus umbellatus. PP.
 Sátoros innep. Festum tabernaculorum. M. A.
 Sátoros nép. Milites. Faludi. N. A. p. 182.
 Sátoros selyem-szoknya. Vajda. 2. K. p. 249.
 Sátoroz. In tentoriis degit.
 Sátort üt. Tentorium figit.
 SÁTÁN.
 SÁTÁN. Satanas. M. A.
 SÁUL.
 SÁUL. t. f. n. Saulus.
 Sául' földje. Sz. F. Gömör Vben.
 SÁV.
 SÁV.
 SÁVOL, sávolja. Striat, virgis distinguit.
 S. I. Virágokra, sujtásokra szöv. Sz. D.
 SÁVOLY. FF. Nógrád, és Somogy Vkben. Sz. P. Veszprém Vben.

- Sávolyos. Striaturis ornatus.
Sávolyos abrosz. VV. L.
- SÁVOS. Striatus, virgatus.
Sávós keszkenő. Linteum carmasinum, syndon. M. A. Linteum tessellatum, virgatum. PP.
Sávós ruha. Vestis virgata, striata.
- SE.
- SE.
- SE. Nec, neque. M. A.
Se ezt, se azt. Nec hoc, nec illud.
Se fia, se leánya. Caret prolibus.
Se füle, se farka. Mera confusio.
Se hete, se hava. km. Nuper, non ita pridem. S. I.
Se hol, Se hon. Nullibi, nusquam, nusquam. S. I.
Se honnan, Se honnét. Nullo de loco. S. I.
Se hova. Sohová. Nusquam. S. I.
- SEB.
- SEB. Vulnus, item Impetus, violentia. M. A.
Könnyű sebet ejteni, de nehéz meggyógyítani. km.
Seb. E. Hegy Csík Székében.
Seb-fa. Fraxinus. S. I. Kőrös fa.
Seb-fű. Betonica. M. A.
Seb-gyógyító. Vulnerarius, chirurgus. M. A.
Seb-hely. Cicatrix. M. A.
Seb-helyes. Cicatricosus. M. A.
Seb-kérő. Linamentum. M. A.
Seb-orvos. Chirurgus. S. I.
Seb-orvoslás. Chirurgia. S. I.
Seb-tisztító szerek, Seb-tisztítók. Epi-spastica. S. I.
Seb-vas. Specillum, specium. S. I.
Halálos seb. Vulnus lethale.
Farkas-seb. Carcinoma. NC. p. 343.
Fene-seb. idem. NC. 1. c.
Vak seb. Cicatrix. NC. p. 193.
- SEBE. Ejus vulnus. Jobb a' szeretőnek sebe, mint a' gyűlölőnek csókja. km.
- SEBES. Vulneratus, saucius it. Violentus, rapidus. M. A. Gonosz hírnek sebes szárnya. km.
Sebes. t. h. n. M. és E. Országban.
Sebes ág. Ága egy folyó víznek Békes Vben.
Sebes esső. Nimbus. M. A. Sírt mint a' sebes esső. km.
Sebes ér. Folyó víz Soprony, és Vas Vkben.
Sebes futtában. Dum is celeriter curreret. Faludi, N. A. p.
Sebes hely. E. F. alsó Fejér Vben.
Sebes Kőrös. Folyó víz E. és M. Országban.
Sebes mentében. Faludi, T. É. p. 114.
Sebes nyargalva. Sz. D.
Sebes Patak. F. Szatmár Vben.
Sebes röptében. Faludi, N. E. p. 125.
Sebes serény elme. Faludi E. M. p. 245.
Sebes tűz. Ignis vehemens. A' nagy sebes tűzben a' kemény kövek is folynak. Pázm. Pred. p. 1079.
Sebes vágatva. Velociter equitando.
Sebes vár. E. F. Kolos Vben.
- Sebesedik. Vulneratur. M. A.
Meg sebesedik. idem. M. A.
- Sebesen. Violenter, rapide. M. A. item Saucius.
Sebesen sírt. Faludi, T. É. p. 250.
Sebesít, sebesíti. Vulnerat, sauciat. M. A.
- Meg sebesíti. Convulnerat, consauciat, exulcerat. M. A.
- Sebesítés. Vulneratio, sauciatio. M. A.
Sebesítetlen. Invulneratus. M. A.
Sebesítő. Vulnificus. M. A.
Meg sebesítő. Exulceratorius. M. A.
Sebesítettett. Sauciatius. M. A.
Sebeskedik. Properanter agit. Faludi, U. E. 2. R. p. 157. T. É. p. 49.
Sebeskedés. Faludi, T. É. p. 125.
Sebesség. Velocitas, rapiditas, violentia, impetus. S. I.
Sebességes. Vehementissimus. Káldi, Job. 38. 25.
Sebesül. Vulneratur.
El sebesül. Vulneribus repletur.
Ki sebesül. In vulnus erumpit.
Meg sebesül. Pervulneratur.
Sebesülés. Vulneratio, sauciatio. M. A.
SEBBEL lobbal. Velociter, celeriter, v. fervide, impetuose, praecipitanter. S. I.
SEBHED. Vulneratur. Nagyon meg sebhedt, sebesült p. o. a' szívem. Sz. D.
Sebhedt, Sebhüdt. Laesus, saucius, vulneratus. M. A.
Meg sebhedt, meg sebhüdt. Vulneratus, saucius. M. A.
Sebhedttség. Sauciatura. Bíró Márton, Micae. p. 174.
SEBHET, sebheti. Vulnerat, sauciat. M. A.
Meg sebheti. Sauciat. M. A.
Sebhetlen. Invulnerabilis. Káldi, 2. Machab. 8. 36.
Sebbetik. Vulneratur. Thelegdi, Hom. 3. R. p. 94.
Meg sebbetik. Vulneratur. M. A.
SEBI. Vulnerarius. M. A.
Sebi vér. Cruor. M. A.
SEBTÉBEN. In celeritate sua.
Nagy sebtében mentében. In celerrimo suo itu. VM. p. 41.
SEBZI, sebezi. Vulnerat.
Meg sebzí. Sauciat, vulnerat. Himfi, 1. R. p. 4.
Sebzó. Vulnerans. Himfi, 1. R. p. 117.
SEBZIK (mint Vérzik). Vulnerescit, in vulnus erumpit.
- SEBESTYÉN.
- SEBESTYÉN. t. f. n. Sebastianus. M. A.
Sebestyén' falva. F. Trencsin Vben.
- SEGG.
- SEG.
- SEG. SEGEDELEM. Auxilium, juvamen, adjumentum, adjutorium, praesidium, subsidium, refugium, confugium M. A.
Segedelme. Ejus auxilium.
Segedelmes. Auxiliaris, auxiliarius. S. I.
Segedelmi. idem. M. A.
SEGES.
Seges vár. Sandava, Schaesburgum. PP. E. Város.
Segesd. F. Somogy Vben. E. F. Seges Székében.
Segesd-vár. MV. Somogy Vben.
SEGÉD. Juvamen, adjutorium. M. A.
Segéd-had. Cohors subsidiaria, copiae auxiliares. S. I. Sz. D.
Segéd-tanító. Professor supplens.
Segéd-vas. Harpago. M. A. Vas-kéz, vas-horog, csiptető.
Segédetlen. Auxilio destitutus. S. I.
SEGÉLL, segélli. Juvat. M. A.
Föl segélli. Adjuvat, sublevat, opem fert. S. I.
- Reá segélli. Adjuvat, opem fert. S. I.
Segéllés. Adjutorium.
Segéllő. Adjutor M. A.
Segéllgeti. Adjuvat, subinde juvat, subventat.
SEGÉT, segéti. Juvat, auxiliatur, opitulatur, subsidiatur, subvenit, subventat. M. A.
Bé segéti. Faludi. T. É. p. 106.
Elő segéti. Promovet.
Föl segéti. Adjuvat, eliberat, elevat, sublevat. M. A.
Ki segéti. Eliberat.
Le segéti. Adjutorio est in descensu.
Meg segéti. Adjuvat. M. A.
Meg segétlek. Adjuvo te. M. A.
Reá segéti. Opitulatur.
Segétdegei. Jutat. M. A.
Meg segétdegei. Subventat. CM.
Segétés. Juvamen.
Föl segétés. Sublevatio, elevatio, adjutamentum, auxiliatio. M. A.
Meg segétés. Adjutorium. M. A.
Segétget, segétgeti. Subinde juvat.
Segétő. Adjutor, opitulator, auxiliator. M. A.
Segétő társ. Socia opera. Pázm. Pred. p. 213.
Hozzá segétő. Cooperator. Pázm. Pred. p. 1180. „Facientes, et consentientes pari poena plectuntur. A' hamisság-kezdők, és hozzá segétők egyenlő büntetést érdemelnek“.
Meg segétő. Adjutor. M. A.
Segétség. Juvamen, auxilium. Igen késedelmes a' rokon' segétsége. km.
Segétségre fut. Succurrit. M. A.
Segétségre való. Subsidiarius, auxiliaris, auxiliarius, praesidiarius, praesidialis. M. A.
Segétségül hívás. Invocatio. M. A.
Segétten segét. Csuzi. p. 372.
- SEGG.
- SEGG. Anus, podex, culus. M. A.
Segg' pofája. Nates. M. A. Pázmáno: Alsó pofa.
Segg' föl törése. Intertrigo. S. I.
Segg-pecsenye. Nates, care est conglobata, versus os sacrum, sedendi officio aptissima. CM.
Segg-törlő. Anitergium. S. I.
Segg' vágányja. Podicis medullium. S. I.
Segg-vakarcs. Fructus rubi, bacca cynobati. Csipike. S. I.
Segg-vég-hurka. Longanon. M. A.
SEGGBE rúgja. Nates calcitrat. S. I.
SEGGE. Ejus podex. Egy hiba van benne: bűdös a' segge. km.
Segge' vége. Távulról valami atyafia.

- Seggét csóválja. Fluctuatim it, nates torquet, crissat. S. I.
- SEGGES. Faros. Clunus. S. I.
Segges edény. Gasterium. CM.
- SEGGRE esik. Cadit ad nates.
- SEGGÖL. Retrorsum it. Hátrább seggöltt.
Le seggöli. Seggével le nyomja, le tiporja.
- SEGRESTYE.
- SEGRESTYE. Adytum templi, sacrarium. M. A. Sacristia.
- SEGRESTYÉS. Sacristanus, aedituus. Néha misét se hall a' segrestyés. km. Dug. 1. R. p. 172.
- SEGRESTYÉRES. R. idem. Margit' Élete, Práynál. p. 270. 360.
- SEJ.
- SEJ. SEJT, sejt. Olfacit, subodoratur, animadvertit. S. I.
Meg sejtette a' nyulat. Sz. D.
- SEJDÍT, sejdíti. idem.
- SEJT (név).
- SEJT. Favus, cera non liquata, naturalis. Sz. D. S. I.
- SEJTÉS. Favum habens.
Sejtes méz. Viaszos méz. Sz. D. Lépes méz.
- SEKÉLY.
- SEKÉLY. Vadum, brevia. M. A. Már a' sekélybe jutottunk. Sz. D. CM. habet Csökély.
- SEKÉLYES. Lábolható. Vadosus. M. A. Csökélyes. CM.
- SELEJT.
- SELEJT. SELEJTÉS. Mixtus, v. vulgaris, parvi pretii. S. I.
- SELÉB.
- SELÉB. Aquae ductus. M. A. Gyöngyösi, 2. R. p. 187. lásd Zsilip.
- SELEP. idem. M. A.
- SELMA.
- SELMA. Homo nequam, nebulo, impostor. Vajda, 3. K. p. 240.
- SELMASÁG. Nequitia, nebulonismus. Vajda. 1. c. p. 207.
- SELYEM.
- SELYEM. Sericum, bombycinum. M. A.
Selyem-áros. Sericarius. M. A. L.
Selyem-bogár. Bombyx.
Selyem-eresztő bogár. idem. M. A.
Selyem-csuk. Sz. P. Győr Vben.
Selyem-fonyás. VV. L.
Selyem-fű. Asclepias syriaca. S. I.
Selyem-galand. Serica taenia. PP.
Selyem-galanddal meg prémezi, meg hányja.
Bombycinis taeniolis describit, exarat vestem. PP.
- Selyem-háló. Faludi, T. É. p. 153.
Selyem-him. Sericum acu pictum, tela sericea acu picta. S. I.
Selyem-him-varró. Phrygio sericarius. S. I.
Selyem-kalap. Pileus sericeus.
Selyem-keszkenő. Strophium sericeum.
Selyem-köntös. Vestis sericea, bombycina. S.
- I.
Selyem-mente-kötő. VV. L.
Selyem-mű. Selyemből készültt szövet. S. I.
Selyem-müves. A' ki selyemből dolgozik. S. I.
- Selyem-paplan. Stragulum sericeum.
Selyem-paszomán. VV. L.
Selyem-pille. Phalaena mori. S. I.
Selyem-ruha. Holosericum, bombycinum. M. A.
Selyem-ruhás. Sericatus. M. A.
Selyem-sinor. Zona sericea.
Selyem-sodrás. VV. L.
Selyem-sujtás. VV. L.
Selyem-szál. Byssina verba, molles expressiones. Pázm. Pred. p. 962. Faludi, U. E. 3. R. p. 126.
Selyem-szövet. Pannus sericus, bombycinus. S. I.
Selyem-szövő. Phrygio sericarius. M. A.
Selyem-telek. Sz. P. Győr Vben.
Bojtos selyem. Sericum villosum. NC. p. 449.
Fél selyem.
Sodrott selyem.
SELYEMBŐL való. Bombycinus. M. A.
SELYEMI. Sericus. M. A.
SELYMES. Sericatus. M. A.
Selymes birka.
Fél selymes ruha. Vestis subserica. NC. p. 447.
- SELP.
- SELP. Balbus, blaesus, taulus. M. A.
SELPEG. Balbutit. M. A.
Selpegető. Taulus. CM.
SELPES. Subbalbus, balbutulus. Selpes a' selpest jól, és hamar érti. km. Dug. 1. R. p. 71.
SELPESÉG. Balbuties. M. A.
- SEM.
- SEM. Nec, neque. M. A.
Sem eleje, sem utólja, sem füle, sem farka. km. Sine capite fabula. M. A.
Sem hogy. Quam. Hogy sem, mint sem. S. I.
Sem ide, sem oda. Nullorsum. S. I.
Sem jó, sem rossz. Adiaphorum, indifferens. S. I.
Sem károm, sem hasznom. Mihi nec seritur, nec metitur. S. I.
Sem nem. Neque, nec. M. A.
SEMKI. R. Nullus, nemo. SENKI. S. I.
Senki. Nullus, nemo. M. A.
Senki' fia. idem. S. I.
Senki' hallattára. Sine arbitris. M. A.
Senki sem. Nullus.
- SEMMI. Nihil, nihilum. M. A.
Semmi ahhoz képest. Nihil aliae civitates ad Crotonem. M. A.
Semmi ember. Homo obscurus, terrae filius. S. I.
Semmi erejü. Nullius momenti. Pázm. Pred. p. 71.
Semmi féle. Nullius modi, generis. S. I.
Semmi féle képpen nem. Nullo modo. S. I.
Semmi házi.
Semmi hitü. Nullius fidei. Faludi, N. E. p. 108.
Semmi képpen nem. Nequaquam, nequitiam, haud. M. A.
Semmi nem jobb a' sajtánál. km. mellyet már Mátyás Király megemlít. L. Galeotust
Semmi némü. Nullius sneoiei. generis. S. I.
Semmi némü képpen nem. Nullo modo. S. I.
Semmi-tehető. Nullius valoris. Pázm. Pred. p. 71.
Semmi-tévö. Inactivus. Faludi. N. U. p. 163.
Semmi-tudó. Indoctus, analphabetus. M. A. VM. p. 41.
Semmi sem. Plane nihil.
Semmiből lett semmi. Pázm. Pred. p. 68.
Semmie. Ejus nihilum.
Semmie sines.
Semmie sem maradt.
Semmiként. Nullatenus, nullo modo. S. I.
Semmin vették, mert nincsen árulgatták. km. Dug. 1. R. p. 34.
Semminég. Nullatenus. Csere János, Encycl. p. 232.
Semminél semmibb. Pázm, Pred. p. 65.
Semmire. Ad nihilum.
Semmire kellő. Evandus, nihili, frivolus, conda dignus. M. A.
Semmire kellőség. Vajda. K. É. 1. K. p. 30.
Semmire megy. Redigitur ad incitas.
Semmire mentt. Redactus ad incitas.
Semmire való. Homo nauci, flocci, nihili.
Semmis. Nihil, nihili, nullius momenti. M. A.
Semmisedik. In nihilum vertitur, v. perit. Pázm. Pred. p. 66.
El semmisedik. idem Faludi. N. E. p. 43.
N. A. p. 238. T. É. p. 200.
Semmiséti. Annihilat, abolet, cassat. Zvonarics. 1. R. p. 184. 527.
El semmiséti. Annihilat.
Meg semmiséti. Abolet, casat.
Semmissé teszi. Nihili facit, annihilat. M. A.
Semmiség. Nihilum v. vanitas, inanitas. S. I.
Semmivel sem bir. Nihil habet. Mindenhez látó, semmivel bíró. km.
Semmivel sem gondol. Nihil curat.
Semmivé. Ad nihilum.
Semmivé leszsz. Vanescit, in nihilum abit. M. A.
Semmivé teszi. Nihili facit, annihilat. M. A.
Semmünnen. Ex nulla parte, de nullo loco. Faludi. N. A. p. 187.
SEMMED (Semmi-ed, semm'ed.). Torpet.
El semmed. Torpescit. El zsidbad.
El semmedtt a' keze. Obtorpuit manus ejus.

SEMLYÉK.

SEMLYÉK: ingovány. fertő. Sz. D.
SEMLYÉKES. Uliginosus. palustris. S. I.
Semplékes ingovány. Gyöngyösi. 2. Dar. p. 454.

SENYV.

SENYV. Tabes, putror, rancor, putredo. S. I.
SENYVED. Rancet, rancescit, putrescit, contabescit. M. A.
Az erkölcs sokat szenved, de soha sem szenved. km. Sz. D.
El szenved. Extabescit. M. A.
Meg szenved. Langvet, putrescit, tabescit. M. A.
Szenvedék. Putredo, tabes. S. I.
Szenvedhetetlen. Incompactus.
Szenvedhetetlenség. Incompactio. Csuzi. p. 513.
Szenvedhetetlenül. Incompacte. Csuzi. p. 506.
Szenvedtt. Tabidus, rancidus. M. A.
Meg szenvedett. idem. Pázm. Kal. p. 248.
Szenvedtt szabású. Subrancidus. M. A.
Szenvedttség. Rancor, paedor. M. A. CM.
Szenvedttül. Rancide. M. A.
SENYVES. Tabidus, putridus, rancidus. S. I.
SENYVESZT, senyveszti. Tabefacit, putrefacit. S. I.
SENNYEDÉK. Scabies. M. A. Pázm. Pred. p. 72.
Sennyedékes. Scabiosus. M. A. Pázm. Pred. p. 836.

SER.

SER.
SERDÜL. Adolescit, pubescit, crescit. S. I.
SÖRDÜL.
Föl sördül. Excrecit. M. A.
Föl sördült ifju. Ephebus. M. A.
Föl sördült ifjuság. Ephebia. M. A.
SEREG. Turba, agmen, caterva, cohors, turma, exercitus. M. A.
Sereg-bontó álgvú. Rákóczi György' levele 1644 October' 9.
Sereg-darabant. Satellitium. M. A.
Sereg-fogoly-madár. Perdicum agmen. PP.
Sereg-hajó. Classis. CM.
Sereg-hajtó. Agminis coactor, v. ultimus, novissimus. Faludi. N. A. p. 173.
U. E. 3. R. p. 95.
Sereg-kulcs. Fascis clavium. S. I.
Sereg-ló. Equitium. S. I.
Sereg-rendelő Sabaoth. Pázm. Pred. p. 153.
Sereg' szárnya. Cornu exercitus. S. I.
Lovag-sereg. Turma equitum. CM.
Nyargaló seregek. Prágai. p. 168.
Serege. Ejus agmen. Ki lépett a' szépek' seregéből. km.
Seregenként. Turmatim, gregatim. M. A.
Sereges. Gregalis, cohortalis. S. I. Parányi gyönyörűség sereges faj. km.
Sereges faj. Faludi. Sz. E. p. 12.
Sereges több jó. Faludi. E. M. p. 50.
Seregesedik. Catervatur. Csuzi, p. 189.

Seregesen. Turmatim, catervatim. S. I.
Seregesleg. idem.
Seregestől. Cum gentibus.
Sereget gyűjt. Copiatur. M. A.
Seregély (mivel seregesen jár). Sturnus, ficedula. M. A. Minden seregély három szemet visz el a' szőlőből. km.
Seregély' háza. F. Vas Vben.
Seregély-módra. Sturnatim. M. A.
Seregély-szürke. Vas-szürke, kék-szürke, sötét-szürke. S. I.
Seregélyes. F. Fejér Vben.
Sereggel. Catervatim, turmatim. M. A.
Sereglik. Catervatim circumstat v. convenit, congregatur. S. I.
Seregli. Faludi, N. E. p. 129.
Egybe seregelnék. Congregantur. Pázm. Pred. p. 294.
Körül seregli. Faludi, N. E. p. 120.
Meg sereglik. Congregatur, turma, colligitur. M. A.
Őszve sereglik. Convenit, congregatur. S. I.
Utánunk sereglettek a' zsványok. Sz. D.
Sereglés. Congregatio.
Őszve sereglés. idem. S. I.
Sereglő gyönyörűség. Faludi, T. É. p. 273.
Sereglő hívságok. Faludi, N. E. p. 14.
Sereglő késértetek. Faludi, Sz. E. p. 90.
Sereglő sokaság. Vajda. 2. K. p. 411.
SERÉD. F. Fejér Vben.
SERÉNY. Alacer, solers, gnavus, agilis, expeditus, strenuus, celer. M. A. A' serényt nem kell nógatni. km. SÖRÉNY.
Serény elme. Faludi, E. M. p. 245.
Serény paripa. Sonipes agilis. Kár a' vitéznek, serény paripának, meg vénhedni. km.
Serény tanítónak kemény a' neve. km.
Doctor amarus erit discenti semper ephebo.
Serényen. Strenue, solerter, gnaviter, impigre, agiliter. M. A.
Serénykedik. Adhibet diligentiam, operam navat strenue, industrius est. M. A.
Sörénykedik. Zvonarics. 1. R. p. 360. 574.
Serénykedés. Pázm. Pred. p. 822. 1181.
Serénység. Strenuitas, celeritas, celeritudo, solertia, agilitas, industria, promtitudo, alacritas. M. A. A' lovat nem szőréért, hanem serénységéért szokták nagyra böcsülni. km.
SERÉNY (fő-név). Juba. M. A.
Serénye. Ejus juba.
Ló' serénye.
Serényes. Jubatus. M. A.
Serényes ökör. Urus. Auerochs. Heltai. S. I.
SERGE. Siparium. M. A. Stragulum. CM.
Kárpit, előfüggő. Sz. D.
SERHA. — Serhának bizonyos martalékja. km. Dug. 2. R. p. 209.
SERKE (mivel a' hol van, sereggel van). Lens — lendis. M. A. Serkéből lett tetü jobban csíp. km.
Serke. F. Gömör Vben.
Serkés. Lendinosus. M. A.
SERKED (név). Sz. P. Csongrád Vben.

SERKED (ige.). Erumpit, prorumpit, prosilit, prodit. S. I. Fakad, szivárog. Ki serkedtt vér a' tenyeréből. Sz. D.
Serkedez. idem. Pázm. Pred. p. 804.
Serkekezés. Pázm. Pred. p. 731. 490.
SERKEGET, serkegeti. Excitat, expergit. M. A.
Föl serkegeti. Exsuscat. M. A.
SERKEN. Expergiscitur. M. A.
Föl serken. Evigilat, expergefit, expergiscitur. M. A.
Serkenget, serkengeti. Excitat, exsuscat. M. A.
Föl serkengeti. idem. M. A.
Serkent, serkenti. Suscitatur, expergit, expergefacit. M. A.
Föl serkenti. Excitat, expergefacit. M. A.
Serkentés. Excitatio.
Serkenthetetlen. Inexpergibilis.
Serkenthetetlen álom. Lethargus. M. A.
Föl serkenthetetlen. Inexperrectus. M. A.
Serkentő: föl költő. Suscitabulum. M. A.
Serkentő óra. Horologium excitatorium.
SERLEG. Poculum. Pázm. X. Bizonyosság. Gréc. 1605. p. 21. Pred. p. 1166. Gyöngyösinél
SELLYEG, Rózsa-koszorú, Aján. beszéd.
Serleg-víz. Poculum aquae. Pázm. Pred. p. 69.

SERP.

SERP.
SERPEG. Csörög, rántódik, porzsolódik. S. I.
SERPEN. idem. S. I.
Serpenyő. Lanx, sartago, frixorium. M. A.
Nyilat tompít, a' ki serpenyőre lövöldöz. km.
Serpenyős mérték. Bilanx. Faludi. T. É. p. 44.
Mérő serpenyő. idem. S. K.
Rántó serpenyő. Sartago. S. K.
Réz-serpenyő. Coculum. NC. p. 405.
Vas-serpenyő. Lebes. S. K.

SERESTÉLY.

SERESTÉLY. t. f. n. Sylvester. Molnár János, Könyv-ház, 2-dik Szakasz.

SESTELY.

SESTELY. Boros edény. Incitega. M. A. Ivó kis asztal. Sz. D.

SESE.

SESE, SUS. Susurrus. S. I.

SESEL.

SESEL-fű. — A' nyöstény szarvas a' fiazás előtt sesel-füvet eszik, hogy könnyebben szülhessen. Csere János, Encycl. p. 264.

SETE.

SETE. Balog, bal kézzel élő. S. I.

- Varga, varga siczc. Vargákat csúfoló szó.
SĔ.
SĔ.
- SĔ. Rivus.
Sé (Kis, nagy). FF. Vas Vben.
- SĔD. Rivulus, fluentum. Így nevezik Veszprém körül. S. I.
Séd. Folyó víz Veszprém Vben.
- SĔCZEL.
SĔCZEL. Hemicyclus. M. A.
Séczel-szék. Sella, sedile. M. A.
SĔG.
SĔG. Suffixum post vocales acutas poni solitum, ut: Békesség, elégség, szépség, fölsőség, keserűség 's a' t.
SĔLLYE.
SĔLLYE (Sélye. Sz. D.). Mortuorum conditoria. CM. Sir, vagy koporsó. Sz. D. Feretrum, sandapila. S. I.
Sélye. MVV. Nyitra, és Somogy Vkben.
SĔR.
SĔR. Dolet. Mid sér: mid fáj? Sér a' kezem: fáj a' kezem. Sz. D.
SĔRDEKEL, sérdekl. Frequenter laedit, offendit, vulnerat, sauciat. S. I.
SĔRELEM. Laesio, moeror. M. A.
Sérelemkedik. Jurgia, rixas exercet, collisiones fovet. Hallottam 1831. Apr. 3.
Sérelme. Ejus laesio.
Sérelmes. Laesus, saucius, dolens, moestus, luctuosus. M. A.
SĔRÉS. Laesio, dolor. M. A.
SĔRÉSZ. Silurus electricus. S. I.
SĔRÍT, séríti. R. Laedit, offendit, sauciat, vulnerat, most SĔRT. S. I.
Sérített. Laesus.
Sérített czérna. Filum duplicatum. PP.
SĔRINCZ. Perca cernua. S. I.
SĔRLEL, sérleli: fájlalja. Nagyon sérleli: nagyon fájlalja. Sz. D.
SĔRŐ. Fájó.
Sérődik. Laeditur.
Meg sérődik. Faludi, N. A. p. 244. Pázm. Pred. p. 883.
SĔRSEK. Sz. P. Somogy Vben.
SĔRSZIK. **Vulneratur, sauciat, offenditur.** Telegdi, p. 796. Pázm. Pred. p. 161. 592. Meg sérszik. Pázm. Kal. p. 86. Pred. p. 288. 725.
SĔRT, séríti. Laedit, offendit, sauciat. M. A.
Föl séríti. Sauciat, exsauciat.
Meg séríti. Oblaedit, laedit. M. A.
Sérteget, sértegeti. Frequenter laedit, sauciat, vulnerat. M. A.
Sértegetés. Frequens laesio.
Sértegető. Saepe laedens, laesivus.
Sértegető szókkal illette. Laesivis terminis eum affectit.
Sértemény. Laesura. Gyöngyösi. 1. R. p. 298.
Sértés. Laesio, sauciatio, offensa, offensio, offensum. M. A.
Lásd Rájnis' énekét: A' varga- fiakhoz.
SIET.
SIET. Properat, celerat, festinat. M. A. Melly gyermek meg ijed, annya' ölébe siet. km.
Bé siet. Festinat intrare. Bíró Márton, Micae.
- p. 357.
Meg sértés. Laesio. M. A.
Sértetlen. Illaesus. M. A.
Sértetlenül. Illaese.
Sérthetetlen. Illaesibilis, securus vulneris.
Sértő. Laedens, saucians, offendens. M. A.
Sértődik. Offenditur. Az emberség által senki sem sértődik meg. km.
Sértőleg. Offensive.
SĔRŪDik. Sauciat, laeditur.
Meg sérüdik. Pázm. Pred. p. 161.
Sérüdhethetetlen. Illaesus, qui laedi nequit. M. A. Pázm. Kal. p. 39. Pred. p. 756.
Sérüdt. Offensus, laesus, saucius. M. A.
Meg sérüdt. Laesus, saucius. M. A.
SĔRŪL. Laeditur, offenditur, sauciat. S. I.
item Rupturam acquirit.
Meg sérül. Pázm. Pred. p. 1213. Ha a' jobbjog meg sérül az ura' dolgában, senki sem szánja. km.
Sérülés. Sauciatio. it. Hernia.
Sérült. Herniosus, rupturam habens.
Meg sérült természet. Csuzi. p. 335.
Sérültség. Hernia.
SĔRV. Vulnus,
Sérves. Vulnere affectus, vulnus habens.
SĔRHÜDTT. Prágai, p. 923.
SĔT.
SĔT.
SĔTA. Spatiatio, ambulatio, deambulatio. S. I.
Séta-hely. Ambulacrum. S. I.
Sétál. Spatiatur, deambulat. M. A. Páva- módra sétál. km.
Alá sétál. Deorsum ambulat.
El sétál. Deambulat. Faludi, E. M. p. 39.
Föl, alá sétál. Huc illuc spatiatur.
Ki sétál. Exspatiatur. M. A.
Ki sétálta magát. Exspatiando se satiavit.
Meg sétál, mint a' kunok' ebe az homokon. km.
Sétálás. Deambulatio, inambulatio. M. A.
Ki sétálás. Exspatiatio. M. A.
Sétálgat. Inambulat. M. A.
Sétálható. Ambulabilis. M. A.
Sétáló. Ambulans, obambulans.
Sétáló félben. In procinctu deambulationis. Faludi, T. É. p. 106.
Sétáló hely. Ambulacrum, deambulatorium. M. A.
SĔTIKA. Ambulatiuncula. S. I.
Sétikál. Obambulat, lento passu ambulat. S. I.
- SI.
SIAS.
SIAS. Hamis, Kis-Küküllő' táján. Sz. D.
SIBILLA.
SIBILLA. Sibylla. Bölcs, mint a' sibilla. km.
SICZCZ.
SICZCZ. Macskát üző szó.
- El siet. Adproperat. M. A.
Elöl siet. Praecelerat. M. A.
Hozzá siet. Adproperat, accelerat. M. A.
Viszsa siet. Celeriter retrocedit, retro festinat. S. I.
SIETENDŐ. Properandus. M. A.
SIETÉS. Properatio. M. A.
Elöl sietés. Praeceleratio. M. A.
Hozzá sietés. Acceleratio. M. A.
SIETŐ. Properus, festinus. M. A.
Siető félben. In procinctu festinationis. Faludi, N. E. p. 197.
Sietőleg. Properanter, festinanter, raptim. S. I.
Sietős. Subproperus, urgens.
SIETSÉG. Festinantia, properantia, festinatio. M. A. CM.
Sietséges. Properus, urgens, moram non ferens. S. I.
Sietséges hozzá fogás. Káldi, Innepn. Pred. p. 56.
Sietséggel. Praefestinatum, celeriter, properanter, properato, propere. M. A.
Sietségtelen. Improperatus. M. A.
SIETTET, sieteti. Urget, adurget, accelerat, maturat. S. I.
Siettető. Acceleratorium. Tiszti Szótár. p. 40.
SIETVE. Festinanter, festine, festinato, properanter, properato. M. A.
SIGÉR.
SIGÉR. Erythrinus, perca, rubellio. M. A. L.
SÜGÉR.
SIK.
SIK. Aluta inaurata. M. A. Arany v. ezüst füsttel meg futtatott bőr, perém. Sz. D.
SIKOS. Picturatus, inaurata aluta exornatus. M. A.
SIKÁTOR.
SIKÁTOR. Angiportus. Sz. D. S. I. Dug. km. 1. R. p. 169.
Sikátor. FF. Borsod, és Veszprém Vkben. Sz. PP. Pest, és Veszprém Vkben.
SIKÉR.
SIKÉR (SÜKÉR). Lentor, viscus, bitumen. M. A. item Emolumentum, utilitas, effectus, successus. S. I.
SIKERE. Ejus lentor v. utilitas. Nincs sikere (fogantja, haszna) a' szónak, dolognak. Sz. D.
SIKERELI. Promovet.
Sikereli a' köz jót. Jakab István, a' M. K. H. Tanács' Százados ünnepére ké-

- szültt Odájában. Lásd. Haszn. Mulat. 1824. Nro. 33.
- SIKERES (SÜKERES.) Glutinosus, bituminosus, viscosus. M. A. v. Efficax, fructuosus. S. I.
- Sikeres sár. Coenum. M. A.
- Sikeresség. Lentor. M. A.
- SIKERETLEN. Foganatlan. Inefficax, infructuosus. S. I.
- Sikeretlen inté. Foganatlan inté. Sz. D.
- Sikeretlen tészta. Keletlen tészta. Sz. D.
- SIKK.
- SIKK.
- SIKKAD. Absconditur, occultatur, perit. S. I.
- El sikkad Faludi. U. E. 1. R. p. 201.
- SIKKAN. idem.
- Sikkantýú, Sikkattyú. Scabiosa succisa. Teufelsabbis. S. I.
- SIKKASZT, sikkasztja. Abdit, celat, pesumdat. S. I.
- El sikkasztja. Abscondit v. destruit, v. absumit, v. consumit. S. I.
- El sikkasztotta. Suppressit.
- SILABIZÁL.
- SILABIZÁL. Syllabizat. Bötüzget, szót tagol.
- SILÁNY.
- SILÁNY. Vilis, abjectus, flocci. S. I. Hitván, alá való. Sz. D.
- Silány gabona. Sz. D.
- SILÁNYON. Tenuiter.
- SILÁNYSÁG. Vilitas, tenuitas.
- SILÁP.
- SILÁP. Fustis. S. I.
- Jó silápot (jó dorongot) metszett. Sz. D.
- SILÁPOLja. Fustigat. Sz. D.
- SIM.
- SIM.
- SIMA. Glaber, simus, laevis. M. A. A' deszkát mennél többet gyalulják, annál simább lészen. km.
- Sima. FF. Abauj, Békes, Szabolcs, és Szathmár Vkben.
- Sima ajakú. Adulator. Káldi, Oktató inté. p. 4.
- Sima beszéd. Adulatio. S. I.
- Sima farkú a' szerencse, hol futja, hol kergeti az embert. km.
- Sima' háza. Sz. P. Veszprém Vben.
- Sima szájú. Mendax, it. Imberbis. Csuzi, Tromb. p. 28.
- Sima tábla. Plancae. CM.
- Simai sziget. Telek Békes Vben.
- Simán. Glabre.
- Simán gyalulja. Politiore runcina detergit, dolat. M. A.
- Simánd. MV. Arad Vben.
- Simárd. Telek Borsod Vben.
- Simaság. Laevitas, laevor. M. A.
- Simául. Gyöngén.
- Simául bánik vele: gyöngén bánik vele. Sz. D.
- SIMÍT, simítja. Laevigat, glabrat. M. A. Pázm. Pred. p. 400. 686. Farkas-fog is végre aranyat simít. km. Dug. 1. R. p. 165.
- El simította a' dolgot. Sz. D.
- Meg simítja. Laevigat, laevor, delaevat, deglabrat, deplanat, explanat. M. A.
- Simítás. Complatio, laevigatio. M. A.
- Simítatlan. Inexplanatus. M. A.
- Simító. Laevigans. M. A.
- Simító bárd. Ascia. Szinló bárd. Sz. D.
- Simító fa. Sz. D.
- Simító gyalu. Planula. M. A. L.
- Simító kenet. Psilothrum. M. A.
- Simító lapát. Trulla. Káldi, Amos. 7. 8.
- Símított. Laevigatus. M. A.
- Simíttat, simíttatja. Curat laevigari. Vajda. 2. K. p. 453.
- SIMOGAT, simogatja. Mulcet, delinit, polit, laevigat. S. I.
- Szöre' mentében simogasd a' barmot. km.
- SIMUL. Glabret, glabrescit. M. A.
- Ki simúltt ajakán a' lelke. Döme, Me-tástásius. 1. R. Ajánló beszéd.
- SIMON.
- SIMON. t. f. n. Simeon.
- Simon bíró hajtja a' lovat. km. Currus bovem trahit. M. A.
- Simon' fa. F. Somogy Vben.
- Simon-gát. Sz. P. Somogy Vben.
- Simon' háza. Sz. P. Veszprém Vben.
- Simon-kerék. Sz. P. Bihar Vben.
- Simon-szer. F. Szala Vben.
- Simon' telke. E. F. Doboka Vben.
- Simon' tornya. MV. Tolna Vben.
- SIMONYI. FF. Bars, Gömör, Somogy, és Vas Vkben.
- SIN.
- SIN. Canthus. M. A. Kerék-talpra való vas.
- Sin-szeg. Clavus canthi.
- Sin-vas. Canthus. M. A.
- SINDik. Langvet, tabescit. M. A. Pázm. Pred. p. 67. „Non est vivere, sed valere vita. Nem él, hanem sindik a' beteg.“ Pázm. Pred. p. 835.
- El sindik. Contabescit. Pázm. Kal. p. 924.
- Sindett. Tabidus, morbidus.
- SINLik. Tabescit, morbo conficitur. M. A.
- Sinli. Sentit deteriorationem.
- Meg sinli. idem.
- Sinlés. Contabescencia, langvor. M. A.
- Sinló. Langvens, contabescens.
- Sinlódik. Morbum v. aerumnas perpetitur.
- Még egy beteg sinlódik, száz egészséges is meg hal. km.
- SINCS.
- SINCS. Neque est. M. A.
- Az sincs, ez sincs. Nec hoc habetur, nec illud.
- SINCSEN. idem.
- SINDEL.
- SINDEL. Scandula. M. A.
- Cserép-sindel. Tegula, imbrex.
- Fa-sindel. Scandula lignea.
- SINDELES. Scandularius v. scandulis tectus.
- SINDELLEL ház-födő. Scandularius. M. A.
- SINDELEZ, sindelezi. Scandulis tegit.
- Bé sindelezi. Scandulis contegit. Nem volna kár a' fejét bé sindelezni, olly okos. km.
- Sindelezés.
- Sindelezet. Tectum scandulis.
- Sindelező. Scandularius.
- Sindelzett ház. Tectum crustatum. NC. p. 415.
- SING.
- SING. Ulna. M. A. Ó is meg éri három sing földdel. km.
- Sing-tégla. Tetradoron. CM.
- SINGEL, singeli. Mensurat ulnatim. Sz. D.
- SINGNYI. Unius ulnae, ulnaris. Pázm. Pred. p. 128.
- SINKÓ.
- SINKÓ. Debreczeni Togátusok' kalpagja, de a' melly 1774-ben József Császár' parancsolatjára el töröltetett, midőn állott volna 150 esztendeig.
- SINOR.
- SINOR. Chorda. M. A.
- Sinor-egyenés. Ad amussim ductus, factus. S. I.
- Sinor' igazában. Juxta ductum zonae. Lippai, Vet. Kert. p. 7.
- Sinor-mérték. Amussis, libella. S. I.
- Sinor-verő. Nodularius. S. I.
- Arany-sinor. Aurea zona. S. K.
- Csapó sinor. Amussis. S. K.
- Ezüst-sinor. Zona argentea. S. K.
- Mérő sinor, ács-sinor. Amussis. Káldi, Job. 38. 5.
- Ónos sinor. Bolis. S. K.
- Selyem-sinor. Zona sericea. S. K.
- Ször-sinor. Lanea zona. S. K.
- SINORON függő ön. Molorthus. M. A.
- SINOROZ, sinorozza. Sinorral ki varja. vel Strangulat.
- Meg sinorozza.
- Sinorozás. Török büntetés. Strangulatio.
- Sinorozat. Sz. D.
- SINTÉR.
- SINTÉR. Carnifex.
- SINTÉREZ, sintérez. Excruciat.
- SIÓ.
- SIÓ (Folyó víz Somogy, Veszprém, Fejér, és Tolna Vkben). Canalis, effluvium. S. I.
- Sió-fok. F. Veszprém Vben.
- Sió-tó. Tó Békes Vben.
- SIPKA.
- SIPKA. Mitra. L. SAPKA.

- SIRÁLY.
SIRÁLY. *Laurus albescens, sterna torquata*. S. I.
- SIS.
SIS. *Sonus ferri candentis, dum in aquam immergitur*.
SISEG. *Talem sonum edit*. S. I.
SISEREG. idem. S. I. Sz. D.
SISTERÉKEL. idem. S. I. Sz. D.
- SISAK.
SISAK. *Galea, cassis*. M. A. (*Cassis, olvasd visszazáról*).
Sisak-fű. *Napellus caeruleus*. PP.
SISAKOS. *Galeatus*. M. A.
- SISKA.
SISKA. *Ráciz disznó*. Vajda. 1. K. p. 658.
- SIT.
SIT.
SITKE (Nagy, kis.). *FF. Vas Vben*.
- SITÁR.
SITÁR. *Marha-hajtó*. S. I.
Sibtár. idem. S. I.
- SÍ.
SÍ.
SÍ, *Siv. Rugit*. M. A.
Sír-rí. *Vociferatur, plangit, plorat, stridet*. M. A.
SIVALKODIK. *Vociferatur*. M. A.
El sivalkodik. idem. M. A.
Föl sivalkodik. *Vociferatur, intonat*. M. A.
Meg sivalkodik. *Vociferatur, vociferatum edit*. M. A.
Sivalkodás. *Vociferatus*. M. A.
El sivalkodás. *Ejulatio, ejulatus, vociferatio*. M. A.
Sivalkodó. *Ejulans, vociferans*. M. A.
SIVÁS. *Rugitus, ploratus*. M. A.
Sívás rivás. *Plactus, vociferatus*. M. A.
SIVATAG. *Horrendus*. PP.
Sivatag tartomány. Sz. D.
SIVÍT. *Ejulat, vociferatur, sibilat, stridet*. S. I.
Sívítás. *Sibilus, stridor*. S. I.
Kígyók' sívítása. *Sibilus serpentum*.
SIVÓ. *Plangens, vociferans*.
Sívó rivó. *Plorans, ululans*.
- SÍK.
SÍK. *Lubricus, aequus, laevis, planus, item Planities*. M. A.
Sík Abony. *F. Posony Vben*.
Sík bély. *Lientericus*. S. I.
Sík has. *Lienteria, alvus laxa*. S. I.
Sík hasu. *Lientericus*. S. I.
Sík jég. *Glacies lubrica*. Sz. D.
Sík mező. *Planities, campus planus*. M. A.
- Sík mezőség. *Planities campestris*. M. A.
Sík tál. *Lanx*. S. I.
Sík völgy. Sz. P. *Komárom Vben*.
SÍKÁL. *sikálja*. *Laevigat, planum reddit, tectorio inducto glabrum facit*.
Ki sikálja.
Le sikálta a' tűz-helyet.
Meg sikálja a' tányért, tálat, falat. Sz. D.
Síkálás. *Laevigatio*.
Síkátlan. *Illeavigatus*. Vajda. 3. K. p. 456.
Síkáló. *Glabrans, laevigans*.
SİKAMÍT. *sikamítja*. *Lubricat, laevigat, glabrat*. S. I.
SİKAMLIK. *Collabitur, prolabitur in lubrico*. M. A.
A. *Sikamlik a' titok, a' hol csuszna a poharak*. km. (NB. *hanc vocem Faludi scribit cum accentu*:
Síkámlik. N. A. p. 239. *uti et PP. in voce El sikámlás*.)
El sikamlik. *Elabitur*. Himfi. 2. R. p. 157.
Ki sikámlik. idem. PP. *Faludi*. U. E. 1. R. p. 94.
Meg sikámlik. *Faludi*. T. É. p. 21.
Síkamlás.
El sikámlás. *Prolapsus*. PP.
Síkamló. *Lubricus*. M. A.
SİKAMODIK (mint *Csuszamodik*). *Lubricatur, laevigatur v. in lubrico prolabitur*. S. I.
SİKÁNKOZIK. *A' jégen csuszkál*. Sz. D.
In *lubrica glacie decurrit*. S. I. SİKÁROLJA.
Polit, laevigat.
Síkálás. *Politura, laevigatio*.
Síkárló. *Politor, rasor, laevigans, poliens*. M. A.
Síkárló. *Fal-színlő*. *Tector, incrustator*. M. A.
Síkárló mész. *Színlő, falfestő mész*.
Tectorium. M. A.
SÍKAT, *sikatja*. *Cogit ad vociferandum*.
Sikatja, *rikatja*.
Síkátó. *Thelegdi, Pred*. 3. R. p. 610.
SÍKÍT. *Voce acuta clamat, vociferatur, item Glabrum reddit*. Sz. D. *Lubricat*. M. A.
Meg sikitja. *Delaevat, complanat*. M. A.
Síkítás. *Vociferatio, v. laevigatio*.
SÍKJA valaminek. *Glabrum alicujus rei, v. pars polita alicujus rei*.
SÍKKÁ teszi. *Glabrum reddit*. Sz. D.
SÍKOL, *síkolja*. *Glabrum reddit, extenuat*.
Síkló. *Laevigans, glabrans*.
Síkló. *MV. Arad Vben*.
Síkló fű. *Tál-mosó fű*. Sz. D.
Síklós. *MV. Baranya Vben*.
Síklík. *Prolabitur, lubricatur*.
El síklott a' lába: *el csuszott*. Sz. D.
SÍKÓLT. *Acute clamat, vociferatur*. *Faludi, N. E.* p. 212.
Síkoltás. *Ejulatus, ploratus*. M. A.
Síkoltó éjszaki szelek. *Faludi, T. É. p.* 33.
Síkoltó. *Vinculum catenarium temonum, jugamentura*. PP.
SÍKOK. *Lubrice*. M. A. *Vel in lubrico*.
A' síkon el esett. *Cecidit in lubrico*. Sz. D.
SÍKOS. *Lubricus, laevis, planus*. M. A.
Síkós mondás. *Mendacium*. Pázm. Kal. p. 419.
Síkós út. *Via lubrica*.
Síkosság. *Lubricitas*. Pázm. Kal. p. 408.
- SÍKRA. *In planum, in lubricum*.
Ki állott a' síkra: *a' meg ütköző helyre*. Sz. D.
Ki verte a' síkra a' vadat. Sz. D.
SÍKSÁG. *Planities*. *Térség, lapály*. Sz. D. S. I.
SÍKUL. *Lubricatur, laevigatur, politur, planatur*. S. I.
Síkültt has. Sz. D.
- SÍP.
SÍP. *Fistula, tibia, uter*. M. A. *Sípot ajándékoz, hogy lovat nyerjen*. km.
Síp. *Hegy Árva Vben*.
Síp-bordó. *Fistula rauca in utre, cornu utris*. M. A.
Síp-hang. *Clangor tibiae, sonus fistulae*. S. I.
Síp-szó. idem. *Szép síp-szó*.
Síp-szóval. *Cum modulamine tibiae*.
Síp-újjú szük mente. *Supparus, supparum*. M. A.
Síp-újjú ümög.
Billegető síp. *Tibia*. CM.
Bordó-síp. idem *ac Síp-bordó*. Sz. D.
Füz-fa-síp. *Saligna fistula*. S. K.
Nád-síp. *Arundinea fistula*. S. K.
Orgona-síp. *Fistula organi*. *Üres, mint az orgona-síp*. km. *Dug*. 1. R. p. 235.
Pásztor-síp. *Fistula pastorea*. S. K.
Posta-síp. *Tibia veredariorum*.
Tárogató síp. *Tibia*. CM.
SÍPFOZ való. *Tibialis*. M. A.
SÍPJA. *Ejus fistula, ejus tibia*.
SÍPOL. *Sibilat, fistulat*. M. A. *A' mint sipolsz, úgy tánczolok*. km.
Sípolás. *Sibilus, fistulatio*. M. A.
Sípolás a' *kertészeknél*. *Infistulatio*.
Sípogat. *Sípon füttyülget, síppal dalolgat*. S. I.
Sípoló. *Fistulator, sibilator*.
Sípoló. *A' fazokasoknál azon fa, mellyel a' korsó' csöcsét csinálják*. S. I.
Sípoló lehellés. *Respiratio sibilosa*. S. I.
SÍPOS. *Fistulator, tibicen, auletes, aulaedus*. M. A.
Sípos. *E. Hegy Csík Székében*.
Sípos hús. *Tergum bubulum*. *Hát-gerincz mellett két felől le nyúló hús, az ökrön*. S. I.
SÍPPAL *dobbal trombitával*. *Cum omni apparatu musico*.
SÍPRA ólt.
- SÍR (Név).
SÍR. *Sepulcrum, bustum, tumba*. M. A.
Sír-ásó. *Vespillo*. M. A.
Sír-beszéd. *Oratio funebris*. S. I.
Sír-domb. *Tumulus*. *Grabhügel*. S. I.
Sír-halom. idem. Sz. D.
Sír-edény. *Urna*. S. I.
Sír-emlékeztető. *Monumentum sepulcrale*. S. I.
Sír-ének. *Naenia, epicedium*. S. I.
Sír-hegy. *Telek Csanád Vben*.
Sír-helv. *Sepulcrum, locus sepulcri*. S. I.
Sír-írás. *Sír-czim*. *Inscriptio sepulcralis*. S. I.
Sír-kereszt. *Crux sepulcralis*. S. I.
Sír-kő. *Cippus, lapis sepulcralis*. S. I.

- Sír-panasz. Lessus. S. I.
Sír-verem. Sír-gödör. Tymbus, tumba. S. I.
SÍRJA. Ejus sepulcrum.
SÍROL, sírolja: temet, temeti. Sz. D.
El sírolta: el temette. Sz. D.
- SÍR (Íge).
- SÍR. Plorat, flet, lamentatur, luget. M. A. Jobb a' gyermek sírjon, mint szülei. km.
Ki sírja. Efflet. M. A. Nem szokta az ember ki sírni más' kárán a' szemét. km.
Rajta sír. Adplorat. M. A.
Reá sír. idem. M. A.
SIRALOM. Fletus, luctus, lamentatio, lamentum. M. A.
Síralom' háza. Domus luctus. Pázm. Pred. p. 1000.
Síralom-ház. idem. Bús, mint a' síralom-házba ki tétetett rab. km. Dug. 2. R. p. 302.
Síralom' völgye. Vallis lacrimarum. Pázm. Pred. p. 145. 1226.
Síralmas. Flebilis, luctuosus, lacrimabilis, lamentabilis. M. A.
Síralmas állapot. Sors luctuosa.
Síralmas ének. Threnodia, lamentum. M. A.
Síralmas kérés. Imploratio. M. A.
Síralmas panasz. Planctus, plangor. M. A.
Síralmasan. Flebititer. M. A.
SIRAT, siratja. Deflet, deplorat, complorat. M. A.
A' sobrák ember még azt is siratja, a' mit meg eszik. km. Meg siratja. Deplorat, deflet. M. A.
Sírátás. Comploratio, defle us. M. A.
Meg siratás. Deploratio. M. A.
Siratandó. Flendus. M. A.
Siratatlan. Indefletus, indeploratus. M. A.
Siratott. Deploratus, defletus. M. A.
SIRATLAN. Intumulatus. Margit' Élete. p. 84.
SÍRÁNKOZIK. Lacrimatur. M. A.
Hozzá siránkozik. Adplorat. M. A. Siránkozás.
Jajgatás. Ploratus, planctus. M. A.
Siránkozó. Plorabundus. M. A.
SÍRÁS. Ploratus, fletus. M. A. Nem mindenkor használ a' sírás. km.
SÍRDÓGÁL. Identidem flet, plorat. S. I.
SÍRÓ. Plorator, flens. M. A.
Sírólág. Flendo, plorando, cum fletu. S. I.
SÍRTÁBAN. In ejus fletu, in suo fletu.
A' ki szép, sírtában is szép. km.
- SK.
SKARAPLA.
SKARAPLA. Scorpius, scorpio. M. A.
SKARAPNA. idem. M. A.
- SKÁRLÁT.
SKÁRLÁT. Coccus. M. A.
Skárlát-fösték. Coccinum, coccineus color. PP.
Skárlát-himlő. Febris scarlatina. S. I.
- Skárlát-mag, v. gyümölcs. Coccum, coccus. PP.
Skárlát-palást. Pázm. Pred. p. 301.
Skárlát-szín. Coccinus, coccineus, molochinus. M. A. PP.
- SKORPIO.
SKORPIO. Scorpius, napa. PP.
- SL.
SLEIT.
SLEIT, Selej, Selejtes. Vulgaris, trivialis, proletarius v. mixtus, promiscuus. Heltai. 2. D. p. 132. 218. 266. Thelegdi, Hom. 1. R. p. 686.
- SM.
SMARAGD.
SMARAGD. Smaragdus. Pázm. Pred. p. 1221.
- SN.
SNEF.
SNEF. Rusticula. PP.
Erdei snef. Rusticula sylvatica. S. K.
Parti snef. Rusticula undicola. S. K.
- SO.
SOBAK.
SOBAK. Svevus. Sváb.
Sobak falu. Sváb falu. F. Vas Vben.
Sobak fejü. Ostoba.
- SOD.
SOD.
Sod' alja. Kemencze' alja, pest' alja. Sz. D.
SODOR, sodorja. Torquet.
Bele sodorja. Intorquet.
El sodorja. Detorquet.
Föl sodorja a' bajuszát. Mystaces attollit, colligit. PP.
Meg sodorja. Pertorquet, contorquet.
Sodorgat, sodorgatja. Saepius torquet. S. I.
Sodorít, sodorítja. Torquet, obtorquet. M. A.
Sodorítás. Intorsio. M. A.
Sodorított. Tortilis, intortus. M. A.
Sodra (mint Fodra). Ejus tortile. Sz. D.
Sodrás. Torsio, contorsio.
Sodrott. Tortilis, intortus. M. A.
Sodrott madzag. M. A.
Sodrott selyem. Sericum tortum. PP.
Sodró. Torquens.
Sodró fa. Spatha. PP.
Sodródik. Contorquetur. Sodródik a' füst föl felé a' kürtöbül. Sz. D.
- Viszsa sodródik. Retorquetur. Roszszúl sodrott kötél magától is vissza sodródik. km. Dug. 1. R. p. 73.
Sodorvány. Tortum, intortum, tortile. S. I.
- SOH.
SOH.
SOHA. Nunquam. M. A. Ki soha nem botlik, soha egyenesen nem jár. km.
Soha' napján. Ad calendae graecas. M. A.
Soha nem. idem. M. A.
Sohajt. Suspirat. S. I.
Sohajtás. Suspirium.
Sohajtozik. Identidem suspirat. S. I. SOHOL.
Nullibi, nusquam. M. A.
Sohol sem. Nec ubi. M. A.
SOHONN, Sohunn. Nusquam, nullibi. S. I.
Sohonn sem. Nullibi. S. I.
Sohonna. Nusquamia. S. I.
Sohonnai, bitang ember. Terrae filius, obscurus homo. Eszterházi Tamás, Aeg. Hun. p. 428. Faludi, N. A. p. 199.
Sohonnan. Nullo de loco. M. A.
SOHOVÁ. Nusquam. M. A.
Sehová. idem.
Sohová sem. Absolute nullorsum.
SOHUL. Nusquam, nullibi. M. A.
Sohult. idem. M. A. Thelegdi. p. 712.
- SOK.
SOK. Multus. M. A. Sok, a' mi sok.
Sok akaratu. Multivolus. M. A.
Sok águ. Multifidus. M. A.
Sok beszédü. Multiloquus. M. A.
Sok értelmü. Aequivocus. S. I.
Sok-érő. Pretiosus, multi pretii. M. A.
Sok fejü sárkány. Hydra lernaea. S. I.
Sok felé. Multifarium. S. I.
Sok felé kapó. Sokba avatkozó, ereszkedő. S. I.
Sok féle. Multiplex, multifarius. M. A.
Sok féle képpen. Multifarium, multipliciter. S. I.
Sok formájú. Multiformis. M. A.
Sok formán. Multiformiter. M. A.
Sok ideig. Diu, diutine. M. A.
Sok ideig való. Diutinus. M. A.
Sok idejü. Diuturnus, polychronius. M. A. Sok hasznu. Polychrestus. S. I.
Sok hasznu só. Sal polychrestus. S. I.
Sok hatalmu. Multipotens. S. I.
Sok időre. Tarde, sero. S. I.
Sok ízben. Multoties, multis vicibus. S. I. Sok képpen. Multifarium. M. A.
Sok képü. Multiformis. M. A.
Sok lábu. Multipes. M. A.
Sok levelü. Foliosus. S. I.
Sok liku. Multiforus. M. A.
Sok magu. Acinosus. S. I.
Sok módu. Multimodus. M. A.
Sok nemü. Multigenus, multigenus. M. A.
Sok oldalú. Multilaterus.
Sok pénz-érő. Multimunus. M. A.
Sok pénzü. Bene numatus. M. A.
Sok rendbéli. Multijugus. M. A.
Sok részü. Multipartitus. M. A.
Sok rétü. Multiplex. M. A.
Sok rétü béles. Placenta foliata. S. I.
„Sok rétü pogácsa istennek áldása“ km. Dug. 2. R. p. 238.

- Sok rétüleg. Multipliciter. S. I.
 Sok rétűség. Varietas. S. I.
 Sok szavu. Multiloquus, rabula. S. I.
 Sok számu. Multinumerus. M. A.
 Sok számtalanszor. Saepius.
 Sok szeg. Polygonum. S. I.
 Sok szegű. Polygonius, multangulus. S. I.
 Sok szemű lán cz. Faludi U. E. 3. R. p. 105.
 Sok színű. Multicolor. M. A.
 Sok szó-beszéd. Multiloquium. M. A.
 Sok volta valaminek. Multitudo, copia. S. I.
 Malom-sok. (Ó, új.). FF. Győr Vben.
 SOKA. Ejus multum. Beniczki. p. 270. SOKAD magával. Multi secum. M. A.
 Sokad magaddal. Tu, et tecum multi. M. A.
 Sokad magammal. Multi mecum. M. A.
 SOKADALOM. Nundinae, mercatus. M. A.
 CM. Vrancsics.
 Könyv-sokadalom. Pázm. Kal. p. 277.
 Sokadalma. Ejus nundinae.
 Bolondságok' sokadalma. Pázm. Pred. p. 93.
 Ördög' sokadalma. Pázm. Pred. p. 759.
 Sokadalmas. Nundinator, nundinalis. M. A.
 Sokadalmas hely. Emporium. M. A.
 Sokadalmas nép. Populus ad nundinas confluens.
 Sokadalmaskodik. Nundinatur. M. A.
 Sokadalmaz. Nundinas celebrat.
 Sokadalmazás. Nundinatio. M. A.
 Sokadalmaztatja. Curat vendi.
 Sokadalmaztatás. Nundinatio. Eszterházi Tamás. p. 484.
 Sokadalomban vásárol. Nundinatur. M. A.
 Sokadalomi. Nundinalis, nundinarius. M. A.
 Sokadalmi. idem.
 Sokadalmi nyereség. Pázm. Pred. p. 820.
 SOKAKAT nevező szám. Numerus pluralis. Eszterházi Tamás, Aeg. Hun. p. 351.
 SOKALL, sokalja. Soknak tartja. Multum putat. Faludi. E. M. p. 250.
 Meg sokalja. Faludi. N. A. p. 165. U. E. 1. R. p. 19. T. É. p. 30. 199.
 SOKAN. Plerique, multi, complures. M. A. A' melly abroszt sokan viselnek, hamar szószszé válik. km.
 SOKAS. Multiplus, multiplex.
 Sokasít, sokasítja. Multiplicat. M. A.
 Meg sokasítja.
 Sokasítandó. Multiplicandus. Csere, Enc. p. 37.
 Sokasítás. Multiplicatio. M. A.
 Hit-sokasítások. Pázm. Kal. p. 275.
 Sokasító. Multiplicator. Csere, Encycl. p. 37.
 Sokasított. Multiplicatus, numero adauctus. M. A.
 Sokasodik. Multiplicatur. M. A.
 Meg sokasodik.
 Sokasodás. Incrementum. Pázm. Pred. p. 450.
 Sokasodható. Multiplicabilis. M. A.
 Sokasul. Multiplicatur. M. A.
 Meg sokasul. Káldi, Prov. 29: 16.
 Sokasulás. Multiplicatio. M. A.
 Sokasulható. Multiplicabilis. M. A. L.
 SOKASÁG. Multitudo, frequentia, populus, coetus. M. A.
 Sokaságos. Multiplex. Káldi, Job. 5. 25.
 SOKAT. Multum. Sokat ígér, keveset ád. km.
 Sokat bé hozó. Fructuosus, quaestuosus. S. I.
 Sokat evő. Edax, vorax, gulo. S. I.
 Sokat érő. Pretiosus. S. I.
 Sokat hányja veti magát. Nimium se jactat.
 Sokat ivó. Bibax, potator, multibibus. S. I.
 Sokat iható. idem. M. A.
 Sokat hallj, láss, keveset szőlj. km. Audi, vide, tace. M. A.
 Sokat látott, hallott ember. Homo multijugis experientiae. S. I.
 Sokat szálló. Multiloquus. M. A.
 Sokat tudó. Multiscius. M. A.
 SOKATÁL, sokatálja. Multiplicat. Mikes Kelemen, Török Orsz. Lev.
 SOKÁ. Diu, tarde. M. A. A' nagy fák soká nyólnek, de hamar el dőlnek. km.
 Soká élő. Longaevus. S. I.
 Soká tart. Durat. M. A.
 Soká tartó. Diuturnus, durabilis. M. A.
 Sokáig. Din. M. A. A' szép ruha főtall tart sokáig. km.
 Sokáig tartó. Diuturnus, durabilis. M. A.
 Sokára. Post multum tempus elapsu. S. I.
 SOKBA. In multum.
 Sokba avatkozik. Ad multa se ingerit.
 Sokba bocsátkozik. idem.
 Sokba ereszkedik. idem.
 Sokba kap. Multa arripit, multis se occupat,
 Sokba kerül. Multum constabit.
 SOKÉRT nem adja. Magni facit.
 SOKHOZ látó, semmivel bíró. km.
 SOKKAL. Multo. M. A.
 Sokkal adós. Obaeratus. S. I.
 Sokkal bíró. Multipotens. S. I.
 Sokkal inkább. Multo magis, potius, imo. M. A.
 Sokkal tartozik. Fülíg adós. Sz. D.
 Sokkal több. Multo plus.
 Sokkal többször. Compluries. M. A.
 SOKOBLAT. Erdélyi szó: Búza-virág. Lippai János, Virág. Kert. p. 140.
 SOKRA. Ad multum.
 Sokra böcsüli. Multi facit, multi aestimat. M. A.
 Sokra megy. — Sok kevés sokra megy. km.
 Sokra vitte dolgát.
 SOKSÁG. Multitudo. item Populus, vide Sokaság. M. A.
 Sokságos. Frequens, multus, copiosus, multiplex. M. A.
 SOKSZOR. Multoties, saepe, frequenter.
 Sokszor a' meny-hal helyett kígyót húzunk ki. km.
 Sokszori. Frequens, creber. S. I.
 Sokszoros. Multiplex. S. I.
 Sokszoroz, sokszorozza. Multiplicat. S. I.
 Sokszorozás. Multiplicatio.
 Sokszorozandó. Multiplicandus.
 Sokszorozó. Multiplicator.
 Sokszorta. Saepius, iterato, frequenter. S. I.
 SOLOSMA.
 SOLOSMA. R. Hymnus, rhythmus, collecta, v. cultus, veneratio. S. I.
 SOLOSMÁJA. Ejus rhythmus, ejus collecta. Bán' solosmája. Collecta victualium olim Bano praestari solita.
 Boldog aszszony' solosmája. Officium, v. rhythmus de B. Virgine.
 SOLOSMÁS könyv. Breviarium. Heltai de Colomanno.
 SOLTÉSZ.
 SOLTÉSZ. R. Scultetus. Szirmai, Parab. p. 95.
 SOM.
 SOM. Cornum. M. A.
 Som. FF. Bereg, Sáros, és Somogy Vkben.
 Som-fa. Cornus. M. A.
 Som-fánál főző. Avarus, tenax, parcus. M. A.
 Som-fa-bot. Faludi, N. U. p. 92. N. A. p. 190.
 Som-fa-botozza. Verberat fuste e como facta. Meg som-fa-botozza. Dug. km. 1. R. p. 147.
 Som-fa-kenet. Fustigatio. Csuzi. p. 17.
 Som' falva. F. Marmaros Vben.
 Som-hegy. Hegy Veszprém Vben.
 Som-kerék. E. F. belső Szolnok Vben.
 Som-koró. Melilötus. PP.
 Som-kút. Sz. P. Gömör Vben. E. F. belső Szolnok Vben.
 Som-kút' pataka. E. F. Kóvár' Vidékében.
 Som-mag az, nem fog alá való' km. Dug. 2. R. p. 112.
 Som-szeg. Hegyes fejű szeg.
 SOMOD. Parvum cornum.
 Somodi. F. Abaúj Vben.
 Somodor. Sz. P. Somogy Vben.
 SOMOGY. F. Baranya Vben. Sz. PP. Bars, és Bihar Vkben.
 Somogy-vár. F. Somogy Vben.
 Somogy Vármegye. Comitatus Simighiensis.
 Somogyi. Simighiensis. Csak nyúgzik, mint a' Somogyi gyermek. km.
 Somogság. Tota terra v. totus populus Simighiensis.
 SOMLYÓ. Hegy, és több helység' neve Magyar és Erdély Országban.
 Somlyai bor. Vinum Somlaviense.
 SOMOLYOG (mint Mosolyog). Ridet, subridet. M. A. Monoszlai, de Cult. Imag. p. 303.
 SOMOS. Cornum habens, corno abundans.
 Somos. MV. Sáros Vben. F. Arad, Sz. P. Abaúj Vkben. E. F. közép Szolnok Vben.
 Somos erdő. Cornetum. M. A.
 Somos Keszi. F. Arad Vben.
 Somos kő. Sz. P. Nógrád Vben.
 Somos új falu. FF. Nógrád, és Sáros Vkben.
 Somosd. E. F. Maros Székében.
 SOMPÁCZ. Sz. P. Szala Vben.
 SOMPOLY.
 Sompolyodik. Bé vonakodik valahová. Sz. D. Meg sompolyodik. Biró Márton, Micae. p. 170.
 SOMPORDÁL. sompordálja. Sollicitat. PP.
 SOMSÁLY. Sz. P. Borsod Vben.
 SOMMA.
 SOMMA, Summa. M. A.

- SOMMÁJA valaminek. Summarium. M. A. Sorok' mentében. Qua fluvius Sorok decurrit.
SOMMÁL, sommálja. Cogit in summam. Sorok-sár. MV. Pest Vben.
Thelegdi, Felelet. p. 44. Sorki. Angularis v. adjacens fluvio Sorok.
Sommálás. Thelegdi. 1. c. Sorki Kisfalud. F. Vas Vben.
SOMMÁS. Multus, numerosus. Sorki Tótfalud. F. Vas Vben.
Sommáson. Numerose. Sorki Újfalu. F. Vas Vben.
SONDA. SOROMPÓ. Palus praeclusorius.
SONDA. L. SANDA. Sorompó-fák. Geidler, Hadi Okt. p. 40.
SONHA. SORONKÉNT. Seriatim, ordinatim.
SONHA. R. Nunquam. Bátori. SOROS. Divisus in ordines, vel qui ordine vicis
sonae succedit.
SONKOLY. Soros a' pásztorok között.
SONKOLY. Stymma. M. A. SOROZZA. Ordinát. S. I.
Sonkoly-szőlő. Jűh-farku szőlő. SORRAL. Ordine.
SONKOLYA az olaj gyümölcsnek. Frances. SORS. Sors. M. A.
M. A. Sors-huzás. Tractus sortis.
Sonkolya a' viasznak. Metys. M. A. Sors-mondás. Sortilegium.
SONKOLYOS. FF. Bihar Vben. Sors-mondó. Sortilegus, planetarius. S. I.
SOP. Sors nélkül való. Exsors. M. A.
SOP. Sors-tartó edény. Olla fortunae. Káldi,
SOPÁNKODIK. Ambigit, angitur animo, Vasárnap. Pred. p. 533.
quiritatur. M. A. Sors-vetés. Sortitio, sortitus. M. A. CM.
Sopánkodás. Quiritatus, dubietas, Sors-vetéssel jövendölés. Sortilegium. M. A.
fluctuatio. M. A. Sors-vetetlen. Insortitus. M. A.
Sopánkodva. Quiritando. Pázm. Pred. p. Sors-vető. Sortitor. M. A.
451. Sors szerint jutott nekem ez. Sorte mihi
SOPÁR. Micrologus, parvus, sterilis. M. A. obtigit. Sz. D.
Sopárkodik. Sz. D. Sorsa. Ejus sors, ejus status.
Sopárság. Micrologia, parvitas. M. A. Sorsom: állapotom.
SOPONYA. F. Fejér Vben. Sorsol. Sorsot mond, vagy sorsot húz. S. I.
SOPORNYA. F. Nyitra Vben. Sorsolás. Sors-mondás, v. sors-huzás. S. I.
SOPRONY. (Sopor-hony?) KV. Soprony Sorsos. Consors, socius.
Vben. Sorsosom: társom.
Soprony Vármegye. Comitatus Sorsosai: egyenlő szerencsájú társai. Sz. D.
Soproniensis. Sorsoz. Csuzi, Síp-szó. p. 68.
Kis Soprony, Nagy Soprony. Sz. PP. Sorssal. Szerencsén. Sorte, sortito. M. A.
Békes Vben. Sorssal jövendölő, választó. Sortilegus. M. A.
SORV. Sorssal választott. Clericus. M. A.
Sorvad. Tabet, tabescit, contabescit, SORV.
macescit. S. I. Sorvad. Vajda. K. É. 1. R. in Praef.
El sorvad. Vajda. K. É. 1. R. in Praef.
SORVADÁS. Tabes. Abzehrung. S. I. Sorvadás. Tabes. Abzehrung. S. I.
SORVADTT. Tabidus. Sorvadtt. Tabidus.
SORVADTTÁG. Tabes, macies. Sz. D. Sorvadttás. Tabes, macies. Sz. D.
SORVASZT, sorvasztja. Tabefacit, emaciat. S. I. Sorvaszt, sorvasztja. Tabefacit, emaciat. S. I.
SORVASZTÓ BÁNAT. Dolor tabificus. Sz. D. Sorvasztó bánat. Dolor tabificus. Sz. D.
SORVASZTÓ HIDEG-LELÉS. Febris sicca. Sorvasztó hideg-lelés. Febris sicca.
SOTÓ. SOTÓ.
SOTÓ. Praelum, torcular. M. A. NC. p. 105. L. SOTÓ.
SATU. SOTÓ. Praelum, torcular. M. A. NC. p. 105. L. SATU.
SOTÓ-SZEKRÉNY. Trapetes. N. C. 1. c. SOTÓ-SZEKRÉNY. Trapetes. N. C. 1. c.
SOTOLLÓ. Vectarius. NC. p. 105. SOTOLLÓ. Vectarius. NC. p. 105.
SOVÁNY. SOVÁNY.
SOVÁNY. Sterilis, aridus. M. A. (Videtur ex SOVÁNY. Sterilis, aridus. M. A. (Videtur ex
radice SÓ derivari. Si sal evanuerit, in quo radice SÓ derivari. Si sal evanuerit, in quo
salietur? cum sale supersperso sterilitas salietur? cum sale supersperso sterilitas
agris inferatur). agris inferatur).
Sovány atyafiak. Pázm. Kal. p. 773. Sovány atyafiak. Pázm. Kal. p. 773.
Sovány eledel. Cibus aridus. Sovány eledel. Cibus aridus.
Sovány föld. Ager effoetus, sterilis. S. I. Sovány föld. Ager effoetus, sterilis. S. I.
„Sovány helyen bocsátál ki“ km. Anthericum „Sovány helyen bocsátál ki“ km. Anthericum
metis. M. A. metis. M. A.
Sovány kövecses. Lapidus. PP. Sovány kövecses. Lapidus. PP.
- Sovány semmi. Nihil e t. Pázm. Kal. p. 769.
SOVÁNYÍT, soványítja. Facit sterilem v. macrum. Sovány semmi. Nihil e t. Pázm. Kal. p. 769.
Pázm. Pred. p. 27. El soványítja. Pázm. Pred. p. 53.
Meg soványítja. Pázm. Pred. p. 933.
Meg soványítja a' földet. Defrugat terram. PP.
SOVÁNYKODIK. Sterilescit, macrescit. S. I. Meg soványítja a' földet. Defrugat terram. PP.
El soványkodik. idem. Landovics István, Pred. p. El soványkodik. idem. Landovics István, Pred. p.
224. 224.
Meg soványkodik. idem. Meg soványkodik. idem.
SOVÁNYODIK. idem. S. I. SOVÁNYODIK. idem. S. I.
Meg soványodik. M. A. SOVÁNYUL. Meg soványodik. M. A. SOVÁNYUL.
idem. S. I. idem. S. I.
SOVÁNYON. Sicce, aride. M. A. SOVÁNYON. Sicce, aride. M. A.
SOVÁNYSÁG. Sterilitas. M. A. SOVÁNYSÁG. Sterilitas. M. A.
SOVÁR. SOVÁR.
SOVÁR. Avidus, inhians. S. I. SOVÁR. Avidus, inhians. S. I.
Sovár ember. Sz. D. Sovár ember. Sz. D.
SOVÁROG. Inhiat. SOVÁROG. Inhiat.
Sovárgás. Prágai. p. 58. Sovárgás. Prágai. p. 58.
Sovárgó. Inhians. Sz. D. Sovárgó. Inhians. Sz. D.
SOVÁRSÁG. Aviditas, ambitio. Sz. D. S. I. SOVÁRSÁG. Aviditas, ambitio. Sz. D. S. I.
SÓ. SÓ.
SÓ. SÓ.
SÓ. Sal. M. A. Nálom is sóval sóznak. km. SÓ. Sal. M. A. Nálom is sóval sóznak. km.
Só-adó. Sz. D. Só-adó. Sz. D.
Só-akna. Salina. M. A. CM. Só-akna. Salina. M. A. CM.
Só-bánya. idem. M. A. VR. Só-bánya. idem. M. A. VR.
Só-áros. Salarius. M. A. CM. Só-áros. Salarius. M. A. CM.
Só' falva. F. Marmaros Vben. E. F. Doboka Vben, és Udvarhely Székében. Só' falva. F. Marmaros Vben. E. F. Doboka Vben, és Udvarhely Székében.
Só-féreg. Salsilago. S. I. Só-féreg. Salsilago. S. I.
Só-ház. Depositorium salis. Só-ház. Depositorium salis.
Só-íz. Salsedo. M. A. Só-íz. Salsedo. M. A.
Só-kút. F. és Sz. P. Zemplin Vben. Só-kút. F. és Sz. P. Zemplin Vben.
Só-mázsáló. Salis ponderator. Só-mázsáló. Salis ponderator.
Só-millye. Salinum. M. A. SÓ-edény. Só-millye. Salinum. M. A. SÓ-edény.
Só-pajta. Depositorium salis. PP. Só-pajta. Depositorium salis. PP.
Só-tartó. Salinum. M. A. CM. Só-tartó. Salinum. M. A. CM.
Só-törő. Pistillum pro sale minuendo. Só-törő. Pistillum pro sale minuendo.
Só-vár. F. Sáros Vben. Só-vár. F. Sáros Vben.
Só-várad. E. F. Maros Székében. Só-várad. E. F. Maros Székében.
Só-vár-hegy. F. Bihar Vben. Só-vár-hegy. F. Bihar Vben.
Só-vető. Csárda Pozsony Vben. Só-vető. Csárda Pozsony Vben.
Só-vető. E. Hegy Csik Székében. Só-vető. E. Hegy Csik Székében.
Só-víz az aknában. Salsilago, salsugo, muria, muries. M. A. Só-víz az aknában. Salsilago, salsugo, muria, muries. M. A.
* Akna-só. Sal fossile nativum. Sz. D. * Akna-só. Sal fossile nativum. Sz. D.
Csoda-só. Sal Glauberi. Csoda-só. Sal Glauberi.
Forrasztó só. Sal ammoniacum. Forrasztó só. Sal ammoniacum.
Hab-só. Sal fusile. Sz. D. Hab-só. Sal fusile. Sz. D.
Keserű só. Sal amarum. S. K. Keserű só. Sal amarum. S. K.
Konyha-só. Sal communis. Konyha-só. Sal communis.
Kő-só. Lapis salis. Nem sok kő-sót esznek meg együtt. km. Kő-só. Lapis salis. Nem sok kő-sót esznek meg együtt. km.
Kuk-só. Sal coctile. Kuk-só. Sal coctile.
Lüg-só. Sal alcalinum. Mitterpacher. Lüg-só. Sal alcalinum. Mitterpacher.
Por-só. Sal pulveratum. Por-só. Sal pulveratum.
Szék-só. Natrum. S. K. Szék-só. Natrum. S. K.
Szem-só. Sal gemmae. S. K. Szem-só. Sal gemmae. S. K.
Tengeri só. Sal marinus. S. K. Tengeri só. Sal marinus. S. K.
Tím-só. Alumen. Tím-só. Alumen.
SAVA. Ejus sal. El költt sava étkének. km. SAVA. Ejus sal. El költt sava étkének. km.
Savát ki nyomtatja, vonatja. Sz. D. Savát ki nyomtatja, vonatja. Sz. D.

- SAVAK. Salia. S. I.
 SAVANY (Só-any. Mater salis, idest Principium aciditatis). Oxygenium, acidum.
 Savanyít, savanyítja. Fermentat, acidum facit. M. A.
 Bé savanyítja. Acidat. S. I.
 Meg savanyítja. Acidum facit, fermentat. M. A.
 Savanyítás. Fermentatio. M. A.
 Savanyító. Acidans, fermentans, sale condiens. M. A.
 Savanyodik. Acet, acescit. M. A.
 Meg savanyodik. Acescit, fermentatur. M. A.
 Savanyoszik. idem. Lippai, Vet. Kert. p. 206. 212.
 Savanyu, Savanyó (Alnépi ki ejtés szerint SONYÓ.). Austerus, acidus. M. A. A' szép alma is gyakorta savanyu. km.
 Savanyó alma. Pomum acidum. M. A.
 Savanyu káposzta. Brassica condita. S. I.
 Savanyu répa. Rapa muriatica. S. I.
 Savanyó szabásu. Subacidus, subacidulus. M. A.
 Savanyu víz. Aqua acidula, acidulae. S. I.
 Savanyóság. Austeritas, acor, acerbitas. M. A.
 Savanyul. Acescit. M. A.
 SAVÓ. Serum lactis. Lásd följobb.
 SÓBAN áztatja. In sale macerat.
 SÓL. Salarius. M. A.
 SÓN. In sale.
 Egy són, kenyeren lenni valakivel. Igne eodem, et aqua.
 SÓS. Salsus. M. A.
 Sós. Sz. P. Szatmár Vben.
 Sós áru. Salsamentum. S. I.
 Sós eledel-áros. Salsamentarius. M. A.
 Sós fa. Herberis. S. I.
 Sós fű. Acetosa, oxalis. S. I.
 Sós halak. Pisces muria conditi, salsamenta. PP.
 Sós kút. FF. Vas, és Fejér Vkben.
 Sós lórom. Oxylapathum. M. A.
 Sós mező. E. F. belső Szolnok Vben.
 Sós patak. E. FF. belső Fejér, és Torda Vkben.
 Sós perez. Crustula salsa.
 Sós szabásu. Subsalsus. M. A.
 Sós tej. Colostrum, oxygala. M. A.
 Sós tenger. Mare salsum. Káldi, Gen. 14. 3.
 Sós tó. Tó Csongrád Vben.
 Sós ur. Sal is perceptor.
 Sós víz, sós lé. Muria, muries, salsugo, salsilago. Pázm. Pred. p. 1148. Faludi, N. A. p. 97.
 Sössan. Salse. M. A.
 Sóska. Acetosa, oxygalis, rumex. CM.
 Fai sóska. Oxyacantha crispina. NC. p. 71.
 Kerti sóska. Acetosa hortensis.
 Ló-sóska. Lopathum acutum. S. K.
 Madár-sóska. Acetosella. S. K.
 Mezei sóska. Acetosa campestris.
 Sösság. Salsedo, salsitudo. M. A.
 Sösságos. Salsuginosus. M. A. L.
 SÓTALAN. Insulsus. M. A.
 Sótalan eledel. Cibis insulsus.
 Sótalan sós pogácsa. Ferula.
 Sótalan tréfa. Sales insulsi.
 Sótalanság. Insulsitas. Pázm. Pred. p. 979.
 Sótalanúl. Insulse. Sössat evett, sóttalanúl kellett föl. km.
 SOVÁNY. Lásd följobb.
 SÓZ, sózza. Salit, sale conspergit. M. A.
 Bé sózza. Sale condit, muria condit. PP.
 El sózza. Valde salsum facit. A' jó szakács is el sózza a' levest. km.
 Le sózza. Sale condit, item Dejicit, deponit, decutit. S. I.
 Meg sózza. Salit, sale condit. M. A.
 SÓZÁS. Salitura. M. A.
 Birka-sózás. Salitura ovium.
 Marha-sózás. Salitura pecorum.
 Sózó. Saliens.
 Sózó körtvély. Species pyri.
 Sózó szilva. Prunum agreste. Vad szilva. M. A.
 Sózott. Salsus, sale conditus. M. A.
 Bé sózott hal. Piscis sale conditus.
 Bé sózott hús. Caro sale condita.
 Meg sózott. Salsus. M. A.
 Sózottság. Salsura. M. A. CM.
 SÓCZE.
 SÓCZE. Él ezen szóval Pázmán gyakran. „Mint oskolázzák Szent Pált ezek a' sóczék.“ Pázm. Kal. p. 383.
 Sócze mesterek. Pázm. Kal. p. 437.
 Paraszt sóczék. Pázm. Kal. p. 708.
 Taknyos orrú tetves sócze. Pázm. Kal. p. 363.
 SÓDOR.
 SÓDOR. Perna, sectile. M. A. Más a' sógor, más a' sódor. km.
 SÓGOR.
 SÓGOR. Affinis. M. A. Sok sógor, sok dárda. km.
 Sógor aszszony. Domina affinis.
 Német sógor.
 SÓGORA, Ejus affinis. Sok sógora van a' gazdagnak. km.
 SÓGOROS. Affinitatem habens.
 Sógorosodik. Affinitatem contrahit, fit affinis. S. I.
 SÓGORSÁG. Affinitas. M. A. Sógorság, komaság nem nagy atyafiság. km. Dug. 1. R. p. 42.
 Sógorságosok. Consoceri. M. A.
 SÓLYA.
 SÓLYA. Solea, sandalium. M. A.
 Sólya-csináló. Solearius. M. A.
 Bársony-sólya. Solea byssina. Pázm. Pred. p. 29.
 SÓLYÁJA. Ejus solea, ejus sandalium.
 Venus' sólyája. Káldi, Ünnepn. Pred. p. 87.
 SÓLYÁS. Soleatus. M. A.
 SÓLYÁZ, sólyázza. Soleis induit.
 Föl sólyázza. Csuzi, Sípszó p. 59. Tromb. p. 304.
 SÓLYOM.
 SÓLYOM. Falco. M. A. Néha a' bagolyt nagyobbra böcsülik a' sólyomnál. km.
 Sólyom' fia. Juvenis falco. A' bagolynak nem leszsz sólyom' fia. km.
 Sólyom-kő. Falkenstein. E. F. Doboka Vben.
 Sólyom' telke. E. F. Kolos Vben.
 Fejér sólyom. Cataracta. NC. p. 115.
 SÓLYMÁSZ. Hieraculabus, ornitholabus. PP.
 Ita sunt dicti etiam tributarii in Transylvania, qui olim hac sola ave (falconibus) solvebant tributum Turcarum Imperatori. Lásd Benkő, Transylvania. P. 1. p. 133.
 SÓLYMOS. Falconibus abundans.
 Sólymos. t. h. n. M. és E. Országban.
 SÓR.
 SÓR. Lucus, saltus. M. A.
 SÓRÁL. Vagatur, circumit, oberrat. Káldi, Ünnepn. Pred. p. 184.
 Sórálás. Káldi, Ünnepn. Pred. p. 37-55.
 SÓROS. Saltuosus. Habens lucum.
 Magyar sóros. F. Baranya Vben.
 SÓRUL. Vagatur. Lásd Illyés Püspök' Pred.
 SÓT.
 SÓT. SÓTONY. F. Vas Vben.
 SÖ.
 SÖG.
 SÖG.
 SÖGÖD. E. F. Csik Székében.
 SÖJ.
 SÖJ. Sz. P. Nógrád Vben.
 SÖJTÖR. FF. Soprony, és Szala Vkben.
 SÖM.
 SÖM.
 SÖMJÉN. FF. Szala, és Vas Vkben.
 SÖMÖLCS. Verruca. PP. Lásd SÜMÖLCS.
 Sömölcső. idem. NC. p. 353.
 Sömölcsős. Verrucosus. NC. 1. c. SÖMÖCSÉNY.
 Verruca. Lippai, Gyüm. Kert. p. 162.
 SÖMÖR. Papula. M. A. CM.
 Sömör-fű. Batrachium. M. A.
 Sömörög. Papula. Thelegdi, Pred. 3. R. p. 733.
 Sömörög. Corrugatur, rugas accipit. S. I.
 Sömörgés. Corrogatio. M. A.
 Sömörgését el terjeszti. Erugat. M. A.
 Sömörgős. Rugosus. M. A.
 Sömörgeti. Corrugat. M. A.
 Sömörögő. Ruga. NC. p. 353.
 Sömörgős. Rugosus. M. A. NC. p. 353.
 Sömörögőzik. Corrugatur.
 Sömörögözés. Ruga, corrugatio. M. A. CM.
 Sömörögözött. Rugosus. M. A.
 Sömörögözött orca. Ruga. NC. p. 191.
 Sömörít, sömöríti. Caperat. M. A.
 SÖMÖRÖS. Habens impetiginem. Káldi, Levit. 22. 22.

SÖP.
 SÖP. SÖPÖR, söpri. Verrit, converrit. M. A. Még ő is talál, mit söpörjön maga háza előtt. km.
 El söpri. Abverrit.
 Föl söpri. Perpurgat.
 Ki söpri. Everrit, expurgat. M. A.
 Le söpri. Deverrit.
 Meg söpri. Deverrit, converrit, expurgat. M. A.
 Söprődék. Putamen. CM.
 Söprelék. Purgamen, purgamentum, quisquillae. M. A.
 Söprés. Scopatio.
 Ki söprés. Expurgatio. M. A.
 Meg söprés. idem. M. A.
 Söprött. Versus, purgatus. M. A.
 Meg söprött. idem. M. A.
 Söprő. Scopae. M. A. item Scopans. Új söprő jól söpör. km.
 Söprő-fű. Scabiosa vulgaris, tenuifolia, artemisia. M. A.
 Söprő-kóró. Spartium scoparium. S. I.
 Söprő szolga. Scoparius servus. NC. p. 401.
 Kémén-söprő. Caminarius, fumarius. S. K.
 Ruha-söprő. Scopula. S. K.
 Toll-söprő. Everriculum anserinum. S. K.
 Utsza-söprő. Scopator platearum. S. K.
 Söpröget, söprögeti. Scopat saepius.
 Söprögető. Verrens, converrens, expurgans. M. A.
 SÖPRÜ. Faex. M. A.
 Söprü-pálinka. Crematum e faecibus vini.
 Bor-söprü. Faeces vini. S. K.
 Olaj-söprü. Amurca. S. K.
 Söprüs. Faeculentus. M. A.
 Söprüs bor. Vinum non defaecatum. S. I.
 Söprüstül. Una cum faecibus.
 SÖPTE. F. Vas Vben.
 Söptér. Sz. P. Győr Vben.

SÖR.
 SÖR. Cevevisia. M. A. Jó a' sör, de bor az annya. km.
 Sör-áros. Cerevisarius. M. A.
 Sör-árpa. Polenta. Malz. S. I.
 Sör-eczet. Acetum e cerevisia.
 Erős mint a' sör-eczet, kilencz icze egy főzet. km.
 Sör-főzés. Coctura cerevisiae, cerevisiae braxatio.
 Sör-főző. Coctor cerevisiae, braxator. M. A.
 Ki adtak rajta, mint a' sör-főzők az ürmön. km. Dug. 1. R. p. 245.
 Sör-főző üst. Ahenum cerevisiarum. PP.
 Sör-élesztő. Spuma cerevisiae.
 Sör-ház. Caupona cerevisiaria. S. I.
 Sör-leves, Sör-czibre. Sorbitiuncula cerevisiaria. PP.
 Sör-malota. Quisquillae cerevisiariae. PP.
 SÖRNYE. F. Somogy Vben.
 SÖRÖS. Cerevisarius. M. A.
 Sörös bordó. Cupa cerevisiaria. PP.
 SÖRÖZ. Sört iszik. — Egygyütt söröztek.

SÖRTE.
 SÖRTE (Sörtvély). Seta. M. A.
 Sörtély-fák. Geidler. H. Okt. p. 40.
 SÖRTÉS. Setosus. item Hirsutus, hirtus, hispidus. M. A.
 SÖTÉT.

SÖTÉT. Tenebrae, tenebrosus, tenebricosus, tenebrosus, tenebricus. M. A. Mint a' pokol, olly sötét. km.
 Sötét estve. Sero vespere.
 Sötét gondok. Faludi, N. E. p. 47. E. M. p. 9.
 Sötét hajnal. Lux dubia, confinium lucis ac noctis. S. I.
 Sötét kék. Franzblau. S. I.
 Sötét kút. F. Bars Vben.
 Sötét pej. Subniger, fulvus, fuscus. S. I.
 Sötét szeg. Ater, pullus, nimium fuscus. S. I.
 Sötét szín. Ater, fulvus. M. A.
 Sötét vörös. Dunkelroth. S. I.
 Sötét zöld. Stahlgriin. S. I.
 SÖTÉTEDIK, Sötétödik. Tenebrescit. M. A.
 Bé sötétedik. Intenebrescit. M. A.
 El sötétedik. Tenebrescit.
 Meg sötétedik. Contenebrescit.
 SÖTÉTÉLLIK. Atrescit, tenebrescit.
 Sötétellő. Subtenebrosus.
 SÖTÉTÉS. Tenebricosus, tenebrosus, opacus. M. A.
 Sötétesedik. Subtenebrescit.
 Sötéteskedik. idem.
 Sötéteskedő hajlék. Faludi, N. U. p. 27.
 Sötétség. Tenebricositas, obscuritas. S. I.
 SÖTÉTÍTI, sötétít. Obtenebrat, opacat. M. A.
 Bé sötétíti. Obtenebrat. M. A.
 Meg sötétíti. idem. M. A.
 Sötétítés. Obtenebratio, obscuratio.
 Meg sötétítés. idem. M. A.
 SÖTÉTKOR. In tenebris, noctu. Faludi, T. É. p. 165.
 SÖTÉTSÉG. Tenebrae, opacitas. M. A.
 Sötétség' fejedelme. Princeps tenebrarum.
 Sötétséges. Tenebrosus. M. A. L.
 SÖTÉTÜL. Noctescit, tenebrescit. M. A.
 Bé sötétül. Obtenebratur. M. A.
 El sötétül. Noctescit. CM.
 Meg sötétül. Obscuratur, obtenebrescit. M. A.
 Sötétülés. Tenebratio.
 Bé sötétülés. Obtenebratio, obscuratio. M. A.

SÖVÉNY.
 SÖVÉNY. Sepes, maceria. M. A. Jó lécz jó sövényt tart. km.
 Sövény' falva. E. F. Küküllő Vben.
 Sövény' háza. F. Győr Vben. Sz. P. Csongrád Vben.
 Sövény-kert. Cinctura e sepibus. Geidler. H. Okt. p. 19.
 Sövény-szeg. E. F. Kő-halom' Székében.
 SÖVÉNYEL, sövényeli, sövényli. Sepit.
 Bé sövényli. Circumsepit. M. A.
 Sövényöltt. Kertelt. Septus. M. A. SÖVÉNYEZ, sövényezi. Bé kerteli. Sepit. M. A. Pázm. Pred. p. 344.
 Bé sövényezi. Circumsepit. Káldi, Job. 19: 8.
 Sövényezés. Sepimentum. Vajda. 2. K. p. 331.
 Sövényezet. idem.

SÖRE.
 SÖRE. Pecus saginatum, bos v. sus saginatus. S. I.
 SÖREG.
 SÖREG. Sturio secundus. M. A. Acipenser stellatus. Schörgel. Oroszúl: Sevruga. S. I.
 SÓT.
 SÓT. Imo. M. A.

Sót inkább. Qnin, potius, quin imo. M. A.
 Sót még. Quin etiam. M. A.

SP.
 SPANYOL.
 SPANYOL. Hispanus. M. A. Káldio: Spanyol. 1. Machab. 8: 9.
 Spanyol megygy. Amarellum, cerasum cecilianum.
 Spanyol ország. Hispania. M. A.
 Spanyol ország. Hispanicus. M. A.
 Spanyol tobák. Tabaca flava.
 Spanyol viasz. Cera hispanica, cera miniatula. PP.
 SPANYOLUL. Hispanice.
 SPÁRGA.
 SPÁRGA. Corrua. M. A.
 Spárga-födő. VV. L.
 Spárga-főzés. Érti, mint a' Vénéki aszszony a' spárga-főzést. km.
 Spárga-fű. Nyúl-árnyék. Corrua. M. A. L. Faludi, N. U. p. 161.
 SPÁRGA. Filum retortum, tomes canabina. PP.
 SPEHELY.
 SPEHELY. Paxillus, clavicular ligneus. M. A.
 SPÉK.
 SPÉK. Vox germanica, latine Lardum. M. A.
 SPÉKEL, spékeli. Lardo adhibito pingvat carnes macras. M. A.
 Meg spékeli. Lardo interpungit, configit, trajectat. PP. Faludi, N. U. p. 128.
 Spékélő tí. Acus traductoria lardi.
 SPIKINÁRD.
 SPIKINÁRD. Nardus, spicinarus, lavendula major. M. A.
 SPINÁCZ.
 SPINÁCZ (Spinát, Spenot.) Spanachium, olus hispanicum. M. A.
 SPONGYIA.
 SPONGYIA (SPONDIA. M. A.). Spongia.
 SPONGYIÁS (SPONDIÁS. M. A.). Spongiosus.
 SR.
 SRÁGLYA.
 SRÁGLYA (Saraglya. M. A.). Clathrum, gestatorium. Dug. km. 1. R. p. 133.
 SRAMP.
 SRAMP.
 SRAMPOS czirkalom. Heltai. p. 170.
 SRÉT.
 SRÉT (Serét, Sörét.). Glarea plumbea, grando plumbea. S. I. 1-ső Rákóczi Györgynél „Serte“
 SRÉTEZ, srétezi. Grandine plumbea petit.
 Meg srétezte. Impetiit ictu globulorum plumbeorum.
 SRÓF.

SRÓF (SORÓF. PP.). Cochlea, cochlea torcularia. PP. Epitonium v. cochlea, trochlea. Schraube. S. I.	Sudaras ostor. Flagellum tenuatum. Sudaras veszszó. Faludi, N. A. p. 71.	lacustris, castanea aquatica. M. A. PP. Vízi dió. Sz. D.
SRÓFOL, srófolja. Torquet, torquendo cogit, cochleam circumagit. S. I.	Sudarat fon az ostorba. Sz. D.	Vas-sulyom. Murex, tribulus. NC. p. 323.
Belé srófolja. Intorquet, trochleae ope inserit. S. I.	SUG.	SULYMOS. Nuce aquatica abundans.
SRÓFOS. Cochleatus. S. I.	SUG-ág. E. F. Belső Fejér Vben.	Sulymos. Tavak Szabolcs Vben.
ST.	SUGATAG. F. és Telek Marmaros Vben.	Sulymos tó. Sz. D.
STOMP.	SUH.	SUM.
STOMP. Mola contusoria. PP. Él ezen szóval Monoszlai is, de Cultu. p. 202.	SUH. Sonus concussae vestis.	SUMONY. F. Baranya Vben.
STÖMPÖLY.	SUHAD. Cedit, labitur, prolabitur cum strepitu. S. I.	SUMMA.
STÖMPÖLY (STEMPELY. PP.). Palanga, truncus. M. A. Él ezen szóval Pázmán is, Kal. p. 18. és Tamasztéknak veszi.	Bé suhadtt közép szárig a' semlyékbe. Sz. D. Le suhadtt a' sárba. Sz. D.	SUMMA. Somma. Summa.
STRÁZSA.	SUHANCZ. Juvenis pubescens, adolescens. S. I. Nevendék paraszt ficzkó. Sz. D.	SUMMÁL, summálja. Addit, cogit in summam. Bé summálja. Recapitulat, item In summam redigit, v. imputat in summam.
STRÁZSA. Vigilia, speculatus, excubatio, excubiae, custodia. M. A.	SUHÁNG. Vitilis virga. S. I. Hoszszu veszszó. Sz. D.	SUNDA.
Strázsa. t. h. n. M. és Erdély Országban.	Suhángolja. Virga caedit.	SUNDA. Indigestus. PP. Csuzi, Síp-szó.
Strázsa-állás. Statio. M. A.	Meg suhángolja. idem. Kulcsár Haszn. Mul. 1826. 2. R. p. 104.	p. 6.
Strázsa-álló. Excubitor, vigil, stationarius. M. A.	SUHÉ. Everriculum. Varsa. CM.	SUNKA.
Strázsa-álló sereg. Statio. M. A.	SUHHAN. Cedit cum strepitu.	SUNKA. Perna.
Strázsa-ház. Domus vigiliarum.	El suhant mellette.	SUNKÁS. Perna conditus.
Strázsa-hegy. Hegy, Esztergom Vben.	Ki suhhan. Excidit. S. I.	Sunkás paczal. Species cibi farinacei perna conditi.
Strázsa-mester. Vigiliis praefectus. S. I.	Le suhant a' szekérről. Sz. D.	SUP.
STRÁZSÁL, strázsálja. Custodit, excubat, vigiliis agit. S. I.	Suhant, suhantja. Prosternit cum strepitu, facit, ut cadat cum strepitu.	SUP. Sonus cadentis cum strepitu. 24 *
STRÁZSÁT áll. idem. M. A.	SUHÍT, suhítja. idem. Lásd alább: SUJT.	
Strázsát állít. Excubitores collocat, custodias statuit. PP.	SUHINT. idem.	
STRUCZ.	Meg suhintotta. Sz. D.	
STRUCZ. Struthio.	Reá suhintott. Sz. D.	
Strucz-madár. Struthius. M. A. Pázm. Pred. p. 197. Faludi, N. E. p. 211.	SUHO. Susurrat. M. A. v. Strepi, v. sibilat.	
Strucz-madarak. Pázm. Pred. p. 1196.	Suhog. mint a' forró zsír a' serpenyőben. Frigutit, fritinnit. PP.	
Strucz-tojás. Ovum struthionis.	Suhog az eső — ostor — szél — hátán a' veszszó — a' selyem öltözet.	
SU.	Suhogás. Susurrus, susurratio. M. A. v. Strepitus, crepitus, v. sibilus virgae, flagelli.	
SUARCZ.	SUJT.	
SUARCZ. Cinctus, supparum. M. A. Supparum. Schurtz. NC. p. 451.	SUJT, sujtja. Caedit, percutit. M. A.	
SUBA.	Sujtsd agyon. Sz. D.	
SUBA. Chlaena, toga pellita. M. A. Bolondnak guba, nem szép suba. km.	Sujtsd a' földhöz. Allide terrae.	
Suba' hoszszu galléra. Humerale, epomis. PP.	Ki sujtja. Everberat, excutit. M. A.	
Téli suba. Toga pellita hyemalis. Nyárban szaggatja a' téli subát. km.	SUJTÁS. Ictus, percussio. M. A. item Bo- riték, borítás, borított sinor. Sz. D.	
SUBICZA. Amiculum, tunica, indusia. M. A.	Sujtás sinor. Chorda sericea, tenuis, levis.	
Subiczás. Tunicatus. CM.	Sujtásnak csattanása. Tax tax. M. A.	
SUD.	Sujtással ki hánytt ruha. Vestis chorda tenui exornata. S. I.	
SUD. SUDAMLik. Perniciter elabatur, subito abripitur, volat, jaculatur. M. A.	Sujtásos.	
Egyszeriben el sudamlott. Sz. D.	Sujtásos nadrág. Sz. D.	
Bé sudámlik. Illabitur, involat. M. A.	Sujtásos sinor. Chorda virgata. PP.	
SUDAR. Karcsu, vékony v. hajló, hajlékony. S. I.	Sujtásozza. Sujtással ki hányja. Sz. D.	
Sudar hajó. Sz. D.	Ki sujtásozza. idem. Sz. D.	
Sudar szarvu ökör. Sz. D.	SUJTOGAT, sujtogatja. Caedit, ferit, flagellat. M. A.	
Sudar veszszó.	SUJTOLja. idem. M. A. Káldi, Vasárnap Pred. p. 382.	
Sudara. Vékony.	Sujtolás. Beniczki p. 56.	
Ostor' sudara. Flagelli tenuior finis. Sudaras. Tenuatus.	SUJTVA. Percutiendo, caedendo. PP.	
	SUK.	
	SUK. E. FF. Kolos Vben.	
	SUKORÓ. F. Fejér Vben.	
	Sukoród. Sz. P. Somogy Vben.	
	SUKURUS. Ságghi Plébános' erdeji Kocs-Babai határban.	
	SULYOM.	
	SULYOM. Tribulus aquaticus, nux aquatica	

SUPPAN. Cedit cum strepitu. Pesti Gábor'
Meséji. 1536. p. 16.
Le suppannt a' székről. Sz. D.
Suppanlja. Le veti.

Le suppanlja. Le huppanlja, le veti. Sz. D.

SUPERLÁT.

SUPERLÁT. Velum, aulaeum. M. A. The-
legdinél: SOPORLA. p. 404.

SUPERLÁTja. Ejus velum.

A' templom' superlátja. Pázm. Pred. p. 487.

A' templom' suporlátja. Káldi, Math. 27. 51.

Soporlájja. Ejus velum. Thelegdi, p. 857.

SUPRA.

SUPRA. Virga. Veszsző. Régi szó. Amm.
Marcellinus Libro XXX. p. 214 edit.
Bipont. 1786 írja. „Quidam immitis
barbarus, et asper ex his, quos SUPRAS
appellant, confossurus juvenem, ne exilire
posset, etiam tum praepeditum etc.

SUPRÁLja. Virgís caedit. Sz. D.

Meg suprálja. idem. VM. Intó levél. p. 172.

Meg suprálták. Meg veszszőzték.

SUPRÁZ, suprázza. Meg veszszőzi.

Meg suprázza. Csuzi, Tromb. p. 287.

SUPRIKÁLja. idem. Sz. D.

SUS.

SUS.

SUSA. F. Gömör Vben.

Susány. F. Gömör Vben.

SUSÁR.

Susárol. Susurra. M. A. PP.

Susárló. Susurro. M. A. PP.

SUSKA.

Suskás. Effeninatus.

Igen suskás, bujás. KV. p. 306.

SUSNYA. Ignavus pusio. M. A.

Susnya köntös. Pázm. Kal. p. 660.

Susnyaság. Rondaság, ocsmányság. Pázm. Kal.
p. 1071.

SUSOG. Susurra, mussitat. M. A.

Susogás. Susurra, susurra, susurra. M. A.

Susogó. Mussitabundus. M. A. Susurra, lenta
voce proloquens.

SUSPUS. Propodium.

Suspust vallani. Szégyent vallani. 1. Rákóczi
György' levele 1644. 8-ber. 9.

SUSTH. F. Bihar Vben.

Sustorog. Crepita, strepita.

Sustorgás. Crepita. Kulcsár, H. Tud.
1826. 2. R. p. 130.

SUT.

SUT.

SUTA. Mutilus, cornibus minutus. PP.

SUTU. Uncus. Apáczai Csere János, Encycl.
Sutuja. Ejus uncus. Csere. 1. c. p. 152.

Sutus. Uncinatus.

Sutus dolog. Res uncinata. Csere. p. 152.

Sutus részecské. Particulae uncinatae. Csere. 1.
c. p. 140.

Sutus szabásu. Unciformis. Csere. 1. c. p. 110.

SUTT.

SUTT. Test' möge, kemence' möge — Menj a'
suttba. Sz. D.

SUTTBAN ülő: kemence-örző. S. I.

SUTTOG. Susurra, mussitat. M. A. Mussat.

CM.

Suttogás. Susurra, mussatio. M. A.

Suttogó. Mussitabundus. M. A.

Suttogva. Mussando. Pázm. Pred. p. 798.

SUTTONY. Angulus aedis, quo se mussantes
recipiunt. Csuzi, Síp-szó. p. 178. Meg
esküdött a' kemence a' suttonynyal. km.

SUTTOM. idem. Faludi, N. E. p. 105.

Suttomban. In angulo. M. A. Faludi, N. E. p. 73.
204.

Suttomban lappangó. Pázm. Kal. p. 173.

SUTTY.

SUTTY.

SUTTYOL. Sutul, satol. p. o. Szőlő-gerezeket.
Sz. D.

SUTTYÓ — Gyermekek nem suttyó. km. Dug. 1.
R. p. 78. it. 142.

SUV.

SUV.

SUVAD. idem ac SUHAD. Sz. D.

Bé sugja. Insurra. M. A.

Meg sugja. idem. M. A.

Markába sugja. Zvon. Post. 1. R. p. 83.

SÚGÁS. Susurratio, susurra, susurra.

M. A. Inspiratio, in aurem locutio.

SÚGDOGÁL. Identidem inspirat, saepius in

aurem loquitur. Faludi, E. M. p. 207.

SUGDOZ. idem.

SÚGALL, sugallja. Insurra. M. A. Suggestio.

SÜ.

SÚG.

SÚG, sugja. Susurra, mussat. M. A. In-
spirat, in aurem loquitur.

Súg bűg - Sugtak bugtak.

Addig sugott bugott. Vajda. 3. K. p.
207.

Káldi, Job. 13: 13.

Bé sugallja. Zvonarics, Post. 1. R. p. 482.

Meg sugallja. Pázm. Pred. p. 664.

Sugallás. Insurratio, susurra. M. A. Sugalló.
Suggestio.

SUGAROL, sugarolja. Insurra. M. A.

Sugarlás. Insurratio.

Sugarló. Susurro. M. A.

SÚGAR. Vitilis. Item Radius fulgoris. M. A. vel
Penna libratoria. Káldi, Math. 27. 51.

Súgárok — Súgárit szárnyának még
minap ki tépték. Gyöngyösi.

Súgár-fa. Faludi. T. É. p. 157.

Súgár-kő. Pyramis. S. I.

Súgár magas termet. Pázm. Pred. p. 1100.

Súgár-szárny. Prágai, p. 267. 917.

Súgár-törés. Refractio radii lucis. S. I.

Súgár-veszsző. Vimen. M. A.

Sugara. Ejus radius.

Nap' sugara. Radius solis, radius lucis.

Súgárlik (mint Villámlik). Radiat, splendet. S. I.
Súgározik. idem.

Súgározás. Radiatio. Kalendárium anni
1701.

Súgárzat. idem.

Súgárság. Pázm. Pred. p. 1012.

SÚGÓ. Inspirans. Souffleur.

Súgó. Sz. P. Torna Vben.

Súgó patak. E. Patak Udvarhely Székében.

SÚGVA való gyónás. Confessio auricularis.

Pázm. Kal. p. 316.

SÚLY.

SÚLY. Pondus, onus. M. A. A' botot, ha meg
aranyozzuk is, súlyot üt. km.

Ellen-súly. Contre-poids.

SÚLYJA. Ejus pondus, ejus onus. Pázm. Pred.
p. 329.

Bot' súlya — Késő botnak nagyobb a' súlya.

Vindicta tarda, séd gravis.

Keze' súlya — Meg érezte a' kezem' súlyját.

Nyavalya' súlya. Sz. D.

SÚLYOK. Fistuca, pavicula, tudés. M. A.

PP. Lággyára esett neki a' sulyok. km.

Sulyok. Sz. P. Hont Vben.

Sulyok az aknában. Salzhimmel. S. I.

Mosó sulyok. Lixiviae tudicula. PP.

Nyárfa-sulyok. — Nyárfa-sulykot hagyigálsz.
km.

Sulykol, sulykolja. Sulyokkal veri.

Sulyokkal egyengeti. Fistucata.

Sulyokkal egyengetés. Fistucatio. M. A.

Sulykot. — Mészze veti a' sulykot: hazud.

SÚLYOS. Gravis, ponderosus. M. A.

Súlyos állapot.

Súlyos dolog.

Súlyos nyavalya. Gravis infirmitas.

Súlyosan. Graviter, ponderose. M. A.

Súlyosbság. Csuzi, Tromb. p. 451.

Súlyosítja. Adgravat, onerat. M. A.

Meg súlyosítja. Pázm. Kal. p. 103. 934.

Súlyosítás. Aggravatio. Pázm. pred. p. 833.

Súlyosító. Aggravans. Pázm. Pred. p. 554.

Súlyosodik. Oneratur, gravatur, aggravatur.

Faludi, N. E. p. 91.

Meg súlyosodik. Ingravescit, invalescit. M. A.

Súlyosúl. Aggravatur.

Súlyosság. Gravitatis, ponderositas. M. A.

Káldi, Innepn. Pred. p. 517.

SÚLYSÁG. Gravitatis, pondus, onus, dif-
ficultas. M. A.

SÚNYIK.

SÚNYIK. Meg vonul, le lapul — A' nyúl meg
súnya magát. Sz. D.

SÚNYDORKODÓ. Ravaszkodó. Ex notatis

Ladislaï Pap.

SÚNNYA. Clancularius, sublestus, homo

sublestae fidei. S. I.

SÚNNYOG. Alattomban ravaszodik. Sz. D.

Súnnogyat. idem.

Súnnogyatás. Vajda, K. É. 2. K. p. 23.

Súnnogyó. Clancularius, sublestus. PP.

SÚR.

SÚR.

Súr. FF. Veszprém, és Posony Vben

<p>SURÁNY. MVV. Vas, és Nyiträ Vkben. FF. Bereg, Nógrád, és Nyitra Vkben.</p> <p>SÚRD. F. Somogy Vben.</p> <p>SÚROL, súrolja. Friat., fricat, terit, atterit. Sokat kell a' márványt súrolni meg sima leszsz. km. El súrolta a' kerék a' tengely-szeget. Sz. D. Hozzá súrolja. Affricat. S. I. Meg súrolni a' tárgyért. Sz. D.</p> <p>Súrolás, Súrulás. Frictio, affricatus. S. I. Hozzá súrolás. Adfrictus. S. I. Orcza-súrolás. Betlen Gábor' levele.</p> <p>Súrolva. Betlen Gábor „Igen alázatosan orczámat hatalmasságod' lábaihoz súrolva kérem Istent“</p> <p>Súrló, súroló. Frians, terens. Súrló fű. Simító fű. Equisetum hyemale. S. I. Súrlódik, súrolódik. Atteritur, affricatur. S. I. Súrlózik. idem. S. I. Súrlódó. Friabilis. Csere, Encycl. p. 296.</p> <p>SURRAN. Ki surran. Elabatur furtive. Vajda. 3. K. p. 256. „Legottan ki surrantt a' vacsorálód házból Judás“</p>	<p>Sültt. Assum v. assarius, torridus, tostus, item Totus, merus. M. A. Borral mosdik, sülttel törlődzik. km.</p> <p>Sültt árpa. Byne, polenta. S. I. Sültt balgatagság. Purum putumque deliramentum. Pázm. Pred. p. 469.</p> <p>Sültt bolond. Merus stultus. Pázm. Pred. p. 765.</p> <p>Sültt bolondság. Mera stultitia. Faludi, E. M. p. 245. Káldi, Innepn. Pred. p. 480.</p> <p>Sültt disznó-fark. Offa penita. S. I. Sültt hal. Piscis assus. Úgy néz ki, mint a' sültt hal. km.</p> <p>Sültt hús. Caro assa. A' farkas ritkán eszik sültt húst. km.</p> <p>Sültt káromlás. Pázm. Kal. p. 1088.</p> <p>Sültt paraszt. Natura, et moribus barbarus. Pázm. Kal. in Praef. et p. 695.</p> <p>Sültt pecsenye. Assa. M. A. Sültt peccenyé-szag. Nidor. PP. Sültt szag. idem. S. I. El sültt. Retorridus. El aszott. M. A. Jó sülttek. — Öszve ütelt a' jó sülttek. km. Kétszer sültt. Biscoctum. Piskóta. Meg sültt. Assus, tostus. M. A. Régen sültt. De praecedenti coctura. S. I.</p> <p>Sülttig. Usque cocturam. Egy tikmony-sülttig meg lészen. km.</p> <p>Sülve. Toste, asse. M. A. A' kenyér sülve jó. km.</p> <p>SÜT (Sü-üt, öszve olvadva Süt), süti. Torret, torrefacit, assat. M. A. Nem tudom hol, 's kivel süti a' makkot eddig. km. Süt-főz. Occupatur re coquinaria. Süt a' nap. Sol splendet, urit. Belé süti. Inurit. M. A. Belé sütötte a vasat. El süti. Adurit, torret. M. A. El süti a' puskát. Sclopeto jaculatur. S. I. El sütötte a' nap. Solis ardore ustus. Ki süti. Explodit. Ki sütötte a' puskát. Le süti. Dejicit, demittit, conquiniscit. M. A. Le sütötte a' szemét. Demisit vultum. Szeme-le sütvé. Oculis suis humo fixis. Faludi, T. É. p. 159. Meg süti. Retorret, assat. M. A. Reá süti. Inurit. Reá sütötte a' billyeget. Notam inussit.</p> <p>Sütemény. Torta, pistura, crustulum, clybanites. Faludi, T. É. p. 158.</p> <p>Sütés. Assatura, pistura, adustio. M. A. Elég egy lepény egy sütésre. km. Kenyer-sütés. Panificium. NC. p. 409. Ki sütés. Explosio. M. A. Ostyá-sütés. Pistura hostiarum.</p> <p>Sütésre való. Pistorius. M. A.</p> <p>Sütet. Coctura. Egy süttet kenyér. Egy sütetre való liszt. Farina sufficiens pro una panum coctura.</p> <p>Sütkörész. Coquitat, saepius coquit. Sütköződik (mint Ütköződik). Apricatur. Lásd: Méh-tartás. Vácson. 1821. p. 6.</p> <p>Sütni való. Fermentum farinae. Savanyító. Nincs sütni valója: nincs esze. Sz. D.</p> <p>Sütöget, sütögeti. Pinsitat, assat. M. A.</p>	<p>Ki sütögette az álglyukat. Tormenta ordine explosit.</p> <p>Sütő. Pistor, pistris, pinsens. M. A. Mennél rozszabb a' sütő, annál több czipót ígér. km. Sütő eső. Ustilago, uredo. Ragya. S. I. Sütő hal. Laccia, alosa, piscis lubricus. M. A. Sütő ház. Coquina. M. A. CM. Sütő kemence. Furnus, furnum. M. A. Sütő kemence' szája. Praefurnium. NC. p. 409. Sütő lapát. Pala, infumibulum, M. A. Sütő meleg. Fervor, ardor, aestus, v. fervidus, aestuosus. S. I. Sütő szerszám. Veru automatum. S. I. Sütő szél. Ventus urens. Káldi, Job. 27. 21. Sütő tekenyő. Mactra, alveus farinarius. M. A.</p> <p>* Báb-sütő. Dulciarius pistor. S. K. Billeg-sütő vas. Jó sütő főző. Intelligens artis coquinariae. Kenyer-sütő. Panifex, pistor. S. K. Ostyá-sütő vas. Artopta. S. I. Pecsenye-sütő. Obeli versator. S. K. Zsömlye-sütő. Panis similaginei pistor. S. K.</p> <p>Sütőné, Sütőnő. Pistris. M. A.</p> <p>Sütős. Subcalidus, subfervens. Hallottam 1826. Dec. 23.</p> <p>Sütött. Coctus, pistus, assus. M. A. Süttet, süteteti. Curat coqui.</p> <p>Sütvé. Asse, toste. M. A. Akár főve 's akár sütvé, mind tied az. km. KV. p. 544. Késő sütvé. km. Clypeum post vulnera sumis. M. A.</p>
		SÜK.
		SÜK.
		SÜKES.
		Sükesd. F. Pest Vben.
		SÜKET (SIKET). Surdus. M. A. Süketnek mondasz misét. km. Frustra narratur fabula surdo. M. A. Süket disznó. — Hallgat, mint a' süket disznó a' rozszban. km. Süket' falva. E. F. Maros Székében. Süket harang. Sz. D. Süket hét. Lippai, Calend. p. 11. Süketedik. Surdescit. Pázm. Pred. p. 74. Süketes. Subsurdus, surdaster. M. A. Süketes néma. Surdo mutus. Vajda. 2. K. p. 48. Süketít, süketíti. Exsurdat. M. A. Meg süketíti. idem. M. A.
		Sükettség. Surditas. M. A. Süketégre vette minden intésimet. Sz. D.
		Süketül. Obsurdescit. M. A. El süketül. idem. M. A. Meg süketül. idem. M. A.
		Süketültt, süketített. Surdus. M. A.
		SÜLLŐ.
		SÜLLŐ. Capito, squalus, leucioerca. M. A. Tengeri süllő. Raja. S. K.
		SÜLLY.
		Submergitur. M. A.

Belé sülyved. Immergitur. M. A.
 El sülyved. Submergitur. M. A.
 Le sülyved. Desidet, demergitur. M. A.
 Meg sülyved. Persistit, subsistit, immergitur.
 M. A.
 Meg sülyvedtt (meg feneklett) a' szekér.
 Sülyvedés. Submersio. M. A.
 El sülyvedés. idem. M. A.
 Sülyvedett, Sülyvedtt. Submersus, demersus. M.
 A.
 SÜLLYESZT, süllyeszti. Submergit, mergit. M.
 A.
 Belé süllyeszti. Immergit. M. A.
 Be süllyeszti. idem. M. A.
 Be süllyeszthetetlen. Immersabilis. M. A.
 El süllyeszti. Submergit. M. A.

SÜMÖLCS.
 SÜMÖLCS (Sümölcső. M. A. PP.). Verruca.
 Sümölcs-fű. Verrucaria. S. I.
 Sümölcs-vesztő fű. idem. S. I.
 SÜMÖLCSÖS. Verrucosus. M. A.

SÜND.
 SÜND.
 SÜNDÖR. Adulator, assentator, parasitus. S. I.
 Sündörködik. Adulatur, assentitur, blanditur,
 palpat. S. I.
 Sündörög. idem. S. I.

SÜPP.
 SÜPP.
 SÜPPED. Cedit, labitur, prolabitur.
 Le süppedtt a' sárba.
 Süppedék, Seppedék. Pázm. Pred. p. 748. 766.
 Süppedékes. Uliginosus. CM.
 Süppedékes helyek. Káldi, Vasárn. Pred. p.
 597.
 Süppedékes mélységek. Faludi N. U. p. 174.

Süppedez. Haeret in vado. KV. p. 204.

SÜR.
 SÜR..
 SÜRGYE.
 Sürgye-fa. Ebből szokott lenni a' fekete
 gyűrű pipa-szár. S. I.
 Sürgye' fa. F. Szatmár Vben.
 SÜRÍT, süríti. Spissat, densat. M. A.
 Meg süríti. Inspissat, condensat, conspissat,
 expissat. M. A.
 Sürítés. Densatio, spissatio. M. A.
 Meg sürítés. Condensatio. M. A.
 Sürített. Gyakor. Spissatus. M. A.
 SÜRÖG. Ireg, forog. Sz. D.
 Sürög forog. Dug. km. 1. R. p. 178. 2. R. p.
 225.
 Sürget, sürgeti. Sugillat. M. A. Urget, instat,
 impellit, adhortatur, accelerat. S. I.
 Sürgetés. Acceleratio, ursio. S. I.
 Sürgető. Urgens.
 Sürgető parancsolat. Mandatum adur-
 sorium.
 Sürgetős. Quod differri nequit. S. I.
 Sürgetős dolog. Sz. D. Res urgens.
 Sürgődik. Obversatur. Forgődik.
 Sürgölődik. Obversatur, ambit, adulatur. M.
 A. Pázm. Kal. p. 210. Káldi, Innepn. Pred.
 p. 208.
 Sürgölődés. Obversatio. Forgolódás.
 SÜRÜ, Sürő. Solidus, condensus, spissus. M. A.
 Sürü erdő. Sylva densa.
 Sürü erős gyoölcs. Tela solidata. PP.
 „Sürü gazda, ritka köntös” km.
 Sürü leves. Jus spissum.

Sürü méz. Mel condensatum.
 Sürü zita. Cribrum pollinarium.
 Sürü zítán által veri. Colo eliquat. PP.
 Sürü szokás. Mos frequens. Faludi. N. E. p.
 32.
 Sürü vetés. Satio densa.
 Sürüdik. Densatur, spissescit. M. A.
 Meg sürüdik. Conspissatur.
 Meg sürüdütt. Condensatus. M. A.
 Sürüen, Sürün. Spisse, dense. M. A. Sürüen
 vetik magvát az emberséges embernek, de
 vékonyan kél. km.
 Sürül. Densatur.
 Meg sürültt. Condensatus, spissatus. M. A.
 Sürüs. Subdensus.
 Sürüsődik. Incipit densari. Faludi. U. E
 3. R. p. 151.
 Sürüség. Densitas, densitudo, spissitas,
 spissitudo. M. A.
 Sürüséges. Densissimus. Pázm. Pred. p. 887.
 Káldi, Exod. 19. 16. Faludi, B. E. p. 2.
 Sürüséges raj. Faludi, N. E. p. 45.

SÜSÉTEK.
 SÜSÉTEK. Alauda, galerita, cassita. M. A.

SÜVEG.
 SÜVEG (Parasztosan SÖG.) Pileus. M. A. Egy
 süveg alatt nem fér két fő. km.
 Süveg-fa a' kapukban.
 Süveg-gomba. Phallus esculentus. S. I.
 Süveg-jártó. Pilio, piliopeus. PP.
 Süveg-nádméz. Conus sachari. PP.
 Süveg' prémezése. Fimbria pilei. PP.
 Süveg-toll. Crista pilearis, penna pilei. S. I.
 Süveg-vetés. Depositio pilei. Pázm. Pred. p.
 155.
 Süveg-vetve. Pileo deposito. Pázm. Kal.
 p. 904.
 * Bagoly-süveg.
 Fekete süveg. — Jól föl töltött a' fekete süveg
 alá. km.
 Kalapos pap-süveg. Galerius. NC. p. 449.
 Káldi, Innepn. Pred. p. 576.
 Lengyel süveg. Pileus polonicus. VV. L.
 Pápa-süveg. Tiara pontificia.
 Püspök-süveg. Mitra.
 Szalma-süveg. Petasus. NC. p. 449.
 Téli süveg. Pileus hyemalis.
 Tót süveg. Dug. km. 1. R. p. 220.
 SÜVEGD. Sz. P. Bihar Vben.
 SÜVEGE. Ejus pileus.
 Föl tette az Orbán' süvegét. km.
 Süvegét le vette. Pileo caput nudavit.
 SÜVEGEL, süvegeli. Pileo deposito honorat.
 Beniczki. p. 255. Titkos hegedüsnek
 kevesen süvegelnék. km.
 Meg süvegeli.
 SÜVEGES. Pileatus. M. A.
 Süveges gomba. Sömörccsik. Fungus suillus.
 PP.
 SÜVEGÉT vet. Aperit caput. M. A. Ősz
 fejnek süveget vess. km.
 SÜVÖLT.
 SÜVÖLT. Sibilat, insibilat. M. A. CM.
 Ki süvölti. Exsibilat, explodit. M. A.
 Meg süvölti. Sibilat, adsibilat, exsibilat. M.
 A.
 SÜVÖLTÉNY. Sorbum pyriforme. S. I.
 Süvöltény-fa. Sorbus pyriformis, domestica,
 sativa. S. I.
 Süvöltény-körtvély. Anciana. CM. Lipainál,
 Gyüm. Kert. p. 151. Süvöltén-

körtvély.
 SÜVÖLTÉS. Sibilus. M. A. Süvöltéseket tesznek
 a' bojtárok. Sz. D.
 Ki süvöltés. Exsibillatio. M. A.
 SÜVÖLTŐ. Sibilans, item Pyrhula, rubicilla.
 Vér-pinty, havasi pinty, pirók. S. I.
 SÜVÖLTŰ. Gingrina, lituus, tibia. S. I.
 Süvöltüüs. Gingritor, liticen. S. I.

SŰ.
 SŰ.
 SŰ, SŰV. Levir. M. A. Férjnek, vagy feleségnek
 bátyta. Sz. D.
 SŰGÉR.
 SŰGÉR. Perca, erythrinus. M. A.

SŰL.
 SŰL. Haemorrhoides (scribitur etiam SÜLY, ut
 infra).
 Sül-disznó. Erinaceus, echinus, hericius,
 herinaceus, herix. M. A. Azért neveztetik
 így a' tuskés borz, mivel a' bőrét füstölésre
 a' SŰL ellen szokták használni. L. Hasznos
 Mulat. 1823.
 2. R. p. 316.
 Sül-hal. Tuskés hal. Diodon hystrix.
 Igelfisch. S. I.

SŰLY.
 SŰLY. Marisca, mariscus, ficus, fungus. M. A.
 Büdös var, arany-ér, vér- folyás. Sz. D.
 Süly. FF. Posony, és Pest Vben. Sz. P. Heves
 Vben.
 Süly-fű. Arum. M. A.
 Folyó süly. Haemorrhoides, haemorrhoides. S.
 I.
 SÜLYE. E. F. Alsó Fejér Vben. F. Nó-
 grád Vben.
 SÜLYÖS, folyó sülyös. Haemorrhoides. S. I.
 Sülyös orru. Sz. D.

SV.

SVÁB.

SVÁB. Svevus. Faludi. N. A. p. 143.
 Sváb falu. (Alias Sobak falu F. Vas Vben.
 Sváb ország. Svevia.
 Sváb szaporaság. Svevica foecunditas.
 Sváb telepedés. Colonia svevica.
 Sváb teremtés. Praepostera creatio. Midón
 valami előbb említettik, mint
 sem lett. Rájnis, Apulejus' tükörében.
 SVÁBSÁG. Svevi, v. Svevia.

SVANCSÁR.

SVANCSÁR. Machaera.

M u t a t ó

(ZS-ból.)

ZSA.

ZSACSKÓ, zsacsós.
ZSAR, zsarát, zsarol, zsarnó.

ZSÁ.

ZSÁK, zsáka, zsákja, zsákmány, zsákol.
ZSÁLLYA, zsályás.
ZSÁM, zsámánd, zsámbék, zsámbok, zsámoly.

ZSE.

ZSEB, zsebbe, zsebe, zsebel, zsebes.
ZSEDCZEL.
ZSEJ, zsejke.
ZSEN, zsendicze, zsendül, zsenge, zsennye.
ZSER, zseréb.

ZSÉ.

ZSÉD, zsédeny.
ZSÉLLYE.
ZSÉMB, zsembelődik, zsembes.
ZSÉR, zsercz, zsére.
ZSÉTER.

ZSI.

ZSIB, zsiba, zsibog, zsibong,
zsibság.

ZSIBB, zibbad, zibbaszt.
ZSIBRIK.
ZSID, zsida, zsidó.
ZSIGA, zsigárd.
ZSIGMOND.
ZSIGRA.
ZSILIP, zsilipes.
ZSINAGÓGA.
ZSINAT, zsinati, zsinatol.
ZSINÁR, zsinárd, zsinárkodik.
ZSINEG, zsinege.
ZSIÓK.
ZSIZSIK, zszisikes.
ZSITVA.
ZSIV, zshivaj, zshivány, zshivít.

ZSÍ.

ZSÍP.
ZSÍR, zsira, zsíradék, zsíratlan, zsírja, zsíros,
zsíroz, zsírtalan.

ZSO.

ZSOBRÁK, zsobrákság.
ZSOL, zsolcza, zsold, zsolna, zsoldt.
ZSOLTÁR, zsoldárja, zsoldárlás, zsoldáros,

zsoldározt.

ZSOMB, zsembék, zsembok, zsemboly,
zsembor.

ZSÓ.

ZSÓFI.
ZSÓR.

ZSÖ.

ZSÖLL, zsölle, zsöllér, zsölles, zsöllesz.
ZSÖMLYE, zsmölyés.
ZSÖR, zsörk.

ZSU.

ZSUFA.
ZSUG, zsugor.
ZSUMM, zsummog.
ZSUR, zsurk, zsurmol, zsurmóka.

ZSÚ.

ZSÚN.
ZSÚP.

Summa 48.

ZS.

- ZSA.
ZSACSKÓ.
ZSACSKÓ. Sacculus, locus, pera. PP. Káldi, Prov. 16. 11.
ZSACSKÓS. Loculus. PP.
ZSAR.
ZSAR. ZSARÁT. Pruna. S. I. Eleven apró szén, tüzes pörnye, tüzes hamu. Sz. D. Zsarátban sültt tojás. Sz. D. Zsarát nag. idem ac Zsarát. S. I. Babocsa I. Zsák, Fata Tarcz. p. 55. „Az ellene állhatatlan nagy, erejű tűz hamuba, és zsarát nagba takarta (t. i. a' Tarczali templomot a' fiókos tornyával.) Favilla. M. A. L. Zsarátolja: parázsolja. In favillam convertit. Sz. D. ZSAROL. zsarolja. Extorquet, qua precibus, qua vi elicit. Ki zsarolja. Extorquet, exprimit. S. I. Ki zsarolta minden pénzét. Sz. D. Zsarolás. Extorsio. ZSARNÓ. F. Torna Vben.
- ZSÁ.
ZSÁK.
ZSÁK. Saccus. M. A. Zsák meg lelte foltját. Dignum patella operculum. M. A. Dicitur et ISZÁK. Pázm. Kal. p. 997. Pred. p. 63. Zsák-hordó. Saccarius. M. A. CM. Zsák-liszt. Farina, quantum saccus capit. Abrakos zsák. Saccus pabulatorius. Avitt zsák. — Egy avitt zsákból két új tarisznya. km. Bé kötött zsák. — Nehéz tudni, mi légyen a' bé kötött zsákban. km. Bőr-zsák. Saccus pelliceus. S. K. Fótos zsák. — Jobb a' fótos, mint a' lyukas zsák. km. Dug. 2. R. p. 26. Gyapju-zsák. Saccus lanarius. Hoszszu zsák. — A' hoszszu zsák könnyen dül, a' kurta föl fordul km. Lisztes zsák. Saccus farinarius. Piros, mint a' lisztes zsák. km. Ó zsák. — Nem jó az ó zsákba új búzát tölteni. In senem beneficium ne collato. Párna-zsák. Culeus viatorius. S. K. Szalma-zsák. Matta. S. K. Szőr-zsák. Saccus cilicinus. S. K. Telhetetlen zsák. Dolium inexplabile. S. K. Turós zsák. Saccus casearius. ZSÁKA. F. Bihar Vben. ZSÁKBAN macskát nem árulok. km. Dico, quod sentio. M. A. Szirmai, Parab. p. 103. ZSÁKJA. Ejus saccus. Barát' zsákja, kocsis' torka nehezen telnek. km. ZSÁKMÁNY. Praeda, manubiae, rapina. M. A. Zsákmányol, zsákmányolja. Diripit, depraedatur. M. A.
- El zsákmányolja. Depraedatur. M. A. Zsákmányoltatás. Thordai Sámuel. Zsákmánylás. Direptio, depraedatio. M. A. Zsákmányos. Depraedator, praedatorius, praedabundus. M. A. Zsákmányt vet. Praedatur, diripit. M. A. ZSÁKOL, zsákolja. Saccat, insaccat, convasat, v. praedatur, depraedatur. S. I. Egybe zsákolja. Convasat. M. A. El zsákolja. Depraedatur. S. I. Meg zsákolja a' méh-sört. Examurcat mulsum. PP.
- ZSÁLLYA.
ZSÁLLYA. Salvia. M. A. Margit' Élete, Práynál. p. 367. Sebes zsállya. Gallitricum. Kakas-taréj. NC. p. 37. ZSÁLLYÁS. Salviatus, salvia conditus. M. A.
- ZSÁM.
ZSÁM (Kis, nagy). FF. Tömös Vben. ZSÁMÁND (Horvát, német). FF. Vas Vben. ZSÁMBÉK. MV. Pest Vben. ZSÁMBOK. F. Pest Vben. Zsámbok-rét. MV. Nyitra Vben. ZSÁMOLY. Scabellum, suppedaneum. M. A. Zsámel-szék. Margit' Élete. p. 26. Zsámolya. Ejus scabellum. Pázm. Pred. p. 1065. Zsámolyítja. Suffulcit. Kónyi, Ábel' halála. p. 26. Zsámolyozza. idem. Csuzi, Síp-szó. p. 251.
- ZSE.
ZSEB.
ZSEB. Loculus. M. A. Én sem dugom zsebembe a' kezemet. km. Zseb-kendő. Strophium saccale, portatile, viatorium. S. I. Zseb-kés. Culter saccalis. S. I. Zseb-könyv. Libellus familiaris, pugillaris. Taschenbuch. S. I. Zseb-óra. Horologium portatile, saccale. Faludi, N. E. p. 63. N. A. p. 40. ZSEBBE. In loculum. A' szó nem fér zsebbe. km. Zsebbe való. Strophium saccale. ZSEBE, ZSEBJE. Ejus loculus. ZSEBEL, zsebeli. Saccat. Sz. D. Ki zsebeli. Exsaccat. Ki zsebelték: ki ürtették, ki fosztották pénzéből. Sz. D. ZSEBES. Loculus. M. A.
- ZSEDCZEL.
ZSEDCZEL-szék. Heltai. T. 2. p. 121. M. A. habet: Séczel-szék. PP. Seczel-szék.
- ZSEJ.
ZSEJ.
ZSEJKE. Sz. P. Győr Vben.
ZSEN.
ZSENICZE. Caseus secundarius. M. A. Lac in aquam, et caseum conversum. Käsewasser. S. I. ZSENDÜL. Idején, eleve, előre érik — zsendülnek a' gyümölcsök. Sz. D. Ki zsendül. Pázm. Pred. p. 345. Meg zsendül. Virescit, excrescit. M. A. Zsendülés. Excretio, crementum. M. A. Zsendültt. Praematurus, praecox. M. A. Ki zsendültt jó mag. Pázm. Pred. p. 345. Ki zsendültt szép virág. Pázm. Kal. p.
- ZSENGE. Primitiae. Pázm. Pred. p. 337. Zsengéje. Ejus primitiae. Mindjárt zsengéjében ki vezett. Sz. D. Zsengés. Neotericus. Zsengés új lelki tanítók. Csuzi, Tromb. Praef. Zsengül. idem ac Zsendül. S. I. ZSENNYE. Zsennve' fa. Sz. P. Vas Vben. Zsennye' háza. F. Vas Vben.
- ZSER.
ZSER.
ZSERÉB. Pászma, ige, kita. Sz. D.

- ZSÉ.
ZSÉD.
ZSÉDENY. Sz. P. Vas Vben.
ZSÉLLYE.
ZSÉLLYE. Tumba. „Zsélyébe tevék a' testet, és bé szurkozák azt minden felől.“ Heltai. T. 2. p. 251. Lásd SÉLLYE.
ZSÉM.B.
ZSÉM.B. Jurgium, litigium, rixa. S. I.
ZSÉMBELŐDik. Litigat, rixatur, jurgatur. M. A.
Zsémbeledés. Contentio, jurgium, litigium. M. A.
ZSÉM.BES. Querulus, litigiosus. PP.
Zsémbes ember. Sz. D.
Zsémbes feleség. Uxor rixosa. Csuzi, Tromb. p. 77.
Zsémbeskedik. Rixatur. Sz. D.
Zsémbsesség. Litigiositas. Sz. D.
ZSÉR.
ZSÉR.
ZSÉRCZ. F. Borsod Vben.
ZSÉRE. F. Nyitra Vben.
ZSÉTER.
ZSÉTER. Vas ligneum, in quo conservatur butyrum.
Egy zséter vaj.
Fejő zséter. Mulctra. VV. L.
ZSI.
ZSIB.
ZSIB. Ludio, agyrta. M. A. item Sonus juvenum anserum, avicularum.
Zsib-áros. Scrutarius, veteramentarius. S. I.
Zsib-áros bólt. Scrutarium, antiquarium. S. I.
Zsib-vásár. Forum scrutarium. M. A.
Vestiarii mangonii forum. PP.
Zsib-vásáros. Ó szerszámos. Scrutarius. M. A.
Zsib-vásári ó áru. Scruta. M. A.
ZSIBA. Pullus anserinus, anserculus. Faludi, T. É. p. 211.
Zsiba-pásztor. Custos anserculorum.
ZSIBOG. Pipit, pipilat. M. A. CM.
Zsibogva. Pázm. Pred. p. 619.
ZSIBÓNG. idem ac Zsibog. S. I.
ZSIBSÁG. Lusus, histrionica. M. A.
Zsibság-téví. Agyrta, hystrio. M. A.
ZSIBB.
ZSIBBAD. Torpefit. M. A.
corripitur. Vajda, K. É. 1. K. p. 270.
Zsibbadás. Narcosis, stupefactio. M. A.
Zsibbadoz. Torpescit. Sz. D. S. I.
Zsibbadott. Torpidus, stupefactus. M. A.
ZSIBBASZT. zsibbasztja. Torpefacit, torpidum reddit, stuporem inducit. M. A.
El zsibbasztja. Vajda, K. É. 1. K. p. 415.
Zsibbasztó. Narcoticus, torpefaciens. M. A.
Zsibbasztó hal. Torpedo. Krampffisch. S. I.
ZSIBRIK.
ZSIBRIK. t. f. n. Sigefridus.
Zsibrik. F. Baranya Vben.
ZSID.
ZSID (Alsó, fölső). FF. Szala Vben.
ZSIDA-hegy. F. Vas Vben.
Zsidány (Horvát, német). FF. Soprony Vben.
ZSIDÓ. Judaeus, hebraeus. M. A. A' zsidó is szereti Máriát a' Körmőczi aranyon. km.
Zsidó bér, zsidó nyerekedés. Usura illicita, foenus immodicum, iniquum. S. I.
Zsidó bűz. Foetor judaicus.
Zsidó csók. Mulsum lethale. S. I.
Zsidó enyv. Bitumen maltha. Judenpech. S. I.
Zsidó' földje. Utsza' neve Vasvárott.
Zsidó haj. Cirragra, implicatio cirrorum. S. I.
Zsidó hal. Barbus. Márna.
Zsidó hegy. Elő-hegy Vas Vben.
„Zsidó jobbágy tár-kincs. km.“
Zsidó megygy. Halicacabus. S. I.
Zsidó nép. Populus judaicus.
Zsidó nyelv. Lingua hebraica.
Zsidó ország. Judaea. NC. p. 465. M. A.
Zsidó iskola. Synagoga. S. I.
Zsidó szakáll. Csárda Bács Vben.
Zsidó tömjén. Styrax officinalis. S. I.
Zsidó vár. F. Krassó Vben.
Zsidó város.
Zsidó vecsernye. km. Rhodii sacrificium. M. A.
Zsidó vecsernyét indítottak. Vajda 3. K. p. 437.
Nem lehet a' zsidó-vecsernye morgás nélkül. km. Hallottam Posonyban 1788-ban Vizer tanítómától.
Zsidónál hamisabb. Judaeum frandibus superat. S. I.
Zsidós. Morem judaicum redolens.
Zsidóskodik. Foenus immodicum exigit. S. I. Egy faluban zsidóskodnak. km. Dug. 1. R. p. 65.
Zsidóság. Judaismus. item Natio, v. regio judaica. M. A.
Zsidóul. Hebraice. M. A.
Zsidójul. idem. M. A.
ZSIGA.
ZSIGA. t. f. n. Sigismundus juvenis.
ZSIGÁRD. F. Posony Vben.
ZSIGMOND.
ZSIGMOND. t. f. n. Sigismundus.
Zsigmond' háza. F. Trencsén Vben.
ZSIGRA.
ZSIGRA. R. Falu Szepes Vben. most Zsegre.
ZSILIP.
ZSILIP. Cataracta, v. alveus ligneus, canalis ex ligno. S. I.
ZSILIPES. Cataractarius. v. magister canalis. S. I.
ZSINAGÓGA.
ZSINAGÓGA. Synagoga.
ZSINAT.
ZSINAT. Synodus, synagoga. M. A.
Zsinat-tartás. Celebratio synodi. Monozslai, Hit' oltalma. p. 13.
ZSINATI. Synodicus, synodalis. M. A.
ZSINATOL. Synodum celebrat, v. garrit, vociferatur. S. I. Ne zsinatoljatok.
ZSINÁR.
ZSINÁR. Vanus, levis, vilis. M. A. Avarus, sordidus. S. I.
Zsinár ember. Telemachi olla. PP.
Zsinár fősvény kereskedő. Faludi, E. M. p. 245.
ZSINÁRD. idem ac Zsinár. S. I.
ZSINÁRKODik. Agit illiberaliter, sordide vivit. S. I.
ZSINEG.
ZSINEG. Funiculus, zona, chorda. M. A. Pázm. Kal. p. 411.
Igazító zsinég. Pázm. Kal. p. 604.
ZSINEGE. Ejus funiculus, ejus norma. Pázm. 1. c.
ZSINEGET ver, ereszt, sodor. S. D.
ZSIÓK.
ZSIÓK. Dugonics. Jólánka. p. 49. említi, mint alföldi szavat, de értelmét nem teszi ki. Nem ettették azt zsiókkal, hanem korpával. km. Dug. 1. R. p. 164.
ZSIZSIK.
ZSIZSIK. Curculio. Vrancsics. Vajda, 1. K. p. 204.
ZSIZSIKES. Curculione correptus, curculiosus.
Zsizsikes búza.
Zsizsikesül. Curculione corripitur.
Meg zsizsikesül.
ZSITVA.
ZSITVA. Folyó víz Komárom Vben.
Zsitva (Alsó, fölső). Sz. P. és F. Somogy Vben.

El zsibbad. Stupet, stupescit, torpet, torpore

- Zsitva-Gyarmath. F. Bars Vben.
Zsitva-torok. Híres a' magyar nyelven tett béke-kötésről.
Zsitva-tó. Sz. P. Komárom Vben.
Zsitva-újfalú. F. Bars Vben.
- ZSIV.
- ZSIV. ZSIVAJ. Clamor, tumultus. Nagy zsvajt ütöttek. Sz. D.
Zsivajog; zsvajog. Clamore excitat. Sz. D.
Zsvajogás. Vociferatio. Sz. D.
Zsvajgó. Clamorose tumultuans. Sz. D.
- ZSIVÁNY. Fur, praedo, latro. S. I.
Zsvány-nyelv. Orvok' különös nyelve. S. I.
Zsványkodik. Furto vivit, furatrinam exercet, latrocinatur. Sz. D. S. I.
Zsványosság. Praedocinium, latrocinium. Sz. D. S. I.
ZSIVÍT. Visít. Voce acuta clamitat.
- ZSÍ.
- ZSÍP.
- ZSÍP. F. Gömör Vben.
Zsíp' falva. Sz. P. Somogy Vben.
- ZSÍR.
- ZSÍR. Pingvedo. M. A.
Zsír. F. Abaúj Vben.
Zsír-árúk. Illyenek: a' fagygyu, háj, szalonna, vaj, 's a' t. mindenféle olaj. S. I.
Zsír-bogár. Scarabeus unctorius. Isten' ünője. S. I.
Zsír-kő. Lardites. Speckstein. S. I.
Zsír-piacz. Hol a' hízott baromnak vására tartatik.
Bél-zsír. Pingvedo intestinorum.
Disznó-zsír. Pingvedo suilla.
Hal-zsír. Pingvedo liquida ceti. S. K.
Hamu-zsír. Cineres clavellati. S. K.
Kutya-zsír. Axungia canis S. K.
Olvasztott zsír. Pingvedo liquata.
Röpülő zsír. Ungventum veneficum. S. K.
- ZSIRA. F. Soprony Vben.
ZSIRADÉK. Omnis generis pingvedo.
Zsiradéka. — El fogyott minden zsiradéka.
ZSIRATLAN. Macer, macilentus. S. I.
Zsiratlan föld. Sz. D.
ZSÍRJA. Ejus pingvedo.
ZSÍROS. Pingvis, ungvinosus, adipalis, adiposus. M. A. Ki sok zsírost eszik, el csapja a' hasát. km.
Zsíros, borsó. — A' zsíros borsó el csapta a' gátot. km.
Zsíros hazugság. Faludi, T. É. p. 27.
Zsíros kása, vagy pép. Pulmentum unctiusculum. PP.
Zsíros konyha. — Addig tart a' barátság, még zsíros a' konyha. km.
Zsíros tarisznya.
Zsíros táska. — Sokszor a' zsíros táskából ugrik ki a' szép kalács. km.
- Zsírosan. Pingviter. M. A.
Zsírosít, zsírosítja. Ungit, pingvefacit. Pázm. Pred. p. 701.
Zsírosítás. Pázm. Pred. p. 1197.
Zsírosító. Pingvefaciens. Pázm. Pred. p. 454.
Zsírosított. Adipatus, impingvatus. M. A.
Zsírosodik. Ungitur, pingvedine maculatur, pingvescit, pingvefit. Vajda. 2. K. p. 12.
- Zsírosság. Pingvedo.
Föld' zsírossága. Pázm. Pred. p. 26.
ZSÍROZ, zsírozza. Pingvefacit. M. A.
Be zsírozza. Adipe perungit v. pingvedine inficit, maculat. S. I.
Meg zsírozza. Pingvefacit.
ZSIRTALAN. Sine pingvedine, non habes pinquedinem.
- ZSO.
- ZSOBRÁK.
- ZSOBRÁK (Zsibrák). Deparcus, sordidus. M. A.
A' zsobrák ember még azt is sajnálja, a' mit meg eszik. km.
Zsobrák-bori fű. Coriandrum. M. A.
ZSOBRÁKSÁG. Sordida avaritia, compendium. CM. Parcitas. M. A. L.
ZSOBRÁKÚL. Sordide avare. Káldi, Innepn. Pred. p. 282.
- ZSOL.
- ZSOL. ZSOLCZA (Alsó, fölső). FF. Borsod Vben.
ZSOLD. Stipendium. M. A.
Zsold-fizető. Adó-fizető. Stipendiarius. M. A.
Zsoldért szolgál. Stipendiatur. M. A.
Zsoldja. Ejus stipendium. Ki jár a' zsoldja. Halál' zsoldja. Pázm. Kal. p. 1000.
Véteknek büntetés a' zsoldja. km.
Zsoldi. Stipendialis. M. A.
Zsoldos. Stipendiosus, stipendiarius. M. A.
Zsoldos-fizetés. Pázm. Pred. p. 288.
Zsoldos katona. Hó-pénzes katona. Sz. D.
ZSOLNA. Picus apiaster. Küllő. S. I.
Zsolna. MV. Trencsén Vben.
ZSOLT. MV. Pest Vben.
- ZSOLTÁR.
- ZSOLTÁR. Psalmus. M. A.
Zsoltár-éneklő. Psalmista. M. A.
Zsoltár-éneklés. Psalmodia. Pázm. Pred. p. 1001.
Zsoltár-írás. Psalmographia.
Zsoltár-író. Psalmographus.
Zsoltár' könyve Szent Dávidnak. Psalterium. M. A.
Zsoltár-szerző. Psalmographus.
- ZSOLTÁRJA. Ejus psalmus v. ejus psalterium. Dávid' zsoltárja. Psalterium Davidis.
ZSOLTÁRLÁS. Psalmodia. Él ezen szóval Szili Püspök, midőn XIV. Kelemen Pápa' levelét „De abrog. Fest.“ fordítaná magyarra.
ZSOLTÁROS. Psalmo v. psalterio instructus.
ZSOLTÁROZ. Psalmum dicit v. facit. Csuzi, Síp-szó. p. 23.
Zsoltározás. Csuzi. 1. c. p. 62.
- ZSOMB.
- ZSOMBÉK. Víz-állós helyeken ki álló hant.
Zsombékol. Hantokat hány, öszve hánytt földből határ-jelet állít.
Föl zsombékolja: föl hantolja.
Zsombékos. Hantos.
ZSOMBOK. idem ac Zsombék. S. I.
Zsombok-rét. Pratium palustre. S. I.
- Zsombokos. idem ac Zsombékos. Beniczki p. 114.
ZSOMBOLY. idem ac Zsombék. Sz. D.
Zsomboly. MV. Torontál Vben. Hatzfeld.
ZSOMBOR. Szakasztó véka.
- ZSÓ.
- ZSÓFI.
- ZSÓFI. Sophia juvenis.
- ZSÓR.
- ZSÓR. F. Gömör Vben.
- ZSŐ.
- ZSÖLL.
- ZSÖLL.
- ZSÖLLE-szék. Sella. Prágai. p. 854.
Zselle-szék. idem. M. A.
ZSÖLLÉR (Zsellér, zsellyér). Inquilinus. M. A.
Zsöllérekedik, Habitat domum alienam, agit inquilinum. Csuzi, Síp-szó. p. 198.
Zsöllérekedés. Csuzi, 1. c. p. 156.
Zsöllérekedő. Csuzi, Tromb. p. 7.
Zsöllérség. Incolatus inquilini. M. A.
Zsöllérségben. lakik. Est in statu inquilinari.
ZSÖLLES szék. Kar-szék.
ZSÖLLESZ. F. Bars Vben.
- ZSÖMLYE.
- ZSÖMLYE (Zsemlye). Simila.
Zsömlye-czipó. Panis similagineus. M. A.
Zsömlye-kovász. Fermentum similagineum.
Zsömlye-liszt. Simila, similago, farina purgatissima. M. A.
Zsömlye-lisztből való. Similagineus. M. A.
ZSÖMLYÉS. Similagineus, similam habens.
Zsömlyés gombóc. Étel' neme.
- ZSÖR.
- ZSÖR. Sz. P. Veszprém Vben.
- ZSU.
- ZSUFA.
- ZSUFA. Gilvus.
Zsufa lé. Jus, jurulentum crocatum. M. A.
Zsufa színü. Gilvus. M. A. Vrancsics.
- ZSUG.
- ZSUG.
- ZSUGOR. Avarus, sordidus, se nimium coarctans. S. I.
Zsugori. idem. Sz. D.
Zsugorék. Res prae siccitate contracta. S. I.
Zsugorít, zsugorítja. Contrahit. M. A.
Meg zsugorítja. Káldi, Innepn. Pred. p. 561.
Zsugorodik. Rugatur, v. contrahitur, coarctatur. S. I.
Öszve zsugorodik. Convolvitur, contrahitur, complicatur. M. A.
Öszve zsugorodik, mint a' tengeri csiga maga

hajlékában. km. Faludi, N. E. p. 45.
 Öszve zsugorodott a' lába. Sz. D.
 Zsugorodás. Tractus, contractus. M. A.
 Contractura, contractio nervorum,
 convulsio. S. I.
 Öszve zsugorodás. Convulsio. M. A.
 Zsugorodása valami tagnak. Nance. M. A.
 Öszve zsugorodott. Convulsus. M. A.
 Zsugorog. Frigutit, contrahit se cum timore. M.
 A. Pázm. Kal. p. 998.
 Zsugorgás. Pázm. Pred. p. 1273.
 Zsugorgó. Biró Márton, Micae p. 235.
 Zsugorgat, zsugorgatja. Fösvényen öszve
 gyűjtögeti.
 Zsugorgató markosság. Prágai, p. 828.

ZSUMM.

ZSUMM.

ZSUMMOG. Magában dörmög, zörgölődik,
 duhog. Sz. D.

ZSUR.

ZSUR.

ZSURK. F. Szabolcs Vben.

ZSURMOL, zsurmolja. Comminuit. Morzsolja.
 — Kukoriczát zsurmol.

Öszve zsurmolja.

Zsurmoltl tészta. Massa farinacea comminuta.

ZSURMÓKA. Kézzele öszve zsurmoltl tészta.
 Hallottam 1826. April. 15.

ZSÚ.

ZSÚN.

ZSÚN (Alsó, fölső). Sz. PP. Nógrád Vben.

Zsún-Almás. Sz. P. Nógrád Vben.

ZSÚP.

ZSÚP. Szalma-kéve. Stipula. M. A. Fascis
 sarmentorum. PP. Meg van verve, mint a'
 zsúp. km.

Zsúp-födél. Szalma-födél. Tectum
 stramineum.

Zsúp-kettőző. VV. L.

Zsúp-tekercs. Stipa, stipula. M. A.

Zsúp-Apáthi. Sz. P. Abaúj Vben.

ZSÚPPAL földött ház. Domus stramine tecta.

M u t a t ó

(Sz-ból.)

SZA.

SZA.

SZAB, szabás, szabár, szabot, szabdal, szablya, szabmány, szabodik, szabogat, szabott, szabó.
SZABAD, szabadít, szabadja, szabadka, szabadkozik, szabadon, szabados, szabadság, szabadul.
SZACS, szacsal, szacsur, szacsva.
SZAG, szaga, szagatlan, szagol, szagos, szagú.
SZAGG, szaggat. L. SZAK alatt.
SZAJ, szajha, szajk, szajkó, szajla, szajol.
SZAK, szaka, szakad, szakasz, szakács, szakáll, szakcs, szaggat, szakít, szakkal, szakká, szakmat, szakmány, szakogat, szakol, szakony, szakos, szakoz, szakócza, szakszina, szakul, szakvány.
SZAL, szala, szalacs, szalad, szalag, szalangál, szalanta, szalapa, szalaszt, szaláncz, szalánka, szalárd, szalk, szalma, szalonka, szalonna, szalonta, szalu, szalva.
SZAMAT, szamatja, szamatu.
SZAMÁR, zamara, zamaras, zamárd, zamárka, zamárkodik, zamárnyi, zamárul, zamárság.
SZAMÓCZA.
SZAMOS.
SZAN, szana, szanacs, szanat, szanacsal, szanda.
SZANY.
SZAP, szaparnicza, szapár, szapor, szapu.
SZAPPAN, szappanos, szappanoz.
SZAR, szara, szard, szarik, szaros, szaroz, szartos.
SZARÁNDOK, szarándokol, szarándokoskodik, szarándokság, szarándokul.
SZARKA, szarkás.
SZARMA, szarmaság, szarman, szarmata.
SZARU, szaruja, szarvad, szarval, szarvas, szarvatlan, szarvú, szarvaz.
SZATMÁR.
SZATÓCS, szatócskodás.
SZATY, szatyng, szatymaz, szatyor.
SZATTYÁN.

SZÁ.

SZÁD, száda, szádok, szádol.
SZÁG, száguld.
SZÁGY.
SZÁJ, szája, szájal, szájas, szájatlan, szájong, szájak, száju.

SZÁK, szákos.

SZÁL, szála, szálinként, szálinkozik, száling, szálinkozik, száлка, szálnyi, szálok, szálong.

SZÁLA.

SZÁLL, szállakozik, szállandó, szállás, szálldogal, szállít, szállott, szálló, szállya.

SZÁM, száma, számévtalan, számít, számlál, számol, számonként, számos, számoz, számtalan, számú.

SZÁN, szánakodik, szánakozik, szánandó, szánat, szánás, szándék, szánó, szántt, szántú.

SZÁNT, szántatlan, szántás, szántható, szántogat, szántott, szántó.

SZÁNY, szánya.

SZÁP, szápol.

SZÁR, szára, szárad, száratlan, száraszt, száraz, szárász, szárd, szárika, szárit, szárogat, szármozik, száros, száru.

SZÁRCSA.

SZÁRNY, szánya, szárnyal, szárnas, száryatlan, száryék, száryoz, száryú.

SZÁSZ, szásza, szászai, szászka, szászság.

SZÁSZPA.

SZÁTYÁR.

SZÁTYÓK.

SZÁVA.

SZÁZ, száza, százaad, százaall, százan, százd, százi, százyai, százsor.

SZE.

SZE.

SZEBEN, szebenye, szebény, szebeszló.

SZECZÉL.

SZECS, szecskevész, szecsó.

SZECSKA.

SZED, szedeget, szederj, szedetlen, szedett, szedés, szedő, szedve.

SZEG (íge), szegdeget, szegdel, szegget, szegetlen, szegett, szegély, szegés, szeghetetlen, szegő.

SZEG (név), szege, szeges, szegez, szeggel.

SZEG (angulus), szege, szeged, szegel, szeges, szegi, szegle, szegü.

SZEGÉNY, szegényded, szegénye, szegényedik, szegényen, szegényget, szegényít, szegényke, szegénykedik, szegénység, szegényül.

SZEGY, szegye, szegyes.

SZEHÉN.

SZEK, szekér, szeklence, szekrény.

SZEKSZENA.

SZEL, szedel, szelemen, szelence, szelet, szelevény, szelény, szelhető, szelíd, szelígy, szelindek, szelmény, szelnicze, szelő, szeltt.

SZEM, szembe, szemcse, szemder, szemé, szemel, szemely, szemén, szeménye, szemér, szemes, szemét, szemetlen, szemez, személy, szemérem, szemi, szemlél, szemnyi, szemmel, szemöldök, szemőke, szemre, szemtelen, szemtől, szemü, szemzik.

SZEMÉNY.

SZEMÉT.

SZEN, szencz, szencse, szend, szendrő.

SZENT, szente, szentel, szentes, szentség, szentül.

SZENY, szenyje, szennyes, szennyetlen, szennyez, szenyü, szenyved.

SZEP, szepe, szepeg, szepeleg, szepelkedik, szepes, szepet, szepelő, szeppen, szeprencze, szeprente.

SZER, szerbe, szerbéli, szere, szered, szerek, szerelem, szeremle, szerencs, szerencse, szerep, szeres, szeret, szeretva, szeréz, szergény, szeri, szerint, szerked, szerken, szerkeszkedik, szerkeszt, szerkezik, szernye, szerre, szerrel, szerte, szertelen, szertepelni, szerü, szerül.

SZER (rag-szó).

SZERDA, szerdán, szerdás.

SZERECSEN.

SZEREM, szeremi, szeremség.

SZESZ, szesze, szesztereg, szeszereg, szeszszel, szesztelen, szeszü.

SZESZTRA.

SZETE.

SZÉ.

SZÉCS, szécsény, szécsi.

SZÉD, szédeleg, szédít, szédül.

SZÉGYEN, szégyenedik, szégyenes, szégyeneti, szégyenít, szégyenkedik, szégyenli, szégyenség, szégyentelen, szégyenül.

SZÉK, széke, székely, székes, széki, széktelen.

SZÉKLA.

SZÉL (ventus), szele, szeleberdi, szelel, szeles, szeletlen, szélhüdik, széli, széllel, szellet, szellő, széltől.

SZÉL (margo), széle, szélel, széles, szélled, széleg, széleszt, széllvel, szélső, széltt.	szobránicz.	SZTÁMBOL.
SZÉN, szene, szenel, szenes.	SZOBOL.	SZTÁNISZLÓ.
SZÉNA, szénás.	SZOKik, szokatlan, szokás, szokdogal, szokmány, szoknya, szokoly, szokony, szokott, szoktat.	SZU.
SZÉP, szebb, szépe, szépeget, szépel, szépen, szépít, szépség, szépiül.	SZOLGA, szolgál, szolgálás, szolgál, szolgátlan.	SZUBA.
SZÉR, szérő.	SZOLOSMA, szolomás.	SZUCZA.
SZÉRDÉK, szérdékes.	SZOM, szomak, szomod, szomogy, szomolya, szomor, szompolyodik.	SZUG, szugoly.
SZI.	SZOMBAT, szombati, szombatos, szombatoz, szombatság.	SZUH, zuha, zuhog.
SZID, szidalom, szidat, szidás, szidható, szidogat.	SZOMJ, szomja, szomjan, szomjas, szomju.	SZUK, szuka, szukmány, szukó.
SZIG, szigár, sziglós, szigony, szigor.	SZOMSZÉD, szomszédos, szomszédtság.	SZULÁK, szulákos.
SZIG, sziget, szigecske.	SZONTY, szontyolodik.	SZULOK.
SZIK, szikkad, szikkaszt, szikla, szikra.	SZOPik, szopás, szopogat, szopok, szopor, szopó, szoptat.	SZUNY, szunyáta, szunyikál, szunyít, szunny, szunyod, szunyog.
SZIKE.	SZOR, szorg, szorit, szorong, szoros, szorul.	SZUP, szupoly.
SZIL, szilag, szilaj, szilas, szilád, szilágy, szilál, szilánk, szili, szilva.	SZORTY, szortyog.	SZUROM, szurmos.
SZILKE.	SZOTY, szotyog, szotytor, szotyós, szottyán.	SZUSZ, szuszak, szuszány, szuszek, szuzi, szuszkó, szuszma, szuszmoz, szuszog, szuszszan.
SZIM, szimat, szimóca.	SZOVÁT, szováta.	SZUT, szutor.
SZIMBORA, szimborál, szimborás.	SZÓ.	SZÚ.
SZIMM, szimmog.	SZÓ, szóbeli, szól, szódogal, szólamlik, szólka, szólat, szólatlan, szólás, szólít, szólogat, szólongat, szóló, szólván, szóra, szótalan, szova, szovatos, szóval, szovú, szózat.	SZÚ, szuvas, szuvat.
SZINGYULA.	SZÓFA.	SZÚR, szúrás, szúrat, szurdal, szurdék, szurdok, szúrdogál, szürkál, szüró, szúrt, szúrva.
SZIP, zipa, zipirtó, zipka, zipogat, zipoly, ziporka, zipó, szippant.	SZÓR, szóratlan, szórás, szóró, szórtt.	SZÚTY, szútyol, szútyogat.
SZIR, szíracs, szirk, szírom, szírony, szirt.	SZÖ.	SZÜ.
SZISZ, sziszeg, sziszereg.	SZÖCS, szöcsény, szöcsk.	SZÜK, szüke, szüken, szükít, szüköl, szükön, szükös, szükség, szükül.
SZITA, szítál, szítás.	SZÖG.	SZÜL, szüle, szülemény, szület, születik, szüleség, szülés, szülött, szülő, szültt.
SZITOK, szítka, szitkos, szitkozódik.	SZÖKik, szökce, szökcsel, szökdecsel, szökösik, szökdelzik, szökevény, szökés, szököllek, szökött, szökó, szöktet.	SZÜNYEG.
SZITY, szityeg.	SZÖKRÉNY.	SZÜR, szüre, szürös.
SZITYY, szittyá, szittyó.	SZÖM, szömör, szömölcs.	SZÜRK, szürke, szürkít, szürköny, szürkül.
SZÍ.	SZÖSZ, szösze, szösös.	SZÜTY, szütyó.
SZÍ, szíacs, szivalkodik, szivat, szivács, szivágy, szivány, szivár, szivás, szivogat, szivornya, szívó.	SZŐ.	SZÜ.
SZÍJ, szíjal, szíjas, szíjaz.	SZŐ, szócs, sződögel, szőny, szótt, szöve, szövecs, szövés, szövet, szövétnék, szövevény, szövevény, szövött, szövő.	SZÜ, szübbeli, szüve, szüvell, szüves, szüvetlen, szüvre, szüvü.
SZÍN, színe, színel, színetlen, színes, színez, színi, színekedik, színet, színelik, színe, színtelen, színte, színü, színültig.	SZÓCZ, szócze,	SZÜCS, szücsi, szücsöl.
SZÍT, szító.	SZÓKE, szókeség, szökül.	SZÜGY, szügye, szügyes.
SZK.	SZÓL, szóled, szóló.	SZÜNIK, szünet, szünetlen, szünes, szünetlen, szünő, szüntet.
SZKOFIA, szkofiás.	SZÓR, szóre, szóretlen, szörös, szörü.	SZÜR, szüresöl, szüredögel, szüredék, szürenkedik, szüret, szüres, szüroget, szüró, szürtt, szürü.
SZKOMPIA.	SZT.	SZÜZ, szüzen, szüzi, szüzeség.
SZO.		
SZOB, szoba, szobor, szobos, szoboszló,		

- SZA.
 SZA.
 SZA. Suffixum paragodicum, verbis secundae personae, praepriis singularis numeri, post vocales obtusas addi solitum, uti et quibusdam particulis, ut:
 Add-sza. Cedo.
 Hallhatd-sza. Pázm. Pred. p. 205.
 Láthatd-sza. Videsis.
 No-sza. Agesis.
- SZAB.
 SZAB, szabja. Sarcinat, concidit, item Aptat, concinnat. M. A. A' falu' kalodáját sem szabják egy ember' lábához. km.
 El szabja. Dilacerat.
 Elejbe szabja. Praescribit. A' mit elődbe szabtak, azt miveld. Sz. D.
 Föl szabja. Concindendo absumit.
 Hozzá szabja. Accommodat, attemperat. M. A.
 Ki szabja. Praescribit, definit, excindit.
 Le szabja. Delacerat. Le zabta róla a' ruhát.
 Meg szabja. Concinnat, aptat ad mensuram.
 Őszve szabja. Collacerat.
 Szétt szabja. Dilacerat.
 SZABÁS. Aptatio, concinnatio, concisura. M. A.
 Szabás. F. Somogy Vben. Sz. P. Baranya Vben.
 * Régi szabások. Antiquae leges. El állottunk a' régi szabásoktól. Sz. D.
 Rend-szabás. Praescriptus ordo.
 Törvény-szabás. Statutum legis.
 Szabású. Talis fere, ejusmodi, pene ejus concinnitatis. M. A.
 Bánom szabású. Dolorificus. S. K.
 Fél nehezeltő szabású. Submolestus ferens. S. K.
 Igaz szabású. Verosimilis. S. K.
 Jó szabású. Bene aptatus, concinnatus, scissus. S. K.
 Keserű szabású. Amarulentus. S. K.
 Liliom szabású (Liliom forma). Rájnis.
 Meg boszorkodik szabású. Subindignabundus. Zvonarics. 1. R. p. 406.
 Nehéz szabású. Submolestus. S. K.
 Olly szabású. Hujusmodi fere. Thelegdi, Felelet. p. 80.
 Szomorú szabású. Subtristis. S. K.
 Víg szabású. Jucunditatem, laetitiam prae se ferens. S. K.
 SZABAR. F. Szala Vben.
 Szabari hegyek. Elő-hegy Vas Vben.
 SZABAT.
 Szabatlanság. Thelegdi, Hom. 1. R. p. 150.
 SZABDAL, szabdalja. Secat, scindit, consecat, conscindit. S. I.
 Föl szabdalja. Sz. D.
 SZABÉD. E. F. Maros Székében.
 SZABLYA. Framea, acinaces, gladius, ensis, sica. M. A. CM.
 Szablya-bóda. Capulus. CM.
 Szablya' hüvelye. Pázm. Pred. p. 767.
 Szablya-szűj. Balthus. M. A.
 Szablya-tarsoly. Bíró Márton, Micae. p. 203.
 * Fájdalom' szablyája. Doloris gladius.
 Pázm. Pred. p. 552.
 Görbe szablya. Gladius incurvus. NC. p. 325.
 Horgas szablya. Harpe. CM.
 Kurta szablya. Sica. NC. p. 325.
 SZABMÁNY. Demensum, pensum, operae pars determinata. S. I.
 SZABODIK. Quiritatur, querulatur, se se excusat. M. A. Pázm. Pred. p. 342.
 Esküszik, szabodik, mint a' vörös hagyma. km.
 Nem szabodom. Non moror. Epist. Széchenyi, T. 2. p. 135.
 SZABOGAT, szabogatja. Identidem ordínat, praescribit. Pázm. Kal. p. 587.
 SZABOLCS. FF. Baranya, Bihar, és Szabolcs Vben.
 Szabolcs Vármegye. Comitatus Szabolcsensis.
 SZABOTT. Scissus v. defixus, determinatus.
 Szabott ára valaminek. Pretium defixum, valor determinatus. S. I.
 Szabott munka. Pensum. S. I.
 Szabott rend. Norma, regula, canon. S. I.
 Szabott törvény. Lex statuta. Nincs a' szükségnek szabott törvénye. km.
 * Ki szabott abrak. Demensum pabuli. S. I.
 Ki szabott eledel. Demensum, deputatum. S. I.
 SZABÓ. Sartor, sarcinator. item Aptator, concinnator. M. A. Szentnek híják azt a' szabót, kinél folt nem marad. km.
 Szabó-gallér. Bizonyos téztás étek. S. I.
 Szabó-gyűszű. Dug. km. 1. R. p. 38.
 Szabó-műhely. Sartrina. NC. p. 301.
 Foldozó szabó. Interpolator. NC. p. 285.
 Magyar szabó. VV. L.
 Német szabó. VV. L.
 Szür-szabó. Gausapifex. S. K.
 Váltó műves szabó.
 Vásári szabó. VV. L.
 Vékony szabó. Nundinalis sartor. S. K.
- SZABAD.
 SZABAD. Liber, licitus, item Licet, fas. M. A. Az szabad, a' mi illik. km.
 Szabad. Ingredere.
 Szabad akarat. Liberum arbitrium. M. A.
 Szabad akaratból. Ultro, sponte, voluntarie. M. A.
 Szabad akaratból való. Ultroneus, spontaneus, voluntarius. M. A.
 Szabad akaratú. Homo sui juris, v. miles voluntarius. S. I.
 Szabad asztal. Mensa gratuita. PP.
 Szabad beszéd. Oratio licentiam spirans. S. I.
 Szabad dolog. Sz. D.
 Szabad ember. Homo sui juris.
 Szabad erdő. Sylva caedua. PP.
 Szabad erdő. E. Sz. P. alsó Fejér Vben.
 Szabad ég. Dium, aër liber, non fixus. S. I.
- Szabad ég alatt. Sub dio. S. I.
 Szabad égallyai. Subdialis. S. I.
 Szabad égű halmok, vagy hegyek. Káldi, Innepn. Pred. p. 454.
 Szabad élet. Coelibatus. v. liberior modus vivendi. Faludi, N. E. p. 111.
 Szabad fáészás. Libera lignatio.
 Szabad hegy. Győri külső város.
 Szabad hely. F. Arad Vben.
 Szabad királyi város. Civitas libera, regiaque.
 Szabad kőműves. Liber murarius. S. I.
 Szabad kőművesség. Ordo liberorum murariorum. S. I.
 Szabad legelő. Falu' szabadja. Pascuum commune. S. I.
 Szabad lelkű. Libertinus. S. I.
 Szabad lelkűség. Libertinismus. S. I.
 Szabad levél. Privilegium. M. A.
 Szabad madár. — A' fris szabad madár, semmi intést nem vár, röpül, a' hová tetszik. km.
 Szabad magával. Sui juris. Még magammal sem vagyok szabad. km.
 Szabad neki. Pictoribus, atque poëtis quidlibet audendi semper fuit aequa potestas. M. A.
 Szabad nyelvű. Dicax, procax. PP.
 Szabad postán. Franco.
 Szabad puszta. Praedium.
 Szabad szakállra. Ad lubitum. 1703.
 Szabad szakállra ittak. Sz. D.

- Szabad szakára hagyja. Sinit, permittit, indulget. S. I.
- Szabad szállás. Hospitium gratuitum. S. I.
- Szabad szállás. F. Kis Kunságban.
- Szabad személy. Persona libera, non illigata matrimonio.
- Szabad szerű. Indifferens. Molnár János, Hármaskönyv. p. 7.
- Szabad szent király. MV. Baranya Vben.
- Szabad tudományok. Artes ingenuae. S. I.
- Szabad úr. Baro, Liber Baro.
- Szabad a' vásár. Indulgentur hilaria.
- SZABADDÁ teszi. Liberum facit, eliberat.
- SZABADI. FF. Győr, Somogy, és Veszprém Vben.
- SZABADÍT, szabadítja. Liberat. M. A.
- El szabadítja. Eliberat, exsolvit, extricat. M. A.
- Föl szabadítja. Elibertat, redimit. M. A.
- Ki szabadítja. Liberat, eripit. M. A.
- Meg szabadítja. Liberat. M. A.
- Reá szabadítja. Licentiam dat. Pázm. Kal. p. 225.
- Szabadítás. Liberatio. M. A.
- El szabadítás. Eliberatio. M. A.
- Föl szabadítás. Eliberatio, evictio. M. A.
- Ki szabadítás. idem. M. A.
- Meg szabadítás. Absolutio, liberatio. M. A.
- Szabadíthatatlan.
- Föl szabadíthatatlanul. Indispensabiliter. Csuzi, Síp-szó. p. 87.
- Szabadító. Liberator, servator. M. A.
- Föl szabadító. Eliberator. M. A.
- SZABADJA. Ejus liber, ejus libertinus.
- Szent király' szabadja. F. Veszprém Vben.
- Szabadjában. Libere, licenter. M. A.
- SZABADKA. KV. Bács Vben.
- Szabadka. Sz. PP. Békes, és Gömör Vben.
- SZABADKOZIK. Se se excusat. M. A. Obtendit se liberum esse, non obligari. Biró Márton, Micae. p. 38.
- SZABADON. Libere, licite. M. A.
- Szabadon bocsátja. Emancipat, dimittit. M. A.
- SZABADOS. Liber, immunis. M. A. it.
- Licentiam spirans.
- Szabados életű. Liberioris vitae. Pázm. Pred. p. 685.
- Szabados szóval. Liberiore voce. Pázm. Kal. p. 1031.
- Szabadosa. Ejus libertus.
- Urak' szabadosa. Cursor nobilium, cursor rusticanus, ambactus. PP.
- Szabadosítja. Libertat.
- Föl szabadosítja. Elibertat. Pázm. Pred. p. 1261.
- Szabadosság. Immunitas. Pázm. Pred. p. 931.
- SZABADSÁG. Libertas, licentia. item Immunitas, privilegium. M. A. A' szabadság drágább az arannyál. km.
- Arany-szabadság. Aurea libertas.
- Arany-szabadságot aranyon eladták. Debreczeni szabadság. Nundinae Debreczinenses. Sz. D.
- Szabadsága. Ejus libertas.
- Szabadságra vágy. Auram libertatis captat. S. I.
- Szabadságos. 1703.
- Szabadságtalan. Thordai MSS.
- Szabadságtalan jobbágy. Pázm. Pred. p. 317.
- Szabadságtalan rab. Thordai MSS.
- Szabadságtalanság. Csuzi, Tromb. p. 31.
- SZABADUL. Liberatur.
- El szabadul. Eliberatur.
- Föl szabadul. Privilegium artis palam exercendae consequitur, fit e tyrone sodalis.
- Ki szabadul. Evadit. M. A.
- Meg szabadul. Eliberatur.
- Szabadulás. Liberatio. M. A. Nincs pokolból szabadulás. Nulla ex inferno redemptio.
- Ki szabadulás. Evasio. M. A.
- Szabadulhatatlanság. Csuzi, Síp-szó. p. 654.
- SZACS.
- SZACS.
- SZACSAL. F. Marmaros Vben. E. FF. Hunyad Vben.
- SZACSUR. F. Zemplin Vben.
- SZACSVÁ. E. F. Háromszék Székében.
- SZAG.
- SZAG. Odor. M. A.
- Szag-csináló. Odorarius. CM.
- Szag-gomb. Olfactorium. S. I.
- Szag-hozó. Odorifer. M. A.
- Szag-tevő. Odorarius, odoramentum. M. A.
- * Pecsénye-szag. Nidor. M. A.
- SZAGA. Ejus odor.
- Szaga van. Odorem contraxit.
- Étek' szaga. — Az éték' szagáért pénzzel fizetnek. km.
- Vad szaga van. Habet odorem carnis ferinae.
- Szagát érzi. Odoratur. M. A.
- SZAGATLAN. Inodorus. M. A.
- Szagotlan rózsá. Lippai, Virág. Kert. p. 146.
- SZAGOL, szagolja. Olfacit, subolet, odorat, odoratur. M. A.
- Belé szagol. A limine salutat.
- Meg szagolja. Olfacit.
- Szagolás, Szaglás. Odoratio, odoratus, olfactus. M. A.
- Szagoldogolja. Olfacit. M. A.
- Szagolgatja. idem.
- Szagoló, Szagló. Odorator. M. A. CM.
- Szaglódik. Olfacit. Vajda. K. É. 1. K. p. 217.
- SZAGOS. Olenus, olidus, odoratus, odoratus. M. A.
- Szagos kenet. Unguentum spirituosum. S. I.
- Szagos víz. Liqueur odoratus. Faludi, N. A. p. 14.
- Szagosít, szagosítja. Olfacit, odoratum reddit. S. I.
- Szagosodik. Olescit. M. A.
- Szagosul. idem.
- Szagosóság. Olfacit. Vajda, K. É. 1. K. p. 164.
- SZAGÚ. Valami illatú. Redolet. M. A.
- Jó szagú. Boni odoris. Nem éppen tömjény, ha jó szagú is. km.
- Nehéz szagú. Gravis odoris. Pázm. Pred. p. 73.
- SZAGG.
- SZAGG, SZAGGAT. lásd SZAK gyökér alatt.
- SZAJ.
- SZAJ.
- SZAJHA. Scortum, meretrix, prostibulum. M. A. Kapálj kurta, pénzéd leszsz, fonj szajha, üngöd leszsz. km.
- Szajhalkodik. Meretricatur.
- Szajhán. Telek Bihar Vben.
- Szajház, szajházza. Meretricem eam vocat. Öszve szajházza.
- SZAJK. FF. Baranya, és Szala Vben.
- SZAJKÓ. Graculus. M. A. Csacsogó, mint a' szajkó. Architae crepitaculum, Citeria loquacior. M. A.
- Szajkó' falva. F. Bereg Vben.
- SZAJLA. F. Heves Vben.
- SZAJJOL. F. Heves Vben.
- SZAK.
- SZAK. R. Pars, plaga, v. frustum, lacinia v. mentum duplicatum. S. I.
- Erő-szak. Violentia.
- Éj-szak. Septemtrio.
- Fél-szak. Fél-szakra van csinálva.
- Szilva-szak. Étel' neme. Szilva-kása.
- SZAKA. Uva, nodus gutturis. M. A. NC. p. 177. item Angina. S. I. item Ejus pars etc.
- Bak-szaka. Bak-szakáll. Sz. D.
- Éjt-szaka. Noctu.
- Hetet-szaka. Per septimanam.
- Nyarat-szaka. Per aestatem.
- Telet-szaka. Per hyemem.
- Szakák. Scrophulae. S. I.
- Szakamás. E. F. Hunyad Vben.
- SZAKAD. Laceratur, rumpitur. M. A. it.
- Solvitur, cadit, ruit, labitur. S. I.
- Hármas kötél nehezen szakad. km.
- Bé szakad. Collabatur, corrui. S. I.
- El szakad. Disrumpitur, deficit, secessionem facit. M. A. Pázm. Pred. p. 775.
- Ki szakad. Elaceratur, erumpit. M. A. Pázm. Pred. p. 661.
- Le szakad. Corruit. M. A.
- Le szakadt a' jég alatta.
- Meg szakad. Disrumpitur. Meg nem szakad ember a' toll-fosztásban. km.
- Öszve szakad. Concidit, collabatur. M. A.
- Szakadat. E. Hegy, és Falu, Csik Székében.
- Szakadatlan. Illaceratus, incessans. M. A.
- Szakadatlanul. Indesinenter, sine intermissione. M. A.
- Szakadás. Ruptio, ruptura, dissolutio, schisma. M. A.
- El szakadás. Disruptio, defectio. M. A.
- Föhlő-szakadás. Nubifragium.
- Ki szakadás. Eruptio, elaceratio, evulsio. M. A.
- Meg szakadás. Hernia, enterocele. S. I.
- Szakadály (mint Akadály). Ruptura. Hermán József, Hallotti beszéd p. 7.
- Szakadék. Ruptura, fractura, divulsio, fragmentum. M. A.
- Víz-szakadék. Ramus fluvii.
- Szakadék. Apróbb darázs, melynek melyje a' hasától el van szakasztva, és igen vékonyan van öszve foglalva. Kecskedarázs.
- Szakadékia - Duna' szakadékja, Tisza' szakadékja. Sz. D.

- Szakadékony. Solubilis, lacerabilis, qui facile rumpitur. S. I.
- Szakadhatatlan. Illacerabilis, indissolubilis. M. A.
El szakadhatatlan. Inseparabilis. M. A.
- Szakadhatatlanul. Inseparabiliter, indissolubiliter. M. A.
- Szakadozik. Laceratur. M. A. Faludi, N. A. p. 132.
El szakadozik. Dilaceratur, debilitatur. M. A.
- Szakadozás. Laceratio. M. A.
- Szakadozott. Lacerus, ruptus. M. A.
- Szakadtt, Szakadott. idem. M. A.
Szakadtt ember. Hermiosus, enterocelicus. S. I.
* Által szakadtt eb — Olyan mint az által szakadtt eb, mely még az ugatást is röstelli. km.
El szakadtt. Ruptus, laceratus. M. A.
Meg szakadtt Hermiosus, enterocelicus. M. A.
- Szakadttáig. Ad rupturam, usque ad decisionem. M. A. El tart szakadttáig. Durabit usque dum laceretur.
Körme' szakadttáig úzte a' dolgot.
Torka' szakadttáig lármázott. Ad ravim usque clamavit.
- SZAKASZ. Frustum, pars, fragmen, sectio. S. I.
- Szakaszkodik. Langvescit, debilitatur. M. A.
El szakaszkodik. Pázm. Pred. p. 389. 540. 1028.
Meg szakaszkodik. Pázm. Pred. p. 323.
- Szakaszonként. Frustatum, per sectiones. S. I.
- Szakaszt. Tésztát vajúl. Subigit. M. A.
Ki szakaszt. idem.
- Szakasztja. Lacerat, rumpit. M. A.
Bé szakasztja. Bé töri. S. I.
El szakasztja. Abrumpit, dirumpit. M. A.
Föl szakasztja. Refigit, dilacerat. M. A.
Föl szakasztja a' levelet. Resignat literas. PP.
Ki szakasztja. Elacerat, evellit. — Szeme' szőrét szakasztja ki. km.
Le szakasztja. Revellit, decerpit, devellit, delibat. M. A.
Le szakasztotta a' virágot. Florem decerpsit.
Meg szakasztja. Interrumpit. Pázm. Pred. p. 843.
- Szakasztás. Laceratio, ruptio.
El szakasztás. Abruptio. M. A.
Le szakasztás. Revulsio, avulsio. M. A.
- Szakasztó, Ruptor. M. A.
Szakasztó ruha.
Szakasztó tábla-szék. Tabula pistoria. PP.
Szakasztó tekenyő. Artopta. M. A.
Szakasztó véka. S. I.
- Szakasztott. Devulsus, decerptus, laceratus. M. A.
Szakasztott atya. Patri simillimus. S. I.
Szakasztott képe az atyának. idem. S. I.
Szakasztott illyenek vagyunk. Tales sumus ad amussim. Vajda. 3. K. p. 261.
Föl szakasztott levél. Litera resignata. Faludi, U. E. 2. R. p. 167.
Szinte szakasztott olyan. Penitus, plane, prorsus, perinde, decise, praecise talis. M. A.
- SZAKÁCS. Cocus, coquus. M. A. Leg jobb szakács az éhség. km.
- Szakács-aszszony. Coca. S. I.
- Szakács-asztal. Abacus.
- Szakács-inas. Calo culinarius, coquulus, ciuisio. PP. Kukta.
- Szakács-kés. Culter popinarius. NC. p. 407.
- Szakács-könyv. Liber tractans de re coquinaria.
- Szakács' neje. R. Uxor coci. S. I.
- Szakács-tábla. Abacus, abax. M. A.
- Szakácskodik. Coquinatur. M. A. CM.
Szakácskodás. Ars coquinaria.
- Szakácsné. Coca. A' vén szakácsné is meg főzi a' jó levest. km. Dug. 2. R. p. 326.
- SZAKÁLL (Szak-áll). Barba, barbitium. M. A.
Félre bajusz, jön a' szakáll. km.
Szakáll. FF. Abaúj, Baranya, Bihar, és Nógrád Vkben.
Szakáll-ház. F. Tömös Vben.
Szakáll-kés. Szakáll-verő kés. Culter rasorius. Beretva, borotva. S. I.
Szakáll-simogató. Pázm. Kal. p. 529.
Szakáll-verő. Tonsor, barbitonsor. Faludi, N. E. p. 63.
* Erdő-szakáll. E. F. Torda Vben.
Mező-szakáll E. F. ugyan ott.
Zsidó-szakáll. Csárda Bács Vben.
- Szakálla. Ejus barba.
Szent Péter' szakálla. Korcsma-czégér.
Más' szakállára iszik. Hitelbe hordatja a' bort.
- Szakállas. Barbatus. M. A.
Szakállas Bombarda, sclopetum pogonatum. M. A. PP.
Szakállas. FF. Heves, és Komárom Vkben. Sz. PP. Hont és Komárom Vkben.
Szakállas aszszony. Barbata mulier. Ódd magadat a' szakállas aszszonytól. km.
Barbata eminus salutanda. M. A.
Szakállas csillag. Cometa. S. I.
Szakállas' falva. E. F. Kóvár' Vidékében.
Szakállas lövés. Ictus bombardae. Pázm. Kal. p. 772.
Szakállós szolgának szó a' veresége. km.
- Szakállatlan. Imberbis. M. A.
- Szakállka. Sz. P. Zemplin Vben.
- Szakállsodik. Lanuginem induit. PP.
- SZAKCS. F. Tolna Vben.
- SZAKGAT, SZAGGAT, szaggatja. Lacerat. M. A.
In frusta discerpit.
El szaggatja. Dilacerat, dilaniat, discerpit, convellit, lacerat, concerpit. M. A.
Ki szaggatja. Evellit. M. A.
Le szaggatja. Delacerat, decerpit. M. A.
Őzve szaggatja. Discerpit, dilacerat. S. I.
Szétt szaggatja. Dilacerat.
- Szaggatás. Laceratio, vellicatus, vulsura, vulsio. M. A.
El szaggatás. Dilaceratio. M. A.
Ki szaggatás. Exstirpatio, evulsio, dilaceratio. M. A.
Le szaggatás. Carptura, carptus. M. A.
- Szaggatott. Laceratus, dilaceratus, decerptus, discerptus. M. A. Neki esett, mint tót gyermek a' turós szaggatottnak. km. Dug. 1. R. p. 200.
- Szaggatva. Carptim. M. A.
- SZAKÍT, szakítja. Conterit comminuit.
- El szakítja. Pressu conficit.
Őzve szakítja — Őzve szakította.
- SZAKKAL.
Erő-szakkal. Vi adhibita, violenter.
- SZAKKÁ teszi. Redigit in partes minutas.
Szakká válik. Redigitur in partes minutas.
Erő-szakká válik. Vertitur in violentiam.
- SZAKMAT. Fragmen.
Szakmatol — Ne szakmatolj belé. Fragmina ne injicias.
- SZAKMÁNY. Operarum elocatio, conductio, demensum. M. A.
Szakmányba adja. Oblocat. M. A.
Szakmányba áll. Sz. D.
Szakmányba veszi a' szőlő' munkáját.
Szakmányban dolgozik. Sz. D.
Szakmányos arató. Pázm. Pred. p. 326.
- SZAKOGAT, szakogatja. Frustatum comprimere, comminuit. Őzve szakogatta kezével.
- SZAKOL. F. Szabolcs Vben.
Szakolcza. Sz. KV. Nyitra Vben.
Szaklód. E. Sz. P. Közép Szolnok Vben.
- SZAKONY (Alsó, fölső). FF. Soprony Vben.
Szakony-ér, Szaknyér. F. Vas Vben.
Szakony-falu. F. Vas Vben.
- SZAKOS.
Erő-szakos. Violentus.
Erő-szakosan. Violenter.
Erő-szakoskodik. Vim adhibet.
Erő-szakoskodás. Violentia.
- SZAKOZ, szakozza.
Erő-szakoztatja. Violentat. Csuzi, Tromb. p. 144.
- SZAKÓCZA. Kis szekercze. Handhacken.
Hallottam kertelőimtől 1824. Márt. 1.
- SZAKSZINA. Sok féle portéka, mely miatt alig fordulhatni a' szobában, pinczében. Sz. D.
- SZAKUL. Comminuitur. Kisfaludi' Regéji. p. 34.
El szakul a' tojás, ha véletlen el ejtik, vagy meg ütik.
Őzve szakul az igen el értt körtvély, ha földre esik.
- SZAKVÁNY. idem ac SZAKMÁNY. M. A.
Szőlő-szakvány. Sz. D.
Szakványos. Conductor, operarius. M. A.
Szakványosa. Ejus operarius. Nem vagyok szakványosa: fogadott szolgája. Sz. D.
- SZAL.
- SZAL.
SZALA. Folyó víz Szala Vben.
Szala. F. Abaúj Vben.
Szala-Apáti. F. Szala Vben.
Szala-Bér. F. Szala Vben.
Szala-fej. F. Vas Vben.
Szala' pataka. F. Szala Vben.
Szala-vár. F. Szala Vben.
Szala Vármegye. Comitatus Szaladiensis.
Szala' hala, Szala' rákja, Szala' szép aszszonya. km.
- SZALACS. F. Szala Vben.
- SZALAD (ige). Evadit, aufugit, erumpit, subterlabitur. M. A. Szaladj farkas, inadban az igazság. km.
Be szalad. Infugit.

- El szalad. Evadit, elabitur, subterfugit, subterlabitur. M. A.
 Ki szalad. Eflugit, M. A.
 Le szalad. Deorsum fugit.
 Meg szalad az ellenség. Hostis fugam arripit.
 Oda szalad. Eo fugit, fuga eo se recipit.
 Viszsa szalad. Refugit.
 Szaladás. Evasio, fuga. M. A.
 Szaladásra vette a' dolgot.
 El szaladás. Effugium, evasio. M. A.
 Ki szaladás. Effugium. M. A.
 Szaladgál. Fugitat.
 Szaladgáló. Futkározó. Sz. D.
 Szaladott. Eliberatus, profugus. M. A.
 Szaladoz. Cursitat, fugitat. M. A.
 Szaladó. Fugiens.
 Szaladó félben. Fugae proximus, paratus fugere.
 Szaladóci : szaladó.
 Szaladóczira nem kell bocsátani. Faludi, N. A. p. 103.
 SZALAD (név). Byne. M. A. Est hordeum madefactum, quod germinem emittit, polonice „Slod“ CM.
 Szalad-sőr. Zythum, zythus, bryton. M. A. CM.
 Szalados. Ki csirázott gabonából készített pogácsa, vagy lepény. Malzkuchen. S. I.
 SZALAG. Vimen, vinculum. M. A.
 Szalag-szűj. Ligula. M. A. Meg érdemlené, hogy szalag-szűjakat metélnének hátából. km.
 SZALANGÁL. Futkároz.
 SZALANTA. F. Baranya Vben.
 SZALAPA. F. Szala Vben.
 SZALASZT, szalasztja. Emittit, fugat, facit vadere. M. A.
 El szalasztja. Emittit, dimittit, evadere sinit, elabi facit. M. A. Nem azé a' madár, a' ki el szalasztja, hanem azé, a' ki meg fogja. km.
 Ki szalasztja. Emittit, evadere facit. M. A.
 Meg szalasztja. Cogit in fugam.
 SZALÁNCZ (Kis, nagy). FF. Abatúj Vben.
 SZALÁNKA (Szalanka. Sz. D.). Scolopax rusticola. Erdei snef. S. I.
 SZALÁRD. F. Bihar Vben.
 SZALK. Sz. P. Pest Vben.
 Szalka. MV. Hont Vben. F. Tolna Vben. Sz. P. Bihar Vben.
 Máté-Szalka. MV. Szathmár Vben.
 Tisza-Szalka. F. Bereg Vben.
 SZALMA. Stramen, stramentum. M. A.
 Menjünk végére, széna e, vagy szalma. km.
 Szalma-csutak. Manipulus stramineus tortus. PP.
 Szalma-csutakos. Csuzi, Síp-szó. p. 661.
 Szalma-födél. Tectum stramineum.
 Szalma-fürt. Molnár János' Levelei. p. 171.
 Szalma-ház. Domus stramine tecta. M. A.
 Szalma-házi nemes ember. Nubilis villanus. M. A.
 Szalma-kalap. Galerium. PP.
 Szalma-kamat. — Bizonytalan adósságnak szalma a' kamatja. km.
 Szalma-kés. Falx stramentaria. S. I.
 Szalma-kéve. Manipulus straminis. Beniczki. p. 220.
 Szalma-kópja. Csak szalma-kópjával szurkál. km.
 Szalma-köntő. Stipula. M. A. CM. PP.
 Szalma-kötél. Vinculum stramineum. S. I.
 Szalma-párna. Matta straminea. PP.
 Szalma-sarkantyuja van. Hung. in Parab. p. 50.
 Szalma-süveg. Petasus. NC. p. 449. Káldi, Vasárn. Pred. p. 706.
 Szalma-zsák. Culcitra stramentaria. Strohsack. S. I.
 Szalma-szál. A' kis ember sem szalma- szál. km.
 Szalma-szár. Culmus straminis. S. I.
 Szalma-tekerecs. Stramentum, fasciculus stramineus, it. Cesticillus, cesticulus. M. A.
 Szalma-tércs. F. és Sz. P. Nógrád Vben.
 Szalma-tűz. Flamma straminis. Hirtelen föl lobban, de azon hamar oda van.
 Szalma-vágó. Sector straminis. S. I.
 Szalma-vár. Sz. P. Veszprém Vben.
 Szalmád. F. Szathmár Vben.
 Szalmája. Ejus stramen. Nem Csáki' szalmája. km.
 Szalmás. Stramentitius, stramineus. M. A. PP.
 Szalmás jászol. Pázm. Pred. p. 1275.
 SZALONKA, lásd SZALÁNKA.
 SZALONNA (Szalonna, szalánna). Lardum, laridum. M. A. Ez volna szalonna az egér' fogára. km.
 Szalonna. F. Borsod Vben.
 Szalonna-bürke. Ugy terjed a' böcsülete, mint a' szalonna - bürke a' tűzőn. km.
 Szalonna-féreg. Tarmus, vermis lardi. M. A.
 Szalonna-levél. Sülttet bé takaró vékony szalonna. S. I.
 Szalonna-pörcc. Cremium lardi. S. I.
 Szalonna-szeg. Sülttet meg járó apró szalonna. S. I.
 Szalonna-tű. Acus lardaria. Spékelő vas. S. I.
 * Avas szalonna. Laridum rancidum. NC. p. 305.
 „Kukaczos szalonna, büdös vaj öszve illenek. km.“
 Ó szalonna. Az ó szalonna jó a' háznál. km.
 Új szalonna. Laridum recens. Ó bor jó 's új szalonna. km.
 Újnyi szalonna. Jobb egy újnyi szalonna a' káposztában, mint semmi. km.
 Úri szalonna. Heába fáj fogad az úri szalonnára. km.
 Szalonnája. Ejus laridum. Mindenkor kövőbb a' más szalonnája. km.
 Szalonnás. Larido conditus, laridum habens.
 Szalonnás gombóc. Pastillus cum lardo.
 Szalonnás káposzta. Előbb való a' böcsület a' szalonnás káposztánál. km.
 SZALONTA. F. Borsod Vben.
 Nagy Szalonta. MV. Bihar Vben.
 SZALU. Vájó kés, völgyellő gyalu. Sz. D.
 Szalu-fa. Cantherius. Födél-fa, rag.
 Szalul, szalulja. Szalulval hornyol, völgyel.
 SZALVA. Patak Ugocsa Vben.
- SZAMAT.
 SZAMAT. Sapor.
 SZAMATJA. Ejus sapor. Jó SZAMATJA van e' bornak.
 SZAMATU. Jó szamatu bor. Vinum boni saporis. Takács József Költeményei. p. 191.
- SZAMÁR.
 SZAMÁR. Asinus. M. A. Sok szamár visel bársony-nyerget. km.
 Szamár-agyu. Stupidus. Káldi, Innepn. Pred. p. 519.
 Szamár-csitkó. Zvonarics, M. Post. 1. R. p. 11.
 Szamár-fej. Caput asininum. A' szamár- fejet nem szokták meg szappanyozni. km.
 Szamár-hajtó. Asinarius. M. A.
 Szamár-hegy. Hegy Esztergom Vben.
 Szamár-kivánság. Insulsa flagitatio, insulsum desiderium. S. I.
 Szamár-lapu. Tussilago. M. A. Sima lapu, szamár-köröm. CM.
 Szamár-nóta. A' szamár arany-lanton is szamár-nótát pöng. km.
 Szamár-ordítás. Ruditus, vox asinina. M. A. „Szamár-rivás, eb-ugatás nem meszsze ér.“ km. Beniczki. p. 241.
 Szamár-tanács. Ökörtől szamár-tanács. km.
 Szamár-tövis. Carduus, ononis, centum capita, acanthaleuce, eryngium, genista. M. A.
 Sonchos. CM.
 Szamár-vehem. Pullus asini. NC. p. 163.
 Szamár-szeg. Telek Szala Vben.
 * Két lábu szamár. Pázm. Kal. p. 586.
 Vad szamár. Onager. NC. p. 127.
 SZAMARA. Ejus asinus. Nagy isten' szamara.
 SZAMARAS. Asinarius.
 SZAMÁRD.
 Szamárdi. F. Somogy Vben.
 SZAMARAZ, szamarazza. Asinum eum vocat. Szamározza. VM. p. 292.
 Öszve szamarazta.
 SZAMÁRKA. Asellus. Káldi, Num. 16.15.
 SZAMÁRKODIK. Servit more asini. M. A.
 Szamárkodás. Pázm. Pred. p. 3. 933.
 Szamárkodó.
 Szamárkodó szolgál. Aegyptius laterifer. M. A.
 SZAMÁRNYI szamár. Pázm. Kal. p. 289.
 SZAMÁRÚL. More asini.
 Szamárúl ordít. Rudit. M. A.
 Szamárúl ordító. Rudens. M. A.
 SZAMÁRSÁG. Asinitas.
- SZAMÓCZA.
 SZAMÓCZA. Eperj, szárától, inától könnyen váló erdei eperj. Sz. D.
- SZAMOS.
 SZAMOS. Samusius. NC. p. 445. M. és E. Országi folyó-víz.
 * Viszsa folyó Szamos. Nic. Oláhi Hung. p. 62.
 Szamos' falva. E. F. Kolos Vben.
 Szamos-köz. Regio inter Samusium, et Tibiscum. Nic. Oláhi Hung. p. 70.
 Szamos-szeg. F. Szabolcs Vben.
 Szamos'telek. F. Szathmár Vben.
 Szamos' telke. E. F. Küikillő Vben.
 Szamos-útvár. E. Sz. KV. Belső Szolnok Vben.

SZAN.

SZAN.

SZANA.

Szana-szélt. Sparsim, passim. Sz. D. S. I.

Szana-szétt. idem.

Szanád. F. Torontál Vben.

SZANACS. Sz. P. Somogy Vben.

SZANAT. F. Vas Vben.

SZANCSAL. E. F. Küiküllő Vben.

SZANDA. Hegy Nógrád Vben. Sz. P. Heves Vben.

Szanda-vár' allya. Sz. P. Nógrád Vben.

SZANY.

SZANY. MV. Soprony Vben.

SZAP.

SZAP. F. Győr Vben.

SZAPARNICZA. Mucositas equorum. S. I.

Szaparniczás ló. Equus mucosus. S. I.

SZAPÁR. F. Veszprém Vben.

SZAPOR.

Szapor. Foecundus v. citus, celer, properus, festinus. S. I. Auctificus, foecundus. M. A. Szapora, mint az eb-

kapor. km.

Szapora beszéd. Multiloquium. M. A.

Szapora beszédü. Multiloquus. M. A.

Szapora búza. Triticum foecundum. Sz. D.

Szapora fű. Verbenca, verbenaca, hierobotane. M. A. Peristereos. CM.

Szapora jószág. Sz. D.

Szapora liszt. Sz. D.

„Szapora malom sokat darál.“

km. In

multiloquio non deerit mendacium.

Szapora Margit' módjára. Sámbar ellen. p. 127.

„Szapora elő-mozdítása akármely dolognak meg érdemel egy pár keztyüt.“ km.

Szapora szavu. Prágai. p. 795.

Szapora tehén. Vacca foecunda. Sz. D.

Szapora tréfa meddő okosság. km.

Szaporaság. Foecunditas. M. A. Kura-baráság, marha-szaporaság hamar oda van.

Fele szaporaságra által vette a' birkákat.

Szaporább. Citius, plus. Három fontnál szaporábbat (többet) nyom. Sz. D.

Szaporábban menj. Perge citius.

Szaporája. Nincs szaporája a' bitangnak. Pázm. Pred. p. 636. 977.

Szaporán. Foecundé. v. cito, subito, festinanter, sine mora. S. I.

Szaporáskodik. Hamarkodik, hirtelenkedik. Sz. D.

Szaporátlan. Infoecundus, sterilis, vel tardus. Faludi, U. E. 1. R. p. 76. 174. 2. R. p. 204.

Szaporátlan kenyér. Faludi, E, M. p. 245.

Szaporca. F. Baranya Vben.

Szaporékony. Quod facile augmentatur.

Szaporékonyaság. Biró Márton, Micae. in Titulo.

Szaporít, szaporítja. Foetificat, procreat, augmentat, multiplicat, propagat. M. A.

El szaporítja. Propagat.

Meg szaporítja. Augmentat.

Szaporított. Augmentatus, auctus, propagatus, foecundus. M. A.

Szaporító. Procreator. CM.

Szaporodik. Multiplicatur, augecit. M. A. A' világ tagadva szaporodik. km.

El szaporodik. Propagatur.

Meg szaporodik. Multiplicatur.

Reá szaporodik. Faludi, N. A. p. 138.

Szaporodás. Multiplicatio, foetura. M. A.

Szaporodható. Multiplicabilis. M. A.

Szaporoszik. Lippai, Virág. Kert. p. 53.

Zvonarics 1. R. p. 226.

Szaporul. Multiplicatur. S. I.

El szaporul. Propagatur.

Meg szaporul. Augmentatur.

SZAPU. Sextarius, modius, medimnus. M. A.

Szapu-sajtár. Lixivarium.

Szapul. Lixat, lixivio lavat. M. A. Téglát szapul. km.

Ki szapulja. Elixat. Faludi, N. E. p.

30. U. E. 2. R. p. 55. T. É. p. 27.

Meg szapulja. Lixivio lavat, mundat.

Szapulás. Lixatio.

Szapuló. Lixivio lavans, lixivarium. M. A.

Szapuló kád. Cupa lintearia. PP.

SZAPPAN.

SZAPPAN. Sapo, smigma. M. A. Meg mosták a' fejét szappan nélkül. km.

Szappan-buborék. Bulla saponacea. S. I.

Szappan-főzés. Coctura saponis.

Szappan-főző. Smigmator.

Szappan-gömb. Globus saponaceus. S. I.

Szappan-lúg. Spuma caustica. S. I.

Szappan-módra tisztító. Smigmaticus. M. A.

Szappan' pataka. E. F. Kővár' Vidékében.

* Debreczeni szappan. Sapo Debrecz-

nensis.

Fejér szappan. Smigma album.

Fekete szappan. Smigma nigrum.

Velencei szappan. Sapo venetus.

SZAPPANOS. Smigmator. S. I.

SZAPPANOZ, szappanozza. Smigmatico lixivio

lavat. M. A.

Be szappanozza.

Meg szappanozza. A' szamar' fejét nem

szokták meg szappanozni.

Szappanozó fű. Saponaria, struthium. M. A.

SZAR.

SZAR. Merda, oletum, excrementum. M. A. Ne piszkáld a' szart, úgy is büdös. km.

Szar-bogár. Scarabaeus stercorarius, pilularius. S. I.

Szar-babuk. Upupa, epops. M. A.

Szar-babuta. idem.

Szar-bub. idem. M. A.

Szar-hajtó bogár. Scarabaeus. M. A. CM.

Szar-hely. Cloaca, latrina v. fimarium,

fimetum. S. I.

Szar-király. Foricarius. PP.

Szar-koncz. Prágai, p. 693.

Szar-kő. F. Abaúj Vben.

Szar-légy. Musca stercoraria. S. I.

Szar-madár. Upupa, epops. S. I.

Szar-zsák. Ventriculus, receptaculum

stercorum. Pázm. Pred. p. 68. 1013.

Szar-szék. Sella perforata, familiaris. S. I.

* Disznó-szar. Succerda. NC. p. 361.

Híg szar. Forium. M. A.

Kecske-szar. Spyras. NC. p. 361.

Vas-szar. Scoria ferri.

SZARA. Ejus excrementum.

Szara hora. Solivagus, vulgivagus. M. A. Szara

gógya. Crataegus oxyacantha. S. I.

Szara kakuta. Upupa, epops. M. A.

SZARD.

Meg szardja (meg szardom). Conccat,

conspurcat. M. A. PP.

SZARik, szarja. Cacat, merdat. M. A. A' ki vasat eszik,

láncot szarik. km.

Ki szarja. Excernit. M. A.

Le szarja. Demerdat.

Meg szarja. Permerdat. M. A.

Szarás. Cacatio, excretio. M. A.

Szaró. Cacans.

Szaró szék. Forica, latrina, cloaca. M. A. Selyem-

szaró bogár. Bombyx. CM.

SZAROS. Merdosus, foetidus cacator. PP.

SZARÓZ, szarozza. Szarral bé keni p. o. a' méh-

kasokat.

Bé szarozza. Conccat. PP.

SZARTOS. Patak Abaúj Vben. E. F. Felső Fejér Vben.

SZARÁNDOK.

SZARÁNDOK. Peregrinator. M. A.

Szarándok. Sz. P. Baranya Vben.

Szarándok-járás. Zvonarics 1. R. p. 84. Szarándok-

pálca. Faludi. N. U. p. 163. SZARÁNDOKOL.

Peregrinatur. Bát. Ruth' könyvében.

Szarándoklat. Peregrinatio. Bát. Ugyan ott.

SZARÁNDOKSÁG. Peregrinatio. M. A.

SZARÁNDOKOSKODik. Dug. km. 1. R.

p. 110.

SZARÁNDOKÚL megy. Zvon. 1. R. p. 85.

SZARÁNDOKOT jár. Peregrinatur. M. A.

SZARKA.

SZARKA. Pica. M. A. Tarka, mint a' szarka. km.

Szarka-Barát. Cistercita per illusionem vulgi,

mivel tarka az öltözete.

Szarka-fészek. Nidus picarum.

Szarka' háza. F. Vas Vben.

Szarka-láb. Consolida regia. M. A. it.

Gombkötő-munka. S. I.

Szarka-mátyás. Faludi, N. U. p. 131.

Szarka-táncz. Egygyes táncz. Vajda, 3. K. p. 486.

Szarka-tövis. Cynosbaton. M. A.

Szarka-vár. Telek Győr Vben.

Szarka-vár. Arx ruinae proxima, lacera, impar

resistendo. S. I.

* Tengeri szarka. Alcedo. Mitterpacher. Jégi

madár. M. A.

SZARKÁS. Picis abundans.

Szarkás. Telek Pest Vben.

SZARMA.

SZARMA. Fartum. Töltelék v. töltött étel. S. I.

SZARMASÁG. idem. S. I.

SZARMAN-hegy. E. Hegy Csik Székében.

SZARMATA. idem ac Szarma. Sz. D.

26 *

SZARU.

SZARU. R. Cornu. SZARV.

- Szaru-cső. Hurka-töltésre való eszköz. S. I.
 Szaru-fa. Sublaquearia, tigna. M. A.
 Szarv-kő. Hornstein. MV. Soprony Vben.
 Szaru-lábú. Cornipes. M. A.
 Szaru-köpőly. Sz. D.
 Szaru-müves. Fűsüs. Opifex cornuarius. S. I.
 Szarv-orrú. Rhinoceros. S. I.
 Szaru-vetés. Szarvanknak le vetése a' vörös vadnál. S. I.
 Szaruvá keményedik. Cornescit. M. A.
 SZARUJA, Szarua, Szarva. Cornu ejus. Le ütötték a' szarvát. km.
 Bőség' szaruja. Cornucopiae Eke' szarva. Stiva.
 Macska' szarva. El törte a' macska' szarvát. km.
 SZARVAD. R. Parvum cornu.
 Pele-szarvad E. FF. Közép Szolnok
 Tasnád-szarvad Vben.
 SZARVAL, szarvalja. Cornu impetit, dejicit. Le szarvalja. Szarvával le böki. Dug. km. 1. R. p. 183.
 SZARVAS. Cornutus, it. Cervus, cerva. M. A.
 Nehéz helytt van a' szarvas az erdőben, és az írás a' Káptalanban. km.
 Szarvas. MV. Békes Vben.
 Szarvas bogár. Scarabaeus M. A. Scarabaeus cornutus. PP. Cervicornis, cervus volans. Hirschkäfer. S. I.
 Szarvas-borju. Hinnulus. PP.
 Szarvas-bőr. Pellis cervina.
 Szarvas bün. Flagitium, scelus, crimen notorium. M. A.
 Szarvas vétek. idem. M. A.
 Szarvas-életető fű. Elaphoboscon. M. A.
 Szarvas fa. Rhus. S. I.
 Szarvas-fi. Hinnulus. M. A.
 Szarvas-folyatás. Cupido veneris cervina. S. I.
 Szarvas-ffü. Fraxinella. NC. p. 37. Dictamnus. S. I.
 Szarvas-gém. Zrinyi. P. 12. Stroph. 22. item 2-dik énekben, Stroph. 2.
 Szarvas-gomba. Fungus cervinus. PP.
 Szarvas-hát, Szarvas-czimer. Tergum cervinum, clunis cervinus. S. I.
 Szarvas-hulladék. Stercus cervinum. S. I.
 Szarvas kalács. Crustulum bicorne. PP.
 Már most a' fő-név is ki marad, és mondatik „Szarvas“ és a' készítés' módjára nézve „köményes szarvas, tojásos szarvas.“
 Szarvas-Kend. F. Vas Vben.
 Szarvas kígyó. Cerastes. M. A.
 Szarvas kő. F. Heves Vben.
 Szarvas kötés. Dilemma. S. I.
 Szarvas kút. F. Moson Vben.
 Szarvas-ló. Hippelaphus, camelopardalis. S. I.
 Szarvas marha. Pecus cornutum.
 Szarvas marha' legfőbb részei im ezek: Kis torja, nagy torja, vörös szegy, szegy-fő, far-tő, poros oldal, fersály. bél- és sípos hús, vagy is bél- és sípos pecsenye. S. I.
 Szarvas mák. Papaver cornutum. PP.
 Szarvas ülő. Incus bicornis. PP.
 Szarvas vétek. Flagitium, scelus. M. A.

Szarvasodik. Cornescit. S. I. Sz. D.

- Meg szarvasodik. Dug. km. 2. R. p. 101.
 SZARUBÓL való. Corneus. M. A.
 SZARVAT kap. Kevélylyé, vakmerővé lesz.
 SZARVATLAN. Carens cornibus. Buga.
 SZARVÚ. Hegyes szarvú ökörnek le török a' szarvát. km.
 SZARVAZ, szarvazza. Cornibus exornat, cornua ei facit. Csuzi, Tromb. p. 14.
 Föl szarvazza. Sz. D.

SZATMÁR.

- SZATMÁR. Sz. KV. Szathmár Vben.
 Szatmár-Németi. idem.
 Szatmár. Telek Pest Vben.
 Szathmár Vármegye. Comitatus Szathmariensis.

SZATÓCS.

- SZATÓCS. Tabernarius, propola, salsamentarius. M. A. CM.
 SZATÓCSKODÁS. Natinatio. Kereskedés. M. A. L.

SZATY.

- SZATY.
 SZATYING. Fejér galand. Sz. D.
 SZATYMAZ. Sz. P. Csongrád Vben.
 SZATYOR. Fiscella, scirpiculum, sporta. M. A.
 Szatyor a' vén aszszony. km.
 Szatyor-kötés. Bolondság a' szántás-vetés, élet a' szatyor-kötés. km.
 Egy pénzes szatyornak két pint bor az áldomása. km.
 Két pénzes szatyornak egy pint bor az ára. km.
 Két fülű szatyor. Reá tartja magát, mint a' két fülű szatyor. km.

SZATTYÁN.

- SZATTYÁN. Corium ovillum. PP.
 Szattyán-csizma. Cothurni e corio ovillo. VV. L.

SZÁ.

SZÁD.

- SZÁD. Száj. Sz. D.
 Szád. E. F. Szeben Székében.
 SZÁDA. Szája valaminek. Sz. D.
 Gura' száda. E. F. Hunyad Vben.
 Hordó' száda. Os dolii. Sz. D.
 Kemencze' száda. Orificium fornacis. Sz. D.
 SZÁDOK. F. Nyitra Vben.
 Szádok, Száldok. Tilia. Hársfa. S. I.
 SZÁDOL, szádolja. Obturat. PP.
 Bé szádolja. Bé dugja. Sz. D.
 Szádozó, szádló. Obturans.
 Szádló fa. Doliarium operculum, dolii repagulum, obturamentum. PP.

SZÁG.

- SZÁG. Suffixum in vocibus solum istis binis: Jóság, Ország.

SZÁGÓDik. Sebesen nyargal. Sz. D. SZÁ- GOLDik. Currit velociter more equi. M. A.

- SZÁGULD. Velociter currit, equitat cum impetu. M. A.
 El száguld. Abequitat velociter. M. A.
 Ki száguld. Excurrit, exequitat. M. A.
 Száguldás. Equitatio vehemens, cursus velox. M. A.
 El száguldás. Abequitatio. M. A.
 Ki száguldás. Incursio, excursio. M. A.
 Száguldó. Posta-ló. Veredus. M. A.
 Száguldoz. idem ac Száguld. Sz. D.

SZÁGY.

- SZÁGY. F. Baranya Vben.
 Szágy-fa. Vetőllő. Sz. D.

SZÁJ.

- SZÁJ. Os — oris, bucca, item Orificium. M. A. Nagy száj nagy falatokkal telik. km.
 Száj-ajazó szerszám. Lupatum. PP.
 Száj-barát. Szín-barát. Specie amicus. S. I.
 Száj-barátság. Szín-barátság. Amicitia fucata, simulata. S. I.
 Száj-büdösség. Oze, oza. M. A.
 Száj-cserepezés. Aphthae. M. A. PP.
 Száj' doha. Gravitas oris, anima foetida. S. I.
 Száj-dohosság. idem. Sz. D.
 Száj-hit. Szín-hit. Fides simulata. S. I.
 Száj' íze. Gustus. Pázm. Pred. p. 963.
 Száj-mozgatás. Káldi, Innepn. Pred. p. 383.
 Száj-padlat. Száj' padlása. Palatum. S. I.
 Száj' pallása. idem.
 Száj-peczkelés. Oris lignatio, frenatio. S. I.
 Száj-tátás. Rictus. M. A.
 Száj-tátogás. Oscitatio. S. I.
 Száj-tátva. Ore hiante, ore aperto. S. I.
 Száj' vallása. Confessio personalis, oralis, verbalis. S. I.
 SZÁJA. Ejus OS. Mindég jár a' szája, mint az üres malom. km.
 Szája-fájó. Veszett száju. Stomaticus. M. A.
 Szája' gyüreje. — Szája' gyürejét czupogatja.
 Szája-hülte. Ore hiante stupens, v. ineptus, imbecillis, inhabilis. S. I.
 Szája' íze. El vette isten a' szája' ízét, mint a' Pápai bírónak. km.
 Szája' izéntt. Szája' íze szerint. Ad palatum ejus. S. I.
 Szája-tátott. Ore hiante stupens. M. A.
 Szája' vallása. Ore proprio confessus est.
 * A' szája sem úgy áll.
 Aszszony' szája. Sok só ételben, sok szó. aszszony' szájában nem jó. km.
 Falu' szája. Os communitatis, orator pagi.
 Farkas' szája. Farkas' szájából ritkán esik ki nyálatlan a' malacz. km.
 Gyermekek' szája. Záratlan kapu a' gyermek' szája. km.
 Más' szája. A' ki más' szájával eszik, nem szokott jól lakni. km.
 Prókátor szája arany kulccsal nyílik. km.
 Szeme, szája el telt vele.

Szereti a' száját. Il aime la bonne chere.
 Szájába rágta. Inculcavit illi.
 Száját meg aranyozták: pénzen fogadott orátor.
 SZÁJAL. Garrit, blaterat. S. I.
 Bé szájalja. Száját bé csinálja. S. I.
 SZÁJAS. Habens os amplum.
 Szájas korsó. Amphora amplioris orificii.
 SZÁJATLAN. Inorus. M. A.
 SZÁJBA rágja. Inculcat. M. A. A' kalánt előbb
 viszik a' tálba, mint a' szájba. km.
 Szájba való falatja sincs. Nec quam ori
 imponat, buccellam habet.
 SZÁJONG. Imitt amott ácsorog, mint egy száj-
 táva szédeleg. Sz. D.
 SZÁJÓK. Labeo, labiosus. S. I.
 SZÁJÚ. Oris.
 Arany-szájú. Chrysostomus.
 Bélett szájú. Labeo.
 Cserép-szájú. Flebilis oris. S. K.
 Dohos szájú. Pázm. Pred. p. 1011.
 Erős szájú ló. Pázm. Pred. p. 903.
 Farkas-szájú tanítók. Pázm. Kal. p. 601. Görbe
 szájú. Distortum os habens. S. K.
 Harcsa-szájú. Ampli oris. Dug. km. 2. R. p. 216.
 Kemény szájú ló. Prágai, p. 697.
 Kopasz szájú. Imberbis. S. K.
 Málé-szájú. Mammacuthus. S. K.
 Nagy szájú. Magni oris, bucco v. loquax.
 Pittvedtt szájú.
 Sima szájú. Adulator. Csuzi, Síp-szó.
 p. 612.
 Széles szájú korsó. Amphora lati oris.
 Szük szájú.
 Tátott szájú. Adaperti, patuli oris. S. K. Véres
 száju hadi emberek. Vajda, 3. K. p. 639.

SZÁK.

SZÁK. F. Komárom Vben.
 Szák' falva. E. F. Közép Szolnok Vben. SZÁKOS
 (Magyar, török). FF. Tömös Vben.

SZÁL.

SZÁL. Stylus, columna, culmus, scapus. M. A.
 Szál-dob. Kovácsics. Script. min. T. 2.
 p. 386.
 Szál-dobos. E. F. Udvarhely Székében.
 Szál-fa. Trabs, tignum. Szál-fa nem erdő. km.
 Szál-hajó. Gerenda-hajó. Trabica. M. A.
 Talp-hajó.
 Szál-hajós. Ratiarius, ratirex. S. I.
 Szál-kard. Szál-kardra ki hitta.
 Szál-szeg. Clavus trabalis. S. I.
 Szál-telek. E. F. Maros Székében.
 * Czérna-szál. Filum lineum duplicatum. S.
 K.
 Fű-szál. Culmus herbae.
 Haj-szál. Vékony a' haj-szál, de még is van
 árnyéka. km.
 Kő-szál. Pázm. Kal. p. 1021.
 Levél-szál. Pagina. CM.
 Liliom-szál. Cauliculus lillii.
 Liliom-szál' levele.
 Nagy szál ember. Homo procerus.
 Nád-szál. Arundo, canna. S. K.
 Selyem-szál. Filum sericeum.

Szalma-szál. Stipula straminea. PP.
 Szőr-szál. Vékony, mint a' szőr-szál. km.
 Dug. 1. R. p. 236.
 Szőr-szál-hasogató. Hypercriticus.
 SZÁLA. Ejus culmus. Szőrén szálán el veszett.
 km.
 Haja' szála. Nincs annyi haja' szála, a'
 mennyiszer meg bánta. km.
 Kender' szála. Subtiliora cannabis fila.

SZÁLANKÉNT. Filatim, fibratim. M. A.
 Szálanként ki fejt. Filatim dissolvit. PP.
 SZÁLANKOZIK. Dispergitur, ventilatur. M.
 A.
 Foltonként szálankoznak, mint a' vertt
 hadak. km. Pázm. Kal. p. 454.
 Szálankozó. Sparsim se volvens. M. A.
 SZÁLAS. Procerus. M. A. it. Filosus, fibrosus.
 Szálás ember. Homo procerus.
 Szálás erdő. Sylva proceras habens
 arbores.
 Szálás fa. Arbor alta, proceras. Sz. D.
 Szálás hús. Musculus. S. I.
 Szálásodik. Crescit, increscit. Sz. D.
 Száltság. Proceritas. M. A.
 SZÁLING. Szálong. Sz. D.
 Szálingó fák. Sz. D.
 SZÁLINKOZIK. idem ac Szálankozik. Sz. D.
 SZÁLKA. Festuca, fibra. M. A. Halat száлка
 nélkül, embert hiba nélkül nem lehet
 találni. km.
 Száلك. Festucarius, fibratus. M. A.
 SZÁLNŸY. Egy haj-szálnyira sem vagyunk
 jobbak. Faludi, N. E. p. 21.
 SZÁLOK. FF. Heves, Sáros, Szepes, és
 Zemplin Vkben.
 SZÁLONG. Sparsim volvitur, volutatur,
 volat. S. I.
 Szálongó. R. Scolopax rusticola.
 Waldschnepfe. S. I.

SZÁLA.

SZÁLA. Oecus. S. I.
 Ebédló szála. Coenaculum amplum.
 Tánczó szála. Oecus saltatoria.

SZÁLL.

SZÁLL. Descendit, subsidet. M. A. Hamis
 keresménynek kincse nem száll harmad
 örökösre. km.
 Alá száll. Descendit. M. A.
 Annyára száll. Késő a' bort kémelleni,
 mikor már annyára szállott. km.
 Bé száll. Descendit, inscendit', immittitur.
 M. A.
 Bele száll. Adit possessionem.
 El száll. Secedit, subsidet. M. A.
 Fejére száll. A' ki másnak roszsz tanácsot
 ád, maga fejére száll. km.
 Föl száll. Ascendit, vadit in altum. S. I.
 Hozzá száll. Divertit ad illum.
 Ki száll. Exscendit, divertit. M. A.
 Le száll. Descendit. M. A.
 Le száll az ára. Decrescit in pretio.
 Magába száll. In se revertitur.
 Meg száll. Divertit, subsidet. M. A.
 Meg szállott a' raj.
 Meg szállja. Obsidet. M. A.
 Reá száll. Devolvitur ad illum.
 Szárába szállott az esze,
 Szembe száll. Congreditur.

SZÁLLAKOZIK. Faludi, U. E. 1. R. p. 71.
 SZÁLLANDÓ.
 Szállandóság. Successio. Eszterházi Tamás,
 p. 167. 173.
 SZÁLLÁS. Hospitium, diversorium, stabulum. item
 Obsidio. M. A. Minden bokor szállást ád. km.
 Szállás. Telek Pozony Vben.
 Szállás-adás. Receptio in hospitium.
 Szállás-adó. Stabularius. M. A.
 Szállás-fogadó ház. Diversorium, hospitium. M. A.
 Szállás-hely. Sz. P. Vas Vben.
 Szállás-osztás. Hospitiorum designatio. PP.
 Szállás-osztó. Hospitiorum designator. PP.
 Szállás' pataka (Alsó, fölső). E. FF. Hunyad Vben.
 Szállás-tagadás. Inhospitalitas. M. A.
 Szállás-tagadó. Inhospitalis. M. A.
 Szállás-tartás. Hospitatio.
 Szállás-tartó. Hospitator.
 Szállás-váltás. Migratio. M. A.
 Szállási. Diversorius. M. A.
 Szálláson él. Diversatur. M. A.
 Szálláson lakik. Stabulatur, diversatur. M. A.
 Szálláson lakás. Stabulatio, diversatio. M. A.
 Szállásra térdegel. Diversitat. M. A.
 Szállásra tér. Divertit, divertitur. M. A.
 Szállást ád. Hospitatur, hospitium praebet. M. A.
 Szállást tart. Hospitatur, diversatur. M. A.
 * Arok-szállás. MV. Jászságban.
 Elő-szállás. Sz. P. Fejér Vben.
 Fülöp-szállás. F. Kis Kunságban.
 Ki szállás. Exscensio. M. A.
 Le szállás. Descensio, descensus. M. A.
 Meg szállás. Obsessio, obsidium, obsidio. M. A.
 Szabad szállás. Liberum hospitium, gratuitum
 hospitium.
 Szállásoz. Quártélyoz. Sámbar ellen. p. 162.
 Bé szállásozza: bé quárdélyozza.
 SZÁLLDOGAL. Descendit pedetentim. M. A.
 SZÁLLÍT. szállítja. Sedat, subsidere facit, item
 Remittit, immittit, collocat. M. A.
 Alá szállítja. Remittit, facit descendere.
 Által szállítja. Transponit, translocat.
 Be szállítja. Illocat, introducitur. M. A.
 Le szállítja. Sedat, placat, considerare facit. M. A.
 Le szállítja a' pört. Pázm. Kal. p. 648.
 Szállítás. Transpositio, illocatio.
 Szállító. Transpositor.
 Szállító hajók. Naves transpositoriae.
 Szállítvány. Quidquid transponitur, v. transvehitur.
 Transport. S. I.
 SZÁLLOTT. Sedatus, locatus, subsidens.
 Szállott bor. Vinum sedatum.
 Szállott ügy. Faludi, E. M. p. 243.
 Szállott vár. Arx obsessa. Pázm. Pred. d. 411. 1130.
 Leány-ágra szállott jószágnak el kell veszni. km.
 Meg szállott. Obsessus. M. A.
 SZÁLLÓ. Descendens, subsidens, diversans. M. A.
 Meg szálló. Obsessor, it. Diversor. M. A.

SZÁLLYA kendnek. Paraszti el köszöntése a' bornak, Eredetét vehette Tököli' háborujában, mikor a' parola-szó „PETRVS“ volt, azaz Princeps Eme- ricus Tököli Regni Vngariae Salus. Innen a' borozó tót azt mondotta „Salus Petykó“ jelentvén a' parolaszót, a' magyar „Szállya kendnek.“

SZÁM.

SZÁM. Numerus, item Ratio. M. A.
Szám-adás. Redditio rationum, ratiocinium. M. A.
Szám-adó. Rationans, v. reddendis rationibus obnoxius. S. I.
Szám-adó gazda.
Szám-adó legény. Sodalis rationans.
Szám-adó tiszt. Officialis rationans.
Szám-adatlan. Pázm. Pred. p. 856.
Szám-haladó. Innumerus. Sz. D. S. I.
Szám-jegy. Numeri nota. S. I.
Szám-kiveti. Proscribit, mittit in exilium. M. A.
Szám-kivetés. Exilium. M. A.
Szám-kivetésbe bujdosó. Exulabundus. M. A.
Szám-kivetésben jár. Exulat. M. A.
Szám-kivetett. Exul, extorris. M. A.
Szám-könyv. Liber rationum, rationarium. S. I.

Szám-szer. R. Instrumentum v. machina. S. I.
Szám-szer-íj. Balista. M. A. CM.
Szám-szer-íj-gyártó. Balistarius. M. A.
Szám-szer-íjjal lövöldöző hely. Balistarium. M. A.
Szám-szer-íj-tartó hely. Balistarium. CM. Szám-szer-íjas. Heltai. M. Kron. 1. D. p. 149.
Szám szerint. Numerate, juxta numerum. M. A.
Szám-tartás. Ratiocinium. M. A.
Szám-tartó. Rationarius, rationista. M. A.
Szám-tartói hivatal. Officium rationistae. Szám-tartóság. idem.
Szám-tartó könyv. Rationarium. M. A. Káldi, Luc. 16. 6.
Szám-vetés. Ratio, ratiocinium. M. A. Computus numerorum.
Szám-vető. Ratiocinator, calculator, algorista. M. A.
Szám-vető könyv. Faludi, Sz. E. p. 46.
Szám-vető pénz. Calculus. M. A.
Szám-vető mester. Arithmeticus. M. A.
Szám-vető tudomány. Arithmetica. M. A. Szám-vevő. Rationum exactor.
Szám-vevő hivatal. Officium exactoratus rationum.
Szám-vevő szék. Sedes censuralis. Tiszti Szúóár. p. 12.
Szám-vétel. Desumptio rationum. Pázm. Pred. p. 14.
* Arany-szám. Numerus aureus.
Egész szám. Numerus integer.
Eszendő-szám. Numerus annorum. Pázm. Pred. p. 1083.
Feles szám. Numerus par.
Feletlen szám. Numerus impar.
Fű-szer-szám. Aroma. M. A.
Hó-szám. Menstruum.
Idő-szám. Faludi, U. E. 1. R. p. 102.
Kerék szám. Numerus rotundus.

Kerék számmal. Numero rotundo. Nap-szám. Diurnum.
Pár-szám. Numerus per paria initus.
Szer-szám. Instrumentum, machina, utensile. S. K.

Törött szám. Numerus fractus.
Üres szám. Zerus. S. K.

SZÁMA. Ejus numerus.
Szám a sincs. Sine numero.
SZÁMBA. In numerum.
Számba veszi. Computat, connumerat.
Számba vevés. Numeratio, recensio. S. I.
Számba vétel. Census, censura, recensus. S. I.
SZÁMÉNTALAN. Innumerus. Pázm. Pred. p. 877.
SZÁMÍT, számítja. Numerat. Sz. D. S. I.
SZÁMLÁL, számlálja. Numerat. M. A.
Be számlálja. Connumerat. M. A.
Bele számlálja. Rationibus infert, addit. S. I.
Elő számlálja. Enumerat, connumerat, recenset. M. A.
El számlálja. Enumerat.
Föl számlálja. Computat.
Hozzá számlálja. Adnumerat. M. A.
Ki számlálja. Enumerat, exputat, it. Excommunicat. M. A.
Le számlálja. Denumerat.
Meg számlálja. Connumerat, computat. M. A.
Öszve számlálja. idem.
Számlálás. Numeratio. M. A.
Elő számlálás. Recensio, enumeratio. M. A.
Meg számlálás. Dinumeratio. M. A.
Számlálat. Computus. M. A. L. p. 633.
Számlálgat, számlálgatja. Identidem computat.
Már számlálgatja az ebeket: öreg.
Számlálhatatlan. Innumerabilis. M. A.
Számlálhatatlanság. Innumerabilitas. M. A.
Számlálhatatlanul. Innumerabiliter. M. A.
Számlálható. Numerabilis. M. A.
Meg számlálható. Numerabilis, computabilis. M. A.
Számláltt, Számláltatott. Numeratus. M. A.
Számlálva. Numerato. M. A.
Meg számlálva. idem. M. A.
SZÁMOL. Számot ád. Kiki magáról számol. km.
Számolja. Számlálja. M. A.
Számolás.
Bé számolás. Imputatio.
Számolkodik.
Számolkodás. Geidler, Hadi oktat. p. 18.
SZÁMONKÉNT. Numeratim. M. A.
SZÁMOS. Numerosus. M. A.
Számos cseléddel van. Multos famulos habet.
Számos esztendő. Numerosi anni.
* Fű-szer-számos. Aromaticus. S. K.
Hét-számos. Hebdomadalis. S. K.
Hó-nap-számos. Menstruata. S. K.
Nap-számos. Diurnalista.
Számosan. Numerose. M. A.
Számosít, számosítja. Multiplicat, auget. Sz. D.
Meg számosítja. Zvonarics. 1. R. p. 234.
Számosodik. Multiplicatur, augetur. Sz. D.
Számosság. Numerositas, multitudo. Sz. D.
SZÁMOT tesz. Facit numerum, aestimationem meretur. Bécsben is számot tenne ez a' munka. km.

Számot ád. Reddit rationes. S. I.
Számot vesz. Exigit rationes.
Számot vet. Rationes init. Nem jó gazda nélküli számot vetni. km.
Számot tart. In numerato habet, vel sperat aliquid.
SZÁMOZ, számozza. Computat.
Számozza vendégeit. Faludi, E. M. p. 38.
SZÁMRA. Ad numerum.
Hét-számra oda van. Per septimanas abest.
SZÁMTALAN. Innumerus, innumerabilis.
M. A. Számtalan, mint a' por. km.
Számtalanság. Innumera multitudo. Pázm. Pred. p. 877.
Számtalanszor. Saepissime, innumerabiliter. M. A.
Számtalan sokszor. idem. M. A.
Számtalanul. idem.
SZÁMÚ. Numero.
Ennyi számú. Tot numero.

SZÁN.

SZÁN, szánja. Condolet, miseretur, commiseretur, commiserescit. M. A. Három napi dinom dánom, holtig való szánom bánom. km.
Szánja, bánja. Dolet.
* El szánja magát. Se devovet. S. I.
El 's ki szánja magát. Faludi, N. U. p. 77.
El szánja. Devovet, destinat. M. A.
Ki szánja magát. Faludi, N. E. p. 162.
Ki szánja életét. Faludi, E. M. p. 64.
Meg szánja. Commiseretur. Az isten szánja meg a' pogányt is. km.
Reá szánja. Devovet, addicit, sacrat, consecrat. S. I.
Reá szánja magát. Resolvit se ad aliquid.
SZÁNÁKODIK. Miserescit, miseretur. M. A.
Szánakodás. Misericordia, miseratio, condolentia. M. A.
Szánakodó. Miserator, misericors. M. A.
Szánakodva. Miseranter. M. A.
Szánakodatlanság. Immisericordia. Sz. D.
SZÁNÁKOZIK. Indolet, commiseretur. M. A.
SZÁNANDÓ. Miserandus. M. A.
SZÁNAT. Miseratio.
Szánatos. Miserabilis. M. A.
Szánatosan. Miserabiliter. M. A.
SZÁNÁS. Commiseratio. M. A. Szánás bánás. Dolor.
El szánás. Destinatio, devotio. M. A. SZÁNDÉK. Propositum, intentio, animus, sententia. S. I.
Ember teszi a' szándékot, isten, a' ki rendeli. km.
Szándéka. Ejus propositum. Szegény ember' szándékát boldog isten vezérli. km.
Szándékos. Habens propositum. Faludi, T. E. p. 127. 189.
Szándékos bé telések. Faludi, E. p. 245.
Szándékos jó akarat. Csuzi, Síp-szó. p. 21.
Szándékoskodik. Intentionatur. Csuzi, Síp-szó. p. 87. Tromb. p. 60.
Szándékoszik. Intendit, intentionatur, meditatatur. Sz. D.
Hová szándékoszik.
El szándékoszik. Destinatus, devovet. M. A.
Szándékozás. Pázm. Pred. p. 246.
El szándékoszott. Devotus, destinatus. M. A.

SZÁNÓ. Commiserans, dolens, condolens. M. A.

SZÁNTT. Propositus, destinatus.

Szántt akarva. Pázm. Pred. p. 408.

Szántt szándék. Propositum. M. A.

Szántt szándékból. Consulto. M. A.

El szántt. Devotus, destinatus. M. A.

El szántt akarattól. Deliberato, ultro, spontanee. Sz. D.

SZÁNTÚ.

Jó szántú kész akarat. Erdélyi, Zichi fölött. p. 30.

SZÁNT.

SZÁNT, szántja. Arat. M. A. Nem tud az én ekémen szántani. km.

Szánt vet. Agriculatur, agriculturam exercet. M. A.

Be szántja. Inarat.

El szántja. Arando decerpit.

Föl szántja. Exarat. M. A.

Hozzá szántja. Arando adjicit.

Környül szántja. Circumarat. M. A.

Ki szántja. Exarat. M. A.

Másodszor szántja. Aratrat. M. A.

Meg szántja. Arat.

SZÁNTATLAN. Inaratus. Szántatlan földet pörje bírja. km. Neglectis urenda filix innascitur agris.

SZÁNTÁS. Aratio, agricultura. M. A.

Szántás vetés. Agricultura. M. A.

Szántási. Aratorius. M. A.

SZÁNTHATÓ. Arabilis. M. A.

SZÁNTOGAT, szántogatja. Iteratis vicibus arat.

SZÁNTOTT. Aratus. M. A.

Szántott gyöp. Novalis, novale. S. I.

Föl szántott. Subaratus.

SZÁNTÓ. Arator. M. A.

Szántó. MV. Abatúj Vben, és t. h. n.

Szántó ebéd. Margit' Élete, Práynál. 336.

Ez talán reggeli kilencz óra-tájra mutat, mivel a' szántók ezen idő- tájban szoktak ki fogni, és falatozni.

Szántó ember. Agricola. M. A.

Szántó föld. Ager, arvom. M. A.

Szántó földes. Agrosus. M. A.

Szántó' halma. E. F. Hunyad Vben.

Szántó ökrök. Triones. Egy hét csillagból álló csillagzat. S. I.

Szántó vas. Vomer. M. A.

Szántó vas' orra. Nympha. M. A.

Szántó vető. Agricultor. M. A. Szántó vető embernek a' jövő esztendőben áll minden gazdagsága. km.

Szántod. Sz. P. Somogy Vben.

Szántóka. Alauda arvensis. Csere János, Encycl. p. 277.

SZÁNY.

SZÁNY. Traha.

Szány' alja. Szány-talp. Trahae vehiculum. S. I.

Szány-út. Via trahalis, via trahis apta.

* Bak-szány. Vectabulum vimineum puerorum. S. K.

Katona-szány. Traha militaris.

SZÁNYKA. Parva traha.

Szánykáz. Traha vehitur.

SZÁNYON jár. idem.

SZÁP.

SZÁP. Tejes ponty. Cyprinus cephalus. S. I.

SZÁPOLY. Ama. M. A. Ásó kapa, ásó lapát. Sz. D.

Szápolyai Imre. Emericus de Zápolya.

Heltai, M. Kron. 2. D. p. 22. 49.

SZÁR.

SZÁR. Crus, tibia, item Culmus, scapus. M. A. item Calvus, calvester, depilis.

Szár. F. Fejér Vben.

Szár-csont. Tibia. CM.

Szár-föld. F. Soprony Vben.

Szár-fű. Pentaphyllon. NC. p. 45.

Szár-hús. Láb-ikra. S. I.

Szár-hegy. E. F. Csík Székében.

Szár-szó. F. Somogy Vben.

Szár-vas. Ferreum tibiale. S. I.

* Csizma-szár. Scapus cothurni. S. K.

Fék-szár. Lorum, habena freni. S. K.

Gabona-szár. Culmus. S. K.

Kantár-szár. Faludi, N. A. p. 103. U. E. 2. R. p. 120.

Kukoricza-szár. Fagopyri caulis, scapus. S. K.

Láb-szár. Crus, tibia. S. K.

Pipa-szár. Sugibulum. S. K.

Saru-szár. Scapus ocreae.

SZÁRA. Ejus culmus, vel ejus crus.

Csizma' szára. Caulis ocreae. PP.

Gabona' szára. Culmus, colus, caulis. M. A.

Lába' szára. Ejus crus.

Szárába indúlt a' gabona.

Szárába szállott az esze. km.

SZÁRAD. Siccescit. M. A.

El szárad. Intabescit, contabescit. M. A.

Pázm. Pred. p. 179.

Föl szárad. Siccatur.

Ki szárad. Exaret, exarescit. M. A.

Meg szárad. Exaret, exarescit, assiccescit. M. A.

Száradás. Siccitas, exsiccatio. M. A.

El száradás. Contabescencia, arefactio. M. A.

Száradatlan. Inexsiccatus. M. A.

Száradtt. Marcidus, exsiccatus. M. A. PP.

Oldala' csontjához száradtt a' lelke. km.

Száradtta. Ejus siccum. Nehéz a' nyers fának száradttát vágni. km.

SZÁRATLAN. Carens culmo, calamo, caule. S. I.

SZÁRASZT, szárasztja. Siccatur. M. A.

Ki szárasztja. Exsiccatur. M. A.

Le szárasztja. Desiccatur. M. A.

Meg szárasztja. Exsiccatur, assiccatur. M. A.

Szárasztás. Siccatio, exsiccatio. M. A.

Szárasztatlan. Insiccatus. M. A.

Szárasztó. Siccans, exsiccans. M. A.

Szárasztó idő. Sz. D.

Szárasztó kötél. Funis, ad quem vestes

siccandae adpenduntur.

Szárasztó szél. Ventus siccans. Sz. D.

Szárasztó természetű. Exsiccandi vim habens. PP.

Szárasztott. Siccatus. M. A.

SZÁRAZ. Siccus, aridus. M. A. Könnyű

szárazról nézni a' hajó-töröket. km.

Száraz ág. Ramus aridus. Nyers fának száraz

ágát nehéz vágni. km.

Száraz beszéd. Oratio sincera, non fucata. S. I.

Száraz betegség. Phthisis. M. A.

Száraz böjt. Xyrophagia. Csuzi, Tromb. p. 49.

Száraz dajka. Infantis gestatrix.

Száraz eledel. Edulium siccum, non jurulentum. S. I.

Száraz ér. Ér Csanád Vben.

Száraz fa. Lignum aridum. A' száraz fa mellett a' nyers is el ég. km.

Száraz fájdalom. Száraz fájdalom járja. Száraz fordó. Balneum laconicum, vaporarium, sudoriferum. S. I.

Száraz festés. Pictura sicca. S. I.

Száraz gát. Pusztá malmon, száraz gáton, nem sok

vámot szedhetsz. Beniczki, p. 130.

Száraz gyümölcs. Fructus siccati.

Száraz hegy. Elő-hegy Vas Vben. E. F.

Csik Székében.

Száraz hurút. Tussis sicca.

Száraz keh. idem. PP.

Száraz kenyér. Faludi, N. A. p. 5.

Száraz korcsma. Bornak az úton, vagy vásárban ki mérése. S. I.

Száraz korty. Spes delusa v. vanum desiderium, vel usus non concessus. S. I. Száraz kotos. Árok

Bereg Vben.

Száraz kór. Phthisicus. S. I.

Száraz kórság. Febris hectica, phthisis. PP.

Száraz köppöly.

Száraz lábbal. Sicco vestigio. Pázm. Pred. p. 573.

Száraz malom. Pistrinum, mola asinaria. M. A. PP.

Száraz patak. F. Ugocsa Vben. E. F. Fölső Fejér Vben.

Száraz süly Haemorrhoides siccae, coecae. S. I.

Száraz szemmel. Pázm. Pred. p. 443.

Száraz tagadás. Faludi, T. É. p. 254.

Száraz tenger. Plaga nimium sabulosa. S. I.

Száraz temészetű. Siccaneus, siccatus. M. A.

Száraz toroknak üres korsó. km. Dug. 1. R. p. 256.

Száraz üdőben tetszik ki a' forrásnak jobbika. km. Dug. 2. R. p. 30.

Száraz valóság. Categoria. Faludi, U. E.

3. R. p. 13.

Száraz válasz. Responsum laconicum. S. I. Száraz vám. F. Soprony Vben.

Száraz vám. Vectigal terrestre. Landzoll. S. I.

Száraz völgy. Völgy, és Patak Abatúj Vben.

Szárazd. F. Tolna Vben.

Szárazkodik. Meg ázott ruháját szárítja. S. I.

Szárazon. Sicce, aride. M. A. v. in sicco. Mind a' vízíg szárazon. km.

Szárazon füst. Siccis pigmentis pingit. S. I.

Szárazság. Siccitas, ariditas. M. A.

SZÁRÁSZ. F. Baranya Vben.

SZÁRBA. In culmum.

Szárba indúl. Abit in culmum, culmescit. Szárba

megy. idem.

Szárba menés. Segetis calamisatio. S. I. SZÁRD. R. Calvulus.

Szeg-szárd. MV. Tolna Vben.

- SZÁRIKA. Gausape. Fürtös ruha, guba. S. I.
SZÁRÍT, szárítja. Siccat. Sz. D.
Ki szárítja. Exsiccat.
Szárítgat, szárítgatja. Lente siccat.
SZÁRMOZIK. Promanatio. M. A. Procredit,
provenit. Mi sem származtunk bogaraktól.
km.
El származik. Abgenerat.
Ki származik. Emanat. M. A. Zvonarics,
1. R. p. 470.
Le származik. Le származott az alföldre.
SZÁRMOZÁS. Promanatio. M. A.
Ki származás. Emanatio. M. A.
SZÁRMOZAT. Ortus, processus, generatio.
SZÁRMOZÓ. Promanans, manalis. M. A.
Ki származó. Manalis, manans. M. A.
SZÁRMOZTAT, származtatja. Derivat, deducit,
concludit. S. I.
SZÁROGAT, szárogatja. Siccat.
Ki szárogatja. Exsiccat.
Meg szárogatja. Persiccat.
SZÁROGATÁS. Siccatio crebro-lenta.
SZÁROS. Habens crus, culmosus, petio-
latus. M. A.
SZÁRÚ. Petiolatus.
Egy szárú. Unistirpis. CM.
Hosszú szárú körtvély.
- SZÁRCSA.
- SZÁRCSA. Uria, querquedula, fulica. M. A.
NC. p. 157. ht. „Sárca.“
SZÁRCSA-FŰ. Smilax, sarsa parilla. S. I.
SZÁRCSA-GYÖKÉR. idem. S. I.
SZÁRCSA-MONY. Ovum fulicae. Olly tarka,
mint a' szárcsa-mony. km.
- SZÁRNY.
- SZÁRNY. Ala. M. A. Szárnyon jár a' gonosz
hír. km.
Szárny' alja. Subala. S. I.
Szárny-allyai. Subalaris. M. A.
SZÁRNYA. Ejus ala. A' madár sem röpülhet,
míg szárnya nincs. km.
Szárnya' hegye. Extrema ala. PP.
Szárnya-szegett. Alifragus, alas fractas
habens. M. A. Ollyan, mint a' szárnya-
szegett lúd. km.
SZÁRNYAL. Röpül. Volat.
Szárnyaltatja. Facit volare. A' szárnyatlan ezüst
szenteket el szárnyaltatja. km.
Dug. 2. R. p. 323.
SZÁRNYAS. Alatus, aliger. M. A.
Szárnyas állatok. Altilia.
Szárnyas egér. Vespertilio. M. A.
Szárnyas kigyó. Basiliscus. S. I.
Szárnyas köpönyeg. Régi franczia
köpönyeg.
Szárnyas lábú. Alipes. M. A.
Szárnyas ló. Pegasus. S. I.
Szárnyas majorság. Altilia. Faludi, N.
A. p. 184.
Szárnyas nép. Tollas nép. Aves, volucres.
Faludi, N. E. p. 52. N. A. p. 82. 136. E. M.
p. 31.
Szárnyasítja. Kónvi, Ábel' halála. p. 29.
Szárnyasul. Beniczki, p. 281.
SZÁRNYATLAN. Carens alis. Biró Márton,
Micae. p. 301.
Szárnyatlanok. Aptera. S. I.
SZÁRNYÉK (mint Környék). Alaris. M. A. Ala.
A' jobb szárnyéket igazgatta. Sz. D.
- Száz annyi. Centuplus. Adjon isten száz
Szárnyék-sereg. Sz. D.
Szárnyék-vitézek. Sz. D.
Szárnyékos. Fimbriatus. M. A. CM.
SZÁRNYON JÁRÓ. Pennatus. Pázm. Pred. p.
1087.
SZÁRNYOZ, szárnyozza. Szárnyat ád neki. Sz.
D.
Föl szárnyozza. Faludi, U. E. 1. R. p. 58.
Föl szárnyozott bubok. Faludi, N. A. p. 45.
SZÁRNYU. R. Ala. Szárny.
Szárnyu-tapsolás. Plausus alarum. S. I.
- SZÁSZ.
- SZÁSZ. Saxo transylvanus. M. A. Hadd alább
jó szász, mert nem a' babodban találtál.
km. Jube actu proclivia, non enim inter
centauros versaris. Kis Viczay. p. 255.
Szász. MV. Zólyom Vben. olim Német
Pelsőcz.
Szász. FF. Baranya, és Posony Vekben.
Szász csizma. Ránczos, mint a' szász csizma.
km. Dug. 1. R. p. 228.
Szász' fa. F. Abauj Vben.
Szász' falu. F. Ugocsa Vben. E. F. Három szék
Székében.
Szász fű. Sanicula minor. PP.
Szász nemzet. Natio saxonica in Tran-
sylvania.
Szász patak. E. F. Alsó Fejér Vben.
Szász város. Saxopolis, aut Villa S. Ambrosii.
Szász város' széke. Sedes saxopolitana. Szász'
völgye. E. F. Küiküllő Vben.
* Beregh-szász. MV. Beregh Vben.
Új szász. F. Pest Vben.
SZÁSZÁ. Ejus Saxo.
Szásza. F. Gömör Vben.
Mike' szásza. E. F. Küiküllő Vben.
SZÁSZI. Saxonicus.
SZÁSZKA. MV. Krassó Vben.
Oláh szászka. F. Krassó Vben.
SZÁSZSÁG. Ditio v. natio Saxonum. B. Apor
Péter' kézirat. L. Dug. km. 2. R. p. 189.
- SZÁSZPA.
- SZÁSZPA. Elleborus, elleborum. M. A.
- SZÁTYÁR.
- SZÁTYÁR. Spurcus, obscoenus. M. A.
Ocsmány, mosdatlan szájú, fajtalan
beszédű. Sz. D.
- SZÁTYÓK.
- SZÁTYÓK. Málé-szájú.
- SZÁVA.
- SZÁVA. Savus fluvius Ungariae. M. A. Száva. E.
F. Doboka Vben. F. Baranya Vben. Sz. p. Győr
Vben.
- SZÁZ.
- SZÁZ. Centum, centeni. M. A. Egy szó, mint
száz. km.
Száz' alja. Centuria. M. A. CM.
- annyt.
Száz esztendő. Saeculum.
Száz fejü. Centiceps. M. A.
Száz féle. Centuplex. M. A.
Száz féle képpen. Centupliciter.
Száz gyanu között kilenczven helytelen. km.
Száz halom. F. Fejér Vben. Centumcolles.
CM.
- Száz kapus. Faludi, T. É. p. 162.
Száz kezü. Centimanus. M. A.
Száz képpen. Centuplicato. M. A.
Száz lábú. Centipes. M. A.
Száz lábú. Oniscus. Kellerwurm. S. I.
Száz meg egygy. Centum plus uno.
Száz ökrös áldozat. Hecatombe. Csuzi, Síp-
szó, p. 408.
Száz párna. Jocose pro stramine. „Száz
párnán, szalmán született“ Biró Márton, Micae.
p. 235.
Száz rendes. Telek Veszprém Vben.
Száz rétü béle az ökörnek. Omastum. PP.
Száz rétü lepény.
Száz rétü rózsa. Bazsa rózsa.
Száz szám. Numerus centenarius.
Száz számra adták vették.
Száz számú. Centenarius. M. A.
Száz tí' hossza. Meg járták a' száz tí'
hosszát. km.
Száz vásár. Hundertmark. F. Szepes Vben.
* Egy híján száz. Undecentum. S. I.
Tízzer száz. Mille.
SZÁZA. Ejus centum, sive centum frusta alicujus
rei.
Hogy' száza? Quanti centum ex illa re
venduntur.
Hogy adják százát a' nádnak.
SZÁZAD. Centuria, centesima, centesimus. M. A.
item Saeculum. Az előbbi századok jobbak
voltak. Sz. D.
Század évi. Száz esztendő előtt született,
termett, készült. S. I.
Század magával. Ipse cum undecentum
sociis.
Százada. Ejus centuria, ejus centesima. Kinek a'
századában van? In cujus centuria existit.
Századik. Centenus, centesimus. M. A.
Századika. Rei alicujus pars centesima.
Századikát veszi. Centesimam partem
desumit.
Századol, századolja. Centuriat.
Századoló. Centuriator.
Mágdeburgi századolók. Centuriatores
Magdeburgenses.
Százados. Centurio. M. A.
Századoság. Centuriatus, centurionatus.
M. A. CM.
SZÁZALL, százallja. Százzal sokasítja. Sz. D.
Centuplicat. M. A.
SZÁZAN. Centeni.
Százanként. Centuriatim. M. A.
SZÁZAS. Centuplus.
Százaz jutalom. Káldi, Innepn. Pred. p. 274.
275. 280. 283.
SZÁZD. F. Hont Vben. Sz. P. Borsod Vben.
SZÁZI. Centenus. M. A.
SZÁZNYI. Quantitate centum.
Száznyi száz. Decem mille. Faludi, N. A. p. 36.
SZÁZSZOR. Centies. PP.
Százszor szép. Virág' neme. Faludi.

- Százszeri. Centies repetitus. S. I.
 Százszeros. Centiplex, centuplex, centuplus. S. I.
 Százszeroz, százszerozza. Centuplicat. Sz. D.
 Százszerorta. Centuplo. S. I.
 Százszerorta százszer. Decem millies. Faludi, N. U. p. 44.
- SZE.
 SZE.
 SZE. Suffixum paragogicum verbis secundae personae, praeprimis singularis numeri, et modi imperativi, post vocales acutas addi solitum ut:
 Jersze.
 Tekintheedsze. 's a' t.
- SZEB.
 SZEB.
 SZEB. Cibinium, civitas Transylvaniae. M. A.
 Szeben. Telek Bihar Vben.
 Szeben' széke. Sedes Cibiniensis.
 SZEBENYE. Sz. P. Abaúj Vben.
 SZEBÉNY. F. Baranya Vben.
 SZEBESZLŐ. FF. Thuróc Vben.
- SZECZÉL.
 SZECZÉL. Heltai, p. 59.
 Szeczél-szék. Sella. M. A. Cathedra. CM.
 Thronus. NC. p. 399.
- SZECS.
 SZECS. E. F. Közép Szolnok Vben.
 SZECSKEVÉSZ. „Imez amaz hitetlen szecs-kevészek“ Pázm. Kal. p. 108.
 SZECSŐ. F. Pest Vben.
 Szecsőd (Egyházas, Molna, Német, Terestyén). FF. Vas Vben.
- SZECSKA.
 SZECSKA. Stramentum concisum. PP. Csúzi, Síp-szó. p. 604.
 Szecska-metsző. Falx stramentaria. VV. L.
- SZED.
 SZED, szedi. Legit, carpit, colligit. M. A.
 Könnyű a' kepe mellett búza-fejet szedni. km.
 Szedi vedi. Colligit, seligit.
 Szedi vedi magát. Recolligit se.
 Bé szedi. Recolligit, recondit. M. A.
 El szedi. Decerpit, aufert. M. A.
 El szedi a' zsírját. Adipem, pinquedinem tollit. PP.
 Elő szedi. Promit.
 Elő szedi. Praelegit, recolligit. M. A.
 Föl szedi. Colligit, tollit. M. A.
 Föl szedi a' sátor-fát. Colligit, conclamat vasa. PP.
 Ki szedi. Excerptit. M. A.
 Le szedi. Decerpit. M. A. Le szedi orczáról az idő a' kedves színt. km.
 Le szedi az éték' zsírját. Jus adipe purgat. PP.
- Meg szedi. Colligit. M. A. Meg szedi szemed' szörét. km.
 Ránczba szedi. Redigit in ordinem.
 Reá szedi. Fallit, decipit, deludit, seducit. S. I.
 Ösze szedi. Colligit, comportat. M. A.
 Ösze szedi ismét. Recolligit. M. A.
 Szemen szedi. Granatim legit.
 Tű-hegyre szedi beszédjét. Recapitulat, strictim proponit.
- SZEDEGET, szedegeti. Collectat.
 Ki szedegeti. Exceptat. M. A.
 Szedegetés. Collectatio.
 Szedegető. Collectator.
 SZEDEJ. Morum, sycaminon. M. A.
 Szederj-fa. Morus, sycamoros. M. A.
 Szederj-in. Rubus idaeus. M. A. Rubus caesius. S. I.
 Szederjes. Lividus, subniger. S. I.
 Szederjes. E. FF. Fölső Fejér, és Torda Vben.
 Szederjes orrú. A' ki a' sok ivástól ónszínú orrat kap. S. I.
 Szederjes szín. Hyacinthinus, purpureus. M. A.
 Szederjes viola. Vaccinium, viola nigra. S. I.
 Szederjesség. Lividitas. Vajda, K. É. 3. K. p. 643.
 Szederjkény. FF. Baranya, Borsod Vben. Sz. P. Heves Vben.
- SZEDETLEN. Illectus. M. A.
 SZEDETT. Collectus. Hányják vetik, mint a' dézmán szedett gabonát. km.
 Szedett szőlő. Pusztá, mint a' szedett szőlő. km.
 Szedett tőke. Úgy hagyták, mint a' szedett tőkét. km.
 Szedett vedett. Corrasus, compilatus.
 Elől szedett. Primo collectus. M. A.
 Elől szedett szőlő bora. Praeliganum. M. A.
 Föl szedett adó-pézt. Collecta. PP.
 Szemen-szedett. Granatim lectus, selectissimus.
- SZEDÉS. Collectio. item Vindemia. M. A.
 Szedés vedés. Corrasio, compilatio, collectio. M. A.
 Bé szedés. Collectio. M. A.
 Föl szedés. Collectio, sublatio. M. A.
 Ki szedés. Exemptio, excerptio. M. A.
 Ösze szedés. Collectio. M. A.
- SZEDŐ. Legulus, colligans. M. A.
 Adó-szedő. Quaestor.
 Be szedő. Collector. M. A.
 Bötü-szedő. Typotheta.
 Fazék-szedő (pálca). Baculus ollaris. S. K.
 Hernyó-szedő. Forfex erucararia. S. K.
 Patkó-szedő.
 Pénz-szedő. Collector pecuniae.
 Reá szedő. Fallens. S. K.
 Szőlő-szedő. Legulus, vindemiator. S. K.
 Vám-szedő. Teloniator.
- SZEDVE. Carptim. M. A. Egy tű-hegyre vagon szedve orczája. km.
- SZEG (íge).
 SZEG, szegi. Frangit, scindit, proscindit, rumpit. M. A. Szép szónak nem szegik szárnya. km.
- Által szegi a' parancsolatot. Mandatum transgreditur. M. A.
 Bé szegi a' ruhát. Oram elice consuit, limbum convolvit. PP.
 Föl szegi. Dissecat. S. I.
 Föl szegi a' gyöpöt. Proscindit aratro herbetum.
 Ki szegi. Effringit. M. A.
 Le szegi. Defringit, dirumpit. M. A.
 Le szegték a' szárnyát.
 Meg szegi. Frangit, violat, rumpit. M. A.
 Meg szegi a' böjtöt. Violat jejunium.
 Meg szegi a' kenyeret.
 Meg szegték a' szallonát. km.
 Meg szegi a' szavát. Non stat promissis.
 Nyakát szegi. Collum frangit.
- SZEGDEGEL, szegdegeli. Segmentat, scindit.
 Faludi, N. U. p. 90. N. E. p. 82. 214.
 El szegdegeli. Proscindit, diffringit, confringit. M. A.
- SZEGDEL, szegdeli. Proscindit, discindit, frangit. M. A. Comminuit, segmentat.
 El szegdeli. Zvonárics, 1. R. p. 680.
 Szegdelés. Fractio, proscissio. M. A.
 Szegdeltt. Fractus, ruptus, confractus, proscissus. M. A.
- SZEGET. Segmentum. item olim Insula. Pesti.
 SZEGETLEN. Non scissus, non sectus. S. I.
 Szegetlen kenyér.
 SZEGETT. Fractus, proscissus. M. A.
 Szegett kő. Lapis caesus, caelatus, quadratus. S. I.
 Szegett szív. Faludi, Sz. E. p. 33.
 Be szegett kezkenő. Strophium limbo consuato.
 Szárnya-szegett.
- SZEGÉLY. Segmentum. El tart a' nád-födél, csak szegéllyel győzzék.
 Szegélye. Ejus segmentum.
 Ház' szegélye. Apex tecti, summa pars tecti infracta.
- SZEGÉS. Ruptio, fractio. M. A.
 Bé szegés. Sutura, in elicem sutura. PP.
 Böjt-szegés. Fractio jejunii. Pázm. Pred. p. 894.
 Hit-szegés. Perfidia.
 Kenyér-szegés. Fractio panis.
 Nyak-szegés. Fractio colli.
 Parancsolat-szegés. Violatio praecepti.
 Ünnepe-szegés. Violatio festi.
 Törvény-szegés. Violatio legis. Pázm. Pred. p. 723.
- Szegése. Ejus fractio, sectio, inflexio.
 Kezkenő' bé szegése. Strophii in elicem sutura.
- SZEGHETETLEN. Infrangibilis. M. A.
 SZEGŐ. Ruptor, fractor, violator. M. A.
 Hit-szegő. Fidefragus.
 Hivatal-szegő. Pázm. Kal. p. 384.
 Meg szegő. Ruptor. M. A.
- Szegődik. Depaciscitur, transigit. M. A.
 Be szegődik. Servilium ingreditur. S. I.
 Még bé sem szegődött, már ki szolgálta urát.
 Dologra szegődik a' szolgál. km. Dug. 1. R. p. 284.
 El szegődik. Paciscitur de servitio.
 Hozzá szegődik. Faludi, N. E. p. 197.
 Meg szegődik. Convenit de servitio, init contractum.

- Szegődi ember v. kutya, ki magát mindenhez adja. S. I.
- Szegődés. Pactum, conventio. M. A.
- Szegődő. Pactor. M. A.
- Szegődött. Pactitius. M. A.
- Szegődött szolgál. Mercenarius, servus conventionatus.
- Szegődség. Pactio. M. A. Telegdi, Felelet. p. 47.
- Szegődtet, szegődteti. Pacto inito conducit. Be-el-meg szegődteti.
- SZEGTEN szegi. Semper violat. Sámbar ellen. p. 754.
- Szegten szegdeli. Faludi, N. A. p. 77.
- SZEG (név) 1. Clavus.
- SZEG. Clavus. M. A. Csak ki tetszik a' szeg a' zsákból. km.
- Szeg-csináló. Clavarius, clavicularius. PP.
- Szeg-fej. Nodus clavi. PP.
- Szeg-fejezés. Clavi capitulatio. S. K.
- Szeg-fű. Caryophyllum. M. A.
- Szeg-fű-gomba. Agaricus cinnamomeus. S. I.
- Szeg-fű-gyökerű fű. Caryophyllata. PP.
- Szeg-fű-körtvély. Hallottam Ságbon 1825. Aug. 11.
- Szeg-fű-olaj. Camaemelinum. PP.
- Szeg-fű-virág. Caryophyllum. S. I.
- Szeg-gyártó. Clavarius. Nagelschmid. S. I.
- Szeg-lyuk. Foramen clavi. S. I.
- * Derék-szeg a' székérbén. VV. L.
- Fa-szeg. Clavus ligneus. S. K.
- Fejes szeg. Clavus capitatus. PP.
- Foglaló szeg. Impages. CM.
- Járom-szeg. Pázm. Kal. p. 1038.
- Iga-szeg. VV. L.
- Kalapos szeg. Clavus umbellatus. VV. L.
- Kerék-szeg. Fibula rotaria. S. K.
- Kerék-szegre billentő: félre csapó.
- Koporsó-szeg. Clavus tumberum.
- Kormány-szeg. Clavus gubernaculi navis. S. K.
- Lécz-szeg. Tigillaris clavus. S. K.
- Patkó-szeg. Clavus soleorum. PP.
- Rud-szeg. Faludi, E. M. p. 22.
- Sas-szeg. Clavus ansatus.
- Sín-szeg. Clavus canthorum. PP.
- Sindel-szeg. Scandularis clavus. S. K.
- Som-szeg. Hegyes ki álló fejű szeg, melyet télen a' lovak' patkójiba vernek, hogy a' ló a' jégen meg ne csuszamodjék. Hallottam 1827. Márt. 11.
- Tengely-szeg. Axis retinaculum. M. A.
- Vas-szeg. Clavus ferreus. S. K.
- SZEGE. Ejus clavus.
- SZEGEN. In clavo. Új szita szegen lóg. km.
- Szegenként. Claviculatim. M. A.
- SZEGES. Clavatus. M. A. it. Dentatus, aculeatus.
- Szeges beszéd. Oratio dentata. S. I.
- Szeges borsó. Cicercula, orbus. M. A.
- Szeges bot. Clava. S. I.
- Szeges írások. Faludi, E. M. p. 245.
- Szeges szók. Verba aculeata. Faludi, N. U. p. 101.
- Szegesen. Dentate, nervose, solide. M. A. Pázm. Kal. p. 802.
- SZEGEZ, szegezi. Acclavat, clavis figit. Által szegezi. Transfigit. M. A.
- Bé szegezi. Claudit, infigit, oppessulat. M. A.
- Ellene szegezi magát. Adversatur, repugnat. S. I.
- Föl szegezi. Affigit, infigit. M. A.
- Hozzá szegezi. Adclavat, adfigit. M. A.
- Ki szegezi. Exponit, praefigit.
- Le szegezi. Defigit. M. A.
- Meg szegezi. Configit, conclavat.
- Oda szegezi. Adfigit.
- Őszve szegezi. Clavo committit, compingit. PP.
- Reá szegezi. Adfigit. M. A.
- Viszsa szegezi. Refigit.
- Szegezés. Compunctio. M. A. Acclavatio. it. Nyilalás.
- Szegezett. Clavatus. M. A.
- Viszsa szegezett kasza. Cobus, cobis. M. A.
- Szegezget, szegezgeti. „Nem hágy senkinek magán szegezgetni“ Pázm. Pred. p. 125.
- Szegezgető. Pázm. Pred. p. 262.
- Szegező. Fa-zár. Repagulum, longurius. PP.
- SZEGGEL. Clavo. Szeget szeggel. km.
- Szeggel vertt. Clavatus. PP.
- Egy szeggel följebb akasztják az or-gazdát. km.
- SZEG (név) 2. Angulus.
- SZEG. Angulus. Szeglet. M. A.
- Szeg. F. Zemplin Vben.
- Szeg' egyháza. Sz. P. Szabolcs Vben.
- Szeg-falu. F. Szala Vben.
- Szeg-halom. F. Békes Vben. Anonym. cap. XXVIII.
- Szeg-hegy. F. Bács Vben.
- Szeg-láb a' kallóban. Crus transtro nexum ad angulum rectum.
- Szeg-liget. F. Torna Vben.
- Szeg-Szöröcsök. F. Veszprém Vben.
- Szeg-szuk. Angulus, locus remotus. S. I.
- Szeg-vár. FF. Csongrád, és Szala Vben.
- Bán-szeg. FF. Szala Vben.
- Barabás-szeg. Szala Vben.
- Eger-szeg. MV.
- Egyház-szeg. F. Vas Vben.
- Gerárd-szeg.
- Gombos-szeg. FF. Szala Vben.
- Györfi-szeg.
- Hat szeg. Hexagonum.
- Hát-szeg.
- Három szeg. Triangulum.
- Kalota-szeg. E. F. Kolos Vben.
- Kerese-szeg. Telek Szala Vben.
- Vben.
- Kustány-szeg. F. Szala Vben.
- Mező-szeg. Sz. P. Veszprém Vben. Négy szeg. Quadrangulum.
- Öt szeg. Pentagonum.
- FF. Szala Vben.
- SZEGE. Ejus augulus.
- Kő-szeg, Kőszög. Ginsium. Sz. KV. Vas
- Pálfi-szeg.
- Pais-szeg.
- Pusztaszeg. Sz. P. Zemplin Vben.
- Rózsás szeg.
- Tuboly-szeg.
- Varga-szeg. FF. Szala Vben.
- Vas-szeg.
- Vörös szeg.

SZEGED. Sz. KV. Csongrád Vben. Kurta, mint
a' Szegedi szoknya. km. Dug. 1. R. p. 226.

SZEGEL, szegeli. Angulat.

Szegelet, Szeglet. Angulus. M. A.
Szeglet-ház. Domus angularis.
Szeglet-kő. Lapis angularis. Pázm. Kal. p.
565.
Szeglet-mérték, szeg-mérték. Norma.
Winkelmass. S. I.
Szeglet-orvos. Pseudomedicus, medicaster.
S. I.

Szegletes. Angulatus. M. A.
Szegletes agyvelő. Faludi, N. E. p. 72.
Szegletes bötük: német bötük. Faludi,
T. É. p. 9.
Szegletes mérték. Pázm. Kal. p. 604. Pred. p.
301.

Szegletez: szegleteket csinál valamin. S. I.
Szegeleti: szegeletben való. Angularis. M. A.

SZEGES. Angulatus. M. A.

SZEGI. Angularis.
Szege. Sz. P. Zemplin Vben.

SZEGLE. Sz. D.

Szegléz: szegletez. Sz. D.

SZEGRE. Ad angulum.
Szege végre. Faludi, N. U. p. 112. 214.

SZEGŰ. Angularis.
Három szegű. Triangularis.
Négy szegű. Quadrangularis. 's a' t.

SZEGŰL végül. VM. Intő levél. p. 138.

SZEG (társ-név).

SZEG (SZÖG). R. Fuscus, brunus, subniger. S.
I.
Szeg czin. Fringillago, parus major. S. I.
Szeg ló. R. Equus badius, spadiceus. S. I.
Szeg róka. Vulpes alopecurus, vulpes ventre, et
pedibus nigris. S. I.
Szeg-sárga. Fulvus, rufus. S. I.
Szeg szín. Color fuscus, ferrugineus, aquilus.
S. I.
Szeg színű. Fuscus.
Szeg-szárd. MV. Tolna Vben. Vörös, mint a'
Szegszárdi bor. km. Dug. 1. R. p. 236.
Szeg-vörös. Molochinus. Braunroth. S. I.

SZEGÉNY.

SZEGÉNY. Pauper, egenus, item Miser. M. A.
Szegénynek szegény a' barátja. km.
Szegény aratás. Ritka vetésnek szegény az
aratása. km.
Szegény bor. Villum. PP.
Szegény ebéd, mellynek vacsorája nincs.
km.
Szegény ember. A' szegény embernek nincs
kenyere, még is ebet tart. km.
Szegény-ház. Hospitale pauperum,
ptochotrophium. S. I.
Szegény háztól ösztövért szalonna. km.
Szegény legény. Homo impossessionatus.
Verbőczy. 1660.
Szegény legény nem nagy úr. km.
Szegény legénység. Pázm. Pred. p. 1143.
Szegény pára. Miserum animal.
Szegény úr. Szegény úrnak galamb-ház a'
mészárszéke. km.

SZEGÉNYDED. Pauperculus, egenulus. S. I.
Szegénydeden. Pauperculo modo.

- SZEGÉNYE. Ejus pauper.
Szent Lázár' szegényei. Sub S. Stephano rege.
- SZEGÉNYEDIK. Ad inopiam redigitur, ad incitas deducitur. Faludi, N. U. p. 202.
El szegényedik. Ad incitas redigitur. S. I.
Meg szegényedik. Depauperatur. M. A.
- SZEGÉNYEN. Misere.
- SZEGÉNYGET, szegénygeti. Szegénynek tartja, mondja. Sámbar ellen. p. 51.
- SZEGÉNYÍT, szegényíti. Pauperat. M. A. Az ígért senkit meg nem szegényít. km
Szegényítés. Depauperatio. M. A.
Szegényítő. Pauperans. M. A.
Szegényített. Depauperatus. M. A.
- SZEGÉNYKE. Pauperculus, misellus. S. I.
- SZEGÉNYKEDIK. Depauperatur. Biró Márton, Micae. p. 236.
El-meg szegénykedik. idem.
- SZEGÉNYSEG. Pauperies, paupertas, inopia, egestas. M. A. Pázsintos udvaron lakik a' szegénység. km.
- SZEGÉNYÜL. Ad incitas redigitur.
Meg szegényül. Depauperatur. M. A.
- SZEGY.
- SZEGY. Pectus jumentorum, armus. M. A.
Szegye-fej.
- SZEGYE. Excipula. M. A.
- SZEGYES. Habens armum.
Szegyes. Plaga paludosa in C. Szabolcsensi.
- SZEHEŊ.
- SZEHEŊ.
Szehén' fa. F. Varasd Vben.
- SZEK.
- SZEK.
Szek-csó (Duna. Kapos). FF. Baranya Vben. Anonymus cap. XLVII.
- SZEKÉR. Currus, vehiculum, carrus, plaustrum, rheda. M. A. Megy a' szekér, ha hájzod. km.
Szekér-bér. Taxa vehicularis. PP.
Szekér-bor. Vehes vini. NC. p. 209.
Szekér' dereka. Alveus, scutabulum currus. PP.
Szekér' eleje. Capsus rhedae. S. I.
Szekér-emelő. Fuhrmannswinde. S. I.
Szekér-fa. Lignorum vehes. PP.
Szekér-fark. Postica pars currus. M. A. A' ki más' szekere' farkán ül, nem oda megy hová akar, hanem a' hová viszik. km.
Szekér-ganéj. Vehes fimi.
Szekér-gyártó. Faber plaustrarius. M. A.
Szekér-kas. Scirpea. M. A. CM.
Szekér-kenet. Axungia. S. I.
Szekér-kenő. Axungia. M. A. Félek tőle, mint a' szekér-kenőtől. km.
Szekér-mester. Aurigarius. PP.
Szekér-nyom. Orbita. Kerék-vágás. S. I.
Szekér-rúd. Temo. M. A.
Szekér-sáncz. Carrago. S. I.
Szekér-széna. Vehes foeni. M. A.
Szekér-szín. Porticula rustica, plaustrarium. PP.
Szekér-tengely. Axis currus, plaustrum. M. A.
- Szekér' tengelye-kenő. Axungia. M. A.
Szekér' terhe. Vehes. NC. p. 209.
- Szekér-út. Via curulis.
- Szekér-út' mentében. Juxta ductum viae curulis. Méh-tartás. Vác. 1821. p. 17.
Szekér-vár. Wagenburg. S. I.
Szekér-vezető. Auriga, agitator. M. A.
* Bak-szekér. Vectabulum vimineum. S. K.
Ernyős szekér. Arcera, epirhedium. NC. p. 319.
Fakó szekér, melyben semmi vas nincs.
Hintó szekér. Carpentum. NC. p. 319. Prágai, p. 92. Káldi, Innepn. Pred. p. 421.
Hoszsú szekér. Currus longior.
Két kerekű szekér. Cisium. NC. p. 319.
Kocsi szekér. R. most Kocsi.
Konyha-szekér. Sarracum. S. K.
Ló-szekér. VV. L.
- Ó szekér — Ó szekeret vasáért a' vén aszszonyt pénzéért el ne vegyed. km.
Ökör-szekér. Plaustrum. NC. p. 319.
Paraszt-szekér. idem. S. K.
- Rakott szekér. Nincs olly rakott szekér, melyre több nem fér. km.
Széna-szekér. Nem széna-szekér a' szó, könnyű meg fordítani. km.
Tábori szekér. Currus castrensis. S. K.
Tár-szekér. idem.
Terhes szekér. Currus oneratus. S. K.
Utazó szekér. Faludi, T. É. p. 256.
- Szekercze. Securis. M. A.
Szekerczés. Securiger, securifer. M. A.
Szekerczés Szent László. Vajda, 3. K. p. 79.
- Szekere. Ejus currus.
Dicsőség' szekere. Faludi, N. E. p. 189. N. A. p. 233.
Halál' szekere. Minden bűnnek vége boldog halál' szekere. km.
Illyés' szekere. Tüzes, mint Illyés' szekere. km. Dug. 1. R. p. 234.
- Szekeremb. E. F. Hunyad Vben.
Szekeres. Auriga, quadrigarius, agitator. M. A. Curriifer. in Dipl. 1254 apud Katona, Tom. VI. p. 226.
Szekeres (Kis, nagy). FF. Szathmár Vben.
Szekeres ló. Equus jugalis. PP.
Szekeres Törpény. E. F. Belső Szolnok Vben.
Szekereskedik. Aurigatur, currum ducit. PP.
Szekeresseg. Aurigatio. PP.
Szekerez. Aurigatur, vehiculatur. Fóroz. L. Szekerezés. Vehiculatio. Fórozás. L. Keresztúri, Descript. Epp. M. Varad. Tom. 2. p. 265.
Szekerező. Vehiculator. Fórozó. Pázm. Pred. p. 479.
Szekernye. Ocrea, gallica. M. A. CM. Vevék eszkebe, hogy ló-bőr a' szekernye. Pázm. Kal. p. 530. Heltaí, p. 185.
Szekernye-csináló. Ocrearius. M. A. Pak-róczos talpatlan szekernye. CM.
Szekernyész. Ocreatus. M. A. CM. Szekérnyi. Egy vitel. Vehes. M. A. SZEKLENCZE. F. Marmaros Vben. Folyó víz Bars, és Honth Vben.
- SZEKRÉNY. Scrinium, capsula, cista. M. A.
Szekrény-csináló. Arcularius, scriniarius. M. A.
- Szekrény-gvsrtó. idem. M. A.
Szekrényke. Cistula. M. A.
- SZEKSZENA.
- SZEKSZENA. Sagma, clitellae. PP.
Szekszenás. Clitellarius. PP.
Szekszenás ló. Equus sagmatus, sagmarius. PP.
- SZEL.
- SZEL, szeli. Scindit, proscindit. M. A.
Bele szeli. Inscindit.
Föl szeli. Dissecat. S. I.
Le szeli. Csuzi, Tromb. p. 409.
Kenyeret szel a' levesbe.
Szalonnát szel. Lardum frustillatim scindit.
- SZELDEL, szeldeli. Iterato secat, scindit.
Föl szeldeli. Consecat. Vajda, K. É. 1. K. p. 658.
Szeldelés. Iterata scissio.
Szeldélet. Iterato scissum, segmentum Sz. D.
Szeldelék. idem. Sz. D.
- SZELEMEN. Trabs, transtra, tignum.
M. A. Által-gerenda, melyet az ágasokra helyeztetnek. Sz. D. Melyet az olló-fák' hegyibe tesznek.
Vendég-szelemen. Transtrum secundarium.
- SZELENCZE. Pyxis, thecula. M. A. Ha nincs íred, 's szelenczéd, mért teszed magad' borbélyvá. km.
Szelenczéje. Ejus pyxis. Sem íre, sem szelenczéje a' válasz-tételben.
Szelenczés. Habens pyxidem, thecula provisus.
- SZELET. Segmentum, frustum, scissum.
M. A.
Szelet-kenyér. Buccella panis. PP.
Szeletenként. Frustatum.
Szeletenként osztja. Frustatum dividit. Sz. D.
- SZELEVÉNY. A' mit a' szántó-vas föl szel — „A' mint a' szelevények járnak“ Hallottam Ságbon 1819. Apr. 23.
Szelevény. F. Heves Vben.
- SZELÉNY (Alsó, fölső). FF. Honth Vben.
- SZELHETŐ. Scissilis. M. A.
- SZELÍD (SZELÉD). Mansvetus, mitis, cicur. M. A. Szelíd, mint a' galamb. km.
Szelíd állat. Animal cicur.
Szelíd bánás. Mansveta agendi ratio.
Szelíd ember. Homo mitis.
Szelíd fa. Albor domestica.
Szelíd galamb. Columba mansveta.
Szelíd gyümölcs. A' szelíd gyümölcs is vad, míg meg nem érik. km.
Szelíd intés. Mitis admonitio.
Szelíd sisak. Aconitum anthora. S. I.
Szelíd szarvas. Tarandus. Mitterpacher.
- Szeléddegeli. Domitat. M. A.
Szeléden. Mite, mansvete. M. A.
Szeléden bánik vele. Mansvete agit cum eo. Sz. D.
- Szelédít, szelédíti. Domat, mansvefacit, cicurat. M. A.
Meg szelédíti. Mansvefacit. M. A. Késő az agg ebet meg szelédíteni. km.
Szelédítés. Domitura, domitus, domatio. M. A.
27 *

Szelédítettett. Domitus. M. A.
 Szelédíthetetlen. Indomitus, indomabilis. M. A.
 Szelédítő. Mansvetarius, domitor. M. A.
 Szelédítőné. Domitrix. M. A.
 Szelédíthető. Domabilis. M. A.
 Szelédség. Mansvetudo. M. A.
 Szelédséges. Mansvetus, mitis, benignus. M. A.
 Szelédségesen. Mansvete, benigne. M. A.
 Szelédtelen. Prágai, p. 809.
 Szelédül. Mitescit, mansvescit, mansvefit. M. A.
 Meg szelédül. Mansvescit. M. A.
 Szelédülhetetlen. Pázm. Pred. p. 1128. 1198.
 SZELÍGY. idem ac SZELÍD. M. A.
 SZELINDEK (Szeléndek). Canis sagax, canis anglicus. M. A. Canis sangvinarius anglorum. NC. p. 133.
 Vér-szopó szeléndek. Zrinyi, P. 15. Stroph. 98.
 SZELMÉNY. Scandula, scindula. Sz. D.
 Szelményes. Scandularius. Sz. D.
 Szelményez. Scandulis tegit. Sz. D.
 SZELNICZE. MV. Liptó Vben.
 SZELNI való. Lardum. Szirmai, Parab. p. 52.
 SZELŐ. Scindens, scissor. M. A.
 Szelőcse. F. Nyitra Vben.
 SZELTT. Scissus.

SZEM.

SZEM. Oculus, item Granum, gemma. M. A.
 A. Több szem többet lát. km.
 Szem-ártalom. A' sok nézéstől, 's csudálástól eredett betegség a' gyermekeknél. S. I.
 Szem-bé-dugva. Clausis oculis. Faludi, T. É. p. 119.
 Szem-bé-hunyva. idem. Pázm. Pred. p. 749. 1084.
 Szem-bé-hunyva vivó. Andabata. S. I.
 Szem-bé-hunyás. Faludi, N. A. p. 194.
 Szem-bé-kötés. Oculorum velatio, praestigiae. S. I.
 Szem-bé-kötő játék. Myinda. S. I.
 Szem-bé-kötőt játszik. Faludi, N. U. p. 10.
 Szem-bé-kötőt játszani. Vajda, 3. K. p. 414.
 Szem-bé-kötve. Ligatis oculis, coeae. S. I.
 Szem-cső. Tubus opticus. Sz. D.
 Szem' elejbe. In oculos, in conspectum. S. I.

I.

Szem-ellenző a' ló-szerszámban.
 Szem elől. E conspectu. S. I.
 Szem előtt. In conspectu.
 Szem előtt forog. Obversatur. CM.
 Szem előtt való. Praesens, oculis expositus. S. I.
 Szem-fájás. Ophthalmia. CM.
 Szem-fájó. Qui dolore oculorum vexatur. Pázm. Pred. p. 186. 955.
 Szem-fájós. Qui solet dolore oculorum vexari.
 Szem' fejére. Albugo. M. A.
 Szem' feketéje. Nigrum oculi. NC. p. 177.
 Szem-fény. Pupilla oculi. M. A.
 Szem-fény-vesztés. Praestigiae. M. A. CM.
 Szem-fény-vesztő. Praestigiator, agyrta. M. A. CM.

Szem-fény-vesztőség. Praestigiae histrionis, v. fucus. S. I.
 Szem-fogak. Dentes canini. S. I.
 Szem-folyás. Fluxus oculorum. Pázm. Pred. p. 74.
 Szem' födele. Cilium. M. A.
 Szem' födeléke. Velum oculorum apud moniales. Margit' Élete, p. 86.
 Szem-fű. Ocularia v. euphrasia. Csapó, p. 255.
 Szem-füles. Curiosus.
 Szem-füleskedik. Curiosus est. Csuzi, Sípszó, p. 631. Tromb. p. 99.
 Szem-fülesség. Curiositas. Csuzi, Tromb. p. 140. 179.
 Szem-gyógyító. Oculista. PP. it. Collyrium. Káldi, Apoc. 3. 18.
 Szem-gyógyító ir. Collyrium. PP. Pázm. Pred. p. 381.
 Szem-gyógyító kenet. idem. Pázm. Pred. p. 938.
 Szem-golyó. Bulbus oculi. Sz. D.
 Szem-gödör. Orbita oculi.
 Szem-gyulladás. Ophthalmia. S. I.
 Szem-hártya. Cilium, tunica oculi. S. I.
 Szem-ház. Granarium. Hallottam Ságón, 1827. Febr. 14.
 Szem' hea. Cilium. M. A. CM.
 Szem-hegyre veszi. Observat. Faludi, U. E. 2. R. p. 196.
 Szem-homály. Glaucoma, suffusio oculi, cataracta. S. I.
 Szem-homályosodás. Pázm. Pred. p. 933.
 Szem' homályossága. Amaurosis. M. A.
 Szem-hunyás. Clausio oculorum. S. I.
 Szem-hunyogatás. Nictitatio. S. I.
 Szem-hunyós. Myinda. S. I.
 Szem-hunyorítva. Faludi, B. E. p. 91. N. A. p. 164.
 Szem-intés. Nutus. Faludi, N. E. p. 160.
 Szem-ij. R. Supercilium. S. I.
 Szem-járás. Pázm. Pred. p. 892.
 Szem-kelés. Crithe. Árpa. S. I.
 Szem-kenet. Collyrium. S. I.
 Szem' kívánása. Concupiscentia oculorum. Pázm. Pred. p. 695.
 Szem' könnyezése. Epiphora. M. A.
 Szem-közbe. In conspectum.
 Szem között. In oculos, coram. Faludi, U. E. 2. R. p. 105.
 Szem-kő. Oculus Beli, onyx oculum referens. Augenstein. S. I.
 Szem-lak. F. Arad Vben. (Talán ezen néven lehetne a' Lusthaus-t is nevezni.)
 Szem-látás. Pázm. Pred. p. 368. 1164.
 Szem-látomás. Pázm. Pred. p. 39.
 Szem-látomást. Palam, propalam, evidentissime, evidenter, ante oculos. M. A. CM.
 Szem-lopogatás. Alattomban másra tekintetés. S. I.
 Szem-mérték. Judicium oculorum. S. I.
 Szem-orvos. Medicus oculus, oculista. S. I.
 Szem-orvoslás. Medicatio oculorum. S. I.
 Szem-orvosság. Collyrium. PP.
 Szem-öldök. Supercilium, palpebra. M. A.
 Szem-pilla. Cilium. S. I.
 Szem-pillantás. Nictus, nictitatio, momentum. M. A.
 Szem-pillantásnyi. Momentaneus, momentarius. M. A.

Szem-pillantat. Nictus oculi, momentum. S. I.
 Szem-pont. Visus punctum. Szigvárt 1. Szakasz.
 Szem-prém. Cilium. S. I.
 Szem-rázó a' malomban. Poroszkának is hívják.
 Szem-só. Sal gemmae. M. A.
 Szem-szeg. Canthus oculi, sinus oculi. S. I.
 Szem-szegelet. Hirquus. M. A.
 Szem-szór. Palpebrae. M. A. CM.
 Szem-tanu. Testis oculatus. S. I.
 Szem-üveg. Vitrum oculare, conspillum. Sz. D. S. I.
 Szem-ügy. Animus, audacia. Sz. D. S. I.
 Szem-vaj. Gramia, lema. Csipa. S. I.
 Szem-vajás. Eruitio oculorum, exoculatio. S. I.
 Szem' világa. Visus oculorum. S. I.
 Szem-vég. Hirquus. M. A.
 Szem-vidítő. Euphrasia. PP.
 * Arany-szem (a' bányában). Mica auri. S. K.
 Árpa-szem. Granum hordei.
 Búza-szem. Granum tritici.
 Csík-szem. Lucinus, parvus oculus. S. K.
 Fél szem. Oculus unus.
 Föl néző szemek. Sublimes oculi. Pázm. Pred. p. 1008.
 Gyöngy-szem. Unio. S. K.
 Hat szem (a' koczkán). Senio. S. K.
 Irígy szem. Faludi, N. A. p. 233.
 Lánccs-szem. Annulus catenae.
 Mák-szem. Granum papaveris.
 Négy szem — Négy fal, négy szem között sok történik. km.
 Olvasó-szem. Granum rosarii.
 Ökör-szem. Regulus. S. K.
 Pápa-szem. Conspillum.
 Rák-szem. Oculi cancerorum. S. K.
 Szilva-szem. Pruni acinum. S. K.
 Szőlő-szem. Pázm. Pred. p. 1145.
 Tyúk-szem. Verruca pedum. S. K.
 Vak szem. Coecus oculus, v. tempora. S. K.
 Vér-szem. Animus, audacia. Faludi, N. E. p. 47. U. E. 2. R. p. 208.
 Zab-szem. Avenae granum. S. K.
 SZEMBE. Coram, ad faciem, in oculos. M. A.
 Szembe álló alkalmatosság. Faludi, E. M. p. 245.
 Szembe meg hazudtolja. Mendacii probrum in os alicujus ingerit. PP.
 Szembe megy. Congreditur. M. A.
 Szembe menés. Congressio. M. A.
 Szembe mondja. Praesenti objicit. S. I.
 Szembe mondó. Faludi, N. U. p. 210.
 Szembe való mondás. Faludi, T. É. p. 198.
 Szembe száll. In arenam descendit, congreditur, confligit. Faludi, U. E. 3. R. p. 55. T. É. p. 131.
 Szembe szökik. Insultat, rebellat. M. A.
 Szembe szökik magával. Secum ipso pugrat. Pázm. Kal. p. 182.
 Szembe szökő tudomány. VM. p. 13.
 Szembe szökteti. Pázm. Kal. p. 405.
 Szembe találkozik. Convenit, obviat, occurrit. S. I.
 Szembe tűnik. In oculos cadit, incurrit. S. I.
 Szembe tűnő. Conspicuuus, cadens in oculos. S. I.

- Szembe tűnő képpen, szembe tűnőleg. Perspicue. S. I.
- Szembe van. Adest, praesto est.
- Szembe való adós. Debitor manifestus, qui coram constitutus debitum non aegat. Uladislai Decr. 1. art. 92. „Debitor apertus, et manifestus, qui debitum hujusmodi non negat, quique vulgari, et materno sermone ‘Szembe- való adós’ nuncupator“.
- Szembe vivás. VM. p. 13.
- SZEMCSE. Sz. P. Tolna Vben.
- SZEMDER, SZENDER.
- Szenderedik. Obdormiscit. M. A.
- El szenderedik. idem. M. A. Faludi, N. U. p. 163. N. E. p. 146. T. É. p. 133.
- Szenderedés. Sopor. M. A.
- Szenderereg. Obdormiscit, dormitat.
- Szenderít, szenderíti. Facit somnolentum. S. I.
- SZEME. Ejus oculus, ejus granum. Az erdőnek is vagon füle, és a’ mezőnek szeme. km.
- Szeme’ fénye. Pupilla ejus.
- Szeme-hunyoritva. Faludi, N. E. p. 212.
- Szeme közé. In oculos ejus, in ejus conspectum.
- Szeme’ láttára. Vidente illo. Vígán le teszi életét a’ két tábor’ szeme’ láttára. Faludi, N. E. p. 178.
- Szeme szája tele lett.
- Szeme’ széke. Az volt a’ szeme’ széke: igen kedvese.
- Szeme’ szöktében. „A’ mit szeme’ szöktében meg lát“ Hallottam Ságón, 1823. Márt. 8.
- Szeme’ szőre. Szeme’ szőrét szakasztja ki. km.
- Szemébe mondja. Ei praesenti objicit.
- Szemébe hat. A’ füst nem hat a’ kutya’ szemébe. km.
- Szemére veti. Ei praesenti exprobrat.
- Szemére vetés. Exprobratio. M. A.
- Szemére hányja. idem.
- Szemére hányás. Exprobratio. M. A.
- Szemére vonja a’ süveget. In oculos demittit, deprimit pileum. PP.
- SZEMEL, szemeli. Granatim colligit. Ne szemeld a’ másét, csépeled a’ magadét. km.
- Ki szemeli a’ rozst a’ búzából. Sz. D.
- SZEMELY. F. Baranya Vben.
- SZEMEN szedett. Selectissimus, purgatissimus. M. A.
- Szemen szedett beszéd: igen válogatott tiszta beszéd.
- Szemen szedett búza. Frumentum lectissimum. PP.
- Szemen szedett Szent írás.
- Szemen termelt árpa. Hordeolum. M. A. PP.
- Szemenként. De grano in granum, granatim.
- SZEMENYE. FF. Vas, és Szala Vkben.
- SZEMER.
- Szemere. MV. Soprony Vben. FF. Abaúj, Borsod, Komárom, Győr, és Ung Vkben.
- Szemeréd (Alsó, fölő). FF. Hont Vben.
- Szemereg: apró szemenként esik — Szemereg az eső, csak szemergett az eső.
- Szemergő eső. Hallottam Izsán, 1807. September’ 12.
- Szemes. FF. Somogy Vben.
- Szemes a’ bizonyosság. Dug. km. I. R. p. 296.
- Szemes búza. Triticum granis abundans.
- Szemes fű. Zoophthalmon. NC. p. 55.
- Szemes tanu. Testis oculatus. Pázm. Kal. p. 681.
- Szemes vigyázás. Faludi, U. E. 2. R. p.103.
- Szemesen. Perspicenter, vigilanter, provide. M. A.
- Szemesít, szemesíti.
- Meg szemesíti. Oculatum facit. Káldi, Innepn. Pred. p. 324.
- Szemeskedik. Est circumspectus. Biró Márton, Micae. p. 5.
- Szemesnek való a’ játék. km. Delineatore opus habet. M. A.
- Szemeség. Dispicientia, perspicacitas. M. A.
- SZEMET szemért. Poena talionis.
- Szemet szúr. In oculos impingit, invidiam concitat.
- Szemet szúró. Invidendus.
- Szemet ver. Faludi, U. E. 3. R. p. 52.
- SZEMETLEN. Oculis carens. M. A.
- SZEMEZ, szemezi. Oculat, inoculat.
- Szemezés, szemzés. Inoculatio. Szemre oltás.
- SZEMÉLY. Persona. M. A. Mennél nagyobb a’ személy, annál nagyobb a’ veszély. km.
- Személy szerint. In propria persona, personaliter vulgo. M. A.
- Személy-válogatás. Prosopolepsia, respectus personarum. M. A.
- Személy-válogató. Prosopoleptes. M. A.
- Személy-viselő. Legatus apud Romanos. Molnár, Könyv-ház 2-dik Szakasza.
- * Aszszony-személy. Foemina, mulier. S. K.
- Egyházi személy. Ecclesiasticus. S. K.
- Fejér személy. Sexus muliebris. S. K.
- Férfi-személy. Vir. S. K.
- Személybéli. Hypostaticus.
- Személybéli egyesülés. Hypostatica unio. Molnár János.
- Személye. Ejus persona.
- Király’ személye.
- Személyes. Personalis. S. I.
- Személyes egyesülés. Hypostatica unio. Pázm. Pred. p. 411.
- Személyesen. Personaliter.
- Személyi. Personalis. M. A.
- Személység. Personalitas. Káldi, Innepn. Pred. p. 83.
- SZEMÉREM. Verecundia, pudor. M. A.
- Rózsához az illat, szűzhöz a’ szemérem hozzá termelt. km.
- Szemérem-csont. Os pubis, os pectinis. S. I.
- Szemérem, gyalázat! Exprobrantis.
- Szemérem’ tagja. Membrum genitale, pudendum. S. I.
- Szemérem’ tája. Pubes, ingven, interfoeminium. S. I.
- Szemérem-test. Pudenda. CM.
- Szemérme. Ejus verecundia.
- Szermérmes. Verecundus, pudens, pudicus. M. A. Szermérmes, mint a’ menyaszszony. km.
- Szermérmes deáknak hiu a’ táskája. km. M. A.
- Szermérmes koldusnak üres a’ táskája. km.
- Szermérmesen. Pudenter, pudice, verecunde. M. A.
- Szermérmeskedik. Verecundatur. M. A.
- Éhen marad, a’ ki az asztalnál szemérmeskedik. km.
- Szermérmeskedő. Pudibundus, pudens, verecundus. M. A.
- Szermérmesség. Verecundia. Pázm. Pred. p. 429.
- Szermérmes. Pudor.
- Szermérmesesen. Verecunde M. A.
- Szermérmeskedik. Verecundatur. Csuzi. Tromb. p. 14.
- Szermérmesség. Pudicitia, verecundia. M. A.
- Szermérmetlen. Inverecundus, impudicus, impudens. M. A. Vrancsics.
- Szermérmetlenység. Inverecundia, protervia. M. A.
- Szermérmetlenül. Inverecunde, impudice, impudenter. M. A.
- Szermérmetlenkedik. Agit inverecunde.
- SZEMI. Ocularius, oculus. M. A.
- SZEMLÉL, szemléli. Spectat, aspectat, contemplatur, obtuetur, lustrat. M. A.
- Meg szemléli. Contemplatur, collustrat, perspectat. M. A.
- Szemlélés. Contemplatio. M. A.
- Szemlélet. Gondolat’ tárgya. Objectum. Benyák, Okos elme’ mulatozásai. p. 123. Intuitus.
- Szemlélget, szemlélgeti. Spectat, aspectat, circumspectat. S. I.
- Szemlélgetés. Aspectatio.
- Szemlélgető. Spectator, perlustrator.
- Szemlélő. Contemplator, inspector. M. A.
- Szemlélődik. Circumspectat, lustrat.
- Szemlélődés. Circumlustratio.
- Szemlélve. Prospicienter. M. A.
- SZEMNYI. Quantitate grani.
- Egy szemnyi. Quantitate unius grani.
- Köles-szemnyi. Takács József Költ. p. 276.
- Mák-szemnyi.
- SZEMMEL tartja. Valakire, v. valamire vigyáz. S. I.
- Szemmel látott tanu. Testis oculatus.
- Fél szemmel nézett reá.
- SZEMÖLDÖK. Supercilium, palpebra. M. A.
- Szemöldöke. Ejus supercilium.
- Szemöldökü.
- Nagy szemöldökü. Silo. NC. p. 197.
- SZEMÖKE. Nagy szemü, nagy szemöldökü. Sz. D.
- SZEMRE. Ad oculum.
- Szemre birták. Coram statutus.
- Szemre fejre. In singula capita.
- Szemre fültre veszi. Faludi, E. M. p. 10.
- Szemre hányja. Exprobrat. M. A.
- Szemre hányás. Exprobratio. Faludi, T. É. p. 263.
- Szemre kerülés. Faludi, N. A. p. 159.
- Szemre olt. Inoculat.
- Szemre oltás. Inoculatio.
- Szemre való. Decorus, qui mereatur aspici.
- Szemre veszi. Inspicit, in conspectum sumit.
- Szemre veti. Exprobrat.
- Szemre vetés. Exprobratio. M. A.
- Szemerékél. Lente pluit, guttatim labitur, stillat. S. I.
- Szemericeze. Skompia, mellyel a’ timárok bőrt készítenek. Sz. D.
- SZEMES. Oculatus, oculus. it. Providus, perspicax. M. A. Szemes kocsis, szemes ló, kerék számra igen jó. km.

SZEMTELEN. Effrons, scurrilis, impudens. M. A. Szemtelen, mint a' légy. km.
Szemtelen orca. Os impudens. S. I.
Szemtelen rút kurva. Miracula. PP.
Szemtelen szemmel szemléli. Káldi, Innepn. Pred. p. 195.

Szemtelenkedik. Est impudens, effrons. Pázm. Kal. p. 1076. Faludi, N. A. p. 69. 114. 226.
Szemtelenkedés. Impudentia. S. I.

Szemtelenné leszsz. Depudet. M. A.
Szemtelenség. Procacitas, impudentia. M. A.
Szemtelenül. Impudenter, impudice, scurriliter. M. A.

SZEMTŐL szembe. Coram, in os, ad faciem. M. A.

Szemtől szembe meg hazudtolta.

SZEMÜ.

Csipás szemü. Lippus. Pázm. Kal. p. 1087.

Fél szemü. Cocles, monoculus. NC. p. 197.

Kék szemü. Caeruleos habens oculos.

Kökény-szemü. Nigricantes habens oculos.

Macska-szemü. Caesios habens oculos.

Nagy szemü. Magnos habens oculos.

Sok szemü láncz. Catena multorum an-

nulorum. Faludi, U. E. 3. R. p. 105.

SZEMZIK. Gemmat. Bimbózik.

Szemzenek a' fák: bimbóznak a' fák. Sz. D.

Szemzet. Gemma. Bimbó. M. A. NC. p. 77.

SZEMÉNY.

SZEMÉNY. Kozák.

Szemények. Kozákok, Lengyel katonák.

Gyöngyösi.

SZEMÉT.

SZEMÉT, SZEMET. Purgamen, purgamentum, quisquilliae, sordes, colluvies. M. A. A' szemétnek is kell egy kis helyet engedni. km.

Szemét-domb. Aggestitia purgamenta. PP.

Szemét-hulladék. Quisquilliae. Pázm. Kal. p. 394.

Szemete. Ejus sordes, ejus fimetum. Pázm. Pred. p. 1194. Minden kakas a' maga szemétén hatalmas. km.

Szemeten. In fimeto. Ki szemeten nevelkedik, mást is rühesnek vél. km.

Szemetes. Sordidus. M. A.

Szemetes hely. Sterquilinum. M. A.

Szemetez, szemetezi. Sordes facit, v. sordibus replet. Pázm. Pred. p. 734.

Bé szemetezte a' szobát.

Szemettel. Una cum sordibus. A' ki sóprótt szemettel nem jó a' hírt is ki hordani a' házból. km.

SZEN.

SZEN.

SZENCZ (Sempcz). MV. Pozsony Vben. Itt született Molnár Albert 1554. Sept. 1-ső napján.

SZENCSE. F. Bars Vben.

SZEND. FF. Abaúj, Esztergom, Borsod és Komárom Vkben.

SZENDRÓ. MV. Borsod Vben.

Szendró-Lád. F. Borsod Vben.

Szenderő. Rác országban. Pázm. Kal. p. 540.

SZENT.

SZENT. Sanctus, sacer. M. A. Nem mind szent,

a' ki bé jár a' templomba. Non omnes sancti, qui calcant limina templi.

Szent a' békesség. Pázm. Pred. p. 581.

Szent Adorján. F. Szala Vben.

Szent áldozat. Sacra communio.

Szent András. t. h. n. M. és E. Országban.

Szent András' hava. November. M. A.

Szent Antal. MV. Hont Vben.

Szent Antal' tüze. Ignis sacer, erysipelas. M. A. PP.

Szent Anna. t. h. n. M. és E. Orsz.

Szent Apalin. S. Apollonia. Pázmán,

Magyari ellen. p. 241.

Szent Ágota. t. h. n. M. és E. Orsz.

Szent Balás. FF. Somogy, Szala, és Zólyom Vben.

Szent Barbás. F. Somogy Vben.

Szent Benedek. t. h. n. M. és E. Orsz.

Szent Benedek' füve. Caryophyllata. M. A.

Szent Biborc. F. Vas Vben.

Szent Diénes. F. Baranya Vben.

Szent Domján. Sz. P. Baranya Vben.

Szent Domonkos. F. Heves Vben. E. F. Csik Székében.

Szent Dömötör. E. F. Udvarhely Székében.

Szent Egved. Sz. P. Somogy Vben. E. F.

Doboka Vben.

Szent egyház. Ecclesia, templum. M. A. Szent edények. Vasa sacra.

Szent Elek. MV. Vas Vben. F. Bihar Vben.

Szent ember.

Szent Endre. MV. Pest Vben.

Szent Erisbet. t. h. n. M. és E. Orsz.

Szent ének. Sacer hymnus.

Szent életű. Sanctae vitae.

Szent' falva. Sz. P. Nógrád Vben.

Szent forrás. A' szent forrásnak égből az eredete. km. Dug. 1. R. p. 272.

Szent föld. Palaestina. S. I.

Szent Gál. FF. Szala, és Veszprém Vben.

Sz. PP. Pest, és Tolna Vben.

Szent Gothárd. MV. Vas Vben. E. F.

Doboka Vben.

Szent Grót. MV. Szala Vben.

Szent Gyont. Sz. P. Komárom Vben.

Szent György. t. h. n. M. és E. Orsz.

Szent György' adója. Káldi, Innepn. Pred. p. 465.

Szent György' hava. Aprilis. M. A.

Szent György' lova' farka. Corruca. M. A.

Szent György' virága. Verbascum, primula veris. PP.

Szent háboru. Expeditio sacra. S. I.

Szent háromság. Trinitas sancta. M. A.

Szent háromság. Sz. P. Somogy Vben.

Szent háromság' violája. Három színű viola. Trinitas lacca. M. A.

Szent házasság. Matrimonium sanctum.

Szent hely. Locus sacer. M. A.

Szent hely az egyházban. Sanctuarium. M. A.

Szent Ilona. Klastrom Szala Vben.

Szent Ilona aszszony' füve. Polytrichon. M. A.

Szent Imre. t. h. n. M. és E. Orsz.

Szent isten! Pro superi!

Szent István. t. h. n. M. és E. Orsz.

Szent Iván. — — —

Szent Iván' füve. Carcinetron. M. A.

Szent Iván' bogara. Lampyris. S. I.

Szent Iván' éneke. Hoszszu mint a' Szent

Iván' éneke. km. Prolixius Iliade. M. A.

Szent Iván' hava. Junius. M. A.

Szent Iván' tüze. Keresztelő Szent János' estin

rakatni szokott tűz. S. I.

Szent irás. Scriptura sacra. M. A.

Szent irás-magyarázó. Interpres S. scripturae.

S. I.

Szent irás-tudó. Theologus. M. A.

Szent Jakab. t. h. h. M. és E. Orsz.

Szent Jakab' hava. Julius mensis. M. A. Szent

János. t. h. n. M. és E. Orsz.

Szent János' füve. Ribes. ribesium. S. I. Szent

János' kenyere. Siliqua, ceratium. PP.

Szent János' virága. Galium. M. A.

Szent Job. F. Bihar Vben.

Szent Jog. R. Dexteria sacra.

Szent József. E. F. Bisztricz Vidékében.

Szent Katalin. FF. Baranya, és Vas Vben.

Szent Katolna. E. F. Háromszék Székében.

Szent király. t. h. n. M. és E. Orsz.

Szent kereszt. — — —

Szent kút. t. h. n. Magyar Országban.

Szent László. t. h. n. M. és E. Orsz. Szent

László' füve. Gentiana. S. I.

Szent Lázár. F. Bihar Vben.

Szent Lázár' szegényei.

Szent lélek. t. h. n. M. és E. Orsz.

Szent Leonárd. F. Vas Vben.

Szent Léránt. F. Vas Vben.

Szent László. F. Szala Vben.

Szent Lőrincz. t. h. n. M. és E. Orsz.

Szent Lukács. F. Verőcze Vben.

Szent Margita. t. h. n. M. és E. Orsz.

Szent Márton. — — —

Szent Márton' lepénye.

Szent Márton' ludja.

Szent Mária. t. h. n. M. és E. Orsz.

Szent Mária Magdolna' füve. Spica celtica,

siliquastrum. M. A.

Szent Mihály. t. h. n. M. és E. Orsz.

Szent Mihály' hava. September. M. A.

Szent Mihály' lova. Feretrum, sandapila. M.

A.

Szent Miklós. t. h. n. M. és E. Orsz.

Szent Miklós' pénze. Arrha. M. A.

Szent mise. Sanctum sacrificium.

Szent olaj. Chrisma. S. I.

Szent Pál. t. h. n. M. és E. Orsz.

Szent Péter. — — —

Szent Péter' kulcsa. Keztyü-virág. Primula

veris. S. I.

Szent Péter' szakálla. Hedera vini vendibilis.

Szent Rochus. Sz. P. Szala Vben.

Szent Rozália. Egyház Soprony Vben.

Szent Simon. F. Gömör Vben. E. FF.

Csik, és Maros Székeiben.

Szent szék. Forum ecclesiasticum. M. A. Szent

széki jegyző. Notarius consistorialis. Szent

széki tábla-bíró. S. Sedes consistorialis

assessor.

Szent Tamás. t. h. n. M. és E. Orsz.

Szent Tornya. Sz. P. Békes Vben.

Szent tetem. Reliquiae SS.

Szent vég. Causa pia. S. I.

Szent Vid. Sz. P. Győr Vben, Templom, és

remete-lakás Kőszöghöz közel.

Szent Viszló, aliis Szent Lisló. F. Szala Vben.	Szentsége. Ejus sanctitas.	de
* Mind szent. Omnes sancti. Item t. h. n. M. és E. Orsz.	Szentségét le vonszja. Exauctorat. M. A.	töb
Mind szent' estin. In vigilia OO. SS.	Szentséges. Sacro sanctus, divus. M. A. CM.	t
Margit' Élete, Praynál. p. 357.	Szentséges. Sz. P. Somogy Vben.	
Mind szent' napja. Festum omnium sanctorum.	Szentséges atya. Sanctissimus pater.	
SZENTE (Szentje). Ejus sanctus.	Szentségtelen. Profanus. M. A. CM. Pázm.	
Szente. F. Nógrád Vben.	Pred. p. 885.	
Szente' szentibe. In sancta sanctorum.	Szentségteleníti. Profanat. M. A.	
SZENTEL, szenteli. Sacrat, consecrat, sanctificat, item Dedicat. M. A.	Meg szentségteleníti. idem. Káldi, Ezech. 23. 38.	
Be szenteli. Consecrat, inaugurat. M. A.	Szentségtelenítés. Profanatio. M. A.	
Föl szenteli. Initiat, consecrat, inaugurat. M. A.	Szentségtelenkedik. Csuzi, Sip-szó. p. 214.	
Meg szenteli. Consecrat, sanctificat. M. A.	752. Tromb. p. 242.	
szenteli. Copulat, consecrat. M. A.	Szentségtelenség. Pázm. Kal. p. 508.	
Föl szentelés. Initiatio, consecratio, inauguratio. M. A.	SZENTÉ teszi. Sanctificat. M. A. Canonizat.	
Meg szentelés. Consecratio. M. A.	SZENTÜL. Sancte, pie, devote. M. A.	
Szentelet. idem ac Szentelés. M. A.	Szentül él.	
Szentelő. Sanctificans, consecrator. M. A.	SZENTÜL (íge). Sanctificatur. A' szent szentüljön meg is. Csuzi, Tromb. p. 362.	
Szentelő malaszt. Gratia sauctificans.	Meg szentül. Káldi, Apoc. 22. 11.	
Szentelő püspök. Suffraganeus. M. A.		
Bé szentelő írás. VM. Hit-tartás. p. 18. Szenteltt, szenteltetett. Sacrat. M. A.	SZENY.	
Szenteltt gyertya. Cereus benedictus. M. A.	SZENY, SZENNY. Sordes, squallor, macula, strigmentum. M. A.	
Szenteltt széna nem hizodalmas. km.	Szeny-ér. F. Somogy Vben.	
Szenteltt vitéz. Eques auratus. M. A.	Rabi szenny. Faludi, E. M. p. 245.	
Szenteltt víz. Aqua lustralis. M. A.	SZENYJE, szennyje, szennye. Ejus sordes. Maga szennyét másra ken. km.	
Szenteltt víz-hintező. Aspergillum. M. A.	Te kezed' szennyje. Ex tua officina prodiit. M. A.	
Föl szenteltt pap. Mysta, mystes. S. I.	Rajta hagyta a' keze' szennyét. km.	
Meg szenteltt. Consecratus, sanctificatus. M. A.	SZENYES, SZENNYES. Sordidus, maculosus, sentus, squallidus. M. A.	
Szenteletlen. Non sanctificatus. Káldi 2 Paral. 30. 17.	Szenyes. Sz. PP. Szabolcs, és Szathmár Vkben.	
Szentelttet, szentelteti. Curat benedici, curat consecrari.	Szenyes ruha. Vestes infectae. Káldi, Vasárn. Pred. p. 309.	
SZENTES. Sacrat, consecratus, item Sacrificus, religiosus. M. A. Ad speciem sanctus, pius, devotus, religiosus. Zvon. p. 911.	Szenyesedik. Sordet, sordescit, obsordet. M. A.	
Szentes. MV. Csongrád Vben. FF. Somogy, Ung, és Zemplin Vkben.	El szennyesedik. Obsordet. CM.	
Szentes élet. Zvon. Post. 1. R. p. 76. Szentesd. F. Krassó Vben.	Meg szennyesedik. idem. M. A.	
Szenteskedik. Simulat se sanctum, devotum, religiosum. S. I.	Szenyesesen. Sordide, squallide. M. A.	
Szenteskedés. Simulata pietas, religiositas.	Szenyesít, szennyesíti. Sordidat, maculat. Pázm. Pred. p. 1208.	
SZENTSÉG. Sanctitas, sanctimonia. M. A. it. Sacramentum.	Szenyesítetett. Sordidatus. M. A.	
Szentség-árulás. Nundinatio rerum sacrarum. S. I.	Szenyeske. Sordidulus. M. A.	
Szentség-hozó. Sacrif. CM.	Szenyeskedik. Sordide se gerit. Faludi, N. A. p. 99. 140.	
Szentség' imádása. Adoratio SSmi.	Szenyeskedés. Faludi, N. A. p. 166.	
Szentség-lopás. Sacrilegium. M. A.	Szenyesség. Squaliditas, squalor. M. A.	
Szentség-lopó. Sacrilegus. M. A.	Szenyessül. Sordidatur, maculatur.	
Szentség-őrző. Hierophanta. M. A.	SZENNYETLEN. Carens maculis, non sordidatus. Erdélyi, Zichi fölött. p. 18.	
Szentség-rontó. Sacrilegus, sacrifragus. M. A.	Szenyettlenség. Munditia, puritas. S. I.	
Szentség-szerzés. Sacrificatio. M. A. Institutio sacramenti.	SZENNYEZ, szennyezi. Maculat, sordidat. M. A.	
Szentség-tartó. Hierotheca, vulgo Monstrantia, vel theca reliquiarum. S. I. Sacrarium. M. A.	Be szennyezi. Inficit. Káldi, Vasárnapi Pred. p. 309.	
Szentség-törés. Sacrilegium. CM. Faludi, N. A. p. 106. T. É. p. 231.	El szennyezi. Commaculat, contaminat, conspurcat. S. I.	
* Hét szentség. Septem sacramenta.	Meg szennyezi. Commaculat. Vajda, 1. K. p. 537. 2. K. p. 203.	
	Öszve szennyezi. idem.	
	Szenyezett. Sordidatus. M. A.	
	Szenyező. Sordidans, commaculans. M. A.	
	SZENYŰ. Régi, és már ma szokatlan. Sordidus.	
	SZENYŰED, szenyved, szenved. Patitor, tolerat, suffert, perfert. M. A. PP.	
	Sokat láss, keves et szólj,	

szenv
edj.
Audi,
vide,
tace,
si vis
viver
e in
pace.

El szenvedí. Suffert, tolerat, pertolerat, perpetitur. M. A.

Ki szenvedí. Perpetitur, tolerat. S. I.

Ki szenvedí a' büntetést. Subit poenam.

Meg szenvedí. Perfert, patitur.

Meg szenvedí a' vízet ez a' bor. Patitur aquam vinum hoc.

Szenvedet. Passio.

Szenvedetes. Passivus. M. A.

Szenvedetesség. Patientia. M. A. Margit' Élete, Praynál. p. 258. Telegdi, Felelet. p. 138.

Szenvedékeny. Qui facile patitur.

Szenyvedés, szenvedés. Passio. it. Patientia, toleratio. M. A. Szenvedéssel adják a' böcsületet. km.

El szenvedés. Perpassio. M. A.

Kín-szenvedés.

Szenvedelem. Passio. Leidenschaft.

Szenvedhet, szenvedheti. Potest pati, tolerare, perferre.

El szenvedheti. Potest perferre.

Szenvedhetés. Tolerantia. M. A. CM.

Szenvedhetetlen. Impatibilis, impatiens, apathos, it. Intolerabilis, intolerans, intolerandus. M. A.

El szenvedhetetlen. Intolerabilis. M. A.

Szenvedhetetlenség. Impatientia, intolerantia. M. A. Impassibilitas. Pázm. Pred. p. 412. 568.

Szenvedhetetlenül. Impatienter M. A.

El szenvedhetetlenül. Intolerabiliter. M. A.

Szenvedhető. Tolerabilis, patibilis. M. A.

Szenvedhető dolog: tűrhető dolog. Sz. D.

SZEP.

SZEP.

SZEPE. Szóke, fejr szabású. Sz. D.

Szepe ló. Sz. D.

SZEPEG. Timet, pavet, trepidat. Sz. D. S. I.

SZEPELEG. Trepidat. Vajda, 3. K. p. 525.

SZEPELKEDik. Nititur, adnititur. M. A. CM.

Magyar István, Országok' roml. p. 27.

Szpelkedés. Annisus, conatus. M. A. CM. Káldi, Innep. Pred. p. 344.

Szpelkedő. Anuitens, ascendendo se fatigans. M. A.

SZEPÉS. Scepusium. M. A.

Szepes-Káptalan. Capitulum Scepusiense.

Szepes-Szombathely. e XVI. oppidis Scepusii.

Szepes-vár' alja. MV. Szepes Vben.

Szepes Vármegye. Comitatus Scepusiensis.

Szepesd. F. Szala Vben.

Szepesség. Provincia v. populus Scepusiensis.

SZEPET. Bélett kas, kosár, szatyor. Sz. D.

Szpetnek. F. Szala Vben.

SZEPLŐ. Impetigo, lentigo, vitiligo. M. A.

Bor-szeplő. A' részeges ember' orczáján.

Szeplős. Lentiginosus. M. A.

Szeplősíti. Temerat, violat, vitiat, contaminat. M. A.

Meg szeplősíti. Commaculat, dehonestat, devirginat, constuprat. M. A.

Szeplősítés. Vitiatio, corruptio. M. A.

Szeplősítő. Vitiator. M. A.

- Szeplősödik. Maculatur, v. lentigine aspergitur. S. I.
- Szeplősség. Csuzi, Síp-szó. p. 55.
- Szeplőtelen. Intemeratus, immaculatus. M. A.
- Szeplőtelen szűz. Virgo intacta, intemerata.
- Szeplőtelenység. Castitas, puritas, munditia v. intemerata virginitas. S. I.
- Szeplőtelenül. Intemerate.
- SZEPPEN. Exterretur, pavet. S. I.
- Meg szeppen: meg félemlik.
- Szeppent, szeppenti. Exterret, perterrefacit. S. I.
- Meg szeppentette. Exterruit.
- SZEPRENCZE. Sarmantum, resex. S. I. Sz. D.
- SZEPRENTE. idem.
- SZER.
- SZER. Ordo, series, item Symbolum. M. A.
- Szer' egyháza. Telek Békes Vben.
- Szer' falva. F. Marmaros Vben.
- Szer fölött. Nimum, supra modum. S. I.
- Szer fölött való. Nimius, immodicus. S. I.
- Szer kívül. Extra ordinem. Faludi, U. E. 2. R. p. 94. T. É. p. 166.
- Szer-szám. Utensile, instrumentum, machina. M. A.
- Szer-szám-fa. Lignum aptum pro instrumentis praeparandis.
- Szer-szám-gyártó. Machinarius. S. I.
- Szer-számos. idem. S. I.
- Szer-szem. Pajkos, virgongcz, eleven. Sz. D.
- Szer-szem ifju. Sz. D.
- Szer-szem katona. Faludi, E. M. p. 246.
- Nyalka szer-szem katona. Pázm. Kal. p. 363.
- Szer-tartás. Statutum, institutum, mores, consuetudo. M. A.
- Szer-tartó. Ceremoniarius.
- Egyházi szer-tartó. Ceremoniarius ecclesiasticus in aulis Epporum.
- Világi szer-tartó. Ceremoniarius saecularis in aulis principum.
- Szer-törés. R. Legis ruptio, statuti transgressio, decreti infractio. S. I.
- Szer-törvény. R. Delictum, crimen. S. I.
- * Fél-szer. Tectum dimidiatum.
- Gonosz szer ez a' gyermek. Puer malitiosus. Sz. D.
- Fű-szer. Sz. D.
- Kert-szer. Kert' tája.
- Pajta-szer. Pajta' tája.
- Pusztá Szer. Sz. P. Csongrád Vben.
- Kín-szer. Medium coactivum. S. I. L. KÍN.
- Mű-szer. Opificii instrumentum. Káldi, Vasárnapi Pred. p. 317.
- Patika-szer. Medicamentum. Sz. D.
- Szám-szer. Logarithmus. Dugonics.
- Rend-szer. Systema.
- SZERBE. In ordine, per vices.
- Szerbe őrzi. Per vices custodit.
- SZARBÉLL. Per vices fungens. Margit' Élete, Praynál. p. 317.
- SZERE. Ejus ordo, ejus series.
- Szerén. Admodum, juxta, secundum. S. I.
- Szerént. idem.
- Szerén szerzte. Undique, circumquaque, ubique. M. A.
- Azon szerént. Eo modo.
- E' szerént. Hoc modo.
- Szerénke. Sz. P. Somogy Vben.
- Szerét teszi. Adquirít, comparat. M. A.
- Szerével. Juste, vere v. suo modo, sua via. Faludi, N. U. p. 66. 73.
- Szerével való. Serious. Faludi, U. E. 3. R. p. 163.
- SZERED. MV. Pozsony Vben.
- Szered' vára. Olim Mikó' vára. Arx desolata in Transylvania.
- Szerednye. MV. Ung Vben.
- SZEREK. Utensilia. it. Medicamenta.
- Arany-ér hajtó szerek. Haemorrhoides promoventia.
- Csönnesítő szerek. Paregorica.
- Erősítő szerek. Roborantia.
- Fájdalmat enyhítő szerek. Anodina.
- Föl oldó szerek. Solventia.
- Fővényt, 's követ hajtó szerek. Lithonriptica.
- Geleszták ellen való szerek. Anthelmintica.
- Görcs ellen való szerek. Antispasmodica.
- Has-hajtó szerek. Purgantia.
- Hánytató szerek. Vomitiva.
- Hólyag-huzó szerek. Vesicatoria.
- Hó-számat hajtó szerek. Emmenagoga.
- Izzasztó szerek. Sudorifera.
- Kénesős szerek. Mercurialia.
- Külső tisztító szerek. Depurantia externa.
- Lágyító szerek. Emollientia.
- Pöktető szerek. Expectorantia.
- Rothadás ellen való szerek. Antiseptica.
- Savanyóság ellen való szerek. Antacida.
- Lásd Störk, Orvosi tanítás, Rácz Sámuel' fordítása után.
- SZERELM. (Anonym. cap. XVII.) Szerelem.
- Amor. M. A. Nem mindenkor édes gyökér a' szerelem. km.
- Szerelem-bogár. Philtrum.
- Szerelem-ének. Erotica carmina. PP.
- Szerelem-gerjesztő ital. Amatorium philtum. M. A.
- Szerelem-ital. idem. S. I.
- Szerelem-féltés. Zelotypia. A' ki mit szeret, azt félti. km.
- Szerelem-féltő. Zelotypus.
- Szerelem-játék. Faludi, N. A. p. 153.
- Szerelem-kórság. Sz. D. Szerelem-gyötrés.
- Szerelem' pohara. Faludi, U. E. 1. R. p. 104.
- Szerelem' vallása. Confessio amoris. S. I.
- Szerelme. Ejus amor.
- Szerelmes. Amabilis, amatus. M. A. v. amarus, eroticus v. captus, saucius amore.
- Szerelmes családtság. Faludi, E. M. p. 245.
- Szerelmes isten. Amabilis deus.
- Szerelmes leány. Puella amorosa.
- Szerelmes levél. Pázm. Pred. p. 888.
- Szerelmes versek. Versus erotici, carmen eroticum. S. I.
- Szerelmesen. Amabiliter, amanter. M. A.
- Szerelmeskedik. Amat, amoribus operam dat. M. A.
- Szerelmeskedés. Amatio. M. A.
- Szerelmeskedő. Amarus.
- Szerelmesség. Amabilitas. M. A.
- Szerelmest (mint Örömet). Margit' Élete, Praynál. p. 306.
- Szerelmetes. Amabilis, desiderabilis, dilectus, percharus. M. A.
- Szerelmetesség. Amabilitas. M. A.
- SZEREMLE. F. Pest Vben.
- SZERENC. MV. Zemplin Vben.
- Szerencs' falva. F. Bereg Vben.
- SZERENCSE. Fortuna, fors. M. A. Kinek kinek pillant néha a' szerencse. km.
- Szerencse' csúfja. Ludibrium fortunae. Faludi, E. M. p. 245.
- Szerencse' fazéka. Olla fortunae. S. I.
- Szerencse' fia. Albae gallinae filius. Faludi, E. M. p. 246.
- Szerencse-fű. Dug. km. 2. R. p. 275.
- Szerencse-játék. Lusus, ubi totum fortunae committitur. Hazárd-játék.
- Szerencse-kereső. Quaesitor fortunae.
- Szerencse-késértő. Fati periclitator. Avaturier. S. I.
- Szerencse' kereke. Rota fortunae. Pázm. Pred. p. 594.
- Szerencse-kívánás. Adprecatio.
- Szerencse' nyomorékja. Faludi, N. E. p. 51.
- * Hadi szerencse. A' hadi szerencsét, fiú magzatot, jó házasságot isten választja. km.
- Hitvány szerencse, mellynek irigye nincs. km.
- Marok-szerencse. Jobb egymarok szerencse, mint egy köből ész. km.
- Vak szerencse. Coeca fortuna.
- Vak szerencsére tette ki magát, fejét, jószágát. Sz. D.
- Vesztett szerencse az, a' hol meg szünik a' reménység. km.
- Világi szerencse változó velence. km.
- Szerencséje. Ejus fortuna. A' szegénynek szegény a' szerencséje. km.
- Szerencséli. Periclitatur, periculum facit, tentat, probat. S. I.
- Szerencsélkedik. Periculo se exponit. S. I.
- Szerencsételt, szerencsételti. Periclitatur, periculo exponit. M. A.
- Szerencsétetődik. In periculo versatur. Faludi, N. A. p. 177.
- Szerencsén forog. Periclitatur. M. A.
- Szerencsés. Felix, faustus, fortunatus, prosperus, secundus. M. A. A' szerencsésnek kiki társa akar lenni. km.
- Szerencsés napok. Fortunati dies.
- Szerencsés óra. Felix hora.
- Szerencsésen. Fortunata, prospere, feliciter, fauste. M. A.
- Szerencsésíti. Fortunat, felicitat, secundat. M. A.
- Szerencsésítés. Prosperatio, fortuna, apprecatio. M. A.
- Szerencsésesség. Prosperitas. M. A.
- Szerencsét próbál. Vagy élek, vagy halok, szerencsét próbálok. km.
- Szerencsétlen. Infelix, infortunatus, infaustus, inauspicatus. M. A. Senki sem fogadja barátul a' szerencsétlen embert. km.
- Szerencsétlen napok. Dies nefasti.
- Szerencsétlenség. Infelicitas infortunium. M. A. Nem kell a' szerencsétlenségért követet küldeni. km.
- Szerencsétlenül. Inauspicato, infeliciter, inprospere. M. A.
- Szerencsével. Fortunato.
- Jó szerencsével. Bonis avibus.
- Szerencséz, szerencsézi. Prosperat, fortunat, felicitat. M. A.

- Szerencsés. Prosperatio.
Meg szerencsés. Fortunae apprecatio.
M. A.
- SZEREP. F. Bihar Vben.
SZERES. Ordinem habens, ordinatus.
Két-szeres. Triticum siligine mixtum.
Két-szeresen. Duplicato.
Rend-szeres. Systematicus.
SZERET, szereti. Amat, diligit. M. A.
Kiki mit szeret, arra vonódik. Trahit
sua quemque voluptas.
Bele szeret. Inamatur.
El szereti. Deamat.
Meg szereti. Adamat. M. A.
Viszsa szereti. Redamat. S. I.
Viszontag szereti. idem. M. A.
- Szeretés. Amatio. M. A.
Meg szeretés. Adamatio. M. A.
Viszsa szeretés. Redamatio. Pázm. Pred.
p. 118.
Szeretet. Amor, dilectio, charitas. M. A.
Szép szóval szokták a' szeretetet meg
szerezni. km.
- Anyai szeretet. Amor maternus.
Atyafi-szeretet. Dilectio fraterna.
Böcsülő szeretet. Amor appetitativus.
Pázm. Pred. p. 1029.
Felebaráti szeretet. Amor proximi.
Fiúi szeretet. Amor filialis.
Isteni szeretet. Amor dei, amor divinus.
Kopó-szeretet. Vagus amor.
Majom-szeretet. Immodicus amor.
Munkálkodó szeretet. Amor efficiens.
Pázm. Pred. p. 1029.
Testi szeretet. Amor carnalis.
- Szeretete. Ejus amor.
Szeretetlen. Osor. S. I.
Szeretlenség. Odium, animi abalienatio.
Csuzi, Tromb. p. 615.
Szerethetetlen. Inamabilis. M. A.
Szerethető. Amabilis. M. A.
Szerető. Amasius, amator, amabilis. M. A.
Szerető atyámfia. Dilecte frater.
Szerető-féltés. Zelotypia. S. I.
Szerető-féltő. Zelotypus. S. I.
Szerető (leány). Amasia, amatrix. S. I.
Szerető (legény). Amasius, amator. S. I.
Szerető társ. Rivalis. S. I.
Szeretője, Szereteje. Ejus amasia vel
amasius.
* Gyermek-szerető. Philotechnos.
Atyafi-szerető. Amator fratrum.
Ember-szerető. Philanthropos.
Isten-szerető. Theophilus.
Lélek-szerető. Amator animarum. Pázm.
Pred. p. 1055.
- SZERETVA (Kis, nagy). FF. Ung Vben.
SZEREZ, szerezi, szerzi. Componit,
comparat, instituit, constituit. M. A. Egy
föcske tavaszt nem szerez. km.
Be szerzi. Procurat.
Be szerezte magát téltre. Procuravit sibi
pro hyeme necessaria.
El szerzi. Componit, disponit, transigit.
M. A. it. Procurat emtorem.
Elő szerzi. Apparatus, praeparat, componit,
depromit. M. A.
Meg szerzi. Comparat, it. Auctuarium
addit. M. A. Szerezd meg. Superaddas
aliquid adhuc.
Neki szerzi. Svadet ei ducendam.
Őszve szerzi. Componit, copulat. M. A.
Viszsa szerzi. Recuperat v. reducit, revellit,
restituit. S. I.
- Szerzélék. Appendix, additamentum, mantissa.
S. I.
- Szerzemény. Aquisitum, aquisitio.
Tulajdon szerzeménye. Proprium ejus
aquisitum.
- Szerzet. Machina, factio, it. Institutum. religio.
M. A.
Szerzete. Ejus institutum.
Ádám' szerzete. Status conjugalis (jocose
appellando).
Szent Ferencz' szerzete. Ordo S. Francisci. 's
a' t.
- Szerzetes. Religiosus. M. A.
Szerzetes élet. Vita religiosa.
Szerzetes játékok. Ludi instituti, ut olympia,
pythia etc. S. I.
Szerzetes pap. Sacerdos religiosus.
Szerzetesség. Religiositas.
- Szerzetlen. Sine instituto v. qui non observat
leges sui instituti, irreligiosus.
Szerzetlenség. Irreligiositas. Margit' Élete. p.
51.
- Szerzett. Procuratus, institutus.
Bé szerzett. Faludi, N. E. p. 209.
Meg szerzett. Confectus, partus, apparatus.
M. A.
- Szerzés. Compositio, constitutio, item
Corollarium, appendix, mantissa. M. A.
Be szerzés. Procuratio.
Békesség-szerzés. Káldi, Innepn. Pred. p.
424.
El szerzés. Procuratio emtoris.
Ellen szerzés. Reactio, actio contraria. S. I.
Meg szerzés. Auctuarium. it. Confectio.
M. A.
Őszve szerzés. Compositio. M. A.
- Szerző. Autor, parens, conditor, it. Transactor,
actor. M. A.
Szerző ok. Causa efficiens. S. I.
Bé szerző. Inductor, procurator. Faludi, N.
U. p. 30.
Könyv-szerző. Autor libri.
Meg szerző. Effector. M. A.
Őszve szerző. Comparator, conquisitor, v.
leno, lena. S. I.
Viszsa szerző. Recuperator.
- Szerződök. Transigit, paciscitur. M. A.
Két tászkára szerződött. km.
Meg szerződök. Paciscitur, convenit. M. A.
- Szerződés. Conventio, pactio. M. A.
Meg szerződés. Conventio, pactio,
contractus. M. A.
- Szerződő. Pactor, paciscens, contrahens. M. A.
Szerezhetetlen. Non procurabilis.
Viszsa szerezhetetlen. Irreparabilis,
irrevocabilis, irrecuperabilis. S. I.
- Szerzhető. Parabilis. M. A.
- SZERGÉNY. FF. Vas, és Soprony Vkben.
- SZERI.
Egy-szeri. Unus aliquid. Mint az egyszeri
Predikátor mondotta.
Egyszeribe. Illico.
- SZERINT, SZERÉNT. Secundum, instar. M. A.
Azon szerint. Eo modo.
E' szerint. Juxta hoc. S. K.
Igazság szerint. Jure. S. K.
Közép szerint. Mediocriter. S. K.
Nevezet' szerint. Nominatim. S. K.
Rend szerint. Ordinate. S. K.
Törvény szerint. Jure, legitime. S. K.
Volta szerint. Realiter, revera. S. K.
- SZERKED. R. Jungitur, sociatur, conjungitur,
copulatur, miscetur. Bát.
- Szerkedés. R. Junctio, conjunctio. S. I.
- SZERKEN. R. idem ac Szerked. S. I.
- SZERKESZKEDök. Se illocat. Vajda, 3. K. p. 238.
- SZERKESZT, szerkeszti. Jungit, sociat,
conjungit, copulat. S. I.
- Őszve szerkeszti. Biró Márton, Micae. p.
388.
- Szerkesztet, szerkeszteti. Componit, collocat,
insinuat, applicat, ordinat. M. A.
Egybe szerkeszteti. Componit, copulat. M. A.
Egybe szerkesztetett rendesség. Pázm. Pred.
p. 267.
Őszve szerkeszteti. Collocat, componit,
consociat, conjungit. M. A. Compaginat,
coagmentat. Faludi, N. E.
p. 84.
Őszve szerkesztethető. Consociabilis. M. A.
Őszve szerkesztethetetlen. Dissociabilis. M. A.
CM.
- SZERKEZik. Applicat se, collocat. S. I.
- SZERNYE. F. Bereg Vben.
Szernye. Víz, és Tó Bereg Vben.
- SZERRE való. Faludi, N. E. p. 183.
Egyszerre. Ad semel. 's a' t.
- SZERREL. Ordine, per vices. Jobb szép szerrel
el menni, mint kéntelenségből. km.
Jó szerrel fog a' dolgozhoz. Sz. D.
Könnyű szerrel. Levi manu. Faludi,
T. É. p. 55.
- SZERTE. Sparsim, passim. M. A.
Szerte szélvel. R. Disjectim, dispersim.
Szerte széllel. idem.
Szerte széltt. Szerte szétt. idem.
Szerte szerint. Undique, circumquaque,
ubique. Pázm. Kal. p. 771.
- SZERTELEN. Insolens, enormis, ingens,
grandis. item Enormiter. M. A. vel
Inordinatus, incompositus,
improportionatus. Faludi, E. M. p. 111.
Szeretlen adósság. Debitum enorme, ingens.
Sz. D.
Szeretlen igen. Perquam maxime. M. A.
- Szeretlen vigaság. Excessivum gaudium. Faludi.
- Szeretlenkedik. Modum non tenet, excedit, est
immodicus. S. I.
- Szeretelenség. Insolentia v. confusio v. corruptio,
perversitas. S. I.
- Szeretlenül. Insolenter, insolite, confuse,
corrupte, perverse. S. I.
- SZERTEPELni. S. I. SZERÜ.
Azon szerü. Ejusmodi. Faludi, B. E.
p. 20.
Alacson szerü. Faludi, T. É. p. 276.
Egy-szerü. Simplex. Csuzi, Tromb. p.
389. 567.
Fél szerü ember. Pázm. Kal. p. 515.
Gyöngé-szerü. Debilis complexionis,
compacturae.
Jó szerü posztó. Pannus bonae qualitatis. Sz.
D.
Kis szerü. Minuti ordinis, parvae speciei. S. I.
Könnyebb szerü. Facilioris modi. Vajda, 1. K. p.
410.
Közép szerü. Mediocris.
Szabad szerü. Indifferens. Molnár János.
- Szerüség.
Fél szerüség. Imbecillitas. S. I.
Közép szerüség. Mediocritas.
- SZERÜL szerte. Hinc inde, passim. M. A.
- SZER (rag).
- SZER, SZOR, SZÖR. Suffigum trinae mutationis
adverbia generans ut:
Egyszer, kétszer, tízszer, ezerszer. 's a' t.
Háromszor, hatszor, huszszor, százszor,
hányszor, sokszor. 's a' t.
Ötször, ötödször, többször. 's a' t.
- SZERDA.
- SZERDA. Dies Mercurii, feria quarta. M. A.

Szerda-hely. Locus mercantiliūm.
Szerda-hely. t. h. n. M. és E. Orsz.
Hamvazó szerda. Dies cinerum.
SZERDÁN. Die Mercurii.
SZERDÁS (mint szombatos) a' ki szerdát böjtöli meg.

SZERECSEN.

SZERECSEN. Aethiops, saracenus. M. A. CM.
Szerecsent mosdat. km.
Szerecsen. F. Gvőr Vben.
Szerecsen. Sz. P. Fejér Vben.
Szerecsen bors. Sok szerecsen borsot törtem az orra alá. km. Rájnis.
Szerecsen czaprag. Faludi, E. M. p. 245.
Szerecsen dió. Nux myristica. M. A. CM.
Szerecsen ló. Faludi, T. É. p. 19.
Szerecsen ország. Aethiopia. M. A. CM.
Szerecsen országi. Aethiopicus. M. A.

SZEREM.

SZEREM. Syrmium. M. A.
Szerelem Vármegye. Comitatus Syrmienensis.
SZEREMI. Syrmianus. M. A.
Szerelemi gaz-gyülekezet. Concliabulum Syrmiense. Pázm. Pred. p. 883.
SZEREMSÉG. Syrmia. M. A.

SZESZ.

SZESZ. Fragrantia, odor. M. A. Vapor, exhalatio, spiritus, item Praetextus.
Bor-szesz. Spiritus vini. Pázm. Pred. p. 227. 1112. Faludi, N. A. p. 82.
Szesz-mérő. Areometer. Fábíán, Borterm. p. 85.
SZESZE. Ejus spiritus. Pázm. Kal. p. 817. 897. Faludi, N. A. p. 2.
Szesze musza. Cunctator, morator. S. I.
SZESZEREG.
SZESZTEREG. Vajda, 3. K. p. 502.
SZESZSZEL. Sub praetextu v. spiritu.
Avval a' szeszszel mentt oda. Hoc sub praetextu accessit eo.
Álom-szeszszel. Dormitabunde, Részeg szeszszel. Ebrio spiritu. Csuzi, Sip-szó. p. 236.
SZESZTELEN. Spiritu carens.
Szesztelen bor. Vappa. S. K.
SZESZŰ.

Ki mentt szeszű bor. Vappa. CM.

SZESZTRA.

SZESZTRA. R. Cistercita.
SZESZTRÁK' szerzete. Ordo Cistercitarum.
Margit' Élete Praynál, p. 298. 355.

SZETE.

SZETE. F. Hont Vben.

SZÉ.

SZÉCS.

SZÉCS. F. Nyitra Vben.
Szécs-Keresztúr. F. Zemplin Vben.
Szécs-Polyánka. F. Zemplin Vben.
* Gál-szécs. MV. Zemplin Vben.
Rima-szécs. MV. Gömör Vben.
SZÉCSÉNY. MV. Nógrád Vben. FF. Vas és Soprony Vkben.

Szécsényke. F. Hont Vben.
Szécsényke (Alsó, fölső). FF. Nógrád Vben.
SZÉCSI. Szécsiensis.
Szécsi Szent László. F. Szala Vben.
Szécsi sziget. MV. Szala Vben.

SZÉD.

SZÉD.

SZÉDELEG. Verti gine corripitur, item Errat. vagatur. Beniczki, p. 49. Faludi, N. A. p. 236. Káldi, Innepn. Pred. p. 369.
Szédélgés. Vertigo, scotoma. M. A. CM.
Fej-szédélgés. Vertigo capitis.
Szédélgő. Vertiginosus. M. A.
Szédélgő feji. Scotomaticus. M. A.
Szédélgő lélek. Pázm. Kal. p. 409.
Szédélgeti. Vibrat. M. A.
SZÉDÍT, szédíti. Vertiginem caussat, v. seducit. A' pénz meg szédíti a' parasztot. km.
Szédítés.
Szédítő. Vertiginem caussans v. seducens. Pázm. Kal. p. 409. 627.
Szédítő beszéd. Faludi, E. M. p. 245.
SZÉDÜL. Vertigine corripitur. M. A.
El szédül. idem. M. A.
Meg szédül. idem. A' ki magasról néz le, hamar meg szédül feje. km.
Szédülés. Vertigo. M. A.
El szédülés. idem. M. A.

SZÉGYEN.

SZÉGYEN. Pudor. M. A.
Szégyen a' futás, de hasznos. Vir fugiens et denuo pugnabit. M. A.
Szégyen' fejében. Faludi, U. E. 3. R. p. 34
Szégyen gyalázat. Pro pudor, et opprobrium.
Szégyen-kő. Infamis cippus. Ki állították a' szégyen-kőre.
Szégyen-kurva. Propudium. M. A.
Szégyen-orcza. Vajda, 1. K. p. 12.
Szégyen-oszlop. Infamis suggestus. Faludi, N. E. p. 171.
Szégyen-szék, Szégyen-polcz. idem. Sz. D. S. I.
Szégyen-vallás. Pudor, dedecus, probrium. M. A.
Szégyen-vallással bélyegezett. Faludi, E. M. p. 245.
SZÉGYENEDik. Pudefit.
Le szégyenedik. Faludi, N. E. p. 190.
Meg szégyenedik.
SZÉGYENES. Sz. D.
SZÉGYENGETI. Pirongatja. Pudefacit, pudore, probro afficit, ludificat. M. A.
SZÉGYENÍT, szégyeníti. Pudefacit.
Meg szégyeníti. Confundit. M. A. Pázm. Pred. p. 816.
SZÉGYENKEDik. Pudendus est, pudore, ignominia afficitur. M. A. Zvon. 1. R. p. 36. Káldi, Ezech. 16. 52.
El szégyenkedett. Pudore ductus recessit.
Haza szégyenkedett. Cum pudore domum rediit.
Szégyenkedés. Vajda, K. E. 1. K. p. 373.
SZÉGYENLI. Pudet, verecundatur, erubescit. M. A. A' ki hazudni szokott, a' lopást sem szégyenli. km.
El szégyenlette magát. Erubuit.
Erősen szégyenli. Disputet. M. A.
Meg szégyenli magát. Erubescit. M. A.
Szégyenlem szabású. Supputet. M. A.
Szégyenlés. Erubescencia. M. A.
Szégyenlet. Pudefactio, erubescencia. M. A.
Szégyenletében nem tudott hova lenni.

Szégyenlő. Pudens, pudibundus, verecundus, erubescens. M. A.
SZÉGYENSÉG. Pudor, propudium. M. A.
Pesthi' Mes. p. 46. Káldi, Innepn. Pred. p. 422.

Szégyenséges. Pudendus, propudiosus. M. A.
SZÉGYENT vall. Pudefit. M. A.
SZÉGYENTELEN. Impudens, inverecundus. Pesthi' Meséji. p. 82.
SZÉGYENÜL. Pudefit. M. A.
Meg szégyenül. Pudefit, confunditur. M. A.
Meg szégyenülhetetlen. Inconfusibilis.
Káldi, 2. Tim. 2. 15.

SZÉK.

SZÉK. Sedes, sedile, scamnum. it. Tribunal, it. Medulla, nucleus. M. A.
Szék. F. Heves Vben. Sz. P. Veszprém Vben.
Szék' allya. Sedis districtus in Transylvania. S. I.
Szék' allya. E. F. Doboka Vben.
Szék-akna. R. most Szék. MV. Doboka Vben.
Szék-állás. Justitium. M. A.
Szék-álló legény a' mészárosoknál.
Szék-bíró. Judex in aliquo tribunali. Sz. D.
Szék' egyháza. Sz. P. Csanád Vben.
Szék-gyűlés. Conventus forensis. PP.
Szék-ház. Sedes judiciaria, tribunal, praetorium. M. A.
Szék-hely. Locus judicarius. M. A.
Szék karja. Sellae cubitale. PP.
Szék' lába. Fulmentum. PP.

- Szék-levél. Inductionales. NC. p. 455.
Szék' napja. Dies forensis. PP.
Szék-szekér. Lectica. Györfi József, Klimius Miklós.
Szék-só. Natrum, soda. S. I.
Szék' színén. Coram iudicio. M. Verbóczy. Szék-törés. R. Violatio sedis iudiciariae.
Szék-újítás. Magistratualium restauratio. Sz. D. S. I.
Szék-újító gyűlés. Congregatio comitatensis pro restauratione ineunda.
Szék-udvar. F. Arad Vben.
Szék-ülés. Sessio ad tribunal. S. I.
Szék-ülő. Assessor, cojudex. S. I.
Szék-ülő bírák. VM. Intő levél. p. 63.
* Árnyék-szék. Latrina, cloaca. A' nap is bé szolgál az árnyék-székbe, de azért meg nem mocskolódik. km.
Bába-szék. MV. Zólyom Vben. it. Sella parturientium. S. K.
Báta-szék. MV. Tolna Vben.
Bíró-szék. Sedes iudiciaria.
Bőr-szék. Sella pellicea. S. K.
Csap-szék. Taberna vinaria. S. K.
Dagasztó szék. Pedamentum mactrae. S. K.
Építő szék. Sedes restauratoria.
Fa-szék. Sella lignea. Faludi, T. É. p. 200.
Faragó szék. Sedile vietoris. S. K.
Gyóntató szék. Sedes confessionalis. S. K. Hátság szék. VV. L.
Hátatlan szék. VV. L.
Hordozó szék. Sella gestatoria. Káldi 2. Mach. 3. 27.
Igazgató szék.
Ítéző szék. Sedes iudiciaria. Káldi, Math. 27. 19.
Kamara-szék. Latrina. CM. Pázm. Pred. p. 438.
Kar-szék. Dorsuarium. S. K.
Két szék között hamar földre ül az ember. km.
Királyi szék. Thronus, solium.
Kormány-szék. Gubernium. S. K.
Láb-szék. Scabellum pedum.
Zsámoly. Sz. D.
Magyar szék. F. Baranya Vben.
Marku-szék. F. Bihar Vben.
Mészár-szék. Laniena. Szegény úrnak galambház a' mészár-széke.
Mosó szék. Sella lavatoria. S. K.
Német szék. F. Baranya Vben.
Országgló szék. Gubernium, regimen. S. K. Öszve fogható, hajtható szék. Sedes plicatilis. PP.
Pohár-szék. Abacus. Pázm. Pred. p. 69.
Predikáló szék. Cathedra.
Rúdas szék. Sella gestatoria. S. K.
Sáros szék. F. Vas Vben.
Zselyes szék. Sella brachiata.
Szalma-szék. Sella straminea.
Szaró szék (parasztosan). Cloaca.
Szégyen-szék. Scamnum propudii. S. K.
Szent szék. Forum ecclesiasticum. M. A.
Szövő szék. Machina textoria. S. K.
Szülő szék. Sella parturientium.
Tanító szék. Cathedra.
Tárnok-szék. Tavernicalis sedes. S. K. Térdepelő szék. Scabellum genuale. M. A. Törvény-szék.
Tribunal. M. A.
Úr-szék. Sedes dominalis.
Ülő szék. Pázm. Pred. p. 1065.
Vágó szék. Macellum. S. K.
Vas-szék. Pázm. Kal. p. 55.
Vonyó szék.
SZÉKBŐL tanít. Ex cathedra docet. Pázm. Kal. p. 637.
SZÉKE. Ejus sedes, ejus medulla, nucleus.
Széke valaminek: veleje valaminek.
Pázm. Pred. p. 241.
* Kegyelem' széke. Thronus gratiae. Pázm. Pred. p. 119.
Lucza' széke. Sokáig készül, mint a' Lucza' széke. km.
Szeme' széke. Az volt ám a' szemé' széke. km.
Tojás' széke. Minden tojásnak vagyon széke. km.
Úr' széke. Sedes dominalis.
Szászok' Székei Erdélyben:
Kő-halom' széke. Sedes Rupensis.
Medgyes' széke. Sedes Mediensis.
Nagy Sink' széke. Sedes Sinkensis.
Segesvár' széke. Sedes Schaesburgensis.
Szász sebes' széke. Sedes Sebesiensis.
Szász város' széke. Sedes Szászváriensis.
Szeben' széke. Sedes Cibiniensis.
Szerdahely' széke. Sedes Mercuriensis.
Új egyház' széke. Sedes Ujegyháziensis.
Székelyek' Székei:
Aranyos' széke. Sedes Aranyosiensis.
Csik' széke. Sedes Csikiensis.
Három szék' széke. Trisedes.
Maros' széke. Sedes Marosiensis.
Udvarhely' széke. Sedes Udvarhelyiensis.
SZÉKELY. Siculus. M. A. A' székely pokolba is el megy, csak meg fizessenek. Siculus miles. Kis Viczai. p. 479.
Székely. R. Custos confinii. S. I.
Székely darabnt. Siculus pedestris pyxidarius. S. I.
Székely' falva. F. Posony Vben.
Székely fogadás. Phoenicum pacta. KV.
Székely fortély. Thracicum commentum. KV.
Székely hid, és Székely város. MV. Bihar Vben.
Székely regement.
Székely ló-fő. Siculus equestris, primipilaris. S. I.
Székely szállás. E. F. Udvarhely Székében.
Székely telek. F. Bihar Vben.
Székelység. Communitas siculorum. Pázm. Epist. Tom. 1. p. 41.
SZÉKES. Sellatus. M. A. it. Cathedralis.
Székes. E. F. Maros Székében.
Székes egyház. Templum cathedrale. S. I.
Székes Fejérvár. Alba regalis. M. A.
Székes Fejér Vármegye. Comitatus Albensis.
Székes föld. Terra natrosa, natro impraegnata. S. I.
Székes hely. Civitas cathedralis. Eszterházi Tamás, p. 519.
Székes tó. Lacus natro imbutus. S. I.
Székes úr. Dominus castellum habens. Faludi, U. E. 2. R. p. 208.
Székes út. F. Tömös Vben.
SZÉKET ül. Consilium habet, ad tribunal sedet. M. A.
SZÉKI. Sellaris.
Szent széki tábla-bíró. Sacrae sedis consistorialis assessor.
SZÉKTELEN. A' minek széke nincs. Széktelen has, Széktelenség. Venter suppressus, alvus adstricta. S. I.
SZÉKLA.
SZÉKLA. Tatalynak rúdja, mellyel ki köttetik a' szárazra. Sz. D.
SZÉL 1. (Ventus).
SZÉL. Ventus, flatus. M. A. Hirtelen mint a' szél, és förgeteg. km.

- El szelel. Aufugit, profugit. El iszkódik. S. I. Ki szeleli. Eventilat. Meg szeleli. Perventilat. Szeleld meg, ha dohos, mint a' Vajkai aszszony a' lisztet. km.
- Szelelés. Ventilatio. M. A.
- Szelelő. Ventilator v. spiraculum. S. I. Szelelő gége. Trachea. S. I. Szelelő lyúk. Spiraculum.
- SZELES. Ventosus, flabilis, item Vesanus. M. A. Szeles. Csárda Bihar Vben. Szeles ifju. Ventosus juvenis. Szeleskedik. Furit, tumultuatur, insanit. M. A. Szeleskedik, mint a' vitorla a ház' tetején. Faludi, U. E. 1. R. p. 165. Szeleskedés. Pázm. Kal. p. 732. Szeleskedő elmék. Zvon. 1. R. p. 106. Szelesedik. Ventosus fit. Meg szelesedik. Delirat, mente movetur. M. A. Szelesség. Ventositas, praecipitancia. M. A. SZELETLEN. Vento destitutus. S. I. SZÉLHÜDÍK. Delirat, insanit, vertigine corripitur. Sz. D. Meg szélhüdik. Insanit, delirus fit. M. A. Szélhüdség. Delirium, insanita, vertigo. S. I. SZÉLI. Ad ventum pertinens, flabilis. Széli vitorla. Pázm. Kal. p. 85. SZÉLLEL bélelt. Levis, ventosus. S. I. Széllel él. Vento vivit, vix aliquid comedit. Nincs szegénynek mit enni. KV. p. 460. Széllel veszélyel. Cum multa miseria. Kiki jó széllel indul a' partról. km. SZELLETT. Aura. R. Spiritus v. inspiratio. Komjáthi. SZELLŐ. Aura, ventulus, flamen, spiramen. M. A. CM. Szellő. F. Baranya Vben. Gyöngye szellő. Mitis aura. Szellős. Pneumaticus. M. A. Ventis pervius. Szellős palota: akasztó fa. Szellőzik. Auram captat, perflat. M. A. Szellőző hely. Ventilatorium. Szellőzteti. Ventilata, perflat. M. A. Ki szellőzteti. Eventilat. Szellőt indít. Ventilata. M. A. SZÉLTŐL ütött. Paralyticus. S. I.
- SZÉL 2. (Extremitas).
- SZÉL. Extremitas, margo, ora. M. A. Szél-fogás a' réten a' kaszások által. S. I. Szél-fű. Disznó-paréj. Mercurialis annua. S. I. Szél-gyöp. Sz. P. Szala Vben. Szél-hal. Cyprinus idus. S. I. Szél-jegy. Meta. Vég-jel, határ-jel. S. I. Szél-jegyzet. Nota marginalis. S. I. Szél-kő. Lapis terminalis, terminus. S. I. Szél-kút. E. F. Küküllő Vben. Szél-szeg. E. F. Közép Szolnok Vben. Szél-talló. F. Bihar Vben. * Posztó-szél. Panni margo. S. K. SZÉLE. Ejus extremitas, ejus latitudo. Széle hossza mind egy. Szélére apadtott, avott a' posztó. Decessit de latitudine panni. PP. Könyv' széle. Margo libri.
- sepimento. Szélelő karók. Perticae marginales. SZÉLES. Latus, prolixus. M. A. Széles e' világon. Faludi, T. É. p. 82. Széles fenék. A' mit az ember kicsiny helyen meg fordíthat, annak széles feneket ne kerítsen. km. Széles határu tartományok. Káldi, Innepnapi Pred. p. 64. Széles keszeg. Cyprinus latus. S. I. Széles kút. MV. Soprony Vben. Breitenbrunn. Széles lapu. Lappa major. M. A. Széles lábú. Pansa, plancus, planipes. M. A. Széles süveg. Petasus. M. A. Széles szájú korsó. Amphora amplioris orificii. Szélesedik. Latescit. M. A. Ki szélesedik. Dilatur. M. A. Meg szélesedik. Latescit. M. A. Szélesen. Spatiose, late. M. A. Szélesíti. Dilatat, prolatat. S. I. Ki szélesíti. Dilatat. M. A. Ki szélesítés. Dilatio. M. A. Szélesség. Latitudo. M. A. SZÉLLED. Palatur. M. A. El szélled. Dissipatur, dispalatur, dilaceratur. M. A. Ki szélled. Dilatur, extenditur. Pázm. Kal. p. 713. Szélledés. Dilatio. Pázm. Kal. p. 139. Szélledett. El szélledett. Dispersus. M. A. Szélledez. El szélledez. Dispergitur, dispalatur. M. A. SZÉLLEG (mint Lézzeg). Vagatur, grassatur, errat. Faludi, N. A. p. 186. SZÉLLESZT, széleszti. Dispergit. M. A. El széleszti. Dispergit, dissipat, dispalat. M. A. Ki széleszti. Prolatat, dispalat. M. A. Szélesztés. El szélesztés. Dissipatio, dispalatio. M. A. Széleszthető. El széleszthető. Dissipabilis. M. A. Szélesztve. Disperse, dispersim. M. A. SZÉLLEL. Sparsim, passim, diffuse, item Vulgo. M. A. Széllyel hányja. Disjicit. Széllyel folyik. Diffluit. Széllyel fut. Diffugit. M. A. Széllyel futás. Diffugium. M. A. Széllyel futos. Discursat. M. A. Széllyel futosás. Discursatio. M. A. Széllyel futosó. Discurrens, discursans. M. A. Széllyel jár. Obambulat. M. A. Széllyel kergeti. Dispellit. S. I. Széllyel megy. Dilabitur. S. I. Széllyel oszlik. Dispergitur. S. I. Széllyel oszlatja. Dissipat. S. I. Széllyel omol. Dilabitur. Széllyel pattog. Cum strepitu dissilit. S. I. Széllyel öntözi. Diffundit. M. A. Széllyel öntözés. Diffusio. M. A. Széllyel öntöztetett. Diffusus. M. A. Széllyel szórja. Dispergit. Széllyel veti a' lábait. Pedes divaricat. S. I. Széllyel vitel. Sok helyekre való vitel. SZÉLSŐ. Extremus, marginalis. S. I. Szélső ház. Domus extrema. SZÉLT (Szélt, szétt). Passim. Széltt hoszsztat. Per longum et latum. Kisfaludi Regéji. p. 145. Szana széltt. Szana szétt. Széltétre, Széltire. Passim. Szélttében. Collateraliter. M. A. Egy szélttében. Pázm. Pred. p. 825.
- SZÉN.
- SZÉN. Carbo, pruna, ignis. M. A. Által futott rajta mint a' tyúk a' szénen. km. Szén-égető. Carbonarius. M. A. A' szén-égetőnek is csak a' tőkén van a' szemé. km. Szén-égető. F. Vas Vben. Kohlstetten. Szén-égető hely. Carbonaria. M. A. Szén-fogó. Pruniceps. M. A. Szén-fuvó. Ciniflo. Tűz-rakó gyermek. S. I. Szén-hordó. Foculus, batillum, ignitabulum. S. I. Szén-por. Fuligo. S. I. Szén-szító. Batillus. PP. Szén-tartó. Cista v. cella carbonaria. S. I. Szén-vonó. Rutabulum. Azsag. CM. Szén-vonó nem nevezheti a' pemetet. km. Dug. 1. R. p. 69. * Ásvány-szén. Carbo fossilis. S. K. Eleven szén. Pruna. S. K. Holtt szén. Carbo. Pázm. Pred. p. 1134. Kő-szén. Lithantrax. S. K. Parázs-szén. Cinis dolosus, pruna cinere tecta. Sz. D. Tüzes szén. Eleven szén. Sz. D. SZENÉ. Ejus carbo. SZENEL. Ignem alit v. carbones parat. Be jól szeneltt a' pipája. Szenelő (Szenellő. Sz. D.). Focus, foculus, Kandalló, tűz-hely. S. I. SZENES. Igneus. M. A. Szenes ház. Cubile gaudens foco. Káldi, Vasárn. Pred. p. 307. Szenes kémén. Heltai M. Kron. 2. D. d. 222. Szenesedik. Carbonescit. S. I.
- SZÉNA.
- SZÉNA. Foenum. M. A. Menjünk végére, széna-e vagy szalma. km. Széna-baglya. Circulus foeni, cumulus, meta foeni. M. A. Széna-gyűjtés. Foenificium, collectio foeni. S. I. Széna-kalangya. Meta foeni. Széna-kazal. Cumulus foeni. Széna-mál. Sz. P. Borsod Vben. Széna-rend. Sticha foenaria. NC. p. 115. Széna-szekér. Vehes foeni. M. A. Nincs olly rakott széna-szekér, kire még egy vella-széna föl nem fér. Parthi quo plus bibunt, eo plus sitiunt. M. A. Széna-takarás. Collectura foeni. Széna-takaró hely. Foenile. M. A. Széna-takaró. Foenum colligans. M. A.

SZÉLEL, szeleli. Marginem addit. Hallottam Ságbon, 1818. Márt. 18. Szélelés a' kertelésben. Marginatio in

- Széna-takaró vella. Furca foenaria. M. A.
Széna-tartó hely. Foenile. NC. p. 419. M. A.
Széna-verős. E. F. Küiküllő Vben.
Széna-vonyogó. VV. L.
* Agg széna. Foenum.
Egy lábicska széna. Sz. D.
Egy vetet széna. Sz. D.
Sarju-széna. Cordum.
Szekér széna. Vehes foeni.
Szenteltt széna. Stramen. Szenteltt széna
nem hizodalmas. km.
SZÉNÁJA. Ejus foenum. Jó renden vagyon
szénája. km.
SZÉNÁS. Foenarius. M. A.
Szénás. Sz. PP. Baranya, és Békes Vben.
Szénás falu. F. Bars Vben.
Szénás pajta. Horreum foenarium.
Szénás szekér. Plaustrum foenarium.
SZÉNÁT gyűjt. Foenum colligit.
- SZÉP.
- SZÉP. Pulcher, formosus, venustus, decorus,
speciosus. M. A. Elég szép, a' ki ép, 's jó.
km.
Szép anya. Avia. M. A.
Szép apa. Avus. M. A.
Szép csönddel. In summo silentio. Faludi,
N. A. p. 165.
Szép dolog, mikor a' száj, és szív egygyet
értenek. km.
Szép egygyezés. Eurhythmia. S. I.
Szép ember. Speciosus homo.
Szép falu. F. Tömös Vben.
Szép gyermek. Elegans pusio.
Szép halom. Sz. P. Abaúj Vben.
Szép idő. Serena tempestas. Sz. D.
Szép üdőt értt. Processit
in diebus suis.
Szép jószágú ember. Egregie praediatus. PP.
Szép lak. t. h. n. M. és E. Orsz.
Szép leány. Pulchra puella. Belle fille.
Schönes Mädchen.
Szép a' leány üdeig, huszon négy esz-
tendeig. km. Dug. 2. R. p. 263.
Szép mező. E. F. Küiküllő Vben.
Szép módjával. Bona modalitate.
Szép nem. Sexus sequior. S. I.
Szép nyír. E. F. Bistricze
Vidékében.
Szép posztó. Pannus bonae notae.
Szép rendes. Concinnus,
et elegans. PP.
Szép szer. Modus agendi blandus, comis,
placidus, affabilis. S. I.
Szép szerrel. Bona modalitate.
Szép szerű. Blandus, comis, placidus,
affabilis. S. I.
Szép szó. Blanditiae, blandiloquentia.
A' szép szót nem veszik pénzen. km.
Szép szónak nem szegik szárnya. km.
Szép termet. Forma. M. A.
Szép termetű. Formosus. M. A.
Szép virág-szál.
Szép víz. E. FF. Közép Szolnok Vben, és Csik
Szekében.
* Igen szép. Valde decorus.
Szászor szép. Virág' neme.
- SZEBB. Pulchrior. A' kép-író sem írhat
szebbet. km.
Szebbike. Pulchrior ex illis.
Szebbít, szebbíti. Pulchriorem facit. S. I.
Szebbnél szebb. Pulcherrimus, Faludi, E. M. p.
249.
Szebbül. Fit pulchrior. Biró Márton, Micae. p.
395.
SZÉPE. Ejus pulcher. Az almának is a' szépe
férgesül meg. km.
SZÉPEGET, szépegeti. Venustat, exornat, comit.
M. A. CM.
Szépegetés. Pázm. Kal. p. 412. Pred. p. 374.
Szépegető inas. Cosmeta. CM.
Maga-szépegető. Mundulus. M. A. L.
Szépegetheti. Eszterházi Tamás, p. 374.
SZÉPEINK. A' mi szépeink. Sz. D.
SZÉPEK' serege. Ki lépett a' szépek' seregéből.
km.
SZÉPEL, szépeli. Gyöngyösi. 2. D. p. 383. „Alig
mer szállani, szépelné örömet”.
SZÉPEN. Pulchre, venuste. M. A.
Szépen írás. Calligraphia. S. I.
Szépen író. Calligraphus. S. I.
Szépen ki metszett eleven bálvány. Sz. D.
Szépen vagyunk! —
Szépen zöngő. Dulcisonus. S. I.
SZÉPÍT, szépíti. Decorat, venustat. M. A.
Ki szépíti. Exornat, excolit, polit. S. I.
Meg szépíti. Exornat. M. A.
Szépítés. Decoratio.
Meg szépítés. Exornatio. M. A.
Szépítget, szépítgeti. Crebro decorat.
SZÉPSÉG. Pulchritudo, venustas, formositas,
decor. M. A. Nincs kedvesebb, se rövidebb
a' szépségnél. km.
Angyali szépség. Venustas angelica.
Deli szépség.
Különös szépség. Decor singularis.
Szepséges. Venustus, formosus, perelegans,
decorus. M. A.
Szépséges szűz. Káldi, Gen. 24. 16.
Szépségesen. Perbelle. CM.
SZÉPÜL. Decoratur, fit pulchrior. Sz. D. Mártva
szépül a' vászon. km. Dug. 2. R. p. 264.
Ki szépül.
Meg szépül.
Szépület (mint Épület). Decoramen,
decoramentum, decoratio. S. I. Sz. D.
- SZÉR.
- SZÉR. E. F. Közép Szolnok Vben.
SZÉRŐ. Area. M. A. Káldi scribit „SZÉRÜ“ 4.
Esd. 4. 30. Pázmán „SZÜRÜ“ Pred. p.
794. 886.
Enged a' szerő a' csép-hadarónak: puha a'
földe Sz. D.
Szerő-tisztító. Areator. M. A.
Szerős. Area instructus, aream habens.
Szerős kert. Nyomtató, cséplő, szóró hely.
Sz. D.
- SZÉRDÉK.
- SZÉRDÉK. Lac coagulum. M. A.
Szerdéken próbálják a' macskát. km. Ebül
jött szerdékeknek ebül kell el veszni. km.
SZÉRDÉKES. Szerdékes macskát nehéz meg
jobbítani. km. Dug. 2. R. P. 110.
SZI.
SZID.
SZID. Szidja. Maledicit, vituperat. M. A. A' ki
mást szid, maga vétkezik. km.
Ki szidja. Reprehendit, objurgat, ver-
bis castigat. S. I.
Le szidja. idem. S. I.
- Meg szidja. Vituperat, increpat, conviciatur.
M. A.
Öszve szidja. Conviciis onerat.
SZIDALOM. Obtreatus, probrum, convicium,
opprobrium, vituperium. M. A. CM.
Szidalma. Ejus vituperium.
Szidalmas. Probrosus. M. A. CM.
Szidalmasság. Ignominia, opprobrium. M.
A. Telegdi, Felelet. p. 64.
Szidalmatos. Ignominiosus, vituperandus,
probrosus. M. A.
Szidalmaz, szidalmazza. Vituperat, obtreatus,
conviciatur. M. A.
Meg szidalmazza. Vituperat, increpat,
conviciatur. M. A.
Szidalmazdogalja. Reprehensat. M. A. CM.
Szidalmazás. Opprobrium vituperatio. M. A.
Szidalmazó. Vituperator, vitupero, conviciator.
M. A.
SZIDAT, szidatja. Dat occasionem vituperio,
concitat alium ad se vituperandum.
Mit szidatod magadat. Sz. D.
SZIDÁS. Vituperatio, increpatio. M. A.
SZIDHATÓ. Vituperabilis. M. A.
SZIDOGAT, szidogatja. Vituperat, conviciatur.
M. A.
Meg szidogatja. idem. M. A.
Szidogatas. Convicium, vituperium, vituperatio.
M. A.
Szidogató. Conviciator, vituperans. M. A.
- SZIG.
- SZIG.
SZIGÁR. Macer, macilentus, siccus, aridus,
exsuccus. Sz. D. S. I.
SZIGLÓS. F. Soprony Vben.
SZIGONY. Fuscina. CM. M. A. Halász-
villa. Sz. D.
Szigonyos. Cuspidatus, aculeatus.
Szigonyos dárdá. Sparus. M. A.
Szigonyos kópia. Faludi, T. É. p. 23.
Szigonyos láncsa. Sz. D.
Szigonyos nyíl. Catapulta. M. A.
SZIGOR.
Szigorodik. Affligitur, vexatur, opprimitur. Sz.
D. S. I.
El szigorodik. Sz. D.
Szigoru. Miser, afflictus, calamitosus,
oppressus. Sz. D. S. I.
- SZIG.
- SZIG.
Szig-liget. F. Szala Vben.
SZIGET. (R. Szeget.) Insula. M. A.
Sziget. t. h. n.
Sziget-köz. Insula. C. Posoniensis.
Sziget-vár. Somogy Vben.
Fél sziget. Peninsula. CM.
Szigeti. Insularis. M. A.
Szigeti. Sz. PP. Abaúj, és Bihar Vben.
SZIGECSKE. Sz. P. Somogy Vben.
- SZIK.
- SZIK.
Szik-szó. MV. Abaúj Vben. Sz. P. Heves
Vben.
SZIKKAD. Siccatur. Sz. D.
El szikkad. Arescit. Káldi, Isaias. 19. 7.
SZIKKASZT, szikkasztja. Siccatur. Sz. D.
SZIKLA. Rupes.
Kő-szikla. idem. Nehéz a' kő-sziklát meg
lapítani. km.
Sziklás. Szirtos. Sz. D.
Kő-sziklás. idem. Pázm. Pred. p. 345.

- SZIKRA. Scintilla, favilla. M. A. A' kicsin szikrából gyakorta nagy tűz támad. km.
 Szikrás. Favillaceus. M. A.
 Szikrás kő. Spathum scintillans. S. I.
 Szikrás kovacs. idem. S. I.
 Szikrát hány. Scintillas evibrat. Faludi, T. É. p. 95.
 Szikrázik. Scintillat. M. A. Káldi, Innepn. Pred. p. 405.
 Szikrázás. Scintillatio. M. A.
 Szikrázó. Scintillans. M. A.
 Szikrázó csillagok. Pázm. Pred. p. 747. 1192.
 Szikráztat, szikráztatja. Scintillas elicit, ut in machina electrica. Az ütés szikráztatja a' hideg követ. Pázm. Pred. p. 686.
 Szikráztatás.
- SZIKE.
- SZIKE. Bizonyos metsző szerszám. Sz. D. S. I.
 Szike. Sz. P. Nyitra Vben.
- SZIL.
- SZIL. Ulmus. M. A.
 Szil. MV. Soprony Vben. FF. Bihar, Nyitra, Somogy és Soprony Vben.
 Szil-fa. Ulmus. M. A.
 Szil-fa-mag. Ameja. M. A.
 Szil-fás. Ulmetum.
 Szil-fás aliis Szilág. Sz. P. Baranya Vben.
 Szil-fás hely. Ulmarium, ulmetum. PP. M. A.
 Szil-fű. Réti legyező. Ulmaria. S. I.
- SZÍLAG (Szilak). Darab. Sz. D.
 Szilag-szakadt, Szilagba szakadt: szerte széjjel, darabokra szakadt. Sz. D.
- Szilagos. Frustulentus. S. K.
 Szilagszó, Szilakszó. Sz. P. Gömör Vben.
- SZILAJ. Petulans, petulcus, lascivus. M. A. CM.
 Kézre szokik a' szilaj is. km. Dug. 2. R. p. 292.
 Szilaj erkölcs. Mores feri. Sz. D.
 Szilaj ló. Equus ferus, refractarius. S. I.
 Szilaj marha. Sz. D.
- Szilajkodik. Lascivit, ferocit. Biró Márton, Micae. p. 297.
 Szilajodik. Ferus redditur. Sz. D.
 Szilajság. Ferocitas, petulantia. M. A. CM.
 Szilajúl. Petulanter. M. A.
 SZILAS. Ulmarium, ulmetum. M. A.
 Szilas. t. h. n.
- SZILÁD. F. Nyitra Vben.
 SZILÁGY. Kemény nyakú. Kis Viczai. p. 259.
 Szilág. t. h. n. M. és E. Orsz.
 Szilág-cseh. E. F. Közép Szolnok Vben.
 Szilág-szeg. F. ugyan ott.
 Szilág-tó. E. F. Belső Szolnok Vben.
 Szilágység. Regio ultra fl. Szamos, et citra montem sylvosum. Nic. Oláhi Hung. p. 71.
- SZILÁLJA. Ventilát, spargit, dispergit, v. vellit, vellicat. S. I.
- SZILÁNK. Raptus dolabrae. Gyalu-hulladék. S. I.
- Szilánkos fa, olly fa, melly nem egy hamar török, mivel szálkás, és erős inai miatt nem enged az erőnek. Sz. D.
- SZILI. A' ki Szilről való.
- SZILVA. Prunum. M. A.
 Szilva (Kis, nagy). FF. Sáros Vben.
 Szilva-barack. Prunum armeniacum, persicum. S. I.
 Szilva-bor. Crematum ex prunis. S. I.
 Szilva-pálinka.
 Szilva-fa. Prunus. M. A.
- Szilva-fű. Prunella. M. A.
 Szilva-íz. Palatha prunorum. PP.
 Szilva-kása. Pulmentum ex prunis. Szilva-szak.
 Szilva-lé. Kotty belé szilva-lé, téged borsolának belé. km.
 Szilva-mag. Ossiculum pruni. S. I.
 Szilva-szak: szilva-kása.
 * Bába-szilva. Prunum uredine vitiatum. NC. p. 87.
 Besztercei szilva. Prunum damascenum. M. A.
 Duránczi szilva. Prunum durantium.
 Fejér szilva. Prunum cereum. M. A.
 Hoszszu szilva. Magyar szilva.
 Magva-való szilva.
 Oltott szilva.
 Pálma-szilva. Dactyli. S. K.
 Sárga szilva. Prunum hordearium. M. A.
 Sózó szilva. Prunum agreste. M. A.
 Vad szilva. idem. M. A.
 Vörös szilva. Prunum ibericum. M. A.
- Szilvagy (Alsó, fölső). FF. Vas Vben.
 Szilvány. Azon hús-képi, sok réti, vöröslő rész, melly a' kopotója alatt van a' hálnak. Sz. D.
 Hal' szilványa. Sz. D.
 Szilvás. Prunetum.
 Szilvás. t. h. n. M. és E. Országban.
 Szilvás hely. F. Krassó Vben.
- SZILID.
- SZILID. Mitis. L. Szeléd. M. A.
 SZILIGY. idem. M. A. Faludi, N. A. in praef. T. É. p. 298. CM. scribit: Sziligy, sziligyen, sziligység, meg sziligíti.
- SZILKE.
- SZILKE. Frictorium. Rántó serpenyő. PP.
- SZIM.
- SZIM.
 SZIMAT.
 Szimatol. Inquirat, investigat, scrutatur. S. I.
 SZIMÓCZA. Szimolcza. Eperj-illatú fű. Fragaria. M. A. PP.
- SZIMBORA.
- SZIMBORA. Partitio, consortium. M. A.
 Dicitur etiam Czimbora, et Zimbora.
 SZIMBORÁL. Partitur, paciscitur. M. A.
 Czimborál.
 Szimboráló. Partiarus, consors. M. A.
 SZIMBORÁS. idem.
 Szimborás gazdák. Kik mindenik egy ökröt fog össze, és úgy szántanak kölcsönösen.
- SZIMM.
- SZIMM.
 SZIMMOG. Piszeg, sziszeg. Sz. D.
- SZINGYULA.
- SZINGYULA. Meretrix.
 SZIP.
 SZIP. Sugibulum. S. I.
 SZIPA. Anus, vetula. S. I.
 Szipákol. Sugit, attrahit. Vajda, 3. K. p. 22.
- Tobákot szipákol. Pulveres nicotianae ingerit in nares.
 Szipál. idem.
 SZIPIRTYÓ. Meretrix. Somogyban kelendő szó.
 SZIPKA. Tubulus, sugibulum, attractorium. S. I.
 Szipkán (csön, nád v. szalma-szálon) bort, mustot híz a' hordóból. Sz. D.
 Szipkája a' furuglyának: nyele. Sz. D.
 SZIPOGATJA. Crebro haustu attrahit, sugit. Sz. D.
 SZIPOLY. Blatta. M. A.
 Szipoly a' méh-kasban. Sz. D.
 SZIPORKA. Mica, frustillum.
 Tüzes sziporka. Carbo ignitus.
 SZIPÓ. Sugibulum, siphon doctus. S. I.
 Szipóka. idem. S. I.
 SZIPPANT. Uno haustu sugit, attrahit, haurit.
 Tobákot szippantott.
 Szippantás.
 Szippantat.
 Egy szippantat tobák. Pulvis tabaccae, quantum ad unum haustum sufficit.
- SZIR.
- SZIR.
 SZIRICS.
 Sziricsöl. Sorbet, absorbet. M. A. Szöresöl.
 Ki sziricsöli. Exsorbet. CM.
 Sziricsölés. Sorbitio. M. A.
 Sziricsölhető. Sorbilis. M. A.
 Sziricsöldögeli. Sorbillat. M. A.
 SZIRK. F. Gömör Vben.
 SZIROM. Membrana colorata, pellis lacvigata, et colore tincta. M. A.
 Szirma. FF. Borsod, és Ugocsa Vben.
 Szirmos. Pelle colorata obductus.
 Szirmos ostor. Faludi, E. M. p. 87. SZIRONY.
 Vimen, ligula, aluta. M. A. CM.

Szirnyol. Vimine textit. Veszszóvel köt. Sz. D. S. I.
 Szirnyos. Crusta obductus. Sallangos, rojtos. Sz. D.
 Szirnyos dohány-zacskó. Sz. D.
 Szirnyos hó. Nives crustatae, crusta obductae nives. PP.
 SZIRT. Occiput. M. A.
 Kő-szirt Scopulus, cautes.
 Nyak-szirt. Occiput. M. A. CM.
 Nyak-szirton tagoltatá magát. Pázm. Kal. p. 554.
 Szirtos. Agasyrthus, hispidus, sordidus, squallidus. M. A.
 Szirtosság. Squallor. M. A. Prágai, p. 896.
 Szirtosan. Squallide. M. A.
 Szirtosodik. Squallidus redditur. Sz. D.

SZISZ.

SZISZ. Sonus per dentes transmissus.
 SZISZEG. Mussat, mussitat. M. A.
 Sziszeg, mint a' süil-disznó a buzában. km. Dug. 1. R. p. 199.
 Sziszegés. Mussatio, mussitatio. M. A.
 Sziszegő. Dentiloquus. M. A.
 SZISZEREG. Prae timore mussitat. Biró Márton, Micae. p. 190.

SZITA.

SZITA. Incerniculum, subcerniculum, cribrum pollinarium, farinarium. M. A.
 Által lát ő nem csak a' rostán, hanem a' szítán is. km.
 Szita. E. F. Belső Szolnok Vben.
 Szita-kötő. Cribrarius. PP.
 Szita-kötő. Libellula. Wasserjungfer. S. I.
 * Gyakor szita. Pollinarium. CM. Sürü szita.
 Kis szita. Cribrum minus.
 Nagy szita. Vagyon itt minden, kis szita, nagy szita. km.
 Leves-szita. VV. L.
 Ritka szita. VV. L.
 Sürü szita. Cribrum pollinarium.
 Téj-szűrő szita. VV. L.
 Új szita szegen függ. km. M. A.
 SZITÁL, szítálja. Pollincit. M. A.
 Ki szítálja. Excribrat.
 Meg szítálja. Percibrat.
 Szítáló. Pollintor, pollinctor. M. A.
 Szítáló malom : szitás malom.
 Szítáltt. Cribro transmissus.
 Szítáltt liszt. Poliis, pollen. M. A.
 SZITÁS. Cribrarius, cribrorum confector.
 Szítás-kereszt-úr. E. MV. Udvarhely Székében.
 Szítás malom. Jár kél a farával, mint a' szítás malom. km. Dug. 1. R. p. 206.

SZITOK.

SZITOK. Convitium, vituperium, maledictum. M. A. Lé tartja a' szolgát, szitok átok a' gazdát. km.
 SZITKA. Ejus convitium.
 SZITKOS. Convitiator, maledicus. M. A.
 SZITKOZÓDÍK. Convitiatur. M. A.
 Szitkozódás. Maledicentia, maledictio. M. A.
 Szitkozódó. Convitiator, calumnians. M. A.

SZITY.

SZITY. Szityeg szotyog.
 SZITYTYEM szotty. Kinek nem tetszik a' szitytem szotty, fogadjon az kippen koptot. Hallottam 1791-ben Szala Szent Györgyön.

SZITYTY.

SZITYTY.
 SZITYTYA.
 Szitytyai magyar.
 SZITYTYÓ. Juncus, donax, cyperus, cyperis. M. A. CM.
 Szitytyós. Juncosus. M. A.
 Szitytyós hely. Juncetum. M. A.

SZÍ.

SZÍ.

SZÍ, szíja. Sugit, attrahit. M. A. Ore sugit, v. naribus attrahit. S. I. Magába szíja, mint a' tapló a' tüzet. km.
 Bé szíja. Insugit, imbibit, attrahit. S. I.
 El szíja. Absugit.
 Föl szíja. Suctu attrahit, exsorbet. M. A.
 Hozzá szíja. idem. Attrahit, suctu attrahit. M. A.
 Ki szíja. Exsugit. M. A.
 Meg szíja. idem.
 Vissza szíja. Resorbet. S. I.
 SZÍÁCS (mint Forgács). A' szívó késnek forgács-hulladékja. S. I. et usus plebis.
 SZÍVÁLKODÍK. S. I.
 SZÍVAT (név). Attractura, suctus.
 Szívatos. Habens attracturam, suctum.
 Szívatos kút. Fons pneumaticus.
 Szívatyú. Antlia v. siphon, tubulus doliaris. Héber. Sz. D. S. I.
 SZÍVAT (íge), szívatja. Facit attrahi.
 Be szívatja. Facit insugi.
 Föl szívatja. Suctu attrahi facit.
 Ki szívatja. Facit exsugi.
 Szívató szerek. Epispastica.
 SZÍVÁCS. idem ac Szíács.
 SZÍVÁGY (Álsó, fölső). E. FF. Közép Szolnok Vben.
 SZÍVÁNY. Proboscis insecti. Saugrüssel. S. I.
 SZÍVÁR.
 Szívárkodik. Demanat. M. A.
 Ki szívárkodik. Emanat. M. A.
 Le szívárkodik. Sz. D.
 Szívárkodik. Manat. Pázm. Pred. p. 645.
 Káldi, Innepn. Pred. p. 71.
 Által szívárkodik. Faludi, U. E. 1. R. p. 26.
 Bé szívárkodik. Káldi, Innepn. Pred. p. 366.
 Szívárkozás. Manatio. Káldi, Innepn. Pred. p. 96.
 Szíváróg. Diffluit. PP.
 Föl szíváróg. Sz. D.
 Le szívárógott a' víz. Sz. D.
 Szívárvány. Arcus coelestis, item Siphon, siphunculus. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 693. 708. E contra NC. p. 5. scribit Szovárvány. Thelegdi quoque Hom.

1. R. p. 103 habet Szovárvány, quin M. A. loco Ki szívárkodik scribit etiam Ki szívárkodik. El tünt, mint a' szívárvány. km.
 Szívárvány-hajtás. Faludi, E. M. p. 63.
 Égi szívárvány. Pázm. Pred. 98.
 SZÍVÁS. Suctus. M. A.
 Bé szívás. Absorptio v. attractio. S. I.
 Vissza szívás. Resorptio. S. I.
 SZÍVOGAT, szívogatja. Sugitat. S. I.
 SZÍVORNYA. Csó, mellyel huzatik víz, bor. Sz. D.
 SZÍVÓ. Sugens, attrahens.
 Szívó csó. Tubus doliaris, siphon. S. I.
 Szívó fű. Flammula Jovis. S. I.
 Szívó kés. A' bognároknak két nyelű kések. S. I.
 Szívó tők, mellyel bort színak. Sz. D.
 Szívó köpü. idem. Sz. D.
 Szívódik. Attrahitur.
 Bé szívódik. Absorbetur.
 Szívóka. Fistula doliaris, v. sugibulum. S. I.
 Szívós. Lentus, flexilis. PP.
 Szívós tészta. Massa farinae diduci se patiens.
 Szívós veszszó. Virga flexilis.
 Szívósodik. Flexilis fit.
 Meg szívósodik. Sz. D.
 Szívóosság. Lentor. Sz. D.

SZÍJ.

SZÍJ. Corium, lorum, ligula. M. A. Ne-héz az ebet a' hájas szíjról el szoktatni. km.
 Szíj-gyártó. Coriarius, alutarius. M. A.
 Szíj-gyeplő. Funis loreus. PP.
 Szíj-öv. Zona pellicea. Pázm. Pred. p. 22.
 * Álom-szíj. Melly a' kocsist alunni engedti.
 Bocskor-szíj. Corrigium peronis. S. K.
 Borotva-szíj. Cos coriacea.
 Eb-szíj. Copula venatica. S. I.
 Gyeplő-szíj. Faludi, E. M. p. 23.
 Hát-szíj. Averta. Szűgy-elő, szűgy-hám. CM.
 Kantár-szíj. Funales habenae. S. K.
 Kengyel-szíj. Lorum scandalarium. VV. L.
 Kötő szíj. Ligula scortea. S. K.
 Láb-szíj. Pedica. PP. Pázm. Pred. p. 30.
 Nadrág-szíj. Loram caligarum.
 Nyak-szíj. Millum. Dug. km. 1. R. p. 215.
 Orgona-szíj. Lorum follium organi.
 Rab-szíj. Lorum, quo captivi ligantur.
 Saru-szíj. Corrigia. NC. p. 453.
 Szalag-szíj. Ligula. NC. p. 453.
 Tarisznya-szíj. Lorum canistri.
 Tartó szíj. VV. L.
 SZÍJA. Ejus lorum.
 SZÍJAL, szíjalja. Húst, halat szíjakra vágja, hosszára darabolja. S. I.
 SZÍJAS. Loreus, item Ductilis, flexilis.
 Szíjas ín. Tendo. S. I.
 Szíjas vas. Ferrum ductile. PP.
 SZÍJAZ, szíjazza. Corio vestit v. loro verberat.
 Föl szíjazta a' bocskort. km. Dug. 1. R. p. 174.
 Meg nadrág-szíjazta. Nadrág-szíjjal meg verte.
 Szíjazat. Loramentum. Faludi, T. É. p. 22.

SZITY.
 SZITYTYEG. Agitatur.

SZÍN.

- SZÍN. Color, facies, item Praetextus v. superficies. M. A. v. Figura v. receptaculum v. nubilarium. Leg szebb szín az el pirulás. km.
- Szín-adás. Colorum perita distributio. S. I.
- Szín-arany. Aurum purum, obryzum. Faludi, E. M. p. 246.
- Szín-barát. Ad speciem amicus.
- Szín-barátság. Amicitia ficta, simulata. S. I.
- Szín-bársony. Faludi, N. U. p. 79.
- Szín-beszéd. Faludi, U. E. 1. R. p. 97.
- Szín-bogár. Coccus. S. I.
- Szín-bor. Vinum primo fusum. M. A. Pázm. Pred. p. 390.
- Szín-fösték. Fölső vagy is utolsó fösték. Faludi, E. M. p. 164.
- Szín-fogás. Praetextus, obtentus. S. I.
- Szín-gyémánt. Faludi, U. E. 2. R. p. 206.
- Szín-halom. Anonym. cap. 32. „Ibi paratis tuguriis plures dies permanserunt, et montem illum, super quem duci (Arpado) FOLIATA (Levél-szín) fecerunt, nominaverunt „Zenuholm“.
- Szín-hal. Piscis melior, grandior, pretiosior. S. I.
- Szín-hányás. Csuzi, Síp-szó, p. 20. Tromb. p. 378.
- Szín-hányó. Csuzi. Síp-szó. p. 55.
- Szín-játék. Ludus scenicus. S. I.
- Szín-játszó. Actor theatralis. S. I.
- Szín-lepel. Siparium. S. I.
- Szín-mész. Tectorium. M. A.
- Szín-méz. Mel purum. M. A.
- Szín-mutatás. Hypocrisis. Pázm. Kal. p. 249.
- Szín-mutató. Hypocrita. M. A.
- Szín-must. Elő-must. Mustum lixivium. S. I.
- Szín-nép. Flos populi. Pázm. Pred. p. 846.
- Szín-olaj. Oleum purum. Vajda, 3. K. p. 502.
- Szín-pénz. Numus argenteus uncialis. Tallér. S. I.
- Szín-társ. Specie amicus, ad speciem socius. S. I.
- Szín-téj. Flos lactis.
- Szín-tészta. Massa ex polline. Liszt-lángból való tészta. Faludi, T. É. p. 51. E. M. p. 38.
- Szín-változás. Transfiguratio. Faludi, U. E. 1. R. p. 130.
- Szín-vesztő. Versicolor. item Hypocrita. M. A.
- Szín-világ. Ditiore, potentiores, opulentiores. S. I.
- * Arany-szín. Color aureus. Pázm. Pred. p. 1224.
- Azon szín alatt. Sub hoc praetextu.
- Dél-színre hozza. In apricam lucem protrahit. Faludi, B. E. p. 33.
- Elő-szín. Faludi, U. E. 3. R. p. 53.
- Ég-szín. Caeruleus. NC. p. 227.
- Föld-szín. Facies terrae.
- Föld-színtt lakik. Habitat in contignatione infima.
- Gesztenye-szín. Spadiceus. NC. p. 231.
- Habos szín. Undulatus color. NC. p. 231.
- Hamvas szín. Cinereus. NC. p. 229.
- Holló-szín. Color coracinus. NC. p. 227.
- Játék-szín. Theatrum.
- Kapu-szín. Spatium intra portam principalem.
- Kellő szín. Faludi, U. E. 1. R. p. 23.
- Kocsi-szín. Receptaculum rhedarum.
- Kül-szín. Forma externa. Sz. D.
- Láng-szín. Faludi, N. A. p. 136.
- Levél-szín. Nubilarium.
- Őn-szín. C. Plumbeus. NC. p. 227.
- Pázsit-szín. C. Herbidus. NC. p. 229.
- Ponczion-szín. Faludi, N. E. p. 157.
- Rózsaszín. C. Roseus. NC. p. 227.
- Szederjes szín. C. Hyacinthinus. NC. p. 227.
- Szekér-szín. Receptaculum curruum.
- Test-szín. NC. p. 229.
- Tégla-szín. Siccatorium laterum.
- Vas-szín. C. Ferrugineus. NC. p. 227.
- Viasz-szín. C. Cereus. NC. p. 229.
- Víz-szín. C. Crystallinus. NC. p. 227. A' többi színnek' neveit, és jelentéseit lásd Beniczkinél. p. 287 – 288.
- SZÍNE. Ejus color v. facies.
- Színe, 's viszája. Faludi, U. E. 1. R. p. 207.
- Színe' elejbe. Ad conspectum ejus.
- Színe-hagyó posztó. Pannus versicolor. PP.
- Föld' színén. Faludi, U. E. 1. R. p. 25.
- Tenger' színén fölül. Supra libellam maris.
- Víz' színén. In superficie aquae. Faludi, T. É. p. 97.
- SZINEL, színeli, színli. Asciat, item Colorat, incrustat. M. A. A' színt színnel színeld. km. Dug. 2. R. p. 134.
- Bé színli magát. Insinuat. M. A.
- Meg színli. Gyalulja, bárdolja. Asciat. CM.
- Le színeli. Superficiem demit. S. I.
- Színlés. Coloratus, asciatio, item Simulatio, praetextus. M. A. Pázm. Pred. p. 981.
- Bé színlés. Insinuatio, it. Incrustatio, infuscatio, coloratio. M. A. Faludi, N. U. p. 73.
- Színlés képpen. Ficta, simulate, ad speciem. S. I.
- Színlett. Coloratus, asciatus. M. A.
- Bé színlett. Káldi, Gal. 2. 4.
- Ki színlett virág. Faludi, N. U. p. 167.
- Színlő. Coloris inductor, asciator, tector, simulator.
- Színlő, fal-sikárló. Tector. M. A.
- Színlő bárd. Ascia. M. A. CM.
- Színlő fejsze. idem. M. A.
- Színlő mész. Tectorium. M. A. CM.
- * Be színlő. Intimator. Be hozó, hírdető. CM.
- Fal-színlő. Tector. CM.
- SZINETLEN. Decolor. M. A.
- SZÍNES. Colorius. M. A. Coloratus, speciosus, fictus, simulatus. S. I.
- Színes barátság. Jobb a' tisztességes háborúság, mint a' színes barátság. km.
- Színes gyík. Chamaeleon. S. I.
- Színes jó. Bonum opinativum, putativum. S. I.
- Színes köntös. Vestis colorata, non lugubris. S. I.
- Színes nyomorúság. Speciosa miseria. Pázm. Pred. p. 468.
- Színes ok. Argumentum speciosum v. praetextus. S. I.
- Színes tégla. Later coctus. S. I.
- Színes udvar. Pázm. Pred. p. 634.
- Színes világ. Faludi, U. E. 3. R. p. 169.
- Színesen. Speciose. Pázm. Kal. p. 461.
- Színesít, színesíti. Colorat. Pázm. Kal. p. 807.
- Színesítő. Colorans, colorem addens. M. A.
- Színesített. Coloratus. M. A.
- Színeskedik. Simulat, personam agit. Epist. Széch. Tom. 2. p. 265
- Színeskedés. Faludi, N. E. p. 71.
- Színesség. Simulatio. S. I.
- Színesül. Coloratur, colorem accipit. S. I.
- SZÍNEZ, színezi. Colorat. M. A.
- Színezés. Coloratio. Vajda, K. É. 1. K. p. 577.
- Színezett. Coloratus. Vajda, 2. K. p. 58.
- SZINI. Colorius. M. A.
- SZÍNIG. Usque ad superficiem.
- SZINKEDik. Colorem ostentat.
- Két színekedik. Sz. D.
- Színkedő. Ravasz. Sz. D.
- SZÍNLET, színleti. Simulat. Faludi, N. A. p. 129.
- SZÍNLIK (mint Fénylik). Splendet. Faludi, E. M. p. 90.
- El színlik. Colorem mutat, perdit, amittit. S. I.
- Ki színlik (mint Ki tetszik). Resplendet, elucet. Faludi, N. A. p. 67.
- Színlő.
- Fönn színlő erkölcs. Virtus conspicua, alte splendens. Faludi, N. A. p. 118.
- SZÍNRE. Ad speciem.
- SZÍNREL szépti. Faludi, U. E. 2. R. p. 55.
- SZÍNRRÜL színre. De facie ad faciem.
- SZINT ad. Colorat. M. A.
- SZÍNTELEN. Decolor. M. A.
- Szintelen tégla. Later crudus. S. I.
- Szintelenedik. Decoloratur.
- Meg színtelenedik. Biró Márton, Micae, p. 393.
- Szinteleníti. Decolorat. M. A.
- Meg színteleníti. Biró Márton, Micae, p. 391.
- Káldi, Vasárn. Pred. p. 405.
- Szintelenített. Decoloratus. M. A.
- Szintelenség. Pallor. Káldi, Vasárnapi Pred. p. 433.
- SZINTE (Színette, szintte, szinte). Prorsus, prorsum, penitus, utique, plane, mere. M. A.
- Szinte akkor, Szint' akkor. Illo ipso tempore.
- Szinte annyi, Szint' annyi. Perinde, tantundem. M. A.
- Szint' annyira böcsüli. Tantidem facit. S. I.
- Szinte az. Id ipsum, is ipse, ille ipse. M. A.
- Szint' ez. Hic ipse. S. I.
- Szinte jól, szinte jókor. Opportune, commodus, in tempore. S. I.
- Szinte mint. Sicut, quemadmodum. M. A.
- Szinte most. Proxime, paulo ante. S. I.
- Szint' oda. Eodem. S. I.
- Szint' olly, szint' ollyan. Similis, aequalis. S. I.
- Szint' olly drágán. Tantidem. S. I.

- Ebedlő szoba. Coenaculum. Faludi, N. A. p. 32.
 Szint' olly nagy. Tantusdem, aequè magnus, pari magnitudine. S. I.
 Szint' onnan. Indidem. S. I.
 Szint' ott. Ibidem. S. I.
 Szinte szakasztott olyan. Simillimus ei.
 Szinte úgy, Szint' úgy. Perinde. M. A.
 Szint' úgy mint. Perinde ac, non minus quam, non secus ac. S. I.
 Ó-szinte való. Genuinus, sincerus. Sz. D.
 Ó-szinteség. Sinceritas, simplicitas. Sz. D.
 Szintén. Prorsus, penitus, plane. M. A.
 Szintenség. Eszterházi Tamás. p. 366.
 SZÍNŰ. Coloris.
 Ég-színű. Pázm. Pred. p. 1031.
 Két színű kezkenő. Faludi, T. É. p. 58.
 Vir duplex animo.
 Meggy-színű. Coloris merasini. Faludi, T. É. p. 18.
 Rózsa-színű. Coloris rosacei.
 Tenger-színű. Color thessalicus. M. A.
 Vércse-színű. Bajus. Faludi, T. É. p. 19.
 Viola-színű. Coloris violacei.
 SZÍNŰLttig. Ora tenus. PP. Teljen tele csurdültig.
- SZÍT.
- SZÍT, szítja. Struit, versat ignem. M. A. Kiki a' maga fazéka mellé szít. km.
 Hozzá szít. Studet, favet illi.
 Mellé szít. idem.
 SZÍTÓ.
 Szító fa. Rutabulum, batillum. PP.
 Szító vas. Pruniceps, pala. M. A.
- SZK.
- SZKOFIA.
- SZKOFIA. CM. SZKOFIOM. Mitra, cydaris, infula. M. A. Faludi habet „SKÓfium“ N. E. p. 55.
 SZKOFIÁS, SZKOFIOMOS. Mitratus, infulatus. M. A. Faludi, „Skófiomos“ T. É. p. 22.
- SZKOMPIA.
- SZKOMPIA. Rhus conaria. PP.
- SZO.
- SZOB.
- SZOB. FF. Hont, és Somogy Vbken.
 SZOBA. Hypocaustum. M. A. Stuba, stufa. PP.
 Cubiculum, conclave. Egy a' szoba a' kemenczével. km.
 Szob'-ajtó. Porta cubiculi.
 Szoba-készület. Apparatus conclavium. S. I.
 Szoba-leány. Cameraria, cubicularia.
 Kammerjungfer. S. I.
 Szoba-tűz-hely. Focus triclinii. Kandalló, szenelő. S. I.
 * Be nyíló (szoba). Conclave, cabinetum.
 Cseléd-szoba. Cubiculum familiae.
32.
 Elő-szoba. Protooecus. Vorzimmer.
 Háló szoba. Cubiculum, dormitorium. Faludi, N. A. p. 32.
 Író szoba. Graphiarium.
 Képes szoba. Pinacotheca.
 Mulató szoba. Oecus. Szála.
 Tanuló szoba. Musaeum.
 SZOBOR. Statua, columna lignea, palus, statumen, vacerra. M. A.
 Szobor-talp. Stereobata. M. A.
 Szobra. Ejus statua.
 Szobros. Palaris. M. A.
 Szobroz, szobrozza. Columnat. Sz. D.
 Szobrozás. Columnatio.
 Szobrozat. Columnatura. Sz. D.
 SZOBOS. F. Sáros Vben.
 SZOBOSZLÓ. Hajdu-város.
 SZOBRÁNCZ. MV. Ung Vben.
- SZOBOL.
- SZOBOL. Martes scythica, zibellina. Zobel. Nyuszt. S. I.
- SZOKIK.
- SZOKIK, szokja. Svescit, svet, consvescit. M. A. A' ki mihez szokott, nehezen hagyja el. km.
 Bele szokik. Insvescit, consvescit. S. I.
 El szokik. Desvescit, desvefit. M. A.
 Hozzá szokik. Adsvescit. Hozzá szokott a' nyomorúsághoz, mint a' vén leány a' pártához. km.
 Le szokik. Desvescit.
 Meg szokik. Consvescit, adsvescit. M. A. Az uraságot könnyű meg szokni, nehéz el hagyni. km.
 Reá szokik. Assvescit. M. A. Reám szokott, mint az úr' borára. km.
 SZOKATLAN. Insvetus, inusitatus, inconsuetus, insolens, insolitus. M. A. Nem mind rosasz a' mi szokatlan. km.
 Szokatlanság. Desvetudo, insolentia. M. A. CM.
 Szokatlanúl. Inusitate, insolite. M. A.
 SZOKÁLja. Solitat. „Azt olvasom Salvius Juliánusról hogy noha igen tudós, és bölcs ember volt, mind az által azt SZOKÁLta mondani, hogy ha egyik lába a' koporsóban vólna-is, még-is kívánna tanulni, mert a' régi magyar példa-beszéd is azt tartja, hogy, A' jó Pap holtig tanul“ Káldi, Innepn. Pred. p. 497.
 SZOKÁS. Consuetudo, ritus, mos. M. A. A' szokás természetetté válik. km. Consuetudo altera natura.
 Bé vett szokás. Recepta consuetudo. S. K.
 El szokás. Desvetudo. M. A.
 Kutya-szokás. Prava consuetudo. S. K.
 Módi szokás. Faludi, N. E. p. 169.
 Paraszt szokás. Consuetudo rustica. S. K.
 Reá szokás. Adsvetudo. M. A.
 Régi szokás. Antiqua consuetudo. A' régi szokás törvényé válik. km.
 Rögzött szokás. Consuetudo inolita. A' rögzött szokás meg köti a' józan értelmet. km.
 Új szokás. Nova consuetudo. S. K.
 Szokása. Ejus consuetudo.
- Szokásom szerint. Meo more. PP.
 SZOKDOGAL. Solitat. CM.
 SZOKMÁNY. Penum, it. Sagum rude, villosum. PP.
 Szokmány-szőlő. Vinea conducta. PP.
 SZOKNYA. Stola, tunica longa. M. A. Cyclas, tunica muliebris. PP.
 Szoknya' farka. Syrma. PP.
 Szoknya' farkát hordozó inas. Syrmatorphorus. PP.
 Szoknya-vál. Colobium foemineum, humerale. PP.
 * Rása-szoknya. Tunica e tela rasa.
 Selyem-szoknya. Tunica muliebris sericea.
 Szoknyás. Stolatus, tunicatus. M. A.
 SZOKOLY. F. Tolna Vben. E. F. Kolos Vben.
 Szokolya. FF. Hont, és Sáros Vbken.
 Szokolyd. Szokold. Major Posony Vben.
 SZOKOMat SZÖKÖMmé változtatják.
 SZOKONY.
 Szokonya, Szoknya.
 Szokonyd, Szokond (Alsó, fölső). FF. Szatmár Vben.
 SZOKOTT. Solitus, solens, svetus, usitatus. M. A.
 Szokott lenni. Usu venit, assolet. M. A.
 Szokott mód. Consuetudo, mos. PP.
 Meg szokott bünös. Habitatus peccator. S. I.
 Szokottúl. Usitate. CM. M. A.
 SZOKTAT, szoktatja. Assvefacit, consvefacit. M. A. Jó a' gyermeket jóra szoktatni. km. Dug. 2. R. p. 298.
 El szoktatja. Desvefacit. M. A. Nehéz az ebet a' hájas szíjról el szoktatni. km.
 Meg szoktatja. Consvefacit. M. A.
 Reá szoktatja. Condocefacit, assvefacit. M. A.
 Szoktatás. Assvefactio. M. A.
 Szoktató. Assvefaciens.
 Szoktató kása. Puls allectiva.
 Szoktató pénz. VV. L.
 Szoktatgat, szoktatgatja. Sensim assvefacit. S. I.
 SZOKTAM. Soleo. M. A.
 Úgy szoktam. Ita assvevi.
 SZOKTÁK mondani. Praeambulatio proverbia.
- SZOLGA.
- SZOLGA. Serviens, servus, famulus, minister. M. A. A' szolga is talál, a' kinek parancsoljon. km.
 Szolga. Sz. P. Borsod Vben.
 Szolga-bér. Merces famulorum, salarium famulitii. S. I.
 Szolga-bíró. Juridicus. M. A. Judex nobilium. Belius, Not. Hung. Tom. 1. p. 50.
 Szolga-bíró' járása. Processus, sive districtus iudicis nobilium. Belius, 1. c.
 Szolga' egyháza. Sz. P. Fejér Vben.
 Szolga-fa. Üst-tartó v. csizma-huzó fa. Sz. D.
 Szolga-Győr. Sz. P. Veszprém Vben.
 Szolga-nyugodalom. Quies famulorum. Kettős ünnep, hetes eső, szolga-nyugodalom. km.
 Szolga-rend. Pázm. Pred. p. 274. 783.
 Alsó szolga-rend. Faludi, N. A. p. 226.
 Szolga-szerető. Pázm. Pred. p. 1245.

Szolga-társ. Conservus, administer, com-
minister. CM. M. A. Pázm. Pred. p. 147.
Szolga-vas. Azon vas, mellyen a' nyárs forog,
's a' mellyel valamit föl, vagy ki húznak. S.
I.
* Árnyék-szolgára szorútt. km.
Fogadott szolgál. Pázm. Pred. p. 1090.
Fogoly-szolga. Pázm. Pred. p. 1090.
HŰ szolgál. Fidelis servus.
Jó szolgál. Könnyű a' jó szolgát igazgatni. km.
Pénzen vett szolgál. Pázm. Pred. p. 1090.
Rab-szolga. Mancipium.
Régi szolgál. A' szó is vereség a' régi
szolgának. km.
Szám-adó szolgál. Faludi, E. M. p. 205.
Szegődött szolgál. Pázm. Pred. p. 1090.
Szökött szolgának nem jár fizetése. km.
SZOLGAI. Servilis, famularis. M. A.
Szolgai félelem. Timor servilis. Pázm. Pred.
p. 1223.
Szolgai módra. Serviliter. M. A.
Szolgai munka. Opus servile.
SZOLGASÁG. Servitus, servitudo. M. A.
Szolgásra köteleztetett. Mancipatus. PP.
SZOLGÁL, szolgálja. Servit, ministrat, insertit,
famulatur. M. A. Gyertya is embernek szolgál,
de magát meg emészt. km.
Bé szolgál. A' nap is bé szolgál az árnyék-
székbe, de azért meg nem mocskolódik.
km.
Ki szolgálja. Szolgálattal ki nyeri. S. I.
Le szolgálja. Labore repensat.
Meg szolgálja. Gratus est, gratiam refert. PP.
Mint szolgál az egészség? —
Viszsa szolgálja. Operas mutuas reddit,
officiis respondet v. refert, reddit,
restituit. S. I.
Szolgálat. Servitus, servitium, ministerium,
famulatio, famulatus, famulitium,
famulatura. M. A. Viszsa tetszik a' nemes
elmének a' szolgálat. km.
Szolgálati. Ministratorius. M. A.
Szolgálatja. Ejus famulatus. Kinek nincs
aranya, szolgálatját ajánlja. km.
Szolgálás. Famulatus, famulatio. M. A.
Szolgálódik. Famulatur, ministrat. S. I.
Szolgáló. Ministrator, famulans. M. A. it.
Ancilla, famula. S. I.
Szolgáló aszszonv. Serva, famula. M. A.
Szolgáló leány. Ancilla serva, famula. M. A.
Szolgáló leányka. Ancillula. M. A.
Szolgáló leányzó. Ancilla, famula. M. A.
* Konyha-szolgáló. Ancilla ad culinae, servitia.
Szoba-szolgáló. Ancilla cubicularia.
Szolgálóskodik. Ancillatur. S. I.
Szolgálat, szolgálatja. Ministrat, subministrat,
suppeditat, administrat. M. A.
Bé szolgálatja. Administrat. M. A.
Ki szolgálatja. Eroga, administrat,
depromit, praebet, exequitur. M. A.
Szolgálatás. Suppeditatio, subministratio. M.
A.
Szolgálató. Subministrator. M. A.
Ki szolgálató. Praebitor, administrator. M.
A.
SZOLGÁTLAN. Carens famulo. S. I.

SZOLOLSMA.

SZOLOLSMA. Officium, cultus debitus, pensum.
Pázm. Pred. in praef. p. XXI. lásd
SOLOLSMA.
Szolozsma-mondás. Recitatio officii. Káldi,
Innepnapi Pred. p. 585.
Magán való szolozsma. Officium proprium
alicujus festi. Pázm. Pred. p. 411.
SZOLOLSMÁJA.
Bán' szolozsmája. Collecta victualium Bano
praestari solita.
Boldog aszszony' szolozsmája. Hymnus de
Beata Virgine.
SZOLOLSMÁS.
Szolozsmás engedelem. Csuzi, Síp-szó.
p. 328.
Szolozsmás könyv. Káldi, Innepn. Pred. p.
465.

SZOM.

SZOM.
SZOMAK. Katonai ivó edény, mellyet kard
mellé szoktak kötni. El ezen szóval Zrínyi
Miklós Part. 12. Stropha 116 és 117.
Szomakos táská. Csuzi, Tromb. p. 286.
SZOMOD. F. Komárom Vben.
Szomodor. Sz. P. Komárom Vben.
SZOMOGY. Sapor ingratus. PP.
Szomogyos. Insuper. PP.
SZOMOLYA. F. Borsod Vben. Sz. P.
Nógrád Vben.
Szomolyán. MV. Posony Vben.
Szomolyán-vár. Vár Posony Vben.
SZOMOR. Tristis, moestus, tetricus. S. I.
Szomor. F. Komárom Vben.
Szomor' falva. FF. Nyitra Vben.
Szomor-szabású. Subtristis. M. A.
Szomordok. E. F. Kolos Vben.
Szomorg (Szomorg). Tristatur, moeret. Sz. D.
Szomorgó. Tristabundus, moerens.
Szomorgat, szomorgatja. Contristat. M. A.
Szomorgatás. Contristatio. M. A.
Szomorgató. Contristator, contristans. M. A.
Szomorít, szomorítja. Contristat, tristat. M. A.
Meg szomorítja. Contristat, exacerbat. M. A.
Pázm. Pred. p. 816.
Szomorító. Tristificus. M. A.
Meg szomorító. idem. CM.
Szomorkodik. Moeret, tristis est, tristatur. M. A.
Szomorkodó. Zvonarics. 1. R. p. 774.
Szomorodik. Tristatur, moeret.
El szomorodik. Contristatur.
Le szomorodik. Contristatur. M. A. Faludi,
N. A. p. 243.
Meg szomorodik. Pázm. Pred. p. 342. M. A.
Meg szomorodás. Contristatio. M. A.
Meg szomorodott. Contristatus. M. A.
Szomoru. Tristis, moestus, tetricus. M. A.
Szomoru. mint a' havazó ősz. km. Dug. 2.
R. p. 304.
Szomoru napom ez nekem. km.
Szomoru tor, ma: Szomotor. F. Zemplin
Vben.
Szomoruan. Moeste, tristanter. M. A.
Szomorun. idem. M. A.

Szomorúság. Tristitia, moeror, moestitia,
moestitudo. M. A. Az öröm' nyomain jár a'
szomorúság. km.
Szomorúságos. Tristificus, dolorosus,
moerore plenus. M. A.
Szomorúságos pokol. Káldi, Innepn.
Pred. p. 145.
SZOMPOLYODIK. Szomorodik. Gyöngyösi, 2.
Dar. p. 234.
El szompolyodott kedve: el esett, el
csüggedt. Sz. D.

SZOMBAT.

SZOMBAT. Dies Sabbathi, Saturni, feria sexta.
M. A. Gyakorta fordul, mint a' péntek,
szombat. km.
Szombat' fa. F. Szala Vben.
Szombat' fa (Alsó, főlő). F. Vas Vben.
Szombat' falva. E. F. Udvarhely Székében.
Szombat' falva (Alsó, főlő). E. F. Fogaras
Vidékében.
Szombat-hely. Sabaria. M. A.
Szombat-helyi. Sabariensis. M. A.
Szombat-hely. F. Szala Vben.
Szombat-hely (Magyar, német). FF. Vesz-
prém Vben,
Szombat-hely (Szepes-). MV. Szepes Vben.
Szombat' telke. E. FF. Doboka, és Kolos
Vben.
* Mura-szombat. MV. Vas Vben.
Nagy szombat. Tyrnavia. M. A.
Pór-szombat. F. Szala Vben.
Rima-szombat. MV. Gömör Vben.
SZOMBATI.
Szombati nap. Dies Sabbathi.
Szombati szentelet. Sabbatismus. M. A.
SZOMBATON. Die Sabbathi. A' jó szél szom-
baton meg áll. km.
SZOMBATOS. Sabbatharius. M. A.
Szombatos zsidó. Pázm. Kal. p. 141.
SZOMBATOZ. Sabbatizatio.
Szombatozás. Sabbatizatio. M. A. Pázm. Kal. p.
564.
Szombatozó. Sabbatizans. M. A.
SZOMBATSÁG. F. Bihar Vben.

SZOMJ.

SZOMJ. Sitis. S. I.
SZOMJA. Ejus sitis. El oltotta szomját. Sz. D.
SZOMJAN. Sities. Másnak szúr, maga
szomjan marad. km.
SZOMJAS. Sities, sitiens.
SZOMJJAL. Cum siti.
Szomjjal holt. Siti enectus. S. I.
SZOMJÜ. Sities, sitiens. M. A. Igen jól illik
a' szomju emberhez a' boros korsó. km.
Szomju barom. Pázm. Pred. p. 906.
Szomju szarvas. Pázm. Pred. p. 329.
Szomjuan. Sities. M. A.
Szomjuhan. idem. Pázm. Pred. p. 447.
Szomjudik. Siti.
Szomjudtt. Sities. „A' szomjudtt a' fris
vízhez szokott kívánczolni“ Vajda, 1. K. p.
685.
Szomjudttság. Sitis. Vajda, 1. c. p. 662.

- Szomjuhozik. Sítit. M. A. Vízben lévén szomjuhozik. km. Tantalus in mediis stat sitibundus aquis. Mint a' Gyóriek víz között pénzen veszik a' vizet.
- El szomjuhozik. Sítit. M. A.
Meg szomjuhozik. idem.
- Szomjuhozó. Sitibundus, sitiens. M. A.
Szomjuhozva. Sítienter. M. A.
Szomjuhozottatja. Alterum siti affligit. Meg szomjuhozottatja.
- Szomjuhozottató. Siticulosus. M. A.
Szomjus. Sitibundus.
Szomjuság. Sitis. M. A.
Szomjuságos. Siticulosus. M. A. L.
Szomjuzik. idem ac Szomjuhozik. M. A.
SZOMNYU. idem ac Szomju. Thelegdi, Pred. 709.
Szomnyúság. Sitis. Thelegdi. I. c.
- SZOMSZÉD.
- SZOMSZÉD. Vicinus. M. A. it. Vicinia. Nem kell a' roszszért szomszédba menni. km. (Benkő szerint Szomszéd annyi volna mint SZÖM-SZEDŐ).
- Szomszéd' háza. Tanúl a' szomszéd' háza' üszögén. km.
Jó szomszéd. Jobb a' jó szomszéd sok roszsz atyafinál. km.
Leg jobb szomszéd a' jó sövény. km. Dug. 2. R. p. 30.
- SZOMSZÉDJA. Ejus vicinus. Maga dicséri magát, mert nem látja szomszédját. Domesticus testis.
- SZOMSZÉDOS. Confinis, vicinalis. Faludi, N. A. p. 214. U. E. 2. R. p. 143.
- SZOMSZÉDSÁG. Vicinia, vicinitas, vicinium, parocia. M. A.
Szomszédtságban meg esik az őszve zördülés. Gamma betam persequitur.
Szomszédtsági. Vicinalis. M. A.
Szomszédtságos. Confinis. M. A.
Szomszédtságtalanság. Injuria bonae vicinitati illata.
- SZONTY.
- SZONTY.
SZONTYOLÓDik. Contristatur, conquiniscit, contristando humiliatur, deficit. M. A. PP. Sz. D. S. I.
El szontyolódik. Conquiniscit, humiliatur, tristatur. M. A. PP.
- SZOPik.
- SZOPik, szopja. Lactet, sugit. M. A. Addig szopta nyalta, míg el csábította. km.
Be szopja. Imbibit, insugit. M. A.
El szopja. Absugit.
Ki szopja. Exsugit. M. A.
Meg szopja. Az ujjodat is meg szopnád utána. km.
Viszsa szopja. Resorbet. S. I.
- SZOPÁS. Suctus. M. A.
SZOPOGAT, szopogatja. Crebro sugit.
Ki szopogatja. Zvonarics, 1. R. p. 768.
Szopogatás. Crebro suctus.
Szopogató. Crebro sugens.
SZOPOK. F. Baranya Vben.
SZOPOR (Alsó, fölso). FF. Soprony Vben. E. FF. Közép Szolnok Vben.
- Szopornicza. Foetida mucositas equorum. Ló-taknyosság. S. I.
- SZOPÓ. Lactens, sugens. M. A.
Szopó bárányok. Subrumi. M. A.
Szopó kigyó. Boa. S. I.
Szopó köpü. Antlia. S. I.
Szopó malacz. Porcellus subrumus, nefrens. S. I.
Szopó nyaló. Fellator. S. I.
* Vér-szopó. Sangvisugus.
Szopóka. Antlia. Szopó köpü. Sz. D.
- SZOPTAT, szoptatja. Lactat, subrumat. M. A.
Meg szoptatja. idem.
- Szoptatás. Lactatus. M. A.
Szoptató. Lactans. M. A. Szoptatóra ne tekints, hogyha annak teje nincs. km. Dug. 1. R. p. 238.
Szoptató dajka.
Szoptatós. A' ki szoptatni szokott.
Szoptatós állatok. Mammalia.
- SZOR.
- SZOR.
SZORG.
Szorgalom. Cura, sollicitudo. Faludi, E. M. p. 50.
Szorgalma. Ejus sollicitudo.
Szorgalmas. Diligens, sollicitus. M. A.
Szorgalmaskodik. Curat, curam habet. S. I.
Szorgalmason. Diligenter, sollicite, accurate. M. A.
Szorgalmasság. Diligentia, sollicitudo. M. A.
Szorgalmat. idem.
Szorgalmatlan. Indiligens. M. A.
Szorgalmatlanság. Indiligentia. M. A.
Szorgalmatlanul. Indiligenter, negligenter. M. A.
Szorgalmatos. Sollicitus, sedulus, diligens. it.
Anxius. M. A. Szorgalmatos ember nem mutat holnapra. km.
Szorgalmatos kedv valamihez. Studium. M. A.
Szorgalmatos szándékú. Studiosus. M. A.
Szorgalmatoskodik. Satagit, curat anxie. M. A.
Szorgalmatoskodás. Sollicitudo, anxietas. M. A.
Szorgalmatoskodó. Anxie sollicitus. M. A.
Szorgalmatosság. Sollicitudo, anxietas, item Diligentia, sedulitas, accuratio. M. A.
Szorgalmatosan. Sollicite, anxie, it. Diligenter, sedulo, studiose, aecurate. M. A.
Szorgalmaz, szorgalmazza. Urget, sollicitat, accelerat, maturat, Zvonarics, 1. R. p. 55. 320. 457. 799.
Szorgalmaztat, szorgalmaztatja. CM. Pázm. Pred. 456.
Szorgalmaztatás. Sollicitudo, coactio. M. A. CM.
Szorgalmaztató. Sollicitator. CM. M. A.
- Szorgol, szorgolja. Sollicitat.
Szorgolódik (mint Forgolódik). Faludi, N. E. p. 190.
Szorgat, szorgatja. Urget. Sürgeti, Sámbar. p. 784. „A mikor fizetést szorgat Posaházi a' tanításért“.
- Szorgos. Frequens, arctans multitudine. M. A. item Urgens, sollicitans, molam non patiens.
Szorgos az őrlés. Difficultas moliturae.
Szorgos dolog. Res urgens.
Szorgos munka. Labor urgens.
Szorgosan. Curiose, diligenter, sollicite. S. I.
Szorgoskodik. Curat, curam habet, sollicitatur, v. sedulo observat, studiose servit. S. I.
Szorgosság. Angustia, coangustatio. M. A.
Szorgost. R. Statim, illico, actutum. Bát.
Szorgoztat, szorgoztatja. Cogit. PP.
Szorgul. Properat, festinat. S. I.
- SZORÍT, szorítja. Angustat, arctat, stringit. M. A. A' ki sokat ölel, keveset szorít. km.
Bé szorítja. Ingerit, arctat. M. A.
El szorítja. Secludit, coangustat, concludit, coarctat M. A.
Hozzá szorítja. Adstringit. M. A.
Ki szorítja. Excludit. Faludi, N. E. p. 44.
Le szorítja. Adstringit.
Meg szorítja. Instringit, perstringit, disstringit, coangustat, coarctat. M. A.
Reá szorítja. Adstringit. M. A.
Oda szorítja. idem.
Őszve szorítja. Coarctat, coangustat, comprimit. M. A.
- Szorítás. Pressura, constrictio. M. A.
Meg szorítás. Coarctatio, constrictus. M. A.
Őszve szorítás. Compressio. M. A.
Reá szorítás. Adstrictio. M. A.
Szorítkozik. Arctatur, comprimitur, coarctatur. M. A.
Által szorítkozik. Vajda, 3. K. p. 141.
Be szorítkozik. Arctatur, inarctatur. M. A.
- Szorítkozás. Arctatio.
Szorító. Adstrictorius, constringens. M. A.
Szorító kötője a' köntösnek. Adstrictorium lorum. PP.
Szorító orvosság. Medicamentum stypticum. PP.
Szorító öv. Balthus. M. A.
Szorító övedző. Cinctulus. PP.
Szorító szerek. Styptica, adstringentia. S. I.
* Gerenda-szorító. Subscus. S. K.
Homlok-szorító. Frontale. S. K.
Kutya-szorító (p. o. utsza). Angusta platea. S. K.
- Nyak-szorító. Monile, collare. S. K.
Őszve szorító. Coarctans. M. A. PP.
Szorított. Strictus. M. A.
Meg szorított. Constrictus, coarctatus. M. A.
- Szorítva. Districte. M. A.
Szorítvány. Pressus, compressus, pressura. S. I. A' fagy' szorítványa. Sz. D.
- SZORONG. Angustatur, arctatur, premitur. PP. M. A.
Szorongás. Angustatio.
A' nép' szorongása. Sz. D.
Szorongó. Prágai, p. 24.
Szorongat, szorongatja. Angustat, torquet, premit. M. A.
Meg szorongatja. Perarctat, coarctat, dstringit. M. A.
29 *

Szorongatás. Pressura, arctatio, anxietas. M. A.
 Szorongató. Arctans, coarctans, comprimens. M. A.
 SZOROS. Angustus, arctus. it. Viae angustia, angiportus. M. A.
 Szoros a' kapcza. km.
 Szoros fenyíték. Disciplina severa, austera, rigida. S. I.
 Szoros föld. Föld' szorosa. Isthmus. S. I.
 Szoros köz. Angiportus. CM. M. A.
 Szoros markú. Tenax, parcus, immunificus, cumini sector, fici divisor. M. A.
 Szoros nyakú. Guttus, simpulum. Kotyogós üveg. S. I.
 Szoros tenger. Fretum aestuarium. PP.
 Szoros utsza. Angiportus. M. A.
 Szorosad. F. Somogy Vben.
 Szorosan. Anguste, arcte, restricte, stricte, strictim, districte. M. A.
 Szorosan markolt. Strictus. M. A.
 Szorosítja. Arctat.
 Meg szorositja. Geidler, H. okt. p. 108.
 Szorosság. Angustia. M. A.
 Szorosság. F. Arad Vben.
 SZORUL. Arctatur. M. A. Premitur v. stringitur, cogitur, adigitur v. devenit. S. I. Nincs olly nagy úr, ki meg nem szorul. km.
 Bé szorul. Inarctatur, ingeritur. M. A.
 Ki szorul. Excluditur.
 Le szorul. Adarctatur.
 Másra szorul. Eget ope alterius, cogitur ad opem accipiendam. S. I.
 Meg szorul. In angustias, necessitatem, v. egestatem venit, eget, indiget v. coarctatur. S. I. Meg szorúlt, mint az eb a' gát között. km.
 Reá szorul. Adstringitur, adigitur. M. A.
 Oda szorul.
 Szorulás. Arctatio.
 Has-szorulás. Obstructio, alvus adstricta. S. I.
 Szorulat. Arctamentum.
 Tenger' szorulatja. Fretum. Sz. D.
 Völgy' szorulatja. Vallium angustiae. Sz. D.
 Szorultt. Pauper, in necessitate positus. S. I.
 Szorultt állapotban van. Egestate premitur.
 Szorultt hasu. Alvo adstricta laborans. S. I.
 Szorultt has. Alvus adsricta. S. I.
 Szorulttság. Necessitas, angustiae. Faludi, U. E. 2. R. p. 13.

SZORTY.

SZORTY.
 SZORTYOG (mint Hortyog). Hirquisalit, defluxu capitis laborat.

SZOTY.

SZOTY — Szoty belé szilva-lé, téged borsolának. km.
 SZOTYOG. Sensim excidit. PP.
 Ki-el-szotyogott kezemből a' gyümölcs. Sz. D.
 Szityeg szotyog. Lityeg lotyog.
 Szotyogtatja. Sz. D.
 El szotyogtat ja.

SZOTYOR. E. F. Három szék Székében.
 Szotyorodik. Ólálkdvda megy „Ide szotyorodnak” Hallottam Ságbon, 1818. Febr. 9.
 SZOTYÓS. Mollis, mollitus, molliculus. S. I.
 Szotyósodik. Mollescit. S. I.
 SZOTTYAN. Cadit, decidit v. saltat, prosilit. S. I.
 Belé belé szottyant a' beszédbe. Sz. D.
 Szottyant, szottyantja. Jacit, projicit, dejicit. S. I.

SZOVÁT.

SZOVÁT. FF. Soprony, és Szabolcs Vkben.
 Szovát (Alsó, főlő). E. FF. Kolos Vben.
 SZOVÁTA. Szövő szék. Sz. D.
 Szováta. E. F. Maros Székében.

SZÓ.

SZÓ.

SZÓ. Vox, verbum, sonus, loquela, dictio. M. A.
 Útnak szónak nincsen vége. km.
 Szó-adás. Promissio v. votizatio. S. I.
 Szó-beszéd. Sermo, sermocinatio. M. A.
 Szó-beszédes oktatás. Csuzi, Tromb. p. 74.
 Szó-csaplár. Loquax, garrulus, blatero, loquatulejus. Pázm. Várad' orvoslása. p. 142. Faludi U. E. 1. R. p. 151.
 Szó-csata. Logomachia.
 Szó-csere. Colloquium, discursus, confabulatio. Sz. D. S. I.
 Szó-ejtés. Vocum pronuntiatio, enunciatio, elocutio, item Dialectus.
 Szó' értelme. Sonus verbi, vocis, vocabuli. S. I.
 Szó-faragó. Faber verborum. S. I.
 Szó-fejtő. Interpres, evolutor vocis, etymologus, grammaticus.
 Szó' fia-beszéd. Fabula. M. A.
 Szó-fodorgatás. Pázm. Pred. p. 1246. Csuzi, Síp-szó. p. 213.
 Szó-fogadás. Morigeratio, obedientia, obsequentia, obsequium, obtemperatio. M. A.
 Szó-fogadatlan. Immorigerus, inobediens. M. A.
 Szó-fogadó. Obediens, morigerus. M. A.
 Szó-fogadóan. Obsequenter. M. A.
 Szó-fogadatlanág. Inobedientia. M. A.
 Szó' folyása. Pázm. Pred. p. 443.
 Szó-hajtó. Blatero, locutulejus, nugivendulus, rumigerulus. S. I.
 Szó-hintó. idem. S. I.
 Szó-hordozó. idem. Sz. D.
 Szó-hordó. idem. Sz. D.
 Szó-hihetőség. VM. p. 58.
 Szó-járás. Forma, modus, stylus, loquendi. Pázm. Kal. p. 332. Nem az ő szava' járása. Non solet is ita loqui.
 Szó' képe. Echo, imago vocis, vox resonans. S. I.
 Szó-koholó. Fabricator verborum.
 Szó-könyv. Lexicon. Wörterbuch. S. I.
 Szó-könyv-író. Lexicographus. S. I.
 Szó-kötés. Constructio vocum. S. I.
 Szó-közben. Inter sermocinandum.
 Szó-nyújtó. Vocum v. vocalium nimius protractor. Révai.
 Szó-pompa. Faludi, N. U. p. 146.
 Szó-pör. Lis de verbo.
 Szó-szaporítás. Tautologia, multiloquium. Pázm. Kal. p. 880.
 Szó-szaporító. Fabulator, multiloquus. M. A.
 Szó-szátyár. idem. Sz. D. S. I.
 Szó' szele. Rumor, fama. Beniczki, p. 163.
 Szó-tag. Syllaba. S. I.
 Szó-taglás. Syllabizatio. S. I.
 Szó-szóló. Advocatus, orator, intercessor. M. A.
 Szó-találó, Szó-lelő. Architectus verborum, inventor vocabulorum. S. I. Sz. D.
 Szó-tár. Lexicon, supellex vocabulorum. Sz. D. S. I.
 Szó-tartó, Szava-tartó. Promissi servator, executor, datae fidei tenax. S. I.
 Szó-tékozló, Szó-vesztegető. Multiloquus, lingulaca. S. I.
 Szó-tevő. Advocatus, intercessor, orator. S. I.
 Szó-törés. Promissi uon servatio, delusio, v. corruptio vocum. S. I.
 Szó-törő. Qui promissis non stat, vel qui corrupit vocabula. S. I.
 Szó-váltás. Sermocinatio, discursus. Pázm. Kal. p. 557.
 Szó-váltó. Sz. D.
 Szó-vezér. Orator. S. I.
 * Agg szó. Vetus dictum.
 Agg szó, de igaz. Praeambulom proverbii.
 Berek-szó. F. és Folyó víz Tömös Vben.
 Biró-szó. Immutabile verbum. S. K.
 Dob-szó. Sonitus tympani. S. K.
 Egy szó, mint száz. km.
 Elő-szó. Antiloquium, proloquium. M. A.
 El régisedett szavak. Voces obsoletae.
 Ének-szó. Canticum. Káldi, Ezech. 33. 31.
 Föl-szó. Clamor, vox alta, sonora, clara. M. A.
 Föl-szóval. Clara voce, elata voce. Faludi, N. A. p. 33.
 Gyapott-lágy szó. Faludi, N. E. p. 183.
 Gyökér-szó. Primitivum vocabulum. S. K.
 Hangos szó. Sonora vox. S. K.
 Harang-szó. Sonus campanae. Beniczki, p. 250.
 Hazug-szó. Mendax dictum. S. K.
 Hegedü-szó. Sonus fidium. Pázm. Pred. p. 807.
 Jaj-szó. Beniczki, p. 153.
 Jó szó. Jó szót sem ád.
 Kakas-szó. Alelectryophonia.
 Kakuk-szó. Nehezen ér több kakuk-szót.
 Madár-szó. Oscinum. S. K.
 Mester-szó. Terminus technicus. S. K.
 Muzsika-szó. Sonus musicae.
 Német szó. Germanica liuqua. S. K.
 Ocsmány szó. Obscoenum dictum, v. verbum. S. K.
 Pipa-szó.
 Síp-szó. Fistulae cantus. S. K.
 Sok szó nem jó, sok pénz jó. km.
 Szél-szó. Pázm. Várad' orvoslása. p. 229.
 Szép szó. El jön szép szóra.
 Tyúk-szó. Sonus gallinae.
 SZÓBELI. Verbalis v. vocalis v. de qua male loquuntur. A' ki szóbeli asz-

- szon
nyal
társ
alko
dik,
ham
ar
kura
fi-
név ragad reá. km.
SZÓBÚL ért az ember. km.
Szóbúl szó jött ki. km.
SZÓÉRT szót adni nem sokba telik. km. De
verbis quantum vis.
SZÓLL. Loquitur. M. A. Sokat, láss, hallj,
keveset szólj. km.
Szöll beszél. Sermocinatur. M. A.
Alatt szöll. Lassan v. sugva beszél. S. I.
Bele szöll. Interloquitur, interfatur. S. I.
Ellene szöll. Obloquitur, reclamationat. M. A.
Elől szöll. Praeloquitur. M. A.
Hozzá szöll. Affatur alloquitur. M. A.
Le szöllja. Confundit alterum.
Meg szöllja. Detrahit alteri. Mást szöll meg,
maga torkig uszik benne. km.
Viszsa szöll. Respondet v. obmurmurat.
S. I.
SZÓLD el szöld, túl lótték 's ide áll az ajával.
km. Alia Meneclis, alia porcellus loquitur.
M. A.
SZÓLDOGAL. Loquitatur. M. A.
Szóldogaló. Loquitans.
SZÓLAL. Loquitur, proloquitur, fatur, sonat. M. A.
Meg szóal. Loqui incipit, loquitur, vocem
edit.
Szóalás. Sonitus, locutio.
Szóalkozik. Colloquitur.
Őszve szóalkozik. Faludi, N. U. p. 193.
T. É. p. 100.
SZÓLAMLIK. Incipit loqui v. sonat. S. I.
Meg szólamlik. Faludi, U. E. 1. R. p. 45.
Szólamlás. Erdélyi, Zichi fölött. p. 8.
SZÓLKA, Szöllőka. R. Corvus glandarius.
Szajkó. S. I.
SZÓLLAT, szóllatja. Loqui facit. M. A.
Meg szóllatja magát. Ansam dat calumniandi
se. Faludi, N. A. p. 237.
SZÓLLATLAN. Mutus. Néma, szóltalan. Faludi,
B. E. p. 17. N. E. p. 147. T. É. p. 46.
SZÓLLÁS. Locutio, loquela. M. A.
Szóllás' módja. Loquendi modus, forma,
stylus. S. I.
* Elől szóllás. Prologium. M. A.
Ellene szóllás, kiálás. Reclamationat. M. A.
Ékesen szóllás. Eloquentia.
Hozzá szóllás. Affatus, allocutio, alloquium.
M. A.
Meg szóllás. Calumnia, obtretractio. S. I.
SZÓLLÍT, szóllítja. Alloquitur. M. A.
Be szóllítja. Accersit, intro vocat. M. A.
Elő szóllítja. Accersit. M. A.
Föl szóllítja. Provocat.
Ki szóllítja. Evocat, accersit foras. M. A.
Ki szóllította e' világra az isten.
Meg szóllítja. Alloquitur, compellat. M. A.
Viszsa szóllítja. Revocat, reclamationat.
Szóllítatlan. Zvonarics, 1. R. p. 740.
Szóllítgat, szóllítgatja. Saepius alloquitur.
SZÓLOGAT.
Ellene szólogat. Reclamationat. CM.
SZÓLLOMÁNY. Oratio, locutio, loquela. S. I.
SZÓLLOMÁS. idem.
SZÓLLOGAT, szóllongatja. Identidem
alloquitur.
SZÓLLÓ. Locutor, loquens, sonans, resonans.
M. A.
Szólló óra. Faludi, E. M. p. 256.
* Elő szóló. Prolocutor. S. I.
Elől szóló. Praefans, prologus. M. A.
Ékesen szólló. Eloquentis.
SZÓLLTON szóll. Incessanter loquitur.
Zvonarics, 1. R. p. 830.
SZÓLLVÁN. Loquendo.
Általában szóllván. Generatim loquendo.
Úgy szóllván. Ita dicendo.
SZÓNÁK. Minden szónak társa vagy. Nincsen
nyele a' szónak, hogy meg markolhassuk.
km. Volat irrevocabile verbum.
SZÓNÁL. Nincs könnyebb a' szónál. km.
SZÓRA. Ad verbum. El jön szép szóra.
Szóra fogja. VM. p. 245.
Szóra való. Faludi, N. E. p. 183.
Egy szóra. Paucis te volo.
SZÓRÚL. De verbo.
Szórúl szóra. De verbo ad verbum.
SZÓS. Verbosus, loquax. M. A.
Szós beszédes. idem.
Szósb. Vocalior. Csuzi, Tromb. p. 591.
Szósság. Loquacitas. S. I.
SZÓT értsünk. A' szót el fujja a' szél. Verba
volant.
Szót tagol. Syllabizat. S. I.
Egy szót se többé. Ne verbum amplius.
Jó szót sem ad.
SZÓTALAN. Mutus. *uxalos*. M. A.
Szóltalan kised. Infans. S. I.
Szóltalanít, szóltalanítja. Szóltalanná teszi. Sz. D.
Szóltalanodik. Mutescit, obmutescit. S. I.
Meg szóltalanodik. Kónyi, Ábel' halála. p. 38.
Szóltalanság. Infantia. *a' alia*. M. A.
SZOVA. SZAVA. Ejus vox, ejus verbum.
Gyöngé p' trücsöknek is a' szava hangos.
km.
Szava-hihető. Fide dignus. Faludi, E. M. p.
245.
Szava-bé-vehető. idem. S. I.
Szava-hitt. VM. p. XXIV. Faludi, N. E. p. 73.
Szava' járása. VM. p. XXIV. Zvonarics, 1. R.
p. 658.
Szava-tartó. Promissi tenax, qui stat
promissis. S. I.
Szava-tudó. Memor sui verbi. Faludi, B. E. p.
50.
* Ártatlanság' szava.
Isten' szava. Verbum dei. Az istennek szavát
nem alku meg vetni. km.
SZOVATOS, SZAVATOS. Evictor, expeditor in
jure Ung. M. A. Cfer legem
transylvanicam in comitiis Tordensibus
anni 1545 citatam in Vindicis Anonymi.
p. 176.
Szavatosság. Evictoria, cautio. M. A.
SZAVATTYÚ. Instrumentum sonorum. S. I.
Szavattyus. Vocalis, sonorus, clamosus. M. A.
Szavattyus ifju. Faludi, E. M. p. 245.
Jó szavattyus. Stentore vocalior. M. A.
SZÓVAL. Verbo, item Summarie. Tele vagy
szóval, mint a' duda széllel. km.
Szóval főtés. Narratio, commemoratio. S. I.
Szóval sem marasztotta. Ne verbulo quidem
eum remanere jussit.
Szóval tartja. Verba dat, promissis lactat. S.
I.
Szóval tartás. Vana promissio. S. I.
Szóval tartó. Fabulator, vanus promissor. S.
I.
* Ének-szóval. Cum cantu. Pázm. Pred. p.
497.
Föl-szóval. Elata voce. Pázm. Kal. p. 759.
Fönn-szóval. Clara voce.
Harang-szóval. Sono campanae. Pázm. Pred.
p. 650.
SZOVÚ, SZAVÚ.
Gyöngé szavú. Debilis vocis.
Hangos szavú. Altisonus, vocalis. CM.
Sok szavú. Verbosus.
Szavuság. Verbositas. S. I.
SZÓZAT. Vox. M. A. Sonus, vocabulum, dictio.
Emberi szózat. Vox humana. Pázm. Pred. p.
456.
Vég-szózat. Valedictio. Faludi, U. E. 1. R. p.
32.
Szózat. Sonorus, vocalis. S. I.
Szózat könyv. Dictionarium. Molnár
János, Hármas levél. p. 68.
SZÓFA.
SZÓFA. Kanapé. Faludi, T. É. p. 133.
SZÓR.
SZÓR, szórja. Evannat, ventilat. M. A. Lapáttal
szórják neki. km.
El szórja. Dispergit, disjicit, dissipat. S. I.
Föl szórja. Evannat.
Ki szórja. Ejicit, excutit.
Le szórja. Decutit. S. I.
Meg szórja. Evannat, eventilat. M. A.
Széljel szórja. Dispergit. S. I.
SZÓRATLAN. Non ventilatus, nondum
evannatus. M. A.
Szóratlan búza. Frumentum acerosum. NC.
p. 411.
SZÓRATOTT. Sparsus, dispersus, vannatus.
Meg szóratott. Ventilatus. M. A.
SZÓRÁS. Ventilatio. M. A.
Meg szórás. Eventilatio. M. A.
SZÓRÓ. Ventilator, ventilans. M. A.
Szóró lapát. Ventilabrum, vannus. CM. M. A.
SZÓRTT. Sparsus, dispersus, dissipatus.
SZÖ.
SZÖCS.
SZÖCS. E. Folyó víz belső Szolnok Vben.
Szöcs (Alsó, fölső). E. FF. Belső Szolnok
Vben.
SZÖCSÉNY. Sz. P. Somogy Vben.
SZÖCSK.
Szöcske. Réti sáska, apróbb sáskák' neme.
Szöcskevész. idem. Pázm. Kal. p. 108.
Szöcsköd. Sz. P. Bihar Vben.
Szöcskö. Grillus. M. A. PP. Lippai, Kal. p. 40.
Szecskő. Bruchus. NC. p. 145.
SZÖG.
SZÖG. Clavus. vide SZEG. M. A.
Kő-szög. Ginsium.

- Szög-fű. Caryophyllum. vide SZEG-fű, et SZEK-fű. M. A.
- SZÖKik.
- SZÖKik. Salit, saltat. M. A. item Aufugit, profugit.
Által szökik. Transfugit, transilit. M. A.
Bé szökik. Insilit v. furtive se infert.
El szökik. Absilit, aufugit. M. A.
Elő szökik. Prosilit. S. I.
Elől szökik. Praesultat. M. A.
Föl szökik. Subsilit, assultat. M. A.
Ki szökik — Ki szöktek a' fölső várból.
Corpus sine pectore. M. A. p. 167.
Le szökik. Desaltat, desilit. M. A.
Meg szökik. Profugit.
Reá szökik. Assilit. M. A.
Viszsa szökik. Resilit, resultat. CM. M. A.
SZÖKCSE. Acridium. Grashüpfer. S. I.
SZÖKCSEL. Saltit. S. I.
SZÖKDÉCSEL. Saltat, subsaltat. M. A.
Persultat. CM.
Föl szökdécel. Subsaltat. CM.
Szökdéceldegel. Saltit. M. A.
Szökdécelés. Saltitatio. M. A.
Szökdécelő. Saltans, saltitans. M. A.
Szökdécelve. Subsultim, saltuatim. M. A.
SZÖKDÖSik. Saltit. M. A.
Reá szökdösik. Adsultat. M. A.
Szökdösés. Saltitatio. Pázm. Pred. p. 1132.
SZÖKELDEZik. Saltit.
Szökeldező. Saltator. M. A.
SZÖKEVÉNY. Fugitivus, profugus, herifuga, transfuga, desertor. S. I.
Szökevény katona. Faludi, U. E. p. 246.
Szökevény szolgálja. idem. 1. c.
SZÖKÉS. Saltus, saltatio, saltatus. M. A.
Szökés. Bubo, tumor. Kelevény, daganat. S. I.
* Elől szökés. Praesultus, praesultatio. M. A.
ÉR-szökés. Pulsus. Faludi, U. E. 3. R. p. 50.
Föl szökés. Assaultatio, subsultatio. M. A.
Reá szökés. Assaultus. M. A.
Viszsa szökés. Repercussio, v. resultatio. S. I.
SZÖKÖLLIK. Subsultat, saltat. M. A.
Által szököllik. Transultat. M. A.
Be szököllik. Insilit. M. A.
El szököllik. Absilit, desilit. M. A.
Elől szököllik. Praesilit. M. A.
Föl szököllik. Prosilit, subsilit. M. A.
Ki szököllik. Prosilit, exilit. M. A.
Szököllés. Saltus, saltatio. M. A.
Szököllő. Saltans, item Saltus, salebra. M. A.
Árok' partja, a' mellyről szökni (ugrani) kell. Bát. Nagy árkot ásál magadnak, nagy ennek a' szököllője.
Szököllő víz. Aqua saliens. Pázm. Pred. p. 793.
Itt a' szököllő. Hic Rhodus, hic salta. Az életnek utolsó szököllője. Pázm. Pred. p. 227.
Veszedelmes léssen a' szököllője. Faludi, N. U. p. 52.
SZÖKÖTT. Fugitivus, fuga elapsus.
Szökött barát. Monachus profugus.
Szökött szolgálja. Herifuga, servus fugitivus. M. A.
Szökött szolgálja jót nem mond uráról. km.
Szökött szolgát kereső. Fugitivarius. M. A.
SZÖKŐ. Saltator, it. Fugitivus, transfuga. M. A.
Szökő esztendő. Annus bissextilis, intercalaris. S. I.
Szökő kígyó Kurta kígyó. Jaculus. Schiessschlange. S. I.
Szökő nap. Dies intercalaris, bissextus.
Mátyás' ugrása. S. I.
Szökő víz. Aqua saliens. Faludi, T. É. p. 95.
Szökő kút. Ugró kút. Fons saliens.
Bokor-szökő. Káldi, Innepn. Pred. p. 576.
Elől szökő. Praesultor, praesul. M. A. SZÖKTET, szökteti. Facit ut saliat, saltet, prosiliat, v. profugiat. S. I.
El szökteti. Facit ut profugiat,
Ki szökteti. Facit, ut effugiat.
Szembe szökteti. Opponit, contraponit. Pázm. Kal. p. 405.
Szöktetés. Procuratio profugii.
Szöktető. Profugere faciens. Pázm. Kal. p. 395.
- SZÖKRÉNY.
- SZÖKRÉNY. L. Szekrény. Késő a' takarékoság mikor üres a' szökrény. km.
- SZÖM.
- SZÖM.
- SZÖMÖR.
- Szömörg. Verrucatur, in rugas vertitur. Sz. D.
Szömörgés. Töpörödés, ránczosodás. Sz. D.
Szömörgő. In rugas abiens.
Szömörgős. Rugosus.
Szömörgőzik. Corrugatur.
Szömörgőzés. Corrugatio. Szömörködés. Csuzi, Síp-szó. p. 59.
Szömöröcsök. Species fungi. M. A. Phallus esculentus. Síveg-gomba. S. I.
Szömöröcsök-gomba. idem. M. A.
Szömöröcsös. Verrucosus. Dug. km. 1. R. p. 12.
Szömörít, szömöríti. Corrugat. Sz. D.
Szömörke-fa. Rhus cotinus. Szkompia. S. I.
Szömörödik. Corrugatur. S. I.
Szömörözik. idem.
SZÖMÖLCS. Verruca.
Szömölcsös. Verrucosus. Pázm. Pred. p. 335.
Szömölcső. Verruca. M. A.
Szömölcsős. Verrucosus. M. A.
- SZÖR.
- SZÖR (Kis, nagy). Sz. PP. Pest Vben.
SZÖRCS.
Szörce. E. F. Három szék Székében.
Szöröcsök. FF. Veszprém Vben.
Szöröcsöl, szöröcsöli. Sorbet. CM.
Föl szöröcsöli.
SZÖRÉNY. F. Somogy Vben.
SZÖRNY (Szöröny).
Szörnye valaminek. Horror, atrocitas, diritas. S. I.
Szörnyebb. Atrocior. Pázm. Kal. p. 392.
Szörnyed. Horret, horrescit. S. I.
Szörnyen. Atrociter, tetre. M. A.
Szörnyeteg. Monstrum. S. I.
Szörnyít, szörnyíti. Detestatur, immane censet, atrocem fingit. M. A. Pázm. Kal. p. 747.
Szörnyü (régenten Szörönyü). S. I. Teter, trux, truculentus, atrox, dirus, immanis, terrificus. M. A.
Szörnyü halállal hala. Repertina morte obiit. Pázm. Pred. p. 451.
Szörnyü halállal ölt meg az isten ötven ezeret. Pázm. Pred. p. 860.
Szörnyü képpen. Horrende, atrociter. S. I.
Szörnyü nagy. Enormis, immanis. S. I.
Szörnyü szép. Igen szép. Pervenustus. S. I.
Szörnyüködik. Horret, horrescit. Csuzi, Síp-szó, p. 107.
El szörnyüködik. VM. p. 251.
Szörnyüdik. idem.
Meg szörnyüdik. Margit' Élete, Praynál, p. 332.
Szörnyül. idem. Sz. D.
El szörnyül. Sz. D.
Szörnyüség. Atrocitas, tetricitas, diritas,
- immanitas. M. A.
Szörnyüség. Horribilis, terribilis, atrox. Pázm. Pred. p. 1077. Telegdi, Felelet. p. 16.
Szörnyüség rettenés. Faludi, E. M. p. 246.
Szörnyüség vér-ontások. VM. p. 177.
SZÖRÖS. Sz. P. Nógrád Vben.
SZÖRP.
Szörpöget, szörpögeti. Sorbillat. Sz. D.
Szörpöl (mint Hörpöl). Sorbet. Sz. D.
Szörpenti, szörpenti. Sorbet. Sz. D.
Föl szörpenti. Sorbtu absumit uno.
- SZÖSZ.
- SZÖSZ. Pensum, stamen. M. A. Talál ó mindég fonna való szösz, és szóni való fonalat. km. Faludi, T. É. p. 62.
Szösz-csináló. Carminator. M. A.
Szösz-csőpi. Stupa. M. A.
Szösz-madzag. Tomex canabina. PP.
Szösz-rágás. Faludi, N. A. p. 143.
Szösz-tartó kosár. Calathus. M. A.
Fontányi szösz. Pázm. Pred. p. 332.
SZÖSZKE. Szösz-színű hajú, feje hajú. Sz. D.
SZÖSZÖS.
Szöszös bogács-kóró. Acanthum Dioscoridis. Csapó, p. 90.
Szöszös fű. Senecio vulgaris. S. I.
Szöszös timsó. Alumen scissile. S. I.
Szöszössége valaminek. Ina chartarum, linteorum. PP.
SZÖSZSZÉ válik. Mutatur in inam. A' melly abroszt sokan viselnek, szöszszé válik. km.
- SZŐ.
- SZŐ.
- SZŐ, szövi. Textit, M. A.
Bele szövi. Intexit, obtexit. CM.
Hozzá szövi. Attexit. M. A.
Környül szövi. Circumtextit. M. A.
Meg szövi. Pertexit, detexit. M. A.
Öszve szövi. Contextit. M. A.

Reá szövi. Attextit. M. A.
 Viszsa szövi. Retexit. M. A.
 SZŐCS. Pellio, pellifex. CM. M. A. Lásd SZÜCS.
 SZŐDÖGEL, sződögeli. Textit. Szövetet készíttget. Sz. D.
 SZŐNI való fonál. Stamen. M. A.
 SZŐNY. MV. Komárom Vben.
 Eb-Szőny. F. Esztergom Vben.
 Új-Szőny. F. Komárom Vben.
 Szőnyeg. Tapes, cadurcum. CM. M. A.
 SZÓTT, Szövött. Textus. M. A.
 Egybe szött fontt. Pázm. Kal. p. 1069.
 SZŐVE.
 Őszve szöve. Contexte, contextim. M. A.
 SZÖVÉCS. Sz. P. Somogy Vben.
 SZÖVÉS. Textura, textus, textile. M. A.
 Őszve szövés. Contextio. M. A.
 SZÖVET. Pannus, tela, textum, textile. Zeug. S. I.
 Szövet' alja. Panni facies non rasa. Posztó' fonákja. S. I.
 Szövet' föle (Szövet' színe). Panni facies rasa. Posztó' színe. S. I.
 Szövet-nyomtatás. Das Drucken der gewebten Zeuge. S. I.
 Szövet-nyomtató. Impressor telae, panni tenuioris variegator. Zeugdrucker. S. I.
 Tarka szövetek. Sz. D.
 Szövetkezik. Paciscitur, foederatur, foedus init. S. I.
 Őszve szövetkezik. Confoederatur.
 Szövetkezés. Foederatio, pactio. S. I.
 Őszve szövetkezés. Confoederatio. S. I.
 Szövetkeztet, szövetkezteti. Foederat. Csuzi, Síp-szó. p. 51.
 Szövetség. Foedus, pactum. M. A.
 Szövetség-tétel. Stipulatio. M. A.
 Szövetség-tétető. Stipulator. M. A.
 Szövetséget tesz. Stipulatur, depaciscitur. M. A.
 Szövetséges. Foederatus.
 Szövetséges fejedelmek. Principes foederati.
 Szövetséges társak. Confoederati. S. I.
 Szövetségtelenség. Csuzi, Síp-szó. p. 33.
 SZÖVÉTNÉK (Szövetnek. Sz. D.). Lucerna, fax, funalia. M. A.
 Szövétnek-hordozó. Lucernarius. M. A.
 Szövétnekes. Lucernarius. PP.
 SZÖVEMÉNY. Pántlika. Sz. D.
 SZÖVEVÉNY. Vepretum, item Textura. M. A. it. Res implicata, intricata, impedita, involuta. S. I.
 Szövevényes. Perplexus, textilis. M. A.
 Intricatus, impeditus, involutus. S. I.
 SZÖVÖTT, Szött. Textus. M. A.
 Szövött him. Radio pictum, imago intexta. S. I.
 Szövött himezés. Szövött him-munka. Pictura textilis. S. I.
 Szövöttség. Foedus, pactum. S. I. L. Szövetség.
 SZÖVŐ. Textor. M. A. Takács.
 Szövő fa. Jugum textoris. Weberbaum. S. I.
 Szövő szék. Textoria tabula, sucula. PP.
 Szövő zugoly. Licium textorium, jugum testorum. M. A.
 Őszve szövő. Contexens. M. A.
 Szövődik. Intexitur, involvitur.
 Őszve szövődik, fonódik. Intricatur.
 Szövőleg. Textim. S. I.

SZŐCZ.

SZŐCZ. F. Szala Vben.
 SZŐCZE. F. Vas Vben.

SZŐKE.

SZŐKE. Subalbus. Blond. Szepe. S. I.

Szőke. F. Baranya Vben. Sz. P. Heves Vben.
 Szőke Dencs. F. Somogy Vben.
 Szőke' falva. E. F. Küküllő Vben.
 Szőke' földje Szombathely mellett. In antiquis documentis vocatur „Terra Grisei“.
 SZŐKESÉG. Color subalbus, griseus, faciei, corporis, pilorum, capillorum. S. I.
 SZŐKÜL. Subalbus fit. Takács József Költményei. p. 44.

SZŐL.

SZŐL.
 SZŐLED. F. Abaúj Vben.
 SZŐLŐ. Vineae, item Uva. M. A. Holdvilágnál meg nem érik a' szőlő. km.
 Szőlő-bujtó. VV. L.
 Szőlő-böngézés. Racematio. Sz. D.
 Szőlő-fa. Vitis, palmes. Szőlő-tő, szőlő-veszsző. S. I.
 Szőlő-fő (Szőlő-fej). Racemus, botrus. M. A.
 Szőlő-fürt. idem.
 Szőlő-gerezd. idem. M. A.
 Szőlő-gerezdes. Racematus, racemosus. M. A.
 Szőlő-gaz. Recrementum uvarum, vinacia. S. I.
 Szőlő-hegy. Vinetum, mons vinifer. CM. M. A.
 Szőlő-hozó. Uvifer. M. A.
 Szőlő-hullás. Roratio. S. I.
 Szőlő-kacs. Capreolus. Sz. D.
 Szőlő-karó. Pedamentum, statumen, ridica. CM. M. A.
 Szőlő-karózás. Maritatio vitium.
 Szőlő-kapás. Fossor vineae. VV. L.
 Szőlő-keresgelés a' szedés után. Racematio. M. A.
 Szőlő-keresgélő. Racemator. M. A.
 Szőlő-kerülő. Custos vineae. S. I.
 Szőlő-kötés. Jugatio. S. I.
 Szőlő-kötő. Jugator.
 Szőlő-kötő veszsző. Vitilia. M. A.
 Szőlő' leve. Faludi, B. E. p. 69.
 Szőlő-level. Pampinus. M. A.
 Szőlő-leveles. Pampinosus. M. A.
 Szőlő-level-tekerő féreg. Volvax, volvulus. M. A. Vinczellér.
 Szőlő-levelezés. Pampinatio.
 Szőlő-lugas. Ambulacrum vitibus concameratum. S. I.
 Szőlő-mag. Acinus, vinacea. CM. M. A.
 Szőlő-magos. Vinaceus. CM. M. A.
 Szőlő-metsző. Putator. M. A.
 Szőlő-metsző kés. Falx putatoria. M. A.
 Szőlő-metszés. Putatio.
 Szőlő-mezgélés. Racematio. M. A.
 Szőlő-mezgélő. Racemator.
 Szőlő-müves. Vinicola, vinitor, cultor vineae. CM.
 Szőlő-művelő. idem.

Szőlő-művelés. Cultura vinearum.
 Szőlő-nyel. Racemus, botrus. M. A.
 Szőlő-nyomó. Káldi, Jerem. 25. 30.
 Szőlő-nyomtatás v. satolás. Vini pressura, tortura, calcatura. S. I.
 Szőlő-pásztor. Vinearius custos. NC. p. 87.
 Szőlő-plántálás. Vitisatio.
 Szőlő-plántáló. Vitisator. M. A.
 Szőlő-prés. Torcular.
 Szőlő-rigó. Őszi rigó. Vinago, turdus minor, iliacus. Weindrossel. S. I.
 Szőlő-szedés. Vindemia. M. A.
 Szőlő-szedő. Vindemiator, legulus. M. A.
 Szőlő-szedő edény. Vas vindemiatorum. NC. p. 101.
 Szőlő-szedő kád. Cadus vinarius. M. A. Szőlő-szedő kosár. Corbula. NC. p. 103.
 Szőlő-szem. Acinus. M. A. Uva. Káldi, Eccl. 33. 16.
 Szőlő-szem' leverése. Articulatio. M. A. Szőlő-szem' leve. Mustum. S. I.
 Szőlő-szem' hejja. Folliculus. M. A.
 Szőlő-szem' szára. Pediolus. M. A.
 Szőlő-termő. Racemifer. M. A. Uvifer. CM.
 Szőlő-termés. Procreatio vineae.
 Szőlő-tő. Vitis. M. A.
 Szőlő-tő-gyökér. Radix vitis. NC. p. 89. Szőlő-tőke. Vitis, truncus vitis. M. A.
 Szőlő-törköly. Recrementum uvarum. S. I. Vinacia. Weintreber. Pánkl.
 Szőlő-vástolása. Pampinatio. Sz. D.
 Szőlő-veszsző. Vitis, palmes. CM. M. A.
 Szőlő-veszsző-ág. Flagellum vitis. NC.
 Szőlő-veszsző-hegy. Sagitta vitis. NC. Szőlő-veszsző-termő. Vitigenus. M. A.
 Szőlő-vestző. Convolutus, involvulus. S. I.
 Szőlő-ültetés. Vitium consitio, plantatio. S. I.
 Szőlő-víz. Lacrima. NC. p. 89.
 * Agg szőlő. Vitis veterana. M. A.
 Apró szőlő. Uvae Corinthiacae. PP.
 Aszszu szőlő. Uva passa. M. A.
 Álló szőlő. Venuncula. M. A. Uva conservabilis. S. K.
 Bajor (Fekete, fejr). Lageos uva. S. K.
 Bakator szőlő. Uva helvola. M. A.
 Barna szőlő. Alemanna uva. S. K.
 Bákör (Fekete, zöld). Uva cytribotrus. Cseke-szőlő.
 Czilifánt szőlő. Bákör. Zierfahner. Uva rhaetica.
 Eb-szőlő. Solatrum. PP. Eb-szőlő sem terem a' kertjében, még is válogat a' borban. km.
 Enni való szőlő. Uva escaria, cibaria. M. A.
 Farkas-szőlő. Actea spicata. S. K.
 Fára folyó szőlő-tő. Vitis arbusta. M. A.
 Fejér szőlő. Albella uva. S. K. Uva argitis, spinaria. PP.
 Fejér-sár szőlő.
 Fejér-zöld szőlő.
 Fejér szőlő-tő. Vitis alba. M. A.
 Fekete szőlő-tő. Vitis nigra. M. A.
 Formént szőlő. Uva tumidula.
 Föstő szőlő. Phytolacca decandra. S. K.
 Gacsal-szőlő-tő Vitis insana. M. A.
 Gersely-szőlő. Uva dactylina. M. A.
 Gohér. Uva praecoqua, praeciae, praeciana. NC. p. 93.
 Hajtott szőlő-tő. Vitis circulata.

Hárs-levelű szőlő.
Hulló szőlő. Uva semicaduca. M. A.
Juh-farkú szőlő.
Kadarka. Fekete szemű szőlő.
Karózott szőlő-tő. Vitis pedata. M. A.
Kecske-csöcsű szőlő. Uva bumastos. M. A.
Uva aegomasta. (Van feje, és fekete.)
Kék nyelvű.
Kolontár bajor.
Kövérszőlő. Spionia. PP.
Lágy boru szőlő. Uva inerticula. NC. p. 93.
Leány-szőlő. Uva virginis. PP.
Le dőlő szőlő-tő. Vitis constricta, prostrata.
M. A.
Lugoson termett szőlő. Uva pergulana. M.
A.
Magas karóra folyó szőlő-tő. Vitis juga. M.
A.
Malosa-szőlő. Uva malvatica. M. A.
Medve-szőlő. Arbustus. S. K.
Muskatály-szőlő (Fejér, fekete). Uva
apiana. M. A.
Nagy szemű szőlő. Uva spionia. M. A.
Nyel-szőlő. Botrus, racemus. M. A. S. K.
Olasz szőlő. Petrezselem-szőlő.
Ostály-szőlő. Lageos, uva leporaria. CM.
M. A. L.
Öreg szőlő.
Porhajjas szőlő. S. I.
Rak-szőlő.
Ratok-szőlő. Szala Vben így nevezik a'
Rak-szőlőt.
Ritka levelű szőlő. Vinea calvata. NC.
Rimai szőlő.
Romonya-szőlő. Uva praecox. M. A.
Rózsa-szemű szőlő. Uva helvola. M. A.
Savanyu szőlő. Uva acida, caduca. NC.
Som-szőlő.
Szagos szőlő. Uva apiana. Muskatály-
szőlő. Szala Vben Büdöske szőlő.
Szedett szőlő. Pusztá mint a' szedett szőlő.
km.
Szeg-szőlő.
Szeremi zöld szőlő. S. I.
Tengeri szőlő. Astaphis. PP.
Tót szőlő.
Tök-szőlő. Uva spionia.
Töpött szőlő. Uva passa. S. K.
Török szőlő.
Tuli piros. Uva rubella.
Vad szőlő. Corymbus, labrusca. NC. p. 39.
Vad szőlő' virága. Oenanthe. NC. p. 43.
Vad fekete szőlő. Uva lavinia. NC.
Varju-szőlő. Myrtillus. S. K.
Világos szőlő.
Szőlője, Szőleje. Ejus vinea.
Szőlős. Vites, et uvas habens. M. A.
Szőlős. t. h. n. M. és E. Országban.
Szőlős ember. Vinitor. M. A.
Szőlős gazda. Vinczellér. Sz. D.
Szőlős kert. Hortus vitifer. M. A.
Szőlőske. F. Zemplin Vben. Sz. PP. Abaúj, és
Borsod Vben.
Szőlőt karóz. Maritat vites. S. I.

SZÖR.
SZÖR. Pilus. M. A.
Ször-bocskor. Udo, laneus pero. S. I.
Ször-derekalj. Culcitra pilacea. Madrácz.
S. I.
Ször-disznó. Sün-disznó, tövises disznó.
Sz. D.
Ször-féreg. Crino, comedo. Dürmade. Eb'
agja. S. I.
Ször-fű. Agrostis capillaris. S. I.
Ször-guba. Cilicium. S. I.
Ször-ing. Cilicium, vestis cilicina. Pázm.
Kal. p. 416.
Ször-köntös. Káldi, 4. Esdrae. 16. 2.

Ször-kötél. Tomex lanea. PP.
Ször-moly, Ször-pille, Ször-vesztő.
Phalaena pelliionella. S. I.
Ször-palást. Káldi, Zachar. 13. 4.
Ször-ruha. Cilicium. Vrancsics. M. A.
Ször-saru. Ocreae pilosae. Gamaschen. S. I.
Ször-sujtás. VV. L.
Ször-sinor. Zonae e pilis confectae.
Ször-szál. Pilus, capillus. M. A.
Ször-szál-hasogatás. Scrutatio
supervacanea. S. I.
Ször-szál-hasogató. Scrutator nimius,
scrupulosus. S. I.
Ször-szál-hasogatva. Faludi, U. E. 1. R. p.
125.
Ször-zsák. Saccus cilicinus. S. I.
Ször-szedő. Alipilas. S. I.
Ször-szővet. Cilicium, pannus cilicinus. S. I.
Ször-tarisznya. Sz. D.
Ször-tépő. Volsella. CM.
Ször-tömlő. Saccus cilicinus. S. I.
Ször-üömög. Cilicium. Telegdi, Hom. 1.
R. p. 62. Pázm. Kal. p. 726.
* Ló-ször. Seta equina.
Orr-ször. Vibrissa. M. A.
Szem-ször. Cilium.
Teve-ször. Pili camelorum.

SZÖRE. Ejus pili. Szöre van a' szeméremnek.
km.
Szöre megy. Defluunt ejus pili.
Szöre' menttében simogasd a' barmot. km.
Szöre' menttéré. Pilis v. villis secundis. PP.
Szöre' viszájára. Pilis adversis. PP.
Szeme' szöre. Meg szedték a' szeme' szörét.
Szörén In specie. M. Verbóczy. 1660.
Szörén vissza adja. In specie restituit.
Szörén elő mutatja. Verbotenus in specie
ostendit, suis coloribus depingit. M. A.
Szörén szálán el veszett.
Szöréről meg írja. Suis coloribus describit. M. A.
Szörét hullatja. Vedlik.
SZÖRETLEN. Depilis. M. A.
Szoretlen árpa. Hordeum cantherinum.
S. I.
SZÖRÖS. Pilosus. M. A.
Szörös barack. Persicum lanuginosum. PP.
Szörös bocskor. Carbatina. M. A.
Szörös bőr. Szörrel hagyott bőr, prémnek
vagy béllésnek. S. I.
Szörös fű. Egér-fül. Pilosella. M. A.
Szörös hernyó. Scolopendra. M. A.
Szörös zab. Avena fatua. Vad zab, vadóc. S.
I.
Szörösödik. Pilat. M. A.
Meg szörösödik. idem. CM.
Szörösség. Pilositas. Pázm. Pred. p. 553.
Szöröstül bőrostül.
SZÖRT szörért. Speciem pro specie.
SZÖRÜ.
Egy szörü emberek. Eiusdem farinae.

SZUBA.
SZUBA. Chlaena. M. A. PP.
SZUCZA.
SZUCZA. R. Lancea, hasta. Bát.
SZUG.
SZUG.
SZUGOLY. Angulus. M. A. CM. Faludi, Sz. E. p.
28.
Szugolya. idem. M. A.
SZUH.
SZUH.
SZUHA. MV. Posony Vben és t. h. n.
Zuha-fő. F. Gömör Vben.
Zuha' pataka. Patak Nógrád Vben.
Zubány. F. Hont Vben.
SZUHOGY. E. Borsod Vben.
SZUK.
SZUK.
SZUKA. Canissa, canis foemina, Nöstény
eb. S. I.
SZUKMÁNY. Symballota, gausape. M. A.
Szukmányos. Gausapatus. M. A.
SZUKÓ. F. Zemplin Vben.
SZULÁK.
SZULÁK. Clematis. CM. M. A. Aculeus, spina,
spiculum. S. I.
SZULÁKJA. Ejus aculeus. Csere, Encycl. p. 270.
SZULÁKOS. Tövises. Csere János, 1. c.
p. 286.
Szulákosan. Tövisesen. idem. 1. c.
SZULOK.
SZULOK. Periclymenos. M. A. Erdei lilium. Sz.
D.

SZT.
SZTÁMBOL.
SZTÁMBOL. Constantinopolis. Él ezen szóval
Zrinyi Miklós, P. 3. Stropha. 23. Faludi, T.
É. p. 38. 102.
STÁNISZLÓ.
SZTÁNISZLÓ. t. f. n. Stanislaus. Pázm. Kal. p.
167.
SZU.

- SZUNY.
- SZUNY.
- SZUNYÁTA. Somniculosus, somnolentus. CM. M. A.
- Szunyátán. Somniculose. M. A. Pázm. Pred. p. 824.
- SZUNYDIKÁL. Dormitat, dormiscit. Sz. D. S. I.
- SZUNYDÍT. idem.
- SZUNNY.
- Szunnyad. Dormitat, dormiscit. M. A. Macska mikor szunnyad, egerek tánczólnak. km.
- El szunnyad. Condormiscit, obdormiscit, addormiscit. M. A.
- Szunnyadás. Sopor. M. A.
- El szunnyadás. idem. M. A.
- Szunnyadó. Dormitans, dormiscens. M. A.
- Szunnyadag. Somnolentia, somniculositas. S. I.
- Szunnyadagos. Somniculosus, somnolentus. M. A. Veternosus. CM.
- Szunnyadokos. idem. Telegdi, Pred. p. 714.
- Szunnyadagosan. Somniculose. M. A. CM.
- Szunnyadatlan. Insopitus. M. A. L.
- Szunnyadhatatlan. Insopitus. M. A.
- Szunnyadoz. Dormitat. Káldi, Psalm. 120. 4.
- Szunnyadozás. Dormitatio. M. A.
- Szunnyadozó. Dormitator, dormitans. M. A. CM.
- Szunnyadozó röstség. Faludi, E. M. p. 246.
- Szunnyadozva. Dormitanter, somnolente. M. A.
- Szunnyadtan. Somnolente. Sz. D.
- Szunnyaszt, szunnyasztja. Sopor, soporat. M. A.
- El szunnyasztja. Consopit. M. A.
- Szunnyasztató. Soporari faciens. Káldi, Vasárnapi Pred. p. 368.
- Szunnyodalom. Sopor, dormitio. S. I.
- Szunnyodalmas. Soporosus. Faludi, B. E. p. 27.
- Szunnyókál. Dormitat. Péczeli' Meséji. p. 72.
- SZUNYOD. F. Bihar Vben.
- SZUNYOG. Culex. M. A. Szunyognak csöbörrel vérét nem vehetni. km. Szunyog. Sz. P. Pest Vben.
- Szunyog-csípés. Szunyog-csípésben is meghalhat ember. km.
- Szunyog-háló. Conopeum. M. A.
- Szunyog-szeg. E. F. Brassó' Vidékében.
- Szunyog-tövis. Eryngium. M. A.
- * Éh szunyog. Az éh szunyog jobban csíp. km.
- Szunyogdi. F. Posony Vben.
- Szunyogot meg szüri, 's a' legyet el nyeli. km.
- SZUP.
- SZUP.
- SZUPOLY.
- Szupolyka. Kisdéd, kicsiny, kerekded, meg nem eresztett, karcu p. o. has, orr. Sz. D.
- Szupolyka húsu. Csere János, Encycl. p. 352.
- Szupolyka orrú. Píse orrú. Sz. D.
- SZUROK.
- SZUROK. Pix. M. A. Meg etették vele a' szurkot. km.
- Szurok-főző. Picarius. S. I.
- Szurok-főző hely. Picaria. S. I.
- Szurok-hegy. Hegy Abatj Vben.
- Szurok-korom. Atramentum e fuligine tedae. Kienruss. S. I.
- Szurok-olaj. Pisselaeon. M. A.
- * Földi szurok. Asphaltum. Judenpech. Mitterp.
- SZURKOS. Piceus. M. A. Nem tolvaj, hanem csak szurkos a' keze. km.
- Szurkos fenyő. Taeda. M. A.
- Szurkos fonál. Filum picatum, cheleuma, filum sutorium. PP.
- Szurkos föld. Terra bituminosa. S. I.
- Szurkos gyánta. Pissasphaltus. M. A.
- Szurkos hant. Picea gleba. Káldi, 4. Esdr. 2. 9.
- Szurkos kezű. Fur. S. I.
- Szurkos orrú müves legény. Pázm. Kal. p. 691.
- Szurkos viasz. Pisseceon. M. A.
- Szurkosodik. A' ki szurkot forgat, meg szurkosodik. km. Dug. 1. R. p. 173.
- Szurkosság. Vajda, K. É. 1. K. p. 265. SZURKOZ, szurkozza. Impicat, picat. M. A.
- Bé szurkozza. Impicat, oppicat. M. A.
- Meg szurkozza. Impicat. M. A.
- Szurkozás. Picatio.
- Meg szurkozás. Impicatio. M. A.
- Szurkozott. Picatus. M. A.
- SZUROM.
- SZUROMOS. feketéllő. Sz. D.
- Szurmos farkas. Sz. D.
- SZUSZ.
- SZUSZ.
- Egy szuszszal két munkát véghez vinni. S. I.
- Alig győzi szuszszal. km.
- SZUSZAK.
- Szuszakodik. Pismog, pizmólódik, bibelődik. Sz. D.
- Mit szuszakodol? Sz. D.
- Szuszakol: keres, motoz, v. takar. Sz. D.
- Bé szuszakolták. Bé dugták. Sz. D.
- Föl szuszakolták. Föl keresték.
- Szuszakos. Villosus, hirsutus. S. I.
- Az oroslán' szuszakos sörénye. Sz. D.
- SZUSZÁNY. FF. Arad, és Krassó Vben.
- E. F. Hunyad Vben.
- SZUSZÉK. Cumer. M. A. Pázm. Kal. p. 19. 477.
- Szuszéka. Ejus cumer. Pázm. Pred. p. 780.
- SZUSZI.
- Szuzsi muszi. Lentus, tardus, cunctator. S. I.
- SZUSZKÓ. Kemencze mellett lévő szurdék. Sz. D.
- Szuszko. F. Bereg Vben.
- SZUSZMA. Lentus, tardus, cunctator. Pázm. Várad' orvoslása. p. 23. Kis Viczai, p. 532.
- Szuszmaság. Lentitudo, tarditas, cunctatio. Sz. D. S. I.
- Szuszmalködik. Agit lente, cunctanter, somniculose. Sz. D. S. I. o
- SZUSZMOG. Mussat, mussitat. S. I.
- SZUSZOG. Hiscit, mussitat. M. A. Ne szuszogj, mondd ki magyarán. km. Szuszogás. Mussatio, mussitatio. M. A.
- Szuszogó. Mussans, mussitans.
- Szuszogva jár, mint a' villám. km. Dug. 1. R. p. 86.
- SZUSZSZAN. Mussat, mussitat. S. I.
- Szuszszanni (motszanni) sem mert. Sz. D.
- Szuszszantja. Projicit, injicit. S. I.
- SZUT.
- SZUT.
- SZUTOR. F. Gömör Vben.
- SZÚ.
- SZÚ.
- SZÚ. Tereido, caries. M. A. Kicsin a' szú, de elég kárt tész. km.
- Szú-ette. Carie exesus.
- Szú-ette gerendák. Sz. D.
- Szú-fa. Origanum vulgare. Wohlgermuth. S. I.
- Szú-féreg. Pázm. Pred. p. 364. 609. 728.
- Szú-fészek. Pázm. Pred. p. 1037.
- SZUVAS. Cariosus, teredine tritus. M. A.
- Szuvas fa. Lignum cariosum. Sz. D. 233
- Szuvasodik. Carie corripitur. Sz. D. S. I.
- Szúasodik idem.
- Szúasodás. Zvonarics, M. Post. 1. R. p. 2.
- Szuvaság. Caries, vermiculatio. S. I.
- SZUVAT. Crusta carie exesa.
- Le hullott fáról a' zuvat. Sz. D.
- SZÚR.
- SZÚR, szúrja. Pungit, jaculat. M. A.
- Által szúrja. Transfigit, transfodit. S. I.
- Bé szúrja. Infigit.
- Belé szúrja. Én lovat árulok, 's te brlé szúrsz. Meos necto circinos. KV. p. 305.
- Föl szúrja. Punctim appendit, pungendo suspendit. S. I.
- Ki szúrja. Expungit, ejaculatur. M. A.
- Ótet is ki szúrta a' sok túske. km.
- Le szúrja. Depungit, dejicit.
- Meg szúrja. Pungit, jaculat. M. A.
- SZÚRÁS. Punctio, jaculatio. M. A.
- Ki szúrás. Expunctio. M. A.
- SZÚRAT. Punctura, punctum.
- SZÚRAT (íge), szúratja. Curat pungi.
- Ki szúratja. Curat expungi.
- SZURDAL, szurdalja. Identidem pungit.
- SZURDÉK. Angulus, latebra. M. A.
- Szurdék-vétek. Faludi, N. E. p. 200.
- Szurdékos. Angulatus, angulosus, latebrosus. CM. M. A.
- SZURDOK. idem ac SZURDÉK. M. A.
- Szurdok. t. h. n. M. és E. Országban.
- Szurdokos. Latebrosus. Sámbar, p. 145.
- SZURDOGÁLja. Punctit. S. I.
- SZURKÁL, szurkálja. Saepius pungit. M. A.
- A. A' darázt ne szurkald. km.
- Szurkálás. Punctio. M. A.
- Szurkáló. Saepius pungens.
- SZÚRÓ. Jaculans, pungens, configens. M. A.

SZÜKSÉG. Necessum, necessitas, necesse, Szűrő gyak. Jaculum, hasta, verutum. M. A. Föl szűrő, vagy Nyúzó gébics. Lanis collurio. S. I.

SZURT. Macula, sordes, squalior. Sz. D. S. I. Szurtos. Maculosus, sordidus. Szurtos gyermek. Sz. D. Szurtosodik. Sordet, sordescit. Sz. D. S. I. SZÜRVA. Punctim. PP.

SZÜTY.

SZÜTY.

SZÜTYOL. Nyomorgat. Sz. D. SZÜTYONGAT, szutyongatja (nyomorgatja) a' szegényeket. Sz. D.

SZU.

SZUK.

SZÜK. Angustus, parcus, rarus, arctus. M. A. Bőben bűdös, szükben édes. km. Szük esztendő. Sterilis annus. Szük idő. Charitas annonae. M. A. Szük kezű. Parcus, avarus. S. I. Szük kezűség. Parcitas, avaritia. S. I. Szük költés. Parsimonia, compendium. CM. Szük pénz. Summa pecuniae egestas. PP. Szük termés. Sterilis procreatio. S. I. Szük volta valaminek. Raritas, paucitas, penuria. S. I.

Szük volta miatt. Propter penuriam. Sz. D. SZÜKE. Ejus parcitas, ejus penuria.

PéNZ' szüke. Penuria pecuniae. Szükét látja. Penuriam ejus rei patitur. Sz. D. SZÜKEN. Parce, modice. Késő szükben költeni, mikor minden elfogyott. Sera in fundo parsimonia. km.

SZÜKÍT, szükíti. Arctat, minuit, penuriam facit. M. A.

Szükítem mássát. Hozzá hasonlót nem igen tudok. S. I. Szükítem párját. Non facile ei parem invenero.

SZÜKÖL. Mintegy fázódva vagy reszketve meg hunyáskodik.

Szüköltt, vagy Szüklött az ajtó előtt. Sz. D.

Szükölködik. Eget, indiget. M. A.

Szükölködés. Indigentia, penuria. M. A. Szükölködő. Egenus, egens, inops, indigens, indigus. M. A.

SZÜKÖN (idem ac SZÜKEN). Parce. M. A. A' ki szükön vet, szükön arat. Qui parce seminat, parce metit.

Szükön kell bänni: takarékosan. Sz. D. Szükön terem. Parce provenit.

Szükön van. Parum habetur. SZÜKÖS. Indigus. M. A. Monoszlai, Hit' oltalma. p. 313.

Nem szükös. Pázm. Pred. p. 454. Kal. p. 509.

SZÜKÖT látó. Indigus. Sz. D.

Árnyék-szék. Margit' Élete, Praynál. p. 276.

Szükség-szék. idem. Margit' Élete. 1. e.

Szükség' idején. Tempore necessitatis. Pázm. Pred. p. 578.

Szükség képpen. Necessario. M. A.

Szüksége. Ejus necessitas.

Szükségét mentt végezni. Secessit alvum levaturus.

Szükséges. Necessarius. M. A.

Szükségesen. Necessarie, necessario. M. A.

Szükséget lát. Inopia premitur.

Szükségtelen. Non necessarius, supervacaneus, superfluous. S. I.

Szükségtelenül. Absque necessitate.

SZÜKÜL. Eget, arctatur.

Meg szükül. Arctatur, angitur it. Eget, indiget, in egestatem redigitur. M. A. Pázm. Kal. p. 568. 1093.

Szükülés. Egestas, penuria.

Szükület. Penuria, inopia. Sz. D.

Szüküldök. Sz. D.

Szükültt. Inopia, egestate pressus.

Szükültt állapotban van. Egestate premitur.

Szükültten. Egenter. Sz. D.

Szükülttség. Egontia, egestas. Sz. D.

SZÜL.

SZÜL, szüli. Parit, generat, gignit, enititur, procreat, progignit. M. A. Vajudik a' hegy, majd egeret szül. km.

El szüli — el szülte a' gyermeket. Partu levata est.

Elöl szül. Praegignit. M. A.

SZÜLE. Parens, genitrix. CM. M. A.

Szüle-anya. Avia. Mikes Kelemen. p. 234.

* Vén szüle. Vetula. Sz. D.

Szüléje. Ejus parens. Pázm. Pred. p. 348.

Szüleink. Parentes nostri. M. A. Szüléink. PP.

SZÜLEMÉNY. Foetus, partus, proles, soboles. Sz. D. S. I.

Elme-szülemény. Productum ingenii. Sz. D.

SZÜLET. Proles, soboles, genimen. S. I.

SZÜLETIK. Nascitur. M. A. A' ki született, meg is kell annak halni. km.

Ki születik. Enascitur. M. A.

Meg születik. idem.

Születés. Generatio, nativitas, partus. M. A.

Születés' gáncsa. Vilium naturae. S. I.

Születés' napja. Dies natalis, natalitia. Vrancsics.

Születése' napját ülli. Diem suum natalem celebrat.

Születet. R. Nativitas. Margit' Élete, Praynál. p. 349.

Született. Natus, generatus, penitus. M. A.

Szülehető. Generabilis. M. A.

SZÜLESSÉG. Barom-eledel, mint széna, szalma 's a' t. Vajda, 3. K. p. 82.

SZÜLÉS. Genitura, progeneratio, paritura, nixus, enixus. M. A.

Szülés' fájdalmi.

Szülés' ideje. Tempus partus.

Szülés' mássa. Secundinae. S. I.

* Elöl szülés. Praegenitura. M. A.

Gyermek-szülés. Partus prolis, puerperium. Idétlen szülés. Abortus.

SZÜLÖTT. Effoetus, item Natus, genitus. M. A. Szülött nyelven. In liouqua nativa.

* Első szülött. Primogenitus.

Szülöttem. Nate mi, nata mea. M. A.

Szülöttség. Genitura.

Első szülöttség. Primogenitura. Pázm. Pred. p. 1078.

SZÜLŐ. Genitor, genitrix, generator, generatrix, parens. M. A.

Szülő anyja. Genitrix.

Szülő atya. Genitor.

Szülő aszszony. Puerpera. Gyermek-ágyas. S. I.

Szülő félben van. Est partui proxima. S. I.

Szülő föld. Patria, solum natale. Sz. D. S. I.

Szülő ház. Domus puerperarum. Sz. D. S. I.

Szülő munka. Labor parturientis. Vajudás. S. I.

Szülő szék. Sella parturientis. Sz. D.

Szülő tag. Uterus, matrix. S. I.

Szülők' átka. Szüleidnek átka ostort fonhat nyakadra. km.

Szülőke. Minden, a' mi anyja nélkül neveltetik föl. Sz. D.

Szülős. Parturiens.

Szülős. Telek Pest Vben.

SZÜLT. Editus in lucem v. edidit in lucem.

Anyaszültt meztelen. Nudus ut ex utero matris editus est.

SZÜNYEG.

SZÜNYEG. Tapes, tapetum, stroma. M. A.

L. Szőnyeg.

Szűnyeg' rostja. Fratelli. M. A.

SZÜR.

SZÜR. Gausape, laena. M. A. Szür hozz fát, palást rakj tüzet, bunda nyugodjál. km. Faludi.

Szür. F. Baranya Vben.

Szür-csuha. Baeta, tunica gausapea. M. A.

Szür-dolmány v. Dolmány-szür.

Szür-szabó. Gausapearius. PP.

Szür' újja. Dug. km. 1. R. p. 158.

* Dolmány-szür. Tunica gausapea.

Kis szür. Gausape minus.

Mákos v. Hajdina-szür. VV. L.

Öreg szür. Gausape majus, longius.

SZÜRE. Ejus gausape. Kinek nem szüre, ne viselje. km.

Ki tették a' szürét. Ejectus est.

SZÜRÖS. Gausapatus. M. A.

Szürös ember: paraszt.

SZÜRK.

SZÜRK.

SZÜRKE. Fuscus. M. A.

Szürke barát. Franciscanus.

Szürke evet. Varius, variolus. S. I.

Szürke haj. Sz. D.

Szürke ló. Szürke lótól soha sem kérnek

vámat. km. Igen, hanem a' gaz-

dájától.

egestas, inopia. M. A. A' szükség vasat tör. km. Necessitas frangit legem.

Szükség-hely. Locus privatus, cloaca.

- Szív-szakadva való esedezők. Faludi, E. M. p. 246.
- Szív-szomorúság. Moeror animi. Pázm. Pred.
- Szürke papiros. Charta emporetica. Tarkaró papiros. S. I.
- Szürke szín. Leucophaeus. M. A.
- SZÜRKÍT, szürkíti. Fuscatur. M. A.
- SZÜRKÖNY.
- Szürkönnyödik. Vesperascit. Sz. D.
- SZÜRKÜL. Fuscatur v. vesperascit. Sz. D.
- Bé szürkült az idő. Bé estvéledett, bé sötétedett. Sz. D.
- Szürkület. Lux dubia, confinium lucis, et noctis. Sz. D. S. I.
- Estveli szürkület. Crepusculum. S. I.
- Reggeli szürkület. Diluculum. S. I.
- Szürkületkor. Advenientibus v. abscedentibus tenebris. S. I.
- SZÜTY.
- SZÜTY.
- SZÜTYŐ. Öv-erszény. L. Tüszü, gyüszü. S. I.
- Szütyőke. Gryllus v. cicada. Sz. D.
- SZŰ.
- SZŰ.
- SZŰ (SZÜV, SZÍV). Cor, cardia. M. A. Pázm. Pred. p. 1252. Prágai, p. 23.
- Szű-bánat. Morbus animi. S. I.
- Szű-cső. Aorta. Nagy ér. S. I.
- Szű-dobogás. Palpitatio cordis. M. A. Pázm. Pred. p. 520. 934. 1077.
- Szű-dobogás híre. Faludi, E. M. p. 246. Szű-dobogás híre. Faludi, 1. c.
- Szű-epedés. Amaritudo cordis. S. I.
- Szű-epesztő, Szű-keserítő, Szű-szomorító. S. I.
- Szű-erősítő. Cordiale. S. I.
- Szű-fájás. Cardialgia, cordolium. M. A.
- Szű-fájdalom. idem. Pázm. Pred. p. 244.
- Szű-fogás. Deliquium. Pázm. Pred. p. 1080.
- Szű-ffü. Cardiacia. M. A.
- Szű-gyökér. Aorta. S. I.
- Szű-gyöttelelem. Cordis tortura, afflictio. S. I.
- Szű-hagyás. Animi defectio, deliquium, exanimatio. S. I.
- Szű-hálója. Praecordia, tela cordis. M. A.
- Szű-hártya, Szű-burok, Szű-tok. idem. S. I.
- Szű-illetés. Animi affectio, commotio, perturbatio, motus. S. I.
- Szű-illető. Animum movens, commovens, gravis. S. I.
- Szű-járása. Desiderium, cupiditas. S. I.
- Szű-jegy. Character animi. S. I.
- Szű-keménysege. Duritia cordis. M. A.
- Szű-kerék. E. F. Belső Szolnok Vben.
- Szű-kény. Passio. Sz. D.
- Szű-lebegés. Agitatio cordis. Sz. D.
- Szű-mardosó féreg. Pázm. Pred. p. 591.
- Szű nélkül való. Pázm. Pred. p. 765.
- Szű nyugta. Animi tranquillitas, quies, conscientia. S. I.
- Szű-rágó féreg. Faludi, E. M. p. 246.
- Szű-szabásu. Cordiformis.
- Szű-szagatás. Cordifragium.
- Szű-szagató. Cordifragus. M. A.
- Szű-szakasztó. idem. M. A.
- angustiae. Pázm. Pred. p. 363. 591. 616. 1078.
- Szű-szorulás. Sz. D.
- Szű' tája. Praecordia. S. I.
- Szű-törő. Miserabilis, flebilis. S. I.
- Szűv' ürege, Szűv' odva. Ventriculus cordis. S. I.
- Szű-verés. Palpitatio cordis. S. I.
- Szű-vidító. Animum recreans. S. I.
- Szű-vizsgáló. Scrutator cordis. Pázm. Pred. p. 807.
- SZÜBÉL. Cordialis. Pázm. Pred. p. 1017.
- Szűbéli édességek. Pázm. Pred. p. 417.
- Szűbéli fájdalom.
- Szűbéli gyöttelelem.
- Szűbéli gyönyörűség. Pázm. Pred. p. 1053.
- Szűbéli keserűség. Amaritudo animi. Vajda, 3. K. p. 197.
- Szűbéli szorongatások. Faludi, T. É. p. 49.
- SZÜVE. Ejus cor. Nem kap rajta se szűve, se szeme. km.
- Szűve-fogyott. Pusillanimitis. S. I.
- Szűve' keserűségében. In amaritudine cordis sui.
- Szűve-szakadva. Magno cum cordis desiderio, cum cordolio. M. A.
- Szűve' szakadtában. idem. M. A.
- Szűve szerint. Juxta cor suum.
- Szűvébe veszi. Incordiat. M. A.
- Szűvéből gyűlöli. Ex animo detestatur.
- Szűvén hordozza.
- Szűvére szállott. Ad cor ejus locutus est.
- * Föld' szűve. Föld' közepe. Pázm. Kal. p. 499.
- Harang' szűve. Pistillum campanae.
- Magunk' szűve. Pázm. Pred. p. 595.
- SZÜVELL, szűvelli. Diligit v. dolet, graviter fert. Vajda, 1. K. p. 86.
- Meg szűvelli. Faludi. U. E. 2. R. p. 23.
- Nem szűvelhet. Non potuit animo ferre.
- SZÜVEM. Mon coeur.
- Szűvem' fele. Amicus meus multum dilectus. S. I.
- Szűvem' gyökeréből. Ex intimo corde meo.
- SZÜVES. Charus, dilectus v. audax, animosus. S. I.
- Szűves kívánás. Sz. D.
- Szűvesedik. Animum sumit. Bátorodik. Sz. D.
- Szűvesen. Libenter, cordicitus. Örömet. S. I.
- Szűvesít, szűvesíti. Bátorítja. Pázm. Pred. p. 809.
- Szűvesség. Dilectio v. animositas. S. I.
- Nagy szűvességgel viseltetik hozzá.
- SZÜVET ád. Animat. S. I.
- Szűvet vesz. Animatur. S. I.
- Szűvet veszt. Desperat, perdit animum, fiduciam. S. I.
- SZÜVETLEN. Micropsychos, corde carens, excors. M. A.
- Szűvetlenedik. Animum incipit perdere. S. I.
- Szűvetlenedik. Bátoralankodik. Sz. D.
- Szűvetlenség. Bátoralanság. Sz. D.
- SZÜVRE. Ad cor. Pázmán ht „Szűre“ Pred. p. 535.
- Szűvre ható. Patheticus, animum penetrans.
- SZÜVÜ.
- 235
- Aszszony-szűvü. Effoeminatus. S. K.
- Bátor szűvü. Audax. Pázm. Pred. p. 1139.
- Egyenes szűvü. Ingenuus, recti cordis. S. K.
- Erős szűvü. Animosus, fortis animi. S. K.
- Jó szűvü. Boni cordis. S. K.
- Kemény szűvü. Durus, inhumanus. S. K.
- Kicsiny szűvü. Pusillanimitis.
- Lágy szűvü. Misericors, mollis. S. K.
- Nagy szűvü. Magnanimus. S. K.
- Nyílt szűvü. Aperti cordis. S. K.
- Nyúl-szűvü. Bátoratlan. Csuzi, Síp-szó. p. 55.
- Szűvűség.
- Jó szűvűség. Benevolentia.
- Nagy szűvűség. Magnanimitas.
- SZŰCS.
- SZŰCS. Pellio, pellifex. (SZŐCS. M. A.)
- Szűcs. F. Veszprém. Vben.
- Szűcs-legény. Sodalis pellionis.
- Szűcs-mester-ember. Pellio.
- Szűcs-mesterség. Pellionatus.
- Szűcs-munka. Opus pellionis.
- SZŰCSL. F. Heves Vben. Sz. P. Pest Vben.
- SZŰCSÖL, szűcsöli. Pellionat.
- Róka-bőrrel szűcsöli a' mentjét. VM. p. 287.
- SZŰGY.
- SZŰGY. Armus. M. A. Pectus, thorax, torus pectoris. S. I.
- Szűgy (Alsó, fölső). FF. Nógrád Vben.
- Szűgy-elő. Antilena, pectorale, averta. M. A.
- Csöngő szűgyellő. Faludi, B. E. p. 85.
- Szűgy-hám. Antilena, pectorale. S. I.
- Szűgy' hegye. Pingvior thoracis pars. Brustkern. S. I.
- Szűgy-hús. idem. S. I.
- SZŰGYE. Ejus armus.
- Szűgye a' lónak. Pectus equi. PP.
- SZŰGYES. Vállas. Humerosus, pectorosus. PP.
- SZŰNIK.
- SZŰNIK. Cessat, desinit. M. A.
- Szűnik a' haszon, támad a' kár. Lucrum cessans, damnum emergens. Faludi, N. U. p. 72.
- Meg szűnik. Requiescit, desinit, desistit, cessat. M. A.
- Meg szűnt élni. Desiit vivere.
- Szűn-nap. Dies festus, feriatas, vacuus. S. I.
- Szűn-napok. Feriae, vacationes. S. I.
- SZŰNET. Vacatio, cessatio. M. A.
- Szűnet nélkül. Sine cessatione, incessanter.
- Szűnete. Ejus cessatio.
- Nincs szűnete. Non habet requiem, incessanter.
- SZŰNETLEN. Indesinens. Pázm. Pred. p. 74. 1037.
- Szűnetlenül. Indesinenter. M. A.
- Szűnetlen való. Jugis. continuus. M. A.
- SZŰNÉS. Vacatio, cessatio. M. A.

Fegyver-szűnés. Armistitium.
 Meg szűnés. Cessatio. M. A.
 Törvény-szűnés. Juristitium.
 SZÜNHETETLEN bűn. Delictum incessabile.
 Pázm. Pred. p. 349.
 SZÜNTELEN. Assiduus, continuus, indesinens.
 M. A.
 Szüntelen égő. Perpetuo ardens.
 Szüntelen evés, rágódás. Addephagia. PP.
 Szüntelen való. Jugis, continuus. M. A.
 Szüntelenség. Perpetuitas. CM.
 Szüntelenül. Jugiter, indesinenter, continue.
 M. A.
 SZÜNŐ. Cessator. M. A.
 SZÜNTET, szünteti. Facit ut cesset. S. I.
 Meg szünteti. idem.
 Szüntetés. Cessationis procuratio. S. I. Sz. D.
 Szüntető. Cessationem causans.

SZŰR.

SZŰR, szűri. Percolat, it. Vindemiat. M. A.
 Másnak szűr, maga szomjan marad. km.
 Által szűri. Percolat. S. I.
 Egybe szűri. Egybe szűrték a' levét. km.
 El szűri. El szűrte a' tejet.
 Le szűri. Colat, percolat. M. A.
 Meg szűri. idem. M. A.
 Őszve szűri. Concolat, v. commiscet,
 confundit. S. I.
 Őszve szűri a' levét vele. S. I.
 SZŰRCSÖL, szűrcsöli (mintegy által szűri a'
 fogain). Sorbet, absorbet. PP.
 Ki szűrcsöli. Exsorbet. M. A. PP.
 Szűrcsöldögeli. Sorbillat. PP.
 Szűrcsölés. Sorbitio. PP.
 Szűrcsölhető. Sorbilis. PP.
 Szűrcsölve iszik. Pitissat. PP.

SZŰRDÖGEL, szűrdögeli. Itidem colat. Sz. D.
 Szűrdögélés. Crebra colatio.
 SZŰREDEK. Percolatum. M. A.
 Szűredék' sonkolya, söpreje. Styma. M. A.
 SZÜRENKEDIK. Sensim, et leniter transfuit.
 Le szűrenkedik. Sensim defluit, destillat.
 SZÜRET. Colatura, it. Vindemia. M. A.
 Jókör jössz, el költt a' szüret. km.
 Szüretel. Vindemiat.
 Meg szüretel. Absolvit vindemiam.
 Szüretelés. Vindemiatio.
 Szüreti. Vindemialis, vindemiatorius. M. A.
 Szüreti ebéd. Prandium vindemiale.
 SZÜRETETT. Colatus, percolatus. M. A.
 SZÜRÉS. Percolatio, colatio. M. A.
 Meg szürés. Percolatio. M. A.
 SZŰRÖGET, szűrögeti. Repetitum colat.
 Le szűrögeti. Sensim percolat.
 Szűrögetés. Iterata colatio.
 SZŰRŐ. Colans, colator, colum. M. A.
 Szűrő. Vindemiator. M. A.
 Szűrő edény. Colum. M. A.
 Szűrő kalán. Ligula. S. I.
 Szűrő kas. Sz. D.
 Szűrő kosár. Qualus. M. A. Fiscina co-
 latoria, sporta fecaria. S. I.
 Szűrő zsák. Saccus colatorius. Sz. D.
 Szűrő zita. Colum. M. A.
 Szűrő vászon. Linteum colatorium. S. I.
 Téj-szűrő. Colum lactarium.
 Szűrődik. Lente transfuit.
 Által szűrődik. Transfluit, transmanat. S. I.
 SZŰRTT, szűrött. Percolatus, purgatus. M. A.

Szűrtt meleg. „Nem kell nékem a' szűrtt
 meleg“ ezt mondá egy Alsó Páhoki gazda,
 midőn sürgetnék, hogy kálhát csináltatna
 a' szenelő szobájába.
 Szűrtt vaj. Vízétől meg fosztott, 's ki
 olvasztott vaj. Sz. D.
 SZŰRŰ, SZŰRTYŰ, SZÜRETYŰ. Colum,
 colatorium. Seiger. S. I.

SZŰZ.

SZŰZ. Virgo, item Castus. M. A. Rózsához az
 illat, szűzhöz a' szemérem, hozzá termett.
 km.
 Szűz-anya. Virgo mater.
 Szűz arany. Aurum solidum. S. I.
 Szűz-fa. Vítex, agnus castus. Keuschlamm. S.
 I.
 Szűz leány Virgo, virgo intacta. Meg érdeмли
 mint szűz leány a' koszorut. km.
 Szűz leves. Jusculum purum, cui nihil est
 incoctum.
 Szűz raj. Rajnak raja.
 Szűz-tojás. Kakas nélkül rakott tojomány. S.
 I.
 Szűz viasz. Cera virginea.
 Szűz virág. Liliom, liliom. S. I.
 Szűz virág-szál. idem.
 SZŰZEN. Caste, pudice. M. A.
 Szűzen él. Caste vivit.
 SZŰZI. Virgineus, virginalis, virginarius. M. A.
 Szűzi állapotban maradt. Sz. D.
 SZŰZESÉG. Castitas, castimonia, virginitas. M.
 A.
 Szűzeség' hártájaja. Hymen. M. A.
 Szűzeség' példája. Exemplum castitatis.
 SZŰZSÉG. Virginitas. Szűzeség. M. A.
 SZŰZZÉ tévő. Castificus. M. A.

M u t a t ó

(T-ból.)

TA.	TÁL, tála, tálal, tálas, tálka, tálnok. TÁLY, tálygyú, tályog, tállya, TÁM, támad, támasz, táméntalan, támogat, támolog.	TESZ, teddegel, teedelem, teendő, tehet, tékony, tétel, tétemény, tetet, tett, tettét, téve, tévés, tévő.
TAB, tabajd, tabány, tabdi, tabód.	TÁN.	TET, tete, tetem, tető.
TACZ, taczos.	TÁNCZ, táncza, tánczi, tánczol, tánczos.	TETSZÍK, tetszdegel, tetszet, tetszeti, tetszés, tetszhetik, tetsző.
TACS, tacsilló, tacsánd, tacsó.	TÁNT, tántor.	TETŰ, tetves,
TAFOTA.	TÁNY, tányér.	TEVE, tevés, tevész, tevészet.
TAG, tagad, tagja, tagol, tagonként, tagos, tagít.	TÁP, tápa, tápé, táplál, táplán.	TEVEL, teveli.
TAGY, tagyon, tagyos.	TÁR, tára, tárad, táral, táraszt, tárgv, tári, tárkány, tárkony, tárnok, táron, tárogat, táros, társ, tárva.	TÉ.
TAH, tahi.	TÁS, táska.	TÉ, téboly, tékozol, tétova.
TAHÁT.	TÁT, tátás, táté, tátika, tátint, tátog, tátony, tátorján, tátos, tátott, tátó, tátság, tátva.	TÉGELY.
TAJ, tajd, tajk, tajna, tajó, tajt.	TÁTTA.	TÉGLA, téglás, tégláz.
TAK, takács, takar, takony, taksony, takta.	TÁV, távozik, távul.	TÉHELY, téhelyez.
TAL, tala, talabor, talamás, talicska, taliga, talp, taltos.	TE	TÉJ, teje, tejed, tejell, tejes, tejetlen, téjjel.
TALAN.	TE, teeg, teez, tenként, tennen, tied, téged.	TÉKA.
TALIÁN.	TEÁROM.	TÉL, telet, télen, teletszaka, téli, télre.
TALLÉR, talléros.	TEB, tebe.	TÉNTA, téntás, téntáz,
TAMARIS.	TECS, tecső.	TÉNFEREG.
TAMÁS, tamásda, tamási.	TEG, tege, tegetlen, tegett, tegez.	TÉNY, tényő.
TAMBURA.	TEHÁT.	TÉP, tépdél, tépe, tépeget, tépel, tépemény, tépett, tépés, tépő, tépve.
TAN, tana, tanakodik, tanács, tanács, tancs, tanít, tankó, tanol, tanó, tanórok, tanu, tanul.	TEHÉN, tehene, tehenedik, tehenes, tehenész.	Tér (név), térd, téreget, térel, téren, téres, társég, térül.
TANY, tanya.	TEK, teke, tekeny, teker, teként.	TÉR (íge), téres, térhetetlen, térít, térj, téror, tértt.
TAP, tapad, tapasz, tapás, tapint, tapló, tapod, tapog, tapogat, taporján, tapos, taps.	TEL, telcs, telek, telep, televény, teli, telik, telle.	TÉS, tésla, téssa.
TAPOLCZA.	TEM, temérdek, temet.	TÉSZTA, téasztás.
TAR, tara, taracz, taraglya, tarangy, taras, tarattyú, taráz, tarcz, tarcs, tard, taréj, tarék, targancz, tarh, tarisznya, tarj, tark, tarna, tarnó, tarol, taros, taró, tarpa, tarsoly, tart, tarul.	TEMLÓM, temploma, templomi, templomos.	TÉT.
TAS, tasád, taskony, tasnád, tasolya, tassoly.	TENG, tengelicz, tenget, tengés, tengő.	TÉV, tévedik, tévely, téveszt.
TASZ, taszár, taszigál, taszít, taszkas, taszlár.	TENGER, tengere, tengeren, tengeri.	TI.
TAT, tatja, tataroz.	TENK, tenke, tenkre.	TIBÓLD.
TATA.	TENY, tenye, tenyér, tenyészik, tenyő.	TIBOR.
TATÁR, tatárka, tatáros.	TEP, tepe, tepeczkel, tepely, tepke, tepszi.	TIBURCZ.
TATT.	TER, terbeléd, teres, tere, tereb, tercsen, teregenye, tereget, terel, terem, te- resztenye, tergenye, tergélye, terh, terít, terj, ternye, ternyó, terep, terül.	TICZE.
TAV, taval, tavasz.	TERESTYÉN.	TIGRIS.
TÁ.	TERJÉK.	TIHANY,
TÁB, tábít, tábla, tábor.	TEST, teste, testes, testetlen, testi, testség, testü.	TIK, tikacs, tikácsol, tikos, tikván.
TÁCZ, tácza.	TESTÁMENTOM, testámentoma, testá- mentomi.	TIKK, tikkad, tikkan, tikkaszt.
TÁCS.	TESTOVA.	TIL, tilaj, tilalom, tild, tilos, tilt, tilu.
TÁG, tágan, tágas, tágít, tágodalom, tágul.		TILL.
TÁJ, tája, tájas, tájban, tájbeli, tájék, tájon.		TILINKA, tilinkáz.
TÁK, tákja, tákos, tákó.		TIM, tima, tímár.
		TIMM, timmed.
		TIMPORÁL.
		TINCS, tincsel, tincsódik.
		TINI.
		TINNYE.
		TINÓ, tinód.

TIP, tipod, tipor, tippan, tippá.

TIP, tipeg, tipiczkél.

TIRI, tiricsel, tirihol.

TISZA, tiszán.

TISZT (fő-név), tisztbéli, tiszté, tisztel, tisztés, tisztí, tisztség.

TISZT (társ-név), tisztá, tisztít, tisztogat, tisztul.

TITOK, titka, titkol, titkon, titkos, titoknok, titoktalan.

TITT, tittó.

TITUL, titulál, titulus.

TIVADOR, tivadarcz.

TIVORNYA, tivornyáz.

TÍ.

TÍ, tiétek, tinnen.

TÍTUS.

TÍZ, tized, tizen, tizes, tízszer.

TO.

TOB, toba, toborzok, tobosz, toboz, tobzódik.

TOBÁK, tobákol, tobákos.

TOJIK, tojás, tojomány, tojó.

TOK, toka, tokaj, tokja, tokla, toklász, tokló, tokmány, tokod, tokorcs, tokos.

TOL, tolakodik, tolakozik, tolás, tolható, tolong, tolu, tolul.

TOLL, tolla, tollas, tollatlan, tollaz, tolláskodik, tollu.

TOLMÁCS, tolmácsol.

TOLNA, tolnai.

TOLVAJ, tolvajkodik, tolvajol, tolvajos, tolvajság, tolvajúl.

TOM, tomaj, tomb, tomi, tomor, tomp.

TONK, tonka, tonkít, tonkul.

TONNA.

TOP, topa, topán, topló, topog, topoly, toponár, topor, topos, toppad, toppan, toprong.

TOR, torb, torcs, tord, torh, torj, torm, torna, toroczkó, torok, torol, torongy, torpad, torzs, torty, torvaj, torz.

TORMÁTILLA.

TORONY, tornya, tornyikol, tornyos, tornyoz, tornyú, toronya, toronytál.

TORTÁTA.

TOSZ, toszít, toszogat, toszó.

TOTOLÁZ.

TOTY, totya, totyma, totyog, totytyan.

TÓ.

TÓ, tova, tovúl.

TÓ, tócsa, tócska, tóka, tós, tava, tavas, tavi.

TÓBIÁS.

TÓKA.

TÓL.

TÓLD, tóldal, tóldalag, tóldalék, tóldás, tóldott, tóldomás, tóldolog, tódul.

TÓR.

TÓT, tóti, tótos, tótság, tótúl.

TÖ.

TÖBB, többed, többen, többes, többé, többi, többít, többje, többnyi, többre, többről, többség, többször, többül.

TÖBÖR, töbörzsök.

TÖK, tökebb, töked, töketlen, tökéll, tökét, tökkent, tököl, tökös.

TÖL, tölgy, tölös, tölt.

TÖM, tömetlen, tömény, tömés, tömjény, tömkeleg, tömöl, tömör, tömös, tömött, tömő, tömp, tömve.

TÖNK, tönköly, tönkö.

TÖNY, tönnye.

TÖP, töpör, töpped, töpött.

TÖR, törcs, tördel, tördemicz, töredelem, töredék, törek, törekedik, törekeszik, töret, töretlen, törék, törés, törheszt, törhetetlen, törík, törköly, töröcs, töröl, töröny, törött, törő, törpe, törzs, történik, törtöly, törtt, törve, törvény.

TÖRÖK, törökös, törökség, törökül.

TÖZ.

TŐ.

TŐ, tóból, tőke, tős, töve, tövis, tövös.

TŐCSÉR.

TŐL, tőled, tőlem. 's a' t.

TŐLGY, tőlgye, tőlgyel, tőlgyes.

TŐR, törbe, törk, törrel, törös.

TŐSÉR, tősérekedik, tősérség.

TŐZEG, tőzeke, tőzekel, tőzekes.

TR.

TRÁDOR.

TRÁGÁR, trágárkodik, trágárság.

Trágya, trágvál, trágvás, trágváz.

TRÉBELY.

TRÉCS, trécsél.

TRÉFA, tréfál, tréfás, tréfaság, tréfátalan.

TRENCSÍN.

TRÉZSIA.

TRIZSÁKOL.

TROMBITA, trombitál, trombitás.

TROMF, tromfol.

TRPÜSZ, trpüszent.

TRUFA, trufál, trufás.

TRUTZ, trutzol, trutzos.

TU.

TUB, tuba, tubi, tubia, tubin, tuboly.

TUCZAT.

TUD, tudakozik, tudalom, tudatlan, tudákos, tudálékos, tudás, tudhat, tudni, tudomány, tudomás, tudó, tudta, tudva.

TUH, tuhad, tuhaszt, tuhul.

TUKMA, tukmál.

TULAJDON, tulajdona, tulajdonít, tulajdonos, tulajdonság, tulajdonúl.

TULIPÁN.

TULOK, tulka.

TUNG, tungra.

TUNY, tunya, tunyít, tuuyog, tunyul.

TURB, turba, turbék, turbikál, turbikol, turbokol, turbolya.

TURUNTUL.

TURUL, turuli.

TUS, tusak, tusakodik, tuskáz, tuskó, tusnya.

TUSZ, tusza, tuszokol, tuszony, tuszúl.

TUT, tutaly, tutu.

TUTYMA, tutymaság.

TÚ.

TÚL, tulba, tulakozik, túli, túlnan, túlsó.

TÚR (ige), túrat, túrás, túrdogál, túrész, turkál, turó.

TÚR (név), tura, turcsok, túrd, turgony, túria, turony, túros, túrócz, túrzó.

TÚTOR, tütorság.

TÚZ, túzok.

TÜ.

TÜD, tüdő.

TÜKÖR, tükre, tükrös.

TÜNIK, tündik, tünekedik, tünemény, tünét, tünés, tüng, tünő, tüntet.

TÜR, türedék, türemlik, türet, türetett, türetlen, türés, türje, türk, türődzik, türőzik.

TÜSZ, tüszköl, tüszszent, tüszü.

TÜTÜ.

TÜTT, tüttös.

TŰ.

TŰ, tűbeli, tűdzi, tűs, tűves, tűz.

TŰR, türedelem, türelem, türetlen, tűrés, tűrhet, tűröm, tűró, tűrtet, tűrtőzik, tűrve.

TŰZ, tüze, tüzel, tüzes, tűzi, tűzön, tűzre, tűzről, tűztől, tűzzel.

TA.		
TA.		
TA, TE. Sunt suffixa adverbium generantia ut: Gyakorta, százszorta, szerte, szinte. etc.		
TAB.		
TAB. F. Somogy Vben.		
TABAJD. F. Fejér Vben.		
TABÁNY. Sorba jár, mint a' Tabányi bíróság. km. Dug. 1. R. p. 203.		
TABDI. Sz. P. Pest Vben.		
TABÓD (Kis, nagy). Sz. PP. Tolna Vben.		
TACZ.		
TACZ.		
TACZOS. Taczos patak. E. Folyó víz Csík Székében.		
TACS.		
TACS.		
TACSILLÓ. Hajdu-városi Telek. Csárda Szabolcs Vben.		
TACSKÁND. Sz. P. Vas Vben. Nemes Tacskánd. F. Vas Vben.		
TACSKÓ. Canis vertagus. Dachshund. Apro fityészó vadász-eb. S. I. Canis militaeus. NC. p. 131. Canis vestigator. Mint a' tacskók, ugyan föl fityészik. km. Cybaritici canes. M. A. Tacskók mindent föl fityeréznek. Káldi, Innepn. Pred. p. 183. Te tacskó. Ki csatlott tacskók. Faludi, N. E. p. 51.		
TAFOTA.		
TAFOTA. Bombycina multitia, tafetum. PP. Tafota-alma. Malum tafetum. S. K. Tafota-gyomrú kényes ember. Káldi, Innepn. Pred. p. 67. Tafota-kárpit. Tapetum. Faludi, N. A. p. 32. Tafota-palást. Faludi, N. U. p. 179.		
TAG.		
TAG. Membrum, artus. M. A. item Commembrum. Tag-el-alvás. Membri stupefactio. S. I. Tag-el-esés. Paralysis. S. I. Tag-szaggatás. Arthritis, morbus articularis. S. I.		
	* El esett tag. Membrum paralyticum. S. K. El fagyott tag. Pernio. S. K. Iz-tag. Artus, membrum. S. K. Levelező tag. Membrum correspondens. Marha-tag. Sz. D. Rendes tag. Membrum ordinarium. Szó-tag. Syllaba. S. K. Tiszteletbeli tag. Membrum honorarium. TAGAD, tagadja. Negat, inficiatur. M. A. El tagadja. Abnegat, denegat, pernegat. M. A. Ki tagadja. Abnegat, excludit. M. A. Ki tagadja a' fiát. Filium abdicat. PP. Ki tagadja javaiból. Exhaeredat. PP. Meg tagadja. Denegat, pernegat, abnegat. M. A. A. Viszsza tagadja. Canit palinodiam, revocat verba. S. I. Tagadás. Negatio, inficiatio. M. A. Törvényben tagadás jó. km. Sceleri nunquam defuit oratio. M. A. Csoportos tagadás. Faludi, T. É. p. 261. El tagadás. Abnegatio. M. A. Ki tagadás. Abnegatio, exhaeredatio, exclusio. M. A. Meg tagadás. Abnegatio. M. A. Száráz tagadás. Faludi, T. É. p. 254. Viszsza tagadás. Palinodia, retractatio, revocatio. S. I. Tagaddogal, tagaddogalja. Negitat. M. A. Tagadhatatlan. Non inficialis, quod negari nequit. M. A. Tagadható. Inficialis. M. A. Tagadom-szabási. Subnego. M. A. Tagadó. Inficiator, negativus. M. A. Tagadó ige. Particula negans. Pázm. Kal. p. 867. Tagadó válasz. Repulsa. S. I. Tagadólag. Negative. Sz. D. Tagadva. Negando, inficiando. A' világ tagadva szaporodik. km. TAGBA. Nagy tagba szakadt marha. Sz. D. TAGBAN. In membro, in frusto. Egy tagban vannak földjei. Agros in uno continuo habet. TAGJA. Ejus membrum. Mellynek én is akármí kicsiny tagja, de tagja valék. Cujus ego quondam pars quotacunque fui. Semmi tagja nem ép. Nullum membrum habet integrum. TAGOL, tagolja. Fustigat, verberat, flagellat. M. A. it. Deartuat, dissecat, membratim concidit. Pázm. Pred. p. 19. 127. 777.	Föl tagolja. Membratim dissecat, dismembrat. S. I. Le tagolja. Deartuat. Dug. km. p. 3. Meg tagolja. Fustigat, pulsat, verberat. M. A. Őszve tagolta. Consecuit v. fustigavit. Tagolás (Taglás. M. A.). Fustigatio, verberatio. Taglat. Analysis. Sz. D. Tagló a' mészárosoknál, mellyel az ökröt agyon ütik. Föl tagoló. Anatomicus. S. I. TAGONKÉNT. Membratim. M. A. TAGOS. Membrosus. M. A. Tagosság. Membrositas. Sz. D. TAGÚ. Nagy tagú. Membrosus. Sz. D.
		TAGY.
		TAGY.
		TAGYONY. F. Szala Vben. TAGYOS (Kis, nagy). Sz. PP. Komárom Vben.
		TAH.
		TAH.
		TAHI. Sz. P. Pest Vben.
		TAHÁT.
		TAHÁT. R. Igitur, quapropter. Most TE-ÁT. M. A.
		TAJ.
		TAJ. TAJDOK (mint Undok). Turpis. PP. Tajdokol, tajdokolja. Turpat. Sz. D. Tajdokság. Turpitude. Sz. D. TAJK. Tajkos. Testudo. Tekenős béka. S. I. TAJNA. F. Bars Vben. TAJÓ. Sz. P. Kis Kunságban. TAJTÉK. Spuma. M. A. Ollyan, mint a' tajték. km. Pázm. Pred. p. 70. Tajték-fű, Hab-fű. Saponaria, lanaria. Seifenkraut. Szappan-fű. S. I. Tajték-gomba. Víz-tapló. Spongia. Sz. D. Tajték-harmat. Achne. M. A. Tajték-kő. Pumex. M. A. Tajték-kő-szabásu. Pumicosus. M. A. Tajték-kővel csiszolja. Pumicat. M. A. Tajték-pipa. Faica e spuma marina. S. K. Tajték-szedés. Despumatio. S. I. Tajték-szedő. Ligula, cochlear despumatorium. S. I.

Tajték-túrás. Despumatio, spumatio.
Telegdi, Felelet. p. 68.
Tajtéka. Ejus spuma.
Tajtékját el hányja. Despumat. M. A.
Tajtéki. Spumeus. M. A.
Tajtékos. Spumosus. M. A.
Tajtékozik. Spumat, spumescit, dispumat,
exspumat. M. A.
Ki tajtékozik. Exspumat. M. A.
Meg tajtékozik. Spumescit. CM.
Tajtékozás. Spumatio. M. A.
Tajtékozó. Spumans. CM. M. A.
Tajtékozott. Spumatus. M. A.
Bé tajtékozott. idem. CM.

TAK.

TAK.
TAKÁCS. Textor. CM. M. A. Három takács egy
ember. km.
Takács-csónak. Radius textorius. M. A.
Takács-mű. Textrina. M. A.
Takács-műhely. Textrinum. CM. M. A.
Takácsi. Textorius M. A.
Takácsi. F. Veszprém Vben.
Takácsol.
Takácsolás. Textura. M. A.
Takácsság. Textura. CM.
TAKAR, takarja. Velat, tegit, operit v. legit,
colligit, recondit. Jobb magának hamut,
mint sem másnak lisztet takarni. km.
Bé takarja. Obtegit, involvit, colligit. M. A.
Belé takarja. Involvit.
El takarja. Contegit, obtegit. S. I.
Föl takarja. Complicat, contollit, recolligit.
M. A.
Ki takarja. Evolvit.
Le takarja. Detegit, retegit. S. I.
Meg takarja. Meg takarta magát.
Őszve takarja. Convolvit.
Takarás. Plicatura, collectio, tectio. M. A.
Be takarás.
Széna-takarás. Foenilegium.
Takarék. Velum, velamen, operimentum. it.
Fruges collectae, reconditae, repositae. S.
I.
Takarék-papiros. Charta emporetica.
Takarékos. Frugalis, parcus. M. A.
Takarékos épület. Aedificium
compendiosum.
Takarékosan. Frugaliter, parce. Idővel,
pénzzel takarékosan kell bánni. km.
Takarékosság. Frugalitas, parsimonia.
Takargat, takargatja. Protegit, obtegit. M. A.
Takargatás. Protectio. M. A.
Takargató. Protector. M. A.
Takarhatatlan. Quod velari nequit.
El takarhatatlan bolondság. Insepibilis
stultitia. M. A. p. 70.
Takarít, takarítja. Colligit, obtegit. M. A.
Egybe takarítja. Convolvit, complicat,
corradiat, colligit. M. A.
El takarítja. Tollit e medio, removit v.
colligit recondit v. sepelit. S. I.
Ki takarítja. Educit, effert. S. I.
Takarítás. Collectio, complicatio, congregatio.
M. A.
Egybe takarítás. Convolutio, collectio. M. A.
El takarítás. Tumulatio, inhumatio. S. I.
Takarító. Recondens. M. A.
Takarmány. Collectum, reconditum, repositum.
Sz. D.
Takarodik. Abit, abscedit, discedit v. colligitur,
congregatur. S. I.
Alá takarodik. Decurrit, defluit. S. I.
El takarodik. Abit, abscedit, discedit. Káldi,

Apoc. 6. 14.
Föl takarodik. Sursum se recipit, assurgit,
emigrat. M. A.
Ki takarodik. Exit, excedit, emanat. S. I.
Takarodás. Abscessus.
Takarodó. Abscedens.
Takarodóra harangoznak. Ignitegium
pulsant. PP. Nyugodalomra, tűz-
befödésre harangoznak. Sz. D.
Takaró. Velans, tegens, colligans, convolvens.
M. A. Volva. CM.
Takaró háj. Omentum, mesenterium. S. I.
Takaró papiros. Charta emporetica. PP.
Takaró vászon. Emporetica, segestre
cannabinum. PP.
Bé takaró. Involucrum, collector. M. A.
Takaródzik. Tegitur, se se contegit. Pázm. Pred.
p. 847.
Takarozzik. Faludi, U. E. 2. R. p. 56.
Ki takarozzik. Faludi, N. U. p. 129.
Takarozott hulladék. Faludi, N. E. p. 56.
Takarúl. Congregatur, congeritur.
Bé takarúlt. Congessit, recondit pro
hveme recondenda.
Takarulás. Convection, congregatio, congestio.
Takarulás' ideje. Tempus convectionis.
Takaruló.
Takarulót huztak. Signum dederunt
campana pro sepultura.
Takarva. Tecte, velate.
Bé takarva. Involute. M. A.
Takarvány. Collectum, depositum, bona
quaesita, reposita, collecta. M. A.
TAKONY. Pituíta, mucus narium. M. A.
Taknyos. Mucosus, pituitosus. M. A.
Taknyosság. Mucositas. Pázm. Pred. p. 74.
Taknyosul. Mucosus redditur.
TAKSONY. FF. Pest, és Posony Vkben.
TAKTA. Folyó víz Szabolcs, és Zemplin Vkben.
Takta-Kenez. F. Szabolcs Vben.
Takta-köz. Sziget Szabolcs Vben.

TAL.

TAL.
Tal-patak. E. Folyó víz Három szék
Székében.
TALA. Patak Vas Vben. Kisfaludnál szakad a'
Rábába. Ezen víz' befolyásánál mentek
által a' Törökök a' Rábán 1664 a' szent
Gothárdi ütközetben. Ezt az ütközetet, hol
a' Francziák is részt vettek, igen
környüállásosan le írja Sacy, Hist. gen.
de Hongrie. Tom.
3. Yverdun, 1780. pag. 33. et seq.
Tala-bér. Praemium inventionis.
Tala' patka (mint Szala' patka). F. Vas Vben.
Talács. E. F. Zaránd Vben.
Talács' falva. E. F. Belső Szolnok Vben.
Talál, találja. Invenit, nanciscitur, reperit it.
Tangit, attingit. M. A. Vak is talál olykor
egy garast. km.
El találja. Ha el akarod találni a' czélt,
följebb arányozz. km.
Találd el. Divina. PP.
Találd el, mit gondoltam. Sz. D.
Elől találja. Obviat, obviam habet. M. A.
Föl találja. Ha ma egy órát hijába el
mulasztottál, holnap egész nap azt föl
nem találd. km.
Ki találja. Adinvenit.
Meg találja. Invenit, repent. M. A.
Eczetes korsó meg találta dugóját. km. Reá talál.
Incidit, reperit, offendit. M. A. Reá talált a' zsák
a' foltra. km.

Találás. Inventio. M. A.
Meg találás. idem.
Szent kereszt' föl találása. Inventio S. crucis.
Találatlan. Irreperitus. M. A.
Meg találhatatlan. Impervestigabilis.
M. A.
Meg található. Pervestigabilis. M. A.
Találkozik. Obvenit, invenitur, reperitur. A'
nagy urnak is találkozik ura. km.
Őszve találkozik. Coincidit, obviat. M. A.
Őszve találkozás. Occursus, obviatio. S. I.
Találmány. Inventum. M. A.
Találmánya. Ejus inventum. Ez is az ő
találmánya. Sz. D.
Találmányos. Inventiosus. S. I.
Találmányos elme. Fertilis ingenii. Sz. D.
Találó. Inventor, repertor. M. A.
Találós. Inventiosus. S. I.
Találós mese. Aenigma, quaestio perplexa.
Találósdi. Myinda. S. I.
Találósdi játszik. Sz. D.
Találtt. Inventus, repertus.
Találtt gyermek. Expositus, projectitius. S. I.
Találvány. Inventio, inventum. M. A.
Talám. Forsan, fortassis, fortasse, forsitan,
forte. M. A. Hodie usitatus „Talán “
Talámmal szól. Dubitanter loquitur,
ambigendo dicit. M. A.
Talámoz. idem. Ne talámozz. Sz. D.
Talámtán. Fortasse. M. A.
Talán. idem ac Talám.
De talán.
Ha talán. Si forte.
Még talán. Forte adhuc.
Talántán. Fortasse.
TALABOR. Terebélyes, terepes. Sz. D. Nagy
talabor kalapot tett a' fejére. Sz. D.
Talabor. Folyó Marmaros Vben.
Talabor' falva. F. Marmaros Vben.
TALAMÁS. F. Bereg Vben.
TALICSKA. Burdo. M. A. Unirotum, pabo.
Torboncza, tolyóka. S. I.
Taliczkáz. Talicskán hord.
Ki talicskázza. Talicskán ki hordja.
TALIGA. Vectabulum, cisium, carruca, bigae,
birotum. M. A.
Taliga-kerék. VV. L.
Taliga-vezér az ekében.
Taligás. Cisiarius, carrucarius. M. A. Félre
taligás, a' szekér jön. km.
Taligáz. Biroto vehitur, v. utitur. Faludi,
N. E. p. 43.

<p>TALP. <i>Planta pedis</i>, basis. M. A. Ha szekered nincsen, talpad készen legyen. km. Talp. F. Bihar Vben. Talp-bőr. Sz. D. Talp-hajó. <i>Ratis, navis trabica</i>. S. I. Talp-kő. <i>Lapis fundamentalis</i>, fundamentum. Sz. D. Talp-nyom. <i>Vestigium</i>. M. A. Talp-nyomdok. idem. M. A. Talp-tétel. <i>Depositio fundamenti</i>. Sz. D. * Csizma-talp. <i>Planta cothurnaria</i>. S. K. Eke-talp. <i>Dentale</i>. S. K. Fa-talp. <i>Calopodium</i>. NC. p. 451. Fontos talp. Dug. km. 1. R. p. 224. Gyámol-talp. <i>Anconiscus</i>. S. K. Ház-talp. <i>Basis domus</i>. Sz. D. Kerék-talp. <i>Orbile</i>. NC. p. 239. Láb-talp. <i>Planta pedis</i>. S. K. Oszlop-talp. <i>Stylobata</i>. Szány-talp. <i>Solea trahae</i>. S. K. Talpa. <i>Ejus planta pedis</i>, ejus basis. Úti füvet tett a' talpa alá. km: El szökött. Talpac. „On donne ce nom á l' infanterie reglée, et enregimentée“ Lásd SACY-nak előbb említett munkáját, Tom. 3. p. 265. Talpal, talpalja. <i>Subducit cothurnos</i>. Meg talpalja a' sarut. <i>Suppingit calceos</i>. PP. Talpalás. <i>Supplantatio calceorum</i>. S. I. Talpalat. <i>Supplantamentum calceorum</i>. Talpall. Talpon áll v. megy. El untam egész nap talpallani. Sz. D. El talpallott. <i>Abiti pedes</i>. Talpalló. A' nadrág' kengyele. Sz. D. Talpas. <i>Plancus, planipes, pansa, plautus, plotus, palmipes</i>. M. A. Talpas. F. Arad Vben. Talpas bíró. <i>Judex pedaneus</i>. S. I. Talpas óra. <i>Horologium mensale</i>. S. I. Talpas vitéz. <i>Miles pedestris</i>. Hajdu. S. I. Talpaz. Talpat vet. Sz. D. Talpazat. <i>Subductura</i>. Talpig. <i>Ad talos usque</i>. Talpig érő ruha. <i>Vestis talaris</i>. Talpig érő palást. Palla. NC. p. 449. Talpig ismérjük. <i>Intus, et in cute notus</i>. Faludi, E. M. p. 102. Talpnyi. <i>Amplitudine unius plantae pedis</i>. Egy talpnyi földje sincs. Talpodja. R. Calcat. S. I. Talpon áll. <i>Vigilat, stat</i>. Pázm. Pred. p. 1255. Talpon állás. <i>Vigilantia</i>. S. I. Talpon álló. Csuzi, Tromb. p. 176. Talpra esik. Nem minden tréfa esik talpra. km. Talpra esett ember. Talpu. Fa-talpu barát. <i>Franciscanus</i>. Pázm. Kal. p. 143. 437. Fa-talpu czipellés. <i>Calones</i>. CM. TALTOS. R. <i>Sapiens, doctus, magus</i>. Bát. Taltosok. R. <i>Druides, druidae, magi</i>. A' régi pogány magyarok' bölcsei 's papjai. S. I.</p>	<p>szertelen 's a' t. TALIÁN. TALIÁN. <i>Italus. Olasz</i>. Talián ország. <i>Italia. Olasz ország</i>. Talián pohár. <i>Crater, cymbium</i>. CM. M. A. TALLÉR. TALLÉR. <i>Numus vallensis, uncialis</i>. S. I. Ránchos mint a' gallér, kerek mint a' tallér. km. Fél tallér. <i>Medius imperialis</i>. S. K. Két forintos tallér. <i>Diflorenarius imperialis</i>. S. K. Koronás tallér. <i>Philippeus imperialis</i>. S. K. Kurta tallér. <i>Imperialis 30 grossorum</i>. S. K. Lázsis tallér. TALLÉROS. <i>Játék-gazda. Tallierer</i>. S. I. Talléroskodik. <i>Játék-gazdát tesz</i>. S. I. TAMARIK. TAMARIK. <i>Tamarica, tamarix</i>. M. A. TAMÁS. TAMÁS. t. f. n. <i>Thomas. M. A. A' mi másé, nem Tamásé. km.</i> Tamás vagyok benne. <i>Dubito</i>. Szent Tamás már a' mi pátronusunk. Epist. Széch. Tom. 2. p. 271. Tamás' falva. FF. Gömör, Szepes, Torontál Vkben. E. FF. Kolos Vben, és Három szék Székében. Tamás-hantóka. E. Hegy Doboka, és Torda Vkben. Tamás' háza. Sz. P. Posony Vben. Tamás' pataka. E. F. Hunyad Vben. Tamás' telke. Sz. P. Gömör Vben. E. F. Hunyad Vben. Tamás-vár' alja. F. Ugocsa Vben. * Disznó-ölő Tamás. Új falusi Szent Tamás. S. Thomas de Villa nova. Csuzi, Síp-szó. p. 353. TAMÁSDA. F. Bihar Vben. TAMÁSI. t. h. n. M. és E. Országban. TAMBURA. TAMBURA. <i>Systrum. Káldi, 1. Reg. 18. 6 Lásd alább „Tombora“.</i> TAN. TANA. F. Vas Vben. TANAKODIK. <i>Suspiciatur, confert rationes, consilia</i>. Sz. D. Tanakodás. <i>Consultatio</i>. Tanakodó. <i>Consiliorum agitator, versator</i>. TANÁCS. <i>Consilium. it. Senatus. M. A. Adnak tanácsot, de nem kalácsot. km.</i> Tanács-adás. <i>Svadela</i>. M. A. Tanács-adó. <i>Consiliarius</i>. M. A. Tanács-fő. <i>Praeses consilii. Tanács' feje</i>. S. I. Tanács-káz. <i>Curia, praetorium</i>. M. A.</p>	<p>Tanács-ígék. Faludi, N. A. p. 18. Tanács-kérő. <i>Consultor</i>. S. I. Tanács-osztó. <i>Consiliator</i>. S. I. Tanács' öszve gyűlése. <i>Senatus habitus</i>. PP. Tanács-tartás. <i>Consultatio, conspiratio</i>. M. A. Tanács-választás. <i>Lectio senatus</i>. S. I. Tanács' végezése. <i>Senatus consultum</i>. CM. M. A. * Fő tanács. Faludi, N. A. p. 71. Hamar tanács hamar bánás. km. Helytartó tanács. <i>Consilium locumtenentiale</i>. Kerék-tanács. <i>Rota romana</i>. Faludi, N. A. p. 106. Ravasz tanács. Nem fog vénen a' ravasz tanács. km. Szamár-tanács. Ökörtől szamár-tanács. km. Városi tanács. <i>Senatus civicus</i>. Tanácsbéli. <i>Senator, senatorius</i>. M. A. <i>Synedrus. CM.</i> Tanácskodik. <i>Consiliat</i>. M. A. Tanácskodó. Faludi, U. E. 1. R. p. 131. Tanácskozik. <i>Consiliat, consilia confert</i>. M. A. Öszve tanácskozik. <i>Conspirat, simul consilium inquit, consultat, consiliat</i>. M. A. Tanácskozás. <i>Consultatio, deliberatio</i>. M. A. Tanácskozó. <i>Deliberator, consultants</i>. M. A. Tanácskozó hely. <i>Deliberatorium</i>. M. A. Tanácsnok. <i>Consiliarius</i>. S. I. Tanácsol, tanácsolja. <i>Consiliat, consulit</i>. M. A. Tanácsolás. <i>Suppeditatio consilii</i>. Tanácsoló. <i>Consultor</i>. M. A. Tanácsló. idem. Pázm. Kal. p. 385. Tanácsos. <i>Consiliarius</i>. M. A. it. <i>Consultus</i>. Nem tanácsos. <i>Non est consultum</i>. Nem tanácsos az ellenséggel társ-poharat inni. km. Tanácsosom. Faludi, E. M. p. 250. Tanácsság. Pázm. Pred. p. 1160. Kal. p. 1063. Tanácsstalan. <i>Inconsultus</i>. Faludi, N. U. p. 130. N. A. p. 198. Tanácsstalanság. <i>Inconsultum</i>. Vajda, 2. K. p. 54. Tanácsstalanul. <i>Inconsulte</i>, Faludi, U. E. 2. R. p. 97. Tanácssúl. <i>Pro consilio</i>. Tanácssúl adja. <i>Cousulit</i>. M. A. Tanácssúl adás. <i>Svasio, svasus</i>. M. A. Tanácssúl adó. <i>Svasor</i>. M. A. TANÁLCS. R. (idem ac Tanács). Margit' Élete. p. 163. Tanálcsózó. ibidem p. 143. TANCS. E. F. Kolos Vben. TANÍT, tanítja. <i>Docet, erudit, informat, instituit, instruit</i>. M. A. <i>Maga is tanul, a' ki másokat tanít. km.</i> Ki tanítja. <i>Perdocet</i>. Meg tanítja. <i>Perdocet, condocet</i>. M. A. Megtanít a' nyomorúság. km. <i>Reá tanítja. Instruit</i>. Tanítás. <i>Instructio</i>. M. A. Lelki tanítás. <i>Catechesis</i>. Tanítatlan ló. <i>Intractatus equus</i>. M. A. L. Tanítgat, tanítgatja. <i>Docet subinde, frequenter instruit</i>. M. A. Tanítható. <i>Docilis, docibilis, tractabilis</i>. M. A.</p>
---	--	---

Taníthatatlan. Indisciplinatus. Káldi, 4. Esdrae. 1. 9.	Tanultt értség. Faludi, E. M. p. 246.	TAPOD, tapodja. Calcat. M. A. Tiped tapod, mint a' tojó galamb. km.
Tanító. Doctor, praeceptor. M. A. Serény tanítónak kemény a' neve. km.	Tanulttság. Doctrina, eruditio, studium. Faludi, U. E. 1. R. p. 44. 59.	El tapodja. Occulcat, conculcat, pessumdat. M. A.
Tanító-bér. Didactum, minervale. S. I.	TANY.	Ki tapodja. Exculcat. M. A.
Tanító hely. Schola. Pázm. Pred. p. 207.	TANY.	Le tapodja. Calcat, conculcat. M. A.
Tanító szék. Cathedra. Pázm. 1. c. Káldi, Innepn. Pred. p. 114.	TANY.	Pázm. Pred. p. 1138.
Tanító-társ. Condoctor, hypodidasculus. S. I.	Kis Tany. Sz. P. Komárom Vben.	Meg tapodja. Conculcat, pessumdat. M. A.
Tanító intézet. Institutum literarium.	Nagy Tany. F. ugyan ott.	Őszve tapodja. Conculcat.
Tanítvány. Discipulus, discipula. M. A.	TANYA. Locus piscaturae. M. A. Sedes, domicilium, habitaculum, receptaculum. S. I.	Tapodás. Calcatio. M. A.
Egygyik nap a' másíknak tanítványa. km.	Tanyáz. Tenet se loco, habitat, commoratur. S. I.	Meg tapodás. Conculcatio. M. A.
Tanítványság. Discipulatus. M. A. L.	I.	Egy tapodást sem. Ne gressum quidem.
TANKÓ. Bardus, stupidus, hebes. S. I.	Ott tanyáztunk.	Tapodásnyira se lehet vele el menni. km. Dug. 2. R. p. 114.
Ne légy tankó, ha eszeddel élhetsz. km. Dug. 2. R. p. 153.	TAP.	Tapodó. Conculcator, calcans. M. A.
TANOL, tanolja. (Rectius Tanol quam Tanul, dum est activae significationis) Discit. M. A. Néma mesterektől sokat lehet tanolni. km.	TAP, tapja. R. Tangit, palpat, attrectat, contrectat. S. I.	Tapodott. Conculcator. M. A.
Ki tanolja. Ediscit, rescit, percipit. S. I.	TAPAD. Adhaeret, adhaerescit. S. I.	TAPOG. lásd TOPOG.
Meg tanolja. Addiscit, perdiscit. M. A.	Meg tapad a' kerék a' sártól. Sz. D.	TAPOGAT, tapogatja. Palpat, attrectat, contrectat. M. A. Kinek hol fáj, ott tapogatja. km.
Tanolás. Studium discendi. M. A.	Reá tapad a' sár. Sz. D.	Jól tapogat. Bene vestigat, bene rimatur.
Tanoló. Discens, tyro. M. A.	Az ing hozzám tapad. Sz. D.	Ki tapogatja. Exquirat. S. I.
Tanoló hely. Schola, ludus literarius. S. I.	TAPASZ. Lutamentum. PP. Heltai, Kron. 2. D. p. 207.	Meg tapogatja. Attrectat, contrectat.
Tanoló inas. Tyrunculus. M. A.	Tapaszd. Sz. P. Somogy Vben.	Tapogató. Contrectatio, attrectatus. M. A.
Tanoló könyv. Liber scholasticus. Káldi, Innepn. Pred. p. 117.	Tapaszos. Luteus, luto inductus.	Tapogatható. Palpabilis. S. I.
Tanoló társ. Conscholaris, condiscipulus. S. I.	Tapaszos fal. Luteus paries. PP.	Tapogató. Palpans, contrectator. M. A.
Tanolgat. Per vices discit.	Tapaszt, tapasztja. Trullisat. M. A.	Tapogató. Hal-fogó kas. Sz. D.
Tanolmány. Doctrina, studium.	Ki tapasztja. Faludi, T. É. p. 66.	Tapogatódik. Vajda, 1. K. p. 291.
TANÓ. Testis, testimonium. M. A. Lásd Tanu.	Meg tapasztja. Oblinit. M. A.	Tapogatózik. Nyomoz, keres valamit. Sz. D.
TANÓROK. Septum, pascuum, septum pascuarium. PP. A' tanórokban vannak a' marhák. Sz. D.	Tapasztás. Trullisatio. Fal-sikárlás. M. A.	Manu prehensat v. investigat, scrutatur. S. I.
Tanórok-kapu. Porta septi pascuarum. Sz. D.	Tapaszték. Lutamentum. Sz. D.	Tapogatva. Contrectabiliter, palpando. M. A.
TANU. Testis. M. A.	Tapasztó. Trulla. Fal-sikárló szerszám. M. A.	Tapogatva jár, mint a' róka a' jégen. km.
Tanu-bizonyosság. Testimonium. M. A.	Tapasztott. Faludi, N. E. p. 130.	Tapogatva jár a' sötétben. Iter praetentat. PP.
Tanu-bizonyosság-tétel. idem. M. A.	Tapasztal, tapasztalja. Tangit, deprehendit, attrectat. M. A. Experitur.	TAPOPORJÁN-féreg. Ursus. Medve. Erdéli szó. Lásd Benkő, Transylv. Vien. 1778. Tom. 2. p. 40.
Tanu-kérdések. Puncta deutri. S. I.	Meg tapasztalja. Deprehendit, contrectat, palpat. M. A.	TAPOS (mint Futos, fogdos), tapossa. Calcat, conculcat. S. I.
Tanu-level. Documentum v. testimonium.	Tapasztalás. Contactus, tactus. M. A. Experientia.	TAPS. Plausus, applausus. S. I.
Tanu-számban veszi. Inter testes computat. Pázm. Kal. p. 105.	Meg tapasztalás. Deprehensio, comprehensio, contrectatio. M. A.	Tapsony. F. Esztergom Vben.
Tanul. R. Fatetur, testatur, confitetur, testimonium perhibet. Pesthi.	Tapasztalatlán. Inexpertus, imperitus, peregrinus in aliqua re. S. I.	Tapsol. Plaudit, applaudit. M. A.
Tanuság. R. Testimonium.	Tapasztalatlanság. Imperitia, inscitia. S. I.	Reá tapsol. Applaudit. M. A.
TANUL (mint Okul, significationis passivae). Docetur, eruditor, studendo proficit.	Tapasztalhatatlan. Indeprehensibilis. M. A.	Tapsoljatok. Plaudite!
Ki tanul.	Meg tapasztalhatatlan. idem. M. A.	Tapsolás. Plausus, applausus. M. A.
Viszsa tanul. Dediscit. M. A.	Tapasztalhatatlanság. Bíró Márton, Micae. p. 151.	Tapsoldogal. Plausat. M. A. L.
Tanulatlan (nem tanultt). Indoctus, ineruditus, illiteratus. Faludi, E. M. p. 85.	Tapasztalható. Deprehensibilis. M. A.	Tapsoló. Plausor, applausor. M. A.
Tanulatlanság. Vajda, 1. K. p. 687.	Meg tapasztalható. idem. M. A.	Tapsolva. Plaudendo, plausibiliter.
Tanulgat. Discit frequenter. M. A.	Tapasztaltt. Expertus.	Taposó. Tepsés. S. I.
Tanulhatatlan.	TAPÁS. R. Tactus. S. I.	TAPOLCZA.
Ki tanulhatatlan. Faludi, T. É. p. 114.	TAPINT, tapintja. Molliter contingit, leniter contrectat. S. I. Lágynadon tapogat, csak alig éri, illeti, érinti. Sz. D.	TAPOLCZA. t. h. n.
Tanuló ház. Bíró Márton, Micae. p. 359.	Meg tapintja. Leniter attrectat.	Tapolcza-fő. F. Veszprém. Vben.
Tanulmány. Doctrina, scientia, studium. S. I.	Tapintás. Lenis contrectatio.	TAR.
Tanulság, Tanuság. Doctrina, studium, eruditio. M. A.	TAPLÓ. Fomes. vide Topló. M. A.	TAR. Muticus, depilis, phalacron, calvus, calvester. M. A.
Tanultt. Doctus, eruditus, literatus. S. I.	Banya-tapló. Fungus ignarius, boletus ignarius. S. K.	Tar bársonv. Faludi, T. É. p. 18.
Tanultt elme. Faludi, E. M. p. 16.	Cserfa-tapló. Agaricum. S. K.	Tar búza. Triticum mutilum. M. A.
Tanultt ember. Vir literatus. A' tanultt ember holta után híres. km. Dug. 2. R. p. 47. Si post fata venit gloria, non propero.	Ruha-tapló. Pannuceus fomes. S. K.	Tar búza-fő. Spica mutila. M. A.
	Tengeri tapló. Spongia. S. K.	Tar fő. Sz. D.
	Taplós. Fungosus, flaccidus. PP.	Tar gyermeknek meg nyóll még a' haja. km.
	Taplósodik. Fungescit, flaccescit. S. I.	Jus postliminii. M. Verbőczy 1660 in Indice.
	El taplósodik. Deflaccescit.	Tar havas. E. Hegy Csik Székében.
	Meg taplósodik. Conflaccescit.	Tar hegy. Mons calvus. Sz. D.
		Tar kő. F. Sáros Vben. E. Hegy Csik Székében.

- Tar varju. Phalacrocorax. M. A. Egyéb kor is láttam ágon tar varjut. km.
 Tar vesz. E. Hegy Csik Székében.
 TARA. Ejus calvum.
 Tara-farás. Nimis ornatus. Martonfalvi György. p. 258.
 Tarát farát ékesíti. Faludi.
 Tarány. Sz. PP. Nyitra, és Somogy Vbken.
 Tarás' falva. E. F. Brassó Vidékében.
 TARACZ. Folyó víz Marmaros Vben.
 Taracz-köz. F. Marmaros Vben.
 Taraczk. Colubrina. M. A. Tormentum bellicum. Feldstuck. S. I. Rövid ágyú, mozsár-ágyú. Sz. D.
 TARAGLYA. Gestatorium, feretrum. Saraglya. S. I. Sz. D.
 TARANGY.
 Tarangyos. Incultus, impolitus. Pönye. Sz. D. S. I.
 TARAS. F. Torontál Vben.
 TARATTYÚ. R. Veteramentum, vetus instrumentum. Pesthi' Meséji, p. 47. Trödel. S. I.
 Tarattus. R. Scrutarius, veteramentarius. Trödeler. S. I.
 TARÁZ, tarázza. Decalvat, granis spoliat aristas, excutit grana.
 Meg tarázza a' búzát. A' búza-fejekből pálczával ki veri a' szemet, hogy könnyebben lehessen csépelni.
 TARCZ.
 Tarca. F. és Folyó víz Sáros Vben.
 TARCS. R. Repagulum, retinaculum. Minden tarcs nélkül. Sine omni repagulo. VM. Intő levél. p. 252.
 Tares. Sz. P. Veszprém Vben.
 Tarcsa. t. h. n. M. és E. Orsz.
 Tarcsai fordó Vas Vben.
 Tarcsány. Sz. P. Hont Vben.
 TARD. F. Borsod Vben. Sz. P. Somogy Vben.
 Tardonya. F. Borsod Vben. Sz. P. Heves Vben.
 Tardos. F. Komárom Vben. Sz. P. Heves Vben.
 Tardos ked. F. Nyitra Vben. Cfer. Pázm. Epist. Tom. 1. p. 24.
 TARÉJ (Taré, taraj). Carnea corona in capite galli, gallinaeve, crista volucris. M. A.
 Taréja. Ejus crista. Vajda, 1. K. p. 468.
 Alább ereszt taréját. Demittit cristas.
 Kakas' taréja. Crista galli gallinaeci. Kakas' taraja. Káldi Innepn. Pred. p. 302.
 Taréjos. Cristatus. M. A.
 Taréjos. Anas fuligula.
 Taréjos, taréjozza. Cristat, crista ornat. Pázm. Kal. p. 86.
 TARÉK. R. idem ac Taréj. S. I.
 TARGAN CZ (mint Virgancz).
 Targanca. Papo. PP. Két kerekü szekerke. Sz. D.
 TARH. Oxygala. M. A. A' kit a' téj meg égetett, az tarhot is fujja. km. M. A.
 Tarhonya. idem. Sz. D.
 Tarhó. idem. Pázm. Kal. p. 1048 „A' kinek a' téj száját meg égeti, a' tarhót is fujni kell” Nagyváthi a' tarhót „Magyar Szulcz-nak” nevezi. Gazdaszszony. p. 148.
 TARISZNYA Canistrum. M. A. Egy avitt zsákból két új tarisznya. km.
 Tarisznya-szj. Lorum canistri.
 * Hátas tarisznya. Canistrum dorsuale.
 Bőr-tarisznya. Canistrum pelliceum.
 Kittől-tarisznya.
 Koldus-tarisznya.
 Oldal-tarisznya. Canistrum laterale.
 Posztó-tarisznya. Canistrum e panno.
 Szőr-tarisznya. Canistrum e pilis.
 Vadász-tarisznya. Canistrum venatorium.
 Vászón-tarisznya. Canistrum e tela.
 Tarisznyás. Canistratus, canistrum gestans. M. A.
 TARJ.
 Tarja.
 Tarjány. t. h. n.
 Tarjag. Pustula, ulcus. M. A.
 Tarjagos. Pustulosus. M. A.
 Tarjagosság. Papula, pustula. M. A.
 Tarjagozik. Pustulat, pustulescit. S. I.
 Tarju. Szarvas marhának betegsége, más- ként: Sarjazás. S. I.
 Tarju-mogyoró. Radix scrofularia. S. I.
 TARK.
 Tarka. Variiegatus, varius, versicolor, vermiculatus. M. A. Tarka, mint a' szárcsa-mony. km.
 Tarka barát. Cistercita.
 Tarka barka. Pervarius, variiegatus, soriculatus. M. A. Tarka barka, mint a' szarka' farka. km.
 Tarka gyék. Babos gyék, sár-gyék. Stelio. S. I.
 Tarka hír. Nuncium partim laetum, partim triste. Faludi, E. M. p. 89.
 Tarka kígyó. Cenchris. M. A.
 Tarka kutya. Mintha csak egy tarka kutya volna a' világon. km.
 Tarka pók. Stello araneus. M. A.
 Tarka récze. Anas spectabilis. S. I.
 Tarka színű. Maculosus, varius. M. A.
 Tarka ruha. Vestis variiegata, polymita. PP.
 Tarkajcza. F. Bihar Vben.
 Tarkaság. Pázm. Pred. p. 350. Kal. p. 996.
 Tarkál, tarkálja. Vermiculatur. M. A.
 Tarkálás. Variiegatio.
 Tarkáló. Vario colore pingens, variiegator. M. A.
 Tarkáltt, tarkáltatott. Variiegatus. M. A.
 Tarkás. Variiegatus, versicolor. M. A.
 Tarkásít, tarkásítja. Variiegat. Sz. D.
 Tarkáz, tarkázza. Variiegat, maculis interstinit. PP. Faludi, T. É. p. 325.
 Tarkázott. Polymitus.
 Tarkázott mű-szövő. Polymitarius. Káldi, Exod. 35. 35.
 Tarkít, tarkítja. Variiegat. S. I.
 Tarkucza. E. Hegy Csik Székében.
 Tarkúl. Variiegatur, maculis notatur. S. I.
 Meg tarkúltt. Sz. D.
 TARNA. Folyó víz Heves Vben, és Kunságban, 's több helységek' neve.
 TARNÓ. FF. Sáros, és Thuróc Vbken.
 Tarnócz. MV. Liptó Vben, és t. h. n.
 Tarnócza. Sz. PP. Heves, és Somogy Vbken.
 TAROL, tarolja. Decalvat, demetit. Faludi, N. A. p. 15.
 El tarolja. Beniczki. p. 286.
 Le tarolja Decalvat.
 Tarolás, tarlás. Demessio, decalvatio.
 Föl tarlás. Zvonárics. 1. R. p. 598.
 Tarló. Cordum. M. A. Stipula.
 Tarlót arat. Sicilet. M. A.
 Tarlóz. Spicas relictas legit. S. I.
 Tarlózás. Spicilegium. Kalász-szedés. S. I.
 Tarlott. Demessus.
 Taroltat, taroltatja. Curat decalvari, tonderi. Faludi, T. É. p. 300.
 TAROS. F. Baranya Vben.
 Taros ked. F. Nyitra Vben.
 TARÓ.
 Taród. Diminutivum antiquum ex Taró.
 Taród' fa. F. Vas Vben.
 Taród' háza. F. Vas Vben.
 TARPA. MV. Szatmár Vben.
 TASSOLY. Ascopera, marsupium, zona. M. A.
 Tarsoly-gyártó. Marsuparius. M. A.
 Tarsolya. Ejus ascopera. Pázm. Kal. p. 465.
 Tarsolyos. Habens ascoperam.
 TART, tartja. Servat, tenet, sustinet. M. A.
 item Durat. Addig tart a' barátság, míg zsiros a' konyha. km.
 Tart tőle. Cavet illum. Embernek embertől mindenkor kell tartani. km.
 Alá tart. Deorsum tendit.
 Belé tartja. Intro servat.
 El tart. Perdurat. M. A. El tart a' föld, csak legyen mit ennünk. km.
 El tartja. Conservat, sustentat, enutrit. M. A.
 Föl tartja. Enutrit, educat, it. Erigit. M. A.
 Föl tartja az orrát, mint az Érsek' disznaja. km.
 Fönn tartja. Alto servat pretio, it. Reservat.
 Haragot tart. Iram fovet.
 Hozzá tartja magát. Illi se accommodat.
 Igazat tart. Rectum habet. Hadd homályogjon a' hől, csak a' nap tartson igazat. km.
 Jobbra tarts. Dextrorsum tendas.
 Jól tartja. Laute illum habet.
 Ki tartja. Alit, nutrit, sustentat. S. I.
 Ki tartotta menyekzőjét.
 Lába' szárának tart. km. Contemitive habet me.
 Le tartja. Le tartóztatja. Detinet, retinet. M. A.
 Le tartja fejét. Submittit caput.
 Meg tartja. Adservat, conservat, retinet, reservat. M. A.
 Meg tartja az innepnapot. Sanctificat diem festum. M. A.
 Meg tartja a' szavát. Datam fidem servat, stat promissis. S. I.
 Meg tartja a' színét. Tuetur colorem. M. A.
 Meg tartja magát. Abstinet, se continet, sibi temperat. S. I.
 Mellette tart. Ei adhaeret.
 Neki tartja a' puskát. Sclopum contra eum dirigit.
 Öszve tart. Conspirat inter se, consentit. S. I.
 Reá tartja magát. Amicos tragoedos imitatur. M. A. Graviter v. arroganter se gerit. S. I.
 Reá tartja magát, mint az olajos korsó. km.
 Szem előtt tartja. Ante oculos servat.
 Vele tart. Utitur ejus consuetudine, versatur cum illo, partes ejus sequitur.

Viszsa tartja. Retinet.

- Tartalék. Fulcrum, sustentaculum v. frenum, lupatum, repagulum. Faludi, N. E. p. 175. N. A. p. 232.
- Tartalék-bor.
- Tartalék-sereg. Corps de réserve.
- Tartalékja. Ejus repagulum.
- Víz' tartalékja. Sz. D.
- Tartalékos. Habens repagulum. Sz. D.
- Tartaléktalan. Sine repagulo, repagulo destitutus. Sz. D.
- Tartalom. R. Summa, summarium, argumentum. Innhalt. Bät.
- Tartalma. Ejus summarium.
- Levél tartalma. Continentia epistolae.
- Tartatlan. Nem tartós, meg nem tartható. S. I.
- Tartás. Observatio, retentio. M. A.
- Ellen-tartás. VM. p. 16.
- Föl tartás. Nutricatio, enutritio. M. A.
- Föl tartás. Nevelés. Educatio.
- Fönn tartás. Reservatio.
- Harag-tartás.
- Le tartás. Faludi, U. E. 2. R. in Praef. Submissio animi.
- Marha-tartás. Intertentio pecoris.
- Meg tartás. Conservatio, observatio. M. A.
- Méh-tartás. Res apiaria.
- Penitencia-tartás.
- Reá tartás. Gravitas v. fastus. S. K.
- Rend-tartás. Ordo, ritus.
- Szer-tartás. Ritus, ceremoniae. S. K.
- Tanács-tartás. Consultatio. S. K.
- Tartdogálja. Conservat.
- Tartható. Servabilis. M. A.
- Meg tartható. idem. M. A.
- Tartogatja. Cum parsimonia conservat, sustentat.
- El tartogatja. idem.
- Tartogatás. Sustentatio, conservatio.
- Tartomány. Regio, provincia, ditio, tractus. M. A.
- Tartomány-írás. Chorographia. M. A.
- Tartomány-író. Chorographus. M. A.
- Tartományi. Provincialis. M. A.
- Tartományi biztos. Provincialis commissarius.
- Tartományonként. Regionatim, provinciatim. M. A.
- Tartott. Servatus.
- Tartozik. Debet, tenetur, pertinet. S. I.
- Tartozás. Debitum, obligatio, officium. S. I.
- Tartozó. Debitor v. pertinens. S. I.
- Hozzá tartozandó. Ad eum pertinens.
- Tartó. Servans, tenens, item Durabilis. M. A.
- Tartó ház, tartó hely. Promtuarium, conservatorium, repositorium, reconditorium. S. I.
- Tartó láncz. Catena sustentatoria.
- * Árnycék-tartó. Umbraculum. S. K.
- Eb-tartó. Capsus. S. K.
- Ellen-tartó. Contrarius. Csak ellen-tartó ne legyen. Pázm. Pred. p. 1060.
- Föl tartó. Educator. M. A.
- Fönn tartó. Conservator, servator. S. I.
- Gyertya-tartó. Candelabrum. Káldi, Innepn. Pred. p. 179.
- Harag-tartó. Qui iram fovet. Pázm. Pred. p. 766.
- Hely-tartó. Locumtenens.
- Kalán-tartó. Theca cochlearia. NC. p. 317.
- Kenet-tartó. Vas unguentarium. NC. p. 317.
- Kincs-tartó. Thesaurarius.
- Kormány-tartó. Gubernator. Pázm. Pred. p. 166.
- Könyv-tartó. Theca libraria, bibliotheca.
- Meg tartó. Servator, conservator. M. A.
- Őszve tartó. Synechon. M. A. L.
- Penitencia-tartó.
- Rövid ideig tartó. Brevi durans tempore.
- Rá tartó. Arrogans, fastuosus. S. K.
- Ruha-tartó. Vestiarium.
- Só-tartó. Salinum.
- Szám-tartó. Rationista. S. K.
- Szer-tartó. Ceremoniarius.
- Tál-tartó. Theca scutellaria. Tálas. NC. p. 317.
- Tányér-tartó. Theca orbicularia. NC. p. 317.
- Téj-tartó edény. Sinum. NC. p. 317.
- Tömlőcz-tartó. Pázm. Pred. p. 917.
- Tű-tartó. Acularium. S. K.
- Víz-tartó. Faludi, T. É. p. 178.
- Zászló-tartó. Signifer, vexillifer. S. K.
- Tartós. Durabilis, tenax. M. A.
- Rá tartós, mint a' cigány, mikor éhes. km.
- Tartós gyümölcs. Fructus conditivi. S. I.
- Tartósan. Tenaciter, durabiliter. M. A.
- Tartósság. Durabilitas.
- Tartózik. Fulcit se, item Cavet, submetuit. M. A.
- Meg tartózik. idem. Pázm. Pred. p. 1068. „A' ki istent szeme előtt nem viseli, semmi gonosztól meg nem tartózik.“
- Tartózkodik. Cavet sibi, abstinet, item Degit, habitat, moratur, commoratur. Faludi, U. E. 1. R. p. 118.
- Meg tartózkodik. Epist. Pázm. Tom. 1. p. 95.
- Tartóztat, tartóztatja. Detinet, cohibet. M. A.
- Tartóztatja magát. Se continet, abstinet. S. I.
- Le tartóztatja. Detinet.
- Meg tartóztatja. Retinet, detinet, distinctet, demoratur, coërcet, remoratur, intercipit, reprimit, inhibet. M. A.
- Tartóztatás. Detentio, inhibitio. M. A. v. Continentia, abstinentia. Pázm. Kal. p. 727. Pred. p. 597.
- Meg tartóztatás. Remora, retentio. M. A.
- Meg tartóztatatlanság. Káldi, Okt. inté. p. 33.
- Tartóztatva. Contineniter. M. A.
- Tarts.
- Tarts dolgod. Apagesis. M. A.
- Tarts nélkül. Sine repagulo. Pázm. Kal. p. 226. 361.
- Tartva. Parce, tenaciter, custodite. M. A.
- Tartva ternyészik a' pénz, költve vész. km.
- Parsimonia summum vectigal.
- Tartva költő. Parcus, tenax. M. A.
- TARUL. Calvescit, glabratur, depilatur, v. demetit, descatur. S. I.
- TAS.
- TAS. FF. Pest, és Szabolcs Vkben.
- TASÁD-fő. F. Bihar Vben.
- TASKONY. Sz. P. Heves Vben.
- TASNÁD. E. F. Közép Szolnok Vben.
- TASOLYA. F. Ung Vben.
- TASSOLY. Ascopera. M. A. L. Tarsoly.
- Tassolyos. Ascoperatus, ascoperam gestans. M. A.
- TASZ.
- TASZ.
- TASZÁR. FF. Bars, és Somogy Vkben.
- TASZIGÁL, taszigálja. Proturbat. M. A.
- Pázm. Pred. p. 1079. 1267. Kadarka ne taszigálj. km.
- El taszigálja. Pázm. Pred. p. 535. 698.
- Elő taszigálja. Proturbat. M. A.
- Ki taszigálja. Exturbat, extrudit. M. A.
- Le taszigálja. Depraecipitat, deturbat. M. A.
- Meg taszigálja. Contrudivit.
- Taszigálás. Contrusio. Pázm. Pred. p. 1173.
- Taszigálkodik „Esau Jákobbal meg az annya' méhében is taszigálkoddott“
- Káldi, Innepn. Pred. p. 206.
- TASZÍT, taszítja. Trudit. M. A. A' baktól örízkedjél, mert seggre taszít.
- Alá taszítja. Detrudit, deturbat. M. A.
- Be taszítja. Introtrudit. M. A.
- El taszítja. Abstrudit. Egygyik kezével oda huzza, a' másikkal el taszítja. km.
- Elő taszítja. Protendit. M. A.
- Föl taszítja. Trusione subvertit.
- Ki taszítja. Extrudit, exturbat. M. A.
- Le taszítja. Detrudit, deturbat. M. A.
- Meg taszítja. Trudit.
- Viszsa taszítja. Retrudit. M. A.
- Taszítás. Trusio. M. A.
- Be taszítás. Intrusio. M. A.
- Ki taszítás. Elisio, extrusio. M. A.
- Taszító. Trusor, trudens. M. A.
- TASZKAS.
- Szegény taszkas deák. Monoszlai, Hit' ol-talma. p. 270.
- TASZLÁR. Sz. P. Pest Vben.
- TAT.
- TAT. Puppis. CM. Hajó' tatja: hajó' fara. M. A.
- TATJA a' hajónak. Faludi, T. É. p. 49.
- TATAROZ, tatarozza. Obturat, immisuris rimas claudit. M. A. Pázm. Pred. p. 970. Telegdi, Felelet. p. 71.
- Tatarozza a' hordót. Stipat dolium. M. A.
- Családsággal tatarozza dolgát. Káldi, Vasárnapi Pred. p. 403.
- Föl tatarozza. Káldi, Innepn. Pred. p. 444.
- Ki tatarozza. Magyarai, Orsz. Roml. p. 7.
- TATA.
- TATA. R. Computer, patrinus, pater spiritualis, sponsor, susceptor. Diploma Belae IV-ti anni 1263 „Tata nominavit, quod pater spiritualis interpretatur vulgariter.“
- Tata. MV. Komárom Vben.
- Tata. Folyó víz Komárom Vben.
- Tata' háza. F. Bács Vben.
- TATÁJA. Ejus compater. Agendarius anni 1583. p. 52. „Tatája, azaz kereszt-apja, avagy annya legyen mindennek, a' ki oda járul“ (t. i. a' bérmlás' szentségéhez).

- TÁBIT. Sericum undulatum. PP. Habos
TATÁR.
- TATÁR. Tartarus. M. A.
Tatár búza. Polygonum, fagopirum,
panicum. Hajdina. S. I.
Tatár eperj. Blitum virgatum. S. I.
Tatár falva. FF. Bihar, és Szathmár Vkben.
Tatár járás. Irruptio tartarorum. Nagy a'
híre, mint a' tatár járásnak. km.
Tatár járáskor. Tempore irruptionis tar-
tarorum.
Tatár kard. Éles, mint a' tatár kard.
km. Dug. 1. R. p. 217.
Tatár kenyér, Tatár répa. Tataria. Tátorján.
S. I.
Tatár korbács. Két ágú szíjas fonadék.
S. I. Dugonics jobban le írja. km. 1. R. p.
14.
Tatár köpönyeg. Scaramangium. PP.
Tatár laka. E. F. Küküllő Vben.
Tatár ló. Föl vágják az orrát, mint a' tatár
lónak. km. Dug. 1. R. p. 17.
Tatár mező. E. Hegy Csik Székében.
Tatár ország. Tartaria. M. A.
Tatár pais. Parma. CM. M. A.
Tatár szállás. E. F. Közép Szolnok Vben.
Tatár szállása. Telek Békes Vben.
Tatár szeg. E. F. Háromszék Székében.
Tatár Szent György. F. Pest Vben.
Tatár vár (Kis, nagy). Sz. PP. Somogy Vben.
* Krimj tatár. Faludi, N. A. p. 181.
T. É. p. 180.
Krimj tatár kancsuka. Faludi, N. U. p. 92.
TATÁRKA. Panicum, frumentum sarracenum.
M. A.
TATÁROS. F. Bihar Vben.
- TATT.
- TATT. R. Inquam. M. A. Pesthi' Meséji,
Bécsben 1536. p. 6. Telegdi, Felelet. p. 63.
100. 121.
- TAV.
- TAV. Anno superiore.
Tavali. Biennis. M. A. Prioris anni, annotinus,
anniculus.
Tavali asztag nem szerez szükségét. km.
Tavali hagyás.
Tavali termés. Procreatio prioris anni.
Alkalmas tavaliban. Inter senes puer. M. A.
TAVASZ. Ver. M. A. Egy főske tavaszt nem hoz.
km.
Tavaszi. Vernus, vernalis. M. A. Vagyon
itt mind őszi, mind tavaszi. km.
Tavaszi rozs. Secale, setanium. M. A.
Tavaszi vetés. Satio verna.
Tavaszkor. Vere, verno tempore.
- TAVA.
- TAVA, TAVI. Lásd. TÓ-gyökér alatt.
- TÁ.
- TÁB.
- TÁB (Alsó, fölső). Sz. P. Nógrád Vben.
- Tábla-czipó. Tracta panis. PP.
Tábla-kő. Lapis schistus. S. I.
Tábla-legény a' szabóknál. Sodalis primarius
apud sartores. Gewerbeführer.
* Ablak-tábla. Tabula vitrea fenestrae.
Arany-tábla. Pázm. Pred. p. 157.
Ábéczés tábla. Tabula abecedaria. S. K.
Gyűrő tábla. Tabula deprecatoria.
Író tábla. Pugillaris. tabella. NC. p. 389. Kerti
tábla. Area in horto.
Királyi tábla. Tabula regia.
Koczká-tábla. Alveus lusorius. CM.
Kő-tábla. Tabula lapidea. Pázm. Pred.
p. 208.
Le eresztő tábla. Tabula pensilis. PP.
Os-tábla. Alveus lusorius. CM.
Számvető tábla. Abacus. CM.
Öveg-tábla. Tabula vitrea.
Viaszos tábla. Tabula cerata. NC. p. 389.
Virágos tábla. Topiaria pictura. S. K.
Táblás. Tabularis v. tabulatus. S. I.
Tábláz, táblázta. Tabulat, assat. CM.
Ki táblázta a' kertet. Pásztákra osztja. Sz. D.
TÁBOR. Castra. M. A. Már hizlaltt légyen a'
paripa mikor mézsz a' táborba. km.
Tábor. Sz. P. Vas Vben. Csárda Soprony
Vben.
Tábor. Vár Soprony Vben.
Tábor-állás. Stativa castrorum.
Tábor-czirkáló. Castrorum lustrator, vigiliis
castrensibus praefectus. S. I.
Tábor' cselédi. Exercitus impedimenta. PP.
Tábor-hely. Sz. P. Győr Vben.
Tábor-hely-járó. Metator castris. M. A.
Tábor' hegyén. In monte Tabor. Pázm.
Pred. p. 10.
Tábor' idején. Tempore belli. Sz. D.
Tábor-mester. Archistrategus, metator. PP.
Fő tábor-mester. Sz. D.
Tábor-sáncz. Stativa. M. A.
Tábor-szemek. Excubiae exteriores.
Tábor' terhei. Impedimenta castrorum.
Pázm. Kal. p. 601.
Tábora. Ejus castra.
Az ellenség' tábora. Castra hostium.
Táborbéli harcölés. Káldi, Innepn. Pred. p.
532.
Tábori. Castrens. M. A.
Tábori ág. Compactilis lectus, sponda
solutilis, plicatilis. PP.
Tábori ágyú.
Tábori egymás. Supellex castrens. S. I.
Tábori eledel. Commeatus. S. I.
Tábori élet. Militatio, castrens. vita. S. I.
Tábori fegyverezés. Pázm. Pred. p. 314.
Tábori jel. Tessera militaris. PP.
Tábori kenyér. Buccellatum. CM. M. A. Tábori
nyereség. Pázm. Pred. p. 1093.
Tábori őr-állás. Strázsa-állás. Statio. M. A.
Tábori pap. parochus castrens.
Tábori strázsa-állók. Stationarii. M. A.
- Tábori tanacs. Faludi, N. A. p. 201.
Tábornok. Castrorum metator. S. I.
Táboros.
Táboros kaczagás. Faludi, N. A. p. 177.
Táborosan. Castratim. Faludi, T. É. p. 87.
Táboroz. Exercituum, in castris degit, habitat. S.
I.
Táboroz a' szerelem, katonáskodik a' ki
szerelmes. Ovidius után.
Táborozás. Campamentum. Pázm. Pred. p.
590. 942. 1165.
Táborozó sátor.
Tábort jár. Castra metatur. M. A.
Tábort járó. Castrorum metator. M. A. CM.
Tábort ver. Castra figit. S. I.
Tábort üt. idem.
- TÁCZ.
- TÁCZ. F. Fejér Vben. Ki tett magáért, mint a'
Táczki kutya az uráért. km. Dug. 1. R. p. 24.
TÁCZA. Mellyre a' kávécsészéket, 's ivó
poharakat szokták rakni.
- TÁCS.
- TÁCS. E. F. Besztercze Vidékében.
- TÁG.
- TÁG. Laxus, relaxus. M. A.
TÁGAN. Laxe. M. A.
TÁGAS. Spatiosus, latus, propatulus, laxus,
amplus. M. A.
Tágas útsza. Platea. PP.
Tágasít, tágasítja. Laxat, dilat. Sz. D.
El tágasítja. Relaxat, dilat. M. A.
Meg tágasítja. Dilat. Káldi, Psalm. 4. 1.
Tágasodik. Laxatur. Vajda, 1. K. p. 669.
Tágasul. idem.
Tágasság. Laxatio, laxamentum, spatiositas,
capacitas. M. A.
TÁGÍT, tágítja. Laxat, relaxat. M. A.
Meg tágítja. Relaxat, dilat. M. A.
Meg tágítja a' hevedert. Solvit cingulum
equi. PP.
Tágítás. Relaxatio. M. A.
Meg tágítás. Laxamentum, relaxatio. M. A.
TÁGODALOM. Lenimen, lenimentum, levamen,
relaxatio. S. I.
TÁGUL. Laxatur, relaxatur. M. A. item Rarescit,
dilabitur. Vajda, 1. K. p. 290.
Tágulnak (ritkulnak) a' vendégek. Sz. D.
El tágul. Relaxatur, dilatatur. M. A.
Ki tágul. Laxatur. Káldi, Vasárn. Pred. p.
439.
Meg tágul. idem. M. A.
Tágulás. Laxamentum, laxitas. M. A. Faludi, N.
U. p. 118.
Meg tágulás. Relaxatio. M. A.
- TÁJ.
- TÁJ. Vicinia, vicinium, districtus, confinium. M.
A.
Táj-föstő.
Táj-szó. Vox districtui propria. S. I.
Táj-szóllás. Phrasis v. formula dicendi
provinciae propria. S. I.
* Ég-táj. Clima. Sz. D.

selyem, habos csemelet. Sz. D. Apud
Faludi, „TÁBAT“ T. É. p. 18. E. M. p. 247.

TÁBLA. Tabula. M. A.

Tábla-ágy a' kertben. Area hortensis.
Tábla-biró. Assessor tabulae. S. I. Sz. D.

Ház-táj. Ház-környék. Káldi, Vasárn. Pred. p. 676.

TÁJA. Ejus vicinia. Ezen helynek szép tája vagyon. Sz. D.

TÁJAS. Vicinus, limitaneus. Sz. D.
Tájas velem. Határos, szomszédos. Sz. D.

TÁJBAN. In vicinia.
Melly tájban. Quo circiter tempore.
Dél-tájban. Circa meridiem.
Éjfél-tájban. Circa mediam noctem.

TÁJBELI. Districtualis, provincialis. S. I. Egy olyan tájbeli ember, mint én. Illius circiter, aetatis, ac ego.

TÁJÉK. Vicinia, regio adjacens v. tractus, districtus, plaga. Sz. D. S. I.

TÁJON.
Melly tájon lakik. Qua versus habitat.
E' tájon nincs mássa. Hac in regione non est illi par. Sz. D.

TÁK.

TÁK. Appendix. PP.
Bocskor-ták. Lorum, quo pero ad pedes alligatur. Olly vastag az orczád' bőre, mint a' bocskor-ták. km.

TÁKJA.
Bocskor' tákja. Ennek bocskor' tákja nem leszek: bolondja nem leszek.

TÁKOS. F. Bereg Vben.

TÁKÓ. Sz. P. Győr Vben.
Tákó a' billyár-játékban.

TÁL.

TÁL. Patina, catinus, catinum. M. A. A' kalánt előbb viszik a' tálba, azután a' szájba. km.
Tál-csináló. Patinarius. PP.
Tál-étek. Missus, ferculum. M. A. Kenyér, és sajt két tál éték. km.
Tál-korpa. Meg fej egy tál-korpán. km.
Tál kalán a' háznál. Vasa domestica. PP.
Tál kalán' zördülése. Jurgium domesticum. PP.
Tál-lábu. Palmipes, pansa. S. I.
Tál-mosó. Lotor patinarum, lotrix scutellaria. M. A.
Tál-mosó fű. Hippuris. M. A.
Tál-nyaló. Catillo. M. A.
Tál-pezsér. Helluo, catillo. M. A.
Tál-pezsérkedik. Helluatur. CM. M. A.
Tál-pezsérkedés. Helluatio. CM. M. A.
Tál-tartó. Theca scutellaria. M. A.
Tál-tartó karika. Basis patinae. PP.

* Arany-tál. Aurea patina. S. K.
Cserép-tál. Testacea patina. S. K.
Ezüst-tál. Pázm. Pred. p. 826.
Étek-hordó tál. Catinus. NC. p. 403.
Fa-tál. Patina, scutella. NC. p. 403.
Leveses tál. Catinum, catinus. S. K.
Mély tál. Burító tál. Gabata. CM.
Őn-tál. Pázm. Pred. p. 826.
Szeles tál. Patella. CM.
Tizenkét tál-étket visz egyszerre az asztalra. Duodenis ministrat ferculis. PP.

TÁLA. Ejus patina.

TÁLAL, tálalja. Patinas, cibosque proponit. M. A. Tálaltak. On a servi.
Ki tálalja. Apponit fercula.
Tálalás. Patinarum, ciborumque appositio. M. A.

TÁLAS, tál-tartó. Theca scutellaria. M. A.
TÁLKA, Tálca, Tácsa. Patella, patinula. S. I.
TÁLNOK. Dapifer. M. A.
Tálnoki éték-el-osztó. Structor. M. A.

TÁLY.

TÁLY.
TÁLYGYU. Struma. CM. M. A. Csuzi scribit „TÁLE“ Tromb. p. 99. 182.
Tálgyuja van. Strumosus. CM.
Tálygyus. Strumosus, strumaticus. M. A.
TÁLYOG. Abscessus, apostema, suppuratio, vomica. PP.
TÁLLYA. MV. Zemplin Vben.
Tállya (Kis, nagy). FF. Borsod, és Heves Vkben.

TÁM.

TÁM.
TÁMAD. Surgit, exsurgit, crescit, oritur, item Rebellat. M. A. A' melly szél-vész hirtelen támad, hirtelen el is szokott az enyészni. km.
Ellene támad. Rebellat. M. A.
Föl támad. Resurgit, exsurgit, exoritur. M. A.
Ki támad. Exsurgit, prodit. M. A.
Ki támad mellette. Faludi, T. É. p. 16.
Meg támadja. Adgreditur, invadit. S. I.
Mellette támad. Auxiliatur ei.
Reá támad. Invadit. M. A.
Támadat. Oriens, ortus, exortus. M. A.
Föl támadat. Exortus. M. A.
Nap-támadat. Ortus solis. Sz. D.
Támadás. Seditio, tumultus, rebellio. M. A.
Támadás' feje. Factionis, seditiois caput. PP.
Támadás képpen. Seditiose. M. A.
* Föl támadás. Resurrectio. M. A.
Meg támadás. Adgressio, invasio. S. I.
Reá támadás. Invasio.
Támadék. Fulcimentum. Csódi Pál, Oltári szolgálat. p. 7.
Támadó. Surgens, adgrediens.
Föl támadó. Exortivus, resurgens. M. A.
Reá támadó. Invasor, rebellans. M. A.
Támadólag. Offensive.
TÁMASZ. Fulcimen, fulcimentum, fulcrum, futura, statumen, adminiculum, stabilimentum, pedamen, pedamentum, sustentaculum. M. A.
Támaszkodik. Nititur, subnititur, incumbit. M. A. Dülő falhoz támaszkodik. km.
Hozzá támaszkodik. Adclinat se. Pázm. Kal. p. 417.
Neki támaszkodik. idem.
Reá támaszkodik. Innititur. M. A.
Támaszkodó. Nitibundus. M. A.
Támaszt, támasztja. Suscitatur, erigit, fulcit, stabilit. M. A. Egyenlő osztály nem támaszt háborut. km.
Föl támasztja. Resuscitat, erigit. M. A.
Ki támasztja. Expandit.
Meg támasztja. Fulcit, confulcit, adminiculatur. M. A.
Tüzet támaszt. Ignem excitat. S. I.
Támasztás. Erectio, suscitatio.
Föl támasztás. Erectio, it. Resuscitatio. M. A.

Támaszték. Fulcimentum, sustentaculum.
Faludi, N. A. p. 241.
Támasztékja. Ejus fulcimentum.
Támasztgatja. Identidem fulcit. Sz. D.
Támasztott. Suffultus. M. A.
Föl támasztott. Erectus, exsuscitatus. M. A.
Támasztó. Fulciens, constabiliens, statuminans. M. A.
TÁMÉNTALAN. (M. A. Támétalan).
Innumerus, innumerabilis.
Támétalan sok. Innumerabilis multitudo, myrias plurima. M. A.
Támétalan sok a' lakozó. Faludi, T. É. p. 316.
Támétalan sokaság. Pázm. Kal. p. 47. 55.
Támétalanság. Prágai in Praef.
TÁMOGAT, támogatja. Fulcit, statuminat, sustentat. M. A.
Meg támogatja. Confulcit, adminiculatur.
Támogató. Sustentans, constabiliens, fulcrum, fulcimentum. M. A.
TÁMOLOG. Huc illuc se acclinat. Ide oda támogott, olly részeg volt. Hallottam Ságbon 1820. October 19.

TÁN.

TÁN. Forte, fortassis, contractum ex „Talán“

TÁNCZ.

TÁNCZ. Chorea, tripudium, saltatio. M. A.
Nem sokat hajt a' táncz a' konyhára. km.
Táncz-hajtó dal. Choreuma. M. A.
Táncz-hely. Choreum, ludus saltatorius. S. I.
Táncz-mester. Choragus. M. A.
Táncz-nóta. Choreuma. PP.
Táncz-sipos. Choraula. M. A.
Táncz-szoba. Choreum. Sz. D.
* Alpári táncz. Dug. km. 1. R. p. 29.
Barát-táncz. Patientia. S. K.
Borju-táncz. Vitulamen. S. K. Dug. km. 1. R. p. 30.
Egygyes táncz. Vajda, 1. K. p. 636.
Forgó táncz. Walzerisch. Faludi, T. É. p. 153.
Gyertya-táncz. Dug. km. 2. R. p. 10.
Három a' táncz. km. Haszn. Mulat. 1823. 1. R. p. 12. Hoszszu, mint a' hármas táncz. km. Dug. 1. R. p. 223.
Kardos táncz. Fegyveres táncz. Sz. D.
Kállai kettős táncz.
Kozák táncz. Saltus Cosacorum. S. K.
Lapiczás táncz. Faludi, N. E. p. 86.
Lassu német táncz. Menuette.
Lejtő táncz. Járja lejtős tánczát. Csuzi, Tromb. p. 60.
Lengyel táncz. Saltus polonicus. S. K.
Magyar táncz. Ungaricus saltus. S. K.
Medve-táncz. Meg járatom veled a' medve-tánczot. km.
Meny-aszszonyi táncz. El járta meny-aszszonyi tánczát. km. Dug. 1. R. p. 94.
Menyekzős táncz. Pázm. Pred. p. 1132.
Miskolczi táncz. Nic. Oláhi Hung. p. 51.
Palotás táncz. Faludi, N. E. p. 160.
Parolás táncz. Saltus, in quo manus mutuo comploduntur. S. K.
Páros táncz. Faludi, N. E. p. 162.

Róka-táncz. *Vulpis jactatio*. S. I.
Szarka-táncz. *Vajda*, 1. K. p. 638.
Török táncz. *Talp-verés*. *Dug. km.* 2. R. p. 9.
Vánkosos táncz.
Verbunkos táncz. *Saltus conductorum*. S. K.
Toborzó. *Lásd alább a' helyén*.
Ugrós táncz. *Saltus tolutarius*. S. K.
Tehén-táncz. *Csárda Borsod Vben*.
TÁNCZA. *Ejus saltus*.
Ebek' táncza. *El járatják veled az ebek' tánczát. km.*
TÁNCZBA kerekedik. *Pázm. Pred.* p. 1132.
TÁNCZI. *Saltatorius*. M. A.
Tánczika. *Saltatiuncula*. *Faludi, N. U.* p. 40. N. E. p. 161. 206.
TÁNCZOL. *Saltat, choreas ducit, tripudiat*. M. A. *Roszzul hegedülnek, ebul tánczolunk ma: veréssel fenyegetnek.*
Elől tánczol. Praesultat. M. A.
Ki tánczolta magát. Satiavit se saltu.
Tánczolás. *Saltatio, saltus*. M. A.
Tánczoldogal. *Saltit*. M. A.
Tánczoló. *Saltator, saltatrix*. M. A.
Tánczoló ház. *Orchestra*. M. A.
Elől tánczoló. Praesul, praesultor. M. A.
TÁNCZOS. *Saltator, saltatrix*.
Tánczos leány. *Puella saltui dedita*.
Tánczos leányból ritkán válik jámbor aszszony. *km.*
Tánczos Miskolcziak. *km. Nic. Oláhi Hung.* p. 51.
TÁNCZOT jár. *Saltat*.
Ugyan ropja, rakja a' tánczot. Sz. D.
Tánczot tart. Choreas celebrat. PP.

TÁNT.

TÁNT.
TÁNTOR.
Tántorít, tántorítja. *Labefactat*. M. A.
El tántorítja. Facit, ut labascat.
Ki tántorítja. VM. p. 218.
Meg tántorítja. Labefactat, collabefacit, offendit, titubare facit. M. A.
Tántoríthatatlan. Qui non potest corrumpi, seduci, labefactari. Sz. D.
Tántorodik. *Labascit*. M. A.
Bé tántorodik. Illabatur, cespitando ingreditur. M. A.
El tántorodik. Gressu fallente labitur.
Ki tántorodik. Exorbitat. M. A.
Meg tántorodik. Labascit, titubat, haesitat, offendit, vacillat. M. A.
Tántorodás. *Prolapsio, titubatio, haesitantia*. M. A.
Ki tántorodás. Exorbitatio. M. A.
Meg tántorodás. Vacillatio, titubatio, offensio, scandalum. M. A.
Tántorog. *Titubat, vacillat, labat.* M. A.
Bé tántorog. Pázm. Pred. p. 220.
Tántorgat, tántorgatja. *Labefactat*. M. A.
Tántorgás. *Vacillatio, titubatio, titubantia, haesitantia.* M. A.
Tántorgó. *Vacillans*.
Tántorogva. *Titubanter*. M. A.
Tántoroszik. *Titubat.* M. A. *Monoszlai de Cult.* *Imag.* p. 227.
Ki tántoroszik. Meg tántorodik. M. A.

TÁNY.

TÁNY.
TÁNYÉR. *Orbis, discus*. M. A. *Scribitur etiam:*
Tálnyér, Tálnyír. M. A. *Pázm. Kal.* p. 1092.
Pred. p. 819.
Tányér-alma. *Malum epiroticum*. S. I.
Tányér-nyaló. *Parasitus, catillo, sublingio.*

Csuzi, Sípszó. p. 395.
Tányér-nyalogató. *idem*.
Tányér-talpu. *Palmipes, pansa*. S. I.
Tányér-tartó. *Theca orbicularia*. M. A.
Tányér-virág. *Napra forduló virág.*
* *Czín-tányér. Discus stanneus.*
Cserép-tányér. *Pictilis orbiculus*.
Fa-tányér. *Quadra lignea*.
Leveses tányér. Orbiculus juscularis.
Ón-tányér. *Quadra stannea. NC.* p. 399.
Szeges tányér. Quadra. CM.
Tráncsérozó tányér.
Tányéra. *Ejus orbiculus*.
Tányéros. *Habens discum, orbicularis.*
Tányéros nadrág. *Testhez jól szabott nadrág.*
Sz. D.

TÁP.

TÁP. F. Győr Vben.
TÁPA.
Tápai rév. Rév Csongrád Vben.
TÁPÉ. F. Csongrád Vben. Sz. P. Tolna Vben.
TÁPLÁL, táplálja. *Alit, nutrit, sustentat, fovet.*
M. A. *A' ki kelletinél többet eszik, nem táplálja magát km.*
El táplálja. Enutrit, sustentat. M. A.
Táplálás. *Nutricatio, nutritus, alitura.* M. A.
Táplálható. *Alibilis*. M. A.
Táplálkodik. *Alitur, nutritur, vicitat, se sustentat, focillat.* S. I.
Táplálmány. *Nutritura, nutrimentum, alimentum.* Sz. D.
Tápláló. *Nutritus, nutritor, almus, altor.* M. A.
Tápláló eledel. Nutrimen, nutrimentum, nutritium. M. A.
Táplálódik. Nutritur. Sz. D.
TÁPLÁN. Sz. P. Győr Vben.
Táplán' fa. F. Vas Vben.

TÁR.

TÁR (név), hajdan Tavar. *Gaza, thesaurus, aerarium, fiscus, arca, v. supellex.* S. I.
Promptuarium. Szirmai, Parab. p. 95.
Tár. F. Heves Vben.
Tár-ház. *Promptuarium, penuarium, aerarium, fiscus.* M. A.
Tár-házi. *Fiscalis.* M. A.
Tár-házos. *Faludi, N. E.* p. 224.
Tár-házos ajándékok. *Faludi T. É.* p. 11.
Tár-szekér. *Plaustrum castrense, currus sarcinarius.* M. A. PP.
* *Fegyver-tár. Armamentarium.* S. K.
Kincs-tár. Gazophylacium.
Lap-tár. Kis apacsó. Sz. D.
Levél-tár. Tabularium. Tiszti Szótár. p. 61.
Pérez-tár. Aerarium. S. I.
Szó-tár. Vocabularium. Sz. D. S. K.
Szó-tár-író. Lexicographus.
Törvény-tár. Corpus juris. Rupertus Kovács.
Tudomány-tár. Promptuarium scientiarum.
TÁR (íge), tárja. *Aperit.*
Bé tárja. Bé nyítja. Bé tárta az ajtót.
Ki tárja. Expandit, patulum facit. Takács József Költeményei. p. 23.
TÁRA. *Ejus gaza, ejus promptuarium.*
TÁRAD. *Aperitur.* Nyillik. Sz. D.
TÁRAL, táralja. *Aperit.* Sz. D.
TÁRASZT, tárasztja. *idem.* Sz. D.
TÁRGY. Pluteus, meta. M. A. *Objectum.*
Tárgy' közepe. Centrum metae. *Pázm. Kal.* p. 607.
Tárgya. *Ejus meta, ejus objectum.*
Ez a' beszédem' tárgya. Hoc est sermonis mei objectum.

Tárgyal. *Ha madárra tárgyalasz, ijadat ne pöngesd.* *km. Dug.* 2. R. p. 136.
Tárgyaz, tárgyazza. *Pro objecto habet.*
Tárgyazat. Sz. D.
Tárgyúl. *Pro objecto.*
Tárgyúl veszi. Pro objecto sumit.
TÁRI.
Tári tuppos. Pulvinatus. M. A.
TÁRKÁNY. t. h. n. Bihar, Borsod, Heves, Komárom, Tolna, és Zemplin Vkben.
TÁRKONY. *Dracunculus esculentus, draco hortensis, pyrethrum.* M. A. PP.
Tárkony-méz. Faludi, N. U. p. 102. B. E. p. 44. N. E. p. 140.
Vad tárkony. Ptarmica. PP. M. A.
TÁRNOK (hajdan Tavarnok). *Tavernicus, thesaurarius, camerae praeses v. promus condus, custos supellectilis.* S. I.
Tárnok. FF. *Fejér, Posony, és Szala Vkben.*
Tárnok-szék. *Sedes tavernicalis.* M. A.
* *Fő tárnok-mester. Magister tavernicorum.*
Levél-tárnok. Archivarius.
TÁRON van az ajtó. *Nyitra van.* Sz. D.
TÁROGAT, tárogatja. *Identidem aperit.*
Tárogató. *Buccinator, fistulicen.* M. A.
Tárogató síp. *Tibia.* M. A. *Vékony szavu trombita. Cingriae.* CM. *Csuzi, Tromb.* p. 768.
Tárogató-sípos. *Tibicen.* M. A.
TÁROS.
Lap-táros. A' kis apacsót vonó halászelegény. Sz. D.
TÁRS (társos?). *Socius, sodalis.* M. A. *Nem jó társ az, a' ki mindent maga föl fal.* *km.*
Társ-pohár. *Epulum tyrocinii.*
Társ-poharat ad. *Epulum dat tyrocinii.* PP.
Társ-poharat iszik. *Nem tanácsos ellenséggel társ-poharat inni.* *km.*
* *Baj-társ. Commilito, socius aerumnae.*
Ember-társ. *Proximus.* S. K.
Háló társ. *Concubitor.* S. K.
Házastárs. *Consors.*
Hütvös társ. *Conjux.*
Játszó társ. *Collusor.* S. K.
Kalandos társ. *Commilito, vitae socius.* S. K.
Kenyeres társ. *Contubernalis.* *Pázm. Pred.* p. 269.
Kezes társ. *Compraes.* M. A.
Lakó társ. *Cohabitans.* S. K.
Leány-társ. *Consocia.* *Káldi, Innepn.* *Pred.* p. 569.
Nyájas társ. *Blandus comes.* S. K.
Örökös-társ. *Cohaeres.* S. K.

- Pap-társ. Consacerdos.
 Polgár-társ. Concivis. S. K.
 Segítő társ. Coadjutor. Pázm. Pred. p. 213.
 Szolga-társ. Conservus. CM. Pázm. Pred. p. 269.
 Tanuló társ. Conscholaris.
 Tiszti társ. Collega.
 Úti társ. Comes itineris. Jó úti társ a' tudomány. km.
 Vetekedő társ. Aemulus. S. K.
 Vő-társ. Congener.
 Társa. Ejus socius, socia. Kinek társa van, ura van. km.
 Társa. Hegy Ung Vben.
 Társalkodik. Conversatur, consortium habet. M. A. A' bátor szível társalkodik a' szerencse. km.
 Társalkodás. Consociatio, consortium. M. A.
 Társalkodhatatlan. Insociabilis. CM. M. A.
 Társalkodó. Sociabilis, socialis. M. A.
 Társalkodóság. Socialitas. M. A.
 Társalkodtat, társalkodtatja. Sociat. M. A.
 Társalkodott. Sociatus. M. A.
 Társaltat, társaltatja. Vele ne társaltasd a' fiadat. Sz. D.
 Őszve társaltatja. Sociat. M. A. L.
 Társaltatott. Pázm. Pred. p. 531.
 Társas. Socialis, sociabilis, ad societatem pertinens. Gesellig. S. I.
 Társasság. Socialitas, studium familiaritatis. Geselligkeit. S. I.
 Társaság. Societas, sodalitas, sodalium, consortium. M. A.
 Társaságos. Socialis, sociabilis. M. A.
 Társaságosan. Socialiter. Zvonarics, 1. R. p. 364. M. A.
 Társaságtalanság. Insocialitas, carentia consortii. Káldi, Innepn. Pred. p. 369.
 Társít. Társasít. Sociat, copulat, conjungit, jungit. Vrancsics.
 Társodik. Társasodik. Jungitur, sociatur. Sz. D.
 Társodás. Sz. D.
 Társóság, Társaság. Sz. D.
 Társó veszi. Associat, nimia familiarite contemtu reddiit. M. A.
 Társúl. Pro socio.
 Társúl adja magát. Adpingit se pro socio. Pázm. Pred. p. 479.
 Veszi magának házas társúl. Deligit pro vitae socia.
TÁRVA.
 Tárva nyitva hagyta az ajtót.
 Tárva nyitotta. Faludi, N. A. p. 39.
- TÁS.**
- TÁS.**
TÁSKA. Vulga, pero, capsula, mantica. M. A. Corycium. CM. Sokszor a' zsíros táskából ugrik ki a' szép kalács. km.
 Táska. F. Somogy Vben.
 * Álom-táska. Endymion.
 Bőr-táska. Kenyeres tásk. Pera. CM.
 Haj-táska. Sacculus crinalis. S. K.
 Két táskára szerződött. Ad mantica resepiit. M. A.
 Koldus-táska. Faludi, N. A. p. 101.
 Levél-táska. Capsula literarum. S. K.
 Lovag-táska. Hippopera. S. K.
 Turós tásk. Placenta cum formagio.
- a' táskája. km.
 Táskáz. Faludi, T. É. p. 298.
- TÁT.**
- TÁT (név).**
 Tát. F. Esztergom Vben.
 Tát szájjal kiáltják. Monoszlai, Hit' oltalm. p. 433.
 Tát-szajú. Bohó.
TÁT (ige), táta. Aperit, hiat, hiascit. M. A.
 Föl táta. Tátsd föl a' szadat. Sz. D.
 Ki táta. Aperit.
 Reá táta száját. Zvonarics, 1. R. p. 930.
TÁTÁS. Hiatus. M. A.
 Száj-tátás. Sz. D.
TÁTÉ. Bohó, dőre, gyáva. S. I.
 Táté. E. F. Alsó Fejér Vben.
TÁTÍKA. Régi vár Szala Vben. Tátika és Rezi-vár' dolgát ebre bízták, ebul vették hasznát. km.
TÁTINT. Hiatum edit. Egygyet tátintott, 's meg haltt.
TÁTÓG. Hiascit.
 Tátogat. Hiata. M. A. Ott ne tátogass, lásd dolgozhoz.
 Tátogatás. Creber hiatus oris.
 Tátogató. Ore crebro hians.
TÁTONY. Sz. P. Somogy Vben.
TÁTORJÁN. Napus, naps, bunias, anemosphoros. M. A. Mezőkön önként termő karó-répa. Csapó, Fűv. Kert. p. 131.
TÁTOS. Proteus, Vertumnus, magus, praestigiator. M. A. Pázm. Kal. 172. 686.
 Pegasus. Szirmai, Parab. p. 95.
 Tátos gyermek. Sz. D.
 Tátos paripa. Faludi, N. E. p. 25.
TÁTOTT. Hians, patens, patulus. M. A.
 Tátott orrú. Silus. Fitos orrú. S. I.
 Tátott seb. Vulnus hians. Pázm. Pred. p. 773.
 Tátott száj. Rictus, hians os. M. A.
 Tátott szájú. Ore hiantes spectator. S. I.
TÁTÓ. Hians.
 Tátó böti. Vocalis. Ráth Mátyás. Cf. Rájnis, Kalaúz.
TÁTSÁG.
 Száj-tátság. Prágai, p. 920.
TÁTVA. Aperte, hianter. Tátva van a' szája. Száj-tátva. Hiantes ore.
- TÁTTA.**
- TÁTTA.** Kisdedeknek szokás mondani, mikor a' falura viszik.
 Tátába megy. Faltra megy.
 Tátába viszik. Falura viszik.
- TÁV.**
- TÁV.**
TÁVOZIK. Secedit, abscedit, separat se, abstat, recedit. M. A.
 El távozik. Recedit, discedit, abscedit. M. A. Távozzál el tőlem sátán.
 Távozás.
 El távozás. Abscessio, discessio, secessio. M. A.
 Távozat. Abscessus, secessus.
 Távozkodik. Secedit. Sz. D. S. I.
- Távozat, távoztatja. Vitat. M. A.**
 El távoztatja. Defugit, devitat, effugit, evitat, abstinet. M. A.
 Távoztatás. Devitatio.
 El távoztatás. Evitatio, abstinentia. M. A.
 El távoztathatlan. Inevitabilis. M. A.
 El távoztathatlanul. Inevitabiliter. M. A.
 El távoztatható. Evitabilis. M. A.
TÁVUL, TÁVOL. Eminus, a longe, procul. M. A.
 Jobb távul szeretni egy- mást, mint közletről gyűlölni. km.
 Távul álló. Abassistens, longe distans. M. A.
 Távul író. Telegraphus. Feroschreiber. S. I.
 Távul legyen. Absit, deus avertat. Tasi Gáspár. p. 89.
 Távul lét. Absentia.
 Távul létel. idem. M. A.
 Távul lévő. Absens. M. A.
 Távul van. Abest, distat. M. A.
 Távul való. Absens, item Longinquus. M. A.
 Távul valóság. Distantia. M. A.
 Távul veti. Amovet, avertit. S. I.
 Távulad. Longiuscule remotus.
 Távuladon. Paulo remotius.
 Távuladról atyafi. Consanguineus remotior.
 Távulag. Eminus, a procul. S. I.
 Távulban való. Zvonarics, 1. R. p. 26. Távuldabb.
 Remotior. Biró Márton, Micae. p. 153.
 Távuladon. Remote. Biró Márton, 1. c. p. 47.
 Távulan. Remote. Vajda, 1. K. p. 490. 3. K. p. 164.
 Távulít, távulítja. Removet. Faludi, Sz. E. p. 96. B. E. p. 114. N. E. p. 123.
 El távulítja. Faludi, N. A. p. 26.
 Távulodik. Removetur. Sz. D.
 Távul (ige). Recedit, secedit, discedit.
 El távult tőlem. Recedit a me. Sz. D. Távulról. A longe. Faludi, N. E. p. 172.
 Távulság. Distantia. Távul valóság. Sz. D.
- TE.**
- TE.**
TE.
TE. Tu. M. A. Ha én te, te is te.
 Te jobbik, honnan jöttél. Faludi, T. É. p. 197.
 Te monád. Tu dixisti.
 Te-mondás. Pázm. Pred. p. 665.
 Te-mondád-fű. Dulce amarum, iberis. M. A. NC. p. 35.
TEEGET, teegeti. (Tégeti PP.) Te 's tuval szőlítja. Dure tractat, singulari numero aliquem compellat. PP.
TEEZ, teezi. Compellat eum per tu, tuizat.
TENKÉNT (mint önként). Takács József Költeményei. p. 149.
TENNEN. Faludi, E. M. p. 82.
 Tennen magad. Tu ipse. M. A.
 Tennenid. R. Tui amici, familiares, domestici. S. I.
TIED (Teed, téd, tied). Tuus. M. A.
 Tiedd. Amici vitia si feras, facis tua. Seneca. Ha felebarátod' vétkét el tűröd, tiedd teszed. Káldi, Innepn. Pred. p. 540.

Tiedek. pro Tiéid. Tui. tuae. tua. M. A.
TÉGED, tégedet. Te, accusativ. M. A.

TEÁTROM.

TEÁTROM. Theatrum. Játék-néző hely, néző hely, játék-szín. S. I.

TEB.

TEB.
TEBE. Sz. P. Borsod Vben.
Csonka Tebe. Sz. P. Pest Vben.

TECS.

TECS.
TECSŐ. MV. Marmaros Vben.
Tecső. Patak Marmaros Vben.

TEG.

TEG.
Teg-nap. Heri, dies hesterna. M. A.
Teg-nap előtt. Pridie, nudius tertius. M. A.
Teg-napi. Hesternus. M. A.
Teg-napi gomba. km. Heri natus fungus, homo novus, arrogans, elatus. Faludi, N. A. p. 224.
TEGE. Heri. Tegnap. L. Benkő Transyl. Tom. 2. p. 402.
TEGETLEN. R. Nuper. M. A. Komjáthi.
Tegetlen sohonna jött. Eszterházi Tamás, Hunnius' ford. p. 567.
TEGETT. R. Heri, nuper. Bát.
TEGEZ. Pharethra, corythus. CM. M. A. Úgy illik hozzá, mint a' bot a' tegezhez. km.
Tegze. Ejus pharethra.
Tegzes. Pharethratu. M. A. CM.
Tegzes. E. F. Alsó Fejér Vben.

TEHÁT.

TEHÁT. Igitur, quapropter, ergo. M. A.

TEHÉN.

TEHÉN. Vacca. M. A. Derék dolog: három tehén, egy csorda. km.
Tehén-állás. Bostar. M. A.
Tehén-bőr. Pellis vaccina. Faludi, T. É. p. 149.
Tehén-csorda. Armentum vaccarum.
Tehén-csordás. Pastor vaccarum.
Tehén-ganój. Bulbiton. M. A.
Tehén-hús. Bubula. M. A.
Tehén-ír. Tehén-szar. Stercus bubulum. Pázm. Kal. p. 1075.
Tehenek' nevei: Bális, Bimbó, Bokros, Csáko, Csira, Föcske, Hattyu, Hegyes, Homály, Jeges, Kedves, Kese, Kicsiny, Minika, Pírók, Pityer, Pörge, Rendes, Szemők, Szőke, Virág.
Tehén-pacsal. Viscera vaccina.
Tehén-pokla. Meg eszi a' czifra ruhát, mint a' tehén a' poklát. km.
Tehén-szopó kigyó. Boa. M. A.
Tehén-táncz. Csárda Borsod Vben.
Tehén-vaj. Butyrum vaccinum.
* Borjús tehén. Foeta vacca, horda. S. K.
Fejős tehén. Vacca lactaria. S. K.
Hasas tehén. Horda. NC. p. 129.
Meddő tehén. Sterilis vacca. S. K.
Riska tehén. Subruba vacca. S. K.
Tengeri tehén. Rosmarus. S. K.
Úzekedő tehen. A' hol úzekedő tehén nincs, nem megy oda a' bika. km.

TEHENE. Ejus vacca.

TEHENEDik. More vaccae procumbit.
Le tehenedett.

TEHENES. Vaccarius, habens vaccam, vaccinus. M. A.
Tehenes telek. E. Sz. P. Kolos Vben.
TEHENÉSZ. Bubulcus, pastor vaccarum. Gulyás. S. I.

TEK.

TEK.
TEKE. Globus, discus, sphaera. M. A. Trunculus lusorius, trunculi lusorii. PP. Conus, metula. S. I.
Teke. E. MV. Kolos Vben.
Teke. Telek Győr Vben.
Teke' háza. F. Ugocsa Vben.
Teke-játék. Ludus conorum, metularum, truncorum. Kegelspiel. S. I.
Teke-játék-hely. Area conis dejiciendis, sive lusui conorum destinata. S. I.
Teke-szabású. Coniformis, conoides. S. I.
Teke-tória. Ambages, circuitio, ambitus. Umschweif im Reden. S. I.
Tekécske. Sphaerula, globulus. M. A.
Tekéll, tekéli. Destinat, ovot. M. A. Lásd: Tökéll, tökélli.
Tekéz. Disco ludit, trunculis ludit. PP.
Tekézés. Lusus trunculorum.
Tekéző. Ludens trunculis.
Tekéző hely. Trunculorum area. PP.

TEKENY.

Tekenye. F. Szala Vben.
Tekenyő. Trulla, labrum. M. A. Capisterium, cymbium, alveus. PP. Ollyan mint a' tekenyőben ingó víz. km.
Tekenyő-vakaró kés a' sütőknél. Radula. PP.
Tekenyős béka. Testudo. M. A.
TEKER, tekeri. Vertit, versat, torquet, obtorquet. M. A. Nehéz agg fából guzt tekerni. km.
Belé tekeri. Intorquet. M. A.
Egybe tekeri. Convolvit. S. I.
El tekeri. Distorquet. M. A.
Föl tekeri. Contorquet, extendit, sursum trahit. M. A.
Föl tekerje az eszét, ki a' ravaszszal föl akar tenni. km.
Ki tekeri. Extorquet. M. A.
Le tekeri. Detorquet. M. A.
Meg tekeri. Circumplit. M. A.

* Öszve tekeri. Convolvit, complicat. S. I.

Reá tekeri. Adtorquet.
Viszsa tekeri. Retorquet.
Tekercs. Costicillus. M. A. Arculus. PP.
Ruha-tekercs. Sz. D.
Szalma-tekercs. Sz. D.
Vas-tekercs. Drót. Sz. D.
Tekercseli. Plectit. M. A. L.

Tekeredik. Vertitur, versatur, volvitur, volutatur, torquetur, circumagitur. Faludi, T. É. p. 52.

Ki tekeredik. Obliquatur. PP.
El tekeredik. Distorquetur. VM. p. 89.
Öszve tekeredik. Convolvitur, complicatur. M. A.

Reá tekeredik. Circumvolvitur.

Tekeredzik. Circumvolvitur.
Tekeredzett füstök. Faludi, E. M. p. 246.
Tekeredetlen. Irretortur. M. A.
Tekeredett. Tortus, distortus, contortus. M. A.
Meg tekeredett. Reflexus. M. A.
Tekereg. Volvitur, torquetur. M. A. item Vagatur. Hol tekeregsz? Ubi vagaris? Tekerget, tekergeti. Distorquet, gyrat.

M. A.

Környül tekergeti. Circumplectat. M. A.
Öszve tekergeti. Convolvit. M. A.
Tekergetés. Distorsio, contorsio. M. A.
El tekergetés. Distorsio. M. A.
Öszve tekergetés. Contorsio. M. A.
Tekergetve. Contorte. M. A.
Tekergés. Torsio.
Tekergő. Tortus, versatilis. M. A. item Erro, vagabundus, grassator, circulator. Faludi, T. É. p. 191.
Tekergő orvos. Medicaster, circulator, circumforaneus. S. I.
Tekergős. Tortuosus, flexuosus, ambagiosus. CM. M. A.
Tekergősen. Torte. M. A.
Tekergőzik. Se circumnectit, circumligat, circumvolvit. S. I.
Tekeres. Tortus, contortus, convolutus. S. I.
Tekeres. F. Baranya Vben. Csárda Veszprém Vben.
Tekeres lábú. Angvipes. S. I.
Tekeres szarvú. Habens cornua contorta. S. I.
Tekeres ugorka. Cucumer angvineus. S. I.
Tekereszik. Circumplectat.
Reá tekereszik. Zrinyi, P. XII. Stroph. 51.
Tekerek. Volumen. Rolle. S. I.
Tekerek-szövet. Petia panni, telae. S. I.
Tekerekés. Involutus. Faludi, T. É. p. 188.
Tekérés. Torsio. M. A.
Has-tekerés. Rágás. Sz. D.
Ki tekerés. Extorsio, evulsio. M. A.
Le tekerés. Detorsio. M. A.
Viszsa tekerés. Retorsio. M. A.
Tekerít, tekeríti. Vertit, versat, volvit, rotat, gyrat, circumagit. S. I.
Viszsa tekeríti. Reflectit, retorquet. M. A.
Tekerített. Gyrtus, contortus. M. A.
Tekerő. Volvens, torquens, rotans, gyrans. M. A.
Tekerő. Csőrő eszköz, melyről gombolyagba szedik a' fonalat. Sz. D.
Viszsa tekerő. Retorquens. M. A.
Tekerődzik. Circum volvitur. Faludi, N. E. p. 39.
Tekertt. Tortus.
Tekertt eszű. Callidus, astutus. S. I.
Tekertt gyökerű fű. Kígyó-gyökerű fű.
Bistorta major. Csapó. p. 274.
Le tekertt. Detortus. M. A.
Tekerül. Flectitur, curvatur.
Tekerület. Flexura. M. A. L. p. 636.
Tekervény. Attractoria. Ulászló' Kincstartója, p. 162. Lynx. CM. Vertex, vortex v. epistomium, cochlea, trochlea. S. I. Sz. D.
Tekervényes. Tortilis. M. A. Praetortus. CM.
Tortuosus, flexuosus, verticosus. S. I.
Tekervényes beszéd. Anfractus orationis. S. I.
Tekervényes út. Anfractus, ambages, ambitus, circuitus. Sz. D. S. I.
TEKÉNT, tekénti (Tekint, tekinti). Intuetur, respicit. M. A. Szemre, főre tekéntenek.
Alá teként. Despicit. M. A.
Által tekénti. Obiter perlustrat.
Be teként. Introspicit, inspicit. M. A.
Be tekénts. Csárda-név.
Belé teként. Introspicit, inspicit. M. A.
El teként. Káldi, 2. Reg. 13. 34.
Föl teként. Suspicit, sursum respicit. M. A.
Két felé tekénts, mikor az agg komondor ugat. km.
Ki teként. A' vén eb' ugatására méltó ki tekénteni. km.
Környül teként. Circumspicit. M. A.
Le teként. Despicit.

- Meg tekénti. Respicit. M. A.
 Reá teként. Aspiciat.
 Viszsa teként. Respicit. S. I.
 Tekéntet. Aspectus, conspectus, prospectus, respectus. M. A.
 Tekéntete. Ejus respectus.
 Tekéntetes. Spectabilis, illustris. M. A.
 Tekéntetes hazugság. Pázm. Kal. p. 316.
 Tekéntetes jószág. Pázm. Pred. p. 1232.
 Tekéntetes úr. Spectabilis dominus.
 Tekéntetesen. Spectate. M. A.
 Tekénteteskedik. Est illustris, spectabilis, conspicuus. Faludi, U. E. 1. R. p. 145. 149.
 Tekéntetesség. Pázm. Pred. p. 1162.
 Tekéntetlen. Obscurus, ignotus. A' mire nem tekéntenek, v. a' kire nem figyelmeknek. S. I.
 Tekéntél, tekéntéli. Aspectat, respectat. CM. M. A. Faludi scribit: Tekénteli. T. É. p. 133. E. M. p. 145.
 Alá tekéntél. Despectat. PP.
 Föl tekéntél. Suspectat. M. A.
 Környül tekéntél. Circumspectat. M. A.
 Meg tekéntéli. Perspectat, perspicit. M. A. Faludi scribit: Meg tekéntelli. U. E. 3. R. p. 16.
 Viszsa tekéntél. Respectat. M. A.
 Tekéntelés. Aspectatio. M. A.
 Tekéntelő. Aspectans. M. A.
 Tekéntés. Conspectus, intuitus, aspectus, ubtutus. M. A.
 Ki tekéntés.
 Meg tekéntés. Perustratio.
 Tekéntget, tekéntgeti. Aspectat, prospectat. Faludi, U. E. 1. R. p. 93.
 Ki ki tekéntget. Foras frequenter prospectat. S. I.
- TEL.
- TEL.
 Tel-megye. Sz. P. Bihar Vben.
 TELCS. E. F. Besztercze Vidékében.
 TELEK. Frutetum, herbetum. it. Ager et campus incultus, desolatus, fruticosus, praedium. it. Ubi nulla sunt aedificia. M. A.
 Telek. F. Bihar Vben.
 Telek. E. FF. Hunyad Vben, és Három szék Székében.
 Telek' falva. E. F. Udvarhely Székében.
 * Ág-telek. FF. Gömör, és Szabolcs Vben.
 Apa-telek. F. Arad Vben.
 Borsos telek. F. Bihar Vben.
 Bú-telek. Sz. P. Heves Vben.
 Bús telek. F. Posony Vben.
 Cseh telek. F. Bihar Vben.
 Erdő-telek. F. Heves Vben.
 Fölső telek. Sz. P. Heves Vben.
 Győr-telek. F. Szathmár Vben.
 Halász-telek. Sz. PP. Békes, és Pest Vben.
 Hidas telek. Sz. P. Bihar Vben.
 Homok-telek. Sz. P. Heves Vben.
 Jász telek. Sz. P. Nógrád Vben.
 Király-telek. Sz. P. és Telek Szabolcs Vben.
 Kis telek. FF. Baranya, és Csongrád Vben. Sz. P. Kis Kunságban. Telek, Szabolcs Vben.
 Kő-telek. F. Heves Vben.
 Mán-telek. Sz. P. Pest Vben.
 Méh-telek. F. Szathmár Vben.
 Mihály-telek. F. Jászságban.
 Nadán-telek. F. Bihar Vben.
 Nagy telek. Sz. P. Békes Vben.
 Ó telek. Sz. P. Somogy Vben.
 On-telek. F. Szabolcs Vben.
 Póka-telek. Sz. P. Posony Vben.
 Poklos telek. F. Bihar Vben.
 Pór-telek. Patak Szathmár Vben.
 Pős-telek. F. Somogy Vben. Telek Békes Vben.
 Puszta telek. F. Szathmár Vben. Sz. P. Heves Vben.
 Réz-telek. F. Szathmár Vben. Telek Pest Vben.
 Sas-telek. F. Bihar Vben.
 Selyem-telek. Sz. P. Győr Vben.
 Szamos-telek. F. Szathmár Vben.
 Székely telek. F. Bihar Vben.
 Tót telek. F. Bihar Vben.
 Ván-telek. Sz. P. Bács Vben.
 Telekd, Telegd. R. Parvum diverticulum.
 Telegd. MV. Bihar Vben.
 Telekes. Habens diverticulum.
 Telekes bocskor. Faludi, E. M. p. 87. Mellyet lábokra fűznek vadászatkor a' nagyobb urak is. Sz. D.
 Telekes (Alsó, fölső). FF. Borsod Vben.
 Telekes (Kis, nagy). FF. Vas Vben.
 Teleki. F. Somogy Vben. Sz. P. Nógrád Vben.
 Kerék-teleki. F. Veszprém Vben.
 Telekje. Ejus diverticulum.
 Pál' telekje. F. Veszprém Vben.
 Telke. Ejus diverticulum.
 Boldog aszszony' telke. Sz. P. Bihar Vben.
 Mikó' telke. Sz. P. Nógrád Vben.
 Szent Péter' telke. Sz. P. Szabolcs Vben.
 Tamás' telke. Sz. P. Gömör Vben.
 Telkes. idem ac Telekes.
 Telkesd. F. Bihar Vben.
 Telki. idem ac Teleki. Diverticularis.
 Telki. FF. Bihar, és Pest Vben.
 Telki bányá. F. Abaúj Vben.
- TELEP.
 Telepedik. Recumbit, considet, subsidet. M. A.
 Le telepedik. Considet, subsidet, discumbit, recumbit. M. A.
 Meg telepedik. Considet. M. A.
 Telepedés. Consessio. M. A.
 Le telepedés. Consessus. M. A.
 Telepedteti. Facit discumbere. Pázm. Pred. p. 432.
 Telepít, telepíti. Collocat, illocat, deponit. Pázm. Pred. p. 475.
 Le telepíti. Facit discumbere, recumbere. M. A.
 Meg telepíti. Facit considere.
- TELEVÉNY. Öszve hordott, torlott sok-féle gaz. Sz. D.
- TELI (TELE). Plenus, plene. M. A. Meddig hordod teli, addig lészesz deli, de ha egyszer üres, meg vet minden rühes. km.
 Teli bögyös. Csuzi, Sípszó. p. 632.
 Teli hold. Plena luna. Pázm. Pred. p. 1232.
 Teli marokkal. Plena vola. Káldi, Vasárn. Pred. p. 393.
 Teli pohár. Poculum plenum. M. A.
 Teli rakja. Implet, complet, replet. S. I.
 Teli tölti. idem.
 Teli torokkal. Pleno ore, pleno gutture.
 Teli töltözik. Cibis se ingurgitat. S. I.
 Teli tömi. Refercit ad summum.
- Telid. R.
 Teliden teli. Plenissimus. Pázm. Pred. p. 69. 814.
 Telides teli. idem.
- Telis.
 Telis teli. Valde plenus.
 Teliség. Plenitudo, plenitas. Pázm. Pred. p. 439. 837.
 Teljebb (Teliebb, teljebb). Plenior, plenius.
 Teljebb töltsed poharam', éljen a' barátság.
 Teljen (Telien, teljen).
 Teljen teli. Teljedes teli.
 Teljes (Telies, teljes, telylyes, tellyes). Totus, perfectus, plenus. M. A.
 Teljes arca. Plena facies.
 Teljes búcsú. Indulgentia plenaria. S. I.
 Teljes életében. In tota vita sua. Pázm. Pred. p. 1261.
 Teljes hatalom. Plenipotentia.
 Teljes hatalmú. Mandatarius, plenipotentiarius. S. I.
 Teljes hold. Plenilunium, plena luna. S. I.
 Teljes ibolya. Sz. D.
 Teljes képü. Plena facies.
 Teljes kor. Aetas justa, legitima, plena, perfecta, majorennitas. S. I.
 Teljes korú. Majorennis. S. I.
 Teljes lehetetlen. Impossibilis. S. I.
 Teljes lehetetlenség. Moralis impossibilitas. S. I.
 Teljes mondás. Axioma. M. A.
 Teljes róza. Rosa centifolia. S. I.
 Teljes szín. Color satur. S. I.
 Teljes ütközet. Justum praelium. S. I.
 Teljesedik. Completur, impletur, perficitur. M. A.
 Bé teljesedik. Adimpletur, in effectum venit. S. I.
 El teljesedik. Completur, impletur. M. A.
 Meg teljesedik. Completur.
 Teljesedés. Complementum. M. A.
 Teljesen. Plene, plenarie. M. A.
 Teljesít, teljesíti. Complet, implet. M. A.
 Bé teljesíti. Adimplet, complet. M. A.
 El teljesíti. Implet, complet. M. A.
 Meg teljesíti. Complet. M. A.

- Teljesítés. Completio. M. A.
Bé teljesítés. Explementum, expletio. M. A.
- Teljesítő. Complens, effectuans. Bé teljesíthető. Explebilis. M. A.
Bé teljesítendő. Csuzi, Síp-szó. p. 138.
- Teljeskedik. Perfectum se exhibet. Sz. D.
Teljeskedés. Sz. D.
- Teljesség. Plenitudo, complementum. M. A.
Teljességgel. Plane, penitus, prorsus. M. A.
Teljességgel nem. Absolute non, prorsus non. S. I.
- TELIK (juxta alios TELLik). Impletur. Nagy szájjal nagy falatokkal telik. km.
Bé telik. Impletur, completur. M. A.
Pázm. Pred. p. 746.
Bele telik esztendő. Ad hoc requiritur annus.
El telik. Impletur, completur, expletur. M. A.
Fejédre telik a' pár-lúg. km.
Ki telik. Expletur.
Ki telik az ideje. Expletur ejus tempus.
Ki telik tőle. Est perficiendo. S. I.
Meg telik. Completur, impletur. M. A.
Pázm. Pred. p. 800.
Sokba telik. Multum constat. A' mi sokra böcsültetik, sokba telik. km.
- Teldegel. Incipit compleri. Már ötödik esztendeje teldegel. Sz. D.
- Telés.
Bé telés. Impletio, complementum. M. A.
El telés. Completio, expletio, implementum. M. A.
Meg telés. Completio, impletio. M. A.
- Teletlen.
Teletlenség (Sz. D. Tellelenség).
- Telhetik. Potest impleri, praestari. A' kitől ki telhetik. Qui potis est praestare, adimplere.
Telhetetlen. Inexplebilis, insatiabilis, insaturabilis. M. A. Telhetetlen, mint a' barát' zsákja. km.
Telhetetlen has. Venter insatiabilis. S. I.
Telhetetlen béű. idem.
Bé telhetetlen. Inexaturabilis. M. A.
Telhetetlenkedik. Pázm. Pred. p. 75.
Telhetetlenkedő. Csuzi, Síp-szó, p. 12. 89.
Telhetetlenség. Bulimia, item Avaritia, insatiabilitas. M. A.
Telhetetlenül. Insatiabiliter, insaturabiliter. M. A.
Telhető. Replebilis, possibilis.
* Ki telhető képpen. Pro viribus. S. I.
Minden ki telhető módon. Omni possibili modo.
- Telő. Completorius.
El telő. Faludi, B. E. p. 48. N. A. p. 169. 234.
Tellő. Ha már fujdogál a' szellő, nem sokára bé áll a' tellő. km.
- TELLE-tulla. Tata patata, buttubata. M. A.
Pázm. Tudakozo Predik. p. XXXIII.
- TEM.
- TEM.
- TEMÉRDEK. Crassus, item Gravida. M. A.
Temérdek állat. Bellua. S. I.
Temérdek cselekedet. Facinus immane. Sz. D.
- Temérdek fa. Lignum solidum, crassum. Sz. D.
Temérdek nagy. Ingens, enormis. S. I.
Temérdek orczájú. Effrons, impudens. Pázm. Kal. p. 163.
Temérdek sok. Multus, copiosus. S. I.
Temérdek sokaság. Ingens multitudo. Sz. D.
- Temérdekedik. Crassescit. M. A.
Meg temérdekedik. Incrassescit. M. A.
- Temérdeken. Crasse. M. A.
- Temérdekes.
Temérdekeskedik. Faludi, U. E. 1. R. p. 55.
- Temérdekít, temérdekíti. Crassat, incrassat. M. A.
A.
Meg temérdekíti. Incrassat. M. A.
- Temérdekítés. Incrassatio. M. A.
Meg temérdekítés. idem. M. A.
- Temérdekítő. Incrassans. M. A.
- Temérdekség. Crassamen, crassamentum, crassities, crassitudo. CM. M. A.
- Temérdekül. Incrassatur, crassescit. M. A.
Meg temérdekül. Incrassescit. M. A.
- Temérdekülés. Incrassatio, crassities. M. A.
- TEMET, temeti. Sepelitur, tumulatur. M. A.
Bé temeti. Intumulatur, defoditur.
El temeti. Sepelitur, tumulatur, contumulatur, humatur, inhumatur, defoditur. M. A.
- Temetendő. Sepelibilis. M. A.
El temetendő. idem. M. A.
- Temetetlen. Insepulchrum, inhumatum. M. A.
El temetetlen. idem. M. A.
- Temetett. Sepultus. M. A.
- Temetés. Sepultura, humatio, tumulatio. M. A.
El temetés. Humatio, sepultura. M. A.
Pompás temetés pénz-vesztegetés. km.
Temetéses. Tumulosus. M. A.
- Temetési domb. Tumulus. M. A.
Temetési tisztelő. Exequiae. M. A. PP.
Temetési tisztességet szolgáltat. Exequiatur. M. A.
- Temetésre való. Funeralis, exerjuialis. PP.
Temetkezik. Sepelitur, funeratur. M. A.
Oda temetkeznek. Sz. D.
Temetkezés. Sepultura, funeratio. M. A.
- Temetkező hely. Locus consuetae sepulturae.
- Temető. Sír-ásó. Vespillo, humator. M. A. PP.
Temető épület. Aedificium sepulchrale. Faludi, T. É. p. 78.
Temető hely. Sepulchrum, coemeterium, bustum. M. A.
Temető sir. Pázm. Pred. p. 88.
- Temetség. Sepultura. M. A.
- Temetvény. Vár Nyitra Vben.
- TEMPLOM.
- TEMPLOM. Phanum, templum. M. A.
Templom' börtölatja. Tholus. PP.
Templom-fosztó. Spoliator templi. Pázm. Pred. p. 1168.
Templom' napja. Egyház' napja. Encoenia.
Templom' öble. Alae templi. S. I.
Templom-szentelés. Dedicatio templi. S. I.
- Templom' tornáca. Propylaeum templi. PP.
- TEMPLOMA. Ejus templum.
- TEMPLOMI. Templaris.
Templomi szerzet. Ordo templariorum. S. I.
- TEMPLOMOS. Templarius, templarista.
- TENG.
- TENG. Victitat, degit. M. A. Vivit utcunque, vitam degit miseram. PP. Csak alig teng. Sz. D.
Teng, leng. Sz. D.
- TENGELICZ. Acanthus, carduelis. M. A.
- TENGELY. Axis. M. A. Tengelyt üttetni vele nem volna tanácsos. km.
Tengely-szeg. Fibula rotaria. M. A. Paxillus axis, embolum axis curulis, embolum, axis retinaculum. PP.
Tengely' vége. Polus. M. A.
Talyiga-tengely. Axis biroti.
- Tengelye. Ejus axis. Meg akadt a' tengelye. km.
- TENGER. Mare. Lásd alább külön.
- TENGET, tengeti. Sustentat, nutrit, nutricatur, enutrit. M. A.
Magát dologgal tengeti. Sz. D.
Inkább tengetném életemet alamisnával. Faludi, N. E. p. 16.
Tengetés. Beniczki, p. 51.
Tengetheti. Káldi, Innepn. Pred. p. 331.
- TENGÉS. Victitatio, vitae qualis qualis usura. M. A.
- TENGŐ. Victitans.
- Tengődik. Élődik. Faludi, N. E. p. 220.
Töngődik scribit Csuzi, Síp-szó. p. 403.
El tengődik. Victitat, vitam utcunque sustentat.
- TENGER.
- TENGER. Mare, pelagus, salum, pontus, aequor. M. A. Nem lehet a' tengert kalánnal ki merni. km.
Tenger' áradása. Aestus maris. Molnár, Fizika.
Tenger-bú. Immanitas moeroris. „Tengerbúknak közepette mihez fogjak epedt szív“ Kártigám.
Tenger' feneke. Fundus maris.
Tenger' gyomra. Profundum maris. S. I.
Tenger' hatalmasi. Maripotentis. S. I.
Tenger' háborodása. Maris commotio, perturbatio. S. I.
Tenger' hánykodása. Maris fluctuatio. S. I.
Tenger' istene. Neptunus. Faludi, T. É. p. 69.
Tenger-járás. Navigatio maritima. S. I.
Tenger' járása. Accessus, et recessus maris, aestus maris. S. I.
Tenger-járó. Navigator marinus. S. I.
Tenger' játszása. Malacia, alcedonia. S. I.
Tenger' melyjéke. Ora maritima. S. I.
Tenger-melléki. Tenger-mellyéki. Maritimus. M. A.
Tenger' mélysége. Profundum maris, altitudo maris. S. I.
Tenger-nép. Populi multitudo. S. I. Sz. D.
Tenger sok nép. Faludi, T. É. p. 45.
Tenger' öble. Sinus maris. Sz. D.
Tenger' öryényje. Euripus, vortex marinus.
Tenger-part. Pázm. Kal. p. 697.

- Tenger' partja. Littus maris.
Tenger' partján való hegy. Promontorium. M. A.
- Tenger' síkja. Superficies maris. S. I.
Tenger-sokaságú. Dug. km. 2. R. p. 230.
Tenger-szakadék. Sinus. Káldi, Act. 27. 39.
Tenger' szeme. Oculus maris. Némely nagy hegyek' tetején lévő tó.
Tenger-szín. Color caeruleus, glaucus, thessalicus. CM.
Tenger' színe. Libella maris.
Tenger' színén fölül. Supra libellam maris.
Tenger-színü. Thalassicus. M. A.
Tenger' szorosa. Fretum. Káldi, Zachar. 10. 11.
Tenger' szorulatja. idem. Sz. D.
Tenger' torkolatja. Sinus maris. Sz. D.
Tenger-vész. Procella maris. Vajda, 1. K. p. 670.
* Alutt tenger. Asphaltos. NC. p. 443.
Ádriai tenger. Mare adriaticum. Faludi, T. É. p. 53.
Csöndes tenger. Mare pacificum. S. K.
Déli tenger. Meridionalis oceanus. S. K.
Éjszaki tenger. Borealis oceanus. S. K.
Fagyos tenger. Mare glaciale. S. K.
Fejér tenger. Mare album.
Fekete tenger. Mare nigrum, pontus.
Földközi tenger. Mare mediterraneum.
Holt tenger. Mare mortuum.
Horvát országi tenger. Prágai, p. 7.
Keserű tenger. Faludi, N. U. p. 165.
Nagy tenger. Oceanus. Vajda, 3. K. p. 267.
Nap-keleti tenger. Orientalis oceanus. S. K.
Nap-nyugoti tenger. Occidentalis oceanus. S. K.
Német tenger. Mare germanicum. S. K.
Sós tenger. Káldi, Gen. 14. 3.
Szerecsen tenger. Mare aethiopicum. S. K.
Velencei tenger. Faludi, T. É. p. 105.
Vörös tenger. Mare rubrum. NC. p. 443.
- TENGERBE. In mare.
Tengerbe hordasz vizet. Athenas noctuas. M. A.
Tengerbe szakad. In mare labitur. PP.
- TENGERBEN. In mari.
Tengerben hal. Többen hálnak borban, hogy sem a' tengerben. km.
- TENGERBÉLI. Maritimus. Zvonarics, 1. R. p. 294.
- TENGERE. Ejus mare.
Világ' tengere. Oceanus. Faludi, N. U. p. 165.
- TENGEREN. In mari, supra mare. Tengeren, kis vizen, másképp kell hajózáni. km.
Tengeren jár. In mari navigat. Ki a' tengeren jár, nem léphet alkura a' szelekkel. km.
Non habet in manibus ventos, qui navigat aequor.
Tengeren tolvajkodik. Piraticam exercet. PP.
Tengeren túl. Trans mare.
Tengeren túl való. Transmarinus. M. A.
- TENGERI. Marinus, aequoreus, pelagicus, pelagijs. M. A.
Tengeri barackk. Malum armeniacum. PP.
Tengeri béke, Tengeri csönd. Malacia, alcedonia, mollities maris. S. I.
- Tengeri csigász. Conchyta. S. I.
Tengeri csiga-halász. idem.
Tengeri cső. Spica frumenti indici. S. I. Tengeri csuda. Monstrum marinum. S. I. Tengeri disznó. Delphinus. S. I.
Tengeri eb-hal. Canis marinus. M. A.
Tengeri ember. Triton. Faludi, T. É. p. 111.
Tengeri fülemüle. Alcedon. M. A.
Tengeri gomba. Spongia. S. I.
Tengeri gyánta. Succinum, electrum. Bernstein. S. I.
Tengeri gyék. Scincus, stincus. Stanza- marina. S. I.
Tengeri habok. Fluctus marini. S. I.
Tengeri háboru. Bellum marinum, navale, v. tempestas maris. Pázm. Pred. p. 696. 311.
Tengeri hagyma. Scilla. S. I.
Tengeri harc. Praelium navale, naumachia. S. I.
Tengeri hatalom. Potentia maritima.
Tengeri hinár. Alga. S. I.
Tengeri kapitány. Archithalassus, thalassiarcha, rei maritimae praefectus. PP.
Tengeri kórság. Hajó-kórság. Nausea.. Seekrankheit. S. I.
Tengeri köles. Milium solis, lithospermum. PP.
Tengeri kő. Berillus, aquamarina. S. I. Tengeri kutya. Squalus, canis marinus. PP.
Tengeri lapos csiga. Faludi, N. U. p. 162.
Tengeri leány. Tengeri szűz. Syren. S. I.
Tengeri legény. Triton. S. I.
Tengeri ló. Rosmarus. Wallross. S. I.
Tengeri malacz. Os deforme. Fratzengesicht. S. I.
Tengeri málna. Ibisus. M. A.
Tengeri mélység. Pelagus. M. A.
Tengeri nagy rák. Cammarus. PP.
Tengeri nyúl. Cuniculus. M. A.
Tengeri paripa. Navis. Hajó. Faludi, T. É. p. 184.
Tengeri part. Portus, littus, ora maritima.
Tengeri pók. Sepia, aranea marina. S. I.
Tengeri sodrott apró csiga. Faludi, N. U. p. 162.
Tengeri szajkó. Psittacus. Publikán. S. I.
Tengeri szerenese. Pázm. Pred. p. 173. Tengeri szín. Color venetus, thalassius, salor. Wasserblau. S. I.
Tengeri szorulat. Hellespontus. M. A. L.
Tengeri szőlő. Astaphis, uva passa. M. A.
Bibesium, ribes, spina racemaria. PP.
Tengeri tik. Gallina indica. M. A.
Tengeri tolvaj. Pirata. M. A.
Tengeri tolvajság. Piratica. M. A. L.
Tengeri tó. Pyxis nautica. Seecompass. S. I.
Tengeri üröm. Seriphium. M. A.
Tengeri ütközet. Praelium navale, pugna navalis. S. I.
Tengeri városok. Civitates maritimae. S. I.
- Tengeri veszedelem. Faludi, E. M. p. 259.
Tengeri zöld. Faludi, N. E. p. 157.
- TENK.
- TENK. Magán nálunk nincs szokásban. Persa nyelven „Tenki“ annyit tesz, mint: Angustus, arctus; innen származik, Tenkináj: Angustia. Lásd Francisci Dombay Grammatica linquae persicae. Vindobonae. 1804. p. 38.
Hasonlóképpen a' török nyelvben „Tenki“ éppen annyit jelent, és hihető, hogy a' törökök a' persáktól kölcsönözték, valamint sok más egyéb szavaikat is. Lásd Francisci Meninski Institutiones linquae turcicae. Vindobonae. 1756. Tom. 2. p. 251.
- TENKE. F. Bihar Vben.
TENKRE. Ad angustum, ad arctum.
Tenkre tesz. Rediget te in arctum, coangustabit.
Tenkre visz. In arctum te deducet, in angustias rediget.
- TENY.
- TENY.
- TENYE. Folyó víz Verőcze Vben.
- TENYÉR. Palmus. M. A.
Tenyér föl törése. Callum, callus. S. I.
Tenyér-néző. Pythonissa palmaris. S. I.
Tenyér-talpu. Palmatus, palmipes. S. I.
Tenyere. Ejus palmus. Pöki a' tenyerét. Kend meg a' tenyerét, meg látod, el nyered. Placatur donis Jupiter ipse datis. KV. p. 411.
Tenyeren hordozza. Praediligit.
Tenyeres. Magnos palmos habens. S. I.
Tenyeres talpas. Robustus, bene compactus.
- Tenyerez, tenyerezi. Depalpat. Csuzi, Tromb. p. 425.
Tenyérrel veri. idem. M. A.
Tenyérnyi. Palmaris. M. A.
- TENYÉSZIK. Subolescit, foctiscit. M. A. Multiplicatur. Tartva tenyészik a' pénz, költve vész. km.
El tenyészik. Augescit, dilatatur, multiplicatur, augmentatur. M. A.
Tenyészedik. Sobolescit, multiplicatur. S. I.
El tenyészedik — El tenyészedett a' sok gaz. Sz. D.
Tenyészedés. Sz. D.
Tenyészett. Foetura. M. A.
Egy tenyészetből való malaczok. Sz. D.
Tenyészetlen. Inuber, infoecundus. M. A. Effoetus.
Tenyészetlenség. Infoecunditas. M. A.
Tenyészés. Feracitas, fertilitas, foecunditas. M. A.
Tenyésző. Ferax, fertilis. M. A.
Tenyésző elme. Ingenium fertile, inventiosus. Sz. U. S. I.
Tenyésző föld. Termő föld. Sz. D.
Tenyésző mag. Semen. Pázm. Kal. p. 656.
Tenyésző szaporodás. Pázm. Pred. p. 337.
Tenyészt, tenyészti. Productit, procreat, facit, ut sobolescat. S. I.
Tenyésztő ház. Major-ház. Sz. D.
TENYŐ. Sz. P. Heves Vben.

Tengeri borju. Phoca, vitulus marinus. M. A.
Tengeri csekély. Brevia maris. S. I.
Tengeri csiga. Concha, conchyliis, conchylium. S. I.
Tengeri csiga-héj. Testa conchae.

TEP.

TEP.
TEPE.
Tepe-tupa. Semmire való legény. Sz. D.
TEPECZKEL. Saltitatio, claudicat, cespitatio. M. A.
Tepeczkél. PP.
Tipiczkél tepeczkél.
Tepeczkelés. Cespitatio. Sz. D.
Tepeczkelve jár. Haesitanter ambulatio.
Sz. D.
TEPELY. F. Bihar Vben.
TEPKÉ. Sz. P. Heves Vben.
TEPSZI. Artoptatio, testum, testus. PP.
Rétest sütni a' tepsziben. Sz. D. Kevés
zápfogára egy nagy tepszi rétes. Valde
vorax. Dug. km. 2. R. p. 308.

TER.

TER.
TERBELÉD. F. Nógrád Vben.
TERCS. F. és Sz. P. Nógrád Vben.
TERE.
Tere-ér. Ér Csongrád Vben.
Tere-fere. Locsogás, föcsögés. Sz. D. S. I.
Tere-fetyél. Híjába valót beszél, locsog, föcsög.
S. I.
Tere-hegy. F. Baranya Vben.
Tere-tura. Híjába való beszéd. Sz. D.
Tere-turál. Trécsel, föcsög. Sz. D.
Terény (Alsó, felső). FF. Honth Vben.
TEREB.
Terebély.
Terebélyes. Spatiosus. Biró Márton, Micae.
p. 378.
Terebélyesíti. Reddit spatiosum, patulum.
Biró Márton, Micae. p. 384.
Terebélyesség. Spatiositas. Biró Márton. 1.
c. p. 382.
Terebes. F. Bihar Vben. Sz. P. Zemplin Vben.
Rákos-Terebes. F. Szathmár Vben.
Tőke-Terebes. MV. Zemplin Vben.
Túr-Terebes. F. Ugocsa Vben.
Terebesd. Sz. P. Somogy Vben.
Terebő. F. Sáros Vben.
TERECSEN (Kis, nagy). Sz. PP. Somogy Vben.
TEREGENYE. F. Hont Vben.
TEREGET, teregeti. Gyrat, rotat, versat. M. A.
El teregeti.
Ki teregeti. Expandit. Teregeds ki a' ruhát,
hadd száradjon.
Le teregeti. Prosternit, extendit. M. A.
Teregetés. Expansio, extensio.
TEREL, tereli. Facit, ut divertat, discedat.
El tereli a' marhát. Depellit pecus.
Meg tereli. Repellit, redire facit, reflectit.
Terelés. Retro actio, reflexio.
TEREM (Kis, nagy). E. FF. Küiküllő Vben.
TEREM, termi. Crescit, nascitur. M. A. Terem
az ember. km.
Ki terem. Enascitur. M. A. Faludi, T. É. p.
69.
Környül terem. Circumnascitur. M. A.
Meg terem. Procreatur, procreascit. M. A.
Meg termi. Procreat, profert, procreat. M. A.
Reá terem. Innascitur, adnascitur.

Teremt, teremti. Creat, condit. M. A. Akár
miből is pénzt teremti. km.
Ki teremti. Procreat, procreat.
Teremtetlen. Increatus. M. A.
Teremtette. Creavit.
Teremtetté. Teremtettével szitkozódik. S. I.
Teremtett. Creatus, conditus. M. A.
Teremtett állat. Creatura. M. A.
Teremtés. Creatio. M. A.
Teremthetetlen. Increabilis. Sz. D.
Teremtmény. Opus creatum, res creata,
creatura. Faludi, S. A. p. 149.
Teremtő. Creator, conditor. M. A.
Termék. R. Productum terrae, procreatum,
proventus naturae. S. I.
Terméke. Ejus productum.
Termékek' ára. Pretia productorum.
Termék-arany. Aurum naturale. M. A.
Termékeny. Ferax, frugifer, fertilis. M. A.
Termékenyedik. Fit fertilis. S. I.
Termékenyes. Ferax, fertilis. Termékenyesíti.
Feracem reddit. Biró Márton, Micae. p. 216.
Termékenyít, termékenyíti. Foecundat,
fertilem reddit. S. I.
Termékenység. Fertilitas, ubertas. M. A.
Terméketlen. Sterilis, infoecundus. Faludi, N. E.
p. 10.
Terméketlenség. Sterilitas. S. I.
Terménk. R. Nativus, naturalis, v. uber, ferax,
fertilis. S. I.
Termet. Habitudo. M. A.
Deli termet. Elegans statura.
Termete. Ejus habitudo.
Termetes. Procerus. Faludi, N. A. p. 150.
Termetű.
Ékes termetű. Elegantis staturae.
Termett. Uber, ferax, fertilis. M. A.
Termett szín. Color nativus. S. I.
* Alá termett. Humilis, vilis. S. K.
El termett ész. Faludi, U. E. 1. R. p. 198.
Katonának termett. Pro milite natus. S. K.
Le termett alávalóság. Faludi, B. E. p. 88.
Le termett lélek. Faludi, E. M. p. 118.
Le termett sziv. Faludi, E. M. p. 139.
Pontra termett. Accuratus, diligens. S. K. Reá
termett. Aptus, accomodus, genium habens. S.
I.
Világra termett. Mundo natus. S. K.
Termettség. Ubertas, fertilitas, feracitas. M. A.
Termés. Crementum. M. A.
Termés-arany. Palacra, balux, baluca. PP.
Termés-ág, gyümölcsös. Termes. M. A.
Termés-kő. Vimentum, lapis nativus.
Termése. Ejus procreatio. Nyugott földnek
jobb a' termése. km.
Természet. Natura. M. A. Ki tör belőle a'
természet. km.
Természet' csúfja. Monstrum naturae.
Faludi, E. M. p. 249.
Természet ellen. Invita Minerva. M. A.
Természet-értő. Természet-fejtő. Naturae
mystes. S. I.
Természet' folyása. Cursus naturae. Be-
niczki, p. 219.
Természet fölött való. Supernaturalis. S. I.
Természet-ismérő. Physiognomus. M. A.
Természet' országa. Rerum natura,
universum, regnum naturae. S. I.
Természet' szava. Vox naturae.
Természet szerint. Naturaliter. M. A.
Természet-tudó. Physicus. CM. M. A. Természet'
története. Historia naturalis. S. I.
Természet' törvénye. Lex naturae.
Természet-vizsgáló, vagy nyomozó. Naturae
ventilator, scrutator, physicus.
Természet' buvára. S. I.
Természete. Ejus natura.
Természete hozza. Natura dedit, naturalis
constitutio. PP.
Természete nem szenved. Non fert ejus
natura.
Természetes. Naturalis, naturae conformis. S. I.
Természetesen. Naturaliter, naturae
conformiter. S. I.
Természetesség. Naturae conformitas. S. I.
Természeti. Naturalis. M. A.
Természeti gáncs. Vitium naturae. S. I.
Természetiék. Res naturales, physicae. Molnár
János.
Természeti indulat. Affectus. M. A.
Természeti tudomány. Physica. M. A.
Természetiség. Naturalitas. S. I.
Természetlen. Non naturalis. S. I.
Természetlenség. Csuzi, Tromb. p. 378.
Termetz, természet. Profert, gignit, generat,
procreat. S. I.
Termetzés. Productio, cultura.
Dohány-termetzés. Cultura tabaccae.
Kender-termetzés. Cultura canabis.
Len-termetzés. Cultura lini.
Zöldség-termetzés. Sz. D.
Termetztmény. Productum.
Termetző. Producens.
Termő. Ferax, fertilis. M. A.
Termő ág.
Termő bimbó. Gemma fructifera.
Termő fa. Arbor fructifera. M. A.
Termőség. Fertilitas, feracitas, foecunditas.
S. I.
TERESZTENYE. Sz. P. Torna Vben.
Pusztá Teresztenye. F. Gömör Vben.
TERGENYE. Sarcina. PP.
TERGÉLYE. Orsó-farkú hal. Asper. M. A. PP.
TERH (Tereh, teher). Onus. M. A. Utas
emberek nem nagy terh a' kenyere. km.
Tereh-hordozó. Gerulus, bajulus. M. A.
Zvonarics, 1. R. p. 6. Faludi, T. É.
p. 308.
Terh-emelő. Vectis. S. I.
Terh-viselő. Oneratus. Pázm. Pred.
p. 684.
Terhbe ejti. Gravidat, impraegnat. M. A.
Terhbe esett. Impraeagnata, gravidata.
Terhe. Ejus onus. Kiki a' maga terhét érzi. km.
Eb-annya' terhe. km.
Terhel, terheli. Gravato, onerat. M. A. Nem kel a'
bölcset tanácscsal terhelni. km.
Meg terheli. Gravat. M. A.
Terhelés. Oneratio.
Meg terhelés. idem. M. A.
Terhelő. Onerans, degravans. M. A.
Terheltt. Oneratus. M. A.
Meg terheltt. Oneratus, onustus. M. A.
Terhenye. Sarcina. Sz. D.

Terhes. Ponderosus, onerosus, onustus. M. A.	Ki terjeszti. Extendit, expandit, dispanidit, prolatat. M. A.	TERJÉK.
Terhes aszszony. Mulier gravida. Kivánatos, mint a' terhes aszszony. km.	Terjesztés. Propagatio, expansio. M. A.	TERJÉK. Theriaca. M. A.
Terhes hajó. Navis oneraria. PP.	Ki terjesztés. Intensio, extensio. M. A.	Terjék-áruló. Pharmacopola. NC. p. 291.
Terhes ház. Promtuarium, cella. M. A.	Terjesztett. Expansus. M. A.	Terjék-víz. Aqua theriacalis. PP.
Terhes ló. Equus sarcinarius, clitellarius. PP.	Ki terjesztett. Expansus, sparsus, propatulus, dilatatus. M. A.	Fő terjék. Antidotum. Pázm. Pred. p. 549.
Terhes nyereg. Clitella. M. A.	Ki terjesztett erősség. Firmamentum expansum. M. A.	TEST.
Terhes számár. Asinus clitellarius. PP.	Terjesztetlen.	TEST. Corpus. M. A.
Terhes szekér. Currus oneratus.	Ki terjesztetlen. Prágai, p. 802.	Test' alkotványa. Temperamentum, constitutio corporis. S. I.
Terhesedik. Terhesül. Gravidatur, oneratur. S. I.	Terjesztgeti. Propagat, dilat. S. I.	Test-állás. Statura. M. A.
Terhesíti. Gravidat. M. A.	Terjeszthető.	Test' állása. idem. CM.
Terhesség. Graviditas. M. A.	Ki terjeszthető. Explanabilis. M. A.	Test' állapotja. Corporatura. M. A.
Terhetlen. Non gravis, non molestus. S. I.	Terjesztő. Propagans, dilatans.	Test-bontás. Anatomia. S. I.
Terhnyi.	Ki terjesztő. Extensivus. M. A.	Test-bontó. Anatomus.
Számár-terhnyi. Pázm. Kal. p. 618.	TERNYE (contractum ex Terenye). FF. Sáros, Szala, Zágráb, és Zólyom Vkben.	Test' el fonnyadása. Tabes, atrophia. M. A.
TERÍT, teríti. Sternit. M. A.	TERNYÓ (contractum ex Terenyő) Taxus arbor. M. A. Tisza-fa. Sz. D.	Test-gyakorlás. Exercitium corporis. S. I.
Alá teríti. Substernit. M. A.	TEREP (TERP). R. Spatium, planities. S. I.	Test-gyógyító. Pázm. Pred. p. 620.
Asztalt terít. Mensam sternit.	Terep. F. Szathmár Vben.	Test-hajtás. Inclination corporis. S. I.
Bé teríti. Persternit. M. A.	Terepedik. Diffunditur, expanditur, dilatatur. Sz. D.	Test' képe. Corporis forma. S. I.
El teríti. Dispanidit, sternit, extendit. M. A. El terítette a' ganéjt.	El terepedett a' fa. Sz. D.	Test-őrző. Miles praetorianus. Palotás vitéz. S. I.
Fől teríti. Extendit, sursum pandit. M. A.	Terepely fa. Faludi, T. É. p. 24.	Test' sanyargatása. Mortificatio carnis.
Ki teríti. Expandit. Ki terítette a' hálót. Le teríti. Insternit. M. A. Le terítette a' köpönyegét.	Terepény. Resina laricea, terebynthina. S. I.	Test szerint. Secundum carnem, carnaliter.
Meg teríti. Persternit. M. A. Meg terítette az asztalt.	Terepény-fa. Terebynthus. S. I.	Test-szín. Sandycinus color. M. A.
Reá teríti. Insternit. M. A.	Terepes. Laxus, amplus, spatiosus, expansus, diffusus. A' terepes rózsák is apró bimbók voltak. km.	Test-színű. Candicans e rufo. S. I.
Teríték. Stroma, stratum, stragulam. S. I.	Terepes fa. Arbor patula, ramis diffusa.	Test-tartó. Corpus nutriens. Pázm. Kal. p. 819.
Terítés. Stratura. M. A.	Terepes kalap. Faludi, N. U. p. 163.	Test-üresítés. Purgatio, corporis evacuatio. Pázm. Pred. p. 837.
Terített. Stratus. M. A.	Terepes rubintus rózsák. Faludi, T. É. p. 22.	Test-vér. Frater germanus v. soror germana. S. I.
Terített asztalra várta.	Terepesedik. Fit spatiosus, fit diffusus. Terepesül. idem.	Test-vérék. Proles unius parentis, et matris. S. I.
Terítgeti.	Terpe.	Test-vér-atyafiak. Adelphi, fratres germani, uterini. S. I.
Ki terítgeti. Extendit, expandit. S. I.	Terpény. E. Bisztricza Vidékében.	Test-vér-ölő. Fratricida v. sororicida. S. I.
Terítő. Strator. M. A. item Stragulum.	Terped. Desidet, torpescit. M. A.	Holttest. Cadaver.
Ágy-terítő. Coopertorium lecti.	Terpes. F. Heves Vben.	Holttest-halmok. Faludi, N. A. p. 208.
TERJ.	Terpesz.	TESTE. Ejus corpus.
Terje. F. Bihar Vben.	Terpeszkedik. Desidet, divaricatur. M. A.	Teste lelke meg unta. Absolute cum non fert.
Terjény. F. Nógrád Vben.	El terpeszkedik. Divaricat. M. A.	Teste-szakadtt. Paralyticus. M. A.
Terjed. Propagatur, dilatatur, serpit, extenditur, protenditur, diffunditur. S. I.	Terpeszt, terpeszti. Expandit, dilat. Ki terpesztette lábait. Divaricavit suos pedes.	TESTES. Corporeus, corpulentus. M. A.
El terjed. Serpit, diffunditur, dilatatur. S. I.	Terpetina. Terebynthus. M. A.	Testesedik. Corpulentus fit. Sz. D.
Ki terjed. Dilatatur, extenditur, exporrigitur. M. A.	Terpetin-olaj. Oleum terebynthi.	Testesedés. Incarnatio. S. I.
Terjedék. Propago. Prágai in Praef.	TERÜL. Extenditur, protenditur, diffunditur. S. I.	Meg testesedés. idem. S. I.
Terjedés. Propagatio, dilatatio, extensio. S. I.	I.	Testesít, testesíti. Corporat, incorporat. M. A.
Ki terjedés. Expansio, extensio. M. A.	El terül. Diffunditur, extenditur, protenditur, porrigitur. S. I.	Bé testesíté őket a' Szászokkal Heltai, p. 247.
Terjedő. Sparsus, extendens se. M. A.	Terület. Series, classis. Schichte. S. I.	Testesség. Corpulentia. M. A.
Terjedő fekély. Ulcus serpens. S. I.	Terültt. Protensus, extensus.	Testestül. Cum corpore.
Terjedő fene. Farkas-fene. Herpes. PP.	Ki terültt karral fogadta. Sz. D. Aux bras ouverts.	Testestől lelkestől. Una cum corpore, et anima. S. I.
Terjedő var. Porrigo. M. A.	TERESTYÉN.	Testesül. Carnatur, incarnatur.
Terjedőleg. Per extensum. S. I. Extensive.	TERESTYÉN. Tulajdon férfi név. Tristianus.	Meg testesül. idem.
Terjedtt. Dilatatus, protensus.	Terestyén' fa. F. Vas Vben.	Testesülendés. Futura incarnatio. Csuzi, Síp. p. 61.
Terjedttség. Volumen. Sz. D.	Terestyén-Szecsőd. idem ac Terestyén' fa. 1315. Szecsődi Terestyén meg osztozván három fiaival, András, Péter, és Mihállal, Szecsőd helység négy részre oszlott el, így lett, Egyházas Szecsőd, Móna-Szecsőd, Terestyén-Szecsőd, és Német Szecsőd. Ita e literis divisionalibus familiae Szecsődianae de anno 1315. quas in origine legi.	Testesülés. Incarnatio, corporatio. M. A.
Ki terjedttség. Zvonarics, 1. R. p. 494.		Testesültt. Incarnatus.
Terjedve. Dilatate, sparsim. M. A.		TESTETLEN. Incorporeus, incorporalis, asomatus. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 65.
Terjeszkedik. Extenditur, diffunditur, propagatur, protenditur. S. I.		Testetlenség. Immaterialitas. S. I.
Ki terjeszkedik. Expanditur. Káldi, Nahum. 3. 16.		TESTI. Corporalis. M. A.
Terjeszkedés. Diffusio, protensio.		Testi gyönyörűség. Voluptas, aphrodisia, deliciae carnales. S. I.
Terjeszkedő. Diffundens, se se protendens.		
Terjeszt, terjeszti. Pandit, propagat, tendit. M. A.		
El terjeszti. Dilat. pandit, expandit. M. A.		
Fől terjeszti. Expandit. M. A.		

Testi kívánság. Carnis cupiditas, concupiscentia. S. I.	Le teszi. Deponit M. A.	Föl tett. v. Ki tett nap. Dies praefixus. S. I.
Testi lelki barát. Amicus intimus. S. I.	Meg teszi. Facit, exequitur, efficit.	Ki tett gyermek. Infans expositus. S. I.
Testiség. Carnalitas, corporalitas.	Reá teszi. Imponit, apponit. M. A.	Le tett, Le tött marha. Depositum. M. A.
TESTSÉG. Carnalitas. Bíró Márton, Micae. p. 139.	Öszve teszi. Componit, conjungit. M. A.	Le tett pénz, jószág. Depositum. PP.
TESTTÉ. In carnem.	it. Comparat, confert. S. I.	Tette. Ejus factum. Az ember' tettét csak a tekéntete is el árulja. km.
Testté lön. Caro factus est.	Tűzhöz teszi. Igni admovet.	Tettében. Ipso facto, effective, realiter.
Testté válik. In carnem convertitur.	Úti füvet tett a' talpa alá. km. Profugit.	Tettében létében. Faludi, N. U. p. 68. 189.
TESTÜ.	Viszsa teszi. Reponit.	Tettén érték. Tettén kapták. In flagranti deprehensus.
Nagy testü. Testes ember. Sz. D.	Teszi veszi. Bizonyos halász-háló. S. I.	Tettében rajta kapta. Faludi, T. É. p. 17.
TESTÁMENTOM.	Se teszi, se veszi. Nihili ducit.	Tetten teszi. Identidem facit.
TESTÁMENTOM. Testamentum. M. A.	Se tette, se vette. Nihili duxit.	TETTET (fő név). Apparentia.
Testámentom' föl nyitása. Resignatio testamenti.	TEDDEGEL, teddegeli. Factitat, ponit frequenter. M. A.	Tettete. Ejus apparentia.
Testámentom-író. Testamentarius. M. A.	Teddegelés. Factitatio. M. A.	Külső tettete valaminek. Pázm. Pred. p. 517.
Testámentom-levél. Codicillus. M. A.	Teddegelő. Factitator.	Tettetes. Egregius, conspicuus. M. A.
Testámentom nélkül halt meg. Ab intestato moritur. PP.	TEEDELEM.	Tettetes ellenkezések. Antilogiae apparentes. Pázm. Kal. p. 615.
Testámentom-tétel. Testatio, legatio.	TEENDŐ.	Tettetesen. Speciose, apparenter. M. A. Pázm. Pred. p. 529.
Testámentom-tévő. Testator, legator. M. A.	Reá teendő. Impositivus. M. A.	TETTET (ige), tetteti (Factum facit).
Ó testámentom. Vetus testamentum.	TEHET, teheti. Potest efficere. M. A. Mit magad meg tehetsz, másra ne bíz. km.	Simulat, assumulat, ementitur. M. A.
Új testámentom. Novum testamentum.	Teheti, 's teszi. Stat pro latrone voluntas.	Tettetes. Fictio, figmentum, simulatio, dissimulatio, assimulatio. M. A.
Szóbéli testámentom. Testamentum nuncupatorium. Tiszti Szó-tár. p. 61.	Tehetetlen. Impotens, imbecillis, incapax v. impossibilis. Magával is jól tehetetlen. Káldi, Innepn. Pred. p. 159.	Tettetés képpen. Fictae, simulate. M. A.
TESTÁMENTOMA. Ejus testamentum.	Tehetlenség. Impotentia v. impossibilitas. Epist. Széch. Tom. 2. p. 299.	Tettetés nélkül. Vera fronte. M. A.
Testámentomát föl nyitották. Reserarunt ejus testamentum.	Tehető Facilis v. quod fieri potest. S. I.	Tettetett. Fictus, simulatus. M. A.
TESTÁMENTOMBA hagyja (testálja). Legat. M. A.	Minden-tehető. Omnipotens. Margit' Élete. p. 100.	Tettetett látás. Spectrum. M. A. Tettetmény. Drama. Rájnis.
Testámentomban hagyott jószág. Legatum testamentarium. PP.	Tehetős. Potens, capax, habilis. S. I.	Tettetmény-szerző. Scriptor drammatisc. Ráj.
Testámentomban hagyták. Legatum, testamento donatum, testamento interdictum. PP.	Tehetőség. Habilitas. Köntöst a' testhez, tisztet a' tehetséghez kell szabni. km.	Tettetmény-hely. Theatrum. R.
TESTÁMENTOMI. Testamentarius. M. A.	Tehetség. Facultas, vires. M. A.	Dali tettetmény. Tragoedia. R.
TESTOVA.	Tehetsége. Ejus facultas.	Köz tettetmény. Comoedia. R.
TESTOVA. pro Ide 's tova. Monoszlai, Hit' oldalm. p. 376.	Tehetsége szerint. Juxta suum posse.	Tettetményes. Actor. Ráj.
TESZ.	Tehetségtelen. Impos, impotens. M. A. L.	Tettető. Fictor, simulator. M. A.
TESZ, teszi. Facit, ponit. M. A. A' mit örömost teszünk, nem esik nehezünk-re. km.	TÉKONY. R. Facile faciens, facere svetus.	Tettette. Simulate, dissimulanter, fictae. M. A.
Alá teszi. Supponit. M. A.	Kár-tékony. Damnificus, noxius. PP.	TÉVE.
Által teszi. Transponit, v. transfert. S. I.	Kár-tékonykodik. Identidem aliquod nocumentum infert.	Ajtó-bé-téve. Clausis januis. Pázm. Pred. p. 755.
Be teszi. Claudit. M. A.	Kár-tékonyosság. Nocumentum, detrimentum. Pázm. Pred. p. 1074.	Bé téve föl mondotta. De memoria recitavit.
Bele teszi. Imponit.	TÉTTEL. Positio, positura, it. Actio, operatio. M. A.	Bé téve tudja. E memoria scit. Faludi, N. A. p. 151.
Egybe teszi. Componit.	A.	El van téve. Repositus, reconditus est.
Egygyü teszi. idem.	Bizonyosság-tétel. Attestatio. S. K.	Ki van téve. Expositus est.
El teszi. Reponit, recondit, seponit. M. A.	Csoda-tétel. Patratio miraculi. Káldi, Innepn. Pred. p. 491.	Le van téve. Depositus est. 's a' t.
Eleget tesz. Satis facit.	Elég-tétel. Satisfactio. S. K.	TÉVÉS (TEVÉS). Tétel. Positio, positus. M. A.
Ellene tesz. Contraponit, opponit. M. A.	Ellene tétel. Oppositio. M. A.	Föl tevés. Impositio, depositio. M. A.
Elő teszi. Praeponit. M. A.	Elől tétel. Praepositio. M. A.	Hozzá tevés. Hozzá tétel. M. A.
Elől teszi. idem. M. A.	Föl tétel. Propositio, conditio, intentio, animus, problema, lex. S. I.	Le tevés. Depositio. M. A.
Föl teszi. Apponit. Föl tette az Orbán' sővegét. km.	Hozzá tétel. Appositio, additio. M. A.	Reá tevés. Impositio M. A.
Föl teszi magában. Proponit, destinat. S. I.	Jó-tétel. Benefactum. S. K.	TÉVŐ. Faciens.
Föl tesz véle. Pignore certat, v. tentat vires alterius, v. se aequat. S. I.	Kár-tétel. Damnificatio. S. K.	A' tévő leszek. Hoc facturum sum. Faludi, N. E. p. 110.
Helyre teszi. Reponit.	Ki tétel. Expositio.	Azon-egy-tévő. Faludi, U. E. 3. R. p. 127.
Hozzá teszi. Addit, adponit, adjungit, admovet. M. A.	Le tétel. Depositio. M. A. (Ez a' szó viszáruol olvasva is: Le tétel).	Bizonyosság-tévő. Attestans, attestator. S. K.
Ki teszi. Exponit. M. A. it. Eliminat.	Törvény-tétel. Judicatio, judicium. M. A.	Csoda-tévő. Thaumaturgus. Káldi, Innepn. Pred. p. 490.
Ki tették a' rokkáját — Ki tették a' szürét. kmm.	Vallás-tétel. Confessio. S. K.	Dolog-tévő nap. Faludi, N. E. p. 114. Káldi, Innepn. Pred. p. 474.
Kárt tesz. Nocet.	Viszsa tétel. Repositio.	Erőszak-tévő. Violentus. S. K.
Ki tesz magáért. Se producit, se distinguat.	Tétele. Ejus positio, ejus actio.	Gonosz-tévő. Maleficus. Pázm. Pred. p. 799.
Ki tesz rajta. Alterum aliqua in re superat.	Tételes. Positivus.	Jó-tévő. Beneficus. Meg halálozott a' jó-tévője.
Ki teszi magyarul. Hungarice exprimit, interpretatur. S. I.	Föl tételes. Conditionatus.	Jó-tévőség. Beneficentia.
Környül teszi. Circumponit. M. A.	Tételetlen.	Kár-tévő. Damnificus.
	Föl tételetlen. Absolutus, non conditionatus.	Kevés-tévő. Faludi, U. E. 3. R. p. 138.
	TÉTÉMÉNY. Actio, factum. it. Fascinum. M. A.	Mi tévő legyek? Quid faciam.?
	Tétémény képpen. Ipso facto. Faludi, N. A. p. 107.	Le tévő. Depositor. M. A.
	Jó tetémény. Benefactum.	Tisztesség-tévő. Honorem exhibens. S. K.
	Tétéménynyel. Reapse, reipsa. M. A. L.	Törvény-tévő. Praetor. M. A. Legislator.
	TETET, teteti. Curat fieri.	
	Meg teteti. Curat effici, perfici.	
	TETT. Factus. item Factum. Jó tett helyébe jót ne várj. km.	
	Tett tűz. Incendium studio causatum.	

- TET.
TETE. Sz. P. Pest Vben.
Fej-tetere állott. In vertice capitis stetit.
Fej-tetere esett. Cecidit ad verticem capitis.
Tetén létel. Pázm. Pred. p. 88.
Tetétlen. Sine apice, sine fastigio.
Tetétlen. F. Szabolcs Vben. Sz. PP. Pest Vben.
Tetétől fogva talpig. A capite usque ad calcem.
Tetés. Pinnatus, fastigiatus, cacuminatus. S. I.
Tetéz, tetézi. Cacuminat, fastigiat. M. A.
Be tetézi. Sz. D.
Föl tetézi. Fastigium, culmen coacervat, facit. PP.
Meg tetézi. Fastigiat. M. A. Pázm. Pred. p. 121.
Tetézés. Fastigiatio, cacuminatio. M. A.
Tetézett mértékkel. Abunde, cumulatim.
Tetézve. Cacuminatim. M. A.
TETEM. Os, ossis. M. A.
Tetem-ház. Ossuaria. M. A.
Tetem-szedő vas. Volsella. PP.
Tetem-tartó. Eszterházi Tamás, Hunn. ford. p. 484.
Tetem-tartó hely. Ossuarium. CM. PP.
Tetem-toldó fű. Cistos heliantinus v. herba chametysidis. Csapó, p. 275.
Holt tetem. Sz. D.
Teteme. Ejus os.
Tetemes. Ossus, ossatus. M. A. it. Magnus, gravis. S. I.
Tetemes dolog — kár — ok. Sz. D.
Tetemetlen. Asomatos. Testetlen. CM.
Tetemetlenség. Incorporalitas. CM.
TETŐ. Apex, vertex, fastigium. M. A.
Teteje. Ejus vertex, fastigium.
Fa' teteje. Apex arboris.
Ház' teteje. Fastigium domus.
Hegy' teteje. Summitas montis.
Kő-szikla' teteje. Az életre való ember a' kő-szikla' tetején is meg él. km.
Templom' teteje. Pinnaculum templi.
Torony' teteje. Cacumen turris.
TETSZIK.
TETSZIK. Placet, apparet, videtur. M. A.
Nehéz mindennek tetszeni. km.
Föl tetszik. Apparet, conspicuus fit v. affulget, illucescit. S. I.
Föl tetszett a' csillaga. Apparuit ejus stella.
Ki tetszik. Eminent. M. A. Kinek mi van szívében, ki tetszik szemében. km.
Meg tetszik. Apparet. M. A. item Placet, complacet. S. I.
Úgy tetszik. Ita videtur.
Viszsa tetszik. Displacet, non placet. S. I.
TETSZDEGEL. Placitat. M. A.
TETSZET. Placitum, placencia, libentia. Sz. D. S. I.
Tetszetes. Placens, placitus, acceptus v. speciosus. Faludi, Sz. E. p. 87. T. É. p. 145.
Tetszetesen. Placite, speciose. S. I.
Tetszeteskedik. Studet complacere. Faludi, N. U. p. 207. N. E. p. 154. N. A. p. 93. T. É. p. 235.
Tetszeteskedés. Studium complacendi. S. I.
Tetszetesség. Placencia v. simulatio. Faludi, U. E. 2. R. p. 63. 3. R. p. 138.
TETSZETI magát. Facit ut alteri complacat.
Tetszetős. Speciosus.
Tetszetőségg. Speciositas.
TETSZÉS. Placitum, libentia, lubentia. M. A.
Föl tetszés. Apparitio. S. I.
Jó tetszés. Bene placitum. Pázm. Kal. p. 385.
Ki tetszés. Eminentia. M. A.
Királyi tetszés. Placetum regium.
Meg tetszés. Apparentia. M. A.
Tetszése. Ejus placitum. Legyen tetszése szerint.
TETSZETIK. Potest placere, apparere, videri.
Tetszhető. Placibilis, commendabilis.
Tetszhetőleg. Apparenter, conspicabiliter. Sz. D.
TETSZŐ. Placitus, placens. M. A.
Ki tetsző. Conspicuus. Faludi, U. E. 3. R. p. 144.
Ki tetsző képpen. Notabiliter.
Ki tetsző vagy, mint juhok közül a' számár. km. Dug. 2. R. p. 81.
Tetszőleg. Lubenter, grate. S. I.
Tetszősen. Lubenter. Sz. D.
Tetszőség. Placencia, gratia, venus, venustus. S. I.
TETÜ.
TETÜ. Pediculus. M. A. Tetü a' biborban is meg nevededik. km. Dug. 1. R. p. 46.
Tetü-fa. Daphne mezereum. Gyalog olajfa. S. I.
Tetü-fű. Pedicularia. M. A. Staphis agraria. PP.
* Fan-tetü. Lapos tetü. Pediculus femoralis, ingvinalis. S. I.
Koldus-tetü. Spina pediculariae.
Lapos tetü. Ingvinalis pediculus, centipedes. S. K.
Levél-tetü. Aphis. Blattlaus. Szabó De cultura peponum. p. 30.
Ló-tetü. Gryllotalpa. Szabó, 1. c. p. 29.
Vak tetü. Myrmecia. CM.
Vizes tetü. Acarus. item Tereudo manuum v. pedum. S. K.
TETVES (Tetües, tetves). Pediculosus, pedicosus. M. A.
Tetves belegség. Phthiriasis. M. A.
Tetvesedik. Pediculosus acquirat. S. I.
Tetvesít, tetvesíti. Pediculus replet. S. I.
Tetvesség. Pedicularis morbus. NC. p. 353.
TEVE.
TEVE. Camelus. M. A. A' teve, ha rühes is, többet el bír, mint az egészséges számár. km.
Teve-bőr. Pellis cameli. Káldi, Innepn. Pred. p. 485.
Teve-hajtó. Camelarius. M. A.
Teve-hátú. Gibbosus, gibber, gibberosus. S. I.
Teve-madár. Struthio. S. I.
Teve-párd. Camelopardalis. S. I.
Teve-párduc. idem. Dsiráffa.
Teve-szőr. Fila serico lanea. Gemelhaare. Ez az úgy nevezett teve-szőr nem tevéből való, hanem selyemből, 's bizonyos kecske-szőrből, melyet a' törökök Gemelnek neveznek. S. I.
Poroszka teve. Dromas. NC. p. 131.
TEVÉS.
Tevés görbeség. Csuzi, Tromb. p. 407.
TEVÉSZ. Camelarius. Tevével bánó, tevélegeltető. S. I.
TEVÉSZET. Camelaria. Tevével bánás, tevélegeltetés. S. I.
TEVEL.
TEVEL. F. Tolna Vben.
Ádász Tevel. F. Veszprém Vben.
Kis Tevel. Sz. P. Veszprém Vben.
Nagy Tevel. F. Veszprém Vben.
TEVELI. Tevelről való.

TÉ.

TÉ.

TÉ.

Té-tó. Huc illuc. Ide oda. Faludi, N. A. p.

133.

Té-tó tekéntget. Circumspectat.

Té-tó tekéntgető. Circum spectans.

Té 's tova. Pázm. Kal. p. 408.

TÉBOLY (Té-boly).

Tébolyodik. Stultescit, mente errat, Faludi, E. M. p. 177. Elméjében meg

tébolyodott.

Tébolyodás. Delirium, deliratio.

Tébolyodott. Stultescens, errans mente.

Tébolyodott elméjű. Mente captus, delirus.

Tébolyog. Errat, hallucinatur, haesitat. M. A.

Tébolygás. Hallucinatio, erratio, haesitatio. M. A.

Tébolygó. Errans, vagabundus.

TÉKOZOL (Té-köz-ol), tékozolja. Prodigit, dilapidat. M. A. A' kinek semmie sincs, nem sokat tékozol. km.

El tékozolja. Abligurit, dilapidat, disperdit. M. A.

Tékozlás. Prodigalitas, prodigentia. M. A. Kurva-tartás tékozlással jár.

Tékozló. Prodigus, decoctor. M. A. A' fősvénynek fia gyakorta tékozló. km.

Tékozló adakozás. Faludi, E. M. p. 246.

Tékozló fiu. Prodigus filius. Pázm. Pred. p. 424. 765.

Tékozlóság. Prodigalitas. VM. Hit-tartás. p. 75.

TÉTOVA (Té-tova). Hinc, inde. M. A.

Té-tova bujdosik. Divagatur. M. A.

Tétováz. Tergiversatur, titubat, vacillat. M. A.

Meg tétováz. Tergiversatur, frustratur. M. A. Tétovázás. Tergiversatio, titubatio, cavillatio. M. A.

Tétovázó. Tergiversans.

Tétovázó kétség. Faludi, E. M. p. 246.

TÉGELY.

TÉGELY. Tégel. Conflatorium, fusorium. M. A. Káldi, Prov. 27. 21. Caliculus fusorius, catillus figlinus. Tügel. PP.

TÉGLA.

TÉGLA. Later. M. A. Téglát szapul. Aethiopem lavat.

Tégla-csináló. Laterarius. M. A.

Tégla-csináló hely. Lateraria. M. A.

Tégla-égetés. Coctura laterum.

Tégla-égető. Laterarius.

Tégla-égető kemence. Fornax lateraria. PP.

Tégla' éle. A' téglának keskeny oldala. A' tornác' föld-szinét téglával ki rakták élével. Sz. D.

Tégla-forma. Modulus laterarius, forma lateraria. PP.

Tégla-gyártó. Laterarius. Pesthi' Meséji. p. 39.

Tégla-ház. Lateraria. M. A. L.

Tégla-kemence. Fornax lateraria.

Tégla-olaj. Oleum philosophorum. S. I.

Tégla-szín. Receptaculum, sub quo lateres crudi siccantur.

Tégla-színű. Helvus. M. A. L.

Tégla-vetés. Ductio laterum.

Tégla-vető. Laterarius. M. A.

Tégla-vető hely. Lateraria figlina, tegularium. PP.

* Égetett téglá. Later coctus. M. A.

Sing-tégla. Tetradoron. CM.
 TÉGLÁS. Laterarius, item Colorem lateris habens, rufescens.
 Téglás. F. Szabolcs Vben. Sz. P. Bihar Vben. Telek Csongrád Vben.
 TÉGLÁT vet. Lateres ducit. PP.
 TÉGLÁZ, téglázza. Laevigat. Sz. D.
 Ki téglázza a' ruhát. Sz. D.
 Téglászás. Laevigatio vestium. Téglászó. Laevigans, laevigatorius.
 Téglászó fa, a' szabóknál.
 Téglászó vas. Ferrum laevigatorium. Sz. D.

TÉHELY.

TÉHELY. Theca novacularia tonsorum. M. A.
 Trulla. Vakoló kalán. Sz. D. S. I. TÉHELYEZ, téhelyezi. Trullisat. PP. Vakolja.
 Téhelyezés. Vakolás. Sz. D.
 Vastag v. gyöngye téhelyezés: vakolás a' falon. Sz. D.

TÉJ.

TÉJ. Lac. M. A. Ki tetszik, melly téjből leszen turó. km.
 Téj-falu. Milchdorf. F. Posony Vben.
 Téj-föl. Cremor, flos, pingve lactis. PP.
 Téj-fölös. Flore lactis conditus. S. I.
 Téj-fölös lepény. Beniczki, p. 239.
 Téj-fölét le szedi. Florem lactis legit. PP.
 Téj-fű, Téj-hozó fű. Polygala vulgaris. Csapó, p. 273.
 Téj-köpü. Mulctrale, mulctrum, sinus. S. I.
 Téj-nedv, Téj-nedvesség. Chilus. S. I.
 Téj-oltó. Coagulum. S. I.
 Téj-pille. Lactis cocti pellicula. S. I.
 Téj' hártája.
 Téj-szín. Color lacteus.
 Téj-szín-kő, Téj-kő. Galactites. Téj színü fejér márvány. S. I.
 Téj-színü. Lacteus, lacteo colore. S. I.
 Téj-szőr. Lanugo. S. I.
 Téj-szűrő. Colatorium lactis.
 Téj-tál. Patinae pro conservando lacte ovillo.
 Téj-tartó kamara. Cella lactaria. PP.
 Téj-tömlő. Uter lactis. Káldi, Judic. 4. 19.
 * Alutt téj. Lac coagulatum. PP.
 Anyai téj. Lac maternum. Az anyai téj leg édesebb. km.
 Aszszony-téj. Lac foeminae.
 Bial-téj. Lac bubalinum. S. K.
 Birka-téj. Lac ovillum.
 Eb-téj. Esula minor, peplion. PP.
 Édes téj. Lac recens, nondum coagulatum, lac dulce.
 Farkas-téj. Tithymalus. S. K.
 Forraltt téj. Lac fervefactum.
 Föcs-téj, Elő-téj. Colostrum. S. K.
 Hal-téj. Lactes. S. K.
 Kecse-téj. Lac caprinum. S. K.
 Kutya-téj. Euphorbia. S. K.
 Ló-téj. Lac equinum.
 Mondola-téj. Lac amygdalinum.
 Madár-téj. Dug. km. 1. R. p. 157.
 Sárkány-téj. Lac draconum. Sárkány-téjen hízott. km.
 Szamár-téj. Lac asinae.
 Szín-téj. Summitas lactis, lac summum.
 TÉJBE fött. Lacti incoctus. S. I.
 Téjbe mártott arca. Facies candida.
 TEJE. Ejus lac. Bor teje a' vén embernek. Pázm. Pred. p. 222.
 Bacchus' teje. Vinum. Nagy István, Márt. Coron. p. 325.
 TEJED. FF. Posony Vben.

TEJELL. Tejet ád. Ubere lacte est.
 Tejellő.
 Jó tejellő tehén. Abundantis lactis vacca.
 TEJES. Lacteus, lactarius. M. A.
 Tejes bél. Abomasum. PP.
 Tejes cipó. Libum lacte imbutum. PP.
 Tejes éték. Lacticinia. M. A.
 Tejes fazék. Lactarius sinus, olla lactaria. PP.
 Tejes fű. Tithymalus. M. A.
 Tejes hal. Piscis mas. S. I.
 Tejes kalács. Panis similagineus lacte coctus.
 Tejes kávé. Caffae potus cum lacte.
 Tejes kása. Miliun lacti incoctum.
 Tejes kukoricza. Fagopyrum molle, lactescens.
 Tejes szájú. Lactei oris, tener adhuc, nunc raptus ab uberibus matris.
 Tejesedik. Lactescit. M. A.
 Meg tejesedik. idem. M. A.
 Tejesen. Cum lacte.
 Tejesség. Lactescencia, abundantia lactis.
 Tejesül. Lactescit.
 TEJETLEN. Carens lacte.
 Várj tejetlen gubás kecske. Faludi, E. M. p. 46.
 Tejetlenség a' szoptatóknál. Defectus lactis.
 TÉJJEL. Cum lacte. Téjjel iszsza a' kávét.
 Téjjel folyó. Lactifluus.
 Téjjel mézzel folyó föld. Pázm. Pred. p. 792.

TÉKA.

TÉKA. Repositorium. PP. Theca.

TÉL.

TÉL. Hyems, bruma. M. A. Meg nem eszi farkas a' telet. km.
 Tél' ki menttében. In exitu hyemis. PP.
 Hét tél hét nyár meg próbálja őket. km.
 Kemény télnek kell akkor lenni, mikor egyik farkas a' másikat meg eszi. km.
 TELEL. Hyernat, hyemat. M. A.
 El telet. Perhyernat.
 Ki telet. A' telet ki tölti.
 Meg telet. Exigit hyemem. A' nyári szál-lásért meg nem telet veled a' föcske. km.
 Teletés. Hyematío, hyernatio. M. A.
 Telető. Hyernans. M. A.
 Telető alma. (Telet ki álló alma mint: p. o. a' pogács'-alma.) Malum serotinum. NC. p. 83.
 Telető gyümölcs. Fructus conditivi, hyemales, serotini. S. I.
 Telető hely. Hyernaculum. M. A.
 Telető körtvély. Pyrum serotinum. NC. p. 85.
 TÉLEN. Hyeme.
 Télen nyáron könnyen él. Faludi, E. M. p. 37.
 TELETSZAKA. Per hyemem, durante hyeme.
 TÉLI. Hyernus, hyemalis, brumalis. M. A.
 Téli csiga. Meg vonja magát, mint a' téli csiga hajlékában. km.
 Téli ház. Domus hyemalis, hyernaculum. M. A.
 Téli keztyű. Manicae hyemales. VV. L.
 Téli kvártély. Hyernum hospitium. Faludi, N. A. p. 229.
 Téli lakás. Hospitium hyemale. Téli lakásra bé költözött a' várasba.
 Téli ruha. Vestis hyemalis. Nem árt a' két ruha télben. km.
 Téli saláta. Endivia. PP.
 Téli sapka. Pileus hyemalis. VV. L.
 Téli szállás. Hospitium hyemale.

Téli szoba. Vaporarium. Kályhás szoba. S. I. 33
 Téli zöld. Buxus. M. A.
 TÉLRE. Ad hyemen.
 Tétre kelve. Pázm. Kal. p. 20.
 Tétre való. Pázm. Kal. p. 612. Faludi, U. E. 2. R. p. 34.

TÉNTA.

TÉNTA. Atramentum. M. A. Tincta deák szóból származik. Ténta, és a' penna a' szégyent nem tudja. km.
 Ténta-edény. Atramentarium. CM. M. A.
 Ténta-petty. Macula atramenti. S. I.
 Ténta-tartó. Atramentarium. NC. p. 391.
 Ténta-vesztegető. Scriptor imperitus. S. I.
 TÉNTÁS. Habens atramentum v. atramento infectus.
 Téntás féreg. Sepia. Dintenwurm. Mitterpacher.
 Téntás öveg. Lagena atramentaria.
 TÉNTÁZ, téntázza. Atramento inficit.
 Be téntázza. Pázm. Pred. p. 1157.
 El téntázza. Atramento maculat.

TÉNFEREG.

TÉNFEREG. Volutatur. Fetreng. Sámbar ellen. p. 346.

TÉNY.

TÉNY.
 TÉNYŐ. F. Győr Vben.

TÉP.

TÉP, tépi. Vellicat, lancinat. M. A.
 El tépi. Dilaniat. M. A. Avellit, convellit, discerpit. S. I.
 Ki tépi. Evellit. Az urak vesznek össze 's a' jobbágyok' haját tépik-ki. km. Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.
 Le tépi. Revellit.
 Meg tépi. Convellit.
 Öszve tépi. Convellit, concerpit, discerpit, dilacerat. S. I.
 Széjlél tépi. idem. S. I.
 TÉPDEL, tépedeli. Vellicat. M. A.
 Tépedelés. Vellicatus, vulsio. M. A.
 TÉPDEGEL, tépedegeli. Vellicat. CM. VM. Hit-tartás. p. 20.
 TÉPE. F. Bihar Vben.
 TÉPEGET, tépegeti. Iterato vellit, carpit, vellicat.
 Tépegetés. Iterata vulsio.
 TÉPEL, tépeli tépli. A' száraz kendernek szálkáját ki veri. Sz. D.
 Téplés.
 Téplő. Rúd, mellyhez veretik a' törött kender. Sz. D.
 Tépelődik. Angitur, frangitur, maceratur, moerore conficitur. Gyöngyösi. p. 73.
 TÉPEMÉNY. Linamentum, tomentum, enthemia. Kérő. S. I.
 TÉPETT. Vellicatus, vulsus, tritus, conquassatus. M. A.
 Tépett gyapju. Lana carminata, pectita. PP.
 Tépett ruha. Retextum. PP.
 TÉPÉS. Vulsura, vulsio, vellicatus, vellicatio. M. A.
 TÉPŐ. Vellicans, conquassans. M. A.
 TÉPVE. Vulsim, vellicatim.
 Ki volt tépve a' haja. Evulsis capillis.
 Ki van tépve a' kender. Cannabes sunt evulsae.

TÉR (név).

TÉR. Planus v. planities, spatium. M. A.
Tér-föld. Regio plana, campestris. Pázm. Pred. p. 88.
Tér-hely. Spatiosus locus, locus patulus, planities. M. A.
Tér-köz. S. I.
Tér-mező. Planities, plaga campestris. Pázm. Kal. p. 113. 526.
Tér-út. Via plana. Pázm. Kal. p. 319. Pred. p. 87.
Tér-vár. F. Torontál Vben.
Tér-völgy. Beniczki, p. 114.

TÉRD (Spatiolum). Genu. M. A.
Térd' hajlása v. vápája. Poples. S. I.
Térd-hajtás. Gemiflexio. PP. Pázm. Pred. p. 821.
Térd' hónalja. Poples. M. A.
Térd' kalácsca. Patella. Margit' Élete. p. 34.
Térd-kötő. Fasciae crurales. M. A.
Térd' öve. idem. S. I.
Térd-szék (mint Láb-szék). Scabellum genuale. Sz. D.

Térde. Ejus genu.
Térdell. Geniculatur. Sz. D.
Térdellő. Scabellum genuale. Sz. D.
Térden áll. Genibus nititur. PP.
Térden állva. Genuflexus. Pázm. Pred. p. 461.

Térdepel. Geniculatur, ingeniculatur, congenulat. M. A.
Le térdepel. Congenulat, ingenulatur. M. A.

Térdepelés. Genuculatio. M. A.
Térdepelő szék. Scabellum genuale. M. A.
Térdet hajt. Genu flectit.
Térdet fejet hajtok.

TÉREGET, téregeti. Gyrat, rotat, versat. M. A.

TÉREL. Spatium dat.

TÉREN. In plano, in planitie. Gyakran a' méltóság, 's hatalmas uraság a' téren is tántorog. Magna fortunae dona non sunt sine metu. KV. p. 286.

Térenget, térengeti. Conventit, reflectit, retro agit. Faludi, B. E. p. 78. T. É. p. 89.
Meg térengeti. Circumagit. Káldi, Ezech. 38. 4.

TÉRES. Planus, patulus v. laxus, amplus, spatiosus. Sz. D.
Téres udvar. Spatiosa, ampla aula.
Téressedik. Spatiosus fit.
Téressedik. Capacitas. Sz. D.

TÉRSÉG. Planities. Sz. D.

TÉRÜL. Divertit, divertitur, convertitur.
Térül fordul. Pázm. Pred. p. 461.
Bé térültt hozzám. Divertit ad me. Sz. D.
Igaz útra térültt. Sz. D.
Ki térül. Excidit. Biró Márton, Micae. p. 297.
Meg térültt a' borju benne. Sz. D.

Térülés. Reversio, conversio. M. A.
Meg térülés. 2 Mach. 13. 26.
TÉR (íge).

TÉR. Revertitur. M. A.
Alá tér. Descendit. Káldi, Josue. 16. 7.
Bé tér. Divertit. M. A. Pázm. Pred. p. 734.
El tér. Divertit, digreditur. M. A.
Ki tér. Divertit, deflectit. M. A.
Meg tér. Revertitur, resipit, resipiscit. M. A.
Viszsa tér. Revertitur, remeat. M. A.

TÉRES. Conversio. M. A.
Bé térés. Diverticulum. M. A.
El térés. Diverticulum, deflexus. M. A.
Ki térés. Deflexus. M. A.
Meg térés. Reditio, reditus, reverticulum, reversio, it. Resipiscencia, conversio. M.

A.
Viszsa térés. Regressio, reversio. M. A.

TÉRHETETLEN.
Meg térhetetlen. Inconvertibilis. M. A.
Meg térhetetlenül élnek. Zvon. 1. R. p. 707.

TÉRÍT, téríti. Convertit, reflectit. M. A. A' ki egygyet büntet, százat téríthet meg. km.
El téríti. Avertit, reflectit, deflectit. M. A.
Meg téríti. Convertit. M. A. it. Restituit, resarcit Kárát meg térítette.
Viszsa téríti. Restituit.

Térítés. Conversio, actus convertendi. M. A.
Meg térítés. Conversio. M. A.
Viszsa térítés. Restitutio. Faludi, N. E. p. 186.

Térítget, térítgeti. Multos convertit.
Téríthetetlen.
Meg téríthetetlen. Inconvertibilis. M. A.

Térítő. Convertens. M. A.
Bak térítő. Tropicus capricorni.
Rák térítő. Tropicus cancri. Molnár János.

TÉRJ-meg. Convertere. item Fundula. Csak egy felől nyíltt útsza, kutya-szorító. S. I.

TÉRŐ. Conversus.
Meg téror bünös. Peccator poenitens.
Meg téror fű. Receptui canit, reditum tuba vulgat. S. I.

TÉRTT. Conversus.
El tértt. Deflexus, diversus, devius. S. I.
Meg tértt, meg fordúltt. Conversus, reversus. S. I.

TÉS.

TÉS. FF. Tömös, és Veszprém Vben. Sz. P. Csongrád Vben.
Kis Tés. Sz. P. Veszprém Vben.

TÉSLA (TÉZSLA). Temo, pertica jugalis. M. A.
Tés-la-gúzs. Cohum, jugumentum. M. A. PP.
Tés-la-rúd. Histoboeus, histoboë, temosula. M. A.
Lánczos tézsla. VV. L.

TÉSSA. F. Hont Vben.

TÉSZTA.

TÉSZTA. Massa. M. A.
Tészta-csik. Placenta ductilis, funicularis. PP.
Tészta-mű. Striblita. PP.
Tészta-müves. Striblitaris. PP.

- Tészta-pacsal. Species cibi farinacei.
Tészta-sütemény. Sz. D.
Tészta-vas. Artopta, testum. S. I.
* Reszeltt tészta.
Szín-tészta. Massa similiginea. Faludi,
T. É. p. 51.
Vágott tészta. Massa farinacea segmentata.
TÉSZTÁS. Massulatus, massa farinacea illitus.
M. A.
Tésztás éték. Cibus farinaceus.
- TÉT.
- TÉT. FF. Győr, és Szabolcs Vkben.
- TÉV.
- TÉV. R. Error, erratum. S. I.
TÉVED. Errat, aberrat, deviat. S. I.
El tévedik. Aberrat, seducitur. M. A. (El
tévedem. M. A. El tévedek. PP.)
Tévedés. Aberratio.
El tévedés. idem. M. A.
Tévedtt, tévedett. Errans, devians.
Tévedttség. Erratio, aberratio, deviatio. S. I.
TÉVELY.
Tévely-kert. Labyrinthus. Sz. D.
Tévelyedik. Errat, aberrat. M. A.
El tévelyedik. Aberrat, pererrat, deviat. M.
A.
Meg tévelyedik. Deerrat.
Tévelyedés.
El tévelyedés. Aberratio. M. A.
Tévelyedett. Erroneus, erraticus, seductus. M.
A.
Tévelyedhetetlen. Pázm. Kal. p. 989.
El tévelyedhetetlen. Pázm. Kal. p. 630.
Tévelyedhetetlenül. Pázm. Kal. p. 627.
652.
Tévelyeg. Pererrat. M. A.
Körül tévelyeg. Circum errat. M. A.
Tévelyég. Erratio, errantia, error. M. A.
Tévelyő. Errabundus, erraticus, erroneus. M.
A.
Tévelyős. Erraticus.
Tévelyős kert. Sz. D.
Tévelyeszik. idem ac Tévelyedik.
El tévelyeszik. Pázm. Pred. p. 602.
Tévelyít, tévelyíti. Seducit. M. A.
El tévelyíti. Seducit. M. A. Prágai, p. 999.
Tévelyítés. Seductio.
Tévelyítő. Seductor. M. A.
TÉVESZT, téveszti. Seducit. M. A. In errorem
ducit. S. I.
El téveszti. idem. M. A.
Tévesztés. Seductio, inductio in errorem.
Tévesztő. Seductor.
- TI.
- TIBÓLD.
- TIBÓLD. t. f. n. Dietpoldus.
Tibóld. E. F. Udvarhely Székében.
Tibóld-Darócz. F. Borsod Vben.
TIBOR.
- TIBOR. tulajdon férjfi név.
Tibor. E. F. Alsó Fejér Vben.
- Tibor-szeg. Nemes ülés Vas Vben.
- TIBURCZ.
- TIBURCZ. t. f. n. Tiburcius.
Tiburcz. E. Sz. P. Kolos Vben.
- TICZE.
- TICZE. Patak Zemplin Vben.
- TIGRIS.
- TIGRIS. Tigris.
Tigris-szoptatta. Kegyetlen.
- TIHANY.
- TIHANY, Tihony. t. f. n. Tychonius.
Tihany. MV. Szala Vben.
- TIK.
- TIK. Gallina. L. bővebben TYUK.
Tik-fajzat. Pullities. M. A. L.
TIKÁCS. Sz. P. Veszprém Vben.
TIKÁCSOL. Fulladozva köhög, köhécsel. Sz. D.
TIKOS. Gallinarius, gallinaria. M. A. L.
Tikos. F. Somogy Vben.
TIKVÁN (Kis, nagy). FF. Krassó Vben.
- TIKK.
- TIKK. Langvet. M. A.
TIKKAD. Langvet. M. A.
El tikkad. Pázm. Pred. p. 89. „Eszesség-e
vallyon fölöttébb terhelünk magunkat,
hogy el tikkadjunk a' terh alatt.“
Meg tikkad. Elangvet. Lippai, Virág. Kert. p.
61. „Ha igen rökkenő helyen vagyok, a'
levelei meg tikkadnak, és sárgulnak.“
Tikkadás. Langvor. M. A.
TIKKAN. Búzhödni kezd. Sz. D.
TIKASZT, tikasztja. Langvefacit, praefocat,
suffocat. Vajda. 3. K. p. 127.
El tikkasztja. Lippai, Gyüm. Kert. p. 2.
Tikkasztó. Praefocans, suffocans.
Tikkasztó melegség. Calor suffocativus.
- TIL.
- TIL. FF. Vas, és Szala Vkben. Sz. P. Borsod
Vben.
TILALOM. Vetitum. M. A.
Tilalom-fa. Arbor vetita. Pázm. Pred.
p. 772.
Tilalma. Ejus vetitum.
Vadászat' tilalma. Jagdverbot.
Tilalmas. Vetitus, illicitus. M. A. A' tilalmas
alma mindenkor jobb ízű. km.
Tilalmas szálas erdő. Incaedua sylvia. PP.
Tilalmaz, tilalmazza. Vetat, prohibet. S. I.
Tilalmazás. Prohibitio.
Tilalmazó. Prohibens, vetans.
Tilalmazó parancsolat. Praeceptum
negativum.
Tilalmazó törvény. Pázm. Pred. p. 1025.
TILD. F. Bars Vben.
TILOS. Vetitum habens.
Tilos a' vadászat. Venatio est vetita.
Tilos erdő, mellyet vágni nem szabad.
TILT, tiltja. Prohibet, vetat, arcet, inhihet,
interdicit. M. A.
El tiltja. Inhihet, abarcet. M. A.
Ki tiltja. Excludit, abarcet, interdicit,
inhihet. M. A.
Le tiltja. Ponit sub interdicto, inhihet.
Meg tiltja. Interdicit, prohibet, inhihet. M.
A.
Tiltás. Interdictio, interdictum, vetatio,
inhibitio, prohibitio. M. A.
El tiltás. Prohibitio. M. A.
Ki tiltás. Prohibitio, inhibitio, seclusio,
exclusio. M. A.
Le tiltás. Inhibitio.
Meg tiltás. Interdictio, interdictum,
cohibitio, prohibitio. M. A.
Tiltott. Vetitus, prohibitus. M. A.
Tiltott gyümölcs. Fructus vetitus.
Tiltó. Prohibitor, vetans. it. Prohibitorius. M. A.
TILU (TILÓ). Malleus stuparius, frangibulum
cannabinum. PP.
Tilul (tilól), tilulja. Cannabem purgat. PP. Ki
tilulja.
- TILL.
- TILL. t. aszszonyi név. Ottilia.
- TILINKA.
- TILINKA, tilinkó. Fistula, tibia. Sz. D. S. I.
Füz-fa-tilinka. Sz. D.
TILINKÁZ. Furuglyáz. Sz. D.
- TIM.
- TIM. FF. Thymus, thymum. Faludi, E. M. p.
90.
Tim-füves bor. Thymites. S. I.
Tim-só. Alumen. M. A.
Tim-sós. Aluminatus, aluminosus. M. A.
TIMA. Sz. P. Veszprém Vben.
Tima' fa. Sz. P. Vas Vben.
Tima' falva. E. F. Udvarhely Székében.
TIMÁR. Cerdo, alutarius, coriarius. M. A.
Timár F. Szabolcs Vben.
Timár-fa. Scabellum cerdonum. S. I.
Timár-ffü. Rhus coriariorum. S. I.
Timár-só. R. Alumen. Tim-só. S. I.
Puszta Timár. Sz. P. Fejér Vben.
- TIMM.
- TIMM. FF. El timmed. El vész, el veszelődik. Hallottam
Sághon, 1826. Dec. 4.
- TIMPORÁL.
- TIMPORÁL, timporálja. Temperat, commiscet.
M. A. PP.
Timporálás. Temperatio, mixtio. M. A.

Timporáltott. Temperatus. M. A.
Egybe timporáltt. Csuzi, Sip. p. 215.

TINCS.

TINCS. Conulus. PP. Cset, zseréb, pászma. Sz. D.
Egy tincs haj, kender. Sz. D.
TINCSEL, tincseli. Sz. D.
Tincseli a' hárs-fát. Sz. D.
TINCSDIK. R. Pinguic. PP. Hízni kezd, hizakodik. Sz. D.

TINI.

TINI. Christina juvenula.

TINNYE.

TINNYE. F. Pest Vben.

TINÓ.

TINÓ. Juvencus, junix, buculus. M. A.
Tanólj tinó, ökör leszsz belőled. km.
Tinó-járás. Sz. P. Bács Vben.
Tinó-tulyok. Bucula. PP.
TINÓD (Juvenculus).
Tinód. F. Bihar Vben. Sz. P. Fejér Vben.
Tinódi. Juvencius. Szegedi in notis ad Rubricas
Juris Ung. ad annum 1553.

TIP.

TIP.
Tip-aszó. Sz. P. Heves Vben.
TIPOD, tipodja. Calcat, conculcat. Vajda, 1. K. p. 642.
Meg tipodja. Conculcat, pessumdat. M. A.
Tipodva tapodva. Pázm. Pred. p. 368.
TIPOR, tiporja. Calcat, conculcat. M. A.
Bele tiporja. Inculcat.
El tiporja. Conculcat, pessumdat. M. A.
Le tiporja. Deculcat. M. A.
Meg tiporja. Conculcat, pessumdat. M. A.
Őszve tiporja. Conculcat.
Tiprás. Conculcatio.
Tiprát, tipratja. Curat conculcari.
Le tipratja. Facit, ut conculcetur.
Tipró. Calcans, conculcans.
Tipródik. Pedibus pressat.
Rajta tipródik. idem.
TIPPÁN. Poa alpensis. S. I.
TIPPÁ teszi. Conculcat, pessumdat.

TIP (2).

TIP.
TIPEG topog. Pedibus strepit.
TIPICZKÉL.
Tipiczkelve. Lippai, Veteményes Kert. p. 7. „Az utakat mindenkor sinor' igazában csinálják, hogy a' sinor mellett, tipiczkelve lévén lábait a' kertész, nyomja le a' földet az utakon“

TIRI.

TIRI. Pacsirta-szó.
TIRICSEL. Pacsirtától szól. Sz. D.
TIRIHOL. idem. Sz. D.

TISZA.

TISZA. Tibiscus fl. Ungariae. M. A.

Tisza-fa. Taxus. M. A.
Tisza-fa-erdő. Taxea sylva. NC. p. 73.
Tisza-fa-gomba. Agaricum. PP.
Tisza-fenyő. Taxus. Tisza-fa, ternyő-fa. S. I.
Tisza-folyó. Tisza' ága Heves Vben.
Tisza-szög. Sz. P. Heves Vben.
TISZÁN túl. Ultra Tibiscum, trans Tibiscum.
Tiszán túl való. Transtibiscanus. M. A.

TISZT (fő-név).

TISZT. Honos. it. Officium, munia, functio, magistratus. M. A. item Officialis.
Tiszt-keresés. Ambitio, honorum venatio. S. I.
Tiszt-kereső. Ambitor. S. I.
Tiszt-kereső társ. Competitor, competens. S. I.
Tiszt-kivánó. Ambiens, ambitiosus. M. A.
Tiszt-kivánság. Ambitio. M. A.
Tiszt-nap. Az urodalmi tiszteteknek őszve gyülekező, tanácskozó napjok.
Tiszt-napot tartani.
Tiszt szerint. Officiose, ex officio. M. A.
Tiszt-tartó. Praeses, officialis, praefectus, satrapa. M. A. Provisor.
Tiszt-tartóság. Praefectura, satrapia. M. A. Provisoratus.
Tiszt-újítás. Officialium restauratio. S. I.
Tiszt-választás. Restauratio. Tiszti Szótár. p. 60.
Tiszt-változás. Officialium mutatio. S. I.
Tiszt-viselés. — Tiszt-viselés gonddal jár. km.
Tiszt-viselő. In officio constitutus officialis. PP.
* Al-tiszt. Subofficialis.
Főltiszt. Superior officialis. S. I.
Fő-tiszt. Superioris ordinis officialis.
Hadi tiszt. Officialis militaris.
Kátóna-tiszt. idem.
TISZTBÉLI társ. Collega. CM. M. A.
TISZTBŐL ki teszi. Officio privat. S. I.
TISZTE. Ejus officium.
Tiszte-vestett. Officio privatus.
Tisztében el jár. Rite fungitur officio.
Tisztét le teszi. Defungitur munere, officium resignat. M. A.
TISZTELE, tiszteli. Honestat, honorificat, honorat, cohonestat, reveretur, veneratur. M. A. A' ki szárnya alatt nyúgyszol, azt tiszteljed. km.
Tiszteli böcsüli.
Főltiszteli. Pázm. Pred. p. 1153. Kal. p. 676. 881. Káldi, Sap. 10. 10.
Meg tiszteli. Cohonestat, honorat, condecorat. M. A.
Tisztelendő. Honorabilis, honorificus, venerabilis, venerandus. M. A.
Fő tisztelendő. Reverendissimus.
Tisztelendőség. Sz. D.
Tisztelet. Honor, honestas, honos, reverentia, veneratio. M. A.
Tisztelet böcsület.
Isteni tisztelet. Cultus divinus.
Tiszteletbeli. Honorarius.
Tisztelete. Ejus honor.

Tiszteletes. Honorabilis, honoratus, reverendus. M. A.
Tiszteletesen. Honorate, honorifice. M. A.
Tiszteletesség. Honorabilitas. Vajda, 2. K. p. 346.
Tiszteleti. Honorarius. M. A.
Tiszteletlen. Inhonoratus. M. A.
Tiszteletlenség. Adoxia, inhonestas, ignominia. M. A.
Tiszteletlenül. Sine honore.
Tisztelés. Honestatio, honoratio, veneratio. M. A.
Meg tisztelés. Honoratio, cohonestatio. M. A.
Tisztelkedik. In honore exhibendo occupatur. VM. p. XXIV.
Tisztelő. Venerator, cultor, honorans. M. A.
TISZTES. Decorus, honorus. M. A.
Tisztes aszszony. Matrona. S. I.
Tisztes fű. Heraclaea, sideritis. M. A.
Tisztes kérés.
Tisztes személy. Persona honorata.
Tisztesen. Honorifice, honeste, decenter. Ha szinte nem tisztessen, leg alább eszesen. Faludi, U. E. 2. R. p. 61.
Tisztesen volt öltözködve. Decenter erat vestitus.
Tisztesít, tisztésíti. Honorat, cohonestat. Jámborság tisztésít, szemérem ékesít. Sz. D.
Tiszteskedik. Decorum observat. Sz. D. S. I.
Tisztesség. Honestas, honor, decorum, decus. M. A. Ruha tisztesség, pénz emberség. km.
Tisztesség-adás. Sz. D.
Tisztesség-kivánság. Pázm. Pred. p. 811.
Tisztesség-szerető. Pázm. Pred. p. 1116.
Tisztesség-tétel. Honorificentia. M. A.
Tisztesség-tevő. Honorificus. M. A.
Tisztessége-vesztett. Infamis. Pázm. Kal. p. 1041.
Tisztességes. Honestus. M. A. A' tisztességes nem, néha kedvesebb, mint az ízetlen ügy. km.
Tisztességes háboruság. Jobb a' tisztességes háboruság, mint a' színes barátság. km.
Tisztességesen. Honorifice. M. A.
Tisztességgel. Honeste. M. A.
Tisztességtelen. Inhonestus. M. A.
Tisztességteleníti. Inhonestat. M. A.
Tisztességtelenítő. Dehonestans, dedecorans. M. A.
Tisztességtelenül. Inhoneste. M. A.
TISZTET ád. Officium confert. Sz. D.
Köntöst a' testhez, tisztet a' tehetőséghez kell szabni. km.
Főlt veszi a' tisztet. Acceptat officium. Ha főlt vetted a' tisztet, el is járj benne. km.
TISZTI. Officialis. e. M. A.
Tiszti jelentés. Relatio ex officio. Tiszti Szótár. p. 59.
Tiszta kar. Chorus officialium.
Tiszti köteletség. Obligatio officii.
Tiszti óráját bé töltötte. Sz. D.
Tiszti szótár. Lexicon officialium.
Tiszti társ. Collega. M. A. L.
TISZTJE. Ejus officialis.
Tisztjét le teszi. Privat, cassat suum officialem.

- TISZTRE. Ad officium. Nehéz a' szegénynek tisztre hágni. km.
Tisztre jutás. Perventio ad officium.
Tisztre szagatás. Faludi, N. A. p. 247.
Tisztre vágyás. Ambitio, ambitus, honorum fames. S. I.
- TISZTSÉG. Munus, officium. PP.
Fő tisztség. Faludi, N. A. p. 201.
Tisztség' pöcsétje alatt. Sub sigillo officiolatus. Faludi, T. É. p. 229.
Tisztséget vadász. Magistratum ambit, prensat. PP.
- TISZT (társ-név).
- TISZT.
- TISZTA. Purus, mundus, serenus, sincerus, nitidus. M. A. Egygyik kéz a' másikat mossa, 's mind a' kettő tiszta marad. km.
Tiszta búza. Triticum purum. Nem mind tiszta búza, a' mi az ő földén terem. km.
Tiszta édes. Dulce merum. Faludi, U. E. 3. R. p. 126.
Tiszta élet. Castitas, castimonia. S. I.
Tiszta életű. Castus.
Tiszta hűség. Fidelitas illibata. Faludi, E. M. p. 246.
Tiszta idő. Sudum. PP.
Tiszta képű. Mundae faciei.
Tiszta magyar. Purus hungarus, qui nempe praeter linquam hungaricam nullam aliam callet.
Tiszta, mint a' galamb-szedte búza. km. Dug. 1. R. p. 234.
Tiszta víz. Aqua limpida.
Tiszta víz. Sz. P Veszprém Vben.
- Tisztaság. Puritas, mundicia, mundicies, sinceritas, nitor, M. A. A' tisztaság, és a' csinos viselet az emberben második egészség. km.
Tisztaságos. Purissimus, mundissimus. Pázm. Pred. p. 498.
- Tisztádon tiszta. idem. Biró Márton, Micae. p. 274.
- Tisztál, tisztálja. Mundat. A' búzát tisztálja. Sz. D. Hallottam én is November 4-dikén, 1824. Ságbon.
- Tisztán. Pure, puriter, munditer, syncere, it. Plane, mere. M. A.
Tisztán tartja mindenét. Omnia sua munde servat.
- Tisztás. Habens munditiem, sublimatus.
Tisztás malom. Mola sublimatoria.
Tisztáson. Sublimatorie.
- Tisztátalan. Impurus, immundus. M. A.
Tisztátalan élet. Vita immunda.
Tisztátalan személy. Scortum, meretrix.
Tisztátalanítja. Spurcat.
Tisztátalanított. Impuratus. M. A.
Tisztátalankodik. Sordibus se dedit, scortatur. S. I.
Tisztátalanság. Impuritas, immunditia.
Tisztátalanúl. Impure, immunde. M. A.
Tisztáz, tisztázza. Tisztára le írja. Purizat.
- TISZTÍT, tisztítja. Purgat, purificat, purat, mundat, mundificat. M. A. Mászt tisztít, maga rühes. km.
Ki tisztítja. Expurgat, emundat. M. A.
Ki tisztítja az árkot. Tergit fossam. PP.
- mundificat, repurgat, perpolit, purgat, purificat, expurgat, perpurgat, depolit. M. A.
Tisztítás. Purgatio, politio. M. A.
Ki tisztítás. Expurgatio, expolitio. M. A.
Meg tisztítás. Purificatio, purgatio. M. A.
Tisztítatlan. Impolitus. M. A.
Tisztítható. Purgabilis. M. A.
Ki tisztítható. Expiabilis, purgabilis. M. A.
Tisztító. Purgator, mundator. M. A.
Tisztító orvoság. Purgatio. Káldi, Innepnapi Pred. p. 321.
Tisztító szerek. Depurantia. S. I.
Kémény-tisztító. Purgator fumariorum.
- TISZTOGAT, tisztogatja. Purificat, emundat, perpurgat, polit, tergit. M. A.
Ki tisztogatja. Expurgat, emundat.
Le tisztogatja. Depurgat.
Meg tisztogatja. Perpurgat, permundat.
Tisztogatás. Purificatio. M. A.
Tisztogató. Purificans, mundificator. M. A.
Tisztogatott. Perpolitus. M. A.
Tisztogalódik. „A' kertben tisztogalódtam“ Hallottam Ságbon, 1825. Jul. 28.
- TISZTUL. Purgator, mundator.
Ki tisztul. Expurgatur, emundatur.
Meg tisztul. Purificatur, emundatur. M. A.
Tisztulás. Mundatio.
Meg tisztulás. Purificatio, purgatio. M. A.
Tisztuló.
Tisztuló hely. Purgatorium.
Tisztult. Mundatus.
Meg tisztult. Purificatus. M. A.
Meg tisztult bor. Vinum clarificatum. PP.
- TITOK.
- TITOK. Arcanum, secretum. M. A. Egy titok, kettő tanács, három széles adta világ. km.
Titok-értő. Mysta, mystes. S. I.
Titok-fejtő. idem. S. I.
Titok-közli. Mystagogus. S. I.
Titok-kitanulás. Ha titkot akarsz ki tanulni, jártasd a' boros korsót. km.
Titok-tartó ember. Areopagita taciturnior. M. A.
Titok-tudó. Secretarius, a secretis. M. A.
- TITKA. Ejus arcanum.
Hit' titkai. Mysteria fidei.
- TITKOL, titkolja. Dissimulat, occultat. M. A.
Szegénységet, betegséget nem lehet titkolni. km.
El titkolja. Occultat, celat, dissimulat, concealat. M. A.
Titkolás. Occultatio, dissimulatio. M. A.
El titkolás. idem. M. A.
Titkolható. Dissimulabilis. M. A.
Titkoló. Occultator. M. A.
Titkolódik. Sacramentarium agit.
- TITKON. Arcane, occulte, clam, clandestinum, clandestine. M. A.
Titkon fájó sebek. Pázm. Kal. p. 457.
Titkon forralja. Pázm. Pred. p. 813.
Titkon való. Clandestinus. M. A.
- TITKOS. Arcanus, occultus, clancularius, secretus, secretarius, mysticus. M. A.
Mesterség addig áros, míg titkos. km.
Titkos ellenkezés. Antipathia. S. I.
- Titkos ertelelem. Sensus mysticus.
Titkos értelmű rózsza. Rosa mystica.
Titkos értelmű. Mysticus. S. I.
Titkos házasság. Matrimonium conscientiae.
Titkos képpen. Mystice, secreta. M. A.
Titkos nyavalya. Morbus coecus. PP.
Titkos szándék. Nem kell czégért kötni titkos szándékunknak. km.
Titkos tanácsos. Consiliarius a secretis.
Titkosan. Occulte, secreta. S. I.
TITOKNOK. Secretarius.
Titoknoka. Ejus secretarius.
TITOKTALAN. Apertus, evidens, manifestus. S. I.
- TITT.
- TITT.
- TITTÓ-vár. E. Romlott vár Háromszék Székében.
- TITUL.
- TITUL., titulálja. Titulum dat.
Titulálni valakinek a' levelet. Literas alicui inscribere. PP.
TITULUS. Epigraphe, titulus, inscriptio.
Titulusa. Ejus epigraphe, ejus inscriptio. PP.
- TIVADOR.
- TIVADOR (Tivadar). t. f. n. Theodorus. M. A.
Telegdi, Felelet. p. 199.
Tivadar. F. Bereg Vben.
Tivadar' falva. F. Ugozca Vben. L. Metales anni 1379 apud Schwartzner, Dipl. Tab. 3. Nro 1.
- TIVADARCZ. F. Vas Vben Tótságban.
- TIVORNYA.
- TIVORNYA. Taberna vinaria. S. I.
TIVORNYÁZ. Tabernas vinarias frequentat, helluatur, nepotiatur. S. I. Sz. D.
- TÍ.
- TÍ.
- TÍ. Vos.
Tí félétek. Vestras, vester. S. I.
- TIÉTEK. Vester. M. A.
- TINNEN.
- Tinnen magatok. Vosmet. M. A.
Tinnen vallástok. Propria vestra confessio.
Eszterházi Tamás, Hunnius' ford. p. 19.
- TÍTUS.
- TÍTUS. t. f. n. Titus.
Títus-fei. Tituskodf.
Títus' szelídsége. Clemenza di Tito.
- TÍZ.
- TÍZ. Decem. M. A. Úgy tudja, mint a' tíz újját. km.

Meg tisztítja. Depurgat, depurat, mundat,

- Tíz annyi. Decuplus. M. A.
 Tíz előtt járó. Decarchus. M. A.
 Tíz esztendő. Decennium. M. A.
 Tíz esztendő. Decennis, dilustris. M. A.
 Tíz esztendei. Decennalis. M. A.
 Tíz ezer. Decem millia.
 Tíz ér, már ma Tészér. F. Veszprém Vben.
 Így neveztetett azon TÍZ erektől, melyek határában vannak, és melyek közül kilencz malmot is hajt.
 Tíz féle. Decuplus. S. I.
 Tíz garasos. Moneta decem grossorum.
 Tíz húrú. Psalterium, decachordum. S. I.
 Tíz képpen. Decuplo, decem modis. M. A.
 Tíz lovú szekér. Decem jugalis. M. A.
 Tíz parancsolat. Decalogus.
 Tíz pénzes garas. Denarius. M. A.
 Tíz óra. Hora decima. Addig lesi várja, hogy a' tízet is el üti.
 Tíz szám. Decas. S. I.
 Tíz számú. Denarius. M. A.
 TIZED. Decimae. M. A.
 Tized' alja. Decuria. CM. M. A.
 Tized fél. Media decima.
 Tized magával. Cum novem sociis.
 Tizedel, tizedeli, tizedli. Decimat. M. A.
 Meg tizedeli. Decimam desumit.
 Tizedlés. Decimatio. M. A.
 Tizedlő. Decimator. M. A.
 Tizedes. Decurio. M. A.
 Tizedik. Decimus. M. A.
 Tizedszer. Decimum, decimo. M. A.
 TÍZEN. Deni v. supra decem.
 Tizen egy. Undecim. M. A.
 Tizen egygyedik. Undecimus. M. A.
 Tizen egygyen. Undeni. M. A.
 Tizen egyszer. Undecies. M. A.
 Tizen kettő. Duodecim. M. A. Tizen két hordó bor néz ki a' pofáján. km.
 Tizen kettődik. Duodecimus. M. A.
 Tizen ketten. Duodeni. M. A.
 Tizen kétszer. Duodecies. M. A.
 Tizen három. Tredecim. M. A.
 Tizen háromszor. Tredecies. M. A.
 Tizen három város. F. Vas Vben.
 Tizen négy. Quatuordecim. M. A.
 Tizen négyen. Quatuordeni. M. A.
 Tizen négyszer. Quatuordecies. M. A.
 Tizen öt. Quindecim. M. A.
 Tizen öten. Quindeneni. M. A.
 Tizen ötöd. Quindenus, decimus quintus. M. A.
 Tizen ötödik. Idem. M. A.
 Tizen ötször. Quindecies. M. A.
 Tizen hat. Sedecim. M. A.
 Tizen nyolcz. Octodecim.
 Tizen kilencz. Novemdecim. Egygyik tizen kilencz, másik egy heán húsz. km.
 Tizen tizen. Deni. M. A.
 TÍZES. Decuplus. M. A.
 Tízes. Denarius.
 Tízes malom Pápán, így neveztetik, mivel tíz kerekét hajt.
 Tízes vászon. Tela paullo nobilioris texturae.
 TÍZSZER. Decies. M. A. A' kutya csak kutya, ha tízszer által uszsa is a' Dunát. km.
 Tízszer száz. Ezer. Mille.
 Tízszeres. Decuplus. M. A.
 Tízszerrel. Decuplo. M. A.
 Tízszerte. idem. M. A.
- TO.
 TOB.
 TOB, tobja. Deponit invite. Tobd-le barát a' vakarót. Fur ablatum restitue. M. A.
 TOBA. Sz. P. Torontál Vben.
 Tobai. F. Vas Vben.
 TOBORZOK. Tripudium, chorea, saltatio. M. A.
 Toborzok-járás. Tripudiatio. M. A. Heltaio: Toborzó-járás, ilyen tánczot járt Kinizsi Pál is a' Kenyér-mezei győzedelem' örömeiben. Lásd Heltai Kron.
 TOBOSZ. Tojás-hordásra szalmából készítettett kanta-szabású edény. Sz. D. S. I.
 TOBOZ a' fenyő-fán. Conus abiegnus, strobilus. S. I. Csordás-körtvély.
 TOBZÓDÍK (tobozódik). Luxuriatur, crapulatur, helluatur. CM. M. A.
 Tobzódás. Luxus, luxuries, helluatio, crapula, asotia. CM. M. A.
 Tobzódó. Helluo, lurco, it. Luxuriosus, asotus, epulo. CM. M. A.
- TOBÁK.
 TOBÁK. Tabacum. herba nicotiana. PP.
 Tobák-tartó. Pyxidula tabacaria. PP.
 * Por-tobák. Pulveres herbae nicotianae.
 Sárga tobák. Tabaca flava.
 Spanyol tobák. Tabaca hispanica.
 Vicispán-tobák. Szombathelyi finom fekete tobák. VV. L.
 TOBÁKOL. Sumit pulverem herbae nicotianae.
 TOBÁKOS. Amans, v. vendens pulverem nicotianae.
- TOJÍK.
 TOJÍK, tojja. Ovum parit. M. A.
 Belé tojók. Ova imponit. M. A.
 El tojja. Parit ovum.
 Ki tojja. idem.
 TOJÁS. Partus gallinarum, positio ovarum. M. A. A' kié a' tyúk, a' tojás is azé. km.
 Tojás' fejére. Albumen, album ovi. S. I.
 Tojás' héja. Ovi testa, putamen. S. I.
 Tojás' hártájja.
 Tojás' széke. Vitellus, luteum ovi. S. I.
 Minden tojásnak vagy széke. km.
 * Fris tojás. Ovum recens. S. K.
 Galamb-tojás. Ovum columbae. S. K.
 Hangya-tojás. Ovum formicarum. S. K.
 Híg tojás. Ovum sorbile. Lány tojás. S. K.
 Himes tojás. Pictum, vermiculatum ovum. S. K.
 Jércze-tojás. Gallinae novellae ovum. S. K.
 Lúd-tojás. Ovum anserinum. S. K.
 Madár-tojás. Ovum avis. S. K.
 Magtalan tojás. Urinum ovum. S. K.
 Piros tojás. Rubrum ovum.
 Rántott tojás. Frixia ova. S. K. Vaj' rénye.
 Récze-tojás. Ovum anatum. S. K.
- Veréb-tojás. Ovum passerum. S. K.
 Töltött tojás. Fartum ovum. S. K.
 Tyúk-tojás. Gallinae ovum.
 Záp tojás. Ovum hipenemium, ventosum. PP.
 TOJOMÁNY. Ovum, partus avium. S. I.
 TOJÓ. Oviparus, ova pariens. Tiped tapod, mint a' tojó galamb. km.
 Tojó tik. Gallina. M. A.
 Tojó tyúk. idem. M. A.
- TOK.
 TOK. Theca. CM. M. A.
 Tok-bőr. Pellis squallina. Chagrin. S. I.
 Tok-gyártó. Opifex capsarius, thecarius. S. I.
 Tok-hal. Antacaesus. M. A. Nic. Oláh Hung. p. 85.
 Tok-júh. Agnus annotinus. Tokló. Sz. D.
 * Beretva-tok. Theca novacularum. S. K.
 Nyiló tok. Valvulus. S. K.
 Óra-tok. Capsula horologii. S. K.
 Puska-tok. Sclopothea. S. K.
 Rózsa-tok. Rosae alabaster. S. K.
 Toll-tok. Toll-tokot kap: tollasodik. Sz. D.
 Virág-tok. Calyx floris. S. K.
 TOKA. Mentum duplicatum. Vajda, 1. K. p. 203.
 Tokája. Ejus mentum duplicatum. Álla' kövérsége. PP.
 Tokány. Töltött korbász, v. jüh-hús fonnyasztva. Sz. D.
 Tokás. Habens mentum duplicatum.
 Tokásodik. Acquirit mentum duplicatum. Sz. D.
 TOKAJ. t. h. n. Borsod, Somogy, Veszprém, és Zemplin Vbken.
 Tokaji bor. Nectar hungaricum.
 TOKBA indul a' bab. Faba siliquatur. Sz. D.
 TOKJA. Ejus capsula, ejus theca. Hüvelye.
 Gyümölcs' tokja. Calyx. PP.
 Mogyoró' tokja. Ki kopott a' beszédből, mint mogyoró a' tokjából. km.
 Mondola' tokja. Ha mondolat akarsz enni, meg kell törnöd a' tokját. km.
 Vetemény-mag' tokja. Siliqua. PP. at. M. A. et CM. scribunt „Toka.”
 TOKLA. Involutum. Bé takaró hártája. Sz. D.
 TOKLÁSZ. Üres kalász. Sz. D.
 TOKLÓ. Esztendő bárány.
 Kos-tokló. Arias anniculus.
 Nöstény tokló. Agna annicula.
 TOKMÁNY. Theca. Tok. Sz. D.
 Tokmány-orr. Nasus magnus.
 Bőr-tokmány. Theca pellicea. Sz. D.
 TOKOD. R. Parva theca, capsula.
 Tokod. F. Esztergom Vben.
 TOKORCS. F. Vas Vben.
 TOKOS. Hüvelyes. Tokos még a' liba: még ki nem verte egészen a' tollát. Sz. D. 123.
 Tokos élet. Legumen. S. I.
 Tokos foly. E. Sz. P. Kolos Vben.
 Tokosodik. Siliquatur. CM. M. A. L.
 Tokosúl. idem. M. A.

TOL.

TOL, tolja. Trudit. M. A. (Radix hujus vocis est TÓ, inde Tó-ol, et alterutra vocali elisa fit TÓL v. Tol. Nam utroque modo occurrit).
 Bé tolja. Intrudit. M. A.
 Belé tolja. Intrudit, ingerit. M. A.
 El tolja. Protrudit, abstrudit. M. A.
 Elő tolja. Protrudit. CM. Káldi, Innepn. Pred. p. 331.
 Föl tolja. Sursum trudit, extrudit. M. A.
 Ki tolja. Extrudit, exerit. M. A.
 Ki tolta nyelvét. Exeruit linquam.
 Le tolja. Detrudit, demittit, devolvit. PP.
 Le tolja a' nadrágot. Demittit caligas. PP.
 Meg tolja. Retrudit, adobruit. M. A.
 Reá tolja. Obtrudit. M. A.
 Vissza tolja. Retrudit.
 TOLAKODik. Contrudit, perrumpit.
 Tolakodás. Contrusio.
 TOLAKOZik. Faludi, T. É. p. 284.
 Tolakozás. Faludi, T. É. p. 305.
 TOLÁS. Trusio.
 Ki tolás. Egestio, extrusio. M. A.
 TOLHATÓ. Trusatilis. M. A.
 TOLONG. Tumultuatur, perrumpit. M. A.
 Pázm. Pred. p. 475. Tolongottak mint az esztrengára hajtott juhok. km.
 Tolongás. Perruptio, tumultuatio, tumultus. M. A.
 Tolongó. Proruens, tumultuans. M. A.
 Tolongó habok. Faludi, T. É. p. 102.
 Tolongó sokaság. Turba tumultuans.
 Tolongva mentek. Se se contrudendo iverunt, turmatim iverunt. Káldi, Vasárn. Pred. p. 690.
 TOLÓ. Trudens, trusatilis. M. A.
 Toló rúd. Trudes. M. A.
 Ki toló kása.
 Tolódik. Exeritur.
 Tolóka: toló szekér. Vehiculum trusatile. Sz. D. Ductilis capsula. PP.
 TOLU. Penna, pluma. M. A. Lásd TOLL.
 TOLUL. Contruditur, coacervatur. S. I.

TOLL.

TOLL. Penna, pluma. M. A.
 Toll-bokréta. Crista. Federbusch. S. I.
 Toll-fosztás. Plumarum defloccatio. S. I.
 Meg nem szakad ember a' toll-fosztásban. km.
 Toll-fosztó. Defloccator plumarum v. homo nauci flocci.
 Toll-fű. Federgras. S. I.
 Toll-gatyás. Plumipes. S. I.
 Toll-metsző. Scalpellum. Sz. D.
 Toll-söprű. Plumatile verriculum, plumaria scopa. S. I.
 Toll-szál. Margit' Élete, Praynál, p. 354.
 Toll-szár. Caulis pennae. Federkiel. S. I.
 Toll-tartó. Theca pennaria, calamaria. S. I.
 Toll-tok. Pennipes. CM.
 * Anya-toll. Plumescencia. S. K.
 Fosztott toll. Defloccatae plumae. S. K.
 Író toll. Calamus. Nem mindenkor tollal, gyakran fegyverrel is írják a' törvényt. km.
 Kócsag-toll. Pennae crinitae ardearum. S. K.
 Kulcs-toll. Canaliculus clavis. S. K.
 Lúd-toll. Pluma anserina. S. K.
 Madár-toll. Pluma avium.
 TOLLA. Ejus pluma. Roszsz madár az, ki a'

tollát nem bírhatja. km.
 Éles a' tolla. Mordax in scribendo.
 Más tollával dicsekedik. km.
 TOLLAS. Pennatus, plumatus, plumosus. M. A.
 Tollas ág. Lectus plumatus.
 Tollas állat. Aves.
 Tollas barom. Avis cohortalis. S. I.
 Tollas bot. Clava. Prágai, p. 12.
 Tollas buzogány. Aclides. M. A.
 Tollas forgós. Pluma cristatus, penna instructus. PP.
 Tollas laptá. Federball. Volant. S. I.
 Tollas lábú. Plumipes, pennipes. M. A.
 Tollas lábú galamb. Columba anglica. M. A.
 Tollas nép. Aves.
 Tollas nyíl. Káldi, Innepn. Pred. p. 485.
 Tollas vadak. Aves sylvestres. S. I.
 Tollas varas béka. Bufo. M. A. Csirke- béka. Sz. D.
 Tollasan jár. Plumatus incedit. Faludi, T. É. p. 290.
 Tollasít, tollasítja. Plumis donat, ornat. S. I.
 Meg tollasítja. Biró Márton, Micae. p. 302.
 Tollasodik. Plumescit, it. Ditescit.
 Meg tollasodik.
 Tollasúl. Plumescit, plumat. M. A.
 TOLLAT tép. Plumis in floccos redigit, defloccat. PP.
 Tollat foszt. idem.
 TOLLATLAN. Deplumis, implumis. M. A.
 Két lábú tollatlan állat. Animal implume bipes, homo platonicus.
 TOLLAZ, tollazza. Plumis decorat. Faludi, N. E. p. 188.
 Ki tollazza magát. Faludi, N. U. p. 198. Tollazat. Vestitus avium plumis. Faludi, N. E. p. 54. T. É. p. 19. TOLLÁSZKODik.
 Deplumatur, plumis mundatur. M. A. Fészken kívül tollázkodik. km.
 Tollázkodnak a' tyúkok. Tollokat egyengetik, húzogatják. Sz. D.
 Ki tollázkodik. Pázm. Kal. p. 768.
 TOLLÚ.
 Ékes tollú. Styli elegantis.
 Zöld tollú harkály. Picus vindis. NC. p. 161.
 TOLU. Penna, pluma. M. A. PP. Tollu. Sz. D.
 Tollu-fű. Stipa pennata. S. I.

TOLMÁCS.

TOLMÁCS. Interpres. M. A. A' magyarnak nem kell tolmács. km.
 Tolmács. FF. Bars, és Nógrád Vkben. Sz. P. Szala Vben.
 Tolmács-írás. Faludi, T. É. p. 205.
 Tolmács-kulcs. Faludi, E. M. p. 246.
 TOLMÁCSCSA. Ejus interpres. Szűnek tolmácscsa az arca. km.
 TOLMÁCSOL, tolmácsolja. Interpretatur. Meg tolmácsolja. idem. CM. Telegdi, Felelet. p. 172.
 Tolmácsolás. Interpretatio. M. A.

TOLNA.

TOLNA. Altinium, civitas Ungariae. M. A.
 Tolna Vármege. Comitatus Toluensis.
 Tolnát Baranyát öszve járta. km.
 TOLNAI. Tolnensis.
 Tolnai csárda. Telek Tolna Vben.

TOLVAJ.

TOLVAJ. Praedo, latro. M. A. Addig jár lopni

a' tolvaj, míg föl akasztják. km.
 Tolvaj-dalolás. VM. p. 151.
 Tolvaj-eczet. Vinaigre de quatre voleurs.
 Tolvaj-fészek. Nidus latronum.
 Tolvaj-holló. A' madarak között is vagon tolvaj-holló. km. Dug. 2. R. p. 320.
 Tolvaj-güzü. Dug. km. 2. R. p. 321.
 Tolvaj-patak. E. Patak Udvarhely Székében.
 * Házi tolvaj. Praedo v. fur domesticus.
 Házi tolvajtól nehéz őrizkedni. km.
 Tengeri tolvaj. Pirata. Faludi, T. É. p. 175.
 Tüzes tolvaj. idem. S. K.
 TOLVAJKODik. Latrocinatur. M. A.
 Tolvajkodás. Latrocinatio. M. A.
 TOLVAJOL, tolvajolja. Depraedatur.
 El tolvajolja. idem. M. A.
 Meg tolvajolja. Depraedatur, expilat. M. A. Pázm. Pred. p. 1221.
 Tolvajlás. Grassatura. M. A.
 El tolvajlás. Depraedatio. M. A.
 Meg tolvajlás. idem. M. A.
 Tolvajló. Grassator, praedo. M. A.
 TOLVAJOS. Latronibus abundans.
 Tolvajos. Telek Bács Vben.
 Tolvajos erdő. Faludi, E. M. p. 246.
 Tolvajos hely. Cyria terra (Locus latronibus infestus). M. A.
 TOLVAJSÁG. Latrocinium. M. A.
 TOLVAJÚL. Latrocinanter. Pázm. Pred. p. 19.

TOM.

TOM. Epulum, convivium. S. I.
 Tom. Dicitur vulgo etiam pro „tudom“ De ha nem tom, loco: de ha nem tudom.
 TOMAJ. Sz. P. Heves Vben. Elő-hegy Szala Vben.
 Badacson-Tomaj. FF. Szala Vben. Lesence-Tomaj.
 Tomajkó, (Tamajkó, tomojkó). Thymallus, Lepény-hal, ón-hal, gyöngy-hal. S. I.
 TOMB. Jubilum, gaudium v. tripudium, saltatio. S. I. Sinor-mérték szerint egyenesen álló támasz. Sz. D.
 Tombác. Dugonics, Jólánka 1. Könyv. p. 318.
 Egy tombáczon faragnak. km. Dug. 1. R. p. 63.
 Tombol. Exultat, tripudiat. M. A.
 Tombolás. Exultatio, tripudium. M. A.
 Tomboló. Exultans, tripudians. M. A.
 Tombolva. Exultim. M. A.
 Tombora. Chelys, testudo. PP. Faludi ht. Tambora. E. M. p. 86. Káldi: Tambura. 1. R. 18. 6.
 Tomborál. Canit testudine, pulsat chelyn. S. I.
 Tomborás. Chelonius. PP.
 TOMI. Sz. P. Somogy Vben.
 TOMOR. F. Abauj Vben.
 TOMP. Ila, coxa. M. A.
 Tompa. Obtusus, hebes, stupes. M. A.
 Tompa. F. Hont Vben. Sz. PP. Bács, és Csanád Vkben.
 Tompa elméjű. Pázm. Kal. p. 343.
 Tompa gyűrű, mellynek semmi fejezete nincs. Hallottam Kis Czelben. 1825. September' 18.
 Tompa' háza. F. Soprony Vben. E. F. Alsó Fejér Vben.
 Tompa orrú. Simus. M. A.
 Tompaság. Hebetudo. M. A.
 Tompán. Obtuse. M. A.
 Tompít, tompítja. Hebetat. M. A. Nyilat tompít, a' ki serpenyőt lövöldöz. km.
 Meg tompítja. Hebetat, retundit. M. A. Pázm. Pred. p. 315. 1249.

- Tompítás. Hebetatio. M. A.
 Tompító. Hebetans, hebetator. M. A.
 Tompor. Femur. M. A. Pázm. Pred. p. 321. 986.
 Tompora. idem. Fáj a' tomporám: csipőm.
 Sz. D.
 Tomporája. Ejus femur. Pázm. Pred. p. 814.
 Tompúl. Hebescit, hebet, hebetescit, stupet,
 stupescit, desidet. M. A.
 El tompúl. Hebetatur.
 Ki tompúlt az éle.
 Meg tompúlt. Pázm. Kal. p. 54. Pred.
 p. 286.
 Tompultatlan. Non hebetatus. Csuzi, Síp. p. 723.
 Tompúltt. Hebetatus. M. A.
 Meg tompúltt. Hebetatus, contusus, retusus.
 M. A.
- TONK.
- TONK.
 TONKA (mint Csonka). Truncatus, obtusus.
 Tonka' háza. Sz. P. Posony Vben.
 Tonka kés. Prágai, p. 828.
 Tonka orrú. Simus.
 TONKÍT, tonkítja. Obtundit, hebetat.
 TONKÚL. Obtunditur, hebetatur.
 Meg tonkúl — Hegyes szarv meg tonkúl. km.
 Hallottam Sághon, 1826. Máj. 8.
- TONNA.
- TONNA. Batus, dolium mercatorium. M. A.
 Tonna-arany. Faludi, N. E. p. 168. Gyöngyösi.
 Tonna-por. Pulveris tormentarii cadus. PP.
 Tonna-vaj. Sz. D.
- TOP.
- TOP, topja. Deponit invite. M. A.
 Le topja. M. A.
 Top-rongyos. Lacer, sordidus, spurcus. S. K.
 Top-szeles. Petaso. CM.
 TOPA. F. és Patak Bihar Vben. E. F. Kolos
 Vben.
 Topa (Alsó, fölső). FF. Bihar Vben.
 TOPÁN' falva. E. F. Alsó Fejér Vben. Topánka.
 Calceus hungaricus v. semicothurnus
 hungaricus. Sándor Istvánnál „Toppány, v.
 Toppans“ de ezen névvel legalább a' mi
 tájunkon nem nevezetik.
 TOPLÓ. Fomes. L. bővebben TAPLÓ. M. A.
 TOPOG. Supplodit, pedibus strepit. S. I.
 Tipeg topog.
 TOPOLY. Silberpappel. Kazinczi, Tövis. p. 51.
 Topoly-fa. idem. Apró fa' neme, melyet
 árok v. patak mellé ültögetnek. Lásd
 Hasznos Multság. 1825. 2. R. p. 72.
 Topolya. MV. Bács Vben.
 TOPONÁR. MV. Somogy Vben.
 TOPOR.
 Topora fa. Kis fajta fa. Sz. D.
 Toporc. F. Szepes Vben.
 Toporczol. Tipeg tapog, nehezen jár. Sz. D.
 TOPOS.
 Topos' háza. Sz. P. Szala Vben.
 TOPPAD. Torpescit. M. A.
 TOPPAN. Lábaival a' földet döngetve jó,
 topogva lépik. Sz. D.
 Be toppan. Vajda, 2. K. p. 69.
 Bé toppant a' házba. Sz. D.
 Elő toppan. Hirtelen meg jelenik. S. I.
 Hirtelen mellém toppant. Sz. D.
 Meg toppan. Kisfaludi' Regéji. p. 21.
 Toppant, toppantja. Supplodit. CM. M. A.
 Toppantás. Supplisio. CM. M. A.
 TOPRONG.
- Toprongos. Rongyos, czudar. Sz. D.
- TOR.
- TOR a' barmon. Thorus, thorax. S. I.
 TORB.
 Torba. Sz. P. Somogy Vben.
 Torbágy. F. Pest Vben.
 Torboncza. Talicska, egy kerekü toló szekérke.
 Heltai, p. 257.
 Torboszló. E. F. Maros Székében.
 TORCS. F. Posony Vben.
 TORD.
 Torda. Sziget Győr Vben. F. Bihar Vben. Sz. PP.
 Békes, és Torontál Vekben.
 Torda. E. MV. Torda Vben.
 Kis Torda. Sz. P. Torontál Vben.
 Tordacs. F. Fejér Vben.
 Tordas. E. F. Alsó Fejér Vben.
 Tordát' falvat E. F. Udvarhely' Székében.
 TORH.
 Torha. Phlegma, pituita. M. A.
 Torhás. Phlegmaticus, pituitosus. M. A.
 Torhászkodás. Sreatus. NC. p. 233.
 Torhásodik. Pituitosus redditur. S. I.
 Torhásúl. idem. S. I.
 Torhasság. Pituitositas.
 Torhul. idem ac Torhásul. S. I.
 TORJ.
 Torja (Alsó, fölső). E. FF. Három szék
 Székében.
 Torjancz. F. Baranya Vben.
 TORM.
 Torma. Nasturcium. M. A. Jó a' torma, de ha a'
 tűzhelyen terem, káros. km.
 Torma-falu. F. Soprony Vben.
 Torma-féreg. Káldi, Okt. inté. p. 44. Dug.
 km. 1. R. p. 241.
 Torma' földje. F. Szala Vben.
 Torma' pataka. E. F. Belső Szolnok Vben.
 Torma-reszelő. Radula. PP.
 Tormás. Qnod cum nasturcio conditur.
 Tormás. t. h. n.
 Tormács. Bizonyos fű. S. I.
 Tormos. F. Nyitra Vben.
 TORNA. MV. Torna Vben. F. és Patak
 Veszprém Vben.
 Torna' háza. Sz. P. Borsod Vben.
 Torna Vármegye. Comitatus Tornensis.
 Tornác. Atrium, pergula, porticus. M. A.
 Torn' alja. F. Gömör Vben.
 TOROCZKÓ. E. MV. Torda Vben.
 TOROK. Guttur, gula, faux, jugulus. M. A. Kis
 lyúk a' torok, de egész, falut el nyelhet.
 km. Dug. 2. R. p. 22.
 Torok-csap. Epiglottis, columella. Nyel-
 deklő, nyelv-csap. S. I.
 Torok-csik. Angina. S. I.
 Torok-dagadás. Tumor gutturis.
 Torok' diója. Epiglossis. M. A. Ádám' almája.
 NC. p. 181.
 Torok-fájás. Angina. S. I.
 Torok-fájó. Cui guttur dolet.
 Torok-fájós. Cui guttur saepius solet dolere,
 gutturis doloribus obnoxius.
 Torok-gége. Guttur, bronchus. S. I.
 Torok-gyék. Angina, synache. M. A.
 Torok-metszés. Jugulatio. S. I.
 Torok' mondolája. Tonsillae. S. I.
 Torok-mosó. Gargarismus. PP.
 Torok-pecsenye. Glandula porcina. PP.
 Torok-rekedés. Raucitas, raucedo. S. I.
 Torek-rekedésig. Ad ravim. S. I.
 Torok-tátva. Aperto gutture.
- Torok-töltő. Ingurgitator. Zvon. 1. R. p. 560.
 Torok-víz. Gargarisma, gargarismus. Gur-
 gelwasser. S. I.
 * Bánya-torok. Orificium, puteus fodinae. S.
 K.
 Farkas-torok. Vadász-ház Posony Vben.
 Gódény-torok. Onocrotali collum. item Gula.
 S. K.
 Nyelő torok. Fauces. S. K.
 Pincze-torok: pincze-gátor. Atrium
 cellarii.
 Róka-torok. Guttur pellis vulpinae. S. K.
 Zsitva-torok. Fauces fl. Zsitva. Nevezetes a'
 magyar nyelven kötött békességről a'
 törökökkel.
 Teli torok. Plenum guttur. S. K.
 Tenger-torok. Fretum. S. K.
 Vajás torok. Árok Pest Vben.
 Torka. Ejus guttur. Barát' zsákja, kocsis' torka
 nehezen telnek. km.
 Torka' szakadttában kiált. Prágai. p. 426.
 Torka' szakadttáig.
 Torka-szakadva. Ad ravim usque. M. A.
 Torka-tátva.
 Torka' töltéig. Usque ad implementum
 faucium ejus.
 Torka-verve. VM. p. 20. Szél' torka — Szél'
 torkának van ki téve ez az épület.
 Aedificium hoc ventis vehemen-
 tioribus est expositum.
 Torkát metszi. Jugulat. M. A.

- Bé dugták a' torkát. Obmutescere eum fecerunt.
 Ki tekinték a' torkát. Fauces ejus elisae.
 Torkára verték. Sz. D.
 Torkig elég. Ad satietatem usque. M. A.
 Torkol, torkolja. Refutat, v. ulciscitur. Pázm. Pred. p. 883.
 Be torkolta. Vajda, 1. K. p. 584.
 Le torkolta. Confudit, refutavit.
 Meg torkolja. Káldi, Okt. inté. p. 36.
 Torkolat. Ostium, fauces. Sámbar ellen. p. 326.
 Torkolás. Refutatio. Pázm. Pred. p. 515.
 Torkon. In gutture.
 Torkon fojtás. Jugulatio. M. A. L.
 Torkon ragadták.
 Torkon verve. Jugulum feriendo, coacte, necessario, torquendo. M. A.
 Torkos. Gulosus. M. A. Helluo. CM.
 Torkosan. Gulose. M. A.
 Torkoskodik. Gulae studet. Telegdi, Felelet. p. 25.
 Torkosság. Voracitas, gula. CM. M. A.
 Rövid a' torkosság, hosszu a' betegség. km.
 Torkos vendégség. Faludi, E. M. p. 246.
 Torkú.
 Hangos torkú. Sonorus, bene vocalis.
 Rekedt torkú. Raucus.
 TOROL, torolja. Vindicat. M. A.
 Meg torolja. Vindicat, ulciscitur, retaliat. M. A.
 Torlatlan. Inultus. Faludi, N. E. p. 58. N. A. p. 20.
 Torlatlanúl. Inulte. S. I.
 Torlik. Congeritur, concumulatur.
 Meg torlik. Pázm. Pred. p. 1236.
 Ószve torlik. Congeritur. S. I.
 Torlás. Congeries. M. A.
 Viszsa torlás. Reppressalia. Tiszti Szótár. p. 59.
 Torlott. Congestus, aggregatus, aggestus. M. A.
 Meg torlott. Congestus, aggestus. M. A. Pázm. Pred. p. 573.
 Torlódik. Congeritur, cumulat, coacervatur. Sz. D. S. I.
 Torlatlan. Inultus. Káldi, Job. 24. 12.
 TORONGY. Therioma. M. A. Mérgező fekély az al-felben. km.
 TORPAD.
 Meg torpad. Inhaeret. CM.
 TORZS. Caudex. CM.
 Torzsa. Caulis. M. A.
 Torzsa. F. Bács Vben.
 Káposzta-torzsa. Caudex caulium.
 Kukoricza-torzsa. Caudex fagopyri.
 Torzsalék. Sz. D.
 Torzsalékos káposzta. Sz. D.
 Torzsás. Habens caulem.
 Torzsástul. Una cum caudicibus.
 Torzsátlan. Carens caule, scapo destitutus. S. I.
 Torzsátlan körtvély. Species pyri.
 Torzsol, torzsolja.
 Ki torzsolja. Exerit. Káldi, Deut. 23. 25.
 Torzsul. Caulescit. S. I.
 TORTY.
 Tortyos.
 Tortyoskodik, mint a' vén ember. S. I.
 TORVAJ. F. Somogy Vben.
 TORZ.
 Torzan. Adversatur, repugnat. Sz. D. S. I.
 Torzankodik. idem. Ibidem.
 Torzas. Hirsutus, hispidus, horridus v. torvus, iracundus. S. I.
 Torzas borzas. Hirsutus. Sz. D.
 Torzaskodik. Hirsutescit.
 Torzon-borz (Rectius Torzon-borz).
 Torzom-borz bajusz. Mystaces hirsutae. Sz. D.
 Torzom-borz szakáll. Barba hirta. Sz. D.
 TORMÁTILLA.
 TORMÁTILLA. Tormentilla. M. A. PP.
 TORONY.
 TORONY. Turris. M. A. Margit' Életében „Torom.“
 Torony. FF. Posony, és Vas Vben.
 Torony' erányában. In eadem cum turri directione.
 Torony' fala. Murus turris. A' torony' falához támaszkodik, de nem fogódzhatnak. km.
 Torony' fia. Turricula in turri.
 Torony-óra. Horologium in turri.
 Torony' teteje. Obeliscus turris. PP.
 * Csonka torony. Turris incompleta.
 Fél torony. F. Mosony Vben.
 Kis torony. E. F. Szeben Székében.
 Őr-álló torony. Prágai, p. 190.
 Vigyázó torony. Turris speculatoria.
 Vörös torony. E. Általjárás Szeben Székében.
 TORNYA. Ejus turris.
 Babilon' tornya. Faludi, T. É. p. 174.
 Csák' tornya. MV. Szala Vben.
 Dávid' tornya. Turris davidica.
 Édes' tornya. Sz. P. Szepes Vben.
 Simon' tornya. MV. Tolna Vben.
 Szent' tornya. Sz. P. Békes Vben.
 TORNÝKOL. Kákog, főcsög. Ellenem azt tornyikolja. Sz. D.
 TORVYOS. Turritus, it. Turbineus, turbinatus. M. A.
 Tornyos. Sz. P. Bács Vben.
 Tornyos koronka. Coronula fastigiata.
 Diadéme. A' magyar leányzó' 's menyecskék' hajdani ékességé. Káldi, Innepn. Pred. p. 127.
 Tornyos tézta. Castellamentum. S. I.
 Tornyosan. Turrite, turbineate, verticaliter.
 Faludi, N. A. p. 43. U. E. 1. R. p. 186.
 Tornyosodik. Instar turris assurgit, turbineatur.
 TORNÝOZ, tornyozza. Turritat, turbineat. Csuzi, Tromb. p. 14.
 Föl tornyozza. Csuzi, Tromb. p. 727.
 Tornyozott. Turritus, turbineatus.
 Tornyozott épület. Faludi, T. É. p. 152.
 Tornyozott haj. Pázm. Pred. p. 1229.
 TORNÝÚ.
 Hét tornyú épület, Faludi, T. É. p. 37.
 TORONYA. F. Marmaros Vben. Sz. P. Hont Vben.
 Toronya (Kis, nagy). FF. Zemplin Vben. Régenten „TURUL“
 TORONYTÁL, TORONTÁL.
 Torontál Vármegye. Comitatus Torontaliensis.
- TORTÁTA.
 TORTÁTA. Massa torta, clibanites. Faludi, E. M. p. 38.
 Mondola-tortáta 's a' t. Káldi scribit: Mondola-torta, czitrom-torta. Lásd Innepnapi Pred. p. 116.
 TOSZ.
 Tosz, toszsza. Trudit. M. A.
 Bé tosz. Minden gázságot bé tosz a' könyvbe. Sz. D.
 Bé toszsza. Intrudit. M. A.
 Belé toszsza. Intrudit, ingerit. M. A.
 Eló toszsza. R. Protrudit. S. I.
 Le toszsza. Detrudit, dejicit. S. I.
 Viszsa toszsza. Retrudit, retundit, rejicit. S. I.
 TOSZÍT, toszítja. Protrudit. M. A. Lásd „Taszít“
 TOSZOGAT, toszogatja. Trusitat.
 Bele toszogatja. Ingerit. M. A. L.
 Toszogatott kolbász, melly nagy falatokra metszett hússal van meg töltve.
 TOSZÓ. Trudens.
 Toszó gomb. Nodus ductilis, trusatilis. S. I.
 TOTOLÁZ.
 TOTOLÁZ. Cunctatur quaeritando.
 El tololáz. Tempus quaeritando conterit.
 TOTY.
 TOTY. Sonus pigre incedentis.
 TOTYA Pali. Piger, deses.
 TOTYMA. Morosus, cunctator nimius. S. I.
 TOTYOG. Pigro motu incedit. Himfi 2. R. p. 84.
 TOTYTYAN. Pigro motu cadit.
 TOVA.
 TOVA, TOVÁBB. Lásd TÓ gyökér alatt.
 TÓ.
 TÓ.
 TÓ (mellék-név).
 Té-tó. Huc illuc, passim.
 TÓL (tó-ol), tólja. Lásd TOL, tolja.
 TOVA. Illuc, eo, isthuc, isthac. M. A.
 Tova föl. Superius, superne. S. I.
 Tova látó. Procul videns. S. I.
 * Ide 's tova. Huc illuc. Pázm. Pred. p. 410.
 Innen tova. In posterum. Ezután. Pázm. Pred. p. 405. Kal. p. 586.
 El tova. Pázm. Pred. p. 29. Faludi, N. A. p. 95. 187.
 Té-tova Huc illuc.
 Té-továz. Vacillat.
 Tovább. Diutius, ulterius. M. A. Lásd Lassan menjünk, tovább érünk. km.
 Tovább tart. Diutius durat. Törött fazék tovább tart. km.
 Tovább tovább. Pázm. Pred. p. 407.
 Hová tovább. Quo ulterius.
 Továbbá. Ceterum, porro. M. A.
 Továbbatt. Senus, tardius. Későbbben. S. I.
 További. Ulterior, ultroneus. S. I.
 Továbbott jöjj. Serius venias.
 Továbbra. In posterum. M. A.
 34

- Továbbra gondolás. Prospicientia. M. A.
Továbbra gondoló. Providus. M. A.
Továbbra nem gondoló. Improvidus. M. A.
Továbbra való. Faludi, U. E. 2. R. p. 157.
Továbbra halasztja. Differt.
- Továz.
Té-továz. Vacillat.
- TOVÚL. R. Trans, ultra. Tul. S. I.
TÓ (név).
- TÓ. Lacus, stagnum, palus. M. A.
Tó-állás. Stagnum, stagnatio. M. A.
Tó-állásos. Stagnatus. M. A. PP.
Tó-ásó. Piscinarius, fossor piscinarum. S. I.
Tó' csapja. Emissarium piscinae. S. I.
- Tó-falu, Tó' falva. E. F. Maros Székében.
Tó-fej. F. Szala Vben.
Tó-fő. F. Baranya Vben.
Tó-hajlás. Telek Csongrád Vben.
Tó-hát. E. FF. Alsó Fejér, Belső Szolnok, és Torda Vkben.
Tó-köz. Sziget Győr Vben.
Tó-szeg. F. Pest Vben.
Tó-szeg (Kis, nagy). FF. Torontál Vben.
Tó-város. Tata mellett, Komárom Vben.
Tó-víz. Aqua palustris. Igyál ökör, tó- víz. km.
* Álló tó. Palus stagnans.
Grottás tó-vizek. Beniczki, p. 282.
Halas tó. Piscina.
Halas tó (Belső, külső). FF. Vas Vben.
Ki folyó tó. Lacus. NC. p. 123.
- TÓBAN élő. Lacustris, palustris. M. A.
TÓCSA. Lama. M. A.
Tócsás. Palustris. Biró Márton, Micae. p. 350.
TÓCSKA. Lacuna. M. A.
Tócska. F. Marmaros Vben.
- TÓKA. Parva palus.
TÓS. Palustris. S. I. Lásd „Tavas“
- TAVA. Ejus lacus.
Balaton' tava. Lacus Balaton.
Fertő' tava. Peiso.
Kis' tava. Sz. P. Tolna Vben.
Tölcser' tava. Sz. P. Győr Vben.
- TAVAS. Paludosus, stagnatus. M. A.
TAVI. Palustris, lacustris. M. A.
Tavi fű. Ulva. S. I.
Tavi gé. Buteo, ardea palustris. S. I.
- TÓBIÁS.
- TÓBIÁS. t. f. n. Tobias.
Tóbiás. E. F. Megygyes Székében.
Tóbiás' angyala. Angelus Tobiae.
- TÓKA.
- TÓKA. Simantium. Fa-harang az oláhoknál, bányászoknál. PP. Sz. D.
- TÓL.
- TÓL, TÓL. A, abs, suffixa.
- TÓLD.
- TÓLD, tóldja. Supplet, resarcit. M. A. Dicitur etiam sine accentu, et vulgo TÓD, TÓDja.
Bele tóldja.
Ki tóldja. Sz. D.
- Meg tóldja. Supplet adauget. S. I.
- TÓLD. Sz. P. Bihar Vben.
Tóld (Alsó, fősó). FF. Nógrád Vben.
Tóldi. Sz. P. Somogy Vben.
- TOLDAL, toldalja. Sarcit, supplet. Faludi, N. U. p. 116.
- TÓLDALAG. E. F. Torda Vben.
- TOLDALÉK. Additamentum, appendix, assummentum. M. A.
Toldalékül. Corolliaris vice, auctuarii loco. PP. Instar appendicis.
- TOLDÁS. Supplementum. M. A.
TOLDÓTT. Augmentatus.
- TOLDOZ, toldozza. Supplet, resarcit. M. A.
Toldoz, földoz. Pázm. Kal. p. 813.
Toldozás. Suppletio, assuitio.
Toldozat. Suppletura, assummentum.
Toldozgat, toldozgatja. Iterato supplet, assuit.
- TOLDOMÁS (mint Áldomás).
Toldomás-bor. Lásd Valló bor.
- TÓDOLOG. Coacervatur, congregatur. „Ott igen tódolognak“ Hallottam. 1825. Jun. 24.
- TÓDUL, TOLDUL. Congeritur, contruditur, coacervatur. M. A. Pázm. Pred. p. 924.
Hozzá tódul. Eo congregatur, coadunatur.
Ki tódul. Acervatim erumpit.
Le tódul. Cattervatim descendit. Biró Márton, Micae. p. 153.
Öszve tódult a' sok nép. Sz. D.
- Tódulás, Toldulás. Irruptio, contrusio, coacervatio, condensatio. M. A.
Ki tódulás. Zvonarics, 1. R. p. 261.
Öszve tódulás. Concurcio v. coacervatio. S. I.
- Tódult. Aggestus, congestus, addensatus. M. A.
- TÓR.
- TÓR. Justa, parentalia, epulum funebre. M. A.
Tórban énekelni, vendégségben sírni nem illik. km.
Tór-ének. Naenia. M. A. L.
Tór-tartás.
- * Disznó-tór. A' parasztnál adni szokott vendégség, midőn disznót ölnek. — Étkek ezek: Leves öszve vágott csontokból, metéltt bele — Káposzta, melyben több a' hús — Fekete lé mézszve, belé vágva mája, lép, szív — Rétes — Sült disznó hús — Kolbász — Töpörtös pogácsa. Ezeket nagy arató fazokakban főzik, és egymásnak el küldöztetik a' parasztnak. Qui malunt convivis, quam placuisse cocis.
- TÓT.
- TÓT. Slavus, dalmata, illyricus. M. A.
Mindenből ki fosztották, mint a' tótot az emberségből. km.
Tót alma. Species pomi.
Tót búza. Dug. km. 1. R. p. 15.
Tót falu. t. h. n. M. és E. Országban.
Tót falud. F. Vas Vben.
Tót' falva. F. Heves Vben. E. F. Alsó Fejér Vben.
Tót fej-kötő.
- Tót' háza. E. F. Kolos Vben.
Tót jobbágy zsiros konyha. km.
Tót ország. Dalmatia, sclavonia, illyrica, illyricum. M. A. CM.
Tót országi. Dalmaticus, sclavonicus, illyricus. M. A.
Tót piros alma. Lippai, Gyüm. K. p. 144.
Tót sáfrán. Cartamus. Erdei zanót. NC. p. 31. M. A.
Tót szappan. Dug. km. 1. R. p. 25. Sulyok.
Tót szállás. E. F. Belső Szolnok Vben.
Adj szállást a' tótnak, majd határt mutat. km.
Tót telek. F. Bihar Vben.
Tót' telke. E. F. Kolos Vben.
Tót város. Sz. P. Somogy Vben.
* Csupkés tót. — Járja az országot, mint a' csupkés tót. km. Dug. 1. R. p. 196.
Csupa tót. Qui praeter sclavonicam nullam aliam callet linquam. L. Vindiciae Jos. Erdélyi, p. 41.
Drótos tót.
Gyolcsos tót. Windisch Magazin. Tom. 2. p. 258.
Olajos tót. A' ki olajt árul.
Rongyos tót — Soha se láttam rongyos tótot jó ruhában.
Sáfrányos tót. A' ki sáfrányt árul. Windisch. 1. c.
- TÓTI. Slavonicalis.
Tóti. t. h. n.
Tótika. Slavonizans.
Tótikás. idem.
Tótika magyarság. Vajda, 1. K. p. 523.
Tótizál. Slavonizat.
- TÓTOS. Tót ejtésű, szabású, viseletű. S. I.
Tótos magyarság. Slavonizans hungaricus. Pázm. Pred. p. 458.
Igen tótos. Pázm. 1. c.
Tótosan. Modo sclavonico, sclavonismum redolente.
Tótosan ejti a' magyar beszédet.
Tótosodik. Degenerat in sclavum.
El tótosodik. idem.
Meg tótosodik. Sclavis repletur.
Tótosul. idem.
- TÓTSÁG. Slavonia, vandalia.
Tótsági bor. Vinum vandalicum.
- TÓTUL. Slavonice, vandalice. Tóttal tóttul kell szólani. Doribus dorice loqui fas est.
- TÖ.
- TÖBB.
- TÖBB. Plus, plura. M. A.
Több féle. Varius, diversus, plurifarius. S. I.
Több féle képpen. Plurifarium.
Több ízben. Pluries.
Több képpen. Plurifarium. M. A.
Több oldalú. Plurilaterus. S. I.
Több számban. In plurali. Pázm. Kal. p. 30.
Több színű. Diversicolor, varii coloris. S. I.
- TÖBBED magával. Ipse cum pluribus.
Pázm. Kal. p. 1041.
- TÖBBEL adós.

- TÖBBEN. Plures.
TÖBBES. Pluralis. M. A. L.
Többes szám. Numerus pluralis. Sz. D.
TÖBBET. Plus.
Többet érő. Dignior, pretiosior, majoris pretii, valoris. S. I.
Többet mondok. Plus dico.
TÖBBÉ. Amplius. M. A.
TÖBBI. Plures, reliqui, caeteri. M. A.
Ez e a' többi. Hocceine reiquum est.
Faludi, N. A. p. 151.
És a' többi. Et caetera.
Többire. Ut plurimum. M. A.
Többire minden. Plerique. M. A.
Többire mindenkor. Plerumque. M. A.
Többihez képest. Respectu aliorum.
Többivel egygyütt. Cum reliquis cunctis.
TÖBBÍT, többíti. Auget, multiplicat, augmentat. M. A.
Meg többíti. Multiplicat, auget. M. A.
Többítés. Auctio, auctuarium. Vran-csics.
Meg többítés. Multiplicatio, auctio, augmentatio. M. A.
TÖBBJE. Ejus plus. Többje van ennek, mint annak. Plus habet iste, quam ille.
TÖBBNYI.
Többnyire. De reliquo, caeterum.
TÖBBRE.
Többre megy.
Többre vágyás. Ambitio, desiderium promotionis, cupido habendi, appetitus opum. S. I.
Többre vágyó. Ambitiosus, plus appetens.
TÖBBRÜL.
Többreül többre.
TÖBBSÉG. Pluralitas. Zvonarics, 1. R. p. 848.
Faludi, U. E. 2. R. p. 77. E. M. p. 166.
TÖBBSZÖR, Többszer. Pluries. M. A.
Többszöri. Frequens, creber.
Többszöri kérésére. Ad repetitam ejus petitionem.
Többszörít, többszöríti. Saepius facit.
Többször cselekszi. Hallottam Káldon, 1825. Jul. 31.
Többszöröz, többszörözi. Multiplicat. Sz. D.
Többszörte. Pluries. S. I.
TÖBBÜL. Augetur, multiplicatur. Káldi, Innepn. Pred. p. 286. 291.
Meg többül. Multiplicatur. Káldi, 1. Petr. 1. 2.
TÖBBÜL (mellék-íge). Amplius. Zvonarics, 1. R. p. 439. 705.
- TÖBÖR.
TÖBÖR.
Töbör-ethe. F. Posony Vben.
TÖBÖRZSÖK. Sz. P. Fejér Vben.
- TÖK.
TÖK. Cucurbita, it. Scrotum. M. A. Tök is estve virágzik. km.
Tök-agya. Caput ejus stupidum. Pázm. Kal. p. 621.
Tök-agyú. Stupidus. Káldi, Vasárn. Pred. p. 716.
Tök-dinnye. Görög dinnye.
Tök-fej — Nem fér az ő tök-fejébe. km.
Tök-fejű. Hebes, stupidus. S. I.
Tök-formájú. Cucurbitinus, cucurbitatus. M. A.
Tök-golyó. Testiculus, coleus. S. I.
Tök-kobak. Faludi, E. M. p. 80.
Tök-kolop, vagy tanács-ház. km.
Tök-mag. Semen cucurbitae.
Tök-mag-olaj. Oleum e seminibus cucurbitarum expressum.
Tök-melegítő. Pileus, tegumen capitis virilis, joco ita appellatum. S. K.
Tök-termő hely. Cucurbitarium. M. A. PP.
Tök-virág. Flos cucurbitae. Lankad, mint a' tök-virág. km.
Tök-zacsó. Bursa scroti, scrotum. S. I.
* Csikos tök. Cucurbita striata. S. K.
Disznó-tök. Major species cucurbitae.
Földi tök. Apronia. S. K.
Kos-tök. Scrotum arietinum. S. K.
Lopó tök. Akkora volt, mint egy lopó tök.
Nyakas tök. Cucurbita ampullata. S. K.
Patyolat-tök. Cucurbita alba major. S. K.
Sár-tök. Colocynthus. S. K.
Sárga vízi tök. Nymphaea lutea. NC. p. 43.
Sült tök. Cucurbita assa.
Üri tök. idem ac Patyolat-tök.
Vízi tök. Nymphaea. NC. p. 43.
Tök a' kártya-játékban. Schelle. Könnyű játszani, mikor tök a' tromf. km.
Tök. F. Pest Vben.
Tök (Alsó, folsó). E. FF. Doboka Vben.
TÖKEBB. — Töknél tökebb 's makknál is makkjabb tromfod. Sámbar ellen. p. 96.
TÖKED.
Bé töked. Belé ütközik. Sz. D.
TÖKETLEN. Spado, eunuchus, intestatus, carens testiculis. S. I.
TÖKÉLL, tökélli. Statuit, ratificat, ratum facit, obfirmat. M. A.
El tökélli. Decernit, constituit, obstinat, destinat. M. A.
El tökélli magát. Intendit animum ad aliquid. S. I.
El tökélltem magamban. Propositum est mihi. S. I.
Meg tökélli. Destinat. it. Perficit, perfectum reddidit. it. Praestat. M. A.
Tökélet. Ratus. it. Perfectio. M. A. Propositum, animus, consilium, sententia. Entschluss. S. I.
Tökéletes. Perfectus, absolutus, exactus. item Integer, constans. M. A.
Tökéletes kor. Aetas perfecta, plena, justa, legitima. S. I.
Tökéletesedik. Fit perfectus, consummatus, absolutus. S. I.
Tökéletesen. Absolute, integre, constanter. M. A.
Tökéletesít, tökéletesíti. Perficit, consummat, absolvit. S. I.
Tökéletesség. Perfectio, integritas. M. A.
Tökéletességtelenül. Káldi, Innepn. Pred. p. 323.
Tökéleteskedik. Perfectum se exhibet.
Tökéletlen. Inconstans. M. A. Dubius, incertus v. imperfectus, non absolutus, mancus. S. I.
Tökéletlenkedik. Dubitat, haesitat v. titubat, vacillat. Pázm. Kal. p. 271.
Tökéletlenség. Imperfectio, inconstantia. M. A.
Tökéletlenül. Inconstanter. M. A. v. imperfecte. S. I.
Tökéllett. Deliberatus, destinatus.
El tökéllt. Fortis, constans, obfirmatus. S. I.
El tökéllt szándékkal. Deliberato animo.
El tökéllttség. Firmum propositum v. sui devotio, destinatio. S. I.
Tökéllés. Destinatio, devotio, propositum. M. A.
El tökéllés. Destinatio, obstinatio, devotio. M. A.
TÖKÉT, tökéti.
El tökéti. Surripit, aufert, furatur. S. I.
TÖKKELETT ütött feji. Hebes, stupidus, carens cerebro. S. I. Nem ütötték tökkel a' fejét. Sapit, non caret cerebro.
TÖKKENT, tökkenti. Celat, abscondit, occultat, suppressit v. clam aufert. S. I.
TÖKRE hány bojtórjányt. km.
TÖKÖL. F. Pest Vben.
Tököld. F. Nyitra Vben.
TÖKÖS. Ramicosus, herniosus, enterocelicus. M. A. it. Testiculatus. S. I.
Tökös madárfi. Avicula implumis, nondum matura.
Tökösödik. Herniosus fit.
Tökösül. idem.
Meg tökösül. Rupturam acquirit.
Tökösség, meg szakadás. Ramex, hernia, bubonocoele, enterocele. M. A. Hernia intestinalis. PP.
- TÖL.
TÖL.
Töl-csán. F. Szala Vben.
Töl-cselmes. F. Sáros Vben.
TÖLGY. Quercus, ilex. M. A. A' magas tölgyfa is csak kis makk volt valaha. km.
Tölgy-erdő. Illicetum. M. A.
Tölgy-fa. Quercus, ilex. M. A.
Tölgy-fás hely. Quercetum. M. A.
Tölgy-gomba, cser-tapló. Agaricum. M. A. L.
Tölgy-makk. Caryon. M. A.
Tölgyes. Quercetum.
TÖLÖS. Sz. PP. Vas és Szala Vben.
Tölös erdő. Quercetum. Vajda, 3. K. p. 519.
Pronunciatione quippe vulgi Tölgyfa dicitur Töl-fa, hinc Tölös: Quercetum.
TÖLT, tölti. Fundit, facit, implet. M. A.
Által tölti. Transfundit.
Be tölti. Infundit, implet, infarcit. M. A.
Belé tölt. Infundit. M. A. Incudit. CM.
El tölti. Complet, explet. M. A.
El tölti az időt. Tempus traducit. S. I.
Föl tölti. Aggerit, concumulat. S. I.
Hozzá tölti. Affundit. M. A.
Ki tölti. Effundit, explet. M. A.
Le tölti. Defundit. M. A.
Meg tölti. Implet, replet, complet, adimplet, farcit, refarcit, effarcit, differcit, confercit. M. A.
Meg tölti a' nyereg-párnát, széket. Tomento inducit. PP.
Öszve tölti. Confundit. M. A.
Reá tölti. Adfundit, infundit. M. A.
Viszsa tölti. Refundit.
Töltelék. Fartura, impletura, item Fusorius. M. A.
Töltelék-bor. Vinum pro repletura. S. I.
Töltemény. Fartum, farcimen, fartile. S. I.

- Töltetlen. Inexpletus. M. A.
 Töltévény. Agger, moles, aggestus v. via elevata. S. I.
 Töltés. Fusio v. fartura v. agger, choma, claustrum. M. A.
 Ágyu-töltés. Impletio, explementum, implementum. M. A.
 Belé töltés. Infusio. M. A.
 El töltés. Complementum. M. A.
 Gyomor-töltés. Pázm. Pred. p. 439.
 Idő-töltés. Otium, traductio temporis. S. K.
 Idő-töltésből. Pour passer le temps.
 Ki töltés. Effusio, expletio. M. A.
 Meg töltés. Impletio. M. A.
 Puska-töltés. Partura, botulus pulverarius. PP.
 Töltése valaminek. Tomentum. PP.
 Töltényi (Töltényi).
 Hasa' töltényi. Quantum satis est ad alicujus ventrem faciendum. „Meg nem elégszik a' farkas azzal, hogy hasa' töltényit egyék, és annyit mészároljon föl a' juhokban, a' mennyit egy ízben meg ehetik, hanem, ha lehet, az egész nyáját föl mészároolja“ Káldi, Vasárn. Pred. p. 609.
 Töltike. Infundibulum. PP.
 Tölthető.
 Bé tölthető. Explebilis. M. A.
 Töltőget, töltőgeti. Funditat. M. A.
 Töltőgetés. Zvonarics, 1. R. p. 768.
 Töltőn töltés. Pázm. Pred. p. 700.
 Töltött. Fertilis, item Confertus, refertus, plenus, impletus, impleta. M. A.
 Töltött bél. Intestinum fartum, farcimen, botulus. S. I.
 Töltött galamb. Columba farta.
 Töltött káposzta. Brassica cum nucleo. S. I.
 Töltött köntös. Tomento fartus vestitus. PP.
 Töltött lúd. Anser saginatus. S. I.
 Töltött malacz. Trojanus porcus. M. A.
 Töltött puska. Sclopus impletus.
 Töltött szék. Tomento farta sedes. PP.
 Töltött tojás. Ova farta.
 Töltött vánkös. Cervical plumis expletum.
 Reá töltött. Affusus, infusus. M. A.
 Töltözik. Impletur. M. A. Pázm. Pred. p. 478.
 Meg töltözik. Impletur, completur, locupletatur. M. A.
 Töltözködik. Repletur, se se locupletat.
 Töltő. Implens, farciens.
 Töltő vánkösök az aszszonyi köntösök alatt, hogy testesebbeknek látszattassanak. Analectides. PP.
 Töltés. Infundibulum, epichysis. M. A.
 Töltés. Laminarius. Bádogos. S. I.
 Töltés. Smilax hortensis. S. I.
 Töltt. Plenus, repletus.
 Meg töltt. Refertus, completus. M. A.
 Töltte. Ejus plenum.
 Hold' töltte. Plenilunium.
 Hold' tölttekor. Tempore plenilunii.
 Töltve. Fartim, fuse, confertim, plene. M. A.
 TÖM.
 TÖM, tömi. Stipat, farcit, refertit, implet, complet, ingerit, densat. M. A. PP. S. I.
 Azt is tömi, a' mi már ki hull. km.
 Bé tömi. Obstruit, obturat, obstipat. S. I.
 Belé tömi. Inculcat. M. A.
 Föl tömi. Condensat, coaequat.
 Ki tömi. Explet tomento.
 Meg tömi. Constipat, condensat.
 Öszve tömi. Compingit, confistucat.
 TÖMETLEN. Non compactus, non condensatus.
 TÖMÉNY (Timinus?). R. Saccus, culeus, marsupium. S. I.
 Tömény-ezer. Myrias, chalias, multa millia. M. A. Prágai, p. 366.
 Tömény-ezerszer. Prágai, p. 934. Telegdi, Felelet. p. 114.
 Töményes. Multus, numerosus. S. I.
 Töményteni szerzetek. Sámbar ellen. p. 37.
 TÖMÉS. Stipatio. M. A. PP.
 TÖMJÉNY. Thus. M. A. A' hol tömjény nincsen, lisztel is véghez mehet az áldozat. km.
 Tömjény-égető. Thuricremus. M. A. L.
 Tömjény-fa. Libanotis. M. A.
 Tömjény-szedő. Thurilegus. M. A. L.
 Tömjény-tartó. Acerra, thuribulum. M. A.
 Tömjény-termő. Thurifer. M. A.
 Tömjényes. Thureus. M. A.
 Tömjényez, tömjényezi. Thurificat, suffit. M. A.
 Heában tömjényezed a' ganéjt. km.
 Tömjényezés. Thymia, suffimentum. M. A.
 Föl tömjényezés. Faludi N. U. p. 21. 208.
 Tömjényező. Thymiatarium, thuribulum. M. A. Pázm. Pred. p. 809. 978.
 Tömjényező edény. idem. M. A.
 TÖMKELEG. Labyrinthus. Út-vesztő kert. Sz. D. S. I.
 TÖMÖL, tömöli, tömli. R. Implet, complet, farcit, congerit. S. I.
 Tömlevény. R. Congestum, aggestum, congeries. S. I.
 Tömlőz. Carcer, custodia. M. A. Nem jó kvártély a' tömlőz. km.
 Tömlőz' doha. Paedor, squallor. PP.
 Tömlőz-ház. Faludi, T. É. p. 319.
 Tömlőz-rontás. Pázm. Pred. p. 765.
 Tömlőz-tartó. Custos carceris. M. A.
 Tömlőz-váltság. Ostii carceris vectigal, carcerarius quaestus. PP.
 Tömlőz. Carcerarius. M. A.
 Tömlőz rabság. Beniczki, p. 199.
 Tömlőzöz, tömlőzözi. Incarcerat. M. A. Telegdi, Felelet. p. 69.
 Tömlőzözés. Incarceratio, detentio in carcere.
 Tömlő. Uter. CM. M. A. Arany-tömlőből is csak szél, a' mi ki jó. km. Dug. 1. R. p. 256.
 Tömlő-síp. Uter. M. A.
 Tömlő-sípos. Utricularius, ascaules. CM. M. A.
 Tömlő-turó. Tyrotarichus. M. A. Caseus utricularius. PP.
 Tömlő-víz. Uter aquae. Káldi, Gen. 21. 14.
 Tömlőre nyúzás.
 Tömlős. Utrarius. M. A.
 TÖMÖR. Pumilio, nanus v. parvus, exilis. S. I.
 Tömör fa. Tamarice, tamarix. S. I.
 Tömörösök. Pumilio, nanus, exilis. S. I.
 Tömörd. F. Vas Vben. Sz. PP. Komárom, és Somogy Vkben. Úgy ül a' székében, mint a' Tömördi bíró, Dug. km. 1. R. p. 210.
 Tömörke. Sz. P. Somogy Vben.
 Tömörkény. Sz. P. Csongrád Vben.
 TÖMÖS. E. Földvár Brassó' Vidékében. Patak, és által járás ugyan ott.
 Tömös-köz. Regio inter Temesum, et Marusium fluvios. Nic. Oláh. Hung. p. 74.
 Tömös-vár. KV. Tömös Vben.
 Tömös Vármegye. Comitatus Temesiensis.
 TÖMÖTT. Compactus. PP.
 Tömött posztó. Pannus spissus, densus. S. I.
 Tömött testü. Homo compacto corpore. Sz. D.
 Tömött vászon. Tela densa.
 Ki tömött madár. Sz. D.
 Tömöten. Dense, spisse, compacte. S. I.
 Tömöten tele. Plenissimus. S. I.
 Tömöttség. Densitas, spissitas, crassities. Sz. D. S. I.
 TÖMŐ. Stiparius. M. A.
 Tömő fa. Pilum ligneum.
 Tömődik. Comprimitur, condensatur.
 Meg tömődik. idem.
 Öszve tömődik. idem.
 TÖMP.
 Tömpe. Pygmaeus, nanus, parvus, exilis. Csere János, Encycl. p. 350. Méhtartás. Vácson, 1821. p. 42.
 Tömpös. Sz. P. Csanád Vben.
 TÖMVE. Fartim, confertim.
 Tömve van.
 TÖNK.
 TÖNK.
 TÖNKÖLY. Spelta, zea. M. A.
 TÖNKŐ. Stipes. M. A.
 TÖNY.
 TÖNY.
 TÖNYE. F. Posony Vben.
 TÖP.
 TÖP.
 TÖPÖR. Rugosus, strigosus, marcidus. S. I.
 Töpürít, töpöríti. Rugat, corrugat. S. I.
 Töpörődik. Marcescit, corrugatur. M. A.
 El töpörődik. Marcescit. M. A.
 Meg töpörődik. Marcescit, rugas contrahit. M. A.
 Öszve töpörődik. Corrugatur. S. I.
 Töpörödés. Corrugatio. Pázm. Pred. p. 560. Kal. p. 661. 997.
 Töpörödött. Rugosus. M. A. Pázm. Pred. p. 460. Kal. p. 701.
 Meg töpörödött orcsa. Káldi, Innepn. Pred. p. 127.
 Töpörödött. Facit corrugari. Pázm. Pred. p. 1134.
 Töpörtő. Cremium. M. A.
 Töpörtője az olajnak. Amurca. M. A.
 Töpörtős. Cremio conditus. .
 Töpörtős pogácsa. Placentula cremio subacta.
 Töprenk. Angitur, moerore conficitur, maceratur. S. I.
 Töprenkedik. idem. Vajda, 2. K. p. 70.
 Töprenkedés. Agitatio mentis anxiae.
 TÖPPED. Fit marcidus, flaccidus.
 Töppedt szőlő. Uva passa.
 TÖPÖTT. Prágai, p. 784.

TÖR.

- TÖR. Frangit, terit, tundit, item Angit.
M. A. A' szükség vasat tör. km.
- Töri marja magát. Bovinum laborem impendit.
* Által töri. Perfringit.
Bé tör. Irrumpit. M. A.
Bé töri. Infringit. M. A.
Belé töri. Interit. M. A.
El töri. Frangit, confringit. M. A.
El törted a' macska' szarvát. km.
Elől töri. Praefringit. M. A.
Föl töri. Effringit. M. A.
Ki tör. Erumpit. A' libából is ki tör a' lúd-méreg. km.
Ki töri. Effringit. M. A.
Ki törte a' járom-szeget. Excussit jugum.
Le töri. Defringit. M. A.
Meg töri. Conterit, perterit, obterit, contundit, comminuit. M. A.
Öszve töri. Comminuit, confringit, contundit. M. A.
Reá tör. Ambit v. vindictam spirat. S. I.
Reá törte az ajtót.
- TÖRCS.
Törcs' falva. E. F. Brassó' Vidékében.
Törcs-vár. E. Vár ugyan ott.
- TÖRDEL, tördeli. Quassat, quatit, diffringit, confringit. M. A.
El tördeli. Diffringit. M. A.
Ki tördeli. Effringit.
Le tördeli. Defringit.
Öszve tördeli. Confringit.
- Tördelék. Fragmen, fragmentum. M. A.
Tördelés. Confractio, comminutio. M. A.
Tördeltt. Confractus, comminutus.
- TÖRDEMICZ. F. Szala Vben.
Tördemiczi malom. Ugy áldja meg az isten, mint a' Tördemiczi malmot. km.
Hallottam 1797. Septemberben.
- TÖREDELEM. Contritio v. fragilitas.
Szűbéli töredelem. Contritio cordis. Sz. D.
Testi töredelem. Biró Márton, Micae. p. 262.
- Tördelmes (Törödelmes. M. A.). Contritit v. fragilis.
Tördelmeskedik. Conteritur.
Tördelmeskedés. Faludi, N. E. p. 182.
Tördelmesség. Contritio v. fragilitas. Sz. D. S. I.
- TÖREDÉK. Fragmen, fragmentum. M. A.
Törédék-írás. Sz. D.
Törédék-nád. Sz. D.
Törédéke. Ejus fractura.
Törédékeny. Fragilis. M. A. Könnyen törő. Sz. D.
Törédékeny ág. Ramus fragilis.
Törédékeny bizonytalanság. Faludi, E. M. p. 246.
Törédékeny edény. Vas fragile.
Törédékes. Fragmentosus.
- TÖREK. Fragmen, fragmentum.
Törék-rosta. Cribrum majus trituratorum, quo fragmina a granis secernuntur.
Szalma-törék. Sz. D.
Széna-törék. Ízék. Sz. D.
Törékes. Habens fragmina.
- TÖREKEDik. Contendit, adlaborat, conatur, molitur. M. A.
Ellene törekedik. Obnititur. M. A.
Reá törekedik. Adnititur. M. A.
- Törekedés. Nisus, conatus, molitio. M. A.
Terekedő. Adnitens.
- TÖREKESZik. idem ac Törekedik. M. A.
TÖREKSZik. idem. S. I.
- TÖRET. R. Fragmentum munimenti tormentis perforatum. Brèche. Tinódi. Könnyü törteti dió. Nux facilioris fracturae. Czinege-dió.
- TÖRETLEN. Infractus, non tritus. Vertt viszen veretlent, agya-feje-toretlent. km.
Toretlen út. Via non trita. S. I. Toretlenül.
Infracte. S. I.
- TÖRÉK. Fragmentum, fragmen.
Törék. Sz. P. Szala Vben.
Bakos-Törék.
Orlaj-Törék. { FF Gömör Vben.
- TÖRÉS. Fractura, infractio, tritura, tritus, it. Callis. M. A.
Alfel-törés. Intertrigo. S. K.
Bé törés. Irruptio, infractio. M. A.
Csont-törés. Fractura ossis. S. K.
Egymásra törés. Pázm. Pred. p. 923.
Elme-törés. Nimia ingenii applicatio. Pázm. Pred. p. 976.
Fej-törés. idem.
Hajó-törés. Naufragium. S. K.
Házasság-törés. Violatio tori conjugalis.
Ki törés. Effractura. M. A.
Nyavalya-törés. Epilepsia. S. K.
Szentség-törés. Sacrilegium.
Út-törés. Sz. D.
- TÖRHESZTI, törheszti. Tasi Gáspár. p. 121.
- TÖRHETETLEN. Infragilis, infrangibilis. M. A.
TÖRIK. Frangitur. Törík szakad, meg kell lenni. km.
Benn törík a' kése. Successu frustrabitur.
El törík — A' tojás is csak egyszer törík el. km.
Meg törík. Frangitur, contunditur.
- TÖRKÖLY. Flores, brisa. M. A. Vinacia. PP.
Törköly bor. Lora, vinaceum. S. I.
Törköly-égett-bor. Crematum ex fecibus botrorum. S. I.
Törköly-pálinka. idem. Dug. km. 1. R. p. 259.
Törköly-hordó kád. Lacus vinarius. M. A.
- Törköly-nyomó. Lenobates, trapetes. M. A.
Törkölicza. Törköly-pálinka.
Törkölyös. Vinaceis mixtus.
- TÖRÖCS.
Törécske. F. Somogy Vben.
- TÖRÖL (aliis Törül, sed rectius Töröl, quia significatio est activa), töröli, törli. Tergit. M. A. Fátyollal törlik a' sebet. km.
Bele töröli. Intergit.
El törli. Delet, abolet, detergit. M. A.
Föl törli. Comit. PP.
Ki törli. Delet, liturat, expungit, extergit. M. A.
Le törli. Detergit, decutit, delet. M. A.
Meg törli. Extergit, pertergit, abstergit. M. A.
Törölget, lörölgeti. Palpat, mulcet. M. A.
El törölgeti. Demulcet, tergit. M. A.
Törölgetés. Palpatio, mulcedo. M. A.
Törölhetetlen.
El törölhetetlen. Indelebilis. M. A.
- Törölhető.
El törölhető. Delebilis, expiabilis. M. A.
Törölközik. Se se abstergit. Sz. D. S. I.
Törölköző kendő. Manutergium. Sz. D.
- Törölő. Tergens.
Törölő ruha. Vestis abstersoria.
- Törlés (törölés). Tergendi actus, tersio. M. A.
El törlés. Deletio, abolitio. M. A.
- El törlése a' népnek. Internecio. PP.
Ki törlés. Litura, deletio. M. A.
- Törölt. Tersus. M. A.
Föl törölt homlok. Faludi, N. A. p. 223.
Pázm. Kal. p. 453. 802.
Meg törölt. Tersus, abstensus. M. A.
- Töröl. Tergens. M. A.
Töröl szűr. Pannus detersorius. PP.
Töröl szűrözi a' lovat. Defricat equum. PP.
El töröl. Deletilis, delens. M. A.
- Töröldik. Abstergitur. S. I.
Töröldzik. idem.
- TÖRÖNY. A' gyermek' fejének fakadása. S. I.
- TÖRÖTT. Tritus, fractus. M. A. Buslakodik, mint a' kereke-törött paraszt. km.
Törött fazék. Olla fracta. Törött fazékkal óva bánunk. km.
Törött lencse. Étél' neme.
Törött lé. Étél' neme. Dug. km. 1. R. p. 141.
Törött szám. Numerus fractus. S. I.
Törött út. Via trita, callis. S. I.
Törött vér. Tabes, sanguis corruptus. M. A.
* El törött, meg szegett. Refractus, confractus. M. A.
Föl törött a' keze.
Meg törött. Contritit. M. A.
Meg törött csontnak a' szálkájai. Schidia. PP.
- TÖRŐ. Ruptor, tritor, frangens. M. A.
Törő vas. Ferrum fragile. PP.
* Fal-törő kos. Aries.
Fej-törő. Operosus. S. K.
Hajó-törő. Naufragus. Könnyü szárazról nézni a' hajó-törőket. km.
Házasság-törő. Adulter. S. K.
Ki törő. Effractor. M. A.
Mozsár-törő. Pistillum. S. K.
Só-törő. Pistillum pro sale comminuendo. S. K.
Szentség-törő. Sacrilegus.
Törvény-törő. Legifragus.
- Törődik. Frangitur, destruitur v. angitur, maceratur, moerore conficitur. S. I. A' komondor nem sokat törődik, ha meg ugatja is a' kis kutya. km.
Hozzá törődik. Adteritur, advescit.
Meg törődik. Conteritur, atteritur, attenuatur. M. A.
Törődés. Angor, moeror animi. Pázm. Pred. p. 239.
Törődött. Fractus.
Törődött ember. Homo senio v. aerumnis fractus.
- TÖRPE. Nanus, pygmaeus. A' törpe csak törpe, ha a' hegy' tetején áll is. km.
Törpe ember. Pumilio, pumilius, nanus, pygmaeus. M. A.
Törpe fa. Arbor nana. Sz. D.
Törpe pulya. Faludi, E. M. p. 247.
Törpeség. Brevitas corporis. S. I.

- Törpény. E. F. Besztercze' Vidékében.
Szekeres Törpény. E. F. Belső Szolnok Vben.
- TÖRZS.**
Törzsök. Caudex, stipes, truncus, stirps. M. A.
A' törzsök is szép, ha föl öltöztetik. km.
Törzsök-szó. Radix secundaria.
Törzsöke. Ejus caudex.
Törzsökétől fogva. Stirpitus. M. A.
Törzsökös. Habens stirpem.
Törzsökké lesz. Stirpescit. M. A.
Törzsöktelen. Carens trunco, stirpe.
Törzsöl, törzsöli. Fricat, infricat, friat. CM. M. A.
A.
Ki törzsöli. Exerit. M. A.
Le törzsöli a' sárt a' ruháról. Detergit lutum. PP.
Meg törzsöli. Confricat. Káldi, Luc. 6. 2.
Öszve törzsöli. Confricat. M. A.
- Törzsölés. Frictus, frictio, tritus. CM. M. A.
Törzsölhető. Friabilis. M. A.
Törzsölt. Frictus, tritus. M. A.
Törzsönkődik. Altercat, disceptat, verbis contendit. S. I. Vetekedik, kötődik. Sz. D.
Belénk törzsönkődtek: kapczáskodtak. Sz. D.
- TÖRTÉNIK.** Accidit, evenit, contingit. M. A.
Négy fal négy szem közt sok történik. km.
Meg történik. Solet evenire, accidit, evenit. S. I.
- Történet.** Accidentia, casus, eventus. M. A.
Történetből. Casu, fortuito. M. A.
Történetek. Annales, chronica, historia. S. I.
Egyházi történetek. Historia ecclesiastica. Molnár János.
Történet-írás. Historiographia.
Történet-író. Historiographus, historicus. S. I.
I.
Történetként. Casu, fortuito. S. I.
Történet szerint. Temere, forte, fortuito. M. A.
Történeti. Fortuitus. M. A.
- Történhetik.** Potest acedere, evenire. A' mi egy emberen meg történhetett, rajtam is meg eshetik. Humani nihil a me alienum puto. Pázm. Kal. p. 100.
Úgy történhetik. Poterit ita evenire.
- Történhető.** Evenibilis.
Meg történhető. Evenibilis, possibilis. S. I.
Minden történhető esetre. Pro omni evenibili casu.
- Történhetőség.** Evenibilitas, possibilitas. Martonfalvi György. p. 394.
- Történt.** Quod contingit, evenit.
Történt dolog. Res lacti.
- TÖRTÖLY.** Turtur. Gerlicze. S. I.
Törtöly v. Törtély. F. Pest Vben.
- TÖRTT.** Tritus, fractus. PP.
- TÖRVE.** Concisim, minutim, fractim.
- TÖRVÉNY.** Lex, jus, ritus. M. A. Sok törvény, sok vétek. Corruptissima republica plurimae leges.
Törvény-adó. Legislator. M. A.
Törvény alá esett. Faludi, T. É. p. 41.
Törvény-állás. Juristitium, justitium. S. I.
Törvény' bé töltése. Zvonarics, 1. R. p. 918.
Törvény-bíró. Judex legalis. Sz. D.
- Törvény-fa.** Patibulum. Martonfalvi György. p. 439. „Talám azért neveztek a' Magyarok Törvény-fának, mint-hogy törvény, és igazság szolgáltatik rajta, és hallottam, hogy egy a' Romai Császárok közzül valahol akasztó- fát látott, süveget vetett, és köszöntvén igazság' fájának nevezte. Salve lignum justitiae”.
- Ezeket írta Káldi, Innepn. Pred. p. 505.
- Törvény-folyás.** Juris processus, decursus. M. Verbóczy, 1660. p. 446.
- Törvény-halasztás.** Dilutio, prorogatio. PP.
- Törvény-ház.** Tribunal, praetorium, sedes judiciaria. M. A.
- Törvény-hely.** Forum, tribunal. M. A.
- Törvény-hozás.** Legislatio.
- Törvény-hozó.** Legislator.
- Törvény-ható.** Qui gaudet jure leges ferendi.
- Törvény-hatóság.** Jurisdictio.
- Törvény' s igazság.** Partitio, non praefocatio. M. A.
- Törvény-inas.** Accensus, apparitor, v. lictor. S. I.
- Törvény-jobbítás.** Pázm. Pred. p. 638.
- Törvény-könyv.** Codex legum. S. I.
- Törvény' köze.** Litis pendentia. S. I.
- Törvény-közben.** Lite pendente.
- Törvény-látás.** Judicatio, sententiae pronunciatio, oculatio damni. Rákóczi György' Rend. Mon. Hung. p. 202.
- Törvény-látatlan.** Mon. Hung. p. 334.
- Törvény-látó.** Judex, praetor. S. I.
- Törvény' mássa.** Antinomia. M. A.
- Törvény-mondás.** Pázm. Pred. p. 14.
- Törvény-mondó.** Juridicus, jurisperitus. M. A.
- Törvény-nap.** M. Verbóczy. 1660. p. 529.
- Törvény-napva kötelezi.** Kezesség alatt be idézi. Contravadatur. CM.
- Törvény' napja.** Fastus dies. S. I.
- Törvény' orra.** — Törvénynek viasz szokott lenni az orra. km.
- Törvény-óldás.** Venia legis, dispensatio. S. I.
- Törvény' órája.** Pázm. Pred. p. 995.
- Törvény-örzö.** Nomophylax. M. A. L.
- Törvény-rontó.** Pázm. Pred. p. 659.
- Törvény-szabó.** Prágai. p. 570.
- Törvény-szolgáltatás.** Jurisdictio.
- Törvény-szegés.** Pázm. Pred. p. 723.
- Törvény-szegő.** Legirupa, legirupio. M. A.
- Törvény szerint.** Legitime, jure. M. A.
- Törvény szerint való.** Legitimus. M. A.
- Törvény-szerzés.** Legislatio. S. I.
- Törvény-szerző.** Legislator. M. A.
- Törvény-szék.** Tribunal. M. A.
- Törvény-szék' napja.** Pázm. Pred. p. 3.
- Törvény-szűnés.** Juristitium. PP.
- Törvény-szünet.** idem.
- Törvény-tár.** Corpus juris.
- Törvény-tétel.** Judicatio, judicium. M. A. A' törvény-tétellel nem kell igen sietni. km.
- Törvény-tételhez való.** Judicialis. M. A.
- Törvény-tévő.** Praetor. M. A.
- Törvény-tévő szék.** Pázm. Pred. p. 501.
- Törvény-tudás.** Jurisprudencia, juris scientia. S. I.
- Törvény-tudomány.** Jurisprudencia. M. A.
Törvény-tudó. Juris consultus. M. A.
Törvény-törő. Legifragus, legirupa. S. I.
Törvény-újítás. Novum judicium. Pázm. Pred. p. 638.
* Szent törvény. Jus canonicum. NC. p. 455.
Egyházi törvény, papi törvény. Törvénybéli. Juridicus. S. I.
Törvénybéli hatalom. Jurisdictio. NC. p. 211.
Törvénybéli király' képe. Praesentiae regiae in judiciis locumtenens. S. I.
- Törvénye.** Ejus lex. Nincs a' szükségnek szabott törvénye. km.
Természet' törvénye. Lex naturae.
Nem törvénye. Non est ejus consuetudo.
- Törvényes.** Justus, aequus, legalis, legitimus v. juridicus. Pázm. Kal. p. 794.
- Törvényes dolog.** Res justa.
Törvényes ember. Legisperitus.
Törvényes ház. Faludi, T. É. p. 71.
Törvényes igazság. Jus lege competens.
Törvényes kárhoztatás. Faludi, E. M. p. 247.
Törvényes kereset.
Törvényesen. Legitime.
Törvényi. Legalis. M. A.
Törvénykedik. Litigat. M. A.
Törvénykedés. Pázm. Kal. p. 644.
Törvénykezik. Litigat. M. A.
Törvénykezés. Pázm. Kal. p. 635.
Törvényközö tudomány. Káldi, Innepn. Pred. p. 496.
Törvénynyé. In legem. A' régi szokás törvénynyé válik. km.
- Törvénytelen.** Illegitimus, illegalis, iniquus. M. A.
Törvénytelenkedik. Contra jus et fas agit. Csuzi, Síp. p. 219.
Törvénytelenység. Iniquitas, anomia. M. A.
Törvénytelenül. Illegitime. M. A.
- Törvényt ad — hoz — szab — szerez.** Legem dat. Törvényt áll. Magát kezességgel kötelezi, le köti. Sz. D.
Törvényt lát. Judicium fert. Pázm. Pred. p. 13.
Törvényt szolgáltat. Judicium curat celebrari.
Törvényt ül. Jus dicit, judicat. S. I.
- Törvényül.** Pro lege, instar legis.
Törvényül írja. Pro lege praescribit. Sz. D.

TÖRÖK.

- TÖRÖK.** R. Trux, truculentus, atrox, crudelis v. Turcus, turca. S. I. Nincs török a' hátunkon. km.
Török bab. Smilax, phaseolus, anacacabea, pisum graecum. CM. M. A.
Török balta. Cestra. PP.
Török Basa.
Török Bálint. F. Pest Vben.
Török Becse. MV. Torontál Vben.
Török borsó. Phaseolus, phasiolus. M. A.
Török bór. Sz. P. Nagy Kunságban.
Török búza. Frumentum indicum, turcicum, milium indicum. M. A.
Török csalma. Marragon. Erdei liliom. S. I.
Török deák. Literatus turcicus. Tordai. MSS.
Török fajt. Propago turcica.

- Török' falva. E. F. Kóvár' Vidékében.
 Török farkas. Hyaena. Grabthier. S. I.
 Török fűzfa. Populus aquatica, eranus, callais. S. I.
 Török hit. Muhamedismus, Muhametismus. S. I.
 Török hitű. Sectae Muhamedis addictus, Mahumetanus. S. I.
 Török járás — Nagy a' híre, mint a' török járásnak. KV. p. 504.
 Török kadia. Török bíró. Pázm. Kal. p. 642.
 Török kaftány. Faludi, N. E. p. 216.
 Török Kanisa. F. Torontál Vben.
 Török kés — Éles, mint a' török kés. km. Dug. 1. R. p. 216.
 Török Koppány. MV. Somogy Vben.
 Török konty. Turcicus galerus, cidaris. PP.
 Török kórság. Morbus sacer, caducus, comitalis, epilepsia. S. I.
 Török köles. Oryza. S. I.
 Török kő. Turchesia. Turchina. Turquoise. S. I.
 Török ló. Equus thracicus. M. A.
 Török ló-here. Hedysarum onobrichis. S. I.
 Török maszlag. Opium. S. I.
 Török mogyoró. Corylus, columna. Vér-mogyoró.
 Török nyelv. Linqua turcica.
 Török ország. Turcia. M. A.
 Török országi. Turcicus.
 Török patyolat. Turcicus galerus. PP.
 Török róka. Hylax, canis aureus. S. I.
 Török Szákos. F. Tömös Vben.
 Török szeg-fű. aliis: Császár' szakálla.
 Török szent írás. Coranus. S. I.
 Török Szent Miklós. MV. Heves Vben.
 Török szilva. Dactilon, fructus palmae phoenicis. Dattel. S. I.
 Török szokás.
 Török tolmács. Epist. Pázm. T. 2. p. 211.
 Török tök. Cucurbita indica. M. A.
 Török törvény. Coranus. S. I.
 Török udvar. Aula turcica.
 * Berényi török. — Iszik, mint a' Berényi török. km. Dug. 1 R. p. 195.
 Szalma-török. km. Dug. 1. R. p. 243.
 TÖRÖKÖS. Morem turcicum redolens.
 TÖRÖKSÉG. Turcae, turcismus. it. Crudelitas turcica. Pázm. Pred. p. 269.
 TÖRÖKÜL. Turcice.
- TÖZ.
- TÖZ. Folyó víz Arad Vben.
- TÖ.
- TŐ.
- TŐ. Truncus, basis, stipes. M. A.
 Tő-szó. Vox primitiva, vocabulum primigenium. S. I.
 Tő-szomszéd. Contiguus. CM. A' jónak tő-szomszédja a' jó. km. Dug. 1. R. p. 7.
 * Marczal-tő. MV. Veszprém Vben.
 Szőlő-tő. Vitis.
 TŐBÜL. Stirpitus.
- Tőből ki szagatja. Stirpitus evellit. Sz. D.
- TŐKE. Truncus, stipes. M. A. Szénégetőnek tőkén a' szeme. km.
 Tőke. Sz. P. Csongrád Vben.
 Tőke-gomba. Boletus subsquammosus. Fái gomba, peszerce-gomba. S. I.
 Tőke-hal. Salpa, asellus. Stockfisch. PP. M. A. L.
 Tőke-péNZ. Sors, capitale. Fő-péNZ, mag-péNZ. Sz. D.
 Tőke' pataka. E. F. Belső Szolnok Vben.
 Tőkés. Truncis, stiptibus abundans.
 Tőkés. FF. Bereg, Posony, Szatmár Vben.
 Tőkés (Alsó, fölső). FF. Abauj Vben.
 TŐS. Radicatus, fixus, firmatus, ampliatus. M. A.
 Tős gyökeres jószág. Pázm. Pred. p. 1156.
 Tős gyökeres nemzetség. Pázm. Pred. p. 877.
 Tős gyökeres szokás. Consuetudo irradi-cata, mos inveteratus. Pázm. Pred. p. 1217.
 Tős répa. Radix rapa. S. I.
 Töstön többül. Radicitus, stirpitus, funditus.
 TÖVE. Ejus truncus, ejus basis v. stipes.
 Fa' töve. Truncus arboris. Káldi, Vasárn. Pred. p. 534.
 Hegy' töve. Radix montis.
 Kert' töve.
 Tövében. In ejus radice.
 Tövénél vágják el.
 Tövére hegyére jár a' dolognak.
 TÖVEL.
- Tövel hegygyel. Confuse, inordinate, perturbate. S. I.
 Tövel tetövel. idem. S. I.
 TÖVIS. Spina, sentis. M. A. Tövisen keres szőlőt. Vellera quaerit asini. KV. p. 523.
 Tövis. E. MV. Alsó Fejér Vben. Dornstadt.
 Tövis-bokor. Dumus, sepes spinarum. M. A.
 Tövis' egyháza. Sz. P. Arad Vben.
 Tövis' falva. F. Nyitra Vben.
 Tövis-korona. Corona spinea. Pázm. Pred. p. 466.
 Tövis-pere. Sz. P. Abauj Vben.
 Tövisbe lépett. km.
 Tövised. Sz. P. Szatmár Vben.
 Tövises. Spinus, senticosus. M. A.
 Tövises. Sz. P. Borsod Vben.
 Tövises bokros. Dumosus. M. A.
 Tövises disznó. Erinaceus. M. A.
 Tövises hely. Vepretum, spinetum. M. A.
 Tövises lapu. Acanthus. M. A.
 Tövises tengeri csiga. Pázm. Kal. p. 55.
 Tövisetlen. Carens spinis, sentibus.
 Tövisetlen bogács-kóró. Csapó. p. 36.
 Töviskes. Telek Csanád Vben.
 Töviskes (tüviskes) veszszó. Margit' Élete, Praynál. p. 285.
 TÖVÖS. Radicatus, radicum habens.
 Tövöstül. Radicitus. M. A.
 Tövöstül ki szagatja. Eradicat. M. A.
- TŐCSÉR.
- TŐCSÉR. Infundibulum, vide Tölcsér. M. A.
- TÖL.
- TŐL. A, ab, abs, suffixum post vocales acutas.
 TŐLE, tőled, tőlem. Ab illo, a te, a me.
 TŐLÖK, tőletek, tőlünk. Ab illis, a vobis, a nobis.
- TÖLGY.
- TÖLGY (TÖGY). Uber, mamma. M. A.
 TÖLGYE. Ejus uber. Szomszéd' tehenének nagyobb a' tölgye. km.
 TÖLGYELL. Tölgyet ereszt.
 Tölgyellő üdő. Forda, horda. M. A.
 TÖLGYES. Lactans, rumam, uberque habens. M. A.
- TÖR.
- TÖR. Subula v. mucro, gladius, ensis, v. laqueus, decipula, tendicula. M. A.
 Tör-gyártó. R. Machaeropoëus, faber gladiorum. S. I.
 * Éles tör. Két éles tör nem fér egy hüvelybe. km. M. A. p. 156.
 Hegyes tör. Ens. NC. p. 325.
 Hegyes tör által járta.
 Mezitelen tör. Mucro. NC. p. 325.
 TÖRBE ejti. Illaqueat. M. A. Nehéz az agg rókát törbe ejteni. Vulpes anus non facile capitur laqueo.
 Törbe ejtés. Illaqueatio. M. A.
 Törbe esik. Illaqueatur, incidit in laqueum. S. I.
 Törbe esett. Illaqueatus. Vergődik, mint a' törbe esett madár. km.
 TÖRK (TÖRÖK. M. A. Subula). Stylus, lanceola. Káldi 3. Reg. 18. 28. 4. Reg. 21. 13.
 TÖRINCS. F. Somogy Vben.
 TÖRREL paizszsal vitatja. Pázm. Kal. P. 997.
 TÖRÖS. Laqueis abundans.
 Törös. Sz. P. Fejér Vben.
 TÖRT hány.
 Tört hányó titok. Faludi, E. M. p. 247.
 Tört rak — Szép valamit szoktak oda hinteni, hová a' tört rakják. km.
 Tört vet. Laqueum ponit.
- TŐSÉR.
- TŐSÉR. Negotiator, mercator. M. A. Pázm. Pred. p. 975.
 TŐSÉRKED. Negotiatur, mercaturam exercet. M. A.
 Tősérkedés. Negotiatio. M. A.
 TŐSÉRSÉG. Mercimonium, negotiatio. Prágai, p. 838.
- TÖZEG.
- TÖZEG. Lágý tehen-ír. Pázm. Kal. p. 518.
 Bulbiton. M. A.
 Tőzek. idem. PP. S. I. Scribit etiam TŰZEK, aliqui etiam sine accentu „TÖZEK“
 TÖZEKE.
 A' széna' tőzeke (pernyéje). Csere Encycl. p. 346.
 TÖZEKEL, tőzekeli. Fimat. Sz. D.

Meg tőzekeli a' földet. Meg trágyázza. Sz. D.
TŐZEKES. Fimatus, fimo bubulo conspersus.
Tőzekes föld. Sz. D.

TR.

TRÁDOR.

TRÁDOR. Három szálás materia. Csuzi, Síp. p.
570. Tromb. p. 13.

TRÁGÁR.

TRÁGÁR. Spurcidicus, obscoenus, lascivus v.
scurra. S. I.
Trágár beszédek. Maesonica dicteria. M. A.
Trágár vers. Carmen Fescenninum. S. I.
TRÁGÁRKODIK. Spurce loquitur v. scurratur.
Monoszlai, Hit' oltalma. p. 400. Pázm. Pred. p.
35.
Trágárkodás. Zvonarics, 1. R. p. 450.
TRÁGÁRSÁG. Scurrilitas. M. A.

TRÁGYA.

TRÁGYA. Fimus, laetamen v. condimentum. S.
I.
TRÁGYÁL, trágyálja. Fimat v. condit. S. I.
Meg trágyáltt föld. Ager fimatus. Sz. D.
TRÁGYÁS. Fimatus v. conditus.
TRÁGYÁZ, trágyázza. Condit, ornat. M. A. v.
Fimat.
Meg trágyázza. Pázm. Kal. p. 516.

TRÉBELY.

TRÉBELY. Brisa, floces. PP.

TRÉCS.

TRÉCS.
TRÉCSÉL. Garrit, blaterat, obloquitur. M. A.
Pázm. ht. etiam „Terécsél“ Kal. p. 208.
Trécselés. Blateratio, garritus. M. A. Pázm.
Pred. p. 1209. Káldi. Vasárn. Pred. p. 107.
Trécsélő. Blatero, garriens. M. A.

TRÉFA.

TRÉFA. Jocus, jociatio, facetiae. M. A. Ez már
fele sem tréfa. km.
Tréfa-beszédek. Facetiae. M. A.
Tréfa-csata. Faludi, U. E. 3. R. p. 84.
Tréfa-hagyatlan. Tasi Gáspár. p. 53.
Tréfa nélkül. Serio, sine joco.
Tréfa-szó. Faludi, U. E. 1. R. p. 97.
Szapora tréfa meddő okosság. km.
TRÉFÁBÓL. Joco. Tréfából is meg lehet az
igazat mondani. km.
TRÉFÁL. Jocatur, jocularur. M. A.
El tréfál. Faludi, E. M. p. 39.
Meg tréfálja. Deludit, ludificat, decipit, fallit.
S. I.
Tréfálás. Jociatio, dicacitas. M. A.
Tréfálgat. Jocularur. S. I.
Tréfálgodik. idem. S. I.
Tréfáló. Ludificans, ludio. M. A.
Tréfálódik. Jocatur. Nagy urakkal nem jó
tréfálódni. km.
Tréfálódó. Jocularis, jocabundus. M. A.
TRÉFÁN kívül. Serio, extra jocum. S. I.
TRÉFÁS. Jocosus, jocularis, joculariorius,

facetus, facetosus, dicax. M. A.
Tréfás társ. Congerrio. M. A.
Tréfáson. Jocese, joculariter. M. A.
TRÉFASÁG. Jocus. S. I.
TRÉFÁT meg értő. Stropharum intelligens. PP.
Tréfát szerző. Jocularur, nugator, ludio. S. I.
Tréfát üz. Jocatur. S. I.
TRÉFÁTALAN. Infacetus, inficetus. M. A.

TRENCSIN.

TRENCSIN, Trencsény. Sz. KV. Trencsény
Vben.
Trencsin Vármegye. Comitatus Tren-
csiniensis.

TRÉZSIA.

TRÉZSIA, Trézsi, Treszka. t. a. n. Theresia.

TRIZSÁKOL.

TRIZSÁKOL, trizsákolja.
Meg trizsákolja. Jól meg veri.

TROMBITA.

TROMBITA. Buccina, tuba, buccinum. M. A.
Trombita-harsogás. Clangor. M. A.
Trombita-szer. Faludi, T. É. p. 19.
Trombita-szó. Taratantara, clangor tubae.
M. A.
TROMBITÁL. Clangit, buccinat. M. A.
Ki trombitálja. Ebuccinat, evulgat.
TROMBITÁS. Tubicen, auletes, buccinator. M.
A.
Trombitás malom. Malom Sárvár' táján.
Trombitás ünnep. Pázm. Kal. p. 902.

TROMF.

TROMF. Triumphus. S. I. Könnyű játszani,
mikor tők a' tromf. km.
Tromf-kapu. Porta triumphalis. S. I.
Tromf-kártya. Folium lusorium coloris
triumphantis, praedominantis. S. I.
TROMFFAL ütés. Talio. M. A. CM. A'
tromfot tromffal szokták el ütni. km.
TROMFOL, tromfolja. Triumphat v. ulciscitur,
retaliat. S. I.
Meg tromfolja. Retaliat, vindicat, ulciscitur.
PP.
Le tromfolja. Faludi, T. É. p. 258.
Viszsa tromfolja. Retaliat, vindicat,
ulciscitur. S. I.

TRPÜSZ.

TRPÜSZ. Sonus sternutantis.
TRPÜSZENT. Sternutat. M. A.
Trpüszentés. Sternutatio. M. A.

TRUFA.

TRUFA. Jocus, facetia. M. A. Lásd Tréfa.
TRUFÁL. Jocatur. M. A.
TRUFÁS. Jocosus, facetus. M. A.

TRUTZ.

TRUTZ. Contumelia, insultatio. S. I.
TRUTZTÁRA. Ad ejus confusionem. Faludi, N.
E. p. 95.
TRUTZOL, trutzolja. Insultat. Vajda,
3. K. p. 293.
Meg trutzolja.
Trutzolás. Insultatio. S. I. Boszontás

TRUTZOS. Contumeliosus, insultatorius.
Trutzoskodik.

TU.

TUB.

TUB.

Tub tub. Galamb-hívó szó.
TUBA. Columba. S. I. Sz. D. Édes tubám. Sz. D.
Tuba-rózsa. Hyacinthus. PP. Polyanthes
tuberosa.

TUBI.

Tubi tubi. Galamb-hívó szó.
Tubicza. Columbulus. S. K.
TUBIA. Világos kék habos tubia köntös.
Faludi, T. É. p. 128.

TUBIN.

Tubin-mantó. Faludi, N. A. p. 45.

TUBOLY.

Tuboly-szeg. F. Szala Vben.

TUCZAT.

TUCZAT. Duodecas, duodena. Faludi,
N. E. p. 32. (E gallico „Douzaine“).
Tuczat-arany. Duodena aureorum.
Tuczat-kezenő. Duodena strophiorum.
Tuczat-számra. Per duodenas. Faludi habet
„tuczín számra“ N. A. p. 52. Credo, ut
pronunciationi vocis gallicae „Douzaine“
propius accedat.

TUD.

TUD, tudja. Scit. M. A. A' ki keveset
tud, annak jó az ország-út. km.
Tud hozzá. Scit, callet, intelligit. S. I.
* Bele tudja. Intrudit, injerit. S. I.
El tudja magától. Faludi, E. M. p. 259.
Ki tudja a' házból. Domo exturbat.
Meg tudja. Rescit, resciscit, experitur. M. A.
TUDAKOZIK. Sciscitatur, scitatur, scrutatur,
indagat, expiscatur, investigat. M. A.
Ki tudakozza. Expiscatur, indagat, exquirat.
M. A.
Meg tudakozza. Perscrutatur. M. A.
Tudakozás. Scrutatio, scrutinium, percontatio,
percunctatio, indagatio, perscrutatio,
investigatio. M. A.
Ki tudakozás. Expiscatio. M. A.
Meg tudakozás. Percunctatio, perscrutatio,
investigatio. M. A.

- Tudakozható. Scrutabilis, perscrutabilis, vestigabilis, sciscitabilis, sciscitabundus. M. A.
- Tudakozhatatlan. Impervestigabilis, inscrutabilis. M. A.
- Meg tudakozhatatlan. Impervestigabilis, imperscrutabilis. M. A.
- Tudakozó. Scrutator, percontator, sciscitator. M. A.
- Tudakozódik. Sciscitatur. Faludi, N. E. p. 28. N. A. p. 189. T. É. p. 191.
- Tudakozódás. Percontatio, sciscitatio. Vajda, 2. K. p. 206.
- TUDALOM. Scientia, disciplina, mathesis. Már Gyöngyösi él ezen szóval. 1. Dar. p. 205.
- Tudalmas. Mathematicus.
- Tudalmasság. Cognitio mathematica. Gyöngyösi, 1. Dar. p. 175
- Tudalmi. Ad mathesim pertinens.
- TUDATLAN. Indoctus, insciens, inscitus, ignarus, ignorans, illiteratus, rudis, ineruditus. M. A. Egygyik tudatlan hamarabb meg érti a' másikat. km.
- Tudatlanja. Indoctiores. Tasi Gáspár. p. 34.
- Tudatlanoz, tudatlanozza. Vocat eum indoctum. Sámbar ellen. p. 472.
- Tudatlanság. Inscitia, inscientia, imperitia, ignorantia, ignoratio, inertia, ruditas. M. A.
- Tudatlanúl. Imperite, indocte, inscients, inscite. M. A.
- TUDÁKOS. Scitulus. CM. M. A. L. Vates, vaticinator, v. mathematicus. S. I. it. Ördögi mesterségbe keverődött. Pázm. Kal. p. 1017.
- Tudákosság. Hariolatio, haruspicina. S. I. it. Cognitio. Pázm. Kal. p. 381.
- TUDÁLEKOS. idem ac Tudákos.
- TUDÁS. Scitus, cognitio, adversio, scientia. M. A. Az el felejtésnek, és a' nem tudásnak egy a' fizetése. km.
- Minden-tudás. Omniscientia.
- TUDHAT, tudhatja. Potest scire.
- Tudhatatlan. Ignorabilis. M. A.
- Meg tudhatatlan. Incognoscibilis, impervestigabilis, quod sciri non potest. M. A.
- Tudható. Scibilis, cognoscibilis.
- Valami tudható. Omne scibile. VM. p. 238.
- TUDNI. Scire.
- Tudni illik, tudn' illik. Scilicet, videlicet, utpote. M. A.
- Tudni való. Sciendum, scitu dignum, scitu necessarium. Faludi, T. É. p. 64.
- TUDOMÁNY. Scientia, disciplina, doctrina, eruditio, peritia. M. A. A' tűz, és tudomány eledelt kíván. km.
- Tudomány-fa. Arbor scientiae. Pázm. Pred. p. 794.
- Tudomány' kezdete. Rudimentum. M. A.
- Tudomány-tétel. Protestatio. M. A.
- Tudomány-tévő. Protestans.
- Tudomány-tévő. Testis. Faludi. N. A. p. 238.
- Tudományos. Disciplinosus. A. Litorarius, scientificus. S. I.
- Tudományos gyűjtemény. Collectanea literaria.
- Tudományosság. Literatura. S. I.
- Tudományra való. Disciplinabilis. M. A.
- Tudományt tesz. Protestatur. M. A.
- TUDOMÁS (mint Áldomás). Scientia, notitia. S. I.
- Tudomásomra (tudtomra) nem volt. Sz. D.
- TUDÓ. Sciens. M. A.
- Tudó dolog. Pázm. Kal. p. 686. 886. 1237.
- * Irás-tudó. Literatus. S. K.
- Minden-tudó. Omniscius.
- Törvény-tudó. Jurisperitus. S. K.
- Tudódik. Scitur.
- Ki tudódik. Notescit, innotescit, notum redditur. S. I.
- Tudós. Doctus, scitus, peritus, literatus, gnarus, eruditus. M. A.
- Tudósan. Docte, scite, erudite, gnare, gnaviter, perite. M. A.
- Tudósít, tudósítja. Indicat, certum reddit, denunciat. M. A.
- Tudósítás. Indicatio, certificatio. M. A.
- Tudósító. Indicator, notificator.
- Tudóska. Sciolus, eruditulus. M. A.
- Tudóskodás. Sciolitas.
- Tudósság. Peritia. M. A. Pázm. Pred. p. 885.
- TUDTA. Ejus scitum.
- Tudtára adatik. Notitiae datur illi.
- Tudtára esett. Rescivit.
- Tudtával. Cum illius scitu.
- TUDTON tudjuk. Faludi, N. U. p. 140.
- TUDVA. Scienter. M. A.
- Tudva van. Res est manifesta.
- Tudva lévő. Notus, publicus. S. I. Sz. D
- TUH.
- TUH. TUHAD. Aggeritur, congeritur, acervatur. S. I. Föl tuhad. Aggeritur.
- Meg tuhad — Meg tuhadtak az árkok. Sz. D.
- TUHASZT, tuhasztja. Aggerit, congerit, acervat.
- Tuhasztás. Aggeratio. M. A. M. Verbőczi. 1660. p. 177.
- TUHUL. Aggeritur, acervatur. Sz. D.
- TUKMA.
- TUKMA. Contractus, pactio, mutatio, commutatio. M. A.
- TUKMÁL, tukmálja. Contrahit, paciscitur, convenit, commutat. M. A. Pázm. Kal. p. 544.
- Tukmálás. Prágai, p. 869. VM. Hit-tartás. p. 23.
- TULAJDON.
- TULAJDON. Proprius, genuinus, privus, specialis, peculiaris. M. A.
- Tulajdon értelem. Sensus proprius.
- Tulajdon képpen. Proprie. M. A.
- TULAJDONA. Ejus proprium, proprietas.
- TULAJDONÍJT, tulajdonítja. Tribuit, imputat, appropriat. M. A.
- El tulajdonítja valaki jószágát. Sz. D.
- Néki tulajdonítták. Illum caussant, illi imputant. Sz. D.
- Viszsa tulajdonítja. Retribuit. M. A.
- Tulajdonítás. Attributio, vendicatio, imputatio. M. A.
- Viszsa tulajdonítás. Retributio. M. A.
- Tulajdonító. Imputator, approprians. M. A.
- Viszsa tulajdonító. Retributor. M. A.
- TULAJDONOS. Proprietarius. S. I.
- Tulajdonosa. Ejus proprietarius.
- TULAJDONSÁG. Proprietas. M. A.
- TULAJDONÚL. Proprie. M. A.
- TULIPÁN.
- TULIPÁN virág. Tulipa. PP. Szép a' tulipán, de nincs illatja. km.
- Tulipán Panna. Csúf neve olly férjfinak, a' ki minden aszszonyi dolgokba bele kottyán. Nagyváthi. G. A. p. 36.
- TULOK.
- TULOK. Juvencus, junx. M. A. A' ki itten tulok, talán Bécsben sem lesz csacsi. km.
- TULKA. Ejus juvenus.
- TULKOK. Junices. M. A.
- TUNG.
- TUNG. Csuzi ht. „TONG“ Tromb. p. 333.
- TUNGRA veri a' mézet, 's lépet. Márton Gábor, Méh-tartás. p. 223.
- TUNY.
- TUNY.
- TUNYA. Ignavus, torpidus, socors, deses, desidiosus. M. A.
- Tunya indulatok. Faludi, E. M. p. 247.
- Tunyálkodik. Lankad. Torpet, torpescit. M. A. Prágai, p. 409. Pázm. Pred. p. 341.
- Tunyálkodó. Desidiosus, torpescens. M. A.
- Tunyan. Ignave, desidiose, socorditer. M. A.
- Tunyaság. Ignavia, ignavitas, torpor, desidia, inertia. M. A.
- TUNYÍT, tunyítja. Hebetat, stupefacit, ignavum reddit. M. A. Pázm. Kal. p. 475.
- Meg tunyítja. Torporat. CM.
- TUNYOG. F. Szathmár Vben.
- TUNYÚL. Pigrescit, segnescit. S. I.
- El tunyúl. Sz. D.
- Meg tunyúl. Faludi, N. E. p. 94.
- TURB.
- TURB.
- TURBA. Corycium. CM. Vidulus, vidulum, pera. El lopták a' turbát, de nálom a' kulcsa. km. Nucleum amisi, reliquit pignori putamina. M. A. PP. Pázm. Pred. p. 452.
- Turbány. Török konty, csalma. Sz. D. Faludi, ht. „Turbant“ T. É. p. 51.
- Turbányos szomszéd. Turca. Sz. D.
- Turbántos szomszéd. idem. Faludi, T. É. p. 329.
- TURBÉK. Sz. P. Somogy Vben.

- TURBIKÁL. Csak a' part mellett turbikáltak (az első hajósok). Faludi, T. É. p. 185.
- TURBIKOL. Bullas excitat. Az ételben turbikolnak a' disznók, ha egyszer jól laknak. Sz. D.
- Turbikolás. L. Méh-tartás, Vác 1821. p. 45.
- TURBOKOL. Turbokló. Contus piscatorius. PP.
- TURBOLYA. Gingidium, chaerefolium, cerefolium, trifolium. M. A. Olasz saláta. Csapó, p. 285.
- TURUNTUL. TURUNTUL. Nyolcz lábú féreg. Sz. D.
- TURUL. TURUL. R. Turtur. Lásd Sz. Udárik' keresztje nevű munkámat. p. 34. Turul-madár. idem. TURULI Prépostság.
- TUS. TUS. Pro salute alicujus bibitio. Tus-ivás. S. I. Tus-hegedülés. S. I. Tus-huzás. Huzzatoktust. Nem nagy tus. Non est operae pretium.
- TUSAK. Palus, fustis, pertica. Sz. D. S. I. Tusakodás. Lucta, luctatio, certamen, certatio, colluctatio. M. A. Ellene tusakodik. Renititur. M. A. Meg tusakodik. Depugnat, colluctatur. M. A. Tusakodás. Lucta, luctatio, certamen, certatio, colluctatio. M. A. Tusakodó. Luctator, certator. M. A. Tusakodva. Certatim. M. A. TUSKÁZ. Tust iszik. Tuskázás. Faludi, N. A. p. 2. TUSKÓ. Truncus, fustis. TUSNYA. Ezt a' szót egyedül Madarász Mártonnál olvastam, a' ki Meisner' Postillájit magyarul ki adván Lócsén 1641-ben így említi az ajánló levélben „Pirullyon meg szemérmetlen orczájok, és patvarkodások rusnya és tusnya bujjalkodása“ Tusna. F. és Patak Varasd Vben. Tusnád (Tusnyád ?) E. F. Csik Székében.
- TUSZ. TUSZ. R. Vas, obses, fide jussor v. pignus. Pesthi' Meséji. p. 24. Margit' Élete. p. 108. TUSZA. E. F. Kraszna Vben. TUSZKOL, tuszkolja. Extrudit, protrudit, expellit. Ki tuszkolja. idem. Tuszkoló. A' nádalók' eszköze, mellyel a' nádat helyre verik. TUSZONY. E. F. Kolos Vben. Interdum „Aranylábú Tuson.“ TUSZÚL. Pro obside. Fiát tuszul adta. Sz. D. Margit' Élete. p. 104.
- TURKÁL. idem M. A. Pázm. Pred. p. 1150. Turkál a' böcsületes emberben, mint a' jól lakott disznó a' makkban. km. Föl turkálja. Pázm. Kal. p. 242.
- TUT. TUT. TUTALY. Trabs compactilis. PP. Tutalyon hozzák a' sőt, sindelyt, deszkát. Sz. D. TUTU. Síp, cső. Sz. D. Méreg-tutu. Haragos, mérges. Te méreg-tutu. Sz. D. Vas-tutu. Puska. Sz. D. Tutul. Ordít, mint a' kutya. Ne tutulj.
- TUTYMA. TUTYMA. Orrából szóló, rekedtt orrú. TUTYMASÁG. Sz. D.
- TÚ. TÚL. Túl Trans, ultra. M. A. Túl lőtték, 's ide áll az ajával. km. De calcaria in carbonariam. M. A. Túl esik. Ex altera parte est. Túl esik a' munkán. Finit laborem. Sz. D. Túl hagyja. Linquit in parte adversa. S. I. Túl megy. Transit, transgreditur. S. I. Túl megy a' mértéken. Modum excedit. S. I. Túl való. Ulterior. S. I. Dunán túl. Trans Danubium. Tiszán túl. Trans Tibiscum. TULBA. Anonymi cap. VII. Designat utrem natatorium coriaceum, cujus ope tranabatur flumen, quasi dicas „TUL-BA“ (in oppositum, in trans, in ultra) szállító, nisi mavis idem esse cum hodierno „TURBA“ vidulo coriaceo. Cf. Vind. Anonym. p. 303. TÚLAKOZÍK. Contrudit, nititur trasione transire, se se extricare. Faludi, U. E. 1. R. p. 83. TÚLI. Adversa parte quod est. Túli piros. Szőlő' neme. Uva coloris rubri translucens, transparentis. * Dunán túli. Trans danubianus. Tiszán túli. Trans tibiscanus, TÚLNAN (valamint Innen, amonnan). Trans, ultra. Sz. D. S. I. Túlnan jöttek. Sz. D. TÚLSÓ. Ulterior. M. A.
- TÚR. Regestum, terra regesta. S. I. Ulcus saniosum. M. A. Túr. F. Somogy Vben. Folyó víz Ugocsa, és Szathmár Vkben. Túr (Kis, közép, nagy). FF. Hont Vben. Túr-Pásztó. Sz. P. Heves Vben. Túr-Terebes. F. Ugocsa Vben. Túr-vékony. F. Szathmár Vben. Mező-Túr. MV. Heves Vben. TÚRA. FF. Pest, és Szabolcs Vkben. Ó Túra. MV. Nyitra Vben. Turány. F. Zemplin Vben. TURCSOK. F. és folyó víz Gömör Vben. TÚRD. Turdos. Mocsáros hely Szabolcs Vben. TURGONY (Kis, nagy). Sz. P. Nagy Kun-ságban. TÚRIA. F. Bács Vben. Hegy Ung Vben. Túr-remete. F. Ung Vben. TURONY. F. Baranya Vben. TÚROS. Ulcerosus, exulceratus. S. I. Közös lónak túros a' háta. km. Túros hátú ló. Dug. km. 2. R. p. 285. Túros sebű. Ulcerosus. M. A. Túrosít, túrosítja. Exulcerat. S. I. Túrosodik. Ulceratur. S. I. TÚRÓCZ. Folyó víz Gömör, és Túrócz Vkben. Túrócz Vármegye. Comitatus Thurocziensis. TÚRZÓ. Túrzó' falva. F. Trencsin Vben.
- TÚTOR. TÚTOR. Árvák' gondviselője. Tutor. M. A. Tútor-társ. Contutor. M. A. TÚTORSÁG. Tutela. M. A.
- TÚZ. TÚZ. Túz-berek. Sz. P. Pest Vben.
- TURKÁLÁS. Pázm. Kal. p. 449. TÚRÓ. Fodicans. it. Tyros, caseus. M. A. Fejér czipó sós túróval használ éhes gyomornak. km.

TÚZOK. Tarda, bistarda, otis. M. A. Jobb ma egy veréb, mint holnap egy tűzok. km.	dérekről költött beszéd. S. I. Tündér-mesterség. Faludi, T. É. p. 113. Tündér-pompa. Faludi, N. A. p. 73. Tündér szerencse. Fortuna inconstans, inaequalis. S. I. Tündér-vár. Faludi, T. É. p. 94. Tündér világ. Változó, 's mulandó életünk. S. I. Tündéres. Magicus, praestigiatorius. M. A. Tündéreskedik. Monoszlai, de cultu imag. p. 120. Tündéreskedik. Est instabilis, inconstans, mutatur, se transformat, agit praestigias. Csuzi, Tromb. p. 207. Tündéreskedés. Faludi, N. U. p. 10. Tündéreskedő. Faludi, N. A. p. 92. T. É. p. 154. Tündérség. Inconstantia, mutabilitas, praestigiae. Faludi, N. E. p. 56.181. Káldi, Innepn. Pred. p. 435. Ördögi tündérség. Tasi Gáspár. p. 20. Tündemény, Tündevény. Vespertilio. Denevér, bőr-egér, szárnyas egér. S. I. Tündöklök. Splendet, radiat, radiatur, confulget, fulget. M. A. Ki tündöklök. Effulget, exsplendet, enitet, enitescit. M. A. Reá tündöklök. Affulget. M. A. Tündöklés. Radiatio, nitor. M. A. Tündöklő. Radiosus, splendidus, nitidus, micans, fulgens. M. A. Tündöklőn. Splendide. M. A. TÜNEKEDik. Conatur splendescere. Sz. D. TÜNEMÉNY. Apparentia, phaenomenon. Barczafalvi Szabó Dávid, Szigvárt. 1. Szakasz. TÜNÉT. Lélek-látás. Empusa. M. A. TÜNÉS. Figuratio, apparentia, transfiguratio. M. A. El tűnés. Disparitio. S. I. TÜNG. Tüngös. Czifra tüngös kantár. Angyal Bandi' énekében. TÜNŐ. Apparens. Szembe tűnő. Notabilis, peculiariter in oculos impingens. Tünődik. Multa mente volvit, sibi varia repraesentat. Aggódik, elméjét hányja veti. Sz. D. Tünődés. Agitatio mentis in varias partes. TÜNTEt, tünteti. Repraesentat, facit ut videatur, appareat. S. I. Faludi, N. E. p. 83. N. A. p. 215. Az ördög is néha angyalá tünteti magát. Pázm. Kal. p. 100. Bé tünteti. Vajda. 2. K. p. 89.	Egy türet vászon. Pecia telae. TÜRETETT. Öszve türetett. Involutus, convolutus. M. A. TÜRETLEN. Hajtatlan. p. o. a' vászon. Sz. D. TÖRÉS. Complicatio, convolutio. M. A. TÜRJE. MV. Szala Vben. TÜRk, türök. Cornu. Szarv, szaru. Sz. D. S. I. Türk. E. F. Kolos Vben. Türke. F. Vas Vben. Türkés kő. Tyites, berillus thalassinus. PP. Türköl. Coniscat, comupetit. Sz. D. S. I. Türköltek a' bikák, kosok, szarvokkal: öszve csaptak, erejeket próbálgatták. Türkölődik, türkölődik. Mutuo cornupetit, invicem coniscat. S. I. Még így türkölődnek szarvok nélkül a' bakok. Sámbar ellen. p. 178. Türkös. E. F. Brassó' Vidékében. TÜRÖDZik. Cingitur, complicatur, praeludit. M. A. Föl türödzik. Manicas ad cubitum usque attollit, cubito tenus reducit. PP. TÜRÖZik. Complicat se, suasque vestes. M. A. Föl türözik. S. I.
TÜD. TÜDŐ. Pulmo. M. A. El jó az üdő, midőn meg ázik a' tüdő. km. Tüdő-dagadás. Tumor pulmonis. Tüdő-fájás. Pneumonia. M. A. Tüdő-fekély. Vomica. S. I. Tüdő-ftű. Pulmonaria. M. A. Tüdő-gyulladás. Inflammatio pulmonum. Tüdő-kása. Insitium, minutal, consecti pulmones, tucetum. S. I. Tüdő-kór. R. Pulmonarius, peripneumonicus, peripneumaticus. S. I. Tüdő-kórság. Phtisis pulmonalis, peripneumonia. S. I. Tüdő-moh. Lichen pulmonarius. S. I. Tüdő-rothadás. Tölggyfa-tüdő. Lichen. Tüdeje. Ejus pulmo. Tüdeje-fájó. Pneumonicus. M. A. Tüdős. Habens pulmonem v. pulmone conditus. Tüdős táska. Étel' neme.	Ki tündöklök. Effulget, exsplendet, enitet, enitescit. M. A. Reá tündöklök. Affulget. M. A. Tündöklés. Radiatio, nitor. M. A. Tündöklő. Radiosus, splendidus, nitidus, micans, fulgens. M. A. Tündöklőn. Splendide. M. A. TÜNEKEDik. Conatur splendescere. Sz. D. TÜNEMÉNY. Apparentia, phaenomenon. Barczafalvi Szabó Dávid, Szigvárt. 1. Szakasz. TÜNÉT. Lélek-látás. Empusa. M. A. TÜNÉS. Figuratio, apparentia, transfiguratio. M. A. El tűnés. Disparitio. S. I. TÜNG. Tüngös. Czifra tüngös kantár. Angyal Bandi' énekében. TÜNŐ. Apparens. Szembe tűnő. Notabilis, peculiariter in oculos impingens. Tünődik. Multa mente volvit, sibi varia repraesentat. Aggódik, elméjét hányja veti. Sz. D. Tünődés. Agitatio mentis in varias partes. TÜNTEt, tünteti. Repraesentat, facit ut videatur, appareat. S. I. Faludi, N. E. p. 83. N. A. p. 215. Az ördög is néha angyalá tünteti magát. Pázm. Kal. p. 100. Bé tünteti. Vajda. 2. K. p. 89.	TÜSZ. TÜSZ. TÜSZKÖL. Ptrüszköl. S. I. TÜSZSZENT. Sternutat. M. A. TÜSZÜ. Bulga, hypopera, ascopera. CM. M. A. TÜTÜ. TÜTÜ. Ital, gyermek-szó. TÜTT. TÜTT. TÜTTÖS. Bizonyos vastag hurka, májos. Sz. D. Tüttös. FF. Szala Vben. Tüttös-Erenye. Sz. P. Szala Vben.
TÜKÖR. TÜKÖR. Speculum. M. A. A' tükör azt mutatja, a' mi előtte vagon. km. Tükör-csináló. Specularius. M. A. Tükör-gyártó. idem. S. I. Tükör' fia. Parva cistula infra speculum. Tükör-szék. Abacus muliebris. Toilette. S. I. Roszsz tükör a' hizelkedés, hamisat mutat. km. Velencei tükör. Speculum venetum. TÜKRE, Tüköre. Ejus speculum. TÜKRÖS. Specularius v. specularis. S. I. Tükrös czín. Fringillago, parus major. Kohlmeise. S. I. Tükrös ponty. Cyprinus maculosus, carpio major. S. I. Tükrös récze. Anas nobilis. S. I.	TÜNK. TÜNik. Transformatur se, figuratur. M. A. Apparet, comparet, videtur, se praesentat. Pázm. Pred. p. 845. Bé tűnik. Illucet. Desó, Pred. p. 20. El tűnik. Disparet. El tüntt, mint a' szivárvány. km. Ki tűnik. Elucet. Szembe tűnik. In oculos impingit. TÜNDik. Apparet, comparet, videtur, transformatur, transfiguratur. S. I. Tündér. Portentum, magus, praestigiator, qui se in varias species pro lubitu transformat, empusa. M. A. El tüntt, mint egy tündér. km. Tündér-épület. Faludi, U. E. 2. R. p. 161. T. É. p. 120. Tündér Ilona a' mesékben. Csuzi, Tromb. p. 221. Tündér-kert. Faludi, E. M. p. 18. Tündér-képek. Faludi, B. E. p. 56. Tündér képpen. Zvonárics, 1. R. p. 622. Tündér-leány. Nympha. Fee. S. I. Tündér-mese. Feengeschichte. A' tün-	TÜTÜ. TÜTÜ. Ital, gyermek-szó. TÜTT. TÜTT. TÜTTÖS. Bizonyos vastag hurka, májos. Sz. D. Tüttös. FF. Szala Vben. Tüttös-Erenye. Sz. P. Szala Vben.
TÜNK. TÜNik. Transformatur se, figuratur. M. A. Apparet, comparet, videtur, se praesentat. Pázm. Pred. p. 845. Bé tűnik. Illucet. Desó, Pred. p. 20. El tűnik. Disparet. El tüntt, mint a' szivárvány. km. Ki tűnik. Elucet. Szembe tűnik. In oculos impingit. TÜNDik. Apparet, comparet, videtur, transformatur, transfiguratur. S. I. Tündér. Portentum, magus, praestigiator, qui se in varias species pro lubitu transformat, empusa. M. A. El tüntt, mint egy tündér. km. Tündér-épület. Faludi, U. E. 2. R. p. 161. T. É. p. 120. Tündér Ilona a' mesékben. Csuzi, Tromb. p. 221. Tündér-kert. Faludi, E. M. p. 18. Tündér-képek. Faludi, B. E. p. 56. Tündér képpen. Zvonárics, 1. R. p. 622. Tündér-leány. Nympha. Fee. S. I. Tündér-mese. Feengeschichte. A' tün-	TÜR. TÜR, türi. Convolutus, plicat. M. A. Be türi. Be hajtja. Sz. D. Föl türi. Complicat, reflectit, revolvit. M. A. Föl türi a' kalap' szélét. Pilei oram attollit, reflectit. PP. Föl türte a' ruháját. Le türi. Deflectit, demittit, devolvit. S. I. Öszve türi. Complicat. M. A. TÜREDEK. Spira, volumen. Sz. D. S. I. TÜREMLik. Convolutur, complicatur, in spiras abit. Faludi, T. É. p. 326. Föl türemlik. Meg türemlik. Türemlés. Convolutio. Prágai. p. 794. TÜRET. Spira, volumen. Egy türet posztó. Pecia panni. Sz. D.	TÜTÜ. TÜTÜ. Ital, gyermek-szó. TÜTT. TÜTT. TÜTTÖS. Bizonyos vastag hurka, májos. Sz. D. Tüttös. FF. Szala Vben. Tüttös-Erenye. Sz. P. Szala Vben.
TÜNK. TÜNik. Transformatur se, figuratur. M. A. Apparet, comparet, videtur, se praesentat. Pázm. Pred. p. 845. Bé tűnik. Illucet. Desó, Pred. p. 20. El tűnik. Disparet. El tüntt, mint a' szivárvány. km. Ki tűnik. Elucet. Szembe tűnik. In oculos impingit. TÜNDik. Apparet, comparet, videtur, transformatur, transfiguratur. S. I. Tündér. Portentum, magus, praestigiator, qui se in varias species pro lubitu transformat, empusa. M. A. El tüntt, mint egy tündér. km. Tündér-épület. Faludi, U. E. 2. R. p. 161. T. É. p. 120. Tündér Ilona a' mesékben. Csuzi, Tromb. p. 221. Tündér-kert. Faludi, E. M. p. 18. Tündér-képek. Faludi, B. E. p. 56. Tündér képpen. Zvonárics, 1. R. p. 622. Tündér-leány. Nympha. Fee. S. I. Tündér-mese. Feengeschichte. A' tün-	TÜR. TÜR, türi. Convolutus, plicat. M. A. Be türi. Be hajtja. Sz. D. Föl türi. Complicat, reflectit, revolvit. M. A. Föl türi a' kalap' szélét. Pilei oram attollit, reflectit. PP. Föl türte a' ruháját. Le türi. Deflectit, demittit, devolvit. S. I. Öszve türi. Complicat. M. A. TÜREDEK. Spira, volumen. Sz. D. S. I. TÜREMLik. Convolutur, complicatur, in spiras abit. Faludi, T. É. p. 326. Föl türemlik. Meg türemlik. Türemlés. Convolutio. Prágai. p. 794. TÜRET. Spira, volumen. Egy türet posztó. Pecia panni. Sz. D.	TÜTÜ. TÜTÜ. Ital, gyermek-szó. TÜTT. TÜTT. TÜTTÖS. Bizonyos vastag hurka, májos. Sz. D. Tüttös. FF. Szala Vben. Tüttös-Erenye. Sz. P. Szala Vben.
TÜNK. TÜNik. Transformatur se, figuratur. M. A. Apparet, comparet, videtur, se praesentat. Pázm. Pred. p. 845. Bé tűnik. Illucet. Desó, Pred. p. 20. El tűnik. Disparet. El tüntt, mint a' szivárvány. km. Ki tűnik. Elucet. Szembe tűnik. In oculos impingit. TÜNDik. Apparet, comparet, videtur, transformatur, transfiguratur. S. I. Tündér. Portentum, magus, praestigiator, qui se in varias species pro lubitu transformat, empusa. M. A. El tüntt, mint egy tündér. km. Tündér-épület. Faludi, U. E. 2. R. p. 161. T. É. p. 120. Tündér Ilona a' mesékben. Csuzi, Tromb. p. 221. Tündér-kert. Faludi, E. M. p. 18. Tündér-képek. Faludi, B. E. p. 56. Tündér képpen. Zvonárics, 1. R. p. 622. Tündér-leány. Nympha. Fee. S. I. Tündér-mese. Feengeschichte. A' tün-	TÜR. TÜR, türi. Convolutus, plicat. M. A. Be türi. Be hajtja. Sz. D. Föl türi. Complicat, reflectit, revolvit. M. A. Föl türi a' kalap' szélét. Pilei oram attollit, reflectit. PP. Föl türte a' ruháját. Le türi. Deflectit, demittit, devolvit. S. I. Öszve türi. Complicat. M. A. TÜREDEK. Spira, volumen. Sz. D. S. I. TÜREMLik. Convolutur, complicatur, in spiras abit. Faludi, T. É. p. 326. Föl türemlik. Meg türemlik. Türemlés. Convolutio. Prágai. p. 794. TÜRET. Spira, volumen. Egy türet posztó. Pecia panni. Sz. D.	TÜTÜ. TÜTÜ. Ital, gyermek-szó. TÜTT. TÜTT. TÜTTÖS. Bizonyos vastag hurka, májos. Sz. D. Tüttös. FF. Szala Vben. Tüttös-Erenye. Sz. P. Szala Vben.
TÜNK. TÜNik. Transformatur se, figuratur. M. A. Apparet, comparet, videtur, se praesentat. Pázm. Pred. p. 845. Bé tűnik. Illucet. Desó, Pred. p. 20. El tűnik. Disparet. El tüntt, mint a' szivárvány. km. Ki tűnik. Elucet. Szembe tűnik. In oculos impingit. TÜNDik. Apparet, comparet, videtur, transformatur, transfiguratur. S. I. Tündér. Portentum, magus, praestigiator, qui se in varias species pro lubitu transformat, empusa. M. A. El tüntt, mint egy tündér. km. Tündér-épület. Faludi, U. E. 2. R. p. 161. T. É. p. 120. Tündér Ilona a' mesékben. Csuzi, Tromb. p. 221. Tündér-kert. Faludi, E. M. p. 18. Tündér-képek. Faludi, B. E. p. 56. Tündér képpen. Zvonárics, 1. R. p. 622. Tündér-leány. Nympha. Fee. S. I. Tündér-mese. Feengeschichte. A' tün-	TÜR. TÜR, türi. Convolutus, plicat. M. A. Be türi. Be hajtja. Sz. D. Föl türi. Complicat, reflectit, revolvit. M. A. Föl türi a' kalap' szélét. Pilei oram attollit, reflectit. PP. Föl türte a' ruháját. Le türi. Deflectit, demittit, devolvit. S. I. Öszve türi. Complicat. M. A. TÜREDEK. Spira, volumen. Sz. D. S. I. TÜREMLik. Convolutur, complicatur, in spiras abit. Faludi, T. É. p. 326. Föl türemlik. Meg türemlik. Türemlés. Convolutio. Prágai. p. 794. TÜRET. Spira, volumen. Egy türet posztó. Pecia panni. Sz. D.	TÜTÜ. TÜTÜ. Ital, gyermek-szó. TÜTT. TÜTT. TÜTTÖS. Bizonyos vastag hurka, májos. Sz. D. Tüttös. FF. Szala Vben. Tüttös-Erenye. Sz. P. Szala Vben.

Tüske-vár. Spinopolis. MV. Veszprém Vben.
 * Haragos tüske.
 Isten-átkozta tüske. Ki áll, mint az
 isten-átkozta tüskén a' tövis. km.
 Tüskéje. Ejus spina. A' rózsza is szép, és jó illatu,
 de bököcs a' tüskéje. km.
 Tüskén ül. Inter anxietates est.
 Tüskére való vén boszorkány.
 Tüskés. Spinus. M. A. it. Sz. P. Tolna Vben.
 Tüskés borz. Erinaceus.
 Tüskés Szent György. F. Szala Vben.
 Tüst.
 Ezen-tüst. Illico.
 Tüstént. Illico, statim, subito, actutum.
 Tüstön túbül. Radicitus.
 TÜVES. Aculeatus.
 TÜves alma. Datura stramonium. S. I.
 TÜves borona. Ocra ex spinis. S. I.
 TÜske-borona.
 TÜves csiga. Murex. Stachelschnecke. S. I.
 TÜves fa. Prunus sylvestris. Kőkény.
 TÜves fenyő. Juniperus. Gyalog fenyő.
 TÜves gát. Septura spinea, agger spinis
 munitus. S. I.
 TÜves hal. Spinachia. S. I. Orsó-hal.
 TÜves káposzta. Carduus sativus. Árti-
 csóka. S. I.
 TÜZ (tű-üz), tüzi. Acu pingit.
 Ki tüzi. Acu expingit.
 Meg tüzi. Acu elaborat.
 Tüzés.
 Tüzött. Acu pictum.
 Tüzött gallér. Sz. D.

TŰR.

TŰR, tűri. Patitur, tolerat. M. A. A' ki tűr,
 uralkodik. km.
 El tűri. Perpetitur, suffert, tolerat. M. A.
 El tűri a' papirocs, akár mit irsz réá. km.
 Meg tűri. Perpetitur. it. Abstinat, cohibet.
 M. A.
 TŰRD el. Tolera, habe patientiam. S. I.
 TŰREDELEM. Patientia v. tolerantia erga
 dissentientes. S. I.
 Tűredelmes. Patiens, tolerans.
 Tűredelmesen (Tűrődelmesen. M. A.)
 Patienter.
 Tűredelmesség. Faludi, B. E. p. 103.
 U. E. 2. R. p. 127.
 Tűredelmetlen. Impatiens, intolerans. S. I.
 Tűredelmetlenség. Impatientia,
 intolerantia. S. I.
 TŰRELEM. Patientia, tolerantia. Sz. D.
 Tűrelmes. Patiens, tolerans. Sz. D.
 Tűrelmetlen. Impatiens. Sz. D.
 Tűrelmetlenség. Impatientia, intolerantia.
 S. I.
 TŰRETLEN.
 Tűretlenség. Impatientia. Pázm. Pred. p. 685.
 TŰRÉS. Patientia, tolerantia, perpessio. M. A.
 Keserű a' tűrés, de édes a' gyümölcse.
 km.
 Tűrés szenvedés.
 * Békességű tűrés. Patientia.
 El tűrés. Tolerantia, perpessio. M. A.
 Hoszszú tűrés. Longanimitas. Káldi, 4.
 Esdr. 7. 33.
 TŰRHET, tűrheti. Potest perferre, tolerare. Ne
 piszkáld a' ganéjt, ha búzét nem tűrheted.
 km.
 Tűrhetetes.
 Tűrhetetesség. Patientia. Pázm. Pred. p.
 530.

Tűrhetetlen. Intolerabilis, impatiens. M. A.
 Tűrhetetlenkedik. Est impatiens, inquietus,
 stomachatur. Pázm. Pred. p. 623.
 Tűrhetetlenség. Impatientia. M. A.
 Tűrhetetlenül. Impatienter. M. A.
 Tűrhetés. Tolerantia. CM. M. A.
 Tűrhető. Patibilis, tolerabilis. CM. M. A.
 Tűrhető képpen. Tolerabiliter. CM. M. A.
 Tűrhetőleg. idem.
 Tűrhetőség. Tolerabilitas, sors mediocris,
 media. Pázm. Pred. p. 287. 1221.
 TŰRÖM-olaj. Patientia. Ennek csak tű-
 röm-olaj az orvossága. km.
 TŰRŐ. Tolerans, patiens. M. A.
 Hoszszú-tűrő. Longanimis. Káldi, 4. Esdr.
 7. 63.
 Munka-tűrő. Tolerans laboris.
 Tűrőleg. Patienter. S. I.
 TŰRTET, tűrteti. Facit, ut habeat patientiam,
 continet, abstinat. Pázm. Pred. p. 164.
 Tűrtetés. Continentia. Pázm. Magyar ellen. p.
 95. Kal. p. 1009. Pred. p. 165.
 Maga meg tűrtetése. VM. Hit-tartás. p. 59.
 Tűrtetve. Continendo, abstinendo. Sz. D.
 TŰRTŐZIK. Continent, abstinat.
 Tűrtőzködik (mint Őrizkedik, tartózkodik).
 idem.
 Tűrtőzködés. Csuzi, Tromb. p. 105.
 Tűrtőztet, tűrtőzteti. idem.
 Tűrtőzteti magát a' roszztól. Abstinat a
 malo. Sz. D.
 Tűrtőztetés. Prágai, p. 934.
 TŰRVE. Patienter. S. I.

TŰZ.

TŰZ. Ignis. M. A. Nyájas a' tűz. km. Scilicet
 accenso domus est ornatio
 igne.
 Tűz-áldozat. Holocaustum. S. I.
 Tűz-bástya. Pázm. Kal. p. 677.
 Tűz-ellenző (hogy a' szemet ne süsse a'
 kovácsoknál). Umbella focaria. PP.
 Tűz-elme. Ingenium fervidum,
 praeproperum. Sz. D. S. I.
 Tűz-eső. Pázm. Pred. p. 347.
 Tűz-élesztés. Inflammatio, incensio. S. I.
 Tűz-élesztő. Cremium. Zunder. S. I.
 Tűz-ész. Genie.
 Tűz-észü. idem.
 Tűz-fa. Lignum focarium. S. I.
 Tűz-fal. Murus adversus ignem. Sz. D.
 Tűz-fészek. Locus incendiis facile patens,
 nidus ignis.
 Tűz-fogó. Pruniceps. M. A.
 Tűz-fű. Flammula jovis. S. I.
 Tűz-gerjesztés. Excitatio incendii.
 Tűz-gerjesztő. Igniarium, cremium. M. A.
 Tűz-halom. Constit. Transylv. anni 1463.
 Tűz-harang. Campana incendiaria.
 Tűz-hely. Focus. M. A.
 Tűz-helyen fő a' szerelem. km.
 Tűz-hely' feje. Conus foci. PP.
 Tűz-hely-sóprű. Peniculus. PP.
 Tűz-kár. Damnum ab igne causatum.
 Tűz-kár-mentő társaság.
 Tűz-kova. Silex. M. A.
 Tűz-kova-tartó. Ignitabulum. M. A.
 Tűz-kő. Pyromachus, pyrites, silex. Jó az
 aczélja, de a' tűz-kőve roszz. km.
 Tűz-lapát. Pala igniaria.
 Tűz-láng. Pattog, mint a' tűz-láng a'
 tövisekben. km.
 Tűz-látó. Vigil adversus ignem. Sz. D.

Tűz-okádó. Ignivomus. S. I.
 Tűz-oltó. Siphon incendiarius. S. I.
 Tűz-ország. Orcus, infernus, sedes
 damnatorum. S. I.
 Tűz-sóprű. Peniculus clibanarius. S. I.
 Pemet.
 Tűz-szerszám. Pyrotheca, igniarium. Sz. D.
 Tűz-szerző. Incendiarius, incensior. S. I.
 Tűz-szikkraécskák. Igniculi, favillae. M. A.
 Tűz-takaráskor. Tempore ignitegii.
 Tűz-tartó. Arula. Káldi, Exod. 38. 4. Jerem.
 36. 22.
 Tűz-támadás. Incendium. S. I.
 Tűz-ütő aczél. Excussorium, chalybs. M. A.
 Tűz-ütő kő. Silex. M. A.
 Tűz-ütő szerszám. Ignitabulum. M. A.
 Tűz-vető hegy. Mons ignivomus, vulcanus.
 Sz. D.
 Tűz-vető hegy' torka. Crater vulcani.
 Tűz-vész (mint Szél-vész). Ignea procella,
 ignis procellosus. M. A.
 Tűz-virág. Calendula, caltha. M. A.
 * Alutt tűz. Ignis extinctus.
 Emészto tűz. Ignis consumens. S. K.
 Égó tűz. Ignis ardens. Az égő tüzet gerjeszti.
 km.
 Futosó tűz. Ignis fatuus. S. K.
 Harapozó tűz. Ignis latus serpens. S. K.
 Ház-tűz. Ház-tűz-nézni jött.
 Izzó tűz. Acris pruna. S. K.
 Kén-kő-tűz. Pázm. Pred. p. 1043.
 Lappangó tűz. Ignis latitans. S. K.
 Mennyei tűz. Ignis coelestis. S. K.
 Örök tűz. Ignis aeternus. S. K.
 Parázs-tűz. Faludi, E. M. p. 46.
 Pislogó tűz.
 Pokolbeli tűz. Ignis infernalis. S. K.
 Szalma-tűz.
 TŰZBE. In ignem. A' füstből tűzbe esik. km.
 Tűzbe hozta. Concitavit.
 Tűzbe lángba borított.
 TŰZBEN lángban mártott szerelem. Faludi, T.
 É. p. 83.
 TŰZE. Ejus ignis.
 Pokol' tüze. Ignis inferni.

Szent Antal' tüze. Ignis sacer. NC. p. 353.
TÜZEL. Ignem facit v. explodit sclopetum. S. I.
Föl tüzei. Inflammata, concitata ad ardorem.
Tüzeleg (mint Búzölög). Ardet. Sz. D. S. I.
Tüzelgő. Ardens.
Tüzelgő fa. Sz. D.
Tüzelgő hegy. Sz. D.
Tüzelék. Nutrimentum ignis. S. I.
Tüzelés.
Tüzelő. Caminus. Faludi, T. É. p. 7.
Tüzelő hely. Focus culinae v. cubiculi. Sz. D.
S. I.
TÜZES. Igneus, ignitus. M. A. v. Spirituosus,
sangvineus. S. I.
Tüzes-adta. Excandescit!
Tüzes áldozat. Sacrificium igne
absumendum. M. A.
Tüzes ember. Ignis fatuus.
Tüzes ég. Coelum empyrium. Fölső ég,
csillagos ég. S. I.
Tüzes fa. Torris, titio. Üszög. S. I.
Tüzes fakadék. Pustula. PP.
Tüzes fogó. Forceps igniarius. Faludi,
N. E. p. 51.
Tüzes gyék. Salamandra. S. X.
Tüzes golyóbis. Pyrobolus. M. A.
Tüzes golyóbis-hányó. Pyrobolarius. M. A.
Tüzes golyóbis-hajtó. idem. PP.
Tüzes hamu. Favilla. Pörnye. S. I.
Tüzes imádságok. Preces ardentis, fervidae.
Faludi, E. M. p. 247.
Tüzes kanóc. Titio.
Tüzes kelés v. mirigy. Carbunculus. S. I.
Tüzes kígyó. Dipsas. Durstnatter. S. I.
Tüzes kötél. Gyújtó kötél. Funiculus
incendiarius. S. I.
Tüzes labdák. Pyroboli, malleoli. M. A.
Faludi, N. E. p. 178. N. A. p. 176.
Tüzes lapta. Pyrobolus manuiarius. S. I.
Tüzes laptás. Pyrobolarius. Gránátéros. S. I.
Tüzes nyíl. Phalaria. M. A.
Tüzes orbáncz. Herpes. S. I.
Tüzes oszlop. Ignita columna. Pázm. Pred. p.
185.
Tüzes szén. Pruna, carbo candens. Eleven
szén, élő szén. S. I.
Tüzes szerszámok. Ignes technici. PP.
Tüzes tolvaj. Pirata, maritimus praedo. PP.
Tüzes üszög. Torris. M. A.
Tüzes vas. Ferrum candens. Addig üsd a'
vasat, míg tüzes. km.
Tüzes vas-ítélet. Tüz-ítélet. Ordalium,
judicium ordale, divinum. S. I.
Tüzesedik. Ignescit. M. A.
El tüzesedik. Erubescit instar ignis. S. I.
Ki tüzesedik. Excandescit.
Meg tüzesedik. Incandescit, ignescit. M. A.
Neki tüzesedik. idem.
Tüzesen. Fervide. S. I.
Tüzeskedik. Agit nimium fervide,
praecipitanter. Sz. D.
Tüzeskedés. Guzmics, A' vall. egyes. Idea. p.
27.
Tüzesít, tüzesíti. Ignit. M. A.
Meg tüzesíti. Candefacit.
Neki tüzesíti. Faludi, N. E. p. 162.
Tüzesítő koh. Ustrina. CM.
Tüzesesség. Spirituositas. Sz. D.
TÜZET. Ignem. Barát-patkóbul tüzet ejt. km.
Tüzet gerjeszt. Excitat ignem v. contentiones,
odiositates. Fit sonitus, currunt homines,
incendia clamant, Has potuit flammis, ira,
furorque tuus! —
Tüzet nem jó tüzzel oltani. km.
Tüzet rak. Struit ignem.
Tüzet szít. Kiki a' maga fazéka mellé szítja a'

tüzet. km.
Tüzet üt. Excudit ignem.
TÜZHÖZ teszi. Egygyütt tették a' tüzhöz,
egygyütt emészték. km.
Tüzhöz közel. Prope ad ignem. A' ki a'
tüzhöz közel vagon, könnyen melegekhetik.
km.
TÜZI. Igniarius, ignilis. S. I.
Tüzi föld. Cespes bituminosus, turfa. S. I.
Tüzi gyöp. idem. S. I.
Tüzi játék. Ignis artificiosus, voluptuarius.
Feuerwerk. S. I.
Tüzi kő. Lithanthrax, carbo petrae. Kő-
szén. S. I.
Tüzi mesterség. Sz. D.
TÜZNEK víznek neki megy. Temerarie audax.
TÜZÖN. In igne super igne. Pattog, mint a'
cserfa a' tüzön. km.
TÜZRE. Ad ignem. Tüzzre ne önts olajt. km.
Tüzzre való fa. Igniarium v. focarium lignum.
PP.
Tüzzre való föld, minémüvel Belgyiumban
élnek. Gleba fossilis, cespes focarius. PP.
Tüzzre vele. Comburatur.
Tüzzre vigyázó. Excubitor arcendis incendiis.
Sz. D.
TÜZRÜL pattant. Fervidus, spirituosus.
S. I.
TÜZTÜL mentt. Tutus ab igne.
Tüztül gyulladt tekéntet. Faludi, E. M. p.
247.
TÜZZEL bánó. Focarius. M. A.
Tüzzel füstött, vagy írott. Encaustus,
encausto pictus. S. I.
Tüzzel vassal rajta volt. Per omnia fortia
ursit.

M u t a t ó

(TY-ból.)

TY.

TYÚ, TYŰ.

TYÚK, tyúkász, tyúki, tyúkja, tyúkod, tyúkokkal, tyúkos,
tyúkot.

TYUL, tyules.

Summa 3.

TY.
 TYÚ.
 TYÚ, TYŰ. Suffixa, ut: Karmantyú, sarkantyú, keztyű, kősonytyű.
 TYÚK.
 TYÚK, TIK (Nam occurrit utroque modo tum in usu, tum apud authores). Gallina. M. A. A' kié a' tyúk, a' tojás is azé. km.
 Tyúk-áros. Negotiator gallinarius. S. I.
 Tyúk-borító ketrecz (katroc). Gallinarium, qualus vimineus gallinarius. PP.
 Tyúk-csirke. Pullastra. Jércze. S. I.
 Tyúk-ételből jövendő. Pullarius. CM.
 Tyúk-fi, Tik-fi. Pullaster, pullus gallinaceus. M. A. Még a' tyúk-fi is le lapul, mikor kányát lát. km.
 Tik-fiacska. idem. M. A.
 Tik-fiakhoz való. Pullinus. M. A.
 Tik-fiakkal bánó. Pullarius. M. A.
 Tyúk-fi-eresztés. Pullatio. PP.
 Tik-hordó kánya.
 Tyúk-húr, Tik-húr. Alsine, anagallis, morsus gallinae. M. A.
 Tik-hús. Margit' Élete. p. 23.
 Tyúk-kas. Gallinarium vimineum. S. I. Katroc.
 Tyúk' kotákolása. A' ki a' tojást szereti, a' tyúk' kotákolását is szenvedje. km.
 Tyúk-kotyogás, Tik-kotyogás. Clesmus. M. A.
 Tyúk-költés. Pullatio. CM.
 Tyúk-láb-fű. Ranunculus. PP.
 Tyúk-leves.
 Tyúk-méreg. Hyosciamus. Belind, bo- londító fű, disznó-bab. S. I.
 Tyúk-nevelés. Ornithotrophia. S. I.
 Tyúk' nyerője. Clavicula. PP.
 Tyúk-mony, Tik-mony. Ovum. M. A. A' melly tyúk-mony egyszer el törik, nincs az a' kovács, a' ki helyre hozza. km. Virgo post ruinam.

Callus, verruca, clavus pedum. PP.
 Tyúk-szemű. Myops, coecutiens. S. I.
 Tik-szó. Gallicinium.
 Tik-szókor. Tempore gallicinii. M. A.
 Tik-tartó hely. Gallinarium. NC. p. 157.
 Tik-tenyésztés. Pullatio, pullitia, pullities. M. A.
 Tyúk-tojás. Pullatio, ovatio. S. I.
 Tyúk-ültetés. Suppositio ovorum. S. I.
 Tyúk-ültető. Vir faemineus, effaeminatus, v. tardus, cunctator. S. I.
 Tyúk-ülő, Tik-ülő. Gallinarium.
 * Agg tik. Gallina veterana. NC. p. 157.
 Borzas tyúk. Gallus crispus. Földi.
 Búbos tyúk. G. cristatus. F.
 Faid-tyúk. Urogallus.
 Fias tyúk. Matrix gallina. S. K. it. Plejades.
 Gatyás tyúk. G. plumipes. Földi.
 Gór-tyúk. Gallina medica. PP.
 Gyapjas tyúk. G. lanatus. Földi.
 Gyöngy-tyúk. Numida meleagris. Perlhuhn. S. I.
 Indiai tyúk. Meleagrides. CM. Pázm. Pred. p. 233.
 Kotló tyúk — Bús, mint a' kotló tyúk. km.
 Kusza tyúk. G. caudatus. Földi.

Lábatlan tyúk. Pasta ex ovis cum lacte facta. S. K.
 Olasz tyúk. Gallina africana, numidica. S. K.
 Szerecsen tyúk. G. niger. Földi.
 Tengeri tik. Gallina africana. NC. p. 157.
 Tojó tik. Gallina. NC. p. 157.
 Törpe tyúk. G. pusillus. Földi.
 Vak tyúk. Coeca gallina. A' vak tyúk addig piszkál, miglen szemre talál. km.
 Vízi tyúk. Scolopax, aquatica sallina. S. K.
 TYÚKÁSZ. Gallinarius. M. A. Qui cum gallinis mercatur. Ne kurjongass, mint a' Bécsi tyúkász az utzákon. km.
 Tyúkász-ölyv. Milvus. S. I. Tik-hordó kánya.
 Tyúkász-ház. Gallinarium. PP.
 Tyúkász-ház' udvara. Chors, atrium villaticum. PP.
 TYUKI. Gallinaceus, gallinarius. M. A.
 TYÚKJA. Ejus gallina. A' szomszéd tyúkjának nagyobb a' tojása. km.
 Biró' tyúkjá — Azt is tudja, hányat tojott a' biró' tyúkjá. km.
 TYUKOD. F. Szathmár Vben.
 TYÚKOKKAL bánó. Gallinarius. M. A.
 Tyúkokkal bánóné. Gallinaria. M. A.
 Tyúkokkal fekszik le. km.
 TYUKOS. Gallinis abundans.
 Oláh tyukos. E. FF. Fölső Fejér Vben, és Kóhalom' Székében.
 Szász tyukos. E. F. Kóhalom Székében.
 TYÚKOT ültet, Tikot ültet. Supponit gallinae ova, ut illa excludat.

TYUL.

TYUL.
 TYULES.
 Tyulesd. E. F. Zaránd Vben.

TY.

Tik-mony' fejére. Albumen, albugo. M. A.
 Tyúk-mony-héj. Ovi testa, putamen. S. I.
 Tyúk-mony-kása. Ova intrita. PP.
 Tik-mony' széke. Vitellus. M. A.
 Tik-mony-sültig — Egy tikmony-sültig meg lészen. km. Citius, quam asparagi coquantur. M. A.
 Tikmonyat ül. Incubat. M. A.
 Tik-mony-ülés. Incubatio, incubitio. M. A.
 Tyúk-ól. Omithoboscium, gallinarium. PP.
 Tyúk' pipje. Dipsoglottis. PP.
 Tyúk-segg. Clavus, helos. S. I.
 Tyúk-szem, Tik-szem. Anagallis, corchorus. M. A.

M u t a t ó

(U és Ú-ból.)

UBOR, uborka, ubornak.

UCS, ucsa, ucsó.

UDU, udvar, udus, udvas.

UG, ugar, ugat, ugocha, ugod.

UGRIK, ugra, ugraszt, ugrat, ugrás, ugros, ugró,
ugrott, ugordik, ugorgyán, ugorka,
ugornya.

UH, uhog.

UK.

UNG.

UNIKORNIS.

UNOK, unoka.

UNY, unyom.

URBÁN.

URBÁRIOM, urbárioma.

UROK, urkoz.

USS, ussant, ussint.

UZS, uzsá, uzsok, uzsona.

UZSORA, uzsorálkodik, uzsorára, uzsorás,
uzsorával,

USZ, uszít, uszu.

UZ, uzd.

S
umma 19.

Ú.

Úgy, ugyan.

ÚJ, újantan, újdón, újít, úja, újjá, újolag, újon,
újoslá, újra, újság, újúl.

ÚJJ, újja, újjal, újja, újjatlan, újjas, újjnyi,
újjol, újjongat.

ÚL.

ÚN, unadalom, unakodik, unakoszik, unakozik,
unalkodik, unalkozik, unalom, unandó,
unat, unatlan, unás.

und, unni, unos, unszol, untalan, untat,
untt.

ÚR, ura, uradalom, ural, uraly, uram, uras,
uraság, uratlan, úri, úrné, úrrá.

ÚSZ, uszamik, uszány, úszás, úszdógal, úszhat,
úszka', úszkorál, uszovány, uszó, úsztat.

ÚT, úta, utall, utas, utat, utatlan, utaz, után,

útba, útban, útból, úti, útja, útnak, útnál,

uton, utóink, utól, útra, útról, útsza, úttal.

ÚTÁL, útálat, útálás, útáló, útáltat, útáltt,

útálva.

Summa 10.

TY.

- TY.
TYÚ.
TYÚ, TYŰ. Suffixa, ut: Karmantyú, sarkantyú, keztyű, kösöntyű.
TYÚK.
TYÚK, TIK (Nam occurrit utroque modo tum in usu, tum apud authores). Gallina. M. A. A' kié a' tyúk, a' tojás is azé. km.
Tyúk-áros. Negotiator gallinarius. S. I.
Tyúk-borító ketrecz (katroc). Gallinarium, qualus vimineus gallinarius. PP.
Tyúk-csirke. Pullastra. Jércze. S. I.
Tyúk-ételből jövendő. Pullarius. CM.
Tyúk-fi, Tik-fi. Pullaster, pullus gallinaceus. M. A. Még a' tyúk-fi is le lapul, mikor kányát lát. km.
Tik-fiacska. idem. M. A.
Tik-fiakhoz való. Pullinus. M. A.
Tik-fiakkal bánó. Pullarius. M. A.
Tyúk-fi-eresztés. Pullatio. PP.
Tik-hordó kánya.
Tyúk-húr, Tik-húr. Alsine, anagallis, morsus gallinae. M. A.
Tik-hús. Margit' Élete. p. 23.
Tyúk-kas. Gallinarium vimineum. S. I. Katroc.
Tyúk' kotákolása. A' ki a' tojást szereti, a' tyúk' kotákolását is szenvedje. km.
Tyúk-kotyogás, Tik-kotyogás. Clesmus. M. A.
Tyúk-költés. Pullatio. CM.
Tyúk-láb-fű. Ranunculus. PP.
Tyúk-leves.
Tyúk-méreg. Hyosciamus. Belind, boldító fű, disznó-bab. S. I.
Tyúk-nevelés. Ornithotrophia. S. I.
Tyúk' nyerője. Clavicula. PP.
Tyúk-mony, Tik-mony. Ovum. M. A. A' melly tyúk-mony egyszer el török, nincs az a' kovács, a' ki helyre hozza. km. Virgo post ruinam.
Tik-mony' fejére. Albumen, albugo. M. A.
Tyúk-mony-héj. Ovi testa, putamen. S. I.
Tyúk-mony-kása. Ova intrita. PP.
Tik-mony' széke. Vitellus. M. A.
Tik-mony-sültig — Egy tikmony-sültig meg léssen. km. Citius, quam asparagi coquantur. M. A.
Tikmonyat ül. Incubat. M. A.
Tik-mony-ülés. Incubatio, incubitio. M. A.
Tyúk-ól. Ornithoboscium, gallinarium. PP.
Tyúk' pipje. Dipsoglottis. PP.
Tyúk-segg. Clavus, helos. S. I.
Tyúk-szem, Tik-szem. Anagallis, corchorus. M. A. Callus, verruca, clavus pedum. PP.
Tyúk-szemű. Myops, coecutiens. S. I.
Tik-szó. Gallicinium.
Tik-szókör. Tempore gallicinii. M. A.
Tik-tartó hely. Gallinarium. NC. p. 157.
Tik-tenyésztés. Pullatio, pullitia, pullities. M. A.
Tyúk-tojás. Pullatio, ovatio. S. I.
Tyúk-ültetés. Suppositio ovorum. S. I.
Tyúk-ültető. Vir faemineus, effaeminatus, v. tardus, cunctator. S. I.
Tyúk-ülő, Tik-ülő. Gallinarium.
* Agg tik. Gallina veterana. NC. p. 157.
Borzas tyúk. Gallus crispus. Földi.
Búbos tyúk. G. cristatus. F.
Fajd-tyúk. Urogallus.
Fias tyúk. Matrix gallina. S. K. it. Plejades.
Gatyás tyúk. G. plumipes. Földi.
Gór-tyúk. Gallina medica. PP.
Gyapjas tyúk. G. lanatus. Földi.
Gyöngy-tyúk. Numida meleagris. Perlhuhn. S. I.
Indiai tyúk. Meleagrides. CM. Pázm. Pred. p. 233.
Kotló tyúk — Bús, mint a' kotló tyúk. km.
Kusza tyúk. G. caudatus. Földi.
LábaUan tyúk. Pasta ex ovis cum lacte facta. S. K.
Olasz tyúk. Gallina africana, numidica. S. K.
Szerecsen tyúk. G. niger. Földi.
Tengeri tik. Gallina africana. NC. p. 157.
Tojó tik. Gallina. NC. p. 157.
Törpe tyúk. G. pusillus. Földi.
Vak tyúk. Coeca gallina. A' vak tyúk addig piszkál, miglen szemre talál. km.
Vízi tyúk. Scolopax, aquatica gallina. S. K.
TYÚKÁSZ. Gallinarius. M. A. Qui cum gallinis mercatur. Ne kurjongass, mint a' Bécsi tyúkász az utszákon. km.
Tyúkász-ölyv. Milvus. S. I. Tik-hordó kánya.
Tyúkász-ház. Gallinarium. PP.
Tyúkász-ház' udvara. Chors, atrium villaticum. PP.
TYUKI. Gallinaceus, gallinarius. M. A.
TYÚKJA. Ejus gallina. A' szomszéd tyúkjának nagyobb a' tojása. km.
Bíró' tyúkjá — Azt is tudja, hányat tojott a' bíró' tyúkjá. km.
TYUKOD. F. Szathmár Vben.
TYÚKOKKAL bánó. Gallinarius. M. A. Tyúkokkal bánóné. Gallinaria. M. A. Tyúkokkal fekszik le. km.
TYUKOS. Gallinis abundans.
Oláh tyukos. E. FF. Fölső Fejér Vben, és Kóhalom' Székében.
Szász tyukos. E. F. Kóhalom Székében.
TYÚKOT ültet, Tikot ültet. Supponit gallinae ova, ut illa excludat.
TYUL.
TYUL.
TYULES.
Tyulesd. E. F. Zaránd Vben.

M u t a t ó

(U és Ú-ból.)

UBOR, uborka, ubornak.

UCS, ucsa, ucsó.

UDU, udvar, udus, udvas.

UG, ugar, ugat, ugozca, ugod.

UGRIK, ugra, ugraszt, ugrat, ugrás, ugros, ugró,
ugrott, ugordik, ugorgyán, ugorka,
ugornya.

UH, uhog.

UK.

UNG.

UNIKORNIS.

UNOK, unoka.

UNY, unyom.

URBÁN.

URBÁRIOM, urbárioma.

UROK, urkoz.

USS, ussant, ussint.

UZS, uzsa, uzsok, uzsona.

UZSÓRA, uzsorálkodik, uzsorára, uzsorás,
uzsorával.

USZ, uszít, uszu.

UZ, uzd.

Summa 19.

Ú.

Úgy, ugyan.

ÚJ, újantan, újdón, újít, úja, újjá, újolag, újon,
újoslag, újra, újság, újúl.

ÚJJ, újja, újjal, újjat, újjatlan, újjas, újjnyi, újjol,
újjongat.

ÚL.

ÚN, unadalom, unakodik, unakoszik, unakszik,
unalkodik, unalkozik, unalom, unandó,
unat, unatlan, unás,

und, unni, unos, unszol, untalan, untat,
untt.

ÚR, ura, uradalom, ural, uraly, uram, uras,
uraság, uratlan, úri, úrné, úrrá.

ÚSZ, uszamik, uszány, úszás, úszdogal, úszhat,
úszkah, úszkorál, uszovány, uszó, úsztat.

ÚT, úta, utall, utas, utat, utatlan, utaz, után,
útba, útban, útból, úti, útja, útnak, útnál,

uton, utóink, utól, útra, útrúl, útsza, úttal.

ÚTÁL, útálat, útálás, útáló, útáltat, útáltt,
útálva.

Summa 10.

UBOR.

UBOR.

UBORKA. Cucumer. M. A.

Uborka-fa — Föl hágott az uborka-fára. km.

Uborka-mag. Semen cucumeris.

Uborka-saláta. Acetaria e cucumeribus.

Uborkás. Cucumerarius. M. A.

Uborkás hordó. Vas cucumerarium.

Uborkás kert. Cucumerarium. M. A.

UBORNAK. Sz. P. Szala Vben.

UCS.

UCS.

UCSA (Alsó, fölső). E. FF. Fogaras Vidékében.

UCSÓ. Acus. palea. M. A. Ócsó. úcsú. CM.

Ucsós. Acerosus. M. A. Úcsús. CM.

UDU.

UDU. Cavum. PP. Lásd ADU.

Uduja a' fognak. Holmiscus. PP.

UDVA (udua). F. és Patak Zemplin Vben.

UDVAR (Udu-ar, uduar, udvar. Quasi cavum spatium domus). Aula, curia. M. A. Habzó tenger az udvar. km.

Udvar-állás. Conventus aulicus. M. A.

Udvar-bíró. Provisor. M. A. NC. p. 267.

Hof-richter. Nem fél a' király udvar-bírótól. km.

Udvar' falva. E. F. Maros Székében.

Udvar' hadnagya. Praefectus praetorio. M. A.

Udvar-ház. Domus nobilitaris, nobile praedium, curia. M. A. PP. Praetorium. CM.

Udvar' hazugja. Scurra. NC. p. 223. PP.

Udvar-hely. R. Residentia principis.

Hof-burg. Udvari vár. S. I.

Udvar-hely. t. h. n. M. és E. Országban.

Udvar-hírdetés. Indictio conventus aulici. M. A.

Udvar-mester. Magister aulae.

Udvar-nép. Aulici. Pázm. Kal. p. 510.

Udvar' népe. Ejus aulici. Pázm. Kal. p. 853.

* Himes udvar. Anonym. cap. XVII.

Királyi udvar. Aula regia.

Nagy udvar — A' nagy udvarokból is mentek menny-országba. km.

Nád-udvar. MV. Szabolcs Vben. F. Pest Vben.

Pázsintos udvaron lakik a' szegénység. km.

Új udvar. F. Szala Vben.

Udvara. Ejus aula.

Hold' udvara. Halo lunae. NC. p. 9.

Nap' udvara. Halo solis. M. A.

Udvarbeli. Aulicus, aulae familiaris. S. I.

Udvard. FF. Baranya, Komárom, és Soprony Vkben.

Udvardi. Sz. P. Veszprém Vben.

Udvari. Aulicus. M. A. A' ki mód nélkül udvari, nem udvari. km.

Udvari. FF. Bihar, Szala, Szathmár, és Tolna Vben.

Udvari ajánlás. Káldi, Innepn. Pred. p. 338.

Udvari bejáró. Aulae familiaris.

Udvari bolond. Morio, sannio. PP.

Udvari csel-vetés. Faludi, U. E. 1. R. p. 16.

Udvari csúf. R. Scurra aulicus. S. I.

Udvari dáma. Nobilis mulier e ministerio aulico.

Udvari deliség. Faludi, N. E. p. 62.

Udvari ember. Homo aulicus.

Udvari élet. Vita aulica. Az udvari élet keserü falatot is ád. km.

Udvari fark. Comitiva aulae. Faludi, N. E. p. 134.

Udvari gyász. Luctus aulicus.

Udvari had. Miles praetorianus. PP.

Udvari hazudozás. Ars parasitica. S. I.

Udvari háboru. Faludi, N. A. p. 248.

Udvari hivatal. Officium aulicum. Faludi, N. A. p. 211.

Udvari inas. Faludi, T. É. p. 127,

Udvari kamara. Camera aulica.

Udvari kapitány. Curiae magister, aulae praefectus. S. I.

Udvari kapsi. Faludi, N. E. p. 44.

Udvari káplán. Capellanus aulicus. Faludi, N. U. p. 88.

Udvari kápolna. Capella aulica.

Udvari leány-aszszony. Abra. PP.

Udvari lé-hüttő. Csuzi, Tromb. p. 265.

Udvari másolás. Csuzi, Tromb. p. 28.

Udvari nép. Faludi, E. M. p. 247.

Udvari orvos. Archiater. S. I.

Udvari pap. Curio. M. A.

Udvari pilula.

Udvari szó-járások. Pázm. Pred. p. 309.

Udvari tanács. Consilium aulicum. Faludi, T. É. p. 233.

Udvari tanácsos. Consiliarius aulicus.

Udvari tisztek, és szolgák. Faludi, N.

U. p. 97.

Udvari tömjény. Csuzi, Síp. p. 20.

Udvari zsidó. Judaeus aulicus. Hofjude.

Udvariás. Aulicus, urbanus, politus. Höflich. S. I.

Udvariáskodik. Studet urbanitati. Vajda, 1. K. p. 418.

Udvariátlan. Inurbanus, impolitus. Csuzi, Síp. p. 253.

Udvariátlanság. Inurbanitas. Csuzi, Síp. p. 669.

Udvariság. Urbanitas, humanitas, mores aulici.

Pázm, Pred. p. 752. Faludi,

N. U. p. 52.

Udvarnok. Aulicus, aulae familiaris. Faludi, N.

E. p. 149. N. A. p. 240.

Udvarnok. FF. Hont, Nyitra, Szala, Torna, és Posony Vkben.

Udvarol. Ministrat. famulatur, insertit,

honorem exhibet. M. A.

Meg udvarolja. Faludi, N. E. p. 137.

Udvarlás. Faludi, N. A. p. 49.

Udvarló. Ministrans, famulans. M. A.

Udvarló inas. Faludi, N. U. p. 87.

Udvarló kamara. Faludi, N. U. p. 97.

Udvarló leány. Faludi, T. É. p. 132.

Udvarló palota. Procoeton. PP.

Udvaroltat, udvaroltatja. Curat sibi insertiri.

Faludi, U. E. 1. R. p. 43.

Udvaronként. Curiatim. M. A.

Udvaros. Aulicaster. M. A. Mikes, Török orsz.

Level. p. 130.

Udvaroskodik.

Udvaroskodás. Thordai Sámuel' Kéziratiban.

Udvar áll. Aulam lustrat, aulicum conventum

habet. M. A.

Udvart hírdet. Convocat aulam, indicit conventum aulicum. M. A.

UDUS. Cariosus. Csere János, M. Encycl

p. 202.

UDVAS. (Udu-as, uduas, udvas). Cavus,

cariosus, carie exesus.

Udvas fa. Arbor carie exesa.

Udvas fogak. Concavi dentes, putridi dentes. PP.

UG.

UG. F. Heves Vben. Sz. PP. Vas, és Veszprém Vkben.

UGAR. Arvum, novalis, vervactum. M. A.

Ugarol, ugarolja. Agrum proscindit, no-

vat. M. A. PP.

Ugarlás. Proscissio agri, novatio, subactio, versio terrae. M. A. PP.

UGAT, ugatja. Latrat. M. A. Az eb a' lánczon

ugathat, de nem haraphat.

Ellene ugat. Obgannit, oblatrat. M. A.

Ki ugatja. Elatrat. M. A. A' halál kutyáji ugatnak ki belőle. km.

Le ugatja. Ugatással v. rágalmazással meg győzi. S. I.

Meg ugatja. Allatrat, conlatrat. M. A. A' komondor nem sokat törődik, ha meg ugatja is a' kis kutya. km.

Reá ugat. Allatrat. M. A.

Ugatás. Latratus. M. A.

Eb-ugatás nem hallik menny-országba. km.

Ugató. Latrator. M. A.

Ugató gyomor. Venter nimis esuriens. Pázm. Pred. p. 327.	Ugrócz. E. F. Doboka Vben.	
UGOCSA. Vár-omladék.	Ugrócz (Kis, nagy). FF. Bars Vben. Zay-ugrócz. F. Trencsin Vben.	UROK.
Ugocsa Vármegye. Comitatus Ugocsis.	Ugrós. Saltatorius.	UROK. Lásd Hurok. Sz. D.
UGOD. F. Veszprém Vben.	UGROTT.	URKOZ, urkozza.
	Ki ugrott barát. Monachus desertor. S. I.	Urkozás. Nodus mobilis. PP.
UGRik.	UGORDik. Saltat. M. A.	USS.
UGRik. Saltat. M. A. Ugrik, mint a' főtt rák. km.	Ki ugordik. Exilit, prosilit. M. A.	USS.
Alá ugrik. Desaltat, desilit, desultat. M. A.	Le ugordik. Desilit. Káldi, Judic. 4. 15.	USSANT. Profugit, aufugit. Sz. D. Illant.
Által ugrik, által ugorja. Transilit. M. A.	Ugordás. Saltatio. M. A.	USSINT. idem.
Akkor mondj hoppot, mikor által ugartad az árkot. km. és természetes hexametrum.	Ugordást segítő rúd. Halter. PP.	
Bé ugrik. Insilit.	Ugordó. Prágai, p. 832 „Ez az siralmas nótának nehéz ugordója.“	UZS.
Bele ugrik. idem. S. I.	Ugordós. Szökös. Sz. D.	
El ugrik. Profugit, fuga se salvat, absilit.	UGORGYÁN Igy nevezik Szalában Lenti' táján a' szívérványt.	UZS.
El ugorja - El ugrotta, mint a' Péri leány a' férjhez ment. km.	UGORKA. Cucumis, cucumer. M. A. Lásd Uborka.	UZSA. Sz. P. Nógrád Vben.
Elé ugrik. Prosilit. M. A.	Ugorkás hely. Cucumerarium. M. A.	Szent lélek-Uzsa. Sz. P. Szala Vben.
Elő ugrik. idem. S. I.	UGORNYA. F. Bereg Vben.	UZSOK. F. Ung Vben.
Elől ugrik. Praesilit. M. A.		UZSONA. Merenda. Lásd Ozsona. S. I.
Föl ugrik. Subsilit. M. A.	UH.	Uzsana-korig. Usque tempus merendae. Zvonarics, 1. R. p. 397.
Ki ugrik. Exilit, prosilit. M. A. Mindenkor leg szebb hal volt az, mely ki ugrott a' hálóból. km.	UH.	UZSORA.
Le ugrik. Desilit, deorsum saltat. M. A.	UHO. Cucubat. S. I. Uhog a' bagoly. Sz. D.	UZSORA. Foenus, usura. M. A.
Meg ugrik. Profugit.	Lásd „Huhog“.	Uzsora-képpen. Foenerato. PP.
Oda ugrik. Adsilit.	UK.	UZSORÁLKODik. Foeneratur.
Reá ugrik. idem. M. A.	UK. F. Szala Vben.	Uzsorázkodás. Foeneratio. M. A.
Viszsa ugrik. Resilit, resultat. S. I.	UNG.	UZSORÁRA adja. Foeneratur. M. A. UZSORÁS.
UGRA. F. Heves Vben. E. FF. Küküllő Vben, és Kő-halom' Székében.		Usurarius, foeneratur, danista. item danisticus. M. A.
Ugrál. Saltat. M. A. Ugrál, mint a' kecske-bak. km.	UNG. Sz. P. Szala Vben.	Uzsorás ember. Tocultio. PP.
Ugrálás. Saltatio.	Ung-vár. MV. Ung Vben. Ungvári bor,	Uzsoráskodik. Foeneratur. M. A.
Föl ugrálás. Subsultatio. M. A.	Beregi búza, Nyíri makk nem tesz bőséget. km. Dug. 1. R. p. 172.	UZSORÁVAL. Foenerato. M. A.
Ugráló. Saltitans.	Ung Vármegye. Comitatus Ungvariensis.	USZ.
Ugrálgat. Saltitat.		USZ. Canem ad latratum excitantis vox. Usz, usz.
Ugrándozik. Saltat. M. A.	UNIKORNIS.	USZÍT, uszítja. Excitat ad latratum, ad praedam concitat. PP. Lásd Huszít.
Reá ugrándozik. Assultat. M. A.	UNIKORNIS. Monoceros, unicornis. M. A.	Föl uszítja.
Viszsa ugrándozik. Resultat. M. A.		Reá uszítja.
Ugrándozás. Saltatio, saltatus. M. A.	UNOK.	USZU. Voces excitantis canem ad latratum. S. I.
Ugrándozó. Saltator. M. A.	UNOK. E. F. Doboka Vben.	Uszu szó. Evax, evohe v. age, agedum,
Ugrándozva. Subsultim, saltuatim. M. A.	UNOKA. Nepos. M. A.	agesis, agite. S. I.
Reá ugrándozva. Assultim. M. A.	Unoka. E. F. Torda Vben.	Uszu rajta. idem. S. I.
Ugrándozdogal. Saltitat. M. A.	Unoka-leány. Neptis. M. A.	UZ.
Ugrány. Jaculus. Springer. S. I.	Unokám. Meus nepos.	UZ.
UGRASZT, ugraszítja. Facit exilire. S. I.	Unokám' fia. Pronepos. Másod unokám. S. I.	UZD. Sz. PP. Somogy, és Tolna Vben.
Föl ugraszítja. Facit ut prosiliat. S. I.	Unokám' unokája. Abnepos. Harmad unokám. S. I.	
UGRAT, ugratja. Facit exilire. Meg ugratom az ebet alattad. km.	UNY.	
Bé ugrat. Csuzi, Tromb. p. 535.	UNY. F. Esztergom Vben.	
UGRÁS. Saltus. M. A.	UNYOM (Kis, nagy). FF. Vas Vben.	
Elé ugrás. Prosuitus, abscessio. M. A.	URBÁN.	
Halálos ugrás. Salto mortale.	URBÁN. t. f. n. Urbanus. Lásd „Orbán“ Urbán' falva. F. Vas Vben.	Ű.
Reá ugrás. Assultus. M. A.		
UGROS (mint Fogdos). Saltat, salit. S. I.	URBÁRIOM.	
UGRÓ. Saltans, prosiliens. M. A.	URBÁRIOM. Modus praescriptus praestationum colonialium. S. I.	
Ugró. Csárda, Zemplin Vben.	URBÁRIOMA. Ejus urbarium.	
Ugró fű. Lathyris, noli me tangere.	Ördög' urbárioma. Vajda, 1. K. p. 341.	
Springkraut. S. I.		
Ugró gyökér. idem. S. I.		
Ugró háló. Bizonyos madarász-háló. S. I.		
Ugró kút. Fons saliens. Faludi, T. É. p. 178.		
Ugró víz. Aqua saliens. Szökő víz. Sz. D. S. I.		
Viszsa ugró. Elasticus. S. I.		

- Úgy annyira. Adeo, tantopere. M. A.
 Úgy ám. Sic certe, ita sane, utique.
 Úgy ám, ha meg fizetsz. Sz. D. S. I.
 Úgy de. Ast, verum, atqui. Úgy de, ha utól
 érnek. S. I.
 Úgy-e? Siccine? itane? CM. M. A.
 Úgy-e bár? Nonne? S. I.
 Úgy jár. Sic ei eveniet, v. sic incedit.
 Úgy-mint. Utpote, utputa, ceu, circiter,
 ferme, velut. M. A.
 Úgy mond. Inquit, ait. M. A.
 Úgy szólnán. Ita loquendo. S. I.
 Úgy tott. Ita inquam. M. A.
 Úgy tatt. idem. Sz. D.
 Úgy van. Ita est. Úgy vagyunk, mint a' jégen
 álló. km.
 Légyen úgy. Esto. *V r a n c s i c s*.
 UGYAN. Etiam. M. A. Aequae, plane, recte. S. I.
 Ugyan. Quidem, equidem. Én ugyan ott
 valék, de ő el nem jött.
 Ugyan. Omnino. Ugyan meg rakták, ugyan el
 lődültt, ugyan meg járta. S. I.
 Ugyan. Quam. Ugyan apró, ugyan szép,
 ugyan nagy, ugyan kicsiny.
 Ugyan — ugyan mondd meg — ugyan mit
 akarsz — ugyan hagyj békét. S. I.
 Ugyan akkor. Eodem tempore, tunc, tum. S.
 I.
 Ugyan annyi. Totidem, tantumdem, aequali
 numero. S. I.
 Ugyan az. Idem. M. A. Idem ille.
 Ugyan azért. Recte ideo.
 Ugyan csak. Tandem.
 Ugyan ez. Hic ipse. S. I.
 Ugyan is. Enimvero. S. I.
 Ugyan oda. Eodem. S. I.
 Ugyan onnan. Indidem. M. A.
 Ugyan olly nagy. Tantusdem, aequae magnus.
 S. I.
 Ugyan ott. Ibidem. M. A.
 Ugyan úgy. Perinde, similiter, eodem modo,
 simili ratione. S. I.
 Ugyan úgy-e? Siccine, itane? S. I.
 Ugyan vagyok. Resto, supersum, superstito,
 vivo. M. A.
- ÚJ.
- ÚJ. Novus, recens. M. A.
 Új bánya. Regiomontum. Sz. KV. Bars Vben.
 Új bor. Vinum hornum. Idei bor. S. I.
 Új bőrbe öltözött. Novam induit pellem.
 Új búza' kenyere. Sitanus panis. PP.
 Új egyház. E. MV. Új egyház' Székében.
 Új esztendő. Annus novus. M. A.
 Új esztendői ajándék. Strena, apophoreta. M.
 A.
 Új ének — Az új éneket öröme est éneklék. km.
 Új falu. t. h. n. M. és E. Országban.
 Új fazék. Olla rudis, non usurpata. S. I.
 Új' fejébe kölcsönöz.
 Új formán. Nove. PP.
 Új hajtás. Germinatio, pullulatio. S. I.
 Új házások. Neonupti. S. I.
 Új hegy. F. Vas Vben.
 Új hely. t. h. n.
 Új hitű. Neotericus. Pázm. Kal. p. 89.
 Új hold. Novilunium. M. A.
 Új hús, melyet most nyúztak. Ab laniena
 recens caro. PP.
 Új ízek' csomója. Condylus. M. A.
 Új kapu. Bámészokodik, mint a' borjú az új
 kapun. km.
 Új katona. Tyro militaris.
- Új káposzta. Brassica novella. S. I.
 Új kenyér. Panis sitanius. S. I.
 Új keresztény. Anabaptista, memnonista. S. I.
 Új kiadás. Nova editio.
 Új király, új törvény. km.
 Új könyvek. Novi libri.
 Új lak. Colonia. item. t. h. n.
 Új lakos. Colonus, novus incola. S. I.
 Új major. Major Vas Vben.
 Új mise. Primitiae.
 Új mód. Mos recens, novissimus. S. I.
 Új módi. Moris ultimi, juxta modum
 novissimum. S. I.
 Új nemü. Generis novissimi, recentissimi. S.
 I.
 Új nép. F. Somogy Vben. Sz. P. Szala Vben.
 Új növet. Germen, surculus, cyma. S. I.
 Új növés. Novellus. M. A.
 Új Palánka. F. Bács Vben.
 Új pénz Numus asper. PP. Nova moneta.
 Új polgár. Zingarus.
 Új ruha. Nova vestis.
 Új szállás. F. Abatúj Vben. it. Colonia.
 S. I.
 Új szálló. Colonus, novus incola. S. I.
 Új szántás. Vervacti proscissio.
 Új szántásba vet.
 Új szántott föld. Novalis, novale. S. I.
 Új szita szegen függ. km.
 Új szó. Pázm. Kal. p. 873.
 Új tarisznya — Egy avított zsákból két új
 tarisznya. km.
 Új tó. F. Baranya Vben.
 Új udvar. F. Szala Vben.
 Új vágás. E. F. Kraszna Vben.
 Új vár. t. h. n.
 Új város. Neapolis. M. A. item t. h. n.
 Új városi. Neapolitanus. M. A.
 Új városka. MVV. Szathmár, és Nyitra Vkben.
 Új vásár. F. Gömör Vben.
 Új vidék. Neoplanta. Sz. KV. Bács Vben.
 Új világ. America. S. I.
 Új világ. Csárda Gömör Vben. Sz. P. Szepes
 Vben.
 Új vitéz. Miles novitius, tyro militaris. S. I.
 ÚJANTAN. Recens, noviter. M. A. PP.
 Újantan. Minapiban. Pázm. Kal. p. 150.
 ÚJDON. Novus, recens, neotericus. S. I.
 Újdon új. Recentissimus, novissimus, novus.
 Faludi. N. U. p. 41.
 Újdoni (mint Hajdani). idem.
 Újdoni mód. Sz. D.
 Újdoniság (mint Hajdaniság). Novitas. Sz. D.
 Újdonoz. Novum morem sequitur. S. I. Sz. D.
 ÚJÍT, újítja. Novat. M. A.
 Meg újítja. Renovat, instaurat, restaurat,
 reparat, it. Recreat, refocillat. M. A.
 Újítás. Novatio. M. A.
 Meg újítás. Innovatio, renovamen, reparatio,
 instauratio, it. Recreatio. M. A.
 Újítgat, újítgatja. Identidem novat.
 Újíton újítsuk. Pázm. Pred. p. 325.
 Újító. Novator. M. A.
 Újítónó. M. A. Újítóné. PP. Novatrix.
 Meg újító. Reparator, renovator,
 instaurator, rector. M. A.
 ÚJA, Ejus novum.
 Úja van az holdnak. Novilunium est,
 ÚJJÁ. In novum.
 Újjá születetlen. Non renatus. Martonfalvi
 György, Tanító Theol. p. 423.
 Újjá válik. Renovatur.
 ÚJOLAG. Denuo M. A.
 Újlag földi a' házát. Tectum resarcit. PP.
 ÚJOLAN. Recens, noviter. M. A.
- ÚJON. In novo, denuo, de novo. S. I.
 Újoncz. Tyro novitius. S. I.
 Újonnan. Denuo, noviter. M. A.
 Újonnan épültt. Reaedificatus.
 Újonnan szülés. Regeneratio. M. A.
 Újonnan szüli. Regignit, regenerat. M. A.
 Újonnan születés. Regeneratio. M. A.
 Újonnan szülő. Regenerans. M. A.
 Újonnan szülött. Regeneratus.
 Újonta.
 Újontában. Noviter, recens. M. A. Újon-
 tában sokat ér a' ruha. Sz. D.
 ÚJOSLAG. Denuo. M. A.
 ÚJRA. Denuo, noviter, recenter, iterum,
 rursum. S. I.
 Újra csirázik. Regerminat. S. I.
 Újra ki hajt. idem.
 Újra élő. Redivivus. S. I.
 Újra föl éled. Reviviscit.
 Újra kél. Resurgit. S. I.
 Újra kezdi. Repetit, reauspicatur,
 redintegrat. S. I.
 Újra méri. Remetitur. S. I.
 Újra nyomtatja a' könyvet. Repetit
 editionem libri, denuo typis exscribit.
 S. I.
 Újra születik. Regeneratur, renascitur. S. I.
 Újra teremti. Recreat. S. I.
 Újra vágó. Studet novis rebus. S. I.
 Újra vágó. Novitatis amans. Neugierig. S. I.
 ÚJSÁG. Novitas. M. A. it. Ephemerides,
 commentarius de rebus nuper gestis. S. I.
 Mi újság? Quid novi?
 Újság-író. Scriptor pagellarum publicarum,
 vulgo novalista.
 Újság-levél. Pagella publica. Geidler H. okt.
 p. 137. Zeitungsbblatt. S. I.
 Újságol, újságolja. Nova narrat, recitat,
 memorat. Sz. D. S. I.
 Újságos. Abundans novitatibus.
 Újságos régiségek. Faludi. T. É. p. 63.
 Újságul. Pro novis, instar novarum rerum.
 Újságul azt írhatom.
 ÚJÚL. Innovatur, renovatur, restauratur. M. A.
 Ki újul. Revirescit.
 Meg újul. Renovatur, instauratur, creatur.
 M. A.
 Meg újultt a' hold.
 Újulás. Innovatio, renovatio. M. A.
 Meg újulás. Renovamen, innovatio. M. A.
 Újultt. Innovatus, renovatus. M. A.
 Újultta. Ejus innovatum. Hold' újultta. Sz.
 D.

ÚJJ.	Únakodott fáradság. Pázm. Pred. p. 339. Unakodva teszi a' dolgot. Sz. D.	Undorít, undorítja. Fastidium adfert, creat, nauseam inducit, conciliat. S. I.
ÚJJ. Digitus. M. A. Úgy tudom, mint az őt újomat. km.	UNAKOSZik. Taedio afficitur. Vajda, 1. K. p. 520. Meg unakoszik. Vajda, 2. K. p. 40. 736.	Undorító. Nauseam adferens.
Újj' bögye. Digiti ventriculus. S. I.	UNAKOZik. idem. Pázm. Pred. p. 334.	Undorodik. Fastidit, nauseat, horret. S. I.
Újj-fű. Gyüszű-fű. Digitalis. M. A.	Meg unakozik. Pázm. Pred. p. 1056.	El undorodik. Abhorret.
Újj-hegy. Extremitas digiti.	Únakozás. Pázm. Pred. p. 64. 315. 1078.	Meg undorodik. Nausea capitur.
Újj-hegygyel illeti. Extremis tangit digitis.	UNALKODik. Taedio corripitur.	Undoroszik. Zvonarics, Postilla. 1. R. p. 320. 783.
* Kis újj. Digitulus. NC. p. 185.	Meg unalkodik. Csuzi, Síp. p. 31. 505.	UNNI jó. Pázmáni jocus de unione. Kal. p. 141.
Közép újj. Digitus medius, famosus, impudicus, stultus, fidius, infamis. NC. p. 187.	Faludi, N. A. p. 144.	UNOS.
Láb-újj. Digitus pedis. NC. p. 191.	UNALKOZik. idem. Sz. D.	Unos unttig. Usque ad nauseam.
Mutató újj. Digitus index. NC. p. 185.	UNALOM. Taedium, fastidium. M. A. A' szép, 's jó, ha többször mondod is, nem szerezh unalmat. km.	Unos untalan. Pesthi' Meséji. p. 25. 39.
Nevendékeny újj. Annularis, medicinalis, digitus medicus. NC. p. 187.	Unalmas. Taediosus, fastidiosus. M. A.	UNSZOL, unszolja. Instigat, instimulat. it. Invitat. M. A.
Nőtelen újj.	Unalmas dolog. Sz. D.	Unszolás. Instigatio, abhortatio, instimulatio. M. A. A' gyakor unszolás indítja a' gyermeket. km.
ÚJJA. Ejus digitus. A' ki mézet metsz, újjait nyalogatja. km.	Unalmasan. Taediose, fastidiose. M. A.	Unszolat. Ceulasma, stimulus, incitamentum. S. I.
Mente' újja. Manica clamydis.	Unalmaskodik. Molestat, infestat, est importunus. Faludi, U. E. 2. R. p. 17.	UNTALAN. Jugiter, semper, indefesse, continue, indesinenter. M. A.
Ruha' újja. Manica. M. A.	Unalmatos (mint Szorgalmatos). Taediosus.	Mind untalan. idem.
Szür' újja. Manica gausapis.	Unalmatosság. Taediositas. Kapitár István Halotti Pred. p. 26.	UNTAT, untatja. Sollicitat, urget, molestat, multa, petitione alicui taediosus est. M. A.
ÚJJAL való pattantás, fütttyentés. Talitrum. M. A.	Unalmastat, unalmaztatja. Taedium causat, fastidium creat. Epistolae Pázm. Tom. 2. p. 11.	El untatja. Flagitat improbe, taedio afficit. M. A.
ÚJJAT von. Contendit.	UNANDÓ. Taedio dignum.	Untatás. Sollicitatio, flagitatio. M. A. Faludi, N. U. p. 109.
ÚJJATLAN. Digitis carens. it. Non manicatus, sine manicis. M. A.	Unandóság, Taediositas. S. I.	Untató. Molestus sollicitator.
Újjatlan foszlány. Exomis. CM. M. A.	UNAT. Taedium.	Untató kérdés. Pázm. Kal. p. 417.
Újjatlan ruha. Exomis, adassus. S. I.	Unatkozik. Taedio capitur.	Untatott.
ÚJJAS. Digitatus, manicatus. M. A.	El unatkozik. Sz. D.	Untatott ital. Faludi, N. U. p. 116.
Újjas ruha. Manicatus. CM.	Meg unatkozik. Taedio afficitur. PP.	UNTT. A' kire reá unnak. Taedulus, taediosus.
ÚJJNYI. Digitalis.	Unatkozás. Gyöngyösi. 1. Dar. p. 106.	Meg untt. Taediosus. M. A. Nem voltál meg untt gyermekem. Faludi, T. É. p. 90.
Egy újnyi, két újnyi 's a' t.	Unatkozat. Sz. D.	Meg untt izetlenség. Faludi, E. M. p. 243.
ÚJJOL, újjolja. Digitis tangit, contrectat.	Unatkozó. Sz. D.	243. Untta. Ejus nauseatio.
Újjal illeti. S. I.	UNATLAN. Indefesse, sine taedio. M. A.	El unttában. In sui taedio.
ÚJJONGAT. Újjal integet. it. Ovat, cum jubilo exclamat. S. I.	Unatlanúl. idem. S. I.	Meg unttában. idem.
ÚL.	UNÁS. Taedium, fastidium. M. A.	Unttig. Ad taedium usque. M. A.
ÚL. Suffixum verbale, et adverbiale, post vocales obtusas, ut: Boldogúl, hatalmasúl, jovúl. etc.	El unás. idem. M. A.	Unttig elég. Satis ad nauseam.
ÚN.	Meg unás. Taedium. M. A.	Unttig kéri. Usque ad ravim poscit. M. A.
ÚN, únja. Fastidit, taedet. M. A.	UND.	
Belé ún. Nauseat, fastidit, capit taedium. S. I.	Undok. Foedus, spurcus, nauseosus, taedium adferens. M. A. S. I.	ÚR.
El únja. Pastidit, taedet, nauseat. M. A.	Undok beszéd. Spurciloquium, turpiloquium. S. I.	ÚR. Dominus, herus. M. A. Szegény legény nem nagy úr, a' mie van, ahhoz nyúl. km.
Hamar el únja' az, ki a' farkason akar szántani. km.	Undok beszédű. Spurcidicus. M. A.	Úr' angyala. Angelos domini, it. Oratio, quae sic incipit „Úr' angyala köszönté szép szűz Máriát 's a' t. Mondd el az úr' angyalát, valamint mondd el az hiszek egy istent.
El únja magát. Taedet sui.	Undokít, undokítja. Foedat, spurcat, cloacat. M. A.	Úr' asztala. Coena domini.
El úntam. Distaedet, pertaesum est. M. A.	A.	Úr-bér. Sz. P. Szala Vben.
Meg únja. Taedet, pertaedet, fastidit. M. A.	Meg undokítja. Couspurcat, contaminat. M. A. Tetrat. CM.	Úr' bora — Reám szokott, mint az úr' borára. km.
Hamar kezd, hamar meg únja. km.	Undokítás. Contaminatio. Pázm. Pred. p. 667.	Úr' dolga. Negotium domini v. labor subditorum dominis praestari solitus. S. I.
Reá ún. Nauseat, fastidit. Reá untt fogsága' helyére.	Meg undokítás. Conspurcatio. PP.	Úr-fi. Herulus. Sok a' kisaszszony, kevés az úrfi. km.
Rájnás.	Undokító. Spurcificus. M. A.	Úr-fi korában. Eo tempore, dum herulus fuit.
UNADALOM. Taedium. Mikes, Török orsz. Levelek. p. 200. 236. 250. 425.	Undokodik. Foedatur, spurcatur. S. I.	Úr-gomba. Boletus. CM. M. A.
Unadalmas. Taediosus. Mikes 1. c. p. 108. 147. 204. 390.	Undokol, undokolja. Foedat, spurcat. M. A.	Úr' hida. Sz. P. Fejér Vben.
Unadalmas lakás. Mikes. p. 437.	Undokló. Defoedans, spurcans, contaminans. M. A.	Úr-kút-pusztá. Sz. P. Veszprém Vben.
Unadalmas napok. Mikes. p. 111.	UNDOKOS.	
Unadalmas óság. Mikes. p. 243.	Undokoskodik. Conspurcatur. M. A.	
UNAKODik. Taedio afficitur. Faludi, N. U. p. 118.	Undokság. Foeditas, spurcitia, obscoenitas. M. A.	
El unalkodik. Pázm. Pred. p. 648.	Undokságos. Spurcus, conspurcatus, foedissimus. M. A. Ondokságos. Thelegdi, Felelet. p. 16.	
Meg únalkodik. Pázm. Pred. p. 490. 594.	Undokúl. Foede, spurce, obscoene. M. A.	
Únakodás. Káldi. Vasárnap Pred. p. 595.	Undokul (íge). Sordescit, spurcatur, foedatur. M. A.	
	Meg undokul. Beniczki, p. 70. Margit' Élete. p. 24.	
	Undor. Fastidiosus, nauseabundus, nauseans. S. I.	

<p>Úr-kúti üveg-bánya. Sz. P. Veszprém Vben. Úr' mennybe menetele. Ascensio domini. Áldozó. Úr-mező. F. Marmaros Vben. Úr' napja. Festum corporis christi. Pázm. Kal. p. 1031. Úr' széke. Sedes judiciaria domini ter- restralis. Úr' színe' változása. Transfiguratio domini. Pázm. Pred. p. 47. Úr' születése' napja. Nativitas christi. Karácson' napja. Úr'születeti után. Margit' Élete. p. 116. Úr' vétele. Sumtio corporis domini. Pázm. Pred. p. 1129. * Alig úr. Földes úr. Dominus terrestris, toparcha. Jó úr — A' ki jó szolga nem volt, nem lesz abból jó úr. km. Nagy úr. Magnus dominus it. Sultanus. Nincs oly nagy úr, ki meg nem szorúl. km. Nagyságos úr. Magnificus dominus. Sós úr. Salis perceptor. Szegény úrnak galamb-ház a' mézár- széke. km. Öreg úr. Sic vocatur parochus, qui ca- pellanum servat. URA. Ejus dominus. Ura. Sz. P. Szathmár Vben. Ura' fején tüzzelő feleség. Csuzi, Síp. p. 677. Ura-hagyott aszszony. Mulier deserta a marito. Ura-hagyott feleség. Faludi, E. M. p. 247. Ura-hagyott jószág. Faludi, N. E. p. 169. Ura légy szavadnak. Tartsd meg a' szavadat. Ura-szerető. Philodespotus. M. A. * Eb' ura fakó. km. Eb' ura kurta. km. Seregek' ura. Sabaath. Pázm. Pred. p. 1181. Uraj. Sz. P. Gómör Vben. Uraj új falu. F. Vas Vben. URADALOM. Dominium. S. I. Uradalmi. Doinialis. Uradalmi tiszt. Officialis dominalis. URAL, uralja (Úrnak mondja, isméri). Dominum agnoscit, herum veneratur, suspicit. M. A. Meg uralja. idem. Uralás. Faludi, U. E. 1. R. p. 22. Uralkodik. Dominatur, regnat. M. A. A' ki tőr, uralkodik. Uralkodás. Dominatio, dominatus. M. A. Uralkodogal. Imperitat. M. A. Uralkodó. Dominator, regnator. M. A. Uraltat, uraltatja. Faludi, U. E. 1. R. p. 43. Meg uraltatja magát. Curat se ut dominum honorari. URALY. E. FF. Torda Vben, és Maros Székében. URAM. Mi domine. Ez a' szó valaha nálunk korona-örökös is jegyzett, ha CINNANVS- nak hiszünk, a' ki IV-dik Istvánról azt írja: Stephano, (seniorem dico) URUMI dignitatem concesserunt, quo nomine ita apud Hungaros REGNI SUCCESSOR indicatur. Majd ezen értelemben föl van még a' francziáknál: „MONSIEUR.”</p>	<p>Uram atyám. Domine parens. Uram' fia. Fiam uram. URAS. A' kinek ura, vagy férje van. URASÁG. Dominatio, dominatus, dominium. M. A. Az uraságot könnyű meg szokni, nehéz el hagyni. km. Uraságos. Magnificus, basilicus. M. A. URATLAN. Adespotus, carens domino. S. I. Uraflan jószág. Caduca haereditas, possessio, bona caduca. PP. Uraflan menyecske. Dug. km. 2.R. p. 254. ÚRI. Dominicus, dominalis. M. A. Úri. F. Pest Vben. Úri állapot. Status dominalis. Pázm. Pred. p. 623. Úri ház. Pázm. Pred. p. 812. Faludi, N. U. p. 97. 146. Úri módon él. Vivit dominaliter. Sz. D. Úri név. A' béles-sütéshez, az úri névhez sok eszköz, kívántatik. km. Úri pallérság. Nagy István Mártirok' Coronája. p. 220. Úri palota. Palatium dominale. Pázm. Pred. p. 345. Faludi, N. E. p. 13. Úri parola. Faludi, N. E. p. 49. Úri pompa, koldus konyha nem egygyez a' tisztességgel. km. Úri rend. Faludi, N. A. p. 117. Úri szalonna. Heába fáj fogad az úri szalonnára. km. Úri személy. Faludi, N. U. p. 141. Úri természet. Faludi, N. E. p. 18. Úri tök. Patyolat-tök. Úri vendégek. Gratosi hospites. Úri viselet. Vestitus dominalis. Sz. D. Uriás. Magnificus, splendidus. S. I. Uriásos él. Splendide vivit. Sz. D. Uriáskodik. Affectat dominaliter agere, vivere, vestiri. ÚRNÉ. Domina, hera. M. A. PP. ÚRRÁ teszi. Nem úr az, a' ki senkit úrrá nem tehet km.</p>	<p>Úszható. Natalis. M. A. PP. ÚSZKA. F. Szathmár Vben. Úszkál. Natat. CM. Mind addig úszkál az alma, míg el merül. km. Úszikál. idem. Faludi, B. E. p. 114. N. A. p. 85. Úszikáló. Faludi, N. E. p. 195. ÚSZKORÁL (mint Csúszkorál). Úszkoráló. Csuzi, Síp. p. 212. Tromb. p. 661. USZOVÁNY. Faludi, N. A. p. 45. T. É. p. 321. Uszovány füstött ló. Gyöngyösi. USZÓ. Natator. M. A. Sokszor a' jó uszó is bele hal a' vízbe. km. Uszó állatok. Pázm. Pred. p. 62. Uszó bogár. Gyrimus. S. I. Uszó láb. Pes natatilis. Schwimmfuss. S. I. Uszó szárny. Pinna. S. I. Uszód. F. Pest Vben. ÚSZTAT, úsztatja. Facit natate. Meg úsztatja lovait. Úsztatás. Úsztató. Aquarium, natatile, natabulum. S. I. Úsztató. E. F. Közép Szolnok Vben. Úsztató hely. Natabula. M. A. L.</p>
	<p>ÚSZ.</p>	<p>ÚT.</p>
	<p>ÚSZ. Nat, natat. M. A. Víz' ellenére nehéz úszni. km. Alá úsz. Denatat. M. A. Által úsz, által úszsza. Tranat, transnatat. M. A. A' kutya csak kutya, ha tízszer által uszsa is a' Dunát. km. El úsz. Abnatat. M. A. Elöl úsz. Praenatat. M. A. Ki úsz. Enat, enatat. M. A. Le úsz. Denatat. M. A. Reá úsz. Adnatat, adnat. M. A. Viszsa úsz. Renat, renatat. M. A. ÚSZ. Úsz' falva. F. Sáros Vben. Úsz- patak. E. Patak Csík Székében. USZAMik. Nat, natat. Sz. D. Uszamas. Natatus, natatio. M. A. Uszamodik. Adnatat, natat. M. A. USZÁNY. Uszány-fű. Potamogeton natans. Béka- szőlő. S. I. ÚSZÁS. Natatio, natatus. M. A. El úzás. Abnatatio. M. A. ÚSZDOGAL. Natat. CM. M. A. ÚSZHAT. Potest natate. Úszhatatlan. Innabilis. CM. M. A. Által úszhatatlan folyam. Sz. D.</p>	<p>ÚT. Via, iter. M. A. Ott az út, hol a' kerék-vágás. km. Út-álló. Obsessor viae. Pázm. Pred. p. 845. Út-csináló. Pionier. Tiszti Szótár. p. 54. Út-fél. Viae vicinia. S. I. Út-félen. Juxta viam, secus viam. M. A. A' ki út-félen épít, sok mestere van annak. km. Chi fa la casa in piazza, o la fa alta, o la fa bassa. Út fut, minden házhoz be fut. Út-közben. In via, in itinere. S. I. Út-levél. Passuales. Sz. D. Út' mellyéke. Viae vicinia. S. I. Út-mellyéki. Viae vicinus, adjacens, quod secus viam existit. S. I. Út-mutató. Praevius. M. A. Út-mutató kalauz. Pázm. Pred. p. 1274. Út-mutató kő. Pázm. Pred. in praef. p. XVII. Út-törés. Viae praeparatio. S. I. Út-törő. Viae praeparator v. auctor, inceptor, praeparator. S. I. Út-vesztés. Deviatio, aberratio. S. I. Út-vesztő erdő. Faludi, T. É. p. 147. Út-vesztő kert. Labyrinthus. Molnár János. Faludi, N. U. p. 178. T. É. p. 74. Út-vesztő tétovázás. VM. p. 28. * Által-út. Via compendiaria. M. A. Ne keresd az által-utat, hogy kerülőbe ne akadj. km. Által-úton jár. Viam rectam ingreditur. M. A. Által-úttal. Breviter, summarie. S. I. Egyenes út. Rectus trames. S. K. Gyalog út. Via pedestris. Járatlan út. Via invia, salebra. S. K. Jártt út. Via trita. Jobb a' jártt út já- ratlannál, és a' való valótlanál. km. Kerengő út. Ambages, anfractus. S. K. Kereszt-út. Viae se se intersecantes. Kettős út. Bivium. S. K. Közép-út. Media via. Leg jobb a' közép- út. Medio tutissimus ibis. 37</p>

- Mély út. Via excisa inter colles.
Ország-út. Via regia. Régibb az ország- útnál. km.
Poros út. Pulverulenta via. S. K.
Posta-út. Via postalis.
Szány-út. Trahalis via. S. K.
Szekér-út. Via currulis. S. K.
Szoros út. Angusta via, passus. S. K.
Tévesztő út. Labyrinthus. S. K.
Töretlen út. Via invia.
Törött út. Jártt út, kemény út. Callis. CM.
ÚTA. Ejus via. Pázm. Kal. p. 449.
Úta-vesztett balgatagak. Pázm. Pred. p. 16.
Nem úta-vesztett, a' ki útára talál. VM. p. 6.
Ország' úta. Káldi, Innepn. Pred. p. 243.
UTALL. Ad viam se proripit.
El utallott. Excessit, evasit.
El van utalva. Úttal el van járva. p. o. a' szántó föld. Hallottam Ságon, 1820. Mart. 22.
UTAS. Habens iter. it. Viator, peregrinus.
Utas hely. Zvonárics, 1. R. p. 426.
Belső utas. Sz. P. Gómör Vben.
Külső utas. Sz. P. Nógrád Vben.
Utasít, utasítja. Inviat, viam monstrat. S. I.
El utasítja.
Utasítás. Inviatio.
Utasítás nélkül is el jár a' dologban. Sz. D.
Levél-utasítás. Directio epistolae. Sz. D.
UTAT mutat. Viam monstrat. A' vakondak mutat utat a' szemesnek. Faludi.
Utát nyít. Glaciem scindit. M. A.
Utát' tör. Viam facit, parat, aperit. S. I. Poros utat. km.
UTATLAN. Impervius, avius, invius. M. A. Prágai, p. 999.
Utatlan út. Via invia. S. K.
UTAZ. Peregrinatur, itineratur. Akkor jó utazni, mikor mind elől, mind hátul elegen mennek. km.
Be utazta Magyarországot.
El utaz. Discedit.
Viszsa utaz. Revertitur, redit, regreditur. S. I.
Utazás. Peregrinatio, itineratio. S. I.
Utazás' le írása. Itinerarium.
Utazó. Viator, peregrinus. Sz. D. Állj meg utazó. Siste viator.
Utazó könyv. Faludi, N. U. p. 161.
Utazó szekér. Faludi, T. É. p. 256.
UTÁN. Post.
Után való. Posterus, posticus. M. A.
Az után. Postea.
Utánna. Post illum. M. A.
Utánna ered. Insequitur.
Utánna esik.
Utánna jár. Assectatur. M. A.
Utánna indul.
Utánna következője. Ejus successor. Pázm. KaL p. 97.
Utánna lát. Operi insistit, opus persequitur, continuat. S. I.
Utánna megy. Sequitur, insequitur. S. I.
Utánna rándul.
Utánna siet. Properat assequi.
Utánna van.
Annak utánna. Dein, postea.
Minek utánna. Posteaquam.
Utánnad, utánnam. Post te, post me. M. A.
Utánnok, utánnokot, utánnunk. Post illos, post vos, post nos. M. A.
Utánra.
Holta utánra ne hallogassa. Vajda, 2. K. p. 417.
ÚTBA igazítja.
Útba ereszkedik. Faludi, T. É. p. 55.
- ÚTBAN van. In itinere constituitur.
ÚTBÓL ki tántorodik. Exorbitat. M. A.
Félre az útból. Decede de via.
Ki tért az útból. Deflexit e via.
ÚTI. Viarius, itinerarius. M. A.
Úti eleség. Viaticum. Káldi, Josue. 9. 5.
Úti fű. Arnoglossum, plantago. CM. M. A.
Úti füvet tett a' talpa alá. El szökött.
Úti jegy. Gruma. M. A.
Úti költség. Viaticum. CM. M. A. A' bölcseség leg jobb úti költség. km.
Úti késértet. Faludi, N. E. p. 4.
Úti lapu-fű. Plantago. PP.
Úti levél. Salvus conductus, literae passuales. M. A. Pázm. Kal. p. 1043.
Úti nehézség. Zvonárics, 1. R. p. 222. 260.
Úti porcsin. Centinodia. M. A.
Úti társ. Comes itineris. M. A. Leg jobb úti társ a' tele erszény. km. Dug. 2. R. p. 25.
Úti társaság. Comitatus. M. A. Úti társatlan. Incomes. M. A.
Úti tolvaj. Latro, praedo. S. I.
Úti szarandok. Peregrinus, peregrinator. M. A.
Úti szerenese. Prosperitas itineris. Káldi, 3. Esdrae. 8. 7.
Úti vám. Vectigal viarum. S. I.
Úti vezér. Dux viae. Kalauz. S. I.
ÚTJA. Ejus via. Majd be vágom az útját. km.
Útját el állották. Praecluserunt ejus viam.
Fele útjáról vissza tért.
Horgot vet az útjában. Deflectendo fallit insequentes.
Nap' útja. Zodiacus.
ÚTNAK szónak vége nincs. km.
Útnak indítja.
Útnak indul. Ha útnak indúltál, törd, a' hol csoportos. km.
ÚTNÁL. Régibb az ország-útnál. km.
UTON. In itinere.
Uton álló. Praedo, obsessor viarum.
Uton érték. Deprehensus. Könnyebb egy hazugot, hogysen egy sánta ebet uton érni. km.
Uton jár. Itineratur. M. A.
Uton járás. Iter. M. A.
Uton járó. Viator. CM. M. A.
Uton járó hely. Locus peregrinationis. Pázm. Pred. p. 85.
Uton igazság, otthonn barátság. km.
Uton fosztó. Latro, praedo. S. I.
Uton út-félen. Ubique, ubivis. S. I.
Nem egy uton beszél tolvaj a' vállatásban. km.
Roszsz uton nyertt jószág el vész nem sokára. km.
UTÓINK. Posterii nostri. S. I.
UTÓL. Ultimo, postremo. M. A.
Utól-étek. Bellaria. M. A.
Utól érhetetlen. Kit nem lehet el érni. S. I.
Utól érhető. Kit el lehet érni. S. I.
Utól éri. Assequitur, it. Deprehendit. S. I.
Utól hagyja. Relinquit a tergo. S. I.
Utól-írás. Postscriptum. S. I.
Utól járó. Postremus. S. I.
Utól járóba (mint elől járóba). Postremo, demum. S. I.
Utól-játék. Exodium, damma secundarium. Nachspiel. S. I.
Utól megy. Sequitur. S. I.
Utól-sör. Cerevisia secundaria. PP.
Utól-tag. Absegmen carnis cum cauda. Far-tó. S. I.
Utól-tál-étek. Epidipnides. M. A.
Utól van. Agmen claudit. S. I.
- Utól való. Posterior. M. A.
Leg utól. Zvonárics. 1. R. p. 742.
Utólabb. Serius, tardius. Sz. D. S. I.
Utólb, utóbb. Posterius. M. A.
Utólbán. Postremo. Zvonarics, 1. R. p. 566.
Utólbani (mint Előbbeni). Posterior. Pázm. Epist. T. 2. p. 11. VM. p. 115.
Utólb való. Zvonarics, 1. R. p. 804.
Utóbbi (utólbí). Posterior. Faludi, N. E. p. 115.
Utóbbi nyom. Posteritas. S. I.
Utóbbi világ. Posteritas, posteri. S. I.
Utóbbra. Ulterius.
Utólbra hagyja.
Utólbra marad.
Utólja. Postica, prora, postrema pars rei cuspium. M. A. Az eleje mindennek édesebb, mint az utólja. km.
Utólján. In ejus fine.
Utóljára. Ad ejus finem, postremo. Jobb előre félni, mint utóljára rettegni. km.
Utólra. Ad extremum. Zvonárics, 1. R. p. 296.
Utólsó. Postremus, ultimus. M. A.
Utólsó kenet. Extrema unctio.
Utólsó reménység. Phocica desperatio. M. A.
Utólsó tisztelet. Vég-tisztelet. Exequiae funebrales. S. I.
Utólszor. Ultimo, postremo. M. A.
ÚTRA Ad viam.
Útra bocsátás. Ablegatio. M. A.
Útra való. Viaticus, itinerarius, viatorius. CM. M. A.
Útra való eledel. Viaticum. M. A.
Más útra szeg. Pázm. Kal. p. 451. Pred. p. 191.
ÚTRÚL. De via.
Útrúl jött. Ex itinere rediit.
Útrúl ki térés. Diverticulum. PP.
ÚTSZA. Platea, vicus. M. A. Minden utzában lakik: Koldus.
Útsza-ablak. Fenestra versa in plateam. S. I.
Útsza-ajtó. Utsz' ajtó. Fores anticae. S. I.
Útsza' kapitánya. Sz. D.
Útsza-ki-rakás. Stratura plateae. Sz. D.
Útsza-rend. Faludi, N. U. p. 35.
Útsza' szemetje. Sz. D.
* Al-útsza. Platea inferior.
Czigány-útszára talált. km. Dug. 1. R. p. 264.
Deák-útsza. Fissura togae muliebris. S. K.
Eb-szorító útsza. Angoportus.
Föl-útsza. Platea superior.
Fő-útsza. Platea principalis.
Kar-útsza. Platea brachialis (Sabariae corrupte dicitur Karicsa).
Kis útsza. Vicus. S. K.

Ki rakott útsza. Platea strata. S. K.
 Nagy útsza. Platea major.
 Szoros útsza. Angiportus. S. K.
 Térj-meg útsza. Fundula, angiportum non
 pervium. S. K.
 Varga-útsza. Szűk a' varga-útszán még a'
 posztó-szűj is. km.
 Útszai. Platealis.
 Útszai rend-tartás. Sz. D.
 Útszánként. Vicatim. M. A.
 Útszás gyermek: csapongó.
 ÚTTAL.
 Egy úttal. Una fidelia.
 ÚTÚ.
 Jó útú a' nyár. Káldi, Innepn. Pred. p. 57.

ÚTÁL.

ÚTÁL, útálja. Spemnit, aspernatur, temnit,
 contemnit, abominatur, execra-

tur, aversatur, detestatur, fastidit. M. A.
 El útálja. Fastidit, abominatur.
 Meg útálja. Aspernatur, fastidit, contemnit,
 respuit. M. A.
 ÚTÁLAT. Detestatio, abominatio. M. A.
 Egész egy útálat. Detestabilis.
 Útálatos. Aspernabilis, contemtus, con-
 temtibilis, abominabilis, detestabilis,
 fastidiosus, execrabilis, execratus. M. A.
 Útálatos gyomok. Faludi, E. M. p. 247.
 Útálatoskodik. Agit res detestabiles. Sz. D. S. I.
 Útálatossá teszi. Facit detestabilem. Sz. D.
 Útálatosság. Abominatio, execratio. M. A.
 ÚTÁLÁS. Contemptio, aspernatio, despectio,
 despicientia, fastidium, execratus. M. A.
 El útálás. Abominatio, fastidium. M. A.

Meg útálás. Contemtus, despectus,
 despicientia. M. A.
 ÚTÁLÓ. Temtor, spretor, spernax, fastidiosus,
 contemptor. M. A.
 Meg útáló. Contemptor. M. A.
 Meg útálható. Contemptibilis. M. A.
 ÚTÁLTAT, útáltatja. Facit detestabilem. Pázm.
 Pred. p. 1247.
 El útáltatja. Facit, ut alter aversetur.
 Meg útáltatja. Ha adsz, adj jó szívvel, ha
 kérsz, vegyed jó kedvvel, és nem útáltatod
 meg magadat. km.
 ÚTÁLT. Spretus, contemptus, execratus. El
 útált edény. Beniczki, p. 49.
 Meg útáltt. Despectus, spretus. M. A.
 ÚTÁLVA. Fastidiose. M. A.
 Meg útálva. Contemptim, fastidiose. M. A.

Faint, illegible text in the top left corner, possibly a header or address block.

Faint, illegible text in the top middle section, possibly a body of a letter or document.

Faint, illegible text in the top right corner, possibly a signature or closing.

U.S. DEPARTMENT OF JUSTICE
FEDERAL BUREAU OF INVESTIGATION
WASHINGTON, D. C. 20535

Faint, illegible text in the top right section, possibly a date or reference number.

M u t a t ó

(Ü-és Ú-ból).

ÜB, übeg, übör.
 ÜD, üdít, üdó, üdöl, üdül, üdvöz.
 ÜG, üget.
 ÜH, ühödik, ühög.
 ÜK, ükör.
 ÜL, üld, üldögel, üledék, ülep, ület, ülés, ülke,
 ülő, ültet.
 ÜLL, ülle, üllet, üllés, üllő.
 ÜMÖG.

ÜN, ünög, ünség.
 ÜNNEP, ünnepe, ünnepel, ünnepes, ünnepi.
 ÜRMÉNY.
 ÜRÖM, ürmös, ürmöz.
 ÜST, üsti, üstöllést, üstös.
 ÜST, üstös.
 ÜSTÖK, üstöke, üstököl, üstökös, üstököz,
 üstöktelen.

ÜSZ, üszke, üszköllő, üszkötöl, üszög üszü.
 ÜT, ütet, ütetlen, ütés, ütközik, ütlek, ütlik,
 ütöget, ütött, ütő, üttet, ütü.
 ÜVEG, üvege, üveges, üvegezi.
 ÜVÖLT, üvöltés, üvöltő.
 ÜZEN, üzenet.

Summa 20.

Ú.
 ÚGY, ügye, ügyel, ügyekezík, ügyes, ügyetlen,
 ügyész, ügygyel, ügyibe.
 ÚL.

ÚNÖ, únói.
 ÚR, üre, üreg, üres, ürge, ürgeteg, úrít, úrk,
 ürög, úrü, úriül.

ÚZ (név), úze, üzöl.
 ÚZ, úzdögel, úzekedik, üzetlen, úzés, üzöget,
 üző, üzton.

Summa 6.

ÜB.
Vitrum. S. I. Lásd ÜVEG, ÖVEG.
ÜBÖR. Sz. D. Bár jól huzzad übrödöt NN.
kaptájára.
Übörke. S. I.

ÜD.

ÜD.
Üd-nep. Festum. M. A. PP. Lásd alább Ünnepe.
ÜDÍT, üdíti. Üdövel meg neveli, meg hizlalja.
Meg üdíti: meg hizlalja.
ÜDŐ. Tempus, tempestas, vide IDŐ. M. A.
Üdő előtt szül. Abortat. M. A.
Üdő' forgásában. Vertente
tempore. Pázm. Kal. p. 436.
Üdő fölött való. Extemporalis. M.

ÜBEG.

A.
Üdő-hallasztás. Pázm. Pred. p. 170.
Üdő' jártára. Pázm. Pred. p. 317. 347.
Üdő-vesztés. Perditio temporis. Káldi,
Innepn. Pred. p. 427.
Üdő-vesztő. Temporis perditio. Pázm. Pred.
p. 1058.
Üdő-vontatás. Pázm. Kal. p. 25. Pred. p.
254.

Üdős. Annosus, grandaevus. M. A.
Üdősödik. Grandaevus fit.
Meg üdősödik. idem. Pázm. Pred. p. 209.
Üdösség. Grandaevitas. M. A.
Üdétlen szülés. Abortus. CM.
ÜDÖL, üdöli, üdli, ülli. R. Festum celebrat,
feriatur. Lásd ÜLL, ülli.
Üdli, Tasi Gáspár. p. 18.
ÜDÜL. Evigilat, expergefit. M. A.
Föl üdül. idem. M. A. Káldi, Vasárnapi Pred.
p. 572. 577.
ÜDVÖZ. Sospes, salutatus, benedictus. M. A.
Üdvöz légy. Salve, salvus sis. M. A.
Üdvözít, üdvözíti. Salvat, beat, salvum facit. M.
A.
Üdvözítés. Salvatio. Pázm. Pred. p. 179.
Üdvözítő. Salvator. M. A.
Üdvözöl, üdvözöli, üdvözli. Salut, benedicat.
M. A.
Üdvözlés. Salutatio. Faludi, N. E. p. 28.
Üdvözlet. idem. Csuzi, Síp. p. 408.
Angyali üdvözlet. Salutatio angelica.
Üdvözlő. Salutans.
Üdvözlő ének. Faludi, E. M. p. 55.
Üdvöztség. Salus. M. A.
Üdvöztséges. Salutaris, salutifer. M. A.
Üdvöztségesen. Salutariter.
Üdvöztségtelen. Csuzi, Síp. p. 12.
Üdvözül. Salvatur, beatus fit. Könnyü annak
üdvözülni, kinek isten a' barátja. km.

Meg üdvözül.
Üdvözült. Salvatus, beatus. M. A.
Üdvözülendés. Futura salvatio. Csuzi, Tromb. p.
751.

ÜG.

ÜG.
ÜGET. Celerius equitat, incedit pede pressim,

Ü

•
subultim equitat. M. A.
Lásd IGET.
Üget, mint a' böjti boszorkány. km. Dug. 1.
R. p. 210.
Ügetés. Celerior equitatio. M. A. Kénytelen
vagyok vele, mint a' cigány-ló az
ügetéssel. km.
Ügető. Tolutarius, tolutarius, succussarius. M. A.
Ügetve. Tolutim, subultim. M. A.

ÜH.

ÜH.
ÜHÖDik. Putescit, putrefit, corrumpitur. Sz. D.
S. I.
Meg ühödik. idem. Sz. D.
ÜHÖG. idem. Sz. D.

ÜK.

ÜK. Avia. M. A.
Ük' anyja. Mater aviae s. abavia.
Üknek üke. Atavia. M. A.
Üköm' báttya. Avunculus major. M. A.
ÜKÖR, Üker. Lásd „IKER“ S. I.

ÜL.

ÜL. Sedet. M. A.
Be ül. Insidet, introsedet. M. A.
Be ül a' székebe.
Bele ül. Illocat se.
Bele ül az örökségébe. Illocat se in suum
haeredium, adit haereditatem.
El ül. El ültek a' tyúkok.
Elöl ül. Praesidet. S. I.
Föl ül. Considet, sedet superius, item Cubitu
se erigit, M. A. it. Insurgit.
Hozzá ül. Adsidet, accumbit. M. A.
Ki ül. Prosidet, sedet foras, prominent. M. A.
Le ül. Considet, residet, subsidet. M. A.
Meg ül. Residet. M. A.
Meg üli. Incubat. M. A.
Mellé ül. Adsidet.
Öszve ül. Considet. Öszve ültek a' jó sülttek.
km.
Rajta ül. Lovát keresi, 's rajta ül. km.
Reá ül. Insidet, supersedet. S. I.

ÜLD, üldi. R. Persequitur. S. I.
Üldet. R. Persecutio. Lát.
Üldöz, üldözi. Persequitur.
Üldözés. Persecutio, occisio, vide Öldözés.
M. A.
Üldöző. Persecutor.
ÜLDÖGEL. Sessitat. M. A.
El üldögel.

Üldögelés. Sessitatio. M. A.
ÜLEDÉK. Sedimentum, faeces. S. I.
ÜLEP. R. Sedimen, sedimentum, faeces.
Bodensatz. S. I.
Ülepe. Ejus sedimentum.
Ülepedik. Considet, subsidet. Sz. D. S. I.
Le ülepedik. Subsidet.
Meg ülepedik. Subsidet, fundum petit.
PP.
Ülepedés. Sedimentum.
Ülepedett. Sedatus.
Ülepedett ember. Homo gravis, constans.
Gesetzter Mann. S. I.
Meg ülepedett söpreje, vagy sárja vala-
minek. Recrementum, retrimentum,
faex. PP.
Ülepeszti. Praecipitat.
Ülepesztés. Praecipitatio. Molnár, Fizika.
Ülepít, ülepíti. Sedat, facit ut subsideat.
El ülepíti a' csónakot a' vízben. Sz. D.
Le ülepíti. Sedat.
Meg ülepíti. Facit subsidere.
ÜLET. Sedimen, ubi quis sedet.
Ülete. Ejus sedimen.
Gatya' ülete. Pars postica femoralium.
Ki szakadt az ülete. Sz. D.
ÜLÉS. Sessio. M. A.
Föl ülés. Insurrectio. Epist. Széch. T. 1. p.
196.
Hozzá ülés. Assessio. M. A.
Le ülés. Consessio, sessio. M. A.
Nemes ülés. Sessio nobilitaris, curia.
Otthon ülés. Pázm. Pred. p. 1127.
Öszve ülés. Consessus.
ÜLKE. E. F. Udvarhely' Székében.
ÜLŐ. Sessor, sedens. it. Incus. M. A.
Ülő fele (mint Alfele) Margit' Élete. p. 116.
163.
Ülő hely. Sessibulum. M. A.
Ülő helyéből sem keltt föl. Ne assurgere
quidem dignatus.
Ülő műves. Sedentarius. M. A.
Ülő tik. Matrix. M. A.
Ülő-vas. Incus. Faludi, N. E. p. 105.
Ülő-vas' tőkéje. Acmotheton, incudis subex,
truncus, lignea basis, fulcrum incudis. PP.
Ülő-törzsök.
* Czigán-ülön költt praktika. Faludi
U. E. 1. R. p. 79.
Elöl ülő. Praeses, praesidens. S. I.

Föl ülő. Föl ülőt fújnak. Pázm. Pred. p. 342.
 Hozzá ülő tanács. Assessor. M. A.
 Ki ülő góg. Faludi, N. E. p. 161.
 Le ülő. Consessor. M. A.
 Tik-ülő. Gallinarium.
 ÜLTET, ülteti. Sedere facit. it. Plantat, serit. M. A.
 Által ülteti. Transplantat, transerit. S. I.
 Be ülteti. Implantat, inserit. S. I.
 El ülteti. Transplantat, transfert, transponit, transerit. S. I.
 Föl ülteti. Imponit sedi superiori. it. Incitat. M. A. PP.
 Ki ülteti.
 Le ülteti. Facit considerare. M. A.
 Le ülteti tisztességesen. Sessum deducit. PP.
 Meg ülteti a' tyúkot. Gallinae ova supponit ad incubandum.
 Reá ülteti. Facit assidere.
 Ültetetlen. Insativus. M. A.
 Ültetés. Plantatio. it. Sessionis jussio. Szőlő-ültetés. Plantatio vineae.
 Ültetmény. Planta. Sz. D.
 Ültetményes. Plantarius. Sz. D.
 Ültetményes kert. Hortus olerum. Sz. D.
 Ültetményez. (mint Veteményez). Olera implantat. Sz. D.
 Ültető. Plantator, sator. S. I.
 Ültetett. Plantatus.
 Új ültetett szőlő. Vitarium, novelletum. PP.
 Ültetvény. Planta v. brassicae planta tralatitia. S. I.
 Ültetvény-ágy. Areola plantaria. S. I.
 Ültetvényes. Plantarium, seminarium. S. I.

ÜLL.

ÜLL, ülli. Feriatur, festum celebrat. Fekete vasárnapot üll husvét' napján is. km.
 Meg ülli. Servat festum.
 Ünnepet üll. Feriatur, festum diem celebrat. M. A.
 ÜLLE fülle nép. R. Colluvies, faex populi. Heltai M. Kronika 2. Dar. p. 75.
 Hitvány alá való gyülevész nép. S. I.
 ÜLLET. Solemnia. Gala. Feyerlichkeit. S. I.
 Ülleti. Solemnis.
 Ülleti ruha. Vestis splendidior. Galakleid. S. I.
 ÜLLÉS. Feriatio, festi celebratio.
 Üllés. Sz. P. Kis Kunságban.
 Kis üllés. Telek Pest Vben.
 ÜLLŐ. Ferians, festum celebrans.
 Üllő. F. Pest Vben.
 Üllő füllő. Vulgigagus, erro. M. A.
 Üllő nap. (Üllnap, üllnep, ünnep, innep). Dies festus. Sz. D. Lásd alább. „ÜNNEP“

Üllő ünnepek. Dies festi, solemnes.

ÜMÖG.

ÜMÖG (Ümeg, ümg, üng, ing). Indusium. M. A.
 Fölső ing. Amictorium. NC. p. 447.
 Gyolcs ümög. Indusium e sindone.
 Pánczél-ümeg. Ephestris. NC. p. 449.
 ÜMGÖT (ümgöt) vett magára.

ÜN.

ÜN.
 ÜNÖG. Békaként hangzik az orrából. Sz. D.
 ÜNSÉG. R. Calamitas, aerumna. Sylv.

ÜNNEP.

ÜNNEP. Festum, feriae. M. A. Pap hagyja az ünnepet, de maga meg nem tartja. km.
 Ünnepe' esti. Vigilia. S. I.
 Ünnepe-nap. Dies festus. M. A.
 Ünnepe-szegés (v. törés). Pesti profanatio. Pázm. Kal. p. 306. Pred. p. 1019.
 Ünnepe-szegő (ünnepe-törő). Festi violator, profanator. Csuzi, Síp. p. 103.
 Innep-szentelés. Pázm. Pred. p. 821.
 * Sátoros ünnep. Scenopegia. Pázm. Kal. 902.
 Trombitás ünnep. Pázm. 1. c.
 ÜNNEPE. Ejus festum. A' röst embernek sok ünnepe van. km.
 Tisztulás' ünnepe. Festum purificationis. Pázm. Kal. p. 902.
 ÜNNEPEL, ünnepele, ünneple. Feriatur. M. A.
 Ünneplés. Feriatio. S. I.
 Ünneplő. Feriatus. M. A.
 Ünneplő ruha. Nem mind kevély az, a' ki ünneplő ruhát tart. km.
 ÜNNEPES. Habens festum.
 Ünnepes szentek. Sancti quorum festa celebramus. Pázm. Pred. p. 1221.
 ÜNNEPI. Festus. M. A.

ÜRMÉNY.

ÜRMÉNY. MV. Nyitra Vben. Nomen detortum ex ÜR-MENY, quod ex sigillo illustris familiae Ürményianae apparet.

ÜRÖM.

ÜRÖM. Absynthium. M. A. Öröm, üröm csak egy betűben különböznek. km.
 Öröm. F. Pest Vben.
 Öröm-tapló. Fomes ex artemisia paratus. S. K.
 * Bárány-üröm. Artemisia pontica. Csapó. p. 299.
 Fejér üröm. idem.
 Fekete üröm. Artemisia vulgaris. Csapó, p. 300.

ÜRÖMÖS. Absynthiatus. M. A.
 Ürmös. E. F. Fölső Fejér Vben.
 Ürmös bor. Absynthites. M. A.
 Ürmösíti. Absynthio condit.
 Ürmösítetett. Absynthiatus. M. A.
 ÜRMÖZ, ürmözi. Absynthio condit.
 Ürmöztetett. Absynthiatus. M. A.

ÜST.

ÜST. Ahenum. M. A. CM. Káldi, 3. Esdr. 1. 12.
 Üst-csináló. Faber ahenarius. M. A.
 Üst-gyártó. Faber anenarius, caldarius. PP.
 Üst' horga, melybe az üstöt akasztják a' tűz fölött. Hama. PP.
 Üst' süvege, födele, kupakja. Alembicum. Lombik. S. I.
 ÜSTI. Variiegatus, versicolor. PP.
 ÜSTÖLLÉST. Statim, illico. S. I. Sz. D.
 ÜSTÖS. Ahenarius. S. I.

ÜST.

ÜST. R. Argentum. Lásd „EZÜST“
 ÜSTÖS. Argentosus. S. I.

ÜSTÖK.

ÜSTÖK. Caesaries, coma, capronae, antiae. M. A.
 Üstök-nyomtató. Capillare. PP.
 Üstök-szj a' löszerszámban.
 Üstök-vonás. Vellicatio comae v. Iucta,

decertatio. S. I. Egy nyakon-csapásból üstök-vonás történik. km.
 ÜSTÖKBE köti haját. Sz. D.
 ÜSTÖKE. Ejus caesaries.
 Üstökébe kap. In capillos ejus involat. Nehéz a' kopasznak üstökébe kapni. km.
 Üstökén kapja. Faludi, N. U.
 ÜSTÖKÖL, üstököli. Comam vellit. S. I.
 Meg üstökölték. Sz. D.
 ÜSTÖKÖN fogja. A' szerencsét üstökön kell fogni. km.
 ÜSTÖKÖS. Comatus, caesareatus. M. A.
 Üstökös atyáink, őseink. Sz. D.
 Üstökös csillag. Cometa, cometes, stella crinita. M. A.
 Üstökös futosó csillag. Acontiae. M. A.
 Üstököske. Comatulus. M. A.
 ÜSTÖKÖT húz. Disceptat. Sz. D.
 Üstököt von valami dolog fölött. idem. Sz. D.
 ÜSTÖKÖZ, üstöközi. Crines vellicat. M. A.
 Pázm. Pred. p. 230.
 Meg üstöközi.

ÜSTÖKTELEN. Incomatus. M. A. L.

ÜSZ.

ÜSZ.
 ÜSZKE. Vitula. Ünő-borjú. S. I.
 ÜSZKÖLLŐ. Járom-pálca v. járom-szj. Sz. D.
 ÜSZKÖTÖL, üszkötöli. Incitat, stimulat. Sz. D.
 ÜSZÖG. Torris, titio. CM. M. A. Uredo, rubigo.
 Üszög. Sz. P. Baranya Vben.
 Égő üszög. Torris. NC. p. 405.
 Üszöge. Ejus torris, titio v. uredo, rubige.
 Még üszögében vagon a' munkám. Sz. D.
 Üszögös. Uredine correptus.
 Üszögös búza. Kevés jó válik at üszögös búzából. km.
 Üszögös fa. Sz. D.
 Üszögös gabona. Sz. D.
 Üszögös konkoly. Lolium. M. A.
 Üszögös Szent Péter.
 ÜSZÜ. Bucula, juvenca, vitula. CM. M. A.
 Üszü-borjú. idem.

ÜT.

ÜT, üti. Cudit, quatit, tangit, percutit, ferit, tundit. M. A. Addig üsd a' vasat, míg tüzes. km.

Agyon üti. Mactat.
 Által üti. Figit, transadigit, configit. M. A.
 Bé üti. Incutit. M. A.
 Be ütött neki a' szerencse. Fortunatus est redditus.
 Be ütötte a' hordó' fenekét.
 Belé üti. Incutit. M. A.
 Belé ütötte a' kést.
 Bottal üti nyomát.
 Dobra üti. Evulgat.
 El üt. Dissidet, abludit.
 El ütött elejétől. Discessit a majoribus. S. I.
 El ütött a' fájától. Degeneravit. S. I.
 El üti. Decutit. M. A.
 A' tromfot tromffal szokták el ütni.
 El ütötték a' kezéről.
 Föl üt. Paciscitur.
 Föl ütött vele. Meg alkudott vele.
 Föl üti.
 Föl ütötte a' nyavalya.
 Föl ütötte az orrát. Meg nehezeltet.
 Föl ütötte az Egri nevet — a' Laczi' konyháját.
 Föl üti. Aequivalet.
 Hozzá üt. Ictu impetit.
 Hozzá üti. Allidit. M. A.
 Ki üt. Erumpit.
 Ki ütött a' háború. Bellum erupit, exarsit.
 A' halál' háza is ki ütött rajta. km.
 Jól ütött ki a' dolog. Bene cessit.
 Tüzet üt ki. Excudit ignem.
 Ki üti. Elidit, excutit. M. A.
 Ki ütötte a' laptát.
 Ki ütötte sarkából.
 A' forró must ki ütötte a' hordó' fenekét.
 Kezet üt. Meg alkuszik.
 Le üt. Decutit.
 Le ütött a' mennykő. Decussit fulmen.
 Le üti. Decutit, pangit, defigit. M. A.
 Le üti a' lakatot. Seram amovet. PP.
 Le üti a' tekét. Trunculos dejicit. PP.
 Le ütötték a' szarvát. Humiliatus est.
 Le ütötte a' fejét. Vultum demisit.
 Egy csapással le ütötte. Uno ictu decussit.
 Meg üti. Percutit.
 Meg üti a' mértéket. Adaequat mensuram.
 Igen meg ütötte az inát. Pórul jártt.
 Reá üt. Adoritur, invadit. M. A.
 Reá üti. Imprimat, infligit.
 Reá üti a' pöcsétet, billyeget.
 Öszve üti. Concutit.
 Öszve ütötték ellenem a' fejeket.
 Sulyot üt. A' botot ha meg aranyozzák is, sulyot üt. km.
 Tökkel ütötték a' fejét. Stupidus.
 Tüzet üt. Ignem elicit, excutit.
 Viszsza üti. Repercuit. M. A.
 Viszsza üti a' laptát. Retorquet, repellit pilam. PP.
 ÜTET. R. Ictus, plaga. S. I.
 ÜTETLEN. Intactus, non percussus. Pázm.
 Pred. p. 244. 273.
 ÜTÉS. Plaga, ictus, percussio. M. A. Agyon ütés. Mactatio.
 Be ütés. Incussio, irruptio. M. A.
 Eb-ütés. Vagyon módja benne, mint Antalnak az eb-ütésben. km.

Guta-ütés. Apoplexia. S. K.
 Ki ütés. Elisio, excussio it. Excursio, eruptio. M. A.
 Le ütés. Decussus. M. A.
 Mennykő-ütés. Ictus fulminis.
 Nyakon ütés. Beniczki, p. 262.
 Olaj-ütés. Expressio olei.
 Patkó-föl-ütés. Soleatio.
 Szél-ütés. Paralysis.
 Viszsza ütés. Repercussio, re percussus. M. A.
 Vak ütés. Contusio. Sz. D.
 ÜTKÖZIK. Offendit, impingit, concreditur. M. A. PP.
 Belé ütközik. Impingit, incurrit, offendit. M. A.
 Meg ütközik. Congreditur, conflagit, offendit. M. A.
 Meg ütközik rajta. Offenditur.
 Szemébe ütközik. In oculos ejus impingit.
 Ütközet. Conflictus. M. A.
 Ütközet-kő. Lapis offensionis. Pázm. Kal. p. 679.
 * Csata-rendű ütközet.
 Tengeri ütközet. Pugna navalis. S. K.
 Ütközés. Offendiculum. M. A.
 Meg ütközés. idem. PP.
 Ütköző vas. Pessuli fibula, repagulum vectis, obex. PP.
 Ütköztetés. Epist. Pázm. Tom. 1. p. 165. ÜTLEK.
 Vibex v. ictus, plaga, verber. S. I.
 Jó ütletek kapott.
 ÜTLIK. Impingit, offendit. S. I. Lásd „ÖTLIK“
 ÜTÖGET. ütögeti. Pulsat, pulsitat. M. A.
 Meg ütögeti.
 Ütögetés. Pulsatio, pulsus. M. A.
 ÜTÖTT. Percussus. M. A.
 Attyára ütött gyermek. Filius patri simillimus.
 Belé ütött. Incussus. M. A.
 Guta-ütött. Apoplecticus. S. K.
 Ina-ütött. Suffraginosus. S. K. In-pókos.
 Kaptára ütött. Formulibus aptatus. S. K.
 Rámára ütött. Normae aptatus. S. K.
 ÜTŐ. Percutiens, tundens, percussorius.
 El ütő fa. Simító fa, mérték-fa. Hostorium. S. I.
 Föl ütő, le-vetőt játszik velünk a' szerencse. Faludi, T. É. p. 91.
 Olaj-ütő. Expressor olei.
 Ütődik. Impingit.
 Belém ütődött. Sz. D.
 Ütődik. idem.
 Ütője a' harangnak. Sz. D. Harang' szüve.
 ÜTTET, ütteti. Curat tundi.
 Olajt üttet len-magból. Sz. D.
 Reá ütteti a' billyeget. Curat stigmatizari.
 ÜTÜ. R. Malleus. Kalapács, pöröly. S. I.
 Ütves (ütü-es, ütües, ütves, ötvös). R. Faber, cuser, malleator. S. I. Lásd „ÖTVÖS“
 Arany-ütves. Aurifaber. S. I.
 Réz-ütves. Faber cuprarius. S. I.

ÜVEG.

ÜVEG. Vitrum, hyalus. M. A. Üveg által nyalat mézet. km. Reá szed.

Üveg-ablak. Specularium. M. A.
 Üveg-ablak-csináló. Specularius. M. A.
 Üveg-bánya. t. FF. és Puszták M. Országban.
 Üveg-bánya. Pázm. Kal. p. 172.
 Üveg-csiszár. Tornator vitrarius. S. I.
 Üveg-csűr. Glashütte. E. F. Fölső Fejér, és Kolos Vkbén, és Három szék Székében.
 Üveg-fösték. Encaustum.
 Üveg-föstés. Vitrorum variegatio. PP.
 Pictura vitraria. S. I.
 Üveg-föstő. Encaustes. PP.
 Üveg-fuvás. Fabricatio vitri, hyalurgica. S. I.
 Üveg-gyártás. idem. S. I.
 Üveg-gyártó. Vitriarius, hyalurgus. M. A.
 Üveg-gyöngöseség. Faludi. U. E. 2. R. d. 155.
 Üveg-ház. Hybernaculum vegetabilium. S. I.
 Üveg-kő. Fluor vitri. S. I.
 Üveg-metsző kő. Smyris. PP.
 Üveg-műhely. Officina fenestrarii. S. I.
 Üveg-művek. Vasa vitrea, vitreamina. S. I.
 Üveg-müves. Fenestrarius, vitrarius.
 Pázm. Pred. p. 621.
 Üveg-óra. Clepsydra. M. A.
 Üveg-palaczk. Ampulla vitrea, laguncula. PP.
 Üveg-pohár. Calix vitreus. M. A.
 Üveg-szék. Hyalotheca, scrinium vitrorum. S. I.
 Üveg-társ. Combibo, compotor. S. I.
 * Eczetes üveg. Lagena acetaria. S. K.
 Gyújtó üveg. Vitrum ustorium. S. K.
 Kotyogós üveg. Bombilius, guttus. S. K.
 Köppöly-üveg. Káldi, Innepn. Pred. p. 184.
 Kristály-üveg. Faludi, N. E. p. 173.
 Metszett üveg. Tornatum vitrum. S. K.
 Nagyító üveg. Microscopium. S. K.
 Téntás üveg. Lagena atramentii. S. K.
 Tükör-üveg. Vitrum speculari.
 ÜVEGBŐL való. Vitreus. M. A.
 ÜVEGE. Ejus vitrum.
 ÜVEGES. Vitriarius. PP.
 ÜVEGET fuj. Flatu figurat vitrum. S. I.
 ÜVEGÉZI a' sár-müvet. Figlinum opus encausto pingit. S. I.

ÜVÖLT.

ÜVÖLT. Clamat, proclamat, vociferatur. CM. M. A. Teli torokkal üvöltik, kiáltják. Zvonárics, 1. R. p. 931.
 ÜVÖLTÉS. Clamor, vociferatio, vociferatus. CM. M. A.
 Öszve „üvöltés. Conclamatio. M. A.
 ÜVÖLTŐ. Clamator, vociferans. M. A.
 Öszve üvöltő. Conclamator. M. A.

ÜZEN.

ÜZEN, üzeni. Nunciat. Lásd „IZEN“ ÜZENET. Nuncium, annunciatio. Káldi, 1. Joan. 1. 5. Lásd „IZENET“ 's a' t.

Ú.	ÚL.	Üresítés. Vacuatio. M. A. Ki üresítés. Exinanitio, evacuatio. M. A. Meg üresítés. Evacuatio, inanitio. M. A.
Ű.	ŰL. Suffixum verbale, et adverbiale post vocales acutas: ut Készül, szépül, kívül, belül.	Üresség. Inanitas, vacuitas. it. Otium. CM. M. A. Pázm. Pred. p. 923.
Ű. Suffixum qualitativum post vocales acutas, ut: Szemű, kezű, rendű etc. quae tamen solitarie non usurpantur, sed praecedente aliquo adjectivo, v. nomine, ut: Fél-szemű, bal-kezű, csata-rendű.	ŰNŐ.	Üressége van. Vacat. M. A. Nincs ürességem. Nem érek reá. Non mihi vacat.
ŰGY.	ŰNŐ. Bucula, juvenca, vitula, vacca. CM. M. A. Űnő-borjú. Fiatal tehén. Sz. D. Űnő-mező. E. F. Belső Szolnok Vben.	Üresül. Vacuatur. Meg üresül. Evacuatur. Káldi, 1. Cor. 13. 10.
ŰGY. Causa, negotium, res. M. A. Űgy-baj. Labor, molestia, aerumna, collectatio. S. I. Űgy-folytató. Sz. D. Űgy-fogó (mint Párt-fogó). Causidicus, advocatus v. patronus, defensor. S. I. * Űr-ügy. Praetextus. M. A. Szem-ügy. Observatio, contemplatio. S. I. Szem-ügyre vette.	ŰNŐI. Vaccinus. M. A.	ÜRGE. Cuniculus. M. A. PP. Citellus. S. I. Két lyuka van, mint a' jó ürgének. km. Űрге-fió. Laurix. M. A. PP. Űрге-hegy. Szőlő-kert Nagy Szombatnál. Káldi. Innepn. Pred. p. 454. Űрге-lyuk. Pázm. Kal. p. 731. Űрге-major. Major Posony Vben. Özvegy ürge. Pázm. Kal. p. 515. „Csak magoknak vannak, mint az özvegy ürgék.“
ŰGYE. Ejus negotium, caussa, labor. Kinek nem jó ügye, azt ki ne föcsögje. Mala caussa silenda est. KV. p. 288. Űgye-fogyott. Miser, inops, derelictus. Faludi, E. M. p. 247. Űgye-fogyottság. Miseria, inopia, egestas. S. I.	ŰR.	ÜRGETEG (mint Förgeteg). F. Bihar Vben. ŰRÍT, úrtí. Evacuat, inanit. M. A. Ki úrtí. Deplet. PP. Űrítget, úrtítgeti. Sensim evacuat. Sz. D.
ŰGYEL. Curam rei habet. Reá ügyel. Hozzá lát, reá vigyáz. Sz. D.	ŰR. R. Cavum, vacuum, caverna, foramen. S. I. Űr-bő. Sz. P. Pest Vben. Űr-ügy. Praetextus. M. A. Üres ügy. Űr-ügyével. Hoc praetextu, sub specie. M. A.	ÜRKE. Kötél' feje „A' vitorlák' rudjait, a' kötelek' ürkeit, és csigájit, az arboez-fáknak koszorúját, hol látszatos füstékekkel, hol ezüsttel, hol arannyal borították“ Faludi, T. É. p. 49. 50.
ŰGYEKEZIK. Conatur. M. A. Lásd „IGYEKEZIK.“ Elő ügyekezik. Faludi, N. A. p. 72.	ŰRE. Spica cassa, inanis v. avena fatua. Szór ös feket e zab. S. I. Hőle. Sz. D.	ÜRÖG. F. Nyitra Vben. ÜRög (Magyar, német). FF. Baranya Vben. ÜRögd (Kis, nagy). FF. Bihar Vben.
ŰGYEKEZET. Conatus, nisus. Jó ügyekezeti. Jó iparkodó.	ŰREG. Cavus, vacuus, alveatus. M. A. Üreg hely. Caverna. M. A. Hézag. Sz. D.	ÜRÖG (ige). Versatur, volvitur, movetur. S. I. Lásd „IREG.“ ÜRög forog. S. I.
ŰGYES. Verus, justus, legitimus v. gravis, ponderosus, laboriosus v. potens, pollens, valens, v. aptus, habilis, v. activus. Faludi, N. A. p. 244. Ügyes beszéd. Oratio nervosa. Sz. D.	ÜREGES. Multicavus. CM. Üreget, üregeti. Vacuat, evacuat. Faludi, N. U. p. 114. N. A. p. 101.	ÜRÜ. Aries castratus. ÜRü-tokló. Anniculus aries castratus.
Űgyes ember. Homo activus. Az ügyes ember le neveti az ügyetlent. km.	ÜRES. Vacans. it. Vacuus, inanis. M. A. A' hol üres, ne keress. km. Üres bél. Intestinum jejunum. S. I. Üres bolt. Jár két följebb alább, mint a' görög az üres boltban. km. Üres edény. Vas vacuum. Az üres edények inkább konognak. km. Üres erszény. Marsupium vacuum. Kinek üres az erszénye, üres a' szökrénye. km. Üres hordó leg jobban hangzik. km. Üres kamarának bolond a' gazd' aszszonya. km. Hallottam Ságbon 1818. Jul. 13. Üres kézzel. Vacuis manibus. Üres malom. Silentium. Üres szám. Zerus. S. K. Üres szóval. Pázm. Pred. p. 1053. Üres szökrény. Késő a' takarékoság, mikor üres a' szökrény. km. Üres táska. Szemérmes koldusnak üres a' táskája. km. Üres ügy. Űr-ügy. Praetextus. Faludi, N. E. p. 14. Üres vár. Üres a' fölső vár, nincs otthon a' gazda. km.	ÜRÜL. Vacuatur, inanitur. Sz. D. S. I. Ki ürül. Evacuatur. Csuzi, Tromb. p. 473. Faludi, U. E. 1. R. p. 19. Meg ürül. idem. Ürülés. Vacuatio, vacuitas. M. A.
Űgyes ura valaminek. Dominus verus, legitimus. S. I.	ÜRESÉD. Vacuatur. Pázm. Pred. p. 866. Ki üresedik. Evacuatur. Meg üresedik. Pázm. Pred. p. 831.	ÜRÜLÉS. Vacuatio, vacuitas. M. A.
Ügyesség. Activitas.	ÜRESÉN. Vacue, inaniter. M. A. Üresen hagyta.	ÜRÜLÉS. Vacuatio, vacuitas. M. A.
ÜGYETLEN. Illegitimus v. levis v. pauper, inops, egenus, impotens v. ineptus, inactivus. Faludi, U. E. 3. R. p. 86. Ügyetlenség. Levitas v. paupertas, egestas v. inactivitas. Faludi, N. A. p. 247.	ÜRESÉGI. Identidem vacuat. Faludi, N. É. p. 4.	ÜRÜLÉS. Vacuatio, vacuitas. M. A.
Ügyetlenül. Leviter v. misere, calamitose, illegitime. Faludi, N. U. p. 185. T. É. p. 58.	ÜRESÍT, üresíti. Vacuefacit, inanit. M. A. Ki üresíti. Exinanit, evacuat. M. A. Pázm. Pred. p. 726. Meg üresíti. Vacuat, evacuat, inanit. CM. M. A.	ÜRÜLÉS. Vacuatio, vacuitas. M. A.
ÜGYEZ, ügyezi.	ÜRÉS. Vacuefacit, inanit. M. A. Ki üresíti. Exinanit, evacuat. M. A. Pázm. Pred. p. 726. Meg üresíti. Vacuat, evacuat, inanit. CM. M. A.	ÜRÜLÉS. Vacuatio, vacuitas. M. A.
ÜGYEZÉS. Epist. Pázm. Tom. I. p. 141.	ÜRÉS. Vacuefacit, inanit. M. A. Ki üresíti. Exinanit, evacuat. M. A. Pázm. Pred. p. 726. Meg üresíti. Vacuat, evacuat, inanit. CM. M. A.	ÜRÜLÉS. Vacuatio, vacuitas. M. A.
ÜGYÉSZ. Causidicus, advocatus, patronus caussae. Prókátor. Sz. D. S. I. Ügyész-vallás. Constitutio procuratoris. Tiszti Szótár. p. 45.	ÜRÉS. Vacuefacit, inanit. M. A. Ki üresíti. Exinanit, evacuat. M. A. Pázm. Pred. p. 726. Meg üresíti. Vacuat, evacuat, inanit. CM. M. A.	ÜRÜLÉS. Vacuatio, vacuitas. M. A.
ÜGYGYEL. Cum labore. Ügygyel bajjal. Nagy ügygyel bajjal. Cum magno labore, cum magna difficultate, fatigio, molestia.	ÜRÉS. Vacuefacit, inanit. M. A. Ki üresíti. Exinanit, evacuat. M. A. Pázm. Pred. p. 726. Meg üresíti. Vacuat, evacuat, inanit. CM. M. A.	ÜRÜLÉS. Vacuatio, vacuitas. M. A.
ÜGYIBE. Probe, decenter, congruenter. S. I. Ügyibe eszik, ül, fog a' dologhoz: az az helyesen, módjával, annak kellete szerint. Sz. D.	ÜRÉS. Vacuefacit, inanit. M. A. Ki üresíti. Exinanit, evacuat. M. A. Pázm. Pred. p. 726. Meg üresíti. Vacuat, evacuat, inanit. CM. M. A.	ÜRÜLÉS. Vacuatio, vacuitas. M. A.

<p>Be űzi. Impellit. M. A. El űzi. Abigit, abarctet, depellit, aspellit, dispescit. M. A. item Relegat. Előbb űzi. Praeteragit, propellit. M. A. Ki űzi. Expellit. M. A. Pázm. Pred. p. 1270. Le űzi. Depellit. M. A. Meg űzi. Persequitur, propellit. M. A. Széljel űzi. Dispellit. PP. Viszsa űzi. Repellit, retroagit. M. A. ŰZDÖGEL, űzdögeli. Agitat. Sz. D. S. I. El űzdögeli. Propulsat. M. A. ŰZEKEDIK a' tehén.</p>	<p>Űzekedés. Űzekedő tehén. A' hol űzekedő tehén nincs, nem megy oda a' bika. km. ŰZETLEN. Non pulsus, non fugatus. Űzetlen is el megy. Sz. D. ŰZÉS. Pulsio, persecutio. PP. Boszu-űzés. Pázm. Pred. p. 508. Kal. p. 70. El űzés. Propulsio, propulsatio, depulsio, abactus. M. A. Ellenség-űzés. Persecutio hostis. Ki űzés. Expulsio. M. A. Mesterség-űzés. Prosecutio artis.</p>	<p>Viszsa űzés. Repulsus, repulsio. M. A. ŰZÖGET, űzőgeti. Agitat. Sz. D. S. I. Ki űzőgeti. Expulsat. M. A. ŰZŐ. Pellens, persequens, prosequens. El űző. Depulsor, propulsator, abactor. M. A. A. Ki űző. Expulsor. M. A. Űzőbe veszi. Persequitur, insequitur. S. I. Űzőbe vette a' szerencse. km. ŰZTÖN űzi. Identidem persequitur. Faludi, N. U. p. 95. N. E. p. 115. 179.</p>
---	--	--

M u t a t ó

(v-ból.)

<p>VA.</p> <p>VA.</p> <p>VACZ, vaczal, vaczkor, vaczkalódik, vaczog, vaczok.</p> <p>VACS, vacsár, vaczog, vacsora.</p> <p>VAD, vada, vadacs, vadad, vadamas, vadas, vadász, vadé, vadi, vadít, vadnál, vadon, vadony, vados, vadócz, vadóka, vadra, vadság, vadul.</p> <p>VAGY (mellyék-ige).</p> <p>VAGY (név). vagyok, vagyom, vagyon.</p> <p>VAH, vahákol, vahor.</p> <p>VAJ, vaja, vajal, vajas, vajat, vajatlan, vajaz, vaján, vajjal, vajola, vajon, vajta.</p> <p>VAJ (mellyék-név), vajudik, vajuszik, vajódik.</p> <p>VAJDA, vajdácska, vajdája, vajdaság.</p> <p>VAJK, vajka.</p> <p>VAK, vakar, vakít, vakjában, vaklandos, vaklok, vaklyás, vakog, vakol, vakolya, vakon, vakonya, vakos, vakot, vakra, vakság, vaksi, vaktában, vakul.</p> <p>VAL.</p> <p>VALA, valaha, valahány, valahogy, valahol, valahon, valahová, valaki, valamely, valami, valamедdig, valamennyi, valamerre, valamint.</p> <p>VALK, valkány, valkász, valkó.</p> <p>VALL, valla, vallár, vallah, vallahon, vallás, vallatlan, vallás, vallott, valló, vallva, vallyon.</p> <p>VALOG, valoga.</p> <p>VALÓ, valóba, valóban, valódi, valója, valós, valóság, valótlán, valóvá, valóz.</p> <p>VALPÓ.</p> <p>VAN.</p> <p>VANY, vanyar, vanyiga, vanyola.</p> <p>VAR, vara, varacs, varad, varangy, varas, varaszó, varazik, varás, vargánya, varju, varoncz, varsa.</p> <p>VARCZ, varczog.</p> <p>VARR, varratlan, varrás, vardogal, varrogat, varga, vargony, varromány, varrott, varró.</p> <p>VARTY, vartyog.</p> <p>VAS, vasa, vasad, vasal, vasand, vasas, vasat, vasatlan, vasaz, vasban, vashoz, vasi, vask, vason, vasa, vastag, vasú.</p> <p>VASZ, vaszar, vaszka, vaszoly, vaszora, vasztély.</p> <p>VAT, vata, vatarász, vataléj.</p>	<p>VÁ.</p> <p>VÁ.</p> <p>VÁCZ, vácza, váczi.</p> <p>VÁD, váda, vádol, vádos.</p> <p>VÁG (név).</p> <p>VÁG (ige), vágat, vágatlan, vágány, vágás, vágcsál, vagdal, vágdogál, vágító, vágni, vágott, vágovány, vágó, vágva.</p> <p>VÁGY, vágvakodik, vágvakozik, vágyalkodik, vágyás, vágyó.</p> <p>VÁJ, vajat, vájás, vájdogál, vájicskál, vájható, vájkal, vájogat, vájol, vájott, vájó.</p> <p>VÁLÍk, vál, válad, válal, válasz, válás, válcsa, válhatik, váliczka, váll, válogat, váló, vált, váltt, válu, válva.</p> <p>VÁLY, vályog.</p> <p>VÁM, váma, vámatlan, vámol, vámon, vámos, vámot, vámoz.</p> <p>VÁNCS, vancsod.</p> <p>VÁNDOR, vándorol, vándorúl.</p> <p>VÁNKOS, vánkoska, vánkosos.</p> <p>VÁNSZOR, vánszorodik, vánszorog.</p> <p>VÁNY.</p> <p>VÁNY, ványa, ványol.</p> <p>VÁPA, vápája, vápás.</p> <p>VÁR, vára, várad, várbeli, várcza, várd, vári, várkony, várnyi, várok, várong, város.</p> <p>VÁR (ige), váarakodik, váarakozik, várandó, váratlan, várás, várj, váró, várta, vártat, vártt, várton.</p> <p>VÁSÁR, vásárban, vásárd, vásári, vásárja, vásárkor, vásárol, vásáron, vásáros, vásárra, vásárt.</p> <p>VÁSÍk, vásás, vásít, váslal, vásnok, vásodkodik, vásol, vásony, vásott, vástol, vástón.</p> <p>VÁSU.</p> <p>VÁSZ, vászka, vászon.</p> <p>VÁT, váti.</p> <p>VÁTY, vátyon.</p> <p>VÁZ.</p>	<p>VEKSZEL.</p> <p>VEL, vele, veleg, velem, veles, velezd, velő.</p> <p>VELENCZE, velenczei, velenczések.</p> <p>VELESZTA.</p> <p>VELIN.</p> <p>VELLA.</p> <p>VENCZISZLÓ.</p> <p>VENCS, venceslő.</p> <p>VENDEL.</p> <p>VENDÉG, vendége, vendégel, vendéges, vendéggé, vendégi, vendégség.</p> <p>VENEREK.</p> <p>VENTE.</p> <p>VENY, venye, venyicze, venyike, venyim.</p> <p>VER, verbócz, verdik, vereget, verekedik, vereknye, vereség, veret, veretlen, verés, vergődik, verhődik, verhüdik, verint, verő, verseg, vertt, verve, verzár.</p> <p>VERBUNG, verbungol, verbungos.</p> <p>VERÉB, verebe, verebély, verebes.</p> <p>VEREM, verme, vermel, vermet.</p> <p>VERFÖLYE, verfőlyés, verfőlyét.</p> <p>VERNIIKE.</p> <p>VERS, verse, versel, versek, versen, versenként, versez, verssel.</p> <p>VESE, vesék, veselény, vesény.</p> <p>VESLING.</p> <p>VESPERNA.</p> <p>VESZ, vedd, veddegel, veendő, vehet, venni, vett, bevés, bevő, vét, vétel, vétlen, vém, véve, vévén.</p> <p>VET, vetetet, vetekedik, vetem, vetemény, vetendő, veter, vetetlen, vetett, vétél, vetény, vetés, vethető, vetkezik, vetni, vető, vettét, vetve.</p> <p>VEZ, vezekény, vezet, vezénd, vezér.</p>
		VÉ.
		<p>VÉ.</p> <p>VÉCZ, véczér, véczke.</p> <p>VÉCS, vécese.</p> <p>VÉD, védelem, védeny, védett, védés, védő, védség.</p> <p>VÉG, végbe, végben, végbéli, vége, véged, végek, véges, véget, végetlen, végett, végez, véghetetlen, véghez, végi, végig, végles, végre, végség, végső, végtelen, végtére, végtől, végzi.</p> <p>VÉK, véka, vékony.</p> <p>VÉKE, vékény.</p>
	VE.	
	<p>VE.</p> <p>VE CZ, vecze, veczel, veczk.</p> <p>VECS, vecse, vecseklő.</p> <p>VECSERNYE, vecsornyéz.</p> <p>VEGY, vegyes, vegyít, vegyül.</p> <p>VEH, vehécz.</p> <p>VEHEM, vemhe, vemhezik, vemhes.</p> <p>VEJ, vejk, vejim, vejt.</p>	

VÉL, vélekedik, vélemény, véletlen, véls, vélhet, véló, vélte, véltve.	VIKI.	VÍZ, vízbe, vízbéli, vízben, vize, vizell, vizen, vizenyő, vizes, vizet, vizetlen, vizez, vízi, vízig, vízre, vízzel, vízzé.
VÉM, vémeny.	VILÁG, világa, világból, világért, világi, világig, világít, világodik, világlik, világom, világos, világot, világózik, világra, világtalan.	VL.
VÉN, vénhedik, vénheszik, vénhüszik, véni, vénít, vénség, vénül.	VILL, villám, villány, villog, villong.	VLÁD.
VÉNUS.	VILLA.	VO.
VÉNY.	VILMÁNY.	VOJTA.
VÉP, vépik.	VIN, vinár, vinos.	VON, vonag, vonakodik, vonat, vonás, vond, vonékony, vonít, vonint, vonog, vonott, vonó, vonsz, vontat, vontt, vonul, vonva, vonyarcz, vonz.
VÉR, vérbe, vérben, véreze, vércse, vérd, vére, vérem, véren, vérengesz, véres, véretlen, vérez, vérhüdik, vérig, vérmes, vérre, vérrel, vérré, vérség, vértelen, vérü, vérzik.	VINCZ, vincza, vinczároz, vinczos.	VORCZ, vorczog.
VÉRT, vértés.	VINCZE.	VOTIZÁL.
VÉS, vése, vése, vésedék, véseget, vésemény, vésett, vézés, véskél, véso, vésvé.	VINCZELLÉR, vinczellérség.	VÓ.
VÉSZ (név), vésze, vészes.	VINDÖLY.	VÓLNA.
VÉSZ (íge), veszedelem, veszejt, veszekedik, veszekszik, veszele, veszendék, veszendő, veszetlen, veszett, veszély, veszés, veszít, veszkény, veszködik, veszni, veszó, veszsz, veszszó, veszti.	VINNY, vinnyog.	VÓLTT, volta, volttra, voltttú.
VÉSZKA.	VINNYE, vinnyéje.	VÖ.
VÉT, vétek, véter, vétetlen, vétett, vétés, vétő, vétség, vétten, vétve.	VIOLA, violás.	VÖCZ, vöczkönd.
VÉZ, véza, véznya.	VIPERA.	VÖCS, vöcsök.
	VIR, virág, virdít, virgás, virgáz, virgoncz, virgvina, virics, virít, virnyikol.	VÖLCS, völcse.
	VIRR, virrad, virraszt, virrog, virrogat, virrong.	VÖNÖCZ, vönöczk.
	VIS, visa, visít, visk, visnyó, visonta, visó, vist.	VÖR, vörceg, vörheny, vörnyeges, vörös, vörs, vörü.
	VIS, visel, visnye.	VÖRFÖLYE.
	VIZS, vizsa, vizsgál, vizsla, vizslat.	VÖRSÖNG.
	VISZ, viddegel, viendő, vihet, vizket, viznek, vitel, vitlen, vivés, vivő.	VÖRZSE.
	VISZ (név), vizsa, vizsák, vizsál, vizsoly, vizson, vizsos, vizsza.	VŐ.
	VISZLÓ.	VŐ, veje.
	VITÁLIS.	VÖLGY, völgye, völgyel, völgyes, völgyi, völgyiség.
	VITENYE, vitenyéd.	VR.
	VITY, vitya, vityilló.	VRÁSZLÓ.
	VIZA.	VULKA, vulkány.
	VÍ.	
	VÍ, viadal, viadalom, viaskodik, víhatatlan, víódik, vit, vita, vitat, vitéz, vitka, vitla, vitorla, vitorág, vivás, vivhatatlan, vivó.	
	VÍG, vigabb, vigad, vigadalom, vigaság, vigaszik, vígatlan, vígság.	
	VÍGYÁZ, vígyázat, vígyázatlan, vígyázás, vígyázgat, vígyázó, vígyázatlan, vígyázva, vígyázván, vígyázz.	

Summa 170.

VA.

VA.

VA. Suffixum supini post vocales obtusas: ut Mondva, attól meg válva, tárva, nyitva.

VACZ.

VACZ.

VACZAL (Pokol-). E. F. Hunyad Vben.

VACZKOR. Pyrum sylvestre. PP. Válogatós medvének a' vaczkor is jól esik. km. Dugonics scribit „Vadzkor“ km. 1. R. p. 155. at p. 170 ht. „Vaczkor“.

Vaczkor-fa. Sz. D.

VACZKALÓDÍK. Fészkelődik. Sz. D. S. I.

Ki vaczkalódik. S. I.

VACZOG. Dentibus crepat, strepit. Úgy fázik, hogy a' foga is vaczog bele. Dug. km. 1. R. p. 206.

A' hidegtől szinte vaczogott a' foga. Sz. D.

VACZOK. Ágy, alom, ágybeli. Sz. D. Vidd ki a' vaczkodat — A' vaczkát czipeli, hordja — Ki vaczkalódik: ki bújik az ágyból. Sz. D.

VACS.

VACS. Sz. P. Pest Vben.

VACSÁR.

Vacsárcsi. E. F. Csík Székében.

VACSOG. Sirva kiált. Ne vacsoj — Ne vacsojtasd a' gyermeket. Sz. D.

VACSORA. Coena. M. A. Szegény ebéd, mellynek vacsorája nincsen. km.

Vacsora fölött. Sub coena.

Vacsora-leső. Coenipeta. NC. p. 399.

Vacsora-tájban. Circa coenam.

Vacsora-vesztő. Lepke.

Jó vacsora — a' melly szolgál el felejt ebédet enni, meg érdemli a' jó vacsorát. km.

Vacsorálík. Coenat. M. A. Káldi, Apoc.

3. 20.

Vacsorálás. Coenatio. M. A.

Vacsoráldogal. Cocnitat. M. A.

Vacsoráldogaló. Coenitans. M. A.

Vacsorálatlan Incoenatus, incoenis. M. A.

Vacsorálhatnám. Coenaturio. M. A.

Vacsoráló. Coenans, coenatorius. M. A.

Vacsoráló ház. Coenaculum. Káldi, Judic. 3. 20. Csuzi, Tromb. p. 420.

Vacsoráló hely. Coenatio, coenaculum. M. A.

Vacsorátlan. Incoenis. M. A.

VAD.

VAD. Efferus, ferox, ferus, sylvestris, item. Bellua, bestia, fera. M. A. A' szelid gyümölcs is vad, míg meg nem érik. km.

Vad alma. Malum sylvestre, arbutum. M. A.

Vad alma-fa. Arbutus, unedo, camaros. M. A.

Vad állat. Fera. S. I.

Vad barom. Fera bestia. Faludi, U. E. 3. R. p. 49.

Vad bika. Bos sylvestris, urus. M. A.

Vad bor. Vinum acerbum, austerum. S. I.

Vad borsó. Cicer sylvestris, cicerula. M. A.

Vad búza. Lolium temulentum. S. I.

Vad deákság. Latinitas barbara. S. I.

Vad disznó. Aper. PP.

Vad disznó' túsás. Aprugni rostri notae. PP.

Vad ember. Satyrus. M. A. it. Homo ferus, incultus, impolitus, naturae filius. S. I.

Vad erkölcs. Mores inculti, barbari, inhumani. Faludi, E. M. p. 247.

Vad erkölcsü. Incultus, barbarus, impolitus, illiberalis. S. I.

Vad fa. Arbor sylvestris. PP. Vad fától nem lehet jó gyümölcsöt várni. km.

Vad-fek-hely. Lustrum. S. I.

Vad fenyő. Pinaster. CM.

Vad fog-hagyma. Allium ursinum. PP.

Asphodelus. NC. p. 27.

Vad füge. Caprificus, sycomorum. M. A.

Vad füge-fa. Caprificus. M. A.

Vad fű. Pázm. Pred. p. 26.

Vad galamb. Palumbes. M. A.

Vad gesztenye. Hippocastanum, esculus. S. I.

Vad gyömbér. Zedoaria. S. I.

Vad gyümölcs. Fructus sylvestris, arbuteus. S. I.

Vad hagyma. Bulbus, bulhine. M. A.

Vad-hajtás. Pulsio ferarum versus venatores. S. I.

Vad hely. Locus desertus, horridus, incultus. S. I.

Vad-hús. Ferina. it. Gangraena, anthrax. M. A.

Vad-hús-pástétom. Artocreas ex ferina. PP.

Vad juh. Ovis ammon. S. I.

Vad kakas. Urogallus, tetrao. S. I.

Vad kan. Aper. M. A. Dúlfül magában, mint a' vad kan. km.

Vad katang. Cichorium, cichorea. M. A.

Vad kecske. Caprea, dorcas, ibex, rupicapra. M. A.

Vad kender. Alyssum. M. A. Föl nyól, mint a' vad kender. km.

Vad-kert. Vivarium, theriotrophium. CM. M. A.

Vad-kert. MV. Nógrád Vben. F. Pest Vben.

Vad kos. Capricornus, ibex. M. A.

Vad köles. Panicum sylvestre. M. A.

Vad kölyök. Hinnulus. M. A.

Vad kömény. Seselis. M. A. Carvum. PP.

Vad körtvély. Pyrum sylvestre. Válogat benne, mind a' vad körtvélyben. km.

Vad körtvély-fa. Pyraster. S. I.

Vad köröm.

Vad kőrös-fa. Ornus. S. I.

Vad-legelő. Csillag' neme. Vajda, 1. K. p. 606.

Vad len. Urinalis. M. A.

Vad len-fű. Linaria. S. I.

Vad lencse. Ervum, aphaca. M. A.

Vad lendeke. Oxylapatum. M. A.

Vad ló. Equiferus. M. A.

Vad-les. Insidiae feris positae. S. I.

Vad lúd. Anser ferus. Bólyognak, mint a' vad ludak. km.

Vad macska. Felis sylvestris.

Vad madár. A' vad madár is meg szokja a' kalitkát. km. Dug. 2. R. p. 298.

Vad mák. Papaver erraticum. PP. Pipacs. S. I.

Vad málvá. Alcea, althaea. M. A.

Vad marha. Pecus ferum.

Vad marha-tanító. Mansvetarius. PP.

Vad meggy. Camaecerasus. M. A.

Vad menyét. Viverra. M. A.

Vad méhek. Erdei szabad méhek. S. I.

Vad ménta. Mentastrum. M. A.

Vad méz. Mel sylvestre. Pázm. Pred. p. 22.

Vad méz-fű. Oreoselinum. M. A.

Vad mustár. Rapistrum. PP.

Vad olaj. Oleum oleastri. M. A.

Vad olaj-fa. Oleaster. M. A.

Vad ország. Regio barbara. Faludi, N. U. p. 119.

Vad paszomány. Szórból való tarka pa- szomány a' liberiára. S. I.

Vad petrezselyem. Daucus. M. A.

Vad póle. Calamintha. PP.

Vad rák. Locusta. M. A.

Vad retek. Armon. M. A.

Vad récze. Anas sylvestris. PP.

Vad rózsá. Cynobatus, cynorrhodon. S. I.

Vad ruta. Chamaepitys. PP.

Vad saláta. Lactuca agrestis.

- Vad sáfrán. *Asphodelus, hastula regia*. M. A.
 Vad só. *Natrum fontanum, sal mirabile*
 Glauberi. S. I.
 Vad zsállya. *Ambrosia*. M. A.
 Vad szamár. *Onager*. M. A.
 Vad szeg-fű. *Cotula foetida*. S. I.
 Vad-szelidítő. *Mansvetarius, cicurator*. S. I.
 Vad szín. Faludi, U. E. 1. R. p. 35.
 Vad szőlő. *Labrusca*. M. A.
 Vad turbolya. Tú-hegyü fű. *Pecten Veneris*.
 S. I.
 Vad tyúk. *Urogallina*. S. I.
 Vad tűz. *Sacer ignis*. S. I.
 Vad-verem. E. F. Alsó Fejér Vben.
 Vad-verő. Így nevezetik a' Szombathelyi
 határban egy téres gyöp Szent Márton, és
 Vép között.
 Vad zab. *Aegylops*. M. A. *Avena fatua*.
 Szőrös fekete zab, üre. S. I.
 * Dám-vad. Faludi, U. E. 3. R. p. 151.
 VADA. Sz. P. Szathmár Vben.
 VADACS. Sz. P. Esztergom Vben.
 VADAD. E. F. Maros Székében.
 VADAMAS. F. Szala Vben.
 VADAS. *Belluosus*. M. A.
 Vadas. Sz. PP. Békes, és Pest Vkben.
 Vadas kert. *Vivarium*. S. I. it. F. Heves Vben.
 Vadasd. E. F. Maros Székében.
 Vadasi.
 Vadasi tó. Tó Szabolcs Vben.
 VADÁSZ (név). *Venator*. M. A. Jó vadász rozszz
 gazda. km.
 Vadász. F. Arad Vben.
 Vadász (Fölső, alsó). FF. Abaúj Vben.
 Vadász (Prépost-) Sz. P. Bihar Vben.
 Vadász-dárda. *Venabulum*. M. A.
 Vadász-eb. Ki önnön kényén vadászni jár.
Vertagus. M. A.
 Vadász-háló. *Cassis, plaga*. CM. M. A.
 Vadász-háló-megvetés. *Indago*. PP.
 Vadász-kelepce. *Venatorius laqueus*. PP.
 Vadász-kürt. *Cornu venatorium*. PP.
 Vadász-ló. *Equus venaticus*. S. I.
 Vadász-madár. *Avis rapax, venatrix*. S. I.
 Vadász-tarisznya. *Canistrum venatorium*.
 Vadász-tőr. *Plaga, cassis, laqueus*. S. I.
 Vadászi. *Venatorius*. M. A.
 Vadászi. Sz. P. Bihar Vben.
 Vadászi mesterség. *Ars venatica, cynegetica*.
 PP.
 VADÁSZ (ige) vadászsza. *Venatur. it. Vestigat*.
 M. A. Mindég vadász, de ke-
 veset fog. km.
 Föl vadászsza. *Pervestigat, pervenatur*.
 Ki vadászsza. *Venando exquirat*.
 Meg vadászsza. *Pervenatur*. M. A.
 Vadászat. *Venatus*. S. I.
 Vadászat' tilalma.
 Vadászás. *Venatio, venatus*. M. A.
 Vadászásra való. *Venaticus, venatorius*. M.
 A.
 Vadászásról írt könyv. *Cynegetica*. M. A.
 Vadászzgat. *Identidem venatur*.
 Vadászkodik. Faludi, T. É. p. 32.
 Vadászó. *Vestigator, venator*. M. A.
 Vadászó kürt. *Cornu venatorium*. Faludi, T.
 É. p. 147.
 VADÉ. Sz. P. Somogy Vben.
 VADI. *Ferinus*. M. A.
 Vadi kegyetlenség. *Feritas*. M. A.
 VADÍT, vadítja. *Efferat*. M. A.
 El vadítja. *Vajda*, 2. K. p. 175.
 Meg vadítja. *Efferat*. M. A.
 Vadítás. *Efferatio*. M. A.
 Meg vadítás. *Idem*. M. A.
- Vadító. *Efferans, efferator, efferatorius*. M. A.
 Vadított. *Efferatus*. M. A.
 VADNÁL vadabb. Faludi, E. M. p. 249.
 VADON. *Desertus, horridus*. S. I.
 Vadon erdő. *Sylva ferarum*. M. A.
 Vadon fajzat. *Ferus, sylvestris*. S. I.
 Vadon puszta. Faludi, N. U. p. 44.
 Vadon vad nemzetség. Faludi, T. É. p. 58.
 Vadon vad atya. Faludi, T. É. p. 131.
 Vadon terem. *Sponte procrecit in sylvis*.
 Vadonság. *Locus desertus, horridus v.*
plaga inculta, sylvestris. S. I.
 VADONY. *Mansio feratum v. mansio deserta,*
horrida, inculta. S. I.
 VADOS. *idem ac Vadas*.
 Vados' fa. F. Soprony Vben.
 VADÓCZ. *Lolium*. M. A. Vad zab, rozsok. Sz.
 D.
 Vadóczos. *Lolio mixtus, habens lolium*.
 Vadóczos gabona.
 VADÓKA. *Foetus arbuteus*. Vad alma v.
 vad körtvély. Sz. D.
 VADRA való. *Validus, viribus pollens*. Nem
 vadra való. km.
 Nem nagy vadra való. km.
 VADSÁG. *Feritas, immanitas*. Férfet-e illy
 szörnyü vadáság egy mennyei szívhez.
 Rájnis.
 VADÚL (mellyék-név). *Ferociter*. M. A.
 Vadúl bántt vele.
 VADUL (ige). *Efferatur, sylvescit*. S. I.
 El vadul. *idem*.
 Meg vadul. *idem*.
 Vadultt. *Efferatus*. M. A.
 Meg vadultt. *idem*. M. A.
- VAGY.
- VAGY (mellyék-ige). *Vel, aut, sive, seu*. M. A.
 Vagy akarja, vagy sem. *Velit, nolit*.
 Vagy élek, vagy halok, de szerencsét
 próbálok. km.
 Vagy élet, vagy halál.
 Vagy hatra, vagy vakra. km.
 Vagy is. *Sive, seu*.
 Vagy nem. *Aut non*. Vagy nem érti, vagy
 nem akarja.
 A' vagy. *Aut*.
- VAGY.
- VAGY (név). *R. Substantia, fortuna, opes, bona,*
facultates. Bát.
 VAGYOK. *Suta, existo*. M. A.
 Meg vagyok. *Resto, supersum*. M. A.
 VAGYOM. *Bona, opes, facultates*.
 Vagyomatlan. *Opibus carens, facultatibus*
destitutus.
 Vagyomos. *Opulentus, locuples, potens*, *Vajda*,
 1. K. p. 591. 653.
 Vagyomosodik. *Opulescit,*
locupletatur,
ditescit.
 VAGYON. *Est v. habet*. M. A.
 Vagyonos. Faludi, T. É. p. 204.
 Vagyonság (mint Nincenség). *Essentia, ens*. M.
 A. Faludi, B. E. p. 3. 52. U. E. 2. R. p. 101.
 T. É. p. 54. Ingó, és ingatlan vagyonság.
 Faludi, T. É.
 p. 88.
 Vagyontalan. *Facultatibus destitutus, inops*.
- VAH.
- VAH.
 VAHÁKOL. *Jezsuiták' titkai*. p. 179.
 VAHOR.
 Vahorász. *Incantat, artem magicam exercet,*
diris utitur carminibus. Sz. D. S. I.
- VAJ.
- VAJ (név). *Butyrum*. M. A. Mit árt a' vaj a'
 bélesnek. km.
 Vaj' alja. *Sedimentum butyri post*
excocturam. Úgy esett, mint a' vén ebnek
 a' vaj' alja. km.
 Vaj-gyűjtés. *Collectio butyri*.
 Vaj-köpi. *Lactarius catillus*. S. I.
 Vaj-köpiülés. *Butyri praeparatio*. S. I.
 Vaj-köpiülő. *Lactarius catillus*. PP.
 Vaj' rénye (vaj' erénye). *Ova frixa, in*
sartagine cocta. S. I.
 Vaj-virág. *Orobanche, v. leontodon ta-*
raxacum. S. I.
 * Bial-vaj. *Butyrum e lacte bubalino*.
 Irós vaj. *Butyrum recens, nondum*
excoctum.
 Ki főzött vaj. *Butyrum excoctum*.
 Tehén-vaj. *Butyrum vaccinum*.
 VAJA. *Ejus butyrum*.
 Vaja. F. Szabolcs Vben. E. F. Maros
 Székében.
 Vaját, vagy fölét le szedi a' téjnek. *Butyro*
exuit, florem e lacte decerpit. PP.
 VAJAL. F. Fejér Vben.
 VAJAS. *Butyratus, butyrinus*. M. A.
 Vajas bogár. *Isten' üneje, isten' tehenkéje*.
 S. I.
 Vajas pogácsa. *Placenta butyrata*. *Beniczki,*
 p. 167.
 Vajas tészta. *Striblita, libum*. S. I.
 Vajas torok. *Árok Pest Vben*.
 Vajas trágya. *Igen lágy, folyó, 's érett ganéj*.
 S. I.
 Vajas Vata. F. Posony Vben.
 Vajas vindöl. *Vas pro conservando butyro*.
 Vajasd. E. MV. Alsó Fejér Vben.
 Vajassa. *Quod Butyro praeprimis conditum est*.
 Csak a' vajassát szereti a' kásának. km.
 VAJAT gyűjt. *Butyrum cogit*.
 VAJATLAN. *Non butyratus*. *Beniczki,*
 p. 239.
 Vajatlan leves. *Dug*. km. 1. R. p.
 236.
 VAJAZ, vajazza. *Butyro condit, inungit,*
perungit. S. I.
 Meg vajazza. *Butyro condit*. M. A.
 VAJÁN. F. Ung Vben.
 VAJJAL főz. *Cum butyro condit*.
 Vajjal kereskedik. *Cum butyro mercatur*.
 VAJOLA. E. F. Kolos Vben.
 VAJON sültt tojás. Vaj' rénye. Sz. D.
 VAJTA. F. Fejér Vben.

VAJ.

- VAJ (mellyék-név). O, ah, vah, heu. Pázm. Kal. p. 233. 1074.
 Vaj igen. Utique, ita sane. S. I.
 Vaj-ha. Utinam, o si. M. A.
 Vaj-hogy, Vaj-mint. O quam. S. I.
 Vaj-ki. O quam. Vaj-ki utálatos. Sz. D.
 Vaj-mi. idem. Vaj-mi nagy dolog e' világon jól élni. Sz. D.
 Vaj-mi szép. Sz. D.
 Vaj nem. Minime, nequaquam. S. I.
 VAJUDik. Langvescit. M. A. Conflictatur cum partu. Csuzi, Síp. p. 251.
 El vajudik. Pázm. Kal. p. 309.
 Vajudalom. Langvor.
 Vajudalmas élet. Telegdi, Pred. 1. R. p. 62.
 Vajudó aszszony. Puerpera. Csuzi, Síp. p. 250.
 Vajudtt. Morbidus, langvidus, syntecticus. M. A. El vajudtt. Pallidus, viribus exhaustus. PP.
 Vajudttság. Syntexis. M. A.
 Vajudttúl. Langvide. M. A.
 VAJUSZik. Langvescit. M. A.
 VAJLÓDik. idem. S. I.

VAJDA.

- VAJDA. Vajvoda, dux, princeps.
 Vajda. FF. Abaúj, és Bihar Vbken.
 Vajda' falva. F. Bihar Vben.
 Vajda' falva (Kis, nagy). E. FF. Fogaras Vidékében.
 Vajda' háza. E. F. Doboka Vben.
 Vajda-Hunyad. E. MV. Hunyad Vben.
 Vajda-Kamarás. E. F. Kolos Vben.
 Vajda' kúta. E. F. Kükküllő Vben.
 Vajda-Récese. E. F. Fogaras Vidékében.
 Vajda-szeg. E. F. Torda Vben.
 Vajda-Szent-Iván. E. F. Torda Vben.
 * Erdéli vajda. Vajvoda Transylvaniae.
 VAJDÁCSKA. F. Zemplin. Vben.
 VAJDÁJA. Ejus vajvoda, ejus dux. Czi- gányok' vajdája.
 VAJDASÁG. Vajvodatus, ducatus. S. I.

VAJK.

- VAJK. F. Nyitra Vben.
 VAJKA. MV. Posony Vben.
 Vajka. Sz. P. Szala Vben.

VAK.

- VAK. Coecus. M. A. Szemesnek a' játék, vaknak az alamisna. km.
 Vak ablak. Riscus. M. A. Fenestra ficta.
 Vak a' kockában. Tesserae monas. PP. Egynek hatot, másnak vakot vet a' világ' kockája. km.
 Vak áru. Merx vetito. S. I.
 Vak árus. Mercator rerum vetitarum. S. I.
 Vak bél. Intestinum coecum. S. I.
 Vak bor. Titkon árultt bor. S. I.
 Vak-buzgó. Fanaticus, vesanus. S. I.
 Vak-buzgóság. Fanatismus.
 Vak czifrák. Nihil significantes zeri. Faludi, N. E. p. 159.
 Vak csik. Cobitis barbatula. Vágó hal. S. I.
 Vak engedelmesség. Obedientia coeca.
 Vak hold. Kettős, vagy hármas hold. Paraselinae. M. A.

- Vak játék. Lusus fortunae. Hazardspiel. S. I.
 Vak jövendölések. Faludi, B. E. p. 93.
 Vak kamara. Camera obscura. Molnár János, M. Könyvház 2-dik Szakasz.
 Vak kérdés. Faludi, U. E. 3. R. p. 33.
 Vak kígyó. Coecilia. M. A. Örül, mint a' vak kígyó a' fiának. km.
 Vak koczka. Csuzi, Tromb. p. 103.
 Vak kölyök. Heves hutya vak kölykeit hányja. km.
 Vak köröm. Vastag, hoporcso, csúnya köröm. S. I.
 Vak légy. Tabanus coecutiens. S. I. Neki megy, mint a' vak légy. km.
 Vak ló. Nem mindenkor nevet a' vak ló. km.
 Vak lövés. Explosio sine plumbo v. ferro. S. I.
 Vak-merész. Temerarius. S. I.
 Vak-merészkedik. S. I.
 Vak-merő. Temerarius. M. A. Egy vak-merőben tőletek semmit el nem hiszek. VM. p. 146.
 Vak-merő képpen. Obstinate, temerarie, temere, contumaciter. M. A.
 Vak-merő vak. Faludi, N. U. p. 210.
 Vak-merőlködik Temerarius est. Faludi, U. E. 1. R. p. 24.
 Vak-merőn. Temerarie. M. A.
 Vak-merőség. Temeritas. M. A.
 Vak-merősködik. Pázm. Pred. p. 894.
 Vak-merősül. Temerarie, temere. M. A.
 Vak nap. Kettős, vagy hármas nap. Paralius. M. A.
 Vak ölés. Caedes clancularia, homicidium clandestinum. S. I.
 Vak ölő. Sicarius. S. I.
 Vak pila nem látod? —
 Vak seb. Cicatrix. M. A.
 Vak sebes. Cicatricosus. M. A.
 Vak süly. Haemorrhoides coecae. S. I.
 Vak szarv. Tempora. Csuzi, Síp. p. 571. 584. Tromb. p. 5.
 Vak szem. Tempora. M. A.
 Vak szem' lükkögése. S. I.
 Vak szerelem. Coecus amor.
 Vak szőlő-fa. Orbus palmes. Vakon maradt szőlő-veszszó. S. I.
 Vak tetű. Myrmecia, acarus. M. A. A' fagyvette tagnak viszketege. S. I. Vizes tetű.
 Vak történet. Casus coecus, fortuitus. U. E. 2. R. p. 87.
 Vak ütés. Vak ütés esett rajta. Sz. D.
 Vak vereség. Plaga clandestina. M. A.
 Vak vereséggel veri. Calculo mordet. M. A.
 VAKAR, vakarja. Friat, radit. M. A. Ott is vakarja, a' hol nem viszket. km.
 Vakar. E. H. Fogaras Vidékében.
 El vakarja. Abradit. M. A.
 Föl vakarja. Sufiricat. M. A.
 Hozzá vakarja. Affricat. M. A.
 Ki vakarja. Eradit, effricat. M. A.
 Környül vakarja. Circumfricat. M. A.
 Le vakarja. Radit. PP.
 Meg vakarja. Perfricat, defricat, confricat. M. A.
 Meg vakarja a' halat. Desquammat. M. A.
 Meg vakarja ismét. Refricat. M. A.
 Reá vakarja. Arradit, affricat, affriat. M. A.
 Vakarás. Fricatio, frictio. M. A.
 El vakarás. Abrasio, erasio. M. A.
 Ki vakarás. Erasio, effricat. M. A.
 Reá vakarás. Törlés. Affricatus. M. A.
 Vakarász. Identidem fricat. Minden kakas a'

- maga szemetén vakarász. km.
 Vakaratlan. Non rarus, non fricatus. Csuzi, Tromb. praef.
 Vakarcs. Libum, v. panis ex corrasis massae reliquiis confectus. M. A. Fucsra menti, mint az Ondódi vakarcs. km.
 Vakarcs-magzat. Proles ultima, posthuma, posthumus. S. I.
 Vakarcsál. Scalpit, fricat. M. A. Frictit. S. I.
 Vakarcsálás. Scalptura. M. A.
 Vakarcsáló. Scalptor. CM. M. A.
 Vakarék. Strigmentum. M. A. L. Fricamen. S. I.
 Vakarék-írás.
 Vakarék-könyv. Broschur. Egy két árkusból álló könyv. S. I.
 Vakarék-könyv-író. Broschureschreiber. S. I.
 Vakarék-szeny. Strigmentum. M. A.
 Vakargat, vakargatja. Suffricat, strigilat. CM. M. A.
 Vakarít, vakarítja. Raptim v. obiter facit, notat, scribit. Vakarits egy két verset. S. I.
 Vakarj. Apage, apagesis. M. A.
 Vakarj falt. Tolle digitum. M. A.
 Vakarodik (mint Takarodik). Cum pudore discedit.
 Vakarodjál. Lódulj, hordd el magadat.
 Vakaró. Rasor, radens, fricans, item Radula, strigil, strigilis. M. A.
 Dobb le barát a' vakarót. km.
 Vakaró kés. Culter rasorius.
 Ló-vakaró. Sz. D.
 Vakaródik. Sönnyedékét vakarja. Scabit. CM. M. A.
 Vakaródhatnám. Scalpturio. M. A.
 Vakarózik. Mennél rühesebb, annál jobban vakarózik. km.
 Vakarós, Vakarus. Libum rasivum. PP.
 Vakartt. Rarus, fricatus.
 Meg vakartt. Defricatus. M. A.
 VAKÍT, vakítja. Coecat. M. A.
 Ki vakítja. Excoecat.
 Meg vakítja. Obcoecat, excoecat. M. A. A' bölcset is meg vakítja a' szerelem. km.
 Vakítás. Excoecatio. M. A.
 Meg vakítás. idem. M. A.
 VAKJÁBAN. Coece. VM. p. 13. A' ki vakjában hinti veti kincsét, bút arat. km.
 VAKLANDOS. Coecutiens, lusciosus. M. A.
 Vaklandosan. Lusciose, coecutienter. M. A.
 VAKLOK. Coecutio, coeculto. M. A. Alig látok. Sz. D. Homályosan látok. CM.
 VAKLYÁS. Lusciosus, coeculus. M. A. Ita scribit etiam Káldi, Vasárn. Pred p. 574. „Hasonlók ezek a' vásott gyermekekhez, kik a' purdi-pénzt mind addig hordozzák, míg nem valami

- vaklyás kúfárra kötik“ At PP. scribit sine accentu „Vaklyas, et CM. habet“ Vaklyos. Myops.
- Vaklyáson. Luscirose, instar coecutientis. M. A.
- VAKOG. Coecutit.
- El vakogta. Coecutiendo (haesitanter) perlegit.
- El vakogott rajta. idem.
- VAKOL, vakolja. Incrustat, oblitit, obducit. M. A.
- Be vakolja. Obducit parietum cicatrices. Káldi, 2. Paral. 24. 13.
- Ki vakolja. Perlinit tectorio.
- Meg vakolja. Incrustat. M. A.
- Vakolat. Tectorium, incrustamentum. Sz. D.
- Vakolatlan. Non crustatus, non oblitus. S. I.
- Vakolás. Tectorium, it. Incrustatio. M. A.
- Fővényes vakolás. Tectorium arenatum. M. A.
- Vastag vakolás. Tectorii crassioris inductio. Sz. D.
- Vékony vakolás. Tectorii tenuioris inductio. Sz. D.
- Vakoló. Incrustator. M. A.
- Vakoló kalán. Trulla. PP.
- VAKOLYA. F. Szala Vben.
- VAKON. Coece.
- Vakon született. Coecigenus. M. A.
- Vakondak. Talpa. M. A.
- Vakondak-túrás.
- VAKONYA. F. Szala Vben.
- VAKOS. Coecus, coecutiens. M. A.
- Vakos koczka. Csuzi, Tromb. p. 170.
- Vakoskodik. Coecutit. M. A. Délben vakoskodik. km.
- Vakoskodás.
- Szem-bé-kötött vakoskodás. Faludi, N. E. p. 109.
- VAKOT vetett a' koczka. Canis damnosus.
- VAKRA.
- Vakra, vagy hatra. km.
- VAKSÁG. Coecitas. M. A.
- Lelki vakság. Coecitas mentis.
- Testi vakság. Coecitas corporis.
- VAKSI. Coeculus, coecutiens v. habens uxorem infidelem. S. I. Más' házánál szemes, magánál vaksi. km.
- VAKTÁBAN. Coece. Vajda, 2. K. p. 104.
- Vaktában neki megy. Cocco impetu ad-greditur.
- VAKUL. Excoecatur. M. A. A' vén ménló vagy meg bénnlő, vagy meg vakul. km.
- Meg vakul. idem. M. A.
- Vakulás. Excoecatio. M. A.
- Meg vakulás. idem.
- Vakultt. Coecalus.
- Meg vakultt. Excoecatus. M. A.
- Vakulton vakulnak. Zvonárics, 1. R. p. 425.
- VAKÚL. Coece. Pázm. Kal. p. 136. 770.
- VAL.
- VAL. Cum. Suffixum nominale post vocales obtusas ut: Kárával, magával, jóval, tudtával etc. At si consona praecedat, euphoniae caussa in candem abit, ut: Azzal, borral, marokkal, fagygyal etc.
- VALA.
- VALA. Erat, at in compositis habet vim vocis ALIus.
- VALAHA. ALIquando, olim, nonnunquam. M. A.
- Valahára. Tandem aliquando. S. I.
- VALAHÁNY. Quotquot. S. I.
- Valahányan. Quotcunque.
- Valahányszor. Quotiescunque. S. I.
- VALAHOGY. Utcunque, aliquomodo. M. A.
- Valahogyan. idem. S. I.
- VALAHOL. Alicubi, uspiam, ubicunque. M. A.
- VALAHON, Valahun. Ubivis. M. A.
- Valahonnan. Alicunde, undelibet, undecunque. M. A.
- Valahonnat, Valahonnét. idem. M. A.
- VALAHOVA. Aliquo, quopiam. M. A.
- VALAKI. Aliquis, quicunque, quisquis, nonnullus. M. A.
- VALAMELLELY. Aliquis, quicunque. M. A.
- Valamelly felé. Aliquorsum, quoquo versum. M. A.
- Valamellyik a' kettő közül. Alteruter. M. A.
- Valamellyik közületek. Alteruter vestrum.
- Vaiamellyikünk. Quiscunque nostrum.
- Valamellyen. Aliqua. M. A.
- Valamellyest. Aliqua tenus.
- VALAMI. Aliquid, quodpiam, quidquid, quidvis. M. A.
- Valami keveset. Modicum aliquid.
- Valami kevesé. Aliquantisper. M. A.
- Valami módon. Aliquomodo, quodammodo. M. A.
- Valami némü. Qualiscunque. M. A.
- Valamig. Quantisper, donec. M. A.
- Valamiglen. idem. S. I.
- Valamidőn. Aliquando, quandoque. M. A. Káldi, Innepn. Pred. p. 364.
- Valamiként. Quodammodo, aliquomodo. Faludi, T. É. p. 74.
- Valamikor, valamikor. Quandocunque v. aliquando. S. I.
- Valamit azt. Aliquid modicum.
- Valamit jó lélekkel cselekedni. Rem aliquam religioni habere. PP.
- Valamivel. Aliquanto. S. I.
- VALAMEDDIG. Aliquo usque. M. A.
- VALAMENNYI. Quot quot, quotcunque, omnes. S. I.
- Valamennyin, valamennyen. Omnes.
- Valamennyire. Aliquantum, aliquatenus, quoddam tenus. M. A.
- Valamennyire, Aliquantum. Faludi, N. E. p. 64. 100. T. É. p. 17.
- Valamennyiszor. Quotiescunque. M. A.
- VALAMERRE. Quaqua, quacunque. S. I.
- VALAMINT. Sicut, velut, prout, uti, tamquam, quemadmodum. S. I.
- Valamint 's valahogy. Quomodocunque, quocunque modo. M. A.
- Valamint, 's valahogy, de ki tölté azért. Cum ramento reddidit. M. A.
- VALK.
- VALK. F. Borsod Vben.
- VALKÁNY. F. Torontál Vben.
- VALKÁSZ (Kis, nagy). FF. Bihar Vben.
- VALKÓ. FF. Pest, és Zemplin Vkben.
- Valkó (Magyar, oláh). E. FF. Kraszna Vben.
- VALL.
- VALL, vallja. Fatetur, profitetur, confitetur, it. Adfirmat, adserit, adseverat. M. A.
- Bé vallja. Profitetur, offert, dedicat, constituit. M. A.
- Bé vallja jószágát a' Káptalanban. Fassionem celebrat.
- Kárt vall. Damnum patitur.
- Ki vallja. Edicit, evulgat, fatetur.
- Meg vallja. Fatetur, confitetur, profitetur. M. A.
- Reá vall. Delictum alterius profitetur, crimen detegit. S. I.
- Szégyent vall. Confusionem patitur.
- VALLA. F. Mosony Vben.
- Vállaj. F. Szathmár Vben.
- VALLÁR. E. F. Hunyad Vben.
- VALLAT, vallatja. Inquirat, examinat, in quaestionem rapit, caussam cognoscit, confessionem excipit. S. I.
- Bé vallatja. Curat fassionem celebrari.
- Vallatás. Investigatio, inquisitio, incusati examinatio, interrogatio. S. I. Inquisitio. M. A.
- Vallató.
- Bé vallató fél. Fassionarius.
- VALLATLAN. Inconfessus. M. A.
- VALLÁS. Confessio, professio, affirmatio, dogma. M. A. item Perpassio.
- Vallás-különbség. Cultus disparitas.
- Vallás' mása. Paria libelli. NC. p. 455.
- Vallás-tétel. Confessio. M. A.
- Vallás-tévő. Confessor. Pázm. Pred. p. 546.
- * Bé vallás. Fassio.
- Bú-vallás.
- Gyalázat-vallás. Faludi, T. É. p. 131.
- Hít-vallás. Professio fidei.
- Kár-vallás. Perpassio damni, damnificatio.
- Kín-vallás. Beniczki, p. 77. Vajda, 3. K. p. 36.
- Kudarcz-vallás.
- Meg vallás. Confessio, fassio. M. A.
- Reá vallás. Complicis detectio.
- Szégyen-vallás. Faludi, N. E. p. 41. Káldi, Innepn. Pred. p. 461.
- Vallásbéli. Hitbéli. Dogmaticus. S. I.
- Vallásombéli. Qui est ejus religionis mecum.
- Vallástalan. Irreligiousus, incredulus, nullius confessionis religiosae. S. I.
- Vallástalanság. Irreligiousitas, incredulitas. S. I.
- VALLOTT, vallatott. Confessus. M. A.
- Kár-vallott. Damnificatus. Pázm. Pred. p. 635.
- Ki vallott ellenségem. Faludi, T. É. p. 277.
- Szégyen-vallott. Káldi, Innepn. Pred. p. 510.
- VALLÓ. Confessor, profitens, fatens. M. A.
- Valló-bor. Ezt a' szőlő-be-valláskor töltetik a' parasztnak, és meg iszszák; ha a' valló-bor el fogy, töldomást hozatnak.
- Hallottam Ságbon 1820. Márt. 26.
- * Bé valló fél. Fatens. Tiszti Szótár. p. 48.
- Hit-valló. Confessor fidei.
- Meg valló. Confessor. M. A.
- Vétke-valló. Faludi, E. M. p. 247.
- VALLVA.
- Szégyen-vallva. Csuzi, Tromb. p. 209.

VALLYON. An, ergo, anne. M. A.
 Vallyon ki. Ecquis? M. A.
 Vallyon mikor. Ecquando? M. A.
 Vallyon nem-e. Num? M. A.
 Vallyon 's hol. Nuncubi? M. A.
 Vallyon 's ki. Numquis? M. A. Vallyon
 úgy-e. Num ita? anne? PP.

VALOG.

VALOG. Cullus.
 VALOGA. Ejus cullus.

VALÓ.

VALÓ. Ens. item Senus. M. A. Existens, verus,
 realis. item Aptus, accomodus, conveniens,
 deserviens. S. I.
 Való bizonynal. Pro certo. VM. Hit-
 tartás. p. 21.
 Való dolog. Res vera. Pázm. Pred. p. 1072.
 Való-e, a' mit mondasz. Verumne narras. Sz.
 D.
 Való fájdalom. Dolor realis. Pázm. Pred. p.
 29.
 Való, hogy ott voltam. Revera ibi fui. Sz. D.
 Való képpen. Serio, revera. Faludi, N. A. p.
 97.
 * Akasztó fára való. Patibulandus.
 Alá való. Hitvány. Inferus, vilis, ignobilis. M.
 A.
 Alább való. Deterior. Faludi, T. É. p. 75.
 Arra való. Aptus, pro hoc serviens. S. K.
 Bele való. Eo quadrans. Faludi, E. M. p. 38.
 Benn való. Intraeus.
 Beszédre való. Deserviens discursui. Faludi,
 T. É. p. 307.
 Borra való. Bibale.
 Előbb való. Prior, anterior. Faludi, T. É. p.
 39.
 Elöl valók. Primores. M. A.
 Enni való. Comestibilis.
 Életre való. Vividus, vegetus. S. K.
 Fejre való. Capitis muliebris tegumentum.
 Fölöttébb való. Vehemens. CM.
 Fölül való. Supernus. M. A.
 Heába való. Inanis. Faludi, N. A. p. 45. Holtig
 való. Perpetuus, vita durante.
 S. I.
 Hon való. Mobilia domestica. Faludi,
 T. É. p. 291.
 Hun való. idem. Faludi, N. A. p. 16.
 Hová való? Cujas?
 Hozzá való. Accomodus, adpertinens. Faludi,
 T. É. p. 300.
 Ide való. Hujas. Faludi, N. A. p. 34.
 Jelen való. Praesens. Pázm. Pred. p. 858.
 Jóra való. Bonae frugis, bonae notae.
 Kézre való. Aptus ad manum. Faludi, N. A. p.
 45.
 Ki csapni való. Evirgandus. Faludi, N. E. p.
 30.
 Kinn való. Extraneus. Forestiere.
 Kivül való. idem. M. A.
 Korán való. Tempestivus. CM.
 Korán valóság. Tempestivitas. CM.
 Közél való. Propinquus. Faludi, N. A. p. 29.
 Külö való. Segrex. M. A. L.

Lábra való. Perisoma.
 Magának való. Egoista. Zvonarics, 1. R. p.
 293.
 Magnak való. Seminalis. M. A. L.
 Mártogatni való. Embamma. S. K.
 Mellette való. Lateralis, proximus. Faludi, T.
 É. p. 98.
 Melyre való. Pectorale. S. K.
 Meszszé való. Remotus. M. A. L.
 Mire való? Cui usui?
 Mód nélküli való. Anormis. S. K.
 Neki való. Aptus, conveniens.
 Nem arra való. Non est habilis ad hoc.
 Nevén való. Ejus nominis. Pázm. Pred. p.
 1129.
 Nyakra való. Collare.
 Nyilván való. Apertus, manifestus.
 Zvonarics, 1. R. p. 635.
 Oda való. Ejas, v. eo pertinens.
 Örökké való. Aeternus. S. K.
 Rajta való. Indumentum. Rajta valója sem
 maradt.
 Semmire való. Nauci, flocci.
 Sütni való. Fermentum.
 Szembe való adós. Debitor manifestus, qui
 coram constitutus debitum non negat.
 Uladislai Decr. 1. art. 92.
 Szemre való. Formosus, pulcher aspectu.
 Szívén való. Cordialis. Csuzi, Tromb. p. 232.
 Szóra való. Suspectus. Faludi, N. E.
 p. 39.
 Távul való. Remotus. Faludi, U. E. 3. R. p.
 152.
 Télre való. Quod pro hyeme valet. Pázm.
 Pred. p. 971.
 Titkon való. Occultus. Zvonarics. 1. R. p.
 635. Káldi, Innepn. Pred. p. 581.
 Tudni való. Sciendum. Faludi, T. É. p. 64.
 Untig való. Superflue sufficiens. Faludi, T.
 É. p. 278.
 Utánna való. Sequens. Faludi, T. É. p. 75.
 Vállra való. Humerale. M. A.
 Veszni való. Interire dignus. Faludi, T. É. p.
 207.
 Vízontag való. Reciprocus.
 VALÓBA. Serio, revera, efficaciter, efficienter.
 M. A.
 VALÓBAN. idem. M. A.
 Valóban való. Revera ita est. Zvonarics, 1. R.
 p. 176.
 VALÓDI. Verus, genuinus. Igazi. Sz. D.
 Valódi magyar. Ex asse hungarus. Sz. D.
 VALÓJA. Rei veritas v. rei ita esseitas.
 Nyakra valója. Ejus collare.
 Rajta valója. Ejus indumentum.
 Valójában. In rei veritate.
 Valójában való. Revera verum est. Sz. D.
 VALÓS. Habens veritatem, realitatem,
 substantiam.
 Valósít, valósítja. Realisat. Benyák.
 Valósodik. Realisatur, verificatur.
 Által valósodik. Trans substantiatur.
 Által valósodás. Trans substantiatio.
 Meg valósodik. Realisatur.
 Reá valósodik. Reá bizonyul.
 VALÓSÁG. Essentia, substantia, res. M. A.
 Existentia, veritas, realitas, sinceritas. S. I.
 A' tréfának fele valóság szokott lenni. km.
 Alá valóság. Vilitas. M. A.

Föllyebb valóság. Superioritas. Káldi,
 307
 Innepn. Pred. p. 97.
 Fő valóság. Ens summum, supremum.
 Heába valóság. Inanitas.
 Örökké valóság. Aeternitas.
 Száraz valóság. Categoria. Faludi, U. E.
 3. R. p. 13.
 Valósággal. Certe, serio, sane, profecto, revera,
 reipsa. S. I.
 Valóságos. Certus, verus, genuinus, proprius,
 serius, essentialis, realis. M. A.
 Valóságosítja. Verificat, realisat. S. I.
 Valóságosodik. Verificatur, realisatur. S. I.
 Valóságosan. Serio, vere, essentialiter. M. A.
 VALÓTLAN. Quod non est, quod non existit.
 Prágai, p. 931.
 Jobb a' járt út járatlannál, és a' való
 valótlannál. km.
 Valótlanság. Nihil, nihilum. S. I.
 VALÓVÁ.
 Alá valóvá leszsz. Vilescit, exsordescit. M. A.
 Alá valóvá teszi. Vilitat. M. A.
 VALÓZ, valózza.
 Föl nyakra-valózták. Dug. km. 1. R. p. 24.

VALPÓ.

VALPÓ. MV. Verőcze Vben.

VAN.

VAN (vagyon.). Est, habet. M. A. Kinek társa
 van, ura van. km.
 Van is, nincs is. Ac si nec esset.
 * Ben van. Inest, adest. S. I.
 Fönn van. Necdum cubat, vigilat. S. I.
 Jelen van. Adest.
 Itt van. Hic est.
 Meg van. Habetur, adest.

VANY.

VANY.

VANYAR.

Vanyarcz. F. Nógrád Vben.
 Vanyarcz-patak. Patak Nógrád Vben.
 VANYIGA. Vilis, abjectus. S. I.
 VANYOLA. F. Veszprém Vben.

VAR.

VAR. Porriigo, ophiasis. M. A.
 Var-fű. Rúh-fű. Scabiosa arvensis. S. I.
 * Ólt-var. Sz. D.
 Pokol-var. Lepra, anthrax, carbunculus. M.
 A. PP.
 VARA a' sebnék. Eschara, ulceris crusta. PP.
 Varát el vájja. Crustam, crustulam ulceris
 detrahit. PP.
 VARACS. Ulceris crustula v. verruca. S. I.
 Varacs. idem.
 Varacsos. Plenus ulcerum crustulus v.
 verrucosus. S. I.
 Varacsos béka. Bufo, rubeta. Varas béka.
 Varacsos. idem ac Varacsos.
 VARAD. Diminutivum antiquum ex VAR.
 Varadék. Hegy Bihar Vben.

Varadics. *Potentilla*, *tanacetum*. M. A.
 Vad varadics. *Anserina*. NC. p. 25.
 Varadzik. *Ulceribus parvis repletur*.
 Bé varadzik. *Incrustulatur vulnus*. Sz. D.
 Ki varadzik. idem. Sz. D.
 Meg varadzik. idem. Sz. D.
 VARANGY.
 Varangyos. *Verrucosus*. S. I.
 VARAS. *Pustulosus*, *ulcerosus*. M. A. Segítség
 rajta jó garas, ne légy görbe, se varas. km.
 Varas béka. *Rubeta*, *bufo*. M. A.
 Varas béka' fejében termő kő. *Gemma*
rubetorum, *chelonina*. M. A.
 Pokol-varas. *Leprosus*. Pázm. Pred. p. 298.
 Varasd. Sz. KV. Varasd Vben.
 Varasd. F. Baranya Vben.
 Varasd Vármegye. *Comitatus Varasdiensis*.
 Vavasít, varasítja. Ki sebesíti. *Ulcerat*. M. A.
 Varasodik. *Ulceratur*.
 Varasodás. *Ulceratio*. M. A.
 Varasul. *Ulceratur*.
 Bé varasul. *Vulnus crustula obducitur*.
 VARASZÓ. F. Heves Vben.
 VARAZIK. *Ulceratur*.
 Varazás. *Ulceratio*. S. I.
 VARÁZS.
 Varázsol. *Incantat*, *vaticinatur*, *divinat*.
 M. A.
 Varázsolás, Varázslás. *Praestigiae*,
incantatio, *vaticinium*. M. A.
 Varázsló. *Praestigiator*, *incantator*. M. A.
 Varázslóság. *Magia*. M. A.
 VARGÁNYA. *Agaricus cantharellus*. S. I.
 Ennek több nemei vannak mint: búza-vargánya,
 rozs-vargánya, hajdina- vargánya; mivel
 akkor érnek, mikor a' búza, rozs, és
 hajdina, és ezek enni valók; tehén-
 vargánya, de ez nem enni való.
 Vargányász. Vargányát keres. Sz. D.
 VARJU. *Cornix*. M. A. Egyik varju nem vájja
 szemét a' másiknak. km.
 Varju-bab. Kővér fű, szerelem' taplója. S. I.
 Varju-borsó. Spanyol here. *Hedisarum*
onobrychis. *Mitterpacher*, *Rei rust.* P. 1.
 p. 349.
 Varju' falva. F. Sáros Vben.
 Varju-köröm. *Secale cornutum*,
corniculatum. *Mutterkorn*. S. I.
 Varju-láb. *Coronopus*. M. A.
 Varju-módra kákog. *Corniculatur*.
 Varju-mogyoró. *Filipendula*. M. A.
 Varju-mogyoró-fű. *Filipendula scrofularia*.
 PP.
 Varju-szőlő. *Bacca myrtilli*. *Heidelbeere*.
 Varju-tövis. *Cynosbaton*. M. A. *Ramnus*.
 PP.
 * Fekete varju. *Corvus*.
 Szürke varju. *Corvus cornix*. *Mitterpacher*.
Rei R. P. 1. p. 413.
 Tar varju. Láttam karó' végén tar-varjut. km.
 Vízi varju. *Phalacrocorax*. M. A. L.
 Varjas. *Cornicibus abundans*.
 Varjas. FF. Baranya, és Tömös Vben. Sz.
 PP. Posony, és Veszprém Vben.
 Varjas' háza. Sz. P. Arad Vben.
 Varjas Kér. F. Somogy Vben.
 Varjas ló. Varju-színű ló. *Equus murinus*. S.
 I.
 VARONCZ.
 Varonczos. *Uterosus*. S. I.
 VARSA. *Nassis*, *sagena*. CM. M. A.
 Varsád. F. Tolna Vben.
 Varsány. t. h. n.
 Varsány-hely. Sz. P. Bihar Vben.
 Varsányd, Varsánd. FF. Arad Vben.

VARCZ.

VARCZ.
 VARCZOG. *Reczeg*, *ropog*. Sz. D. S. I. Lásd
 „VORCZOG“.

VARR.

VARR, varrja, varja. *Suit*, *sarcit*. M. A. A' mit
 ma varr, holnap vissza fejtí. km.
 Által varja. *Transuit*. M. A.
 Bé varja. *Insuit*. M. A.
 Hozzá varja. *Adsuit*. M. A.
 Ki varja. *Exsuit*.
 Környül varja. *Circum suit*. M. A.
 Meg varja. *Persuit*, *consuit*. M. A.
 Meg varja ismét. *Resuit*. M. A.
 Öszve varja. *Consuit*. M. A.
 Reá varja. *Adsuit*, *assuit*. M. A.
 VARRATLAN. *Inconsutilis*. M. A.
 VARRÁS. *Sutura*. M. A. A' rozsasz varrást fejtí.
 km.
 Varrás-tanuló. *Discens suere*. S. I.
 Varrás-tanuló hely. *Schola acus tractandae*.
 S. I.
 * Him-varrás. *Acupictura*. Tud hozzá, mint
 a' vak' a' him-varráshoz. km.
 Ki varrás. *Exsuitio*.
 Öszve varrás. *Consutura*. M. A.
 VARDOGAL. *Suitat*. Sz. D.
 VARROGAT, varrogatja. idem.
 Öszve varrogatja. *Consarcinat*. M. A.
 VARGA (Varroga, varrga, varga). *Sutor*,
calcearius. M. A. Varga ne tovább a'
 kaptánál. km.
 Varga. F. Baranya Vben.
 Varga varga sicz. Rájnis' énekében „A' varga
 fiakhoz“.
 Varga-ár. *Subula*. M. A.
 Varga-főnél. *Szurkos fonál*. *Sutorium linum*.
 PP.
 Varga-fősték. *Atramentum sutorium*. PP.
 Eszterházi Tamás, Hunn. p. 300.
 Varga-hal. *Tinca*. Czompó, cigány-hal. S. I.
 Varga-kés. *Scalper sutorius*, *culter*
crepidarius. PP. Soha nem volt, nem is
 léssen varga-késnek hüvelyke. km.
 Varga-légy. *Bucentes*. Barom-kergető fene
 bogár. CM.
 Varga-mű. *Suterna*. M. A.
 Varga-műhely. *Sutrina*. CM. M. A.
 Varga-szeg. *Telek Szala* Vben.
 Varga-szuok. *Pix sutoria*. PP.
 Varga-ténta. *Vitriolum*. S. I.
 Varga-tőr. Ha pénzed nincsen, varga- tőrba
 mehetsz. km.
 Varga-tőr. *Subula*. M. A.
 Varga-útsza. Varga-útszában a' posztó-
 szél szűkőn találhatik. km.
 Vargaság. *Ars sutoria*. A' vargaságot sem lehet
 egy nap meg tanulni. km. *Nemo repente*.
Szirmai Parab. p. 119.
 VARGONY (Varga-hony?). F. Sáros Vben.
 VARROMÁNY. Varrani való. S. I. Sz. D.
 VARROTT. *Sutilis*, *consutus*, *acupictus*. M. A.
 Varrott kárpitok. *Faludi*, E. M. p. 247.
 VARRÓ. *Sarcinator*, *netrix*. M. A.
 Varró láda. *Acicularius pulvillus*. PP.
 Varró párnácska. idem. PP.
 Varró vánkös. idem. *Faludi*, N. A. p. 130.
 Varró tű. *Acus sutoria*. Prágai, p. 901.
 Faludi, U. E. 2. R. p. 205.
 * Him-varró. *Acupictor*. NC. p. 275.

VARTY.

VARTY.
 VARTYAG (Vartyog). *Coaxat*. M. A.
 Vartyogás. *Coaxatio*. M. A.

VAS.

VAS. *Ferrum*. M. A. A' vas is meg vásik üdővel.
 km.
 Vas (Alsó, fölső). Sz. P. Komárom Vben.
 Vas-abrincs. *Circulus ferreus*.
 Vas-abrincos hordó. *Vas circulis ferreis*
munitum.
 Vas-ajtó. *Porta ferrea*. *Faludi*, T. É.
 p. 222.
 Vas' alja. F. Vas Vben.
 Vas-ágy. *Katona-ágy*. *Lectus e meris perticis*
ferreis combinatus.
 Vas-ár- nap. *Dies solis*, *dies dominica*. M. A.
 Vas-áros. *Ferropola*, *fermentarius*. M. A.
 Vas-bánya. *Ferrifodina*.
 Vas-bánya. Öveg-bánya Veszprém Vben.
 Vas-Berzencze. F. Zólyom Vben.
 Vas-bilincs. *Faludi*, N. E. p. 136.
 Vas-borona. *Occa ferrea*. Sz. D.
 Vas-cseklye. Vadat fogó vas-szerszám. S. I.
 Vas-cső. *Sclopetum*, *bombarda*. S. I.
 Vas-derék. *Thorax loricated*. PP.
 Vas-dinnye (Alsó fölső). Sz. P. és Major
 Komárom Vben.
 Vas-drót. *Filum ferreum*. PP.
 Vas-durung. Fal-bontó vas. S. I.
 Vas-ék. *Cuneus ferreus*.
 Vas-fazék. *Ahenum*, *lebes*, *cucuma*,
coculum, *cacabus*. M. A.
 Vas-fazékas. *Ahenarius*. M. A.
 Vas-fegyver-derék. *Thorax ferreus*. M. A.
 Vas-fejü. Kemény-fejü. Vas a' feje, hogy azt
 meri cselekedni. km.
 Vas-forrasztó. *Ferrumen*, *ferruminans*. M.
 A.
 Vas-forrasztó. Ércz-olvasztó hely. *Ustrina*.
 M. A.
 Vas-födő. *Operculum ferreum*.
 Vas-fű. *Berbena*, *sagmen*. S. I.
 Vas-gém. *Ardea pulla*. S. I.
 Vas-háló. *Transenna reticulata*, *clathrum*,
cancelli de filis ferreis. PP.
 Vas-hámor. *Ferraria moletrina*. PP.
 Vas-hámor. F. Borsod Vben.
 Vas-hegy. Sz. P. Vas Vben.
 Vas-hid a' malomban.
 Vas-horog. *Uncus ferreus*. *Harpago*. NC.
 p. 367.
 Vas-húr. *Chorda ferrea*. S. I.
 Vas-ing *Thorax hamatus*, *lorica*. S. I.
 Vas-kalán. *Spatha ferrea*. PP.
 Vas-kapocs. *Fibula ferrea*, *ansa*. S. I.
 Vas-kapu. *Porta ferrea*.
 Vas-kapu. t. h. n.
 Vas-karika. *Annulus ferreus*. PP.
 Vas-karó. *Palus ferreus*. PP.
 Vas-kálha. *Fornax ferrea*.
 Vas-kemencze, 's iszonyu rabság. km.
 Vas-keztük. *Chirothecae ferreae*. S. I. Pázm.
 Kal. p. 64.
 Vas-kép. Pázm. Kal. p. 703.
 Vas-kéz *Harpago*. PP.
 Vas-korona. *Corona ferrea*.
 Vas-kosár. Orr-vas. *Fiscella*, *lupatum*. S. I.
 Vas-koh. *Ustrina*. PP.
 Vas-kohó. idem. Sz. D.
 Vas-kő. *Matrix ferri*. S. I.
 Vas-kút. F. Bács Vben.
 Vas-lapát. *Pala ferrea*, *batillum*. CM. M. A.
 Vas-lapoezka. *Pala ferrea*. PP.
 Vas-láb. E. F. Csik Székében.
 Vas-lábos. *Tripus ex ferro*.
 Vas-láda. *Cista ferrea*.
 Vas-láncz. *Catena ferrea*. Pázm. Pred. p. 794.
 984.
 Vas-level. *Lamina ferrea*, *bractea*. S. I.

- Vas-levegű. R. idem. S. I.
 Vas-macska. Anchora. M. A.
 Vas-macska' kötele. Funis anchorarius. PP.
 Vas-macska a' tűz-helyen. Cantherius focarius. PP.
 Vas-macska, v. horog, mellyel a' kútból valamit ki húznak. Lupus ferreus. PP.
 Vas-macskás. Anchoratus. M. A.
 Vas-Megyer. F. Szabolcs Vben.
 Vas-munka. Faludi, Sz. E. p. 34.
 Vas-mű. Ferramentum. S. I.
 Vas-műves. Faber ferramentarius. M. A.
 Vas-napokra jutottunk. Dug. km. 2. R. p. 301.
 Vas-orrrú. Loxia coccothraustes. Kernbeisser. S. I.
 Vas-óra. Horologium ferreum.
 Vas-Patak. F. Szabolcs Vben.
 Vas Pál' lyukja. Igy neveztetik egy kis barlang a' Ság-hegy' oldalán, hol Vas Pál a' török háborgás alatt tartózkodott, nappal ott magát meg huzván, éjjeleken a' törökök ellen portáztván, 's élelmet szerezvén. Ita ex traditione hic loci vigente.
 Vas-perecz. Compes, pedica, manica. Faludi, Sz. E. p. 58. N. E. p. 175.
 Vas-por. Ramentum, et pulvis ferri, pulvis ferreus. M. A.
 Vas-pőr. F. Szala Vben.
 Vas-pléh. Lamina ferrea. VV. L.
 Vas-ráspó. Lima pro ferro limando.
 Vas-rács. Craticula. S. I.
 Vas-reszelék. Scobs elimata ferri. S. I.
 Vas-rosda. Ferrugo. M. A.
 Vas-rosta. Vannus ferreus. M. A.
 Vas-rostély. Crates ferreae.
 Vas-rúd. Longurius ferreus. PP.
 Vas-serpenyő. Sartago ferrea.
 Vas-súlyom. Murex, tribulus. M. A.
 Vas-süveg. Cassis, galea. Sisak. S. I.
 Vas-szar. Scoria. M. A.
 Vas-szár. Szárna való vas. Lorica cruralis. PP.
 Vas-szeg. Clavus ferreus.
 Vas-szekér. Currus ferreus. Káldi, Josue. 17. 18.
 Vas-szerszám. Ferramentum. PP.
 Vas-szerszám-árúk. Merces ferreae. PP.
 Vas-szikra. Strictura ferri candentis. S. I.
 Vas-szín-kő. Basaltes. S. I.
 Vas-színű. Ferrugineus. S. I.
 Vas-szürke. Kék-szürke, seregély-szürke. S. I.
 Vas-vár. MV. Vas Vben.
 Vas Vármegye. Comitatus Castriferrei.
 Vas-vári. FF. Szathmár Vben.
 Vas-vella. Furca ferrea. M. A.
 Vas-veszsző. Virga ferrea.
 Vas-vitézi erő. Faludi, N. E. p. 221.
 Vas-vonó. Magnes. S. I.
 Vas-zörgés. Pázm. Pred. p. 1165.
 * Billyegető vas. Cauterium. S. K.
 Csíptető vas. Harpago. S. K.
 Eke-vas. Vomis. S. K.
 Ér-vágó vas. Phlebotomum. S. K.
 Fogó vas. Venabulum. S. K.
 Kard-vas. Lamina ensis. S. K.
 Kengyel-vas. Stapia. S. K.
 Kereszt-vas. Kereszt-vasba verték.
 Köröm-vas. Strombulcus. S. K.
 Kötő vas. Subscus.
 Lapos vas. Szántó-vas.
 Marok-vas. Canthus. S. K.
 Mely-vas. Thorax ferreus. S. K.
 Nyak-vas. Bojæ. S. K.
 Orr-vas. Lupatum. S. I.
 Ostya-sütő vas.
 Ó vas. Ferramentum. S. K.
 Pléh-vas. Lamina. S. K.
 Ponczoló vas. Caelum. CM.
 Rab-vas. Compes. S. K.
 Remek-vas.
 Reszelő vas. Lima. S. K.
 Sing-vas. Canthus. S. K.
 Szántó vas. Vomer. CM.
 Téglázó vas. Ferrum laevigatorium.
 Törpe vas. Faludi, T. É. p. 204.
 Tüzes vas. Ferrum candens. S. K.
 VASA. Ejus ferrum. Ó szekeret vasáért venni. km.
 VASAD. Sz. PP. Pest, és Somogy Vkben.
 VASAL, vasalja. Ferro munit, firmat.
 Meg vasalja. idem.
 Kereket vasal. Rotam ferro munit.
 Szekeret vasal. Currum ferro firmat.
 Vasalás. VV. L.
 Vasaló. Téglázó vas. Sz. D.
 VASAND. F. Bihar Vben.
 VASAS. Ferratus. M. A.
 Vasas. F. Baranya Vben. Sz. P. Gömör Vben.
 Vasas hordó. Dolium ad circulos ferreos.
 Vasas katona. Miles cataphractus. Dug. km. 2. R. p. 114.
 Vasas kópia. Praefixa ferro hasta. PP.
 Vasas láda. Arca ferrata. PP. Pázm. Kal. p. 673.
 Vasas szeker. Curras ferro munitus.
 Vasas Szent Iván. E. F. Doboka Vben.
 Vasas Szent Péter' napja. Festum S. Petri ad vincula.
 Vasas vitéz. Crupellarius miles, cataphractus, loricatus. PP.
 VASAT ver. Cudit ferrum. PP. Hidegen veri a' vasat. km.
 Vasat usztatsz. Ferrum natate doces.
 Vasat öszve forrasztja. Ferruminat. M. A.
 VASATLAN. Ferro destitutus.
 Vasatlan kocsi. Fakó kocsi, fakó szeker. S. I.
 Vasatlan kópia. Hasta pura. NC. p. 325.
 VASAZ, vasazza. Ferro munit, instruit. Csuzi, Tromb. p. 17.
 Meg vasazza a' kereket. Canthos rotæ applicat. PP.
 VASBA veri. Pedicas injicit. PP.
 VASBAN sültt ostya. Panis escharites, collyra crustularia, escharis. PP.
 VASHOZ való. Ferrarius. M. A.
 VASI. Ferreus. M. A.
 VASK.
 Vaska. F. Verőcze Vben.
 Vaskos. Robustus, validus, fortis, solidus. S. I.
 Csontos, izmos, velős, vállas, tenyeres, talpas. p. o. Hajdu. S. D.
 VASON van. Est in compedibus ferreis.
 Vason szenved.
 VASRA verték. Ad compedes positus.
 VASTAG. Solidus, nervosus, robustus, firmus, validus, fortis. M. A.
 Vastag eledel. Cibus solidus. PP.
 Vastag ember. Homo crassus. Sz. D.
 Vastag felelet. Goromba felelet. Sz. D.
 Vastag inas karok. Faludi, E. M. p. 247.
 Vastag inas kezek. Faludi, 1. c.
 Vastag vászon. Tela crassior. Sz. D.
 Vastaga valaminek. Crassities, robur. S. I.
 Vastagít, vastagítja. Roborat, firmat. M. A.
 El vastagítja. Landovics, Pred. p. 225.
 Meg vastagítja. Corroborat, confirmat, consolidat. M. A.
 Vastagítás. Roboratio, firmatio. M. A.
 Meg vastagítás. Confirmatio, consolidatio, corroboratio. M. A.
 Vastagító. Firmator, roborans. M. A.
 Vastagított. Firmatus, roboratus, solidatus. M. A.

Vastagodik. Roboratur, confortatur, solidatur. M. A.
 Vastagon. Valide, nervose, fortiter, firme, firmiter. M. A.
 Vastagon fog a' tolla.
 Vastagottan hiszi. Pázm. Kal. p. 383.
 Vastagság. Robur, firmamentum, firmitas, firmitudo, fortitudo. M. A.
 Vastagul. Roboratur, firmatur. M. A.
 Meg vastagul. Corroboratur, consolidatur. Káldi, Innepn. Pred. p. 476.
 VASÚ.
 Széles vasú dárdá. Venabulum. NC. p. 325.

VASZ.

VASZ. FF. Zágráb Vben.
 VASZAR. FF. Baranya, és Veszprém Vkben.
 VASZKA. Henye, munkátlan.
 Vaszka méh. Magát meg nem takaró méh.
 Lásd Méh-tartás' tudománya. Váczon. 1821. p. 40.
 VÁSZOLY. F. Szala Vben.
 VASZORA. Kanczának húgy-lyuka. S. I.
 VASZTÉLY. Sz. P. Fejér Vben.

VAT.

VAT (Belső, külső). FF. Vas, és Veszprém Vkben.
 VATA (Alsó, fölső). FF. Borsod Vben.
 Vata' háza. E. Sz. P. Kolos Vben.

<p>310 VATARÁSZ. Markával benn vájkál, ke- resgél. VATALÉJ. Obba, lagena. M. A. Palaczk, csutura, kulacs, vörös gyurkó. Sz. D. A' kis „VATOLA“.</p> <p>VÁ.</p> <p>VÁ.</p> <p>VÁ. Suffixum transformativum post vocales obtusas ut: Jóvá, hamuvá. Post consonam tamen euphoniae caussa V abiit in priorem consonam ut: Borrá, angyallá, bolonddá. Loco durioris: Borvá, angyalvá, bolondvá.</p> <p>VÁ CZ.</p> <p>VÁ CZ. Püspöki Város, Pest Vben. Vacium. VÁ CZÁ (Al, föl). E. FF. Zaránd Vben. VÁ CZI. Vaciensis.</p> <p>VÁ D.</p> <p>VÁ D. Culpa, accusatio, criminatio. S. I. Vád. E. FF. Fogaras, és Kő-vár' Vidékeiben, Belső Szolnok, és Hunyad Vkben.</p> <p>VÁ DA.</p> <p>Váda' falva. E. F. Közép Szolnok Vben. VÁ DOL, vádolja. Accusat, incusat. M. A. A' ki magát kétszer a' veszedelemre adja, a' szerencsét ne vádolja. km. Be vádolja. Incusat, defert M. A. El vádolja. Prodit v. in se recipit. Vádolás, Vádlás. Accusatio, incusatio, delatio. M. A. Ha a' puszta vádlás elég, sok ártatlan kerül hóhér-kézre. km. Vádolhatatlan. Irreprehensibilis, irreprehensus, inaccusabilis. M. A. Vádolható. Accusabilis, culpabilis. M. A. Vádoló, Vádló. Accusator. M. A. Vádló fél. Epist. Pázm. T. 2. p. 41. Vádolódik. Accusatore agit, identidem accusat. Csuzi, Tromb. p. 538. Vádolkodik. Zvonárics, 1. R. p. 861. Vádoltatott. Accusatus. VÁ DOS. Accusatus, accusabilis, accusandus, accusator. M. A. Vádoskodik. Culpas, accusat, incusat. Thordai' Kéz-irati.</p> <p>VÁ G (név).</p> <p>VÁ G. Vagus fluvius Ungariae. M. A. Folyó víz, Nyitra, Thurócz, és Komárom Vkben. Vág (Fejér, fekete). Folyó vizek Liptó Vben. Vág. F. Soprony Vben. Vág-Szerda-hely. F. Posony Vben. Vág-újfalu. F. Trencsin Vben. Vág-újhely. MV. Nyitra Vben.</p> <p>VÁ G (ige).</p> <p>VÁ G, vágja. Secat, caedit. M. A. Ki mennyit vág, annyi forgácsa lészen. km. Által vágja. Transsecat.</p>	<p>Bé vágja. Insecat, incidit. M. A. Nagy fába vágja a' fejszét — Majd bé vágom az utját. kmm. Bele vág — Már ide ritka legény vág — Ő is bele vág, mintha tudna hozzá. Anser inter olores. Belé vágja a' fejszét. Securim injicit. M. A. El vágja. Resecat, amputat. M. A. Föl vágja. Concidit, consecat, dissecat. M. A. Hozzá vág. Keresztül vágja. A' szómat keresztül vágta. Ki vágja. Exsecat, excidit. M. A. Ki vágta magát. Környül vágja. Circumsecat. M. A. Le vágja. Decutit, desecat. A' fát sem vágják le egy csapással. km. Meg vágja. Consecat, caedit, resecat. M. A. Őszve vágja. Consecat. S. I. Reá vág. Tundit. Viszsa vágja. Retundit. VÁ GAT, vágatja. Curat secari, caedi. Föl vágatja a' gyermeket. Curat caedi puerum. Meg vágatja az erét. Curat sibi venam incidi. Vágatás. Vágaték. Segmen, putamen. S. I. Vágaték a' versben. Caesura. S. I. Vágató. Fa-vágató. Locus in area domus, in quo ligna solent secari. Aliis „Fa-vágító“. VÁ GATLAN. Non sectus, integer. S. I. Vágatlan fa. Lignum nondum consectum. VÁ GÁ NY. Sectum, caesum, incisum. S. I. Segge' vágánya. VÁ GÁS. Caesio, sectio, sectura, item Orbita. M. A. Nyereség reménység nem járnak mindég egy vágásban. km. Vágás. F. Sáros Vben. Csárda Zemplin Vben. E. F. Felső Fejér Vben. * Bé vágás. Geidler H. oktat. p. 38. Bodnár-vágás. F. Torna Vben. Dávid-vágás. F. Zemplin Vben. El vágás. Resectio, praecisio, amputatio. M. A. Ér-vágás. Venae sectio. Fa-vágás. Liguicidium. Fark-vágás. Nehezen felejtí farka' vágását a' kigyó. km. Kard-vágás. Sectio gladio facta. Kerek-vágás. Orbita. Ott az út, a' hol a' kerek-vágás. km. Ki vágás. Exsectio, excidium. M. A. Kovács-vágás. FF. Abauj, és Torna Vkben. Kő-vágás. Lapididium. Le vágás. Desectio it. Caedes, excidium. M. A. Meg vágás. Consectio. M. A. Péter-vágás. F. Sáros Vben. Új-vágás. E. F. Kraszna Vben. VÁ GCSÁL. Sectitat. Sz. D. VÁ GDAL, vágdalja. Consecat, couscindit, proscindit. M. A. Bé vágdalja. Pázm. Kal. p. 817. Bele vágdalja. Insectitat. El vágdalja. Dissecat, prosecat, conscindit. M. A. Föl vágdalja. Minutim consecat. M. A. Hozzá vágdal. Ictu petit iterato.</p>	<p>Ki vágdalja. Exsecat. Le vágdalja. Desecat, consecat. S. I. Meg vágdalja. Consecat, comminuit, dissecat. M. A. Őszve vágdalja. In partes minutas concidit. M. A. Reá vágdal. Plagas infligit. Vágdalás. Iterata sectio, caesio. El vágdalás. Dissectio, concisio. M. A. Vágdalhatatlan. El vágdalhatatlan. Insecabilis. M. A. Vágdalék. Stramen consectum, concisum. Häckerling. Szezska. S. I. Vágdalkozik. Digladiatur, gladio v. rostro certat, dimicat. Pázm. Pred. p. 781. 1236. A' bagoly is vágdalkozik a' maga adujában. km. Meg vágdalkozik. Pázm. Pred. p. 403. Vágdaló. Vágdaló bárd. Sz. D. Vágdaló kés. Sz. D. Vágdaló tőke. Sz. D. Vágdalódik. Digladiatur, dimicat. S. I. Vágdalódik. idem. S. I. Vágdaltt. Incisum. PP. Vágdaltt hús. Sz. D. Vágdaltt tézta. Sz. D. VÁ GDOGÁL. Identidem secat. S. I. VÁ GHAT, vághatja. Potest secare. Vágthatatlan. Incaedus, insecabilis. M. A. Vágtható. Caedus. M. A. VÁ GÍTÓ. Fa-vágító. idem ac Fa-vágató. Fa-vágító törzsök. VÁ GNI való. Vágó marha. VÁ GOTT. Sectus, caesus. M. A. Vágott éték. Tucetum. PP. Vágott fa. Lignum sectum. Vágott fa-rakás. Caudicum strues. PP. Vágott kő. Lapis sectus, saxum quadratum. S. I. Vágott tézta. Étel' neme. * Bé vágott út. Via interclusa, obstructa. S. I. Föl vágott út. Sz. D. Le vágott. Caesus, desectus, concisas. M. A. VÁ GOVÁ NY. Sectum, caesum, incisum. S. I. VÁ GÓ. Secans, caedens. M. A. Vágó barom. Pecora mactanda. M. A. Vágó fog. Dens incisor. S. I. Vágó hal. Cobites, acus. M. A. Vágó kés. Culter incisorius. PP. Vágó marha. Pecus macello destinatum. Vágó legény a' mészárosoknál. Vágó pad. Mensa lanionis. S. I. Vágó szék. Macellum. S. I. Vágó tőke. Incus scissilium, sectilium, caudex sectorius. Hackstock. S. I. * Ér-vágó. Sector venae. Fa-vágó. Lignicida it. Picus arboraria. S. K. Hús-vágó törzsök. Kender-vágó. Kender-törő eszköz. Sz. D. Ki-vágó. Excisorius, exsecans. M. A. Kő-vágó. Lapidida. S. K. Kő-vágó Örs. F. Szala Vben. Kő-vágó Szőlős. F. Baranya Vben. Vágólan. Sectorio modo. Pázm. Pred. p. 986. Vágóra való. idem ac Vágni való. Sz. D.</p>
--	---	---

VÁGTAT. Celeriter equitat. Űget, iramik, iramik. S. I.
Vágtatás. Celer equitatio.
Vágtatást lovagoltt.
Vágtatva. Celeriter equitando.
Vágtatva el lovagoltt.
VÁGVA. Caesim. M. A.
El van vágva az útja.

VÁGY.

VÁGY. Aspirat, appetit. M. A.
Nagyra vágy. Alta petit. Nagyra szokott vágnit az igaz nemes vér. km.
Reá vágy. Adnitor, aspirat, anhelat. M. A.
VÁGYAKODIK. Molitur, aspirat. PP.
Reá vágyakodik. Reá vágy. M. A.
Vágyakodás. Molimen, molitio, molimentum. M. A.
VÁGYAKOZIK. Molitur, aspirat. M. A.
Férjhez vágyakozik. Nupturit. M. A. L.
VÁGYALKODIK, Vágyoldik.
Vágyalkodás, Vágyoldás. Studium, conatus, intentio. M. A.
VÁGYAS. Aspiratio, desiderium, cupido, appetitus. S. I.
Nagyra vágyás. Ambitio.
Reá vágyás. Appetitio.
VÁGYÓ. Appetens.
Nagyra vágyó. Ambitiosus.
Vágyódik. Conatur, molitur, satagit. M. A.
Vágyódik, mint a' kecske a' zöld ágra. km.
Vágyódás. Studium, conatus, intentio. M. A.
Velleitas. Pázm. Pred. p. 828. it.
Concupiscentia. Pázm. Kal. p. 944.
Párt-ütő vágyódás. Rebellis concupiscentia.
Káldi, lnnepn. Pred. p. 366.
Vágyódozik. idem ac Vágyódik. Sz. D.
Vágyódó. Zvonarics. Postilla. 1. R. p. 208.
Vágyóság. Appetitio.
Nagyra vágyóság. Ambitio. Sz. D.

VÁJ.

VÁJ, vájja. Cavat, fodit. M. A. Kicsiny a' csöp-víz, de ha mindég hull, a' kőben is lyukat váj. km.
Által vájja. Transfodit. CM.
Fől vájja. Suffricat, suffodit. M. A.
Ki vájja. Excavat, eruit, effodit, exsculpat, exscalpat. M. A. Egyik varju nem vájja ki szemét a' másíknak. km.
Meg vájja. Concavat, incavat. M. A.
VÁJAT, vájatja. Curat cavari, fodi.
Ki vájatja. Curat effodi. Faludi, T. É. p. 4.
VÁJÁS. Excavatio. M. A.
Ki vájás. idem. M. A.
Meg vájás. idem. M. A.
VÁJDOGÁL, vájdogálja. Fodicat. S. I.
VÁJICSKÁL. idem. S. I.
VÁJHATÓ. Fossilis. M. A.
VÁJKÁL. Fodicat. M. A.
Benn vájkál.
Vájkáló. Scalptor. M. A.
VÁJOGAT, vájogatja. Fodicat, scalpat.
Vájogatás. Scalptura. M. A.
Vájogató. Scalptor. CM.
VÁJOL. Subigit. PP.
Tésztát vájol. Tésztát szakaszt. Subigit. M. A. p. 286. 330.

Vájoló, Vájló.
Vájló tekenő. Artopta. M. A. Szakasztó tekenő. Sz. D.
VÁJOTT. Cavus, excavatus. M. A.
Ki vájott. Excavatus, effossus. M. A.
VÁJÓ. Excavator, scalptor. it. Scalprum. M. A.
Vájó kés. Caelum, caestrum. S. I.
Vájó vas. idem. S. I.
* Fog-vájó. Dentiscalprum.
Fül-vájó. Auriscalpium. NC. p. 379.

VÁLIK.

VÁLIK. Separatur, discernitur. M. A. it. Vertitur, convertitur, fit. A' jó borból jó eczet válik — Nem minden botból válik borotva. Non e quovis ligno fit Mercurius. — Táncczos leányból ritkán válik jámbor aszszony. km.
El válik. Separatur, sejungitur. M. A.
El válik, hány zsákkal telik — Majd el válik a' dolog — El vált a' szovától. — El válik feleségétől. Repudiat. M. A.
Halálra vált. Symbolum Charontis habet.
Ki válik — Ki váltt közülök a' seregből. Sz. D.
Meg válik. Sejungitur, separatur, it. Apparebit, parebit, liquebit. M. A.
Meg válik, ki leszz erősebb. Apparebit quis sit fortior futurus.
Meg váltt tőle. Divulsus est ab eo.
Nem válik böcsületére. Non cedit ei honori.
Szösszé válik — A' mely abroszt sokan viselnek, szösszé válik. km.
Törvényvé válik. Abit in legem. A' régi szokás törvényvé válik. km.
Vizzé válik. Mutatur in aquam. A' nemes vér nem válik vizzé. km.
VÁL. MV. Fejér Vben.
VÁLAD. E numero plurium prodit, se paratum praebet. S. I.
Ki válad. idem.
VÁLAL, válalja. In se assumit.
El válalja. In se recipit.
Fől válalja. Assumit, recipit. S. I.
Magára válalja. In se assumit.
Válalkodik. idem ac Válad. S. I.
Ki válalkodik. Ki válad. S. I.
Válalkozik. idem. Sz. D.
Ki válalkoztak a' többi közül valami hárman. Sz. D.
Válalkozás. Erdélyi József, Zichi fölött. p. 31.
VÁLASZ. Relatio, instructio, discriminatio, distinctio. it. Responsio. M. A.
Válasz-adás. Responsio.
Válasz-fa. Szőlőben a' határok' el választására le vertt fa. Hallottam 1805.
Válasz-level. Epistola relatoria. M. A.
Válasz-tétel. Relatio, instructio, responsio. M. A.
Válasz-tévő. Arbitr. M. A.
Válasz-tű. Acus criminibus discernendis. S. I.
Válasz-út. Bivium, ambivium, compitum, viae divortium. S. I.
Válasz-út. F. Szathmár Vben. E. F. Doboka Vben.
* Által-válasz. Zvonarics, Post. 1. R. p. 79.

Kerék-válasz. Responsio categorica. Pázm. Pred. p. 770.
Válaszol, válaszolja. Rescribit, respondet. Faludi, E. M. p. 30.
Válaszolás. Rescriptum.
Választ, választja. Eligit, deligit. M. A. it. Separat.
El választja. Divellit, eligit, disjungit, dispalat, separat, sejungit, secernit, abgregat, segregat. M. A.
El választja egymástól. Dissociat. M. A.
El választja gyermeket a' csöcstől. Ablactat.
El választja a' csordától. Abgregat. M. A.
Fől választja. Promovet. M. A.
Hozzá választja. Cooptat. M. A.
Ki választja. Seligit, sejungit, excerptit, segregat. M. A.
Meg választja. Distinguit, discernit, discriminat. M. A.
Meg tudja már a' feketét a' fejtől választani. km.
Választás. Electio, delectus. M. A.
Választás' szabadsága. Szabad választás. Optio. M. A.
El választás. Electio, disjunctio, secretio, separatio. M. A.
El választás a' csöcstől. Ablactatio. M. A.
El választás egymástól. Dissociatio. M. A.
Ki választás. Sejunctio, electio, selectio. M. A.
Meg választás. Distinctio, discretio. M. A.
Választatlan. Indiscretus, indistinctus. M. A.
Választatlanul. Indiscreminatim, indistincte. M. A.
Választék. Sejunctum v. limes sejungens. S. I.
Választhatandó. Candidatus. S. I.
Választhatás. Arbitrium, optio. S. I.
Választható. Arbitrarius, eligibilis. S. I.
El választható. Separabilis. M. A.
Választhatatlan. Ineligibilis.
El választthatatlan. Inseparabilis. M. A.
Választig. Magnopere, multum satis, oppido, admodum. M. A.
Választiglan. idem. M. A.
Választott. Electus, lectus, exquisitus. M. A.
Választott mondás. Symbolum. Wahlspruch. S. I.
El választott. Separatus, segregatus, sejunctus. M. A.
Választó. Elector. M. A.
Választó erő. Vis discretiva, facultas discernendi. Faludi, U. E. 3. R. p. 166.
Választó fejedelem. Elector princeps. S. I.
Választó ország. Regnum electitium. S. I.
Választó szó. Suffragium. S. I.
Választó víz. Chrysulca, aqua fortis, aqua excretionis. M. A. PP.
Meg választó. Disjunctivus. CM.
Választva. Eligendo, discriminatim. M. A.
Meg választva. Distincte, discriminatim. M. A.
VÁLÁS. Separatia, divulsio. S. I.
El válás. Divortium, it. Separatio. M. A.
El válás-level. Liber repudii. VM. Hit-tartás. p. 67.
Meg válás. Divulsio, sejuuetio, separatio. M. A.
VÁLCSA. F. és Folyó víz Thurócz Vben.
VÁLHATIK. Potest separari.

- Válthatlan. Inseparabilis. M. A.
El válthatlan. idem. M. A.
- Váltható. Separabilis. M. A.
El váltható. idem. M. A.
- VÁLICZKA. Patak a' Szala-Egerszegi határban.
- VÁLL. Humerus. M. A. it. Thorax muliebris.
Mieder. S. I.
Váll-födő. Humerale. CM.
Váll' hegye. Acronium. PP.
Váll-köz. Interscapilium. CM.
Váll-lapoczká. Scapula. M. A.
Váll-vonyás. Csuzi, Tromb. p. 545.
Váll-vonyítva.
* Fél váll. Sz. D.
Vas-váll. Sz. D.
- Vállá. Ejus humerus. Koldus-táska vállán,
arany-gyűrű újján nem illenek öszve. km.
Vállára veszi. In humeros effert. PP.
- Vállás. Habens amplos humeros, humero- sus.
PP.
- Vállal feleltt. Sz. D.
- Vállat vonyított. idem. Sz. D.
- Vállatlan. Carens humeris. M. A.
- Vállaz, vállalza. Bé metszi.
Vállazás. Bé metszés.
Vállazását keskenyli. Hallottam, 1815. Aug. 28.
- Válba vágott mente. Colabium. PP.
- Vállra való. Humerale. M. A.
Vállra vető. Involucre. M. A. L.
Fél vállra. Föl nem öltve, öltetlen, palástul veszi, p. o. a' mentét. Sz. D.
- VÁLOGAT, válogatja. Seligit, selectat. M. A.
Válogat benne, mint a' vad körtvélyben. km.
El válogatja. Secernit.
Ki válogatja. Excerptit, eligit, secernit. M. A.
Meg válogatja. Meliora seligit.
Öszve válogatja a' javát.
- Válogatás. Electio, discriminatio. M. A.
Ki válogatás. Selectio, secretio. M. A.
- Válogatós medvének a' vaczkor is jól esik. km.
- Válogatott. Lectus, selectus. M. A.
Válogatott frís. Lectissimus. PP.
- Válogató. Fastidiosus, delicatulus. PP. item
Haereticus. Pázm. Pred. p. 289.
Ételben válogató.
- Válogatóság. Pázm. Pred. p. 293.
- VÁLÓ. Separabilis. M. A.
El váló. idem.
Magva-váló. Separabilis a nucleo.
Magva-váló baraczk, szilva, 's a' t.
- VÁLT, váltja. Mutat, redimit. M. A. Adj az ebednek aranyt, háját fog váltani rajta. km.
Által váltja. Transmutat.
Bé váltja. Redimit. S. I.
El váltja. Permutat, commutat, cambiat. M. A.
Föl váltja. Commutat, eliberat, redimit. M. A.
Ki váltja. Redimit, eximit, eliberat. S. I.
Meg váltja. Redimit. M. A.
Öszve váltja. Concambiat.
Viszsa váltja. Redimit. S. I.
- Váltás. Redemptio, mutatio, cambinm, collybus.
Wechsel. S. I.
El váltás. Permutatio, commutatio. M. A.
Föl váltás. Eliberatio, redemptio. M. A.
Gyűrű-váltás. Permutatio annulorum.
Ki váltás. Redemptio. M. A.
Meg váltás. idem. M. A.
Pénn-váltás. Commutatio pecuniae.
Zálog-váltás. Redemptio pignoris.
- Válthatatlan.
Ki válthatatlan. Irredemptibilis. S. I.
- Váltott. Permutatus.
Váltott gyermek. Suppositus infans.
- Változik. Mutatur, alteratur.
Által változik. Transmutatur, transformatur. S. I.
El változik. Immutatur, transmutatur, transfiguratur. S. I.
Ki változik. Permutatur. Pázm. Pred. p. 112.
„A' fiú-isten magát adá, hogy ő rajta kiváltozzunk“.
Meg változik. Immutatur. S. I.
- Változandó. Mutabilis. M. A.
Változandóság. Mutabilitas. M. A.
- Változás. Mutatio, commutatio, vicissitudo. M. A.
Által változás. Metamorphosis. S. I.
El változás. idem. S. I.
- Változat. Sz. D.
- Változatlan. Non mutatus.
Változatlan színnel. Pázm. Pred. p. 443.
- Változhatatlan. Immutabilis. M. A.
El változhatatlan. idem. M. A.
- Változhatatlanság. Immutabilitas. M. A.
Változhatatlanul. Immutabiliter. M. A.
- Változható. Mutabilis.
El változható. Commutabilis. M. A.
- Változott. Mutatus. M. A.
- Változó. Mutabilis. M. A.
Változólag. Alternatim, per vices. S. I.
- Változóság. Mutabilitas, inconstantia. S. I.
- Változtat, változtatja. Mutat, alterat. M. A. A' mit meg nem lehet változtatni, leg jobb azt el felejteni. km.
El változtatja. Emutat, commutat. M. A.
Meg változtatja. Commutat, demutat. M. A.
- Változtatás. Commutatio, immutatio. S. I.
El változtatás. Demutatio. M. A.
Meg változtatás. Immutatio. M. A.
- Változtathatatlan. Immutabilis. M. A.
- Változton változik. Sine fine mutatur. Csuzi, Tromb. p. 35.
- Változvány. Vicissitudo. S. I.
- Váltó. Mutator, mutans. it. Redimens. M. A.
Váltó czédula. Scheda reuitionalis.
- Váltó írás. Faludi, U. E. 3. R. p. 74.
- Váltó műves szabó.
- Váltó pénz. Faludi, N. E. p. 87.
- Be váltó.
Meg váltó. Redemptor. M. A.
Pénn-váltó. Numularius. S. K.
- Váltság. Emenda, redemptio. Pázm. Pred. p. 1074.
Levél-váltság. Taxa literarum. S. K.
Szolga-váltság. Taxa servorum. S. K.
- Váltságúl. Pro redemptio. Mit kívánsz váltságúl. Sz. D.
- Váltva. Alternatim. S. I.
Föl váltva. Invicem, per vices.
- VÁLT. Sejunctus, separatus.
El válttak. Separati, divulsi, divortiat. S. I.
Ki-váltt. Sejunctim.
Ki-váltt képpen. Praecipue, peculiariter. M. A.
- Válttig. Magnopere, satis, admodum. M. A.
Válttiglian. idem. M. A.
- VÁLU. Trulla, trullum, canalis, trulleum. M. A.
Disznó-válu. Alveus pabulatorius porcorum.
Itató válú. Aquarium, alveus aquarius, labrum. PP.
- Válás (Vállus). F. Szala Vben.
- VÁLVA. Sejunctim excepto.
Attól meg válva. Eo excepto.
Ki válva. Exceptus. M. A.
Meg válva. Excepto, praeter. M. A.
Meg válván. idem. M. A.
- VÁLY (Alsó, fölső). FF. Gömör Vben.
- VÁLYOG. Tapasztani való sár v. építeni való mór. Sz. D. S. I.
Vályog-fal. Le hullott a' vályog a' falról. Sz. D.
- Vályogol. Sz. D.
- VÁM.
- VÁM. Teloniumi. Vectigal. M. A.
Vám-falu. F. Szathmár Vben.
Vám-hajdu. Überreiter. S. I.
Vám-ház. Domus telonaria.
Vám-pénn. Pedagogium, in Jure Vng. M. A.
Vám-szedő. Teloniator.
* Hegy-vám. Jus montanum. Bergrecht.
Decr. Sigismundi anni 1405 art. 1.
Híd-vám. Telonium pontis. S. K.
Malom-vám. Telonium molarium. S. K.
Pusztá vám. Sz P. Fejér Vben.
Szárás vám. F. Soprony Vben.
- VÁMA. F. Arad Vben.
- VÁMATLAN. Immunis a vectigali v. tributo. S. I.
- VÁMOL, vámolja. Exigit portorium, desumit vectigal. Sz. D. S. I.
Ki vámolja. Desumit vectigal.
Meg vámolja. idem.
- Vámolás. Desumtio telonii.
- Vámoló. Teloniator.
- VÁMON. In telonio. A' mit a' vámon nyertt, a' harminczadon el vesztette. km.
- VÁMOS. Telonarius, teloniator. M. A.
Vámos. FF. Győr, Somogy, és Veszprém Vkben.
Vámos Attya. F. Bereg Vben.
Vámos Család. F. Vas Vben.
Vámos falu. FF. Posony és Zólyom Vkben.
Vámos' falva. F. Nógrád Vben.
Vámos Györk. F. Heves Vben.
Vámos Láz. F. Bihar Vben.
Vámos Mikola. F. Hont Vben.
Vámos Oroszi. F. Szathmár Vben.
Vámos Pércs. Hajdu-város.
Vámos Udvarhely. E. F. Küiküllő Vben.
Vámos újfalu. FF. Nyitra, és Zemplin Vkben.
Sajó-Vámos. F. Borsod Vben.
- Vámosság. Vectigalis functio. PP. VM. p. XI.
- VÁMOT ád. Vectigal pendit.
Vámot fizet. idem.
Vámot vesz. Desumit telonium. A' gondolattól nem vesznek vámot. km.
- VÁMOZ. Vámot ád. Exsolvit portorium v. deponit vectigal. S. I.
- VÁNCS.
Vánacs' falva. F. Marmaros Vben.
- VÁNCSOD. F. Bihar Vben.
- VÁNDOR.
- VÁNDOR. Viator, peregrinus v. vagus, vagabundus. S. I.
- VÁNDOROL. Vagatur. M. A.
Vándorlás. Vagatio, peregrinatio.
Vándorló. Vagus. M. A.
Vándorló legény. Sodalis peregrinans.
Vándorlóba megy. Peregre proficiscitur. Sz. D.
- Vándorlott ifju. Faludi, N. U. p. 154.
- VÁNDORÚL. Qua peregrinus, instar peregrini.
Vándorúl bujdosik. Mátyr. Coron. p. 9.
- VÁNKOS.
- VÁNKOS. Cervical, pulvinar, pulvinarium, pulvinus. CM. M. A.

Vánkos-héj. Theca pulvinaris.
 * Kocsi-vánkos. Sedularium. S. K.
 Varró vánkos. Pulvinus acuaris. S. K.
 VÁNKOSKA. Pázm. Pred. p. 473. Kal. p. 952.
 VÁNKOSOS. Pulvinaribus instructus.
 Vánkosos táncz. Species saltus.
 Vánkosos ülés. Faludi, T. É. p. 44.

VÁNSZOR.

VÁNSZOR.

VÁNSZORODik. Contabescit. M. A. Deficit, debilitatur. S. I.
 El vánszorodik. Contabescit, deficit, exhauritur, debilitatur, enervatur. M. A. Egészen el vánszorodott. Sz. D.
 VÁNSZOROG. Delitescit, torpescit. M. A. Föl vánszorog. Föl két valami nehezen. Sz. D.
 Ki vánszorog. Nagy nehezen ki megy.
 Vánszorgás. Anal. Phil. T. IX. p. 69.

VÁNY.

VÁNY. Suffixum post vocales obtusas ut: Bálvány, tanítvány, oltovány. etc.

VÁNY.

VÁNY.

Vány-telek. Sz. P. Bács Vben.
 VÁNYA. Sz. P. Pest Vben.
 Déva-Ványa. MV. Heves Vben.
 VÁNYOL, ványolja. Laneam vestem calcat, densat. PP. Kall, kallja.
 Meg ványolja. Meg kallja.
 Valakit jól meg ványolni, dögönyözni, rakni. Sz. D.
 Ványolás. Panni calcatio, densatio, fullonica. PP. Kallás.
 Ványoló. Fullo, laneae vestis politor. PP.
 Ványoló malom. Mola calcatoria, densatoria. PP. Kalló.
 Ványolóba viszi a' posztót. Sz. D.

VÁPA.

VÁPA. Lacuna. M. A. Planities depressior. PP.

VÁPÁJA.

Térd' vápája. Poples. M. A. L.
 VÁPÁS. Convexus. M. A.

VÁR (név).

VÁR. Arx. M. A. A' levegő égben épít várat. km.
 Vár' alja. Oppidum subarcense, v. plaga subarcensis. Faludi, E. M. p. 77.
 Vár' alja. t. h. n. M. és E. Országban.
 Vár' aljai. Subarcensis, submontanus. S. I.
 Vár' árka. Fossa arcensis, vallum. S. I.
 Vár-domb. F. Tolna Vben.
 Vár' düledéki. Rudera arcis. S. I.
 Vár-fal, Vár' fala. Murus castris, moenia, munimentum. S. I.
 Vár' falva. E. F. Aranyos Székében.
 Vár-fenek. Sz. P. Heves Vben.
 Vár-fok. Muri corona, praecinctora, praecinctora, pinnae murorum, specula. PP.
 Vár-föl-adás. Arcis deditio. S. I.
 Vár' föld. F. Szala Vben. Sz. P. Komárom Vben.
 Vár-hajdu. Miles praesidiarius. S. I.
 Vár-hegy. t. h. n. M. és E. Országban.
 Vár-hely. Locus, ubi quondam arx fuerat.
 Vár-hely. E. FF. Doboka, és Hunyad Vben.
 Vár-kert. Hortus arci adjacens.
 Vár-megye. Comitatus. Esze-veszett Vár-megyének bolond az ispánja. km.
 Vár-melnyék (Sárvári). F. Vas Vben.

Vár' mellyéke. Pomoerium. S. I.
 Vár-mező. E. F. Doboka Vben.
 Vár-nagy. R. Arcis gubernator, castrum praefectus.
 Vár-omladék. Rudera arcis.
 Vár' orja. E. F. Besztercze' Vidékében.
 Vár' ostromlása. Arcis obsidio, oppugnatio. S. I.
 Vár-ór. R. Arcis vigiliae.
 Vár-örös. R. Vigil arcensis v. praefectus castelli. Porkoláb. S. I.
 Vár-örözet. R. Praesidium. Garnison. Tiszti Szótár. p. 54.
 Vár' piaczcza. Cavaedium. PP.
 Vár' sáncza. Arcis munimentum, vallum. S. I.
 Vár-szállás. Arcis obsidio, obsessio.
 Várnak meg szállása. S. I.
 Vár-szeg. Félsgiget Pest Vben.
 Vár-solcz. E. F. Kraszna Vben.
 Vár-szó. E. Sz. P. Kolos Vben.
 Vár-telek. E. F. Közép Szolnok Vben.
 Vár-vivás. Arcis obsidio, obsessio, oppugnatio. S. I.
 Vár-víz. F. Bihar Vben.
 *Aba-új-vár.
 Árva-vár. Vár Árva Vben.
 Bagó-vár. Major Győr Vben.
 Balta-vár. F. Vas Vben.
 Baranya-vár. F. Baranya Vben.
 Borza-vár. F. Veszprém Vben.
 Buda-vár. F. Szala Vben.
 Csák-vár. MV. Fejér Vben.
 Csonka vár. E. Vár-omladék Három szék Székében.
 Daru-vár. MV. Posega Vben.
 Diák-ó-vár. MV. Verőcze Vben.
 Detre-kő-vár. Vár Posony Vben.
 Eb-vár. Telek Fejér Vben.
 Eger-vár. MV. Vas Vben.
 Esseg-vár. Vár-omladék Veszprém Vben.
 Fejér vár. Több várok' neve, mint Gyula-Fejér vár, Székes Fejér vár. 's a' t.
 Föld-vár. t. várok', és helységek' neve.
 Fölleg-vár. Cittadella.
 Fölső vár. Capitolium. Üres a' fölső vár, nincs otthon a' gazda. km.
 Héder-vár. MV. Győr Vben.
 Iker-vár. MV. Vas Vben.
 Kám-or-vár. Vár-omladék Nógrád Vben.
 Kanász-vár. Vár-oml. Heves Vben.
 Kánkó-vár. Vár-oml. Ugocsa Vben.
 Kapos-vár. MV. Somogy Vben.
 Kapu-vár. MV. Soprony Vben.
 Kolos-vár. Claudiopolis.
 Korpa-vár. F. Szala Vben.
 Küküllő-vár. E. MV. Küküllő Vben.
 Kő-vár. E. Vár-omladék Kő-vár' Vidékében.
 Leány-vár. Vár Bihar Vben.
 Les-vár. Vár Soprony Vben. Mon bijou.
 Murány-vár. Vár Gömör Vben.
 Nyaláb-vár. Vár-omladék Ugocsa Vben.
 Orosz-vár. MV. Mosony Vben.
 Ó vár. több várok' neve.
 Pécs-vár. F. Győr Vben.
 Péter-vár. Petropolis.
 Rezi-vár. Szala Vben. Tátika' Rezi-vár' dolgát ebre bizták, ebül vették hasznát. km.
 Salom-vár. F. Szala Vben.
 Sár-vár. MV. Vas Vben.
 Sas-vár. MV. Nyitra Vben.
 Seges-vár. E. Sz. KV. Seges-vár' Vidékében.
 Só-vár. F. Sáros Vben.
 Szala-vár. F. Szala Vben.
 Szarka-vár. Telek Győr Vben.
 Szent György-vár. F. Szala Vben.

Szepes-vár. Vár-omladék Szepes Vben.
 Sziget-vár. MV. Somogy Vben.
 Tömös-vár. Sz. KV. Tömös Vben.
 Törcs-vár. E. Vár Brassó Vidékében.
 Tündér-vár. Faludi, T. É.
 Új vár. több várok' neve M. és E. Orsz.
 Ung-vár. MV. Ung Vben.
 Vas-vár. MV. Vas Vben.
 Vörös vár. MV. Vas Vben.
 Vuko-vár. MV. Szerem Vben.
 Zád-Vár. Vár-omladék Torna Vben.
 Znio-vár. Vár Thuróc Vben.
 Zrínyi-vár. Sz. P. Somogy Vben.

VÁRA. Ejus arx.
 Apony' vára. Vár-omladék Nyitra Vben.
 Arad' vára. Aradinum fortalitium.
 Béla' vára. Vár Bihar Vben.
 Buda' vára. Buda fortalitium.
 Ghimes' vára. Vár Nyitra Vben.
 Leopold' vára. Leopoldopolis.
 Munkács' vára. Fortalitium in C. Beregiensi.

VÁRAD. t. h. n. Castellum, parva arx. L.
 Anonymi cap. 34. Cfer Vindicias. p. 199.

Váradka. F. Sáros Vben.

VÁRBELI. Arcensis.
 Várbeli jobbágyok. R. Jobbagiones castrenses. Simon de Kéza. p. 120.
 Várbeli jobbágyág. R. Jobbagionatus castrensis.

Várbeli kapitány. Arcis gubernator, castro praefectus. Kommendant. S. I.
 Várbeli katonák. Milites praesidiarii. S. I.
 Várbeli kápolna. Capella arcis.
 VÁRCZA. E. FF. Közép Szolnok Vben.
 VÁRD.
 Várda. FF. Somogy, és Veszprém Vben.
 Kís várda. MV. Szabolcs Vben. Sz. P. Somogy Vben.
 Selleg-várda. Geidler. H. Okt. p. 47.
 Várdod.
 Várdod' falva. E. F. Csík Székében.
 VÁRI. MV. Bereg Vben. F. Békes Vben.
 VÁRKONY. FF. Baranya, Borsod, Heves, és Posony Vben.
 Várkonyd. Sz. P. Ung Vben.
 VÁRNYI. Magnus instar arcis. M. A.
 VÁROK. Sz. P. Pest Vben.
 VÁRONG. F. Tolna Vben.
 VÁROS (Habens arcem). Civitas, urbs, oppidum. M. A. Az óra-járásból megítélhető a' várost. km.
 Város' bikája. Taurus publicus. PP.
 Város' birája. Judex civitatis. S. I.
 Város' birtoka. Territorium urbis. S. I. Város' deákja. Grammateus, logographus, notarius. S. I.
 Város-domb. Sz. P. Bihar Vben.
 Város' falai. Moenia, muri. M. A.
 Város' falva. E. F. Udvarhely' Székében.
 Város' fejei. Urbis principes. PP.
 Város' flastroma. Stratum civitatis. S. I.
 Város' földje. Territorium. M. A.
 Város' gazdája. Villicus. PP.
 Város' háza. Praetorium, curia. M. A.
 Város' író deákja. Actuarius. PP.
 Város' kapitánnya. Centurio civium. S. I.
 Város' kapuja. Porta civitatis.
 Város' kerítése. Moenia.
 Város' konyhája. Popina. M. A.
 Város' kormányja. Politia, moderamen civitatis. S. I.
 Város' könyve. Fasti, annales. M. A.
 Város-lőd. F. Veszprém Vben.
 Város' puszta helye. Rudetum. PP.
 Város' szája. Praeco. S. I.
 Város' színe. Faludi, N. A. p. 133.
 Város' szolgája. Stator, apparitor. M. A.
 Város' tanácsca. Senatus. S. I.
 Város' tája. Civitatis regiuncula. S. I.
 Város' víze (Alsó, fölső). E. FF. Hunyad Vben.
 * Anya-város. Metropolis.
 Bánya-város. Civitas montana. S. K.
 Belső város. Interior civitas. S. K.
 Dobos-város. Sz. P. Szabolcs Vben.
 Erzsébet-város. E. Sz. KV. Küküllő Vben.
 Fejedelmi város. Zvonárics, 1. R. p. 91.
 Fekete város. MV. Soprony Vben.
 Fő-város. Urbs capitalis, metropolis.
 Faludi, T. É. p. 81.
 Hajdu-város. Oppidum hajdonicale. S. K.
 Hidvég-város. MV. Somogy Vben.
 Kerített város. Urbs. CM.
 Királyi város. Urbs regia.
 Kulcsos úri város. Faludi, T. É. p. 323.
 Külső város. Suburbium. S. K.
 Kómár-város. F. Szala Vben.
 Magyar város. F. Torontál Vben.
 Mező-város. Oppidum. S. K.
 Ó város. Vetus urbs. S. K.
 Polgár-város. Szent Grótnak utszája Szala Vben.

Püspöki város. Urbs episcopalis. S. K.

Rác város. Raseianica. S. K.
 Zsidó város. Pars civitatis a judaeis habitata. S. K.
 Szabad királyi város. Libera regia urbs.
 Szász város. E. MV. Szász város' Vidékében.
 Székely város. MV. Bihar Vben.
 Tizenhárom város. F. Vas Vben.
 Tó-város. Komárom Vben.
 Új város. MVV. Szabolcs, és Szathmár Vben.
 Vizi város. Urbs aquatica. S. K.
 Városbeli. Civis. Bürger. Polgár. Oppidanus. CM. Urbanus. CM.
 Városi. Urbanus, urbanicus. CM. M. A.
 Városi gyökeres ember. Civis indigena. PP.
 Városi község. Respublica. M. A.
 Városi méltóság. Civitas. M. A.
 Városi módra. Urbane. M. A.
 Városi rend. Politia. M. A.
 Városi rendű. Politicus. M. A.
 Városi tó. E. F. Közép Szolnok Vben.
 Városi törvény. Civitatis jus. PP.
 Városka. Oppidulum, civitatula. M. A.
 Városként. Oppidatim. M. A.

VÁR (íge).

VÁR, várja. Exspectat, praestolatur. M. A.
 Időtől kell várni, tanácsra hallgatni. km.
 Be várja. Praestolatur tantisper, donec alter adveniat, operitur.
 El várja. Exspectat, praestolatur, exspectando perseverat. M. A.
 Haza várja. Praestolatur reditum.
 Meg várja. Exspectat. M. A. ' melly székér meg nem vár, az után nem kell futni. km.
 Oda várja. Praestolatur ad locum.
 Öszve várja. Exspectat, donec omnes convenient.
 Reá vár. Exspectat, ut veniat.
 Viszsa várja. Exspectat reducem.
 VÁRAKODIK. Pázm. Pred. p. 27. 309.
 Exspectat. M. A.
 Várakodás. Praestolatio. Kaldi, Job. 17. 15.
 VÁRAKODZIK. Exspectat, praestolatur. M. A.
 Nagy uraknál, malomban, révből várakozni kell. km.
 Várakozat. Sz. D.
 Várakozás. Exspectatio. M. A. Éhező embernek nehéz a' várakozás. km.
 Várakozó. Praestolator, exspectans. M. A.
 Várakoztat, várakoztatja. Causat alteri expectionem.
 VÁRANDÓ. Exspectandus. M. A.
 Várandós. Praegnans, parturiens. M. A.
 VÁRATLAN. Inexpectatus. M. A.
 Váratlan vendég. Hospes inexpectatus.
 Váratlanul. Inexpectate, inopinately, repente.
 Faludi, U. E. 3. R. p. 75.
 VÁRÁS. Exspectatio, praestolatio. M. A.
 El várás. idem. M. A.
 Meg várás. Exspectatio. M. A.
 VÁRJ várj. Vox minantis.
 VÁRÓ. Exspectans, praestolans.
 VÁRTA. Specula. M. A.
 Várta-állás. Faludi, U. E. 1. R. p. 48.
 Várta-ház. Wachthaus. S. I.
 Várta-szoba. Wachtstube. S. I.

Vártás. Ör-álló. Pázm. Pred. p. 368. Gyöngyösi, 2. D. p. 99. Csuzi, Síp. p. 240.
 Vártáz. Órt áll. Sz D.
 VÁRTAT, vártatja. Exspectare facit. M. A.
 Vártatva.
 Kevés vártatva. Modica interjecta mora, paullo post. Kaldi, Luc. 22. 57. Post pusillum.
 VÁRTT. Exspectatus.
 Vártt leány várat nyer. km.
 VÁRTON várja. Faludi, N. E. p. 204.

VÁSÁR.

VÁSÁR. Forum, mercatus. M. A. A' vásár kettőn áll (t. i. az adón, és a' vevőn). km.
 Vásár-állás. Locus, ubi nundinae praepriis pecorum servantur.
 Vásár-bíró. Agoranomos. M. A.
 Vásár' fia. Nundinale, donum nundinale. Faludi, N. U. p. 136. N. E. p. 196.
 Vásár-hely. Emporium.
 Vásár-hely. t. h. n.
 Vásár-orvos. Circulator, medicaster. S. I.
 Vásár-péNZ. Vectigal. M. A. Pénzzel járják a' vásárt. km.
 Vásár' telke. E. F. Kolos Vben.
 Vásár-út. MV. Posony Vben.
 * Barom-vásár. Forum pecorum.
 Bor-vásár. Forum vinarium. NC. p. 87. 299.
 Búza-vásár. Forum frumentarium. NC. p. 299.
 Diószegi vásár — Meg esett neki a' Diószegi vásár. km.
 Disznó-vásár. Forum suarium. NC. p. 297.
 Egész vásár. Nundinae integrae. Két lud, egy aszszony egész vásár. km.
 Étek-vásár. Forum cupedinarium. NC. p. 299.
 Fa-vásár. Forum lignarium. NC. p. 299.
 Hal-vásár. Forum piscarium. NC. p. 297.
 Héti vásár. Nundinae hebdomadales.
 Kenyér-vásár. Forum panarium. NC. p. 299.
 Kutya-vásár — Csak egyszer volt Budán kutya-vásár. km.
 Leány-vásár. Forum nuptunientium. Acta Mus. Nat. Tom. 1. p. 329.
 Marha-vásár. Forum pecorum.
 Országos vásár. Provinciales nundinae. S. K.
 Ökör-vásár. Forum boarium. NC. p. 297.
 Paréj-vásár. Forum olitorum. NC. p. 297.
 Zsib-vásár. Frivolarium, scutarium forum. S. K.
 Szabad a' vásár. km.
 VÁSÁRBAN. In nundinis. Maga maradt, mint a' varga a vásárban. km.
 VÁSÁRD (Alsó, fölső). FF. Nyitra Vben.
 VÁSÁRI. Forensis, nundinalis. S. I.
 Vásári (Kis, nagy). Sz. P. Bihar Vben.
 Vásári munka. Opus ad nundinas paratum.
 VÁSÁRJA. Eius nundinae, ejus mercatus. Jó vásárja esett.
 VÁSÁRKOR. Tempore nundinarum.
 VÁSÁROL, vásárolja. Mercatur, nundinatur, emit. M. A. Tud pénz nélkül vásárlani. km.
 Elől vásárol. Praemercatur. M. A.
 Ki vásárlom a' bőréből.

Meg vásárolja. Coëmit. Őszve vásárolja. Commercatum, coëmit. Vásárlás. Mercatio, mercatura, nundinatio, emtio. M. A. Elől vásárlás. Praemercurio. M. A. Vásárlásra hajlandó. Emax. M. A. Vásárló. Mercator, emtor. M. A. Vásárló hely. Emporium. M. A. Vásároldogal. Emtitatio. M. A. VÁSÁRON. In nundinis. Voltt két pénzzel a' vásáron, de nem adtak hármat értte. km. VÁSÁROS. Nundinator. S. I. Vásáros Dombó. F. Baranya Vben. Vásáros falu. F. Soprony Vben. Vásáros Námény. MV. Bereg Vben. VÁSÁRRA. Ad nundinas. Kiki a' maga bőrért viszi a' vasárra. km. VÁSÁRT indít. Nundinas indicit. Vásárokat járja. Nundinas frequentat. VÁSÍK. VÁSÍK. Atteritur, deteritur v. hebetatur, obtunditur. Nem vásík benne a' foga: meg nem nyeri, a' mit kíván. Bé vásík. Imprimitur, interitur. M. A. El vásík. Deteritur. Ki vásík. Exeritur. Meg vásík. Atteritur. A' vas is meg vásík üdövel. Tempus edax rerum. Le vásík. Detentur. VÁSÁS. Detritio, hebetatio. Meg vásása a' fognak. Stupor dentium. PP. VÁSÍT, vásítja. Atterit, hebetat. S. I. Nem sokat vásítom ajtáját. km. El vásítja. Deterit. VÁSÍLAL, vásílalja. Terit, conerit, hebetat, stupefacit. M. A. Margit' Élete. p. 18. El vásíaltam a' ruhát. Sz. D. Meg vásílalja. Atterit, hebetat. M. A. Vásíaltt. Attritus, contritus. M. A. VÁSÍK. F. Baranya Vben. VÁSÍKODIK. Petulcit. Biró Márton, Micae, p. 32. 351. VÁSÍK, vásíolja. idem ac Vásílalja. Meg vásíolja. Pázm. Pred. p. 433. VÁSÍK (Nagy, Tót). MV. és F. Veszprém Vben. VÁSÍK. Meg kopott. Subtritus, protritus, hebetatus, stupefactus, it. Petulans. M. A. Vásítt ifju. Petulans juvenis. Vásítt fogak. Attriti dentes. PP. Bé vásítt. Detritus, attritus. M. A. Vásíttóság. Petulantia. M. A. Vásíttól. Petulanter. M. A. VÁSÍK, vásíolja. Pampinat. M. A. Vásíolás. Pampinatio. M. A. VÁSÍK vásítt. Faludi, N. U. p. 51. VÁSÍ. VÁSÍ. Phaseolus. Bab. VÁSÍ. VÁSÍ (Váz). Terriculamentum avium in hortis. M. A. Ollvan, mint az íjesztő vász. km. Íjesztő vász. Faludi. N. U. p. 212. Szalma-vász. Pázm. Pred. p. 1198. VÁSÍK. F. Trencsin Vben. Kardos Vászka. F. Trencsin Vben. VÁSÍK. Tela. M. A. Aszszonyt, vászont nem jó gyertya-világnál nézni. km. Vászón-áros. Linteo, lintearius. NC. p. 287. Vászón-fejérités. Candidatio telae. Vászón-fejéritő. Insolator, qui lintea apricatione candificat. S. I. Vászón-fejéritő. Locus, ubi lintea ad solem candefiunt. S. I.	Vászón-fal. Scena theatralis. S. I. Vászón-gáncs. Vitium telae. Belezna. Vászón-korsó. Szent Mihályi korsó. Vászón-köpönyeg. Staubmantel. Vászón-nyomtató. Impressor lintei colorati. S. I. Vászón-paizs. Pázm. Kal. p. 172. Vászón-palota. Sátor. Mikes Török orsz. Lev. p. 111. Vászón-ház. idem. Mikes. 1. c. Vászón-ruha. Termentarium. M. A. L. Vászón-szővő. Textor lintearius. S. I. * Csínvatt vászón. Tela bilix. S. K. Enyves vászón. Rigida tela. S. K. Fejéritett vászón. Tela candidata. Házi vászón. Tela domestica. S. K. Hetes vászón, Tizes vászón, et sic porro. Kender-vászón. Tela canabina. S. K. Len-vászón. Linea tela. S. K. Viaszos vászón. Cerata tela. S. K. Vászón. Ejus tela. Te sem vagy jobb a' Deákné' vászónánál. km. Ego, et tu idem trahimus jugum. M. A. Vászón. Linteo. PP. Vászónat fejérit. Lintea dealbat, solat. PP. Vászónat ki fejti. Textum retexit. PP. VÁT. VÁT. F. Vas Vben. Sz. P. Nógrád Vben. VÁTI szent kút. Sz. P. Vas Vben. VÁTY. VÁTY. F. Baranya Vben. VÁTYON. Sz. P. Bihar Vben. VÁZ. VÁZ. Terriculamentum. vide VÁSÍ. M. A. Váz-gondolat. Mind ezek csak íjesztő vázak. Sz. D. Csont-váz. Skeleton. Sz. D. VE. VE. VE. Suffixum adverbiale post vocales acutas ut: El vétve, verve, törve, türve etc. VECK. VECK. „Vin vin, vecz vecz, pénzen vettem kenyeret, még sem ettem eleget“ Csapók' énekéből. VECKE. F. Hont Vben. E. F. Maros Székében. VECKEL. E. F. Hunvad Vben. VECKE. E. F. Belső Szolnok Vben. Veczke. E. F. Alsó Fejér Vben. Veczkendik. S. I. VECS. VECS. Vecs-kerek. Csajkások' szabad pusztája. VECSE. FF. Nyitra, Veszprém, és Zemplin Vben. Duna-Vecse. MV. Pest Vben. Vecsérd. E. F. Felső Fejér Vben. Vecsés. F. Pest Vben. VECKELŐ. F. Nógrád Vben. VECSERNYE. VECSERNYE. Vesperae, officium vespertinum. M. A. El találta, mint Balás pap a' vecsernyét. km.	Vecsernye-harangkor. Hora vespertina. NC. p. 439. Zsidó vecsemye — Nem lehet zsidó vecsernye morgás nélkül. km. VECSERNYÉZ. Servat vespere, officium vespertinum. Vecsernyéző palást. Pluviale. Vespertantel. VED. VEDEL, vedeli. Potat. Vedeli a' sok vizet. Multum aquae potat. Vajda, 1. K. p. 360. „A' ki a' sós vízben sokat vedelvén“ item 464. VEDLIK. Bőrért, szőrért v. tollát el veti, el hányja. S. I. Sz. D. Meg vedlik. idem. Vedlés. Vedlett. VEGY. VEGY. Mixtum. Vegy-búza. Frumentum miscellum. S. I. El-vegy Promiscue. M. A. VEGYÍT, vegyíti. Miscet, commiscet. Sz. D. El vegyíti. Commiscet. M. A. Őszve vegyíti. Commiscet, permiscet. S. I. Vegyítés. Mixtio. El vegyítés. idem. M. A. Vegyített. Mixtus, permixtus. VEGYES. Miscellaneus. El-vegyes. Mixtus. M. A. Vegyesít, vegyesíti. Permiscet. Sz. D. Vegyesleg. Mixtim. El vegyesleg. idem. M. A. Vegyesül. Miscetur. S. I. VEGYÜL. Miscetur, commiscetur. Őszve vegyül. Commiscetur. Vegyület. Mixtura. Sz. D. Vegyülmény. idem. Sz. D. VEH. VEH. Vah. hui. M. A. VERÉCZ. F. Zemplin Vben. VEHEM. VEHEM. Equuleus, pullus equi. M. A. VEMH. S. I.
---	--	--

VEMHE. (Veheme, vehme, vemhe). Ejus pullus.
 VEMHEZIK. Csikózik. Sz. D. Káldi, Innepn. Pred. p. 361.
 El vemhezett. El vetette csikáját. Sz. D. Meg vemhezett. Meg csikózott. Sz. D.
 VEMHES. Equa hinnulo gravida. S. I. Vemhes ló.
 Vemhesedik. Hinnulum concipit. S. I.
 VEJ.
 VEJ.
 VEJK.
 Vejke. Sz. P. Soprony Vben.
 Vejke (Kis, nagy). FF. Tolna Vben.
 VEJM. Sz. P. Veszprém Vben.
 VEJT.
 Vajte. Sz. P. Pest Vben.
 Vajti. F. Baranya Vben.
 VEJE.
 VEJE. Ejus gener. Lásd VÓ alatt.
 VEKSZEL.
 VEKSZEL. Literae cambiariae. PP.
 Vekszel' bére. Collybus. PP.
 Vekszel-czédula. Tessera collybistica, literae cambii. PP.
 VEL.
 VEL. Suffixum post vocales acutas, ut: Élivel, hegyivel, bőrével. Post consonam abit in similem consonam, ut: Késsel, mézzel, szerrel, tőrrel, loco antiqui: Késvel, mézvel, szervel, tőrvel.
 VELE. Secum. VELED. Tecum. VELEM. Mecum.
 Vele él. Ei convivit, utitur.
 Vele élés. Usus. S. I.
 Vele nem éléssel. Per non usum. Pázm. Kal. p. 607.
 Vele egy üdős. Coetaneus. Pázm. Pred. p. 1239.
 Vele hál. Concupat, concumbit. M. A.
 Vele hálás. Concubitus, accubitus, accubatio. M. A.
 Vele háló. Concupina. M. A.
 Vele lakik. Cohabitat. M. A.
 Vele lakás. Conversatio, cohabitatio. M. A.
 Vele léte. Tasi Gáspár. p. 98.
 Vele száll. Colloquitur. M. A.
 Vele született. Innatus, ingenitus, ingeneratus. S. I.
 Vele tart. Ei adhaeret, ejus partes sequitur.
 Vele van. Cum eo est.
 Vele vetekedik. Aemulatur. M. A.
 Vele vetekedés. Aemulatio. M. A.
 Vele vetekedő. Aemulus, aemulator. M. A.
 Ki vele. Vesd ki v. valld meg. S. I.
 VELEK. Cum illis. VELETEK. Vobiscum
 VELÜNK. Nobiscum.
 Az úr veletek. Dominus vobiscum.
 Isten veletek. á Dieu.
 Velünk tartó. Nostras, nobiscum sentiens. S. I.
 VELEG. F. Fejér Vben.
 VELEM. F. Vas Vben.
 Velem-ér. F. Vas Vben.
 VELES.
 VELESD.

Pócsa-Velesd. F. Bihar Vben.
 VELEZD. F. Borsod Vben.
 VELO. Medulla. M. A. it. Cerebrum v. summa, summarium. S. I.
 Agy-velő. Cerebrum.
 Csont-velő. Medulla ossis.
 Veleje. Ejus medulla v. summa.
 Ez a' dolog' veleje. Summa rei haec est.
 Velős. Medullatus. M. A.
 Velős csont. Os habens medullam.
 Velős hártya. Membrana medullaris. S. I.
 Velős leves. Jusculum substantiosum.
 Dug. km. 2. R. p. 51.
 Velős mondás. Sententia. S. I.
 Velős meg nőtt erő. Faludi, E. M. p. 247.
 Velősödik. Medullatur. Pázm. Pred. p. 33.
 Faludi, N. U. p. 164.
 Velősíti.
 Meg velősíti. Landovics István, Pred. p. 234.
 Velőtelen. Carens medulla. S. I.
 Velőz, velőzi. Medulla spoliata, exiit. S. I.
 Ki velőzi. idem. S. I.
 Velőző kalán. Cochlear, quo medulla ex ossibus excipitur.
 Velőzik. Impingatur. Pázm. Pred. p. 25.
 VELENCZE.
 VELENCZE. Venetiae. M. A. it. F. és Tó Fejér Vben. it. Lamina volubilis in fastigiis tectorum ad cursum ventorum notandum.
 Forgó velence. Beniczki, p. 106.
 Várad-Velence. MV. Bihar Vben.
 Velencebéli. Venetus.
 VELENCZEL. Venetus.
 Velencei réz. Orichalcum. M. A. Káldi, Innepn. Pred. p. 442.
 Velencei szappan. Sapo venetus.
 Velencei-tábat. Faludi, E. M. p. 247.
 Velencei tenger. Mare adriaticum. M. A.
 Velencei tükör. Speculum venetum. Faludi, N. U.
 VELENCZÉS. Venetus. M. A. v. Lamina volubili instructus.
 VELESZTA.
 VELESZTA. Széna-rend. Striga, slichia foenaria. M. A.
 Még velesztában vagyon a' le kaszált fű: még gyűjtetlen. Sz. D.
 VELIN.
 Velin-papiros. Charta velina.
 VELLA.
 VELLA. Furca. vide VILLA. M. A.
 VENCZISZLÓ.
 VENCZISZLÓ. t. f. n. Venceslaus.
 Szent Venczisló. S. Venceslaus. Vajda, 1. K. p. 317.
 VENCSES.
 VENCSELŐ (Ó, új). FF. Szabolcs Vben.
 VENDEL.
 VENDEL. t. f. n. Vendelinus.
 Vendel. Sz. P. Szala Vben.

VENDÉG.

VENDÉG. Hospes, conviva. M. A. Csörög a' szarka, vendég jön. km.
 Vendég (Kis, nagy). FF. Nyitra Vben.
 Vendég-ajándék. Xenium. M. A.
 Vendég-fal. Vászón-fal, kárpit-fal. Sz. D. S. I.
 Vendég-fog. Dens suppositus. Sz. D.
 Vendég-fogadó. Pandocheus, hospes publicus. M. A.
 Vendég-fogadó aszszony. Hospita. M. A.
 Vendég-fogadó ház. Diversorium, hospitium. M. A.
 Vendég-fogadós. Diversitor, caupo. Faludi, T. É. p. 197.
 Vendég-fogadósné. Cauponissa. Faludi, T. É. p. 192.
 Vendég-gazda. Caupo. S. I.
 Vendég-haj. Coma subdititia, adventitia, ementita, capillamentum. PP. Csuzi, Síp. p. 55.
 Vendég-haj-csináló. Comae subdititiae textor. PP. Parókás.
 Vendég-ház. Cubiculum hospitale. PP.
 Vendég-hívás. Invitatio. M. A.
 Vendég-hívogató. Vocator. PP.
 Vendég-inas. Pedisequus temporarius. Lehnlakey. S. I.
 Vendég-népek. Zvonarics, Post. 1. R. p. 140.
 Vendég-oldal. A' szekér' oldalán két részről föl kötött rúd. Sz. D.
 Vendég-orcza. Larva v. facies picta, fucata. S. I. Minden vétek talál magának vendég-orczát. km.
 Vendég-szárnyon röpdöz. Faludi, N. A. p. 241.
 Vendég-szerető. Hospitalis. S. I.
 Vendég-szín. Fucus, offutiae, pigmentum. Faludi, Sz. E. p. 18. B. E. p. 86.
 Vendég-szoba. Cubiculum hospitale. Gastzimmer. S. I.
 Vendég-társ. Tasi Gáspár. p. 113.
 * Alkalmatlan vendég a' vénség. km.
 Érkező vendég. Faludi, N. U. p. 155.
 Gyakor vendég. Frequentior conviva.
 Harmadnapi vendégnek czoki a' neve. km.
 Hivatlan vendégnek ajtó megett a' helye. km.
 Kedves vendég — Régen várt vendég leg kedvesebb. km.
 Sok vendég járja. Frequentatur a multis hospitibus.
 Új vendégek. Sz. D.
 Útazó vendég. Faludi, N. U. p. 155.
 VENDÉGE. Ejus conviva.
 Vendége érkezett.
 VENDÉGEL, vendégeli, vendégli. Convivio excipit. Pázm. Pred. p. 1227.
 Meg vendégeli. idem. M. A.
 Vendéglő, Vendéglő.
 Vendéglő multságok. Faludi, N. E. p. 206.
 Vendéglő szoba. Szála.
 VENDÉGES.
 Vendégeskedik. Convivatur, epulatur, comessatur. M. A.
 Vendégeskedés. Epulatio, comessatio. M. A.
 Vendégeskedő. Epulo, comessator. M. A.
 Vendégestül. Una cum hospite. Pázm. Pred. p. 220.

VENDÉGGÉ híja. Invitat. M. A.
Vendéggé hívás. Invitatio. M. A.
VENDÉGI. Convivalis, pertinens ad hospitem.
Vendégi. F. Torna Vben.
Vendégi (Alsó, fölső). F. Abaúj Vben.
VENDÉGSÉG. Convivium, epulum. M. A.
Szegény vendégség — Bor nélkül szegény a
vendégség. km.
Vendégségi. Convivalis. M. A.

VENEREK.

VENEREK. Potus diversi. Bát. S. I.

VENTE.

VENTE. Sz. P. Szala Vben.

VENY.

VENY.
VENYE. F. Posega Vben.
VENYICZE, Venicze (Alsó, fölső). E. F.
Fogarás Vidékében.
VENYIKE. Sarmantum, resex. CM. M. A.
Monoszlai Apol. p. 245. Káldi, iteratis
vicibus scribit „Vinyike” Innepn. Pred. p.
448. 449.
Venyikés. Sarmentosus. CM. M. A.
VENYIM (Kis, nagy). Sz. PP. Fejér Vben.

VER.

VER, veri. Verberat, quatit, cudit, tundit. M. A.
Most is veri az isten, de nem érzi. km.
Ver az ere.
Ver az óra. Sonat horologium.
* Agyon veri. Mactat, occidit, caedit ad
necem.
Által veri. Transverberat, it. Configit,
confodit, transadigit. M. A.
Be veri. Infigit.
Bele veri. idem.
El veri. Propulsat. M. A.
El verte házától — El verte a' jég a' mezőket.
Fészket ver. Nidum struit. Az egerek nem
sok fészket vernek az ő csürében.
Föl veri. Excitat, it. Expilat, depraedatur.
Föl veri a' vadat. Feram excutit cubili. S. I.
Föl veri az árát. Plus promittit, pretium rei
auget. S. I.
Föl verte a' nyúlát — Föl verte a' méheket.
Föl verte álmából — Föl verte a cselédjeit.
Föl verte a' ládát, házat, táborn.
Haza veri. Pellit domum.
Helyre veri. Helyre verte magát.
Hátra veri. Repellit.
Hozzá veri. Compellit.
Ki veri. Everberat, excudit, expellit. M. A.
Ki verte az eszéből — Szegel szeggel verik ki.
Ki verte marháját a' mezőre — Ki verte
orczáját a' bor-himlő. Ha egy felől ki
verik, más felől bé megy.
Le veri. Decutit. M. A.
Meg veri. Percutit, verberat. M. A. A'
gyermek is csak azt kiáltja, hogy meg
verték, de nem mondja miért. km.
Neki veri. Cogit, adigit.
Őszve veri. Collidit, concutit. M. A.
Őszve veri az inát. Crura kollidit. PP.
Reá veri. Rejicit in alterum.
Széljel veri. Dissipat, dispellit. S. I.
Szétt veri. idem.
Üti veri. Converberat.
Viszsa veri. Reverberat, repercutit. M. A. it.
Rejicit v. refellit, refutat. S. I.

VERBÓCZ. F. Ugocsa Vben.
VERDIK. Bőréből, szőréből v. tollából ki
vetkőzik, valamint a' kigyók, barmok,
madarak szoktak. S. I. Vedlik.
Verdik az eszed. Sz. D.
Verdegel, verdegeli. Pulsat, pulsitat, cusat. M.
A.
Hátra verdegeli. Propulsat. CM.
Verdes, verdesi. idem ac Verdegeli. S. I.
Verdett.
„Meg nőnek sűgári verdett számyamnak
is” Gyöngyösi 2. Dar. p. 440.
Verdigály.
Verdigályos. Mikes, Török orsz. Lev. p. 235.
Verdigályos szoknya. Cyclas. PP.
Verdődik. Luctatur, confligitur, dissilit. M. A.
Pázm. Kal. 829. Magát ide, 's tova hányja
veti. Sz. D.
Verdődik a' meg fogott egér, a' madár a'
kalitkában, a' hal a' hálóban. Sz. D.
Csak verdődünk, mint a' hal a' harasztban.
km.
Ki verdődik. Extricator. Pázm. Pred. p. 284.
760. Faludi, N. U. p. 143.
VEREGET, veregeti. Pulsat, pulsitat, verberat.
S. I.
Meg veregette vállát.
VEREKEDIK. Converberat, percutit, luctatur,
verberibus pugnat. M. A. A' ki verekedni
akar, könnyen botot talál. km.
Által verekedik. Cum labore transit v. aliquid
superat. S. I.
Be verekedik mennyeknek országába. Csuzi,
Tromb. p. 335.
Elő verekedik. Csuzi Tromb. p. 705.
Ki verekedik. Eluctatur. M. A.
Meg verekedik. Manus conserit. S. I.
Verekedés. Converberatio, certatio, certamen,
pugna, praelium. S. I.
Ki verekedés. Eluctatio. M. A.
Verekedő. Plagosus, verbero. M. A.
VEREKNYE. F. Posony Vben.
VERESÉG. Verber. M. A. A' szó is vereség a'
régí szolgának. km.
Vereség-érdemlő. Verberabilis, verbero,
verberandus. M. A.
Vereség' helye. Vibex. M. A.
Vak vereség — Vak vereséggel veri. Calculo
mordet. M. A.
VERET, vereti. Curat caedi, cudi.
Ki vereti. Carat expelli.
Pénzt veret. Pecuniam curat cudi.
Veretett. Percussus, cusus. M. A.
El veretett. Propulsus. M. A.
VERETLEN. Impercussus. M. A. Vertt viszen
veretlent, agya-feje-tőretlent. km.
VERÉS. Verberatio, verberatus, percussio,
plaga. M. A.
Agyon verés. Percussio lethalis.
ÉR-verés. Pulsus arteriae.
Le verés. Decussus, decussio. M. A.
Meg verés. Percussio, verberatio. M. A.
Óra-verés. Sonitus horologii.
Pénz-verés. Cusio monetae.
Őszve verés. Collisio, concussio. M. A.
Viszsa verés. Repercussio. M. A. it.
Rejectio, repulsio. S. I.
VERGŐDIK. Faludi, N. E. p. 15. T. É. p. 104.
Szabadulást keres. Magát a' sárból,
veszélyből, tórból ki akarja fejteni. Sz. D.
Ki vergődik. Se se extricat, Vajda, 3. K. p.
588. Nehezen tudunk a' vízből, hinárból
ki vergődni. Sz. D.
VERHŐDIK. Luctatur confligitur, dissilit. PP.
VERHÜDIK. idem Sz. D. Remis, velisque
conatur. PP.
VERINT, verinti (mint Érint, érinti).

Aliquantulum verberat, parumper va
stat. S. I.
VERŐ. Percussor, verbenans, it. Malleus,
marculus. M. A.
Verő. R. Sol torridus, flagrans, igneus. Verő-
fény. S. I.
Verő ér. Arteria.
Verő fa. Tudes. Sulyok. S. I.
Verő fény. Sol, solis radii. M. A.
Verő fényen szárasztja. Insolat. M. A.
Verő fényen szárasztás. Insolatio. M. A.
Verő fényen szárasztott. Insolatus. M. A.
Verő fényt költ. Apricatur. PP.
Verő fényen ülés, járas. Apricatio. M. A.
Verő fényes. Apricus. M. A.
Verő fényes meleg hely. Soli expositus locus.
PP.
Verő kos. Fistuca, paticula. S. I.
Verő malacz. Porcellus lactens. Süldő,
hajdan: sülendő. S. I.
Verő óra. Pázm, Pred. p. 109.
Verő szerszám. Verber. S. I.
* Csiga-verő. Flagellum versando turbini
serviens. S. K.
Dob-verő. Nodosi bacilli tympani. S. K.
Fazék-verő. Ostracinda. S. K.
Kakas-verő (játékos táncz). Galliarda. S. K.
Kötél-verő. Funifex. Pázm. Pred. p. 984.
Le verő kos. Fistuca. S. I.
Pénz-verő. Monetae cusor. S. K.
Szakáll-verő. Barbitonsor. S. K.
Tyúk-verő. Repotia celebrans. S. K.
Verőcze. Kis ajtó p. o. a' kerten, a' pitvarban.
Lásd Okoskodva tanító nyelv-
mester. Kolosvár 1794. p. 268.
Verőcze. MV. Verőcze Vben. F. Nógrád
Vben.
Verőcze Vármegye. Comitatus Verőczensis.
Verődik. Quassatur, concutitur. M. A. Verődik.
mint a' törbe esett madár. km.
Egybe verődik. Concutitur, colliditur. M. A.
Őszve verődik. Congeritur, coacervatur v.
concutitur, contunditur, conquassatur. S.
I.
Verődék. R. Sudor. Verőték. S. I.
Verődék-kendő. R. Sudarium. S. I.
Verődék-szakadva. R. Sudando, fervide. S. I.

- Verődékezik. R. Sudat.
Verődözök. R. Sudat.
Verős.
Ki verőst játszik. Játék' neme a' laptázásban.
Verőték (Veréték, verejték, veríték. M. A.)
Sudor.
Verőték-törlő kezkenő. Sudarium, sudariolum. M. A.
Verőték-vakaró. Strigeticula. M. A.
Verőtekezik. Sudat.
Ki verejtékezik. Exsudat. M. A.
Verőtekezés. Sudatio.
Verőtekező. Sudabundus, sudator, sudans.
Verőtekezteti. Ad sudorem concitat.
Verőtekeztelő. Sudatorius.
Verőtekes. Sudatus.
Verőtekes munka. Pázm. Pred. p. 389.
Verőzik. Apricatur.
Verőzi. Verőn aszálja, szárítja v. fejtéri. S. I.
VERSEG. F. Pest Vben.
VERTT. Percussus, cusus. M. A.
Vertt arany. Aurum cuseum. M. A.
Vertt ezüst. Argentum cuseum, factum, signatum. Faludi, T. É. p. 94.
Vertt had. Exercitus victus, dissipatus. Vajda, 3. K. p. 691.
Vertt ludak — Foltonként szállankoznak, mint a' vertt ludak. km.
Vertt tej. Lac ebutyratum. S. I.
Ki vertt tej. Lac residuum post butyri confectioem. S. I. Iró.
Vertt út. Via trita. S. I.
Vertt vas. Lamina ferri. S. I.
Verttelék. Moneta, numisma. Sz. D.
VERVE. Caesim. Diófa, feleség verve tenyészik. km.
Meg van verve, mint a' zsupp. km.
Meg lesz vele verve.
VERZÁR (Alsó, fölső). FF. Bihar Vben.
VERBUNG.
VERBUNG. Conductio militum. S. I.
Halál-verbung — Kezet adott immár a' halál-verbungnak. Dug. km. 2. R. p. 333.
Rongy-verbung.
VERBUNGOL. Verbuvál. Milites conducit. S. I.
VERBUNGOS. Conductor militum, susceptor. S. I.
Verbungos káromkodás: förtelmes káromkodás.
Verbungos tánc. Modus saltandi conductorum. S. I.
VERÉB.
VERÉB. Passer. M. A. Jobb ma egy veréb, mint holnap egy tuzok. km. De praesenti gaudet ecclesia.
Vereb. F. Fejér Vben.
Veréb-fej. Caput passeris.
Veréb-fészek. Nidus passerum.
Veréb-fi. Pullus passerinus. S. I.
Veréb-szar. Hajdu-városi Telek.
Veréb-vesztő. Exterminator passerum.
Veréb-vesztésről nevezetes volt Vincze, Váci Püspök, kiről máj nap is fenn van ez a' mondás: veréb-vesztő Váci Vincze vesztette-el Vác' városának Virágvasárnapi vas-vásárját.
* Egygyes veréb. Passer solitarius. Káldi, Psalm. 101. 8.
Magányos veréb. Idem. Csuzi, Síp. p. 166.
Kan veréb.
Nádi veréb. Okos, mint a' nádi veréb. km.
Sültt veréb nem röpül senki szájába. km.
Teve-veréb. Struthiocamelus.
VEREBE. Ejus passer.
VEREBÉLY. MV. Bars Vben. F. Nógrád Vben.
VEREBES. Passeribus abundans.
Verebes. Sz. P. Békes Vben.
VEREM.
VEREM. Fossa, fovea, scrobs. M. A. Komor, mint a' verembe esett farkas. km.
Búza-verem. Syrus. S. K.
Farkas-verem. Scrobs. S. K.
Ganój-verem. Fimetum.
Jég-verem. Chrimotheca. S. K.
Krumpli-verem. Fossa solani tuberosi.
Mész-verem. Fossa calcaria.
Répa-verem. Fossa raparum.
VERME. Ejus fovea.
VERMEL, vermeli. Infodit.
Vermelés. Propagatio vitium, fossio. S. K.
VERMET ás. Foveam fodit. A' ki másnak vermet ás, maga esik bele, nem más. km.
VERFÖLYE.
VERFÖLYE, VÖRFÖLYE. Alea, tessera. CM. M. A.
Vörfolye-játék. Astragalismus. M. A.
Vörfolye-formájú. Tessellatus. M. A.
Verfolye-tábla. Alveus. CM.
VERFÖLYÉS. Aleator, aleo. M. A. VERFÖLYÉT játszik. Astragalizat. CM. M. A.
VERNIIKE.
VERNIIKE. t. a. n. Veronica. Pázm. Kal. p. 1026.
VERRAD.
VERRAD. Diescit. M. A. Lásd bővebben VIRRAD.
VERS.
VERS. Carmen, versus, sectio, periocha. M. A.
Vers-futamat. Curriculum. S. I.
Vers-futás. Discursatio, stadii decursio, certamen in cursu. Wettlauf. S. I.
Vers-futó. Stadiodromus, cursor. S. I.
Vers-futó hely. Stadium, decursorium, curriculum. S. I.
Vers-föld. Milliarium russicum. Wcrst. S. I.
Vers-írás. Versificatio. CM.
Vers-író. Versificator. CM.
Vers-szerzés. Versificatio. M. A.
Vers-szerzés' tudománya. Poëtica. M. A.
Vers-szerző. Poëta, versificator. M. A.
Vers-szerzőnő. Poëtria. M. A.
Vers-tudomány. Poësis. Sz. D.
* Hatós vers. Hexametrum.
Hat-ötös vers. Carmen elegiacum.
Fél vers. Hemistichium.
Füz-fa-versek. Faludi, E. M. p. 79.
Ötös vers. Pentametrum. Többi neveit a' verseknek lásd Rájnis' Kalaúzában, és M. Pamassus-ában.
VERSE. Ejus carmen, ejus versus.
VERSEL. Mással ki tesz, ki fog, vetélkedik. Versus facit v. concertat. S. I.
Vele nem verselhetsz: föl nem tehetsz, nem vetélkedhetel. Sz. D.
Verselet. Poëma v. concertatio. S. I.
Verselő. Versificator, versifex. S. I.
VERSEK. Poëmata, versus.
Verseket szerez. Versificat. M. A.
Versekre. Modulate, numerose. PP.
VERSEN (Vörsön).
Versenes, versenyes. Pervicax, contentiosus. M. A.
Versenesség. Pervicacia. CM.
Verseng (Vörsöng). Disceptat, litigat. M. A.
Versengés. Altercatio, rixatio, lis, contentio, litigium. M. A.
Versengő. Litigator, litigiosus. M. A.
Versengős. Litigiosus. Sz. D.
Versenkedik. Disceptat, jurgatur, contendit. M. A.
Versenkedés. Contentio. M. A.
Versenség. Contentio. M. A.
Versent fut. Certat cursu. M. A. VERSENKÉNT. Per vices. S. I.
VERSEZ. Versus facit, versificat. Sz. D.
Versezet. Poëma. Sz. D.
Vitézi versezet. Poëma heroicum.
Versező. Versificator. Sz. D.
VERSSEL irtt könyv. Poëma. M. A.
VESE.
VESE. Ren. M. A.
Vese-fa. Kék sánta fa. Guilandina, moringa. S. I.
Vese-fájás. Nephritis. Pázm. Pred. p. 351.
Vese-fájó. Nephriticus. M. A.
Vese-hús, vese-remek. Lumbus vitulinus. S. I.
Vese-kórság. Dolor renum. S. I.
Vese-kő. Calculus renum. S. I.
Vese-pecsenye. Assum lumbare, assum renale. S. I.
VESÉK' fájdalma. Nephritis. M. A.
VESELÉNY. Sz. P. Nógrád Vben.
VESENY. F. Heves Vben.
VESLING.
VESLING. Caseolus. PP.
VESPERNA. VESPERNA.
Coena. M. A. **VESZ.**
VESZ, veszi. Emit, acceptat, capit. M. A. A' mint vettem, úgy adom. km.
Által veszi. Suscipit, recipit. S. I.
Bé veszi. Recipit. M. A.
Be veszi az orvosságot — Be vette a' várt — jószágából sokat vett bé.
Be vették katonának, papnak.
Bele veszi. Bele veszi magát a' nedvesség.

- Búcsut vesz. Valedicit. Kapu-fától vett búcsut. km.
- Egybe veszi. Colligit, adunat, in summam cogit.
- Egygyü veszi. idem.
- El veszi. Demit, abemit. it. Sumit, accipit. M. A.
- El vesz az árából. Detrahit a summa. PP.
- El vette jutalmát — Az isten adta, az isten el vette.
- El vette a' fagy a' gyümölcsöt.
- Elő veszi. Promit. Mikor szükség, elő tudja venni eszét. km.
- Elő veszi magát. Proficit, v. convalescit. S. I.
- Elől veszi. Antecipat, anticipat, praevenit, praeoccupat, anteventit, praesumit. M. A.
- Észre veszi. Animadvertit.
- Feleséget vesz. Uxorem ducit.
- Föl veszi. Tollit, sumit, assumit. M. A.
- Föl vesz magát. Valescit, roboratur, restituitur.
- Föl vette a' földről — Úrtól bolondtól mindent föl lehet venni.
- Föl sem kell venni, mint a' kerten a' lyukat. km.
- Hasznát veszi. Fruitur, fruiscitur. M. A.
- Hátára veszi. Tollit in humeros.
- Hozzá veszi. Ad se accipit.
- Jót vett tőlem, 's lábbal rúg. km.
- Kezébe veszi. Nem mind szakács, a' ki a' kalánt kezébe veszi. km.
- Kezéhez veszi. Percipit.
- Kezére veszi. Ad manus recipit.
- Ki veszi. Eximit, excipit. M. A.
- Körbe veszi. Incingit, circumdat.
- Környül veszi. Circumdat, cingit, ambit. M. A.
- Körül veszi. Circumdat.
- Le veszi. Demit. M. A. Még a' keresztvizet is le vette róla. km.
- Meg veszi. Coëmit. M. A.
- Meg vette az isten' hidege.
- Neki veszi magát. Invalescit.
- Oda veszi. Ad se recipit.
- Őszve veszi. Computat, coëmit.
- Reá veszi. Assumit. it. Persvadet.
- Szemre veszi. In conspectum accipit, contemplatur.
- Szivére veszi. Cordi sibi sumit.
- Se teszi, se veszi. Nou curat.
- Vámat vesz — A' gondolattól nem vesznek vámat. km.
- Vérét veszi. Mactat. Csöbörrel szunyognak vérét nem vehetni. km.
- Vissza veszi. Recipit, recuperat.
- VEDD-le a' süveget. Aperi caput. PP.
- Vedd eszedbe. Nota, advertas velim. Káldi, Pred. passim.
- VEDDEGEL, veddegeli. Emtitat, acceptat. M. A.
- El veddegeli. Acceptat, sumptitat. M. A.
- Elő veddegeli. Promtat. CM.
- Hasznát veddegeli. Usitatur. CM.
- Ki veddegeli. Exceptat. M. A.
- Veddegelés. Eemptio, acceptatio. M. A.
- El veddegelés. Acceptatio. M. A.
- Ki veddegelés. Exceptatio. M. A.
- Veddegelő. Acceptans, emtitans. M. A.
- VEENDŐ. Sumturus.
- Bé veendő. Recipiendus, admittendus. M. A.
- VEHET, veheti. Potest sumere, emere, accipere. Egy lélekzés hevet, 's hideget nem vehet. km.
- Vehetetlen.
- Meg vehetetlen. Geidler, H. Okt. p. 99.
- Meg vehetetlenség. Inexigibilitas. Tiszti Szótár. p. 50.
- Vehető.
- Bé vehető. Receptibilis, recipi dignus. M. A.
- Észre vehető. Sensibilis.
- Föl vehető. Assumtivus. M. A.
- Haszon-vehető. Utilis. S. K.
- Ki vehető. Exceptibilis. M. A.
- VENNI.
- VETT. Emtus, acceptus. M. A.
- Vett név. Agnomen. S. I.
- * Bé vett. Receptum, receptus. M. A.
- Ki vett. Exemptus, exceptus, liber. S. I.
- Vetten veszi. Identidem emit. Pázm. Pred. p. 987.
- VEVÉS. Emtio. M. A.
- Elől vevés. Anticipatio, praeoccupatio. M. A.
- Ki vevés. Exemptio. M. A.
- VEVŐ. Eemptor. M. A.
- Vevő legény. R. Sponsus, nymphus. Vő-legény. S. I.
- Vevő társ. Emtionis consors. Mitkauf. S. I.
- * El vevő. Acceptor. M. A.
- Föl vevő. Assumtor. M. A.
- Hamv-vevő. Emunctorium. S. K.
- Haszon-vevő. Usufructuarius.
- Ki vevő. Exemptor. M. A.
- Rész-vevő. Particeps, participans.
- Szám-vevő. Rationum exactor.
- Szám-vevő hivatal. Exactoratus officium.
- Vevőlen. VM. p. 62.
- VÉT. R. Sumtio, acceptio.
- Hús-vét. Sumtio camis post quadragesimam, pascha.
- Hús-vét' napja. Festum paschatis.
- Hús-vét' hete. Hebdomada paschatis.
- VÉTEL. Sumptio, emptio, coëemptio. M. A.
- Vétel' elő-pénze. Arrha emtionis. Leihkauf. S. I.
- Foglaló.
- Vétel-level. Literae emtionem v. acceptum testantes. S. I.
- * Bé vétel. Receptio. M. A.
- Búcsu-vétel. Valedictio.
- El vétel. Acceptio, ademptio, sumtio. M. A.
- Elől vétel. Praesumtio, anticipatio. M. A.
- Észre vétel. Observatio.
- Fej-vétel. Decapitatio.
- Föl vétel. Assumtio. M. A.
- Haszon-vétel. Usus fructus. Faludi, U. E. 1. R. p. 210.
- Ki vétel. Exceptio, exemptio. M. A.
- Meg vétel. Emtio, occupatio, recuperatio. M. A.
- Vissza vétel. Recuperatio. M. A.
- VÉTLEN.
- Búcsu-vétlen. Quin valedixisset.
- Észre vétlen. Non observatus, non animadversus. S. I.
- VÉM. pro Vevém. „Úgy vém eszembe, hogy . . .“ Eszterházi Tamás, Hunn. p. 465.
- VEVE. Sumendo.
- Őszve véve. Simul sumendo.
- VEVÉN. Accipiendo.
- Kezébe vévén. In manus accipiendo.
- Ki vévén. Excepto.
- VET.
- VET, veti. Serit, seminat v. projicit, jacit v. computat. M. A. A' ki álnokságot vet, bút arat. km.
- Alá veti. Subjicit, dejicit. M. A.
- Asztalt vet. Mensam sternit.
- Ágyat vet. Lectum adaptat. Könnyü végbe vinni azt, a' minek más vetette meg az ágyát. km.
- Által veti. Trajicit. M. A.
- Be veti. Insent, inseminat, injicit. M. A.
- Bele veti. Injicit. M. A.
- Egybe veti. Conjicit in unum, congerit. it. Confert, comparat. M. A.
- El veti. Inseminat, abjicit, amovet, projicit. M. A.
- El veti magát. Ad humilia v. indigna se demittit. S. I.
- Ellene veti. Objicit. M. A.
- Elől veti. Praetendit, objicit, praeposit. M. A.
- Fattyat vetett. Spuriam prolem edidit.
- Félre veti. Rejicit.
- Föl veti. Sursum projicit, jacit. M. A. it. Computat.
- Föl veti az ágyát. Concinnat lectum. PP.
- Föl veti a' lakatot. Applicat seram. PP.
- Föl veti magát a' lóra. Insilit in equum. S. I.
- Füstöt vetett. In fumum abiit.
- Hányja veti. Jactat.
- Hátra veti. Rejicit.
- Horgot veti. Hamum jacit v. deflectit. Nem nyeri el a' pályát, a' ki útjában horgot vet. km.
- Hozzá veti. Adjicit. M. A.
- Keresztet vet. Crucem format.
- Ki veti. Rejicit. M. A. Ejicit, ejectat.
- Ki veti a' bélét. Exenterat. PP.
- Ki vetette sarkából arannyal — Eb-rúdon ki vetni.
- Ki vetette az adót — Ki vetette a' nyelvét.
- Környül veti. Circumjicit. M. A.
- Lángot vet. In flammam erumpit.
- Le veti. Dejicit. M. A.
- Le veti a' süveget. Caput aperit, pileo nudat. M. A.
- Lobbot vet. Flammam concipit.
- Másra vet. Caussam in alium conjicit. M. A.
- Meg veti. Rejicit, respuit, reprobat, supputat it. Abortit. it. Sternit, intendit, admovet. M. A.
- Meg vesd magad'. Omnigenae tibi virtutis succurrat imago. M. A.
- Neki veti. Objicit.
- Oda veti. Projicit.
- Őszve veti. Computat, confert. S. I.
- Őszve veti a' számokat. Numeres in summam redigit. S. I.
- Retetz vet. Retetz vetett pattantyuja. Pázmán.
- Számat vet. Init rationes.
- Szám-ki-veti. Mittit in exilium.
- Szánt vet. Agriculturam exercet.
- Szemre veti. Objicit.
- Széljel veti a' lábait. Pedes divaricat. S. I.

- Süveget vet. Pileum deponit, nudat caput.
Téglát vet. Lateres ducit.
Véget vet. Finem imponit.
Viszsa veti. Rejicit. S. I.
Zálogba veti. Impignorat.
- VETEGET, vetegeti. Computat, projectat.
El vetegeti. Abjctat. M. A.
Meg vetegeti. Supputat, computat.
- Vetegetés. Computatio.
- VETEKEDik. Disceptat, disputat, contendit, confligit. M. A.
Vetekedik vele. Aemulatur. M. A.
- Vetekedés. Contentio, disceptatio, aemulatio. M. A.
- VETEM.
- Vetemedik. Deflectit, degenerat, exorbitat, delabatur. M. A.
El vetemedik. Degenerat, depravatur. M. A.
Meg vetemedik. Degenerat. M. A. it. Haza jön.
Oda vetemedik. Eo delabatur.
Reá vetemedik.
- Vetemedett. Degenerans, degener, depravatus. M. A.
Meg vetemedett. Degener, depravatus.
- Vetemedettség.
- El vetemedettség. Depravatio. „Nem kéntelenségből, hanem maga szabad el vetemedettségéből“ Sámbar. p. 517.
- Vetemít, vetemíti. Projicit. S. I.
- VETEMÉNY. Seges, sementis, satum. it. Legumen. M. A.
Vetemény-hely. Seminarium. M. A.
- Vetemény-mag' toka. Siliqua. M. A.
- Veteményes. Leguminosus, seminifer.
- Veteményes ág. Area, areola. Sz. D. S. I.
- Veteményes kert. Cucumerarium, hortus seminifer. M. A. Hortus olerum. Pázm. Pred. p. 1161.
- Veteményez. Inserit semina, legumina. Sz. D.
- Veteménység. Status sementis. Bíró Márton, Micae. p. 382.
- VETENDŐ.
- El vetendő. Rejctaneus. M. A.
Meg vetendő. Rejctendus. M. A. it. Contemptibilis.
- VETER.
- Veteredik. Romlik, poshad.
Meg veteredik a' sokáig álló bor. Pázm. Pred. p. 900.
- Veternye. Vesperae. M. A. Matutinum, officium tenebrarum v. missa nocturna, sacrificium tenebrarum. Margit' Élete, p. 58. 62. 82. 108. 133. Pázm. Pred. p. 574.
- Vetrenycze.
- Vetrencze-leves, melybe kenyeret, húsos kolbászt, vörös hagymát ősze aprítva főznek. Hallottam Miskén 1824. Febr. 3.
- Vetrecze. Sültt szalonna-szelet. Lariolassum, assilardum. M. A.
- VETETLEN. Insativus. M. A.
Vetetlen föld.
* Köz-vetetlen. Immediatus.
Le vetetlen. Indejectus. M. A.
Ok-vetetlen. Inomisus.
- Vetetlenül. Absque seminatione, insative.
Vetetlenül is terem a' pörje. km.
- VETETT. Jactus, stratus.
- Vetett asztal. Strata mensa. Pázm. Pred. p. 1232.
- Vetett ág. Lectus stratus.
- Vetett föld. Ager inseminatus.
* El vetett. Abjctus. M. A.
Meg vetett. Reprobatus, rejectus. it. Stratus. M. A.
Szám-ki-vetett. Exul.
- Vetettség.
- Meg vetettség. Bíró Márton, Micae. p. 18. 379.
- Vetettül.
- El vetettül. Abjctus. M. A.
- VETÉL, vetéli. Abortitur. M. A.
Bé vetéli. Injectat. M. A.
El vetélt. Idétlent szültt. Sz. D.
- Vetelés. Abortus. Sz. D.
El vetelés. idem. M. A.
- Vetélkedik. Contendit, disceptat, aemulatur. M. A.
Vetélkedés. Contentio, disceptatio. M. A.
Vetélkedő társ. Aemulus, rivalis. S. I.
- Vetelő a' szövésben. Radius. M. A. Csanak, mellyel által vetik az ontokat (bél-fonalat). Sz. D.
- Vetéltt.
- El vetéltt holt gyermekek. Echolimi. M. A.
- VETÉNY. Semen. S. I.
Vetény-fa. Melly az el vetett magból termett. Sz. D.
Vetény-fű, Vetény-ló-here. Medicago sativa. Luzerner Klee. S. I.
- VETÉS. Sementis, satus, seminatio. M. A. it. Projectio, projectura, computus.
Vetés. F. Szathmár Vben.
Vetés előtt aratsz. km.
* Adó-vetés. Ejectatio contributionis. Akadály-vetés. Impedimenti positio. Sz. D.
Asztal-vetés. Structio mensae.
Ágy-vetés. Lectisternium. S. K.
Által-vetés. Trajectio. M. A.
Be vetés. Inseminatio.
Bötü-vetés. Algebra. Dugonics.
Búza-vetés. Ért hozzá, mint cigány a' búza-vetéshez. km.
Csel-vetés. Faludi, U. E. 1. R. p. 16.
Egybe vetés. Comparatio, collatio. M. A. Pázm. Pred. p. 1083.
Ellen-vetés. Objectio, oppositio. S. K.
Fonál-vetés.
Föl vetés. Computus. it. Jactus, projectus. M. A.
Föld-vetés. Insitio terrae, agri. Sz. D.
Háló-vetés. Jactura retis. Káldi Innep-napi Pred. p. 1. item p. 496.
Hányás vetés. Jactatio.
Hátra vetés. Rejctio.
Kártya-vetés. Jactus chartifoliorum.
Kereszt-vetés. Formatio crucis.
Kéz-vetés. Chirotonia.
Ki vetés. Ejectio, rejectio. M. A.
Koczka-vetés. Jactus aleae.
Korán való vetés sokszor meg csal, de a' késő mindég rossz. km.
Le vetés. Dejectio. M. A.
Liszt-vetés. VM. Intó levél. p. 259.
Meg vetés. Contemptus, rejectio. M. A.
Mag-vetés. Satio. NC. p. 113.
Ok-vetés, okúl vetés. Caussatio.
Ritka vetésnek szegény az aratása. km.
Rosta-vetés. Divinatio e jactu cribri.
Sors-vetés. Sortitio, sortitus. S. K.
- Sűrű vetés. Satio densa. Sűrűen vetik magvát az emberséges embernek, de vékonyan kél. km.
- Süveg-vetés. Nudatio capitis, depositio pilei.
Szám-vetés. Arithmetica. Ebben még ezen vetések is elő fordulnak:
1. Hármás vetés. Regula trium.
2. Társas vetés. Regula societatis.
3. Csere-vetés. Regula permutationum.
4. Kamat-vetés. Regula censuum.
5. Keverék-vetés. Regula alligationis.
6. Lánzos vetés. Regula catenaria.
- Szám-ki-vetés. Exilium.
Szántás-vetés. Agricolatio.
Szemre vetés. Exprobratio. S. K.
Tégla-vetés. Formatio laterum.
Zálogba vetés. Pignoratio. S. K.
- VETHETŐ.
- Egybe vethető. Pázm. Pred. p. 167.
Meg vethető. Contemptibilis. M. A.
Meg vethetetlen. Káldi, Okl. Int. p. 20.
- VETKEZik, VETKÖZik. Exuit vestes, se devestit.
Ki vetközik. Faludi, T. É. p. 92.
Le vetkezik. Exuit. M. A.
- Vetkezés. Exuitio vestium.
Le vetkezés. idem. M. A.
- Vetkezmény. Exuviae, spoliium. S. I.
- Vetkező. Exuens. Erőtlen, mint a' bőrből ki vetkező kígyó. km.
Vetkező ház. Apodyterium. NC. p. 297.
Vetkező hely. idem. CM.
Vetkeződik. Exuit vestes. M. A.
Le vetkeződik. Pázm. Pred. p. 473.
- Vetkeződés.
Le vetkeződés. Exuitio vestis. M. A.
- Vetkeződő hely. Apodyterium, spoliarium. M. A.
- Vetkeztet, vetkezteti. Exuit, devestit. S. I.
Ki vetkezteti.
Le vetkezteti. Devestit. M. A.
- VETNI való. Seminalis, sativus. M. A.
- VETŐ. Jactor, projector, sator, plantator, seminans. M. A.
Vető háló. Rete jaculum. Wurfarn. S. I. Vető mag. Pázm. Pred. p. 845.
Vető nyúl. Mag-nyúl. Lepus foemina. S. I.
Vető ruha. Mellyből a' magot el vetik.
* Adó-vető. Ejectatur contributionis.
Asztal-vető. Structor mensae.
Ágy-vető. Concinnator lecti.
Által vető. Bisaccium. PP.
Által vető. Trajector, portitor. S. I.
Által vető hajó. Navis trajectitia, ponto. S. I.
Által vető hely. Trajectus, portus. S. I.
Be vető. Injector.
Bötü-vető. Algebraista.
Ellen-vető. Objiciens.
Föl vető. R. Mortarium pyrobolorum.
Ki vető — Nincs ki vető pénzem.
Ki vető árúk. Merces rejctulae. S. I.
Lábat vető. Supplantator. Lábbal el ejtő.
Csuzi, Síp. p. 287.
Le vető. Sternax, dejiciens. M. A.
Le vetőt is játszik a' szerencse. km.
Meg vető. Contemtor, contemptibilis.
Faludi, U. E. 2. R. p. 89.
Meg vető tekintet. Intuitus contemptum spirans.
Meg vető képpen. Contemptive. S. I.

Maga-vető. Sui jactator. Csuzi, Síp. p. 632.
 Szám-vető. Arithmeticus.
 Szám-vető tábla.
 Szántó vető. Agricola. Sz. D.
 Téglá-vető. Laterarius. S. K.
 Vetődik. Jactatur v. delabitur, devenit. S. I.
 El vetődik. Delabitur.
 Föl vetődik. In altum jactatur.
 Ki vetődik. Ejicitur v. prodit, prosilit. M. A.
 Oda vetődik. Eo devenit. Sz. D.
 Vetőleg.
 Meg vetőleg. Contemptive. S. I.
 Vetőlék. A' mit el vetnek, el hagyítanak.
 Ki vetőlék. Ausschuss. Rejiculum, ejectionum. S. I.
 Vetőre szánt.
 VETTET, vetteti.
 Föl vettette puska-porral.
 Vettettett.
 El vettettett. Projectus, projectitus. M. A.
 Ki vettettett. Exposititius, ejectus. M. A.
 Szám-ki-vettettett. Relegatus.
 VETVE.
 Hozzá vetve. Adjective.
 Meg vetve. Contemptim. M. A.
 Süveg-vetve. Deposito pileo.
 Szám-ki-vetve.

VEZ.

VEZ.
 VEZEKÉNY (Fakó-Garam-kis-nagy -). FF. Bars Vben.
 VEZET, vezet. Ducit, dirigit. M. A.
 Vak vezet világtalant. km.
 Által vezet. Traducit.
 Be vezet. Introducit. M. A.
 El vezet. Deducit. M. A.
 Föl vezet. Adducit, sursum ducit.
 Hozzá vezet. Adducit. M. A.
 Ki vezet. Educit.
 Le vezet. Deducit.
 Oda vezet. Eo ducit.
 Reá vezet. Manuducit.
 Vissza vezet. Reducit.
 Vezetdegél. Ductat ductit. S. I.
 Vezeték. Ductorius v. quod ducitur. M. A.
 Vezeték-erővel iparkodik. Faludi, N. A. p. 241.
 Vezeték-hajó. Faludi, T. É. p. 53.
 Vezeték-kerék. Készen álló kerék, hogy azt azonnal a' törött kerék helyébe lehessen tenni.
 Vezeték-ló. Equus desultorius. PP.
 Vezeték-név. Cognomen, agnomen. CM. M. A.
 Vezeték-névül. Instar cognominis. Pázm. Pred. p. 1234.
 Vezeték-szándék. Második, 's nem első szándék. Sz. D.
 Vezetékel, vezetékeli. Ductat. S. I.
 Vezetékény. Könnyen vezethető. Sz. D.
 Vezetés. Ductus, ductio. M. A.
 Bé vezetés. Introductio. S. I.
 El vezetés. Deducit. M. A.
 Vezetget, vezetgeti. Ductat, ductit. S. I.
 Vezethető. Ductilis. M. A.
 Vezető. Ductor. M. A.
 Had-vezető. Ductor exercitus. Sz. D.
 Koldus-vezető. Manuductor mendici coeci.

Tábor-vezető. Ductor castrorum.
 VEZÉND. F. Szathmár Vben.
 VEZÉR. Ductor, director, dux. M. A.
 Vezér-csillag. Cynosura.
 Vezér-fonál. Filum ducens, filum Ariadnaeum. S. I.
 Vezér-gyeplő. Habena. M. A.
 * Fő vezér. Supremus Vezirius.
 Fő hadi vezér. Supremus bellidux.
 Hadi vezér. Bellidux.
 Taliga-vezér.
 Vezérel, vezérli. Dirigit. M. A. Szegény ember' szándékat boldog isten vezérli. km.
 Bé vezérli. Zvonarics, 1. R. p. 699.
 Vezérlés. Directio. M. A.
 Vezérlő. Director, gubernator, ductor. M. A.
 Vezéri. Ductorius. M. A.
 Vezérkedik. Ducem agit.
 Vezérség. Ducatus. Sz. D.
 Fő vezérség. Supremus ducatus.

VÉ.

VÉ.

VÉ. Suffixum transformativum post vocales acutas, post consonam in eandem abiens, ut: Kővé, eczetté, széppé. 's a' t.

VÉCZ.

VÉCZ.
 VÉCZER, Déczér. Decebalus. Vára lehetett ennek, a' Baróti határnak Ólt vize felé mentében, mellynek része mái nap is VÉCZER-nek nevezetik. Sz. D.
 VÉCZKE. E. F. Udvarhely' Székében.

VÉCS.

VÉCS. F. Heves, és Zemplin Vkben. E. F. Torda Vben.
 VÉCSE. F. Abaúj Vben.
 Vécse' háza. F. Krassó Vben.

VÉD.

VÉD, védi. Propugnat, defensat. M. A.
 Véd. Sz. P. Bihar Vben.
 Meg védi. Defendit, protegit, eripit, eliberat. M. A.
 VÉDELEM. Tutela, tutamen, praesidium, patrocinium. Sz. D. S. I.
 Védelme. Ejus tutela.
 Védelmez, védelmezi. Defendit, tuetur, protegit, tutatur. M. A.
 Meg védelmezi. idem. M. A.
 Védelmezés. Defensio, protectio. M. A.
 Védelő. Defensor, protector. M. A.
 VÉDENY. MV. Mosony Vben.
 VÉDETT. Protectus, it. Cliens. Ő nékem védőm (patronus) én néki védettje (cliens) vagyok. Sz. D.
 VÉDÉS. Protectio, defensio. M. A.
 VÉDŐ. Protector, defensor. M. A.
 Védő, véd-atyá. Tutor. S. I.
 Védő írás, védő beszéd. Apologia. S. I.

Védőleg. Defensive. S. I.
 VÉDSÉG. Patrocinium, defensa. Sz. D.

VÉG.

VÉG. Finis, exitus, confinium. M. A. A' jó vég köti koszoruját a' munkának. km.
 Vég-Ardó. FF. Bereg, és Ugocsa Vkben.
 Vég-beszéd. Epilogus. S. I.
 Vég-bél. Extabis, intestinum rectum. S. I.
 Vég-búcsu. Ultimum vale. Faludi, E. M. p. 22.
 Vég-ház. R. Arx limitanea, castellum in confinio. Beniczki, p. 179.
 Vég-hely. Locus v. civitas confinii. Gränzort. S. I.
 Vég-hely. Csárda Baranya Vben.
 Vég-hurka. Intestinum rectum. S. I.
 Vég-hurka' le esése. Procidencia ani. PP.
 Vég-jel. Meta, signum limitis. S. I.
 Vég-Kak. Sz. P. Somogy Vben.
 Vég-keppen. Finaliter, postremo. S. I.
 Vég-kő. Lapis terminalis, terminus. Határ-kő. S. I.
 Vég-nap. Dies novissimus, ultimus. S. I.
 Vég-ostrom. Tentamen ultimum, assultus ultimus. S. I.
 Vég-óra. Hora mortis. Sz. D. S. I.
 Vég-ór. Fxcubiae extremae, statio exitima. Vorwacht. S. I.
 Vég-őrös. Procubitor v. miles confiniarius, custos confinii. S. I.
 Vég posztó. Petia panni. Sz. D.
 Vég-remény. Spes novissima. Utólsó remény. S. I.
 Vég-sereg. Agmen extremum. S. I.
 Vég-számra. Voluminatim, per petias.
 Vég-számra veszi a' vásznot.
 Vég-szó. Epilogus. S. I.
 Vég-tag. Clunis. S. I.
 Vég' telke. F. Gömör Vben.
 Vég-vacsora. Ultima coena. M. A.
 Vég vásznon. Volumen telae. Sz. D.
 Vég-vetés. Decisio, decisum. M. A.
 Vég-vonaglás. Convulsio lethalis, palpitiatio moribundi. S. I.
 Vég-vár. Arx confiniaria. S. I.
 VÉGBE viszi. Perficit, exequitur.
 Végbe vitel. Pázm. Pred. p. 1222.
 VÉGBEN.
 Egy végben. In uno continuo. Faludi, T. É. p. 96.
 VÉGBÉLI. Finitimus. M. A. Confiniarius, limitaneus. S. I.
 Végbéli katonák. Milites confiniarii. S. I.
 Végbéliek. Confiniarii. Epist. Pázm. Tom. 1. p. 246.
 VÉGE. Ejus finis, ejus exitus. Jó kezdésnek jó hagyás a' vége. km.
 Vége-szakadt. Terminatus.
 Vége-szakadtlan. Non interruptus, interminatus. Erdélyi, Zichi fölött. p. 23.
 Vége van. Explicit v. actum est.
 Nem lesz jó vége. Non erit bonus exitus.
 Végéhez közelget. Vergit ad finem suum.
 Végén válik el. Sapia in exitu cernitur. KV. p. 466.
 Minden botnak végén a' feje. km.
 Láttam karó' végén tar varjut. km.
 Meg húzza magát, mint guta a' falu' végén. km.

Végére megy. Comperit. M. A. Menjünk végére széna-e, vagy szalma. km.
 Végét érte. Supervixit.
 Csak könnyű végét fogja. km.
 VÉGED. F. Szala Vben.
 VÉGEK. Confinium, limites. S. I.
 VÉGES. Habens terminum, temporaneus, non perpetuus. S. I.
 Véges elme. Mens finita. Sz. D.
 Véges végig. Usque ultimum finem. Sz. D.
 Végeslen végig. idem.
 Végestül veszi a' vásznót. Egész véggel, vég-számra. Sz. D.
 VÉGET vel. Finit, finem imponit.
 Véget ér. Habet terminum.
 VÉGETLEN. Infinitus, fine carens. M. A.
 Végetlen szám-vetés. Analysis infinitorum. S. I.
 Végetlenség. Perennitas, perpetuitas, aeternitas, infinitas. Pázm. Kal. p. 28. Pred. p. 113. 623.
 Végetlenül. Infinita, idesinenter. M. A.
 VÉGETT. Ob, propter.
 A' végett jöttem. Propter hoc veni.
 E' végett. Eapropter.
 Mi végett? Cur? quo fine?
 VÉGEZ, végezi, végzi. Finit, statuit, constituit, decernit, instituit, M. A.
 Jobb alatt kezdeni, és fönn végezni. km.
 El végezi. Finit, perlinit, concludit, consummat, destinat. M. A. A' tüt mindenkor ott hagyj a' munkában, a' hol el végezed. km.
 Ki végezi. Exterminat, consummat. M. A.
 Meg végezi. Conficit. M. A.
 Végezet. Constitutum, consultum, decretum, decusum. Epist. Pázm. T. 2. p. 41.
 El végezet. Conclusio, finis, finitio. M. A.
 Örök végezet. Decretum aeternum. Sz. D.
 Végezetre. Ultimo, ultimum, tandem, denique, demum. M. A. CM.
 Végezetlen.
 El végezetlen. Inabsolutus. M. A.
 Végezett, végzett. Finitus, absolutus.
 El nem végzett. Imperfectus, non absolutus, non consummat. S. I.
 Végezés. Finitio, deliberatio, constitutio, constitutum, consultum, consilium, decretum, consummatio. M. A.
 El végezés. Confectio, confectura, consummatio, determinatio, destinatio. M. A.
 Végező, végző. Finitor, finiens. M. A.
 El végező. Consummator, finitor, terminator. M. A.
 Végeződik. Finitur, conficitur. M. A.
 Végezve. Finite. M. A.
 El végezve. idem. M. A.
 VÉGHETETLEN. Infinitus. M. A.
 Véghetlenség. Infinitas. M. A.
 Véghetetlenül. Infinita, infinito. M. A. VÉGHEZ viszi. Transigit, exequitur. M. A. Véghez vitel. Executio, transactio, confectio. M. A.
 Véghez vitlen. Re intacta, re non terminata. Dolog-véghez-vitlen vissza jött. km.
 Véghez vitetett. Finitus, transactus, expeditus, confectus. M. A.
 Véghez vivó. Executor, transactor. M. A.
 VÉGI. Finalis. M. A.
 VÉGIG. Usque ad finem. M. A. Jó a' tréfa, de nem mind végig. km.

Végig meg marad. Perseverat. M. A.
 Végig meg maradás. Perseverantia. M. A.
 Végig meg maradó. Perseverans. M. A.
 Végig űzi. Perficit, peragit, perpetrat. S. I.
 Végédes végig. Ad exitum usque finem.
 Végiglen. Finaliter. M. A.
 Végiglen való. Finalis. M. A.
 VÉGLES (nili malis Vég-les). Vár Zólyom Vben.
 VÉGRE. Demum. M. A.
 Végre hajtja. Exequitur, perficit, consummat, transigit. Sz. D. S. I.
 Végre hajtás. Executio, consummatio. S. I.
 Végre hajtó. Executor, executivus.
 Végre hajtó hatalom. Potestas exeecutiva. S. I.
 * El végre. Tandem. Pázm. Kal. p. 551.
 Faludi, N. A. p. 112.
 Mi végre? Ad quem finem?
 VÉGSÉG. Finalitas. Sz. D.
 Végséges. Sz. D.
 VÉGSŐ. Finalis, extremus. M. A.
 Végső akarat. Ultima voluntas.
 Végső búcsu. Ultimum vale. PP.
 Végső képpen. Ultimo, finaliter. S. I.
 Végső rendelés. Ultima dispositio.
 Végső szentencia. Sententia decretoria. PP.
 Végső szó a' törvényben. idem. Sz. D.
 Végsősőr. Finaliter, ultimo. S. I.
 VÉGTELEN. Infinitus, fine carens. M. A.
 Végtelen ki terjedésü. Infinitae extensionis.
 Végtelenség. Infinitas. M. A.
 Végtelenül. Sine fine, perpetuo. S. I.
 VÉGTÉRE. Tandem, postremo, ad extremum. M. A.
 VÉGTŐL végig. Totaliter. Egészen.
 VÉGZI. Lásd VÉGEZ, végezi, végzi.

VÉK.

VÉK. Foramen in glacie. Lék. S. I.
 Vék. Sz. P. Komárom Vben.
 VÉKA. Modius, cartallus, quartarium. CM.
 M. A. Tetézve vissza adta a' csapott vékát. km.
 Véka alá. Infra modium.
 VÉKONY. Tenuis, gracilis, gracilentus, exilis, subtilis. M. A.
 Vékony ajándék. Levidense munus. M. A.
 Vékony böcsület. Exilis honor.
 Vékony czérna. Filum subtile.
 Vékony dongáju. Infirmus, imbecillus.
 Nem tartós, nem állandó. S. I.
 Vékony ebéd. Dapes accisae. S. I.
 Vékony elme. Tenue ingenium. Faludi, E. M. p. 247.
 Vékony erő. Vis exigua. Faludi, E. M. p. 247.
 Vékony fátyol. Byssus, nebula. PP.
 Vékony gyolcs. Tela tenuis. PP.
 Vékony haj-szál — Vékony a' haj-szál, még is van árnyéka. km.
 Vékony patyolat. Nebula. PP.
 Vékony reménység. Spes tenuis.
 Vékony szavu. Gracili voce.
 Vékony tartás. Victus tennis. Faludi, N. U. p. 109.
 Vékony veszszó. Tenuis virga. Sz. D.
 Vékony zörgő gyolcs. Carbasus. PP.
 Vékonya a' testnek. Ilia — ilium. M. A.

Vékonyát fájlalja. Sz. D.
 Vékonyan. Attenuate, exiliter. M. A.
 Vékonyan él. Salem lingit. M. A.
 Vékonyan énekel.
 Vékonydad. Subtenuis.

Vékonydadon. Subtenuiter. Zvonarics, 1. R. p. 330.
 Vékonyít, vékonyítja. Tenuat, attenuat. M. A.
 Ki vékonyítja. Extenuat. M. A.
 Meg vékonyítja. Attenuat. M. A.
 Vékonyítás. Attenuatio. M. A.
 Ki vékonyítás. Extenuatio. M. A.
 Meg vékonyítás. Attenuatio, extenuatio. M. A.
 Vékonyítatlan. Inattenuatus. M. A.
 Vékonyka. Tenuiculus. M. A.
 Vékonyodik. Gracilescit. M. A.
 Meg vékonyodik. Pázm. Pred. p. 74.
 Vékonyok. Lumbi. Az ember két vékonya. Hypochondria. S. I.
 Vékonyság. Gracilitas, gracilitudo, tenuitas, exilitas. M. A.
 Vékonyúl. Tenuatur, gracilescit.
 Vékonyútt, vékonyodott, vékonyított. Tenuatus. M. A.

VÉKE.

VÉKE. F. Zemplin Vben. Árok Bereg Vben.
 VÉKÉNY. F. Baranya Vben.

VÉL.

VÉL, véli. Putat, autumat. M. A. Mikor ingyen sem vélnők, el huzzák a' gyéként alólunk. km.
 VÉLEKEDik. Opinatur. M. A.
 Vélekedés. Opinio. M. A.
 Vélekedő. Opinator, opiniosus. M. A.
 VÉLEMÉNY. Opinio, conjectura. Sz. D.
 Véleményes. Opinativus, conjecturalis.
 Véleményes állítások. Sz. D.
 VÉLETLEN. Improvisus, inopinatus. M. A.
 Véletlen borkorban gyakran nyúl fekszik. km.
 Véletlen eset. Casus inopinatus. Faludi, N. E. p. 81.
 Véletlen veszély. Tragicu malum. M. A.
 Véletlenség. Eventus inopinatus, non praevisus. S. I.
 Véletlenül. Improviso, inopinato, inopinanter. M. A.
 VÉLÉS. Opinio, suspicio. M. A.
 VÉLHET, vélheti.
 Vélhető. Inopinabilis. M. A.
 Vélhető. Opinabilis. M. A.
 VÉLŐ. Opinator, opinans. M. A.
 VÉLTE. Raro, rarerer. M. A.
 VÉLTVE. idem. M. A.
 VÉLT. Putatitius — „Enyedi György, a' Kolosvári Áriánusok' vélt Püspöke“ Káldi, Innepnap Pred. p. 482.

VÉM.

VÉM.
 VÉMENY.
 Vémenyd, Vémend. F. Baranya Vben.

VÉN.
VÉN. Senex. M. A.
Vén aszszony. Anus, vetula. M. A. A' mit az ördög maga véghez nem vihet, vén aszszonyra bizza. km.
Vén aszszonyi. Anilis, anicularis. M. A.
Vén aszszonyka. Anicula. M. A.
Vén banya. Vetula.
Vén bába. Anus, vetula. M. A.
Vén bocskor. Dug. km. 2. R. p. 324.
Vén bolond. Senex stultus.
Vén dög. Animal senio confectum, decrepitem. S. I.
Vén eb. Úgy esett, mint a' vén ebnek a' vaj' alja. km.
„Vén elme, fiatal erő veri meg a' hadakat“ km.
Vén fa. A' vén fának árnyékában jól lehet nyugodni. km.
Vén farkas. Nehéz vén farkason szántani. km.
Vén hegedüs. A' vén hegedüs minden nap egy nótát felejt. km.
Vén juh. Köhög, mint a' vén juh. km.
Vén kofa. Vetula. M. A.
Vén koldus. A' fiatal katonából válik a' vén koldus. km.
Vén kor. Senium. S. I.
Vén kurafi. Senex hircus.
Vén leány. Nagy benne az akarat, mint a' vén leányban. km.
Vén legény. Senex caelebs. S. I.
Vén ló. A' vén ló is meg röhögi az abrakot. km.
Vén módra. Seniliter. M. A.
Vén nőtelen. Senex caelebs. S. I.
Vén pofa. Ránczos, mint a' vén pofa. km. Dug. 1. R. p. 228.
Vén rókát, vén verebet, vén parasztot nehéz meg csalni. km. Dug. 2. R. p. 108.
Vén szajha. Meretrix vetula.
Vén szamar.
Vén szatyor. Anus, vetula. S. I.
Vén zipa. idem. S. I.
Vén szüle. idem. PP.
Vén tarattyú. idem. S. I.
Vén troty. idem. S. I.
VÉNHEDEK. Senescit, senet. M. A.
El vénhedik. Consenescit. M. A.
Ki vénhedik belőle. Faludi, N. A. p. 74.
Meg vénhedik. Consenescit. M. A.
Vénhedés. Pázm. Pred. p. 625.
Vénhedő. Senecio. NC. p. 205.
VÉNHEZSIK. Senescit. Zrinyi, Part. 7. 43.
Vénhőszik. idem. Zvonarics, 1. R. p. 766.
Meg vénheszik. Consenescit. M. A.
Vénheszt, vénheszti. Senem facit. S. I.
VÉNHÜSZIK. Senet, senescit. M. A.
Meg vénhüszik. Consenescit. M. A.
VÉNI. Senilis. M. A.
VÉNÍT, véníti. Senem facit. Sz. D.
VÉNSÉG. Senectus, senecta, senium. M. A.
Sok szomorú társokkal szokott járnai a' vénség. km.
Vénsége. Ejus senectus.
Vénségében. In sua senectute.
VÉNÜL. Senescit.
El vénül. Faludi, U. E. 1. R. p. 182.
Meg vénül. A' szép aszszony is, ha meg vénül, csúnya üdöt ér. km.

VÉNUS.
VÉNUS.
Vénus' köldöke-fű. Umbilicus Veneris. PP.
Vénus' fattya. Faludi, E. M.
VÉNY.
VÉNY. Suffixum post vocales acutas, ut: Jövevény, növevény, ültetvény, szökevény, törvény 's a' t.
VÉP.
VÉP. MV. Vas Vben.
VÉPIK. R. Accedit, venit. Bát.
VÉR.
VÉR. Sangvis, cruor. M. A. A' jó vér nem válik vízzé. km.
Vér-atyafi. Sz. D.
Vér-áldozat. Hostia, victima. Schlachtopfer. S. I.
Vér-állítás. Suppressio sangvinis. S. I.
Vér-állító. Enaemum, ischaema. S. I.
Vér-állító fű. Pimpinella italica. S. I.
Vér-árlás. Proditio sangvinis, consanguinaria proditio. M. A.
Vér-árló. Proditor fraterni sangvinis. M. A.
Vér-árló parázna. Incestuosus. Káldi, Okt. Int. p. 43.
Vér-betegség. Pázm. Kal. p. 1026.
Vér-birság. Mulcta sangvinis. Vajda, 3. K. p. 546.
Vér-bocsátás. Sangvinis emissio. Káldi, Innepn. Pred. p. 344.
Vér' csipőssége. Acrimonia sangvinis. S. I.
Vér-étel. Pázm. Pred. p. 797.
Vér-folyás. Haemorrhagia. M. A.
Vér-fördő. Caedes, laniena. S. I.
Vér-gyökér. Sangvinaria. M. A.
Vér-gyökér. Stipes in consanguinitate. „Valamely ember vér-gyökér valamely örökségben, abban üdő-mulás nincsen“ Mon. Hung. Tom. 1. p. 328.
Vér-gyulladás. Phlegmone. S. I.
Vér-has. Tormina, dysenteria. M. A.
Vér-hasas. Kin a' vér-has van. Torminosus, dysentericus. M. A.
Vér-has-folyás. Haemorrhoids. M. A.
Vér-has-szerző. Tormalis. M. A.
Vér-hányás. Haemaptysis, sangvinis spuitio, excretio, vomitus. S. I.
Vér-hely. Locus pugnae. S. I.
Vér-hullatlan. Incruentus. M. A.
Vér-hullatlanul. Incruente. M. A.
Vér-hullás. Sangvinis prolapsio. Pázm. Kal. p. 71.
Vér-hullatás. Sangvinis profusio, caedes. Pázm. Kal. p. 756.
Vér-kelés. Furunculus. PP.
Vér-kór. Haemorrhoidicus. S. I.
Vér-kórság. Haemorrhoids. M. A. Monozslai, Apol. p. 83.
Vér-kórságos. Haemorrhoides laborans. M. A.
Vér-kő. Haematites. M. A. L.
Vér-kút. Sz. P. Szala Vben.
Vér-mag. Monozslai, Apol. p. 146.
Vér-mogyoró. Vörös mogyoró.

Vér-növevény. Polypus. S. I.
323
Vér-okádás. Vomitus cruentus. S. I.
Vér-ontás. Caedes, strages, sangvinis effusio. M. A.
Vér-ontó. Vir sangvinis.
Vér-özön. Magnum sangvinis profluvium. S. I.
Vér-parázna. Incestuosus. Káldi, Vasárnap Pred. p. 398.
Vér-patakok. Faludi, N. E. p. 100. N. A. p. 92.
Vér-péncz. Merces proditionis. S. I.
Vér-pökés. Haemaptysis, sangvinis spuitio. M. A.
Vér-pökő. Haemaptysicus. M. A.
Vér-rokon. Cognatus, propingvus, consanguineus. S. I.
Vér-rokonság. Cognatio, propingvitas, necessitudo, conjunctio sangvinis. S. I.
Vér' savója. Serum sangvinis. S. I.
Vér-szem. Animus, animositas, audacia. Faludi, B. E. p. 38. T. E. p. 138.
Vér-szemet kapott. Animum sumsit. Sz. D.
Vér-szemes. Animosus, audax. S. I.
Vér-szemesség. Audacia, attentio. S. I. Vér szerint. Secundum cognitionem.
Vér szerint való rokonság. Consanguineus, consanguinitas. M. A.
Vér-szomju. Sangvinarius, caedis avidus. S. I.
* Vér-szomjuhozás. Pázm. Kal. p. 174.
Vér-szomjuhozó. Sangvinarius.
Vér-szopó, kegyetlen. idem. M. A.
Vér-szopó lélek. Vampyrus. S. I.
Vér-szopó nadály. Pázm. Pred. p. 349.
Vér-tanu. Martyr. S. I.
Vér-tálygú. Dracunculus. S. I.
Vér-tályog. idem. S. I.
Vér-tarjag. idem. S. I.
Vér-tisztító. Sangvinem purificans.
Vér-tó. Zrinyi, Part. 11. v. 7.
Vér-törés. Incestus. S. I.
Vér-udvar. S. I.
Vér-vizellet. Minctus sangvinolentus.
Vér-völgy. E. F. Közép Szolnok Vben.
* Alutt vér. Cruor. NC. p. 193.
Nemes vér. Faludi, N. E. p. 18.
Oláh vér. — Ki tör belőle az oláh vér. km.
Piros vér — olyan piros, mint a' csöp-pentett vér. km.
Törött vér. Sangvis corruptus. NC. p. 193. VÉRBE keveri. Cruentat. M. A.
Vérbe kevertt. Cruentus. M. A.
Vérbe fagyott. Pázm. Pred. p. 507.
Vérbe mártott tollal. Stylo cruento. VÉRBEN fagyban hagyta.
VÉRCZE. Patak Ung Vben.
VÉRCSE. Buteo. CM. M. A.
Vércse-szemü. Dug. km. 1. R. p. 188.
Vércse-szín. Bajus color, bajus. M. A.
Vércse-színi. CM.
VÉRD. E. F. Nagy Sink Székében.
VÉRE. Ejus sangvis.
Vére foly. Sangvine manat.
„Vére' hullásával pöcsötlett bé“ Káldi, Innepn. Pred. p. 459.
Vére-hulló fű. Chelidonium majus. S. I. Vérért veszi. Csöbörrel szunyognak vérért nem vehetni. km.
Vérével táplálja. Sangvine nutrit suo.
VÉREM. Consanguineus meus v. proles mea. S. I.

Vérem hull. Sangvino. M. A.
VÉREN vett nemesség. Nobilitas sangvine parta.
 Véren futó. Már. Coron. p. 36.
VÉRENGEZ. Caedem facit sangvinem fundit. S. I.
 Vérengezés. Caedes, sangvinis profusio. S. I.
 Vérengező. Sangvinolentus.
 Vérengező hadak. Bella cruenta. Sz. D.
 Vérengező szándék. Faludi, E. M. p. 247.
VÉRES. Sangvineus, sangvinolentus, cruentus it. Sangviculus, apexabo. M. A.
 Véres áldozat. Sacrificium cruentum.
 Véres fejjel. Cruentato capite.
 Véres hurka. Apexabo, sangviculus. M. A. Botulus, botellus. PP.
 Véres kolbász. idem.
 Véres mértéklet. Temperamentum sangvineum.
 Véres száju. Vajda, 3. K. p. 639.
 Véres természetű. Plethoricus. S. I.
 Véres tőr. Gladius cruentus. S. I.
 Véres tőr' hordása. R. Convocatio civium ad resistendum.
 Véres veríték. Sudor sangvineus.
 Véres ütőzet. Praelium cruentum.
 Véresít, véresíti. Cruentat. M. A.
 Véresítés. Cruentatio. Pázm. Pred. p. 103.
 Véresen. Cruente. M. A.
VÉRETLEN. Incruentus. M. A.
 Véretlen áldozat. Sacrificium incruentum.
 Véretlen állatok, Véretlenek. Exangvia. S. I.
VÉREZ, vérezi. Cruentat, sangvine inspergit. M. A.
 Meg vérezi. Cruentat, sangvine inficit. M. A.
VÉRHÜDÍK.
 Vérhüdt dühösség. Már. Coron. p. 146.
VÉRIG. Ad sangvinem usque.
 Mind végig, mind vérig. km. Dug. 1. R. p. 104.
VÉRMES. Véres v. sikeres, kövér. Sz. D.
 Vérmes étek. Caryca. M. A.
 Vérmes föld. Sikeres föld. Sz. D.
 Vérmesedik. Sikeresedik. Sz. D.
 El vérmesedik. Sz. D.
 Meg vérmesedik. Sz. D.
 Vérmesség. Nincs vérmessége a' földnek. Sz. D.
VÉRRE szálló. VM. p. 21.
VÉRREL verítékezik. Sangvine sudat.
 Vérrel élő. Pázm. Pred. p. 797.
 Vérrel foly. Sangvinat. M. A.
VÉRRÉ válik. In sangvinem vertitur.
 Lencse a' barátban vérré válik (jocus ex Vere valet).
VÉRSÉG. Consangvinitas. M. A.
VÉRTELEN. Exangvis. M. A.
 Vértelen szúrások v. vágások. Sales dentati. S. I.
VÉRŰ.
 Jó vérű ló. Equus generosae indolis.
VÉRZÍK. Sangvine manat.
 Vérzik a' szívem, midőn látom. Sz. D.
 Vérzés. Sangvinatio., haemorrhagia. S. I. Meg vérzés. Cruentatio. Tisztú Szótár. p. 46.

VÉRT.

VÉRT. R. Lorica. Bát. Komj. v. Clypeus, scutum.
 Belae regis Notarius cap. 50. Thuróczi c. 43.
 Vért. Sz. P. Fejér Vben.
 Vért-hegyek. Elő-hegy Vas Vben.
VÉRTES. Loricatus v. clypeatus, scutatus.
 Vértés. F. Bihar Vben.

Vértés, Vértési hegyek. Hegy Fejér Vben.

VÉS.

VÉS, vési. Caelat, sculpit. M. A.
 Be vési. Insculpit, incavat.
 Bele vési. idem.
 Ki vési. Exsculpit, caelat, excavat. M. A.
 Meg vési. Caelat. M. A.
VÉSEDEGEL. Scalpit. S. I.
VÉSE. F. Somogy Vben.
VÉSEDEK. Babocsai, Fata Tarczal. p. 97.
VÉSEGET, vésegeti. Scalpit.
VÉSEMÉNY. Opus caelatum. S. I.
VÉSETT. Caelatus, sculptus.
 Véssett oszlop. Rovátolt oszlop. Columna striata. M. A.
 * Ki véssett. Exsculptus, excavatus. M. A.
 Meg véssett. Caelatus. M. A.
VÉSÉS. Stria, striatura, caelatura. M. A.
VÉSKÉL. Scalpit. Faludi, U. E. 1. R. p. 117.
 Áskál véskél. Faludi, T. É. p. 256.
VÉSŐ. Caestrum, caelum. CM. M. A.
VÉSVE.

VÉSZ (név).

VÉSZ. Sagena, locus sagenarum. it.
 Tempestas, procella, turbo. M. A.
 Szél-vész. Procella.
 Tenger-vész. Procella maris. Vajda, 1. K. p. 670.
 Tengeren nagy vész támada. Pesthi' Meséji. p. 68.
 Tűz-vész. Sz. D.
 Víz-vész. Tempestas aquae. Káldi, Luc. 8. 24.
VÉSZE. Ejus procella.
 Tenger' vésze. Procella maris. Vajda, 1. K. p. 670.
VÉSZES. Procellosus, tempestuosus. M. A.
 Szél-vészes. Csuzi, Tromb. p. 4.

VÉSZ (ige).

VÉSZ. Perit. M. A.
 Vész süllyed. Disperit. M. A.
 Bele vész. Perit. it. Tricatur. Valakibe bele veszni.
 Egybe vész. Contendit, rixatur. M. A.
 El vész. Perit, intercidit, deperit, disparet, interit. M. A. A' sok baba között a' gyermek is el vész. km.
 Ki vész. Exterminatur, disperditur, excidit. M. A.
 Oda vész. Interit.
 Meg vész. Corruptur, depravatur. M. A.
 Meg vész érte. Deperit.
 Ott vész. A' hol szegény úr akar lenni, ott vész. km.
 Öszve vész. Contendit, rixatur.
VESZEDELEM. Perditio, disperditio, periculum, pernicies, excidium, ex-

tium, strages, clades. M. A. A' veszedelem mutatja ki az embert. km.
 Veszedelem' fia. Pereundus, periturus. S. I.
 Veszedelem' taplója. Faludi, E. M. p. 249.
 Veszedelem' tengere. Faludi, 1. c.
 Veszedelemség. Epist. Pázm. Tom. 1. p. 90.
 Veszedelme. Ejus periculum.
 Veszedelmes. Periculosus, perniciosus. M. A.
 Veszedelmesen. Periculose, perniciose. M. A.
 Veszedelmesség. Periculositas. Pázm. Pred. p. 294.
VESZEJT, veszejti. Perdít, amittit. S. I.
VESZEKEDIK. Contendit, jurgatur, rixatur v. macrescit. S. I.
 Mezítelen csonton veszekednek. km.
 Meg veszekedik érte.
 Veszekedés. Conflictatio. M. A. Contentio, jurgatio, rixa. S. I. Nem vendégséghez való a' veszekedés. km.
 Veszekedő. Contentiosus, rixosus, jurgator.
VESZEKSZÍK. idem ac Veszekedik. S. I.
VESZELE. FF. Árva, Bars, és Nyitra Vkben.
VESZENDÉK. A' mi veszni készül. S. I.
VESZENDŐ. Evanidus, periturus, caducus. M. A.
 Veszendőben van mindene.
 Veszendőség. Sors caduca, rerum fragilitas. S. I.
 Veszendőül. Caduciter. M. A.
VESZETLEN. Incorruptus. M. A.
VESZETT. Deperditus, depravatus, corruptus. M. A.
 Veszett eb. Canis rabidus. S. I.
 Veszett fejszének még a' nyele is jó. km.
 Veszett fiu. Perditus, filius perditionis. S. I.
 Veszett kutva. Dühös kutva.
 Veszett nap. Dies perditus. Pázm. Pred. p. 1102.
 Veszett név. A' melly ebet el akarnak vesztetni, veszett nevét költik. km.
 Veszett pör. Causa amissa. PP.
 Veszett tyúkfí. Lábatlan tyúkfí, tyúkmony-leves. S. I.
 * El veszett. Perditus, amissus. S. K.
 Esze-veszett. Mente captus.
 Híre-veszett. Infamis. S. K.
 Ize-veszett. Insuper, insulcus. S. K.
 Ki veszett. Exstirpatus, disperditus. S. K.
 Meg veszett. Corruptus, depravatus, perditus. M. A.
 Veszettség. Perditio, res perditia, ac deplorata. M. A.
 Veszettül. Perdite, prave. CM. M. A.
VESZÉLY. Tempestas, periculum, pernicies, periculositas. M. A. A' ki sokáig él, sok veszély éri. km.
 Széllel veszéllyel jutott hozzá.
 Véletlen veszély. Malum tragicum. M. A.
VESZÉS. Interitus, perditio. M. A.
 Egybe veszés. Contentio, rixa. M. A.
 El veszés. Interitio, interitus, perturbatio. M. A.
 A.
 Ész-veszés.
 Meg veszés. Corruptio, cavies. S. I.
VESZÍT, veszíti. idem ac Veszejti. S. I.
VESZKÉNY. F. Soprony Vben.
VESZKÖDIK. Ki tör, ki ront, a' ló ha el szabadul, ki veszködik az istállóból. Sz. D.

- VESZNI való. Perdentus, periturus. M. A.
 VESZŐ. Periens, periturus. M. A.
 Vesző félben van. Pázm. pred. p. 280.
 Vesző félben hagyja. Káldi, Innepnapi Pred. p. 585.
 Vesződ. E. F. Fölső Fejér Vben.
 Vesződik. Conflictatur, confluctatur. M. A.
 Hadd vesződjenek egymással. km.
 Vesződögelik. Luctitatur. M. A. L.
 Vesződés. Conflictatio. Vajda, 3. K. p. 309.
 Vesződés.
 Vesződéses. Laboriosus.
 VESZSZ-el. Dispereas. S. I.
 Veszszén-el. Pereat.
 Veszszén oda. Intereat.
 VESZSZŐ. Virga, ferula. M. A. Addig hajlik a' veszsző, míg gyöngé. km.
 Veszsző-bujtás. Vajda, 2. K. p. 393.
 Veszsző-nyaláb. Fascis virgultorum, sarmentorum. S. I.
 Veszsző-szál. Pázm. Kal. p. 48. Pred. p. 111.
 Veszsző-szedés. Virgindemia. M. A.
 * Arany-veszsző. Aurea virga. Káldi, Innepn. Pred. p. 501.
 Ezüst-veszsző. Virga argentea. „Antisthenes, fő tudós philosophus volt, de kevés tanítványi, és halgatóni voltak, azért, hogy (a' mint ő szokta volt mondani) ezüst veszszővel kergette el őket, az az nagy fűzetést kívánt tőlök“ Káldi, Innepnapi Pred. p. 475.
 Fattyu veszsző. Palmes furunculus. NC. p. 89.
 Fonó veszsző. Vitilia. S. K.
 Hónal-veszsző. Szőlő-veszsző. Duramen. CM.
 Kötő veszsző. Vimen. CM. M. A.
 Lépes veszsző. Virga viscata. S. K.
 Mag-veszsző. Pampinarium. CM.
 Nevendék-veszsző. Faludi, B. E. p. 11.
 Puska-veszsző. Virga sclopetaria. S. K.
 Sűrű veszsző. Virgulta. CM.
 Szőlő-veszsző. Vitis resecta. S. K. Palmes.
 Vas-veszsző. Virga ferrea. Pázm. Kal. p. 54.
 Veszszeje. Ejus virga.
 Áron' veszszeje. Virga Aaronis.
 Veszzei. Virgeus. M. A.
 Veszszős. Virgatus, ferulaceus. M. A.
 Veszszős. E. F. Küküllő Vben.
 Veszszős hely. Virgetum, virgultum. M. A.
 Veszszőz, veszszőzi. Flagellat, virgis caedit. M. A.
 Meg veszszőzi. Virgis caedit. M. A.
 Meg veszszőzték. Virgis caesus est.
 Veszszőzés. Pázm. Pred. p. 353. 1252.
 Meg veszszőzés. Verberatus. CM.
 Veszszőző. Virgator, caedens virgis. M. A.
 Veszszőzik a' fa. Ágazik, sarjazik, hajt. S. I.
 VESZT, veszti. Perdit. M. A. A' ki nem próbál, se nem nyer, se nem vesz. km.
 El veszti. Perdit, amittit, deperdit. M. A.
 Eszét veszti. Infascinat.
 Kedvét veszti. Animum perdit.
 Ki veszti. Exterminat, extirpat, disperdit. M. A.
 Meg veszti. Vitiat, depravat, labefacit. M. A.
 Pénzét veszti. Pecuniam suam perdit.
 Pörét veszti. Causa cadit, causam amittit. PP.
 Rajta veszti. Male cedit.
 Őszve veszti. Másokat versengésbe hoz. S. I.
 Veszte. Ejus interitus. A' ki mit gyűlöl, annak vesztét kívánja. km.
 Veszteben hagyja. Pázm. Pred. p. 191. 695.
 Ló' veszteben jött.
 Veszte talált ide jönni. Capra ad festum Bacchi. Eodem modo:
 Vesztemre. Ad meum intentum.
 Vesztedre. Ad tuum interitum.
 Veszteinkre. Ad nostrum interitum. 's a' t.
 Veszteét érzi. Interitum suum praesentit.
 Veszteg. Quietus, pacate. M. A.
 Veszteg áll. Stat in quiete.
 Veszteg álló víznek, halgató embernek nem kell hinni. km.
 Veszteg halgat. Silet, tacet, quiescit. M. A.
 Veszteg halgatás. Silentium. M. A.
 Veszteg ül. Sedet. M. A.
 Veszteg ülés. Otium, desidia. M. A.
 Veszteg ülő. Sessor, sedentarius. M. A.
 Veszteget, vesztegeti. Vitiat, depravat, labefacit, corrumpit. M. A. it. Prodigit, dilapidat. S. I. Nem kell az ebre háját vesztegetni. km.
 El vesztegeti. Prodigit, disperdit. M. A.
 Meg vesztegeti. Corrumpit, depravat. M. A.
 Vesztegetés. Corruptio. M. A. Ocsmány beszélgetés, erkölcs-vesztegetés. km.
 Meg vesztegetés. Depravatio. M. A.
 Vesztegető. Corruptor, depravator. M. A.
 Kenyér-vesztegető. Paniperda.
 Vesztegetődik. Corrumpitur, depravatur, dilapidatur.
 El vesztegetődik. Disperditur.
 Vesztegetett. Corruptus, depravatus. M. A. Meg vesztegetettül. Depravate. M. A. Vesztegetetlen. Indepravatus. M. A.
 Vesztegetel. Otiatur, secure agit, silet, tacet. M. A.
 El vesztegeli. Reticet, negligit.
 Veszteglés. Taciturnitas, otium, requies, tranquillitas, silentium. M. A.
 Veszteglő. Tacitus, taciturnus. M. A. Veszteglet.
 Vesztegletes. Taciturnus, pacatus, tranquillus. M. A.
 Vesztegletesen. Tacite, pacate, tranquille. M. A.
 Veszteglelesség. Taciturnitas. M. A.
 Echemythia. CM.
 Veszteg csak. Sile modo, tace tantum, comminantis verbum. M. A.
 Vesztegség. Silentium. M. A.
 Vesztegség-tartás. Observatio silentii.
 Margit' Élete, Praynál. p. 257.
 Veszten veszti. Incessanter perdit. Faludi, N. U. p. 84
 Vesztes. Victus, perditor, amissor. S. I.
 Hol az érzékenység nyertes, vesztes a' nyugalom. km.
 Vesztes fél. Pars, succumbens. Tiszti Szótár. p. 57.
 Vesztesség. Amissio, perditio, damnum, jactura. S. I.
 Vesztetlen. Non perditus, inamissus.
 Vesztet, veszteti. Curat perdi v. supplicio affici.
 Vesztető bíró. Isostrates. CM.
 Vesztett. Disperditus, amissus. M. A.
 Vesztény. E. F. Szeben Székében.
 Vesztés. Perditio, amissio. M. A.
 El vesztés. idem. M. A.
 Élet-vesztés. Káldi, Innepn. Pred. p. 340.
 Ész-vesztés. Insania. Sz. D.
 Fej-vesztés. Amissio capitis.
 Fej-vesztés alatt. Sub poena amissionis capitis.
 Gyermek-vesztés. Perditio prolis.
 Meg vesztés. Corruptela, corruptio. M. A.
 Szem-fény-vesztés. Ars ludicra, praestigiae. S. K.
 Út-vesztés. Deviatio. S. K.
 Üdő-vesztés. Perditio temporis. S. K.
 Vesztethetlen. Inamissibilis. Pázm. Pred. p. 967.
 Vesztő. Perditor. M. A.
 Vesztő. F. Békes Vben.
 Vesztő hely. Locus supplicii.
 Vesztő pör. Pázm. Kal. p. 648.
 * Ész-vesztő. Beniczki. p. 40.
 Meg vesztő. Corruptor, depravator. M. A.
 Rajta vesztő. Faludi, N. A. p. 117.
 Veréb-vesztő. Exterminator passerum.
 Vesztve. Perdite.
 VÉSZKA.
 VÉSZKA. Patak Abaúj Vben.
 VÉT.
 VÉT, véti. Errat, peccat, offendit. Ebnek sem vét. km.
 El véti. Aberrat. M. A.
 El vétette a' számlálást.
 El vétette az utat, házat, rendet. Sz. D.
 El véti a' nótát. A modulatione aberrat, a tenore deflectit. PP.
 Meg véti. Deerrat.
 VÉTEK. Peccatum, erratum, commissum, delictum, crimen, vitium, menda, mendum, error, lapsus, noxa, noxia. M. A. Az ifjak kölcsön is föl veszik a' vétket. km.
 Véték-tulajdonítás. Imputatio.
 Vétke. Ejus peccatum. Könnyű másokat meg itélni, de a' maga vétét nehéz meg ismérni. km.
 Vétke-valló. Faludi, E. M. p. 247.
 Vétkes. Vitiosus, mendosus. it. Criminosus, criminalis, noxalis, sons, sonticus, reus. M. A.
 Vétkesen. Vitiose, criminose. M. A.
 Vétkesíti. Criminatur, culpat. M. A.
 Vétkesítés. Criminatio. M. A.
 Vétkesség. Vitiositas, crimen. M. A. Pázm. Pred. p. 880. 1267.
 Vétketlen. Sine crimine, insons. Sz. D.
 Vétkezik. Peccat, delinquit. M. A. Véték ugyan, de ember szokott vétkezni. Mentegető mondás.
 Vétkezhethetlen. Impeccabilis. M. A.
 Vétkezhethetlenség. Impeccabilitas. Zvonarics, 1. R. p. 855.
 Vétkező. Peccans, errans, delinquens. M. A.
 Vétkezten vétkezik. Csuzi, Tromb. p. 83.
 Vétkeül tulajdonítani. In culpam imputare.
 VÉTER. Bizonyos halász-haló. S. I.

VÉTETLEN. Inerrans. Pázm. Pred. p. 665. 696.
Vétetlen út. A' mellyet el nem lehet véteni.
Sz. D.
VÉTETT.
El vétett. Amissus, perditus, deperditus. M. A.
VÉTÉS. Peccatio, erratio, aberratio, deviatio.
VM. Intő levél. p. 260.
El vétés. Aberratio. M. A.
VÉTŐ. Peccans, delinquens. M. A.
VÉTSÉG. Crimen, erratum. M. A.
VÉTTEEN VÉT. Identidem peccat. Faludi, B. E.
p. 67.
VÉTVE. Raro. S. I.
El vétve. Raro, aberranter.

VÉZ.

VÉZ.
VÉZA. E. F. Alsó Fejér Vben.
VÉZNYA. Hitvány, nyomorék, satnya. Sz. D.

VI.

VIASZ.

VIASZ. Cera. M. A.
Viasz-gyertya. Cereus, M. A.
Viasz-gyertya-csináló. Cerearius. PP.
Viasz-ír. Ceroma, ceratum. S. I.
Viasz-kenet. idem. S. I.
Viasz-kalács. Glomus cereus, spira cerea. S. I.
Viasz-moly. Acarus. M. A.
Viasz-müves. Cerarius, ceroplasta. S. I.
Viasz-orr. Törvénynek viasz szokott lenni az orra. km.
Viasz-színü. Cerinus. M. A.
Viasz-szú. Acarus cerarius. S. I.
Viasz-vetés. Öntött viaszból jövendölés. S. I.
* Fejér viasz. Cera punica, candida. S. K.
Raj-viasz. Virginea cera. S. K.
Sárga viasz. Cera flava. S. K.
Spanyol viasz. Cera hispanica. S. K.
Vörös viasz. Cera miniata. NC. p. 393.
VIASZI. Cereus. M. A.
VIASZKA. Cerula. M. A.
VIASZOL, viaszolja. Cerat.
Viaszolás. Ceratura. M. A. L.
VIASZOS. Cerosus, ceratus. M. A.
Viaszos tábla. Tabula cerata. NC. p. 389.
Viaszos vászon. Linleum ceratum.
VIASZOZ, viaszozza. Cerat. M. A.
Meg viaszozza. Incerat. M. A.
Viaszozott. Ceratus. M. A.
Viaszoztatja. Curat cera induci. Pázm. Kal. p. 65.
VIASZSZAL meg önti. Cerat. PP.

VICZA.

VICZA. (Évicza. Éva). Eva parva.
Vicza. F. Soprony Vben.

VICZE.

VICZE. Deák-szó. Vice, vicem gerens. M. A.
Vicze. E. F. Doboka Vben.
Vicze bíró. Vice iudex.
Vicze gazda. Faludi, N. U. p. 61.
Vicze gondviselő. Faludi, N. A. p. 139.
Vicze hadnagy. Subcenturio. PP.
Vicze' ispán. Vice comes.
Vicze iskola-mester. Káldi, Innepn. Pred. p.

309.

Vicze istenek. Deorum vice. Pázm. Pred. p. 1097.
Vicze király. Prorex. M. A. Káldi, Innepn. Pred. p. 263.
VICZÉJE. Ejus vicarius. Mátyr. Coron. p. 85.

VICZEK.

VICZEK. Colymbus. M. A. Halas-tó. Sz. D.

VICZK.

VICZK.
VICZKÁNDÓZIK. Ficzkándozik, ugrándozik.
Viczkándoznak az apró halak a' vízben. Sz. D.
VICZKOS. Rajkos, délczeg, szilaj, dévaj. S. I.

VICS.

VICS.
VICSA. E. F. Közép Szolnok Vben. Patak Bereg Vben.
VICSAF (Kis, Nyitra). FF. Nyitra Vben.
VICSCSAN. Fesél, reped, hasad. Sz. D.
Vaida, 1. K. p. 523.

VICSOR.

Vicsorit, vicsoritja. Exerit dentes.
Ki vicsoritván kis fejér fogait. Faludi, N. A. p. 20.

Vicsorodik. Faludi, N. E. p. 31. T. É. p. 258.

Vicsorog.

Vicsorog, vicsorogja. Dentes monstrat, ridet.
Vicsorogja fogait, mint a' Rókus' kutyája. km.

Fogak' vicsorogtása. Exertio dentium.

VICSOG. Ridet cum stridore. Vajda, 2. K. p. 317.
Vicsogás. Risus cum stridore dentium. Vajda, 1. K. p. 389. 637.

VID.

VID. Laetus, vide VÍG. M. A.

Vid. F. Veszprém Vben.

VIDA. Patak Bihar Vben.

Vida' földje. F. Liptó Vben.

Vida-Kisfalud. Sz. P. Gómör Vben.

VIDALY. E. F. Torda Vben.

VIDÁM. Alacer, laetus, hilaris, strenuus. M. A.

Vidám kedv Animus alacer. Sz. D.

Vidám orca. Vultus hilaris. Sz. D.

Vidámít, vidámítja. Hilarat. M. A.

Föl vidámítja. Exhilarat.

Meg vidámítja. Hilarat, exhilarat. M. A.

Vidámító. Laetificans, hilarans.

Vidámodik. Hilarat. Pázm. Pred. p. 694.

Meg vidámodik. Káldi, Rom. 15. 32.

Vidámon. Alacriter, hilaire, hilariter. M. A.

Vidámság. Alacritas, hilaritas. M. A.

Vidámúl. Alacriter. M. A.

Vidámul (íge). Exhilaratur. S. I.

Meg vidámul. idem.

Vidámulás. Exhilaratio. Monoszlai, de cultu Imag. p. 242.
Meg vidámult. Exhilaratus, recreatus. M. A.

VIDÉK. Paroecia, tractus, districtus, territorium, vicinia. M. A. Vrancsics.

Vidéke. Ejus tractus, ejus districtus.

Vidékes. Habens amplum territorium. Faludi, U. E. 1. R. p. 84.

Vidéki. Exoticus, quod est ex alia vicinia. M. A.

Vidékiek. Antermini. PP.

Vidékség. Faludi, U. E. 1. R. p. 28. T. É. p. 57. 150. Erdélyi, Zichi fölött. p. 5.

VIDÍT, vidítja. Hilarat, exhilarat, laetificat.
Faludi, Sz. E. p. 102.

Föl vidítja. Exhilarat.

Meg vidítja. Hilarat.

VIDONCZ. F. Vas Vben.

VIDOR. Vid, vidám, víg. S. I.

VIDUL. Hilarat. M. A.

Föl vidul. Exhilaratur.

Meg vidul. Hilarat. M. A. Faludi, U. E. 3.

R. p. 19.

Vidulás. Solamen. M. A.

VID.

VID. t. f. n. Vitus.

Szent Vid. Remete-lakás, és templom a' Kőszegi hegyen Vas Vben.

VIDRA.

VIDRA. Lutra, castor, fiber. M. A. Nem minden patakban találsz vidrát. km.

Vidra. E. F. Zaránd Vben.

Vidra-szeg. E. F. Küküllő Vben.

VIGY.

VIGY.

VIGYGYAN. Eggyet vigygyant a' nap. Hallottam Ságbon 1820. Jun. 28.

VIGYOG. Nevetődzik— Ne vigyogj annyit.

VIGYOR. Hiatus inter juncturas, et commissuras. Nagy vigyorja vagyon. Hallottam Molnártól 1826. Apr. 26.

Vén vigyor. Öröm-anya a' menyegzőben.

Vigyorít. Ringit. CM.

Ki vigyorítja fogait. Káldi, Innepn. Pred. p. 343.

Vigyorítás. Sz. D.

Szaj' vigyorítása. Rictus. CM. M. A.

Száját félre vigyorítván, mintha nevetett volna. Káldi, Innepn. Pred. p. 240.

Vigyorog. Ringitur. M. A. Vigyorog, mint a' gereben-csináló. km.

Igyorog vigyorog. Dug. km. 2. R. p. 165.

Ki mindenikre vigyorog, senkit sem szeret. km. Dug. 1. R. p. 74.

Vigyorogás. Pázm. Pred. p. 482.

Vigyorogó. Ridens, frendens, ringens. M. A.

Az égbe vigyorogó astrologusok. Káldi, Innepnapi Pred. p. 270.

VIH.

VIH.

VIHOG. Jubilat, risitat.

Ihog vihog.

Vihogás.

Ihogás vihogás. Zvonarics, M. Post. 1. R. p. 186.

Vihogva. Vajda, 1. K. p. 638.

VIK.

VIK.

VIKOG (mint Mokog). Uulat, hinniendo cachinum tollit. S. I.

VIKI.

VIKI. t. a. n. Victoria. Viki teneris puellis solet dici.

VILÁG.

VILÁG. Lux, lumen, it. Mundus, orbis terrarum. M. A. Egy nap nem a' világ. km.

Világ. F. Zemplin Vben.

Világ' alkotmánya. Systema mundi.

Világ-bíró. Mundi potens, orbis possessor, monarcha universalis. Pázm. Kal. p. 51.
 Világ-bíró nagy Sándor. Pázm. Pred. p. 30.
 Világ' birodalma. Monarchia universalis.
 Világ' bolondja. Summe stultus.
 Világ-csaló. Impostor. S. I.
 Világ' csudája. Miraculum, portentum. S. I.
 Világ' csúfja. Monstrum, ludibrium mundi.
 Világ' erősei. Faludi, E. M. p. 247.
 Világ' fenéke. Egy ember' halála ki nem üti a' világot' fenékét. Dug. 1. R. p. 43.
 Világ' fia. Vanus, mundanus, studiosus rerum mundanarum. S. I.
 Világ' fiatalja. Faludi, B. E. p. 38.
 Világ-győző. Pázm. Pred. p. 1156.
 Világ' hátán. Faludi, N. A. p. 5. T. É. p. 302.
 Világ-író. Cosmographus. M. A.
 Világ-írás. Cosmographia.
 Világ-járás. Peregrinatio, itineratio. S. I.
 Világ-járó. Peregrinator. S. I.
 Világ-kerülő. Lucifuga, tenebrio v. vagabundus, erro. S. I.
 Világ' kevélyei. Faludi, E. M. p. 247.
 Világ' kezdetétől fogva. Post homines natos. M. A.
 Világ' kincse. Opes universi. — Ha világot' kincséért hozzá nem mentt.
 Világ-lak. Cosmopolis. S. I.
 Világ-lakos. Cosmopolitanus, cosmopolita. S. I.
 Világ' latra. Trifurcifer, bipedum nequissimus. S. I.
 Világ' leánya. Puella mundo dedita. Faludi, N. A. p. 83. 171.
 Világ' megváltója. Redemptor mundi.
 Világ' nagygyvai. Faludi, N. A. p. 24.
 Világ' nyelvesi. Pázm. Pred. p. 1246.
 Világ' nyomorékja. Faludi, N. E. p. 168.
 Világ-oktalanította ember. Faludi, E. M. p. 247.
 Világ-oktalanította úrfiak. Faludi, N. E. p. 57.
 Világ-pusztító. Pázm. Pred. p. 375
 Világ' sarka. Polus. Sz. D.
 Világ' szárazsága. Continens. S. I.
 Világ-szerető. Pázm. Pred. p. 316. 327. 594.
 Világ-szerte. Passim per mundum, per totum orbem. S. I.
 Világ-szerte híres. Longe celeberrimus, omnium sermone celebratus. S. I.
 Világ-szerte való. Oecumenicus. S. I.
 Világ' szépei. Faludi, E. M. p. 248.
 Világ' tája. Clima, zona. S. I.
 Világ' tengelye. Axis mundi.
 Világ' tengere. Oceanus. S. I.
 Világ' tudománya. Faludi, T. É. p. 63.
 Világ-untta. KV. p. 509.
 Világ' ura. Deus, dominus mundi. S. I.
 Világ' vége. Finis mundi. Pázm. Pred. p. 356.
 * Alsó világ. Mundus sublunaris.
 Egész világ. Orbis universus.
 Fél világ. Faludi, E. M. p. 31.
 Gyertya-világ. Lumen candelae. Aszszonyt, vászont nem jó gyertya-világnál venni. km.
 Hold-világ. Lumen lunae. Faludi, T. É. p. 143.
 Más világ. Altera lux, altera vita, alius mundus. Pázm. Pred. p. 374.
 Nagy világ.
 Nap-világ. Pázm. Pred. p. 370.
 Szín-világ. Elegantior mundus. Faludi, E. M. p. 41.
 Szines világ. Faludi, U. E. 3. R. p. 169.
 Új világ. America. Faludi, N. U. p. 195.
 VILÁGA. Ejus lumen v. mundus.
 Szeme' világa. Ejus lumen oculorum.

Most éli világot. Indulget genio.
 VILÁGBÓL. E luce, e mundo. Eb utóbb ki e' világból. km.
 Ki költözött e' világból. Migravit ex hac luce.
 VILÁGÉRT sem. Ne pro mundo quidem.
 VILÁGI. Mundanus, profanus. M. A.
 Világi dicsőség, pompa, és fényesség nem használ a' halálban. km.
 Világi énekek. Profanae cantilena.
 Világi pap. Presbyter saecularis.
 Világi rend. Saeculares.
 Világi urak. Domini saeculares.
 Világiak. Saeculares.
 Világivá tes i. Exaugurat, profanat. S. I. Saecularizat.
 VILÁGIG pro világot' végéig. In perpetuum, in aeternum. S. I.
 Világiglan. idem. S. I.
 VILÁGIT. Lumen praebet.
 Elől világit. Praelucet. M. A.
 Le világitja. Világgal le késéri.
 Világitd le az urat a' grádicsokon. Praeferas lumen domino per gradus descendenti.
 Világitó. Lucifer, lucificator, luminator, illuminator. S. I.
 Világitó torony. Pharos.
 Elől világitó. Praelucens. M. A.
 VILÁGODIK. Lucescit. Világodni kezd az üdö. Sz. D.
 Világodat. Illuminatio, clarescentia. S. I. Diluculum.
 Világodatkor. Sub diluculum, primo diluculo. Sz. D.
 VILÁGOLIK, világlík. Lucet, lucescit. M. A.
 Elől világlík. Praelucet. PP.
 Világló.
 Elől világló. Praelucens. PP.
 VILÁGON. In mundo v. in luce.
 Világon csak az éltt soká, a' ki jól éltt. km.
 Világon sem volt még. Necdum exstitit.
 VILÁGOS. Lucidus, luculentus, luminosus, dilucidus, perspicuus, item Apricum, lucidum. M. A.
 Világos. MV. Arad Vben.
 Világos berek. E. F. Belső Szolnok Vben.
 Világos éj. Nox illuminata. S. I.
 Világos ház. Luminosum conclave. PP.
 Világos igazság. Veritas aperta.
 Világos kék. Cyaneus, caeruleus. Égszínü. S. I.
 Világos nappal. Plena luce.
 Világos pej. Subfuscus, candicans e fusco. Lichtbraun. S. I.
 Világos szeg. idem. S. I.
 Világos szín. Color serenus. S. I.
 Világos vár.
 Világos virradttig. Usque exortum solis. Sz. D.
 Világos völgy. E. Völgy Torda Vben.
 Világos vörös. Subruber, rubidus, rufus, candicans e rubro. S. I.
 Világos zöld. Prasinus, subviridis, candicans e viridi. S. I.
 Világosan. Lucide, luculenter, dilucide, perspicue. M. A.
 Világosít, világosítja. Lucificat, lucidat, luminat, dilucidat. M. A.
 Világosít. Lucet, lumen praebet. M. A.
 Föl világosítja. Elucidat, clarificat.
 Ki világosítja. Elucidat. M. A.
 Meg világosítja. Clarificat, dilucidat, illuminat, illustrat. M. A.
 Világosítás. Illuminatio, illustratio, dilucidatio. M. A.
 Meg világosítás. Illuminatio, illustratio. M. A.

Világosító. Lustrator, illuminans. M. A.
 Világosítatott. Illuminatus. M. A.
 Világoskodik. Lucet, micat. CM. M. A.
 Világoskodás. Lucidatio.
 Világoskodó. Pellucidus, lucidus. M. A.
 Világoskodó valamennyire. Sublucidos, sublustris. M. A.
 Világosodik. Lucescit, dilucet. M. A.
 Által világosodik. Translucet. M. A.
 Elől világosodik. Praelucet. M. A.
 Ki világosodik. Elucescit, elucet. M. A.
 Meg világosodik. Dilucescit, illucescit. M. A.
 Világosság. Lux, lumen, luminare, elaritas, claritudo. M. A.
 Világosság-hozó. Luciferus. M. A.
 Világosul. Illucescit. M. A.
 Ki világosul. Elucescit.
 Meg világosul. Illucescit, illucet. M. A.
 Világosulás. Illuminatio. M. A.
 VILÁGOT hoz. Lumen fert. Hozz világot hadd lássunk.
 Világot kerüli. Fugit mundum v. circumit orbem.
 Világot mentt látni. Lustrat orbem.
 VILÁGOZIK. Lucet, collucet. S. I.
 VILÁGRA jött. In lucem editus.
 Világra termett. Mundo natus. S. K.
 Világra való. Laetus, hilaris. S. K.
 Nem világra való. Vix supervivit.

VILÁGTALAN. Coccus, v. obscurus, opacus, tenebricosus. S. I. Vak veti világtalannak. km. Világtalan éj. Nox illunis, interlunis. S. I. Világtalanság. Coecitas. Pázm. Pred. p. 369. Világtalanúl. Coecus fit. Meg világtalanúl. Obcoecatur. Vajda, 1. K. p. 555.	VILMÁNY. VILMÁNY. t. f. n. Vilhelmus. Vilmány. F. Abaúj Vben. VIN. VIN. F. Veszprém Vben. VINOS. Vappa. Ki mentt szeszü bor. M. A. L. Lőre. CM.	VIR. VIR. Flos. M. A. Nem minden virágból leszsz gyümölcs. km. Virág-bogár. Teuthredo. Blattwespe. S. I. Virág-edény. Vas florale, testa floralis. Virág-ének. R. Világi ének, szerelmes ének. Magyarai, Orsz. Rom. p. 177. Pázm. Pred. p. 204. 1128. Virág-hüvely. Calyx florum. S. I. Virág-káposzta. Brassica cypria. PP. Virág-koszoru. Corolla florum. Káldi, Innepn. Pred. p. 241. Virág-kedvellő. Studiosus florum. S. I. Virág' levelének alsó része. Ungves. M. A. Virág' pelyhe. Floccus, pappus. S. I. Virág-szál. Virág' szára. Scapus floris. Virág-szedő. Florum carptor, delibator. S. I. Virág' széke. Calyx. Virág' székének száracskája. Stamina. M. A. Virág-szopó. Trochilus colubris. Kolibri. S. I. Virág' tokja. Calyx florum. PP. Virág-vasárnap. Verbenalia, dominica palmarum. Pázm. Pred. p. 484. * Bab-virág. Flos fabarum. Bársony-virág. Caryophyllum minus. NC. p. 37. Narcissus. p. 43. Boncs-virág. Téli zöld. Bozza-virág. Flos sambuci. Búza-virág. Kék búza-virág. Cyanus. NC. p. 33. Csillag-virág. Lychnis chalcidonica. S. K. Csöngő virág. Flos hyperici. Dió-virág. Nucamentum, panula. S. K. Gyöngy-virág. Lilium convallium. NC. p. 41. Gunya-virág. Flos genistae. Gyűrű-virág. F. calendulae. Harang-virág. Aquilegia. S. K. Hárs-fa-virág. Flos tiliae. Irott virág. Flos pictus. Az irott virágot sokan dicsérik, de senki sem szagolja. km. Kása-virág. Primula veris. Kenyér-bél-virág. Flos calendulae. Kénkő-virág. Flores sulphuris. S. K. Kökény-virág. F. acaciae. Narancs-virág. F. aurantiorum. Olasz-virág. Viola purpurea. NC. p. 55. Pacsirta-virág. Polygala vulgaris. S. K. Réz-virág. Spodium. S. K. Sarkantyú-virág. Caleatropa. Szeg-fű-virág. Caryophyllum. NC. p. 37. Szent György virág. Primula veris. Sárga virág. Calendula. NC. p. 29. Tik-bögy-virág. F. Anagallidis. Tök-virág. F. Cucurbitarum. Lankad, mint a' tök-virág, km. az öregről. Tűz-virág. Calendula. Vető virág. Mezei virág, olyan mint az igazi sáfrányé. Míg a' vetés' ideje tart, addig látszik a' réteken. Virága. Ejus flos. Akasztó fa' virága. Halál' virágja. Ősz haj. Pázm. Pred. p. 993. Szent János' virága. Galion, gallion. NC. p. 37.
VILL. VILLÁM. Fulgur. M. A. Villám-bogár. Fulgora. Laterträger. S. I. Villám' fulánkja. Fulmen. S. I. Villám-hárító. Fulminis derivator, deductor. Blitzaleiter. S. I. Villám-illetés, v. ütés. Ictus fulmineus, fulmen. S. I. Villám-sebességgel. Faludi, T. É. p. 22. Villám-szer. Materia electrica. Villám-üveg. Lagena armata. Villám-vezető. Conductor in machina electrica. Villáma. Ejus fulgur. Mennykőnek villáma. Vajda, 3. K. p. 376. Villámik. Fulgurat. M. A. Villámás. Coruscamen, coruscatio, fulguratio, fulgetrum, fulgur. M. A. Villámat. Coruscamen. Sz. D. Villámó. Coruscus. M. A. Villámlik. Coruscat. M. A. Villámlás. Coruscatio. M. A. Villámló. Coruscans. Villámodik. Fulgurat, fulgurat, diluculat. M. A. Meg villámodik. Diluculat. CM. M. A. „Az farkas, mikoron még meg nem villámodott volna, és az erdőbe járna“ Pesthi' Meséji. p. 32. Villámodás. Fulguratio. Meg villámodás. Diluculum. CM. Villámodat. idem. Sz. D. Villámodatkor. VIRRADTKOR. Sz. D. Villámozik, Villámik. Fulget, fulgurat. M. A. Villámzat. Sz. D. VILLÁNY. F. Baranya Vben. Villánycsozik. Micat, fulgurat, coruscat. S. I. VILLOG, VILLAG. Micat, coruscat. M. A. Villogás. Tündöklés. Sz. D. Villogó. Micans, coruscans. M. A. Villogó fegyver. Sz. D. Villogtat, villogtatja. Facit coruscare. Villogtatja fegyverét. Sz. D. Villogvány. Splendor, fulgor. Sz. D. VILLONG, VILLANG. Contendit, altercatur. M. A. Villongás, villangás. Certatio, altercatio, contentio. M. A. Gyermekeért, ebért nagy villongás támad a' szomszédságban. km. Villangó. Contentiosus, altercator. M. A. Villangós. Faludi, N. E. p. 204.	VINCZ. VINCZ. Lascivia, petulantia, venus. S. I. Vincz. Sz. P. Vas Vben. Al-vincz. E. MV. Alsó Fejér Vben. Föl-vincz. E. MV. Aranyos Székében. VINCZA. Vincza-hid. Tó Torontál Vben. VINCZÁROZ. Hinnyog, vinnyog, nevet- kezik. Sz. D. VINCZOS. Lascivus, petulans, venereus. Thelegdi, Pred. 3. R. p. 486. Vinczoskodik. Lascivit, petulcit. S. I. VINCZE. VINCZE. t. f. n. Vincentius. Ha fénylik Vincze, telik a' pincze. km. VINCZELLÉR. VINCZELLÉR. Vinitor, conductor. M. A. Vinczellér. idem. NC. p. 89. Pázm. Pred. p. 688. VINCZELLÉRSÉG. Babocsai, Fata Tarczal. p. 162.	VINDÖLY. VINDÖLY (Véndely). Acrotophorum. M. A. Véndel. CM. VINNY. VINNY. F. Veszprém Vben. VINNYOG. Cachinnatur v. flet, plorat. Sz. D. S. I. VINNYE. VINNYE. Officina fabri ferrarii. M. A. Pázm. Kal. p. 546. Vinnye. Sz. P. Veszprém Vben. VINNYÉJE. Ejus officina. Pázm. Kal. p. 496. Kovácslás' vinnyéje. VM. p. 291.
VILLA. VILLA, VELLA. Furca. M. A. Ezüst-villa. Fuscina argentea. NC. p. 399. Fa-villa. Furca lignea. Ganéj-hányó villa. Furca fimaria. Vas-villa. Furca ferrea.	VIOLA. VIOLA. Viola. M. A. Viola-szín. Color violaceus. Viola-szín-főstő. Violaris. M. A. Viola-színű. Violaceus, violaris. M. A. * Dupla viola. Kék viola. Viola Martia. S. K. Sárga viola. Leucoion luteum, viola lutea. NC. p. 55. 41. VIOLÁS kert. Violarium. M. A. VIPERA. VIPERA. Vipera, mérges kígyó. M. A. L. Vipera' fajzati. Genimina viperarum.	

Vad szőlő virága. Oenanthe. NC. p. 43.	Körtvély-virics. Sz. D.	VIS.
Virágában élő. Primaevus. M. A.	Nyír-virics. Nirfa-víz, nyirfa-lé. Betulacea aqua. S. K.	VIS.
Élete virágában. In flore aetatis suae.	Rozs-virics. Sz. D.	VISEL, viseli. Gerit, portat. M. A. A' ki mint viseli magát, úgy veszi hasznát. Ut mores sunt, ita fortuna respondent. KV. p. 546.
Virágától meg fosztja. Deflorat. M. A.	VIRÍT. Vernat. Ha a' búzát korán veted, hamar virít. km. Dug. 1. R. p. 179.	El viseli. Gestat, perperitur, tolerat, patitur, perfert. M. A.
Virágos. Floridus, florulentus. M. A.	Virítás. Zöldellés. Sz. D.	Meg viseli. Portat, gestat.
Virágos. F. Baranya Vben.	Virító. Zöldellő. Sz. D.	Reá viseli magát. Gerit se conformiter statui.
Virágos ág. Areola florum. Sz. D. S. I.	VIRNYIKOL. S. I.	Viseldegel, viseldegeli. Gestitat, gestat. M. A.
Virágos bársony. Holosericum scutulatum. PP.	VIRUL. Viret, virescit, vernat, floret v. aperitur, hiat, se monstrat. S. I.	Viselet. Gestatus, gestamen, portamentum. S. I. Conduite.
Virágos bor. Vinum mucidum. S. I.	Ki virul. Effloret, efflorescit. S. I.	Jó viseletű. Bene se gerit.
Virágos czégért köt ki, mérget árul. km.	Virulat. A' növényeknek nyílások, hajtások, levelezések, 's virágzások. S. I.	Viseletlen.
Virágos csésze. Sz. D.	VIRR.	Gond-viseletlen. Incurius. Pázm. Pred. p. 297.
Virágos kender. Cannabis foemina. Paszkoncza kender. S. I.	VIRR.	Gond-viseletlenség. Incuria. Káldi, Innepn. Pred. p. 474.
Virágos kert. Hortus coronarius. PP.	VIRR.	Viselés. Gestatio, gestatus. M. A.
Virágos mú. Anaglypha. NC. p. 311.	VIRRAD (VERRAD). Diescit, lucescit. M. A.	Gond-viselés. Providentia.
Virágos pohár. Phiala. PP.	Föl virrad, hiszem az istent, nekem is föl virrad egyszer. km.	Kereszt-viselés. Káldi, Innepn. Pred. p. 406.
Virágos szélke. Sz. D.	Meg virrad. Diescit, diluculat. M. A.	Maga szép viselése. Mores culti, amoeni.
Virágos szövet. Textum floridum, textile florem, pannus florulentus. S. I.	Virradat. Diluculum. S. I.	Reá viselés. Gravitas morum statui competens. Faludi, U. E. 2. R. in praef.
Virágosan. Floride. Faludi, T. É. p. 95.	Virradás. Solis matutina egressio. S. I.	Tiszt-viselés. Functio officii. Káldi, Innepn. Pred. p. 496.
Virágosul. In florem abit.	Virradás előtt való. Antelucanus. M. A.	Viselhetetlen. Ingestabilis, intolerabilis. M. A.
Meg virágosult a' bor. Vinum mucorem contraxit.	Virradó.	El viselhetetlen. Insupportabilis, importabilis, intolerabilis. M. A.
Virágtalan. Flore destitutus. S. I.	Virradóra. Ad exortum solis.	Viselhetetlenség. Pázm. Kal. p. 930.
Virágtalan. idem. Igy hallottam 1825. Apr. 26.	Virradólag. Sole oriente.	El viselhető. Portabilis, tolerabilis. M. A.
Virágú.	Virradólan. Summo diluculo, mane summo. M. A.	Viselni való. Gestamen. M. A.
Fejér virágú vízi tök. Nymphaea candida. NC. p. 43.	Virradoz. Faludi, N. E. p. 2.	Viselő. Gestator. M. A. v. Gestatorius.
Sárga virágú czikornya. Condryllon, sive Condrylle, v. condrylla v. cichorea lutea. NC. p. 33.	Virradta. Diluculum. M. A.	Viselő ruha. Vestis gestatoria.
Virágzik. Floret, florescit, vernat. M. A.	Virradtta előtt. Ante lucem. M. A.	Gond-viselő. Curator, curam gerens.
El virágzik. Deflorescit. S. I.	Viradttakor. Sole oriente.	Tiszt-viselő. Fungens officio, officialis.
Elöl virágzik. Praefloret. M. A.	Viradttán. idem.	Viselős. Praegnans, gravida. M. A.
Ki virágzik. Efflorescit, effloret. M. A.	Viradttáig. Ad lucis usque exortum.	Viselősség. Graviditas, praegnatio. S. I.
Meg virágozik, meg virágzik. Efflorescit. M. A.	Viradttig. idem.	Viseltt. Gestatus, attritus.
Meg virágzik ismét. Refloret, reflorescit. M. A.	Világos viradttig. Usque plenam lucem.	Viseltt dolgok. Acta. S. I.
M. A.	VIRRASZT, virrasztja. Vigilat v. noctem vigilando transigit. S. I. Pázm. Pred. p. 166.	Viseltt ruha. Vestis attrita.
Újjonnan meg virágzik. idem. Káldi, Innepn. Pred. p. 388.	VIRRASZTÁS. Vigilia. M. A.	Viselttes. Subattritus. Sz. D.
Virágzás. Florescentia.	VIRRASZTÓ. Vigil, excubitor. M. A.	VISNYE (Alsó-fölső-kápolnás-pacsir-). FF. Somogy Vben.
Virágzás' ideje. Tempus florescentiae.	Leg jobb virrasztó a' szerelem. Satellitium magnum amor. KV. p. 467.	VIZS.
Virágzaskor. Tempore florescentiae.	VIRRASZTgat, virrasztgatja. Identidem vigilat, vigilando noctem insomnem transigit.	VIZS.
Virágzat. Florescentia. Himfi, 1. R. p. 91.	VIRROGAT, virrogatja. idem. Sz. D.	VIZSA. Pászta a' szőlőben. Hány vizsára osztotta a' szőlőt. Sz. D.
Virágzó, virágzó. Floreus, florescens, floridus. M. A. Korán virágzó fának ritkán eszel gyümölcséből. km.	VIRROG. Contendit, jurgatur, rixatur, altercat. S. I.	VIZSGÁL, vizsgálja. Censet. M. A. Lustrat. Föl vizsgálja. Excutit, exquirat. Pázm. Kal. p. 730.
Virágoztatja. Facit florere. Pázm. Pred. p. 325.	VIRRONG. idem. S. I.	Ki vizsgálja. Exquirat, explorat.
VIRDÍT. Clamat, vociferatur. S. I.	VIS.	Meg vizsgálja. Examinat, explorat. M. A. 42
VIRGÁS. Őszve kötött nyír-veszszők, v. azokkal való veszszözés. S. I.	VIS.	
VIRGÁZ, virgázza. Virgis caedit.	Vis (Káptalan, nemes). FF. Soprony Vben.	
Föl virgázza. idem.	VISA. E. F. Kolos Vben.	
Ki virgázza. Evirgat.	Viság. E. F. Kolos Vben.	
Meg virgázza.	VISÍT. Cachinnatur. Sz. D.	
VIRGONCZ. Alacer, versutus, agilis, versipellis. M. A.	Visítás. Cachinnatio. Sz. D.	
Virgonczodik. Sz. D.	Visító. Cachinnans, cachinnatorius.	
Vizgonczság. Alacritas, agilitas. Sz. D.	VISK. MV. Marmaros Vben. F. Hont Vben.	
VIRGYINA. Clavicymbalum, virginale, arcarium organum fidiculare. PP. Pázm. Pred. p. 990.	Helybe hagyta, mint Viski szakács az ételt. km. Dug. 1. R. p. 194.	
Virgyina' fáji, mellyeket vernek újjokkal. Pinnae tactiles. PP.	Viska. F. Ung Vben.	
Virgyina-szó. Pázm. Pred. p. 30.	Viskó. Tugurium, casa, gurgustium. Biró' Márton, Micae. p. 267.	
Virgyinálás. Márton. Coron. p. 114.	Paraszt viskó. Csuzi, Tromb. p. 90.	
VIRICS. Hydrides. M. A. Valamely növényből, magból, gyümölcsből, fá-ból kifőtt, huzott, őrött, nyomott, satultt, eresztett lé. Sz. D.	VISNYÓ. FF. Borsod, Gömör, Nyitra, és Zemplin Vkben.	
Alma-virics. Hydromelum. S. K.	VISONTA. FF. Heves és Somogy Vkben.	
Árpa-virics. Sz. D.	VISÓ. Folyó víz, Marmaros Vben.	
	Visó (Alsó, fölső, közép). FF. Marmaros Vben.	
	VIST (Alsó, fölső). E. FF. Fogaras Vidékében.	
	Vista. E. F. Kolos Vben.	

Vizsgálat. Censura, lustramen, recensio, scrutatio, inquisitio. S. I.	Viszkettető. Prurire faciens. M. A.	Viszontagol, viszontagolja. Reciprocat. Sz. D.
Vizsgálatlan. Non censuratus, non vestigatus. VM. Intő levél. p. 235.	Viszkettető sörke a' bőr alatt. Acarus. M. A.	Viszontaglás. Reciprocatio. Sz. D.
Vizsgálatlanul.	Vizes tetű.	Viszontag való. Mutuus, reciprocus. S. I.
Vizsgálás. Censura. M. A.	VISZNEK. F. Heves Vben.	VISZOS. R. Adversus, perversus. Pesthi. „Itt igen viszos, nem lehet egyenesre faragni“
Szemes vizsgálás. Oculata. Tiszti Szótár. p. 56.	VITEL. Vectura, latio, portatus, portatio, ductus. M. A.	Hallottam Ságbon, 1820. Apr. 26.
Vizsgáljat, vizsgálgatja. Identidem explorat, censet, lustrat.	Által vitel. Traductio.	VISZSZA (Viszva). Re, retro, item Praepostere. M. A.
Vizsgálhatatlan. Investigabilis.	Be vitel. Inductio, inventio. M. A.	Viszsa adás. Redditio, restitutio. M. A.
Meg vizsgálhatatlan. Impervestigabilis. M. A.	El vitel. Ablatio. S. I.	Viszsa aggott feleség. Pázm. Magyar ellen. p. 109.
Vizsgáló. Censor. M. A.	Föl vitel. Oblatio, sublatio. M. A. Káldi, Innepn. Pred. p. 526.	Viszsa aggott kofa. Pázm. X. Bizony. p. 92.
Vizgaság. Versutia, petulantia. M. A. Radix itaque hujus vocis esset „VIZSGA“ et hinc Vizsga-al, Vizsgál.	Ki vitel. Eductio. M. A.	Viszsa esés. Relapsus.
VIZSLA. Canis sagax. M. A. Vestigator canicularius, canis atrebatius. PP.	Végbe vitel.	Viszsa élés. Abusus.
VIZSLAT. Scrutatur, perquirat. Sz. D. Mindent föl vizslat, fürkész, keresgél. Sz. D.	Viszsa vitel. Relatio, reductio. M. A.	Viszsa foglaló levél. Literae recuperatoriae, recaptivatoriae. M. A.
Vizslatás. Föl fürkészés. Sz. D.	VITLEN.	Viszsa folyó. Retrofluens. Verancius, Scriptorum min. T. 2. p. 105.
Vizslató. Vizslató szemekkel van. Sz. D.	Véghez vitlen. Re infecta, non terminata. Dolog-véghez-vitlen viszsa jött. km.	Viszsa fordultúl. Inverse. Zvonaricus. 1. R. p. 298.
VISZ.	VIVÉS.	Viszsa fűzetés. Compensatio. S. I.
VISZ, viszi. Portat, aufert. M. A. Fris vízre viszi, szomjan hagyja. km.	Bé vivés. Introductio. M. A.	Viszsa hívás. Revocatio.
Alá viszi. Portat deorsum, defert.	El vivés. Ablatio. S. I.	Viszsa horgadtt. Reflexus. M. A.
Által viszi. Transfert, traducit. M. A.	VIVŐ. Lator, portans. M. A.	Viszsa keresztelő. Rebaptisans. Pázm. Kal. p. 132.
Be viszi. Infert, introducit, inducit. M. A.	Viszsa vivő. Reductor. Hátra hozó. M. A.	Viszsa marás. Remorsus, remorsio. M. A.
Bele viszi. Inducit.	VISZ. F. Somogy Vben.	Viszsa menőleg. Mon. Hung. p. 307.
El viszi. Aufert, perducit, deducit, avehit, deportat. M. A. Vissza nem hozom' fejében vitte el. km.	VISZA.	Viszsa mondás. Faludi, N. E. p. 181. U. E. 2. R. p. 129.
Ellene viszi. Contra fert.	Viszája valaminek (p. o. posztónak, vászonnak). Pars aversa rei alicujus ut panni, telae. Faludi, U. E. 3. R. p. 53.	Viszsa nyomás. Repressio. S. I.
Elől viszi. Praeportat, praeducit. M. A.	Viszáról vette reá az üngöt..	Viszsa rúgó. Repercutiens, recalcitrans v. elasticus. S. I.
Föl viszi. Offert, sursum fert. M. A.	VISZÁK. F. Vas Vben.	Viszsa vonás. Discordia. CM.
Haza viszi. Refert, reducit.	VISZÁL, vizsgálja. Intertextit, contextit. M. A.	Viszsa vonó. Rixosus, contentiosus. CM. M. A.
Hátra viszi. Retro fert.	Hajat vizsál. Crines crispas. S. I.	Viszsa zöngés. Echo, resonantia. S. I.
Hozzá viszi. Defert.	Fonalat vizsál. Fila contorquet.	Viszszább huzza. Magis retrahit. Pázm. Pred. p. 778.
Jégre viszi. Discrimini exponit.	Föl vizsálja. Faludi, N. U. p. 204.	Viszszás. Perversus, pravus, difficilis, distortus, morosus. M. A.
Ki viszi. Effert, educit. M. A.	Viszálkodik. Controversatur, altercatur, cavillatur. M. A.	Viszszás értelem. Babocsai. p. 148.
Környül viszi. Circumducit. M. A.	Viszálkodás. Altercatio, cavillatio, contentio. M. A.	Viszszát von. Dissidet, rixatur, jurgatur. M. A. Discordat. CM.
Le viszi. Defert.	Viszálkodó. Altercator. M. A.	Viszszát vonsz. idem. Thelegdi, Pred. 1. R. p. 18.
Meg viszi. Reportat, refert, defert, denunciati. M. A.	Viszálkodva. Tergiversanter. CM.	VISZLÓ.
Neki viszi. Opponit, objicit.	Viszáltt. Intertextus. M. A.	VISZLÓ. t. f. n. Venceslaus.
Oda viszi. Adducit.	Viszáltt fonál. Licia. M. A.	Viszló. FF. Baranya, Borsod, és Somogy Vkben.
Reá viszi. Defert, ducit ad alterius collum.	Viszáltt haj. Faludi, E. M. p. 36.	Szent Viszló. F. Szala Vben.
Tánczba viszi. Könnyü Katót tánczba vinni, ha neki is kedve van reá. km.	VISZOLY. F. Abaúj Vben.	VITÁLISZ.
Véghez viszi. Perficit, ad finem deducit.	Viszolya. E. F. Kolos Vben.	VITÁLISZ. t. f. n. Vitalis.
Viszsa viszi. Refert, reportat, reducit. M. A.	VISION. E contra, vicissim, ex adverso.	Vitálisz' falva. F. Liptó Vben.
VIDDEGEL, viddegeli. Vectat. CM.	Viszong.	VITENYE.
VIENDŐ.	Viszongás. Guzmics, A' vall. egyes. Idea. p. 44.	VITENYÉD. F. Szala Vben.
El viendő. Ablativus. M. A.	Viszonol, viszonolja. Vicem reddit, par pari refert, retaliat. S. I.	VITNYÉD. F. Soprony Vben.
VIHET, viheti. Potest ferre, portare. Mit ma véghez vihetsz, holnapra ne hagyj. km.	Viszonlás. Talio. S. I. Reciprocitas.	VITY.
VISZKET. Prurit. M. A. Kinek hol viszket, ott vakarja. km.	Viszonos. Reciprocus. Sz. D. Alternativus. S. I.	VITYA. Sz. P. Somogy Vben.
Viszketeg. Pruritus, scabies. CM. M. A.	Viszonosság. Reciprocitas. Sz. D.	VITYILLÓ. Tugurium, casa. Fűz-veszszőből fontt ház. S. I.
Viszketege. Ejus pruritus. Pázm. Pred. p. 2.	Viszonoz, vizsonozza. Alternat, reciprocatur, viszont. Rursus, vicissim. M. A.	
Viszketeges. Pruriens, scabiosus. CM. Pázm. Pred. p. 1110.	Viszonta. Való szeretet. Faludi, Sz. E. p. 32.	
Viszketés. Pruritus. M. A.	Viszontag. Vicissim, invicem, rursus, contra. M. A.	
Viszkettet, viszketteti. Facit prurire.	Viszontaglan. Biró Márton, Micae. p. 282.	
	Viszontagos. Reciprocus.	
	Viszontagos szeretet. Amor reciprocus.	
	Biró Márton, Micae. p. 45.	
	Viszontagság. Vicissitudo. M. A.	
	Viszontagsággal. Mutuo, invicem, vicissim. M. A.	

- VIZA.
- VIZA. Huso. M. A. Antaceus PP. Nic. Oláh Hung. p. 85.
Viza-hólyag. Ichthyocolla. S. I.
- VI
- VÍ.
- VÍ, víja. Dimicat, pugnat, certat. M. A.
Könnyű azt a' várat meg őrizni, melyet nem vának. km.
Meg ví, meg víja. Concertat, confligit, decertat, conflictatur, depraeliatur, depugnat, oppugnat, expugnat, impugnat. M. A.
Reá ví, reá víja. Adpugnat. M. A.
- VIADAL. Certamen, praelium, pugna. M. A.
Viadal-kezdés. Praecertatio. CM.
Viadal-mester. Lanista. M. A. L.
Viadali. Praelialis. M. A.
Viadallal meg veszi. Expugnat. M. A.
Viadalo. Bellicosus. CM. M. A.
VIADALOM. Bellum, pugna, praelium. M. A.
Viadalma. Ejus praelium.
Viadalmas. Bellicosus.
VIASKODÍK. Certat, pugnat, conflictatur, decertat, deluctatur, depraedatur. M. A.
Viaskodás. Decertatio, pugna, lucta. M. A.
Viaskodó. Pugnax. M. A. Concertator. CM.
- VÍHATATLAN.
Meg víhatatlan. Inexpugnabilis. CM.
- VIÓDÍK. Luctatur.
Ne vídjál velem. Noli mecum luctari.
- VÍT.
- Vít-havas. E. Hegy Csik Székében.
- VITA. Pugna, lucta, certamen, contentio, disceptatio. Faludi, Sz. E. p. 61. U. E. 2. R. p. 94. Nagy vitám volt vele. Sz. D.
Vítány. F. Zemplin Vben.
- VITAT, vitatja. Oppugnat, impugnat. M. A.
Vitatás. Oppugnatio. M. A.
Vitató. Oppugnator.
- Vitattatott. Decertatus. M. A.
VITÉZ. Miles. M. A. Könnyű ott vitéznek lenni, a' hol nincs ellenség. km.
Vitéz-fogás. Militaris audacia. Faludi, N. A. p. 200.
Vitéz-fű. Orchis. Csapó, p. 298.
Vitéz-gyűjtés. Militum conscriptio, conquisitio. S. I.
Vitéz katona. Hátul van a' sebe, vitéz katona volt. Bökő szó a' félékeny futó katonára.
Vitéz képpen. Militariter. M. A.
Vitéz-kötés. Sinorból való bizonyos ékesség. Szirmai, Parab. p. 51.
* Arany-gyapjas vitéz. Dug. km. 1. R. p. 162.
Arany-sarkantus vitéz.
Kevély vitéz hamar vész. km.
Kopiás vitéz. Miles hastatus. NC. p. 329.
Nyilas vitéz. Sagittarius. NC. p. 331.
Nyúl-vitéz. km. Dug. 1. R. p. 144.
Parittyás vitéz. Fundibularius. NC. p. 331.
Régi vitéz. Veteranus. NC. p. 327.
- Szentelt vitéz. Eques auratus. NC. p. 263.
Új vitéz. Tyro. NC. p. 327.
Választott vitéz. Sz. D.
Válogatott vitéz. Miles triarius. NC. p. 329.
- Vitézen. Militariter. S. I.
Vitézi. Militaris. M. A.
Vitézi bátorság. Sz. D.
Vitézi költemény. Epos, carmen epicum, heroicum. S. I.
Vitézi remek. Specimen militare, facinus illustre. S. I.
Vitézi öv. Balthus. Káldi, 4. Reg. 3. 31.
Vitézi vers. Versus epicus, heroicus, hexameter. S. I.
Vitézi vereszet. Carmen heroicum.
- Vitézkeedik. Militat. M. A. Könnyű a' pohár mellett vitézkeedni. km.
Vitézkeedés. Militia. M. A.
Vitézkeedő. Militans. Faludi, T. É. p. 153. Káldi, Innepn. Pred. p. 245.
- Vitézülő. Miles, militans, belliger. it. Militaris, strenuus. M. A.
Vitézülő nép. Pázm. Kal. p. 689.
Vitézülő rend. Faludi, N. E. p. 10. 181.
Vitézülő társ. Commiles, commilito. M. A.
Vitézülő társaság. Commilitium. M. A.
Vitézülő vitéz. Faludi, E. M. p. 197.
- Vitézség. M. A. Vitézséggel jár a' nyereség. km.
Vitéztelen. Sine militari audacia.
Vitéztelenség. Zrinyi, Part. 9. v. 23.
- Vitézüil. Militariter.
Vitézüil viselte magát.
- Vitézze. Ejus miles.
Szent Gergely' vitézze. Miles scenicus. Dug. km. 1. R. p. 145.
- VITKA. F. Szathmár Vben.
- VITLA. Vimen. CM. M. A.
- VITORLA. Velum, carbasus. M. A.
Vitorla-bocsátás. Velificatio. M. A.
Vitorla-fa. Antennae, malus. M. A.
Vitorla-hordozó. Velifer. CM.
Vitorlán megy. Velificat. Franciscs.
Vitorlás. Velificatus, velificus. M. A.
Vitorlás gallya. Faludi, N. E. p. 197. N. A. p. 172.
- Vitorlát bocsát. Velificat. M. A.
Vitorlátlan. Velo destitutus.
Vitorlátlan hajó. Csuzi, Síp. p. 431.
Vitorláz. Velificat. M. A. Dat vela ventis. S. I.
- VITORÁG. Sz. P. Somogy Vben.
- VIVÁS. Oppugnatio, dimicatio, certamen. M. A.
Baj-vivás. Duellum. Sz. D.
Meg vivás. Impugnatio, conflictus, conflictio. M. A.
Vad-vivás. Hetz. Sz. D.
- VIVHATATLAN.
Meg vivhatatlan. Inexpugnabilis. M. A.
- VIVÓ. Dimicans, oppugnator.
Vívó hely. Palaestra. S. I.
Baj-vívó. Athleta.
- Vívódik. Vetekedik. Sz. D.
- VÍG.
- VÍG. Laetus, hilaris, hilaris. M. A.
Víg kedvvel. Alacri animo.
- Víg korában valakit hirtelen meg szomorítani. Frigida aqua ferventem adspargere ollam. M. A.
Víg játék. Spectaculum ludicrum, comoedia. Lustspiel. S. I.
Víg nap. Dies genialis. S. I.
Víg napok. Hilaria, lupercalia, bacchanalia. S. I.
Víg orca. Hilaris vultus.
Víg óra. Nem lehet annak víg órája, ki vígabbakat kíván. km.
Víg szózat. Faludi, U. E. 1. R. p. 32.
- VÍGABB. Laetior.
Vígabban folynak napjaink. Laetiores eunt dies nobis.
- VIGAD. Laetatur. M. A.
Meg vígad. Exhilaratur.
Vigadás. Exultatio. M. A.
Vigadó. Laetans, gaudens, exultans. M. A.
Vigadozik. Laetatur, gaudet. M. A. Faludi, N. A. p. 170.
Vigadozás. Exultatio.
Vigadozó. Exaltans, exultatorius.
Vigadva. Exultanter. M. A.
- VIGADALOM. Gaudium, laetitia. Faludi, U. E. 2. R. p. 134.
- VÍGAN. Hilarare, hilariter, laete. M. A.
Vigan éljen. Vivat jucunde.
Vigan legyünk. Simus laeti.
- VIGASÁG. Laetitia. M. A.
Vigaság-téví. Hilarans, laetificans. it. Musicus instrumentalis. M. A.
Vigaság-teví szerszám. Instrumenta musica, M. A.
- Vigaságos. Faludi, N. A. p. 10.
Vigaságtalan. Acheron. Pázm. Pred. p. 1075.
- VÍGASZÍK. R. Sanatur. Bát. Komj. Margit' Élete. Thelegdi.
Meg vígaszik. idem. „Csak parancsolj a' te szent ígéddel, és meg vígaszik az én lelkem“ Dic verbo, et sanabitur anima mea. Thelegdi, Agendanus. p. 126. Pesti' Meséji. p. 65. Margit' Élete, Praynál. p. 342. 345. 347. Káldi, Innepn. Pred. p. 545.
- Vigaszt, vígasztja. R. Sanat, medetur. Bát. Komj. Pesti' Mes. p. 38. Margit' Élete, Praynál. p. 325.
Meg vígasztja. idem. Margit' Élete.
- Vigasztal, vígasztalja. Solatur, consolatur, laetificat. M. A.
Ki vígasztalja magát. Faludi, N. U. p. 26. U. E. 3. R. p. 73.
Meg vígasztalja. Exhilarat, consolatur. M. A.
- Vigasztalás. Consolatio, solamen, solatium. M. A.
Meg vígasztalás. Consolatio. M. A.
- Vigasztalatlan. Inconsolatus. Pázm. Pred. p. 615.
- Vigasztalhatatlan. Inconsolabilis. M. A.
Meg vígasztalhatatlan. idem. M. A.
- Vigasztalhatatlanul. Inconsolabiliter. M. A.
- Vigasztalható. Consolabilis. M. A.
- Vigasztaló. Consolator, solator, laetificans, paracletus. M. A.
- Vigasztalódik. Laetificatur, solamen accipit.
- VÍGATLAN. Illaetus. Csuzi, Tromb. p. 91.
- VÍGSÁG. Hilaritas, laetitia. M. A.
Vígáság-téví. Musicus, ludio. M. A.
- Vígáságos. Jucundus.

VÍGYÁZ.

VÍGYÁZ, vígyázza. Vigilat, speculatur, excubat. M. A. it. Observat. Többen vígyáznak a' pap' életére, mint sem a' miséjére. km. Föl vígyáz. Superinspicit. Meg vígyázza. Meg lesi. Observat cum. Reá vígyáz. Advigilat, attendit. M. A. Jobb észre vígyázni, mint lábra. km.

VÍGYÁZAT. Observatio, custodia, attentio. Káldi, Psalm. 129. 6. Szoros vígyázat. Stricta custodia.

VÍGYÁZATLAN. Inattentus, incurius. Pázm. Pred. p. 297.

Vígyázatlanság. Inattentio, incuria. Faludi, E. M. p. 250.

Vígyázatlanul. Inattente.

VÍGYÁZÁS. Vigilia, excubatio, excubiae, speculatus. M. A.

VÍGYÁZGAT, vígyázgatja. Identidem, observat, attendit. Sz. D.

VÍGYÁZÓ. Vigil, vigilans, vigilax, excubitor. M. A. Vígyázó gazdának örömet kegyetlen nevét költi a' cseléd. km. Dug. 2. R. p. 44. Vígyázó szemek. Sz. D. Vígyázó torony. Specula, turris speculatoria. PP. * Éjjeli vígyázó. Vigil nocturnus. Sz. D. Föl vígyázó. Superinspector.

VÍGYÁZTALAN. Inattentus.

VÍGYÁZVA. Vigilanter.

VÍGYÁZVÁN. idem. M. A. VÍGYÁZZ. Prenez garde. A' mi előtted van, arra vígyázz. km. Hoc age.

VÍZ.

VÍZ. Aqua, unda. M. A. Elől tűz, hátul víz. km. Inter sacrum et saxum.

Víz-akna. Salina submersa. S. I.

Víz-akna. E. MV. Alsó Fejér Vben.

Víz alatt való. Subaqueus. M. A.

Víz-arányos. Horizontalis. S. I.

Víz-arányosan. Horizontaliter. S. I.

Víz-állás. Stagnum. M. A.

Víz-állásos. Stagnatus. M. A.

Víz' árka. Canalis, alveus. Sz. D.

Víz-árok. idem. Káldi, Innepn. Pred. p. 88.

Víz-bé-vitel. Aquaeductus. M. A.

Víz-buborék. Bulla. Beniczki. p. 28.

Víz-csatorna. Cisterna. Káldi, 4 Reg. 20. 20.

Víz-dob. Faludi, E. M. p. 248.

Víz-éjtett. Aquatus. M. A.

Víz ellen. Contra aquam.

Víz' ellenébe. Contra cursum aquae.

Víz' ellenébe nehéz úszni. km.

Víz' ere. Vena aquae. S. I.

Víz-eresz. Emissarium, cataracta. S. I.

Víz-eresztő. Hydragogus. M. A.

Víz-eredés. Fons aquae. S. I.

Víz-eszű. Rudis, stolidus, hebes. S. I.

Víz-fakadás. Eruptio aquae. S. I.

Víz-fenek. Vadum. M. A. Víz-fogó. Immissarium, cisterna. S. I. Víz-fok. Exitus aquarum. S. I. Víz-folyam. Cursus aquae. Sz. D. Víz-folyás. idem. Ex inquisitione anni 1703. Víz-fösték. Aquei diluti pigmentum. PP.

Víz-gyújtás. Aquilegium. S. I.

Víz' háta. Superficies aquae, aqua summa. Víz' hátán jártt. Pázm. Kal. p. 707.

Víz' hátán marad a' vas. Pázm. Kal. p. 706.

Víz' hátán nyulat ne less. km. Dug. 2. R. p. 160.

Víz-hintő. Aspergillum. S. I.

Víz-hordó. Aquigerulus. PP. Káldi, Josue. 9. 23.

Víz-hordó edény. Hydria, situla. PP.

Víz-ital. Potus aquae.

Víz-italtól, nád terem az orrodban. km.

Absit ab humano gutture potus aquae. Víz-ivó. Hydropota, hydropotes. M. A.

Víz-kelet. R. Ortus aquarum v. scaturigo, v. trajectus. S. I.

Víz-kelet. F. Posony Vben.

Víz-kereszt. Epiphania. M. A.

Víz-kereszt' napja. Festum epiphaniae.

Víz-kórság. Hydropisis, ascites. M. A. Intercus. CM.

Víz-kórságos. Hydropicus. M. A.

Víz-korty. Számba veszi a' víz-kortyokat. km. Dug. 1. R. p. 149.

Víz-köz. R. Insula, mesopotamia, regio interamnensis.

Víz-közi. Interamnensis, interamnensis, interamnanus. S. I.

Víz-le-csapolás. Dimissio aquae facta fossa. Sz. D.

Víz-leves. Vékony sovány leves. S. I.

Víz' melléke. Ora, regio, littus, v. vicinia fluvii.

Víz' mellékiek. Amnenses, amnicolae. PP. Víz' mentében. In influxu aquae, juxta cursum aquae, secundo amne.

Víz' mentére bocsátkozik. Pázm. Pred. p. 162.

Víz-merítő. Aquator, haustor aquae. M. A. Víz-merő. Haustor aquae. M. A.

Víz-mérő. Bolis. M. A.

Víz-mosás. Terra eluvione egesta. Sz. D. Víz-okádás. Víz-okádó. Undivomus. M. A.

Víz-omlás. Cataracta, catadupa, aquae casus. Wasserfall. S. I.

Víz-oszlás. Aquarum divergium, divortium. S. I.

Víz-öntözés. Aspersio aquae. Pázm. Pred. p. 701.

Víz-öntő. Égi jegy. Aquarius, amphora. S. I.

Víz-öntő nap. Húsvét' másod napja. S. I.

Víz-özön. Diluvium, cataclysmus. M. A.

Víz-rekesz. Cataracta. Zsilip. S. I.

Víz-rekesztés. Clausura aquae. Sz. D.

Víz-szentelés. Benedictio aquae. Pázm. Pred. p. 1172.

Víz' színe. Aqua summa, extrema. PP.

Víz-szintt. Horizontaliter.

Víz-színű. Coloris expers, omni colore destitutus. S. I.

Víz-szívó. Spongia. S. I.

Víz-szívó fazék. Olla bibula. S. I.

Víz-szilvás. E. Által járás Doboka Vben.

Víz-tartó kád. Cadus aquarius. Faludi, T. É. p. 178.

Víz-torlás. Sz. D. Zátony.

Víz-tululás. Aquarum concursus. S. I.

Víz-vár. F. Somogy Vben. Sz. P. Komárom Vben.

Víz-vető. Undiyomus. S. I.

Víz-vevő. Aquilex. M. A.

Víz-vezetés. Aquae ductus.

Víz-zajlás. Strepitus aquae glacialis defluentis. Sz. D.

Víz-zár. Aquae claustrum, reclusio. S. I.

* Álló víz. Aqua stagnans. Pázm. Pred. p. 700.

Ár-víz. Eluvio, aqua exundans.

Bor-víz. Acidulae. Erdéli szó.

Csöp-víz. Gutta aquae. Ollyan hasonló hozzá, mint egy csöp-víz a' másikhöz. km.

Csűr-víz vagyok. Totus aqua permadeo.

Enyves víz. Leg hamisabb víz az aszszonyok' könyhullatása. km.

Eső-víz. Aqua pluvialis. Faludi, B. E. p. 46. NC. p. 9. 417.

Fenyő-víz. Juniperi aqua officinalis. S. K.

Folyó-víz. Aqua fluvialis. Pázm. Pred. p. 700.

Forrás-víz. Aqua fontana. Sehöl nem jobb a' víz, mint tulajdon forrásában. km.

Forró víz. Aqua bulliens.

Fris víz. Aqua recens.

Gyomor-víz. Stomachica aqua. S. K.

Gyöngy-víz. Beniczki. p. 259.

Hamis víz. Leg hamisabb víz az aszszonyok' könyhullatása. km.

Harmadik víz. Átkozott a' hal a' harmadik vízben. km.

Hé-víz. Thermae. S. K.

Hideg víz. Aqua frigida. S. K.

Hó-víz. Aqua nivalis. Pázm. Pred. p. 1079.

Hóltt víz. Álló, és nem folyó víz. Káldi, Innepn. Pred. p. 563.

Jeges víz. Aqua glacialis. S. K.

Kalán-víz. Egy kalán-vízben el vesztené, ha lehetne. km.

Kármelita-víz. Melissa citratae aqua officinalis. S. K.

Kendőző víz. Cosmetica aqua. S. K.

Kereszt-víz. Aqua baptismalis. Meg a' kereszt-vízet is le vette róla. km.

Korsó-víz. Amphora aquae.

Kút-víz. Aqua putealis.

Langyos víz. Aqua tepida.

Lassu víz partot mos. km.

Láb-víz. Pediluvium. S. K.

Levendula-víz. Lavendulae aqua officinalis. S. K.

Malom-víz. Aqua molam versans. S. K.

Málna-víz. Rubi idaei aqua officinalis. S. K.

Meleg víz. Aqua calida. S. K.

Mély víz. Aqua profunda. Mély vízbe vetted a' hálódat. km.

Mosdó víz. Faludi, E. M. p. 37.

Nem jó víz. Ez nem jó víz az ő malmára. km.

Nyír-víz. Betulacea aqua. S. K.

Özön-víz. Diluvium. S. K.

Patak-víz. Aqua rivalis.

Rízsa-víz. Aqua rosacea.

Sajtár-víz. Scaphium aquae.

Savanyú víz. Acidulae. S. K.

Sár-víz. Pázm. Pred. p. 800.

Sós víz. Aqua salsa. S. K.

Szagos víz. Aqua odorata. S. K.

Szem-víz. Ophthalmica aqua officinalis. S. K.

Szenteltt víz. Aqua benedicta. Pázm. Pred. p. 1172.

Tengeri víz. Aqua marina. S. K.

Tiszta víz. Aqua pura, limpida.
 Tó-víz. Aqua palustris. Igyál ökör, tó-
 km.
 Választó víz. Aqua fortis. S. K.
 Viola-víz. Violarum aqua officinalis. S. K.
 Zavaros víz. Aqua turbida. Szomju ökörnek
 a' zavaros víz is jó. km.
 VÍZBE. In aquam. A' vízbe addig ne lépj, míg
 követ nem látod. km. Faludi,
 U. E. 2. R. p. 97.
 Vízbe buvó. Urinator. S. I.
 Vízbe esik. Incidit in aquam.
 Vízbe hal. Moritur sub aqua. Két felé kap,
 mint a' vízbe haló ember. km.
 Vízbe halás. Mors sub aqua. S. I.
 Vízbe fullad. Suffocatur aquis.
 Vízbe öli. Enecat aquis. Rákot vízbe öli. km.
 VÍZBÉLI. Aquaticus. S. I.
 VÍZBEN. In aqua. Fris, mint a' hal a' vízben.
 km.
 Vízben élő állat. Aquatile. S. I.
 Vízben lévő szomjuhozik. km.
 VIZE. Ejus aqua. Ha vize nem leszsz, meg áll a'
 malma. km.
 Duna' vize. Aqua danubialis, et sic de ceteris.
 VIZELL, vizelli. Míngit, mejat. M. A. Nyilván
 csalánra vizellett, hogy olly komor. km.
 Le vizelli. Permingit.
 Reá vizell. Admingit.
 Vízelle. Urina, lotium. CM. M. A.
 Vízelle' fulladása, csöpögve folyása.
 Stranguria. M. A.
 Vízelleire erőltetés. idem. PP.
 Vízellelenség. Fönn akadás.
 Vízellés. Míntio. S. I.
 Vízellő. Míngens.
 Vízellő cső. Urethra, urether. S. I.
 Vízellő edény. Pot de chambre. Sz. D.
 VÍZEN. In aqua. Szárazon, és vízen. Terra,
 marique.
 Vízén járás. Iter aquaticum. S. I.
 Vízén járó. Navigator. S. I.
 Vízén járó könnyű féreg. Tipula. M. A.
 VIZENYŐ. R. Aquosus, madidus, humidus.
 VEZENYŐS. Uvidus, aquosus. M. A.
 VIZES. Aquosus, aqueus, madidus. M. A.
 Vizes. Sz. PP. Bács, és Csanád Vben.
 Vizes bor. Vinum aqua dilutum v.
 adulteratum. S. I.
 Vizes Gyán. F. Bihar Vben.
 Vizes korsó. Urceus aquarius. PP.
 Vizes Patony. F. Posony Vben.
 Vizes rét. F. Gömör Vben.
 Vizes tetű. Acarus.
 Vizes vagyok. Commadeo, demadeo. M. A.
 Vizesedik. Madefit, humectatur. S. I.
 Meg vizesedik. idem. PP.
 Vizesen. Madide, madenter.
 Vizesít, vizesíti. Humectat, madefacit,
 conspergit v. diluit. S. I.
 Meg vizesíti. Madefacit, aqua inspergit. M.
 A.
 Vizesül. Permadet, madefit.
 Meg vizesültt. Madefactus. M. A.
 VIZET el vető barázda. Aquarius sulcus, incile.
 PP.
 Vízet ereszt a' rétre. Rigat prata.
 Vízet hord. Aquam iterato fert.
 Vízet igyál, 's nem fizetsz. Aqua nihil est
 salubrius.

Vízét merít. Capulat. PP.
 Nem zavar vizet. km.
 VIZETLEN. Inaquosus, anydros. M. A.
 Vízetlen helyek. Loca inaquosa. Pázm. Pred.
 p. 419.
 VIZEZ, vizezi. Aqua diluit. Pázm. Pred. p. 230.
 Meg vizezi. idem.
 Meg vizezett bor. Vinum aqua dilutum.
 Káldi, Vasárn. Pred. p. 124.
 VÍZI. Aquarius, aquaticus, aquatilis. M. A.
 Vízi állat. Aquatile. S. I.
 Vízi beteg. Hydropicus. Pázm. Pred.
 p. 363. 407. 976.
 Vízi betegség. Hydropsis. S. I.
 Vízi bika. Ardea stellaris. S. I.
 Vízi bodza. Sambucus palustris. S. I.
 Vízi bogár. Hydrocantharus. S. I.
 Vízi bolha. Monoculus. Schildfloh. S. I.
 Vízi borju. Ratus, vitulus marinus. M. A.
 Gordius v. lacerta palustris. S. I.
 Vízi bors. Polygonum, hydropiper. S. I. Vízi
 bürök. Cicutta virosa. Wasserschiebling. S. I.
 Vízi dió. Trapa natans. Sulyom. S.
 Vízi edény. Hydria, urna. S. I.
 Vízi epe. Nasturcium aquaticum. Brunn-
 kresse. S. I.
 Vízi erő. Classis. M. A. Copiae navales.
 Seemacht. S. I.
 Vízi fonál. Conserva rivularis. S. I.
 Vízi forgó szél. Typhon. S. I.
 Vízi gépely. Machina hydraulica. S. I.
 Vízi gomba. Spongia. S. I.
 Vízi gyík. Lacerta aquatica. M. A.
 Vízi had. Naumachia. M. A.
 Vízi halál. Mors sub aqua. Vízbe halás. S. I.
 Vízi hólyag. Bulla. S. I.
 Vízi isten aszszonyok. Najades. PP.
 Vízi kapotnyak. Hydrocharis. S. I.
 Vízi kár. Detrimentum per aquas caus-
 satum. S. I.
 Vízi kígyó. Angvis hydrus, enbydris,
 enhydrus, natrix. M. A.
 Vízi kórság. Beniczki, p. 223.
 Vízi leány. Nympha. M. A.
 Vízi lencse. Equapium, epane. NC. p. 35.
 Vízi ló. Hippopotamus. S. I.
 Vízi madár. Avis aquatica. S. I.
 Vízi malom. Mola aquatilis. PP.
 Vízi ménta. Menthastrum, sparganium. M.
 A.
 Vízi méreg. Cicutta virosa v. ranunculus
 sceleratus. S. I.
 Vízi mester. Hydraulicus, aquae liberator,
 aquilex. S. I.
 Vízi mesterség. Hydraulica. S. I.
 Vízi mesterségek. Salientes. PP.
 Vízi moh. Conserva. S. I.
 Vízi pille. Perla, libella. Wassernymphe. S. I.
 Vízi pók. Tipula. PP.
 Vízi petreselyem. Apium palustre. PP.
 Vízi puska. Siphon incendiarius. S. I.
 Vízi sása-fű. Gnaphalium. M. A.
 Vízi só. Sal excoctum, fusile. S. I.
 Vízi tajték. Pázm. Pred. p. 1162.
 Vízi torma. Nasturcium aquaticum. PP.
 Vízi tők. Laver, nymphaea. M. A.
 Vízi tyúk. Fulica, gallina aquatilis, tryngas.
 PP.
 Vízi úti fű. Barba sylvana. NC. p. 27.

Vízi varju, avvagy szárcsa. Phalacrocorax.
 CM.
 Vízi város. Civitas aquatica. S. I.
 Vízi veszedelem. Naufragium, periculum in
 aqua. S. I.
 VÍZIG. Usque ad aquam. Mind a' vízig
 szárazon. km.
 VIZRE viszi. Meg lásd, hogy vizre ne vigyen. Ne
 quis te a tergo fugientem cuspidem pungat.
 M. A.
 VÍZZEL keveri. Aqua diluit.
 Vizzel elegy. Aqua mixtus.
 VÍZZÉ válik. In aquam vertitur. A' jó vér nem
 válik vízzé. km.
 VL.
 VLÁD.
 VLÁD. t. f. n. Vladislaus. Ulászló.
 Vlád' háza. E. F. Alsó Fejér Vben. Lasz-
 lenkirch.
 VO.
 VOJTA.
 VOJTA. Kártya-játék' neme.
 VOJTÁZ. Illyen játékot játszik.
 VON.
 VON, vonja. Trahit. M. A. Egymás' gubáját
 vonják. km.
 Be vonja. Obducit.
 Bele vonja. Inducit.
 El vonja. Abstrahit, pertrahit. M. A.
 Föl vonja. Adtrahit, sublevat, sursum trahit,
 extendit. M. A.
 Föl vont a sátorát.
 Huz von. Laborat ut pecus.
 Huzza vonja. Distrahit, trahit huc illuc. M. A.
 Ki vonja. Extrahit. Nehéz a' konczot az eb'
 szájából ki vonni. km.
 Le vonja. Detrahit, exuit, deturbat. M. A.
 Meg vonja. Contrahit.
 Meg vonja magát, mint a' téli csiga
 hajlékában. km.
 Meg vonja a' borotvát: meg élesíti.
 Oda vonja. Eo pertrahit.
 Öszve vonja. Contrahit. M. A.
 Reá vonja. Adtrahit.
 Vissza vonja. Retrahit. M. A. it. Retractat. S.
 I.
 Visszát von. Dissidet, rixatur, jurgatur. M.
 A.
 VONAG. Pandiculatur. item Animam agit,
 agonizat. M. A.
 Vonaglik. Lethali stertore corripitur. PP.
 Vonaglás. Stertor lethalis. PP.
 Vonagló. Pandiculans. M. A.
 Vonaglódik. Pandiculatur, extenditur. M. A.
 Vonagó, Vonogó, Vonogó. Harpago. M. A.
 Vonagódik, Vonogódik, Vonyogódik.
 Pandiculatur. it. Animam agit, expirat.
 M. A.

VONAKODIK. Pandiculatur. M. A. it. Tergiversatur, cunctatur, detrectat.	Vonódik. Trahitur, ducitur. S. I. Kiki mit szeret, arra vonódik. Rajnis. Trahit sua quemque voluptas. Virg. El vonódik. Epist. Pázm. Tom. 1. p. 53.	VÓLTT.
Vonakodás. Pandiculatio, protractio, ductatio. M. A.		VÓLTT. Fuit. Voltt, 's nincs. Vóltt bíró. Exjudex, exconsul. S. I.
VONAT. Tractio, tractus. Első vonatra mindjárt nyertt. Sz. D. Ki vonat. Extractus.	Vonós. Tractorius. Vonyós marha. Pecora jugalia.	Vóltt Jezsuita. Exjesuita. S. I. Vóltt két pénzzel a' vásáron. Acetum habet in pedore. M. A. Vóltt 's költt. Fuimus Troës. M. A.
VONÁS. Ductio, tractus, linea. M. A. Vonás-forint. Három márvás, vagy is ötvenegy krajczár. S. I. * El vonás. Abstractio, detractio, depraedatio. M. A. Föl vonás. Attractio. Föl vonás a' néző játékban. Actus. S. I. Huzás vonás. Subductio, elevatio. M. A. Kereszt-vonás. Ductus crucis, tractus crucis. Ki vonás. Extractio, extractus. M. A. Le vonás. Detractio. M. A. Név-vonás. Monogramma. Namenszug. Őszve vonás. Contractio. M. A. Viszsa vonás. Dissidium, discordia. M. A.	VONSZ, vonsza. Trahit. M. A. Be vonsza. Obducit it. Intrahit, obtegit. M. A. El vonsza. Subtrahit, subdueit, retrahit, abstrahit. M. A. Ki vonsza erővel. Extorquet. M. A. Meg vonsza. Subtrahit. Pázm. Pred. p. 727. Le vonsza. Detrahit, exuit, deturbat. M. A. Őszve vonsza. Contrahit. Pázm. Pred. p. 1134. Reá vonsza. Adtrahit. M. A. Viszsa vonsza. Retrahit. M. A. Viszszát vonsz. Dissidet, rixatur, jurgatur. M. A.	VÓLTTA. Qualitas, indoles, natura, status, conditio. S. I. Vóltta-ként. Sz. D. Vóltta képpen. Serio, reipsa. M. A. Vóltta szerint. Revera, realiter, essentialiter. M. A. * Bel-vóltta a' dolognak. Sz. D. Fő-vóltta. Tasi Gáspár. p. 27. Kül-vóltta. Állapotja. Sz. D. Mi-vóltta. Quidditas.
VOND.	Vonszol, vonszolja. Hurczolja. S. I. Vonszorog. Nagy nehezen megy. S. I. Ván- szorog.	VÓLTTRA. Ad praeteritum. Vólttra nem ád a' zsidó. km.
Vondogál, vondogálja. Tractat, hinc inde trahit. Pázm. Pred. p. 887.	Vonszó. Trahens. Vonszó erő. Vis attractoria. Sz. D. Vonszódik, Vonzódik. Trahitur.	VÓLTTÚ. Nem állandó mivoltú, nem való, hanem álom, és gondolat' csinálmannya. Pázm. Pred. p. 308.
Vondogat, vondogatja. idem. S. I.	VONTAT, vontatja. Pertrahit, curat devehit. M. A. El vontatja. Curat abstrahi. Föl vontatja. Curat adtrahi.	VÖ.
Vondos, vondossa. idem. M. A. Által vondossa. Liturat, delet. M. A. Interlinit. CM.	Vontatás. Contractio, protractio. M. A. Vontató. Curans devehit. item Praejunctura. Vontató hajó. Navis ductaria, navigium tractorium. S. I. Vontató hely. Declivus, praeruptum. M. A. Vontató kötél. Funis ductarius. S. I. Vontató lovak. Equi subsidiales. S. I. Vontatva. Tractim. M. A. it. Lente.	VÖCZ.
Vondoz, vondozza. idem. S. I.	VONTI. Tractus, ductus, obductus. Vontt arany. Aurum ductile. M. A. Vontt ezüst. Faludi, T. É. p. 19. * Ki vontt. Eductus, extractus. M. A. Meg vontt magános élet. Faludi, N. E. p. 16.	VÖCZKÖND. F. Szala Vben. VÖCS.
VONÉKONY. Tenuis, gracilis. Vékony. S. I.	VONUL. Trahitur, ducitur. Viszsa vonul. Se retrahit. S. I.	VÖCS.
VONÍT, vonítja. Sensim trahit, subtrahit, subducit. M. A.	VONVA. Tractim. M. A. VONYARCZ. Sz. P. Szala Vben.	VÖCSÖK. Colymbus auritus. S. I. VÖDÖR.
Vonítás. Ductio, tractio. M. A.	VONZ, vonza. Elő vonza. Protrahit. CM. Ki vonza. Eruit, extrahit. M. A.	VÖDÖR. Urna, hydria. M. A. Csöbörből vödörbe szállott. km. Kő-vödör. Hydria lapidea. Káldi, Joan. 2. 6.
VONINT. idem. Egyet jót vonintott rajta. Vállat vonyint. Vajda, 2. K. p. 81.		VÖDRE. Ejus hydria. VÖDRÖD. R. Parva hydria. Vödörd. F. Posony Vben. VÖDRÖS. Habens hydriam, hydria instructus. Vödörös Ábrány. F. Bihar Vben.
VONOG. idem ac VONAG.	VORCZ. Sonus comminuti intra dentes calculi, lapilli, arenulae.	VÖLCS.
Vonogat, vonogatja. Trahit, tractat. M. A. Vonogatja magát. Subterfugit, recusat, reluctatur, renuit. M. A. Ki vonogatja. Exertat. M. A.	VORCZOG. Talem sonum edit. Valami vorczogott a' foga alatt.	VÖLCS. E. F. Doboka Vben. VÖLCSE. Völcsej. F. Soprony Vben.
Vonogató. Zvonaricus, 1. R. p. 766.	VOTIZÁL.	VÖNÖCZ.
Vonogató síp. Buccina lugubris. Posaune. S. I.	VOTIZÁL. Faludi, N. E. p. 118.	VÖNÖCZK. F. Vas Vben.
Vonogál, vonogálja. Zvonaricus, 1. R. p. 3. 363.		VÖR.
Vonogó, Vonyogó. Harpago. M. A. Széna-vonyogó. VV. L.	VÓ.	VÖRCSEG. Sz. P. Szala Vben. VÖRHENY. Vörhenyeg. Vörhenyeges. Rubro variegatus. Vörhe- nyeges mint a' für-mony. km. Vörhenyeges ló. Equus spadiceus. M. A. Vörhenyeges szín. Color rufus. A' kutya nem nyúl, ha mindjárt vörhenyeges színe vagon is. km.
VONOTT. Tractus, ductus, obductus. M. A.	VÓLNA. Esset. Jó vólna, ha volna.	
VONÓ, Vonyó. Trahens. M. A. Tractor, pectrum. S. I. Vonó erő. Vis attractiva. Vonó háló, Vonyó háló. Rete tractorium. Vonó kés. Scalprum bimanubrium. S. I. Aliis: Szíó kés. Vonó kötél. Hám, istráng, alattság. * Föl vonó csiga. Tractoria machina. PP. Föl vonó hid. Pons versatilis. PP. Föl vonó kapu. Porta arrectaria. PP. Föl vonó kapu' láncza. Ductarii pontis tolleno. PP. Fog-vonyó. Dentis extractor. „Jó fog- vonyónak kell lenni, a' ki a' foggal valami kevés húst ki nem vonszon“ Káldi, Innepn. Pred. p. 179. Hegedü-vonó. Plectrum. Huzó vonó tiszt. Ki vonó. Extractorius. M. A. Őszve vonó. Contrahens. M. A. Széna-vonyó. Harpago. M. A. Viszsa vonó. Rixosus, contentiosus. CM. M. A.		

Vörheny. Subrufus, rubidus, rufus. CM. M. A.
 Vörhenyő bor. Rubellum vinum. M. A.
 Vörhenyős-sárga. Fulvus. M. A.
VÖRNYEGES.
 Vörnyeges fővény. Faludi, T. É. p. 18.
VÖRÖS. Rubor, rubens, rubicundus. M. A.
Vörös. F. Nógrád Vben.
 Vörös agyag. Minium. NC. p. 17.
 Vörös alma. F. Sáros Vben. Sz. P. Somogy Vben.
 Vörös barátok. Templarii.
 Vörös Berény. F. Veszprém Vben.
 Vörös berkenye-fa. Sorbus aucuparia. S. I.
Vörös bélű dinnye. Pepo sanguineus. S. I.
 Vörös bogycó.
 Vörös bögyü. Madár' neme.
 Vörös bőr-gyártó. Coriarius, cerdo. Rothgerber. S. I.
 Vörös czékla. Beta rubra M. A.
 Vörös csárda. Csárda Torontál Vben.
 Vörös eb-szőlő. Solanum dulcamara. S. I.
Vörös ember. Homo rufus. Vörös ember ritkán jó, de ha jó, igen jó. km.
 Vörös ének. R. Szerelmes ének.
 Vörös fenyő. Larix. Vrancsics.
 Vörös füsték. Color rufus.
 Vörös füz-fa. Salix amara. M. A. Salix pentandra, purpurea. S. I.
 Vörös gémm. Phoenicopterus. Flamant. S. I.
 Vörös Gyurkó. Csutora. Csuzi, Síp. p. 621.
 Vörös gyürü-fa. Virga sanguinea. M. A.
 Cornus sanguinea, viburnum. S. I.
 Vörös hagyma. Caepa, caepe. M. A. Esküszik szabadik, mint a' vörös hagyma. km.
 Vörös hajú. Rufus, ruber crine. S. I.
 Vörös hegy. Hegy Abaúj Vben.
 Vörös himlő. Morbilli. S. I.
 Vörös kereszt. Csárda Posony Vben.
 Vörös kendőző. Rubrica, purpurissa. S. I.
 Vörös keszeg. Erythrinus, rubellio. S. I. Vörös klastrom. Klastrom Szepes Vben. Vörös kökény-fa. Rhamnus. Galagonya. S. I.
 Vörös kő. Vár Posony Vben.
 Vörös kutas. Sz. P. Csongrád Vben.
 Vörös mart. FF. Baranya, Heves, Krassó, Marmaros, Szabolcs, és Szathmár Vben.
 Vörös nád. Tó hajdu városoknál.
 Vörös olaj. Oleum hyperici. S. I.
 Vörös öv. Cingulum rubrum.
 Vörös öves. Rubro cingulatus.
 Vörös posgás. Burrhus. M. A.
 Vörös posztó. Pannus ruber.
 Vörös répa. Rapa rubra, beta.
 Vörös réz. Cuprum. S. I.
 Vörös-sárga. Fulvus, rutilus. Láng-színű. S. I.

Vörös zsellárok. Tisztátalan versek. Vajda. 2. K. p. 222.
 Vörös zabásu. Helvosus. CM.
 Vörös szakállú. Rubram habens barbam, aenobarbus. Ritkán szokott a' vörös szakállu emberben jó lenni. km. In rufa pelle vix est animus sine felle. KV. p. 242.
 Vörös szárnyu keszeg. Orphus. M. A.
 Vörös szeder. Morum rubi idaei, bacca idaea. Málna. S. I.
 Vörös szeg. Szala Vben.
 Vörös tenger. Mare rubrum.
 Vörös tégás. F. Sáros, rubrica. M. A.
 Vörös torony. E. Által járás Szeben Székében.
 Vörös tó. F. Veszprém Vben.
 Vörös vágás. F. Sáros Vben.
 Vörös vállos szőlő. Fekete szőlő' neme.
 Vörös vár. MV. Vas Vben. F. Nyitra, és Pest Vben.
 Vörös viasz. Cera miniata. M. A.
 Vörös víz. Sör-főző ház Liptó Vben.
Vörösellik. Rubet. M. A. Subrubet. CM.
 Vörösellő. Rubicundus, rufus. M. A. Vörösen tündöklő. Rutilus. M. A.
 Vöröses. Rubicosus. M. A. Subrufus. CM.
 Vörösödik. Rubescit. CM. M. A.
 Meg vörösödik. Irrubet, irrubescit. M. A.
 Vörösödő. Rubens. M. A.
 Vörösödzik. Subrubescit.
 Vörösre főtli. Rubro tingit colore.
 Vörösség. Rubor. M. A.
VÖRS. F. Somogy Vben.
 Vörönd (Vörönyd). F. Baranya Vben.
VÖRÜ. F. Szala Vben.

VÖRFÖLYE.
VÖRFÖLYE. Alea, tessera. M. A.
 Vörfolye-játék. Astragalismus. M. A.
 Vörfolye-formájú. Tessellatus. M. A.

VÖRSÖNG.
VÖRSÖNG. Iásd Verseng.

VÖRZSE.
VÖRZSE. Nassa, sagena, Varsa, vész. S. I.
VÖ.

VŐ.
VŐ. Gener. M. A. Menyem nem leányom, vóm nem fiam. km.
 Vő-fély. Architriclinus, paranympus. M. A. Káldi scribit etiam „Vő-fél“ Innepn. Pred. p. 359.

Vő-félység. Paranympatus. Káldi, 1. s. p. 359.
 Vő-legény. Sponsus. M. A.
 Vő-legény-vivő. Auspex. M. A.
 Vő-legénység. Status sponsalis. Pázm. Kal. p. 719.
 Vő-társ. Congener.
VEJE. Ejus gener.

VŐLGY.
VŐLGY. Vallis, valles, convallis. M. A. A' völgynek lassan, a' hegy maga is meg tanít. km.
 Hegy, völgy. Undique montes, et valles.
VŐLGYE. Ejus vallis, item Ejus medulla. Mint a' nád üres, és nincs völgye. Pázm. Pred. p. 507.
 Szent György' völgye. F. Szala Vben.
 Síralom' völgye. Vallis lacrymarum. Pázm. Pred. p. 145.
VŐLGYEL, völgyeli. Vallat, v. cavat, v. striat. S. I.
 Völgyeleg. Cavatura, cavedo. „A' hol egy kis völgyelegje volt, oda vette magát a' víz“
 Hallottam Ságbon, 1826. Jul. 26.
 Völgyelő gyalu. Sinuatae aciei runcina. PP.
VŐLGYES. Depressus, striatus. S. I. Völgy-szabásu.
 Völgyes cserép. Imbrices. Öblös cserép, csatornás ház-födő cserép. S. I.
 Hegyes völgyes tartomány. Regio montibus, vallibus asperata.
VŐLGYI. Vallensis.
 Völgyi falu. F. Szala Vben.
 Völgyiek. Völgy-béliek. Vallis incolae.
 Thalleute. S. I.
VŐLGYSEG. Convalles.
 Völgyseg. Patak Tolna Vben.

VR.

VRÁSZLÓ.
VRÁSZLÓ. t. f. n. Vratislavus.
 Vrászló. F. Somogy Vben.

VU.

VULKA.
VULKA. Folyó víz Soprony Vben.
 Vulka-Pordány. F. Soprony Vben.
VULKÁNY. E. Falu, Hegy, és által-járas Hunyad Vben.

Mutató

(Z-ból.)

ZA.	ZEH, zehi. ZEK, zeke, zekernye. ZEL, zele, zelemér, zellő. ZELLER. ZEMES. ZENEBONA, zenebonás. ZER, zerge, zeri, zerna, zervás. ZETE.	ZÖ.
ZAB, zabállik, zabi, zabol, zabos. ZABOLA, zabolátlan, zabolás, zaboláz. ZACSKÓ. ZAGYVA, zagyvalék, zagyvál. ZAJ, zajd, zajg, zajk, zajlik, zajos, zajta. ZAK, zakély, zakatol, zaklat, zaklalódik, zakot. ZAL, zalán, zalány, zalás, zalkod. ZANÓT. ZAP, zapszony. ZAR, zarany, zaránd. ZAVAR (név), zavarít, zavarol, zavaros. ZAVAR (ige) > zavaratlan, zavarás, zavarék, zavargat, zavarkozik, zavarodik, zavaró, zavartt, zavarva.	ZÉ. ZÉL, zéla. ZÉR. ZÉT, zéte.	ZÖCS, zöcsköl. ZÖK, zökken, zökög. ZÖLD, zölde, zöded, zöldellik, zölden, zöldes, zöldike, zöldít, zöldség, zöldül. ZÖM, zömöcskös, zömök. ZÖN, zönd, zöng. ZÖP, zöpög. ZÖR, zörd, zörg, zörönyü.
ZÁ.	ZI.	ZÓ.
ZÁD, zádnya, zádor. ZÁG, zágony, zágor, zágra, zágráb. ZÁH, záhony. ZÁK, zákány, zákla. ZÁL, zálha, zálnok, zálog. ZÁM, zámoly, zámor. ZÁN, zánka. ZÁP, zápor, zápoz, zápul. ZÁR (név), zárja, zárol, záros. ZÁR (ige), záratlan, záratott, záras, zárkozik, záró, zártt, zárva. ZÁSZLÓ, zászlós. ZÁSZPA, zászpás. ZÁT, zátony. ZÁV, závár, závod, závor.	ZICS, zicsi. ZILÁH. ZIM, zima, zimborá, zimony. ZIRCZ, zircei. ZIVATAR, zivataros. ZOBOR. ZOK, zokog. ZOL, zolna, zoltány. ZOMÁNCZ, zománczol, zománczos, zo- mánczos. ZOMB, zomba, zombor, zombó. ZOMOK, zomokság. ZONCZ, zonczi. ZOR, zorány, zord. ZOVÁNY.	ZÓD, ződül. ZR. ZRINY, zrinyi. ZU. ZUB, zubogy, zubony. ZUH, zuhaj, zuhej, zuhhan, zuhint, zuhog. ZUPP, zuppan. ZUZ, zuzás, zuzat, zuzmara, zuzorka, zuzott. ZÚ. ZÚD, zúdít, zúdor, zúdul. ZÚG, zúgattyu, zúgás, zúgolódik, zúgoly, zúgó. ZÚR (név), zúrbol. ZÚR (ige). ZÚZ, zuzza, zuzzoskodik. ZÜ. ZÜR. ZÜRÖS.
ZE.	ZÓ. ZÓLYOM.	
ZEB, zebeczke, zebegény, zebegnyő, zebernek. ZECZEL.		

Summa 75.

ZA.

ZAB.

ZAB. Avena. M. A. Ökör szánt a' zab alá, de a' ló eszi meg. km.
 Zab-asztag. Meta avenae.
 Zab-érő körtvély. Körtvély' neme, mely akkor érik, mikor a' zab.
 Zab-gyermek. Spurius. M. A.
 Zab-gyermekség. Csuzi, Síp. p. 257.
 Zab-kenyér. Panis avenaceus. A' ki zab-kenyérhez szokott jó ízűen eszi. km.
 Zab-kéve. Manipulus avenae.
 Zab-szalma. Stramen avenae.
 Zab-szem. Granum avenae. Bolond, a' ki egy zab-szemért a' lóba bujik. km.
 Zab-szemre varr. Ollyanokat ölt, mint egy zab-szem. Csuzi Tromb. p. 29.
 * Czigány-zab. Bromus secalinus. S. K.
 Réti zab. Avena elatior. S. K.
 Vad zab. Vicia. CM. NC. p. 35.
 ZABÁLLik. Helluatur, excedit in potu, et esu.
 Pázm, Pred. p. 390. 558. 839.
 Föl zabálja. Devorat, dilapidat, ingurgitat, obligurit. M. A.
 Zabállás. Helluatio, ingurgitatio, lurcatio. M. A.
 Sokat meg ölt a' zabállás. km.
 Föl zabállás. Dilapidatio, obliguratio. M. A.
 Údó-közben való zabállás. Comessatio. NC. p. 397.
 Zabálló. Excessivus in potu, et esu.
 Zabálló csőtörtők. Dies Jovis ante quadragesimam. A' ki sok zabálló csőtörtököt tart, hosszu böjtire szorul. km.
 Nincsen ám minden nap zabálló csőtörtök. km. Dug. 1. R. p. 34.
 Zabálló ember. Homo vorax. Káldi, Math. 11. 19.
 Zabálló hideg leli. Mondatik arról, a' ki a' zabállás által többször is vissza esik a' hideg-lelésbe.
 Zabállódik. Helluatur. M. A.
 Zabállódás. Helluatio. M. A.
 Zabáltt, zabállott. Crapulatus, multo esu febricitans, nauseans. M. A.
 Zabáltt ló. Equus crapulatus. M. A.
 ZABI. Avenaceus, avenarius. M. A.
 ZABOL, zabolja. Abrakolja.
 Zabolatja a' lovakat. Pabulat equos. S. I.
 Zabló válu. Alveus pabulatorius. PP.
 ZABOS. Avenarius. M. A.
 Zabos bükkön. Zabbal vetett bükkön.
 Zaboska, Zabuska. Sz. P. Hont Vben.

ZABOLA.

ZABOLA. Fraenum, frenum, chamus. M. A.
 Zvonáricsnál „Zabla“ 1. R. p. 488.

Zabola, fék, ostor délczeg lovat meg tör. km.
 Zabola. Csárda Veszprém Vben.
 Zabola. E. F. Háromszék Székében.
 ZABOLÁBÓL itat. A' ki lator paripán ül, zabolából itat. km.
 ZABOLÁJÁT el veszi. Effraenat. M. A.
 ZABOLÁN tartja. Sub freno habet, stricte servat. Sz. D.
 Zabolán hordozza. Idem.
 ZABOLÁT neki ereszti. Laxat frenum. M. A.
 ZABOLÁTLAN. Effraenatus, effrenis. M. A.
 Zabolátlan ifju. Juvenis indisciplinatus.
 Zabolátlan indulat. Affectus indomitus.
 Zabolátlan ló.
 Zabolátlanság. Effrenis licentia. S. I.
 Zabolátlanul. Effraenate, effrenate. M. A.
 ZABOLÁS. Frenatus. M. A.
 Zabolás fenyíték. Stricta disciplina. Sz. D.
 ZABOLÁZ, zabolázza. Fraenat, infrenat. M. A.
 Föl zabolázza. Infraenat, fraeno confraenat, capistrum admovet. M. A.
 Ki zabolázza. Effrenat, defrenat. M. A.
 Meg zabolázza. Refrenat. M. A. Pázm. Pred. p. 336. 708.
 Zabolázás. Infraenatio, frenatio. M. A.
 Föl zabolázás. Infrenatio. M. A.
 Meg zabolázás. Refraenatio. M. A.
 Zabolázott. Infrenatio. M. A.

ZACSKÓ.

ZACSKÓ. Sacculus. Káldio „Zacsckó“ Prov. 16. 11.
 Pénzes zacskó. Sacculus pecuniarius.

ZAGYVA.

ZAGYVA. Spartum, juncus, item Carectum, herbetum. M. A. Farrago. Elegy belegy. S. I.
 Zagyva. F. Nógrád Vben.
 Zagyva. Folyó víz. Nógrád, Heves Vben, és Jászágban.
 Zagyva-bor. Vinum spurcum, confusum. S. I.
 Zagyva-róna. F. Nógrád Vben.
 ZAGYALÉK. Mistura, miscellaneum. S. I.
 Zagyalék-bor. Vinum miscellaneum.
 ZAGYVÁL, zagyválja. Commiscet, confundit. M. A.
 Öszve zagyválja. idem. M. A.
 Zagyválás. Commixtio, confusio. Sz. D.
 Zagyváltt. Commixtus, confusus. Biró Márton, Micae. in praef.

ZAJ. Frigor, strepitus. it. Glacies cum fragore labens in undis. M. A.

ZAJD.

Zajda. Sarcina. M. A.
 Zajdár. Tó Győr Vben.
 Zajdás. Sarcinatus. M. A.
 Zajdít, zajdítja. Commovet, in tumultum concitat. S. I.
 Föl zajdítja. Concitat. M. A.
 ZAJDUL. Commovetur, tumultuatur, strepit. S. I.
 Föl zajdul. Föl zöndül. S. I.
 Föl zajdultak a' népek. Sz. D.
 Meg zajdultak. idem. Sz. D.
 ZAJG, ZAJOG. Vociferatur, perstreptit. M. A.
 Ne zajogjatok. Sz. D.
 Ellene zajog. Obstrepit. M. A.
 Zajgás. Vociferatio, strepitus, sonitus. M. A.
 Zajgat, zajgatja.
 Meg zajgatja. Concitat ad tumultum. Vajda, 2. R. p. 332.
 Zajgó. R. Corvus glandarius, garrulus, graculus. Szajkó. S. I.
 Zajgódik. Blaterat, vociferatur, tumultuatur. S. I.
 Zajgódás. Tumultuatio. Vajda, 2. R. p. 374.
 Zajgós. Streperus, strepitus, tumultuosus. S. I.
 ZAJJA. Ejus fragor. Beniczki, p. 33.
 ZAJK.
 Zajk' falva. E. F. Hunyad Vben.
 Zajkány. E. F. Hunyad Vben.
 ZAJLIK. Ob glaciem defluam strepit.
 Zajlik a' Duna. Sz. D.
 Meg zajlik a' bor a' meleg nyári napokban.
 Hallottam Ságbon, 1828. Aug. 11.
 Zajlás. Aquae defluentis glaciatio, vel fluvii cum glacie defluxio. S. I.
 Zajló víz. Sz. D.
 ZAJOS. Undisonus. M. A. Strepitosus v. glacie refertus. S. I.
 Zajos gond. Curae tumultuantes. Sz. D.
 Zajos tenger. Faludi, E. M. p. 248.
 Zajos trécselés. Faludi, N. E. p. 156.
 Zajosan. Strepere, cum strepitu. S. I.
 Zajosodik. Glacie completur v. incipit tumultuari. Sz. D. S. I.
 Meg zajosodik bortól a' feje. Pázm. Pred. p. 958.
 ZAJTA. F. Szatmár Vben.

ZAK.

ZAK.
 Zak-Osztolány. F. Nyitra Vben.
 ZAKÉLY. F. Bars Vben.
 ZAKATOL. Zörög, zörget. Ne zakatoljatok. Sz. D.

- ZAKLAT, zaklatja. Cogit, urgel, torquet. M. A.
Meg zaklatja. Adfligit, torquet, vexat.
Zaklatás. Adflictio. Sz. D. S. I.
Zaklató. Adflictor, vexator. Sz. D.
Zaklatság. Sz. D.
ZAKLALÓDik. Hallottam Ságbon, 1827. Jun. 1.
ZAKOT. Intersepimentum.
Zakotol, zakotolja. Intersepit. Zakottal meg rakja.
- ZAL.
- ZAL.
- ZALÁN. t. f. n. Saloinus. S. K.
Zalánbol. Vagatur. Meg iszom, ne talántán holtom után a' lelkem a' pohárszék körül zalánboljon. Részeges ember' köz-mondása.
ZALÁNY. E. F. Háromszék' Székében.
ZALÁS.
Zalásd. E. F. Hunyad Vben.
ZALKOD. F. Szabolcs Vben.
- ZANÓT.
- ZANÓT. Cespes. it. Resta bovis, cytibus ononis, acutella. M. A. Siet mint kecske a' zanót után. km. Dug. 1. R. p. 196.
Erdei zanót. Carthamus. Tót sáfrán. NC. p. 31.
- ZAP.
- ZAP.
- ZAPSZONY. F. Bereg Vben.
- ZAR.
- ZAR.
- ZARÁNY. Sz. P. Somogy Vben.
ZARÁND (Zarányd). MV. Arad Vben.
Zaránd' falva. F. Mosony Vben.
Zaránd Vármegye. Erdélyi Vármegye.
- ZAVAR (név).
- ZAVAR. Chaos, confusio. it. Mistura, farrago. Sz. D. A' zavarból ki huzta. Sz. D.
Zavar. F. Posony Vben.
* Zűr-zavar. Chaos, confusio mera.
- ZAVARÍT, zavarítja. Turbulentat, conturbat, commovet. M. A.
Meg zavarítja. Turbulentat. M. A.
Zavarítás. Turbatio. M. A.
Meg zavarítás. Turbulentatio. M. A.
- ZAVAROL, zavarolja. Commovet, conturbat. Sz. D.
Zavarlik. Commiscetur, conturbatur.
ZAVAROS. Turbidus, turbulentus, faeculentus, faecutinus. M. A.
Zavaros beszéd. Faludi, E. M. p. 248.
Zavaros szó. idem. Ibidem.
Zavaros víz. Aqua turbida. Szomju ökörnek a' zavaros víz is jó. km.
Zavaros vízben jó halászni. km. In turbido piscari.
Zavarosan. Turbide, turbulente. M. A.
Zavarosítja. Turbidam reddit. Sz. D.
Zavarosodik. Turbida redditur.
- Föl zavarosodik. idem.
Meg zavarosodik. idem.
- ZAVAR (ige).
- ZAVAR, zavarja. Miscet, permiscet, turbat, turbulentat, disturbat. M. A. Nem zavar vizet. km.
Bele zavarja. Immiscet. M. A.
Föl zavarja. Perturbat, permiscet. S. I.
Meg zavarja. Turbat. M. A.
Őszve zavarja. Commiscet, confundit. S. I.
- ZAVARATLAN. Inturbidus. M. A.
ZAVARÁS. Turbatio, turbamentum.
Föl zavarás. Conturbatio.
ZAVARÉK. Keverék. Sz. D. Misculantia.
Zavarékja. Ejus misculantia.
Zavarékos. Conturbatus, faeculentus.
ZAVARGAT, zavargatja. Identidem miscet, misculat. S. I.
Zavargatás. Sz. D.
ZAVARKOZÍk. Commiscetur.
ZAVARODik. idem.
Föl zavarodik. Conturbatur.
Meg zavarodik. idem.
Zavarodás. Confusio. M. A.
Zavarodott. Confusio, conturbatus. M. A.
ZAVARÓ. Turbulentus, turbans, confundens. M. A.
ZAVARTT. Turbidus, turbulente, conturbatus. M. A.
ZAVARVA. Turbulente.
Föl zavarva. Conturbate.
- ZAVÁRVÁNY.
- ZAVÁRVÁNY. Szivárvány. Zvonárics. M. Postilla. 1. R. p. 28.
- ZÁ.
- ZÁD.
- ZÁD.
- ZÁDNYA (Zádonya). F. Bereg Vben.
ZÁDOR. F. Somogy Vben. Sz. P. Pest Vben.
Zádor' falva. F. Gömör Vben.
Zádor' háza. F. Gömör Vben.
Kis Zádor (Vidék Szabolcs Vben.
Nagy Zádor (
- ZÁG.
- ZÁG.
- ZÁGONY. E. F. Háromszék Székében.
ZÁGOR. E. F. Kükküllő Vben.
Zágor' hida (Alsó, főlő). Sz. P. Szala Vben.
ZÁGRA. E. F. Besztercze' Vidékében.
ZÁGRÁB. Zagrabia. Sz. KV.
Zágráb Vármegye. Comitatus Zagrabienis.
- ZÁH.
- Zág ZÁH. E. F. Torda Vben.
b ZÁHONY. F. Ung Vben.
- ZÁK.
- ZÁK.
- ZÁKÁNY. Faex, sordes, squalor, impuritas. Sz. D. S. I.
- Zákány. R. Valami szittyai madár. Helt. S. I.
Zákány. F. Somogy Vben. Sz. P. Csongrád Vben.
Zákány körtvély. Nagy vörös hosszszukás körtvély, de nem leg jobb ízű.
Zákányít, zákányítja. Polluit, sordidat, maculat, inquinat. S. I.
Zákányja. Ejus faex. Le szállott zákányja a' víznek, meg szállott, üllepedett a' víz. Sz. D.
Zákányos. Immundus, impurus, sordidus, spurcus. S. I.
Zákányos ember. Részeges ember. Dug. km. 2. R. p. 188.
Zákányos víz. Aqua sordida. Sz. D.
Zákányosodik. Sordescit, inquinatur.
Meg zákányosodott. Sz. D.
ZÁKLA. Lardum panis. S. I.
Záklás.
Záklás kenyér. Panis lardaceus. S. I.
- ZÁL.
- ZÁL.
- ZÁLHA. E. F. Belső Szolnok Vben.
ZÁLNOK. E. F. Közép Szolnok Vben.
ZÁLOG. Pignus, hypotheca, arrha. CM. M. A.
Zálog-ház. Domus fiduciae. Leihhaus, Versatzhaus. S. I.
Zálog-játék. Lusus pignorum. Pfänderspiel. S. I.
Zálog-levél. Literae pignoratitiae.
Zálog-vétel. Pignoris capio. CM.
Záloga. Ejus pignus. Pázm. Pred. p. 1042.
Zálogát ki váltja. Redimit pignus.
Zálogba adja. Impignorat. Sz. D.
Zálogba veszi. Accipit in pignus.
Zálogba veti. Oppignorat, pignoratur. M. A.
Zálogba vetés. Pignoratio. CM. M. A.
Zálogért játszik. Sz. D.
Zálogol, zálogolja. Pignus capit ab aliquo. PP.
Meg zálogolja. PP.
Meg zálogolás. Pignoris captio. CM. PP.
Zálogos. Pignoratitius. M. A. PP.
Zálogos jószág. Feudum. M. A.
Zálogosítja. Oppignorat, impignorat, inscribit. Sz. D. S. I.
Bé zálogosítja. Impignorat. S. I.
El zálogosítja. Oppignorat. M. A.
Zálogosítás. PP. Sz. D.
El zálogosítás. Oppignoratio. M. A.
Zálogot ad. Pignus dat.
Zálogot ki váltja. Oppignoratum redimit. M. A. PP.
Zálogoz, zálogozza. Pignorat. M. A.
Meg zálogozza. Oppignorat, pignus accipit. M. A.
Zálogozás. Pignoratio. CM. M. A.
Zálogozó. Pignorator. M. A.
Zálogül. Instar pignoris, qua pignus.
- ZÁM.
- ZÁM. Sz. P. Szabolcs Vben. E. F. Hunyad Vben.
ZÁMOLY. F. Fejér Vben. Föl tartja az orrát, mint a' Zámolyi borju. km.
Dug. 1. R. p. 211.
ZÁMOR. Sz. P. Fejér Vben.

- ZÁN.
ZÁN.
ZÁNKA. F. Szala Vben.
- ZÁP.
ZÁP. Putridus, cariosus. M. A.
Záp a' kerékben. Radius rotae. Küllő. S. I.
Záp-fog. Dens molaris. CM. M. A.
Záp-tojás. Ovum hypenemium, irritum, ventosum.
Záp-tikmony. idem. M. A.
* Oldal-záp. VV. L. Radius major in scala curruli.
ZÁPON maradt a' tojás. Nem költt ki. Sz. D.
ZÁPOR. Nimbus, tempestas, imber. M. A.
Zápor-eső. Imber, nimbus. Hirtelen mint egy zápor-eső. M. A.
Zápor-eső-hozó. Nimbifer. M. A.
* Hó-zápor. Csuzi, Tromb. p. 304. 322.
Kő-zápor. Csuzi, Síp. p. 690.
Záporos.
Hó-záporos fürgeteg. Csuzi, Síp. p. 91.
ZÁPOZ, zápozza. Záp-fogakat csinál a' malomkerékbe vagy orsóba. Hallottam 1826. Apr. 26.
ZÁPUL. Putescit. Sz. D.
Meg zápult a' tojás. Sz. D.
Meg zápult tyukmony. Prágai, p. 86.
- ZÁR (név).
ZÁR. Pessulum, vectis. M. A.
Zár alatt van. Reclusum est.
Zár Berény. Régi neve Vörös Berénynek, talán azért, mivel mint szélső helység Szala Vármegyét Veszprém Vár- megyétől el ZÁRta.
Zár-fa. Obex, vectis. S. I.
Zár-kő. Csuzi, Síp. p. 549.
Zár-láncz. Catena retinens. S. I.
Zár-nap. Terminus praecusci.
Zár-pénz. Zártt kapun való bé bocsátásért adni szokott pénz. S. I.
Zár-szó. Epilogus, conclusio. Sz. D.
Zár-tartó. Sequester.
* Aczél-zár. Beniczki, p. 299.
ZÁRBA járó vas. Longurius ferreus. PP. ZÁRJA. Ejus pessulum, ejus repagulum.
Káldi, Innepn. Pred. p. 90.
ZÁROL, zárolja. Pessulo munit, claudit. PP.
Bé zárolja. Obserat, occludit. M. A.
Zvonarics, 1. R. p. 153. 700.
Bele zárolja, zárlja. Introcludit. M. A.
El zárlja. Secludit. M. A.
Körül zárolja. Circum claudit. M. A.
Öszve zárolja, zárlja. Concludit. M. A. Zárlás. Clausio, conclusio, inclusio. M. A.
Bé zárlás. Inclusio, occlusio, conclusio. M. A.
Öszve zárlás. Conclusio. M. A.
Zárló. Claudens, occludens, obserans. M. A.
Zárlott (Zárlatott). Clausus, obseratus. M. A.
Zárlott hely. Clastrum. M. A.
Bé zárlott. Inclusus, conclusus, obseratus. M. A.
Öszve zárlatott. Conclusus. M. A.
ZÁROS. Repagulatus, clausulatus, vectibus, pessulisque instructus.
Záros szoba. Biró Márton, Micae. p. 89.
- ZÁRT hátra vonja. Pessulum remouet. PP. A' zárt föl töri. Sz. D.
- ZÁR (ige).
ZÁR, zárja. Occludit, obpessulat. M. A.
Bé zárja. Includit, claudit. M. A.
El zárja. Occludit.
Ki zárja. Excludit. S. I.
Le zárja. Recludit.
Reá zárja. Recludit. Reá zárta az ajtót.
ZÁRATLAN. Non clausus, apertus, Csuzi, Tromb. p. 212.
ZÁRATOTT. Clausus.
Bé záratott. Inclusus, occlusus. M. A.
ZÁRÁS. Clausio.
Bé zárás. Inclusio.
El zárás. Occlusio.
Ki zárás. Exclusio.
ZÁRAKOZIK. Includitur, occluditur. M. A.
Zárkozik. idem. Sz. D.
Bé zárkozik. Includitur, concluditur. M. A.
Be zárkozik a' szobába. Sz. D.
ZÁRÓ. Claudens.
Bé záró. Includens.
El záró. Occludens.
Ki záró. Excludens.
Záródik. Clauditur.
Bé záródik. Includitur. Csuzi, Tromb. p. 399.
ZÁRTT. Clausus.
ZÁRVA. Clause.
Zárva van. Clausus est.
El van zárva. Reclusus est.
- ZÁSZLÓ.
ZÁSZLÓ. Signum, vexillum. M. A.
Zászló-alja. Vexillatio. M. A. Banderium.
Zászló-szentelés. Benedictio vexilli.
Zászló-tartó. Vexillarius, vexillifer, signifer. CM. M. A.
Zászló-vezér. Antesignanus. M. A.
ZÁSZLÓS. Habens vexillum.
Zászlós úr. Baro, comes. M. A. Baro regni. S. I.
- ZÁSZPA.
ZÁSZPA. Helleborum. CM. M. A.
ZÁSZPÁS. Helleborosus. M. A.
- ZÁT.
ZÁT.
ZÁT. Brevia, syrtis. Csekély víz, melyben a' hajó föl akad, meg feneklik. Sz. D.
Zátony-szeg. Mocsáros hely Szabolcs Vben.
Zátonnnya a' víznek. Sz. D.
Zátonyos. Habens brevia, et syrtis.
Zátonyos hely. Fővény-dombos hely. Sz. D.
- ZÁV.
ZÁV.
ZÁVÁR. Pessulum, vectis, repagulum, clastrum. M. A.
Ajtó-závar. Ajtó-retez. Vectis, repagulum. NC. p. 373.
- Nyitó závar. Clastrum. NC. p. 373.
Závarja. Ejus pessulum. Prágai, p. 411. ZÁVOD. F. Tolna Vben.
ZÁVOR. idem ac ZÁVÁR. M. A.
- ZE.
ZEB.
ZEB.
ZEBECZKE. F. Szala Vben.
ZEBEGÉNY. F. Hont Vben.
ZEBEGNYÓ. F. Zemplin Vben.
ZEBERNEK. E. Romlott vár, Alsó Fejér Vben.
- ZECZEL.
ZECZEL-szék. Cathedra, sedile. M. A.
- ZEH.
ZEH.
ZEH. Sz. P. Baranya Vben.
- ZEK.
ZEKE. Sagum. it. Bardocucullus. M. A.
Zeke-áros. Sagarius. CM. M. A.
Zeke-zuka. Utensilia, mobilia. Ingó bingó jószág. S. I.
Zekés. Kurta mentés. Sagatus, sagulatus. CM. M. A.
ZEKERNYE. Turba, motus, tumultus. S. I.
Zekernyész. Turbulentus.
Zekernyész ember. Homo turbidus, turbulentus. S. I.
Zekernyész idő. Tempus turbidum, tempestas, procella. S. I.
- ZEL.
ZEL.
ZELE.
Zele' fa. Sz. P. Szala Vben.
ZELEMÉR. Sz. P. Szabolcs Vben.
ZELLŐ (Kis, nagy). FF. Nógrád Vben.
- ZELLER.
ZELLER. Apium hortense, eleoselinum. Csapó, p. 305.
Zeller-leves. Jus cum apio.
- ZEMES.
ZEMES. Aluta, pellis aluminata. PP.
Zemes-csináló. Alutarius. NC. p. 275. PP.
Zemes-gyártó. idem. S. I.
- ZENEBONA.
ZENEBONA. Tumultus, strepitus. M. A.
Zanabona. Káldi, Act. 20. 1.
ZENEBONÁS. Tumultuosus. M. A.
Zenebonáskodik. Tumultuatur. S. I.
Zenebonásság. Acosmia. M. A. Tumultuositas.
ZENEBONÁT indit. Tumultum movet. M. A.

ZENG.	ZIVATAR. Fragor, strepitus. M. A. Hó-zivatar. Hó-förgeteg.	ZONCZ. F. Posony Vben.
ZENG. Lásd alább ZÖNG.	ZIVATAROS. Fragosus, strepitosus. S. I.	ZONCZI. Zonczy-gréb. Malom Posony Vben.
ZER.	ZO.	ZOR.
ZER.	ZOBOR.	ZOR.
ZERGE. Antilope. S. I.	ZOBOR. Hegy Nyitra Vben.	ZORÁNY. F. Krassó Vben.
ZERI. idem. S. I.	Zobor. Sz. P. Nyitra Vben.	ZORD.
ZERNA. idem. S. I.	ZOK.	Zordon. Horridus. M. A. Asper, barbarus, immanis. Rauh. S. I. Faludi, N. E. p. 221.
ZERVÁS. E. Sz. P. Alsó Fejér Vben.	ZOK.	Zordon erdő. Sylva horrida. Sz. D.
ZETE.	ZOK.	Zordon szavu. Barbarus, horrisonus. M. A.
ZETE.	Zok-szó. Gemitus, singultus, ploratio. S. I.	Zordon tartomány. Regio aspera. Sz. D.
Zete' laka. E. F. Udvarhely Székében.	ZOKOG. Plorat, plangit, singultit. M. A.	Zordon vadság. Barbara feritas. Faludi, T. É. p. 141.
ZÉ.	Zokogás. Singultus, ploratio, planctus, gemitus. M. A.	Zordonkodik. Horrorem circumfert, agit horridum. S. I.
ZÉL.	Zokogó. Singultiens, gemitus eructans. M. A.	Zordonság. Asperitas, barbaries, immanitas. S. I.
ZÉL. Sz. P. Szala Vben.	ZOL.	Zordul. Horrescit. S. I.
ZÉLA (Alsó, fölső): FF. Nyitra Vben.	ZOL.	ZOVÁNY.
ZÉR.	ZOLNA. F. Zólyom Vben.	ZOVÁNY. E. F. Kraszna Vben.
ZÉR.	ZOLTÁNY. E. FF. Fölső Fejér Vben, és Háromszék Székében.	ZÓ,
Zér-zur. Fragor, strepitus. Zivatar. M. A.	Zoltány. Telek Szabolcs Vben.	ZÓK.
ZÉT.	ZOMÁNCZ.	ZÓK. F. Baranya Vben.
ZÉT.	ZOMÁNCZ. Crusta, gypsum. M. A. Encaustum, nigellum. PP. Vitellus. Vrancsics.	ZÓLYOM.
ZÉTE.	Zománcz-szín. Kékellő szín, mint a' puska- csőveken szokott lenni.	ZÓLYOM. Veterosolium.
Zétény. F. Zemplin Vben.	ZOMÁNCZOL, zománczolja. Encausto pingit. Zománczolás.	Zólvomvár' alia. F. Zólvom Vben.
ZI.	Zománczolat. Quod encausto pictum est.	Zólyom Vármegyé. Comitatus Zoliensis.
ZICS.	Zománczoló. Encausticus pictor, encaustes. PP.	ZÖ.
ZICS. F. Somogy Vben.	ZOMÁNCZOS. Encausto variegatus, pictus, nigellatus. PP.	ZÖCS.
ZICSI.	Zománczos csöngő bonczok. Faludi, T. É. p. 22.	ZÖCS.
Zicsi-ház. F. Torontál Vben.	Zománczos gyűrű. Annulus encausto illitus. PP.	ZÖCS.
ZILÁH.	Zománczos kupa. Scyphus caustico labore efformatus. Szirmai, Parab. p. 87.	ZÖCS.
ZILÁH. E. MV. Közép Szolnok Vben.	ZOMÁNCZOZ, zománczozza. Crustat, gypsat. M. A. Encausto pingit.	ZÖCSKÖL, zöcsköli. Frangit, quassat, quatit, confringit, conquassat, concutit. Sz. D. S. I.
Ziláh. E. Patak Kraszna Vben.	Zománczozás. Damascena pictura, encaustica, nigellum. PP.	Zöcskölődik. Concutitur. S. I.
ZIM.	Zománczozó mesterség. Encaustica. PP.	Egybe zöcskölődött a' szekéren a' szőlő, vagy egyéb gyümölcs. Sz. D.
ZIMA.	Zománczozott. Damasceno encaustico pictus. PP.	ZÖK.
Zimány. F. Somogy Vben.	Zománczoztatott. idem. Pázm. Pred. p. 16.	ZÖK.
Zimányd, Zimánd. Sz. P. Arad Vben.	ZOMB.	ZÖKKEN. Agitatur, jactatur, quassatur, concutitur. Sz. D. S. I.
ZIMBORA. Consortium. L. Czimbora, Szimbora.	ZOMB.	Meg zökken. Vajda, 3. K. p. 521.
ZIMONY. Zemplinum urbs. R.	ZOMBA. F. Tolna Vben.	Neki zökcentt a' koci. Sz. D.
ZIRCZ.	ZOMBOR. Sz. KV. Bars Vben. MV. Zemplin Vben. F. Torontál Vben.	Zökkenés. Vajda, 3. K. p. 538.
ZIRCZ. MV. Veszprém Vben.	ZOMBÓ-vár, Zompó-vár. F. Vas Vben.	Zökcent, zökcenti. Concutit, quassat, succutit.
ZIRCZI.	ZOMOK.	ZÖKÖG. Agitatur, concutitur, iactatur. M. A.
Zirczi Apátúrság. Abbatia	ZOMOK. Densus, crassus, solidus. M. A.	Zökögés. Cespitatio, concussio, agitatio. M. A.
de Zircz.	Zomok. Poculum viaticum ex corio, persis, et turcis usitatum. S. I. Zrinyi tamen scribit „SZOMOK“	Zökögő. Succutiens. Pázm. Pred. p. 86.
ZIVATAR.	Zomok kígyó. Coluber. M. A.	Zökögős út. Via lapidosa, currum succutiens. Sz. D. S. I.
	ZOMOKSÁG. Crassamen, crassamentum, crassities, crassitudo. CM. M. A.	ZÖLD.
	ZONCZ.	ZÖLD. Viridis. M. A.
		Zöld ág. Frons — dis. Vágyódik, mint a' kecske a' zöld ágra. km.
		Zöld ágos. Frondosus. M. A.

Zöld ágat nyes. Frondat. M. A.	personat, tinnit. PP.	U. p. 210. U. E. 2. R. p. 176.
Zöld ág-hozó. Frondifer. M. A.	Egybe zöndül. Conclamat, concurr. it.	Zörgölődő ég. Faludi, T. É. p. 138.
Zöld ág-nyeső. Frondator. M. A.	Confluit ad tumultum M. A.	Zörgő. Crepax, constrepens. M. A.
Zöld bab. Faba recens.	Föl zöndül. Insonat, intonat, insurgit,	Zörgő malom. Mola strepera. Meg indúlt a'
Zöld béka. Calamita, rana viridis. CM. M. A.	seditionem excitat. M. A.	zörgő malom: a' szád.
Német rák, Szent Katalin' békája. CM.	Föl zöndült a' nép. Sz. D.	Zörgődik. Murmurat, strepit. S. I.
Zöld borsó. Pisum recens.	Ki zöndül. Personat, intonat, sonum emittit.	Zörögdőgel. Strepitat. M. A.
Zöld bogár. Scarabaeus viridis. M. A.	M. A.	ZÖRÖNYŰ. Vízet bé ivó p. o. kő. A' víz által
Cantharis. S. I. Kőrös-bogár.	Meg zöndül. Intonat. M. A.	szívárkozik a' zörönyün. Sz. D.
Zöld csőtörtök. Dies Jovis in hebdomada	Meg zöndült az erdő a' kiáltástól. Sz. D.	ZÖRREN. Strepitum dat. S. I.
sancta. Nagy csőtörtök.	Meg zöndült az ég. Sz. D.	Meg zörren. Perstrepit.
Zöld dinnye. Melopepo. Görög dinnye. S. I.	Neki zöndül. Vajda, 3. K. p. 542.	Zörrenés. Strepitus.
Zöld fársáng. Husvét után való napok.	Őszve zöndül. Conclamat, concurr. M. A.	Zörrent, zörrenti. Facit, ut strepitum det,
Zöld féreg. Aphis. Káposzta-féreg. S. I.	Zöndülés. Sonus, sonitus, tumultus. M. A.	conccitat ad strepitum.
Zöld gyöp. Cespes vivus. S. I.	Zöndülés a' község között. Plebeculae	
Zöld hajlék. Frondea casa. S. I.	tumultuatio, commotiuncula. PP.	
Zöld karácson. Midőn karácsonkor az idő	Zöndülő félben vannak a' nemzetek. Sz. D.	
lány meleg. S. I.	ZÖNG, ZÖNÖG. Sonat, tonat. M. A. A' melly szó	ZŐ.
Zöld kálha. Fornax colore viridi.	az erdőben zöng, azon echo viszsza pöng.	
Zöld korsó. Amphora viridis.	km.	ZÓD.
Zöld máz. Encaustum viride, figlinum. S. I.	Reá zöng. Adsonat. M. A.	ZÓD, ződül 's a' t. L. ZÖLD.
Zöld olaj. Oleum omphacinum. S. I.	Viszsza zöng. Recrepat. M. A.	
Zöld piac. Forum olitorium. PP.	Zöngedez. Personat, resonat. S. I.	
Zöld pinyó. Vireo, icterus. Grünfink. S. I.	Zöngedezés. Resonantia. Sz. D.	
Zöld sárga. Prasinus, prasius. S. I.	Zöngedezet. idem. Sz. D.	
Zöld szilva. Ringlotte.	Zöngedező Síp-szó. Csuzi.	ZR.
Zöld szín. Color prasinus, viridis. M. A.	Zönget, zöngeti. Tinnitat, sonum elicit.	
Zöld vetések. Arva laeta, sata virentia. S. I.	Zvonarics, 1. R. p. 478.	ZRINY.
Zöld viasz. Cera viridis. M. A.	Zönögteti. idem. Sz. D.	ZRINY. Ma: Szent György' völgye.
* Fél-zöld. Semiviridis. Sz. D.	Zöngés. Canor, sonus, tonus. M. A. Phthongus.	ZRINYI.
Téli zöld. Bonces-virág.	CM.	Zrinyi-vár (új). Sz. P. Somogy Vben.
ZÖLDE. Ejus viride. „Fiatal zöldében	Zöngés bongás. Strepit, fragor, sonitus,	
napjaiannak, életemnek leg szebb	clangor. M. A.	
virágjában“ Faludi, E. M. p. 199.	Viszsza zöngés. Echo, resonantia. Erdélyi,	
ZÖLDED. Subviridis, viridescens. S. I.	Zichi fölött. p. 28.	
ZÖLDELLik. Virescit, viret. M. A.	Zöngő. Resonabilis, resonus. M. A.	ZU.
Ki zöldellik. Evirescit. M. A.	Zöngő pöngő. Faludi, N. A. p. 84.	
Meg zöldellik. Revirescit, viret. M. A.		ZUB.
Zöldellés. Virescentia. Pázm. Pred. p. 1273.		ZUB.
Zöldellet. Viror.		ZUBOGY. F. Gömör Vben.
Zöldellő. Virens, viridans, germinans. M. A. S. I.	ZÖPÖG. Singultiendo plorat. Vajda, 1. K. p. 374.	ZUBONY, Zubbony. Exomis. M. A. Gyapottal
Zöldellő tavasz. Pázm. Pred. p. 11.	3. K. p. 430.	töltt újjatlan köntös. Sz. D.
Zöldellőn tartja. Virentem servat. Pázm.	Zöpögés. Fletus cum singultu. Margit' Élete. p.	Zubonka. Faludi, N. E. p. 56.
Pred. p. 454.	59.	Zubbonyos. A' kinek zubbonyja van. Exomide
Zöldelteti. Virentem facit. Pázm. Pred. p. 701.		indutus. M. A.
ZÖLDEN. Viride. M. A.	ZÖR.	ZUH.
ZÖLDES. Subviridis.	ZÖR.	ZUH. Fragor, strepitus. S. I.
Zöldes hely. Viretum, virectum. M. A. Zöldes	ZÖRD.	ZUHAI. idem.
olaj. Oleum viridescens.	Zördít, zördíti. Pulsat, intonat. M. A.	ZUHEJ. idem.
ZÖLDIKE. Loxia, chloris, chlorion, vireo.	Meg zördíti. Commovet cum strepitu.	ZUHHAN. Cum strepitu ruit, personat,
Grünling. S. I.	Zördül. Strepitum edit, constrepit. M. A.	constrepit. M. A.
ZÖLDÍT, zöldíti. Viridat. M. A.	Meg zördül. Commovetur cum strepitu.	Alá zuhantt. Decidit cum strepitu.
Meg zöldíti. Káldi, 4. Esdrae. 5. 36.	Őszve zördül.	Le zuhantt. idem.
ZÖLDSÉG. Viriditas v. viridium, olus viridaria.	Zördülés. Sonitus, strepitus. M. A.	Zuhhanás. Fragor, sonitus. M. A.
Pázm. Pred. p. 294.	Hadi zördülés. Strepitus belli. Vajda, 1. K. p.	Zuhhanó. Resonans, constrepens, allapsu
ZÖLDÜL. Virescit.	660.	fragorem, et strepitum edens. M. A.
Ki zöndül. Evirescit.	Zördület. Strepit, strepitus. Sz. D.	ZUHINT, zuhintja. Cum strepitu dejicit.
Meg zöndül. Revirescit, virescit. M. A.	Zördületlen. Impercussus. M. A. L.	Ki zuhintja. Ejicit cum strepitu. Sz. D.
	ZÖRG, ZÖRÖG. Strepit, perstrepit, crepat. M.	Le zuhintja. Dejicit cum strepitu. Sz. D.
ZÖM.	A. Mindég zörög, mint a' törött fazék. km.	ZUHOG. Ruendo strepit, tremit. S. I.
ZÖMÖCSKÖS. Solidus, solide compactus.	Reá zörög. Adstrepit. M. A.	Zuhogás. Zvonarics, 1. R. p. 878.
ZÖMÖK. Robustus. PP. Lásd ZOMOK.	Zörget, zörgeti. Increpat, crepitat, pulsat,	Zuhogása a' víznek. Sz. D.
	pulsitat, pultat. M. A.	Zuhogó. Zvonarics. 1. R. p. 870.
ZÖN.	Föl zörgeti. Strepitu excitat. M. A.	ZUPP.
ZÖND.	Zörgetés. Pulsatio. M. A.	ZUPP. Azon része a' kalapácsnak, melly a'
Zöndít, zöndíti. Ciet, commovet, in tumultum	Zörgető. Pulsator.	fészekbe le esik a' kallóban, és kallja a'
conccitat. Sz. D. S. I.	Zörgettyü. Crotalum. CM. M. A.	szürt, ZUPPnak mondatik, mert nagyon
Föl zöndíti. Intonat, commovet, excitat. M.	Zörgés. Murmur, murmuratio, crepitis,	ZUPPan, midőn leesik.
A.	strepitus, pulsus. M. A.	Zupp' nyele. Azon ki álló csucscsa a'
Meg zöndíti. Intonare facit. M. A.	Zörgés börgés. Zvonarics, 1. R. p. 70.	zuppnak mellynél fogva a' göröndü'
Zöndítés. Conccitatio ad tumultum.	Zörgés börgés. Strepitus, sonitus. Sz. D.	keresztjein fönn akad.
Föl zöndítés. Commotio, conccitatio, in-	Zörgölődik. Constrepit. M. A.	Zupp-szár. Nyele a' zuppnak.
tonatio. M. A.	Őszve zörgölődik — Tál 's fazék őszve	ZUPPAN. Cum fragore cadit. Pesthi' Meséji. p.
Zöndítő. Commotor, conccitator. Sz. D.	zörgölődnek, hogyne az emberek. km.	
Zöndül. Commovetur, tumultuatur, sonat,	Zörgölődés. Strepitositas.	
	Zörgölődő. Streperus, strepitosus. Faludi, N.	

16.

ZUZ.

ZUZ, zuzza. Terit, frangit, quassat, conterit, confringit, conquassat. Sz. D. S. I.
 Ki zuzza. Exerit, exquassat.
 Kukoriczát zuz. Grana fagopyri exterit.
 Le zuzza a' kukoriczát. idem.
 Meg zuzza. Conterit, conquassat, comminuit.
 Öszve zuzza. Conterit, confringit, conquassat, concutit. S. I.
 Öszve zuz mindent — A' markában öszve zuzta. Sz. D.
 ZUZÁS. Comminutio.
 ZUZAT. Comminutum quid.
 ZUZMARA. Pruina.
 Zuzmaráz. idem. NC. p. 7. Káldi, Psalm. 77. 47. Beniczki, p. 114.
 Zuzmarász. idem. Prágai, p. 755. Csuzi, Sip. p. 13.
 Zuzmarás. Pruinosus. S. I.
 ZUZORKA. Étel' neme: reszeltt tészta.
 ZUZOTT. Comminutus.
 Zuzott kukoricza.

ZÚD.

ZÚD.
 ZÚDÍT, zúdítja. Movet cum fragore.
 Le zúdítja a' követ a' hegyről. Sz. D.
 Neki zúdítja a' vitézeket az ostromnak. Sz. D.
 ZÚDOR. E. F. Kolos Vben.
 ZÚDUL. Insonat, corruit cum strepitu.
 Egybe zúdul. Colliditur, concutitur. M. A.
 Fegyverre zúdult a' nép. Sz. D.
 Fől zúdul. Intonat, constrepit. M. A.
 Ki zúdul. Erumpit. M. A.
 Meg zúdult a' ház, erdő, a' nagy kiáltástól. Sz. D.
 Zúdulás. Strepitus, fragor. M. A.
 Ki zúdulás. Eruptio. M. A.
 Zúdulva. Cum fragore.
 Nagy zúdulva le dőlt a' torony.

ZÚG.

ZÚG, zugg. Spirat, anhelat. M. A.
 Zúgnak a' szelek, az öszve gyűltt méhek, a' sebesen folyó vizek. Sz. D.
 Zúg az egész ház a' tombolástól, a' szerü a' csép-hadaróktól. Sz. D.
 ZÚGATTYÚ. Bizonyos zúgó szerszám. S. I.
 ZÚGÁS. Sonus, sonitus, fragor, murmur, strepitus, tremitus. M. A.
 ZÚGOLÓDÍk. Murmurat. M. A.
 Zúgolódás. Murmuratio, fremitas. M. A.
 Zúgolódó.
 Zúgolódó panaszolkodás. Faludi, E. M. p. 248.
 ZÚGOLY. Liciatorium, textorium. M. A.
 Zúgoly-fa. Jugum liciatorium. M. A.
 ZÚGÓ, zúgó. Undisonus, torrens, fremens. it. Emissarium piscinarum. M. A.
 Zúgó. F. Vas Vben.
 Zúgó. Vas-hámor Arad Vben.
 Zúgó patakok. Sz. D.
 Zúgó pörgettyü. Játék-eszköz. Lusorium vexillum. PP.
 Zúgó szelek. Sz. D.
 Zúgó tenger. Sz. D.
 Zúgója a' tónak. Emissarium. PP.
 Zúgódik. Fremit. M. A. Telegdi, Felelet.

p. 88.

ZÚR (név).

ZÚR.
 Zúr-zavar. Intemperies, turbo, tempestas. it. Tumultus, chaos, confusio. M. A.
 Zúr-zavaros. Turbidus, turbulentus. M. A. Zúr-zavarúl. Turbate, turbulente, tumultuose, confuse, confusim. M. A.
 ZÚRBOL. Halászatkor a' vizet zavarja. Sz. D.
 Zúrboló. Vized zavaró rúd. Sz. D.

ZÚR (íge).

ZÚR, zúrja. Conturbat.
 Zúrja zavarja.
 Öszve zúrja, zavarja. Commiscet, conturbat, confundit omnia.

ZÜ.

ZÜR. Chaos. confusio. S. I.
 Zür-zavar. Idem ac Zúr-zavar.
 ZÜRÖS. Mixtus, turbidus, turbulentus. S. I.

quo omnibus quidem meis discipulis sed praecipue Stipendiatis adfectus sum, ne scilicet illi durante cursu meo mathematico, qui alioquin non omnium captui adcommodatus est, infelici aliquo fato stipendiis suis excidant. Hunc in finem illos binis per septimanam diebus apud me habui, quo privatis meis repetitionibus uberius eos perficerem, excoleremque. Nullo ad id mercedis intuitu, sola benefacti hujus pulchritudine inductus; contentus, si mei discipuli quondam agnoscant, eapropter aliquo gratitudinis sensu se erga me obstrictos esse. Tametsi inpraesentiarum vix unus alterue mihi pro hoc beneficio, quod illis praestare non tenebar, grati sui animi debitum testificari perrexit. Qui proinde aliqua adfectum meum mercede demereri posse existimat; ille characterem animi mei male perspectum habet. Quare indulgebit mihi D. Vestra; si id, quod literis suis ad me datis incluserat, hisce remittam; non quod illud contemnendum putem, sed quia audire quondam a supremo illo Iudice nolo: Recepisti mercedem tuam. His“ 's a' t.

****) Czeli utazása közben említi az öreg-'s vasöntő műhelyeket, a' S. Pölten-en túl látható kellemes vidéket, a' czeli csinos könyvtárt, Lilienfeldet, Sz. Keresztet 's a' t. — A' Selmeczi útra nézve pedig irományi között fentartá a' Status - Tanácsos' tulajdon útasítását, ki a' nevédekre mint önfijára nézve többek között így szól: „Mindenütt illendő szerénységgel (modestia) viselje magát, egészségére vigyázzon, melegen öltözzék, legyen szófogadó, ezen utazást fordítsa hasznára, hogy a' tudományokban gyarapodjék, 's tapasztalások által is azokban erősödjék. Szeretném, ha naponként, a' mit látott 's tapasztalt, felírná. Jószágaimon vizsgáljon, lásson mindeneket, 's előre fontolgassa, milly fáradtságos és munkás étellel kelljen a' gazdaságot folytatni 's gyarapítani. Tanúljon az emberek között társalkodni, mindenkit a' maga statussa szerint becsülni, 's úgy viszont mindenektől szerettetni. A' maga commoditássát ne keresse; hanem inkább törekedjék indulati ellen cselekedni. Így ha magán egyszer győzedelmet venni megtanul, másokon is könnyen győzedelmeskedhetik.“ Ezen 's hasonló intések mellett több helyen megfordultak: napi könyvében említi többek között Ravaszdot, és Vilibaldus' pusztán álló templomát, melyről, úgy